MORTON
OPERA

2K

37725/B

A.XXX Mor

55250

RICHARDI MORTON

DOCTORIS MEDICI,

ET

REGII COLLEGII LONDINENSIS SOCII

OPERA MEDICA,

CUM INDICE DUPLICI, ALTERO LIBRORUM, Exercitationum & Capitum; altero Rerum generali.

Editio Recens, cui accedunt inſigniores Tractatus

MARTINI LISTER de Morbis chronicis, & de Variolis: GULIELMI COLE, de Febribus, ac de Secretione animali: GUALTERI HARRIS de Morbis Infantum: Et THOMÆ SYDENHAM Proceſſus in morbis, ac de Phthiſi.

LUGDUNI,
Sumptibus ANISSON & POSUEL.

M. DC. XCVII.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

AD

LECTOREM.

QUANDOQUIDEM, *multis retro abhinc annis, à legendis libris, reluctanti licèt animo, totus abſtinuerim, animúmque meum ad contemplandum tam ſanum quàm morbidum ipſius* Naturæ *ſtatum ſedulus applicuerim, (quâ de causâ non ſolùm manus pro virili medicas languidis Corporibus adhibendi, verùm etiam* Defunctorum Cadavera *introſpiciendi quàm ſæpiſſimè anſam arripui) operæ pretium duxi quotidie, horis licèt ſucciſivis,* Obſervationes *meas à quamplurimis Acutis, Chronicisque Affectibus collectas ſcriptis mandare, atque in unum quaſi* Penum *deponere, quo veram Morborum Ideam, atque ex ipsâ* αἰτιολογία *petitam altiùs menti meæ imprimerem, atque adeò etiam* Indicationes, *&* Curandi Methodum *certiores, atque compertiores mihi ipſi redderem. Ex iſto quidem* Promptuario (*Candide Lector, talem enim te fidenter appello) iſtæ meæ, quales, quales, Exercitationes depromptæ ſunt, atque etiam* Præſtantiſſimorum Medicorum *ſuaſu, & hortatu (an verò rectè id fecerim, aliorum ſit judicium)* Typis publicis mandatæ. *Fateor quidem horum Eruditiſſimorum Virorum (quos ſummo honore, jure merito, ſemper proſequutus fueram) conſiliis atque monitis me eò lubentiùs paruiſſe, quo præter conſuetum mihi pudorem, atque etiam ſegnitiam, adeò impar viribus meis opus ſuſciperem, quòd in* Herculei, *&* populantis *hujuſce* Morbi Ætiologiâ, *longo uſu, & experientiâ edoctus, omnes* Veteres Medicos *craſsè hallucinatos viderem : Quo factum eſt ut Priſcorum curativæ Indicationes (nimis acriter à quibuſdam Practicis etiamnùm defenſæ) non potuerint non multùm à vero ſcopo aberrare, vel ſaltem aliquali correctione indigere, quo fœliciori methodo accuratiùs quadrare poſſint. Quod quidem facili negotio effici poteſt conſpirante, vel exercitatiſſimorum Medicorum jam viventium Teſſerâ, qui ſicuti penè innumeris præclarè nuper inventis hujus Morbi Ætiologiam corrigere poſſint; ità etiam unitis Conſiliis, pariter atque experimentis commodiorem curandi Methodum inſtituere valeant : Quo iſte Morbus in Artis noſtræ opprobrium non ampliùs Herculeus audiat. Quod autem ad me attinet, præclarum hoc opus auſus ſum tentare, quo Tironibus atque minùs Exercitatis facem præferrem, quóque magis expertos Artis noſtræ Heroas ad perficiendum hoc opus exemplo meo ſtimularem. Antiquos autem Medicos re ipsâ in Phthiſeos Ætiologiâ craſsè, ſi non etiam omnimodè hallucinatos eſſe, vel exindè conſtare poſſit, quòd hujus Morbi fomitem in ipſo* Cerebro *congeſtum ſatis inſulsè ſomniârint, ac ſi inde,* Catarrhi *ritu, ſanguinis lympha neſcio quo pacto, vel quâ viâ excreta perpetuò in ſubjectos pulmones deſtillando irrueret, atque inibi perpetuam etiam tuſſim excitando, eos tandem fataliter corrumperet : Quùm jam totius mali fomitem in ipſius affectæ partis gremio,* Bronchiali ſcilicet Pulmonum Fiſtulâ, *atque* Veſiculis *deliteſcere vel ipſi* αὐτοψία *ſatis conſtet : Cùm* ſeroſæ Colluviei copia *per tuſſim continuò rejecta non aliundè quàm ex ipsâ jam*

Colliqueſcentis *ſanguinis maſſâ per glanduloſam* Fiſtulæ Bronchialis *tunicam excernatur : Quin &* Tubercula *per Pulmonum Parenchyma hìc indè diſperſa , quæ ſeriùs , vel citiùs inflammata , atque exulcerata funeſtam Phthiſin tandem inducunt , nihil aliud ſunt quàm* Glanduloſæ *tunicæ* Veſicularum Pulmonarium *quædam* Intumeſcentiæ *à ſero copioſè nimis inibi ſecreto , ibidémque coagulato efformatæ. Neque quidem minùs à Priſcis Medicis erratum videtur ubi uno ore omnes* Phthiſin *tanquam* Primarium *atque* Unicum *Morbum , & ab iiſdem cauſis ſemper ortum ſuum ducentem , eandémque curandi methodum ubique indicantem venditare ſolent : Quùm reverà vel cuivis in hoc Morbo curando mediocriter verſato (modò ipſam rem seriò ſecum perpendat) facilè conſtare poſſit eum eſſe magis* Secundarium , *&* Symptomaticum *à* Scorbuto , Aſthmate , Strumoſo Affectu , Hæmoptoë , Lue Venereâ, Chloroſi , Ictero , Ulceribus , Febribus , Morbillis , Variolis , Melancholiâ, *atque aliis ejuſmodi Morbis provenientem. Atque indè fit , quòd ſicuti unâ eâdemque ſimplici Methodo ejus curatio iniri non poteſt , ità vix unquam , niſi habito priùs ſpeciali ad primarium Morbum reſpectu , cum fœlici ſucceſſu perficitur. Quo nomine plures vel ſub ipſius* Medici *manu periêre , quòd non ſatis tempeſtivè opem petiiſſent , vel præcedente Morbo* Phthiſeos *parente non ſatis accuratè perſpecto , remedia ipſis minùs apta exhibita fuerant. Meam quidem teſſeram , minutulam licèt , multo tamen uſu comprobatam ad enormem hunc errorem corrigendum habes (Candide Lector) primo , & tertio Tractatûs hujus Libro comprehenſam , quam quidem æquo animo accipias rogo.*

Eſt vehementer etiam exoptandum , quin & ſæculo hoc præ cæteris omnibus Arti noſtræ maximè propitio , & faventi ob varia , & eximia à Clariſſimis Viris indies reperta , iiſque vel ipſis oculis palàm demonſtrata jure meritò expectandum , uti præſtantiſſimorum Virorum operâ , & conſiliis , cæterorum Morborum , æquè ac ipſius Phthiſeos Elumbis *adhuc* Ætiologia *meliùs adornetur , & clariori luce ponatur : Quo tandem Curativæ Indicationes magis aptæ , atque proſperæ deduci poſſint , atque indè magis certa , atque exculta Methodus ſagaci Medicorum Induſtriâ in egregium Ægrotantium levamen & ſolatium ſtabiliatur. Neque (meâ quidem ſententiâ) tàm novis quibuſdam quæſitis* Arcanis *pro* Omnipotentibus *vulgò habitis , quàm correctis Morborum indicationibus Artis noſtræ* Pomæria *promovenda ſunt. Si quidem Remediorum cuivis ſanativæ intentioni ſatisfacientium ſatis ſupérque eſt ; modò Virtutes eorum ſatis benè intelligantur , & ſagacitate Medici , juſtâ , & tutâ methodo adminiſtrentur. Ætiologia quidem , atque ex eâ deſumptæ Indicationes videntur mihi maximè in Arte noſtrâ claudicare. Quippè jam variis titulis unus idemque morbus inſigniri ſolet , ubi tamen eadem eſt Morbi Cauſa , Indicationes etiam eædem , atque eadem ſymptomata , ſolo gradu diſtincta (quod quidem in* Peripneumonia , *&* Pleuritide *ſatis clarè conſpicitur , etiam in* Comate , Caro , Lethargo , Apoplexiâ , *cæteriſque ſoporoſis Affectibus , necnon in* Convulſionibus , Epilepſiis , *reliquiſque ſpaſmodicis morbis hactenùs nullis nominibus deſignatis ſatis conſtat :) Ità multò etiam frequentiùs in ipſius Medicinæ opprobrium , æquè ac in Ægrotantium ſummum damnum (quod vel in ipsâ* Phthiſi , *de qua jam dicturi ſumus , ſatis evidenter apparet) plurimos variantes morbos (qui cùm à diverſis Cauſis originem ſuam ducunt , ità admodùm diverſis ſymptomatis ſtipati æquè diverſas Indicationes ſubminiſtrant , methodúmque Curandi , quò tandem optatus eventus attingi poſſit , æquè differentem requirunt) ſub uno generali Titulo , pleriſque Medicorum ſcriptis , comprehenſos , atque uni , eidémque Methodo accommodatos paſſim reperimus.*

rimus. Quùm vel penè dejerare poſſim neminem quantumvis generali hâc ſententiâ inſtructum atque verſatum cum ſucceſſu fœlici artem ſuam exercere poſſe , donec vel Ingenii ſui ſingulari acumine fretus , vel multo etiam uſu inſtructus ; ex naturâ ipſius rei ; pro diverſitate ſcilicet Cauſarum , Symptomatum , atque ſpecialium inde deſumptarum Indicationum diſtinctiorem Morborum Idæam ſibi ipſe formaverit , & perſpectam habuerit. Atque inde fit , quòd nulla alia Ars præter Medicinalem adeò longo uſu , atque experientiâ indigeat , neque ulli quidem Scriptores eam reipsâ promoverunt , præter practicos illos Obſervatores , qui Morborum naturam fideliter , & ad vivum (ſicuti res ipſa comparebat) deſcripſerunt : Quæ quidem ſcribendi ſummè neceſſaria ratio jam planè exoleviſſe videtur , idque (proh pudor) in ſæculo callentiſſimo atque ſcientiſſimo , adeóque huic rei præ prioribus omnibus longè accommodatiori. Quoties ſeriò mecum perpendo quot , quantaque ſtadia pari compendio , atque fœlicitate , Medicinalis noſtra Ars tàm in Phyſiologiâ & Anatomia , quàm in Chymiâ , cæteriſque Iatricæ ancillantibus Artibus , noſtris temporibus emenſa fuerit , adeò ut Ætiologica & Phyſica pars univerſalem penè mutationem facilè ſubire poſſit , neque amplius vagis , & incertis conjecturis , precariis Poſtulatis , vel fallaci verborum ambage irretita maneat , verùm veras Morborum cauſas , atque ſymptomata tanquam ſolis radiis deſcripta , & Mathematicâ ratione demonſtrata ob omnium ferè oculos ponat , non poſſum ſatis mirari ipſam etiam Medicinæ praxin non pari paſſu cum ejus Theoriâ gradum ſuum promoviſſe : Præſertim verò Priſcorum Indicationes , Methodúmque Curandi falſis Antiquorum Theorematis innixam etiam hodie inter plurimos Medicos obtinere: Quo factum eſt ut Eraſiſtratus in Fontanelli quinto Dialogo Mortuorum Priſcorum cum recentibus non minùs verè , quàm ſarcaſticè Harveio Magno reponeret , Vos magis eſtis Phyſici , at peritiores indè Medicos evaſiſſe inficior , ægros enim eodem , ac vos ſucceſſu ſanavimus. Quo nomine jure incuſanda venit , imò etiam acriter corripienda experientiſſimorum illorum Medicorum Ignavia (ne quid durius dicam) quos ingentem illum in Practicâ Medicinæ parte multo uſu atque labore comparatum Theſaurum tanquàm intumulare quotidie cernimus , Cùm ſedulâ Iuniorum induſtriâ (huic penſo ob experientiæ ſcilicet defectum imparium) Phyſiologica , & Theoretica Artis noſtræ pars tàm multis Paraſangis Practicam præcurrerit.

Atque ideò (ſi tanti Viri præconiis par eſſem) Sydenhamii noſtri nomen ad Aſtra eveherem , atque eum illuſtre Exemplum omnibus Artis Medicæ praxi verſatiſſimis proponerum : Siquidem hic Vir , provectiori ætate , ubi nativa ejus (quâ multùm pollet) ſagacitas , longo jam uſu , atque experientiâ limata eſt , nunquàm ceſſat , verùm ipſam Artis ſanandi Practicam partem doctiſſimis ſuis ſcriptis in maximum tàm Ægrotantium, quàm ipſius Medicinalis Artis commodum promovet , & illuſtrat.

Quod autem ad noſtras Exercitationes jam prælo miſſas attinet , hoc tantùm monere lubet. Quandoquidem ſcilicet tàm ex ipſâ rerum naturâ , quàm ex αὐτοψίᾳ propriâ genuinam Phthiſeos Ideam , factâ , quâ potui diligenti tùm ſymptomatum Ægrotantium obſervatione , cùm corporum ex hoc Morbo defunctorum inſpectione , ad vivum (uti dici ſolet) delineare conſtituerim , quo minùs cuivis Hypotheſi , ſeu Præjudicatæ opinioni inſervire cogerer , proindè operæ pretium duxi unam vel alteram Multiformis hujus Morbi Hiſtoriam ſingulis titulis ſubnectere , atque eas fideliter narrare , Non illas quidem ſolùm , quas fœlix aliquis eventus comprobaſſet , verùm eas

præſertim, quæ ob aliqua vehementiora in iis deſcripta ſymptomata, vel ob Methodum Curationis fœlicem quidem, verùm minùs uſitatam, vel denique ob ſingulare aliquod Phænomenon *in apertis cadaveribus repertum lucis aliquid afferre potuerint, quo fœliciùs ad ipſius Morbi clariorem, atque magis diſtinctam Idæam in animo formandam, vel ad Curationis Methodum quadantenùs novam inſtituendam, vel denique ad ſymptomatis alicujus maximè urgentis relevationem inſtructi ſimus.*

Hiſtorias iſtas ſummâ cum fidelitate recenſere, pro virili, conatus ſum, utut in minutulis quibuſdam circumſtantiis memoria jam multis rebus obruta, atque fatigata labi contigerit: Verùm in his referendis variâ quâdam libertate uſus ſum: Siquidem nunc quidem, etſi rariùs, fuſiori quodam ſtylo, idque Methodum Curationis, diarii more, referens, quo aliquorum curioſitati indulgerem; etſi utplurimùm generalia quædam Methodi Capita, idque ſuccinctìm, innuere decrevi, ne vel nimius Lectori fierem, vel ſacra Artis Myſteria jamdudùm nimis proſtituta propalare viderer.

Quod ad ſtylum harum Lucubrationum attinet, non ſum inſcius (Candide Lector) eum veniâ tuâ plurimùm indigere, quin & eam à te, rogo; expecto. Raptìm, & ſucciſivis horis, totum hoc Opus è fractis, & diſperſis Schedulis compilatum eſt. Quare æqui, & boni conſule, & vale.

Dat. Londini, pridie Calendas
Octobris 1689.

ELENCHUS

ELENCHUS LIBRORUM & Capitum Phthiſiologiæ.

LIBER I. De Phthiſi in genere, & ſpeciatìm de Phthiſi à toto habitu corporis, ſeu Atrophiâ. Pag. 1
Cap. I. De Phthiſi Nervoſâ. 2
Cap. II. De Phthiſi ex Inanitione ortâ. 4
Cap. III. De Tabe ab Hæmorrhagiâ. 5
Cap. IV. De Tabe à Gonorrhœâ ſimplici, & fluore albo. 7
Cap. V. De Tabe ab Apoſtematibus & Ulceribus amplis ortâ. 9
Cap. VI. De Tabe Nutricum à lactatione nimiâ. 12
Cap. VII. De Tabe à Dyſenteriâ, & Diarrhœâ. 14
Cap. VIII. De Tabe à Diabete, ſeu nimio fluxu Urinæ. 15
Cap. IX. De Tabe à Salivatione ortâ. 17
Cap. X. De Tabe ab Hydrope ortâ. 18
Cap. XI. De Tabe à ſudoribus immenſis ortâ. 20
Appendix ad Librum primum. 22
LIBER II. Phthiſiologiæ. De Phthiſi pulmonari originali. 25
Cap. I. De cauſis Phthiſeos pulmonaris originalis. 25
Cap. II. De Gradibus, & ſignis præſagientibus Phthiſin pulmonarem originariam, unà cum Indicationibus prophylacticis. 28
Cap. III. De ſignis Diagnoſticis, & Pathognomonicis phthiſeos pulmonaris incipientis. 33
Cap. IV. De ſignis Pathognomonicis phthiſeos pulmonaris confirmatæ. 41
Cap. V. De differentiis phthiſeos pulmonaris originalis. 48
Cap. VI. De prognoſticis phthiſeos pulmonaris originalis. 50
Cap. VII. De Indicationibus curativis phthiſeos pulmonaris originalis. 52
Cap. VIII. De Methodo curationis phthiſeos pulmonaris originalis. 57
Cap. IX. De curatione phthiſeos in ſecundo ejus ſtadio, ubi ſcilicet tubercula primùm pulmonibus naſcantur. 64
Cap. X. De curatione phthiſeos pulmonaris originalis in tertio ejus ſtatu, ubi ſcilicet à tuberculorum exulceratione ad maraſmum deventum eſt. 71
Cap. XI. De relevatione ſymptomatum phthiſeos in tertio ejus ſtatu. 75
LIBER III. Phthiſiologiæ de phthiſi pulmonari ſymptomaticâ. 79
Cap. I. De phthiſi ſcrophuloſâ. 80
Cap. II. De phthiſi ſcorbuticâ. 83
Cap. III. De phthiſi aſthmaticâ. 88
Cap. IV. De phthiſi à melancholiâ, uti etiam ab hyſtericâ, & hypochondriacâ affectione ortâ. 90
Cap. V. De phthiſi ab hæmoptoë ortâ. 93

Cap. VI.

Cap. VI. De phthiſi à calculis in pulmonibus generatis, atque aliis ab extra in os demiſſis, uti etiam à calculo renum, & veſicæ ortâ. 99
Cap. VII. De phthiſi à lue venereâ ortâ. 104
Cap. VIII. De phthiſi à ſuppreſſione Gonorrhœæ virulentæ, fluxûs ulcerum veterum, præcipuè verò fiſtuloſorum in ano, atque ulcerum ſcrophuloſorum, fontanellarum, & fluoris albi ortâ. 106
Cap. IX. De phthiſi à chloroſi, & ſuppreſſione menſtruarum purgationum ortâ. 107
Cap. X. De phthiſi à peripneumoniâ, & pleuritide ortâ. 109
Cap. XI. De phthiſi ab arthritide, & rheumatiſmo ortâ. 115
Cap. XII. De phthiſi pulmonari ortâ à febribus, præcipuè crapuloſis, ſcarlatinis, & intermittentibus, uti etiam à Variolis, & Morbillis. 123
Cap. XIII. De phthiſi icteritiâ, ſive hepaticâ. 128
Cap. XIV. De phthiſi ab ulceribus internis ortâ. 143

ELENCHUS CAPITUM PURETOLOGIÆ.

Προλεγόμενα. Paginâ 165.

D*Efinitio Medicinæ: Requiſita ad ejus notitiam neceſſaria. Ejus apparatus qui conſiſtit in* Anatomia, Pathologia, Ætiologia, Phyſiologia, *atque* Scientiâ Pharmaceuticâ, *tam Chymicâ quàm Galenicâ.* Anatomiæ *neceſſitas in Morborum* Pathologiâ *&* Ætiologiâ *indagandâ, & Indicationibus curativis indè eliciendis.* Ætiologia *Morborum Univerſalium ab origine & nexu partium humani corporis præſertim petenda. Origo totius corporis compagis, ſcilicet non tantùm nervorum, verùm vaſorum, membranarum, muſculorum, tendinum, oſſiúmque à cerebro. Textura cerebri & ſpinalis medullæ peculiaris. Tota machina à ſpiritu animali è cerebro perpetuò derivato animata, ad proprios uſus apta evadit. Spiritus animalis peregrino fermento inquinatus morboſum characterem recipit: Indéque morbi non tantùm cephalici & nervoſi, verùm etiam quotquot* Univerſales, *ſive acuti, ſive chronici.* Pathologia *&* indicationes *curativæ horum morborum ex hac ætiologia perfectiùs, quàm ex doctrinâ humorum excogitatæ in conſpectum veniunt. Indicationes à vitiato ſanguinis ſtatu deſumptæ, ſecundum locum duntaxat, jure meritò vendicant.* Poſtulata *generalia.* Poſtul. 1. *Reverà dari Spiritus Animales. Eorum exiſtentia probatur à poſteriori, æquali evidentiâ ac Animæ ipſius exiſtentia probari poteſt; idque tùm in Naturæ ſtatu integro, cùm morboſo. Spiritus animalis eſt immediatum animæ organon, & ipſius vitæ ſubjectum. E ſenſu tactûs conſtat hoſce ſpiritus non tantùm exiſtere, verùm etiam naturam verè corpoream participare; maximè fluidos & ſubtiliſſimos eſſe, ad modum fulguris aërem irradiantis: Ex elaſticitate quâ pollent, aëream planè naturam referre; atque maximâ parte, ex aëris particulis conſtare. Ideóque nomine Auræ Animalis, vel aëris exaltati deſignari poſſunt.* Poſtul. 2. *Spiritus animales in ſingulis Fibrillis hoſpitari.* Poſtul. 3. *Promanare autem hos ſpiritus à cerebro, uti radii à Sole ejaculantur.* Poſtul. 4. *Nervos eſſe ſpirituum canales.* Poſtul. 5. *Cerebrum eſſe Officinam eorum & quaſi Ciſternam.*

Poſtul. 6.

Poſtul. 6. *Spiritus animales eſſe* ἐνεργητικὸν *ſeu primum principium activum, & quaſi fermentum univerſale totius corporis, à quo ſanguis & humores variè agitantur & immutantur.* Poſtul. 7. *Unionem ſpirituum cum ſanguine eſſe intimam, totámque corporis texturam vaſcularem eſſe, variis argumentis probatur.* Poſtul. 8. *Spirituum œconomiam perverti poſſe; Idque primariò & ſine antecedente humorum dyſcraſiâ. Hi ſpirituum morbi ſunt multiplices varietatis morborum cauſæ. Spiritus afficiuntur ab humorum dyſcraſiâ, æquè ac humores à ſpiritibus morboſis; Neque hìc circulus contra argumentationis leges committitur; Neque indè inanis aut futilis eſt noſtra hæc hypotheſis.* Poſtul. 9. *Naturalem ſanguinis craſin à morboſâ ſpirituum diatheſi perverti & labefactari ſolere, quo modo vinum, vel alius quivis liquor generoſus, à ſpiritu ejus depreſſo, vel diſſipato aceſcit vel vapeſcit.* Poſtul. 10. *Morbos omnes* univerſales, *ſivè primarios, ſivè ſecundarios, immediatè à ſpiritibus malè affectis oriri, atque mediatè etiam morbos partium. Remedia inde ſpecifica audiunt, quòd ſingularem ſpirituum* ἀταξίαν *potiùs quàm partis vel viſceris alicujus errorem ſpecialem corrigunt. Diſtributio morborum intùs natorum, juxta hanc hypotheſin, in univerſales, eóſque primariò vel ſecundariò ita dictos; Idque acutos vel chronicos, & morbos partium, ſchema morborum generale. Ratio generalis univerſalium morborum, tùm acutorum, cùm chronicorum à ſpirituum* ἀταξίᾳ *deducta. In claſſe morborum univerſalium acutorum unà cum cæteris febribus, quam ob rationem variolæ & morbilli locum vendicent.*

ELENCHUS CAPITUM
EXERCITATIONIS I.

De Febribus acutis in genere, & præſertìm de Febre Ephemera & Intermittente. *Paginâ* 185

CAPUT I.

De Febribus acutis in genere. *Paginâ* 185

FEBRIS *acutæ definitio. Ejus ortus (exceptâ duntaxat Ephemerâ) à miaſmate heterogeneo ſpiritibus implicito. Hoc miaſma, quippè ſenſus fugit, non adeò facile eſt deſcribere. Pathologia febrium inde verò mirum in modum dilucidatur. Symptomata ab oppreſſione ſpirituum, primum febrium inſultum comitantia, uti* Algor, Pulſus debilis, *&* celer, Reſpiratio cita *&* oppreſſa, *&c. atque eorum ratio, Prognoſtica, & Indicationes Curativæ. Quò intenſiora, aut diutiùs protenſa ſunt hæc ſymptomata, eò Venenum magis deleterium, & eventus funeſtior : Explicatio ſymptomatum à luctâ, & niſu ſpirituum incœpto, in ſecundo morbi ſtadio ſubortorum, uti* Comatis, Laſſitudinis Spontaneæ, Vertiginoſi affectûs, Horroris, Tremoris, Jactationis, Oſcitationis, Pandiculationis, Invaletudinis Univerſalis, *&c. Eorum prognoſtica, & indicationes curativæ. Quamdiù hæc ſymptomata manent, Spiritus opprimuntur : Cùm ex improviſo in medio morbo recurrunt, peſſimè ſignificant. Symptomata verè febrilia, ab expanſione ſpirituum & flammâ indè in ſanguine accensâ provenientia ſcilicet in tertio morbi ſtadio, cùm primùm ad ἀκμὴν pervenerit, atque eorum ratio. Cauſa* Cephalalgiæ, Laſſitudinis Ulceroſæ, Lumbaginis, Dolorum Verſatilium, *vel* Fixorum, Vigiliarum *pertinacium*, Deliriorum, Comatis, *roboris, & magnitudinis* Pulsûs *&* Reſpirationis *: Quare dolor Rheumaticus ſit Verſatilis. Cauſa* Appetitûs Proſtrati, *&* Difficilis *Cibi in Ventriculo* Macerationis, Nauſeæ, Vomitionis, *&* dejectionis *immmodicæ*, Sitis, Oris ariditatis, *&* Cutis ſiccitatis, *Urinæ* rubræ, *&* Copiæ *ejus* contentorum. *Ab his ſymptomatis de ſpirituum expanſione, veneni progreſſu, & febris genio judicare licet. Febrium curatio radicalis ex antidoti exhibitione, quæ par ſit ad venenum febriferum delendum. Ubi deſideratur antidotus (uti in febribus συνόχοις, & Malignis) Curatio naturâ perficitur, Medicus duntaxat ancillatur, idque variò pro ratione ſymptomatum : Undè indicationes admodùm diverſæ miniſtrantur.* Cortex Peruvianus *Antidotus Febrium* Remittentium, *juxtà ac* Intermittentium. *Quid faciendum, cùm Antidotus locum non habet. Durante morbi augmento, cephalalgia, Sitis, Vigiliæ, Tinctura urinæ, pul-*

ſûs

ſûs fortitudo ſenſim indies creſcunt, aphthæ ſuccreſcunt, ſingultus, dolores rheumatici, pleuritici, phrenetici, &c. *Quid jam indicatur. Quid agendum ubi ex præpropero tendinum ſubſultu, delirio, comate,* &c. *(Naturâ jam ſuccumbente) Febris in hoc ſtadio morbi ſpeciem malignitatis induerit. In ſtatu Morbi quid agendum. Quid in criſi. Sudores non ſunt critici, verùm effectum, & ſignum criſeos incæptæ. Criſis Febrium benignarum, ob præſentem ſpirituum vigorem, brevi, verùm cum agone evidenti finitur; Malignarum Criſis ſenſim & tardiùs procedit, atque non niſi circuitu plurium dierum abſolvitur. In ultimâ & funeſtâ Febrium ſcenâ quid indicatur agendum. Synopſis febrium generalis.*

CAPUT II.

De Febre Ephemera, ſivè Diaria. *Paginâ* 192

D*Iſſertatione de hac Febre, utut ſpatio xxiv. horarum ultrò finiri ſoleat, opus eſt ad hypotheſin noſtram dilucidandam; atque ad præcavendum hujus Febris tranſitum, ex malo regimine, in venenatam, intermittentem ſcilicet vel continuam. Ejus definitio : A mero motu ſpirituum nimio, idque ſine apparatu venenato, producitur. Ephemeræ ſymptomata. Cauſæ procatarcticæ, & evidentes. Indicatio curativa, regimen debitum. Nullum hujus Febris* Κριτήριον *pathognomonicum ante ſecundum diem certum habetur.*

CAPUT III.

De Febre intermittente, ejúſque cauſa, typo, & ſymptomatis. *Paginâ* 193

F*Ebris Intermittentis definitio & typus, cauſa continens, Venenum intùs natum, vel ab extra admiſſum. Quid ſit hoc Venenum difficile explicatu : Realis autem ejus exiſtentia à poſteriori demonſtratur. Fermentum hujus febris venenatum, admodùm mite eſt, præ fomite cujuſcunque alterius Febris, atque in ſpiritibus ipſis, ceu primario ſubjecto deliteſcit. Cauſa procatarctica hujus miaſmatis ab Atmoſphæra præſertim petenda eſt, ſcilicet à frigore ambientis aëris, vel ejuſdem inſpirati heterogeneis & venenatis particulis referti. Symptomata hujus febris, atque eorum Ætiologia explicata. Typus hujus febris varius undè. Menſura durationis Veneni febriferi à Natura determinatur.* Cortex Peruvianus *non eſt cauſa recidivationis febrium : Utut paroxyſmus febris intermittentis acutus ſit, morbus tamen ipſe, quicunque fuerit ejus typus, eſt ferè ſemper plùs minùs chronicus. Fermentum omnium febrium intermittentium eſt ejuſdem generis. Febris Quartana æquè certò ac citò* Cortice Peruviano *curatur, ac Tertiana, Quotidiana, ſivè quæcunque altera.*

CAPUT IV.

De Signis Febris Intermittentis Diagnoſticis. *Paginâ* 196

Febris Intermittentis ſimplicis ſigna diagnoſtica non opus eſt recenſere ; quippè febris ex typo ſuo ultrò ſeſe in conſpectum dat. Febris Intermittentis ſpuriæ (quæ quamcunque aliam febrem ſivè morbum ſimulet) Κριτήρια *in genere ; Potiſſimùm ab urinâ lateritii coloris & periodicâ ſymptomatum vehementium comitantium exacerbatione, & remiſſione petenda. Febris intermittens Hemicraniam ſimulans quomodò dignoſcenda. Febris Intermittens apoplexiam ſimulans. Febris Intermittens colicam , pleuritidem , rheumatiſmum , febrem ſcarlatinam , eryſipelatoſam ſimulans. Febris Intermittens choleram morbum , diarrhœam , dyſenteriam, vomitionem immanem ſimulans.*

CAPUT V.

De Febris Intermittentis prognoſticis. *Paginâ* 198

I. *Nemo à Febre Intermittente interemptus , niſi in primo paroxyſmi ſtadio, ſcilicet durante algore ex oppreſſione ſpirituum orto.* II. *Symptomata vehementia , quæ hanc Febrem comitantur , plus periculi ægro nonnunquam intendunt , quàm Venenum quod anſam iis præbet , ideóque primam Medici curam jure meritò poſtulant.* III. *Symptomata iſthæc vehementiora ſub finem uniuſcujuſque paroxyſmi ultrò miteſcunt ; ideóque antidotus ad recrudeſcentiam eorum antevertendam jam opportunè miniſtratur.* IV. *Febris Intermittens genuina , reſpectu ad ſeriem paroxyſmorum, & fomitem eorum deliteſcentem habito , eſt morbus verè chronicus ſingularis, licèt quiſque paroxyſmus ſit peracutus.* V. *Fermentum Febris Quartanæ maximè omnium fixum eſt & durabile , atque proindè , hæc Febris , præ cæteris omnibus , ad revireſcendum proclivis eſt.* VI. *Omnis Febris Intermittens , ubi annoſa eſt , genium Quartanæ imitatur , recrudeſcere apta eſt , atque typum ſuum ſæpiùs mutare ſolet. Quò diutiùs verò typum Quartanæ ſervat , eò magis chronica eſt , & ab eâ Natura plus patitur.* VII. *Febris Intermittens , quæcunque fuerit , in ætate juvenili , & æſtivâ tempeſtate , viribus ſolius Naturæ ſæpiùs curatur : In ætate provectiori , & hyemali vel autumnali tempore, vix aut ne vix abſque ope generoſæ alicujus Antidoti Febrifugæ. Proverbia ab Aſtutis Medicis , ad vulgum decipiendum excogitata , quaſi tot Ignorantiæ Aſyla.* VIII. *Ante tertium paroxyſmum emetico vel quocunque levi remedio nonnunquam tollitur hæc Febris . Quò magis chronicus , eò magis curatu difficilis hic morbus evadit. Defenſio* Corticis Peruviani *ex hâc occaſione inita.* IX. *Hacce Febris ; quoties ab Arte vel Naturâ extinguitur in* ἀκμῇ *ſuâ , faciliùs revireſcit : E contrà verò , ubi priùs deficere incœperit,* X. *Febris hæc , quoties legitima , rarò admodùm funeſta eſt , chronica autem , viam ſternit ad plures alios morbos , eóſque maximè funeſtos , qui abſque ope* Corticis Peruviani *vix aut ne vix curationem integram admittunt.* XI. *Hacce Febris , ubi chronica*

nica fuerit, vel malè morata, ſæpiùs mutatur in febrem continuam, perpetuò conjunctam cum diriſſimis ſymptomatis in genere nervoſo, quam ſine Corticis exhibitione curare admodùm difficile eſt.

CAPUT VI.

De Febris Intermittentis indicationibus curativis. *Paginâ* 200

Indicatio generalis duplex eſt, ſcilicet una vigente paroxyſmo; verùm in intervallis planè altera. In ipſo inſultu paroxyſmi indicatio curativa unica eſt, ſcilicet ut expanſio ſpirituum juſta, atque debita conſervetur. Regimen, durante vigore veneni adhibendum: diæta quæ: Quodnam regimen durante algore & horrore; Quale, calore febrili ingruente. Nullum remedium officinale ſine evidenti neceſſitate jam indicatur miniſtrandum, præter Julapium cordiale temperatum. Emeticorum, & catharticorum incommoda. Venæſectionis incommodum. Diaphoreticorum, & opiatorum incommoda. Hiſtoria obitûs præmaturi celeberrimi Andreæ Mervill. *Febrifugum ipſum non miniſtrandum eſt paroxyſmo durante. Quomodo æger in paroxyſmo tractandus eſt, ubi febris intermittens ſpeciem alterius alicujus morbi funeſti induerit, ex. gr. In algore diutiùs protenſo. In comate, & ſudoribus frigidis. In apoplexia. In rheumaticis doloribus. In colica ventriculi, vel inteſtinorum, cholerâ morbo, diarrhœâ, dyſenteriâ, Febre Scarlatinâ, Eryſipelatosâ, &c. Indicatio generalis extra paroxyſmum eſt unica, ſcilicet ut venenum morbificum in ſpiritibus deliteſcens perfectè extirpetur. Antiquorum mala ac infœlix praxis in hujus morbi curatione cenſetur, utpotè falſæ hypotheſi innixa. Nuperi Medici in arcanis febrifugis inquirendis occupantur, quæ ex proprietate ſubſtantiæ morbum eradicent, pericarpiorum uſu comprobatorum formulæ. Vini benedicti efficacia in fomite hujus morbi delendo undè. Vires febrifugæ antimonii diaphoretici, uti & ſalis abſinthii. Febrifuga amara. Vires febrifugæ decocti amari. Ejus formula mihi uſitatiſſima. Formula decocti amari purgantis. Teſtimonium D.D.* Coysh *de viribus Flor. chamæm. febrifugis. Formula pulveris febrifugi, quo ſæpiùs Febrem Tertianam, quæ Vires Corticis ipſius irritas reddiderat, profligavi. Vis amarorum febrifuga non conſiſtit in vi ecphracticâ & abſterſivâ; verùm in proprietate naturæ, quâ ob peculiarem amaritiem ſenſibilem, ad inſtar antidoti fomitem venenatum in ſpiritibus deliteſcentem ſubigere pollent.* Cortex Peruvianus *ob excellentem ſuam amaritiem, præ cæteris omnibus titulo* ἱερȣ͂ πικρȣ͂ *inſigniri meretur, atque conſenſu ferè omnium Medicorum* Febrifugum Catholicon *audit.*

CAPUT VII.

De Cortice Peruviano, ſeu Chinâ Chinâ, atque Virtute ejus Febrifugâ. *Paginâ* 210

Hiſtoria Naturalis Corticis Peruviani. Lignum, & Flores nullam habent Virtutem febrifugam. Reſina, & ſemina vim febrifugam quadantenùs ſortiuntur. Arborem hanc Indi Gannaperide *vocant. Virtus ejus febrifuga olim Indis nota: Unde primùm Europæis*

innotuit. China China à Comite del Chinchon Peruv. Gubernatore denominatur. Undè Pulveris Comitiſſæ titulo dotatum hoc Pharmacum: primùm Anno ſalutis 1649. ubique per Europam inclaruit. Undè Pulvis Patrum vulgò audit. Lepida hiſtoria huc ſpectans à Cl. D. D. Bado memorata. Fama hujus febrifugi citiſſimè per Europam ſpargitur. Conſilium de Cortice ſupprimendo, præſertim Londini. Chryſoſtomus Magnetius, Cl. Profeſſor Papienſis una cum plurimis aliis alioquin doctis & probis Viris, doctrinâ Humorum occæcatis, diù anceps hærebat de uſu Chinæ Chinæ, quòd Febres ejus uſu fugatas abſque ſenſibili quâcunque evacuatione curatas obſervâſſet. Plurimæ futiles & inanes Controverſiæ ex hâc doctrinâ Humoriſtarum ortæ per decennium agitatæ, ad annum ſcilicet ſalutis 1663. Haud parùm famæ Corticis offecêrunt qui ejus cauſam tueri ſuſceperant argumentis ex eâdem pharethra humorum depromptis. Vis Corticis febrifuga non conſiſtit in tenuitate partium ad mentem Cl. Antymi Conygii: Nec in caliditate, & ſiccitate manifeſtâ, juxtà opinionem Cl. Gaudentii Brunaccii Romani. Caliditas & ſiccitas Corticis non impedit vim ejus febrifugam; Ubi objectiones Profeſſorum celeber. Placentin. & Mediolanenſium expenduntur. Chriſtoph. Paravicinus Med. Cl. Mediolanenſis ad partes vocatur. Cortex non eſt frigidus, & narcoticus, neque proindè, ad mentem Cl. Rochi Caſati, è cenſu febrifugorum ſalubrium jure merito amovendus. Objectiones Cl. Johannis Jacobi Chifletii adversùs Corticem, in ejus caliditate, ſiccitate, ſtipticitate obſtruente & adſtringente Qualitate fundatæ convelluntur. Calumniæ Cl. Vopiſci Plempii adversùs Corticem, quaſi Pharmacum deleterium, Phthiſeos, Cachexiæ pluriumque aliorum morborum prolificum, diluuntur. Surditas temporanea ex uſu Corticis. Cortex non eſt cauſa Tabis, Cachexiæ, &c. Non eſt quid Venenatum, niſi ex accidenti, ob idioſyncraſiam; Neque indè in cenſum toxicorum, & deleteriorum relegandus. Revireſcentia febris, vel pullulatio dirorum ſymptomatum in genere nervoſo à nimis parco, vel non ſatis repetito Corticis uſu ſuborta nullatenùs hoc pharmacum velut inſalubre arguunt. Decennio jam ad minimum, à primo Corticis appulſu in Europam elapſo, demùm anno ſalutis 1659. Rolandus Sturmius, Med. Cl. Delphenſis ejus Vindicias argutè admodùm ſcriptas, ſed veterem Humoriſtarum hypotheſin ſapientes edidit. Poſt hunc Clariſſ. Badus Medicus Genuenſis anno 1663. quippè à Vopiſco Plempio, anno 1655. ad exequias Corticis Peruviani vocatus, pro virili, ejus cauſam egit; Iſque ferè primus, pro ſagacitate ſuâ, idque, poſthabitâ Humorum, & evacuationum ſenſibilium, atque Qualitatum manifeſtarum doctrinâ, ab ejuſdem occultis qualitatibus Vires magni hujus remedii febrifugas deducere ſategit. Populares rationes contra ſalubritatem, atque hujus remedii utilitatem propoſitæ ſolvuntur. Objectio prima, à recidivatione Febrium Cortice curatarum, & catervâ Morborum funeſtorum à fæcibus Morbi prioris ſuppreſſi, vel remedii exhibiti, intùs deliteſcentibus ſubortorum. Objectio ſecunda à conſtipante & obſtruente Corticis naturâ, quaſi energiam ſuam, conſtringendo Humores, exerceret; atque proindè non poſſet meſſi morborum funeſtorum amplæ anſam non præbere. Vis Corticis febrifuga undè. Non ab evacuatione Humorum ſenſibili; Nec à quacunque manifeſtâ qualitate, ſivè caliditate & ſiccitate, ſivè narcoticâ, & figente facultate, ſivè à diſſolventi partium Corticis tenuitate, ad mentem Cl. Rolandi Sturmii. Sententia Cl. & Doctiſſ. Badi proponitur, ubi propemodùm demonſtratur, non à qualitate quacunque manifeſtâ, verùm potiùs ab occulta, Corticem ſingulari hâc efficaciâ præditum eſſe. Sententia

tentia doctiſſ. Protoſpatarii *ferè eadem cum noſtrâ proponitur, ſcilicet quòd* Cortex alexipharmacâ ſuâ vi Venenatum Fermentum Febrile in Spiritibus deliteſcens delet atque ſubigit. *Venenum quid ? Spiritus animales eſſe ſubjectum primarium & immediatum Veneni probatur. Venenum non agit primariò in Humores, ſed ſecundariò. Veneni effectus in corpore. Modus, quo Venena operantur à poſteriori tantùm cognoſcibilis. Virulentia non conſiſtit in qualitatibus manifeſtis. Antidotorum modus operandi. Fermentum Febrile eſt Venenum. Symptomata Febrilia Veneni effectus. Veneni mitiſſimi ſymptomata in Febre Intermittente. Veneni fortioris ſymptomata in Febre* Συνεχεῖ. *Veneni prorsùs deleterii ſymptomata in febre* Σύνοχῳ. *Veneni ſymptomata in omnibus febribus promiſcuè, pro ratione ac indole Veneni variâ, admodùm diverſa. Venenum febrile genii emetici in febribus intermittentibus. Venenum genii deleteriè cathartici in febribus continentibus, vel emetici juxta ac cathartici, vel quidem Mercurialis. Venenum cantharidibus congener anſam dat febri diabeticæ, quin & ſcorbuticæ. Venenum peculiari modo poros cutis petens in febribus colliquativis malignis. Fermentum ſphacelans, cauſticum & adurens in peſte.* Corticem Peruvianum *Antidotum eſſe Veneni febrilis variis argumentis probatur. Corollaria quatuor. Primum, fermentum febrile non in poſterum quærendum eſſe in maſsâ ſanguinis, ejus caliditate, frigiditate, acrimoniâ, aliáve quâcunque qualitate exuberante; neque medicamentis contrariâ qualitate imbutis ritè petendum. Illud autem febrifugum certiſſimum eſt, quod ſivè calidum, ſivè frigidum, fermentum humores exagitans, atque irritans penitùs ſubigit atque delet. Secundum, fermentum hoc maſſam exagitans & ſpiritibus animalibus tanquam primo, & immediato ſuo ſubjecto deliteſcit, atque proindè inibi deleri debet. Quomodò operentur remedia externa in febrium curatione. Tertium, fermentum febrile (exceptâ ſolùm Ephemerâ) ſemper eſt plùs minùs venenatum. Quartum, febrifugum propriè ità dictum, quod ad hunc fomitem ſubigendum deſtinatur, oportet eſſe antidotum; amiciſſimum ſpiritibus; verùm fermento inimiciſſimum.*

CAPUT VIII.

De Corticis præparatione, atque exhibitione. *Paginâ* 228

Corticis electio. Cortex Officinarum ſæpiſſimè adulterinus, vel ſaltem magnâ ex parte effœtus eſt. Corticis genuina criteria. Modus præparandi Corticem. Modus & methodus eum præſcribendi. Cortex in quocunque alio liquore æquè ac in vino albo miniſtretur. Doſis eſt incerta, pro conditione corticis plus minus genuini ac vegeti, à ʒ. ij. *ad* ℥. j. ij. iij. *Tota doſis non ſimul unâ vice, verùm potiùs partitis vicibus, ſcilicet* ʒ. j. *tertiâ vel quartâ quâque horâ exhibenda eſt. In intervallis paroxyſmorum præſertim miniſtrandus eſt. An cathartica uſurpanda ſint ante uſum* Corticis ? *An* Cortex *ſit in lecto ſumendus, & cum regimine ? Febre à Cortice fugatâ; non tantùm à ſolenni quacunque evacuatione, ſaltem per ſpatium lunæ unius abſtinere neceſſe eſt, quin &, prophylaxeos gratiâ, ejuſdem repetitionem poſt intervallum octo vel decem dierum imperare. Faſciculus Canonum de Corticis uſu. Formulæ Corticis præſcribendi elegantiores. Forma* Hauſtûs, Boli, Julapii *cum Bolis propinandi,* Electuarii, Pilularum,

Iularum, Tincturæ, *ſeu* Apozematis. *Quomodò Cortex exhibendus ſit in diarrhœâ, Pilulæ in diarrhœâ. Quomodò in infarctione pulmonum. Formula linctûs, apozematis pectoralis, pilularum, & apozematis cum pilulis miniſtrandi.*

CAPUT IX.

De Protheiformi Febris Intermittentis genio. *Paginâ* 236

Symptomata à fermento febrium intermittentium ſuborta nonnunquam adeò vehementia obſervantur, ut indè vita ægri in præſens diſcrimen adducatur, & typus febris in variis ſuis ſtadiis penitùs abſcondatur ſub larva algoris funeſti, vomitionis indeſinentis, diarrhœæ torminoſæ, &c. *Exempla proferuntur. Mors ſubitanea à gradu Veneni febrilis intenſo, quo ſpiritus oppreſſi à primo inſultu nunquam ſeſe expandere potuerunt. Hiſtoria Domini* Amblar. *Altera ejuſmodi. Febris Intermittens Vomitionem ſimulans. Hiſtoria Dominæ* Baker. *Febris Intermittens diarrhœam Torminoſam ſimulans, tandem in Ophthalmiam mutata. Hiſtoria Dominæ* Harcourt; *& Dominæ* Hudſon. *Febris Intermittens diarrhœam, & phthiſin ſimulans. Hiſtoria Dominæ* Peck. *Febris Intermittens choleram Morbum ſimulans. Hiſtoria Domini* Atvvood *& Dominæ* Arris; *Tertia ejuſmodi. Febris Intermittens in continuam cum ſynope, ægritudine, ſudore colliquativo,* &c. *ſociatam; idque ſine exacerbationibus, & remiſſionibus degenerans. Hiſtoria Dominæ* Fendall, *& Dominæ* Thompſon. *Febris Intermittens typum ſpaſmi univerſalis primùm induens. Hiſtoria Juvenis habitantis in vico dicto* Covv-Croſſ. *Febris Intermittens ſpaſmum diaphragmatis, & partium reſpirationi inſervientium ſimulans. Hiſtoria* Dominici-Ernley. *D. D.* Grear, *atque duorum aliorum. Febris Intermittens in infante convulſiones ſimulans. Hiſtoria filiæ Domini* Sayers, *Filiolæ Domin.* Melvin, *& Filii Domini* Gouge. *Tertiana colicam ventriculi ſimulans in ophthalmiam degenerans. Hiſtoria Dominæ* Kirk. *Febris Intermittens colicam inteſtinorum periodicam ſimulans. Hiſtoria Dominæ* Wilſon. *Febris Intermittens ſub initium colicam horrendam ſimulans, demùm in malignam mutata. Hiſtoria Domini* Johnſon. *Febris Intermittens cum ſpaſmis lumborum, & abdominis, dolores partûs ſimulans. Hiſtoria Dominæ* Gamble. *Febris Intermittens ſub larva doloris punctorii lateralis (reâpſe rheumatici) diù latitans. Hiſtoria Dominæ* Hamm. *Febris Intermittens primo inſultu peripneumoniam acutiſſimam ſimulans. Hiſtoria* Fabri Lignarii *in* Curſiters Alley. *Febris Intermittens rheumatiſmum ferè Univerſalem ſimulans. Hiſtoria* Tinctoris Pannorum *in vico dicto* Whitecroſs-ſtreet. *Febris Intermittens ſub larva Febris Scarlatinæ, ac choleræ morbi deliteſcens. Hiſtoria Domini* Dun. *Febris Intermittens ſub larva Febris Scarlatinæ, & vomitionis diù latitans. Hiſtoria Domini* Langley. *Febris Intermittens Apoplexiam ſimulans. Hiſtoria Filii Reverendi admodùm* Epiſcopi Glouceſtrenſis; *Domini* Izatt. *Hemicrania periodica in meipſo Cortice Peruviano curata. Hiſtoria Dominæ* Bodington: *Altera ejuſmodi. Febris Intermittens cum extremo dolore Nephritico conjuncta. Hiſtoria Dominæ* Fox. *Febris Intermittens Febrifugo noſtro curata, cùm vires Corticis deficerent. Hiſtoria Dominæ* Royſton. *Febris Intermittens ſpecifico noſtro curata, ubi Cortex ab ægri idioſyncraſiâ irritus reddebatur. Hiſtoria Filioli Domini* Barnard.

ELENCHUS

ELENCHUS CAPITUM EXERCITATIONIS II.

De Febribus Continuis, præſertim Remittentibus, Συνεχέσι, ſivè Continentibus. *Paginâ* 166

CAPUT I.

De Febribus Continuis in genere. *Paginâ* 166

FERMENTA *Febrilia, in quantum ſpecies Febrium diſcriminant, à ſe invicem gradu tantummodò differunt. Quoties ſpiritus robore nativo pollentes & miti Veneno obſeſſi victoriam ſpatio 24. horarum reportare valeant, utut poſthàc ſtatis periodis fomes venenatus recrudeſcat, febris indè formatur verè Intermittens. A proximo Veneni gradu cùm ſpiritus quadantenùs fracti, licèt perciti, & irritati, toto ſuo niſu & conamine hoſtem, unius vel alterius diei ſpatio excutere nequeant: Hinc formatur Febris Συνεχὴς. A gradu verò Veneni adhuc intenſiori, ubi ſpirituum expanſio non tantùm valdè deficiat, verùm etiam cum multo niſu, & labore ad metam Elaſticitatis, quam aſſequitur, pertingat, ſpiritus indè excandeſcentes in ſtatum exploſivum adiguntur, varios dolores in univerſo ſyſtemate vel parte aliquâ ſingulari excitantes, & enormes vomitus, ſeceſſus vel utroſque per partes glanduloſas efficientes; Febris hinc orta inflammatoria, vel colliquativa ſeu glanduloſa audit; Pro diverſa ſymptomatum conjunctorum ratione typum ſimulans* Rheumatiſmi *Univerſalis, vel particularis,*Pleuritidis, Peripneumoniæ, Eryſipelatis, Anginæ, Ophthalmiæ, Febris Scarlatinæ, Varioloſæ, Morbilloſæ, Diarrhœæ, Dyſenteriæ, Choleræ Morbi, Colicæ, *ventriculi, vel inteſtinorum,* &c. *Ex periodicâ exacerbatione, & remiſſione horum ſymptomatum clariùs quàm à calore febrili aucto vel diminuto genius harum Συνεχέων dignoſcitur. A gradu veneni intenſiſſimo ſuboritur Febris Σύνοχος, quæ ſemper plùs minùs maligna eſt, quippè ſpiritus primo ictu mortificati luctæ inſtituendæ impares redduntur. Febres benignæ mutantur in malignas, & vice verſâ. Febres ipſæ peſtilentiales in principio utplurimùm ſunt continentes ſeu benignæ. Ubi venenum ſpiritibus implicitum iis debilius ſit, ſuboritur Febris Συνεχὴς, ubi æquale vel fortius Σύνοχος plùs minùs maligna, unum tenorem ſervans. Febris Συνεχὴς ſimplex non eſt fatalis; quoties autem funeſta evadit, à gradu veneni aucto, typum ſuum mutando, in malignam tranſit. Συνεχὴς autem ſpuria, ob funeſtum aliquod ſymptoma à niſu & lucta ſpirituum ſubortum, haud rarò ægrum interimit. Febris Σύνοχος ſemper alicujus malignitatis particeps eſt, atque antequam ſanetur, typum ſuum mutat, & fit Συνεχὴς, vel benigna. Pro hâc ratione præſertim prognoſticon ſalutare, vel funeſtum habendum eſt: Quin & methodus curationis, durante curſu unius ejuſdémque febris jure merito varianda. Vires* Corticis Peruviani *in quâcunque Συνεχεῖ æquè certò, ac citò efficaces, ac in Intermittente curandâ. Συνεχὴς ſpuria, quæ ſpeciem exhibet inflammatoriæ vel colliquativæ febris, utut in ſeſe ſit ſalutaris, utpotè viribus Corticis victricibus ceſſura; Propter ſymptomata tamen vehementia, à niſu & luctâ ſpirituum difficili orta, lethalis ſæpiùs evadit,*

atque multas alias indicationes præter ſubactionem Venenati fermenti miniſtrat, quibus Medicum primo in loco ſatisfacere oportet. Febris Συνεχὴς unam tantùm generalem indicationem ſuppeditat, ſcilicet ut expanſione ſpirituum promotâ, æger ſemimortuus ab orci faucibus liberetur. Medici intereſt ante omnia, febrem curandam certis criteriis poſſe dignſcere, num ſcilicet benigna, maligna, vel mixta ſit, & varias metamorphôſes, quas eadem febris ſubit, animadvertere.

CAPUT II.

De Febribus Continuis remittentibus, ab Antiquis Συνεχέσι dictis, iiſque tàm ſpuriis, quàm ſimplicibus, earúmque naturâ, causâ continente, & typo vatio. *Paginâ 270*

Febris Συνεχὴς deſcriptio. Eſt ſimplex & ſpura, vel ſpuria, ſeu mixta, vehementi quippè aliquo ſymptomate ſtipata. Quomodò Συνεχὴς ſimplex ab intermittente diſcriminatur proprio ſuo typo. Typus Συνεχέος ſimplicis. Quare algor, rigor, horror, &c. non ſingulas exacerbationes febris remittentis æquè ac intermittentis comitentur.

CAPUT III.

De Febris Continentis ſignis diagnoſticis. *Paginâ 271*

Συνεχέος ſimplicis criteria diagnoſtica à quatuor fontibus potiſſimùm petenda. Primò, à manifeſta ſymptomatum exacerbatione & remiſſione, ſingulis vel alternis diebus periodicè revertente. Secundò, à pulſu qui, ſaltem durante paroxyſmo, magnus eſt, celer, fortis, atque unum tenorem ſervans. Tertiò, ab urina, quæ poſt primum inſultum, rubedine multâ tingitur, contentis copioſis ſaturatur, vel hypoſtaſin laudabilem deponit. Quartò, à ſudoribus periodicis, quibus, ſub finem cujuſcunque paroxyſmi, æger perfunditur. Signa diagnoſtica Συνεχέος ſpuriæ. Propter vehementia ſymptomata conjuncta typus hujuſce febris multùm obſcuratur, calor febrilis uno tenore pergit, remiſſus & mitis; extrema nonnunquam algent, pulſus fit debilis & celer, urina (durante paroxyſmo) tenuis, & copioſa, periodicæ exacerbationes, & remiſſiones ſæpiùs exulant, vel ſaltem incertò, atque frequenter in eodem die recurrunt. Methodus curationis ſymptomata vehementiora adjuncta, æquè ac ipſum morbum reſpicere debet. Signa diagnoſtica potiùs à ſymptomatis vehementioribus adjunctis, quàm à typo morbi, qui jam obſcuratur, petenda ſunt. Si ſymptomata ejuſmodi fuerint, quæ robur ſpirituum, utut jam ex parte obrutorum, aut ſaltem eorum forte conamen arguant, ſi cum magnâ violentiâ invadentia, febrem inflammatoriam, vel colliquativam denuntient, præſertim ſi hæc ſymptomata obſerventur poſt periodos certas recurrere, atque, ſaltem durante remiſſione, urina & pulſus ſeſe habeant ut in Febre Συνέχει genuinâ, admodùm veriſimile eſt hancce, qualiſcunque ſit ejus typus, eſſe de genere Συνεχέων. Eflloreſcentia quaſi eryſipelatoſa circa nares, labia, vel aliam quamvis partem, quaſi ſignum pathognomonicum, Febrem Συνεχὴς indicat.

CAPUT

Exercitationis II.

CAPUT IV.

De Febris Continentis cauſâ evidenti. *Paginâ 273*

CAuſa procatarctica hujus Febris eſt atmoſphæra. Inde ferè ubique Endemia eſt in aëre paluſtri, maritimo, vel arboribus plurimùm obſito: Atque, quovis ferè loco Epidemica, tempeſtate autumnali.

CAPUT V.

De Febris Continentis ſignis prognoſticis. *Paginâ 274*

I. *FEbris* Συνεχὴς *ſimplex, quà talis, & quamdiù talis, raro admodùm, ſi unquam eſt funeſta.* II. *Simplex* Συνεχὴς, *priuſquam exitialis evadat, typum, ac genium ſuum mutat, & tranſit in* Σύνοχον *malignam.* III. *Febris hæc benigna, propè ſtatum morbi, in malignam facillimè tranſit.* IV. *Ex temeraria, & incauta ſymptomatum* Συνεχῆ *ſpuriam comitantium ſublevatione, hæcce febris, momento quaſi, malignæ ſpeciem induit.* V. *Quò plura malignitatis indicia cum hac febre conjunguntur, eò periculoſior eſt, & eventus ejus incertior, & vice verſâ.* VI. *Spirituum robur ex pulſu ante omnia certiſſimè explorandum eſt.* VII. Συνεχὴς *ſpuria, ſivè mixta, utut in ſeſe minùs funeſta ſit, ratione tamen ſymptomatum adjunctorum, ægrotantes haud raro è vivis tollit.* VIII. *Quò plura vehementiora & curatu difficiliora ſint hæc ſymptomata, eò magis funeſta (ex accidenti licèt) ritè habenda eſt ipſa Febris.* IX. *Febris primo inſtanti* Σύνοχος, *& maligna (ſi ſalutaris criſis contingat) illicò mutatur in* Συνεχῆ *& bonum prognoſticon ſuggerit.* X. Συνεχὴς *nonnunquam poſt ſtatum morbi in intermittentem tranſire ſolet; Febris autem hujuſmodi Intermittens præ cæteris curatu difficilis, & ad recidivationem proclivis eſt.* XI. *Judicatio Febris* Συνεχέος, *utut mitis, ac benignæ, viribus naturæ ſolummodò facta, admodùm longa, ac incerta eſt.* Cortex *autem certiùs, atque citiùs, ſine dierum Criticorum expectatione, victoriam reportare ſolet.* XII. *Quò exacerbationes, & remiſſiones diei horâ magis certâ redeunt, & quò remiſſiones magis ſunt protenſæ, eò meliùs, & vice verſâ.* XIII. Συνεχὴς *ſimpleh viribus Corticis æquæ certò cedit, ac ipſa Intermittens.* XIV. *Efficacia* Corticis *febrifuga in* Συνεχῆ *ſpuria debellandâ eſt propemodùm æquè certa, ac in ſimplici (modò ritè miniſtretur reſpectu ad ſymptomata vehementia habito) non autem adeò cita eſt.* XV. Συνεχὴς *ſiusplex vel ſpuria ſolius Naturæ ope ſanata rariſſimè recidivam habet, Cortice autem, vel aliâ quâvis antidoto ſubacta non rariùs quàm ipſa intermittens recrudeſcit, ſemper tamen ſub ſpecie intermittentis.* XVI. *Hoc non obſtante, ob varias rationes hic modus curandi priori præferendus.* XVII. Συνεχὴς Cortice *curata raro admodùm cum evidenti aliquâ criſi terminatur.* XVIII. *Evacuationes in* Συνεχῆ *à* Naturâ *inſtitutæ ferè ſemper ſunt infidæ, atque utplurimùm ſymptomaticæ. Evacuatio critica, & ſalutifera fit ſolummodò per ſudores, vel ſalivationem. Prior eſt magis cita, & acuta; altera verò æquè certa, licèt tarda, & moleſta.* XIX. Συνεχὴς *ſimplex (ubi curatio vi expanſivâ ſpirituum ſolummodò perficitur) ſæpenumerò*

longa eſt,& criſis ejus nonnunquam tarda,& moleſta : Spuria verò ob Naturæ impenſas,& ſymptomata vehementiora adjuncta ,plùs minùs acuta eſt. XX. Criſis Febris Συνεχέος (ubi materia colliquata per plures portas eliminantur) tardiùs procedit, quàm ubi unicâ viâ extruditur. XXI. Febris Σύνοχος, ubi ſolis Naturæ viribus curatio perficitur, poſt ſtatum morbi mutata in Συνεχῆ utplurimùm ſub ſecundi paroxyſmi finem , criticis ſudoribus perfectè terminatur ; indéque dies iſte Judicatorius habetur,quo prima remiſſio contingit, & criticus in quo ſecunda. XXII. Febris, Συνόχου ſpeciem referens in primo morbi limine,facillimè in Συνεχῆ mutari poteſt. XXIII. Durante morbi augmento, præſertim prope ſtatum, peſſimum ſignum eſt,ſi urina ſenſim in tenuem ,& pallidam mutetur , ſi pulſus magis celer,debilis , ac vacillans evadat , multò magis ſi ſubſultus tendinum , loquacitas , inſomnia terribilia , & phantaſmata inuſitata accedant : E contrà pulſus fortis, & conſtans, urina rubedine multùm tincta, & contentis ſaturata, multò magis quæ hypoſtaſin laudabilem deponit,ubi morbus ad ſtatum pervenerit , optimum præſagium exhibet , utut reliqua ſymptomata contrarium prognoſticon denuntiare videantur. XXIV. Omnis epidemia febris , autumnalis , & Caſtrenſis, quandò primùm invadit, eſt utplurimùm Συνεχὴς, ſimplex ſcilicet vel ſpuria.

CAPUT VI.

De Febris Continentis Indicationibus curativis. *Paginâ* 277

IN *genere , unicè indicatur , deletio fermenti Venenati , quod Naturam ad certamen irritat, atque provocat. Hoc enim ſublato, lucta febrilis ſpontè ceſſat,* &c.*Ubi verò ſpiritus veneno graviori laceſſiti, à niſu ſuo immodico in exploſionem adiguntur, aut humores indè colliquati è glandulis immodicè excernuntur , vel denique ubi febris à nimia ſpirituum depreſſione in malignam tranſit ; plures , eæque admodum diverſæ Indicationes ſubminiſtrantur, quæ mox in methodo curationis , explicandæ veniunt. Deletur venenatum fermentum vel à naturali ſpirituum expanſione, vel* Cortice Peruviano, *aut alterâ (ſi quæ ſit) antidoto incunctanter exhibitâ. Prior methodus magis incerta eſt. Medicus in hac duntaxat Naturæ ancillatur. Medicum hâc methodo utentem oportet eſſe cautum admodùm , atque ſagacem , nihilque temerè aut officiosè moliri , neque unam ſemper viam in febribus ſanandis pertinaciter calcare. Adhibitâ tamen ſummâ diligentiâ, fallax admodùm eſt & lubrica hæc rationalis febres curandi methodus. Utut verò hæc ſe habeant, proponitur ejuſmodi methodus,juxta noſtram hypotheſin delineata , quâ Medicus inſtitutus , nuſquam in toto morbi curriculo, Empyrici partes ſuſtinere cogatur, vel dubitanter Artem ſuam exercere.*

CAPUT VII.

De Methodo Curandi Febrem Continentem Rationali. *Paginâ* 278

S*Tadia varia hujus morbi , atque ſymptomatum indè ſuccreſcentium diverſa Indoles. Augmentum hujuſce Febris juxta ipſius Naturæ leges. Hoc ſtadium natura non uno, eodémque temporis ſpatio perficit. Status morbi. Quare in hoc morbi ſtadio laſſitudo ulceroſa,*

cephalalgia,

cephalalgia, cæteríque dolores, ſivè fixi, ſivè verſatiles, lege Naturæ, jam ſenſim declinare incipiant, qualiſcunque futurus ſit eventus. Hoc ſtadium, ſpatio temporis determinato, quaſi cancellis, circumſcribere haud fas eſt: Verùm pro ratione ſpirituum plùs minùs vigentium, atque veneni primarii magis, minúſque deleterii, citiùs, vel ſeriùs finitur. Ubi parile eſt virium & veneni robur. Status morbi diutiùs protrahitur, atque etiam criſis, quæ eſt æquè tarda, ac infida, Lympha colliquata in hâc criſi non per unam portam confertim protruditur, verùm, pro diverſo febrilis fermenti genio, nunc per hanc, nunc per illam, nunc per plures, ſimul, vel ſaltem ſucceſſivè. Ætiologia ſalivationis, aphtharum, & ſingultûs, hoc morbi ſtadium comitantium. Declinatio febris in hâc criſi morbi tardâ evidens. Symptomata Febrem Συνεχῆ *in malignam & funeſtam mutatam comitantia. Errores practicorum in Febris Continentis Curatione. Regimen in Curatione harum febrium, juſtum ac debitum alimentum. Remedia pharmaceutica. In alvi adſtrictione. In fluxu alvi ſymptomatico. In vomitione. In dolore capitis, artuum & lumborum inſolito. In ſtatu ſpirituum exploſivo. In incendio inſolito. Ubi* Συνεχὴ *incipit degenerare in* Σύνοχον. *Uſus Alcalium. Uſus Veſicatoriorum. Uſus Suppedaneorum. Uſus Alexipharmocorum. Opiatorum uſus. Catharticorum uſus ſub finem* Συνεχέος. *Eorum formulæ.*

CAPUT VIII.

Methodus exhibendi, Corticem in curatione Febris Continentis. *Paginâ* 292.

S*implex* Συνεχὴς, *quamdiù talis, nil præter Antidotum, formâ ægrotanti gratiſſimâ, exhibendum exigit, idque partitis vicibus, & durante remiſſione. Quid agendum ubi* Συνεχὴς *primùm incipit in Continuam vergere. Quid in vomitione extremâ, vel inſolitâ. In fluxu alvi. In fluxu alvi cum vomitione conjuncto. In ſtatu ſanguinis inflammatorio. In ſtatu ſpirituum verè exploſivo. Ubi* Συνεχὴς *in* Σύνοχον *verè jam tranſit.*

CAPUT IX.

De Protheiformi Febris Continentis Genio. *Paginâ* 295.

F*Ebris Remittens ſub larva vomitionis, & nauſeæ diù latitans. Hiſtoria Dominæ* Blackerby. *Febris Remittens diarrhœam torminoſam in puerpera ſimulans. Hiſtoria* Puerperæ. *Febris remittens diarrhœam torminoſam periodicam ſimulans. Hiſtoria Dominæ* Brent. Συνεχὴς *choleram morbum ſimulans cum ſpaſmis thoracis, & abdominis. Hiſtoria ſervi Domini* Hall. Συνεχὴς *ſub larva lienteriæ, colicæ, vomitionis diù latitans. Hiſtoria Dominæ* Maſchall. Συνεχὴς *colicam ſimulans in puerpera. Hiſtoria Dominæ* Thornburg. Συνεχὴς *Vomitionem immanem, ſpaſmos thoracis, ac abdominis, & ſtrangulationem ſimulans. Hiſtoria Filiæ Domini* Thatcher. Συνεχὴς *pleuritidem ſimulans. Hiſtoria Domini* Stradvvick. *Febris Remittens ſub larva doloris lateralis (reâpſe rheumatici) diù latitans. Hiſtoria Domini* Gumley. Συνεχὴς *rheumatica in malignam demùm mutata. Hiſtoria Dominæ* Patchin. Συνεχὴς *ſpuria rheumatica. Hiſtoria Domini* Guttur. *Hiſtoria Domini* Glaſcock. *Hiſtoria Domini* Semyr. *Hiſtoria Domini* Kemp. Συνεχὴς *in* Σύνοχον *mutata. Hiſtoria Domini* Shakell. *Hiſtoria Dominæ* Lechmere.

APPENDIX
EXERCITATIONIS SECUNDÆ. *Paginâ 319*

F*Ebris* Συνεχὴς, *ſimplex vel ſpuria frequentiſſima*, *&* *inter cæteras Febres maximè vulgaris. Febris hæcce, menſibus autumnalibus, ubique per Angliam ab anno* 1658. *ad annum* 1664. *Epidemia. Ejus hiſtoria compendiaria. Peſtis epidemia anno* 1665. *&* 1666. *Ejus hiſtoria compendiaria. Sæviente hâc Peſte non penitùs defecêrunt veſtigia nonnulla febris* Συνεχέ͵ος. Diarrhœa *&* Dyſenteria, *torminoſa menſibus autumnalibus Londini graſſata ab anno* 1666. *ad annum* 1672. *Ejus hiſtoria. Fluxus & tormina ſymptomatum duntaxat rationem habuerunt, morbus ipſe febris erat* Συνεχὴς *ſpuria, à fermento genii* Cathartici *venenato oriunda. Fœliciſſima ejus curatio ex uſu* Corticis Peruviani *cum laudano commixti. Morbilli epidemii anno* 1672. *menſibus autumnalibus publicè graſſantes, hanc dyſentericam febrem ſubintrantes, eam penitùs profligârunt. Morbillorum epidemiorum hiſtoria compendiaria. Quantùm* Συνεχέος *febris genium hic morbus induebat; atque uſus Corticis efficax in ejus curatione.* Συνεχὴς *ſimplex unoquoque autumno, ab anno* 1673. *ad præſentem annum* 1692. *plùs minùs epidemia.*

ELENCHUS CAPITUM EXERCITATIONIS III.
De Febribus Inflammatoriis univerſalibus.

CAPUT I.
De Febribus Inflammatoriis & Colliquativis, in genere. *Paginâ* 327

S*PIRITUS Animales in hiſce febribus arctiùs implicantur veneno quàm in febribus intermittentibus puris vel remittentibus. Venenum vi laceſſendi præter ſolitum donatum eſt earum cauſa. Febres inflammatoriæ & colliquativæ ſæpiſſimè mutantur in malignas paulò ante mortem. Tunc inflammatio, dolor, aut tumor vel quidem fluxus colliquativus non amplius viget, cerebrum ſolùm & genus nervoſum petuntur; ſunt mediæ inter malignas & intermittentes & remittentes. Si adſint periodicæ exacerbationes, Cortice Peruviano profligantur.*

CAPUT II.
De Febribus Inflammatoriis in genere. *Paginâ* 328

F*Ebris inflammatoria eſt ea quæ habet notabilem membranæ, glandulæ, viſceris vel artûs inflammationem ſibi conjunctam non primariam. Efflorеſcentia cutanea eſt interdum*

dum plana & æqualis, vel interpuncta, aliquandò verò inæqualis, cum vel ſine dolore, tumore, ulcero. Febris inflammatoria parum à Συνεχεῖ præſertim ſpuriâ diſtat. Incipientis inflammationis ſigna ſunt dolor punctorius, & vellicans, arteriolarum vibratio ſolito major, tandem tumor, ardor & rubedo. Durat autem inflammatio donec fiat criſis. Cauſa continens febris inflammatoriæ eſt ſpiritus Veneno complicatus. Cauſa evidens, Atmoſphæræ particulæ deleteriæ. Symptomata diagnoſtica deſumuntur ex ipſa αὐτοψία, dolore cæteriſque ſymptomatis, ex pulſu, urinâ, & ipſo ſanguine. Hæ Febres in genuinas & ſpurias diſtribuuntur. Genuinæ ſunt hæ in quibus ſpirituum vires ſunt integræ & inflammatio vivida. Spuria ad malignam accedit, cum ſpirituum & inflammationis languore. Differentia inter Morbillos genuinos & ſpurios. Venenum in ſcarlatina, ac morbilloſa febre cuticulam ſine ſenſibili intumeſcentia, ardore aut dolore præter pruritum inflammat. Apparatu efflореſcentiæ in Morbo genuino ſpatio bidui abſolvitur, & hoc durante febris more Συνόχου uno tenore progreditur, efflorеſcentiâ autem apparente, ſtatus morbi incipit, qui ſpatio tridui finitur, Febris Inflammatio cæteráque ſymptomata abhinc ſponte ceſſant. Sed in conſtitutione epidemiâ, efflorеſcentia eſt minùs vivida, ſtatus morbi ad x. xiv. xxiv. diem ſæpiſſimè protrahitur, cum aliquâ inflammatione glanduloſa, & febre ipſi inflammationi peractæ ſuperſtite. Differentia inter variolas ſpurias & genuinas ex eo petitur quod in variolis genuinis exanthemata intra triduum erumpant, & febris indè criticè quaſi exulat, cum in ſpuriis exanthemata magis frequentia & minus vivida appareant, tardiùs matureſcant, neque febris ceſſet, ſed potius die morbi xj. xiv. xvij. interdum in Συνεχεῖ, aliquandò verò in Σύνοχῳ terminetur. Eryſipelatoſa febris genuina ab initio uſque ad finem eſt Συνεχὴς: Spuria verò Σύνοχος à primo inſultu vel talis evadit. Febris herpetem comitans, omnium mitiſſima & ſemper benigna. Tempore decubitûs exacerbari ſolet. Febris rheumatica nunquam eſt ſpuria. Ad apoſtema cur non terminetur: eſt benigna, intermittenti vel ſaltem Συνεχεῖ cognata; à repercutientibus mutatur in malignam. Quoad inflammationes muſculorum, viſcerum & glandularum, ſunt omnes ejuſdem Indolis, intra ſeptem vel novem dies utplurimùm in apoſtemata deſinunt; febris etiam eſt benigna, niſi malâ praxi in Σύνοχον malignam mutatur. Prognoſtica febrium inflammatoriarum: Difficilius curantur quàm Συνεχὴς legitima, facilius verò quam maligna. Genuina inflammatoria minùs eſt periculoſa quàm ſpuria: Febris pro gradu veneni, & pro parte affuſâ eſt periculoſa. Quamdiù hæc febris Συνεχῆ refert, quod ad febrem ſpectat, res eſt in vado. Niſi in Σύνοχον cum deliriis & convulſionibus tranſeat. Febris cum inflammatione viſceris, glandulæ vel membranæ intùs ſitæ periculoſior eſt, cæteris paribus, quàm ubi muſculus vel pars exterior afficiatur inflammatione. Et quâ ratione, Indicationes curativæ duæ, deletio, & niſus ſpirituum temperandus. Ordo hujus Tractatus.

CAPUT III.

De Morbillis, & Febre Scarlatinâ. *Paginâ 337*

D*Eſcriptio Morbillorum. Hic morbus eſt febris conjuncta cum efflorеſcentia inflammatoria, hìc illìc totam cuticulam diſtinguente. A morbillis febris ſcarlatina differt per* continua.

continuatam inflammationem. Variolæ autem differunt, quod in pus maturantur, & quod ab ipſo initio intumeſcentia remittente tactui ſeſe produnt. Natura febris morbilloſæ in variis ſuis ſtadiis quamvis ſit genuina & maximè benigna, eſt tamen peracuta & citiſſimè varia ſtadia ſua peragrat. Ex ſymptomatis venenatis à primo inſultu uno tenore progredientibus durante apparatu Σύνοχον eſſe ac malignam ſuſpicari fas eſt. Apparatus efflorescentiæ & incrementum febris morbilloſæ. Hìc præter ſymptomata, quæ febrem quamcunque comitantur, inveniuntur Pathognomonica quædam, ſcilicet, pulſus debilis ac celer, reſpiratio cita & anheloſa, hypochondriorum oppreſſio, urina tenuis, ſopor, &c. Cuncta hæc ſymptomata indies augentur, donec Febris paulò ante effloreſcentiam ad ἀκμὴν ſuam perveniat. In morbillis epidemiis & verè malignis ſymptomata ſub initium non adeo ſæviunt; & febris tardiùs ad ἀκμὴν pervenit. Effloreſcentia eſt Febris ſtatus. Cuticula levi ardore & rubedine ſuffunditur. Glandulæ dolore vellicante, ardore & tumore corripiuntur: tunc febris initio maligna tranſit in inflammatoriam, pulſus ſit fortis & urina rubra: Ab hac effloreſcentia inchoata ad ejus completam eruptionum ſtatus morbi & febris: Durat ſpatio bidui vel ſaltem tridui in Morbillis benignis & ſporadicis, vel uſque ad decimum ſeptimum, vel vigeſimum uſque diem in morbillis epidemiis & malignis. Effloreſcentiæ declinatio & Febris Criſis. Demùm effloreſcentia ſenſim colorem rubicundum mutat, à quo tempore fluxus alvi ſuboritur ſalutaris, niſi diutiùs duret, Febris exulat & reliqua ſymptomata miteſcunt. In malignis autem declinante effloreſcentia, Febris manet vel augetur. Et Anginam, peripneumoniam, vel alium morbum peracutum ſimulat. Quoties autem hæc criſis eſt ſalutaris, Febris in Συνεχῆ plurium dierum, vel hecticam mutatur, quæ, niſi Cortice Peruviano ſubigatur, in Σύνοχον malignam & funeſtam degenerat, aut morborum chronicorum jacit fundamenta. Cauſa morbillorum continens eſt venenum ſpiritus inquinans & maſſam ſanguinis in colluviem acrem colliquefaciens. Cauſa procatarctica petenda eſt ab Atmoſphæra. Ratio differentiæ inter duas morbillorum ſpecies oritur à differenti ſpirituum vigore atque gradu veneni diverſo. Signa morbillos antecedentia & præſagientia ſunt ea quæ indolem febris concomitantis peracutam, malignam & colliquativam eſſe indicant. Prætereà Medicus inquirat an æger anteà morbillis laboraverit (nam raro bis redeunt) an conſtitutio aëris ſit morbilloſa, an æger familiaritate morbilloſorum uſus fuerit. Signa pathognomonica ſunt, I. Effloreſcentia in cuticula, unde morbilli dignoſcantur à Variolis, Eryſipelate & Herpete. II. Interpunctio effloreſcentiæ quâ differunt à Febre ſcarlatina. III. Figura & magnitudo incerta effloreſcentiæ quâ differunt à Petechiis, & maculis purpureis, & variolis confluentibus. IV. Color vividus & vegetus, & tempus effloreſcentiæ, undè diſtinguuntur à Febre ſcorbutica & crapuloſa. A diverſa etiam effloreſcentiæ indole morbilli ipſi à ſe invicem præcipuè dignoſcuntur. Prognoſis morbillorum. Genuini ſunt ſalutares, ſpurii periculoſi, Epidemii ſporadicis periculoſiores. Morbi ſtadia inſolito more protenſa peſſimum. Effloreſcentia partialis, aut quæ colorem ſæpe mutat, mala. Febris effloreſcentiæ ſuperſtes & ſymptomata quæ criſin imperfectam ſequuntur, ſunt periculoſa.

CAPUT

CAPUT IV.

De methodo medendi Morbillis. Paginâ 344

I*Ndicationes curativæ ſunt duæ, extinctio veneni & ſymptomatum allevatio. Regimen hic morbus exigit cum aliis Febribus commune, diætam admodùm tenuem, decubitum in lecto quietum, & calorem ſtragulorum injectorum moderatum. Remedia Pharmaceutica & Chirurgica ſunt diverſa pro indole febris in variis morbi ſtadiis. Nihil autem in quocunque morbi adeò peracuti ſtadio temerè tentandum, ubi criſis reputatur. Cùm autem ante efflorescentiam febris indoles ſit maligna, expanſio Spirituum alexipharmacis & veſicatoriis promoveatur, à Venæſectione & ab opiatis abſtinendum, niſi quædam urgeant ſymptomata. Mitiora tamen eligantur alexipharmaca, neque veſicatoria adhibeantur, niſi ſpaſmi, coma, aut indoles morbi maligna id requirant. Diverſæ remediorum formulæ. Calidiora alexipharmaca & frequentia veſicatoria ſint in uſu ſi Febris ſit maligna aut peſtifera. Formulæ quædam remediorum. Quòd ſi paulò ante efflorescentiam contingat ut ſpiritus ſint nimis irritati, tunc eorum niſus compeſcatur. Remedia quæ conveniunt. Secundò, colliquatio humorum impedienda, & indè orta ſymptomata tollenda. Palliativa curatio convenit. Æger urgente alvi fluxu à cereviſia abſtineat; ſed decocto albo, tinctura roſarum & electuario adſtringenti utatur. Tuſſis mucilaginoſis, & pectoralibus ſedetur. Oculorum acrimoniæ collyrium, ſternutationi cohibendæ lac naribus attractum conveniant. Opiata, niſi in extrema neceſſitate diarrhœæ non adhibeantur. In ſtadio ſecundo, ubi febris à ſpirituum expanſione ad ſtatum ſuum demùm pervenerit, Opiata & Venæſectio ſunt omninò neceſſaria. Ob eorum uſum omiſſum in Morbillis epidemiis, Londini publicè graſſantibus plurimos è vivis ſublatos memini. Efflorescentia autem peracta ſi Febris venenatis ſymptomatis adjuncta remaneat, actum eſt de ægro. Contra, ſi criſis fuit perfecta, cathartica hydragoga adhibeantur, ad lymphæ colliquatæ affectus exitiales impediendos. Non tamen præproperè maſſa ſanguinis agitetur, antequam Venenum fuerit omninò ſubactum. Exemplum puellæ extra debitum tempus purgatæ. Formulæ catharticorum. Sin imperfecta fuerit criſis & febris* Συνεχὴς *ſequatur, eam Cortice Peruviano, ante adhibitam purgationem, profligare oportet. Multa ſymptomata remanent poſt criſin imperfectam, ut ophthalmiæ, coriza, tuſſis, hydrops, ſcrophulæ,* &c. *Hæc colliquatio curatur Cortice Peruviano, Opiatis, Venæſectione & Purgatione: Cavendum tamen ne Cathartica ſint fortiora cùm ſæpè augeant colliquationem. & funeſtos eventus habeant. Tuſſis poſt morbillos ſuperſtitis curatio. Curatio Ophthalmiæ, diarrhœæ, Strumarum, Hydropis.*

CAPUT V.

De Febre Scarlatinâ.

F*Ebris Scarlatina differt à Morbillis ſolo efflorescentiæ modo; alia ſunt communia. Hiſtoriæ variæ de Morbillis. Hiſtoria prima de filia Domini* Rainsford. *Per unam*

vel alteram hebdomadam colliquationis ſymptomatis affligitur ; demùm febre correpta eſt, per triduum ſymptomata augentur , quarto die effloreſcentia morbilloſa ſe prodit ; cum quarto effloreſcentiæ die , febre , tuſſi & alvi fluxu vigentibus. Subitò Venæſectione ſanatur. Hiſtoria II. de filio Dom. Pratt, *febre ſcarlatina laboranti. Venæſectio quarto effloreſcentiæ die cum ſucceſſu præſcribitur. Hiſtoria III. de* Sarah Morton *filiâ Autoris ; Morbilli benigni debito regimine curantur. Hiſtoria IV. de* Marcia Morton *filia Autoris ; Febris poſt quatriduum ab effloreſcentia incœpta protenſa , atque periodicè revertens venæſectione & Cortice Peruviano curatur. Hiſtoria V. de Muliere quadam , Febris ſcarlatina poſt effloreſcentiam peractam ad ſpatium integræ hebdomadæ Συνεχέϑ tertianæ typum induit , tùm in Σωόχον malignam & lethalem mutatur. Hiſtoria VI. de filiola Dom.* Hayns ; *febris ſcarlatina lethalis. Hiſtoria VII. de filiclo Dom.* Burren , *Febris Morbilloſa abſque ulla effloreſcentia , vel comitante , vel ſubſequente ſanata. Hiſtoria VIII. de filiolo Domini* Debilles , *febris morbilloſa primùm maligna , dein inflammatoria , & tandem Συνεχὴς. Hiſtoria IX. de filia Domini* Tim , *febris morbilloſa poſt effloreſcentiam peractam in Συνεχῆ quotidianam, diarrhœa , tuſſi , & languore maximo comitatam mutata. Hiſtoria X. de filiolo Dom.* Philips , *diarrhœa pertinax & vires penitùs fractæ poſt febrem ſcarlatinam. Hiſtoria XI. Febris ſcarlatina ſymptomatis diriſſimis & peſtilentialibus comitata.*

CAPUT VI.

De Variolis , earum ſubjecto , ſtadiis & differentiis , necnon de causâ Variolarum continente atque procatarcticâ. *Paginâ* 361

Deſcriptio Variolarum : Hic morbus eſt febris conjuncta cum cutis veræ & cuticulæ inflammatione, cujus Exanthemata vel confluentia, vel cohærentia, vel diſcreta in ſuperficie corporis appareant. Cutis vera ſubjectum eſſe variolarum probatur ex renitenti tuberculorum duritie , ex puſtularum maturatione , ex foveis in cute excavatis. Stadia Variolarum ſunt quatuor, Apparatus exanthematum , Eruptio , Maturatio atque Declinatio. Apparatus eſt tempus illud omne à primo morbi inſultu uſque ad univerſalem exanthematum eruptionem incœptam : puſtulæ prænunciæ The Maſter Pock *dictæ definitio. Poſt eruptionem fit ſecundum ſtadium in quo criſis plus minus completa. Stadium tertium eſt totum tempus quod teritur in maturandis Variolis in pus legitimum , à quo tempore incipit ſtadium ultimum. Cauſa continens Variolarum eſt venenum activum intimè Spiritibus implicitum. Frigore , crapula , metu , aëris qualitatibus reducitur in actum : à gradu hujus veneni oritur diſtinctio Variolarum in benignas & malignas. Nonnunquam ſpiritus ſunt ita deleti , ut æger ferè ἀπυρεξὸς jaceat , & natura in proximo morbi ſtadio fermè ſine ulla eruptione ſuccumbat. Nonnunquam verò ſpiritus potiùs irritati quàm deleti ſunt , & modo in hac contentione totum virus è ſinu ſuo excutiant ; Variolæ ſunt benignæ inter quas numerantur , Variolæ* Chicken-pox *dictæ , Variolæ diſcretæ. Si ſpiritus è contra in primo morbi ſtadio obruantur , criſis imperfecta & infida ſequitur , & Variolæ ſunt malignæ. Variolarum malignarum exanthemata. Cùm autem Venenum per glandulas cutaneas non poſſit totum excludi in his Variolis , Natura per portas patentio-*

res pulſare nititur. Prior conatus per alvum eſt ferè ſemper ſymptomaticus & corruentem naturam indicat. Melior & tutior eſt ſalivatio, quæ hic deſcribitur. Profluvium urinæ ſalivationi eſt ſuccedaneum. Malignæ Variolæ ex accidenti. Infantes rariùs quam adulti ſorte Variolarum confluentium & malignarum admodùm dura plectuntur.

CAPUT VII.

De ratione ſymptomatum in primo ſtadio contingentium, de varietate fermenti, & Febris indè ortæ, de ſignis præſagientibus, Diagnoſticis & Prognoſticis, necnon de Indicationibus curativis,& methodo medendi Variolis, durante apparatu. *Paginâ* 372

Symptomata primum morbi inſultum comitantia: primo corpus ſubito algore perfunditur, quem horror, rigor, oſcitatio, &c. ſequuntur: deindè calor febrilis, dolor capitis ac lumborum, jactatio inquieta, ægritudo, nauſea, vomitio, dejectiones, ſtupor comatoſus, & è contra interdum vigiliæ, ſpaſmi & inſultus Epileptici præſertim in infantibus, tuſſis, intumeſcentia tonſillarum moleſta, & alia ſymptomata hyeme frequentia. Pulſus celer, fortis & magnus, parvus & debilis pro Veneno: denique puſtulæ quædam morbi prænunciæ veniunt. Unde venenum varioloſum eſſe naturaliter colliquativum & in laceſſendo procax concludimus. Signa Variolas ante eruptionem in apparatu præſagientia ſunt dolor atrox & horrendus capitis & lumborum, & vehementia ſymptomatum ſuprà numeratorum; conſuetudo habita cum Varioloſis, tempeſtas Epidemica, conſanguineus iſto morbo laborans. Criteria maligni morbi dubia & incerta ſunt, primi ſtadii duratio brevior vel longior quàm decet. Ætas juvenilis, animi pathemata, crapula, ſpiritus menſtruo puerperio, abortione, cathartico vel emetico, vel venæſectione perperam celebratis, aut regimine nimis calido debilitati, frigoris contractio, tempeſtas æſtiva, aut hyemalis, conſtitutio epidemica, æger cachecticus, &c. Certa ſigna ſunt pulſus debilis & vacillans, urina clara, tenuis & pallida, micturitio, deliquia, coma profundum uſque ad criſin fixus & ſpaſmodicus lumborum dolor cum ἀπυρεξίᾳ conjunctus. Symptomata vehementia quæ ſpiritus peſſundant. Signa bona ſunt Febris à primo inſultu Συνεχὴς. Urina rubenine tincta & contentis ſaturata, æqualis pulsûs tenor, &c. Indicatio Curativa in hoc ſtadio eſt unica, ut Venenum ad criticam exanthematum eruptionem ſubigatur. Neque Cortice Peruviano aut alia quadam Antidoto extinguendum eſt, ne poſtea recrudeſcat. Medendi methodus in hoc ſtadio. Diæta ſit parca & tenuis. Regimen ſit moderatè calidum. Sententia Sydenhamii de frigido regimine improbatur. De remediis Pharmaceuticis & Chirurgicis in genere. In benigno morbo nihil à Medico agendum eſt, diæta tantùm & regimen conveniens ægro, atque Julapium aliquod temperatum ad ſpiritus refocillandos præſcribantur. Formula Julapii. In maligno morbi ſpirituum ferè extinctorum expanſio Alexipharmacis generoſiſſimis,& veſicatoriis tempeſtive promoveatur. Formulæ remediorum. In medio morbi ſtatu ſufficient alexipharmaca mitiora. Et qualia. Symptomata autem à niſu ſpirituum nimio ſuborta opportunè mitiganda ſunt, cùm ſæpè plus noceant quàm primarium morbi venenum. In fluxu alvi enormi, æger ab omni cereviſia abſtineat, & in ejus locum decoctum album ſubſtituatur:

tur : Opiata & aſtringentia adſciſcat. Opiatorum uſus & qualium. Formulæ remediorum. Vomitio non ſtatim ſupprimenda, potiùs leniter promovenda, ſed vomitoria antimonialia non convenient : deinde alexipharmacis & opiatis utendum. Formulæ remediorum. De dolore ſpaſmodico fixo. De dolore capitis, artuum vel lumborum lancinante & ſpaſmodico. Uſus venæſectionis prodeſt. In dolore pleuritico ſeu peripneumonico venæſectio, linimenta, fotus anodyni, opiata cum alexipharmacis commixta : Formulæ remediorum. In dolore colico, par eſt ut venæſectione niſus ſpirituum minuatur, ſed etiam ut linimentis anodynis, opiatis, enematis, & catharticis ipſis hoc ſymptoma averruncetur. De Inſultibus Epilepticis. Eos ſemper ſequuntur Variolæ regulares. Oportet ut ſpiritibus fatigatis per veſicatoria, alexipharmaca & cephalica ſucurratur. Juniores ſolummodo huic ſymptomati ſunt obnoxii. Venæſectio in repetitis ſpaſmis multum prodeſt. Sopor eſt huic malo proprius. Succurritur nimio veſicatoriis, alexipharmacis & venæſectione pro morbi natura. De Vigiliis. Vigiliæ ſint ſuſpectæ. Indicant in proximo ſtadio variolas confluentes. Laudanum, poſt venæſectionem celebratam, ſummè neceſſarium.

CAPUT VIII.

De Variolarum eruptione, ſive ſecundo morbi ſtadio, quod ejus ſtatum, atque Criſin continet, ſivè perfectam, ſivè imperfectam, atque de variâ Febris, exanthematum, cæterorúmque ſymptomatum indole pro ratione criſeos plus minúſve perfectæ : de ſignis Diagnoſticis Variolarum in genere atque benignarum, vel plùs minùs malignarum in ſpecie : de ſignis prognoſticis ad hoc morbi ſtadium ſpectantibus, Indicationibus curativis, atque methodo medendi. *Paginâ* 392.

Secundum Variolarum ſtadium contingit, cùm totis ſpirituum viribus venenum per glandulas cutaneas excutitur. Eruptio diverſa pro veneno. Eruptio Variolarum diſcretarum benignarum. Contingit tertio vel quarto die, & æger ἀπυρέτος manet ſymptomatis venenatis vacuus. Intra triduum exanthemata in ſummitatibus acuminantur ſine ptyaliſmo, diarrhœa, &c. Cùm autem ſpiritus veneno ſunt inferiores, variolæ ſunt malignæ & eruptio earum quadruplex. Primus & peſſimus eruptionis modus eſt cùm quinto vel ſexto die, cutis in inſtanti, Eryſipelatis inſtar, rubet cum maculis nigris interſperſis, & æquali ſuperficie, intumeſcentia verò nequaquam auget uſque ad primum maturationis diem, tunc univerſa cutis, mutato colore, pergamenam refert. Nullum hujuſmodi ægrotantem ad ſecundum maturationis diem ſuperſtitem novi. Secundus modus non differt, niſi quod in artubus & trunco corporis exanthemata ſint diſcreta, à morbillis primo die diſtinguantur per ſolam duritiem renitentem, non augeantur, & tandem liveſcant, ita ut ſub initium maturationis æger moriatur. Tertius modus eſt ubi Variolæ quaſi diſcretæ, ſunt, ſed cohærentes, cute ſolummodò ac ſi ab urtica exaſperata, donec initio maturationis albeſcentes confluunt : hæc eruptio non eſt adeò fatalis, ſed pauci ad decimum-quartum, vel decimum-quintum diem perveniunt, niſi ope ſalivationis. Quartò variolæ erumpunt regulares, ſed cum veſiculis aqueis, petechiis vel maculis lividis in interſtitiis : Ægri utplurimùm ſub initium maturationis ſymptomate quodam funeſto moriuntur. Ratio ſymptomatum

matum in eruptione variolarum malignarum. In variolis malignis Febris continua & ſymptomata venenata remanent poſt eruptionem. Ab inani ſpirituum motu oriuntur ſubſultus tendinum, coma, deliria, vigiliæ. Venenum autem, cui excludendo glandulæ cutaneæ non ſufficiunt, per ſudores, diarrhœam, ſalivationem, urinas, hæmorrhagias expellere nititur natura, unde dira ſymptomata, micturitio, & ſæpiſſimè lethalis urinæ ſuppreſſio. Eruptio variolarum mediarum. Cùm vires ſpirituum, & veneni ſunt æquales, tunc variolæ dicuntur mediæ; ſecundo tantùm vel tertio eruptionis die Febris intermittit vel remittit, & reliqua ceſſant ſymptomata, donec in ſtadio maturationis Febrem Σύνοχον & malignam, vel in ultimo ſtadio Συνεχῆ & magis benignam venenum deliteſcens inferat. Variolæ mediæ non eodem die, neque ſemper per totum corpus erumpunt. Ita ut, quæ primò diſcretæ apparuerint, deinde confluant, ſed minutulæ & tardè tumeſcentes. Ultimo ſtadii die levis oriri ſolet ptyaliſmus. Variolas benignas hyeme ſalivatio copioſa aliquando comitatur, propter exanthemata Uvulæ, &c. ſuccreſcentia, alioquin ſalivatio nunquam eſt ſymptoma variolarum benignarum. Diagnoſis & indoles variolarum in hoc ſtadio. Diagnoſis variolarum benignarum. In fronte, naribus, labiis, collo, & pectore ſe primùm produnt. Sunt diſcretæ, rotundæ, tactui renitentes, vivido colore, & intra triduum acuminantur, &c. Diagnoſis variolarum mediarum. Variolæ mediæ diſtinguuntur ab effloreſcentiâ ſcarlatinâ & morbillis per duritiem renitentem; ab eryſipelate per tumorem non adeò latum & continuum. A benignis per ſtatum Febris longiorem. Per puſtularum interpolatam eruptionem. Figuram & colorem, per ptyaliſmum. Diagnoſis variolarum malignarum. Dignoſcuntur indole Febris concomitantis, quæ maligna eſt. Efflore ſcentiæ modo & tempore peculiari. Hæmorrhagiis, præter fluxum fœminarum menſtruum, debito tempore contingentem, qui non eſt adeò funeſtus. Prognoſis variolarum generalis in ſecundo ſtadio. Prognoſis particularis. Febris continua remanens poſt eruptionem variolarum, malum. Quò longior morbi ſtatus, eò periculoſior eventus. Variolæ, Chicken-Pox *dictæ intra quatuor dies exſiccantur, at quò frequentiores ſunt puſtulæ, eò pejus. Efflore ſcentia univerſalis eryſipelatoſa cum petechiis circa ſecundum maturationis diem mortem ſignificant, exanthemata in facie tantùm confluentia plerumque mortem ante decimum diem ſignificant: in hac ſpecie accidunt ſæpè Hæmorrhagiæ. Petechiæ vel veſiculæ miliares in variolarum diſcretarum interſtitiis ortæ in hoc ſtadio pejus ſignificant quàm in ſequentibus; harum inſuper macularum diminutio aut receſſus benè ominatur, incrementum malè. Ptyaliſmus eruptionem variolarum comitans, malus. Qui micturitione laborant, rarò ad finem maturationis ſuperſunt. Catarrhus cum variolis conjunctus ſalivationem, gutturis inflammationem, atque tumorem in ſtadio maturationis inducit. Tuſſis importuna febrem & venenum auget. Vigiliæ nimiæ phreneſin & Hæmorrhagias inferunt. Variolæ prænunciæ amplæ & turgidæ plerumque variolas regulares pollicentur. Indicationes curativæ in ſecundo ſtadio ſunt duæ, reliqui veneni abolitio, & correctio ſymptomatum. Curatio variolarum benignarum in hoc ſtadio. Natura non debet laceſſi medicamentis. Quod fit officioſè, rarò impunè patratur. Regimen in primo ſtadio inſtitutum, in hoc atque reliquis ſervandum. Curatio variolarum malignarum ſive confluentium, ſive cohærentium in hoc ſtadio. Opus eſt alexipharmacis & veſicatoriis non ſolùm, ſed & alexiteriis generoſiſſimis, & paregoricis. Opii doſis augenda eſt, donec profuerit. Alexiteria cum opiatis miſcenda. Methodus noſtra medendi in caſu deplorato. Hæmorrhagiæ ſunt periculoſæ, aquâ ſtypticâ regiâ ſiſtuntur. Sed ſine ſucceſſu, niſi veſicatoriis & alexiteriis ſpiritus ſimul excitentur. Venæſectio obitum ægri*

õ iij *accelerat,*

accelerat. Micturitio non debet adeò formidari, ac hæmorrhagia, ſed ſummam ſpirituum imbecillitatem denotat. Salibus lixivialibus & cineribus bufonum curatur. Curatio variolarum mediarum in hoc ſtadio. Spirituum expanſio repetitis doſibus mitiorum alexipharmacorum in priori ſtadio deſcriptorum promovenda, & veſicatoriis. Si autem febris remittat, vel intermittat, non eſt, quod naturam remediis fatigemus, ſed ægrotans perſtet in regimine prius inſtituto, niſi fortè Corticis Peruviani vires experiri liceat ad febris repullulationem impediendam. Symptomata quæ Medici curam poſtulant. De fluxu alvi immodico. Nullum fatale ſymptoma ab alvo licèt ad vigeſimum diem conſtipatâ oritur. Diarrhœa torminoſa aſſiduo opiatorum uſu cum alexipharmacis generoſiſſimis ſiſtitur. Durante alvi fluxu vel infantili ipſa ætate variolæ ægrè admodùm erumpunt. De vigiliis, deliriis, & ſubſultibus tendinum. Durante inteſtino tumultu, variolæ regulariter erumpere nequeunt, ac proindè ſpiritus opiatis compeſcantur. Veſicatoriis verò & alexipharmacis erigantur. Hoc pacto unius noctis ſpatio mediæ in regulares mutatas vidi. De ſopore profundo. Sopor in hoc uſque morbi ſtadium protenſus, non declinans, ſed augens, non eſt flocci faciendus. Quocirca frequenti veſicatoriorum applicatione, Spiritu C C. ſerpentariâ Virginianâ, *cæterorúmque generoſiſſimorum alexipharmacorum uſu certandum eſt. De ſudoribus profuſis: Vigilias, deliria, fluxum alvi, & petechias accerſunt. Stragula ſenſim detrahantur. Spiritus laſſati alexiteriis mitioribus refocillentur. Veſicatoriis expandantur, paregoricis ſiſtantur. De tuſſi immani. Paregoricis, mucilaginoſis, atque aliis thoracicis cohiberi & demulceri debet. De fluxu catameniorum & lochiorum. Prava morbi indoles ſicut ab aliis hæmorrhagiis non indè arguenda eſt. Cùm autem ſpiritus indè langueſcant & mala comitentur ſymptomata, remedia cordialia mitiora, opiata, antihyſterica, & veſicatoria ſunt uſurpanda. De dolore gutturis cum levi ptyaliſmo conjuncto. Fauces externæ diligenter ab aëris injuriis pannis laneis mollibus duplicatis muniantur, quæ plus valent, quàm croceata, aut amuleta. Pharmaca cordialia & alimenta calidiora evitentur, ut pulveres craſſiores. Convenient liquor poſſeticus, decoctum CC. gargariſma. De Hæmoptoe & inſultibus epilepticis.*

CAPUT IX.

De tertio hujus morbi ſtadio, quod à Variolarum primâ maturatione uſque ad earundem declinationem protenditur; de variâ indole Febris in hoc ſtadio recrudeſcentis, & ſalivationis, intumeſcentiæ extremorum, diabetici Urinæ profluvii, cæterorúmque ſymptomatum ratione hanc Febrim ejuſque criſin in hoc ſtadio comitari ſolitorum. De ſignis Naturæ ejus benignæ, malignæ, vel mediæ diagnoſticis, necnon de ſignis prognoſticis, indicationibus curativis, & methodo medendi ad hoc ſtadium pertinentibus. *Paginâ* 411

Variolarum maturatio. Variolarum benignarum maturatio. Nulla eſt Febris in hoc ſtadio, quamvis propter dolorem exanthematum arteriæ ſolito fortiùs vibrentur. Hoc ſtadium intra triduum terminatur. Variolæ benignæ omnium ſunt normæ in maturationis ſtadio. Excipiuntur tamen illæ quæ Chicken-Pox, *dicuntur, quarum apparatus licèt habeat triduum,*

triduum, tamen eodem die,maturari, atque declinare animadvertuntur , hac autem brevitate ſtadiorum ab aliis diſtinguuntur. Variolarum malignarum indoles in hoc ſtadio. Febris in hoc ſtadio & omnia ſymptomata augentur,effloreſcentia interim in albedinem continuam mutata: Exanthemata effloreſcentiæ Morbilloſæ ad inſtar vix elevantur , interſtitia ſunt livida. Ptyaliſmus eſt levis , micturitio inutilis. Rarò æger ad tertium maturationis diem ſupereſt ; quidam fortiores uſque ad decimum vel duodecimum diem perveniunt, ſed rarò ante decimum ſeptimum vel vigeſimum morbi diem ἀπυρεξίαν aſſequuntur. Quidam tandem ſphacelo claviculæ,oſſium maxillarum, vel tibiarum inopinatò trucidantur. Variolarum mediarum maturatio. Variolarum mediarum in malignas tranſeuntium indoles. Æger utplurimùm decimo vel undecimo morbi die moritur,niſi fortè robore ſpirituum adjutus venenum ad decimum ſeptimum,vel vigeſimum diem protenſum concoquere,vel edomare potis fuerit. Intereà variolæ ſeſſiles,depreſſæ & aridæ manent, neque ſalivationem inſignem, intumeſcentiam extremorum ,aut urinæ profluvium comites habent. Maturatio variolarum mediarum proximè ad benignas accedentium.Licèt primo maturationis die in medio deprimantur,tertio tamen vel quarto acuminantur, quinto exareſcere incipiunt & die morbi decimo tertio, vel decimo quarto æger revaleſcit. Maturatio variolarum mediarum cum ſalivatione, urinæ profluvio,&c. conjunctarum. Duratio hujus ſtadii incerta,ad dies quatuor,ſex,octo,duodecim, vel ampliùs protenditur. Salivatio variolis non maturatis declinans, lethalis, niſi compenſetur profluvio urinæ immenſo,vel extremorum intumeſcentia. Maturatio variolarum mediarum ſine notabili ſalivatione, urinæ profluvio,&c. Contingit autem Venenum ferè ab hujus ſtadii initio febrem ciere mitiorem, donec die decimo ſeptimo,vel decimo octavo,derepentè variolæ depreſſæ turgeſcere atque maturari incœperint , & ægrotans illicò revaleſcat. Variolarum benignarum maturantium diagnoſtica. Variolarum primariò malignarum diagnoſis.Variolarum mediarum in malignas mutatarum diagnoſis.Mediarum variolarum ad benignas proximè accedentium diagnoſis. Variolarum mediarum cum ſalivatione conjunctarum diagnoſtica. Variolarum mediarum ſine ſalivatione diagnoſtica. Prognoſis variolarum in tertio ſtadio.Deſumitur à febre,exanthematum indole,& à ſymptomatis concomitantibus. Ἀπυρεξία optimè ſignificat,ſed peſſimè febris,quæ in præcedentibus ſtadiis,& in hoc nullas inducias dederit , aut quæ cum maturatione incœptâ repullulat. Sed non adeò timenda eſt febris, poſt quartum vel quintum maturationis diem recrudeſcens. Exanthematum maturatio legitima, Et non legitima. Salivatio primam naturæ intentionem eluſam eſſe denotat. Ptyaliſmus levis & brevis eſt malus. Ptyaliſmus copioſus & diù protenſus cum capitis & faciei intumeſcentia, bonus.Salivatio quarto,vel quinto die derepentè ſuppreſſa ante maturationem exanthematum perfectam,niſi profluvio urinæ aut intumeſcentia extremorum excipiatur,omen malum exhibet,& indè febris revireſcit. Salivatione perſtante tarda variolarum maturatio,mala. Salivatio redux poſt profluvium urinæ,&c.vim ſpirituum denotat , & febrem fugat. Horror & rigor in media ſalivatione malum.Salivatio, profluvium urinæ & extremorum intumeſcentia modica & parva, ſalivatio diarrhœa excepta malè ſignificant.Sicuti deliquia more ſuffocationum hyſtericarum frequentia,deliria,vigiliæ pertinaces,comatoſus affectus deglutitio impedita & reſpiratio difficilis. Indicationes curativæ in ſtadio maturationis. Methodus medendi variolis benignis durante maturatione. Optimum regimen ſufficit. Juniorum autem dolores laudano liquido alleventur.Methodus medendi variolis mediis proximè ad benignas accedentibus durante maturatione. Cardiacis mitioribus & paregoricis opus eſt. Methodus medendi variolis mediis cum ſalivatione inſigni , &c. conjunctarum.Vigente ſalivatione ab

alexiphar-

alexipharmacis majoribus abſtinendum. Regimen obſervandum in his variolis. Salivatione præproperè declinante quid faciendum ſit, conſentiente ipſo Sydenhamio. *Methodus medendi variolis mediis proximè ad malignas accedentibus cum levi tantùm ſalivatione, profluvio urinæ vel tumore extremorum conjunctis in hoc ſtadio. Expanſio ſpirituum promovenda veſicatoriis & alexipharmacis; motus autem compeſcendus opiatis. Si autem febris ſub initium maturationis ſuborta* Συνεχέος *typum ſervaverit, alexipharmaca cum opiatis & veſicatoria applicare oportet, & durante remiſſione, Corticis Peruviani doſes ſæpiùs exhibere. De variolis malignis maturationi prorſus ineptis. De curatione ſymptomatum hoc ſtadium comitantium. Vigiliæ, deliria & diarrhœa. Hæc autem ſymptomata languidorum ſpirituum ſunt ſigna, quapropter nova addantur veſicatoria, atque doſes alexipharmacorum & opiatorum augeantur, frequentiùſque repetantur. Coma & inſultus Epileptici raro jam contingunt niſi ſit error in regimine. Spirituum expanſionem veſicatoriis non paucis alexipharmacis & cephalicis erigunt. Deliquia & ſuffocationes hyſtericæ, præſagium funeſtum exhibent, niſi frequenti veſicatoriorum applicatione, atque alexipharmacorum ope, expanſio ſpirituum promoveatur. De dolore gutturis inflammatorio. Hicce dolor vel ab acri lympha, vel ab exanthematis has partes obſidentibus oritur. Fauces panno laneo molli muniantur; vitentur acria. Dulcia & gargariſmata emollientia uſurpentur. De deglutitione difficili. Provenit vel ab inflammatione partium, vel ab intumeſcentia glandularum faucium. Partes tegantur & gargariſma acidulatum adhibeatur. De anhelosâ & difficili reſpiratione. Contingit in declinatione ſalivationis. Reſpiratio citiſſima & debilis alexipharmaca indicat, ſed ab emeticis abſtinendum. Reſpiratio difficilis & ſuſpirioſa à phlegmate viſcidiori oritur. Gargariſma abſterſivum, linctus, apozemata incidentia, & Emeticum abſterſivum conveniunt. De Narium Infarctione. Turundæ rigidiores butyro dulci vel Ol. Amygd. dulc. illitæ naribus intrudantur,* &c. *De exanthematum dolore inflammatorio. De Pruritu. De ingenti urinæ profluvio. Potiùs promovendum eſt, quàm cohibendum. De intumeſcentia extremorum & præputii. Partes adeò tumefiunt, ut cuivis inexperto metus ſit ne ſubito ſphacelo corrumpantur, quamvis nullum viderim indè infortunium. Fotus lixiviales & morbo finito hydragoga. Salivatio funeſtè protenſa. Duratio hujus ſtadii pro diverſa morbili indole incerta.*

CAPUT X.

De Variolarum declinatione, ſive ſtadio Morbi ultimo, ejuſque pro ratione Venenati fermenti diverſi variâ Indole atque eventu. De Febre & ſymptomatis in hocce ſtadio ſuboriri ſolitis. De ſignis Indolis morbi diagnoſticis, de prognoſticis, necnon de indicationibus curativis, & methodo medendi in hoc ſtadio, itidémque de morboſis affectibus hunc morbum excipientibus. *Paginâ* 433

Stadii ultimi deſcriptio. Varia indoles & varius eventus morbi in hoc ſtadio. Declinatio variolarum benignarum & diſcretarum. Hæc declinatio ἀπυρέτως *abſolvitur triduo, exanthemata autem incruſtantur & ſcabie ſubflava obduci incipiunt, dein poſt unum vel alterum diem in arida tubercula mutantur, quæ ſenſim emollita ſpontè evaneſcunt. Declinatio variolarum mediarum prope ad benignas accedentium non multum differt, modò ſalivatio no-*

tabilis,

tabilis,profluvium urinæ,vel extremorum intumeſcentia adfuerit, quamvis tertium ſtadium fuerit ſolito longius.Declinatio variolarum propè ad malignas accedentium eſt,cùm defuerit ptyaliſmus,&c.tunc febris Συνοχος vel Συνεχὴς illicò revireſcit,intumeſcentia capitis & faciei ſtatim declinant,ſcabies autem nonniſi poſt quatriduum,vel quidem hebdomadam exſiccatur,& cùm pure ſcateat,tandem in porriginem furfuraceam deſinit. Cùm autem venenum non fuerit omninò protruſum,hecticus calor,furunculi,ophthalmia contumax,ſtrangulatio, & ſuffocatio hyſterica,tuſſis arida,phthiſis pulmonaris,tumor œdematoſus ſtupor,& delirium melancholicum,ſuccedunt,ſæpiſſimè ſtrumæ,Variolis hiſce modus. Declinatio variolarum à primo ortu malignarum,& confluentium.Æger utplurimùm 6.morbi die moritur.Declinatio variolarum ſecundariò malignarum,ſive cohærentium, & valdè frequentium. Si ptyaliſmus levis deficiat,plurimi intra triduum,nempè decimo tertio,vel decimo quarto morbi die fatis cedere coguntur;quotquot autem Ope alexipharmacorum,veſicatoriorum,& opiatorum evadunt,declinationis ſtadium diuturnum decurrunt,& ærumnoſis ſymptomatis diù malè multantur.Vel ſi omninò defuerit ptyaliſmus,æger nono, vel decimo morbi die interimitur, aut ærumnoſis, atque diris ſymptomatis multatus, vix ante vigeſimum morbi diem hocce ſtadium ultimum decurrere potis eſt.Nonnunquam ad quadrageſimum uſque diem appetitu privatur & tandē oſſium ſphacelo interficitur. Declinatio variolarum malignarum diſcretarum. Maturationi exanthematum non fidēdum æger enim non eſt ex periculo ęvaſus in declinationis ſtadio,niſi parotidibus,vel aliquo alio modo venenum prorsùs eliminetur. Diagnoſis variolarum benignarum in hoc ſtadio.Nono morbi die declinare incipiunt,& demum die ſaltem duodecimo in tubercula arida & ſubfuſca ſenſim mutantur.Æger interim eſt ἀπυρέτος & appetitu integro utens.Diagnoſis variolarum mediarum proximè ad benignas accedētium.A benignis non differunt,niſi quod ſeriùs,nempè 13.vel 14.morbi die primùm declinare animadvertuntur.Diagnoſis variolarum mediarum proximè ad malignas accedentium. Infirmitate ſpirituum ptyaliſmus,urinæ profluviam & intumeſcentia capitis & artuū derepentè declinant,ſecundo febris revireſcit, exanthemata nigreſcunt, exareſcunt, vel ſaltem pure minus laudabili ſemiplena manent,phlegma viſcidum ægros ſuffocat,ideò,niſi æger intra triduum moriatur,hoc ſtadium protrahitur.Diagnoſis variolarum malignarum in hoc ſtadio,ſpeciatim confluentium & cohærentium ad malignas propè accedentium.Primo febris eſt maligna & cōtinua,ſecundo variolæ ne minimam maturationem aſſequi valent,undè efflorescentia ab ipsâ eruptione completa declinat.Hæmorrhagiæ immenſæ, petechiæ, maculæ purpureæ & nigræ in cuticula effloreſcentes morbi indolem demonſtrant.Plerique intra triduum,octavo ſcilicet vel nono die trucidantur; qui autem evadunt,rarò ante vigeſimum diem hocce ſtadium emetiuntur,& quidam hectico calore & ἀνορεξία fatigati demum 30. vel 40. die carie oſſium obeunt.Variolarum cohærentium & admodum frequentium propius ad medias accedentium diagnoſis in hoc ſtadio.Dignoſcuntur præcipuè à mediis febre continua poſt Criſin.Stadii terminus eſt incertus; rarò in iis qui evaſuri ſunt,ante 17.vel 18.morbi diem finitur. Diſcretarum variolarum malignarum diagnoſis in hoc ſtadio.Dignoſcuntur 1.à febre concomitante.2.ſymptomatis peculiaribus,& 3. duratione ſtadii protenſiori. Prognoſis. Declinatio morbi cum ἀνορεξία & appetitu reſtituto conjuncta optimè ſignificat.Febris declinationem excipiens,malè.Febris ab initio morbi continua,& in declinatione variolarum exacerbata,mala.Febris quæ durante exanthematum maturatione intermittit,vel remittit,eſt benigna,ſed facillimè in malignam mutatur, niſi ante tertium paroxyſmum tollatur.Febris in declinatione exulans, bonum. Petechiæ, ſeu veſiculæ miliares in declinatione variolarum effloreſcentes malum. Deliria,Vigiliæ,&c.pejus in declinatione quàm in aliis ſtadiis,Hæmorrhagiæ,maculæ nigræ,micturitio,fluxus alvi,ſudores colliquativi,

 liquativi,

liquativi,deliquia,anhelоſa reſpiratio , deglutitio impedita malè ſignificant. Ἀνορεξία, calor hecticus,& tuſſis cariem oſſium & phthiſin denuntiant.Salivatio declinans ante maturationẽ exanthematum ſine profluvio urinæ febrem reducit. Scabies ſanioſa & purulenta eſt cauſa porriginis & fovearum.Indicationes curativæ.In benignis totum naturæ committendum:ſtadio finito Catharticis utendum.Curatio variolarum malignarum & mediarum ad malignas propè accedentium in hoc ſtadio.Ipſe Sydenhamius *ſaltem in hoc ſtadio alexipharmaca & vinum generoſiſſimum concedit. Febris recidiva in his variolis curatur Cortice Peruviano. Modus utendi Cortice Peruviano.Curatio variolarum verè malignarum in hoc ſtadio.Quibus alexipharmacis utendum ſit.Doſis & tempus exhibendi.Symptomatum in hoc ſtadio correctio. Methodus purgandi poſt variolas. Catharſin auſpicari par eſt enematis catharticis oleoſis lubricantibus ob metum colicæ torminoſæ.Enema mihi familiare.Fotus tono recti inteſtini reſtituendo idoneus.Fæces induratæ forcipibus ereptæ ex ano.Cathartica poſt variolas.Uſus catharticorum aliquando periculoſus in hoc ſtadio.Canones de uſu Catharticorum.Morboſi affectus poſt variolas ſuboriri ſoliti.Appetitus proſtratus cum calore hectico conjunctus,alexipharmacis & Cortice Peruviano curatur.Parotides ſub finem variolarum ſubortæ. In his parotidibus à repercutientibus,Venæſectione & catharticis abſtinendum.Sudores nocturni,Furunculi,Scabies ſanioſa,ulcera mali moris,impetigo furfuracea. Caries oſſium & gangræna carnis muſculoſæ.Cicatrices & foveæ.A puris diuturniori mora inter cuticulam & cutem oriuntur.Linimenta parum proſunt, tegumenta & perforatio exanthematum acu nocent. Ophthalmia. Tuſſis atrox & peripneumonica viam ad phthiſin pulmonarem ſternit.Affectus ſtrumoſus.Delirium melancholicum. Tumor partium extremarum œdematoſus.*

CAPUT XI.

In quo varia exempla multiformis hujus Morbi ſincerè proferuntur , diverſa variolarum indoles,ſymptomata conjuncta & Morboſi affectus ſubſequentes illuſtrantur,atque methodus medendi ſuperiùs tradita confirmatur. *Pag.*464

Hiſtoriæ diverſæ,non ſolùm eorum,qui ex morbo feliciter evaſerunt, verùm illa potiſſimùm,quæ indolem,& ſymptomata morbi vehementiora illuſtrant.Hiſt.I.de filio Dom. Hunt,*variolæ benignæ ſtatim ab eruptione ſine præcedenti maturatione exareſcentes, atque demùm poſt annum integrum elapſum repullulantes.Hiſt.II.de filiola Dom.* Warren.*Variolæ maximè benignæ* Chicken-pox *dictæ. Scabies eryſipelatoſa propter catharticum neglectum ſuperveniens.Hiſt.III.de filio Autoris unico.Variolæ regulares,diſcretæ & benignæ.Filia Autoris ante eruptionem variolarum benignarum,ſpaſmis epilepticis correpta. Hiſt.IV. de filio cujuſdam Cauſidici.Variolæ benignæ ob malum regimen funeſto exitu terminatæ,viz.apoplexia forti.Hiſt.V.de filia Dom.*Mitchel.*Variolæ diſcretæ & benignæ ob malum regimen cum ſymptomatis penè exitialibus conjunctæ.Hiſt.VI.de filiolo Dom.*Fovvler.*Ubi malum regimen obſervatur.Hiſt.VII.Ejuſmodi de Dom.*Pettifer. *Metus ſine aliquo Veneno infert dira ſymptomata.Hiſt.VIII.de Dom.*Baxter.*Variolæ benignæ poſt abortionem & uſum Corticis Peruviani. Hiſt.IX.de quadam virgine.Variolæ diſcretæ cum menſtrua purgatione conjunctæ. Hiſt.X. de ſervo Dom.* Bradford. *Variolæ admodum benignæ poſt ſymptomata vehementiora durante apparatu.Hiſt.XI.de Nepote Dom.*Major.*Variolæ diſcretæ ob hæmoptoën tempore eruptionis contingentem confluentes factæ.Hiſt.XII.de filio Dom.*Weeheler.*Variolæ diſcretæ,ſed admodum exiguæ poſt inſultus epilepticos erumpentes. Hiſt. XIII. Ejuſmodi de* Elizabetha *filiæ*

Dom.

*Dom.*Bright,*Hiſt.XIV.de Dom.*Shepherd.*Variolæ mediæ admodum frequentes & proximè ad malignas accedentes.Hiſt.XV.de filiola Dom.*Nois.*Variolæ diſcretæ bis intra ſpatiũ unius menſis erumpentes & declinantes ſine maturatione & tandem funeſtâ diarrhœâ exceptæ.Hiſt. XVI.de filio unico Dom.*Hooke.*Variolæ diſcretæ quarum eruptionem atrox & verſatilis dolor quaſi rheumaticus antecedebat.Hiſt.XVII.de Dom.*Upton. *Variolæ diſcretæ ſub initium maturationis depreſſæ & vigiliis,ac deliriis per bidui ſpatium comitatæ.Hiſt XVIII. de Dom.* Terry. *Variolæ diſcretæ cum fluxu menſtruo & gravibus animi pathematis conjunctæ , remediis alexipharmacis non opportunè exhibitis,funeſtæ.Hiſt.XIX.de puero quodam. Variolæ mediæ propè ad malignas accedentes. Hiſt.XX.de* Edvvardo Helms. *Variolæ mediæ propè ad benignas accedentes. Hiſt.XXI. de Dom.* Northcott. *Variolæ mediæ propè ad malignas accedentes. Hiſt.XXII.de* Johanne Jorden.*Variolæ cohærentes & malignæ. Hiſt.XXIII.de* Georgio Reade. *Variolæ mediæ diù depreſſæ & penè cohærentes cum febre Συνεχῆ durante maturatione conjunctæ. Hiſt.XXIV.de Dom.* Smith. *Variolæ mediæ poſt imperfectam maturationem in declinatione febre Συνεχεῖ exceptæ. Hiſt. XXV. de Dom.* Jones. *Variolæ confluentes & malignæ , demum febre Συνεχεῖ exceptæ. Hiſt. XXVI. de filio Dom.* Rainsford. *Variolæ confluentes malignæ in declinatione febre Συνεχεῖ exceptæ, & non obſtante Cortice Peruviano funeſtæ.Hiſt.XXVII. de uxore Dom.*Poxon. *Variolæ confluentes depreſſæ & tardè matureſcentes cum tuſſi & vigiliis pertinacibus conjunctæ,atque demum furunculis frequentibus exceptæ. Hiſt. XXVIII. de filiolo Dom.* Durrant. *Variolæ mali moris demum furunculis exceptæ. Hiſt.XXIX. de Nepti Dom.* Cockerill. *Variolæ diſcretæ malignæ petechiis interpunctæ & demùm parotide exceptæ. Hiſt. XXX. de filiolis duabus Dom.* Pinke. *Variolæ diſcretæ malignæ paulò ante initium maturationis funeſtæ.Hiſt.XXXI. de filio Dom.* Ryley. *Variolæ magnâ ex parte diſcretæ, verùm malignæ , cum maculis purpureis in ipſa eruptione conjunctæ. Hiſt.XXXII. de honoratiſſimo Viro* Tho.Conventry,*Nobiliſſimi Domini Baronis de* Coventry *filio.Variolæ cohærentes & malignæ profluvio urinæ ſolummodo judicatæ. Hiſt.XXXIII. Ejuſmodi, de uxore Dom.* Levvis. *Hiſt.XXXIV.Ejuſmodi, de filiolo Dom.* Allot. *Hiſt. XXXV. de Conſobrinâ Dom.* Tipton. *Variolæ cum diris ſymptomatis ob ſalivationem intempeſtivè ſuppreſſam ſociatæ , quæ ſymptomata ſuborto urinæ profluvio tollebantur. Hiſt.XXXVI. de uxore Dom.* Goddard. *Variolæ malignæ cohærentes fluxu menſium immodico & diarrhœâ ſubortâ die morbi 15. funeſtè terminatæ. Hiſt. XXXVII. de filio Dom.* Hackevill. *Variolæ primariò malignæ & univerſim confluentes. Hiſt.XXXVIII. Ejuſmodi , de quodam Adoleſcente. Hiſt. XXXIX. Ejuſmodi , de* Martha Meade. *Hiſtoria XL. de fratre minore Dom.* Warren. *Variolæ cohærentes atque à primo ortu mali moris. Hiſt. XLI. Ejuſmodi , de ſorore Dom.* Thompſon. *Hiſt. XLII. de Servo Dom.* Buſſi. *Variolæ cohærentes cum atroci lumbagine invadentes , Venæſectione, &c. in benignas mutatæ. Hiſt. XLIII. de uxore cujuſdam lanionis. Variolæ admodùm frequentes cum ſtrangulatione conjunctæ præ uſu ſulphuris copioſo. Hiſtor.XLIV. de uxore Dom.* Higby. *Variolæ funeſtæ quæ ob fluxum menſium immodicum & abortionem ſubſequentem nunquam protrudi potuerunt. Hiſtoria XLV. de* Thoma Jolliff. *Armigero. Variolæ ob regiminis defectum in apparatu funeſtæ.Hiſtoria XLVI.de quodam Socio* Cantabrigienſi. *Variolæ ob malum regimen in apparatu confluentes,atque in Febrem Συνεχῆ funeſtam deſinentes.Hiſtoria XLVII.de filia D.*Reyner. *Variolæ diſcretæ petechiis comitatæ Alexipharmacis & Opiatis feliciſſimè ſanatæ.Hiſtoria XLVIII.de filio Dom.*Ovven.*Variolæ cohærentes vigiliis pertinacibus comitatæ,uſu Opiatorum & Alexipharmacorum fœliciter curatæ.Hiſt.XLIX.de* Thoma

Brook

Brook *Armigero.Tarda Variolarum cohærentium maturatio.Hiſtoria L.de filio Dom.*Chapman.*Variolæ in Puero ob diarrhœam diù ſubſidentes. Hiſtoria LI.de Servo Dom.*Goſling. *Lumbago atrox ſine febre,vel vomitione in apparatu variolarum confluentium funeſtarum. Hiſtoria L II. de uxore Dom.* Deacle. *Suffocatio hyſterica frequenter recurrens, fluxus menſtruus & petechiæ in variolis cohærentibus mali moris. Hiſtoria LIII. de Dom.* Tytherleigh.*Salivatio in variolis cohærentibus uſque ad vigeſimum primum morbi diem funeſtè protenſa. Hiſtoria LIV. de Servo Dom.* Pinck. *Variolæ funeſtæ à ſuppreſſione ſalivationis ſubitanea die morbi decimo ſeptimo. Hiſtoria LV. de filio Dom.* Cary. *Variolæ fatales, in quibus ſalivatio die undecimo ſupprimebatur cum efflorescentia eryſipelatoſa & miliari conjunctæ, pulſu interea forti & appetitu voraci. Hiſtoria LVI. de quodam Juvene. Sub declinatione variolarum Phymoſis,exitus urinæ præpeditus, Cryſtallina. Hiſtoria LVII. de filiola Dom.* Hern. *Obturatio narium durante variolarum maturatione moleſta & penè ſuffocativa. Hiſtoria LVIII. de Ancillâ Dom.* Strong. *Delirium Comatoſum variolas excipiens. Hiſtoria LIX. de filia Dom.* Cary. *Caries oſſium variolas excipiens. Hiſtoria LX. de filiola Dom.* Boddington. *Gangræna Maxillæ & Tibiæ variolas malignas excipiens. Hiſtoria LXI. de filia cujuſdam Capſarii. Gangræna ventriculi & inteſtinorum variolas excipiens. Hiſtoria LXII. de* Catharina Morgan. *Profluvii urinæ in confluentibus variolis laborante ſuppreſſio, gangrænâ excepta. Hiſtoria LXIII. de* Nicolao Lechmere. *Variolæ cohærentes undecimo die funeſtiſſimis ſymptomatis & febre primùm Συνόχῳ, dein Συνεχῆ exceptæ, demum profluvio urinæ & ſalivatione inde reduce judicatæ. Hiſtoria LXIV. Mictio ſanguinea in variolis mali moris uſu Alexipharmacorum ſalubriter ſuperata. Hiſtoria LXV. Variolæ ſpatio duarum ſeptimanarum bis erumpentes.*

SVMMA REGII PRIVILEGII.

AUctoritate Regia ſancitum eſt, ne quis Richardi Morton *Opera Medica cum additionibus*, intra decem annos à primâ Editione numerandos imprimat, aut alibi impreſſa, in hoc Regno divendat præter J. Aniſſon Bibliopolam Lugdunenſem, aut alios quibus id juris conceſſerit; hocque omnibus perinde clarum, notum, indictum habeatur, ac ſi Regii diplomatis ſententia Operis initio præfigatur,ſinive poſtponatur: Qui ſecus faxit, Librorum confiſcatione, aliiſque majoribus pœnis Regio Diplomate declaratis mulctabitur. Datum Pariſiis, die 30. Aprilis 1695.

De Mandato Regis Signatum,
DE LA RIVIERE.

Quod quidem Diploma in Acta Typographorum Pariſienſium relatum eſt die 17. Junii 1695.

AUBOUIN.

Prima hac Editio abſoluta fuit die 3. Octobris 1695.

PHTHISIOLOGIÆ

PHTHISIOLOGIÆ LIBER PRIMUS.

DE PHTHISI IN GENERE, ET SPECIATIM DE PHTHISI *à toto habitu corporis, ſeu Atrophiâ, eâque vel Nervoſâ, vel ex inanitione ortâ.*

QUO Schema totius Operis uno intuitu oculis ſubjiciatur, lubet hìc more exordii præfari deſcriptionem, & diſtributionem *ſubjecti* de quo jam tractaturi ſumus, quo quaſi *Ariadnes* filo facilè, & tutò in penetralia ædificii ducamur.

Phthiſis in genere eſt Conſumptio partium corporis muſculoſarum à ſubtractione, vel colliquatione fluidorum orta, eáque vel cum vel ſine febre; eſtque vel originalis, vel ſymptomatica.

Phthiſis Originalis eſt quæ merè à morbida diatheſi Sanguinis, vel Spirituum animalium in genere nervoſo, & fibroſo hoſpitantium ortum habet, non autem à morbo aliquo formato præcedenti. Cujus duæ ſunt ſpecies, Atrophia ſcilicet, & Phthiſis Pulmonaris.

Atrophia eſt conſumptio univerſalis à toto habitu corporis, non autem à Pulmonum, vel cujuſcunque alterius Viſceris defectu morbido orta, & ſine aliqua febre notatu dignâ, eſtque Nervoſa, vel ex Inanitione orta.

Atrophia ſeu *Phthiſis Nervoſa* eſt, quæ à morbido ſtatu ſpirituum, & à tono nervorum everſo oritur; undè ſicut languor & conſumptio univerſalis in habitu Corporis ob deficientem aſſimilationem ſucci nutritii tandem provenit, ità ab initio ipſo morbi oboriuntur Inappetentia, & difficilis digeſtio in ventriculo, ob imperfectam fermentationem, & volatilizationem Chyli. Quæ quidem ſpecies Atrophiæ in claſſe funeſtorum Scorbuti Symptomatum non immeritò locum vendicare poſſit.

Atrophia ex Inanitione eſt quæ à præternaturali ſubtractione ſeu evacuatione ſucci nutritii, eâque longâ, & habituali, originem habet, quæ multifariam variatur pro meatibus corporis diverſis, naturâ, vel arte factis, per quos diſpendium hujus liquoris pretioſiſſimi fieri vel ſolet, vel poteſt.

Phthiſis Pulmonaris eſt Conſumptio partium univerſalis à morbido affectu ſeu infarctione, tumore, inflammatione, & exulceratione Pulmonum primùm orta, indéque tuſſi, dyſpnœâ, aliiſque ejuſmodi ſymptomatis thoracicis ab ipſo initio ſtipata, & cum febre primùm lentâ, & hecticâ, dein inflammatoriâ, & tandem putrida intermittente conjuncta.

Phthiſis Symptomatica eſt, quæ, licèt immediatè à Craſi ſanguinis, ſeu tono Spi-

rituum everſis oriatur, mediatè tamen ab aliis præcedentibus morbis dependet, qui hanc labem ceu characterem primùm ſpiritibus, & humoribus impreſſerant: Et quia in hujus Tabis fœlici curatione neceſſe eſt reſpectum habere ad morbum primarium, in calce hujus Tractatus ſtrictìm de variis hujus Phthiſeos ſpeciebus, quas nobis in praxi hactenùs obſervâſſe contigit, differemus, diſquiſitione priùs habitâ de Phthiſi Originali.

CAPUT I.

De Phthiſi Nervosâ.

ATrophia, *ſeu Phthiſis Nervoſa*, eſt Conſumptio corporis abſque ullâ inſigni febre, vel tuſſi, vel dyſpnœa; verùm cùm appetitûs, & digeſtionis everſione eam comitante: Undè inſequitur totius corporis languor, & marcor in dies increſcens. Cujuſmodi Phthiſin aliquandò in *Angliâ*, ſæpiùs verò inter *Virginiæ* Incolas huc reverſos obſervavimus.

In principio hujus morbi ſtatus corporis apparet œdematoſus, chylóque effœto quaſi infarctus, facies pallida, & ſqualida, ventriculo ab omnibus præter potulenta, abhorrente: Adeò etiam languent vires, ut æger antequam carnoſæ partes corporis evidenter fuerint conſumptæ, planè reddatur imbellis, lectóque ferè continuò affixus. Urina etiam incerti coloris conſpicitur, ſed utplurimùm intensè rubra, & perpauca; aliquandò verò, (licèt raro, uti in nervoſis affectibus accidere ſolet) pallida, & copioſa. Febris verò nulla inſignis per pulſum, ſitim, vel calorem diſcerni poteſt, utut intenſiſſimè rubra ſit urina. Adeò ut *Pathognomonica* ſigna hujus Phthiſeos jam incipientis ſint *Languor*, & *Inappetentia* ſine ulla notabili febre, tuſſi, vel anhelitu, licèt progreſſu morbi, ubi marcor totum corporis habitum ſenſim invaſerit, quædam reſpirandi difficultas, & moleſtia (uti in omnibus languentibus ſolet accidere) percipiatur.

Cauſa continens hujus morbi mihi videtur eſſe in genere nervoſo, à præternaturali ſtatu ſpirituum animalium, & à tono nervorum everſo proveniens, undè eam vocare ſoleo Phthiſin in habitu corporis. Uti enim à tono Ventriculi languido, appetitus, & digeſtio proſternuntur; ità etiam in toto habitu corporis, ob morbidum generis nervoſi ſtatum, ſucci nutritii aſſimilatio, fermentatio, & volatilizatio impediuntur.

Cauſas procatarcticas, utplurimùm, obſervavimus eſſe, Pathemata animi graviora, potationem liberaliorem liquorum ſpirituoſorum, & aërem inſalubrem, quibus tonum Nervorum, & naturalem ſpirituum animalium diatheſin averti nemini mirum videri debet.

Morbus hic, uti plurimi alii nervoſi generis, eſt chronicus; curatu verò difficillimus, ſi Medicus in principio non accerſatur. In initio verò abblanditur: quam ob cauſam, utplurimùm, accidit, quòd nimis ſerò Medicus advocetur. Finitur verò in hydropicum & œdematoſum corporis tumorem, præcipuè autem partium dependentium, quo in caſu conclamatum quidem eſt de ægrotantis ſalute, neque ulla curatio niſi paregorica, adhiberi poteſt, quâ per aliquot dies miſella vita protrahi poſſit.

Cardo verò curationis (modò ſatis tempeſtivè Ars noſtrâ conſulatur) in uſu convenienti medicaminum *ſtomachicorum* , & *nervos confortantium* vertitur, qualia ſunt *Chalybeata* , *Antiſcorbutica* , *Cephalica* , & *Amara* cujuſcunque ferè generis. Ex. gr. capiat æger (ſi alvus adſtricta fuerit) tertio , vel quarto quoque mane ℥.iv. *Decocti amari purgant.* 4tâ quâque nocte ℥.ij. *Tincturæ ſacræ*, vel *Tincturæ noſtræ, hieræ Cephalicæ è ſpeciebus Hieræ picræ in aq. Rut. Ceraſor. nigr. & pœon. comp. infuſis.*

In cereviſiâ communi ſuſpendatur ſacculus ingredientium *Cephalicorum* , & *Antiſcorbuticorum* , pro potu ordinario. Horâ ante prandium capiat *Elixir. Propr.* ʒ.ß. in hauſtu vini albi Abſinthitis. Applicetur regioni ventriculi *Emplaſtrum ſtomachicum mag. cum guttis aliquot ol. Cinnamom. & Abſinthii* Chymic. Vel quotidie foveatur ventriculus ſacculis *Aromaticis* è foliis *Menthæ* , *Abſinth. Cinnamomo* , *Macere* , *Zedoar. Galang. Cyper.* & *Calamo aromatico* in vino Gallico Rubro coctis. Si tempus ſit æſtivum , utatur *aquis mineralibus Chalybeatis.* Si verò hybernum , *Syrupo* , vel *vino* noſtro *chalybeato* , & *aromatico è limaturâ chalybis* in vino albo generoſo , ter , quatérve extincta , & deindè cum *Zedoar. Galang. Nuce Moſch. Cinnamomo acuto* , *Macer. Cubeb. Caryophyllis* craſsè tritis in eodem vino infusâ. Inter chalybeata verò *Extractum Mynſichti* ceteris in hoc caſu præfero , quod per dies 20. vel 30. formâ boli , vel pilulari exhiberi jubeo. Ex. gr.

℞ *Extract. Mynſicht.* ℈.ß. *Balſam. Gilead.* (quod in hoc caſu plurimum confert , quia ſtomacho, & nervis gratiſſimum eſt) gut.vij. *Conſerv. Roſ. rubr. antiqu.* ʒ.i. M. F. bolus , qui de die in diem repetendus. Vel ſi ægro magis arrideat , redigatur extractum in formam pilularem more ſequenti.

℞ *Extract. Mynſicht.* ℈.ß. *Balſam. Gilead. gut.* vij. *pulv. Haly.* gr.vj. *Pulv. Ari comp.* gr. iv. *pulv. glycyrrhiz.* q.ſ. ad formam. F. pilulæ mediocres deaurandæ, & quotidiè ſemel die repetendæ.

Opobalſamum etiam per ſe , uti & *Sp.C.C.* & *Salis Armon.* in hoc caſu proſunt ; quia nervis amica. Ex. gr. Capiat æger gut.viij. vel x. *Opobalſami* , vel *Sp.C.C.* in quantitate convenienti *ſacchari Cand.* bis die.

Exercitiis , & conſuetudine amicorum animum hilarem æger nitatur conciliare. A mœſtitiâ enim , & curis ferè ſemper hic morbus ortum ſuum ducit. Fruatur etiam aëre aprico , & optimo, qui plurimùm nervis, & ſpiritibus confert. Et quoniam ventriculus in hoc morbo præcipuè afficitur, conveniet victus deliciis plenus, neque uni ciborum generi nimis diù aſſueſcere debet ventriculus.

Hiſtoria prima.

Filia *Domini Duke* in plateâ dictâ *Sanctæ Mariæ Axiæ* , anno 1684. & decimo octavo ſuæ ætatis , menſe *Julii* , à multis curis , & pathematis animi in ſuppreſſionem purgationum menſtruarum omnimodam incidit , verùm ſine aliquo *Chloroſeos* ſymptomate indè proveniente. A quo tempore appetitus & digeſtio defecerunt. Carnes etiam cœperunt flacceſcere , & vultus palleſcere , cum aliis notis uſitatis in Tabe univerſali habitûs corporis. A frigore etiam illo prægrandi & maximè memorabili , quod hyeme ſequenti contigit , non parùm promoveri videbatur hæc Tabes ; nempè quòd ſtudiis nocturnis , & lectioni librorum aſſiduè incumbendo , ſeſe injuriis aëris intenſiſſimè , tunc temporis, frigeſcentis noctu , diúque exponere ſolebat , non ſine manifeſto damno ſyſtematis nervoſi. Vere ſequenti , ex præſcripto cujuſdam Medicaſtri, *Emeticum*

ſumpſit, & deindè medicamina, neſcio quæ, *Chalybeata*, verùm ſine fructu. Faſtidiens verò extunc medicamenta omnis generis, per duos annos integros ſui ipſius curam ulteriorem planè neglexit, donec tandem in ultimum gradum *maraſmi* redacta, & indè frequentibus *lipothymiis* obnoxia à me opem peteret.

Nunquam aliquem ità maraſmo confectum (ſceleti inſtar cute veſtiti,) adhuc viventem in totâ praxi meâ obſervatum memini. Nulla tamen aderat febris, verùm è contrà, totius corporis frigiditas; Nulla *tuſſis*, vel *diſpnœa*, vel affectio alia quæcunque morbida pulmonum, vel cujuſcunque alterius Viſceris apparebat: Nulla *diarrhœa* vel alia quæcunque nota colliquationis, ſeu inanitionis præternaturalis. Appetitus unicè diminutus erat, & digeſtio quadantenùs moleſta, cum *lipothymiis* frequenter redeuntibus. Quibus ſymptomatis ſuccurrere nitebar externâ applicatione ſacculorum *aromaticorum* regioni ventriculi factâ, & *emplaſtris ſtomachicis*; uti etiam interno uſu *amarorum*, *chalybeatorum*, & Julapiorum, ex aquis *Cephalicis & hyſtericis* compoſit. & *Spir. Salis armon.* & *Tincturâ Caſtor.* ſatis imprægnatis, aliiſque ejuſmodi. A quibus multò meliùs ſeſe habere videbatur, ſed tædio medicaminum ſtatim affecta, totam rem iterùm naturæ committi depoſcebat, undè in dies, ulteriùs marceſcens, poſt tres menſes, ſubitâ lipothymiâ oppreſſa fatis ceſſit.

Hiſtoria Secunda.

Filius amici mei *Domini Steele* Reverendi Presbyteri; circa annum ætatis decimum ſextum, à ſtudiis nimis intenſis, & à pathematis animi, ſenſim incidit in Inappetentiam ferè totalem, & inde in *atrophiam* univerſalem, continuò per ſpatium duorum annorum magis, magíſque marceſcens, ſine *tuſſi*, *febre*, vel aliquo alio ſymptomate morbidæ affectionis, vel pulmonum, vel cujuſcunque alterius Viſceris, atque etiam ſine *diarrhœâ*, vel *diabete*, vel quâcunque aliâ notâ colliquationis, ſeu inanitionis præternaturalis. Ideóque hanc Tabem, nervoſam eſſe judicavi, in univerſo habitu corporis ſitam, & à ſyſtemate nervoſo morbidè affecto oriundam. Ex uſu *Antiſcorbuticorum*, *amarorum*, & *Chalybeatorum*, tam naturâ quàm arte paratorum, primùm curationem inſtitui, ſed nequicquam profeci, ideóque priori methodo fruſtratus, dedi conſilium ut ſtudia ſeponens, aëri ruſticano, equitationi, & lacteæ diætæ, (præſertim uſui lactis aſinini) per longum tempus ſeſe committeret. A quorum uſu plurimùm convaluit, licèt adhuc è ſtatu tabido perfectè non evaſerit, &, quis futurus ſit eventus hujus methodi, non liquidò conſtet.

CAPUT II.

De Phthiſi ex Inanitione ortâ.

HUic generi Phthiſeos, ſeu Tabis Originalis, referenda eſt etiam ſpecies altera (quæ mihi frequenter in Praxi occurrit) à depauperatione ſanguinis per ſucci nutritii præternaturalem ſubtractionem orta. Undè tota maſſa ſanguinis ſucco nutritio, & oleoſo privata aceſcit, & nimiùm incaleſcit, nutritionem vel nullam, vel quàm minimam partibus muſculoſis præbens; atque indè ſequitur Atrophia totius corporis, & calor hecticus in toto habitu fixus,

ſine aliquâ notabili tuſſi, difficultate reſpirandi, vel aliquâ aliâ inſigni pulmonum affectione, ſaltem in principio morbi. Diffitendum tamen non eſt, in ejus progreſſu, pulmones aliquatenus affectos videri, præcipuè, ubi evacuationes iſtæ præternaturales Atrophiam facientes arte ſiſtuntur, ſine ullâ maſſæ ſanguineæ emendatione, quo in priſtinam oleoſam, benignam, & alitioni aptam naturam reſtituatur. Quo in caſu mirum videri non debet ſi, cœteris portis naturæ occluſis, calidum, & acre ſanguinis ſerum per molle, & glanduloſum pulmonum parenchyma continuò trajectum, eos tandem inferciat, inflammet, imò & exulceret; quo fit ut hæc Tabes, quæ originaliter erat in habitu corporis, in Phthiſin pulmonarem cum tuſſi, dyſpnœâ, aliiſque ſymptomatis ejuſdem morbi pathognomonicis, paulò ante mortem terminetur. Atque ideò ſæpiùs obſervavi, quòd ſi per medicamina ſpecificè alterantia, & ventriculum confortantia, appetitus, & digeſtio non reſtituantur, adeò ut indè maſſa ſanguinis novo euchymo, & oleoſo ſucco ſaturetur, Tabes non curatur, ſed tandem à Tabe in habitu corporis, in lethalem Phthiſin pulmonarem mutatur.

Et hæc quidem Phthiſeos ſpecies congener eſt Nervoſæ jam antè memoratæ. Sicut enim in illâ, à malâ diatheſi ſucci, & ſpiritûs nervini, chylus nutritius in ſanguinem continuò delatus, minùs aptus alitioni partium redditur; atque inde maſsâ ſanguinis veteri, effœto ſucco, nutritionique inepto, ſaturatâ, & & novum non requirente, Inappetentia, & nauſea in ventriculo ſequuntur, & conſequenter Atrophia totius corporis, & tandem fixus calor hecticus, & colliquans in partibus ſolidis, ob excandeſcentiam ſanguinis, & ſpirituum: Ità etiam in hâc ſpecie Tabis, ſucco nutritio continuò è maſsâ ſanguinis, copioſo rivulo, effluente, partes corporis muſculoſæ nutritione debitâ jam privatæ, in Atrophiam incidunt; undè etiam maſſa ſanguinis, quæ reſtat, ob novi oleoſi chyli defectum, non tantùm effœta redditur, & alitioni inepta, verùm etiam calor præternaturalis fixus, & hecticus non tantùm in ſanguine, verùm etiam in ſpiritibus, & omnibus partibus ſolidis accenditur: undè ſitis, & inappetentia conſequuntur. Quæ quidem Tabis ſpecies eſt illa, de qua jam primo loco eramus ex profeſſo tractaturi. Quia verò Curatio hujuſmodi Phthiſeos, ſecundum varietatem evacuationum eam cauſantium, varianda eſt, de generali hujuſmodi Tabis curatione nihil hìc addemus, eam ad varias ſpecies evacuationum hunc morbum cauſantium, ſub propriis titulis, referentes. De quibus jam (quantùm nobis obſervâſſe licuit) ſpeciatìm diſſerere properamus.

CAPUT III.

De Tabe ab Hæmorrhagiâ.

HIc primùm occurrit Tabes ab Hæmorrhagiâ, ſive ſit per nares, ſive è pulmonibus per tuſſim, è faucibus per exſcreationem, è ventriculo per vomitionem, è renibus per urinam, è vaſis hæmorrhoidalibus, vel uterinis in menſtruis purgationibus ordinariis, vel puerperio difficili, vel tandem à vulneribus, ubi magnum, & diuturnum ſanguinis profluvium ab apertione vaſorum ſanguiferorum majorum inſequitur. Licèt enim frequens, & moderata Venæ-

ſectio (quod lippis & tonſoribus notum eſt) pinguedinem inducat, ſiquidem à moderatâ depletione vaſorum locus datur majori copiæ novi chyli, undè penus ſanguinis diteſcens magis, nutritioni aptus redditur, & conſequenter appetentia incitatur; omnis tamen immoderata, & longa Hæmorrhagia ſanguinem depauperat, & calorem hecticum in ſpiritibus, & partibus ſolidis efficit, appetitum indè proſternens, & totum corpus in Atrophiam, & maciem redigens.

In hoc caſu, hæmorrhagia, quàm primùm, ſiſtenda eſt, & etiam præcavenda medicamentis incraſſantibus, opiatis, & emplaſticis, de quibus in capite de Hæmoptoë tractandum. Ex.gr. Ligaturæ fortes partibus extremis injiciantur. Imò, ſi opus ſit, & vires ferant, in Hæmorrhagiæ præſentis diverſionem, & in futuræ præcautionem Phlebotomia frequenter, verùm parcè, celebretur. Si pars ſanguinem effundens id admittat, *Emplaſtrum ſtypticum Galeni*, *Aqua ſtyptica Regia*, *Oxycratum frigidum*, *Atramentum*, *Cineres crinis* leviter combuſti in retortâ, & in formam cataplaſmatis cum aceto excepti, *Bolus vera*, *Sanguis Draconis*, & alia hujuſmodi more convenienti ſtatim parti applicentur, & ſæpè renoventur.

Internè capiat æger ter, quatérve in die gutt. xx. xxx vel plus *Aquæ ſtypticæ Regiæ* in hauſtu *Aquæ Lactis*: Cochlearia etiam v. vel vj. ſuccorum depuratorum *Plantaginis*, & *Urticæ*. Vel capiat frequenter è Cochleari linctum ſequentem.

℞ *Syr. Portulac.* ℥.iij. *Bol.ver. Sang.Drac.Troch.* de *ſpodio*, *Terr. ſigillat.* an. ℈.ij. *Terr. Japan.* ʒ.j. *Gum. Tragac.* in Aquâ *Plantag.* ſolut. q. ſ. M. F. Linctus. Vel capiat ter die quantitatem Nucis Moſch. Electuarii ſequentis.

℞ *Conſerv. Roſ. rubr.* ℥.j. *Trochiſc.* de *Carab.* ʒ.iij. *bol. ver. Lacrym. ſang. Drac.* an. ʒ.ß. *ſyrup. Myrtill.* q. ſ. M. F. Electuarium.

Capiat etiam ſingulis noctibus Cochl. v. vel vj. Julapii ſequentis, agitatâ phialâ.

℞ *Aq. Plantag.* ℥.vj. *Cinnam. hord.* ℥.iij. *Acet. ſtillat.* ℥. ß. *bol. ver. ſang. Dracon.* an. ʒ.ß. *Laud. Lond.* gr. iij. *Syr. Myrtill.* ℥.i.ß. M. F. Julapium.

Fluxu ſanguinis jam ſatis ſuppreſſo, & curato, omni diligentiâ moliendum eſt ſanguinem depauperatum, maturè ſaturare novo, & euchymo chylo, & flammam febrilem (ſiqua adſit) exſtinguere, ne tabes inſequatur. Ideóque frequenter alendus eſt æger, juſculis conſummatis, ovis ſorbilibus, & varietate ciborum euchymorum, & eupeptorum, ſtomachóque gratiſſimorum: Abſtinendo tamen à vino, & à ſalſis, & aromaticis, ne ſanguini, qui anteà à defectu ſucci nutritii excandeſcebat, majorem calorem concilient. Et, quia hujuſmodi ægrotantes, uti omnes Tabi propinqui, iracundiæ, mœſtitiæ, oppreſſionibus hypochondriorum, paſſionibus hyſtericis, & appetitus proſtrationi obnoxii ſunt, unde cibum copioſum nec recipere, nec digerere poſſunt, & conſequenter ſanguinis reſtaurationi inhabiles fiunt, æger ab Amicis recreandus eſt, & in aërem apricum, & ſalubrem quamprimùm dimittendus, quem quidem plus quàm medicamina cætera, nervorum, & ſpirituum confortationi, appetitûs, & hilaris animi recuperationi, & conſequenter Tabis ingruentis præcautioni, experientiâ multâ edoctus, utplurimùm, conducere obſervavi.

Sin verò ob negligentiam ægri, vel ob præcipitationem morbi, calore

hectico, & gradu aliquo Tabis ab Hæmorrhagiâ æger affici videatur, omninò ſatagat Medicus quamprimùm hanc flammam penitùs exſtinguere ope *Corticis Peruviani* manu liberali exhibiti, cujus efficaciam in hoc caſu mirabilem ſæpiſſimè expertus ſum. Deindè, ſi opus ſit, relegetur æger ad lacteam diætam, aut ad uſum aquarum *Chalybeatarum*. Abſtinendum verò eſt ab evacuationibus per alvum. Ex uſu tamen *oculorum Cancror. Corallii*, *margaritarum*, aliorúmque ejuſmodi alterantium, & dulcificantium aliquid emolumenti exſpectandum eſt.

Hiſtoria.

Dominus *Hotchkins*, Mercator *Londinenſis*, Vir Scorbuticus, & Hypochondriacus, in frequentem Hæmorrhagiam narium à vigeſimo ad trigeſimum ferè ætatis annum pronus erat, adeò ut à ſanguinis febricitantis æſtu, intervallis incertis, ſemel ſaltem vel bis, in Lunâ magnum cruoris diſpendium ſuſtineret, donec tandem Sanguis Scalpello extractus, vel ſponte ſuâ è naribus fluens, planè ſimilis loturæ carnium appareret. A cujus Hæmorrhagiæ recurſu, neque Phlebotomiâ, neque *ſuccis temperantibus*, *medicamentis opiatis*, & *incraſſantibus*, *diætâ lacteâ*, *remediis antiſcorbuticis*, & *Chalybeatis*, nec quovis alio medicaminum apparatu, optimum illum Virum, & Amicum meum verè colendum, tunc temporis liberare potui. Quo primùm in ſtatum Atrophiæ, & tandem in Phthiſim verè pulmonarem, unà cum reſpirationis difficultate maximè urgente, incidit, & indè in ſtatum univerſaliter colliquativum lapſus, glandularum ſalivalium exulcerationem, poſt inſignem earum tumorem, paulò ante fatalem diem, perpeſſus eſt. Quarum apertione externâ tantus, & tam perpetuus lymphæ ſalivatoriæ rivus effluxit, uti Viri illius egregii, jam antè in ſtatum fere Maraſmi, à Phthiſi pulmonari ab Hæmorrhagiâ ortâ, redacti, diem funeſtum plurimùm præcipitaret. Animo verò meo graviter dolebat, mihi tunc temporis non notam fuiſſe *Corticis Peruviani* efficaciam in hâc efferveſcentiâ Sanguinis edomandâ, à quâ Hæmorrhagia illa ſæpiùs recurrens certiſſimè dependebat; ſiquidem ab hujus uſu plus quàm à lacteâ diætâ, vel ab aliquo alio Medicaminum apparatu, ad præcavendam Hæmorrhagiam ab æſtu ſanguinis provenientem meritò exſpectari poſſit.

CAPUT IV.

De Tabe à Gonorrhœâ, & Fluore Albo.

HÆc Tabes Veteribus etiam nota fuiſſe videtur ſub nomine *Tabis dorſalis*, ubi à Gonorrhœâ procedit. *Galenus* etiam Hiſtoriam notat Uxoris *Boëthii*, cujuſdam Nobilis Romani, quæ à fluore albo nimio; & longo, empiricè ſuppreſſo, in Tabidum hydropem incidebat.

Veriſſimum quidem eſt, Gonorrhœam, & Fluorem Album maligni moris, & à Venere profectum (ubi ſcil. veneno nata impuritas humoribus jam contagioſè impreſſa eſt) ſæpiſſimè terminari in Tabem pulmonarem, niſi tempeſtivè, & perfectè curentur. De hâc verò Phthiſi, ejuſque cauſis, gradibus, & curatione, ſuo loco, ſcilicet in calce hujus Tractatûs pleniùs differemus, ubi ex profeſſo de Phthiſi pulmonari ſymptomaticâ ſermonem habebimus. Impræſentia-

rum verò, longâ experientiâ, & obſervatione edoctus affirmo, Tabem ſæpè oriri à ſimplici, ſeu benignâ Gonorrhœâ, & Fluore Albo; ideóque hanc ſpeciem, ad hunc cenſum Tabis originariæ, à ſubtractione ſcilicet continuâ ſucci nutritii per glandulas ſeminales oriundam, referendam eſſe. Siquidem hic fluxus in Gonorrhœâ, & Fluore Albo tam inſignis, & diuturnus interdum apparet, uti exindè maſſa ſanguinis planè effœta, & alitioni inepta reddatur, undè cruor particulis heterogeneis oneratus incaleſcit, atque tandem hectica diſpoſitio in partes ſolidas, & habitum corporis gradatim inducitur, quæ quidem eſt eadem Tabis ſpecies de quâ hoc loco tractamus.

Symptomata hanc Tabem præſagientia hæc plerumque notavi, Hypochondriacam ſcil. oppreſſionem, mœſtitiam, & nimiam cogitationem, cum languore virium, & appetitûs dejectione in viris Gonorrhœâ copioſâ affectis; in fœminis verò longo & copioſo Fluore Albo afflictis, habitum corporis mollem, œdematoſum, ſqualidum, & pallidum; unà cum Hyſtericis paſſionibus, inſigni laſſitudine, & debilitate virium: quæ omnia ſymptomata ab eâdem causâ proveniunt, ab effœtâ ſcil. ſanguinis naturâ, à defectu novi chyli proveniente, quo non tantùm ſpiritus debilitantur, & opprimuntur, verùm etiam habitus corporis ob aqueam ſanguinis diatheſin œdematoſus redditur; quippè qui veteri, & effœto chylo ſaturetur. Ideóque ſigna hanc Tabem præſagientia, ſunt Hypochondriacæ oppreſſiones, Hyſtericæ affectiones, languor virium, habitus œdematoſus, & inappetentia: quæ ſymptomata progreſſu temporis, cùm morbus ſcil. eſt confirmatus, aliis etiam, ſicuti ſiti, hecticâ diſpoſitione, atrophiâ, & marcore, excipiuntur, donec tandem corpus planè in ſtatum maraſmi reducatur, idque ſæpiſſimè ſine tuſſi, aut aliquo alio notabili ſigno Phthiſeos pulmonaris. Hic morbus in principio facilè curatur, ſi cauſa ejus antecedens curari poſſit, Gonorrhœa ſcil. & Fluor Albus. In ſtatu verò confirmato planè incurabilis eſt. Ideóque prudentem, & probum Medicum, qui propriæ famæ ſtudet, ejus curationem ſuſcipere non decet, verùm magis cum fatali præſagio ægrum dimittere, quo Arti, & conſcientiæ ſuæ, etſi non crumenæ, ſatisfaciat.

Verùm ſi tempeſtivè accerſatur, omni methodo convenienti ſatagere debet Medicus, quo Gonorrhœam, vel Fluorem Album ſiſtat, quæ ſunt cauſæ hujus Tabis. Quæ res, quomodò oporteat fieri, in capite de Gonorrhœâ, & Fluore Albo alibi dicemus. Hoc fluxu ſucci nutritii jam arte ſuppreſſo, totis viribus nitendum eſt, quò, quàm citiſſimè ſanguis effœtus, & depauperatus novo, oleoſo, & benigno chylo ſaturetur. Ideóque, ſicuti priore capite innuimus, delicati, & euchymi, palatóque, & ventriculo gratiſſimi cibi ſæpiùs in die, licèt parvâ quantitate, offerantur. Et quo magis excitetur appetitus, hilari animo eſſe jubeatur æger. Nihil enim magìs quàm mœſtitia, appetitum labefactat, & Tabem confirmat. Aëre etiam aprico, & benigno fruatur, qui plurimùm nervis, & conſequenter appetitui, & ventriculo confert. Exercitiis etiam, & frictionibus, uſque ad ſudores moderatos (ſi vires ferant) quotidiè utatur, quo ſaburra veteris effœti, & inutilis chyli, qui vaſa ſanguifera, & habitum corporis jam infercit, exſudetur, ut locus novo, utilíque copioſior detur, & conſequenter appetitus in ventriculo augeatur. Abſtinendum verò eſt omninò

à liberali uſu vini, & liquorum ſpirituoſorum, à quibus ſanguis jam nimis calidus factus, ulteriùs excandeſcere ſolet. Caveat etiam Medicus à præſcriptione *Catharticorum*, vel cujuſcunque alterius inſignis evacuationis, quæ impenſas ulteriores naturæ jam languidæ creare poſſit. Sin verò calor hecticus, vel leviſſimo gradu, in partibus ſolidis accendatur, ſtatim uſu *lactis aſinini*, *lacteæ diætæ*, vel *aquarum mineralium Chalybeatarum*, extinctio hujus flammæ ſummoperè molienda eſt.

CAPUT V.

De Tabe ab Apoſtematibus, & Ulceribus largis ortâ.

Apoſtemata, & Ulcera larga, cuicunque parti corporis (ſivè externæ, ſivè internæ) ea accidant, ſi diù manent, multúmque ſeri, ſeu ichoris effundunt, tabidum tandem reddidiſſe ægri corpus, idque, uſque ad maraſmi lethalis gradum, ſemper obſervavi; & quidem hujuſmodi Ulcera in muſculis dorſi, & teſticulis, imò in genu, & pede, æquè tabem inducere, ac in renibus, vel hepate, vel pulmonibus ipſis notavi: Quinetiam Phthiſin pulmonarem his Ulceribus amplis, & vetuſtis ſæpiùs vidi ſuperveniſſe.

Cauſa hujus Tabis eſt proculdubiò longa, & copioſa ſubtractio ſucci nutritii de maſſa ſanguinea per Ulcera continuò depluentis; quo ſanguis, qui in vaſis reſtat, oleoſo, & alimentari ſucco privatus aceſcit, & incaleſcit, indéque corporis alitioni ineptus redditur: quo calor febrilis, & hecticus non tantùm in ſanguine, & ſpiritibus accenditur, verùm etiam in habitu corporis, & partibus ſolidis defixus manet, unà cum ſiti, languore virium, inappetentiâ, nauſeâ, atrophiâ partium, & tandem vigiliis, deliriis, & reliquis febris ſignis; donec æger in ſtatum maraſmi redactus miſerè ultimum diem claudat, licèt, utplurimùm, ſine dyſpnœa, tuſſi, vel aliquo alio ſigno pathognomonico Phthiſeos pulmonaris.

Hæc Tabes (ſicuti de altera, præcedenti capite diximus) facilè curationem admittit, ſi modò Ulcera eam facientia Arte Medicâ internè, & Chirurgicâ externè, tempeſtivè curari poſſint, ſcilicet priuſquam æger in aliquem gradum maraſmi redigatur. Sæpiſſimè verò (proh dolor!) in hoc caſu æger blanditiis Chirurgorum malè feriatorum deceptus, Medicum non accerſit, uſque dum magis conveniat Theologum de animæ futuro ſtatu, vel Juriſperitum de re Teſtamentariâ conſulere.

Quo in caſu prudentem Medicum, prognoſtico fatali priùs habito, magis ſeſe ſubducere, quàm ſpe curationis impoſſibilis, ægrum jam deſperatum fallere, convenit.

Sin verò Medicus ſatis tempeſtivè advocetur, priuſquam æger nimis Tabidus, & Hecticus evadat, curatio Ulcerum, ope Artis Medicæ internâ, quàm citiſſimè molienda, & acceleranda eſt. In quem finem uſus copioſus decocti *Sarſæ*, &c. egregiè confert, non tantùm ad emolliendum ſanguinem, quo cruor minùs acris, & excandeſcens redditus, novum chylum faciliùs ſibi aſſimilare, & in propriam naturam convertere poſſit, & fluor chyli

per Ulcera factus minoretur, quod ſanationem Ulcerum multùm promovet; quam ob cauſam proculdubio hæc decocta vulgò exſiccantia audiunt: Quinetiam ad exſudandum, & tranſpirandum ſaburram ſuccorum effœtorum, & inutilium in habitu corporis, & vaſis deliteſcentium per poros cutis. Ego ſequenti formulâ decocti uti ſoleo.

℞ *Sarſ. opt. inciſ.* ℥.vj. *Rad. Chin.* ℥.ij. *lign. ſaſſafr. ſantal. rubr. raſur. C. C. eboris.* an. ℥. ß. *paſſular. major. exacinat.* ℥. iv. *glycyrrhiz. raſ.* ℥.j. *nuc. moſchat. inciſ. n* .j. *Poſt debitam infuſionem coquantur in Aq. Font.* ℔. xij. *ad* ℔. vj. *ſub finem decoctionis addendo* (ſi à tuſſi, vel dyſpnœâ, vel leviſſimâ ſit pulmonum ſuſpicio) *fol. tuſſilag. capill. vener. pulmonar. maculoſ. heder. terreſtr. veronic. flor. bellid. major.* an. m. j. *deinde fiat colatura, & bibat æger copiosè hoc decoctum pro potu ordinariò.*

Imò, ſi Ulcera ſint vetera, & curatu difficilia, bibat etiam æger horis medicis ℥.vj. vel viij. *aquæ Calcis.* Cujus egregio ſale, præcipitatis acribus, & acidis ſanguinis particulis, tota maſſa miteſcit, atque indè faciliùs novum chylum amplectitur, & in propriam naturam ſubigit, quo fluxio chyli ad partes ulceratas fit minor, & conſequenter expeditior fit ſanatio Ulcerum arte Chirurgicâ: ob quam rationem vulgò hic etiam potus exſiccativus æſtimatur. Formulam *aquæ Calcis* mihi familiarem hìc etiam annectere lubet.

℞ *Sarſ. opt. inciſ.* ℥.vj. *uvar. Corinthiac.* ℔.ß. *Poſt debitam infuſionem coque in aq. Font.* ℔. xij. *ad* vj. *Deindè fiat colatura. In hoc decocto extingue calcis vivæ* ℔.ß. *quod poſtquam per reſidentiam fuerit depuratum, & ſale Calcis ſaturatum clarè decantetur, & in lagenis vitreis ſervetur in uſum.*

Imò, ſi non adſit hectica diſpoſitio manifeſta, durante uſu horum decoctorum, quarto, vel quinto quoque die purgetur æger, idque, non tantùm lenioribus medicamentis, ut *Decocto ſen. cum Manna*, &c. verùm etiam fortioribus, ut *Extract. Rud.* ʒ. ß. *aut Pil. Coch. minor.* ʒ. j. Imò, ſi æger cum euphoria purgationem ferat, & opus fuerit, conſcendere licet ad uſum *Scammonii*, & *ipſius Reſinæ Jalappæ*, quibus ſemper conjungere convenit doſin *Calomelanos.* Quod medicamentum, corrigendo, & alterando diatheſin ſanguinis, egregiè confert ad ſanationem Ulcerum. Formulâ ſequenti ego uti ſoleo.

℞ *Diagryd. ſulphurat. vel Reſin. Jalapp.* gr. xvj. *Calomelan.* gr. xxv. *vel* ʒ. ß. *Conſerv. roſar. pallidar. vel Syr. de ſpin. Cerv. q. ſ. M.F. Bolus.*

Vel ſumat æger catharticum Mercuriale formâ pulveris è cochleari lactis cum regimine. Quo medicamento ſaburra effœti, & inutilis chyli in ſanguine, & habitu corporis retenti egregiè per alvum deturbatur, indéque Ulcerum ſanatio acceleratur.

Imò, ſi vires ægri firmæ fuerint, & nullus hecticæ diſpoſitionis gradus eum adhuc invaſerit, Salivatio Mercurialis ope, non tantùm *Calomenalos*, verùm etiam (ſi opus fuerit) ipſius *Turpethi mineralis* promovenda eſt. Quod quidem eſt ultimum aſylum, & Herculeum remedium, quod etiam (ſi cautè ſit exhibitum) in curatione Ulcerum veterum, & obſtinatorum ſatis tutum eſt.

Utiliter etiam hìc præſcribi poſſunt remedia Balſamica interna, uti *Syrupus Balſamicus*, *Balſamum Leucatelli*, &c. Ex. gr. Capiat æger ſingulis noctibus *Balſam. Leucatell. & conſerv. roſ. rub.* an. ʒ. ß. *vel* ℈. ij. *cum Balſam. Peruv. gut.* iij.

vel. iv. Vel bis, aut ter die *cochl. unum ſyrupi balſamici ritè fact. vel per ſe, vel ſolut. in hauſtu decocti ſarſæ, vel ʒ. ß. Balſam. Tolutan. in pilulas parvas redact. horis medicis, ſuperbibendo hauſtum decocti ſarſæ.* Vel ſi nullus adfuerit calor febrilis, capiat *bis die gut. viij. vel x. opobalſami tantillo ſacchari candi except.*

Saneſcente verò Ulcere, ſummoperè cavendum eſt, ne loco Tabis communis, à ſubtractione chyli, Phthiſis verè pulmonaris ſubſequatur, quod quidem ſæpiſſimè accidit. Hâc enim maximè uſitatâ ſucci nutritii portâ, Arte Chirurgicâ, & Medicâ jam occluſâ, ſi ſanguis adhuc manſerit effœtus, nec ſuam priſtinam balſamicam, & oleoſam naturam recuperaverit, magis exſcandeſcere, & aceſcere ſolet, & indè ſuccum nutritium acrem, & calidum (per ulcus anteà excerni ſolitum) jam in parenchymate pulmonum, (utpotè molli, & humorum receptioni apto) deponere ſolet. Undè non tantùm infarctio pulmonum ſequitur, atque indè reſpirationis difficultas; verùm etiam tumor inſignis glandularum, quæ in his partibus ſatis frequentes eſſe ſolent, & exindè tuſſis arida, & moleſta, imò calor, & inflammatio, indéque febris non tantùm Hectica, verùm etiam putrida, ſeu potiùs inflammatoria, & tandem Apoſtema, & Ulcera cum ſiti, & inappetentia; quæ omnia in funeſtam, & confirmatam Phthiſin pulmonarem tandem finiuntur. Ideóque, ubi primùm hæc Ulcera externa, & remota ſaneſcere incipiunt, diligentiſſimè attendere debet Medicus, ut exploret, num vel leviſſimus difficilis reſpirationis gradus, vel quodvis aliud ſignum affectionis pulmonariæ ſuperveniat. Imò ſi appetitus maneat imbellis, vel ſi, vel minimus caloris præternaturalis gradus in habitu corporis adſit, quo vel leviſſima ſuſpicandi Phthiſin pulmonarem occaſio præbeatur, primum ejus inſultum, & progreſſum totis viribus præcaveri oportet more ſequenti. Fiant fontanellæ frequentes, radatur caput, continuetur uſus remediorum balſamicorum antè memoratorum, & decocti ſarſæ cum herbis vulnerariis prædictis; vel in ulteriorem temperationem, & alterationem ſanguinis, ad diætam lacteam ſtrictiſſimè relegetur æger. Ob eandem rationem aquæ minerales chalybeatæ hìc etiam valdè proſunt. Depletio etiam pulmonum infarctorum per thoracica, & pulmonaria Apozemata, linctus expectorantes, aliáque ejuſmodi in capite de Phthiſi pulmonari poſthàc deſcribenda, quamprimùm acceleranda eſt, priuſquam continuâ calidorum, & acriorum ſuccorum ſtagnatione tonus partium labefactetur, & calor febrilis ſuperinducatur.

Caveat etiam æger diligentiſſimè à pathematis animi, frigore, exercitiis vehementioribus; uti etiam ab uſu vini, & liquorum ſpirituoſorum, qui appulſum ſanguinis ad pulmones citatiorem, quàm par eſt, efficiant, & & calorem in ſanguine præternaturalem accendant.

Sin verò nulla ſit ſuſpicio pulmonum, saneſcente jam Ulcere, commendetur æger hilari animo, benigno, & perflatili aëri, & victui euchymo, & pleno, miti tamen, & acrimoniæ experti, & exercitiis moderatis, à quorum uſu ſanguis quàm citiſſimè priſtinam balſamicam, temperatam, & oleoſam naturam induere, & ventriculi appetitus augeri, poſſit.

Quâ methodo non tantùm præcavetur futura, verùm etiam curatur incipiens Tabes ab Ulceribus externis proveniens, uti anteà in prioribus ca-

pitibus de aliis Phthiſibus originariis à ſucci nutritii ſubtractione oriundis, largiùs diſſeruimus.

Hiſtoria.

Uxor Domini *VVheatley* juxta Templum ſancti Sepulchri, Londini, circa 50. annos nata, ſpatio duorum annorum, lumborum dolore intolerabili, ab inflammatione, & Apoſtemate muſculorum lumbarium indè conſequente, cruciata, progreſſu temporis, à quotidiano dolore noctu, diúque, premente, & à continua impenſa ſucci nutritii in hanc cloacam quotidiè, & copiosè ſeſe exonerantis, in febrem, & tandem in Tabem, ad gradum uſque maraſmi, cum ſiti intolerabili, languore continuo, inappetentiâ, & vigiliis, ſine aliqua tamen nota Phthiſeos pulmonaris, redacta eſt; adeò ut miſera Muliercula continuò lecto affixa, quaſi ſtatim moritura cum ejulationibus horrendis vitam diù protraxerit. Præ anguſtâ re domi, Medicum tamen non conſuluit, verùm opinans morbum eſſe calculum renum miſerè ſeſe quotidie excruciavit medicamentis, neſcio quibus, lithontripticis, qualia vel quævis muliercula ejus ſocia illi profutura eſſe audacter pollicita eſt. Verùm ipſe tandem ab ingenioſiſſimo Doctore *Tyſon* eam inviſere rogatus, unáque cum eo obſervans partes lumbares eſſe tumidas, & renitentes, & ſentiens agitationem materiæ purulentiæ ſub impreſſis digitis (etſi paulò profundiùs ob craſſitiem muſculorum, & denſitatem cutis lateſcentis,) cum conſenſu digniſſimi Collegæ mei imperavi, uti poſt applicationem cauſtici, apertio in loco convenienti per Chirurgum fieret. Quâ apertione jam factâ, magna copia materiæ primùm limpidæ, dein purulentæ, Cyſtidúmque aquâ limpidiſſimâ repletarum, ad minimum quingentarum, magno impetu effluebat. Per tres hebdomadas, vel eo ampliùs, turundâ quotidie extractâ, copioſum pus, & cyſtides lymphâ oppletas eduximus. A primâ Apoſtematis apertione dolores plurimùm alleviabantur, & moderato uſu ſyrupi *de Meconio* ſomnum convenientem capiebat, opéque Chirurgicâ externè, & uſu continuo decocti *Sarſæ* internè in potum ordinarium exhibitæ, ulcus intra ſpatium ſeſquianni (quod tam diù conſultò turundâ argenteâ fiſtuloſâ apertum ſervavimus.) demùm perfectè ſanatum eſt: febris Hectica, & ſitis evaneſcebant, vires augebantur, appetitus rediit, & à ſtatu maraſmi planè liberabatur, & in aërem ruſticanum apricum, & benignum, verno tempore, atque ad uſum lacteæ diætæ dimiſſa, intra ſex hebdomadas ἔυσαρκος, ſine aliquâ notâ Tabis evaſit, & adhuc poſt octo annos jam elapſos ſuperſtes optimâ valetudine fruitur. Plures ejuſmodi hiſtorias conſultò brevitatis causâ omitto.

CAPUT VI.

De Tabe Nutricum à lactatione nimiâ.

Nihil aliud eſt lac, quàm ſuccus Nutritius è maſſa ſanguinea per glandulas mammillares continuò ſecretus. Ideóque ſi, ob defectum appetitûs, plùs ſucci nutritii è ſanguine per mammas longo tempore exſugatur, quàm

per novum chylum è venis lacteis maſſæ ſanguineæ ſuppeditatur, non poteſt non inſequi ſanguinis depauperatio, atque indè Atrophia corporis (quandoquidem nutitione debitâ privatur,) & conſequenter calor hecticus in ſanguine, ſpiritibus, & habitu corporis, quæ quidem eſt altera ſpecies Tabis originariæ, à ſubtractione ſucci nutritii orta; de qua jam tractabimus.

Non eſt tamen diſſimulandum, me tabidam diſpoſitionem lactando curatam interdum obſervâſſe, idque non tantùm in Uxore meâ dilectiſſimâ, verùm etiam in plurimis aliis mulieribus. Ex. gr. Domina *Wilſon*, vicina mea, durante lactatione, ſemper pingueſcit, quæ ceterâ parte vitæ ferè inſtar umbræ tabida incedit. Imò Domina *Thompſon*, in vico dicto *Snorehill*, in fatalem Tabem habitualem, indéque in Phthiſin pulmonarem, manifeſtè à ſubitanea Infantis ablactatione, incidebat. Verùm æquè facilè eſt obſervatu, omnibus Nutricibus, quæ à lactando hoc modo pingueſcunt, appetitum manere integrum, imò durante lactatione plurimùm augeri, & exindè facillimum eſſe rationem hujus Φαινομένου inveſtigari: Nempè quòd, appetitu, continuâ ſucci nutritii extractione, per Infantis exſuctionem aucto, majori copiæ novi, & oleoſi chyli locus detur, quo ſanguis quotidie ditatur, quod magis, quàm omnia medicamenta, ad Tabidæ diſpoſitionis curationem confert. Verùm ſi, durante lactatione, appetitus langueat, atque indè, ob paucitatem cibi ingeſti, minùs novi ſucci ſanguinis ſuppeditetur, quàm egeritur per mammas, neceſſe eſt ut ſequatur hectica diſpoſitio in ſanguine, & ſpiritibus; & Atrophia, ſeu Tabes in habitu corporis, idque ob rationes jam antè memoratas.

Primum hujus tabis adventuræ præſagium eſt Inappetentia, ideóque hanc cautelam omnibus nutricibus do, ut, appetitu aliquandiù declinante protinùs ablactent infantes. *Secundum* ſignum eſt languor virium, ab effœto, & depauperato ſtatu ſanguinis procedens. *Tertium* eſt Hypochondriaca oppreſſio, & frequens paſſio hyſterica, & ſuffocatio. Quod quidem Phænomenon non provenit ab infantis ſuctione vapores ſursùm trahente (uti vulgò exiſtimatur) verùm à ſubtractione ſucci nutritii magis copioſâ, quàm par eſt. Quo ipſi ſpiritus, pari ratione cum ſanguine, pauperes, & flatuoſi evadunt, quòd robur nativum, & primogenium amiſerint, undè ſequitur obſtructio, & inordinatus, & ingubernabilis hicce motus ſpirituum in nervis, & fibrillis muſculorum, atque indè oppreſſiones, & torſiones ſuffocativæ, & convulſivæ, vulgò dictæ hypochondriacæ, & hyſtericæ.

Hæc præſagientia ſymptomata, progreſſu morbi, ab atrophia, & calore hectico (quod mirum non eſt) excipiuntur, & ſæpè in Phthiſim pulmonarem, unà cum tuſſi, anhelitu, &c. terminantur. Originariè tamen hæc Tabes eſt in habitu corporis, idque à nimia ſubtractione ſucci nutritii. Hæc Tabes quum primùm ad gradum maraſmi provecta eſt, & in Phthiſin pulmonarem finitur, planè lethalis, & incurabilis evadit. Principio verò facilè curatur, ſcilicet ablactatione infantis ſubitaneâ, quo cauſa procatarctica removetur. *Secundò*, præbendo copioſum nutrimentum ægrotæ, è cibis euchymis. *Tertiò*, Appetitum augendo hilaritate animi, uſu benigni, & aprici aëris, exercitiis moderatis, &c. Imò denique, ſi hectica diſpoſitio id requirat, relegandâ eſt ægra ad uſum lacteæ diætæ, aut aquarum chalybeatarum. Abſtineat au-

tem à vino, & evacuationibus omnibus pluſquam juſtis, uti in curatione Atrophiæ ab aliis evacuationibus ortæ jam ſuprà innuimus.

Hiſtoria.

Uxor Domini *Bird* amici mei integerrimi habitantis in vico dicto *Fetterlane*, circa annos 33. nata, puerum robuſtum per ſpatium anni, vel ulteriùs lactavit. Poſt quatuor verò lactationis menſes, appetitu privata parùm alimenti indies deſumebat, indéque in languorem virium, & paſſiones ſuffocativas, ſive hyſtericas incidebat, verùm ſine atrophiâ, vel tuſſi, vel quavis aliâ morbidâ affectione. His verò admonitus, ego (eam jam fortuitò inviſens) Infantem ſtatim ablactare juſſi, ne in Tabem incideret. Illa verò duobus, vel tribus menſibus, in Infantis lactatione, cum appetitu dejecto, adhuc perſiſtens, tandem in Tabem, ſeu Atrophiam corporis incidit; verùm ſine tuſſi, vel aliqua inſigni febre. Vehementer tamen, & fere continuò, de ſiccitate, & calore valdè moleſto circa tonſillas, uvulam, & partes deglutitioni inſervientes conquerebatur (ſicuti Dominæ *Thompſon*, & ferè omnibus Lactantibus Tabidis accidiſſe obſervavi.) Quod Phænomenon, à depauperato, & calefacto ſtatu ſanguinis, ob nimiam lactationem, exoriri mihi videbatur. Tandem, licèt nimis ſerò, monitis meis parens Infantem ablactavit, diætáque lacteâ, & aquis chalybeatis eſt uſa, cum magno emolumento. Appetitu verò ab his (quippè non ſatis tempeſtivè in uſum ſumptis) non reſtituto, ſufficientem copiam novi chyli in maſſam ſanguinis recipere non potuit, atque indè ab omnibus medicamentis abhorrens (conſultis licèt optimis Medicis) tandem in Phthiſin pulmonarem incidens, cum tuſſi, anhelitu, & febre hecticâ planè ſuffocata moriebatur.

CAPUT VII.

De Tabe à Dyſenteria, & Diarrhœa.

IN ſcorbuticâ diatheſi corporis, in tantùm ſæpè aceſcit ſanguis, ut ex quâvis levi causâ irritatus, novum chylum ſibi aſſimilare non poſſit; quo fit ut, continuo fluxu inſtar rivuli, per glandulas inteſtinales excernatur. Qui chylus ſi ſit benignus, more Diarrhœæ; ſin verò acris, & malignus, more Dyſenteriæ cruentæ, morbum fingit. Ab hoc continuo chyli effluxu valdè depauperatur, & incaleſcit ſanguis, adeò ut licèt dyſenteria, aut diarrhœa, opiatorum & adſtringentium medicaminum uſu (qualia veniunt deſcribenda in capite de diarrhœâ, & dyſenteria) profligetur, calor tamen Hecticus in ſanguine adhuc manet, unà cum Atrophia, & ſiccitate cutis, à depauperato & effœto ſanguinis ſtatu ortus: Uti accidebat Filio meo unico, & dilectiſſimo, plurimiſque aliis: Quæ Tabes ſæpiſſimè in Phthiſin pulmonarem finitur. Eſt verò præcavenda (diarrhœâ, & dyſenteriâ propriis medicamentis priùs curatis) uſu longo lacteæ diætæ, corticis *Peruviani*, aquarum mineralium Chalybeatarum, & decocti albi in potum ordinarium. Hæc Tabes frequenter infantibus denturientibus ſupervenit. Verùm ex longo uſu decocti albi, Julapiorum perlatorum, & medicaminum adſtringentium leviter opiatorum facillimè curatur.

Hiſtoria I.

Filia unica Domini *Tindall*, Adoleſcentula egregia, ſcorbutica tamen, & quadantenùs melancholica, circiter xviij. annum ætatis, à ſuppreſſione purgationum menſtruarum, in Diarrhœam ſeroſam, & colliquativam incidit, ex qua ſenſim, ſpatio unius anni, atrophia univerſalis, uſque ad gradum maraſmi, inducebatur, ſine verò aliquâ febre ſenſibili, vel tuſſi, vel dyſpnœâ, vel aliqua alia notâ morbidæ pulmonum affectionis, adeò ut à Medico, qui eam ante me curavit, non omninò pro Tabida haberetur: Ego, cùm jam præ debilitate ferè perpetuò lecto affixa erat ægra, eam inviſere accerſitus, quaſi Diarrhœâ ſolâ affectam, planè Tabe uſque ad maraſmum confectam inveni, & ità de ea ſententiam meam palàm protuli, licèt adhuc pulmones ſarti tecti viderentur, nec ullum indicium aderat febris hecticæ. Quumprimùm verò à regimine debito, & uſu medicaminum efficacium ſiſtebatur diarrhœa impenſiva, quam prior Medicus ex ignorantia, vel incuria tamdiù permiſerat, illicò flamma hectica in habitu corporis accendi incipiebat, & pulmones etiam affici tuſſi ferè perpetuâ, & dyſpnœâ, quæ ſymptomata tandem ſudore colliquativo, tumore pedum, aliiſque notis funeſtæ Phthiſeos pulmonaris excepta, citò ad ſupremum diem Virginem formoſam, inter lacrymas amicorum, deducebant. Duo hìc præſertim notatu digna erant, ſcilicet quòd, quò magis diarrhœa ſiſtebatur, eò ſemper magis pulmones illicò afficiebantur: Et ſecundò quòd, utcunque per ſpatium ferè anni Tabes prævaluerit, ad maraſmum uſque, priuſquam vel labes minima pulmonibus impreſſa videbatur, in cadavere tamen poſt mortem aperto pulmones apparebant ubique tuberculis hìc illìc referti, iiſque non tantùm crudis, verùm etiam aliquibus maturis.

Hiſtoria II.

Filius meus unicus, antequam annum ætatis octavum attigerat, me abſente, dyſenteriâ truculentiſſimâ corripiebatur, à qua, ante meum reditum, Tabe uſque ad maraſmum, confici videbatur. Poſtquam verò diligentiſſimo uſu remediorum omnigenorum dyſenteria planè evincebatur, & alvus in ſtatum naturalem redigebatur, manebat adhuc calor hecticus, cutis arida, pulſus celer, cum aliis febris hecticæ ſignis, inſuper appetitus plurimùm deficiebat, tuſſis arida invadebat, & ſurditas aliqualis, cum hebetudine cerebri. Ex electione verò aëris ſalutiferi, uſu lacteæ diætæ, & poſteà Corticis Peruviani, & nutrimenti euchymi, & pleni, ſpatio trium, vel quatuor menſium εὔχρως & εὔσαρκος evaſit, niſi quòd ab illo tempore uſque huc, à minima occaſione, tuſſi aſthmaticæ valdè pronus maneat.

CAPUT VIII.

De Tabe à Diabete, ſeu nimio fluxu Urinæ.

Diabetes vulgò dicitur *Hydrops ad Matulam*, éſtque continuus ſucci nutritii fluxus per renes decurrens, qui cogitabundis, & vini Gallici, liquorúmque diureticorum Potatoribus plerumque accidit: Undè urina (ob copio-

ſam ſcilicet novi chyli affluentis admixtionem) ſalſedine ſuâ privata, dulcis, imò mellea redditur. Hoc continuo effluxu chyli depauperatur ſanguis, indéque inſigniter languent vires. Ab excandeſcentia ſanguinis calor præternaturalis in partibus ſolidis accenditur, undè debilitantur nervi, atque indè ſpaſmi, vertigines, aliæque generis nervoſi affectiones ſequuntur, tandémque partes muſculoſæ, ſucco nutritio privatæ in Atrophiam, ſeu Tabem incidunt : Uti accidebat filio Domini *Pettit*, Domino, & Dominæ *Wells* aliiſque quamplurimis. Hæc Tabes curanda eſt diuturno uſu *diætæ lacteæ*, *conſervæ Roſar. rub. boli Armen. Gum. Arabic. Tragacanth.* &c. potatione longâ aquarum *Bathonienſium*, *Iſlingtonienſium*, vel cujuſvis alterius aquæ *mineralis chalybeatæ*. Abſtinendum verò eſt ab uſu vinorum, præcipuè Gallicorum, à Venæ ſectione, omnibúſque catharticis, præter *Rhabarbarum*, *Myrobalana*, aliáque ejuſmodi lenia, quæ etiam ſtypticis partibus ſunt prædita, de quorum vi in hoc morbo debellando mox egregiam referemus hiſtoriam.

Hiſtoria I.

Filius Domini *Pettit*, à Diabete, cujus curatio diù neglecta fuit, non tantùm epilepticis, & vertiginoſis affectibus frequenter fuit afflictus, verùm etiam, progreſſu morbi, valdè tabidus evaſit. Verùm uſu aquarum *Tunbrigienſium*, *lacteæ diætæ*, & *Electuariorum adſtringentium* perfectè reſtitutus eſt, & jam poſt decem annos rectè valet.

Hiſtoria II.

Ipſe Dominus *Pettit*, prioris ægri pater, Incoláque cujuſdam vici dicti *Longlane*, jam ferè ſeptuagenarius, à *Diabete* in ſummam hecticam, ultimúmque Maraſmi gradum redactus, lectóque per tres ſeptimanas affixus, uſu *diætæ lacteæ* accuratiſſimè inſtitutæ, & *Julapiorum*, *Electuariorúmque adſtringentium*, à *Diabete*, & febre, tandémque à Tabe ipsâ ſanus evaſit, eſtque adhuc, quantum ego ſcio, jam poſt quinque annos ſuperſtes.

Hiſtoria III.

Dominus *Wheeler*, Incola vici dicti *Princes ſtreet*, licèt jam tres puellas habeat vivas, & ſanas, omnes tamen filios, primâ infantiâ (ubi ſcilicet primùm cœpêrunt denturire) diabeticâ Tabe ſublatos, amiſit. Nomen quidem morbi ignoravit, verùm, dum obſervaret eodem modo omnes filios periiſſe, idque, ferè circa idem ætatis tempus, atque id, in extremam emaciationem redactos, cum perpetua & inextinguibili ſiti, & profluvio Urinæ mirabili, me tandem conſuluit de quarto filio, qui tunc denturiebat. Atque, ſicuti tres priores jam defuncti, incipiebat immodicè ſitire, atque etiam æquè immodicè mingere, quo caro valdè flaccida reddebatur, calórque hecticus ſuboriebatur. Ità, melleâ Urinæ dulcedine fultus, ſententiâ firmatâ, Phthiſin diabeticam à dentitione ortam pronunciavi; qualis perfectam curationem admittere non poſſit, uſquedum dentium eruptio jam planè completa fuerit. Intra unius, vel alterius menſis ſpatium, ad faciem Hippocraticam, ultimámque tabis ſcenam miſellus infans redigi videbatur; quippè qui colliquationem per diarrhœam, æquè ac per diabetem pateretur, licèt ſine tuſſi, vel aliâ aliquâ pulmonum affectione. Utcunque, in præſentem ſymptomatum alleviationem, præſcripſi accuratiſſimam *diætam lacteam*,

&

& *Electuarium adſtringens*, juſsíque, ut ſitiens lac ſolùm aquís *Iſlingtonienſibus* mixtum per totam æſtatem biberet. Quò ſitis, & profluvium Urinæ aliquantùm ſupprimi, caróque reſarciri videbantur. Morbo autem, incertis intervallis, recrudeſcente, cum inſigni per alvum, æquè ac per renes colliquatione, quoties ſcilicet inſtabat nova dentium eruptio, ſecundùm prognoſticon initio habitum, præſcripſi tandem gr. vj. vij. vel viij. *Rhabarbari*, omni mane, & tantillum *diaſcordii* horâ ſomni ſumendum. Quorum remediorum diligenti uſui infantem committebam, atque in horum uſu perſiſtebat per duos annos, ad minimùm, donec ſcilicet omnes dentes erupiſſent, quò vires, carnéſque continuò reſarciebantur, meliúſque indies ſeſe habuit, etſi aliquantùm ſiti, profluvióque urinæ detineretur, uſquedum totum numerum dentium compleviſſet. Jam verò, quarto ætatis anno finito, ſanitate firmâ, & athletico corporis ſtatu frui videtur, ac ſi nunquam morbo aliquo affectus fuiſſet.

CAPUT IX.

De Tabe à Salivatione ortâ.

SAlivatio eſt vel naturalis, vel arte facta; Eſtque harum utraque copioſa ſecretio ſucci nutritii per Glandulas ſalivales facta, quâ, ob rationes jam prioribus capitibus memoratas, poſt longum ſalivationis curſum, ſanguis aceſcit, & incaleſcit, partéſque muſculoſæ debitâ nutritione privatæ in atrophiam, ſeu tabem incidunt.

Salivatio naturalis, ſeu Ptyaliſmus ſcorbuticis, utplurimùm, ſupervenit, idque, quoniam ſanguis, ob acrimoniam, non potis eſt novum chylum ſibi aſſimilare, ideóque, in circulatione, eum continuò per Glandulas ſalivales excernit. Quò fit, ut vel ipſis mulierculis ſit notum, nimiam ſalivationem in phthiſin tendere; quare ritè continuam ſalivæ deglutitionem ad Tabem præcavendam præſcribere ſolent: quâ non tantùm ſalivationis progreſſus præpeditur (ſputatio enim tractione quâdam perpetuâ glandulas ſalivales ſolicitat, & ad novam excretionem urget) verùm etiam chylus per ductus ſalivales incaſsùm excretus, naturæ, in ſanguinis reparationem, continuò reſtituitur.

Æquè verum eſt etiam omnem ſalivationem arte factam, mercurialibus ſcilicet medicamentis excitatam (ſi longa fuerit) hecticam & tabidam diſpoſitionem inducere.

Quo in caſu (ſalivatione jam finita) ad uſum diuturnum *lacteæ diætæ* æger relegandus eſt, quo ſanguis leniatur, & diſpoſitio tabida præveniatur. Deindè aëri aprico, & benigno, & liberali ciborum euchymorum uſui, imò etiam (ſi opus fuerit) aquarum *mineralium Chalybeatarum* committendus eſt.

Patuit egregium hujuſmodi tabis exemplum in Filia Domini *Daulton Pharmacopolæ*, quæ à ſalivatione mercuriali ad curandas Scrophulas excitatâ, ſtatim à finita ſalivatione, in tabem lethalem incidit, & ob ingentes humorum impenſas ſalivatione factas, neque aëre, neque lacteâ diætâ, neque ullâ

aliâ arte reſtitui poterit, verùm ſenſim tabe confecta, ſine ullâ Phthiſeos pulmonaris notâ, poſt unum, vel alterum menſem à ſalivatione elapſum, ultimum diem clauſit.

CAPUT X.

De Tabe ab Hydrope orta.

HYdrops fit *Lymphæductuum*, ſeu vaſorum Chyliferorum rupturâ, quò ſuccus nutritius (qui naturaliter per hæc vaſa, quaſi perpetuis quibuſdam rivulis, ſub ſpecie vel lymphæ, vel chyli in ſanguinis maſſam, in neceſſariam ejus reparationem, deferri ſolet,) jam continuò in cavitatem abdominis, & thoracis, vel in ipſos artus, habitúmque corporis effluit, & depluit. Quò, ſanguis ſolitâ inſtauratione chyli, vel lymphæ, vel utriuſque privatus, valdè depauperatur, indéque aceſcit, & incaleſcit; undè nemo mirari debet febrem cum ſiti, aliiſque ejuſmodi ſymptomatis, indè naſci, uti & Tabem, ſeu atrophiam partium, cum languore virium indè conſequente, ob defectum novi ſucci nutritii, atque denique dyſpnœam etiam, ob diſtenſionem muſculorum ab humore hydropico intùs contento.

Uſitatiſſima hujuſmodi vaſorum rupturæ cauſa eſt tumefactio glandularum abdominis, vel thoracis, vel artuum per quas, vel juxta quas hæc vaſa perrepunt, & ſuffulciuntur. Quibus tumoribus vaſa illa tenera coarctata, & compreſſa liberum tranſitum præbere non poſſunt, vel lymphæ, vel chylo; indéque, continuo appulſu novi liquoris ad partes vaſorum compreſſas tendentis, & præterfluentis tergum prementis, vaſa ultrà tonum naturalem diſtenta tandem rumpuntur. Hic morbus eſt valdè difficilis curatu, nec quidem ſine lymphæductuum, ſeu vaſorum lacteorum agglutinatione, & conſequenter minutione glandularum tumidarum, quæ vaſorum exilium rupturam comprimendo efficiunt, curari poteſt. Hoc igitur caſu, Indicationes curativæ ſunt quæ ſequuntur.

Primò. Saburram ſucci nutritii extravaſati *catharticis hydragogis*, uti *Reſinâ Jalapii*, *Gutta Gamb.* aliiſque capite de *Hydrope* memorandis; atque etiam diureticis, uti *ſale ſuccini*, *Millepedis*, &c. ſubducere, & evacuare.

Secundò. Longo *Chalybeatorum* uſu tumefactas glandulas, obſtructionem chyli efficientes, reſerare, tonúmque partium tumefactarum exindè reſtituere, & firmare. Quibus factis, æger copioſè cibis euchymis nutriatur, tandémque libero, & benigno aëri, & uſui aquarum *Chalybeatarum* committatur, non tantùm in ulteriorem ſanguinis temperationem, verùm etiam in perfectam glandularum obſtructarum reſerationem. Hoc autem in caſu, à diæta lactea religioſè abſtinendum, quoniam glandulas jam obſtructas ulteriùs infercit, & conſequenter cauſam morbi procatarcticam promovet.

Hiſtoria.

Filius *Thomæ Lechmere* Armigeri, circiter annos duos natus, & denturiens, à frigore percepto, in Peripneumoniam incidit, atque longo tempore, à Pharmacopola, omiſſis Venæſectione, aliiſque curationi legitimæ apprimè

neceſſariis, peſſimè habitus eſt. Tandem autem à me & Collegâ meo eximio Doctore *Croon*, ſerò licèt advocatis, per detractionem ſanguinis, applicationem Veſicatoriorum, & linimentorum thoracicorum, ut & per exhibitionem medicaminum pulmonarium, quadantenùs reſtitutus eſt: Valetudinarius tamen cum tuſſi, & difficili reſpiratione manſit, per ſpatium ſcilicet anni unius, ad minimum, à quo tempore miſellus puer febre hecticâ, quotidiè intermittente cœpit detineri, quæ licèt uſu *Corticis Peruviani* ſæpiſſimè profligata fuerit, citò tamen revireſcere ſolebat, & quidem; incertis intervallis, per annum integrum, ad fatalem uſque diem recrudeſcebat. Ab initio verò febris, abdomen hydropico tumore diſtendi cœpit; qui quidem tumor, mirum in modum, indies creſcebat, cum augmento tuſſis, & dyſpnœæ: quibus omnibus ſymptomatis atrophia partium, ad gradum uſque maraſmi, tandem ſuperinducebatur: In ſumma verò corporis emaciatione, & hydropis ἀκμῃ (quod notatu dignum) vultum habuit vegetum, & elegantiſſimum, abſque vel minimâ flavedinis tincturâ. Appetitum etiam firmum, ſeu magis voracem, idque, ad funeſtum uſque diem. Quo rectè conjectatus ſum, necnon amicis ejus hanc ſententiam ſemper protuli, Hydropem eſſe verè chyloſum, factum à depluvio chyli in cavitates abdominis per vaſa lactea, ex accidente aliquo rupta, necnon tabem comitantem haud eſſe verè pulmonarem, ſed ex mera inanitione ortam, per ſubtractionem ſcilicet ſucci nutritii debiti è vaſis chyliferis, rupturâ jam in iis factâ. Quod ab eventu planiſſimè patuit. Paracenteſi enim factâ in abdomine, dum adhuc vivus erat puer, extraximus plurimas libras chyli lacteſcentis, & admodum dulcis, qualis in ipſo ductu chylifero reperitur. Aperto verò poſt mortem cadavere, non obſtante difficili reſpiratione, & longâ tuſſi, invenimus pulmones ipſos ſanos, & ſine aliquâ præternaturali affectione, niſi quòd in poſticâ parte, prope trachæam, glandulæ apparebant valdè numeroſæ, eæque ſatis inſignes, & duræ, egregiam preſſuram ſuper ipſum ductum chyliferum efficientes, ferè quâ parte venam ſubclaviam pertingit; erántque adeò inſignis ponderis, & molis, quòd ob preſſuram ſuper ductum indè factam, ac ſi à faſciâ injectâ, difficile admodùm videbatur, ſi omninò poſſibile, ut Chylus ſeſe in ſanguinem trajiceret. Atque indè factum eſt proculdubio, quòd vaſa lactea tenuia in abdomine ſita (chylo continuò premente, & tranſitum facilem ſuperiùs per ductum chyliferum non reperiente) ultra tonum diſtenta, tandem rupturam paterentur; atque ità in cavitates abdominis chylum ſanguinis reparationi deſtinatum, quaſi continuo rivo, trajicerent. Ex jam dictis prope vel ipſi ſenſui apparet primò, hos tuberculos, ſeu glandulas pulmonares tumefactas à malè curatâ peripneumoniâ, ob defectum ſcilicet tempeſtivæ venæſectionis, & expectorationis, primitùs eſſe oriundos. Secundò, ſicut tuſſim moleſtam atque aridam à conſtrictione vaſorum pulmonarium aëriferorum his tuberculis factâ, ità etiam reſpirationem anheloſam à preſſura chyli extravaſati infra diaphragma ortum habuiſſe. Tertiò, Tabem hanc non fuiſſe verè pulmonarem, quoniam licèt adfuerint tuberculi pulmonares, apoſtemata tamen non referebant, neque

exulcerabantur : Verùm, reverà procedebat hic Maraſmus ab Hydrope hoc Chyloſo, undè continuò ſuccus ille nutritius ſubtrahebatur, qui ſanguinis reparationi, & partium nutritioni debebatur. Quartò, Hydropem hunc à ruptura vaſorum lacteorum in abdomine ſitorum ortum habuiſſe, & denique hanc rupturam exilium vaſorum lacteorum à continuâ illâ preſſurâ in ſuperiorem partem ductûs Chyliferi per tuberculos hos pulmonares factam eſſe.

CAPUT XI.

De Tabe à Sudoribus immenſis ortâ.

SUdores immenſi & chronici ſæpiſſimè in colliquativos evadunt : His enim, non tantùm ſaburra veteris effœti, & inutilis chyli, verùm etiam novi, & oleoſi copia (ob ſanguinis, præ nimiâ ſcilicet acrimoniâ ſcorbuticâ ſenſim contractâ, aſſimilandi impotentiam) per poros cutis liberè excernitur. Quò fit, ut ob continuam ſanguinis depauperationem, non tantùm ejus maſſa aceſcat, & in febrilem, & hecticum calorem excandeſcat ; verùm etiam partes corporis ſolidæ, nutritione neceſſariâ, hoc modo, jam privatæ, paulatim in atrophiam incidant, & prorsùs marceſcant.

Hic Sudor colliquativus, ſicuti omnem Phthiſin pulmonarem in ſtatu deplorato, & in ἀκμῇ comitatur, quum morbus ſcilicet ad fatalem periodum jam præceps ruit ; ità in funeſto cujuſvis morbi ſtatu, ſemper cum præcipiti naturæ ruinâ, reperitur : Ideóque hi madores, ſeu colliquativi, & oleoſi Sudores vulgò vocantur *Clammy Death-Svveats.*

Aliquandò etiam in Scorbuticâ diatheſi, licèt rarò, hujuſmodi Sudorem colliquativum obſervavi locum tenere morbi originalis, cujus exceſſu, paucis hebdomadis, totum corpus in ſtatum hecticum, & tabidum redactum vidi : Quod fit, quoniam ab his profuſis Sudoribus in longum tempus productis, ſanguinis maſſa in ſtatum depauperatum, & alitioni inhabilem reduci ſolet : Undè neceſſariò ſequitur calor hecticus, & Atrophia partium, cum languore, aliiſque tabis ſymptomatis in habitu corporis uſitatis.

Unum, aut alterum exemplum hujuſmodi hìc ſubnectere lubet, quorum enarratione curatio hujuſce tabis, quantùm mihi innotuit, declarabitur.

Hiſtoria I.

Dominus *Luffe Presbyter* ferè ſexagenarius (qui fuit etiam pater Domini *Dris-Luffe* eximii Medicinæ Profeſſoris *Oxonii*) vir à multis retro annis valde ſcorbuticus, & melancholicus, vertigini, palpitationi cordis, multiſque aliis generis nervoſi affectibus ſæpiſſimè erat obnoxius. Super omnia verò de Sudoribus, colliquativis continuis noctu diúque, idque tempore tam hyberno, quàm æſtivo conqueri ſolebat. Quò factum eſt, ut non tantùm frigori valde fuerit obnoxius, à quo vel maximos ſemper ſentiebat dolores in genere nervoſo : Verùm etiam totum corpus emarcuit, ita ut in cenſu tabidorum non immeritò habendus fuerit. Verùm *fontanellis* inter ſcapulas

factis, uſúque cereviſiæ *Antiſcorbuticis* medicatæ, in ordinarium potum, & præcipuè longo uſu aquarum mineralium tam chalybeatarum, quàm catharticarum, earúmque tam hyeme, quàm æſtate ſumptarum, non tantùm à ceteris generis nervoſi affectibus, verùm etiam ab his colliquativis Sudoribus planè liber evaſit: Quò factum eſt, ut vel plurimos ultimæ ſenectutis annos, cum athletico corporis habitu, ſanitate conſtanti, mente hilari, vultu florido & vivaci degeret, ac ſi iterùm cœpiſſet juveneſcere.

Hiſtoria I I.

Uxor Domini *Clapton*, Incolæ cujuſdam Vici dicti *Lothbury*, circa annos quadraginta nata, Mulier à multis annis valde Scorbutica, & Aſthmatica, poſt quatuor hebdomadas à puerperio elapſas, verno tempore, in acutiſſimos dolores paulò ſupra inguen incidebat. Cui, præter linimentum anodynum exteriùs adhibitum, propinavi hauſtum aliquantiſper diaphoreticum ex *Aqu. Card. Theriacali*, *Theriac. Androm. & Syr. de Meconio*; quo factum eſt, ut in profuſiſſimos, & admooùm fœtidos Sudores colliqueſceret, qui, non obſtante cautâ ſtragularum detractione, duabus hebdomadis vel ampliùs, perdurabant, cum inſigni virium languore, tabidáque corporis conſumptione. Quo obſervato, Electuaria & temperata Julapia conſtringentia, & poros cutis obſtruentia, aliáque ejuſmodi continuò præſcripſi, unde Sudores protinùs decreſcebant, verùm novo Chylo (ob acrimoniam ſanguinis adhuc reſtantem) reliquæ maſſæ non ità bene aſſimilato, atque unito, jam commixto, licèt pori cutis jam arte eſſent obſtructi; Succus tamen nutritius recèns novam ſibi portam per alvum moliebatur, quo ſudor colliquativus diarrhœâ æquè colliquante, unà cum torminibus excipiebatur, habitu corporis indies in pejorem Tabis gradum ruente.

Verùm hâc portâ, uſu opiatorum, & emplaſticorum medicaminum itidem occluſâ, ſuccus nutritius aliam per renes invenit, quò miſella fœmina in Diabetem, cum promotione Tabis, in gradum ferè Maraſmi, incidit.

Diabete autem, uſu *Gum. Arabic. Electuariorum adſtringentium*, &c. evicto; immenſi & colliquativi Sudores denuò ſunt reverſi. Ideóque hanc miſeram & tabidam mulierem, (ità ſuadente etiam tempeſtate anni jam ſcilicet vernâ) in aërem perflatilem, & apricum *Hampſtadienſem*, dimittere decrevi: quâ mutatione aëris, (poris cutis jam ſubitò occluſis) in inſignem ſalivationem, per viginti dies, vel eo amplius, verſus eſt morbus, diſpoſitione Tabidâ adhuc reſtante, vel etiam magis auctâ, uſu verò copioſo diætæ lacteæ, atque aëris aprici beneficio, maſsâ ſanguinis paulatim emollita, etiam ſucci nutritii colliquatio ſenſim evincebatur, atque indè non tantùm à ſalivatione, verùm etiam ab ipſa tabida diſpoſitione libera, in ſtatum ἔυσαρκον & ad appetitum integrum indies reducta eſt: Largo tandem apoſtemate ſuper inguen, ubi dolor primùm invaſerat, collecto: Quod apertum, & ope Chirurgicâ, curatum fuit. Quo mulier poſt decem, vel amplius, annos ſana ſuperſtes fuit, etſi poſteà aſthmate è vivis ſublata eſt.

Hiſtoria III.

Dominus *Forteſcu*, Vir ferè ſexagenarius, à multis retrò annis ſcorbuticus, & aliquantiſper aſthmaticus, per tres, aut quatuor æſtates, continuo calore, imò & ardore lumborum, atque artuum vexatus eſt. Quo factum eſt, ut à profuſis, & colliquativis Sudoribus, præcipuè verò decubitûs tempore, planè confectus fuerit, & in ſtatum maraſmi ferè redactus. Tempore verò hyemali, bene ſe habebat, à calore, æquè ac Sudoribus propè liberatus, licèt faciem Hippocraticam nunquam deponeret: Hâc verò æſtate 1688. lumborum ardor, & ſudores profuſi adeò prævaluerunt, ut ſeſe in lecto ad dormiendum continere non potuerit; quò tandem factum eſt, ut appetitu jam langueſcente, in hydropicum, & œdematoſum tumorem crurum inciderit. Poſt multa, ab aliis Medicis, in caſsùm tentata, tandem ego advocatus, ex uſu *Corticis Peruviani*, flammam in ſanguine & ſpiritibus extinguens, ſudores etiam intra cancellos moderatos redegi: Quo, ægro ſeſe in lecto debitè continente, tumor etiam crurum planè evaneſcebat, etiamſi macilentus & marcidus adhuc appareat.

APPENDIX.

Hæc *Phthiſis, ſeu Tabes generalis* ab inanitione orta ſæpe à morbis aliis dependet; Ideóque Tabes generalis ſymptomatica jure vocari poſſit: Uti primò à *Lienteria*, quandò ſcilicet chylificans facultas Ventriculi, à diatheſi præternaturali ſalivæ, & liquoris nervoſi dyſcraſiâ ſit læſa: Quo fit, ut ſanguis, & corporis habitus (alimentis, in propriâ ſpecie, abſque ullâ alteratione, per inteſtina deturbatis) nullam indè inſtaurationem recipere poſſint; atque hinc atrophia ex inanitione facta neceſſariò ſequitur.

Haud rarò etiam, à præternaturali alteratione, vel obſtructione bilis, & ſucci pancreatici; aut etiam ſucci per glandulas totius fiſtulæ inteſtinalis excerni ſoliti, quíque ſecretioni excrementitiæ partis alimentorum à nutritia inſervit, hæc Tabes generalis oritur: Hinc enim fit, quòd chyloſæ partes alimentorum è ventriculo deſcendentium, unà cum excrementis fæculentis, vaſorum lacteorum orificia jam præterlapſæ, per anum extruduntur; Idque vel in dejectionibus albis, & planè chyloſis, ob defectum, vel præternaturalem diatheſin bilis, quod eſt proprium menſtruum ſecretorium chyli (uti in Ictero cum ſummo corporis languore, & emaciatione ſolet accidere;) vel etiam in dejectionibus flavis, uti in Cœliaca paſſione, quæ eſt vel ab obſtructione, vel à natura ſucci pancreatici & inteſtinalis depravatâ, evenire ſolet. In priori caſu, urina colore icteritio ſatis tincta eſt, in poſteriori verò, contrà. In utraque, Chylo, ab excrementitiis ingeſtorum partibus, non ſeparato, ſanguis debitâ inſtauratione privatur, undè Atrophiam, ſeu Tabem, eámque præcipitem ægros invaſiſſe ſæpiùs obſervavi.

Denique, hæc Tabes generalis ſymptomatica interdum fit à numeroſis, & largis tumoribus ſcrophuloſis in meſenterio præternaturaliter ſitis, à quibus (venis lacteis tanquam filo jam conſtrictis vel compreſſis) liquoris nutritii in inteſtinis ſeparati, & per oſcula venarum abſorpti, tranſitus in ſan-

guinis maſſam, vel in totum, vel in partem impeditur. Quo in caſu, ſedes ſunt copioſæ, & chyloſæ, abdomen indureſcit, & tumeſcit, urina verò minimâ quantitate, ſed ſano colore fluit. Indè, ſanguine novo indies non ſaturato, partes muſculoſæ nutrimento debito privatæ quotidie marceſcunt, tandémque ad maraſmi gradum extenuantur, etiamſi appetitus ſit vorax, atque æger in ſtatu ἀπυρεξίας perpetuò ferè maneat; Cujuſmodi exemplum ſemel mihi in puero circa quatuor annos nato oblatum eſt, cujus hiſtoriam ob maximam raritatem, mox referemus.

Omnes hæ Phthiſes ſymptomaticæ, non habito priùs ſpeciali reſpectu ad morbos à quibus dependent, ſunt prorsùs incurabiles, his verò arte ſublatis, hæcce Tabes ſponte ſuâ ceſſat; ideóque curatio hujus Phthiſeos alibi (in morborum ſcilicet, rationem cauſæ habentium therapeiâ) quærenda eſt.

Hiſtoria I.

Filius cujuſdam Civis, in plateâ vulgò dictâ *Wood-ſtreet*, circa annos quatuor natus, abſque ullâ febre, vel tuſſi, verùm abdomine inæqualiter duro, & tumido, pauciſſimâ urinâ, ſani tamen coloris, dejectionibus frequentibus, copioſis, & planè chyloſis, ad ultimum maraſmi gradum ſenſim redigi videbatur: Appetitus nihilominùs per totum invaletudinis tempus, integer, vel potiùs vorax durabat, undè facilè conjiciebam trajectionem chyli per venas lacteas, à frequentibus, & prægrandibus tumoribus glandùloſis ſparſim in abdomine ſitis, mutùm impediri, Tabémque ex inanitione hoc modo factam ortum ſuum duxiſſe.

Præſcripſi *Emplaſtrum Diaſapon. toti abdomini imponendum, & Julapium ſequens copioſè & frequenter propinari.*

℞ *Aqu. petroſel. & fœnic.* an. ℥. *iv. aqu. Lumbric. mag. Syr. è quinque Radic.* an. ℥. *ij. ſalis ſuccin. nitidiſſ. & ab oleo optimè depurat.* ʒ. ß. *M. F. Julapium.*

Hunc liquorem, præter ſpem omnem, avidiſſimè petebat, quemvis alium planè reſpuens, ità ut 24. horarum ſpatio duplicem quantitatem Julapii præſcripti bibendo conſumeret. Quo, abdomine jam detumeſcente, urina mirum in modum fluebat, & ſedes rariores, minúſque chyloſæ reddebantur, brevíque ſpatio, ex uſu frequenti & copioſo hujus *Julapii* & *Rhabarb. toſt.* cum *Diaſcord.* in formam boli commixti, puerulus, præter ſpem amicorum omnium maraſmo tandem liberatus eſt.

Hiſtoria II.

Nuperrimè (ubi ſcilicet hæc jam ſcripſiſſem) accerſebar ad inviſendum filium Domini *Gouge* ad inſigne *Annuli Corneliani* in vico dicto *le Strand*, puerum circiter ſex annos natum, & maraſmo planè in ſceleton redactum; Ubi primùm in cauſam hujus Tabis diligentiùs inquiſiveram, illicò deprehendi abdomen valdè & inæqualiter diſtentum, Tuberculis hìc indè racematìm diſpoſitis, ubique refertum; quod tamen non niſi vehementi preſſurâ per digitos factâ diſcerni poterat.

Sedes etiam erant multæ, & chyloſæ, urina perpauca, verùm ſana; tuſſis nulla, reſpiratio ſatis libera, aſpectus tamen admodùm melancholicus, & planè lethalis, & vultus ſqualidus & pallidus.

Præſcripſi *Decoctum album*, & *bolum cum Diaſcord*, & *Rhabarb. toſt.* an. ℈. ß.

ſemel in hebdomade deglutiendum ; *Emplaſt. Diaſap.* abdomini imponendum, & *Julapium* jam priori Hiſtoriâ memoratum, quod *ſale ſuccini* egregiè fuerat imprægnatum, ad libitum bibendum.

Quod de priori ægro narravimus, idem hìc etiam fœliciter contigit. Puer enim quemvis alium liquorem reſpuens, hunc diu noctúque petebat, ad conſumptionem ferè ℥. xxiv. ſingulis diebus. Quo factum eſt, ut ſpatio duarum hebdomadum, vel eo minùs, dejectiones alvi redderentur naturalis conſiſtentiæ, coloris, & quantitatis. Copioſa etiam urina fluebat. Abdomen, ultrà quàm credi potuit, detumeſcebat: Neque tuberculos in eo deliteſcentes, exploratione jam factâ per digitos diligentiſſimâ, ampliùs deprehendere potui. Appetitus & ſitis naturaliter ſeſe habebant. Senſim etiam indies carnes augeri videbantur. Evictis jam melancholiâ, & laſſitudine, puer non tantùm ſolitam corporis agilitatem, verùm etiam vultûs nitorem, & vegetum colorem quadantenùs revocare videtur; adeò ut de ejus ulteriori reſtitutione haud ampliùs ſim ſollicitus.

PHTHISIOLOGIÆ
LIBER SECUNDUS.

DE PHTHISI PULMONARI ORIGINALI.

PHTHISIS *Pulmonaris* eſt Conſumptio totius corporis cum febre, à mala affectione, & ab ulceratione Pulmonum tandem, or ginem ducens. Quæ quidem eſt Phthiſis maximè famoſa, & κατ' ἐξοχὴν dicta, de qua Authores tractare ſolent, tanquam nulla eſſet alia Phthiſeos ſpecies. Ideóque de ea paulò uberiùs, hoc loco, diſſeremus.

Hæcce Phthiſis Pulmonaris eſt vel Originaria, quæ à mala diatheſi, & ulceratione pulmonum primo inſtanti dependet: Vel ſecundaria, & ſymptomatica, quoties ſcilicet pulmones à morbis præcedentibus jam altiùs afficiuntur.

Quandoquidem verò in Phthiſeos Pulmonaris ſymptomaticæ curatione, ſpecialis reſpectus ad morbum primarium, à quo hæc Phthiſis originem ducit, ſemper ſit habendus, & curatio ejus aliquatenùs, pro genio ejuſdem morbi ſit varianda: In ultimo hujus Tractatûs Libro, ex profeſſo, de curatione hujuſmodi Phthiſium tractabimus, præmiſsâ in hoc generali diſquiſitione (quantùm nobis obſervâſſe licuit) de natura, cauſis, ſignis, differentiis, prognoſticis, indicationibus curativis, & methodo curationis Phthiſeos pulmonariæ.

CAPUT I.

De Cauſis Phthiſeos Pulmonaris Originariæ.

CAuſa Phthiſeos Pulmonaris in genere, eſt totius maſſæ ſanguineæ, & ſpiritûs nervoſi prava diſpoſitio, à variis cauſis procatarcticis ſenſim contracta, quâ ſerum ſanguinis acre, vel malignum per molle, & glanduloſum pulmonum parenchyma ſecretum pulmones ipſos infercit, & inflammat, tandémque etiam exulcerat, quæ quidem cauſa continens eſt hujus morbi.

Cauſæ procatarcticæ, ſeu primam anſam huic morbo præbentes, ſunt *Primò*: Suppreſſio ſolitarum, & neceſſariarum evacuationum, veluti menſtruarum purgationum, lochiorum, veterum ulcerum, & præcipuè fiſtuloſorum, fontanellarum, ſudorum per plantas pedum, aliáſve partes corporis prodeuntium, gonorrhœæ, fluoris albi, aliarúmque hujuſmodi, idque

abſque correctione, vel remotione cauſarum, à quibus iſta dependent: Quo fit, ut vel ipſe ſanguis ab iſtis humoribus (à natura excretioni, ceu cuidam exilio damnatis, verùm in maſſa ſanguinea ab injectis repagulis, diutiùs quàm par ſit retentis) inquinetur, & in ſtatum morbidum reducatur.

Secundò: Pathemata animi graviora, præcipuè verò metus, triſtitia, iracundia, cogitatio nimia, & nimis anxia, uti & ſtudia intempeſtiva, & nimis longa, cum aliis hujuſmodi, quæ non tantùm vitiando ſpiritus animales, atque exindè naturalem ſanguinis fermentationem impediendo; verùm etiam contractionem ſpaſmodicam ferè continuam molli pulmonum parenchymati incutiendo, plurimùm huic morbo conferunt.

Tertiò: Cibi, & potûs nimis plena, & intempeſtiva ingurgitatio, ubi etiam incautus ciborum, & potuum excrementis abundantium, & digeſtioni minùs aptorum delectus; præcipuè autem vinorum, & liquorum valdè ſpirituoſorum nimia potatio. Quod, ubi ſit curis, & mœſtitiæ, cæteriſque animi pathematis conjunctum (quantùm mihi obſervare contigit) uſitatiſſima cauſa eſt Phthiſeos pulmonaris. Hinc enim corporis habitu à ſaburra humoris effœti, & inutilis, more œdematis adimpleto, tota ſanguinis maſſa inquinatur, ſeroſáque, & acris, tandémque in flammam hecticam diſpoſita redditur.

Quartò: Exercitii debiti neglectus, quo excrementa, quæ uſitatâ naturæ lege per cutim propulſari debuêre, intra ſanguinem detenta craſin ejus ſenſim evertere ſolent. Ex hoc defectu etiam ſtagnatio humorum in habitu corporis, & obſtructiones variæ hìc illìc in ipſis fibrillis oriri ſolent. Quæ non parùm ſanguinis putredini, & ſpirituum labefactioni conferunt.

Quintò: Studia nocturna, & longæ vigiliæ, quæ non tantùm ſpiritus animales fermentationi ſanguinis neceſſarios debilitant, verùm etiam recrementa per diaphoreſin in lecto excerni ſolita intùs retinent, quo univerſam maſſam ſensìm inquinari quis miretur? Hùc ſpectat etiam ſomnus diurnus, & longus, præcipuè vero à paſtu, qui ſicuti tardando ciborum digeſtionem, eo maſſam ſanguinis effœtam, & chylo inutili plenam reddit, (quâ de causâ frequentes, gravéſque tuſſes naſci ſolent): Ità ſpiritus animales nimis intempeſtivè conſopiendo, indéque fermentationem, & volatilizationem novi chyli impediendo, totam ſanguinis maſſam nimis ſeroſam, atque acrem efficit.

Sextò: Aër etiam paluſtris, & denſus, carbonúmque fumo oppletus, vitiando ſpiritus animales, legitimæ ſanguinis fermentationi adeò neceſſarios; atque etiam inferciendo, & debilitando pulmones reſpirationi deſtinatos, qui ſunt hujus morbi ſedes, & theatrum, egregiè Phthiſin promovet.

Septimò: Diſpoſitio etiam hæreditaria ſæpè ſæpiùs Phthiſin pulmonarem infert, cùm omnibus ſit ſatis notum, natos à Phthiſicis parentibus in eundem morbum eſſe proclives.

Octavò: Mala pectoris formatio, ſive ea fuerit naturalis, ſive accidentalis, in hac re partes ſuas habet. Naturalem eam appello quæ ſit cum pectore conſtricto, longo collo, & humeris alatis: Accidentalem verò quæ ſit cum curvitate, ſeu diſtorſione pectoris; quâ non ſolùm partes thoracicæ, ſpecia-

tìm pulmones tono ſuo jam debilitati, ſeroſis fluxionibus redduntur obnoxii; verùm pulmones etiam neceſſariâ dilatatione privati, & coarctati, morbidum ſanguinis ſerum in ſeſe coacervant, atque retinent, quo fit ut tandem obſtructiones patiantur.

Nonò: Contagium etiam hunc morbum propagat. Hic enim affectus (uti frequenti experientiâ obſervavi) lecti ſocios miaſmate quodam, ſicuti febris maligna, inquinat.

Decimò: Lapides etiam cretacei in pulmonibus præternaturaliter generati; vel clavi, aliáque dura corpora in pulmones per riſum demiſſa, inter Phthiſeos pulmonaris cauſas numeranda ſunt. Quibus non ſolùm tuſſis moleſta humorum fluxum proritans, verùm etiam Apoſtemata, & exulcerationes procreantur, plerumque etiam præcedente Hæmoptoë pulmones in Apoſtemata, & ulcera diſponente. Quorum hiſtorias poſthàc memorabimus.

Undecimò: Morbi etiam particulares, qui ſanguinis, & ſpirituum diatheſin corrumpunt, atque evertunt, huic morbo anſam præbent. Undè Phthiſis ſymptomatica (de quâ in fine hujus Tractatus ex profeſſo diſſeremus) inſequitur; Uti ſcorbutus, ſcrophulæ, convulſivæ, & præſertim Hyſtericæ affectiones, modò fuerint chronicæ, item febres, & præcipuè intermittentes, ſcarlatinæ, & crapuloſæ, variolæ etiam, & morbilli, Calculus renum, Lues venerea, Aſthma, Hæmoptoë, Peripneumonia, Pleuritis, aliíque morbi thoracici malè curati, item Chloroſis, Melancholia fixa, Arthritis, & Rheumatiſmus.

Ab his, aliiſque hujuſmodi cauſis procatarcticis, corpore jam in Phthiſin prædiſpoſito, immediata cauſa hujus morbi utplurimùm eſt perceptum frigus, quo fit ut, in corpore tali modo diſpoſito; per ſaburram humorum, vel ſeri à morbido habitu corporis in pulmones continuò derivati, tuſſis naſcatur non leviter excutienda, qualis accidere ſolet in frigore accidentaliter percepto, ubi materia intra paucorum dierum ſpatium in putridum phlegma concoquitur, atque indè per tuſſim completè excernitur, (uti Capite de Catarrho fuſiùs explicabimus.) Quinimò à minera peracrium, & malignorum humorum in habitu corporis anteà congeſtorum (novâ materiâ per circulationem ſanguinis continuò ſuppeditatâ) perpetua, atque importuna tuſſis ad fatalem uſque diem producitur: Sero à glanduloſis pulmonum partibus, perpetuo quaſi rivo, ſecreto, neque concoctionem ullam admittente, uſquedùm pulmones, præſertim verò partes eorum glanduloſæ, infarctione tumeſcant, & indureſcant, tandémque, præ acrimoniâ humoris per has teneras, & molles vias excreti, tonus partium planè evertatur, & exulceretur: Quæ quidem cauſa eſt continens Phthiſeos Pulmonaris.

CAPUT II.

De gradibus & ſignis præſagientibus Phthiſim Pulmonarem Originariam, unà cum Indicationibus prophylacticis.

GRadus hujus morbi ſunt qui ſequuntur, ſcilicet

I. Infarctio Pulmonum à ſero ſanguinis inibi copioſè ſecreto.

II. Tumor renitens, præſertim verò in partibus Pulmonum glanduloſis; ab eodem ſero partes iſtas nimis diſtendente, & difficilem exitum habente. Qui tumor videtur mihi eſſe Tuberculum crudum à Galeno memoratum: Quæ tubercula, ſivè crudos, & glanduloſos tumores, ſæpè in Phthiſicorum cadaveribus deprehendi, cùm cæteræ pulmonum partes apoſtematibus & exulcerationibus eſſent obſitæ.

III. Inflammatio pulmonum à ſeri hujus calore, atque acrimoniâ oriunda.

Denique etiam harum partium inflammatarum apoſtema, & exulceratio, ubi ſcilicet morbus jam ad ſtatum & ἀκμὴν ſuam pervenit.

Signa Phthiſeos pulmonaris ſunt vel prognoſtica, vel diagnoſtica & pathognomonica. Prioris generis ſunt quæ ſequuntur.

I. Ortus à parentibus Phthiſicis; ſiquidem iſte morbus (quantùm mihi obſervare licuit) eſt præ cæteris omnibus hæreditarius.

II. Mala thoracis conformatio, ſivè ea naturalis fuerit, ſivè acccidentalis.

III. Vox naturâ, vel ſaltem uſu atque habitu, exilis, & clangoſa; quippè quæ vel à naturali pulmonum debilitate, vel ab obſtructione glanduloſæ tunicæ trachææ, & bronchiorum per glutinoſum, & viſcidum phlegma procedat. A quacunque verò harum cauſarum phænomenon iſtud oriatur, Phthiſin pulmonarem mox ſubſecuturam minatur.

IV. Cutis alba, & mollis, unà cum gracili corporis habitu.

V. Habitus muſculorum mollis, & œdematoſus, à copioſa infarctione ſucci nutritii veteris, & effœti proveniens.

VI. Hypochondriacæ oppreſſiones chronicæ circa regionem pectoris, inſtar cujuſdam moleſti ponderis gravantes, uti & frequentes, diuturnæque, & inſolitæ ſuffocationes hyſtericæ in iiſdem locis obverſantes.

VII. Cogitatio, anxietas, triſtitia, & iracundia inſolita, præſertim ſi fuerint abſque manifeſta cauſa.

VIII. Suppreſſio ſolitarum evacuationum per fontanellas, vel ulcera vetera, item lochiorum & fluoris albi, & hujuſmodi reliquorum.

IX. Hæmoptoë, etſi fuerit accidentalis.

X. Matutina & diuturna phlegmatis nigri & viſcoſi exſcreatio: quippè quòd procedit à glandulis in pulmonibus juxta trachæam poſitis, humore nigricante repletis. Quod ſymptoma ſicuti ſcorbuticis, & ſcrophuloſis familiare eſt, ita Phthiſin Aſthmaticam progreſſu temporis inſecuturam monſtrat.

XI. Phlegmatis exſcreati ſalſus, atque acris ſapor: quod univerſum ſanguinis ſerum parili gradu ſalſum eſſe atque acre ſubindicat. Quod ubi per molle pulmonum parenchyma, à percepto frigore grandi, copiâ fuerit tra-

jectum, & ſecretum, eos inflammare, & exulcerare mirum in modum aptum natum eſt.

XII. Proclivitas in copioſum ſalivæ fluxum, per glanduloſam linguæ tunicam, pérque ductus ſalivales, & tonſillas, idque vel cum, vel ſine evidenti causâ. Quod ſymptoma ſcorbuticis, & hypochondriacis admodùm familiare eſt, diathesínque ſanguinis colliquativam indicat: nempè eum, præ nimiâ acrimoniâ præternaturali, novum ſuccum nutritium perfectè ſibi aſſimilare, & rectè ſibi admiſcere non poſſe, ideóque eum in has glanduloſas partes deponere, & conſequenter, progreſſu temporis, molli pulmonum parenchymati obtrudere. Undè Phthiſis originem ſuam ducere ſolet.

XIII. Diuturna & increſcens appetitûs proſtratio, abſque ullo alio morbo conjuncto, adeò uti æger abſque multis exercitiis, & magnis abſtinentiæ intervallis, ciborúmque gratiſſimorum delectu, alimentum, plenâ & uſitatâ copiâ, ſine faſtidio, & nauſeâ admittere non poſſit: Nec quidem ingeſtum cibum, ſaltem copioſum, abſque oppreſſione ventriculi, & laſſitudine membrorum gravativâ digerere, & diſtribuere valet. Quod quidem ſymptoma viam in Phthiſin ſternit: Siquidem à nimia vaſorum, & habitûs totius corporis repletione, à ſucco nutritio veteri & effœto factâ, procedit, quo locus recipiendo novo chylo non datur, ideóque à natura minimè appetitur. Quæ inappetentia adhuc magis augetur, ſi phlogôſin, in tota maſſa ſanguinis, à præſenti catarrho, per continuam pulmonum agitationem, & ob ſeroſum & colliquativum ſanguinis ſtatum accendi contingat. Quo in caſu prout ſitis augetur, fames etiam imminuitur; Aliàs verò inappetentia univerſalis ob nimiam vaſorum repletionem inſequitur, adeò uti æger potum, æquè ac cibum planè reſpuat.

XIV. Calor moleſtus, & chronicus, ſaltem plantis pedum, & volis manuum ortus, præcipuè à paſtu, unà cum pulſu aliquantùm quàm par eſt celeriori. Siquidem ſymptoma hoc, inflammatorium & hecticum ſpirituum ſtatum, & conſequenter acrem, ſeroſam, & colliquativam ſanguinis diatheſin arguit, quibus de cauſis Phthiſis pulmonaris oriri ſolet.

XV. Anguſtia, & oppreſſio pectoris, cum continuâ ferè reſpiratione aliquantùm difficili, & anhelosâ conjunctâ. Quod ſymptoma non tantùm ſcrophuloſis, ob tumorem glandularum pulmonarium, familiare eſt; verùm etiam ſcorbuticis, & hypochondriacis, propter conſtrictionem pulmonum, diaphragmatis, & muſculorum reſpirationi inſervientium, à levi ſcilicet gradu ſpaſmodicæ affectionis nervorum motui eorum dicatorum.

XVI. Diſpoſitio Catarrhalis: Quandò ſcilicet æger, vel ob leviſſimam quamvis occaſionem, imò aliquandò ſine ulla evidenti cauſa, frequenter tuſſi obnoxius eſt. Hoc enim ſymptoma ſanguinis acrimoniam, & ſtatum colliquativum indicat. Quo fit quòd continuò ferè, è ſaburra humorum in habitu corporis latente, ſerum ſanguinis acre per totam glanduloſam tracheæ tunicam, pérque molle pulmonum parenchyma ſecerni, & excerni ſoleat. Quod quidem ſignum eſt Phthiſeos pulmonaris jam inſtantis evidentiſſimum; quæ certiſſimè invaſura eſt, ubi pars ſeroſa ſanguinis, vel à liberali liquorum ſpirituoſorum potatione, vel ab immani frigore percepto,

vel quâcunque aliâ de causâ tantam acrimoniam contraxerit, quanta pulmonibus inflammandis, & exulcerandis ſit ſufficiens.

XVII. Omnes iſti jam memorati morbi, uti Scorbutus, Scrophulæ, Chloroſis chronica, Peripneumonia, Hæmoptoë, Pleuritis, Rheumatiſmus, Aſthma, &c. qui Phthiſi pulmonari anſam præbere ſolent. Corpore enim hoc modo tanquam habitualiter prædiſpoſito, Phthiſis pulmonaris, eáque non raró incurabilis, à frigore immani proximè percepto, frequentiſſimè invadit; Et quidem omnis ferè catarrhus eodem tempore Phthiſin ſubſecuturam minatur.

In præcautionem igitur Phthiſeos (quæ multò facilior eſt quàm ejus curatio,) plurimùm intereſt dum ægri in hoc valetudinario ſtatu manent, accuratiſſimâ uti diligentiâ, ne ullus in ſex rebus non naturalibus committatur error; in hoc enim tam lubrico ſanitatis ſtatu, à levi aliquâ hujuſmodi occaſione præcipites in fatalem Phthiſim ruere ſolent. Ex. gr. *Primò*: Prudentem delectum cibi & potûs habere oportet, quo ſuccus chyloſus reddatur euchymus, alimentúmque minimum laborem naturæ in digerendo, & diſtribuendo faceſſat. Caveant etiam à ciborum, licèt euchymorum ingurgitatione, uti & à vini, & liquorum ſpirituoſorum nimiâ potatione.

Secundò: Primâ parte noctis capeſſant ſomnum. Abſtineant autem à ſomnis diurnis, imò & à matutinis nimiùm productis; quoniam ſaburram humorum immanem in habitu corporis retinere, & accumulare ſolent.

Tertiò: Exercitiis moderatis, diutiniſque frictionibus, ad humores effœtos ex habitu corporis per poros cutaneos educendos, quotidie utantur.

Quartò: Ab omnibus catharticis fortioribus religiosè abſtinendum; quandoquidem iſta non tantùm naturam debilitant, verùm etiam ſanguinem nimiùm agitando, ab acribus ſcilicet particulis, aceſcere & incaleſcere faciunt; atque eum in ſtatum magis ſeroſum, & colliquativum reducunt, quo catarrhus, & Phthiſis pulmonaris ſupervenire ſolent.

Quintò: Omnibus licitis modis æger curas, mœſtitiam, omnémque fixam cogitationem (quantùm in ſe eſt) ſedulò deponat, animúmque ſibi hilarem nitatur conciliare. Phthiſin enim pulmonarem à pathematis animi diuturnis, & gravioribus ortum ſuum duxiſſe ſæpiſſimè notavi.

Sextò: Aëre utatur aprico, perflatili, benigno, & à fumo carbonum libero, qui non ſolùm ſpiritus animales, genúſque nervoſum confortet, & conſequenter appetitum languentem reſtituat, verùm etiam pulmonibus jam continuâ tuſſi calefactis pacem (aliquatenùs ſaltem) conciliare poſſit. Verùm à novo frigore percipiendo apprimè cavendum. Corpore enim tali modo ſaburrâ humorum repleto, omnis novus catharrus in Phthiſin tendit, atque hinc illæ lacrymæ.

Atque hìc quidem veniam jam nimiùm properantis calami impensè rogo (ſi quemquam gravari poſſit) dum paulò ulteriùs (ſtrictìm licèt) indicationes præſervatorias hoc capite ſuggeram, idque priuſquam methodico diſcursûs filo, in uberiorem indicationum curativarum campum deſcendam.

Indicationes prophylacticæ generales in hoc valetudinario ſtatu præcipuè ſunt tres: Evacuatio chyli effœti in habitu corporis deliteſcentis: Tempera-

tio præternaturalis caloris hectici in ſanguine, & ſpiritibus ab humorum ſtagnatione recèns facti : Et confirmatio toni partium, & conſequenter earum deobſtructio ; quibus neglectis, cacochymia, & flammæ præternaturalis revireſcentia omninò metuenda eſt.

In hunc finem, utcunque fortioſa cathartica (uti anteà innuimus,) hìc malè audiant, apprimè tamen convenit ſaburram humorum, κατ' ἐπίκρασιν, benignis, & ſtomachicis purgantibus paulatim per alvum ſubducere, uſquedum corpus ab œdematoſo, & infarcto, in priſtinum, & naturalem ſtatum reducatur.

Cujuſmodi purgantia ſunt, *Pilul. Stomachic. cum gummi*, *Alœphangina*, *Aloë Roſata*, *Pilul. maſtichin. Ruffi*, *Decoctum amarum*, &c. Reliquis verò omnibus præfero *Tincturam ſacram*, & *Aquas minerales purgantes*, quæ ſicuti humores effœtos paulatìm, cum εὐφορίᾳ, & abſque nimiâ agitatione ſubducunt, ità etiam magis temperant, quàm novam phlogôſin in ſpiritibus, & ſanguine accendunt (quod non rarò ab aliis catharticis evenire ſolet) & ventriculi etiam flacceſcentis tonum, cum augmento appetitûs, corroborant. In eundem etiam finem diuretica, & diaphoretica, in ulteriorem ſeroſæ colluviei ſanguinis eductionem, multùm conferunt. Horum verò medicamentorum cautè ſemper habendus eſt delectus, uti cæteris præferantur ea quæ minimum caloris, & acrimoniæ, ſanguini impertiant. Inter diuretica *Millepedes crudos*, vel *præparatos*, *terebinthinam*, *Balſamum Leucatelli*, & *Sulphuris*, aliáque è *Terebinthinâ* facta, præcipuè verò aquas minerales chalybeatas, & inter illas, aquas, *Sadlerianas Iſlingtonienſes*, cæteris omnibus præfero : quarum vim non tantùm in multis aliis, verùm etiam in memetipſo, per quinquennium jam fæliciſſimè expertus ſum, utpotè quæ ſpiritu minerali, præ cæteris (quas mihi adhuc in variis Angliæ partibus experiri contigit) copioſo imprægnentur, quibus, in ultimos corporis receſſus, fulguris inſtar, penetrantes, obſtructiones reſerant, urinámque admodùm copioſam cient ; neque tamen Potatores ejus, vertiginosâ temulentiâ, oppreſſione ventriculi, & ingenti manuum, pedúmque calore, ſub finem purgationis, fatigant, ſicuti aliæ aquæ chalybeatæ ſolent.

Inter diaphoretica, *Decoctum Sarſæ* primas meretur, quod non tantùm tranſpirationem per poros cutis efficit, verùm etiam ſanguinis maſſam lenit, & emollit : Uti & *Ceruſſa Antimonii*, *Antimonium diaphoreticum*, &c. quæ quidem antimonialia medicamenta non minùs ſunt diuretica, quàm diaphoretica.

Si ſanguis, vel minimo quidem gradu, præternaturaliter incaleſcere videatur, convenit in ejus ventilationem, & in vaſorum depletionem, moderatam ejus quantitatem, primo limine, detrahere. Quamvis enim Venæſectio, jam confirmatâ Phthiſi, malè audiat, quippè quæ, tunc temporis, non tantùm ſine fructu, verùm etiam cum præcipiti naturæ ruinâ celebretur : Nihil tamen (modò ſatis tempeſtivè adminiſtretur) ad flammam hecticam lateſcentem in ſanguine, vel præveniendam, vel extinguendam, magis conducit. Quo pacto inflammatio, & tumefactio, conſequentérque ipſorum pulmonum ulceratio ; imò & ipſa Phthiſis, unà cum tuſſi, dyſpnœâ, reliquáque dirorum ſymptomatum catervâ (aliis etiam neceſſariis medica-

mentis juſtâ methodo exhibitis,) fœliciter præcaveri poſſint. Et quidem multiplici experientiâ edoctus, nullus dubito, quin multi à Peripneumonia, Pleuritide, catarrhis communibus, aliíſque ejuſmodi morbis, in fatales Phthiſes præcipites ruant, eò quòd ex incuria Medici, vel etiam ægri, & aſtantium amicorum metu, ſanguis non ſatis tempeſtivè, vel frequenter, vel copiosè, per Venæſectionem fuerit detractus. Quo fit ut, ſanguine calorem hecticum retinente, pulmones calidiores, quàm par eſt, diù maneant, atque indè confluxus fit humorum in partem affectam defluentium, vel potiùs copioſa ſecretio novi chyli per glandulas pulmonares: A quibus, immanes, atque aridæ tuſſes, inflammationes, & tandem, (ubi ſcilicet Phthiſis ſummos attigit gradus) exulcerationes inſequuntur. Ideóque haud ullis febre laborantibus ſanguinem adeò liberâ manu, idque cum optimo ſucceſſu, ſoleo detrahere, atque hiſce valetudinariis Phthiſicis, quoties ſcilicet illos febricitare contingit: Nec me quidem unquam adhuc hujus facti pœnituiſſe memini.

Si catarrhus vel minimum gradum caloris hectici habeat conjunctum, & cætera etiam conſentiant, uſus etiam Opiati frequens hìc eſt admodùm neceſſarius, idque non tantùm ad quietandos pulmones jam continuâ tuſſis agitatione celefactos, verùm etiam ad temperandam, & demulcendam totam ſanguinis maſſam. Adeò ut omninò conveniat ſingulis, vel alternis noctibus exhiberi *gr. j. ß. Laudan. Lond. in morſulo conſerv. roſ. rubr. vel ℥. j. Syrup. è Mecon. cum ℥. iij. aqu. lactis, & ʒ. iij. aq. Epidemic. veter.* Vel *gut.xx. Laud. liqu. Helmontii, in cochleari ſyrupi Balſamici alias deſcribendi.* Vel ℈. ß. *Pilul. è cynogloſſ. vel è ſtyrace.*

Imò in hoc caſu nullum catharticum, præter aquas minerales purgantes, ſine mixtura *Laudani* præſcribendum eſt, ne ex nimia humorum agitatione, tuſſim, & calorem augeri contingat. Ex. gr.

℞. *Aloës roſat.* ℈. *j. vel* ʒ. ß. *Pilul. è cygnoloſ.* ℈. ß. *vel gr. xij. M. F. Pilul. iv. deaurandæ, & horâ ſomni ſumend.* Vel

℞. *Tinctur. ſacr.* ℥. *ij. ß. vel* ℥. *iij. Laudan. liqu.Helmont. gutt.xv. vel xx.*

Hujuſmodi cathartica tertiâ, vel quartâ quâque nocte præſcribantur, & ſequentibus matutinis ℔.iv. Aquarum purgantium, vel frigidarum, vel coctarum pro tempeſtate anni.

Diebus quibus purgatio non inſtituitur, oportet lenem humorum ſubductionem per cutim, & renes, intento animo aggredi, eámque, ejuſmodi diureticorum, & diaphoreticorum uſu, quæ præternaturalem ſanguinis phlogôſin magis minuant, quàm augeant. Ex. gr.

Sumat æger ter die *emulſionem millepedarum* 50. *contuſarum, in hauſtulo aquæ lactis, petroſelin.* vel *fœniculi, ſyrupo etiam è quinque Radicib. gratè edulcoratam.* Vel

℞. *Milleped. præparat.* ʒ. *ij. ceruſſ. antimon.* ʒ. *j. terebinth. in aqua plantagin. lot. q. ſ. M. F. Pilulæ mediocres, pulvere glycyrrhiz. involvendæ*, è quibus capiat tres, ter die, horis medicis, ſuperbibendo ℔. ß. *Decocti ſarſæ, & chinæ*, & cavendo ab aprico aëre. Cæteris autem omnibus, longâ experientiâ edoctus, in hunc finem, Aquas minerales Chalybeatas præferre ſoleo; quippè quæ laticem ſeroſum, magnâ copiâ, è toto corporis habitu per renes præcipitando, & hecticum

cum calorem ſanguinis, & ſpirituum temperando, obſtructiones etiam reſerando, debitúmque partium tonum reſtituendo, omne tetigiſſe punctum curationis præſervatoriæ, vel ipsâ ratione judice, comperiuntur. Quod etiam multiplici experientiâ compertum habui ex quo hujuſmodi aquæ hìc prope, (*Iſlingtoniæ* ſcilicet) in uſum publicum, cum inclyti Collegii noſtri conſenſu, primùm redactæ ſunt. Atque harum ope, plurimos præſervatos, alióſque quidem à Phthiſi inſigniter reſtitutos vidi, de quorum ſanitate recuperandâ planè deſperaſſem, idque non obſtanti vaſto eo medicaminum apparatu (quæ vel in Pharmacopoliis, vel in Officinis Chymicorum proſtabant venalia) & probatiſſimâ adminiſtrandi methodo, quæ ſaltem mihi conſtabat, niſi Aquæ iſtæ, vel ſaltem quædam aliæ earum ſimiles, in promptu fuiſſent.

Paucas, è multis hùc ſpectantibus, hiſtoriis, mox ſub finem hujus Tractatûs breviter recenſebo. Fontanellæ etiam hìc proſunt in brachiis, vel inter humeros factæ, in minorationem ſeroſi laticis ſanguinis, & conſequenter in cerebri, & nervoſi generis confortationem, ſpirituúmque animalium temperationem: quæ proculdubiò haud parùm in hecticæ flammæ extinctionem, & in Phthiſeos præcautionem conferunt. Neque forſan à capitis raſurâ frequenti multò minus beneficium exſpectari poſſit: Quum hinc liberior fiat humorum trajectio per denſiſſimam illam capitis cutem: cujus rei uſum in pertinacibus Catarrhis ſublevandis experientia ferè univerſalis comprobaverit.

Sed proh dolor! Medici rariſſimè de præcavendo hoc morbo conſuluntur, (quum in principio forſan non minùs quàm alii affectus, curari poſſit, etſi morâ utplurimùm fatalis evadat) ægris raró Æſculapii opem petentibus, priuſquam morbus jam in fatalem ſtatum prolapſus ſit, ubi incaſsùm ab Arte Medicâ exſpectantur miracula, cùm de animæ futurâ ſalute, & teſtamentis faciendis, Theologum, & Juriſperitum conſulere magis conveniat. Quare, miſsâ hâc inani operâ, ad ſigna hujus morbi diagnoſtica, & pathognomonica properandum eſt.

CAPUT III.

De ſignis diagnoſticis, & pathognomonicis Phthiſeos pulmonaris incipientis.

Diagnoſtica, & Pathognomonica ſigna præſentis Phthiſeos ſunt, vel incipientis, vel jam confirmatæ, & deploratæ. Signa pathognomonica Phthiſeos Pulmonaris incipientis ſunt; *Primò*, Tuſſis, quam à ſimplici Catarrho, utut feroci, & chronico, vel certiſſimis criteriis diſtinguere licet, quippè quòd, ſtrictè loquendo, affecta pars, ſeu ſedes, & minera utriuſque tuſſis eadem non ſit. Siquidem tuſſis phthiſica à tumore glanduloſo, ſeu à tuberculo ipſorum pulmonum oritur, idque, unà cum ſenſu veluti cujuſdam ponderis in pectore gravantis, difficili item reſpiratione, atque aliis congeneribus ſymptomatis, quæ mox, licèt currente calamo, ſpeciatìm percurremus. Catarrhus verò ſimplex, è contra, ortum ſuum debet deſtillationi

feri, ab uvulâ, & tonſillis, aliiſque glandulis in parte trachææ ſuperiori ſitis, imò & ab univerſa tunicâ glandulosâ ipſius trachææ, continuis quaſi guttulis, excreti. Aſpera enim arteria, quâdam naturæ providentiâ, nerveâ membranâ, eáque tam exquiſiti ſensûs, intùs cooperitur, quæ nihil omninò, præter ipſum aërem, ne guttulam quidem aquæ limpidæ, abſque gravi moleſtiâ, & renitentiâ, admittere poſſit, ideóque vel à minimæ heterogeneæ particulæ deſcenſu titillata, eam ſtatim totis viribus per tuſſim rejicere conatur: Neque ſanè, abſque gravi causâ, à prudenti naturâ ità proviſum eſt. Si enim liber, & quietus tranſitus vel minimis heterogeneis corpuſculis, quâque die concederetur, quantocyùs de hominis vita eſſet actum, per infarctionem ſcilicet exilium ramulorum trachææ, qui præ meatuum anguſtiâ, vel ab ipſo aëre craſſiore inferciri, & aſthmaticè obturari interdùm ſolent. Utcunque verò ferox, & continua ſit hæc tuſſis catarrhalis, utpotè titillatione, per continuam excretionem, & deſtillationem ſeri glanduloſi in trachæa, provocata, ſicuti tamen, ab ipſo initio, eſt ſemper humida, & magno humoris fluxu conjuncta; ità etiam nullo pondere, vel pulmonum oppreſſione, aut dyſpnœâ ſtipatur, quæ in tuſſi Phthiſicâ vel in primo limine, obſervanda plerunque prodeunt.

Hoc igitur primum tuſſis Phthiſicæ κριτήριον eſſe ſtatuimus, videlicet quòd ſit arida, ſaltem ab initio, utpotè à pulmonum tuberculo, potiùs quàm à lymphæ glanduloſæ exſudatione per internam trachææ membranam, & glandulas in ſuperiori ejus parte ſitas, procedens.

Non eſt tamen diffitendum hujuſmodi ægros, ab ipſis morbi primordiis, quoties ſcilicet pulmones extremâ, & profundâ tuſſi, ad vomitionem uſque (idque à paſtu, vel ex aliquo alio accidenti) agitari contingat, ſalivam limpidam è ductibus ſalivalibus copiosè exſpuere, necnon aliquantulum phlegmatis glutinoſi ſalſi, vel inſipidi, è tonſillis exſcreare, quod etiam vel ipſis ſanis, ex eadem cauſa, aliquandò evenire poſſit, nempè quòd ab hoc motu violento ductus ſalivales, & partes glanduloſæ in gutture ſitæ comprimantur, & emulgeantur. Non minùs tamen exindè hæc tuſſis pro aridâ habenda eſt, quòd nihil ſeri, vel phlegmatis è trachæa ipſa, vel bronchiis excernatur. Neque eſt minùs verum, hanc tuſſim aridam in catarrhalem, & humoroſam degenerare interdum ſolere; ipſa trachæâ atque ejus ramulis continuum fluxum humoris nunc crudi, nunc ſub ſpecie phlegmatis cocti (uti fieri ſolet in ipſo catarrho vero, & legitimo) quotidie ſuppeditantibus. Quod eo evenit, quòd glanduloſa ipſius trachææ, ejuſque ramulorum tunica, ab hâc diuturnâ agitatione (ſpecie tuſſis aridæ) à tuberculis hìc indè per totum parenchyma diſperſis irritata, continuò emulgeatur, indéque copioſum ſerum quotidie effundat, eodem ferè modo quo lac è mammis, & ſaliva è ductibus ſalivalibus, continuâ ferè tractione, eliciuntur; vel quo involuntarium ſeminis profluvium, in Gonorrhœa ſimplici, è partibus glanduloſis ſeminalibus, per fribillationem, oritur. Hæc tamen tuſſis catarrhalis Phthiſica, duobus præſertim modis, à legitimo catarrho diſcerni poteſt; nempè, *Primò*, quòd ab ipſo initio morbi, per aliquot menſes, (aliquandò verò per aliquot annos) tuſſis Phthiſica ſit arida; cùm ſimplex catarrhus ſit ab initio

humoroſus, uti anteà dictum eſt. *Secundò*, quòd catarrhus ſimplex, ſpatio paucorum dierum, vel ſaltem hebdomadum terminetur, ubi ſcilicet primùm, accidentale illud fermentum febrile, à percepto frigore ortum, ſanguinis maſſam ulteriùs agitare jam ſensìm deſinit. Quo jam effecto, glanduloſa tracheæ tunica extraordinariam lympham non ampliùs ſecernit, vel exſpuit. Quo fit, ut reliquum ſerum his glandulis ſecretum, & novo humorum affluxu ulteriùs non attenuatum, naturali partium calore, ſensìm in phlegma puri ſimile concoquatur, & illâ formâ tandem expectoretur, atque indè ſero (ubi ſcilicet primùm ſecernitur) excreto, glandulæ, brevì naturalem tonum, abſque ullo renitente tumore, vel relicto tuberculo, recuperant. Quo fit etiam uti tuſſis, unà cum titillatione, ſibilo, dyſpnœâ, &c. ſponte ſuâ evaneſcat: E contrario verò, in tuſſi Phthiſicâ, ſicuti minera lymphæ morbidæ perennis, & inexhauſta ſuppeditatur partibus glanduloſis, è maſſa ſanguinea, longo abuſu ſex rerum non naturalium, ità prædiſpoſitâ, & fermento febrili hectico, fixo, continuò agitata: Ità etiam à tuberculis hìc indè per pulmonum parenchyma diſperſis, & ramulos trachææ moleſtè comprimentibus, ipſa trachæa, perpetuâ quâdam titillatione, in tuſſim ſolicitatur. Quo fit acris, & morbidæ lymphæ æquè continua exſpuitio, per totam aſperæ arteriæ fiſtulam, donec tandem tubercula iſta ſupra modum diſtenta, inflammari, & in Apoſtemata migrare incipiant. Undè ubi primùm cyſtis aliqua rupta fuerit, modò detur via, verum, & fœtidum pus, ab his tumoribus exulceratis, unà cum ſero, vel phlegmate à glanduloſa tunica trachææ copioſè ſuppeditato, commixtum, inter tuſſiendum planè rejicitur. Neque quidem ante ſupremum diem (ubi morbus ſcilicet jam fatalis eſt) ab hâc tuſſi, arte ullâ, omnimodè liberari poteſt æger.

Nec verò cuiquam ſubeat mirari, quo pacto, iſta tubercula (ſeu tumores) longè à larynge in lobis pulmonum ſita, hanc aridam tuſſim, unà cum titillatione in ſuperiori parte trachææ provocare poſſint; Cùm ejuſmodi chronicam tuſſim, à lapidibus cretaceis in pulmonum parenchymate natis excitatam, diúque continuatam, quotidie obſervare liceat. Quin ſemel, per integrum anni ſpatium idem ſymptoma à tribus clavis fortuitò (ex cachinnatione ſcilicet) per trachæam in pulmones demiſſis eveniſſe obſervavi, (ægro per totum id tempus, quoad cætera, optimâ valetudine utente.) Et quidem ipſa res loquitur, quandoquidem arteria aſpera in ramulos plurimos, per omnes lobos pulmonum, ab invicem longè diſſitos, undiquaque divaricatur, adeò ut tenuiſſimæ, & maximè exiles bronchiorum fiſtulæ ad extremitates uſque propagentur, ipſarum membranarum continuitate, quæ originem à principio ipſius trachææ traxerant. Quo ſequitur neceſſariò, quòd, ſicuti tubercula iſta, quâcunque tandem parte totius parenchymatis ea naſci contingat, non poſſunt non aliquas harum exilium fiſtularum moleſtè comprimere, & coarctare: Ità etiam, ob membranarum ſcilicet continuitatem, moleſtus iſte ſenſus primam extremitatem, ſeu ipſius trachææ originem, per partium conſenſum (uti dici ſolet) afficit; quo eam continuò proritat ad hoſtem, per inanem atque aridam tuſſim, foras ejiciendum: haud alio ferè modo, quàm quo indies in ſtranguriâ, ſeu dyſuriâ calculoſâ (à lapide ſci-

licet ureterem, imò ipſum renem, moleſtè premente) dolorem in extremitate ipſius penis, ob membranæ continuitatem, maximè ſentiri videmus. Siquidem nixu naturæ ad expellendum calculum, ſpaſmodica quædam contractio totius fiſtulæ urinariæ ab ipſo rene oritur; quæ tamen maximè extremitatem penis, ſpecie ardoris urinæ, afficit. Cui etiam ſententiæ vel tuſſis hujus phthiſicæ natura multùm favet, dum manet adhuc arida, utpotè à ſolis tuberculis orta, idque antequàm ei catarrhalis diſpoſitio, progreſſu morbi, ſuperinducatur. Nam ſicuti arida eſt, atque inanis,ità etiam levis, & brevis, ſpontéque potiùs ſuâ, in relevationem oppreſſionis pulmonum facta, quàm feroci titillatione excitata, vel magno illo conatu ſtipata, qui catarrhalem, & ferinam tuſſim, continua excretione lymphæ per trachæam, & bronchia effectam, comitari ſolet.

Si quis autem quærat de origine tuberculorum pulmonarium, quæ huic aridæ, & verè phthiſicæ tuſſi primam anſam præbent: Dicam in genere, pulmonum parenchyma non tantùm, (per continuam ſcilicet agitationem partium reſpiratione factam) humorum fluxui (uti Veteres loqui amant) plus quàm cæteræ corporis partes obnoxium videri; verùm etiam ob ſpongioſam ſuam mollitiem (quippè quòd è veſiculis, & vaſis omninò conſtet) humores imbibere, & retinere ſolere. Ideóque, cùm omnes internæ, & externæ partes, eæque tam muſculoſæ, quàm glanduloſæ, hiſce varii generis tumoribus ſæpiſſimè afficiantur, quid mirum, ſi hìc etiam, ſicuti in reliquis corporis partibus, frequenter reperiantur? Imò quùm perpendo mecum, quoties in uno anno, hujuſmodi tumorum ſufficiens cauſa etiam his miniſtretur, qui vel accuratiſſimam vivendi normam obſervare ſolent, non poſſum ſatis mirari quemquam, ſaltem ubi jam florem juventutis attigerit, è vivis abſque labe phthiſicâ excedere poſſe. Et proculdubiò, horum tuberculorum adeò frequens, & familiaris eſt pullulatio, ut neceſſe foret Phthiſin pulmonarem communem eſſe humani generis peſtem, niſi tumores iſti, tam facili operâ, vel ſponte ſuâ evaneſcerent, vel arte tollerentur, quàm primitùs ortum habuêre. Et quidem, non ſine ratione conjectari ſoleo, quòd ſicuti benigniora tubercula ſolent ſponte ſuâ, & citò detumeſcere, ità nulla ex his, Herculei hujus morbi, de quo jam tractamus, ſtruunt fundamenta, præter ea, quæ ſunt aliquantùm maligna, & mali moris, quæque citiùs, vel ſeriùs, proprietate quâdam naturæ, à quâcunque tandem corporis parte originem ducant, putreſcere ſolent.

Sed, ut aliquid de horum tuberculorum origine ſpecialiùs dicamus: Quantùm mihi adhuc, vel à cadaverum phthiſicorum inſpectione, vel ab ipſâ ratione aſſequi contigit, tuberculum crudum naſcitur ab obſtructione alicujus glanduloſæ pulmonum partis: ubi ſcilicet plus lymphæ, ſeu ſeri, è ſanguine ſecernitur, quàm per ductum glandulæ excernitur: quo fit ut, ſicuti pars affecta ab incluſo ſero nimis diſtenta, naturali ſuo tono privatur, atque indè influens ſeu ſecretum ſerum exſpuere, vel excernere ulteriùs nequit; ità etiam incluſa lympha, non ampliùs à novo influente ſero renovata, naturali calore partis paulatìm ſicceſcit, atque indureſcit: undè oritur renitens quædam durities ſeu tuberculum (de quo jam ſermonem habemus) quod, pro-

greſſu temporis, everſo hoc modo naturali partis tono ſeriùs vel citiùs, pro genio lymphæ, ſeu incluſi humoris & ſanguinis, à quo ſecernitur, inflammari & in apoſtema converti ſolet: quæ quidem eſt tota continens cauſa Phthiſeos pulmonaris, atque aridæ tuſſis, quæ eam comitatur.

Adhuc reſtat inquirendum de qua cauſa obſtructio hæc, ſeu lymphæ ſtagnatio in glanduloſis pulmonum partibus, oriatur. Atque hoc fit aliquandò à præternaturali viſcoſitate, & glutinoſitate lymphæ in glandulis ſecretæ; quo fit ut ægriùs propellatur, pérque porum ſeu ductum glandulæ admodùm exilem, & conſtrictum excernatur: Atque hoc ſtrumoſis, & ſcorbuticis, præ nimia fixi ſalis copia, quo ſanguis eorum nimis ſaturatur, accidere ſolet. Undè fit, quòd hujuſmodi ægri tumoribus fixis, & frigidis, iiſque in pulmonibus æquè ac in aliis corporis partibus præter cæteros obnoxii ſint, & interdum etiam, à Phthiſi admodùm chronica, ſupremum diem claudant. Nonnunquam etiam è feroci, & immani catarrho tanta lymphæ copia in glandulis ſecernitur, ut facultatem excretricem planè ſuperet, quo fit ut, viâ influentis humoris præpeditâ, lympha intùs jam retenta, atque inibi ſtagnans, inſito calore partis paulatìm ſicceſcat, & in ſubſtantiam melleam, vel ſteatomatoſam faceſſat, uſquedùm, tono partis præ nimiâ diſtenſione tandem penitùs everſo, inflammatio, & apoſtema ſuperveniant. Quâ ratione, Phthiſis pulmonaris non rarò ipſi catarrho, (catarrhali tuſſi ab arida, & ſicca excepta) ſuccedit. Cui tuſſi aridæ tuberculum, ſeu tumor glanduloſus renitens ab ipſo catarrho per perceptum frigus effectus viam ſternit.

Quinetiam facile obſervatu eſt, tuſſim ſiccam, & Phthiſin admodùm acutam, ſæpiùs à peripneumonia, pleuritide, vel ab aliquo alio morbo pulmonari ortum ſuum habere: Nempè quòd venæſectio ſatis tempeſtiva, vel frequens, vel larga, quæ ſcilicet inflammationis magnitudini ſatisfaciat, vel incuriâ Medici, vel amicorum metu omittatur. Quo fit ut, tono partium, præcipuè glanduloſarum, jam everſo, ſtatum naturalem nunquam recuperare poſſint: Tubercula verò renitentia, hìc illìc, ubi ſcilicet inflammatio jam diù invaluit, diſperſa conſpiciuntur, unà cum tuſſi aridâ & febre hecticâ continuâ, ex quibus hujuſmodi ægri, acutiſſimâ Phthiſi jam correpti, intra paucas hebdomadas ſupremum diem claudunt; ſiquidem pulmones jam antè inflammati citiſſimè in Apoſtema tranſeunt, quo ultima hujus morbi ſcena, ſolitis funeſtis ſymptomatis ſtipata ſtatim inducitur.

Nec minùs fataliter in hujuſmodi morborum curatione erratur, ubi ex medicaminum pulmonarium, & expectorantium neglectu, neceſſaria pulmonum à phlegmate purgatio, quo partes præſertim glanduloſæ inferciuntur, planè omittitur; vel ubi hæc remedia minùs parcâ manu adminiſtrantur. Multò magis, ubi copioſa lympha in glandulis ſecreta ex intempeſtivo, & quidem fatali uſu opii, in revelationem doloris exhibiti, ibi impacta detineatur. Quo fit quòd, utcunque æger (quod etiam rarò accidit) à præſentis morbi periculo liberetur, tamen à tuberculis, ſeu tumoribus glanduloſis indè relictis, certiſſima via in fatalem, & præcipitem Phthiſin ſternatur, quæ ſeſe primùm tuſſi, dyſpnœâ, & febre hecticâ prodit, deindè

verò omnia dira, & funeſta hujus morbi ſymptomata quàm citiſſimè accerſit.

Cauſa verò horum Tuberculorum uſitatiſſima, eſt contractio Pulmonum leviter ſpaſmodica, diuturna, & continua, cum ponderis, & oppreſſionis ſenſu, à mœſtitiâ, timore, curis, cogitatione intensâ, atque aliis ejuſmodi animi pathematis effecta. Sicuti enim molle pulmonum parenchyma tanto tempore contractum, & continuò quaſi compreſſum, ſponte ſuâ ſolet indureſcere; ità etiam glanduloſæ eorum partes expanſione ſolitâ jam privatæ, lympham intùs ſecretam, ſaltem ſatis magnâ copiâ, excernere, & exſpuere non poſſunt. Quâ de re nemo mirari debet, quòd ſicuti totius parenchymatis infarctio, ità etiam renitens durities in ipſis glandulis ſubſequatur. Atque indè facilè obſervatu eſt, quòd ſicuti ægri hypochondriaci, & hyſterici, ſunt præter cæteros Phthiſi, chronicæ licèt, & lentæ, obnoxii; ità etiam iſte morbus eos, utplurimùm, ex infortunii alicujus occaſione corripit, quæ res metum, mœſtitiam, cogitationem, vel aliquod aliud gravius animi πάϑημα, idque diuturnum, & fixum priùs inducit.

Secundò; Tuſſis Phthiſica ſicuti plerumque arida eſt, ità in principio morbi, ſaltem diurno tempore, mitis eſt, & ſine ullâ inſigni, & vehementi irritatione, longis etiam, & incertis intervallis ſæpiùs recurrens. Catarrhus verò, primo limine, ferox & ferè continuus eſt. Fatendum quidem eſt utramque tuſſim, tempore nocturno, ſatis vehementem, & moleſtam eſſe; catarrhalem nempè, quoniam omnis ſeroſæ colluviei ſecretio per glanduloſam trachææ, & bronchiorum tunicam, tempore decubitûs, magis copioſa eſt; Phthiſicam verò, quoniam pulmones, in hoc ſitu corporis, magis conſtringuntur. Undè ſicuti bronchia à tumoribus glanduloſis magis compreſſa, indè etiam moleſtiùs comprimuntur: ità etiam ſeri glanduloſi copioſior in ramulos trachææ expreſſio inſequitur, à quo pulmones copioſiùs inferciuntur, & proindè etiam irritantur: Et ab hac continua pulmonum per tuſſim agitatione vigiliæ pertinaces procedunt, quæ incremento febris haud parum conferunt; quæ quidem primitùs à colliquativo, & exagitato ſanguinis ſtatu dependebat. Licèt aliquandò, præſertim verò in Phthiſicis hypochondriacis, vigilias longas, & moleſtas, ſine tuſſi, maximè à primo ſomno, obſervârim.

Tertiò: Tuſſi Phthiſicæ ſicuti ferè ſemper inappentia, & ſitis accedunt, ità etiam poſt cibum vomitio ferè ſupervenire ſolet; adeò uti æger à paſtu continuò ferè tuſſire ſoleat, donec cibus tandem vomitione fuerit rejectus. Quod ſymptoma non tantùm à ventriculi debilitate procedit, idque ob facultatem concoctricem jam læſam à morbido ſtatu liquoris per glanduloſam tunicam ventriculi, fermentationis ergo, continuò excreti; jam verò è febrilis ſanguinis maſsâ ſuppeditati: Verùm etiam à nimia ejus agitatione per ferocem motum juxtà tuſſientium pulmonum: Ubi enim primùm pulmones, à novo ſucci nutritii recentis in eos delati rivulo, intumeſcere incipiunt, copioſa excretio lymphæ per bronchia, & glanduloſam trachææ tunicam oritur, indéque titillatio continua, tuſsiſque importuna, & violenta: Quâ commotione ventriculus, ob viciniam, in conſenſum tractus etiam agitatur, donec tandem, motu ejus naturali jam funditùs inverſo, omnia in eo contenta

vomitu ſursùm effundantur. Quo fit ut, penu novi chyli hoc modo evacuato, ulterior ejus derivatio in pulmones ceſſet, atque ideò, quieſcentibus jam pulmonibus, utpotè à novi chyli influxu non ampliùs irritatis, Ventriculus etiam quieſcit, quo tuſſim & vomitionem ſimul ceſſare contingit, uſquedùm pulmones à novo cibo ingeſto iterùm irritari cœperint: Atque quidem hæc vomendi diſpoſitio cum tuſſim conjuncta, mihi eſt inter certiſſima ſigna pathognomonica tuſſis phthiſicæ. Etſi enim aliquot laborantes Phthiſi (ubi ſcilicet conjuncta febris admodùm mitis fuerit) appetitu ferè integro uti noverim, vix tamen ulli abſque hâc vomendi diſpoſitione, unà cum tuſſi conjunctâ, à ſumpto cibo reperiebantur. Fatendum tamen eſt hoc diagnoſticon non eſſe proprium tuſſis Phthiſicæ quarto modo (uti Logici loqui ſolent.) Etſi enim omnes Phthiſici ingeſta, iſto modo, inter tuſſiendum, à paſtu, vomitione rejicere ſoleant, idem tamen infantibus etiam & pueris catarrho convulſivo afflictis quotidie ſolet accidere. Verùm æquè facile eſt ex ægri ætate, ſymptomatis duratione, tuſſis ferocitate, atque aliis circumſtantiis, catarrhalem hanc à vera phthiſica tuſſi diſtinguere.

Quartò: Rauca etiam vox, vel clangoſa, & exilis, tuſſi conjuncta, ſi fuerit frequens, multò magis ſi continua, & chronica, eam planè pulmonarem, & Phthiſicam eſſe oſtendit. Uti enim raucedo à tunicæ trachæam intùs tegentis aſperitate procedit, quæ ſalſo ſero continuò irrigata vim ſonorificam totius tubuli, ſeu inſtrumenti lædit; ità etiam vocis exilitas ab infarctione bronchiorum ſero glutinoſo obſitorum dependet.

Quintò: Huic etiam tuſſi, ſicuti oppreſſio pectoris ponderoſa ab initio conjungitur, ità etiam reſpiratio aliquatenùs moleſta, difficilis, & anheloſa, præſertim à citatiori ambulatione. Quod ſicuti à tuberculis crudis, & induratis hìc illìc per pulmones ſparſis, ità etiam à bronchiis viſcido, & glutinoſo phlegmate infarctis provenit. In ſcrophuloſis autem, ſcorbuticis, & in aſthmaticis phthiſi affectis, ob ſpaſmodicam ſcilicet nervorum thoracicorum contractionem, inſignius & moleſtius eſt hoc ſymptoma, quàm in aliis fieri ſolet, ideòque his aër perflatilis, & à fumo carbonum immunis plus quàm aliis Phthiſicis prodeſt, uti proprio loco ulteriùs monſtrabimus.

Sextò: Cùm glandulоſas aliquas pulmonum partes propter diuturnam accumulationem lymphæ, quæ exitum per bronchia invenire non poterat, valdè diſtendi & indureſcere contingit, tubercula cruda hìc indè diſperſa in molli pulmonum parenchymate oriuntur. Undè, non tantùm reſpiratio quadantenùs difficilis, & anheloſa, verùm etiam pectoris oppreſſio, & hypochondriorum gravitas, inſolitâ iracundiâ, triſtitiâ, & cogitatione ſtipatæ, inſequuntur. Quæ ſymptomata cum tuſſi conjuncta inter ſigna tuſſis Phthiſicæ pathognomonica habere ſoleo.

Septimò Cùm tandem partes iſtæ glanduloſæ, à longâ infarctione pulmonum ſeroſâ colluvie in glandulis ſecretâ gravatorum, uno vel altero lobo valdè intumeſcunt & dureſcunt, (materiâ hâc ſeroſâ in cyſtidibus largis jam collectâ) lobus pulmonum affectus cæteris præponderat, necnon major GRAVITAS in illa thoracis parte evidenter ſentitur; quo fit ut æger etiam in unum latus decumbens magis tuſſiat, quàm in alterum, quippè quòd

affectæ glandulæ uno ſitu, magis quàm altero comprimantur; à quibus compreſſis continua ſeri exſpuitio in bronchia pulmonum, unà cum continua titillatione, & moleſtâ tuſſi inſequitur. Atque hoc etiam inter ſigna tuſſis phthiſicæ certiſſima ſemper habendum eſt. Utcunque enim quoſdam hoc modo affectos pluribus annis vitam protraxiſſe noverim, ſemper tamen in ſtatu valetudinario, & phthiſico hærent.

Octavò: Ubi denique glandulæ iſtæ pulmonum tumefactæ inflammari, & in Apoſtemata migrare cœperint, unà cum collectione purulentæ materiæ propriis cyſtidibus incluſæ, ſive naturam referant ſteatomatis, ſive meliceridis, ſive cujuſcunque alterius ejuſmodi tumoris, (quæ quidem varietas à variante ſeri ſanguinis genio oritur, uti poſthàc dicturi ſumus,) tunc Phthiſis confirmari, & in lethalem evadere incipit, undè novum ſymptomatum funeſtorum agmen ſtatim ſubſequitur; quæ ſunt *Phthiſeos confirmatæ* diagnoſtica, de quibus uberiùs diſſerere mox properabimus, ubi aliquid de duobus reliquis Phthiſeos incipientis ſignis, *Febre* ſcilicet & *Tabe* ſtrictìm notaverimus.

Secundum pathognomonicum ſignum incipientis Phthiſeos eſt *Febris*, quæ quidem, aliquo ſaltem gradu, primum hujus morbi inſultum comitatur, unà cum appetitûs dejectione, aliquali ſiti, urinâ quadantenùs rubrâ, accelerato pulſu, vigiliis, calore partium, præcipuè extremarum, atque aliis ejuſmodi ſymptomatis. Atque hoc pacto tuſſis phthiſica à communi catarrho ferè ſemper dignoſci poteſt.

Hæc quidem febris in ſcorbuticis, & phlegmaticis principio morbi valdè mitis eſt; Aliqualis tamen præternaturalis calor, præcipuè verò in volis manuum, & plantis pedum, unà cum pulsûs celeritate & nonnunquam etiam genarum rubore fixo (adhibitâ magnâ attentione) præſertim verò à cibo diſcerni poteſt. Eſt autem hæc febris merè hectica, atque eodem tenore ferè ſemper manens, utpotè à partibus ſolidis, & ſanguinis diatheſi procedens, idque ob colliquationem ſeroſam maſſæ ſanguineæ, à fermento acido, vel acri in eadem hoſpitante, atque eam perpetuò agitante effectam. Verum quidem eſt febrem hanc, temporis progreſſu, à continuâ pulmonum agitatione, eorúmque per tuſſim calefactione, & vigiliis indè natis, plurimùm augeri; uti etiam ab inflammatoriæ, & putridæ febris ſuperinductione, à tuberculorum pulmonarium inflammatione, & inſequentibus Apoſtematis ortæ: De quibus inter ſigna Phthiſeos confirmatæ diagnoſtica mox uberiùs diſſeremus.

Tertium diagnoſticum ſignum incipientis Phthiſeos eſt Tabes, ſive conſumptio partium muſculoſarum, quæ in morbi principio eſt valdè lenta, & ferè inſenſibilis (magis flacceſcentibus quàm conſumptis jam partibus) uſque dùm à Tuberculorum inflammatione, vel ab apoſtematis, vel ab alio aliquo accidenti, febris etiam inflammatoria, vel putrida accedat hecticæ; atque tunc, novâ febre non tantùm appetitum, & digeſtionem proſternente; verùm etiam ſuccum nutritium ulteriùs liquefaciente, & è ſanguine purgante, præcipiti greſſu jam Tabes ruit, adeò ut æger intra paucas hebdomadas faciem Hippocraticam præ ſe ferat. A quo tempore diagnoſtica ſigna Phthiſeos confirmatæ apparent, de quibus jam dicturi ſumus.

CAPUT IV.

De ſignis Pathognomonicis Phthiſeos pulmonaris confirmatæ.

Signa Pathognomonica Phthiſeos confirmatæ ſunt, *nova febris*, hecticæ ſuperinducta, eáque primùm *Peripneumonica*, & continua, dein *Putrida*, & *intermittens*; atque ulterior ſanguinis *colliquatio* jam indè immensè aucta, ſeſe per immanes ſudores, tuſſim catarrhalem, Diarrhœam, Hydropem, Aphthas, & peculiarem gutturis dolorem inter deglutiendum prodens. A quibus æger tandem in ultimum maraſmi gradum redactus, pro phthiſico deplorato *à lippis ipſis, & tonſoribus* habetur. De quibus omnibus ſignis ſpeciatìm, licèt ſtrictìm, obſervationes noſtras ſubnectere lubet.

Et primùm de febre *Peripneumonicâ*, ſeu *Inflammatoriâ*. Hæc febris à tuberculorum pulmonarium inflammatione ortum ſuum ducit, quoties ſcilicet à percepto frigore, liberali liquorum ſpirituoſorum potatione, nimiis exercitiis, vel ab alio aliquo ejuſmodi accidenti, quod ſanguinem, agitando, nimis calidum reddat, vel quidem à nimiâ toni glandularum diſtenſione, vel à peculiari quâdam humoris in cyſtidibus contenti in maturationem diſpoſitione, tubercula iſta pulmonaria, unum, vel ampliùs, inflammari contingit, febris iſta (quam ritè vocare ſoleo *Peripneumonicam*, ſeu *Inflammatoriam*) non poteſt non caput ſuum erigere, idque difficili reſpiratione, (expectoratione jam ſuppreſsâ, urgente tamen tuſſi) & non raró dolore etiam laterali, ſiti, jactatione, vigiliis, intenſo & continuo calore, atque aliis febris Peripneumonicæ ſymptomatis ſtipata. Ex quâ æger, perpetuò ferè, durante ſcilicet ejus vigore, lecto affigitur, & non raró etiam lethaliter decumbit.

Et quidem Febris iſta omninò tractanda eſt, veluti cæteræ febres Peripneumonicæ, tenuiſſimâ ſcilicet diætâ, medicaminum thoracicorum, & expectorantium copiâ, externâ fotuum, & linimentorum anodynorum applicatione, *Perlatis*, & temperantibus *Julapiis*, ſuper omnia verò, venæſectione, eâque ſatis tempeſtivè, frequenter, & copiosè adhibitâ, utut macilentus, & tabidus fuerit æger. Hoc enim modo fatalis hujus febris eventus unicè præcaveri poſſit. Sanguine enim ſatis tempeſtivâ, & copioſâ venæſectione jam ventilato, inflammationis fomes tollitur, & flamma in glandulis tumefactis accenſa æquè facilè uno, vel altero die extinguitur. Verùm hoc neglecto, æger vel intra ſeptem dies peripneumonicè, unà cum funeſtis acutiſſimi hujus morbi ſymptomatis, è vivis tollitur, quod non raró à Medici, vel ipſius ægri, vel amicorum incuriâ, contingit; vel ſaltem, etſi magis chronicè, non minùs tamen fataliter perit, Apoſtemate inflammationi Tuberculi circa diem ſeptimum ſuccedente, atque indè hâc febre acutâ, & inflammatoriâ à putridâ intermittente, licèt chronicâ, æquè tamen fatali, & incurabili exceptâ.

Aliquandò (uti in Domino *Tibs* in vico dicto *Pater-noſter-Row*, & in quodam Mercatore in *Philpot-lane*) hujuſmodi febrem Peripneumonicam ſæpiùs

in anno recurrentem deprehendi, quoties ſcilicet novum aliquod tuberculum inflammari contigit, ſivè ex aliquâ evidenti causâ, ſivè à naturali ipſius tuberculi in maturationem diſpoſitione factum fuerit. Non enim omnes tumefactæ glandulæ eodem temporis puncto in inflammationem diſponuntur, ut mihi in cadavere Domini *Daviſon*, fatali, licèt chronicâ Phthiſi, è vivis ſublati, cultro anatomico ſubjecto evidenter patuit: In hujus enim mortui pulmonibus aliqua tubercula in Apoſtemata converſa; aliáque inflammata, atque alia denique cruda; & immatura eodem tempore reperta ſunt. Utplurimùm autem hujuſmodi Phthiſici, propter febrem Peripneumonicam ab alicujus novi tuberculi inflammatione ortam, vitam claudunt. Cujus febris extinctioni ægri vires à prioribus pugnis jam exantlatæ impares fiunt.

Sicuti hujus febris durationis menſura, ità etiam intenſionis & periculi, à tuberculi inflammatione, à quâ dependet, ſumenda eſt. Ubi enim primùm inflammatio vel ſponte ſuâ, vel arte ceſſat, hæc etiam febris ceſſat, licèt illi, quoties partem inflammatam in Apoſtema tranſire contingit, febris putrida intermittens à collecto pure ſuboriens, protinùs ſuccedat. Et generaliter loquendo, pro tumoris in purulentiam citiùs vel ſeriùs maturandi genio, febris ipſa Peripneumonica indè oriunda citiùs etiam vel ſeriùs curatur, & pro humoris malignitate, & tumorum inflammatorum magnitudine, & numero, magis vel minùs acuta, & fatalis evadit. Undè licèt iſta febris ſeptem dierum circuitu, utplurimùm, finiri ſoleat, (ſiquidem hoc ſpatio inflammati tumores in abſceſſus converti incipiunt) ſcrophuloſa tamen tubercula, ut lentè admodùm matureſcunt, ità febrem inflammatoriam, etiamſi ferè inſenſibilem, & minùs periculoſam, chronicam tamen, nullóque certo dierum ſpatio finitam ſuperinducunt. Quò acutior autem febris, eò brevior, quò mitior, eò magis chronica.

Secundò: De febre Phthiſicorum putridâ intermittente.

Ubi primùm autem hæc turbercula pulmonum inflammata in Apoſtemata migrare incipiunt (ſivè hoc à venæſectionis ſatis tempeſtivæ, vel copioſæ neglectu, ſeu à naturali tumorum diſpoſitione in putrefactionem) febris hæc inflammatoria in putridam intermittentem tranſmutatur. Cujus paroxyſmi, in principio, utplurimùm, nullum certum ordinem ſervant, rigore, & horrore ſæpiùs eodem die recurrentibus, ſicuti in puris confectione fieri ſolet. Ubi verò pus jam planè fuerit confectum, hæc febris typum quotidianæ, aliquandò etiam, licèt rariùs, tertianæ, imitatur; idque certo diei tempore, cum algore, & rigore incipiens, cum intenſo calore progrediens, atque adeò tandem in ſudores nocturnos profuſos, & colliquativos deſinens. Durante algore, & calore, tuſſis, & anhelitus, cum reliquis moleſtis ſymptomatis augentur: Durante verò ſudore, & remiſſione (tuſſi, & reliquis ſymptomatis jam minoratis) æger placidè dormit, vires recolligit, & ſibi, jam ſpe futuræ ſanitatis conceptâ, adblanditur. Atque hanc febrem putridam intermittentem, inter certiſſima ſigna pathognomonica Phthiſeos confirmatæ ſemper habere ſoleo, quippè quæ, ſicuti à pure in pulmonibus confecto ortum ducit, ità purulentiæ pulmonaris index eſt certiſſimus. Indéque provenit, quòd hæc febris putrida intermittens Phthiſin (quoties hunc mor-

bum fatalem eſſe contingit) in extremum uſque diem comitari ſoleat. Cujus paroxyſmi, cum colliquationibus indè provenientibus, magis, vel minùs intenſi, & protracti ſunt pro magnitudine, vel numero tuberculorum in Apoſtemata maturatorum. Nec quidem hæc febris ope *Corticis Peruviani*, *Antihectici Poterii*, vel cujuſvis aliûs medicamenti ſpecifici, (quorum vim in hoc caſu ſæpiſſimè ſum expertus) neque ullâ aliâ methodo (quantùm ſcio) radicitùs exſtirpari poteſt, niſi ulcus adeò fuerit benignum, ut medicaminum balſamicorum intùs exhibitorum ope ſanari, ipsáque ſanguinis maſſa (ubi febris fomes deliteſcit) in ſanum ſtatum, copioſo temperantium, atque alterantium uſu, reduci poſſit; vel ſaltem niſi Phthiſis ſit merè ſymptomatica, & ab alio morbo dependens, qui curationem perfectam ex uſu ſpecificorum admittere poſſit.

Secundum Phthiſeos confirmatæ ſignum pathognomonicum eſt colliquatio ſucci nutritii inſignis, & quotidiana, ejúſque è maſsâ ſanguinis excretio, ſeu extruſio continua, & copioſa per omnes portas à naturâ conceſſas; quo fit ut vel ſubitus virium collapſus, & maraſmus cum facie Hippocraticâ, brevì, paulatímque inſequantur. Fatendum quidem eſt Phthiſin ab ipſis morbi primordiis ſemper aliqualem colliquationem habere conjunctam, gradibúſque febris hecticæ, à quâ oritur, æquatam, quæ ſeſe ſudoribus nocturnis, diarrhœâ, vel aliquo alio modo prodit. Quæ colliquatio utut curatu ſit difficilis, quippè quæ ſæpiùs à febre hecticâ incurabili dependeat, ſemper tamen eſt mitis, & Tabem admodùm ſegnem, minúſque ſenſibilem inducit, uſquedùm à tuberculorum pulmonarium inflammatione, atque ulceratione febris Peripneumonica, & dein putrida intermittens, priori hecticæ ſuperinducatur, atque aſſocietur. Et tùm quidem, ſicuti iſta febris, ita etiam colliquatio ab illâ orta, augetur. Sanguine enim, purulentis particulis ſibi à maturatis tuberculis in circulatione per pulmones communicatis, perpetuò jam contaminato. Natura ejuſmodi heterogeneis particulis in tantùm onuſta, atque preſſa, uti ampliùs eas ferre non poſſit, inſurgit contra, pugnámque (ſeu paroxyſmum febrilem) in earum extruſionem inſtituit, atque indies renovat. Cujus certaminis initio nimis anguſtata, ideò algore, & rigore afficitur; ubi verò primùm, recollectis jam viribus, prævalere incipit, ebullitionem, atque agitationem adeò inſignem in totâ ſanguinis maſsâ efficit, uti recens ſuccus nutritius in vaſa ſanguifera jam delatus non poſſit ampliùs ſeſe ſanguini adjungere; verùm per quaſvis corporis patentes partes, unà cum purulentis particulis, modo colliquativo, copioſè extruditur, atque foras ejicitur, unà cum magno virium diſpendio, corporíſque, hoc modo pabulo ſuo reſtaurativo continuò privati, emaciatione. Quóque vel majora, vel frequentiora fuerint ulcera, eò particulæ heterogeneæ copioſiores, uti præternaturale fermentum, ſanguini admiſcentur, eóque major eſt paroxyſmus febrilis, atque etiam copioſior colliquatio, magíſque præceps maraſmus.

I. Colliquatio iſta fit primùm per trachæam, & bronchia; quo tuſſis, quæ initio fuerat arida, jam redditur egregiè catarrhalis, præcipuè verò in febrilis paroxyſmi declinatione; Quo tempore magna copia non tantùm

crudi ichoris, verùm etiam concocti phlegmatis, ejúſque vel purulenti, vel puri ſimilis, & coloris varii, è pulmonibus per tuſſim rejicitur, uſquedùm tota ſanguinis maſſa, expulſo jam heterogeneo iſto & purulento fermento, in ſtatum quietis paulatim deferbuerit. Quæ quidem quies eouſque durat, donec haſce infidas, atque incertas inducias ab aliquo novo paroxyſmo interrumpi contingat.

II. Colliquatio iſta fit etiam per poros cutis, in immenſis, & colliquativis ſudoribus.

Siquidem ſudores iſti gradu quidem differunt, pro vario ſcilicet colliquationis ſanguinis, & paroxyſmi febrilis præcedentis, eámque cauſantis gradu. Sudores enim in febris putridæ declinatione ſemper invadunt, poſt mediam ſcilicet noctem. Hæc enim febris, (ſivè tertiana, ſivè quotidiana fuerit) ſemper more aliarum febrium intermittentium certo diei tempore (nimirùm vel circa, vel paulò poſt meridiem) unà cum algore manifeſto invadit; dein verò per horas aliquot progrediendo unà cum intenſo calore, ſiti, inquietudine, vomitu, anhelitu, continuâ, atroci, atque immani tuſſi, vigiliis, imò aliquandò etiam deliriis, & inſigni genarum rubore, à pulmonum, & hypochondriorum oppreſſione provenientibus: Tandem verò, circa mediam ſcilicet noctem, immenſis, & colliquativis ſudoribus terminatur. Quo tempore æger placidum ſomnum capit, ſine anhelitu ſpirat, & concoctum phlegma copiosè abſque ulla vel difficultate, vel labore per tuſſim rejicit, omnibus febris ſymptomatis jam ſuâ ſponte, & ſimul ceſſantibus: Siquidem colliquati ſeri rivulus jam à pulmonibus in poros cutis divertitur, atque derivatur. Quo æger per matutinas horas in ſtatum ἀπυρεξίας, cum miti calore, pulsúque debili reduci videtur, uſquedùm hæc fraudulenta pax novi alicujus paroxyſmi inſultu denuò rumpatur. Atque ab iſtis remiſſionibus accidere ſolet, quòd hujuſmodi Phthiſici, etiam ab adſtantibus pro deploratis habiti, ſibi ipſis de futura ſanitate egregiè adulentur, adeò ut qui veſpertinis horis, non aliud quàm fatale prognoſticon de ſeſe habere conſueverant, ſequentibus tamen matutinis ſemper animum erigant, & ſpem longæ vitæ ſibi vanè concipiant.

Verum quidem eſt, iſtos colliquativos ſudores, magnum ſucci nutritii diſpendium facientes, ægrum in præcipitem Tabem, ſeu maraſmum conjicere ſolere. Nihil tamen levamimis, vel emolumenti à violenta eorum ſuppreſſione, vel mutatione aëris, vel intempeſtivâ è lecto ſurrectione ægro exſpectandum eſt: (quod experientiâ ſæpiùs vidi comprobatum.) Sanguis enim indè excandeſcens non minùs eò colliqueſcit, his verò colliquati ſeri portis jam arte occluſis, nova quædam repagula ad ſarcinam hanc moleſtam aliàs deferendam (etſi forſan paulò incommodiùs) à naturâ ſtatim reſerantur; eáque vel in cavitatem thoracis, undè Hydrops pectoris cum incremento tuſſis, & dyſpnœâ intolerabili inſequitur; vel in cavitatem abdominis, inferioréſque artus, ſub formâ Aſcitis; vel etiam per glandulas inteſtinorum, undè vehemens diarrhœa, & magis, quàm ſudores ipſi, colliquativa, oritur: Imò etiam (ſi ſerum jam colliquatum fuerit acre) vel ipſa dyſenteria horrendis Inteſtinorum ſpaſmis ſtipata, quæ omnia antidyſente-

rica medicamenta ſuperat ; ſicuti in deplorato caſu Domini *Lechmere* expertus ſum, atque aliorum etiam Phthiſicorum, qui ab iſto ſymptomate vel in ultimum maraſmi gradum, cum Hippocratica facie conjecti, non minùs citò, quàm miſerè vitam finiêrunt. Verùm iſto ſermonis filo in reliqua Phthiſeos confirmatæ diagnoſtica inſperatò feror, de quibus etiam eſt breviter aliquid dicendum.

III. Colliquatio iſta (ubi primùm Phthiſis ad ſtatum confirmatum jam pervenit) haud rarò fit per inteſtinorum glandulas, ſub ſpecie diarrhœæ ſeroſæ, vel etiam dyſenteriæ. Sanguis enim, cùm in hoc colliquativo ſtatu, ob calorem, & acrimoniam præternaturalem, novum ſuccum nutritium ſibi aſſimilare, & ſolidis partibus adunire non poteſt, eum, ut inutile pondus, etiam per has glandulas, detrudere atque excernere frequenter molitur. Verùm natura eliminationem hoſtis ſui per hanc portam non ſolet tentare, niſi ubi vel ex incuriâ, vel induſtriâ, via Regia per poros cutis occluditur, vel ſaltem, ubi hæc unica porta, ob colliquationis ſcilicet magnitudinem, naturæ poſtulatis non reſpondet. Ideóque diarrhœa haud immeritò inter ultima, & funeſta Phthiſeos confirmatæ diagnoſtica utplurimùm habenda eſt. Excepto enim unico Phthiſicorum Scorbuticorum caſu, qui ſemper in ſeroſas colliquationes per inteſtinorum ſcilicet, & ſalivæ glandulas, proclives ſunt, diarrhœa non adeò multùm ante diem fatalem accedere ſolet Phthiſi. Sicuti enim extremi naturæ incendii indicium eſt, ità ulteriorem ejus ruinam, mirum in modum accelerat, & promovet.

Diarrhœa iſta aliquandò mitis eſt ; quippè quæ ſemper ſe habet pari ratione cum præſenti colliqueſcentis ſanguinis ſtatu, in aliis verò violenta eſt, & diſcruciantibus torminibus conjuncta, quæ neque opiatis, neque aliis medicamentis adſtringentibus parere ſolet ; vel ſaltem à minimo frigore percepto, vel cereviſiæ hauſtu, vel medicamentorum opiatorum omiſſione recidivatur. Et quidem, quamdiù diarrhœa tantummodò vi narcoticâ medicamentorum ſupprimitur, dyſpnœa ſuffocativa, hydrops, vel alia pariter moleſta, ac periculoſa ſuboriri ſolent. Siquidem, ſanguine in ſtatum colliquativum irreparabilem, atque incurabilem ſenſim jam redacto, ſuccus nutritius crudus continuò in maſsâ ſanguineâ circumactus, unâ portâ jam occluſâ, aliam, eámque forſan cum majori ægri detrimento, & moleſtiâ, invenit.

IV. Ubi verò, in hoc colliquativo ſanguinis ſtatu, Chylus nutritius jam effœtus per cutaneas glandulas, ab ambientis aëris frigore conſtrictas, vel per glandulas inteſtinales à nimio opiatorum uſu jam occluſas, convenientem exitum, non reperit, Hydrops Thoracis, vel etiam Abdominis, atque artuum inferiorum ſuboriri ſolet : Imò tumor œdematoſus totius habitûs corporis, ſi in prædictas corporis cavitates, atque in artus inferiores, vel arte, vel aliquâ fortunâ præcludatur via. Et quidem Hydrops Phthiſicus, cujuſcunque generis tandem fuerit, inter ſigna non tantùm confirmatæ, verùm etiam deploratæ, & incurabilis Phthiſeos, habendus eſt. Idque non tantùm quoniam maximum ſanguinis incendium, ſtatúmque ejus ſummè colliquativum indicat ; verùm etiam, quoniam æger, præ nimiâ virium

imbecillitate, ſufficientem extravaſati ſeri evacuationem per hydragoga tolerare non poteſt. Diuretica autem hìc planè nullius ſunt usûs, quoniam vel eorum validiſſima urinæ fluxum promovere non poſſunt, verùm magis ſanguinem ulteriùs attenuando, & calefaciendo, majorem ei colliquationem infert: Undè, in incrementum Hydropis, major, atque citatior lymphæ fluxus in corporis cavitates, atque artus, ubi datur via, efficitur.

V. Denique, in hac univerſali colliquatione, Natura haud multùm ante fatalem diem ſuccumbens, ſerum, ſivè ſuccum particulis morbidis, & purulentis ſaturatum per tonſillas, cæteráſque glandulas in gutture ſitas, uti etiam per ductus oris ſalivales propellere ſatagit. Undè duo nova ſymptomata, eáque ſatis moleſta oriri ſolent; ardor ſcilicet inſignis circa tonſillas, & partes deglutitioni inſervientes. Quo fit ut æger vix quicquam, niſi cum gravi dolore, deglutire poſſit. Quod ſymptoma à levi harum partium inflammatione, eáque non tantùm perpetuâ earum per tuſſim agitatione, & frigore externo effectâ; verùm etiam continuâ ſeri febrilis, & puris acris exſpuitione provenire ſolet.

Secundò: aphthæ diuturnæ, & moleſtæ toto ore diſperſæ, quæ à morbido ſalivæ ſtatu originem ducunt: Præcipuè verò, ſi ſolita diarrhœa opiatis, & conſtringentibus medicamentis violenter fuerit ſuppreſſa. Hinc enim Natura (ſolitâ portâ jam occluſâ) hoſtem per ductus ſalivales, licèt incaſsùm, propellere conatur. Quo fit quòd, à morbidi ſcilicet & febrilis ſeri per oris glanduloſam tunicam excreti acrimoniâ, partes oris iſto acri humore imbutas inflammari, atque exulcerari contingit. Quæ quidem cauſa eſt continens hujus ſymptomatis, quod utut fuerit moleſtum, medicatricem tamen vim tam artis, quàm naturæ planè reſpuit, quoniam penus ejus, ſivè fomes, in maſsâ ſanguinis reconditus conſumi non poteſt.

Tertiò: A colliquatione iſtâ univerſali, per quaſcunque corporis portas ea factâ fuerit, quàm citiſſimè Maraſmus unà cum facie Hippocratica induci ſolet, quæ quidem conſumptio eſt penè totalis muſculoſæ carnis, ob defectum novi ſucci nutritii, qui adhærendo partibus ſolidis, continuam earum impenſam reparare poſſit. Et cùm res hùc tandem venerit, conclamatum eſt de ægro. Ideóque hoc ſymptoma inter certiſſima ſigna non tantùm Phthiſeos confirmatæ, verùm etiam deploratæ, ab omnibus ſemper habitum eſt.

Præter hæc jam dicta diagnoſtica ſigna, forſitan non fuerit inutile obſervationes etiam noſtras de pulſu, urinâ, & ſputo, in variis hujus herculei morbi gradibus ſubnectere.

Atque primò de Pulſu: Incipiente Tabe, dum nulla febris præter hecticam adfuerit, præternaturalis calor ſicuti continuus eſt, & mitis; ità etiam pulſus, pro gradu febris, aliquatenùs celerior eſt quàm par ſit; ferè tamen ſemper eundem tenorem ſervat, niſi quòd à cibo, ut calor febrilis, ità etiam pulsûs celeritas faciliùs ſentiatur. Et quidem nonnulli Phthiſici frigidiores, & phlegmatici, nullo alio tempore, vel pulsûs, vel temperamenti errorem ſentire ſolent. Ubi verò primùm febris peripneumonica invaſerit, pulſus, ſicuti in aliis peripneumoniis accidere ſolet, non tantùm eſt velox, verùm etiam durus, & fortis, imò etiam ſerratilis. Licèt aliquandò, præ

doloris ſpaſmodici à tuberculis inflammatis effecti urgentiâ, non rarum ſit pulſum debilem, unà cum partium extremarum frigiditate, pro tempore, obſervare, quæ vel expertiſſimi Medici ſagacitatem, quoad venæſectionis ſcilicet præſcriptionem, exercere poſſint. Sicuti enim ſubtractio ſanguinis ſubitam ruinam affert, quoties ſcilicet pulsûs debilitas, & extremorum frigiditas ab habituali virium dejectione procedant: Ità venæſectio, minuendo inflammationem, pulſum fortiorem reddit, calorémque extremis miniſtrat, quoties hæc debilitas à dolorifico pulmonum ſpaſmo, inflammatione tantùm effecto, accidentaliter provenit, quæ venæſectione non raró inſtanter relevatur.

Ubi verò, progreſſu morbi febris putrida intermittens, à pulmonum purulentiâ, ſupervenit, pulſus eſt admodùm varius; manè ſcilicet citra paroxyſmum, aliquatenùs celer, & debilis; celer à diſpoſitione ſanguinis hecticè febrili; debilis verò ab exhauſto, & depauperato jam totius corporis habitu, præ reparationis defectu ex alimento debito ſufficienti miniſtrandæ: In paroxyſmo verò eſt celer, & fortis; celer à febre hecticâ, fortis à præſenti orgaſmo, ſivè præternaturali ſanguinis agitatione. Ingruente verò ſudore, unà cum celeritate præternaturali, etiam pulsûs robur ſenſim minoratur, uſquedùm vires à paroxyſmo ſequenti redintegrentur.

Secundò: Urina, primo hujus morbi inſultu, eſt pro gradu febris hecticæ aliquatenùs parca, & ſubrubra; atque jam expoſita aëri (utpotè plus ſatis partibus chyloſis plena) turbida, & aliquantùm præcipitata. Ubi verò tubercula jam inflammari cœperunt, intensè rubra eſt, & flammea. Ubi verò primùm febris putrida, ab iſtorum Tuberculorum Apoſtematis inflammationem jam excipientibus, ſuperinducitur, rubra eſt, ſicuti in febribus intermittentibus accidere ſolet, & contentis plena, & tandem frigori externo expoſita, ſedimentum farinaceum album, aliquandò etiam ſubrubrum deponit; ſiquidem ſanguis, in hoc colliquativo ſtatu, ſuccum nutritium per glandulas Renales, æquè ac per alias ſecernit. Licèt ſit fatendum ſcorbuticos, & hypochondriacos Phthiſicos, præcipuè verò, ubi genus nervoſum afficitur, vel à vini Gallici, vel aliorum diureticorum potatione, urinam aqueam, tenuem, & pallidam, in intervallis, copiosè excernere; quæ ſtatim ab urinâ rubrâ, & contentis ſaturatâ excipitur.

Tertiò: Sputum Phthiſicorum principio (ubi ſcilicet pulmonum infarctio jam primam anſam præbet) eſt copioſum, nunc crudum, nunc concoctum, uti in catarrho communi eſſe ſolet. Aliàs eſt tenue, & aquoſum, utpotè pro parte maximâ (dum tuſſis ſcilicet eſt arida) è glandulis ſalivalibus, nimiâ earum per tuſſim agitatione, excretum, præterquàm perpaucum viſcidum phlegma, quod è tonſillis ſolet exſcreari. Morbi verò progreſſu, præcipuè autem ubi vel à ſomno, vel opiatorum uſu concoctum fuerit, cineritii, vel flavi, vel æruginoſi coloris eſt; qualem, in catarrhi declinatione, naſi, vel trachææ glandulis coctionem jam primùm admittit. Poſtquam verò exulcerantur pulmones, ſi materia purulenta in propriâ cyſtide jam non contenta, in bronchia excernatur, ſputum verè purulentum eſt, & fœtidum, & ali-

quandò etiam ſanguinis ſtriis commixtum, quale è veteribus, & ſordidis ulceribus excerni ſolet.

Verùm ſputum hoc purulentum à flavo, vel æruginoſo colore non eſt judicandum. Hujuſmodi enim colorem ſerum non tantùm è pulmonum, verùm etiam è naſi, glandulis excretum, in catarrhi declinatione, acquirit, ubi primùm ſcilicet coctionem admittit. Neque ſputum ſtatim pro purulento habendum eſt, ob ejus ſubſidentiam, vel diſſolutionem in aquâ calidâ. Sputum enim Scorbuticorum utpotè ſale ſaturatum, atque indè glutinoſum, & ponderoſum, in aquâ calidâ diſſolvi ſolet, licet pulmones ſint ſarti tecti. Verùm autem pus tribus hiſce ſignis dignoſci poteſt. *Primò*: Nares odore fœtido afficit. *Secundò*: Licèt quadantenùs craſſum, nullo tamen modo glutinoſum, ſed fluidum, & fibrillis privatum eſt. *Tertiò*: Varii eſt coloris, ſcilicet flavi, æruginoſi, &c. utplurimùm autem cineritii, & ſubnigri.

CAPUT V.

De differentiis Phthiſeos Pulmonaris originalis.

FAcile eſſet hoc loco plures diſtinctiones Phthiſeos pulmonaris, eáſque vel quotidianâ experientiâ comprobatas proferre; earum tamen mentionem, quoniam nihil lucis ad veram ideam hujus morbi in genere formandam afferunt, neque quicquam in clariorem, & magis diſtinctam generalium προγνωστικῶν, & indicationum curativarum notitiam conferunt, inpræſentiarum ſaltem, prætermiſſurus ſum. Eſt tamen una diſtinctio Phthiſeos pulmonaris, quæ eſt in acutam, & chronicam, ſine cujus notitiâ neceſſe eſt, uti Medicus, æquè in præſagiis proferendis, atque in indicationibus curativis dignoſcendis, ſæpiſſimè hallucinetur. Ideóque nemini abſonum videri debet, ſi hoc loco in ejus ampliorem explicationem breviter obſervationes noſtras ſubnectamus. Uti enim nonnullos hoc morbo è vivis intra ſpatium unius, vel ſaltem paucorum menſium ſublatos viderim, ità alios quamplurimos phthiſicâ labe graviter affectos, debitâ cautione, & curâ priùs habitâ, vitam, licèt valetudinariam, per plurimos annos protraxiſſe notavi, uti ex. gr. Dominum *Haither*, qui poſt curatam hæmoptoën, quâ, juvenili ætate, correptus fuerat, adhuc, ad annum ſcilicet quinquageſimum ſuperſtes vivit; licèt, toto hujus temporis decurſu, macilentus, tuſſiens, & ſæpiſſimè febricitans fuerit, atque à plurimis febribus putridis arte liberatus. Atque hoc modo Pater meus dilectiſſimus, & ipſe expertiſſimus Medicus, utut continuâ tuſſi, reſpiratione difficili, febribus putridis frequentioribus, levíque, etſi continuo caloris hectici gradu laborans, vitam tamen, licèt valetudinariam, hoc pacto à trigeſimo ad ſexageſimum ætatis annum protraxit; atque tandem, non à Phthiſi pulmonari (à qua per tres poſteriores vitæ ſuæ annos plùs quàm aliàs viſus eſt liberari) verùm à febre ſynocho putridâ Epidemicâ, quæ anno 1658. publicè per totam Angliam graſſabatur, è vivis ſublatus eſt. Idem in Uxore Domini *Daviſon*, Mercatoris Londinenſis, per ſpatium 15. anno-

rum

rum obſervavi, & in Mercatore quodam incolâ plateæ cujuſdam dictæ *Philpot-Lane*, qui tandem poſt plurimas inflammatorias febres ſæpiùs in anno leviſſimâ de causâ recurrentes, in ulcerationem pulmonum adeò inſignem incidit, uti ex ea, unà cum hydrope, aliiſque uſitatis Phthiſeos pulmonaris funeſtæ ſymptomatis, circa annum ætatis ſuæ ſexageſimum, ultimum diem clauderet. Plurimæ etiam aliæ hujuſmodi hiſtoriæ proferri poſſent, verùm brevitati inpræſentiarum conſulo. Quod ad hujus differentiæ cauſam attinet, videtur mihi provenire à differenti diatheſi ſanguinis, atque humoris tuberculis pulmonaribus ſuppeditati, pro variâ ejus dyſcraſiâ diverſi. Si enim pulmonum infarctio, atque tubercula exindè nata, præ peculiari quâdam ſanguinis dyſcraſiâ, ab humore aliquo maligno, cancroſo, vel gangrænoſo ortum ſuum ducant, (uti aliquandò accidiſſe memini) morbus non tantùm eſt proculdubiò lethalis, verùm etiam præceps, & peracutus, quíque paucorum menſium (forſan etiam hebdomadum) ſpatio ægrum è vivis tollat. Sin verò oriantur ab humore aliquo benigno, miti, frigido, atque inflammationi & putrefactioni minùs obnoxio, longiores induciæ, ærumnoſæ licèt vitæ, obtinentur. Sin verò maſſa induratis glandulis contenta (quod non rarò conſpicitur in nonnullis Scorbuticis, multò etiam magis in Scrophuloſis) ſit inflammationi, & putrefactioni vel non omninò, vel ſaltem tardiùs diſpoſita, Morbus eſt valdè chronicus, ægérque multos annos in ſtatu Phthiſico valetudinariè degens, aliquandò tandem aliquo alio morbo correptus funeſtum diem obit, uti ex inſtantiis jam anteà memoratis planiùs apparet. Quamdiù enim pulmones inferciuntur tantùm, vel tubercula exindè orta in ſtatu crudo manent, vita, utut ærumnoſa, in ſubitum tamen diſcrimen non ducitur, etſi pectoris oppreſſione, reſpiratione quadantenùs difficili, frequentíque tuſſi ſit vexata, quæ omnia ſymptomata, vel à minimo percepto frigore, aut admiſſo in diæta errore, augeri ſolent, idque unà cum febre erraticâ pro tempore ſuperinductâ. Aliquis etiam caloris hectici continui gradus in partibus ſolidis, præcipuè verò in volis manuum, & in plantis pedum, uti & genarum rubor, præſertim à cibo, & potatione vini ſentiri poſſit. Pulſus etiam aliquatenùs eſt celer, & nonnunquam intermittens, & appetitus inconſtans, atque utplurimùm debilis, ſaltem à percepto frigore. Adeſt etiam muſculoſæ carnis magis flaccedo, quàm manifeſta Tabes. Sputum aliquandò viſcidum eſt, & nigrum, vel cineritium, pro colore materiæ in glandulis tumefactis contentæ. Haud rarò etiam hæmoptoë, vel leviſſimâ de causâ ſæpiùs ſolet recurrere. Quæ quidem ſunt ſymptomata, ſeu diagnoſtica ſigna Phthiſeos pulmonaris lentæ, per quam licèt ut æger vitam, etiamſi valetudinariam, non rarò tamen longam trahat, etſi non ſit tutum ei liberum uſum vini, & ciborum, nullo delectu ſumptorum, aliorúmque in vitæ oblectationem conducentium indulgere, ſicuti cæteris fieri ſolet. Quamprimùm verò febris nova inflammatoria, vel putrida, & colliquativa ab horum tuberculorum inflammatione & Apoſtematis ſuperinducitur, omnia Phthiſeos confirmatæ, atque deploratæ ſymptomata inſequi ſolent, quæ ruinam magis, minúſve certam, & præcipitem, pro tumorum genio, magis, minúſve in inflammationem, atque in celerem ulcerationem

diſpoſitorum; afferunt. Atque hìc forſan erit operæ pretium obſervationes aliquot particulares ulteriùs ſubnectere. Ex gr.

Primò: Sicuti pro genio tumoris magis minúſve maligni, & in inflammationem, & ulcerationem diſpoſiti, febris inflammatoria, vel putrida indè orta magis, minúſve præceps, & periculoſa eſt; ità etiam Phthiſis magìs minúſve acuta, & incurabilis exindè naſcitur.

Secundò: Frequenter percepta frigora, inque diæta, exercitiis animíque pathematis, &c. ſæpiùs admiſſi errores, febres inflammatorias, atque putridas identidem recurrentes calori hectico ſuperinducendo, morbum hunc ad fatalem exitum celeriùs perducunt, eum acutum, imò vel acutiſſimum, reddendo, qui aliàs ſuo genio fuerat chronicus.

Tertiò: Phthiſis Juvenum in flore ætatis vigentium, dum ſanguinis calor adhuc eſt vividus, ideóque in fermentationem febrilem magis diſpoſitus, plerùmque eſt acuta. In ſenibus verò, ubi calor naturalis jam in declinatione eſt, magis chronica.

Quartò: Phthiſis à febribus, præcipuè autem peripneumonicis, vel ab ulcerum malignorum ſuppreſſione orta, eſt ferè ſemper acuta: à ſcrophuloſa autem, & ſcorbutica diatheſi dependens etiam in frigido, & phlegmatico temperamento, chronica eſt.

Quintò: In lentè phthiſicorum inflammatoriâ febre, omiſſio venæſectionis, vel ſaltem adminiſtratio ejus minùs parca, vel ſera, Phthiſin aliàs naturâ ſuâ lentam, peracutam, atque inſtanter lethalem reddit; ſiquidem partes pulmonum infarctæ, & induratæ jamdiù incaleſcentes, inflammari indè, atque putreſcere & exulcerari aptæ ſunt natæ.

CAPUT VI.

De prognoſticis phthiſeos pulmonaris originalis.

QUalis futurus ſit hujus morbi exitus, in variis ejus ſtadiis, ſeu gradibus, vel ipſi rationi, æquè ac experientiæ ex jam antedictis liquidò conſtat; atque idcircò, nos prognoſtica, utut multo uſu & experientiâ excogitata, more ſolito; hoc eſt è cathedra, & authorativè, non proponemus, niſi quatenùs rationis teſſerâ, & ex ipſius rei naturâ fuerint comprobata. Ex. gr.

Primò: Omnis Phthiſis pulmonaris originalis, ſtrictè loquendo, eſt chronica, licèt habitâ comparatione, una Phthiſis ſit alterâ magis præceps, eóque reſpectu dici poſſit acuta. Qualiſcunque verò ea ſit, curatu eſt ſemper admodùm difficilis, utpotè dependens à ſaburra humorum, & à minera in habitu corporis congeſtâ, quæ nullâ ſubitâ criſi (ſicuti febris, alíique morbi propriè acuti dicti) exantlari, ſeu depromi poſſit.

Secundò: In principio verò, dum pulmones inferciri tantùm contingit, imò in ſecundo morbi hujus gradu, ubi tubercula ex longa infarctione jam ſuccrevêrunt, dúmque cruda, & in inflammationem, atque ulcerationem minùs prona manent, Phthiſis curationem, æquè ac cæteri morbi, ad-

mittit, præcipuè autem verno tempore, quod huic curationi, propinquante jam ſole, egregiè conferre ſolet. Curationem dico, veram, vel ſaltem palliativam, pro tumoris genio, & præſenti ſanguinis ſtatu, à quo tumor magis, minúſve malignus, atque in inflammationem, & exulcerationem diſpoſitus oritur: Veram ſcilicet quoties hos tumores (utpotè paucos, & benignos) Arte Medicâ diſſolvi contingit: Palliativam verò uſquedum tumores iſti, vel medicamentorum balſamicorum, aliorúmque ejuſmodi ope, ab inflammatione, atque exulceratione præſervari poſſint. Quo fit ut æger, utcunque valetudinarius, & febribus vel quâvis levi de causâ obnoxius, muniis tamen ſolitis fungi potis eſt, vitámque non rarò ad provectam uſque ætatem protrahit. Atque adeò morbus iſte Herculeus, & inſanabilis audit, vel quoniam Medici, (quod haud rarò contingit) vel ex adulante morbi naturâ, vel ex ægri incuriâ, & parcimoniâ (cui nihil utplurimùm vilius eſſe ſolet, quàm ipſe ſibi) nimis ſerò conſuluntur; vel denique ex ignorantiâ Medici, qui veram ideam hujuſce morbi, in variis ejus ſtadiis, non comprehendens, ideò eum juſtis methodis tractare neſcit.

Tertiò: Phthiſis verò confirmata, unà cum febre putridâ ſuperinductâ, à pulmonum inflammatione, aut exulceratione effecta, rariſſimè perfectam curationem admittit. Verumtamen ſi pars pulmonum ulcerata parva ſit, & pus benignum, & propriâ cyſtide contentum, vita diligenti regimine, & medicaminum appropriatorum uſu per plures annos protrahi poſſit: æger tamen valetudinariè degit, & vel à leviſſima cauſa, febri putridæ obnoxius eſſe ſolet.

Quartò: Phthiſis confirmata, quò acutior, eò curatu difficilior eſt, utpotè à magis malignis tuberculis dependens, quam etiam major colliquatio, atque itidem citatior virium collapſus comitantur.

Quintò: Phthiſis hæreditaria, vel à mala thoracis conformatione orta, utplurimùm lethalis eſt, quia cauſa, quæ eam producit, extra Artis ſphæram poſita eſt.

Sextò: Phthiſis contagio contracta, præcipuè verò quoties id contagium originem à Phthiſi acuta, & mali moris ducit, aliis Phthiſibus, cæteris paribus, curatu difficilior eſt, & utplurimùm magis acuta, & lethalis.

Septimò: Phthiſis natu minorum, (utpotè magis acuta, & febri putridæ ocyùs inducendæ apta nata) curatu difficilior eſt, quàm ubi jam in ætatem provectiorem inciderit, in qua ſanguis, uti in accenſionem minùs diſponitur, ità tardiùs incendium, & ruinam non adeò præcipitem minatur, ac in flore ætatis, ubi omnia naturæ tentamina cum vigore fiunt.

Octavò: Phthiſis autumnali, vel hyberno tempore, utut diligenti regimine, & convenienti medicaminum uſu relevetur, nunquàm tamen ſine verni aëris, & appropinquantis ſolis beneficio perfectè curari poteſt. Siquidem ut hoc veſiculoſum parenchyma continuò ferè ab aëre penetratur, & in ultimis receſſibus, perpetuâ novi aëris per reſpirationem intùs atque foras acti ſucceſſione, naturæ lege, diſtenditur, ità præſens aëris ſtatus non poteſt non eſſe maximi momenti, quandò hujus affectûs curationem vel præpediat, vel promoveat, prout vel ſalubriter ſiccus, atque tepidus, vel morbidè fri-

gidus, & nebuloſus comperitur. Adeò ut debita aëris conſtitutio non ſolùm malè affectorum pulmonum præſervationi; verùm etiam curationi magis conferat, quàm vel ſpecioſiſſima medicamentorum congeries, quæ non adeò continuò, vel pari copiâ, in ſanguinem, & affectam partem ingeri poſſunt, atque aër ſolet. Ideóque curatio Phthiſeos tempore hyberno, & autumnali, fruſtrà exſpectari ſolet, dum ſcilicet ſtatus aëris inſalubriter frigidus, craſſus, atque humidus morbum magis continuò promovet, quàm vel aptiſſimorum medicaminum apparatus ei poſſit obſiſtere, acie ſcilicet potentiſſimorum remediorum hoc ritu, per incommodũ aëris ſtatum vehementẽ obtusâ & debilitatâ.

Nonò: Omnis putrida febris licèt ea merè ex accidenti catarrho, vel percepto frigore proveniat, calefaciendo pulmones, Phthiſin vehementer promovet; præcipuè verò ſi initio omittatur venæſectio.

Decimò: Phthiſis pulmonaris originalis plerumque curatu difficilior eſt, quàm ſymptomatica, quia hæc non tam ex habitu corporis, quàm ex accidenti oriri videtur; neque raro morbus originalis, à quo ortum ſuum ducit, facilem curationem admittit. Licèt ſit fatendum, quòd, quoties Phthiſin à peripneumonia, vel aliquo alio morbo pectoris malè curato, vel ab antiquis ulceribus externis exſiccatis, aut internis ſcatentibus, oriri contingat, eam curare inter difficillima ſit.

Undecimò: Omnis Phthiſis recrudeſcere ſolet; & qui ſemel fuit phthiſicus, niſi accuratiſſimum regimen adhibeatur, vel à leviſſimâ causâ in eundem ſtatum redit. Siquidem non tantùm pulmones priori morbi inſultu jam labefactati novæ impreſſionis eò magis ſunt ſuſceptibiles; verùm etiam vehementior proclivitas, atque diſpoſitio in hunc morbum, ex ipſius corporis habitu, in his quàm in aliis comperitur. Quinimò vel à perfectiſſima curatione Phthiſeos fas eſt aliqua cruda tubercula adhuc deliteſcentia ſuſpicari, quæ tandem ex frequenter oblatâ occaſione inflammari, atque uſque ad exulceratum apoſtema maturari poſſint.

Duodecimò: Quò citiùs curatio Phthiſeos initur, eò meliùs ſuccedere ſolet; indéque præcipuè hic morbus lethalis evadit, quòd nimis ſerò conſulatur Medicus; ope noſtrâ haud raro eouſque neglectâ donec æger omnium evacuationum, atque plurimorum aliorum medicamentorum, huic curationi admodùm neceſſariorum, incapax fiat.

CAPUT VII.

De Indicationibus curativis Phthiſeos pulmonaris originalis.

IN primo hujus morbi limine, dum pulmones ſcilicet inferciuntur tantùm, & conſentiente totius corporis habitu, chylo effœto oppleti, atque obſtructi, hecticè incaleſcunt, copioſúmque ſerum exſpuentes, (quod in Phthiſi à catarrho, pérque perceptum frigus ortâ, ubi corpus ſcilicet ità prædiſpoſitum fuerit, haud raro accidere ſolet, & quidem longo tempore durare priuſquàm tubercula unà cum arida tuſſi indè proveniente ſuccreſcant;) planè indicatur.

Primò : Accenſam diatheſin ſpirituum, conciliando animum quietum atque hilarem eſſe demulcendam, maſsámque ſanguinis in ſtatum acrem, atque hecticum ſensìm jam redactam, medicamentis alterantibus copioſè exhibitis emendandam. In quem cenſum redigenda non tantùm *lactea diæta*, *aquæ minerales Chalybeatæ*, & medicamenta vulgò dicta *pulmonaria*, utpotè lenientia, & mucilaginoſa, atque eò humorum acrimoniam obtundentia, verùm etiam *Balſamica*, *& Specifica*, quæ reſpectum ad ægri idioſyncraſiam habent. Hujuſmodi verò remedia copioſè deglutienda ſunt, adeóque (quantùm poteſt fieri) more diætæ exhibenda, atque in eorum uſu longo tempore perſiſtendum : Siquidem acris, & morbidus humorum ſtatus paulatìm contractus, non ſine longo & copioſo medicaminum appropriatorum uſu emendatur.

Secundò : Saburram effœti, & morbidi humoris in habitu corporis deliteſcentis, aptis medicamentis, uti *emeticis*, *catharticis*, *diureticis*, & *diaphoreticis* leniter evacuandam. Verùm omnimoda cautela in hujuſmodi remediorum delectu adhibenda eſt ; nempè ut ſint admodùm mitia, atque benigna, ne ſanguinem calefaciendo, & nimis agitando, atque eò in ſtatum colliquativum, & ſeroſum ulteriùs reducendo, ex accidenti promoveant morbum.

Tertiò : Obſtructiones eſſe removendas, tonúmque partium, præſertìm pulmonum, ab humoribus imbibitis debilitatorum & in ſpaſmodicam contractionem diſpoſitorum, confirmandum ex uſu *Chalybis*, vel arte, vel naturâ parati, medicaminum *Balſamicorum*, aëris prudenter electi, *Salium volatilium*, aliorúmque hujuſmodi.

Quartò : Hecticum, & colliquativum calorem, ſeu catarrhalem ſanguinis ſtatum impediendum, vel ſaltem minuendum tempeſtivâ, & copioſâ venæſectione ; quæ utcunque aliquandò in confirmata Phthiſi ſit noxia, in incipiente tamen plurimùm prodeſt : Nullúſque dubito quin, ab ejus omiſſione, vel nimis parcâ celebratione, in morbi primordiis, tubercula utplurimùm ortum ſuum ducant, quo Phthiſis in ſecundum, & magis lethalem gradum ſtatim præcipitari ſolet.

Quintò : Affectæ parti, ſcilicet pulmonibus, totis viribus proſpiciendum, ſeri catarrhoſi in eos continuò influentis concoctionem (quantùm fieri poteſt) maturando ; quo ipſa moleſta tuſſis, unà cum ejus cauſa, penitùs tollatur. Quod fit non tantùm medicamentis alterantibus, & mucilaginoſis, pulmonaribus vulgò dictis, (quæ copioſè ingeſta, ſanguinis & humorum diatheſin leniendo, ulteriorem eorum colliquationem atque calorem ſiſtunt, quò minorato jam novo eorum influxu, pulmonibus jam impacti humores, à naturali partis calore, faciliùs & citiùs concoqui poſſunt :) Verùm etiam leniter evacuantibus, quæ, humores à pulmonibus divertendo, ob jam memoratam rationem, in celeriorem eorum, qui jam antè fuerant collecti, concoctionem plurimùm conducunt : ſuper omnia verò prudenti & alternativo uſu abſtergentium, & incidentium medicaminum, prout uſus fuerit. Sicuti enim incraſſantia, atque opiata prudenter exhibita, humoris novi in pulmones influxum inhibendo, pro tempore ſaltem, impacti jam humoris concoctionem multùm promovent ; ità etiam pulmonibus quietem à tuſſi conciliando, ipſi pulmones, eorum tono jam minùs

diſtento, vires naturales recuperantes, plurimùm confortantur. Verùm ex oleoſorum, & lubricantium uſu impacti, & concocti humores faciliùs per expectorationem rejiciuntur. Et, ſi eos in coctione plus ſatis indureſcere, & glutinoſos fieri contingat, incidentium, & abſtergentium ope egeri poſſunt, abſque ingenti illo conatu, qui, ſi contingat, novum crudæ lymphæ fluxum, eúmque ſatis moleſtum, è trachææ, & pulmonum glandulis, per modum ſuctionis excitare poſſit.

In ſecundo morbi hujus gradu, ubi primùm ſcilicet tubercula in pulmonibus fiunt, cum arida, & moleſta tuſſi, & quamdiù illa manent cruda abſque ulla inſigni inflammatione, & exulceratione, indicationes ſunt ferè eædem, quæ priùs, niſi quòd pro gradu caloris hectici aucto, diligentiùs inſiſtendum ſit prælargo uſui alterantium; pro virium autem debilitate, & colliquatione humorum auctâ, cujuſvis generis evacuationes parciùs ſunt celebrandæ; ſpeciatim verò, uſu *Balſamicorum*, *Chalybeatorum*, *Antiſcorbuticorum*, *Millepedum*, aliorúmque ejuſmodi, tumorum iſtorum diſſolutio ſummis viribus tentanda eſt.

Ubi primùm autem per inflammationem, & maturationem tuberculorum, tandem ad ultimum, & utplurimùm funeſtum confirmatæ Phthiſeos ſtadium deventum fuerit, (quod ſeſe immenſo colliquationis incremento, & novæ febris non tantùm inflammatoriæ, ſeu peripneumonicæ; verùm etiam putridæ intermittentis acceſſione ſolet prodere) ſtatim ſuboriuntur novæ Indicationes curativæ.

I. Ubi enim pulmones à tuberculorum inflammatione peripneumonicè afficiuntur, ſicuti tempeſtiva veneſæctio, ità etiam Julapia temperantia & cordialia, ad demulcendum ſanguinem, & vires reficiendas, diæta admodùm tenuis, copioſáque medicaminum pulmonarium (præcipuè autem oleoſorum, & mucilaginoſorum) ingeſtio, ad ſpaſmodicam pulmonum conſtrictionem vi ſuâ anodynâ tollendam,& ad phlegmatis eductionem,ſeu expectorationem è bronchiis infarctis facilitandam, & promovendam ſubindicantur.

Ubi primùm autem poſt tuberculorum inflammationem jam in ulcerationem faceſſentem, febrem peripneumonicam à putridâ intermittente immaniter colliquativâ excipi contingat, unà cum ſubita proſtratione virium; ſicuti ab iſta virium dejectione omnes evacuationes contraindicantur, ità etiam cordialium pulmonarium temperantium, opiatorum, lubricantium, & abſtergentium uſus ſubindicatur. Febris etiam putridæ eradicatio tentanda eſt, quæ utcunque à *corticis Peruviani* uſu infidas det inducias, nullam tamen curationem eradicativam abſque ulcerum ſanatione admittit, quod, ubi fuerint parva & benigna, non eſt prorsùs impoſſibile, ope ſcilicet convenientis diætæ, atque aëris medicaminúmque balſamicorum uſu. Utcunque id fit, colliquationis minorationem febrilis paroxyſmi mitigatione, & funeſtorum ſymptomatum à colliquatione undiquaque ortorum alleviationem moliri licet. De quibus in methodo curationis, calamo fuſiori, mox diſſerendum.

Primò: Cathartica, uti *Manna*, *Electuarium Lenitivum*, *Pulvis Hollandicus*, *Aloë Roſata*, *Pilulæ Maſtichinæ*, *è ſuccino*, *Alæphanginæ*, *Stomachicæ cum gummi*, *Pilulæ no-*

ſtræ ſtomachicæ magiſtrales (quarum prudenti uſu debitis intervallis, Pater meus dilectiſſimus, atque idem Medicus experientiſſimus, per ſpatium triginta annorum, ad ſenectutem uſque vitam ſuam, licèt Phthiſico & valetudinario ſtatu, provexit. Quarum deſcriptionem, è ſuo autographo, in bonum publicum depromere lubet.

℞ *Aloës puriſſ.* ℥. *j. myrrh. optim. maſtich.* an. ℥. ß. *cinnamom. croc.* an. ʒ. *ij. Caryoph. abſinth. Rom. roſ. rubr. nuc. moſch. macis, calam. aromatic.* an. ʒ. *j. rhabard. ſelect.* ʒ. *ij. galang. ſchœnanth. ſantal. citrin. lign. Aloës, cardamom. minor.* an. ʒ. ß. *Moſchi Oriental. gr. iv. cum Syr. Abſinth. q. ſ. M. F. maſſa Pilularis ſ. Artem.*

Item Aquæ *minerales purgantes*, & ſummatìm loquendo, omnia cathartica mitiora, quæ ventriculo, & nervis ſunt grata, & quæ quàm minimam effer-veſcentiam in ſanguine, & ſpiritibus concitant, hìc etiam uſui ſunt.

Huic cenſui vomitoria etiam referenda ſunt, veluti *Mel Scylliticum*, atque in principio Phthiſeos, præſertim crapuloſæ, *Vinum benedictum*.

Secundò: Diuretica, veluti *Aquæ minerales Chalybeatæ*, & *Catharticæ*, *Millepedæ crudæ*, & *præparatæ*, *ſemina* 4. *frigida majora*, *Terebinthina communis*, *Opobalſamum*, *Balſamum Tolutanum*, *Peruvianum*, & medicamenta compoſita ex his facta, uti *Balſamum Sulphuris Terebinthinatum*, & *Aniſatum*, *Syrupus Balſamicus* Doctoris Goddard, *ſimplex*, *& Anodynus*; *Radices Fœniculi*, *Petroſelini*, *Eryngii*, eæque vel *crudæ*, vel *condîtæ*, *Helenii*; *Semina malvæ*, & *Althææ*, *Fol. Plantagin. Baccæ Juniperi*, *Lauri*, *Grana Actes*; *Mel ſimplex*, *Violatum*; *Cancri fluviatiles*, *Syrupus Althææ*, *Amygdalæ dulc.* &c.

Tertiò: Diaphoretica, veluti *Rad. ſarſæ*, & *Chinæ in decoctis*, *Theriaca Andromach. Laudanum liquid.* & *ſolidum*, *Mithridatium*, *Confectio Alkermes*, *Crocus*, *Lign. Saſſafras*, *Guajaci*, *Santal. Citrin.* vel *rubr.*

Quartò: Pulmonaria. In quem cenſum referre ſoleo, I. omnia medicamina ſimplicia, & compoſita, quæ humorum acrimoniam retundendo, catarrhalem, ſivè colliquativum ſanguinis ſtatum minuunt; quo fit ut lympha non adeò copioſè per trachæam, & glandulas pulmonum ſecernatur. Ex. gr. *Tuſſilago*, *Capilli veneris*, *Hedera terreſtris*, *Beccabunga*, *Naſturtium aquaticum*, *Summitates Pini*, *Scabioſa*, *Pulmonaria maculoſa*, *Flores Bellidis majoris*, *Anthûs*, *Betonicæ*, *Salviæ*, *Violarum*, *Boraginis*, *Buglosſi*, *Liliorum Convall. Rad. Polypodii*, *Folia Millefolii*, *Piloſellæ*, *Pimpinellæ*, *Taraxaci*, *Plantaginis*, *Prunellæ*, *Saniculæ*, *Veronicæ*, aliæque plantæ mitiores ſale volatili abundantes cum Syrupis, Decoctis, atque aliis medicamentis compoſitis ex iis factis, *Folia Botryos*, *Roris Solis*, *Adianthi*, aliæque herbæ vulgò dictæ vulnerariæ, quæ ſanguinis maſſam alterando, coctioni humorum pulmonibus impactorum multùm conferunt. Item *Balſamum Tolutanum*, *Peruvianum*, *Opobalſamum*; *Styrax*, *Benzoinum*, *Gummi Elemi*, *Balſamum Capivi*, cum aliis *Gum.* & *Balſamis*; *Sulphur* & varia ex eo præparata; *Oculi Cancrorum*, *Teſtæ ovorum*, *Creta*, *Corallium*, *Margaritæ*, *Millepedæ*; *Semina* 4. *frigida majora*, *Malvæ*, *Althææ*, *Lactucæ*, *Radices Chinæ*, *Sarſæ*, *Raſura C. C.* & *Eboris* cum medicamentis compoſitis ex his factis, qualia ſunt *Pulvis Haly*, *Antidotus Analeptica*, *Decoctum pectorale*, *Sarſæ*, & *Chinæ*, Ingredientia pulmonaria, & Antiſcorbutica in potu ordinario, *Emulſiones ſem.* 4. *frigidor.* in *aquâ*

hordei, *lactea diæta*, præcipuè verò *lac aſininum, hordeata*, *Aqua Chalybeatæ*, *Oſtrea*, *Limaces*, & medicamina ex his facta.

II. Medicamenta lubricantia, & incidentia, quæ expectorationem humorum pulmonibus impactorum promovent, uti *Glycyrrhiza*, *Mel*, *Hydromel*, *Oleum commune*, *Amygdalar. dulc.* præcipuè verò *Oleum lini recenter extract.* abſque igne, *Terebinthina*, *Opobalſamum*, *Butyrum recens* & *dulce*, *Amygdalæ*, *Caricæ*, *Paſſulæ majores*, *Dactyli*, *Sebeſtenæ*, *Jujubæ*, *Succus Glycyrrhizæ*, *Gum. Ammoniac. Benzoinum*, *Balſamum Tolutanum*, *Lohoch Sanum & expertum*, *è Pulmone Vulpis*, *è Farfara*, *Saccharum crudum*, vel *cryſtallinum* cum variis *Eclegmatis*, atque aliis medicamentis, quæ illud recipiunt, qualia ſunt *Syrupi ex Eryſimo*, *Capillorum Veneris*, *Tuſſilagin. Marrub. ſimpl. Flor. Hyperici*, *è quinque radicibus*, *Balſamicus*, *Botryos*, *de Glycyrrhiza*, *de Hyſſopo*, *è Praſio*, *Althææ*, *Jujubin. Violarum*, uti & *Mel Violarum*, *Species Diaireos*, *Pulv. Haly*, *Trochiſc. bechici albi*, & *nigri*.

III. Carminativa, quæ nervos confortando, & deopilando, conſtrictionem pulmonum ſpaſmodicam removent, undè liberior reſpiratio inſequitur, & conſequenter facilior expectoratio, uti *Aqua Mirabil. Sp. C. C. Sal. Armoniac. Aq. Bryon.* & *Pœon. Comp. Semina Aniſi*, *Fœnicul. Rad. Enul. Camp. Ireos*, *Flores Aurantiorum*, *Anthûs*, *Folia Hyſſopi*, *Ror. Solis*, cum *aquis*, & *Syrupis*, indè factis, *Cortices Aurantiorum*, & *Citri condît. Baccæ Lauri*, *Juniperi*, *Mel*, *Zibethum*, *Gummi Ammoniac. Benzoin. Cinnamomum*, *Nux Moſch. Macis*, *Balſam. Peruv. Opobalſamum*, *Syrup. de Eryſimo*, *de Hyſſopo*, *Spec. Diaireos*, *Diacalaminth. Theriaca*, *Mithridatium*, *Laudanum*, & alia ejuſmodi, quæ tamen admodùm cautè, & parcè, & non ſine urgente neceſſitate (ſi adſit inſignis febris) uſurpanda ſunt.

IV. Medicamenta incraſſantia, & glutinantia, quæ citæ concoctioni, & conſequenter expectorationi ſeri in pulmones influentis multùm conferunt, uti *Symphytum*, *Hedera terreſtris*, *Millefolium*, *Taraxacum*, *Piloſella*, *Plantago*, *Prunella*, *Sanicula*, *Scabioſa*, & generaliter loquendo *omnes herbæ vulnerariæ*, *Flores Roſar. rubr. Papav. Rhœad. Crocus Anglic. Glycyrrh. Santal. Citrin.* & *rubr. Fructus pulmonares*, ut *Paſſulæ*, *Caricæ*, *Dactyli*, *Jujubæ*, *Sebeſtenæ*, *Pruna dulcia*, *Nuclei Pineorum*, *Piſtacia*, *Semina Papaveris alb. Sem. 4. frig. major. Hyoſcyam.* cum *emulſionibus*, & *Syrupis* ex his factis, *Saccharum penidiatum*, *Roſat. Conſerv. roſar. rubr. antiq. Succus glycyrrh. Amylum*, *Mel*, *Olibanum*, *Gummi Arabicum*, *Tragancanth. Syrup. de Symphyto*, *Althææ*, *è roſis ſiccis*, *Liquirit. Lohoch. Pſyllii*, *Caulium*, *de Papavere*, *Portulacæ*, *è Pino*, *Sanum & expertum*, *è Paſſulis. Juſcula* conſummata ex extremis animalium facta. *Gelatinæ Cornu Cervi*, & *eboris*, *Species diatrag. frig. Pulv. Haly*, *Trochiſc. bechic. nigr. Mithridatium*, *Diaſcordium*, *Theriaca Andromach. Syr. è Meconio*, & generaliter loquendo omnia *Opiata*, uti *Laudanum ſolidum*, & *liquid. Pilul. è Cynogloſſ. è Styrace*, *Philonium Perſicum*, & *Romanum*, &c. quæ præſentem humorum influxum in pulmones (uti Veteres loqui amant) ſiſtendo, etiam antè impactorum coctioni plurimùm conferunt. Ideóque abſque eorum uſu cauto & prudenti, vix aliquid momenti in Phthiſeos curatione moliendum eſt.

V. Deobſtruentia, quæ infarctas glandulas liberando eas minuunt. Uti *Rad. Ireos*, *Sarſæ*, *Chinæ*, *Lign. Saſſafr. Santal. Baccæ Lauri*, *Juniperi*, *Gum. Ammoniac. Benzoin. Balſam. Tolutan*, *Sulphuris*, *Peruv. Opobalſamum*, *Chalybs*, vel naturâ in

aquis

aquis mineralibus, vel arte in formâ *Syrupi*, vel *Electuarii*, vel *Pilularum*, &c. paratus, *Millepedæ*, cum multis aliis antiſcorbuticis, & antiſcrophuloſis, medicamentis.

Ex hoc ſimplicium, & compoſitorum theſauro prudentem Medicum judicio, & experientiâ fretum, in variis morbi ſtadiis, & ſecundùm ſymptomatum exigentiam, diverſa medicamenta, pro re natâ, eâ formâ quæ ægrotanti fuerit gratiſſima, ità componere, & præſcribere oportet, uti ſemper cum ratione præſentibus indicationibus in toto curationis curſu ſatisfacere valeat; neque unico ſemper præſcripto, tanquam morbi incantamento empiricè inſiſtat. Cujus rationalis curationis methodum, in vario ſtatu, & ſymptomatis, hujus morbi progreſſu, proponere jam properabimus.

Remedia Chirurgica in hoc morbo ſunt *Fontanellæ*, *Veſicatoria*, *Raſura capitis*, *Applicatio Emplaſtri Cephalici*, *è Betonicâ*, vel alterius alicujus eorum æmuli, uti etiam Venæſectio, de quorum uſu, & ratione, ſequenti curationis methodo uberiùs differemus.

CAPUT VIII.

De Methodo curationis phthiſeos pulmonaris originalis, in primo ejus gradu.

PRimo hujus morbi inſtanti (ubi ſcilicèt primùm pulmones, trachæa, & glandulæ per totam pulmonarem fiſtulam diſperſæ, perpetuâ ſeri exſpuitione è ſanguinis maſsâ ſecreti inferciuntur tantùm, continuáque tuſſi, præcipuè autem nocturnâ indè proveniente, vexantur) omnibus debitis modis inhibendus eſt novus ſeri catarrhalis in has partes influxus, & humores jam impacti quàm citiſſimè coquendi. Ideóque

Primò, Sanguis è venâ brachii (præcipuè verò ſi æger fuerit plethoricus, & venæſectioni dudùm aſſuetus) mittatur ad ℥. vj. vij. viij. vel x. non ſolùm ad minorandam efferveſcentiam, & conſequenter colliquationem ſanguinis; verùm etiam ad præveniendum tumorem, atque inflammationem ipſorum pulmonum, & ad tollendum calorem febrilem, qui à continua partium thoracicarum agitatione per tuſſim, & vigiliis indè inſequentibus ſuboriri ſolet. Venæſectio iſta (ubi indicationes id poſtulant) ſemel, bis, vel ter, debitis intervallis, celebranda eſt; præcipuè autem ubi colliquati ſeri fluxus fuerit ſub ſpecie catarrhi ſuffocativi, unà cum copioſâ expectoratione crudi phlegmatis, & ad naturam ſeri accedentis; vel ubi dyſpnœa inſigniter aſthmatica, lateralis dolor, vel ſigna aliqua Rheumaticæ, Pleuriticæ, vel Peripneumonicæ diſpoſitionis adfuerint; vel denique ubi crapula, vel nimis larga potatio vini, aut aliorum ſpirituoſum liquorum præceſſerit. Et quidem nullus dubitat, quin ob defectum debitæ ventilationis ſanguinis, in hujus morbi primordiis, catarrhi, tuſséſque communes frequenter in phthiſin pulmonarem degenerare ſoleant: Quinetiam concretionem in glandulоſis pulmonum partibus, & calorem hecticum exindè naſci ſuſpicari licet.

Secundò: Maximi momenti eſt poſt extractionem ſanguinis, præcipuè autem ſi morbus à crapula ortum ſuum ducat; vel ſi nauſeam, & vomendi diſpoſitionem

conjunctas habeat, *Emeticum* lene præſcribere è *Melle*, vel *Oxymelite ſcyllitico*; immò & aliquandò è *Vino benedicto* modicâ quantitate ſumpto. A qua vomitione, non tantùm Ventriculus humorum ſaburrâ oppreſſus relevari, & nauſea indè nata tolli, & digeſtio reſtitui poſſint, (quæ omnia non ſunt flocci habenda;) verùm etiam moles humorum jam pulmonibus impactorum, harum partium exagitatione inter vomendum, inſigniter expectorari ſolet, unà cum notabili relevatione ponderis gravativi à mole iſtâ effecti. Atque hoc ritu non tantùm plurimos Empiricos vidi, cum ſucceſſu felici, ſeſe omnem incipientem Phthiſin curaturos gloriari, verùm etiam ipſe ego ratione, & experientiâ fretus ſæpiſſimè Phthiſeos incipientis progreſſum, eodem modo, brevi temporis ſpatio, præpedivi.

Vomitio iſta, (præſertim verò ſi æger cum ἐυφορίᾳ, & levamine eam ferat, & ſi ſit neceſſaria) tertio, vel quarto quoque die repeti poſſit ad tres, vel quatuor vices.

Maximè opportunum tempus ad exhibendum vomitorium in hoc caſu eſt paulò ante veſperam, verùm prius celebratâ venæſectione die præcedenti, ne ſanguis à nimiâ partium agitatione incaleſcat, atque indè ſuperinducatur, vel augeatur febris, modò ea priùs adfuerit: Atque etiam ad præcavendam hæmoptoën, quæ à vehementiori partium thoracicarum niſu, vomitione jam effecto, ſuboriri ſolet, antequàm vaſa ſanguifera depleta fuerint. Admodùm etiam convenit poſt ſingula vomitoria jam exhibita opiatum aliquod præſcribere, non tantùm ad demulcendum ſanguinis calorem à niſu, & agitatione jam excitatum, verùm etiam ad inhibendum novum influxum ſeri catarrhoſi in pulmones ab hâc vehementi partium agitatione ſuboriri ſolitum.

Formulæ Emeticorum, & Opiatorum mihi uſitatiſſimæ in hoc caſu ſunt quæ ſequuntur.

℞ *Mel. ſcyllit.* ℥. ß. *ſumend. in hauſtulo poſſetalæ, repetendámque bis, vel ter in horâ*, modò vomitio non ſatis procedat. Quod quidem vomitorium pueris, & junioribus maximè convenit, utpotè lene, & pergratum. Vel

℞ *Oxymel. ſcyllit. ol. amygdal. dulc.* an. ℥. j. *M. capiat æger in hauſtu prælargo poſſetalæ ſolut. repetátque bis, vel ter in horâ (ſi opus fuerit) ad promovendam vomitionem.* Vel

℞ *Vin. benedict.* ʒ. *vij. ſyr. viol.* ʒ. *ij. M. F. potio emetica. Et (ſi opus fuerit) inter vomendum ſemel, vel bis exhibeatur Ol. amygdalarum dulc. & oxymel. ſcyllit.* an. ℥. ß. *in hauſtu poſſetalæ.*

Sal Vitrioli in hoc caſu parum convenit; quoniam ſtypticitate ſuâ glanduloſas partes circa fauces continuò convellit, atque irritat, atque eò ſeri catarrhoſi ulteriorem fluxum, atque adeò tuſſim importunam, & longam, vomitione jam finitâ, excitare ſolet.

Formulæ *Opiatorum* poſt vomitionem ſunt quæ ſequuntur.

℞ *Aq. lact. Alexit. cardu.* an. ℥. j. *Aq. cinnamom. hordeat.* ℥. ß. *ſyr. de Mecon.* ʒ. *vj. M. F. hauſtus.* Vel

℞ *Decoct. pectoral. depurat.* ℥. *iv. tinctur. Croc.* ʒ. *ij. laudan. liq. Helmont. gut. xv. ſyr. violar.* ʒ. *ij. M. F. hauſtus.* Vel

℞ *Aq. Tuſſilag.* ℥. *ij. ol. amygd. dulc. rec. Syr. è Meconio* ℥. *i. M.*

Vel ſi forma boli ægro magis arrideat.

℞ *Conſerv. roſar. veter. Mithridat. vel Theriac. Andromach. conſerv. lujul.* an. ʒ.ß. *Laudan. Lond. gr.* ß. *M. F. bolus.* Vel capiat in formâ pilulari *pilul. è Cynogloſſ.* vel *è Styrace* ℈. ß.

Tertio : Convenit etiam ſaburram humorum per alvum leniter ſubducere Catharticis ſtomachicis, atque aliis ejuſmodi, quæ quàm minimam efferveſcentiam, & colliquationem ſanguinis efficiant. Ex gr.

℞ *Mann. ſelectiſſim. ol. amygd. d.* an. ℥. *i.* ß. *vel* ℥. *ij. ſolve in* ℔. *j. ptiſanæ calid. Bibat æger mediam partem in lecto, reliquam poſt dimidiam horam è lecto ſurgendo.* Vel

℞ *Sen. opt.* ʒ. *ij. caſſ. cum cannis confract. Tamarind.* an. ℥. ß. *ſem. coriandr. præp.* ʒ.ß. *Coqu. in Aq. Font. vel Barnett.q.ſ. ad* ℥.*viij.* In colaturâ diſſolve *Mann.ſelectiſſ.* ℥. *j. ſal. prunell.* ʒ. ß. *M. capiat æger mediam partem mane, reliquúmque poſt ſemihoram cum regimine.*

Singulis verò purgationem conſequentibus noctibus, ſicuti poſt Vomitiones, exhibeatur opiatum ad demulcendum ſanguinem, & ad quietem pulmonibus conciliandam, ne novus humorum in pulmones influxus ab agitatione ſanguinis per cathartica ſuboriatur.

Ob eandem rationem etiam opiatum aliquod cum catharticis ſtomachicis horâ ſomni ſumendis miſcere convenit. Ex. gr.

℞ *Aloës roſat.* ℈. *j. vel gr. xxv. Pil. è Cynogloſſ.* ℈. ß. *M. F. pil. iv. deaurand. quæ alternis noctibus repetendæ ſunt, Venæſectionibus debitis priùs celebratis.* Pilula iſta vulgò *Pilula Catarrhalis* apud Pharmacopœos audit; quippè quòd non tantùm humores per alvum ſubducat, verùm etiam novum eorum influxum in pulmones prohibeat. Vel

℞ *Pil. Stomach. cum gum. Alæphangin. Maſtichin.* vel *è ſuccino* ʒ. ß. *vel* ℈. *ij. Laud. Lond. gr. j. M. F. pilulæ iv. deaurand.* quæ tertiâ quâque nocte repetendæ ſunt ad tres vices.

Immò, ſi fluxus catarrhalis fuerit vehemens, & dyſpnœa, vel pectoris gravitas, vel conſtrictio ab eorum uſu non ſuboriatur, ſingulis noctibus Opiatum aliquod erit exhibendum: quippè quòd non tantùm ſomnum conciliet, atque eo humorum, & ſpirituum efferveſcentiam prohibeat; verùm etiam novum humorum in pulmones influxum ſiſtendo, jam impactorum humorum incraſſationem, concoctionem, & expectorationem promoveat. Adeò ut experientiâ fretus fidenter affirmare poſſim, quòd licèt opiata in toto Phthiſeos curationis curſu ſint utplurimùm aliqualis uſus, in principio tamen morbi magis quàm in ejus progreſſu tuta, proficua, & neceſſaria ſunt, & ſine eorum uſu nihil magni momenti in præpediendo hujus morbi progreſſu fieri poteſt.

Quartò : In hoc morbi ſtatu medicamenta etiam *diaphoretica* multùm proſunt; ſiquidem ſerum è ſanguine continuò colliquatum per poros cutaneos copioſè divertunt, quo fit quòd ejus exſpuitione in pulmones jam minoratâ, id quod priùs impactum fuerat, faciliùs concoquitur.

Sequentes tamen Canones de ſudorificorum uſu diligenter ſunt obſervandi.

I. Medicamenta *Diaphoretica* ſemper ſint opiata, ne per novam colliquationem in maſsâ ſanguinis ab eorum uſu factâ, novus ſeri colliquati rivulus (uti per poros cutis, itâ etiam per pulmones) unà cum tuſſis indè conſequentis incremento oriatur. Quod ſemper, ab imprudenti uſu diaphoreticorum à mulierculis & Empiricis in hoc caſu ſine admixione opiati exhibitorum, eveniſſe obſervavi. A convenienti verò quantitate *Laudani* cum *Diaphoretico* admixtâ, pulmones, durante ſudore, quieſcunt. Quo fit ut rivulus lymphæ à pulmonibus per poros cutaneos, non ſine magno commodo, divertatur, unà cum tuſſis alleviatione, & ſeri pulmonibus impacti concoctione.

II. Diaphoretica minùs calida eligantur, ea ſcilicet quæ minimam effervescentiam, vel novam agitationem ſanguinis efficiant, uti vetus jam antè collectorum humorum ſaburra per poros cutis evacuetur, abſque nova eorum ſobole à recenti ſanguinis efferveſcentiâ procreatâ.

III. Diaphoretica ante uſum venæſectionis, emeticorũ, & catharticorũ, quoties ſcilicet hæc ſunt neceſſaria, nunquã exhibeantur. Siquidẽ novam colliquationem à ſanguinis agitatione ante vaſorum depletionem factâ ſuboriri ſemper obſervavi, unà cum tuſſis, atque aliorum ſymptomatũ indè dependentium augmento; immò & aliquandò cum hæmoptoës, Rheumaticorum & Pleuriticorum dolorũ, aliorúmq; horrendorũ ſymptomatũ ſuperinductione. Diaphoretica maximè mihi familiaria ſunt quæ ſequuntur. ℞. *Theriac. Androm.* ℥. ß. *vel* ℈. *ij. conſerv. roſ. rubr. antiq.* ℥. ß. *M. F. Bolus.* Vel ℞. *Diaſcord. conſ. lujul.* an. ℥. *j. M. F. Bolus.* Vel ℞. *Pilul. Pacific.* (*Anglicè* Matthevv's Pills) *gr. xv. F. pilul. n. ij. deaurand. horâ ſomni ſumendæ.* Vel ℞. *Pilul. è cynogloſſ. gr. xij. Antimon. diaphoret.* ℈. *j. tinctur. croc. q. ſ. M. F. pilul. iv. deaurãdæ.*

Diaphoretica iſta tempore nocturno maximè opportunè exhibentur, idque ſtatim ab evacuatione per Venæſectionem, purgationem, vel Vomitionem, quia ſomnum conciliant. Cautè etiam æger à ſudoribus liberetur, ne per poros in hoc colliquato ſanguinis ſtatu ſubitò occluſos, novum frigus capiatur, atque indè tuſſis unà cum cæteris ſymptomatis augeatur.

Durante hujuſmodi evacuationũ uſu, ad impetuoſum humorũ fluxũ à pulmonibus divertendum, veſicatoriorũ in brachiis, atque in ſcapularũ interſtitiis proficuus eſt uſus. Verùm cùm iſtæ evacuationes fiunt (quæ ſeri ſanguinis colliquati minorationi, atque adeò humorũ pulmonibus jam impactorum concoctioni plurimùm conferunt) non omninò negligendus eſt frequens uſus medicaminum vulgò dictorum *Thoracicorum*, vel *Pulmonarium*; quæ, in evacuationum intervallis, copioſè ingerenda ſunt, tanquã diætetico more, formâ tamen ſemper ægro quàm gratiſſimâ. Ad ventriculum enim, (qui etiam in hoc morbo à nauſeâ, inappetentia, & vomitione affici ſolet) peculiaris reſpectus ſemper habendus eſt ne, ingratâ eorum formâ & copiâ gravatus, habitui nauſeabundo aſſueſcat, & non tantùm medicamenta, verùm etiam cibum gratiſſimũ rejiciat. Medicamina, in hujus morbi principio præferenda, ſunt *incraſſantia*, & *lubricantia*, quæ ſerum ſanguinis emolliendo, non tantùm migationi tuſſis, verùm etiam, humorum tuſſim efficientium coctioni, & expectorationi plurimùm conferunt.

Hæc verò medicamenta, ſcilicet *lubricantia*, & *incraſſantia*, aliquãdò ſeorsìm; utplurimùm verò conjunctìm, exhiberi poſſunt in forma compoſita, quo utrique indicationi ſatisfiat. Itâ inter *incraſſantia* injungatur frequens uſus *ſacchari cryſtal. Penid.* & *roſat.* atq; etiã *Conſ. Roſar. rubr. veter. ſucc. glycyrr. Troc. bechic. nigr.* quæ ſæpiùs,

& ſenſim deglutienda ſunt,quo humorum, per trachæam ex ſudantium, acrimoniam molli ſuâ, mucilaginosâ, & incraſſanti naturâ demulceant, atque eo tuſſim importunam mitigent.

Inter lubricantia copiosè utatur æger butyro recenti non ſalito in omnibus Panatellis, Cerevſiâ butyratâ, & (ſi benè ferat) oleo dulci communi, vel potiùs amygdalar dulc. præſertim verò oleo lini recenter abſque igne extracto, è quo capiat ſingulis horis cochleare unum, niſi adſit diarrhœa, vel aliquod aliud ſymptoma contraindicans. Manducet etiam paſſulas majores, ficus, &c.

Medicamenta autem è lubricantibus,& incraſſantibus compoſita,& utrique jam memoratæ indicationi ſatisfacientia ea ſunt,quæ vulgò thoracica,atq;expectorãtia audiunt; quorũ elegantiores formulas lubens ſubnectã.℞.Ol.amyg.d.ſyr.capil.Ven. Jujub.violar.vel althæ.an.℥.i.ß.ſacch.cand.alb.ʒ.i.ß.M.exactiſſimè.F.Linctus de quo capiat æger cochl.unũ quartâ quâq; horâ ſuperb.℥.iv.Apoz.ſeq.calidè.℞.Decoct.pect.depur.℔.i.ß. Tinct.croc.cum aquâ Ther.extract.ſyr.capill.Vener.Scabioſ.vel Jujub.an.℥.i.M.F.Apozema.

Si magis incraſſare lubet, ℞. ol. amygd. dulc. rec. ſyr. è ſymphyto, papav. rhœad. vel è roſ. ſiccis an. ℥. i. ß. ſyr. è Mecon. ℥. ß. Sacch. roſac. ʒ. i. ß. M. F. Linctus.

Si amplius lubicrare lubeat,℞.Ol.lin.recenter abſq;igne extract.ſyr.glycyrr.vel mell. violat. an.℥.i.ß.Sacch.cand.alb.ʒ.i.ß.M. exactiſſimè fiat linctus ſumend.per ſe, vel ſolut. in hauſtu Apozematis uti anteà.

Si febrilis calor hyſſopi, vel croci tincturæ uſui contraindicet, omittantur ea in Apozemate.

Si diarrhœa, vel aliud aliquod ſymptoma contraindicet, omittantur Fructus thoracici in apozemate,& oleũ in linctibus, vel loco priorum medicaminũ ſequentia ſubſtituantur. ℞. Lohoch de Papav.San.& Expert.an.℥.i.ß.Syr.Portul.è Roſ.ſicc.an.℥.i. Spec.Diatragac.frig.Pulv.Haly,an.ʒ.j.Sacch.penid.vel Roſat.ʒ.iij.M.F. Linctus ſumendus è cochleari vel cum baculo liquiritæ,quarta quâq; horâ, vel urgente tuſſi,ſenſim deglutiẽdo, & ſuper bib. ℥.iv.Emulſi.ſequentis calidè. ℞. Sem.4.frig.maj.an. ʒ.j. Sem.papav.alb.lactuc. an. ʒ.ij. Nucleor. Pineor. Piſtac. an.ʒ.iij.cum aq.Papav.Rhæad.℔.j.aq.Roſ.rubr.Cinnam. hord.an.℥.iij.F.Emulſio ſ.a.Saccharo penidiat.edulcoranda. Vel ℞.Lohoch è Pulm. Vulpis, de Farfar. de Portulac. an.℥.i. Syr.Jujub.Capill.Vener.an.℥.i.ß.Flor.ſulphur.ʒ.ij.Tinctur. Croc. ℥.ß. ſpec. Diatrag.frig. Diamargarit.frig. Pulv.Haly an.ʒ.j.Sacch.penid.℥.ß.M.F. Eclegma ſumendum,ut priùs. ℞. Tacamahac.Balſam.Tolut.an.ʒ.j.Ingred. decoct. pectoral. q.ſ.Coq.in Aq.font.q.ſ.ad ℔.i.ß.Cum colatura,& ſem.4.frig.major.an.ʒ.j.ſem.Papav.alb. Hyoſcyã.an.ʒ.ij.Amygd.dulc.excortic.n.vij.F.Emul.ſ.a.Saccharo penid. gratè edulcoranda.

Sin verò à phlegmatis glutinoſitate dyſpnœa ſolito major adſit, Eclegma ſequens præſcribatur. ℞. Lohoch è paſſul.Scyllitic.an.℥.i.ß.Syrup.de Eryſimo,de Hyſſopo, de Praſio an.℥.i.ß.Spec.Diair.Diacalaminth.flor.ſulph.an.ʒ.i.ß.Tinct. Croc.℥.ß. Sacchar. Cand. alb. ʒ. vj. M. F. Linctus ſumend. uti anteà.

Immò, urgente hoc ſymptomate, addatur Gum. Ammon. depurat. ʒ. i. & Flor. Benzoin. ʒ.i. ß. His etiam intentionibus (citæ ſcilicet maturationi maſſæ pulmonibus impactæ, & novi ejus influxûs prohibitioni) ſatisfit compoſitione medicaminum balſamicorum cum agglutinantibus. Ex. gr.

℞. Pulp.Conſ.Roſar.rubr.Lujul.an.℥.i.ß. Oliban.ʒ.iij.Opobalſam.℈.ij.M.F.Electuar. de quo ſumat.æger quant.nuc.jugland. ter in die,horis medicis,ſuperb.℥.iv.Apozem.ſeq.calidè.

℞ Fol. Millefol. Piloſell. Pimpinell. Taraxac. Pulmonar. maculoſ. Botryos, Scabioſ. an.

M. j. Flor. Hyperic. Violar. Bellid. major. papav. Rhœad. an. *M. ß. Jujub. dactyl.* an. *par. vj. Croc. in nodulo ligat.* ʒ. *ß. ſem. Aniſ. Baccar. Juniper.* an. ʒ. *iij. Debito modo infunde, & coque in aq. font. q. ſ. ad* ℔. *iij. In colaturâ calidâ malaxentur* ℥. *iv. conſerv. roſ. rubr.* (quæ hoc modo *apozemati* addita balſamicum , & admodùm gratum ſaporem ei conciliat) *Coletur iterùm , & denuò add. Syr. è Corall. Botry. Capill. Vener.* an. ℥. *j. M. F. Apozema in uſum.*

Vel *Electuarii* prioris loco ſubſtituatur ſequens.

℞ *Pulp. Conſerv. Roſ. rubr. per ſetaceum traject.* ℥. *ij. Conſerv. fruct. Cynosbat.* ℥. *j. Pulv. Haly.* ʒ. *j. Balſam. Leucatell.* ℥. *ß. Syr. balſamic. q. ſ. M. F. Electuarium ſumend. uti anteà.*

Capiat etiam æger ſæpiùs in die cochleare unum , vel alterum *Syrupi Balſamic.* (qui ventriculo admodùm gratus eſt) & unà cum ſingulis doſibus *Syrupi balſami Tolutan.* ℈. *j.* in pilulas parvas redact.

Necnon , ſingulis noctibus ab uſu aliorum medicamentorum liberis (ſi cætera conſentiant) convenit *gutt. xv.* vel *xx. Laudan. liqu. Helmont.* exhibere in cochleari *Syr. Balſamici.* In hunc finem etiam confert ʒ. *j. flor. Sulphur.* in *ovo ſorbili , vel mellis anthoſat. q. ſ. præſcribere.*

Si titillans tuſſis præ humoris per trachæam , & bronchia excreti acrimoniâ , & tenuitate , fuerit ægro valdè moleſta , ut indè auctio tuſſis catarrhalis , more ſuctionis , irritatæ timeatur , ſint in promptu *tabellæ* ſequentes , ad libitum , & ſensìm ad tuſſim demulcendam , deglutiendæ.

℞ *Pulp. Rad. Althæ. per ſetaceum traject.* ℥. *j. Sacchar. perlat. Gumm. Arabic. Tragacanth. Amyl. in aquâ Papav. Rhœad. ſol.* an. ʒ. *ij. Sacchar. penidiat. in aq. Roſ. ſolut. q. ſ. M. F. Tabellæ ſ. a. ponderis* ʒ. *j.*

Urgente etiam tuſſi , ſæpiùs vel ad libitum capiat æger fruſtulum *Sacchari perlati , roſac. penidiat.* vel *cryſtallini* , ſensìm deglutiendo. Succus etiam, & radix *Glycyrrhizæ* huic fini conferunt.

Sin verò tuſſis fuerit longa , & vehemens , & remediis prioribus non cedens , adeò ut à diuturnâ infarctione , tandem tubercula ſuboritura ſuſpicari liceat ; ad uſum *balſamicorum* fugiendum eſt. *Ex gr.* Capiat æger ter in die, horis medicis , tres pilularum ſequentium , (quarum felicem ſucceſſum in tuſſibus phthiſicis jam per multos annos expertus ſum) è cochleari uno, vel altero *linctûs* alicujus convenientis , ſuperbibendo hauſtum Apozematis pectoralis jàm antè præſcript. calidè.

℞ *Pulv. Milleped. præparat.* ʒ. *iij. Gum. Ammoniac. optimè depurat.* ʒ. *j. ß. flor. Benzoïn.* ℈. *ij. vel* ʒ. *j. Extract. Croc. Balſam. Peruvian.* an. ℈. *ß. Balſam. Sulphur. Terebinthinat.* vel *aniſat. q. ſ. M. F. Pilulæ mediocres deaurand. vel pulvere glycyrrhizæ involvendæ.*

Iſtæ pilulæ in ſcorbuticorum , & ſcrophuloſorum lentâ phthiſi (quæ quidem ſunt frequentiſſimæ phthiſes) ubi febris (ſi ulla eſt) eſt admodùm mitis , & exſputum phlegma quadantenùs glutinoſum , aſthmaticorum ritu, curationem non tantùm in principio morbi, verùm etiam in ejus progreſſu inſigniter promovent , uti inferiùs ſub phthiſeos ſcorbuticæ , & ſcrophuloſæ titulis pleniùs dicturi ſumus.

De aëre , cibo , potu , pathematis animi, reliquíſque quæ ad ægri regimen

pertinent, peritum Medicum, pari induſtriâ, ac de medicamentis ipſis in hoc morbo conſulere oportet. Abſque enim cauto iſtorum regimine, atque uſu, vel generoſiſſima remedia in phthiſeos curatione nihil proſunt.

Quare eligatur moderatè calidus, & ſiccus aër, atque aliquatenùs etiam tenuis. Paluſtris enim, humidus, vel fumo carbonum inquinatus ſanguinem noxiis particulis continuò replendo, atque agitando, eum in colliquativo ſuo ſtatu continet; quo fit, ut fluxus ſeri catarrhoſus in pulmones, & in glanduloſam trachææ tunicam perpetuò irruat; atque indè, his partibus ab importunâ tuſſi agitatis, morbus perpetuò augetur, non obſtante uſu medicamentorum vel maximè efficacium. Siquidem nulla medicamenta incantamentorum more curationem abſolvere poſſunt.

Cibus ſit euchymus, quo quàm pauciſſima recrementa in ſanguine accumulentur, uti *caro ovina, vitulina, aves montanæ, piſces friabiles, cancri fluviatiles,* &c. Æger etiam carnes, tantùm prandii tempore, ſumat; *panatellis, avenaceis, Juſculis, ovis ſorbilibus,* &c. ſub veſperam contentus. Sit etiam cibi moderata quantitas, & vitetur ad ſummam ſatietatem ingluvies. Potus ſit etiam parcus, & mitis, qui vel minimam ſanguinis effervеſcentiam poſſit efficere, uti *cereviſia tenuis, &c.* Evitentur Vina, & ſpirituoſi liquores; præſertim verò crapula ab eorum ingurgitatione proveniens. Confert etiam ad hujus morbi curationem promovendam, cereviſiam ordinariam herbis thoracicis, atque aliis, quæ ad eum morbum reſpiciunt, à quo phthiſis hæc originem ſuam duxerat, (modò talis fuerit) medicari. Hoc enim modo medicamentorum copia diætetico ritu in ſanguinem ingeritur abſque vel ullâ ventriculi nauſeâ, vel appetitûs diſpendio, ad quem ſemper prudentem Medicum ſpeciatìm reſpectum habere oportet. Ex gr.

℞ *Sarſ. opt. inciſ.* ℥. *viij. Rad Chin. in taleolas ſciſs.* ℥. *iv. Polypod. querc. Capill. Vener. Heder. terreſtr. Pulmonar. maculoſ. Tuſſilag. Scabioſ. Botry.* an. *M. ij. Flor. ſcabioſ. nymphææ, anthûs, bellid. major. hyperic.* an. *M. j. baccar. junip.* ℥. *iv. paſſular. major. exacinat.* ℥. *vj. glycyrrhiz. raſ.* ℥. *j. Sem. aniſ.* ʒ. *ij. M. F. ſacculus pro iv. Congiis cereviſiæ mediocris, quâ* æger in potum ordinarium utatur. In ſcorbuticâ & ſcrophuloſâ diatheſi ſimplicia antiſcrophuloſa, & antiſcorbutica mitia, & leniora etiam addi debent, de quibus poſteà dicturi ſumus.

Æger exercitiis & frictionibus moderatis quotidiè, præcipuè verò ante cibum, utatur; ſummâ tamen diligentiâ cavendum eſt à novo frigore percipiendo *cane & angue pejori.*

Ab iracundia, mœſtitia, intenſa cogitatione, atque omnibus aliis gravioribus animi pathematis ſummoperè divertatur æger, idque non tantùm monitis, & conſiliis; verùm etiam ſocietate, & jucundiſſimorum amicorum conſuetudine. A ſtudiis etiam & vigiliis intempeſtivis diligenter ſibi caveat; ſomnum ſemper (quantùm poſſibile eſt) primâ noctis parte capeſſendo.

CAPUT IX.

De Curatione Phthiſeos in ſecundo ejus gradu.

DE curatione Phthiſeos in ſecundo ejus ſtadio, ubi ſcilicet ob debitæ expectorationis defectum, & ob longam indè materiæ pulmonibus impactæ moram, *Tubercula* cruda à nodoſa glandularum pulmonariúm tumefactione orta tuſſi chronicæ ſupervenire contingit.

Sæpenumerò ita phthiſicis accidit, uti vel præ inopiâ, vel avaritiâ, vel etiam medicaminum nauſeâ,incipientem *phthiſin* pro communi catarrho ſpontè ſuâ abituro habentes, Medicos rariſſimè in primo morbi ſtatu conſulant, dùm ſcilicet facilem curationem per evacuationes, & reliquam jam antè deſcriptam Methodum, admittere poſſit; Receptis autem (neſcio quibus) ſivè muliercularum, ſivè Agyrtarum contenti, pretioſiſſimi temporis diſpendium faciant; Æſculapii opem vix tandem petentes, uſquedùm præ febris hecticæ augmento, & virium languore, jam antè præſcriptarum evacuationum planè incapaces fiant; quæ tamen maximè ſunt ad legitimam hujus morbi curationem neceſſariæ.

Ob quem neglectum ſæpiùs evenire ſolet, quòd, materiâ longo jam tempore pulmonibus impactâ, tubercula, ſeu glanduloſi tumores, in pulmonibus ſensìm oriantur; quo curatio, in hoc ſecundo morbi ſtatu, non tantùm difficilior, verùm etiam incertior redditur; Morbo vel nullam, vel ſaltem palliativam tantùm curationem admittente. Atque hinc fit, quòd *phthiſis* vulgò tàm malè audiat, ac ſi eſſet morbus naturâ ſuâ prorsùs incurabilis, quum (quantùm ego longâ experientiâ edoctus ſcio) æquè certam curationem, atque alii morbi, admittat, modo debitâ methodo ſatis tempeſtivè tractetur. Licèt ſit fatendum ſicuti cæteras malás corporis affectiones, ità etiam phthiſin, ubi jure hæreditario ægrum invadit, modò à malâ corporis conformatione oriatur, vel ab inexhauſtâ humorum minerâ, longo & habituali ſex rerum non naturalium abuſu contractâ, dependeat; vel denique ubi à diatheſi ſanguinis peculiariter malignâ, cancroſâ, vel gangrænoſa, vel in celerem inflammationem diſpoſitâ procedat, methodo curationis legitimæ, utut tempeſtivè obſervatæ, cedere non ſolere: Progreſſum autem ſatis celerem ad tertium phthiſeos ſtadium, non obſtante vel generoſiſſimorum medicamentorum uſu, indies facit. Verùm hoc ſecundum morbi ſtadium à primo tuberculorum ortu cenſendum eſt; donec tumores iſtos pulmonares inſigniter inflammari, & putreſcere contingat, hoc eſt, dum in ſtatu crudo manent. Hæc enim tubercula non ſunt omnia ejuſdem genii; ſed variam, atque admodùm diverſam indolem induunt; nunc enim ſunt *maligna*, *cancroſa*, *gangrænoſa*, & præceps exitium minantia: nunc autem licèt ſint benigniora,tamen ſub ſpecie phlegmonum, furunculorum, vel eryſipelatum, dolore & inflammatorio calore, à primo inſtanti ſtipata, & celeri putrefactioni obnoxia, atque indè à primo ortu, febrem *Peripneumonicam* inducunt, & in apoſtemata citiſſimè tendunt. Adeò ut in hujuſmodi præcipiti phthiſi ab hujus

hujus genii tuberculis ortâ, uti hic *ſecundus* morbi *ſtatus* non obtinet, ità ſermonem hìc loci ulteriorem de eo non ſumus habituri: Siquidem quicquid hùc ſpectat, in *tertio* hujus morbi *ſtadio* dicendum eſt, ubi ſcilicet de *febre* Phthiſicorum *Peripneumonicâ*, & *Putridâ Colliquativâ* ex profeſſo tractaturi ſumus.

Utplurimùm autem tubercula iſta ſunt tumores glanduloſi chronici & frigidi, & quaſi ſcrophuloſi, à liquoris glutinoſitate, vel pori ſeu ductûs glanduloſi obſtructione ortum ſuum ducentes, quo fit ut intùs ſtagnans liquor in formam *gypſeam*, *ſteatomatoſam*, vel *melleam*, à naturali partis calore ſenſim concoquatur, propriâ tamen cyſtide ſemper continetur; atque indè tumor iſte renitens ſtatim oritur, quem tuberculum crudum nominamus; qui licèt, progreſſu temporis, in molem ſatis grandem ſuccreſcat, non tamen illicò inflammatur vel putreſcit, uſque dùm ſcilicet ex acrimoniâ ab humore contractâ in cyſtide, vel ex tono partis nimis diſtento, inflammatio, atque indè apoſtema ex aliquo accidenti ſuperveniat.

Durante hoc crudo tuberculorum pulmonarium ſtatu, phthiſis in ſecundo ſuo ſtadio manet. Cujus diagnoſtica ſigna præcipuè deſumenda ſunt,

Primò: Ab inſigni febris hecticæ augmento, quæ jam quadantenùs febrem putridam intermittentem ſæpiùs imitari incipit, ob acrimoniam ſcilicet materiæ in cyſtidibus contentæ, progreſſu temporis, conciliatam.

Secundò: A tabis, ſeu muſculoſæ carnis conſumptionis notabili incremento, quæ jam ſaltem flacceſcere incipit.

Tertiò: A tuſſis ariditate, quæ utut frequens & importuna fuerit, catarrhus tamen atque adeò frequens exſpuitio eam non comitantur, uti anteà.

Quartò: A gravanti pondere atque oppreſſione, quæ in pectore perpetuò ſentiuntur. Cui etiam anhelitus, ſeu difficilis, frequens, & moleſta reſpiratio plerumque adjungi ſolet.

In hoc morbi ſtatu omnes evacuationes per alvum, vomitum, vel ſudores nocuæ ſunt, utpotè febrem promoventes, & tabem accelerantes.

Nec quidem ipſa Venæſectio hìc convenit, niſi ad præcavendam inflammationem *Peripneumonicam*, quoties ſcilicet à dolore *Pleuritico*, potatione liberaliori liquorum ſpirituoſorum, à frigore recèns percepto, atque aliis ejuſmodi, Medico ſagaci eam præ foribus eſſe ſuſpicari liceat. Atque tunc etiam ſanguis, ob tabem præſentem & virium languorem, parcâ potiùs manu ventilandus, quàm profusè extrahendus. Diligentiſſimè tamen in uſu medicamentorum *Alterantium*, & *Thoracicorum*, jam antè præſcriptorum (quantùm ſtomachus ferre poteſt) perſiſtendum eſt. Præcipuè verò in longo medicamentorum *Balſamicorum* uſu, uti pilularum noſtrarum jam antè præſcriptarum, atque aliorum etiam hujuſmodi (modò febris inſignis non adſit) ſpes habenda eſt; atque hoc pacto plurimos phthiſicos, (quorum tubercula frigida eſſe, & cruda videbantur, atque adeò Phthiſis chronica) Deo favente, in ſtatum priſtinæ ſalutis reduxi; nonnullorum autem vitam, valetudinariè licèt procedentem, in plurimos annos protraxi. In ſcorbuticâ, & hypochondriacâ diatheſi confert etiam *Extractum Mynſycht.* vel alia *Chalybeata*, & *Antiſcorbutica* mitiora hiſce *Balſamicis* medicamentis admiſcere; uti etiam in

ſcrophuloſâ, remedia item *antiſcrophuloſa*: De quibus ſub propriis titulis ulteriùs mox differendum.

Jam verò præter medicamenta alterantia, parvâ quantitate & ſtatis temporibus exhibita (quæ jam antè ſunt deſcripta) ſummoperè nitendum eſt quo, copioſâ ſcilicet & continuâ eorum ingurgitatione, diætetico ritu factâ, febrilis ſanguinis calor demulceatur, & inexhauſta humorum in habitu corporis deliteſcentium minera, unà cum colliquatione indè ortâ, eradicetur. Ideóque non tantùm cibus euchymus, & acrimoniam humorum retundens diligenter eſt eligendus; veluti perdices, & aves montanæ, ova ſorbilia, oſtrea, animalium extrema, unà cum conſummatis juſculis, & gelatinis indè confectis, cancri etiam fluviatiles, atque alii piſces teſtacei, cum juſculis ex his artificiosè factis; quorum formulas poſthàc ſubnectemus; verùm etiam *Aquæ minerales chalybeatæ*, *hydromel pectorale*: *diæta lactea*, *lac aſininum*, *aqua lactis*, *porcelli*, *limacum* atque alii lenientes, & ſanguinem demulcentes liquores ſub forma potûs copiosè præſcribendi ſunt: Fontanellæ etiam, raſura capitis, & emplaſtrorum convenientium applicatio multùm proſunt. De quorum uſu, & cautelis in eorum uſu adhibendis, jam ſtrictìm, & ſpeciatim obſervationes noſtras proponemus.

Atque imprimis, ſi calor hecticus mitis fuerit, & ferè inſenſibilis, quò conjectare licet tumores iſtos pulmonum fixos eſſe crudos, vel ſaltem ſcrophuloſos & frigidos, *gypſeâ* ſcilicet, *ſteatomatoſâ*, vel aliâ aliquâ hujuſmodi materiâ infarctos; æger, æſtivo tempore, omninò ad aquarum mineralium chalybeatarum uſum relegandus eſt. Atque hoc pacto plurimos hujuſmodi Phthiſicos per multos annos relevavi, cum appetitûs, carnis, & virium reſtitutione, caloris hectici, & tuſſis minoratione, atque majori reſpirationis libertate; idque non tantùm durante aquarum potatione, verùm etiam tempeſtate hybernâ ſequenti. Quò fas eſt concludere tumores iſtos ſi non ab uſu aquarum penitùs eradicentur, ſaltem minorari, & ſanguinis maſſam egregiè temperari. Quæ quidem curatio, palliativa ſaltem, (ſi perfecta non poſſit obtineri) alicujus eſt momenti. Licèt enim æger in ſtatu quadantenùs valetudinario vitam ſuam protrahat, adhuc tamen vivit, & debitâ cautelâ adhibitâ, muniis ſolitis fungi, vitæque oblectamentis moderatè frui potis eſt. Nonnullos verò ex aquarum iſtarum uſu perfectè ab evidenti Phthiſi reſtitutos, & ſine ullâ recidivatione ſanos redditos vidi, quorum hiſtoriam unam, vel alteram fideliter, & ſuccinctè, ſub phthiſeos hypochondriacæ titulo, narraturi ſumus.

In uſum verò aquarum mineralium *chalybeatarum* ſequentes Canones omnibus Phthiſicis commendatos velim, quo quàm diligentiſſimè obſervantur.

I. In phthiſi acutâ, ubi ſcilicet pulmones evidenter putreſcunt, & febris jam ultrà gradum hecticæ provehitur, uti etiam in phthiſi chronicâ extremâ, ubi æger ſcilicet jam aliquem maraſmi gradum ingreſſus eſt, unà cum ſudoribus colliquativis, diarrhœâ, vel hydrope; evitandæ ſunt aquæ, quæ certiſſimè, in hoc caſu, non tantùm noxiæ, verùm etiam lethales ſunt.

II. Laborantes Phthiſi, etſi multum tempus, maximam ſcilicet æſtatis

partem, in Aquarum uſu, conſumere oporteat, quo ſanguinis craſis jam penitùs ferè everſa, longo earum uſu paulatim reſtituatur; parcè tamen & minori quantitate quàm alii ſolent, ſingulis diebus debent bibere, ℔. ſcilicet iv. vel v. vel vj. in unam vicem, ne, à nimiâ tenerorum pulmonis vaſorum diſtenſione, hæmoptoë tandem inducatur.

III. Durante Aquarum uſu, à frigore capiendo, & ab erroribus diætæ diligentiùs quàm multi alii ægrotantes ſolent, cavere debent.

IV. Phthiſicis Aquarum uſum per plures annos, tempore æſtivo, repetere convenit, licèt poſtquam iis aſſuefacti fuerint, minùs temporis, in earum potatione, ſingulis annis, conſumere neceſſe ſit.

V. Neque phthiſici, durante Aquarum uſu, uti cæteri earum potatores ſolent, purgandi ſunt. Sin verò plus ſatis adſtrictæ alvo obnoxii fuerint, ante aquarum chalybeatarum aggreſſum, & poſt earum completum uſum, Aquas minerales purgantes, moderatâ quantitate, propinare convenit, earum uſum, ad intervalla iij. vel iv. dierum, ad tres, vel quatuor vices repetendo.

VI. Si aquæ per urinam non ſatis copiosè fluant, multò magis, ſi per alvum diarrhœam provocent, in earum uſu longo tempore non eſt inſiſtendum, niſi his incommodis ſatis arte proſpici poſſit. Ad tollendam, & præcavendam diarrhœam ſoleo quantitatem nucis juglandis *Electuarii* ſequentis, horâ ſomni, ſingulis noctibus præſcribere.

℞. Pulp. Conſerv. Roſ. rubr. antiq. diacydon. an. ℥.ß. *Trochiſc. de Carabe* ʒ. *iij. bol. ver. Lacrymar. Sangu. Dracon.* an. ʒ. ß. *Laudan. Lond. gr. iij. Syr. Myrtill. q. ſ. M. F. Electuarium.*

Ad fluxum Aquarum promovendum, ℈. *j. Salis ſuccin. nitidiſſ. & ab oleo optimè depurat.* in primo Aquarum hauſtu ſolvendum.

VII. Multùm etiam confert, durante Aquarum Chalybeatarum uſu, potum ordinarium ſacculo ingredientium pulmonarium medicatum præſcribere; Cui etiam antiſcorbutica, & antiſcrophuloſa mitiora addantur, ſi origo morbi id requirat.

Secundò: Sin verò calor hecticus ſit notabilis, atque indè præceps phthiſis; ſatius eſt ſanguinem lacteâ diætâ, quam Aquis temperare. De lacteâ autem diætâ ſequentia ſunt notanda. I. In hujus diætæ uſu nihil præter lac & lacticinia (excepto pane) in cibum & potum eſſe vel permittendum, vel deſumendum. Copiosè verò, & frequenter nutrimentum iſtud ingerendum, ne, præ ejus tenuitate, partes nutritione debitâ priventur. II. Lacteæ diætæ curſum per unius, vel alterius menſis ſpatium protrahi debere. III. Huic diætæ tempus vernum præ cæteris convenire, ubi ſcil. flores atque herbæ, quibus beſtiæ veſcuntur, jam maximè vireſcunt.

Tertiò: Sin verò præ fermento ventriculi nimis acido, lac commune (uti aliquandò accidit) in coagulum durum & coctionis incapax redigatur, undè *vomitiones*, *tormina*, & *diarrhœa* ſubſequi ſolent, ſatius eſt à lactis communis uſu abſtinere, & ſanguinis temperationem lacte aſinino tentare; de cujus uſu ſequentia ſunt etiam obſervanda.

I. Tempus exhibendi lac aſininum maximè commodum eſſe primum

mane, ità uti æger poſteà in lecto dormiat, idque horâ quintâ pomeridianâ.

II. Nihil heterogeneum ſivè victûs, ſivè medicamenti formâ, in ventriculum admittendum, donec lac jam fuerit concoctum.

III. Quantitatem, ſivè doſin lactis in unam vicem eſſe à ℔. ß. ad ℔. *j*. vel præter propter. Siquidem magna hujus, uti & lactis communis, quantitas à ventriculo nec recipi, nec quidem concoqui poteſt, verùm illud, vel vomitione, vel dejectione unà cum gravi detrimento ægri illicò extrudere ſolet. Ideóque prudenter à Medicis conſultum eſt, uti ventriculus paulatim huic nutrimento aſſueſcatur, indies augendo quantitatem à ℔. ß. ad ℔. *j*.

IV. Si æger, præ acido ventriculi fermento, ab uſu lactis aſinini diarrhœæ fuerit obnoxius, (quod frequenter accidit) lac *ſaccharo roſaceo* edulcoretur, & ſuper ramulum unum vel alterum *menthæ* emulgeatur. Immò, ſi opus fuerit, & ſi cætera conſentiant, capiat æger ſingulis noctibus *Laudan. Lond. gr. j.* vel doſin *Electuarii adſtringentis* jam antè memorati.

V. Iſtud lac ſemper in nativo ſuo calore propinari debet. Si enim frigeſcat, & dein igne incaleſcat, non tantùm guſtui, & ventriculo minùs gratum redditur, verùm etiam, ob partis ſpirituoſæ diſpendium, minùs efficax remedium fit.

VI. Durante lactis Aſinini uſu (quod etiam in omni lacteâ diætâ æquè præſcribi debet) ab omnibus aliis medicamentis abſtinendum eſt, exceptis *Opiatis* & *Adſtringentibus*, modò neceſſaria ea fuerint ad *diarrhœam* præcavendam, vel ad immanem tuſſim nocturno tempore demulcendam.

VII. Sin verò *diarrhœa* à lacte effecta, uſu *Laudani*, & *Adſtringentium* non evincatur; vel ſi jam evictæ diarrhœæ vomitus, vel ſaltem continua ventriculi ægritudo, & oppreſſio gravativa ſuccedant, (quæ certa ſunt lactis in ventriculo in caſei formam coagulati indicia) vel tandem, ſi adſint ſigna ſchirrhoſi, & valdè obſtructi hepatis (quod ſcorbuticis, & hypochondriacis in phthiſi chronicâ familiare eſt) religiosè tum à quovis lactis genere abſtinendum eſt: Siquidem lactis uſus hepatis obſtructiones augendo, icterum, & hydropem phthiſi ſuperinducere ſolet, quo morbus originalis planè deploratus redditur.

Quartò: Hiſce igitur in caſibus, præſtat ſanguinem alterare, atque ejus acrimoniam retundere copioſo uſu piſcium, & medicamentorum teſtaceorum, uti etiam conſummatis juſculis ex animalium extremis factis, copioſáque potatione Aquarum compoſitarum *lactis*, *caponis*, *porcelli*, *limacum*, atque aliorum ejuſmodi. Etſi, quod de uſu lactis jam antè innuimus, ſit etiam verum de hiſce Aquis phlegmaticis, quòd ſcilicet quoties hepar priùs obſtructum eſſe contingat, à copioſâ earum potatione, Icterus & Hydrops ſubſequi ſolent. In hujuſmodi igitur Ictericis, & Hydropicis magis convenit ſanguinis dulcificationem tentare, in ſequentem modum. Copiosè veſcantur, *cancris fluviatilibus*, *& marinis*, *aſtacis*, *& generaliter loquendo omnibus teſtaceis piſcibus*. Cujuſmodi cibus copiosè ſumptus acetoſum ſanguinis ſtatum, & acidum ventriculi fermentum plurimùm temperare valet. Ex his etiam piſcibus teſtaceis juſcula grata arte fiant, quæ copiosè exhibenda ſunt.

℞. *Cancr. fluviat. n.* 100. *Contundantur vivi, & deindè coquantur in aq. font.*

℔. *iv. Addendo ſub finem coctionis macer. fol. ij. vel iij. nuc. moſch. raſ. n. j. & vin. malvat.* ℔. ß. *Coletur juſculum in uſum.* In hunc cenſum etiam referendæ ſunt *Gelatinæ*, & *conſummata juſcula. Ex. gr.*

℞. *Raſur. C. C. Ebor.* an. ℥.*iv. fol. macer. n. ij. Cortic. Aurant. Condit. in fruſtula conciſ. n. j. Coq. in Aq. font.* ℔. *iv. ad* ℔. *ij. vel* ℔. *j.* ß. *Coletur*, quo æger ſumat ad libitum *cochl. iij. vel iv.* per ſe, vel in juſculis calefact. Hujuſmodi *Gelatinæ* ægrotantis palato gratiores fieri poſſunt, addendo, tempore usûs, tantillum *Syrupi Meliſſophyll. Caryophyll.* è *Rub. Idæo*, *Aurantior.* vel *limonum.* Licèt ſit fatendum, Syrupos acidos non adeò benè *Gelatinis* convenire, quoniam quadantenus vires earum frangant.

Exemplum Juſculi conſummati ſit jam ſequens.

℞. *Capon. eviſcerat. & in fruſtula conciſ. n. j. Ped. ovill. & vitulin.* an. *par. ij. Raſ. C. C. Ebor.* an. ℥. ß. *fol. macer. n. ij. Nuc. Moſch. ſciſs. n. j. Santal. citr.* ʒ. *iij.* vel ℥. ß. *Coquantur omnia leniter in congio uno Aqu. font. ad dimidii conſumptionem, addendo circa finem ebullitionis vin. Malvat. ver.* ℔. *j. flor. Bellid. Maj. Tuſſilag. Capill. Vener. Pulmonar. maculoſ.* an. *M. j. Dactylor. ping. par. viij. Jujubar. par. xij. Sebeſten. par. x. Paſſular. major. exacinat.* ℥. *iij. Coletur*, de quo æger ſumat bis, vel ter die prælargum hauſtum hujus juſculi.

Ad acrimoniam ſanguinis ulteriùs demulcendam, multùm etiam hujuſmodi Phthiſicis obſtructione laborantibus confert uſus *Corallii præp. Milleped. Margarit. ocul. cancr. præp. pulv.* è *chel. cancr. ſimpl.* atque aliorum ejuſmodi Teſtaceorum medicamentorum, quæ copiosè, & ſæpiùs in die ſumenda ſunt. *Ex. gr.*

℞. *Aq. Lact. alexiter. card. vel ceraſ. nigr.* ℔. *j. Aq. cinnam. hord.* ℔. ß. *Margarit. præp.* ℥. ß. *Sacchar. cryſtallin. alb.* ℥. *ij. M. F. Julapium*, è *quo capiat* æger ℥. iv. (agitatâ priùs phialâ) ter quaterve in die, addendo (ſi ſtomachus id requirat) ℥. *j.* vel ℥. *ij. Aq. Epidemic. Mirabil. Stephan.* vel alicujus alius aquæ ſpirituoſæ. Vel

℞. *Pulv. Milleped. Ocul. cancror. præp. pulv.* è *Chel. cancror. ſimpl. Corall. rubr.* an. ʒ. *j. pulv. Succin. alb.* ʒ. ß. *M. in chartulas ix.* quarum unam ſumat ter die è cochleari *Julapii Perlat.* jam antè præſcript. vel alicujus alius ejuſmodi, ſuperbibendo hauſtum.

Quintò : Si æger ab hepatis obſtructionibus planè immunis eſſe videatur, atque adeò neque in Hydropico, neque in Icteritio ſtatu fuerit ; verumtamen lactea diæta jam anteà deſcripta, propter diarrhœam, atque acidum ventriculi fermentum, parùm conveniat, præter medicamenta alterantia jam anteà deſcripta, ad acrimoniam humorum ulteriùs demulcendam, cum fructu injungi poteſt copioſus uſus *Aq. deſtillat. compoſ. lact. capon. limacum*, *porcelli*, *&c.* quarum formulas proximè deſcribemus.

Aqua Lactis.

℞. *Fol. capill. Vener. Tuſſilagin. Pulmonar. maculoſ. veronic.* an. *M. iij. hyſſop. rut. caprar. menth. abſinth.* an. *M. ij. Flor. hyperic. ſcabioſ.* an. *M. ij. croc. anglic.* ʒ. *j. nuc. moſch. ſciſs. n. iij. dactylor. caricar. ping.* an. ℔. ß. *Paſſular. major. exacinat.* ℔. *j. Conſcindantur, & infundantur in lactis vaccin. recent. Cong. iij. & vin. malvat.* ℔. *vj. F. deſtillatio in organis communibus, uti dimidia pars liquoris aſcendat.*

Omnéſque deſtillationes commixtæ reſerventur in uſum. Si Phthiſis ſit ſcorbutica, addantur in deſtillatione *ſummitates Pini*, *Beccabunga*, *Naſturt. aquat. Hedera terreſtris*, cum aliis antiſcorbuticis mitioribus; Et loco *vini Malvatici* ſubſtituatur *cereviſia Brunſvicenſis*; ſin verò ſcrophuloſa, *Milleped. crud. cum herbis contuſ.* ℔. *iij.* atque alia etiam antiſcrophuloſa. Si hanc Aquam non tantùm alterantem, verùm etiam reſtaurantem habere lubet, addi poteſt Capo, vel Porcellus in ſecundâ deſtillatione. Ex. gr.

℞. *Caponem, vel porcellum eviſceratum, & in fruſtula conſciſſum, Aqu. lact. antè deſcript. Cong. j. F. deſtillatio uti tres partes liquoris aſcendant.*

Aqua Limacum.

℞. *Limac. hortenſ. ſale purgat. trecent. lactis commun. vel potiùs aquæ Lactis jam antè deſcript. Cong. iij. F. deſtillatio in organis communibus lento igne, donec liquor acidus aſcendere incipiat.*

Aquam etiam *Limac. Magiſtr.* ſequentem à nobis confectam non eſſe ſpernendam judicamus, ſiquidem longo tempore in uſum aſſervari poteſt.

℞. *Lact. recent. Cong. ij. Deſtilletur cum Menth. & Abſinth. Roman.* an. *M. ij. ad Cong. j.* Deindè

℞. *Limacum hortenſ. priùs in aquâ communi, dein in cereviſia tenui lotorum dimidium ſatum, lumbricor. terreſtr. præp.* ℔. j. *Angelic. M.ß. agrimon. betonic. rut.* an. *M. j. Herbæ in fundum mittantur. His ſuperimponantur limaces, & lumbrici. In ſummitate verò ponantur Raſ. C. C.* ℔. ß. *caryophyll.* ℥. j. *croc.* ʒ. iij. *Infundantur in pomacei* ℔. iv. *vin. malvatic. opt.* ℔. ij. *dein deſtillentur in organis communibus.*

Iſti liquores copioſè bibendi ſunt, idque vel in potum ordinarium cum æquali parte lactis commixti, ſi ventriculus id ferat, atque ægri ſiti ità ſatisfieri poſſit. Si *Julapii* forma magis arrideat, more ſequenti exhibeatur.

℞. *Aq. porcell. vel capon. jam antè deſcript.* ℔. j. *Sacchar. cryſtall. alb. q. ſ. Coque in formam Syrupi.*

℞. *Aq. lact. vel limac.* ℔. j. ß. *Syr. magiſtr. jam antè deſcript.* ℥. iv. *M. F. Julapium, è quo bibat æger copioſè ad libitum.* Vel

℞. *Aq. lactis vel limac. magiſtr.* ℔. ij. *Sacchar. perlat.* ʒ. x. *vel* ℥. j. ß. *M. F. Julapium è quo bibat copioſè, & frequenter.*

Sin verò, non tam calor hecticus, quàm reſpiratio difficilis urgeat (uti ſæpiùs in Phthiſi ſcorbuticâ laborantibus accidit) *Hydromel thoracicum* in potum ordinarium magis convenit, quàm Aquæ deſtillatæ phlegmate abundantes. Cujus formula inſignis apud Riverium *Cap. de Phthiſi* occurrit: atque alibi paſſim apud Autores; Ideóque nullam aliam ejus deſcriptionem hoc loco ſubnectemus.

CAPUT X.

De Curatione Phthiſeos Pulmonaris Originalis in tertio ejus ſtatu, ubi ſcilicet æger à glandulosarum partium Pulmonum inflammatione, apoſtematis, & exulceratione in Maraſmi ſtatum reducitur, unà cum ſummo virium languore, carnis conſumptione, febris hecticæ incremento, atque etiam peripneumonicæ, & putridæ ſuperinductione, reliquíſque diris ſymptomatis, quæ hunc funeſtum Phthiſeos ſtatum comitari ſolent.

UBi ad tertium hoc Phthiſeos ſtadium deventum eſt, æger rariſſimè (nî ulcera fuerint admodùm parva, & benigna) curatur, vel vitam ſuam longiùs protrahit. Ideóque licèt prudens, atque honeſtus Medicus, ad Phthiſicos in hoc morbi ſtatu, vocatus, ſymptomata miſeros cruciantia, quantùm in ſe eſt, mitigare nitatur, atque etiam antiphthiſica medicamenta, quæ præſentibus indicationibus, atque ægrotantis ſtatui maximè ſatisfaciant, præſcribere ſtudeat; minimè tamen, etiam ſpe à ſymptomatum relevatione adblandiente, Artis Medicæ famam, atque etiam ſuam violare debet, ſanitatis recuperationem vel ægro, vel ejus amicis nimis audacter promittendo; qualemcunque verò opem ægro cum ſummâ miſericordiâ atque diligentiâ attulerit, lethale prognoſticon de ægri vitâ conſtanter pronunciandum; neque ſibi vanâ ſpe amicorum, atque adſtantium, illudi ſinat: Atque hoc pacto tam Arti Medicæ quàm ſibi ipſi optimè conſulet. Intentiones curativæ in hoc morbi ſtatu ſunt iſtæ quatuor. *Primò*: Pulmonibus, uſu medicamentorum pectoralium, atque antiphithſicorum proſpiciendum: ulcerúmque ſanatio promovenda (modò ea ſint parva, benigna, & ſanabilia) in quantùm ſcilicet præſens debilis, atque attritus ægri ſtatus ferre poſſit. *Secundò*: Febris Peripneumonica, ſeu inflammatoria, quoties ea contingat, unà cum diris ejus ſymptomatis tollenda. *Tertiò*: Febris putrida, à pulmonum purulentiâ oriunda, ſublevanda. *Quartò*: Denique ſymptomatis cruciantibus à febre putridâ per colliquationem ortis, pro virili ſuccurrendum; quo æger, ſi moriatur, ſaltem εὐθανασίαν obtineat.

Quod ad primam attinet, medicamenta in hoc ſtatu phthiſeos ſunt, *Alterantia*, *Expectorantia*, & *Balſamica*, ſeu *Sanativa*, non nimis calida (propter ſcilicet intenſum febris gradum) ſemper verò *Cordialia*, propter virium languorem. Eligenda etiam ſunt illa quæ gratiora ſunt, & quæ minimâ quantitate, ob ventriculi nauſeam, exhiberi poſſint. Ex. gr.

℞ *Pulp. è conſerv. Roſar. rubr. antiq. Lujul. Balſam. Leucatell.* an. ℥. *j. M. F. Electuarium, è quo capiat quantitatem nuc. moſch. in nebulis manè, & veſperi. Vel ſumat bis die Pilul. Balſamic. jam antè deſcriptas numero tres.*

℞ *Aq. Lact. alexiter. vel pulmonar. jam antè deſcript.* ℥. *viij. Aq. limac. magiſtr. cinnamom. hordeat.* an. ℥. *iij. Aq. mirabil.* ℥. *j. Margarit. præp.* ʒ. *ij. Cretæ puriſſ.* ʒ. *j. Sacchar. cryſtall. alb.* ℥. *j. vel* ʒ. *x. M. F. Julapium, è quo capiat æger cochl. iv. vel v. poſt ſingulas doſes Electuarii, & pilularum, atque etiam ad libitum in languore.*

℞ *Syr. Balſamic.* (qui ventriculo admodùm gratus eſt) ℥. *iij. Tinctur. croc. in Aqu. Theriacali fact.* ʒ. *ij. M. Sumat. ſæpiùs è cochleari.* In hujus mixturæ cochleari

uno vel altero, etiam bis die exhibeantur *gutt.* vi. vel viij. *Opobalſami.*

Si tuſſis, & vigiliæ vehementer urgeant, capiat etiam aliquandò horâ ſomni *gutt. xij. Laudan.liqu.Helmont. Opium* tamen in languido hoc ſtatu, cautè, manu parcâ, & debitis intervallis, exhibendum; neque quidem omninò abſque urgenti neceſſitate, ne cum Artis Medicæ opprobrio mors ſubita & inexſpectata ſuccedat. Vel

℞ *Syr. Capillor. Vener.* ℥. *iv. Aq. mirabil.* ℥. *ß. vel* ʒ. *vj. M.* Sumat ſæpiùs è cochleari, vel cum *baculo liquiritiæ*, præcipuè verò urgente tuſſi. *Gelatinæ* etiam, & *Juſcula conſummata* hìc præſcribenda ſunt; & quidem in hoc deplorato ſtatu, è culinâ magis, quàm è pharmacopolio petenda ſunt remedia.

Quod ad febrem Peripneumonicam attinet; Febris iſta ab inſigni tuberculorum pulmonarium inflammatione ſemper oritur; ideóque recurrere & revireſcere frequenter ſolet; quoties ſcilicet tuberculum novum vel ſponte ſuâ, vel à percepto frigore, vel ab alio aliquo errore in regimine admiſſo, inflammari contingat. Durante inflammatione, hæc febris conſtanter manet, atque ægrum haud rarò è vivis ſubitò, & inexſpectatò tollit, rigore incerto, & intenſo calore, alternis, vigiliis, jactationibus, deliriis, reſpiratione anhelosâ, expectoratione difficili, doloribuſque extremis, & vagis, lateris, pectoris, & ſcapularum ſtipata. Ubi verò primùm inflammatio in apoſtema faceſſere incipit, quod (ſi æger ſuperſtes fuerit) circa ſeptimum morbi diem uſitatò evenit, febris iſta inflammatoria continua à febre putrida intermittente quotidianâ, vel tertianâ excipitur, quæ tuberculorum purulentiam certiſſimè indicat, & ſine eorum ſanatione perfectè eradicari non poteſt.

Hæc febris inflammatoria, uti omnes aliæ ejuſdem genii, diætam tenuiſſimam depoſcit, unà cum debito in lecto regimine, alvum ſolutam, *Julapia cordialia* & *temperantia*, *epithemata pectoralia* cum *linctibus lubricantibus*, & *incidentibus* copiosè ingerenda ad facilitandam phlegmatis calore febrili nimìs incraſſati expectorationem, dolorificam pulmonum compreſſionem ſolvendam, & tuſſim inanem, & moleſtam indè demulcendam; *Diaphoretica* etiam parcè *Opiata*, debitis intervallis, ad extruſionem materiæ febrilis per poros cutaneos promovendam; *veſicatoria* etiam, & *Epithemata* externa in cerebri & generis nervoſi ſubſidium, quæ aliàs illicò ab hujuſmodi febribus vehementer pati ſolent: *Linimenta* etiam, & *Fotus* externos *anodynos* ad ſublevandam dolorificam, & ſpaſmodicam muſculorum, & membranarum thoracicarum contractionem: Super omnia verò phlebotomiam, eámque tempeſtivam, copioſam, & (ſi opus fuerit) repetitam, pro ægrotantis viribus, & pro præſenti ſanguinis efferveſcentiâ; quam quidem ſtatus Phthiſicus forsàn magis quàm athleticus requirit. Atque hoc pacto *Dominum Tibs*, *Doctorem Owen*, & Collegam noſtrum eximium *Doctorem Staines*, plurimóſque alios, vel in ipſa provecta ſenectute, à pluribus hujuſmodi febribus, aliquandò bis vel ter in anno recurrentibus, (licèt in priorem etiam valetudinarium ſtatum) reſtitutos vidi; idque æquè facilè & citò, ac ſi omninò phthiſici non fuiſſent; cùm è contra æquè notum ſit, quàm periculoſæ hujuſmodi peripneumonicæ febres ſæpiſſimè ſint viris robuſtiſſimis & maximè athleticis, ubi debita phlebotomia, vel aliqua alia neceſſaria pars juſti regiminis omiſſa fuerit.

Medicus igitur utcunque fatale præſagium de ipſa phthiſi inſtituat (quæ proculdubiò ab omni hujuſmodi febre multùm promovetur) ad ipſius tamen peripneumoniæ curationem ſeſe æquali ſpe accingat, (modò ſatis tempeſtivè advocetur) ac ſi æger non eſſet omninò phthiſicus, idque ſequenti modo.

Diæta inſtituatur ex *avenaceis*, *ptiſanis*, *pomis coctis*, *poſſetalâ*, *paſſulis majoribus exacinatis* & *glycyrrhizâ* alteratâ, cereviſiâ mediocri, pane toſto calefactâ, aliiſque ejuſmodi: In prima verò declinatione febris, è juſculis pulli, ovis ſorbilibus, *&c.*

Alvus etiam (ſi opus fuerit) *enemate lactis ſaccharat. florib. chamæmel. alterat.* illicò ſolvatur, quod (quoties neceſſe fuerit) repetendum eſt. Deindè extrahantur ℥.viij. vel x. *ſanguinis è vena cubiti lateris dolentis*; quæ quidem Phlebotomia ſingulis, vel alternis diebus audacter repetenda eſt, pro ſanguinis efferveſcentiâ, & doloris lateralis, & dyſpnœæ urgentiâ, quantùm vires ferre poſſunt, quo inflammationis progreſſus in maturationem, & apoſtema (ſi poſſibile eſt) præpediatur.

Intereà temporis per totum morbi decurſum *Cochl. unum linctûs ſequentis in* ℥. iv. *Apozematis pectoral. ſolut. tertiâ, vel ſaltèm quartâ quâque horâ calidè propinetur.*

℞. *Ol. Amygd. dul. rec. Syr. Capill. Vener.* an. ℥. j. ß. *Sacchar. Cand. alb.* ʒ. j. ß. *M. exactiſſimè. F. linctus.*

Immò ſi phlegmatis glutinoſitas, dyſpnœa, & exacerbatus dolor indè ortus id requirant, neque fluxus alvi contraindicet, loco *olei amygdalar. oleum lini recenter ſine igne extract.* ſubſtituatur, & *ſyrupus ex Eryſim. vel è quinque radicib. loco Syrupi Capill. Vener.* Prætereà etiam ℥. ij. *vel* iij. *olei lini quartâ quâque horâ per ſe ſumend.* præſcribantur: Siquidem non tantùm lubricanti vi, verùm etiam anodynâ, egregiè dotatur.

℞. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔. j. ß. *Tinctur. Croc. in aqu. Theriacal. fact. & Syr. capill. Vener.* an. ℥. j. *M. F. Apozema* in uſum jam antè deſcriptum.

In virium refocillationem, & ſanguinis efferveſcentis temperationem *Cochl.* iv. *vel* v. *Julapii ſequentis ſumend.* præſcribantur.

℞. *Aq. lact. alexiter.* ℥. viij. *Cinnamom. Hordeat. Epidemic.* an. ℥. ij. *Margarit. præpar.* ʒ. j. ß. *Sacchar. albiſſ.* ʒ. vi. *M. F. Julapium.* Horâ ſomni ſequens *Bolus anodynus*, & *diaphoreticus*, unà cum hauſtu *Julapii perlat. ſumend.* præſcribantur, præcipuè verò ſi alvus (quod non raro in hoc ſtatu morbi accidit) nimis lubrica fuerit.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒ. ß. *pulv. è chel. Cancr. comp.* ℈. j. *Syr. Caryophyll q. ſ. M. F. Bolus.*

In cerebri, & generis nervoſi tutamen ſtatim à venæſectione applicentur *Veſicatoria* nuchæ, & interioribus brachiorum, & tibiarum; & *Emplaſtrum Cephalic.* cum *Euphorb.* plantis pedum.

In relevationem doloris lateralis à muſculorum, & membranarum thoracicarum ſpaſmis effecti, ſequens fotus & linimentum partibus affectis alternatìm applicentur.

℞. *Rad. petroſel. fœnicul. ſem. lin. fœnugræc.* an. ℥. ij. *Flor. chamæm. melilot.* an. *M.* ij. *M. & coqu. in Aq. font. q. ſ.* reponatur *colatura* in *veſicâ bubulâ* recente; donec ſemiplena fuerit, & calidè applicetur partibus affectis, urgente jam dolore. Amotâ veſicâ, applicetur pannus laneus calidus ſequenti linimento illitus.

℞ *Ung. dialth.* ℥. ß. *ol. lilior. albor. laterit.* an. ʒ. iij. *M. F. linimentum in uſum.*

K

In ulteriorem effervescentiæ ſanguinis, & caloris pulmonum temperationem, ſequens pulvis cum fructu præſcribi poteſt.

℞ *Sal. Nitr. puriſſ.* ʒ.ij. *Sacchar. cryſtall.alb.* ℥. ß. *M. in chartulas* viij. *quarum una diſſolvatur in ſingulis hauſtibus cereviſiæ propinand.* Cætera ſagaci præſentis Medici judicio committantur, pro re natâ præſcribenda.

Quod ad febrem putridam Phthiſicorum attinet, notandum eſt, quòd etſi ægri methodo præcedenti jam tractati peripneumonicè non intereant, inflammatione tamen tuberculorum pulmonarium in ulcerationem (quod ſæpiſſimè accidit) jam faceſſente, ſtatim ſub finem febris inflammatoriæ febris putrida intermittens exoritur, certis periodis, ſingulis, vel alternis diebus recurrens, unà cum algore, ardore, & ſudoribus ſucceſſivis; ſiquidem ſanguis in circulatione per has purulentas partes jam tranſiens heterogeneis & inimicis particulis oppletur, atque opprimitur, à quibus natura jam irritata, inſurgit, & paroxyſmum febrilem ſingulis, vel alternis diebus ad hoſtis extruſionem format. Quam quidem febrem ope medicamentorum pulmonarium & balſamicorum penitùs eradicare eſt (quantùm ego ſcio) planè impoſſibile, abſque ulcerum, à quibus iſta febris oritur, ſanatione, (quoties ſcilicet ea ſunt parva atque benigna.) *Corticis* tamen *Peruviani*, frequenter, & debitis intervallis repetiti, efficaciam ad ſupprimendos paroxyſmos febriles, ſaltem pro tempore, ſæpiſſimè cum ſucceſſu felici expertus ſum: adeò ut aliquorum Phthiſicorum pro deploratis jam habitorum vitam frequenti ejus uſu non tantùm per plures menſes, verùm etiam annos protractam eſſe viderim: qui, licèt è ſtatu valetudinario nunquàm planè evaſerint, tamen ejus uſu, à febre jam liberati, muniis ſolitis ſatis benè fungi potuêre. Quare eum pro unico febrifugo, in hoc caſu, uſque hùc reperto habere ſoleo. Licèt enim hoc modo induciæ parùm fidæ, atque incertæ comparentur, ſiquidem febris ſponte ſuâ, vel leviſſimâ de causâ repullulare ſolet, ex hac tamen temporaria febris ſuppreſſione, æger non tantùm à pluribus moleſtis, & gravibus ſymptomatis, pro tempore, illicò liberatur; verùm etiam amiſſas vires quadantenùs recolligit, atque inſuper ſpatium medicamentorum balſamicorum, & pectoralium uſui opportunum obtinet, quæ ulcerata tubercula ſanando, perfectam & eradicativam curationem febris efficere poſſint. Ideóque apprimè convenit non tantùm hujuſmodi medicamentorum balſamicorum uſui in febris intervallis diligentiſſimè inſiſtere; verùm etiam eadem cortici ipſi admiſcere, quoties ſcilicet eum repetere lubet, in ſequentem modum.

℞. *Cortic. Peruvian. ſubtiliſſ. trit.* ʒ.ß. *Syr. Balſamic. q. ſ. M. F. Bolus quem æger manè ſumat, repetátque ſextâ quâque horâ per tres dies ſucceſſivos, ſuperbibendo* ℥.iij. *vel* iv. *Apozematis ſequentis.*

℞. *Cortic. Peruvian. pulveriz.* ℥.iij. *Balſam. Tolutan.* ʒ.ij. *Croc. Anglic. Cochinell.* an. ℈.j. *Coq. in decoct. pectoral. depurat.* ℔.j. *ad* ℥. vj. Deindè cola & affunde *Decoct. præſcript.* ℔.j. de novo, operationem ità renovando ad tertiam vicem: Denuò colaturas omnes miſce, atque adde *Vin. Malvatic. Syr. Balſamic.* an. ℥.iv. *M. F. Apozema.*

Repetatur uſus hujus febrifugi, modo jam præſcripto, bis in lunâ, vel ſæpiùs, ſi ita viſum fuerit. In intervallis verò aſſiduus medicaminum balſamicorum, & pectoralium uſus injungi debet, quæ pro ægri temperie, & morbi ge-

nio ſub Medici ſagacis regimine varianda ſunt. Si alvus nimis lubrica fuerit, addi poteſt ſingulis bolis nocturnis *Laudan.Lond.gr.j.* vel loco bolorum ſubſtituantur *pilulæ è Diaſcordio*, & *pulvere Cortic. Peruvian.* confectæ, ità ut ſingulæ doſes ʒ.ß. *Pulveris* recipiant.

Atque hoc modo uxorem *Domini Haulton*, Pharmacopolæ, à phthiſi deploratâ emaciatam, per annum unum vel alterum curâ Collegæ mei eximii *Doctoris Tyſon* præſervatam,& ſæpiſſimè à febre putridâ indè ortâ reſtitutam vidi,uti & uxorem *Domini Walker Mercatoris Londonenſis*, & filium *Domini Blakey Clerici* à febre putrida phthiſica in ſtatum ferè integrum redactos, unà cum virium, & appetitûs recollectione, & plurimos alios, quorum hiſtorias nimis longum eſſet hìc loci narrare.

Liberè tamen fateor me non obſervâſſe *Corticem* æquè certò & perpetuò in febre phthiſica intermittente ſcopum ſuum attigiſſe, ac in intermittente ſimplici à merè morbida ſanguinis diatheſi orta: Ubi autem minùs proficere perſpexi, ſemper ſuſpicatus ſum jam lædi cerebrum, & genus nervoſum; atque ægrum deliriis & ſpaſmis magis obnoxium fuiſſe, quàm anteà fuerat.

CAPUT XI.

De relevatione ſymptomatum Phthiſeos in tertio ejus ſtadio.

SIcuti natura à purulentarum, & heterogenearum particularum commixtione cum ſanguine, (ubi ſcilicet primùm tubercula pulmonaria jam maturari, & in apoſtemata faceſſere contingit) irritari ſolet, & earum extruſionem periodicis paroxyſmis intermittentis febris moliri, per alvum, poros cutaneos, ductus ſalivales, ventriculum, trachæam, *&c.* quâcunque portâ datur via, pro humorum genio,& naturæ molimine, unà cum colliquatione inſigni, & ſubito virium collapſu: Ità non raró accidit, uti natura irritatione iſtâ nimis jam ſtimulata colliquatum,atque acre ſerum impenſiùs, quàm par ſit, expellendo, novos morbos, vel ſaltem nova ſymptomata ipſo originali morbo ſæviora, & magis horrenda formet, veluti diarrhœam & dyſenteriam unà cum diris torminibus, tuſſim & pertinaces vigilias, immenſos & colliquativos ſudores, vomitiones ferè perpetuas, ſingultus, aphthas, *&c.* quorum ſymptomatum relevationi ſaltem, ſi non perfectæ ægrotantis curationi Ars Medica conducere poteſt.

Quo pacto verò, & quibus legibus Medicus hujuſmodi ſymptomatis ſuccurrere debeat,ſequentibus ſpeciatìm oſtendere nitemur. Atque primò,

De Diarrhæa, Dyſenteria, & Torminibus alvi cruciantibus relevandis.

Medicamenta *Opiata* (durante hâc neceſſitate) non tantùm frequenter, verùm etiam liberali manu exhibenda ſunt. Uti enim dira hæc ſymptomata,nullo alio medicamine relevari poſſunt,ità etiam, quamdiù hæc ſymptomata manent,uti tuſſis mitior,ità reſpiratio liberior eſſe ſolet (uti in *Domino Lechmere,Domino Chadvvell*,atque aliis quamplurimis dudùm obſervavimus)materiâ pulmones irritare,& gravare ſolitâ,aliò,pro tempore,jam tranſlata,atque indè eorum

uſus à nullo præſenti ſymptomate contraindicatur; quo fit, ut convenientem doſin *Opii* ſine noxa, vel periculo tolerare poſſint.

Æger (durantibus iſtis ſymptomatis) à cereviſiæ omnigenæ uſu abſtineat, ejus loco *Decocto albo*, & lacte cum aquâ cocto contentus. Capiat etiam quartâ quâque horâ (ſi opus fuerit) quantitatem *nucis jugland. Electuarii noſtri adſtringentis* jam antè in uſu lactis aſinini deſcripti; vel ſumat *gutt. xij. Laudan. liq. Helmont.* in hauſtu *Julapii perlati.*

Ad temperandam etiam humoris irritantis acrimoniam per glanduloſam inteſtinorum craſſorum tunicam excerni ſoliti, & ad tonum partium indè labefactatarum reſtituendum, quotidiè injiciatur (tanquam pro fotu) Enema juſculi pulli, vel capitis vervecini cum lanâ in aquâ cocti, vel hoc quod ſequitur.

℞. *Lactis à frequenti extinctione candentis ferri chalybeat. & roſis rubr. alterat.* ℥. vj. *Diaſcord.* ℥. ß. *M. F. Enema.*

In moderata verò diarrhœa, ubi ſcilicet tormina non multùm urgent, præcipuè verò ſi dyſpnœa etiam adſit, *Opium* quâvis formâ, rariùs & parciùs; præſcribendum. Plerumque enim ab ejus exhibitione veluti pectus gravari ſolet, ità etiam reſpiratio & expectoratio difficiliores redduntur, & Ventriculus nauſeâ afficitur.

Satius eſt igitur in hoc caſu, *diarrhœam*, medicamenti *opiati* tertiâ, vel quartâ quâque nocte repetiti uſu, moderatam potiùs ſervare quàm penitùs ſiſtere, ne majus detrimentum indè conſequatur. Semper etiam poſt medicamenti *opiati* uſum, copioſiùs ingerenda ſunt *expectorantia*, & *lubricantia*; ne materia dudùm in pulmonibus fixa ægri vires in expectoratione excedat.

Secundò: De tuſſi perpetuâ, & vigiliis pertinacibus ſublevandis.

Sicuti diarrhœa, & aliquandò etiam implacabilis dyſenteria, unà cum diris Torminibus, à lymphæ morbidæ atque acris colliquatione facta per alvum, quæ phthiſicis diatheſi ſcorbuticâ affectis, ob peculiarem ſcilicet inteſtinorum tonum, magis quàm cæteris fluere ſolet, ſæpiùs ſuperveniunt; uti in quamplurimis obſervavimus, qui, in ipſo ætatis flore, à phthiſi ſcorbuticâ cruciantibus iſtis ſymptomatis ſtipatâ è vivis ſublati ſunt. Ità etiam non rarò, in hoc morbi ſtatu, egregia colliquatio per trachæam & bronchia ab hac febre putrida orta aliis ſatis moleſta eſſe ſolet; undè tuſſis, quæ priùs erat arida atque mitis, jam impetuoſa & perpetuò importuna evadit, unà cum copioſa exſpuitione nunc lymphæ feroſæ, nunc phlegmatis diſcoloris glutinoſi, & purulenti; adeò ut æger præ tuſſi die noctúque urgenti, vigiliis ferè continuis ad delirium uſque premi ſolet.

Hæc etiam ſymptomata non ſine *opii* uſu relevari poſſunt. In hoc verò extremo languoris gradu, cautè, parcè, & non ſine evidenti neceſſitate concedi debet; ſiquidem ab infarctione pulmonum indè effectâ reſpiratio inſigniter anheloſa inſequi ſolet, pulſus debilis, & mentis vacillatio unà cum extremorum frigiditate, quo æger cum Medici, atque ipſius Artis opprobrio, non tam mori, quàm trucidari videtur. In hoc igitur caſu, *Eclegmate* ſequenti, vel aliquo ejuſmodi uti ſoleo.

℞. *Syr. althæ. portulac.* an. ℥. j. ß. *Spec. diatrag. frig. pul. Haly* an. ℈. ij. *Syr. è*

Mecon. ℥.j. ß. *M. F. Linctus è cochleari*, vel *baculo liquiritiæ*, urgente tuſſi, ſumendus, ſensìm deglutiendo.

Aqua Mirabilis etiam, utpotè *Aromatica*, & *Carminativa Syrupis thoracicis* admixta, & ſensìm deglutita tuſſi compeſcendæ convenit. Vel

℞. *Syrup. Balſamic.* ℥.ij. *Laudan. liqu. Helmont.* ℈.ij. *M. capiat. æger cochleare unum ſingulis vel alternis horis.*

Rariùs ad ℈. ß. vel *gr.*xij. *Pilul. è Cynogloſſ.* æger in hoc morbi ſtatu aſcendat.

Hìc etiam proficui ſunt *Trochiſci bechic. alb.* & *nigri*, vel aliqui alii eorum æmuli, in ore ſensìm ſolvendi, & deglutiendi, urgente tuſſi.

De ſudoribus immenſis colliquativis moderandis.

Sudores iſti per totum morbi curſum, poſt febris putridæ inductionem, Phthiſin comitari ſolent, & (uti anteà innuimus) magnum tuſſis, vigilarium, atque aliorum moleſtorum ſymptomatum levamen præbent, atque ideò, dùm moderati ſunt, non ſunt omninò arte ſupprimendi, ne ab hujus ſymptomatis ſublatione diarrhœa vel aliud aliquod magis crucians & lethale ſignum ſuboriatur.

Aliquandò verò (phthiſi jam ad fatalem finem accedente) accidit (quoniam ſcilicet ſtatus ſanguinis colliquativus in tantùm jam augetur, ut vix aliquid novi nutrimenti partibus ſolidis adhæreat, vel in maſſa ſanguinea retineatur) ſudores iſtos adeò immenſos fieri, uti æger, qnotieſcunque ſomnum capeſſit, non tantùm cum magna moleſtia, ac ſi in undarum fluvio, jacere videatur, verùm etiam, præ languore à ſudoribus immenſis effecto, quum primùm expergiſcitur, gradu aliquo lipothymiæ corripiatur.

Quo in caſu ſomni ſint breves, & (ſi opus fuerit) æger, adſtantium diligentiâ, è ſomno excitetur, antequàm vires à longis ſudoribus nimis elangueſcant.

Cordialia etiam temperata perlata ſæpiùs, & in larga quantitate exhibenda ſunt, quibus addere convenit *cretam, corallium, ſanguin. dracon.* atque alia temperantia adſtringentia, & emplaſtica, quæ ſanguinis fluorem aliquatenùs conſtringant atque mitigent. Ex. gr.

℞. *Aq. Tormentill. plantag. germin. quercûs* an. ℥.iij. *Aq. cinnamom. hord.* ℥.iv. *Aq. Mirabil.* ℥.j. *margarit. corall. præparat. cret.* an. ℈.ij. *bol. ver. ſanguin. dracon.* an. ʒ. ß. *Terr. Japan.* ℈.j. *Acet. ſtillat. vel ſpirit. vitriol q. ſ. ad gratam acidulationem, Syr. myrtill.* ℥.j. ß. *M. F. Julap. de quo æger capiat* ℥.ij. *vel* iij. *tertiâ, vel quartâ quâque horâ, agitatâ phialâ.*

Stragula etiam lecti minorentur, necnon removeatur æger in aërem tenuem, apricum, & perflatilem; Somnum ſemper capiat in cubiculo amplo, & quoties vires languere incipiunt, ſudores ſtatim linteis aridis moderatè calefactis abſtergeantur, atque æger in alteram lecti partem amoveatur.

Poris cutis hoc ritu jam occluſis, licèt natura partem aliquam colliquati humoris per alvum, vel per aliam aliquam portam eliminare ſatagat, atque indè nova ſymptomata oriantur, ſatius tamen eſt pluribus moderatis, quàm uno valdè extremo ſymptomate affligi.

De vomitione extremâ in fine Phthiſeos.

Phthiſici huic ſymptomati per totum morbi curſum aliquatenùs obnoxii ſunt, à morbidâ ſanguinis diatheſi, & à tono ventriculi, ejúſque fermento indè penitùs everſis, uti etiam à pulmonum infarctione, motúque ventriculi,

per tuſſim & phlegmatis pulmonibus impacti exſcreationem inverſo (uti anteà diximus.) Circa finem verò Phthiſeos hoc ſymptoma aliquandò in tantùm augetur, ut vix aliquid nutrimenti in ventriculo retineri poſſit; ſed cibus, ubi primùm deglutitur, à ſtomacho rejici aptus natus eſt.

Licèt in hujus ſymptomatis extremitate multum ab arte non poſſit præſtari, Medicum tamen cautis ſaltem conſiliis, ſi non medicamentis, manum adjutricem porrigere decet. *Primò* igitur jubeatur æger cibum, licèt frequenter) admodùm tamen parvâ quantitate, in vicem ſumere. *Secundò*: Indulgeantur cibi ventriculo gratiſſimi, modò euchymi, & coctioni apti fuerint. *Tertiò*: Tuſſim, (quantùm in ſe eſt) & profundam phlegmatis exſcreationem, atque etiam ſomnum, & decubitum à paſtu devitet. Medicamenta verò vix aliquid opis in hoc deplorato ſtatu afferre poſſunt.

De aphthis, dolore gutturis, & ſingultu in fine Phthiſeos ſublevandis.

Aliquandò accidit poſt febris putridæ accenſionem, præcipuè verò ubi materiæ colliquatæ deturbatio per alvum, atque alias portas jam arte præpeditur, naturam hoſtis protruſionem per ductus ſalivales, & glanduloſam oris, & œſophagi tunicam, incaſsùm licèt, moliri. Undè ſalivatio moleſta non rarò per plures hebdomadas continua oritur. *Secundò*: Præ acrimoniâ humoris per has partes excreti, inflammatio non tantùm membranæ oris, verùm etiam œſophagi, & ventriculi inſequitur. *Tertiò*: Ab inflammatione ſequitur exulceratio, atque indè ulcuſcula vulgò dicta *Aphthæ*, dolore gutturis admodùm moleſto ſtipatæ; uti obſervavi in *Domina Wells*, atque aliis phthiſicis, qui de hoc ſymptomate, magis quàm de ipſo originali morbo conqueri ſolebant. *Quartò*: Denique ſingultus valdè moleſtus à ventriculi inflammatione, & exulceratione ortus.

Quæ quidem ſymptomata ſicuti moleſta, ità aliquandò etiam longa, ſemper verò funeſta, & mortem præſagientia eſſe ſolent; nec quidem curationem ullam admittunt: Siquidem cauſa, à qua procedunt incurabilis eſt. Utcunque tamen id fuerit, hic etiam oportet probum Medicum manum adjutricem, quantùm in ſe eſt, porrigere, ope gargariſmatum faucibus ſyringâ injiciendorum, quæ *abſterſiva*, *lenia*, *adſtringentia*, & *mucilaginoſa* in ſe recipiunt. Qualia in praxi ſæpiùs uſurpanda veniunt, & quorum formulæ paſſim apud Autores ſub febris titulo occurrunt.

Ad levamen tamen hujuſmodi dolentis phthiſicorum gutturis multùm valet, diu noctúque glandulas poſticas in faucibus ſitas continuò à frigore externo tectas munire tegumento lanei panni duplicati, à quo plus levaminis quàm à gargariſmis & mucilaginibus exſpectari poſſit.

PHTHISIOLOGIÆ
LIBER TERTIUS.

DE PHTHISI PULMONARI SYMPTOMATICA.

PHTHISIM pulmonarem ſymptomaticam eam appello, quæ ab aliis præcedentibus morbis efficitur, & dependet. Sæpiſſimè enim accidit uti à morbidis affectibus, iiſque non tantùm chronicis, verùm etiam acutis, idque ſivè perfectè fuerint curati, ſivè non, maſſa ſanguinea à fermento præternaturali præcedenti ità alteretur, ut in illa lateat inexhauſta inſecuturæ phthiſeos minera, quæ quidem, ſensìm ſeſe in lucem prodit per tuſſim ſcilicet atque alia uſitata ſigna, donec tandem miſellus æger, funeſtis hujus morbi ſymptomatis undiquaque circumſeptus, fataliter cogatur ſuccumbere.

Imò aliquandò etiam non tantùm morbus, verùm etiam ipſe Medicus huic phthiſi anſam præbere ſolet, ubi lucrum ſcilicet & præſentem famam aucupans perfunctorio modo, & ſine methodo legitima, debitíſque evacuationibus præcedentis morbi fermentum magis ſupprimit, quàm eradicat; quo æger non tam curatus, quàm ab uno morbo in alium tranſlatus, poſt aliquod temporis ſpatium in valetudinario ſtatu conſumptum tandem in phthiſim acutam, & deploratam incidit.

Et quidem hoc genus phthiſeos pulmonaris (quantùm mihi obſervare licuit) omnium eſt uſitatiſſimum, & ubi conſpicitur una phthiſis pulmonaris originalis, quæ ſcilicet à mera alteratione ſanguinis prædiſponenti dependeat, quinque dantur (forſan etiam decem) quæ à Febribus crapuloſis, & intermittentibus, à Variolis, Morbillis, Febribus ſcarlatinis, Pleuritide, Peripneumoniâ, Melancholiâ, & Hyſtericâ paſſione; à Scrophulis, Scorbuto, Chloroſi, Aſthmate, Hæmoptoë, Calculo pulmonum, & aliquandò etiam Renum & veſicæ, à Lue Venereâ, Arthritide, ſuppreſſione Menſtruarum purgationum, fontanellarum, Gonorrhœæ & veterum ulcerum, præcipuè verò fiſtuloſorum, & ſcrophuloſorum naſcuntur.

Quæ quidem phthiſes ſymptomaticæ præter generalem Phthiſeos naturam, proprium etiam & peculiarem genium, ſeu indolem habere ſolent; undè tanquam diſtinctis criteriis, & pathognomonicis ſignis inter ſe dignoſcendæ ſunt. Neque eo minùs Curatio eſt aliquatenùs varianda. Vixque poteſt Medicus in curatione phthiſeos pulmonaris ſymptomaticæ omnibus indicationibus curativis cum ratione ſatisfacere per generalem methodum jam antè deſcriptam, & felicem & optatum exitum obtinere, niſi habeat æquè pecu-

liarem reſpectum in toto curationis curſu ad primarium morbum per ſpecifica commixta, ac ad ſymptomata in pulmonibus indè effecta, per medicamina antiphthiſica, & per methodum generalem curationis phthiſeos pulmonaris jam antè deſcriptam.

Ideóque ſuppoſitâ deſcriptione, & curatione Phthiſeos pulmonaris originalis jam antè habitâ, ne ταυτολογοῦντες ſcilicet nimis longè, & tædiosè filum hujus diſcursûs protrahamus, operæ pretium duximus ſtrictìm & ſuccinctìm, ſub propriis titulis, ea ſubnectere quæ variam indolem harum Phthiſεῶν indigitent, earum cauſas, differentias, pathognomonica ſigna, & indicationes curativas, quo Medicus ſuâ ſagacitate fretus generalem curationis methodum mutet, adeò ut peculiari morbi genio, & indicationibus indè ortis ſatisfacere queat.

CAPUT I.

De Phthiſi ſcrophulosâ.

DE hâc Phthiſi primo loco ſermonem habituri ſumus, quoniam frequentiſſimè in Praxi occurrit: Siquidem plures hujuſmodi à me curatas memini, vel ſaltem ab aliis curatas vidiſſe, quàm vel cujuſvis alterius generis.

In ſcrophuloſa enim diatheſi ſanguis ob præternaturalem acrimoniam jam tanquam coagulatus, atque adeò novum chylum non potens perfectè ſibi & partibus ſolidis adunire, ſolet eum in circulatione copioſiùs quàm par eſt deponere in partes glanduloſas; ubi vaſcula non procedunt rectis lineis, ut in muſculis, verùm ſpiratìm; quo fit ut ſanguis majorem remoram, & ſtagnationem in his quàm in cæteris partibus efficere ſoleat, atque adeò ſecretionem ſucci nutritii magis copioſam; quo fit quòd iſtæ partes pluſquam cæteræ intumeſcere & dureſcere aptæ ſint natæ. Quod in cæteris glanduloſis partibus accidit, in ipſis etiam pulmonibus accidit, qui glandulis undiquaque innumeris, verùm juxta trachæam atque ejus ramulos magis conſpicuis referciuntur, etſi in naturali ſtatu non ità facilè percipiantur; quo mirum non eſt ſi ſcrophuloſi, qui tumoribus glanduloſis in aliis partibus frequenter obnoxii ſunt, non raró etiam ejuſmodi tuberculis, vel in ipſis pulmonibus afficiantur, quorum parenchyma eſt naturaliter ſpongioſum, & ſeroſas ſanguinis partes continuâ eorum agitatione copiosè hìc excretas recipere aptum natum. Et quidem ab iſtis tumoribus in pulmonibus fixis oriri ſolet Phthiſis iſta ſcrophuloſa: Cujus certiſſimum diagnoſticon ſumendum eſt à tumoribus glanduloſis in externo habitu corporis eam comitantibus, vel ſaltem præcedentibus; uti & ophthalmiâ & ſcabie ſæpiùs recurrentibus, atque aliis ejuſmodi affectionibus ſcrophuloſis. Etſi libentiſſimè fatendum ducam aliquandò contingere glandulas pulmonum ſolitariò iſto humore affici. Quo in caſu opus eſt experto, & ſagaci Medico, qui genium peculiarem hujus Phthiſeos harioletur ex iis, quæ adhuc reſtant ſub hoc titulo dicenda.

Speciatìm igitur hìc notandum, quòd tubercula iſta pulmonaria (ſicuti tumores

mores ſcrophuloſi in cæteris partibus) ſunt vel cruda, & phlegmatica, atque indè non omninò in inflammationem, & maturationem diſpoſita : vel calidiora, quæ vel ſeriùs vel citiùs inflammationem conceptura ſunt ſecundùm præſentem ſanguinis diatheſim, & variam materiæ in cyſtide contentæ indolem. Aliquandò enim, ubi materia ſcilicet in gypſeam, ſteatomatoſam, vel meliceridum naturam concoquitur, (quod fit utplurimùm,) inflammatio, & exulceratio indè nata non tantùm ſera eſt, verùm etiam admodùm tarda, chronica, & ferè inſenſibilis. Quoties autem ſanguis, & in cyſtide contenta materia contrariò ſeſe habent, (quod etiam aliquandò licèt rariùs evenit) tumores in inflammationem, maturationem, & exulcerationem valdè proni ſunt. Atque hinc oritur ſcrophuloſæ phthiſeos differentia. Aliqui enim, (quoties ſcilicet tumores ſunt crudi & inflammationi inepti) in phthiſico ſtatu, etſi valetudinario, à pueritia uſque ad ſenectam ætatem degunt, unà cum tuſſi ferè continuâ, nocturnâ & diurnâ, æſtivâ, & hyemali, gravitate pectoris, difficili & aliquatenùs etiam aſthmaticâ reſpiratione, ſine ullâ tamen ſenſibili febre, à minimo autem percepto frigore (cui etiam præter cæteros obnoxii ſunt) copiosè materiam phlegmaticam, vel ſeroſam exſpuere ſolent. Horum vita à periculis ſatis munitur vel abſque medicamentis, ex regimine debito ſex rerum non naturalium, atque hinc fit quòd à Medicis raro opem petant in hoc valetudinario ſtatu, magis contenti miſerè quàm medicè vivere. Nullus tamen dubito quin prudenti delectu, & frequenti mutatione tenuis & aprici aëris, & longo uſu medicaminum *Balſamicorum*, *Mercuralium*, *Millepedarum*, *Chalybeatorum*, præcipuè verò *aquarum mineralium*, atque aliorum *antiſcrophuloſorum* remediorum, iſti tumores in his æquè ac in aliis partibus conſumi poſſint, atque indè æger liberari à ſcrophuloſo & phthiſico ſtatu ; quod ſæpiùs experti ſumus.

Lactea diæta in curatione hujus phthiſeos non eſt omninò imperanda ; quoniam obſtructiones & tumores à viſcoſo humore ortos promovere, atque adaugere ſolet. *Pectoralia* etiam vulgò dicta *Expectorantia*, & *Opiata* hìc non multùm juvant ; niſi à frigore recèns percepto, ad mitiganda ſcilicet ſymptomata indè orta, veluti tuſſim, febrem, dyſpnœam, vigilias, atque omnia iſta dùm in gradu intenſiſſimo adhuc manent.

Quoties verò iſta tubercula magis calida ſunt atque indè celeri inflammationi & ulcerationi magis obnoxia, ſcrophuloſa iſta phthiſis eſt peracuta & paucorum menſium, & à communi Phthiſi quoad curandi rationem parum differt. Neque aliud prognoſticon in hac, quàm in alia phthiſi habendum eſt ; quod ſcilicet varium eſt ſecundum gradum & progreſſum morbi, uti anteà diximus.

Hujuſmodi phthiſin acutam à ſcabie ſcrophulosâ ſuppreſsâ ortam haud raro obſervavi, veluti prior phthiſis magis chronica, invadere ſolet eos qui tumoribus frigidis glandularum obnoxii fuerint. Sub horum tumorum calidiorum initio venæſectio liberalis & frequens magis quàm in cæteris phthiſibus plerumque neceſſaria eſt ; quo pacto inflammatio, & maturatio fortè præveniri poſſint, etiamſi ipſe incipiens tumor neque minoretur, neque omninò conſumatur. Convenit hìc etiam adjicere pulmonaribus *Scrophulariam*, *Filipendulam*,

Millepedas, atque alia *antiſcrophuloſa* medicamenta. *Gummata* & *Balſama* hìc etiam apprimè conferunt; uti etiam *pilulæ noſtræ balſamicæ* jam anteà memoratæ, quarum longo uſu plus quàm cæteris pulmonaribus medicamentis ad perfectam plurimorum hujuſmodi phthiſicorum curationem contuli. Sin tumores iſti calidi in abſceſſum faceſſere incipiant, *ſpecifica* nihil omninò proſunt; ſunt autem hujuſmodi phthiſici tractandi eodem modo quo alii, pro gradu ſcilicet & progreſſu morbi.

Sin verò tumores iſti mediæ fuerint naturæ, inflammabiles licèt, tardo tamen gradu, utpotè contentam materiam in formam gypſeam, ſteatomatoſam, vel meliceridem concoquentes; ſequitur indè phthiſis mediæ etiam naturæ participans; chronica ſcilicet & plurimorum annorum, & leni, ſeu medio gradu ſymptomatum ſtipata, tuſſi ſcilicet quotidianâ, in omni anni tempeſtate, miti tamen, & non vehementer aridâ: tempore verò hyberno, atque aëre denſo magis moleſtâ; Febre valdè miti, & ferè inſenſibili, naturæ planè hecticæ; flaccedine etiam magis, quàm evidenti carnis conſumptione comitata; uti & delicato appetitu magis, quàm inappetentiâ. Quæ quidem eſt phthiſis uſitatiſſima ſeniorum; atque ea in praxi ſæpiùs occurrit.

Hujuſmodi phthiſicos non tantùm plurimos annos vivere, valetudinariò licèt, verùm etiam cum regimine, & curâ ſex rerum non naturalium muniis ſolitis fungi obſervavimus. A minimo verò errore in diæta vel in quantitate, vel in qualitate, vel etiam in ipſo exhibitionis tempore admiſſo, multò magis à crapulâ, & liquorum ſpirituoſorum ingurgitatione, vel à frigore percepto valdè ſunt obnoxii febribus putridis, quibus durantibus ægri vita periclitatur, & pulmones calefacti plus indè damni in unâ hebdomadâ, quàm aliàs in anno ſuſtinent. Siquidem febris hujuſmodi phthiſicos talibus de cauſis invadens præter proprium tuberculorum genium acuta eſt. Utcunque verò initio mitis ea videatur, vel etiam tuſſis, atque alia pulmonum ſymptomata; utut etiam emaciatus ſit corporis habitus, moderata venæſectio, imò (ſi opus fuerit) iterata in primo febris inſultu celebranda eſt; omnibuſque Febrifugis *Pulmonaria*, & *Antiſcrophuloſa* convenientia commiſcenda ſunt; quo pacto unum eundémque phthiſicum (ſicuti *Dominum Andrevvs*, & Mercatorem quendam in *Philpot-Lane* unà cum aliis multis) à pluribus putridis febribus eodem anno recurrentibus (Deo favente) reſtituimus; idque ſine ullâ inſigni pulmonum labe indè ortâ. Quò verò frequentius iſtæ febres revertuntur, eò citiùs phthiſis ad funeſtum finem gradum ſuum accelerat; & quò propior phthiſico eſt hic fatalis dies, eò frequentiùs putridæ iſtæ febres reverti aptæ ſunt natæ; leviſſimâ ſcilicet de causâ ortum ſuum ducentes: Cujuſvis novi tuberculi inflammatione (uti mihi videtur) omni hujuſmodi putridæ febri anſam ſemper præbente. Extra febrem verò curatio hujus phthiſeos, commodè perficitur debito ſex rerum non naturalium regimine, eóque perpetuo: Tempore æſtivo (niſi adſit inſignis obſtructio hepatis & hydrops indè ortus) uſu longo *Aquarum Chalybeatarum*; tempore hyberno frequenti & diuturno uſu *Pilularum noſtr. Balſamicarum*, uti etiam *Gummatum*, atque aliorum *Balſamicorum* medicaminum; tempore autem Verno, & Autumnali *Cereviſiâ*

Milleped. Antiſcrophuloſis, & *Pulmonaribus ingredient.* medicatâ, in potum ordinarium præſcribendâ. Atque hoc pacto etiam ætate provectos reſtituimus; alios verò quàm plurimos uti Dominum *Tibs*, Dominam *Herbert*, in majorem ſanitatis gradum, quàm anteà per plurimos annos frui poterant, repoſuimus. Expectorantia, atque alia pulmonaria medicamenta usûs ſunt hujuſmodi phthiſicis, æquè ac aliis; excepto *Opio*, quod rarò admodùm, & non ſine urgenti neceſſitate præſcribendum eſt, ob fixantem ſcilicet & oppilativam ejus naturam. Hæc verò pulmonaria medicamenta, licèt aliquid opis, & præſentis levaminis adminiſtrent, curationem tamen morbi originalis ſine *Antiſcrophuloſis*, cæteríſque jam antè memoratis admixtis, parum promovent.

Hiſtoria Domini Daviſon.

FIlius unicus *Domini Daviſon*, Civis eximii, & Mercatoris Londinenſis, ab incunabilis uſque ad pubertatem, purulentâ ſcabie per totum caput diſperſâ, & ſæpiùs recurrenti, ex habitu ſcrophuloſo ortâ afflictus, ejuſque tædio juvenili ætate affectus, emplaſtris, & unguentis neſcio quibus repercutientibus ex conſilio muliercularum ſanitatem requiſivit. Undè ſtatim, circa annum ſcilicet 1678. à tuberculis exindè in pulmonibus ortis per totam æſtatem tuſſi aridâ vexatus eſt: quam tamen per unum vel alterum menſem penitùs neglexit, donec à levi inflammatione, & exulceratione tumorum, in febrem putridam intermittentem, unà cum appetitûs dejectione, ſiti, atque aliis hujuſmodi ſymptomatis ſub initio autumni redactus eſt; quo tempore me conſulebat, atque ope *Corticis Peruviani*, *Balſamicorum*, & *Pectoralium* medicamentorum in aëre ruſticano exhibitorum, à febre, & quadantenùs etiam à tuſſi, liberari videbatur. Impatientiâ verò, & nauſeâ medicaminum ulteriorem ſui ipſius curationem negligens, fatalem febris, atque etiam tuſſis phthiſicæ recidivationem perpeſſus eſt: à quibus medio ſequentis hyemis funeſtè è vivis ſublatus eſt, unà cum diarrhœâ, immenſis ſudoribus, hydrope, & cæteris colliquationis invictæ ſymptomatis. Aperto cadavere invenimus omnes pulmonum lobos hìc indè variæ magnitudinis tuberculis interſperſos: his quidem acſi recèns pullulatis & minutis; illis autem ſatis magnis, etſi crudis: nonnullis verò inflammatis, & exulceratis, & in ſeſe materiam purulentam melleæ conſiſtentiæ continentibus. Hanc phthiſim ſcrophuloſam eſſe duximus ſecundi ordinis, calidam ſcilicet, & acutam.

CAPUT II.

De Phthiſici ſcorbutica.

IN omni ſcorbuto, præcipuè verò ſalſo, ſanguis perpetuò in ſe continet fermentum, quod colliquationem copioſam, atque etiam ſecretionem lymphæ chyloſæ in glandulis efficit; præcipuè verò in his quæ ſitæ ſunt circa os, fauces, & pulmones; atque hinc accidit quòd hujuſmodi ægri, ſicuti ſudoribus, & mictioni copioſæ ſunt obnoxii, ità etiam continuæ ſalivationi per ductus ſalivales, excreationi viſcidi phlegmatis è tonſillis, & frequenti

tuſſi, à perpetuâ exſpuitione ſeroſi laticis per glanduloſam trachææ tunicam oriundæ.

Iſta verò ſcorbutica lympha, per tonſillas, reliquáſque glandulas excreta (utpotè fixo ſale abundans & peculiari ſuo genio glutinoſa) licèt coctionem aliquam admittat; ſemper tamen in naturam viſcidam inclinat: atque hinc hujuſmodi phthiſicorum tuſſis, licèt ſit continua, non tamen tam ferox, atque arida eſt, quàm in aliis eſſe ſolet; ubi ſcilicet excretum ſerum eſt tenuius; undè per continuam ejus exſpuitionem per trachæam, ferox & importuna tuſſis oritur; vel ſaltem per tumefactionem glanduloſæ ejus tunicæ (quoties ſcilicet lympha commodum exitum non invenit) perpetua inſtat titillatio; atque hinc oritur plerūque ferox atque arida tuſſis. Quo fit, quòd in ſcorbuticâ phthiſi, ob viſcoſitatem excretæ materiæ, quâ magis moleſtè oblinitur, quàm irritatur trachææ, & bronchiorum tunica, æger non tam ad tuſſiendum irritetur, quàm ſponte ſuâ tuſſim provocet ad phlegmatis moleſtè adhærentis ejectionem; atque hinc hujuſmodi tuſſis propè ad aſthmaticæ naturam accedit, & majori ſibilatione, difficultate ſpirandi, conſtrictione, & gravitate pulmonum ſtipatur, quàm in aliis phthiſibus obſervari ſolet. Atque hinc etiam phthiſis ſcorbutica valdè chronica evadit, neque unquam citam mortem ſine hæmoptoë, vel alio aliquo magno ſuperinducto ſymptomate, minatur.

Hujuſmodi phthiſici, etſi longiùs vitam ſuam protrahant abſque ullis medicamentis, debito tantùm regimine, & curâ ſex rerum non naturalium, valetudinariò tamen degunt, & vel à minimo admiſſo in diæta errore, vel percepto frigore, febricitate ſolent, & appetitu privari.

Signa phthiſin hanc præſagientia præcipuè ſunt duo; eruptio ſcilicet frequens exanthematum, inſtar herpetis miliaris per totam cutim ſparſorum, & exſcreatio perpetua, præcipuè verò matutina, phlegmatis moleſtè ſalſi è tonſillis rejecti, exulceratione & eroſione gingivarum non rarò ſtipata.

Quâ verò ratione curatio hujus phthiſeos à generali methodo jam antè deſcriptâ ſit varianda, breviter hìc notare lubet, ſcilicet,

Primò: Opium (niſi à frigore recèns percepto, idque ad mitiganda ſymptomata indè oriunda) ſemper eſt noxium; Siquidem phlegma magis glutinoſum, & expectorationi ineptum reddit.

Secundò: Inter thoracica medicamenta, incidentia & abſtergentia ſunt ſemper præferenda, ad facilitandam expectorationem; vel ſaltem aliis commiſcenda; uti *Mel*, *Hydromel*, *Oxymel*, *Gum.* & *Balſama*, *Milleped. Syr. ex Eryſimo*, *è quinque Rad. Balſamicus. Pilulas verò noſtras Balſam.* jam antè deſcriptas ſuper omnia commendo, quarum uſum, & efficaciam in phthiſi ſcorbuticâ ſæpiſſimè ſum expertus.

Tertiò: Medicamentis thoracicis *antiſcorbutica* ſemper admiſcenda ſunt, ut, quo tempore rivulus colliquatæ materiæ *Pectoralium* medicaminum ope expectoratur, fermentum colliquationem hanc efficiens *antiſcorbuticorum* viribus tollatur, vel ſaltem minoretur. Aliàs, non ſublatâ cauſâ, morbus ipſe eradicativam curationem non poteſt admittere: mitiora verò *antiſcorbutica*, quæ quàm minimum fervorem ſanguini concilient, eligenda ſunt; uti *naſturt. aquat, beccabung. ſummitates pini, fol. heder. terreſtr. radic. lapath. acut. pœon. ma-*

ris, *&c.* à quibus ſacculus fiat in cereviſiâ ſuſpendendus, in potum ordinarium: quo pacto *ſal volatilis ſimplicium* (in quo energia medicamenti conſiſtit) magis quàm in Apozematis reſervatur; atque etiam vis medicaminum copioſiùs ſanguini communicatur, & cum minori appetitûs injuria.

Quartò: *Chalybs* etiam in curatione hujus phthiſeos (niſi ad fatalem finem jam gradum ſuum acceleret) multùm proficit. Si ſcorbutus ſit acidus, *Sal Martis*, è quo *gr. unum* vel *alterum* ſingulis doſibus *Pilul. Balſamicarum* immiſceatur: Si ſalſus ſit, *Extractum Mynſichthi*, cujus exhibitionem in forma Pilularum jam antè deſcripſimus: In omni verò ſcorbuticâ Phthiſi *Aquæ minerales Chalybeatæ* cuivis artificiali præparationi tempeſtate æſtivâ præferendæ ſunt, (modò Phthiſis tertium ſuum ſtadium non attigerit) quoniam viribus egregiis dotantur, non tantùm ad deobſtructionem nervorum, & penetrationem & ſolutionem tuberculorum; verùm etiam ad caloris hectici in ſanguine & ſpiritibus temperationem, ſitis extinctionem, appetitûs reſtitutionem, & hilaritatem animi conciliandam; quarum efficaciam in hujuſmodi phthiſibus curandis ſupra quamvis aliam methodum medicaminum *Thoracicorum* ſæpiſſimè magno cum fructu ſum expertus. Ideóque unam vel alteram hiſtoriam de præpollenti earum vi in phthiſeos ſcorbuticæ curatione ſub finem hujus capitis ſubnectam. Earum verò uſus quotannis repeti debet, quoniam raro morbus hic chronicus uno ictu debellari ſolet.

Quintò: Si alvus adſtricta fuerit, *Aquæ minerales* purgantes hìc etiam proficuæ ſunt, uti etiam *Pilulæ noſtræ ſtomachicæ* ſuperiùs deſcriptæ; quarum ope ſemel, vel bis in menſe repetitâ, Pater meus dilectiſſimus vitam ſuam in ſcorbuticâ phthiſi per plurimos annos fæliciter protraxit.

Sextò: Hilaris animus omnibus licitis modis conciliandus eſt: Sicuti enim à mœſtitiâ morbus iſte utplurimùm ducit ſuam originem, ità & fatale incrementum.

Septimò: Lactea diæta, ob acidum vel ſalſum ventriculi fermentum, rariùs hujuſmodi phthiſicis convenit; & quidem generaliter loquendo omnibus tam ſcorbuticis quàm hypochondriacis inimica eſſe ſolet.

Octavò: Etiam fumi Tabaci multus uſus in hâc phthiſi non immeritò ſuſpicandus eſt; quippè quòd, non tantùm, ob abundantiam *Salis* in eo contenti, fermentum ſanguinis & ventriculi morbidè ſalſum adaugeat; (quo colliquatio à ſalſedine effecta increſcit) verùm etiam quòd ſalſus iſte fumus, ductus ſalivales irritando copioſiorem excretionem lymphæ promoveat, idque non tantùm per glanduloſam oris tunicam; verùm etiam per tonſillas, & totum trachææ ductum uſque ad ipſos pulmones; quo fit quòd, ſicuti moleſta exſcreatio phlegmatis per tonſillas; ità etiam tuſſis per pulmones promoveri ſoleat. Denique raſura capitis & frequentes Fontanellæ hìc apprimè ſunt proficuæ; utpotè plurimùm ad ſeroſi laticis in hoc morbo abundantis minorationem tùm per tranſpirationem, tùm per derivationem conferentes.

Hiſtoria.

Dominus Hunt, Civis Londinenſis, ſcorbuticus, & hypochondriacus, ferè

à juventute ad ſeptuageſimum ætatis annum in ſtatu phthiſico degens vitam ſuam protraxit; muniis ſolitis ſatis benè fungens ope debiti regiminis, abſque ullo Artis Medicæ auxilio, donec jam ſexageſimum annum ſuperaverat: à quo tempore plurimùm emaciatus tuſſi catarrhoſæ, & quadantenùs etiam aſthmaticæ, dejectioni appetitûs, præcipuè verò tempore hyemali, & levi etiam peripneumonicæ febri à lenta tuberculorum pulmonarium inflammatione ſæpiſſimè obnoxius erat: A quibus facilè conſilio Medici liberabatur. Tres etiam filios habuit, qui omnes, licèt hæreditario quodam jure ſcorbutici eſſent & hypochondriaci, robuſti tamen & athletici videbantur uſque ad trigeſimum ætatis ſuæ annum. Circa quod tempus alter poſt alterum omnes eodem hæreditario jure phthiſi correpti ſunt, ex occaſione pathematum animi, & ingurgitationis liquorum ſpirituoſorum; quo factum eſt ut ob debiti regiminis neglectum morbus iſte (qui adeò chronicus parenti fuit) filiis tamen ſatis acutus eſſet; atque eos omnes (ſi benè memini) ante fatalem emaciati ſenis diem è vivis ſuſtulit.

Unus iſtorum juvenum, natu ſcilicet maximus, poſt hecticum calorem curis & compotationibus per aliquot annos continuatum, à pathematis animi extraordinariis, in dejectionem appetitûs, ſitim, aridam tuſſim, & gravantem oppreſſionem pectoris incidens, ſeſe curæ meæ commiſit.

Poſt phlebotomiam, lenes purgationes, & medicaminum pectoralium, & balſamicorum copioſum uſum, quadantenùs meliùs habere viſus eſt. Calore tamen hectico, tuſſi, & appetitûs languore adhuc manentibus, eum ad uſum *Aquarum Tunbrigienſium*, in aprico & ruſticano aëre (tempeſtate etiam æſtivâ ità ſuadente) relegabam. Aquarum debito uſu, plus quàm vel à ſpecioſiſſimo medicaminum *Thoracicorum* apparatu expectabam. Neque ſpes me fruſtrà habuit; Utcunque enim in uſu *Aquarum* neque ſatis diù moratus erat, neque ſeſe regimine debito muniverat, reverſus eſt tamen poſt unum menſem carne, vultu, & appetitu reſtitutus; ferè etiam in totum à tuſſi, & hectico calore liberatus, donec ſequenti hyeme, curis & negotiis multis ſeſe implicans, & ad ſolitam vini ingluviem relapſus, ſenſim omnium priorum ſymptomatum revireſcentiam perpeſſus eſt; à quibus, nullis vel præſtantiſſimorum Medicorum præſcriptis relevari potuit; atque adeò circa ſequentem *Junium* in agro *Ebishamenſi*, (ubi diù jam propter aëris beneficium degerat) ſupremum diem clauſit.

Vidua ejus tàm ab animi pathematis propter obitum mariti, quàm ab aliis cauſis, uti & à frigore ſæpiùs inter vigilandum cum eo percepto, & forſan etiam à contagio, (quoniam ad extremum uſque diem fuit ei ſocia lecti) præſertim etiam, quoniam à ſalſa & ſcorbuticâ diatheſi in phthiſin prædiſpoſita videbatur: Poſt menſem unum in aridam tuſſim, egregiè hecticum calorem, ſitim extremam, & appetitûs ferè totalem amiſſionem incidit, unà cum vultu ſqualido, emaciato corporis habitu, oppreſſione pulmonum continuâ, languore virium, omnibuſque peracutæ phthiſeos ſymptomatis; adeò ut (ſi quod res eſt ingenuè fatendum) exſpectarem, etiam inter unum, vel alterum menſem amaram mariti ſortem ſubituram, non obſtante vel diligentiſſimo præſtantiſſimorum Officinalium medicamentorum, quæ mihi

uſque adhuc innotuiſſent, uſu: Si ſanguinis & pulmonum extremus fervor extingui non poſſet grandi alicujus diluentis & temperantis liquoris copiâ; qui ſales ſanguinis acutos eodem tempore obtunderet, & obſtructiones nervorum deoppilaret. Ideóque poſt levem parcâ phlebotomiâ ſanguinis eventilationem, *Aquas Ebishamenſes* (quoniam alvus jam adſtricta fuerat) modo præparatorio in formâ *Poſſeticâ* præſcripſi; & poſteà ut *Aquis Iſlingtonienſibus Sadleri* uteretur, quarum egregias vires illo ipſo anno in memetipſo, æquè ac in plurimis aliis fœliciſſimè expertus fueram ad calorem hecticum extinguendum. Præſcripſi etiam *Julapium Perlatum*, languore virium & ſanguinis & ſpirituum fervore id requirentibus. Ob nauſeam verò nec linctus, nec apozemata pectoralia admittere potuit, multò minùs Balſamica remedia. Et ob inſignem dyſpnœam de uſu *Opiatorum* multùm hæſitabam: Atque hoc modo eam in præſens dimiſi. Et quidem *Aquas minerales* purgantes ſemel, vel bis hauriebat, quo factum eſt ut diarrhœa eam per tres hebdomadas (me inſcio) detineret, flagrante adhuc febre unà cum ſitis, tuſſis, dyſpnœæ, tabis, languoris, & reliquorum ſymptomatum incremento. Verùm ab uſu *Aquarum Iſlingtonienſium* prorsùs abſtinebat & planè abhorrebat, quoniam eo anno primulùm inventæ fuerant, & plurimi rumores de earum naturâ deleteria paſſim ſpargebantur. Fortè fortunâ verò eam, non accerſitus, in cubiculo inviſens, quo certior fierem de *Aquarum Chalybeatarum* effectu, quoniam nihil vel ab ipsâ, vel à fratre ejus, Pharmacopolâ, inaudiveram; inveni eam in ſtatu magis deplorato quàm antehac unquàm, febrémque, tuſſim, & tabem unà cum omnibus jam antè memoratis morbidis ſymptomatis in tantùm auctis à ſuperinductâ diarrhœâ, tam diù jam continuatâ, ut vix è lecto potuerit ſurgere. Tandem verò rationibus & experimentis nuperrimè à me prolatis evicta, *Aquarum Iſlingtonienſium* vires ſaltem explorare conſenſit. Atque in eum finem doſin *Electuarii noſtri Adſtringentis* & *Opiati*, ob præſentem ſcilicet diarrhœam, ſingulis noctibus exhiberi juſſi, ubi opus foret, & matutinis continuò ſucceſſivis ℔. ij. iij. iv. v. vj. *Aquarum* in lecto haurire; atque etiam in præſentem uſum nonnihil calefactas, ob frigidam anni tempeſtatem, (quia media pars Septembris jam prætererat) & in earum uſu per menſem unum perſiſtere, modò per urinam ſatis copiosè, & minùs per alvum fluerent; & uti bono animo eſſet, modò appetitus indè revireſceret, ſitíſque cum reliquis febris ſymptomatis minueretur; alioquin uti me certiorem faceret, quo illicò pro virili adjutrices manus porrigerem. Verùm multis negotiis diſtrictus nihil ampliùs de eâ inaudiveram, donec tandem poſt tres ſeptimanas ad me in muſæolo verſantem, unà cum fratre ſuo venerat, à febre, tuſſi, & languore jam planè liberata, atque à tabe, miraculi inſtar prorsùs reſtituta; nullámque aliam querimoniam niſi de nimiâ voracitate appetitûs ampliùs faciens, quem tamen ad debitam mediocritatem iterùm reducere promittebam, ubi primùm jam conſumptæ carnes diutino alimenti euchymi uſu forent reſarcitæ; cujus rei veritatem brevi temporis ſpatio experientia comprobavit. Neque aliud medicamentum præſcripſi, niſi ut per ſpatium unius lunæ, *Cereviſiâ ingredientibus antiſcorbuticis* & *pulmonaribus* imbutâ, in potum ordinarium uteretur. Ex quo perfectè convaluit, atque adhuc ſana & ſuperſtes

manet, in ædibus patris ſui *Domini Minikin*, ad inſigne *Regii Capitis* in plateâ *Sancti Martini* dictâ juxta portam *Alderſgate.*

Plurimas hujuſmodi inſtantias de egregiis *Aquarum mineralium Chalybeatarum* viribus in febris hecticæ & phthiſeos ſcorbuticæ pulmonaris incipientis curatione, facilè eſſet in lucem proferre, niſi ſummæ brevitati ſtuderem.

CAPUT III.

De Phthiſi Aſthmatica.

Licèt omnis ſcorbutica phthiſis ſit aſthmatici generis; per hanc tamen eam præcipuè intelligo quæ à vero Aſthmate, ut causâ præcedenti, ortum ſuum ducit, atque ab eo prorsùs dependet. Siquidem omne Aſthma, præcipuè verò humoroſum, tendit in phthiſim; quippè quòd in hoc morbo non tantùm ſæpiſſimè accidit pulmones ſpaſmodicè conſtringi, (quo tonus eorum everti ſolet, & lentus humor ex eorum parenchymate frequenti compreſſione in bronchia exprimi, qui tenaciter inibi adhærens, tuſſim, ſibilationem, & difficilem reſpirationem inducit) verùm etiam à prævià diſpoſitione ſanguinis in glutinoſam & tenacem qualitatem, pulmones ferè ſemper ab ipſis hujus morbi primordiis nodoſi fiunt; qui nodi, ſeu tubercula progreſſu temporis inflammari, & exulcerari conſuevêrunt, undè vera & fatalis phthiſis aſthmatica inſequitur. Hæc verò ab aliis phthiſibus eò præcipuè dignoſcenda eſt, quòd per totum morbi curſum ſibilatione, & extremâ dyſpnœâ ſtipetur; quippè quòd humor è nodis & parenchymate pulmonum in bronchia & trachæam continuò expreſſus (ſicuti anteà innuimus) eſt ſemper lentus & viſcidus, parietibus trachææ & bronchiorum inſtar glutinis tenaciter & moleſtè adhærens, atque indè liberum aëris tranſitum impediens.

Hæc verò phthiſis, utut uſitatò ſit funeſta & incurabilis, proprio tamen genio eſt admodùm chronica; adeò ut aliquos ope debiti regiminis, atque aëris tenuis, licèt phthiſi aſthmaticâ detentos, per plurimos tamen annos ſuperſtites viderim. Cujus rei cauſa mihi videtur eſſe petenda à lentore & viſciditate humoris, per pulmones in hâc phthiſi excreti. Iſte enim humor præ grandi ſalis in eo contenti copiâ, aliquam coctionem, licèt in materiam viſcidam, facilè & citò admittens, plurimum corroſivæ ſuæ acrimoniæ deponit: Atque indè benignior evadit, leviorem ſcilicet labem poſt ſe in pulmonibus relinquens, quàm ubi eſt acer, tenuis, & perfectè crudus, nullámque omninò coctionem recipiens. Et quidem ipſa ſenectus videtur mihi eſſe hujuſmodi phthiſis chronica & incurabilis; quoniam omnes ſenes, qui aliquo acuto morbo non corripiuntur, hoc modo phthiſicè languentes tandem ultimum claudunt diem; verùm non ſine præfatione chronicæ tuſſis, anhelantis ſpirationis, marcidi corporis habitûs, & diſpoſitionis quadantenùs hecticæ. Neque id mirum videri debet, quum, præ nimiâ ætate, parenchymatis pulmonum fibrillæ jam flacceſcentes ſubſidere ſoleant; quo fit ut totum parenchyma paludoſum reddatur, nutritio ſucco ſtagnationem ibi æquè ac ſeparationem ſubeunte; atque indè copia illa viſcidi phlegmatis, ſibillatio,

tio, infarctio pulmonum aſthmatica, dyſpnœa, emaciatio corporis cum hectica intemperie. Quid verbis opus, cùm planè jam ipſa ſenilis phthiſis inſequatur?

I. Lactea diæta rariùs in hac Phthiſi convenit; multò minùs *Opium*, quod humorum lentorem augendo dyſpnœam, atque omnia hujus phthiſeos ſymptomata promovet: adeò ut aliquandò in hoc caſu vel ab uno *Laudani* grano vitam ægri in ſubitum diſcrimen redactam viderim.

II. Tenuis & apricus aër in hujus phthiſeos curatione magis quàm in aliis neceſſarius eſt. Neque quidem hujuſmodi phthiſici, ope vel generoſiſſimorum medicamentorum, in paluſtri aëre, vel fumo carbonum inquinato, exhibitorum, vitam diù protrahere poſſunt.

III. Inter *Expectorantia* verò medicamenta præferenda ſunt *Abſtergentia*, & *Incidentia*; uti *Mel*, *Hydromel*, *Syr. ex Eryſimo*, *è quinque Radic. Acetoſ.* Evitanda verò, vel ſaltem cautè exhibenda ſunt *Incraſſantia*, *Balſama*, *Gummata*, *Millepedæ*; præſertim verò *Pilulæ noſtræ Balſam.* hìc admodùm proſunt. Uti etiam *Sp.C.C.Sal.Armon.&c.* quotiès phthiſis ab aſthmate ſpaſmodico dependet.

IV. Hujuſmodi phthiſici haud raró paroxyſmis aſthmaticis corripi ſolent ad extremum uſque gradum. Quo in caſu neceſſe eſt venam aperire, utcunque emaciatus fuerit æger; neque minùs convenit *Mixturam* Riverii *emeticam ex æqual. part. Oxymel. Scyllit.* & *Aquæ cinnam. fort. compoſit.* vel aliquod aliud ejuſmodi exhibere; ſæpiúſque repetere, quod vi ſuâ carminativâ ſpaſmodicam pulmonum contractionem ſolvat, & facultate ſuâ abſterſivâ phlegma incidat & excernat. Sanguis tamen manu parcâ pro ægri viribus educendus, nec ſine urgenti neceſſitate calida illa Riverii *Mixtura* exhibenda.

Hiſtoria.

Domina Shervvin, Virgo à multis retrò annis aſthmate afflicta, præſertim verò tempore hyemali, & Londinenſi aëre verſata; ope tamen debiti regiminis, ruſticani aëris, &c. ſatis benè officio ſuo fungi videbatur, uſque ad annum ætatis ſuæ quadrageſimum, aut circumcirca. A quo tempore quadantenùs tabida eſſe incipiebat, tuſſi etiam, unà cum dyſpnœâ indies auctâ; verùm & appetitu plurimùm à febrili hectico calore everſo, qui tunc primùm invadere cœpit. Ex uſu verò *Aquarum chalybeatarum*, *Pilul. noſtr. Stomachic. mag.* & *Pilul. Balſam.* aliorúmque medicaminum *pectoralium* (adjuvante etiam plurimùm aëre ruſticano) per duos vel tres annos multùm relevata, & ferè prorsùs reſtituta videbatur. Tandem verò ex peripneumonia à tuberculorum pulmonarium inflammatione orta, in febrem colliquativam incidens unà cum diarrhœâ, hydrope, vomitione, ſudoribus immenſis, & reliquis funeſtæ colliquationis ſymptomatis, è vivis penè in flore ætatis ſublata eſt, à phthiſi hâc quam ſenilem voco; imò ſi ante obitum faciem ejus ſpectes, vetulam omninò crederes. Aperto cadavere pulmones ubique nodoſi, in plurimis verò partibus inflammati, immò maturati, & exulcerati apparebant.

Idem de Domino *Baxter*, Cive Londinenſi ſatis inſigni, obſervavi; qui ab Aſthmate chronico tandem in phthiſim funeſtam incidebat, à qua multùm, & diù ex uſu *Sp. Salis Armon.* medicaminum *Pulmonarium*, præcipuè verò *Balſamicorum* relevatus fuit; poſt annum verò unum, vel alterum, à dyſpnœa

multùm aucta, & ſuperinducta etiam diarrhœa, unà cum torminibus, hydrope, atque aliis funeſtæ colliquationis ſymptomatis ſupremum clauſit diem. Paroxyſmos verò aſthmaticos (qui ſæpiùs recurrere ſolebant) ex uſu *Mixturæ* Riverii (ubi jam languor venæſectioni contraindicabat) ſemper cum fælici ſucceſſu & cum maximo ægri levamine, ad extremum uſque diem ſuſtuli.

Dominus *Rand*, Pharmacopola Londinenſis ſatis notus, per plurimos annos in ſtatu phthiſeos aſthmaticæ (emaciatus licèt & debilis) vitam ſuam ex uſu copioſo *Sp. C. C.* medicaminum *Pectoralium*, *Chalybeat.* & *Balſamicorum*, & debito regimine ſex rerum non naturalium, protrahebat. Et quamvis ſæpiùs in anno febri peripneumonicæ levi à nova tuberculorum pulmonarium inflammatione obnoxius eſſet, venæſectione tamen, & debito regimine, & uſu pectoralium, æquè facilè evaſit: Egregiam verò vim medicaminum emeticorum ſæpiùs in eo expertus ſum, quoties ſcilicet in maximo diſcrimine verſari videbatur, à gradu aſthmatis aucto, & ab inappetentiâ, & maximo languore indè conſequenti.

CAPUT IV.

De Phthiſi à Melancholia, uti etiam ab Hyſterica, & Hypochondriaca affectione orta.

HYpochondriacè, & Hyſtericè, affectos haud rarò in phthiſico ſtatu longo tempore durare, tandémque à phthiſis pulmonaris ſymptomatis ultimum ejus & funeſtum ſtatum comitantibus correptos, ſupremum diem claudere, facilè eſt cuivis in Medicina vel tantillùm exercitato deprehendere: Cujus rei rationem à jam antè memoratis principiis eſt etiam facilè deducere. In hypochondriaca enim & hyſterica affectione cerebrum, & totum nervorum ſyſtema ſemper morbidè afficiuntur; atque indè non tantùm ſpiritus animales in flatulentam & inquietam naturam degenerant, verùm etiam tota ſanguinis maſſa, quæ ab iſtis ſpiritibus ritè actuari & vivificari debet, in crudam & cacheaticam ſaburram, ſeu molem reducitur. A quo cerebri & nervorum tono, ſpirituum & ſanguinis diatheſi; mirari quidem ſubeſt, non ſemper phthiſim ſequi. Inſuper, pathemata animi graviora utplurimùm hyſtericam & hypochondriacam affectionem præcedere, vel ſaltem comitari omnibus eſt notum. A quibus phthiſis (uti jam in principio hujus diſcursûs innuimus) ſæpiùs, quàm à frigore, vel aliquâ aliâ de causâ originem ſuam ducere ſolet. Præterea hyſtericis & hypochondriacis à pavore, & anxietate, continuis ſuffocationibus, & oppreſſionibus thoracis adeò frequenter obnoxiis eſſe accidit, (quæ nihil aliud ſunt quàm ſpaſmodicæ contractiones muſculorum pectoris, & laryngis, & quidem ipſius teneri parenchymatis pulmonum) undè tono eorum jam labefactato & everſo, nemo miretur ſi ſæpenumerò inſequatur phthiſis.

Hæc verò phthiſis plerumque eſt chronica, utpotè à morbida diatheſi ſpirituum, & humorum paulatìm contractâ dependens: Utplurimùm ta-

men lethalis eſt, non tantùm, quod rariùs, ob inſenſibilem ſcilicet ejus progreſſum timeatur, donec æger, qui jamdiù valetudinarius fuit, tandem ad ἀκμὴν ferè phthiſeos pervenerit: verùm etiam quòd minera humorum, à qua hujuſmodi phthiſis dependet, planè inexhauſta eſt. Phthiſis hæc ab aliis præcipuè diſcernenda eſt per pectoris oppreſſionem, & mœſtitiam animi inſolitam; uti etiam per frequentes hyſtericas ſuffocationes, lipothymias, atque alia generis nervoſi ſymptomata.

Curatio verò à generali methodo non multùm varianda eſt. Nonnullas tamen obſervationes hùc ſpectantes hìc ſubnectere lubet; Nimirùm,

Primò: In hâc phthiſi, inſigni nervorum debilitate, & obſtructione id requirenti, liberalior uſus *Sp. C. C. Sp. Sal. Armon. Tincturæ Caſtor. Aqu. Bryon.* & *Pæon. comp.* atque aliorum ejuſmodi, quàm in aliis phthiſibus fieri ſolet, concedendus, ſi non etiam imperandus; quorum egregiam vim in relevandis hujuſmodi phthiſicorum ſymptomatis ſæpiſſimè ſum expertus; & quidem ſine his neque languor, neque ſuffocatio (quæ ſymptomata his ægris valdè familiaria eſſe ſolent) nec quidem ipſa tuſſis (quæ in hac phthiſi utplurimùm à genere nervoſo oritur) mitigari poteſt.

Secundò: *Aquæ* etiam *Chalybeatæ* hìc apprimè utiles ſunt, & quidem ſine medicamentis *Chalybeatis*, *Pulmonaria* & vulgò dicta *Antiphthiſica* nequicquàm valent. Tempeſtivus verò hujuſmodi medicaminum uſus imperandus eſt, priuſquàm ſigna ulceris pulmonaris jam appareant; ne plus damni, quàm emolumenti æger indè ferat, quum natura in ſtatum adeò colliquativum jam ſensìm fuerit redacta.

Tertiò: Sicuti lactea diæta rariùs hujuſmodi Phthiſicis convenit; ità ob eandem rationem (nervorum ſcilicet debilitatem & præternaturalem fermenti ventriculi acorem) neque ipſa quidem purgatio, niſi admodùm lenis, & tempeſtivè exhibita, præcipuè verò hyſtericis, prodeſt.

Quartò: Vomitoria verò lenia, & ægri viribus æqualia, opitulando cerebro & nervis, in principio morbi, inſtar miraculi hujuſmodi phthiſicos relevare ſolent.

Quintò: Uſus etiam *Opii* forſan in hac magis quàm in ulla alia Pulmonari Phthiſi non tantùm à Medico concedi poteſt, verùm quidem ſæpè planè neceſſarius apparet, ob graves ſcilicet ventriculi, inteſtinorum, atque aliarum partium ſpaſmos, qui à pertinacibus vigiliis, aliiſque ſymptomatis, ob flatulentum, & exploſivum ſpirituum animalium ſtatum, & delirantem phantaſiæ activitatem, his magis quàm cæteris phthiſicis ſupervenire ſolent.

Hiſtoria I.

Dominus *Richards*, Civis Londinenſis, Incola in *Southwark*, vir macilentus & temperamenti (uti Veteres loqui amant) verè ſicci & frigidi, à pueritia ipſa quadantenùs hebes, & melancholicus, antè quadrageſimum ætatis ſuæ annum, in delirium melancholicum incidit, à quo diuturno medicaminum *Chalybeatarum*, *lenium catharticorum*, *antiſcorbuticorum*, & *cephalicorum* uſu perfectè liberatus eſt; adminiculante etiam tempeſtivâ ſanguinis è venâ jugulari & è vaſibus ſedalibus extractione. Utcunque verò à melancholia liberatus eſt, macilentus tamen & quadantenùs anxius manebat,

non raro etiam levi atque arida tuſſi affectus, cui à longo quidem tempore obnoxius fuerat. Hanc verò per plurimos annos penitùs neglexit, donec tandem, inappetentiâ, ſiti, dyſpnœâ, virium languore, colliquativis ſudoribus, implacabili dyſenteriâ horrendis ſpaſmis ſtipatâ, atque aliis ejuſmodi funeſtis phthiſeos fatalis ſymptomatis terrefactus, & præſenti etiam ingruentis periculi ſenſu meam opem incaſſum, quoniam nimis ſerò, petebat. Unum verò in hoc ægro obſervatu digniſſimum fuit, ſcilicet quòd licèt propter gravem dyſpnœam, vel minimam doſin *Opii* abſque evidenti vitæ periculo ferre non poſſet, à quo tamen tempore tormina dyſenterica, ſeu ſpaſmi inteſtinales, urgere incipiebant, à tuſſi æquè ac à difficili reſpiratione planè liberari videbatur, & quidem ità reſpirabat, ac ſi pulmones perfectè reſtituti eſſent, & *Opii* uſum copioſum cum εὐφορίᾳ tolerabat, donec ex longo ejus uſu dyſenteriâ cum torminibus jam evictâ, dyſpnœa ſenſim unà cum tuſſi æquè moleſtâ atque anteà, redibat, ac ſi ſpaſmodica illa vellicatio inteſtinorum in conſtrictionem pulmonum & membranarum thoracicarum illicò tranſlata fuiſſet. In alterna tamen ſuprà dictorum ſymptomatum ſucceſſione facilè erat quotidianam ægri declinationem, & phthiſeos hujus chronicæ neglectæ in fatalem exitum accelerationem deprehendere, cujus nullam præter palliativam curationem ſuſceperam.

Hiſtoria II.

Dominus Pratt, incola cujuſdam plateæ dictæ *Pater-noſter-Rovv*, macilentus & melancholicus à pueritia, frigidi etiam & ſicci temperamenti, & dolori ventriculi ſpaſmodico ſæpiùs obnoxius; poſt annum unum, vel alterum à contracto Matrimonio, in phthiſin pulmonarem incidit; lentam tamen, & chronicam, tuſſi aridâ, oppreſſione & conſtrictione pulmonum, uti etiam inappetentiâ ſtipatam; ſine ullo tamen notabili febris gradu, vel pulsûs acceleratione, ob naturalem temperamenti frigiditatem. Per annum unum, vel alterum morbi eradicationem neglexit, *Receptis*, neſcio quibus, mulierculorum ad tuſſim leniendam, contentus; donec tandem à totali appetitûs everſione, & dyſpnœæ, tuſſis, febris, & colliquationis univerſalis ſuperinductione, de jam appropinquante morte admonitus, à me nimis ſerò opem ſub ipſo initio hyemis petiit. Ob difficilem reſpirationem, & tuſſim importunam eum in ruſticanum aërem ad uſum *Pectoralium*, & *Balſamicorum* medicamentorum dimitto; undè per menſem unum vel alterum quoad appetitum, tuſſim & reſpirationem meliùs habere videbatur. Tædio verò ruris affectus, iterùm Londinum ſe contulit. A quo tempore omnia in pejus ruebant, ſuper omnia verò tuſſis, & dyſpnœa urgebant; adeò ut vigiliis ferè continuis premeretur. Tandem improvisò, & ſine aliquâ evidenti causâ, horrendis ſpaſmi doloribus, inſtar colicæ ventriculi, correptus eſt, unà cum alvi conſtrictione, adeò ut ſingulis ferè momentis præ doloris urgentiâ animam efflaturus videretur. A quo tempore, à tuſſi & difficultate reſpirandi omninò liberatus eſt, adeò benè ſpirans, ac ſi pulmones nullo modo afficerentur. Ideóque gravi ſymptomate id requirente, non tantùm *Opiata*, verùm etiam *Cathartica* liberali manu per multos dies exhibui; donec tandem ex

uſu *Linimentorum*, *Fotuum*, *Enematum*, *Catharticorum*, & præcipuè frequenti *Opiatorum* repetitione, dolorifici iſti ſpaſmi (qui ſub finem verſatiles erant, ab uno latere ad aliud moventes, & à ventriculo ad inteſtina migrantes, utpotè genii verè hypochondriaci, ſeu ſpaſmodici participes) planè evicti fuiſſent. Abhinc per aliquas hebdomadas à ſpaſmodica pulmonum conſtrictione liber remanſit, cum aliqua appetitûs, atque etiam virium reſtauratione; adeò ut vel ipſe ego præclaram ſpem de ejus ſanitate ocyùs recuperandâ concipere cœperim, crederémque eum non tam phthiſicum quàm hypochondriacum fuiſſe; donec tandem inexſpectatâ dyſpnœæ, tuſſis & reliquorum funeſtorum phthiſeos ſymptomatum revireſcentiâ (à quibus tandem è vivis ſublatus fuit) coactus ſum mutare ſententiam.

Hiſtoria III.

Domina Walker, Uxor Mercatoris cujuſdam Londinenſis, circa annum ætatis ſuæ trigeſimum, à multis præcedentibus curis animíque pathematis hypochondriacâ & hyſterica facta, tandem in febrem hecticam unà cum tuſſi, dyſpnœâ, dolore laterali, & diarrhœâ incidit; à quibus in ultimum languorem, & maraſmi ferè ſtatum redacta eſt. Diligenti verò *Opiatorum*, *Julapiorum Hyſtericorum*, *Corticis Peruviani*, *Medicamentorum Pectoralium*, *Antiſcorbuticorum*, & *Chalybeatorum* uſu, & repetitâ venæſectione, in ſtatum ſanitatis, tempeſtate etiam hyemali, præter ſpem amicorum omnium reſtituta eſt. Poſt duos autem vel tres annos à morte filiæ unicæ, & à pathematis animi indè oriundis recidivationem paſſa eſt, à quo, verno ſcilicet tempore, tempeſtivo *Aquarum Iſlingtonienſium* uſu, atque aëris ruſticani beneficio, iterùm convaluit. A quo tempore nimium ſpiritûs vini, atque aliorum liquorum ſpirituoſorum uſum in animi oppreſſi relevationem ſibi indulgebat, à quorum ingurgitatione, ſicuti appetitûs planè everſus eſt, ità tandem, poſt annum ſcilicet unum, vel alterum, fatalem phthiſeos revireſcentiam hyeme iſtâ, unà cum febre hecticâ flagrante, tuſſi continuâ, dyſpnœâ, diarrhœâ, & quidem univerſali colliquatione, perpeſſa eſt. Neque priuſquam ſe vix poterat in lecto ſuo præ languore convertere, me voluit conſulere. Utcunque eam, *Corticis Peruviani*, atque *Opiatorum* uſu, à febre & diarrhœâ planè liberavi. Cæteris tamen pulmonaribus ſymptomatis indies increſcentibus, à phthiſi tertiâ hâc vice redeunti è vivis ſublata eſt.

CAPUT V.

De Phthiſi ab Hæmoptoë ortâ.

DEcantatum iſtud Medicorum adagium, *quod pus ſequitur ſanguinem*, exindè originem ſuam traxiſſe videtur, quòd Hæmoptoë celeriùs & ſæpiùs quàm ulli alii morbo purulentia pulmonum, ſeu phthiſis pulmonaris, ſuccedere ſoleat. Quod utrùm à craſi ſanguinis ob nimium ejus diſpendium eversâ; vel à copioſo humorum ex univerſo corporis habitu, quâ datur viâ, in teneros pulmones affluxu; vel à ſanguinis grumoſi in ipſis pulmonibus

poſt hæmoptoën relicti putrefactione; vel tandem ab ulcere aliquo eroſionem vaſorum inſequenti accidat parùm ſcio. Hoc tamen perpetuò ferè obſervare licet, quoties ſcilicet hæmoptoë præcedit, phthiſin pulmonarem ſubſequi ſolere; ideóque prudentem, & honeſtum Medicum ad curationem hæmoptoës evocatum decet non tantùm præſagio de phthiſi ſubſecuturâ tempeſtivè priùs facto, ſuæ, atque etiam Artis Medicæ famæ conſulere, verùm etiam, quantùm in ſe eſt, cautionibus & medicamentis idoneis hunc fatalem hæmoptoës exitum æquè prævenire, ac ipſum præſentem morbum curare, ſaltem nihil in ejus curatione facere vel tentare,quod ægrum phthiſi magis proclivem reddat.

Atque hìc plurimùm refert inter hæmoptoën accidentalem, & habitualem diſtinguere. Accidentalem eam voco,quæ merè ab accidenti aliquo procedit, uti à vociferatione nimiâ, exercitio, vel vehementi tuſſi, ab hæmorrhagiæ ſolitæ ſuppreſſione, à lapidibus cretaceis in ipſis pulmonibus generatis, vel ab aciculis, atque aliis ab extra in eos demiſſis: Habitualem verò, quæ à vitioſâ, acri, & fermenteſcente ſanguinis diatheſi dependet; ità ut penus, & fomes morbi ſemper intùs deliteſcat. Hæmoptoë iſta accidentalis ſicuti rariùs poſt phlebotomiam, debitum diætæ regimen & medicamentorum uſum curata recrudeſcit; ità utcunque profuſa, & copioſa hæmorrhagia fuerit rariſſimè in phthiſin terminari ſolet; verùm æger per debitum regimen jam liberatus paulatìm, ſicuti poſt fluxus menſtruos immodicos, atque alios hujuſmodi fieri ſolet, ἔυχρωος atque ἔυσαρκος evadit, acſi nullum ejuſmodi fluxum omninò ſuſtinuiſſet. Hæmoptoë verò habitualis ſicuti ab inteſtino ſanguinis fermenteſcentis motu, & ab aperientis vaſa acrimoniâ dependet; ità etiam febrem unà cum accelerato pulſu, & urinâ ſubrubrâ ſemper conjunctam habet, & poſt incerta intervalla identidem ſolet recurrere. Ubi ſcilicet paroxyſmus febrilis incertus, à ſanguinis adeò ferociter efferveſcentis impetu recrudeſcit, tenera pulmonum vaſa, cùm motum hunc citatiorem ferre non poſſint, iterùm atque iterùm dehiſcere ſolent, unà cum magna purpurei liquoris diſpendio, qui utplurimùm fluere non deſinit uſque dum orgaſmus febrilis, & motus ſanguinis inteſtinus indè dependens, vel artis ope, vel ſponte ſuâ, ſaltem à quantitate liquoris imminutâ penitùs ceſſet. Et tunc etiam infidæ tantùm induciæ dantur, donec vaſa iterùm à præternaturali ſanguinis motu in paroxyſmo ſubſequenti nimis diſtendi contingat. Et quidem hæc eſt fatalis illa hæmoptoë, quæ, ut difficilem curationem admittit, atque ægro ſæpiùs inexſpectatò ſupervenit, ità febrem primùm putridam,dein hecticam conjunctam habet, quæ in phthiſin fatalem, atque incurabilem ſæpiſſimè terminari ſolet.

Hujus verò Hæmoptoës *Herculea* Antidotus eſt *Cortex Peruvianus*: Cujus egregias vires in præſentis febrilis efferveſcentiæ ſanguinis extinctionem, atque in futuræ recidivationis præcautionem ſemper cum feliciſſimo ſucceſſu expertus ſum, quotieſcunque ſcilicet eum in hunc uſum applicui. Et ſicuti præſentem Hæmoptoën citò & tutò ſiſtit, & futuram etiam prævenit; ità hæmoptoën hoc modo curatam nunquàm in phthiſin terminari vidi: Flammâ enim hoc modo penitùs extinctâ, & febre jam evictâ, ſanguis illicò in

naturalem ſtatum reduci ſolet, adeò ut ne vel minima ſuſpicio indè ſubſecuturæ phthiſeos manere poſſit. Phthiſis enim, quæ hæmoptoën ſequi ſolet, originem ſuam non tàm à vaſis exilis dehiſcentiâ, quàm à ſtatu ſanguinis inordinato, & hectico ducere videtur. Ideóque, utcunque phthiſis hæmoptoë vulgari modo curatæ uſitatò ſuccedat, frequentibus ſcilicet phlebotomiis, medicamentis *Emplaſticis, Opiatis*, &c. quæ vi potiùs ſanguinis eruptionem ſupprimunt, quàm internum ſanguinis ſtatum alterant; Hinc tamen nemo miretur, ſi flamma hectica intùs manens tandem ægrum in phthiſi præcipitet: Quoties tamen præſens ſanguinis orgaſmus poſt phlebotomiam repetitam, ſuccorum *Temperantium*, & *Julapiorum*, vel *Electuariorum*, *Stypticorum*, & *Opiatorum*, aliorúmque ejuſmodi (quæ alibi è capite de Hæmoptoë petenda ſunt) uſum ità domatur, ut locus opportunus exhibitioni corticis detur, ad flammam febrilem penitùs extinguendam, & ad reſerationem obſtructionum, quæ aliter novæ efferveſcentiæ anſam præbere poſſint perficiendam, non tantùm palliativa in præſens, verùm reverà eradicativa etiam & perfecta curatio ſine vel minimo hæmoptoës redituræ, vel phthiſeos ſubſecuturæ, periculo obtineri ſolet. Flammâ enim hoc modo perfectè extinctâ, ſanguis ad motum, & craſin naturalem reducitur, quo appetitus ſtatim redit, pulmones naturali motu, & temperamento fruuntur, & purpurei penûs diſpendia ſenſim reparantur; donec æger tandem, licèt paulatìm, priorem robuſtum, & athleticum ſtatum redintegratum, vel forſan meliorem quàm anteà conſequitur, ſine vel minimo hectici caloris gradu, vel ſubſecuturæ phthiſeos metu.

Sin verò vel à Medici incuriâ; vel ab ægrotantis idioſyncraſia; vel à quacunque aliâ causâ hæmoptoën à phthiſi pulmonari, excipi contigerit, toti pulmones, vel ſaltem lobus unus duris glandulis tuberculorum formâ hinc indè interſperſis ubique refertus multùm intumeſcit. Quæ tubercula citiùs, vel ſeriùs in apoſtemata faceſſere, & ulcerari ſolent, atque indè hæc phthiſis ortum, atque etiam progreſſum ſuum habet. Secundùm horum verò tuberculorum magnitudinem, & numerum, eorúmque propenſionem in putrefactionem magis, vel minùs citam, hæc phthiſis admodùm varia eſt; nunc tarda, & chronica; nunc verò velox & acuta; imò etiam peracuta. Uti enim aliquos phthiſicos (qui frequenti hæmoptoë, vel leviſſimâ de causâ, obnoxii fuerant) debitâ curâ, & regimine vitam ſuam per plurimos annos protraxiſſe vidi; ſolitis etiam muniis fungentes, licèt valetudinariè ſe haberent, cum tuſſi atque aliquo dyſpnϾæ gradu, quoties ſcilicet tubercula pulmonaria contigit eſſe pauca, minuta, & putrefactioni inepta; vel, quoties hæmoptoë à lapidibus intùs generatis, vel ab externo aliquo accidenti, magis quàm à motu efferveſcentis ſanguinis inteſtino hectico ortum ſuum duxit: Ità alios morte præcipiti intra paucarum hebdomadum ſpatium è vivis ſublatos obſervavi; quoties ſcilicet hæmorrhagiæ graves à ſanguinis ferociter efferveſcentis motu in ægrum frequenter revertêrunt; vel tubercula alicujus maligni genii participârunt, atque indè putrefactionem etiam ſubiêrunt.

Qualiſcunque tandem fuerit phthiſis iſta hæmoptoïca, ſivè acuta, ſivè

chronica, ex communi Medicorum obſervatione in claſſe phthiſeῶν maximè funeſtarum, atque incurabilium ſemper habita eſt. Quò verò acutior, eò ſemper periculoſior eſſe ſolet. Hæmoptoë enim, ſicuti huic phthiſi primam anſam præbet; ità etiam in morbi progreſſu apta nata eſt, vel à minimo percepto frigore, vel errore in diæta admiſſo, animíque pathematis, *&c.* frequenter recurrere. Et quidem omnis hæmoptoë nova phthiſin in funeſtum finem adigit: Adeò ut non raro obſervârim hujuſmodi phthiſicos in ipſa hæmoptoë revireſcente etiam purpuream animam in ſanguinis rivulo effudiſſe. Ideóque in hujus phthiſeos curatione remedia abſtergentia, incidentia, & lubricantia vitanda ſunt, vel ſaltem cautè uſurpanda, uti & *Linimenta* calida, & penetrantia, vel *Emplaſtra* externè pectori ad promovendam expectorationem applicata. Magis verò (ſaltem in hujus morbi initio, & poſt recentem hæmoptoën) medicamentis *Alterantibus*, *Incraſſantibus*, *Agglutinantibus*, *& Opiatis* inſiſtendum eſt, uti etiam *diætæ lacteæ*, *Laudano ſolido*, vel *liquido*, *Syr. de meconio, portulac. althæ. ex hedera terreſtri*, (quem in phthiſi hæmoptoïca præ cæteris omnibus commendatum vellem copiosè uſurpandum) *Bolo Armen. Corall. Lacrym. Sanguin. Dracon. Lapid. Hæmatit. Trochiſc. Gordon. de Carabe*: è quibus *Electuaria*, atque aliæ formulæ in uſum fiant. De quibus fuſiùs capite de hæmoptoë erit dicendum.

In progreſſu verò morbi, ubi revireſcentia hæmoptoës non ità jam metuenda eſt, affectûs indicationibus cauto medicaminum lubricantium, & expectorantium uſu tutiùs poſſit ſatisfieri. Medicamenta *Balſamica* hìc magni ſunt usûs; uti *Syr. Balſamic. Balſam. Tolut. Capiv. Peruvian. Leucatell. Opobalſam. Balſam. Sulphuris, Terebinthinat.* & *Aniſat. Pilul. noſtr. Balſamic.* & cæteræ formulæ ex hiſce medicamentis compoſitæ, quarum exhibendi modus ſuperiùs, generali ſcilicet curationis methodo, petendus eſt. Fontanellæ etiam, & raſura capitis in hac phthiſi valdè ſunt proficua.

Super omnia verò in phthiſi hæmoptoïca acuta & periculoſa, *Corticis Peruviani* uſum, forma ægrotanti quàm gratiſſimâ, multorum annorum experientiâ edoctus commendo. A cujus repetitione ſatis frequenti, caloris febrilis temperatio, & inteſtini motûs ſanguinis ſuppreſſio, & conſequenter etiam recursûs hæmoptoës & progreſſus phthiſeos præcautio, magis quàm à lactea diæta, lacte aſinino & apparatu medicaminum pulmonarium, expectanda eſt.

In phthiſi verò chronica, & tardâ ſeu potiùs in ſtatu phthiſico hæmoptoïco (ubi ſcilicet æſtus ſanguinis à motu inteſtino non ità vehemens eſſe ſolet.) Aquæ minerales *Chalybeatæ* magni ſunt usûs; modò per longum tempus, parvâ tamen quantitate, ſingulis diebus hauriantur. Quantitate autem parvâ, & tardè ſingulis diebus ſumendæ præſcribantur, ne à nimia, vel præpropera tenerorum pulmonis vaſorum diſtenſione, per grandem aquæ unâ vice ingeſtæ copiam factâ, nova hæmoptoë inducatur. Diminuta verò aquæ in unam vicem propinatæ quantitas, temporis in aquarum iſtarum potationem quotannis deſignati longitudine compenſanda eſt. Quo pacto etiam ſanguis magis forſan temperatur & alteratur, quàm à magnæ quantitatis ingurgitatione breviori temporis ſpatio peractâ.

Hiſtoria I.

Hiſtoria I.

Unus è Magiſtris Artium in Hoſpitio dicto *Bridevvel*, qui ſeſe præcedenti anno uno, vel altero, curæ meæ commiſerat, ubi peſte ſporadicâ bubonibus, & carbunculis ſtipatâ laboraret, (à quo veneno ſanguis forſan ſatis non adhuc ſeſe depurâſſet) incidit circa annum ætatis ſuæ 35. annóque Domini 1669. in inſignem hæmoptoën, per quam magnum cruoris diſpendium ſuſtinuerat, priuſquàm me advocârat. A venæſectione verò, *Ligaturis*, *Julapiis*, & *Electuariis* adſtringentibus, diætâ lacteâ, & regimine univerſali debito, fluxus omninò ſiſtebatur. Ipſe tamen hecticus adhuc manſit tuſſiendi malo vexatus. Ideóque lacteam diætam continuandam, & doſin *Electuarii Opiati* omni nocte ſumendam præſcripſi. In ſubſequuturæ etiam phthiſeos præcautionem Fontanellam in brachio ſecari, *Emplaſtr. Cephalic.* capiti raſo imponi, ægrúmque in aërem ruſticanum & apricum deduci juſſi, & ut illic ſuccis temperantibus, *Plantaginis* ſcilicet & *Urticæ*, ſaltem bis die, uteretur, unà cum aliis plurimis, quæ nunc diſtinctìm recenſere opus non eſt. His verò non obſtantibus calor hecticus unà cum tuſſi continuò urgebat, & incertis periodis, ſaltem bis menſe, ſcilicet circa plenilunium & novilunium, à calore & motu ſanguinis aucto hæmoptoë recrudeſcebat, ægro continuò à febre urgente magis, magíſque marceſcente, donec tandem in ſtatum colliquativum univerſalem per diarrhœam, ſudores, hydropem, *&c.* redactus, & ſummâ reſpirandi difficultate preſſus vitam ſuam finiret. Eo enim tempore non eram expertus *Corticis Peruviani* efficaciam ad hanc febrem hecticam tollendam, à qua iſta funeſta colliquatio ortum ſuum ducebat: Aperto verò cadavere, inveni pulmones mirum in modum tumefactos, & ubique in omnibus lobis, tuberculis, aliis crudis, aliis ulceratis refertos.

Hiſtoria II.

Dominus Rooks, in plantea vulgò dictâ *Cheapſide*, quadragenarius, à curis multis, & compotationibus immodicis, per decem annos continuos, perpetuò hecticus eſſe videbatur, pulmonibus infarctis, tuſſiens, & in phthiſin diſpoſitus: A notabili verò exercitii, & liquorum ſpirituoſorum exceſſu in inſignem hæmoptoën reſpiratione difficili, & pectoris dolore ſtipatam incidebat: Necnon recidivationem ſingulis, vel alternis diebus, eámque ſatis notabilem, miſer per tres ad minimum ſeptimanas paſſus eſt, idque non obſtante frequenti phlebotomiâ, uſu lacteæ diætæ, ſuccorum temperantium, *Electuariorum*, & *Julapiorum adſtringentium*, & *Opiatorum*, & Aquæ etiam *Stypticæ Regiæ*. Tandem verò, ubi non tantùm ex pulſu celeri, & urinâ rubrâ; verùm etiam ex ipſa temperie inſignem febrem intervallis incertis ſæpiùs recurrentem ſemper viam ſputo ſanguinis ſubſecuturo ſternere obſervâſſem, *drachmam* unam *Corticis Peruviani* in hauſtu convenienti quartâ quâque horâ propinavi. Cui ſemper plus minùs *Laudani* (prout ferre potuit) addi curavi. A cujus uſu febrem protinùs extinctam, ſine hæmoptoës recurſu, & urinam colorem naturalem recuperare inveni. *Corticis* repetitionem iterùm, iterúmque debitis intervallis injunxi, atque eum pro appetitu (qui jam magis quàm ante hæmoptoën vigebat) nutriri, atque aëris aprici beneficio frui curavi. Undè (quod dictu mirum eſt) ſine aliquo

alio adminiculo habitum magis firmum, & athleticum conſecutus eſt, pulmones magis liberos, reſpirationem faciliorem, æſtum ſanguinis minorem, & tuſſim etiam moderatiorem, jam per ſeſquiannum, quàm per plures annos ante hæmoptoën ſenſit; admirantibus amicis, qui omnes eum brevì poſt hæmoptoën certo certiùs phthiſicè interiturum expectabant. Quod eò magis mirandum, quòd in regimine ſex rerum non naturalium æquè negligens ſui ipſius permanſit, ac ante hæmoptoën eſſe ſolebat. Cujus neglectûs pœnas tandem cum vitæ ipſius diſpendio luit. Ab erroribus enim maximis nuper admiſſis in novam phthiſin, eámque ſatis minacem & funeſtam incidit, quâ tandem è vivis ſublatus eſt. Aperto poſt mortem thorace, jecoris parenchyma compactum, & compreſſum reperimus, ac ſi igne coctum fuiſſet; lobos omnes pulmonum colore nigro teterrimè conſpurcatos, (quod forſan ab uſu continuo fumi *Tabaci* proveniebat,) & tuberculis infinitis ubique refertos, quorum aliqua majora pure, alia ſubſtantiâ melleâ repleta erant. Maxima verò pars minorum, quæ racematim, & inſtar acinorum per totum parenchyma diſpoſita fuêre, materiam ſteatomatoſam in ſeſe continebat. Glandulæ prope trachæam ſitæ omnes profundè nigricabant, & in ſeſe liquorem nigrum, aut coloris cineritii habebant, qualem phthiſicos ſcorbuticos, & hypochondriacos, præſertim qui multum fumi *Tabaci* haurire ſolebant; vel qui in aëre carbonum fumo oppleto degebant, è faucibus horis matutinis exſcreare uſitatò obſervavi.

Formula hauſtûs febrifugi, quem *Domino Rooks* præſcripſi, hujuſmodi erat.

℞. Aq. Tormentill. plantag. an. ℥ j. Aq. cinnamom. hord. ſyr. myrtill. an. ℥. ß. *acet. ſtillat.* ʒ. ß. *pulver. Patrum* ʒ. j. *M. F. hauſtus quartâ quâque horâ propinandus ad octavam vicem. Semel vel bis die hauſtui addidi laudan. Lond. gr. j.*

Eodem modo Dominam *Martin*, vetulam ferè ſeptuagenariam, Aurifabrum in vico dicto *ſancti Johannis*, filiam *Domini Bloomer*, atque alios quamplurimos ab hæmoptoë inſigni, & (uti videbatur) funeſtâ, liberavi. Qui omnes ſine ſanguinis ſputo recurrenti, vel phthiſi ſubſequenti, adhuc ſani manent, ſolitíſque muniis fungentes, quorum hiſtorias hîc ſingulatìm narrare forsàn nimis longum eſſet.

Hiſtoria III.

Dominus Luff, filius *Reverendi Clerici* jam antè memorati, atque incola plateæ dictæ *Milkſtreet*, poſtquam matrimonium contraxerat cum virgine phthiſicâ quæ etiam (ſi benè memini) vitam intra annum à matrimonio completo finiit, cum colliquatione univerſali, & reliquis phthiſeos pulmonaris funeſtæ ſymptomatis) in phthiſin etiam, ex contagio, uti mihi videbatur, poſt paucos menſes elapſos incidit. Cui fatali morbo hæmoptoë viam ſternebat, quâ ſubitò, apud *Iſcam Dumnoniorum*, tempore etiam hyemali, correptus eſt, & magnum cruoris diſpendium paſſus eſt. Quamprimùm verò hæmoptoë venæſectione, diætâ lacteâ, & medicamentis incraſſantibus ſuppreſſa eſt, & vires etiam quadantenùs reſarcitæ, intra duarum ſcilicet hebdomadum ſpatium (multò citiùs quàm par fuit) à Provinciali Medico dimiſſus, Londinum equo vectus revertebatur, & me ſtatim advocavit. Sed heu! quantùm mutatus ab illo! Miſerum ægrum inveni multùm febrici-

tantem, & continuò tuſſientem, à jam inceptâ colliquatione valdè tabidum, pectoris etiam anguſtiâ, & doloribus cruciatum. Deprehendi febrem eſſe mixtam, partìm ſcilicet peripneumonicam, à novâ aliquorum tuberculorum inflammatione; partìm putridam, à purulentia ſcilicet aliarum glandularum, quæ tàm citò exulcerari cœpiſſent. Morbus mihi videbatur eſſe phthiſis pulmonaris hæmoptoïcâ peracuta, quæ uti per contagium contracta, ità etiam ob malum regimen in itinere, & ob ægri reditum in aërem noſtrum carbonum fumo oppletum, magis præceps reddebatur. Urgentiâ doloris atque febris ità requirente, venam illicò pertundi juſſi; ſanguinem verò, ob præſentem tabem, & colliquationem parcâ manu extraxi. Dein *Julapiis temperantibus*, & medicamentis *Opiatis*, & *Pectoralibus* omnigenis convenientibus, *veſicatoriis*, & univerſo debito regimine, nitebar hanc præcipitem ruinam avertere, vel ſaltem differre. Verùm incaſsùm hæc omnia: Siquidem intra ſpatium trium, vel quatuor hebdomadum è vivis ſublatus eſt, cum omnibus phthiſeos pulmonaris peracutæ ſymptomatis.

CAPUT VI.

De Phthiſi à calculis in pulmonibus generatis, atque aliis ab extra in eos demiſſis, uti etiam à calculo renum, & veſicæ ortâ.

Cretaceos lapides in pulmonibus concretos ſæpiùs obſervavi, qui ubi fuerant angulati, & pulmonum agitatione commoti, tenerum eorum parenchyma lacerare ſolebant; quo tuſſis vehemens atque arida, dolórque thoracicus horrendus, pleuritici, vel peripneumonici æmulus, aliquandò etiam hæmoptoë unà cum ſanguinis profluvio ſatis inſigni, atque exindè ulcera cum uſitatis phthiſeos pulmonaris ſignis naſcebantur. Ideóque ubi iſti horrendi dolores, unà cum hæmoptoë circa phthiſeos initium contingunt, ritè ſuſpicari licet phthiſin eſſe calculoſi generis. Licèt nihil incerti de hâc re pronunciari poſſit, uſque dum calculus unus, vel alter per tuſſim fuerit rejectus. Sæpiùs enim accidit calculos iſtos per pulmones ſenſim tranſeuntes tandem in bronchia exitum habere, à quibus per tuſſim, idque rariùs, ſine magno ſanguinis profluivio, exſpuuntur. Verùm ſi iſti lapides fuerint læves, neque qui pulmonum parenchyma vel terere, vel lacerare poſſint, ægrotantem tantillùm in phthiſin, (ſaltem acutam) diſponunt, neque quidem aliquid incommodi ulteriùs afferunt, præter inanem tuſſim quadantenùs moleſtam, & aliqualem gravitatem in pectore prementem, uti in plurimis dudùm obſervavimus; in quorum pulmonibus poſt mortem lapides iſtos cretaceos læves frequentes, atque aliquos etiam ſatis magnos invenimus, abſque vel minimo tuberculo, vel ulcere conſequenti: ubi verò lapides iſti angulati fuerant & aculeati, pulmoneſque terere & lacerare apti nati, dolores, hæmoptoëṇ, ulcera, & phthiſin ipſam inducebant, uti jam antè innuimus. Quo in caſu ſicuti dolor hæmoptoën, ità hæmoptoë ulcera, & phthiſin præcedit & comitatur.

Quod de calculis jam diximus, eſt etiam verum de clavis, aciculis atque

aliis per cachinnationem in pulmones demiſſis. Niſi enim citò per tuſſim rejiciantur, pulmones unà cum dolore lancinante compungunt, undè hæmoptoë, ulcera, & phthiſis naſci ſolent. De qua re notabilem hiſtoriam ſub finem hujus capitis mox ſubnectemus.

Iſta ulcera, ſicuti & phthiſis ab iis orta, (quod etiam de ulceribus renum, & veſicæ urinariæ obſervare licet) ſine calculi, vel clavi, vel acûs rejectione, vel quodcunque aliud ejuſmodi id fuerit quod ulcus gignit, curationem admittere non poſſunt. His verò, quæ perpetuam punctionem in ulceratâ parte continuando, eo ſanationem ejus impoſſibilem priùs reddebant, rejectis, utcunque cum gravi hæmorrhagiâ, uti ſolet, id fiat, ulcus tamen & phthiſis pulmonum exindè nata ſæpenumerò facilem & perfectam curationem admittunt; quoniam ortum ſuum non tam ab habitu corporis prædiſpoſito, quàm à merè accidentali partis ſingularis affectione duxerunt. De quo unam, vel alteram obſervabilem hiſtoriam in fine hujus capitis recenſebimus.

In hujuſmodi ulcerum ſanatione maximi ſunt usûs medicamina *Opiata*, & *Balſamica*, cum *diæta lactea*; *Opiata*, quæ partium laceratarum, vel ſtimulatarum ſenſum obtundant, eáſque, quantùm fieri poteſt, quietas reddant, dum *Balſamica* vires ſuas ſanativas exſerunt. A continuò autem lactis uſu ſanguinis calor hecticus in hoc phthiſico ſtatu contractus demulcendus eſt.

Etiamſi verò calculi iſti aculeati neque copioſo *Laudani* uſu in pulmonum parte ab iis occupatâ quietè figi, neque uſu medicamentorum lubricantium educi poſſint; verùm incurabilem phthiſin & hæmoptoën eámque incertis intervallis cùm dolore lancinante recurrentem efficiunt: Hæc tamen phthiſis ſuâ naturâ lenta eſt, & valdè chronica; uti phthiſis à calculo renum, & veſicæ urinariæ, & generaliter loquendo omnis à merâ indiſpoſitione, aut ulcere partis ſingularis dependens, ſine habituali ſanguinis diſpoſitione, idque vel jure hæreditario, vel à longo abuſu ſex rerum non naturalium contractâ, accidere ſolet. Quoties autem humorum prædiſpoſitorum moles, ſeu minera ab aliqua ejuſmodi fatali causâ anſam rapit, phthiſis indè nata non tantùm ab initio lethalis eſt; verùm etiam præceps, & peracuta, adeò ut ægrum intra perpaucorum menſium (forſan etiam hebdomadum) ſpatium è vivis tollat.

De curationis in hac ſpecie phthiſeos variatione paucula iſta ſubnectemus.

Primò: In hujus morbi principio medicamenta lubricantia copiosè ſumenda ſunt; imò, & emetica lenia; quo pacto calculi, aliorúmve in pulmones demiſſorum rejectionem tentare licet, priuſquam iſthic diuturnâ morâ penitùs figantur, tonúſque pulmonum indè graviùs labefactetur.

Secundò: Sin verò dolores immenſi & ſpaſmodici à pulmonum laceratione hujuſmodi aculeatorum motu factâ excitentur, hæmoptoë inſignis expectanda eſt; ideóque lubricantium loco *Laudanum*, idque copiosè, & frequenter exhibendum eſt, quo lapidis motus in præſens ſiſti, dolor remitti, & hæmoptoë præpediri poſſit. Hoc enim in caſu Venæſectio, Fotus, & Linimenta externa nihil levaminis afferre poſſunt, (quod in pleuriticis, atque aliis peripneumonicis doloribus facere ſolent:) atque hoc in quodam

Domino *Foſter*, atque aliis quamplurimis expertus ſum. Verum quidem eſt, à calculo hoc modo in pulmonibus retento phthiſin lentam & tardam dyſpnœâ, atque aliis ejuſmodi ſymptomatis ſtipatam inſecuturam eſſe ſuſpicari licere; (quod ſæpiùs etiam in praxi meâ obſervavi) tarda tamen & incerta, phthiſi acutæ & horrendis doloribus comitatæ, & certæ & ſubitæ morti proximæ, præferenda eſt. Si enim hujuſmodi phthiſici ità ſaluti ſuæ conſulant, uti aëre aprico ruſticano ſemper fruantur, à frigore capiendo, compotationibus, & exercitiis nimiis caveant, & à quocunque alio, quod calculos fixos ad novum motum excitare poſſit, vitam ad provectam uſque ſenectutem, ſolitis muniis ſatis benè fungentes, protrahere poterunt.

Tertiò: Sin verò hæmoptoë à pulmonum laceratione inſequatur, in tempus permitti debet. Hoc enim profluvio lapides, atque alia in pulmones demiſſa rejici poſſunt. Si vero hæmoptoë inſignis, & periculoſa fuerit, Venæſectio celebranda eſt, imò, ſi opus fuerit, repetenda & medicamenta non tantùm *Opiata*, verùm etiam adſtringentia formâ *Linctuum*, *Julapiorum*, &c. exhibenda ſunt; imò *Lapis hæmatités*, *Aqua ſtyptica Regia*, *lactea diæta*, atque alia priori capite jam ſtrictìm memorata, quæ verò fuſiùs tandem in altero libro explicabimus, ſi qua de hæmoptoë agendi occaſio dabitur.

Quartò: Sin verò pulmones à motu calculi, (ſivè is rejectus fuerit, ſivè non) vulnerari, & exulcerari contingat, medicamenta *Balſamica* eligenda, & copiosè præſcribenda ſunt; quorum variæ formulæ in generali curationis methodo excogitandæ.

Quintò: Lactea diæta, non ſine urgenti neceſſitate, in phthiſi à calculis pulmonaribus oriundâ imperanda eſt; quoniam novos hujuſmodi cretaceos lapides in pulmonibus apta nata eſt generare. Quo fit quòd unius phthiſeos curatio, alterius initium, & fundamentum ponere ſoleat.

Sextò: *Aquæ* etiam *minerales Chalybeatæ*, licèt in hac phthiſi proficuæ ſint, parcè tamen in unam vicem propinandæ, ne à nimiâ ſcilicet vaſorum pneumonicorum diſtenſione calculi motus de novo excitetur. Quo fit quòd doloris & hæmoptoës recurſus plerumque indè inſequatur.

Septimò: Calculi iſti pulmonum aliquandò plures ſunt; adeò ut uno, vel altero, vel etiam tertio rejecto, pulmones tamen à reliquis ulcerentur; atque indè *phthiſis* inſequitur. Uti Domino *Plucknet*, atque aliis accidiſſe memini.

Non tantùm autem à calculo, atque ulcere pulmonum indè inſequente; verùm etiam ab ulceribus, imò & à longa calculoſa diſpoſitione renum & veſicæ urinariæ, ſæpiſſimè phthiſis pulmonaris provenire ſolet; adeò ut vel frequentiſſimè calculoſos vitam phthiſicè finiiſſe obſervârim. Hæc verò phthiſis ſemper eſt tarda, & chronica; neque alio modo quàm phthiſis communis curanda eſt; niſi quòd medicamenta dolores calculoſos irritantia, uti *Pilulæ noſtræ Balſamicæ*, &c. vitanda ſint. *Aquæ* verò *Chalybeatæ*, quæ dolores iſtos demulcent, ſæpiùs uſurpandæ ſunt. Calculoſi enim videntur mihi tàm frequenter in phthiſin labi à longo & crucianti dolore, quàm à nimia ſeroſi laticis retentione, & fermenti ſerum in renibus ſeparantis alteratione indè inſequenti. Ideóque in hujuſmodi phthiſeos curatione pulmonarium medicamentorum jam antè memoratorum uſu, non tantùm

ad phthiſin habendus eſt reſpectus, verùm etiam ad morbum hanc phthiſin cauſantem, renum ſcilicet, & veſicæ calculum, medicamentis quæ urinarias vias lubricando calculum deturbent; vel ſaltem, quæ dolores mitigent.

Hiſtoria I.

Dominus Plucknet, quadrageſimum ætatis annum jam agens, vel præterpropter, vir robuſtus, & athleticus; qui verò à multis jam annis in omnibus ferè ſex rebus non naturalibus abſque debito regimine vixerat; nihil tamen mali indè ſenſerat, præter inanem & ſiccam tuſſim, cui jam diù abſque ulla inſigni moleſtia aſſueverat; tandem à violentâ equitatione, & à frigore gravi pluviâ percepto, in horrendos thoracis ſpaſmos, dolorum pleuriticorum æmulos incidit; quibus hæmoptoë inſignis & longa ſupervenit; unà cum febre, & tuſſi perpetuò ferè urgenti: *Linimentis* externis, & remediis *expectorantibus* nihil proficere potuimus; donec tandem ad uſum *Opiatorum* deventum eſt. A quibus, licèt infidas inducias, nullam tamen perfectam curationem obtinere potuit. Sicuti enim tuſſis,ità etiam febris hectica adhuc permanebat, à qua indiès ſenſim marceſcebat; idque non obſtante uſu copioſiſſimo medicaminum *Balſamicorum*, & *Pectoralium*, *lactis aſinini*, &c. donec tandem ſpatio unius anni in ſtatu phthiſico deplorato conſpiceretur, unà cùm univerſali colliquatione per cutim, alvum, pulmones redditâ, &c. Quæ quidem phthiſis propriâ ſuâ naturâ lenta & chronica, adeò velox & præceps ab humorum prædiſpoſitione longo ſex rerum non naturalium abuſu contractâ, proculdubiò facta eſt. Neque dies funeſtus parùm indè acceleratus eſt; quòd utut medicamenta admiſerit, omnis tamen regiminis durante eorum uſu impatiens manſit; undè in hoc phthiſico ſtatu, novorum lapidum motu in pulmonibus à vehementi equitatione, compotationibus, & frigore ſæpiùs percepto, ter quatérve excitato, ſpaſmorum horrendorum, & hæmoptoës longæ & profuſæ revireſcentiam iterùm, atque iterùm in ſeſe expertus eſt. Quibus perdurantibus, etſi plures angulatos lapides tuſſi rejecerit, tam grandes tamen virium impenſas à dolorificis ſpaſmis, & cruoris etiam ab hæmoptoë ſuſtinebat; uti citiſſimè, anni ſcilicet unius ſpatio, plus minùs, omnia hujus morbi ſtadia ad fatalem uſque diem percurreret, ac ſi phthiſis planè fuiſſet genio ſuo acuta.

Hiſtoria II.

Dominus Foſter, Pharmacopola Londinenſis, qui præter inanem, & ſiccam tuſſim, non verò adeò moleſtam, optimâ valetudine per plurimos annos fruebatur, ſubitò correptus eſt pulmonum ſpaſmis, & diris doloribus indè ortis; circa annum ſcilicet ætatis ſuæ trigeſimum, uti etiam *Hæmoptoë* à motu lapidum aculeatorum in pulmonum parenchymate facto. In quorum ſymptomatum relevationem venæſectionibus, *Linimentis* externis, & remediis *Pectoralibus* internis, parùm profecimus. Adeò ut ex virium & cruoris diſpendio, ab hæmoptoë, & doloribus quotidiè ferè revertentibus, item à vigiliis, comitanti febre, pertinace tuſſi, &c. nato, intra tres hebdomadas adeò elanguebat, & emarceſcebat, ac ſi ſtatim phthiſicè periturus eſſet. Solo autem longo & copioſo *Opii* uſu, in aëre aprico, in vico vulgo dicto *Highgate*,

quò ſeſe ſanitatis recuperandæ gratiâ jam receperat, à ſputo ſanguinis, & à doloribus, uno eodémque tempore liber evaſit, & remanſit; vires indies indè recolligens, à febre & tabe jam magis, magíſque liberatus; donec tandem æquè vultu floridus, & carne turgidus videretur, ac ante hæmoptoën; & jam per annos iv. vel v. præteritos, muniis ſolitis fungitur, & ſeſe eodem planè modo, quo ante ſuum morbum in omnibus habet; niſi quòd aliquo dyſpnœæ gradu, & tuſſi aridâ detentus, non tam benè aërem Londinenſem fumo carbonum oppletum ferat, quàm anteà ſolitus eſt, propter ſcilicet pulmonum infarctionem à calculis inibi fixatis, & à multo uſu *Laudani* effectam.

Hiſtoria III.

Idem ferè contigit Domino *Smyth*, Pharmacopolæ, in vico dicto *Aldermanbury*; qui à lapidum motu in parenchymate pulmonum (quorum plures tuſſiendo rejecerat) in hæmoptoën ſæpiùs revertentem incidit, unà cum doloribus ſpaſmodicis; atque indè in phthiſin pulmonarem proclivis eſſe videbatur. A quâ tamen poſt lapidum rejectionem facillimè diætæ lacteæ, *Opiatorum* & medicaminum *Balſamicorum* uſu liberatus eſt, & jam per plures annos optimâ valetudine uſus muniis ſolitis fungitur.

Hiſtoria IV.

Quidam Juvenis, habitans juxta Portam dictam *Cripplegate*, robuſtus, & viſceribus prorsùs ſanus, dum Artem ſuam *dealbatoriam* exerceret, quâ victum ſuum ſatis commodè quærebat, forte fortunâ cachinnatione intemperanti tres claviculos, quos in uſum ſuum ore ſervabat, per trachæam in pulmones admiſit. Quo ferociſſimâ tuſſi & continuâ titillatione jam correptus in immanem hæmoptoën incidit. A quibus ſymptomatis ſeſe, neſcio quo pacto, tandem liberavit. Illud verò certiſſimum eſt, quòd etſi claviculi iſti neque ſponte ſuâ, neque aliquâ arte rejecti fuerint, Juvenis tamen per plurium menſium ſpatium optimè valebat, Artem ſuam, uti priùs exercens. Neque quicquam in ſeſe (uti mihi narrabat) in pejus mutatum ſentiebat, niſi quòd tuſſi ſiccâ, & inani, & aliquali etiam oppreſſione, neutrâ verò multùm moleſtâ, ab illo tempore affici ſoleret. Adeò benè ſe habebat, ut ſeſe uxori idoneum judicaret, quin & duxerit. Die verò nuptiali, ſivè à liberaliori vini potatione, ſivè à ſaltatione nimiâ (undè claviculi, qui anteà immoti in pulmonum parenchymate tanquam ſepulti jacebant, de novo commoti ſunt) miſellus ſponſus ſub veſperam horrendis ſpaſmis, & acutiſſimo pectoris, & lateris dolore corripiebatur, unà cum difficili reſpiratione, & tuſſi aridâ, ſed valdè importunâ, adeò ut vix potuerit in lecto ſuo decumbere, vel minimum capeſſere ſomnum. Quo plurimùm febricitari cœpit, licèt extrema præ doloris ſpaſmodici urgentiâ frigere viderentur. Omnibus muliercularum & Pharmacopœorum Receptulis incaſsùm & ſine ullo fructu priùs tentatis, ego tandem circa tertium ſcilicet morbi diem importuniſſimè rogatus acceſſi. Affectionem morbidam planè peripneumonicam eſſe, ſtatim deprehendi; ideóque copioſam Venæſectionem, *Fotus* & *Linimenta* externè; *Linctus* etiam & *Apozemata pectoralia*, & *Julapia* temperata ex *Aquis antiſpaſmodicis* internè, præſcripſi. His verò nequicquam proficien-

tibus, ſanguinem iterùm atque iterùm extrahi juſſi. Et quidem per multos dies in uſu variorum internorum, & externorum remediorum pertinaciter hærere coactus ſum, priuſquàm miſellus æger vel minimum doloris levamen ſenſiſſet: Dolore verò tandem aliquantulùm mitigato, haud ullam tamen phlegmatis expectorationem arte meâ promovere potui; neque febrem penitùs tollere, etſi de naturâ acutæ & peripneumonicæ in lentam, & hecticam migrare videretur. Adeò ut æger à ſymptomatum urgentiâ jam liberatus, etſi perpetuò febricitans, meliùs tamen quàm antehac dormire, & cibum ſumere potuerit: vires tamen quotidiè elanguebant, & tandem ab univerſali ſcilicet colliquatione, intra unius menſis, vel quinque hebdomadum ſpatium, vitam ſuam planè phthiſicè finivit.

Doloris quidem pertinaciam, & expectorationis difficultatem valdè miratus ſum; atque ideò, *Hippocratis* ſententiam ſecutus phthiſin empyicam ſubſecuturam præſagiebam. De primaria verò cauſa, claviculis ſcilicet delapſis, nihil ne per ſomnum quidem deprehendi, antequàm de ægri vitâ jam planè conclamatum eſſet. Alias liberaliorem uſum *Laudani* ab initio, & forſan etiam cum meliori ſucceſſu conceſſurus eram.

Cadavere poſt mortem aperto, invenimus tres illos fatales claviculos, ſimul in eodem lecto puris, quaſi ſepultos, paulò infra bronchiorum divaricationem; tonúmque pulmonum à ſenſim perrepente eos pure univerſaliter labefactatũ: Atque ipſam membranam pulmones externè inveſtientem à puris acrimoniâ corroſam; undè facta eſt perpetua phlegmatis purulenti depluitio, ſeu deſtillatio, in cavitatem thoracis, è qua (ſi benè memini) ſex ad minimum Pintas purulenti hujus liquoris hauſi. Quo viſo, doloris pertinaciam, & expectorationis difficultatem, quæ peripneumoniam iſtam comitabantur, ampliùs mirari deſinebam: neque videbatur mirum peripneumoniam hoc modo effectam in fatalem & tam acutam phthiſin terminari.

CAPUT VII.

De Phthiſi à Lue Venerea orta.

Verum eſt, omnem Luem Veneream, modò ſit chronica, gonorrhœâ virulentâ, ſeu ulceribus amplis & frequentibus comitatâ; aptam eſſe natam ægrotantem in ſtatum tabidum paulatim reducere, continuâ ſcilicet ſucci nutritii ſubtractione à corporis habitu, de quâ ſpecie tabis jam ſuprà, in primo ſcilicet Libro, tractavimus.

Æquè etiam verum eſt, & in Praxi non raròobſervandum venit, verè pulmonarem phthiſin à mera ſanguinis & humorum alteratione, Lue Venereâ factâ, originem ſuam ducere.

Neque quidem mirum eſt, cum tota humorum maſſa tam evidenter ab hujus morbi fermento alteretur, & in ſtatum colliquativum reducatur, (quod à tumoribus malignis, gonorrhœis, & ulceribus hunc morbum uſitatò comitantibus apparet ſatis) ſi etiam hujuſmodi tumores, atque ulcera Venerea, aliquandò in ſpongioſo & molli pulmonum parenchymate accidant;

undè

undè Phthiſin verè pulmonarem inſequi neceſſe eſt. Ego equidem potiùs mirari ſoleo Luem Veneream, ſaltem chronicam, ſeu malè curatam, unquam ſine pulmonum ulcere, & phthiſi indè natâ reperiri. Verùm ut rem ipſam loquar, rariſſimè, ſi unquàm, phthiſin pulmonarem Veneream obſervavi, præterquam ubi pulmones jam priùs obſtructi, & in phthiſin diſpoſiti fuerant; vel ſaltem ubi malum regimen, & medicamenta mali moris ab Empiricis fuerant exhibita; & frigora ſæpiùs in curſu ſudatorio, vel ſalivatorio percepta cum ipsâ lue conſpirârunt. Hæc phthiſis (modò ſatis tempeſtivè, & debito more tractetur) æquè facilem curationem atque alia admittit. Semper enim (quantùm ego obſervavi) eſt genii aſthmatici, phlegmate viſcoſo, & dyſpnœâ magis, quàm urgenti tuſſi ſtipari ſolita; ideóque chronica, & ad ἀκμὴν ſuam ſenſim, & gradatìm aſcendens; undè fit, quòd aliquos hujuſmodi ægros in ſtatu valetudinario, & phthiſico per plures annos vixiſſe obſervârim. Quod forſan partim à continuo uſu *decocti Sarſæ*, atque aliorum ejuſmodi evenire poſſit; à quibus maligna humoris venenoſitas, licèt radicitùs non evellatur, quadantenùs obtunditur. Nullus enim debitat, quin genius peculiaris Luis adeò venenoſus ſit, ut niſi humoris malignitatem uſu *Calomelan. Decoct. Lignorum*, aliorúmque medicaminum arte, vel naturâ paratorum, priùs obtundi contigiſſet, omnis phthiſis Venereâ propriâ ſuâ naturâ eſſet acuta.

Ad curationem hujus phthiſeos perficiendam, omnia merè *Thoracica*, & *Pulmonaria* medicamenta ſine admixtione *Antivenereorum* nequicquam valere frequenti experientiâ fretus aſſero. Ideóque nihil melius excogitari poſſit, quàm ulcerum pulmonarium ſanationem, & craſis ſanguinis à fermento Venereo everſæ reſtitutionem *Mercuriali* aliquâ ſalivatione tentare, priuſquàm vires à longa morbi protractione jam fractæ fuerint, quo tam perpetuæ, & profuſæ evacuationi ferendæ impares fiant.

Sin verò vires, præ extenuato ſcilicet corporis habitu, huic curationis methodo ſufficere non videantur, tota reliqua ſpes in uſu lacteæ diætæ reſtaurativæ; & deindè in uſu *Decocti ſarſæ* pertinaci, & *Pilularum noſtrarum Balſamicarum* ponenda eſt, exhibitâ etiam debitis intervallis, prouti vires id ferunt, moderatâ doſi *Calomelan. Catharticis* admixtâ. Cujuſmodi curationis egregium exemplum non pigebit hìc proferre.

Hiſtoria.

Puella quædam, circa annum ætatis ſuæ duodecimum, cujuſdam ſaltatricis Artis Magiſtri, laſcivi & nequam, & Venereâ etiam Lue infecti illecebris inducta eſt, ut concubitum cum illo admitteret: quo, veneno etiam Venereo per contagium adeò imbuta fuerat, ut non obſtantibus unâ, vel alterâ ſalivatione ab Empiricis inſtitutâ, atque aliis curationis methodis quatuor annorum ſpatio tentatis, poſt uvulæ eroſionem, atque alia Luis Venereæ ſtigmata adhuc manentia, in phthiſin pulmonarem incideret, unà cum febre hecticâ; totius corporis emaciatione, perpetuâ tuſſi, & anhelitu admodùm gravi, præ viſcoſitate ſcilicet bronchia infercientis phlegmatis. Ego à *Domino Simons*, Chirurgo Londinenſi experto, & ſatis noto advocatus præſcripſi unam doſin *Calomelan. cum diagryd.* ſemel in hebdomade repetendam;

& tres *Pilularum noſtrarum Balſamicar.* ter die, diebus à purgatione liberis, exhibendas, & *Decoctum* ſequens in potum ordinarium. Quorum uſu verno tempore, per ſpatium ſex, vel octo hebdomadum continuato, perfectè & ſine ullâ recidivatione à phthiſi æquè ac à reliquiis Luis liberata eſt.

℞. *Sarſ. opt.* ℥. *vj. Rad. Chin.*℥.*ij. Lign. Saſſafr. Santal.rubr. raſ.C.C.Eboris*, an.℥.ß. *Paſſular. major.exacinatar.* ℥.*ij. Jujub.Sebeſten.* an.℥.*j.*ß. *Glycyrrh. raſ.* ℥.ß. *poſt debitam infuſionem coque in Aq. font.* ℔. *xij. ad vj. ſub finem decoctionis addendo Tuſſilagin. Capill. Vener. Pulmonar. maculoſ. Sanicul. Alchymill. Flor. Bellid. major.* an. *M. ij. tum demùm cola atque adde Syrupi Balſamic.* ℥. *iij. M. F. Apozema.*

CAPUT VIII.

De Phthiſi à ſuppreſſione Gonorrhœæ virulentæ, fluxûs ulcerum veterum, præcipuè verò fiſtuloſorum in ano, atque ulcerum ſcrophuloſorum, fontanellarum, & fluoris albi ortâ.

HUjuſmodi etiam phthiſes non rarò in Praxi meâ obſervavi. Quæ non fiunt (uti vulgò creditur) tranſlatione materiæ purulentæ in pulmones (quod mihi impoſſibile videtur;) verùm totius maſſæ ſanguineæ inquinatione à violentâ detentione excrementi continuò per hæc ulcera excerni ſoliti. Undè fit quòd ſanguis hoc modo contaminatus extraneum & excrementitium fermentum in molli pulmonum parenchymate inter circulandum deponere ſatagat; atque indè novi tumores ſtatim in iis oriuntur, qui pro materiæ genio ſæpiùs in citam putrefactionem diſpoſiti ſunt. Atque hinc illa phthiſis pulmonaris, de quâ hoc capite ex profeſſo tractamus, utut aliquandò ſit mediæ naturæ, utplurimùm tamen acuta eſt, imò non rarò, ſecundùm genium, atque indolem ulceris pulmonaris eam efficientis, peracuta, ferè ſemper etiam incurabilis, & lethalis; utpotè ab inexhauſta minera materiæ in habitu corporis latitantis dependens.

In hujuſmodi phthiſeos curatione præter generalem methodum jam antè deſcriptam, paucula hæc ſpeciatìm obſervanda ſubnectemus.

Primò: Priora jam conſueta ulcera, quantùm poſſibile eſt, revocanda ſunt; quo humor à pulmonibus divertatur, & per ſolitas & minùs periculoſas portas evàcuetur, utut videatur moleſtum.

Secundò: Sin verò hoc obtineri non poſſit, (quod quidem rarò fit) defectum hunc frequentes *Fontanellæ*, imò & *Veſicatoria*, præcipuè verò juxta locum hujus humoris ſecretioni à natura primariò dicatum, applicata ſupplere debent, quo oppreſſæ naturæ compenſatio fiat, & ſpeciatìm materiæ à pulmonibus derivatio.

Tertiò: In primo hujus phthiſeos inſultu, à quo ſcilicet tempore glandulæ pulmonum tumeſcere incipiunt (quod à tuſſi, dyſpnæâ, & calore febrili conjectandum eſt) venæſectio celebrari, imò, ſi opus, fuerit, etiam repeti debet. Quo pacto ſanguinis ſtagnatio à primo materiæ in pulmonem appulſu, atque adeò partis tumefactio præpediatur, vel ſaltem minoretur.

Quartò : Inter medicamenta pulmonaria magis generalia jam antè deſcripta, uſum *lacteæ diætæ*, *lactis aſinini*, *Aquarum Mineralium Chalybeatarum* (modò ſatis tempeſtivè propinentur) *Decoct.Sarſ. Pulmonaris* in potum ordinarium, *Gummatum, Balſam.* & *Milleped.* præſertim verò *Pilulæ noſtr. Balſam.* commendatum vellem.

Quintò : Semper verò pulmonaribus medicamentis addenda ſunt etiam illa quæ genium peculiarem ulceris, ſeu morbi primarii reſpiciunt.

Hiſtoria.

Dominus *Simons*, celeberrimus Chirurgus jam antè memoratus, per ſpatium xx. annorum (uti ipſe mihi referebat) fiſtulam habuit in ano perpetuò lacrymantem; quam quidem de induſtriâ, loco fontanellæ ſervabat, dum aliorum plurimas radicitùs evelleret, quoniam illi neque valdè moleſta, neque omninò periculoſa videbatur. Forte fortunâ verò conſueto hoc ulcere ſponte ſuâ tandem exareſcente, circiter annum ætatis ſuæ ſexageſimum, illicò oppreſſione pectoris, & tuſſi aridâ atque importunâ affici cœpit. Quæ ſymptomata per plurimos menſes neglexit, donec ab evidenti marcore, æquè ac à febre hecticâ; frequenti etiam inappetentiâ, nauſeâ, languore, atque aliis phthiſeos pulmonaris præſentis & confirmatæ ſignis, à ſtupido hoc neglectu exſuſcitatus, nimìs ſerò à me opem petiit cùm jam per aliquot ſeptimanas, idque etiam tempore hyberno, colliquatione per alvum & ſudores egregiâ factâ à febre putridâ intermittente ſuperinductâ, miſer & in lecto languens detineretur. Ex uſu *Corticis Peruviani* febrem ſaltem alleviare: *Adſtringentibus*, & *Opiatis* diarrhœam minuere: *Decocto Albo*, *Sarſ. Pulmonari*, & *Aquâ Calcis*, cum omnigenis aliis *Thoracicis*, & *ſpecificis* medicamentis formâ *Linctuum*, *Electuariorum*, &c. exhibitis cauſam ipſam phthiſeos ſubtrahere conabar, uti etiam lacteâ diætâ: (in quantum diarrhœa permittebat) & lacte aſinino fervorem ſanguinis, & ſpirituum temperare; & *Julapiis perlatis*, *Juſculis* conſummatis, & *Gelatinis* ſpiritus reficere, & recreare. Sed omnia incaſſum: Eximius hic vir à febre hâc colliquante in ſtatum maraſmi redactus, ſpatio duorum, vel trium menſium fato ſuo cedebat.

CAPUT IX.

De Phthiſi à Chloroſi, & Suppreſſione Menſtruarum Purgationum ortâ.

Iſta eſt uſitatiſſima muliebrium phthiſeôn origo; quin & rariſſimè fœminam inveni, Menſtruarum Purgationum capacem, ſivè virginem, ſivè nuptam, ſivè etiam viduam, quæ unquàm in phthiſin inciderit, abſque harum purgationum obſtructione, vel initio, vel ſaltem progreſſu morbi ſuperinductâ.

Verum quidem eſt in progreſſu phthiſeos, obſtructionem iſtam ab emaciato & depauperato ſanguinis ſtatu oriri poſſe; ob defectum ſcilicet novi ſucci nutritii: (Quamobrem effectus magis quàm cauſa hujus morbi cenſeri debet.) Non rarò tamen anſam phthiſi præbere ſolet; idque non tantùm in virginibus, & viduis; verùm etiam in ipſis nuptis. Siquidem ab animi

pathematis, percepto frigore, vel cacochymis alimentis factâ harum purgationum obſtructione, maſſa ſanguinis ab excrementis excerni ſolitis, jam verò in ea detentis, inquinari & cachectica reddi apta nata eſt; à quâ humorum mole in ſanguine jam congeſtâ, pulmones inferciri ſolent; atque indè tuſſis, dyſpnœa, atque alia phthiſi familiaria ſymptomata oriri: à quibus longo tempore neglectis, phthiſis peculiaris genii, puncturis ſcilicet atque horrendis lateralibus doloribus ſtipata, non rarò ſuboritur.

In principio hujus morbi venæſectio, & moderata purgatio *Tincturâ Sacrâ*, atque aliis hujuſmodi facta; & medicamentorum *Chalybeatorum* uſus, præſertim verò *Electuarii noſtri Chalybeati*, *Cap. de Chloroſi* aliàs memorandi, &c. ad ciendos menſes, & ad ſtatum ſanguinis cacochymicum corrigendum, conveniunt: Sin verò ob tempeſtivi horum uſûs neglectum, ægra jam in tabidum ſtatum redacta fuerit; non ſolùm fruſtrà hæc omnia tentantur, (quoniam ſcilicet in hoc ſanguinis depauperato ſtatu purgationes iſtæ non ſunt ampliùs expectandæ;) verùm etiam cum inſigni ægrotantis damno exhibentur. Incaſſum enim per phlebotomiam mineræ ſanguinis minutio tentatur; quin etiam ex uſu *Chalybeatorum* magis exagitatur atque incaleſcit. In hoc igitur caſu releganda eſt ægra ad generalem phthiſeos pulmonaris methodum jam antè deſcriptam, & dolores laterales linimentis & fotibus calidis aliàs memoratis relevandi. Phthiſi verò jam evictâ, & corpore in ſtatum εὔσαρκον redacto, uterina vaſa ſanguine, & ſucco nutritio repleta ſponte ſuâ, in tenui & ruſticano aëre, reſerari ſolent. Defectui autem naturæ (ſiquidem ea in hoc inſtaurato ſtatu adhuc deficiat) artis ope ſuccurrendum eſt: Obſtructione enim adhuc durante, ægra iterùm cachectica confeſtìm fiet, quo phthiſeos revireſcentia ritè expectari poſſit. In hoc igitur caſu detineatur ægra in aëre tenui, mœſtitiam & curas animi prorsùs excutiat; exercitiis, & debitis frictionibus utatur; uti etiam medicamentis *amaris*, *antiſcorbuticis*, & *chalybeatis*; præſertim verò *Aquis mineralibus Vitriolicis*, modò tempeſtas anni id ferat. Hæc Phthiſis, utpotè à cachexiâ procedens, utplurimum eſt chronica, & non ſtatim lethalis. Sin verò principio non curetur, difficilem admodùm curationem, ſi ullam, admittit; & quidem hunc fatalem exitum chloroſis virginum diù neglecta ſæpiſſimè ſortitur; ſiquidem phthiſeos, & chloroſeos ſymptomata adeò ſunt congenera, uti illius huic acceſſio rariſſimè à vulgo percipiatur, donec ad ultimum & funeſtum ſtadium jam ferè pervenerit, atque hinc eſt quòd ego ſemper tuſſim chronicam chloroſim comitantem ſuſpicari ſoleo.

Hiſtoria.

Domina Anderton, ancilla *Dominæ Daviſon*, adoleſcentula elegans & formoſa, circa decimum ſeptimum ætatis ſuæ annum, à ſuppreſſione menſium diû neglectâ, in chloroſim incidit, unà cum uſitatis ſymptomatis, vultu ſcilicet pallido, cephalalgiâ, anhelanti ſpiratione, languore, laſſitudine, febri lentâ, &c. Tandem verò cùm ab œdematoſo ſtatu in tabidum, & à pulmonum infarctione in importunam, licèt aridam, tuſſim jam tranſiiſſet puella, mihi præbuit occaſionem ſuſpicandi phthiſim verè pulmonarem è chloroſi pullulâſſe.

Atque in hac ſententia multùm firmatus ſum, horrendis illis lateris ſiniſtri ſpaſmis, quibus per plures dies, ad ultimum doloris gradum miſera continuò ferè torquebatur; quos non tam venæſectione, quàm *fotibus*, & *linimentis* externis, & interno uſu *Laudani* ſublevare potui. Cujuſmodi dolorificos laterales ſpaſmos ferè ſemper phthiſeos pulmonaris comites, vel ſaltem prodromos fuiſſe notavi; quoties ſcilicet morbum hunc à chloroſi, vel à mœſto & cogitabundo animo ortum ſuum traxiſſe contigit. Diù ante primum ſpaſmorum inſultum ferè exſanguis, & ad maraſmi penè gradum tanquàm emaciata, hecticâ febre vexata, continuò etiam languens, & appetitu privata, lecto affixa manſit: Ideóque licèt ſpaſmorum extremitas eo tempore indicabat, extenuatus tamen habitus & exſanguis, uti etiam languor virium, & pulsûs debilitas, venæſectionem prohibebant. Utcunque parcâ manu iterùm atque iterùm ſanguinem detraximus, & deindè diligenti remediorum thoracicorum, antiſpaſmodicis admixtorum uſu, præcipuè verò repetitis doſibus *Laudani antihyſterici* adjecti, & applicatione externâ *Liniment*.& *Fotuum anodynorum*, hiſce dolorificis ſpaſmis evictis, ad phthiſeos pulmonaris curationem, generali diætæ Methodo, & medicaminum etiam jam ante deſcriptorum, me totum accinxi cum fælici ſucceſſu, & non ſine magno adſtantium applauſu.

Curatio verò omnis completa & finita eſt reſtitutione purgationum menſtruarum, ex longo uſu medicaminum *Chalybeatorum*, formâ *Electuarii*, *Pilularum*, *Vini*, *Syrupi*, &c. quæ *Pulmonaribus* ſemper immiſceri juſſi. Poſtquàm enim jam à phthiſico ſtatu liberari cœperat, habitúſque corporis inſtaurari, & vaſa ſanguine euchymo impleri; facilè erat illa iis ipſis medicamentis reſerare, quæ incaſsùm, imò etiam cum ægri damno, in ſtatu phthiſico, & emaciato tentari ſolent: Atque adeò hâc coronâ toti operi jam impoſitâ, ſine ullâ in Phthiſin recidivatione, εὔχρωος, & εὔσαρκος per annos xv. vel eo ampliùs, in hunc uſque diem manet ægra noſtra virgo, nupta, & vidua, ſanitate perfecto penè gradu perpetuò ferè utens.

CAPUT X.

De Phthiſi à Peripneumoniâ, & Pleuritide ortâ.

AB his etiam morbis frequentiſſimè oriri ſolere phthiſin, omnibus vel mediocriter in Medicina verſatis ſatis notum eſt. Atque hoc quidem aliquandò accidit ob inſcitiam, vel incuriam Medici; aliquandò etiam à contumaciâ, & peculiari morbi originalis genio, vel à prævia ægrotantis in phthiſin diſpoſitione: Non rarò etiam ipſe æger, imò & adſtantes amici incuſandi ſunt, qui juſtis Medici monitis non parentes, in neceſſariis, licèt repetendis, venæſectionibus celebrandis, tempeſtivâ, & copioſâ medicaminum expectorantium exhibitione, & deglutitione, atque aliis debiti regiminis partibus, inſecuturæ phthiſi anſam præbere ſolent. Phthiſis enim peripneumoniam & pleuritidem ſequitur, ob ſequentes ſcilicet rationes.

Primò: Ubi ſanguis in colliquante ſtatu ab hiſce morbis derelinquitur; quod

etiam duplici de cauſâ evenire ſolet. *Primùm* ſcilicet cùm jure hæreditario, vel longo ſex rerum non naturalium abuſu, æger habitualiter in phthiſin prædiſpoſitus fuerit; quo in caſu ſanguis, & pulmones ſemel inflammati, & calefacti, ægerrimè reducuntur ad temperiem; peripneumoniâ enim & pleuritide jam evictis, putridus ſanguinis calor in hecticum, ſeu habitualem degenerat; adeò ut in poſterum chylus neque perfectè aduniri, neque ſanguineæ maſſæ amicè conſociari queat. Atque ab hoc colliquativo ſanguinis ſtatu phthiſis pulmonaris non poteſt non naſci: *Secundùm.* Et forsàn hoc frequentiùs accidit ab ægrotantis contumaciâ, & amicorum atque adſtantium metu; & forſan etiam ab inſcitiâ, vel ſaltem incuriâ Medici, ubi ſcilicet tempeſtiva, & copioſa venæſectio non tantùm ad relevationem doloris neceſſaria, verùm etiam à gradu, exigentiâ febris, & ab inflammatoriâ ſanguinis diſpoſitione vehementer poſtulata prorsùs omittitur. Hoc enim in caſu, poſt debitam concoctionem, & materiæ in pulmonibus collectæ expectorationem, reſtat adhuc calor hecticus in habitu ægrum in ſubitam phthiſin diſponens.

Secundò: Ubi materia in pulmonibus congeſta vel non omninò, vel non ſatis copioſè, vel ſaltem non ſatis tempeſtivè concoquitur & expectoratur. Quæ quidem res à variis cauſis provenire ſolet; nempè primùm; ubi partes pulmonum inflammatæ ſunt aëreæ glandulæ, & proindè materia iis impacta, licèt debito modo concoquatur, cyſtidibus tamen propriis contenta exitum non invenit, non obſtante vel diligentiſſimo medicaminum expectorantium uſu. Utcunque enim ex horum uſu major purulentæ materiæ copia concoquatur, & congeratur in glandulis; atque indè immenſæ molis apoſtema inſequatur, materiâ tamen præſentem exitum non obtinente, nulla ſuccedit expectoratio, atque adeò neque pulmones ſeſe poſſunt omninò purgare; quo fit ut ſecundum apoſtematis magnitudinem, ſordidum ulcus in pulmonibus poſt ejus rupturam relinquatur. Ab hac etiam apoſtematis diruptione, contenta materia ſeſe vel extrorſum, vel introrſum evacuare ſolet, ſecundum maturatæ partis ſitum. Si enim affectæ glandulæ fuerint juxta bronchia poſitæ, ruptâ cyſtide, materia facilè exitum in trachæam reperit. Et quidem non raró ex impetu materiæ hâc viâ confertìm affluentis æger ſubitò ſtrangulatur, vel aptus natus eſt ſtrangulari: quod in filio Domini *White*, dudum expertus ſum, cujus hiſtoriam in fine hujus capitis narraturus ſum; ſi verò iſtæ glandulæ adeò longinquè fuerint poſitæ, uti in bronchia, & trachæam materia exitum non poſſit reperire; partes iſtæ, progreſſu temporis, in immenſam molem intumeſcunt, quo tandem, diruptâ cyſtide, materia paſſim per totum pulmonum parenchyma transfuſa, eorum tonum planè corrumpit. Imò aliquandò pulmones etiam in tantùm indè diſtentos obſervavimus, uti partìm præ eorum diſtenſione, partìm etiam præ acrimoniâ transfuſæ materiæ, (membranâ pulmones externè inveſtiente jam diruptâ, vel erosâ,) materia è pulmonibus in cavitatem thoracis continuò & copioſè deplueret: Atque indè in aperto cadavere, licèt ulcus in ſuperiori tantùm pulmonum parte invenerimus, tonúmque pulmonum materiæ tranſitu ubique corruptum; liquoris tamen purulenti, empyicorum ritu, plurimas libras per diruptam membranam in cavitatem thoracis derivatas conſpeximus:

atque hinc factum eſt, quòd poſt ſummam tam Medici in præſcribendo, quàm ægri in deglutiendo expectorantia medicamenta diligentiam, nihil tamen profecerimus.

Tertiò : Ubi intempeſtivis, atque admodùm profuſis venæſectionibus adeò frigeſcit ſanguis, uti vel præpediatur, vel ſaltem ſerò fiat partis inflammatæ mutatio. Notum enim eſt omnibus in Chirurgia & Medicina mediocriter verſatis; venæſectionem maturationem tardiorem reddere. Nec minùs verum eſt celebre illud Hippocratis dictum; *Quod niſi pleuritici ſpatio quatuordecim dierum purgentur per expectorationem, modò ſuperſtites fuerint, empyici fient, die quadrageſimo*; tantâ ſcilicet veri puris mole eo temporis ſpatio in pulmonibus collectâ, uti præ nimiâ copiâ ejus, atque acrimoniâ, per diruptam & exeſam membranam in ipſius thoracis cavitatem exitum facere aptum ſit natum.

Quartò : Hoc etiam aliquandò evenit per Medici incuriam, vel etiam ægroti contumaciam, à medicaminum ſcilicet expectorantium in principio pleuritidis, & peripneumoniæ neglectu.

Quintò : Denique infantibus hoc ſæpiùs accidit, ob prudentiæ defectum, quoniam purulentum phlegma pulmonibus impactum expectorare & exſpuere neſciunt.

Phthiſis iſta ſemper eſt admodùm acuta, utpotè à morbo acuto præcedenti orta; à quo non tantùm vires inſigniter proſterni; verùm etiam ipſam ſanguinis maſſam in colliquativo ſtatu relictam, imò & ſæpiſſimè etiam collectionem puris ſatis inſignem in pulmonibus fieri contigit. Adeò ut hæc tabes vix nomen phthiſeos inaudiverit, antequàm ad maraſmi planè ſtatum æger jam pervenerit. Si phthiſis iſta, à colliquante & nimis calido ſanguinis ſtatu, per præcedentes morbos effecto, ortum ſuum duxerit; non tantùm continuandus eſt uſus *Expectorantium* atque aliorum medicaminum *antiphthiſicorum* (quæ tamen è mitioribus & minùs calidis deſumenda ſunt;) verùm etiam *Julapia temperata perlata* præſcribi debent, copioſè ſumenda ad fervorem ſanguinis temperandum; uti etiam *Aqu. lactis*, *limacum*; imò & ipſæ *Aqu. minerales Chalybeatæ*, modò anni tempeſtas id ferat; verùm ſuper omnia venæſectio (utut vires à priori modo debilitentur, & corpus in tabidum ſtatum reducatur) non tantùm celebranda eſt, verùm etiam frequenter; quin & manu non nimis parcâ (ſi opus fuerit) repetenda eſt.

Sin verò hæc phthiſis à diruptione apoſtematis glanduloſi, ſeſe per trachæam exonerantis proveniat, purgatio pulmonum per hanc regiam viam copioſo uſu medicaminum expectorantium promovenda eſt. Et ſi metus fuerit ſtrangulationis poſt primam apoſtematis diruptionem, à materia ſcilicet nimis confertìm in bronchia irruente, (quòd filio Domini *White*, atque aliis contigiſſe memini) expectoratio acceleranda eſt exhibitione *Oxymell. Scyllit.* vel aliorum leniorum *vomitoriorum*; & deindè vomitum provocando per titillationem tonſillarum atque uvulæ; plumâ oleo illitâ factam. Quo fit ut motu ventriculi violento in vomitione excitato, pulmones etiam eo agitati à materia glutinoſa bronchiis impactâ faciliùs ſeſe liberare poſſint. Majori parte collectæ materiæ hoc modo jam evacuatâ, reliqua etiam pars quoti-

die educenda eſt aſſiduo medicaminum *expectorantium* uſu. Quo facto, per *lacteam* ſcilicet *diætam*, *temperata Julapia*, *Medicamenta Balſamica* jam antè deſcripta, atque per *Aquas minerales Chalybeatas* in aëre ruſticano & ſalutifero ſumptas, curatio paulatìm, decurſu temporis, poteſt perfici. Sin verò per hectici caloris continuationem, genarum ruborem quotidiè revertentem, difficilem reſpirationem, abſque vel ullâ inſigni comitante tuſſi; præcipuè verò per tenſionem, & pondus in uno, vel utroque hypochondrio, & per fluctuationem materiæ in thorace, migratione ſcilicet ab uno latere in alterum ſentitam, materia in apoſtematis glandulosis pulmonum collecta per membranam eos externè inveſtientem, eroſam, vel diruptam, in cavitatem thoracis, Empyematis ritu, transfuſa, huic phthiſi anſam præbuiſſe videatur; quamprimùm per paracenteſim convenienti loco celebratam, juxta maximè gravatum hypochondrium, materia in thorace fluctuans, atque è pulmonibus continuò depluens convenienter, debitis intervallis, pro ægri viribus, educenda eſt. Quod verò curationis adhuc reſtat, copioſo *Millepedarum*, medicaminum *Balſamicorum*, & *Julap. temperat.* uſu, *diæta* etiam *lacteâ*, *decoctis ſarſæ*, *remediis chalybeatis*, præcipuè verò *Aquis mineralibus vitriolicis*, perficiendum eſt.

Sin verò præ ægri debilitate, vel adſtantium metu, Paracenſis non admittatur, cum eventu aliquandò proſpero, licèt magis dubio (quod expertus ſum in filio Domini *White*, cujus hiſtoriam non pigebit ſtatim ſubnectere,) evacuatio materiæ per longum, & copioſum medicaminum *Diureticorum* uſum, uti *Millepedarum*, *ſalis ſuccini*, *Apozematis noſtri diuretici* & *lubricantis*, in hiſtoria ſequenti ſtatim memorandi, &c. tentanda eſt. Deindè curationis completio committi debet *lacteæ diætæ*, & uſui remediorum *Balſam.* & *Chalybeatorum*, & *decoctis* etiam *ſarſæ*, *thoracicis*, & *vulnerariis* herbis maximè temperatis impræegnatis.

Sin verò iſta phthiſis à tarditate expectorationis per frigefactionem ſanguinis, ex intempeſtiva, & nimia venæſectione, vel per neglectum *medicamentorum expectorantium*, oriatur, copioſus, & frequens uſus medicaminum *lubricantium*, & *balſamicorum*; præcipuè verò calidiorum, particulis penetrantibus præditorum, imperandus eſt; veluti *Opobalſam. balſam. ſulphur. terebinth. aniſat. Ol. lin. recenter ſine igne extract. Hydromel. antiphthiſic.* alibi deſcript. atque aliorum hujuſmodi.

Hiſtoria I.

Samuel, filius natu minor Domini *White*, habitantis in Burgo dicto *Southvvark*, circa annum ætatis ſuæ ſeptimum, & Domini noſtri 1670. in legitimam pleuritidem incidit, unà cum inflammatoria febre, tuſſi perpetuâ, verùm aridâ; & dolore laterali horrendo. Poſt varia incaſsùm priùs per tres dies tentata, ego tandem advocatus, ſanguinis ℥. vj. plus minùs illicò extrahi juſſi è brachio ſiniſtro, quoniam ſcilicet dolor in eo latere præcipuè urgebat; partes etiam externè illini *linimento anodyno*; internè etiam *expectorantia* linctus & apozematis formâ copioſè exhiberi. Difficulter admodùm puer medicamina interna admittebat. Dolore verò, & febre id ſuadentibus, phlebotomiam ſemel in die per quinque ſucceſſivos dies inſtitui, ex conſilio, &

cum

cum conſenſu Collegæ mei eximii *Doctoris Mickletbvvait*. In doloris etiam ulteriorem mitigationem *fotum anodynum* in veſica bubula alternatìm applicari juſſu unà cum *linimento*, & *veſicatoria* admota nuchæ, & brachiis internis. Utcunque verò neque dolor, neque febris cedere videbatur, donec tandem circa nonum ſcilicet morbi diem natura ſuâ ſponte, per hæmorrhagiam narium, ſeſe exonerare ſatageret; atque hoc pacto, eâdem diei hora, per tres ſucceſſivos dies criticè natura, ac ſi benignitare quâdam ducta officio Chirurgi perpetuò fungebatur, idque cum optimo ſucceſſu; ſicuti enim dolor, ità etiam febris ferè evanuit. Nullâ verò arte expectoratio per totum morbi decurſum promoveri potuit.

Quare Hippocratis auctoritate motus ſententiam meam palàm in amicorum præſentiâ protuli, de Empyemate ſcilicet mox intra quadraginta dies inſecuturo. Neque quidem me fefellit eventus: Jacebat enim miſellus & emaciatus puer cum rubore genarum quotidie revertente, febre hecticâ miti, tuſſi aridâ perpetuâ, & anhelosâ reſpiratione, ſensìm indies marceſcens, uſque ad quadrageſimum morbi diem; majore parte temporis etiam in latere ſiniſtro contractus, multùm de gravante in eodem hypochondrio dolore conquerebatur.

Die quadrageſimo eum manè inviſi, atque uno vel altero piſciculo veſcentem, magiſque ſolito hilarem inveni. Non obſtante tamen iſto, memor illius Hippocratis de die quadrageſimo præſagii, juſſi *Mixturam emeticam* è *Sale Vitrioli* & *Oxymel. Scyllitico* in promtu eſſe, quo cochleatìm ingereretur ad vomitum ciendum, modò à ſubitâ apoſtematis rupturâ ſubſequens ſtrangulatio per præproperum materiæ in bronchia tranſitum timeretur. Vix per unam horam diſceſſum erat, quin è ſomno excitaretur æger, propemodum ſtrangulatus; atque eo modo per quatuor horarum ſpatium perdurabat, priuſquam me invenire potuerant, ſine vel ullâ ſenſibili reſpiratione, vel pulſu, fixis etiam oculis, dentibúſque & manibus ſpaſmodicè conſtrictis & frigidis, tantùm non mortuus. Tandem ego acceſſi, & *mixturam* quamdudùm in promtu eſſe curaveram, licèt præ adſtantium horrore (qui ægrum tanquàm jam mortuum reſpexerant) hactenùs non eſſet exhibita, ore vi aperto, cochleatìm ingeri curavi, & tonſillas illitâ oleo plumâ titillari; quo brevi temporis ſpatio ad vomitum excitatus, non tantùm crudum chylum è ventriculo; verùm etiam puris planè fœtidi *Pintam* ferè è bronchiis rejecit; atque indè paulatìm ex uſû *Cordialis Julapii*, ſpaſmi unà cum ſtrangulatione receſſerunt; extremorum etiam calor, & pulſus redierunt, & poſt tres tandem peractas horas incerta verba murmurare cœpit; & poſt ſomnos aliquot magis placidos mens etiam reſtituta fuit; atque adeò intra 24. horas eſuriebat, & victum petebat, cum amicorum & adſtantium omnium maximo ſtupore. Nihilominùs tamen, non tantùm debilis, & lecto affixus, verùm etiam emaciatus, hecticus, continuò tuſſiens, & ob pondus materiæ in cavitate thoracis diaphragma prementis, anhelosè reſpirans jacebat; ac ſi à phthiſi brevì periturus eſſet. Ob præſentem acutam phthiſin, & virium debilitatem, non auſus ſum materiæ evacuationem per *cathartica* tentare; neque per *paracenteſim* eam educere; quoniam ſicuti adſtantes id

renuebant, ità quidem nulla protuberantia in hypochondriis apparebat, quæ quidem certum aperturæ locum deſignaret. Ideóque decrevi in præſens, *Rem magis cunctando reſtituere*, lacteam ſcilicet inſtituendo diætam in ſanguinis temperationem; atque frequentem uſum *Apozematis* ſequentis, partìm *pectoralis*, partim etiam *diuretici*, quo (ſi fieri poſſet) materiam per vias urinarias, ſine ullo virium diſpendio, foras educerem; Forma Apozematis hæc erat, quæ ſequitur.

℞. *Semin. malv. althæ.* an. ʒ. iij. *Semin. iv. frig. major.* an. ʒ. j. *Cicer. rubr.* ℥. j. *gran. alkekeng.* ʒ. ij. *fol. tuſſilag. cap. ven.* an. *M.* j. *caricar. pingu. n.* vij. *ſebeſt. n.* xv. *glycyrrh. raſ.* ℥. j. *Coque in aquæ Font.* ℔. iv. *ad* ij. *Colaturæ adde ſyr. Althæ.* ℥. j. ß. *M. F. Apozem.*

Sub hoc regimine (additis etiam *Julapio perlato*, & *linctu pectorali*) vires multùm reſarciri videbantur. Suboriebatur verò indè hydrops univerſalis, qui in tantùm augeſcebat, ut miſellus æger quotidiè à ſuffocatione periturus videretur. Ex uſu verò copioſo *Salis Succini*, *lenium Catharticorum*, & *Electuariorum Chalybeatorum*, (commixtis ſemper medicamentis *Balſamicis*, & *Pectoralibus*) penitùs à Phthiſi, & Hydrope etiam ſanus evaſit, conſpirante verno & ruſticano aëre, atque adhuc ſanus inter vivos manet, robuſtus, & athleticus, muniis Mercatoris egregiè fungens.

Hiſtoria II.

Filia Domini *Gifford*, in Platea dicta *Fleet-Lane*, circa octavum ætatis ſuæ annum, febre inflammatoriâ, dolore laterali, & tuſſi importunâ atque aridâ correpta fuit. Ego advocatus poſt duos, vel tres morbi dies, judicans à ſignis diagnoſticis ægrotam pleuritide laborare, iterùm, iterúmque venam ſecari juſſi, *linimenta* externè, & *fotus* applicari, *expectorantia* etiam medicamenta copioſè ingeri, (quæ quidem nimis parcè ſumebat) *Veſicatoria* etiam pro exigentiâ febris, & affectionis generis nervoſi præſcripſi, & *Julapia perlata* ex *Aquis cephalicis*, & *cordialibus* facta. Poſt horum uſum febris quidem inflammatoria in hecticam mutata fuit, & dolor lateralis convulſivus in gravantem, atque indè omnia ſymptomata mitiora apparebant. Quia verò nullâ arte phlegma aliquod è bronchiis per tuſſim educi potuit, ego multùm ſuſpicabar putridum hoc phlegma in pulmonibus concoctum, aliam viam per ipſum parenchyma in cavitatem thoracis inveniſſe, atque miſellam ægram noſtram phthiſi empyicâ à pleuritide, ob defectum ſcilicet expectorationis, ortâ, tandem perituram. Neque quidem conjectura mea me multùm fefellit. Poſtquàm enim per viginti dies à pleuritidis legitimæ fine decubuiſſet puella languens, cum febre hectica continua, rubore genarum ſæpiùs revertente, volis manuum admodùm aridis, tuſſi ſiccâ, & importunâ, vigiliis pertinacibus, reſpiratione anhelosâ, aliiſque impenſivis ſymptomatis indies marceſcens; tandem conqueri cœpit de dolore gravante lateris juxta hypochondrium ſiniſtrum, qui de die in diem adeò increſcebat, uti tandem non ſine ejulatione moveri, vel erecto corpore ſedere potuerit. Poſt trigeſimum verò morbi diem partem affectam inſpiciens, eam tumentem, & quadantenùs acuminatam vidi. Exſpectavi autem uſque ad quadrageſimum diem, & tunc, advocato Chirurgo peritiſſimo, Domino *Hollyer*,

per paracenteſim paulò ſupra diaphragma factam putridum phlegma ſenſim extraximus, ſpatio ſcilicet menſis unius: ob marcidum enim corporis ſtatum nullam inſignem evacuationem in unam vicem ferre poterat. Per annum verò unum vel alterum vulnus aliquâ parte, ſicuti fontanella, apertum conſultò ſervabatur. Intereà temporis *lacteâ diætâ*, medicamentis *Balſamicis*, *Millepedis*, *decocto Sarſæ Vulnerario*, liberè & diù epoto, *&c.* (adjuvante etiam ruſticano aëre) interſperſis etiam, debitis intervallis, & pro ægræ viribus, catharticis è *Calomelan.* & *Diagryd.* factis, tandem è tabido ſtatu exceſſit εὔχρωος, & εὔσαρκος; atque adeò per plurimos annos, duravit, ſine vel ullâ prioris morbi labe, niſi quòd latere affecto quadantenùs curvitate contracta eſſet ad fatalem uſque diem, quo tempore à febre malignâ è vivis ſublata eſt.

CAPUT XI.

De Phthiſi ab Arthritide & Rheumatiſmo ortâ.

IN Arthritide & Rheumatiſmo, præſertìm verò legitimo & humoroſo, (qui ſcilicet à fermento acri è nervis ſuppeditato ortum ſuum ducit) adeò evidens fit colliquatio in totâ ſanguineâ maſsâ, uti nemini mirari liceat, ſi Phthiſis ab hiſce morbis (præcipuè verò ubi fuerint contumaces, chronici, & frequenter recurrentes) oriatur. Atque hinc facilè obſervari licet, rheumaticum dolorem à percepto frigore provenientem, rariùs, ſi unquàm, abſque tuſſi pulmonari artus invadere ſolere. Et ſicuti illuſtrem virum, Dominum *Orlandum Bridgman*, Dominos *Philips*, & *Tibs*, atque alios quamplurimos, poſt frequentes, & longos arthriticos, & rheumaticos paroxyſmos, tandem phthiſicè, vel aſthmaticè periiſſe perſpexi; ità aliquandò etiam poſt primum rheumatiſmi paroxyſmum acutam & fatalem phthiſin ſubintrâſſe notavi.

Phthiſin iſtam ubi à primo rheumatiſmi inſultu invadit, nonnunquàm ob eam rationem acutam eſſe accidit; utpotè à colliquatione humorum in acuto rheumatiſmi humoralis paroxyſmo ortam. Ideóque quoniam communis phthiſeos naturæ participat, generali methodo omninò tractari debet; uſu ſcilicet *lubricantium*, *incraſſantium*, *opiatorum*, atque aliorum medicaminum pulmonarium. Et quidem ego, idque non ſine fælici ſucceſſu, in omni rheumatiſmi paroxyſmo, tametſi neque urgens aliqua tuſſis, neque dyſpnœa adſit, *Apozemata*, & *Eclegmata pectoralia lubricantia*, & *incraſſantia*, copiosè præſcribere ſoleo, non tantùm ad ſanguinem temperandum, atque emolliendum, verùm etiam ad præcavendam phthiſin, quæ non rarò à rheumatiſmo ortum ſuum ducere ſolet.

Quoties autem iſta phthiſis ab arthritide, vel veteri, & ſæpiùs recurrenti rheumatiſmo oritur, & planè chronica, ſensìm, & gradatìm per plures annos pulmonibus, & partibus reſpirationi dicatis creans moleſtias. Atque eſt quidem aſthmatici generis, ob phlegmatis viſcoſitatem dyſpnæâ magis, quàm pertinaci tuſſi ſtipati.

Siquidem à generis nervoſi ſtupore magis quàm ab humorum colliquatione oriri videtur. Hæc tamen aſthmatica phthiſis videtur mihi eſſe genii peculiaris, eò quòd delectu aëris non omninò relevatur. Hujuſmodi enim phthiſicos, licèt etiam aſthmatici fuerint, æquè benè in aëre paluſtri, & fumo carbonum oppleto, ac in tenui, & perflatili reſpirare notavi. Atque indè etiam fit, quòd medicamenta *lubricantia*, & *expectorantia* nequicquam hìc valeant; utut *incraſſantia*, & *opiata* fataliter lædant. A *Spiritibus* autem C. C. *Sal. Armon. Ol. Juniperi Chymico*, atque aliis ejuſmodi, quæ ſcilicet ſpiritus excitant, & nervos confortant, frequenter & copiosè exhibitis, plus levaminis, quàm vel à quibuſvis *Opiatis*, vel *Thoracicis* medicamentis ritè expectandum eſt.

Quò magis iſta aſthmatica phthiſis procedit, eò magis dolores, & tumores rheumatici minorari ſolent. Et quidem rheumatiſmus humoralis verus, & legitimus, longè priuſquàm lethalis evadat, in nervoſum, vagis doloribus hùc illùc tranſeuntibus, verùm nullo evidenti tumore comitatum, degenerat.

Rheumatica iſta phthiſis à rheumatiſmo chronico orta; & in ſenili ætate accidens, eſt quidem (quantùm ego ſcio) planè incurabilis. Indicium eſt enim naturæ jam planè ſuccumbentis, & in ultima rheumatiſmi ſcena jam triumphatæ.

Vomitoria lenia debitis intervallis repetita, (præſertim verò ſi cum εὐφορίᾳ ferantur, neque nimis ſerò exhibeantur) multùm ad hujus phthiſeos curationem promovendam conferunt; utpotè cerebrum & genus nervoſum deoppilantia, & rheumaticos dolores minorantia rigiditatem & ſtuporem fibroſi generis univerſaliter ſublevando; quo fit ut cauſa procatarctica, ſeu fomes hujuſce phthiſeos, plurimùm ſubtrahatur.

Venæſectio etiam ſub hujus phthiſeos initio (priuſquàm ſcilicet corporis habitus nimis exinanitus fuerit,) plurimùm prodeſt; non tantùm calorem hecticum & rheumaticos dolores minuendo; verùm etiam ipſi dyſpnœæ levamen miniſtrando.

In morbi verò progreſſu, ubi ſcilicet inſignis marcor univerſalem corporis habitum priùs invaſerat, ſicuti à venæſectione naturam debiliorem, ità reſpirationem difficiliorem reddi ſæpiùs obſervavi. Et quidem nullus dubito, quin iſta aſthmatica phthiſis non rarò à profuſa & ſæpiùs repetita venæſectione in rheumatiſmi paroxyſmis adminiſtratâ ortum ſuum ducat; craſi ſcilicet ſanguinis indè (uti in aliis immodicis hæmorrhagiis accidere ſolet) eversâ, totáque ejus maſsâ jam depauperatâ.

Vires etiam egregias *Peruviani Corticis*, in extinctione flammæ hecticæ colliquantis, à ſtatu rheumatico in ſanguine accenſæ, ibíque derelictæ, ſæpiſſimè ſum expertus; quæ quidem flamma niſi arte aliquâ, vel naturâ tollatur, viam in hanc pulmonarem phthiſin certiſſimè ſternit.

Ob eandem etiam rationem medicamina *Chalybeata* in hujus morbi principio, ad inducias ſaltem obtinendas, ſi non ad curationem perficiendam plurimùm conducere obſervavi; præſertim verò *Aquas minerales Chalybeatas*, modò non nimis ſerò propinentur, & copiosè per urinarias vias fluant.

Uſus etiam *Thermarum*, & *Balneorum Artificialium*, priuſquam ſcilicet corporis habitus nimis fuerit extenuatus, fibroſi generis obſtructiones univerſim deoppilando, plurimùm hujus phthiſeos incipientis curationem promovere ſolet.

Lactea etiam *diæta* in primo hujus morbi limine plurimùm confert, flammam in ſanguine accenſam minuendo, & acrimoniam præternaturalem leniendo. Licèt eam in morbi progreſſu, cum dyſpnœa jam fuerit inducta, non adeò benè convenire fatendum ſit; quoniam ſcilicet phlegmati bronchiis impacto majorem glutinoſitatem conciliare ſolet. Neque forſan conjectura iſta eſt ſine gravi ratione fundata; ſcilicet quòd lactis in rheumatiſmo nimius uſus ægrotum in phthiſin hanc aſthmaticam valdè diſponit.

Hiſtoria I.

Domina Laurence, circa annum ætatis ſuæ trigeſimum quintum, quo tempore etiam gravida facta eſt, in rheumatiſmum univerſalem incidit, & ſeſe curæ cujuſdam *Pharmacopolæ* per plures menſes commiſit; donec tandem à tuſſi, dyſpnœa, febre hecticâ, marcore, atque aliis hujuſmodi jam ſuperinductis ſymptomatis, incertum eſſet an rheumaticè, an verò phthiſicè interitura eſſet; rheumatiſmo quidem (qui antè fuerat legitimus) in nervoſum, rigiditate, & vago quodam artuum dolore, nullo tamen tumore ſtipatum degenerante. Quo tempore ego advocatus Octobris ſcilicet die 25. 1686. ad temperandum rheumaticum & hecticum ſanguinis & ſpirituum fervorem, & ad affectiones hyſtericas indè natas compeſcendas, *Electuarium* cum ſequenti *Julapio* præſcripſi.

℞. *Conſerv. roſ. antiq. fruct. cynosbat. per ſetaceum traject.* an. ℥. j. *Pulv. ſtir. lavend. Magiſter. corall.* an. ʒ. j. *ſyr. è corall. q. ſ. M. F. Electuarium de quo capiat quantitatem nuc. moſchat. ſextâ quâque horâ.*

℞. *Aq. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. aq. cinnam. hord.* ℥. *iij. aq. pœon. bryon. comp.* an. ℥. j. ß. *margarit. pp.* ʒ. j. ß. *ſacchar. alb. q. ſ. in gratam edulcorationem. M. F. Julapium; de quo capiat cochl. iv. vel v. poſt ſingulas doſes Electuarii, atque etiam ad libitum.*

In dolorum & rigiditatis artuum levamen, eâdem nocte veſicatoria internis brachiis juxta axillas applicari juſſi, & levem evacuationem per alvum tentavi ope ℥. ij. *Tincturæ ſacræ*; quæ quidem benè ferebat. Horâ ſomni ſequentem paregoricum hauſtum præſcripſi.

℞. *Aq. papav. rhæd.* ℥. *iij. cinnamom. hord.* ℥. *j. pœon. comp.* ʒ. *ij. ſal. Abſinth. gr. vj. ſyr. de Mecon.* ʒ. *vj. M. F. hauſtus.*

Octobr. 28. *Vomitorium* ſequens propinavi.

℞. *Vin. benedict.* ℥. *j. ſyr. violac.* ʒ. *ij. M.* quo detur pro emetico, circa horam quintam pomeridianam cum regimine; & (ſi opus fuerit) inter vomendum capiat ℈. *j. ſalis vitriol.* bis, vel ter in hauſtu *Poſſetalæ* calidæ. Vomitione finitâ, hauſtum paregoricum ſequentem præſcripſi.

℞. *Aq. menth.* ℥. ß. *Stephan.* ʒ. *iij. cinnam. hord. lact. alexiter.* an. ℥. *j. ſyr. de mecon.* ʒ. *vj. M. F. hauſtus.*

A *Vomitorio* levamen univerſim ſenſit; idque non tantùm à ſymptomatis phthiſicis, verùm etiam rheumaticis. Ideóque poſt tridui ſpatium repetitio-

P iij

nem *Emetici* injunxi; & deindè flammam hecticam in ſanguine à rheumatiſmo accenſam exſtinguere, & pulmonibus indè labefactatis proſpicere totis viribus nitebar ſequentem in modum.

℞. *Ingred. decoct. pectoral. q. ſ. Cortic. Peruvian.* ℥.j. *Balſam. Tolutan.* ʒ.j. *Coq. in Aq. Font. q. ſ. ad* ℔.j.ß. *Colaturæ adde Aq. Theriacal. ſtillat. Syr. Balſam.* an. ℥.j.ß. *M. F. Apozema, de quo capiat* ℥.iv. *ter die per ſex dies continuos, ſemper ſumendo in hauſtu nocturno Laudan. liq. Helmont. gutt.* xv. modò tormina, vel diarrhœa, vel vigiliæ urgeant.

Finito jam *Apozematis* uſu, repetitionem potionis *Emeticæ* juſſi, & tandem, *Novembr.* ſcilicet 13. ſequentes *Pilulas* præſcripſi.

℞. *Pulv. Patrum ſubtiliſſimè trit.* ℥.j. *Mucilag. Gum. Tragacanth. q. ſ. M. F. Pilulæ mediocres deaurandæ, quarum ſex capiat mane & veſperi de die in diem.*

A quorum uſu planè convaluit, non tantùm à doloribus, & rigiditate artuum, verùm etiam à tuſſi, dyſpnœâ, oppreſſione, febre & reliquis phthiſeos pulmonaris ſymptomatis planè liberata. Rediit etiam appetitus, & tandem etiam vires, & carnes ejus reſarcitæ ſunt, atque adhuc ſine aliquâ rheumatiſmi, vel phthiſeos revireſcentiâ optimâ ſanitate utitur.

Hiſtoria II.

Domina Covert, virgo, circa annum ætatis ſuæ decimum octavum, in febrem continuam incidit, quæ tandem aliâ intermittente excipiebatur, quæ quidem per ſpatium xj. vel xij. menſium duravit. Hæc verò ſponte ſuâ evanuit, rheumatiſmo humoroſo tantùm excepta. Febre autem & rheumatiſmo proceſſu temporis (neſcio quo pacto) quadantenùs jam evictis, manſit tamen miſella virgo continuò hectica, tuſſiens, anheloſa, valdè emaciata, & penè etiam exanguis faciem tanquam Hippocraticam præ ſe ferens. Inſuper adeò à triumphante rheumatiſmo, muſculorum tendines ferè univerſìm præ craſſitie & indureſcentiâ præternaturali rigeſcebant, uti omnibus artubus, non tantùm minoribus pedum atque manuum; verùm etiam majoribus, planè muniis ſuis imparibus factis, vel ſaltem difficulter & dolorificè fungentibus, cathedræ, vel lecto perpetuò ferè affixa maneret, tanquam ſtatua. Doloribus etiam vagis & verſatilibus, ſpaſmodicis & horrendis hinc indè per totum thoracem non raròpercita fuit, lipothymiis etiam hyſtericis, paroxyſmis febrilibus incertis ſæpiùs recurrentibus vexata. His omnibus ſymptomatis continuus etiam virium languor, appetitûs proſtratio, & purgationum menſtruarum ſuppreſſio adjungebantur. Univerſalis etiam corporis habitus mihi videbatur eſſe valdè ſcorbuticus. Caſus ſanè (ſi quis alius) valdè deploratus, cui tamen (Deo favente) arte noſtrâ ſequentem in modum ſuccurrebam.

Miſellam virginem triceſimo die *Maii* 1683. inviſens, ad temperandam ſcorbuticam ſanguinis acrimoniam, & vagos dolores quadantenùs demulcendos, qui ſicuti longo tempore duraverant; ità non parum adhuc oppreſſam naturam terebant; præſcripſi *Calomelan. diagryd. ſulphurat.* an. *gr.* xiv. *ſyr. cichor. cum Rheo q. ſ. M. F. bolus manè ſumendus cum regimine. Scrupulos etiam duos Milleped. præpar. & oculor. cancr. præp. commixt. ter die horis medicis exhiberi juſſi, è cochleari Julap. ſequentis, ſuperbibendo* ℥. *iij. vel iv.*

℞. *Aq. Meliſſ. ceraſ. nigr. lact. alexiter.* an. ℥. *iv. Aq. Cinnam. hord. Epidemic.* an. ℥. *iij. Sacchar. perlat.* ʒ. *vj. M. F. Julapium.*

Sacculum item ſequentem præſcripſi ſuſpendendum in *Cong. iij.* Cereviſiæ mediocris in potum ordinarium.

℞. *Rad. lapath. acut. pœon. mar.* an. ℥. *ij. cochlear. utriuſque* an. *M. iij. beccabung. naſturtii aquat. heder. terreſtr. ſummitat. pini*, an. *M. ij. ſem. aniſ.* ℥. *j. M. F. Sacculus.*

Junii ſecundo; quoniam forma Pulveris non adeò grata fuerat, & ut obſtructionum reſerationem promoverem, pulveris loco, electuarium ſequens ſubſtitui.

℞. *Conſerv. fruct. Cynosbat. Roſ. rubr.* an. ℥. ß. *milleped. præp.* an. ʒ. *j.* ß. *ocul. cancror. præp.* ℈. *ij. ſal. Martis gr.* xij. *ſyr. chalyb. q. ſ. M. F. Electuarium; de quo capiat quantitatem nuc. moſch. ſextâ quâque horâ, ſuperbibendo hauſtum Julapii.*

Pilulas etiam ſtomachicas cum gum. ℈. j. nocte ſequenti deglutiendas præſcripſi.

Junii quinto; quoniam forma *Electuarii* non arridebat, in eandem intentionem *Syrupum Chalybeatum* ſubſtitui. Et quoniam alvus non adeò facilè ſubducebatur, *Pilulas* ſequentes priorum loco in promptu eſſe juſſi. *Pro Syrupo.*

℞. *Vin. Chalybeat.* ℔. *ij. Tinctur. Croc. Caſtor.* an. ℥. *j. Sacchar. alb. q. ſ. Coque ad conſiſtentiam ſyrupi. Sumat exindè cochl. ij. manè, & quintâ pomerid. diebus à purgatione liberis, per ſe, vel in aquâ card. dilut.* Pro *Pilulis.*

℞. *Pil. ſtomach. cum gum. aloës roſat.* an. *gr.* xv. *ſal. Abſinth. gr.* iv. *Elix. Propriet. q. ſ. M. F. Pilulæ n. iv. craſtina nocte ſumendæ cum libera cuſtodia.*

Tendines etiam induratos, & præ craſſitie dolorificè contractos bis die ad luculentum ignem illiniri juſſi, *oleo ſuccin. & ſpir. lavend. comp.* an. *part. æqu.* ſuperinducendo pannum laneum.

Licèt iſtorum uſu tendinum tumor minorari videretur, atque rigidi artus quadantenus motui aptiores reddi, ſyſtema tamen nervoſum ab hyſtericis lipothymiis frequenter revertentibus grave aliquid ſubindè pati viſum eſt. Ideóque *Junii nono*, *Cochl. iv. vel v. Julapii ſequentis* ad libitum in languore propinari juſſi.

℞. *Aq. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. Aq. bryon. pœon. comp.* an. ℥. *j. Tinctur. Caſtor.* ʒ. *j. Spir. ſal. armon.* ʒ. ß. *Syr. pœon. comp.* ʒ. x. *M. F. Julapium.*

Sacculum ingredientium antiſcorbuticorum repetivi, & quartâ quâque nocte Pilulas catharticas injunxi.

Nervoſo genere ex uſu præſcripti *Julapii* ter, quatérve jam relevato, præter calorem hecticum continuum, paroxyſmum etiam febris intermittentis legitimæ cum rigore invadentem, & profuſis ſudoribus finitum, licèt incertis intervallis, aliquandò obſervavi. Atque indè non ſine ratione ſuſpicabar, ab hoc latitante febrili fermento, quod nunquam adhuc è ſanguinis maſsâ amandatum fuerat; quodque adeò *Protei* inſtar, ſub variâ ſpecie hucuſque viſum noſtrum illuſerat, appetitûs dejectionem, febrem hecticam continuam, & languorem univerſalem provenire. Ideóque contra hoſtem hunc totis *Peruviani Corticis* viribus inſurgo. Siquidem ipſe mihi pollicitus ſum (neque quidem me ſpes mea fefellit, uti vel ipſe eventus poſteà comprobavit) quòd debellato hoc hoſte, ſanitatis ſtatus plurimùm indè reſtitutus foret, utcun-

que *Balnea*, *Fotus*, atque alia ejuſdem generis inſigni eſſent uſui ad trophæa arthritidis in artubus nodoſis, & debilitatis relicta, penitùs extirpanda. Ideóque

Junii 13. præſcripſi hauſtum ſequentem, quartâ quâque horâ repetendum ad vij. vel viij. vices.

℞. *Aq. meliſs. ceraſ. nig.* an. ℥.j. *aq. Epidem. ſyr. caryophyll.* an. ʒ.ij. *Pulv. Patrum ſubtiliſſimè trit.* ʒ. j. *M. F. hauſtus. Julapium* etiam ſequens cochleatim in languore ſumendum.

℞. *Aq. card.* ℥. vj. *cinnam. hord.* ℥. *iv. pœon. comp.* ℥. *ij. Magarit. præp.* ʒ. j. ß. *ſacchar. alb.* ʒ. v. *M. F. Julapium.*

Junii 15. ℞. *Pulv. Patrum ſubtiliſſimè trit.* ʒ. v. *Mucilag. gum. tragacanth. q. ſ. F. Pilulæ mediocr. deaurand. quarum ſex capiat quartâ pomerid. & horâ ſomni, de die in diem, ſumendo omni mane Syrupum Chalybeat. jam antè præſcriptum.* Sacculus etiam ingredientium antiſcorbuticorum renovetur. Etſi autem ægra liberali iſto *Corticis* uſu à paroxyſmis febrilibus penitùs liberata erat, manſit tamen adhuc nauſea, & inappetentia, unà cum languore atque aliis inveterati hoſtis trophæis. Ideóque, utcunque medicamenti formam mutaverim, hoſtem tamen jam planè fugatum *Cortice* ulteriùs proſequebar in ſequentem modum.

℞. *Ingred. decoct. amar. purg. q. ſ. ſal. abſinth.* ʒ. ß. *cortic. Peruv. pulveriz.* ℥. ß. *Infunde debito modo, & coque in aq. font. q. ſ. ad* ℥.xij. *capiat* ℥.iv. *Colaturæ fortiter expreſſ. manè, repetátque per tres dies continuos, continuando uſum ſyrupi chalybeat. quartâ pomerid.*

Junii 27. præſcripſi bolum ſequentem cum ℥. iv. Apozematis ſextâ quâque horâ ſumend. per tres dies continuos.

℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſſ. trit.* ʒ. ß. *ſyr. artemiſ. q. ſ. M.F. Bolus.*

℞. *Cortic. Peruvian. pulveriz.* ℥.ß. *infunde, & coque in aq. card. & vin. alb.* an. *q. ſ. ad* ℥. xij. *cola in uſum.*

Julii 6. Quoniam genus nervoſum adhuc aliquatenùs malè affectum erat, tres pilularum ſequent. ter die horis medicis ſumendas dedi, ſuperbibendo ℥. iv. tincturæ *Corticis* jam antè præſcript.

℞. *Pulv. Patrum* ʒ.ij. *trochiſc. de myrrh.* ʒ.j. *caſtor. ent. Vener.* an. ℈. ij. *mucilag. gum. tragac. q. ſ. M. F. Pilulæ mediocres deaurand.*

Ab hoc copioſo uſu *Corticis*, licèt diversâ formâ exhibiti, ægra noſtra mirum in modum undiquâque ad ſanitatis ſtatum reſtituta eſt, & ab omnibus phthiſeos, & rheumatiſmi ſymptomatis planè liberata eſt; niſi quòd tendines atque artus, præcipuè verò manuum, rigidi, & quadantenùs etiam tumidi manebant, & carnes etiam nondum ſatis reſarcitæ. Ideóque ubi jam præparatorio ritu alvum ſubduci curaveram *Extracti Rud. gr.* xv. *& pilul. fœtid.* ℈. j. eam per ſpatium ſex hebdomadum ad uſum Thermarum *Bathonienſium*, internum, atque etiam externum relegavi, imperando tendines atque tumefactos artus ſub finem ſingularum balneationum diù atque liberè Aquis *Thermarum Regiarum* embrochari, atque eaſdem partes (ægrâ in lecto jam poſitâ & in ſudores diſpoſitâ) linimento ſequenti diù illiniri.

℞. *Ung. dialth. nervin.* an. ℥. *j. Ol. Scorpion. lilior. alb.* an. ℥. ß. *ol. aniſ. chym.* ʒ. iij.

ʒ. iij. *M. F. linimentum.* Et, ne in uſu balnei elanguerit, Julapium cord. ſequens in promptu erat cochleatìm ad libitum ſumendum.

℞. *Aq. Epidem. Stephan.* .an. ℔. ß. *ſyr. caryophyll.* ℥. ij. *M. F. Julap. cordiale.*

Menſe Septembri ægra noſtra ab uſu thermarum cum multo fructu reverſa eſt. Præcipuè verò exindè tendines, atque artus affecti plurimùm reſtituebantur, ad quorum curationem ulteriùs promovendam, conſului uti balneis noſtris Londini publicis bis, vel ter hebdomade uteretur, unà cum ſequentibus medicamentis.

Sept. 4. 1683. ℞. *Sarſ. opt.* ℥. iv. *rad. chin.* ℥. j. ß. *raſ. C. C. ebor.* an. ʒ. iij. *Paſſular. major. exacinat.* ℥. ij. *glycyrrh. raſ.* ℥. ß. *poſt debitam infuſionem coque in aq. font.* ℔. viij. *ad* iv. *hujus colaturæ bibat* ℔. ß. *ter die horis medicis.*

℞. *Ceruſſ. Antimon. Milleped. præpar.* an. ʒ. j. ß. *M. in ſex chartulas, quarum unam capiat ter die cum ſingulis hauſtibus decoct. præſcript. præcipuè verò quo tempore balneum ingreditur.*

Uſu Balnei jam finito, moderatam diaphoreſin ſingulis noctibus promovere ſatagebam, ex uſu ſequentis hauſtûs.

Sept. 12. 1683. ℞. *Aq. Card. Theriacal. ſtill.* an. ℥. j. *ceruſſ. antimon.* ℈. j. *ſyr. violac.* ʒ. ij. *F. M. hauſtus per* x. *noctes continuas repetendus.* A quorum uſu artus, atque tendines multum levaminis capiebant. Tandem verò, ne ægrotantis recidivatio in intermittentem febrem ſub anni finem (cujus magna & rationabilis erat ſuſpicio) perfectionem curationis irritam redderet, conſului repetitum *Chinæ Chinæ uſum per plures dies quartâ, vel quintâ quâque horâ ſumend. ſub formâ ſequentis Apozematis.*

Sept. 20. 1683. ℞. *Cortic. Chin. Chin. pulveriz.* ℥. j. *Coq. in aq. card. & vin. alb.* an. *q. ſ. ad* ℔ j. ß. *Deindè fiat colatura cum fortiſſima expreſſione.*

Denique ad carnes reſarciendas, & ad ulteriorem hectici caloris temperationem, ægrotæ conſului, uti ſeſe ad diætam lacteam exactiſſimam per ſex hebdomadum ſpatium in aëre ruſticano percipiendam reciperet.

A cujus uſu εὔσαρκος facta eſt, & planè convaluit, reſtitutis tunc tandem purgationibus menſtruis floridis, quæ antehàc per quatuor annos, ob emaciatum ſcilicet & inanitum corporis habitum, penitùs defecerant.

Anno verò ſequenti, ſcilicet 1684. & menſe Junio, ob rigiditatem quandam in tendinibus carporum, & alterius pedis, manentem thermas iterùm adibat, & poſteà diætam lacteam repetebat. A quo tempore hucuſque integrâ ſanitate utitur, atque etiam maritata liberos peperit.

Eâdem ferè methodo præter ſpem omnium amicorum feliciter curavi Dominum *Overton*, extra Portam dictam *Nevvgate* habitantem; qui à longo rheumatiſmo tandem in ſtatum planè tabidum redactus fuerat, unà cum dyſpnœa, urgente & perpetuâ tuſſi, febre hecticâ continuâ, ſputo puri ſimili, & reliquis phthiſeos pulmonaris funeſtæ ſignis. Cujus hiſtoriam brevitatis gratiâ hoc loco recenſere conſultò omitto.

Hiſtoria III.

Domina *Lane*, uxor Barbitonſoris, habitantis in Plateâ dictâ *Covvlane*, circa annos 35. nata, ubi in ſtatu phthiſico emaciata & tuſſiens, per aliquot annos retroactos vixiſſet, menſe Aprili 1684. in rheumatiſmum legiti-

mum incidebat unà cum cruciantibus doloribus, inflammatis tumoribus, verſatilibus tamen, ab uno artu ad alterum citò migrantibus; item cum febre generis inſigniter remittentis eum comitante. Cujus typus erat tertianus (quem genium febri rheumaticæ apprimè peculiarem eſſe ſæpiſſimè ſum expertus.) Quo in caſu, quoties ſcilicet novus paroxyſmus febrilis invadit, rheumaticus dolor atque tumor jam ante ferè ſopiti in partibus affectis renovari, vel etiam in alios artus per metaſtaſin materiæ (uti Veteres loqui amant) transferri ſolent. Paroxyſmi verò admodùm prolati erant, per ſpatium ſcilicet xij. vel xvj. horarum, vigiliis etiam, deliriis, jactatione multâ, calore, & pulſu valdè febrili ſtipati. Quæ omnia ſymptomata immenſis ſudoribus excipi atque ſolvi ſolebant. Sub initium verò ſinguli paroxyſmi rheumaticos dolores in artubus affectis ſemper exacerbari, vel alios etiam artus de novo corripere perpetuò obſervavi; adeò ut cum paroxyſmo febrili novus rheumatiſmus ſemper intrare videretur. Ego tempore paroxyſmi advocatus, indicationibus præſentibus ſatisfacere conabar, venæſectione, veſicatoriis, anodyno hauſtu, tincturâ roſar. linctu pectorali, & julapio perlato. Et quidem omnibus ſymptomatis ſub finem paroxyſmi jam evaneſcentibus, ſequenti die ad inviſendum ægrotantem reverſus hoſtem à præſcriptis penitùs evictum & fugatum eſſe exiſtimabam, donec tandem à paroxyſmi febrilis & rheumatici reditu nocte ſequenti, planè intellexeram, quàm vanâ ſpe hucuſque illuſus fueram. Ideóque pro ſymptomatum indicantium urgentiâ, venæſectionem iterùm inſtituo, repetitionem hypnotici hauſtûs, & applicationem etiam cataplaſmatis anodyni artubus à rheumatiſmo extremo dolore affectis mandans. Poſtquàm verò febris & rheumatiſmi typum, ad duas vel tres vices, planè tertianum fuiſſe deprehenderam; atque omnia, non obſtante jam antè præſcriptâ methodo, perpetuò in pejus ruere, ipſo nervoſo ſyſtemate jam tandem ſpaſmis, præcipuè verò paroxyſmi tempore, correpto: atque ore etiam aphthis ulcerato, fælici conjecturâ fretus, ad uſum *Corticis Peruviani* in hoc deplorato caſu me recipio; præſcribendo ʒ. j. extra paroxyſmum, tertiâ, vel quartâ quâque horâ exhibendam. Cujus uſu xxiv. horarum ſpatio, à rheumatiſmo æquè ac à febre liberata abſque ullo alio remedio, ſuo modo, hoc eſt phthiſicè, valebat; minùs tamen pulmonibus oppreſſa quàm ante decubitum fuerat. Ubi verò primùm à dolore & febre liberata eſt, phthiſin chronicam (quæ etiam à venæſectionibus, uſu *Corticis*, atque aliorum jam antè præſcriptorum medicamentorum minorari videbatur) planè negligebat, reſpuens cujuſcunque generis medicamenta: atque indè poſt annum unum, vel alterum à phthiſi illa pulmonari chronicâ ſensìm exſtincta eſt.

CAPUT XII.

De Phthiſi Pulmonari ortâ à febribus, præcipuè Crapuloſis, Scarlatinis, & Intermittentibus; uti etiam à Variolis, & Morbillis.

SÆpiſſimè ab iſtis acutis morbis phthiſin pulmonarem ortum ſuum traxiſſe vidi. Neque quidem mirum videri debet, calorem à febre putridâ in humoribus accenſum, adeò facilè in hecticum, ſeu habitualem, in ſpiritibus & ſolidis corporis partibus ſitum, degenerare ſolere. Spiritus enim atque humores in habitu corporis cum jam diù pabulum, ſeu nutrimentum à ſanguine nimis accenſo, & calefacto receperunt, difficulter admodùm præternaturalem iſtum calorem deponunt: Atque ab hâc hecticâ & fixâ flammâ, quid mirum ſi colliquatio, & conſumptio inſequi aptæ ſint natæ? Atque hoc maximè ſolet accidere in Variolis, Morbillis & in Scarlatinis & Crapuloſis febribus. Siquidem iſtis morbis tam inſignis humorum colliquatio inſequitur, ab acri eos comitante calore effecta, uti progreſſu temporis vix ſiſti poſſit, quo novus chylus in poſterum partibus ſolidis aduniri vel aſſimilari queat. Atque hinc fit, quòd calor partium præternaturalis non ſemper à critica eruptione prioribus morbis factâ penitùs exſtinguatur; verùm calor hecticus in partibus ſolidis adhuc manet, unà cum inani tuſſi, atque aliis ſignis ſeroſi & colliquativi ſanguinis ſtatûs (evictis jam prioribus morbis) etiam inſecuturam phthiſin præſagiens.

Uſitatiſſimus hujus phthiſeos prodromus eſt levis peripneumonicus affectus, vel tubercula ſcrophuloſa in ipſis pulmonibus nata; quæ primùm in priorum morborum declinatione ſemper oriri ſolent. Quo fit ut febrilis calor non tantùm rursùs accendatur; verùm etiam tuſſi, dyſpnœâ, vigiliis, ſiti, inappetentiâ; imò aliquandò etiam dolore pectorali, atque aliis incipientis phthiſeos ſignis ſtipatus redeat. Iſta enim phthiſis plerumque eſt præceps & acuta, utpotè naturæ à priori morbo jam debilitatæ ſuperveniens; neque quidem vel præcaveri, vel curari ullo modo poteſt, abſque tempeſtivis, & repetitis venæſectionibus, utcunque debilis eſſe videatur ægrotantis ſtatus. Et quidem phlebotomiæ in præcedentis, ſeu originalis morbi declinatione neglectus, vel ejus nimis ſera vel parca adminiſtratio, anſam huic phthiſi utplurimùm præbere ſolet.

Debitis autem phlebotomiis jam ritè celebratis, reliqua curatio diligenti *Expectorantium* & *Balſamicorum* generali methodo jam antè deſcriptorum, uti & *diæta lactea*, & *Julapiorum* temperantium uſu, perficienda eſt. Quod dictum eſt de phthiſi Morbilis, Variolis, Scarlatinis etiam & Crapuloſis Febribus ſupervenienti (qui quidem morbi ſunt omnes unius generis; naturæ ſcilicet inſigniter ſeroſæ, ſeu colliquativæ) idem etiam ob eandem cauſam de omnibus ſcorbuticis atque chronicis febribus pari ratione affirmari poteſt: uti quidem generaliter loquendo de cujuſvis generis febribus quæ fuerint abſque legitimâ & debitâ criſi finitæ. Febrili enim fermento hoc modo magis vi depreſſo, quàm evicto, mitis calor hecticus priori putrido calori ſuccedit,

phthiſin mox ſuperinducturus. Ideóque in harum etiam febrium declinatione, cujuſcunque fuerint generis, phlebotomia celebrari debet, & reliqua curatio ſicuti in jam præcedenti periodo innuimus, perficienda eſt.

Quinetiam nullus dubito, quin vel ipſæ malignæ & peſtilentiales febres, quæ per apoſtemata atque ulcera criticè terminari ſolent, phthiſin etiam ſuperinducere poſſint, materiam febrilem in tenerum pulmonum parenchyma criticè propellendo, undè tumores atque mali moris ulcera orta phthiſin peracutam inducere apta ſunt nata. Curatio autem perficienda eſt, tempeſtivo, & diligentiſſimo medicamentorum *Expectorantium*, *Abſtergentium*, & *Balſamicorum* jam antè deſcriptorum uſu: quo quàm citiſſima pulmonum purgatio iniri poſſit. De ortu verò phthiſeos à febribus intermittentibus natæ, paucula hìc ſpeciatìm ſubnectere lubet.

Primò ſcilicet me phthiſin à nulla alia febre frequentiùs, quàm ab intermittente originem ſuam duxiſſe, obſervâſſe. Quod quidem videtur mihi duplici de causâ accidiſſe: Primùm, quod iſta febris, vel ob genium ſibi peculiarem, (quippè quæ inexhauſtam mineram in corporis habitu continet;) vel ob efficacium medicamentorum tempeſtivè, & copiosè exhibitorum neglectum, valdè chronica eſt, & ſæpenumerò etiam fugata revertitur; atque indè fit quod ab hoc putrido calore longo jam tempore invaleſcente, calor tandem hecticus & continuus in ſpiritus, & partes ſolidas ſuperinducatur; atque indè colliquatio humorum ſeroſa, unà cum tuſſi, & reliquis phthiſeos ſociis non poteſt non inſequi.

Secundò: Quòd hujuſmodi ægri, eò quòd non ſuſpicentur hujuſmodi morbum fore lethalem, ſicuti illum contemnere, ità etiam ſemetipſos negligere conſuevêre; non tantùm morbum, neſcio quibus mulierecularum Receptis, debellare ſatagentes, (quo fit ut ſub febrem curandi prætextu, non raró diatheſin inflammatoriam, & venenatam ſanguini & humoribus concilient;) verùm etiam ſæpiſſimè ſeſe aëri frigido, vel in ipſo paroxyſmi tempore, incautè exponentes, frigus unum poſt alterum percipientes, tandem incuriæ, & inſcitiæ propriæ pœnas luant, per phthiſin ſcilicet in hoc morbido humorum ſtatu à frigore ſæpiùs percepto, atque etiam neglecto effectam. Quæ quidem leni catarrhi nomine à miſeris iſtis ægris ſignari ſolet; donec tandem negleglentiâ incurabilis evadat. Ideóque omnes admonitos vellem, ne falsâ opinione innocentis hujuſce morbi indolis ducti, vel agyrtarum, vel muliercularum Receptis, ſeſe committant; verùm uti eum, quàm citiſſimè copioſo *Corticis Peruviani* (unicæ hujus morbi Herculeæ Antidoti) uſu, penitùs atque tempeſtivè debellare, & repetito ejus uſu febris revireſcentiam præcavere ſatagant. Siquidem frequens in hujuſmodi febrem recidivatio æquè phthiſin minatur, ac ſi planè eſſet continua. Eodem etiam animo ægris conſulo, uti durante morbo, præcipuè verò paroxyſmi tempore, diligentiſſimè à frigore percipiendo caveant.

Tertiò: Phthiſis iſta eſt plerumque chronica; quæ ſcilicet per ſpatium anni, vel eo ampliùs, durat, priuſquàm ad ἀκμὴν ſuam pervenerit, in hoc particeps naturæ originalis morbi à quo dependet.

Quartò : Signum hujus phthiſeos pathognomonicum eſt, quòd ab ipſis morbi primordiis, paroxyſmus febrilis, quotidianus, tertianus, vel quartanus, pro morbi ſcilicet originalis peculiari genio, febri hecticæ ſemper conjunctus ſit, unà cum tuſſi, dyſpnœâ, atque aliis phthiſeos pulmonaris ordinariis ſignis.

Quintò : In hujus phthiſeos curatione *Cortex Peruvianus* medicamentis thoracicis & pulmonaribus ſemper copiosè commiſceri debet. Licèt enim plures à deplorata hujuſmodi phthiſi, intra tres, vel quatuor hebdomadas, verno tempore, *Corticis Peruviani*; unâ, vel alterâ unciâ, ſine aliquo medicamento pulmonari, & ſine ulla recidivatione liberârim: (cujuſmodi curationis exemplar unum vel alterum illicò ſubnectere non pigebit :) Nullum tamen hujuſmodi phthiſicum, vel diligentiſſimo medicaminum antiphthiſicorum uſu, ſine *Corticis* admixtione vel ipſe curavi, vel à quoquam alio curatum memini.

Hiſtoria I.

Dominus *Thompſon*, Arte Pictor, habitans in platea dicta, *Angiporto Sancti Nicolai*, juxta *Lumbard-ſtreet*, circa annum 1674. initio menſis Octobr. mediâ nocte, poſt eſum Salmonis nimis liberum, unà cum uxore ſuâ, eâdem ipsâ horâ, in lecto correptus fuit febre quotidiana vel magis, uti ego ſentio, triplici quartanâ. Uxor, neſcio quibus medicamentis, tam diù à Pharmacopola malè habita eſt, quòd licèt ante Januarium menſem à ſtatis febris paroxyſmis liberata videretur, præ languore tamen virium perpetuò lecto decubuit, tanquàm illicò animam efflatura. Pulſus enim valdè debilis erat & celer, lipothymiæ frequentes, vigiliæ pertinaces, nauſea & vomitiones ferè perpetuæ, ſudores multi, & colliquativi, ſitis immenſa, ſputatio copioſa, jactatio continua, generis nervoſi affectiones hyſtericarum more inſignes, appetitus in totum proſtratus. Miſera ægra quæ jam continuò inſtantem mortem expectabat, priſtinæ febris reditum vehementer exoptabat, modò eâ lege à præſentibus miſeriis liberaretur. Decocto amaro cathartico bis in eam rem exhibito, pro voto, priorem febrem cum juſtis periodicis paroxyſmis revocavi. Deindè in paroxyſmorum intervallis *Corticem Peruvianum* ſub variis formis liberè, ad ℥. j. ß. ſcilicet præſcripſi. A cujus completo uſu planè convaluit, ſine vel ulla morbi, vel ejus ſymptomatum revireſcentia. Neque quicquam ampliùs præter Julapia hyſterica & Opiata, pro ſymptomatum ſcilicet exigentiis, injunxi.

Maritus autem, cùm athletici fuerit habitûs, & multis negotiis implicitus; præcipuè verò quoniam uxorem ex medicamentis perperam à Pharmacopolâ exhibitis, indies in pejus ruere obſervavit, ſibi nullam opem vel à Medico, vel ab ipſo Pharmacopœo petebat, expectans ſcilicet vere jam appropinquante, hoſtem ſuâ ſponte diſceſſurum.

Quotidie etiam, poſt peractum paroxyſmi inſultum, negotia ſua tùm domi, tùm foras ſedulò peragebat (febre interim ſimplicem ſuam formam uno eodémque tenore in ſtatis paroxyſmis, & intermiſſionibus per totum hoc tempus ſervante.) Tandem verò poſt uxoris ſuæ convaleſcentiam, ubi ſeſe indies magis magiſque morbo ſuo ſuccumbere ſenſit, opem meam petiturus

erat; verùm à ſano iſto conſilio, tùm vernæ tempeſtatis appropinquatio, tùm graviorum negotiorum diſtractio eum abſtrahebant. Verum quidem eſt, quòd ſecundum jam conceptam opinionem, ſubſequentis ſcilicet veris initio, in ſimplici ſuâ formâ, ſuâ ſponte febris eum reliquerit; verùm appetitus adhuc omninò proſtratus manſit, dejectæ vires, corporis habitus valdè macilentus & exſanguis, pulſus continuò celer & debilis, ſitis ingens, reſpiratio anhelоſa, tuſſis aderat ſicca, perpetuóque diu noctúque urgens, unà cum cæteris omnibus incipientis phthiſeos ſymptomatis.

Jam tandem ad me venit, unà cum uxore opem meam implorans, morámque ſuam multùm deflens. Satis mihi illicò perſuaſum fuit, incipientem iſtam phthiſin eſſe veram prioris *Protheo-formis* morbi ſobolem; ideóque nihil ferè è vulgaribus *antiphthiſicis* vel *thoracicis* medicamentis præſcripſi, quorum ope impoſſibile ferè duxi, uti æger, in maraſmi propè ſtatum jam redactus, priſtinæ ſanitati reſtitueretur. Verùm totam curationem *Corticis Peruviani* uſu abſolvendam eſſe ſtatui; quo pacto, febre jam prorſus evictâ, reliqua ejus ſymptomata ſponte ſuâ ceſſura ritè judicavi, ſicuti vel ipſe eventus fœliciter comprobavit. Ideóque in hoc tantùm incubui quo medicamenti formam ægroto redderem quàm gratiſſimam, ne contra ægri opiniones, æquè ac ipſum hoſtem militandum foret. Ideóque *Pulver. Chin. Chin.* formâ Tabellarum præſcripſi, in ſequentem modum.

℞. *Pulv. Cortic. Peruvian.* ℥. j. ß. *ſacchar. cryſtall. in aq. abſinth. mucilagine gum. tragacanth. incraſſat.* ℥. viij. *diſſolut. M. F. Tabellæ ſ. a. adeò uti ſingulæ ponderent* ʒ. ij. veſcatur unâ quater in die, ſuperbibendo ℥. iv. decocti pectoral. depurat.

Abſumptis jam Tabellis, illicò febris iſta hectica (quæ ſicuti intermittentis genuina erat ſoboles, ità etiam paternum inguen adhuc ſapiebat) planè evanuit, unà cum tuſſi, dyſpnœâ, & reliquo phthiſeos funeſtorum ſymptomatum ſatellitio; niſi quòd appetitus haud adhuc integrè reſtitutus eſſet: neque carnes præ temporis ſcilicet brevitate reſarcitæ. Ideóque tempeſtate id ſuadente, eum illicò in ruſticanum aërem dimitto; è quo poſt ſpatium duarum, vel trium hebdomadum reverſus eſt, ſtrenuus, εὔσαρκος, vultu florido, & appetitu inſigni præditus, atque in hunc uſque diem optimâ valetudine utitur.

Hiſtoria II.

Mercator quidam *Norvvegienſis*, qui in vico dicto *Nevvington*, ultra Thameſin, habitabat; quo anno Dominus *Talbor* primùm propter liberalem *Corticis Peruviani* uſum in febrium inrermittentium curatione, publicè innotuit; eodem etiam ipſo menſe, quo ego ejuſdem Mercatoris uxorem, præter ſpem adſtantium omnium à febre remittente diriſſimis ſymptomatis ſtipatâ, inter alia remedia *Corticis Peruviani* uſu, liberaveram; cùm ipſe à febre intermitte tertianâ legitimâ & benignâ correptus eſſet, derelicto amico, & Medico ſuo noto & familiari, unà cum grandi turbâ ad Dominum *Talbor* accurrit; & numeratis quinque *Guineis* unciam unam *Corticis* inſignis arcani loco accepit; quo devorato illicò convaluit. Nullâ tamen curâ ad præveniendam febris revireſcentiam ab illo Empirico adhibitâ, elapſis duabus, vel ad plurimùm tribus hebdomadis, morbus tandem recrudeſcebat, à quo iterùm ite-

rúmque, verùm non ſine priori gravi pretio ſingulis vicibus in manum dato, ex uſu *Corticis* repetito liberatus, vir ad rem familiarem ſatis attentus, maluit reliquam hyemis partem ſub ærumnoſis hujus febris ſymptomatis agere, quàm continuò eodem modo crumenam ſuam emungere, interim ſperans morbum ſaltem vere ſequenti ſuâ ſponte diſceſſurum. A longo verò hujus febris continuato curſu, (quod forſan frigus ſæpiùs paroxyſmi tempore perceptum, & mulierculárum, & agyrtarum non adeò ſalubres receptæ, (quibus omnibus avidè, & ſine delectu uti ſolebat) promovebant:) ſub veris ingreſſu, calor hecticus continuus in febris putridæ paroxyſmorum intervallis accendi videbatur, immani etiam tuſſi, dyſpnœâ, ſudoribus colliquativis, ſiti continuâ, nauſeâ, atque aliis hujuſmodi ſymptomatis ſtipatus. Undè ante finem Junii menſis, quo tempore ſeſe ſtatim phthiſicè exſpiraturum credens, à me opem petiit; adeò languidus, & emaciatus fuit, uti faciem planè Hippocraticam præ ſe ferret, & à primo ejus aſpectu planè eum deploratum judicaſſem, ſi ab aliqua alia cauſa, quàm à febre intermittenti, hæc phthiſis ortum ſuum duxiſſet. Phthiſin verò hoc modo ortam, utcunque ſpecie tenus deploratam, curabilem tamen ritè judicabam, quoniam ſcilicet penes me erat eo modo, hâc ſaltem anni tempeſtate, antidotum illam magnam, *Corticem* ſcilicet *Peruvianum*, exhibere; uti non tantùm febrem intermittentem tollerem; verùm etiam revireſcentiam ejus impedirem. Quo factum eſt, ut nullus dubitarem, quin detracto jam fomite, flamma hectica ſponte ſuâ extincta foret; unà cum toto ſymptomatum pulmonarium indè dependentium ſatellitio. Quæ quidem conjectura citiſſimè eventu fœlici comprobata fuit. Siquidem ſpatio iv. vel v. dierum febris intermittentis paroxyſmis ab exhibitione unius unciæ *Corticis*, formâ pilulari, jam ſublatis, febris hectica etiam ſuâ ſponte evanuit; tuſſis etiam unà cum aliis pulmonaribus ſymptomatis multùm minorata fuit, & appetitus plurimùm adauctus. Cum verò febris originalis revireſcentia repetito ejuſdem *Corticis* uſu jam præcaveretur, intra menſis unius ſpatium abſque vel uno medicaminum pectoralium grano, omnia phthiſeos ſymptomata ſponte ſuâ evanuerunt: quin & æger εὔχρως, & εὔσαρκος, quantùm ego ſcio, in hunc uſque diem manet.

Hiſtoria III.

Dominus *Lane*, œnopola, ad inſigne Reginalis Capitis, in *Southvvark*, vir ſanè robuſtus, & procerus, circa mediam ætatem, ſub initio autumni, anno *Æræ Chriſtianæ* 1668. febre quartanâ vehementiſſimâ correptus fuit; atque illicò ſeſe conſulti Medici curæ commiſit; qui uſitatis remediis, & Antiquorum methodo eum tractavit, venæſectione ſcilicet, vomitione, frequenti purgatione, Julapiis febrifugis, & apozematis longis deobſtruentibus, & alterantibus. Indies tamen malum in pejus ruit, febris tandem duplicatur, imò triplicatur, adeò ut nullus dies ἀπυρετὸς fuerit; & circa finem Decembris paroxyſmi in tantùm erant producti, uti alter ſtatim ferè poſt alterum ſubintraret; vires etiam adeò proſtratæ, ut vix è lecto ſuo conſurgere potuerit; quin & appetitus in tantùm elanguebat, uti vel ipſam avenaceam vix deguſtaret. Continuò, & immensè ſitiebat; quoniam nunquam à febre originali, vel hectica ſuperinductâ liber eſſe videbatur; ideóque perpetuò ſeſe

in lecto inquietus jactitabat. Inſuper verò undiquaque ferè per totum corpus, præcipuè verò in pectore, atque artubus maculæ ſcorbuticæ purpureæ, eæque ſatis amplæ apparebant: Crura, atque femora, uti etiam abdomen, & thorax hydropicorum more valdè intumeſcebant. Tuſſis erat importuna, & continua, & reſpiratio difficilis, & valdè inæqualis. Adeò ut æger primo aſpectu mihi videretur non tantùm febre intermittenti, verùm etiam hecticâ continuâ à priori ortâ detentus; atque indè in phthiſin pulmonarem, & hydropem univerſalem incidiſſe. Ubi jam de ægri vita planè deſperatum eſſet, ego tandem ab amicis advocatus, non tam ad febrem (quam ante æſtatis adventum incurabilem eſſe judicabant) curandam; quàm ut aliquales ſuppetias contra phthiſin, hydropem, & ſcorbutum ferrem; hoſtes quidem, qui adeò ferociter deſæviebant, uti mortem ferè præſentem minari viderentur. Ipſe verò æger vel ipſius cibi, licèt delicatiſſimi, nauſeâ affectus, multò magis medicaminum, quorum copiâ ventriculus ejus jam diù obrutus fuerat, ægrè admodùm conſenſit uti curationem cujuſvis generis pharmacis tentarem. Hoc tandem multis precibus obtinuerunt amici; uti per iij. vel iv. dies, *Pilulas noſtras ſpecificas è Cortice Peruviano* factas, tentaminis gratiâ admitteret.

Quo ſpatio ʒ. vj. pulveris jam conſumptis, illicò à paroxyſmi ſequentis inſultu liber evaſit. Die ſequenti, cùm ego jam ægrotum inviſeram, eum inveni de hoſte prorsùs triumphantem, ova ſorbentem, & paratum foràs in curru, qui jam præ foribus erat, vehi, quo neceſſaria negotia proſequeretur. Quod verò mihi multò magis mirandum videbatur: ſicuti maculæ omnes diſparuerunt, ità etiam tumor ille hydropicus, ſine vel ullâ ſenſibili evacuatione, evanuit. Reſpiratio etiam difficilis, & tuſſis unà cum reliquis phthiſeos incipientis ſymptomatis plurimùm mitigari videbantur, atque indies decreſcebant, donec tandem æger priſtinum ſanitatis ſtatum paulatim recepiſſet. Verum quidem eſt, febrem hanc poſt menſem unum, ſub ſpecie quartanæ ſimplicis, reverſam eſſe; & ad quartum ferè paroxyſmum duràſſe; verumtamen ſine uſu remediorum, vel priorum ſymptomatum ſuperinductione prorsùs evanuit; à quo tempore optimâ valetudine fruebatur æger, donec tandem, poſt annum ſcilicet elapſum, & quod excurrit, funeſtè ab hæmorrhagiâ narium ſublatus eſt.

CAPUT XIII.

De Phthiſi Ictéritia, ſeu Hepatica.

SAnguis, ubi primùm novas chyloſas partes, & nutritioni idoneas, hìc indè in circulatione depoſuerit; à particulis ſalinis atque acribus, quas, lege naturæ, in ſeſe adhuc continet, (quo indè miniſtretur, & quotidiè reparetur bilis, & reliqua neceſſaria corporis fermenta) planè acris, ac ſi fermento imbutus redditur. Ideóque eâdem naturæ ſagacitate proviſum eſt, quo poſtquàm hoc modo neceſſariis fermentis ſatisfactum eſt, acres & ſuperfluæ reliquiæ, tanquàm excrementa, illicò per poros cutis, renes, glandulas inteſtinorum

teſtinorum craſſiorum, reliquáſque portas, ſeu emunctoria corporis, protrudantur atque eliminentur; ne maſſa ipſa hujuſmodi particulis onuſta, atque oppreſſa, indéque in morbidum ſtatum redacta, à naturali ſuâ functione deficiat.

Ex jam antè dictis ſatis conſtare poteſt rationi, quàm multis nominibus Icterus viam in phthiſin ſternere ſoleat. Sivè enim accidentalis is fuerit; utpotè ab obſtructione naturalis bilis progreſsûs è veſica fellea in cavitatem inteſtini duodeni, à calculo, vel à partium bilis glutinoſitate factâ; ſivè etiam magis habitualis, à deficienti ſcilicet partium bilioſarum in ipſo hepate ſecretione, à ſchirroſâ ejus induratione, vel exulceratione, proveniens, duo ſunt, quæ non poſſunt non indè naſci; bilis ſcilicet defectus in inteſtinis; & nimia ejus congeſtio in ſanguine. Horum priori, natura ob debiti menſtrui in chyli volatilizatione defectum, à convenienti partium excrementitiarum à chyloſis ſeparatione impeditur: quo fit quòd ſtercora in ſeſe utramque partem continentia colore albo extrudantur, unà cum manifeſto ægri, vel ab ipſis morbi primordiis, languore & imbecillitate: Quippè quòd ab hac continua novi chyli detractione atrophia univerſalis ſenſìm inducitur; quod jam anteà in *Appendice ad Primum Librum* innuimus. A poſteriori verò ipſa ſanguinis maſſa alteratur, & morbidè afficitur; utpotè particulis bilioſis acribus, & pungentibus nimis ſaturata. Quod ſeſe prodit, non tantùm per univerſalem in corporis habitu excitatum pruritum; verùm etiam per auream tincturam toti cuti inductam, & per colorem urinæ intensè rubrum & flaveſcentem. Ab hâc acrium & bilioſarum partium in ſanguine congeſtione; ſaltem quoties diuturnam, & habitualem eſſe contingit, nemo mirari debet, ſi vel ipſa maſſa in calorem hecticum degeneret; & quàm citò pulmones indè hecticè calefacti inferciri, tumeſcere, inflammari, & putreſcere apti ſint nati, æquè facile eſt vel cuivis obſervare. Adeò ut Icterus, quotieſcunque is eſt chronicus & habitualis, tonum ſanguinis ſenſim evertendo, phthiſin etiam pulmonarem chronicam inducere ſoleat. Quod non parum etiam promovetur ab oppreſſione hypochondriorum perpetuò ea gravitanti, præternaturali hepatis denſitate & conſtrictione effectâ, quoties ſcilicet icterus eſt chronicus: atque etiam à colica ventriculi, ſeu horrendis illis ſpaſmodicis doloribus, qui frequenter recurrere ſolent, à ductûs fellei obſtructione, per calculum, vel bilis glutinoſitatem; vel etiam ab ipſius jecoris inflammatione & exulceratione, quoties ſcilicet hic morbus accidentalis eſt, & magis acutus. Sicuti enim pulmones non poſſunt non multùm pati per conſenſum cum vicino jecore habitum, & contractionis etiam ſpaſmodicæ neceſſariò cum illo participes fieri, ſub ſpecie ſcilicet ſuffocationum hyſtericarum; undè tenerum eorum parenchyma frequenti conſtrictione plurimùm ſubverti, & à tono naturali mutari neceſſe eſt, in ictero ſcilicet accidentali: Ità etiam quoties eſt habitualis, melancholia hypochondiaca, quæ ſemper gravantem illam oppreſſionem ab obſtructo hepate ortam comitari ſolet, in phthiſin pulmonarem magis forſan quàm vel ulla alia animi pathemata diſponit. Verum quidem eſt, me rariſſimè quidem phthiſin pulmonarem ab ictero accidentali ortam deprehendiſſe, ſivè is mor-

bus originem ſuam à ductûs cholidochi obſtructione; ſivè ab ipſius hepatis inflammatione & ulceratione duxerit: Siquidem præ atroci colicâ, ſeu dolore ſpaſmodico, & febre acutâ inflammatoriâ hunc icterum ùtplurimùm comitari ſolitis, raro admodùm ægrotum tam diù ſuperſtitem eſſe contingit, uti ſanguis à bilioſis particulis in ſe præternaturaliter congeſtis, adeò inſignem alterationem ſubeat, ut ad genii adeò chronici phthiſin formandam diſponatur. Priuſquàm verò poſſibile ſit ſanguinem mutationes tanto effectui pares ſubire, vel morbus arte ab ægro, vel æger morte à morbo tollitur. Ictero verò chronico & habituali à ſchirroſo, vel nimis denſo, & conſtricto hepatis parenchymate orto, nullus morbus frequentiùs quàm phthiſis pulmonaris chronica, ſupervenit; quæ quidem in hydropem fatalem plerumque terminari ſolet. Sicuti enim hic morbus eſt plurium annorum, quippè quòd nullo graviſſimo ſymptomate ſtipetur; ità bilis indè in ſanguine præternaturaliter congeſta, licèt non ſit tam copioſa, quàm in ictero accidentali; per longam tamen moram, & frequentem cum illo *cohobationem* (ſi ità loqui fas eſt) totam maſſam efficaciùs alterat, & morbidè diſponit; à quo tenerum pulmonum parenchyma tandem fatalem labem contrahere nemo mirari debet. Cauſæ evidentes, ſeu procatarcticæ, hujus phthiſeos, ſunt ferè crapulæ frequentes & longæ, & pathemata animi graviora ſeſe alternatìm excipientia. Ab illis parenchyma jecoris, & forsàn etiam ipſorum pulmonum, perpetuò ferè nimiùm caleſieri, & ſucco ſuperfluo inferciri; ab iſtis verò ſpaſmodicè conſtringi, vel comprimi, contingit: Ab utriſque conjunctìm jecur ſaltem (& forſan etiam pulmones) in tono, ſeu compage ſuâ nimis compreſſum, & conſtrictum, ſi non etiam ſchirroſum, vel inflammatum, & ulceratum redditur. Atque hinc non poteſt non inſequi nimia bilis in ſanguine congeſtio; atque indè morbida ejus alteratio, oppreſſio hypochondriorum, melancholia, cum reliquis jam antè memoratis ſignis, quæ in phthiſin pulmonarem tendunt. Atque hinc eſt quòd ego phthiſin hanc crapuloſam vocare ſoleo. Satis enim notum eſt, vel cuivis in Medicinæ praxi tantillùm exercitato, quàm ſæpè ab anxiis curis, atque aliis gravioribus animi pathematis, multâ & conſuetâ crapulâ alternatìm exceptis, nonnullos vitæ malè actæ pœnas luere contingit, præmaturâ ejus & ſatis ærumnosâ extinctione ab hujuſmodi phthiſi effectâ; cui non multùm ante fatalem diem aſcites; aliquandò etiam anaſarca, ſuperinduci ſolet.

Signa hujus phthiſeos diagnoſtica à tribus fontibus petenda ſunt: Ab urinâ ſcilicet, cute, & hypochondriis.

Primò: Urina quidem eſt quantitate admodùm pauca, contentis plurimùm ſaturata, & coloris intensè rubri, & flaveſcentis, inſtar cereviſiæ Brunſvicenſis. Verùm quidem eſt omnium phthiſicorum urinam, ob febrem eſſe aliquatenùs rubram & paucam, & ob præſentem colliquationem contentis etiam ſaturatam; atque hoc pacto in febribus putridis intermittentibus apparere ſolet. In phthiſi verò hepaticâ, ſeu icteritiâ, phænomena iſta gradu multò magis intenſo ſemper inveniuntur; & quò magis hepatis parenchyma obſtruitur, atque indè copioſior fit bilis in ſanguine congeſtio, eò ſemper intenſiora. A bilis enim commixtione pars ſanguinis ſeroſa, ſeu urinaria, ſicuti

tincturâ profundè rubrâ, & flaveſcente imbui ſolet, ità etiam coagulari & partes ſuas heterogeneas præcipitare apta nata eſt; undè etiam peti poſſit ratio, quare hujuſmodi phthiſicorum urina tàm pauca & contentis plena, æquè ac rubra & flaveſcens eſſe ſoleat.

Secundò: Color cutis etiam ſubflavus eſt. Fateor quidem omnium tabidorum cutim, in quantùm marcor prævaluit, à partium contractione craſſeſcentem, nitore ſolito privari; verùm in hac phthiſi præter pallorem, & ſqualorem illum vultûs, flavedo varia & incerta, uno die plus quàm altero manifeſta eſt; præcipuè verò circa collum, dorſum, atque alias corporis partes cute craſſiore tectas, licèt non tam intenſa ſit, quàm in ictero accidentali eſſe ſoleat, ubi per totalem cholidochi ductûs obſtructionem, multò copioſior bilis in ſanguine coacervatur, quàm ubi ab obſtructione glandularum hepatis, imperfectè tantùm à ſanguine ſecernitur.

Tertiò: Oppreſſio gravativa ſemper in hypochondriis ſentitur, cum melancholia conjuncta, ab obſtructione & mole hepatis indè auctâ proveniens; quod ſæpiſſimè adeò indureſcit, & quantitate augetur, uti indè non tantùm dextrum hypochondrium multùm diſtendi, & elevari; verùm etiam tumorem in illo quaſi renitentem externo etiam tactu ſentiri contingat.

Phthiſis iſta ſemper eſt chronica, & plurium annorum, utpotè à cauſa tarda & lenta procedens. Sputum etiam eſt magis viſcidum, quàm copioſum, uti in omni phthiſi tarda eſſe ſolet.

Sicuti cum inappetentiâ, & cibi faſtidio iſta phthiſis incipit, ità in hydropem aſciticum tardum, & dolorificum ferè ſemper terminatur; ubi primùm ſcilicet à progreſſu morbi hepar adeò induruerit, uti à vaſorum lymphaticorum per illud reptantium conſtrictione, ea in partibus inferioribus ῥῆξιν pati contingat; Cui etiam frequens hæmorrhagia narium à circulatione in aliis partibus impeditâ, ab iiſdem obſtructionibus orta, ferè ſemper adjungi ſolet. Ideóque utut curabilis ſit hæc phthiſis, ſi Medicus expertus ab ægro morigero tempeſtivè accerſatur, nulla tamen eſt eâ fatalior, ubi jam hydrops à lymphæductuum rupturâ per hepatis duritiem effectâ, ſupervenerit. Neque quidem miſellus æger εὐθανασίᾳ frui poteſt, propter horrendos & perpetuos dolores, anheloſam reſpirationem, & reliqua ſymptomata, ſegnem hunc hydropem comitari ſolita.

Indicationes curativæ generales ſunt tantùm duæ; pulmonum ſcilicet morbidè affectorum in ſtatum ſanum reſtitutio; & cauſæ, à quâ pulmones adeò malè affectos eſſe contigit, ſublatio. Priori indicationi ſatisfieri poteſt uſu remediorum pulmonarium, generali methodo, *in Libro ſecundo* jam antè memoratorum: Secundæ verò, ope hepaticorum, diureticorum, chalybeatorum, atque aliorum ejuſmodi, quæ hepatis obſtructiones removendo, debitam & liberam bilioſarum partium è ſanguinis maſsâ ſecretionem reſtituant, & bilis excretionem in inteſtina per ductum communem promoveant; quo atrophiæ cauſa, atque etiam phthiſeos hujus pulmonaris ſymptomaticæ, penitùs tolli poſſit. Quo pacto verò generalis curationis phthiſeos methodus commixtione hepaticorum cum pulmonaribus, (quo utrique indicationi ſatisfiat,) ſit varianda, mallem exemplis, quàm novæ me-

thodi deſcriptione, oſtendere; ne hujus diſcursûs filum nimis protrahi videatur. Ideóque hiſtoriam unam, vel alteram ad hanc rem ſpeciatìm ſpectantem illicò narraturus ſum, præmiſsâ unicâ hâc generali obſervatione, quam quidem in totâ hujus phthiſeos curationis methodo, præ oculis habere convenit; quod ſcilicet inter *pectoralia incidentia*, *abſterſiva*, & *carminativa*, ſemper eligenda ſint; *incraſſantia* omninò ſunt vitanda, & *mucilaginoſa* cum aliis *alterantibus* moderatè uſurpanda; ità ſuadente non tantùm phlegmatis viſcoſitate, (quod hujuſmodi phthiſici vix cum maximo conatu expectorare, aut exſcreare poſſunt;) verùm etiam ipſius hepatis obſtructo ſtatu; in quo quidem, in hoc caſu, prima hujus tabis ſemina deliteſcunt. Indéque fit, quòd utcunque hæc phthiſis jam incipiens, aliquandò perfectam curationem admittat, ex mero ſcilicet *incidentium*, & *chalybeatorum* uſu, quæ hepatis obſtructiones tollendo, & conſequenter etiam cauſam morbi procatarcticam auferendo, ſatis etiam pulmonibus proſpiciunt, quibus labes nondùm tam altè impreſſa fuerat, quin ultrò cedat, & evaneſcat, poſtquam novus fomes ab hepate malè affecto miniſtrari ceſſat. Nunquam tamen vidi hujuſmodi phthiſin à medicamentis merè pulmonaribus curatam; ſemper verò à copioſo incraſſantium uſu, & eorum omnium, quæ hepatis obſtructiones augent, plurimùm & citò ad gradum uſque funeſtum confirmatam obſervavi. Ideóque ſicuti lac, & omnia lacticinia, imò & ipſum *lac aſininum*, multò magis *diæta* merè *lactea*, in hujus phthiſeos curatione non convenit: Sic etiam ob eandem rationem, ſatius eſt ab omni uſu *Laudani*, & *Opiatorum* cujuſcunque generis, niſi urgenti neceſſitate, abſtinere. Mœſtitia ſedulò devitanda eſt, quæ partium hepatis conſtrictionem continuò promovet. In aëre etiam tenui, & perflatili æger verſari debet, & inibi exercitiis moderatis quotidiè uti, quæ omnia ad tollendas hepatis obſtructiones multùm conferunt. Super omnia verò hanc curationem promovet longus *Amarorum*, & *Chalybeatorum* uſus; præſertìm verò *Aquarum mineralium Chalybeatarum*, modò obſtructiones non eò invaluerint, ut aquarum fluxum per urinam præpediant. Sin verò res ità ſeſe habeat, religiosè ab earum uſu abſtinendum eſt, ne à prænaturo hydrope ſuperinducto morbus illicò incurabilis reddatur.

Hiſtoria I.

Dominus *Dell*, circiter annum ætatis ſuæ vigeſimum, cum jam à multis retrò annis dypſnœâ, & tuſſi aſthmaticâ, unà cum aliis phthiſeos pulmonaris chronicæ notis laboráſſet, & tincturâ in cute, & urinâ quadantenùs flaveſcente, cum aliis obſtructi jecoris ſignis affectus eſſet, tandem in febrem inflammatoriam, horrendis doloribus pectoris, ſiti, vigiliis, necnon ſputo ſanguine leviter tincto, atque aliis tuberculorum pulmonarium inflammatorum ſignis ſtipatam incidit, & à me opem petiit. Statim ab inſpectione urinæ profundè rubræ & flavæ; contentis etiam inſtar Cerevìſiæ *Brunſvicenſis*, ſaturatæ; uti & à levi cutis flavedine (licèt adoleſcentem nunquam antehac, quod ſcio, vidiſſem) febrem peripneumonicam ægro, jam anteà in phthiſeos icteritiæ, ſeu hepaticæ ſtatu exiſtenti, ex accidente aliquo ſuperveniſſe ritè conjeci. Ideóque primo die, Novembris ſcilicet nono, anno 1688. ℥. x. ſanguinis è

cubito dextro illicò detrahi juſſi, & ℥. iv. Apozematis ſequentis, cum cochleari linctûs ſæpiſſimè propinari.

℞. *Ol. Amygd. dulc. ſyr. ex Eryſimo* an. ℥. ij. *Sacchar. cand. alb.* ʒ. ij. *M. exactiſſimè. F. Linctus.*

℞. *Decoct. pectoral. depurat.* ℔. ij. *tinctur. croc. ſyr. è quinque radicib.* an. ℥. j. ß. *M. F. Apozema.*

Ad dolores pectoris, & lateris ſublevandos juſſi ſequentem fotum partibus affectis, urgente dolore, calidè applicari, in veſicam bubulam priùs inditum, ità ut ſemiplena tantùm ſit veſica.

℞. *Rad. petroſelin. fœnicul. ſem. lin. fœnugræc.* an. ℥. ij. *flor. chamæmel. melilot.* an. *M. ij. Coqu. in aq. F. q. ſ. in fotum.* Amotâ veſicâ curavi pannum laneum linimento ſequenti calidè illitum locis affectis imponi.

℞. *Unguent. dialth.* ℥. ß. *ol. lilior. alb. laterit.* an. ʒ. iij. *M. F. linimentum.*

Ad ſpiritus refocillandos Julapium cordiale ſequens præſcripſi, cochleatìm ſumendum ad libitum.

℞. *Aq. meliſſ. cerasor. nigr.* an. ℥. iij. *aq. epidem.* ℥. ij. *ſyr. caryophyll.* ʒ. x. *M. F. Julapium.*

Novembris 10. Flagrante adhùc febre, necnon urgente plurimùm dolore, iterùm ℥. viij. ſanguinis ex eodem brachio, quo priùs, detrahi juſſi: & propter urgentem ſitim *gr. xv. ſal. nitr. puriſſ. ſacchari albi* ʒ. ß. commixt. in ſingulis hauſtibus cereviſiæ ſolvi; Enema etiam lactis ſaccharat. florib. chamœmel. alterat. injici; niſi alvus ſuâ ſponte ſoluta fuerit, necnon (ſi dolor id requireret) *Emplaſtrum ex æq. partibus Emplaſtr. Paracelſ. & de Minio* ſuper alutam extendi, & partibus affectis imponi; horâ ſomni etiam (ſi dolor multùm ſæviret) *Laudan. liq. Helmont. gutt. xv.* in hauſtulo Julapii exhiberi, & in Apozemate pectorali ℥. j. fimi equin. frigidè infundi. A quorum uſu meliùs ſeſe quadantenùs habere videbatur, jam plurimùm mitigatâ febre; dein verò factâ jam diligenti urinæ, cutis, & ſtercoris inſpectione, certior de jecoris obſtructione factus eram. Ideóque loco prioris apozematis ſequens præſcripſi, cum linctu, quartâ quâque horâ ad ℥. iv. ſumend.

℞. *Ingredient. decoct. pectoral. q. ſ. Rad. petroſelin. fœnicul. cichor. gramin.* an. ℥. ij. *rad. curcum. cortic. intern. berberor.* an. ℥. j. *raſ. C. C. ebor.* an. ℥. ß. *uvar. Corinthiac.* ℥. ij. *croc. in nodulo ligat.* ʒ. ß. *Coq. in aq. f. q. ſ. ad* ℔. ij. *Circa finem ebullitionis addendo vin. alb. opt.* ℔. ß. *Colaturæ adde aq. lumbricor. magiſtr.* ℥. iij. *Syr. è quinque radicib. decoct. traumatic.* an. ℥. ij. *M. F. Apozema.*

Tincturæ ſacræ etiam ℥. ij. ß. horâ ſomni propinari juſſi, à qua bis alvum depoſuit ſequenti mane cum levamine. Ideóque Novembris 11. uſum Apozematis continuari, *Tincturam* horâ ſomni repeti, & mane ſequenti *Aquar. mineral. purgant. à* ℔. iv. *ad* iij. *coct. & ſemilibrâ lactis alterat.* propinari juſſi, locóque prioris Julapii ſequens ſubſtitui, copiosè bibendum.

℞. *Aq. petroſelin. fœnicul.* an. ℥. iv. *aq. lumbric. magiſtr. Syr. è quinque rad.* an. ℥. ij. *M. F. Julapium.*

Novembris 13. ex hac methodo omnia ſymptomata alleviari cœperunt, urina etiam colore non adeò icteritio, atque anteà fluebat. Ideóque Apozematis, linctûs, & julapii ultimò præſcript. continuationem, & *Tincturæ*

Sacræ repetitionem horâ ſomni jubebam: atque etiam ad obſtructiones hepatis ulteriùs referandas tres pilular. ſequentium quartâ quâque horâ è cochleari linctûs cum hauſtu Apozematis exhiberi.

℞. *Pulv. milleped. præp. ſtercor. anſerin.* an. ʒ. j. *Croc.* ℈. ß. *Syr. è quinque rad. q. ſ. M. F. pilulæ mediocres deaurand.*

Novembris 14. Poſt hanc curam ad relevationem obſtructi hepatis cum ſucceſſu adhibitam, pulmonibus, qui ab hujus viſceris defectu jam multum perpeſſi fuerant, attentiùs, prout res poſtulabat, proſpicere cœperam, cùm tuſſis chronica, uti & dyſpnœa, à phlegmatis, quo bronchia infarciebantur, viſcoſitate procedens, de hâc officii noſtri parte continuò nos monerent; præcipuè verò, cùm utraque non parum jam à nuperrimâ affectione peripneumonicâ aucta eſſet. Ideóque præter uſum continuatum linctûs abſterſivi, & apozematis è pulmonaribus, hepaticis, & diureticis confecti, atque etiam Julapii, & repetitionem Tincturæ ſacræ horâ ſomni; præſcripſi tres pilular. ſequentium è cochleari linctûs, ter die ſumend. cum hauſtu Apozematis.

℞. *Pulv. Milleped. præp.* ʒ. iij. *gum. ammoniac. depurat.* ʒ. j. ß. *flor. benzoin.* ʒ. j. *extract. croc. balſam. Peruvian.* an. ℈. ß. *balſam. ſulphur. terebinthinat. q. ſ. M. F. pilul. mediocres deaurand.*

Novembris 15. Iiſdem inſiſtere juſſi, & poſt mediam noctem Tincturam ſacram repetere, & mane ſequenti Aquas minerales purgantes. Quo pacto ex meo præſcripto uſque ad diem xix. procedebat, niſi quòd loco Tincturæ, ʒ. ß. pilul. ſtomachic. cum gum. ſubſtituerim, ob faſtidium ſcilicet quo à longo medicamenti illius uſu affici jam cœperat.

Novembris 19. Mandavi repetitionem pilularum ſtomachicarum, & Aquarum purgantium tertio quoque die, ad tres vices, & uti in uſu linctûs, apozematis, & pilularum Balſamicarum, per ſpatium octo dierum perſiſteret.

Decembris 10. Ad me in muſæolum meum advenit, vegetus, εὔχρωος, & εὔσαρκος, & à morboſis pulmonum atque hepatis ſymptomatis multò magis liber, quàm per multos retrò annos jam fuerat. Quò verò hoc chronicum malum funditùs eradicaretur, præſcripſi ℔. j. *Tincturæ ſacræ*, ut ſumeret *cochl. vj. vel vij. quartâ quâque nocte*, & uti durante ejus uſu, ℥. iv. *Apozematis pectoralis*, *& hepatici* jam antè præſcripti, diebus intermediis ter die, horis ſcilicet medicis, hauriret. Eum inſuper ſeriò admonui, uti *Cerevifiâ antiſcorbuticis*, *hepaticis*, & *pulmonaribus* medicatâ, & *Aquis chalybeatis Iſlingtonenſibus Sadleri*, proximo vere atque æſtate uteretur.

Hiſtoria II.

Dominus *Maddox*, Vir ad minimùm quinquagenarius, arthriticus, & hypochondriacus; à longis curis & pathematis animi gravioribus, & ab aſſuetâ liquorum ſpirituoſorum ingurgitatione, ſenſim in inappetentiam, & diſpoſitionem vomiturientem, pulmonum infarctionem unà cum tuſſi; atque etiam in hepatis obſtructionem, & totius corporis tabem incidit. Tertio verò die Auguſti, anno 1688. ego accerſitus illum inveni conſtrictione alvi, & dolore dorſali, & laterali ſpaſmodico, & admodum horrendo per pluri-

mos dies detentum, non ſine manifeſtis præſentis febris & languoris ſignis, quæ in tantum jam invaluerant, uti vel de ipsâ vitâ planè deſperaretur. Primùm opinatus ſum dolorem à colica nephritica ortum ſuum habuiſſe; indéque ℥. x. ſanguinis illicò è brachio extrahi juſſi (non tantùm præſenti febre; verùm etiam inflammationis in inteſtinis ob extremum dolorem ſubſecuturæ metu id ſuadente) partes affectas unguento dialth. ol. lilior. alb. & laterit. commixtis calidè illini, & pilulas è ʒ. ß. extracti Rudii & gr.j. ß. Laudan. Lond. in lecto exhibendas, præſcripſi, quo dormiret; Julapium etiam cordiale temperatum, ad vires refocillandas ſæpiùs propinandum. Et, ſi opus fuerit, alvum poſt octo horas *Enemate lactis ſaccharat. florib. chamœmel. alterat.* ſolicitari juſſi; operatione verò *cathartici* jam finitâ, gutt. xx. *Laudan. liqu.* in hauſtulo Julapii horâ ſomni propinari. His verò necquicquam vel ad alvi ſubductionem, vel ad doloris mitigationem proficientibus, Auguſti ſexto, *Apozema mucilaginoſum*, & *lubricans* præſcripſi ſæpiùs bibendum, & per tres continuas noctes *Pilul. ſtomach. cum gum.* ʒ. ß. *Laudan. Lond. gr.* j. ß. & matutinis ſequentibus ℔. iv. *Aquar. mineral. purgantium.*

Auguſti 17. repititionem *Pilularum* juſſi horâ ſomni, & *Aquarum* etiam manè ſequenti; & uti *Aquas* biberet coctas, ſolvendo in ultimo hauſtu *Mannæ ſelectiſſimæ* ℥.j.ß. Dolor verò ſpaſmodicus dorſi, & conſtrictio alvi, his non obſtantibus, manebant: Indéque

Auguſti 18. præſcripſi *Cochlear.* iv. *Elixir. ſalutis*, & *Laudan. liqu. gutt.* xxx. horâ ſomni offerenda, & uti aurorâ ſequenti ſumeret ℥. iij. Apozematis ſequentis calidè; & repeteret tertiâ quâque horâ, donec alvus copiosè dejiceret.

℞. *Fol. ſen.* ℥. ß. *ſem. coriandr. præp. ſal. tartar.* an. ℈. ij. *Coque in Aqu. mineral. purgant.* ℔. j. ß. *ad* ℔. j. In colaturâ diſſolvendo *Mann. ſelectiſſ.* ℥.ij. A cujus uſu alvus tandem nimis liberè, hoc eſt ſupra vires, fluere incipiebat; ſine aliquo verò doloris levamine, qui adeò deſæviebat, uti vix vel ipſius *Laudani* uſu compeſci potuerit, licèt gradatìm ad *gutt.* XL. L. LX. aſcenderemus, quas tamen ſingulis noctibus repetere coacti fuimus.

Auguſti die xxj. ſecundâ vice ad illum inviſendum accerſitus, à colore cutis leviter croceo ſatis benè intellexi, primam totius mali originem non in renibus, verùm in obſtructo jecore diù latuiſſe, & neque phthiſeos progreſſum præcaveri, neque quidem præſentem illum horrendum dolorem inter dorſum, latera atque alvum commigrantem, tolli potuiſſe, niſi debito reſpectu ad hancce partem priùs habito. Neque indè quicquam morabar, quòd dolor in partibus abdominis inferioribus, juxta regionem renum & veſicæ, & longè infra hepatis ſedem, ſentiretur; quoniam ſæpiſſimè antehàc idem hoc in icteritiis obſervaveram, quos ſæpiùs querentes, & præ feroci dolore, quem in partibus hypogaſtricis ſentiebant, ejulantes audiveram, cùm cauſa reverà fuerit in hypochondrio dextro remota. Cujus φαινομένȣ non admodum difficile eſt rationem reddere: Nempè quòd, ſicuti hepatis parenchyma, ex noſtra hypotheſi & obſervatione, ob præternaturalem compreſſionem & denſitatem, ſenſu ferè privatur, ita etiam ob eandem rationem, tranſitum admodùm difficilem ſanguini, lymphæ, atque aliis liquoribus per ſe tranſeuntibus præbet; uti indè neceſſe ſit

vaſa hùc è partibus abdominis inferioribus tendentia, ultra naturalem tonum diſtendi, & varicoſa reddi; atque indè multùm pati, donec tandem ex uſu *Hepaticorum*, & *Ecphracticorum*, parenchyma hepatis laxum & naturalem ſuum tonum reſtitutum habuerit. Ex hac hypotheſi per tres hebdomadas juſſi ſingulis noctibus ℥. *ij*. ß. *Tinctura ſacra* horâ ſomni propinari (cui gutt. xxx. xl. & tandem etiam l. *Laudan. liqu.* ſemper, præ doloris ſcilicet vehementiâ, addi coactus permittebam.) Quarto quoque mane *Apozema catharticum* repetendum cum additione ℥. *j*. ß. *ſyr. de ſpin. Cervin.* & diebus intermediis ℥. iv. *Apozematis diuretici* ſequentis quartâ quâque horâ propinandas præſcripſi.

℞. *Rad. cichor. gramin. petroſelin. fœnicul.* an. ℥. ij. *rad. curcum. cortic. interior. berber.* an. ℥. j. *raſur. C.C. ebor.* an. ℥. ß. *vvar. Corinthiac.* ℥. ij. *Croc. in nodulo ligat. & ſæpiùs expreſ.* ℈. ß. *ſem. aniſ.* ʒ. ß. *coq. in Aq. f. q. ſ. ad* ℔. ij. *addendo ſub finem ebullitionis vin. alb.* ℔. ß. *Colatura adde aq. lumbricor. magiſter.* ℥. iij. *ſucc. limon. n. ij. Syr. è quinque radicib.* ℥. iij. *M. F. Apozema.*

Conſului etiam, ut ℥. j. ß. *vin. chalybeat. tantillo ſacchari rubri edulcorat.* omni mane ſumeret.

Poſt dies octo vel decem jam elapſos, ut dolor mitigari, ità etiam alvus faciliùs fluere incipiebat. Ideóque primùm *Syrupum de Spin. Cervin.* ab Apozemate cathartico detraxi. Et demùm Auguſti 30. loco ipſius *apozematis cathartici*, *aquar. catharticar. crudar.* ℔. vj. ſubſtitui, quibus alvus ſatis copioſè jam reſpondebat; ideóque illas tertio quoque mane repeti curavi.

Septembris 6. Propter languorem à frequenti purgatione oriundum (à quo tempore alvus adeò copioſè dejicere cœperat,) omiſſionem *Aquarum catharticarum* in poſterum mandavi, & *Julapium cordiale* ſequens ſæpiùs propinandum præſcripſi.

℞. *Aqu. Doctoris Stephan.* ℥. ij. *Aqu. Epidem.* ℥. j. ß. *Ceraſ. nigr.* ℥. iv. *Syr. caryoph.* ʒ. x. *M. F. Julapium.*

Septembris 12. Cum jam tandem æger *Tincturam ſacram*, propter longum ejus uſum planè faſtidiret, loco ejus, & *Laudani* cum eâ commixti ſubſtitui *pilular. ſtomachic. cum gum. è Cynogloſſ.* an. *gr.* xij. *in tres pilulas redact.* quas omni nocte repetendas dedi. Et quia jam à copia, & tinctura urinæ minùs intensâ, obſtructiones hepatis quadantenùs reſeratas eſſe ſenſi, quatuor *pilularum* ſequentium omni mane ad urinam ulteriùs ciendam deglutiri juſſi.

℞. *Pulv. Milleped.* ʒ. ß. *ſal. ſuccin. ab oleo optimè depurat. gr.* xv. *Syr. de alth. q. ſ. M. F. pilul. mediocres deauranda.*

Septembris 18. Cùm ex urinæ tinctura ad colorem naturalem jam ferè redactâ ritè conjectatus eſſem, hepar ad tonum ſuum naturalem utplurimùm reſtitutum eſſe, ægro conſului, uti uſu *Aquarum Chalybeatarum Sadleri Iſlingtonenſium*, reliquas hepatis obſtructiones reſerare, & materiæ morbificæ reliquias per urinam præcipitare tentaret. Cùm verò poſt diei unius, vel alterius experientiam, ſatis mihi jam conſtaret, obſtructas partes nondùm in tantùm deoppilari, uti *Aquis* per renes liberè fluendi copia daretur; nempè quòd ſerum ſanguinis à particulis bilioſis irretitum, iiſque nimis ſaturatum, & tanquam coagulatum, ob viſcoſitatem ſcilicet præternaturalem indè

indè contractam, haud potuit adhuc liberè per poros glandularum renalium transſcolari, mutavi ſententiam, & vice aquarum julapium ſequens frequenter & copioſè bibendum dedi; & ʒ. ij. *electuarii chalybeati* ſequentis omni mane exhibendas præſcripſi; ab horum priori urinæ copioſiore fluxu; à poſteriore verò, ulteriori obſtructionum reſeratione exſpectatâ; dum repetitione *tincturæ ſacræ* tertiâ quâque nocte factâ tonum ventriculi magis firmatum, & alvum ſatis ſolutam reddere pergerem. Neque eventus ſpem meam fefellit. Julapium erat hujuſmodi.

℞. *Aq. petroſelin. fœnic.* an. ℔. j. *aq. lumbric. magiſtr. ſyr. è quinque radic.* an. ℥. vj. *M.*

Electuarium tale fuit.

℞. *Limatur. chalyb. præp.* ʒ. ij. *croc. macer.* an. ℈. j. *conſerv. fruct. cynosbat. flor. cichor.* an. ℥. j. ß. *ſyr. è corticib. citri q. ſ. M. F. electuarium.*

Ab horum uſu æger planè convaluit, non tantùm à doloribus, & diſpoſitione vomituriente liberatus; verùm etiam à conſuetâ pulmonum infarctione, tuſſi, & dyſpnœâ; uti etiam à tinctura cutis flaveſcente, atque ab omnibus aliis tùm obſtructi hepatis, tùm pulmonum malè affectorum ſignis. Appetitus enim integer rediit; quo illicò è ſtatu tabido, æquè ac icteritio evaſit, atque adhuc ſanus, & vegetus manet. Utcunque ubi eum dimiſi, quo mali hujus chronici diù fixas radices penitùs evellerem, Septembris 24. 1688. hanc ultimam ſchedulam in ejus uſum deſcripſi; cui, jam ferè reſtitutus, non tam morigerus fuit, quàm prioribus eſſe ſolebat; quoniam forſan non adeò neceſſariam credebat.

℞. *Tinctur. ſacr.* ℔. j. *capiat cochlear.* vj. *vel* vij. *tertiâ quâque nocte.*

℞. *Extract. ecphractic. ſine aloë* ℥. j. ß. *F. pilulæ mediocres deaurandæ, quarum tres bis die ſingulis diebus deglutiat, mane ſcilicet & quartâ pomerid.*

Hiſtoria III.

Dominus *Dent*, incola in vico dicto *Whitecroſſ-ſtreet*, opem meam & conſilium per plurimos annos petere ſolebat, quoties de ſanitate ſuâ, vel familiæ recuperanda ageretur; Vir ſanè probus, quadantenùs tamen melancholicus, indéque compotationibus nocturnis, iiſque ſeris, & admodùm longis, ad erigendum oppreſſum animum deditus. A quo in habitum corporis craſſum, & tanquam calloſum incidebat. Tandem verò circiter annum ætatis ſuæ quinquageſimum, longis & incertis intervallis, de affectu capitis vertiginoſo conqueri ſolebat: atque poſt hujuſmodi tres, vel quatuor paroxyſmos (quorum unus, vel alter propè ad apoplexiam accedebat) ab uxore chariſſimâ, & obſequentiſſimâ frequenter monitus, & obnixè rogatus, tandem hoc negotium ad me deferre conſenſit; Vir alias à medicamentis, ſiquis alius, maximè abhorrens. Sanguine verò è venâ jugulari extracto, & *Emplaſtro epiſpaſtico* amplo nuchæ applicato; exhibito etiam leni *vomitorio*, & deindè *cathartico* uno, vel altero, unà cum *julapiis cephalicis* interſperſis, à præſentibus ſymptomatis jam liberatus, *chalybeata*, atque alia ad obſtructiones in viſceribus reſerandas pertinentia, quibus futuræ ſanitati proſpici potuerit, planè reſpuebat. A cujuſmodi neglectu accidit, quòd anni unius, vel alterius ſpatio recidivationem iterùm, iterúmque perpeſſus ſit. Tandem verò à Medicaſtro quodam ſpagyrico ſatis jacta-

bundo, exhibito illi, abſque aliquâ præcedenti evacuatione, *Arcano*, neſcio quo, *Martiato*, morbum illicò à cerebro ad pulmones, & diaphragm. tranſlatum eſſe contigit, ſub ſpecie aſthmatis ſicci; adeò ut, qui ante de vertigine conqueri ſolebat, jam multò magis perpetuam ſtrangulationem, ſeu ſuffocationem defleret, quæ quidem vel ipſis ſpectatoribus in ægri vultu ſatis apparebat; quippè quòd non tantùm nativus faciei nitor à cute craſſeſcenti jam planè perierat; verùm etiam genæ, & ipſa labia loco ſoliti roſei ſplendoris, fœdo livore, quadantenùs palleſcente, conſpurcabantur ac ſi æger longo jam tempore illaqueatus fuiſſet. Necnon oculi, & tota ferè cutis colore icteritio leviter tingebantur, urinâ etiam modo icteritiorum flaveſcente, & ſicuti quantitate perpauca erat, ità etiam contentis ſemper abundè ſaturata. Tuſſis etiam aderat ferè perpetua; non verò adeò ferox, quoniam ſcilicet à phlegmate glutinoſo procedebat. Appetitus verò planè proſtratus erat, & ſitis etiam ingens cum aliis febris hecticæ ſymptomatis. Et quidem in hoc miſero & ærumnoſo ſtatu per biennii ferè ſpatium duravit, jam unius, jam alterius medici curam, atque opem implorans, nullius verò conſilio diù morigerus, donec tandem circiter ſpatium ante obitum ſuum trimeſtre, cum jam planè maraſmo confectus eſſet, à colliquatione univerſali factâ, per copioſam phlegmatis putridi ſputationem, ſudores immenſos, diarrhœam, & tumores hydropicos crurum atque abdominis valdè moleſtos, ſeſe iterùm, licèt jam nimis ſerò, cum lacrymis, & precibus meæ curæ commiſit, gravitérque indoluit, quòd medicaminum tædio ſub morbi initio affectus, tam citò ſeſe à cura & conſiliis meis ſubduxerat; quum à venæſectione, repetito uſu *Mixturæ* Riverii, atque aliorum *emeticorum* leniorum, & *catharticorum*, *pilularum noſtrarum balſamicarum*, *linctuum*, & *apozematum pectoralium*, *incidentium*, & *abſtergentium*, mutatione aëris, atque aliis ejuſmodi plurimum emolumenti percepiſſet, licèt in integrum ſanitatis ſtatum nondum redactus eſſet; cùm jam præ diatheſi tabidâ, & colliquatione univerſali vires evacuationibus neceſſariis omninò impares eſſent. Nihilominùs manus adjutrices pro viribus miſero ægro porrigebam, & primùm tumorem hydropicum ſubductione humoris per alvum minuere tentabam, bolo cathartico ſequenti.

℞. *Conſerv. flor. cichor. pulv. rhei.* an. ℈. j. *reſin. jalap.* ℈. ß. *ſal. abſinth. gr.* v. *ſyr. cichor. cum rheo q. ſ. M. F. bolus.*

Operationem primi *boli* cum εὐφορίᾳ ferebat; attamen præ ægrotantis languore, atque febre, non auſus ſum *bolum* iſtum tam ſæpè repetere, quam hydrops id poſtulabat. Incaſsùm etiam *julapio diuretico* ex *aq. petroſelin. fœnicul. lumbric. mag. ſyr. è quinque radicib. ſal. ſuccini*, &c. urinæ fluxum promovére ſatagebam; à cujus uſu febris quadantenùs augeri videbatur; quam denuò uſu *Corticis Peruviani*, ſaltem in tempus ſuſtuli. Ubi verò appetitum exindè non reſtitutum deprehendi, non adeò multùm ab iſto medicamento expectavi. Ideóque obſtructiones hepatis, (in quo primum morbi malum latitare ritè ſuſpicatus ſum) uſu copioſo *apozematis noſtri hepatici*, & *diuretici* jam antè memorati, & *chalybea-*

is etiam commodiſſimis reſerare, uti etiam pulmonibus *pilulis noſtris Balſamicis*, *linctibus*, & *apozematis pulmonaribus* proſpicere molitus ſum. A quorum uſu meliùs reſpirare, & minùs febricitare, cutim etiam & urinam minori flavedine tinctam habere videbatur. Colliquatione tamen adhuc perſtante, & hydrope prævalente, cum etiam jam mediâ hyeme eſſemus, de ejus reſtauratione planè deſperavi, ideóque eum pro voto ſuo in aërem ruſticanum & apricum dimiſi, quo ibi εὐθανασίᾳ ſaltem, quantùm ejus ſymptomata ferre poterant, frueretur: Ubi ſpatio iv. vel v. hebdomadam ab iſtâ univerſali colliquatione confectus, ſensim more candelæ extinctus eſt; de hoc præter cætera ſymptomata, querimoniam faciens, horrendo ſcilicet & quaſi ſpaſmodico dolore ab hypochondrio dextro per magnam abdominis partem producto; quod quidem neque tollere, neque mitigare potui vel *linimentis*, vel *fotibus anodynis*, vel quovis alio modo. Quale quidem ſymptoma in aliis ejuſmodi ægris ferè ſemper deprehendi; cujus rei rationem à cadavere poſt mortem aperto admodùm facile erat reddere. Sterno enim ſemoto, & thorace aperto, primùm in conſpectum venerunt pulmones, mole plurimùm adaucti, colore à naturali in nigricantem vel cineritium jam mutati, thoracis parietibus ferè ubique pertinaciter adhærentes, & in omnibus lobis tuberculis, hìc quidem maturis, illìc verò crudis referti. Ex quo ſatis conſtat hanc fuiſſe phthiſin verè pulmonarem, licèt ſymptomaticam. Ipſum etiam hepar, ſicuti multò majus, quàm par erat, apparebat, (quo pacto diaphragma inferiùs premendo, proculdubiò non parum ſuffocationem illam continuam, quâ æger, quocunque aëre verſaretur, afflictus eſt, promovebat;) ſic etiam parenchyma ejus præter tonum naturalem plus ſolito, juſtóque compreſſum & compactum, ac ſi planè coctum fuiſſet; & ramuli etiam venæ portæ ad hepar ab hypogaſtrio tendentes, ubique ultra naturalem tonum diſtenti; & varicati erant. A quibus æquè facilè eſt cauſam icteritiæ hujus chronicæ diſpoſitionis, quæ hìc primam anſam phthiſi præbuit, deducere, atque horrendi illius doloris ab hypochondrio per abdomen producti, de quo non tantùm hunc ægrum, verumetiam Dominum *Maddox*, jam antè memoratum, Dominam *James*, Dominum *Freeſtone* in *Bucklersbury*, alióſque ferè omnes hoc modo decumbentes querelas, cum magnis ejulationibus ità attentè & perpetuò facere obſervavi, ac ſi nullo alio ſymptomate afflicti eſſent. In his tamen hic dolor renum, & lumborum regionem magis occupat, doloris nephritici, vel lumbaris ſcorbutici æmulus; ſicuti accidebat Domino *Maddox*, & *Freeſtone*: in illis verò ipſius abdominis anteriorem partem, præſertim verò hypogaſtricam, ſub veræ colicæ ſpecie; quo pacto affectus eſt æger, de quo jam ſermonem habemus.

Ab hac quaſi compreſsâ denſitate & duritie parenchymatis hepatis, adeò præternaturaliter intumeſcentis, & ab inſigni varicatione *Venæ portæ* indè conſequenti, ſicuti rationi & ferè vel ipſi ſenſui, ſatis conſtare poteſt, de ætiologiâ chronicæ illius icteritiæ diſpoſitionis, ex quâ æger noſter in phthiſin primùm erat diſpoſitus: ità non minùs de ortu horrendi illius doloris, qui partes abdominis occupaverat, & forsàn etiam hydropis illius aſcitici inſignis, quo fatalis dies proculdubiò multùm acceleratus fuerat.

Quod ad chronicam illam *icteritiam* diſpoſitionem attinet, nemo mirari debet, cùm organum hoc magnum, bilis colatorium, nativâ ſuâ laxitate penitùs privetur; ſi à conſtrictione, ſeu compreſſione parenchymatis indè conſequenti, nativæ ſuæ functioni exequendæ impar reddatur; ſecretioni ſcilicet partium bilioſarum è ſanguine, & earum excretioni in ductum biliarium & in veſicam felleam, in egregios uſus eis à natura deſtinatos: A quo non potuit non inſequi nimia congeſtio, ſeu coacervatio bilis in ipſo ſanguine, atque indè etiam tinctura cutis flaveſcens; urina profundè rubra, flava, & contentis ſaturata: dejectionum alvi color quadantenùs albeſcens, unà cum languore, virium proſtratione, cæteriſque icteri uſitatis ſymptomatis.

Forſan etiam ab hoc compreſſo hepatis parenchymate, & varicatione venæ portæ indè factâ, accidit vaſa lymphatica ab hepate, vel à glandulis conglobatis in ejus ſinu juxta ingreſſum venæ portæ ortis ῥῆξιν pati; undè facilè etiam ſit rationem hydropici illius tumoris reddere, qui huic ægro, ſicuti cæteris ferè omnibus hoc modo affectis fieri ſolet, ſub finem icteritiæ hujus phthiſeos ſuperveniebat.

Denique quod ad horrendum illum dolorem ſpectat, qui hunc morbum comitari ſolet, notandum eſt omnem icterum, cujuſcunque fuerit generis, ſivè accidentalis, ſivè habitualis, hujuſmodi ſpaſmodicum dolorem ſemper habere comitem; verùm ſub hac diſtinctione, nempè quòd ſicuti icterus accidentalis provenit à mera obſtructione ductûs biliarii, vel communis, per calculum ſcilicet, vel glutinoſam bilem; ità morbum peracutum febre periculoſâ, & doloribus ſpaſmodicis diriſſimis ad lipothymiam uſque ſtipatum efficit; qui quidem dolor nihilominùs regione ventriculi, & ſcapulis circumſcribi ſolet, ſub ſpecie ſcilicet colicæ ventriculi: quippè hæ vicinæ partes, per conſenſum cum tenero illo ductu habitum, jam à bile, vel calculis ultra nativum tonum multum diſtento, ſpaſmos dolorificos pati ſolent: Cùm è contrà, in habituali ictero, licèt ab ipſo morbi initio obtuſus quidam dolor & gravativus perpetuò in regione hepatis ſentiatur, (ſicuti Dominæ *James*, atque aliis ſæpiùs contigiſſe memini;) ubi primùm ſcilicet parenchyma hujus viſceris à nativa ſua laxitate diſcedens jam nimis compingi incipit: Verùm nullus acutus, & inſtar prioris ſpaſmodicus dolor invadit, niſi partibus hypogaſtricis, ſub ſpecie ſcilicet veræ colicæ, vel lumbaribus, formâ nephritici doloris, idque non longè ante fatalem diem, ſcilicet non antequam à compreſſione parenchymatis multùm auctâ, in tantùm tandem hepar ipſum conſtringi contigit, uti difficilis admodùm, ſiquidem ullus, detur locus ſanguinis è venâ portâ per illum trajectioni: Undè, à preſſurâ ſcilicet ſubſequentis ſanguinis, quis mirari poteſt vel ipſa vaſa ultra tonum naturalem jam diſtenta, ſensìm in magnam molem augeri; modò à fluxu immodico hæmorrhoidum internarum (in quem hujuſmodi ægri valdè ſunt diſpoſiti) vel ab aliqua alia vaſorum ruptura, ſeu etiam aperturâ, non præveniatur. Ità Veſalius, *lib.5.cap.15.* obſervavit, *in icteritio quodam à fluxu hæmorrhoidali è vivis ſublato hepar multum intumefactum, & venæ portæ ramum per totum inteſtini recti ductum ad craſſitiem ferè pollicis adauctum*: Guarinonius *etiam conſultatione* 584, affir-

nrat, *ſeſe in hypochondriacis non rarò inveniſſe obſtructas meſenterii venas adeò dilatatas, ut ſpeciem inteſtinorum potiùs quàm venarum præ ſe ferrent.* Verum quidem eſt dolorem hunc in ipſis vaſis præternaturaliter diſtentis, ſeu tumefactis non ſentiri; ipſe enim venæ,atque arteriæ (teſtante Galeno 1. *de uſu partium,cap.*12.) ſi incidantur, vel urantur, vel laqueis conſtringantur, nihil ſentiunt: Cui ſententiæ lubentiſſimè aſſentior, quippè ſuaſus frequenti varicum obſervatione, quos in cancroſis mammis, & cruribus fæminarum gravidarum accidiſſe ſæpenumerò memini; quæ omnes ab hiſce varicibus, utut in magnam molem adauctis, obtuſo admodùm vel nullo dolore affici videbantur; qui quidem ipſe dolor etiam à præternaturali diſtenſione externæ cutis, & à compreſſione in ſubjectam muſculoſam carnem, à varicibus amplioribus factâ, magis quàm à ſenſu ipſorum vaſorum ità varicatorum procedere, mihi ſemper videbatur. Neque diſſimili forſan modo dolor ille hypogaſtricus horrendus, phthiſin icteritiam comitari ſolitus, de quo jam ſermonem habemus, ortum ſuum traxiſſe cenſendus. Ubi enim primùm hepatis parenchyma in tantùm conſtringi ſeu condenſari contigit, uti naturali ſuâ laxitate jam privatum, ſanguinis trajectionem difficulter admodùm, modo omninò, per ſe admittat; neceſſe eſt venam portæ, atque ejus ramulos, qui ſanguinem huc referunt, à continuo novi ſanguinis appulſu propter hìc poſitum obicem, multùm denuò tumefieri, & varicoſos reddi. Quo facto utut ipſæ venæ ad mentem Galeni, nullo dolorifico ſenſu afficiantur, nemo tamen debet mirari, à diſtenſione, & ſolutione continui factâ in membranis, quas vaſa hæc varicoſa perreptant, horrendum hunc & ſpaſmodicum dolorem oriri, qui uſu ſolùm *Chalybeatorum*, & *diureticorum* partibus ſubtilibus, & penetrantibus præditorum, eóque ſatis longo, & pertinaci, qui quidem obſtructionum hepatis reſerationi par ſit, tolli poſſit. Quibus obſtructionibus jam ſublatis, & varicibus indè ſponte ſua ſubſidentibus, membranæ, quas perreptant, coaleſcendo à ſpaſmodico hoc dolore illicò liberari poſſint. Incaſsùm etiam, vel ad ipſam minorationem hujus doloris, adhibentur externæ applicationes calidæ, nempè *fotuum*, & *linimentorum anodynorum*, quæ in pleuriticis, colicis, atque aliis doloribus ſpaſmodicis plurimi uſûs eſſe ſolent. Quippè quod ab externo calore ſanguis varicibus contentus magis agitetur, & excandeſcat; undè neceſſe eſt, uti major vaſorum varicatio, ſeu præternaturalis diſtenſio cum ipſius doloris intenſione inſequatur. *Oxycratum* verò, *ceratum ſantalinum, unguentum roſaceum*, atque alia ejuſmodi *ſtyptica*, & *infrigidantia*, eáque frigidè applicata, ſcopum multo magis attingere obſervavi. Super omnia verò *Opium* ipſum internè exhibitum, ſicuti eſt ultimum, ità etiam unicum, ſaltem maximum, ſolamen & aſylum hujus doloris. Hoc etiam parcâ manu incaſsùm adminiſtratur. Nulla enim doſis verum ſcopum attingit, niſi quæ quidem diſtentis membranis, æquè ac cæteris corporis partibus narcoſin quandam inducere poterit; quod in Domino *Maddox*, atque aliis ejuſmodi ægris ſæpiùs expertus ſum; quorum dolores neque quidem ipſo laudano mitigare potui, donec *gr. iij. vel iv.* ſingulis vicibus præſcribere cœpiſſem. Verum quidem eſt morbum originalem, & ſymptomaticos iſtos dolores indè ortos, diverſas indicationes miniſtrare. In quantùm

enim hi dolores *Opiatis* mitigantur, in tantùm obſtructio, ſeu conſtrictio parenchymatis hepatis, quæ primam anſam dolori præbuit, augetur, & confirmatur. Et quidem quod tempore diurno *Chalybeatis* perficitur, nocturno *Opiatis* quadantenùs diruitur. Utcunque tamen, in quantùm vitalis indicatio id requirit, oppreſſa & languens natura neceſſariis *Opiatis* ſuffulcienda eſt. Vitâ enim perpetuo horum ſpaſmorum tædio jam corruente, neque *Chalybeatorum*, neque medicaminum cujuſcunque alterius generis uſui idoneorum, locus concedi poteſt. Ideóque in hoc caſu, licèt uſus *Opii* ſummè neceſſarius, à prudenti Medico debitis intervallis concedi poſſit, (qui etiam diligentiori, & diuturniori uſu medicaminum *ecphracticorum*, & *attenuantium* compenſari debet) non tamen ſine urgenti neceſſitate vel minimum granum *laudani* exhibendum eſt, quippè quod morbus primarius planè contraindicet.

Hiſtoria IV.

Uxor Domini *Preſtbury*, incolæ cujuſdam Inſulæ dictæ *Blackfryers*, quæ jam per menſes aliquot ingravidata fuerat, mulier ſanè proba, verùm quadantenùs anxia, & cogitabunda, à curis, atque animi pathematis variis tandem icteritia facta eſt, à ſecretione ſcilicet bilis jam deficienti, propter ipſius hepatis parenchymatis condenſationem quaſi ſchirroſam effectâ. Verùm ab ictero jamdiù neglecto non tantùm tabida, & emaciata, longâ ſcilicet ſucci nutritii ſubtractione, facta eſt; verùm etiam appetitu privari, ſiti, & calore hectico quadantenùs affici, dyſpnœâ, tuſſi, atque phthiſeos pulmonaris jam incipientis ſymptomatis affligi cœperat; idque adeò ut vel ipſe ego eam brevì phthiſicè interituram crederem, niſi illi ſuppetitæ ad hepatis obſtructiones reſerandas ſatis tempeſtivè miniſtrari potuerint: Ideóque cùm præ metu abortionis neque *tincturam ſacram*, neque *aquas minerales purgantes*, neque *quicquam aliud catharticum* medicamentum præſcribere auſus ſim, menſis Maii die tertio præſenti anno, illi propinari juſſi per x. dies continuos ℥. iv. *Apozematis aperitivi* jam antè deſcripti, ſextâ quâque horâ, bis die, addendo etiam hauſtui *Vini Chalybeati* ℥. j. Cùm verò ob naturalem quandam antipathiam quam adverſus crocum habuerat, neque hanc, neque *radic. curcumæ*, neque & forsàn etiam alia aliqua ingredientia, hiſce medicaminibus contenta ferre potuerit; verùm ea ſimulátque fuerant ſumpta ſtatìm rejiceret; idque non ſine inſtantis abortionis ſignis, indicationibus prioribus illicò ſatisfacere novo præſcripto in eaſdem intentiones compoſito, Maii 25. more ſequenti ſatagebam.

℞. *Pulv. Milleped. ſtercor. anſerin.* an. ʒ.*ij. Salis Martis* ℈. *j. ſyr. è quinque rad. q. ſ. M. F. pilul. mediocres deaurand. quarum tres capiat ter die, horis medicis, ſuperbibendo ſingulis doſibus* ℥.*iv. Apozem. ſequentis.*

℞. *Rad. cichor. gram. petroſel. fœnic. aſparag.* an. ʒ. *ij. cortic. interior. berber.* ℥. *j. raſur.* C. C. *ebor.* an. ℥. ß. *uvar. Corinthiac.* ℥. *ij. Coq. in aqu. font. q. ſ. ad* ℔. *j.* ß. Addendo circa finem ebullitionis *vin. alb. Gallic.* ℔. ß. Colaturæ adde *aqu. lumbric. mag. ſyr. ex eryſimo* an. ℥. *iij. ſucc. unius limon. M. F. Apozema.*

℞. *Aqu. petroſel. fœnic.* an. ℥.*iv. aqu. lumbric. mag. pœon. comp.* an. ℥.*j. Syr. è quinque radic.* ℥.*j.* ß. M.F. Julap. è quo capiat *cochl.* iv. vel v. in languoribus.

A quorum diuturno uſu (adminiculante etiam quadantenùs ruſticano aëre) non tantùm ab ictero; verùm etiam à tabe, & à ſymptomatis pulmonum morbidis, idque abſque vel uno medicaminum thoracicorum grano, planè libera evaſit, jam tandem etiam ad ſolitam temperiem, atque appetitum reſtituta benè valet.

CAPUT XIV.

De Phthiſi pulmonari ab internis ulceribus viſcerum, & partium membranoſarum ortâ.

A Longa & copioſa ſubtractione ſucci nutritii factâ per ulcera vetera, atque ampla, quæ magnam puris ichoroſi copiam perpetuò effundere ſolent, quâcunque corporis parte, internâ vel externâ, ea ſedem habere contigerit, flammam in partibus ſolidis accendi, atque ægrum indè tabidum reddi, in *primo Libro*, ratione æquè, ac experientiâ freti probavimus. Ab hujuſmodi etiam ulcerum ſanatione, præſertìm verò ſi conſueta fuerint & vetera; vel fortè etiam maligna aut fiſtuloſa, phthiſin ipſam pulmonarem ſæpiſſimè ſuperinduci *capite* 8. hujus *Libri* ſatis ſupérque innuimus.

Quandoquidem verò à diuturna duratione ulcerum in viſceribus, & partibus membranoſis internis natorum; præſertim verò in iis, quæ nobiliora & majoris usûs eſſe reputantur, qualia ſunt hepar, renes, teſticuli, ovaria, uterus, atque ejus vagina, veſica urinaria, ventriculus, inteſtina, *&c.* ægros æquè frequenter ac ab ipſorum ſanatione, per longam ſucci nutritii ſubtractionem, non tantùm in ſtatum univerſalis atrophiæ redactos tandem tabidos reddi; verùm etiam ipsâ phthiſi pulmonari indè ab initio non raròaffici obſervârim; lubet hìc loci, ſuccinctìm licèt, de peculiari hujuſmodi phthiſeos genio obſervationes noſtras etiam, quas nobis praxis obtulit, ſubnectere.

Neque mirum cuiquam videri debet, hujuſmodi ulcera, præſertim verò ſi fuerint chronica, phthiſi verè pulmonari anſam præbere poſſe, qui ſeriò ſecum perpendat, quantæ ſint & quàm continuæ ſucci nutritii per hujuſmodi ulcera excerni ſoliti impenſæ; quantáque etiam ab hac chyli ſanguinis reparationi deſtinati ſubtractione, totius maſſæ depauperatio, unà cum acrimoniâ indè inſequenti; quantúſque marcor, ſeu atrophia partium exindè proveniens; quanta indè ſanguinis, & ſpirituum excandeſcentia, ſeu motus inteſtinus; quantúmque denique incendium cum calore fixo in toto habitu corporis, unà cum colliquatione univerſali ſucci nutricii è maſsâ ſanguineâ (cui ob calorem & acrimoniam præternaturalem perfectè aduniri non potuit) per quamvis portam, quâ datur via, redditâ. Ut verò quod res eſt ingenuè fatear, magis mirari ſoleo quòd in hoc univerſali incendio & colliquatione pulmones (quorum parenchyma naturaliter eſt adeò tenerum, veſiculoſum, & ſpongioſum, & proindè, ſicuti à calore hectico citiſſimè affici, itá etiam à particulis purulentis illùc per circulationem tranſlatis æquè citò corrumpi aptum natum, & in omni notabili colliquatione præ

cæteris quibuſcunque partibus humorum ſuſceptivum ,) unquam diù à lab phthiſicâ immunes manere poſſint. Et quidem ut rem ipſam loquar, quo tieſcumque hæc ulcera in veſicâ urinariâ, utero , vaginâ , ovariis , vel reni bus , aliiſve viſceribus , aut partibus membranoſis à corde remotis , indéqu minoris notæ , naſci contingit , ſicuti ſemper phthiſin indè natam magi chronicam eſſe obſervavi ; ità paulò ante mortem eam certiſſimè terminari in phthiſin verè pulmonarem , ſcilicet à pulmonum infarctione , ad tubercula eáque tandem matura , & exulcerata , unà cum tuſſi importunâ , reſpirâ tione anhelosâ , colliquatione univerſali , & reliquis hujus fatalis morbi ſi gnis ſensim progredientem. Utcunque , in phthiſi magis acutâ , & præcipiti ab exulceratione ſcilicet hepatis, ventriculi, aliorúmve viſcerum,aut partiun membranoſarum propiùs cor ipſum ſitarum oriundâ , pulmones non tan exulceratos , quàm diſcoloratos , infarctos , & thoracis parietibus adhæren tes , & tandem (ubi ſcilicet peſſimè affecti fuerint) tuberculis crudis refertos in hujuſmodi cadaveribus , cultro anatomico poſt mortem ſubjectis , inveni Siquidem præ ſubitâ vitæ extinctione , ſatis temporis conceſſum non fuerit quo pulmones labe hâc phthiſica tam altè imbuerentur ; ægro morte præ cipiti à phthiſi originali è vivis priùs ſublato , quàm tubercula pulmonum maturari , vel phthiſis pulmonaris ultra ſecundum ſuum ſtadium proveh poſſit. In hac verò ipſa acutiſſima phthiſi eadem planè ſymptomata , ſi non magis etiam atrocia , quàm in phthiſi verè pulmonari funeſta deprehendi eandem ſcilicet ferocem , & importunam tuſſim , eandémque dyſpnœam, li cèt à merâ infarctione pulmonum , & à tuberculis crudis in iis natis prove nientes ; febrem verò primùm inflammatoriam , poſteà verò putridam, & in termittentem , colliquatione univerſali , deliriis , aliiſque magis diris & fu neſtis ſymptomatis , quàm in phthiſi pulmonari originali ſtipatam , quæ al inflammatione , & exulceratione viſcerum , vel partium membranoſarum maximè nobilium oriuntur. Adeò ut difficillimum ſit phthiſin hanc à pulmo nari originali diſtinguere , niſi per ſymptomatum intenſiorem gradum,& pe aliqua κριτήρια partis primariò affectæ pathognomonica.

Omnis hujuſmodi phthiſis pulmonaris curatu eſt admodùm difficilis ; ut potè è quodam perenni fonte ſcaturiens. Ulcera enim interna , quæ anſam huic phthiſi primùm præbuêre , raro perfectè ſanari poſſunt ; utpotè extr ſphæram Chirurgiæ poſita. Et quidem phthiſin hanc , abſque ulcerum , quibus originem ſuam trahit , ſanatione , radicitùs curare , & effectum cau ſâ ſuâ adhuc manente tollere , idem eſt. Verum quidem eſt quòd , quotie ſcilicet hæc ulcera parva atque benigna eſſe contingit ; atque etiam in re nibus , veſicâ urinariâ, teſticulis, ovariis , vaginâ uteri, aliiſve partibus mem branoſis , aut viſceribus à corde remotioribus ſita ; ſicuti ipſa ulcera (qua hìc formam cauſæ induunt) nonnunquàm perfectam curationem admit tunt , ità etiam non minùs ipſa pulmonaris phthiſis ab illis dependen curari poſſit. Hæcce verò phthiſis ſivè curationis capax fuerit , ſivè non quadantenùs tamen morbi chronici genium ſemper ferè induit. Atque hin nonnullos hujuſmodi ægros per plures menſes , imò aliquandò etiam an nos phthiſicè languentes , ſenſim emarceſcentes & colliqueſcentes de-

prehendi

prehendi; præſertim verò ubi morbi fomes in rene, veſicâ urinariâ, vel vaginâ uteri ulceratâ jam delituit. Phthiſin ab ovariorum, teſtiúmve virilium ulcere ortam mediam quandam naturam ſortitam, utplurimum verò ægros intrà ſpatium unius anni è vivis ſuſtuliſſe obſervavi: Illam verò, quæ ab ulceratione ipſius uteri, ventriculi, hepatis, aliorúmve viſcerum, aut partium membranoſarum maximæ notæ oritur, more peracutæ phthiſeos, ſpatio perpaucorum menſium, vel etiam hebdomadum vitæ flammam extinxiſſe; ſiquidem citiſſimè febre primùm egregiè inflammatoriâ, dein verò putridâ intermittente, & colliquatione univerſali, unà cum vigiliis, deliriis, ſpaſmis, aliiſque diris generis nervoſi ſymptomatis ſtipatam. Utcunque verò, ob præcipitem à naturâ morbi primarii effectam ruinam, ex inſpectione cadaverum poſt mortem, labem non tam altè pulmonibus inſediſſe, quàm in cæteris phthiſibus magis chronicis fieri ſolebat, deprehendi; ubi ſcilicet ob inducias ſatis longas à morbo primario vitæ datas, pulmones non tantùm inferciri contigit, verùm etiam tubercula in iis naſci, eáque tandem in apoſtemata converti. Generaliter verò loquendo, ſicuti omnis hujuſmodi phthiſis difficilis curatu eſt; ità etiam eò magis quò magis acuta eſt, utpotè ab ulceribus majoris notæ orta. Neque quidem unquàm perfectam curationem admittit abſque ulcerum ſublatione, qualiacunque ea fuerint, & in quocunque viſcere, vel membranosâ parte nata; quæ quidem primam anſam huic morbo præbuêre.

Ex jam dictis vel ipſi rationi ſatis conſtare poteſt, quæ ſint indicationes hujuſmodi phthiſeῶν curativæ; quas etiam fælix praxeos ſucceſſus vel ipſis oculis quotidiè ſubjicere ſolet; quoties ſcilicet morbus proprio ſuo genio curationem admittit. Eaſque morbum primarium æquè ac pulmones ipſos reſpicere oportet. *Primò*, ſanationem ulcerum quâcunque corporis parte ea orta fuerint, totis viribus promovendo, copioſo medicaminum balſamicorum, & traumaticorum uſu; quæ quidem mitioris generis eſſe oportet, ne flammam febrilem jam in ſanguine accenſam augendo, obfuerint magis quàm profuerint.

Secundò: Pulmonibus ſatis tempeſtivè proficiendo, uſu remediorum pulmonarium, opiatorum ſcilicet, & expectorantium, alternatim exhibitorum; quo labes iis jam impreſſa deleatur, vel ſaltem quàm minimè à morbo primario promoveatur.

Tertiò: *Pectoralibus* & *balſamicis* ea ſemper admiſcendo, quæ tonum partis primariò affectæ reſtituant, confirment, & ſpecialem reſpectum ad eam habeant; uti *uterina*, *hepatica*, *diuretica*, atque alia hujuſmodi, prout res requirat.

Quartò: Calorem hecticum in ſanguine & ſpiritibus jam accenſum *lacteâ diætâ* accuratiſſimâ, *aquis mineralibus Chalybeatis*, *decoctis ſarſæ vulnerariis*; *aquâ calcis*, atque aliis ejuſmodi (quantùm præſens ægri ſtatus ferre poteſt) demulcendo; uti etiam febrem putridam intermittentem profligando, uſu *Corticis Peruviani* copioſo, debitíſque intervallis ſatis frequenter repetito; denique ſymptomata maximè urgentia, & quæ vires maximè frangant, ſivè

ea ab ulcere primario, ſivè etiam à pulmonibus oriantur, applicatione diligentiſſimâ relevando. Ex. gr.

Si primarium ulcus adeò benignum, & parvum fuerit, uti ſpes aliqua perfectæ curationis affulgeat, neque tamdiù perduraverit, uti vires exindè jam multùm fractæ ſint; neque in parte tam nobili ſitum fuerit, uti præceps ruina per phthiſin acutam metuatur; omninò in primo ipſo curationis limine ulceris primarii ſanationem tentare convenit, exhibitione copioſa *Calomelan*, idque non tantùm catharticis commixti, ideóque debitis intervallis; verùm etiam per ſe, doſibus confertìm repetitis, ad ſalivationem ex conſulto excitandam: quâ (ſi vires tantæ evacuationi pares fuerint, & cætera etiam conveniant) ſicuti ulceris ſanationi, ità etiam phthiſeos ſubſecuturæ præcautioni, multò meliùs quàm quovis alio medicaminum apparatu conſultum erit.

Sin verò iſtud à virium debilitate, fèbris intenſo gradu, & à genio peracuto phthiſeos contraindicetur; ſaltem ſicuti medicamenta antimonialia, ità mercurialia curationis methodo intervallis juſtis ità diſpoſita ſint, ut ſine quavis impenſivâ evacuatione indè excitatâ vires ſuas egregiè ſanativas fæliciter exerant. Ex. gr. ſumat æger omni nocte gr. xv. vel xx. *Antimon. diaphoret. in morſulo conſervæ roſar. rubr. antiqu. cum balſamo Leucatell. commixt. Tertio etiam vel quarto quoque mane* ℈. j. *vel* ʒ. ß. *Mercur. dulc. è cochleari lactis.*

Bibat etiam *decoct. ſarſæ vulnerarium aliàs deſcript.* in potum ordinarium, addendo ſemper tempore uſûs *Syrupi Balſamic.* quantum uni hauſtulo ægri palato grato, inſerviet.

Pilulæ noſtræ balſamicæ hìc etiam plurimùm conferunt ità præſcriptæ uti æger tres earum quotidie capiat horis medicis, ſuperbibendo ℥. iv. vel vj. *decoct. traumatici*, & *pectoralis anatìcè commixt.* Hìc etiam apprimè convenit fervorem ſanguinis hecticum temperare *diætâ lacteâ* accuratiſſimè inſtitutâ, vel etiam (ſi cætera conſentiant, & tempeſtas anni id ferat) uſu longo *Aquarum mineralium Chalybeatarum*; quarum vim præſertìm in curanda phthiſi à renum, & veſicæ urinariæ ulceratione ortâ, ſæpiùs cum fælici ſucceſſu ſum expertus. Neque minoris uſûs eſt tàm ad acrimoniam, & fervorem ſanguinis demulcendum, quàm ad ſaburram particularum purulentarum, & heterogenearum in ſanguinis maſſa congeſtarum per vias urinarias ſubducendam, horis medicis exhibere *emulſionem è* 50. *vel* 60. *Millepedis*, ℥. *iv. decocti ſarſæ vulnerarii*, *ſyrupo balſamico edulcorati*; *vel decoct. pectoral. & traumatic.* an. ℥. ij. *factam.*

Magnæ etiam efficaciæ eſt *Cortex Peruvianus* in hoc caſu ad relevationem febris putridæ intermittentis à commixtione particularum purulentarum, & heterogenearum maſſæ ſanguineæ ab ulcere primario immiſſarum ortæ; quem in hunc finem ſæpiùs juſtis intervallis repetere oportet, quo induciæ obtineantur tàm ad languentem naturam ſuffulciendam, quàm ad uſum medicaminum balſamicorum, aliorúmque ejuſmodi, quæ morbum primarium reſpiciant.

Hiſtoria I.

Dominus *Neaſt*, Presbyter Londinenſis, & amicus meus integerrimus, qui dùm *Oxoniæ* degebat, circiter annum ætatis ſuæ viceſimum octavum à multo labore in campanorum agitatione impenſo, colicâ ventriculi horrendâ ſubitò corripiebatur; proculdubiò à motu calculi è veſicâ felleâ in ductum verſus inteſtina tendentem effectâ, à qua neſcio quo pacto liberatus eſt: Liber tamen ab omnis ejuſmodi paroxyſmi recrudeſcentiâ manſit ferè ad annum ætatis ſuæ quadrageſimum, annúmque Domini 1670. à quo tempore per decennium ferè integrum, ſcilicet ad fatalem uſque diem, ſæpiùs in anno à quovis vehementiori motu, percepto frigore, hauſtu *Canarini* vini, vel quâvis aliâ vel minimâ causâ, hoc diriſſimo morbo corripi diúque detineri ſolebat, cum cruciantibus lateris doloribus, febre intensâ, atque aliis uſitatis ſymptomatis. Quùm primùm verò ad eum inviſendum accerſerer, morbum pleuritidem eſſe falsò autumans, venæſectione repetitâ, fotu, & linimentis anodynis, uti & medicamentis pulmonaribus incaſsùm illum à cruciantibus ſpaſmis liberare ſatagebam; donec tandem à magis intentâ inſpectione tàm urinæ profundè rubræ, & flaveſcentis, quàm ſtercoris albeſcentis, & cutis colore icteritio leviter tinctæ, ſententiam meam jure mutaverim; atque exindè uſu iterato *tincturæ ſacræ* cum *laudano*, horâ ſomni exhibitæ, & *Aquarum mineral. cathartic. coct.* & *lacte alterat.* matutinis ſequentibus propinatarum, excruciantem paroxyſmum ſuſtulerim; Atque hoc pacto eum in poſterum facili & levi negotio, idque illicò tollere ſolebam. Quamvis verò paroxyſmi fuerint hoc pacto facti breviores, à frequenti tamen eorum revireſcentiâ (quippè quòd, quamdiù hæc ſpaſmodica conſtrictio ſuper ductum felleum à calculo ſimul obturatum maneret, uſitatâ bilis in inteſtina excretione indè impeditâ, neque minùs etiam nutritiâ alimentorum parte unà cum ſtercoraceâ deorsùm detrusâ, pauculum admodùm, ſiquidem quicquam reparationi ſanguinis miniſtrabatur;) æger sensìm indies à debiti ſucci nutritii detractione emarceſcebat, ſuperinductis etiam tremoribus, atque ſpaſmis in genere nervoſo frequenter recurrentibus. Quibus jam obſervatis, ad ſubitum naturæ collapſum præveniendum, inter cætera, medicaminum *Chalybeatorum*, præſertim autem *Aquarum vitriolicarum*, uſum quotannis repetendum injunxi; à quibus obſtructionum reſerationem, æquè ac toni hepatis jam labefactati reſtitutionem inſecuturam ſperabam. Tandem verò æger circiter annum ſcilicet 1680. à ſæviſſima colica, unà cum febre inflammatoriâ correptus, licèt venæſectione, & debito regimine tractatus eſſet, febre tamen denuò in putridam intermittentem quotidianam faceſſente, non obſtante *Corticis Peruviani*, *medicaminum pulmonarium*, & *Julapiorum temperantium* uſu, & *veſicatoriorum* etiam applicatione, atque aliorum quæ vel mihi vel Collegæ meo eximio, Doctori *Paget*, maximè efficacia eſſe viderentur, exhibitione, intra ſpatium ſex hebdomadum Vir ille egregius ſummè tabidus interiit, in febrilibus paroxyſmis delirans, perpetuò etiam aſthmaticâ tuſſi eodem modo, quo hi qui phthiſi verè pulmonari affecti ſunt, miſerè afflictus, & colliquatione etiam univerſali confectus. Cadavere poſt mortem aperto inve-

nimus veſicam felleam variæ magnitudinis calculis inſtar marſupii valdè diſtentam, ſine vel minimâ incluſæ bilis guttulâ. In concava etiam hepatis parte, juxta venæ portæ ingreſſum, apoſtema amplum repertum eſt, quod in ſe libram ferè veri confecti puris continebat. Pulmones verò, non obſtante inſigni tuſſi atque dyſpnœâ, licèt variis coloribus infectos, atque infarctos & thoracis parietibus adhærentes, nullis tamen tuberculis, ſaltem maturis, affectos deprehendimus.

Undè mihi ventriculi frequenter recurrens colica, à motu calculorum è veſicâ felleâ ortum ſuum duxiſſe videbatur; univerſalis, & habitualis tabes à frequenti bilis obſtructione, colicâ illâ effectâ; funeſta verò febris, primùm inflammatoria, & dein putrida intermittens, unà cum colliquatione univerſali, & inſequenti maraſmo, ab inflammatione, atque exulceratione hepatis; tuſſis denique, atque dyſpnœa à leviori pulmonum ſymptomaticâ affectione; quæ verò ob præcipitem morbi primarii genium (utcunque dira iſta tuſſis videbatur eſſe aſthmatica) ultra primum phthiſeos pulmonaris ſtadium non erat provecta.

Hiſtoria II.

Uxor Domini *Greaves*, incola vici dicti *Pater-Noſter-Rovv*, quæ quidem Virgo, valdè cachectica eſſe ſolebat; jam verò poſt paucos menſes à contracto matrimonio, atque ante annum ætatis ſuæ vigeſimum melancholica, & pectore oppreſſa eſſe incipiebat: Abdomen etiam intumeſcebat, uno tamen latere magis quàm altero: appetitus planè proſternebatur; ſitis verò adaucta eſt, & tabes unà cum febre hecticâ in tantùm tandem invaluit, uti inani gravidationis ſpe jam prorsùs depoſitâ, ego, licèt nimis ſerò, ad miſeram hanc ægram inviſendam accerſerer. Quam quidem in ſtatu tabido colliqueſcentem inveni, febre etiam putridâ intermittente quotidiè afflictam, quæ inſuper diarrhœâ torminosâ, immenſis colliquativis ſudoribus, tumore hydropico crurum æquè ac abdominis, tuſſi catarrhali perpetuâ, reſpiratione anhelosâ, atque aliis uſitatis phthiſeos pulmonaris funeſtæ ſymptomatis ſtipata erat. A quibus ægra tandem in maraſmi ſtatum redacta, ſpatio ſex hebdomadum, vel eo ampliùs, non obſtante cōpioſo medicaminum *pulmonarium* & *uterinorum*, *Corticis Peruviani*, *laudani*, *julapiorum perlatorum*, *veſicatoriorum*, atque aliorum primarium morbum, æquè ac varia indè orta ſymptomata reſpicientium uſu, ſensìm marceſcens, eodem planè modo, quo phthiſi pulmonari affecti ſolent, extincta eſt.

Aperto poſt mortem cadavere, pulmones, præter omnem ſpem, non adeò altè phthiſicâ tabe affectos invenimus: Siquidem licèt eos infarctos, coſtis adhærentes, & variis coloribus tinctos deprehenderimus, nulla tamen in illis (quantùm memini) tubercula ſivè cruda, ſivè matura, reperta ſunt: Unius verò ovarii parenchyma planè ulceratione exeſum, & conſumptum erat; exteriorem verò membranam mirum in modum hydropico humore diſtentam reperimus; adeò ut ex eâ, quæ quidem maximam jam inferioris ventris partem occupaverat, plures lymphæ quadantenùs purulentæ libras extraxerimus, unà cùm magna copia oſſiculorum, & fibrillarum, ſeu (uti

mihi videbatur) glanduloſi parenchymatis ſtaminum, quæ præ ſe flavi crinis formam ferebant.

Undè mihi conſtare videbatur funeſtam iſtam febrem colliquatione illâ fatali ſtipatam, (utcunque hæc phthiſis fuerit ſecundariò & ſymptomaticè pulmonaris; atque tuſſis, (& quadantenùs etiam ipſa dyſpnœa) à pulmonum infarctione & adhæſione ortum ſuum duxerint;) ab ipſius ovarii inflammatione, & exulceratione originem ſuam habuiſſe : à qua febre etiam colliquativa, uti etiam à ſucci nutritii per immenſum ovarii tumorem hydropicum detractione, tabes adeò præceps, & dyſpnœa tam gravis facta eſt, uti exindè vitâ jam præproperè in extremum diſcrimen perductâ, ſatis longæ induciæ conceſſæ non fuerint, quo pulmonibus impreſſa tabes ultra primum phthiſeos pulmonaris ſtadium provehi poterit, utut omnia phthiſeos pulmonaris funeſtæ uſitata ſymptomata adeſſe viderentur.

Hiſtoria III.

Mercator quidam Londinenſis ante annum ætatis ſuæ quadrageſimum (cùm jam per biennium ferè quadantenùs valetudinariò, & cum appetitu imminuto, & parùm conſtanti degiſſet, quod fortè ſibi ipſi per immodicum vini atque Veneris uſum conciliabat) me tandem conſuluit, de tumore ſcilicet & inflammatione quâdam dolorificâ indè ortâ, quibus dexter teſticulus per trimeſtre ſpatium jam ferè affectus fuerat, idque ex occaſione (uti mihi referebat) contuſionis cujuſdam inter equitandum factæ. Mihi quidem iſte tumor *Sarcoceles* ſpeciem præ ſe ferre videbatur. Teſticulus ad magnitudinem pugni intumuit. Inflammatio etiam non contemnenda ſcrotum ipſum æquè ac teſticulum occupavit. A repetita verò ſanguinis detractione, applicatione *Cataplaſmatum* è *farinâ hordei*, *& oxycrato* factorum, (affectis partibus ſubligaculo etiam ad confluxum humorum in locum præcavendum ſuſtentis,) frequenti purgatione ex *Calomelan.* & *confectione hamech*, liberali etiam potatione *Emulſionùm ſeminum iv. frigid. aq. hord. fact.* & *decocti ſarſæ, & chinæ* in potum ordinarium inſtituti dolorifica inflammatio planè evanuit. Tumor verò, licèt indolens, adhuc tamen manebat, iſque incertæ magnitudinis, nunc major, nunc minor, & preſſuræ digitorum facilè cedens, adeò uti tandem, conſultis duobus maximè expertis Chirurgis, tumor iſte pro hydrocele habitus jure aperiendus eſſe cenſeretur. Aperturâ verò per ſcalpellum ſolenniter factâ, vix quicquam aquæ, puris verò nihil effluebat. Totum etiam teſticuli parenchyma jamdiù exeſum fuiſſe, & periiſſe videbatur, membranæ verò inveſtientes duræ, & incraſſatæ erant, adeò ut teſticulus jam apertus ſpeciem referret teſtæ ovi exinanitæ, vel potiùs *mali punici*, ubi caro vel contenta pars jam fuerit extracta : Ex fiſtuloſo tumoris hujus ſtatu factum eſt quòd decepti Chirurgi eum, quoniam ſcilicet digitorum preſſuræ cedebat, pro hydrocele habentes, ſcalpellis ſuis ſubjecerint; licèt quidem poſt jam factam aperturam facile apparuerit eum reverà fuiſſe Veneream fiſtulam, à gonorrhœa aliqua virulenta, veteri & malè curatâ ortam. E vulnere autem iſto ulcus ingens, quodque magnam ichoroſi puris copiam quotidiè effunderet, ſuboriebatur; quod licèt ſæpiùs per plurimos dies nos vanâ ſanationis ſpe illuderet, *decocto ſarſæ* in potum ordinarium jam iterùm inſtituto,

dùm *decocto amaro*, debitis intervallis, quoties ſcilicet opus fuerat, repetito alvus ſubduceretur, & ſingulis noctibus hauſtus *Paregoricus* è *ſyrupo de Meconio* propinaretur; à confluxu tamen humorum inexſpectato (quem quidem (uti ego Chirurgis conſtanter affirmabam) abſque caſtratione, vel teſticuli fiſtuloſi exciſione præcavere erat impoſſibile) ulcus ſæpiſſimè recrudeſcebat, adeò ut à perpetuâ, & copioſâ ſucci nutritii per vulnus ſubtractione, & ab impenſis, quibus natura impar erat, indè natis, æger citiſſimè in tabidum atque hecticum ſtatum jam redactus, ſicuti immodicè ſitire, ità etiam appetitu privari; & tandem tuſſi importunâ, reſpiratione anhelosâ, atque aliis uſitatis pulmonum morbidè affectorum ſymptomatis affligi incipiebat; magis, magíſque continuò marceſcens cum ſubitâ naturæ ruinâ, quæ multùm etiam à febris putridæ intermittentis ſuperinductæ paroxyſmis accelerabatur; qui quotidiè ſtato diei tempore cum algore, calore, & ſudore ſeſe viciſſim excipientibus, redibant; donec tandem æger in ultimum maraſmi gradum redactus fatis cedere coactus eſt.

Ex *Corticis Peruviani* repetito uſu eum ſæpiſſimè à febre putrida liberavi, quæ tamen (causâ in vulnere adhuc manente) totidem vicibus, hebdomadis unius, vel alterius intervallo, recrudeſcebat. Ex uſu etiam *lacteæ diætæ* accuratiſſimè inſtitutæ, *lactis aſinini*, atque aëris ruſticani aprici beneficio, fervor hecticus in ſanguine accenſus multùm mitigabatur; etſi nunquàm penitùs extingui potuerit, cum cauſa ejus procatartica ulcus ſcilicet malignum, & incurabile, Artem Chirurgicam planè ſuperaret. Undè tandem, parte ulceratâ gangrænâ jam affectâ, poſt ſex emenſos decubitûs menſes non tantùm à tabe univerſali, verumetiam à phthiſi verè pulmonari licèt ſymptomaticâ ſummè marcidus è vivis ſublatus eſt.

Hiſtoria IV.

Dominus *Nye*, filius *Philippi Nye*, Miniſtri eximii (ut vocant) *Nonconformiſtæ*, cùm jam circiter annum ætatis ſuæ trigeſimum, à tumore in ventriculo ſuccreſcente, cardialgiâ, & vomitione ferè perpetuò per anni ſpatium afflictus eſſet, (à quibus ſymptomatis neque frequenti uſu *Calomelan. Aquar. mineral. purgantium*, *chalybeatorum*, *milleped. decoct. ſarſ. corall. margarit. ocul. cancr. præparat.* neque aliorum etiam medicaminum omnigenorum, vel à doctiſſimis, expertiſſimiſque Medicis præſcriptorum liberari potuit;) tumoribus tandem inflammari, & exulcerari incipientibus, à febre inflammatoriâ, putridâ intermittente exceptâ, celerrimè correptus, non tantùm in ſtatum tabidum à colliquatione ſcilicet univerſali præceps ruebat, verùm etiam pertinaci tuſſi, dyſpnœâ, atque omnibus aliis phthiſeos pulmonaris acutiſſimæ ſymptomatis afflictus, me tandem, licèt incaſsùm, accerſebat. In ultimo enim ſtadio phthiſeos pulmonaris ſymptomaticæ, (quæ ſicuti proprio ſuo genio fatalis, ità etiam præceps erat) eum decumbentem deprehendi. Ideóque ubi jam in urgentium ſymptomatum relevationem adjutricem manum, quantùm potueram, porrexiſſem, memet (fatali prognoſtico priùs habito) illicò ſubduxi.

Neque quidem miſerrimus iſte æger per plures dies apud vivos agebat. Copiâ autem cadaveris poſt mortem inſpiciendi mihi non conceſsâ, utut omnia

uſitata phthiſeos pulmonaris ſigna adfuerint, quantùm tamen pulmones ipſos exindè labefactatos fuiſſe contigerat, uti liquidò mihi, tanquam oculato teſti, non conſtabat, ità neque fidenter poſſum affirmare.

Hiſtoria V.

Vetula quædam, uxor cujuſdam Juriſperiti, habitantis in vico dicto *Shoe-Lane*, cùm jam (ſicuti mihi ipſa narrabat) per ſpatium viginti annorum, præ urgenti, ſcilicet & continuâ dyſuriâ, ſomnum vix ad unius horæ dimidium in unam vicem protrahere potuerat; quo, unà cum aliis diris comitantibus ſymptomatis, plurimùm atque diù (idque non obſtante vel optimorum Medicorum frequenter habito conſilio) attrita, indéque tandem in ſtatum planè tabidum, atque hecticum redacta, lectóque præ debilitate ſcilicet & virium languore perpetuò affixa, me non multùm ante funeſtum diem accerſebat; cum jam ob proſtratum appetitum à victu æquè ac à medicamentis longo jam tempore abhorruiſſet. Mulierem ſanè egregiam, fortitudine æquè ac prudentiâ canitiem ſuam, ultra conſuetum ſexûs morem, decorantem deprehendi; in ultimo verò phthiſeos pulmonaris ſtadio (ſicuti vel ipſo primo aſpectu ex ſummâ emaciatione, tuſſi, febre, & dyſpnœa conjectabam) ſatis ærumnosè obverſantem. Quippè quòd non tantùm cum ſymptomatis phthiſeos pulmonaris, & febris hecticæ uſitatis; verumetiam frequenti ventriculi colicâ horrendè ſpaſmodicâ, à motu calculorum è veſicâ felleâ ſæpiùs excitato, necnon continuâ dyſuriâ, à calculo, atque ulcere renum ortâ, ferè perpetuò conflictare cogebatur. Undè factum eſt ut urina à primâ mictione lacteſceret, atque dein ſedimentum valdè copioſum fœtidum, & verè purulentum deponeret. Inſpectâ verò urinâ illicò ulcus deprehendi ſatis magnum à calculo in rene affecto eſſe ortum, phthiſinque pulmonarem ab iſto ulcere, (forſan etiam ſymptomaticè) ſuperinductam fuiſſe, conjectabam.

A tot, tantíſque ærumnis Naturâ jamdiù attritâ, oppreſsâ, & ſuccumbente, accidit etiam ut cerebrum, totúmque ſyſtema nervoſum tàm inſigniter, & continuò patiantur, ut, ſuppreſsâ omni aliâ querimoniâ de phthiſi, ulcere, & calculo, hoc unicè appeteret, uti ſuppetias illi ferrem contra lipothymias, & languores frequenter recurrentes, item contra mentis vacillationem, & *vapores* (uti eos vocabat) frigidos, atque calidos continuò, noctu diúque ſeſe alternatìm excipientes, à quibus magis quàm à cæteris omnibus ærumnoſis ſymptomatis premi videbatur. Hiſce moleſtis ſymptomatis totis viribus illicò ſuccurrere conabar, uſu *Sp. C. C. ſalis armoniac. tincturæ caſtorei*, *julapiorum antihyſtericorum*, atque aliorum ejuſmodi. Neque quidem affectos pulmones, & ulceratos renes (ubi prima hujus mali origo deliteſcebat) planè negligebam; quin iis etiam uſu *Emulſionum*, *medicaminum balſamicorum* & *pectoralium* proſpexi, quantùm ſcilicet habitus corporis attenuatus, & proſtratus appetitus ferre potuêre. Incaſsùm tamen hæc omnia jam erant præſcripta. Sicuti enim ulcus renis factum eſt ſuâ naturâ jamdiù planè incurabile, ità etiam affectiones pulmonum, & generis nervoſi ſecundariæ indè ortæ videbantur magis triumphatæ jam naturæ trophæa, quàm vel oppreſſiones, vel morbi quidam accidentales, quos Ars poſſit ſuperare. Paulò ante fatalem diem, ubi mors jam præ foribus ſtare videretur, egregia iſta mulier obnixè

me rogavit, & quidem ſponſione obſtrinxit, uti ſedulò facerem, quo cadaver ejus poſt mortem cultro anatomico ſubjiceretur, quò in uſum ſcilicet ſuperſtitum illi medendi Arti mortua inſerviret, quæ, dum viveret, nihil opis illi præſtiterat.

Copiâ inſpiciendi cadaver poſt mortem à marito, licèt ægrè, jam conceſsâ, præſentibus quàm plurimis eximiis Medicis ſolennis Anatomia inſtituta eſt. Primum obſervatu dignum erat, quòd, utut omnes tabidæ hujus artus, atque facies emaciarentur, membrana tamen abdominis adipoſa pinguedine mirum in modum craſſeſcebat, uti calculoſis ferè accidere ſolet, forſan à ſanguinis motu per vicinas partes minùs expedito, & ſeri per renes ſecretione minùs parcâ, quàm par erat; membranam autem exteriorem renis ſiniſtri, utpotè à morbidâ affectione quadantenùs intumeſcentis, fortiter ei adhærentem invenimus.

Ipſum verò parenchyma jam diſſectum, favi ſpeciem præ ſe ferebat, nempè hìc indè calculis, & foveis, ſeu quibuſdam loculis, è quibus calculi olim fuerant extruſi, refertum, abſque tamen vel minimâ præſenti exulceratione. Renem autem dextrum, inſtar marſupii, calculis, & pure non tantùm refertum, verumetiam inſigniter diſtentum deprehendimus, toto etiam parenchymate intra inveſtientes membranas contento jam antè ſenſìm corrupto & conſumpto, atque ipſis etiam membranis innumeris calculis, & ſeroſo pure (quale etiam in veſica reperimus, qualéque unà cum urinâ reddere ferè ſolebat) oppletis. E quibus facilè conſtabat de chronicæ illius dyſuriæ, atque tabis ætiologiâ, quibus tamdiù moleſtè laboraverat. Emulgentes etiam venæ, quæ ſanguinem à renibus referebant, præ inſigni calculosâ ſanguinis diatheſi, quâ miſera hæc vetula afficiebatur, quaſi lapidei canales, intùs planè calculosâ cruſtâ (dictu mirandum) obducebantur. Veſicam inſuper felleam calculis refertam deprehendimus, à quorum motu proculdubiò colica illa ventriculi, horrendis ſpaſmis ſtipata, quâ ſæpiùs afficiebatur, ortum ſuum ducebat. Pulmones verò ipſos nullibi exulceratos, tuberculis autem crudis, & calculis cretaceis ubique ferè obſeſſos vidimus. Quibus de cauſa perpetuæ tuſſis, anhelitûs, atque aliarum affectionum pulmonarium vel ipſis oculis conſtabat. Nullus tamen dubito, quin progreſſu temporis tubercula iſta maturari potuiſſent: atque eo pacto incipiens hæc pulmonaris phthiſis in confirmatam, & deploratam faceſſere potuerat, niſi mors præmatura ab aliis cauſis accerſita eam rem prævenisſet.

FINIS PHTHISIOLOGIÆ.

ΠΥΡΕΤΟΛΟΓΙΑ

ΠΥΡΕΤΟΛΟΓΙΑ:

SEU

EXERCITATIONES

DE

MORBIS UNIVERSALIBUS ACUTIS.

PARS PRIMA.

Authore

RICHARDO MORTON, Med. D. Regii Collegii Medicor. Lond. Socio & Cenſore.

Ἐμοὶ τὸ μὲν τὶ τῶν μὴ εὑρημένων ἐξευρίσκειν, ὅ, τι καὶ εὑρεθὲν κρέσσον ἢ ἀνεξεύρετον, ξυνέσιος δοκέει ἐπιθύμημά τε καὶ ἔργον εἶναι, καὶ τὸ τὰ ἡμίεργα ἐς τέλος ἐξεργάζεσθαι ὡσαύτως. Hippocrat. *περὶ τέχνης.*

AD
LECTOREM.

CANDOR Profeſſorum Phthiſiologiam noſtram nuper editam ubique benignè amplexantium, animos mihi addidit ad amplam hanc ac difficilem univerſæ *Puretologiæ* Provinciam ſuſcipiendam, atque ejuſdem Syſtema variâ rerum obſervatione, horis ſuccisivis conflatum, publici juris tandem faciendum. Cujus ſpecimen, has de febre Intermittente ac Remittente Exercitationes prælo jam ſubjecimus, mox (Deo annuente) ad febres Inflammatorias, cùm generales, tùm quæ ad partem corporis ſpecialem reſpectum habent; ad febres Colliquativas, ad Malignas: Atque demùm ad Symptomata febrium maximè urgentia quotquot ſint (quod muneris noſtri ac penſi reliquum eſt) pro virili progreſſuri, modò eruditorum & exercitatorum Profeſſorum approbatione nobis conſtet hocce Opus in publicum bonum ceſſurum eſſe. Empiricorum, indoctorum, & in re Medicâ minùs exercitatorum, quanquam inani eruditione & notionibus à Libris, non à Natura impreſſis intumeſcentium præjudicia, me in hoc ſtudium incumbentem haudquaquam morabuntur. Illorum Cenſuras parati expectabimus; Siquidem ex diuturna & accurata Naturæ obſervatione docti, non tantùm Veterum *Humoriſtarum*, verùm etiam *Neotericorum Spagyricorum* Caſtra, in ætiologiâ morborum acutorum eruendâ ac Methodo medendi adhibendâ, quadantenùs deſerere cogimur; dùm fomitem Febriferum aſſeramus eſſe *Deleterium quid in Spirituum Syſtemate diliteſcens, quod fermenti ad inſtar eos adoriens atque æſtro primùm exagitans, deindè humoribus, ſecundo quaſi momento, varias mutationes atque qualitates morboſas nobis ſenſibiles impertit.* Quo poſito, neceſſarium ducimus in ætiologia horum morborum ritè enarrandâ, diagnoſi explicandâ, prognôſi proferendâ, vel indicationibus, & Curationis Methodis ſtabiliendis, ad hanc Cynoſuram præcipuè reſpicere. Et Medici in hiſce curationibus occupati magis intereſſe cenſemus multo uſu calluiſſe *Antidotum* Fermento

venenato delendo parem, atque æquam & juſtam, pro varia Veneni indole, atque vigore vel debilitate ſpirituum, Antidoti exhibendæ Methodum probè nôſſe, quàm Remediis Evacuantibus & Alterantibus neſcio quibus, morboſarum humorum qualitatum, quæ primario loco non peccant, emendationem moliri. Hanc noſtram generalem Hypotheſin, utut quadantenùs novam, Medicos expertos (quotquot in horum morborum curatione diutiùs verſati fuerint) faciliùs aſſenſu ſuo comprobaturos credo, quàm Juniores, qui in libris evolvendis magis quàm in Natura contemplanda occupati, & in verba Magiſtrorum ſæpiùs jurantes, nihil præter Humores & Qualitates crepant, atque Qualitates iſtas Febriferas contrariis Qualitatibus ſemper profligandas ſomniant. Unus *Sebaſtianus VVirdigus* M. D. & Roſtoch. celeberrimus Medicinæ Profeſſor, in *Medicinâ* ſuâ *Spirituum novâ*, Hamburgi cuſa, atque Societati Regiæ Londinenſi dicatâ, jamdudum, ſcilicet anno 1672. omnium Morborum ætiologiam è morboſa Spirituum affectione exprofeſsò eruere ſategit, ut ad liquoris *Alcaheſt* ſeu Medicamenti Univerſalis uſum viam ſterneret: Verùm hujus Authoris Paradoxa, figmenta varia, & laxa ſcribenda ratio mihi porsùs perſuadent, eum acumine ingenii *Spagyrici* (quo pollet) potiùs quàm Naturæ obſervatione hanc Hypotheſin in Muſæo ſuo conflâſſe. Me quod attinet, Ego liberam Philoſophiam ubique amplector; per me unuſquiſque de proprio ſuo ſenſu judicet; neminem ego de ſententia ſua deduco, nulli ὑποθέσει δουλεύω; verùm poſtquam animo meo anxio & hæſitanti, ſedulâ Naturæ indagatione, quadantenùs ſatisfecerim, æquum duxi totam rem (prout ego ipſe eam animo concipio) coram æquis ac doctis quibuſcunque Judicibus, ſivè Philoſophis, ſivè Medicis, ſine rixa aut jurgiis palàm & ingenuè proferre. Idque libentiùs nunc facio, quoniam quamdiù Ego Qualitatum doctrinâ nixus ſum, vulgaria morborum phænomena, quæ mihi in praxi quotitidiè occurrere ſolebant, ſubſidio Veterum aut Recentiorum hypotheſeῶν nunquam ſatis commodè potui enodare; Multò minùs Symptomata Morborum Univerſalium explicare, ſigna Diagnoſtica & Prognoſtica rationi congruentia, atque Indicationes curativas & Methodum medendi ad Protheiformes hos morbos accommodatam invenire. Equidem tædebat me ferè officii, quo fungebar, cùm Memet, unà cum cæteris Profeſſoribus arbitrum ac Judicem vitæ & necis propinqui conſtitutum deprehenderem, atque provinciam me ſuſcepiſſe animadverterem, quam, ob certæ regulæ defe-

ctum, non niſi timido animo regere potuerim. Conſcius mihi eram me potiùs Empirici partes, quàm Medici aut Philoſophi agere, idque lucri proprii, magis quàm emolumenti publici causâ. At quamprimùm (re diù in animo ſeriùs penſitatâ) ætiologiam horum Morborum à *Spiritu animali*, atque *Veneno* inibi deliteſcente petendam deprehenderem; Quantâ luce mentem meam illicò perfuſam ſenſi? Ariadnes quaſi filo ductus in penetralia Naturæ intrâſſe mihi viſus ſum; Tenebræ & caligines, momento quaſi temporis diſſipantur, occultiſſima quæque ac minutiſſima ſymptomata in lucem clariſſimam proferuntur; nihil arduum, nihil confuſum ut priùs; phænomena, quæcunque fuerint, ſolutiones ſuas juxtà ſecum afferunt; omnia Morborum Symptomata proſapiam ſuam ultrò confitentur; Febres omnigenæ in varias ſuas claſſes ſpontè recedunt, atque propriis ſymptomatis notatæ genium ſuum ac indolem palàm produnt; ea inſuper ſigna tùm diagnoſtica, cùm prognoſtica à fonte ſuo perſpicuè deducuntur, quæ reâpſe ac uſu veriſſima eſſe comprobantur: Curativæ præterea indicationes certiſſimæ, nictu oculi citiùs ſeſe menti ingerunt, atque Methodus medendi vera ac rationalis ſtabilitur, pro variis ægrotantis circumſtantiis diverſa & mutabilis, atque utplurimùm eventu felici approbatur. Adeò ut mihi jam non ampliùs videar Empiricus, ſed mihi potiùs gratuler, tanquam in Medicum quadantenùs & Philoſophum nuper evecto; & cum majori fiduciâ, atque minore hallucinatione, id, quod mei muneris eſt, quotidie exequar. Quid? quod in variis morbi ſtadiis ubique ſciam quid de ejus eventu expectandum ſit, quid agendum; &, cùm ob radices morbi nimiùm fixas, aut remediorum efficacium defectum, opem non ſemper afferre queam; ob quam rationem deficiam cognoſcam. Undè mihi penè perſuaſum eſt Hypotheſin noſtram de horum morborum ætiologiâ, magnâ parte, ad veritatem ipſam, aut quàm proximè accedere.

Objiciet forſan hìc aliquis, cùm hoc pacto ratio formalis morborum non, ut olim, in Qualitatum evidentium intemperie, verùm in Spiritibus & Veneno in iis deliteſcente conſtituatur, planè actum eſſe de Philoſophiâ & Eruditione Medicinali; nec è re eſſe, ut Medici ampliùs nocturnis impalleſcant chartis, vel tempus terant in libris Doctorum evolvendis, vel ingenia ſua in repagulis Naturæ reſerandis, & cauſis rerum indagandis in poſterum torqueant: Amplum illum & fertilem Philoſophandi campum, craſin nimirùm variam, putredinem, atque multiplicem purpureæ maſſæ alterationem ex bilis flavæ & nigræ,

pituitæ cæterorúmque humorum primis qualitatibus in ſummo gradu imbutorum miſcelâ,ejuſdémque compagis à Sulphure, Sale Alcali, vel Acido in eâ prædominante ſolutionem, ubi olim Profeſſores ingenia ſua exercebant, & undè in poſterum uberem ac penè infinitam remediorum febrifugorum meſſem excogitare poſſent, ictu quaſi oculi mutari in ſterile iſthoc & infœcundum ſpirituum, & neſcio cujus veneni deleterii in iis latitantis ſolum. Hos ſpiritus & hoc venenum, cùm ſenſus noſtros penitùs fugiant, ad methodum medendi rationalem conflandam conducere non poſſe; verùm imperitum unumquemque atque Empiricum Antidoto inſtructum, ſine eruditione, ratione vel Methodo, partes Medici acturum; undè maximum decus, atque etiam uſus noſtræ Artis multum detrimenti non poteſt non pati, dùm viâ hâc compendiariâ febres obtruncantur, in quibus curandis maximum quæſtum facimus.

Eſto; horum morborum fomes in ſpirituum gremio deliteſcere concedatur; An non Medico ſagaci liceat indicationes ſuas curativas ab humorum mutationibus, quæ ab hoc fermento oriuntur, deſumere? Saltem hoc ritu Arti ſuus honos conſtabit, Philoſophiæ libertas ſarta tecta conſervabitur, & lucri captandi occaſio non præripietur.

Tantùm autem abeſt, ut hæc noſtra Hypotheſis labefactet Philoſophiam (quæ quantùm ad Artem noſtram ſpectat, eſt Scientia veris ac certis principiis à rerum ipſarum Naturâ petitis innixa) ut potiùs eam mirum in modum excolat atque adaugeat, & Nos non aliam ob cauſam eam primùm amplexi ſumus. An enim fas eſt, ut ii qui falſas & fictas tantùm morborum cauſas contemplantur, veram eorumdem & vivam ideam ratiocinando unquam formarent, eventum certum denunciarent, vel juſtas indicationes, atque æquam medendi methodum ſtabilirent? Sanè non mirum eſt Artem Medendi hucuſque magnâ ex parte celatam tanquam Myſterium fuiſſe, & ejus Profeſſores precariis principiis inſtructos, utut ſpecie tenùs eruditos, Empirico modo eam exercuiſſe; Tyrones verò, apud quos Magiſtrorum Aphoriſmi plus autoritatis obtinere ſolent, quàm ipſa res & ratio in veritate exquirendâ, poſtquam ad ἀκμὴν hujus Eruditionis Philoſophicæ pervenêrunt, viſos ſibi potiùs eſſe naturas rerum inveſtigâſſe, quàm ex veris cauſis quicquam cognoviſſe; undè fit quòd non ſine opprobrio inclyta Medendi Ars apud pleroſque hactenùs incerta audit & conjecturalis. Appello autem ipſos Humorum & Qualitatum evidentium fautores, utrùm ex iſtiuſmodi principiis certum aliquod *Febrifugum*

hactenus uſque invenerint? Utrùm vel ſymptomatum ipſorum rationem perſpicuè tradiderint? obſervatione equidem ac multo uſu ſymptomata morborum diagnoſtica, & ſigna prognoſtica vera, ſæpiùs hiſtorico more diſertè recenſuêrunt, ὅτι ſcilicet hæc vel illa ſigna hos morbos comitari ſoleant, atque hunc vel illum eventum ſubſecuturum denuntient; verùm de cauſâ διότι altum ſilentium. At quid hoc ad Philoſophiæ incrementum? Si verò uſquam rationem proferre videantur, quas tricas & nugas, & jam ferè ubique exploſas? Adeo ut de his potiùs, quàm aliis quibuſcunque, Effatum illud divinum pronuntiatum fuiſſe videatur, quòd ἐν σοφίᾳ ἐμωράνθησαν. Indicationes prætereà curativæ in his morbis, atque methodus medendi non minùs mancæ ſunt & mutilæ, quàm reliquus Apparatus; Omnia, ad ſymptomata, quæ ab Humorum qualitatibus variò mutatis oriuntur, collimant; ad radicem, ſeu primariam morborum cauſam nihil. Imò *Specifica* ipſa (uti vocantur) quibus ſe nonnunquam jactare ſolent, & quæ optimam eorum therapeutices partem conſtituunt, ſi unquam vera & efficacia inveniantur, non ex humorum & qualitatum evidentium pharetrâ proferuntur, neque ratione excogitantur, verùm occultâ ratione neſcio quâ, vires ſuas ad humores & qualitates minimè accommodatas, exerere agnoſcuntur. Hæccine Philoſophia, quæ nunquam hactenus veras rerum cauſas indagavit, atque in poſterum à recto ſcientiæ tramite Aſſeclas ſuos æternùm ſeductura eſt, tanti facienda ſit, ut ejus causâ hypotheſis à rerum ipſarum naturâ petita, atque rationi congruens prorsùs repudiari oporteat? Exulet Philoſophia iſta, & Scientia falsò ſic dicta; Nec indè Artem noſtram, vel ejus Profeſſores quidquam damni percepturos hariolari poſſum. E contrà, cùm uſus rationis & eruditionis non minùs neceſſarius ſit ad conſequentias deducendas, cùm veris ac certis principiis innitamur, quàm cùm precáriis & falſis poſtulatis ſuffulciamur; quâ de causâ, viâ longè certiori & magis compendiariâ ſcopum in veritate eruendâ attingere non conemur? Sic enim & Ars ipſa honore adaugebitur, & hæſitantibus Profeſſorum animis cumulatè ſatisfiet; Ideæ morborum veræ & genuinæ formabuntur; ſymptomata ſingula propriâ luce illuſtrata clarè & perſpicuè explicabuntur; eventus, quicunque futurus eſt, ultrò in conſpectum veniet; indicationes certæ & methodus medendi vera in promptu erunt, neque ex hallucinatione vel inſcitiâ Medici vita ægrotantis in diſcrimen adducetur; Nec Ars ipſa (uti ſolet) opprobriis & conviciis laceſſetur: Sed quicquid Arte fieri poteſt, certiſſimè perfi-

cietur: Quid? quod, nihil magis Profeſſoribus emolumento eſſe poteſt, quàm officium ſuum hoc modo præſtare: Nihil enim Vulgum instanti vitæ ſuæ diſcrimine, ab ope Æſculapii petendâ deterret, præter incertitudinem, quam in ipsâ Arte deprehendunt; Omnes ad illum Medicum currunt, qui citò, certò, & tutò ſanat; qui autem difficulter & non ſine magno diſpendio olim evasêrunt, ab Arte ipsâ tanquam à peſte, & ab ejus Profeſſoribus tanquam à Planis abhorrere ſolent.

Futilem autem, atque planè inanem cenſeo alteram objectionis partem; ſcilicet, uſu *Corticis* jam increbreſcente, Myſterium Artis noſtræ adeò divulgandum fore, ut inpoſterum quivis Agyrta & Circumforaneus Antidoto inſtructus, vel ægrotans ipſe curationem febrium abſolvere valeat: Siquidem ob varia, eáque admodùm truculenta ſymptomata, tùm in genere nervoſo, cùm in arterioſo, à veneno Febrifero oriunda, quæ febres quaſcunque præter Intermittentes ſimplices (in quibus curandis vis *Corticis* febrifuga jam olim innoteſcit) comitantur, non poteſt non opus eſſe Medico, eóque exercitatiſſimo, ad genium horum morborum, variam & multiplicem ſpeciem non rarò induentium, inveſtigandum; multò magis autem ad ſymptomatum farraginem auferendam, & methodum medendi pro re nata *venæſectione*, *opiatis*, *emeticis*, *catharticis*, *demulcentibus*, *alexipharmacis* & *veſicatoriis* variandam & diſtinguendam; quod Hiſtoriæ à nobis recenſitæ abundè teſtantur. Ideóque vix puto quenquam non inſanum, & cui vita propria in pretio ſit, inter ſcopulos adeò periculoſos navigantem, ſeſe fluctibus & procellis ſine nauclero experto, facilè concrediturum fore, utut Magnetem & Pyxidem nauticam ſecum habeat. *Cortex* quidem, quatenùs fomitem venenatum delet, ſymptomatum repullulationem impedit, indéque curationem certiorem, juxtà ac citiorem efficit, nullatenùs autem ad ſymptomatum periculoſorum à veneno activo, ejuſque cum ſpiritibus luctatione ortorum ablationem quicquam confert, quæ quidem ægrotantis vitam ſæpiùs & citiùs in diſcrimen ducunt, quàm venenum ipſum à quo originem trahunt. Indicationes curativas ſecundarias (quotquot ſint) Medicus ratione & Philoſophiâ inſtructus à craſi humorum ſale *Alcali*, *Acido*, vel quocunque alio vitiatâ, vel à ſpirituum orgaſmo plus minùs deficiente vel exuberante per me deſumere liceat, ut ſymptomatis urgentibus tempeſtivè ſalutariter occurrat (quæ res totam Antiquorum Methodum continet) modò primariam indicationem non negligat, domitum ſcilicet

cet fomitis venenati, qui propriâ ſuâ Antidoto ſolummodò ſubigendus eſt. Qui ſecùs fecerit, non morbo, verùm ſymptomatis morbi tantùm medetur, quæ, fomite adhuc integro intùs deliteſcente, non poſſunt non ſæpiùs repullulare, &, ſi unquam fortè fortuitò curatio perfecta ſubſequatur, Naturæ, non Medico grates rependendæ ſunt.

Hâc occaſione datâ, antequam haſce vindicias finiam, ad majorem hujus rei illuſtrationem, unam vel alteram hiſtoriam referre non pigebit. Nuperrimè, ſcilicet hoc ipſo anno, Ego, unà cum altero è Collegis noſtris eximiis accerſebar ad conſulendum de ſalute Viri fortis non gregariæ, qui ad ſex hebdomadas laborârat febre intermittente ſpuriâ, quæ, durante paroxyſmi vigore, jam choleræ morbi, jam diarrhœæ, vomitionis immanis, vel doloris ſpaſmodici, aut alterius alicujus morbi ſpeciem referebat; ægro demùm penè confecto & aphthis in ore ſuccreſcentibus, Medicus qui prior curam ægri gerebat, eruditus ſanè & undique inſtructus principiis tùm Veterum, tùm Neotericorum therapeuticis, licèt non multo uſu exercitatus, morbi hiſtoriam, & ſymptomata indies in ſingulis paroxyſmis recèns ſuccreſcentia ſeriatìm nobis retulit, & quo pacto diverſis hiſce ſymptomatis, pro ingenii ſui acumine, *alcalia*, *acida*, *demulcentia*, *alterantia*, *opiata*, *adſtringentia*, nonnulláque ex *majoribus arcanis* per quatuor ſeptimanas oppoſuiſſet, & ſe officio ſuo egregiè functum eſſe gloriari videbatur, utut de febre, & deliteſcente ejus fomite venenato ne ſomniando quidem cogitaverat. Cui ego hoc modo, paucis regerebam; In ramis morbi pullulantibus, Vir doctiſſime, jamdiù fruſtrà demoliendis laborâſti, radicem autem, fomitem ſcilicet venenatum intùs deliteſcentem ne uno quidem ictu petere ſategiſti; undè non mirum eſt novam ſymptomatum ſegetem toties repullulâſſe, atque ægrum diriſſimis ſymptomatis penè confectum ab orci faucibus non longè abeſſe; Agedùm, unitis conſiliis jam tandem experiamur an non morbum ipſum penitùs evellere poſſimus, & ægro, quatuor dierum ſpatio plus opis & levaminis afferre, quàm methodo tuâ rationali & *Arcanis majoribus* quatuor hebdomadis eruditè diſpoſitis & exhibitis hactenus conſecutus eſt. Quid fit? communi ſuffragio, Antidotus, *Cortex* ſcilicet *Peruvianus* cum *laudano* cæteríſque, quæ ſymptomata comitantia poſtulabant, ritè commixta, repetitis vicibus, per quatriduum miniſtratur, undè univerſa ſymptomata ultrò evaneſcunt, atque æger, ſtupente planè erudito Viro, perfectè revaleſcit. Referam & illud, quod in congreſſu duorum Collegarum, doctorum ſanè & argutorum, cui & ego inter-

fui, nuperrimè contigit. Illi ferè ad horam, cum magno ingenii acumine (quo pollent) uſque ad jurgium diſceptabant, de ætiologia febri, Συνεχὲς; Dùm hic à Sale acido, ille autem è contrà ab Alcali hujus morbi proſapiam ducendam eſſe acriter contenderet; Cùm quidem ego multo uſu fretus probè nôſſem nec hoc, neque illud verum eſſe, atque fomitem venenatum longè certiùs & citiùs deleri poſſe *Cortice Peruviano*, qui nec, Acidum nec Alcali ſapit, quàm longâ quâcunque methodo hiſce fictis & commentitiis principiis innixâ.

Supereſt altera objectio, quæ adversùs praxin noſtram militare videtur; nimirùm in curatione febrium ferè omnigenarum, tam Continuarum quàm Intermittentium energiæ *Corticis Peruviani* patrocinamur, ac ſi eſſet remedium quoddam *Catholicum*, undè priſcam febres curandi methodum Arte & Ratione excogitatam penitùs evellimus, aut ſaltem magnâ ex parte immutatam, novæ cuidam methodo, ſpecie tenùs Empiricæ locum dare cogimus. Et non defuêrunt malevoli Detractatores qui hanc methodum quaſi Empiricam, & in *Aſylum ignorantiæ* inventam nobis objecerint.

Equidem, *Corticem* dictum *Chinam-Chinam* pro remedio *polychreſto*, jure merito habeo, viribus præpollentibus inſtructo ad omnia venenata morborum acutorum fermenta delenda; modò à gradu eorum ſummè deleterio ſpiritus animales non adeò peſſundentur, uti nequeant, ob νέκρωσιν jam incipientem, *Corticis* virtutem regere, atque in actum ducere; quod in febribus quibuſcunque Malignis dictis accidere ſolet. Nuſquam autem hactenùs eum titulo *Catholici* remedii (ac ſi *Archæus* ad mentem Helmontii quocunque modo irritatus eo compeſceretur) donandum judicavi. Utut non deſint Authores, uti videre eſt in Badi *Anaſtaſ. lib.* 1. *cap.* 20. & Medici aliqui hodierni, qui vires ejus in *hydrope*, *ictero*. *hypochondriacâ* affectione, *ſcorbuto*, imò in *peſte* ipsâ, plurimiſque aliis morbis tàm chronicis quàm acutis debellandis mirum in modum prædicant. Verùm ut rem ipſam dicam, licèt hoc ἱερὸν πικρὸν præ cæteris quibuſcunque Amaris abſterſivâ ſuâ, ſeu quâcunque aliâ qualitate humorum ἀταξίαν corrigendo, & partium labefactatarum tonum confirmando, ad curationem *hydropis*, *ſcorbuti*, *icteri*, *hypochondriacæ affectionis*, *digeſtionis everſæ*, *appetitûs proſtrati*, vel cujuſcunque alterius morboſæ affectionis, incerto cum eventu, conducere nonnunquam obſervetur; nunquam tamen *Corticem* officium *Antidoti* præſtitiſſe memini, fomitem ſcilicet morbi venenatum certò & citò delendo, præterquam in morbis Univerſalibus acutis, præſer-

tìm in febribus intermittentibus & remittentibus veris ac ſpuriis, atque inflammatoriis & colliquativis, quibus cum prioribus ſimilitudo quædam eſt. Quantam autem Medicinæ Therapeuticæ partem horum morborum curatio impleat, quivis in Medicina exercitatus probè novit; ideóque non eſt, quòd in poſterum *Chinam-Chinam*, in cenſu pharmacorum, *Polychreſti* remedii titulo ornare dedignemur.

Febres autem continuas Συνεχεῖς dictas, & quaſcunque alias ſivè Inflammatorias, ſivè Colliquativas quouſque typum ſuum ſervent, reapſe à polychreſto hoc remedio ritè exhibito, reſpectu ſcilicet ad vehementia ſymptomata habito, æquè certò ac citò, ac intermittentes ipſas fugari, fidem faciunt Hiſtoriæ in *Exercitationibus* noſtris jam cuſis recenſitæ, vel in poſthàc cudendis recenſendæ, quas herclè, licèt paucas & è multis ſelectas, ſincero animo ob hanc cauſam præſertìm publici Juris facere decrevi. Si quis fidem hâc in re nobis adhibere non dignetur, tentando experiatur nos falſi convincere, & nullus dubito eum propriis manibus oculatis fidem daturum eſſe.

Neque eſt, quòd ſuſpicemur febrium therapeuticem indè, cum Artis Medicinalis opprobrio, in puram putam ſcientiam *empiricam* degeneraturam eſſe. Quandoquidem ſecundùm noſtram hypotheſin, rationi liquidò conſtet quam ob cauſam *Cortex* in febre curanda adhibeatur, ſcilícet ut fomes venenatus qui in ſpiritibus deliteſcens primaria horum morborum cauſa efficiens eſt, vi hujus antidoti deleatur & ſubigatur. Veriſſimum quidem eſt nos ſobriam Philoſophiam ſolummodò profeſſos, atque in natura *Spirituum*, *Venenorum* & *Antidotorum* (quæ omnia ſenſus fugiunt, ac longè ſuperant) indaganda, caligine undique obſeſſos, palam atque ultrò confiteri, διότι, ſeu quam ob rationem vires venenorum ab hâc *Antidoto* frangantur, nos planè neſcire. At verò quam paucas res, ſi quidem ullas, demonſtratione à priori intelligimus? Sufficit Medico & Philoſopho (ubi recondita rei natura id exigat) demonſtratio à poſteriori ſeu ab effectu, ſcilicet ὅτι ab hac cauſa hi effectus producantur; Neque indè ignorantiæ jure meritò incuſandus eſt; Námque ſicuti venena, ità non minùs eorum antidoti uſu potiùs quàm ratione reperiuntur. Certum eſt acutiſſimos Medicos Humoriſtas jam per omnia ſæcula præterita inanem operam navâſſe ad certa Febrifuga excogitanda, & methodum febrium curandarum genuinam inſtituendam, dum unus hoc, alter diverſum vel contrarium *Arcanum* venditaret, atque Methodos medendi non minùs repugnantes conflarent. Si verò noſtrâ hypotheſi (quod qui-

dem experti affirmamus) febrium varia & multiplex indoles ità pateſiat, & ſymptomatum ratio ità reddatur, ut indè ratione freti præſentem febrium ſtatum, & futurum eventum certò denuntiare poſſimus, atque methodum medendi rationalem inſtituere; quo jure inpoſterum Empirici audiamus? Cùm potiùs ob ætiologiam horum morborum ritè enarratam, atque certum Febrifugum à nobis indigitatum, locum mereamur inter Philoſophiæ veræ Medicinalis Inſtauratores. Saltem iniquiùs nobiſcum agitur, ſi praxeos Empiricæ inſimùlemur, & Scíentiæ verè Æſculapianæ cenſeamur hoſtes infenſi, eò quòd venenatum horum morborum fomitem & veram cauſam, inter humores & qualitates evidentes antehàc incaſsùm indagatam, palam demonſtrando, Profeſſoribus facem in ætiologia ſua corrigenda præferre ſategimus; undè in penetralia Naturæ ducti, ſingulorum ſymptomatum proſapiam clarè & perſpicuè percipere poſſint; atque indè non ampliùs more Empirico, verùm ratione inſtructi, de genio ac typo febrium diverſo judicare, præſagia proferre, atque indicationes curativas deſumere; totam demùm therapeuticen ad normam rationis ubique accommodatam exercere. Quo pacto hoc penſum abſolverimus in his Exercitationibus, penes Lectorem eſt liberè, modò ingenuè & candidè, ſententiam ſuam proferre.

Haſce igitur Exercitationes noſtras, horis ſuccifivis conſcriptas, Candide Lector, rogo ut ſincero animo, quo exaratæ fuêrunt ampleĉtaris, atque æqui & boni conſulas; & ſphalmatis, ſi quæ ſint, veniam impertire digneris. Si ſuadeas ut penſi quod ſupereſt, ad umbilicum ducam, æquis tuis hortatibus non deero, ſiquidem tibi, & publicæ utilitati totum me devoveo.

RIC. MORTON.

Dat. Londini IV. Calend. Martii anno æræ Chriſtianæ
CIƆ. DC. XCI.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ:

SIVE

Apparatus Curationis Morborum Vniverſalium.

MEDICINA eſt Ars medendi, ſivè ſanandi corpora humana invaletudine aliquâ affecta, ejuſmodi ſcilicet remediorum uſu, quorum neceſſitas ab uniuſcujuſque morbi cauſis atque ſymptomatis indicatur. *Definitio Medicinæ.*

Eſt igitur generale hujus Artis ſubjectum Corpus humanum; ſpeciale autem Ægrotatio, ſivè morboſa ejus affectio; inſtrumenta ſunt Medicamenta tàm ſimplicia quàm arte aliquâ compoſita. Ex quibus liquidò conſtare poteſt, oportere Medicum ad curationem morborum ritè peragendam inſtructum eſſe univerſi Corporis humani ratione generali, omniúmque ejus partium ſitum, fabricam atque uſum callere, necnon perſpectas habere omnium morborum cauſas & ſymptomata, medicamentorúmque tàm ſimplicium quàm arte aliquâ paratorum virtutes tenere.

Conſtat igitur univerſus Artis Medicæ *Apparatus* ex iſtis ferè partibus, primò Anatomiâ, quæ ſingularum humani corporis partium in ſtatu naturæ ſano ſitum, figuram, atque uſum αὐτοψίᾳ ipſi oſtendit; ſecundò Pathologiâ atque Ætiologiâ, quæ in ſtatu naturæ morboſo omnium morborum diſcrimen, cauſas atque ſymptomata tradunt; tertiò Phyſiologiâ, ſivè Scientiâ ſimplicium medicamentorum à natura nobis ſuppeditatorum, quæ naturales ſingulorum vires atque virtutes ad medendi Artem ſpectantes edocet; quartò Pharmaceuticâ tàm Chymicâ quàm Galenicâ, ut ex juſta ac debita ſimplicium medicamentorum commixtione, compoſita ad compenſandum ſimplicium defectum aptè conficiantur. *Medicinæ Apparatus.*

Lubet igitur (licèt ſtrictìm) in omnes iſtos titulos commentarios noſtros ſubnectere. Anatomiam tamen, Pathologiam, atque indè natam morborum Ætiologiam de induſtria conjungimus, atque unâ eâdemque operâ pertractamus, eò quòd contraria juxta ſe poſita magis eluceſcunt, & quòd Rectum index ſit ſui & obliqui. Pathologia enim atque Ætiologia, ſivè vera cauſarum atque ſymptomatum deſcriptio ex Anatomia, ſeu defunctorum cadaverum inſpectione maximè petendæ ſunt; Siquidem ejus ope, ſtatus naturæ tàm ſanus, quàm morboſus, morborúmque cauſæ & effectus, atque horum rurſùs qualitates atque gradus facillimè in conſpectum veniunt. Concluſiones aliis fundamentis innixæ mihi videntur nugæ, & vana hariolantium inſomnia, quandoquidem indicationes curativæ à verâ & certâ morborum ætiologia ſolummodò deſumendæ ſunt, atque ætiologia iſtiuſmodi certa ac demonſtrativa ab Anatomia ſolâ ſit expectanda: Tantùm momenti *Anatomiæ neceſſitas.*

habet in apparatu Jatrices cauſas morborum ex Anatomia cognitas habere. Philoſophus quidem minutiſſima quævis naturæ myſteria, ſpeculandi gratiâ, cultro Anatomico ſubjicit, Medicus verò diſquiſitione Anatomicâ, veras morborum cauſas inveſtigat, ut paratior accedat atque inſtructior ad eaſdem ope remediorum eradicandas. Ideóque impræſentiarum, originem tantùm, nexúmque partium humani corporis perquiremus, ut indè veras Morborum univerſalium cauſas ante omnium oculos ponamus: Cùm verò ad morbos partium filo ſermonis deducamur, viſcera varia venient exactiùs perpendenda, unà cum eorum ſingulorum ſitu, texturâ & uſu, cæteríſque omnibus, quæ ad cauſas morborum particularium eruendas, & clariùs explicandas conferre poſſint. Prima Fœtûs origo, uti mihi obſervatione conſtat, *Cerebrum* eſt, proximum huic *Cor*, ſeu punctum ſaliens: Indéque cerebrum fœtus ſeu Embryonis proportione cæteras partes ſemper ſuperat; Ex hoc ſtamina totius corporis ſensìm & ſeriatìm producuntur. Quod autem ad texturam cerebri peculiarem attinet, ſic ſe habet: Corpus eſt ſpongioſum, glandulæ ad inſtar, conflatum ex tenuiſſimis fibrillis circumvolutìm complicatis. Medulla oblongata & ſpinalis eodem modo formatæ ſunt. Fibrillæ tam cerebri, quàm medullæ ſpinalis in nervos compinguntur, qui ſivè intra cranium à cerebro & cerebello, ſivè extra cranium à medullâ ſpinali oriantur, canalium inſtar, ſpiritus animales per totum corpus placidè deducentes, ſenſum motúmque corpori impertiunt, cæteríſque muneribus ad vitam neceſſariis funguntur. Eædem cerebri & cerebelli propagines ulteriùs continuatæ in membranas, vaſa ſanguifera, viſcera, & muſculos concinnè expanduntur, iterùm conſtrictæ in formâ tendinum & cartilaginum colliguntur, immò ulteriùs compactæ in ipſa oſſa indureſcunt. A cerebro igitur, tanquam fonte quodam, tota compages corporis, omniúmque ejus viſcerum, & vaſorum, ortum habet, à ſpiritu, inſtar fulguris, è cerebro perpetuò derivato, animata, ad uſus proprios & deſtinatos apta evadit. Quinetiam in ſtatu præternaturali, ſpiritus animalis, non ſecus ac maſſa ſanguinis, fermento peregrino inquinatus morboſum characterem recipit. Ex quo non tantùm morbi cephalici, uti apoplexia, vertigo, lethargus, coma, epilepſia, convulſio, mania, melancholia primaria, &c. verùm etiam *incubus*, *hyſtericæ* paſſiones, & affectiones *hypochondriacæ*, *paralyſis*, cæteríque morbi generis nervoſi, immò & *Febres* cujuſcunque generis, Variolæ, Morbili, Scorbutus, Chlorôſis,& generaliter loquendo, omnes morbi ſivè acuti, ſivè chronici generantur, præter eos qui evidenter à mala diatheſi alicujus viſceris vel partis ſpecialis oriuntur. Indéque *ætiologia* omnium Morborum Univerſalium, qui totum corpus primariò afficiunt, æquè ac cephalicorum, & nervoſorum propriè ſic dictorum, ab hinc ritè petenda eſt. Et quidem juxta hanc hypotheſin; horum morborum pathologia certior & rationi longè congruentior concinnari poteſt, quàm ex doctrinâ Humorum à Priſcis traditâ, forſan etiam indicationes curativæ,quæ adhuc deſiderantur, ad hos morbos Univerſales magis aptæ, Medicorum expertorum ſagacitate & induſtriâ, in magnum ægrotantium ſolatium, exindè excogitari poſſunt: licèt non inficiar indicationes communes à vitiato ſtatu ſanguinis, & humorum deſumptas, ſuos uſus habere. Nam ſicut à mor-

Origo membranarum, tendinum oſſium à cerebro.

Origo morborum univerſalium.

boſo ſpirituum ſtatu, tanquam à præternaturali fermento,illicò maſſa ſanguinis morbo afficitur, ità etiam æger ſpirituum ſtatus utplurimùm, à vitiata craſi ſanguinis (qui quidem eorum pabulum & fomes eſt) dependet.

Quo verò hypotheſeos noſtræ de morborum univerſalium origine veritas illuſtretur, priuſquam ad ſpecialem ætiologiam & pathologiam deſcendamus, ut quædam generalia nobis concedantur, poſtulamus, quæ tamen, pro viribus, & quantùm rei natura patitur,demonſtratione evidenter probare conabimur, de morbis partium poſteà ſuo loco dicendum eſt.

Poſtulata ſunt quæ ſequuntur, nempè dari reverà ſpiritus animales, eóſque in ſingulis fibrillis totius machinæ hoſpitari,à cerebro & medullâ ſpinali promanare; eorum canales eſſe nervos, promptuarium verò cerebrum & medullam antedictam, ſpiritus eſſe τὸ ἐνεργητικὸν, ſeu primum principium activum totius Machinæ, atque eorum unionem cum ſanguine eſſe intimam : eorum œconomiam ſæpiſſimè perverti, craſin ſanguinis ab eorum morbis ſemper immutari,atque à morboſa ſpirituum affectione, & indè conſequenti eversâ ſanguinis craſi morbos univerſales, quotquot ſunt, immediatè oriri, mediatè autem etiam morbos partium.

Quod autem reverà dentur ſpiritus animales, quantùm res patitur, ſuo modo, ſcilicet ab effectu demonſtrari facilè poteſt. Demonſtrationem à priori rei natura non permittit, quoniam hi ſpiritus omnium ferè noſtrorum ſenſuum captum longè ſuperant : Cúmque ſecundum Philoſophorum axioma, *Nihil poſſit eſſe in intellectu quod non priùs fuit in ſenſu*, nec ratio ipſius naturæ atque ſubſtantiæ horum ſpirituum (qui quia ſenſus omnes præter tactum effugiunt, ideò metaphoricè tantùm deſcribi poſſunt & ſolent) à nobis requiri poteſt, nec alia aliqua demonſtratio illorum exiſtentiæ, niſi quæ ſit à poſteriori & ab eorum effectibus, qui tàm in ſtatu naturæ integro, quàm in morboſo ſenſui patent. Hoc modo exiſtentia ſpiritûs animalis atque animæ ipſius æqualiter demonſtrari poteſt, adeò ut utriuſque exiſtentia pari ratione vel agnoſcenda, vel neganda ſit. Eſt enim (ut mihi videtur) ſpiritus iſte immediatum animæ organon, & vitæ ipſius ſubjectum, qui ideò mediam quandam naturam inter corpus & animam participat, ut vinculum ſit, quo anima corpori uniatur, & totam ſuam energiam vitalem exerceat. Sicut enim in ſtatu ſano, per continuatam horum ſpirituum irradiationem à cerebro,tota corporis compages ad vitales & animales ſuas functiones, motum ſcilicet & ſenſum, ritè & facilè exequendas apta redditur, ità in ſtatu morboſo propter horum radiorum influxum, ſivè à ſtrangulatione, ſivè à compreſſione ſpinalis medullæ impeditum, omnes ſubjectæ partes illicò exolvuntur; ab irritato verò & exploſivo eorum ſtatu tota compages variis hìc illìc ſpaſmis agitatur & diſtorquetur, denique ubi à mala diatheſi cerebri & principii nervorum hi ſpiritus à naturali ſuo ſtatu in ſtupidum torporem degenerant, utut partes adhuc ſint animatæ, illicò inutiles, & ſenſui atque motui impares redduntur, uti in paralyſi clarè conſpicitur. Indéque facillimè concludere licet, præter animam & fiſtuloſam corporis compagem, dari etiam ſpiritus (cujuſcunque naturæ illi ſint) in minutiſſimis quibuſvis fibrillis totius hujus organi hoſpitantes, quorum ope, quamdiù munus ſuum debitè

Exiſtentia ſpirituum animalium.

exequuntur, anima cùm ſingulis partibus ſeſe communicat, & cùm eos deficere contingit, vel morbo affici, anima ipſa langueſcit, & brevì, diſruptis carceris ſui repagulis, aufugiens cadaver deſerit. Inſuper ex ſenſu tactûs, qui ſolus ex ſenſibus ſpiritus animales percipit, evidenter conſtat, non ſolùm hos ſpiritus reâpſe exiſtere, quin etiam naturam verè corpoream participare: Ex conſtrictione enim diuturnâ partis cujuſcunque dependentis quivis in ſeſe facilè ſentit non tantùm intumeſcentiam partis à recurſu ſanguinis impedito, verùm etiam à præpedito ſpirituum influxu ſtuporem nec non debilitatem, & pro tempore, partis paralyſin, imò etiam per aliqua momenta à conſtrictionis remiſſione, puncturam quandam percipit, à renovato ſcilicet ſpirituum influxu, quæ moleſta ſenſatio eo uſquè durat, donec pars ſpiritu animali placidè iterum, ſensímque ut antè irrigetur; quandoquidem autem nihil quod non eſt reverà corporeum, ligaturâ ſeu compreſſione externâ, ab influxu ſolito impediri poteſt, nulliúſque rei niſi corporeæ motus à ſenſu quocunque percipitur, demonſtrativè concludere licet, non tantùm dari reipsâ ſpiritus animales, verùm etiam illos ſuo modo eſſe corporeos, utut omnes ſenſus noſtros, præter tactum ſolùm, ob tenuitatem ſuam fugiant. Spiritus igitur tollendi omninò non ſunt quia præcisè definiri nequeunt. Si quid tamen conjecturâ judicare licet, qui fulguris aërem irradiantis, vel auræ animalis ideam iis affingat, non multùm forſan à ſcopo aberrabit: Saltem hoc homo varia ſanitatis & invaletudinis phænomena promptè explicabit. Corporei ſunt & maximè fluidi, tactu judice, quòd etiam ſubtiliſſimi ſint, neceſſe eſt, cùm per fibrillas cerebri, omnium partium, ut mihi videtur, ſubtiliſſimas & tenuiſſimas tranſeunt, & ex iiſdem eliciantur, atque indè, communi conſenſu, ſpirituum nomine indigitantur, quia præ minutiâ ſenſibus percipi nequeunt. Porrò, ob vim elaſticam ſeu exploſivam, quâ pollent, aëream planè naturam referre videntur, & maximâ ex parte intra cerebri officinam confici ex aëris particulis ſingulis momentis cum ſanguine, mediante pulmone, in hunc finem miſtis, quo nomine, forſan ſine ἀκυρολογίᾳ, hos ſpiritus auram animalem ſeu aërem exaltatum nominare ſoleo.

Spiritus animales in omnibus fibris hoſpitantur.

In ſingulis autem fibrillis hos ſpiritus hoſpitari ſtatus corporis tàm ſanus, quàm valetudinarius indicat, quandoquidem minutiſſima quæque fibrilla ab iis animetur & ſenſu gaudeat, contuſionem, ſectionem, vel aliam quamvis continui ſolutionem ſine triſti & moleſtâ ſenſatione ſuſtinere non poteſt. Præterea fibræ, modò adſit diatheſis ſpirituum exploſiva, vellicantur & ſpaſmis torquentur, in diatheſi narcoticâ ſensûs expertes manent.

Spiritus à cerebro promanant.

Promanare verò hos ſpiritus à cerebro, uti radios à ſole, in totum ſyſtema corporis influere, inibíque perenni novarum copiarum appulſu ſingulis momentis inſtaurari qui visin ſe facilè experiri poteſt; námque ex vehementi conſtrictione, partes infra ligaturam ſitæ illicò ſenſu privantur; præterea, quoties ex materia morbifica cerebro impacta tonum ejus everti contingat, vel quoties canales nervorum indè obſtruantur, præ defectu ſpirituum influorum partes ſubjectæ illicò paralyſi afficiuntur.

Nervi ſunt canales ſpirituum.

Nervos eſſe canales ſpirituũ, ex eorum fabricâ, nexu uſu & ramificatione ſatis ferè ſenſui patet; formantur enim inſtar canalium, ſivè partem interiorem &

medulla

medullarem, ſive exteriorem ſeu tunicam ſpectemus, ortum etiam ſuum habent ſinguli à cerebro vel ſpinali medullâ, at neque motui, neque ſenſui inſervire videntur, niſi quatenùs ſpiritus in muſculos & cæteras partes motui & ſenſui dicatas tranſmittunt: Denique, eodem prorsùs modo, quo venæ & arteriæ, ſanguinis & ſucci nutritii canales, per totam corporis molem affabrè, & quaſi naturæ conſilio in hunc finem ramificantur.

Cerebrum eſſe officinam & quaſi ciſternam communem ſpirituum ex illius fabrica peculiari patet: Námque non ſine cauſa è ſubtiliſſimis fibrillis pars iſta conſtat quæ tantæ functioni à natura deſtinatur, quæ commune promptuarium eſt quod toti compagi ſenſationem ſupeditat, quæque leviſſimæ cujuſque impreſſionis capax eſſe debet. Porrò magnitudo hujus partis in embryone cæteras proportione excedens, continuatio & nexus reliquarum partium corporis, quarum ſtamina à cerebro & medullâ ſpinali propagari videntur, ut etiã ſubita & univerſalis ſenſûs privatio in apoplexiâ aliiſque cerebri morbis, qui influxũ ſeu diſpenſationẽ ſpirituũ aut penitùs tollũt, aut diminuunt, huic rei fidẽ faciũt. *Cerebrum ſpirituum promptuarium.*

Spiritus animales eſſe τὸ ἐνεργητικὸν ſeu primum principium activum, & quaſi fermentum univerſale totius corporis, à quo ſanguis & humores variè agitantur & immutantur non dubito. Hi ſunt Helmontii Archæus, ſanitatis & invaletudinis, vitæ & necis totius machinæ princeps & moderator. Veroſimile etiam eſt Hippocratem, magnum illum, Medicinæ parentem, idem ſenſiſſe, ubi morbis θεῖόν τι ineſſe aſſeruit; Verùm, miſſis iſtis authoritatibus, certum eſt, quòd ſpiritus, ſanitatis tempore, placidè, inſtar radiorum ſolis, omnes receſſus minimáſque fibrillas totius machinæ permeant atque implent, ſanguinem intra fibrillas fluentem actuant, craſin ejuſdem integram conſervant, & irradiatione perpetuâ vitalem characterem ei imprimunt, ubi verò morbo tentántur, ſanguis ipſe, & tota humorum maſſa conturbatur, necnon fermenta in ſingulis glandulis hoſpitantia varias alterationes ſubeunt. *Spirituum energia.*

Unionem ſpirituum animalium cum ſanguine eſſe intimam facilè demonſtratur ex veriſſimâ illâ hypotheſi quæ ſupponit totam texturam corporis eſſe *Vaſcularem*, ad mentẽ Hippocratis aſſerentis eſſe ἐν σώματι ζῶντι πᾶν συμπνοῦν καὶ σύῤῥουν. Namque jam antè probavimus ſpiritus non detineri in clauſtris nervorum tenuiſſimè licèt ramificatorum, ſed per minimas fibrillas muſculorum & membranarum exſpatiari, quò fit ut cum ſanguine non poſſunt non commiſceri. Eodem enim modo ſanguis non arcto venarum & arteriarum ſpatio incluſus irrito fluxu & refluxu cor perpetuò petit deſeritque. Verùm ab extremis cujuſque arteriolæ capillaris in corpus, muſculorum, membranarum, &c. effuſus fibrarum tubulos implet, unaquâque cordis ſyſtole novo flumine à tergo preſſus, lento motu habitum corporis pervadit more ſcaturiginis è terræ viſceribus repentis, donec tandem oſcula venarum capillarium ſubintret & deindè rectâ viâ ad cor iter faciat. Hanc ſententiam plurimis argumentis confirmare licet: *Primò*, quia ſanguinis tantillum ex minimâ quâvis ſectione vel puncturâ ſivè muſculi, ſivè cutis ubicunque inſtitutâ illicò effluit. *Secundò*, quia niſi hujuſmodi ſanguinis è vaſis in habitum corporis effuſio concedatur, ratio reddi vix poteſt quo modo ſuccus nutritius partibus alendis apponatur. Et fruſtrà ſanguinis intra vaſa ſolummodò fluxum *Intima unio ſpirituum cum ſanguine.*

refluxúmque natura inſtituiſſet, cùm nullis corporis partibus niſi forſan vaſis ſanguiferis aliquid emolumenti eſſet in hac perpetua circulatione ſanguinis. Inſuper, ubi jam ferè ab omnibus conceditur nullam dari anaſtomoſin venarum cum arteriis, impoſſibile erit abſque hâc hypotheſi motum ſanguinis circularem explicare, qui tamen ab omnibus Medicis defenditur. Denique quid opus verbis, cùm res tota experimentis plurimis comprobata ſenſui ipſi in ſingulis corporis viſceribus, quæ hujuſmodi experimenti ſunt capacia, manifeſta ſit? Injecto enim lacte, atramento, vel aliquo alio liquore coloris ſaturati per arteriam *coronariam*, non tantùm vaſa ſanguifera, verùm etiam totum parenchyma cordis illicò albeſcit vel nigreſcit: itidémque liquor per arteriam injectus idem numero iterum per venam redditur. Idem etiam in renibus ab injectione ejuſmodi liquoris per arterias emulgentes, in liene per ſplenicam, in hepate per venam portæ conſpicitur & dubitari non poteſt, quin idem quod in his viſceribus ſenſu percipitur, in reliquis machinæ partibus circulationis lege fieri debeat.

Spirituum œconomia poteſt primariò perverti.

Quod ſpirituum œconomia perverti poſſit, idque primariò, & ſine antecedenti humorum dyſcraſiâ, plurima exempla probant. Quàm frequenter enim in rhedâ vel navi vehentes, vel fumum tabaci haurientes, vomitiones bilioſæ, eæque immanes, lipothymiæ, vertiginéſque à ſolo irregulari ſpirituum motu adoriuntur? Quis autem ab humoribus, aut craſi ſanguinis prædipoſitâ hoc evenire aſſeret, qui ſeriò perpendit quàm citò inordinatus iſte motus, aëris & loci mutatione compeſcatur, & omnia ſymptomata, quantumvis dira, evaneſcant? Melancolia etiam hypocondriaca, utut varias mutationes in ſanguinem & humores ſæpiſſime inducat, indéque venæſectione, medicamentis chalybeatis, lenibus catharticis, &c. alleviari poſſit, evidenter tamen cerebrum ipſum, genus nervoſum, & ſpiritus in iis hoſpitantes, tanquam immediatum morbi ſubjectum primariò afficit, plurimáque ſymptomata, cum quibus hic morbus ſociatur, nempè *jactatio*, *inquietudo*, *deliria*, *vigiliæ*, *intenta cogitatio*, *dolores* vagi ſpaſmodici, generi nervoſo omnia non humoribus accepta referenda ſunt. Quid? quòd plurimos iſtiuſmodi ægrotantes memini, qui obſtinatione quâdam contendere ſoliti ſunt animam ſolùm ſuam ægritudine affici, nec quicquam emolumenti à medicamentis expectandum eſſe, cum pertinacia affirmantes non niſi rationibus & colloquiis philoſophicis curationem tentari oportere. At conſilia ſine medicamentis nullius momenti eſſe experientiâ compertum habemus; Nam, recrudeſcente paroxyſmo, cùm novæ tenebræ ſpiritibus offunduntur, delirium illicò, conſilio non obſtante, revertitur; undè liquet non animam, ſed ſpiritus animales, quorum ope anima corpori unitur, eſſe immediatum hujuſce morbi ſubjectum. Porrò, in morbis ex contagione, vix quiſquam concipere poteſt craſſam & ſegnem humorum molem ab effluviis quibuſcunque extraneis, in tot enormes, tàm efferos & ſubitaneos motus concitari poſſe, niſi ſpiritus ipſi contagionis miaſmate contaminati totam humorum maſſam inficerent. Denique res clariſſimè apparet in paſſionibus hyſtericis, reliquíſque morbis quamplurimis tàm chronicis quàm acutis, qui ortum ſuum evidenter ab animi pathematis ducunt. Hæc enim pathemata cerebrum & genus nervoſum immediatè afficiunt, & naturalem ſpiri-

Spiritus ſunt ſubjectum morborum contagioſorum.

tuum diatheſin evertunt; affectiones autem morboſæ, quotquot ſint, quæ exindè in ſanguinem, aut viſcera quæcunque particularia inducuntur, naturalem diſpoſitionem ſpirituum everſam aptiſſimè conſequuntur. Quamplurimos autem morbos, eóſque cum ſymptomatis vehementiſſimis ſociatos non tantùm in genere nervoſo, ſed etiam in arterioſo & venoſo hâc origine prognatos quivis in Medicinâ mediocriter verſatus facilè agnoſcet.

Imò, quis unquam ſanguinem & humores, qui ſenſu præditi non ſunt, ægrotare aſſeruit? Reverà totus homo, (*viz.* compages corporis è muſculis, viſceribus, membranis, nervis eorúmque fibrillis, unà cum humoribus contentis) eſt ſubjectum adæquatum ægrotationis; at proximè & immediatè in ſpiritibus & genere nervoſo morbi radices habent, ubi etiam tantummodò ab ægrotantibus percipiuntur.

Morbi ſpirituum ſunt multiplices.

Ne quis verò, hanc noſtram hypotheſin, tanquam planè *Helmontianam*, & in perniciem Medicinæ rationalis excogitatam, & ad liquorem *Alkaheſt* ſeu medicamentum univerſale adaptatam repudiet; ſtatuimus non uniuſmodi eſſe ſpirituum morbos, ſed humorum morbis indè conſequentibus numero pares, & modum, quo ſpiritus afficiuntur, ab iſtis morbis indicari: v.g. *A ſpaſmis* intelligitur quòd ſpiritus nimis explodantur: Ab affectibus hypochondriacis & hyſtericis, quòd ſint flatulenti, crudi & in officina cerebri non benè elaborati: A Scorbuto, quòd ſint ſegnes & naturæ craſſioris. A Rheumatiſmo & quâcunque diatheſi inflammatoriâ, quòd ſint nimis ſicci & inflammati: A Paralyſi; quòd ſint ſtupidi. Eſt ubi hi morbi intra generis nervoſi limites continentur: Eſt ubi in totâ maſſâ ſanguinis imprimuntur. Eſt ubi unum aliquod corporis colatorium præ reliquis, uti Jecur, Lienem, Renes, vel Ventriculum labefactant, fermentáque in illis hoſpitantia peſſundant. Sin nos, dum ſermonem de iis quæ ſenſus noſtros ſuperant habemus, hallucinari & ceſpitare contingat; veniam expectamus, quandoquidem nullo alio Ariadnes filo utimur ad varias ſpirituum ægrotationes explorandas, niſi effectibus ſpirituum ſenſibilibus in corporis ſtaminibus & humoribus impreſſis.

Varietatis morborum inn ſpiritibus cauſa.

Cauſa varietatis hujus in ſpirituum morbis (quantùm mihi vel Anatomiâ, vel conjecturâ judicare licet) à duplici fonte petenda eſt, ſcilicet à craſi ſanguinis alteratâ, & cerebri vel nervorum tono everſo: ubi enim à longo abuſu ſex rerum non naturalium debitam craſin ſanguinis (qui ſpirituum pabulũ eſt & fomes) conturbari contingat: mirum non eſt, ſi ſpiritus animales indè formati eandem dyſcraſiam participent; ubi etiam à flacciditate & humiditate nimiâ cerebri, vel ejus ſiccitate & calore præternaturali ortis ex intenſa cogitatione; diuturnâ liquorum ſpirituoſorum ingurgitatione, &c. à ſphacelatione, nimiâ ventriculorum ejus diſtenſione à cruore extravaſato; fibrarum ejus præternaturali tenſione à frequenti ſpirituum exploſione, vel tandem ab inflammatione, à circulatione ſanguinis impeditâ & ejuſdem ſtagnatione, officina ſpirituum cerebrum, morbosè afficiatur; quis ſpiritus inibi formatos, varios morborum typos induere miretur? Jam ſcilicet nimis calidos eſſe & ad fermentationem proclives, jam ſegnes & torpidos, aut è contra exploſivos & nimis elaſticos evadere? Ubi tandem fibræ in principiis nervorum, & ſpinalis medullæ humiditate laxatæ & reſolutæ fuerint (quod ſæpè in paralyticis

obſervavimus) vel tonus nervorum imbecillis, minùs firmus & athleticus à frequenti ſpirituum exploſione ſeu influxu nimis violento, & diſtenſione fibrarum nervoſarum à vehementibus animi pathematis reddatur, quid mirum ſi ex præternaturali ſpirituum diſpenſatione morbi quamplurimi in genere nervoſo, uti paralytici, hyſterici, ſpaſmodici, &c. proveniant?

Spiritus afficiuntur ab humorum dyſcraſiâ.

Non autem medendi methodum, uſu per tot ſæcula probatam, quæque venæ ſectiones, cathartica, emetica, alterantia, &c. cum ſucceſſu adhibebat, hâc hypotheſi convellimus. Nam non tantùm à morbis ſpirituum ſanguinem & humores, varias mutationes ſubire contendimus, quod in titulo ſequenti exprofeſsò demonſtrare conabimur; verùm etiam quandoquidem ſpiritus animales è ſanguine, materiâ ſcilicet habili & idoneâ eliciantur & renoventur, utplurimùm morboſa quædam diſpoſitio ſensìm in ſanguine facta, non tantùm in ſcorbuto, chloroſi, aliiſque morbis univerſalibus chronicis: quin etiam in febribus, variolis, morbillis, cæteríſque morbis acutis ad hanc ſpirituum ægrotationem viam ſternit: Quippè vitiatâ ſanguinis diatheſi, ſpiritus indè eliciti labem non participare nequeant. Et quidem quoties à maſſa humorum, ex abuſu ſex rerum non naturalium ſensìm in morboſam diſpoſitionem redactâ, hos ſpiritus ægrotare contingat; morbus magis habitualis, contumax & curatu difficilis evadit. Ubi verò ſyſtema ſpirituum à meris animi pathematis, aut aëris externi injuriis, ſine antecedenti humorum vitio alterari contingat, quoniam morbi fomes in genere nervoſo maximâ ex parte continetur, appropriati alicujus & ſpecifici medicamenti ope, motus hic ſpirituum præternaturalis compeſci ſolet, & nullum poſt ſe relinquit miaſma in ſanguine, quod uſum methodicum vel alterantis, vel evacuantis cujuſcunque remedii poſtulet, quod clarè conſpicitur in febribus intermittentibus, & etiam remittentibus uſu *Corticis Peruviani* ſanatis; in affectione hypochondriacâ, Scorbuto & Chloroſi; Chalybe, arte vel naturâ præparato profligatis; in morbis hyſtericis & ſpaſmodicis, cinnabari nativâ, viſco quercino, ungulâ alcis, aut alio appropriato ſpecifico in ordinem redactis. Verùm circulus hìc contra argumentationis leges committi forſan videatur, dum ſanguinem à ſpirituum morbis turbari, itidémque ſpiritus à ſanguinis dyſcraſiis affici contendimus. Verùm, quid vetat circulum quendam cauſarum & effectuum in microcoſmo æquè ac in macrocoſmo fieri? Annon quotidiè videmus terram à pluviâ humectatam, iterúmque circulatione quâdam, à vaporibus è terrâ in aërem evectis pluviam renaſci? Annon in corpore humano cibum ſeu pabulum ſanguinis, ope ſalivæ & fermenti ſtomachalis parari novimus, quæ nihilominùs ex ipſo ſanguine mediantibus glandulis perpetuò ſupplentur? Quare igitur abſurdum habeatur circulationem hanc inter ſpiritus & ſanguinem, in ætiologiâ morborum explicandâ admittere? Hoc unicè volumus, quòd, utut ex maſsâ humorum conturbatâ corpus nonnumquam ad morbos ſit prædiſpoſitum; morbus tamen ipſe (ſaltem univerſalis) primo inſtanti, ab ægrotatione ſpirituum formetur, qui orgaſmo ſuo, & motu efferato, eóque præternaturali, primum inſultum faciunt, eúmque ſubitum & inſtantaneum, quo tota corporis compages illicò afficitur.

Quorsùm verò hæc omnia, & cui bono, tanto cum labore ſubtilem hanc hypotheſin (& uti forſan quibuſdam videatur inutilem) ſtabilire aggredimur? Reſpondeo, Quòd ex multa morborum obſervatione, jam diù mihi res ipſa ſe non aliter habere viſa eſt, Medicúmque decere, quantùm in ſe eſt, ritè philoſophari, & à rei ipſius natura hypotheſes ſuas deſumere. Porrò, multò clariùs ex hac hypotheſi, quàm humorum doctrinâ, (licèt ex antiquitate æſtimandâ,) non tantùm ætiologia, verùm etiam pathologia morborum, & indicationes curativæ certiùs deſumi queant, quod in ſequela Operis cuiquam ſpero demonſtratum iri. Necnon Medici ſolertes & ſagaces hinc inſtigati alia ſpecifica excogitare ſatagent, quæ ſpirituum motus efferatos compeſcendo, eorúmque morbos ſanando, varias etiam dyſcraſias indè genitas breviori & feliciori compendio tollent, ſicut jam inventus *Peruvianus Cortex* febres intermittentes & remittentes abigit, & cinnabaris nativa non raró affectiones ſpaſmodicas & epilepticas, (à Veteribus pro herculeis & inſanabilibus habitas) abſque magno, eóque magis incerto apparatu medicaminum methodicè adhibitorum, ſanat.

Quòd, naturalis ſanguinis craſis à morboſa ſpirituum diatheſi perverti & labefactari ſoleat, facilè probatur: Sicut enim ſpiritus à ſanguine malè diſpoſito generati & reparati, non poſſunt non ægrotare, ità ab ægro ſpirituum ſtatu, qui maſſam ſanguineam æquè in ſtatu morboſo agitant, alterantque, atque in ſtatu ſano regunt, œconomia ſanguinis & humorum univerſalis non poteſt non perverti. Mihi, ſanè, variæ iſtæ mutationes non aliter fieri videntur in ſanguine, quàm in vino, cereviſiâ aliiſque liquoribus generoſis à tonitru, vel terræ motu ſpiritu maſſam regente ac temperante orbatis, qui illicò vappeſcunt, vel aceſcunt, nec ſtatum priſtinum priùs recuperant, quàm ſpiritus depreſſi aut diſſipati partes ſuas iterum reſumant: Hoc facto, uterque liquor in ſtatum naturalem ſpontè redit. Hæc vis ſpirituum maximè conſpicua eſt in morbis *Univerſalibus*, qui totum corpus afficiunt, quíque ab univerſali ſpirituum tumultu pendent: Sivè primariò, & reſpectu non habito ad partem aliquam ſpecialem; à ſpirituum orgaſmo initium ducant, quales ſunt febres acutæ quæcunque, variolæ, morbilli, chloroſis, ſcorbutus, rheumatiſmus, &c. Sivè particularium viſcerum labes cum universâ humorum maſsâ ſeſe communicet, eámque contagionis ritu inquinans, morbos *univerſales*, licèt ſecundariò, producat, quales ſunt lues Venerea, phthiſis, hydrops, icterus, &c. Exemplis igitur ex hâc morborum claſſe petitis, hypotheſin noſtram illuſtrabimus, potiùs quàm ex claſſe morborum particularium, qui etiam à ſpirituum œſtro procreantur, ſed non immediatè. Inter hos morbos *univerſales* primùm occurrit febris acuta, quæ, cujuſcunque ſit generis, à primo inſultu morbi uſque ad finem, ſivè is ſalutaris, ſivè funeſtus fuerit, egregium ſpecimen eſt hujus ſpirituum poteſtatis: Primo enim morbi momento, cum ſcilicet à frigore in poros cutis admiſſo, vel aliquo alio hujuſmodi accidente ſpiritus animales ægrotare (quòd ex vertigine, dolore capiti, laſſitudine lùmborum ulceroſâ, tremoribus artuum, aliiſque ſymptomatis colligeret licet) & præternaturaliter algere incipiunt, frigiditas ſtatim in ſanguinem inducitur, & quidem tanta, ut ſanguinem iſto tempore phlebo-

Craſis ſanguinis à ſpirituum morbis perverti-tur.

tomiâ detractum, inſtar aquæ fluentis frigidum obſervaverim; verùm in progreſſu morbi, ubi à præternaturali ſpirituum motu diutiùs continuato eoſdem æſtuare contingat, quanto calore illicò totam maſſam humorum flagrare & agitari percipimus? Cujus caloris cutis ariditas, inquieta membrorum jactatio, ſitis, aliáque ſymptomata, indicia dant, donec conſpicua quædam materiæ è maſſa humorum agitatorum & colliquatorum ſecretio fiat per poros cutis, vel aliam aliquam portam convenientem. Hoc facto, tota moles, quieſcentibus jam ſpiritibus, qui eam priùs in motus inordinatos ciebant, cum criſi morbi vel paroxyſmi deferveſcit. Præter has mutationes generales, quas ſanguis, durante febre, cujuſcunque generis, à ſpirituum inordinato motu, ſubit; obſervatu dignum eſt aphtas & fœda oris ulcera febres comitari ſolita non tantùm ſalivæ acrimoniam, ſed ſanguinis etiam, undè ſecernitur ſaliva, arguere; & hæc ulcera poſt febrem judicatam, maſsâ ſanguineâ jam non amplius à ſpiritibus præternaturaliter agitatâ, ſpontè evaneſcere. In febribus malignis & peſtilentialibus, uti ex bubonibus, carbunculis, ulceribus varii generis malignis, linguæ nigritie, reliquíſque ſymptomatis liquet, Humores ſphacelo, ſcilicet νεκρώσει à ſpirituum venenatâ qualitate afficiuntur. Denique notatu digniſſimum eſt, quod mihi nuperrimè videre contigit, ſanguis nimirùm fœminæ cujuſdam febre malignâ quaſi eryſipelatosâ laborantis per phlebotomiam extractus, adeò fætebat, ut ex ejus tetro odore, tàm Chirurgus, quàm adſtantes in animi planè deliquium incidebant. Ex dictis igitur conſtat, in omni febre plùs minùs ſanguinem & alios humores mutationes quaſdam ſubire, eaſque varias pro genio morbi, quo ſpiritus animales inficiuntur qui primum inſultum fecerant. In arthritide, rheumatiſmo, pleuritide, peripneumoniâ, & generaliter loquendo in omni febre inflammatoriâ & dolorificâ autopſia docet ſerum ſanguinis aëri expoſitum, peculiari modo in gelatinam diverſicolorem concreſcere. Non eſt minùs miranda ſanguinis converſio in *variolis*, ubi exanthemata per totam cutim à ſero planè cauſtico, inflammatorio & tandem purulento attolluntur: In morbillis etiam, & congenere morbo, febre ſcarlatinâ, totus ſanguis ex diutinâ ſtagnatione in toto corporis habitu, in colluviem ſeroſam & acrem manifeſtò colliqueſcit, quæ tuſſes ferinas, peripneumonias, ophthalmias in decurſu horum morborum excitat. Neque in morbis acutis tantùm, verùm etiam in chronicis univerſalibus, uti in ſcorbuto, affectione hypochondriacâ, chloroſi, &c. inſignis hujus alterationis ſpiritus animales choream ducunt; ducunt: Nec ab ullâ causâ, durantibus his morbis, maſſa ſanguinis in acidam ſeroſam vel vappidam colluviem, mox ſtomacacem, exanthemata cutanea, ulcera maligna, ſudores & ructus acidum vel ſalſum redolentes daturam, quàm ab anxietate animi aut malignitate aëris non perflati, frequentiùs citiuſve faceſſit. Cúmque mala diæta horum morborum raro admodum cauſa ſit, fas eſt ſuſpicari humores à ſpiritibus malè affectis hoc peſſimo condimento imbui, & hos morbos eſſe nervoſi generis ſobolem.

Denique morbi ſecundariò univerſales, qui ex partis alicujus privato vitio oriuntur, non aliam cauſam agnoſcunt: Venenum enim ſenſim à parte affectâ ſerpens miaſma tandem univerſale ſpiritibus & indè ſanguini affingit.

Sic ab affecto pulmone, in phthiſi pulmonari dictâ, totus ſanguis colliquatus per poros cutis, inteſtina, reliquáſque omnes corporis portas ſuccum nutritium exſpuit. In lue Venereâ, quamprimùm contagio ab unâ parte profecta ſpiritus totius Machinæ moderatores infecerit, ſuccedunt dolores ſpaſmodici, & verſatiles in toto corpore, bubones, atque ulcera varia pus copiosè fundentia per totam cutim. Et quidem (quantùm mihi obſervatione notatum eſt) nullus morbus particularis lethalis evadit, priuſquam ex febre per totalem ſpirituum inquinationem ſuperinductâ univerſalis fiat: Hoc facto, ſtatu humorum penitùs everſo, tota machina ſimul corruit.

Morbi univerſales immediatè, particulares mediatè à ſpiritibus oriuntur.

Morbos omnes Univerſales, ſivè primarios, ſivè ſecundarios immediatè à ſpiritibus malè affectis oriri, atque mediatè etiam morbos partium, licèt ex antè dictis ſequi videatur, ulteriùs tamen confirmare libet. Quod ad morbos artinet primariò Univerſales & Acutos, quorum primum vel inſultum comitantur vehementia ſymptomata: Illi certè à ſegni humorum maſsâ, quæque è particulis conſtat craſſis, & maximâ ex parte motu tantùm aliundè communicato præditis, in inſtanti oriri, concipi nequeunt, ſine ſpiritibus eam agitantibus; præſertim ſi ſeriò perpendatur, quo modo ſanguis humanus ac alii humores præparari poſtulant antequam aliquam inſignem mutationem ſubire obſerventur. Pertinet hùc, atque digniſſimum eſt notatu, quòd in principio horum morborum tota tragœdia in genere nervoſo agitur, antequam ſanguinis maſſam turbari pulſus indicet, vel aliquam magnam mutationem pati. Quod quidem in Variolis, Morbillis & Febribus cujuſcunque generis quotidiè conſpicitur, ubi æger, primo momento dolore capitis corripi ſolet, & levi quâdam vertigine à motu ſpirituum inordinato, & præternaturali fibrillarum cerebri & ejus membranarum diſtenſione indè factâ; deindè laſſitudine ulcerosâ, (quale ſymptoma fatigatis accidere ſolet, propter inſolitam ſpirituum agitationem, & tranſitum per membra nimis acceleratum, & quaſi exploſivum, fibras ultra tonum naturalem diſtendentem,) frequenti etiam oſcitatione, ſeu motu quodam convulſivo muſculorum maxillam inferiorem deprimentium ſæpiùs repetito laborat, & tandem frigore ſubito per totos artus diffuſo (quali ſymptomati Hyſtericas etiam præſertìm lipothymicas à merâ ſpirituum ἀταξία frequenter obnoxias videre eſt.) Horrore item, rigore, motu tremulo & convulſivo artuum, lumbagine à motu elaſtico ſpirituum animalium præter modum agitatorum, & è medulla ſpinali in muſculos propinquos exploſorum, comate, vigiliis, deliriis, nauſeâ, vomitu, ægrotatione univerſali, quam ventriculus cum tunicis ſuis nervoſis, velut commune ſenſorium, præ reliquis partibus ſentit, aliiſque id genus ſymptomatis quæ ſpirituum officinam, eorúmque canales unicè afficere deprehenduntur. Obſervatu etiam dignum eſt pleraque hæc ſymptomata ad incendium ſanguinis ſubſecuturum viam ſternere ſolere, quo jam flagrante, oſcitatio, tremor, rigor, frigus intenſum, plurimáque alia ſymptomata ſponte ceſſant, vel ſaltem mitigari ſolent.

Symptomata morborum chronicorum in genere nervoſo.

Similiter, in chronicis affectibus Univerſalibus, ſymptomata in genere nervoſo morbum primò produnt. v. g. In hypochondriacâ & hyſtericâ paſſione, quarum genus nervoſum, ex omnium Medicorum conſenſu, eſt theatrum

commune, ubi ſpaſmi, oppreſſiones gravativæ, & ſuffocativæ, eructationes, & borborygmi frequentes, tragœdiam agunt. Idem dictum ſit de ſcorbuto, & chlorôſi (quam ego jamdiù ſpeciem eſſe ſcorbuti particularem exiſtimavi) ſicut enim in illo per lumbaginem, laſſitudinem ſpontaneam, debilitatem crurum, thoracis oppreſſionem, aliáque id genus ſymptomata; ità non minùs in hâc, per cephalalgiam & vertiginem frequenter recurrentem, visûs debilitatem, palpitationem cordis, mœſtitiam, laſſitudinem, inſolitam animi anxietatem, aliáque ejuſmodi, hoſtis ſe prodit. Ad confirmandum hoc argumentum dignum quidem & facilè obſervatu eſt, quòd cùm à ſtatu horum morborum omnia in pejus ruunt, ſymptomata nervoſi generis aucta ſeſe tandem majori cum evidentiâ in conſpectum dant, ſcilicet vigiliæ pertinaces, affectus comatoſi, ſubſultus tendinum, tremor artuum, pulſus debilis, celer, inordinatus, *&c.* idque licèt incendium internum minùs vehemens, tactu judice, appareat; Quæ quidem omnia quò propiùs fatum inſtat, eò intenſiùs augeri ſolent.

Contagionis propagatio. Cauſæ prætereà evidentes quæ ad hos morbos univerſales viam ſternunt, hypotheſin noſtram non parum ſuffulciunt. Námque cuiquam in Medicinâ mediocriter verſato conſtat, non tantùm morbos univerſales acutos, uti febres, præſertìm peſtilentiales & inflammatorias, ſed chronicas etiam *contagione* quadam propagari ſolere: Atqui vix concipi poteſt quomodò effluvia extranea eáque præ ſubtilitate ſenſus noſtros planè fugientia, & ſæpè nè ad punctum temporis permanentia characterem morboſum in humoribus imprimant, niſi mediante ſpiritu animali, cujus particulæ ſubtiles miaſmate ſeu fermento quodam heterogeneo contaminatæ excandeſcunt, & humorum molem variis irregularibus motibus facilè exagitant. Deindè quot morbi univerſales evidenter ab animi pathematis, mœrore, terrore, anxietate, iracundiâ, vel inſolitâ quâdam & pertinaci phantaſiâ promanant? Nec tamen iſtæ perturbationes ſanguinem alterant, niſi quatenùs ſpiritus, qui totam maſſam regit, motus efferatos & ἀταξίας ſuas cum latice purpureo communicat. Abhinc in paſſione hypochondriacâ & hyſtericâ, nunc ſalſedine, nunc aciditate, nunc aliâ peregrinâ qualitate ſanguis imbuitur, imò raró aut nunquam ſcorbutum, atrophiam, phthiſin pulmonarem, alióſque quamplurimos morbos univerſales chronicos deprehendi, ubi, cæteris cauſis evidentibus, melancholia, anxietas, vel aliquod aliud gravius animi pathema non acceſſerit. Rheumatiſmi & arthritides eos maximè affligunt qui in lautâ fortunâ conſenuêrunt: At luxus ſui pœnas parciùs pendunt, qui eum cum hilaritate animi ſemper conjunxêrunt; duriùs tractantur Theologi, Juriſperiti, Conſiliarii Aulici, &c. qui ſtudiis intentis, & curis originem nervorum, cerebrum ſcilicet & ſpiritus in eo hoſpitantes agitârunt. Chlorôſin etiam ipſam non tam à victu pravo oriri obſervavi, quàm ab imaginationis vitio, peculiaris cujuſdam cibi, generis licèt euchymi, cupiditate flagrantis, à geſticulationis alicujus ſingularis affectatione, vel ab amore diuturno, aut alio aliquo ejuſmodi pathemate animi quod ſpiritus nimìs figit. Quam ſæpè etiam febres, morbilli, & præſertìm variolæ, ex ideâ terroris in phantaſiam impreſſâ oriri ſoleant, ſatis cuivis Medicinæ praxin exercenti notum eſt.

Animi pathemata morborum cauſa.

Quantùm

Quantùm etiam aëris conſtitutio morbos univerſales promovet, Medicos non latet. Neque enim tantùm febrium peſtilentialium, variolarum, morbillorum, aliorúmque morborum acutorum quoties eos epidemicos eſſe contingit, *aër* inſpiratus fons eſt, & origo, ſed pro diversâ hujus conſtitutione, morbi antè dicti variæ indolis ſunt, & diverſas indicationes curativas ſuggerunt. Ab *aëre* paluſtri vel marino, immò in cubiculo occluſo, modò quiſpiam ſæpiùs in eo verſetur, præſertìm autem à decubitu in lecto, facie ſub ſtragulis perperam & frequenter coopertâ, ita ut aër recrementis corporis inquinatus, diù & repetitis vicibus inſpiretur, quàm ſæpè capillos decidentes, vultum pallidum & ſquallidum, gingivas inflammatas & ulceratas, halitum fœtentem, cæteráque ſigna ſcorbuti, aliorúmque morborum Univerſalium chronicorum genuina obſervamus? Quandoquidem verò ſpiritus animales maximâ ex parte naturam aëream ſortiantur, ſintque vi elaſticâ & exploſivâ aëri ſimillimi, aër vitæ animalis conſervationi ſummè & ſemper neceſſarius ſit, ſpirituum generationi inſerviat & eorum materiam ſuppeditet: probabilius longè eſt, ſpiritus ab aëris miaſmate infectos, quàm humores, morbis, ſivè acutis, ſivè chronicis anſam præbere. Denique quàm ſæpè hos morbos Univerſales, præſertìm acutos, ut febres, variolas, morbillos, à frigore in poros cutis invadente oriri obſervamus? At iſte præternaturalis algor ſpirituum, qui ab extremo frigore ſpontè in calorem intenſum excandeſcunt (quod in natatoribus & itinerantibus, ſimul ac ab aquæ & aëris inclementiâ ſeſe ſubduxêrunt, videre eſt) à poris cutis ad ſpirituum officinam, cerebrum, continuatus, faciliùs longè corporis compagem afficit, quàm ſi in humoribus primò imprimeretur.

Aëris conſtitutiones morborum cauſa.

Frigus per cutis poros perceptum cauſa morborum.

Objiciet hìc aliquis, memoratas cauſas non ſæpiùs eſſe morborum effectrices, quàm cruda & dyſpepta alimenta, ideóque eorum ætiologiam à craſi ſanguinis & humorum vitiatâ peti poſſe.

Diffitendum quidem non eſt cibum & potum quantitate nimios, vel qualitate peccantes, æquè ac pathemata animi, cæteráque non naturalia, in cenſu cauſarum evidentium horum morborum habendos eſſe. Verùm quandoquidem non tantùm conſtat ſpiritus animales, quia ex ſanguinis maſsâ generantur, ideò à victu pravo ægrotare ſolere, ſed etiam non raró à victu euchymo eóque moderatè ſumpto anſam ægrotandi arripere, modò minùs firmâ valetudine priùs potirentur; nullus dubito quin alimentum incongruum in cauſarum remotiorum cenſum referendum ſit, & quòd ſpiritus ſint τὸ ἐνεργητικὸν, ſeu immediatum principium morbum formans, & ὁρμὴν, ſeu inſultum efficiens, quod quidem totum eſt quod hìc contendimus.

In hac ſententia non parùm confirmabar, cùm pleraque morborum phænomena hoc pacto explicari poſſe perciperem, quæ à Priſcis vel intacta, vel non ſatis illuſtrata, tenebris hucuſque obruebantur, immò, quicquid ad eorum ſolutionem ex craſſis Antiquorum principiis affertur, mihi planè gratis dictum videtur; atque (ingenuè fateor) hoc primùm, animum meum anxium & incertum impulit ad hanc novam hypotheſin de ætiologiâ morborum univerſalium formandam, quæ naturam morborum clariùs explicat, & eorum cauſas ſenſui penè demonſtrat, cujus rei in exemplis ſequentibus ſpecimen dabo.

Sympathia partium. Quid in enarranda ſymptomatum aliquot ætiologiâ, magis apud Priſcos decantatum eſt quàm *Sympathia*, ſivè conſenſus partium? Ex hac, vomitionis à concuſſione cerebri, vel nephriticâ affectione cauſam reddunt; at niſi reſpectus habeatur ad continuitatem & nexum totius corporis cum cerebro, & origo morborum in cerebro & ſpiritibus ſtatuatur, vix aliàs ſolvi poteſt hoc phænomenon; jacto verò hoc fundamento, quòd tota machina è fibrillis cerebri elongatis & expanſis conflata, ab eodem dependet, & quòd mala diatheſis ſpirituum & eorum motus inordinati morbum ejúſque ſymptomata formant, quam facilè concipi poteſt remotiſſimam quamvis machinæ partem, & conſequenter ipſum ventriculum affici poſſe? Abſque hâc hypotheſi explicari nequit morbi metaſtaſis ſeu tranſlatio ab una parte in aliam, quæ non tantùm in fatali febrium criſi evidenter apparet, ubi morbus ex habitu corporis tranſlatus non rarò in cerebro, idque ſubitò, figitur; verùm etiam in peripneumonia frequenter in anginam mutatâ, ſuper omnia verò in rheumatiſmo verſatili; præſertim ſpurio & nervoſo, ubi morbus ab uno artu in alterum unoquoque die, vel etiam ſingulis horis, imò nonnunquam ictu quaſi oculi citiùs transfertur. In ſanguine tota humorum maſſa confunditur, celeri & non interrupto motu agitatur, & per vaſa innumera æqualiter diffunditur, adeò ut materia morbifica tam ſubitò ſeparari nequeat, & ad partem aliquam ſingularem determinari: Spiritus autem morbo perculſos, pro genio ſuo volatili & verſatili, alternatìm jam hanc, jam illam partem, remotam licèt, impetu quodam petere, diſtendere, vellicare vel ſpaſmodicè conſtringere, ibidémque morbum hujuſmodi vagum producere quid impedit? Cùm ſanguinem & humores per eam partem trajectos alterare valent, iiſque characterem morboſum imprimere: atque hæc eſt ratio metaſtaſeωs morborum.

Morborum metaſtaſis.

Paroxyſmorum febriũ intermittentium cauſa. Ut cætera mittam, in paroxyſmos febrium intermittentium, periodicè, ſtato & certo tempore, ſcilicet quotidie, tertio, aut quarto quoque die, utplurimum eâdem horâ recurrentium, lubet inquirere. Hujus vulgaris *φαινομένυ ætiologia*, heu! quantùm torſit Philoſophorum ingenia non tantùm priſcorum, ſed etiam neotericorum, quotquot omnium morborum cauſas in ſanguine & humoribus inveniendas eſſe hariolati ſunt. Qui maximo ingenii acumine freti hujuſce phænomeni ſolutionem aggreſſi ſunt, Fomitem quendam humoroſum, bilioſum ſcilicet, atrabilarium vel phlegmaticum ſtatuêrunt in viſcerum aliquo, aut parte corporis neſcio quâ deliteſcentem, pro genio ſuo jam quotidiè, jam tertio vel quarto quoque die moveri, & fermenti inſtar, humores exagitare. At qualis tandem eſt hic Fomes? Humor certè, ſecundum horum hypotheſin. Quâ parte verò ſtabulatur? Hic inter Authores maximum eſt diſſidium; apud alios altum ſilentium: Ab aliis varia aſſignantur receptacula, omnia verò ejuſmodi, ut aliquam partem materiæ morbificæ continuò maſſæ ſanguinis neceſſariò ſuggerant. Hunc fomitem in venis meſaraicis, uti Veteres autumârunt, nuſquam recondi, ab omnibus jam conceſſum eſt, namque ex quo, ſanguinis circulatio inventa eſt, apparet nullam dari ejuſmodi (ſaltem materiæ à ſanguine diſtinctæ) ſtagnationem in vaſis ſanguiferis. Et ſi concederetur, tamen à perpetuo ſanguinis tranſitu particulæ heterogeneæ hujus fomitis eluerentur, & ſanguinis maſſæ commixtæ, eandem indeſinenter inquinarent, & à perpetuâ fermentatione

febris continua accenderetur. Non rectiùs iſte fomes in primis viis collocatur; cùm enim chylus ex alimentis in ventriculo concoctis, & in inteſtinis gracilibus ulteriùs elaboratis (per ea ſaltem tranſeuntibus) eliciatur, neceſſe eſt ut ſuccus chyloſus à fermento iſto indeſinenter depravatus, morboſam qualitatem ſanguini impertiat, adeò ut morbus ex eâ natus inducias dare non poſſit, ſaltem paroxyſmus poſt ſingulos paſtus redeat.

Quod ad eorum ſententiam attinet, qui mineram morbi in aliquo glanduloſorum viſcerum latere ſtatuunt; nullus ſanè (quantùm ſcio) locum adhuc aſſignavit, in quo hoc inimicum fermentum ſtabulari, ſanis argumentis demonſtrare poteſt, licèt unus lienem, alius aliud ex viſceribus gratis incuſaverit. Verùm ſi modò, ſecundum noſtram hypotheſin (quam uti ſpero ſatis jam antè demonſtravimus) tota corporis compages, præſertìm viſcerum ipſorum, uti hepatis, lienis, &c. ſit vaſcularis, & ſanguis, continuato curſu & recurſu circumactus per ſingularum fibrillarum tubulos permeet, quâ aliâ parte hic fomes niſi in ipſis fibroſis filamentis deliteſcere poteſt, ubi nil, niſi ſpiritus animales, hoſpitatur? At cùm iſti ſpiritus à cerebro per totum ſyſtema fibroſum, velut per canales ad uſus vitæ neceſſarios exequendos indeſinenter deferantur, &, pro vario genio invaletudinis, quâ afficiuntur, jam quotidie, jam tertio vel quarto quoque die exploduntur, & ſymptomata, quæ principium paroxyſmi comitantur, inferunt, nempè algorem, horrorem, &c. deindè fermenti vices ſupplent, à quo ſanguinis maſſa per fibrillas tranſiens inficitur, & in paroxyſmos febriles periodicè excandeſcit, quouſque ſcilicet ſponte vel arte ſedatâ hâc efferveſcentiâ ſpirituum, finiatur etiam paroxyſmus; atque ſaburra humorum in paroxyſmorum ſerie colliquata, per poros cutis, vel aliam aliquam portam commodam (nec jam à calore præternaturali ut priùs conſtrictam) prorsùs eliminetur. Cui ſententiæ quivis vel Medicus vel Philoſophus favere cogetur, qui ſeriò ſecum perpenderit, quàm ſæpè inſultus non tantùm, hyſterici & ſpaſmodici, paroxyſmorum febrilium, ſaltem ſub initium, planè æmuli, ex mero motu inordinato ſpirituum orti, intervallis licèt incertis redeant; verùm etiam inſultus epileptici, ſtatis periodis, bis vel ter in lunâ, vel hebdomadâ, ab eâdem causâ recrudeſcant.

Quid plura? Regimen ipſum à priſcis Medicis imperatum, atque multo uſu jam per plurima æva comprobatum, noſtræ huic hypotheſi ubique quadrat. In morbis enim acutis, uti febre, variolis, &c. ubi invaletudo producitur à vi elaſticâ ſpirituum irritatâ & nimis exaltatâ, ſummam quietem, decubitum in lecto, alimentum maximè tenue & parcum, detractionem ſanguinis, &c. uno ore imperant; unà cum julapiis, emulſionibus & apozematis admodùm temperatis, quæ vim ſpirituum elaſticam minimè intendant, ſed potiùs minuant. E contrà, in febribus malignis, ubi ſpiritus à naturâ veneni deleteriâ νεκρώσει quâdam affecti, elaſticitate & vi ſuâ expanſivâ deſtituuntur, quàm uno ore uſum pulverum cardiacorum, bolorum theriacalium, julapiorum cordialium; atque hodiè ſpiritûs ſalis armoniaci, ſpiritûs & ſalis volatilis CC. idque poſthabitâ febre præſente, ex induſtria, & cum optato ſucceſſu præſcribunt? Quæ quidem omnia, non tam ſegnem

Antiquorum methodus medendi, huic hypotheſi conformis.

humorum molem, quàm ſpiritus reſpicere videntur, qui primariò affici ſolent. In ſcorbuto verò, chlorôſi, aliiſque morbis chronicis univerſalibus, ubi, ab agilitate ſpirituum imminutâ, & eorum ſtatu minùs quàm par eſt elaſtico, viſciditas humoribus, conſtrictio pulmonibus, rigiditas & ſtupor quaſi paralyticus artubus, conſtipatus obſtructúſque habitus, iſque evidentibus criteriis manifeſtus univerſo corpori acciderit, exercitia frequentia, aër tenuis & perflatus, omnimoda animi excitatio, medicamenta ſale volatili abundantia, uti cochlearia, raphanus ſylveſtris, chalybeata, aloëtica, ſtimulantia omnia & ecphractica, in methodo curationis utramque implent paginam. Quid hoc autem ad humores craſſos niſi mediante ſpiritu illo animali qui eos regit & actuat?

Quòd autem ad ſecundam partem hujus propoſitionis attinet, ſcilicet. *Quod morbi partium, qui à peculiari aliquâ ἀταξίᾳ partis, vel glandulæ alicujus ſingularis oriuntur, à ſpiritibus etiam mediatè producantur.* Ea non æquè perſpicua eſt ac prior. Námque horum morborum ætiologia remotiùs petenda eſt, atque ratiocinando tantùm invenienda. Quandoquidem verò viſcerum vel partium ſingularium affectus à morboſâ humorum diatheſi oriri conſtat, atque (quod ex antedictis manifeſtò apparet) maſſam ſanguinis, à ſpirituum animalium, qui ei præſident, dyſcraſiâ, vario modo turbari & agitari; fas ſit conjicere pro vario dyſcraſiæ ſpirituum genio, jam hanc, jam illam partem, hanc vel illam glandulam, uti jecur, pulmones renes, *&c.* laborare. Indéque medicamenta ſpecifica v. g. *antihyſterica*, *antivenerea*, *antiſcrophuloſa*, *antiſpaſmodica*, *pulmonaria*, *hepatica*, *nephritica*, *uterina* & ſi qua ſint alia, uſu multo contra hos morbos experta & probata, non ejuſmodi eſſe videntur, quæ hanc vel illam ſpecialem partem reſpiciunt, ſed quæ peculiarem ſpirituum dyſcraſiam ad has partes vel glandulas afficiendas aptam, tollant. Quæ quidem remedia mihi indè *ſpecifica* audire videntur, quia ſpiritibus, quorum morbi ſenſus noſtros fugiunt, accommodata ſunt; ſicut enim ex uſu *emeticorum*, *catharticorum*, *diureticorum*, *diaphoreticorum*, aliorúmque medicaminum ſenſibiliter evacuantium, moli humorum præternaturaliter colliquatorum & in maſſa ſanguinis coacervatorum ſubducendæ ſatis proſpicitur: Ità in ſpecificis, *hepaticis* ſcilicet, *hyſtericis*, aliiſque ejuſmodi, experientiâ potiùs quàm ratione primùm excogitatis, & multo uſu comprobatis radix totius mali funditùs evellitur, quæ extra ſenſuum ſphæram in ſpiritibus deliteſcit. Quanta verò pars Artis therapeuticæ in prudenti uſu horum ſpecificorum verſetur, nôrunt Medici Practici.

Medicamenta ſpecifica.

Juxta hanc noſtram hypotheſin facilè eſt morbos omnes, qui intùs nati, corpus humanum affligunt, in duas claſſes diſtribuere, nempè in univerſales & morbos partium. Univerſales ſunt, qui ſicut è ſyſtemate nervoſo, & ſpiritibus animalibus in eodem hoſpitantibus immediatè oriuntur, ità totam corporis compagem uno inſultu primariò, vel ſaltem ſecundariò afficiunt. Secundariò dico, quoniam morbi aliqui particulares, uti lepra, ſcabies, lues Venerea, &c. licèt contagione ab aliquâ parte ſingulari primùm propagentur, non tamen unius partis, præ alterâ, labefacta-

tioni, niſi ex accidente, ortum ſuum debent, & ſpiritus animales veneno ſuo universìm inquinando, citiſſimè univerſales evadunt, ideóque in cenſum morborum univerſalium, licèt ſecundariò talium, referuntur. Morbos autem partium eos voco, qui, à gravi alicujus è viſceribus, vel alterius partis ſingularis labefactatione oriuntur, utut morboſa ſanguinis textura, & ſpiritus animalis dyſcraſia iis ut cauſæ remotæ, anſam præbeant. Præteteà quidam, morbo univerſali laborantes, brevì ſanitatem recuperant, vel mortem obeunt, alii leviùs affecti in ſtatu valetudinario vitam diù protrahunt, ideóque morbi univerſales, in acutos, uti febres variolas, *&c.* & chronicos, uti ſcorbutum, *&c.* diſtingui debent. De morbis *univerſalibus* primùm; poſteà de morbis partium ſeriatìm (licèt ſtrictìm, ſermonem inſtituam, in quo eorum ætiologiam & pathologiam totam, atque indicationes curativas tradam, quod penſum, modò feliciter abſolvatur, in publicum, forſan, emolumentum haud parùm cedet. Utcunque, ſatis eſt in magnis tentâſſe, &, in re tantis tenebris obvolutâ, facem prætuliſſe & monſtrâſſe viam. Primùm lubet, ſchemate quodam ſuccincto, ex hâc noſtrâ hypotheſi deducto, diſtributionem morborum in varias ſuas claſſes præponere.

Schema Morborum Generale.

Morbi, quibus corpus humanum affligi ſolet, ſunt

- ***Accidentales***, & externi, quippè qui ab externo aliquo accidente oriuntur, uti caſu, ictu, vulnere, contuſione, *&c.* quos omnes jam conſultò prætermitto, quoniam eorum ætiologia facilis, & in promptu eſt, & ad partem Chirurgicam potiùs quàm ad Medicinalem ſtrictè ità dictam ſpectat.

  Vel,

- ***Habituales***, qui intùs à diatheſi ſpirituum præternaturali, & craſi ſanguinis everſâ immediatè, vel ſaltem mediatè, aut à canalium, ſeu vaſorum hos ſpiritus, & liquores toti Machinæ miniſtrantium obſtructione, rupturâ, vel aliquâ aliâ malâ affectione naſcuntur. Quænam ſit horum omnium cauſa, quoniam nondùm ſatis conſtat, de eorum ætiologiâ, & pathologiâ, fuſiùs jam ſermonem habituri ſumus, ſuntque vel
  - **Univerſales**, qui ſcilicet immediatè à diatheſi ſpirituum animalium præternaturali, & craſi ſanguinis indè labefactatâ oriuntur; ideóque primo inſultu totum corporis ſyſtema afficiunt, non autem à vitio ſingularis cujuſcunque partis dependent; ſuntque vel
    - ***Primariò*** ità dicti, qui abſque reſpectu ad partem aliquam ſingularem priùs ægrotantem habito oriuntur, ſuntque vel
      - ***Acuti***, qui paucorum dierum circuitu, criſi finiuntur funeſtâ, vel ſalutari: uti febres quæcunque acutæ, variolæ, morbilli, *&c.*
      - ***Chronici***, qui ſimiliter, ſpiritibus priùs laborantibus, univerſum corpus afficiunt, non tamen ruinam tàm præcipitem, quàm priores minantur, indéque ægri hoc modo affecti, vitam valetudinariam, ad plures menſes, imò annos protrahere ſolent. Hujuſmodi ſunt febris hectica, & pallida, chlôroſis, ſcorbutus, rheumatiſmus vagus, ſcorbuticus, affectio hypochondriaca, & hyſterica, ſeu vapores, affectus ſtrumoſus, ſeu ſcrophulæ, rachitis, *&c.*
    - ***Secundariò***, qui licèt ex accidente partem aliquam ſingularem primò afficere poſſint, quia tamen ſanguinem, & ſpiritus univerſim illicò inquinando, naturam morborum univerſalium participant, neque ex propriâ ſuâ naturâ unam partem ſingularem præ aliâ affectant, ritè in claſſem morborum univerſalium referendi ſunt, & in hoc cenſu habendi. Hujuſmodi ſunt lepra, ſcabies, lues Venerea, & ferè omnes morbi chronici ex contagione propagati.
  - ***Morbi Partium***, qui à viſcerum aliquo, vel aliâ parte ſingulari laborante immediatè producuntur; utut craſis ſanguinis à peculiari ſpirituum vitio labefactata, iis viam remotè ſternat; indéque totum corporis ſyſtema non niſi ex conſequente his morbis afficitur.

De morbis univerſalibus in genere.

Radix, ſeu ſemen horum morborum (ſit verbo Paracelſi venia) eſt heterogeneum quid, ſenſu vix perceptibile, non rarò autem vi venenatâ & planè deleteria prædıtum, totâ ſuâ naturâ flammæ vitali contrarium & inimicum, atque ad eam extinguendam, vel ſaltem ſupprimendam aptum; ſivè intùs ſensìm generatum fuerit, ſivè à veneno aſſumpto, morſu viperæ, vel aëre contagioſo in corpus admiſſum. Cujus quidem vis deleteria, ſi adeò præpolleat, ut ſubitò flammam vitalem penitùs obruere poſſit, æger ſtatim alget & lipothymicus perit, naturâ contra non certante, utpotè à vi ſuperiori jam planè evictâ, quod non rarò, præſertim in conſtitutione aëris peſtilentiali ac epidemiâ contingit. Sin verò venenum paulò remiſſius, & vigor ſpirituum animalium fortior, luctatio ſuccedit, in quâ, utut tota corporis machina primo inſultu (vi elaſticâ ſpirituum ferè obrutâ) cum pulſu debili algere incipiat, mox natura vires quadantenùs recolligens pugnam init, cujus præludia ſunt dolor leviter ſpaſmodicus & verſatilis, horror, rigor, oſcitatio, cæteríque motus, quibus ſpiritus animalis oppreſſus ſeſe iterùm expandere nititur, uſque dum tandem, vi ſpirituum elaſticâ irritatâ, & ſupra gradum naturalem evectâ, calor intenſus, & febrilis orgaſmus excitetur. Ab hoc calore pori cutis, ſicut cæteræ corporis portæ, irritati & occluſi, flammam inteſtinam acriùs intendi faciunt, donec veneni pars, à ſpiritibus jam victoriâ potitis, expellatur, vel à propriâ antidoto ſubigatur, & tùm demùm, pori cutis non ampliùs conſtricti, colluviem humorum, à præternaturali calore colliquatam, copiosè dimittunt, modò per alvum, aut alio modo id non antè factum fuerit: Vel denique natura, vi ſuperata ſuccumbit, æger ſpaſmis, deliriis, ſubſultibus tendinum, aliíſque diris naturæ triumphatæ & incaſsùm colluctantis ſymptomatis in genere nervoſo fatigatus, fatis cedit. Hæc eſt ratio formalis morborum univerſalium acutorum, & ſymptomatum eos concomitantium.

Verùm, ubi è contra fermentum morbificum, quo ſpiritus vel ſensìm ex abuſu ſex rerum non naturalium, vel ſubito & uno impetu à contagionis miaſmate imbuuntur, vi non adeò deleteriâ prædıtum eſt, ut vita in ſubitaneum diſcrimen ducatur, vis ſpirituum elaſtica indè duntaxat quadantenùs opprimitur, undè ſeſe ad munia ſolita more debito minùs aptè expandunt, & hoſtis non tam aperto marte quàm inſidiis vitam aggreditur. Indè evenit, quòd ſpiritus animales, quippè minùs irritati, non tam graviter & acriter contra hoſtem inſurgant, nec certamen paroxyſmo & criſi decernunt, ut in acutis fieri ſolet, verùm æger ſarcinâ hâc oppreſſus vitam ærumnoſam atque valetudinariam, morbo aliquo chronico, ſcorbuto, chloroſi, febre hecticâ, &c. afflictam diù protrahit, cum laſſitudine ſpontaneâ, ſtupore, pondere gravativo hypochondriorum, ſomnolentiâ, vertigine, lumbagine, dolore verſatili, crurum & abdominis, aliíſque ejuſmodi ſignis ſpiritûs animalis universìm in genere nervoſo affecti & depreſſi. Nec quidem natura, hoc modo habitualiter oppreſſa, ſarcinam hanc in totum

negligere videtur, verùm licèt paroxyſmorum niſibus, uti in acutis, ab onere ſe liberare non moliatur, idem tamen lentè & quaſi habitu quodam, per omnes portas, per quas fieri poteſt, efficere tentat, ſcilicet per renes, ut in hypochondriacis & hyſtericis, qui tanquam diabetici, tempore paroxyſmi, inſigni urinæ profluvio non raro corripiuntur; per ſudores, diarrhœam, vomitiones, quibus hypochondriaci & ſcorbutici immodicè plerumque tentantur; per tuſſim, per ſputationem largam; ſymptoma hypochondriacis & ſcorbuticis maximè familiare, quorum ſaliva particulis adeò acribus & venenatis ſæpè ſaturatur, ut gingivæ & os totum indè inflammetur & ulceribus fœtentibus ſcateat. Nonnunquam etiam natura certamen, paroxyſmi acutorum ferè æmulum, licèt non ſtatis temporibus, in his morbis inſtituit, quod in paroxyſmis rheumaticis, & arthriticis admodùm dolorificis, & in ſpaſmis hyſtericis & hypochondriacis ſæpè recurrentibus obſervatur; in quibus omnibus natura contra hoſtem acriter inſurgens, ſaburram extemplò deponere, licèt incaſsùm, ſatagit.

De hiſce omnibus jam, calamo fuſiori, diſſeremus: primùm ſermonem inſtituturi de morbis univerſalibus acutis, deindè de chronicis.

De morbis univerſalibus acutis.

In hâc claſſe primum locum vendicant febres omnes præter hecticam & pallidam, (utpotè quæ diutiùs protrahi, nec more morborum acutorum, criſi evidenti judicari ſolent,) deindè variolæ & morbilli ad eandem claſſem pertinere mihi videntur, quippè hi morbi totam machinam primò inſultu afficiunt, reſpectu ad aliquam partem ſingularem non habito, more etiam cæterorum morborum acutorum; paucorum dierum circuitu, judicari ſolent; ideóque licèt contra morem ſit, de his morbis ſub titulo febrium varioloſarum & morbilloſarum in generali febrium doctrinâ agam. Primus enim variolarum & morbillorum inſultus, non ſecùs ac febrium, ſubitus eſt & inſtantaneus, iſque in genere nervoſo, utpotè à ſpirituum animalium ἀταξίᾳ primùm & immediatè factus, cum comate, deliriis, ſpaſmis, vomitione immani, dolore capitis & artuum, lumbagine, aliiſque ejuſmodi ſymptomatis ſociatus. Necnon pathemata animi ac aërem contagioſum pro cauſis procatarcticis, non rariùs quàm aliæ quælibet febres, agnoſcunt, & in omnibus cum cæteris febribus conveniunt, niſi quòd in his, quò certamen ſit brevius, eò magis, durante luctatione, urgeant ſymptomata: Ideò ſub titulo morborum univerſalium acutorum, inter febres acutas, variolas & morbillos ordine tractabimus, & ab eorum ætiologiâ & pathologiâ, juxtâ hypotheſin noſtram explicatâ, indicationes curativas deducemus ad varia horum morborum ſtadia accommodatas, & quarum ope Medicus in ſanandis morbis poſſit agere Philoſophum, & non Empiricum.

EXERCITATIO PRIMA.

DE FEBRIBVS ACVTIS IN GENERE, & præſertìm de Febre Ephemerâ & Intermittente.

CAPUT I.

De Febribus acutis in genere.

FEBRIS *acuta* in genere eſt calor præternaturalis, in ſanguine accenſus à ſpiritu animali, miaſmate quodam deleterio contaminato, & ex accidente quodam irritato, atque indè inſolito more præter naturam ſuam expanſo.

Hujus miaſmatis heterogenei deſcriptionem nemo ſanè à nobis requirat, quandoquidem omnes noſtros ſenſus planè ſuperat: Quippè non tantùm intùs ex abuſu ſex rerum non naturalium generari ſolet, & indè hanc vim deleteriam ſensìm acquirere; verùm non raró ab effluviis contagioſis cum aëre inſpiratis, à morſu ſerpentum, vel denique ab animi pathematis, momento quaſi propagatur: Quocirca conjicere fas eſt hoc venenum, cujuſcunque naturæ ſit, ſubtilitate ſuâ genium ſpirituum, non autem materiæ ſenſibilis, æmulari, & indè non humores, ſed ſpiritus animales immediatè afficere atque agitare, utut ſanguinis maſſa indè ſensìm conturbetur. Pathologiæ morborum acutorum hucuſque tenebris obvolutæ quantùm lucis ex hâc hypotheſi accedat, proximo loco videamus.

In primâ febris invaſione, ab hoc veneno ſpiritus animales planè obruuntur, illicò totum corpus, præſertìm partes extremæ algent, pulſus in debilem & celerem mutatur, reſpiratio in citatiorem, debilem & anheloſam, tanquam ægro ſtatìm ex lipothymia morituro: ſanguinem hoc tempore, urgentibus ſymptomatis, detractum, frigeſcentem ſenſi. Hoc ſtadium morbi vix unquam diù protrahitur; ſiquidem ſpiritus irritati & vires ſuas recuperantes ſeſe expandunt, undè, mutatâ ſcenâ, algor in calorem febrilem convertitur, niſi vel venenum ſit in ſummo gradu malignum, vel robur ſpirituum adeò deficiat, ut ſeſe brevì iterùm explicare haud poſſint. In iſto caſu, primo inſultui æger ſuccumbit. Juvenem novi paroxyſmo febris tertianæ per triduum algentem, ſine ſubſequente caloris paroxyſmo, & cerebris lipothymiis laborantem, è vivis ſublatum; cui, præ ſummo veneni gradu, & debilitate ſpirituum priùs diù laceſſitorum, neque frictionibus, neque calore externo quocunque modo adhibito, neque cordialium & medicaminum ſpi- *Febrium acutarum ſymptomata.*

rituoſorum exhibitione, quicquam adjumenti afferre, nec ſpirituum naturalem expanſionem reſtituere potuimus.

Quò intenſiùs, aut diutiùs protractum, vel quò remiſſius eſt hoc ſymptoma in primo morbi inſultu, eò magis minúſve deleterium venenum, aut vis ſpirituum elaſtica fortior aut debilior pronuntiari poteſt; undè ab ipſo initio morbi de eventu magis minúſve periculoſo & fatali hinc licet judicare.

Indicationes primum inſultum febris ſpectantes.

Indicationes in hoc ſtadio morbi ſunt duæ, ſcilicet ut venenum deleterium ſpiritus obruens citiſſimè antidoto propriâ (modò ea nota ſit) ſubigatur; & ſpiritus algentes & penè enecti, ope ſtragulorum & medicaminum cordialium, iterùm ſeſe expandant, & ſubitaneam Machinæ ruinam elaſticitate ſuâ præcaveant. Manu tamen non admodùm prodigâ, nec niſi neceſſitas poſtulet, oportet hæc miniſtrari, ne poſt vim expanſivam ſpirituum indè reſtitutam, æger hujus erroris pœnas luat, aucto gradu paroxyſmi illicò ſubſecuturi. Quamprimùm enim ſpiritus animalis excitatus vires reſumpſerit, nullas ſibi metas ponit, &, dùm veneni eliminationem molitur, non rarò totam fabricam incendio inteſtino conſumit. Námque in iſto caſu ſpiritus ipſi incaleſcunt, & flammam in ſanguine accendunt non priùs extinguendam, quàm venenum expellatur: Siquidem jam morbus nihil aliud eſt quàm mala diſpoſitio totius corporis, orta à motu inordinato ſpirituum, in venenum antedictum inſurgentium, & novum ſymptomatum agmen procreantium:

Symptomata febrilia.

Inter quæ ſicut gravativa & comatoſa cerebri oppreſſio, & indè totius ſyſtematis laſſitudo ſpontanea ab oppreſſione ſpirituum ortæ videntur; ità horror, tremor artuum, jactatio inquieta, oſcitatio & pandiculatio niſum ſpirituum ſeſe expandere ſatagentium conſequuntur. Vertiginoſa autem affectio ab inordinato ſpirituum motu in cerebro, ex hoc niſu & labore intenſo fit, ſicut & invaletudo univerſalis, præſertìm ventriculi, cum nauſeâ & vomitu ſociata; Namque vertigo, quæ uſum *Opii*; quæ in curru vel navi vectionem aliquandò comitatur, nauſeam & vomitum pariter ſibi adjungit. Igitur quamdiù per totum morbi curſum hæc ſymptomata ſe produnt, conjicere licèt vim ſpirituum adhuc à veneno quadantenùs opprimi, nec ſe ſatis expandere poſſe in præſens Machinæ tutamen. Atque in febris continuæ curſu, poſtquam ſpiritus expanſi flammam in ſanguine, uno tenore diù ardentem excitârunt, ſi novus horror aut rigor, reliquo hujuſmodi ſymptomatum ſatellitio ſtipatus invadat (quod non rarò in praxi obſervare licet) niſi hoc ex mero accidenti, ab evidenti aliquâ causâ evenerit, aut à mutatione typi febris in intermittentem (quod ab horum ſymptomatum, ſtatis periodis, recrudeſcentiâ unicè conjiciendum eſt) fatalem eventum præſagit, & genus nervoſum à veneno recenti, aut vetere vires ſuas reſumente labefactatum, & naturam deliriis, ſpaſmis, ſubſultibus tendinum, *&c.* mox ſubſecuturis victam, manus daturam.

Indicationes in ſecundo ſtadio.

Indicationes in hoc ſtadio morbi ſunt ferè eædem cum priùs memoratis, ſcilicet ut alexipharmacorum uſu, & ſtragulorum ingeſtione ſpirituum expanſio acceleretur, & promoveatur; donec vis veneni ſaltem obtundatur. Sicut enim ab auctâ ſpirituum elaſticitate ſymptomata hæc vel evaneſcunt, vel

diminuuntur; ità etiam, ubi æger frigori externo expoſitus fuerit, inexpectatam horroris, rigoris & reliquorum ſymptomatum recidivam patitur, quo pacto, hoc morbi ſtadium ultra metam ſolitam non raro protrahitur. Hæc verò ſymptomatum caterva, communiter loquendo, brevì evaneſcere ſolet, quippè quàm citiſſimè locum datura aliis numero pluribus, diutiùs duraturis, iiſque planè contrariis, utpotè à contrario ſpirituum ſtatu ortum ducentibus; modò, algoris paroxyſmo, ægrotans non ſuccumbat. Quamprimùm enim ſpiritus ſarcinam excutere incipiant, & flamma in ſpiritibus & ſanguine accendatur, inſequuntur, in genere nervoſo, cephalalgia immanis, vigiliæ pertinaces, deliria, laſſitudo ulceroſa, dolores ſpaſmodici hinc indè verſatiles, vel in parte ſingulari fixi, qualis eſt lumbago, reſpirationis & pulsûs celeritas & fortitudo, ac mutationes in humoribus non minores. Nam urina jam primùm tingi incipit, & contentis ſaturari, & aëri expoſita non raro partes nutritias præcipitare: ſitis, utplurimùm, importuna adeſt, os areſcit, cutis ſicceſcit, appetitus proſternitur, ventriculi digeſtio evertitur; nonnunquam gradus aliquis choleræ morbi, aut ſaltem diarrhœa ſupervenit, nauſea augetur, cum multis aliis, quorum ætiologiam ex hypotheſi noſtrâ jam daturi ſumus.

Diſtenſio fibrillarum cerebri, vel ejus membranarum à febrili ſpirituum expanſione cephalalgiam illam immanem producit, quæ febrilem calorem comitari ſolet, de quâ ægri præ omnibus aliis ſymptomatis, præſertìm in principio morbi, conqueri ſolent. Eadem diſtenſio in toto corporis habitu, laſſitudinem ulceroſam inducit; quale ſymptoma poſt equitationem violentam, vel quodcunque aliud inſolitum & laborioſum exercitium ſentimus, quoniam ab hoc motu fibras ultra tonum ſuum naturalem diſtendi accidit. Ex eodem fonte ὀστεοκόπον illum dorſi dolorem, lumbaginem febris inſultus comitari ſolitam, oriri ritè conjiciendum eſt, quippè in nervos inſignes ab hâc parte ſpinalis medullæ propagatos ad uſus artuum inferiorum, ſpiritus inſilientes & ferociter exploſi eos ultra tonum naturalem extendunt. Hinc etiam dolores hùc illùc verſatiles febrem rheumaticam comitari ſoliti, & dolores ſpaſmodici in parte ſingulari fixi, in febre peripneumonicâ, pleuriticâ, anginosâ, arthriticâ, vel quâcunque aliâ inflammatoriâ, oriri mihi videntur. In febre rheumaticâ dolores ſunt verſatiles, quoniam diſtenſio compagi muſculorum laxiori accidit. In ſpaſmodicis verò, ubi dolor in parte ſingulari fixus eſt, exploſio contingit in compage tendinum & membranarum ſtrictiori. At de hoc poſteà fuſiùs in capitibus de febribus inflammatoriis & rheumaticis. In vigiliis pertinacibus & deliriis ſpiritus violenter moventur; in comate à veneno deprimuntur; atque indè coma expertis Medicis præſagium magis funeſtum ſuggerit, quàm vigiliæ: Námque ab incendio inteſtino non tàm cita mors expectanda eſt, quàm à ſummo gradu veneni quod ſpiritus maximo conatu ſubigere ſæpenumerò nequeunt. Denique robur & magnitudo pulsûs & reſpirationis cum orgaſmo febrili ſociari ſolita, eidem ſpirituum expanſioni debetur, atque indè abhinc de ſpirituum robore, de veneni progreſſu, & conſequenter de febris genio, vel benigno, vel maligno, & de eventu ejus, vel ſalutari, vel funeſto certiſſimè judicari poteſt.

Cauſa cephalalgiæ.

Cauſa laſſitudinis ulceroſæ, &c.

Quare dolor rheumaticus ſit verſatilis.

Symptomata in humoribus.

Inter humorum ſymptomata, ſemper ferè obſervatur, quòd appetitus proſternatur, & alimenti aſſumpti ſubactio admodùm difficilis reddatur, adeò ut febricitans vix quicquam appetat, & nihil præter potulenta, eáque tenuiora digerat; quod à fermento ventriculi everſo, & alterato fit, quippè fermentum illud per glanduloſam ventriculi tunicam, ſecretum ad alimenta maceranda, è maſsâ ipsâ ſanguinis miniſtratur, indéque, pro præſenti ſtatu ſanguinis, non poteſt non alterari, neque munere ſuo iterùm fungi, donec ſanguis deferbuerit, & in ſtatum priſtinum redactus fuerit. Similiter cholera morbus; diarrhœa, nauſea, & ad vomendum propenſio aucta, quæ hunc ſtatum morbi comitari ſolent, à vitio ſucci glandularum ventriculi & inteſtinorum è maſſa humorum morboſorum ſecreti, producuntur; ſicut & ſitis ingens à ſaliva malè diſpoſitâ; oris ariditas, & cutis ſiccitas à glandularum ſalivalium & cutanearum conſtrictione, ex calore febrili in humoribus accenſo, efficitur: Denique tinctura urinæ rubra, & copia contentorum ex eâdem præcipitari ſolitorum, ab eodem calore dependent; indè enim partes ſanguinis bilioſæ incraſſantur, atque poris glandularum hepaticarum à ſpaſmodicâ excandeſcentia ſpirituum conſtrictis, non ampliùs liberè ſecernuntur, vel in veſicam felleam, vel in porum biliarium; ſed in ſanguine coacervatæ, ſero per renes ſecernendo ſeſe adjungunt, atque urinam intensâ rubedine tingunt: Iſtæ ſunt particulæ unà cum nutritiis, quæ, ſi urina aëri exponatur, præcipitantur, & eam conturbant.

Cauſa cholera ſymptomatica, &c.

Cauſa urinæ turbidæ, &c.

Modò venenum, omnium horum ſymptomatum fons & origo, ab antidoto propriâ ſubigatur & curetur, (quod jam ſolummodò indicatur) febris augmenti, ſtatûs, & declinationis tempora non percurrit; &, ſine criſi ſenſibili, redit appetitus & concoctio; pulſus, reſpiratio, urina, *&c.* ſtatum naturalem acquirunt. Hæc certa, tuta & jucunda, & eâ de causâ optatiſſima, imò radicalis curandi ratio mihi videtur. At, cùm venenum, in continuis, & malignis febribus, nullis antidotis, quæ nobis innoteſcunt, ſuperari poteſt, Medici eſt rem gerendam naturæ committere, &, ubi non minùs periculum intenditur ab incendio in humoribus, ex inſolitâ ſpirituum expanſione, quàm à Veneno, pro vario ſtatu morbi, atque ſymptomatum indè natorum, naturæ ſuccurrere; ſivè enematis, venæſectionibus, emulſionibus, opiatis, aliiſve medicamentis orgaſmum ſanguinis compeſcendum, ſivè vigilias, dolores immanes, inflammationes, excretiones, aliáque hujuſmodi præſentis incendii pericula prævenienda judicet. Ideóque per totum curſum morbi, jam hoc, vel illo modo, indicationes curativæ, pro re natâ, variandæ ſunt. Veriſſimum quidem eſt ſpiritus, veneno non valdè maligno oppreſſos, ſeſe ità aliquandò expandere, ut hoſtem primâ luctatione vel fugent, vel ſopiant, & indè ἀπυρεξίᾳ & quiete potiantur, donec à veneni revireſcentiâ, novum certamen inſtituatur, quod in febribus intermittentibus, imò quadantenùs in remittentibus ſeu συνεχέσι conſpicere licèt. Atque hujus veneni (modò natura ſibi ipſi non ſubveniat, abſque ſuppetiis medicinalibus) antidotus Herculea, ferè omnibus nota in promptu eſt, ſcilicet *Cortex Peruvianus*, à cujus juſtâ doſi tempeſtivè exhibitâ, illicò æger in ſtatum ſanitatis reduci ſolet. Sin verò, præ gradu veneni ſummè deleterii, vires hujus febrifugi planè ſuperentur (quod

Febrium curatio radicalis.

Febrium intermittentium & remittentium antidotus.

Quid faciendum cùm antidotus locum non habet.

in febribus verè Συνόχοις & malignis quotidie contingit) Natura, continuatâ ſpirituum vibratione indies magis magíſque ad extremum uſque gradum auctâ, venenum ſivè intùs natum, ſivè ab extrà, contagione communicatum, eliminare molitur, in eo morbi ſtadio, quod augmentum vocatur. Quo durante, ſicut flamma febrilis, parili gradu, in ſanguine intenſior indies accenditur, ità cephalalgia, ſitis, vigiliæ, tinctura urinæ, & in febribus benignis, fortitudo pulsûs, unà cum reliquis ſymptomatis à calore aucto provenientibus ſensìm creſcunt: Necnon, ab inflammatoriâ humorum acrimoniâ ulteriùs exaltatâ, aphthæ ſuppullulant albæ, vel, pro genio veneni magis deleterio, nigræ, prout ſalivam è ſanguine magis minúſve venenato ſecerni contingit. Eadem acrimonia, dum ventriculum vellicat, ſingultum; dum muſculos, membranas, vel partes glanduloſas impetit, dolores rheumaticos, pleuriticos, phreneticos, anginoſos producit. Et hìc quidem indicantur ea omnia, quæ humorum orgaſmum contemperare poſſint, julapia admodùm temperata, diæta tenuiſſima, ſumma quies in lecto ſtragulis paucis cooperto in loco tenebricoſo, *&c.* quæ tamen cautè admodùm adminiſtrari debent, ne indè repreſſi ſpiritus in poſterùm impares veneno eliminando reddantur.

Sin è contrà, ſpiritus jam ſuccumbere contingat, atque febris cum præpropero ſubſultu tendinum, delirio, comatoſo affectu, aliíſque veneni efferatioris ſymptomatis, malignitatis ſpeciem induerit: vis ſpirituum expanſiva *Spiritibus volatilibus* CC. *ſal. armon. cardiacis* & *alexipharmacis*, præſertìm *ſuppedaneis* acribus, & frequentibus *Veſicatoriis* excitanda eſt. Diæta quadantenùs ditior indulgeatur, uti juſculum pulli, *&c.* æger è lecto nonnunquam transferatur in aërem cubiculi clarum & apricum, ut ſpiritus latiùs expandantur, & ſeſe à ſymptomatis malignis liberent.

Ubi verò, ſpiritus jam ſensìm, ultimis conatibus, ſe dilatârunt ſtatus morbi incipit, quem ſæpenumerò per plures dies protractum conſpicimus, antequam Natura vel vincat, vel vincatur, calore febrili unà cum omnibus ſymptomatis, uno tenore, fluentibus. Ideóque non multùm tunc à Medico, abſque urgente neceſſitate, moliendum eſt, verùm totum negotium Naturæ ſoli, & patiens regimini debito committendus eſt, niſi quòd temperatis cardiacis jam vis ſpirituum fovenda ſit, non Opiatis & refrigerantibus, multò minùs venæſectione opprimenda.

Quamprimùm verò Natura Venenum intùs deliteſcens excutere & ſubigere, in agone ultimo, ſemel tentaverit, non diù res manet in æquilibrio, verùm Criſis inſtat, Naturâ quàm citiſſimè triumphaturâ vel triumphandâ. Siqui- *Criſis.*
dem, cùm primùm à ſubactione veneni incœptâ, Natura quadantenùs ſuperior evaſerit, calor febrilis illicò mitigari incipit, atque ſymptomata indè provenientia diminui, uti vigiliæ, deliria, *&c.* pulſus fortior, & minùs celer ſentitur, atque reſpiratio liberior, aphthæ decreſcunt, aut ſaltem colorem in meliùs mutant, emunctoria corporis calore priùs conſtricta reſerantur, atque lympha inutilis & effæta, in habitu corporis priùs congeſta, quâ datâ portâ, liberè effluit: Cùm per renes excernitur, urina priùs pauca, tenuis & ſtraminea, jam copioſa redditur, contentis ſaturata, vel ſaltem hypoſtaſin aut

encœrema dimittens: Cùm per poros cutis emittitur, ſudores ſunt univerſales, iique calidi & ſatis copioſi, & cum εὐφορίᾳ tolerati. Cùm è ductibus ſalivalibus, rivulus lymphæ ſanæ os colluit, aphthæ abſterguntur, brevì ſaneſcunt, & ſitis extinguitur. Nonnunquam criſis fit per glandulas inteſtinorum, ſuperveniente diarrhœâ miti, & cum nullis torminibus ſociatâ. Quæ quidem criſis, in febribus benignis & merè συνεχέσι, ſicuti cum agône evidenti, & agitatione extremâ totius Machinæ accidit (quod à jactatione, anguſtiis pectoris, ſcintillatione oculorum, hæmorrhagiâ narium profusâ, *&c.* præcedentibus concludere licet,) ità brevì finitur, ægro ſpatio paucarum horarum cum ἀπυρεξίᾳ placidum ſomnum capeſſente.

Sudores. Sudores in hoc morbi ſtadio erumpentes non criticos, verùm reâpſe effectum & ſignum criſeos incœptæ ritè æſtimo, quippè primum fomitem morbi, non in maſsâ humorum ſenſibili, ſed craſi ſpirituum morboſâ deliteſcere ex antedictis ſatis conſtat: Atque uti ex uſu remediorum diaphoreticorum & calidorum, vigente adhuc febre, perperàm exhibitorum, pori cutis à calore aucto plus conſtringuntur, ità in malignis febribus, & maximè periculoſis (ubi præ gradu veneni intenſo ſpiritus oppreſſi flammam in maſsâ humorum accendere nequeant, quâ pori conſtringantur) non raró conſpicimus ægrum, per totum curſum morbi, ſudoribus colliquativis, diarrhœâ, aliiſque evacuationibus confectum, quæ indè ſymptomaticæ apud Veteres audire ſolent, & parili gradu, quo augentur, ruinam præſentem minantur. Et quidem in articulo mortis, ubi jam à veneno prævalente ſpiritus enecantur, & expanſivâ ſuâ facultate privantur, cum flamma nativa, æquè ac præternaturalis extingui incipit, ſolutis poris calore priùs conſtrictis, quàm immanis ſudoris rivo æger madefactus animam efflat? Undè concludendum eſt, ſudores, cujuſcunque generis fuerint, immediatè dependere à laxitate pororum; ſivè ſpiritus à veneno diminuti (ſicut accidit in ſymptomaticis & colliquativis ſudoribus) poros ampliùs conſtringere non poſſunt, ſivè febrili calore in ordinem redacto, pori antè conſtricti naturalem laxitatem recuperant, quod ante ſudores criticos evenire ſolet; qui non indè critici æſtimari debent, ac ſi per excretionem lymphæ cujuſdam (quâ totus habitus corporis adhuc infercitur) criſis fieret; verùm quatenùs ſunt criſeos, per ſpiritus ipſos effectæ, ſigna diagnoſtica. Cutis nimirùm horum ſudorum, inſtrumentum eſt nervea membrana, & ad nutum ſpirituum animalium poros ſuos facillimè contrahit & dilatat, ſicut in ſudoribus ſubitaneis perturbationes animi inſignes comitantibus, videre eſt. Et in quavis parte corporis ſudore madidâ ſi frigido aëri exponatur, ſtatìm enim cutis inſtar anſerinæ pellis contrahitur. Nec frigus tantùm, verùm etiam nimius caloris gradus horum pororum conſtrictionem ſpaſmodicam inferre valet; ſicut enim liquorum frigidorum ingurgitatio ſudores non raró provocat, ità è contrà, ſpiritûs vini & calidorum potatio eoſdem temperat ac diminuit. Spiritus enim temperamento moderato, inter calidum & frigidum medio præditi, ab utriuſque qualitatis extremo gradu in ſpaſmos aguntur, & indè pori cutis à calore & frigore extremo pariter conſtringuntur.

Calor ſudores impedire poteſt.

Criſis Febriū Malignarū. Febrium Malignarum *Criſis* uti ſenſìm & ſine notabili apparatu fit, ità tar-

diùs procedit, & tandem, plurium dierum circuitu abſolvitur. Sub initium vix percipitur, niſi ex urinæ copiâ & tincturâ auctâ, unà cum hypoſtaſi aliquali, ſudoribus levibus indies recurrentibus, miti diarrhœâ, vel *ſalivatione*, &c. quippè prout venenum intùs deliteſcens à ſpiritibus adhuc quadantenùs oppreſſis ſensìm ſubigitur: ità calor febrilis unà cum deliriis, ſpaſmis, ſubſultibus tendinum, *&c.* ſensìm diminuitur, atque liquor effœtus, priùs congeſtus, per cutim, renes, hepar, ductus ſalivales, glandulas inteſtinorum, *&c.* protruditur.

Durante criſi, utrùm illa fuerit acuta, vel tarda (quæ etiam Veterum ſententia fuit) abſque urgente neceſſitate, nil moliendum eſt. Expanſio juſta ſpirituum unicè julapiis cordialibus admodùm temperatis, diætâ quadantenùs ditiori è juſculo pulli tenuiori, atque regimine in cæteris debito fovenda & ſuſtentanda eſt. Sicut enim à cardiacorum quantitate nimiâ, vel qualitate incongruâ, modò ea perperam jam exhibeantur, ſpiritus priùs nimis expanſi, jámque ulteriùs incitati ferociter inſævire ſolent, atque hæmorrhagiis, ſudoribus immanibus aliiſque id genus colliquationibus ægrum priùs debilem affligere, aut calorem hecticum accendere, quo pœnas erroris diuturnas, poſt criſin febris acutæ patiens luat; Ità ab opiatis, catharticis, magis verò ab emulſionibus, julapiis vel apozematis refrigerantibus, & maximè à venæſectione, abſque urgente neceſſitate; celebratâ, non rarò contingit morbum illicò recrudeſcere; cùm enim expanſio ſpirituum hoc modo intempeſtivè, & perperam præpediatur, venenum ſeſe in tantùm recolligit, ut Natura, jam debilitata, victoriam penè partam vix aut ne vix reportare poſſit. Quo nomine vehementer oro obteſtórque omnes Artem Medicinalem exercentes, ne, in hoc articulo morbi, abſque urgente neceſſitate, proprii lucri, vel famæ causâ, quicquam moveant, vel quidem tentent, imò, quoties neceſſarium videatur vel fræno vel calcaribus uti, ut, cum ſummâ cautelâ, & parcâ manu, id faciant, ſatius enim eſt ægros à morbo, quàm à Medico trucidari. *Quid agendum in Criſi.*

In ultima harum febrium ſcena, ubi Natura veneno victa manus datura eſt, ubi adſunt diriſſima nervoſi generis ſymptomata, cum reſpiratione ſuſpiriosâ, pulſu tremulo, urinâ clarâ & ſtramineâ, & madore frigido per totam machinam diffuſo præter caput, quod jam intensè incaleſcere ſolet, modò quicquam adhùc tentandum reſtat, unicè indicatur copioſus uſus alexipharmacorum, ſpirituum volatilium, acrium ſuppedaneorum, atque frequentium veſicatoriorum, ut, ex inflammatione artificiali, ſpiritus animales languentes & oppreſſi tandem reſuſcitentur, quo modo plurimos ab orci ferè faucibus revocatos novi.

Hæc doctrina magis illuſtrabitur, cùm ad particularium febrium explicationem deſcendemus, quam ſtatìm aggrediemur, deſcripto priùs ſchemate generali omnium febrium de quibus in Puretologia noſtra tractaturi ſumus.

CAPUT II.

De Febre Ephemera, ſivè Diaria.

SUpervacanea forſan videatur de hac febre diſſertatio, utut ſuccincta, cùm ultrò, abſque Artis noſtræ auxilio, ſpatio xxiv horarum finiri ſoleat. Quandoquidem verò Puretologia in genere; atque præſertim hypotheſis noſtra de cauſa febris continente, & immediatâ, indè quadantenùs illuſtrari poſſit: Necnon, quia ex venenatis principiis priùs in ſpiritibus deliteſcentibus, & jam in actum erumpentibus, vel ex malo regimine, haud raró contingit febrem ephemeram in intermittentem, continentem, aut malignam ipſam tranſmutari; operæ pretium erit, brevì, de genio & eventu hujus febris obſervationes noſtras ſubnectere.

Febris ephemera eſt, quæ immediatè à merâ agitatione, & motu ſpirituum animalium nimio, ab evidenti aliquo externo accidente, ſine apparatu venenato, producitur, ideóque, legitimè tractata, ſpatio xxiv horarum ſpontè ſæpenumerò terminatur. Spiritus nimirùm diù agitati, ſeſe, pro tempore, more febrili expandunt, ac ſi à veneno aliquo intùs nato perciti; indéque maſſam humorum tandem accendentes, ſuperinducunt pulſum celerem, ſitim, dolores, lumbaginem, laſſitudinem ulceroſam, rigores incertos, atque id genus ſymptomata febrilia.

Ephemeræ ſymptomata.

Cauſæ procatarcticæ.

Cauſæ procatarcticæ & evidentes ſunt inſolatio, equitatio, ſivè quævis alia exercitia laborioſa; vigiliæ diuturnæ,ſtudia intenſa, & alia quævis pathemata animi graviora, ingurgitatio multa liquorum ſpirituoſorum, cæteráque ejuſmodi, quæ niſum, motum, & fervorem inſolitum in ſpiritibus efficiendo, eos in ſummam, licèt accidentalem, expanſionem adigunt.

Indicantur unicè quietus admodùm in lecto decubitus, atque ſomnus, quo ſpiritus, non ampliùs jam agitati, ſpontè (ſensìm licèt) in ſtatum naturalem redigi queant. Quo facto, flamma in ſanguine illicò extinguitur, & febris cum omnibus ſymptomatis, ceſſat, ægro tandem madore undiquaque perfuſo, ſero per calorem febrilem colliquato, & jam per poros cutis, non ampliùs fervore inimico conſtrictos, copioſè excreto.

Diæta.

Durante flammâ febrili, tenuis ac parca diæta inſtituatur, æquè ac in aliâ quâcunque febre; copia enim cibi vel potûs ingeſta,antequam ventriculi fermentum reſtituatur, vix minùs quàm veneni in nervis deliteſcentis exſuſcitatio, hanc febrem extendit, eámque mutat in intermittentem, vel continuam, eámque aliquandò malignam; & tunc novæ indicationes curativæ exſurgunt, quæ in reliquis hujus Puretologiæ capitibus continentur. Ex dictis conſtat nullum eſſe κριτήριον pathognomonicum hujus febris,undè ante horas xxiv certò dignoſci poſſit, nam ſi unius diei limites hæc febris excedat, typum atque nomen novum ſibi aſciſcit.

CAPUT

SYNOPSIS FEBRIUM.

FEBRIS ab inſolita ſpirituum expanſione in ſanguine accenſa oritur, cujus indicia generalia petenda ſunt à celeritate pulsûs, ſiti, fœditate oris, ariditate linguæ, atque tincturâ & contentis urinæ, potiùs quàm ab externo calore, qui pro præſenti ſpirituum expanſione plùs minùs auctâ, atque diverſo aëris ambientis temperamento variatur.

Eſt

- *HECTICA*, ſeu habitualis à miti, verùm permanente ſpirituum expanſione præternaturali; quippè à veneno deliteſcente leniori atque minùs irritante orta, à quo ſpiritus minùs laceſſuntur, & rariùs tantis viribus inſurgunt, ut id quod noxium eſt, expellere poſſint; undè lenis, attamen hectica, & fixa febricula formatur, quæ tandem inflammationem pulmonum, hepatis, ſeu alicujus alterius viſceris, pro genio veneni ſpeciali, atque phthiſin ſui generis inferre ſolet. Ad hanc claſſem referenda eſt febris virginum pallida, ſeu chlorôſis, à menſtruarum purgationum ſuppreſſione utplurimùm orta. Verùm hanc impræſentiarum omitto, quia pertinet ad alteram claſſem morborum generalium, ſcilicet chronicorum, ubi ex profeſſo de eâ tractaturi ſumus.
- *ACUTA*, quæ ſicut oritur à vehementi ſpirituum expanſione, quæ eos ad ultimum niſum brevì adigit; Ità circuitu paucorum dierum, vel horarum criticè finiri ſolet. Eſtque
  - *Veneni expers*, Ab inſolatu, exercitio nimio, vel aliquo alio ejuſmodi accidente externo, ſine apparatu præcedenti ſeu venenato aliquo miaſmate intùs nato, vel contagione ab extra in ſpiritibus impreſſo orta; undè ſpiritus jam ex accidenti, ac ſi à veneno agitati, modo febrili excandeſcentes, totam maſſam ſanguinis accendunt, atque Machinam univerſam laſſitudine ſpontaneâ, algore, calore & ſudore ſeſe viciſſim excipientibus, afficiunt; verùm à ſomno & quieto decubitu in lecto, qui eſt unica hujus febris antidotus, ſpatio 24. horarum, quieſcentibus jam ſpiritibus, priùs agitatis, ultrò terminari ſolet. Et indè apud Veteres *Febris Diaria* audit.
  - *A Veneno orta*, ſivè intùs ſenſim nato, vel contagione impreſſo, quæ diutiùs durare ſolet uſque dum fomes febrilis ab antidoto propriâ vel expanſione ſpirituum juſtâ eliminatus ſeu ſubactus fuerit. Eſtque
    - *Intermittens*, Quotidiana, ſeu Tertiana, Quartana ſimplex, *&c.* Tertiana, Quartana duplex, *&c.* quæ more *Febris Diariæ* ſpatio 24. horarum, plùs minùs finitur. Verùm quandoquidem à veneni intùs nati peculiari genio oriatur, quod brevì, ſcilicet ſingulis vel alternis diebus, vel quarto quoque die recrudeſcere ſolet, luctatio indè periodicè tàm diù inſtauratur, donec ab antidoto propriâ, vel ſaltem juſtâ ſpirituum expanſione radicitùs hoc venenum eliminatum fuerit.
    - *Continua*, quæ plures dies durat, vel uno tenore, vel cum periodicis ſtatis aut incertis exacerbationibus, atque indies augetur uſque ad Statum, niſi Arte priùs ſiſtatur. Eſtque
      - Συνεχὴς, ſeu, *Continens*, quæ quamvis *Continua*, ſingulis vel alternis diebus ſtato vel incerto tempore periodicè exacerbatur, ad modum febris intermittentis, cui congener videtur, orta à veneno mitiori quàm quod συνόχους febres excitat. Nec ſpiritus in hac adeò peſſundantur, quin fortiter ſeſe adhuc expandere queant, uti ex pulſu forti, intenſo caloris gradu, urinæ ſaturatæ rubedine, & copioſis contentis, aphthíſque albis, *&c.* apparet. Ideóque venenum non tantùm à *Cortice Peruviano*, ſed etiam à frequenti vibratione ſpirituum ſatis expanſorum deleri poteſt. Eſtque vel
        - *Simplex*: Ubi exacerbationes & remiſſiones ſtatâ diei horâ juxta typum morbi genuinum revertuntur.
        - *Mixta*: ſeu Spuria, ubi ob ſymptoma aliquod vehementius adjectum de genere inflammatorio, vel colliquativo, œconomia ſpirituum adeò conturbatur, & Natura exindè adeò pervertitur, ut paroxyſmi periodici non aliundè quàm ab iſtorum ſymptomatum incertâ exacerbatione dignoſci queant.
      - *Inflammatoria*, Utpotè cum inſigni alicujus viſceris, glandulæ, aut membranæ inflammatione, pro genio veneni, conjuncta. Quæ quidem febri συνεχεῖ congener eſt, atque à non diſſimili veneno orta; nec non typum periodicarum non rarò imitatur. Eſtque
        - *Univerſalis*, in quâ habitus totius corporis vel actu inflammatur, vel facilè inflammari poſſit, quandoquidem nulli particulari parti determinatur. Eſtque
          - *Morbilloſa* & *Scarlatina*, Ubi ſcilicet cuticula tota efflorеſcentiâ æquâ & planâ, vel maculis pulicaribus rubris planis hìc illìc interpunctìm diſtinguitur.
          - *Varioloſa*. Ubi cutis ipſa exanthematis diſtinctis, vel confluentibus paſſim inflammatur.
          - *Eryſipelatoſa*. Et *Herpetica*, ubi cutis tumore notabili corripitur, latè ſe diffundente, cutem incraſſante & ulcerante; vel inflammatio per cutem ſerpens, antè & poſt exulcerationem ſemina milii refert.
          - *Rheumatica*. Cum dolore, tumore, & inflammatione verſatili, nunc in uno, nunc in altero muſculo, aut artu conjuncta.
        - Vel
        - *Particularis*, In qua Pars aliqua determinata inflammatione tentatur. Eſtque
          - *Soporoſa*, Ubi partes cerebri medulloſæ, præſertim corpora ſtriata, inflammatione afficiuntur.
          - *Phrenetica*, Ubi meninges inflammantur.
          - *Ophthalmica*, *Otalgica*, *Odontalgica*, Ubi glandulæ vel membranæ oculorum, auris, & dentium inflammatione corripiuntur.
          - *Anginoſa*, Cum inflammatione glandularum in faucibus ſitarum comitata.
          - *Peripneumonica*, ſeu pleuritica cum inflammatione pleuræ & pulmonum conjuncta.
          - *Colica*, Ventriculo vel inteſtinis inflammatis.
          - *Teſticularis*, Inflammato uno, vel utroque teſticulo.
          - *Puerpera*, Ubi mammæ, vel Uterus inflammatione tentatur.
          - *Hepatica*, Cum hepatis inflammatione.
          - *Urinalis*, Ubi veſica urinaria, vel renes inflammantur.
      - *Colliquativa*, Quam excretio humorum per glandulas aut membranam aliquam glanduloſam enormis comitatur. A Veneno autem mitiori orta συνεχεῖ congener eſt, & ſæpè typum periodicarum exprimit, Comitata
        - Cum vomituritione.
        - Cum ſymptomatis diarrhœæ & dyſenteriæ.
        - Cum ſymptomatis choleræ morbi.
        - Cum ſalivatione, ſeu Ptyaliſmo immodico.
        - Cum fluxu urinæ nimio.
        - Cum ſudoribus immenſis.
      - Σύνοχος, ſeu Continua, ab initio ad finem ubique æquabilis, ſine paroxyſmis, ſine exacerbatione & remiſſione ſymptomatum periodicâ, malignitatis ſemper particeps, à Veneno quod ſpiritus ſuperat, vel ſaltem æquat, oriunda; & dignoſcenda præſertim à gradu caloris externi mitiori & æquali, pulſu debili ac celeri, urina tenui & ſtramineâ, ad inſtar urinæ ſanorum, linguâ arida, ſubfuſcâ, ſcabioſâ, vel aliquando ſanorum ſimili, atque aphthis nigris. Eſtque
        - *Simpliciter Maligna*: Ubi ſpiritus veneno, vires ſuas æquante obſidentur, ita ut æqualis fiat lucta inter venenum & ſpiritus, qui nullo gradu νεκρώσει jam afficiuntur; Undè humores Sphacelo non corripiuntur: Bubones, Carbunculi, Petechiæ, Exanthemata Miliaria, cæteráque veneni ſpiritus ſuperantis indicia non erumpunt; attamen plerumque ſudores colliquativi & ſymptomatici malignitatem arguunt.
        - *Febris peſtilentialis*: Ubi ſpiritus venenato miaſmate intensè deleterio ab extra communicato, vel intùs nato imbuti, ferè enecantur, & humores indè tantùm non Sphacelati malignitatis indicia exteriùs in cute produnt per Petechias, Maculas purpureas, Eruptiones miliares, Morbilloſam in pectore effloreſcentiam, *&c.*
        - *Peſtis*: Ab intenſiſſimo Veneno orta, quæ ex Bubonibus, Carbunculis, & Maculis nigris cognoſcitur.
      - *Verminoſa*, quæ nulli è ſpeciebus memoratis præcisè determinari poteſt, quippe unamquamque ſpeciem induit, jam hectica, jam acuta, intermittens, continua, συνεχὴς, inflammatoria, ut plurimùm autem colliquativa, vel σύνοχος, & Maligna pro vario gradu venenati Miaſmatis eam cauſantis. Ideóque ultimo in loco, idque ad modum appendicis, varium ejus genium indagare, atque explicare ſtatutum eſt.

Inter fol. 191. & 192.

CAPUT

CAPUT III.

De Febre intermittente, ejúſque cauſâ, typo & ſymptomatis.

Febris intermittens eſt calor præternaturalis in ſanguine accenſus ab inſolita ſpirituum expanſione, ſtatis periodis, quotidiè ſcilicet, tertio vel quarto die, vel ſæpiùs redeunte, pro genio veneni eam efficientis, undè Quotidiana, Tertiana, Quartana ſimplex vel duplex audit. In hâc febre algor, rigor, calor, & ſudores ſeſe viciſſim excipiunt; Nec abſunt ægritudo univerſalis, nauſea & vomitus, dolor capitis, lumbago, reliquáque ejuſmodi ſymptomata. *Febris intermittentis definitio.*

Quid ſit hoc venenum (ſivè id intùs natum fuerit, ſivè ab extrà admiſſum) haud facile eſt explicatu, quia ſenſus omnes noſtros planè ſuperat atque fugit, æquè ac ſpiritus ipſi qui eo imbuuntur. Ideóque ſatis eſt ejus realem exiſtentiam à poſteriori ſeu effectu probare, ſcilicet à veneni ſymptomatis, quæ in morbo indè formato ſeſe prodere ſolent, quæ non raró eadem ſunt cum iis, quæ à veneno ſenſibili oriuntur, uti lipothymiæ, vomitiones immanes, ægritudo univerſalis, dolores ſpaſmodici, *&c.*

Verùm, fermentum venenatum hujus febris (quicquid ſit) mite admodùm videtur præ fomite febris cujuſcunque alterius: ſpiritus enim eo imbuti, quàm citiſſimè, vi ſuâ elaſticâ jam exſuſcitatâ, in tantùm ſeſe expandunt, ut ſpatio xxiv. horarum venenum ſubigere valeant; necnon venenum vires antidoti vulgaris, *Corticis* ſcilicet *Peruviani*, brevì agnoſcit. Inſuper, fortitudo pulsûs, profundá tinctura urinæ, gradus caloris febrilis, immanis vomitio, vel diarrhœa, profuſi ſudores, unà cum citiſſima exacerbatione omnium ſymptomatum cæterorum; ſicuti ſpirituum fortem expanſionem probant, ità etiam genium veneni minùs deleterium, & ſpiritus agitatos, potiùs quàm oppreſſos eſſe arguunt.

Argumentis, quæ in hypotheſi noſtrâ generali attulimus, penſitatis: Nemo (opinor) fermentum hoc venenatum in receptaculis, viſceribus, aut receſſibus neſcio quibus, ad mentem Veterum collocabit; verùm in gremio ſpirituum deliteſcere, atque ſtatis periodis, pro genio veneni, revireſcere concedet, præſertìm cùm omnes confiteantur fomitem inſultuum hyſtericorum & epilepticorum, qui non raró ſtato tempore, ſicut intermittentium febrium paroxyſmi, repullulant, in nervis contineri.

Cauſæ procatarcticæ hujus miaſmatis, ſaltem evidentes, ſunt frigus ab ambiente aëre, vel à decubitu in terrâ ſub dio, ex quo ſpiritus animales, ſaltem ii qui in extremis plexibus fibrarum & nervorum cutaneorum hoſpitantur, algentes, tonum ſuum naturalem quadantenùs amittunt, undè œconomiam ſpirituum illicò everti contingit. Aër item externus, præſertìm paluſtris, vel autumnalis inſpiratus, & cum ſpiritibus commixtus, particulis heterogeneis & venenatis ità nonnunquam refertus eſt, ut febres intermittentes non aliâ de causâ in locis paluſtribus, & oris maritimis endemiæ fiant, atque, autumnali tempore, ferè ubique epidemicæ evadant. Fatendum *Cauſæ procatarcticæ.*

tamen eſt à cibo δυσπέπτῳ, ſubito terrore, cæteriſque animi pathematis gravioribus, non raró hoc venenum exaltari, & nullus dubito, quin à longo abuſu ſex rerum non naturalium hoc venenum, utplurimùm, intùs naſcatur, utut ab externis evidentibus cauſis in actum ducatur; undè evenit quòd ab iiſdem cauſis externis non omnes parili modo febre intermittente afficiantur.

Symptomata. Ubi ab energia veneni priùs intùs deliteſcentis, jam verò à cauſa aliqua evidente exaltatâ, ſpiritus quaſi opprimantur; flamma vitalis ferè extinguitur, pulſus fit celer, oppreſſus & debilis; urina tenuis & pallida; cerebrum grave & comatoſum, algor etiam totam machinam invadit, qui præſertìm prope ſpinam dorſi, è qua ſpirituum animalium canales propagantur, atque in naſo & extremis artubus ſentitur.

Quamprimùm ſpiritus cum veneno manus conſeruerunt, luctationem inceptam eſſe vertiginoſus cerebri affectus prodit: Sequuntur autem in reliquis machinæ partibus vomituritio, oſcitatio, pandiculatio, jactatio inquieta & ſuſpirioſa; oppreſſio hypochondriorum gravativa; reſpiratio anheloſa; horror & rigor univerſalis, donec flamma in ſanguine accendatur, à quâ pulſus fortis & celer evadit, urina rubedine tingi incipit à bile, præ calore, inſpiſſatâ, & indè in ſanguine coacervatâ; necnon contentis plùs debito ſaturari à particulis chyloſis eâdem de causâ colliquatis, & in ſero præcipitatis. Incaleſcit totum corpus, & maximè artus extremi, qui ſicceſcunt, quia pori cutis à calore contrahuntur: Sitis adeſt, vel quia papillæ ſalivales conſtringuntur, vel quia ſaliva, ab ebulliente ſanguine ſecreta, miti ſuâ & leniente facultate exuitur. Cephalalgia meninges, lumbago partes ſpinæ vicinas, laſſitudo ulceroſa univerſos ferè muſculos ac totum genus fibroſum torquet, imò ab inſolita diſtenſione muſculorum quorumdam maximè debilium, ſpiritibus immaniter exploſis, nonraró oriuntur dolores ſpaſmodici horrendi, iique hùc illùc verſatiles more rheumaticorum; vel in membranis compage ſtrictiore donatis fixi, pleuriticorum, colicorum, cholericorum, *&c.* æmuli, unà cum copioſis vomitionibus aut fluxibus alvi, quoties acrior lympha colliquata, è ſanguine ebulliente in ventriculum aut inteſtina confertìm excernatur. Idem perturbatus ſpirituum motus pertinaces vigilias infert, & deliria, durante paroxyſmi febrilis vigore, atque multorum aliorum ſymptomatum ſatellitio ſtipatus eſt, quæ nunc recenſere longum foret.

Hæc moleſta ſymptomata ad vij. x. xij. aliquandò xxiv. horas durare ſolent, & circa finem paroxyſmi vehementiora fieri. Primum inſultum hujus febris, præſertìm, ubi parvulos eâ corripi contigerit, per triduum vel quatriduum protenſum, typum febris continuæ pro tempore induiſſe, non raró me obſervâſſe memini: Námque, pro genio veneni, citiùs aut ſeriùs paroxyſmus ſolvitur, & ſymptomata ceſſant: Quamdiù autem venenum intùs deliteſcens viget, paroxyſmus elongatur, augeſcentibus ſymptomatis, donec, ultimo tandem conamine ſpirituum, veneni vigor ſubigatur, aut ſaltem ſopiatur. Hoc facto ſuccedunt ſudores: Et deindè ἀπυρεξία, quæ eo uſque durat, donec veneno, de novo referveſcente, ſpiritus recèns irritati certamen

Febrium intermittentiũ duratio. iterùm inſtaurent, atque indè paroxyſmus febrilis iterùm formetur, cum ſymptomatis priùs memoratis, & impensâ Naturæ novâ. Siquidem hujus

veneni indoles peculiaris eſt, atque ab omni alio fermento febrili planè diverſa; licèt enim, extremâ ſpirituum expanſione in ſingulis paroxyſmis factâ, ejus energia planè vincatur, & ſubigatur, intùs tamen adhùc deliteſcit, novas tragœdias daturum, uſque dùm ab arte vel Naturâ miaſma febrile non tantùm ſubactum, ſed & penitùs eliminatum fuerit. Quippè menſuram durationis cujuſque veneni, quod fomitem hiſce febribus miniſtrat (ut mihi videtur) Natura ipſa determinavit, quod exindè, licèt ab uſu propriæ & potentis antidoti, aut præpollenti & frequenter repetitâ ſpirituum expanſione, per plures hebdomadas vel menſes ſubactum videatur; à leviſſimâ occaſione, immò non raró abſque evidenti causâ revireſcere ſolet, donec metam durationis à Natura conſtitutam attigerit. Hoc facto, vel ſponte exulat fermentum, vel à copioſo & repetito antidoti uſu, aut ab expanſione ſpirituum ſatis validâ, Natura hoſte ſuperior facta vires veneni prorsùs proſternit.

Cortex Peruv. non eſt cauſa recidivationis febrium.

Hìc mihi *Corticis Peruviani* juſta defenſio ſuſcipienda eſt, cui ſalutiferæ antidoto à Φιλανθρωπίᾳ ipsâ in levamen ærumnarum vitæ humanæ plurimarum divinitùs conceſſæ convitium faciunt Adverſarii, quia febrile fermentum indè ſubactum, ſæpenumerò poſt hebdomadas, vel ſaltem menſes aliquot revireſcere ſolet. Quum reverà hocce fermentum (quicquid ſit,) durationis ſuæ ſpatium fixum & determinatum habeat, jam brevius, jam longius, & ſæpiùs ad plures menſes, imò & annos protenſum, adeò ut, priuſquàm hic fomes metam ſuam ultimam attigerit, febris indè orta, quocunque modo curetur, ſivè alio quocunque arcano, ſivè more methodico, ſcilicet venæſectione, emeticis, catharticis, epithematis, pericarpiis, diaphoreticis, *&c.* (modò hæc unquam ſcopum attingant) vel Naturæ ſolius viribus, (quod non raró fit æſtivo tempore, cùm ex appropinquante ſole vis ſpirituum expanſiva multùm fovetur & augetur) non rariùs tamen æger recidivam patitur, quàm ſi antidoto magnâ uſus fuiſſet. Indéque febrium recidivatio ſoli *Cortici* imputanda non eſt, potiùs jure lætandum nobis eſt, quòd remedium iſtiuſmodi poſſideamus, quo Naturæ diù oppreſſæ & attritæ, quoties libuerit, ſuccurrere, & fatalem hujuſce morbi exitum præcavere poſſimus, utut à curatione aliquandò repullulare ſoleat. Quinetiam neſcio an non à frequenti, atque poſt juſta intervalla repetito ejus uſu, eradicatio fomitis ipſius venenati accelerari queat.. Certè revireſcentia morbi *Cortice* curati non medicamento, ſed Medico vel ægro accepta referenda eſt; præſertìm ubi jam vili pretio, magnum hoc remedium comparari poſſit, & à liberali ejus uſu nunquam quicquam detrimenti ægros paſſos eſſe, quantùm ego ſcio, hactenus obſervatum eſt; at à nimis parcâ ejus doſi hoc incommodi accidit, quòd morbus exindè vel in propria, vel, *Prothei* inſtar, in aliâ formâ ad revireſcendum aptus natus ſit.

Febris intermittens eſt morbus chronicus.

Quanquam febrilis paroxyſmus acutus ſit, morbus tamen ipſe quicunque fuerit ejus typus, Quotidianus, Tertianus, Quartanus, ſimplex ſcilicet vel duplex, eſt ferè ſemper plùs minùs chronicus, duraturus uſque ad perfectam eliminationem venenati miaſmatis, quocunque modo id tandem fiat. Fermentum enim hujuſmodi febrium (quicquid è contrà Veteres ſenſerint) exindè

Omnium in-

termittentiū fermentum eſt ejuſdem generis.

mihi videtur non multiplex, ſed unum idémque eſſe, quia hæ febres (præſertìm ubi diù duraverint) typum ſuum abſque aliquâ evidenti causâ mutare ſolent, atque febris quæ jam legitima tertiana audit, poſt unam vel alteram hebdomadam Quotidiana, Hemitritæa, immò non raro Quartana evadit, & vice verſâ. Quid? quod ſemel obſervavi, hujuſmodi febrem, ex malo regimine in malignam petechialem admodùm periculoſam degenerâſſe? cujus curatio maximâ ex parte liberali uſu *Corticis Peruviani* abſolvebatur, genio veneni primarii id ſuadente. Præterea fermentum cujuſcunque febris intermittentis viribus *Corticis Peruviani* indifferenter cedit; Et obſervatu facile eſt, unciæ uni Chinæ-Chinæ ipſam febrem Quartanam, abſque apparatu apozematum deobſtruentium à Veteribus decantatorum, atque ſolennium evacuationum, æquè citò & certò locum cedere, ac ſimplicem Tertianam, Quotidianam aut quamcumque aliam hujus generis vel leviſſimam.

CAPUT IV.

De ſignis Febris intermittentis diagnoſticis.

Diagnoſtica.

FEbris intermittentis in genere, aut Quotidianæ, Tertianæ, Quartanæ, Hemitritææ in ſpecie, genuinæ ſcilicet ſigna diagnoſtica & pathognomonica enarrare ſupervacaneum mihi videtur; cùm ea ex paroxyſmorum diligenti obſervatione, niſi febris intermittens typum alterius morbi induerit, cuivis innoteſcant è ſymptomatis priùs deſcriptis, atque ſymptomatum diagnoſticorum *ætiologia* vera & ſatis luculenta ex antedictis peti poſſit. Verùm quandoquidem aliquandò accidit, ob vehementiam ſymptomatis alicujus ſingularis cætera omnia in tantùm ſuperantis, ut algor, horror, calor, *&c.* non tantùm adſtantium, ſed etiam ægri ipſius ſenſum planè fugiant, æger de hoc vehementi ſymptomate unicè conqueratur, &, durante paroxyſmo, tractari poſtulat methodo, ipſi morbo, ſub cujus larvâ febris jam latitat, debitâ; ejus tamen revireſcentia vix aut ne vix præcaveri poſſit abſque *Cortice Peruviano*, vel aliâ (ſiqua ſit) antidoto in paroxyſmorum intervallis exhibitâ; operæ pretium mihi videtur hujus Prothei varias formas, ſaltem quæ mihi adhuc innotuêrunt, enumerare; quin & criteria ſubjicere, undè dignoſcantur à veris ipſis morbis quorum typos mentiuntur.

Febris intermit. aliam febrem ſimulantis diagnoſtica.

Quanquam multâ arte genium ſuum aliquandò diſſimulent febres intermittentes, certo certius tamen ex urina (quæ jam multùm tincta eſt, contentis ſaturatur, & ſedimentum præcipitat colore plùs minùs lateritio, ut in verè intermittentibus ferè ſemper fit) atque ex ſtatis paroxyſmorum, & lucidorum intervallorum periodis, & periodicâ horum ſymptomatum exacerbatione & remiſſione, deprehendi & dignoſci poſſunt.

Febris intermittens hemicraniam ſimulans.

Ità in aliqua parte meningum, ſpiritibus inibi veneno agitatis & exploſis, hemicraniam intolerabilem ſubortam ſæpiſſimè obſervavi, eámque poſt certas & ſtatas periodos, quotidie utplurimùm, recrudeſcere ſolitam, verùm abſque aliquo ſolenni algore, horrore, calore & ſudore, qui ſeſe alter-

natim excipiunt in intermittentibus legitimis. Urina verò multùm tincta & contentis ſaturata, ſpeciem aquæ cum pulvere lateritio commixtæ ſemper præ ſe ferebat. Morbum ſæpè incaſsùm ſequenti venæſectione in jugulari, vel ejus ramulis celebratâ, atque æquè frequenti epiſpaſticorum applicatione, uſu cephalicorum omnigenorum, errhinorum, maſticatoriorum, &c. curare tentavi. Verùm emeticis, catharticis lenioribus, chalybeatis, antiſcorbuticis, &c. ad mentem Veterum exhibitis, acuendo & turbando ſpiritus, eam ſemper auxi, donec tandem experientiâ didiceram, uſu copioſo *Corticis Peruviani* venenum febrile, doloris hujus fomitem penitùs poſſe ſubigi.

Parili modo, à præpollenti vi veneni hujus febrilis cerebrum & origines nervorum circumquaque obſidentis, atque ſpirituum diſpenſationem præpedientis, iterùm iterúmque apoplexiæ ſymptomata obſervavi, certo tempore, tertio vel quarto quoque die recurrentia; ſcilicet profundiſſimum ſomnum, ſtuporem & ſtertorem, urinâ intereà (uti ſolet in febribus intermittentibus) ſemper rubedine multùm tinctâ, contentis ſaturatâ, atque, cùm aëri exponeretur, ad præcipitationem ſedimenti lateritii valdè proclivi. Hos ægros, durante paroxyſmo methodo apoplexiæ debitâ, copioſâ ſcilicet venæſectione, epiſpaſticis frequentibus, emeticis, atque catharticis acrioribus, ſternutatoriis, cephalicis, aliiſque ejuſmodi remediis ſtimulantibus, cum felici ſucceſſu, excitare ſategi; nunquam verò revireſcentiam paroxyſmorum præpedire potui abſque *China-Chinâ*, in intervallis lucidis, manu liberali, idque confertìm miniſtratâ. A quo tempore, ægros, quamvis ab apoplexia liberatos, ſæpiùs tamen diúque recrudeſcentiæ paroxyſmorum febris intermittentis obnoxios obſervavi, undè de origine & vero fomite hujus morbi apoplexiam veram mentientis non ampliùs dubitavi. *Febris intermittens apoplexiam ſimulans.*

Centies obſervavi colicam ventriculi, vel inteſtinorum, pleuritidem acutiſſimam & verè ſpaſmodicam, rheumatiſmum univerſalem, vel particularem, febrem ſcarlatinam, eryſipelatoſam cum ſymptomatis pathognomonicis intenſiſſimis, ab expanſione exploſivâ ſpirituum hoc veneno nimis irritatorum, orta fuiſſe. At iſta ſymptomata ſtatis periodis redibant; urina reddebatur, qualis in febribus intermittentibus apparere ſolet: Et has febres, cùm vel ſponte ſuâ, vel arte coactæ larvas deponunt, *China-chinâ* citò ſemper, & feliciter curare ſoleo. *Febris intermittens colicam, pleuritidem, &c. ſimulans.*

Denique, quoties hocce venenum, vel emeticum & arſenicale vel catharticum eſt, vel ſimul utramque evacuationem inducit, morbus induit typum choleræ morbi, diarrhœæ torminoſæ, dyſenteriæ, vel ſimplicis vomitionis. Verùm ſtatis periodis revertitur, vel ſaltem exacerbatur, atque ſemper urina rubra & turbata eſt, ac ſi pulvis laterum cum aquâ confunderetur; & qualis in febribus intermittentibus ferè ſemper conſpicitur. Hìc verò, licèt paroxyſmos laudano ſæpiùs repetito, enematis, aquâ pulli copioſè propinatâ, aliiſque ejuſmodi debitâ methodo miniſtratis curavi; revireſcentiam tamen paroxyſmorum vix unquam abſque liberali uſu *Chinæ-Chinæ* cum laudani moderatâ doſi commixtæ, & frequenter remiſſionis tempore exhibitæ, præcavere potui. Ubi verò à *Corticis* juſtâ doſi venenum hoc eme- *Febris intermittens choleram morbum diarrhœam, &c. ſimulans.*

ticum vel catharticum ſubactum fuerit, colluvie humorum colliquatorum verſùs ventriculum & inteſtina jam minùs tendente, facillimè cum, vel abſque laudano horrendæ iſtæ excretiones ultrò ceſſant. Aliquas Hiſtorias è plurimis aliis ſelectas, in majorem ſententiæ noſtræ & praxeos elucidationem, atque confirmationem, in fine hujus Exercitationis ſubnectere non pigebit.

CAPUT V.

De Febris intermittentis prognoſticis.

Prognoſtica. PRognoſtica quod attinet, illa duntaxat proferre lubet, quorum veritatem longus uſus & experientia comprobavit, & quæ ſunt principiis noſtris priùs ſtabilitis conformia.

Primò. In uno eodémque paroxyſmo febris intermittentis, poſt expanſionem ſpirituum incœptam (ex qua naturam, hâc vice, quadantenùs victricem forè conjicere liceat) non ampliùs ægro periculum intenditur, modò morbus typum legitimum non mutet, & ſymptomata aliqua vehementiora non ſuperinducantur; omnes enim, quos in paroxyſmo pereuntes ego obſervavi, algentes fatis cedebant ferè ſtatìm à primo inſultu paroxyſmi; atque licèt algor ad biduum vel triduum aliquandò protractus fuit, ope tamen caloris interni, vel externi, & artificialis miniſtrati, nullam omninò ſpirituum expanſionem ſentiebant; tanta fuit veneni vehementia!

Secundò. Quotieſcunque, ob vehementiam præſentis alicujus ſymptomatis ex inſuetâ ſpirituum ſivè expanſione, ſivè oppreſſione orti, contingit febrem typum ſuum nativum mutare in ſpeciem apoplexiæ, pleuritidis, colicæ, ſeu choleræ morbi, *&c.* Unoquoque paroxyſmo æger in diſcrimen adducitur, plùs minùs, pro ratione ſymptomatis urgentis, atque gradu veneni anſam ſymptomati miniſtrantis. Indéque ſymptomata hæc inſolita, quæ ſubitaneam totius machinæ ruinam minari videntur, curam præſentem Medici, applicationémque remediorum ſibi debitorum (poſthabitâ febre & veneno, à quo ortum ducit) poſtulant.

Tertiò. Symptomata iſthæc vehementiora ſub finem paroxyſmi (modò æger ſuperſtes fuerit) ultrò ceſſant, vel ſaltem plurimùm miteſcunt, donec à renovato veneni vigore, in paroxyſmo proximo recrudeſcere incipiant; atque proindè Medici eſt, in hiſce intervallis, copiosâ eáque ſatis repetitâ antidoti propriæ ingeſtione, ſubactionem veneni morbifici quàm citiſſimam, totis viribus, moliri, ut ſaltem ſymptomata hæc venenata & lethifera, ſi non ipſum paroxyſmum ſubſecuturum tollere queat.

Quartò. Febris intermittens genuina, (eáque non tantùm quartana, verùm etiam ipſa quotidiana & tertiana) reſpectu ad ſeriem paroxyſmorum, & fomitem eorum deliteſcentem habito, typum morbi chronici induit, utut ſingularis quiſque paroxyſmus fuerit acutus, imò peracutus, quippè paucarum horarum ſpatio omnia ſua ſtadia decurrens.

Quintò. Fermentum febris quartanæ maximè omnium fixum eſt atque du-

rabile, quippè, priuſquam vires *Corticis Peruviani* præpotentes in hiſce morbis debellandis cognitæ erant, hæc febris, præ cæteris omnibus, *Opprobrium Medicorum* jure meritò habebatur, neque unquam (quantùm ego ſcio) niſi fortè fortuitò, ab arte vel Naturâ, niſi tempore æſtivo, ſole appropinquante & expanſionem ſpirituum multùm adjuvante, curationem admittebat, quin etiam, præ cæteris omnibus, febris hæc curata, ſivè arte, ſivè naturâ, ad revireſcendum mirum in modum proclivis eſt.

Sextò. Omnis febris intermittens, ubi jam annoſa & valdè chronica evaſerit, genium quartanæ imitari videtur; &, ſicut quartana, poſt longa intervalla, cum, vel abſque evidenti causâ, incertis periodis, non raro recrudeſcit, & typum ſuum ſæpiùs mutare ſolet, adeò ut quæ uno menſe fuerit quotidiana, altero evadit tertiana, hemitritæa, quartana, & vice versâ. Quò diutiùs autem typum quartanæ ſervet, eò magis chronica redditur, atque eo plus ab eâ natura patitur.

Septimò. Febris intermittens, quæcunque fuerit, quartanâ non exceptâ, in ætate juvenili atque æſtivâ tempeſtate, viribus ſolius naturæ ſæpiùs curatur, juventus enim, æquè ac verna ſeu juvenilis anni tempeſtas, expanſioni ſpirituum favet; at in ætate provectiori, & hyemali vel autumnali tempore, ſole indies magis magiſque recedente, vix aut ne vix abſque ope generoſæ illius antidoti febrifugæ, *Corticis* ſcilicet *Peruviani* curationem admittit. Satis igitur aſtutè à Medicis antiquis, (qui hujus morbi non minùs veram cauſam quàm remedium ignorabant) quaſi totidem ignorantiæ ſuæ aſyla, excogitata fuerunt proverbia illa ad vulgus decipiendum; quæ in mente plebis, non ſine ſummo ægrotorum detrimento, hactenùs fixa manent; ſcilicet Quòd *hæ febres non debent præproperè ſanari*, quum reverà certam eas curandi methodum planè ignorabant. Quòd *olfactus Roſæ hunc morbum ſolvit*, cùm reverà non niſi æſtivo tempore hoc remedium comparari poſſit. Quòd *febris intermittens verna ſit remedium Regium*; hoc eſt ſalutiferum, & cæterorum morborum prophylacticum, quippè, appropinquante jam ſole, brevì ac ſpontè evanitura, cum inſtauratione universâ naturæ à ſarcinâ ſuâ hoc pacto liberatæ.

Octavò. Ante tertium paroxyſmum, emetico, pericarpiis, vel quocunque alio levi remedio facillimè nonnunquam tollitur hæc febris, poſt hæc autem difficiliùs. Quò enim magis chronicus, eò magis curatu difficilis hic morbus evadit, quippè cum malis ſymptomatis ſociatus; indéque nulli author ero, uti vel ſecundus paroxyſmus ultrò permittatur. Cui enim bono? Eſto, morbus *Cortice* hoc modo derepentè ſublatus recrudeſcere non raro ſolet: atqui à *Corticis* exhibitione poſt debita intervalla frequenter repetitâ, hoc etiam incommodum præcaveri poteſt; neque quidem ex uſu præpollentis antidoti nativa duratio venenati fomitis elongatur, ſed indè ejus vires plurimùm pelluſſandantur. Quinimò, nonne ſatiùs eſt (licèt duratio hujus fermenti indè non brevior fiat) naturæ laboranti, & peſſimis ſymptomatis circumcirca obſeſſæ, ope generoſæ antidoti ſuccurrere, quàm permittente, ut abſque ope Artis languens Natura, ſymptomatis novi alicujus morbi ſuperinductis, penitùs ſuccumbat? Quo nomine non poſſum non gratias maximas referre Deo Opt. Max. qui tantis viribus hunc ſimplicem *Corticem* inſtruxit,

ut ab eo omnia fermenta febrilia acuta, ſaltem mitiora, penitùs tolli queant: adeò ut inter *Opium*, *Mercurium*, *Chalybem*, *aquas minerales*, & cætera remedia maximè generoſa & quadantenùs univerſalia, utpotè ad plures morbos accommodata, locum mereatur.

Nonò. Hæcce febris, quoties ab Arte vel Natura extinguitur in ἀκμῇ ſua, abſque ſignis concoctionis in urinâ præcedentibus; faciliùs revireſcit; ubi verò ſensìm deficit, ità ut tandem ſine algore, rigore, horrore, aut dolore ſpaſmodico evidenti, paroxyſmi invadant, à veneno ſensìm languente, utrùm id Arti vel Naturæ debeatur, revireſcentia ampliùs vix aut ne vix expectanda vel metuenda eſt.

Decimò. Febris hæc, quoties legitima eſt, raró admodùm eſt funeſta; atqui quotieſcunque eam eſſe chronicam contingit, viam ſternere ſolet ad plures alios morbos, eóſque maximè funeſtos; uti hydropem, phthiſin, icterum, ſcorbutum, &c. qui quidem omnes *Cortice Peruviano* copiosè exhibito atque ſæpiùs repetito feliciter curantur (cui obſervationi fidem facient Hiſtoriæ aliquot fini hujus Exercitationis adjectæ;) atque abſque ejus ope vix aut ne vix curationem integram admittere poſſunt.

Undecimò. Denique, hæcce febris, ubi vel chronica fuerit vel malè morata, mutari ſolet in febrem continuam languidam & fatalem, perpetuò conjunctam cum omnibus diriſſimis ſymptomatis in genere nervoſo lipothymiis, vomitionibus, ſuffocationibus, vigiliis, ægritudine univerſali, &c. ac ſi æger animam quovis momento efflaturus eſſet. Quæ omnia prægrandia ſymptomata (modò *Cortex*, decurrente morbo, priùs exhibitus fortè fuerit) generoſo huic remedio, ut probra, vulgò objiciuntur, cùm quidem poſt cætera febrifuga, cephalica, atque hyſterica omnigena, intùs & extrà incaſsùm tentata, illa ipſa ſymptomata *Corticis* uſu recèns repetito unicè tollenda ſint. In cujus rei teſtimonium unam vel alteram hiſtoriam calci hujus Exercitationis bonâ fide ſubjiciam.

CAPUT VI.

De Febris intermittentis indicationibus curativis.

Indicationes. INdicatio generalis pro vario ſtatu veneni morbifici, duplex eſt, ſcilicet una, vigente paroxyſmo, verùm in intervallis planè altera.

In ipſo inſultu paroxyſmi, ubi tota Machina, à præſenti vigore veneni, evidenter in periculum adducitur, atque Natura indè expergefacta, expanſione ſpirituum inſolitâ, contra vires ejus deleterias ſeſe munire ſatagit, indicatio curativa eſt unica, ſcilicet ut expanſio ſpirituum juſta atque debita conſervetur, ità ut ſpiritus à vi veneni lethiferâ, quamplurimùm liberentur, & tota Machina à funeſtis incendii inteſtini ſymptomatis immunis ſervetur. Siquidem ab exceſſu expanſionis, ad gradum uſque exploſivum, æquè ac à defectu, Naturam detrimentum capere ſæpiùs conſpicimus: indéque Medici eſt, qui Naturæ unicè ancillari debet, ad Naturæ normam, omnia ſua mandata diætetica & pharmaceutica dirigere, ſcilicet ut nimiam ſpirituum expanſionem

panſionem reprimat, deficientem (quæ plus periculi habet) adaugeat, moderatam verò, juſto regimine, eodem tenore pergere ſinat, nihil officiosè & ſine urgenti neceſſitate tentans, verùm totum negotium Naturæ ipſi, ad quam jure pertinet, permittens, nec quidquam in regimine, vel in apparatu medicaminum, ſuæ, vel adſtantium rationi diſſonum committat, ut, quicunque tandem fuerit morbi eventus, egregiè officio ſuo functus ſit, ſine vel famæ ſuæ, vel conſcientiæ jacturâ.

Quòd ſpectat ad regimen durante vigore veneni, in ipſo ſcilicet paroxyſmo, huic morbo debitum, id paucis abſolvam. *Regimen.*

Diæta ſit admodùm tenuis, uti avenacea, poſſetala, panatella, hordeacea, &c. juſculum pulli, vel cereviſiam crudam ſub initium paroxyſmi, & bihorio vel trihorio ante paroxyſmum æger ne guſtet: quippè frumentum ventriculi jam è maſsâ ſpiritu venenato labefactatâ ſecretum, vix quicquam præter potulenta & pultacea, eáque, quæ particulis fermenteſcentibus, quantùm poſſibile eſt, privata, à forma chyli minimùm diſtant, poteſt concoquere, & ab ingeſtis quibuſcunque, quæ facultatem ventriculi ſuperant, Natura antè fatigata, novâ & moleſtâ ſarcinâ indè ſuperinductâ, incaſsùm premitur, ægritudo verò perpetua, nauſea, & vomitio immanis, gradus caloris intenſior, plurimáque alia id genus ſymptomata ſuccedunt.

Durante algore, atque etiam ipſo horrore, ſcilicet donec ſpiritus motu quadantenùs liberiori ſeſe expandere incipiant, æger propè ignem luculentum multâ veſte indutus ſedeat, vel potiùs greſſu citatiori obambulet, vel aliquo alio modo vires ſuas exerceat, quo vis ſpirituum veneno oppreſſa excitetur, & liberiùs ſeſe expandat.

Calore verò febrili jam ingruente, potiùs decubitus, iſque admodùm quietus, atque in loco tenebricoſo eligendum eſt, ubi ſtragulis æger cooperiendus eſt; ſed non nimiis; ut ſomnus conciliari, atque indè fervor ſanguinis, ac incendium inteſtinum ab expanſione ſpirituum ortum, temperari queat, & conſequenter dolores ſpaſmodici in capite, reliquiſque partibus, cum aliis id genus ſymptomatis ab exploſivo ſtatu ſpirituum oriri ſolitis, præveniantur. Quo pacto, paucarum horarum ſpatio, ab ipſis naturæ viribus hocce veneno quadantenùs debellato atque cicurato, paroxyſmus quàm citiſſimè ſudoribus ſubſequentibus ſpontè finitur; calore febrili ſensìm priùs decreſcente, prout ejus fomes ſubtrahebatur.

Pharmaceuticam partem quod ſpectat; durante paroxyſmo, modò expanſio ſpirituum ritè ſe habeat, neque vel exceſſu vel defectu peccet, nullum remedium officinale indicatur, niſi quòd ad ſpiritus refocillandos, fermentum ventriculi confortandum, & calorem ſanguinis temperandum, julapium cordiale temperatum concedatur ad libitum ſumendum, quem in uſum, ſequens aut aliud ſimile ego præſcribere ſoleo.

℞. *Aqu. card. ceraſ. nigr.* an. ℥.*iv.* *cinnam. hord. menth. epidem.* an. ℥.*j.* ß. *ſalis abſynth.* ℈.*j.* *ſyr. è limon. vel caryoph.* ℥.*j.* ß. *M.F. Julap.*

Ab *emeticis*, utut lenioribus, à *catharticis* licèt benignis, uti *decocto* amaro, Mannâ, &c. vel ab enematis ipſis, hoc tempore officiosè, atque ſine urgenti indicatione miniſtratis, multùm detrimenti pati ſolet æger, ſi vita ipſa *De emeticorum & catharticorum incommodis.*

non exindè in ſubitum diſcrimen adducatur. Inſtante criſi, ſine evidente ratione nil Arte moliendum eſt; ne Natura indè interturbetur; præterea cùm fermenta ventriculi & inteſtinorum veneno activo imbuantur, ſi à pharmaco leviſſimo vel enemate eam ſtimulari contigerit, quàm enormes evacuationes, cum magna & periculoſa virium jactura, inexpectatò inſequi quotidiè conſpicimus?

De venæſectionis incommodo.

Nec minùs venæſectio, præſertìm in primo inſultu paroxyſmi, priuſquam ſpiritus ſeſe liberè expandant, perperàm celebrata, ſpiritus labefactando, venenatum fomitem ad lethalem uſque gradum ſtatim exaltare ſolet: aut ſaltem febrem intermittentem in continuam, ſi non malignam cum diriſſimis ſymptomatis in genere nervoſo ſociatam mutat. Idem non raro in praxi obſervare licet, ubi à Naturâ ipsâ magnæ hæmorrhagiæ in primo paroxyſmi inſultu contigerint.

De diaphoreticorum & opiatorum incommodo.

Itidem *diaphoretica*, præſertìm *opiata* (qualia ſunt *theriaca, mithridatium, diaſcordium*, &c.) ſicuti ſub finem paroxyſmi exhibita, abſque manifeſtâ indicatione, nihil ad curationem promovendam conducere obſervantur; ità in primo inſultu ſpiritus præproperè agitando, atque interturbando, Naturam in maximas, ſi non lethales, anguſtias inducere ſolent, à quibus ſpiritus priùs confuſi difficulter admodùm ſeſe liberare queant. Verùm *Opiata*, juſtam ſpirituum expanſionem præpediendo, indéque gradum veneni deleterium multùm promovendo, paroxyſmum febris intermittentis legitimum haud raro in funeſtam apoplexiam, vel Coma, vel alium aliquem peracutum & lethalem morbum convertunt. Hoc pacto celeberrimus ille Vir *Andreas Mervill* cum magno Reipub. (præſertìm literariæ) detrimento (ex ignorantia Medici ſenis atque ſuperciliosi, cui in more erat contra *Corticem Peruvianum*, quaſi communem peſtem, immaniter ubique debacchari) è vivis ante diem ſublatus fuit. Siquidem, poſtquam abſque evidenti aliquâ indicatione, in intervallo, poſt tertium paroxyſmum febris tertianæ, præparationis gratiâ (uti omnia methodicè fieri viderentur) ſanguis ab ægro ætate provecto, poſt enematis rejectionem, liberè extractus fuiſſet, & in ſubſequenti intervallo, alvus decocto amaro ſubducta, & paulò ante tertium paroxyſmum emeticum propinatum; hoc modo ſtratâ viâ, ſub initium paroxyſmi ſubſecuturi exhibebatur magnum febrifugum, hauſtus ſcilicet ex aquâ theriacali, &c. æger ſtragulis opertus, vel potiùs ſepultus juſſu Medici, ad ſomnum & ſudores ſeſe componebat; ut ſaltem algorem & horrorem primum inſultum paroxyſmi comitari ſolitos evitaret, & brevì, ſomno profundiſſimo & ſudoribus colliquativis correptus, ſpatio horarum xxiv. tempore paroxyſmi, apoplecticè periit, qui tamen ex unciâ unâ *Corticis Peruviani* ritè miniſtratâ (uti ego Medico hanc hiſtoriam fronte ſatis perfrictâ narranti excandeſcens regerebam) ſpatio xxiv. horarum orci & morbi fauces facilè evaſiſſet. Ob talem praxim mulierculæ reprehendendæ ſunt, & acriter corripiendæ, multò magis Medici & Philoſophi, quos oportet nihil empiricè, nihil abſque urgente ratione, multò minùs contra rationem & manifeſtam indicationem præſcribere.

Febrifugum

Denique, nec *Cortex Peruvianus*, nec aliud quodcunque febrifugum tem-

pore paroxyſmi propinandum eſt, ſed in intervallis, (modò ea ſint ſatis protenſa, eóque nomine ad febrifugi ingeſtionem accommodata.) Nam durante vigore veneni, vires antidoti à fermento ventriculi venenato plurimùm fractæ, haud liberè ſeſe explicare poſſunt, & totis viribus in hoſtem inſurgere; ſicut in intervallis paroxyſmorum (in quibus venenum imbelle, & ſine viribus diliteſcit) & poſſunt & ſolent. Præterea cùm liquor glandulоſus, in ventriculum, cibi fermentandi gratiâ, continuò depoſitus, è maſsâ ſanguinis venenatâ ſecernatur; neceſſe eſt ægritudinem, nauſeam, vomitionem vel fluxum alvi œconomiam ventriculi eouſque ſubvertere, ut æger nutrimentum tenuiſſimum vel deglutire non poſſit, vel illicò ſursùm aut deorsùm rejiciat: multò minùs remedium officinale amarum, & formâ ac quantitate, æquè ac ſapore ingratum. Imò ſæpè obſervatum eſt, quòd ii qui lubentiſſimè in paroxyſmorum intervallis *Corticem* deglutiunt, atque facilè retinent, ingruente paroxyſmo, ſursùm vel deorsùm eum ſemper rejiciant; undè iniquum videtur, ægros tempore paroxyſmi ſarcinâ morboſâ plus ſatis preſſos, abſque urgente neceſſitate, ampliùs ingratis medicamentis plecti. *non eſt propinandum paroxyſmo durante.*

Sin verò, ob expanſionem ſpirituum hoc tempore deficientem, aut nimis exaltatam, durante paroxyſmo, vita ægri in diſcrimen adducatur, cùm ſcilicet febris alterius morbi ſymptomata vehementia & lethifera ſibi adſciſcit; morbus iſte aſcititius eâdem methodo tractandus eſt, ac ſi eſſet originalis; ut ex orci faucibus æger quàm citiſſimè liberetur; poſtquam verò hæc nova ſymptomata ceſſent vel mitigentur, aſſiduè atque copioſè exhibendus eſt *Cortex Peruvianus*, ſeu aliqua alia (ſi qua ſit) generoſa antidotus febrifuga, quâ vires veneni morbifici frangantur, & paroxyſmus futurus, vel ſaltem ſymptomata peregrina, præcaveri poſſint. v. gr. Cùm æger funeſto algore correptus, quaſi moribundus & languens per plures dies jaceat, expanſio ſpirituum quàm citiſſimè calore multo externo, frictionibus duris, Julapiis cordialibus, ſpirituoſis, ſpirituum & ſalium volatilium repetitis doſibus, frequentibus veſicatoriis (quæ flammam artificialem in ſpiritibus excitando præ reliquis hìc conducunt) & quocunque alio modo convenienti promovenda eſt. *Quomodò tractanda ſit febris intermittens cum ſymptomatis alterius morbi.* *Algor, quomodò tractandus.*

Ubi verò (quod non raròaccidit) à mitiori veneno ſpiritus non extinguantur, verùm toto paroxyſmi tempore opprimantur & langueant, undè æger comatoſus evadit, & ſudoribus frigidis perfunditur, tanquam mox lipothymicè animam efflaturus; indicantur Julapia hyſterica, & cephalica paulò calidiora, ſpiritus & ſalia volatilia, aliáque ejuſmodi, præſertìm verò veſicatoria, quæ ad quamcunque partem, præſertìm verò ad totum caput applicata egregiè conferunt. *Coma & ſudores frigidi.*

Quoties ob tonum cerebri & nervorum peculiari modo debilem, atque ad obſtructiones aptum, ſpiritus veneno morbifico perciti, per nervos non tranſmittantur, & ſanguis, circuitu impedito, in cerebro ſtagnet, præter medicamenta cephalica ſpirituoſa & epiſpaſtica priùs memorata, indicantur inſuper phlebotomia copioſa, ſæpè repetita, &, ſi opus fuerit, in venâ jugulari; *Apoplexia.*

cucurbitulæ inter ſcapulas cum profundâ ſcarificatione, ſternutatoria, &c. remedia antiapoplectica.

Febris hæc Protheiformis, typum rheumatiſmi, colicæ ventriculi aut inteſtinorum, choleræ morbi, diarrhœæ, dyſenteriæ, febris ſcarlatinæ, eryſipelatoſæ, &c. induit, ubi venenum morbificum non valdè deleterium eſt, & ſpiritus animales veneno irritati hoſte longè ſuperiores. Cùm igitur ſymptomata hæc oriantur à nimiâ ſpirituum elaſticitate; venæſectione, & Opii uſu copioſo & repetito, paroxyſmi tempore, in ordinem feliciſſimè rediguntur; extra paroxyſmos verò, *Cortice Peruviano* cum opio commixto, venenum hiſce ſymptomatis, & eorum recrudeſcentiæ anſam præbens, radicitùs tollitur.

Hâc methodo ægris conſulendum eſt, ubi ſpiritus nimiùm expanſos confertim in muſculos & tendines irruere contigerit, eóſque ultra tonum ſolitum diſtendere, & ſpaſmos cruciantes, hinc indè verſatiles excitare, atque prætereà, ſanguinis circuitum præpediendo, ſeri acris ſecretionem in partibus, unà cum tumore & inflammatione inferre, ità ut paroxyſmus febrilis jam planè latitet ſub ſpecie rheumatiſmi. Ubi verò à nativa, vel accidentali, à frigore ſuſcepto debilitate partis contigerit hanc exploſionem ſpirituum fieri in partibus thoracicis, præſertìm in membrana coſtas ſuccingente, muſculis intercoſtalibus, aut reliquis membranis & muſculis reſpirationi dicatis durante paroxyſmo; morbus planè, ſimulat ſpeciem pleuritidis vel peripneumoniæ, quippè cum dolore laterali atque tuſſi immani, & reſpiratione difficili ſociatur; & à vehementiâ ſymptomatum inſolitâ (hìc enim, præ doloris & ſtrangulationis vehementiâ, pulſus ferè obruitur, atque extrema algent, ac ſi æger illicò expiraturus foret) pleuritis hæc ſymptomatica à genuina præcipuè dignoſcenda eſt. In hoc caſu utut pulsûs languor, & algor extremorum contraindicare videantur, venæſectione tamen copioſâ in brachio lateris affecti ſine morâ celebratâ, & repetitâ, Opii ingeſtione liberali, linimentis, & fotibus anodynis externè applicatis, hæc exploſio ſpirituum tollenda aut ſaltem minuenda eſt; ſpaſmis enim hoc modo ſublatis, dolor lateralis horrendus, dyſpnœa & tuſſis ſine medicaminum pectoralium ope (quæ in hoc caſu nihil valent) ſpontè ceſſant, pulsûs robur naturale, atque calor extremorum redit.

Rheumatiſmus ſymptomaticus.

Pleuritis & peripneumonia ſymptomatic.

Sin fortè febris hæcce colicam ventriculi aut inteſtinorum, vel iliacam paſſionem ſimulet, expanſionem ſpirituum ſpaſmodicam cohibere neceſſarium eſt venæſectione copioſâ, applicatione calidâ linimenti anodyni ad partes affectas, enemate carminativo, dein cathartico acriori cum laudano commixto, & (ſi opus fuerit) aquarum mineralium purgantium coctarum, & lacte alteratarum doſi liberali, undè, ſaltem ſub finem paroxyſmi febrilis, ſolutio horum ſymptomatum, bombi & dejectiones copioſæ expectari poſſunt.

Colica ſymptomatica.

Denique, ubi febris intermittens, ſub typo diarrhœæ torminoſæ, dyſenteriæ, vel choleræ morbi latitet; quamprimùm venenum in ſingulis paroxyſmis exaltari de novo incipiat, ſpiritus in ventriculo & inteſtinis recèns explodunter, & momento quaſi tormina, vomitiones, dejectiones enormes, ac ſi à pharmaco aliquo deleterio ſumpto, recrudeſcunt. In paroxyſmo igitur vena-

Diarrhœa ſymptomatica.

ſecetur, opiata & adſtringentia ad ſpaſmos ſublevandos & colliquationem inhibendam repetantur, humoris venenati in ventriculum & inteſtina excreti acrimonia obtundatur copiâ liquoris mitioris in os atque anum ingeſtâ, v.g. decocti pulli tenuiſſimi & ſimpliciſſimi. Et, denique partibus ab hujus humoris tranſitu inflammatis, & tantùm non ſphacelatis, applicatione fotuum, ſacculorum aromaticorum in vino & aquâ ferratâ coctorum & expreſſorum, linimentorum, vel emplaſtrorum carminativorum tempeſtivè proſpiciatur.

In cholera morbo præcepta antè memorata obſerventur, niſi quòd raro aut nunquam venæſectio celebranda ſit.

In diarrhœâ verò & dyſenteriâ periodicâ (ſivè torminosâ, ſivè ſine torminibus) decocto albo, vel aquâ pulli in locum cujuſcunque liquoris fermenteſcentis pro potu ordinario ſubſtitutâ; venæſectione, & laudani tertiâ vel quartâ quâque horâ repetitione, uſque ad finem paroxyſmi, expanſio ſpirituum, & liquoris venenati colliquatio refrænanda eſt.

Scarlatinam & eryſipelatoſam efflorеſcentiam in cute periodicam conſultò ſileo, quia eas ſemper diarrhœæ vel choleræ periodicæ conjunctas obſervavi, atque eâdem methodo tractandas.

Extra paroxyſmum indicatio generalis eſt unica, ſcilicet ut Venenum morbificum in nervis deliteſcens perfectè extirpetur, ut, ſpiritibus non ampliùs irritatis, œconomia humorum in poſterum ſarta tecta conſervetur, & paroxyſmi cujuſcunque revireſcentia præcaveatur. *Indicatio extra paroxyſmum.*

Nemo igitur miretur veteres Medicos futilem atque inanem operam navâſſe huic morbo debellando, ſenſibus enim magis quàm par eſt confiſi, humores in receptaculis neſcio quibus ſtagnantes fomitem morbi fuiſſe ſomniârunt, indéque toto cœlo errantes, utramque curationis paginam longo apparatu medicaminum deobſtruentium & evacuantium implevêrunt, idque methodicè, licèt abſque certâ aliquâ indicatione à natura rei ipſius deſumptâ, ſed in propriis ipſorum muſæis excogitatâ. Cúmque morbificum hunc fomitem penitùs eradicari impoſſibile crederent abſque ſenſibili humorum evacuatione, copiâ medicaminum incidentium humores præparabant, ut remediis evacuantibus magis obſequentes fierent. At hos ipſos Medicos appello: Noverint ne unquam, niſi fortuitò, hâc methodo, utut diutiùs protractâ, quendam perfectè ſanatum? Me quod attinet, ego ſimplicem tertianam, eámque admodùm benignam & legitimam indè non rarò in hemitritæam, vel quartanam mutatam eſſe cum Hydropicis, aliiſque diris ſymptomatis ſociatam obſervâſſe memini, Naturâ hiſce venæſectionibus & purgationibus incaſsùm laceſſitâ. Hujus malæ & infelicis praxeos (quæ per multa ſæcula cum magno ægrotantium incommodo inter noſtræ Artis Profeſſores invaluit) πρῶτον ψεῦδος eſt falſa ætiologia, non enim, niſi ex accidenti, uti in plethorâ, cachexiâ inſigni, &c. (de quibus poſthàc dicetur) ulla omninò evacuatio indicatur: verùm, utplurimùm iſtæ evacuationes, Naturam inaniter laceſſendo, veræ curationi multùm officiunt, ſaltem copiam antidoti admodùm ingratæ multò majorem neceſſariò requiri faciunt. *Antiquorum mala praxis.*

Nuperi quidam Medici, poſtquàm methodi veteris infelicem eventum obſervâſſent (licèt hypotheſin veterem palàm & exprofeſsò mutare hucuſque

iis viſum non ſit) ac ſi conſilium commune cepiſſent, in arcanis febrifugis inquirendis occupantur, quæ ex proprietate ſubſtantiæ (uti loqui amant) vel qualitare occultâ morbum eradicent, vel, quod idem ferè eſt, venenatum morbi fomitem peſſundent atque ſubigant. Atque in hac ſententia ſunt Neoterici omnes, quotquot in verba Magiſtri non jurârunt, verùm ad praxin medicinalem propriam attenti, liberam Philoſophiam amplectuntur. Tacitè enim, licèt non ῥητῶς atque palam, hypotheſi noſtræ de ætiologiâ & curatione hujus morbi Herculei autoritatem tribuunt; dum aliqui terriculamentis propè inſultum paroxyſmi ægro inopinatò oblatis, ſeſe hunc morbum ſæpiùs proſtrâſſe gloriantur; alii amuletis, pericarpiis, aliiſque epithematis externis, imò carminibus (quæ omnia ſpiritus animales, & non humores immediatè afficiendo, ſcopum attingere credibile eſt) eundem effectum ſeſe conſecutos eſſe jactitant.

Inter pericarpia innumera, duo ſequentia ego ipſe aliquandò ſatis felici eventu comprobata expertus ſum. Ex. gr.

Pericarpiorum formula.

℞. *Therebinth. Venet. pulv. oliban. an. q. ſ. m. & extend. ſuper alutam. F. pericarpia duo ad pulſus ipſos applicanda, paulò ante paroxyſmum.* Vel

℞. *Fol. chelidon. maj. rutæ, an. M. j. fuliginis è lignis combuſtis, ſapon. Venet. ſalis marin. an. q. ſ. m. cum acet. acerrim. F. maſſa pro pericarpiis, horis duabus ante paroxyſmum expectatum applicanda.*

Nec minùs *Helmontiani* pro more jactabundi, *Arcana* quædam *Chymica*, pro certiſſimis febrifugis venditare ſolent: Vires nonnullorum ex iis ego ipſe cum aliis Medicis (priuſquam Herculea Antidotus *Cortex Peruvianus* mihi innotuiſſet) ſæpè incertas, haud rarò tamen cum felici ſucceſſu efficaces expertus ſum. Inter hæc *Vinum benedictum*, ſeu *infuſio Croci metallorum*, facilè palmam cæteris præripit (*præcipitato diaphoretico Paracelſi* non excepto, quod Gabriel Fontanus in Apologetico, omnem ſanare febrem, ſi ſemel exhibeatur, ſatis impudenter atque falſiſſimè jactat.) A juſta doſi *Vini benedicti* trihorio ante tertium paroxyſmum expectatum exhibitâ ſæpiùs febrem tertianam curatam novi, verùm non tàm ab evacuatione (uti mihi videtur) quàm ab orgaſmo inter vomendum in ſpiritibus impreſſo. Quo pacto etiam vertiginem, rheumatiſmum, & nonnunquam apoplexiam, atque alios ſpirituum animalium morbos, illicò curatos haud rarò conſpicimus. Sæpè etiam granis vij. *Antimonii Diaphoretici* in vehiculo quocunque convenienti exhibitis paulò ante inſultum paroxyſmi, febrem intermittentem tertianam ſimplicem, & hemitritæam ipſam, abſque quâcunque ſenſibili evacuatione humorum, ſuſtuli; undè mihi penè perſuaſum eſt in *Antimonio* particulas aliquas latitare, quo mereatur in claſſe febrifugorum proximum *Cortici Peruviano* locum. *Sal abſynthii* etiam inter decantatiſſima febrifuga (antequam vires *Corticis Peruviani* exploratæ fuerant) à clariſſimis Medicis prædicabatur; & ad hunc uſque diem novi quoſdam è Senioribus, qui hauſtum, qui ſal illud recipit, paulò ante expectatum paroxyſmum, propinatum, *Cortici Peruviano* præferunt; quem hauſtum, quoniam in febribus intermittentibns magis benignis aliquandò proficuum expertus ſum, non pigebit hìc loci deſcribere, & anſam in-

Vinum benedictum.

Antimonium diaphoreticum.

Sal abſynthii.

dè arripere palàm proponendi cætera febrifuga, quæ mihi contigit uſu comprobâſſe.

℞. *Aqu. card. theriacal. ſtillat.* an. ℥. ij. *ſalis abſynth.* ʒ. ß. *ſyr. de limon.* ℥. ß. *M.* Sumat æger dimidiam partem trihorio ante expectatum paroxyſmum, reliquam verò in primo inſultu paroxyſmi.

Efficacia plurimorum *amarorum*, uti *fol. abſynth. matricar. fol. & ſem. cardu. benedict. ſem. citri. rad. gentian. ſummit. centaur. minor. flor. chamæmel*, &c. præ omnibus aliis, in hoc morbo debellando, diù antequam vires *Corticis Peruviani* ſatis exploratæ fuiſſent, multo uſu (eventu licèt ſæpè incerto) comprobata fuit. Immò, poſthabitis omnibus aliis febrifugis, nuperrimo ſæculo, *Amarorum* uſus invaluit, non tantùm apud vulgum qui, communi quaſi conſenſu, hauſtus largos liquoris *Poſſetici* foliis *Cardui benedicti* alteratos paulò ante expectatum inſultum amicis ægrotantibus propinabant, undè aliquandò febris intermittens mitior atque recens ſublata eſt, vel diminuta; quin & Profeſſores Medicinæ, præſertìm Obſervatores perſpicaciſſimi, & uſu longiſſimo inſtructi, hujuſmodi remediis *Amaris* locum inſignem in curatione febrium intermittentium concedere dignati ſunt. Et non tantùm decantatum illud febrifugum, *Decoctum Amarum*, ex amaris, quæ viribus febrifugis maximè pollere experientia docuit, conflatum (quod jam demùm loco in Pharmacopœa Londinenſi cohoneſtatur) palàm ubique in hunc uſum propoſuêrunt, verùm etiam ex *abſterſivâ* & *ecphracticâ Amarorum* naturâ, eorum efficaciam, ratione & more Philoſophico (an ritè vel non, jam haud diſputo) demonſtrare ſategêrunt. Formulam hujus decocti mihi familiarem, & à communi aliquatenùs diverſam, & modum utendi ſubjicere hìc loci non pigebit, quoniam aliquandò febres intermittentes mitiores, præſertìm verno tempore, eo curatas obſervavi. *Febrifuga amara.*

℞. *Fol. matricar. cardu. benedict. comar. abſynth. ſummit. centaur. min. flor. chamæmel.* an. *M. j. ſemin. cardu. benedict. citr.* an. ʒ. j. *ſalis abſynth.* ʒ. j. ß. Coq. in aq. fontis q.ſ. ad ℔. j. ß. Colaturæ ℥. ij. iij. iv. pro ratione ætatis bibat æger quartâ quâque horâ extra paroxyſmum. *Decocti amari formula.*

Sin alvum ſubducere Medico viſum fuerit, ſivè vomitio immodica, ſivè alia cachexiæ ſigna id ſuaſerint, omni alio cathartico longè tutiùs & meliùs operatur infuſio calida ʒ.j. ʒ.j.ß. ʒ.ij. vel iij. (pro ætate & εὐφορίᾳ purgationis) *fol. Sennæ* primo hauſtu decocti prædicti.

Porrò Clariſſimus meus Collega, iſque vir integerrimus atque Medicus expertiſſimus DD. *Eliſha Coysh*, jam μακαρίτης, ſæpiùs ſincero animo mihi aſſeruit, ſeſe vires florum chamæmeli ſubtiliſſimè pulveriſatorum, in vehiculo convenienti exhibitorum, atque poſt debita intervalla repetitorum, æquè felices ac certas in hoc morbo debellando expertum fuiſſe, ac ipſius *Corticis Peruviani*. Penes authorem fides ſit, me quod attinet, ego nuſquam efficaciam hujus ſimplicis remedii tentando exploravi; verùm eodem medicamento cum aliis commixto filium Domini *Barnard*, Juriſperiti Londinenſis febre Hemitritæâ laborantem, quem *Cortice Peruviano* diù & copioſè adhibito ne quidem ab uno paroxyſmo liberare potui, ſpatio bidui, perfectè in ſanitatem reſtitui. Necnon Dominam *Gumley* vetulam febre tertianâ decumbentem *Flores chamæmeli.*

(poſtquam diù & ad nauſeam uſque vires *Corticis Peruviani* irritas experta eſſet) ope ejuſdem Arcani, poſt debita intervalla exhibiti, ſpatio etiam bidui ſanavi. Itidémque uxorem vetulam Domini *Royſton* Bibliopolæ Regis ferè ſeptuagenariam, poſtquam ad biennium febre intermittente, nunc Tertianâ, nunc Quartanâ, vel Hemitritæâ laboráſſet, ſpatio duorum dierum eodem remedio, perfectè & abſque recidivatione curavi; fateor equidem me nunquam (quod ſcio) in quocunque alio febre intermittente laborante hujus remedii periculum feciſſe, quippè vix unquam (ſi rectè meminerim) præterquam in hiſce tribus ægrotantibus, antidotus illa Herculea, *Cortex* ſcilicet *Peruvianus* ſpem meam fefellit, proindéque nec licitum, nec decorum eſſe duxi in humano corio, experiendi gratiâ, ludere, & certo atque experto remedio, magis incertum & minùs exploratum præferre, utcunque ejus formulam deſcribere, in gratiam curioſorum, operæ pretium duxi, ut ii poſſint, modò velint, experiri, nùm hoc etiam ſit certum febrifugum, vel ſaltem nùm (uti mihi evenit) vires *Corticis* deficientes ſupplere queat. Formula pulveris eſt quæ ſequitur.

℞. *Flor. chamæmel. ſubtiliſſ. pulveriſat.* (plus minùs pro ætate) ℈ *j. antimon. diaphoret. ſal. abſynth.* an. ℈. ß. *M. F. pulvis* ſumendus in hauſtu poſſetalæ, vel cujuſcunque Julapii temperati. Aut in formam boli cum ſyrup. caryoph. vel in formam pilularum cum mucilag. gum. tragac. redactus, ſextâ quâque horâ per biduum vel triduum repetendus.

Vis amarorum febrifuga non conſiſtit in vi ecphracticâ & abſterſivâ.

Undè *Amara* vi febrifugâ adeò præpollenti donentur, forſan non facilè explicatu eſt. Veriſſimum quidem eſt *Amara* ferè quæcunque facultate plùs minùs abſterſivâ & ecphracticâ pollere, uti à curatione ſcorbuti, hypochondriacæ affectionis & chloroſeos, ex eorum uſu, omnibus in Medicinâ leviter exercitatis abundè patet. Nùm verò energia eorum febrifuga in hâc facultate *abſterſivâ & ecphracticâ* ſpeciatìm vigeat (quicquid cæteri Profeſſores opinentur) non ità liquidò mihi conſtat; præſertìm, cùm *Chalybeata* medicamenta, quæ, omnium conſenſu, multò magis hâc vi præpollent, nihil ad febrium curationem conducere obſerventur, quin potiùs ſpiritus incaſsùm agitando & turbando, multùm officere. Inſuper *ecphractica* & *abſterſiva* medicamenta, annuente totâ coronâ Medicorum, indè præſertìm ad curationem morborum conferunt, quatenùs humores præparant, quo magis ſequaces, atque vi catharticorum evacuanti obtemperantes fiant, cùm quidem febres intermittentes (quoties eas ope *Amarorum* curari contingit) ſæpiſſimè, immò feliciſſimè, abſque ullâ evacuatione præcedente, comitante, aut ſubſequente (quod Medici hodierni nôrunt) ſolvi ſolent. Quid? quòd hæc ſententia, falsâ illâ Veterum hypotheſi innixa eſt, quæ fomitem febrium in humoribus, non autem in ſpiritibus deliteſcere ſtatuit, atque oportere eum remediis evacuantibus penitùs eradicari: Contra quam ſententiam ubique militat (uti priùs innuimus) non tantùm ratio, verùm etiam experientia ferè univerſa.

Reſtat igitur, ut hæcce remedia, proprietate quâdam naturæ, ſeu qualitate occultâ, ſcopum ſuum in febribus profligandis attingant, vel, quod idem eſt, ad inſtar antidoti, vi nativâ fomitem venenatum in ſpiritibus deliteſcentem

liteſcentem ſubigant: Síque ratio efficaciæ hujuſmodi febrifugorum à me requireretur, ego hiſce tenebris, in cauſis rerum indagandis, obrutus, multò potiùs in peculiari amaritudine ſenſibili, quàm in neſcio quâ abſterſivâ facultate indè conſequenti, vim illam collocarem; quia plurima *Amara*, admodùm grata eſſe ventriculo, nervis, & ſpiritibus animalibus, multo uſu comprobantur; & ferè ſingula, ſuo gradu, ſcilicet hæc plùs, illa minùs, verùm præ cæteris omnibus *Cortex Peruvianus*, ob excellentem ſuam amaritiem, vi febrifugâ à Naturâ donatur, quâ fermentum ſpiritus accendens immediatè deſtruitur. Et quidem febres intermittentes recentiores atque benigniores, præſertìm vernâ & æſtivâ tempeſtate, ab *Amaris* vulgaribus haud raròcurari contingit, & forſan ſæpiùs quàm à quibuſcunque aliis febrifugis. Illud verò Ι'ερὸν πικρὸν, *Cortex* ſcilicet *Peruvianus* (cui nihil præter nomen gratum deeſt, ut opinione vulgi commendetur) à quo tempore Europæis innoteſcere cœpit, conſenſu Medicorum omnium ferè expertiſſimorum *febrifugum Catholicon* eſſe comprobatur, quòd omnes febres intermittentes, & alias plurimas (uti poſthàc dicetur) in quavis anni tempeſtate, in omni ſextu, ætate, & temperamento radicitùs & penitùs, citò, tutò & feliciter ſanet. Ego ſanè, qui jam ad viginti annos, & quod excurrit, hoc polychreſtum remedium ferè quotidie præſcripſi, vix aliquid incommodi ægrotantibus ortum indè obſervavi (quidquid clamosè atque falsò oggerant malè feriati quidam atque ignorantes) quinetiam, non niſi ter, uti ſincero animo priùs aſſerui, in febribus intermittentibus ſpem meam fruſtratus eſt: Utinam idem dicere licuiſſet de quoquam alio quantumvis celebri remedio in cæteris humani corporis affectibus debellandis decantato. Certè non eſt ut Medici ingenia ſua ampliùs torqueant in aliis febrifugis explorandis, modò hujus uſum ſatis perſpectum habuerint. Neque juſtum aut æquum eſt, methodis antiquorum incertis, ſine indicatione verâ, ſine ſucceſſu, gratìs ſtabilitis, in poſterum inſiſtere; aut novum aliquod & minùs probatum Arcanum prædicto anteferre; verùm, ſicut oriente ſole, ſtellæ minores diſparent; ità cætera febrifuga, è tribu *Amarorum* aut aliâ quâvis petita, huic unico locum cedere oportet. *Vis amarorum febrifuga in quo conſiſtat.*

Verùm enim verò, cùm jam ab omnibus Medicis *Corticis* hujus efficacia comprobata ſit, &, communi conſenſu, titulo febrifugi κατ' ἐξοχὴν jure inſigniri incipiat; poſthabitis reliquis febrifugis, de hoc unicè in poſterum ſermonem habere lubet, ejus naturalem Hiſtoriam ſuccinctìm enarrare, rationem efficaciæ ejus febrifugæ explicare, ejuſque juſtam cauſam adversùs malevolos atque ignorantes detrectatores ſuſcipere, & denique, modum eum præparandi, eóque utendi varium, unà cum juſtis, & uſu probatis Canonibus atque regulis hùc ſpectantibus ſubjicere.

CAPUT VII.

De Cortice Peruviano, ſeu Chinâ-Chinâ, atque Virtute ejus febrifugâ.

Hiſtoria Naturalis Corticis Peruviani.

Locus natalis arboris, quæ hoc cortice obducitur (referente *M. Anton. Bollo* Mercatore Genuenſi in Epiſtola ſua Italicè ſcriptâ) eſt Regnum *Quitenſe*, præſertìm propè *Loxam* in *Americâ Peruvianâ*. Arbor non procera eſt, ſed in ramulos inſigniter divaricata; Folia habet, qualia ſunt Prunorum rubeorum, neque minùs patula, neque acuminata, quæ ſaporem aromaticum, nullatenùs amarum, quippè è particulis acribus & pungentibus conflata, in lingua imprimunt. Floribus albis, & cæruleis, ad inſtar Mali granati eximiè ornatur. Nullum tamen fructum parit, ac ſi in pompam unicè cum tanta luxuriantium florum copiâ nata fuiſſet: At iſtum defectum abundè compenſat *Cortex* ejus *Febrifugus* in ſanitatem gentium, proculdubiò, à Deo Opt. Max. conditus: Cujus gratiâ *Arbor Vitæ*, ſiqua alia, ſaltem nobis nota, jure meritò appellari poteſt.

Lignum & flores non habent facultatem febrifugam.

Lignum autem hujus arboris, atque etiam flores, uti nullam amaritiem habent, ità (teſtante Clariſſ. *Hieron. Bardi*) nullâ febrifugâ ſeu medicatrice virtute donantur. Verùm *Reſina*, quæ è ligno, præſertìm verò è *Cortice* exſudat, atque etiam ſemina, quæ Hiſpanicè *Pepita de quina* vocantur, atque ſemina *Cucurbitæ* planè referunt, virtutem, non diſſimilem, ſed inferiorem longè, quàm *Cortex* ipſe, ſortiuntur. Undè evenit quòd authores, poſthabitis cæteris quibuſcunque partibus hujus arboris, *Corticem* duntaxat pro decantato *febrifugo* venditent.

Virtus febrifuga olim Indis nota.

Arborem hanc ſalutiferam (quam Incolæ *Gannaperide* vocant) ab ipſis Mundi primordiis ibi loci ſatam, ſpontè creviſſe nullus dubito. Virtutem febrifugam, quæ ejus *Cortici* à Naturâ ineſt, Indis hominibus jam olim innotuiſſe refert idem *Bollus*: Verùm à quo tempore Heros ille Genuenſis *Chriſtophorus Columbus* hanc plagam Mundi primùm detexerat, uſque ad annum ſalutis milleſimum, ſexcenteſimum quadrageſimum, ex odio Indorum erga Europæos, præſertìm Hiſpanos concepto, magnum hoc remedium de induſtriâ celabatur.

Undè Europæis innotuit.

Quomodò verò, magnum hoc Febrifugum Hiſpanis, cæteríſque Europæis primùm patefactum fuerit, narrat idem Author fide dignus: Nimirùm fortè-fortuitò, in Civitate Limenſi quæ eſt Metropolis Regni Peruviani; Uxor Proregis, qui tùm temporis erat Comes *del Cinchon*, febre tertianâ ſæviſſimâ (qualis illìc loci epidemia eſſe ſolet) correpta funeſtè decumbere videbatur. Rumor (uti ſemper de Magnatibus) per urbem divulgatus, tandem per finitima loca ad *Loxam* uſque pervenit. Hiſpanus illius loci tunc temporis Præfectus, per literas Proregem monebat, in arcanis ſibi eſſe remedium, cujus auxilio Proreginam illicò revalituram ſpondebat: Lubentiſſimè annuens Proregina, *corticem* præparatum ſumpſit. Quid fit? ſtupentibus omnibus, dicto citiùs convaluit. Hinc fama hujus arcani titulo *Pulveris Comitiſſæ* inſigniti, ubique per Civitatem Limenſem, totámque Americam Hiſpanicæ

ditioni ſubjectam, brevì, multùm inclaruit. Diſcedente autem Prorege ex India, ubi in Hiſpaniam reverſus eſt, illicò percrebuit ubique rumor de novo hoc Febrifugo, quod, poſt experimenta frequenter facta, votis ægrorum ſemper & ubique reſpondebat. Circa annum ſalutis 1649. famam ſuam indies magis, magíſque provexit, non tantùm per Hiſpaniam, verùm etiam Italiam Romam uſque, conatibus imprimis Joannis Cardinalis de Lugo Soc. Jeſu, & cæterorum Collegii Jeſuitarum Romæ Patrum, qui eum gratis Religioſis & pauperibus largiebantur. Undè infauſto omine, atque in vulgi Reformati terrorem, ac ſcandalum, *Pulvis Patrum* vulgò audit (Anglicè *The Jeſuit's. Povvder.*) Quo nomine plurimos, eóſque non ſortis gregariæ, in hunc uſque diem, ab ejus uſu abhorrere contigit, ac ſi, non naturale remedium fuiſſet, ſed factitium, diabolicum, & venenatum arte Jeſuitarum paratum, potiùs quàm divinæ φιλανθρωπίας donum. Hiſtoriam non injucundam hùc ſpectantem refert Cl. Badus *Anaſt. lib.2. cap.6.* de matronis duabus Londinenſibus, quam audiverat ex *Johanne Lucâ Durante* Oratore Reipublicæ Venetorum ad Carolum II. Quâ de causâ obnixè cupio, ut ſuo proprio, ac antiquo *Chinæ Chinæ*, *Chinæ Febris*, *Gentianæ Indicæ*, *Pulveris Comitiſſæ* vel *Peruviani*, aut aliquo altero minùs infami nomine, communi Medicorum conſenſu, in poſterum appelletur, & à præjudicio, ob Nomen, liberetur.

Quàm celeri greſſu fama hujus *Febrifugi* per totam Europam ſpargebatur, & ipſe *Cortex* ubique gentium à Profeſſoribus ferè quibuſcunque in uſum recipiebatur, facilè poteſt quivis conjicere ex ipſis verbis *Clar. Badi* qui *lib.1. Anaſtaſ. Corticis Peruviani* (quem typis dedit anno 1663. *cap.20.*) Medicos Londinenſes increpat. Quippè *Famâ mendaci, potiùs quàm propriâ experientiâ inſtructi, ſaluberrimam hunc Medicinam reſpuebant, quùm tot alii Medici in omni Europa, ſivè in Gallia, ſivè Hiſpania, Germania, Flandria, Italia eam nedum uſurpent, quin & miris laudibus extollant.*

Veriſſimum quidem eſt, non defuiſſe nefarios quoſdam detrectatores ubique, præſertìm Londini, qui dolo malo conſilium cepêrunt de hujus febrifugi famâ præmaturè ſupprimendâ, ne ſcilicet hâc ſuccinctâ methodo febres obtruncandi, ægrotantium crumenas emulgendi occaſio tolleretur. De hac conſpiratione ſæpè palàm verba habuit Dominus Bertram Pharmacopola jam defunctus, cui fidem in hâc re promptè adhibui; quia nequam quidam & ignavi, quorum nomina honoris causâ ſileo, memet ipſum, iiſdem illecebris, in ſuas partes trahere tentârant. Temerè igitur & ſine experimentis priùs inſtitutis, magnum hoc remedium condemnârunt, & famam ejus fictis calumniis ubique inſectabantur, ſeſe ſeveriſſimos *Chinæ-Chinæ* ſpeculatores & judices ultrò conſtituêrunt, ſi fortè fortuitò, licèt poſt annum ab ejus uſu elapſum, ſymptoma aliquod minùs ſolitum ſupervenerit: Eheu! quot conviciis Herculea & divina hæc antidotus extemplò jactabatur, ac ſi quid diabolicum in hoc Equo Trojano latuiſſet? Fæces, neſcio quas deleterias, & fermenta morboſa poſt ſe in corpore ſemper reliquiſſe aſſeruêrunt, undè novæ tragœdiæ, & funeſtiſſima ſymptomata repullulabant. Hoc modo ſi quid mali unquam aliundè ſubſecutum erat, id omne medicamini, ut probrum

Conſilium de Cortice ſupprimendo.

objiciebant, licèt ſymptomata ad morbum primarium, nimìs parco *Corticis* uſu imperfectè ſanatum, reâpſe pertinerent. Nec minùs iniquâ mente, ab amaro & ecphractico hoc pharmaco habitum corporis denuò obturatum & obſeſſum iri pertendêrunt, atque indè, neminem ad ſeptennium ab ejus uſu ſuperſtitem fore, reclamante experientiâ universâ. Hinc Medici Londinenſes inexperti; atque ægrotantes, ab hujus Febrifugi diù perterriti abſtinebant; Interim Medici antiquis methodis longis, eóque magis incertis inſiſtentes, famæ & fortunarum ſuarum; ægroti verò vitæ ipſius dulciſſimæ jacturam fecêrunt, qui ope *Chinæ-Chinæ*, ſpatio bidui vel tridui, facilè convaluiſſent.

Inſuper, præter hos nefarios detrectatores, non defuêrunt plures, cæteroquin Viri docti & probi, veteri tamen & craſsâ humorum ſenſibilium, & qualitatum hypotheſi occæcati, qui de uſu *Chinæ-Chinæ* multùm ancipites hærebant, quandoquidem febres abſque ſenſibili quâcunque evacuatione curatas ejus ope obſervâſſent; quod quidem graviſſimum erat argumentum Chryſoſtomi Magneſii Profeſſoris Papienſis, ut in ejus *Epiſtola ad Hieron. Bardi* datâ April. 1652. patet.

Quamplurimæ etiam futiles & inanes controverſiæ, nugæ ſanè & tricæ, ex doctrinâ Humoriſtarum ortæ, inter doctiſſimos viros cum eruditione, ſpecie tenùs, & zelo agitatæ ſunt per decennium & quod excurrit, ſcilicet à primo *Corticis* in Europam adventu uſque ad annum ſalutis 1663. quas enumerare vix operæ pretium duxi. Febrem enim in humoribus qualitate peccantibus locantes, remedium qualitate contrariâ præditum requirebant, &, hi propter ſiccitatem, illi propter caliditatem, aliáſve qualitates manifeſtas *Cortici* adſcriptas, ejus uſum impugnârunt & apud vulgus ſuſpectum reddidêrunt.

Nec minùs equidem mihi à ſcopo erràſſe videntur, vel famæ *Corticis* minùs offeciſſe, qui ex eâdem pharetrâ; manifeſtarum ſcilicet qualitatum doctrinâ, argumenta deprompsêrunt, quibus *Corticis* cauſam ſeriò tuerentur.

Vis febrifuga non conſiſtit in tenuitate partium.

Horum Anteſignanum invenio eximium *Antymum Conygium*, qui efficaciam febrifugam in tenuitate partium *Corticis* collocat, undè craſſos humores incidit, & cauſam febrium tollit; ac ſi craſſum hoc pharmacum cæteris quibuſcunque, partium ſubtilitate præiret: aut aromatica, & ſpirituoſa quæcunque, utpotè partibus ſubtilibus inſigniter prædita, eo etiam nomine, febrifugorum titulum ritè mererentur.

Nec in caliditate & ſiccitate manifeſtâ.

Gaudentius Brunaccius Romanus forſan non minùs, etſi cum ſpecie magnæ eruditionis, nugatur; dum in libro ſuo Venetiis cuſo anno 1661. ſtrenuè contendit, *Chinam-Chinam* caliditate ac ſiccitate ſuâ manifeſtâ haſce febres (quas authoritate Avicennæ & Helmontii in frigido & humido conſiſtere ſtatuit) præpollenter & efficaciter ſubigere, ac ſi calida & ſicca, quà talia, vim febrifugam ſortita eſſent; atque omne pharmacum hiſce facultatibus imbutum, eâ de causâ (licèt experientiâ universâ & ratione ubique reclamante) in numerum febrifugorum aſciſcendum eſſet. Verùm, ut paucis ex rei ipſius natura petitis, velitationem hanc dirimam & abſolvam; ſciendum eſt, fri-

gus æquè ac calorem haſce febres comitari ſolita, effectus eſſe potiùs febris quàm cauſas; quorum priùs à ſpirituum oppreſſione, poſteriùs ab eorundem expanſione nimiâ (ut antè demonſtravimus) oritur. Cauſa verò febris eſt venenatum quid, & deleterium, ſpiritibus ipſis inimicum, quod propriâ ſuâ Antidoto (ſivè calidum, vel frigidum, vel neutrum fuerit) unicè ſubigi poteſt; Atque proindè fruſtrà, eò quòd qualitatem aliquam evidentem poſſideat, vim *Corticis* febrifugam vel ſtabilire, vel convellere aggredimur; præſertìm cùm ex teſtimonio Petri Aponenſis *cap.45. de Remediis veneni*, atque Hieron. Cardani *libro de Venenis* conſtet, ab eſu *Ficuum Pharaonis* calidarum & ſiccarum in Inſula Sardinia creſcentium, quæ indè *febriferæ* appellantur, Febres Tertianas æquè certò induci, ac à *Cortice* iiſdem qualitatibus evidentibus imbuto ſanantur.

Porrò non defuêrunt Medici celebres, qui vim Corticis Febrifugam, ob ejus ſiccitatem & caliditatem aliáſque evidentes qualitates, majori veritatis ſpecie, mordicùs atque acriter impugnârunt: Hoc fecêrunt celeberrimi Profeſſores Placentini & Mediolanenſes anno 1661. ubi res agebatur Cardinalis Doughi, Febre Tertianâ nothâ laborantis (referente Clariſſ. Bado *lib.1.cap.15.Anaſtaſ.*) quin & Medici ipſi Londinenſes in caſu *Johannis Lucæ Duratii* Legati antedicti. Sed agedùm, expendamus rationes.

Caliditas & ſiccitas Corticis non impedit vim ejuſdem febrifugam.

Primùm Chriſtophorus Paravicinus Medicus Clariſſimus Mediolanenſis, utut in quartanis *Chinæ-Chinæ* uſum commendet, in bilioſis autem, & mixtis febribus, ob caliditatem eam improbat, metuens ſcilicet ne, calore humorum indè aucto, Febris etiam adaugeatur. Itáne vir Clariſſimè? Verùm quis febrem, cujuſcunque fuerit generis, unquam ab uſu *Corticis* auctam vel duplicatam hactenùs obſervavit? Appello ſenſum, atque experientiam univerſalem. Porrò, an non Hippocrates ipſe, *lib. de acutis*, *Vinum* febricitantibus conceſſit? Quinetiam in curatione Febris Tertianæ ſuccum *Silphii* & ſemen *Trifolii* in *vino* propinabat? Annon Galenus *lib.1. ad Glauc. cap.10.* in nothis Tertianis *Piper* ipſum, & in Quartanis *Theriacam* præſcripſit, atque alibi *Abſynthium*, *Centaurium minus*, *Myrrham*, *Diatr. piper.* &c. Dic ſodes! Quis æquus judex gradum caloris in *Cortice* magis intenſum, quàm in hujuſmodi medicamentis ſenſit, vel ratiocinando, vel quidem ſomniando id hariolari potuit? Verùm ut rem ipſam dicam, nullus dubito, quin in genere calidorum febrifuga inveniri poſſint, quæ, proprietate naturæ venenatum fomitem in ſpiritibus latitantem ſubigendo, febrem tollere valeant, quandoquidem vera & genuina febrium ætiologia, non à quâcunque humorum qualitate, verùm à ſtatu ſpirituum venenato ritè deducenda ſit, ut antè demonſtravimus. Atque mehercule! haud parùm lætatus ſum, cùm viderim perſpicaciſſimum & doctiſſimum *Badum* diù abhinc (*pag.139. Anaſtaſ.*) in hanc ſententiam hâc ipſiſſimâ obſervatione coactum tranſiviſſe.

Clariſſimus *Rochus Caſatus* in tertianis puris vel ſpuriis, & in ipſis quartanis, uſum *Corticis* convellit, quia eum frigidâ & narcoticâ naturâ eſſe ſuſpicatur, undè (ut aſſerit) ſpiritus pro tempore quadantenùs forſan obdormiſcunt, & veluti à ſuccis narcoticis hebetantur; at, poſt inducias, paroxyſmi vehementiores, &, humore peccante indè vel aucto, vel in partes nobi-

Cortex non eſt frigidus & narcoticus.

liores tranſlato, vel magis putreſcente, diriſſimi morbi ſuccedunt. Si pace tanti Viri liceat proferre quod ſentiam, totum hoc gratìs dictum eſt, & merum Authoris commentum, cui experientia refragatur. Quis enim præter illum uſquam vel ſomniando *Corticem* in claſſe Narcoticorum poſuit? Quanquam Hippocrates febres quartanas ſoporiferis medicamentis feliciter ſe expugnâſſe aſſerat.

Præ cæteris, hoſtes *Corticis* acerrimi erant Viri Clariſſimi *Johannes Jacobus Chifletius* & *Vopiſcus Plempius.*

Objectiones Chifletii adverſus Corticem. Prima. Secunda.

Primum *Chifletii* argumentum adversùs *Corticem* ſumitur à recidivatione febrium poſt ejus uſum. Cui populari objectioni ſuo loco reſponſum dabitur. Dein de *Corticis* caliditate queritur, metuens ſcilicet *ne ejus igneo calore* (ſunt ipſius *Chifletii* verba) *ſiccet, accendat & torreat imbecilla præcordia, nativum calorem diſſipet, vitæ pabulum depopuletur & neſcio quos humores noxios ad partes ab ortu infirmas indè propellat.* Bona verba quæſo *Chifleti*! Mehercule? Quæ ſpectra & terriculamenta hìc finguntur de calore *Corticis* prorsùs igneo, depopulante, diſſipante, torrente, accendente, ſiccante? Quis unquam cauſticam hanc & deleteriam vim *Corticis*, vel actualem, vel potentialem, præter Te, vir Clariſſime, hactenùs expertus eſt? Pudeat doctum virum principio precario, & contra ſenſum, & experientiam univerſi generis humani ficto, argumentum ſuum adversùs pharmacum ſalubre induſtriò ſuffulciſſe. Verùm de calore febrifugorum ſatis, paucis licèt verbis, priùs diximus. Pergit Chifletius *lib. ſui cap.* 4. Et tertio jaculo *Corticem* petit his verbis, *Utut à reſolutione partium humoris ſubtiliorum ex caliditate Corticis exhibiti, paroxyſmi tollantur, pars tamen craſſior magis incraſſatur, & quodammodò lapideſcit, indéque poſt paucas inducias extemplò ferocit iterum febris.* Necnon *cap.6. ejuſdem lib. Indè bilis flava in ſuo folliculo, nigra in liene, pituita ſalſa in ventriculo & inteſtinis coquuntur, denſantur, immobiles fiunt, quibus putreſcentibus, liquefactis, & in ſubſtantiam partium adjacentium imbecillem quaquaversùm effuſis, ac impactis, diuturni & exitiales morbi, etſi lentè ac ſerò pullulare ſolent.* Adeò nihil niſi humores & manifeſtas qualitates crepans, Vir Clariſſimus toto cœlo à vera & genuina febrium ætiologiâ aberrat! At non ſic Hippocrates qui in Medicinæ praxi, ad primas haſce medicamentorum qualitates parùm reſpexit, quippè perſuaſum ei fuit, omnibus morbis τὶ θεῖον ineſſe, atque perindè τὸ ἐνεργετικὸν, ſeu primum impetum faciens, extra ſphæram ſenſuum poni, neque ſenſibilium quarumcunque qualitatum poteſtati ſubjici. Porrò hæc figens, craſſeſcens, lapideſcénſque vis *Corticis* (quam gratìs ſtabilire conatur Vir Clariſſimus) nec demonſtratu facilis eſt, nec docti ac experti cujuſvis Medici aſſenſum meretur, adeò magnificum hoc effatum inter quiſquilias & deliramenta jure meritò haberi debet! Denique, *ne brevibus pereat ſua charta libellis*, aut ſaltem uti aliquo ſtigmate infami *Cortex* notetur, is ipſe Vir Clariſſimus qui modò ei calorem exurentem & cauſticum, atque dein neſcio quam figentem & craſſeſcentem qualitatem objiciebat, jam *cap.6.* eâdem libertate Poëticâ, potiùs quàm Philoſophicâ, in febribus curandis ſuſpectam habet adſtrictionem ejus, & obſtruentem ſtipticitatem, *quippè viarum apertione ſolvuntur febres, conſtrictione excitantur.* Ex eodem ore calidum & frigidum ſpiranti, jure meritò dolus & fucus olim in *Apologo*

Tertia.

objiciebatur. Atque profectò Clariſſimus *Chifletius* ſuam integritatem in *Cortice* impugnando, indè præſertìm mihi maximè ſuſpectam reddit, quia poſitus videtur in contrariâ causâ, & accuſationi *Corticis* prævaricatur. Quis enim facilè crediderit *Corticem* prorsùs igneum & adurentem, ſuâ caliditate cogere, aut repellere, aut figere, aut humorem incraſſare poſſe, & ceteros frigoris effectus producere? Quæ etenim ſunt calida & ſicca (teſtante Galeno *Meth. medendi lib.4. cap.7.* quod reliquum eſt humoris prorsùs abſumunt. Aſt cùm reliqua *amara*, uti *Abſynthium*, *Gentiana*, *Centaurium minus*, *Caſtoreum*, *Flores Chamæmeli*, atque decantatiſſimum *decoctum amarum* ex his factum (quæ ferè omnia febrifuga & ecphractica habentur, atque proindè, omnium Medicorum conſenſu, tutò ad febres intermittentes curandas adhibentur) ipſum *Corticem* adſtrictione & caliditate, ſenſu judice, ſuperent vel ſaltem æquent; quare huic amaro cæteris vi Febrifugâ longè præpollenti, ſtipticitas & adſtrictio unicè objicitur? Fateor equidem levem quandam adſtrictionem, ſivè auſteritatem *Cortici* ineſſe: Atqui indè eo infarciri viſcera, vel habitum corporis obſtrui, vehementer nego. Nonne *Aloë*, *Rhabarbarum*, atque ipſe *Chalybs*, adſtringente ac ſtipticâ qualitate, æquè ac calidâ imbuuntur? Quis autem ea uſquam in obſtruentium claſſem hactenùs reduxit? Dic ſodes! quare *Cortex* ſolummodò propter levem ſuam ſtipticam acerbitatem in numerum obſtruentium illicò relegandus ſit. Audiamus Galenum de *Rubiâ* loquentem, *lib.6. de ſimpl. Medicam. Quandocunque amaritudo & adſtrictio in uno medicamento ſimplici concurrunt, poſſunt hæ qualitates ſimiliter coëuntes jecur & lienem expurgare, menſes & urinas ſanguinolentas evocare, idque ratione amaritudinis; poſſunt & eâdem adſtrictionis virtute vaſa claudere & adſtringere.*

Poſt Chifletium, Clariſſimum Vopiſcum Plempium audiamus, alterum *Corticis* acerrimum hoſtem Chifletio coætaneum, quem Cl. Baldus *lib.8. cap.8. Anaſtaſ.* ait *maledicendi libidine ductum, ore, dente, linguâ, calce, calamo in corticem irruiſſe.* Ille pallium Philoſophicum deponens, Hiſtoricum agit, experientiam appellat, atque tela indè acuminata in *Corticem* collimat, *cap.3. lib. ſui* anno æræ Chriſtianæ 1655. typis mandati hæc habet, *Plures tertio vel quarto recidêrunt:* (Ad quam popularem objectionem ſuo loco reſpondebimus,) *plerique cachectici facti, nonnulli mortui. Item Magnates hujus Aulæ nominare poſſem, qui ab uſu pulveris, extenuati ſunt, & ad phthiſin præcipites facti ni uſu longo lactis aſinini reſtituti fuiſſent.* Hæc Plempius. *Objectiones Plempii.*

Quàm egregiè verò reprehenſus fuit & falſi convictus hicce *Corticis* calumniator à Clariſſimo Bado *in reſponſione ſuâ* Genuæ typis datâ anno 1656. cui Author nunquam hactenùs aliquid regerere auſus eſt, ipſa Reſponſio conſulatur. Me quod attinet, ego fidenter dico, idque poſtquam jam ad 25. annos quotidiano uſu, ejus vires explorando expertus ſum, me nuſquam noviſſe aliquid mali ab uſu *Corticis* cuiquam eveniſſe, præter ſurditatem aliqualem tempore uſûs moleſtam, quippè, à motu ſpirituum inordinato & luctâ inter venenum & antidotum ortam, quam ſpontè illicò à morbo evicto, vel pulveris omiſſione ceſſare ſemper obſervavi: Me hujus remedii nunquam pœnituit, nunquam aliquem cachecticum, tabidum, aut quocunque alio morbo affectum; multò minùs quaſi toxico interfectum novi, atque ter tan- *Surditas ex uſu Corticis.* *Cortex non eſt cauſa Tabi, &c.*

tùm (uti olim innui) optato eventu, in febre intermittente ope ejus ſanandâ, deſtitutus ſum. Verùm res ipſa loquitur. Quo pacto enim pharmacum amarum, quod menſes ciet, obſtructiones aperit, ventriculum atque genus nervoſum univerſum confortat, cachexiæ, vel tabis futuræ, multò magis mortis repentinæ, & inopinatæ fundamenta jaciat, difficillimum eſt conceptu. Fateor equidem (quod etiam Clariſſimus Badus innuit) propter antipathiam quandam naturæ adversùs hoc medicamentum, ex idioſyncraſiâ ortam, ejus uſui ſubitas & enormes vomitiones, lipothymias, aliáque dira ſymptomata, quaſi à veneno, excitata, ſupervenire poſſe. Verùm quid indè? Nonne hoc ab uſu caſei, anatis, aut cujuſcunque aliûs ſaluberrimi edulii, vel ab aſpectu ſolo, vel præſentiâ felis in eodem cubiculo, vel à pharmaco ſaluberrimo ſæpiùs evenit? Idem ſanè à tantillo *mellis*, *ſyrupo caryophyllorum* & *oculis cancrorum* nonnunquam accidiſſe memini. An indè hæc omnia in cenſum deleteriorum & toxicorum protinùs releganda ſunt? Porrò, quoties à nimis parco, vel non ſatis frequenter repetito uſu *Corticis* contigerit fermentum venenatum febrile vi ſuppreſſum eſſe, potiùs quàm penitùs ſubactum, æger recidivam non rarò patitur, & aliquandò, ubi fomes venenatus, *Cortice* quadantenùs irretitus & ſubactus, febrilem paroxyſmum haud ampliùs formare poſſit, in ſtatu valetudinario, cum appetitu proſtrato manet, atque ſæpè ſymptomata dira, præſertìm in genere nervoſo, formam & ſpeciem induentia, nunc lipothymiarum, nunc ſpaſmorum dolorificorum, aliarúmque affectionum id genus, peculiari nomine haud deſignatarum ſuſtinet. Quæ omnia à repetito & juſto uſu *Corticis*, abſque quâcunque aliâ methodo, ſponte ceſſant. Verùm quid hoc ad *Corticem*? Culpentur Medici qui ipſum ſatis copiosè non exhibuêrunt, aut ægri qui ejus repetitionem reſpuebant, non verò pharmacum quod inſons eſt.

Non eſt quid Venenatum.

Corticis, ad decennium præjudiciis Vulgi, & Profeſſorum laborantis, vindicias *Rolandus Sturmius* Medicus Clariſſimus Delphenſis edidit anno 1659. ſtylo compto, & perquàm eleganti ſcriptas, ſed veterem Humoriſtarum hypotheſin ſapientes. Is *pag*.3. diſertè ait, *Febrifugum Peruvianum hactenus penè ſopitum, jam demùm ob experimenta varia ejus præpollentis energiæ in Quartanis profligandis, anno* 1658. *frequenter habita reſuſcitari cæpiſſe.* Et paulò pòſt de Medicis coævis hoc modò clarè ſententiam ſuam profert, *Medicamentum ſcilicet quod non noverant, auſi ſunt non modò alto ſupercilio diſpicere, ſed etiam ſeſquipedalibus verbis idem proſequentes eliminare.* Poſt hunc Clariſſimus *Sebaſtianus Badus* Medicus Genuenſis, quippè à *Vopiſco Plempio* in libro ſuo typis dato anno 1655. ad exequias *Corticis Peruviani* vocatus, tandem libro, cui titulus *Anaſtaſis Corticis*, anno 1663. edito, pro virili *Corticis* cauſam agebat; Quo in libro, utut aliqua ſuperſtitionem regionis redolentia Lector inveniat, maximâ tamen ex parte, Clariſſimum Authorem ſentiet in ſcriptis ubique eruditionem multifariam, ac profundam ſpirare, atque judicio admodùm limato præpollere, quod quidem præſertìm liquet, ubi doctiſſimum *Chifletium*, *Plempium*, reliquóſque *Corticis* hoſtes acerrimos argumentis verè *Elencticis* redarguit, atque vires *Corticis* ſalutares plurimis, iiſque ampliſſimis teſtimoniis comprobat, & cauſam *Febrifugi* penè proculcati, & triumphati, doctè adeò & argutè vindicat, ut vix quiſquam

quiſquam è turbâ Medicorum poſteà adversùs *Corticem* hiſcere auſus ſit. Quin & exindè, de acri, atque purgato hujus magni Viri judicio ritè conjectura facienda eſt, quippè is ferè primus, pro ſagacitate ſuâ, idque jam olim, poſthabitâ humorum & evacuationum ſenſibilium, atque qualitatum manifeſtarum doctrinâ, vires hujus magni remedii febrifugas *Anaſtaſ. lib.*1. *cap.* 13. ab ejuſdem occultis qualitatibus deducere ſatagebat, atque amplexus eſt illam ipſam hypotheſin, quam nos mox proponere, explicare, atque ſtabilire conabimur, utut veteri humorum doctrinâ imbutus, atque implicitus, non admodùm clarè & congruè ſenſa ſua ubique proferat.

Itâ tandem, licèt difficillimè, atque multo labore, obſtetricantibus plurimis Medicis doctis & probis, qui ex veris vel falſis principiis ejus cauſam deſcendebant, pharmacum hoc divinum, & in plurimis aliis morbis, æquè ac in febre intermittente proficuum anno 1663. poſt varia abortionis ſigna, & pericula, feliciter in lucem editum, &, ſuffragio Profeſſorum penè univerſali, in cenſum medicaminum ſalubrium, atque maximè efficacium adaptatum eſt. Nec de ſuo jure apud doctos & probos Viros decedet ante conſummationem ſæculorum, utut ex aſtutiâ, malitiâ, temeritate, aut ignorantiâ non deſinant aliqui huc uſque obſtrepere, oggannire.

Verùm agedum, ſecundò loco expendamus rationes populares contra ſalubritatem atque utilitatem hujus remedii, quotquot ſunt, quibus vulgus perterritum anceps adhuc, & dubium manet. *Solutio objectionum.*

Primò & præcipuè objicitur, febres hoc pacto curatas ſæpè in formâ priori, vel deteriori recrudeſcere, indéque potiùs ſuppreſſas quàm ſublatas videri, cùm fæces morbi intùs adhuc cohibeantur. An igitur *Cortex* eâ de causâ malè audiet? Ecquis præter unicum *Conygium* in ſalubris hujus pharmaci parte terreſtriori portiunculas quaſdam deleterias, & febriles, in ſubtiliori verò febrifugas deliteſcere, contra univerſalem experientiam vel ſomniando hariolatus eſt? Febres ſanè, ſubſtantiâ *Corticis* citiùs ac certiùs, quàm quâcunque ſpecioſiſſimâ ejus *Tincturâ*, *Extracto*, vel *Elixire* figurari; atque fugatas ad recidivationem minùs aptas eſſe certo certiùs conſtat. Non igitur medicamentum, ſed febris indoles in culpâ eſt, ſi à perenni humorum fonte enutriatur, & non ab aëre maligno, aut alio accidente externo; ſivè enim Naturâ, ſivè Arte quâvis ſanetur, ad revireſcentiam valdè proclivis eſt. Multâ enim experientiâ fretus, fidenter affirmare audeo febrem à *Corticis* uſu fugatam, & demùm recidivantem, licèt quâcunque aliâ methodo, vel febrifugo, vel viribus Naturæ ſubacta fuiſſet, nihiloſeciùsredituram fuiſſe. Atque hanc ſententiam ego eò lubentiùs amplector, quia febres continentes inflammatoriæ, æquè ac intermittentes hâc antidoto penitùs abſque aliquâ recidivatione quotidiè evincuntur & extinguuntur. Imò intermittentes febres, maximè pertinaces, *Cortice* frequenter repetito, & ad prophylaxin, poſt debita intervalla, exhibito, abſque recrudeſcentiæ periculo, funditùs tollere facillimum eſt (uti mox in methodo exhibendi hoc pharmacum oſtendemus) quod quidem nec aliâ quâvis methodo curationis, nec alio quocunque febrifugo præſtare licet. Neque eſt, cur quiſquam multum *Corticis* *Objectio I.*

uſum noxium eſſe, ac deleterium ſuſpicetur, utut phthiſis, ſcorbutus, icterus, hydrops, atque alii morbi immanes aliquandò febres chronicas inſequantur; atque affectiones etiam nervoſi generis, quoties nimis parco febrifugi uſu fermentum ſupprimitur potiùs quàm ſubigitur: Nunquam enim me pœnituiſſe memini, quòd *Corticem* frequenter & copioſè exhibuerim: Indè enim ſæpè appetitum magis firmatum, concoctionem alimentorum in ventriculo reſtitutam, generi nervoſo robur adjectum, & habitum corporis, à ſtatu tabido in athleticum mutatum obſervavi. Quod ad fæces febris ſpectat, quæ in corpore deliteſcere dicuntur poſt ſublatam febrem, illas palàm profiteor me penitùs ignorare, æquè ac fæces ipſius pharmaci, quibus Vulgus perterritum, poſt uſum *Corticis* cathartica medicamenta perperàm efflagitare ſolet. Fæx quippè unica, ſeu fomes febris, juxta noſtram hypotheſin, eſt venenatus ſpirituum ſtatus, qui indè humorum maſſam variè agitant; Hoc autem à propria antidoto ſubacto, humores in ſtatum naturalem ſine fæcibus redeunt. Qui igitur, poſt victoriam à *Cortice* de veneno reportatam, de fæce morbi adhuc ſoliciti ſunt, mihi videntur *nodum in ſcirpo quærere*, modò abſit manifeſta cachexia quæ huic veneno primùm anſam præbuerit. Quod quidem rariùs me obſervâſſe memini.

Objectio II. Secundò objicitur, *Corticem* energiam ſuam febrifugam exercere conſtringendo humores (uti aiunt) undè habitus corporis non poſſit non conſtipari atque obſtrui (undè meſſis morborum funeſtorum ampla, hydropum ſcilicet, icterorum, &c. expectari poſſit) & vix quenquam ab uſu *Corticis* ad ſeptennium ſuperfuiſſe. Bona verba quæſo! Quot ego ipſe poſt quatuor luſtra annorum, & quod excurrit, ab uſu *Corticis* vegetos, atque firmâ valetudine utentes vidi, & magis athleticos quàm priùs. Fortè illi qui hæc objiciunt vix per ſeptennium ejus vires experti ſunt. Quo pacto autem pharmacum quod more cathartici operari aliquandò obſervatur, quódque in puerperio ſalubriter miniſtratur, inter obſtruentia numerari poteſt? Veteres iſti Philoſophaſtri, qui ætiologiam omnium morborum ex humoribus & manifeſtis qualitatibus petendam eſſe duxêrunt, ubi, ſine aliquâ evacuatione ſenſibili, febriles fermentationes, illicò à juſtâ doſi *Corticis* exhibitâ, ſopitas viderunt, indè, experientiâ reclamante, & rei ipſius naturâ, neſcio quam omnipotentem conſtringendi & obſtruendi facultatem pharmaco huic ineſſe commenti ſunt. At ſanè, *Cortex* febriles fermentationes neque facultate obſtruente, neque deobſtruente ſiſtit, verùm vi ſuâ alexipharmacâ, quâ eximiè præpollet. Quocirca non eſt, quòd quiſquam hiſce terriculamentis, inſomniis, & deliramentis philoſophicis ab uſu polychreſti hujus pharmaci terreatur.

Objectio III. Denique objectionem tertiam contra uſum *Corticis* allatam me planè referre pudet, quâ non tantùm à Pharmacopolis quibuſdam avaris; verùm etiam à Profeſſoribus ipſis, iiſque Viris doctis, nonnunquam me petitum memini, ſcilicet quod ab hoc brevi & Laconico modo febres curandi, Ars Medicinalis multùm detrimenti paſſura ſit, præſertìm, ſi vires hujus Antidoti efficaces atque præpollentes in febribus continuis, æquè ac jam in intermittentibus profligandis vulgò paſsìm innoteſcant. Hinc enim quivis fiet

ſibi Medicus, & Medicorum lucrum eripietur; totam enim cantilenam ex hoc pendunt, ut quamplurimùm lucri faciant. Apage! Decétne Medicum probum emolumento publico proprium lucrum anteferre, aut Dei munificentiſſimi dona in ſudario abſcondere? Longè hoc à nobis abſit; nec Ars noſtra in levamen ærumnarum, & tutamen vitæ inſtituta, in artem crumenas emungendi degeneret. Nonne Medicus miſericors gemitu, & lacrymis ægrorum tangitur, cùm iis, præ Artis noſtræ defectu, ſubvenire haud poſſit? Quantâ verò lætitiâ perfunditur quoties deſperata ſanitas iis reſtituatur? Nigro equidem carbone notandi ſunt, qui cùm poſſunt, nolunt ægrotantibus manum adjutricem porrigere. Quid? quod in honorem Artis noſtræ deceat Medicum ab orci faucibus quamplurimos liberare, quod qui fecerit, optimè famæ, quin & crumenæ ſuæ conſulit, ſiquidem omnes ægrotantes eum accerſunt, qui ſeſe citis, tutis, & jucundis curationibus priùs inſigniverit. Denique, utut certum atque efficax ſit hoc remedium manu experti Medici miniſtratum, adeò tamen Protheiformis eſt febris intermittens, & multò magis continua, uti præter ipſius antidoti exhibitionem, Medici auxilium & præſentia ſæpiùs requiratur, ut phlebotomia, veſicatoria aliáque ejuſmodi plurima præſcribantur, quæ non tantùm morbus, verùm etiam ſymptomata varia indè ſuborta, poſtulant atque exigunt.

Reſtat jam tertio loco, pro modulo noſtri ingenii, eruenda & accuratiùs penſitanda cauſa genuina efficaciæ *Corticis febrifugæ*, mirabilis ſanè ac ſtupendæ, quâ ratione ſcilicet haſce ſuas vires in febribus ſubigendis tam certò & citò exercet. *Vis Corticis febrifuga unde.*

Hoc non fieri per ſenſibilem quamcunque humorum evacuationem, ſalivationem, ſcilicet vomitum, ſeceſſum, urinam, vel ſudores, clamitat univerſalis experientia, hoc amici æquè ac oſores *Corticis* pro confeſſo habent. Fateor equidem vomitum vel fluxum alvi, quin & ſudorem profuſum (evacuationem autem aliam ſenſibilem indè conſecutam haud novi) ab uſu *Corticis* aliquandò accidere. Nullatenùs verò iſtæ evacuationes criticæ, verùm potiùs ſymptomaticæ reputandæ ſunt, quippè ex amari hujus pharmaci particulis pungentibus, atque membranas ventriculi & inteſtinorum laceſſentibus, maximâ ex parte ortæ; pluries verò, idque certiùs & feliciùs, abſque quâcunque hujuſmodi evacuatione ſcopus attingi ſolet. *Non ab evacuatione humorum ſenſibili.*

Æquè etiam certum eſt non ab evidenti aliquâ *Corticis* qualitate humores attenuante febres fugari, utut *Gaudentius Brunaccius*, *lib. ſui*, *cap.* 1. ex principiis gratìs ſtabilitis ſeſe torqueat, ut probet vim *Corticis* febrifugam in caliditate & ſiccitate contineri. Quam quidem ob cauſam doctiſſimus *Chifletus*, aliique, majori rationis ſpecie, eum prorsùs è cenſu febrifugorum exulare debere putant. Ecquis enim ſanæ mentis hâc in re *Gaudentio* uſquam aſſenſum præbere queat, niſi qui ſpiritum vini, vel aliud quodvis ſicciſſimum & calidiſſimum remedium, eodem jure inter febrifuga numerandum, & *Cortici* præferendum ducat? *Non à manifeſta qualitate.*

Quid ſentiendum ſit de Clariſſimo *Caſato*, qui in facultate *Corticis* narcoticâ & figente (gratìs ſæpè ei adſcriptâ) totam ejus vim febrifugam ponit; uti

& de *Antymo Conygio*, qui in ſubtilitate ejus partium egregiam hanc poteſtatem ineſſe opinatus eſt, ex antedictis ſatis conſtat.

Sturmii opinio.

Rolandus Sturmius Vir ingenio verè ſpagyrico, hypotheſi quadantenùs novâ, hanc vim, diſſolventi partium *Corticis* tenuitati acceptam refert. Ait enim *Part.* 2. *p.* 36. 37. *libri ſui. Eum ſeparare humorem febrilem, priùs maſſæ ſanguineæ more continuo, ſive contiguo, intimè unitum: quo, compage humorum vi Corticis ſolutâ, pars febrilis, pro genio & aptitudine ſuâ, per omnia colatoria eliminatur, pars craſſior ſcilicet per inteſtina, tenuior per urinam, ſudores, & inſenſibilem tranſpirationem.* Hypotheſin fateor ſummo ingenii acumine excogitatam eſſe, & tanto viro dignam: Quæ tamen, pace Clariſſimi Authoris, mihi videtur principiis prorsùs precariis inniti: Non obſtante enim docto illo, ac acuto ſermone de *Naturâ Diſſolventium, atque variis Diſſolutionum modis*, ecquis *Corticem* crediderit, quem ille ipſe Sect.3. p. 46.47. veriſſimè aſſerit temperamentum moderatè calidum ſiccum, & amarum, unà cum reliquis febrifugis participare, atque nullam extremam qualitatem poſſidere (cui rei ſenſus teſtimonio eſt) particulis adeò præpollenter pungentibus, & penetrantibus eſſe refertum, ut humores varios cum ſanguine intimè unitos, fluxu & refluxu perpetuò agitatos, ad inſtar ignis aut fermenti ſummè activi, diſſolvere queat. Neque faciliùs demonſtrare poteſt Vir Clariſſimus evacuationes per ſedes, urinam, ſudores atque inſenſibilem tranſpirationem ſemper à *Corticis* uſu inſequi, quoties vires ſuas febrifugas cum optato ſucceſſu exerceat, quod priùs innuimus. Quid? quod tota hæc hypotheſis craſsâ humorum & qualitatum manifeſtarum doctrinâ innititur.

Ad tranſpirationem humorum inſenſibilem à *Cortice* effectam quod attinet, hoc mihi videtur etiam gratis dictum, quippè utut effluvia humorum, eáque copioſa, per poros cutis perpetim avolare lubentiſſimè concedam, difficilè tamen admodùm probatu eſt, ea à *Corticis* uſu copioſiora fieri, vel ſaltem particulas febriles indè hâc viâ protrudi, quandoquidem id inſenſibiliter fieri affirmetur: Atqui minimè decet Philoſophos iſtos omniſcios, qui minutularum quarumcunque rerum rationem ſeſe reddere poſſe jactitant, atque indè adversùs occultas qualitates debacchantur, ad hoc aſylum ignorantiæ confugere.

Badi ſententia.

Clariſſimus atque doctiſſimus *Sebaſtianus Badus*, penſitatis undique, atque demùm refutatis variis hiſce celeberrimorum Authorum ſententiis, *lib.* 1. *Anaſtaſ. Corticis*, *cap.*13. à cita atque ſubita ejus efficaciâ, in omni ſexu, ætate, atque temperamento: Quia non ratione, verùm uſu atque experientiâ primùm inventus, & demum comprobatus erat, aliiſque argumentis verè *elencticis* probat & propemodùm demonſtrat, non à qualitate quâcunque manifeſtâ, verùm potiùs ab occultâ *Corticem* ſingulari hâc efficaciâ præditum eſſe, quem igitur antidoti nomine ſæpiùs cohoneſtavit. Neque eſt cur quiſquam hanc qualitatem eſſe ignorantiæ aſylum Philoſopho indignum objiciat (quod ſibi Vir doctiſſimus reponi poſſe præſenſit) quippè, ubi de animâ, ſpiritibus, eorúmque affectionibus, & ægrotationibus, aliiſque ejuſmodi, quæ ſenſum ſuperant, ratiocinamur, demonſtratio niſi ab effectu expectanda non eſt, atque ſatiùs eſt, hoc ritu, modeſtè ignorantiam confiteri,

quàm ſuperbè ὑπερφρονεῖν. Quàm funeſti errores ex hypotheſi malè formatâ, & in Philoſophiâ, falsò ſic dictâ, precariò fundatâ, in praxi Medicinæ ſæpè committantur, à *Cortice* ipſo exemplum peti poteſt, adversùs cujus ſalubrem uſum Philoſophi in doctrinâ humorum & qualitatum manifeſtarum præoccupati ſtrenuè arietârunt. Sufficit Medico ad praxin inſtituendam, ſi noverit à poſteriori, ſeu effectu, rem ità ſe habere, licet τὸ διότι, ſeu quam ob cauſam contingat, planè neſciat.

Plurimùm lætatus ſum, cùm in tanta Medicorum multitudine unus tandem repertus eſſet, doctiſſimus ſcilicet, & ſagaciſſimus *Protoſpatarius*, qui eandem propemodùm nobiſcum ſententiam amplexus eſt. Cujus verba hæc ſunt. *Meliùs ergo ad fermenti extinctionem recurrendum, cùm potiùs fermentatæ materiæ augeantur & effervefcant. Ad quam ædepol! fermenti extinctionem nulla eſt neceſſaria ſubſequens evacuatio, cùm ſæpe illud in ſpiritibus velut indiviſibilibus conſiſtat. Non enim benè capio humores eſſe febris cauſam immediatam, nam aliàs omnes homines febricitârent: Sed potiùs quid humores agitans & fermentans, in miaſmate exiſtens, quo ſanè ablato, Natura ſeſe corrigit.*

Ut verò hypotheſis noſtra de vi *Corticis* alexipharmacâ magis illuſtretur, pauca in genere de naturâ, ſubjecto, & variis differentiis *Venenorum*, atque *Antidotorum*, (quantùm rei natura patitur) prælibare neceſſarium duco, quatenùs ad naturam & cauſas febrium cognoſcendas, eáſque curandas conducere videantur.

Venenum ſeu *Toxicum eſt quid deleterium, atque vitæ principio, ſeu ſpiritibus animalibus inimicum, undè facultas eorum expanſiva penitùs obruitur, & flamma vitalis neceſſariò extinguitur.* *Veneni definitio.*

Spiritus animales, tanquam ſubjectum primarium & immediatum, à veneno affici conſtat 1. Quia à minima quantitate materiæ peregrinæ citiſſimè afficiantur, quod innuit Jul. Cæſar Scaliger *Exerc.* 218. 5. 8. atque etiam Galenus *quinto de Simp. Medicam. cap.* 19. & *lib.* 1. *de ſemine cap.* 16. hiſce verbis. *Minima portiuncula lethalium Venenorum, quæ deleteria appellant, ubi in animalium corpora ingreſſa fuerit, totum id momento temporis immutat, ſibique ſimili affectione alterat.* Ecquis verò ſegnem humorum maſſam à grano uno vel altero pharmaci deleterii, eò quòd evidenti quâcunque qualitate præditum eſt, tam ſubitò, & quaſi momento tantas mutationes ſubire poſſe facilè credet? Quòd autem à *toxico* exhibito, ante aliquam ſenſibilem humorum alterationem, principium vitæ petatur, animi deliquia frequenter recurrant, genus nervoſum undiquaque vacillet, atque variis ſpaſmis dolorificis tentetur, inteſtina torqueantur, cerebrum deliret, & vertigine afficiatur, oculi obtenebrentur, cor trepidet, multáque alia ſymptomata ſpirituum animalium morbo affectorum vehementiora accerſantur obſervatu non indignum eſt. Fateor equidem nonnunquã venenatum hunc fomitem ex abuſu longo ſex rerũ non naturaliũ in maſſa ſanguinis intùs naſci, atque inibi paratum cum ſpiritibus perpetuò commiſceri; Hoc tamen unicè contendo eum nunquam nomen *toxici* mereri, nec quidem *Veneni* ſpeciem induere, donec ſpiritus eo inquinentur, atque agitentur, & indè totum ſyſtema nervoſum præmemorata ſymptomata patiatur. Præterea, à morſu viperæ, vel aëre contagioſo *Venenum non agit primariò in humores.*

inſpiratione hauſto, ubi procul omni dubio, ſpiritus, non maſſa humorū, primariè afficiuntur; æquè certò ac citò tota corporis compages veneno contaminatur.

Sed ſecundariò. Quandoquidem autem tota œconomia ſanguinis & humorum, horum ſpirituum regimini ſubjecta ſit, & vitalis character in humoribus à ſpiritibus imprimatur, mirum non eſt, ſi ab hoc ſtatu ſpirituum venenato, atque variâ eorundem agitatione, illicò (uti ſolet) tota Machina idem virus participet, ac variis, iiſque diriſſimis ſymptomatis laboret, atque per corporis colatoria, pro genio veneni vario, excretiones copioſæ & virulentæ, nonnunquam colatorii ſphacelationem minitantes, extemplò fiant; necnon à ſubactione viroſi fermenti, per propriam antidotum, vel expanſionem ſpirituum, excretiones ſiſtantur, aut intereà temporis, lacte, aquâ pulli, oleo, aliiſque ejuſmodi liquoribus lenientibus humorum excretorum acrimonia plurimùm mitigetur.

Veneni effectus in corpore. Hoc pacto, à veneno hauſto (modò præ gradu *Toxici* ſummè deleterio non contigerit inſtantanea ſpirituum extinctio, & ſubita mors) æger illicò febre mali moris detinetur, variè ſeſe jactitat, immaniter ſitit, lingua fœda atque arida evadit, algore, horrore, tremore, atque calore, alternis laborat (prout ſcilicet ſpiritus plùs minùs veneno perciti ſeſe expandere incœperint aut tentaverint) pulſus fit celer, debilis, inordinatus; variis doloribus horrendis & ſpaſmodicis patiens hinc indè corripitur, cutis ubique rubedine ſuffunditur, vel exanthematis, maculis purpureis, aut ulceribus ſparsìm fœdatur. Accedunt mictus ſanguineus, atque dyſuria, velut à cantharidibus devoratis; ubi Natura, pro genio veneni peculiari, humores venenatos per renes deturbare ſatagit; aut ſpaſmi ventriculi, ac inteſtinorum lancinantes, unà cum vomitione immani, dejectione frequenti, vel fluore alvi cruento, choleram morbum, diarrhœam torminoſam, aut dyſenteriam ſimulantibus, ubi venenatus fomes genium emeticum, catharticum, aut utrumque ſapiens, humores infectos & colliquatos per ventriculi & inteſtinorum glandulas enormiter protrudit. Quoties autem venenum de genere Mercurialium fuerit, ad glandulas ſalivales peculiari modo tendit, & ſuffocatione moleſtâ, atque ptyaliſmo ægrum è medio tollit. Quæ quidem morboſæ humorum excretiones eouſque tantùm durant, donec venenum vel ab antidoto propria, vel à ſpirituum expanſione ſubigatur: Atqui, hoc facto, maſſa humorum ſpontè quieſcit, & in ſtatum naturalem & ſanum ultrò redit.

Modus, quo venena operantur, à poſteriori tantùm cognoſcibilis. Quid autem ſit hoc venenum, quod tam ſubitò principium vitæ adoritur; tot tantáſque mutationes in tota Machina efficit; vel in quo præſertìm ejus *Virulentia* conſiſtat, narratu haud ità facilè eſt; neque quiſque id jure meritò à nobis exigere poteſt: Quia, ſicut ſpiritus quos immediatè afficit, ſenſus noſtros planè fugit, & à poſteriori duntaxat intelligi poteſt; utut enim vehiculum hujus virulentiæ, nempè *Cicuta*, *Antimonium*, *Mercurius*, *Arſenicum*, *Cantharides*, vel quodcunque ſit, ſenſui pateat, quippè quid quantitativum, & palpabile, his, vel illis manifeſtis qualitatibus præditum, virulentia tamen ipſa, in quo conſiſtat, non ità liquidò apparet; neque, utplurimùm, à quâvis qualitate evidenti, caliditate ſcilicet, frigiditate, ſiccitate, acrimoniâ, &c. dependet, proindéque *in Claſſe ineffabilium*, quippè ſenſu non per-

ceptibilium, uti anima, ſpiritus animales, aliáque id genus collocanda eſt: Satiùs enim eſt Philoſophum ſanâ mente quædam ignorare, quàm inſanè nugari & delirare. Quòd autem reverà *Virulentia Toxicorum* à ſenſibilibus eorum qualitatibus deduci nec poſſit nec debeat, verùm potiùs à peculiari ſpirituum animalium fabricâ, cui virulentia inſenſiſſima eſt, exindè conſtat; quia nonnunquam ſaluberrimum pharmacum, aut alimentum, ratione *Idioſyncraſias*, Toxici partes obtinet. Plurimos novi à pharmacis aut alimentis ejuſmodi in enormes vomitiones atque dejectiones incidiſſe, ac deliquia perpeſſos, ac ſi toxico maximè virulento perciti fuiſſent: ſalubria autem hujuſmodi pharmaca, atque alimenta, non, quia ſanguis & humores, verùm quia ſpiritus peculiari modo prædiſpoſiti ſunt, hos effectus producunt: Namque quantitas eorum tantis motibus atque alterationibus in mole humorum immensâ ciendis planè impar, licèt inopinatò deglutita, rei odio habitæ conſpectus, aut ejuſdem idea in phantaſiam fortiter impreſſa, eos motus excitat, qui ægrè admodùm conſopiuntur, priuſquam idea in ſpiritibus impreſſa deleta fuerit.

Virulentià non conſiſtit in qualitatibus manifeſtis.

Diſquiſitione generali peractâ de veneno, ejus causâ, ſubjecto immediato, atque differentiis, ſuccinctâ licèt; non opus eſt ut in natura, cauſis, & differentiis variis *Antidotorum*, atque rationibus operandi deſcribendis diù moras traham; *Contraria enim juxta ſe poſita magis eluceſcunt.* Sufficit nobis modeſtam Philoſophiam unicè profeſſis, nôſſe ὅτι, ſicut venena immediatè ſpiritus afficiunt, ità etiam *Antidoti*, hæc miaſmata in ſpiritibus impreſſa delendo, vires ſuas alexipharmacas exercent, quanquam διότι, ſeu per quam manifeſtam qualitatem id efficiant, nos prorsùs neſcire ultrò confiteamur. His non contenti, ignorantiam nobis objiciant, ſi voluerint, atque è Cathedrâ verbis ſeſquipedalibus & altiſonis, naturam ſpirituum, eorúmque morbos, & curandi rationem, unà cum reliquis, quæ ſenſum æquè ac intellectum longè ſuperant, diſertè deſcribendo & dogmaticè definiendo pulmones rumpant. Quod ad me attinet, ego non facilem præbebo aurem: De iis, quæ extra ſphæram ſenſuum poſita ſunt ratiocinari, quid aliud eſt quàm eruditè delirare; præſertim, ubi vera indicatio curativa (quæ quidem hìc una tantummodò eſt, ſcilicet, ut opportunè exhibeatur juſta quantitas antidoti certo uſu comprobata) abſque his argutiolis innoteſcat.

Antidotorum modus operandi.

Ut vela igitur contraham, totum hunc noſtrum ſermonem de *Venenis* ac *Antidotis* ad febres accommodare jam aggredior, argumentis à rei ipſius naturâ petitis oſtenſurus, fermentum febrile eſſe quid deleterium in ſpiritibus deliteſcens; atque *Corticem*, more *Antidoti*, virulentiam febrilem ſubigere, & vires ſuas febrifugas exercere.

Quod ad primum attinet. Quàm facilè obſervatu eſt, à ſupremo gradu fermenti febrilis, ſpiritus adeò eſſe oppreſſos, ut ne certamen quidem cum hoſte inſtituere queant (ſivè fermentum hoc à longo abuſu ſex rerum non naturâlium intùs natum fuerit, ſivè ab aëre contagioſo, vel frigore externo, corpori immiſſum) ægrum primo inſultu prorsùs algentem, frequentia animi deliquia patientem, tanquam à toxico lethifero propinato mortem oppetere? Quod quidem in conſtitutione peſtilentiali epidemicâ (ut olim innuimus) ſæpiùs evenit.

Fermentum febrile eſt venenum.

Quoties autem mitior ſit veneni natura, ſpiritus vires ſuas tandem exercent, atque, quæ ſequuntur ſymptomata febrilia, eadem prorsùs ſunt cum iis, quæ à toxico quocunque mitiori ſeſe alternatìm excipientia, quotidiè producuntur, ſcilicet algor, languor, animi deliquium, jactatio, horror, rigor, oſcitatio, pandiculatio, vertigo, dolores ſpaſmodici, debilitas pulsûs, ardor, ſitis, linguæ ariditas. Porrò maſſa ſanguinis, & humorum à fermento febrili eaſdem planè, eáſque æquè repentinas mutationes ſubit, ac ſi veneno eſſet inquinata, quippè, jam pro febris peculiari genio, per totam cutim rubedo ubique ſuffunditur; aut in labiis, naribus, & aliis quibuſcunque corporis partibus exanthemata varia, puſtulæ, atque maculæ petechiales, rubræ, vel purpureæ eſſloreſcunt: vel bubones alas & inguina,cæteras partes carbunculi, furunculi, tumores, atque ulcera varii generis obſident.

Symptomata Febrilia veneni effectus.

Denique, à vario hujus virulenti fermenti genio, non tantùm typorum varietatis, ſed etiam ſymptomatum febrilium indè conſequentium ratio, clariùs quàm à quâcunque aliâ hypotheſi deduci poteſt (quod à Philoſopho non nihili habendum eſt.) v. g. Ubi fermentum mite ſpiritus exagitat, victoria de Naturâ non reportatur, verùm ſpiritus ferè integri, quamvis irritati, vi majori in hoſtem irruunt, atque, quà data via, ſeceſſu, vomitu, ſudore enormi, *&c.* (pulſu interim forti ac celeri permanente) undiquaque id eliminare ſatagunt. Indè ſymptomata vehementiora momento quaſi ſuborta virulentiam fermenti mitiorem, ac vires Naturæ magis integras, utut laceſſitas oſtendunt. Ità nonnunquam viginti quatuor horarum ſpatio, plùs minùs, ab hâc extremâ expanſione ſpirituum, virulenti fermenti activitatem planè ſubactam videre eſt, atque ægrum indè in ſtatum ἀπυρεξίας reſtitutum, niſi poſt ſtatas periodos, ſingulis, alternis, vel quarto quoque die, ſuo more recrudeſcat, atque, viribus reſarcitis, Naturam de novo laceſſat.

Veneni ſymptomata in febre intermittente.

Quoties autem, præ gradu fermenti febrilis magis deleterio, accidat vires ſpirituum eò eſſe peſſundatas & labefactatas, ut nequeant primâ ſuâ expanſione, de veneno activo, quo imbuuntur, penitùs triumphare, *febris* ſuboritur ab antiquis dictâ Συνεχὴς ſivè *Continens*, continua quidem, at certis ac ſtatis paroxyſmis, atque remiſſionibus interpuncta. Cui etiam congener eſt febris *inflammatoria*, ſivè *rheumatica*, *eryſipelatoſa*, *pleuritica*, *peripneumonica*, &c. Quam quidem febrem, utut dira aliqua ſymptomata, *ſpaſmi* nempè dolorifici in genere nervoſo, aut *diarrhœa*, *cholera morbus*, *vomitio*, &c. in emunctoriis, ab inſultu Naturæ in hoſtem provenientia, à primordiis ipſis morbi comitari ſoleant, quia tamen venenum non ſummè deleterium eſt, febris minùs lethalis ſit; At unoquoque congreſſu victoriam (licèt non adeò perfectam ac in febre intermittente) Natura de Morbo reportat. Hinc *exacerbationes* & *remiſſiones*, toti morbi decurſu, ſtatis periodis ſeſe alternatìm excipiunt.

Veneni ſymptomata in febre continente.

Ubi verò, veneno prævalente, vires ſpirituum nativæ potiùs delentur, quàm opprimuntur ac irritantur, ab initio, ſine violento aliquo ſymptomate, æger ferè ἄπυρε© jacet, cum urina ſana, pulſu debili, vel ſaltem moderato, utut celeri ac inordinato, ſiti paucâ, languore virium ſummo, ſi non deliquio frequenti detentus, ac madore frigido ubique perfuſus. Febris

Veneni ſymptomata in febre continua.

onu

uno tenore pergit, ſine exacerbationibus & remiſſionibus periodicis, eſtque utplurimùm periculoſa & maligna, æger autem ſatis cedit diriſſimis ſymptomatis in genere nervoſo confectus, quia ſpiritus animales ab initio veneno adeò potenti inquinabantur, ut certamini inſtituendo impares, fermentum neque ſubigere neque minuere valerent.

Quoties venenum febrile genii emetici eſt, & ventriculum petit, per ejus glandulosſam tunicam virulentiam ſuam excernere ſatagens (quod in febribus intermittentibus præſertìm videre eſt.) Quàm enormi vomitione, vel ſaltem nauſeâ durante paroxyſmo, ac ſi ab *antimoniali* hauſtu epoto, ægrum perpetìm laceſſitum conſpicimus? Viribus autem veneni in decurſu paroxyſmi fractis atque ſubactis, momento quaſi, hæ turbæ ſpontè compeſcuntur, donec, recrudeſcente veneno, maſſa ſanguinis, ac ſi ab *emetico* recèns propinato, de novo inficiatur. Prætereà *febres continuæ* dictæ Συνεχεῖς, æquè ac *intermittentes*, durante paroxyſmo, diarrhœam ſeroſam & torminoſam, dyſenteriam vel choleram morbum ſimulant; ægri enim fluxu alvi enormi, aliquandò cruento; aut excretione humorum colliquatorum immani ſursùm ac deorsùm, cum ſpaſmis horrendis, quaſi à colocynthide, arſenico, vel forti ac deleterio quocunque pharmaco exhibito, corripiuntur: Quippè fermentum febrile naturam arſenicalem vel aliam aliquam ejuſmodi deleteriè catharticam ſapiens, glanduloſam inteſtinorum tunicam ultrò petit: colliquatio verò, finitâ exacerbatione, ſpontè ceſſat, aut ſaltem mitigari incipit, atque viribus *opiatorum* ac adſtringentium citiùs longè, & certiùs cedit, quàm vigente paroxyſmo. Porrò, in Medicina tyrones non poſſunt non ſæpiùs obſervâſſe febres Συνεχεῖς, & inflammatorias continentibus congeneres, præſertìm autumnales, atque ab habitu ſcorbutico oriundas, ſalivatione legitimâ per dies XXI. plùs minùs durante, cum aphthis, tumoribus oris, & faucium ulceribus, cæteriſque ſymptomatis omnibus, præter halitum fætentem, mercurialem ptyaliſmum comitari ſolitis ſociatâ, criticè terminatas: Quippè fermentum febrile humores exagitans veneno mercuriali imbutum, ſuâpte ſponte ad fauces, & glandulas ſalivales tendit. Inſuper, ſicut in febre diabeticâ ſymptomaticè; ità in nonnullis aliis febribus; præſertìm ſcorbuticis, copioſam ſeroſæ colluviei ſeparationem criticè fieri per renes nonnunquam conſpicimus, à fermento virulento, procul omni dubio cantharidibus congeneri, vel ejuſmodi alicui ſine nomine *Toxico*, quod *renes* præ aliâ quâvis parte petat. Neque multùm forſan à vero aberrare videamur, ſi ſtatuamus febrem illam peſtilentialem epidemicam, ſudorem Anglicanum, à Polydoro Virgilio deſcriptam, & reliquas febres iſtiuſmodii colliquativas malignas, à venenato fermento peculiari (utut proprium ejus nomen hactenus non ſit deſignatum) quod virulentiam ſuam per poros cutis eliminare ſatagat, ortum ducere. Uti & peſtem, aliáſque febres mali moris congeneres, anthracibus, carcinomatis, nigris maculis in cute efflореſcentibus, cruſtâ nigrâ ori & linguæ obductâ, reliquiſque ejuſmodi ſymptomatis notatas, à ſphacelante, & cauſtico quodam, ſeu adurente fermento oriri: Quippè ipſiſſima eadem ſymptomata à venenis cauſticis intrò ſumptis paſſim proveniunt.

In Febribus omnibus promiſcuè.

Ff

Quamobrem, modò de hiſce rebus quæ ſenſus planè fugiunt ac ſuperant, liceat à poſteriori, ſeu effectu ratiocinari (quod jure merito negari haud poteſt) concludendum eſt hoc fermentum, veneni reâpſe ſemper plus, minùs particeps eſſe.

Cortex Peruvianus eſt antidotus veneni febrilis.

Hoc conceſſo, quid opus verbis ut demonſtrem *Corticem Peruvianum* vim ſuam febrifugam, Antidotorum more, exercere, ſcilicet venenatum hunc fomitem expellendo & ſubigendo? Ecquis enim hactenùs aliquo remedio arte parabili, niſi *Antidoto* ſeu *Alexipharmaco* venenum vincendum eſſe ſomniavit? Et quàm inani labore medicamentis contrariis qualitatibus imbutis, adversùs effectus & ſymptomata morbi militamus, dum ejus fomes, ſeu cauſa integra & ſalva intùs maneat? Huic noſtræ ſententiæ de virtute *Corticis* alexipharmacâ fidem facit modus, quo hoc remedium operatur: Quàm ſubitò enim & inopinatò vires ſuas exercet, atque in febribus fugandis ſcopum attingit? Fracaſtorius olim *lib. 3. de Contag. morb. curat.* de *Boli Armenæ* vi alexipharmacâ notavit, quòd eâ *homini intumeſcenti, & in agone à morſu araneæ poſito, exhibitâ, vox ſtatim rediit ac vita.* Non autem à manifeſta aliqua alteratione in humoribus inde effectâ (quam momento fieri poſſe nemo opinabitur) verùm uti ab *antidoto*, quæ venenum propriâ ſuâ ſubſtantiâ delet, effectus hic verè mirabilis & ſtupendus ex improviſo producebatur. Ergo eodem planè jure *China-China* in claſſem antidotorum, quo *bolus Armena*, adſciſci poteſt. Porrò non minùs hùc ſpectat *Corticis* efficacia in omni ſexu, in ætate ſenili ac infantili, in puerperio ipſo, in quâvis anni tempeſtate, atque in temperamentis diverſis prorsùs, & contrariis: Certâ enim experientiâ comprobatum eſt, medicamenta, quæ ſenſibili quâcunque qualitate humores alterando finem aſſequuntur, pro vario ægri temperamento, ac causâ morbi variâ, oportere variari, adeò ut quivis Medicus doctus ac expertus, formulas ſuas in eodem morbo, & eâdem perſonâ curandâ neceſſariò ſæpè mutare cogatur: Quinetiam Empiricum, ac Medico indignum huc-uſque ſemper viſum eſt, inter unius Receptæ, Formulæ vel Schedulæ cancellos comprehendi. Obſervatu etiam dignum eſt quàm parva quantitas *Corticis* febrem, quantumvis confirmatam, imò ipſam Quartanam fugare valeat. Licèt enim, præ copiâ *Corticis* ſpurii, putidi & effœti, qui vulgò venalis proſtat, medicamentum hoc magnum, ab indole ſuâ nativâ multùm degeneràſſe videatur, & doſis ejus, cùm minùs ſincerus ſit, incerta, ad ℥. j. ij. iij. in os ægri nauſeabundi neceſſariò ingerenda ſit priuſquam optatum eventum aſſequi poſſimus, (de quo jam olim conquerebatur Cardinalis de Lugo *in Epiſtolâ ſuâ ad Sebaſtianum Badum.*) At quamdiù genuinus ad nos afferebatur, ſcilicet ab anno 1649. ad annum uſque 1663. (teſtante *Bado*) juxta primam Formulam Schedulæ Romanæ, ſolenni drachmarum duarum doſi febris quæcunque intermittens, & Quartanæ contumaciſſimæ profligari ſolebant. Imò Cl. *Andreas Nicolus in Epiſtolâ*, ait ſeſe drachmâ unâ Quartanas fugare ſolere. Alii ſcrupulo uno, vel ℈. ß. febres infantium ſeſe ſubegiſſe affirmant. Atque equidem ego ipſe, ante annum 1678. Cùm circumforaneo *Tabor* non innotuit, nec apud Medicos increbeſcere cœpit, & Mercatores quidvis putidum ac effætum, proprii lucri causâ, pro *Cortice* genuino vendebant, nuſquam in-

febre curandâ ſivè intermittente, ſivè remittente ʒ. ij. excedere ſolebam: Quâ doſi, æquè certò optatum eventum aſſequebar ac hodiè unciâ unâ vel alterâ. Ecquis autem à tam puſilla quantitate medicamenti generoſiſſimi totam molem ſanguinis & humorum, momento quaſi, adeò mutari poſſe concipere queat, ut morbus contumax, qualis eſt febris quartana, indè fugari poſſit? Præterea nullâ extremâ qualitate hoc pharmacum præditum eſt, quâ humores inſigniter alterare valeat (ut olim obſervavit Doctiſſimus *Sturmius*) & ob eandem cauſam non ratiocinando inventum, & ad uſum medicinalem primùm adaptatum erat, verùm, ſicut aliæ antidoti, caſu atque experientiâ. Præterea (quod priùs innuimus) abſque quâcunque humorum evacuatione ſenſibili ſcopum ſuum attingere ſolet.

Diſſertatione de operatione *Corticis* peractâ, quædam exindè corollaria deducemus. *Corollaria.*

Primò: ex prædictis quivis facilè concludere poterit, decantatum febrile fermentum, ſivè id, quicquid ſit, quo *Archæus* (verbo Helmontiano ſit venia) irritatur, atque undè moles humorum in febribus variè agitatur, non ampliùs quæri debere in maſsâ ſanguinis, ejúſve caliditate, frigiditate, ſiccitate, humiditate, acrimoniâ, aliáve quâcunque qualitate exuberante; quippè hæ omnes qualitates manifeſtæ ſecundariò in ſanguine ſuccreſcunt, à fermento alibi ſito, atque proindè medicamentis contrariâ qualitate imbutis, in curatione febrium, unicè fidendum non eſt. Illud autem febrifugum certiſſimum eſt, quod ſivè calidum, ſivè frigidum, fermentum hoc humores exagitans atque irritans penitùs ſubigit atque delet.

Secundò: Fermentum hoc, quod principium vitæ petendo, primùm ſpiritus irritat, dein totam maſſam ſanguinis & humorum diverſimodè conturbat, in ſpiritibus animalibus tanquam primo atque immediato ſuo ſubjecto deliteſcere, atque proindè inibi deleri debere. Quam quidem hypotheſin, utut *in Apparatu* noſtro priùs palàm demonſtravimus; haud parum tamen lucis ei inſuper accedit ab obſervatione efficaciæ remediorum exteriùs applicatorum: Quantùm enim cerebrum, atque genus nervoſum afficiuntur ab *Emplaſtro de Galbano* umbilicali, & à variis odoramentis *fœtidis* aut *moſchatis*, ut in *hyſtericis* videre eſt? Quantùm à cataplaſmate ex *allio* plantis pedum applicato, paucarum horarum ſpatio, Natura patitur, ut facilè cum ſuo damno quivis in ſeipſo experiri poteſt? Quantùm denique à *ſuppedaneis*, *pericarpiis*, *veſicatoriis*, *epithematis*, *cataplaſmatis*, atque *emplaſtris* variis curatio febrium promoveri ſoleat, Medicis tyronibus ſatis notum eſt. Num autem ab hiſce *Externis* maſſam ſanguinis derepentè mutatam atque alteratam eſſe facilè quis credat? Multò clariùs mehercule! hujus rei ratio reddi poteſt ab effluviis horum remediorum exteriùs applicatorum tranſmiſſis per poros cutis ad ſpiritus in fibrillis membranarum hoſpitantes, undè fermentum in partibus nervoſis deliteſcens immediatè, ſecundariò verò maſſa ſanguinis alterari facilè poteſt. Neque eſt, cur quiſquam dubitet, utrum ſpiritus hi, quippè naturam maximè agilem participantes, hujuſmodi fermentorum, quæ ſtatis periodis deliteſcunt, atque iterùm revireſcunt, poſſint eſſe ſubjectum capax; modò ſeriò ſecum perpendat in hiſce ſpiritibus potiùs quàm

Quomodò operentur remedia externa in febrium curatione.

ſegni humorum mole principium fermentationis ac motûs cujuſcunque, ſivè continuus, ſivè periodicus fuerit, primum ineſſe.

Tertiò : Fermentum hoc febrile plus minùs eſſe venenatum ex jam dictis abundè conſtat. Atque proindè *Quartò*, febrifugum propriè ità dictum, quod ad hunc fomitem ſubigendum deſtinatur, oportere eſſe veram ejus antidotum, amiciſſimum ſpiritibus, verùm fermento inimiciſſimum, uſu & experientiâ potiùs quàm ratione excogitatum ; cujus parva quantitas ſcopum ſuum in fugandis febribus, quarum fermento par eſt, citò certò, *&c.* attingit. In morbis partium, viſcerum & emunctoriorum, ubi fomes in humoribus præter naturam alteratis immediatè latitare videatur, Medici intereſt cauſam morbi ex peculiari humorum affectu accuratè eruere, quò meliùs inſtructus medicamenta qualitatibus evidenter contrariis ad eos impugnandos imbuta, eligere queat. Verùm ad hos morbos *univerſales* curandos ſatis eſt nôſſe antidotum certo uſu comprobatam, quæ cauſæ morbificæ contraria, eam deleat & morbum penitùs diruat. Qui hâc in re altiùs ſapiunt, procul omni dubio in puteum erroris incident, & credulos ac ſequaces diſcipulos unà ſecum abducent.

CAPUT VIII.

De Corticis Peruviani præparatione atque exhibitione.

De Corticis præparatione atque exhibitione.

AD ultimum ſermonis noſtri ſtadium jam demùm deventum eſt, ubi juſtus modus *Corticis* præparandi atque exhibendi tradendus eſt, iſque certis regulis, ac canonibus uſu multo comprobatis comprehendendus. Quod penſum brevì, at pro virili abſolvere ſatagemus.

Corticis electio.

Atque ſanè primo loco, idque accuratiſſimè cavendum eſt, ne *Cortex* non ſit genuinus & vegetus ; ſiquidem ubi fortè *Antidotus* ipſa, quâ utimur, putida, effœta, malè electa aut ſpuria fuerit ; nullâ arte præparandi, nullâ methodo miniſtrandi, hunc defectum compenſare poſſibile eſt. At heu ! præ ſocordi incuriâ, vel ſordidâ avaritiâ eorum, quorum intereſt huic provinciæ diligentiùs proſpicere ; quàm ſæpè apothecæ Pharmacopolarum, & capſæ Mercatorum, adulterino neſcio quo *Cortice* implentur ; vel *Cortice* genuino, præ ætate autem, vel alio accidente planè effœto, inſipido, putido, ligneo, atque proindè nullius pretii ? Adeò ut nonnunquam vix decimam ejus partem genuinam, aut ſaltem vegetam deprehendi. Hoc autem in pollinem redacto, ob veri & vegeti *Corticis* partem commixtam, fucus non facilè percipitur. Ego ſanè vix oculis ſolis, niſi præguſtaverim, in electione *Corticis* credere ſoleo, atque equidem, ubi, negotiis impeditus *Corticem* non coram elegi & probavi, anxius ac tremulus eum ſemper præſcribo, utut, eo nomine, aliquos adverſus me vehementer ſuccenſentes atque palàm excandeſcentes probè noverim. Quocirca *Apotheca publica* lege ſancienda, & curæ doctorum ac proborum Virorum demandanda multùm optanda eſt, ut vitæ & palatis ægrotantium, necnon famæ Medi-

corum & pharmaci *polychreſti* conſulatur: Dum enim ſpurium, effœtum & putidum neſcio quid, loco hujus generoſi medicamenti, indiſcriminatìm vendatur, nauſeabundi ægrotantium ventriculi immensâ quantitate ingrati pharmaci inferciuntur, & ipſa vita nonnunquam in diſcrimen adducitur, quia in præcipiti morbi curſu tempus ſæpenumerò non datur adeò immenſæ *Corticis adulterini* quantitati deglutiendæ par. Sæpè etiam Medicum ipſum de quantitate *Corticis* exhibendi incertum manere neceſſe eſt, & haud rarò expectationem ejus decipi,unde Ars Medicinalis, Medicus, & præſertìm pharmacum *polychreſtum* non poſſunt non apud vulgum famam exiſtimationémque amittere. Quam ob cauſam nemo ampliùs miretur, ſi inter plebem adhuc adversùs *Corticem* præjudicia fiant, & Medici vires ejuſdem minùs perſpectas habeant, atque nonnulli eorum ſententiam minùs æquam de eo adhuc proferre ſoleant.

Corticem autem qui proſtat in Officinis venalis, reâpſe, maximâ ex parte eiſe ſpurium, effœtum, ac putidum, teſtes appello Medicos omnes æquos, expertos, quos ego ipſe ſæpenumerò audivi hâc de re impenſiùs conquerentes. Quin & res ipſa idem clamitat: Quare enim doſin ſolennem drachmarum duarum adultis olim præſcriptam, hodie in febribus curandis ad tot uncias augere coacti ſumus? Quandò primùm invaluit *Corticis* uſus, ſcilicet ante annum 1660. fucum ac neglectum hunc peſtiferum à Pharmacopolâ Collegii Romani jamdudum detectum fuiſſe conſtat, ex propriis ejus verbis, quæ hìc non pigebit tranſcribere. Queritur autem *Plurimum ejuſmodi fictitium Corticem aquâ aloës lavatum, quo amaritiem conciliet, Romæ tunc temporis advehi, quin & ad alios locos proſeminari, ideóque Aromatarios, Pharmacopæos, ac Medicos ſeriò monet, ut ſedulò ſuper hâc re animadvertatur, ut* Cortex, *quem emunt, ſit germanus, non fucatus.* Atque alibi *in Epiſtolâ ſuâ ad Cl. Badum* April 9. 1659. datâ, hiſce verbis: *Repeto veſtræ Dominationi, quotidiè magis obſervari falſitatem Corticis invectam causâ mercimonii, adeóque nocumento fuit in regione Pedemontanâ duobus, qui poſt octiduum ab ejus ſumptione obiêrunt.* Et poſteà, *Innotuit damnoſum iſtum Corticem non fuiſſe genuinum, ſed adulteratum, cujus viginti capſulæ Neapolin pervenêrunt, & multæ caſtellæ Romam.* Ipſe etiam *Cardinalis de Lugo*, cujus induſtriâ vis *Corticis* febrifuga Romæ primùm innotuit in *Epiſtolâ ad eundem Badum de Cortice* ſcribens ait. *Id autem mali eſt, quòd ob ejus uſum frequentiorem, jam Romæ incipit deficere, & is qui venum exponi poterit, neſcio quamdiù immunis eſſe poterit à Mangonum periculis, ut in aliis pretioſis & exoticis medicamentis accidit.* Quid autem jam expectandum eſt, poſtquam ejus uſus & fama per totam Europam increbuit? *Vincentius* etiam *Protoſpatarius* doctiſſimus atque clariſſimus Medicus Neapolitanus *in Epiſtolâ ad eundem Badum* diſertè ait, *Seſe duplicem obſervâſſe Corticem: Alterum illegitimum, cujatem verò neſcit, ſed, ad mercimonii augmentum, à peſſimorum quorundam ſorditie invectum, nigreſcentem, non amarum, non friabilem, ſed auſterum & viſcidum quid ex attritu dentium exhibentem, ſapore non aromaticum, ſed injucundum potiùs, ac inſuavem. A cujus uſu D. Alphonſ. Gaglia Tertianâ affectus, poſt quadraginta dies ſummum obiit diem, & Domino Matthæo Sacconi ſimplex Quartana duplicata fuit.*

Quòd Cortex Officinarum ſit adulterinus, &c.

Lubet igitur *Criteria* genuina adjicere, ex quibus verum à ſuppoſititio *Corticee* diſtinguere liceat, quæ Articulis perpaucis facilè comprehendentur. Ge-

Corticis genuini Criteria.

nuinus Cortex colorem *Cinnamomi* viſui refert: *Nigricans* colorem ſuum ab *aloë*, aut aliquo alio ejuſmodi proculdubiò mutuatus eſt. Genuinus *Sapore* ſatis grato ac aromaticè amaro eſt: Injucundè *amarus* ac intensè *acerbus* pro ſuppoſititio habendus eſt. Genuinus *olfactui* odorem ſpirat peculiari modo *mucidum*, attamen ſuavem, gratum, ac aromaticum; atque huic ſenſui in *Corticis* genuini ſinceritate deprehendendâ, præ cæteris omnibus, ego credere ſoleo, & *Corticem*, cui gratus hic ac peculiari modo *mucidus* odor deeſt, qualemcunque ſaporem vel colorem referat, ſemper ſuſpectum habeo. Denique *Genuinus* dentibus attritus, vel quocunque alio modo fractus, *friabilis* eſt, non viſcidus & glutinoſus, quem utpotè liquore aliquo tenaci imbutum ac ſaturatum rejiciendum duco. *Corticem* etiam *malè electum* ſenſu facilè deprehendemus, num ſcilicet ſit craſſus, & ligneus, quippè *Tenuis* ille, qui à ramulis raditur, eſt maximè vegetus, quia ſucco recenti ſaturatus. *Effœtus* ac annoſus ferè omni ſapore, præſertìm *amaritie* privatur. *Putridus* etiam, modò frangatur, ſeſe palàm oculis prodit. Cum multâ tamen diligentiâ hoc ſcrutinium fieri oportet, quippè ex vafritie & avaritiâ Mercatorum ac Aromatariorum, mercimonii causâ, ſæpiſſimè ad parvam quantitatem genuini ac vegeti *Corticis*, pars multò major ſpurii, effœti ac malè electi adjicitur, qui fucus haud ità facilè deprehenditur, ubi in pulverem *Cortex* redigitur.

De modo præparandi Corticem.

Quod ad modum *præparandi Corticem* ſpectat, non eſt quòd diù moras traham in *Tincturarum* indè elicitarum, *Spirituum* deſtillatorum, *Elixirium*, *Extractorum* formulis elegantioribus deſcribendis, cùm multâ ac diutinâ experientiâ fretus, palàm affirmare audeam *Chinam-Chinam* ſimplicem, & in ſubſtantiâ, formæ ægro gratiſſimâ, exhibitam (modò in pollinem ſeu *Alcohol* arte priùs redacta fuerit, ut minori tædio deglutiatur, atque ventriculum minùs oneret, ac citiùs per corporis habitum trajiciatur) certiùs ac compendioſiùs vires ſuas exercere, atque finem optatum attingere, quàm ſi multâ arte, aut igne torqueatur, ac nativis viribus ſpoliata, more pompoſiſſimo, exhibeatur; adeò ut in iſtis præparationibus oleum ac opera perdatur. Neque cuiquam author ero ut nugas hujuſmodi captando, atque reâpſe nihil efficiendo, temporis pretioſiſſimi jacturam faciat, ſiquidem ut *Cochleariam*, reliquáque *Antiſcorbutica* atque (generaliter loquendo) *Specifica* cætera, quotquot ſint, ita *Chinam-Chinam* feliciùs atque compendioſiùs operari experientiâ didicimus, quò ſimplicior & minùs fucata fuerit.

De modo & methodo præſcribendi.

Copiâ formularum elegantiſſimarum præſcribendi, atque exhibendi *Corticis* Medicus inſtructus eſſe debet, ſcilicet ut pharmacum ſuâ naturâ non admodùm gratum in *Hauſtum*, *Bolum*, *Electuarium*, *Apozema*, aliámve quamvis ægro palato gratiſſimam formam redactum miniſtretur, & nauſeabundi ægrotantis tædium methodo exhibendi honeſtè decipiatur: Et nonnunquam ægro præjudiciis in *Corticem* præoccupato remedium ſalutiferum, nihil tale ſuſpicanti ingeratur, atque denique, ut additamentis aliquibus, quæ vel medicamenti ingratum ſaporem corrigant, vel à ſymptomate aliquo vehementiori indicantur, locus detur opportunus.

In ſchedulâ Romanâ, *China-China* pulveriſata in unciis quatuor *Vini albi* generoſi propinanda primùm præſcribebatur. Quam formulam Medicos diù

ſolenniter atque religioſè obſervâſſe abundè conſtat : Nihilominùs hodie in hauſtu *Julapii* cujuſcunque temperati , *Cerevisiæ* fortis vel tenuis exhibitam , æquè certò ac tutò eundem effectum producere experientiâ comperimus.

In eâdem ſchedulâ doſis ʒ. ij. præcisè adultis præſcripta erat ; jam autem quia *Cortex* adulterinus eſt , coacti ſumus ſaltem ℥. j. nonnunquam ij. vel iij. ingerere, priuſquam ſcopum attingere poſſimus. Drachmas duas vix jam ſufficere infantium ac puerulorum febribus fugandis, cuilibet in Medicina exercitato notum eſt.

Tota doſis præſcripta ſimul unicâ vice exhibebatur ; cùm hodie , ne ventriculus nimiùm oneretur à tanta mole confertìm ingeſtâ , Medicis viſum ſit (ratione ac uſu comprobante) partitis vicibus *Corticem* miniſtrare, ſcilicet drachmam unam tertiâ vel quartâ quâque horâ , quouſque una vel altera uncia abſumpta fuerit.

Solenniter etiam in ſchedulâ præfatâ ſub inſultum paroxyſmi pharmacum miniſtrandum præſcribitur ; at hodiè , cum majori ratione , atque ſucceſſu magis felici , in intervallis paroxyſmorum duntaxat exhibetur , quo tempore uti faciliùs abſque nauſeâ admittitur , certiúſque retinetur , ità (quod haudquaquam flocci habendum eſt) veneno ſopito atque deliteſcente , vires antidoti magis integræ in corpus tranſmittuntur , quippè fermento ventriculi ſalubri adjutæ.

Secundùm eandem ſchedulam , ante exhibitionem *Corticis* alvus medicamentis catharticis ſæpiùs ſubducenda eſt , licèt Indi , teſtante *Bollo*, neque ſeſe purgabant , neque, quocunque alio modo , ante ejus uſum præparare ſolebant ; quin & Excellentiſſimus *Badus* , *Anaſtaſ. p.* 119. ait ſeſe æquè certò, atque feliciter ſine cathartico (morbo urgente ac ſuadente) febres *Cortice* fugâſſe , ac corpore priùs purgato. *Nicolaus Imperialis* Vir doctiſſimus & rei Medicinalis ſcientiſſimus , jure merito , adversùs hoc ſuccenſet , qui adeò tardè *Corticem* febricitantibus exhibent , cùm non minùs tutò abſque ſpecioſo hoc apparatu eos curare potuiſſent. Quin & res ipſa idem clamitat : Quid enim cathartico cum antidotis commune eſt ? Vel quis hactenùs corpus purgandum eſſe ante uſum alterius cujuſcunque antidoti duxerit ? Certò præthereà ſcimus , à leniſſimo quovis cathartico (quia vires Naturæ ac antidoti indè franguntur) febrem *Cortice* ſanatam repullulare ſolere. Proindè purgatio ità neceſſaria ante *Corticis* uſum æſtimari non debet , quæ poſteà damnoſa ac periculoſa eſſe conſpicitur. Verùm hic Canon ad *Corticis* uſum ſpectans ab authore Schedulæ Romanæ , *Chifletio* , cæteriſque humorum , & qualitatum manifeſtarum patronis primùm , procul omni dubio , in errore fundatus erat , & veterem illam doctrinam jam ubique exploſam redolere videtur. Me quod attinet, utut , nauſeâ inſolitâ ſuadente, lenius *Emeticum* ante uſum *Corticis* præſcribere ſæpiùs neceſſarium duxerim: ſæpiùs in *plethorâ*, vel immani dolore ſpaſmodico , aut alio ſymptomate vehementiori phlebotomiam ſuaſerim , & in cachexiâ inſigni catharticum propinaverim ; nullo modo autem , abſque evidenti indicatione , quicquam horum , præparationis gratiâ , miniſtratum curationi conducere multò uſu expertus ſum. At è contrà ; cùm , ratione

An cathartica uſurpanda ſint ante uſum Corticis ?

ſymptomatum, liberiores evacuationes (cujuſcunque generis fuerint) inſtituere coactus ſum, eò majorem *Corticis* copiam præſcribi ſemper neceſſarium obſervavi.

Canone alio ſchedulæ Romanæ ſancitum eſt, ut *Æger illicò à poculo febrifugo propinato protinùs lectum petat, inibíque ſtragulis coopertus maneat.* Quorsùm autem hæc? Si febris præſentis gratiâ æger in lecto claudatur; quandoquidem ſub ingreſſum paroxyſmi pharmacum hoc deglutiri debere priùs decretum fuerat, mitto. Sin ab inſenſibili aliquâ evacuatione, aut ſudore indè elicito effectus medicamenti expectetur; hanc legem non accipio, quia febris in humoribus primariò ſita non eſt. Prætereà *Cortex* in aëre aprico verſantibus, atque ſolitis muniis fungentibus propinatus ſcopum tàm certò attingit, quàm ſi patiens intra lecti cancellos incarceretur. Quorsùm igitur moleſtis hiſce tædiis quaſi lege ſancitis, nullâ neceſſitate ſuadente, ægros ultrò laceſſimus? Durante paroxyſmo, regimen febricitantibus debitum ægro imperetur; deliteſcente autem veneno, in paroxyſmorum intervallis, ſicuti victu quocunque euchymo, carnibus non exceptis, ad vires reſarciendas lautè & copiosè ægrum nutrire licèt; nec in lecto jacere, nec alias regiminis regulas obſervare tenetur: Quippè non *Antidotus*, verùm febris præſens, ſeu activum venenum hoc regimen expoſcit: Ecquis autem hactenùs in gratiam cujuſcunque Antidoti neceſſarium duxerit ægrum ſolitâ libertate privare, vel regimine aliquo circumſcribere?

An Cortex ſit in lecto ſumendus, & cum regimine.

Denique, eadem ſchedula monet, ne quatriduo poſt *Corticis* uſum, ullum aliud medicamentum admittatur. Medicamentum hìc loci procul omni dubio catharticum, vel ſaltem evacuans intelligitur, quippè ab eorum uſu vires naturæ, ac antidoti franguntur, &, venenato fomite indè repullulante, febris ſæpenumerò revireſcit, quod vel ab enemate cathartico non tantùm poſt quatuor dies, verùm poſt tot hebdomadas injecto eveniſſe ſæpiùs memini. Quocircà, à *Corticis* uſu ego, niſi evidenti indicatione coactus, nuſquam intra quatuor dies, ne quidem hebdomadas, vel menſes, donec ex appropinquante ſole tempeſtas anni immutetur, ſolennem evacuationem inſtituere auſus ſum; aut ſaltē facti me pœnituit, niſi toties quoties hoc malum repentinâ *Corticis* repetitione averruncâſſem. Neque duntaxat à cathartico febrem *Cortice* fugatam revocari conſpicimus, verùm ſæpenumerò à minimo frigore percepto, vel ultrò, abſque causâ evidenti, cum magno Medici & Medicinæ opprobrio, niſi tempeſtivâ, ac frequenti *Corticis* repetitioni ei obviam eatur. Quocircà febre priùs *Cortice* fugatâ, ego prophylaxeos gratiâ (ùt Medicum decet) ſolennem ejuſdem repetitionem, poſt intervallum octo vel decem dierum bis térve imperare ſoleo, ſcilicet donec Luna ſtadia ſua ſingula ſemel decurrerit, quam ſtatis cursûs ſui periodis, vi exſuſcitandi fermenta morboſa, quæ in ſpiritibus deliteſcunt (ut in inſultibus epilepticis, præſertim circa Novilunium & Plenilunium periodicè repullulantibus) maximè pollere conſpicimus. Atque hoc modo febres intermittentes maximè pertinaces certiſſimè utplurimùm ſanantur, quas utut vigeſiès *Cortice* fugatas, poſthabito hoc Canone, iterùm ſeſe in ordinem recolligere quotidiè videre eſt.

Faciſculum Canonum de *Corticis* uſu, quos mihi ratio ac praxis ſuppeditavit, hìc adjiciam.

Primùm: Medici multùm intereſt (neque eo nomine nimis officioſæ ſedulitatis incuſari debet, ubi vitæ ægri, & famæ propriæ conſulit) diligenter proſpicere ut *Cortex*, ſecundùm Criteria priùs memorata, ſit genuinus & benè electus. *Canones de uſu Corticis.* Deindè, ut in ſubtiliſſimum pollinem reducatur, quò faciliùs deglutiri, digeri atque per habitum corporis trajici queat. Formulas elegantiores mihi hactenùs notas mox ſubjiciam. Adultis præſcribendus eſt, prout plùs minùs genuinus ſit ab ℥.ß. ad ʒ.vj. ℥.j. ℥.j.ß. ℥.ij. Infantibus ac pueris pro ratione ætatis à ʒ.j. ad ij. iij. iv. Neque tantam molem unicâ vice ingerere neceſſarium eſt, cùm ſatiùs ſit partitis vicibus, ʒ.j. ſcilicet ʒ.ß. ℈.j. quartâ quâque horâ, reſpectu ad ætatem habito miniſtrare, non autẽ in paroxyſmo, ob rationẽ olim redditam, verùm potiùs in intervallis: Neque equidem præparationis gratiâ, alia aliqua medicamenta, uti *vomitoria, cathartica,* &c. niſi in intervallis, ubi aliqua vehementiora ſymptomata ea poſtulent, miniſtrari convenit. Hoc autem in caſu, ſi Natura à veneno morbifico vehementiùs irritetur, & æger indè cephalalgiâ, aut rheumatico quocunque dolore graviori correptus detineatur (quod nonnunquam accidit) phlebotomiâ ante uſum pulveris, abſente paroxyſmo, ſpirituum nimis irritatorum furor compeſcendus eſt. Vel ubi, præ nauſeâ in ventriculo à præcedenti paroxyſmo relictâ, impoſſibile fuerit febrifugum niſi difficulter admodùm deglutiri, aut retineri, non abs re erit Poſſetalam foliis Cardui benedicti alteratam copiosè propinare, vel *vomitorium antimoniale* levius exhibere; aut ſaltem ubi ſigna cachexiæ evidentia adſint, *Decoctum amarum* purgans, *Tincturam ſacram*, vel aliquod ejuſmodi lene catharticum, in intervallis, ſemel vel bis præſcribere. Conſuetudinis autem gratiâ, ac, abſque evidenti indicatione, aliquid hujuſmodi imperare irritum eſſe docet experientia, æquè ac ratio, proindéque Empirico dignum potiùs, quàm Medico quem omnia ſua mandata ad normam rationis, non proprii arbitrii, dirigere oportet. Æquè etiam abſurdum eſt in intervallis paroxyſmorum, durante *Corticis* uſu ægrum in lecto, vel cubiculo, vel domo incarcerari, aut diætâ parcâ ac tenui ſolummodò nutriri, aut quocunque alio regimine circumſcribi; modò paulò ante paroxyſmum ventriculus non repletus fuerit alimento, cui digerendo ejus fermentum mox veneno inficiendum haud par ſit; atque durante veneni vigore, parcâ ac tenui diætâ contentus fuerit æger, in lecto etiam (febre id tunc temporis exigente) decumbat. Fugatâ autem à *Cortice* febre, oportet Medicum attentè proſpicere, ne iterùm revireſcat, neque officio ſuo ſatis ſe functum eſſe credat cùm febrem ſuſtulerit, ſi non ægrum contra ejuſdem recrudeſcentiam ſartum tectum muniverit. Quocirca, jubeat ut æger ab injuriis aëris, atque erroribus in diætâ (quantùm liceat) ſeſe incolumem ſervet; cibo euchymo (tantillo vini etiam quotidiè indulto) vires languentes quàm citiſſimè reſarciat, ut Natura virulentiam deliteſcentem & ſeſe jam, vel appetitu deficiente, vel ſudoribus nocturnis prodentem, prorsùs eliminare ac ſubigere queat. Caveat maximè à venæſectione, abſque evidenti neceſſitate; aut cathartico, ſeu quocunque alio medicamento, undè Natura fatigata impenſas virium majores ſuſtinere cogatur. Antè omnia (præſertìm ſi ab appetitu minùs vigente

recidivationem mox futuram præſagire liceat)ſaltem ad ſpatium Lunæ unius, intervallo octo vel decem dierum, utut firma valetudo videatur,repetatur uncia una antidoti, cujus drachmam unam in formâ quavis gratiſſimâ, ter die, horis Medicinalibus patiens deglutiat, ſuperbibendo poſt ſingulas doſes hauſtum vini admodùm generoſi. Hoc Canone obſervato, haud ità frequenter febrium *Cortice* curatarum recidivationes famam Medici & remedii minuerent.

Formulæ *Corticis* præſcribendi elegantiores, mihi uſitatiſſimæ ſunt quæ ſequuntur.

Hauſtus. ℞. *Aq. cardu.* ℥.ij. *aqu.epidem.ſyrup.caryoph.* an.ʒ.ij. *Chin.Chin. elect. & ſubtiliſſimè pulveriſat.*ʒ.j. *M.F. hauſtus, qui, abſente paroxyſmo, illicò propinetur, repetatúrque tertiâ vel quartâ quâque horâ ad viij. x. vel xij. vices.*

Pulvis hâc formâ exhibitus,utplurimùm, præ bolo aut electuario arridet, & minori cum moleſtiâ deglutitur. Si verò forma boli aut electuarii magis placeat,

Bolus. ℞. *Cortic.Peruv.elect. in ſubtiliſſ. pollinem redacti* ʒ.j. *ſyrup.caryoph. meliſſophyl.aut cujuſcunque gratioris, q.ſ. M. F. Bolus* mollis ſtatim ſumendus, repetendúſque tertiâ vel quartâ quâque horâ extra paroxyſmum ad viij. x.vel xij. vices, poſt ſingulos bolos ſuperbibendo cochlear. iv.v.vel vj. julap. ſequentis,de quo etiam bibat ad libitum, præſertìm vigente paroxyſmo.

Julapium. ℞. *Aqu. cardu. meliſ. ceraſ. nigr. cinnam. hord.* an. ℥. *iiij. aqu. epidem.Stephan. ſyrup. caryoph.* an. ℥.j. ß. vel (ſi ægro *Julapium perlatum* magis arridet) *margar. præpat.* ʒ.j.ß. *ſacchar. albiſſ.* ʒ.v. vel *vj. M. F. Julap.* Vel

Electuarium. ℞. *Pulv. Peruv. ſubtiliſſ. trit.* ℥.j. *vel* ℥.j.ß. *ſyrup. è Rub.Idæ* (à quo modò recens fuerit, ſapor magis gratus medicamento concilietur) *q.ſ. Balſam. Peruv.* ℈.j. vel ʒ.ß. *M.F. Electuar. de quo ſumat æger quantitatem nucis Juglandis vel Moſchatæ, tertiâ, vel quartâ quâque horâ extrà paroxyſmum, ſuperbibendo poſt ſingulas doſes hauſtum Julapii priùs præſcripti, vel cujuſvis alterius ejus æmuli.*

Hâc formâ pulverem pro pueris præparari jubere ſoleo, ita ut exindè ſumant quantitatem nucis moſchatæ parvæ, vel dimidiatæ,ſolutam in cochleari Julapii ſuprà præſcripti,ſuperbibendo unum vel alterum; quo modo facilè, ac cum minima medicamenti jacturâ, in os infantium ac puerulorum ingeri poteſt; vel ſi forma Pilularum ægro magis arrideat,

Pilulæ. ℞. *Pulv. Febrifug. elect. & ſubtiliſſ. trit.* ℥.j. *vel* ℥.j.ß. *mucilag. gum.tragacanth. aqu. plantag.extract.q.ſ.M.F. Pilul. mediocres, deaurand. quarum viij.x.xij. quartâ quâque horâ intermiſſionis deglutiat, & ſuperbibat hauſtum Julapii ſuprà præſcripti.*

Hâc formularum copiâ inſtructus, ægros,honeſtâ fraude,atque cum proprio ſuo emolumento, fallere ſoleo,& unius formulæ pertæſos, ut remedium idem novâ ſpecie, unâ, vel alterâ indutum, quamdiù opus fuerit, admittant, facilè ſuadeo.

In eorum gratiam qui ægrè admodùm ferunt, pulveris craſſiorem ſubſtantiam,quâcunque formâ,ſivè *Boli*,ſivè *Electuarii*, ſivè *Hauſtûs* exhibeatur, *Tincturam* ſequentem ex eo eliciendam excogitavi.Qui quidem liquor(modò *Cortex*, quo ſaturatur,genuinus fuerit)eſt admodùm ventriculo gratus,neque plato injucundus; atque ſanè, poſtquam fundamenta curationis priùs in aliquot drachmis pulveris in propria ſubſtantia miniſtrati jacta fuerint,facillimè ope hujus Tincturæ perficitur atque feliciſſimè abſolvitur.Tinctura eſt quæ ſequitur.

℞. *Cort.Peruv.craſsè pulveriſat.* ℥. *iij. coq. leniter in aqu. fontis* ℔.*j. ad dimid. part. conſumpt.deindè fiat colatura, atque reliquias decocti eâdem aqu. quantitate recèns affusâ coq.& cola iterum; hoc modo repetendo operationem ad tertiam vicem, vel donec tota Corticis amarities fuerit extracta. Denuò omnes colaturas commiſc. & add. aqu. epidem. ſyrup. caryoph.* an.℥.*iv.vel v. M.F. Apozem.ſive Tinctura, de quo ſumat æger* ℥.*iv. v. vj. quartâ quâque horâ extra paroxyſmum, vel ſæpiùs ad libitum.* *Tinctura.*

Si ob laxitatem alvi nimiam,vel præſentem *diarrhœam*, quam ſtimulanti ſuâ amaritie *Cortex* multùm promovet,vires ſuas febrifugas exercere non poſſe ritè metuatur,utatur æger *Decocto albo*, vel *Vino clareto* cum aquâ commixto,loco *Cerviſiæ*,atque *Opiatum* aliquod *Cortici* addatur(quod ei admodum amicum,atque in eundem ſcopum quadantenùs collimare uſu comprobatur) plùs minùs pro ætate, atque rariùs vel frequentiùs pro ſymptomatis vehementiâ. Exempli gratiâ. *Quomodò Cortex exhibendus ſit in diarrhœâ.*

Primæ doſi pulveris,pro iis quorum alvus fluit(quâcunque formâ miniſtretur) & deinceps omni doſi nocturnæ adſocientur *laudani liquidi Helmont. gutt.* pro ætate atque *Opii* euphoriâ,iv.viij.xij.xx.vel *laud.Londinenſ.à ſemigran. ad gr.j. gr.j.ß.* Urgente autem diarrhœâ torminosâ(quod non raro accidit) neceſſe eſt, ut ſingulis doſibus adjiciatur tantillum *laudani*, quantùm ad alvum frænandam ſeu cohibendam ſufficiat,ſcilicet gut.iv.viij.x.xij. *laudan. liquid.* Vel more ſequenti *Cortex* præſcribatur.

℞. *Cort.Peruv. elect.& ſubtiliſſimè pulveriſat.* ℥.*j.confect.Fracaſtor.q.ſ.M.F.Pil. mediocres deaurand. quarum viij.vel xij.æger deglutiat,repetátque quartâ quâque horâ extra paroxyſmum in lecto decumbens* (ne ob Opium commixtum vertigine afficiatur) & ſuperbibat hauſtum Julapii ſuprà præſcripti poſt ſingulas doſes. *Pilulæ in diarrhœâ.*

Hoc modo ab *Opiato* cum *Cortice* commixto (utut *Cortex* amaritie ſuâ alvum ſollicitet) diarrhœam truculentiſſimè torminoſam citiùs curatam ſemper obſervavi,quàm à *laudano* ipſo in duplâ licèt quantitate per ſe exhibito; quippè fermento febrili humores exagitante, fundente, colliquante ac per alvum deturbante à *Cortice* jam ſubacto, diarrhœa ultrò ſiſtitur, aut ſaltem doſi *Opii* admodùm exiguâ frænatur ac cohibetur.

Sin ægri pulmones infarcti ſint, ſatiùs eſt poſt extractionem ſanguinis liberam,*Corticem* cum lubricantibus atque incidentibus miniſtrare more ſequenti.

℞. *Ol. amygd. d.rec. ſyrup. ex eryſimo an.* ℥.*ij. Pulv. Peruv. ſubtiliſſ. atque elect.* ℥.*j. ſacchar. cryſtal. alb.* ℥. *ß. M. exactiſſimè F. Linctus, quem æger à paroxyſmo liber capiat è cochleari,repetátque quartâ quâque horâ,ſuperbibendo* ℥.*iv. Apozem.ſequentis calid.* *Linctus.*

℞. *Decoct. pector. optimè depurat.* ℔.*j.ß. Tinctur.croc.aquâ Theriac. extract.* ℥. *ß. ſyrup. è quinque rad.* ℥.*j.ß. M.F. Apozem.* Vel *Apozema pectorale.*

℞. *Chin.Chin. elect.& ſubtiliſſ. pulveriſ.* ℥.*ß. ammoniac. optimè depurat.* ʒ.*j. flor. benzoin.*ʒ.*ß.ſyrup.balſam.q.ſ. M.F.Pil. mediocres deaurandæ, quarum ſex capiat quartâ quâque horâ in intervallis paroxyſmorum,ſuperbib.*℥.*iv. Apoz. ſequentis calid.* *Pilulæ.*

℞. *Cortic.Peruv.elect.craſsè trit.*℥.*ij. cochinel.croci in nodulo ligat.* an. ʒ.*ß. Balſam. Tolutan.* ʒ.*ij. Ingred.decoct.pectoral.q.ſ. Coq.in ſuffic.quant.aqu. font.ad* ℔.*j.ß. Colaturæ adde aqu. epidem.*℥.*iv. ſyr.Balſam.ex eryſim.*an.℥.*j.ß.*vel ℥.*ij. M. F. Apozem. turbidè propinandum.* *Apozema.*

CAPUT IX.

De Protheiformi Intermittentis Febris genio.

EXempla febrium intermittentium *Cortice Peruviano* curatarum adjungere, irritum planè atque inutile eſſet, poſtquam Clariſſimi *Badus*, *Sturmius*, cæteríque remedii hujus polychreſti fautores hanc provinciam jamdudùm ſuſceperint. Et nemo hodie (quod ſcio) de viribus hujus remedii febrifugi dubius hæreat. Quandoquidem autem, ob vehementiam ſymptomatum, ubi natura ferè integra, acriùs ſtimulatur ad luctam cum veneno hoſtili inſtituendam, hæ febres haud rarò pleroſque alios morbos, eóſque acutiſſimos ſimulare ſoleant, *Corticis* tamen viribus cedant, & ſi *Cortex* non exhibeatur ſæpiùs funeſtæ evadant : Operæ pretium duxi exempla aliquot hujuſmodi febrium, quas nuperrimè obſervavi, ſeligere, ſcriptis mandare, atque publici juris facere. Atque equidem hoc penſum eò lubentiùs aggredior, quia nemo adhuc (quantùm ſcio) hoc ſubjectum tractavit, cujus cultura ad praxin Medicinalem promovendam maximi momenti mihi eſſe videtur. Siquidem inter innumera illa ſymptomata haſce febres comitari ſolita, nullum eſt quod non aliquandò adeò vehementer ſæviat, ut vita ægri indè in præſens diſcrimen adducatur, & *Typus* febris in variis ſuis ſtadiis *Algoris*, *Caloris* & *Sudoris* abſcondatur penitùs, & opprimatur, ità ut neque ex urinâ, temperie, pulſu, vel alio quocunque ſolito modo diſtingui poſſit ; verùm ſub larva *Algoris* funeſti, *Vomitionis* indeſinentis, *Diarrhœa* torminoſæ, *Choleræ morbi*, *Colicæ* ventriculi, *Hemicraniæ* periodicæ, *Apoplexiæ*, *Syncopes*, *Rheumatiſmi*, *Spaſmi* univerſalis, *Pleuritidis*, *Peripneumoniæ*, *Doloris lateris punctorii*, vel alterius morbi ſecurè deliteſcens, Medicum à ſcopo ſuo non rarò abducat. Symptoma quidem intereà remediis propriis, ſed incaſsùm, tentatur; nam, poſthabito fermento febrili, proximâ efferveſcentiæ periodo, priora, aut deteriora ſymptomata inexpectatò recrudeſcunt, Medicus Siſyphi ſaxum volvit, atque æger vitæ dulciſſimæ diſpendio, aut ſaltem magno ſumptu, ignorantiæ vel incuriæ Medici pœnas ſerò luit.

Sic ubi, præ gradu veneni ſummè deleterio, ſpiritus adeò perculſi ſunt, ut à primo ictu ſeſe iterùm nullatenùs expandere valeant, *Algor* qui primum horum paroxyſmorum inſultum, ex inſtituto Naturæ, comitari ſolet, euſque protrahitur, donec æger *deliquiis* frequenter recurrentibus confectus, tandem Fatis cedat. Intereà remedia intùs vel extrà ad flammam vitalem reſuſcitandam incaſsùm applicantur, febris autem nullo indicio ex urinâ, temperie, vel pulſu, accuratiſſimo obſervatori ſeſe prodit.

Parili modo, ubi in primo ſtadio paroxyſmi, fomes venenatus ſpiritus tantùm opprimat, ut non ultrà ſolitam ſphæram ſeſe poſſint expandere, abſque indiciis febris præſentis, *de nauſeâ, ægritudine, & vomitione* æger unicè conqueritur, donec Veneno à *Cortice Peruviano*, vel aliâ *Antidoto* ſubacto, ſpiritus in nativum ſtatum reſtituantur.

Nonnunquam venenum febrile ſub initium paroxyſmi glandulas inteſti-

norum petit, & fluxum alvi torminoſum, vel dyſenteriam excitat; At, cùm ſpiritus diù uno tenore opprimuntur, hæc ſymptomata, utut, continua ſtatis periodis exacerbantur & periodica evadunt, ſine febris indiciis manifeſtis, & vires *Opiatorum* & *Adſtringentium* longè ſuperant, donec à *Cortice Peruviano* cum *laudano* commixto, cauſa, ſcilicet fermentum febrile, maſſam colliquans, æquè ac ſymptomata indè orta auferantur.

Ubi venenum *Emeticam* ſimul ac *Catharticam* naturam participat, æger frequenti vomitione & dejectione detinetur; & niſi ſpiritus in primo paroxyſmi ſtadio expanſione legitimâ virulentiam excutiant, formatur indè *Cholera morbus*, febre neque per pulſum, urinam vel temperiem ſe manifeſtante. Ventriculo intereà, aut inteſtinis, aut utriſque ſimul ab acrimoniâ humorum intenſiſſimè venenatâ ſphacelatis, æger brevì Fatis cedere cogitur, aut ſaltem poſt inducias infidas datas, à veneno, proximo paroxyſmo recrudeſcente, ſymptomata eadem crudelia & funeſta revireſcunt, niſi à tempeſtivâ *Antidoti febrifugæ* exhibitione antevertantur.

A parili gradu veneni non rarò obſervavi ægros, præſertìm antiquâ & confirmatâ hujuſmodi febre laceſſitos, denuò (typo febris legitimæ amiſſo) perpetuâ *nauſea*, *ægritudine*, *vomitione*, *ſudore colliquativo*, *ſuffocationibus hyſtericis*, cæteriſque id genus ſymptomatis in genere nervoſo penè confectos, atque animam quaſi derepentè efflaturos, quos debitâ doſi *Corticis* (nullâ aliâ arte ſanabiles) illicò reſtitui.

Unicuique etiam in Medicina verſato notum eſt horrendos dolores (& iis qui à toxico propinato proveniunt non minores) lumbos & crura ſpaſmodicè lancinantes, non rarò primos inſultus febrium intermittentium legitimarum, præſertìm quartanarum comitari ſolere, durante algore & rigore, donec ſpiritus multo niſu expanſi, ac agitati pares ſint veneno activo eliminando. Flammâ autem indè accenſâ, ſpaſmi dolorifici ſensìm ceſſant: Verùm, ubi ſpiritus vi veneni non tantùm deprimantur, ſed etiam in ſtatum exploſivum universìm adigantur, nonnunquam deprehendi totum corporis ſyſtema indè perpetuò algens, idque diù, ac ſine ullâ febris nota; totam autem Machinam intereà ſpaſmis univerſalibus, iiſque horrendis, & verſatilibus hinc indè vellicatam & lancinatam. Nec mirum eſt, ſi æger perpetuâ ægritudine, vomitione, atque deliquiis indè confectus (ut fieri ſolet) brevì mortem oppetat, niſi Ars tempeſtivè Naturæ languenti ſuccurrat.

Haud rarò etiam ſpiritus à nativâ ſuâ debilitate, vel obſtructione, atque præſertìm à frigore percepto, vel aliâ quâvis causâ evidenti anſam præbente, in ſtatum exploſivum adiguntur, undè partes aliquæ ſingulares, præſertìm thoracicæ, *pulmones* ſcilicet, *pleura*, *diaphragma*, aut *ventriculus* ac *inteſtina* vellicantur, & ſpaſmis lancinantur. Æger, præ atroci dolore, perpetuò alget, atque *deliquiis* frequentibus, *ſuffocationibus*, & *vomitionibus* fatigatur, ſine aliquâ notâ febris evidenti; urinam claram reddit, & ſine pulſu moribundus jacet, quouſque ſpiritus veneno icti Arte vel Naturâ expanſi, flammam in maſsâ denuò excitârint: Morbus autem à *cholera morbo*, *pleuritide*, ſeu *peripneumoniâ*, duntaxat ex *tuſſis*, & *pulsûs* defectu, *vomitionis* & *doloris* exceſſu, *deliquiis*, & extremorum *frigiditate* dignoſcendus eſt.

Sæpè etiam ægros de dolore lateris unius aut alterius punctorio conquerentes novi, in quibus tamen febris κριτήρια deprehendere non potui per plures dies, niſi quòd pulſus paulò juſto celerior erat. Poſtquam autem *Venæſectione*, & uſu *laudani* cum *alexipharmacis* commixti, iſti ſpaſmi mitigabantur, atque indè vis ſpirituum elaſtica nativa aucta fuit, ſigna flammæ in maſsâ accenſæ, quàm citiſſimè ſeſe prodidêrunt; urina tincta eſt & turbata, pulſui fortitudo ac celeritas pari paſſu acceſſit, temperies universìm incaluit, ſitis clamoſa evaſit, Aphthæ linguam atque os cooperuêrunt. At, ad flammæ, & doloris exacerbationem ſtatis periodis recurrentem ſemper, quaſi ad Cynoſoram, auſpicatò curſum meum dirigens; copiâ *Corticis Peruviani* cum *laudano* commixti, & intervallis paroxyſmorum exhibiti, venenum ſubegi, & ægrotantes à febri ac dolore penitùs liberavi.

Præter cætera omnia mihi pluriès mirari contigit, poſt ſubactionem veneni febrilis ab expanſione ſpirituum quadantenùs effectam, cùm ex pulſu forti ac celeri, urinâ intensè rubrâ, ac turbatâ, temperie calida, cæteríſque indiciis, febris ſeſe palàm oſtendat; artus hiſce doloribus ſpaſmodicis, ſtatis periodis recurrentibus, & more rheumatiſmi verſatilibus eſſe affectos, cum tumore & ardore partium laborantium, à niſu ſpirituum in his partibus ſeſe expandere ſatagentium. At hoſce dolores adhibitâ *Venæſectione* debitâ, uſu *Corticis Peruviani* copioſo extra paroxyſmum miniſtrato feliciter ſemper profligavi.

Denique cerebrum, primo inſultu febris legitimæ affici, non tantùm vertigine, à ſpiritibus veneno activo oppreſſis ac turbatis, verùm etiam dolore acuto vel gravativo, à niſu ſpirituum in membranis ſeſe expandere ſatagentium, cuivis Medico notum eſt. Nonnunquam autem ſpiritus hoc tempore febris adeò opprimuntur & turbantur, ut ægrotans, more apoplecticorum, durante toto paroxyſmo, ſine febris indiciis, mortuo ſimilis jaceat, & eadem ſymptomata ſimul cum paroxyſmo ſubſequenti ſæpè recrudeſcant: Quibus ſymptomatis utut *Venæſectione*, *Veſicatoriis*, cæteríſque ejuſmodi apoplexiæ veræ remediis, jure meritò ſuccurrendum ſit, revireſcentia tamen eorum ſine *Cortice* præcaveri nequit.

Hemicraniam periodicam etiam obſervavi, à niſu ſpirituum in membranis cerebri ſeſe expandere conantium, quam ſpatio bidui, *venæſectione* & uſu *Corticis* penitùs ſuſtuli; licèt in hujus ſymptomatis curatione, *venæſectio, veſicatoria, emetica, cathartica, errhina, maſticatoria*, ad hebdomadas aliquot ſpem meam deceperant.

Quò genius verſatilis morbi hujus protheiformis ad vivum depictus dignoſcatur, & ut indè ſciatur, quo pacto Naturæ hiſce ſymptomatis laboranti, tempeſtivè ſuccurri poſſint, Hiſtorias hùc ſpectantes hìc ſubnectam, quibus unam hiſtoriam admodùm raram ſubjicere non pigebit febris à dolore nephritico ortæ, ſymptomatis horrendis ſpaſmodicis ſtipatæ, & *Cortice* curatæ; uti & efficaciæ noſtri *Febrifugi* priùs memorati, ubi res *Corticis*, ob diutinam aſſuefactionem, vel peculiarem ægri diſpoſitionem, defecêrant.

Hiſtoria I.

Mors ſubitanea à

Dominus *Amblar* habitans in *Mile-End*, Vir quinquagenarius, macilentus,

& quadantenùs valetudinarius, febri intermittenti contumaci, ac cum vehementibus ſymptomatis ſociatæ, ex leviſſima quâcunque occaſione ſæpè antehàc obnoxius, anno 1690. à frigore vehementi in aëre pluvioſo primùm ſuſcepto, ac à vectione ſuper Thameſin diutiùs protracto, domum reverſus rigore & horrore immani derepentè corripiebatur; quibus ſucceſſit algor univerſalis, quo durante, pulsûs vibratio vix percipi potuit: vomitione, dejectionibus, & horrendâ ventriculi oppreſſione, & ægritudine (ſicut in *Cholerâ morbo*) affatìm laceſſebatur. Pharmacopola advocatus ſtragulis multis impoſitis, ac *bolis cardiacis*, atque *Julapiis cordialibus* exhibitis, flammam penè extinctam reſuſcitare, atque reliqua dira ſymptomata corrigere totâ nocte incaſsùm tentavit. Manè enim ſequenti ego accerſitus, inveni faciem planè Hippocraticam, totum corpus inſtar glebæ frigidum & madore perfuſum, cutim, præ ſanguinis congelatione, nigredine tinctam, vires perpetuâ ægritudine, ac evacuatione bilis diverſicoloris per os, & cremoris fœtidi albeſcentis per anum penè exhauſtas. Appropinquantem mortem omnia oſtendebant, quippè principium vitale, ſeu ſpiritus animales à veneno adeò deprimebantur, ut ſeſe iterùm expanſuros ſpes non eſſet. Ad demulcendam autem malignam humorum acrimoniam è glanduloſa ventriculi & inteſtinorum membranâ perpetìm excretorum, eáque laceſſentium; juſſi, ut *aqua pulli* ægro copioſè propinaretur, & per anum ſiphone injiceretur; ut regio ventriculi affatìm *ſacculis* noſtris *aromaticis* calidè foveretur, & *bolus* ſummè *cardiacus*, &, pro ægri viribus, *opiatus*, ad expanſionem ſpirituum promovendam, & colliquationem humorum præcipitem compeſcendam, quartâ quâque horâ, cum hauſtu *Julapii cardiaci & alexipharmaci* exhiberetur. A tertio vel quarto *bolo* deglutito, pulsûs robur plurimùm reſtitutum ſenſi, nigredinem cutis evaneſcentem, calorem in extremis partibus redintegratum, evacuationes enormes quadantenùs ſuppreſſas, ſudores colliquativos diminutos, jactationem minùs inquietam, & ſomnos, breves licèt, tamen minore ægrotatione finitos. Quocirca venenum, durante hâc ſymptomatum remiſſione, *Cortice Peruviano* cum *laudano* commixto, quartâ quâque horâ in formâ hauſtûs propinato aggredior, probè ſciens vires ægri ſecundo prælio non eſſe pares. Verùm ante tertiam doſin *Corticis*, veneno inexpectatò recrudeſcente, paroxyſmus recens, cum prioribus ſymptomatis diris ſociatus, atque funeſtus invaſit: Undè miſellus æger ſpatio xxiv. horarum Fatis ceſſit.

gradu veneni febrilis intenſo, quo ſpiritus oppreſſi, à primo inſultu, nunquam ſeſe expandere potuêrunt.

Hiſtoria II.

Filius unicus Mercatoris prædivitis, 10. annos natus, qui etiam jamdiù valetudinarius fuerat, circiter annum 1676. febre tertianâ correptus, in manus Pharmacopolæ per tres hebdomadas curandus tradebatur. At quâ methodo, durante hoc ſpatio, tractabatur, neſcio. Tandem à veneno febrili intenſo ſpiritus animales opprimebantur, & extinguebantur, & miſſellus puer, per triduum ab inſultu paroxyſmi ultimi, continuâ ægrotatione, ac vomitione preſſus jacebat; cum pulſu formicante, inquietus, inſomnis, immensè ſitiens, & madore frigido undiquâque perfuſus. Die ſecundo paroxyſmi ego advocatus, virulentiam humorum per glandulas ventriculi excretorum copioſâ ingeſtione *aquæ pulli* demulcere ſategi, ſtragulis etiam

Altera ejuſmodi.

calore externo, *Sacculis aromaticis vino clareto* incoctis & expreſſis, & ad ventriculum exteriùs applicatis; necnon *Spiritu CC. julapiis*, *ſpeciebus* & *bolis cardiacis*, & vino copiosè propinato, expanſionem ſpirituum promovere, & flammam vitalem penè extinctam reſuſcitare pro virili conabar, incaſsùm autem omnia; quippè ſpiritus veneno ſummè deleterio, à primo paroxyſmi inſultu, planè extincti fuêrunt. Puer autem languens & algens, tandem ſub finem tertii diei lipothymicè obiit, toxico prægrandi proculdubio interemptus.

Hiſtoria III.

Febris Intermittens vomitionem ſimulans.

Nuperrimè accerſitus à Domina *Baker* vetulâ, habitante in vico dicto *Fleet-ſtreet*, eam inveni continuâ ægritudine & vomitione, à quatriduo, oppreſſam, & jam penè confectam; omnia ingeſta illicò rejicientem, & indè animi deliquium ſæpiùs perpeſſam; Pulſum deprehendi celerem & debilem, temperiem autem, præ languore & perpetuâ ægritudine, mitem, & quadantenùs frigidam: urinam ferè ſanam. Inſomnis jacebat, & tantùm non delirabat; De *nauſeâ* verò & *vomitione* unicè conquerebatur: mihi de ſingulis diligenter percontanti narratum eſt, fœminam à ſex hebdomadis præteritis valetudinariam fuiſſe, frigore & calore præternaturali ſeſe excipientibus tentatam, necnon periodis incertis, nauseâ & vomitione frequenter laboràſſe. Undè, jureméritò, conjeci eam veneno febrili mitiori diù infectam fuiſſe, quod tandem, ex incuria, eouſque prævalebat, ut ſpiritus animalis indè penè extingueretur, ægra, ac ſi toxico propinato, vomitione perpetuâ laboraret, & brevì fatis ceſſura eſſet, niſi veneni viribus, ope *Antidoti*, ſine mora fractis, tonus ſpirituum & craſis ſanguinis illicò reſtitueretur. Igitur poſtquam præſcripſeram *bolum & julapium cardiacum*, atque *Veſicatoria* ad expanſionem ſpirituum promovendam, & pro potu ordinario, *Aquam pulli* ad demulcendam acrimoniam humorum in ventriculo excretorum, *julapium ſale abſynthii* & *ſucco limonum* ſaturatum, ad ventriculum confortandum cochleatìm hauriendum; Juſſi ut *Cortex Peruvianus* exhiberetur copiosè ad venenum febrile ſubigendum, in formam hauſtuum & tincturæ redactus, addendo bis vel ter die gut. x. vel xij. *laudani liquidi*: Vehementis vomitionis gratiâ, quæ tam alimentorum quàm medicamentorum retentionem impediebat: Indè ſpatio unius diei, ægritudine & vomitione diminutis, criticè ſuccrevêrunt aphthæ albæ per totum os, urina multa rubedine tincta & contentis ſaturata reddebatur, & cætera indicia expanſionis ſpirituum & febrilis caloris redintegrata aderant, &, brevì, morbus propriam formam tertianæ legitimæ induebat: frigus, calor & ſudores ſeſe alternatìm excipiebant, quæ ex continuato uſu *Corticis* poſt circuitum duorum paroxyſmorum profligata ſunt, & ægra ab omni ſymptomatum ſatellitio liberata.

Hiſtoria IV.

Febris intermittẽs diarrhœam torminoſam ſimulans, tandem in ophthalmiam mutata.

Domina Harcourt vidua, habitans in vico dicto *Nevvgate-ſtreet*, poſtquam per tres hebdomadas febre intermittente legitima laboràſſet, ubi tandem, ob malum regimen, febris in continuam degeneràſſet, natura virulentiam per glandulas inteſtinorum & ventriculi protrudere ſatagente, ſingulis exacerbationibus, in novum morbum incidiſſe videbatur, diarrhœam ſcilicet torminoſam

minoſam ac truculentam, cui adjuncta erat inſuper levis ad vomendum diſpoſitio. Frigore, calore, cæteriſque febris ſignis planè evaneſcentibus, miſera muliercula unicè conquerebatur de fluxu alvi immodico atque horrendis torminibus, quibus, durante paroxyſmo, adeò excruciata & confecta erat, ut illicò moritura ſibi videretur. Ex inſpectione autem urinæ intensè rubræ ac turbatæ (qualis febre intermittenti laborantium urina eſſe ſolet) atque obſervatione exacerbationum hujus fluxûs, & alvi torminum, probè novi moleſta hæc ſymptomata à venenato fomite febris intermittentis ortum ſuum habuiſſe. Proindéque ſuppreſſionem dirorum horum ſymptomatum *laudano*, cæteriſque ejuſmodi fruſtrà tentandam duxi, niſi fermentum, horum omnium ſymptomatum cauſa, propriâ antidoto priùs ſubigeretur; &, quamprimùm Natura, à recenti veneni vigore, irritata, virulentam materiam, more ſuo, per alvum deturbare iterùm ſategerit, ſymptomata priora, diſruptis ubique repagulis, recurſura; aut, ſi fortè ab *opiatis* ſiſterentur, pejora, atque magis funeſta, in genere nervoſo, in eorum locum ſucceſſura. Quocircà, quamprimùm *aquâ pulli*, & *decocto albo* in locum potûs ordinarii ſubſtitutis, atque *bolo opiato* ſymptomata præſentia compeſcueram, atque, finitâ exacerbatione, inducias obtinueram, illicò *Corticem Peruvianum* abſque vel cum *laudano*, prout ſymptomata id requirebant, confertìm ingerendum curavi, undè non tantùm à *diarrhœâ*, & torminibus periodicis, verùm etiam à latitante febre prorsùs liberabatur, urina etiam in ſanum colorem reſtituebatur, atque appetitus rediit. Indéque ægram, abſque alio aliquo præſcripto, dimiſi, ſolummodò ad prophylaxin, *Corticis* poſt debita intervalla, repetitionem ſuaſi, quandoquidem morbus cum diris ſuis ſymptomatis *Cortice* ſolo profligatus eſſet. Hoc conſilio à muliere jam valetudine integrâ utente ſpreto, quaſi officioſo & ſupervacaneo; totum genus nervoſum, poſt duas hebdomadas elapſas, virulentiâ recrudeſcente, univerſali dolore ſpaſmodico verſatili, mirum in modum, excruciabatur, & tandem morbus prior revireſcens, ſpeciem *ophthalmiæ* dolorificæ, ſeu inflammationis oculi ſiniſtri induebat. Ego advocatus, ubi obſervâſſem urinam denuò reddi intensè rubram ac turbatam ut priùs, ſitim urgentem, pulſum celerem & fortem, atque ipſam ophthalmiam alternis diebus, ſtatis periodis, exacerbatam, & reliqua indicia febris primariæ; ritè conjeci naturam à fomite venenato iterùm laceſſitam,nova hæc ſymptomata Protheiformia produxiſſe. Indéque, licèt, ad relevationem ſymptomatum urgentium, ſanguinem è vena jugulari extrahi, alvum bis, térve, diebus alternis, *decocto amaro*, *decocto ſennæ Gereonis* ac *mannâ*, atque tandem *decocto ſennæ* cum *ſyrupo.de ſpinâ cerv.* ſubduci, atque *collyrium* anodynum *fotum*, ac *cataplaſma* ad oculum exteriùs applicari juſſeram; diebus tamen intermediis, *electuarium* è pulvere *Corticis Peruv.* confectum, exhibendum præſcripſi: Probè ſciens hoc ſymptoma medicamentis fruſtrà impugnari, ſi cauſa ejuſdem virulenta propriâ antidoto non ſubacta fuiſſet. Atque, hâc methodo, à febre, æquè ac ophthalmiâ, brevì, liberata revaleſcebat, atque hactenùs optimâ valetudine utitur.

Hiſtoria V.

Altera ejuſmodi.

Domina Hudſon vidua, circa annum ætatis ſuæ triceſimum, à mutatione aëris, ac frigore indè ſuſcepto, diarrhœâ torminoſâ, & vomitione adeò atroci corripiebatur, ut in ἀκμῇ paroxyſmi, præ vehementia ſpaſmorum ventriculi ac inteſtinorum, animi deliquium ferè ſemper inſtare videretur. Ego, durante vigore paroxyſmi quinti, mediâ nocte, accerſitus, ſymptomata urgentia facillimè ſuſtuli, præſcripſi enim *aquam pulli*, & *decoctum album* pro potu ordinario, & *gut. xiv. laudani* liquidi in hauſtu *julapii hyſterici*, quartâ quâque horâ exhibendas. At poſt horas xxiv. recens lucta inſtituta eſt, quo tempore, non obſtante regimine præfato, ac uſu *laudani* repetito, ſymptomata cum priori ſævitiâ recrudeſcebant; Quod cùm ſemel aut bis obſervâſſem, urinâ intereà intensè tinctâ, atque aëri frigido expoſitâ ſedimentum colore lateritio deponente; jurementò ſuſpicatus ſum (utut cætera omnia ſigna febris intermittentis diagnoſtica hoc ſymptomate obſcurata diſparebant) cruciantem hanc diarrhœam à veneno febrili prodiiſſe, quod, ſingulis paroxyſmis, ad inteſtina protruſum, recrudeſcentiæ dirorum horum ſymptomatum anſam præbebat. Indéque utut *laudano* ſymptomata cederent, revireſcentia eorundem, ſine ſubactione fermenti febrilis, præcaveri non potuit. Quocircà (annuente Cl. Collegâ D. D. *Daniele Cox*, qui unà mecum ægræ ſaluti conſulebat) drachma una pulveris *Chin. Chin.* cum *guttis xii. laudani liquid.* in paroxyſmorum intervallis, in formam hauſtûs redacta quartâ quâque horâ propinabatur, undè (quamprimùm ʒ. vj. vel ℥. j. conſumpta eſt) febre, ac ſymptomatis indè ortis jam evictis, ægra illicò prorsùs revaleſcebat, urinâ, ac appetitu in ſtatum integrum reſtitutis. Nobis autem nihil ampliùs agendum reſtabat, niſi ut, repetitione pulveris poſt debita intervalla, revireſcentiam morbi anteverteremus.

Hiſtoria VI.

Febris intermit. diarrhœam & phthiſin ſimulans.

Uxor Domini *Peck*, habitantis ſub inſigni leporis, in vico dicto *Ruſſel-ſtreet in Covent-Garden*, anno 1688. hectico calore alternis diebus aucto, *tuſſi* importunâ, *dyſpnœâ*; ante omnia *nauſeâ* & *vomitione*, præſertìm verò *diarrhœâ* torminoſâ correpta, plurimùm indè emaciata & viribus ſpoliata, alium Medicum (me abſente) accerſivit. Qui, ſymptomata ſuborta, cauſâ eorum poſthabitâ, aut ſaltem non probè perſpectâ, ſpatio hebdomadæ, variis remediis incaſsùm impugnavit. Mihi tandem vocato, fœmina in ultimo ſtadio phthiſeos acutiſſimæ verſari videbatur, donec ex hiſtoriâ morbi clarè admodùm deprehendi, fermentum febrile, fomiti intermittentium non diſſimile, anſam præbuiſſe huic ſymptomatum catervæ, in pulmonibus, ventriculo, & inteſtinis ſubortorum. Indéque utut *venæſectione*, *linctu* & *apozemate* pectorali pulmonibus plurimùm infarctis ſuccurrere, atque *opiatis* & *adſtringentibus* fluxum alvi colliquativum compeſcere ſategerim: Probè tamen ſciens cardinem curationis in hoc verti, ut uſu *Corticis Peruv.* fermentum febrile venenatum ſubigeretur; (colliquatione enim humorum, eorúmque excretione in pulmones, ventriculum atque inteſtina hoc modo impeditâ, tuſſis, dyſpnœa, & diarrhœa torminoſa non ampliùs duraret) unciam unam, vel alteram polychreſtæ hujus *Antidoti* cum *laudano* ob præſentem diarrhœam

commixtæ, ſpatio tridui, partitis vicibus, miniſtrandam juſſi, formâ ægræ gratiſſimâ. Quo facto, illicò à febre, diarrhœâ, & quadantenùs ab affectionibus pulmonaribus liberata (appetitu etiam, ac urinâ integrè reſtitutis) multò meliùs ſeſe habuit, quocirca eam in aërem ruſticanum dimiſi, ut pulmones ab infarctu penitùs liberarentur, Atque ibi, uſu *Corticis*, poſt debita intervalla, ex meo conſilio bis térve repetito, prorsùs revaleſcebat.

Anno 1690. eadem impregnata, ferè toto ingravidationis tempore diarrhœæ torminoſæ, incertis periodis recurrenti obnoxia erat, undè, menſe puerperium præcedente, adeò excruciabatur, ut operam meam iterum petere coacta ſit. Ubi *opiatis* & *adſtringentibus* hunc fluxum ſiſtere incaſsùm tentâſſem, qui poſteà, tempore puerperii, auctus, ſolitam ac debitam perſpirationem penitùs impedivit, undè magnum aliquod incommodum ſubſecuturum, jurè meritò, ſuſpicari fas erat, tandem memor Hiſtoriæ priùs narratæ, auſpicatò judicavi, diarrhœam hanc torminoſam, utut chronicam, à fermento febrili venenato deliteſcente ſubortam fuiſſe : Indéque *Corticis* ℥.j. cum *diaſcordio* commixtam, formâ pilulari, quam ægra elegerat, exhibendam, & quartâ quâque horâ repetendam juſſi. Undè, ſine cujuſcunque alterius remedii ope, ſpatio bidui, ſudore & perſpiratione ſolitis redeuntibus, à diarrhœâ & torminibus planè liberabatur : Nihilominùs (quod apprimè notatu dignum eſt,) fermento venenato poſt unam vel alteram hebdomadam elapſam iterùm recrudeſcente, duos vel tres paroxyſmos febris intermittentis legitimæ, tertianæ, cum nullâ diarrhœâ vel torminibus ſociatæ, ſucceſſivè paſſa eſt : At febrem repetito *Corticis* uſu facillimè penitùs evici.

Hiſtoria VII.

Dominus *Atwood*, habitans ſub inſigni Lunæ dimidiatæ, in vico dicto *Cheapſide*, Vir ſexagenarius, poſtquam ad tres vel quatuor dies, ſtatis periodis, jam febricitaret, jam meliùs ſe haberet, tandem, quaſi in inſtanti, diris ventriculi ac inteſtinorum ſpaſmis, vomitionibus & dejectionibus immanibus *Choleram morbum* referentibus correptus, & penè confectus, in hoc mortis procinctu ſtans opem meam efflagitavit. In levamen ſymptomatum illicò imperavi (quod mihi in *Cholerâ morbo* ſolenne eſt) *aquam pulli* copiosè unicéque bibendam ; atque etiam ad humores per glandulas inteſtinorum excretos demulcendos, *enema* ex eodem liquore extemplò injiciendum : Tandem, regione ventriculi *ſacculis aromaticis*, in *vino clareto* & *aquâ ferratâ* coctis & expreſſis, priùs calidè fotâ : Ad ſpaſmos prorsùs ſublevandos, guttas xij. xiv. xv. *laudani liquidi* in hauſtulo *julapii carminativi*, ſingulis vel alternis horis exhibendas, donec, torminibus & evacuationibus diminutis, placidè obdormiſcere cœperit. Hoc pacto, paroxyſmo ſoluto, evictiſque ſymptomatis indè ortis, vita ægri in vado eſſe viſa eſt. Quandoquidem autem ex urinâ ſedimentum colore lateritio præcipitante, aliiſque indiciis probè noverim dira hæc ſymptomata ſobolem eſſe venenati febrium intermittentum fomitis ; indéque eorum revireſcentiam die ſecundo vel tertio ritè expectandam eſſe ; præſervationis gratiâ, præſcripſi hauſtum febrifugum cum ℨ. j. *Cortic.* & *laudani liquidi* gut. x. tertiâ vel quartâ quâque horâ pro-

Febris intermittens choleram morbum ſimulans.

pinandum, ad fermentum febrile ſubigendum, & recrudeſcentiam dirorum ſymptomatum antevertendam. Die ſequenti autem, antequam doſis *Pulveris* ſatis larga ingeri potuit, derepentè, abſque evidenti occaſione quâcunque, paroxyſmus febris tertianæ intermittentis legitimus repullulabat, non autem diris ſymptomatis, ut antè, ſociatus; quandoquidem ab uſu *Antidoti*, licèt hactenùs nimis parcè miniſtratæ, vires venenati fermenti quadantenùs fractæ fuerant. Ex continuato verò uſu hauſtuum, ſub finem paroxyſmi repetitorum, abſque aliquo alio additamento, planè revaleſcebat æger, urinâ atque appetitu in ſtatum priſtinum reſtitutis, atque hùcuſque poſt plurimos annos ſuperſtes manet, optimâ valetudine utens, indè præſertìm (ut arbitror) quia mandatis noſtris morem gerens, poſt febrem, & choleram morbum fugatas, uſum *Corticis*, bis térve, poſt ſtata ac debita intervalla, prophylaxeos gratiâ repetebat.

Hiſtoria VIII.

Altera ejusmodi.

Domina *Arris*, poſtquam diverſitata fuiſſet in aëre ruſticano, ubi tunc temporis febris intermittens endemia graſſabatur, Londinum reverſa, cholerâ morbo derepentè corripiebatur acutiſſimâ; adeò ut è lecto ſuſcitatus primo mane, feſtinantérque accerſitus ſim ad eam inviſendam: Etenim præ vehementiâ ſpaſmorum, & evacuationum ſuprà & infrà, vita ægrotantis in ſummum periculum adducta videbatur. Extrema quippè algebant, pulſus deficiebat, & inordinatus evaſerat, patienſque ægritudine immensâ, ad deliquium uſque, penè confecta erat. A quibus ſymptomatis eam brevì reſtitui, methodo in priori Hiſtoriâ deſcriptâ. Paroxyſmo autem finito, ubi urinam intensè rubram, ac lateritio colore, inſpexiſſem; hauſtus febrifugos cum *laudano*, prophylaxeos gratiâ, propinandos juſſi; quos, cùm ſeſe bene habere jam ſenſit, planè neglexit, quaſi officiosè, atque abſque neceſſitate præſcriptos. Hujus autem negligentiæ die ſequente pœnas luebat, recrudeſcente paroxyſmo febrili, cum diris choleræ morbi ſymptomatis ut antè ſociato. A quibus ſymptomatis ubi ſeſe liberâſſet antè præſcriptâ methodo: Ipſa ultrò à me petebat hauſtus febrifugos prophylacticos, quos illa jam æquè diligenter deglutiebat, ac ego lubenter præſcripſeram. Atque, hoc pacto, à febre ac diris hiſce ſymptomatis liberata, protinùs revaleſcebat, & uſu *Pulveris*, poſt debita intervalla, bis térve repetito, hactenus à quinque vel ſex annis ſana manet.

Hiſtoria IX.

Tertia ejusmodi.

Ante tres menſes accerſitus eram ad inviſendum puerum tres annos natum, ad Inſigne Regii Capitis in *Fetter-Lane.* Inveni eum immensè ſitientem, hebetem ac attonitum; Aderat extremorum frigiditas, & pueri ſalus à parentibus deſperabatur. Quippè per horas xij. cholerâ morbo acutiſſimâ penè confectus erat. Ubi eum ab imminente à ſymptomatis periculo, methodo præfatâ, ſpatio unius diei liberâſſem, ex urinâ lateritia de fermento febrili deliteſcente certior factus, *Pulveris Febrifugi* ℈. j. cum *gut. v. laudani liqu. in cochleari julapii cordialis*, quartâ quâque horâ exhibendum juſſi. Poſt tres drachmas hujus *Antidoti* miniſtratas, virulentiâ febrili ſubactâ,

vegetus ac ſanus puer evadebat, appetitu ac urinâ (ſtupentibus omnibus amicis) ſpatio tridui integrè reſtitutis.

Hiſtoria X.

Domina *Fendall*, Matrona generoſa ſanè ac formoſa, menſe Septembri anno Dom. 1672. & ætatis ſuæ quadrageſimo, febre quartanâ correpta, curæ Pharmacopolæ ſeſe committebat: Medicamentis autem, neſcio quibus, juſſu ejus, perperàm tractata, & in ſtatum deploratum indè redacta; mediâ brumâ, ubi ab unâ vel alterâ hebdomadâ lecto perpetuò, præ languore, affixa eſſet, quaſi animam illicò efflatura, me accerſebat. Deprehendi pulſum ejus debilem, ac celerem, ægritudinem ventriculi immenſam, ac perpetuam, lipothymias frequentes, vigilias pertinaces, nauſeam ac vomitum indeſinentes, ſudores multos & colliquativos, ſitim inextinguibilem, ſputationem magnam, continuam jactationem ac inquietudinem, appetitum ſummè proſtratum, ſuffocationes hyſtericas, cæteráſque ejuſmodi affectiones in genere nervoſo; hæcque omnia ſymptomata, noctu diéque, ſine quâvis remiſſione, perpetuò urgentia. Undè ægra indies ſeſe ultimum diem oppetituram rata, recidivationem febris primogeniæ obnixè optabat, modò, eâ lege, ab hiſce miſeriis variis ac perpetuis liberaretur. Ubi applicatione *Emplaſtri hyſterici* & largâ quantitate *Julapii cordialis*, & *cephalicorum*, viribus proſtratis, & ſuffocationibus ſuccurrere incaſsùm tentâram, nec *Opiata* ſomnum conciliare poterant, niſi quem ſemper ægritudo immenſa excipiebat, firmiter ſtatuebam catharticis lenioribus morbum hunc in priſtinam ſuam formam reſtitui debere. Quocirca, *Potionem amaram* cum ℥.ß. *ſennæ* duntaxat, ob debilitatem virium, & lubricitatem alvi ſolitam, propinandam, atque per tres dies continuos repetendam juſſi. Dejectiones indè habuit ſingulis diebus viij. x. xij. Undè, quamvis debilior quadantenùs evaſerat, hoc tamen commodi (prout vota feceramus) reportavit, quòd remiſſiones & ferè intermiſſiones ſymptomatum urgentiũ indè perceperit, & morbus priſtinum typum reſumpſerit: In ſingulis enim paroxyſmis horror, ardor, & ſudores copioſi ſeſe invicem iterùm excipiebant. Quo obſervato, à purgatione ulteriori prorsùs abſtinui, atque *Pilulas* è *Cortice Peruviano* exhibendas quartâ quâque horâ præſcripſi. Spatio bidui, cùm primùm *Pulveris Febrifugi* ℥. ß. (qui tunc temporis vegetus ubique venalis proſtabat) devorâſſet, à febre atque ſatellitio dirorum ſymptomatum eam comitantium liberabatur, atque hucuſque in vivis eſt, optimâ valetudine utens, utut recidivationi ſimplicis febris intermittentis, ex levi quâcunque occaſione, ſæpiùs obnoxia fuerit.

Febris intermittens in continuam cum ſyncope, ægritudine, ſudore colliquativo ſociatam ſine exacerbationibus & remiſſionibus degenerans.

Hiſtoria XI.

Domina *Thompſon* circiter annos 34. nata, vicina Dominæ *Fendall*, ubi ad tres menſes febre quartanâ, non obſtante Pharmacopolâ, qui ei medicinam faciebat, laborâſſet, ac jam ſymptomatis ferè iiſdem quibus nuper Domina *Fendall*, confecta eſſet, adeò ut vix ſeſe in lecto ab una ad alteram partem movere poſſet ſine deliquio; cùm vicinam ſuam ſubitò ac inopinatò reſtitutam eſſe famâ accepiſſet, me etiam accerſivit. Ego hanc etiam, methodo, in Hiſtoriâ præcedente deſcriptâ, brevì reſtitui: Verùm ob pertinaciam morbi, *Pulverem Febrifugum* ad ℥.j. ß. in variis formis, exhibere coactus ſum.

Altera ejuſmodi.

Indè verò, abſque additamento cujuſcunque alterius medicamenti, præter ſpem omnium amicorum, qui eam pro deploratâ habuêrant, planè convaluit, à variis atque horrendis ſymptomatis liberata.

Hiſtoria XII.

Febris intermittens typum ſpaſmi univerſalis primùm induens.

Anno 1682. inviſi juvenem habitantem in vico dicto *Covv-Croſs*, quem à frigore ſuſcepto inveni derepentè dolore univerſali acutiſſimo, rheumatiſmum ſpaſmodicum referente correptum, quo jam ad horas xij. ad minimùm, excruciatus fuerat; adeò ut præ doloris vehementiâ & diuturnitate, ſine viribus, & anhelus jacêret, ac ſi illicò animam efflaturus. Urinam autem (uti ſpaſmodicè affecti ubique ſolent) reddebat tenuem, claram & copioſam, pulſus erat admodùm debilis & celer. Dirum hoc ſymptoma illicò, pro virili, ſublevare ſategi, efferatum ſpirituum motum primùm venæſectione (quam in brachio ſtatìm celebrandam juſſi) compeſcendo, dein leni vomitorio (quippè vires emeticorum egregias in *rheumatiſmo* univerſali debellando jam ſæpiùs expertus fueram) & denuò, gut. xv. *laudani liqu. Helmont.* quartâ quâque horâ exhibitis, *in hauſtulo Julapii cordialis*, quouſque doloris perſeverantia id indicaret. Hoc pacto, niſu ſpaſmodico, ſeu efferato ſpirituum orgaſmo jam diminuto, manè proximo ex pulſu in fortem & celerem mutato, atque urinâ contentis ſaturatâ, & rubedine profundè tinctâ, atque ejuſdem cum aëri exponeretur, colore lateritio, æquè ac ex præſenti ægri temperie, febrem manifeſtò deprehendi. Paroxyſmo autem, more ſolito, ſubſequentibus copioſis ſudoribus, finito, ut reliquias febrilis efferveſcentiæ tollerem, atque ſymptomatum dirorum recrudeſcentiam præcaverem, venenati fomitis ſubactionem largâ quantitate *Corticis* cum *laudano* commixti feſtinanter & cum ſucceſſu moliebar. Æger morigerus ſpatio xxxvi. horarum indè planè in ſtatum ἀπυρεξίας redactus, ex orci faucibus evaſit; urinâ ſimul & appetitu jam integrè reſtitutis, adeò ut, brevì, muniis ſolitis, cum firmâ valetudine, fungi potuerit. Utut *Corticem* prophylaxeos gratiâ non repetens, poſt x. dies elapſos negligentiæ pœnas luebat, uno vel altero febris tertianæ legitimæ paroxyſmo, tunc temporis revireſcente, non autem cum diris ſymptomatis ut priùs ſociato. A quâ febre etiam, repetito uſu *Chinæ-Chinæ*, ſtatim liberabatur, & hucuſque (quantùm ſcio) optimâ valetudine utitur.

Hiſtoria XIII.

Febris intermittens ſpaſmum diaphragmatis & partium reſpirationi inſervientium ſimulans.

Dominicus *Ernly* juvenis, ſervus Domini *Vvood* habitantis ſub inſigni Leporis in vico dicto *Pater-Noſter Rovv*, poſt ingurgitationem nimiam vini clareti, cùm primùm die ſequenti menſis ſcilicet Auguſt. 3. 1690. pranſus eſſet, horrore, rigore, atque frigore intenſiſſimo corripiebatur, unà cum dolore horrendo regionem diaphragmatis occupante, undè algens, anhelus. & imbecillitate ac languore confectus, ad plures horas, quaſi jamjam moriturus, jacebat, arteriis interìm, ſenſu judice, vix ſeſe vibrantibus. Ego advocatus ſtatìm deprehendi ſpiritus à venenato fermento febrili non tantùm irritatos eſſe, verùm etiam plurimùm oppreſſos; atque eò magis, quia ventriculum, cùm fermentum ſtomachicum activo veneno labefactatum cibo macerando haud par fuit, recèns ſaginaverat. Ideóque, ut ventriculus à moleſtâ ſarcinâ

quàm citiſſimè liberaretur, juſſi, *ſalis vitrioli* ʒ.j. ß. cum *oxymel. ſcillitic.* ℥. j. ß. commiſcendam, atque *mixturam* illicò cochleatìm exhibendam; liquore *Poſſetico* inter ſingulas doſes calidè & copiosè ingeſto. Æger, finitâ vomitione, in lecto decumbens, & multis ſtragulis coopertus cochlearia iv. vel v. Julapii ſequentis cordialis ſæpiùs ad libitum ſumpſit, donec ab expanſione ſpirituum indè reſtitutâ, flamma in maſſa ſanguinis accendi incœpit: Deindè juſſi ut, ad ſpaſmorum ſolutionem promovendam, ℥. viij. ſanguinis è brachio mitteret, bolum ex *Theriacâ Andromach.* & *pulv. è chelis cancr. comp.* an. ʒ.ß. confectum, ad ſpiritus refocillandos, ſpaſmos ulteriores compeſcendos, & ſudores ciendos devoraret; ſuperbibendo hauſtulum julapii cordialis ſequentis.

℞. *Aqu. meliſſ. cer. nig.* an. ℥.iv. *aqu. pæon. comp. epidem. ſyrup. caryoph.* an. ℥.j.ß *M. F. Julap.*

Die proximâ ſcilicet Aug. 4. ubi obſervâſſem alvum eſſe adſtrictam, atque pulſum à remiſſione febris quadantenùs debilem (utut æger à ſpaſmis immunis eſſet) ne ex nimia ſpirituum depreſſione febris in malignam mutaretur; poſt rejectionem enematis è *decoct. emollient.* ℥. x. *mell. mercur.* & *ſacchar. rubr.* an. ℥.ij. & *ſpec. hier. picr.* ℈.ij. confecti, juſſi illicò ʒ.ß. *Pulveris è chel. canc. comp.* è cochleari *Julapii* exhibendam, & ſextâ quâque horâ repetendam; tria etiam ampla & acria *Veſicatoria* ad nucham ſcilicet & carpos internos ſupra pulſus applicanda, & *bolum Theriacalem*, horâ ſomni miniſtrandum. Auguſt. 5. ægrum ferè ἀπυρετὸν inveni, atque omnia (uti mihi videbatur) in vado. Indéque duntaxat juſſi repetitionem *Julapii cordialis*, & *enematis* quintâ pomerid. (ſi alvus adſtricta id requireret) injiciendi, & *boli theriacalis*, horâ ſomni exhibendi, & ut ℥. iv. *Decoct. amar. purgant.* craſtino manè in promptu eſſent, quo alvus (ſi ità viſum eſſet) leniter ſubduceretur. Mediâ autem nocte, inexpectatò, ſpaſmis adeò horrendis iterùm corripiebatur, ut pluries deliquia indè perpeſſus ſit, atque ad ſex horas, ad minimum, algens, & anhelus, velut illicò exſpiraturus jacebat: A quo diſcrimine ægrum haud abſque *laudano* liberare potui, quod indè manu liberali, repetitíſque vicibus miniſtrandum juſſi. Spaſmis autem hoc modo ſolutis, ſpiritus iterùm ſeſe expandere incipiebant, & flamma in maſsâ flagrare: Quocirca ℥. viij. ſanguinis iterùm detraxi, &, ne ſpiritus indè labefactati derepentè corruerent, *bolum Theriacalem* ſtatim à venæſectione deglutiendum juſſi, ut & *empl. hyſtericum*, galbano in margine obductum circa umbilicum applicandum, & duas Pilulas ex *Ammoniaco, Galbano, Aſſa Fœtidâ,* & *Caſtoreo* confectas tertiâ quâque horâ exhibendas, unà cum cochl. iv. vel v. Julap. ſequentis, quandoquidem genus nervoſum, velut in hyſtericis, multùm pati videbatur.

℞. *Aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥.iij. *aqu. pæon. bryon. comp.* an. ℥.j.ß. *tinctur. caſtor.* ʒ.j.ß. *ſp. ſal. armon.* ʒ.ß. *ſyr. pæon. comp.* ℥.j.ß. *M. F. Julap.*

Hiſce autem non obſtantibus, nocte ſequenti recrudeſcebat paroxyſmus cum ſpaſmis diaphragmatis & cæterarum partium reſpirationi inſervientium horrendis, & deliquiis frequenter recurrentibus ſociatus; quæ ſymptomata non ſine largo & repetito uſu *laudani* ſuperare potuimus. Cùm hâc tertiâ vice ſpaſmos periodicè recurrere obſervâſſem, & ab inſpectione urinæ jam multùm tinctæ, & colorem lateritium præcipitatæ; deprehendi Prothei-

forme venenum à fomite intermittentium febrium non diverſum, ſub hac larva deliteſcens anſam hiſce diris ſymptomatis præbuiſſe. Ad venenatum igitur hoc ſeminium penitùs eradicandum, *hauſtum* ſequentem *febrifugum* illicò exhibendum juſſi, & tertiâ quâque horâ ad xij. vices repetendum, ſemper addendo *laudan. Londinenſ. gr. j. ß.* hauſtui nocturno, ut, tempore paroxyſmi, ſpaſmi præpedirentur.

℞. *Aqu. cardu.* ℥. ij. *aqu. pœon. comp. ſyrup caryoph.* an. ʒ. ij. *pulv. cortic. Peruv. ſubtiliſſ. trit.* ʒ. j. *M. F. Hauſtus.*

His miniſtratis planè convaluit æger, abſque quocunque alio medicamento, niſi quòd ℥. j. *Corticis* ſemel atque iterùm, poſt juſta intervalla, repetendam juſſerim, partitis vicibus miniſtrandam, ut recrudeſcentia diri hujus morbi præcaveretur: atque ſanè votis omnia fauſtè reſpondêrunt.

Eâdem æſtate, Fabrum Ferrarium habitantem in vico dicto *Covv-Lane* propè *Smithfield*; aliúmque idem myſterium exercentem in Plateâ dictâ *St. John's-ſtreet*, eodem ferè modo, poſt crapulam correptos conſpexi, diù ſcilicet algentes, anhelos, imbecillitate virium ferè ad lipothymiam uſque confectos, adeò ut præ atroci & ineffabili dolore, regionem diaphragmatis & abdominis totius occupante, ſeſe illicò perituros crederent. At poſtquam præſentem orgaſmum ſpirituum, atque ſpaſmos indè ſubortos venæſectione priùs cohibuiſſem; *bolo Theriacali* & *Opiato*, atque *Veſicatoriis*, juſtam ſpirituum expanſionem promoviſſem, dolor mitigatus, flamma (ut ex vibratione arteriarum & tincturâ urinæ apparebat) in ſanguine accendebatur, facillimè *Hauſtibus noſtris Febrifugis Opiatis*, quartâ quâque horâ per biduum repetitis, febris cedebat, integrè & ſine alterius medicamenti auxilio, ambo ſanabantur.

Nuperrimè etiam, ſcilicet die inſtantis Februarii decimo ſexto, poſt meridiem, Pharmacopola diligentiſſimè me accerſivit ad inviſendum Collegam eximium D. D. *Grear*, qui poſtquam ſeſe, horis matutinis, injuriis aëris, poſt intenſum frigus præcedens mox regelantis, incautè expoſuiſſet, ſpaſmis adeò atrocibus & horrendis totam pulmonum, & diaphragmatis regionem occupantibus derepentè corripiebatur, uti indè anheloſum, & ad deliquium uſque preſſum, velut illicò animam efflaturum, ſedentémque eum invenerim; decumbere etenim nullatenùs potuerat: Extrema frigebant; urina erat tenuis, & clara; vibratio arteriarum tarda & oppreſſa, atque per plura momenta nedùm explorando perceptibilis: ferè per quadrantem horæ attonitus, ſtertore quaſi apoplectico afficiebatur. Accerſito igitur Chirurgo, ℥. xiv. ſanguinis illicò è brachio detrahendas juſſi; Pilulam item ex *ammoniaco*, *galbano*, *caſtoreo* & *aſſa fœtida* confectam unà cum hauſtu *Julapii cephalici Spir. ſalis armon. tincturâ caſtor. &c.* ſaturati ſæpiùs exhibendam; atque frontem, tempora, & extremos artus *Spir. ſal. armon.* imbutos, frictionibus aſperis agitandos. Quamprimùm autem ſpaſmi, horum uſu, ex parte ſublevati fuerunt, quo decumbere poterit, eum in lecto priùs calefacto poſitum ſtragulis operiendum imperavi, undè ſæviens dolor, poſt trihorium quadantenùs mitigari cœpit: Pulſus, oppreſſus licèt, ordinatior fuit: Vires aliquatenùs

tenùs reſarcitæ, reſpiratio liberior. Indéque (annuentibus eruditiſſ. Collegis D.D. *Martin*, & D.D. *Havers* quos in hoc præcipiti caſu accerſendos duxeram) ad reliquias excruciantium ſpaſmorum penitùs tollendas, poſt enematis rejectionem (quod jam in promptu erat) Hauſtus paregoricus cum ʒ.iij. *ſyr. de Mecon. gutt. xiv. laud. liqu. & gr.v. ſalis volatil. C. C.* illicò propinabatur: Quin & quartâ quâque horâ, ad orgaſmum ſpirituum nimium prorsùs compeſcendum, repetebatur: Ne ſpiritibus autem indè præter modum depreſſis & irretitis, febris in malignam fortè degeneraret, *Veſicatorium* inſuper amplum & acre ad nucham applicandum juſſimus. Quid fit? Mane ſequenti invenimus clariſſimum Virum, à ſpaſmis dolorificis, deliquiis juxta, ac anhelosâ reſpiratione liberatum, atque ſudore (uti in fine paroxyſmi febrilis) undique perfuſum: pulſum verò citatiorem ac fortiorem: Et urinam intensè rubram, & frigido aëri expoſitam colorem lateritium referentem: Undè ritè conjectantes, catervam hanc ſymptomatum dirorum, à febrili fermento deliteſcente profectam, atque brevì (ſi venenum *Antidoto* exhibitâ non maturè ſubactum fuerit) repullulaturam; juſſimus ʒ.j. *Chinæ-Chinæ* illicò formâ hauſtûs exhibendam, & quartâ quâque horâ repetendam, addendo hauſtui nocturno *laud. Lond. gr.j.* Die morbi tertio, veneno recrudeſcente, ſpaſmodico dolore in cruribus, ad modum rheumatiſmi levioris, afficiebatur: Ex continuato autem *Corticis* uſu, quarto die convaluit, à dolore penitùs liberatus: Quin ex indè appetitus rediit, atque ſanum planè colorem urina induit. Poſt verò ſpatium tridui elapſum, abſque evidenti quacunque causâ, recidivam paſſus eſt, ſpaſmis thoracicis, licèt non adeò truculentis ut priùs denuò correptus eſt. Urinâ primùm clarè & pallidè redditâ, demùm verò intensâ rubedine ſaturatâ: Nullo autem alio indicio febris præſentis ex pulſu, vel ſiti, apparente; ab hâc exacerbatione verò, ſpatio bidui, ex repetitâ *Venæſectione*, uſu *laudani* & *Corticis* reſtitutus, per quatuor dies iterùm convaluit; tum demùm, ex veneno recrudeſcente, levem quandam ſpaſmorum revireſcentiam iterùm in pectore ſenſit, à quâ, *venæſectione & bolo* ex *Theriac. Androm.* & *Pulv. Goan.* an. ʒ. ß. & *laudan. Lond. gr. j.* confecto ac exhibito; ſpatio unius noctis, ſudoribus undiquaque ſcatens penitùs liberabatur; urinâ, quæ nocte præcedenti clara & tenuis apparebat, manè ſequenti colorem lateritium referente; tertio autem die, ab uſu *Corticis* ſanâ planè apparente; ideóque conſului, ad futuram horum paroxyſmorum ſextanorum recrudeſcentiam antevertendam, ut quarto quoque die unciam unam *Corticis* electi, formâ ſibi gratiſſimâ, devoraret ad tres vel quatuor vices.

Hiſtoria XIV.

Filia Domini *Sayers* Procuratoris in *Doctors-Commons*, menſes xiij. nata, nuperrimè à veneno febrili ſpiritus deprimente, ad unum vel alterum diem jacebat pallidula, attonita, ſuſpirioſa, ac anheloſa, tanquam illicò moritura (quippè cerebrum & pulmones plurimùm opprimebantur) & eo prorsùs modo quo infantes ſpaſmis obnoxii, in paroxyſmorum intervallis, affecta: Verùm febris præſens ex temperie vel pulſu dignoſcenda non erat. Ego advocatus juſſi ad ſpiritus exſuſcitandos *Emplaſt. cephalic. cum euphorb.* ad *Febris intermittens in infante convulſiones ſimulans.*

plantas pedum, atque *veſicatoria* ad nucham & carpos internos applicanda, linctum etiam ex *oleo amyg. d. rec. ſyrup. ex eryſim. & ſacchar. cant. alb.* confectum, & in *decocto pectorali* ſolutum, cochleatim, idque ſæpiùs exhibendum: Linimentum etiam ex æqualibus partibus *Unguent. dialthæ. & ol. nuciſt.* pectori exteriùs illinendum, atque *gr. vj. Pulv. è chel. cancr. comp.* cum æquali quantitate *pulv. de guttet.* commixta, quartâ quâque horâ è cochleari *Julapii cephalici* exhibenda. Horum uſu infantula, die ſequenti, à prædictis ſymptomatis plurimùm liberata eſt: febris (ſpiritibus jam ſeſe expandere incipientibus) manifeſta apparuit, atque typum primò quotidianæ, dein tertianæ induit, à quâ *Pulv. Peruv.* ʒ. ß. ſoluta in cochleari *Julapii cephalici*, & quartâ quâque horâ repetita, ſpatio quinque dierum, infantulam liberavit.

Hiſtoria XV.

Altera ejuſmodi.

Eâdem hebdomadâ accerſebar, ut inviſerem filiolam Domini *Melvin* habitantis in vico dicto *Little St. Hellens*, vix 12. hebdomadas natam, quæ ad quatriduum, ſingulis diebus, paroxyſmum octo horas durantem perpeſſa erat. Tempore paroxyſmi, clauſis oculis perpetuò jacebat, pallidula, attonita; frigus extremas partes occupabat, tanquam illicò eſſet moritura, neque vagire valebat, ne quidem reſpirare, (quanquam non aderat evidens ſpaſmus partium reſpirationi inſervientium;) quippè pectus ſimul ac cerebrum opprimebatur. Ad reſuſcitandos ſpiritus *Veſicatoria iij.* ad nucham & carpos illicò applicanda juſſi, & ad reſpirationem relevandam, totum pectus linimento in præcedente Hiſtoriâ memorato illinendum; atque, durante paroxyſmo, linctum pectoralem ex *oleo amygd. d. & ſyrup. ex eryſim. & julapium cephalicum* ſæpiùs cochleatim ingerendum; extra paroxyſmum verò *Pulv. Peruv.* ℈. ß. cum *Pulv. de guttet. gr. ij.* commixtum in cochleari ejuſdem *Julapii* miniſtrandum: A quorum uſu, ſpatio bidui, à febre ac ſpaſmis liberata (ſtupentibus, quotquot aderant) revaluit, & hucuſque valet.

Februar. 21. 1690. accerſitus inviſi Filium Domini *Gouge* habitantis in *Bull and Mouth-Street*, menſes 13. natum, Gravedine periodicâ cerebri & pectoris correptum. Durante paroxyſmo, quaſi attonitus jacebat. Poſt applicationem *veſicatoriorum* ad carpos, *bolum Theriacalem* ad expanſionem ſpirituum promovendam exhibitum, & linctum pectoralem miniſtratum, ʒ. *iij. Corticis Peruv.* partitis vicibus è cochleari *Julapii cephalici* propinatis, puerulum ſpatio bidui (Deo favente) perfectè reſtitui.

Hiſtoria XVI.

Tertiana colicam ventriculi ſimulans, in ophthalmiam degenerans.

Domina *Kirk* quadragenaria, mulier proba ac honeſta, quartâ die Aprilis 1689. frigore ex mutatione aëris ſuſcepto, derepentè immani vomitione, ac ſpaſmis ventriculi adeò atrocibus ac truculentis corripiebatur, ut toto curſu paroxyſmi (qui ad octo horas durabat, atque demùm ſudore ſubſequente finiebatur) continuum ferè deliquium pateretur, ac ſi, quovis momento, animam efflatura: Die uno interpoſito, iterùm, eâdem ferè horâ, recrudeſcebat paroxyſmus, & ſymptomata priora, ſed gradu aucta. Ego igitur feſtinanter accerſebar, ne fortè, antè adventum meum, ſubitò periret. Ægram inveni vomitione, dolore, ac languore penè confectam, pulſus inſuper erat

celer ac inordinatus, extremáque frigebant; urina autem intensè rubra ac contentis ſaturata, qualis redditur à febre intermittente laborantibus. Colore urinæ, ac ſpaſmodicorum paroxyſmorum revireſcentiâ periodicâ obſervatis, ritè conjiciebam hoſce ſpaſmos à fomite febris intermittentis ortum ſuum duxiſſe, humoribus indè venenatis, per tunicam ventriculi glanduloſam ſecretionem & excretionem ſui moliri ſatagentibus. Indéque, ubi largâ quantitate *Aquæ pulli* pro potu ordinario, & *opiato*, præſentis paroxyſmi ſolutionem, atque ſymptomatum indè dependentium allevationem tentâſſem; ut paroxyſmi recrudeſcentiam anteverterem, *Corticis* largam quantitatem, formâ hauſtûs exhibendam, ad fomitem venenatum ſubigendum præſcripſi; ſingulis etiam hauſtibus nocturnis *laudani Lond. gr. j.* commiſcendum juſſi, ut ſpirituum elaſticitas aliquatenùs tolleretur: & paulò ante paroxyſmum expectatum *Pericarpia ex æq. part. oliban. ac terebinth.* commixtis applicanda, ut ab intrà ac ab extrà recrudeſcentia morbi diri ac atrocis præverteretur. Die octavo, ubi nullus novus paroxyſmus invaſerat, repetitionem *Corticis*, prophylaxeos gratiâ ante plenilunium & novilunium præſcripſi, & ægram dimiſi. Venenato autem fomite, die decimo tertio, præter expectationem revireſcente, ægra febriculâ ophthalmicâ admodùm dolorificâ illicò corripiebatur (quod olim etiam ſibi contigiſſe affirmabat ante recrudeſcentiam febris intermittentis (*Cortice Peruviano*, conſilio Medici ruſticani, curatæ, quam ob cauſam huic methodo ægrè jam conſentiebat.) Quocircà ℥. x. ſanguinis illicò è brachio detrahendas juſſi, & poſtridiè ℥. *iv. decocti amari cum dupl. Sennæ* propinandas, undè parcè admodùm dejiciebat. Igitur, ut ſomnum, in levamen virium dolore ophthalmico plurimùm exhauſtarum, conciliarem; atque deturbationem alvi citatiorem ac copioſiorem promoverem (ſiquidem à reſtitutione febris genuinæ ophthalmiam hanc admodùm moleſtam ritè profligandam duxi) nocte ſequenti ℈. *j. pilul. ſtomach. cum gum.* & *laudan. Lond. gr. j.* exhibui, atque mane proximo *potionem amaram* ut priùs. Die decimo quinto, collyrium ex *aqu. plantag. troch. alb. Rhaſ. ſine opio*, & *ſacchar. cryſtal. alb.* ad dolorem mitigandum, oculis ſæpiùs inſtillandum, & *hauſtulum paregoricum* horâ ſomni propinandum præſcripſi: febre intermittente, hiſce evacuationibus peractis, in propriam ſuam formam, abſque prioribus ſpaſmis reſtitutâ, ſpontè denuò evanuit gravis hæc ophthalmia. Febrem autem intermittentem poſt haſce evacuationes recrudeſcentem, uſu *Corticis* repetito illicò penitùs ſanavi.

Hiſtoria XVII.

Uxor Vicini mei Domini *Wilſon*, habitantis ſub Inſigni ſeptem Stellarum, in vico dicto *Newgate-ſtreet*, nuperrimè correpta erat ſpaſmis inteſtinorum adeò atrocibus & excruciantibus, unà cum vomitionibus immanibus, & continuâ ventriculi nauſeâ & ægritudine, uti, præ vehementiâ ſymptomatum, ad plures horas, extrema frigeſcerent, & illicò animam expiratura videretur. Collega noſter clariſſimus D. D. *Carolus Goodall*, morbum hunc colicam genuinam eſſe opinatus, præſcripſit linimentum anodynum, partibus affectis calidè applicandum, atque *pilul. ex* ʒ. ß. *extract. Rud.* & *laudan. Lond.*

Febris intermittens colicam inteſtinorum periodicam ſimulans.

gr. j. ß. confectas ſtatim exhibendas ; & *Clyſterem carminativum* (ſi opus foret) injiciendum ; undè cum bombis copioſæ dejectiones ſequebantur , tormina & vomitio ceſſabant , fœmina revaleſcere videbatur. Die tertiâ verò , recrudeſcebat paroxyſmus , eâdem ferè horâ , ſine evidenti occaſione , cum ſymptomatis priùs memoratis ſociatus , qui uſu *opiatorum* cum *catharticis* commixtorum , iterùm , ſpatio xxiv. horarum , ſudore copioſo exceptus , finiebatur. Indè ex præſcripto Collegæ clariſſimi ad recrudeſcentiam colicæ antevertendam *Aquæ minerales catharticæ coctæ , & lacte alteratæ* , primo mane calidè propinabantur. Paroxyſmo autem inopinatò revireſcente : inteſtina ſpaſmis torminoſis recèns vellicata nihil dejiciebant , cuncta autem ingeſta , inter horrendam & continuam ægritudinem , vomitione rejecta ſunt. Ægra per plures horas , frequentes lipothymias perpeſſa eſt , atque extremorum frigore territa , ſeſe illicò morituram credebat. Collegâ verò alibi occupato , ego incunctanter accerſebar , colore verò urinæ lateritio , recrudeſcentiâ paroxyſmorum periodicâ , & pulsûs celeritate penſitatis , ritè conjiciebam hanc colicam (utut nullum febrilem calorem deprehendere poſſem , & totum corpus frigeſceret) eſſe ſymptomaticam è venenato febris intermittentis fermento ortam. Indéque ad ſpaſmos compeſcendos , & reliqua ſymptomata vehementia indè ſuccreſcentia ſublevanda , *Clyſterem carminativum* ſtatim injiciendum , atque pilul. ex *Extract. Rud.* & *laudan.* repetendas, atque totum abdomen *Panno Wallico* , linimento *ex unguent. dialth. ol. lil. alb.* & *laterit.* priùs illito , calidè fovendum juſſi. Undè , ſub veſperam , alvo iterùm cum bombis copiosè ſubductâ , ægra ſudore univerſali perfuſa , placidè dormiebat. Mane ſequenti verò , ad præcavendam revireſcentiam paroxyſmi futuri (annuente clariſſimo Collegâ) ʒ. *j. Pulv. Peru.* tertiâ quâque horâ in formâ hauſtûs incunctanter exhibendam juſſi , donec ℥. j. *Pulveris* abſumeretur. Quo facto , ſine quocunque alio remedio revaluit , neque ullam aliam morbi recrudeſcentiam paſſa eſt. *Cortex* autem, ex communi noſtro conſilio , poſt debita intervalla , iterum iterúmque repetebatur.

Hiſtoria XVIII.

Febris intermittens ſub initium colicam horrendam ſimulans.

Dominus *Johnſon* , habitans in *London-Houſe-Yard* , ſpiritibus à venenato fermento febrili plurimùm jam laceſſitis, irritatis , atque demum in ſtatum exploſivum adactis , dolore inteſtinorum ſpaſmodico primùm leviori , verùm per triduum continuato , corripiebatur , qui tandem quarto die adeò ſævire cœpit , uti præ horrendis ſpaſmis , vomitionibus & deliquiis frequentibus , in ſummo diſcrimine verſari videretur , indéque Medicum magni nominis accerſiri curavit ; qui , poſtquam *enemate cathartico , fotu externo & laudano* copiosè ac frequenter exhibito , ægrum , ſpatio xxiv. horarum à ſymptomatis hiſce diris liberâſſet , nullo reſpectu ad febrilem fermentum habito , ei , quaſi in ſanum ſtatum integrè reſtituto , valedixit. At poſt inducias xxiv. horarum infidas , veneno recrudeſcente atque pro gradu virulentiæ aucto , ſpiritus jam potiùs ſubigente quàm irritante ; æger , à febre in malignam jam mutatâ , frequentibus lipothymiis , nullis autem ſpaſmis dolorificis affectus , ſeſe illicò animam miſſurum credebat ; indéque me primo

mane feſtinanter advocari juſſit. Ego ab urinâ rubedine tinctâ, pulſu celeri, utut debili; Aphthis in gutture ſuccreſcere incipientibus, ac deliquiis frequenter recurrentibus, cum nullo dolore ſociatis, monitus; clarè perſpexi venenum ſub initium morbi mitius (quale eſt fermentum febrium intermittentium & remittentium) in magis malignum degenerâſſe, ex vi ſpirituum *laudano* multo obrutâ & oppreſsâ; dùm intereà fermentum venenatum planè negligeretur. Igitur *Veſicatoria* frequentia illicò applicanda juſſi, ut ſpiritus exagitarentur, & flamma in maſsâ ſanguinis denuò exſuſcitaretur, & in eundem finem *bolum* ex *theriac. Androm. confect. alcherm. & pulv. è chel. canc. comp.* an. ʒ.ß. confectum, unà cum hauſtu *julapii cardiaci*, ſextâ quâque horâ exhibendam. Undè, die ſequenti, pulſum fortiorem, deliquia verò, cæteráque ſymptomata minora deprehendi; æger placidè dormiebat; paroxyſmus intereà, cum levioribus deliquiis conjunctus, alternis noctibus recurrebat, & aphthæ cum inflammatione, ſalivatione & levi ſingultu (uti aſſolet) conjunctæ, per totum os ſerpebant. Tincturam igitur *Corticis* ſæpiùs & copioſiùs exhibendam, gargariſmos, cæteráque pro re natâ præſcripſi: Uſu verò *bolorum alexipharmacorum* & *julapiorum cardiacorum* continuato, tandem, ſpatio ſex dierum, mirum in modum miſellus æger revaleſcebat. At quia paroxyſmus, tempore ſolito, adhuc recurrebat, cum magno ſucceſſu *Corticis* ſubſtantiam exhibendam, & quartâ quâque horâ repetendam juſſi modo ſequenti.

℞. *Aqu. cardu.* ℥. ij. *epidem. ſyrup. caryoph.* an. ʒ. ij. *cortic. Peruv. elect. & ſubtiliſſ. pulveriſat.* ℈. ij. *theriac. Androm.* ℈. j. *M. F. hauſtus.*

Cùm ab his ferè in ſtatum ἀπυρεξίας redigi videretur, inſigni & perpetuâ ſalivatione Natura per ductus ſalivales virulentiam, quaſi criticè, propellere moliebatur. Quocirca ad deliteſcentes veneni reliquias penitùs ſubigendas, *Hauſtus Febrifugos* bis ſcilicet vel ter in die, ad ſpatium bidui, adhuc, repetendos duxi, undè æger, urinâ, pulſu, temperie, & appetitu, integrè reſtitutis, ex orci faucibus liberatus, plaudentibus & mirantibus amicis, convaluit.

Hiſtoria XIX.

Uxor Domini *Gamble*, habitantis in Plateâ dictâ *Foſter-Lane*, die Januar. 24. 1690. quinto ingravidationis ſuæ menſe, immani dolore lumborum primùm correpta, dein ſpaſmis dolorificis quaſi circumcincta, utut alvum, more ſolito, quotidiè dejiceret, vomitione tamen affecta, ingeſta quæcunque, illicò rejecit, atque, præ vehementiâ ſpaſmorum, ferè perpetuò ad modum parturientis, gemens vociferabatur. Poſt triduum hiſce ſymptomatis penè confecta, obſtetricem accerſivit, ex cujus conſilio, ad abortionem præveniendam, ℥. vij. ſanguinis è brachio miſit. Dolore autem nullatenùs indè mitigato, ego die 28. ſuadente obſtetrice, advocatus ſum: Ubi autem ex pulſu, temperie, linguâ, & urinâ febrem præſentem ſenſerim, & ab adſtantibus narratum ſit, dira hæc ſymptomata, à primo morbi inſultu, alternis diebus, more paroxyſmorum, repullulâſſe, & obſtetrix, exploratione factâ, os uteri internum ſtrictiſſimè clauſum eſſe affirmaverit; nec guttula una ſanguinis menſtrui effluxiſſet, jure meritò opinatus ſum ſpaſmodi-

Febris intermittens ſpaſmos lumborum & abdominis, & dolores partûs ſimulans.

eos hoſce dolores non eſſe uterinos, & abortionem præſagientes, verùm inteſtinales, ſpiritibus à fermento febrili irritatis, & ſeſe in hiſce partibus expandere conantibus. Indéque *venæſectione*, ad efferum hunc motum ſpirituum compeſcendum, celebratâ, *Hauſtum febrifugum* illicò, cum *Pulv. Corticis* ʒ.j. propinandum juſſi, atque tertiâ vel quartâ quâque horâ repetendum, ad fermentum venenatum eliminandum; ſingulis doſibus addendo *laud. liqu. Helmont. gutt. xiv.* ut, ſpaſmis indè ſedatis, remedium, ſuâpte naturâ ingratum, in ventriculo nauſeabundo & vomituriente meliùs retineretur. Poſtridiè ægram inveni ferè ἀπυρετὸν, atque à *ſpaſmis* dolorificis prorsùs liberatam. Quandoquidem verò tædio *pulveris* in propriâ ſubſtantiâ exhibiti jam afficiebatur, *tincturam* noſtram *Corticis* in ejus locum ſubſtitui, cum *laudano* quartâ quâque horâ repetendam ut priùs. Die autem ſequenti, recrudeſcente paroxyſmo, quadantenùs febricitare cœpit, non autem ſpaſmis dolorificis & vomitione uti anteà afflicta. Quocircà repetitionem *Hauſtuum febrifugorum* ad ſex vices iterùm præſcripſi, adjiciendo alternis Hauſtibus tantillum *laudani*, nè fortè revireſcerent ſpaſmi. His autem abſumptis, ſine additamento cujuſcunque alterius remedii, prorsùs revaluit ægra, appetitus, & urinâ integrè reſtituebantur, nec minimum abortûs ſymptoma apparebat.

Uxorem Domini *Moodey* habitantem in plateâ dictâ *Fanchurch-ſtreet*, iiſdem ſymptomatis, & animi inſuper deliquiis laborantem, à ſeptimo menſe gravidam, hoc ipſo anno, eâdem ferè methodo liberavi; Quæ macilenta licèt, elumbis & valetudinaria fuerit, tandem, tempore debito, vivum infantem peperit, & hucuſque benè valet.

Hiſtoria XX.

Febris intermittens ſub larvâ doloris punctorii lateralis (reapſe rheumatici) diù latitans.

Domina *Hamms* ſexagenaria, habitans in vico dicto *Bull-and-Mouth-ſtreet* (cum jam per multos retroactos annos, tuſſi & pulmonum infarctui, colicæ ventriculi, ac ictero frequenter recurrentibus, ex obſtructione hepatis obnoxia, valetudinariò admodum degiſſet) poſtquam per v. vel vj. dies dolore punctorio hypochondrium dextrum occupante affecta fuiſſet, die Martii 26. 1690. à me opem petiit, de hoc ſymptomate duntaxat conquerens: Ubi autem obſervâſſem eam more ſolito veſtitam, carnibus veſcentem, & in cubiculo obambulantem, neque ullo inſigni indicio, ex tuſſi, reſpiratione, pulſu, linguâ, vel temperie febrem, pleuritidem, vel peripneumoniam dignoſcere valerem; urinam autem multùm tinctam, & in colorem lateritium præcipitatam vidiſſem, ratus hoc ſymptoma ab hepatis affectione oriundum, ad icterum ſtraviſſe viam, juſſi ut ℥.x. ſanguinis illicò è cubito dextro detraherentur; & cochleare unum *linctûs* ſequentis cum ℥.iv. *apozematis* calidi quartâ quâque horâ exhiberetur.

℞. *Ol. Amygd. d. rec. ſyrup. ex eryſim.* an. ℥. j. ß. *ſacchar. cryſtal. alb.* ʒ. j. ß. *M. exactiſſimè. F. linctus.*

℞. *Rad. petroſelin. fœnicul. gramin. aſparag. cichor.* an. ℥. ij. *rad. curcum. cortic. interior. berber.* an. ℥. j. *uvar. Corinthiac.* ℥. ij. *raſur. C. C. ebor.* an. ℥. ß. *croci in nodulo ligat.* ʒ. ß. *ſem. aniſ.* ʒ. j. *coq. in aqu. f. q. ſ. ad* ℔. ij. *Sub finem ebullitionis addendo vin. alb.* ℥. viij. *Colaturæ adde aqu. lumbric. mag. ſyrup. è quinque radic.* an. ℥. iij. *M. F. apozema.*

Die autem 27. quum ex difficili reſpiratione pulmones etiam affectos eſſe, ſimul ac hepar ſuſpicarer, juſſi tres *Pilular. ſeq.* horis medicinalibus deglutiendas è cochleari linctûs, ſuperbibendo hauſtum *apozematis*, & *pannum Wallicum* linimento ſequenti imbutum calidè ad partes affectas applicandum.

℞. *Milleped. præpar.* ʒ. j. ß. *ammoniac. depurat.* ℈. ij. *flor. benzoin.* ʒ. ß. *extract. croc. balſam Peruv.* an. *gr.* v. *balſam ſulph. terebinthinat.* q. ſ. *M. F. Pil. mediocres deaurand.*

℞. *Unguent. dialth.* ℥. ß. *ol. lil. alb. laterit.* an. ʒ. iij. *M. F. liniment.*

Die autem 28. cùm ex dyſpnœâ cum dolore conjunctâ ſuſpicatus ſim obſtructionem bronchiorum à phlegmate viſcido ſymptomati huic pertinaci anſam dediſſe, *apozema* ſequens præſcripſi copiosè propinandum.

℞. *Decoct. pectoral. depurat.* ℔. j. ß. *tinctur. croc.* ℥. j. *ſyrup. è quinque rad.* ℥. j. ß. *M. F. apozema.* Vigiliis etiam, & febriculâ præſenti indicantibus, *bolum* ſequentem unà cum hauſtu *apozematis pectoralis*, horâ ſomni deglutiendum juſſi.

℞. *Theriac. Androm.* ʒ. ß. *pulv. è chel. canc. comp. gr.* xxv. *ſyrup. caryoph. q. ſ. F. bolus.*

Die 29. ad lubricanda bronchia, alvi adſtrictionem tollendam, & indè dolorem mitigandum præſcripſi *cochl. ij. ol. lini* recèns ſine igne extracti, ſecundâ quâque horâ, unà cum hauſtu *Apozemat. pectoralis* miniſtranda; & horâ ſomni, febriculæ gratiâ & vigiliarum, *bolum theriacalem* repetendum. Die 30. quùm tædio *olei lini* affecta fuiſſet, atque gradus *dyſpnœæ* ferè in *aſthma*, forſan à *bolo Theriacali* exhibito & repetito auctus id requireret, lenem vomitionem cum *Oxymel ſcillitic.* & *aqu. cinam. fort.* an. ℥. j. ciendam, & *linctum* unà cum *Apozemate pectorali* continuandum juſſi, atque indè reſpiratione multùm liberiori factâ, eandem *Mixturam emeticam*, ipsâ ægrâ petente, die 31. repetendam, &, fluxu alvi nimio jam ſuadente, *bolum theriacalem* iterùm horâ ſomni præſcripſi ſumendum. Die 1. Aprilis, ubi languorem ſenſeram unà cum febre auctum, *cochlearia* iv. vel v. *julapii cordialis* ſequentis ad libitum propinanda juſſi.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. iv. *aqu. cinnam. hord. epidem.* an. ℥. ij. *marg. præparat.* ʒ. j. ß. *ſacchar. alb.* ʒ. v. *M. F. julap.*

Sanguinis etiam ℥. viij. illicò è brachio detrahendas: Et ad infarctionem pulmonum minuendam *Rad. Ireos*, *enul. campan.* an. ℥. ß. ingredientibus *apozem. pectoralis* adjiciendam; atque ʒ. ß. *pulveris* ſequentis quartâ quâque horâ in cochleari *julapii* exhibendam.

℞. *Coral. rub. marg. præparat. pulv. è chel. canc. comp. ſalis prunel* an. ʒ. ß. *M. pro iv. chartulis.* Et denique, in ſubſidium generis nervoſi (quod jam laborare incipiebat) *veſicatoria* duo ampla & acria ad interna brachia applicanda. Die ſecundo Aprilis, phlegma glutinoſum pulmonibus impactum copiosâ *apozematis* ſequentis exhibitione diluere, & temperare tentavi.

℞. *Rad. ſcorzoner hiſpan.* ℥. ij. *liquir. raſ.* ℥. ß. *uvar. Corinthiac.* ℥. iij. *coq. in aqu. hord. q. ſ. ad* ℔. iv. *colaturæ adde ſyrup. ex acetoſitate citri, viol. Balſamic.* an. ℥. j. ß. *M. F. apozema.*

In ſubſidium autem tuſſis & vigilarum (quæ jam urgebant) *bolum* ſequentem horâ ſomni præſcripſi.

℞. *Theriac. Androm. balſam Lucatel* an. ʒ. ß. *conſerv. fruct. cynosbat.* ʒ. j. *M. F. Bolus.*

Hoc pacto, doctè & argutè delirans, quippè falſa principia ponens, & apparentibus ſymptomatis deceptus, ægram, febre, vigiliis, deliriis ac dolore penè confectam ad orci fauces duxeram, donec febre, quotidianis & ſtatis periodicis paroxyſmis jam tandem typum ac genium ſuum palàm prodente, ſuſpicatus ſum fermentum febrile venenatum deliteſcens, & ſpiritibus implicitum, ſymptomati huic dolorifico admodùm moleſto, anſam præbuiſſe. Quocirca (annuente Cl. Collegâ D. D. *Hulſio*, qui mecum in conſilium vocatus eſt) ad niſum ſpirituum efferum (quem cauſam eſſe doloris deprehendi) minuendum, die tertio Aprilis, *venæſectionem* iterùm in brachio celebrandam juſſi; &, ad ſeminium venenatum deledendum, ʒ.*xij. Cortic. Peruv.* cum æqualibus partibus ſacchari albi commixti, partitis vicibus, ſcilicet ʒ.*ij.* quartâ quâque horâ exhibendas, & *Pannum Wallicum oleo palmitis* illitum ad partem affectam calidè applicandum: Et in languoris relevationem *Cochl.* iv. vel v. *julapii* ſequentis ad libitum ſumenda.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. epidem.* ℥.*ij. confect. alcherm. ſine moſcho* ℥.*ij. fol. aur. n. j. ſyrup. caryoph.* ℥.*j. M. F. julap.*

Hiſce finitis, die quinto, præter ſpem amicorum, aut meam, conſpexi ægram ἀπυρετὸν, placidè dormientem, hilarem, vegetam, à ſymptomatis univerſis, & dolore ipſo penè liberatam; Ideóque duntaxat repetitionem *linctus* ad expectorationem promovendam præſcripſi, & *boli balſamici* horâ ſomni exhibendi. Die ſexto autem, ubi gradum febrilis caloris quendam leviorem jam reſtantem, atque cum tuſſi conjunctum obſervâſſem, juſſi ℥.*iv. Tincturæ Corticis*, ſeu *Apozematis* noſtri *Febrifugi*, ad reliquias venenati fermenti delendas, quartâ quâque horâ exhibendas, & *bolum balſamicum* horâ ſomni miniſtrandum. Die ſeptimo febre jam planè profligatâ, *pilulas narcoticas* ſequentes præſcribere jam auſus ſum, horâ ſomni ſumendas; ut ſpaſmi & reliquiæ doloris lateralis indè penitùs tollerentur.

℞. *Pilul. è cynogloſſ. gr. viij. extract. croc. gr. ij. M.F. Pil. ij. deaurand.*

Nè autem pulmones indè farcti quicquam detrimenti paterentur, *linctum pectoralem* repetendum, eúmque ſæpiùs cochleatìm exhibendum juſſi. Die octavo, quia pilulæ nocte præcedenti præſcriptæ ex ſententiâ ſucceſſerant, eas iterùm horâ ſomni repetendas duxi; & die nono, quandoquidem venenati fermenti revireſcentiam jam futuram ſuſpicabar, *bolum* ſequentem ter die deglutiendum juſſi.

℞. *Pulv. ſubtiliſſ. cort. Peruv. elect.* ʒ. j. *ſacchar. alb.* ʒ. ß. *ol. amyg. d. rec. q. ſ. M. F. bolus, addendo ſemper doſi nocturnæ laudan. liqu. Helmont. gutt. xiv.*

Decimo autem die, ubi ægram, more hyſtericarum, ſtrangulatione quâdam levi affectam obſervâſſem, duas pilulas ſequentes, quartâ quâque horâ exhibendas præſcripſi, unà cum ℥. *iv.* vel *v.* Apozematis.

℞. *Ammoniac. gum. galban.* an. ʒ.ß. *M.F. pilul. xiv. deaurand.*

℞. *Rad. ſcorzoner hiſpan.* ℥.j. ß. *uvar. Corinthiac.* ℥. *ij. liquir.* ℥.ß. *Coq. in aqu. hord.* ℔. *ij. ad* ℔. *j.* ß. *Colaturæ adde tinctur. croc.* ℥. *j. ſyrup. de eryſim.* ℥. *ij. M. F. apozema.*

Infarctione

Infarctione autem pulmonum, ac diminuto appetitu id ſuadentibus, die 12. ægram in aërem ruſticanum dimiſi, hâc lege, ut, quamdiù, ob tuſſis & dyſpnœæ gradum leviorem adhuc reſtantem neceſſe foret, tres pilul. ſequentes, omni mane deglutiret.

℞. *Ammoniac. depurat. flor. benzoin.* an.ʒ.ß. *balſ. ſulphur. aniſat. q. ſ. M. F. pilulæ mediocres deaurandæ.* Atque omni nocte *gr.viij. pilul. è cynogloſſo* : Et denique ad reviriſcentiam venenati fermenti præveniendam, poſt 10. dies *Pulver. Febrifug.* ʒ. *vj.* repeteret partitis vicibus ; *Emplaſtrum* etiam *Paracelſ.* & *de Minio an. part. æqu. commixt.* partibus diuturno dolore labefactatis ſuperimponi juſſi. Undè, brevì, præter ſpem amicorum, integrè reſtituta eſt, & hucuſque optimâ valetudine utitur.

Hiſtoria XXI.

Faber Lignarius habitans in vico dicto *Curſiter's-Alley*, circiter annum Domini 1684. horis matutinis, horrore, frigore, & indè, dolore lateris ſiniſtri adeò excruciante corripiebatur, ut ſub veſperam ejuſdem diei, præ vehementiâ ſpaſmorum, universìm algens, imbecillitate confectus, &, more peripneumonicorum, penè ſuffocatus, me diligenter accerſiri juſſerit, ſingulis momentis ſeſe animam efflaturum credens : Ex tuſſi autem inani (cùm advenilſem) ſuppreſsâ, & anhelosâ reſpiratione, proclivitate ad vomendum, & dolore intenſiſſimo regionem pulmonum & pleuræ occupante, probè intellexi cuncta hæc ſymptomata diriſſima, & præſertìm ſpaſmodicam pleuræ & pulmonum conſtrictionem, ortum duxiſſe è veneno febrili cum ſpiritibus implicito. Indéque, poſt *Enematis carminativi* rejectionem, ſanguinis è brachio lateris dolentis ad impetum ſpirituum demulcendum ℥.x. detrahendas juſſi ; ſpaſmis dolorificis, madore frigido & pulſu ægri formicante non obſtantibus. Ad ſolutionem ſpaſmorum ulteriùs promovendam *Fotum* præſcripſi ex *rad. petroſelin. fœnic. ſemin. lin. fœnugr. flor. chamæmel. & melilot. in aqu.* coctis conficiendum, atque in veſicâ bubulâ ſemiplenâ calidè ad partes affectas applicandum, & in ejus locum (quoties eum amovere viſum fuerit) *Pannum Wallicum* calidè illitum *linimento* ex *unguent. dialth. ol. lil. alb. & laterit.* an. *part. æqu.* ſubſtituendum : Et dein ad orgaſmum ſpirituum ampliùs compeſcendum *gutt. xv. laudan. liqu.* in hauſtu *julapii cordialis* exhibendas, & quartâ quaque horâ (ſi dolor perſeveraret) repetendas. Ad lubricandas autem fiſtulas pulmonares, quò faciliùs phlegma bronchiis impactum rejiceretur, juſſi, ut *linctus* ex *ol. amygd. d. rec. ſyrup. capil. ven.* an. ℥. *j.* ß. *ſacchar. cryſtal. alb.* ʒ. *j.* ß. cochleatìm deglutiretur quartâ quaque horâ, ſuperbibendo ℥. *iv. apozematis calid.* ex ℔.*j.*ß. *decoct. pectoral. depurat. tinctur. croc.* ℥. *j. & ſyrup. capill. ven.*℥.*j.*ß. Effero ſpirituum niſu indè ſedato, & ſolutis ſpaſmis, pulſus ſtatìm augebatur ; æger à dolore liberatus universìm incaleſcere, & ab expanſione ſpirituum evidenter febricitate incepit, undè tandem poſt mediam noctem ſudore calido perfuſus, reſpiratione allevatâ, & viribus inſtauratis, finito paroxyſmo, obdormivit. Inſpecta autem urina die ſequenti multùm tincta & lateritia, illicò hauſtum febrifugum *Cortice* imprægnatum juſſi exhibendum, ad recrudeſcentiam paroxyſmi expectati antevertendam : & quartâ quaque horâ repetendum (addendo ſemper hauſtui nocturno *laudan. Londinenſ.*

Febris intermittens primo inſultu peripneumoniam acutiſſimam ſimulans.

gr. j.) donec urina (quod ſpatio bidui evenire obſervavi) tandem colorem naturalem recuperaret & contentis debitis ſaturata redderetur. Quo pacto, ægrum quarto die, ſine quâvis morbi revireſcentia planè convaleſcentem, cibo euchymo nutriendum adſtantium curæ tradidi, nec quicquam ampliùs præſcripſi præter *Corticem* poſt decem dies repetendum, ut venenati fomitis recrudeſcentia anteverteretur. Hoc verò conſilio poſthabito, pœnas poſt duas hebdomadas luebat, recidivatione febris tertianæ legitimæ, cum diris verò ſymptomatis, ut priùs, non ſociatæ, quam repetitione *Corticis* facilè admodùm & perfectè curavi; Et æger hucuſque (quantùm ſcio) firmâ valetudine utitur. Eâdem planè methodo inſuper Vitriarium habitantem in Burgo dicto *Southvvark*, & viduam in parochia *Sanctæ Helenæ minoris*, & pleroſque alios (quos recenſere nimiùm eſſet) ſymptomatis horrendis peripneumoniæ acutiſſimæ correptos, iiſque diù, in febrium intermittentium initiis, protenſis, feliciter, atque ſpatio breviſſimo curavi.

Hiſtoria XXII.

Febris intermittẽs rheumatiſmum ſimulans.

Tinctor Pannorum in vico dicto *White-Croß-ſtreet.*, à frigore ſæpiùs ſuſcepto, dolore rheumatico ferè univerſali, per omnes artus hinc indè verſatili correptus; Ubi præ gradu doloris ſpaſmodici deliquium ſæpenumerò perpeſſus, de vita deſperare cœpiſſet, tandem me advocavit. Cùm autem obſervâſſem urinam profundâ rubedine tinctam, aëri expoſitam ſedimentum lateritium depoſuiſſe; atque ab adſtantibus narratum eſſet, dolores ſtatis periodis, ſingulis ſcilicet vel alternis diebus, augeri ſolere, atque ſumma ægritudine concomitante exacerbari (utut ex pulſu vel temperamento certa indicia febris, præ ſymptomate vehementi, deprehendere haud potuerim) ritè decrevi ſpaſmos hoſce dolorificos ortum ſuum duxiſſe ex venenato febris intermittentis fomite ſpiritum animalem adeò irritante, ut ad gradum uſque exploſionis adversùs venenum, præſertìm in paroxyſmo, ſeſe expandere moliretur. Quocirca in præſens dolorum levamen ℥. xij. ſanguinis è brachio illicò detrahendas juſſi, atque poſt intervallum ſex horarum *vomitorium antimoniale* mitius propinandum; Quo pacto ſpaſmi derepentè minui cœpêrunt: Ut autem morbi fundamenta penitùs eruerem ʒ. j. *Corticis* cum *guttis* aliquot *laudani liquidi* tertia vel quarta quaque hora exhibendas juſſi; eo modo ſubactionem veneni morbifici moliens, ne ſpiritus indè recèns irritati novum paroxyſmum reducerent. Poſtquam ſeſquiunciam *Corticis* (qui genuinus eo tempore erat ac vegetus) devorâſſet, illicò, abſque quocunque alio remedio miniſtrato, à febre ac ſpaſmis rheumaticis liberatus, urina ac appetitu derepentè reſtitutis, revaluit æger, niſi quod hebes & quadantenùs attonitus per triduum manebat, ſpiritibus animalibus à *laudano*, plus quàm à fermento febrili depreſſis. A quo ſymptomate, applicatione *veſicatoriorum*, prorsùs liberabatur, licèt poſt xiv. dies elapſos, quamprimùm ſcilicet energia *Corticis* deficere cæperat, denuò recidivationem rheumatiſmi perpeſſus ſit, quæ æquè facilè *Cortice*, poſt *phlebotomiam*, repetito (nullo alio medicamento exhibito) brevì ſanata erat, uti iis accidere ſolet, qui febris intermittentis revireſcentiâ afficiuntur.

Hiſtoriam Dominæ *Lane* congenerem notavi in *Phthiſiologiæ noſtræ lib.* 3. *cap.* 11. Verùm nimius Lectori viderer, ſi recenſerem ſingulas hiſtorias quas obſervavi hùc ſpectantes, quæ penè innumeræ ſunt. Plures autem ejuſmodi, poſthàc graphicè deſcriptas inveniet Lector ſub titulo *Febris* Συνεχής, ac *Rheumaticæ* comprehenſas.

Hiſtoria XXIII.

Dominus *Dun Tinctor Sericorum*, habitans in vico dicto *Noble-ſtreet*, Vir quadragenarius, à frigore frequenter ſuſcepto, demùm menſis Maii die 7. 1690. ac ſi à Toxico quodam ſumpto venenatus, vehementi ægritudine, immani vomitione ac dejectione, torminibus immenſis, ac univerſali rheumatiſmo, ſivè ſpaſmis totum corporis habitum cruciantibus illicò corripiebatur, cutis rubedine intensâ ubique perfundebatur, urina erat non tantùm rubra, ſed etiam contentis ſaturata; paroxyſmus ferè ad horas 10. durabat, atque tandem ſudore copioſo exceptus finiebatur, utut abſque evidenti quocunque algore, horrore, oſcitatione, cæteríſque febris intermittentis ſymptomatis uſitatis invaſiſſet. Die nono, eâdem ferè horâ diei, inexpectatò recrudeſcebat morbus, cum prioribus ſymptomatis adeò vehementibus ut illicò ſeſe animam expiraturum fore crederet æger, indéque me protinùs advocari juſſit. Ad ſpirituum exploſionem nimiam compeſcendam, ac dolorem vehementem indè auctum leniendum ℥. x. ſanguinis è cubito mox detrahendas curavi: Atque deindè *bolum* ſequentem ad ſudores ciendos exhibendum (quo citiùs præſens paroxyſmus finiretur) unà cum *julapio* temperato, de quo poſt *bolum*, atque etiam ad libitum *cochlear. iv.* vel *v.* ſumeret, & ut, durante paroxyſmo, à cereviſiâ abſtineret, contentus *aquâ pulli*, *decocto albo*, &c.

Febris Intermittens ſub larvâ febris ſcarlatinæ ac choleræ morbi deliteſcẽs.

℞. *Theriac. Androm.* ʒ. ß. *pulv. è chel. cancr. comp.* ℈. j. *ſyr. caryoph. q. ſ.* *M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv.* *aqu. epidem.* ℥. *ij.* *ſyrup. caryoph.* ʒ. *x.* *M. F. julap.*

Finito autem paroxyſmo, ad fomitem venenatum ſubigendum (ut recrudeſcentia morbi præcaveretur) *hauſtum febrifugum* ſequentem horâ ſomni propinandum præſcripſi, repetendúmque, aurorâ ſequenti, atque deinceps quartâ quâque horâ, ſemper addendo hauſtui nocturno *laudan. Londinenſ. gr. j.* ad cohibendum ſpirituum orgâſmum, & præcavendum dolorem ventriculi ac inteſtinorum ſpaſmodicum, modò paroxyſmus reverteretur.

℞. *Aqu. card.* ℥. *ij.* *aqu. epidem. ſyrup. caryoph.* an. ʒ. *ij.* *pulv. ſubtiliſſ. cortic. Peruv. elect.* ʒ. *j.* *M. F. hauſtus.*

Verùm, quia *Cortex*, quem Pharmocopola paraverat, fuit minùs vegetus, ne dicam planè effœtus, die undecimo, eâdem fere horâ diei, novum paroxyſmum æger perpeſſus eſt, non autem tamdiù protractum, neque equidem ſymptomatis ità vehementibus ſtipatum ut priùs. Indéque *julapium* ſequens, durante paroxyſmo ſæpiùs propinandum præſcripſi.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv.* *aqu. epidem. cinnam. hord.* ℥. *iij.* *pœon. comp.* ℥. ß. *Marg. præparat.* ʒ. *j.* ß. *ſacch. alb.* ʒ. *v.* *M. F. julapium.*

Juſſi etiam *Corticem* magis vegetum à Pharmacopœo parandum, atque ut

æger in ejus uſu, durante paroxyſmorum intervallo, diligentiſſimè perſiſteret ut priùs. Maii verò 13. à paroxyſmis prorsùs liberabatur, atque planè convaluit, utut ob neglectam repetitionem *Corticis*, quam præſcripſeram, poſt duas hebdomadas, recrudeſcente febre intermittente, licèt non ità diris ſymptomatis ſtipatâ, probè ſenſerit ſeſe pœnas hujus negligentiæ, jure meritò dediſſe. Repetito autem deindè uſu *Corticis* bis terve, poſt debita intervalla, firmam valetudinem recuperavit, & eâ adhuc (quantùm ego ſcio) utitur.

Hiſtoria XXIV.

Febris intermittens ſub larvâ febris ſcarlatinæ & vomitionis diù latitans.

Dominus *Langley* habitans prope Hoſpitium dictum *Bridevvell*, ubi à frigore ſuſcepto, valetudinariò ad unam vel alteram hebdomadam degiſſet, tandem nauſeâ, ægritudine & vomitione per quatriduum continuatâ affectus, atque etiam efflorеſcentiâ, per horas quatuor à primo decubitu, ſingulis noctibus recurrente, & *Febrem Scarlatinam* ſimulante, per totam cutim ſparsâ, unà cum pruritu, ac calore inflammatorio admodùm moleſto afflictus, à me nuperrimè opem petiit. Symptomatis autem ſeriò penſitatis, præſertìm ubi urinam multâ rubedine tinctam & contentis ſaturatam inſpexeram, fermentum febrile fomitis intermittentium æmulum percepi. Indéque ad demulcendam irritationem ſpirituum præternaturalem à veneno inflammatorio ortam, & maſſæ ſanguinis communicatam, ut ℥.*xij.* ſanguinis è brachio illicò extraherentur, juſſi, utque alvus mane ſequenti ℥. *iv. decoct. amari* & ℥.ß. *ſyrup. de ſpin. cerv.* ſubduceretur. Ne autem ſpiritus ab hiſce evacuationibus depreſſi, veneno eliminando prorsùs impares redderentur, & morbus indè in malignum mutaretur, *Bolum cardiacum* præſcripſi è *theriac. Androm.* & *pulv. è chel. canc. comp.* ʒ.ß. confectum, horâ ſomni, poſt venæſectionem exhibendum, itidémque poſt purgationem repetendum, & *julapium cordiale* temperatum ad libitum propinandum. Denique poſthæc unciâ unâ *Corticis Peruv.* formâ ægro gratiſſimâ, partitis vicibus, ad ſpatium xxiv. horarum, fermentum febrile aggreſſus ſum. Æger verò à nauſea, vomitione, pruritu, cæteríſque ſymptomatis moleſtis liberatus, urinâ ac appetitu reſtitutis, ſpatio tridui integrè revaleſcebat.

Hiſtoria XXV.

Febris intermittens apoplexiam ſimulans.

Accerſitus anno Dom. 1580. ad inviſendum filium Reverendi admodùm D. D. *Fovvler*, nunc *Epiſcopi Glouceſtrenſis*, puerum circiter annos xij. natum; eum obſervavi ſummo ſtupore correptum, ſtertentem, cæteriſque apoplexiæ fortiſſimæ ſymptomatis affectum: Et à ſomno iſto profundo, *Phlebotomiâ in Venâ* jugulari celebratâ, applicatione *cucurbitularum* intra ſcapulas cum *ſcarificatione* profundâ, injectione *enematis* acris, exhibitione *potionis catharticæ*, *veſicatoriis* frequentibus, *ſternutatoriis* aliiſque ejuſmodi remediis evacuantibus ac ſtimulantibus, puerum excitare ſategi. Die ſequenti eum inveni (mirum dictu) non tantùm expergefactum, verùm etiam, abſque minimâ hebetudine, erectum in lecto ſedentem, atque cum ſociis ludentem, à febre perfectè liberatum, ac victum petentem. Poſtridiè autem, eâdem ferè horâ diei, advocatus, ubi eum *apoplexiâ* iterùm, ut priùs, laborantem obſervâſſem, methodo priùs memoratâ *apoplectica ſymptomata* ſuſtuli. Obſervatione hâc bis factâ, nullus dubitabam fermentum *febris intermit-*

tentis ſub protheiformi hâc larvâ deliteſcens, *apoplecticis* hiſce *ſymptomatis* anſam dediſſe, neque abſque venenati hujus fomitis ſubactione, reviriſcentiam *apoplexiæ* præcaveri poſſe. Quocirca (annuente Collegâ meo eximio D. D. *Daniele Cox*, qui jam mecum in conſilium adhibitus erat) ſtatutum eſt, prophylaxeos gratiâ, *Corticem Peruvianum* in paroxyſmi intervallo copiosè miniſtrandum eſſe. Quo exhibito, *apoplexia* nunquam iterùm rediit, utut puer, poſt unam vel alteram hebdomadam elapſam, paroxyſmos aliquot febris intermittentis, primùm tertianæ, dein ſimplicis quotidianæ perpeſſus ſit, à quibus, repetito uſu *Corticis*, facillimè liberabatur.

Hiſtorias ejuſmodi plures *ſub finem capitis de febre apoplecticâ & paralyticâ videre eſt.*

Hiſtoria XXVI.

Circiter annum 1683. nuntiatum eſt, Avunculum meum Dominum *Izatt* (qui ferè per annos xv. retroactos obeſus, hebes & ſomnolentus fuerat, & jam annum ætatis ſexageſimum quartum agebat) poſt triduum valetudinariò tranſactum, demùm *apoplexiâ* correptum fuiſſe in domo meâ ruſticanâ, cùm ibi loci febres intermittentes, conſtitutione aëris conſpirante, epidemicè graſſarentur; ego quippè multis negotiis Londini implicitus, impetravi à Fratre meo dilectiſſimo, aque Collegâ Clariſſimo D. D. *Tyſon* ut eum inviſeret, quod lubenter fecit, inſtructus priùs lanceolâ ad extrahendum ſanguinem (ſi viſum fuiſſet) *Veſicatoriis*, *julapio cephalico*, *pilulis catharticis*, *ſternutatoriis*, aliiſque ejuſmodi medicamentis in curatione *apoplexiæ* neceſſariis. Inſuper me ſuadente, unciam unam *Corticis Peruviani* ſecum tulit, quem (cæteris omnibus poſthabitis) jugiter ingerendum conſului, modò, ex ſpontaneâ ſymptomatum apoplecticorum remiſſione id fieri poſſet. Ritè etenim conjiciebam, ex conſtitutione tunc temporis epidemicâ, atque apparatu *apoplexiam* præcedente, gravem hunc morbum potiùs ſymptomaticum eſſe, ac à fermento febrili ortum, quàm primarium atque genuinum; proindéque deſinente paroxyſmo, inducias ultrò conceſſurum eſſe. Uti è contrà, ſi morbus fuiſſet primarius, ob ætatem ægri provectiorem, atque ſtuporem ſolitum, & habitualem, planè funeſtum fore, atque ſupra Medicinæ ſphæram poſitum. Clariſſ. D.D. (itinere jam peracto) ubi, ob omnium ſymptomatum remiſſionem, obſervâſſet ægrum quadantenùs à ſomno ac ſtupore ultrò reſtitutum, atque ſenſûs, hebetioris licèt, compotem, indéque *pulveri* deglutiendo parem; ſpatio ſex horarum ℥. *j.* *Corticis* ei miniſtrari curavit (cæteris omnibus ad *apoplexiam* ſpectantibus poſthabitis) undè, licèt poſt bihorium, paroxyſmum febris intermittentis legitimum perpeſſus ſit æger, nullis ſymptomatis apoplecticis denuò tentatus eſt, atque equidem in poſterum, abſque exhibitione cujuſcunque alterius remedii, per tres vel quatuor hebdomadas à febre liber manſit; utut per totam hyemem inſequentem, recidivationi febris intermittentis ſimplicis, jam quotidianæ vel tertianæ, jam quartanæ ſæpenumerò obnoxius fuerit. A quâ tandem, vernâ tempeſtate ſequenti, uſu *Corticis* perfectè liberatus optimâ valetudine per plures annos utebatur, multò minùs hebes ac ſomnolentus quàm priùs.

Altera ejuſmodi.

Hiſtoria XXVII.

Hemicrania periodica Cortice Peruviano curata.

Anno 1690. à frigore ſuſcepto, ego ipſe, ad quatriduum, inſolito faciei calore periodico, præſertìm à paſtu, affectus ſum: Dein per tres vel quatuor dies continuos *Hemicraniam* moleſtam, ſiniſtram capitis partem occupantem, ab octavâ horâ matutinâ ad quintam uſque veſpertinam protenſam, quotidie patiebar: Quoad cætera firmè valebam, &c, cum appetitu integro, muniis ſolitis fungebar. Quandoquidem autem hunc morbum, antehàc in aliis, non obſtante repetita *venæſectione*, applicatione *veſicatoriorum*, *cucurbitularum*, *fotuum*, *errhinorum*, *maſticatoriorum*, & exhibitione methodicâ *catharticorum*, *emeticorum*, cæterorúmque id genus, ad mentem veterum, valdè chronicum & contumacem ſæpiùs obſervâſſem; atque moleſtum hoc ſymptoma à fermento febrili deliteſcente ſubortum eſſe, ſuſpicatus eſſem utut nulla febris præſentis indicia apparerent. Poſt extractionem ℥.xij. ſanguinis è brachio ſiniſtro, *Pulveris febrifugi* ℥.*j.* ſpatio bidui devoravi. Poſtquam *Corticis* ʒ.*v.* abſumpſiſſem, dolorem multò mitiorem, die ſequenti (periodicè licèt & deſignato tempore recurrentem) paſſus ſum. Penſo verò abſoluto, die proximo prorsùs liberatus ſum. Poſt tres autem hebdomadas recrudeſcebat dolor (ſicuti in febre *Cortice* curatâ ſolet) quem non ſine *Chinæ-Chinæ* ℥.*j.*ß. jam ſuperare potui, quippè vegetam & genuinam penes me tunc temporis non habui. Repetito autem *Cortice* poſt duas hebdomadas, prophylaxeos gratiâ, hucuſque, ſine quocunque alio medicamento exhibito, optimâ valetudine utor.

Ad Dominum *Bodington* habitantem in vico dicto *Lothbury*, Hemicraniâ periodicâ per tres hebdomadas, eodem ferè modo affectam, niſi quòd, ex mora paroxyſmorum longiori, tandem quadantenùs febricitare inceperit; accerſitus ſum. *Corticis* autem ℥.*j.* exhibitâ, poſt detractionem ſanguinis, applicationem *Veſicatorii* ad nucham, *& bolum Theriacalem* priùs miniſtratum, ſpatio bidui patiens planè convaluit.

Hiſtoria XXVIII.

Febris intermittens cum dolore nephritico conjuncta.

Domina *Fox* vidua elegans & robuſta, quæ à multis retroactis annis affectiones hyſtericas atque etiam nephriticas poſt longa intervalla recurrentes perpeſſa fuerat, & calculos plures è renibus excreverat: Et anno ætatis quadrageſimo, ferè ad duodecim menſium ſpatium, menſtruarum purgationum ſolitarum omnimoda ſuppreſſione laboraſſet, demùm lumborum dolore atroci correpta, incertis ſpaſmis, verùm utplurimùm quotidie revertentibus excruciabatur. Plurimis, iiſque maximi nominis Medicis (qui variis methodis, jam ut Nephriticam, jam ut menſtruis purgationibus deſtitutam eam tractârunt) per ſpatium trimeſtre incaſsùm conſultis; denuò, ubi dolores penè continui facti ſunt, atque adeò exacerbati, uti extremæ partes indè algerent, atque, præ ſpaſmorum vehementia, mulier ferè perpetuò lipothymica jaceret, noſtram opem petiit. Poſt rejectionem *enematis carminativi* (ſpaſmis vehementioribus id indicantibus) venam lateris affecti in brachio tundendam, atque ſanguinis ℥.*viij.* illicò detrahendas juſſi; partes affectas etiam, coram luculento igne, *linimento* ex *unguent. dialth. ol. lil. alb. laterit.* an. *p. æq.* confecto illinendas; & demùm *extract. Rud.* ʒ.ß. cum *laudan. Lond. gr. j.* ß. commixtam, forma pilulari in lecto deglutiendam præſcripſi; atque *Apozema noſtrum Nephriticum*

ex *ſemin. malv. alth.* &c. liberè propinandum : *Julapium* etiam *hyſtericum ſpiritu ſalis armon.* ſaturatum ſæpiùs exhibendum juſſi. Incaſsùm autem hæc omnia, quamprimùm enim vis *laudani* anodyna deficere incipiebat, vomitio, algor extremorum, lipothymiæ,& ſpaſmi horrendi, ut priùs recrudeſcebant, quos allevare non potui abſque quantitate *laudani* adeò largâ & frequenter repetitâ, ut miſella ægra, indè perpetuò dilirans,ſtupida ac attonita jaceret.Ubi autem die tertio obſervâſſem urinam multâ rubedine tinctam, contentis ſaturatam, ac in colorem lateritium præcipitatam, clarè perſpexi fermentum Febrile (utut ex vehementiâ ſpaſmorum extrema jam frigerent) ſub hiſce ſpaſmis deliteſcere : Indéque *Hauſtum* noſtrum *febrifugum Corticis* ʒ.j. & *laudani liquid.gutt. xx.* ſaturatum ſtatim propinandum, & quartâ quâque horâ repetendum duxi. Undè poſt horas 30. (reſtitutâ jam urinâ in colorem naturalem,atque diſpoſitione ad vomendum plurimùm evictâ) dolor multò magis allevabatur, quàm ubi longè majori *laudani* doſi ægra hebetabatur : Appetitu inſuper reſtituto, carnibus veſcebatur, atque magis vegeta ac vivax quàm anteà apparebat. Quandoquidem autem à ſpaſmis dolorificis immunis non erat, niſi quamdiù *laudano* repetito renes ſenſu privati narcoſi afficiebantur, eam, per ſpatium duarum hebdomadarum, omni die à purgatione libero, in *Balneum* artificiale ex *aquæ & lactis* an. *part.æqu.*confectum, herbis, cæteríſque ingredientibus lubricantibus ſaturatum, quotidiè immittendam duxi,ut, lubricantis meatibus urinariis, calculi renibus aut ureteribus impacti, faciliùs deturbarentur; &, in eundem finem, tertio vel quarto quoque die, alvum *Bolo cathartico lenitivo*, horâ ſomni exhibito, & *aquis mineralibus* coctis, cum vel ſine *mannâ*, prout opus fuit, mane proximo ſubducendam juſſi ; ante & poſt ſingulas purgationes & balneationes doſin *laudani* ſatis largam miniſtrando. Undè dolores & ſpaſmi adeò allevabantur, uti fœmina, quæ priùs ob acutos & vehementes dolores vix à lipothymiis, vel in lecto, immunis eſſe potuit,jam non tantùm in cubiculo obambularet, ſed etiam foras exiret, atque frequenter(me jubente) currum, ad extruſionem calculorum promovendam, conſcenderet, licèt omni nocte doſin *laudani* largam, ad acutos ſpaſmos antevertendos, repetendam juſſerim ; atque alvum, poſt debita intervalla, *pharmaco cathartico* leniendam ; ne ex ejus conſtrictione dolor nephriticus (uti ſolet) adaugeretur; *Cereviſiam* inſuper ordinariam, ſacculo ingredientium *antiſcorbuticorum* alterandam, atque hauſtum ex *vini chalybeati* & *decocti amari* ſine purgantibus an.℥.j.ß. omni mane à purgatione libero propinandum juſſi : Quippè ex diatheſi manifeſtò ſcorbuticâ & hypochondriacâ,menſtruis purgationibus ſuppreſſis,æquè ac à calculis in renes aut ureteres impactis, hoſce ſpaſmos ſubortos eſſe jam ſuſpicari cœperam. Hâc methodo menſibus demùm reſtitutis, & calculis plurimis majoribus excretis, prorsùs convaluit, & hucuſque à dolore omni libera, plaudentibus amicis, optimâ valetudine utitur, & hilaris ac vivax muniis ſolitis fungitur.

Eâdem ferè methodo Coquum habitantem in vico dicto *The Old Change* liberavi ab horrendis ſpaſmis calculoſis cum febre conjunctis.

Hiſtoria XXIX.

Domina *Royſton*, vetula elumbis ac paralytica, circiter annum Dom.1678. & *Febris inter-*

mittens febrifugo noſtro curata cùm vires Corticis defecêrunt.

ætatis ſuæ 67. Febre intermittente tertianâ, tempore verno, correpta; cujus paroxyſmis adeò protenſis atque cum diris admodùm ſymptomatis ſociatis ubi vires ſuas haud pares ſufferendis ſenſit; ſeſe in manus Medici conſueti atque Collegæ mei Clariſſimi curandam dedit. Ille autem, utut ſenex, atque exercitatiſſimus in Arte Medicinali, quandoquidem vires *Corticis* febrifugas haud ſæpè explorâſſet, ab ejus uſu planè abhorruit, atque potiùs *venæſectione*, lenibus *catharticis*, *emeticis*, *pericarpiis*, atque longo uſu *decocti amari* ſine purgantibus, cæterorúmque ejuſmodi febrifugorum fallacium ac incertorum, curationem perficiendam duxit. Indè, ſpatio Lunæ unius, viribus ægræ plurimùm attritis, præſertìm à febre jam typum ſuum in duplicem tertianam mutante, univerſa ſymptomata cum ſubitò virium collapſu in pejus ruebant; ego igitur à perterritis adſtantibus etiam accerſebar, ut unà cum Clariſſimo Collegâ de novâ curationis methodo inſtituendâ conſulerem. Ego autem, experientiâ virium *Corticis* multifariâ fretus, animum dedi Clariſſimo Collegæ, ut lubentiſſimè vires ejus in hâc Vetulâ experiretur, non obſtante provectiori ejus ætate ac paralyticâ affectione, quas ob rationes hactenùs eum præſcribere non auſus fuerat. *Cortice* autem ad ʒ.*vi.* ſpatio tridui exhibito ac devorato, planè convaluit ægra, quocircà, ne officioſus viderer, memet ultrò ſubduxi, atque ægram in Clariſſimi Collegæ manu reliqui, poſtquam eum clàm monuiſſem uſum *Corticis*, ad recidivationem antevertendam, poſt debita intervalla repetendum eſſe. Verùm hoc ſano conſilio (utrùm ægræ vel Medici culpâ neſcio) poſthabito, ſæpiùs, ſcilicet poſt intervalla unius, duorum, vel trium menſium, ad ſpatium ſeſquianni recruduit morbus, toties à *Cortice* profligatus, quoties eum revireſcere contigerat: At ſeminium penitùs hucuſque deletum non erat; undè anno 1679. media hyeme, ego ſolus à Vetula perterrita, attrita & imbecillitate penè confecta advocor, ubi vix ulla ſpes revaleſcentiæ affulſit, unoquoque paroxyſmo cum diris ſymptomatis ſociato, & jam ſingulis diebus revireſcente, atque ad ſpatium horarum xviij. vel xx. protenſo, invenio mulierem præjudicio adverſus *Corticem* præoccupatam, quippè duas ejus libras, ad minimum, nullo cum fructu ſeſe devoraſſe affirmabat, & ego ipſe obſervaveram ab uncia una *Corticis* vix unum paroxyſmum differri potuiſſe; adeò ſeſe Vetula huic remedio aſſueſecerat. Statutum eſt igitur in gratiam mulieris, utut Vetulæ, tamen vitæ amantiſſimæ, vires febrifugas alterius *Specifici* experiri, cujus efficaciam ante multos annos, priuſquam *Cortex* mihi notus fuiſſet, in debellandis hujuſmodi febribus ſæpiùs comprobâram. Quandoquidem autem pharmacum erat admodùm ingratum; in formam pilularem redactum, ut ejus ſapor vomitionem minùs provocaret, modo ſequenti exhibendum præſcripſi.

℞. *Pulv. flor. chamæmel. ſubtiliſſ. trit.* ʒ.*j.* *antimon. diaphoret. ſalis abſynth.* an. ʒ.ß. *mucilag. gum. tragac. q.ſ. M.F. Pilul. mediocres deaurandæ, quarum quatuor capiat quamprimùm unà cum hauſtu Julapii cordiali, quod in promptu eſt, repetátque ſextâ quâque horâ.*

Undè, ſpatio bidui, præter ſpem adſtantium, à febre, brumali tempeſtate, & concreſcente ubique gelu, penitùs liberabatur, neque poſteà unquam morbi revireſcentiam paſſa eſt. Nec non (quod equidem notatu digniſſimum eſt) appetitum integrum, & firmam valetudinem, brevì conſecuta, quaſi iterùm juveneſcere quadantenùs viſa eſt, & jam, ubi octuageſimum ætatis annum penè

attigerit,

attigerit, vultu vivaciori, ac animo hilariori prædita eſt, corpore magis erecto, & greſſu magis cito ac firmo incedit, quàm ante febrem. Quod mehercule multo & diutino *Corticis* uſui maximè acceptum referendum duco, præſertim, quia nonnullos alios etiam, à multo hujus pharmaci uſu, è ſtatu valetudinario, in habitum corporis magis athleticum & robuſtum quàm priùs, reſtitutos ſæpiùs vidi. Quocirca, hoc vivum ac præclarum exemplar ob oculos eorum ponere ſoleo, præſertìm ſeniorum, qui opinione neſcio quâ præoccupati, ab uſu hujus remedii timent. Siquidem jam mihi multâ experientiâ freto perſuaſum eſt, nihil inauſpicatum ab hujus pharmaci uſu unquam eventurum eſſe (modò infelix ἰδιοσυγκρασία abſit) ubi manu ſat liberali fuerit exhibitum.

Hiſtoria XXX.

Febris intermittens ſpecifico noſtro curata ubi Cortex ab ægri idioſyncraſiâ irritus reddebatur.

Circiter annum 1685. accerſitus, inviſi Filiolum Domini *Barnard* Juriſperiti, vix duos annos natum, quem inveni plurimùm febricitantem, atque more infantium denturientium, pulmonum infarctu, cerebri oppreſſione, ac hebetudine laborantem, undè ſpaſmos mox ſubſecuturos, jure meritò ſuſpicabar. Quocirca ad ſpiritus reſuſcitandos, *Suppedanea* acria ad plantas pedum; & *veſicatoria* ad nucham & carpos applicanda juſſi; quinetiam *Julapium cephalicum* ad libitum pitiſſandum, & *Pulv. è chel. canc. comp. gr. vj.* cum *pulv. de guttet. gr. iv.* commixta, ſextâ quâque horâ exhibenda. Undè plurimùm à ſymptomatis prædictis liberatus videbatur. Febrili autem paroxyſmo, iiſdémque ſymptomatis, unoquoque die, atque eâdem ferè horâ iterùm atque iterùm periodicè recurrentibus, nullus dubitabam recrudeſcentiam ſymptomatum, unà cum febre, *Cortice* tollendam eſſe. Cùm autem pueri ἰδιοσυγκρασία ſpem meam fruſtrata eſſet, poſtquam ſpatio quinque dierum propè ℥.vj. *pulveris Peruv.* nullo cum fructu, illi miniſtrâram, vitâ pueri in maximo diſcrimine jam verſante, *gr. xx. Pulv. noſtri febrifugi è cochlear. Julapii cephalici* exhibenda juſſi, & ſextâ quâque horâ repetenda. Undè ſpatio bidui, à febre atque omnibus ſymptomatis liberatus reconvaleſcebat puer, & adhuc valet.

Hoc etiam remedio Domina *Gumley* febre tertianâ, quæ ob fœminæ ἰδιοσυγκρασίαν vires *Corticis* ſuperaverat, correpta, brevì liberata eſt.

EXERCITATIO SECUNDA.

De Febribus Continuis, præſertìm Remittentibus Συνεχέσι, *ſivè Continentibus.*

CAPUT I.

De Febribus Continuis in genere.

De febribus continuis in genere.

IN priori *Exercitatione* generalem *Febrium*, rationem & continentem earum cauſam, in *venenato fermento* ſpiritibus animalibus implicito conſiſtere docuimus, & ſymptomata multifaria, quæ febricitantibus accidunt, indè dependere demonſtravimus: *Febrium* etiam intermittentium ætiologiam, pathologiam atque indicationes curativas ab hoc fonte clarè & perſpicuè deduximus. Reſtat jam, ut ad hanc Cynoſuram theoria *febrium* continuarum συνεχέων, ſcilicet ſimplicium & mixtarum, *Inflammatoriarum*, *Colliquativarum*, & Συνόχων, quæ ſupereſt excolenda, dirigatur; indicationes curativæ eliciantur, & denique methodus medendi cum ratione ac experientiâ congruentior ſtabiliatur, quàm ea quæ olim humorum & qualitatum evidentium doctrinâ innitebatur.

Fermenta febrilia à ſe invicem gradu tantùm differunt.

Ante omnia, hìc loci notandum venit, *Venena* in genere, ſeu *fermenta febrilia*, quotquot ſint, eandem ipſiſſimam naturam ſortita eſſe, atque, utut jam vi *emeticâ*, jam *catharticâ*, &c. eximiè prædita ſint, undè vehementia, eáque admodùm multiplicia ſymptomata proferre apta nata ſunt; in quantùm tamen ſpecies *Febrium* diſcriminant in *intermittentes*, *remittentes*, *Continuas* vel *Malignas*, ab invicem gradu ſolummodò differre; prout plùs minùs principium vitæ, ſeu ſpiritus animales obruunt aut delent; indéque mutationes in maſsâ ſanguinis, ac ſymptomata in genere nervoſo variantia producunt. Exempli gratiâ, quoties ſpiritus robore nativo pollentes, & mitti veneno obſeſſi, adeò firmi ac conſtantes ſunt, uti ſpatio xxiv. horarum victoriam reportare valeant; licèt deliteſcens fomes ſtatis periodis nunc his, nunc aliis, ad recrudeſcendum aptus ſit; *Febris* indè formatur verè *Intermittens*, de quâ in *priori Exercitatione* ſat ſupérque ſermonem habuimus. A proximo veneni gradu ſpiritus quadantenùs fracti, licèt perciti & irritati, toto ſuo niſu & conamine hoſtem, unius vel alterius diei ſpatio, excutere nequeunt: Hinc formatur *Febris* Συνεχὴς, ubi æger continuò febricitat; exacerbationes tamen & remiſſiones, ſtatis periodis ſentit: Licèt enim Natura in unoquoque certamine, quotidiè ſuperior evadat, quia tamen victoriam admodùm

diminutam, ob deficientem ſpirituum expanſionem, ſemper reportat; nuſquam, in ſtatu prorsùs ἀπυρετῳ, de hoſte triumphat. Si gradus veneni ſit adhuc intenſior, & ſpirituum expanſio non tantùm valdè deficiat, verùm etiam cum multo niſu & labore ad metam elaſticitatis, quam aſſequitur, pertingat; ſpiritus indè excandeſcentes in ſtatum exploſivum adiguntur, varios dolores in univerſo ſyſtemate, vel parte aliquâ ſingulari excitantes, aliquandò vomitus, vel ſeceſſus enormes, vel utroſque ſimul efficientes. Febris hinc orta, pro diverſitate ſymptomatum vehementium, nunc *Inflammatoria*, nunc *Colliquativa* ſeu *glanduloſa*, jure meritò denominatur, & typum *Rheumatiſmi univerſalis* vel *particularis*, *Pleuritidis*, *Peripneumoniæ*, *Eryſipelatis*, *Anginæ*, *Ophthalmiæ*, *Febris Scarlatinæ*, *Varioloſæ*, *Morbilloſæ*, *Diarrhœæ*, *Dyſenteriæ*, *Choleræ morbi*, *Colicæ Ventriculi* vel *Inteſtinorum*, *&c.* pro genio fermenti vario, & partis affectæ debilitate ſimulat; exacerbatio inſuper, & remiſſio periodica ex hiſce ſymptomatis clariùs quàm à calore febrili aucto vel diminuto dignoſcitur: Calor enim, ſæviente ſymptomate, præ languore miteſcit, remittente, augetur, & evidentiùs ſe prodit. A gradu veneni intenſiſſimo ſuboritur febris Σύνοχος, ubi, utut mitia ſub initium cuncta appareant ſymptomata; quia ſpiritus primo ictu mortificati, luctæ inſtituendæ impares redduntur; febris tamen plus minùs maligna eſt: ſpiritibus enim mortificatis, *Antidotus febrifuga* nullius uſûs eſt, donec Arte vel Naturâ venenum quadantenùs ſubigatur, & febris typum *Benignæ*, ſeu Συνεχὲς induere incipiat.

Varia hæc venenata fermenta (utut febres indè ortæ typo, ſymptomatis, & methodo curationis toto cœlo diſtent) non ſpecie, ſed gradu tantùm, ab invicem differre ulteriùs conſtat; quia non tantùm *Febres Remittentes*, verùm etiam nonnunquam *Intermittentes*, ex malâ praxi, in verè *Continuas*, *Malignas*, & *Peſtilentiales* mutari contingit: Et è contra *Malignas* (præſertìm Autumnales) non raró in *Remittentes* vel *Intermittentes* terminari. Nec non facilè obſervatu eſt, febres ſummè *Malignas*, idque in conſtitutione epidemicâ (ubi venenum ab extra admiſſum, vi deleteriâ, ſi quod aliud, maximè præpollere videatur) primo inſultu typum *Febris* Συνεχὲς induere, atque tertio die, ſi non etiam quinto, & ſeptimo, inducias dare, cum evidenti diaphoreſi ac remiſſione conjunctas: A quo tempore, gradu veneni jam aucto, & morbo ad ſtatum properante, in Σύνοχον degenerant, & *Petechiæ*, *Eruptio miliaris*, vel aliæ aliquæ malignitatis notæ quàm citiſſimè effloreſcunt. Ex adverſo, *Febres Petechiales*, *Purpureæ*, & ipſæ *Peſtilentiales*, propè criſin (quoties eam contingit eſſe ſalutarem) veneno quadantenùs ſubacto, & ſpiritibus priùs implicitis ſeſe expandere incipientibus in *Benignas* & Συνεχεῖς, *Putridas* dictas tranſeunt, ſudore, ſingulis vel alternis diebus, ſtatâ horâ, pro ratione paroxyſmi antecedentis, plus minùs copioſo excipiuntur, quem ſequitur ſomnus placidus, delirii, cæterorúmque id genus ſymptomatum remiſſio; aliáque Naturæ victricis indicia ab urinâ, pulſu, & temperie deſumenda; donec tandem æger, totâ materiâ febrili deflagratâ, & veneno penitùs ſubacto, ſpiritibus indè priſtinam expanſionem recuperantibus, ſensìm in ſtatum ἀπυρεξίας reſtituatur. Inſuper, febres Σύνοχοι, præ-

Febres benignæ mutantur in malignas, & vice versâ.

Febres Peſtilentiales in principio ſunt continentes.

ſertìm infantium, uno tenore per quatriduum progredientes, non rarò obſervavi, quinto vel ſexto die, veneno ex regimine debito quadantenùs diminuto, in Συνεχεῖς vel ipſas *Intermittentes* terminari. Imò nuperrimè in familiâ vicini mei Domini *Man* (ubi octo ad minimum ſimul decumbebant, uno eodémque modo primùm correpti) ſex, quos inviſi ante tertium diem morbi, ſcilicet priuſquam venenum ex morâ exaltaretur, merâ *Corticis* exhibitione, cum, vel ſine *Venæſectione*, pro ratione ſymptomatum, ſpatio bidui vel tridui integrè reſtitui: Dominum verò ipſum, atque ejus conjugem (qui opem Medicam ad diem ſeptimum vel octavum diſtulerunt) ex orci faucibus, non niſi ſpatio Lunæ integræ, idque difficulter admodùm, uſu frequentium *veſicatoriorum*, *alexipharmacorum*, cæterorúmque ejuſmodi *antipeſtilentialium* remediorum liberare potui. *Cortex* hìc nihil valebat; delirabant enim, lipothymiâ, ſubſultibus tendinum, cæteríſque diris in genere nervoſo ſymptomatis afficiebantur patientes, *Petechiis* etiam, atque *eruptione miliari* quaquaversùm interſpersâ notabantur.

Hoc conceſſo, theoria febrium continuarum generalis facilè & breviter explicari poteſt. Venenum enim ſpiritibus implicitum (quod Naturam ad certamen irritando, hiſce febribus anſam præbet) iis vel debilius, vel fortius, vel æquale eſt: modò debilius ſit, Natura, unoquoque certamine, quadantenùs ſuperior evadit, indéque oritur febris continua benigna, dicta Συνεχὴς ſeu putrida; ab evidenti paroxyſmo ac remiſſione, ſingulis, vel alternis diebus periodicè recurrente, dignoſcenda. Si verò æquale ſit, multò magis ſi fortius, febris inſequitur Σύνοχος, unum tenorem ſervans.

Febris Συνοχὴς non eſt fatalis.

Hinc ſequitur febrem Συνοχὴν ſimplicem, quà talem, & quamdiù talem, nunquam eſſe funeſtam: Quippè Natura quovis certamine victoriam reportat, imperfectam licèt; quoties autem à gradu veneni aucto lethalis evadit; paulò ante funeſtum diem, typum ſuum mutando, in malignam tranſit: ſimplicem inquam Συνεχὴν: Námque à niſu & luctâ ſpirituum haud rarò funeſtum aliquod ſymptoma ſuboritur, *Rheumaticum*, *Pleuriticum*, *Peripneumonicum*, *Eryſipelatodes*, *Dyſentericum*, vel *Cholera morbus*, *Diarrhœa torminoſa*, *Colica ventriculi*, aut *inteſtinorum ſymptomatica*, undè æger interimatur, utut febris fuerit, uti aiunt, *putrida & benigna*, & venenum unoquoque certamine quadantenùs domitum. E contrà, affirmo, febrem quamcunque Σύνοχον ſemper alicujus malignitatis participem eſſe, quia venenum ſpiritibus ſuperius, vel ſaltem æquale eſt; nec unquam poſſe ſanari, donec à ſubactione veneni, & expanſionis ſpirituum reſtitutione, typum ſuum mutet, ac fiat Συνεχὴς ſeu benigna. Quo igitur Febris plus minùs accedit ad naturam Συνεχέος vel Συνόχου, hoc eſt, pro ratione expanſionis ſpirituum, prognoſticon ritè faciendum eſt, vel funeſtum, vel ſalutare, atque methodus curationis (durante curſu unius ejuſdémque morbi) jure meritò varianda.

Methodus curandi in uno eodemque morbo aliquandò varianda eſt.

Siquidem, quamdiù febris ſpeciem *Continentis* induerit, ſpirituum robur supereſt, quod ſufficiat ad vires *Antidoti* in actum deducendas, cujus exhibitio ad veneni reliquias frangendas apprimè neceſſaria eſt, *Corticis* ſcilicet *Peruviani*, cujus vires in hâc, æquè certò & citò efficaces, ac in intermittente curandâ,

multo uſu, & communi Medicorum conſenſu comprobantur; Ubi autem venenum magis deleterium eſt, & ſpiritus non ſine multo niſu & conamine ſeſe expandere valent, undè varii ſpaſmi, & prægrandes excretiones, præſertìm ſub initium uniuſcujuſque paroxyſmi excitantur, utut febris ſit re-verà Συνεχὴς, ſpeciem tamen exhibet alterius febris, *Inflammatoriæ* ſcilicet, *Colliquativæ*, *&c.* Undè fit; quòd hæc febris, licèt in ſe ſalutaris, & viribus *Corticis* victricibus, (quas ſpirituum robur ac vivacitas hactenùs ſuperſtes regere, ac in actum deducere valet) ceſſura; propter ſymptomata tamen vehementia à niſu hoc & luctâ difficili orta, ex accidente, lethalis ſæpiùs evadat. Quapropter, præter ſubactionem fermenti venenati febrilis, multa alia indicantur à niſu ſpirituum & parte affectâ, quibus (poſthabitâ generali indicatione) Medicus quivis ſeſe priùs ſatisfacere debere noverit. Febris Σύνοχος unam tantùm generalem indicationem ſuppeditat, ſcilicet ut expanſione ſpirituum promotâ, æger in extremo diſcrimine verſans & quaſi gradu quodam mortuus, ab orci faucibus liberetur. A *Cortice Peruviano*, vel aliâ quâcunque Antidoto nihil opis omninò jam expectandum eſt, donec ſpiritus *Antidoti* vires regere poſſint, & à veneno ſopiti *cardiacis*, *alexipharmacis*, &c. exſuſcitentur, & muniis ſuis iterùm fungantur. Quo facto, febris genium ſuum non mutare, & in Συνεχῆν benignam tranſire non poteſt, ejúſque mutationis ſpecimen exhibere in exacerbationibus & remiſſionibus periodicis, ſingulis vel alternis diebus recurrentibus, & pro ratione victoriæ partæ plus minùs manifeſtis.

Quandoquidem hæ febres indole admodùm diversâ ſint, indéque prognoſtica diverſa ſuppeditent, & methodum curationis variam poſtulent, & eadem ipſa febris, brevi temporis ſpatio, genium ſuum ſæpiùs mutare ſoleat, Medici intereſt, ante omnia, febrem curandam ex certis Criteriis poſſe dignoſcere, ſcilicet num *Benigna*, *Maligna*, vel *Mixta* ſit, & varias metamorphôſes, quas eadem febris ſubit, animadvertere; ut indè, tanquam Cynoſurâ ductus, non temerariò & more Empiricorum febres omnigenas, vel eandem ipſam, in diverſis ſuis ſtadiis, heu quantùm mutatam! unâ methodo, abſque diſcrimine tractare. Verùm pro ratione veneni aucti, vel diminuti, & expanſivâ ſpirituum facultate indè plùs minùs læsâ, ad normam rationis, prognoſtica ſua dirigere, & methodum curationis, pro re natâ, multiplicem inſtituere valeat. Exempli gratiâ, ſi febris à primo inſultu, mali moris ſit, & mors quaſi ab initio præ foribus adeſt; Prognoſticon funeſtum faciendum eſt, indicatur verò expanſio ſpirituum, ab ipſo initio, *alexipharmacis*, *veſicatoriis*, &c. promovenda. Sin ſpiritus, qui primò prævalebant, ex malâ praxi, vel alio quovis accidente, durante certamine, deficiant; & venenum prope ſtatum morbi ſpiritibus ſuperiùs evadat; Febris, quæ primùm fuerat Συνεχὴς in *Malignam* tranſit, fatale prognoſticon ſuggerit, & Methodum curationis mutandam poſtulat. Sin Artis vel Naturæ ope, ſpiritus, inſtante morbi ſtatu, extremo niſu, quantùm poſſunt, ſeſe expandant, veneno indè quadantenùs ſubacto, febris quæ priùs erat *Maligna* & Σύνοχος, mutatur in *benignam* Συνεχῆν, evidentibus exacerbationibus & remiſſionibus interpunctam, & fauſtum eventum præſagientem; præſertìm

quia Antidotis ſpecificis utendi occaſio datur, unde citò, ac certò, venenum febrile ſubigi poteſt: Quocirca tàm prognoſticon, quàm methodus medendi, pro præſenti morbi genio, jure meritò variari debet.

Ideam harum febrium graphicè depingere, ità ut certis quibuſdam Criteriis ab invicem, & à cæteris morbis congeneribus diſcriminentur & dignoſcantur; Fontes etiam variorum prognoſticῶν ad normam rationis adaptatos oſtendere; necnon methodum curationis ad diverſas haſce febres accommodatam rationi innixam ſtabilire, quâ in variis hujus morbi verſatilis ſtadiis, ſymptomata diverſa ſublevari poſſint, eſt penſum illud, quod adhuc ſupereſt filo ſermonis jam texendo abſolvendum: Id autem à febribus Συνεχέσι ſivè Continentibus conſultò auſpicamur; quoniam iſtæ *intermittentibus* magis affines videntur, quam *Malignæ*, vel *inflammatoriæ*, aut *glanduloſæ*, ſeu *colliquativæ*, quæ à fermento magis deleterio, vel ſaltem magis irritante originem ſuam trahunt.

CAPUT II.

De Febribus Continuis Remittentibus, ab Antiquis Συνεχέσι dictis, iiſque tàm ſimplicibus, quàm ſpuriis; earúmque naturâ, causâ continente, ac typo vario.

Febris Συνέχεος deſcriptio. FEbrem illam *Remittentem*, ſeu Συνεχῆν voco, quæ licèt Continua ſit, manifeſtò tamen, atque utplurimùm periodicè, exacerbatur & remittit. Hæc febris vel eſt *Simplex* & *pura*, vel *Spuria* ſeu *mixta*, vehementi quippè aliquo ſymptomate ſtipata.

Συνεχὴς ſimplex. Συνεχέος *Puræ* & *Simplicis* typus, ex manifeſtâ exacerbatione & remiſſione, ſingulis utplurimùm, vel alternis diebus, ſtatâ & certâ horâ, periodicè recurrentibus facillimè dignoſci poteſt; Atque equidem, ab *Intermittente*, indè duntaxat diſcriminatur, quòd calor febrilis in intervallis hujus febris nunquam penitùs extinguatur; & primus ſolummodò paroxyſmus cum ſotenni algore, horrore & rigore incipiat. Undè operæ pretium vix erit, in hujus morbi Criteriis, ſivè ſignis diagnoſticis diù morari, poſtquam typum ejus graphicè deſcripſerimus.

Typus febris Συνεχέος. Cùm primùm ſpiritus, ex improviſo, aurâ venenatâ inficiuntur & obruuntur, tota Machina algore univerſali corripitur, eouſque durante, donec ſeſe expandere iterùm nitentes, hoſtem adoriri incipiant; Quod ſine *Horrore*, *Rigore*, *Oſcitatione* frequenti, *Pandiculatione*, *Vertigine*, cæteríſque id genus levioribus ſpirituum oppreſſorum & confuſorum ſymptomatis (quæ in primo uniuſcujuſque febris limine moleſta ſunt) fieri non poteſt. *Urina* etiam tenuis, pallida, & copioſa redditur, atque *pulſus* in celerem, verùm debilem & ſuppreſſum mutatur (veluti in hyſtericis, cæteríſque affectibus nervoſis accidere ſolet) donec ſpiritus niſu, & motu nonnunquam vehementi excandeſcentes, atque indè præter ſolitum expanſi, flammam febrilem in ſanguine accendant: Totâ autem maſsâ jam flagrante, *temperies* illicò mutatur in fervidam & æſtuoſam, *pulſus* in celerem, fortem & magnum, *urina* multâ rubedine tingi, & colliquatione factâ, contentis ſaturari incipit:

Poris à calore inſolito conſtrictis, *Cutis* areſcit: accedit *Sitis* ingens, & linguæ ſumma ariditas. Et quia fermentum ventriculi à maſsâ ſanguinis flagrante ſecernitur, ipſe ventriculus dyſpepſiâ, *ægritudine*, *nauſeâ* & proclivitate ad vomendum derepentè afficitur: Cerebrum, à veneno non adhuc penitùs excuſſo, *gravitate* moleſtâ laborat: & artus laſſitudine premuntur: A motu ſpirituum inordinato ſeſe ulteriùs expandere contendentium, *vigiliæ* pertinaces oriuntur, atque jactatio corporis inquieta: A fibrarum membranacearum diſtenſione *dolor* capitis prægrandis, & *laſſitudo* ulceroſa totius corporis; præſertìm verò prope exitum nervorum è ſpinâ, inſignis *lumbago*, hanc febrem ferè ſemper comitari ſolita, ortum ſuum ducit. Atque omnia hæc ſymptomata vigent, & creſcunt, donec ſpiritus, expanſivam ſuam vim exercendo, venenum quadantenùs ſubegerint, poſtquam ad ſpatium unius vel alterius diei acriter certaverint: Tunc tandem febris (ſubortis ſudoribus) mitior evadit, *jactatio*, *vigiliæ*, *ægritudo*, *ſitis*, *cephalalgia*, *laſſitudo*, cæteráque omnia ſymptomata ſensìm atque ultrò decreſcunt, donec venenum, vi potiùs ſuppreſſum quàm ſubactum, novas vires reſumat, & certamen de novo inſtituat, quod jam ſine ſolenni *algore*, *horrore*, & *rigore* incipit, quippè ſpiritus, durante remiſſione, ultra ſolitum expanſi, ex improviſo non adeò deprimi poſſunt. Quamdiù febris hunc typum ſervet, jure meritò Συνεχὴς ſeu *Continens* audit: Ubi verò *venenato fermento* aucto ſpontè, vel ab *evacuationibus*, vel *opiatis*, perperàm & in largâ nimis quantitate exhibitis, vel quocunque alio accidente, Febris typum ſuum mutet, & uno tenore progrediatur, illicò *Maligna* fit, prognoſtica diverſa miniſtrat, & Methodum curationis admodùm diverſam poſtulat. At de Malignâ Febre *Exercitatione quintâ* uberiùs loquemur.

CAPUT III.

De Febris Continentis ſignis diagnoſticis.

CRiteria Febris Συνεχέος ſimplicis diagnoſtica à quatuor fontibus potiſſimùm petenda ſunt. I. ſcilicet à manifeſtâ ſymptomatum exacerbatione & remiſſione, ſingulis vel alternis diebus periodicè revertente: Quò autem magis evidens ſit exacerbatio & remiſſio; quóve magis certa ſit harum exacerbationum & remiſſionum periodus, eò genius Συνεχέος clariùs ſeſe prodit. II. A Pulſu, qui utut, durante remiſſione, mitis ſit, vigente paroxyſmo augeri ſolet, & mutari in fortem, magnum ac celerem, æquali & conſtanti tenore, pro vigore ſpirituum influorum, pergentem: Quò propriùs autem pulſus ad hoc exemplar accedit, Συνεχὴς eò magis ſimplex & pura eſt. III. Ab urinâ, quæ poſt primum inſultum, durante paroxyſmo, rubedine multâ perpetuò tingitur, & contentis copioſis ſaturatur, durante verò remiſſione hypoſtaſin laudabilem utplurimùm deponit. IV. A Sudoribus periodicis, quibus ſub finem cujuſcunque paroxyſmi æger perfunditur.

Συνεχέος ſimplicis ſigna diagnoſtica.

Signa diagnoſtica Συνεχέος Spuriæ.

Spuriam autem Συνεχῆ non adeò facile eſt ad vivum depingere, ut non adhuc ingenia doctiſſimorum & exercitatiſſimorum Medicorum, in eâ explorandâ & dignoſcendâ, torqueantur; Nam, urgente ſympromate, quodcunque illud fuerit, haud rarò criteria febris priùs memorata plurimùm deſiderantur; ſiquidem à niſu violentiori, ſpiritus in ſtatum exploſivum quadantenùs adiguntur: Undè ſymptomata in genere nervoſo ſuboriuntur, *dolores* in muſculis, tendinibus & membranis *Rheumatiſmum*, *Pleuritidem*, *Colicam*, cæteróſque id genus morbos inflammatorios & ſpaſmodicos ſimulantia, & è partibus glanduloſis enormes ſubſequuntur humorum excretiones, *vomitio* ſcilicet immodica, *Cholera morbus*, *diarrhœa*, *dyſenteria*, undè Natura jam prorsùs languens, in veneno adoriendo, intra cancellos ſolitos ſeſe circumſcribere nequit, indéque typus Συνεχέος ſpuriæ multùm obſcuratur, neque facile è notis priùs deſcriptis dignoſci poteſt, ſiquidem, præ vehementiâ doloris, inflammationis, vel evacuationis comitantis, ſpiritus, utut adhuc contendere perſiſtant, multùm tamen obruuntur, atque Natura indè labefactata plurimùm deficit, adeò ut donec ſymptoma allevetur, & ſpiritus ſeſe iterùm expandere incipiant, calor febrilis uno tenore pergens (extremis jam ferè ſemper frigentibus) remiſſus & mitis ſentiatur, pulſus ſit debilis ac celer, urina pallida, tenuis & copioſa (ſicut in febribus malignis) typo febris genuino ex periodicis exacerbationibus & remiſſionibus dignoſcendo, planè exulante: Vel ubi ſymptomata (quod ſæpè fit) alternatìm exacerbantur & remittunt, paroxyſmi periodici indè incertò, & nonnunquam ſæpiùs eodem die recurrere ſolent, ſcilicet evacuatione, vel dolore aucto, calor & pulſus minuuntur: His autem diminutis, illi augentur. Donec hæc ſymptomata releventur, non ſine maximâ difficultate, experto & exercitato Medico typum & genium febris hariolari licet: Quocirca, uti jam neceſſe eſt Methodo quadantenùs diversâ, quæ ſcilicet ſymptomata vehementiora adjuncta, æquè ac morbum ipſum reſpiciat, febris curationem feliciter abſolvere; Ità non minùs ex aliis fontibus, quàm ex typo ipſius febris ſigna ejus verè diagnoſtica petenda ſunt; præſertìm ſcilicet à ſymptomatis vehementioribus, quæ, ſi ejuſmodi fuerint, quæ robur ſpirituum, utut jam obrutorum, aut ſaltem forte conamen arguunt, &, ſi cum magnâ violentiâ invadentia, *febrem inflammatoriam* vel *colliquativam* denuntient, præſertìm, ſi hæc ſymptomata obſerventur poſt periodos certas recurrere; atque, ſaltem durante remiſſione, urina reddatur, qualis in Συνεχεῖ genuinâ reddi ſolet, & pulſus etiam congruat; admodùm veriſimile eſt hancce febrem (qualiſcunque ſit ejus typus) eſſe de genere Συνεχέων, atque ejus curationem uſu *Corticis Peruviani* ritè miniſtrati, reſpectu ſcilicet ad ſymptomata urgentia habito, feliciter abſolvendam. Ex. gr. Ubi febris (quomodocunque typus ejus nativus à ſymptomatis ſuppreſſus obſcuretur) inſolitâ & intensâ nauſeâ, vel vomitione ſtipetur, adeò ut æger vix quicquam medicamenti vel alimenti retinere, vel ſuſcipere queat, quin illicò vomitione ſursùm id rejiciat: Vel, ubi fluxus alvi immodicus adſit, ità ut omnia ingeſta confertìm deorsùm ejiciantur: Vel ubi, ſicut in *Cholerâ Morbo* leviori, ſursùm ac deorsùm propellantur: Vel ubi prægrandi aliquo

&

& ſpaſmodico capitis, artuum, vel cujuſcunque partis dolore, *Colico*, *Pleuritico*, *rheumatico*, &c. patiens torqueatur, & de ſymptomatis vehementiâ duntaxat conqueratur; Expanſione ſpirituum, undè febris typus ſeſe aliàs palam oſtendiſſet, jam præpeditâ; Vel denique, ubi circa nares, labia, aut aliam quamvis partem *efflorefcentia* quaſi *eryſipelatoſa* (quæ ferè ſemper febrem intermittentem genuinam comitatur) in cute appareat; præſertìm verò, ſi hæc ſymptomata ſingulis vel alternis diebus, poſt certas periodos, revireſcere & declinare obſerventur; atque, ſaltem durante declinatione, urina & pulſus ſeſe habeant, ut in febre Συνεχεῖ; Febrem hancce in claſſem Συνεχέων quæ viribus *Corticis* ritè miniſtrati fugari ſolent, jure meritò aſciſcere licet. Atque ſanè, ab hiſce Criteriis, rariſſimè, ſi unquam memet deceptum memini, in genio hujuſce febris dignoſcendo, quomodocunque typus ejus à typo ſimplicis & puræ Συνεχέος differebat; Vires etiam *Corticis* æquè efficaces hìc etiam utplurimùm ſenſi, ac in continente ſimplici, vel ipsâ intermittente, modò Methodo ad varianta ſymptomata accommodatâ exhibitus fuerit; quam Methodum, proprio loco, ſub *Exercitationis hujus finem* explicabo.

CAPUT IV.

De Febris Continentis causâ evidenti.

Reſtat jam, ut de causâ harum febrium procatarcticâ ſermonem habeamus, quæ cùm ſit utplurimùm *Atmoſphæra*, ſententia noſtra de causâ harum febrium continente non parùm ſtabilitur, quandoquidem ſpiritus multò faciliùs & clariùs ab ambientis *aëris* impuritatibus, & injuriis infici poſſe ac turbari, quàm humorum ſegnem molem, ab omnibus libenter conceditur. *Cauſa procatarctica harum febrium.*

Ambientem autem *aërem* reâpſe hiſce febribus primùm anſam dare ſolere, exindè conſtat, quia ubique ferè endemiæ ſunt in aëre paluſtri, maritimo vel arboribus plurimùm obſito, qui heterogeneis particulis refertus & minùs perflatus, mirum in modum, non raró ſtagnat & putreſcit: Atque quovis ferè loco epidemicæ ſunt, tempeſtate autumnali, cùm, Sole recedente, aëris temperies admodùm inæqualis redditur, manè ſcilicet & veſperi gelida, meridie autem intensè fervida. Undè incauti, & eodem modo ſemper veſtiti, poſtquam medio die æſtuârunt & ſudârunt, non poſſunt horis matutinis; præſertim verò veſpertinis, in poros cutis, præcedente calore apertos, frigus non ſuſcipere, undè ſpiritus derepentè algentes, & à naturali temperie recedentes, ex improviſo conturbantur; Et calor in maſsâ ſanguinis ab hoc motu accenditur, ſaltem ephemerus, &, pro ratione cacochymiæ priùs congeſtæ, plus minùs ad repullulandum proclivis.

CAPUT V.

De Febris Continentis ſignis prognoſticis.

Prognoſtica. EX hac Febris *Remittentis* ætiologiâ prognoſtica ſequentia veriſſima deſumuntur.

I. Febris Συνεχὴς ſimplex, quà talis, & quamdiù talis, raròadmodùm, ſi unquam, funeſta eſt.

II. Simplex Συνεχὴς, priuſquam exitialis evadat, typum ac genium ſuum mutat, ac tranſit in Σύνοχον malignam.

III. Febris hæc benigna propè ſtatum morbi (veneno vel ſpontè, vel ex malâ praxi aucto, & ſpiritus obruente) in malignam facillimè tranſit; Undè methodus curandi admodùm diverſa requiritur, & eventus vel dubius, vel funeſtus prædicendus eſt.

IV. Ex temeraria & incauta ſymptomatum Συνεχῆν ſpuriam comitantium ſublevatione, ſivè ex nimio *evacuantium* & *opiatorum* uſu, ſivè *venæſectione* perperàm & prodigè miniſtratâ, ſæpiſſimè contingit, quovis morbi tempore, naturam adeò peſſundari, & ſpiritus indè labefactari, uti hæcce febris, naturaliter benigna, momento quaſi, malignæ ſpeciem induat: Quod febribus *eryſipelatoſis* à frequenti & nimiâ ſanguinis detractione; & aliis cum doloribus ſpaſmodicis vel fluxu alvi nimio ſociatis, à profuſâ *laudani* exhibitione contigiſſe ſæpiùs memini. Quocirca, uti cautela maxima in horum uſu ritè requitur, ità, admiſſo hoc errore, qui ex ſubitâ pulsùs mutatione apprimè dignoſci poteſt; Naturæ languenti incunctanter & aſſiduè *alexipharmacorum* & *veſicatoriorum* uſu ſuccurrendum eſt, ut vis ſpirituum expanſiva ſuſcitata jam demùm, iterùm promoveatur: prognoſticon etiam de eventu morbi à priori diverſum faciendum eſt.

V. Quo plura malignitatis indicia cum hâc febre conjunguntur, eò periculoſior eſt, & eventus ejus incertior: quò autem pauciora, eò major ſpes affulget: præſertìm, quia venenatum fermentum, *Corticis* vel alterius cujuſcunque antidoti vires non ità promptè eludere poteſt.

VI. Spirituum robur, ex pulſu ante omnia certiſſimè explorandum eſt: Modus enim influxus ſpirituum, atque expanſionis eorum gradus, ac venenati fermenti vis major aut minor, hâc viâ, maximè ſeſe produnt: Indéque pulſus fortis uno tenore pergens, utut deliria, tremores, tendinum ſubſultus, cæteráque dira in genere nervoſo ſymptomata ſubitam ruinam minari videantur, ſemper benè præſagit: E contrà verò, pulſus celer, debilis ac vacillans, mortem præ foribus adſtantem indubitanter prædicit, utut reliqua ſymptomata adblandiantur. Quamobrem Medicus, qui ad hanc Cynoſuram ſua prognoſtica dirigit, rariſſimè à ſcopo aberrabit, & qualiſcunque fuerit eventus, ſeſe ipſum & Artem Medicam honeſtabit.

VII. Συνεχὴς *Spuria* ſivè *mixta*, utut in ſe minùs funeſta ſit, ope tamen ſymptomatum adjunctorum ægrotantes haud raròè vivis tollit. Quocircà, primò omnium ea ſymptomata auferenda ſunt.

VIII. Quò plura, vehementiora, & curatu difficiliora ſint hæc ſymptomata, eò magis funeſta (ex accidenti licèt) ritè habenda eſt ipſa febris.

IX. Febris primo inſtanti Σύνοχος & maligna, ſi ſalutaris criſis contingat, illicò in Συνεχῆν tranſit, & bonum prognoſticon ſuggerit; Et quò paroxyſmorum & remiſſionum alternatio conſpectior fuerit, & periodi certæ obſervantior, eò melius.

X. Συνεχὴς nonnunquam, poſt ſtatum morbi, in intermittentem tranſire ſolet. Febris autem hujuſmodi intermittens, uti præ cæteris curatu difficilior, ità ad recidivationem, præ cæteris, proclivis eſt.

XI. Judicatio febris Συνεχέος, utut mitis ac benignæ, viribus Naturæ ſolummodò facta, admodùm longa ac incerta eſt; Quippè, veneno circa morbi ſtatum aucto, Natura ſæpiſſimè ſuccumbit; Undè febris facillimè in malignam tranſit: *Cortex* autem certiùs, atque citiùs, ſine dierum Criticorum expectatione, victoriam reportare ſolet.

XII. Quò exacerbationes & remiſſiones diei horâ magis certâ redeant, & quò remiſſiones magis ſunt protenſæ, eò meliùs: è contra incerti paroxyſmi ſæpiùs in die recurrentes, atque remiſſiones obſcuriores prognoſticon pejus, vel ſaltem magis dubium miniſtrant: Námque vel malignum quid deliteſcit, vel Natura vehementiori aliquo ſymptomate opprimitur.

XIII. Συνεχὴς ſimplex viribus *Corticis* æquè certò cedit, ac ipſa intermittens; quippè gradus veneni in utraque ferè idem eſt.

XIV. Efficacia *Corticis* febrifuga in Συνεχεῖ *ſpuriâ* debellandâ eſt propemodùm æquè certa ac in ſimplici (modò ritè miniſtretur, reſpectu ad ſymptomata vehementia habito) non autem adeò cita eſt; Quia, uti venenum febrile in hac intenſius eſt quàm in priori, ità parili modo, non niſi exhibitione ejuſdem antidoti in quantitate longè majori, ſubigi poteſt. Indéque, utut ſimplex Συνεχὴς unciâ *Corticis* genuini & vegeti unâ, æquè certò ſubigitur ac ipſa intermittens; *Rheumatica* tamen, *Eryſipelatoſa*, *Dyſenterica*, vel quæcunque alia *Inflammatoria*, aut *Colliquativa*, à veneno intenſiori orta, haud raro quantitatem duplò majorem irritam reddit.

XV. Συνεχὴς ſimplex vel ſpuria, ſolius Naturæ ope ſanata rariſſimè recidivam habet; *Cortice* autem, vel aliâ quâvis antidoto ſubacta, non rariùs quàm ipſa intermittens recrudeſcit (ſemper autem ſpeciem intermittentis ſimulat) ſi repetito ejuſdem *Specifici* uſu non præveniatur. Verùm, hoc non obſtante, hic modus curandi propter certitudinem & celeritatem, cuicunque alteri, jure meritò, longè præferendus eſt.

XVI. Curatio Συνεχέος, quæ *Cortice*, vel aliâ (ſiqua ſit) Antidoto perficitur, ſicuti, quocunque morbi tempore, principio ſcilicet, augmento, ſtatu, vel declinatione, ſine longâ dierum *Criticorum* expectatione ad umbilicum ducitur; ità *Veſicatoria* & multa alia excruciantia, minúſque grata remedia ſupervacanea reddit, necnon ægrotantem, breviſſimo tempore, ad priſtinum ſtatum, vel forſan magis Athleticum certiſſimè reſtituit: Quo nomine omnibus aliis Methodis curandi, jure meritò, antecellit.

XVII. Συνεχὴς *Cortice* curata raro admodùm cum evidenti aliquâ criſi terminatur: Siqua verò criſis per ſalivationem, & indè ſuccreſcentes *Aphthas*

albas contigerit, veneno evicto, ſpontè ac citò ſolet terminari.

XVIII. Evacuationes in Συνεχεῖ à Natura inſtitutæ, ſcilicet *hæmorrhagia*, *vomitio*, & *fluxus alvi*, ferè ſemper ſunt infidæ, atque utplurimùm ſymptomaticæ, quippè à nimiâ irritatione ortæ. Evacuatio critica & ſalutifera fit ſolummodò per *ſudores*, vel *ſalivationem Aphthas* albas comitantem. Prior quidem eſt magis cita & acuta, paucarum enim horarum ſpatio finitur, arguitque præſentem ſpirituum expanſionem vegetiorem; altera verò eſt æquè certa, licèt tarda & moleſta à robore ſpirituum minùs vegeto orta.

XIX. Συνεχὴς *Simplex* (ubi curatio vi expanſivâ ſpirituum ſolummodò perficitur) ſæpenumerò longa eſt, & criſis ejus nonnunquam tarda, cum moleſtâ ſalivatione, *Aphthis*, & *Singultu* pertinaci conjuncta: Quæ ſymptomata durant, donec à venenati fermenti ſubactione maſſa in ſtatum integrum reſtituatur: *Salivâ* indè & *Sanguine* reſtitutis, ſpontè ac citò ceſſant: *Spuria* verò, ob Naturæ impenſas, & ſymptomata vehementiora, magis acuta eſt; imò, pro ratione ſymptomatum, præſertìm ſi ſint de genere ſpaſmodico vel inflammatorio, & imitentur *pleuritidem*, *peripneumoniam*, *colicam*, *choleram morbum*, &c. peracuta; ſin *diarrhœam*, *vomitionem*, &c. ſimulent, non adeò acuta.

XX. Criſis febris Συνεχέος, ubi materia colliquata per plures portas eliminatur, (utrùm id ſimul, vel ſucceſſivè fiat) tardiùs procedit, quàm ubi unicâ viâ extruditur; & copia materiæ peccantis hinc arguitur, viriúmque defectus; undè ſpiritus maſſam non adeò conſtanti tenore, eodémque modo regere & diſponere valent.

XXI. Febris Σύνοχος, ubi ſolis Naturæ viribus curatio perficitur, poſt ſtatum morbi mutata in Συνεχῆν, utplurimùm, ſub ſecundi paroxyſmi finem, criticis ſudoribus perfectè terminatur; Indéque dies iſte *Indicatorius* habetur, in quo prima remiſſio contingit, & *Criticus*, in quo ſecunda.

XXII. Febris, Συνόχου ſpeciem referens in primo morbi limine, ſcilicet ad triduum vel quatriduum, priuſquam venenum valdè auctum ſit, facillimè ab *enemate* injecto, & *venæſectione* moderatâ indè celebratâ, atque *bolo alexipharmaco* & *theriacali* demùm exhibito in Συνεχῆν mutari poteſt; undè occaſio *Corticem* exhibendi datur, eóque curationem perficiendi & accelerandi.

XXIII. Durante morbi augmento, præſertìm prope ſtatum, peſſimum ſignum eſt, ſi urina rubra & contentorum copiâ ſaturata, ſensìm in tenuem & pallidam mutetur; Si pulſus magis celer, debilis ac vacillans evadat, multò magis ſi ſubſultus tendinum, loquacitas, inſomnia terribilia, & phantaſmata inuſitata accedant, quippè jam *Coma*, *Vigiliæ*, *Deliria*, cæteráque peſſima febris in malignam tranſeuntis ſymptomata, jure meritò, expectanda ſunt, quibus *Cortex* impar eſt. Atque hoc antiqui Practici, Humorum patroni percepêrunt, dum materiam in cerebrum transferri aſſerebant: E contrà, pulſus fortis & conſtans, urina rubedine multùm tincta & contentis ſaturata, multò magis quæ hypoſtaſin laudabilem deponit ubi morbus ad ſtatum pervenerit; uti febrem genium ſuum primarium benignum ſervaturam cum paroxyſmorum & remiſſionum alternatione ſignificant, ità eventum fauſtum ac proſperum brevì expectandum prænuntiant, utut reliqua ſymptomata contrarium præſagire videantur.

XXIV. Omnis febris *Epidemia*, *Autumnalis*, & *Caſtrenſis*, quandò primùm invadit, eſt utplurimùm Συνεχὴς, ſimplex ſcilicet vel ſpuria: utut, quovis morbi tempore, ex malo regimine, vel prope ſtatum, ſuâpte ſponte ad degenerandum in malignam mirum in modum apta ſit.

CAPUT VI.

De Febris Continentis Indicationibus Curativis.

QUo pacto hæcce Febris, ſivè ſimplex, ſivè ſpuria, tollenda ſit, & quæ ſint indicationes curativæ in hoc morbo, reſtat inquirendum. In genere unicè indicatur deletio fermenti venenati, quod Naturam ad certamen irritat atque provocat: Hoc enim ſublato, lucta febrilis ſpontè ceſſat; ſpiritus enim non ampliùs laceſſiti tonum naturalem illicò recuperant, atque maſſa humorum ſpontè quieſcit, indéque nulla paroxyſmorum revireſcentia expectanda eſt. *Indicationes.*

Ubi verò ſpiritus veneno graviori irritati, à niſu ſuo immodico in exploſionem adiguntur; aut humores indè colliquati è glandulis immodicè excernuntur, plures, eæque, pro ratione ſymptomatum, admodùm diverſæ *Indicationes* ſubminiſtrantur, quas Medicum apprimè reſpicere oportet; quippè ab his ſymptomatis, haud raro, vita ægri in præſens diſcrimen adducitur, plus quàm à veneno primario. Quo pacto hoc fieri debeat mox in methodo curationis explicabimus.

Deletur venenatum fermentum, vel à naturali ſpirituum expanſione ſæpiùs repetitâ, donec ad extremam activitatis ſuæ ſphæram ſensìm perveniant; Vel *Cortice Peruviano*, aut alterâ (ſiqua ſit) antidoto incunctanter exhibitâ, quæ, cùm ſpiritus adhuc vivaces ſint, quocunque morbi tempore illicò venenum ſubigere valet. Prior methodus magis incerta eſt: Atque, febre jam in *Inflammatoriam* vel *Colliquativam* mutatâ, æger incendio inteſtino, vel evacuatione immodicâ confectus haud raro perit: Jam à ſpirituum nimiâ depreſſione febris, nullo non tempore, præſertìm propè criſin, in malignam & funeſtam facillimè tranſit; Medicus intereà Naturæ tantùm ancillatur, regimen univerſum ritè imperando, atque ſpiritus, ubi depreſſiores febrem in malignam tranſituram indicant, *Veſicatoriis*, *alexipharmacis*, cæteriſque id genus ſtimulantibus excitando; Aut *Venæſectione*, *enematis*, *cathartics* benignis, *emulſionibus*, *apozematis*, *julapiis* contemperantibus, fervorem ac orgaſmum eorundem minuendo, quoties æſtum, ac diatheſin inflammatoriam moli humorum impertiant, undè dolores *ſpaſmodici*, & *rheumatici*, & reliqua id genus dira ſymptomata non raro producuntur: Vel denique *opiatis* ſpirituum motum compeſcendo, quoties *vomitio* enormis, *diarrhœa*, aut alia quævis excretio colliquativa inordinata ac ſymptomatica id requirat. Medicum hâc methodo utentem oportet eſſe cautum admodùm, atque ſagacem; nihilque temerè aut officiosè moliri; neque unam ſemper viam in febribus ſanandis pertinaciter calcare; verùm, pro ratione ſymptomatum variâ, atque præſentis febris genio, in unum vel alterum extremum ten-

dentis, methodum ſuam ſæpiùs atque incunctanter, quoties opus fuerit, cum ratione mutare. Omnibus verò hiſce Canonibus diligentiſſimè obſervatis, heu! quot à ſymptomatis ex improviſo ſubortis, vel ægrotantis ἰδιοσυγκρασίᾳ antè non perceptâ, hâc methodo, Arte Medicinali ad orcum demittuntur, quanquam fidei exercitatiſſimorum Medicorum commiſſi, qui ſæpiſſimè Scyllam evitantes in Charybdim incidunt? Tanta eſt ingeniorum acutiſſimorum hebetudo, atque in morbis indagandis vel tollendis vacillatio, támque fallax & lubrica eſt rationalis febres curandi methodus! Utut verò hæc ſe habeant; in eorum gratiam, qui à modo febres curandi compendiario, ex præconceptâ opinione, abhorrent, lubet primùm, pro virili, juxta noſtram hypotheſin, methodum curationis rationalem certam ac perſpectam, multo uſu mihi comprobatam delineare: Siquidem, licèt hâc ratione non cum æquali certitudine optatum eventum conſequatur Medicus, nunquam tamen, in toto morbi curriculo, Empirici partes ſuſtinere cogitur, vel dubitanter Artem ſuam exercere: Ratio enim docet quid agendum ſit, utut ſcopum aſſequi ſæpiùs non detur, atque mehercule animus noſter haud parum oblectamenti capit (qualiſcunque fuerit eventus) quoties conſcii ſumus nos ritè, atque ad normam rationis, unoquoque morbi tempore, quod noſtrum eſt, præſtitiſſe, ὑδὲν ἀκῆ ὑδὲν παρωρᾶν.

CAPUT VII.

De Methodo rationali curandi Febrem Continentem.

Methodus rationalis curandi Febrem Συνεχῆν.

UT methodus hæcce rationalis febrem curandi clariùs innoteſcat, neceſſum duco, de variis hujus morbi ſtadiis, cùm Naturæ ſoli committitur, atque Phœonomenῶν indè ſuccreſcentium diversâ indole aliquid præfari. Quamdiù ſpiritus veneno contaminati & depreſſi vigorem naturalem recuperare niſu quodam moliuntur, *augmentum* morbi durat; atque intereà omnia ſymptomata febrilia, *dolor* ſcilicet, *laſſitudo ulceroſa*, *ægritudo*, *jactatio*, *vigiliæ*, *calor intenſus*, *ſitis*, *celeritas* & *fortitudo pulsûs*, *tinctura* & *contenta urinæ*, *ariditas oris*, &c. juxta Naturæ leges, indies augentur; paroxyſmi magis protenſi; remiſſiones autem minùs ſenſibiles obſervantur: Atque equidem hoc ſymptomatum incrementum ritè expectandum & optandum eſt. Natura hoc ſtadium non uno eodémque temporis ſpatio perficit, verùm quò mitius venenum eſt, & ſpiritus vegetiores, eò citiùs percurrit, ante quintum ſcilicet, ſeptimum, vel nonum diem: quò graviùs autem, & à veneno magis deleterio peſſundantur ſpiritus, eò diutiùs hoc morbi ſtadium (modò eventus ſalubris futurus ſit) protrahitur, nimirùm ad 11. vel 14. diem. Quamprimùm ſpiritus ad activitatis ſuæ ἀκμὴν perveniat, ultrà quam ſeſe ampliùs expandere haud valent, illicò fit *Status* morbi, in quo uſque ad criſin inſtantem, paroxyſmi & remiſſiones uno eodémque tenore ferè ad amuſſim procedunt; urina, pulſus, & lingua planè eodem modo ſe habent; eadem ſymptomata, idem ſymptomatum gradus fixus manet, præter *laſſitudinem ulceroſam*, *cephalalgiam*, cæteróſque dolores, ſivè fixos, ſivè verſatiles, qui lege Naturæ

Argumentum febris.

Status.

jam ſensìm declinare incipiunt, qualiſcunque futurus ſit eventus; niſu enim ſpirituum ſeſe expandere molientium jam ſpontè finito, fibrillæ membranarum, muſculorum, & tendinum non diutiùs lacerantur, convelluntur aut diſtenduntur. Hoc etiam ſtadium (ſicut de priori dictum eſt) ſpatio temporis determinato, quaſi cancellis circumſcribere haud fas eſt; ſiquidem, pro ratione ſpirituum plus minùs vigentium, atque veneni primarii magis minúſve deleterii, citiùs vel ſeriùs finitur; cùm enim ſpiritus ad extremam expanſionis ſuæ ſphæram exaltati, veneno longè ſuperiores evadant, *Status* morbi adeò brevis & imperceptibilis redditur, ut, hypoſtaſi laudabili prænunciâ ſeſe in urinâ prodente, ſpiritus illicò ſummè efferati, & hoſtem adorientes, jactationem inquietam, varios dolores extemplò revireſcentes, oculorum ſcintillationem, pruritum narium, tenſionem hypochondriorum ſummam producant, & perfectâ criſi venenum eliminent. Luctâ, victoriâ jam partâ, ceſſante, calor ſpontè miteſcit, & lympha in præcedenti agone colliquata, ubique per poros cutis excernitur, &, ductibus ſalivalibus à præternaturali conſtrictione liberatis, os ſcatet ſalivâ; ſitis extinguitur, &, ſpiritibus haud ampliùs laceſſitis, ſomnus placidus ægrum invadit, *jactatio*, *delirium* (& ſiqua ſint alia ſymptomata graviora) penitùs remittunt, & febris finitur die ſeptimo, nono, vel ad ſummum undecimo: Jamque declinationem ſenſibilem fruſtrà expectamus, cùm uno ictu critico, & perfecto, bellum decernitur. Parili modo, ubi ſpiritus, in ſtatu morbi, ad ultimum expanſos venenum ſpontè, vel ex malâ praxi, aut quocunque alio accidente longè ſuperet, *Status*, morbi quàm citiſſimè, funeſtè terminatur, cum pulſu ſcilicet admodùm debili & celeri, urinâ pallidâ & tenui, linguâ nigrâ & aridâ, ſubito virium collapſu, ſubſultu tendinum, *Comate*, *vigiliis*, *deliriis*, cæteríſque id genus vacillantium & enecatorum ſpirituum indiciis ſociatus, febre jam perpetìm in malignam tranſeunte, idque non rarò ante diem morbi decimum, vel duodecimum: At, ubi parile eſt virium & veneni robur (quod utplurimùm fit) & æquali propè Marte dimicatur; in æquilibrio res diù pendet; atque proindè *tatus* morbi diutiùs protrahitur ad xvij. xxv. diem & ultrà, de victoriâ intereáque ambigitur: Quo ſpatio, febris media eſſe inter Συνεχῆ & Σύνοχον videtur. Quin etiam ipſa *Criſis*, quæ hoc morbi ſtadium à tergo ſequitur, fit æquè tarda ac infida, non raro per dies vj. viij. x. xij. protracta, quippè Natura non unâ dimicatione; verùm prælio ſæpiùs inſtaurato, ſensìm & cum difficultate, victoriam jam reportat; necnon criſis, hoc modo feliciter cœpta, ſæpiſſimè ex improviſo interrumpitur, ac funeſtè terminatur. Lympha inſuper colliquata, non per unam portam conferìm protruditur, verùm, pro diverſo veneni febrilis genio, nunc hanc, nunc illam; nunc per *tranſpirationem* inſenſibilem; nunc per *ſudores* paucos & periodicos; jam per *hæmorrhagiam* ſæpiùs recurrentem, jam per *fluxum alvi* lentum & periodicum è membranâ inteſtinorum glanduloſa deturbatur; præſertìm verò, ubi venenum ſit de genere *Mercurialium*, lympha, in tardâ hujuſmodi criſi, ſæpiſſimè glandulas ſalivales atque totam membranam os, œſophagum & ventriculum inveſtientem petit: Undè nova, eáque ſatis moleſta ſymptomata hoc morbi ſtadium, ab initio uſque ad finem comitantur:

ſcilicet *Salivatio*, eáque interdùm adeò copioſa atque diutina, ut rivulus acris & venenatæ lymphæ ad tres hebdomadas continuò ſcaturiat: Et *aphthæ* albæ, ſivè ulcuſcula totam membranam oris, linguæ, œſophagi, & nonnunquam ventriculi glandulosam occupantia, ab acrimoniâ lymphæ ex his partibus excretæ orta, quæ continuò ſuccreſcunt & revireſcunt, donec veneno, criſi perfectâ, penitùs ſubacto, tota maſſa deferbuerit: Denique *Singultus* horrendus, iſque ferè perpetuus, atque cum præfocativâ ſtrangulatione conjunctus, quamdiù ſcilicet in ventriculum lympha hæc venenata excreta, hanc partem inflammet atque exulceret.

Declinatio. Ubi ſalubris & fida futura eſt criſis hujuſmodi tarda, febris ad ſtadium ſuum ultimum, *declinationem* ſcilicet ſensìm pervenit, atque indè remiſſiones redduntur longiores ac magis conſpicuæ, paroxyſmi verò in dies breviores & minùs atroces; donec æger tandem prorsùs ἀπυρετὸς evadat, vel ſaltem febris typum ſuum mutet, ac ſpeciem verè intermittentis referat. Tunc omnia ſunt in vado; pulſus magis conſtans ac vegetus fit, urina rubedine ſatis tingitur, ac hypoſtaſin,vel ſaltem enæorema præcipitat: *Aphthæ* magis albæ, ac deciduæ, neque ampliùs ad revireſcendum aptæ ſunt, vigiliæ, deliria, ſitis unà cum reliquis id genus ſymptomatis indies decreſcunt.

Ubi verò è contrà, febris jam fiat ferè *Continua*, urina ſensìm à rubrâ & turbatâ mutata, primùm hypoſtaſin lævem, vel enæorema oſtendat, dein verò in claram & pellucidam tranſeat, pulſus magis celer, debilis ac vacillans fiat; *aphthæ* nigreſcere incipiant & minùs inflammari, atque, deciduæ licèt, iterùm repullulare; lingua fiat tremula, arida vel ſcabioſa; ſalivatio derepentè ſiſtatur, accedentibus ſubſultu tendinum, comate, deliriis cæteriſque id genus febris malignæ ſymptomatis: Procul omni dubio, venenum in ultimo agone, de ſpiritibus victoriam reportavit, atque, utut natura languens criſin moliatur, nullam tamen aſſequitur niſi infidam & imperfectam, quam mors, brevì, exceptura eſt; ſi, aſſiduo *alexipharmacorum*, *veſicatoriorum*, cæterorúmque malignitatis remediorum uſu, id non poſſit evitari.

Ideâ hujuſce febris, ex rei ipſius naturâ, hoc modo ritè formatâ, facilè admodùm quivis in Medicinâ mediocriter verſatus, veram atque genuinam eam curandi methodum, ratiocinando aſſequi poteſt, & cæterorum Practicorum errores convellere.

Errores Practicorum in febris continentis curatione. Antequam igitur ulteriùs progrediamur, errores illorum, in praxi admodùm pernicioſos levi cenſurâ perſtringere lubet, qui humorum ac qualitatum evidentium doctrinæ fidem dantes, in provinciam ipſius Naturæ vel Jatricam ſeſe audacter immittentes, atque propriæ ὑποθέσει δουλεύοντες, neſcio quas methodos haſce febres, ſine antidoto aliquâ, curandi, eáſque, pro ingeniorum ſuorum luxuriantium modulo, multiplices perperàm excogitarunt, ad phænomena ac ſymptomata non vulgaria in humoribus orta duntaxat accommodatas, nec tàm Naturæ morborum medicatrici ſuppetias adferre, quàm ipſius vices agere glorioſè venditant: Siquidem hi Galeni Sectatores calidum & ſiccum, frigido & humido regimine, lege contrariorum, ritè ſubigendum ducunt, neſcientes mehercule τὸ θεῖον, ſeu venenatum

nenatum illud fermentum ſenſus noſtros longè ſuperans, quod Hippocrates aſſerit morbis ineſſe, & calorem illum ſiccum & febrilem, à luctâ ſpirituum adversùs *venenum febrile* ortum ſuum ducere: Quem, niſi fortè juſtos cancellos tranſgrediatur, & totius Machinæ ruinam & incendium minetur, *venæſectione* profusâ, *opiatis*, *catharticis*, vel *emulſionibus*, *julapiis & apozematis* refrigerantibus officiosè minuere, durante augmento, præſertìm verò morbi ſtatu, vel criſi haud impunè licèt, ne febris indè, à nimiâ ſpirituum diſſipatione in malignam & funeſtam degeneret. Illi verò, neſcio cui hypotheſi innixi, igne ignem extinguere moliuntur, dum paginam utramque in curatione febrium (cujuſcunque fuerint generis) non exceptis inflammatoriis, *cardiacis*, *alexipharmacis*, atque *veſicatoriis* indiſcriminatìm adhibitis complent, ac ſi oleo flamma eſſet ſupprimenda: Undè ægri incendio inteſtino, atque ſymptomatis indè ſuccreſcentibus, haud rarò confecti, miſerrimè pereunt, qui forſan, debito regimine imperato, abſque hâc officiosâ ſedulitate prorsùs evaſiſſent. Alii, cæteroquin eruditi, quippè Spagiricâ doctrinâ imbuti, atque Chymiæ nimiùm dediti, nil præter *Salem fixum*, *acidum*, *volatilem*, *alcali*, *ſulphur*, cæteráque id genus Chymica crepant, atque ex diverſis horum mixturis & efferveſcentiis in ſanguine factis, univerſam febrium rationem explicant, atque indè curationem inſtituunt: Cùm equidem prædicta ſalia, &c. formaliter ſanguinis maſſæ ineſſe, atque inibi varias hujuſmodi efferveſcentias excitare, quales exteriùs Arte fiunt, gratìs admodùm aſſerant; &, licèt forſan aliquid analogum, in ſanguine etiam ſanorum ſemper reperiatur: Verùm, ubi hæc principia juſtum modum excedant, indéque morboſo condimento maſſam imbuunt, ſpiritus venenati omninò in causâ ſunt. Undè *Siſyphi* ſaxum volvere mihi videntur, quotquot hiſce principiis innixi, poſthabito veneno in ſpiritibus deliteſtente, humores alterare ſolummodò moliuntur, atque methodum febrifugam indè conflare. Sæpiſſimè etiam Pharmacopæi, Chirurgi, aliíque nonnulli indocti, qui in meſſem alienam falcem audacter intrudentes, atque Artem Medicinalem modo Empirico exercentes, quíque frebres quaſcunque ſine delectu, eodem planè modo, curare ſatagunt, non rarò in primo curationis limine, ſivè negligentiâ, ſivè officiosâ ſedulitate, febres haſce reâpſe benignas, pharmacis *emeticis*, *catharticis*, *venæſectionibus*, præſertìm autem *opiatis* (quæ, ad ſubitaneam ſymptomatum moleſtorum relevationem, & opinionem vulgi indè captandam profusè perperàm exhibent) depreſſis ſpiritibus, in malignas citiſſimè immutant. (Quod ex ſubſultu tendinum, cæteríſque id genus indiciis immediatè conſequentibus liquidiſſimè conſtat:) Aut, ex æquè intempeſtivo ac exuberanti *cardiacorum*, *alexipharmacorum*, *veſicatoriorúmque* uſu, ſpiritus nimiùm incitant, & has febres in *inflammatorias* aut *colliquativas* adigunt. Neque mehercule! Medicus exercitatiſſimus, ſeriùs advocatus (ut ſolet) hos Empiricorum errores facilè corrigere poteſt, quorum pœnas æger vitæ ſuæ, Medicus verò famæ diſpendio tandem luere ſolet. Utut enim, pro ratione ſpirituum juſto plus minùs expanſorum in curatione febris Συνεχέος, præſertim *Spuriæ*, locum nonnunquam habeant *emetica*, *cathartica*, *venæſectiones*, eæque repetitæ, *opiata*, *emulſiones*, *apozemata*, &

julapia attemperantia, vel equidem *alexipharmaca*, *ſalia volatilia* & *veſicatoria*, non tamen, niſi ratione ſymptomatum vehementiorum, undè ſpiritus multùm & diù laceſſuntur, in Naturæ medicantis auxilium ea miniſtrari oportet: Rarò enim aliquid hujuſmodi officiosè committitur & impunè. Methodum autem certam febrifugam & conſtantem, his principiis innitentem inſtituere, ſivè hanc, ſivè illam, planè delirare eſt; Siquidem *Methodus febrifuga* rationalis univerſa duobus articulis comprehenditur; ſcilicet, ut imperetur regimen juſtum, & ut Natura variis methodis refocilletur, prout opus fuerit; Natura nimirùm Medici partes hìc ſuſtinet, Medicus ipſe duntaxat ancillatur.

Regimen. Quod ad regimen ſpectat, oportet ægrotantem ſtragulis moderatis coopertum, in loco tenebricoſo, in lecto ſeſe continere, inibíque, ſine amicorum colloquiis, vel interpellationibus, ſomnum, quantùm poteſt, captare: Siquidem ab erecto corporis ſitu, multò magis à motu & exercitiis, à ſtragulis multis ad ſudores elicendos perperàm impoſitis, ab aëre luculento, & adſtantium confabulationibus, ſpiritus ultrò ſeſe expandere molientes, cum ægrotantis damno evidenti, & laceſſentis alicujus ſymptomatis ſuperinductione, plus debito irritati facillimè excandeſcunt.

Alimentum. Victus, licèt ad ſpiritus refocillandos, ſæpiùs miniſtrari oporteat; unoquoque tamen paſtu ſit parcus admodùm, iſque tenuiſſimus, maximè præſente exacerbatione, atque durante febris augmento: Veluti *avenacea*, *panatellæ*, *hordeacea*, *liquor poſſeticus ſalviâ alteratus*, *cereviſia tenuis pane toſto calefacta*, *ala maciata*, *ptiſana*, &c. Ne fermentum ventriculi veneno priùs perſundatum, ab alimenti copiâ, & ſarcinâ chyli crudi ac indigeſti jam prorsùs obruatur, atque æger nauſeâ & vomitione indè provenientibus, ſimul ac veneno febrili conflictetur. In ſtatu morbi, præſertìm propè criſin, plurimùm confectis victus manu liberaliori, atque quadantenùs lautior, uti *Juſculum pulli*, *vinum lymphatum*, vel ipſum *merum* concedi poteſt, ne, in ultimo agone, ſpiritus priùs confracti & diſſipati, præ languore, prorsùs ſuccumbant. Atque equidem regimine, à primo morbi inſultu, hoc modo imperato, quamplurimas febres benigniores ab ipsâ naturâ curatas, pluries novi ſine remedio quocunque officinali; multò magis abſque apparatu medicaminum pompoſo, quod cæteros etiam exercitatos Medicos vix puto latere: E contrà verò ab officiosâ, repetitâ & profusâ *Venæſectione*, à *julapiis*, *apozematis*, & *emulſionibus* refrigerantibus, præſertìm verò ab *emeticis*, *catharticis* & *opiatis* perperàm exhibitis, febres haſce mitiores jugiter in malignas degenerâſſe, & à *Cardiacis*, *alexipharmacis* & *veſicatoriis* officiosè miniſtratis, eas in *inflammatorias* perpetìm mutatas ſæpiùs deprehendi.

In alvi adſtrictione. Quandoquidem autem à mole fæcum in inteſtinis congeſtâ, calor præternaturalis fruſtrà augetur, exploſio flatuum præpeditur, & ægrotans indè moleſtâ ſenſatione afficitur: In hoc ſtatu, alvus adſtricta, ſingulis vel alternis diebus lubricetur *enemate* è *lacte ſaccharato*, *floribus chamæmeli* alterato. Vel

℞. *Decoct. emollient.* ℥.*x.* *ſacchar. rubr. mell. mercurial.* an. ℥. *ij.* *M. F. Enema.*

Ubi alvus admodùm difficulter ſeſe reddit, inſuper addi poteſt *Electuar. lenitiv. diacathol.* vel *Caſſia* ℥. ß. & ad fæcum induratarum lubricationem, *ol. oliv. violac. amygd. dulc.* ℥.j. ſi opus fuerit. In alvo laxiori, ubi fluxus nimius ab enemate inſecuturus ritè metuatur, ſufficit *glans ex ſpec. hier. picr.* ʒ. ß. *alumin. mell.* an. *part. aq.* in debitam conſiſtentiam concoctis confectus, qui oleo priùs illitus, horâ opportunâ, durante ſcilicet remiſſione, intrudatur. Imò, ubi ob conſtipationem alvi inſolitam, fæces neque glande intruſo, nec enema educi queant, *decoctum amarum* cum *duplo Sennæ* extra tempus paroxyſmi propinare licet.

Quoties verò *Fluxus alvi*, præſertìm torminoſus, ſupervenerit, qui non raro à primo morbi inſultu invadit ſymptomaticè, & cum maximo ægrotantis damno (ſpiritibus enim indè multùm diſſipatis, & à juſtâ expanſione præpeditis, febris facilè in malignam degenerat) neceſſaria eſt abſtinentia omnimoda à *cereviſiâ*, *alla crudâ vel coctâ*, imò liquore *poſſetico*, vel alio quocunque *floribus cereviſiæ* fermentato, qui colliquativam hanc *diarrhœam*, præ omnibus aliis, vi peculiari promovere ſolent: Illorum verò loco, ad ſitim moderandam, propinetur *tinctura roſarum* ſaccharo albiſſ. gratè edulcorata. *Vinum claretum* multâ aquâ dilutum, præ reliquis autem *decoctum album*, copiosè, & ad libitum, calidiuſculè verò hauriendum, quod non tantùm ad humorum fervorem compeſcendum, & ſitim minuendam gratè conducit, at inſuper ex præpotenti *Alcali* C.C.C. quo ſaturátur, acorem lymphæ ſtimulantem plurimùm obtundit. In eundem uſum *Teſtacea* omnia, & *Alcalizata* hìc locum ſibi vendicant, quæ (modò largâ doſi & ſæpiùs repetitâ exhibeantur) acrimoniam tundendo, *opiati* partes feliciſſimè ſuſtinent; atque tormina ſimul ac alvi fluxum, ſine ullo ægrotantis damno, ſiſtunt. Quo arcano palàm facto clariſſimus noſter Collega D.D. *Harris*, pro candore ſuo, in libro nuper edito *de morbis infantum acutis* facultatem noſtram adauxit. Quo nomine gratias illi jam lubens refero. Ex. gr. *In fluxu alvi ſymptomatico.*

℞. *Ocul. cancr. præparat. pulv. è chel. cancror. ſimp. comp. coral. rub. præparat.* an. ʒ.j. *Margarit. præparat.* ʒ. ij. *M.* pro chârtulis quatuor, quarum unam capiat ſextâ quâque horâ, unà cum cochlear. *v. vel vj. julap. ſequent.* de quo etiam bibat ad libitum.

℞. *Aqu. lact. alexiter.* ℥.viij. *aqu. cinnam. hordeat. epidem.* an. ℥.ij. *ſyrup. caryoph.* ℥.j. ß. *M. F. Julap.*

Sin hoc modo fluxus alvi non ſiſtatur, ad ipſa *opiata* confugiendum eſt, quæ tamen parcâ manu, & repetitis vicibus miniſtrari debent, atque cum *alexipharmacis* & *alkaliſatis*, quæ ſimul ſpirituum expanſionem ſuſtinent ac promovent, commixta; Nè, ſpiritibus indè obrutis, febris jugiter in malignam tranſeat. Ex. gr.

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancror. comp.* an. ʒ. ß. *Coral. rub. præparat. gr. xv. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus, illicò ſumendus, & ſextâ quâque horâ* (ſi opus fuerit) *repetendus, ſuperbibendo poſt ſingulos bolos coch. iv. vel v. Julap. ſequentis*; de quo etiam, ad ſpiritus refocillandos æger bibat ad libitum.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥.iv, *aqu. cinnam. hord. epidem.* an. ℥. ij. *ſyrup. caryoph.* ʒ.x. *M. F. Julap.*

Necnon (modò fluxus, præſértìm verò tormina adhuc urgeant) nocturno bolo addantur *laudan. liqu. Helm. gut. xij.* vel *laudan. Lond. gr. j.* Inſuper *enema* ſequens ad excretricem inteſtinorum facultatem ſopiendam, & tonum eorundem confirmandum, ſemel in die injiciatur.

℞. *Lactis chalybeat. flor. roſ. rub. ſaturat.* ℥. vj. *diaſcord.* vel *Theriac. Androm.* ℥. ß. *M. & cola pro uſu.*

In vomitione. Cùm à *crapulâ*, vel alimento aliquo δυσπέπτῳ febris ortum ſuum duxerit, undè ventriculus ſarcinâ chyli crudi, & inani vomitione jugiter laceſſitur, curatio à leni *vomitorio* ritè auſpicanda eſt, v. g. *liquore poſſetico*, foliis *card. benedict.* alterato copiosè ingeſto, addendo inter vomendum (modò opus fuerit) bis, térve ʒ. ß. *ſalis vitrioli*, vel *oxymel. ſcyllitic.* cochleare unum vel alterum ſolut. in hauſtu liquoris. Religiosè autem ab *emeticis*, *antimonialibus*, cæteríſque ejuſmodi violentioribus abſtinendum eſt, ne in hâc craſi humorum venenatâ evacuatio nimia indè excitetur, undè, ſpiritibus jam multùm diſſipatis & oppreſſis, febris in malignæ ſpeciem facilè degenerare poteſt. Ubi verò *venenum febrile* ſit de genere *emeticorum*, ſpontè petit ventriculum, atque copiosè humores colliquatos inibi excernit, undè adeò enormes & continuatæ vomitiones bilioſæ & diverſicolores excitantur, ut ægrotans vix quicquam vel medicamenti, vel alimenti retinere valeat: Hanc evacuationem, quippè ſymptomaticam, vel minimò quidem *emetico* promovere haud fas eſt. Verùm potiùs *Aquâ pulli*, loco cereviſiæ copiosè propinandâ, venenatam & laceſſentem humorum acrimoniam demulceri convenit, atque remediis appropriatis, quæ etiam quadantenùs febrifuga ſint, tonum ventriculi jam nimiùm laxatum firmari. Ex. gr.

℞. *Succ. limon.* ℥. vj. *ſalis abſynth.* ʒ. j. ß. *M. ſumat. cochl. ij. ſingulis horis.*

Delicatulis, *cochl. v. vel vj.* Julap. ſequentis ſingulis vel alternis horis propinentur.

℞. *Aqu. menth. cinnam. hord.* an. ℥. iij. *aqu. Stephan.* ℥. j. *ſal. abſynth.* ℈. ij. *ſyrup. limon.* ℥. j. ß. *M.* Imò, ad compeſcendum hunc ventriculi ſpaſmodicum motum, ut ſaltem aliquam partem *remediorum* & *alimentorum* retinere valeat, *laud. liquid. gutt. xij.* (modò æger *laudanum* cum εὐφορίᾳ toleret, atque eidem jam aſſueverit) in hauſtulo julapii convenientis, ſextâ quâque horâ concedantur, & regio ventriculi *Sacculis aromaticis in vino clareto & aquâ ferratâ coctis*, & *calidè expreſſis*, bis in die foveatur.

In dolore capitis & lumborum inſolito. Sin dolor capitis, lumborum vel artuum prægrandis, à primo morbi inſultu, vel durante ejus augmento, ægrotantem plus ſolito affligat, & ſimul adſint jactatio corporis, & vigiliæ pertinaces, & à nimio ſpirituum in ſeipſis expandendis niſu, febris genium inflammatorium ac rheumaticum quadantenùs ſortiri videatur; apprimè convenit (modò cætera id ferant) in ipſo exacerbationis articulo, poſt rejectionem *enematis* (ſi hoc indicetur) Venam tundi, atque ſanguinem ad ℥. viij. x. xij. pro gradu doloris, reliquorúmque ſymptomatum exigentiâ, & præſenti plethorico, vel athletico ægrotantis ſtatu, è vena jugulari, vel brachii lateris maximè affecti detrahi, ut hæc ſymptomata vehementia diminuantur. Quinetiam,

durante morbi augmento, venæſectionem, in ſubſequentibus paroxyſmis; iterùm, iterúmque celebrandam eſſe nonnunquam eadem ratio ſuadet, cautè tamen admodùm, atque, non ſine urgenti neceſſitate, operatio hæc primùm inſtituenda, multò minùs iterùm repetenda eſt; undè ſcilicet non febris curatio, vel ſymptomatum ſublatio, ſed eorum tantùm ſublevatio exſpectetur; nullatenùs verò in ſtatu, aut propè morbi criſin, niſi, ob ſymptomatum exceſſum, vitalis indicatio id neceſſarium fecerit: Siquidem à detractione ſanguinis officiosâ, vel debito ſæpiùs celebratâ, præſertìm prope morbi criſin, haud raròvis ſpirituum elaſtica adeò præpeditur, ut, febre indè in malignam tranſeunte, ſpiritus in poſterùm planè ſuccumbant, neque ampliùs debito modo ſe expandere valeant, & ægrotans vigiliis, deliriis, tendinum ſubſultibus, &c. indè conſequentibus confectus, cum magno Artis noſtræ opprobrio, potiùs occidi, quàm ſpontè mori videatur. Heu! quàm ſæpè Medici temeritatis pœnas luit miſellus æger? Quàm circumſpectè autem, & quantâ cum animi applicatione oportet Medicum ſagacem, pulſu priùs diligentiſſimè explorato, cæteríſque ægrotantis circumſtantiis ſeriò penſitatis, hanc ſui muneris partem obire, cùm ægri vita vel mors ſæpenumerò à cuſpide lanceolæ pendeat. Officiosè, temerè, atque ſine evidenti neceſſitate venam jam tundere, ac prodigam purpurei liquoris jacturam facere, quid aliud eſt niſi in corio humano ludere, atque lanionis partes agere? Venæſectione autem hoc modo peractâ, æquum eſt, toties quoties, ope *cardiacorum* & *alexipharmacorum* elaſticitati juſtæ ſpirituum ſuſtentandæ proſpicere, ne deliteſcens venenum, datâ hâc occaſione, in eos graſſetur. Tantillùm etiam *Opiati* ad demulcendos ſpiritus, & ſudores eliciendos adjicere jam licet, modo ſequenti.

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. canc. comp. vel Goan.* an. ʒ. ß. *ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. bolus mollis horâ ſomni, poſt venæſectionem, deglutiendus, ſuperbibend. cochl. iv. vel v. julap. ſequentis de quo bibat æger ad libitum.*

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. aqu. epidem.* ℥. *ij. ſyrup. caryoph.* ʒ. *x. M. F. julap.* Vel

℞. *Aqu. cardu. bened. lactis alexiter.* an. ℥. *iv. cinnam. hord.* ℥. *iij. pœon. comp. epidem.* an. ℥. *j. margar. præparat.* ʒ. *j.* ß. *ſacchar. alb.* ʒ. *vj. M. F. julap. de quo bibat cochl. v. vel vj. (agitatâ phialâ) tertiâ vel quartâ quâque horâ.*

Sin ob genium veneni admodùm laceſſentem & ſtimulantem, ſpiritus adhuc multo robore pollentes, à niſu, quo ſeſe expandere moliuntur, in motus adeò efferos adigantur, ut partes aliquas, præſertìm præcordia, reliquáſque vicinas reſpirationi inſervientes, tempore exacerbationis, ſpaſmis horrendis torqueri ac convelli contingat: extremis jam præ atroci dolore frigentibus, atque pulſuum vibratione depreſsâ, adeò ut vita ægrotantis in præſens diſcrimen indè adduci videatur: Neceſſe eſt, in ipsâ exacerbatione, ad niſum hunc ſpirituum inſolitum minuendum, ut non tantùm vena tundatur, & ſanguis liberali manu, toties quoties, detrahatur, verùm etiam, ut copioſo ac repetito *laudani* uſu, efferus hic ſpirituum motus compeſcatur. Ex. gr. tertiâ vel quartâ quâque horâ (quamdiù opus fuerit) exhibeantur *guttæ xv.* vel *xx. laudan. liqu. Helmont.* in hauſtu *julapii antiſpaſmodici* ſequentis.

In ſtatu ſpirituum explosivo.

℞. *Aqu. flor. chamæmel. card. benedict. rut.* an. ℥. *iij. aqu. pæon. bryon. comp.* an. ℥. *j.* ß. *tinctur. caſtor.* ʒ. *j. ſpirit. ſal. armon.* ʒ. ß. *ſyrup. pæon. comp.* ℥. *j.* ß. *M. F. julap.*

Spaſmis autem hoc modo ſolutis, *Bolum alexipharmacum* antè præſcriptum, vel quodcunque aliud viribus iiſdem præditum, ad expanſionem ſpirituum renovandam exhiberi convenit; ut illi *Opiatis* priùs irretiti liberentur, atque paroxyſmus, ſudoribus, more ſolito, finiatur; ne febris, à nimiâ & diutinâ ſpirituum depreſſione (exulante omni remiſſione & exacerbatione) in continuam & malignam degeneret.

In incendio inſolito. Ubi autem (ut in Febre ardente) ſanguis œſtro ſpirituum flagrantium percitus atque agitatus, plùs juſto ebulliat, & ab incendio, magis quàm à veneno febrili vita ægrotantis in diſcrimen duci videatur; præter venæſectionem liberalem & repetitam (quæ jam apprimè neceſſaria eſt) nimius maſſæ fervor & ebullitio copioſum ac frequentem uſum *Julapiorum*, *Apozematum*, *Emulſionum*, cæterorúmque id genus attemperantium poſtulat. Ex gr.

℞. *C.C.C.* ℥. *j. cruſtæ panis alb.* ℥. *iij. macis* ℈. *j. ſacchar. albiſſ.* ℥. *j.* ß. *Coq. leniter in aqu. F.* ℔. *iv. ad ij. Liquorem abſque expreſſione colatum bibat æger copioſè ad libitum.* Vel

℞. *Sem. melon. pepon.* an. ʒ. *ij. ſem. papav. alb.* ℥. ß. an. *amygd. d. decorticat. n. vij. His ſenſim affund. in mortario marmor. continuò agitando, aqu. hord.* ℔. *j.* ß. *F. Emulſio ſ. a. Cui add. aqu. roſ. rub.* ℥. *ij. ſacchar. alb.* ℥. *j.* ß. Bibat æger hauſtum prælargum ſubtepidè, ſaltem tertiâ vel quartâ quâque horâ. Vel

℞. *Rad. ſcorzon. Hiſpan.* ℥. *ij. raſur. C.C. ebor.* an. ℥. ß. *fol. lujul. ſalv.* an. *M. j. flor. borag. bugloſſ.* an. *M.* ß. *uvar. Corinthiac.* ℥. *iij. Coq. in aqu. font. vel. hord. purificat. q. ſ. ad* ℔. *ij. Sub finem ebullitionis addendo glycyriz. Hiſpan.* ℥. ß. *Colaturæ album, ovi clarificat. add. aqu. theriacal. ſtil.* ℥. *ij. ſacchar. cant. alb.* ℥. *j.* ß. *vel Syrup. ex acetoſ. citr. violac.* an. ℥. *i.* ß. *M. F. apozema, cujus cap.* ℥. *iv. calidiuſculè tertiâ quâque horâ, vel ſæpiùs ad libitum.* Vel

℞. *Aqu. lactis Alexiter.* ℥. *viij. aqu. cord. frig. Saxon. cinnam. hord.* an. ℥. *iij. marg. præparat.* ʒ. *ij. ſacchar. alb.* ʒ. *vj. M. F. julap. de quo bibat æger cochl. vij. vel viij. (agitatâ phialâ) ad libitum.* Apprimè autem cavendum eſt, ne, ex nimiâ attemperatione, Spiritus elaſticitate ſuâ plus juſto orbentur, & anſa præbeatur venenati fermenti augmento, undè febris ardens inopinatò in malignam mutetur. Quocirca, ſi ex intumeſcentia aut anguſtiis hypochondriorum, vel quocunque ejuſmodi criterio, fas ſit hunc eventum ſuſpicari, Medicus vel ab id genus attemperantibus prorsùs abſtineat, vel eorum uſum parciorem imperet, & *julapio perlato, aqu. epidem.* ℥. *ij.* adjiciat; Apozemati verò ſub finem coctionis, *Vini albi* vel *Rhenan.* ℔. ß. Et emulſioni *aqu. cinnam. hord.* ℥. *iij.* vel *iv.* Inſuper, ſaltem ſingulis noctibus, bolum ſequentem miniſtret.

℞. *Theriac. Androm. pulv. Goan.* vel è *chel. cancr. comp.* an. ʒ. ß. *ſyrup. Caryoph. q. ſ. M. F. bolus mollis.*

Poſt ſingulos Bolos ſuperbibat æger *cochl. v. vel vj.* Julapii ſequentis, atque etiam inter ſingulos apozematis vel emulſionis hauſtus, aut ſæpiùs ad libitum.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. aqu. puleg. epidem. pæon. comp.* an. ℥. *j. ſyrup.*

caryoph. ℥. *j.* ß. *M. F. julap.* Vel

℞. *Aqu. card. benedict. ceraſ. nigr.* an.℥.*iv. Epidem.* ℥.*ij. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an.ʒ.*j. ſacchar. alb.* ʒ.*vj. M. F. julap. Sumat exindè æger cochl. v. vel vj.* (*agitatâ phialâ*) *quartâ quâque horâ.*

Ubi Συνεχὴς incipit degenerare in Σύνοχον.

Denique, ubi ex elaſticitate ſpirituum, à vi veneni, ſponte ſuâ, vel aliquo accidente aucti, multùm depreſsâ, febris Συνεχὴς, exacerbationibus & remiſſionibus exulare jam incipientibus, rectâ viâ tendit ad Σύνοχον, methodus medendi priùs tradita, pro gradu mutationis, plus minùs alteranda eſt, donec ab uſu repetito *alexipharmacorum alcalium*, *ſalium volatilium*, *veſicatoriorum*, cæterorúmque, curationis utramque paginam in febre malignâ complentium, ſpirituum expanſio iterùm inſtauretur, idque incunctanter & ſine morâ, priuſquam ſpiritus, vi veneni intenſioris, in ſtatum ſphacelatum (quod quàm citiſſimè fieri ſolet) adigantur; tunc enim de vitâ ægrotantis penè conclamatum eſt: Quippè totum negotium extra Artis noſtræ ſphæram ponitur, ubi linguæ nigrities, tenuitas & pallor urinæ, mentis vacillatio, ſubſultus tendinum, cæteráque id genus funeſta ſymptomata ſensìm ſuccreſcentia hanc ſpirituum νέκρωσιν palam prodant. Atque ob hanc cauſam neceſſe eſt, ut Medicus ſæpiùs in die ægrotantem inviſat, præſertìm ſtatu morbi durante, & criſi; Et, unoquoque congreſſu, ſummâ cum animi applicatione, pulſum patientis exploret, varias urinæ alterationes feriò penſitet, atque adſtantium relationes animadvertat, ut Naturæ, pro gradu languoris, tempeſtivè ſuccurri queat: Hoc etenim in caſu, ſi uſquam aliàs, *Quod citò fit, bis fit.*

Uſus alcalium.

Ubi à debilitate pulsûs primùm animadversâ, paroxyſmorum protenſione, & remiſſionum incertitudine ac brevitate hanc febris degenerationem ſuſpicari liceat, ne prorsùs corruant ſpiritus, *Alcalia*, quotquot ſunt, in auxilium adſciſcantur, quæ, licèt nullo calore ſenſibili prædita ſunt, ex conflictu tamen, quem cum particulis acidis in ventriculo & ſanguine deliteſcentibus inſtituunt, efferveſcentiam in maſsâ recèns excitant, atque indè ſpirituum expanſionem reſuſcitant ac promovent. Ex. gr. Infantibus ſæpiùs propinentur *cochl. iij.* vel *iv.* Julapii *ſpeciebus alcaliſatis* ſaturati, quod commate priori jamjam deſcripſimus: Adultis autem hujuſmodi *Teſtaccorum alcalium* doſis largior exhibeatur, & quartâ quâque horâ repetatur. Ex. gr.

℞. *Pulv. è chel. canc. comp. vel pulv. Goan.* ʒ. ß. *Sumat. æger è Cochl. julap. ſequentis ſuperbibendo iv. vel v. repetátque quartâ vel ſextâ quâque horâ.*

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr. ſcord. comp.* an. ℥. *iij. aqu. epidem. pœon. comp. ſyrup. caryoph.* an. ℥.*j.*ß. *confect. alkerm.* ʒ.*j.*ß. *M. F. julap. de quo bibat ad libitum.* Vel

℞. *Ocul. cancr. præparat. pulv. è chel. canc. ſimp. comp.* an.ʒ.*j.*ß. *lap. contrayerv.* ʒ.*j. coral. rub. præparat.* ʒ. ß. *M. pro chartulis ſex, quarum unam capiat ſextâ quâque horâ* ut priùs, Vel

℞. *Coral. rub. præparat.* ʒ.*ij. margar. præparat. ſpec. Confect. de Hyacinth.* an. ʒ.*j.*ß. *Bezoar. Oriental.* ʒ.*j. M. pro chartulis ſex vel octo, ſumendis ut anteà.*

In eundem uſum julap. perlatum admodùm gratum more ſequenti parari poteſt, ſumendum ad libitum (agitatâ phialâ.)

℞. *Aqu. lact. alexiter. cardu. benedict. cinnam. hord.* an. ℥. *iv. aqu. Epidem. pœon.*

comp. an. ℥. j. ß. *margar. præparat.* ʒ. ij. *ſacchar. alb.* ℥. j. *M. F. Julap.*

Poſt ſingulas autem hujuſmodi doſes, & Julapii perlati ſingulos hauſtus, æger os & fauces gargariſando colluat lotione aliquâ abſterſivâ, vel ſaltem ceréviſiâ tenui, ne ex adhæſione pulveris ad partes oris exſiccatas ſitis augeatur, atque rigiditas ingrata ac moleſta partibus deglutitioni inſervientibus ſuperveniat.

Uſus Veſicatoriorum. *Veſicatoria* plurimùm in hunc uſum conducunt, non ob copiam lymphæ quam eliciunt, quæ non magis morboſa mihi videtur, quàm urina, & reliqua colluvies ſeroſa inſenſibili tranſpiratione aut ſudoribus per poros cutis continuò excreta; Verùm ideò præſertìm quòd partes ſubjectas corrodant ac inflamment, atque conſequenter diatheſin inflammatoriam maſſæ humorum impertiant: Spiritus autem ab hâc inflammatione artificiali non poſſunt non pro tempore expandi & excitari, indéque à vacillatione immunes, robore iis Arte conciliato, conſervari; Adeò ut deliria, ſubſultus tendinum, reliquáque ejuſmodi ſymptomata antevertantur, & jam ſuborta certiùs curentur, quàm à quocunque alio remedio intùs vel extrà adhibito. Ex quo conſtat magnum hoc remedium perperàm à vulgo Medicorum in quibuſcunque febribus indiſcriminatìm adhiberi; Siquidem in *Inflammatoriis*, niſi cùm ſuâpte ſponte in malignas degeneraturæ ſint, aut à profuſis venæſectionibus præcedentibus, vel aliis evacuationibus nimiis, vel ſaltem uſu laudani immodico ſpiritus profligati imbelles reddantur; plurimùm nocent, ac flammam flammæ adjiciendo, curationi officiunt. Neque equidem in quâcunque febre, præter Σύνοχον malignam, aut quæ hùc tendit, ubi à veneno, plus quàm ab incendio ægrotans in diſcrimine verſatur, reâpſe indicantur. Neque in malignis ipſis, ad Medici arbitrium, abſque evidenti neceſſitate, fas eſt ægrum imbellem ac confectum denuò iterùm, iterúmque *Epiſpaſticorum* torturâ lancinari, verùm pro exigentiâ Naturæ, & ſpirituum majori, vel minori vacillatione, eorum applicatio primùm imperanda eſt; Medicus autem eorum numerum definiat, & magnitudinem, &, durante curſu morbi, recentem eorum applicationem ad partes quaſcunque opportunas imperet v. g. ad nucham, brachia interna, carpos ſupra pulſus, ponè aures, ad interna femora, & denique (ſi opus fuerit) ad tibias internas: Ad partes autem à corde remotas ac dependentes, ultimo loco, nec abſque evidenti neceſſitate *Veſicatoria* adhibere ſoleo; ſicuti enim ſeriùs, ac cum minori certitudine *Epiſpatica* in hiſce partibus, à fonte vitæ longiùs diſtantibus ſcopum ſuum aſſequuntur; ità, in hiſce artubus dependentibus, haud raró, à venenato humore trajecto, ulcera maligna ac curatu admodùm difficilia, & ipſæ gangrænæ, præſertìm in ſenioribus, oriuntur, undè miſellus ægrotans, à Medico manumiſſus in Chirurgorum ditionem redigitur, quod gloriam victoriæ Arte Medicinali priùs partæ haud parùm obſcurat.

Uſus ſuppedaneorum, &c. In eumdem finem etiam *Suppedanea* acria & ſtimulantia, vel ſpiritus foventia ac inſtaurantia, ad plantas pedum, vel ad pedes totos applicari convenit; Siquidem hæc cutis pars, præ cæteris, quippè ex filamentis nervorum extremis conflata, ſenſu pollet egregio, undè ad fibrillas cæterarum membranarum & muſculorum, & exindè ad nervos ipſos, & tandem, continuitate quâdam,

quâdam, ad cerebrum, per hos poros cutaneos particulæ activæ faciliimè trajiciuntur. Undè ſpiritus vel ſtimulati, vel confortati ſeſe recolligunt, ac demùm expandunt, indéque, cum majori robore ac conſtantiâ, in partes ſubjectas influunt. Horum formulas mihi familiares hìc loci adjicere non pigebit. Ex. gr. Ubi à *Comatoſo* affectu ſpiritus ad gradum ναρκώσεως ſeu ſtuporis deprimuntur, ſequentia applicentur ad plantas pedum.

℞. *Empl. Cephalic. cum dup. euphorb. galban.* an. *q. ſ. ol. ſuccin. gut. iv. Miſceantur & extendantur ſuper alutam, fiant ſuppedanea duo.* Vel

℞. *Fol. rut. M. ij. rad. recent. tormentill. ariſtoloch. long.* an. ℥.ß. *fœcul. bryon. alb.* ℥.j.ß. *ſapon. nig. q. ſ. M. & contund. in mortario, fiant cataplaſma quo toti pedes calidè involvantur, renovando applicationem ſemel vel bis in die, quoties ſcilicet ob calorem partis, maſſa ſicceſcere incipiat.* Vel

℞. *Fol. rut. chelidon. maj.* an. *M. j. rad. raphan. ruſtican. contuſ.* ℥. *ij. carnem halec. muriat. n. j. ſapon. nig. ſalis marin.* an. ℥. ß. *nucis moſch. ſciſſ. n j. ferment. acris, acet. acerrim.* an. *q. ſ.* Contund. *& fiat cataplaſma quo toti pedes calidè involvantur.*

Ubi verò, non tàm extincti & diſſipati, quàm agitati & exploſivi fuerint ſpiritus, undè ab œſtro, quo perciti ac irritati ſunt, tota Machina ſpaſmis variis hinc indè verſatilibus torquetur ac convellitur (quod phreneticis poſt pertinaces vigilias accidere ſolet) *partes animalium vivas*, cæteráque ejuſmodi, quæ, particulas congeneres ac amicas potiùs quàm acuantes aut irritantes communicando, ſpiritus demulcere atque refocillare queant, ad haſce partes applicanda cenſeo; ex quibus ſomnum placidum febricitantibus, poſt pertinaces vigilias, ſpaſmos, ac deliria ſæpiſſimè conciliatum memini. Vegetus autem *pullorum columbinorum* calor Medicos ſuaſit, quaſi uno conſenſu, eos in hunc finem cæteris omnibus animalibus anteponere: Utut ſint, qui ex applicatione *Offæ bovinæ* calefactæ, aceto irroratæ, ac demùm *pulvere nuſcis moſchatæ* aſperſæ eundem ſcopum ſeſe ſæpiùs aſſecutos eſſe glorientur. Procul omni dubio, cerebrum etiam vires anodynas *Pulmonum agninorum*, *vervecinorum* vel *vitulinorum* recèns extractorum, atque, dum adhuc naturaliter calent, ad plantas pedum applicatorum, multò faciliùs ac commodiùs, atque cum minore frigoris indè exteriùs ſuſcipiendi periculo percipit, quàm cùm ex juſſu Medicorum ſolenni (quod fieri ſolet) capiti cum moleſtiâ priùs raſo imponantur. Omnia autem hujuſmodi ſivè *animalia*, ſivè *animalium partes*, ſicuti naturali calore prædita ritè applicanda ſunt, ità ſæpiùs, ſcilicet ſextâ vel octavâ quâque horâ renovari poſtulant, ne ex putrefactione contractâ ſpiritibus animalibus potiùs officiant quàm proſint: Ex. gr. Applicentur ad plantas pedum *Pulli* duo *Columbini* recèns mactati, atque per ſpinam ſciſſi, amputatis priùs capite, alis & cruribus, & renoventùr octavâ quâque horâ. Vel toti pedes involvantur calidis *Pulmonibus agni, vituli*, aut *vervecis* recèns mactati, renovando applicationem ſaltem ter in die. Vel *Offæ duæ Bovinæ* recentes ad plantas pedum alligentur bis térve in die. *Cataplaſma* etiam è *Theriacâ Londinenſi* recèns confectâ, cum pannis lineis duplicatis totis, pedibus ſuperinductum in hunc uſum, ſcilicet ad irritatos ſpiritus compeſcendos atque demulcendos plurimùm confert.

Vſûs Alexipharmacorum. Sin ab hiſce tam intùs quàm exteriùs exhibitis, ſpirituum expanſio, atque juſtæ in maſsâ flammæ exſuſcitatio illicò non promoveatur, nè, à ſpiritibus penitùs obrutis, atque indè quâdam νεκρώσει affectis, febris continua prorsùs in malignam, peſtilentialem ac funeſtam mutetur, ſpirituum elaſticitatem, alimentis & medicamentis generoſo calore imbutis, *alexipharmacis* dictis, veluti *Vino generoſo*, *ſp. C. C. Diaſcord. Mithridat. Theriac. Androm.* cæteríſque id genus confectionibus, quin & ipsâ radice *Serpentariæ Virginianæ*, excitare neceſſe eſt. Siquidem jam non ab incendio, ſed à veneno deleterio & ſphacelante metuendum eſt. Ex. gr. Concedatur ægro ſæpiùs juſculum *Pulli*, vel *Vinum generoſum*, idque *Sp. CC.* ſaturatum: *Alexipharmaca* etiam bis, ter, quatérve in die cum *Alcaliſatis* commiſta. Ex. gr.

℞. *Theriac. Androm. Mithridat. vel Diaſcord.* ʒ. ß. ℈. ij. *pulv. è Chel. cancr. comp.* ʒ. ß. *ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus mollis horâ ſomni unà cum hauſtu julapij exhibendus, atque mane ſequenti repetendus, vel ſæpiùs*: ſcilicet octavâ vel ſextâ quâque horâ, prout gradus veneni deleterius atque ſphacelatio ſpirituum requirat. Imò, ubi linguæ nigrities, ſubſultus tendinum cæteráque præſentis ſpirituum ſphacelationis indicia exigant, *gr. viij. x. xij. radic. Serpentar. Virgin.* vel *Electuarii de Ovo* ad ſingulos bolos adjiciantur; Quo pacto plurimos ab ipſius orci faucibus liberatos memini. Phlogôſi autem ſpirituum ac ſanguinis hoc ritu reſtitutâ, ne incendium funeſtum indè ſuboriatur, prorsùs ab hujuſmodi calidiorum uſu tempeſtivè abſtinere oportet, aut ſaltem eorum doſis minuenda, & ſæpiùs repetenda eſt. De hiſce autem ſermonem fuſiùs habituri ſumus in *quintâ Puretologiæ noſtræ Exercitatione* ubi ex profeſſo *de Febribus continuis malignis* & *peſtilentialibus* tractaturi ſumus.

Opiatorum uſus. Criſi febris peractâ (quocunque modo eam fieri contigerit) *Opiata*, utut ſub initium, in ſtatu, aut inſtante criſi, noxia eſſe, atque lethifera (ubi nullum vehemens ſymptoma eorum uſum indicat) ſæpiſſimè obſerventur, quia elaſticitatem ſpirituum juſtam ac debitam præpediunt; haud raró, admodùm proficua ſunt, & ſymptomata quædam moleſta, tuſſim ſcilicet *diarrhœam* & *vigilias* immodicas compeſcunt. Imò, ab hauſtu ſequenti, vel alio congenere ægrotantem priùs hiſce ſymptomatis plurimùm laceſſitum atque confectum, ſpatio unius noctis, mirum in modum reſtitutum ſæpiùs novi.

℞. *Aq. paralyſ. ceraſ. nig.* an. ℥. j. ß. *aqu. Epidem.* ʒ. iij. *ſyrup. de mecon.* ʒ. vj. ℥. j. *M. F. Hauſtus.*

Catharticorum uſus ſub finem. Denique, quamprimùm à perfectâ Febris judicatione vires ægrotantis & appetitus reſarciri incipiant, apprimè neceſſarium eſt ſaburram humorum effœtorum in præcedentibus agonibus colliquatorum, atque jam in habitu corporis deliteſcentium catharticis repetitis, primùm lenioribus, deindè acrioribus per alvum ſubducere atque deturbare, ne ex iis diutiùs in habitu corporis congeſtis cachexia ſuboriatur, quæ tumores artuum œdematoſos, ſcorbuticam vel hypochondriacam affectionem, aut graviorem aliquem morbum chronicum (ut ſæpè fit) producat, & miſellus æger novo morbo mulctatus, potiùs quàm ſanatus videatur. Formulas mihi uſu comprobatas adjicere lubet.

℞. *Fol. ſenn. optim.* ʒ. ij. *caſſiæ cum cannis confract.* ℥. ß. ʒ. vj. *ſemin. aniſ. coriand.*

præparat. cinnam. acut. an. ℈. ß. *Coq. in aqu. hord.* ℥. *xij. ad viij. In Colaturâ diſſolve Mannæ ſelectiſſimæ* ℥. *j.* vel ℥. *j.* ß. *M. F. Potio larga, cujus partem dimidiam ſumat æger calidiuſculè primo mane, reliquam poſt bihorium* (ſi opus fuerit.) Vel

℞. *Pil. Ruff. alœphang. aloës roſat. è ſuccin. ſtomach. cum Gum.* ℈. *j. vel* ʒ. ß. *ol. cinnam. chym. vel Opobalſam gut. iij. M. F. pil. iij. vel iv. deaurand. quas ſumat horâ ſomni, mane ſequenti bibendo* ℔. *iv. Aqu. mineral. purgant. ad* ℔. *iij. coct. & ℔. ß. lactis alterat.* Vel

℞. *Decoct. ſennæ Geron.* ℥. *iij. aqu. cinnam. hord.* ℥. ß. *Syrup. cichor. cum rheo* ℥. *j. vel Mann.* ʒ. *vj. vel ſyrup. de rhamno ſolutiv.* ℥. ß. *M. F. Potio.* Vel

℞. *Maſſ. Pil. fœtid. coch. min.* an. ʒ. ß. *ſalis tartar. gr. iv. ol. juniper. chym. gut. iij. M. F. Pil. viij. deaurand. quas ſumat mane, vel à primo ſomno cum regimine.* Vel pro delicatulis.

℞. *Elect. lenitiv.* ℥. ß. ʒ. *vj. Pulv. ſemin. aniſ.* ℈. ß. *Opobalſ. gut. iv. M. F. bolus poſt mediam noctem exhibendus.* Vel

℞. *Caſſiæ recèns è cannis extract.* ℥. ß. ʒ. *vj. cum ſacchar. aſperſ. F. bolus, horâ ſomni deglutiendus cum liberâ cuſtodiâ.*

Junioribus pulverem ſequentem è cochleari lactis frigidi mane miniſtrandum, repetendúmque ſemel in hebdomadâ cum regimine præſcribere ſoleo, quippè minori cum tædio in os ingerendum, atque vermibus (quibus juniores obnoxii ſunt) inimicum, undè poſt unam vel alteram vomitionem, copiosè atque cum εὐφορίᾳ dejicere ſolent.

℞. *Calomelan. diagryd. Sulphurat.* an. *gr. v. vj. vij. viij.* vel ℈. ß. pro ætate, *M. F. Pulvis.*

Quod ſpectat ad reliqua ſymptomata particularia, & magis accidentalia, quæ varia hujus morbi ſtadia comitantur, quo pacto ſcilicet tractanda ſunt, *Puretologiæ noſtræ Exercitationem ſextam*, ubi *de Febrium Symptomatis* ῥητῶς locuturi ſumus, conſulat Lector.

Ego (liceat ſine jactatione profiteri) hâc methodo rationali innixus, Naturæ haſce febres medicanti ſæpiùs feliciter ancillatus ſum, atque penes me habeo plures hujuſmodi curationum Hiſtorias, quas conſultò omitto; Siquidem probè novi quas moras hæc methodus trahat, atque quàm dolorifico remediorum apparatu miſelli ægrotantes indè affligantur, ac quanto cum diſcrimine ac incertitudine optatum eventum tandem aſſequantur; dum ex relationibus adſtantium incertis Medicorum perſpicaciſſimorum obſervationes utplurimùm pendeant, atque ex incertis iſtis conjecturis Methodus medendi primùm inſtituatur, dein variò mutetur. His addatur lubrica hujuſce febris indoles, quæ ſuâpte ſponte, vel à minima Medici hallucinatione, aut quocunque alio accidente, undè venenum augeatur, præſertìm propè criſin, in continuam malignam facillimè degenerat, quam in priſtinum ſuum ſtatum & magis benignum redigere (ſi non primo inſtanti obvium eatur) difficillimum eſt; atque inſuper, inadvertentia & hallucinatio, cui Medici exercitatiſſimi, quippè multis negotiis impliciti, in ratiocinando ſæpenumerò obnoxii ſunt, undè vitæ ægrotantium ab eorum calamo dependeant. Hiſce (inquam) penſitatis, à multis retroactis annis; ſcilicet à quo tempore vires *Corticis* in hiſce febribus, æquè ac in intermittentibus debellan-

dis certas atque efficaces multò uſu comprobaveram ; in hiſce febribus tàm *ſpuriis* quàm *genuinis* curandis totus me contuli ad uſum *polychreſtæ* hujus *Antidoti* ; Et cum feliciſſimo ſucceſſu, in omni ætate, ſexu ac temperamento citò ac tutò, ſi non jucundè eas profligavi. Idque facio conſcientiæ causâ, utut ex præconceptâ opinione reclament Amici, Medici, vel ipſi ægrotantes : Quorsùm enim Natura dubio Marte venenum aggrediatur, cùm penes nos ſit *Herculea Antidotus* divinitùs conceſſa, quæ vires ejus certò & citò frangere valet ? Quantùm dedecet probum ac miſericordem Medicum adeò in corio humano ludere, Artem noſtram in lanienam, frequenti *Epiſpaſticorum* applicatione, convertere, atque tandem ægrotantis vitam incertis atque hallucinantibus ratiocinationibus noſtris temerè ſubjicere, quarum pœnas æger, crumenæ ac vitæ ſuæ diſpendio, non raró luit ?

CAPUT VIII.

Methodus exhibendi Corticem Peruvianum in Curatione Febris Continentis.

Methodus exhibendi Corticem in febre Συνεχεῖ ſimplici.

QUocircà, miſsâ hâc methodo rationali curandi febrem Συνεχῆν, quippè longâ ac incertâ ; totus me demum accingam ad modum exhibendi *Corticis*, in Συνεχεῖ tam ſpuriâ quàm legitimâ, deſcribendum. Undè earum cauſa, *venenatum* ſcilicet *fermentum*, modo magis compendiario tutò ac citò ſubigitur & deletur. Quid opus autem multâ verborum ambage, ubi Naturâ potiùs quàm Arte res agenda ſit ? Siquidem *Antidotus* quocunque modo exhibita (modò exhibeatur) *Venenum* delet. Fomite autem ſubtracto, flamma ſpontè extinguitur, atque, ubi Natura à *Venenato fermento* non ampliùs laceſſitur, lubens quieſcit. Ut totam rem paucis abſolvam, ſimplex hujuſce febris natura nihil præter *Antidotum*, formâ ægrotanti gratiſſimâ exhibendum exigit, idque partitis vicibus, & durante remiſſione, ut ſpirituum regimini magis ſubjecta vires ſuas feliciùs exerceat. Indéque, quotieſcunque ad ægrum advocor, ſimplici Συνεχεῖ laborantem ; ubi nullum inſolitum ſymptoma, aut gradum ſymptomatis ſolito vehementiorem deprehendo, ſi exacerbationes & remiſſiones ſtatis ac certis periodis ſeſe invicem excipiant, abſque pomposo quocunque apparatu præcedenti, primâ ſcilicet remiſſione opportunâ, illicò *Cortic. Peruv. elect. in ſubtiliſſimum alcohol* reduct. ʒ. j. ʒ. ß. ℈. j. ℈. ß. pro ætate, formâ *boli*, *hauſtûs*, *pilul.* vel *electuarii* (prout æger ipſe maluerit) exhibendum jubeo, repetendúmque tertiâ vel quartâ quâque horâ extra paroxyſmum, dum opus fuerit. Atque, ut verum dicam, vix aut ne vix unquam memini ſimplicem Συνεχῆν poſt ℥. j. *Antidoti* exhibitam, ſuperſtitem fuiſſe.

In Συνεχεῖ ſpuriâ.

Sin adventus meus differatur, donec febris hæc in augmento ſuo adeò provehatur, ut in continuam jam vergat, & paroxyſmi ferè aboliti fuerint, aut ſaltem periodos ſuas certas ac ſtatas, ob cephalalgiam, laſſitudinem ulceroſam, aut ſymptoma aliquod aliud ſolito vehementius ſubortum penè amiſerit ; poſt clyſteris (modò indicetur) rejectionem, ſanguinis ℥. vj. viij. x. pro ætate, & ſymptomatum exigentiâ, in ipsâ exacerbatione, illicò è brachio detrahendas jubeo, atque deindè *bolum theriacalem* cum

hauſtu *Julapii cordialis* exhibendum, qui ad libitum repetatur, ad ſpirituum elaſticitatem reſuſcitandam: Et *Veſicatorium* unum vel alterum, in eundem finem, ad nucham vel carpos internos applicandum præſcribo; undè, uti Vigiliarum, dolorum, cæterorúmque ſymptomatum diminutionem ferè ſemper ſubſecutam eſſe memini, ità inſuper inducias remiſſionum magis certas ac protenſas obſervavi; quâ occaſione datâ, *Antidotum* incunctanter exhibeo, atque ejus repetitionem, durantibus remiſſionibus, jugiter renovandam, cum felici ſucceſſu & optato eventu impero. Quid? quod ſpatio bidui, ſcilicet quàm primùm *Corticis* ʒ. vj. vel ℥.j. æger devoraverit, eum ἀπυρέτον ferè ſemper inveni.

Sin, ob præſentem vomitionem hæc guſtui parùm grata *Antidotus* ægrè admodùm in ventriculo retineatur, neceſſe eſt vel lene vomitorium dare, vel tonum ventriculi corroborare, atque fermenti ejus acrimoniam priùs demulcere mixturâ è *Sale abſynthii* & *ſucco limonum*, cochleatìm & ſæpiùs exhibitâ, *aquâ pulli* in locum potûs ordinarii ſubſtitutâ; atque *bolo cardiaco* & *opiato* horâ ſomni miniſtrato, cæteríſque *Cap.2. Exercitationis* 4. memorandis; ubi ex profeſſo de hoc ſymptomate tractaturi ſumus. Quinetiam ſingulis vel alternis *Corticis* doſibus tantillùm *laudani* adjici convenit, ut, ſpaſmis ventriculi indè ſopitis, *antidotus* eò faciliùs retineri queat, donec, veneno indè ſubacto, maſſa ſanguinis, & conſequenter ventriculi fermentum in priſtinum ſtatum reducantur, & hoc ſymptoma unà cum febre dometur. *In vomitione.*

Ubi verò, ob ſolitam alvi lubricitatem, aut præſentem ejus fluxum nimiùm, ritè metuendum ſit, ne *Antidotus* ſtimulanti amaritie prædita, ſymptoma in diarrhœam vel dyſenteriam exaltet, & non tantùm remedium ipſum feſtinanter unà cum fæcibus deturbatum, inteſtina, re infectâ, prælabatur; verùm etiam, ægro torminibus, cæteríſque diris ſymptomatis indè provenientibus confecto, febris in malignam tranſeat, apprimè neceſſe eſt, *bolo Theriacali* priùs exhibito, & *electuario adſtringente* & *opiato* partitis vicibus ſæpiùs miniſtrato, *enemate* adſtringente injecto, *decocto albo* in locum potûs ordinarii ſubſtituto, cæteríſque *in cap. tertio Exercitationis quartæ*, memorandis, lævitatem inteſtinorum quadantenùs corrigere, atque liquoris glandulosi ex iis excreti acrimoniam demulcere; & ſingulis vel alternis *pulveris* doſibus *laudan. liquidi gutt. x. xij. xiv.* pro ætate & ſymptomatis vehementiâ addere; donec *Veneno* uſu *Antidoti* deleto, colliquatio indè ſenſìm minuatur, & diarrhœa unà cum febre jam demùm auferatur. *In fluxu alvi.*

Sin à veneno (pro genio ſuo peculiari) ventriculum ſimul ac inteſtina petente, ac utrobique humores colliquatos eliminante, vomitiones enormes & dejectiones cum ſpaſmis horrendis, velut in *Cholerâ morbo*, adſint: Oportet priùs humorum venenatorum in ventriculũ & inteſtina excretorum acrimoniam copiâ *Aquæ pulli* in locum potûs ordinarii ſubſtitutæ, atque *enemate* ex eâdem demulceri: Ventriculum *fotu aromatico* externè calidè refocillari, atque ſpaſmos & evacuationes per os & anum frænari *laudan. liqu. gutt. xij. xiv. xvj.* ſingulis vel alternis horis in hauſtu julapii accommodati propinatis; dein verò ſingulis vel alternis doſibus *Antidoti* (prout opus fuerit) tantillùm *laudani* adjici. Quo pacto, *Veneno febrili* deleto, moleſta hæc *In fluxu alvi cum vomitione conjuncto.*

ſymptomata, quæ ab hoc fermento ſolummodò dependent, unà cum febre illicò corruunt, neque in poſterum (modò repetitione *Antidoti* poſt debita intervalla præcaverentur) recrudeſcunt. Verùm de hoc ſymptomate fuſiùs atque ex profeſſo tractabimus *Cap. quinto Exercitationis quartæ.*

In ſtatu ſanguinis inflammatorio. Quoties, ob ſpirituum in ſuis expanſionibus excandeſcentiam ac niſum, hæcce febris propè accedat ad inflammatoriam (ſivè inflammatio more rheumatiſmi verſatilis totam machinam hìc indè afficiat, ſivè *pleuram*, *pulmones*, *oculos*, *mammas*, *teſtes*, ſivè aliam aliquam partem ſingularem præ cæteris occupet, atque itidem paroxyſmis & remiſſionibus, certis aut incertis periodis recurrentibus inſigniatur, in primo curationis limine, *doloris* atque *inflammationis* allevatio *enematis*, *venæſectionibus* in ipsâ exacerbatione celebratis, & (ſi opus fuerit) repetitis, atque reliquo apparatu (quem pro texturâ partis affectæ ſingulari, admodùm varium eſſe, ex *tertiâ Exercitatione* abundè conſtabit) molienda eſt. In primâ autem remiſſione, atque deinceps, quoties ſubſequens remiſſio occaſionem miniſtret opportunam, *Antidotus* partitis vicibus jugiter ingerenda eſt, uſquedum à *Veneno* indè ſubacto lucta finiatur, & febris diro hoc ſatellitio ſtipata ſpontè exulet. *Venenum* autem, quod ſpiritus in motus adeò efferos adigit, rariùs ab una uncia *Corticis* deletur, ſæpiùs duplam, triplam quantitatem ſuperat, & Medicus, priuſquàm ſcopum hoc modo aſſequi queat, detractione ſanguinis iterùm, iterúmque celebratâ, orgaſmum ſpirituum compeſcere, nonnunquam etiam cathartica lenia, & ipſa emetica in juſtis intervallis adſciſcere cogitur.

In ſtatu ſpirituum verè ſpaſmodico. Ubi autem *venenum*, præter modum, ſpiritus velut œſtro laceſſit, & in ſtatum ſpaſmodicum adigit, undè ventriculus, inteſtina, præcordia, diaphragma, cæteræque partes cordi vicinæ adeò lancinantur & torquentur, ut æger, vacillante jam pulſu, atque extremis frigeſcentibus, ſuffocatus vel lipothymicus periturus illicò videatur. (Quæ ſymptomata Συνεχῆν ſpuriam haud rarò comitantur, & ſpeciem *colicæ ventriculi* vel *inteſtinorum*, aut *ſpaſmis thoracis & abdominis* univerſalem ſimulant) neceſſe eſt, primo loco, efferum hunc ſpirituum orgaſmum tollere, atque niſum minuere, enematis, detractione ſanguinis copioſâ (utut ſymptomata contraindicare videantur) atque liberali & repetito *laudani* uſu, cujus doſin duplo vel triplo majorem, ob præſentem ſpirituum ὁρμὴν, æger cum εὐφορίᾳ tolerat, quàm quocunque alio tempore ubi ſpiritus quieſcentes elaſticitate duntaxat naturali pollent. Turbis autem hoc modo ſedatis, æger, quamprimùm ſcilicet urinam rubedine tinctam reddat, atque cutis ſudoribus ſcateat, & induciæ à morbo impetratæ ſint, incunctanter *Corticem Peruv.* partitis vicibus jugiter deglutiat: Cujus ſingulis doſibus tantillùm *laudani*, ad revireſcentiam ſpaſmorum antevertendam, adjicere fas eſt. A cujus uſu *Venenato fomite* deleto; febris exulat, nec in poſterum repullulatio dirorum horum ſymptomatum ampliùs expectanda eſt.

Ubi Συνεχὴς incipit in Σύνεχον tranſire. Ubi denique, *Venenum* ſpontè, vel ex quocunque accidente adeò increverit, ut, ſpiritibus jam ſuccumbentibus, febris degenerare in continuam incipiat, & æquali tenore pergat, utut æquum ſit in uſu *Antidoti* ad vires *Veneni* frangendas (quantùm ægrotans ferre poteſt) pertinaciter perſiſtere, ex-

panſionem tamen ſpirituum, ut vires *Corticis* indè depromantur & regantur, omnimodè Medicum promovere oportet *epiſpaſticorum* frequentium applicatione, commixtione *alcalium* cùm ſingulis *Corticis* doſibus, vel exhibitione *boli alexipharmaci*, atque ejuſdem repetitione bis, ter, quatérve in die, prout gradus *Veneni* & ſpirituum obrutorum imbecillitas indicet.

Verùm quandoquidem multifaria hæc res meliùs exemplis quàm regulis dilucidatur, non pigebit, è multis, præſertìm nuperrimis, quas mihi obſervâſſe contigit, paucas Hiſtorias hùc ſpectantes ſeligere, eáſque graphicè depingere, tàm ad Theoriæ noſtræ ex rei ipſius naturâ petitæ illuſtrationem promovendam, quàm ad divinæ *Antidoti* multiplicem efficaciam confirmandam.

CAPUT IX.

De Protheiformi Febris Continentis Genio.

Hiſtoria I.

Febris remittens ſub larvâ vomitionis & nauſea diù latitans.

UXor Domini *Blackerby* Juriſperiti habitantis in vico dicto *Chancery Lane*, anno 1690. à ſuppreſſione purgationum menſtruarum ad unam, vel alteram Lunam perſeverante, nauſeâ & proclivitate ad vomendum per quinque ferè hebdomadas continuatâ moleſtè afficiebatur. Symptomata pro ſignis ingravidationis habita primùm æquo animo ferebat ægra, donec tandem adeò prævalerent, uti appetitus indè prorsùs proſterneretur, ac, digeſtione eversâ, ventriculus ingeſta quæcunque, illicò rejiceret; undè, præ ægritudine, & languore, lecto perpetuò affixa jacebat debilis & inſomnis, funeſtum eventum in dies expectans. Ego ab eximio Collegâ D. D. *Goodall* conſultus, licèt, primo adventu, nullum præſentis febris criterium in urinâ, linguâ, pulſu, vel temperie deprehendere potuerim, à diuturnitate tamen & vehementiâ ſymptomatum (quod ſæpiùs in aliis me obſervâſſe memineram) multùm ſuſpicabar *Venenatum febrile fermentum* deliteſcens vomitioni & ægritudini anſam dediſſe, atque, præ gradu *veneni* intento, ſpiritu haud jam ſatis ad paroxyſmos legitimos formandos ſeſe expandere potuiſſe. Indéque, irritum duxi adversùs ſymptomata militare, neglectâ causâ, *Veneno* ſcilicet *febrili*, quo à propria ſua *Antidoto* ſubacto, & ſanguine indè in ſtatum priſtinum redacto, fermentum ventriculi non poſſet non naturalem ſuum vigorem ſpontè recuperare, & ſymptomata urgentia illicò ſublevari. Ideóque, ut *Cortex Peruv.* in hunc uſum jugiter miniſtraretur, ſuaſi. Quandoquidem, autem ægra, & ægræ amici ab uſu hujus pharmaci planè abhorrerent, impræſentiarum, frequenti exhibitione *Salis abſynthii & ſucci limonum* ſymptomata ſaltem diminuere tentavimus, atque *aquâ pulli* in locum potûs ordinarii ſubſtitutâ venenatam acrimoniam humoris bilioſi, flavi & æruginoſi, in ventriculum excreti demulcere; *Sacculis* etiam *aromaticis* ac *emplaſtris* tonum ſtomachi confortare, & tandem frequenti exhibitione *antimonii diaphoretici* (utpotè febrifugi non ingrati) *febrile fermentum* aggreſſi ſumus. Ab horum uſu, humor vomitione rejectus, poſt tres vel quatuor dies, non fuit æruginoſus & flavus ut priùs; ſpiritus etiam, ut ex temperie, pulſu, linguâ

& tincturâ urinæ liquidum erat, liberiùs ſeſe expandere cœpêrunt. Quocirca, lene vomitorium è *Sale vitrioli* & *oxymelite Jcyllitico* miniſtravimus, quod cum εὐφορίᾳ ferebatur; dein ℥. vij. ſanguinis è brachio detrahendas juſſimus. At ægra, nauſeæ, vomitionis, cæterorúmque ſymptomatum vehementiâ, ac diuturnitate preſsâ, ac tandem à *Corticis* uſu non ampliùs abhorrente, eum præſcripſimus; ſingulis doſibus *laudanum*, cui jam diù aſſueverat, addendo, ad præſentem vomitionem ſiſtendam, undè ſpatio tridui, ex orci faucibus planè eripiebatur; à febre vomitione, ægritudine, cæteríſque horrendis ſymptomatis prorsùs liberata, appetitu & digeſtione jam demùm integrè reſtitutis.

Hiſtoria II.

Febris remittēs diarrhœam torminoſam in puerperâ ſimulans.

Advocatus ego à clariſſimo Collegâ D. D. *Carolo Goodall*, inviſi mulierem diarrhœa torminoſa in puerperio excruciatam, ac penè jam confectam. A colore urinæ lateritio, atque à periodicâ diarrhœæ & torminum exacerbatione, illicò deprehendi *Fermentum febris intermittentis* aut ſaltem *remittentis* deliteſcens, hiſce ſymptomatis anſam dediſſe, utut indicia febris præſentis neque ægræ ipſi, neque adſtantibus priùs perſpecta fuiſſent. Ideóque miſella mulier, debito licèt diætæ regimine inſtituto, doſibus *laudani* largis & frequenter repetitis, hebetata languebat, ac madore frigido perfundebatur, mente vacillabat, pulſu intereà tremulè ac inordinatè vibrato, tanquam in articulo mortis. Statis attamen periodis, ſcilicet tempore paroxyſmorum, torminibus, ac fluxu alvi immani torquebatur, quaſi nihil *Opii* ſumpſiſſet, vel debitum regimen adhibitum non fuiſſet: Aut cùm alvus arte ſupprimeretur, prægrandem ventriculi ægritudinem, uſque ad deliquium, perpetiebatur; ſiquidem *Opiatorum adſtringentium*, cæterorúmque diarrhœæ torminoſæ debitorum uſu, priùs contra ſymptomata urgentia pugnatum fuerat; morbo ipſo autem, ſeu causâ morbi integrâ adhuc intùs manente; quamprimùm *Fermentum viroſum*, ſequenti paroxyſmo, recèns invigorari contingeret, non potuerunt fluxus alvi, tormina, cæteráque congenera ſymptomata non indè illicò revireſcere; Naturâ per glandulas, & glanduloſam inteſtinorum tunicam iterùm ſatagente virulentiæ reliquias excernere, &, uti ſarcinam moleſtam, more ſolito deponere. Quam ob cauſam ſeriò monui, uti, durante paroxyſmi remiſſione, hauſtus cum drachma una *Pulv. Chin. Chin.* tertiâ quâque horâ, ægræ propinaretur, addendo ſingulis hauſtibus *gutt. xij. laudani liq. Helmont.* ad compeſcendum fluxum alvi præſentem, uti ſimul ſymptomati urgenti, & ejus cauſæ, *Fermento* ſcilicet *febrili*, in ſingulis paroxyſmis humores colliquatos versùs inteſtina detrudenti proſpiceretur. Indéque, ſpatio xxx. horarum, quamprimùm ſcilicet, *uncia una Corticis* hoc modo exhibita fuit, ægra, *venenato fermento* ſubacto, à paroxyſmis febrilibus, diarrhœâ, torminibus, reliquíſque ejuſmodi ſymptomatis periculoſiſſimis integrè liberabatur, atque adhuc ſuperſtes ac ſana manet; licèt, duplò majori *laudani* doſi priùs præſcriptâ fluxus alvi & tormina cohiberi non poterint.

Hiſtoria III.

Altera ejuſmodi.

Domina *Brent*, habitans in Burgo dicto *Southvvark*, vidua ſanè proba ac elegans,

elegans, ante ſexennium, tempore autumnali, anno ætatis ſuæ tricеſimo, diarrhœâ torminoſâ corripiebatur adeò atroci, ac contumaci, ut fluxu enormi & ſpaſmis excruciantibus confecta, lecto perpetuò affigeretur, non obſtante debito regimine, ac multo apparatu medicaminum *adſtringentium* & *opiatorum* à clariſſimo Collegâ, D. D. *Blackmore* imperato, & ad plures dies continuato: Quippè contra ſymptoma adhuc duntaxat militatum erat, *Fomite venenato* febrili, qui colliquationem effecerat, intereà non animadverſo, quandoquidem à languore ex hoc ſymptomate vehementi orto nullum caloris febrilis evidens indicium ſeſe prodebat. Ego autem nono, vel decimo morbi die advocatus; ex pulſu celeri, urinâ rubrâ ac contentis ſaturatâ, & linguæ ariditate morbum primarium illicò deprehendi, *febrem* ſcilicet de genere *remittentium*, quippè fluxus alvi indè ortus quotidiè ſtatâ diei horâ, manifeſtò exacerbabatur; indéque conſilium dedi, ut bolus è *Cortice Peruv.* quartâ quâque horâ, durante remiſſione, jugiter exhiberetur, unà cum *gutt. x.* vel *xij. laudani liquid.* ut indè diarrhœæ, ac *Fermento febrili* colliquationis cauſæ, ſimul proſpiceretur: Siquidem ab *Opiatis* & *adſtringentibus* ſolis fluxus enormis non ità cohiberi poterat, quin proximâ exacerbatione recrudeſceret, cùm cauſa ejus integra intùs maneret, atque licèt multo *laudano* ſpiritus ſopiti fuiſſent, & fluxus fortè fortuitò cohibitus, febre tamen intactâ, atque intùs, deliteſcente, ægra diris ſymptomatis in genere nervoſo malè multata nihilo ſeciùs peritura eſſet. Conſenſit Collega clariſſimus & ægra, licèt remedii ſaporem moleſtè ferens, mandata noſtra ſtrenuè executa eſt cum optato eventu. Spatio enim bidui, poſtquam ʒ vj. *Corticis* in varias formulas redactas devorâſſet, multò meliùs ſeſe habuit, utut *Aphthæ* albæ & benignæ ſub finem febris ſuppullularent; tertio autem die, à febre, diríſque ejuſdem ſymptomatis, ac *Aphthis* nuper ſubortis penitùs liberata revaluit.

Hiſtoria IV.

Servus Domini *Hall*, Pharmacopolæ, in vico dicto *Pye-corner*, die 4. Maii 1691. (die præcedenti levem brachii contuſionem perpeſſus, quâ ratione, eodem ipſo die, ſanguinem è brachio oppoſito detrahendum curaverat) horis tribus à prandio, ſpaſmo inteſtinorum immaniter dolorifico, & vomitione bilis diverſi coloris, enormi corripiebatur; quam ob cauſam mane ſequenti ſcilicet die quinto Maii ʒ. ß. *extract. Rud.* cum *gr. j. laudan. Lond.* commixt. ſibi ipſi miniſtravit; undè diarrhœâ torminoſâ, & levi ſingultu à ſpaſmis ventriculi ſuborto totâ nocte ſequenti continuò laceſſebatur. Die ſexto Collega clariſſimus D.D. *Torleſſe* accerſebatur, qui enema ſequens illicò injiciendum imperabat.

Συνεχὴν choleram morbum ſimulans, cum ſpaſmis thoracis & abdominis.

℞. *Decoct. commun.* ℥. *x. Electuar. lenitiv.* ℥. *j. è baccis laur.* ℥. ß. *ol. chamæm. chym.* ʒ. *ij.* M. Deindè ℥. *iv. Julap.* ſequentis tertiâ quâque horâ propinavit.

℞. *Aqu. hord.* ℔. *iij. confect. Fracaſtor.* ℥. ß. *coq. ad* ℔. *iij. colaturæ add. aqu. epidem.* ℥. *iij. ſyrup. violac. è ſucco lujul.* an. ℥. *j. ſp. ſulph. per campan.* ℈. *j. M. F. Julap.*

Bolum etiam ſequentem cum hauſtu horâ ſomni exhibendum curavit.

℞. *Diaſcord.* ℈. *j. Mithridat.* ℈. ß. *pulv. è chel. canc. comp.* ℈. *j. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. ceraſ. nig.* ℥. *ij. epidem.* ℥. *j. ſyrup. cardiac.* ℥. ß. *M. F. Hauſtus.* Ad moleſti ſingultûs levamen *cochl. ij.* vel *iij. Julap.* ſequentis, pro re natâ, miniſtranda juſſit.

℞. *Julap. roſat.* ℥. *vj. ſacch. cant.* ℥. *j. aqu. cardu.* ℥. *vj. moſch. odorat. gr. j.* ß. *amb. griſ. gr. j. croc. in nodulo ligat.* ℈. ß. *M. F. Julap.*

A quo ſingultus quadantenùs allevabatur; diarrhœa verò immaniter ſæviebat, cum horrendis totius abdominis ſpaſmis ſociata: quocirca uſus antè præſcriptorum repetebatur; atque totum abdomen, ad excruciantes ſpaſmos ſublevandos, fotu ſequenti calidè fovebatur.

℞. *Flor. chamæm. M. iij. coq. in ſpir. vin. tenuior. q. ſ. pro uſu.*

Abhinc materiâ (ut loqui amant) in cerebrum tranſlatâ, illicò æger delirabat, indéque, de dolore abdominis non conquerebatur; ſub veſperam ejuſdem diei, ad revulſionem materiæ à cerebro, *Veſicatoria* ad brachia & tibias internas, atque *Emplaſtr. cephalic.* ad plantas pedum applicabantur, & bolus cum hauſtu Julap. ſequentis exhibebatur.

℞. *Rad. ſerpentar. Virg.* ℈. ß. *Pulv. è chel. cancr. comp.* ℈. *j. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. cord. Saxon.* ℥. *x. epidem.* ℥. *iij. ſyrup. rub. Idæ.* ℥. *j.* ß. *M. cap. cochl. vij. ad libitum. Maii octavo & nono* cùm ſingultus, vomitio, diarrhœa, & tormina plurimùm prævalerent; *Aqu. Dullagenſ.* pro potu ordinario ſubſtituebatur; atque *Alcalium Teſtaceorum* doſis larga ſextâ quâque horâ miniſtrabatur, undè die decimo (quo ego primùm advocatus ſum) utut diarrhœa ſublata videretur, & alvus potiùs conſtricta, mens tamen adhuc vacillabat, tormina ventriculum & inteſtina diriſſimè excruciabant, atque vomitio porracei nigricantíſque liquoris immanis, & ferè perpetua aderat cum nauſeâ, ægritudine & ſingultu conjuncta. Ubi autem, ex pulsûs celeritate, colore urinæ lateritio, ſiti urgenti, & linguæ mucoſitate febrem deprehenderam, quam periodicæ ſymptomatum remiſſiones & exacerbationes comitabantur: Conjiciebam vomitionem, diarrhœam, reliquáque omnia ſymptomata ab eodem venenato fomite ortum duxiſſe, atque incaſsùm remediis neſcio quibus tractanda eſſe, dum *Venenum febrile*, hujus ſtragis fons & origo, integrum & intactum intùs remaneret. Indéque (annuente clariſſimo Collegâ) poſt enematis rejectionem, ob præſentem alvi conſtipationem, & *aquam pulli* ob vomitionem enormem in locum potûs ordinarii ſubſtitutam, bolus *ex pulv. Cort. Peru. ſubtiliſſ.* ℈. *ij. ocul. cancr. præpar.* ℈. *j. & ſyrup. caryoph. q. ſ.* præſcribebatur illicò exhibendus, & jugiter repetendus quartâ quâque horâ, addendo *gutt. xij. laud. liq. Helmont.* unicuique bolo, tàm ad ſpaſmos cohibendos, quàm ut, indè ſopito ventriculi motu, pharmacum eò meliùs retineri poſſet. Die undecimo, poſtquam æger ʒ. vj. *Chin. Chin.* hoc modo devoràſſet, ſymptomata omnia ſedebantur, urina minùs rubebat, & hypoſtaſin laudabilem deponebat, ideóque cùm æger *Bolorum* tædio affectus eſſet, reliquam curationem perficiendam duxi *Apozemate* in fine *Tractatûs* noſtri *de Cortice Peruv.* deſcripto: addendo hauſtui nocturno *gutt. xij. laud. liquid.* vel ſæpiùs, ſi opus foret: Undè, idque brevi, integrè revaluit.

Hiſtoria V.

Συνεχὴς ſub larvâ lienteriæ, colicæ, vomitionis deliteſcens.

Domina *Maſchall*, juvencula, pathematis animi gravioribus diù exagitata, ubi jam ferè ad quatuor hebdomadas, à *Fermento venenato* deliteſcente multa, diráque ſymptomata ſeſe invicem excipientia, diarrhœam ſcilicet torminoſam, lienteriam, vomitionem, colicam, &c. perpeſſa eſſet; & quanquam ab eximio Doctore *Watſon laudanum*, *cathartica*, & reliqua remedia à ſymptomatis indicata, miniſtrata eſſent, non tàm ſanitatem recuperavit, quàm unum morbum pro alio commutavit, & continuatâ ægrotatione confecta eſt. Ego nuperrimè accerſitus ut cum Collegâ de ægrâ conſulerem; eam inveni in lecto decumbentem, perpetuâ ſuffocatione, ac vomitione, ſpaſmis ventriculi & inteſtinorum horrendis, & ferè animi deliquium inducentibus laborantem, ac frigido madore ubique perfuſam; arteriæ inſuper debiliter admodùm & inordinatè ſeſe vibrabant; urina verò intensè rubeſcebat, & ſedimentum lateritium præcipitabat. Cùm verò ab aſtantibus certiores facti ſumus omnia hæc dira ſymptomata quotidiè, licèt non horâ certâ ac ſtatâ, exacerbari, *Venenum febrile* ab indole fermenti remittentium febrium non diverſum huic funeſtorum ſymptomatum catervæ anſam dediſſe non dubitavi. Ideóque primùm *enemate* injecto, *Aquâ pulli* in locum potûs ordinarii ſubſtitutâ, frequenti *Julapii hyſterici* exhibitione, & doſi *laudan.* ſæpiùs repetitâ, mitigationem ſymptomatum auſpicatò tentavimus, quâ potiti, incunctanter juſſimus ℥.*j. Corticis* cùm *laudan. liq. gutt. xij.* in formam *boli* vel *hauſtûs* redactam, exhibendam, atque deindè tertiâ vel quartâ horâ repetendam: Unciam unam *Corticis*, utpotè effœti atque omni amaritie privati incaſsùm devoravit ægra: Quàm primùm autem vegeta ac vera *China China*, ad ſpatium bidui, miniſtrata eſſet, à febre ac diris omnibus ſymptomatis liberata revaluit; utut recidivationem aliqualem iterùm, iterúmque perpeteretur, quam, repetito *Corticis* uſu, facilè ſuperavit, atque jam ſuperſtes optimâ valetudine utitur.

Hiſtoria VI.

Συνεχὴς Colicam ſimulans in puerpera.

Uxor Domini *Thornburg* Mercatoris in *Tovver-hill*, ad triduum à puerperio, ſpaſmis dolorificis laborans, atque vomitionibus adeò atrocibus correpta, ut languore ac ſuffocatione indè confecta, illicò animam efflatura videretur, me nuperrimè accerſivit, ut cum Medico ſuo ordinario Collegâ meo clariſſimo D. D. *Tyſon* conſulerem de ſublevandis diris hiſce ſymptomatis, quæ, utut ab uſu *enematum*, *opiatorum*, cæterorúmque à Collegâ eruditiſſimo excogitatorum ſæpiùs obtunderentur, quotidiè tamen recrudeſcebant, & in dies magis, magíſque ſæviebant, ſpéſque revaleſcentiæ vix jam affulgebat. Cùm primùm advenerim, ægra ſummè languebat, madore frigido perfundebatur, ſtrangulatione ferè ſuffocabatur, totum abdomen diris doloribus torquebatur; pulſus erat admodùm debilis & celer. Urina verò multùm tincta & contentis ſaturata: Undè *Febrile fermentum*, à *fermento* Συνεχέων non diverſum, ſub horum ſymptomatum larvâ deliteſcere, jure meritò, ſuſpicabar. Quocirca, poſtquam ab *enematis* repetitis, atque doſi *laudani* ſæpiùs exhibitâ, ſymptomata inducias dederant, *Hauſtum febrifugum* è ℥.*j. Cortic. Peruv.*

& *gutt. xij. laudan. liquid.* confect. ſtatim propinandum præſcripſimus, repetendúmque quartâ quâque horâ, ad revireſcentiam ſymptomatum antevertendam: Die ſequenti exacerbatio, ſed levior, invadebat, tertio tamen, quamprimùm ſcilicet ℥.j. vel ʒ. x. *Corticis* in varias formas redactas ægra devorâſſet, ſine cujuſcunque alterius remedii ope prorsùs revaluit, atque eâdem antidoto, poſt debita intervalla, repetitâ, à recrudeſcentiâ febris, ac ſymptomatum immunis in poſterùm manebat.

Hiſtoria VII.

Συνεχὴς vomitionem immanem, ſpaſmos thoracis ac abdominis, & ſtrangulationem ſimulans.

Collega clariſſimus D. D. *Carolus Goodall,* Maii 28. 1691. accerſebatur ad inviſendam filiam Domini *Thatcher* in vico dicto *Pater-noſter-Rovv*, circiter annos xvj. natam, juvenculam ſanè elegantem, ac optimo ingenio præditam; indéque parentibus & amicis jure optimo chariſſimam, quæ jam ad triduum febre Συνεχεῖ laborans, & à Pharmacopolâ curata, demùm vomitione immani, doloribus, cæteríſque id genus diris ſymptomatis adeò opprimebatur, ut temperies non ampliùs indicia febris proderet. Juſſit clariſſimus Medicus *Veſicatorium* amplum ad nucham ſtatim eſſe applicandum, & *gr. xv. pulv. è chel. canc. comp. è cochl. Julap. ſeq.* exhibenda.

℞. *Aqu. meliſſ.* ℥. *vj. protheriacl.* ℥. *ij. ſyrup. caryoph.* ℥. *j. M. F. Julap. de quo bibat ad libitum. Cortic.* etiam *Peruv.* ℥. *j.* in formam boli cum *ſyrup. caryoph.* redact. ſextâ quâque horâ deglutiendam præſcripſit. Maii verò vigeſimo nono, ob enormem vomitionem, *gr. xv. Salis abſynth.* ſextâ quâque horâ *è cochl. j. ſucc. limon.* exhibenda curavit; & ſingulis vicibus hauſtulum ſequentem propinavit.

℞. *Decoct. Cortic. Peruv.* ℥. ß. *aqu. Protheriac. Gentian. comp.* an. ℥. *ij. ſyrup. caryoph.* ℥. ß. *M.*

Maii 30. duo *Veſicatoria* ad interiora brachia recèns applicabantur, *decoctum album* in locum potûs ordinarii ſubſtituebatur, de *Julap. Perlat.* ad libitum bibebat, *Hauſtus febrifugos* intereà non omiſit. Maii trigeſimo ſub veſperam, ego in conſilium vocatus, miſeram ægram vomitione perpetuâ penè confectam, atque præ ſpaſmis thoracis, & abdominis horrendis, perpetuò ejulantem, & tantùm non ſuffocatam deprehendi: Febre jam, præ vehementiâ ſymptomatum, vix ullo modo ſeſe prodente: Urina etenim (ut in ſpaſmis vehementioribus ſolet) erat clara ac tenuis, temperies mitis, extrema frigeſcebant, pulſus erat celer, ſed debilis & inordinatus. Ad ſpaſmos hoſce univerſales compeſcendos *emeticum* ex *Vin. benedict.* ʒ. *ij. Oxymel. ſcyllit.* ℥. ß. *aqu. Card. benedict.* ℥. *j.* illicò exhibendum præſcripſimus; *liquorem poſſeticum* copioſè bibendum inter vomendum, &, (ſi opus foret) *Vitriol. alb. depurat.* ʒ. ß. *in hauſtu liquoris poſſetici* ſolvendam: Finitâ vomitione *aquam pulli* tenuiſſimam pro potu ordinario propinavimus; *Bolum* ſequentem horâ ſomni ægra deglutiebat cum *Cochl. iij.* vel *iv. Julap.* ſequentis de quo etiam bibit ad libitum.

℞. *Theriac. Androm.* ʒ. ß. *Pulv. è chel. cancr. comp.* ℈. *j. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. lact. meliſſ.* an. ℥. *iij. Cinnam. hord. epidem.* an. ℥. ß. *ſal. abſynth. gr. xij. ſyrup. è ſucco limon.* ʒ. x. *M. F. Julap.*

Vomebat ægra cum *εὐφορία*, atque à *bolo* deglutito ſomnum placidè capeſſebat, à vomitione & ſpaſmis dolorificis liberata: Jam demùm verò, in hâc ſymptomatum remiſſione, urinam reddebat rubram ac in colorem lateritium præcipitatam, undè *Fermentum febrile* ſubeſſe ritè ſuſpicabar, atque indè repullulationem ſymptomatum brevì futuram. Ne autem, ingratum remedium (quale eſt *Cortex*) præproperè ingerendo, vomitioni & ſpaſmis (quæ ſymptomata ſpontè recurſura expectavimus) anſam dediſſe videremur, præſcripſimus ſolummodò pulverem ſequentem ad acrimoniam humoris ventriculi obtundendam, tertiâ quâque horâ repetendum, cum hauſtu *Apozematis* ſequentis.

℞. *Margar. præparat. ocul. cancr. præp. pulv. è chel. cancr. ſimp.* an. ℈. *j. coral. rub. præp.* ℈. ß. *M.*

℞. *Decoct. alb.* ℔. *ij. aqu. cinnam. hord.* ℥. *ij. ceraſ. nigr.* ℥. *iv. ſacch. alb.* ℥. *j.* ß. *M.*

Tertiâ horâ pomeridianâ, ſine evidenti causâ ultrò recrúdeſcebant ſymptomata, & plus quàm die præcedenti ſæviebant: Miſella virgo ſuffocata penè ac delira, præ atroci dolore totam thoracis & abdominis regionem occupante, ſeſe jactabat & perpetuò vociferabatur, nec intereà vomitio ceſſabat: Indéque ſub veſperam, ad dira hæc ſymptomata minuenda, ſanguinis ℥. vij. è brachio, poſt rejectionem enematis ſequentis, detrahendas juſſimus.

℞. *Decoct. commun. pro clyſt.* ℥. *x. elect. è bacc. laur.* ℥. ß. *ol. chamæm. chym. cum fruſtulo ſacchar. ſolut.* ℈. *j. ſacch. rub. mell. mercurial.* an. ℥. *j.* ß. *M. F. enema.*

Exacerbatione ſymptomatum hoc pacto diminutâ, *Hauſtum febrifugum* ſequentem ſtatìm exhibuimus, qui repetebatur quartâ quâque horâ, primò hauſtui addebantur *laudan. liq. gutt. xij.* Imperavimus etiam ut perſiſteret in uſu *decocti albi, Julap. Perlat.* & *aqu. pulli. Hauſtus febrifugus* erat hujuſmodi.

℞. *Aqu. cardu.* ℥. *ij. aqu. pæon. comp. ſyrup. caryoph.* an. ʒ. *ij. pulv. Peruv.* ʒ. *j. M.*

Junii primo mane, (delirio id poſtulante) *Veſicatoria* duo ad internas tibias applicabantur, & *Suppedanea* ex *emplaſtr. cephalic. cum dupl. Euphorbio* & *Galban. in acet. ſolut. & colat.* an. *p. æq.* ad plantas pedum: Et *gutt. xij. Spec.* C.C. in unoquoque hauſtu potûs præſcripti exhibebantur; & *hauſtus febrifugi*, quartâ quâque horâ non omittebantur. Exacerbatione verò ſpaſmorum, reliquorúmque ſymptomatum poſt meridiem iterùm, horâ ſolitâ, recrudeſcente, ſub veſperam præſcripſimus *Hauſtum* ſequentem *anodynum*, ad ſymptomata allevanda, illicò propinandum, repetendúmque poſt tres horas, ſi dolores adhuc urgerent; ſi verò ſedarentur, *Hauſtus febrifugos* repetendos juſſimus. *Hauſtus anodynus* erat hujuſmodi.

℞. *Aqu. ceraſ. nigr. rut. meliſſ. pæon. comp.* an. ℥. ß. *ſp. caſtor. gutt. xij. laud. liqu. gutt. xij. ſyrup. pæon. comp.* ʒ. *iij.*

Totos pedes *cataplaſmatis è rad. bryon. alb. fol. rut. ſapon. nig.* & *ſale marin.* confectis, calidè involvendos curavimus; & nodulum ex *aſſ. fœtid. galban. caſtor. inciſ.* confectum, & aceto irroratum, de collo ſuſpendendum.

Junii ſecundo urina reddebatur laudabilis, atque ſymptomata

plurimùm levabantur; nihilominùs *hauſtum anodynum* in promptu eſſe juſſimus; ſi paroxyſmus recrudeſceret, poſt meridiem miniſtrandum, & extra paroxyſmos, *Hauſtus febrifugos* repetendos. Exacerbatione autem horâ ſolitâ recrudeſcente, utut minùs jam ſævierint ſymptomata, ſub veſperam *Pulv. è chel. cancr. comp. lap. Goan.* an. *gr. xij. ſalis prunel. ſacch. alb.* an. *gr. iv.* ſumpſit, *è cochl.* primo hauſtûs anodyni, reliquum ſuperbibendo; undè ſudore univerſali & calido perfuſa, placidè dormiit, à ſymptomatis prorsùs liberata, quæ die ſequenti ut priùs non revireſcebant; urinâ verò & appetitu integrè reſtitutis, quaſi ex orci faucibus erepta convaluit. Quocirca poſtquam *emulſionem ex ſem. Papav. melon.* an. ℥. ß. *ſem. papav. alb.* ʒ. *ij. amyg. dulc. num. v. aqu. hord.* ℔. *j.* ß. & *ſacch. alb.* ℥. *j. confect.* præſcripſiſſemus, & repetitionem *Corticis* ter, quaterve in die ad triduum, ei valediximus; atque equidem huc uſque optimâ valetudine utitur, niſi quòd, ex præmaturâ aëris mutatione ante uſum *Corticis*, poſt quinque vel ſex dies, levem priorum ſymptomatum revireſcentiam paſſa eſt, quæ exhibitione *decocti amari purg.* & repetitione *Corticis* facilè profligabatur.

Hiſtoria VIII.

Συνεχὴς *pleuritidem ſimulans.* Dominus *Stradvvick*, Vir quadragenarius, amicus meus integerrimus, habitans ad inſigne *Alvearis* in plateâ dictâ *Snovv-Hill*, qui à multis retrò annis, ab hepatis imbecillitate ſæpiùs in icterum inciderat, & cujus pulmones phlegmate viſcido quadantenùs infarciebantur, ſub initium Junii 1691. à frigore ſuſcepto febricitare incipiens, dolore lateris admodùm moleſto corripiebatur, & poſt multa incaſsùm à mulierculis intùs & extrà ad dolorem allevandum tentata, ſeſe pleuritide laborare credens, Junii tertio ℥. xij. vel xiv. ſanguinis è cubito detrahendas juſſit, dein horâ ſomni, hauſtum *aquæ Theriacalis ſeu Epidemicæ* à ſeipſo peculiari modo paratæ (quam ſemper laudibus tanquam *Panacæam* efferre ſolebat) deglutiit. Ubi autem Junii quarto omnia in pejus ruerent, me accerſebat, adveniens, eum inveni veſtitum, obambulantem in areâ domûs, nullo regimine diætæ circumſcriptum, temperies mitis, pulſus verò erat celer, & urina intensè rubra atque in colorem lateritium præcipitata: Noctes cum multâ jactatione inſomnes tranſigebat, de dolore lateris, infarctione pulmonum, & tuſſi duntaxat conquerebatur: Sed febris Συνεχὴς ſpuria, cujus exacerbationes nocte recrudeſcebant (ut mihi ex pulſu, & urina liquidò conſtabat) erat primarius morbus, atque tuſſis, infarctio pulmonum inſolita, ac dolor lateris ab hâc Συνεχεῖ rheumaticâ ortum ſuum trahebant. Ideóque, ne febris, ob regiminis neglectum, & celebratam venæſectionem ſpiritibus peſſundatis, in malignam degeneraret, bolum ex *Theriac. Androm.* & *pulv. Gaſcon.* an. ʒ. ß. confect. horâ ſomni exhibendum juſſi, cum *cochl. iv.* vel *v. Julapii* ſequentis, quod etiam ad libitum propinabatur.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. epidem.* ℥. *ij. ſyrup. caryoph.* ʒ. *x. M. F. Julap.*

Manè ſequenti ʒ. *j. Pulv. Peruv.* in formam hauſtûs redactam præſcripſi, quartâ quâque horâ repetendam. Ut phlegma viſcidum faciliùs è bronchiis educeretur, *linctum* cochleatìm ad libitum ſumpſit. Die ſequenti, Julii ſcilicet quinto à domo ſuâ ruſticanâ in urbem reverſus, Collegam meum exi-

mium D. D. *Carolum Goodall*, ut mecum conſuleret advocavit, qui, totâ re auditâ, lubentiſſimè mecum conſentiebat *Cortice Peruv.* fomitem venenatum eſſe delendum, nec dubitavimus, quin ſymptomata indè orta, vel ſpontè exularent, vel remediis propriis facilè cederent. Quandoquidem verò ægrum jam hauſtuum tædebat, idem remedium in pilulas redactum exhibuimus modo ſequenti.

℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſſ. pulveriſat.* ℥. ß. *mucilag. gum. tragac. q. ſ. M. F. pilul. xlviij. deaurand. quarum xij. capiat quartâ quâque horâ, ſuperbibendo hauſtum Julap. priùs præſcripti.*

Ad diluendum phlegma bronchiis impactum, *Apozema* ſequens copiosè propinandum juſſimus.

℞. *Aqu. hord. cum rad. ſcorzon. Hiſpan.* ℥. j. ß. *incoct.* ℔. ij. *ſyrup. violac. è ſucco limon.* an. ℥. j. ß. *M. F. Apozema.*

Ad linguam emolliendam cochleare unum *Mucilag.* ſequentis ſæpiùs in ore tenendum juſſimus.

℞. *Mucilag. ſem. cydon. aquâ plantag. extract.* ℥. vj. *diamor.* ʒ. vj. *Miſc.*

Junii ſexto, urgente adhuc dolore lateris, ſanguinis ℥.ix. illicò è brachio detrahebatur, atque *Pulvis Peruv.* in formam boli cum *antipleuriticis* ſequentibus redactus miniſtrabatur, horâ unâ à venæſectione, & repetebatur mediâ nocte, & craſtino mane, cum hauſtu *Julapii* priùs præſcripti.

℞. *Cortic. Peruv. elect. ſubtiliſſ. pulveriſat.* ℈. ij. *mandib. lucii dent. aprug.* an. *gr. v. ſyrup. Capil. Vener. q. ſ. M. F. bolus mollis.*

Sumpſit etiam cochlearia ix. apozematis ſequentis calidè quartâ quâque horâ.

℞. *Decoct. pectoral. depurat.* ℔. j. *ſyrup. è quinque rad. è ſucc. citri, capil. Ven.* an. ℥. ß. *M. F. Apozema.*

Pannus Wallicus inſuper, oleo *palmitis* calidè imbutus ad partes dolentes applicabatur, & illinitiones bis in die repetebantur. Junii ſeptimo, urinam copioſam cum laudabili hypoſtaſi innatante reddidit; atque meliùs ſeſe habuit, cunctis ſymptomatis jam ſensìm decreſcentibus: Ideóque bolum ex ʒ. ß. *Pulv. Peruv. ad Venenum* penitùs tollendum, quartâ quâque horâ miniſtrandum juſſimus, & cochleare unum vel alterum *ſyrup.* ſequentium in hauſtu largo *Aquæ hordei* ſolutorum ſæpiùs propinandum, ad expectorationem facilitandam.

℞. *Syrup. è ſucc. citr. violac. è quinque Rad.* an. ℥. ij. *M.* Præſcripſimus inſuper *cochlearia iv.* vel *v. Julap.* ſequentis in languoribus ad libitum ſumenda.

℞. *Aqu. meliſſ. lactis alexiter* an. ℥. iv. *cinnam. hord. epidem.* an. ℥. j. ß. *marg. præparat.* ʒ. j. ß. *ſacchar. alb.* ℥. ß. *M.*

Junii octavo reverſi, cùm jam ægrum bolorum, pilularum, & hauſtuum tæderet; *Apozematis febrifugi* ſequentis cochlearis ix. quartâ quâque horâ ad curationem complendam præſcripſimus.

℞. *Cortic. Peruv. elect.* ℥. ij. *Aqu. F.* ℥. xij. *coq. lento igne ad dimid. & cola, repetendo colaturam & coctionem ad omnimodam amaritudinis è Cortice extractionem: Colaturis ſimul mixtis & depuratis add. ſyrup. capil. Ven. è quinque Rad.* an. ℥. j. ß. *M. F. Apozema.* Sub noctis ingreſſum, ab hauſtu aquæ ſuæ Theriacalis epoto, ſu-

doribus univerſalibus, quaſi criticis perfuſus æger placidè dormiit. Mane ſequenti eum invenimus ἀπυρετὸν, à dolore, tuſſi, dyſpnœâ, reliquiſque ſymptomatis planè liberatum, urina etiam integrè reſtituebatur: Quocirca ei valediximus, poſtquam in mandatis ei dederamus, ut ℥. j. *Corticis*, prophylaxeos gratiâ, poſt intervallum octo dierum, in formam ſibi gratiſſimam redactam repeteret. A quo tempore, hucuſque optimâ valetudine utitur.

Hiſtoria IX.

Febris remittens ſub larvâ doloris lateralis (reapſe rheumatici) diù latitans.

Dominus *Gumley*, habitans ad inſigne *Cærulei Apri* in Plateâ dictâ *Le-Strand*, Vir quinquagenarius, quadantenùs obeſus, atque à multis retroactis annis nonnihil aſthmaticus, ubi jam per quatriduum ad minimum, dolore punctorio, regionem inter hypochondrium & ileum ſiniſtrum ſitam occupante laborârat, noſtram opem petiit, de hoc moleſto ſymptomate unicè querens. Alvum dejecit, & urinam more ſolito reddidit, neque nauſeâ, vel vomitione afficiebatur, adeò ut colicam vel nephriticam affectionem jure meritò ſuſpicari non licuerit; neque tuſſis, aut dyſpnœa aliqua inſolita pleuritidis, vel peripneumoniæ ſuſpicionem fecerit: Neque equidem locus affectus huic conjecturæ minimè favebat: Cùm autem inſpexiſſem urinam multâ rubedine tinctam, & turbatam, *Febrile* & *Venenatum fermentum* ſpiritibus implicitum (utut neque à pulſu, ſiti, linguâ vel temperie febrem præſentem dignoſcere potuerim) cauſam doloris eſſe deprehendi, dùm ſpiritus, in hiſce partibus præſertìm, depreſſi, niſu quodam ſeſe expandere moliebantur. Cui ſententiæ exacerbatio doloris periodica multum favebat. Indéque, ad efferum & ſpaſmodicum ſpirituum motum compeſcendum ℥. xij. ſanguinis è cubito lateris dolentis die Decemb. vigeſima nona 1689. illicò detrahendas juſſi; atque nocte ſequenti bolum *è Theriac. Androm.* & *pulv. è chel. canc. comp.* an. ʒ. ß. confectum, deglutiendum, & *Julapium cardiacum* temperatum ad libitum bibendum, quo vis ſpirituum elaſtica poſt *Venæſectionem* promoveretur. Die triceſimo reverſus, inveni ægrum ſudore perfuſum, placidè dormientem, neque ſpaſmis adeò horrendis ut priùs lancinatum, urina verò adhuc erat planè febrilis. Quocirca, *Linctum pectoralem ex ol. amyg. dulc. rec. ſyrup. ex eryſim.* an. ℥. j. ß. *ſacchar. cryſtal. alb.* ʒ. j. ß. confectum, ad expectorationem phlegmatis bronchiis impacti promovendam præſcripſi cochleatìm ſumendum, atque *Hauſtum febrifugum* cum ʒ. *j. Pulveris Peruv.* quartâ quâque horâ repetendum ad ſeptimam uſque vicem, ut indè ſeminium *Venenatum febrile* ſpaſmos jam efficiens, & deteriora ſymptomata denuntians, penitùs deleretur. Die Januarii primo, quandoquidem æger tædio hauſtum afficiebatur, ʒ. *iij. Pulveris febrifug.* juſſi in *Pilulas xxxvj.* redigendas, atque earum ſex, quartâ quâque horâ, exhibendas. Januarii ſecundo ægrum præter ſpem inveni evidenter febricitantem, inter ſomniandum variis phantaſmatis territum, atque penè delirantem. Indéque, ubi de viribus *Corticis* hoc in caſu dubitare inceperam; & methodum tritam Antiquorum experiri, vacillante licèt animo, decreveram; *Bolum diaphoreticum*, unà cum hauſtu cordiali, horâ ſomni repetendum duxi, atque alvum ℥. *iv. Decocti amari cum duplo ſennæ*, mane ſequenti, leniter ſubducendam. Die tertio, purgatione jam finitâ, *Bolum Theriacalem* iterùm repetendum juſſi, atque *Emplaſtrum cephalicum cum duplo euphorb.* ad plan-

tas pedum applicandum. Cùm autem die quarto, ab hâc leni evacuatione dolorem lateris nullo modo relevatum, cerebrum autem vacillans, tendines ſubſultu tremulo affectos, pulſúmque debilem, aliáque triumphatæ Naturæ, & malignitatis indicia obſervâſſem: multùm dolebat mihi animus de amico meo integerrimo ac antiquo, qui jam ferè per viginti annos opem Medicam à me unicè petere ſolebat. Quum autem mente ſeriò revolviſſem methodum, cui in poſterum inſiſtere me oporteret; tandem, accerſito Pharmacopæo, juſſi, ut portionem aliquam *Corticis Peruviani*, qui in Officinâ tunc proſtabat venalis, mihi adferret. Quo facto, clarè perſpexi ægrum non ex errore Medici, verùm Pharmacopolæ inſcitiâ vel incuriâ, in periculo verſari. Bone Deus! qualem *Corticem?* ſpurium, effœtum, inſipidum carioſum: Vix inter tres libras totidem uncias veri & vegeti *Corticis* inveni. Utcunque, amicitiæ ergo, ex hoc ſterquilinio tres vel quatuor uncias ſelectiſſimi *Corticis*, guſtando, ac oculis explorando, ſeparavi, atque in manus Pharmacopolæ, in uſum ægrotantis, ad *Apozemata & bolos* conficiendos (quippè hauſtus & pilulas jam faſtidiebat) tradidi, ita ut ʒ. ß. in formam boli cum *Syrup. caryoph.* redacta, unà cum ℥. iv. *Apozematis febrifugi*, quartâ quâque horâ miniſtraretur. *Veſicatoria* etiam duo ad expanſionem ſpirituum promovendam, atque genus nervoſum indè ſublevandum, ad internos carpos applicanda curavi: Quâ ratione, die ſexto, in vado res erat; febris & dolor ferè exulabant, appetitus & urina integrè reſtituebantur: Ideóque, ad reliquias *Febrilis fermenti* eradicandas, duntaxat ʒ. *ij*. *Corticis* in *bolos* vel *pilulas* redigendas (ſicut ægrotanti maximè placeret) unà cum ℔.*j*. *Apozematis* ℥.*j*. ß. *Corticis* ſaturati, partitis vicibus, ſpatio bidui exhibendas juſſi; & ad firmandas partes dolore ſpaſmodico jam diù labefactas *Pannum Wallicum* imbutum *linimento* ex *unguent. dialth. ol. lil. alb.* & *laterit.* confecto, applicandum, atque ſæpiùs renovandum. Diē nono, ubi ægrum integrâ valetudine utentem obſervâſſem, ei valedixi, poſtquam uſum unciæ unius *Pulveris* ad recrudeſcentiam *Fermenti febrilis* antevertendam, die decimo quarto & vigeſimo ſeptimo repetendum præſcripſiſſem, atque etiam eum ſeriò monuiſſem, uti primo inſtanti me certiorem faceret, ſi fortè unquam poſthac hiſce ſymptomatis ſeſe correptum ſentiret. Hujus ſani conſilii memor, die decimâ nonâ Martii ſequentis, ſcilicet quamprimùm, à frigore ſuſcepto, ſeſe ejuſmodi ſpaſmo dolorifico in latere correptum ſenſiſſet, me advocavit: Quandoquidem verò nullum ſymptoma febrile ex pulſu, temperie, linguâ, vel quidem urinâ ipsâ (quam claram & copioſam reddidit) deprehendere potui, ad efferum & dolorificum ſpirituum motum compeſcendum ℥. x. ſanguinis illicò è brachio extrahendas juſſi, & *Julapium cordiale*, ad ſpiritus refocillandos pro libitu ſumendum præſcripſi: Atque inſuper *Pil. ſtomach. cum gum.* ʒ. ß. *cum laudan. Lond. gr. j. ß.* commixtam, horâ ſomni deglutiendam: & ℔.*iv. aquar. mineral. purgantium* ad ℔.*iij. coct.* & ℔.ß. *lactis alterat.* manè ſequenti bibendas. Die autem vigeſimo, ubi obſervâſſem urinam multâ rubedine tinctam (utut nulla alia indicia febris præſentis apparuerint) *Fermentum* priùs *Venenatum* recrudeſcens huic dolori anſam dediſſe jure meritò ſuſpicatus ſum: Ideóque, ut ſeminium hoc

morbi deleretur, *hauſtum febrifugum* cum ʒ. *j. Corticis ſelectiſſ.* illicò propinandum, & quartâ quâque hora ad octavam vicem repetendum juſſi. Undè die vigeſimo ſecundo ſine quocunque alio remedio miniſtrato, à dolore penitùs liberatus convaluit, urinâ, & appetitu jam iterum integrè reſtitutis: Neque quidem hâc vice, vel in lecto decumbebat, aut quocunque aliud febris ſenſibile ſymptoma patiebatur: Præſcripſi autem ad prophylaxin *potionem amaram* die trigeſimo Martii propinandam, & decima quinta Aprilis repetendamat, que poſt unam quamque purgationem ʒ. *j. Corticis* partitis vicibus ſumendam. Die Junii undecimo 1690. (poſtquam ad triduum ſeſe eodem dolore ſpaſmodico affectum ſenſerat) iterùm me advocavit; ubi jam ex urinâ & pulſu indicia febris præſentis ſeſe prodidêrunt; *Venæſectione* autem, & applicatione *linimenti* cum *ol. laterit.* &c. atque exhibitione *Hauſtuum febrifugorum* nu. xviij. (*Bolo Theriacali* nocte decimâ quintâ, decimâ ſeptimâ & decimâ octavâ, quoties ſcil. ſpirituum oppreſſio id requirebat, non omiſſo) ſpatio ſeptem dierum planè convaluit: Quocirca eum iterùm dimiſi, poſtquam *Potionem amaram* die vigeſimo quinto ſumendam, & Julii ſexto, repetendam juſſiſſem, atque ℥. *j. Corticis* poſt ſingulas purgationes partitis vicibus exhibendam. Decimo quinto Novembris 1690. eodem dolore correptus iterùm decubuit, febre etiam evidenti, atque tuſſi & anhelitu, ab infarctione bronchiorum plus quàm anteà affectus. Ideóque, poſt detractionem ℥. x. ſanguinis è cubito lateris affecti, & uſum *linimenti* anodyni, præſcripſi *Hauſtus xiv. febrifugios* cum *Pulv. Peruv.* & *Linctum Pectoralem* ad libitum ſumendum. *Dein die* decimo octavo, *Linctum Febrifugum* ex ʒ. v. *cortic. pulveriſat. ol. amygd. d.* ℥. iv. & *ſacch. cant. alb.* ʒ. *vj.* conficiendum juſſi, quartâ quâque horâ cochleatìm ſumendum unà cum *Hauſtu Apozem. febrifugi*, & *Emplaſtr. cephalic.* ad plantas pedum applicandum. Die vigeſimo *Julap. Perlat.* & *Bolo Theriacali* ſpiritus oppreſſos reſuſcitare moliebar. Die 21. & 22. *Hauſtum febrifugum* mane & veſperi repetendum imperavi, & *Apozema febrifugum* horis intermediis; Undè à dolore, ac febre penitùs liberabatur; Neque quicquam aliud præſcripſi præter repetitionem *Hauſtuum febrifugorum* die 22 novembris, & die primo Decembris ſequentis prophylaxeos gratiâ. A quo tempore huc uſque convaluit, niſi quòd nuperrimè eodem dolore ſtringeretur, ac primo ferè momento, ex meo conſilio, unciam unam *Corticis* devorabat partitis vicibus, & iterùm illicò convaluit.

Eodem modo Dominus *Immins* habitans prope *Templum Suecum* in vico dicto *Little Trinity-Lane*, hoc ipſo anno, acutiſſimo dolore hypochondrium ſiniſtrum occupante correptus, præ vehementiâ ſymptomatis ejulans, & penè ad deliquium uſque oppreſſus (frigentibus etiam extremis) tandem à me opem petiit. Celebratâ *Venæſectione*, *bolo Theriacalis*, *julapio cordiali* & *linctu pectorali* exhibitis, & *Linimento anodyno* applicato, motu ſpirituum effero exindè quadantenùs ſedato, multò meliùs ſeſe habuit. Nullum indicium febris in temperie, linguâ vel pulſu ſe prodebat; urinam verò multâ rubedine tinctam, & in lateritium colorem præcipitatam reddebat. Quocirca, *Pulverem febrifugum* in formam *hauſtuum*, *Bolorum*, *Apozematum*, & *Pilularum* redactum, per plures dies præſcripſi; *Venæſectione* etiam repetitâ ſæpiùs, pro re natâ, atque, alvo tandem,

poſt debita intervalla, iterùm iterúmque ſubductâ : undè tandem, poſt *Aphthas* in gutture & ore ſuccreſcentes (licèt vix aliud indicium febris evidens adfuerit) dolore inter latus ſiniſtrum & ſcapulam dextram diù verſatili, plurimùm licèt attenuatus & debilitatus, liberatus demùm reconvaleſcebat.

Hiſtoria X.

Uxor Domini *Patchin* Vitriarii habitantis in vico dicto *Broad-ſtreet*, nuper, ſcil. ſub initium Aprilis 1691. cùm annum ætatis ſuæ circiter trigeſimum ſeptimum ageret, à frigore in puerperio ſuſcepto febricitans, dolore primùm maxillæ, dein lateris ſpaſmodico, horrendo ac atroci corripiebatur. Undè Medicus ejus ordinarius D.D. *Crell*, eam pro pleuriticâ curavit; Indéque ℥.viij. ſanguinis è cubito detraxit, *linimento* ex *ol. ſcorpionum* partem affectam illinendam, atque *linctum* ex *ol. amygd. dulc. rec. ſyrup. capil. Ven.* & *ſacch. cryſtal. alb.* confectum cochleatìm ſæpiùs exhibendum juſſit. Dolore autem indè à latere ad maxillam, & aurem dextram rursùs translato, ſanguinis ℥. viij. vel x. iterùm detrahebantur, & ad dolorem ſedandum, ℥.ß. *ſyrup. de mecon.* miniſtrabatur. Undè maxillâ & aure quadantenùs relevatis, dolor in latere recrudeſcens unà cum febre ſæviebat ut priùs; vires autem languentes & laceſſitæ, à repetitis *Venæſectionibus*, dolore & febre plurimùm proſternebantur; Si quidem mulier erat elumbis & ſyſtemate nervoſo admodùm debili, licèt ingenii acumine maximo prædita. Die quinto Aprilis, ego accerſitus ut de ſalute fœminæ cum D. D. *Crelli*, conſilium caperem, vires deprehendi multùm depreſſas, pulſum debilem & celerem, temperiem mitem, faciem & manus madore frigido perfuſas, urinam verò multùm tinctam, & ſedimentum lateritium deponentem; Dolores, utut acerbos, verſatiles tamen, ac periodicè recurrentes; Undè ritè conjeci febrem propriè eſſe Συνεχῆν *ſpuriam* ac *Inflammatoriam, rheumaticam* verò potiùs quàm *pleuriticam*; à repetitâ autem *Venæſectione* in *malignam* mox tranſituram; Siquidem *Venenum* indè auctum vim ſpirituum elaſticam plurimùm obruiſſe videbatur. Quam ob cauſam, utut dolor lateris excrucians urgeret, ſanguinem non ampliùs detrahere auſus ſum, verùm fotu externo, & uſu *laudani* interno niſum ſpirituum nimium, & ſpaſmos dolorificos indè conſequentes compeſcere felici cum eventu ſategimus; donec *Venenum* cauſam febris, & ſpaſmorum, *Cortice* ſubigendi occaſio daretur, modo ſequenti.

Συνεχὴς rheumatica in malignam demùm mutata.

℞. *Rad. petroſel. fœnic* ℥.ij. *ſem. lin. fœnugræc.* an. ℥.j. *flor. chamæm. melilot.* an. *M.ij Coq. in Aq. F. q. ſ. Reponatur colatura in veſicâ bubulâ recenti ſemiplenâ, & calidè ad partem affectam admoveatur.* Amotâ veſicâ, pannus laneus mollis linimento ſequenti calidè illitus applicetur.

℞. *Vngent. dialth.* ℥. ß. *ol. lil. alb. laterit.* an. ʒ.iij. *M. F. Liniment.*

℞. *Aqu. Cardu.* ℥. j. *aqu. epidem. ſyrup caryoph.* an. ℥. ij. *pulv. ſubtiliſ. Cortic. Peruv. elect.* ʒ.j. *laud. Lond. gr. j.* M. F. *Hauſtus ſtatim ab uſu fotûs propinandus, repetendúſque deinceps abſque laudano, quartâ quâque horâ ad quatuor vices.* Junii ſexto invenimus ægram à dolore lateri ſpaſmodico liberatam; Urina verò multâ rubedine tingebatur, & ſedimentum lateritium deponebat. Aderant etiam alia Συνεχῶς præſentis indicia. Indéque juſſimus, ut perſiſteret in uſu *Hauſtuum Febrifugorum* adhuc ad quatuor vices, & ut alternis hauſtibus adderetur

laudani Lond. gr. j. ad revireſcentiam ſpaſmorum antevertendam. *Decoctum album* etiam pro potu ordinario præſcripſimus, ob nimiam alvi lubricitatem. Junii ſeptimo febris profligata videbatur, urina ferè in ſanum colorem reſtituebatur, pulſus tamen erat languidus, atque ægra inſomnis jacebat, perterrita, & quaſi delira, undè facilè deprehendi ſpirituum animalium vacillationem & imbecillitatem à debilitate ſyſtematis nervoſi ortam: Indéque in ſubſidium cerebri & generis nervoſi *Emplaſtr. cephalic.* cum *duplo euphorb.* ad plantas pedum, *Epiſpaſtica* ad brachia & tibias internas, *Hyſtericum* cum *Galbano* in margine, ad regionem uteri applicabantur. Nodulus ex *Sem. rut. pulv. caſtor. galban.* & *aſſ. fœtid.* confectus, & aceto irroratus parabatur, quem ſæpiùs olfecit, aut ejus loco, *Spirit. caſtor. & ſal. armon.* in phialâ collo arcto & oblongo præditâ. Inſuper, frons & tempora ſæpiùs illinebantur manu frigidâ linimento ex *unguent. popul.* ℈. ij. *acet. ſambuc. aq. & ol. roſ.* an. ʒ. j. Denique quatuor pilularum ſequentium quartâ quâque horâ ægra deglutiit, ſuperbibendo *cochl. iij. vel iv. Julap.*

℞. *Pul. Chin. Chin.* ʒ. ij. *caſtor. gum. galban.* an. ʒ. ß. *aſſ. fœtid.* ℈. ß. *Mithridat. q. ſ. M. F. Pil. mediocres deaurand.*

℞. *Aqu. ceraſ. nigr. flol. paralyſ.* an. ℥. iij. *aqu. pœon. comp.* ℥. j. *tinctur. caſtor.* ʒ. ij. *ſacch. perlat.* ʒ. j. ß. *ſyrup. flor. paralyſ.* ℥. j. ß. *M. F. Julap.*

Quandoquidem verò nihil profecerimus, Junii octavo ad ſpiritus excitandos imperavimus, ut toti pedes calidè involverentur *cataplaſmate* ex *fol. rut. ſapon. nigr.* & *Sale commun. contuſis* confecto: Et ad fervorem cerebri inquietum temperandum, ut frons & tempora ſæpè frigidè illinerentur *linimento* ſequenti.

℞. *Camphor.* ʒ. ij. *ſacch. ſaturn.* ℥. ß. *aqu. ol. nymph. acet. ſambuc.* an. tantillum. *Miſce & terantur in formam linimenti*: Inſuper, ut *Bolus* ex *Ente Veneris* (cujus vires in *hypochondriacorum* & *hyſtericarum vigiliis* & *deliriis* temperandis efficaces ſæpiùs expertus ſum) *gr. vij.* & *conſerv. flor. borag.* ʒ. j. ß. confectus, bis térve in die exhiberetur cum hauſtu prælargo *Julapii* ſequentis.

℞. *Aqu. flor. paralyſ. papav. rhœad.* an. ℔. ß. *Aqu. pœon. bryon. comp.* an. ℥. j. *tinctur. caſtor. ſp. ſal. armon.* an. ʒ. ß. *ſyrup. flor. paralyſ.* ℥. ij. *M. F. Julap.* Sub veſperam ejuſdem diei hæc ſymptomata, non tam à debilitate ſyſtematis nervoſi, quàm à gradu veneni aucto ortum ſuum duxiſſe ſuſpicati ſumus, Συνεχεῖ, ſcilicet febre à repetitâ venæſectione, & uſu *laudani* in *malignam* Σύνοχον mutatâ; *Bolum* igitur *alexipharmacum* ex *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp.* & *tantill. ſyrup. caryoph.* confectum, horâ ſomni exhibendum juſſimus, ad expanſionem ſpirituum promovendam, idque optato eventu, ſomnum enim magis placidum indè capeſſebat ægra, à deliriis & lipothymiis plurimùm liberata. Quocirca eundem *Bolum*, Junii nono ter in die repetendum duximus, unicuique Bolo addendo *rad. ſerpentar. Virgin. gr. vij.* Inſuper, duas pilul. ſequentium, in ſubſidium generis nervoſi vacillantis, ſextâ quâque horâ exhibuimus unà cum *cochl. iv.* vel *v. Julap.* ſequentis, quod etiam ad libitum bibendum erat.

℞. *Gum. galban. ammoniac.* an. ʒ. ß. *caſtor. aſſ. fœtid.* an. *gr. xv. M. F. Pil. xxiv. optimè deauranda.*

℞. *Aqu. rut. meliſſ. cinnam. hord.* an.℥.iij. *aqu. epidem. pœon. comp.* an.℥.j. ß. *confect. alcherm.* ʒ.j. ß. *ſyrup. caryoph.* ℥.j. M. Repetebatur *Cataplaſma.* Die decimo eoſdem bolos ter repetendos juſſimus, itidémque undecimo, quo die *Glans* ex *melle* & *alumine* coctis, ob alvi conſtipationem, intrudebatur. Die duodecimo repetebantur *Boli* ut priùs: Inſuper, ad expanſionem ſpirituum ulteriùs promovendam *Veſicatoria* duo pone aures applicabantur, & *Suppedanea* ex *gum. galban.* & *emplaſtr. cephalico.* Die decimo tertio urina rubeſcere iterùm cæpit, & contentis ſaturari, atque ægra multò meliùs ſe habere. Ideóque *Bolum alexipharmacum* tantùm bis in die exhibendum juſſimus, atque (ob alvi adſtrictionem) *Glandem* ex *Hierâ picr. alum.* & *melle* ſimul coctis intrudendum. Cùm ſensìm indies revaleſcere videretur, die decimo quarto, & ſic deinceps uſque ad decimum nonum, *Bolum alexipharmacum* horâ ſomni duntaxat deglutiendum præſcripſimus. Decimo nono autem *Rad. ſerpentar.* à bolo detraximus, & *Pilul. Hyſteric.s* repetendas juſſimus: Omiſſo autem bolo, nocte vigeſimâ multùm conquerebatur de cerebri vacillatione & ſpirituum languore, adeò ut Bolum horâ ſomni exhibendum iterùm præſcribere coacti eſſemus, & *Glandem* recèns intrudendam, necnon *Epiſpaſticum* ad nucham de novo applicandum. Vigeſimo tertio verò, cùm Συνεχὴς legitima cum paroxyſmis, & remiſſionibus periodicis ſociata reverteretur, ʒ.j. *Corticis* ter in die, ad triduum exhibendam juſſimus, atque *Bolum alexipharmacum* manè & veſperi. A quo tempore planè convaluit, multâ Artis noſtræ ope, eâque diù continuata, difficulter admodùm, ab orci faucibus liberata. In aëre ruſticano quidem, ſemel, vel bis levem recidivationem, intra ſpatium duorum menſium perpeſſa eſt, illicò verò repetito *Corticis* uſu liberabatur.

Hiſtoria XI.

Dominus *Guttur* Ludi-Magiſter, habitans propè *Hoſpitium Eccleſiæ Chriſti*, Vir habitu œdematoſo, à frigore ſæpiùs ſuſcepto anno 1690. ſubito algore, rigore ac horrore, deindè flagranti æſtu correptus, jactatione, vigiliis, ſiti immenſa, reſpiratione anheloſa, hypochondriorum oppreſſione gravativa, vomitione immani, dolore horrendo ac inflammatorio, ab uno artu in alterum verſatili, reliquíſque febris verè rheumaticæ & inflammatoriæ ſymptomatis laborans, tertio morbi die ſub veſperam me accerſivit. Cùm adveniſſem, pulſum deprehendi fortem ac celerem, urinam multa rubedine tinctam ac in colorem lateritium præcipitatam; ſymptomatum autem vehementiâ ægrotans adeò confectus erat, & madore colliquativo perfuſus, ut lacrymantes amici de ſanitate ejus recuperanda deſperarent. Ab adſtantibus autem probè intellexi exacerbationem horum dirorum ſymptomatum quâvis nocte recrudeſcere ſolere, undè de ſpe, quam matutinis horis conceperat, ſub noctis ingreſſum decidebat, & vix ſeſe ad matutinam ſequentem ſuperſtitem fore putabat. Prætereà, in unoquoque paroxyſmo, dolor inflammatorius intactum adhuc artum indies corripere ſolebat, adeò ut manibus pedibúſque mancus, præ dolore ferè continuò ejularet, ac vociferaretur. Ad efferum hunc niſum & orgaſmum demulcendum, poſt *Enematis* rejectionem, ſanguinem copioſè ad ℥.xij. vel xiv. illicò paroxyſmi tempore detrahendas juſſi. *Tincturam roſarum* ad ſitim relevandam, Hauſtum hypnoticum cum ℥.j. *ſyrup. de mecon.*

Συνεχὴς ſpuria rheumatica.

ad ſpiritus ulteriùs compeſcendos, & *julapium perlatum* temperatum ad vires refocillandas ad libitum pitiſſandum præſcripſi. Quo pacto, poſt ſomnum hoc modo conciliatum, mane ſequenti, (cùm ſanguinem planè mucoſum vidiſſem,) remiſſionem evidentiorem nactus, *Hauſtum febrifugum* cum ʒ. *j. Corticis* ad *Veneni* extirpationem, quod ſpiritus ſtimulando, eos in hos tumultus adegerat, & prælium in dies inſtaurando, idem in poſterum ſine fine facturum eſſet, tertiâ quâque horâ miniſtrandum ſine morâ juſſi: Paroxyſmo pro more ſuo recrudeſcente, omnia ſymptomata iterùm exacerbari cœpêrunt; & aliud membrum dolore & tumore inflammatorio recèns invadente, immaniter excruciabatur. Has exacerbationis vices ad triduum æquo animo tulit ægrotans, ſiquidem curationem ſe brevì conſecuturum hâc methodo expectavit; atque intereà temporis probè novit me (quantùm poteram) ſymptomata ſublevâſſe. Cùm autem poſt tertium paroxyſmum, atque ℥. *j.* ß. *Corticis* in varias formas redacti deglutitam, nihil levaminis ſenſiſſet, atque dira ſymptomata, ſtato exacerbationis tempore, indies potiùs augerentur, animo deſpondebat: Neque minùs ego ipſe erubeſcens atque dolens, demùm anceps hæſitabam. Denuò autem exploratione diligentiori factâ, inſcitiam vel incuriam Pharmacopœi culpandam novi, qui *Corticem* neſcio quâ ingratâ amaritie tinctum, viſcidum, & plurimùm effœtum miniſtraverat. Quocirca, ſanguinis ℥. xij. iterùm è brachio detrahendas juſſi, atque ℥. ij. vegeti ac veri *Corticis Peruviani* partitis vicibus extra paroxyſmum miniſtrandas curavi: Undè æger à febre prorsùs liberabatur: Et dolores *rheumatici* indies decreſcebant. *Fomite* autem *febrili* hoc modo ſubacto, cùm vita ægri in vado eſſet, neque ampliùs à futurâ recrudeſcentiâ metuerem, humores colliquatos, artus debilitantes *Decocto amaro* & *ſyrup. de ſpin. Cerv.* per alvum *κατ᾽ ἐπίκρασιν* ſubduxi ſemel in hebdomadâ, poſt ſingulas purgationes uſum *Corticis* iterùm imperando, ne *Fomes febrilis* indè reſuſcitaretur. Quo pacto, ſpatio trium hebdomadarum, à reliquo verſatili dolore liberatus (artubus ſensìm in dies reſtitutis) convaluit, atque hucuſque ſine recidivatione valet, nec adeò œdematoſo corporis habitu eſt, ut priùs.

Hiſtoria XII.

Altera ejuſmodi.

Dominus *Glaſcock*, Presbyter Reverendus, Vir valetudinarius, & ſyſtemate nervoſo admodùm debili, habitans in *Le Strand*, à frigore, durante uſu *Aquarum Mineralium Chalybeatarum*, ſuſcepto, febre ac dolore inflammatorio, hinc indè in artubus verſatili correptus, Junii decimo octavo 1691. à me opem petiit. Pulſum, exploratione factâ, deprehendi celerem & quadantenus fortem, urinam rubram & contentis ſaturatam. Appetitus erat proſtratus, ventriculus nauſeâ & proclivitate ad vomendum affectus: Noctes tranſigebat inſomnes & inquietas, copioſo madore ſemper in lecto perfuſus, exacerbationem quippè ſub veſperam quotidie perpetiebatur. Quocirca, in ſubſidium virium ex perpetuis vigiliis languentium, curationem, ab *Hauſtu paregorico* ſequenti, horâ ſomni propinando auſpicatus ſum.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *j.* ß. *aqu. epidem.* ʒ. *iij. ſyrup. de mecon.* ʒ. *vj. M. F. Hauſtus.* Mane ſequenti ℥. viij. vel ix. ſanguinis (qui admodùm gelati-

noſus erat) detrahendas juſſi, atque dein ʒ. *j. Pulv. ſubtil. erav.* quartâ quâque horâ ad octo vices exhibendam è *cochl. Julap.* ſequentis, ſuperbibendo ejuſdem hauſtum.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. aqu. epidem. pœon. comp. ſyrup. caryoph.* an. ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.* Junii vigeſimo *Pulveris Chin. Chin.* ſex novas doſes imperavi: Ad ſedandam ſitim, *Tincturam roſarum ſaccharo* albiſſimo edulcoratam, ad libitum bibendam conceſſi, atque ante veſperam, ſi alvus priùs non ſolveretur, *Enema lactis ſaccharat. flor. chamæmel. alterat.* injiciendum præſcripſi. Junii autem vigeſimo ſexto æger à febre liberabatur ac doloribus: Urinam reddidit colore & quantitate ſanæ ſimilem. Appetitus verò non integrè reſtitutus erat, quocirca tres hauſtus adhuc repetendos duxi ut priùs; atque iterùm, octo diebus elapſis, poſt exhibitionem ℥. *iv. decocti amari cum duplo ſennæ, &* ℥. ß. *ſyrup. de Rhamno ſolut.* ad reliquias humoris colliquati, & in habitu corporis congeſti ſubducendas, ʒ. *j. Chin. Chin.* ter in die ad triduum, prophylaxeos gratiâ, in hauſtu cereviſiæ miniſtrandam. Die Junii vigeſimo nono, à concione, priuſquam vires reſarcitæ fuiſſent, habitâ, atque frigore indè in poros cutis ſuſcepto, illicò recruduit febris, ac dolores artuum inflammatorii & verſatiles, urinam intensè rubram æger iterùm reddidit: Pulſus in celerem & quadantenùs fortem mutabatur, appetitus proſternebatur, ventriculus nauſeâ, ægritudine & vomitione afficiebatur; ſitis aderat ingens, vigiliæ & ſudores colliquativi, tempore exacerbationis, ſcilicet per totam noctem durabant, & reliqua *Febris inflammatoriæ & rheumaticæ* ſymptomata: Ideóque Junii trigeſimo ℥. viij. ſanguinis è crure vel brachio lateris maximè affecti iterùm detrahendas jubeo, atque x. *Pilularum* ſequentium (quia tædio hauſtuum æger afficiebatur) quartâ quâque horâ, cum hauſtu *Julap.* priùs præſcripti exhibendas,

℞. *Cort. Peruv. ſubtiliſ. pulveriſ.* ʒ. *vj. mucilag. tragac. q. ſ. M. F. Pilul. mediocres deaurandæ.* Junii quarto ob nauſeam immenſam, & dolores mobiles in toto corpore, *Emeticum* ſequens ſub veſperam cum regimine exhibendum impero, &, vomitione finitâ, *Hauſtum Paregoricum* ſequentem: Die verò proximo ʒ. *iij. Corticis* in pilulas redacti.

℞. *Aqu. cardu. vin. benedict.* an. ℥. *j. ſyrup. viol.* ℥. ß. *M. F. potio emetica.*

℞. *Aqu. flor. paralyſ.* ℥. *ij. aqu. epidem.* ℥. *j.* ß. *ſyrup. de mecon.* ʒ. *vj. M. F. Hauſtus.* Julii ſeptimo reverſus, inveni ægrum planè ἀπυρετὸν, atque à doloribus immunem, licèt ab humore colliquato congeſto artus adhuc rigiditate & tumore afficerentur: Ideóque ad humores demulcendos *decoctum ſarſæ* ſequens præſcripſi pro potu ordinario.

℞. *Sarſ. opt.* ℥. *vj. rad. Chin.* ℥. *ij. raſ. CC. ebor. ſantal. rub.* an. ℥. ß. *Paſſul. maj. exacinat.* ℥. *iij. Glyciriz. raſ.* ℥. ß. *Coq. in Aqu. F.* ℔. *xij. ad vj. & cola pro uſu.*

Poſt ſex dies elapſos, ſaburram humorum *Decocto amaro cum duplo ſenn.* per alvum ſubduxi, atque dein, ter in die *Pilulas febrifugas num. xij.* quotidiè exhibui, donec ℥. *j. Corticis* abſumebatur: Idem *Catharticum*, atque poſteà *Pilulas*, poſt intervallum octo dierum, prophylaxeos gratiâ, iterùm præſcripſi: Intereà temporis admonui patientem, ut à concionando, & omni alio vehementiori exercitio protinùs abſtineret. Cui ſano conſilio morem ge-

rens prorſùs revaluit, & hactenùs optimâ valetudine utitur.

Dominum *Blakey* Clericum admodùm Reverendum, qui à multis retrò annis, ex causâ leviſſimâ *Rheumatiſmo inflammatorio* ſæpiùs obnoxius fuerat, eodem ferè modo, à tribus *Febribus Rheumaticis* ſpatio trium annorum, recurrentibus, ſine quocunque alio remedio, brevì, atque integrè reſtitui.

Hiſtoria XIII.

Tertia ejuſmodi.

Dominus *Semyr*, habitans in vico dicto *St. Thomas Apoſtle*, Vir quadragenarius, à frigore in poros cutis ſæpiùs ſuſcepto, dolore tandem verſatili dextram maximè corporis partem occupante affectus, & in lecto ad tres ſeptimanas detentus, Maii decimo quinto 1690. cùm me accerſivit, præ dolore, vix aut ne vix ſeſe uno latere in alterum commovere poterat, ſudore perfundebatur, urinam reddebat intentiſſimè rubram, ac lateritiam, lingua erat fœda ac arida, ſitis ingens, pulſus celer, vigilæ pertinaces, temperies verò adeò mitis, ut nec æger, nec Pharmacopola febrem ſuſpicarentur Æger *Febre* laborarat Συνεχεῖ *Spuriâ Rheumaticâ*, cujus exacerbationes nocte quâvis recrudeſcebant; tumor cum hoc dolore, ut in vero rheumatiſmo, non conjungebatur, quia ſpiritus irretiti ac impliciti, licet continuò laceſſiti, ultimum expanſionis ſuæ gradum non aſſecuti ſunt: undè etiam febris ſe minùs prodebat.

Poſtquam *Cortex*, ad aliquot vices exhibitus fuerat, reſpectu habito ad ſymptomata vehementiâ, die vigeſimo quinto æger à doloribus ac febre penè liberabatur, pulſus fortis, ac tardus, temperies mitis evaſit, ſitis penè extinguebatur, appetitus rediit, linguâ tamen quadantenùs areſcebat, & urina plus juſto rubeſcebat, undè conjeci rem eſſe in vado, atque Naturam *veneni* reliquias ſponte deleturam. Quid fit? ſpatio unius hebdomadæ *Aphthæ* quaſi criticæ cum ſalivatione conjunctæ morbum terminabant, qui ſolito contumatior erat, vel quia à *Veneno* intenſiori producebatur, vel quia æger nauſeabundus vix dimidiam partem remedii præſcripti deglutiebat: Vel quia *Cortex* parùm vegetus miniſtrabatur.

Hiſtoria XIV.

Quarta ejuſmodi.

Dominus *Kemp*, Mercator Londinenſis, habitans in vico dicto *Fanchurch-ſtreet*, Maii decimo quarto 1690. me accerſivit. Ægrotaverat per triduum; Horis antemeridianis è lecto ſurgebat, non multùm ſitiebat vel febricitabat, verùm adeò hebes erat ac mente captus, atque arteriarum vibratio adeò vacillabat, ut licèt urina eſſet ruberrima & lateritia, apoplexiam vel ſimile aliquod ſymptoma à *Veneno Febrili* ſuboriturum ſuſpicarer. Æger de languore ſolo, ac animi perturbatione conquerebatur. In tutamen cerebri (ut mihi videbatur) præcipuè obſeſſi, ſanguinis ℥. x aut xij. illicò detrahebantur è brachio, *veſicatoria* applicabantur, *Boli & Julapia ad ſpirituum* expanſionem promovendam cum optato eventu exhibebatur; Die autem decimo quinto hebetudo diminuta eſt, Pulſus factus eſt æqualis, licèt celer, urina adhuc intenſè rubeſcebat, ac turbabatur, dolor moleſtus ac *Rheumaticus* genu ac pedem ſiniſtrum occupârunt à niſu ſpirituum *venenum* adorientium suborsus. Sanguis iterùm educitur (qui admodùm gelatinoſus erat) deindè *Cortex* illicò exhibetur, cùm *laudano* commixtus; cùm dolor & vigilæ id poſtularent.

poſtularent. Quia femur & crus dolens grandi tumore œdematoſo afficiebantur, ſequenti *linimento* bis in die calidè inungebantur.

℞. *Unguent. dialth.* ℥.ß. *ol. lil alb. laterit.* an. *p. æq. M.* Die vigeſimo primo febris, dolor, ac tumor femoris evanuêrunt; ægerque de dolore humeri conquerebatur. Repetebatur *Cortex* & die vigeſimo ſecundo ægrum dimiſi perfectè ſanatum. *Corticem* duntaxat, prophylaxeos gratiâ, præſcripſi.

Verùm, ſi ſingulas Hiſtorias recenſerem Συνεχέων non tantùm *legitimarum*, verùm etiam *ſpuriarum* quas nuperrimè, ſpatio ſcilicet unius menſis, hoc pacto feliciſſimè ſanavi, in ſenili vel infantili ætate, atque in ipſo puerperio, nimius eſſem. Fateor equidem, ubi ſpirituum elaſticitas à *Veneno* ità opprimitur, ut vires *Antidoti* regi & in actum deduci indè non poſſint, & Συνεχὴς in Σύνοχον *Malignam* degeneret, me haud rarò ſortem cæterorum Medicorum participâſſe, & reſtitutionem elaſticitatis ſpirituum enecatorum ferè, & ſphacelatorum, methodo quâcunque, ſæpe incertò, ſæpe incaſſùm tantâſſe. Palàm autem affirmo me multò plures hujuſmodi ægrotantes, *deliriis*, *ſubſultibus tendinum*, cæteriſque id genus ſymptomatis malignis obſeſſos, ab orci faucibus Arte liberâſſe, ubi *Antidoti* uſus curationem auſpicabar, quàm cùm ab initio, aliâ quâcunque methodo uterer; modò cùm acceſſitus primò eſſem, umbra aliqua remiſſionum & exacerbationum ſupereſſet. Fundamentum curationis in *Cortice* ſemper jacio: Poſteà pro modulo ingenii, juxta normam Artis, quod à ſymptomatis indicatur efficio, atque haud rarò cum optato ſucceſſu curationem ad umbilicum duco. Coronidis loco, unum vel alterum hujuſmodi Curationum exemplum hìc addam.

Hiſtoria XV.

Dominus *Shakell* Stannarius, habitans in Plateâ dictâ *Fanchurch-ſtreet*, Vir quadragenarius, obeſo quadantenùs habitu, & pulmonibus infarctis, qui jam per quadriennium, ſcilicet à quo tempore *Rheumatiſmo univerſali* correptus, perperàm *Emplaſtris è Limacibus* contuſis ferè ad totum corpus frigidè applicatis, cæteriſque ejuſmodi, à Medico ſuo ordinario præſcriptis, cerebri & ſyſtematis nervoſi tantâ debilitate laboravit, ut ſæpiùs in die, præſertìm cùm eſſet cogitabundus, attonitus, reminiſcentiâ omni planè orbatus ſit; qui inſuper ter, quatérve inſultus *Apoplecticos* leves aut ſaltem *Epilepticos* paſſus eſt: Cùm ad bihorium, algore, rigore, & horrore adeò vehementi corriperetur, ut mane toto, in lecto decumbere cogeretur, morbum aliquem novum, ac inſolitum in genere nervoſo expectans: Junii decimo quinto 1691. me accerſebat. Eum autem (præludio paroxyſmi finito) intenſiſſimè febricitantem inveni, immensè ſitientem, in hypochondriis inflatum, anhelosâ reſpiratione oppreſſum: Seſe inquietè è loco in locum jactabat, facies, quaſi ex ſtrangulatione, rubedine perfundebatur, urina erat ſanæ ſimilis, quia flamma in ſanguine vix dum accendebatur; vibrationem arteriarum (exploratione factâ) citiſſimam; conſtantem verò, ac fortem deprehendi: De genio igitur febris hæſitans, utcunque ab inſolitâ debilitate cerebri ſuaſus, in ejuſdem tutamen, durante hâc efferveſcentiâ, ℥.x. ſanguinis è brachio illicò detrahendas juſſi: Ne autem *Venenum* indè, de ſpiritibus priùs debilibus victoriam reportaret, *cochlearia iv.* vel *v. Julap.* ſequentis, ad eorum expanſionem promovendam, quartâ quâque horâ exhibenda duxi.

Συνεχὴς in Σύνοχον mutata.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. aqu. epidem.* ℥. *ij. pulv. è chel. canc. comp. lap. contrayerv.* an. ʒ. ß. *ſyrup. caryoph.* ʒ. *x. M. Bolum* etiam ſequentem horâ ſomni deglutiendum unà cum hauſtu *Julap.* præſcripſi, atque tàm ad præſentem alvi fluxum ſiſtendum, quàm ad fervorem ſanguinis moderandum *decoctum album ſacchar. albiſſ.* gratè edulcoratum in loco potûs ordinarii ſubſtitui.

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp.* an. *gr. xv. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.* Cum die ſequenti, ſcilicet decimo ſexto, reverſus eſſem, æger ſudore levi perfundebatur, atque calor poſt ſomnum nocturnum remiſſior erat: Pulſus non ità celeriter ut priùs, conſtanter verò, ac fortiter vibrabatur; urina multâ rubedine tingebatur, & contentis ſaturabatur, alvus adſtringebatur. Ideóque, exacerbatione finitâ, enema ſequens injiciebatur.

℞. *Decoct. emollient.* ℥. *x. mel. mercur. ſacchar. rub.* an. ℥. *ij.* M. Atque dein *Bolus cardiacus* repetebatur cum Hauſtu *Julap. ſequentis*, quod etiam ægro ad libitum propinabatur, agitatâ phialâ.

℞. *Aqu. lact. alexiter.* ℔. *j. aqu. epidem. cinnàm. hord.* an. ℥. *j. ſacch. perlat.* ℥. *j.* M. Æger *decoctum album*, loco potûs ordinarii, adhuc hauriebat: Quippè à multis annis, ex conſilio prioris Medici, ab uſu cereviſiæ prorsùs abſtinuerat. *Suppedanea* ex *Emplaſt. cephalic.* cum *duplo euphorb.* in cerebri tutamen, ad plantas pedum applicabantur: Sub noctem ejuſdem diei reverſus, ægrum obſervavi poſt exacerbationem, quæ eodem die recrudeſcebat, rursùs ſudore perfuſum; cerebrum autem, ut ab adſtantibus didiceram, durante exacerbatione, quadantenùs confundebatur: Ideóque *Bolum cardiacum* horâ ſomni repetendum duxi, atque *Veſicatoria* duo ampla & acria ad internos carpos ſupra pulſus applicanda, & *Julap. cum ſpeciebus* denuò repetendum, & quartâ quâque horâ exhibendum. Die decimo ſeptimo manè, cùm manifeſtior adeſſet remiſſio, *Hauſtum febrifugum* cum *Pulv. Peruv.* ʒ. j. illicò propinandum juſſi, atque quartâ quâque horâ repetendam, donec exacerbatio redintegrari inciperet, & *Julap. perlat.* repetendum. Sub veſperam reverſus, remiſſionem nactus paroxyſmi, qui eodem die iterùm recrudeſcebat, *Hauſtus Febrifugos* quartâ quâque horâ repetendos juſſi, necnon *Bolum cardiacum* horâ ſomni exhibendum, & *decoctum album* pro potu ordinario hauriendum. Die decimo octavo ob *dyſuriam*, quam *Veſicatoria* effecerant ℥. *iv. Emulſionis* ſequentis, quartâ quâque horâ propinavi.

℞. *Sem. iv. frig. maj.* an. ʒ. *j. ſem. papav. alb.* ℥. ß. *amygd. d. decortitat. num. ix. cum aqu. hord. puriſſ.* ℔. *j.* ß. *F. Emulſio, cui add. ſacchar. alb.* ℥. *j. Aqu. roſ.* ℥. *ij. M.* Perſiſtebat æger in uſu *Decocti albi & Julapii*: Atque *Julapium cum ſpeciebus*, quartâ quâque horâ exacerbationis exhibebatur, durante verò remiſſione *Hauſtus Febrifugos* æger quartâ quâque horâ repetebat: Sub veſperam, ob dolorem lateris ſpaſmodicum, *Pannum Wallicum ol. palmit.* illitum ad regionem pulmonum applicandum juſſi, necnon *Bolum cardiacum* horâ ſomni, & *Hauſtum Febrifugum* quartâ quâque horâ exhibendum. Die ſequenti, ſcilicet decimo nono, exacerbatio per totum diem non recruduit, æger urinam reddidit copioſam, urinæ ſanorum ferè ſimilem, ac laudabili hypoſtaſi donatam, dolor lateris etiam obtundebatur; attamen phlegma pulmonibus impactum

ægrè admodùm egerebatur. Ideóque cochleare j. *Linctûs* ſequentis unà cum ℥. *iv. Apozem.ſubtepid.* quartâ quâque horâ miniſtrandum juſſi.

℞. *Ol. amyg. d. rec. ſyrup. cap. Ven.* an. ℥.j.ß. *ſacch. cryſtal. alb.* ʒ.j.ß. *M.*

℞. *Decoct. pector. opt. depurat.* ℔.j. ß. *tinctur. croc.* ℥. ß. *ſyrup. de eryſim.* ℥. j.ß. *M.* Duos etiam *Hauſtus febrifugos* tempore diurno exhibendos curavi. Sub veſperam pulſus, urina, &c. eodem ferè modo, quo manè ſeſe habebant: A mentis autem levi vacillatione, & linguæ fœditate ac ariditate auctâ, ſuſpicatus ſum à *Veneno* ſpiritus æquante febrem in primum *Malignitatis* gradum tranſiiſſe, ideóque præter uſum *Hauſtuum febrifugorum*, *Julapii cum ſpeciebus*, & *decocti albi*, *Bolum alexipharmacum* ex *Theriac. Androm. pulv. Gaſcon.* an. ʒ. ß. & tantillo *ſyr. caryoph.* conflatum, horâ ſomni miniſtrandum juſſi; necnon *Veſicatorium* amplum & acre ad nucham applicandum, & os gargariſmo ſequenti ſæpiùs colluendum.

℞. *Aqu. plantag.* ℥. *vj. diamor.* ℥.*j. mell. roſ. colat.* ℥.ß. *M.* Die vigeſimo (clariſſim. Collegâ D.D. *Goodall* advocato) communi conſenſu præſcripſimus repetitionem *Hauſtuum febrifugorum* ſextâ quâque horâ, necnon *linctûs*, *linimenti*, *Apozematis pectoral. Julapii perlati* & *Decocti albi*, atque inſuper (ratione doloris lateralis) ℥. ix. ſanguinis è brachio lateris affecti detraximus. Junii vigeſimo primo, *Enema* manè repetendum juſſimus, ut priùs; necnon *Veſicatoria* duo ampla & acria ad interna brachia applicanda, & ℥. *iij. Tincturæ* ſeu *Decocti Corticis* quartâ quâque horâ exhibendas: Sub veſperam *Bolum* ex *Theriac. Androm.* & *pulv. è chel. cancr. comp.* an. ʒ. ß. cum tantillo *ſyrup. caryoph.* confectum, horâ ſomni exhibuimus, unà cum hauſtu *Julap. perlat.* atque, poſt ſudores finitos, *Bolum è Cortic. Peruv.* ʒ. ß. & *ſyrup. caryoph. q. ſ.* poſt mediam noctem & quintâ & octavâ matutinâ repetendum, cum hauſtu *Decocti Corticis* antè præſcripti: Quippè *Febris* adhuc aliquo modo exacerbabatur, & remittebat; atque cochlear. unum *Mucilaginis* ad linguam emolliendam ſæpiùs in ore tenendum, præſertim antè & poſt bolum exhibitum: Et quoniam ægrum tandem *Julapii perlati* tæderet, aliud ſubſtituimus, nempè,

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. cinnam. hord.* ℥. *ij. pœon. comp.* ℥.*ij. ſyrup. caryoph.* ʒ. *x. M. F. Julap.* de quo bibat cochl. iij. vel iv. ad libitum. Die vigeſimo ſecundo reverſi, ægrum invenimus ferè ἀπυρετὸν, urinæ rubedinem iterùm reducem, pulſum fortem & regularem, & temperiem mitem: Placidè inſuper dormiverat, ſed efflореſcentia *Miliaris* ſatis vivida & rubra per collum, & pectus undiquaque ſpargebatur. Indéque, ut effloreſcentia hæc critica promoveretur, vires ſpirituum ſuſtentavimus *Alcalibus* & *alexipharmacis* modo ſequenti.

℞. *Pulv. è chel. canc. comp.* ℈. j. *ſal. prunel.* ℈. ß. *ſacch. alb. gr. xv. M. F. Pulv. ſumend. è cochleari cum Julap. cord. ſuperbibendo ejuſdem cochlearia iij. repetendúſque quartâ pomeridianâ.* Horâ ſomni *Bolum Theriacalem* repetendum juſſimus, horâ tertiâ & octavâ matutinâ hauſtum *Apozematis febrifugi* miniſtravimus. Perſiſtebat æger in uſu *Linctûs*, *Apozematis*, *Julapii Cordialis*, & *Mucilaginis.* Die vigeſimo tertio, *Pulverem cardiacum* decimâ matutinâ & tertiâ pomeridianâ repetendum juſſimus, & *Bolum Theriacalem* horâ ſomni exhibuimus, necnon *Linctum*, *Apozema Pectorale*, *Julapium cordiale* & *Mucilaginem* priùs præſcripta ad in-

farctionem pulmonum tollendam. Die vigeſimo quarto diſcedente jam Collegâ, ego ſolus præſcripſi *Pulverem* ſtatim repetendum, & *Bolum Theriacalem* horâ ſomni cum *gutt. viij. laudani liqu.* ob dolorem lateris rheumaticum, de quo ſolummodò jam conquerebatur. Die vigeſimo quinto ad dolorem lateris tollendum, quo adhuc, præſertim inter tuſſiendum angebatur, præſcripſi *fotum* ſequentem unà cum *linimento* antè præſcripto ad partem affectam applicandum, atque cochleare unum *olei lini* recèns ſine igne extracti, ſecundâ vel tertiâ quâque horâ cum hauſtu *Apozematis pectoralis* exhibendam. Cujus vires anodynas, & deterſivas jam ſæpiùs expertus eram.

℞. *Rad. petroſel. fœnic. ſemin. lin. fœnugræc.* an. ℥.ij. *flor. chamæm. melilot.* an. *M.ij. Coq. in aq. F. q. ſ. colatura reponatur in Veſicâ bubulâ recenti, ità ut ſemiplena ſit, & tepidè ad latus affectum applicetur, ad horæ vel ſemihoræ ſpatium.* Amotâ veſicâ, applicetur *Pannus Wallicus* calidè illitus *linimento* antè præſcripto. *Bolum Theriacalem* horâ ſomni, & Hauſtum *Julapii* repetendum juſſi. Junii vigeſimo ſexto præſcripſi cochleare unum vel alterum *Mixturæ* ſequentis, omni nocte ſub ingreſſum lecti exhibendum, donec tuſſis (quod ſymptoma ſolummodò jam ſuperat) mitigaretur.

℞. *Syrup. balſam.* ℥.iv. *laudan. liqu. Helmont.* ʒ.j. *M.*

Appetitu verò reſtituto, & viribus jam reſarcitis, tandem ſuboriebatur *tumor crurum* œdematoſus, quem facillimè tribus vel quatuor purgationibus ſuperavi, poſt quas tamen *Corticem* repetendum, & *Vinum Chalybeatum* præſcripſi. Ex his æger integrè reſtitutus, optimâ valetudiue hucuſque utitur, plurimùm etiam à veteri & aſſuetâ cerebri & generis nervoſi malâ affectione liberatus.

Hiſtoria XVI.

Altera ejuſmodi. Domina *Maria Lechmere*, habitans in vico dicto *Watling-ſtreet*, virgo prudens ac proba, quam ante ſex annos Συνεχεῖ ſimplici laborantem integrè, idque brevì, reſtitueram; nuperrimè, ſcilicet die Junii ſecundo 1691. circiter annum ætatis ſuæ viceſimum ſextum, ſæpiùs in die de frigore & calore alternatìm ſe excipientibus querebatur. Quanquam noctes tranſigeret inſomnes, quia tamen tempore diurno ſymptomata remittebant, quotidie è lecto ſurgebat, obambulabat, atque muniis ſolitis quadantenùs fungebatur uſque ad diem decimum ſextum. Morbo autem jam plurimùm increſcente, *enema* ſibi miniſtrandum juſſit, atque dein ℥. ix. ſanguinis è brachio detrahendas, atque *Julapium cordiale* à Pharmacopœo petiit, ob præſentem languorem ad libitum ſumendum. Die decimo ſeptimo in lecto decumbebat, atque cùm jam omnia ſymptomata eodem tenore pergerent, febre Συνεχεῖ, à *Veneno* per detractionem ſanguinis perperàm celebratam aucto, mutatâ in Σύνοχον, ſub veſperam me accerſivit. Adveniens, pulſum deprehendi debilem & celerem, urinam verò non multâ rubedine tinctam, vel contentis ſaturatam. Caput ægræ vehementer ardebat, extrema frigebant: Undè plurimùm de eventu dubitans, ad expanſionem ſpirituum promovendam impræſentiarum duntaxat *Bolum Theriacalem* horâ ſomni exhibendum, & *Julapium perlatum* ad libitum ſumendum, *Emplaſtrum cephalicum cum duplo euphorb.* ad plantas pedum, & *epiſpaſtica* duo acria & ampla ad internos cubitos, prope axillas applicanda:

juſſi, & exſpectavi, an fortè, mane ſequenti, remiſſio ſubſequeretur. Die decimo octavo omnia ſymptomata remittebant, atque ab æquali ac moderato capitis & extremorum calore reverſo, expanſionem ſpirituum quadantenùs redintegratam eſſe judicavi: Ideóque *Hauſtum Febrifugum* cum ℈.j. *Corticis* illicò exhibui, atque deinceps quartâ quâque horâ repetebam, & *Gargariſmum* ſequentem, ob faucium rigiditatem & moleſtam ſiccitatem, ſiphone ſæpiùs calidè ingerendum juſſi.

℞. *Fol. plantag. roſ. rubr. ſummit. rub.* an. M. j. *Coq. in aqu. F. q. ſ. ad* ℔. j. ß. *Colaturæ adde diamor.* ℥. j. ß. *mel. roſ. colat.* ℨ. vj. M.

Ad expanſionem ſpirituum adhuc deficientem promovendam *Bolum Theriacalem* horâ ſomni repetendum atque *Epiſpaſticum* ad nucham applicandum duxi. Die decimo nono & vigeſimo eoſdem *Hauſtus febrifugos* repetebam, & *Bolum cardiacum* horâ ſomni exhibebam: *Julapii* etiam ſequentis *cochlearia iv.* vel *v.* ad libitum ſumenda præſcripſi, quod toto morbi curſu ægræ maximè arridebat.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. pæon. comp. aqu. epidem.* an. ℥. j. *confect. alcherm. ſine moſch.* ℨ. j. ß. *ſyrup. caryoph.* ℥. j. ß. M. Die vigeſimo ſub veſperam (exulante jam omni exacerbationis & remiſſionis veſtigio, atque, cute colli, & pectoris ubique veſiculis aqueis, ſine quâcunque rubrâ efflorescentiâ, interpunctìm notatâ, undè, ſpiritibus depreſſis ac tantùm non deletis, febrem in Σύνοχον purè *malignam* degenerâſſe ſentiebam) plurimùm languebat ægra, attonita erat, ac tantùm non delirabat: Indéque, omiſſo uſu *Corticis* in poſterum, ſpirituum expanſionem *alexipharmacis* & *veſicatoriis* duntaxat moliebar: *Epiſpaſtica* nova ad internos carpos ſupra pulſus illicò applicanda juſſi, & *Bolum cardiacum* repetendum, cui addebatur *confect. alcherm. ſine moſch.* ℨ. ß. Die vigeſimo primo *Bolum cardiacum* cum *confect. alcherm.* abſque *Theriacâ* (quippè coma quadantenùs impendebat) manè repetendum juſſi, eundem verò cum *Theriacâ* ſub veſperam: Eodem modo die ſequenti, ſcilicet vigeſimo ſecundo pergebat. Quandòquidem verò multùm tuſſiebat, atque phlegma viſcidum bronchiis impactum ægrè admodùm egerebat, ℥. iv. *Apozematis* ſequentis calidè, quartâ quâque horâ propinandas juſſi.

℞. *Decoct. pectoral. depurat.* ℔. j. ß. *Tinctur. croc. ſyrup. capil. vener.* an. ℥. j. M.

Die vigeſimo tertio *Bolum cardiacum*, abſque *Theriacâ*, manè & quartâ pomeridianâ, ob languorem & deficientem ſpirituum expanſionem: Et cum *Theriacâ* horâ ſomni ægra deglutiit, undè vires aliquantùm inſtaurari videbantur. Ob *Aphthas* verò jam in ore ſubortas præter *Gargariſmum* cochleare unum *Mucilaginis* ſequentis ſæpiùs ſuper linguam tenendum juſſi.

℞. *Mucilag. tenuior. ſemin. cydon. aqu. plantag. extract.* ℥. *vj. ſyrup. è Rub. Idæ,* ℥. *j.* ß. M.

Die vigeſimo quarto omittebantur boli per totum diem in gratiam adſtantium, qui timebant ne ægra indè nimiùm incaleſceret, cujus neglectûs pœnas vitæ ſuæ diſpendio propemodùm luebat ſub veſperam languens & confuſa, & adeò confecta, ut vix reſpirare poterat. Quocircà, ad expanſionem ſpirituum reſuſcitandam, *cochlearia iv. Julap.* ſequentis tertiâ quâque horâ vel ſæpiùs in languore exhibenda juſſi (agitatâ phialâ,)

℞. *Aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. aqu. epidem. pæon. comp.* an. ℥. *j.* ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ℈. *ij. rad. ſerpentar. Virgin.* ʒ. ß. *ſacch. alb.* ʒ. *vj. M.*

Spiritus etiam *Salis armoniaci* in languoribus olfaciendus præbebatur. Singulis Bolis *gr.iv. ſerpentar. Virgin.* adjicienda juſſi, modo ſequenti.

℞. *Theriac. Androm. confect. Alcherm.* an. ʒ. ß. *Pulv. Goan. gr.xxv. Serpentar. Virgin. gr.iv. M. F. Bolus.*

In horum Bolorum uſu, cum, vel abſque *Theriacâ*, bis terve in die perſiſtebat uſque ad diem vigeſimum ſeptimum & indies meliùs ſeſe habuit: Pulſus quotidie fortior evaſit, & temperies mitior, puſtulæ ſeroſæ, quæ in pectore ſpargebantur, vividâ efflorescentiâ circumcingebantur, & sensìm diſparebant. Ægra ab orci faucibus erepta tandem ἀπυρετὸς ac ſana evaſit, niſi quòd tuſſis importuna ſomnum admodùm interturbabat; ad quam minuendam primùm præſcripſi die vigeſimo ſexto *Linctum* ex *ol. amyg. d. ſyrup. capil. Vener.* an. ℥. *j.* & *ſacch. cant. alb.* ʒ. *j.* confect. cochleatim, urgente tuſſi, miniſtrandum. Hoc autem nihil proficiente, die vigeſimo ſeptimo. *Hauſtulum Paregoricum* cum *ſyrup. paralyſ.* ℥. ß. & *laud. liqu. gutt. viij.* (febre jam victâ) cum magno ſucceſſu horâ ſomni propinandum juſſi, & nocte diei vigeſimi octavi *Pilulas* ſequentes.

℞. *Pil. è cynogloſſ. extract. glycyrriz.* an. *gr. viij. M. F. pilul. iij.* A quo tempore hucuſque optimâ valetudine utitur, niſi quòd, poſthabito ſano meo conſilio de *Cortice* repetendo, ſub finem ſecundæ hebdomadæ languere, appetitu privari, atque, ſtatâ diei horâ, bis vel ter algore quodam perfundi cœpit, repetitâ autem tandem ℥.*j.Corticis*, illicò convaluit, ſine quocunque alio medicamento exhibito.

APPENDIX

SECUNDÆ EXERCITATIONIS, HISTORIAM FEBRIS Συνεχές compendiariam ab anno 1658. *ad annum* 1691. *complexa.*

EX quo Philoſophiæ & Medicinæ Principiis mediocriter inſtructus, Obſervationibus Medicinalibus faciendis qualitercunque par fui, naturam atque indolem Febris Συνεχές indagandi ſtudio magnoperè incenſus ſum. Atque equidem, quantùm memoriâ repetere præteritâ poſſum, febrem eam, vel *ſimplicem* vel *ſpuriam*, frequentiſſimam ſemper fuiſſe deprehendi, & inter cæteras Febres maximè vulgarem. In nonnullis locis, ſcilicet *maritimis*, *paluſtribus* ac *nemoroſis* ferè perpetuò *Endemia* eſt, ubique verò, præſertim durante tempeſtate autumnali, & in Caſtris, ubi corpus externis aëris injuriis perpetuò obnoxium eſt, poſt ſtatas periodos *Epidemia*; neque in Conſtitutione ipsâ Peſtilentiali penitùs defecit. Necnon febres Σύνοχοι, quotquot ſint, generaliter loquendo, vel primo inſultu Συνεχέων ſpeciem referunt, aut ſaltem in eas demùm mutantur, quoties criſi ſalutiferâ finiuntur.

Ut autem certior huic noſtræ *Obſervationi* fides adhibeatur, lubet *Hiſtoriam* hujuſce morbi, per triginta annos, & quod excurrit, ordine recenſere, atque graphicè pro virili depingere, ut penes Lectorem ſit hâc in re æquum judicium facere.

Incipiam ab anno 1658. Ærâ (mihi ſaltem) notabili quo tempore Febris hæc tàm *ſpuria* quàm *ſimplex*, præſertìm menſibus autumnalibus, ubique per totam Angliam graſſabatur: Quod etiam Clariſſimus noſter *Williſius* in *Puretologiâ ſuâ* olim editâ teſtatus eſt. *Olivarius Cromwellus* qui tum temporis rerum Britannicarum potitus eſt, & Pater meus Reverendus, idémque Medicus exercitatiſſimus illo ipſo anno, ineunte Septembri, cùm hæc Conſtitutio ad ἀκμὴν perveniſſet, hâc febre correpti fatis cedebant; Συνεχεῖ, Naturâ in utroque ſuccumbente, in Σύνοχον demùm mutatâ, quam comitabantur deliria, ſpaſmi, cæteráque funeſta *Malignitatis* indicia. Inſuper, poſtquam conſpexeram Matrem meam pientiſſimam, Fratres & Sorores, Servos, Ancillas, Nutrices conductitias, quotquot erant intra eoſdem nobiſcum parietes, ac ferè omnes ejuſdem, ac vicinorum Pagorum incolas hoc *Veneno* infectos & decumbentes, nè forte ejus memoria mihi excideret, ego ipſe eodem morbo correptus ſum, atque poſtquam à morte, in primo ejus inſultu, ægrè admodùm evaſeram, ſpatium trimeſtre valetudinariò tranſegi; Συνεχεῖ (quâ primùm affectus fueram) ubi *Venenum* ex diuturna & repetita ſpirituum

Febris Συνεχὴς epidem. ab anno 1658. *uſque ad annum* 1664.

expanſione quadantenùs ſubactum fuerat, in *Intermittentem* jam *Tertianam*, jam *Quotidianam* demùm faceſſente. Hoc tempore, ſi unquam aliàs, ferè tota hæc Inſula, ſaltem Menſibus Autumnalibus, Noſocomii publici ſpeciem præ ſe ferebat, &, in nonnullis locis, ſani vix ſupererant, qui ad miniſtrandum valetudinariis ſufficerent. Veriſſimum quidem eſt, hancce *Febrem*, utut *Epidemiam* & publicè graſſantem, minùs funeſtam fuiſſe quàm *Peſtilentialis* ſeu *Maligna* eſſe ſolet, quippè à *Veneno* mitiori ortam: Undè, vel ſpirituum ſeſe expandentium vi, aut ſuppetiis, quales quales fuerint, ab Arte miniſtratis, (nondùm enim vires *Corticis* in hoc *Veneno* ſubigendo, ſaltem hìc Loci, comprobatæ erant) plurimi licèt ægrè admodùm ex morbo evasêrunt. Multos autem paſsìm videre fuit, poſt ſextam vel ſeptimam exacerbationem (ubi Natura à *Veneno* ſensìm aucto demùm victa fuerat) exulantibus omnibus paroxyſmorum & remiſſionum veſtigiis, *Febre Malignâ Continuâ*, quam diri ſpaſmi, & deliria comitabantur, decimo ſeptimo, vel viceſimo primo morbi die è vivis ſublatos. Alios autem *diarrhœâ* & *vomitione*, vel doloribus quaſi *Pleuriticis*, *Peripneumonicis*, aut *Colicis*, aut alio aliquo Συνεχέος ſpuriæ ſymptomate vehementiori attritos & confectos, die morbi ſeptimo, nono, vel undecimo, Fato quaſi præmaturo occiſos. Inſuper, qui ex morbo evasêrunt, ferè omnes, quos ego novi, Hyemem ſubſequentem valetudinariò tranſigebant: Durante enim brumâ, *Intermittentes*, *Quartanas*, *Tertianas*, *Quotidianas* ab ejuſdem *Veneni* mitiori gradu oriundas ferè æquè *Epidemias* videre erat, ac in Autumno Συνεχέας ſeu remittentes. Neque mehercule, ſæviente gelu, penitùs defecêrunt iſtæ Febres *Continentes*, & licèt non, ut in præcedenti Autumno, publicè graſſarentur, ubique tamen ſubſequente Vere ac Æſtate ſporadicè caput ſuum tollebant, uſque ad menſem Auguſtum. A quo tempore per totum menſium Autumnalium decurſum, rursùs ubique *Epidemiæ* fieri & revireſcere cœpêrunt. Atque equidem hancce febrem hoc pacto ſub typo Συνεχέος, præſertìm ſimplicis & legitimæ, *Quotidianæ* ſcilicet, vel *Tertianæ* maximè vulgarem fuiſſe, & tempore Autumnali plùs minùs *Epidemiam* uſque ad annum 1664. obſervavi: Necnon plurimos ab eâ demùm in Σύνοχον degenerante in orcum demiſſos, non obſtante Methodo medendi rationali & excruciante, quæ tunc adhibebatur: Siquidem efficacia *Antidoti Peruvianæ* ad hoc *Venenatum Fermentum* delendum, vulgus Medicorum adhuc latebat.

Peſtis Epidemia anno 1665. & 1666. Sub ingreſſum verò Autumni, anno 1664. planè ſilebat hæcce *Febris*; & ferè omnes acuti morbi derepentè exulabant, & ſalubris admodùm erat iſtius Tempeſtatis Conſtitutio. Vere autem ſubſequenti, poſt brumale gelu præter modum atrox, & Cometam in æthere calamitatis hujus quaſi prænuncium, *Venenum* ſeſe recolligens, & mirum in modum auctum, hanc Συνεχῆν in *Peſtem* funeſtiſſimam & diriſſimam inopinatò mutavit, quæ epidemicè graſſata, ſpatio unius anni plus quàm quadraginta millia hominum è vivis ſuſtulit. Attamen, ſæviente hâc ipsâ Peſte non penitùs defecêrunt veſtigia nonnulla Febris Συνεχέος: Quotquot enim ex Peſte evasêrunt, utpotè mitiori *Veneno* infecti, vel robore ſpirituum vegetiori præditi, quamprimùm Natura ſuâ ſponte, vel Artis adminiculis *Bubones*, *Parotidas*, *Carcinomata* matureſcentia, vel quævis alia victoriæ Monumenta ſeu Trophæa de hoſte conſtituere

cœperit;

cœperit ; ſingulis vel alternis diebus in ſeipſis percipiebant ſymptomatum exacerbationes & remiſſiones , ſtatis horis alternatìm ſeſe excipientes. Undè non temeritatis jure meritò incuſandam cenſeo Facultatem Medicinalem Neapolitanam , quæ (referente clariſſimo *Bado, Anaſtaſ. lib.*1. *cap.*20.) etiam *Corticem Peruvianum* in *Peſtis Curatione* adhibendum juſſit : Siquidem ad hoc ipſum *Venenum* (quoties mitius eſſe contigerit) delendum , & deinceps ad curationem accelerandam plurimùm conferre queat.

Diarrhœa & dyſenteria torminoſa menſibus Autumnalibus Londini graſſata ab anno 1666. ad annum 1672.

Porrò , *Peſte* hâc exitioſâ ſub initium anni 1666. exulante , rursùs febris Συνεχὴς à *Veneno* mitiori orta, *Spuria* autem & *Colliquativa*, nimirùm cum fluxu alvi torminoſo aut dyſenterico ſociata , ſub initium menſis Auguſti ſuum caput attollere incipiebat , quæ indies per omnes menſes Autumnales magis magíſque ſæviebat , & publicè graſſabatur, nec mihi pepercit contagio, dum menſe Auguſto , ſedes dyſenticorum minùs cautè inſpicerem : Et ex hoc morbo ægrè admodùm evaſi : Iterúmque etiam ſequenti Autumno , ex eâdem occaſione infectus ſum : Adeò epidemicè jam ubique Londini *ſeminium* hoc *virulentum* propagatum erat ! Durante verò ejus ἀκμῆ , menſe ſcilicet Septembri & Octobri,quo tempore Συνεχὴς ſimplex graſſari ſolebat,vix quenquam alium morbum videre erat.Civitas ferè univerſa hoc morbo correpta videbatur,atque ſingulis ſeptimanis tercenti,quadringenti,quingenti, plùs minùs fluxu & torminibus, cæteríſque dyſenteriæ excruciantis, vel diarrhœæ colliquativæ diris ſymptomatis confecti , citiùs vel ſeriùs , die ſcilicet 14. 17. 21. fatis cedebant, non autem abſque ſiti inexplebili , Aphthis albis vel nigris, pulſu celeri , deliriis , cæteríſque febris Epidemiæ indiciis. Plurimi inſuper , poſtquam colliquatio & tormina, & reliqua dyſenteriæ ſymptomata multo *Opiatorum* & *Adſtringentium* uſu ſupprimerentur , nihilo ſeciùs ſenſìm languentes , & hectico quaſi calore emarceſcentes demùm extinguebantur. Alios (virulentiâ per ductus ſalivales criticè expulsâ) ope *Aphtharum* & ſalivationis immenſæ ſupervenientis (quod in criſi febrium Συνεχέων haud raro evenire ſolet) liberatos memini : Siquidem *Venenum* huic *dyſenteriæ epidemicæ* anſam præbens , tanquam *Colocynthidis* , aut cujuſcunque alterius *cathartici* æmulum , inteſtina ſpontè petens , eadémque horrendis ac vellicantibus ſpaſmis perpetuò laceſſens , atque per eorum glanduloſam membranam ſerum colliquatum & virulentum copiosè effundens , vires tamen ſpirituum non adeò præpollenter ubique proſternere videbatur , ut non Natura ſaltem ſub initium morbi , poſt ſtatas,vel incertas periodos, vires ſuas plus minùs colligeret , atque indè victoriam, ſaltem aliqualem, ſæpiùs reportaret : Quod facilè obſervatu erat : Undè remiſſio atque exacerbatio torminum , colliquationis , cæterorúmque truculentorum ſymptomatum , ſingulis vel alternis diebus recurrentes, evidenter ſeſe in conſpectum dabant. Durante enim remiſſione , ſymptomata cuncta excruciantia nonnunquam ultrò minuebantur ; recrudeſcente autem paroxyſmo *Opiatorum* ipſorum vires ſpernebant. Undè clarè deprehendi dyſenteriam ſymptomatis duntaxat rationem habuiſſe, febrem autem (utut ob externum calorem à torminibus & diarrhœâ ſuppreſſum cuivis intuenti ſeſe non proderet) eámque verè Συνεχῆ à *Veneno* mitiori , cathartico ſcilicet oriundam primarium fuiſſe morbum. Atque demùm hâc Obſervatione innixus , ubi cum

vulgo Medicorum diù *Siſyphi* ſaxum volvendo, *Rhabarbaro*, *Myrobalanis*, *Opiatis* & *Adſtringentibus* intùs exhibitis; & *enematis*, *fotibus anodynis*, cæteríſque decantatis, quibus Authores paſsìm utramque paginam curationis dyſenteriæ implere ſolent, in truculentis hiſce ſymptomatis ſublevandis, fruſtrà curationem tentaveram, cùm intereà *Venenatum Fermentum* intùs deliteſceret: Non ſine ratione conſilium novum inii, atque ad *Opiata* & adſtringentia, quæ ad ſymptomata dyſenterica ſpectant, *Febrifugum* aliquod potentius (ſi modò ejuſmodi *Febrifugi* compos fieri poſſem) adjicere ſtatui, quod *Venenatum Fermentum* febris ipſius ad colliquationis cauſam delendo, febrem ſimul tollere, & fluxum ſiſtere, ac tormina indè conſequentia compeſcere poſſet. Atque eò potiùs ad hanc ſententiam mens mea inclinata eſt, quia ſæpiùs obſervâram miſeros ægrotantes, non obſtante diligentiſſimo remediorum *antidyſenticorum* uſu, ſæviſſimis hiſce ſymptomatis confectos, tandem ad orcum cacaturientes deſcendiſſe: Alios verò multis *Adſtringentibus* atque *Opiatis* uſque ad delirium & deliquium adactos, atque indè inebriatos potiùs quàm curatos, eoſque haud rarò inopinatam ſymptomatum dyſentericorum recrudeſcentiam perpeſſos eſſe, vel ſaltem cum pulſu celeri, calore hectico, cæteríſque *Venenati Fermenti* deliteſcentis indiciis emarceſcentes, quietâ & adſtrictâ alvo ſummum diem oppetiiſſe. Ex alternante autem *torminum* & *fluxûs* exacerbatione & remiſſione (quam ſæpenumerò plus minùs hunc morbum, ſaltem ſub ejus initium comitari jam obſervâram) potiùs quàm à calore febrili, quem pro ratione ſymptomatum moleſtorum quadantenùs inæqualem deprehenderam, ſemper autem depreſſum ac mitem, monitus; hoc in caſu vires *Corticis Peruviani* cum *laudano* commixti tentando experiri decrevi. Neque temerariò quidem; ſiquidem utut *Cortex* amaritie ſuâ tenera inteſtina proritando, *Fluxum alvi* adaugere aptus ſit; cum *laudano* tamen, quod humorum colliquationem ſiſtit, ſenſúmque inteſtinorum exquiſitum ſtupefacit ac hebetat, commixtus & irretitus, *Venatum Fermentum* colliquativum ſubigendo, ad *fluxum* & *tormina* ſimul ac *febrem* ipſam ſiſtendam & compeſcendam jure meritò idoneus haberi poſſit. Eventus votis reſpondebat. Primùm autem vires decantatiſſimi hujus *Febrifugi Antidyſentericas* experiendo comprobavi in ægro habitante in vico dicto *Long-Lane*, *Dyſenteriâ Tertianâ* laborante: Hujuſmodi enim aliquæ mihi in praxi occurrebant, ubi *Tormina* & *Fluxus Alvi* mucoſus & ſanguineus, tertio quoque die, horâ ſtatâ, non obſtante diligentiſſimo *Opiatorum* uſu, recrudeſcebant: Cùm in intervallis, truculenta hæc ſymptomata, adminiculante *laudani* doſi puſillâ, vel ſuâ ſponte ſæpiùs mitigarentur. Arreptâ igitur primâ ſymptomatum remiſſionis occaſione, ſine morâ ʒ. j. *Corticis* cum *laudan. Lond. gr.* j. commixtam, in hauſtu exhibendam juſſi, repetendámque deinceps quartâ quâque horâ ad ſextam uſque vicem. Quid fit? Tantùm abeſſe obſervavi ut inteſtina ab amaritie *Corticis* proritarentur, ut illicò ſenſerim ea faciliùs à *laudano* cum *Cortice* commixto, quàm cum *Adſtringentibus* conjuncto compeſci & demulceri: A quinto autem, vel ſexto hauſtu exhibito *Fluxum* ac *Tormina*, unà cum *Febre* reliquíſque ſymptomatis comitantibus, penitùs exulâſſe, neque unquam in poſterum periodis ſolitis recruduiſſe: Atque hæc Obſervatio animos mihi addidit, ut in ipſis *Quotidianis Dyſenteriis*, quoties ſcilicet & quamdiù ſe de genere

Συνεχέων ex quantulacunque alternante ſymptomatum exacerbatione & remiſſione, & non *Malignas* eſſe proderent, Pharmaci hujus *Polychreſti* vires, modo jam memorato experiter: Neque eventus mehercule, ſpem meam fefellit. Et nullus dubito quin *Diarrhœa* quævis *epidemia*, & quæcunque alia cum febre juncta, imò *Febres Caſtrenſes* cum hujuſmodi ſymptomatis utplurimùm ſociatæ, nimirum Συνεχεῖς ſpuriæ, hâc methodo compendiariâ multò certiùs ſanari poſſint, quàm magno illo apparatu *Rhabarbari, Myrobalanorum*, *Adſtringentium* & *Opiatorum*, quæ Methodum Curationis horum morborum hucuſque implêrunt. At de his poſthàc fuſiùs in *Exercitatione quintâ de Febribus Colliquativis.* Impræſentiarum eas ſupremis labris (ut aiunt) duntaxat, delibo, eo fine, ut oſtendam *Dyſenteriam* ac *Diarrhœam torminoſam*, quæ ferè per ſeptennium vigebant, ac unoquoque Autumno ab anno 1666. uſque ad annum 1672. ſolenniter hìc *Londini* revireſcentes ubique *Epidemicè* graſſabantur, ſubortas fuiſſe à febre verè Συνεχεῖ, quam eo nomine appello Συνεχῆ *Spuriam*; quia cum vehementi humorum colliquatione, eorúmque per inteſtina excretione conjungebatur. Atque equidem, ut à verâ ac genuinâ ideâ hujus morbi formatâ, curativæ indicationes in poſterùm certiores deſumantur, mihi in votis eſt, ut communi Medicorum conſenſu *Diarrhœa*, & *Dyſenteria Caſtrenſis*, ſeu quæcunque alia *Epidemia*, nomine proprio Συνεχέος *Spuriæ* ac *Colliquativæ* poſthàc deſignetur.

Quemadmodùm Febris Συνεχὴς genuina ab anno 1665. (in quo peſtis, *Veneno* ad gradum ſummè deleterium provecto, caput ſuum extulit) ferè per biennium profligata diſparuit, nec ampliùs recedente ſole graſſata eſt ut antè: Ad eundem modum Συνεχὴς hæc *Spuria* & *Colliquativa*, *dyſenteriæ* & *diarrhœæ Torminoſæ* nomine deſignata, quæ poſt *Peſtem* ſubintrans, unoquoque Autumno, ferè per ſeptennium repullulans & longè latéque ſerpens imperium ſuum hìc loci exercuiſſet, penitùs exulabat. At locum dedit *Morbillis Epidemiis*, qui ad inſtar *Peſtis* mitioris, nulli ſexui vel ætati parcentes, adeò menſibus anni 1672. Autumnalibus *Londini* ſæviebant, ut tercenti plus minùs indè confecti, quâque hebdomadâ ad orcum deſcenderent. At hi nunquam Epidemicè in poſterum hucuſque graſſati ſunt. Quantùm verò hæc ipſa *Peſtilentialis & Epidemia Febris Morbilloſa*, poſt ἀκμὴν ſuam, (ubi ſcilicet ſalutarem eventum habitura fuit) ſpeciem Febris Συνεχέος referebat, atque quàm egregiè *Cortex Peruvianus*, eo nomine, in Curatione ejus perficiendâ partibus ſuis functus ſit, poſthàc ſuo loco ennarrabitur; ſcilicet in *Exercitationis tertiæ cap.* 2. ubi *Morbillos* & *Febrem Scarlatinam* ex profeſsò tractaturi ſumus. *Morbilli Epidemii anno 1672.*

Morbilloſâ autem hâc Conſtitutione, poſt tyrannidem ad ſex menſes durantem, jam demùm ſub finem hyemis ſensìm declinante, ac tandem penitùs exulante, *Venenum Febriferum* deinceps proximo Autumno, ſcilicet anno 1673. quadantenùs miteſcere & cicurari videbatur, & mitius hucuſque eſt. Undè febris, quæ unoquoque anno à menſe Auguſto uſque ad Solſtitium hyemale antehàc *Epidemicè* graſſabatur, non ampliùs *dyſenteriæ* vel *diarrhœæ torminoſæ* ſpeciem induit, vel cum quocunque altero vehementi ſymptomate conjuncta fuit; verùm typum eundem ad viceſimum uſque annum gerit, quem ante *Peſtem*, quæ annis 1665. & 1666. vigebat, præ ſe tulit: Et forſan eundem *Συνεχὴς ſimplex unoquoque Autumno ab anno 673. ad præſentem annum 1691 Epidemia.*

typum ſervatura eſt, donec à Peſte aliquâ exitioſâ in procinctu ſtante *Venenatum Fermentum* mutari, & in gradum magis deleterium provehi contingat. Fateor equidem à gradu *Veneni* mitiori, nonnullis annis, præſertìm ab anno 1677. ad 1682. (quo tempore circumforaneus ille *Tabor*, *Corticem Peruvianum*, pro *Arcano* cæteris Medicis ignoto venditans, ſeſe Febrium *Æſculapium* unicum jactabundè gloriabatur) Febres *Intermittentes Quotidianas*, *Tertianas*, *Quartanas*, ferè pari paſſu cum Συνεχέσι *Epidemicè* graſſatas eſſe: Atque annis nuperis, præſertìm durante ἀκμῇ conſtitutionis, menſibus ſcilicet Septembri & Octobri, à gradu *Veneni* plus ſolito irritante, has ipſas Συνεχεῖς aliquandò cum vehementi aliquo ſymptomate conjunctas, non tantùm ſpeciem *diarrhœæ* & *dyſenteriæ* periodicæ, verùm etiam *Choleræ Morbi*, *Vomitionis immanis*, *Rheumatiſmi verſatilis*, *Pleuritidis*, *Colicæ Ventriculi* & *Inteſtinorum*, ſeu alterius alicujus morbi acutiſſimi induiſſe: Quinetiam has ipſas Συνεχεῖς non tempeſtivè aut ritè curatas, à *Veneni* incremento, in *Malignas* & funeſtas ſæpenumerò degeneràſſe; & nonnunquam à gradu *Veneni* præter modum deleterio, in primo inſultu *Malignas* extitiſſe, *Purpuratas* ſcilicet, *Petechiales*, vel *Morbillosâ effloreſcentiâ*, *Veſiculis aqueis* per collum & pectus ſparſis, *Parotidibus*, *Bubonibus*, *Anthracibus*, cæteriſque malignitatis indiciis notatas. Verùm cunctæ hæ febres, ſivè Συνεχεῖς ſpuriæ, ſivè malignæ, *Sporadicæ* duntaxat fuêrunt, neque contagione, ut in Peſtilentiali Conſtitutione, ſeſe propagabant. Febris unica *Epidemia*, quam ſingulis Autumnis jam per quatuor luſtra annorum ſolenniter repullulare obſervavi, fuit verè Συνεχὴς ſimplex, & quæ *Cortice* tempeſtivè exhibito ſemper cedere ſolebat. Neque Conſtitutio *Varioloſa*, *Eryſipelatoſa*, *Scarlatina*, *Rheumatica*, *Anginoſa*, *Pleuritica*, vel ſi qua ſit alia, in unâ vel alterâ anni tempeſtate graſſata, adeò *Venenum* Autumnale mutavit, ut *Febris Epidemia*, in tot annorum decurſu, à typo ſolito quicquam deflecteret, aut novo diverſóque tenore procederet.

ΠΥΡΕΤΟΛΟΓΙΑΣ

PARS ALTERA:

SIVE,

EXERCITATIO

DE

FEBRIBUS INFLAMMATORIIS UNIVERSALIBUS.

——— *fragili quærens illidere dentem*
Offendet ſolido. Horat.

AD
LECTOREM.

EXERCITATIONES *duas de* Febribus Intermittentibus *&* Remittentibus *antehàc editas en tertia (prout ratio propoſita poſtulat)* de Febribus Inflammatoriis univerſalibus *excipit , quam Clariſſ. & Eruditiſſimorum Profeſſorum tùm noſtratium, cùm exterorum hortatibus incitatus in lucem jam emitto. In quâ de Febre Rheumaticâ, Eryſipelatosâ & herpeticâ diſſerere, & hanc penſi partem abſolvere decreveram : Verùm Voluminis moles præter expectationem aucta vetat , vetant plurimi celeberrimi Viri , quibus fidem datam manco & mutilo hoc Tractatu ſaltem ex parte liberare lubet. Fidem autem datam non fallam , verùm , modò Deus vitam & otium det , opus incœptum pro virili ad Umbilicum ducere conabor. Non eſt autem quòd ſententiam noſtram in Apparatu harum Exercitationum latam , nimirùm quòd* Venenum ſpiritus inficiens ſit Morborum Univerſalium Cauſa , *rursùs hìc loci multâ verborum ambage defendam (quanquam hoc Poſtulatum à priori demonſtrari haud poſſit) cùm in Morbis , quos jam tractamus & cæteris poſthàc tractandis res ipſa clariùs loquitur quàm mille argumenta ratione & arte excogitata. Quid ? quòd abundè conſtat ad iſtam Cauſam tanquam ad Cynoſuram reſpicientes , quaſi Ariadnes filo ductos non poſſe non ubique in reconditiſſima Naturæ penetralia certò ac facilè penetrare , variam horum Morborum Indolem & Criteria Diagnoſtica perſpecta habere , præſagia ritè proferre , Indicationes Curativas elicere , & methodum medendi rationi atque uſui congruentem ſtabilire , & cujuſcunque ſymptomatis ſuborti rationem clarè reddere : Quocunque enim nomine hi morbi appellentur, ſive* Morbilli , *ſive* Febres Scarlatinæ , Variolæ, Rheumatiſmi , Herpetes Miliares , *vel* Eryſipelata , *pro ratione Veneni Morbifici Spiritus plùs minùs peſſundantis , Morbus aliam atque aliam formam induit , atque prout naturam Febris* Συνεχέος *benignæ , vel* Συνόχȣ *mali moris participet , diversâ methodo jure merito tractari poſtulat. Dolet quidem me in hâc Diſſertatione à Sententiâ magni* Sydenhamii *diſcrepâſſe : Sed , rationibus in Cap. ſeptimo hujus Exercitationis penſitatis conſtabit me multo uſu fretum , atque experientiâ edoctum , non rixandi, vel certandi gratiâ , verùm reluctanti animo contradixiſſe. Pace igitur magni Viri, mihi etiam liceat liberam Philoſophiam ubique profeſſo , pro modulo meo , ſaluti humani generis hoc pacto proſpicere & conſulere. Vale , Candide Lector , & perge benigno animo, quo hactenùs ſolebas , incomptum & levidenſe hoc noſtrum Munuſculum in bonam partem accipere,*

RIC. MORTON.

Dat. Londini 13. Calend.
Maii, An. Æræ Chriſti
CIↃIↃCXCIV.

EXERCITATIO TERTIA.

DE

FEBRIBUS INFLAMMATORIIS univerſalibus.

CAPUT I.

De Febribus Inflammatoriis, & Colliquativis, in genere.

SPIRITUS animales in hiſce Febribus *Veneno* arctiùs implicatos, ac longè magis irretitos eſſe, quàm in Febribus *Intermittentibus* puris, vel *Remittentibus*, abundè probat niſus ille laborioſus, & conatus quo ſeſe expandere, & hoſtem adoriri moliuntur. A ſpaſmis fibrillarum, quarum tubulos ſanguis præterfluens perpetuò irrigat, dolores lancinantes; à ſtagnatione ſanguinis & ichoris extravaſati, tumores dolorifici *Febrium Inflammatoriarum* comites oriuntur, & ſensìm augentur. Haud diſſimilem, ſed forſan majorem ſpirituum niſum prodit agitatio illa humorum perpetua, quæ enormes evacuationes ſursùm deorſúmve, vel utrobique in *Febribus Colliquativis* excitat. Quocirca *Venenum* vi laceſſendi præter ſolitum donatum, robore ſpirituum intereà integro, cauſam eſſe horum morborum *efficientem* ſtatuo: Spiritus nimirùm non uti in *Febribus Malignis* delentur, ſed *Veneno* illaqueati irritantur, atque indè inſolitâ luctatione, ac niſu ſpaſmodico orgaſmum efferatum concitant, donec eorum robore demùm fracto, Natura ſuccumbat. Haſce enim febres in *malignas* paulò ante funeſtum diem mutatas ſæpiſſimè videre eſt, à quo tempore viribus ſpirituum planè deletis, haud ampliùs viget *inflammatio*, *dolor* aut *tumor*, uti in principio; plurimùm etiam vel ſponte ſuâ vel arte ſiſtuntur enormes evacuationes; cerebrum enim ac genus nervoſum in hâc ultimâ ac fatali ſcenâ ferè ſolummodò petitur; atque comate, deliriis, ſubſultibus tendinum, cæteriſque triumphatæ Naturæ ac ſpirituum deletorum ſymptomatis laceſſitur. Haud igitur immeritò *Febres inflammatoriæ* & *Colliquativæ* in claſſe febrium ante *Malignas* locum ſibi vendicant, immediatè verò poſt *Intermittentes* & *Remittentes*, quibus ſanè, præſertìm *ſpuriis & mixtis*, ſunt cognatæ, & periodicis exacerbationibus naturam ſuam ſæpenumerò produnt, atque in iſto ſtatu *Cortice Peruviano* debitè exhibito non minùs

quàm Συνεχᾶς vel ipſæ *Intermittentes* profligantur. Quandoquidem verò iſtæ febres cùm *Inflammatoriæ*, tùm *Colliquativæ* pro varietate partium, membranarum, glandularum & viſcerum affectorum, faciem morborum diverſorum induant, indicationes quadantenùs diverſas miniſtrent, diverſámque curandi methodum poſtulent; ſermonis generalis filum contraham, & multifarium hoc penſum majoris perſpicuitatis gratiâ, in capita diſtinguam, ac primò de *Inflammatoriis Febribus* dicendum eſt, deindè de *Colliquativis*.

CAPUT II.

De Febribus inflammatoriis in genere.

FEbris *Inflammatoria* ea eſt quæ habet notabilem alicujus membranæ, glandulæ, viſceris vel artûs inflammationem ſibi conjunctam, non autem antecedentem. *Notabilem* & *Conjunctam* dico, quia *Furunculi*, aliæque minoris notæ inflammationes partem aliquam externam paſsìm obſident, cùm tamen febris præſentis indicia non adſint, quia iſtæ inflammationes accidentales à peculiari ſingularis alicujus partis, potiùs quàm ab univerſali ſpirituum & ſanguinis ἀταξίᾳ oriuntur: Cùm verò iſtiuſmodi accidentales inflammationes magis notabiles fiant, febrem ſymptomaticam nonnunquam accendunt, præſertim ubi viſcerum aliquod, vel membrana nobilior iis afficiatur, cujus dolor perpetuus, atque indies creſcens, tonum ſpirituum ac craſin ſanguinis multùm interturbat, ac demùm evertit. At hanc febrem à ſingularis partis dyſcraſiâ primùm ortam, quæque parte affectâ in ſtatum integrum reſtitutâ, ſpontè cedere ſolet, ab inſtituto præſenti alienam impræſentiarum omitto. In *Morbis univerſalibus primariis* (quæ noſtra provincia ſunt) pro variâ partis inflammatæ textura, ſive fuerit glanduloſa, tendinoſa, membranacea, vel muſculoſa, ſpeciem admodùm variam inflammatio induit. Interdùm membrana efflоreſcentiâ merâ, ſine dolore vel tumore, afficitur; & iſta efflоreſcentia rursùs vel plana eſt & æqualis, uti cuticula in *Febre Scarlatinâ*, vel interpuncta, ut in *Morbillis*. Aliquandò membrana inflammata inæqualis evadit, atque ad exulcerandum apta, non ſine dolore & ardore; talis eſt inflammatio cutis veræ in *Variolis*, *Eryſipelate* & *Herpete*. Glandulæ inflammatæ in *Ophthalmiâ* copiam ichoris puriformis effundunt; glanduloſæ oris & faucium partes in *Anginâ* & *Odontalgiâ* lymphæ ſalivalis magnam copiam exſpuunt, non ſine tumore notabili & dolore excruciante. Muſculi autem & parenchymata viſcerum tumore, dolore, àrdore cruciantur, & demùm apoſtematis pure copioſo refertis fœdantur. Muſculorum tendines in extremis artubus aut articulis conſtricti, ut in *Arthritide* & *Rheumatiſmo*, utut exquiſitiſſimo dolore, ardore flagrante, ac tumore in immenſam molem aucto afficiantur, nuſquam exulcerantur. Adeò diverſa eſt harum inflammationum, atque ſymptomatum indè ſubortorum indoles, ut paſsìm apud Authores, quaſi morbi toto cœlo diſtantes, nominibus diſtinctis, (*Rheumatiſmi* ſcilicet, *Morbillorum*, *Variolarum*, *Eryſipelatis*, *Herpetis*, *Apoplexiæ*, *Spaſmorum*, *Phrenitidis*, *Ophthalmiæ*, *Odontalgiæ*, *Otalgiæ*, *Anginæ*, *Peripneumoniæ*, *Pleuritidis*, *Colicæ*,

Inflamma-

Inflammationis Teſticulorum, *Mammarum*, *Hepatis*, *Renum*, *Veſicæ urinariæ*, &c.) deſignentur, reſpectu habito ad ſymptomata vehementiora à textura partis affectæ orta, potiùs quàm ad *Febrem inflammatoriam* & *venenatum fermentum* intùs delitefcens, quod ſymptomatis cauſam dat. Undè pagina curationis utraque *Venæſectione*, *Epithematis*, *Fotibus*, *Linimentis*, *Hauſtibus anodynis*, *Emulſionibus*, *Apozematis & Julapiis temperantibus*, cæteríſque id genus remediis ad ſymptomata ſpectantibus adimpletur, dum ſicco pede morbus primarius, unà cum ejus causâ præteritur, (quod in *Eryſipelatis*, *Rheumatiſmi*, *Pleuritidis*, cæterarúmque *Febrium inflammatoriarum* curatione, quotidianâ Obſervatione patet) & eâ ratione morbi vel diutiſſimè protrahuntur, vel ægroti artificiosè occiduntur. Quam ob cauſam, haſce febres, quibuſcunque nominibus ſparsìm apud Authores hìc illìc deſignatas, in unum faſciculum collectas, in ſpecies certas partiri ac dividere lubet, ut indicationes curativas veras pro ratione partis inflammatæ variâ ex rei ipſius naturâ eruam, atque methodum curationis ad Rationis normam accuratam, & minimè Empiricam inſtituam, diſquiſitione generali priùs habitâ de naturâ peculiari, causâ, ſtadiis ac gradibus diverſis, ſignis diagnoſticis & prognoſticis, atque curativis harum Febrium Indicationibus.

Quod ad naturam *Febris Inflammatoriæ* attinet, illa parùm à Συνεχεῖ, præſertìm *ſpuriâ*, diſtare deprehenditur, niſi quod *Horror*, *Rigor*, cæteráque id genus colluctantis Naturæ ſymptomata in primo morbi inſultu, quia ſpiritus plùs ſolito irretiti, non adeò liberè hoſtem adoriuntur, magis ingraveſcant, atque diutiùs protrahantur. Quamprimùm verò ſeſe expandere incipiant, artus aliquis, membrana, glandula, vel aliquod ex viſceribus, (ſivè quia *Venenum* hanc vel illam partem præ cæteris petat, ſivè quia pars naturâ debilis ſit, vel nuper à frigore injuriam acceperit,) illicò, ob ſpaſmodicam fibrillarum contractionem, dolore punctorio & vellicante corripitur, modò ob peculiarem ſuam texturam ejuſmodi ſenſationis non fuerit incapax: Atque indè demùm fluxu ſanguinis libero per tubulos fibrillarum coarctatarum quadantenùs præpedito, ex cruoris ſtagnatione lympha acris in partibus vicinis extravaſata coacervatur, undè dolore præcedenti tandem tumor, ardor & rubedo ſensìm accedunt, necnon fortior arteriolarum vibratio, ut ſanguis vi quaſi præternaturali per partes haſce compreſſas & anguſtatas propelli queat. Hæc eſt brevis & aperta incipientis inflammationis, ejúſque ſignorum pathognomonicorum deſcriptio, & vera ætiologia: Durat autem *Inflammatio* donec arte vel naturâ *Venenum Febrile* (primaria inflammationis cauſa) deleatur, vel ſpiritus ipſi interimantur, hoc eſt, donec criſi ſalubri vel funeſtâ certamen dirimatur; licèt utplurimùm, ubi *Venenum* mitius eſt, & ſpiritus quotidie in certamine ſuperiores evadunt, febris naturam Συνεχέος participat, & inflammatio exacerbationibus & remiſſionibus ſingulis vel alternis diebus, ſtatâ horâ, alternatìm recurrentibus, diſtinguitur. Quod ſæpiſſimè, (præſertìm in febribus *Rheumaticis* & *Eryſipelatoſis*) videre eſt. *Febris inflammatoria natura.*

Cauſa hujus febris immediatè *Continens* eſt, implicatio *Veneni* ſolito major cum ſpiritibus, adeò ut non ſine multo niſu ſeſe expandentes & hoſtem adorientes in ſtatum exploſivum adigantur. Cauſa *Evidens* ſeu *Procatarctica* ab *Cauſa continens & procatarctica.*

ab *Atmoſphærâ* petenda eſt: Siquidem *Anginæ*, *Pleuritides*, *Ophthalmiæ*, *Variolæ*, *Morbilli*, *Febres Scarlatinæ*, cæteræque id genus *Febres Inflammatoriæ* à particulis deleteriis cum ambiente aëre commiſtis ſæpenumerò *Epidemiæ* evadunt: Quotieſcunque autem *Sporadicas* eſſe has febres contigerit, & tantummodò à *veneno* intùs nato ortas, frigus aëris externi in poros cutis invadens, œconomiam ſpirituum interturbando, atque indè vires *Veneni* deliteſcentis ſopitas excitando, *Venenum* hoc in actum ducere ferè ſemper obſervatur. Hinc ratio reddi poteſt, quare pars à frigore externo maximè affecta, inflammationi ſubſecuturæ præ cæteris obnoxia ſit, niſi ob debilitatem texturæ fibrarum alicujus alterius partis præcedentem, vel genium peculiarem *Veneni* unam partem præ aliâ affectantis, id ſecùs evenerit.

Symptomata diagnoſtica. Signa diagnoſtica hujus febris enumerare & deſcribere forſan haud operæ pretium videatur, cùm vel ex inflammatione conjunctâ, vel ſi inflammatio in cute non efflореſcat, & ἀυ᾽ο-ψία pateat, ex dolore, cæteriſque ſymptomatis quæ rarò ipſum ægrotantem latent, febris hæc naturam ſuam ac ſtirpem manifeſtò prodat. Quia tamen dolorem ſpaſmodicum non ſemper inflammatio comitetur, neceſſe eſt ut *Phlegmonῶν* in viſceribus & membranis interioribus diagnoſin ex aliis fontibus petamus; ſcilicet ex *Pulſu*, qui licèt in primo febris inſultu ſit debilis & celer, ob præſentem ſpirituum colluctantium depreſſionem, tamen cùm ſeſe expandere cœperint ſpiritus, indéque maſſam ſanguinis accendere, in magnum & fortem illicò præter modum immutatur; & ex *Urinâ*, quæ utut in principio (uti in affectibus ſpaſmodicis ſemper uſuvenit) clara, tenuis & copioſa reddita fuerit, cùm primùm ſpiritibus expanſis pars aliqua inflammatione tentetur, multâ rubedine tingitur, contentis ſaturatur, ac ſedimentum lateritium deponit; & denique ex ſanguine ipſo, qui non tantùm in *Rheumatiſmo* & *Pleuritide*, majoribúſque inflammationibus, verùm in ipsâ *Odontalgiâ*, vel alio quocunque minoris notæ incendio, ob nimium ſpirituum motum ac niſum eundem exagitantem, primùm coccineus, (qualis è corde vel arteriis exilit) præter modum apparet. Demùm verò poſt venæſectionem ſæpè repetitam, ſub dio relictus muco multo obducitur, parte ſeroſâ ex inflammatione in Gelatinam albam, flavam, æruginoſam, vel purpuream pro præſenti ſanguinis diatheſeως ratione concreſcente, non aliàs quàm in cochleari igni admota concreſcere ſolet.

Stadia, & gradus differentes. Haſce febres in duas claſſes diſtribuere neceſſe eſt, quarum prima comprehendit *ſimplices & genuinas inflammatorias Febres*, in quibus ſpiritus viribus integris adverſus *Venenatum fermentum* inſurgunt, & liberè, utut non ſine niſu & conamine multo expanſi, vividam in parte deſignatâ inflammationem efficiunt. Altera continet *Spurias*, in quibus ſpiritus *Veneno* ferè deleti ac enecati, inflammationem magis languidam producunt, non ſine indiciis deliteſcentis malignitatis. Siquidem tantùm intereſt inter *genuinam* & *ſpuriam* inflammationem, ut genius ipſe morborum penè diverſus videatur, ſtadia longè diverſa decurrant, eventum ſæpenumerò contrarium ſortiantur, atque methodum medendi jure meritò valdè diſſimilem poſtulent. Præterea, exercitati Medici compertum habent hanc ipſam febrem ad modum Συνεχέων cæterarum ſæpenumerò ſuum genium mutare, eámque quæ primò *ſimplex* & *ge-*

nuina fuerat, ſponte ſuâ vel ex accidente in *Malignam* facilè tranſire, & vice verſâ. Adeò ut niſi ad hanc Cynoſuram attentè reſpiciatur, idea hujuſce febris vera ac genuina haud facilè formari queat, vel varia ejus indoles in diverſis ſtadiis quæ decurrit, deſcribi: Medicum verò in Prognoſticis proferendis indicationibus curativis eruendis, ac methodo medendi inſtituendâ plurimùm hallucinari neceſſe ſit. Veriſſimum quidem eſt, *Venenum* quadantenùs diverſum eſſe, pro varietate partium quas affectat, & virus quod cutim vel cuticulam accendit, eſſe diſtinctum aliquo modo ab eo quod artus vel viſcera impetit, & *Febrem Inflammatoriam* indè ortam, in omnibus ſuis ſtadiis variam indolem prodere, quatenùs cum inflammatione hujus vel illius partis conjungitur: Hoc autem jam potiſſimùm contendimus, *Febrem* eandem ipſiſſimam *Inflammatoriam*, (ſivè fuerit *Scarlatina*, *Morbilloſa*, *Eryſipelatoſa*, *Varioloſa*, *Rheumatica*, *Anginoſa*, *Pleuritica*, *Puerpera*, *Odontalgica*, aut alia quæcunque) plurimùm à ſeſe diſtare quatenùs fuerit *genuina* vel *ſpuria*. Indéque Medicus qui hiſce curationibus præeſt, ante omnia perſpectum habeat oportet *Febris Inflammatoriæ* curandæ genium, & utrùm ſit *ſimplex* & cum robore ſpirituum vegeto conjuncta, an *ſpuria* & mali moris, vi ſpirituum fatiſcente. Si quis in hâc re rectè judicium fecerit, in methodo curationis nihil faciet Empiricè, & rariſſimè in eventu præſagiendo à ſcopo aberrabit.

Verùm quo ſtadia varia atque gradus hujus febris diverſi clariùs innoteſcant, & indè ejus Theoria generalis accuratior formetur, & prognoſtica, & indicationes curativæ certiores ſtabiliantur, totam rem (quantùm operis inſtituti brevitas patitur) exemplis ſuccinctìm illuſtrabimus. Ac primò, *Venenum* quod propriâ ſuâ naturâ in *Scarlatinâ* ac *Morbilloſâ Febre* cuticulam petit, ejus febrillas contrahit, & membranam demùm inflammat (utut ex hâc tubulorum conſtrictione & ſanguine inibi ſtagnante rubedo quædam plana & univerſalis vel interpuncta inducatur) ob tenuitatem tamen membranulæ affectæ, vix aliquam ſenſibilem craſſitudinem vel intumeſcentiam creat, nullúmque ardorem vel dolorem præter pruritum; quippè texturâ quadam peculiari fibrillarum providentiâ Naturæ conflata eſt hæc membrana, quæ ſenſationem potiùs hebetat quàm acuit. Febris hæc licèt *ſimplex* & *genuina*, tamen more Συνόχȣ uno tenore progreditur, atque durante apparatu efflorescentiam præcedenti (quod ſtadium ſpatio bidui vel tridui abſolvit) uſque ad ſtatum à *veneno* ſpiritus ſuperante, *comate*, *deliriis*, *ſpaſmis*, reliquóque id genus malignitatis ſatellitio ſtipatur. Efflorescentiâ autem in cuticulâ apparente, ſtatus morbi incipit, qui ſpatio tridui finitur, à quo tempore febris, necnon inflammatio, cæteráque ſymptomata febrem comitantia (modò febris fuerit ſimplex) ſpontè & ſenſìm criſi perfectâ finiuntur: In conſtitutione autem *Epidemiâ*, ubi à ſpiritibus ferè enecatis ægrè admodùm *Venenum* ſubigitur, efflorescentia ab initio minùs vivida deprehenditur, & ſtatus morbi ad decimum, decimum quartum, vigeſimum quartum diem ſæpenumerò protrahitur. Atque hanc febrem ferè ſemper cum *Peripneumoniâ*, *Anginâ*, *Ophthalmiâ* aut graviori aliquâ inflammatione glanduloſâ conjunctam ægrotantem è vivis ſuſtuliſſe obſervavi. Nonnunquam etiam poſt inflammationem peractam, febrem primùm in ſimplicem Συνεχῆ, atque indè demùm in Σύνοχον verè ma-

Differentia inter morbillos genuinos & ſpurios.

lignam ac funeſtam tranſiiſſe novi, ubi poſthabito *Corticis Peruviani*, vel cujuſdam alterius *Antidoti* uſu, ſpiritus in certamine *alexipharmacis* duntaxat ſufſulciebantur.

Differentia inter variolas ſpurias & genuinas.

In *Febre* autem *Variolosâ* & *Eryſipelatosâ*, ubi *Venenum* ſponte ſuâ cutim veram, ſenſu exquiſitiſſimo præditam, & incraſſeſcendi capaciſſimam, ſimul ac cuticulam petat & inflammet, rubedo, dolor, ardor, tumor, cæteráque inflammationis exquiſitæ indicia accedunt. Cutis in *Febre Variolosâ* exanthematis ubique referta & interpuncta eſt, quæ deinde in apoſtemata matureſcunt, & tandem in ulcuſcula abeunt: In *Eryſipelatosâ*, æquali tumore in magnam molem aucto cutis afficitur, & demùm exulcerata cuticula à cute ſejuncta, veſiculas lymphâ acri vel pure turgidas refert, ſpiritus à *Veneno* in *Febre Variolosâ*, utut ſimplici & legitimâ quadantenùs deletos eſſe ac depreſſos durante apparatu, ſeu primo morbi ſtadio, à *comate*, *vigiliis*, *deliriis*, *ſpaſmis*, cæteríſque malignitatis indiciis tunc temporis manifeſtis conjicere fas eſt. Hoc ſtadium verò morbus utplurimùm bidui vel tridui ſpatio decurrit. Quo finito, intra triduum, cùm exanthemata ſeſe omnia in conſpectum dederint, febris ſensìm declinat, & demùm criticè quaſi exulat. Ubi verò ſpiritibus à *Fermento* magis *Virulento* diſſipatis, hanc febrem *ſpuriam* eſſe contigerit, exanthemata magis frequentia, & minùs vivida ab initio apparent, & ob ſpirituum debilitatem multò tardiùs matureſcunt, & veneno adhuc intùs deliteſcente febris per totum morbi decurſum protenſa demùm ſub finem maturationis, ſcilicet die morbi xj. xiv. xvij. primùm in Συνεχεῖ, & poſteà, idque ſæpiſſimè in funeſtâ Συνόχῳ terminatur. *Eryſipelatoſa* autem febris *genuina* ab initio uſque ad finem (nimirùm à veneno minùs deleterio orta) Συνεχέος indolem refert, & ſingulis vel alternis diebus exacerbationibus & remiſſionibus ſeſe alternatìm excipientibus genium ſuum prodit. In ἀκμῇ autem ſingulorum paroxyſmorum inflammatio in partem affectam latiùs ſerpit, vel ſaltem novam occupat, donec demùm Arte vel Naturâ febrile fermentum deleatur, aut ſpiritibus à *Veneno* prorsùs triumphatis & enecatis, febris, Naturâ jam ſuccumbente, in malignam Σύνοχον, cum deliriis, comate, ſpaſmis & cæteris conjunctam immutetur. Quo facto, inflammatione declinante mors præ foribus adſtat. Ubi verò à *Veneno* magis deleterio ſpiritus irretiti adeò præter modum fuerint proſtrati, ut dolor in parte inflammatâ mitis ſentiatur, atque ardor & rubedo langueant, febris à primo inſultu eſt planè Σύνοχος maligna, & eventum funeſtum denuntiat.

Febris herpetem comitans, omnium mitiſſima, & ſemper benigna.

Quod ad *Herpetem* attinet, *Venenum* iſtius morbi author, cutim veram ſimul ac cuticulam ſicut in *eryſipelate* petit, & utramque inflammat, inibíque tuberculos *ſemini milii* referentes hinc indè conglomeratos, & ad exulcerandum aptos efficit, ardore & pruritu potiùs quàm lancinante & ſpaſmodico dolore moleſtos; utut non procul à partibus *herpete* affectis, ante & poſt eruptionem, dolor *erodens* à ſpaſmodicâ fibrarum conſtrictione ortas ferè ſemper ſentiatur, donec *Veneno morbifico* deleto, ſpiritus non ampliùs laceſſantur, & à ſpaſmodico ſtatu liberati ultrò quieſcant. Hoc facto dolor, unà cum ardore, pruritu cæteríſque inflammationis præſentis indiciis evaneſcit. Febris hanc inflammationem concomitans, eſt præter omnes alias, quotquot ſunt,

mitis & benigna, atque ex urinâ, pulſu, linguâ vel temperie ægrè admodùm perceptibilis, undè de eâ apud Authores altum eſt ſilentium, rariſſimè præterea funeſta eſt. Tempore verò decubitûs exacerbari ſolet, & *Vigiliis*, *jactatione inquietâ*, *calore aucto* & *ſiti*, ſeſe aliquatenùs prodere. In ſingulis hiſce exacerbationibus inflammatio ſensìm in partes vicinas ſerpit, vel alias diſtantes occupare incipit, indéque nomen *herpetis* ſortita eſt.

Quoties verò *Venenum* pro genio ſuo peculiari artus petat, eóſque inflammet (uti in *Arthritide* & *Rheumatiſmo*) dolor ſentitur exquiſitiſſimus à firmâ ac ſenſili compage fibrarum tendinoſarum ſpaſmis vellicatâ ortus. Tumor tamen & ardor non ſemper eodem modo ſe habent, ſed pro copiâ & acrimoniâ ſeroſi laticis, è ſanguine in tubulis fibrarum ſpaſmis anguſtatarum retardato eliciti, ac in earum interſtitiis extravaſati, nunc majores, nunc minores reperiuntur; *Rubor* ſæpè, præſertìm ubi artus majores afficiuntur, nullus eſt; quippè inflammatio ad cutim non pertingit. Nunquam etiam hic tumor utut inflammatus in *Apoſtema* terminatur, quod colluviei ichoroſæ è tendine ſcatenti proprium eſt. Febris *Rheumatica*, quæ huic artuum inflammationi cauſam dat, quantùm ego obſervavi, utplurimùm, ſicuti *Herpetica* antè memorata, eſt benigna, *Intermittenti* vel ſaltem Συνεχεῖ cognata, & exacerbatione, & remiſſione Quotidianâ vel Tertianâ genium ſuum prodit, atque in unoquoque paroxyſmo, vel in alio artu novam inflammationem excitat, vel ſaltem in priori declinantem inſtaurat. Ad modum *Intermittentium* ſæpiùs validè chronica eſt, & nullo certo dierum termino definita, rariſſimè etiam invenitur peracuta aut funeſta, utut viam ſternat ad plurimos fatales morbos; durat etiam quouſque arte vel Naturâ *Venenatum Fermentum* activum ſubigatur, & ex leviſſimâ quâvis occaſione in Artis noſtræ opprobrium revireſcere ſolet. Nunquam autem hactenùs febrem hanc *ſpuriam* vel *Malignam* obſervavi, ſiquidem quoties ab *Epithematis* vel *Emplaſtris* repercutientibus ad partem inflammatam applicatis, vel quâcunque aliâ malâ praxi, vel accidente, *Venenum* derepente auctum fuerit, ſpiritus indè ex improviſo deleti, ſicut in *Apoplecticis*, ſine luctâ, momento temporis corrunt; ubi verò longo & ſæpiùs repetito prælio ſensìm ſpiritus vincantur, chronicâ quâdam *Vomitione*, Ἀπεψίᾳ, *Vertigine*, *Hydrope*, aut alio id genus ſymptomate funeſto, magis chronico, confectus ægrotans, gradatìm & ſine febre ultimum claudit diem. At de *Rheumatiſmo* fuſiùs poſthàc agendum eſt. *Rheumatiſmus nunquam ſpurius.*

Quod attinet ad inflammationes Muſculorum, Viſcerum, & Glandularum, illæ omnes ferè ſunt ejuſdem indolis, ſivè *Pulmo*, *Renes*, *Hepar*, *Mammæ*, *Teſticuli*, *Uterus*, *Glandulæ Pharyngis*, *Oculorum*, aut aliæ quæcunque, à *Veneno* peculiarem partem affectante fuerint impetitæ, & cum dolore, ardore, rubore & tumore, cæteríſque exquiſitiſſimi hujus ſymptomatis criteriis conjunguntur; & intra circuitum ſeptem vel novem dierum utplurimùm in apoſtemata & ulcera deſinunt. Febris etiam, quæ harum inflammationum cauſa eſt (ſivè fuerit *Peripneumonica*, *Nephritica*, *Hepatica*, *Puerpera à Mammis vel Utero inflammato orta*, *Teſticularis*, *Anginoſa*, *Ophthalmica*, vel alia quæcunque, modò fuerit genuina & ſimplex) eſt ſemper benigna, à primo inſultu, uſque ad tempus *maturationis*, ſpeciem exacerbationis & remiſſionis haud levem

quotidiè exhibens (ſpiritibus nempè à *Veneno* irretitis potiùs quàm deletis aut fractis.) Poſthàc verò cùm die ſeptimo vel nono pus fieri incipit, poſt incertos rigores, genium febris *Remittentis*, ſi non, *Intermittentis* ipſius palam induit, cum algore, calore & ſudore, qui ſingulis vel alternis diebus, horâ ſtatâ ſeſe ordine excipiunt ſociata, niſi ex profuſis *Venæſectionibus* perperàm adhibitis, vel aliâ malâ praxi, ſivè accidente ſpiritus nimiùm peſſundentur, atque *Venenum* indè vires colligat, & ſuperius evadat; undè febris illicò mutetur in *Σύνοχον* malignam cum ſudoribus colliquativis, vigiliis, comate, deliriis, ſubſultibus tendinum, cæteríſque malignitatis indiciis conjunctam.

Prognoſtica. Hâc *Febrium Inflammatoriarum* theoriâ ex rei ipſius naturâ petitâ, facilè admodùm Prognoſtica generalia inveniuntur, quorum veritatem utplurimùm eventus comprobabit. Scilicet I. Omnis *Febris Inflammatoria quamvis ſimplex & genuina*, periculoſior eſt, & curatu difficilior, quàm *Συνεχὴς* legitima, ob ſymptomatum vehementiam, quæ à niſu ſpirituum ſuborta, haud raro vitam ægrotantis citiùs in diſcrimen ducunt, quàm primarium *Venenum*: Et quoniam curativas intentiones plures miniſtrat, eaſque nonnunquam inter ſe diſcrepantes. Nullatenùs verò hæcce febris (generaliter loquendo) *Malignam* æquat, vel quoad periculum, vel quoad curationis difficultatem; quippè ſpiritus inordinatos compeſcere, non adeò difficile eſt, ac deletos reſtituere, quod idem eſt ac ab orci faucibus ægrum eripere: Mors enim eſt ſolummodò extinctio flammæ vitalis, ſeu omnimoda ſpirituum deletio; ideóque *Febris maligna* eſt ipſiſſima mors incœpta.

II. *Febris inflammatoria genuina* cum vegetâ inflammatione ſociata, quæcunque fuerit, minùs in ſe periculi continet quàm *ſpuria*: ſiquidem hæc, utut cum ſymptomatis ſub initium minùs moleſtis conjungatur, ſemper Naturæ languorem & diminutum ſpirituum robur indigitet, indéque comata, deliria, ſubſultus tendinum, cæteræque funeſtæ *Malignitatis* notæ ſubpullulant. Quo igitur hæcce febris magis minúſve fuerit *genuina*, eò cæteris paribus plùs minùs periculoſa eſt.

III. Hæ febres in genere eò magis periculoſæ ſunt, ac curatu difficiliores, quò intenſior gradus *Veneni* morbifici, & quò nobilior fuerit pars affecta.

IV. Quamdiù hæc febris *Συνεχῆ* refert, evidentibus ac ſtatis exacerbationibus ac remiſſionibus ſeſe alternatìm excipientibus diſtincta, quod ad febrem ſpectat, res eſt in vado. Adeò enim mite eſt *Venenum*, ut ſpiritus de illo in unoquoque certamine victoriam reportent, & crebris expanſionibus febrem tandem profligent, vel ſaltem *Corticis Peruviani* opportunè & ritè exhibendi, undè febris penitùs ſubigi queat, occaſionem miniſtrant. Hinc fit quòd hæ Febres (ac præſertìm *Rheumaticæ*) nonnunquam diutiùs protrahantur ac quaſi chronicæ evadant; rariùs tamen, ſi unquam, funeſtæ obſerventur, niſi poſtquam ſpeciem ſuam propriam mutaverint.

V. Ubi verò hæc Febris à gradu *Veneni* ſensìm aucto à *Συνεχῆ* in *Σύνοχον* tranſeat, & cerebrum comate & deliriis, ac ſyſtema nervoſum à ſpirituum extinctione, ſubſultibus ac ſpaſmis afficiatur, utplurimùm funeſta eſt, & curationem admittit admodùm difficilem, ſi ullam. Quod non tantùm in Fe-

bribus *Eryſipelatoſis*, *Varioloſis*, *Peripneumonicis*, cæteriſque pejoris notæ ; ſed in *Scarlatinâ*, *Morbilloſâ*, *Odontalgicâ* vel *Otalgicâ* ipsâ paſsim videre eſt.

VI. *Febris* autem hæc quoties à primo inſultu Σύνοχος ſit, & malignitatem ſuam in cerebro & genere nervoſo prodat (quod in *Varioloſâ*, *Morbilloſâ* & *Scarlatinâ* febre ſæpiſſimè accidit) non adeò funeſtum prognoſticon exhibet, modò ex inſuetâ pulsûs debilitate, & eruptione plus ſolito languidâ, extinctorum ſpirituum indicia non appareant : Námque brevì ex Naturæ lege quaſi perfectâ criſi, *Venenum* in partes externas exterminatur, quod primo conflictu ſpiritus fudit ac ſuperavit ; *Veneno* autem (causâ febris) ſublato, ceſſat lucta ac Febris.

VII. *Febris* hæc conjuncta cum inflammatione glandulæ, viſceris, vel membranæ cujuſcunque intùs ſitæ, periculoſior eſt cæteris paribus, quàm ubi muſculus vel pars aliqua exterior inflammatione affecta fuerit : partes enim interiores ſunt magis nobiles, atque munia vitæ ipſi neceſſaria haud rarò obeunt, indéque eorum quævis dyſcraſia, multò magis inflammatio, functiones lædendo vel evertendo, non poteſt non plurimùm toti Machinæ officere, atque vitam in ſubitum diſcrimen ducere. Ex. gr. In Febre *Pleuriticâ* & *Peripneumonicâ* à ſpaſmodicâ & dolorificâ pulmonis contractione, ejus inflammationem comitante, reſpiratio adeò ad vitam neceſſaria, in tantùm præpeditur, uti ægri ſæpè ſuffocati brevì fatis cedere cogantur. Idem in febre *Anginosâ* non rarò accidit, ubi ex inflammatione & tumore glandularum pharyngis, vel potiſſimùm laryngis altiùs reconditarum, reſpiratio ſimul ac deglutitio cum ſummo ægrotantis diſcrimine læduntur, vel penitùs abolentur, undè miſellus æger famelicus ſimul ac ſtrangulatus ſæpenumerò ſummum oppetat diem. Simili de causâ *Febris Phrenetica* ferè ſemper funeſta eſt ac peracuta ; quia, nempè ob viciniam meningum inflammatarum, cerebrum, officina ipſa ac ciſterna ſpirituum, nec ſpiritus debitè elicere, nec toti Machinæ ſuppeditare valet. At hâc parte œconomiæ animalis eversâ, præcipiti lapſu automaton corruere neceſſe eſt. Pari ratione, ubi *Inflammato Ventriculo* alimentum ad juges ſanguinis expenſas inſtaurandas haud ampliùs in chylum convertatur; ubi *Pancreate* aut *Hepate* inflammato, liquor pancreaticus & partes bilioſæ ægrè in poſterùm è maſsâ generali ſecretæ, in eâ congeſtæ maneant, nec ampliùs per proprios ductus in inteſtina amandentur ad uſus neceſſarios à Natura deſtinatos : Ubi *renibus* inflammatis ſeroſæ ſanguinis partes non ampliùs inibi ſecernantur, ſed in maſsâ ſanguinis congeſtæ, ſpiritus demùm quaſi inundant ac ſubmergunt, ac in ſpaſmos fatales adigunt ; Febris conjuncta ob partis affectæ uſum ac dignitatem, naturam æquè funeſtam ac priores ſortitur, utut ruinam non adeò præcipitem inferat. Indéque licèt diutiùs protrahatur morbus, difficillimè tamen curationem admittit. Inſuper fontes ipſius vitæ, Cor nempè & Cerebrum, cum viſceribus membranaceis, cæteriſque partibus intùs ſitis præ cæteris communicant, atque ab iis plurimùm patiuntur ; undè tota Machina citiùs (ut aiunt) in conſenſum trahitur : ideóque licèt mite fuerit primarium *Venenum*, febris tamen conjuncta indè deterior, ac curatu difficilior redditur : quod in *Febre Puerperâ* ab inflammatione uteri ortâ abundè patet. Denique omnibus in Medicinâ medio-

criter verſatis notum eſt inflammationem vegetam (ubicunque fuerit) poſt ſeptimum vel nonum diem in apoſtema & ulcus faceſſere ſolere: Atque ulcus illud in partibus interioribus, ad quas *Abſterſivorum* & *Sanativorum* remediorum vires non fractæ vix, aut ne vix, pertingere queant, magnâ cum difficultate curari, & funeſtos admodùm morbos accerſere. Hujus farinæ eſt *Vomica Pulmonum*, cui funeſta *Tabes*; atque ex *Vomicæ* rupturâ haud raró *Empyema* æquè funeſtum, unà cum Febre Hecticâ & tandem intermittente ſubſequitur, undè febris primaria utut ſpontè exul, alterâ æquè fatali excipitur.

Indicationes generales. Duo in genere indicantur in curatione *Febris Inflammatoriæ* neceſſaria: Deletio ſcilicet *veneni febriferi*; & niſûs ſpirituum *venenum* adorientium immodici temperatio, & ſymptomatum moleſtorum & periculoſorum indè ſubortorum allevatio. Primum indicatur à febre ipsâ, alterum à genio febris peculiari quatenùs inflammationem comitem habeat. *Venenati Fermenti* virulentiam, indoles febris varia non uno modo abolendam indicat, ſcilicet vel promovendo ſpirituum expanſionem *alexipharmacis*, *veſicatoriis* & reliquis quæ eorum vires ſopitas exſuſcitare valeant, quoties ex inflammatione plùs ſolito languidâ & genio febris Σύνοχον ſapiente eam eſſe *ſpuriam* appareat, atque ſpiritus *malignitate* deprimantur. Vel tempeſtivè & copiosè miniſtrando *Corticem Peruvianum*, ſivè quamcunque aliam *Antidotum*, ubi ex vegetâ partis affectæ inflammatione, atque manifeſtis febris exacerbationibus & remiſſionibus conſtet, eam à mitiori *veneno* oriundam ſimplicem fuiſſe, atque Συνεχὲς indolem induiſſe, atque indè ſat virium ſpiritibus ſupereſſe ad facultatem remedii *Alexipharmacam* in actum deducendam. Niſus verò ſpirituum, ſeu orgaſmus eorum efferatus ac ſpaſmodicus, qui ſymptomatis dolorificis & periculoſis inflammationem haud raró comitari ſolitis cauſam dat, cohibendus eſt *venæſectionibus* repetitis, cæteriſque id genus *evacuationibus*, ac uſu *Opiatorum* copioſo ac frequenti, &c. Eâ lege tamen ut non ſine evidenti neceſſitate, nunquam verò in *Veneni* incrementum, & ſpirituum extinctionem promovendam, adeò ut febris benigna & ſimplex in *Malignam* vel ſpuriam tranſeat, iſtiuſmodi remedia exhibeantur.

Diverſa autem harum febrium indoles à Nobis jure meritò poſtulat, ut abrupto hoc diſcursûs generalis filo, in re tantâ atque ad Praxin ipſam ſpectante, ad ſpecies harum febrium differentes deſcendamus; quas tam à varietate *Fermenti venenati*, quàm à texturâ partis inflammatione obſeſſæ ſingulari, adeò longè à ſe invicem diſtare obſervavimus, ut jam vita ægrotantis à *Veneno*, jam ab inflammatæ partis affectu in diſcrimen duci videatur: Undè indicationes curativæ admodùm diverſæ non poſſunt non miniſtrari, atque methodus medendi æquè diverſa poſtulari. Ideóque penſi quod reliquum eſt abſolvemus pertractando ſingula morborum Capita paſsìm apud Authores invenienda, ſeriatìm ſecundùm methodum noſtram diſpoſita. Exordium autem ſumemus à morbis illis qui inflammatione per totam membranam corpus inveſtientem ſparsâ, vel ab una ejus parte in alteram ſerpente, aut ſingulos artus ſimul vel ſucceſſivè occupante inſigniti, præ cæteris titulo *Morborum Univerſalium* potiri videantur. Cujuſmodi ſunt *Morbilli* & *Febris Scarlatina* in cuticulâ efflorеſcentiam univerſalem excitantes, atque *Variolæ*, *Eryſipelas*,

Eryſipelas, *Herpes*, qui morbi exanthematis & tumoribus inflammatoriis totam cutim veram fœdare ſolent, & denique *Rheumatiſmus* qui artum nunc unum, nunc alium inflammat ac tumefacit. Poſthàc deſcendemus ad febres cum inflammatione alicujus glandulæ, viſceris, vel membranæ particularis conjunctas, uti *Apoplexiam, Lethargum*, cæteróſque morbos ſoporoſos cum inflammatione partis cerebri corticalis ſociatos: Ad *Phreneſin*, *Anginam*, *Ophthalmiam*, *Otalgiam*, *Odontalgiam*, *Pleuritidem*, *Peripneumoniam*, *Colicam Ventriculi* & *Inteſtinorum*. Agmen denique claudent Febres quas *Inflammatio Hepatis*, *Renum aut Veſicæ Urinariæ, Teſticulorum, Uteri vel Mammarum*, comitatur.

A *Morbillis* & *Febre Scarlatinâ* incipiam, in quibus *venenatum miaſma* modo ſingulari maſſam ſpirituum & humorum exagitat, eámqueità diſponit, ut particulæ *fermento* imbutæ ad poros cuticulæ adaptatæ, atque inibi ſecretæ, ejus fibrillas conſtringendo, eidem efflorеſcentiam univerſalem inflammatoriam inducant.

CAPUT III.

De Morbillis & Febre Scarlatinâ.

Morbus qui paſsìm apud Authores hoc nomine deſignatur, eſt Febris conjuncta cum efflorеſcentiâ inflammatoriâ, hic illìc, totam cuticulam diſtinguente, cuticulam ſolummodò hâc efflorеſcentiâ obſeſſam eſſe αὐτοψίᾳ conſtat, quæ indè primo ejus momento rubedine & levi calore ubique perfunditur, deindè in morbi ἀκμῇ, quàmprimùm ſcilicet acri humore eroſa turgere, atque à cute verâ ſeparari incipiat, inæqualem quandam aſperitatem prodit; demùm verò evaneſcente efflorеſcentiâ, ſquammarum ad inſtar decidit. Efflorеſcentiam hanc ſemper, interſtitiis figurâ diverſâ, oblongâ ſcilicet, quadratâ, vel multangulâ præditis, variegatam obſervare eſt: namque non unâ continuatâ inflammatione ſeu rubedine, uti in *Febre Scarlatinâ*, perfunditur cuticula. Quo Criterio duntaxat hæc efflorеſcentia ab alterâ quæ *Febrem Scarlatinam* comitatur dignoſcenda eſt. Dolor autem hanc inflammationem, utut à conſtrictione fibrarum cuticulæ ortam non comitatur, ob cauſam priùs memoratam. Neque tumor aliquis palpabilis adeſt, quippè hæc membranula tenuiſſima incraſſeſcere & acuminari more cutis veræ haud poteſt: Quo pacto præſertìm *Morbilli* à *Variolis* dignoſci poſſunt, quæ ab ipſo initio more exanthematum ſivè tuberculorum intumeſcentiâ renitente tactui palpantis ſeſe palam produnt. Denique liquor ille tenuiſſimus & acerrimus qui è ſanguine in tubulis fibrillarum cuticulæ coarctatarum ſtagnante extravaſatus eas corrodit, nunquam in pus maturatur, (uti in *Variolis* ſolet) ob peculiarem ſuam indolem, ei affinem quæ è tendinibus & nervis in rheumaticâ inflammatione ſcatet. *Deſcriptio Morbillorum.*

Febris quæ cum hâc efflorеſcentiâ conjungitur (quod de *Scarlatinâ* & *Variolosâ* dictum ſit) indolem quadantenùs peculiarem ſortita eſt; cùm enim ſit *genuina* & maximè *benigna*, eſt tamen peracuta, quàm citiſſimè varia ſua ſtadia peragrat, & nihilominùs criſi ſalubri finitur; undè vires ſpirituum *Vene-* *Natura febris Morbilloſæ in variis ſuis ſtadiis.*

num adorientium ferè integras eſſe conjicere licet. Ex comate autem, deliriis, vigiliis, ſubſultibus tendinum, cæteriſque id genus vacillantium ſpirituum, à veneno deleterio percitorum ſymptomatis vehementioribus, & uno tenore progredientibus à primo inſultu Σύνοχον eſſe, ac *Malignam* ſuſpicari fas eſt. Genium autem ac proſapiam hujuſce febris clariùs percipiemus ſi rationem diverſorum ſymptomatum in variis ejus ſtadiis ſuboriri ſolitorum conſideremus, ſcilicet in apparatu efflореſcentiæ; ſtadio ſcilicet in quo ex ſymptomatis indies auctis febris ad incrementi finem perveniſſe videatur: In efflorеſcentiæ vigore, qui ſtatum; atque ejuſdem declinatione, quæ criſin morbi continet.

Apparatus efflorеſcentiæ, & incrementum febris.

In apparatu efflorеſcentiæ, ſeu primo morbi ſtadio, (quod in *Morbillis benignis* & *ſporadicis* à mitiori veneno intùs nato ortis XXIV. horis, aut ſaltem bidui vel tridui ſpatio conficitur, utut in *Malignis* & *Epidemiis*, id ad ſeptimum aut octavum diem nonnunquam protendatur) præter *algorem*, quo ſpiritus à primo inſultu veneni improviſo ferè enecati & extincti tentantur atque *Horrorem*, *Rigorem*, *Oſcitationem*, *Pandiculationem*, *Ægritudinem*, *Nauſeam*, *Vomitionem*, *Jactationem inquietam*, *Vertiginem*, *Cephalalgiam*, *Laſſitudinem ulceroſam*, *Lumbaginem*, cæteráque id genus ſymptomata à primo niſu, ſeu luctâ difficili ſpirituum irritatorum, atque indè hoſtem adorientium provenientia; præter *Sitim immenſam*, *Fœditatem oris*, *Cuticulæ ariditatem*, cæteráque ſymptomata à calore, & ſpiritibus ſeſe expandentibus orta. Præter hæc generalia ſymptomata (inquam) quæ febrem quamcunque comitantur, pathognomonica quædam quæ nullam aliam præter hanc febrem, *Scarlatinam* huic cognatam, & *Varioloſam* conſequuntur, vim *Veneni* valdè deleteriam, indéque ſummam ſpirituum oppreſſionem, ac maſſæ humorum colliquationem ſignificant: *Pulſus* nimirùm *debilis* ac *celer*, *reſpiratio* admodùm *cita* & *anheloſa*; *hypochondriorum oppreſſio* & *anguſtia*; *urina pallida* ac *tenuis*, vel ſaltem *rubedine non multùm tincta*, aut *contentis ſaturata*; *Affectus cerebri comatoſus*, vel *vigiliæ pertinaces*, *ſubſultus tendinum frequentes*; nonnunquam etiam à contentione ac vacillatione ſpirituum *ſpaſmi manifeſti*, & *deliria* prorsùs *efferata*; *gravativa palpebrarum debilitas*, *oculorum rubedo*, *punctura dolorifica*, ac *lachrymæ involuntariæ*, adeò ut æger oculos difficulter admodùm aperiat, vel lumen aſpiciat: In *Gutture dolor ulceroſus* ex acri lymphâ per glandulas pharyngis excretâ: *Raucedo clangoſa* ex eâdem lymphâ trachæam ſeu tympanum ſonorum obducente: *Tuſſis* perpetuò *moleſta*, *immanis* ac *ferina*, à bronchiis eâdem acri lymphâ indeſinenter laceſſitis; *ſternutatio* nonnunquam ferè *perpetua* ab eâdem lymphâ papillas mammillares irritante. Cuncta hæc ſymptomata, tùm pathognomonica, cùm generalia in hoc ſtadio morbi indies augentur, donec febris paulò ante efflorеſcentiam ad ἀκμὴν ſuam perveniat. Atque equidem hoc præpropero febris incremento, atque repentinâ ſymptomatum vehementiâ *Febris Morbilloſa* genium ſuum maximè prodit: atque ab hâc luctâ ſubitâ & vehementi non tantùm vires ſpirituum fortes & ferè integras & *Veneni* gradum moleſtiſſimum eſſe ac deleterium concludere licet, ſed etiam febrem ipſam, utut à *Veneni* exceſſu præter modum *Maligna* in hoc ſtadio videatur ob vires ſpirituum non irritatione diuturnâ fractas aut fatigatas, criſin ſalubrem, eámque repentinam habitu-

ram fas eſt conjicere, qualem nulla alia febris niſi *Scarlatina* & *Varioloſa* uſquam habet. Ubi verò in *Morbillis Epidemiis* & verè *Malignis* à *veneno* ſpiritus plus obruuntur & peſſundantur; minùs acriter hoſtem adoriuntur, & ſymptomata ſub initium non adeò ſæviunt; febris hoc ſtadio longiùs protracto, & criſi diutiùs expectatâ tardiùs ad ἀκμὴν pervenit, atque ſpiritibus ex his moris maximè proſtratis, eventus magis dubius, ac ſæpè funeſtus redditur.

Vi autem elaſticâ priùs à *veneno* deleterio depreſsâ tandem ſensìm reſtitutâ, ſpiritus novis viribus aucti hoſtem fugare moliuntur, & per cuticulam & glandulas, portas à Naturâ deſignatas, per quas majora venena in ipsâ *Peſte* foràs feruntur, eliminare ſatagunt. *Efflorescentia, & febris status.* In hoc verò agone fibrillæ partium affectarum à ſumma contentione & orgaſmo ſpirituum admodùm ferocientium ſpaſmodicè conſtringuntur ac vellicantur, atque indè partes affectæ varia inflãmationis ſymptomata pro textura ſua diverſa patiuntur; cuticula nempè levi ardore, & rubedine ſuffunditur; glandulæ autem inſuper dolore vellicante, ardore & tumore prægrandi corripiuntur. Ab hoc tempore febris hæcce *primariò Maligna* genium ſuum mutat, & tranſit in verè *Inflammatoriam*; ſpiritus *Venenum* jam aliquantùm ſuperant, *arteriæ* fortiùs vibrantur, & *urina* contentis ac rubedine ſaturatur. Atque ab hac efflorescentia inchoata uſque ad ejus completam eruptionem ſtatus Morbi durat, & febris, ejúſque ſymptomata uno eodémque tenore progrediuntur. Citiùs autem vel tardiùs hoc ſtadium decurritur pro differenti ratione vigoris *Veneni* & ſpirituum, ac diversâ indole *Febris Inflammatoriæ* indè ortæ. In *Morbillis benignis* & *ſporadicis*, ubi ob vegetum ſpirituum robur *Virus* confertìm ubique per cuticulam quaſi uno ictu eliminatur, ſtatus morbi ſpatio bidui, vel ſaltem tridui definitè terminatur. A quo tempore febris, utut cum diris ſymptomatis antè ſociata, tanquam criſi perfectâ ſoluta, unà cum efflorescentiâ derepentè evaneſcit. In *Morbillis* autem *Epidemiis* & *Malignis*, quia *Venenum* intùs deliteſcens vigorem ſpirituum elaſticum deprimit, hæc efflorescentia unam partem cuticulæ poſt alteram occupat, jámque vegeta eſt, jam ſublurida & pallida, prout ſpiritus plus minùs vigent vel deprimuntur. Non rarò autem hoc morbi ſtadium, ancipiti eventu ad decimum ſeptimum, vel vigeſimum uſque diem protenſum obſervavi, & *Anginam*, *Ophthalmiam* vel *Peripneumoniam* funeſtam indè ſubortam, inflammatis priùs ab efferato ſpirituum niſu glandulis in larynge & pharynge, vel pulmone ſitis, & deindè exulceratis. Undè *Tuſſis ferina* ac *perpetua*, *Deglutitio difficilis*, *dolor Pectoris lancinans*, *Anhelitus*, *Strangulatio* ac *Suffocatio* inſequebantur, & indoles *Febris Inflammatoriæ* manifeſtior evaſit. Demùm verò certamine finito *Criſis* morbi inſtat ſalutaris vel funeſta; Salutaris, quoties *Venenum* prorsùs eliminatum ſpiritus non ampliùs laceſſat: Funeſta, cùm ſpiritus à *Veneno* triumphati haud ampliùs luctam inſtaurare queunt. *Efflorescentia declinatio, & febris criſis.* Qualiſcunque fuerit criſis efflorescentia cutanea ſensìm colorem rubicundum mutat, & indies luridior & pallidior fit, donec tandem prorsùs diſpareat; quo tempore *Fluxus alvi* ſuboritur, lymphâ acri à *veneno* colliquatâ, & in habitu corporis priùs congeſtâ, jam per inteſtina deturbatâ & amandatâ. Qui fluxus utut

primùm levamen naturæ afferat, modò diutiùs duret, facilè in *Diarrhœâ ſymptomaticâ*, *torminoſâ*, imò *Colliquativâ* & funeſtâ terminatur. Hæc criſis in *Morbillis ſporadicis & benignis* utplurimùm eſt ſalutaris, & quàm citiſſimè uti cætera morbi ſtadia finitur, *Fermento* nempè penitùs exhauſto, ſpiritus non ampliùs laceſſiti ultrò quieſcunt; & maſsâ humorum indè non ampliùs agitatâ *Colliquatio* ceſſat, brevíque ſpatio febris ſpontè exulat; pulſu, temperie, urinâ, & appetitu, intra pauciſſimas horas reſtitutis. *Tuſſis* etiam, *Oppreſſio hypochondriorum*, *Reſpiratio anheloſa*, *Comatoſus affectus* & reliqua ſymptomata ſensìm miteſcunt. In *Epidemiis* autem & *malignis Morbillis* declinante effloreſcentiâ febris manet, vel forſan augetur, atque *inflammatione pulmonis*, *Glandularum faucium*, aliarúmque partium perſeverante, ſpeciem induit *Anginæ*, *Peripneumoniæ*, vel alterius morbi peracuti & funeſti, qui ægrotantes è vivis tollit, vel in *malignam* tranſit. Quoties autem hæc criſis ſalutaris eſt, febris in Συνεχῆ plurium dierum, vel *hecticam* mutatur; quæ ſi *Cortice Peruviano* vel aliquâ aliâ *Antidoto*, vel Naturæ benignitate non tempeſtivè ſubigatur, facillimo negotio in Σύνοχον malignam & funeſtam ſæpiſſimè degenerat; aut *Fermento* morbifico imperfectè deleto, quod ſupereſt *veneni* poſt febris criſin, *Tuſſim*, *Reſpirationem difficilem*, *Inappetentiam*, *rubedinem* & *dolorem oculorum*, aliáque ſymptomata infert, & haud rarò fundamenta jacit funeſtæ *Diarrhœæ*, *Phthiſeos Pulmonaris*, *Atrophiæ univerſalis*, *Anaſarcæ*, ſeu *Leucophlegmatiæ*, *Hydropis*, *Ophthalmiæ*, *ſcrophularum*, aliorúmque morborum chronicorum curatu admodùm difficilium.

Symptomatum phænomenis hoc modo explicatis, genius morbi & febris concomitantis natura perſpicuè intelligitur. Atque jacto hoc fundamento cauſa tam *Continens* quàm *procatarctica* Morbillorum eruitur, differentes eorum ſpecies diſtinguuntur, ſigna præſagientia, & diagnoſtica inveſtigantur, prognoſtica certa ac comperta proferuntur, indicationes curativæ veræ deſumuntur, & denique methodus medendi pro indole morbi ac ſymptomatum diversâ vera, & ratione ſimul ac uſu quondam comprobanda excogitatur.

Ætiologia Morbillorum. Cauſa Morbillorum Continens ſeu immediata eſt *Venenum* ſpiritus inquinans, quod non tantùm in primo morbi ſtadio *malignitate* ſuâ ſpiritus obruit, ſed maſſam ſanguinis agitando eam in colluviem acrem, præ cæteris omnibus *Fermentis* colliquefacit; undè ad plures dies invaſionem antecedentes, à quo tempore ſcilicet maſſa à *Fermento* deliteſcenti interturbari incipiat, colliquatio hæc inchoata haud rarò ſeſe prodat, & *Tuſſim ferinam*, *oculos lachrymantes* & *inflammatos*, cæteráque id genus ſymptomata producat, quæ omnia ſtatìm à primo morbi inſultu mirum in modum augentur. In ſtatu morbi per cuticulam copioſa lymphæ prædictæ colluvies excernitur. Eadem colluvies tandem diarrhœâ criticè eliminatur, & (ſi quid *Veneni* poſt criſin ſuperſit) *diarrhœas* novas ſymptomaticas, *ophthalmias*, & cæteros priùs memoratos chronicos affectus excitat, qui huic morbo, *Febri Scarlatinæ*, ac *Variolis* præ cæteris omnibus ſupervenire obſervantur.

Cauſa procatarctica Morbillorum (ſicut & aliarum *Febrium Inflammatoriarum*) petenda eſt ab *Atmoſphœrâ*, quæ in *Morbillis ſporadicis* ſemina morbi latentia in actum deducit, in *Epidemiis* miaſma *venenatum* ab extrà in poros cu-

tis immittit, & ſicut in *Peſte* momento temporis ac ſine apparatu præcedente ſpiritus inquinat, & maſſam ſanguinis interturbat atque confundit. Quod in Morbillis *Epidemiis* & *Malignis* hìc Londini poſt annum 1670. ad plures menſes publicè graſſantibus contigiſſe memini.

Ratio differentiæ inter duas Morbillorum ſpecies omninò petenda eſt à differenti ſpirituum vigore, atque gradu *Veneni* ſpiritus delentis diverſo: Siquidem in *Morbillis ſporadicis* ſpiritus minùs fracti & diſſipati faciliùs ſeſe recolligunt, indéque brevi ſpatio morbum ſalutariter judicant. In *Epidemiis* autem & *Malignis* quaſi peſtiferâ aurâ perciti & proſtrati ægrè admodùm hoſtem adoriuntur, & ſæpiùs ſuperati penitùs tandem delentur, aut ſaltem criſin tardam ac imperfectam efficiunt, & pluribus aliis morbis exitialibus cauſam præbent. *Ratio differentiæ inter duas Morbillorum ſpecies.*

Antequam hujus morbi diagnoſin tradam, neceſſarium duco non minùs ſigna *præſagientia* quæ efflorescentiam in cuticulâ ſubſecuturam antecedunt, obſervare, quàm ipſa *pathognomonica*, ne venæſectione, purgatione, vel quâcunque aliâ praxi in ſymptomatum allevationem, in primo hoc morbi ſtadio ſeu apparatu ad efflorescentiam perperàm adhibitâ, præſertìm in *morbilli ſpuriis, malignis & epidemiis*, ubi tardiùs, ſcilicet quinto, ſexto, ſeptimo die efflorescentia in conſpectum ventura eſt, quidquam patretur, cujus in ſtadiis morbi ſubſequentibus æger pœnas ſerò luere cogatur.

Inter ſymptomata quæ efflorescentiam morbillorum præſagiunt primaria habenda ſunt, quæ indolem febris concomitantis peracutam, malignam & colliquativam eſſe indicant. Febris enim hæc, peracutarum more, à primo inſultu ſatellitio ſymptomatorum vehementiſſimorum ſtipatur, quæ orgaſmum ſpirituum efferatum produnt, atque criſin ſubitam inſtare prænuntiant, ejuſmodi tamen ſunt, quæ etiam oppreſſionem ſpirituum à *Veneno* valdè deleterio præſentem indicant, nempè *Deliria*, *Comatoſus cerebri affectus*, *Subſultus tendinum*, *Spaſmi varii*, *Debilitas* & *Gravedo palpebrarum*, & alia ſigna colliquationem maſſæ in lympham acrem & ſeroſam inchoatam eſſe præmonſtrant, *Rubedo* ſcilicet *oculorum*, *lachrymæ involuntariæ*, *tuſſis admodùm moleſta*, *frequens*, *pertinax & ferina*, quæ *Opii* ipſius vires ſoporiferas planè ſuperat. Veriſſimum eſt, hæc ipſa ſymptomata efflorescentiam *Scarlatinam*, atque *Variolarum* eruptionem (quæ ſunt cognatæ affectiones cutaneæ) haud raro antecedere; vix autem, vel ne vix quidem in gradu adeò intenſo uſquam obſervantur ac in hoc ipſo morbo. Prætereà Medicus accerſitus ab ægro hiſce ſymptomatis affecto, diligenter inquirat oportet, an ægrotans unquam anteà morbillis laboraverit, nunquam enim in tota mea praxi novi quenquam, præter unum puerum, ſecundâ vice hoc morbo correptum. An conſtitutio aëris præſens ſit *morbilloſa*: An æger nuperrimè conſuetudine ac familiaritate Morbilloſorum uſus fuerit. An aliquis è conſanguineis hoc morbo decumbat, de quibus certior factus cautè prædicet *Febrem Morbilloſam* eſſe (utut ſolito tempore efflorescentia non appareat) vel ſaltem nihil officiosè tentet, quod vel ægro, vel propriæ famæ officiat, modò poſteà febris ſeſe ab initio fuiſſe Morbilloſam prodat. *Signa morbillos antecedentia & præſagientia.*

Signa pathognomonica. Certiora autem, atque (ut vocant) *pathognomonica* hujus morbi criteria ea ſunt, quæ efflorescentia peculiaris ubi primùm ſeſe in cuticulâ oſtendat, ſenſibus noſtris palam exhibet. Hic autem morbus adeò peculiari efflorescentiâ inſignitus eſt, ut indè ab alio quocunque cognato morbo, *Febre* ſcilicet *Scarlatinâ*, *Variolis*, *Eryſipelate*, *Herpete*, *Febre Purpureâ Patechiali*, vel ipsâ *Crapulosâ* & *Scorbuticâ* huic maximè affini, facilè admodùm in ipſis ejus primordiis diſtinguatur. Nempè *Morbilloſa inflammatio in cuticulâ* efflorescit, quam quippè craſſitudinis palpabilis incapacem, rubedine duntaxat inficit; quo pacto dignoſci poteſt à *Variolis*, *Eryſipelate* & *Herpete*, quorum inflammatio in cute verâ viget, indéque ſub ipſum initium tactui palpantis ſpeciem exanthematum, vel tumoris latiùs ſparſi, & duritiem renitentem exhibet. Interſtitiis etiam interpuncta eſt hæc efflorescentia, macularum ſimilibus, incertâ admodùm magnitudine & figurâ, oblongâ ſcilicet, quadratâ, multangulâ præditis, indéque ab efflorescentiâ *Febrem Scarlatinam* comitante diſcernitur, ubi tota cuticula continuatâ quâdam rubedine, quaſi vino rubro perfuſa tingitur. Nec minùs ex incerta magnitudine & figurâ hujus efflorescentiæ multiplici, eam diſtinguere licet à maculis *Purpureis* & *Petechiis*, quæ præter colorem ſcarlatinum vel purpureum, quem obtinent, ſemper hìc illìc per collum, pectus, brachia vel crura figurâ exquiſitiſſimè rotundâ ſparguntur, ac ſi à morſu pulicum ortum caperent. Quâ ratione etiam à *Variolis confluentibus* ſecernuntur, quæ utut minutulæ, depreſſæ ac conglomeratæ ſint, ſemper, vel ſub initium figurâ rotundâ donantur. Ab efflorescentia etiam illâ *Morbillorum* æmulâ quæ *Febrem Malignam* à *Crapulâ* vel *Scorbuto* oriundam ſæpiſſimè comitatur, exindè dignoſcitur efflorescentia *morbilloſa*, quod illa ſemper pallidum & luridum colorem obtineat, utpotè à niſu ſpirituum veneno ferè deletorum languenti ſuborta, rarò etiam ante ſeptimum, vel nonum morbi diem in conſpectum veniat, atque jam etiam regionem pectoris ſolummodò occupet: Hæc verò ſemper vivida ac vegeta appareat, atque utplurimùm incipiat ſecundo, vel tertio morbi die, utut in *ſpuriis morbillis* unam partem poſt aliam afficiat, à facie, collo & pectore incipiens, demùm ad thoracem & abdomen, & extremos uſque artus latè ſparſa ſensìm divagetur.

Quomodò diſcernantur Morbilli à Variolis, Eryſipelate & Herpete.

A Febre Scarlatinâ.

A petechiis & maculis purpureis, & Variol. confluentibus.

A Febre Crapulosâ & Scorbuticâ.

Quo pacto Morbilli benigni & genuini à malignis & ſpuriis dignoſcantur. A diverſâ etiam efflorescentiæ indole morbilli ipſi à ſe invicem præcipuè dignoſcuntur, *benigni* ſcilicet & *genuini*, à *ſpuriis* & *malignis*. Licèt enim *Sporadici*, utpotè à mitiori *Veneno* intùs nato orti, generaliter loquendo, ſint genuini & benigni: *Epidemii* verò, utpotè contactu auræ peſtiferæ propagati, maligni & ſpurii; longè tamen certiora hujus differentiæ criteria ea ſunt, quæ efflorescentia ipſa, atque genius ipſe morbi in diverſis ſuis ſtadiis exhibet; de quibus in ſuo loco, ante diſſeruimus.

Prognoſtica. His ità prælibatis, facilè admodum eſt hujus morbi eventum prædicere, atque prognoſtica quæ ratio ſimul ac uſus veriſſima eſſe comprobabit, ſequentia denuntiare.

I. Morbili *genuini* & *benigni* utut à primo inſultu *Malignitatis* participes videantur, utplurimùm eventum habent ſalutarem, viribus ſpirituum ſine Artis ſuppetiis ſponte expanſis, quippè ex lege Naturæ, modò nihil injurioſum

officiosè perpetretur, criſin citam ac ſubitam aſſequuntur, quia ſpiritus haud diuturno conflictu laceſſiti, viribus ferè integis potiuntur, quibus in ultimo agone hoſtem ſtrenuè adoriri valent. Notúmque eſt, vel muliercu-las & nutrices regimine ritè inſtituto ſæpenumerò hujus morbi curationem feliciter abſolvere, ſiquidem peracutus eſt, & minimè periculoſus.

II. *Morbilli* verò *ſpurii* & *maligni*, licèt primo inſultu cum ſymptomatis non adeò vehementibus ob niſum ſpirituum languidum ſocientur, utplurimùm more *Peſtis* * ipſius exitiales ſunt. Hoc morbo poſt annum 1670. Londini publicè graſſante, tercentos plùs minùs ſingulis hebdomadis periiſſe memini, quorum alii Anginâ, vel Peripneumoniâ acutiſſimâ laborantes in ſecundo morbi ſtadio derepentè ſuffocabantur: Alii aliis modis antè memoratis diem ſuum obierunt. Et reverà tantùm diſtant Morbilli *ſpurii* à *genuinis*, ut fas ſit concludere, quò propiùs hic Morbus ad horum vel illorum naturam accedat, eò plùs vel minùs periculoſum eſſe, & curatu difficilem.

* *Vide Hiſtor.* 1. 2. 6. 8. 11.

III. *Morbilli epidemii ſporadicis* longè periculoſiores ſunt, quippè à *Veneno* peſtifero, & magis deleterio ab extrà admiſſo orti.

IV. Morbi hujus ſtadia inſolito more protenſa peſſimum omen ſunt; Gradum enim *Veneni* intenſum eſſe, ac ſpirituum languorem ſummum ſignificant. Quocirca ſera in cuticulâ efflorescentia, ſcilicet quinto, ſexto, ſeptimo, octavo die mala eſt, atque indolem morbi malignam arguit; Quò ſerior autem, eò pejor, & in morbillis *benignis ſporadicis*, ubi *Venenum* utpotè mitius, citiſſimè difflatur, raro admodùm poſt tertium morbi diem incipit, nonnunquam ſecundo, vel quidem primo inchoata conſpicitur. Efflorescentia autem diutiùs permanens peſſimè ſignificat, & quò longiùs poſt tertium diem, eò pejus; Námque à febre perſeverante indies magis magiſque proſternuntur ſpiritus, & in ultimo agone ad criſin completam moliendam minùs habiles redduntur; *Venenum* autem viribus auctum eſſe indè apparet, quia in hoc ſtatu ſpirituum expanſo & inflammatorio, non raro * pleuram, pulmonem, vel glandulas faucium petere ſolet, & novæ *Febris Inflammatoriæ*, cum funeſtiſſimis ſymptomatis conjunctæ fundamenta ponere.

* *Vide Hiſtor.* 1. 2. 5. 8. 9. 11.

V. Efflorescentia quæ lento gradu unam partem cuticulæ poſt alteram occupat, malum omen eſt, quippè *Veneni* vigorem, & ſpirituum debilitatem arguit, atque inſuper inſolitam febris durationem præmonſtrat.

VI. Efflorescentia quæ à primo momento nullo certo colore tingitur, ſed jam vegetè rubeſcit, jam ſublurida & pallida evadit, ſicuti *Veneni* vires, & ſpirituum languorem indicat, ità non minùs funeſtum eventum præſagit: In morbillis enim benignis ſpiritus *Veneno* ſuperiores uno certo tenore influunt, & Efflorescentia uſque ad declinationem eodem modo vegeta ac vivida permanet.

VII. * Febris poſt efflorescentiæ declinationem protenſa peſſimè ſignificat; indè enim *Venenum* deliteſcens & non ſubactum indicatur, quod ſpirituum œconomiam interturbat atque exagitat, atque ſpiritibus deletis, febrem in *malignam* mutet. Denique *Phthiſis*, *Diarrhœa*, *Hydrops*, *Scrophulæ*, *Ophthalmia*, *Atrophia univerſalis*, & reliqui affectus *morbillos malignos* conſequen-

* *Vide Hiſtor.* 5. 6. 8. 9. 10.

tes difficiles admodùm curatu ſunt ; neque equidem methodo vulgari ſanari poſſunt, quippè à ſeminio *morbilloſo* poſt criſin imperfectam ſuperſtite originem trahant ; ideóque non, niſi reſpectu ad morbum primarium habito, radicitùs evelli queunt. Quo nomine utplurimùm extiales ac funeſtæ habentur.

CAPUT IV.

De Methodo medendi Morbillis.

Indicationes Curativæ. INdicationes curativæ in genere duæ ſunt in hoc Morbo ; ſcilicet extinctio *Veneni* febriferi, quod ſpiritus exagitat, ac humores colliquat, atque allevatio ſymptomatum ab humorum colliquatione, ac niſu ſpirituum ſubortorum. Quandoquidem verò indoles febris in variis hujus morbi ſtadiis, diverſa, atque ſymptomata diverſa indè provenientia plures, eaſque differentes admodùm indicationes ſuggerant, eæ non ſeparatìm, ſed ſimul cum *Methodo medendi* tradendæ ſunt ; ad quam igitur delineandam me jam accingo.

Regimen. Regimen propter febrem præſentem hìc morbus commune cum aliis febribus jure merito exigit, ſcilicet diætam admodùm tenuem, decubitum in lecto quietum, & calorem ſtragulorum injectorum moderatum. Sicut enim frigus aëris externi ſpirituum expanſionem impediendo effloreſcentiam in cuticulâ retardat ; ità ejus temperies impensè calida ſpiritus nimiùm exagitat, undè in ſecundo morbi ſtadio, cùm lege naturæ hoſtem ſuperare incipiant, glandulis pharyngis, pulmonis vel oculorum diatheſin inflammatoriam impertiunt, cujus erroris ægrotans ſerò luit pœnas, ſymptomatis *Anginæ*, *Peripneumoniæ* vel *Ophthalmiæ* perperàm atque officiosè acceſſitis, & variis affectibus morboſis qui à colliquatione nimiâ poſt criſin peractam ſæpe ſubpullulant. Quapropter author omnibus ſum, ut æquabili & moderato regimine ſi in quovis alio, ſaltem in hoc morbo utantur, ubi re naturæ commiſsâ (modò nihil injurioſum officiosè perpetretur) optatum eventum brevì utplurimùm conſequamur.

Remedia Pharmaceutica & Chirurgica. Quod ſpectat ad remedia ſivè Pharmaceutica, ſivè Chirurgica, ea pro indole febris in diverſis morbi ſtadiis variâ, differenti & ſæpè contrario planè modo adhibenda ſunt. Nihil autem temerè, atque ſine evidenti neceſſitate faciendum eſt in quocunque morbi adeò peracuti ſtadio, ubi criſis præpropera jure meritò, atque naturæ lege expectatur, & ubi ſymptomata efferata quotquot ſunt, criſi inſtante vel ſpontè evanitura ſunt, vel ſaltem mitiora evaſura, atque intereà robur naturæ non diuturno conflictu attritum & fractum iis ſufferendis ſufficiat. Cùm autem ante effloreſcentiam ex *Deliriis*, *Spaſmis*, *Comatoſo affectu*, *Sternutatione indeſinenti*, *Tuſſi ferinâ*, *Diarrhæâ enormi*, *Vomitione inani*, cæteriſque ſymptomatis hoc ſtadium morbi comitari ſciitis, conſtet febris indolem prorsùs eſſe malignam, ſcilicet à *Veneno*, ſpiritus de præſenti peſſundante ortam, quodque maſſam ſanguinis in fluorem colliquat, duplex in genere Indicatio exurgit. Quarum pri-

ma

ma eſt ut expanſio ſpirituum *alexipharmacis* & *Veſicatoriis* applicatis, ſi opus fuerit, promoveatur, vel ſaltem conſervetur, ut viribus Naturæ integris *Venenum morbificum* comatis, delirii, cæterorúmque ſymptomatum cauſa deleatur vel ſubigatur, quod in hoc ſtatu ſpirituum depreſſo, ut in cæteris *Malignis febribus*, vires *Corticis Peruviani* aut alterius cujuſcunque *Antidoti* ſpecificæ ſpernit, ſiquidem totum negotium jam à ſpirituum expanſione dependet Ideóque nihil, ſaltem abſque evidenti neceſſitate, tentandum eſt quod ægrorum vires coërceat vel deprimat, utut ſymptomata id efflagitare videantur. Quo nomine in hoc morbi ſtadio à *Venæſectione* (niſi vaſorum ſanguiferorum apertura, vel aliquod aliud grande ac inſolitum ſymptoma id neceſſarium fecerit) atque ab uſu *Opiatorum* liberali, utut delirium, tuſſis, vigiliæ, &c. ea poſtulare videantur, apprimè, atque religioſè abſtinendum eſt; ſpiritibus enim quocunque modo diſſipatis *Venenum* augetur, atque indè morbilli naturâ *benigni* in *malignos* non poſſunt non tranſire. E contrà verò non quocunque modo atque remediis ſine delectu adhibitis ſpirituum exſuſcitationem moliri jam oportet, quippè criſis in hoc morbo peracuto haud longè abeſt, quo tempore Natura proprias vires ultrò, ſine Artis adminiculis feliciùs exercere ſolet, cùm efferatum orgaſmum in ſpiritibus ex arte cieri impunè non poſſe ſera doceat experientia. Indè enim inflammatio glandularum accenditur, ac reliquorum affectuum moleſtorum & periculoſorum ſtrages criſin comitatur, & conſequitur. Quocirca par eſt ut *alexipharmaca* mitiora eligantur, atque in doſi ſolitâ minori exhibeantur: à *veſicatoriis* autem abſtineatur, aut ſaltem ab eorum frequentiori applicatione, niſi ſpaſmi, coma ſolito majus, vel indoles morbi evidenter *ſpuria* & *maligna* id requirant. Formulam *Julapii* quod ego in hoc ſtadio morbi (modò ex ſymptomatis benignus appareat) præſertìm junioribus, qui præ aliis eo ſæpiſſimè corripiuntur, feliciter præſcribere ſoleo, ſubjicere non pigebit.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nig.* an. ℥.iij. *aqu. epidem.* ℥.j. ß. *pulv. è chel. canc. comp. lapid. contrayerv. vel Goan.* an. ℈.ij. *ſyrup. caryoph.* ʒ. x. *vel ſacchar. alb.* ℥. ß. *M.F. Julap. de quo capiat æger cochl.iij.iv.v.vj.* habito reſpectu ad ætatem, tertiâ vel quartâ quâque horâ, phialâ priùs benè agitatâ. Ad ſpiritus etiam refocillandos in promptu ſit Julapium temperatum ſequens ad libitum hauriendum:

℞. *Aqu. lactis alexiter.* ℥. vj. *aqu. cinnam. hord. epidem.* an. ℥. j. *ſyrup. caryoph.* ʒ. x. *M.*

Sin Febris, hoc morbi ſtadio ad quartum, ſextum, octavum diem ante efflorefcentiam protenſo indolem ſuam deleteriam ac malignam prodat, ad *alexipharmaca* magis calida, eorúmque doſes largiores tutò aſcendere licet, ac ad vires ſpirituum ſopitas exſuſcitandas aliquandò neceſſarium eſt. In quorum uſu, in ipſo febris ſtatu, poſt effloreſcentiam inchoatam etiam perſiſtendum eſt, modò effloreſcentia alternatìm vegeta ac pallida ſit, vel unam partem cuticulæ poſt alteram ſensìm occupet; vel ex ejus inſolitâ duratione ſpiritus imperfectè expandi, & genium febris deleterium eſſe certò ſciatur. Ex. gr.

℞. *Pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ʒ. j. M. & *divid. in iv. vj. viij. partes æquales*, reſpectu habito ad ætatem ægrotantis, quarum unam ſumat

quartâ vel ſextâ, quâque horâ è cochl. Julap. ſimplicis antè præſcripti, vel cujuſcunque alterius ſimilis, ſuperbibendo hauſtum ejuſdem. Vel

℞. *Theriac. Androm. pulv. Goan.* an. ʒ. ß. ℈.*j.* ℈. ß. *gr.v.* reſpectu habito ad ætatem. *M. cum tantillo ſyr. caryoph. F. Bolus ſumendus unà cum hauſtu Julapii, repetendúſque ſextâ quâque horâ.* Vel, ſpiritibus maximè proſtratis, ubi ex ſyncope frequenti pateat, eos in conflictu planè deficere, & febrem indolem planè *peſtiferam* ſapere, non incommodè in uſum adhibentur remedia maximè alexiteria. Ex. gr.

℞. *Theriac. Androm. confect. Fracaſtor. vel Mithridat.* ʒ. ß. ℈.*j.* ℈. ß. *gr.v. Bezoar. Orient. rad. ſerpent. Virg.* an. ℈.*j. gr.xv.* ℈. ß. *gr. iv. iv. v. M. cum tantillo ſyrup. caryoph. F. Bolus*, exhibendus unà cum hauſtu Julapii, repetendúſque ſextâ quâque horâ, donec effloreſcentia vegeta reſtituatur, aut ſaltem inchoetur, & æger, pulſu fortiori reddito, à deliquiis liberatus, elaſticitate ſpirituum reducere potiatur, *Veneno* eliminando pari.

Veſicatoriorum etiam frequentium uſus jam apprimè neceſſarius eſt, ad ſpirituum expanſionem promovendam, & flammam in maſsâ ſanguinis ritè accendendam, quæ aliàs à lymphâ ſeroſâ, in quam ſanguis in hoc morbo magis quàm in alio quovis liqueſcit, extinguatur. Solicitè autem cavendum eſt nè nimio horum remediorum uſu, perperàm atque ſine neceſſitate adhibitorum, œſtro adeò efferato ſpiritus incitentur, ut in ſtadio morbi ſecundo ubi ad ἀκμὴν expanſi, ac ad criſin parati ſint, hoſtem non tantùm regiâ viâ per cuticulam inſequantur, ſed etiam per glandulas oculorum, pharyngis, &c. (quod non raró accidit) eum propellant, atque indè haſce partes inflammatione moleſtâ afficientes ad ſymptomata funeſtiſſima viam ſternant.

Denique ſi ex ſpaſmis in hoc morbi ſtadio compertum ſit, ſpiritus vi *Veneni* irritatos in niſus adeò nimios ac efferatos paulò ante efflorenſcentiam (quod ſæpè accidit) adactos eſſe, ut eorum, atque *Veneni* vires ſimul præpollentes eſſe deprehendantur: Vita autem ægrotantis à niſu ſpirituum immodico citiùs ac certiùs quàm à *Veneno* in diſcrimen ducenda eſſe videatur; par eſt ut *Julapium cordiale* ex *Aquis cephalicis*, quæ cerebro ac generi nervoſo opitulentur, cum *cordialibus* commixtis in promptu ſit, atque grana aliquot *pulveris de guttetâ*, *ſive Antilyſſi* ſingulis bolis, & pulveris doſibus adjiciantur more ſequenti.

℞. *Aqu. flor. Tiliæ, rutæ, ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. aqu. pœon. bryon. comp.* an. ℥.*j.* ß. *Tinctur. Caſtor.* ʒ. *j. Spirit. ſal. Armon. vel C C.* ʒ. ß. *ſyrup. pœon. comp.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.*

℞. *Pulv. è Chel. cancr. comp. pulv. de guttet.* an. *gr. xv.* ℈. ß. *gr. v. M. F. Pulvis.* Vel

℞. *Confect. Mithridat.* ʒ. ß. ℈.*j.* ℈. ß. *gr. v. Bezoar. Orient. Pulv. de Guttet.* an. ℈.*j.* ℈. ß. *gr.vj. iv. ſyrup. pœon. comp. q. ſ. M. F. Bolus.* Imò ſi niſus ſpirituum indè non minuatur, quandoquidem vitalis indicatio ſit maximi momenti, *laudan. liquid. Helmont.* (utut ſpiritus diſſipando *Veneni* vires quadantenùs adaugeat) *gutt. iij. v. viij. x. xij.* ſingulis bolis cardiacis addantur, donec ſpirituum niſu diminuto, ſpaſmi lethiferi & exitiales ſoluti fuerint.

Indicatio altera in hoc morbi ſtadio eſt, *Colliquationis* humorum inordinatæ (quoties opus fuerit) moderatio; atque allevatio ſymptomatum moleſtorum indè ortorum. Symptomata à colliquatione provenientia pro ratione glandularum diverſarum per quas lympha acris & venenata ac ſi per portas patentes protruſa excernitur, ſunt admodùm varia, *v. g. Tuſſis ferina & perpetua*, *ſternutatio moleſta & immodica*, à lympha papillas mammillares irritante, *Lacrymæ involuntariæ & copioſæ*, cum *dolore oculorum mordaci* conjunctæ, denique *Vomitio*, *Fluxus alvi enormis* & *Tormina*. Verùm cùm in hoc primo ſtadio, omnia hæc ſymptomata à colliquatione provenientia, quaſi intentione Naturæ in morbillis maximè benignis in Machinæ laborantis conſervationem induci ſoleant, atque omnia (præter *diarrhœam*, quæ jam ſymptomatica ſemper habenda eſt, ob languorem ſpirituum hanc enormem evacuationem conſequentem, ob incrementum quod indè *Veneno* accedit & febrem quam reddit maligniorem; atque ob efflorеſcentiam indè diutiùs retardatam) omnia, inquam, præter diarrhœam, plus moleſtiæ quàm periculi in ſe habeant, atque brevì, ſcilicet poſt criſin peractam ultrò evaneſcant, vel ſaltem miteſcant; præſertìm verò cùm abſque *Opii* uſu, aliorúmque ejuſmodi remediorum, quæ ſpiritus ſubigendo *Venenum* augent, febrem magis malignam reddunt, reliquáque *Malignitatis* ſymptomata perïculoſiſſima & funeſtiſſima accerſunt, ægrè admodùm curari queant: Satius eſt *palliativâ Curatione* eorum moleſtiam, quoties inſolito more ſæviunt, minuere, quàm contra Naturæ legem eas moleſtias penitùs tollendo, ægrotantem ipſum occidere; vel eorum allevationem ejuſmodi remediis aggredi, quæ neceſſariò indolem febris magis exitialem reddant, aut priora ſymptomata verè funeſta, & à vi *Veneni* deleteriâ orta in gradum intenſiorem provehant. *Quomodò colliquatio humorum impedienda eſt, & ſymptomata indè orta tollenda.*

Ut igitur coërceatur efferata & immanis hæc maſſæ ſanguinis colliquatio, quoties hiſce ſymptomatis præter modum moleſtis cauſam dat, æger penitùs abſtineat à *Cereviſiâ*, & quocunque alio liquore fermenteſcibili, qui ſpiritus irritando, & maſſam humorum indè agitando colliquationem ullatenùs promovere poſſit, atque in ejus locum ſubſtituatur *Decoctum album ſaccharo albiſſimo* edulcoratum, *Tinctura roſarum*, vel *lac* cum æquali parte *aquæ* commixtum pro potu ordinario. Inſuper electuarium adſtringens ad quantitatem nucis *Moſchatæ* quartâ vel ſextâ quâque horâ exhibeatur cum hauſtu Julapii ſequentis.

℞. *Pulv. Conſ. roſ. rubr. diacydon. fruct.* Cynosbat. an. ℥. ß. *confect. de hyacinth.* ℥. ß. vel ʒ. *vj. coral. rubr. præpar. bol. ver.* an. ʒ. *j. ſyrup. myrtill. q. ſ. M. F. Electuar.*

℞. *Aqu. Germ. Querc. plantag. cinnam. hord.* an. ℥. *iv. aq. Stephan.* ℥. *ij. ſyrup. granat. è ſucco citr.* an. ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.*

Ad tuſſim ferinam ex acri lymphâ copioſè per bronchia, trachæam, & glandulas faucium ſcatente ortam quadantenùs cohibendam, *ſaccharum cant. ſuccus glycyrrhiz. hiſpan.* vel *Trochiſci* ex *radic. althææ*, cæteriſque *mucilaginoſis* cum *ſaccharo* confecti, in ore ſæpè & diù teneantur, atque demùm ſoluti ſensìm deglutiantur. Hauſtus etiam *decocti pectoralis* calefacti, & cum *ſyrup. althææ, capil. Vener.* vel quovis alio mucilaginoſo gratè edulcorati, modò fluxus alvi

præſens non prohibeat, frequenter exhibeatur, unà cum cochleari uno *linctûs ex ol. Amygd. dulc. rec. ſyrup. capil. Ven.* & *ſacchar. cant.* confecti.

Ad acrimoniam humoris è glandulis oculorum exſtillantis demulcendam, *collyrium* ex *Aqu. plantag. vel roſ. rubr.* ℥.j. *trochiſc. alb. Rhaſ. & ſacchar. cant. alb. ſubtiliſſ. trit.* an. ℈.ß. confectum, ſæpiùs guttatim in oculos inſtilletur.

Ad ſternutationem frequentem ac moleſtam compeſcendam, lympha acris papillas mammillares perpetuò irritans, *lacte tepido* ſæpiùs per nares attracto demulceatur.

Ad *Opiata* autem quia febrem, atque comatoſum affectum, funeſtiſſimum febris ſymptoma augent, non niſi extremâ neceſſitate urgente, ſcilicet in *diarrhœâ* contumaci, quæ omnia alia remedia priùs irrita reddidit, tanquam ad aſylum confugiendum eſt. In iſto enim caſu vita ægrotantis ex ſubito virium collapſu, & ſpirituum extinctione à colliquatione enormi proveniente in citius ac certius diſcrimen ducitur, quàm ab *Opio* exhibito. Sed jam etiam cautè & parcè, & partitis vicibus ad fluxum minuendum, potiùs quàm ſiſtendum, atque cum *alexipharmacis* generoſis ſemper commixta adhiberi debent: Adjiciantur nimirùm bolis, vel ſingulis doſibus pulveris cardiaci antè præſcripti, *laudan. liqu. Helmont. gutt. iij. iv. vj. x. xij.* donec fluxus decreſcere incipiat.

Quid agendum vigente effloreſcentiâ.

In ſtadio autem ſecundo, ubi febris à ſpirituum expanſione, poſt effloreſcentiam incœptam ad *ἀκμὴν* provectâ, ad ſtatum ſuum demùm pervenerit, indéque genium ſuum mutando, ſaltem ubi morbus fuerit genuinus & benignus, ſpeciem *Febris* verè *Inflammatoriæ* induerit, & omnia indicia *Malignitatis* penitùs evanuerint, nova planè Tragœdia agitur, in quâ nova ſymptomata novam ſtragem edunt. Indicationes etiam planè diverſæ vel penitùs contrariæ ſæpiùs miniſtrantur, eæque ejuſmodi quæ non tantùm *Opiata* exhiberi, & *Venæſectionem* celebrari & repeti cum fructu permittunt, ſed etiam nonnunquam poſtulant, & cardo totius curationis in ejus uſu vertitur: ſpiritus enim jam, quaſi vinculis & repagulis diruptis, ferociunt, atque in hoſtem undiquaque inſilientes uno quaſi ictu propulſare incipiunt, idque ſæpè non tantùm per cuticulæ poros, ſed per glandulas faucium, &c. ubicunque datur via. Undè lympha venenata copiosè in his partibus elicita, atque ab excandeſcentia ſpirituum inſolito more calefacta, præſertìm ubi error in regimine præcedenti, vel in uſu remediorum præter modum calidorum admiſſus fuerit, non poteſt non partes plurimùm laceſſere, & nonnunquam inflammare, ac demùm exulcerare, indéque novos quaſi morbos ad claſſem inflammatoriorum ſpectantes, ſcilicet *peripneumoniam*, *diarrhœam* efficere, &c. Quos morbos comitantur *dolor* excrucians, colliquatæ lymphæ immodica per inteſtina deturbatio, *reſpiratio anheloſa*, *ſtrangulatio ſuffocativa*, *deglutitio* læſa, aliáque ſymptomata pro ratione partis affectæ (quæ omnia *Venæſectionem* vel *Opii* uſum exigunt) diriſſima & exitialia. Quibus ſymptomatis laborantes in *Morbillis epidemiis*, Londini publicè graſſantibus, ob *Venæſectionem* omiſſam, vel non maturè celebratam, aut ob prætermiſſum *Opii* uſum, plurimos è vivis ſublatos memini: At poſtquàm ex cadaveribus defunctorum qui iiſdem ſymptomatis laborârunt ſæpiùs inſpectis clarè perſpexeram ægro-

non tam à *Morbillis* ex *Veneno* primariò ortis, quàm à *Peripneumoniâ*, *Anginâ* vel *Diarrhœâ colliquativâ* periiſſe, à vulgari opinione adversùs uſum *Opiatorum* & *Venæſectionis* in quocunque hujus morbi ſtadio liberatus ſum, plurimóſque prædictorum remediorum tempeſtivâ & liberali adminiſtratione, * ab ipſis orci faucibus in hoc morbi ſtadio ſubitò & feliciter eripui. Ideóque multo uſu fretus, omnibus author ſum, ut ſuffocatis & ſtrangulatis in hoc Morbillorum ſtadio (ſivè à tumore & inflammatione glandularum faucium, ſivè bronchiorum, reſpiratio & deglutitio læſæ fuerint) non tantùm *Gargariſmi*, *Epithemata*, *Emplaſtra*, *Linctus*, & *Apozemata* incidentia & expectorantia, unà cum reliquis poſthàc in *Cap. de Anginâ* & *Peripneumoniâ* memorandis adhibeantur; verùm præ reliquis, ut ſanguis copioſiùs educatur, ac ſi æger Morbilloſo affectu correptus non fuiſſet Idem in *Opthalmiâ* moleſta ac periculosâ faciendum moneo. Atque equidem in hiſce ſymptomatis Morbillorum inflammatoriis eò magis obnixè ſuo ſuadeo, quia nullâ aliâ Methodo exulcerationem partis inflammatæ futuram & Phthiſin Pulmonarem, reliquámque ſymptomatum diriſſimorum ſtragem indè edendam, ſi æger ex præſenti vitæ diſcrimine ſuperſtes evadat, præveniri poſſe certo certiùs ſcio.

* *Vide Hiſtor. 1 2. 4. 8. 9 11.*

Ad *Fluxum alvi* compeſcendum (quem in hoc morbi ſtadio adeò enormem haud raro obſervare eſt, ut indè æger colliquatione feſtinâ confectus, cum ſummo vitæ diſcrimine, ac ſummo virium collapſu ad deliquium uſque adigatur) non minùs tutus quàm neceſſarius eſt *Opiatorum* uſus, iſque partitis vicibus pro occaſione miniſtratâ repetitus: Jam enim, ſpiritibus expanſis, non eſt quod *Opiatorum* vires deleterias ut in priori ſtadio ſuſpectas habeamus, modò non adſit *Strangulatio* præfocativa, quæ in hoc caſu eſt funeſtiſſima, & *Opii* uſum non admittit.

Quid agendum declinante efflo reſcentiâ.

Effloreſcentiâ autem peractâ, ſi *Febris* (quod in *Morbillis Epidemiis* mali moris aliquandò contigiſſe memini) adhùc ſuperſtes fuerit, & comate, deliriis, reliquóque ſymptomatum deleteriorum ſatellitio ſtipetur, planè conclamatum eſt; námque Natura poſt criſin fruſtrà tentatam causâ cecidit, atque proindè ſpiritus à *Veneno* adhuc integro oppreſſi, ope Artis rùrsùs nequeunt excitari, & recens certamen inire. Sin perfectam fuiſſe criſin jam conſtet, ex febre penitùs evictâ, tuſſi, alvi fluxu, cæteríſque tàm efferveſcentiæ quàm colliquationis ſymptomatis diminutis ac demùm ſublatis, nihil prorsùs agendum reſtat: Tantùm *catharticis*, præſertim *hydragogis*, primùm lenioribus, deindè fortioribus colluvies ſeroſæ lymphæ à *venenato fermento* priùs colliquata, ac in habitu corporis congeſta, per alvum deturbetur. Quam evacuationem magis neceſſariam facit natura *fermenti morbifici* quod maſſam ſanguinis præ reliquarum febrium *fermentis* in fluorem colliquat. Lympha autem colliquata niſi catharticis maturè ſubducatur, *Tuſſim contumacem*, demùm in Phthiſin Pulmonarem funeſtam terminaturam, *fluxum alvi chronicum*, *Ophthalmiam*, *Scrophuloſos Tumores*, *Aſcitem*, alióſque multos morbos exitiales paſſim infert. Non tamen præproperè priuſquàm reliquiæ *Fermenti venenati* completâ ſpirituum expanſione penitùs ſubactæ fuerint, maſſa ſanguinis *Catharticis* exagitanda eſt, ne ſanguine præternaturali fluore adhuc affecto, fons perennis lymphæ ſeroſæ non facilè ſiſtendus è glandulus oculorum, vel

glandulosâ tunicâ aſperæ arteriæ, & inteſtinorum ſcaturiat, & *tuſſis*, *diarrhœa*, *lachrymæ involuntariæ*, cæteráque id genus ſymptomata augmentum indè accipiant. Novi puellam cui alvus tertio die à morbillis evaneſcentibus *ſyrup. cichor. cum rheo* ℥. ß. & *ſyrup. de ſpin. cervin.* ʒ. j. ſubducebatur, quæ intra ſpatium tridui ferè centies dejecit, & tantùm non ad animi deliquium adigebatur; quam colliquationem ægrè admodùm uſu *laudani* repetito ſiſtere valebam: At ex tunc puella ad plures annos tuſſi perpetuâ, ophthalmiâ moleſtâ & incurabili, & aliis ſcrophuloſis tumoribus affligebatur. Formulas *Catharticorum* ſub finem hujus morbi exhibendorum mihi uſitatas adjicere lubet.

℞. *Calomelan. & diagrid. ſulphurat. vel reſin. Julap.* an. *gr. iv. vj. viij. x. xiv. xvj.* reſpectu habito ad ætatem, *M. ſumatur in cochleari lactis, vel liquoris Poſſetici frigidi cum regim.* Vel

℞. *Decoct. Sen. Gereon.* ℥. *j. ij. iij. iv. ſyrup. de ſpin. cerv.* ʒ. *ij.* ℥. ß. ʒ. *vj.* ℥. *j.* vel *ſyrup. è flor. Perſicor.* ℥. *j.* ℥. *j.* ß. *M. F.* Potio. Atque hoc modo ſemel vel bis in hebdomadâ alvum deturbare ſoleo, pharmacum repetendo ad tertiam vel quartam vicem.

Sin ob reliquias *Veneni* hactenùs non ſubactas, criſis fuerit magis imperfecta, ut in *Morbillis Malignis & Epidemiis*, indéque febris Συνεχὴς cum exacerbationibus & remiſſionibus quotidianis conjuncta ſuperſtes fuerit, eam incunctanter * *Cortice Peruviano* profligare oportet, ne † (quod eveniſſe memini) *Veneno* ſensìm aucto febris priſtinam ſuam malignitatem iterùm accerſat, (ſiquidem hanc *Veneni* deleterii recrudeſcentiam certo certiùs funeſtam fore ritè exſpectandum eſt (atque finitâ operatione cujuſcunque doſis catharticæ ad colluviem ſeroſam deturbandam adhibitæ, uſum *Corticis* ejuſdem repetendum imperare, ne ex hâc ſanguinis agitatione *Fermentum* non penitùs ſubactum de novo proritetur, atque indè febris vel remittentem vel intermittentem referens repullulet.

† *Vide Hiſtor. 4. 7. 8 9.*
* *Vide Hiſtor. 5. 6.*

Quomodò ſymptomata poſt morbillos remanentia tractanda ſunt.

Sicuti autem *Venenatum* hoc *Fermentum* ſæpenumerò longè ante primum certamen à Naturâ inſtitutum in corpore deliteſcat, & maſſam ſanguinis variò conturbet, in fluorem colliquefaciat; atque tuſſi ferinâ, lachrymatione oculorum involuntariâ, &c. haud obſcurè indolem ſuam prodat, ità reliquiæ hujuſce *fermenti* quæ poſt criſin febris perfectam ſuperſunt, utut naturam ad novum prælium proritare nequeant, haud raro tamen ſanguinis maſſam diù exagitant, & colliquefaciunt, undè poſt morbillos non raro oculi *inflammatione*, nares *coryzâ*, vel *ozœnâ* moleſtâ, pulmones *tuſſi ferinâ* quæ ad Phthiſin funeſtam viam ſternit, perpetuò obſidentur. Vel ex eâdem colluvie in habitu corporis congeſtâ, *hydrops*, *ſcrophulæ*, cæterique ejuſmodi morbi ſuppullulare ſolent, qui methodo vulgari vix ſanabiles ſunt. Ideóque Corollarii loco hìc oſtendam quo pacto colliquatio hæc morboſa inchoata ſiſti, atque ſymptomata indè orta curari, vel morbi ſubſecuturi præcaveri, aut præſentes tolli poſſunt. Duo hìc in genere indicantur, ſcilicet ut lympha colliquata in habitu corporis congeſta per ſentinam communem deturbetur, atque colliquatio nova antevertatur, extinguendo illud *Fermenti* quod ſupereſt & inter ſpiritus deliteſcit, ope propriæ *Antidoti* frequenter & copioſè exhibitæ, ut maſſa

ſanguinis ab illo non ampliùs agitetur : Et orgaſmum ſpirituum *Opiatis* & *Venæſectione* ſæpè repetitis minuendo, ut in fluorem in poſterùm non adigatur. Quo pacto ſecundùm methodum inſtitutam hiſce indicationibus ſatisfiat, ſymptomata hæc ſigillatìm & ſuccinctè percurrendo, liquidò conſtabit. Apprimè autem hìc notandum eſt, *Fermentum* hocce ſuperſtes, quod poſt *Morbilloſam Febrem* peractam ſpiritus implicat, & maſſam ſanguinis in fluorem adigit, prout intenſius eſt aut remiſſius, varium admodùm eſſe : jam enim inſtar *acuti Fermenti* magis vegetum eſt, atque utut non ſatis virium habeat ad certamen febrile recens inſtaurandum, ſpiritus tamen ità laceſſit & conturbat, ut non tantùm ſanguis indè in ſtatu fluoris permaneat, ſed etiam ut calor lentus, & quaſi hecticus accendatur. Hic gradus ſuperſtitis *Fermenti tuſſim immanem*, vel *levem* & *chronicam*, *ophthalmiam*, vel *diarrhœam* ciet. Jam verò magis effœtum & exhauſtum more fermenti chronici colliquationem ſenſìm & magis tardam efficit, colluvie potiùs in corpore congeſtâ quàm per glandulas eliminatâ ; undè *cachexia*, *aſcites*, *ſcrophulæ*, aliíque affectus chronici & pertinaces oriuntur. Juxta differentem hujus ſuperſtitis *Fermenti* gradum, atque indolem colliquationis diverſam indè provenientem indicationes curativæ diverſæ exurgunt, & methodus medendi diverſa adhibenda eſt. Ubi reliquiæ magis activi *fermenti* ſuperſint, neceſſe eſt ut antequam ſubductio colluviei liquatæ catharticis tentetur, colliquatio futura præveniatur *Cortice Peruviano* copiosè exhibito, ut ſuperſtes *Venenum* deleatur : Atque ut *Venæſectione* repetitâ, & frequenti *Opiatorum* uſu orgaſmus ſpirituum minuatur. Compertum enim eſt maſſam ſanguinis *Catharticorum*, præſertìm fortiorum, uſu præmaturè exagitatam, ad colliquandum magis proclivem fieri, atque ſymptomatis à colliquatione provenientibus indè plurimum incrementi afferri, undè ad phthiſin & alios graviſſimos morbos via ſternitur. Atque hercle! non ſine delectu *cathartica* in hoc caſu adhibenda ſunt, inter quæ mitiora tantùm eligenda ſunt: Cardo enim curationis jam vertitur, non tantùm in colliquati humoris excluſione, quantùm in ſpirituum temperatione, & reliquiarum *Veneni* colliquationem producentis extinctione. Erroris hâc in parte admiſſi, bone Deus! quàm funeſtos eventus novi, quot tuſſes in phthiſes conſummatas, quot leves oculorum taraxes in ophthalmias veras, quot alvi fluxus in diarrhœas colliquativas incurabiles tranſiiſſe memini! Quoties igitur æger poſt morbillos tuſſi ferinâ, & perpetuâ vexetur; primo in loco *Venæſectio* celebretur, & ſi opus fuerit, poſt unum vel alterum diem iteretur, & unà cum *linctibus*, *apozematis*, *mucilaginoſis*, cæteríſque medicamentis lenientibus in *Cap. de catharro* memorandis, *Cortex Peruvianus* copiosè exhibeatur. Semper etiam addatur, doſi ſaltem nocturnæ, *laudan. liquid. pilul. è Styrace*, *Philon. Roman. Pilul. è cynogloſſ.* ad ætatem patientis reſpiciendo, plus minùs, uſque dum ex minoratione tuſſis, & concoctione phlegmatis conſtet ſanguinem non adeò colliquefieri ut priùs. Poſthàc alvum licet leniter deturbare pilulis ſequent.

Tuſſis poſt Morbillos ſuperſtitis curatio.

℞. *Pil. ſtomach. cum gum.* ℨ. ß. ℈. *j. gr. xij. laudan. Lond. gr.* I. *ſemigran. M. F. Pilul. mediocres horâ ſomni exhibendæ.* Mane ſequenti propinentur Aquæ Minerales purgant. coctæ & lacte alteratæ quæ juxtà alvum movent, ac maſſam ſanguinis leniunt & refrigerant. Quæ quidem cathartica quarto vel quinto

quoque die repetantur, ad quartam vicem, Mucilaginoſis & Opiatis medicamentis unà cum *Cortice Peruviano* in purgationum intervallis jugiter exhibitis. Quo modo *Phthiſis Pulmonaris* à *Morbillis* orta curari oportet, antehàc innuimus in *Phthiſiologiæ noſtræ lib.*3. *cap.*12. quam conſulat Lector.

Curatio ophthalmiæ poſt morbillos ſuperſtitis.

In *Ophthalmiâ* à ſuperſtite *Morbilloſo fermento* ortâ, ſanguis è venâ Jugulari præſertìm detrahatur; quo remedio venis oculorum capillaribus ſubitò depletis, moleſtum hoc ſymptoma poſt *Venæſectionem* priùs in aliis partibus incaſsùm celebratam, atque plurima alia remedia fruſtrà adhibita, ſpatio 24. horarum tanquam carmine magico allevatum fuiſſe ſæpè memini. Dein *Veneni* reliquiæ *Cortice Peruviano* deleantur, tandem lymphæ colliquatæ reſiduum *catharticis* priùs memoratis per alvum deturbetur, eâ lege tamen, ut poſt ſingulas purgationes *Venæſectio*, & *Corticis Peruviani* uſus in intervallis iterentur, quoties opus fuerit. *Veſicatoria* nihil hìc valent, utut communiter adhiberi ſoleant, ſed potiùs orgaſmum ſpirituum efferatum, & ſanguinis fervorem adaugent. *Collyriorum* formulæ, & reliqua ad hanc curationem ſpectantia in *cap. de ophthalmia* poſthàc tradentur.

Diarrhœa à morbillis orta Curatio.

Sin per glanduloſam inteſtinorum tunicam, lympham hoc *Fermento* venenatam & colliquatam Naturâ deturbare ſatagente oboriatur *Fluxus alvi* moleſtus & contumax, *Catharticis* hanc colliquationem promovere haud omninò congruum eſt, verùm potiùs *Opiatis* ſpirituum orgaſmum compeſcere, & *Aſtringentibus* omnigenis fluorem ſanguinis ſiſtere, ac *Cortice Peruviano* cum *Opiatis* commixto *Venenum* ſuperſtes delere, more ſequenti.

℞. *Rhabarb. parùm torrefact.* ℈.j. *Diaſcord.* ℈.ij. *M. F. Bolus horâ ſomni exhibendus.* Bibat etiam æger *decoctum album* pro potu ordinario, & ſextâ quâque horâ capiat ʒ.j. ß. vel ʒ.ij. *corall. rubr. præparat. ocul. cancror. præparat. pulv. è chel. cancr. ſimpl.* vel alia quæcunque alcaliſata, * modò in larga quantitate exhibeantur. Horâ ſomni ſumat *laudan. Lond. gr.*ij. j. ß. j. vel *ſemigran.* pro ætate. Vel *Electuarii* noſtri *Adſtringentis* & *Opiati* in *cap. de diarrhœâ* memorandi, quantitas nucis juglandis plus minùs pro ætate quartâ quâque horâ miniſtretur. Fluxu alvi quadantenùs hoc pacto ſedato, *Veneni* reliquiæ *Cortice Peruviano* partitis vicibus exhibito, & cum *laudano* ſemper commixto, penitùs delendæ ſunt: Utut enim viribus *Opiatorum* & *Adſtringentium* Fluxus quadantenùs ſiſti poſſit, tamen ex levi quâcunque occaſione recrudeſcere ſolet, modò quidquam *Fermenti* ſuperſit: Eo autem ſubacto, maſſa humorum priſtinâ firmitate iterùm potitur. De his verò fuſiùs & exprofeſsò poſthàc in *cap. de diarrhœâ* differemus.

* *Vide Hiſtor.* 10.

Ubi verò effœtæ ſunt *Veneni* reliquiæ, & chronici *fermenti* indolem ſapiunt, indicationes prorsùs diverſæ, ſi non contrariæ exurgunt; nempè ut *Catharticis* appropriatis *phlegmagogis* dictis, iiſque fortioribus, & ſæpè repetitis, quæ receſſus corporis intimos penetrent, atque ſaburram inibi deliteſcentem in fluorem adigant, liquor colliquatus per ſentinam communem deturbetur: Et ut reliquiæ *Veneni* effœti, *Antidoti* quæ ad *Fermenta* chronica adaptantur, iiſque variis, pro multiplici *Fermentorum* indole, deleantur. Quoties lympha in glandulis congeſta, à ſegni hoc *fermento* ſensìm lenteſcit, & *ſtrumoſos tumores* generat, *incidentibus & attenuantibus* remediis (quæ humores glutinoſos abſtergant, in

Curatio ſtrumarum à morbillis ſubortarum.

in fluorem adigant, ac per Inteſtina, ureteres, vel poros cutis excernant, res agenda eſt modo ſequenti.

℞. *Calomelan. diagrid. ſulphurat. vel reſin. Jalap.* an. ℈.*j. gr.xv.* ℈. ß. *gr. v.* plus minùs pro ætate, *M. F. pulvis ſumendus è cochleari* I. *liquoris Poſſetic. frigid. mane cum regim.* repetendúſque quinto, vel ſexto quoque die dùm opus fuerit. Vel

℞. *Fol. ſennæ* ʒ. *iij. Agaric. trochiſcat.* ʒ.*ij. Semin. aniſ.* ʒ.*j. Coq. in aqu. F. q. ſ. ad* ℥.*iv. Colaturæ add. ſyr. de ſpin. cervin.* ℥. ß. *vel* ʒ.*vj. M. F. Potio pro adultis; detur mane cum regim. repetatúrque quarto quoque die.*

Diebus intermediis bibat æger decoctum ſequens pro potu ordinario.

℞. *Sarſ. optim.* ℥.*vj. rad. chin* ℥.*ij. lign. ſaſſafr. ſantal. rubr. raſur. C. C. ebor.* an. ℥. ß. *Paſſul. major.* ℥.*iij. Coq. in aqu. F. (poſt debitam infuſionem)* ℔. *xij. ad vj. Colatura ſervetur in lagenis vitreis ad uſum prædict.*

Horis etiam medicinalibus, diebus à purgatione liberis, capiat emulſionem ſequentem.

℞. *Milleped. vivor. n.* 100. *contund. & tere in mortario marmor. ſensìm affundendo aqu. fœnicul. petroſelin.* an. ℥. *j.* ß. *Colaturæ fortiter expreſſæ adde ſyrup. è v. Rad.* ʒ. *vj. M.* Vel

℞. *Calc. viv.* ℥. *vj. extingu. in decocto ſarſæ ante præſcript.* ℔. *iij. dein cola; Sumat æger* ℥. *ij. iv. vj. ter in die horis medicinalibus.* De his autem fuſiùs diſſerendum eſt in cap. *de Scrophulis.*

Cachexia verò ſivè ſpeciem induerit *Anaſarcæ*, ſivè *Aſcitis*, Indicationes quadantenùs alias miniſtrat, atque Methodum medendi aliquatenùs diverſam poſtulat. *Chalybs* in utroque affectu multo uſu comprobatur, tanquam *Antidotus Herculea*, quæ ſola vires hujus *Fermenti* chronici frangere & delere poteſt, atque indè colliquationem humorum futuram ſiſtere; undè fibræ partium affectarum non ampliùs humore anguſtatæ tonum & robur ſuum nativum ſensìm recuperant, & interſtitia fibrarum non ampliùs lymphâ recèns colliquatâ infarcta & obſeſſa, ab obſtructionibus penitùs liberantur. Quo nomine magnum hoc remedium apud veteres Medicos *Ecphracticum* ſemper audiit, ac in chronicis affectibus debellandis æquè decantatum fuit, ac hodiè *Cortex Peruvianus* in acutis. Cardo enim curationis in quâcunque cachexiâ, ſeu leucophlegmatiâ, ſive *aſcite*, in aſſiduo hujus *Antidoti* uſu vertitur. Licèt enim centies catharticis lympham congeſtam per alvum deturbes & ſubducas, modò *Fermentum* colliquativum propriâ ſuâ *Antidoto* non ſubigatur, citiſſimè recrudeſcit Morbus. Ideóque in intervallis ab uſu catharticorum liberis in utroque affectu *chalybeata* aſſiduè exhibeantur in formâ *Pilularum*, *Bolorum*, *Electuariorum*, *Extractorum*, *Syruporum*, *Tincturarum*, &c. quorum formulas hìc loci deſcribere ſuperſedeo, cum ad *cap. de Cachexia*, *Leucophlegmatia & Aſcite* ſpectent. *Hydropis à Morbillis orti curatio.*

Lympham autem congeſtam non eodem modo in utroque affectu deturbare licet, namque in anaſarcâ tonus fibrarum univerſaliter evertitur, undè æger fortiora cathartica difficulter admodùm tolerat. Satius eſt igitur ut *Tincturâ ſacrâ*, *pilulis ſtomachicis*, cæteríſque lenioribus per ἐπίκρασιν purgantibus, poſt intervalla longiora colluvies ſeroſa detrahatur, & colliquatio futura diligentiori, ac frequentiori *Chalybeatorum* uſu ſiſtatur.

Aſcites autem uti poſtulat hydragoga fortiora, ità cum ἰωφορίᾳ eadem tolerat, neque ſine præcedenti eorum uſu ſæpè repetito *Chalybs* ſcopum ſuum in colliquante *Veneno* delendo aſſequi valet. Formula mihi uſitatiſſima eſt quæ ſequitur.

℞. *Conſerv. flor. cichor. pulv. rhei* an. ʒ. ß. *reſin. jalap. gr. v.* ℈. ß. *gr. xv.* pro ætate, *Salis abſinthii*, *gr. iij. v. vj. ſyrup. cichor. cum Rheo*, vel *de Spin. Cervin. q. ſ. M. F. Bolus manè exhibendus*, & *tertio quoque die repetendus cum regimine*. Vel

℞. *Calomelan.* ℈. ß. ℈. *j. Jalap. reſinoſ.* ℈. ß. ℈. *j. confect. hamech.* ʒ. *j.* ʒ. *ij. ſyrup. de ſpin. cerv. q. ſ. M. F. Bolus.* Imò pro robuſtioribus, qui purgationem bene tolerant, adjicere licet *Gutt. Gamb.* vel *Elater. gr. ij. iij. iv.*

CAPUT V.

De Febre Scarlatinâ.

HUnc Morbum (utut univerſali Medicorum conſenſu titulo peculiari donetur) prorsùs eundem eſſe cum *Morbillis* cenſeo, & ſolo efflореſcentiæ modo ab illis diſtare. Quæ differentia tanti non eſt ut alterum Morbum conſtituat, niſi pari ratione *Variolæ confluentes & diſtinctæ*, *Herpes ſimplex & miliaris*, *Eryſipelas plegmonodes & œdematoſum*, *Pleuritis vera & ſpuria*, cæteriſque morbi ex accidenti aliquo inter ſe differentes, ubi cauſæ, ſymptomata, prognoſtica, curativæ indicationes atque methodus medendi ab invicem minimè diſtent, in diverſos morbos dividantur; undè morborum tituli nimis jam luxuriantes fruſtrà in Artis noſtræ & Profeſſorum damnum mirum in modum multiplicarentur. Ratio differentis morborum nomenclaturæ ritè petenda eſt à differenti eorum causâ, ſymptomatis, & indicationibus curativis differentibus. Quorsùm enim, ubi cauſa morbi eſt eadem, eadem ferè ſymptomata, atque Methodus medendi prorsùs eadem, nova nomina affectibus imponantur, & morbi tanquam ſpecie differentes ſub alio atque alio titulo tractentur?

Indolem autem *febris Scarlatinæ* dictæ, & *Morbillorum* prorsùs eandem eſſe ſequentia demonſtrant. Ab eadem cauſa evidenti, ſcilicet ambientis aëris injuriis, ſivè frigore in poros cutis admiſſo, ſivè miaſmate contagioſo in eoſdem poros invadente uterque Affectus originem ſuam trahit; Uterque *venenatum fermentum* colliquativum & deleterium morbi cauſam continentem ſortitur; Febris primum utriuſque inſultum comitans ſpeciem prorsùs eandem induit, durante apparatu efflореſcentiam præcedente, & cum *comate*, *deliriis*, cæteriſque malignitatis indiciis conjuncta eſt, & iiſdem ſymptomatis à colliquatione provenientibus, *Tuſſi* ſcilicet *ferinâ*, *cerebri gravitate*, *ſternutatione indeſinenti*, *diarrhœâ*, *lachrymis involuntariis*, &c. inſignitur. Inſuper efflореſcentia in utroque affectu eandem partem, cuticulam ſcilicet occupat, necnon ſtadia utriuſque morbi eodem modo pro genio *fermenti* plus minùs deleterii magis minúſve protenduntur: ubi morbus eſt benignus utraque efflореſcentia ſecundo, vel tertio morbi die incipit, atque quarto, vel quinto die, unà cum febre comitante recedit; Ubi *Malignus* eſt & *Epidemicus*, non

rarò utriuſque efflorefcentiæ Apparatus ad ſextum, vel ſeptimum diem protrahitur, & efflorefcentia uſque ad decimum quartum & ultrà durat, & intereà glandulæ oculorum, pharyngis, laryngis & bronchiorum inflammantur, febris inflammatoria accenditur, deglutitio & reſpiratio læditur, cæteráque *Anginæ* & *Peripneumoniæ* ſymptomata ſæpiùs ingraveſcunt. Necnon febris poſt utramque efflorefcentiam peractam pro ratione *Veneni* ſuperſtitis diversâ, naturam jam Συνεχέος, jam Συνόχυ & malignæ ſibi adſciſcit, & denique morbi ipſiſſimi, ſcilicet *Tuſſis* & *Phthiſis pulmonaris*, *ophthalmia*, *diarrhœa pertinax* & *colliquativa*, *Affectus Strumoſus*, *Cachexia*, *Leucophlegmatia*, *Aſcites*, &c. utrumque morbum indiſcriminatìm conſequuntur; uterque eadem prorsùs prognoſtica indifferenter miniſtrat, nec minùs eandem planè medendi methodum poſtulat. Adeò ut actum agere videamur, ſi poſt ſermonem de *Morbillis* habitum, filum ejus protrahamus, ut de *febre Scarlatinâ*, qui quoad cauſas, ſymptomata, differentias, prognoſtica, indicationes curativas atque methodum medendi idem ipſiſſimus morbus eſt, ulteriùs differamus. Exulet igitur per me è cenſu morborum hæcce febris, niſi cuiquam *Morbillorum Confluentium* titulo eam deſignare in poſterum viſum fuerit. Ideóque ſicco pede eam præterire conſultò ſtatuimus, tantùm inter *Hiſtorias Morbillorum* unum vel alterum ejus exemplar proferre lubet, undè conſtare queat, eam eandem planè naturam cum morbillis obtinere.

Hiſtoria I.

Filia Domini *Rainsford* habitantis in vico dicto *Butcher-hall-lane* annos quinque nata, anno Dom. 1672. (quo tempore *Morbilli Epidemii* Londini publicè graſſabantur) ad unam vel alteram hebdomadam *fluxu alvi*, *tuſſi ferinâ*, & levi *oculorum inflammatione*, cæteriſque colliquationis ſymptomatis afflicta malè ſe habuit: Demùm verò febre correpta, delira & comatoſa per triduum jacebat, & ſymptomata priora indies augebantur. Quarto die efflorefcentia morbilloſa ab unâ parte in alteram per totum corpus ſparſa in conſpectum venit, quæ quidem ſummè inflammata ferè ad inſtar eryſipelatis apparebat, atque ad quartum uſque diem protenſa durabat, febre unà cum fluxu alvi, tuſſi & cæteris ſymptomatis potiùs auctâ quàm diminutâ, adeò ut miſera puella indeſinenter ejularet, tuſſiret, anhelaret, atque alvum dejiceret, nihil autem intereà præter crudam cereviſiam deglutire voluit. Ego quarto efflorefcentiæ die vocatus eam inveni præ pulmonum inflammatorum ſpaſmis planè ſtrangulatam, atque tanquam à faſciâ injectâ ſuffocatam. Efflorefcentia derepentè hìc illìc in luridum & pallidum colorem abierat, extrema quadantenùs frigeſcebant, atque arteriæ vix, tactu judice, vibrabantur. In hoc præcipiti caſu Pharmacopola qui aderat juſſu meo illicò venam tundebat: Cùm autem poſt tres vel quatuor uncias ſanguinis detractas ſtrangulationem fuiſſe diminutam perciperem, pulſationem arteriarum fortiorem redditam, atque colorem vegetiorem efflorefcentiæ reſtitutum, ſanguinem ad ℥. vj. vel vij. fluere ſinebam. Quo unico remedio ab ipſis orci faucibus ægra prorsùs liberabatur, atque adhuc in vivis eſt.

Hiſtoria II.

Advocabar Januar.27.86.ad Filium *Dominæ Pratt* habitantis in vico dićto *Pater-noſter-rovv* ſex annos natum, febre dićtâ *Scarlatinâ* laborantem, qui jam primum & ſecundum morbi ſtadium uſque ad quartum efloreſcentiæ diem curæ trium Pharmacopœorum ſucceſſivè commiſſus tranſegiſſet, quorum unus morbum eſſe *Varioloſum* pronuntiavit, adeò enim præter modum cuticula ſicut in *Eryſipelate* inflammabatur, ut aliqualem intumeſcentiam renitentem & aſperitatem inæqualem referre videretur: Cæteri verò duo effloreſcentiam eſſe *Morbilloſam* audacter affirmabant. Unuſquiſque autem remediis *cardiacis* pro modulo ingenii *Venenum* versùs cuticulam propellere ſatagebat: Undè inflammatio ſpontè ſuâ nimia, mirum in modum ſæviebat, pulmones *Peripneumoniâ* afficiebantur, febris erat intenſa,pulſus celer & debilis, puer miſellus hebes admodùm & attonitus ſummè languebat & penè ſtrangulatus eſt.Igitur ad pulmones liberandos edico,unciæ ſex ſanguinis ſtatim è brachio detrahantur, atque ne indè vires nimiùm dejicerentur,Bolus *è pulv.è chel.cancr.comp.*& *lapid.contrayerv.*an.*gr.vj.*& *ſyrup.caryoph.q.ſ.* confećtus poſt Venæſećtionem exhibeatur, & mane ſequenti repetatur,unà cum *cochl.iij. Julap. cardiac.temperat.* de quo bibere licuit ad libitum; *Veſicatoria* etiam ad nucham & carpos internos,& *Emplaſtrum cephalicum cum Euphorb.* ad plantas pedum applicentur, atque *Gargariſmus ex aqu. plantag.℥.viij.diamor.mellis roſat.colat.*an.℥.j. in fauces ſiphone ſæpiùs injiciatur.Die vigeſimo octavo,quo puerum iterùm inviſi, ſtupor & ſtrangulatio, cæteráque dira ſymptomata mirum in modum allevabantur, pulſus fortior evaſerat & minùs celer, ſanguis autem detractus valdè floridus colorem *ſcarlatinum* vel in fundo ipſo referebat,ad inſtar ſanguinis maniacorum vel hyſtericarum,ubi ſpiritus œſtro perciti maximam in maſſa efferveſcentiam cient. Ideóque ſolummodò juſſi ut alvus pigra enemate *è lacte ſaccharato floribus chamæmeli alterato* ſtimularetur, atque indè bolus ex *Theriac. Androm. gr.vij.* & *pulv. è chel. cancr. comp. gr.vj.* & *ſyrup. caryoph. q.ſ.* confećtus, & in cochleari uno *Julapii* ſequent. ſolut. exhiberetur, & ut ſuperbiberet ejuſdem *cochl. iij.* atque etiam ad libitum, agitatâ phialâ.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.*an.℥.*ij.aqu. cinnam. hord.* ℥.j.ß. *aqu.epidem.pœon.comp.*an. ℥.ß. *Marg. præparat.*ʒ.j. *ſacchar. alb.*ʒ.*iij. M. F. Julap.*

Exindè puer poſt levem diaphoreſin ἄπυρέλος manſit, & à diris ſymptomatis, præter ſpem adſtantium liberabatur. Ideóque die ſequenti,ſcilicet vigeſimo nono duntaxat *linctum* ex *ol. amyg. d. rec. ſyrup. capil. Ven. & ſacchar. cryſtallin. alb.* confećt. ad tuſſim moderandam ſæpiùs exhibendum præſcripſi, & & uſum *Julapii perlati* continuandum, atque ad alvum adſtrićtam lubricandam *Poma* toſta, & *Pruna* cum ſaccharo cocta frequenter miniſtranda. Denique poſt triduum peractum, quia alvus adhuc adſtringebatur, & uſitata colliquationis indicia receſſerant, *Bolum catharticum* ſequentem manè cum regimine capiendum juſſi, atque ſemel in hebdomadâ repetendum ad tres vices.

℞. *Calomelan. diagrid. ſulphurat.* an. *gr. ix. ſyrup. de ſpin. cervin. q.ſ. M.* Revaleſcebat autem puer ſine quocunque morboſo affectu ſuperſtite, vel indè ſubſequenti.

Hiſtoria III.

Filia mea dilectiſſima *Sarah Morton* 8. annos nata anno 1685. febre correpta, oculorum inflammatione & tuſſi ferinâ vexabatur. Hiſce colliquationis indiciis certior factus, indolem febris à primo inſultu *Morbilloſam* eſſe deprehendi. Nihil autem præſcripſi niſi *Julapii* ſequent. *cochl.iij.* vel *iv.* ſumenda quartâ quâque horâ, & ut debitum regimen obſervaretur.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥.*iij. aqu. epidem.* ℥.*j.* ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ʒ.ß. *ſyrup. caryoph.* ʒ. *x. M.* Et quia pulſus nullum malignitatis indicium dedit, nec aderant coma, delirium, vel aliud ejuſmodi ſymptoma, *laudan. liquid. gutt. vj.* ad tuſſim allevandam & colliquationem ſanguinis futuram præcavendam in hauſtulo Julapii ſingulis noctibus exhibebantur. Quo pacto omnia rectè ſucceſſerunt, & nuſquam in tota mea praxi *Morbillos* magis benignos vidi. Efflorеſcentia erat rariſſima, hìc illìc in cuticula parcè admodùm ſparſa, & citiſſimè evanuit: ægra autem à febre ac tuſſi abſque ſymptomatis cujuſcunque moleſti ſuppullulatione ſpatio bidui ab efflorеſcentiâ incœptâ, prorsùs liberata integrè revaleſcebat ac ſi nunquam decubuiſſet.

Hiſtoria IV.

Filia mea chariſſima *Marcia* 7. annos nata, anno 1689. in quo febris dicta *Scarlatina* tempore præſertìm æſtivo quadantenùs publicè graſſabatur, poſt apparatum *rigoris, horroris,* &c. plurimùm febricitare incœpit, nauſeâ, vomitione, comate cæteriſque malignitatis ſymptomatis afflicta. Quocircà *Julapium card. cum ſpeciebus* in hiſtoriâ præcedenti deſcriptum cochleatìm exhibendum eſſe juſſi, atque *Veſicatorium Emplaſtr.* amplum ad nucham applicandum. Quandoquidem verò nec fluxus alvi, nec tuſſis, nec rubedo oculorum, nec aliud aliquod uſitatum colliquationis ſignum apparatum comitabatur, in iſto ſtadio genium morbi non clarè perſpectum habui. Quarto autem morbi die, efflorеſcentiâ non interruptâ derepentè ubique per totam cuticulam ſparsâ, *Febris* dicta *Scarlatina* indolem ſuam palam prodebat, atque equidem inflammatio erat maxima omnium quas unquam vidi, tota cuticula ex inflammatione ſensìm craſſeſcebat, æquali quâdam ac renitenti intumeſcentiâ affecta, & poſt inflammationem peractam, non ſquamarum, verùm pergamenæ ſimilis dehiſcens decidebat. Cùm verò febris poſt quatriduum ab efflorеſcentia incœpta protenderetur, atque periodis certis quotidiè reverteretur, ℥.*vj.* ſanguinis detrahendas eſſe juſſi, atque ʒ.ß. *Corticis Peruviani* quartâ quâque horâ exhibendam, undè ſpatio bidui ἀπυρεξὸς facta prorsùs revaleſcebat.

Hiſtoria V.

Eodem ipſo tempore inviſi mulierem in vico dicto *Smithfield*, ad quam accerſitus ſum conſultandi gratiâ cum Medico ejus ordinario, magni nominis Viro. Mulier *Febre Scarlatinâ* laboravit, quæ jam ad diem decimum ſeptimum duraverat, & Medici conſueti conſiliis uſa priora duo morbi ſtadia, Apparatum ſcilicet & efflorеſcentiam tranſegerat. Ego autem certior factus febrem poſt efflorеſcentiam peractam à reliquiis *Veneni* imperfectè deletis ad ſpatium integræ hebdomadæ Συνεχέ𝔊 tertianæ typum induiſſe, exacerbatione alternis diebus horâ ſtatâ ſemper recrudeſcente, atque jam ad biduum in Σύνοχον malignam cum deliriis, ſpaſmis, ſubſultibus tendinum, cæteriſque triumphatæ Naturæ indiciis, ſocia-

tam degeneràſſe, jure meritò prognoſticon funeſtum proferebam. Probè enim novi, quòd *Venenum* uſu *Corticis Peruviani* tempeſtivo priùs facilè ſuperabile, jam non obſtantibus *cardiacis*, in quorum uſu diligenter perſeverârat ægra, ſpiritus adeò extinxerat, ut nec à *Cortice* auxilium expectari, neque ab *alexipharmacis* vires ſpirituum elaſticæ exſuſcitari poſſent, ità ut pares fierent *Veneno* eliminando. Nihilominùs *Veſicatoriis* frequentibus, atque *alexipharmacis* maximè generoſis experiebamur, nùm forte fortuitò ſpiritus expandere poſſemus, ut occaſionem indè captaremus *Corticis* exhibendi. Incaſsùm verò omnia, deliriis nempè, ſpaſmis, cæteriſque deletorum ſpirituum ſymptomatis jugiter auctis, demùm ægra confecta fatis cedebat, quæ facillimè ope unciæ unius *Corticis* prædicti maturè exhibitâ fatum hoc evaſiſſet.

Hiſtoria VI.

Paulò pòſt, eodem ferè menſe accerſebar ad inviſendam Filiolam *Dominæ Hayns* habitantis in vico dicto *Foſter-lane*, Inflammatione pulmonum *Scarlatinam* efflorefcentiam primùm comitante, ſed poſt efflorefcentiam jam ſuperſtite penè confectam & ſuffocatam, comatoſam etiam, hebetem & deliram. Sub initium *Peripneumoniæ* ante meum adventum venæ-ſectio ritè celebrabatur, *Veneni* autem *Febriferi* extinctio (utut febris Συνεχὴς indolem ſuam exacerbationibus atque remiſſionibus ſeſe alternatìm excipientibus liquidò prodiderit) nequaquam tentabatur, undè ab incendio intùs continenter inſtaurato, flamma in pulmonibus perſeverabat, à qua vires ægræ adeò attritæ ſunt, ut ſanguinem ampliùs detrahere non auderem; *Expectorantia* remedia & *Veſicatoria* diligenter adhibebantur; At horum uſu non obſtante, miſella puellula brevì, peripneumoniâ ſuffocata periit.

Hiſtoria VII.

Febris morbilloſa abſque ullâ efflorefcentiâ vel comitante, vel ſubſequente ſanata.

Filiolus *Domini Burren* Mercatoris habitantis in Vico dicto *Mincing-lane*, infantulus vix integrum annum natus, qui in eodem cubiculo cum Sororculâ *Morbillis* afflictâ verſatus, menſe Decembri, anno 1691. febre corripiebatur, cum *palpebrarum gravitate, capitis ſtupore, tuſſi ferinâ, diarrhœâ, rubedine oculorum* & reliquis *febris Morbilloſæ* ſymptomatis ſociatâ quibus ſoror conflictabatur. Cùm autem aëri cubiculi aperto diutiùs expoſitus fuiſſet, nulla efflorefcentia ad quintum uſque diem Morbi in cuticulâ ſeſe prodebat. Quocirca ad expanſionem ſpirituum *Veneno* deleterio jam diù nimis oppreſſorum promovendam *Veſicatoria* incunctanter ad nucham & carpos applicanda juſſi, & *Julapium cordiale* ad normam *Julapii perlati*, *Pulvere è Chel. cancr. comp.* & *lapid. contrayerv.* ſaturatum ſæpiùs pitiſſandum; atque bolum ex *Theriac. Androm.* & *pulv. è chel. cancr. comp.* an. *gr.v.* confectum quâque nocte exhibendum. Quid fit? Octavo morbi die cuncta ſymptomata mitigata ſunt, atque febris in novam formam mutata, ſpeciem Συνεχέος cum exacerbationibus & remiſſionibus quotidiè horâ diei ſtatâ alternatim ſeſe excipientibus induebat. Hanc *febrem* autem facillimè curavi ope ℥.ij. *Cortic. Peruv.* partitis vicibus exhibiti, undè perfectè revaleſcebat Infans & adhuc valet, nec ulla cutanea efflorefcentia febrem vel comitabatur vel ſubſecuta eſt.

Hiſtoria VIII.

Febris morbilloſa pri-

Eodem ipſo menſe Filiolus Domini *Debilles* Mercatoris habitantis in vico dicto *Buſh-lane* (cujus ſorores *Morbillis* laborantes nuper revaluerant) eodem

morbo correptus, diù & periculosè *ſtupore*, *tuſſi ferinâ* & *diarrhœâ* affligebatur; ab his autem reliquiſque ſymptomatis ope trium *Veſicatoriorum* ad nucham ſcilicet & carpos applicatorum; frequenti exhibitione *Julapii cardiaci ſpeciebus* antè memoratis ſaturati, & *Boli Theriacalis* ſingulis noctibus repetiti, brevì liberatus, demùm (declinante jam effloreſcentiâ morbilloſà) inflammationem linguæ notabilem atque excruciantem perpeſſus eſt, quæ *Venæſectione* in venâ jugulari ſine mora celebrata evanuit; at febris ſuperſtes deindè ſibi Συνεχέος ſpeciem induebat, & horâ primâ veſpertinâ quotidiè cum fixâ genarum rubedine conjuncta recurrebat. Febris verò facillimè exhibitis ʒ.ij. vel iij *Corticis Peruv.* profligabatur, & puer pro tempore perfectè revaluit, utut recrudeſcente *veneno* poſt tres hebdomadas elapſas unum vel alterum *Febris intermittentis* paroxyſmum paſſus fuerit; à qua, *Cortice* iterùm iterúmque poſt debita intervalla repetito, liberatus, hucuſque optimâ valetudine utitur.

mùm maligna, dein inflammatoria, & tandem Συνεχὴς.

Hiſtoria IX.

Filia Domini *Tim* ſex annos nata, ſub initium menſis Aprilis anno 1692. febre & tuſſi immani correpta, poſt triduum *Morbilloſam efflorescentiam* perpeſſa eſt, quæ ad quinque dies protendebatur. At poſtquam evanuiſſet efflorescentia, febre Συνεχεῖ quotidiè horâ diei ſtatâ periodicè recurrente, *Diarrhœâ immani*, *Tuſſi importunâ & ſummo virium languore* puella afficiebatur. Quo tempore ego accerſitus ad reliquias *Veneni morbilloſi* (quas ſupereſſe liquidò deprehendi) delendas, ʒ.ß. *Corticis Peruv.* in formam *Boli* redactam illicò exhibendam juſſi, repetendámque quartâ quâque horâ ſolut. *in cochl. Julap. cordialis* temperati: Primæ doſi *laudan. liquid. gutt. vj.* & deinceps alterno cuique *Bolo* addendas curavi; undè febris ſpatio bidui, tuſſis, diarrhœa, & reliqua ſymptomata multùm allevabantur. Ob phlogoſin autem, quæ certa diei horâ præſertim in genis ſeſe quotidiè prodebat, adhuc ſuperſtitem, ℥.*iv.* vel *v.* ſanguinis è brachio tertio die detrahendas juſſi, atque *Bolos Febrifugos* repetendos. Undè poſt xxiv. horas per totum diem puella ἀπυρεξὸς manebat, atque ab omnibus ſymptomatis liberata planè revaleſcebat. Hebdomadis autem duabus elapſis, appetitu priùs proſtrato, revireſcentiam aliqualem febris periodicam ſenſit, quæ citiſſimè viribus *Cortic. Peruv.* repetiti victricibus cedebat. Quocircà, prophylaxeos gratiâ alvum poſt octo dies elapſos bis, térve *Decoct. Amar.* & *ſyrup. de ſpin. cervin.* ſubducendam duxi, & poſt ſingulas evacuationes *Corticem* incunctanter repetendum, & indè optimè convaluit.

Febris Morbilloſa poſt efflorescentiam peractam in Συνεχῆ quotidianam, diarrhœâ, tuſſi & languore maximo comitatam mutata.

Hiſtoria X.

Accerſitus ad inviſendum filiolum *Dominæ Philips* habitantis in vico dicto *Le-Old-Change*, qui ante quinque hebdomadas *Scarlatinâ febre* laboraverat, cujus efflorescentia minùs vigebat, & diutiùs protendebatur, undè à reliquiis *Fermenti* iſtius morbi non ſubactis ad dies 35. continuâ diarrhœâ puer penè conficiebatur, cùm primùm ad eum acceſſi animadverti os & labia tumida, inflammata & exulcerata, tanquam à toxico epoto, & puerulum ad ultimum maraſmi gradum ex diutino alvi fluxu redactùm. Naturâ autem ob ſummum virium languorem jam planè ſuccumbente ac à *Veneno* triumphatâ, nullum febris præſentis κριτήριον ex temperie, urinâ, vel pulſu deſumere potui; ſpiritus enim certamini impares, nihil ampliùs moliri valebāt. Undè ἀπυρεξὸς, venenatus licèt & confectus

Diarrhœa pertinax, & vires penitùs fractæ poſt febrem Scarlatinam.

mihi videbatur. Ideóque ante omnia ſymptoma ferale, alvi nempè fluxum, *Decocto albo* in locum potûs ordinarii ſuffecto, & copioſâ alcalium exhibitione modo ſequenti quadantenùs cohibere ſategi.

℞. *Ocul.canc.præparat.pulv.è chel.cancr.ſimpl.coral. rub. præparat.*an.ʒ.ß. *M.F. Pulvis quem in cochl iij.Julap.cordialis ex Aqu.lactis alexiter.cinnam. hord. epidem.* & *ſyrup. Caryoph* confect.miniſtrandum juſſi,repetendúmque deinceps ter in die ad triduũ. Diarrhœâ autem hoc modo ſedatâ,& viribus indè quadantenùs reſarcitis,*venenatum fermentum* colliquationis cauſam propriâ *Antidoto* aggrediebar,exhibui ſcilicet *Cortic. Peruv.* ℈. *j.* cum *gutt.iv. laudan.liqu.*& *ſyrup. caryoph.* tantillo in bolum redact. ter in die per quatriduum, undè puer ex orci faucibus liberatus ſensìm revaleſcebat.

Hiſtoria XI.

Febris Scarlatina ſymptomatis diriſſimis & peſtilentialibus comitata.

Ante ſexennium mediâ æſtate ſimul decumbebant in domo Amici mei integerrimi *Domini Hook* Mercatoris habitantis in vico dicto *Pye-Ally* prope *Fenchurch-ſtreet*,tres ejus Filiæ, Filiolus unicus, atque *Domina Barnardiſton* ejus Matertera, Matrona annos ſeptuaginta plus minùs nata.Omnes quaſi *Veneno* deleterio perculſi febre Συνόχῳ unum tenorem ſervante corripiebâtur,*Tuſſi ferinâ,comate,deliriis,* cæteríſque malignitatis ſymptomatis haud obſcuris afflicti. Ideóque naturâ ſymptomatum id exigente,*alexipharmaca* mitiora exhibenda,atque *Epiſpaſtica* applicanda juſſi.Die autem morbi quarto,quinto,vel ſexto,ſinguli *Scarlatinæ* effloreſcentiam per cuticulam ubique ſparſam perpetiebantur, eámque per ſeptem, octo,vel decem dies protenſam.Duæ è filiabus atque filiolus quarto, vel quinto efflorеſcentiæ die *Parotidibus* inſignibus affligebantur,undè deglutitio adeò præpediebatur,ut in præſens vitæ ſubſidium(inflammatione urgente,& forti arteriarum vibratione adhortante Venam ſecare & moderatâ manu ſanguinem detrahere coactus eſſem. *Alexipharmacorum* autem & *Veſicatoriorum* ope continuatâ glandulæ *Parotides*(utut *Venæſectione* earum dolor & ardor mitigarentur) debito tempore exulcerabantur, atque Apoſtematis ruptis pus acre & corroſivum per nares,aures & fauces copiosè egerebatur,undè triginta dierum ſpatio ſensìm revaleſcebant.Filia autem natu ſecunda die tertio vel quarto Effloreſcentiæ immaniter vociferabatur præ dolore ingente axillam ſiniſtrã occupante.Quocirca ſanguinem è brachio adverſo detraxi ad dolorem mitigandum , ex quo dolor allevabatur. Continuatis autem remediis *Alexipharmacis* tumor increvit buboni non diſſimilis,qui tandem exulceratus pus copioſum per plurimos dies effudit, quo demum ſanato integram ſanitatẽ formoſa ac elegans puellula recuperavit. Verùm *Domina Barnardiſton* cùm ad plures dies malè ſe habuiſſet,& omnẽ remediorum uſum neglexiſſet, tandem poſt *vj.*vel *vij.* dies elapſos *Carcinomate* paulò ſupra pubem corripiebatur , quod ſpatio unius vel alterius diei præ virulentiâ *Veneni* per partem affectã excreti *Gangrænâ* tẽtabatur.*Alexipharmacis* autem & *Epiſpaſticis* diligenter adhibitis , & auxiliis Chirurgicis peritè applicatis , præter ſpem adſtantium ab hâc peſte,licèt difficulter admodùm, evaſit , atque poſteà ad tres annos ſuperfuit. A peſte (inquam) evaſit , quoniam *Venenum* morbi prædicti , *Peſtilentialis fermenti* malignitatem adæquabat ; & ſi quandò *Venenum* iſtiuſmodi Morbilloſum criſi perfectâ per cuticulam propelli haud poteſt , tanquam *Venenum peſtilentiale* glandulas ſpontè petit narium , faucium , inguinum , &c. eáſque inflammat & exulcerat , necnon

Carcinomata,

Carcinomata, *Bubones* & *Parotidas* excitat. Quantùm tonſillas, uvulam, fauces, nares, & quamdiù intumuiſſe vidi! quàm turgida nonnunquàm labia! & quàm ſordidâ ſcabie obducta & exulcerata ab eadem cauſa animadverti! ut nuperrimè filiolo Domini *Blanty* accidit, qui poſt efflorеſcentiam peractam febre, comate, & prædicto ſymptomate diù affligebatur.

CAPUT VI.

De Variolis, earum ſubjecto, ſtadiis & differentiis, necnon de causâ Variolarum continente atque procatarcticâ.

MOrbus de quo jam ſermonem inſtituimus, eſt *Febris conjuncta cum inflammatione, quæ cutim veram ſimul ac cuticulam occupat, cujus Exanthemata pro ratione Veneni morbifici plus minùs deleterii*, vel *in unum confluentia*, *vel ſibi invicem cohærentia*, *vel penitùs diſcreta in ſuperficie corporis ubique in conſpectum veniunt.* Subjectum horum exanthematum eſſe cutim veram ſimul ac cuticulam probari poteſt primò ex renitenti tuberculorum duritie, quæ ab ipſis eorum primordiis tactu percipitur; cuticula enim utpotè tenuiſſima membranula nequaquam adeò craſſeſcere & acuminati poteſt. Secundò ex puſtularum Varioloſarum maturatione non minùs idem conſtat; nam liquor ille tenuiſſimus qui in cuticulæ efflorеſcentiis è vaſis ſuis ſecernitur, ſubtiliſſimus cùm ſit, atque ſine ope glandularum ſeparatus, proindéque illi congener, qui in *Rheumatiſmo* & *Arthritide*, è nervis & muſculorum tendinibus ſcaturit, ejuſmodi *Maturationis* haud capax eſt. Denique res αὐτοψίᾳ patet, námque deformes iſtæ foveæ in cute ſæpiùs excavatæ, inibi diù durant poſtquàm cuticula integrè renaſcatur.

Deſcriptio Variolarum.

Cutis vera ſubjectum Variolarum.

Apprimè autem hìc notatu digna cenſeo quatuor illa *Stadia* quæ Morbus iſte ſolenniter decurrere ſolet, *Apparatum* ſcilicet exanthematum, *Eruptionem*, *Maturationem*, atque *Declinationem*, quippè Morbus adeò inſignem mutationem in variis hiſce ſtadiis ſubit, (præſertìm ubi mali moris fuerit) à peculiari ſymptomatum in unoquoque ſtadio ſuccreſcentium catervâ, ut difficile admodùm ſit, hâc diſtinctione omiſsâ, veram ipſius morbi ideam formare, ſymptomatum cauſas eruere, ſigna diagnoſtica vel prognoſtica ritè proferre, vel indicationes curativas rationi congruentes elicere & ſtabilire. Ideóque primò ætiologiam hujus morbi generalem indagare, ejuſque cauſam tum continentem, tum procatarcticam eruere conabimur, atque intereà rationem diſcriminis inter malignas variolas & benignas non præteribimus. Hoc fundamento poſito, ut clariùs & diſtinctiùs futuri ſermonis filum pertexamus, quatuor morbi *Stadia* ſeriatìm, more hiſtorico percurremus, ut indè cuiquam in Arte Medicinali exercitato fas ſit promptam atque facilem cujuſcunque ſymptomatis rationem reddere, atque indolem morbi variam, ſivè benignam, ſivè malignam, & certum eventum perſpicere, ſimul & Methodum curandi rationalem in unoquoque morbi ſtadio inſtituere. Quod penſum eo nomine lubentiſſimè aggredimur, ut Medicus in quocunque ſtadio advocatus fuerit, ſciat expeditiùs quo pacto, & quam ob rationem pro-

Stadia morbi quatuor.

cedendum ſit, potiſſimùm cùm mos, vel ob ignorantiam, vel avaritiam vulgi, ferè in hoc morbo ubique prævaluerit, Medicum ſeriùs advocandi.

Deſcriptio ſtadiorum. Cùm dico *Apparatum*, intelligo tempus illud omne à primo morbi inſultu uſque ad univerſalem exanthematum eruptionem incœptam. Univerſalem, inquam, námque haud raro videre eſt primo ipſo invaſionis die puſtulam unam vel alteram in facie, collo, vel manu, quaſi *Eruptionis* futuræ prænunciam, quæ cæteras magnitudine & vigore longè ſuperans, indè à Nutricibus & Mulierculis linguà vernaculâ nuncupari ſolet, *The Maſter Pock. Eruptio* autem harum puſtularum ſporadicarum haud jure meritò pro criticâ habenda eſt, vel morbus indè cenſendus ſecundum ſuum ſtadium iniiſſe. In ſecundo enim ſtadio, Univerſali exanthematum eruptione in facie, collo &c. manibus primùm incœptâ, atque dein in trunco & artubus inferioribus continuatâ, criſis pro ratione morbi plus minùs benigni, completa, vel ſaltem incompleta perficitur, & ſymptomata ſaltem in genere nervoſo ſuborta, ſubitò vel evaneſcunt, vel notabiliter diminuuntur, præterquàm in Variolis ſummè malignis, quæ ſymptomatis omnibus exacerbatis funeſtâ criſi in hoc ſtadio nonnunquam terminantur. *Stadium tertium* eſt totum illud tempus quod teritur in maturandis *Variolis*, ſivè concoquendo ſero venenato exanthematum in pus legitimum. A quo tempore demùm incipit *Stadium ultimum*, in quo puſtulis exareſcentibus & ſcabie obductis, intumeſcentia faciei, manuum & pedum undiquaque declinat.

Variolarum ætiologia. *Cauſa Continens* hujuſce morbi eſt *Venenum* activum, atque in laceſſendo procax, intimè ſpiritibus implicatum, quod prout magis vel minùs deleterium eſt, eos magis vel minùs peſſundat, aut laceſſit & interturbat, donec tandem ſpiritus totis conatibus hoſtem per glandulas cutaneas, portam à naturâ deſignatam, criticè perſequantur atque propellant, (maſsâ humorum à *Veneno* peculiari modo in hunc finem prædiſpoſitâ.) Undè fibrillis porulorum à niſu ſpirituum contendentium jam conſtrictis, cruor tubulos præterfluens, inibi quadantenùs ſtagnare incipit, atque virulentum ac acre ſuum ſerum, in hiſce partibus deponere; undè partes affectæ primùm inflammantur, & dein corroduntur & exulcerantur. Hæc mihi videtur eſſe ratio formalis hujus morbi.

Cauſa procatarctica. Venenum autem hoc vel ſenſim intùs natum eſt, vel ab extra ex contagione admiſſum. Prius in actum ducitur à frigore in poros cutis invadente, aliiſve quibuſcunque aëris ambientis injuriis; à crapula, vel cibis δυσπέπτοις, ſivè à forti hujus morbi idea in phantaſiâ impreſsâ, vel à metu, mœrore, aut quocunque alio animi pathemate graviori, quod ſpiritus interturbando eorum œconomiam pervertit, & ſemina morboſa in eorum ſinu deliteſcentia excitat. Alterum verò, quoties hic morbus *Epidemius* eſt, confertìm cum aëre vel inſpirando hauritur, vel poros cutis ingreditur, & primo momento ſpiritus miaſmate deleterio inficit.

Differentia inter Variolas cauſa. A gradu hujuſce *Veneni* ſpiritus plus minùs peſſundantis & obruentis oritur diſtinctio illa *Variolarum* apprimè animadvertenda in *benignas* & *malignas*, in unoquoque morbi ſtadio inter ſe valdè diſcrepantes; quas à ſeſe invicem certis criteriis dignoſcere, in Medicina exercenda multum momenti habet ut

eventum morbi prædicet Medicus, ut indicationes curativas eliciat, atque methodum medendi inſtituat. In primo morbi inſultu ubi *Venenum* intimè ſpiritibus implicatum eſt, atque proindè tota ferè tragœdia in genere nervoſo agitur, utut febris ſæpiùs ſpeciem plus minùs malignam induat, (uti ex *delirio*, *affectu comatoſo*, *ſubſultu tendinum*, *inſultibus epilepticis*, *prægrandi lumbagine*, cæteriſque id genus ſymptomatis conſtat) pro præſenti tamen ſpirituum vel *Veneni* robore & præpollentiâ, morbus *malignus* vel *benignus* appellari debet. Nonnunquàm ſpiritus ac ſi letho icti adeò deficiunt, ut vix hoſtem adoriri, ſeu aciem inſtaurare valeant, ut ex debilitate pulsûs patet. Æger intereà in ſtatu ferè ἀπυρέτῳ jacet, undè Natura in proximo morbi ſtadio planè ſuccumbit, & * nullàm criſin eruptione Variolarum tentat (quod admodùm rarum eſt) vel ſaltem infidam ac imperfectam aſſequitur, undè febris vel adhuc ſuperſtes † *Continua* fit, aut ſaltem tempore *Maturationis* vel *Declinationis* funeſtè || revireſcit. Nonnunquàm verò ſpiritus potiùs irritati quàm deleti, multo niſu & conamine hoſtem petunt, undè pulſus fortis & jactatio inquieta; *Venenum* per ſedes, vomitus, imò aliquandò per hæmorrhagias, incaſsùm licèt atque ſymptomaticè propellitur. Modò ſpiritus in hâc contentione adeò ſeſe expandere valeant ut totum virus è ſinu ſuo prorsùs excutiant, criſis proximo ſtadio ſubſecutura fit fida ac perfecta, *Variolæ* erumpunt magnitudine, colore, & figurâ regulari, eæque mites ac benignæ, quæ ex vigore ſpirituum influorum citò creſcunt & maturantur, atque demùm tempore determinato declinant & exareſcunt, ſine febre quâcunque recidivâ; adeò ut æger regimine debito adhibito, ſine remediorum ſuppetiis ſpontè revaleſcat. Hujuſmodi ſunt *Variolæ* linguâ noſtrâ vernaculâ dictæ * *The Chicken Pocks*, quarum puſtulæ utut ſolito majores, admodùm raræ hìc illìc ſpargantur, & poſt moleſtos apparatûs labores ad biduum vel triduum exantlatos, *Veneno* criticè & perfectè eliminato, unâ nocte turgent, & tertio die poſt citam *Maturationem* incruſtatæ exareſcunt, ſine febre, vel alio quovis moleſto ſymptomate præter dolorem partium affectarum inflammatorium. Ad has propè accedunt † *Variolæ* quæcunque perfectè *Diſcretæ*, modò non adſint *Petechiæ* interſperſæ, vel alia aliqua ſpirituum deletorum indicia cum pulſu debili conjuncta, (quæ rariùs me in hac ſpecie *Variolarum* obſervâſſe memini.) Exacto enim triduo apparatûs, (quo ſpatio ſpiritus cum *Veneno* colluctantes varia dira ſymptomata præſertìm in genere nervoſo producunt) illicò ſecundo Eruptionis die, *Veneno* criſi perfectâ exterminato ſpontè exulat febris, diráque quæcunque ſymptomata; nec unquam poſthàc (adhibito debito regimine, & miniſtratis Opiatis neceſſariis) vel in *Maturatione* vel in *Declinatione* recrudeſcunt. Ob vigorem etiam ſpirituum influorum minimè jam veneno implicatorum, citiſſimè, idque ſpatio determinato, ſcilicet tridui, maturantur exanthemata, atque demùm flaveſcentia ſensìm ſcabie laudabili obducta exareſcunt. Siquidem lege quaſi unumquodque hujus morbi ſtadium, Natura ubi *Veneno* deliteſcente vel malo regimine non fuerit impedita, ſpatio tridui emetiri ſolet; undè Mulierculæ & Nutrices deceptæ, nonum morbi diem (cujuſcunque ſpeciei Variolæ fuerint) pro critico habent, ac ſi æger poſteà extra periculi aleam poneretur. Cùm non inſolens ſit videre, ob

* *Vide Hiſtor.* 39.

† *Vide Hiſtor.* 28. *&c.*

|| *Vide Hiſtor.* 17. *&c.*

Variolæ benignæ.

* *Vide Hiſtor.* 2.

† *Vide Hiſtor.* 3.

vigorem ſpirituum *Veneno* implicatorum depreſſum, puſtularum maturationem (utut tempore deſignato cætera ſtadia decurrantur) admodùm ſeram, nempè ad diem || morbi decimum quartum, decimum octavum, vel quidem vigeſimum protenſam. Verùm quidem eſt quod Variolæ (*Diſcretæ* licèt) ubi frequentiores fuerint, & *Cohærentes*, utpotè quæ propè ad *Confluentes* accedunt; atque indè naturam quaſi mediam participant; non rarò animadvertantur * *Depreſſæ*, *Seſſiles*, ſerò maturatæ; atque tempore *Maturationis* ad inſtar *Malignarum* & *Confluentium* ſalivatione, atque febre recrudeſcente exceptæ ob criſin in eruptione minùs perfectè factam, undè virus deliteſcens potiùs pro tempore retuſum quàm penitùs deletum poſt inducias duorum dierum infidas (veluti febris intermittens) revireſcere atque prælium inſtaurare ſolet. Verùm has haud perfectè *Diſcretas* cenſeo, atque proindè ad claſſem alteram *Malignarum* & *Confluentium*, de quibus jam ſermonem habituri ſumus, referendas duco.

|| *Vide Hiſtor.* 49 53. *&c.*

* *Vide Hiſtor.* 15. 16. 17. *&c.*

Variolæ malignæ.

Ubi igitur ſpiritus è contrà ſivè à toxico ſummè deleterio in primo morbi ſtadio obruantur & ferè extinguantur, ſivè ob ſiniſtrum aliquod accidens in regimine, vel in primo, vel alio quovis ſtadio adeò peſſundentur ut indè certamini impares fiant, (quæ ſpirituum proſtratio maximè à debilitate pulsûs & febris manſuetudine dignoſcenda eſt) criſis, quam Natura in ſecundo ſtadio aggreditur, *veneno* ex parte duntaxat profligato, imperfecta & infida ſequitur; cujus defectûs ſymptomata moleſta ſimul ac funeſta indè ſuboriri ſolita, in ſequentibus morbi ſtadiis, ſcilicet *Maturatione* ac *Declinatione* magis quàm in prioribus, in conſpectum veniunt, licèt in hiſce ipſis nonnunquàm non pauca adſint. Siquidem ſpiritus *Veneno* adhuc ſibi intimè commiſto irretiri atque ferè enecati haud valent maſſam ſanguinis & humorum (cui lege Naturæ præſunt) dirigere, atque tempore criſeos intra cancellos debitos cohibere, undè confertìm undique unà cum efflореſcentiâ *Scarlatinâ* cuticulam occupante * *Confluentes*, vel ſaltem *Cohærentes* erumpunt Variolæ. Malum ſanè omen, atque funeſti eventûs utplurimùm præſagium; eò pejus autem, ſi Variolarum interſtitiis, vel in ipſarum apicibus † petechiæ, veſiculæ aqueæ, maculæ purpureæ, præſertìm ſi nigræ in cuticulâ effloreſcant; exindè enim de gradu *Veneni* intùs latentis intenſo, atque indole febris malignâ ritè conjicere fas eſt, quæ quidem jam *Petechialis*, vel *Purpurata*, jure meritò audit, vel *Peſtis* ipſius naturam ſapit, atque mortem præ foribus in procinctu eſſe denunciat. * Equidem nonnullos *Petechiis* & eruptione *miliari* notatos, ubi Variolæ fuerant *Diſcretæ*, eruptionis ſecundo vel tertio die inexpectatò delirantes, ſtupore profundo obrutos, vel ſpaſmis & lipothymiis confectos derepentè è vivis ſublatos memini. † Ubi verò *Maculas nigras* ſpirituum planè deletorum & extinctorum nuncias, in cuticula ſparſas conſpexerim, compagem ſanguinis adeò ſolutam, atque ob defectum ſpirituum regentium mortificatam, & in fluorem converſam obſervavi, || ut exanthemata extra cutim nuſquam propelli potuerint; verùm inſtar punctorum nigricantium profundè delituerint, dum cuticula intenſâ rubedine tincta, atque cutis ipſa quaſi eryſipelate affecta, ubique æqualiter intumuerit: undè æger ichorem ſeroſum, lintea viridi colore inficientem, è naribus, pulmone, utero, reni-

* *Vide Hiſtor.* 14. 36. 37. 38. *&c.*
† *Vide Hiſtor.* 27. *&c.*

* *Vide Hiſtor.* 26.

† *Vide Hiſtor.* 37. 38. 39 40.
|| *Vide Hiſtor.* 44.

bus, inteſtinis, ventriculo, imò & ſingulis dentium alveolis profuderit, demùm citiùs vel ſeriùs, ſemper autem in primo vel ſecundo morbi ſtadio, ſcilicet ante *Maturationem* incœptam, deliriis, comate, atque cæteris iſtiuſmodi vacillantium ſpirituum ſymptomatis confectus purpuream animam efflaverit; neque unquam aliquem hoc modo laborantem (uno excepto) quâcunque methodo, quocunque conſilio optimorum & expertiſſimorum Collegarum uſus fuerim, evaſiſſe memini. Indéque hanc ſpeciem Variolarum ſemper pro peſte maximè exitiali, ac quaſi morte incœptâ, habere ſoleo.

Licèt autem *Venenum* non in gradum adeò intenſum evehatur, nec ſymptomata iſtiuſmodi funeſta ſeſe in conſpectum dent; tamen Variolæ *Confluentes* & *Cohærentes* pro ratione ac gradu ſuæ malignitatis, dubium eventum in ultimo morbi ſtadio ſemper denunciant. Virulentia enim intùs retenta, quæ ſpiritus debilitando, & imperio in humores, quo lege Naturæ pollent, ſpoliando, anſam primam præbuit feſtinanti huic & præproperæ Variolarum *Confluentium* & *Cohærentium* eruptioni in ſecundo morbi ſtadio; non poteſt non inſuper œconomiam ſpirituum interturbare, atque indè in ſtadiis reliquis febrilem luctam de novo inſtaurare, & novas ſpiritibus moleſtias perpetìm creare. Ea enim eſt natura Principii Vitæ, ſeu ſpirituum animalium, ut quamdiù ab hoſte laceſſantur, non poſſint non luctari, atque niſu virium, quæ ſuperſunt maximo, adverſus illum contendere. Indéque fit quod febris, quæ ſaltem ſecundo eruptionis *Variolarum benignarum* & *diſcretarum* die, *veneno* irritante jam prorsùs eliminato, unà cum deliriis, vigiliis, cæteríſque ſpirituum laceſſitorum ſymptomatis exulare ſolet, in *Confluentibus* & *Malignis*, ipſiſſimis iiſdem ſymptomatis, vel forſan auctis & gravioribus comitata, * per reliqua ſtadia protendatur. Aut ſi fortè ob miaſma non adeò intenſum ſpiritibus communicatum ſecundo criſeos die, totis conatibus ſeſe quantùm poterant maximè expanderint, febris quadantenùs miteſcere & cicurari incipiat; nihilominùs poſt inducias inſidas primo *Maturationis* die, prælio recèns inſtaurato, tanquam febris † Συνεχὴς revireſcit, atque indies aucta, niſi artis ſuppetiis præveniatur, demùm inſtanti *Declinatione* cum ſymptomatis funeſtiſſimis ſociata ægrotantem è vivis tollit.

* *Vide Hiſtor.* 28. 17. 18. 15 &c.

† *Vide Hiſtor.* 19. 20. 21. 22. &c.

Variolarum malignarum exanthemata.

Exanthemata etiam, ubi in maligno ſtatu vel ſimul confluant, vel cohæreant (ac ſi morbus penitùs diverſus à *Variolis* benignis foret) à puſtulis *Diſcretis* in ſingulis ſtadiis valdè diſtant. Primo enim *Eruptionis* die ob inordinatum ſpirituum vacillantium niſum, qui jam humores certo regimine moderari nequeunt, || pori glandularum cutanearum ubique & confertìm conſtringuntur, atque ab effrænatâ & venenatâ colluvie inibi ſecretâ, ſine delectu vel ordine quovis, ac ſi à plagâ urticæ exaſperantur; undè puſtulæ ferè ut in *Morbillis* formam incertam obtinent, ac indiſtinctæ in unum confluunt, aut ſaltem ſimul cohærent. Secundo verò aut tertio die ob exitialem eorundem ſpirituum influorum languorem tuberculi recèns nati neque baſes ſuas ſensìm dilatant, neque acuminantur in ſummitate, verùm utut numero augeantur, *Seſſiles*, *Depreſſi*, & ſine vivido colore, ſemineces & quadantenùs luridi, vel ad livorem vergentes manent.

|| *Vide Hiſtor.* 36. 37. 38. 39. 40.

Primo autem *Maturationis* die, (quo tempore lege Naturæ ſerum venenatum in tuberculis ſecretum turgeſcere incipit, & cuticulam à cute verâ ſeparare, undè apices Variolarum utpotè lymphâ referti derepentè acuminari & albeſcere ſolent) apices inquam dicti ſecretrice glandularum facultate ob ſpirituum venenatorum languorem jam plurimùm deficiente, liquore planè deſtituti ad inſtar ſquamarum prorsùs *aſperi & aridi redduntur, vel lymphâ parciùs miniſtratâ in medio depreſſæ ſubſidunt. Baſes autem *Exanthematum* colorem luridum quadantenùs livideſcentem quaſi ſtrangulatæ referunt. Peſſimum ſanè omen, atque mortis inſtantis prænuntium, ſi non per glandulas *faucium* & *renum* patentiores, aut aliam aliquam portam convenientem ſpiritus Arte vel Naturâ expanſi peſtiferum hoc *Venenum* eliminare moliantur; cui foras amandando conſtrictæ glandularum cutanearum ſemimortuarum portulæ minimè ſufficiunt. Ab eodem ſpirituum venenatorum languore procedit ſera admodùm *Puſtularum* in ſequentibus hujus ſtadii diebus *Maturatio*, & hoc ſtadium, quod lege Naturæ tribus diebus ſicut præcedens ſtadium (ubi ſpiritus influi *Veneno* prorsùs evicto nativo vigore pollent) abſolvitur, † ſæpiùs ad decimum quartum, decimum ſeptimum, imò vigeſimum uſque diem protenditur priuſquam ſerum in tuberculis ſecretum concoqui, & in pus laudabile converti queat. Adeò difficilè eſt hujus ſtadii terminum in *malignis* & *confluentibus* Variolis præſtituere; Natura ſiquidem libera ac integra plus unius vel alterius diei curriculo, quàm languida & oppreſſa viginti diebus efficit, indéque ſæpiùs videre eſt *confluentes* & *cohærentes* iſtas Variolas quæ per hebdomadam unam vel alteram flaccidæ, atque ſero limpido ſemiplenæ fuerant, (ægrotante interìm moleſto *Ptyaliſmo*, atque febre, deliriis, vigiliis, cæteríſque ſpirituum cum *Veneno* colluctantium ſymptomatis penè confecto) cùm primùm *Venenum* per glandulas ſalivales, vel aliam portam vicariam exterminetur, & febris ſpiritibus non ampliùs laceſſitis, ſpontè exulet, ſpatio unius noctis, licèt decimo quarto vel decimo ſeptimo morbi die, in partibus extremis ubi priùs non exaruerant, prorsùs turgidas, acuminatas atque pure laudabili refertas.

* *Vide Hiſtor.* 18. 36. 37. 38. 39. 40. *&c.*

† *Vide Hiſtor.* 49. 53. *&c.*

Ubi autem in ſecundo morbi ſtadio ſpiritus à prædominante *Veneno* ità deprimantur, ut Natura hoſtem per regiam viam, ſcilicet poros glandularum cutanearum propulſare haud potis ſit, neceſſe eſt totam Machinam ſpaſmis confectam, ac ſi venenatam illicò corruere, niſi ab Arte vel Naturâ aliundè ſuppetiæ ferantur: Ideóque ad præſens fatum averruncandum Natura ejus eliminationem per portas patentiores, ſcilicet glandulas *inteſtinorum*, vel *faucium*, vel *renum* incunctanter moliri ſolet. * Prior conatus per alvum eſt ferè ſemper ſymptomaticus, atque languentis & corruentis Naturæ indicium, vires veneni auget, & fatum accelerat; ſecundo verò modo tanquam Tabulâ poſt naufragium, Natura haud raró cunctando reſtituit rem, diutino ſcilicet & moleſto *Ptyaliſmo*, qui licèt ſub finem prioris ſtadii nonnunquam invadat, uſitatò autem incipit, primo *Maturationis* die, cum moleſtâ deglutitione gutturis, dolore, cæteríſque id genus ſymptomatis ſociatus, à quo tempore glandulæ cutaneæ officio ſuo deſunt: modò vires ſpirituum pares fuerint huic officio fungendo, & ſalivatio ſatis copioſa procedat, atque per to-

* *Vide Hiſtor.* 50.

Salivatio.

tum *Maturationis* ſtadium protendatur, quouſque ſcilicet hâc viâ vicariâ *Venenum* penitùs ejiciatur, res eſt in vado, æger utut moleſtis ſalivationis ſymptomatis vexatus, ferè ἀπύρετος jacet, atque præſens vitæ diſcrimen criſi licèt tardâ & ſuccedaneâ effugit, quomodocunque Variolæ intereà ſeſe habeant. * Si verò ex languore ſpirituum huic muneri obeundo imparium, id *Veneni* quod ſupereſt ſalivatione copioſâ non ſatis propulſetur, pari paſſu æger febricitat; Sin ob ſiniſtrum aliquod accidens, uti *Hæmorrhagiam*, *frigus* in poros invadens, vel quodcunque aliud hujuſmodi, quod ſpiritus peſſundet, derepentè ante *Maturationem* perfectam, ſcilicet priuſquam totum virus protruſum fuerit, ſalivatio ſiſtatur, illicò exanthematis præmaturè & inopinatò exareſcentibus, febris pro gradu *veneni* adhuc ſuperſtitis plùs minùs deleterio, magis minúſve maligna exoritur, quæ utut primâ invaſione Συνεχὴς fuerit, citiſſimè in Συνοχὸν malignam & fatalem degenerat, ſpaſmis, deliriis, ſubſultibus tendinum, cæteríſque id genus ſymptomatis funeſtis & exitialibus comitatam.

* *Vide Hiſtor. 57. 58.*

Huic *Salivationi* nimis properè declinanti ſuccedaneum non rarò animadverti *Profluvium Urinæ* limpidæ copioſum & ferè diabeticum, cujus eventus ſecundiſſimus fuit, atque *Venenum* quod ſupererat per renum glandulas propellebatur quod è glandulis faucium ampliùs excerni non potuit; cataractis enim hiſce reſeratis, † illicò febris, anhelitus, pectoris anguſtiæ, deliria, cæteráque funeſta ſymptomata mirum in modum derepentè ſublevabantur, & exanthemata ipſa reduce quaſi ſpiritu animata vigebant quadantenùs & turgeſcebant, ac in pus convertebantur, æquè ac ſi *Salivatio* ipſa non omninò ante juſtum tempus defeciſſet. Inſuper hoc *Urinæ profluvium* ſalivatione poſt unum vel alterum diem redeunte non rarò excipi ſolet, & quidem generaliter loquendo, copia urinæ in omni hujus morbi ſtadio benè præſagit, ejúſque ſuppreſſio, aut frequens & inanis micturitio malè, ut jam diù Medicis innotuit: undè mihi perſuaſum eſt haſce renum glandulas ſalivalibus in hoc *Veneno* exterminando opitulari, uti ſalivales nonnunquam eſſe vicarias glandularum cutanearum antè obſervavimus.

Profluvium urinæ ſalivationi ſuccedaneum.

† *Vide Hiſtor. 33. 34. 35.*

Ubi verò ſalivationis ante *Maturationem* Variolarum completam præmaturè declinantis (glanduloſis faciei partibus ubique derepentè detumeſcentibus) nullâ aliâ ſuccedaneâ lymphæ venenatæ excretione, defectus ſuppleatur, provida Natura præſens machinæ tutamen molitur amandando quod ſupereſt inimici feri in partes quaſcunque corporis extremas, manus ſcilicet, pedes, vel ſcrotum, & || præputium ipſum, inibíque cum bonis avibus deponit congerítque (Variolis interìm ex hoc Naturæ conatu matureſcentibus, atque febre declinante, ac ſi ſalivatio ad debitum tempus ſuperſtes durâſſet) utut haſce partes indè in adeò immenſam molem ultra tonum nonnunquàm indè diſtentas viderim, ut metus jure meritò mihi incuteretur, nè mortificatio ex ſubitâ flammæ vitalis extinctione in partibus intumeſcentibus mox ſequeretur, licèt nuſquam aliquid hujuſmodi hactenùs eveniſſe memini.

|| *Vide Hiſtor. 56.*

Veriſſimum quidem eſt me ſemel * Virginem nobilem *Variolis cohærentibus* undique obſeſſam vidiſſe, quæ perſiſtente adhuc ſalivatione copioſâ, Variolis interìm haud ſatis maturatis, vel in facie ipſâ ſcabie obductis, ob *Vene-*

* *Vide Hiſtor. 53.*

num inexhauſtum intùs deliteſcens, ſine febre obſervabili, viceſimo primo morbi die mediâ ſalivatione, fatis cedere coacta fuit; cujus accidentis in triginta annorum praxi nullum aliud ſimile unquam obſervavi.

Neque in ipſo ultimo Variolarum *confluentium* & *cohærentium* ſtadio deſunt deliteſcentis *Veneni* indicia ac ſymptomata; imò jam ea ſæpiſſimè in gradum funeſtiſſimum evehuntur, unde ii qui ex cæteris morbi ſtadiis ægrè admodum evaſerant, ſæpiùs derepentè ac inopinatò confecti ſupremum claudunt diem, cæteríque qui Artis ope ſuperſtites non niſi multis, iiſque moleſtis ſymptomatis malè mulctati, ex orci faucibus eripiuntur. Atque horum omnium ſymptomatum ratio clara ac evidens à languore ſpirituum adhuc *Veneno* irretitorum jam ſæpiùs memorato ſolummodò petenda eſt. Siquidem ubi Natura (ſpiritibus à *Veneno* ſuperante jam deletis & ferè enecatis) evicta, non ampliùs par hoſti eliminando planè ſuccumbat & manus det, exanthemata acri humoris ſecreti virulentiâ irritata, moleſto pruritu ſtimulantur, & ubique ac confertìm † *Scabie nigrâ* quaſi ſphacelo viſu horrendo obducuntur, quæ incruſtata ac rimoſa à cute turpiter ſanie fœdatâ decidit; undè ſcabies partibus affectis, præſertìm faciei recèns obducta iterùm iterúmque revireſcit, *Ptyaliſmus* etiam illicò ſubſiſtit, (oculis, qui jamdiù occluſi fuerunt, demùm à repentinâ faciei detumeſcentiâ quam neque profluvium urinæ, vel intumeſcentia extremorum artuum excipit, ſpontè apertis) undè æger à reliquiis phlegmatis glutinoſi bronchiis impacti, atque lymphâ recèns miniſtratâ non ut priùs in fluorem adacti ſtrangulatus, brevì anheloſus perit: A *veneno* autem in deleterium ac peſtiferum gradum jam provecto ac intùs occluſo recidiva indè ſuboritur febris, eáque continua, mali moris ac fatalis, deliriis, vigiliis, ſubſultibus tendinum, cæterorúmque exitialium & funeſtiſſimorum ſymptomatum ſatellitio ſtipata, à qua miſellus & attritus æger vix aut ne vix, idque non ſine ſequentibus *Veſicatoriis*, *Alexipharmacis*, *Opiatis*, cæteríſque Artis ſuppetiis uſquàm liberatur, neque ut in *Variolis benignis* ubi *Venenum* penitùs ab initio extruſum fuerit, cibum appetit, ſed, febricula ex reliquiis *Veneni* deliteſcentibus quaſi hecticâ detentus, adhuc ſitit, & appetitu privatur, diutiùs ſæpiſſimè languet, quouſque ſcilicet *Venenum* tandem aliquandò per || *Furunculos* frequentes in extremis digitis, & toto corporis habitu ſubortos eliminetur, undè febris in Συνεχῆ benignam mutata facilè ac brevì vires *Corticis Peruviani* victrices agnoſcit. Ubi verò exanthemata ab initio effœta & arida, pauxillum tantùm *Veneni* eliminare potuerint, neque iſte defectus à providâ Naturâ ptyaliſmo, profluvio urinæ, vel intumeſcentiâ extremorum ſuppletus fuerit, utut æger multâ Artis ope, *Veſicatoriis*, *Alexipharmacis* & *Opiatis* ſuſtentatus ſingula hujus morbi ſtadia decurrerit; *Venenum* prorsùs incluſum adeò ſenſìm hinc incrementum ſumpſit, ut indè *Febriculâ Hecticâ* ſub finem quarti ſtadii accenſâ ac diutiùs continuatâ, ac demùm * *Sphacelatione* oſſium cervicis, maxillæ, humerorum & tibiarum triceſimo vel quadrageſimo morbi die miſerum in modum confectus è vivis tolleretur, quod bis vel ter me vidiſſe memini.

† *Vide Hiſtor.* 62. 21.

|| *Vide Hiſtor.* 27. 28. 63.

* *Vide Hiſtor* 59. 60. 61. 62.

Qui autem in hâc malignâ Variolarum ſpecie *Venenum morbificum* ſalivatione, urinæ profluvio, vel quocunque alio modo partìm excluſerunt, tamen

hoc ultimum morbi ſtadium vix, aut ne vix abſque ſummis anguſtiis moleſtiſſimiſque ſymptomatis tranſigunt. A *Veneno* nempè quod adhuc ſupereſt ſpiritus irritati non poſſunt non luctari, undè † febris recidiva accenditur, benigna licèt, quæ more Συνεχής quotidiè exacerbatur & remittit periodicè donec Arte vel Naturâ ſeminium venenatum penitùs exterminatum fuerit, atque || unuſquiſque hujus febris utut mitis ac benignæ paroxyſmus, ubi vires priora morbi ſtadia decurrendo fractæ fuerint ac depreſſæ, deliriis, vigiliis, cæteríſque ejuſmodi diris ſymptomatis non raró comitatus eſt, undè quàm citiſſimè, ſcilicet poſt unam vel alteram exacerbationem in Συνοχὸν malignam ac funeſtam degenerare ſolet, undè de vita ægrotantis jam penè conclamatum eſt. Natura autem intereà, ſcilicet dum febris Συνεχής typum ſervet, quippè quadantenùs victrix & ſuperior, vel jam non deſinit pro modulo virium quæ ſuperſunt per glandulas ſalivales, vel quidem per exanthemata ipſa incruſtata licèt ac ſcabie obducta, ſeu quamcunque aliam portam patentiorem hoſtem à tergo proſequi; undè æger miſerè attritus * ærumnosâ ſalivatione & ſcabie ulcerosâ diutiùs mulctatur, atque indè hoc morbi ſtadium quod tribus diebus in *Variolis* benignis decurri ſolet, non raró, ubi tandem ex morbo æger evadit, per hebdomadam unam vel alteram protenditur, ſi Naturæ reliquias *Veneni* expellenti *Antidoto* aliqua copioſè miniſtratâ opem non ferat Medicus. Eò moleſtior autem jam & ærumnoſior eſt hæc ſalivatio recidiva, ob vires priùs attritas, necnon quia vigore *Veneni* æquè ac ſpirituum deficiente, lympha non adeò copioſè per glandulas ſalivales excreta, tenacem quandam glutinoſitatem acquirit, undè difficiliùs excernitur, atque viribus ad profundam expectorationem haud ſufficientibus, æger ferè omni momento ſuffocationis diſcrimen ſubit. *Scabies* etiam quâ jam exanthemata obducuntur, quæ in *Variolis benignis* primo *declinationis* die flaveſcit, ſecundo penitùs exareſcit, & proindè tertio, ferè ſquamarum ad inſtar decidit, jam ex humore venenato ſubnigra redditur, eóque quaſi ex † perenni fonte indies miniſtrato, & ſpiritus debilitante ſeriùs concocta diutiùs hæret, atque iterùm iterúmque quotidiè renaſcitur, pure acri & venenato intùs concluſo intereà cutim veram erodente, atque foveas aſpectu turpes ubique ſulcante; atque hæc ſcabies quò diutiùs adhæreat, vel ſæpiùs renovetur, eò cutim magis deformem reddit. Cuticulæ autem elegantem nitorem fortè non minùs deformat tenuis illa & venenata colluvies, quæ à ſcabie deciduâ teneras admodùm & raras exanthematum partes continuò pervadens, ſub ultimi ſtadii finem, hanc membranam ſenſìm arrodit, glutinis inſtar lentore quodam cuticulam oblinens qui in porriginem furfuraceam ſivè tenuem ſcabiem concreſcens partes turpiter admodùm fœdat, & hi furfures || renaſci non deſinunt donec virulentiâ è ſpirituum ſinu penitùs excuſsâ, maſsâ humorum benignâ & leni ſuâ temperie iterùm reduce potita fuerit. *Hydropicos & œdematoſos artuum tumores, Ophthalmias, crophulas, Tuſſes pertinaces, Phthiſes pulmonares, Deliria melancholica*, cum aliis morboſis affectibus, *Variolas* malignas à tergo excipere ſolitis, enumerare nunc non eſt locus.

† *Vide Hiſtor. 22. &c.*

|| *Vide Hiſtor. 14.*

* *Vide Hiſtor. 35. 63.*

† *Vide Hiſtor. 64. &c.*

|| *Vide Hiſtor. 64. &c.*

Ratio tantæ diverſitatis inter differentes *Malignitatis* gradus in hoc morbo, (quantùm ego vel conjecturâ vel obſervatione aſſequi poſſum) petenda eſt à

vi ſpirituum animalium expanſivâ plus minùs deletâ aut obrutâ, ſivè ob innatam debilitatem primo ictu hæc vis ex improviſo peſſundetur; ſivè ex pathematis animi gravioribus malo regimine, aut ſiniſtro aliquo accidente in quocunque ſtadio, præſertìm verò inſtante criſi deprimatur. * Priori de causâ morbus iſte nonnullis familiis ipsâ Peſte non minùs exitialis eſt.

*Vide Hiſtor 53.

Variolæ malignæ ex accidenti.

Ubi verò ex ſiniſtro aliquo accidente *Venenum* hancce indolem acquirat, utplurimùm non adeò præceps exitium imminet, utut enim deliquia frequentia, & pulſus debilis primum morbi ſtadium comitantia, exanthemata confluentia vel cohærentia in ſecundo, atque eorum depreſſio; color ſubluridus, & ſera *Maturatio* in tertio, ſpirituum languentium & *Veneni* deleterii indicia haud obſcura in toto morbi curſu ſeſe exhibeant, rariùs tamen priuſquàm ultimum morbi ſtadium attigerit, æger ſupremum claudit diem. *Petechiæ* etiam ſeu maculæ purpureæ (ſi quæ ſint) ſive quæcunque alia funeſta ſigna quæ mortem præ foribus eſſe denunciant, vix unquam † decimum morbi diem, ſeu *Maturationem* mediam antevertunt. Maculas autem nigras haud uſquam niſi in primo vel ſecundo morbi ſtadio ſubortas memini. Quid? quod virulentia hæcce accidentalis raрò vel nunquam primariam ac nativam vi ſuâ deleteriâ adæquat, ſed ſenſìm in gradum iſtum exitialem evehitur, nonnunquam etiam in tertio aut ultimo morbi ſtadio primùm animadvertatur.

*Vide Hiſtor 52.45. &c.

Accidentia, quæ ſpiritus peſſundando *Venenum* in gradum adeò exitialem evehunt, ſunt præſertìm Pathemata animi, vel errores in regimine: Ad priorem cenſum refero triſtitiam, || metum, anxietatem, intentam cogitationem, ſolicitum amorem, iram, & alia pathemata graviora quæ ſpiritus deprimunt, delent aut diminuunt, quo minùs hoſti adoriendo pares ſint; aut ſaltem eos interturbant ac agitant & (præſertìm ſi criſeos tempore iſte tumultus contigerit) vigilias pertinaces accerſant, adeò ut humores nullatenùs in ordinem redigi queant; ſed exanthemata ubique poſteà confertìm protrudantur. At iſtis tumultibus *Paregoricorum* ope cohibitis ſæpiùs Variolas irregulares in ordinem *Diſcretarum* ſpatio unius noctis redactas novi.

|| Vide Hiſtor. 7. 45.

Atque hinc proculdubiò infantes, ἀπαθεῖς nimirùm, rariùs quàm adulti ſorte *Variolarum confluentium* & *malignarum* admodùm durâ plectuntur. E contrà verò ſtudioſi, intentè cogitabundi, meticuloſi, triſtitiâ depreſſi, anxii & ſoliciti amatores, ſæpè pertinaciter vigiles & deliri in ipſis *Variolis Diſcretis* ſupremum oppetunt diem, & in confluentibus & cohærentibus duriùs tractantur, & ægrè admodùm evadunt: Adeò ut ſi mihi optio daretur, nunquam hujuſmodi ægrotantibus medicinam facerem.

Accidentia autem quæ in regimine contingunt, ſunt quæcunque ſpiritus nativâ ſuâ ac miti temperie orbant, eos ſupra modum agitando, calefaciendo vel refrigerando. Spiritus enim animales calore ac motu moderato gaudent, & quò propiùs ad naturalem temperiem accedunt (quantùm ratio morbi patitur) minùs ægrotant, atque ad juſtam normam ſeſe magis expandentes, humores faciliùs compeſcunt & moderantur, cæteriſque muniis ad ſe pertinentibus feliciùs & magis ſtrenuè funguntur. Ideóque quocunque modo ſpiritus in quocunque morbi ſtadio vel * paulò ante primum inſul-

* Vide Hi-

tum, præſertìm inſtante criſi interturbentur, in efferatos motus adigantur, vel juſtâ ac debitâ elaſticitate privati deprimantur, *Venenum* non poteſt non in gradum exitialem evehi, cujus erroris æger in ſubſequentibus ſtadiis per totum morbi curſum feras ſolet pœnas dare, ærumnoſâ & protensâ admodùm ſymptomatum ſtrage, vel vitæ ipſius dulciſſimæ diſpendio. Ad hanc claſſem refero, *Ingluviem* paulò ante primum morbi inſultum commiſſam, undè ſpiritus ſarcinâ chyli crudi in ventriculo congeſti non poſſunt non opprimi, atque nauſeâ & vomitione perpetuâ laceſſiri & fatigari; *Exercitia etiam vehementia*, quæ orgaſmum in ſpiritibus ciendo iis multum officiunt: *Medicamenta* etiam *calida* copiosè & ſine neceſſitate, præſertìm inſtante criſi, propinata, & *Stragula* à mulierculis & nutricibus ægro febricitanti ad ſudores copioſos eliciendos perperàm ingeſta. E contrà verò *Frigus* in poros cutis durante apparatu, præſertìm inſtante criſi, vel poſteà ſæpiùs admiſſum: *Venæſectio* officiosè ac ſine evidenti causâ celebrata; ante omnia verò *Cathartica* paulò ante criſin exhibita, vel nonnunquam *emetica* & *opiata* ſpiritus delendo aut fatigando *Venenum* in peſtiferum gradum mirum in modum evehunt. Atque benè novi quoſdam poſt crapulam, ebrietatem, itinera, vel exercitia alia vehementia, hoc morbo correptos, qui ab œconomiâ ſpirituum interturbatâ, ac craſi humorum indè eversâ ac penitùs ſolutâ primo vel ſecundo apparatûs die, loco Variolarum regularium, præproperâ efflorefcentiâ *Scarlatinâ* in cute ac ſi urticæ plagâ exaſperatâ, & maculis nigris interſperſis ubique notati purpuream animam hæmorrhagiâ per nares, uterum, renes, inteſtina, derepentè ſubortâ ſub initium *Maturationis* efflârunt: Naturâ utut incaſsùm intumeſcentiâ faciei, & ptyaliſmo ſuccedaneo aliquali, tentante defectum *Eruptionis* ſupplere. Alios verò qui frigido aëri ſeſe diutiùs expoſuerunt, atque Variolarum *Eruptionem* perperàm ad ſextum vel ſeptimum uſque diem diſtulerunt, undè *Veneno* intùs diutiùs concluſo & indies in gradum magis magiſque deleterium evecto, ſpiritibúſque indè ferè deletis & enecatis, hujus erroris feras pœnas luêrunt *Confluenti* vel *Cohærenti* utut ferâ exanthematum eruptione, quæ ab initio livida quaſi & ſemimortua nunquam maturari potuerunt, quarto autem vel quinto *Eruptionis* die *maculis purpureis* vel *Petechiis* interſperſa diſtinguebantur, quæ ſupremum diem non longè abeſſe denunciârunt: Nullo autem tempore hujuſmodi errorum eventum magis funeſtum obſervavi quàm criſi inſtante, ſpiritus enim jam hoſtem aggreſſuri ſi vel *cathartico* miniſtrato, vel *phlebotomiâ* ſine evidenti causâ celebratâ, *frigore* in poros cutis admiſſo, vel quovis alio infortunio ex improviſo diſſipentur aut debilitentur, vel medicamentis calidis exhibitis, & multis ſtragulis ægrotanti perperàm injectis præter modum agitati excandeſcant, non poſſunt non causâ cadere, atque proindè nullam, vel ſaltem imperfectam criſim efficere, à veneno verò in gradum planè exitialem evecto deleti, efflorefcentiâ ferè planâ & æquali (cui maculæ nigræ vel purpureæ interſperguntur) hæmorrhagiæ funeſtæ mox ſubſecuturæ prænunciâ, indicia imperii ſui penitùs abdicati, craſeos humorum everſæ, atque mortis appropinquantis haud obſcura exhibent. Ubi verò mitiùs agitur, exanthemata erumpunt ſine ordine, *Confluentia*, ſcilicet vel *Cohærentia*, aut ſi fortè fortuitò *Diſcreta*, adeò

Hor. 21. 22. 4. 45. 46. 31. 4. 5. 6.

languent, ut ſerò admodùm vel baſes ſuas amplient, aut apices tollunt, ſeriùs autem ſi unquam matureſcant; & *veneno* adhuc ſpiritibus implicato febre continuâ, vel ſaltem continenti æger demùm confectus ſupremum claudit diem, vel non ſine ſalivatione, aliiſque ærumnoſis & moleſtis ſymptomatis evadit. Ætiologiâ hujuſce morbi à *Veneno* plus minùs deleterio ſpiritibus implicato hoc pacto demonſtratâ, atque Theoriâ Variolarum generale ſtabilitâ, ad *Apparatum* ſeu primum morbi ſtadium pleniùs tractandum me accingo.

CAPUT VII.

De ratione ſymptomatum in primo ſtadio contingentium, de varietate Fermenti & Febris indè orta, de ſignis Præſagientibus, Diagnoſticis & Prognoſticis, necnon de Indicationibus curativis, & Methodo medendi Variolis durante Apparatu.

Symptomata primum morbi inſultum comitantia.

PRimo hujuſce morbi momento, quamprimùm ſcilicet ſpiritus *Venenato miaſmate* contaminentur, tota corporis Machina derepentè *algore* perfunditur; donec *horrore*, *rigore*, *oſcitatione* *pandiculatione*, *vertigine*, cæteriſque id genus ſymptomatis primo hujus ac aliarum febrium inſultui communibus, ſpiritis niſûs ſui atque expanſionis incœptæ ſignum dent. Ab hâc autem eorum expanſione ſic inchoatâ calor febrilis in maſſa ſanguinis accenditur, qui cum *Siti* inexplebili conjungitur; *Dolor* ingens caput ac lumbos occupat, fibrillis meningum ſcilicet ac propaginum ſpinalis medullæ mirum in modum à ſpirituum exploſione contortis ac diſtentis, necnon totum corpus eâdem de causâ *Jactatione* inquietâ agitatur. *Veneno* autem indè è gremio ſpirituum in purpuream maſſam quadantenùs eliminato, humores illicò inficiuntur, ac *Fermenta* quæque tanquam à Toxico præter naturam multifariàm alterantur; quare mirabile non eſt ſi *ægritudo univerſalis*, *nauſea continua*, *vomitio immanis*, *dejectiones frequentes* & reliquæ hujuſmodi ſymptomaticæ humorum evacuationes indè producantur, Naturâ per glandulas qua datur via, hoſtis infeſtiſſimi exterminationem incunctanter moliente. Adde, quòd pro ratione *Veneni* ſpiritus plus minùs opprimentis æger magis minùſve ſtupore comatoſo affectus vix oculos nonnunquàm tollere vel lumen aſpicere potis eſt; ex adverſo autem cùm ſpiritus laceſſantur & irritentur, pro ratione niſûs quo hoſtem in certamine adoriuntur, perpetuò inquieti & in efferatos motus adacti vigilias pertinaces, deliria phrenetica, ſubſultus tendinum, aliáque id genus dira ſymptomata in genere nervoſo (quæ in nullâ aliâ febre niſi in *Morbilloſâ* & *Scarlatinâ* quantùm ego ſcio, niſi ſub finem morbi, idque paulò ante funeſtum diem ſuboriri ſolent) in hoc primo ſtadio efficiunt. Eáque ſymptomata pro ratione ſpirituum magis minùſve acriter contendentium indies augentur, undè ſub finem hujus ſtadii, paulò ante criſin non raró ægrotans, (præſertìm ſi fuerit Infans teneræ texturæ tanquam in articulo mortis diris * ſpaſmis & inſultibus epilepticis viſu horrendis corripitur & mirum in modum diù malè mulctatur. Inſuper *Tuſſis ferina & ſuffocativa*, *ſternutatio importuna*, *vox rauca vel clangoſa*, *gutturis dolor*, *intumeſcentia tonſillarum moleſta*, & alia colliquationis ſymptomata pro ratione variâ glan-

** Vide Hiſtor. 12. 13. &c.*

dularum diverſarum per quas lympham colliquatam excerni contingit, in hoc ſtadio iſtum morbum, quoties tempeſtate hyemali, vel ſaltem frigidiori invaſerit, haud raro comitantur. *Pulſus celer* redditur ob febrem præſentem, ac *fortis & magnus* in uno ægrotante, in altero autem *parvus & debilis* pro ratione *Veneni* magis minúſve deleterii. Pariter ob eandem rationem *Calor febrilis* varius ac diverſus admodùm obſervatur in diverſis ægrotantibus, in uno ſcilicet *acris* & *fervidus*, in altero *mitis* & *blandus*. *Urinæ* etiam *color* non minùs incertus eſt, ſæpiùs ſcilicet rubedine tincta & contentis ſaturata, nonnunquàm clara, tenuis & ſtraminea, qualis in *Febre Malignâ* & *Affectibus Nervoſis* redditur. Denique attentè intuenti in hoc ſtadio, & nonnunquam primo ejus die, una vel altera *Puſtula*, morbi futuri prænuncia, ſeſe in conſpectum dat; aliquandò paulò ante Variolarum eruptionem (licèt oppidò raro) † *Veſiculæ aqueæ*, *Petechiæ*, vel *maculæ purpureæ*, aut *nigræ* in collo vel pectore efflorescentes indolem morbi intenſiſſimè eſſe malignam produnt, ut antè innuimus.

† *Vide Hiſtor.* 30. 31. 40.

Indoles fermenti Varioloſi in genere.

Undè fas eſt concludere *Venenum* hocce, quidquid ſit, naturaliter eſſe colliquativum, & in laceſſendo procax (quod etiam de febris *Scarlatinæ* & *Morbilloſæ* fermento priùs obſervavimus) colliquativum, inquam, quia humores fundit præter naturam ac in fluorem adigit, ut patet ex ptyaliſmo, profluvio urinæ, intumeſcentiâ capitis & artuum, frequentium puſtularum eruptione, & in ſtadiis ſequentibus maturatione, ſudore copioſo, tuſſi & ſternutatione frequenti, vomitione, dejectionibus copioſis & ſymptomatis ſimilibus morbum hunc in primo ſtadio comitari ſolitis: *Procax* autem in laceſſendo dico, quia ſpiritus illicò in motus adeò efferatos adigit, ut febris indè orta peracuta reddatur, & more paroxyſmi febris intermittentis vel remittentis diutiùs protenſi, accerſitis diriſſimis ſymptomatis, cum pernicitate quâdam varia ſua ſtadia peragret. Concludendum etiam eſt, pro ratione *Veneni Morbifici* magis minúſve exitialis, febrem hanc variam admodùm indolem ſortiri: Námque reverà *Peſtis* ipſius virulentiam æquare vel ſuperare nonnunquam obſervatur, aliquandò autem remittentis vel intermittentis mitiſſimæ typum ſervare, aliquandò mediam quandam naturam obtinere, quod apprimè animadvertendum duco in toto morbi curſu, quia variis hujuſce morbi ſpeciebus eâdem methodo Medicinam facere, non minùs conſentaneum rationi mihi videtur, quàm peſti exitioſiſſimæ & ſcabiei vulgari unâ & eâdem methodo mederi, quia in differẽtibus hujus morbi ſpeciebus ſymptomata, ſigna prognoſtica & diagnoſtica ac curativæ indicationes adeò toto cœlo differũt, ut neceſſariò Medicus indole præſentis febris non attentè animadversâ, dubius & anxius, abſque certâ aliquâ Cynoſurâ in indicationibus eliciẽdis hæreat, atque in eventu prædicendo & methodo medendi adhibendâ non minùs ceſpitet & hallucinetur.

De diverſis igitur *Veneni* gradibus, & variâ hujus febris indole, prout ſpiritus *Venenum* ſuperant, vel à *Veneno* ſuperantur, præcedens Caput conſulatur; eſt autem alia ſpecies hujus morbi, in quâ vires ſpirituum & *Veneni* aggredientis ſunt ferè pares, undè diù, durante ſcilicet *Apparatu*, dubio Marte dimicatur, & univerſa ſymptomata hoc morbi ſtadium comitari ſolita ſupra modum

exacerbantur, *Algor* nimirùm & *Coma* gravativum à vi *Veneni* ſpiritus opprimente ſuborta intenſiùs urgent & diutiùs protrahuntur, *Rigor* autem & *Horror* ab impetu ſpirituum colluctantium fortiori evidentiùs ſeſe produnt: *Jactatio* etiam redditur magis inquieta, *Vigiliæ* & *Deliria* adſunt magis pertinacia: *Nauſea*, *Vomitio*, *Ægritudo*, *Sudor Colliquativus*, *Fluxus alvi* vehementiùs urgent: *Ardor Febrilis*, *Lumbago*, *Dolor Capitis & Artuum* à niſu vehementi ſpirituum ſeſe expandere & extricare contendentium adeò ſæviunt, ut non rarò paulò ante criſin hæmorrhagiæ profuſiſſimæ per nares, uterum, vel pulmonem erumpant: tendines muſculorum motibus convulſivis agitati ſubſilire, & tota machina ſpaſmis contorta convelli animadvertatur. Vehementia autem iſta ſymptomatum uti procacem & ſtimulantem *Venenati fermenti* indolem, ità non minùs ſpirituum fortitudinem arguit, & meliùs ominatur quàm cùm ſpiritibus ſub finem hujus morbi, ſivè febris cujuſcunque alterius diù attritis & fatigatis ſuperveniat. Tunc ſiquidem iſthæc ſymptomatum vehementia triumphatæ naturæ indicium, fermè ſemper mortem præ foribus adſtare denunciat; jam verò morbi criſin à niſu ſpirituum contendentium forti, eámque non rarò ſalutarem adeſſe præſagit. Diutiùs autem, ſcilicet per totum primum hujuſce morbi ſtadium magis magíſque ſæviunt hæc ſymptomata donec criticâ exanthematum eruptione lis dirimatur, & certamen finiatur: Durante autem hâc colluctatione dubius & incertus admodùm eſt eventus, ubi enim ſpiritus pari vigore nitentes, debito regimine adhibito, & ſuppetiis artis ritè allatis, in hoc ultimo agone ad juſtam normam ſeſe expandant, febris proximo ferè momento prorſus exulat, nec in proximis ſtadiis recrudeſcit, ſymptomata ſtatim ceſſant, atque exanthemata erumpunt regularia & diſcreta, ſpatio certo & determinato in ſtadiis ſubſequentibus maturanda, ac tandem deſquamanda, niſi à ſiniſtro aliquo accidenti in regimine vel medicamentis perperàm miniſtratis ſpiritus diſſipentur, & indè certamini obeundo impares reddantur, & Variolæ indè vel confluant vel cohæreant. Dum igitur res ægrotantis ità in æquilibrio pendent, cautè Medicinam facere oportet, cùm errorem in hoc ſtadio commiſſum in ſubſequentibus ſtadiis corrigere inter difficillima ſit.

Hoc morbi ſtadium tribus diebus lege Naturæ (quoties ſcilicet Variolas eſſe benignas contigerit ac diſcretas) ferè ſemper abſolvitur, niſi indoles *Veneni* ſupra modum procax, vel regimen nimis fervidum interceſſerit, undè *Puſtulæ* citiùs, ſcilicet die morbi primo vel ſecundo erumpant; vel ex adverſo, niſi *cathartica* perperàm adhibita ſeu fluxus alvi ſpontaneus, fluxus menſtruus, aut alia aliqua hæmorrhagia ſeu *Phlebotomia* abſque causâ celebrata, vel aëris injuriæ, aut errores in regimine, aut alia aliqua cauſa *venenum* diutiùs intùs cohibeat, undè exanthemata Varioloſa ſeriùs, quarto nempè, quinto, vel ſexto morbi die prorumpant, atque proindè hoc morbi ſtadium diutiùs quàm par eſt protrahatur, & morbus ferè ſemper mali moris producatur, ſivè Variolæ in ſtadiis ſubſequentibus ſine ordine confluant vel cohæreant, ſivè *Seſſiles*, *Subſidentes*, *Pupuraſcentes* & ſeriùs *matureſcentes*, vigore & colore debito ob *Veneni* exceſſum & ſpirituum influorum languorem priventur. Quocircà quantùm à ſpatio trium dierum hoc ſtadium ultrà citrà-

ve deflectit, tantùm morbus malignitatem ſuam prodit.

Fundamento ad Naturæ normam hoc ritu jacto, non adeò difficile eſt vel in Apparatu ipſo, ſcilicet ante *Eruptionem*, hunc morbum à quâcunque aliâ febre & ejus genium benignum vel malignum, ſaltem hariolando præcognoſcere, eventum denunciare, Indicationes curativas elicere, atque methodum medendi certam & rationi congruentem inſtituere & ſtabilire, ad quam penſi partem me jam accingo.

Sunt autem præter generalia febris ſymptomata quædam quaſi *Pathognomonica* quæ à primo inſultu hunc morbum comitantur, eúmque à cæteris diſtinguunt, ſcilicet *dolor* atrox & horrendus *Capitis* & *Lumborum*, cætera autem ſymptomata quævis, uti *Tuſſis, Coma, Delirium, Vigiliæ, Ægritudo, Nauſea, Vomitio, Fluxus Alvi, Jactatio inquieta, Subſultus Tendinum, Linguæ Ariditas, Sitis, Inſultus Epileptici*, & quæcunque alia hoc ſtadium comitantur, adeò vehementia ſunt, atque adeò indies ab initio ſæviunt & augentur, ut ultimum Naturæ conatum arguant, atque criſin ſubitam & præproperam inſtantem, (quam nulla alia febris, exceptâ Varioloſâ, Morbilloſâ & Scarlatinâ, aſſequitur) denuncient. Atque proindè Medicus ab ægrotante hiſce ſymptomatis violentis à morbi primordiis afflicto accerſitus, percontetur oportet num æger unquam Variolis anteà laboraverit, || rariùs enim aliquis hoc morbo bis tentatur, an ipſe de Variolis metuat, ac conſuetudinem nuper habuerit cum aliquo iis infecto, an ſint in viciniâ frequentes, an illâ tempeſtate ſint *Epidemiæ*, an illo tempore aliquis è conſanguineis iſto morbo laboret. Medicum de his certiorem factum jure meritò ſuſpicari licet febrem præſentem, *Varioloſam* eſſe potiùs quàm *Morbilloſam* aut *Scarlatinam*, ſaltem indè moneatur ut nihil tentet *Venæſectione, Emeticis, Catharticis*, vel quocunque alio ejuſmodi, quod opportunam Variolarum eruptionem impedire poſſit, vel apud vulgus (modò morbus tandem hujus generis ſeſe eſſe prodat) propriæ famæ officiat. Cautè tamen ante eruptionem univerſalem ſenſa ſua proferat, niſi ex uno aut altero exanthemate prænuncio obſervato de morbi naturâ certus ſit.

Signa Variolas ante eruptionem in Apparatu præſagientia.

|| Vide Hiſtor. 1. 15. 66.

In ſecundo ſtadio, ſcilicet poſt exanthematum eruptionem, ab ipsâ *Puſtularum* indole atque cæteris ſymptomatis adeò facile eſt gradum *Veneni Morbifici*, atque conſequenter benignam vel malignam morbi naturam perſpectam habere, ut nutrices ipſæ, modò ſagaces ſint & expertæ, haud raro ſententiam hâc in re æquam & certam proferant; Medicum autem & Philoſophum decet, in primo ſtadio, ubi non tàm ſenſu quàm ratione res agenda eſt, ex certis criteriis morbi morem prædicere, ut methodum veram ac juſtam inſtituendo, ſuppetias languenti & oppreſſæ Naturæ (quoties opus, & quantùm Arte fieri poteſt) opportunas ferat, &, fundamentum curationis ritè ponendo, nihil jam omittat vel officiosè patret, undè æger in ſtadiis ſubſequentibus feras erroris pœnas luere cogatur.

Signa malignitatis vel benignitatis Variolarum futura durante Apparatu.

Criteria maligni morbi, ſeu *Fermenti morbifici* exitialis & deleterii in primo morbi ſtadio ſunt vel *dubia* & *incerta*, quæ Medico ſuſpicionem ſaltem dant, & ut cautioribus conſiliis utatur ſuadent, vel *certa & demonſtrativa*. Prioris generis ſunt quæ ſequuntur.

** Vide Hiſtor. 37. 38. 45. 46.*

I. Si * primum hoc ſtadium vel contrahatur, vel protendatur præter ſolitum, ſi nempè ante tertium diem exanthemata erumpant, vel eorum eruptio poſt iſtum diem differatur.

† Vide Hiſtor. 53. &c.

II. Si † ægrotans ſtirpe prognatus ſit, cui hic morbus jure quaſi hæreditario fermè ſemper exitialis & funeſtus fuerit.

III. Si morbus in flore ætatis ægrotantem invadat, quo tempore ſpiritus fervore admodùm vegeto præditi ad febriles æſtus & inquietudinem magis propenſi ſunt.

|| Vide Hiſtor. 45. 33.

IV. Si æger metu, triſtitiâ vel || amore, aut alio quocunque animi pathemate graviori torqueatur, quod ſpiritus nimiùm agitando, diſſipando vel obruendo, vim *Veneni* deleteriam adaugeat.

** Vide Hiſtor. 21. 22.*

V. Si ex crapula, nimia liquorum ſpirituoſorum ingurgitatione, vehementi * exercitio, vel quovis alio accidente id genus infauſto ſpiritus ſupra modum irritante, & in efferatos motus adigente, adeò ut ſpiritus *Venenum* adoriri, vel humores regere minùs apti ſint, morbus anſam arripuerit.

† Vide Hiſtor. 18. 53. 56.

VI. Si vel in tempore † menſtruo, vel puerperio, vel ſtatìm poſt abortionem, cùm ſpiritus continuò maſſæ purpureæ diſpendio diſſipati & obruti certamini minùs pares evadant, morbus aggrediatur.

|| Vide Hiſtor. 27. 32. 29.

VII. || Si à *cathartico* vel *emetico* perperàm propinato, vel *Venæſectione* officiosè celebratâ, ſivè quâcunque alterâ ejuſmodi malâ praxi, vel quidem à fluxu alvi aut ſudore colliquativo ſpiritus debilitentur & peſſundentur.

** Vide Hiſtor. 5. &c.*

VIII. Si ex * regimine nimis calido præcedente, & uſu nimio remediorum alexipharmacorum ſpiritus ſupra modum agitati & excandeſcentes tonum naturalem amiſerint, ut non ampliùs queant humores coërcere, vel in reliquis negotiis officio ſuo ritè fungi.

** Vide Hiſtor. 46. 39.*

IX. † Si æger injuriis aëris ambientis, durante Apparatu, præſertìm propè criſin, ſeſe incautè diúque expoſuerit, undè tempeſtiva & opportuna Variolarum eruptio præpediatur, & ſpiritus frigore extremo obruti & oppreſſi minùs pares officiis ſuis fungendis reddantur.

|| Vide Hiſtor. 39.

X. || Si morbus tempeſtate æſtivâ vel hyemali invadat, præſertìm ſi hyemali, quia ſpiritus mediâ, ſeu moderatâ temperie maximè gaudent, atque eâ præditi (quantùm ratio morbi patitur) feliciſſimè munia ſua exercent; à quovis autem exceſſu, ſivè caloris, ſivè frigoris læduntur, à priori nimirùm diſſipantur & debilitantur; à poſteriori verò deprimuntur & enecantur, ut ſileam jam tuſſes moleſtas cæteráque id genus gravia ſymptomata à tempeſtate ipsâ potiùs quàm à morbi indole ſuborta.

XI. Si varioloſa conſtitutio fuerit Epidemica, quippè in Epidemicâ conſtitutione *Venenum morbificum* utplurimùm vehementius eſt, & morbus proindè gravior.

XII. Si patiens ſit fœmina gravida vel nuperrimè nupta: Illi enim inſtat abortionis periculum, atque diſpendii virium, & cæterorum ſymptomatum indè ſuboriri ſolitorum, quibus, ob tædium morbi & fœtûs ægrotationem, fœmeliæ gravidæ obnoxiæ ſunt: Huic verò morbus hic infenſior eſſe ſolet ob vigorem ſpirituum frequenti amplexu conjugali diminutum & depreſſum.

XIII.

XIII. Si patiens ſit phthiſicus, lue Venereâ infectus, vel aliâ quâcunque labe morboſâ contaminatus & diù attritus, hic morbus haud raro funeſtus & mali moris eſt; quippè ſpiritus languore à priori morbo affecti haud pares ſint *veneno* recenti eliminando. Denique ſi plurimùm metuat æger de hoc morbo, & ſibi fore fatalem firmiter credat, undè perpetuò ſolicitus & meticuloſus reddatur, peſſimè ſignificat, cuncta enim animi pathemata gravia, qualia ſunt timor, dolor, anxietas, *&c.* cerebrum & genus nervoſum labefactando, & ſpiritus in iis hoſpitantes exhauriendo aciem *Veneni* mirum in modum adaugent, atque indè morbum naturaliter benignum facillimè in malignum convertunt, ob quam rationem præcipuè (ut antè innuimus) infantes, quia de morbi eventu minùs ſunt ſoliciti, rariùs quàm alii deleterias ejus vires experiuntur.

Certa autem & verè diagnoſtica ſeu *Pathognomonica* criteria quæ gradum *Veneni morbifici* plus minúſve exitialem, & morbum vel benignum, vel malignum fore in hoc ſtadio certò denunciant, ea ſunt præſertìm quæ ab indole febris præſentis, atque ſymptomatis eam comitantibus petuntur: Exempli gr.

I. Si febris à primo morbi inſultu adeò benigna fuerit ut typum * Συνεχὴς ſtatis & periodicis exacerbationibus & remiſſionibus notatum ſervet; vel, utut periodicæ iſtæ remiſſiones deſiderentur, modò ex forti & æquali pulsûs tenore, & ex urinâ rubedine & contentis ſaturatâ (ut in febre Συνεχεῖ) atque ex aliis indiciis naturæ fortiter adversùs *Venenum* luctantis, v. g. calore febrili vegeto, † vomitione frequenti, jactatione inquietâ, dolore atroci || verſatili, inſultibus * epilepticis, &c. conſtet ſpiritus *Veneno* ſuperiores, aut ſaltem pares eſſe, utut dira adſint ſymptomata, morbum expectare fas eſt plus minùs benignum, atque criſin perfectam & ſalutarem cum eruptione exanthematum diſcretorum & vegetorum in proximo ſtadio, quæ intra ſpatium à Naturâ determinatum in ſequentibus ſtadiis abſque febre recidivâ vel quocunque altero ſævo aut periculoſo ſymptomate conjuncto, brevì matureſcant & exareſcant.

* *Vide Hiſtor.* 8.

|| *Vide Hiſtor.* 10.

|| *Vide Hiſtor.* 16.

* *Vide Hiſtor.* 12. 13. *&c.*

II. * Ex adverſo autem, ubi *Venenum* adeò ſpiritus obruat & peſſundet ut ii vix contrà inſurgere valeant, verùm prorsùs ſuccumbant, undè æger febricitare vix ſentiatur, urina ſit clara & tenuis; pulſus utut celer, ſit debilis, deliquia more languorum & ſuffocationum hyſtericarum ſæpè recurrant, nullus dolor præterquam in capite, & lumbis ad exitum nervorum è ſpinâ adſit, is verò ſit atrox, frangens & planè ſpaſmodicus, ſitis ſit admodùm pauca: nauſea, vomitio, & ægritudo ferè nulla, præſertìm autem ſi hæmorrhagia magna, aut fluxus alvi enormis ſupervenerit, ex craſi humorum à veneno ſolutâ, aut quodcunque alterum ex iis ſymptomatis quæ non ſpirituum niſum; verùm proſtrationem & ruinam indigitant, aut ſaltem efficiunt, uti † vigiliæ pertinaces, coma profundum, *&c.* & potiſſimùm ſi || petechiæ, maculæ purpureæ vel nigræ in cuticulâ efflorescant, aut cuticula in collo & pectore tumore limpido à cute verâ ſeparetur, & more veſicularum elevetur, utut cuncta ſymptomata præter dolorem capitis & lumborum in hoc ſtadio mitia appareant, morbus à veneno exitiali & inten-

* *Vide Hiſtor.* 25. 30. 31. 33. 36. 37. 38. 39. 40. 50. *&c.*

† *Vide Hiſtor* 48. *&c.*

|| *Vide Hiſtor.* 30. 31. 40. *&c.*

ſiſſimè deleterio procul omni dubio originem habet, quod ſpiritus adeò perfundat, & νεκρώσει quâdam afficit, & febris (quæ in proximo ſtadio, ſi morbus fuerit benignus, exanthematum diſcretorum eruptione legitimâ finiri ſolet) jam cum * *Efflorescentiâ Scarlatinâ* universìm per totam cuticulam ſparſa ſymptomaticè conjungitur, deliriis, vigiliis pertinacibus, & reliquorum ſymptomatum funeſtiſſimorum ſatellitio ſtipatur, quæ hæmorrhagias immanes ſubſecuturas atque mortem præ foribus in hoc ſtadio, vel ſaltem ſub initio *Maturationis* adſtantem certiſſimè denunciant.

* *Vide Hiſtor.* 37.38.39.40.41.

III. Ubi verò ex pari *Veneni* & ſpirituum robore certamen ſit ferè æquale, (quod utplurimùm in hoc morbi ſtadio contingit) † & coma, delirium, vigiliæ, nauſea, ægritudo, jactatio, ſubſultus tendinum, dolores verſatiles, inſultus epileptici, durante luctâ, ſæviant atque indies augeantur; morbus eſt planè anceps & dubius, qui uti ſuppetiis Artis opportunè & ritè allatis ſæpiſſimè benignus evadit, criſin perfectam in ſubſequenti ſtadio eruptione puſtularum diſcretarum utut frequentium aſſecuturus; ità ex infauſto quovis accidente, vel errore in regimine commiſſo, facillimo negotio, in *malignum* tranſit, licèt non adeò malignum, ac ubi à *Veneno* deleterio Variolæ primum ortum duxerint, undè Variolæ cohærentes, ſi non confluentes, in ſubſequenti ſtadio apparent, quæ tardè *Eruptionis* ſtadium decurrunt, & in tertio ſtadio diutiùs depreſſæ manent, & cum moleſtâ ſalivatione conjunctæ ſeriùs matureſcunt, atque demùm exareſcunt, pro ratione virium *Veneni* non antè ſubactarum febrem recidivam, vel ſub initium *Maturationis* continuam & planè malignam, vel ſaltem, inſtante *Declinatione*, Συνεχῆ & magis benignam, ſociam habituræ.

† *Vide Hiſtor.* 11, 12. 13.14.16.19. 20. 23. 27. 42.52.*&c.*

IV. Sagacis autem & admodùm experti Medici eſt, durante hoc dubio & æquali certamine, ex ſymptomatis præſentibus genium morbi hariolari, aut ſaltem certò definire.

Noſtras tamen Obſervationes, quas multo uſu veras eſſe comprobavimus, lubet hìc adjungere. Atque equidem *Primò* atque præ cæteris pulſus diligentiſſimè jam explorandus eſt, quippè vigor ſpirituum influorum hâc viâ potiſſimùm ſeſe prodit. Ex fortitudine enim, & æquali pulsûs tenore, utut dira ſint cætera ſymptomata, vires ſpirituum eſſe vegetas, & *Veneni* mitiores, & ex conſequenti eventum morbi fauſtum fore concludere æquum eſt. E contrà verò, ‖ debilis & vacillans arteriarum vibratio, utut ſymptomata conjuncta fuerint mitiora; ſemper νέκρωσιν ſpirituum & gradum *Veneni* deleterium denunciat. Quin & pro ratione pulsûs propè criſin aucti vel diminuti, potiſſimùm in hoc dubio certamine judicandum eſt an Natura ſuperior evaſerit, vel de causâ ceciderit, quæ criſis expectanda, fida an infida; & quis futurus ſit morbi eventus.

‖ *Vide Hiſtor.* 37. 38. 39. *&c.*

Secundò. Urina utut in cæteris ſtadiis ſubſequentibus ad genium morbi dignoſcendum, vel eventum ejus prædicendum parùm aut nihil conferat, in hoc ſtadio admodùm obſervatu digna eſt. Sicuti enim jam * rubedine tincta & contentis ſaturata febrem Συνεχῆ & benignam indicat; † ità clara, tenuis & pallida, præſertim ſi accedat micturitio frequens, peſſimè ſignificat.

* *Vide Hiſtor.* 8.*&c.*
† *Vide Hiſtor* 36.37. 38.

Tertiò. Symptomata comitantia utut dira & moleſta ſint, modò ejuſmodi fuerint quæ fortem niſum & conamen Naturæ ſolummodò arguunt, uti jactatio, vomitio, *&c.* utplurimùm benignam morbi naturam indicant, & fauſtum eventum præſagiunt.

Quartò. E contrà verò † coma profundum uſque ad criſin protenſum, undè æger jaceat quaſi attonitus aut inebriatus, & vix lumen aſpicere, vel interrogatis reſpondere potis ſit: vel atrox, fixus & ſpaſmodicus lumborum vel inteſtinorum dolor, (colici ſcilicet vel nephritici affectûs æmulus,) aut quidem totius corporis, præſertìm ſi cum ἀπυρεξία conjunctus fuerit, peſſimè ominatur. Siquidem extremam eſſe ſpirituum *Veneno* irretitorum proſtrationem, aut ſaltem inanem conatum indè concludere licet. † *Vide Hiſtor.* 25. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 51. *&c.*

Quintò. * Symptomata vehementia jam ſuborta, quæ ſpiritus continuò peſſundant atque minuunt, uti fluxus alvi enormis, ſudor colliquativus, hæmorrhagia immanis, vigiliæ pertinaces, *&c.* Eventum funeſtum aut ſaltem dubium præſagiunt. * *Vide Hiſtor.* 50. 48. 27. *&c.*

Sextò. Ubi || paulò ante criſin pulſus fiat fortior, jactatio, vomitio, nauſea, dolores verſatiles, inſultus epileptici, deliria & reliqua ſymptomata, quæ fortem ſpirituum niſum & conatum arguunt, augeantur; & fluxus alvi, ſudores colliquativi, hæmorrhagiæ, vigiliæ, unà cum reliquis ſymptomatis quæ ſpiritus peſſundant declinent; Naturam indè victricem, ſtatum morbi in benignum mutatum, atque ejus eventum in ſtadiis ſubſequentibus fauſtum ac ſalubrem fore conjicere fas eſt. || *Vide Hiſtor.* 12. 13. *&c.*

Genio morbi in primo ſtadio ritè perſpecto, atque ſymptomatis eum comitantibus accuratè penſitatis, adeò facilè eſt indè in primo limine eventum ejus futurum ritè prævidere, ut fruſtraneum videatur ſermonis filum in ſignis Prognoſticis proferendis protrahere.

Indicationes curativa.

Hoc morbi ſtadium *Indicationem* in genere miniſtrat unicam, ſcilicet ſubactionem *Veneni Varioloſi*, eatenùs ſaltem, ut critica exanthematum eruptio in ſtadio proximo ſubſequatur regularis & legitima, & quantùm fieri poteſt, fida ac perfecta. Penſum autem hoc lege Naturæ, non niſi viribus ſpirituum ritè expanſis feliciter abſolvitur. Utut enim *Venenatum* hocce *fermentum Cortice Peruviano*, vel aliâ aliquâ *Antidoto* tempeſtivè exhibitâ, cùm morbus febris remiſſione periodicâ genium ſuum benignum prodiderit, nonnunquàm eo uſque ſubactum meminerim, ut ægra indè de fato ſuo averruncato ſibi ſeriò * gratularetur, eadem feras, poſt hebdomadas aliquot valetudinariò tranſactas, pœnas, morbo eodem poſtliminò recrudeſcente & quaſi recidivo, in gradum magis exitialem evecto, & vires ſpirituum diù attritas enecante, luebat. Quanquam etiam Variolas ab uſu *Corticis* inſecutas, (quoties earum eruptio exindè non fuerit præpedita) ſemper † diſcretas & regulares animadverterim; hoc tamen, benigno morbi genio, & mitiori *Veneno* à quo is ortum duxerat, potiùs quàm *Antidoto* miniſtratæ acceptum referendum duco. Siquidem *Cortex Peruvianus* ubi *Venenum* ſpirituum vires vel æquet, vel ſuperet (quod in quâque febre malignâ ac Συνόχῳ accidit) nihil omninò valet, ut in *Exercitatione præcedenti* obſervavimus. In Συνεχεῖ autem Varioloſâ, ubi ſpiritus *Veneno* potiores ſunt, Natura propriis viribus inſtructa Victoriam criſi

* *Vide Hiſtor.* 37.
† *Vide Hiſtor.* 8.

perfectâ in ſtadio proximo ſpontè, ſine ingrati hujus remedii ope, reportatura eſt. Ideóque nulli Author ero, ut in hoc morbi ſtadio, *Venenati fermenti* extinctionem moliatur *Cortice Peruviano*, ſivè quâvis alterâ *Antidoto*, verùm potiùs, ubi res ſpirituum ſuppetant ad *Venenum* eliminandum, ut Naturæ & regimini juſto totam rem committat; ubi verò deficiunt vires, ut iis ſuppetiis Artis, quoties opus eſt, ancilletur, atque opportunè ſubveniat: Vel denique ubi æquali Marte jam dimicatur, ut ſymptomata præter modum urgentia, præſertìm ea quæ deleterium *Veneni* gradum arguunt, aut ſaltem ſpiritus nimiùm atterendo & peſſundando promovent & adaugent, corrigat & intra cancellos juſtos cohibeat. Ideóque utut generalis Indicatio jam ſit unica, pro ratione tamen *veneni* plus minúſve deleterii, diverſæ admodùm indicationes ſubminiſtrantur. Atque proindè planè Empiricum & rationi abſonum mihi videtur, & Medico prorsùs indignum, in hujuſce morbi primordiis (ubi ſummâ cautelâ opus eſt, nec minimus error impunè committitur) eandem ſemper calcare viam, & *alexipharmaca*, *emetica*, *opiata*, *Venæſectionem*, *&c.* omnibus ſolenniter præſcribere, cùm indicationes ſæpenumerò adeò diverſæ, vel quidem planè contrariæ exurgant. Námque ubi ex fortitudine pulsûs, urinæ rubedine & contentis, & febre typum Συνεχέ𝔊 referente, conſtet morbum à mitiori *Veneno* quod ſpiritus vix æquet, ortum ſuum duxiſſe, haud quicquam à Medico faciendum indicatur, niſi ut regimen ità inſtituat ut Naturæ opus minimè interturbetur. Propriis enim viribus jam inſtructa (modò non interpelletur) non poteſt non Variolarum diſcretarum *Eruptione* mox criſin perfectam aſſequi, undè ſymptomata quotquot adſunt, utut dira, quippè à forti ſpirituum niſu orta, ultrò evanitura ſunt.

Ubi verò ex ſymptomatis conjunctis & genio febris planè maligno liquet *Venenum* deleterium ab ipſis morbi primordiis ſpiritus longè ſuperaſſe, eóſque νεκρώσει quâdam demùm affeciſſe, vis eorum expanſiva omnimodè atque incunctanter in hoc morbi ſtadio promovenda indicatur: *Veneno* enim in ſubſequenti ſtadio, ubi Natura criſi incœptâ causâ cecidit, mirum in modum provecto, hæc expanſio utplurimùm quocunque modo incaſsùm tentatur.

Ubi autem vi *Veneni* & ſpirituum propemodùm pari, certamen anceps & dubium fiat, Medicus cautis conſiliis utatur oportet, neque alexipharmacis perperàm exhibitis ſpirituum œconomiam nimiùm agitet & interturbet, undè ad *Venenum*, criſi inſtante, eliminandum minùs pares reddantur, aut ſymptomata indè ſupra modum vehementia, cum evidenti virium jacturâ, ſuboriantur, quo Natura labefactata causâ cadat; neque è contrà, officiosâ purpurei liquoris ſubtractione, vel aliâ quâvis evacuatione, vel intempeſtivâ & nimiâ *Opiatorum* exhibitione eos adeò deprimat & debilitet, ut *Venenatum fermentum* in gradum exitialem evectum eos planè deleat & peſſundet. Prout autem ſymptomata poſtulant, præſertìm præſens ſpirituum expanſio, ex variâ arteriarum vibratione accuratè penſitatâ dignoſcenda, indicationes aliæ atque aliæ exurgunt, quæ Medicum exercitatum latere haud facilè poſſunt. Sunt duo potiſſimùm in genere quæ jam indicantur, ſcilicet regimen, quantùm fieri poteſt, moderatum, & quàm proximè ad ſpirituum na-

turam accedens, ut ſpiritus minimè errore aliquo ultrà citráve commiſſo peſ-ſundentur: Et ſymptomatum præter modum vehementium, quæ vires labefactant, uti vigiliarum, fluxûs alvi, hæmorrhagiæ, dolorum fixorum & ſpaſmodicorum, comatis admodum profundi, tempeſtiva & cauta allevatio. Reliqua ſymptomata à Spirituum niſu potiùs, quàm ab exitiali *Veneni* gradu orta, uti jactatio, vomitio, deliria, *&c.* utut moleſta, modò intra cancellos juſtos cohibita, permittenda ſunt, donec criſi inſtante ſpontè evaneſcant. Quo pacto autem hiſce indicationibus ſatisfiat, in Methodo medendi mox fuſiùs oſtendemus.

Medendi autem *Methodum*, quæ *Diætam*, *Pharmaciam*, atque *Regiminis* rationem complectitur, haud aliam inſtituere par eſt, niſi quam vera morbi cauſa, ſcilicet *fomes venenatus* atque ſymptomata indè in hoc ſtadio ſuborta jurè poſtulant: Atque ſervatâ hâc regulâ non poſſumus in hoc penſo abſolvendo à ſcopo aberrare. *Methodus medendi in primo morbi ſtadio.*

Diætam quod attinet, ea ſit oportet (uti in aliâ quavis febre) parca, & admodùm tenuis, quæ minimas ventriculo inter concoquendum creet moleſtias, uti *Avenacea*, *Hordeacea*, *Poſſetala*, *liquor poſſeticus ſimplex*, vel *foliis Salviæ rubræ*, & *raſurâ* CC. & *eboris* alteratus: Inſuper (modò alvus non nimis fluat) pulpa *Pomi cocti*, & *Cereviſia* vel *Ala* mediocris pane toſto tepefacta, *&c.* quippè *Fermentum* ventriculi è maſsâ *Veneno* jam infectâ ſecretum, atque indè nativo vigore privatum, ægrè admodùm quicquam præter potulenta, eáque ſimpliciſſima & tenuiſſima, digerere valet. Cætera, inutili quaſi ſarcinâ preſſus ventriculus, cum ægrotantis tædio & damno illicò rejicit. *Diæta.*

Regimen adhibeatur moderatè calidum, quàm proximè ad naturalem ſpirituum temperiem accedens; in cæteris etiam ità ordinatum, ut ii minimè laceſſiti aut labefactati ad officium ſuum magis ſint habiles; quòdcunque enim à mediocritate diſcedit, iis officit. Sicuti enim à multis ſtragulis impoſitis & medicamentis calidioribus perperàm atque ſine neceſſitate miniſtratis ſpiritus in fluorem nimium & motus efferatos adacti non poſſunt non diſſipari; ità à frigore nimio & ambientis aëris injuriis coacti & obruti nequeunt prorsùs ſeſe ſatis expandere, atque robore nativo hoſtem adoriri. *Regimen.*

Quo nomine nunquam hactenùs in ſententiam clariſſimi doctiſſimíque noſtri *Sydenhamii* deduci potui, qui frigidum regimen in Variolarum curatione (cujuſcunque fuerint generis) ubique, idque indiſcriminatìm, adhibendum acriter contendit, & *Spiritu Vitrioli, decocto albo*, *ſyrupo de meconio*, cæteriſque id genus infrigidantibus, & aëre ipſo cubiculi frigido utramque curationis paginam adimplet, adeò autem ab uſu *Alexipharmacorum* abhorret, ut ægrè admodùm vel tantillùm *aquæ epidemiæ*, *theriacæ*, *pulv. è chel. comp.* vel quidem *liquoris poſſetici*, *florib. calendul.* & *raſur.* CC. *alterati* (utut peſtilentialis vel deleterius fuerit morbi genius) concedendum opinetur. Quid? quod magnus ille Vir ad doctrinam Humorum & Qualitatum evidentium adhærens, *fomitem Venenatum* intra ſpirituum ſinum deliteſcentem prorsùs ignorâſſe, vel ſaltem ex præconceptâ opinione rejeciſſe videatur, atque proindè nihil, quod πρῶτον ejus ψεῦδος, præter caloris exceſſum pro *Sententia Sydenhamii.*

deleterio habuiſſe, ac ſi quicunque hoc morbo interimeretur; quaſi calcinatus inteſtino incendio ſolummodò periret. Cùm quidem iſte calor febrilis in maſsâ ſanguinis accenſus à luctâ ſpirituum *fomite venato* irritatorum, atque motu eorum expanſivo indè accelerato, (quod in *prima Exercitatione* demonſtravimus) ſolummodò oriatur. Hanc flammam autem potiùs extinctione *Fermenti morboſi* quod huic luctæ originem dat, quàm frigido quovis regimine adhibito, quod ſpirituum vires peſſundando *Venenum* adaugeat, delere par eſt. Inſuper, cùm hic morbus funeſtiſſimus animadvertitur, ſpiritus prorsùs à veneno delentur ac ſuperantur, undè caloris vegeti defectus magis quàm exceſſus ex vibratione arteriarum debili & irregulari, atque pallido urinæ colore ſeſe palàm prodit. Ecquis autem frigidum regimen in curatione jam adhibendum duxerit? Præterea ipſe Author clariſſimus ſæpèſæpiùs agnoſcit *Variolas Confluentes* nonnunquàm *Peſtis* ipſius virulentiam æquare vel quidem ſuperare: Quis autem huc uſque *Peſtis* curationem frigido regimine abſolvit, vel tentando aggreſſus eſt?

Quod ad Hiſtorias Curationum hoc pacto feliciter abſolutarum à clariſſimo Authore relatas attinet, nullus dubito quin ubi ſpiritus nimio calore, præſertim exteriùs priùs adhibito, diù & perperàm attriti & diſſipati fuerint, ad ægrotantem è lecto derepentè exſuſcitatum, vel ſaltem ab onere ſtragulorum liberatum, aliquid refrigerii & emolumenti acceſſerit, undè ſpiritus temperie miti poſtliminiò quadantenùs reduce potiti, magis ſtrenuè & feliciter hoſtem adoriri potuerint; vel in benigno morbo ubi ſpiritus *Venenum* longè ſuperârint, injurias hujuſce regiminis abſque damno quovis inſigni tolerârint: Indè autem regimen frigidum à primordiis ipſis morbi conſultò ac perpetuò, vel ubi ex ἀπυρεξία præſenti & pulſu debili conſtet à *Veneno* ſpiritus planè proſtratos eſſe, inſtitui debere pernego. Siquidem Variolas ſæpiſſimè vidi *confluentes* & maximè funeſtas, ubi ne * minima guttula, vel granum medicamenti cujuſcunque alexipharmaci, vel regimen quovis modo calidum durante *Apparatu* vel *Eruptione* adhibitum fuiſſet, & non aliâ de causâ funeſtas & mali moris evaſiſſe vehementer ſuſpicatus ſum, quàm quòd durante *Apparatu*, ſcilicet priuſquàm ſpiritus νεκρώσει afficerentur, eorum vires hujuſmodi remediis non ſatis tempeſtivè exſuſcitatæ fuerunt, quod multò magis accidit ubi regimine frigido coactæ deprimantur. In qua ſententia eò magis perſiſto, quia (quod cæteros Profeſſores latere haud autumo) centies forſan memini ægrotantes regimine nimis frigido priùs utentes, atque indè in proximis morbi ſtadiis vigiliis, deliriis, fluxu alvi enormi, frequentibus deliquiis, madore colliquativo, aliiſque funeſtiſſimis ſymptomatis malè mulctatos, & Petechiis, atque exanthematis ubique depreſſis & aridis carbone quaſi nigro notatos ope *alexipharmacorum* cum *Opiatis* conjunctorum, & *Veſicatoriorum* aſſiduâ, ab ipſis orci faucibus aliquandò derepentè, aliquandò ſensìm ereptos. Cui obſervationi fidem faciunt † Hiſtoriæ aliquot hùc ſpectantes, è multis aliis ſelectæ, quas in calce hujus *Tractatûs* haud pigebit graphicè ac ſincerè depingere, non tamen in iſtis Hiſtoriis intelligi volo *Variolas* intenſiſſimè *Malignas*, quarum *Venenum* ad ſummum gradum exaltatum eſt. || Eſt enim ubi *Venenum* à primo inſultu, ſivè poſteà, à

* *Vide Hiſtor.* 36. 37. 38. 39 40.

† *Vide Hiſtor.* 19. 21. 22. 25. 27. 29. 31 47. 48. 49. 50.

|| *Vide Hi-*

quodam infauſto accidente adeò ſpirituum vires proſternit, & quaſi ſphacelo afficit, ut compage humorum ſolutâ, mors hæmorrhagiâ effræni & maculis nigris in cuticulâ ſparſis denunciata præ foribus adſtet, quam neque alexipharmaca, nec alia quæcunque Artis ſubſidia (confitente ipſo clariſſimo Authore) unquam averruncare valeant. Sileo jam infauſtum, nè dicam funeſtum hujuſce frigidi regiminis eventum, quem non tantùm ejus aſſeclæ ſæpiùs & fautores, ſed etiam Vir ipſe doctiſſimus non ſine opprobrio ſuo nonnunquàm expertus eſt, quam ob cauſam in poſtremis vitæ annis (ut mihi narratum eſt) diſciplinæ hujus rigorem ipſe quadantenùs relaxavit. Liceat igitur mihi veritatis ergo, renitenti licèt animo, à magni *Sydenhamii* ſententiâ de regimine in hoc morbo diſcedere. *ſlor.* 36. 37. 38. 39. 40. 41. 64.

Regimen igitur moderatè calidum ità ordinetur, ut calor quàm proximè ad ipſam ſpirituum temperiem accedat, & æqualem tenorem ſervet. Quamprimum igitur morbo iſto corripitur æger, lectum petat, ibíque decumbat ſtragulis ſolitis ab aëris injuriis munitus, haud tamen nimiis opprimatur. A curis, timore, cæteríſque animi pathematis (quantùm fieri poſſit) immunem ſe ſervet, neque colloquiis quorumcunque interpelletur, verùm ſomnum aut ſaltem quietem quocunque modo captet; aër cubiculi tempeſtate hyemali luculento foco accenſo temperetur, fervente autem æſtate in lecto uti in ergaſtulo æger minimè incarceretur. In reliquis regiminis partibus omnia manu adeò æquabili ordinentur, ut ſpiritus in efferatos motus minimè adigantur vel diſſipentur, aut nimiùm coacti in hoſte adoriendo deficiant.

Ad Pharmaciam in hoc morbi ſtadio quod attinet, eam pro diversâ morbi indole, atque ratione ſymptomatum conjunctorum diversâ, alio atque alio modo immutari pro re natâ neceſſarium eſt, ſymptomatum inquam, eorum ſcilicet quæ vel ſupra modum vehementia ſpirituum vires prorsùs delere, atque officio ſuo fungendo minùs pares reddere apta nata ſunt, vel ſaltem quæ eorum vires jam penitùs proſtratas eſſe demonſtrant: Cæterorum enim quæ à vigore ſpirituum in hoſte adoriendo ſuborta ſunt, & nil mali præſagiunt, non eadem habenda eſt ratio; quoniam ea, utut moleſta, ultrò, criſi inſtante mox evanitura ſunt. Atque proindè Medicum & Philoſophum, quem ad rationis normam oportet ſua mandata ſemper dirigere, in hoc morbi ſtadio haud decet eandem ſemper calcare viam, atque, Empirici ad inſtar, ſeſe intra eoſdem cancellos ubique continere, & *emetica, alexipharmaca, optata, Venæſectionem, enemata, &c.* ordine & methodo quâvis fixâ & ſtabilitâ ſeriatìm præſcribere, atque in eorum uſu pertinaciter ſine evidenti indicatione perſiſtere; eſt enim ubi ſingula hæc remedia uſum ſuum habeant; eſt autem ubi valdè officiunt, aut ſaltem incaſsùm adhibita curationem nullatenùs promoveant. In hoc igitur ſolertia Medici maximè requiritur, ut certâ regulâ dirigatur, & nihil officiosè patret, vel injuriosè omittat. Atque ſanè eò magis hâc in re ſumma cura jam adhibenda eſt, quia in hoc præſertìm ſtadio vitæ & necis jacta eſt alea, ſiquidem Naturæ deficienti poſt criſin peractam incaſsùm ſubvenire ſæpiùs molimur, quæ ſuppetiis opportunè priùs allatis, facilè admodùm allevari poterat. Non rarò *Remedia Pharmaceutica & Chirurgica.*

etiam remediis perperàm adhibitis natura adeò labefactatur, ut *Venenum* primò mite, illicò in gradum planè deleterium & exitialem evehatur, & poſt criſin indè imperfectè peractam æger in ſtadiis ſubſequentibus erroris Medici, vitæ diſpendio, vel ſaltem variis ærumnis ſeras luit pœnas. Ad indolem igitur ac ſymptomata morbi, ante omnia Medicus in hoc obſcuro morbi ſtadio diligenter reſpiciat oportet, & accuratè penſitet, ne quid Philoſopho indignum agat; & hâc regulâ obſervatâ non longè à verò ſcopo aberrabit.

In benigno morbo.

Ubi ex periodica febris conjunctæ exacerbatione & remiſſione, forti & æquali arteriarum vibratione, colore & contentis urinæ, *&c.* conſtat *Venenum* à ſpiritibus adeò ſuperari, ut ſine Artis ſuppetiis Natura mox, tempore præſtituto, viribus propriis ſcopum aſſequi poſſit, modò non adſint ſymptomata vehementiora, quæ ſpirituum vires evertere valeant (quæ, quo pacto tractanda ſunt mox narrabimus) nihil à Medico agendum eſt; * Tantùm diætam & reliquum regimen ità ordinet, ut Natura in opere ſuo perficiendo minimè impediatur, atque Julapium aliquod temperatum ad ſpiritus in agone refocillandos ſæpiùs miniſtret. Mihi familiare eſt id quod ſequitur.

** Vide Hiſtor. 3.*

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr. flor. calendul. cinnam. hord.* an. ℥. *iij. aqu. epidem.* ℥. *ij. ſyrup. caryoph.* ℥. ß. *M. F. Julap. de quo cap. cochlearia ij. iij. iv. vj.* reſpectu habito ad ætatem, ad libitum. Vel

℞. *Aqu. cardu. ceraſ. nigr. lact. alexiter.* an. ℥. *iij. aqu. epidem.* ℥. *ij. aqu. pœon. comp.* ℥. *j. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ʒ. *j. ſyrup. caryoph.* ℥. *j.* ß. Vel, *ſacchar. alb.* ʒ. *vj. M. F. Julap. de quo capiat cochlearia ij. iij. iv. vj.* (*agitatâ phialâ*) *quartâ quâque horâ.*

In maligno morbo.

** Vide Hiſtor. 30. 31. 32. 36. 37. 38. 39. 40. 41. &c.*

Ubi verò è contrà ex petechiis in cute efflorеſcentibus, maculis nigris, vel purpureis in pectore, vel artubus hìc illìc ſparſis; vel eruptione miliari in collo fas ſit ſuſpicari humores à *Veneno* maximè exitiali ſpiritus delente ac ſuperante gradum νεκρώσεως aliqualem jam perpeſſos eſſe, vel quidem ubi ex debili & vacillante pulſu, urinâ pallidâ & tenui, & temperie miti conſtet, ſpiritus à primo *Veneni* inſultu adeò enecari, vel ſaltem opprimi ut quamquam velitationem levem & niſum quendam inanem truculentis admodùm lumborum ſpaſmis, & ſpaſmodicâ ureterum contractione cum micturitione crebrâ prodant, nequeant tamen ad pugnam venire, & ſymptomata accerſere, quæ, cùm vires integræ ſunt, ſolent ſupervenire, ſcilicet vomitionem frequentem, ægritudinem univerſalem, jactationem inquietam, hypochondriorum oppreſſionem ſive diſtenſionem. Tunc univerſo remediorum vel *Antipeſtilentialium* ipſorum apparatu flamma vitalis exſuſcitanda eſt, atque ſpirituum ferè extinctorum expanſio tempeſtivè & incunctanter in hoc primo ſtadio promovenda, antequam inani criſi tentatâ de ægro penitùs conclamatum fuerit. Neque eſt quòd de immodico hujus regiminis calore metuamus: Vita enim ægrotantis, non tam à febre quàm à *Veneno* ipſo ſpiritus delente in diſcrimen ducitur. Ideóque ægro non tantùm *Vini generoſi* momentum ſæpiùs propinare licet, verùm etiam *Electuarium de Ovo*, *Radicem Serpentariæ Virginianæ*, *Theriacam Andromachi*, *Mithridatium*, *Diaſcordium*, *Aquam Epidemiam*, *Theriacalem*,

calem, *ſpiritum CC. Veſicatoria*, & reliqua remedia generoſa in *Peſtis* curatione communi Medicorum conſenſu adhibita, miniſtrare. Ex. gr. ad ſpiritus ſtimulandos applicentur jugiter *Veſicatoria* ampla & acria ad nucham, carpos, ſivè quamcunque alteram corporis partem opportunam, in cujus poros inter tractandum frigus non invadat.

℞. *Theriac. Androm. Mithridat. vel diaſcord.* ℈. ij. *lap. contrayerv. pulv. è chel. cancr. comp. rad. ſerpentar. Virgin.* an. *gr. xij. ſyrup. caryoph. q.ſ. M.F. Bolus*, quem æger deglutiat ſuperbibendo *cochlearia iv.* vel *v. Julap.* ſequentis, repetátque ſextâ quâque horâ, vel ſæpiùs.

℞. *Aqu. flor. calendul. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. iij. *aqu. epidem. Theriacal. ſtillat.* an. ℥. ij. *ſyrup. cariophyl.* ℥. j. ß. *M.F. Julap.* Vel

℞. *Electuar. de Ovo, Theriac. Androm.* an. ʒ. ß. *pulv. bezoar. Orient. rad. ſerpentar. Virgin. cochinel.* an. ℈. ß. *ſyrup. meliſſophyl. q. ſ. M. F. Bolus*: Sumat cum hauſtu Julap. ſequent. repetátque ſextâ quâque horâ ut priùs.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. aqu. epidem. theriacal. ſtillat.* an. ℥. *ij. tinctur. croc.* ʒ. *ij. ſp. CC. vel ſalis Armon.* ʒ. ß. *ſacchar. Perlat.* ʒ. *vj. M. F. Julap.* Vel

℞. *Pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. rad. ſerpentar. Virgin. bezoar. Orient. cochinel.* an. ʒ. ß. M. *pro chartul. iv. quarum unam cap. quartâ vel ſextâ quâque horâ è cochleari Julap. præſcript. ſuperbibendo hauſtulum ejuſdem.* In ſubſequenti equidem ſtadio raro admodùm quibuſcunque Artis ſuppetiis ex orci faucibus eripiuntur ejuſmodi ægrotantes, cùm jam poſt criſin funeſtam hæmorrhagiis cæteríſque mortis adſtantis prænunciis ſymptomatis tentantur. Ante criſin verò incœptam haud adeò impoſſibile eſt hâc methodo tempeſtivè & aſſiduò uſurpata ſpirituum expanſionem promovere, atque fatum criſi magis fidâ, ac perfectâ antevertere.

Quòd ſi * ex pulſu forti & æquali conjuncto cum Vomitione enormi, ſivè cum *fluxu alvi*, *dolore capitis*, *lumborum* & *artuum* verſatili, *inſultibus epilepticis*, *jactatione* inquietâ, *hypochondriorum oppreſſione*, *ſudore colliquativo*, *deliriis*, *vigiliis*, cæteríſque id genus ſpirituum cum *Veneno* fortiter luctantium ſymptomatis conſtet eorum vires & *Veneni* propemodùm eſſe pares, ut ſæpenumerò uſu venit, Medici eſt à partibus Naturæ ſtare, & *alexipharmacis* plus minùs pro re natâ adhibitis ſpirituum expanſionem conſervare, vel quidem promovere, atque ſymptomata, quæcunque fuerint, quæ in hoc ancipiti ſtatu modum excedere ſolent, remediis propriis tempeſtivè allevare, priuſquam ſcilicet vires indè multùm labefactatæ fuerint: Quantùm enim ſpiritus obruuntur, tantùm *Venenum* augetur, atque facilè admodùm à ſymptomate quovis vehementiori in gradum planè exitialem & funeſtum evehitur, utut ab initio fuerit mitius, quod à ſubitâ pulsûs mutatione indè factâ, cuivis attentè exploranti innoteſcit. Ad vigorem autem ſpirituum in hoc æquali certamine conſervandum ſufficiunt *alexipharmaca* mitiora, uti *Pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. Theriac. Andrem. aqu. epidem. &c.* Ex. gr. Sæpiùs exhibeatur *Julapium cordiale* cum *ſpeciebus* ante memoratum. Vel

In medio morbi ſtatu.

* *Vide Hiſtor. 12. 14. 16. &c.*

℞. *Pulv. è chel. cancr. comp. lapid. contrayerv.* an. ʒ. j. *M.* pro *iv. chartulis*, *qua-*

rum unam capiat quartâ vel ſextâ quâque horâ è cochleari Julap. ſequent. ſuperbibendo ejuſdem cochlearia iij. vel iv.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſor. nigr.* an. ℥.*iv. aqu. epidem.* ℥.*ij. Tinctur. croc.* ʒ.*j. ſyrup. caryoph.* ℥.*j.* ß.*M. F. Julap.* Vel ubi fluxus alvi aut vigiliæ adſint,

℞. *Theriac. Androm.* ʒ.ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lapid. contrayerv.* an. *gr. xv. ſyrup. meliſſophyll. q. ſ. M. F. Bolus, ſumat cum hauſtul. Julap. præſcript. repetatque deinceps ſextâ quâque horâ.*

Symptomata etiam à niſu ſpirituum nimio jam ſuborta (quoties ea modum excedere contigerit) opportunè mitiganda ſunt, utut hoc fieri non poſſit niſi *Venæſectione*, *Opiatis*, *Emeticis* vel *Enematis* & *Catharticis* ipſis, cæteríſque id genus, quæ ſpiritus quadantenùs minuendo in ordinem redigunt: Expanſionem enim ſpirituum *Alexiteriis* utut generoſis adhibitis incaſsùm molimur, quos proprio niſu & contentione nimiâ derepentè corruere neceſſe eſt. A quovis enim hujuſmodi ſymptomate vehementiori ſpiritus magis deleri, atque vitam ægrotantis in diſcrimen citiùs ſæpenumerò duci quàm à primario *Veneno* omnibus ferè in Medicinâ exercitatis notum eſt: Cardo autem totius curationis in hoc maximè vertitur, & in hoc ſolertia Medici maximè requiritur, ut illa remedia præſertim quæ ſingula ſymptomata vehementiora jure exigunt adhibeantur, idque opportunè, priuſquam, ſcilicet ſpiritus hiſce ſymptomatis diù attriti ſeſe quodam νεκρώσεος haud facilè ſuperando gradu affici, vibratione arteriarum debili ac inordinatâ prodant; atque denique ut aſſiduo *alexiteriorum* incunctanter poſteà exhibitorum uſu vires ſpirituum ſivè à ſymptomatis præcedentibus, ſivè à remediis in eorum allevationem miniſtratis priùs deletæ ac fractæ jam demùm Arte exſuſcitentur & in ordinem redigantur, ut articulo criſeos inſtante officium ſuum ad normam Naturæ ritè exequi valeant.

In fluxu alvi enormi. A *diarrhœâ* præſertìm torminosâ (utut mitis fuerit) ſpiritus adeò obrui & eidem diſſipari vel nutricibus & mulierculis notum eſt, ut eâ perſtante eruptio Variolarum, ſaltem genuina & legitima fruſtrà expectanda ſit, non ſanè eò quòd materia Variolarum, ut fert opinio vulgi, indè ſubtrahatur, (ſic enim viâ compendiariâ morbi curatio feliciter abſolveretur, quod nuſquam hactenùs obſervatum eſt.) Verùm potiùs eò quòd ſpiritus à fluxu præſertìm enormi planè fracti & diſſipati nequeunt ampliùs venenatum miaſma è ſinu ſuo fortiter excutere; undè neceſſe eſt, ut Machina inani ſpirituum irretitorum niſu, deliriis, vigiliis atque variis ſpaſmis agitata & confecta (ut quotidie fit) quaſi à toxico quodam interempta extemplò corruat. Indéque par eſt ut ægrotans à cereviſiâ, poſſetalâ, aut quovis alio liquore floribus cereviſiæ fermentato penitùs abſtineat, eorúmque in locum *decoctum album*, ſivè alium aliquem potum gratum ſubſtituat, qui colliquationem humorum, eorúmque fluxum versûs inteſtina minimè promoveat: *Opiata* autem & *adſtringentia* prætereà adſciſcat, ſensìm aſcendendo ad eum gradum, quo demùm deleterium hoc ſymptoma, ſaltem ante tempus inſtantis criſeos ritè coërceatur, ſiquidem à fluxu alvi collapſum virium citiorem, at-

que ſpirituum deletionem magis properàm exſpectare fas eſt, quàm à quâcunque repetitâ licèt *laudani* doſi convenienti ac moderatâ in exitialis hujus ſymptomatis allevationem adhibitâ. Ideóque utut in hoc morbi ſtadio *Opiata* ſpiritus ſopiant & eorum vires minuant ac coërceant, & quantùm fieri poteſt evitanda ſint; urgente tamen hoc, ſivè quovis altero ſymptomate deleterio, quod eorum opem jure poſtulat, * non eſt quod eorum uſum ampliùs reformidemus, modò cum *Alexipharmacis* maximè generoſis, quæ ſpirituum vires ſimul fovent ac inſtaurant commixta adhibeantur, & ad præſens ſymptoma ità ſint accommodata, ut neque excedant quantitatem à ſymptomate requiſitam, neque diutiùs quàm res ipſa efflagitat, uſurpentur. Ex. gr.

* *Vide Hiſtor* 51. *partem ult.* 50.

Opiatorum uſus, & qualium.

℞. *Theriac. Androm.* vel *confect. Fracaſtor. gr. iv. vj. viij.* ℈.ß. ℈.j. ʒ.ß. reſpectu habito ad ætatem, *Spec. confect. de hyacinth. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. ſerpentar. Virgin.* an. *gr. ij. iv. vj. viij.* ℈. ß. *ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus, quem cap. per ſe, vel ſolut. in cochleari Julap. ſequent. ſuperbibendo ejuſdem cochlear. ij. iij. iv. v. repetátque quartâ vel ſextâ quâque horâ pro re natâ.*

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr. cinnam. hord.* an. ℥. *iij. epidem.* ℥. *ij. ſyrup. caryoph.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap. de quo bibat ad libitum.*

Singulis etiam bolis (modo fluxûs vehementia id poſtulet) *laudan. liquid. gutt. ij. iv. vj. viij. xij.* adjicere licet. Vel

℞. *Conſerv. roſ. rub. diacydon. per ſetac. traject.* an. ℥. ß. *diaſcord.* ʒ. *ij. troch. de carab.* ʒ. *iij. bol. ver. lacrym. ſang. dracon. pulv. ſerpentar. Virg.* an. ʒ. ß. *ſyrup. Myrtil.* vel *Diacod. q. ſ. M. F. Electuar. de quo cap. quantùm æquet nucem moſchatam parvam, avellanam,* vel *juglandem, quartâ quâque horâ, ſuperbibendo hauſtum Julapii præſcripti.* Junioribus *cochlearia ij. iij.* vel *iv.* ſequentis quartâ quâque horâ, agitatâ phialâ, propinanda cum eventu ſecundiſſimo præſcribere ſoleo.

℞. *Aqu. ceraſ. nigr. cinnam. hord.* an. ℥. *iij. aqu. epidem.* ℥. *j. confect. Fracaſtor.* ʒ. *j. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ʒ. ß. *ſyrup. de mecon.* ℥. *j. M. F. Julap.*

Fluxu autem ceſſante, convenit, uſque ad criſin incœptam, ſpirituum à ſymptomate præcedenti deletorum, ſivè ab *Opiatis* ſopitorum expanſionem moliri, vel ſaltem conſervare continuato *Alexiteriorum* jam deſcriptorum uſu, demptis *Opiatis*, aut quidem diminutis.

In vomitione enormi.

Vomitionis autem non eadem habenda eſt ratio ac diarrhœæ hoc morbi ſtadium comitantis, quippè hæc uti à ſpirituum imbecillitate ſemper oritur, ità in quemcunque gradum evehitur, pari paſſu eoſdem proſternit; illa verò utpotè à ſpirituum hoſtem aggredientium niſu primùm orta, ad eorum expanſionem debitam conſervandam plurimùm conducit, modò cancellis juſtis coërceatur: Ideóque haud ſtatìm ſupprimenda eſt, licèt materia Variolarum ſecundum opinionem vulgi (cui ratio & experientia refragantur) indè non ſubtrahatur vel diminuatur. Ubi autem crapula vel ingluvies morbum excitaverit, ubi ventriculus ſarcinâ chyli aut humorum moleſtâ oppreſſus, ſeu quâvis aliâ de causâ inani vomendi conatu fatigatur, & ſeſe in caſsùm ab onere liberare diutiùs tentaverit, † haud abſonum eſt facultatem ventriculi expultricem largis hauſtibus liquoris Poſſetici *foliis cardui benedicti*

Uſus vomitoriorum & qualium.

† *Vide Hiſtor.* 10.

alteratis ſæpè propinatis, vel tantillo *ſalis vitrioli* vel *oxymelitis ſcyllitici* cum eodem liquore commixti (ſi opus fuerit) leniter irritare, ut ſpiritus oppreſſi liberiùs expanſi officio ſuo feliciùs fungi valeant; licèt nulli author ero, ut *Antimoniale*, ſivè quodvis aliud *draſticum emeticum* ſine urgenti neceſſitate exhibeat, ne ſpe inani materiæ varioloſæ indè minuendæ deceptus, reverà ſpiritus enormi vomitione adeò fatiget & diſſipet, ut, inſtante criſi, veneno extirpando legitimâ Variolarum eruptione minùs pares evadant, || ut ſæpiſſimè uſu venit. Evacuatione autem hâc levi peractâ, illicò tumultum ſpirituum compeſcere oportet, eorúmque vires conſervare *Alexipharmaco* aliquo remedio cum *Opiato* commixto, & poſt intervalla juſta, quoties opus fuerit, repetito. Ex. gr.

|| *Vide Hiſtor.* 14.

℞. *Theriac. Androm.* ℈. ß. ℈.j. ʒ.ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. *gr. v. x. xv. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus ſumat per ſe, vel ſolut. in cochl. Julap. ſequent. ſuperbibendo ejuſdem cochlear. iij.* vel *iv. repetátque quartâ vel ſextâ quâque horâ.*

℞. *Aqu. meliſſ. flor. calendul. cinnam. hord.* an. ℥. *iij. epidem. menth.* an. ℥. *ij. ſalis abſinth. gr. xij. ſyrup. caryoph.* ℥. ß. *M. F. Julap.* Vel pro Junioribus.

℞. *Aqu. cinnam. hord. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. epidem.* ℥. j. *confect. Fracaſtor. pulv. è chel. cancr. comp.* an. ʒ.j. *Colaturæ add. ſyrup. menth. compoſit.* vel *caryoph.* ℥.j. *M. F. Julap.* de quo ſumat ægrotans *cochl. ij. iij. iv.* (reſpectu habito ad ætatem) agitatâ phialâ, tertiâ vel quartâ quâque horâ.

Cùm autem vomitio eò proceſſerit, ut ſpiritus perpetuò fatigati & proſtrati pulſum debilem & inæqualem reddere incœperint, quocunque modo convenienti compeſcantur oportet & coërceantur: Ex. gr. *Fermento* ventriculi *venenato* largis hauſtibus decocti pulli tenuiſſimi, liquoris poſſetici, ſivè alterius alicujus mitioris menſtrui priùs diluto, par eſt ut *Opiatis* ipſis ſenſus ejus exquiſitus quadantenùs obtundatur, necnon ope *Alexipharmacorum* commixtorum vis ſpirituum expanſiva juxtà conſervetur & foveatur. Formulam mihi familiarem lubet hìc loci adjungere.

℞. *Aqu. cardu. lactis alexiter. cinnam. hord. menth. Stephan.* an. ℥.*ij. ſalis abſinth. gr. xij. pulv. ſerpentar. Virgin. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ʒ. ß. *ſyrup. caryoph.* vel *ment. comp.* ℥.j. ß. *M. F. Julap.* de quo capiat ægrotans *cochlearia ij. iv. vj.* reſpectu habito ad ætatem (agitatâ phialâ) repetátque quartâ quâque horâ, addendo ſingulis doſibus *laudan. liquid. Helmont. gutt. ij. iv. viij. xij.* vel *xiv.*

In doloro ſpaſmodico fixo.

Eſt inſuper ubi ſpiritus in hoc primo morbi ſtadio à *Venenato Fermento* laceſſiti in motus adeò efferatos ac planè ſpaſmodicos in capite, præcordiis, lumbis, inteſtinis vel aliâ quâvis parte adigantur, ut ab atroci & lancinante dolore indè orto pleuriticæ, nephriticæ, colicæ aut alterius rheumaticæ affectionis æmulo tota Machina in ſubitum diſcrimen ducatur, pulſus illicò in debilem mutetur, atque temperies, præſertim extremorum, mitis, ſi non frigida, reddatur, undè neceſſariò ſpiritus labefactantur (quanquam mite fuerit primarium *Venenum*) & niſi Artis ope ſymptomata opportunè tollantur, Natura in ſubſecuturâ criſi causâ cadit; & *Variolæ confluentes* vel ſaltem *cohærentes* erumpunt, & morbus indè in reliquis ſtadiis malignam & planè

funeſtam naturam induit: Ideóque Medicus ante omnia vehementia hæc ſymptomata propriis remediis tempeſtivè, ſcilicet priuſquàm ſpiritus quovis νεκρώτεῳ gradu indè afficiantur, mitiget oportet, quanquam remedia in hunc finem adhibenda, v. gr. *Venæſectio*, *Opiata*, vel quidem *Cathartica* ipſa minùs æqua & apta, reſpectu ad *venenatum fermentum* habito, videantur: quod verò violatum eſt iſtâ praxi compenſetur, non procraſtinatâ & liberali *Alexiteriorum* maximè generoſorum ope quàm primùm ſcilicet hæc ſymptomata, ſpiritibus in ordinem redactis, ſublata fuerint. Atque equidem nullus dubito plures ex ſymptomatum horum vehementium neglectu, quàm à *Veneno* primario Variolis confluentibus & malignis interemptos periiſſe: Quo pacto autem ſymptomatis à ſpaſmodico hoc ſpirituum ſtatu ſubortis ſubvenire liceat, reſtat jam dicendum.

Quamprimùm conſtet, cerebri meninges, vel lumborum aut artuum muſculos hujuſmodi dolore fixo & ſupra modum truculento excruciari, Medicus ſpaſmorum ſolutionem * *Venæſectione* liberali, eâque (ſi opus fuerit) repetitâ moliatur oportet, idque incunctanter, & ſi fieri poſſit, priuſquam ſpirituum ἀτονία indè effecta extremarum partium algorem, atque Arteriarum vibrationem debilem & vacillantem induxerit, atque deinceps eorundem expanſionem moliatur *Veſicatoriorum* applicatione atque *alexiteriis* admodùm generoſis frequenter exhibitis; eâ tamen lege, ut cum *Opiatis alexiteria* ſemper commiſceantur, ut ſpaſmi penitiùs ſolvantur, aut ſaltem eorum revireſcentia præcaveatur: Ex. gr. applicanda. *Veſicatoria* ampla & acria ad nucham & carpos internos ſupra pulſus, & quartâ vel ſextâ quâque horâ *Bolus* ſequens cum hauſtu *Ju'ap.* miniſtretur. *In dolore capitis, artuum vel lumborum lan:inante & ſpaſmodico, Venæſectionis uſus.* * *Vide Hiſtor. 10. 42. &c.*

℞. *Theriac. Androm. gr.v.* ℈. ß. ℈. *j.* ʒ. ß. reſpectu habito ad ætatem, *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. ſerpentar. Virgin.* an. *gr.iv. vj. viij.* ℈. ß. *laudan. liquid. gutt. iij. v. vij. x. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. pœon. bryon. comp.* an. ℥. *j.* ß. *Tinctur. caſtor.* ʒ. *j.* ß. *ſpir. ſal. armon.* ℈. *j. ſyrup. pœon. comp.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.* de quo ægrotans bibat ad libitum.

Ubi autem pulmonem, pleuram * & reliquas partes vicinas reſpirationi dicatas dolore hoc fixo horrendo & atroci affici contingit, ad ſpaſmorum horum dirorum allevationem neceſſe eſt ut poſt *Venæſectionem* tempeſtivè celebratam *linimenta* & *fotus anodyni* externè ad partes affectas calidè applicentur, & reliqua poſthac in *Cap. de Pleuritide* memoranda adhibeantur: Præ cæteris autem *Opiata* cum *alexipharmacis* & *ſpecificis* commixta liberali manu atque repetitis doſibus miniſtrentur. Ex gr. *In dolore pleuritico ſeu peripneumonico.* * *Vide Hiſtor. 16.*

℞. *Theriac. Androm. gr.v.* ℈. ß. ℈. *j.* ʒ. ß. *pulv. flor. papav. rhœad. gr.v. viij. xij. mandibul. lucii, dent. aprugn. ciner. priap. cerv.* an. *gr. iij. v. vij. ix. ſyrup. caryoph. q. ſ. laudan. liquid. gutt. ij. v. vij. x. M. F. Bolus.*

Si ab exploſione ſpirituum in inteſtinis, vel inteſtinorum convolvulo & dolore immani, tanquam in colicâ paſſione ſursùm omnia ingeſta rejiciantur, par eſt, ut non tantùm *Venæſectione* niſus ſpirituum minuatur, & ſpaſmorum allevatio incunctanter tentetur, verùm etiam ut *linimentis* anodynis ad partes affectas calidè applicatis, *Opiatis*, *Enematis* & *Carthaticis* ipſis, & reli- *In dolore Colico.*

quis poſthàc in *Cap. de Colicâ paſſione* memorandis, funeſtum hoc ſymptoma averruncetur. Ab eo enim vita ægrotantis magis in diſcrimen ducitur, quàm à *Veneno* primario, vel remediis in ſymptomatis allevationem exhibitis labefactati, minùs pares quo ſpiritus officio ſuo redduntur. Adde quòd, ſpaſmis hoc pacto ſolutis, facilè admodùm *alexipharmacis* cum *Opiatis* conjunctis ſpiritus rursùs expanduntur & exſuſcitantur. Poſt *Venæſectionem* igitur injiciatur enema *lactis ſaccharat. floribus chamæmel.* alterati, vel quodcunque alterum ejus æmulum: & foveatur abdòmen linimento ſequenti calefacto.

℞. *Unguent. dialthææ* ℥.ß. *ol. lil. alb. laterit.* an. ʒ.iij. *M. F. Liniment.*

Quòd ſi ſpaſmi dolor & reliqua ſymptomata concomitantia indè non ſolvantur, nec fæces cum bombis copiosè dejiciantur, exhibeatur infantulis & delicatioribus bolus ſequens.

℞. *Calomel. diagrid. ſulphurat.* an. *gr. vj. viij. x. xij. ſyrup. è flor. perſic. q. ſ. laudan. liquid. gutt. iv. vj. viij. x. xij.* reſpecto habito ad ætatem. *M. F. Bolus.* Adulti autem & magis robuſti pilulas ſequentes deglutiant.

℞. *Extract. Rud.* ʒ. ß. *laud. Lond. gr. j. ß. M. F. pil. iv. deaurand.*

Solutis autem ſpaſmis, & motu inteſtinorum periſtaltico reſtituto, fæcibus etiam & bombis copiosè dejectis, expanſio ſpirituum promoveatur, & ſpaſmorum recrudeſcentia illicò antevertatur, diligenter & frequenter repetito *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* uſu. Ex. gr.

℞. *Theriac. Androm. gr. v. viij.* ℈. ß. ℈. j. ʒ. ß. pro ratione ætatis, *pulv. bezoar. Mag. gr. iij. v. viij. x. pulv. ſerpentar. Virg. bezoar. Orient.* an. *gr. iv. vj. viij. x. xij. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus* exhibendus cum Hauſtul. *Julap.* cujuſcunque cardiaci antè memorati.

In inſultibus epilepticis. Exploſio autem univerſalis ac verſatilis orta ex ſpiritibus in ultimo quaſi agone contendentibus, in tota Machinâ inſultus epilepticos ſimulans, non adeò formidanda eſt, ac niſus eorum immanis & crucians, & in quâvis parte determinatâ fixus, ſiquidem univerſa vis ſpirituum in hoſte aggrediendo jam occupatur, undè brevì & ſine multâ & diutinâ virium jacturâ, comate profundo, æteríſque id genus funeſtis ſymptomatis præcedentibus ictu quaſi oculi citiùs ultrò evaneſcentibus, Natura ſæpiùs victoriam integrâ criſi perfectâ reportare ſolet. Vix enim uſquam aliam quàm regularem & diſcretam *Variolarum eruptionem* poſt dirum hoc & viſu horrendum ſymptoma ſubſecutam memini, quod etiam clariſſimus noſter *Sydenhamius* olim obſervavit. Non eſt igitur ut Medicus hâc in re anxius hæreat, verùm potiùs amicis ægrotantis diro hoc ſymptomate perterritis animos addat, & ſpiritibus in hoc agone attritis & fatigatis, *Veſicatoriis*, *Alexipharmacis* & *Cephalicis* opportunè ſuccurrat, ut vis eorum expanſiva conſervari, & ſymptomatis adeò diri recrudeſcentia anteverti poſſit methodo ſequenti. Applicentur ſcilicet *Veſicatoria* ad nucham & carpos internos ſupra pulſus, remedia autem intùs ſumenda utut repetitis vicibus, parvâ tamen quantitate miniſtrentur; Juniores enim ſolummodò huic ſymptomati ſunt obnoxii.

℞. *Aqu. flor. tiliæ, ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. pæon. comp. epidem.* an. ℥. *j. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. ſerpentar. virgin. pulv. de guttet.* an. ʒ. ß. *ſacchar. alb.* ℥. ß. vel *ſyrup. de pæon. comp.* ʒ. *x. M. F. Iulap. de quo capiat ægrotans cochlear. ij. iij.*

iv. pro ratione ætatis tertiâ vel quartâ quâque horâ, agitatâ phialâ.

Durante verò inſultu ſæpè naribus admoveatur *Sp. CC.* vel *Salis Armon.* vel tempora, nares & volæ manuum *oleo ſuccini* ſæpiùs illinantur. Sin ſpaſmi diutiùs durent vel ſæpiùs recrudeſcant, præſertìm ſi ægrotans hiſce inſultibus antehàc obnoxius fuerit, & pulſus intereà fortis & æqualis permanſerit, * non abs re erit inſuper ſanguinis ℥. *iij. iv. vj.* pro ratione ætatis è brachio incunctanter detrahere, ad conſervandum tonum cerebri, & ad apoplecticum, ſivè quodcunque aliud grave ſymptoma, durantibus hiſce procellis, averruncandum. ** Vide Hiſtor. 12. 16.*

Sopor ſeu gravedo capitis eſt affectus (ſi quis alius) adeò huic morbo proprius, atque ejus præ humorum in cerebro congeſtorum & à *Veneno* agitatorum copiâ ferè pathognomonicus, ut dum modum ſervet non ſit quod cura aliqua ſpecialis ad eum tollendum à Medico adhibeatur: in criſi enim mox ſubſecuturâ, cùm ſpiritus à *Veneno* non ampliùs conturbantur, non poteſt non ſpontè evaneſcere, ſi non priùs in inſultu epileptico ex prægrandi ſpirituum niſu fuerit ſubitò ſolutus (quod ſæpè accidit.) Ubi verò præ humoribus in cerebrum undiquaque confluentibus (cujus rei pulsûs magnitudo indicium eſt,) vel deleterio *Veneni* gradu ſpiritus obruente & ferè enecante, pulſus debilitetur, & ſubſultus tendinum inducatur, & æger, urgente ſymptomate, diù planè attonitus ferè ad inſtar apoplectici decumbat, par eſt ut diverſimodè pro variâ cauſæ ratione Naturæ languenti vel oppreſſæ ſtatìm ſuccurratur. Ex. gr. ubi pulſus fuerit debilis, ſpirituum expanſionem promovere oportet frequenti *Veſicatoriorum* applicatione, & *Alexipharmacorum* exhibitione, in modum ſequentem. *In Comate ſupra modum profundo.*

℞. *Pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ʒ. ß. *ſerpentar. Virgin.* ℈. *j. M. F. Chartul. ij. iij. iv. v.* pro ratione ætatis, quarum una detur quartâ, vel ſextâ quâque horâ è cochleari *Iulap.* cujuſcunque cardiaci. † Ubi verò ex forti & regulari arteriarum vibratione conſtat ſpiritus eſſe oppreſſos potiùs quàm deletos, detrahantur ſanguinis ℥. *iij. v. vij. ix.* pro ratione ætatis è brachio ante uſum *Veſicatoriorum* & *alexipharmacorum.* *† Vide Hiſtor. 12. 42.*

Vigilias autem continuas & pertinaces in hoc atque quovis altero ſubſequenti hujus morbi ſtadio ſemper, idque jure meritò ſuſpectas habere ſoleo, atque proindè quamprimùm arte allevandas duco. Siquidem à niſu inani & inordinato ſpirituum motu provenientes vires jam planè fractas atque à deleterio *veneno* interturbatas utplurimùm arguant. Inſuper à jactatione corporis inquietâ indè effectâ, à motu efferato & deliriis conjunctis, ſpiritus magis magiſque indies labefactati non poſſunt non demùm ſubitò corruere. Ea enim in peculiaris hujus *venenati fermenti* indoles, ut ab ipſis morbi primordiis uſque ad ejus finem ſpiritus magis minúſve inquietos reddat, qui quò magis agitantur, eò magis debilitantur; undè *laudani* ipſius (utut ſpiritus coërceat ac deprimat) uſus in hoc morbo magis quàm in quovis alio, quanquam mali moris fuerit, adeò neceſſarius inveniatur, ut ſine eo nihil ferè in curatione Variolarum perfici poſſit. Mutationem autem ſtupendam in deplorato hujus morbo ſtatu ex *Paregorico* exhibito paucarum horarum ſpatio ſæpenumerò effectam, atque || plurimos ab orci faucibus ejus uſu repetito *In vigiliis & deliriis.* *|| Vide Hiſ-*

ſtor.48. 19. &c. liberatos, & varia morbi ſtadia, ubi omnia ſymptomata exitialem & planè funeſtum morbi genium prodiderint, adjuvante ſomni requie, tutò tranſegiſſe, omnes ferè Medici obſervârunt. At ubi vigiliæ in hoc ſtadio pertinaces fuerint, non raro in proximo ſtadio *Exanthemata* confluunt, quorum eruptioni deliria, ſpaſmi, cæteráque funeſta ſymptomata ſuperveniunt, quo nomine hoc ſymptoma *Venæſectione* & *Opiatis*, utut ſpirituum vires indè minuantur, in hoc ſtadio opportunè cohibere par eſt, adhibitis intereà *Veſicatoriis* & *Alexipharmacis* ad modum ſequentem; applicentur ſcilicet illicò ad nucham & carpos internos *Veſicatoria* ampla & acria, atque *Bolus* ſequens ſolutus in cochleari Julapii exhibeatur, & quartâ, vel ſextâ quâque horâ donec ſomnus obrepere incipiat repetatur.

℞. *Theriac. Androm.* vel *confect. Fracaſtor. gr. iij. vj.* ℈.ß. ℈.j. ʒ.ß. pro ratione ætatis, *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* vel *Goan.* & *pulv. de Guttet.* an. *gr. iij. iv. v. vij.* ℈.ß. *ſyrup. pœon. comp. q.ſ. M. F. Bolus.* Unicuique verò Bolo addantur *laudani liquid. gutt. ij. iv. viij. xij. xx.* imò *xxx.* pro ratione ætatis, *Opii* εὐφορία & ſymptomatis vehementiâ, ſenſim aſcendendo.

℞. *Aqu. flor. paralyſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. epidem. pœon. comp.* an. ℥. j. vel ʒ. *x. Tinctur. caſtor.* ʒ. *j.* ß. *ſyrup. pœon. comp.* ℥. *j. de Mecon.* ʒ. *iij.* vel *vj. M. F. Julap. de quo bibat æger cochlearia ij. iij. iv. v.* poſt ſingulos bolos atque etiam ad libitum.

Sin pulſus ſit fortis & conſtans, non abs re erit ut *Opiata* certiùs & feliciùs ſcopum aſſequi poſſint, imò plurimùm conducet, venam priùs tundendo ſpirituum orgaſmum quadantenùs ſedare. Pro ratione igitur ætatis & virium ſanguinis ℥. *iij. v. vij. x.* è cubito detrahantur, priuſquàm ex efferato hoc ſpirituum motu diutiùs continuato vibratio arteriarum vacillet, & vires ſpirituum adeò frangantur ut *Venæſectionem* prorsùs non tolerent, nec *Opiatorum* uſum ſalubrem admittant. Atque hæc de hoc primo morbi ſtadio dicta ſunto.

CAPUT VIII.

De Variolarum eruptione, ſivè ſecundo morbi ſtadio, quod ejus ſtatum atque criſin continet, ſivè perfectam, ſivè imperfectam, atque de varia Febris, Exanthematum, cæterorúmque ſymptomatum indole pro ratione criſeos plus minúſve perfectæ. De ſignis diagnoſticis Variolarum in genere, atque benignarum, vel plus minùs malignarum in ſpecie. De ſignis prognoſticis ad hoc morbi ſtadium ſpectantibus, Indicationibus Curativis, atque Methodo medendi.

UBi ſpiritus qui in priori ſtadio, (quod morbi *Principium* & *Incrementum* continebat) cum *Veneno* crebriùs contenderunt, ſenſim tandem altiſſimum expanſionis gradum obtinuerint, exordium capit *ſecundum Variolarum ſtadium*, quod febris *ſtatum* & *criſin* complectitur, in quo ſpiritus totis viribus quibus pollent *Miaſma Venenatum* è ſinu ſuo excutere ſatagunt, & per portam à Naturâ deſignatam, glandulas ſcilicet cutaneas propulſare & perſequi moliuntur. *Eruptio* autem *Variolarum* ſpeciem non ſemper eandem induit, ſed

ſed pro ratione *Veneni* plus minùs exterminati, atque vigoris ſpirituum magis minúſve indè reſtituti valdè diverſimodam. Quo nomine, ſtatus hujus morbi & criſis non poſſunt non pro variâ *Eruptionis* ſpecie diverſo admodùm modo ſeſe habere.

Ubi ſpiritus à *veneno* penitùs liberati haud ampliùs laceſſuntur, atque indè vigore quo lege Naturæ pollent reduce potiti partes ſuas, humores atque facultatem univerſæ *machinæ* ſecretricem atque excretricem moderando ſtrenuè exequuntur, febris poſt breviſſimum atque ferè imperceptibilem ſtatum, eodem ipſo die, tertio nimirùm vel quarto, eruptione incipiente criſi perfectâ exulat, nec poſteà (modò juſtum regimen adhibeatur) moleſtias creat, undè patiens tanquam integrâ ſanitate frueretur, temperie, pulſu, & appetitu derepentè reſtitutis, hoc & reliqua ſtadia tranſigit planè ἀπυρέτως, atque à *dolore*, *nauſeâ*, *ægritudine*, *vigiliis*; *deliriis*, & reliquis ſymptomatis venenatis cum quibus febris antè ſociata fuerat, vacuus. Quid? quod maſſa humorum, ſpiritu à *Veneno* non ampliùs agitato, ultrò quieta in ſtatum ſanum illicò redeat; porrò * *Exanthemata* parva inſtar acu-puncturarum hìc illìc primùm in facie, collo, pectore, manibus & brachiis, dein ſenſim in toto corpore diſcreta, placidè & quietè erumpunt, necnon ab ipſis primordiis renitentem tumorem & figuram exactiſſimè rotundam obtinent, & rubedine ſaturatâ imbuuntur; ſecundo die baſes ſuas ſenſim ampliant; tertio verò ultra quem hoc ſtadium non excurrit, in ſummitatibus acuminantur, ſine *ptyaliſmo*, *diarrhœâ*, vel quovis altero moleſto ſymptomate conjuncto, quoniam *Venenum* per regiam viam ſatis placidè eliminatur. *Eruptio Variolarum diſcretarum, benignarum.* ** Vide Hiſtor. 3.*

Ubi verò è contrà *Venenum* ſivè primariò, ſivè ex accidente ſeu ſymptomate aliquo vehementiori conjuncto deleterium ſpiritus adeò ſuperaverit & enecaverit (non obſtante ultimo eorum niſu in præcedenti ſtadio) ut eo adhuc irretiti, imbelles atque officio ſuo fungendo planè impares reddantur, efflorescentiâ incœptâ, Natura planè ſuccumbens derepentè causâ cadit, atque hoſti triumphanti manus dat, febris adhuc perſtat, vires corruunt, ſymptomata diriſſima accerſuntur & indies augentur uſque ad fatalem diem. Compages purpureæ maſſæ non ampliùs à ſpiritibus animata in colluviem tranſmutatur, undè nullus omninò morbi ſtatus ſequitur, ſed effrænis efflorescentia quæ pro criſi funeſtâ meritò habenda eſt, quam mors utplurimùm ſub initium proximi ſtadii excipit. At cùm diverſi ſint hujus malignitatis gradus, de ſingulis aliquid dicendum eſt.

Nonnunquam ſpiritus adeò ab initio à veneno peſſundantur, & compages humorum indè adeò diſſolvitur & quaſi ſphacelo afficitur, ut ex efferato & inani vacillantium ſpirituum impetu jam præproperè, primo ipſo vel ſecundo morbi die, jam verò ob defectum juſti regiminis priùs adhibiti, vel ob ſymptoma aliquod vehementius conjunctum nimis ſerò, quinto ſcilicet vel ſexto die * *Eruptio* ſeſe prodat, & univerſa cutis in inſtanti quaſi, rubedine ſaturatâ & profundâ perfuſa, *Eryſipelatoſi* tumoris ad inſtar, (maculis nigris hìc illìc interſperſis) cum æquali ſuperficie quadantenùs craſſeſcit. Quam quidem *Eryſipelatoſam* rubedinem cutis univerſa per triduum eruptionis integrum retinet, intumeſcentiâ intereà durante hoc ſtadio, (præterquam *Variolarum confluentium & malignarum eruptio.* ** Vide Hiſtor. 39. 40. &c.*

in facie & labiis, ubi humores ab inani Naturæ niſu ad *Venenum* per ductus ſalivales eliminandum quadantenùs congeſti ſunt) nequaquam auctâ uſque ad primum *Maturationis* diem, & tunc demùm cutis univerſa, præſertìm faciei paulò ante fatalem horam colore in album mutato Pergamenæ ſpeciem viſu horrendam exhibet; atque hæc eſt peſſima & maximè exitialis *Variolarum confluentium* ſpecies, utpotè à *veneno* intenſiſſimè deleterio orta, † neque ſanè quenquam hâc efflореſcentiâ univerſaliter confluenti affectum, ad ſecundum *Maturationis* diem ſuperſtitem novi. Proximè ad hanc accedit altera || illa magis vulgaris, ubi tota faciei cutis æquali & planâ hâc efflореſcentiâ perfuſa, quadantenùs ut in *Eryſipelate* incraſſeſcit & intumeſcit, atque primo Maturationis die, pergamenæ ad inſtar univerſa albeſcere incipit, dum in artubus & trunco corporis *Exanthemata* fuerint ferè *diſcreta*; quæ tamen ob ſpirituum defectum neque colore, magnitudine, vel figurâ Variolis regularibus ſimilia ſunt, verùm quaſi morbilloſæ efflореſcentiæ colorem minùs vegetum, figuram incertam & diverſam admodùm magnitudinem obtinent, adeò ut primo eruptionis die non niſi ex duritie quadantenùs renitenti hæc exanthemata à *Morbillis* veris diſtinguere liceat, ſecundo autem & tertio die depreſſa adhuc & ſeſſilia manent, & vix aut ne vix ob ſpirituum languorem apices tollunt, & ob eandem cauſam ac ſi ſtagnaret ſanguis liveſcunt, undè mortem ægrotantis ſub initium *Maturationis* vix minùs certò præſagire licet, quàm ſi efflореſcentia univerſalis in toto corpore conflueret. Eſt autem ubi *Variolæ* quaſi *diſcretæ*, verùm admodùm parvæ * & cohærentes ubique, facie ipsâ non exceptâ, confertìm erumpunt, quæ uti ab initio ob ſpirituum languorem nullo ordine diſponuntur, ità ob eandem cauſam in cæteris hujus ſtadii partibus minimè acuminantur, cute ſolummodò ac ſi ab urticæ plagâ exaſperatâ, donec ſub initium *Maturationis* albeſcentes confluant, & ſpeciem pergamenæ exhibeant: Quæ quidem *Variolarum Confluentium* ſpecies non adeò fatalis eſt ac priores, rariùs autem quenquam hoc modo affectum niſi ope ptyaliſmi moleſti diutiùs protracti, ingentis urinæ profluvii, vel intumeſcentiæ artuum diuturnæ ad decimum quartum vel decimum quintum morbi diem ſuperſtitem novi. Eſt autem denique ubi *Variolæ* erumpunt † *diſcretæ*, colore, figurâ ac magnitudine regulari, verùm *Veſiculis aqueis*, *Petechiis*, vel *Maculis lividis* in interſtitiis, præſertim in collo, pectore & artubus diſtinctæ; quæ Maculæ ſeu Veſiculæ in hoc ſtadio erumpentes non minùs malignam morbi indolem produnt & funeſtum eventum præmonſtrant, quàm efflореſcentia confluens univerſalis jam ante deſcripta: Siquidem hi ægrotantes utut Variolæ ſeſe habeant, febre continuâ, deliriis, vigiliis, vel diro aliquo ſymptomate à *Veneno* intùs deliteſcente & ſpiritus obruente malè mulctati demùm ſpaſmis inexpectatis vel comate profundiſſimo, vel altero quodam funeſto ſymptomate correpti, ſub initium *Maturationis* fatis derepentè utplurimùm cedere ſolent.

† Vide Hiſtor. jam memoratas.
|| Vide Hiſtor.37.38. &c.
** Vide Hiſtor.22.15. 25.32.33.36. 48. &c.*
† Vide Hiſtor.29 30. 31.37.

Ratio ſymptomatum in eruptione Variolarum malignarũ.

Ad quemcunque autem gradum *Venenum* jam evehatur, atque qualiſcunque ſit efflореſcentia, ſivè confluens univerſalis, vel peculiaris, ſivè diſcreta cum Petechiis, & eruptione miliari conjuncta, ſivè aliqua alia ſpecies maligna, febris & ſymptomata hoc ſtadium comitari ſolita eodem ferè modo

ſe habent, ſiquidem ſpiritus poſt criſin inanem adhuc *Veneno* irretiantur & obruantur, atque proindè morbus ſivè hanc, ſivè illam ſpeciem induerit, indolem ſuam planè malignam plus minùs prodit; quam ob cauſam || febrem, cámque continuam & mali moris poſt hanc funeſtam criſin, cum linguâ aridâ, temperie miti & pulſu debili per totum hoc ſtadium protenſam obſervare eſt, quæ neque prorsùs exulat ut in *benignis Variolis* ſolet, neque ut in *mediis* remittit vel intermittit; donec enim à *Veneno* ſaltem activo liberentur ſpiritus, non poſſunt non luctando febrile certamen quantùm poſſunt continuato niſu protrahere, utut viribus fractis incaſsùm, atque conatu planè impari cum *Veneno* contendant: Atque ab hoc inquieto motu & inani ſpirituum conatu oriuntur * *ſubſultus tendinum*, *Coma profundum*, vel *Deliria* & *Vigiliæ pertinaciſſimæ*, ad quas nulla *Opii* doſis modò ſalubris & tuta, vel compeſcendas vel quidem allevandas ſufficit, cæteráque funeſtiſſima ſymptomata quæ mortem inſtantem denuntiant & hoc ſtadium exitioſum reddunt. Porrò cùm per Regiam viam glandularum cutanearum *Venenum* imperfectè protrudatur, Natura ope *Sudorum Colliquativorum* vel *Diarrhœæ* immodicæ, aut denique *Ptyaliſmi* reliquias ejus amoliri ſatagit, & cùm ſalivalium glandularum porta non ſatis patula ſit, *Profluvio urinæ* hunc defectum compenſare tentat, undè moleſta illa ſymptomatica * *Micturitio* ortum habet, quæ ærumnoſorum ac funeſtorum ſymptomatum hoc ſtadium comitantium ſatellitio non raro accedit, & ex ſpaſmodicâ renum, ureterum & veſicæ urinariæ contractione ab inani & efferato ſpirituum niſu in hiſce partibus, ſæpiſſimè in totali urinæ ſuppreſſione terminatur, quâ fatalis dies plurimùm acceleratur. Denique compage ſanguinis horum ſpirituum ſemimortuorum vinculo non ampliùs cohibiti jam ſolutâ, neque indè in livideſcentem vel virideſcentem ichorem tranſmutatâ illicò ſuboriuntur immanes † *Hæmorrhagiæ* (funeſtiſſimum ſi quod aliud ſymptoma) uteri, renum, alvi, narium, aurium, pulmonis, faucium, undè æger ac ſi *Toxico* maximè deleterio aſſumpto brevì purpuream efflat animam, & || ſanies quæ lintea conſpurcat, tincturam haud raro lividam vel planè viridem poſt ſe relinquit nullo ſapone facilè eluendam.

|| *Vide Hiſtor.* 22. 25. 29. 30. 31. 32. 37. 38. 45. *&c.*

* *Vide Hiſtor. jam memoratas.*

* *Vide Hiſtor.* 36. *&c.*

† *Vide Hiſtor* 36. 37. 38. *&c.*

|| *Vide Hiſtor.* 39.

Eruptio Variolarum mediarum.

Ubi verò, ut ſæpè, vires ſpirituum & *Veneni* propemodùm æquales fuerint, criſis non adeò citò ſuccedit, verùm lucta manet ad ſecundum vel tertium diem ab incœptâ eruptione, quâ durante dubio quaſi Marte dimicatur, * Febre in eodem ferè ſtatu diutiùs perſtante, & cum *Vigiliis*, *deliriis*, cæteríſque ſymptomatis prioris ſtadii adhuc ſociatâ; demùm verò ſecundo vel tertio die (Naturâ victoriam imperfectam licèt reportante) poſt criſin infidam & minùs completam febris intermittit, vel ſaltem remittit, pulſus, temperies & appetitus reſtituuntur, & ſymptomata reliqua febrem comitantia ceſſant, donec *Venenum* intùs deliteſcens & non penitùs excuſſum in ſtadio *Maturationis* revireſcat, & febrem * Σύνοχον & quadantenùs malignam recidivam inferat, vel in ultimo ſtadio (ut ſæpè accidit) † Συνεχῆ & magis benignam. Quamdiù autem duret febris ſtatus, & criſis non terminetur, recentia *exanthemata* quotidiè nunc hìc, nunc illìc pullulant: Non enim ſimul ubique eodem die, uti *Variolæ benignæ* erumpunt, verùm primo die in facie &

* *Vide Hiſtor.* 14. 21. 42.

* *Vide Hiſtor.* 21. *&c.*

† *Vide Hiſtor.* 21. 25. 26 27. 28. 46. *&c.*

manibus; ſecundo in brachiis & trunco corporis, demùm verò in cruribus & pedibus; imò non raro ob debilitatem ſpirituum œconomiam univerſus truncus ab exanthematis liber animadvertitur, cùm intereà admodùm frequentia & ferè cohærentia faciem & artus ubique occupent. Aliquandò verò in interſtitiis primogeniorum tuberculorum alia atque alia quotidie ſuccreſcunt, adeò ut || *Variolæ* quæ primo die *diſcretæ* & ferè *benignæ* apparuerint, demùm tertio die *Confluentium* aut ſaltem *cohærentium Variolarum* formam gerant, incertâ magnitudine præditæ, utplurimùm verò ob ſpirituum languorem † minutulæ, quæ ob eandem rationem in principio eruptionis neque figuram ubique exactè rotundam, neque, ut benignæ & regulares, colorem vividum præ ſe ferunt, tardiùs etiam diebus ſequentibus baſes ſuas ampliant & apices tollunt, & quadantenùs ſeſſiles & depreſſæ manent, atque tactui palpantis utpotè humore non adeò refertæ minùs renituntur. Porrò ſpiritibus *Veneno* latente adhuc quadantenùs irretitis, provida Natura ultimo hujus ſtadii die priuſquam febris revireſcere incipiat, levi || *Ptyaliſmo Fermentum* opportunè amoliri ſatagit, quod per glandulas cutis haud ſatis amandare valebat, & iſte ptyaliſmus in ipſis æſtivis Variolis animadvertitur, ubi nulla ex exanthematis uvulam, tonſillas reliquáſque membranæ os intùs circumveſtientis partes obſideant, & anſam ſalivationi miniſtrent: in hyemali enim tempeſtate, ubi à frigore in poros cutis invadente, morbus hic haud raro procatarxin habet, undè à tuſſi & excreatione frequenti ſæpè ſæpiùs in uvulâ, tonſillis cæteríſque oris partibus æquè ac in externâ cute Varioloſa hæc exanthemata ſuccreſcere atque demùm inflammari ſolent, haud mirum eſt ſalivationem copioſam Variolas ipſas benignas (ubi *Venenum* perfectâ criſi priùs eliminatum fuerat) comitari ſolere. Hoc accidente autem duntaxat excepto, nunquam novi hunc morbum eruptione regulari judicatum, cum ptyaliſmo quovis leviſſimo in hoc aut ſubſequentibus ſtadiis conjunctum, atque proindè *Salivatio* jure meritò habenda eſt ſymptoma *Veneni* per glandulas cutis ex parte tantùm protruſi, atque ex conſequenti *Morbi maligni*, vel ſaltem *medii*, ubi febris recidiva, & eventus ſaltem anceps expectari poſſit.

|| Vide Hiſtor. 21. &c.

† Vide Hiſtor. 12.

|| Vide Hiſtor. 1. &c.

Hiſtoria hæc è rei naturâ petita penſi quod ſupereſt reliquo facem præfert, cujus ope deſcribuntur facilè Criteria, quibus hic morbus à febre *ſcarlatinâ, eryſipelatoſâ, Morbilloſâ*, & reliquis, ſi qui ſint, morbis congeneribus diſtinguitur, indoles morbi ſive *benigna, maligna* vel *media* perſpicitur, eventus vel fauſtus, funeſtus vel dubius denuntiatur, indicationes curativæ eliciuntùr, atque methodus medendi ad hoc ſtadium accommodata ſtabilitur; quæ Capita cum brevitate, quantùm poſſumus, perſpicuâ ſeriatìm tractare lubet.

Diagnoſtica Variolarum benignarum.

Diagnoſis hujus morbi in genere, atque peculiaris ejuſdem indolis in hoc ſtadio, potiſſimùm petenda eſt à modo *Eruptionis* & febre concomitante. Ex. gr. Variolæ benignæ utut primùm in fronte, naribus, labiis, collo & pectore ſe prodant, eodem tamen primo die in universâ ferè corporis cute ad extremos uſque pedes æquabili vegetorum ſpirituum moderamini obſequentes diſcretæ, * & totidem Acupuncturis non diſſimiles in conſpectum veniunt, quarum prima rudimenta vividum colorem, figuram exactiſſimè rotundam,

* Vide Hiſtor. 3.

atque duritiem quandam tactui palpantis renitentem tanquam tubercula obtinent; & rarò admodùm diebus hujus ſtadii reliquis numero augentur; quia *Venenum* à primâ eruptione è ſinu ſpirituum penitùs excuſſum erat, undè etiam febris cum *deliriis*, *vigiliis*, cæteriſque ſymptomatis repentè & quaſi momento temporis finitur; ſecundo die tuberculorum baſes vegeto ſpirituum influorum robore mirum in modum ampliantur; tertio autem apices acuminantur, & humore turgeſcunt, primigenium intereà colorem vividum, & figuram rotundam, ſine *petechiis*, *veſiculis miliaribus*, vel quibuſcunque aliis *malignitatis* notis in interſtitiis exanthematum; ſartam tectam ſervantes. Quæ harum *Variolarum* deſcriptio cùm ſatis evidens ſit, atque à charactere diagnoſtico *Morbillorum*, *Eryſipelatis*, *Febris Scarlatinæ*, ſivè cujuſcunque alterius efflorescentiæ cutaneæ longiſſime diſtet, non eſt quod multâ verborum ambage & diagnoſticorum enumeratione hunc morbum ab aliis morbis, vel haſce variolas à cæteris differentis indolis diſtinguendo, filum ſermonis longiùs pertexamus. Hæc igitur *Variolarum regularium* & *benignarum* norma cùm ſui & obliqui index ſit, operæ pretium erit, ad eam reſpiciendo, fuſiori ſtylo oſtendere quo modo, & quam ob cauſam Natura in *Variolis Mediis* & *Malignis* formandis ab hac regula deflectat, & quibus criteriis eæ à ſeſe invicem, atque à *Variolis benignis* & cæteris congeneribus morbis diſcerni poſſint.

Variolas Medias * (quæ frequentiſſimæ ſunt & maximè vulgares) à quacunque alia efflorescentiâ cutaneâ, ſivè *Eryſipelatosâ*, ſivè *morbillosâ* vel *ſcarlatinâ* dignoſcere non adeò difficile eſt. Primâ enim eruptione *Variolis regularibus* ſimillimæ ſunt, tubercula colorem plus minùs vividum, figuram rotundam, & duritiem tactui renitentem obtinent; quibus notis ſeſe à quocunque alio morbo congeneri ſatis evidenter diſtinguunt, quippè in *Efflorescentiâ Scarlatinâ* tota cuticula æquali & continuatâ rubedine ſine quâvis renitentiâ perfunditur; in *Morbillis* etiam licèt efflorescentia ſit interſtitiis diſtincta, incertam tamen figuram obtinet, & ſuperficiem planam & æqualem ſine duritie quâvis renitenti, quia cuticula, tenuiſſima membrana in hiſce efflorescentiis, non cutis vera afficitur: in *Eryſipelate* autem utut cutis vera afficiatur & in tumorem elevetur, tumòr adeò latus & continuus atque ad partem aliquam ſingularem determinatus eſt, ut ne minima dubitandi occaſio ex hâc parte detur. *Variolarum Mediarum.* * *Vide Hiſtor. 14. 21.*

Quo pacto autem & quibus criteriis hæ variolæ durante hoc ſtadio à *benignis* & *regularibus* diſcernantur, reſtat adhuc inquirendum.

Hæc autem criteria præſertìm ex duobus fontibus peti poſſunt, ſcilicet ex febris concomitantis differenti criſi, & diverſo *Eruptionis* modo indè conſequente. Siquidem *Primò* in *Variolis regularibus & benignis*, ubi à vi ſpirituum forti & conſtanti univerſum *venenum* uno quaſi impetu perfectè eliminatum fuerit, febris paucarum horarum ſpatio ſine perceptibili quovis ſtatu criſi perfectâ finitur, ut antè obſervatum eſt; ubi verò è contrà ex æquali *Veneni* & ſpirituum luctâ ad unum vel alterum diem protensâ *Status Febris* longior fuerit & magis manifeſtus, & ſatellitio ſymptomatum diro ſtipatus, criſis demùm ſuccedit imperfecta & minùs fida, & febris nonnunquam ægrè admodùm

* ultimo hujus ſtadii die remiſſionem tandem aſſequitur: unde ob reliquias *Veneni* deliteſcentes non poteſt non in ſtadiis proximis, vel citiùs, ſcilicet *maturatione* incipiente ſpeciem † *Malignam*, vel ſeriùs inſtante *Declinatione* || Συνεχὲς formam induere atque recrudeſcere. Ipſa etiam exanthemata utut in primâ eruptione *Variolas Diſcretas* & *Benignas* ſimulent, tamen ante finem hujus ſtadii *Mediam* ſolummodò naturam ſeſe ſortitas eſſe palàm confitentur, imò nonnunquam ex vehementibus ſymptomatis hunc longiorem ſtatum comitantibus propè * ad Malignas ſe accedere produnt. Quò diutiùs enim protrahitur febris ſtatus, & quò imperfectior criſis, eò longiùs Variolæ à normâ deſcedentes propiùs ad *Malignas* deflectunt.

*Vide Hiſtor.21.&c. † Vide Hiſtor.21.&c. || Vide Hiſtor.27 &c. *Vide Hiſtor.21.&c.

Secundò, *Variolæ benignæ* primo *eruptionis* die unà † omnes protruduntur, adeò ut tertio hujus ſtadii die, raró aliquæ reperiantur puſtulæ, quarum ſtamina primo die accuratè intuenti non ſeſe in conſpectum dederint, undè numerus Variolarum atque earum frequentia iſto die rectè cognoſci poteſt: *veneno* enim penitùs eliminato, & litè indè diremptâ, non eſt quòd à ſuperfœtante Naturâ nova puſtularum ſoboles expectetur; è contra verò in Variolis *mediis*, à primâ eruptione durante toto ſtatûs tempore, donec *Venenum* criſi aliquali excuſſum fuerit, puſtulæ indies || aliæ atque aliæ exſurgunt in tuberculorum priùs natorum interſtitiis: undè ſub finem hujus ſtadii in quibuſdam partibus puſtulas ad maturandum aptas, in aliis verò recèns natas unà videre eſt; & Variolæ quæ principio eruptionis *Diſcretæ* & *Regulares* videbantur, jam frequentes admodùm ſint & cohæreant, imò ferè confluant.

† Vide Hiſtor.3. || Vide Hiſtor.21. 14. &c.

Porrò *Tertiò*, vigore ſpirituum, *veneno* adhuc irretitorum jam quadantenùs depreſſo, iſtæ *Variolæ Mediæ* neque ſecundo die * baſes ſuas dilatant, neque tertio turgeſcunt & acuminantur, more *Variolarum benignarum*; atque ad finem hujus ſtadii parvæ, languidæ, quadantenùs depreſſæ, ſeſſiles, & ferè ad inſtar confluentium manent, neque colore vivido tinctæ, neque figuram exactiſſimè rotundam ſervantes.

* Vide Hiſtor. 14. 19. 20.21.23 42. 46.&c.

Denique *Quartò* Natura, cùm præ ſpirituum *Veneno* labefactatorum languore haud valeat per exiles tuberculorum ſeminecum portas hoſtem amandare, eum per patentiores ductus ſalivales levi * Ptyaliſmo exterminare ſatagit, quem *Ptyaliſmum*, (modò non à Variolis in ore ſcatentibus oriatur,) quippè à *Veneno* imperfectè per exanthemata exantlato ortum, jure merito habeo pro *Mediarum*, ſi non *Malignarum*, *Variolarum* diagnoſtico.

* Vide Hiſtor.14. &c.

Variolarum malignarum.

Variolæ autem *Malignæ* pravam ſuam indolem characteribus evidentiſſimis produnt, ex quibus primo intuitu tùm à cæteris quibuſcunque Variolis, cùm à quovis alio morbo congeneri facillimè diſtinguantur.

I. Ab indole febris concomitantis, quæ maligna † eſt, cum pulſu nimirùm debili & celeri, temperie miti, *deliriis*, *vigiliis*, *ſubſultibus tendinum*, reliquiſque id genus funeſtis ſymptomatis conjuncta, & per totum hoc ſtadium, protenditur: ſpiritibus enim à *veneno* jam deletis & poſt ultimum agonem ferè enecatis & extinctis, febris funeſtâ criſi in hoc efflorescentiæ ſtadio ad ἀκμὴν *malignitatis* provecta, utut præ ſpirituum languore mitis videatur, uno tenore continuo non poteſt non progredi, cùm diriſſimis autem

† Vide Hiſtor.36. 37. 38.39 40. 41.

ſymptomatis in genere nervoſo ex inani ſpirituum triumphatorum niſu ſociatur, quæ neque prorsùs exulat, ut in *Variolis benignis*; vel intermittit, vel quidem remittit, ut in *Variolis Mediis* uſuvenit.

II. Ab efflorefcentiæ modo qui in hâc ſpecie peculiaris eſt, & quamcunque formam induerit, adeò longè à cæterarum Variolarum eruptione differt, ut non admodùm difficilè ſit eam ſtatìm à *Variolis Mediis* vel *benignis* diſcernere; ſiquidem *primò Variolæ malignæ* raròadmodùm regulariter tertio morbi die à naturâ præſtituto erumpunt, verùm potiùs aut præpropero * impetu primo vel ſecundo die confertìm effloreſcùnt, aut regiminis errore procraſtinatæ, demum quarto, quinto, vel ſexto die, vel quidem † ſeriùs, formam licèt *Diſcretarum* induant. Ubi verò fortuitò more Variolarum *Benignarum* vel ſaltem *Mediarum* primò erumpant (quod nonnunquam fit) || *Fluxum alvi* efferatum, *Sudorem Colliquativum*, *Delirium*, *Vigilias*, vel aliud aliquod ſymptoma mali moris conjunctum habent; vel exploratione diligentiori factâ, * *Petechias*, *Veſiculas* miliares in interſtitiis puſtularum, aut aliquas alias exitialis *Veneni* intùs deliteſcentis notas ſaltem ſecundo eruptionis die in collo, pectore, & brachiis deprehendere licet. Secundò. Ubi autem univerſaliter ab initio *Eruptionis* confluant, facilè à *Variolarum Benignarum*, vel *Mediarum* (cum quibus vix quicquam habent commune) eruptione, & à congeneri *Morbilloſâ*, *Scarlatinâ*, vel *Eryſipelatoſâ* hæc *effloreſcentia* diſtinguetur, * ſiquidem hæc effloreſcentia eſt plana & continua, nequaquam interpuncta uti Morbilloſa. Secundò rubedine magis ſaturatâ & profundâ quàm Scarlatina effloreſcentia; ferè ad inſtar Eryſipelatis cutim perfundit, & quadantenus incraſſat. Tertiò. Non autem cutis indè adeò incraſſeſcit ut in *Eryſipelate*, nè dicam univerſam cutim nunquam Eryſipelatoſâ effloreſcentiâ affici atque intumeſcere. Denique *Ptyaliſmus levis*, atque ejus comes *Intumeſcentia labiorum* notabilis, frequens *Mingendi Conatus*, aut aliquandò totalis *Urinæ ſuppreſſio*, & *Maculæ* nigræ hìc illìc per cutem rubentem ſparſæ, atque alia id genus ſymptomata conjuncta hanc effloreſcentiam à quâvis aliâ congeneri ſatis ſupérque diſtinguunt.

* Vide Hiſtor. 37. 38. 39 40.
† Vide Hiſtor. 46. &c.
|| Vide Hiſtor. 29. 48. &c.
* Vide Hiſtor 30. 31. 47. &c.
* Vide Hiſtor 37. 38. 39. 40.

III. Ubi verò hæc effloreſcentia fuerit ex parte duntaxat, ſcilicet in facie *Confluens* (quod utplurimùm fit) minor adhuc ſupereſt dubitandi occaſio, ſiquidem ex eruptione in corporis trunco & artubus quadantenùs † diſtinctâ, ſatis conſtare poteſt effloreſcentiam in facie confluentem eſſe reverà *Varioloſam*, non autem *Scarlatinam* vel *Eryſipelatoſam*: eam autem non eſſe Morbilloſam probat inæqualis cutis *aſperitas*, & *durities* quadantenùs renitens tuberculorum, quæ licèt ex incertâ & variâ figurâ quam primo *Eruptionis* die obtinent, morbillos mentiri videantur; reverà autem malignam ſuam indolem, atque vacillantem ſpirituum debilitatorum œconomiam indè ſolummodò oſtendunt, quam poſtremis hujus ſtadii diebus clariùs probant, ubi ne minimè quidem acuminata, verùm prorsùs ſeſſilia, livida, atque quaſi mortua ubique apparent.

† Vide Hiſtor. 37. 38. &c.

IV. Variolæ quæ primo impetu *cohærentes* & confertìm erumpentes cutem rubedine ſaturatâ ubique perfundunt, eámque quaſi urticæ plaga exaſperant, ſpirituum debilitatem, & malignam ſuam indolem evidenter pro-

bant, & modo *Eruptionis* peculiari manifeſtò diſcernuntur à *Variolis* cæteris quibuſcunque, itidémque à morbo quovis alio congeneri, ut non opus ſit hâc in re ulteriori ſermone. Denique *malignarum* harum *Variolarum*, quamcuncunque ſpeciem induerint, diagnoſtica ſunt * *Hæmorrhagiæ* profuſæ, præcipuè narium, renum, & alvi: *Fluxus autem Fœminarum menſtruus*, præſertìm ſi tempore † à Naturâ præſtituto contigerit, & cancellos ſolitos non exceſſerit, non eſt adeò formidandus: utut enim ob impenſas ſpirituum indè factas ſuſpectus ſit, morbi indoles eâ de causâ jure meritò maligna cenſenda non eſt.

** Vide Hiſtor.36.39 40.*
† Vide Hiſtor.9. 52.

Prognoſtica.

Ex prædictis ſatis in genere conſtat qualis eventus hujus morbi expectandus ſit; *Variolas regulares*, nimirùm adhibito juſto regimine fauſtas, *malignas* autem ſuppetiis Artis quibuſcunque non obſtantibus utplurimùm funeſtas, *Medias*, demùm dubias fore, & vix aut ne vix ſine multâ Artis ope eventum ſalutarem aſſecuturas, ut forſan ſupervacaneum videatur tempus adhuc terere in præſagiis hujus morbi proferendis. In Tyronum autem & minùs exercitatorum gratiam non pigebit Prognoſtica ad hoc ſtadium ſpectantia magis ſpecialia in medium proferre, à criſi febris, & modo *Eruptionis* differenti deſumpta, & quæ multo uſu comprobavi, quorum primum ſit,

** Vide Hiſtor-37.38 39.40.*

I. * Qui poſt eruptionem Variolarum, *febre, vigiliis, ſubſultibus tendinum*, & cæteris Naturæ incaſsùm luctantis ſymptomatis ſine intermiſſione vel remiſſione laborant, ineunte ſtadio proximo moriuntur.

† Vide Hiſtor.21.

II. † Quò longior eſt morbi ſtatus, eò periculoſior eventus expectandus eſt; at cùm ſecundo *Eruptionis* die febris intermittat, & puſtulæ recèns ſuppullulantes ſint paucæ, & ſalivatio atque extremarum partium intumeſcentia diù protendatur, febris non recrudeſcit ante ultimum morbi ſtadium, & tunc formam Συνεχὲς induit, & facilè ſuperatur; ſi è contra febris non niſi || ultimo hujus ſtadii die remiſſionem tantùm, non intermiſſionem aſſequatur, Variolæ licèt à principio *diſcretæ* viderentur, ad confluentes propiùs accedunt, & febris proximo die in malignam Σύνοχον tranſmutatur, Ptyaliſmus tantùm ad paucos dies durat, * Micturitio in locum legitimæ criſeos ſuccedit, & ſymptomatum dirorum agmen claudunt Petechiæ, quas excipit mors decimo vel undecimo die.

|| Vide Hiſtor.14 21. 23.27.32.52. &c.
** Vide Hiſtor 36.*

** Vide Hiſtor.2.*

III. Variolæ maximè *Benignæ* noſtro idiomate dictæ * *Chicken Pocks* maturantur, ſcabie obducuntur & exſiccantur intra quatuor dies; at quò frequentiores ſunt puſtulæ, quanquam neque cohæreant neque confluant, eò pejus.

† Vide Hiſtor.37. 38. 39.40.

IV. Efflorescentia † confluens & ubique rubedine ſaturatâ more *Febris Scarlatinæ* vel *Eryſipelatoſæ* univerſam ferè cutim perfundens cum Petechiis intermixtis, tonum ſpirituum planè deletum & craſin humorum everſam ſignificat, & mortem ultra ſecundùm *Maturationis* diem nulla Medicorum arte poſſe protelari.

|| Vide Hiſtor.41.&c.

V. Si || exanthemata in facie tantùm, non in reliquo corpore confluant, tamen ante decimum diem plerumque moriuntur ægrotantes. In hâc ſpecie non raro accidunt *Hæmorrhagiæ*, & exanthemata in trunco corporis quanquam diſtincta, nullam tamen certam figuram obtinent, & quaſi

* ſtrangula

* ſtrangulata peſſimo omine livideſcunt, cùm intereà reliqua ſymptomata mitia videantur. *Vide Hiſtor. 37. &c.*

VI. Quod ad morbi eventum ſpectat, perindè mihi ferè eſt utrùm Variolæ *confluentium* vel *cohærentium* formam in principio *Eruptionis* induerint, cùm † *Petechiæ*, *Veſiculæ Miliares*, *Hæmorrhagiæ*, *Deliria*, *Vigiliæ*, *Sopor*, *ſpaſmi*, vel iſtiuſmodi funeſta ſymptomata mortem ſecundo *Maturationis* die in utraque ſpecie expectandam ſæpiſſimè denuntient, aut ſi fortè ægrotans poſt ærumnoſum ſalivationis tædium exantlatum tandem * die decimoquinto, decimoſeptimo, vel vigeſimo primo, à morbo aliquandò evadat; tamen ſæpiùs ſalivatione temporiùs ſuppreſsâ, nec profluvio urinæ, vel extremarum partium tumore compenſatâ, † die decimo, duodecimo, decimoquarto Fatis cedit. *† Vide Hiſtor. 29. 30. 31. &c.* ** Vide Hiſtor. 21.* *† Vide Hiſtor. 54. 55.*

VII. *Petechiæ* ||* vel *Veſiculæ Miliares* in *Variolarum diſcretarum* interſtitiis ortæ in hoc ſtadio pejus ſignificant quàm in ſequentibus hujus morbi ſtadiis, quia in hoc ſtadio vim *Veneni* primariò, & non ex accidenti aliquo deleteriam denotant, & ferè ſemper cum *Fluxu alvi enormi, deliriis, vigiliis pertinacibus ſudoribus colliquativis*, vel aliis ſymptomatis funeſtis conjunguntur. Ægrotanti verò hiſce ſtigmatis notati nunquam ſine *Alexipharmacorum*, *Opiatorum* & *Veſicatoriorum* mortem effugiunt ſub initium *Maturationis*; ſed *ſpaſmis*, *comate*, aut aliis iſtiuſmodi ſymptomatis interimuntur. Harum inſuper macularum vel veſicularum diminutio aut receſſus benè ominatur, earum verò vel in numero, vel in magnitudine incrementum mortem denuntiat non procraſtinandam. *|| Vide Hiſtor. 29. 31. 36. 37. 39. 45.*

VIII. * *Ptyaliſmus* eruptionem Variolarum comitans malus eſt, quia *Venenum* per regiam viam non ſatis eliminari ſignificat, uti & *fluxus alvi*, & *ſudor colliquativus*, quia ab utroque ſymptomate ſpiritus debilitantur. ** Vide Hiſtor. 14. 27. &c.*

IX. Qui *micturitione* laborant, rarò ad finem *Maturationis* ſuperſunt.

X. † *Catharrhus* cum Variolis conjunctus, ſalivationem, gutturis inflammationem atque tumorem in ſtadio *Maturationis* inducit. *† Vide Hiſtor. 27.*

XI. *Tuſſis importuna* ſpiritus & ſanguinem agitat, atque ideò illorum tonum labefactat, hujus verò compagem ſolvit; undè febris & *Venenum* valdè augentur, & vigiliæ inducuntur.

XII. † Quò diutiùs *Vigiliæ* in hoc ſtadio protenduntur, eò pejus, quia phreneſin & hæmorrhagias inferunt. *† Vide Hiſtor. 40. 48.*

XIII. Denique in ipſo *Eruptionis* initio Variolæ prænunciæ amplæ & turgidæ, niſi accidens aliquod ſiniſtrum interveniat, *Variolas* futuras *diſcretas* & *regulares* pollicetur.

Indicationes. Duæ ſunt *Indicationes* in genere quæ in hoc morbi ſtadio exurgunt, *Una*, ſcilicet reliquiarum *Veneni activi* (ſi quæ maneant in priori ſtadio non ſubactæ) per criſin jam incœptam abolitio & exterminatio; *Altera* correctio & cohibitio ſymptomatum à reliquiis *Veneni* activi vel deliteſcentis, atque à ſpiritibus cum iis colluctantibus ſubortorum, quæ Naturæ quocunque modo obſtare queant quò minùs perfectam victoriam reportet.

Curatio variolarum benignarum in Quandò igitur *Venenum*, ſaltem activum, perfectâ criſi integrè eliminatum fuerit (quod ſub hujuſce ſtadii initium univerſali & regulari *diſcretarum Variolarum* eruptione derepentè fieri ſolet) & patiens à ſymptomatis præce-

ſtadio ſecundo. dentibus & eorum fomite liberetur, ac partem hujus ſtadii quæ ſupereſt planè ἀπυρέτὸς, & ſine ærumnoſo quovis ſymptomate decurret, haud par eſt ut Natura apparatu medicamentorum cujuſcunque generis officioſè laceſſatur, quia propriis viribus inſtructa ſine Artis ſuppetiis jam ſatis validè ſuo officio fungitur, neque indicatio aliqua à *veneno* ſuperſtite vel ſymptomate quovis indè ſuborto miniſtratur: Quod autem officioſè fit, rarò admodùm impunè patratur. Quanquam autem indoles morbi mitis fuerit & benigna, regimen tamen in priori ſtadio inſtitutum, in hoc atque reliquis ſtadiis inviolatum obſervari omninò neceſſe eſt, ne particulæ quævis *Veneni* nuperrimè ſubacti intùs deliteſcentes fortè fortuitò regimine præmaturè mutato recrudeſcentes funeſtum aliquod ſymptoma inexpectatò inducant, cujus pernicioſi erroris exemplum unum vel alterum proferre non pigebit inter * Hiſtorias ſub finem hujus Tractatûs recenſendas, nequis in poſterum in eundem ſcopulum impingat. Obſervatâ iſtâ regiminis formâ, nec medicamentorum formulæ, nec medendi methodus à nobis requiritur, cùm ſatius ſit ut Naturæ (cujus res eſt) totum negotium committatur.

** Vide Hiſtor. 4. 5. 6. 7. 17.*

Curatio variolarum malignarum ſivè confluentium, ſivè cohærentium in hoc ſtadio.

Ubi autem exanthemata vel *confluant*, vel *cohæreant*, vel *Petechiæ*, *Veſiculæ miliares*, hìc illìc ſparſæ, *Hæmorrhagiæ*, *frequens ad mingendum propenſio*, *Ptyaliſmus inanis* incœptus, aut quodvis alterum ſymptoma naturam poſt criſin funeſtam causâ cecidiſſe oſtendunt, non tantùm in uſu *Alexipharmacorum* & *Veſicatoriorum*, ut in præcedenti ſtadio perſtare oportet; verùm etiam incunctanter, priuſquàm ſpiritus prorsùs deleti fuerint atque ſphacelati (modò fieri poſſit) remediis *Alexiteriis* quibuſcunque generoſiſſimis, uti *Electuario de Ovo*, *Radice Serpentariæ Virgin.* eorúmque doſibus largioribus ſæpiúſque repetitis, atque *Veſicatoriis* ad quaſcunque partes convenientes jugiter applicatis, uno impetu eorum expanſionem tempeſtivè moliri, atque *Deliriis*, *Vigiliis*, *Hæmorrhagiis*, *Micturitioni*, cæteríſque ſymptomatis ſpiritus adhuc labefactantibus, *Paregoricorum*, cæterorúmque id genus convenientium remediorum uſu aſſiduo ſubvenire, utut febris ab hâc ſpirituum exaltatione augeri videatur. Non enim jam ab incendio inteſtino, verùm à *Veneno* de ſpiritibus triumphante ægrotanti periculum intenditur, quod ſine flammâ arte in iis accensâ haud facilè arcetur. Veriſſimum quidem eſt, (confitente ipſo *Sydenhamio*, frigidi regiminis patrono acerrimo,) rarò admodùm, ſivè hâc, ſivè quâvis aliâ methodo quoſcunque intenſiſſimâ hujus *Veneni* labe contaminatos, quippè ſideratos ac morte quaſi perculſos, poſt criſin iſtiuſmodi funeſtam ex morbo evadere: quod fortè non aliâ de causâ accidit, quàm quòd ſeriùs, aut parciùs quàm par eſt, hæc methodus medendi adhibeatur. Sæpenumerò autem *Variolas malignas* inferioris ſubſellii non tantùm cohærentes, verùm ex parte confluentes, *Petechiis* & *Veſiculis miliaribus* interpunctas, atque hæmorrhagiis & frequenti ac parcâ mictione comitatas, utut exanthemata à primâ penè efflorescentiâ ubique delituerint & exaruerint, methodo noſtrâ ad felicem eventum perductas eſſe fidem faciunt variæ * Hiſtoriæ ſub finem hujus Tractatûs ſummâ cum ſinceritate memorandæ. Atque mehercule licèt ob orci faucibus haud omnes eripere poſſumus, tamen cordatus Medicus non malè officio ſuo fungitur, ſi, prognoſtico verò priùs prolato, modò ſi quidquam

** Vide Hiſtor. 19. 21. 22. 23. 25. 27. 29. 31. 32. 33.*

tentandum ſit, ad rationis normam methodum ſuam pro rei naturâ in caſu adeò funeſto ubique dirigat. 34.45.47.48. 49.50.63.

Sicuti autem cum *Alexipharmacis Opiata* jam commiſceri, ità horum doſes juxta ac illorum in hoc ſtadio pari paſſu augeri ſensìm oportet, donec perveniatur ad juſtam *Opii* doſin quantacunque fuerit, quæ efferatum, ſpirituum motum frænando, quietem iis quadantenùs conciliet; quoniam *fermentum Varioloſum* præ reliquis *fermentis* ſpiritus adeò ſtimulat & irritat, ut niſi *veneno* planè obruantur, & ægrotans profundo comate laboret, (quo in caſu de vitâ patientis actum eſt) non poſſint non inquieto motu perpetuò agitari, & miſellum ægrum *vigiliis* ac *deliriis* confectum mirum in modum laceſſere. Ea enim eſt ſpirituum laceſſitorum indoles, ut quamdiù irritentur & robur ad luctandum ſuppetat, non poſſunt non hoſtem perpetuò & inani niſu aggredi: quò enim fortiores & vegetiores ſunt, eò magis quieti & conſtantes; quò autem præ debilitate magis vacillant, eò in efferatos motus magis magiſque adiguntur: A quo continuato motu (modò ſufficienti & repetito *Opiatorum* uſu non opportunè cohibeantur) plus quàm à quoquam alio ſymptomate vires eorum peſſundantur. Quam ob cauſam, uti *Opiata* cum *alexiteriis* conjungere, & hoc pacto unâ fideliâ utrumque parietem dealbando, tranquillam ſcilicet quietem, juxtà ac debitam expanſionem ſpirituum promovere par eſt; ità nullam *Opiatorum* doſin formidare quouſque ſensìm progrediendo ad eam demùm devenerimus quæ ſomnum conciliet & efferatum eorum motum quadantenùs cohibeat; & ſensìm *Opiati* doſin diminuere pro gradu quietis redintegratæ: ſpiritus enim durante ſuâ contentione multò majorem *Paregoricorum* doſin cum εὐφορίᾳ tolerare quàm in ſano & quieto ſtatu, omnibus in Medicina exercitatis notum eſt. Atque idcircò ego non ſine ſucceſſu in hoc, & reliquis morbi ſtadiis ſubſecuturis ſæpiùs non tantùm *gr.j. laudani* cum *alexiteriis* generoſiſſimis commixtum ſemel in die ægrotantibus miniſtrandum juſſi, verùm (vigiliis pertinacibus id requirentibus) ſextâ, vel quidem quartâ quâque horâ repetendum, & junioribus *laudanum liquidum*, vel *ſyrupum* de *meconio* in eâdem proportione pro ratione ætatis, cum Julapiis, *Theriacâ Androm. radic. ſerpentar. Virgin.* cæteriſque *alexiteriis* fortioribus ſociatum; quo pacto ſomnum tempeſtivum ægrotanti, & quietem ſpiritibus conciliando, haud rarò efflorecentiam confluere incipientem, ſpatio unius noctis in *diſcretam* mutavi, & non rarò *confluentibus* & *cohærentibus Variolis* affectos, ubi exanthemata à primo ortu arida & depreſſa nunquam aliàs maturanda erant, jugiter repetitâ *laudani* doſi cum *alexiteriis* commixti, atque ad plures dies continuatâ, ſcilicet quamdiù opus fuerat, ſalvos ex ipſis * orci faucibus (mirantibus unà ac plaudentibus ægrotantium amicis) eripui. Atque equidem quomodocunque ſe habeant exanthemata, & ſymptomata reliqua, vix mihi de vitâ ægrotantis actum eſſe videtur, niſi ubi vigiliæ doſibus *laudani* moderatis & repetitis auſcultare pertinaciter recuſent; quo minor enim *laudani* quantitas in hunc finem ſufficit, eò melius. Nullus autem dubito quin multi, hâc re non animadversâ, in hoc & proximis hujus morbi ſtadiis, doctiſſimorum & expertiſſimorum Medicorum curâ non obſtante, perierint, quos paulò liberalior *Opiatorum* doſis, aut ſaltem frequentiùs repetita, vel diutiùs uſurpata ſalvos demùm feciſſet. Quam ob rationem

* *Vide Hiſtor* 14. 19. 21. 22 23. 25. 27. 29. 32. 33. 34 47. 48. 49. 50. 63. *&c.*

Methodum medendi in caſu adeò deplorato mihi familiarem deſcribere non pigebit. Applicentur *Veſicatoria* ampla & acria illicò ad nucham, carpos & brachia interiora, ad tibias, femora, pone aures, vel quaſcunque partes ad quas opportunè poſſint applicari, ad expanſionem ſpirituum ope hujus ſtimuli artificialis promovendam. Liquor Poſſeticus cum vino *Canarino* factus ſæpiùs propinetur; necnon aliquandò, præſertìm in deliquiis, merum *Vinum Canarinum* per ſe, vel *Spiritu CC.* ſaturatum; exhibeatur etiam *Bolus* ſequens cum *cochlearibus iij.* vel *iv.* Julap. repetatúrque pro ratione vigiliarum ſextâ, vel quidem quartâ quâque horâ.

℞. *Theriac. Androm. electuar. de ov.* an. ʒ. ß. *pulv. ſerpentar. Virg. lapid. contrayerv. bezoar. Orient.* an. ℈. ß. *laudan. Lond. gr. j. confect. Alcherm.* vel *ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. Cardu. cinnam. hord.* an. ℥. *iv. Protheriacal. epidem.* vel *pœon. comp.* an. ℥. *ij. ſyrup. caryoph.* vel *è ſucco Cherm.* ℥ *j. ß. M. F. Julap.*

Imò *gutt. x. xij. xv. laudan. liquid.* in hauſtulo *Julapii* in *Bolorum* intervallis, ſi opus fuerit, propinentur, ſensìm ſcilicet progrediendo donec æger dormire incipiat; ex tunc autem doſis minuatur vel rariùs repetatur pro ratione ſomni plùs minùs obrepentis. Junioribus cochlearia *ij. iij. iv.* Julap. ſequent. pro ratione ætatis, quartâ quâque horâ miniſtranda jubeo.

℞. *Aqu. card. flor. calendul. cinnam. hord.* an. ℥. *ij. epidem. pœon. comp.* an. ʒ. *vj.* vel ℥. *j. ſyrup. de mecon.* ʒ. *x. Theriac. Androm.* vel *diaſcord.* ℈. *ij. lap. contrayerv. pulv. è chel. cancr. comp. ſerpentar. Virg. de Guttet.* an. ℈. *j. M. F. Julap.* cujus ſingulis vel alternis doſibus pro ratione ætatis & vigiliarum inſtillentur *gutt. ij. iv. vj. laudani liquidi.*

Præter *alvi fluxum*, *deliria*, *vigilias*, cæteráque id genus ſymptomata *Variolis malignis* & *mediis*, ſaltem in priori hujus ſtadii parte, ſcilicet ante criſin conſummatam communia; (quæ mox venient ſpeciatìm conſideranda) ſunt duo alia planè deplorata, utpotè ferè certiſſima corruentis Naturæ indicia, & præcedentis funeſtæ criſeos effecta, quæ hìc loci, ubi ſermonem habemus de *Variolis Confluentibus* & *malignis* (quas duntaxat, tanquam *Pathognomonica* comitari ſolent) jure meritò perpendi requirunt, *Hæmorrhagiæ* nimirum *univerſales*, vel ſaltem *profuſæ*, atque *Micturitio*; illud à ſolutâ ſanguinis compage ortum, hoc à præpeditâ *Veneni* per glandulas cutis & oris eliminatione, quorum ſymptomatum curationem jam ſeorsìm aggredimur.

Hæmorrhagias dico *univerſales & profuſas*, ut diſtinguantur à fluxibus uterinis cruentis quibuſcunque legitimis & moderatis, *menſtruis* nimirùm, & *lochiis* poſt partum, vel abortum fluentibus, (quæ utut infauſtè jam accidant, ſpiritúſque labefactando *Variolas* depreſſas, languidas & ſerò maturandas in *Mediarum* cenſum ritè reducant, quo nomine cùm de curatione ſymptomatum in iſtis Variolis accidentium verba faciemus, has *hæmorrhagias* ex profeſsò tractabimus, nequaquam autem modò fluendi tempus, ordinem & modum à Naturâ præſtitutum ſervent, pravam & malignam * indolem morbi produnt.) *Malignæ* enim *hæmorrhagiæ* à ſolutâ ſanguinis craſi, & colantium glandularum ob ſpirituum languorem laxitate per διαπήδησιν † ex inteſtinis, renibus, naribus, nonnunquam ex oculis, auribus, dentium alveolis, quà porta

* *Vide Hiſtor. 33. 52. 8. &c.*
† *Vide Hiſtor. 36. 37.*

datur, æquè ac è vaſis uterinis inſtar loturæ carnium ubique profuſiſſimè ſcaturiunt; earumque prænunciæ ſunt *Petechiæ* frequentiſſimæ, *maculæ purpureæ* & *nigræ*, quales *Peſte* correptis paulò ante obitum accidunt, hìc per univerſam cutem, præſertìm in pectore & artubus (mortificationis incœptæ proculdubiò indices) ſparſæ, quæ pari paſſu cum hæmorrhagiis cum quibus conjunguntur, numero & magnitudine unaquâque penè horâ augentur vel diminuuntur; quo nomine hoc ſymptoma jure meritò funeſtiſſimum habetur, & vix aut ne vix arte cohibendum; vel ſi *Vitrioli* fræno præpotenti fortè cohibeatur, (guttis enim 40. vel 50. *Aqu. ſtyptic. Reg.* ſingulis horis in hauſtu Julapii convenientis exhibitis, portas omnes obſignatas vidimus) nihil tamen proficimus ſi non unà poſſimus *Veſicatoriis*, & *Alexiteriis* generoſiſſimis frequentiſſimè miniſtratis vires ſpirituum penè extinctorum demùm reſuſcitare atque recèns expandere: Uſu certè compertum eſt à *Venæ-ſectione*, aut alio quocunque remedio ſpiritus peſſundante, ſymptoma hoc incrementum ſumere, & obitum patientis accelerari. 38.39.40.41. &c. *Uſus Aquæ Stypticæ Regiæ.*

Quod ad alterum ſymptoma attinet, non eſt quòd *frequentem & parcam mictionem* adeò formidemus, quippè utut iſti niſus ſeu ſpaſmodica ureterum & veſicæ urinariæ contractio moleſtias patienti creet perpetuas; non indè autem Natura adeò labefactatur, aut ſpiritus adeò diſſipantur ut à præcedente ſymptomate; quanquam autem hæc *Micturitio* non adeò deleterios effectus habet, omen tamen funeſtum ferè ſemper eſt, & ſpirituum ſummam imbecillitatem, præpollentem *Veneni* gradum, & pravam morbi indolem ſemper indicat. Nullibi enim Natura hoc pacto cum niſu inani per patentiores hoſce renum ductus *venenum* eliminare ſatagit, ubi via regia glandularum cutis vel oris (ut antè innuimus) ſatis pateat. Atque proindè || ſicut morbus ope *alexipharmacorum* & *veſicatoriorum* ſensìm ſubigitur, ità moleſtum hoc ſymptoma pari paſſu ultrò declinare animadvertitur; & è contra, morbus fomite non ſubacto, eventum non minùs funeſtum ſortitur, utut *ſalibus lixivialibus* ſymptoma hoc correctum aut ſublatum fuerit: *Salia* enim *lixivialia*, præſertìm *Pulvis* dictus *Æthiopicus*, nimirùm *Cineres Bufonum* in crucibulo ad nigredinem calcinatorum, urinam copioſè fundendo, vi hujus ſymptomatis corrigendi, ante omnia alia egregriâ dotatos eſſe multo uſu mihi compertum eſt, ſivè æger demùm convaliturus eſt, ſivè non; Quam ob rationem * ℈.j. (urgente hoc ſymptomate) *cinerum* prædictorum quartâ vel ſextâ quâque horâ exhibendum jubeo, ſemper autem cum generoſiſſimis *alexiteriis* in Bolo vel hauſtu commixtorum, quo morbo juxtà ac ſymptomati ſimul proſpicere poſſim; quid enim refert pereunte ægro ſymptoma ſuſtuliſſe? *Micturitio.* || *Vide Hiſtor.*36.&c. *Uſus cinerum Bufonum.* * *Vid.Hiſt.*66.

Ubi verò ex vi *Veneni* & ſpirituum contendentium fere pari, Febris *Status* per unum vel alterum diem protendatur, unum tenorem ſervet, & cum *vigiliis*, *deliriis* & pleriſque aliis præcedentis ſtadii, necnon novis quibuſdam ſymptomatis ſocietur, & *exanthemata medii generis*, frequentia nimirùm & languida admodùm erumpant; durante certamine, quouſque ſcilicet criſi perfectâ ægrotans à ſymptomatis vehementibus quibuſcunque liberatus ἀπυρεξία integrâ fruatur, à partibus Naturæ dimicantis ſtare oportet, & ſpirituum expanſionem jugiter promovere repetitis doſibus † mitiorum *Alexi-* *Curatio Variolarum mediarum in hoc Stadio.* † *Vide Hi-*

ſtor. 14. 19. 20. 21. 27. &c. *pharmacorum* in priori ſtadio deſcriptorum, quorum ope *Veneni* activi reliquias ſensìm ſubigere valeant; necnon vehementiora quæcunque ſymptomata quæ ſpiritus in hoc ultimo agone ſæpiſſimè peſſundant, atque proindè morbi indolem in *malignam* mutare ſolent, appropriatis Remediis tempeſtivè ſublevare & coërcere: atque commixtis *alexipharmacis* maximè generoſis, & adhibitis *Veſicatoriis* languenti Naturæ ſúbvenire, modò à vehementiori quocunque ſymptomate labefactata causâ cadere incipiat. Quamprimùm autem febris criſin ſuo modo, hoc eſt ſeriùs aſſecuta eſt, & ultimo licèt hujus ſtadii die, unà cum ſymptomatis priùs conjunctis prorsùs exulet; vel quidem (quod ſæpiùs evenit) intermittat vel remittat, priuſquam *Venenum* delitescens in proximis ſtadiis revireſcere incipiat & recens certamen inſtauret, non eſt quòd adhuc naturam incaſsùm fatigemus remediis antè præſcriptis, ſivè iis quæ in *Venenum* activum collineent, ſivè iis quæ ſymptomata reſpiciunt, quippè impræſentiarum haud omninò indicantur, neque ad recrudeſcentiam veneni deliteſcentis antevertendam ſufficiunt; Ideóque ſatius eſt ut ægrotans perſtet in regimine priùs inſtituto & ab ingratorum medicamentorum deglutitione pauliſper ferietur, donec recrudeſcentia febris, & ſymptomatum cum eâ conjunctorum in ſtadio *Maturationis* vel *Declinationis* eorum uſum poſtulaverit, quæ indè pro diversâ febris recrudeſcentis indole alia atque alia adhibenda ſunt, uti poſthàc in proprio Capite narrabitur, niſi fortè cuiquam in hoc intervallo vires * *Cortices Peruviani* experiri libeat, quas ego ſæpè efficaces expertus ſum ad febris repullulationem præveniendam.

* Vide Hiſtor. 3.

Quæ autem ſint mitiora ea *Alexipharmaca*, quæ durante certamine ante Criſin peractam jugiter adhibere par eſt, & quæ ſint eorum præſcribendorum formulæ ſatis conſtat ex methodo medendi in præcedenti ſtadio memoratâ; Qualia etiam ſint *alexipharmaca* ea generoſiſſima, & quo pacto cum prioribus commiſcenda ſint, ubi Natura à vehementiori quocunque ſymptomate labefactata ſuccumbere incipiat, ex methodo *Variolas Malignas* & *Confluentes* curandi in hoc atque præcedenti ſtadio deſcriptâ petat Lector; ex quibus facilè admodùm Formulas Remediorum pro re natâ plus minùs *alexiteriorum* excogitare queat, quo nomine cramben eam bis coctam apponere non libet. In hoc autem lubrico rerum ſtatu dum Criſis eſt (ut aiunt) in *Fieri*, videat potiſſimùm ſolers Medicus nè Natura quovis ſymptomate vehementiori diutiùs attrita & laceſſita, & indè congreſſui impar reddita (quod haud raró evenit) in *Veneno* criticè eliminando prorsùs deficiat, & Morbus jam demùm pravam ac malignam indolem acquirat. Multa autem ſymptomata quæ hunc morbum in præcedenti ſtadio, dum ſpiritus niſu difficili expanſionem ſuam ulteriorem moliebantur comitata ſunt, quæcunque ſcilicet à conatu ſpirituum contendentium ortum ſuum duxerunt, atque proindè evacuationes, ſcilicet *Venæ-ſectionem*, *Vomitum*, *Catharſin*, aut quamcunque ferè aliam poſtulaverint, v. g. Vomitio, Laſſitudo ulceroſa, Dolores Spaſmodici, ſive Verſatiles & Epileptici, ſivè fixi in Capite, Lumbis, Artubus, Pleurâ, Inteſtinis, *&c.* jam à primâ eruptione incœptâ ultrò indies magis magíſque (qualiſcunque futurus eſt eventus, ſive ſalutaris, ſive funeſtus) declinant. Siquidem, (ut olim in *Puretologiæ* noſtræ *Exercitatione ſecunda* obſervavimus,)

quamprimùm ſpiritus ad ἀκμὴν ſuam expanduntur, & morbus ad ſtatum pervenerit, ceſſante priori niſu & conatu ſpontè prorsùs exulant id genus ſymptomata, nec ulteriorem Medici curam requirunt, & rarò admodùm in hoc ſtadio evacuatio cujuſcunque generis, ut in præcedenti ſtadio indicatur, & ferè nunquam ſine evidenti ægri detrimento & virium diminutione celebratur. Symptomata autem quæ in hoc ſtadio Medici curam poſtulant, ea ſunt potiſſimùm quæ vel ab accidente aliquo, vel à ſpirituum in Criſi languore oriuntur, uti *Fluxus alvi*, *Sudores colliquativi*, *Vigiliæ*, *Deliria*, *Sopor profundus*, *Fluxus uterinus cruentus*, *Tuſſis immanis*, *Ptyaliſmus* cum dolore gutturis inflammatorio conjunctus; Quæ ſymptomata uti à ſpirituum debilitate oriuntur, ità præ cæteris *alexiteriorum*, *opiatorum* & *veſicatoriorum* quæ eos erigere & figere poſſint, uſum indicant, utut ſymptomata duo, *Ptyaliſmus* nimirùm cum gutturis dolore conjunctus, & *Tuſſis* immanis, inſuper *topica* quædam remedia (uti mox narrabimus) requirant. Videamus igitur quo pacto ſingula hæcce ſymptomata ſeorsìm tractanda ſint, ne Natura iis fatigata præſente criſi prorsùs deficiat.

Quanquam in toto hujus Morbi curſu, præſertìm ante & poſt criſin, alvus lubrica, quæ ſcilicet ſingulis vel alternis diebus ſtercora formata dejicit, minimè naturæ officiat, ſed eam à ſarcina liberando potiùs adjuvet; numquam tamen ab alvo licèt ad vigeſimum uſque diem conſtipatâ, præter moleſtam fæcum nimis induratarum egeſtionem ſub finem morbi, noxam indè ſubortam hactenùs deprehendi. *Diarrhœa* verò, præſertìm torminoſa, in quovis morbi ſtadio, potiſſimùm autem in hoc, ubi *Venenum* lege Naturæ uno quaſi impetu per cutim criticè expellendum eſt, uti ſymptomatica & planè deleteria, quam citiſſimè, aſſiduo uſu † *Opiatorum* cum *alexipharmacis* generoſiſſimis, quæ ſpiritus quadantenùs diſſipatos erigant, conjunctorum incunctanter & diligentiſſimè ſiſtenda eſt, & eâ *Paregorici* quantitate quæcunque fuerit, quâ ſcopus attingi poteſt. Siquidem hoc ſymptoma uti à languore ſpirituum *Venenum* per cutem eliminare contendentium oritur, ità (ſi quod aliud) eos protinùs debilitando, officio ſuo impares in poſterùm reddit, adeò ut durante fluxu alvi, vel in infantili ipsâ ætate (pace magni *Sydenhamii*) *Variolæ* ægrè admodùm, ſaltem regulares & legitimæ erumpunt, quod vel mulierculis & nutricibus notum. Regimen autem, atque formulas remediorum hùc ſpectantes non opus eſt ut hìc recenſeam, cùm utrumque in priori ſtadio deſcriptum inveniat Lector.

De Fluxu alvi immodico in hoc ſtadio.

† *Vide Hiſtor.* 50. &c.

Proximè ad hoc ſymptoma accedunt *Vigiliæ* & *Deliria*, cum quibus *Subſultus tendinum*, cæterique vacillantium ſpirituum motus efferati & irregulares in genere nervoſo conjungi ſolent; quæ quidem ſymptomata uti in quocunque ſtadio, ſpirituum inaniter colluctantium languorem produnt atque malè ſignificant; ità forſan, vix à quovis alio ſymptomate (ut antè innuimus) citiùs quàm ab hoc motu efferato ſpiritus proſternuntur; adeò ut, durante hoc inteſtino tumultu, cùm Natura clavum imperii dimittat, *Variolæ* regulariter nequeant erumpere: atque proindè par eſt ut * *Opiatorum* doſes ſensìm augeantur donec ſomnus concilietur & tumultus compeſcatur; & ut *veſicatoriis* & *alexipharmacis* ſpirituum vires erigantur, atque expandantur;

De vigiliis, deliriis & ſubſultibus tendinum.

* *Vide Hiſtor.* 48. 19. 20. &c.

¶ *Vide Hiſtor. 21. 63. &c.*

cui muneri, ob ſpirituum priùs labefactatorum, mera *paregorica*, † ad quemcunque gradum aſcenderis, haud ſufficiunt. Somno autem hoc pacto tempeſtivè conciliato, *Variolas Medias* quæ cohærere vel confluere incœperant, noctis unius ſpatio (quod antè innui) ſæpè ſæpiùs, febre exulante, in *Regulares* & *Benignas* mutatas vidi. Tanta equidem eſt in hoc magis quàm in altero quovis hujus morbi ſtadio, (ubi *Variolæ Mediæ* in *malignas* tranſituræ ſunt (*alexiteriorum*, præſertìm autem *Paregoricorum* & *Veſicatoriorum* utilitas, ut abſque eorum uſu vix quicquam egregium arte perfici jam poſſit. Formulas autem præſcribendi mihi in hoc ſymptomate tollendo ſolennes, quippè antè, in priori ſtadio, deſcriptas iterùm recenſere haud opus eſt, præſertìm cùm eandem planè viam (*Venæ-ſectione* duntaxat exceptâ) in hoc atque in illo calcare par ſit.

De ſopore profundo.

Sopor etiam in hoc uſque morbi ſtadium protenſus, qui non à primâ Exanthematum eruptione ſensìm declinat, verùm potiùs augetur, nequaquam flocci faciendus eſt; quippè utut in præcedenti ſtadio, dum ſpiritus ulteriorem expanſionem moliebantur, ab oppreſſione ſolummodò fortè oriatur, eâque in critico agone difflatâ ultrò receſſurus videatur; jam verò * perſtans ſummam proculdubiò ſpirituum debilitatem & defectum arguit, ità ut luctari haud valeant, atque proindè deterius præſagium quàm præcedens ſymptoma ſubminiſtrat, & ſpaſmos funeſtos adfore utplurimùm denuntiat. Quocirca frequenti *Veſicatoriorum* applicatione, & diligenti *Spirit. CC. Serpentariæ Virgin.* cæterorúmque generoſiſſimorum *alexipharmacorum* in priori ſtadio memoratorum exhibitione actutùm certandum eſt, ut priuſquam Natura prorsùs causâ ceciderit, vis ſpirituum expanſiva, (quantùm fieri poteſt) exſuſcitetur. Formulas Remediorum hùc ſpectantes in priori ſtadio deſcriptas petat Lector.

* *Vide Hiſtor. 6. 42. &c.*

De Sudoribus profuſis.

† *Vide Hiſtor. 29. 5. 31. 41.*

Sudores † præterea profuſi & *colliquativi* (quos nutrices & mulierculæ ſtragulorum pondere impoſito perperàm & in ſummum ægrotantis detrimentum perniciosè ſolent extorquere) à Medico in hoc ſtadio minimè negligendi ſunt. Utut enim mitis & blandus calor, quicquam proximè ad Naturalem temperiem accedit, cum levi diaphoreſi conjunctus, ſpiritus fovendo eruptionem Exanthematum regularem promoveat; profuſi tamen ſudores ſpiritus diſſipant & plurimùm debilitant, necnon ſi diutiùs perſtent, utut Exanthemata fuerint diſcreta, *Vigilias*, *Deliria*, *Fluxum alvi enormem*, *Petechias*, vel aliquod aliud funeſtum ſymptoma mox accerſunt. Quam ob rationem non ſolùm ſtragula ſensìm detrahendo & minuendo, & || ægrotanti veniam dando ut ſeſe ab uno latere in alterum ſæpiùs vertat, donec calor ad mitiorem gradum redactus fuerit, colliquativos hoſce ſudores incunctanter coërcere par eſt; verùm etiam ſpiritus laſſatos & diſſipatos *alexiteriis mitioribus* ſæpè refocillare, & *Veſicatoriis* applicatis recèns expandere, non omiſſis etiam (ſi opus fuerit) *Paregoricis* ad ſomnum conciliandum, quæ inquietum ſpirituum motum compeſcendo ad Sudores hoſce colliquativos ſiſtendos, ſiquid aliud, plurimùm conducant. v. g.

|| *Vide Hiſtor. 5. 21. &c.*

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſor. nigr.* an. ℥.iv. *Aqu. cord. frig. Saxon. Epi. lem.* an. ℥.j.ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. ſpec. confect. de Hyacinth.* an. ℈.ij. *Syrup. de mecon.* ℥.j.ß.

M. F.

M. F. Julap. de quo cap. æger pro ratione ætatis cochlearia ij. iv. vj. (agitatâ phialâ) *tertiâ quâque horâ.* Addantur doſi horâ ſomni propinandæ ſi vigiliæ urgeant, *laudan. liquid. Helmont. gutt. ij.iv.vj.x.xij.* Applicentur etiam *Veſicatoria* ad carpos internos, vel ſaltem ad nucham.

Tuſſim inſuper atrocem & ferinam, quæ haud rarò *Variolas*, præſertìm *hyemales*, à frigore in poros cutis invadente frequentiſſimè ortas comitatur, & non tantùm * craſin ſanguinis perpetuâ pulmonis agitatione colliquat, verùm etiam vigilias inducit & ſpiritus laceſſit & peſſundat, in præcedenti ſtadio prorsùs negligere haud par eſt; jam autem criſi incœptâ *paregoricis* omninò cohibere atque *Mucilaginoſis* aliiſque *thoracicis* remediis demulcere neceſſe eſt, ne ſpiritus indè attriti in agone ultimo deficiant. Quapropter hoc in caſu præter *paregorici* doſin pro ratione ætatis ad ſomnum conciliandum ſufficientem ſemel in die exhibitam, inſuper *Extractum Glycyrrhizæ*, *Pilulas bechicas & Mucilaginoſas* in ore ad tuſſim fallendam ſæpiùs ſolvendas, atque *linctum* ſequentem ſæpiùs è cochleari lambendum, & ſensìm urgente tuſſi deglutiendum præſcribere ſoleo. *De Tuſſi immani.* * *Vide Hiſtor. 27. &c.*

℞. *Ol. amygd. d. rec. ſyrup. de Mecon.* an. ℥. j. ß. *ſacchar. cant. alb.* ʒ. j. *M. exactiſſ. F. Linctus.*

Eſt & alterum ſymptoma, quod in hoc ſtadio, præſertìm ſub ejus finem, cùm (ſpiritibus in criſeos agone laſſatis) membranæ atque vaſa univerſa tonum ſuum atque robur quadantenùs amiſerint, accidere ſolet,) *Fluxus* nimirùm *Catameniorum*, quæ tempus à naturâ præſtitutum jam haud rarò anticipant, & *Lochiorum*, poſt partum vel abortionem ab eâdem causâ provenientem; ad quod Medicus quamprimùm de eo certior factus ſit, in Methodo medendi inſtituendâ attentiſſimè animum advertat oportet, utut prava morbi indoles, ſicut ab aliis *Hæmorrhagiis* profuſis haud indè arguenda ſit. Quandoquidem autem à tumultu ſanguinis inteſtino, atque pretioſiſſimi illius liquoris diſpendio, & à motu ſpirituum inquieto, eorúmque languore indè ſuborto (ut ſileam effectus planè funeſtos fluxûs ſanguinis immodici & nimis diù protracti, ad quem languida Natura jam proclivis eſt) exanthemata neceſſariò minùs vegeta erumpant, & in ſtadio *Maturationis* proximo deprimantur & ægrè maturentur, *Deliria*, *Vigiliæ*, *Deliquia frequentia*, & *Suffocationes hyſtericæ*, hujus fluxûs ferè perpetui comites, cum multis aliis id genus oppreſſæ Naturæ ſymptomatis accerſantur; eo, inquam, nomine remedia *Cordialia mitiora* & qualitate quadantenùs adſtringente dotata, quæ ſcilicet fluxum minimè cieant, verùm potiùs coërceant & ſiſtant, copioſiùs atque frequentiùs propinentur, & *Opiata*, quæ motum ſpirituum tremulum & inquietum compeſcant, necnon *Antihyſterica*, quæ unà cum *Veſicatoriis* applicatis, ſpiritus excitent & expandant durante *catameniorum* vel *lochiorum* fluxu. Quo † pacto plurimas hujuſmodi ægrotantes feliciter ſingula hujus morbi ſtadia, ac ſi iſtud infortunium non accidiſſet, tranſegiſſe memini. Ex. gr. *De Fluxu Catameniorum & Lochiorum.* † *Vide Hiſtor. 9. 33. &c.*

℞. *Theriac. Androm.* vel potiùs *confect. Mithridat.* ℈. j. *pulv. è chel. cancr. comp. ſpec. confect. de Hyacinth. coral. rub. præparat.* an. *gr. xv. caſtor. gr. ij. Confect. Alcherm. ſine moſch. q. ſ. M. F. Bolus* quartâ vel ſextâ quâque horâ exhibendus, addito horâ ſomni *laudan. Lond. gr. j.* vel *laud. liq. gutt. xv.*

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. cinnam. hord. rut. germin. querc.* an. ℥. *ij. Aqu.*

FFf

*pœon.com.Epidem.*an.℥.ij. *Pulv. è chel. cancr.comp.ſpec.confect. de Hyacinth.*an.ʒ.j. *pulv. bezoard. Magiſt. gr.xv. ſyrup. caryoph.*℥.ij. *M. F. Julap. de quo capiat ægrotans cochlearia* iv. vel v. *poſt unumquemque Bolum deglutitum*, atque *etiam ad libitum in languoribus* agitatâ phialâ ; Applicentur etiam *Veſicatoria* ad nucham & carpos internos. Urgente etiam deliquio vel affectione hyſtericâ, non abs re erit *Spirit.* CC. *& Tinctur. Caſtor.* an. *gutt. viij.* in hauſtum Julapii inſtillatas miniſtrare. vel quidem *gutt. xx.* vel *xxx.* utriuſvis in unoquoque hauſtu cereviſiæ propinare, atque *Spirit. Salis Armon.* in phialâ collo arcto & oblongo, vel nodulum *Galban. Caſtorei & aſſæ fœtid.* aceto irroratum ſæpiùs naribus admovere.

De dolore gutturis cum levi ptyaliſmo conjuncto.

Symptomatum autem hoc ſtadium comitantium agmen demùm claudit, illud alterum ab accidente utplurimùm ortum, ſcilicet *Gutturis dolor*, ſæpiùs cum ptyaliſmo levi conjunctus. Quoties enim vel Natura ob vires ſpirituum minùs vegeta in *veneno* per cutim eliminando deficiat, & *veneno* per glandulas ſalivales excreto defectum ſupplere molitur, vel *Exanthemata* (ut in *Variolis* hyemalibus cum tuſſi enormi conjunctis fieri ſolet) uvulam, tonſillas, atque reliquam membranam os internè inveſtientem obſideant, latex ſeroſus copiosè in hiſce partibus ſcatet, undè partes teneræ acrimoniâ venenati liquoris inflammantur. Quæ quidem ſymptomata in proximo *Maturationis* ſtadio pro ratione ſalivationis auctæ, & *Exanthematum* indies creſcentium eò demùm (ſi non arte tempeſtivè antevertantur) evehi ſolent, ut non tantùm ægrotantem cæteris ſymptomatis nimìs attritum difficili deglutitione affligant, verùm etiam vitæ ipſi inſtantis ſuffocationis periculum intendant. * Quamprimùm igitur hoc ſymtoma ingruere percipiatur, fauces externæ diligenter ab aëris injuriis pannis laneis mollibus duplicatis, quæ plus valent quam *Croceata*, vel alia quæcunque amuleta à mulierculis adhiberi ſolita, muniantur, (ut in *ſalivatione Mercuriali* prudenter fieri ſolet) nè faucium glandulæ à ſero copioſiùs irruente, inibíque concreſcente intumeſcant, utut enormis *ſalivatio* ſequatur. Inſuper ingeſta quæcunque ſivè pharmaca, ſivè alimenta, ſint admodùm lenia, quæque fauces minimè exaſperent ; & ſedulò evitentur cordialia calidiora, *Spirit.* CC. *Vitrioli*, cæteráque id genus quæ partes laceſſant, pulveres cordiales craſſiores qui partibus deglutitioni inſervientibus adhæreſcunt & moleſtias creant, & cereviſia ipſa, ejuſque in locum ſubſtituatur *liquor poſſeticus* mitis, *decoctum* CC. &c. denique *Gargariſmata* emollientia, quæ partes aſperatas demulcere valeant, & phlegma impactum educere, ſiphone faucibus ſæpiùs immittantur. Ex. gr.

** Vide Hiſtor. 14.2. 27. &c.*

℞. *Decoct. ficuum* ℔.j.ß. *mellis roſat.colat.*℥.j.*M.F. Gargariſm.* durante hoc ſymptomate diligentiſſimè aſſiduò uſurpandum.

De Hæmoptoë & inſultibus Epilepticis.

Diffitendum equidem non eſt præter ſymptomata memorata ſivè à ſpirituum languore, ſivè ab accidenti ſuborta, me ſemel in hoc ſtadio, ab orgaſmo ſanguinis forti & efferato *Hæmoptoen* à vaſorum ſanguiferorum diſtenſione & rupturâ ſubortam, itidémque nuperrimè, ſub finem hujus ſtadii à ſpiritibus malo regimine incitatis, *Inſultus* planè *Epilepticos* ſæpiùs recurrentes, viſu horrendos, & periculoſos vidiſſe. Quandoquidem autem hæc anomala ſymptomata ſint admodùm rara, hoc in loco iis non immorari lubet, ſed in calce *hujus Tractatûs* eorum † *Hiſtorias* inter cæteras non vulgares, atque Methodum medendi feliciter iis adhibitam deſcribere.

† Vide Hiſtor. 11.6.

Atque de ſecundo ſtadio tantùm, quod, quæcunque fuerit morbi indoles, ſivè *Benigna*, *Maligna*, vel *Media* intra tridui ſpatium terminatur; utut enim *Mediæ Variolæ* non omnes primo hujus ſtadii die protrudantur, univerſæ autem intra triduum ex quo primum erupêrunt, ſuo modo maturari incipiunt, & nullæ poſt triduum à primâ univerſali eruptione incœptâ recèns ſeſe in conſpectum dant. *Veneno* enim vel ſubacto vel exaltato, febris plus minùs ſalutari, vel funeſtâ criſi judicatur; & vel non ſupereſt *Venenum* poſt hoc triduum per cutim eliminandum, vel vires haud ampliùs ſpiritibus ſuppetunt ei eliminando pares. Nihil enim moror parvula illa *Exanthemata*, quæ ex reliquiis *Veneni* deliteſcentis ſanè contemnendis orta in interſtitiis variolarum *Mediarum* quaſi ſuperfœtantium in ſtadiis *Maturationis* vel *Declinationis* nonnunquam ſuppullulant; utpotè quæ abſque aliquo febrili certamine erumpunt, & quà citiſſimè, aliquandò ipſo ortûs die, *ſine Maturatione* declinant & exareſcunt.

CAPUT IX.

De tertio hujus Morbi ſtadio, quod à Variolarum primâ Maturatione uſque ad earundem Declinationem protenditur. De Varia Indole Febris in hoc ſtadio recrudeſcentis, & Salivationis, Intumeſcentiæ extremorum, Diabetici Urinæ profluvii, cæterorúmque ſymptomatum ratione hanc febrim ejuſque criſin in hoc ſtadio comitari ſolitorum. De ſignis Naturæ ejus benignæ, malignæ vel mediæ diagnoſticis, necnon de ſignis prognoſticis, Indicationibus curativis & Methodo medendi ad hoc ſtadium pertinentibus.

TRiduo *Eruptionis* elapſo Variolæ, ſicut alia quævis tubercula inflammata, concoqui incipiunt, & lympha venenata per glandulas cutaneas Naturæ lege colata acrimoniâ ſuâ cuticulam à verâ cutę ſeparat; undè apices *Exanthematum*, paucarum horarum ſpatio, primùm albeſcentes quadantenùs intumeſcunt; dein, lymphâ eâdem pro morbi indole & vigore ſpirituum plus minúſve vegeto, citiùs vel ſeriùs in pus vel puriformem materiam mutatâ, flaveſcunt, aut ſaltem colorem cineritium vel ſubfuſcum obtinent, tandem in ſtadio ultimo cruſtâ obducti exareſcunt, modò exanthemata confluentia, cohærentia vel diſcreta ſimul, uno impetu ubique primùm eruperint. Variolæ enim *Mediæ* quæ ſensìm, & non eodem die erumpunt, pro differenti ortûs ratione albeſcere incipiunt, adeò ut primo vel ſecundo *Maturationis* die quædam tubercula in extremis partibus, vel corporis trunco ferè cruda, alia verò, in facie ſcilicet, collo cæteriſque locis viciniſ plus minùs maturata reperiantur. *Variolarum Maturatio.*

Cùm autem multiformis ſit hujus morbi indoles in hoc præcipuè ſtadio, & pro gradu *Veneni morbifici* differenti planè alia atque alia, ità ut nequeat Medicus ſine ſagacitate maximâ in multiplici ſymptomatum jam ſuboriri ſolitorum varietate praxin ſuam ad rationis normam ubique ritè dirigere, operæ pretium duco indolem morbi pro ratione *Veneni* diverſam, durante *Variolarum Maturatione* (quod in præcedentibus ſtadiis etiam conſultò feci) ſuccinctìm primùm ob oculos ponere, incipiendo à *Variolis Benignis*, ut ſciat Medicus quàm longè *Malignæ* vel *Mediæ Variolæ* ab iſtâ regulâ deflectunt, & quibus ſubſidiis Naturæ jam deficienti ſubvenire oportet.

In *Benignis Variolis* ubi Venenum in præcedenti ſtadio robore Naturæ integro è ſpirituum ſinu ſecundùm primam Naturæ intentionem per glandulas cutaneas criſi fidâ ac perfectâ propulſatum fuerit, nullum omninò febris revireſcentis, aut alterius alicujus generis ærumnoſum ſymptoma repullulat, præter dolorem Exanthematum inter maturandum inflammatorium, à quo utut patiens quadantenùs (ut in *Furunculi*, vel alterius cujuſcunque tuberculi cutanei maturatione) incaleſcat, & arteriæ fortiùs ſolito vibrentur, nullatenùs tamen Febre vel ægritudine ab inteſtinâ *veneni* & ſpirituum luctatione afficitur, verùm ἀπυρεξία integrâ ac valetudine perfecta utens totum hoc ſtadium, quod ultra triduum non protenditur, ſecurè & tranquillè decurrit, lympha à Spirituum influorum vigore per glandulas copiosè colatur, atque tuberculis citiſſimè miniſtratur; undè primo die Variolarum margines vegetè rubent, atque baſes ſuas ſenſim ampliant, apices elevant, atque ſero limpido implent; ſecundo autem die puſtulæ adhuc turgentes ſero à benigno ſpirituum calore ocyùs (uti ſolet) inſpiſſato atque in puriformem ſubſtantiam quadantenùs redacto, colorem minùs pellucidum obtinent, & demùm tertio die humore lege Naturæ à blando ſpirituum influxu in pus concoctum & laudabile penitùs mutato, protinùs flaveſcentes in apicibus, ſtadium ultimum ingreſſuræ exareſcere & ſcabie obduci incipiunt. Cùm dico *Variolas benignas* eſſe cæterarum omnium normam, intelligo Variolas quaſcunque *diſcretas* & *regulares* cum *Petechiis*, eruptione *miliari* aut altero quovis ſtigmate exitiali minimè conjunctas præter illas quas Linguâ vernaculâ vocare ſolemus *Chicken Pocks*, Quippè hæ, * utut moleſtum Apparatûs triduum, ut cæteræ Variolæ habeant, ſæpiùs tamen eodem die oriri, maturari atque declinare animadvertuntur; adeò ut poſt primum ſtadium finitum, nihil compertum & certum de cæteris eorum ſtadiis dici poſſit, niſi quod Cometarū ad inſtar citiſſimè diſpareant, rarò admodùm ſpatiū cæterarū *Variolarum Regulariū* in ſtadiis ſuis ultimis decurſuræ. Quo ſigno Pathognomonico duntaxat à *Variolis* cæteris *Benignis* quas jã deſcripſimus diſtingui queat.

Variolarum benignarum Maturatio.

* *Vide Hiſtor.* 3.

* *Vide Hiſtor.* 2.

Malignæ autem *Variolæ* (eas volo quæ à primo inſultu tales extiterunt, utpotè à *Veneno* ſummè *deleterio* ortæ, aut ſaltem à ſymptomate aliquo vehementiori ſpiritus in primo ſtadio ante criſin peſſundante in malignas mutatæ) ſivè *Confluentes*, ſivè *cohærentes*, vel *diſcretæ* cum petechiis aut alio aliquo exitiali ſtigmate conjunctæ immane quantùm in hoc ſtadio à benignis diſtant! febris ſiquidem quæ à *veneno* ſpiritus prorsùs obruente ſuam originem trahens, à primo inſultu uno tenore ferè continuo hactenus progrediebatur, jam demùm à criſi in præcedenti ſtadio funeſtâ mirum in modum aucta, cum *Hæmorrhagiis*, *Deliriis*, *Vigiliis*, cæteriſque præcedentis ſtadii ſymptomatis plurimùm evectis, necnon *Spaſmis*, *Comate profundo*, aliiſque id genus ob vires ſpirituum perpetìm corruentes funeſtiſſimis ſociata, utplurimùm ægrotantem miſerè confectum derepentè, † primo ſcilicet vel ſecundo hujus ſtadii die è vivis tollit, Efflореſcentiâ intereà (ubi confluens fuerit) in albedinem non interruptam & viſu horrendã mutatã; ſi verò Exãthemata in pectore vel quâcunque aliâ corporis parte *Morbilloſæ efflоreſcentiæ* ad inſtar figurâ incertâ donata, quadantenùs *diſcreta* apparuerint, utut in apicibus albedine obducãtur, nequaquã margine rubro circũcinguntur, vix aut ne vix omninò elevantur, interſtitia rubedine deſtituuntur, verùm potiùs quaſi ex ſtrangulatione livideſcũt, quoniã cùm ſpiritus in ma-

Variolarum Malignarum indoles in hoc ſtadio.

† *Vide Hiſtor.* 37. 38. 39. 40.

chinâ ubiquè penè extinguuntur & enecantur, neceſſe eſt ut ſanguis in universâ cute quaſi ſtagnet & luridum colorem exhibeat, atque glandulæ cutaneæ indè Semineces in lymphâ venenatâ excernendâ plurimùm deficiant; undè ſero jam non ampliùs, aut ægrè admodùm ſuppeditato, tuberculorũ Maturatio haud ampliùs jure meritò exſpectanda eſt: Nec eſt quòd quiſquam miretur *Variolas* ſeſſiles & depreſſas manere, atque cuticulam in earum apicibus venenatâ acrimoniâ ſeparatam ſquamæ exareſcentis ad inſtar ad cutim rursùs penè adhærere. Natura verò quæ ſemper, pro viribus quæ ei ſuppetunt, cunctando rem reſtituere molitur, cùm hoc pacto *Venenum* per glandulas cutaneas eliminare juxtà primam ſuam intentionem non poſſit, hoſtem per patentiores glandularum faucium atque renum portas, quod in præcedenti ſtadio aggrediebatur, pro virili propulſare contendit; at verò conatu inani, quia || *ptyaliſmum* duntaxat levem & mox receſſurum, ſine aliquâ inſigni capitis vel faucium intumeſcentiâ, atque moleſtam ſanè & inutilem *micturitionem* abſque notabili quocunque urinæ profluvio utplurimùm excitat. Adeò funeſtus & deploratus eſt hic caſus, ut raRò admodùm (quod antè innui) quiſquam hoc modo decumbens ad tertium hujus ſtadii diem ſuperſit; ſi quis verò (quod oppidò raRò hactenus obſervavi) meliori luto formatus & ſtaminibus vitæ magis firmis præditus, Artis ſuppetiis opportunè allatis fortè fortuitò adhuc ſuperſtes fuerit, ſtadium morbi ultimum († Variolis poſthàc nunquàm matureſcentibus, atque hoc defectu *ſalivatione* copioſâ aut *profluvio urinæ* neutiquam ſuppleto) diù, * ad decem ſcilicet vel duodecim dies protendendum ingreſſus indies febricitat, necnon, ac ſi venenatus, vigiliis, deliriis, deliquiis, cæteriſque omnibus præcedentibus diris ſymptomatis præter *hæmorrhagias* (quæ ſi adhuc perſtarent, funeſtum diem illicò citiſſimè accerſerent) perpetìm laceſſitus, donec *Veneno*, viribus Artis & Naturæ conſpirantibus, ſensìm cicurato, & die morbi forſan decimoſeptimo, vel viceſimo certamine febrili indè dirempto jam demùm ἀπυρεξίαν affecutus inexpectatò revaleſcere incipiat. Quoſdam etiam novi à reliquiis *Veneni* deliteſcentis non jam ſubactis, quorum Hiſtorias ſub finem hujus Tractatûs recenſere non pigebit, qui uſque ad † triceſimum diem, poſt Venæſectionem & ſolennes purgationes peractas, cum appetitu penitùs proſtrato hecticè quaſi decumbebant, & tandem ſphacelo claviculæ, oſſium maxillarum vel tibiarum inopinatò trucidabantur.

|| *Vide Hiſtorias jam memoratas.*

† *Vide Hiſtor. 32. 36. 41. &c.*

† *Vide Hiſtor. 59 60. 61. 62. &c.*

Variolarum Mediarum Maturatio.

Variolarum autem *Mediarum* Maturatio paulò fuſiori calamo deſcribenda eſt, quia frequentiſſimè iſta ſpecies occurrit, & præ cæteris, pro ratione *Veneni* in præcedenti ſtadio plùs minúſve ſubacti, indolem admodùm variam obtinet, & Medicorum ſagacitatem excercet in hoc ſtadio. Námque ex luctâ inter *Venenum* & ſpiritus in præcedenti ſtadio propemodùm pari, haud raRò ob ſiniſtrum aliquod accidens, ſymptoma vehementius, aut methodum medendi non ſatis accuratè adhibitam, Natura causâ ſuâ criſeos tempore ex parte cadit, nec facilè ſuas vires in poſterùm recolligit: & ſicut iſtæ Variolæ, || quæ primâ facie more *benignarum* diſcretè erumpere incœperant, demùm cohærentium vel confluentium ſpeciem induunt; ità in hoc ſtadio poſt criſin infauſtam *Variolæ* nonnunquam pravam ſuam indolem produnt, * *Seſſiles* nimirùm, depreſſæ & aridæ manent, maturationi neutiquam idoneæ, atque

Mediarum Variolarum in Malignas tranſeuntium indoles.

|| *Vide Hiſtor. 14. 2. 1. 21. &c.*

* *Vide Hiſtor. 19 21.*

22.23 25.32. 33.35.&c aliquando † *Petechiis* jam demùm efflorescentibus interpunctæ, & diſcrimen
† Vide Hiſtor.27. 45. 52. ægrotanti non minus, licèt non adeò præceps ac primariò malignæ intentant: Poſt infidas enim remiſſionis potiùs quàm intermiſſionis inducias in ultimo præcedentis ſtadii die datas, || febris mali moris ex luctâ ſpirituum
|| Vide Hiſtor.31.25. 21,22. &c. criſi præcedenti plurimùm labefactatorum jam adverſus *Venenum* recrudeſcens inſtauratâ, unà cum Maturatione incœpta illicò revireſcere incipit, mox *Vigilias*, *deliria*, & reliqua quotquot dira ſpirituum vacillantium ſymptomata accerſitura, quæ indies magis magíſque adaugeri ſolent; donec æger quaſi
** Vide Hiſtor.45. 46. 41.&c.* *Toxico* penitùs infectus, demùm decimo * vel undecimo morbi die (quod utplurimùm fit) Fatis cedere cogatur, ſi non fortè *Venenum* multâ artis ope & robore ſpirituum haud vulgari adjutus, in ultimo declinationis ſtadio diù,
† Vide Hiſtor.21.22. 23.24.25.27. 29 32.33.49. &c. † ſcilicet ad ſeptemdecim, vel viginti dies protracto atque ærumnosè admodùm emenſo, ſensìm concoquere & edomare potis fuerit: vires enim haud jam ſpiritibus ſuppetunt ad venenatam colluviem (quæ per glandulas cutaneas primariò propulſanda fuerat) per fauces, renes, vel aliam aliquam portam ſuccedaneam amandandam. Quam ob rationem hæ *variolæ* ſemper *ſeſſiles* & *aridæ* jam animadvertuntur, & *Salivationem inſignem, intumeſcentiam extremorum* vel *Urinæ profluvium* nullatenùs comites habent.

Ubi autem ſpiritus in criſi *Venenum* tantillùm ſuperaverint, res ægrotantis (ſi nihil poſteà accidat ſiniſtrum) pro ratione victoriæ partæ, plùs minùs in vado ſunt, & Variolæ citiùs vel ſeriùs tandem maturitatem aſſequuntur; intereà *Salivatio*, *Profluvium urinæ* & *extremorum intumeſcentia* exanthematum depreſſorum defectum plus minùs compenſant; febris etiam (modò revireſcat) vix ante initum ultimum *Declinationis* ſtadium repullulat, atque tunc Συνεχὴς benignæ typum induit.

Maturatio Variolarum mediarum proximè ad benignas accedentium. Eſt enim ubi Variolæ hujus generis, veneno in præcedente criſi multùm fracto & ſubacto, propè ad benignas ipſas jam accedant, cùm Natura per glandulas cutaneas juxtà primam ſuam intentionem totum virus, licèt paulò ægriùs & tardiùs, eliminare valeat, undè exanthemata figuram exactiſſimè rotundam poſſident, & margine rubro circumcinguntur, utut primo *Matu-*
|| Vide Hiſtor 5.6.7.9. 14.17.20. *rationis* die hìc illìc in medio deprimantur; || tertio autem vel quarto turgeſcunt & acuminantur; quinto demum die pure jam confecto referta, flaveſcunt & exareſcere incipiunt, atque æger demum ſine quâcunque febre recidivâ, ærumnosâ ſalivatione, vel extremorum intumeſcentiâ, die morbi ſaltem decimo tertio aut quarto prorsùs revaleſcit.

Maturatio Variolarum Mediarum cum ſalivatione, urinæ profluvio, &c. conjunctarum. Si verò ſpiritus in criſi imperfectâ paulò plus labefactati *Veneno*, & arctiùs cum eo implicati, totam virulentiam ſecundùm primam intentionem per glandulas cutaneas amoliri nequeant, provida Natura * faucium glandulas incunctanter ſolicitat, quibus tanquam tabulâ poſt naufragium utitur, & per patentiores iſtas portas *Veneni* reliquias amandare ſatagit: Exanthematis intereà indies, utut ſeriùs & ſegniùs matureſcentibus, undè hujus morbi
** Vide Hiſtor. 19. 27. &c.* ſtadii duratio incerta redditur, & pro copiâ & duratione *ſalivationis* ad dies quatuor, ſex, octo, duodecim, vel † amplius protenſa, atque Variolæ intereà primùm ubique in || medio deprimuntur, utpotè humore parcè ſuppe-
† Vide Hiſtor.53.&c. ditato, neque margine vegetè rubenti circumcinguntur: dein verò cùm tur-

geſcant & acuminentur, admodùm albæ & pellucidæ (humore adhuc minimè in pus mutato) aëre vel aquâ limpidâ impleri videntur; demùm verò debitam magnitudinem adeptæ, & pure jam confecto quadantenùs flaveſcentes * flacceſcunt tamen, & vigore ſpirituum orbatæ magnâ ex parte in artubus præcipuè confluunt, ſerò admodùm in ſtadio ultimo exareſcunt, & cutim haud rarò cicatricibus & foveis turpiter deformant.

|| *Vide Hiſtor.* 21. 23. &c.
* *Vide Hiſtor.* 21. &c.

Quamdiù ſpiritibus vires ſuppetunt ad hoſtem per hanc portam fortiter propulſandum, patiens (quomodocunque Variolæ ſeſe intereà habeant) penè ἀπυρέλος in tuto eſt, & ab omni alio ærumnoſo ſymptomate, exceptâ ſalivatione, gutturis dolore, deglutiendi difficultate, cæteríſque id genus ptyaliſmi, ſatellitibus liber. † Quamprimùm autem (modò ante Maturationem Variolarum completam) *Salivatio*, unà cum capitis, faciei & faucium intumeſcentiâ ob ſpirituum defectum declinare incipit, ſi non (ut ſæpè cum bonis avibus derepentè fit) hic defectus profluvio urinæ & extremorum intumeſcentiâ ſuppleatur, recrudeſcit illicò febris, & plus minúſve periculi intendit pro ratione virium *veneni* in præcedenti ſalivatione magis minúſve ſubactarum, atque *maturationis* Variolarum indè magis minúſve provectæ; ſiquidem *Venenum*, ſalivatione ob ſpirituum languorem præmaturè deficiente intùs concluſum, atque mox Naturam obruens vel ſaltem irritans, febrilem luctam cum vel ſine rigore manifeſto antecedenti non poteſt non recèns inſtaurare, quæ pro ratione virium *Veneni* ſuperſtitum jam * Συνεχὴς & benigna, jam verò † Σύνοχος plus minùs maligna redditur, quam ſine vigore Naturæ haud vulgari, aut ſaltem ſine Artis ſuppetiis opportunè allatis ſuperare haud fas eſt, & quâ æger plerumque tertio vel quarto die trucidatur: Variolæ autem vix unquam ab hoc tempore matureſcunt, & ſtadium morbi ultimum, declinatione *ſalivationis* incœptâ, exordium ſumit. Quam ob rationem *ſalivatione* declinante Medicus, quo ad præſagium proferendum, & medelam ritè adhibendam ſeſe expeditiùs accingat, non tam ad præcedentis *ſalivationis* terminum, quàm ad præſentem *Variolarum* maturationis gradum advertat. Novi enim *ſalivationem*, Variolis jam maturatis, vel quarto die ſine febre recidivâ declinâſſe, atque nobilem Juvenculam, * cujus Hiſtoriam in fine hujus Tractatûs recenſebo, quæ viceſimo primo morbi die (hoc ſtadio eouſque durante) crudis adhuc & non integrè maturatis Variolis, perenni atque inexhauſtibili *ſalivatione* planè confecta periit. Utut verò hæc ſe habeant generaliter loquendo quò diutiùs *ſalivatio* duret, & quò copioſior fuerit, eò magis *Venenum* cicuratur & ſubigitur, & *ſalivatio* tertio vel quarto die præmaturè finita, vel longiùs protenſa, modò non fuerit copioſa & libera † febre Συνόχω & mali moris malo omine excipitur; copioſus verò & diutiùs protenſus *Ptyaliſmus* (utut *Variolæ* non fuerint integrè maturatæ) ſæpiſſimè in || Συνεχῆ benignam facillimè *Cortice Peruviano* ſubigendam deſinit: iſte autem qui ad *maturationem* uſque *Variolarum* completam protenditur, ſivè citiùs, ſivè ſeriùs ſubſiſtat, ægrotanti * ſalvo & ἀπυρέλῳ valedicit.

† *Vide Hiſtor.* 54. 55. &c.
|| *Vide Hiſtor.* 21. 26. &c.
* *Vide Hiſtor.* 22. 24. 26. 46.
† *Vide Hiſtor.* 21. 54. 55. &c.
* *Vide Hiſtor.* 53.
† *Vide Hiſtor.* 21. 55. &c.
|| *Vide Hiſtor.* 24. &c.
* *Vide Hiſtor.* 19. &c.

Natura verò (ut antè innui) in præſens machinæ tutamen præproperam hanc *ſalivationis* declinationem † *Profluvio urinæ immenſo*, vel *extremorum in-*

† *Vide Hiſtor.* 32. 33.

34.35. 36.56. 62.63.&c. *tumeſcentiâ* compenſat, & cataractis renum reſeratis urina, ferè ut in diabeticis, ad plures dies ſupra modum fluit; quo pacto ſolet in ſalivatione arte à *Mercurio* inſtitutâ, ubi *Venenum* exhibitum haud ſatis per glandulas ſalivales protruſum fuerit: vel manus, pedes, & præputium, mole humorum immensâ in iis congeſtâ mirum in modum diſtenduntur: atque ſanè cùm utrumvis horum ſymptomatum ſuppreſſæ *ſalivationis* locum teneat, quamdiù à vigore ſpirituum ſuſtentetur, Variolæ plus minùs indies matureſcunt. Cùm autem ante *Maturationem* exanthematum perfectam declinant, illicò revireſcit febris Σύνοχος vel Συνεχὴς, ſi non, quod ſæpiſſimè fit, *ſalivatione* poſtliminiò reduce excipiantur. Quò diutiùs autem iſthoc urinæ profluvium, vel extremorum intumeſcentia durat, eò meliùs. Modò autem abſque *ſalivatione* recidivâ ante maturationem *Variolarum* completam præmemorata ſymptomata derepentè ſupprimantur, à febre recèns ſuppullulante via ægrotantis rursùs in diſcrimen adducitur; adeò protenſam atque incertam durationem in hoc ſtadio hujuſmodi *Variolæ* emetiri ſolent.

Maturatio Variolarum Mediarum ſine notabili Salivatione, & urinæ profluvio, &c.

|| Vide Hiſtor. 14. 21. 23. 46. 49. &c.

Eſt autem ſæpiſſimè, ubi vires ſpirituum & *Veneni* poſt criſin peractam adeò propè ad æqualitatem accedant, ut ſpiritus nequeant *Veneni* reliquias per cutim vel aliam aliquam portam ſuccedaneam fortiter propulſare; túmque *venenum* magnâ ex parte intùs cohibitum, ferè ab hujus ſtadii initio febrem || ciet, mitiorem licèt, utplurimùm Σύνοχον, nonnunquam autem Συνεχῆ, quæ ſtadio hoc morbi diutiùs protracto, cum deliriis, vigiliis, cæteríſque id genus ſymptomatis, utut non valdè intenſis conjuncta eouſque durare ſolet, donec *Variolæ* diù depreſſæ & pellucidæ, demùm *Veneno* ſensìm & gradatìm per hanc vel illam portam protruſo, die decimo ſeptimo, vel decimo octavo, derepentè turgeſcere atque maturari incœperint. A quo tempore febre unà cum ſymptomatis conjunctis, poſtquam diù incerto Marte dimicatum fuerat, inexpectatò exulante, ægrotans illicò revaleſcit.

Succinctâ hâc *Maturationis* Variolarum hiſtoriâ è rei naturâ petitâ, facilè admodùm indoles morbi durante hoc ſtadio benigna, maligna vel media diſcernitur: Eventus ejus fauſtus, infauſtus vel dubius prædicitur; Indicationes verè curativæ ad rationis normam eliciuntur, atque methodus medendi certa & ſtabilis inſtituitur.

Variolarum benignarum maturantium diagnoſtica.

** Vide Hiſtor. 3.*

Ubi * *Variolæ* fuerint figurâ exactiſſimè rotundâ, ubique diſcretæ & margine admodùm rubro circumcinctæ, neque *Petechiis*, *Eruptione miliari* vel quâvis aliâ notâ exitiali interpunctæ, primo maturationis die in ſummitate albæ, atque humore refertæ ac turgidæ; ſecundo autem circa baſin auctæ atque in ſummitate acuminatæ, & minùs pellucidæ; atque tertio demùm, ſcilicet ultimo hujus ſtadii die, humore in pus mutato flaveſcentes, utpotè cruſtâ mox obducendæ, patiente intereà neque febre, ægritudine, vel quocunque altero ærumnoſo ſymptomate attrito; virium robur admodùm vegetum, atque indoles morbi maximè benigna ſignificatur, &, debito regimine adhibito, eventus felix duodecimo ſaltem morbi die inſecuturus expectandus eſt, Naturâ ſingula ſtadia ſpatio trium dierum peragrante.

Variolarum primario

Ubi † autem febris in præcedentibus ſtadiis fuerit continua, & adhuc cum *deliriis*, *vigiliis* & reliquis ſymptomatis indies auctis, &ittereà *hæmorrhagiis*,

morrhagiis, *micturitione*, &c. conjuncta perſtet, & uno tenore progrediatur, atque efflorefcentia ubique confluat, vel cohæreat, atque cutis albedine planâ tanquam pergamenâ obducatur; ubi exanthemata in pectore & artubus, quadantenùs diſcreta, utut in apicibus albedine obducta depreſſa maneant & fermè ſeſſilia, atque in margine & interſtitiis quaſi ex ſtrangulatione livideſcant, apices humore prorsùs deſtituantur, atque indè ſquamarum ad inſtar exareſcant, & ad cutim penitùs adhæreant; Vel ubi prorsùs diſcreta, || *Petechias*, *Maculas purpureas*, *vel nigras*, vel *Eruptionem miliarem* in interſtitiis comites habeant; nullâ intereà notabili *ſalivatione*, *profluvio urinæ*, aut *extremorum intumeſcentiâ* jam ſubortâ, morbus *Veneno* deleterio primario ſatus, indolem ſuam malignam palàm prodit, & exanthemata ob ſummam ſpirituum debilitatem ad maturationem prorsùs inepta eſſe arguit; vel ultimum declinationis ſtadium ſine maturatione præcedenti jam iniiſſe, ad cujus tertium diem oppidò rarò ægrotans ſuperſtes pervenit. * Si quis autem fortuitò evadat, ægrè admodùm ac ærumnosè illud ſtadium (Variolis nuſquam maturatis) diù & ſine definito aliquo termino protractum ferè ſemper moribundus decurrit.

malignarum diagnoſtica.
† *Vide Hiſtor.* 36 37. 38. 39. 40. 41.
|| *Vide Hiſtor.* 30. 31.
* *Vide Hiſtor.* 53. 59. 60. 61. 62.

Variolæ Mediæ in malignas poſt criſin mutatæ, eandem planè indolem cum primariò malignis ſortiuntur: ſunt enim depreſſæ, ſeſſiles, in margine livideſcentes, atque ineunte maturatione exareſcentes, albis apicibus obductæ; nullo autem humore refertæ, neque *ſalivatione* quâvis notabili, profluvio urinæ, vel extremorum intumeſcentiâ comitatæ; haud rarò autem † Petechiis jam efflorefcentibus interpunctæ: In hoc autem potiſſimùm differunt, quod non à primo ortu malignæ extitêrunt, verùm in ipsâ criſi pravam hanc indolem Naturâ jam causâ cadente ſibi acquirunt, indéque criſi finitâ confluunt vel cohærent Variolæ quæ primò *Diſcretæ*, benè figuratæ & benè coloratæ erumpebant; febris etiam, utut jam ſpiritibus in criſi ſuperatis mali moris ſit, cum vigiliis, deliriis, &c. ſociata, ante criſin peractam magis benigna erat, & ſub finem eruptionis more Συνεχέ𝔖 inducias dedit, licèt inſidas, & intermittebat, vel ſaltem remittebat; quo nomine oppidò rarò *hæmorrhagias*, *micturitionem*, cæteráque id genus pathognomonica primariæ malignitatis ſymptomata ſibi adjungit, nec fatum adeò præcox atque certum acceſſit: verùm plures ex hiſce quàm illis Variolis ope Artis evadunt, atque pauci admodùm ante undecimum vel duodecimum diem ab iis interimuntur. Nam hoc ſtadium nullo certo termino continetur, ſed diutiùs utplurimùm protenditur.

Variolarum Mediarum in malignas mutatarum diagnoſtica.
† *Vide Hiſtor.* 29. 52. 32.

Mediæ autem *Variolæ* proximè ad || benignas accedentes à benignis parùm differunt, eundémque eventum, ſcilicet ſalutarem aſſequuntur; ſed ob vires ſpirituum ex accidenti quadantenùs obtuſas, earum maturatio diutiùs protrahitur: Exanthemata nimirùm utut primo vel ſecundo die albeſcant, aliquatenùs autem ob lympham parciùs miniſtratam, apices depreſſos habent; tertio verò vel quarto turgeſcunt & acuminantur; demùm quinto flaveſcere incipiunt, ſine febre, ſalivatione, profluvio urinæ, vel extremorum intumeſcentiâ conjunctâ: quia ſpirituum vigore totum virus ſecundùm primam Naturæ intentionem per cutem propulſatur, indéque iſtas *Variolas* à

Mediarum Variolarum ad benignas proximè accedentium Diagnoſis.
|| *Vide Hiſtor.* 6. 12. 17. 20. 21.

verè benignis in ſtadio *Maturationis* paulò protenſiori ſolummodò dignoſcere licet.

Variolarum Mediarum cum ſalivatione, &c. conjunctarum diagnoſtica. *Vide Hiſtor. 33. 54. 55. &c.*

Ubi autem ſpiritus arctiùs implicantur *Veneno*, ad quod per glandulas cutaneas penitùs eliminandum vires deficiunt, Natura neceſſariò portas ſuccedaneas ſollicitat; & Variolæ, ſubortâ * *ſalivatione*, quæ indies magis magíſque augetur, diù depreſſæ & aquoſæ tardiùs matureſcunt: undè hoc morbi ſtadium ad ſex, octo, decem, duodecim dies protenſum videre eſt, priuſquam exanthemata pure maturo referta & turgeſcentia flaveſcere incipiant. *Salivatione* verò ante *maturationem* Variolarum conſummatam deficiente, modò *Urinæ profluvium* vel *extremorum intumeſcentia* ad completam maturationem uſque vel ſaltem ad *ſalivationis* reditum protenſa, defectum iſtum non ſuppleat, febris revireſcit Συνεχὴς vel Σύνοχος pro ratione *veneni* priùs plus minùs ſubacti magis minúſve periculoſa: adeò ut in hiſce Variolis terminus hujus ſtadii ſit admodùm incertus, atque eventus planè dubius.

Variolarum mediarum ſine ſalivatione, &c. diagnoſtica. † *Vide Hiſtor. 14. 21. 23. 32. &c.*

At ſi ſpiritus *Veneno* implicati & labefactati adeò defecerint, ut hoſtem nequeant ampliùs fortiter propulſare, & per glandulas cutis vel aliam portam ſuccedaneam eliminare, † febris, *Veneno* intùs cohibito, mitior licèt cum *vigiliis*, *deliriis*, &c. conjuncta, unà cum *maturatione* incœptâ illicò revireſcit, & pro ratione *Veneni* plus minùs ſubacti utplurimùm Σύνοχος, vel oppidò raró Συνεχὴς; quæ per totum hoc ſtadium ſine notabili quocunque ptyaliſmo, urinæ profluvio, vel extremorum intumeſcentiâ, durare ſolet uſque ad conſummatam *maturationem* exanthematum, quæ diù depreſſa & pellucida manent, & rariſſimè ante decimum octavum morbi diem (*veneno* ſenſìm per varias portas eliminato) humore turgeſcere, vel pure maturo flaveſcere incipiunt, vitâ ægrotantis intereà in ſummo diſcrimine verſante.

Prognoſtica.

Signa quæ in hoc ſtadio eventum morbi futurum ſivè ſalutarem, funeſtum vel dubium denuntiant, è tribus potiſſimùm fontibus petere oportet, nimirùm à febre maturationem concomitante, vel ſaltem eam excipiente; ab *Exanthematum* indole, præſertìm eorum citiori vel tardiori, & plus minúſve perfectâ *maturatione*; atque à *ſalivatione*, *profluvio urinæ*, *extremorum intumeſcentiâ*, *Diarrhœâ*, *Comate*, *Spaſmis*, *Deliriis*, *Vigiliis*, *difficili reſpiratione* & *deglutitione*, cæteríſque ſymptomatis conjunctis. Ex. gr.

|| *Vide Hiſtor. 3.*

I. || Ἀπυρεξία per totum hoc ſtadium protenſa, & *maturatio* demùm nullâ febre exceptâ, ut in Variolis benignis vel mediis proximè ad benignas accedentibus, optimè ſignificat: *Venenum* nimirùm adeò in præcedente criſi cicuratum & ſubactum eſſe, ut ne minimæ ab eo in poſterùm ſpiritibus creentur moleſtiæ.

* *Vide Hiſtor. 30. 31. 36. 37. 38. 39. 40. 62 &c.*

II. * Ubi febris in præcedentibus ſtadiis inducias non dederit, ſed uno tenore progrediens hùc uſque protendatur, peſſimè ſignificat, nimirùm morbum à *Veneno* deleterio primùm ortum fuiſſe, & ſpiritus hoſti per cutim vel aliam aliquam portam propulſando impares fore; undè Naturâ poſt criſin funeſtam peractam prorsùs ſuccumbente, atque Variolis ad maturitatem nequaquam pervenientibus (quod in Variolis confluentibus atque malignis ubique videre eſt) neceſſe eſt ut ægrotans jam ultimum morbi ſtadium ingreſſus, *hæmorrhagiis* cæteríſque diriſſimis ſymptomatis confectus, mox fato

præmaturo ſummum oppetat diem, vel ſaltem reliquam hujus ſtadii partem, modò protrahatur, ærumnosè admodùm tranſigat, atque demùm, ut ſæpiſſimè accidit, fatis cedat.

III. Febris poſt inſidas inducias ultimo præcedentis ſtadii die datas, † jam cum maturatione incœptâ repullulans, peſſimè ſignificat; nimirùm ſpiritus ex criſi imperfectâ, vel accidente aliquo aut ſymptomate vehementiori adeò jam proſtratos eſſe, ut nequeant ampliùs *Venenum* ſtrenuè expellere, ſed ab ejus reliquiis intùs cohibitis luctam recèns inſtaurandam, undè ægrotantis vita non poteſt non plus minùs pro ratione *Veneni* magis minúſve ſubacti in diſcrimen, licèt non adeò præceps ac in Variolis à *Veneno* primariò delerio ortis, adduci. Febris hæc utplurimùm Συνόχȣ ſpeciem induit, atque (ut in Variolis *Mediis* in malignas mutatis) abſque quâcunque obſervabili exanthematum mutatione vel notabili ptyaliſmo, intumeſcentiâ extremorum, vel urinæ profluvio, duodecimo morbi die ægrotantem deliriis, vigiliis, &c. confectum è vivis tollit. Cùm verò Συνεχέος typum ſervat (ut in Variolis *Mediis* proximè ad malignas accedentibus, de quibus ultimo loco in diagnoſticis verba fecimus) æger demùm decimo-ſeptimo vel octavo morbi die ægrè ex morbo evadit, citiùs autem utplurimùm fatis cedit.

† *Vide Hiſtor.* 10.19. 21.23.25.26. 27.29.32.45. 48.52.59.60. 61.&c.

IV. Febris autem quæ non niſi poſt quartum || vel quintum maturationis diem recrudeſcit (ſcilicet poſtquam vires *Veneni* à præcedenti utut imperfectâ & ſerâ exanthematum *maturatione*, atque *ſalivatione*, profluvio urinæ vel extremorum intumeſcentiâ conjunctis quadantenùs cicuratæ fuerint) non adeò timenda eſt, utpotè maximâ ex parte Συνεχὴς, quæ *Cortice Peruviano* tempeſtivè priuſquàm febris Συνόχȣ ſpeciem induerit, miniſtrato, facilè admodùm ſupprimitur.

|| *Vide Hi.* 46.&c.

V. Exanthemata primo *maturationis* die alba, ampla, turgida, & margine rubro cincta, quæ ſecundo die baſes ſuas extendunt, acuminantur & minùs pellucent, tertio autem, vel quidem quarto, vel quinto flaveſcunt, optimè ſignificant vigorem nimirùm ſpirituum vegetum, atque conſummatam *Veneni* abolitionem; indè enim hæc exanthemata tam citò maturantur: Quò citior autem *Maturatio* fit, eò melius.

* *Vide Hiſtor.* 3.

VI. † Exanthemata diù depreſſa, atque margine parum rubente cincta, & pellucida, languorem ſpirituum, & *Veneni* vigorem, & malum vel ſaltem dubium eventum ſignificant: quò diutiùs autem poſt tertium *maturationis* diem hujuſmodi extiterint, eò pejus; atque ægrotans niſi *ſalivatione* vel aliquo alio modo relevetur, ſpiritibus demùm obrutis decimo tertio vel quarto morbi die fatis cedit.

† *Vide Hiſtor.* 14. 18. 19.21.22 23. 24.25.26.27. 29.32.33. 49. 50.52.&c.

VII. || Exanthemata tribus primis *maturationis* diebus humore nullatenùs referta, arida & ſeſſilia, atque in margine livideſcentia, mortem denuntiant, quæ præ foribus adſtat. Morbus enim, ſpiritibus jam planè deletis & enecatis, abſque omni maturationis ſpe ultimum ſuum declinationis ſtadium ingreſſus eſt.

|| *Vide Hiſtor* 37. 38. 39.40.

VIII. *Petechiæ*, *eruptio miliaris*, aut alia quævis exitialis nota in interſtitiis *Variolarum maturantium* jam * ſuborta, ſpirituum extinctionem ſubindicando, eventum utplurimùm funeſtum, licèt non adeò præcocem, ut cùm in præ-

* *Vide Hiſtor* 37.38. 39.40.&c.

cedenti ſtadio apparuerit, denunciat, ægrotans enim, utut exanthemata fuerint † *diſcreta*, atque ad maturationem apta, *diarrhœâ*, *phreneſi*, *ſpaſmis*, vel aliquo alio ſymptomate exitiali inopinatò correptus, oppidò rarò ad decimum quartum morbi diem ſuperſtes eſt.

† *Vide Hiſtor.* 30. 31. 39. 45. 52. *&c.*

IX. Exanthemata parvula hìc illìc in interſtitiis Variolarum matureſcentium jam ſuccreſcentia, utut omen funeſtum non miniſtrent, flocci autem jure meritò haud quaquam æſtimanda ſunt; quippè *Veneni* reliquias in præcedente criſi non penitùs ſubactas hactenus ſpiritibus implicari palam produnt.

X. Quò || ſeriùs maturantur exanthemata, eò pejus, atque eò majus ægrotanti diſcrimen impendet; quamdiù autem, utut tardiùs matureſcant, ſpes aliqua affulget, licèt æger ante conſummatam maturationem haud penitùs ſecurus ſit.

|| *Vide Hiſtor.* 53.

XI. *Salivatio* huic morbo ſuperveniens generaliter loquendo in optimis ominibus nunquàm habenda eſt; utut enim ſit tabula poſt naufragium, ſemper tamen ſignificat primam naturæ intentionem, ex parte ſaltem, fruſtrà eſſe, atque eventum ex conſequenti magis dubium & incertum fore, atque ſemper cum ærumnoſis ſymptomatis conjunctum.

XII. Ptyaliſmus * levis & brevis inanem Naturæ conatum ſubindicando, peſſimè ſignificat, nimirùm vires ſpirituum à *Veneno* implicato adeò ſuperari, ut nec juxta primam nec ſecundam Naturæ intentionem virus amandare valeant; undè *Veneno* intùs cohibito, ægrotans mox febre mali moris reduce confectus perit.

* *Vide Hiſtor.* 37. 38. 39. 62.

XIII. *Salivatio* copioſa & diù protenſa cum inſigni capitis & faciei intumeſcentiâ benè ſignificat, vires nimirùm ſpirituum eſſe vegetas, & (modò ſatis diù perſtet) fauſtum eventum utut diutiùs procraſtinatum, atque cum ſymptomatis ærumnoſis conjunctum, promittit.

XIV. *Salivatio* * quarto vel quinto die derepentè ſuppreſſa, ſivè hoc à frigore fiat, ſivè à vigore ſpirituum *Veneno* obſeſſorum diminuto, niſi profluvio urinæ, aut intumeſcentiâ extremorum ea excipiatur, malum omen exhibet; vires nimirùm ſpirituum à *Veneno* ſuperatas eſſe oſtendit, undè febris pro ratione *Veneni* plus minùs ſuperſtitis Σύνοχος vel Συνεχὴς mox neceſſariò revireſcit.

* *Vide Hiſtor.* 54. 55. *&c.*

XV. Salivatio, profluvium urinæ, atque extremorum intumeſcentia utut protenſa fuerint, † modò ante Variolarum *maturationem* conſummatam defecerint, febrem plus minùs periculoſam mox repullulaturam ſignificant.

† *Vide Hiſtorias jam memoratas.*

XVI. || Tarda Variolarum maturatio perſtante ſalivatione malè ſignificat, *maturatio* autem exanthematum cita, qualiſcunque fuerit ſalivatio, benè; quò citiùs autem, eò meliùs, & vice verſâ.

|| *Vide Hiſtor.* 53.

XVII. Salivatio poſt * profluivium urinæ vel intumeſcentiam extremorum poſtliminiò redux, vigorem ſpirituum reſuſcitatum oſtendit; undè febris ſpatio unius noctis fugatur, atque *maturatio* exanthematum quàm celerrima, licèt decimo ſeptimo vel octavo morbi die, inſequitur.

* *Vide Hiſtor.* 35. 63. *&c.*

XVIII. Horror † & Rigor mediâ *ſalivatione* inexpectatò ingruens, malè ſignificat, nempè *Veneni* vel ſpontaneam, vel accidentalem recrudeſcen-

† *Vide Hiſtor.* 21. 26. *&c.*

tiam, & certamen febrile mox recens inſtaurandum.

XIX. Salivatio, || profluvium urinæ & extremorum intumeſcentia modica & parca, vires ſpirituum debiles, & conatum Naturæ inanem oſtendunt, & malè ſignificant; febrem nempè portendunt, mitem licèt, atque ſeram admodùm exanthematum maturationem; undè eventus morbi dubius, ærumnoſus, atque diù procraſtinandus ritè expectandus eſt. *|| Vide Hiſtor. 32. 14*

XX. Salivatio * diarrhœâ exceptâ, peſſimè ſignificat, ſubitum nimirùm virium collapſum; & ſivè ſpontè, ſivè ex accidente aliquo contigerit, modò non cum vigore ſpirituum reſtituto mox cohibeatur, funeſtum eventum & ruinam præcipitem certiſſimè denunciat. ** Vide Hiſtor. 27. 29. 62. &c.*

XXI. † Deliquia more *ſuffocationum hyſtericarum* frequenter recurrentia, virium languorem & Veneni vigorem oſtendunt, & funeſtum eventum utplurimùm, denunciant, utut febris ob ſpirituum defectum non palàm ſeſe in conſpectum det. *† Vide Hiſtor. 52.*

XXII. || Deliria & vigiliæ pertinaces quæ viribus *Opiatorum* non facilè cohibentur, motum ſpirituum inquietum atque conſequenter *Venenum* intùs deliteſcens hactenùs non ſubactum oſtendunt, & peſſimè ſignificant, utut indicia febris comitantis præ languore ſpirituum non adeò manifeſtò ſeſe prodant. *|| Vide Hiſtor. 25. 27. 44. &c.*

XXIII. * Comatoſus affectus cum Variolarum maturatione conjunctus, non meliùs ominatur, præſertìm ubi *maturatio* tardè admodùm procedat, cum indè ſpirituum *Veneno* implicatorum languor & defectus manifeſtò prodatur. Denique † *deglutitio* impedita & *reſpiratio* difficilis atque anheloſa *ſalivatione* declinante ſuborta, *ſpaſmos* œſophagi, *bronchiorum* infarctum, atque ſummam virium debilitatem oſtendunt, & præ cæteris quibuſcunque ſymptomatis mortem præ foribus adſtantem denunciant. ** Vide Hiſtor. 6. &c.* *† Vide Hiſtor. 53. 62. &c.*

Gutturis dolorem ex inflammatione tonſillarum, ſivè ab exanthematis fauces obſidentibus, ſivè ex acri ſalivâ in illis partibus excretâ ſubortum, difficilem deglutitionem ex intumeſcentiâ glandularum ſalivalium, & difficilem aëris per nares in reſpiratione tranſitum ob glandularum naſi tumorem, vel ob copiam muci glutinoſi adhæreſcentis, & nares infarcientis, cum aliis ejuſmodi conſultò jam omitto; utpotè quæ in cenſum ærumnoſorum potiùs quàm funeſtorum ſymptomatum redigenda ſunt, & indè in methodo medendi jure meritò locum vendicant: nullatenùs autem inter ſigna eventum morbi præſignificantia locum merentur. *Indicationes curativæ in ſtadio maturationis.*

Indicationes Curativæ in hoc ſtadio in genere ſunt tres: ſcilicet Prima: Ut *venenum* in præcedenti criſi integrè è ſpirituum ſinu excuſſum, nequaquam ad eos recèns interturbandos durante Variolarum *maturatione* retrocedat.

Secunda: Ut *venenum* poſt criſin imperfectam vel funeſtam ex toto, vel ex parte ſpiritibus adhuc implicatum, quantocyùs juxta primam, vel ſaltem ſecundam Naturæ intentionem durante *exanthematum maturatione*, penitùs aboleatur & eliminetur.

Tertia: Ut ſymptomata quæ vel ſpiritus labefactant & ad reliquias veneni durante *exanthematum maturatione* propulſandas prorsùs impares reddunt, aut ſaltem quæ conditionem ægrotantis magis ærumnoſam efficiunt, corrigantur & cohibeantur.

Methodus medendi Variolis benignis durante maturatione.

** Vide Hiſtor. 4. 5. 6. 17.*

† Vide Hiſtor. 3.

In *Benignis* igitur *Variolis* ubi Natura propriis viribus pollens, perfectâ criſi totum virus jam eliminaverit, ſatis eſt *Regimine* accuratè ordinato, * cavere ne à frigore in poros cutis admiſſo, erroribus in diætâ, pathematis animi, ſivè altero aliquo accidenti, *Venenum* in ſpirituum gremium iterùm reſorbeatur; undè priuſquàm exanthemata ad maturitatem perveniant, certamen febrile rursùs inſtaurari poſſit. Adeò ut ſervato debito regimine, patientem durante iſtiuſmodi *Variolarum maturatione*, ſine quâvis certâ indicatione pharmaco quocunque officiosè oblato, laceſſi † non opus ſit. Infantibus tantùm & junioribus dolorem *Variolarum maturantium* inflammatorium ægrè tolerantibus guttas aliquot *laudani liquidi* in hauſtulo *Cereviſiæ* vel quocunque alio vehiculo idoneo, ſemel vel bis in die pro re natâ concedere licèt, ut ſomnus concilietur, inquietudo & jactatio releventur, ejulatus efferati compeſcantur, atque tædium hujus ſtadii ærumnoſum fallatur.

Methodus medendi Variolis mediis proximè ad benignas accedentibus durante maturatione.

Ubi autem ſpiritus vel ob criſin præcedentem minùs perfectam, veneno adhuc penitùs vel ex parte obſeſſi & implicati fuerint, vel ob accidens ſeu infortunium aliquod langueant, & exanthematum *maturationem* non promoveant; Medicus à patre Naturæ colluctantis ſtans, Artis ſubſidia opportunè adferat, alio atque alio modo pro diverſo *Veneni* & languoris ſpirituum gradu, v. g. Ubi fluxu *catameniorum* vel *lochiorum* præſertìm, ſivè altero aliquo accidente ſeu infortunio, ſpiritus utut à *Veneno* liberati debilitantur, & *maturatio* exanthematum procraſtinatur, & Variolæ intereà diutiùs, verùm abſque febre quâvis conjunctâ in medio depreſſæ manſerint (ut in Variolis *mediis* proximè ad *benignas* accedentibus fieri ſolet) par eſt ut mitioribus *Cardiacis* vi quadantenùs adſtringenti donatis ſæpiùs exhibitis ſpiritus languidi foveantur atque refocillentur, eorúmque motus præ languore inquieti *Paregoricis* parcâ manu miniſtratis cohibeantur; donec accidente tandem ſpontè recedente, vel ſaltem vigore ſpirituum demùm reſuſcitato, exanthematum apices eleventur, atque humore impleti denuò ritè maturari incœperint, more ſequenti. ||

|| Vide Hiſtor. 7. 9. 17. 18. 20. 23. &c.

℞. *Lentium craſſè contuſ.* ℥. j. *ficuum ping. ſciſſ. par. vj. raſur.* CC. ℥. ß. *M. & coq. in liquor. poſſetic.* ℔. *ij.* Colaturam parum tapefactam bibat patiens copiosè ad libitum.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. cinnam. hord.* ℥. *ij. Epidem pœon. comp.* an. ℥. j. *pulv. è chel. cancr. comp. ſpec. confect. de hyacinth.* an. ʒ. j. *Theriac. Androm. confect. Fracaſtor.* an. ʒ. ß. *ſacchar. alb.* ʒ. *v. M. F. Julap. de quo cap. patiens cochl. ij. iv. vj. pro ratione ætatis.* Addantur horâ ſomni (modo vigiliæ urgeant) *gutt. ij. iv. viij. xij. laudan. liquid. Helmont.*

Methodus medendi durante maturatione Variolarum mediarum, cum ſalivatione inſigni, &c. conjunctarum.

Quanquam *Venenum* juxta primam Naturæ intentionem per glandulas cutis non expeditè eliminetur, tamen modò juxta ſecundam intentionem per glandulas ſalivales ſatis propulſetur, ut in *Variolis Mediis* cum inſigni *ſalivatione* atque capitis & faciei notabili intumeſcentiâ matureſcentibus, res, ægrotantis quamdiù perſtet & vigeat *ſalivatio*, eſt in vado. Quid? quòd æger exanthematis ſensìm matureſcẽtibus planè ἀπυρέλος maneat, à ſymptomatis quibuſcunque funeſtis liber, utut moleſtâ ſalivæ venenatæ exſpuitione, dolore gutturis inflammatorio, difficili deglutitione, cæteriſque id genus ærumnoſis ſymp-

tomatis laceſſatur. Ideóque vigente *ſalivatione* non eſt quod æger *alexipharmacis majoribus* ad *venenum* expellendum (quod Natura ſuâ ſpontè facit, atque efficere potis eſt) officiosè atque ſæpiùs exhibitis fatigetur; ſatis eſt ſi Medicus à partibus Naturæ ſtans, regimine ritè ordinato, alimẽtis liquidis, atque quocunque alio modo convenienti ſpirituum vires ſedulò foveat, & hunc Naturæ conatũ promoveat, ut *Veneni* deliteſcentis reliquiæ per glandulas cutis, & *ſalivatione* (quantùm fieri poteſt) protensâ penitùs protrudantur & eliminentur, ut febris repullulatio (ſi fieri poſſit) antevertatur, & denique ærumnoſa ſymptomata *ſalivationem* comitantia pro virili ſubleventur. Ex. * gr. regimen priùs ordinatum exactiſſimè obſervetur, alimenta potulenta uti *Hordeacea*, *Avenacea*, &c. cum vel ſine lacte commixto, *Cerevifia* pane toſto tepefacta, *poma* vel *pyra* cocta, potiſſimùm verò *liquor oſſeticus* antè deſcriptus ad vires ſpirituum fovendas & ſuffulciendas ſæpiùs & copioſiùs miniſtretur: necnon *Julapia* ex *cardiacis mitioribus* confectâ ſæpiùs propinentur, vel nonnunquam (præſertìm ægro horreſcente aut tantillùm, languente) *Vini Canarini* generoſiſſimi cochlearia aliquot concedantur. Ex. gr. * *Vide Hiſtor. 54. 55. &c.*

℞. *Aqu. lact. cardu.* an. ℥. *iv. epidem. cinnam. hord.* an. ℥. *ij. marg. præpar.* ʒ. *j.* ß. *ſacchar. alb.* ʒ. *v.* M. F. *Julap.* de quo ſumat æger *cochlearia iij. iv. v.* vel *vj.* (agitatâ phialâ) *ad libitum.* Vel

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. epidem.* ℥. *j.* ß. *pœon. comp.* ℥. *j. pulv. è chel. comp. lap. contrayerv.* an. ʒ. *j. ſacchar. alb.* ʒ. *v.* M. F. *Julap.* de quo capiat cochlearia *iij. iv. vj.* pro ratione ætatis (agitatâ phialâ) tertiâ vel quartâ quâque horâ. *Opiata* etiam ad tumultus ſpirituum compeſcendos & ſomnum conciliandum *cardiacis* commixta, quæ moderatâ manu miniſtrata vigente *ſalivatione* ſcopum attingere ſolent, ſaltem omni nocte exhibere convenit; quorum uſu utut *Ptyaliſmus* pro tempore cohibeatur, ſpiritus autem intra cancellos debitos retenti plurimùm refocillantur; quo pacto (atteſtante ipſo expertiſſimo noſtrate *Sydenhamio*) *ſalivatio* diutiùs protrahitur, & *maturatio exanthematum* plurimùm promovetur. Capiat igitur æger omni nocte *gutt. iij. vj. xij. xxj.* pro ratione ætatis, *laudani liquid. in hauſtulo julapii cardiaci*, cum ſpeciebus jam præſcript. vel ſumat Hauſtum Paregoricum ſequentem.

℞. *Aqu. flor. calendul. paralyſ. cinnam. hord.* an. ℥. *j. epidem.* ʒ. *iij. ſyrup. de mecon.* ℥. *j.* M. F. *Hauſt.*

Doſis verò minuatur pro infantibus & junioribus.

Inſuper quo faciliùs phlegma viſcidum è *tonſillis* educatur, excreatio promoveatur, & indè *Ptyaliſmus* provehatur, ſequens *gargariſma* ex detergentibus cum emollientibus ad tædium *ſalivationis* ſublevandum commixtis compoſitum. (Adſtringentibus conſultò omiſſis, quæ fluxum ſalivæ quovis modo ſiſtant) in fauces ſingulis horis, modò ſomnus non prohibeat, ſiphone jam cum impetu injicere oportet.

℞. *Lentium craſsè contuſ.* ℥. j. *rad. alth.* ℥. ß. *ficuum ping. ſciſſ. par. vj.* vel *viij. hord. mund.* p. j. *glycyrrhiz. raſ.* ʒ. *ij. Coqu. in aqu. f. q. ſ. ad* ℔. *j.* ß. *Colatura add. mell. roſ. colat.* ℥. *j.* ß. M. F. *Gargariſma.*

Quamprimùm † autem (primo ſcilicet momento ſi fieri poſſit) diarrhœa, horror, vel quidem minima faciei detumeſcentia, febris repullulatio, deli- † *Vide Hiſtor. 21. 24.*

27.35.54.55. 63.&c. ria, vel vigiliæ inſolitæ, *ſalivationis* præproperæ, hoc eſt priuſquàm exanthemata in trunco corporis & artubus æquè ac in facie perfectam maturationem aſſecuta ſint, declinaturæ ſuſpicionem dederint, illicò incunctanter ad *alexipharmaca majora* (conſentiente magno ipſo *Sydenhamio*, qui jam vel *vinum* ipſum *Canarinum* concedit miniſtrandum) *Theriacam Androm.* ſcilicet *ſerpentar. Virgin.* &c. eorúmque doſes largiores in formâ Bolorum vel hauſtuum ſæpiùs repetendas confugiendum eſt, & ad *Epiſpaſticorum* frequentium applicationem, ut ſpirituum expanſione recèns inſtauratâ *Salivatio* (quod non raró fit) reducatur, quamdiù opus fuerit in poſterum duratura, vel ſaltem ſi præmaturè deficiat intumeſcentiâ extremorum, vel profluvio urinæ notabili compenſetur. *Opiata* etiam ad compeſcendum ſpirituum tumultum à *Veneno* intùs cohibito ſubortum, manu magis liberâ & frequentiùs repetenda ſunt, ſenſìm etiam aſcendere par eſt ad doſin (quæcunque illa fuerit) quæ eos ſedare & ſomnum inducere valeat. Ex. gr. applicatio *Veſicator.* ad nucham & carpos internos illicò, dein quartâ vel ſextâ quâque horâ adultis, exhibeatur bolus ſequens ſolut. in cochleari Julapii & ſuperbibantur cochlearia *iv.* vel *v.* & pro ratione ætatis doſis minuatur.

℞. *Theriac. Androm. vel confect. Fracaſtor.* ʒ. ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. pulv. ſerpentar. Virg.* an. ℈.ß. *laudan. liquid. gutt. xij.* vel *xiv. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. meliſſ. flor. calendul. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. cinnam. hord. epidem. pœon. comp.* an. ℥. *j.* ß. *Confect. alcherm. cum vel ſine moſch.* ʒ. j. ß. *ſyrup. meliſſophyll.* vel *caryoph.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.*

* Vide Hiſtor. 35. 55. &c. Sin ex * *micturitione* vel *profluvio urinæ* ſolito majori conſtet Naturam renum cataractas reſeraturam eſſe, ut per eos *Veneni* reliquias protrudat, quas per glandulas ſalivales haud ampliùs potis eſt eliminare, Medicum oportet omninò illi in hoc ultimo conatu manus adjutrices opportunè porrigere, atque ſingulis bolis cardiacis *gr. xij. xv.* vel quidem ℈. *j. Cinerum Bufonum* in crucibulo calcinatorum addere. Sæpiùs enim memini res ægrotantium ubi *Salivationi* præmaturè deficienti nulla extremorum intumeſcentia ſucceſſerit, ferè deploratas; in hoc ultimo Naturæ conamine profluvio urinæ quaſi diabetico præter ſpem reſtitutas, exanthematis intereà matureſcentibus, ac ſi *ſalivatio* perſtitiſſet, vel intumeſcentia extremorum ſucceſſiſſet, & nonnunquam *ſalivationem* indè poſtliminiò rediiſſe. Attamen ut *Ptyaliſmus* ſubſiſtens revocetur & protrahatur, *papillas ſalivales* epithematis acidulatis ſæpiùs admotis ſolicitare non nocebit. Ex. gr.

℞. *Mellis roſat. colat.* ℥. *j. ſpir. ſulph.* ʒ. ß. vel *ol. vitriol.* ℈. *j. M. F. Liniment.* & panno lineo apici baculi alligato & huic liquori intincto, leniter ac ſæpiùs fricentur papillæ ductuum ſalivalium. Si hoc pacto, ſivè quovis alio *ſalivatio* protrahi poſſit, vel intumeſcentia extremorum aut profluvium urinæ quouſque *exanthemata maturationem* ſuam conſummatam aſſecuta fuerint, ægrotantis res adhuc integræ ſunt; ſin ſecùs acciderit, morbus illicò, febre jam revireſcente, atque pro ratione *Veneni* plus minùs ſubacti, ſpeciem Συνόχȣ vel Συνεχὴς induente, ultimum ſuum ſtadium, ſcilicet declinationem init; quæ declinatio quo ritu tractanda ſit, mox in ultimo ſtadio narrabimus.

Symptomata

Symptomata autem ærumnoſa *ſalivationem* comitari ſolita enumerare, atque eorum medelam jam deſcribere conſultò omitto, utpotè de iis inter cætera ſymptomata ad hoc ſtadium ſpectantia ſub finem hujus Capitis ſermonem habiturus.

Methodus medendi Variolis mediis proximè ad malignas accedentibus, cum levi tantùm ſalivatione, profluvio urinæ vel tumore extremorum conjunctis in hoc ſtadio.

Spiritus autem, utut poſt criſin peractam non penitùs à *Veneno* frangantur ut in *Variolis* verè *Malignis*, ſæpiſſimè tamen adeò ſubiguntur, ut licèt juxtà ſecundam atque equidem juxta primam Naturæ intentionem *Venenum* adoriantur, ejuſque eliminationem per glandulas cutis, renum, faucium, atque per extremas corporis partes unà ubique tentant, nullibi autem ſtrenuè id perficere valent: Undè, licèt à debili & languido Naturæ conatu levis jam *Ptyaliſmus*, jam *profluvium urinæ* ſolito paulò copioſius, vel aliqualis *extremorum intumeſcentia* animadvertatur, & diutiùs protrahatur: *Exanthematum* tamen *maturatio* tardo greſſu procedit ad octo vel decem dies utplurimùm protenſa, febre intereà, mitiori licèt, atque utplurimùm Συνόχῳ, nonnunquàm autem Συνεχεῖ cum deliriis, vigiliis, deliquiis, &c. conjunctâ, totum hoc ſtadium ab initio uſque ad finem comitante. Atque ſanè hæcce maturantium Variolarum ſpecies uti admodùm vulgaris eſt, atque dubium eventum portendit, ità exercitatiſſimorum Medicorum ingenia plurimùm torquet & excruciat, atque maximam eorum ſolertiam in Methodo medendi ritè adhibendâ exigit. Quo pacto igitur in maturantium harum Variolarum curatione tutiſſimè procedatur ad variam febris jam comitantis indolem, conatum Naturæ diverſum, atque ſymptomata ſpiritus atterentia jam ſuborta reſpicientes paulò fuſiùs differemus: Febris enim pro diversâ ſuâ indole aliam atque aliam medendi methodum exigit. Conatus Naturæ in *Veneno* eliminando (quamprimùm quò tendat ſatis conſtet) omni modo promovendus eſt, atque ſymptomata ſpiritus atterentia, uti *diarrhœa*, *phreneſis*, *vigiliæ*, &c. quantocyùs arte allevanda & corrigenda ſunt. Ubi igitur, & quamdiù febris ab ineunte *maturatione* uno tenore progrediens Συνόχου utut mitioris, & cum ſymptomatis non adeò diris ſociatæ ſpeciem induerit, par eſt durante toto hoc ſtadio *Veſicatoriis* applicatis, atque *alexipharmacis majoribus* cum mitioribus *Cardiacis* conjunctis, eorúmque doſibus largioribus ſæpiùs repetitis præſentem ſpirituum expanſionem, qualis qualis fuerit, ſartam tectam ſervare, & quantùm fieri poſſit, promovere, adjectâ ubique eâ *Opiatorum* quantitate (quæcunque fuerit) quæ ſpirituum tumultus compeſcere, ſomnúmque inducere, atque *phreneſin, fluxum alvi*, & reliqua id genus ſymptomata cohibere valeat, & hâc Methodo multos hujuſmodi ægrotantes ab * orci faucibus liberatos memini.

* *Vide Hiſtor.* 14. 19. 21. 23. 26. 27. 32. *&c.*

℞. *Theriac. Androm.* ʒ. ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ℈. ß. *ſerpentar. Virgin. gr. v. ſyrup. caryoph. q. ſ. laudan. liqu. gutt. xij. xv. xx. xxv. M. F. Bolus, ſolvendus in cochl. Julap. cordial. ſequent.* & repetendus ſextâ vel octavâ quâque horâ.

℞. *Aqu. flor. calendul. paralyſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. iij. *epidem. pœon. comp.* an. ℥. j. ß. *confect. Alcherm. cum vel ſine moſch.* ʒ. j. ß. *ſyrup. caryoph.* ℥. j. ß. *M. F. Julap.* de quo hauſtulum ſumat æger poſt ſingulos bolos & ad libitum. Quamprimùm verò ex profluvio urinæ ſolito majori conſtet naturam per glandulas

renales *Veneni* eliminationem ex parte moliri, || par eſt omninò unicuique bolo *Cineribus Bufonum ad* ℈. ß. *gr. xv.* ℈.*j.* additis, hunc Naturæ conatum adjuvare. Satis autem eſt ſi junioribus, præſertìm infantibus, *cochlearia ij. iij. iv. Julapii ſequentis* quartâ vel ſextâ quâque horâ propinentur, agitatâ phialâ.

|| *Vide Hiſtor. 21. 32. 36. &c.*

℞. *Aqu. lact. alexit.* ℥. *iv. cardu.* ℥. *ij. cinnam. hord. epidem. pœon. comp.* an. ℥. j. *In his aquis commixtis diſſolv. ad ignem confect. Fracaſtor.* ʒ. *ij. colaturæ fortiter expreſſæ add. pulv. è chel. cancr. comp. bezoart. Orient. rad. ſerpentar. Virgin.* an. ʒ. ß. *ſyrup. de mecon.* ℥. *j. caryoph.* ʒ. *ij. M. F. Julap.*

Veſicatoria etiam ad nucham, carpos, &c, ſi opus fuerit, demùm ad tibias, (unum ſcilicet poſt alterum, ità ut ſaltem una vel altera pars durante univerſi hujus ſtadii ſpatio indè recèns excoriata lymphâ vel pure ſemper ſcateat) applicare neceſſe eſt, ut ſpiritus arte expanſi ad opus ſuum incœptum magis gnaviter perficiendum perpetuò ſtimulentur. Ubi autem, & quamdiù, ob vires *Veneni* paulò plus ſubactas, febris ſub initium *Maturationis* ſuborta, exacerbationibus & remiſſionibus periodicè recurrentibus Συνεχές typum ſervaverit, (* quod nonnunquàm, licèt oppidò raro, videre eſt) utut ſub initium uniuſcujuſque paroxyſmi ad vires ſpirituum in certamine ſuffulciendas, & deliria, deliquia, vigilias, & cætera ſymptomata paroxyſmum comitantia ſublevanda, *alexipharmacis* cum *Opiatis* commixta miniſtrare oporteat, & *Veſicatoria* applicare: Apprimè autem convenit durante remiſſione *Corticis Peruviani* doſes ſæpiùs exhibere in formam ægrotanti quàm gratiſſimam concinnatas, undè duorum vel trium dierum ſpatio, febre prorsùs exulante, Variolæ citiſſimè, ferè benignarum more, maturantur. A quo tempore, viribus, ſpirituum moderato *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* uſu, uſque ad conſummatam *Variolarum maturationem*, continuò refocillatis, curatio facilè admodùm & brevì atque tutò ad umbilicum ducitur, more ſequenti. Applicentur *Veſicatoria* tria ampla & acria, primum ſcilicet ad nucham, cætera ad carpos internos.

* *Vide Hiſtor. 23. 24. &c.*

℞. *Theriac. Androm.* ʒ. ß. *pulv. è chel. comp. gr. xxv. ſerpentar. Virgin. gr. viij. laud. Lond. gr. j. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus mollis*, ſumend. paulò ante paroxyſmum ſolut. in cochl. Julapii antè præſcript. vel cujuſcunque alterius iſtius æmuli, cujus etiam ſuperbibantur *cochlearia iij.* vel *iv.* repetatúrque deinceps inſtante paroxyſmo, quotieſcunque ſcilicet paroxyſmus recrudeſcat. Infantibus & junioribus ſufficiunt *cochlearia ij. iv. vj.* pro ratione ætatis, *Julapii cum ſpeciebus* nuperrimè præſcripti quartâ quâque horâ durante paroxyſmo propinata. In paroxyſmorum autem intervallis exhibeatur adultis *hauſtus* ſequens *febrifugus*, repetendus tertiâ vel quartâ quâque horâ ad *viij. x.* vel *xij.* vices.

℞. *Aqu. Cardu. flor. calendul.* an. ℥. *j. epidem.* ℥. ß. *pulv. Cortic. Peruv. elect.* ʒ. *j. ſyrup. caryoph.* ʒ. *iij. M. F. Hauſt.* Infantibus ℈. ß. vel *gr. xv.* & junioribus ℈. *j.* vel ʒ. ß. *Pulv. peruv.* ſolut. *in cochl. Julap.* cum ſpeciebus tertiâ vel quartâ quâque horâ in os ingeratur, repetatúrque ad octo, decem vel duodecim vices. Intereà alimentum aliquod liquidum copiosè miniſtretur, potiſſimùm liquor *Poſſetic.* medicatus antè deſcriptus, nonnunquàm tantillùm *Vini Canarini* ad ſpiritus refocillandos propinetur. Febre autem hoc ritu fugatâ, ſufficit *Bolus The-*

riacalis & *Paregoricus* duntaxat ſemel in die uſque ad conſummatam *Variolarum maturationem* continuatus.

Variolas autem verè *Confluentes* & *Malignas* quod attinet, ſivè *primariò*, ſivè *ſecundariò* ſic dictas, cùm à primo ipſo maturationis die quo albeſcere incipiunt, prorsùs ſeſſiles, depreſſæ & ſublividæ exareſcentes, nec margine rubro circumcinctæ, utpotè *maturationi* ineptæ appareant, non eſt quòd de iis hìc loci ſermo habeatur; quandoquidem poſt funeſtam criſin, morbus ob vigorem ſpirituum penitùs depreſſum jam ultimum declinationis ſtadium ſine quâvis maturatione tentatâ ingreſſus ſit, quod dicendum reſtat de ejus curatione in iſto ſtadio, ad quod jure pertinet, trademus. *De Variolis malignis maturationi prorsùs ineptis.*

Symptomata hoc ſtadium comitantia quæ Medici curam poſtulant, ſunt, vel magis generalia, quæ à pravâ ipſius morbi indole ſuborta in unoquoque ſtadio fermè eadem inveniuntur, uti *vigiliæ*, *deliria*, *diarrhœa*, *coma*, *inſultus epileptici*, *deliquia hyſterica*, *&c.* quæ currenti calamo jam perſtringere lubet, ne cramben bis coctam reponere videar, vel ea quæ ab ipsâ Variolarum *maturatione*, & à ptyaliſmo, vel à profluvio urinæ, & extremorum intumeſcentiâ declinantem *ſalivationem* excipientibus exurgentia, jure magis ſpeciali ad hoc ſtadium pertinent, atque ob eam rationem calamo paulò fuſiori hìc loci jure meritò tractanda veniunt, ad quem cenſum refero *Dolorem gutturis inflammatorium*, *difficilem Deglutitionem*, *anheloſam & difficilem Reſpirationem*, *Infarctionem Narium moleſtam*, *Exanthematum dolorem inflammatorium*, *ærumnoſum*, vel *Pruritum admodùm moleſtum*, *Diabeticum urinæ Profluvium*, atque *intumeſcentiam extremorum*, præſertìm *præputii* in immenſam molem aucti. *De curatione ſymptomatum hoc ſtadium comitantium.*

Quod ad *Vigilias*, *deliria* & *diarrhœam* attinet in hoc ſtadio, ſiquidem hæc ſymptomata languoris ſpirituum œſtro percitorum & tumultuantium procul omni dubio ſigna ſint, atque ex conſequenti *Veneni* ſupra modum deleterii intùs deliteſcentis, ob eam rationem quivis minimus horum ſymptomatum gradus, utut exanthemata intereà matureſcere videantur, atque temperies ægrotantis appareat mitis ac blanda, & vibratio arteriarum mollis & ordinata, nequaquam contemnendus & flocci habendus eſt, cùm dubium ſemper præſagium exhibeat. Quapropter, * novis additis *Veſicatoriis* atque doſibus *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* adauctis & frequentiùs repetitis, ſensìm aſcendatur ad gradum quicunque is fuerit, qui iſthæc ſymptomata coërcere poſſit, atque incunctanter in ordinem redigere, priuſquàm ſpiritus indè fracti & diſſipati ſubitò corruant. Formulas autem remediorum hùc ſpectantium novas jam adjicere non operæ pretium duco, cùm quivis in Medicinâ vel mediocriter verſatus non poteſt non proprio acumine fretus Formulas priùs deſctiptas ad hunc uſum pro re natâ accommodare. *Vigiliæ, Deliria & Diarrhœa.* ** Vide Hiſtor. 48. &c.*

Comatoſus etiam *affectus*, & *Inſultus Epileptici*, quoties in hoc morbi ſtadio contingant, (quod oppidò raRò & non niſi errore aliquo graviori in regimine admiſſo fit) etſi leviſſimè tantùm ægrotantem afficiant, negligendi non ſunt. Siquidem utut in præcedentibus ſtadiis, nimirùm ante criſin incœptam, vel dum criſis *in fieri* eſt, hæc ſymptomata præſagium non adeò funeſtum exhibeant, utpotè quæ à ſpiritibus *Veneno* hactenùs minimè cicurato, vel criſi *Coma & Inſultus Epileptici.*

ſubacto depreſſis, vel ab eorum tumultu & ultimo agone in ipſâ criſi ſuborta, *Variolas Medias*, vel quidem *Benignas* ipſas comitari obſerventur: In hoc autem ſtadio, criſi nimirùm jam peractâ, leviſſima horum ſymptomatum veſtigia gradum *veneni* ſpiritus hactenùs ſuperantem vel laceſſentem ſuperſtitem monſtrando, pravam morbi indolem & eventum funeſtum, vel ſaltem dubium ubique ſubindicant. Quo nomine ſpirituum expanſionem * *Veſicatoriis* non paucis, & generoſiſſimis *Alexipharmacis* & *Cephalicis* adhibitis & ſæpiùs repetitis incunctanter moliendam ritè exigunt. Ex. gr.

** Vide Hiſtor. 6. &c.*

℞. *Aqu. ceraſ. nigr. cinnam. hord. flor. til.* an. ℥. *ij. pœon. comp.* ℥. *j.* ß. *epidem.* ℥. ß. *pulv. è chel. comp. lap. contrayerv. ſerpentar. Virgin. pulv. de Guttet.* an. ʒ. ß. *ſyrup. caryoph.* ʒ. *x.* vel *ſacchar. alb.* ℥. ß. *M. F. Julap.* de quo capiat æger, modò infans fuerit, vel ex Ephebis non exceſſerit, cochlearia *ij. iij. iv.* pro ratione ætatis (agitatâ phialâ) tertiâ quâque horâ, *Veſicatoriis* intereà ad nucham & carpos, vel quidem ad internas tibias ſucceſſivè applicatis. Adultis autem *ſpecierum cordialium* & *cephalicarum* prædictarum ʒ. ß. vel ℈. *ij.* quartâ quâque horâ in cochl. Julapii convenientis exhibere magis convenit.

Deliquia & ſuffocationes hyſterica.

Nonnunquàm etiam *deliquia* & *ſuffocationes* in hoc ſtadio morbi frequenter recurrunt. Quæ quidem ſymptomata quaſi affectus *hyſtericos* & levioris momenti vulgus Medicorum ſpernere ſolet, vel ſaltem remediis merè *cephalicis* & *antihyſtericis* contenti, adoriri incaſsùm moliuntur; cùm reverà ab aurâ Venenatâ poſt certa intervalla recrudeſcente ſuborta; † atque cum petechiis hìc illìc ſparſis conjuncta præſagium verè funeſtum exhibeant, niſi frequenti *Veſicatoriorum* applicatione, atque remediorum ſummè *alexipharmacorum* ope, cæteriſque id genus copioſè adhibitis oppreſſorum ſpirituum expanſio tempeſtivè promoveatur, atque *Venenum* deleatur, pari paſſu quo eorum tumultus & orgaſmi à *cephalicis* & *antihyſtericis* compeſcuntur. Hæc igitur ſymptomata modo ſequenti tractanda ſunt.

† Vide Hiſtor. 21, 52. &c.

℞. *Theriac. Androm.* vel *confect. Mithridat.* ʒ. ß. vel ℈. *ij. pulv. è chel. cancr. comp. ſerpentar. Virgin.* an. *gr. xv. cochinel. pulv. de Guttet.* an. *gr. vj. caſtor. gr. ij. ſyrup. caryophyll q. ſ. M. F. Bolus*, qui deglutiatur ſolut. in cochl. Julap. ſequent. cujus ſuperbibantur *cochl. iij.* vel *iv.*

℞. *Aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. epidem. pœon. bryon. comp.* an. ℥. *j. Tinctur. caſtor.* ʒ. *j.* ß. *ſyrup. pœon. comp.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap. de quo patiens bibat ad libitum.*

Repetatur itidem *bolus* præſcriptus quartâ vel ſextâ quâque horâ. Concedatur etiam tantillùm *Vini Canarini ſpirit. CC. ſaturat.* In deliquiis, atque omni hauſtui cerevіſiæ inſtillentur gutt. aliquot *Spir. CC.* vel *ſalis armon.* Sufficiant infantibus & junioribus cochl. *ij. iij.* vel *iv.* pro ratione ætatis, Julapii ſequentis tertiâ quâque horâ propinati, vel ſæpiùs.

℞. *Aqu. rut. ceraſ. nigr. flor. calendul.* an. ℥. *ij. Aqu. epidem. bryon. pœon. comp.* an. ʒ. *vj.* vel ℥. *j. confect. Fracaſtor.* ʒ. *j. pulv. ſerpentar. Virgin. bezoar. Orient.* an. ℈. *ij. pulv. de Guttet. extract croc.* an. ℈. *j. cochinel. caſtor. in nodulo ligat.* an. ʒ. ß. *ſacchar. alb.* ℥. ß. *M. F. Julap.*

Dolor gutturis inflammatorius.

Dolor gutturis inflammatorius è duplici fonte oritur, nempè ab acri & venenata lymphâ per tonſillas & ductus ſalivales poſticos excretâ, quæ partes deglutitioni inſervientes pertranſiens, inibíque diutiùs congeſta, eas non poteſt non

atterere atque inflammare; vel ab exanthematis haſce partes obſidentibus. † Priori modo fit in Variolis *mediis*, potiſſimùm *cohærentibus*, ubi Natura in *Veneno* per cutim eliminando deficit, idque per glandulas faucium, fortiter propulſare molitur; undè, à ptyaliſmo ſub initium hujus ſtadii ſuborto dolor admodùm moleſtus in gutture primùm ſentitur, & pari paſſu cum *ſalivatione*, durante toto hoc ſtadio, indies augetur, donec demùm ptyaliſmus declinet, vel ſaltem ſalivæ acrimonia *Veneno* ſensìm cicurato & ſubacto obtundatur. Poſteriori modo fit in Variolis fermè quibuſcunque *Hyemalibus*, etiam *benignis* & *regularibus*, ubi morbus anſâ à frigore in poros cutis admiſſo arreptâ *tuſſi ferinâ* comitatus primùm ingruit, undè exanthemata ab acri & venenatâ lymphâ in hiſce partibus excretâ tonſillas, & totam membranam os internè inveſtientem ubique obſident, cum ptyaliſmo, accidentali licèt, ſociata, atque proindè à primâ exanthematum eruptione, ſcilicet ſub initium prioris ſtadii dolor quadantenùs moleſtus in gutture, potiſſimùm inter deglutiendum percipitur, qui in hoc ſtadio plurimùm viget, indies, durante *exanthematum maturatione*, magis magíſque auctus, uſque ad morbi declinationem. Sivè autem ab hac, ſivè ab illa cauſa iſthoc ſymptoma ortum ſuum ducat, moleſtias tantas ægrotantibus creat, ut * nonnunquàm ægrè admodùm & non ſine ejulatibus vel tenuiſſimos liquores deglutire poſſint, atque de iſthoc dolore ſolummodò conqueruntur, & hoc ſymptoma deglutitionem alimenti & pharmacorũ impediendo, & vigilias pertinaces inducẽdo, haud raro vitam ipſam in diſcrimen adducit; quo nomine ad ejus allevationem diligẽtiſſima Medici cura jure meritò poſtulatur.

† *Vide Hiſtor. 14. 45. &c.*

* *Vide Hiſtor. 43.*

A primo igitur hujus ſymptomatis inſultu, vel quidem priùs, ubi ab eruptionis modo fas ſit hoc ſymptoma expectare, fauces panno laneo molli ab externi aëris injuriis muniantur, (quod in *ſalivatione mercuriali* prudenter fieri ſolet) quo glandulæ ſalivales, laxitate debitâ conſervatâ, per ductus proprios lympham inibi ſecretam expeditè, & priuſquàm morâ acrimoniam contrahat, excernere valeant.

Secundò: vitentur alimenta, vel quidem medicamenta quæcunque calida, acida, vel acria (quantùm ipſius morbi ratio patitur) quibus partes jam inflammatæ & irritatæ ampliùs exaſperari poſſint, atque in locum eorum mitiora quævis ſufficiantur, uti Julapia temperata, *margaritis*, vel *ſpeciebus cordialibus* mitioribus & *laudano* ſaturata, *Poma dulcia cocta*, atque loco cereviſiæ poſſetala *Ficubus*, *Glycyrrhizâ*, *raſur. CC. & lentibus* alterata, *Hordeacea*, *Avenacea* cum lacte commixta, & ſimilia.

Tertiò: *Gargariſmata* emollientia & parúm abſtergentia (* ſedulò tamen evitentur acida quævis, acria & adſtringentia) ſiphone linguâ depreſsâ faucibus frequenter & ſtrenuè ingerantur, ut tonſillæ, uvula, & reliquiæ faucium partes glanduloſæ, excreatione forti indè excitatâ, à lymphâ acri & erodente impactâ expeditiùs ſeſe liberent. Ex. gr.

* *Vide Hiſtor. 43.*

℞. *Rad. althæ.* ʒ. ij. *fung. ſambuc.* ʒ. iij. *lentium contuſ.* ℥. ß. *raſur. ebor.* ℥. ß. *ficuum ping. ſciſſ. par.* v. vel vj. *Coq. in aq. f. q. ſ.* ad ℔. ij. *colatur. add. ſyrup. viol. althæ.* an. ℥. j. *mell. roſ. diamor.* an. ℥. ß. *M. F. Gargariſm.*

Deglutitio autem impeditur non tantùm ab inflammatione partium deglutitioni inſervientium (quod in præcedenti commate obſervavimus) verùm

Difficilis deglutitio.

etiam nonnunquam in *malignis* & *Confluentibus Variolis* à merâ tonſillarum, uvulæ & reliquarum glandularum in faucibus ſitarum intumeſcentiâ, atque à phlegmate viſcidiori iis adhærenti vel impacto, undè ægrotans, viâ per œſophagum jam obſtructâ, ingeſta quævis, & potulenta ipſa per nares rejicit, nempè quia Natura ſegnis & oppreſſa utut per haſce partes hoſtem perſequi moliatur, portas tamen reſerare nequit, per quas lympha inibi ſecreta excerni debuit: undè glandulæ, potiſſimùm ubi earum tonus ob neglectum tegumentorum opportunè adhibitorum, ab aëris externi injuriis labefactetur, in immenſam molem diſtenduntur. Funeſtum utplurimùm ſymptoma, quippè quòd deſcenſum alimentorum & pharmacorum in ventriculum, ad vires ſpirituum jam nimis exhauſtorum & obrutorum reſarciendas ferè præcludit. Si quid autem in caſu adeò deplorato ab arte expectandum ſit, tonus partium injuriis aëris labefactatus, tegumentis laneis mollibus externis faucibus admotis reſtituatur, atque *gargariſmata* acidulata & abſtergentia tepefacta, ſiphone fortiter faucibus ingerantur, ut facultas glandularum excretrix ſtimuletur, atque phlegma impactum excreatione forti educatur. Ex. gr.

℞. *Decoct. Fic.* ℔.j. ß. *mel. roſat. colat.* ℥.j ß. *ſp. ſulph. q. ſ. ad levem acidulationem. F. Gargariſm.* Tonſillæ & uvula leviter fricentur mixturâ ex *Melle roſar. alumine uſto* & *ſpirit. ſulph.*

Anhelosa & difficilis reſpiratio.
** Vide Hiſtor. 62. &c.*

Sub finem hujus ſtadii, declinante nimirùm ſalivatione ſæpiſſimè reſpiratio ſubitò atque inexpectatò vel in citiſſimam & debilem, vel in difficilem & ſuſpirioſam mutatur. * Prius fit à ſummo languore ſpirituum proſtratorum, & *veneno* revireſcenti prorsùs deletorum, atque proindè mortem præ foribus adſtantem certiſſimè denunciat, nihilquè præter *alexipharmaca* (ſi modò quicquid) indicat. Quapropter Medicum propriæ famæ conſulentem jam nequaquam *Emeticis*, vel magno quovis remedio incaſsùm adhibito Artis ſuæ honorem proſtituere decet, verùm potiùs, utut Variolæ vel cætera ſymptomata jam adblandiantur, prognoſtico fatali priùs pronunciato, ſeſe ſubducere. Poſteriùs autem fit à phlegmate in ſalivationis declinatione jam viſcidiori bronchiis & tonſillis tenaciter adhærente, eáſque infarciente. Quâ ratione *Gargariſmate* abſterſivo in præcedenti commate deſcripto frequenter & ſtrenuè injecto par eſt phlegma tonſillis impactum ſingulis horis vel quidem ſæpiùs educere, atque humorem bronchia obſtruentem *linctibus* & *apozematis* incidentibus copiosè miniſtratis abſtergere, & nonnunquam, modò vires ſuperſint, & dyſpnœa adſit periculoſa, leniori & abſterſivo *Emetico* propinato pulmonem fortiter agitare, ut phlegma bronchiis altiùs impactum inter vomendum ejiciatur, v. gr.

℞. *Ol. Amygd. d. rec. ſyrup. è quinque rad.* an. ℥.j.ß. *ſacchar. cant. alb.* ʒ.j. *M. exactiſ. F. Linctus*, qui ſingulis vel alternis horis cochleatìm miniſtretur unà cum cochl. *ix.* vel *x. Apozem.* ſequent. calid.

℞. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔.j. ß. *tinctur. croc. ſyrup. ex eryſim. oxymel. ſimpl.* an. ℥.j. *M. F. Apozema.*

℞. *Oxymel. ſcyllitic.* ℥. ij. *ſal. vitriol. vomitiv.* ʒ.j. ß. *aqu. cinnam. fort.* ℥. ij. *Capiat æger. cochlear. iij.* bis terve in horâ ad ciendam vomitionem, & in-

ter ſingulas doſes Apozema pectorale tepefactum copioſè miniſtretur.

Eſt alterum inſuper ſymptoma ſatis moleſtum, *Narium* ſcilicet *infarctio* & *obturatio*, quod utut in præcedenti ſtadio ægrotantem affligere incipiat, potiſſimùm in *Mediis* & *Cohærentibus Variolis*, ubi primùm exanthemata membranam nares internè inveſtientem obſident, atque glandulæ ad excernendum mucum deſtinatæ, inſtante jam ſalivatione, unà cum glandulis ſalivalibus lymphâ infarctæ intumeſcunt. In hoc autem ſtadio, exanthematis inter maturandum jam mole auctis, atque glandulis narium lympham copioſiùs excernentibus, quæ exanthematis implicata & concreta eas infarcit & obturat, plurimùm augetur, moleſtias attrito ægro creans haud negligendas, dum aërem inter reſpirandum non niſi ore aperto, atque proindè majori cum difficultate, tædio & labore, & non ſine frequenti ſomni interruptione inſpirare & exſpirare cogitur. Adeò moleſtum hoc ſymptoma fuiſſe nonnunquam obſervavi, * ut æger indè diutiùs inſomnis factus non ſine maximo diſcrimine evaſerit, licèt cæteræ circumſtantiæ optimè præſagirent. † Ad allevandum hoc ſymptoma *Turundas* rigidiores *butyro* non ſalit. vel *ol. Amygd. d.* illitas frequenter naribus intrudendas jubeo, quæ diutiùs inibi relictæ materiam incruſtatam tandem ità liquefaciant, ut faciliùs emungatur. Inſuper *Mixturam* ſequentem emollientem & abſterſivam ſæpè leniter, tepidè & parcâ quantitate naribus ſiphone injiciendam.

Narium infarctio.

* *Vide Hiſtor.* 57.

† *Vide Hiſtor.* 21. 57.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔.j. *mel. roſat. colat.* ℥.j.ß. *M. F. Errhinum.*

Dolor Exanthematum maturantium utut moleſtus ſit, præſertìm in priori hujus ſtadii parte, ſemper autem ſpirituum vigorem, & perfectam *Veneni* eliminationem, atque proindè benignam morbi indolem, & fauſtum ac citum eventum expectandum indicat. Neque ejus allevatio *Epithematis* quibuſcunque externis tentanda eſt, ne Naturæ dum rectè officio ſuo fungatur officiant, atque dolorem mitigando vitam ægrotantis in diſcrimen adducant. Satius eſt adultorum animos ſpe futuri eventûs erigere, infantibus autem & junioribus qui conſiliorum non ſunt capaces *guttas aliquot laudan. liquid.* bis térve in die miniſtrare, ut tædium morbi ſomno fallatur, nè ſpiritus continuo ploratu & vigiliis triti & exhauſti deficiant.

Exanthematum dolor inflammatorius.

Deterioris autem farinæ eſt *Pruritus* exanthematum maturantium moleſtus, qui in *Variolis malignis*, vel *mediis* propè ad *malignas* accedentibus, ubi maturatio tardè admodùm, vel non omninò procedat ob acrimoniam humoris ad maturationem prorsùs inepti, adeò ſævire obſervatur, ut æger indè inſomnis & penè delirus redditus, haud raró ſcalpendo, fricando & atterendo exanthemata, non tantùm artus, verùm etiam faciem, cuticulâ ubique deraſâ, ſanguine diffluentem turpiter deformet. Malum ſanè omen, atque utplurimùm mortis inſtantis prænuncium, cui averruncando haud alias ſuppetias Ars noſtra miniſtrat præter doſes *Opiatorum* prælargas & frequenter repetitas, quibus iſta ſenſatio obtunditur; miſceantur autem *Opiata* cum *alexipharmacis* generoſiſſimis (quorum formulas ex antè dictis petere licet) quæ ſpirituum expanſionem promovendo ſeroſam colluviem in exanthematis congeſtam cicurare, maturare & demulcere poſſint: Applicentur etiam *Veſicatoria* frequentia, quæ in eundem ſcopum conſpirant; *Epithemata* quæ-

Exanthematum pruritus.

vis externa *Venenum* repercutiunt, & ideò fatum accelerant.

Ingens urinæ profluvium.
** Vide Hiſtor. 34. 35. 36. 62.*

Nonnunquàm in hoc ſtadio *ſalivationem* declinantem *profluvio urinæ* ingenti exceptam videre eſt, ac ſi *Diabetes* mox inſecuturus eſſet. * Verùm cùm hoc profluvium nullâ ſiti immodica comitatum hactenùs animadverterim, ſemper autem cum εὐφορίᾳ, toleratum, atque cum maturatione exanthematum indies auctâ conjunctum, & demùm, ubi ſatis diù duraverit, ſponte in ordinem redactum, non eſt quod quivis de eo cohibendo ſolicitus ſit; verùm potiùs, ubi ex parte defecerit, in eo ope *Cinerum Bufonum* antè memoratorum promovendo, à partibus Naturæ ſtet.

Intumeſcentia extremorum & præputii.

Inſuper, *ſalivatione* ante completam *maturationem* exanthematum decreſcente, à lymphâ copiosè in partes extremas amandatâ inibique congeſtâ, iſtæ partes œdematoſo tumore in molem adeò immenſam nonnunquàm tolluntur, & quaſi ex ſtrangulatione nigreſcunt, ut cuivis in Medicina parùm exercitato jure meritò metus incuti poſſit, ne ex ſubitâ flammæ vitalis extinctione partes affectæ ſphacelo corrumperētur. Verùm nuſquàm hactenùs quodvis hujuſmodi infortunium indè accidiſſe memini; ſemel equidem vidi * *Præputium* adeò indè tumefactum, ut tranſitus urinæ planè præpeditus eſſet, quo in caſu partem affectam ſpongiâ *Fotu lixiviali ſpiritu vini ſaturato* imbutâ & expreſsâ cum ſecundiſſimo eventu calidè ſæpiùs in die foveri imperavi. Morbo autem finito quod ſupereſt œdematoſi tumoris *Hydragogis* ſæpiùs repetitis ſubduci fas eſt.

** Vide Hiſtor. 56.*

Salivatio funeſtè protenſa.

Eſt denique ubi ex *veneno* intùs deliteſcente fixo & perenni, humores in fluorem adeò perpetuum adiguntur, ut patiens *ſalivatione* immani marceſcat, & indè deliquiis confectus fatis cedere cogatur; quem caſum ſemel duntaxat in totâ meâ praxi obſervavi. † Arduum ſanè & difficile dilemma, ſiquidem ex utrâque parte vita in diſcrimen adducitur; ſi enim *Ptyaliſmus* ſupprimatur, patiens *Veneno* inteſtino citiſſimè & certiſſimè interimetur; colliquatione autem, cui vires haud pares ſunt, non ſuppreſsâ inanitùs emarceſcet.

† Vide Hiſtor. 53.

Duratio hujus ſtadii pro diverſâ morbi idole incerta.

Atque hæc dicta ſunto de exanthematum *Maturatione*, ſeu tertio hujus morbi ſtadio, quod non (ut priora) ſpatio tridui, vel quovis alio definito dierum numero Natura emetiri ſolet, verùm pro indole morbi variâ, alio atque alio. Utut enim in *benignis* & perfectè *diſcretis Variolis*, ubi vis ſpirituum influorum vegeta eſt & integra, hoc opus intra triduum perficiatur: In *Malignis* tamen & *Confluentibus*, ubi ſpiritus *Veneno* irretiti & oppreſſi, aut extincti huic muneri impares ſunt, primo ipſo die quo cuticula à verâ cute ſeparata albeſcere incipit, Maturatione jam prorsùs deficiente, * Morbus ultimum, & utplurimùm funeſtum ſuum *declinationis* ſtadium ingreditur. In *mediis* autem & *cohærentibus*, præſertìm in iis quæ propè ad *Malignas* accedunt, pro ratione vigoris ſpirituum plùs minùs vegeti hoc ſtadium ad || ſex, novem, duodecim dies protenditur, priuſquàm morbus, *Maturatione exanthematum* completâ, ultimum ſuum ſtadium ineat.

** Vide Hiſtor. 37. 38. 39 40.*
|| Vide Hiſtor. 27. 32. 36 45. 46. 49. 62. &c.

CAPUT

CAPUT X.

De Variolarum Declinatione, ſive ſtadio morbi ultimo, ejúſque pro ratione venenati fermenti diverſi, variâ indole atque eventu. De Febre & ſymptomatis in hocce ſtadio ſuboriri ſolitis. De ſignis indolis morbi diagnoſticis, de prognoſticis, necnon de indicationibus curativis & Methodo medendi in hoc ſtadio, itidémque de morboſis affectibus hunc morbum excipientibus.

QUamprimùm glandulæ cutaneæ haud ampliùs novos venenatæ lymphæ proventus exanthematis ſuppeditant, *Variolæ* lege quadam fixâ, ſquamis vel ſcabie obducuntur & exareſcere incipiunt, ſivè quia hoſtis jam penitùs profligatus ſit, ſivè quia ſpiritus *Veneno* prorsùs obruti eum ampliùs perſequi & protrudere nequeant; atque morbus ultimum ſuum, *Declinationis* ſcilicet ſtadium, iniiſſe reputandus eſt. Lege (inquam) fixâ & ſtabili: Natura enim copias ſuas nunquàm poſthàc recolligit, & novum prælium inſtaurat, quanquam in media Variolarum *Maturatione* haud raró ex frigore in poros cutis invadente, vel accidente quovis altero, Natura obruta adeò pro tempore deficiat, ut exanthemata illicò ubique ac ſi in ultimo ſtadio deprimantur & langueant, donec ſpiritus ſpontè ſuâ, vel Artis ope opportunè allatâ iterùm expanſi poſtliminiò Variolarum *maturationem*, tardè licèt & ægrè ad umbilicum tandem ducunt. *Stadii ultimi deſcriptio.*

Pro diversâ autem *Veneni* in præcedentibus ſtadiis plus minúſve ſubacti ratione, morbus in hoc (ſi in quovis alio) ſtadio variam admodùm indolem prodit, atque cum ſymptomatis non unius generis ſociatur, & eventum ſortitur nunc fauſtum, nunc funeſtum. Eſt enim ubi patiens planè ἀπυρετὸς, atque nullo ærumnoſo ſymptomate multatus integrum hoc ſtadium tranquillè decurrit; eſt autem ubi, febre à primo inſultu unum tenorem perpetuò ſervante, æger penè confectus, accerſitis undique novis, vel ſaltem prioribus funeſtis ſymptomatis adauctis, vix aut ne vix ex hoc ſtadio evadit: Eſt denique ubi febris quæ in ſtadio præcedenti evanuerat, in primo hujuſce ſtadii limine, pro ratione ſuperſtitis *Veneni* plus minúſve deleterii, illicò, momento quaſi revireſcit Συνεχὴς vel Σύνοχος & mali moris, cum deliriis, vigiliis, ſubſultibus tendinum, atque cæteris omnibus diriſſimis ſymptomatis ſociata, *exanthemata* etiam ipſa non minùs invicem in diverſis ægrotantibus jam diſtare animadvertuntur, jam undique albeſcentia & humore nullo impleta & ſeſſilia cuti adhærent, atque denique exareſcentia ſquamarum ad inſtar decidunt; jam verò poſt maturationem tridui ſpatio peractam flaveſcentia. Illicò ſcabie ſubflavâ vel cineritiâ obducta, exſiccata ubique in tubercula arida deſinunt. Eſt autem ubi exanthemata poſt tardam atque diutiùs protractam maturationem, priuſquàm pure maturo turgeant ſcabie nigrâ vel ſubfuſcâ obducta, quaſi à *Cauſtico* applicato, præſertìm in facie, derepentè exareſcunt. Eſt denique ubi exanthemata præſertìm in artubus priuſquàm incruſtentur, ad plures dies integrè maturata, atque pure plena conſpiciantur, vel rimoſâ ſcabie obducta (præſertìm in facie) diutiùs ſanioſo, pure intùs ſcateant, quæ ſcabies *Varia indoles, & varius eventus morbi in hoc ſtadio.*

III

ſæpiùs decidua iterùm iterúmque renaſcitur, & demùm in ſcabiem tenuem ſeu porriginem furfuraceam deſinens; cuticulam nitore ſpoliat, atque cutem ipſam foveis & cicatricibus ſulcat & deformat. Nullibi tamen hujus ſtadii varietas magis animadvertitur, quàm in ejus duratione ac termino, ſivè reſpiciamus ad ejus *Terminum à quo*, vel *Terminum ad quem*; jam enim hoc ſtadium abſque ullâ præcedente *exanthematum maturatione*, vel ſaltem ſub initium *maturationis*, ſextâ vel ſeptimâ morbi die derepentè atque inexpectatò initur, atque utplurimùm uno vel altero die funeſtè terminatur: ubi autem hocce præmaturum fatum averruncetur, ad decimum-quartum, decimum-ſeptimum diem, vel quidem ad viceſimum vel triceſimum ærumnosè atque periculosè protenditur donec ſcilicet *Venenum* intùs cohibitum Arte vel Naturâ ſubactum & ſensìm profligatum fuerit. Eſt autem ubi poſt *Maturationem Variolarum* præcedenti triduo conſummatam, hocce ultimum ſtadium pariter tridui ſpatio, duodecimo ſcilicet morbi die, abſque febre recidivâ finitur, appetitu jam integrè reſtituto, atque exanthematis ubique ad deſquamandum paratis, aut ſaltem exſiccatis. Eſt etiam ubi poſt *Maturationem Variolarum* longiùs nempè ad duodecimum vel decimumquartum morbi diem protractam, atque tunc cum vel ſine *Ptyaliſmo*, aut *profluvio urinæ*, &c. tandem peractam exanthemata pure maturo plena ubique ſine febre recrudeſcente tridui ſpatio exareſcunt. Eſt denique ubi poſt ſeram, minùs autem perfectam *Variolarum Maturationem*, exanthemata priuſquàm pure maturo turgeant, derepentè, atque ptyaliſmo, profluvio urinæ, & tumore extremorum ſubſiſtentibus febris illicò recrudeſcat, hoc ſtadio præmaturè ineunte. Quo in caſu duratio hujus ſtadii eſt admodùm incerta, jam nimirùm ubi funeſtè terminatur, triduum non excedit; ubi autem magis fauſtum ſortitur eventum, ad ſex, octo, decem, duodecim dies periculosè protenditur, exanthematis intereà ubique exareſcentibus: ubi autem citiùs ac feliciùs terminetur, ſanioſo pure diù ſcatentibus, ptyaliſmo etiam recidivo jam accedente. Quò enim diuturnior fuerit *ſalivatio*, & quò magis perfecta *maturatio* Variolarum in præcedenti ſtadio, & quò magis ope ptyaliſmi jam recidivi & ſaniei purulentæ *Venenum* protruſum fuerit, eò faciliùs & citiùs ærumnoſum hoc ultimum ſtadium optatum eventum aſſequitur: Præmatura enim *ſalivationis* declinatio, & Variolarum immaturarum & flaccidarum incruſtatio & exareſcentia ſubita funeſtum, aut ſaltem diuturnum hocce ſtadium reddit.

Rationem autem differentium φάσεων hujus ſtadii aſſequi haud licet niſi ex ejus hiſtoriâ graphicè depictâ, ideóque eam (quod in præcedentibus ſtadiis mihi ſolenne fuit) ſuccinctè narrare jam aggredior, ut ſignorum indolis morbi in hoc ſtadio dignoſcendæ, Prognosticῶν eliciendorum, atque indicationum curativarum & Methodi medendi ritè ſtabiliendæ fontes aperiam, à *Variolis benignis* ſui & obliqui indicibus exordium ducens; ubi enim *Venenum* in ſecundo hujus morbi ſtadio è ſinu ſpirituum criticâ *Variolarum benignarum* & *diſcretarum* eruptione penitùs eliminatum fuerit, & febris hoſte jam protruſo prorsùs exulaverit, prout bina prima ſtadia qualiſcunque fuerit morbi indoles triduo ſeorsìm peragrabantur; ità tridui ſpatio ſubſequens *Maturatio* & tandem *Declinatio* ἀπυρέτως pariter abſolvitur, robore ſpirituum integro & *Veneno* haudquaquam obſeſſo. * Patiens autem à febre liberatus, nullo ſymptomate ærumnoſo præ-

Declinatio Variolarum benignarum & diſcretarum.

* *Vide Hiſtor. 3.*

terquam fame importunâ ob appetitum reſtitutum multatur : Exanthemata autem pure maturo & laudabili referta primùm incruſtrari & ſcabie ſubflavâ obduci incipiunt; dein poſt unum vel alterum diem, pure concreſcente exſiccantur, & in arida tubercula ubique mutantur, quæ ſensìm emollita ſpontè evaneſcunt, cute demùm æquabilem ſuam levitatem ac nitorem recuperante; adeò blandus & mitis eſt *Variolarum benignarum* & *diſcretarum* exitus.

Haud ſecùs res ſe habet in cæteris quibuſcunque *Variolis*, quotquot ante declinationem initam, exanthematum vegetâ intumeſcentiâ atque perfecta maturatione præcedente, *Veneni* eliminati atque vigoris ſpirituum reducis jam indubitata ſpecimina exhibuerint : Imò * *Variolæ Mediæ* quæ eruptione ſuâ admodùm frequenti & ferè cohærenti, haud obſcura *Veneni* adhuc delitеſcentis indicia dederunt, quæque diutiùs languidæ, depreſſæ atque tardiùs maturatæ tertium morbi ſtadium longè ultra triduum ſæpiùs protrahunt, modò *ſalivatione* à Naturæ viribus vel Artis ſuppetiis accerſitâ, *profluvio urinæ* vel *extremorum intumeſcentiâ* notabili atque diù protensâ iſtud *Venenum* adeò penitùs demùm eliminatum fuerit, ut exanthemata ante declinationem incœptam pure maturo turgeſcant, more legitimarum & *benignarum Variolarum* antè deſcriptarum primo *Declinationis* momento flaveſcunt : atque tandem tertio die planè exſiccata in tubercula arida cineritia vel ſubnigra mutantur, & univerſum hoc ſtadium ſine febre recidivâ, vel quovis ſymptomate ærumnoſo ſpatio tridui perfectè abſolvitur, & appetitus integer ſtatìm redit.

Declinatio Variolarum Mediarum propè ad benignas accedentium.

** Vide Hiſtor. 7. 17. 20.*

Ubi autem ſpiritus poſt criſin in ſecundo morbi ſtadio minùs perfectè peractam adeò adhuc *Veneno* obſeſſi & irretiti fuerint, ut ejus reliquias in ſtadio ſequenti per glandulas cutaneas, ſalivales, renales, vel per extremas corporis partes excutere & amandare nequiverint, & Variolæ priuſquàm pure turgent, declinare incœperint, harum *Declinatio* à præcedentibus longè diſtat; febris nempè pro ratione *Veneni* plus minúſve ſubacti Συνεχὴς vel Σύνοχος non poteſt non in hoc ſtadio recrudeſcere, quæ diverſorum ſymptomatum ærumnoſorum ſatellitio ſtipata, plùs minùs protenditur, eouſque ſcilicet donec Natura *Veneno* ſuperata fato ceſſerit, vel *Venenum* ſpirituum viribus aut Artis ſuppetiis manſuefactum & eliminatum fuerit; undè varia redditur hujus ſtadii duratio, atque exanthematum & ſymptomatum in eo contingentium admodùm diverſa indoles, quæ calamo paulò fuſiori deſcribi neceſſariò poſtulat.

Ubi *Venenum* in præcedente criſi, non adeò fractum fuerit, quin adhuc ſpirituum vires propè æquet, (quod in *Variolis mediis* non tantùm *cohærentibus*, ſed & in ipſis *diſcretis* quoties admodùm frequentes eruperint nonnunquàm videre eſt) undè exanthemata diutiùs deprimuntur & languent, ſeriùs & ægriùs ſine *ptyaliſmo*, *profluvio urinæ* vel *extremorum intumeſcentiâ* concomitante matureſcunt, & non raròvigiliæ, *fluxus alvi*, vel aliquod aliud vehementius ſymptoma vel accidens infauſtum, aut error in regimine commiſſus, aut defectus ſuppetiarum Naturæ luctanti jure meritò adferendarum *Venenum* adeò exaltant, ut ſpirituum viribus ſuperiùs evadat; undè *ſalivatio* derepentè atque inopinatò in mediâ ipsâ Variolarum maturatione priuſquàm pure ma-

Declinatio Variolarum propè ad malignas accedentium.

turo turgeſcant ſubſiſtit, * febris pro ratione ſuperſtitis *Veneni* incluſi & recrudeſcentis plus minúſve deleterii Σύνοχος vel Συνεχὴς illicò revireſcens, cum vel ſine horrore, rigore & algore invadit, ſiti, jactatione inquietâ, vigiliis, deliriis, ariditate linguæ, pulſu celeri & calore præternaturali comitata; intumeſcentia capitis & faciei (ultimo morbi ſtadio jam primùm inito) ſi qua adfuerit ſtatìm declinat, cujus detumeſcentiæ primum ſignum eſt *oculorum* priùs occluſorum *apertio*; exanthemata incruſtata in facie ſcabie ſubfuſcâ vel ſubnigrâ obduci incipiunt; quæ ſcabies vel planè arida in exanthematis immaturis & ſubſidentibus firmiter adhæret, atque demùm ſquamarum ad inſtar decidit: jam verò ubi aliquis Ptyaliſmi gradus adhuc duraverit, Naturâ per haſce vias *Veneni* excluſionem, languidè licèt moliente, vel ſaltem poſtliminiò redierit, purè copioſo diutiùs ſcatet, rimis fatiſcit, incraſſatur, & ſæpiùs decidit iterúmque renaſcitur, atque * tandem in *Porriginem* furfuraceam deſinit; quæ quamvis abradatur, indies repullulat, quamdiù ſcilicet quivis vel minimus caloris febrilis vel hectici gradu à *venenato* fomite non penitùs ſubacto excitetur, quæ *Porrigo* faciem nitore & levitate ſuâ nativâ mirum in modum ſolet ſpoliare, eandémque foveis & cicatricibus ubique turpiter deformare. Exanthemata intereà in trunco corporis, præſertìm autem in artubus ſemiplena & flaccida in medio ſubſidunt, & nonnunquàm in interſtitiis *Veſiculis* aqueis vel † *Petechiis* jam ſubortis interpuncta ſunt, atque tardè admodùm, præ ſpirituum languore, etiam ubi febris *veneno* penitùs expulſo exulaverit, maturantur, || atque non niſi poſt quatriduum, vel quidem hebdomadam exſiccantur & incruſtantur, adeò incertè diúque terminus *Declinationis* jam protrahitur, ſi non præcipitanter in primo triduo morte terminetur ſtadium. Res * autem ægrotantis in vado ſunt cùm primùm ſpiritibus à *Veneno* activo liberatis, atque indè non ampliùs luctantibus febris ceſſet, ſivè ea fuerit Συνεχὴς vel Σύνοχος, utut ſæpiùs ægrotans à reliquiis *Veneni* hectico quodam calore affectus appetitu planè privetur, donec virus per *furunculos* hìc illìc ſuccreſcentes penitùs demùm protruſum fuerit: nonnunquàm etiam gravis aliquis & chronicus affectus † ab eâdem radice ortum ſuum ducit, † *Ophthalmia* nimirùm contumaciſſima atque curatu difficillima, præſertìm ubi palpebræ & tunica adnata à Variolis acre ſerum diù inibi depluentibus inflammetur, atque oculi vi externâ inflammatione adhuc vigente diducantur; Vel cùm *ſalivatio* à non interrupto utut languido Naturæ conatu (ut ſæpiſſimè fit) in hoc uſque ſtadium protenditur || *Strangulatio* & *ſuffocatio* à lentore phlegmatis bronchiis impacti atque ægrè rejecti periculoſa illicò ſuboritur, quam præſertìm in Variolis hyemalibus *Tuſſis* demùm arida & importuna, atque tandem *Phthiſis* vel *pulmonaris* ſolet excipere: Cum humor *Venenatus* ultimo Naturæ niſu in extremas corporis partes copioſè protruditur, haſce * partes *hydropicè* & *œdematoſè* diù diſtentas haud inſolens eſt videre, ſcilicet uſque dum Artis ope Natura relevetur: à reliquiis ejuſdem *Veneni* in ſpirituum ſinu incluſi & cohibiti † *Stuporem* & *delirium melancholicum* productum memini, qui affectus diù durare ſolet poſtquàm veneni vires adeò franguntur, ut recens certamen febrile non ampliùs excitare poſſint. Denique ob tonum glandularum hocce *Veneno* debilitatum, atque viſcidum humorum inibi

* *Vide Hiſtor.* 14. 19. 21. 24. 27. 35. 46. 54. 55. 63. *&c.*
* *Vide Hiſtor.* 21. *&c.*
† *Vide Hiſtor.* 52.
|| *Vide Hiſtor.* 21. 62. 63. *&c.*
* *Vide Hi-* 21. 63. *&c.*
† *Vide Hiſtor.* 49. *&c.*
|| *Vide Hiſtor.* 21. 27. 35. 62. 63. *&c.*
* *Vide Hiſtor.* 56. *&c.*
† *Vide Hiſtor.* 58. *&c.*

ſecretorum & ſtagnantium lentorem *Strumæ* in variis corporis partibus contumaces & curatu difficillimæ ſæpiſſimè jam ſuccreſcunt unà cum pluribus aliis morboſis & chronicis affectibus, quos ſi hìc loci, recenſerem, nimius forſan viderer.

Declinatio Variolarum à primo ortu malignarum & confluentium.

Variolæ autem verè *Confluentes* quippè à *Veneno* ſummè exitiali atque peſtifero primùm ortæ, quo ſpiritus jam planè ſiderantur, quod ab ineunte eruptione ſecundo vel tertio morbi die per univerſam cutem vel ſaltem faciem ſine quovis delectu, ordine vel diſtinctione, ut in efflореſcentiâ *Eryſipelatosâ* vel *ſcarlatinâ*, confertìm & præproperè protrudere Natura ſatagit, iſtæ, inquam, Variolæ à criſi ipsâ incœptâ ſine ullo *Maturationis* veſtigio * ultimum *Declinationis* ſtadium derepentè ineunt, ſiquidem Natura in criſi funeſtâ prorsùs ſuperata, utut Intumeſcentiâ labiorum & levi ptyaliſmo *Veneni* eliminationem inani niſu moliatur; tamen *Maculæ* nigræ hìc illìc in cute jam ſparſæ, *hæmorrhagiæ* exitiales, *pulſus* debilis & celer, *lipothymiæ*, *deliria*, *vigiliæ* pertinaces, *ſubſultus tendinum*, cæteráque id genus funeſtiſſima febris peſtilentialis ſymptomata indicia proſtratarum virium haud obſcura dant, undè æger triduo utplurimùm hoc ſtadium emetitur, & ſexto morbi die tanquam toxico epoto, *Febre mali moris*, *Comate profundo*, *Spaſmis*, *Deliriis*, cæteríſque diriſſimis id genus ſymptomatis confectus fatis cedit :- Si quis autem (quod oppidò raro accidit) ſuppetiis Artis quibuſcunque generoſiſſimis opportunè allatis, aut benignitate Naturæ ex hâc peſte evadat, hocce ſtadium non poteſt non ad * plurimos dies protendi priuſquàm *Venenum* adeò exitiale viribus ſpirituum ſensìm expanſis edomari poſſit, & † morboſis affectibus præcedenti Commate memoratis, atque aliis deterioris notæ (modò ſpiritus à miaſmate adeò diro non penitùs liberati fuerint) demùm excipi.

* *Vide Hiſtor.* 37. 38. 39. 40.

* *Vide Hiſtor.* 22. 25. 33. 36.

† *Vide Hiſtor.* 28. 59. 60. 61. 62. 63.

Declinatio Variolarum ſecundariò malignarum, ſive cohærentium & valdè frequentium.

Eſt autem altera Variolarum malignarum ſpecies prope ad priùs memoratas accedens, ubi ex infortunio aliquo, vel regimine in ipſo criſeos articulo perperàm ordinato, *Variolæ* quæ à *Veneno* non adeò exitiali primario ortæ fuerant, ſed ſpiritibus ex accidente obrutis, confluentibus ſimillimæ, aut ſaltem intimè *cohærentes* vel valdè frequentes erumpunt, * Febre intereà mali moris (quod malignarum variolarum certiſſimum atque penè pathognomonicum ſignum cenſendum eſt) ab ipsâ eruptione ob vires ſpirituum *veneno* peſſundatas perpetìm continuatâ. Eſt vero in hâc ipsâ ſpecie pro ratione *Veneni* plus minúſve deleterii, & ſpirituum indè magis minúſve proſtratorum, hoc morbi ſtadium diverſiſſimè ſe habet. Utut enim in quibuſcunque malignis Variolis febris, eáque utplurimùm mali moris (ut jam innuimus) ab ipsâ Eruptione jugiter continuata ſit ; jam autem, præſertìm in *cohærentibus* vires, veneno licèt adeò fractæ ut febrem amoliri nequeant, ſpiritibus adhuc ſuppetunt ad id ex parte per * glandulas cutaneas, renales, ſalivales vel partes extremas propulſandum : undè Exanthemata, febre adhuc perſtante, per plures dies, conſpirante aliquali ptyaliſmo, profluvio urinæ, aut extremorum intumeſcentiâ, ſerò tandem matureſcere videntur, donec hoc Naturæ conatu demùm deficiente languida, flaccida & planè immatura demùm derepentè ſcabie nigra incruſtata, pro ratione humorum & ſpirituum

* *Vid. Hiſt.* 14. 19. 21. 22. 25. 26 32. 33. 41. 45. 49. &c.

* *Vid. Hiſt.* 21. 26. 27. 35. 36. 46. 54. 63.

ſphacelationis (febre intereà adauctâ, & funeſtiſſimorum quorumcunque ſymptomatum ſatellitio ſtripatâ) declinare incipiant. A quo tempore morbus ultimum ſuum ſtadium jam primum iniiſſe reputandus eſt, in quo plurimi intra triduum, nempè † decimo-tertio, vel decimo-quarto morbi die fatis cedere coguntur; Quotquot autem meliori luto formati, atque opportunâ *Alexipharmacorum*, *Opiatorum*, & *Veſicatoriorum* ope adjuti evadunt, *Declinationis* ſtadium diuturnum & nullo || certo dierum numero terminatum decurrunt, ſcabie ſaniosâ atque ſæpiùs renaſcente, plegmate è bronchiis ægrè admodùm rejecto, atque demùm *Ophthalmiâ*, *Tuſſi aridâ*, *Phthiſi Pulmonari*, *œdematoſo pedum tumore*, *Furunculis*, cæteriſque id genus ærumnoſis ſymptomatis antè memoratis diù malè multati. Nonnunquam autem ſpiritus ab efficaci *Veneno* in ipsâ criſi adeò ſiderantur & enecantur, ut nequeant ampliùs poſt eruptionem peractam * reliquias ejus vel per cutem, ductus ſalivales, renes, artus aut aliam alteram portam eliminare, morbo vel jam ultimum ſuum ſtadium, ſine maturationis veſtigio, ſine ptyaliſmo, profluvio urinæ, vel extremorum intumeſcentiâ præcedente derepentè ingreſſo, undè Variolæ hujuſmodi *cohœrentes* aut admodùm frequentes jam primo *Maturationis* die more verè *confluentium* in † apicibus albeſcunt atque planè exareſcunt, quia nullo humore diſtenduntur, atque demùm ſquamarum ad inſtar decidun ; Cute ubique in interſtitiis colorem rubrum; at verò minùs vegetum, atque quaſi ex ſtrangulatione ſeu ſuffocatione luridum aut ſublividum exhibente. Febris || intereà mali moris ex *Veneno* prorsùs intùs cohibito jam perpetìm continuata cum vigiliis, deliriis, ſpaſmis, pulſu debili, cæteriſque quibuſcunque diriſſimis ſymptomatis undique accerſitis ſociatur; Malum ſanè omen, atque Naturæ penè triumphatæ indicium indubitatum. Æger autem ſymptomatis adeò funeſtis citiſſimè attritus * triduo hoc ſtadium emetitur, & nono vel decimo morbi die (*Petechiis* atque *Maculis* lividis aut nigris hìc illìc in cute ſubortis fatalem eventum præſagientibus) inter hæmorrhagias immanes purpuream animam efflat; vel ubi ex hoc periculo evaſerit (quod † ope *Veſicatoriorum* frequentium opportunè applicatorum, atque *alexipharmacorum* generoſiſſimorum cum *Opiatis* commixtorum & ſæpiùs exhibitorum haud raro contigiſſe memini) ærumnoſis atque diris ſymptomatis, præſertìm in genere nervoſo diù malè multatus vix, aut ne vix ante viceſimum Morbi diem hocce ultimum ſtadium decurrere potis eſt. Vires enim ad *Venenum* adeò exitiale intùs cohibitum haud citiùs edomandum & concoquendum ſpiritibus ſuppetunt, quomodocunque Arte Medicâ ſuffulciantur, expandantur & corroborentur: || Nonnunquàm autem (quod bis térve mihi contigit obſervâſſe) ex *Veneni* adeò deleterii reliquiis, hujuſmodi ægrotantes vel ad quadrageſimum uſque diem appetitu privantur, elumbes redduntur, atque calore hectico afficiuntur, & poſt ſolennes humorum & ſanguinis evacuationes peractas, tandem funeſto claviculæ, maxillæ, vel tibiarum ſphacelo inexpectatò ſuborto interempti ſupremum diem miſerè oppetunt. Adeò intensè deleterium hoc *Venenum* diù intùs cohibitum ſuam indolem demùm prodit, atque adeò ſemper ſuſpectam jure meritò habere licet ανορεξίαν atque hecticum calorem Variolis deciduis ſuperſtitem!

† *Vide Hiſtor.* 26. 45. 52. *&c.*

|| *Vide Hiſtor.* 21. 27. 28. 32. 49. 63.

* *Vide Hiſtor.* 22. 25. 33. *&c.*

† *Vide Hiſtor.* 35. 59. 60. *&c.*

|| *Vide Hiſtor.* 32 33. *&c.*

* *Vide Hiſtor.* 41. *&c.*

† *Vide Hiſtor.* 32. 33. 59. 60. 61. 63.

|| *Vide Hiſtor.* 59. 60. *&c.*

Denique *Variolæ* ipſæ *Diſcretæ*, in quarum interſtitiis *Veſiculæ miliares*, *Petechiæ*, *Maculæ nigræ* vel *lividæ* unà cum prima Variolarum eruptione effloreſcunt & pravam morbi indolem produnt; (iſtiuſmodi * enim Variolæ ſæpiùs occurrunt) iſtæ, inquam, ſi quæ aliæ, non minùs peculiari modo declinant quàm anteà maturabantur. Quomodocunque enim exanthemata ſeſe habeant, nimirùm ſivè † more Variolarum benignarum intra triduum in pus mutentur, ſivè (ut || ſæpiùs) deprimantur & langueant, atque ſeriùs matureſcant, Febris * à *Veneno* deleterio ſpiritus intùs peſſundante accenſa uno tenore per ſingula ſtadia morbum comitari ſolet, atque cum *deliriis*, *vigiliis* pertinacibus, *deliquiis* frequentibus, *pulſu debili & celeri*, *alvo lubricâ*, *ſudoribus colliquativis*, &c. conjungi; undè exanthematum maturationi minùs jam fidendum eſt, ſiquidem nonnunquàm hoc modo decumbentes in mediâ ipsâ variolarum *maturatione*, ne minimâ quidem Exanthematum declinatione præcedente, ſed puſtulis adhuc vigentibus & turgentibus à *Veneno* deleterio intùs deliteſcente, ſpaſmis †, deliquiis vel comate profundo inexpectatò correpti derepentè fatis cedunt. Ubi autem morbus poſt ſtadium *Maturationis* diutiùs & ærumnoſiùs protenſum, *Petechiis Veſiculis*, cæteriſque id genus malignitatis notis vi Naturæ vel Artis jam ſublatis, *Declinationis* ſtadium ingreſſus eſt, tantùm abeſt ut æger ex periculo evaſerit, ut jam à *Veneni* deleterii reliquiis, frequentibus deliquiis, deliriis, &c. tentetur, & per plures dies in maximo diſcrimine verſetur, donec * *Parotidibus* (quod ſemel eveniſſe memini) vel aliquo alio modo id *Veneni* quod reliquum eſt ſubactum prorsùs eliminetur.

Declinatio Variolarum malignarum diſcretarum.
* *Vide Hiſtor.* 29. 30. 31 47. *&c.*
† *Vide Hiſtor.* 30. 31.
|| *Vide Hiſtor.* 29.
* *Vide Hiſtor.* 29.30.31.
† *Vide Hiſtor.* 30.
* *Vid. Hiſt.* 29.

Ex hiſtoriâ hujuſce ſtadii è rei naturâ petitâ atque graphicè deſcripta facilè admodùm quivis in Medicina vel mediocriter verſatus ſigna *diagnoſtica* & *prognoſtica* in hoc ſtadio ritè proferre, *indicationes curativas* veras elicere, & *Methodum medendi* certam pro ratione diverſæ Morbi indolis ſtabilire poteſt. Atque hoc penſum lubentiſſimè jam aggredior.

Variolæ Benignæ & *Regulares* (quæ cæterarum norma in omni ſtadio ritè cenſendæ ſunt) ſicut tertio morbi die erumpere, & ſexto maturari; ità jam pure maturato turgidæ * nono declinare incipiunt, ſcabie ſubflavâ primò obductæ, atque demùm die ſaltem duodecimo, pure inſpiſſato, in tubercula arida & ſubfuſca ſensìm mutantur, nec febris accenditur recidiva, vel quodvis ærumnoſum ſymptoma aliquod ex his ſtadiis comitatur vel ſequitur. Quid? quod *veneno* in ſecundo ſtadio è ſpirituum ſinu criſi perfectâ eliminato nihil reſtat quod Naturam ad prælium recèns inſtaurandum denuò irritet, vel quocunque modo functiones perturbet, undè patiens in hoc ſtadio ultimo ἀπυρέτως jacet, optimâ valetudine atque appetitu integro utens, nullo morboſo affectu ex reliquiis *Veneni* oriundo poſthàc plectendus.

Diagnoſis Variolarum Benignarum in hoc Stadio.
* *Vide Hiſtor.* 3.

Variolas equidem, quas ob luctam ſpirituum & *Veneni* poſt criſin peractam propemodùm æqualem *Medias* appellare ſoleo, modò Natura demùm in mediâ Exanthematum maturatione *Venenum* illud per glandulas ſalivales, renes vel quamcunque aliam portam convenientem fortiter propulſando victoriam integram reportaverit, & puſtulæ ante declinationem pure legitimo refertæ turgeant, haud adeò facile eſt à *benignis* ipſis antè memoratis in hoc

Variolarum Mediarum proximè ad benignas accedentium diagnoſis in hoc Stadio.

ultimo ſtadio certis criteriis diſcernere. Quid ? quod hæ ipſæ Variolæ, *Veneno* in præcedente *Maturationis* ſtadio, viribus ſpirituum expanſis, vel Artis ſuppetiis tandem manſuefacto & prorsùs eliminato, undè ſpiritus non ampliùs laceſſiti vigore nativo reduce potiuntur, benignam admodùm naturam induunt, atque eo nomine jam more Regularium Variolarum * declinant, primo momento flaveſcentes, atque dein poſt triduum in tubercula cineritia vel ſubnigra concreſcentes, ſine febre recidivâ, vel quovis ærumnoſo ſymptomate conjuncto. Atque ſanè hæ Variolæ nequaquam à benignis differunt, niſi quòd ſeriùs nempè decimo-tertio vel decimo-quarto Morbi die primùm declinare animadvertuntur, ob pares enim ſpirituum & *Veneni* vires ineunte *maturatione* * tertium ſtadium longè ultra triduum protendi ſolet, atque Exanthemata indè diù languida & depreſſa ægrè admodùm, priuſquam ptyaliſmo vel aliquo alio modo *Venenum* exterminatum fuerit, pure turgeſcere & maturari incipiunt; extunc autem *Benignarum* naturam induentes, eventum blandum & ſalutarem ſortiuntur.

Vide Hiſtor. 20. &c.

† *Vid. Hiſt. 5. 6. 7. 12. 17. 49.*

Diagnoſis Variolarum Mediarum proximè ad Malignas accedentiū.

Ubi autem res, lite in præcedente criſi non integrè diremptâ, jam quaſi in æquilibrio pendeant, undè Natura languida, atque adhuc *veneni* minùs ſubacti reliquiis quadantenùs obſeſſa haud valeat eas fortiter per glandulas cutaneas propulſare, atque indè ſuccedaneas vias glandularum ſalivalium vel renum patentiores ſolicitet: Si fortè (inquam) ſpiritus jam ob errorem in regimine commiſſum, remediorum defectum, vel infauſtum quodvis accidens aut ſymptoma in mediâ maturatione ſubortum manus dare cogantur, atque Variolæ hæ *Mediæ* indè, priuſquam pure legitimo turgeant, languidæ & ſemiplenæ (ſtadio ultimo jam derepentè inito) exareſcere & ſcabie nigrâ obduci incipiant, facilè admodum quivis in hoc ſtadio certis criteriis quæ pravam Morbi indolem produnt, à *Benignis* & *Regularibus* eas dignoſcere poteſt; nempè,

* *Vid. Hiſt. 21. 24. 35. 54. 55. 62. 63. &c.*

Primò, Spiritus * fermento recrudeſcente jam ſuperati atque debilitati, vigore, quo anteà potiebantur, per ductus ſalivales, renes, vel artus *Venenum* propellere & perſequi nequeant: undè *Ptyaliſmus* (Variolis perfectam *maturationem* nequaquam hactenùs aſſecutis) & *Urinæ Profluvium* derepentè declinare, intumeſcentia capitis, faciei & artuum minui, atque indè oculi priùs occluſi ſpontè aperiri incipiunt.

† *Vid. Hiſt. 21. jam memorat.*

Secundò: Spiritus hoc pacto *Veneno* intùs cohibito obſeſſi & irretiti, non poſſunt non rursùs luctare, atque certamen recens inſtaurare; undè † *Febris* illicò revireſcit cum vel ſine evidenti horrore, quæ utut primùm Benigna & Συνεχὴς, periodicis nimirùm exacerbationibus & remiſſionibus inſignita ſit, ob vires *Veneni* in præcedentibus ſtadiis ex parte fractas, citiſſimè tamen in Σύνοχον mali moris mutatur; deliriis, vigiliis & diriſſimorum ac funeſtiſſimorum ſymptomatum ſatellitio ſtipatam.

* *Vid. Hiſt jam memoratas.*

Tertiò: || Exanthemata in facie jam ſubitò incruſtata, ſubfuſco, vel, pro *Veneni* deleterii & ſphacelationis indè ortæ gradu, nigro colore in apicibus inficiuntur, coæunt, atque in continuatam ſcabiem cedunt; atque hæcce ſcabies ubi ſpiritus planè ſiderati nihil omninò moliuntur, illicò exareſcit, ptyaliſmus etiam ob eandem rationem prorsùs deficit, & ſtrangulatione

ſuffocativâ

ſuffocativâ peſſimo omine excipitur. Ubi autem aliquid roboris ad *Venenum* adhùc per Exanthemata, ductus ſalivales, vel artus extremos propellendum ſpiritibus ſuppetit, ſcabies diù pure ſcatens decidit & renaſcitur, phlegma viſcidum copiosè, ſed ægrè & non ſine ſuffocationis periculo è tonſillis excreatione rejicitur, atque intumeſcentia partium extremarum non adeò præproperè declinat: Exanthemata intereà in trunco & artubus diſcreta, & flaccida, vel ſcabie nigrâ obducta, illicò exareſcunt, vel, ſaltem ad plures dies, pure minùs laudabili ſemiplena manent priuſquàm ſcabie obducantur.

* *Quartò*: Ob eandem rationem hujus morbi ſtadii duratio incerta eſt, & ſæpiùs longè ultra ſolenne triduum protrahitur: licèt enim ubi febris mali moris ob vires veneni recrudeſcentis deleterias revireſcat, exanthematis ubique derepentè exareſcentibus, atque ſpiritibus *Venenum* excutere non ampliùs molientibus; æger funeſtiſſimis ſymptomatis attritus intra triduum utplurimùm ſupremum diem claudat. Ubi autem viribus *Veneni* magis fractis (ut ſæpè fit) febris Συνεχὴς typum ſervet, & ſpes reconvaleſcentiæ affulgeat, haud raro hocce ſtadium exanthematis intereà vix incruſtatis, aut ſi ſcabie obducantur, adhùc tamen ſanioſis ad ſex, decem, duodecim dies, cum ærumnoſâ & penè ſuffocativâ phlegmatis viſcidi expectoratione conjunctum protrahitur, donec ſpiritibus expanſis *Venenum* edometur, & putrida hæcce febris demùm * hectico calo & ἀνορεξία excipiatur, eouſque durante donec reliquiæ *Veneni* ex parte priùs ſubacti quaſi criticè per *furunculos*, vel alium aliquem modum penitùs exterminentur, niſi *Cortice Peruviano*, vel aliâ aliquâ *Antidoto* quæ *venenum* ocyùs ſubigere par ſit, duratio hujus ſtadii arte contrahatur.

** Vide Hiſtorias antè memoratas.*

** Vide Hiſtor. 28. 63. &c.*

In *Malignis* autem *Variolis*, quæcunque eæ fuerint, ſivè *confluentes*, ſivè *cohærentes*, vel quidem ipſæ *diſcretæ*, diagnoſis magis certa eſt & indubitata: Morbus enim ipſe pravam ſuam indolem certiſſimis criteriis palàm prodit. Quia enim ſpiritus in præcedenti ſtadio planè fracti erant & fugati, *Primò* febris * quæ jam non poteſt non eſſe mali moris, ſine quâvis intermiſſione vel remiſſione unum tenorem à criſi ipsâ funeſtâ peractâ perpetìm ſervans, pulſu celeri & debili, linguæ ariditate, jactatione inquietâ dignoſcitur; & à vigiliis, deliriis, ſubſultibus tendinum, cæteríſque vacillantis & triumphatæ naturæ ſymptomatis jam ſubortis plurimùm indies augetur & evehitur.

Diagnoſis Variolarum malignarum in hoc ſtadio, ſpeciatìm confluentium, & cohærentium ad malignas propè accedentium.

Secundò † *Variolæ confluentes* vel quidem *cohærentes* intensè malignæ ne minimam *maturationem* aſſequi valent; undè efflореſcentia ab ipsâ eruptione completâ (Variolis quinto, aut ſexto die ultimum ſuum ſtadium intrantibus) illicò declinat, cuticulâ ubique pergamenæ ad inſtar albeſcente, atque exanthematis ubi in trunco vel artubus quadantenùs *diſcreta* fuerint, quin & eorum interſtitiis quaſi ex ſtrangulatione, vel ſpirituum influorum defectu ubique livideſcentibus.

† Vide Hiſtor 36. 37. 38. 39. 40. 4 . 29. 30. 31. 32.

† Vide Hiſtorias antè memoratas.

Tertiò. Utut levi * ptyaliſmo & labiorum intumeſcentiâ, aut moleſtâ micturitione, Natura jam incaſsùm glandulas ſalivales vel renales ſolicitare videatur; nequaquam tamen per haſce portas hoſtem adeò eliminare potis eſt, ut inſtantem machinæ ruinam antevertat. Atque indè

** Vide Hiſtorias jam memoratas.*

Quartò craſi humorum à *Veneno* adeò exitiali intùs cohibito penitùs everſâ atque in fluorem peſtilentialem adactâ, † *hæmorrhagiæ immenſæ*, *petechiæ*, *maculæ purpureæ* & *nigræ* in cuticulâ efflorеſcentes unà cum cæteris *Veneni* peſtiferi diriſſimis indiciis ſubortæ deterrimam atque maximè exitioſam morbi indolem evidentiſſimè demonſtrant. Hinc fit denique quod duratio || hujus ſtadii ſit admodùm incerta, utut enim longè major pars ægrotantium ſymptomatis adeò atrocibus intra triduum, octavo ſcilicet vel nono die trucidetur. Qui tamen * ex hoc ſtadio evaſuri ſunt, ſæviſſimis ſymptomatis diù malè multati, raró ante viceſimum diem hocce ſtadium penitùs emetiuntur, & aliqui (ut antè innuimus) poſtquàm ſingula ſtadia peragrâſſe viſi ſunt, à *Veneno* intùs cohibito, hectico calore & ἀνορεξίᾳ fatigati, demùm triceſimo vel quadrageſimo die carie oſſium tentati, fatis cedere coguntur.

† Vide Hiſtorias jam memoratas.

|| Vide Hiſtor. 37. 38. 39. 40. 41.

† Vide Hiſtor. 59. 60. 61. 62.

Variolarum cohærentium & admodùm frequẽtium propiùs ad medias accedentium diagnoſis in hoc ſtadio.

Iſtæ autem malignæ Variolæ ſivè *cohærentes*, ſivè admodùm frequentes, quæ ob vires ſpirituum non adeò penitùs à *Veneno* ſideratas, adjuvante aliquandiù ptyaliſmo, profluvio urinæ, vel extremorum intumeſcentiâ, ad tempus aliquantulùm matureſcunt, quo nomine propiùs ad *Medias* accedunt: Hæ, inquam, ab illis dignoſcuntur potiſſimùm febre, quæ neque ut in *Mediis* poſt criſin vel intermittit vel remittit; verùm * uno tenore jugiter perſeverans non obſtante aliquali *exanthematum maturatione*, ptyaliſmo, profluvio urinæ, aut artuum intumeſcentiâ per totum ſtadium protenditur. Quid? quod ſpiritus pro ratione virium ſuperſtitum *Venenum* exterminare quocunque modo jugiter contendunt, ſuperati autem & ex parte ſaltem enecati virus ſatis validè excutere nequeunt, undè eo adhuc irretiti & oppreſſi non poſſunt non (impari licèt robore) hoſtem perpetuò adoriri, atque indè febris quæ in *mediis Variolis* ſaltem durante *maturatione* intermittere ſolet, jam quadantenùs mali moris uno tenore à primo morbi inſultu perſeverat. *Secundò*: Cùm autem inanis ſit hic naturæ conatus, & demùm in ultimo ſtadio (quod non jam à criſi peractâ, ut in præcedentibus Variolis malignis; verùm à *Declinatione* Variolarum, ptyaliſmi, &c. inire cenſendum eſt) derepentè & præproperè deficiat, febris hucuſque protenſa & *Veneno* intùs ubique cohibito magis deleteria facta, * vigiliis, deliriis, cæteríſque ſymptomatis auctis intenditur. *Tertiò*: † Exanthemata flaccida & pure minimè referta ubique ſcabie nigrâ obduci incipiunt, *petechiis* aut *veſiculis* miliaribus, *Veneni* potentioris indiciis, in Variolarum interſtitiis nonnunquam jam primùm ſeſe in conſpectum dantibus. Denique || incertus admodùm durationis hujus ſtadii terminus eſt, in iis enim, qui poſt brevem *exanthematum maturationem* diriſſimis jam ſymptomatis attriti nono vel decimo morbi die fatis cedunt, hoc ſtadium ultra biduum vel triduum non excurrit. In cæteris autem, quotquot ſcabie ſanioſâ & purulentâ, atque diuturnâ phlegmatis glutinoſi excreatione penè ſuffocativâ, cæteríſque iſtiuſmodi ſymptomatis ærumnoſis diù multati demùm ſubſidiis Artis vel Naturæ ſanantur, raró admodùm ante decimum-ſeptimum vel decimum-octavum morbi diem, qui *Declinationis* octavus vel nonus eſt, finitur, & febris penitùs extinguitur.

** Vide Hiſtor. 14. 21. 23. 27 32. 36. &c.*

** Vide Hiſtorias jam memoratas.*

† Vide Hiſtorias jam memoratas.

|| Vide Hiſtorias jam memoratas.

Diſcretarum Vario-

Denique, neque deſiderantur certiſſima criteria, quibus *diſcretarum Variolarum* in hoc ſtadio prava indoles dignoſci poſſit, eáque (quod in cæteris

mali moris Variolis anteà obſervavimus) è triplici fonte potiſſimùm petenda ſunt : Febre nimirùm comitante , ſymptomatis peculiaribus jam ſuboriri ſolitis , atque duratione ſtadii protenſiore. Diffitendum quidem non eſt hoc eſſe huic Variolarum ſpeciei peculiare , quòd ad ſtadium *Declinationis* haud rarò minimè perveniant : iis enim laborantes nonnunquàm ſub initium *Maturationis exanthematis* turgeſcentibus , ob deleteriam *Veneni* indolem , petechiis & veſiculis miliaribus notati , comate , ſpaſmis , vigiliis & deliriis pertinacibus vel alio aliquo funeſto ſymptomate derepentè correpti , * inexpectatò animam efflant. Ubi autem iſtæ Variolæ ope Artis vel Naturæ aliqualem maturationem,ægrè licèt,aſſequuntur,in hoc ſtadio unà cum petechiis cæteríſque Malignitatis evidentibus indiciis declinare incipiunt, & in hoc ſtadio à *benignis* diſtinguuntur, *Primò* † præſenti febre, quæ cum hiſce Variolis & cæteris quibuſcunque *malignis* in omnibus morbi ſtadiis conjungitur , & jam plurimùm exacerbatur. *Secundò* : || Deliquiis frequenter recurrentibus , ſudoribus immenſis , fluxu alvi immodico , cæteríſque colliquationis ſymptomatis ; & denique protenſâ hujus ſtadii duratione , quod rariſſimè intra ſex dierum ſpatium finitur , nec ægrotans ἀπυρεξία potitur , donec *Venenum* per *Parotides* vel alium aliquem modum integrè eliminatum eſt.

larum malignarum diagnoſis in hoc ſtadio.

* *Vide Hiſtor.* 30.

† *Vide Hiſtor* 29.

|| *Vide Hiſtor.* 29.

Prognoſin quod attinet in genere : *Primò* : Eventus hujus morbi vel fauſtus vel funeſtus , generaliter loquendo , potiſſimùm huic ſtadio reſervatur : exceptis enim Variolis mali moris *diſcretis* laborantibus , rarò admodùm quiſpiam niſi in *Declinationis* ſtadio hoc morbo interimitur : Variolæ enim ipſæ *Confluentes* quæ ægrotantem ſæpiſſimè ſexto vel ſeptimo morbi die è vivis tollunt , eodem die naſcuntur , exareſcere & declinare incipiunt. *Secundò* : Quæcunque primo invaſionis momento fuerit morbi indoles , benigna nimirùm vel maligna , in hoc ultimo ſtadio pro ratione præſentis morbi indolis eventum aſſequitur : Fauſtum nempè , ubi *Veneno* manſuefacto morbus jam demùm benignam indolem induerit ; funeſtum , ubi pravam & deleteriam : ancipitem & dubium , ubi mediam.

Prognoſtica autem inſuper magis ſpecialia multo uſu comprobata in juniorum & minùs exercitatorum gratiam proferre non nocebit.

I. Declinatio morbi cum * ἀπυρεξία & appetitu reſtituto conjuncta optimè ſignificat , *Venenum* nimirùm jam integrè eſſe cicuratum & eliminatum ; è contrà † febris morbi *declinationem* excipiens vel concomitans malè , *Venenum* nempè ſaltem ex parte intùs cohibitum eſſe , undè vita ægrotantis vel in præſens diſcrimen adducitur , vel morboſis affectibus pòſt ſuppullulaturis obnoxia redditur.

* *Vide Hiſtor.* 3.

† *Vide Hiſtor.* 24. 61, 63. &c.

II. Pro ratione febris atque ſymptomatum eam comitantium diverſâ,ægrotanti plus minúſve periculi intentatur.

III. Febris uno tenore à primo inſultu morbum in ſingulis ejus ſtadiis concomitans , atque jam demùm in *Declinatione* evecta & exacerbata peſſimam morbi in dolem palàm prodit , atque eventum ſæpiſſimè funeſtum denunciat.

|| *Vide Hiſtor.* 21. 22. 25. 29. 32. 36. 37. 38. 39. 40. 45. 62.

IV. Febris quæ durante exanthematum maturatione intermittit vel remittit , utut jam denuò recrudeſcat , tamen ob vires *Veneni* in ſtadiis præce-

* Vide Hiſtor. 24. 25. 26. 27. 46. 63. &c.

dentibus ex parte fractas * Συνεχὴς eſt utplurimùm atque Benigna; ideóque præſagium non valdè funeſtum miniſtrat, præſertìm ſi *Corticis Peruviani* juſta quantitas (cujus efficacia non minor eſt in hâc quàm in alia quacunque Συνεχῆ) opportunè exhibeatur.

† Vide Hiſtor. 46. &c.

V. Hæc ipſiſſima febris in malignam & funeſtam diriſſimorum ſymptomatum ſatellitio ſtipatam facillimè & ſæpiſſimè † degenerat, modò ante tertium paroxyſmum non tollatur.

|| Vide Hiſtor. 21. &c.

VI. Cùm primùm febris in hoc ſtadio || exulat, res ægrotantis in vado ſunt; quomodocunque exanthemata atque cæteræ circumſtantiæ ſeſe habeant: Febre autem perſtante, temerè & ſecurè cæteris ſignis nequaquam fidendum eſt.

* Vide Hiſtor. 52. 55. &c.

VII. * *Petechiæ ſeu Veſiculæ miliares* in hoc ſtadio efflorеſcentes, qualitercumque cætera ſe habeant, *Venenum* jam demùm in gradùm exitialem evectum ſubindicando, funeſtum eventum atroci aliquo ſymptomate mox inopinatò introducendum denunciant.

† Vide Hiſtor. 30. 45. 46. 62.

VIII. *Deliria*, † *vigiliæ pertinaces*, *ſubſultus tendinum*, aliáque id genus vacillantium ſpirituum dira ſymptomata pejus in hoc quàm in præcedentibus ſtadiis omen exhibent, & omnes ferè hiſce ſymptomatis jam oppreſſi pereunt.

|| Vide Hiſtor. 36. 37. 38. 39. 40. 41. &c.

IX. || *Hæmorrhagiæ* immanes, *maculæ* nigræ & *micturitio* in hoc ſtadio morbum exitialem denunciant; pauciſſimi enim, aut nulli, hoc modo affecti reconvaleſcunt.

* Vide Hiſtor. 29. &c.

X. * *Fluxus alvi*, *ſudores Colliquativi* & *deliquia* frequenter recurrentia, *Venenum* intùs cohibitum, & jam ſpiritus peſſundans ſubindicando (utut cæteræ circumſtantiæ adblandiantur) res ægrotantis haudquaquam eſſe in vado monſtrant.

† Vide Hiſtor. 62. &c.

XI. † Anhelоſa reſpiratio, deglutitio impedita, & vibratio arteriarum debilis, ac vacillans, mortem præ foribus eſſe denunciant.

|| Vide Hiſtor. 28. 29. 59. 60. 61. 63.

XII. Ab || ἀνορεξίᾳ, *calore hectico* & *tuſſi* hoc ſtadium excipientibus, *cariem oſſium*, *phthiſin* acutam & funeſtam, vel grandem aliquem alium morboſum affectum ſubſecuturum præſagire licet, modò ſubſidiis Artis vel Naturæ *Venenum* intùs cohibitum *Furunculis* frequentibus, *Parotidibus*, vel alio aliquo modo non fuerit tempeſtivè protruſum.

* Vide Hiſtor. 21. 24. 27. 35. 36. 46. 54. 55. 62. 63. &c.

XIII. Faciei * & artuum detumeſcentia, vel *ſalivationis ſuppreſſio* ante completam *Exanthematum maturationem* derepentè contingens (quamdiù priùs duraverat) modò iſte defectus *profluvio urinæ* inſolito non fuerit ſuppletus, *Venenum* ex parte intùs cohibitum indicando, *Febrem* illicò redituram eſſe præmonſtrant, cujus eventus indè anceps futurus eſt: è contrà verò * *Salivatio* jam poſtliminiò redux, utut ob phlegmatis viſciditatem ærumnoſa ſit, perſtans extremorum intumeſcentia, & inſolitum urinæ profluvium, modò cum forti arteriarum vibratione conjungantur, Medico animos addunt, utcunque cætera ſymptomata malum eventum minentur, ſiquidem vigor ſpirituum adhuc hoſtem eliminare manifeſtò nititur.

* Vide Hiſtor. 19. 35. 63. &c.

† Vide Hiſtor. 3.

XIV. † Variolæ pure laudabili ubique priùs turgidæ, lege Naturæ jam ſpontè declinantes optimè ſignificant, vires nimirum *Veneni* prorsùs eſſe ſubactas: è contrà Variolæ ſine quâvis maturatione præcedenti præmaturè || ſex-

|| Vide Hi-

to vel ſeptimo morbi die exareſcentes peſſimè, *Venenum* nempè penitùs intùs cohiberi atque ſpiritus indè peſſundari, undè febris mali moris & ſuperatu admodùm difficilis peſſimo omine non poteſt non inſequi. *ſtor. 36. 37. 38. 39. 40. &c.*

XV. * Variolæ autem quæ poſt *maturationem* minùs perfectam flaccidæ & ſemiplenæ, lymphâ pellucidâ potiùs quàm pure diſtentæ, malè ominantur, ſiquidem incruſtantur *Veneno* adhùc inconcocto, & non penitùs protruſo. Ex accidenti enim infauſto, aut ſpirituum in *Veneno* propulſando defectu præmaturè declinant, undè febris recidiva, cujus dubius eventus eſt, ſuboritur: Quò autem plus minúſve Exanthemata ante incruſtationem turgeant, & quò magis minúſve lympha in iis ſecreta in pus vertitur, eò febris recidiva indolem magis benignam vel malignam induit, & eventus magis minúſve dubius vel ſalutaris eſt. ** Vide Hiſtor. 21. 23. 24. 27 35. 45. 46. 52. 54. 55. 63.*

XVI. * Variolæ, quæ, inter declinandum pure laudabili jam concreſcente, in tubercula abeunt, optimè præſagiunt. Quæ autem ſcabie ſeſſili & adhærenti obducuntur, pejùs; quippè ob ſpirituum languorem & defectum, lymphâ ſaniosâ & non concreſcibili potiùs quàm pure, ſi quidem ullo omninò humore refertæ ſint. ** Vide Hiſtor. 22. 25. 32. 33. 36. 63.*

XVII. *Scabies* diù † pure ſanioſo ſcatens, atque indè ſæpiùs decidens & renaſcens, meliorem ſortitur eventum, quàm ea quæ derepentè exareſcit; vires enim ſpirituum, & aliqualem veneni expulſionem per exanthemata incruſtata arguit. *† Vide Hiſtor. 21. 63.*

XVIII. Hæc autem || *ſcabies* ſanioſa & purulenta mille ærumnas ægrotanti adfert, atque demùm in ſcabiem tenuem & diuturnam ſæpiúſque renaſcentem deſinens, faciem nitore ſuo maximè ſpoliat, niſi arte præveniatur. *|| Vide Hiſtor. 21. 63. &c.*

XIX. * Scabies flava, quia præcedentem *Veneni* concoctionem monſtrat, optimè ſignificat: † Nigra autem vel ſubnigra deleteriam *Venem* intùs cohibiti indolem prodens, vitam ægrotantis in præſens diſcrimen adductam eſſe arguit, & affectus exitioſos poſthàc indè ſubórituros præſagit. ** Vid. Hiſt. 3. 20 &c. † Vide Hiſtor. 21. 63. &c.*

XX. Exanthemata declinantia quæ ſeriùs & ægriùs incruſtantur, & non niſi poſt plures dies ſcabie || obducuntur, languorem ſpirituum produnt, & indè eventum ancipitem ſaltem præſagiunt: quo enim diutiùs ultra triduum hoc ſtadium protenditur, eò ſaltem à normâ *Benignarum & Regularium Variolarum* deflectitur, utut Natura jam nonnunquàm cunctando rem reſtituat; & quò longiùs ultra triduum in Variolis mali moris hocce ultimum ſtadium protenditur, eò ſpes major affulgeat. *|| Vide Hiſtor. 21. 62.*

Indicationes curativæ in hoc ſtadio fermè eædem ſunt ac in præcedenti; nempè integra (quantùm fieri poſſit) reliquiarum *Venem febrilis*, quas in præcedentibus ſtadiis minùs ſubactas eſſe contigerit, abolitio & exterminatio: atque deindè correctio ſymptomatum à *Veneno* activo jam ſubortorum, & prophylaxis morboſorum iſtorum affectuum, quos deliteſcentia ejus minùs ſubacta ſemina poſthàc proferre poſſunt. *Indicationes curativa in hoc ſtadio.*

Atque eo nomine *Variolarum benignarum*, earúmque quæ propè ad *Benignas* accedunt in hoc ſtadio, quod curationem ſpectat, eadem planè eſt ratio. Cùm enim *Venenatum fermentum* in utriſque penitùs ſubactum fuerit, in iſtis nempè uno impetu, criticâ exanthematum eruptione, in his autem ſenſim

criſi quaſi ſerâ & ſecundiarâ, *ſalivatione* ſcilicet inter maturandum ſupervenientе, ſivè quovis alio modo; undè & hæ & illæ pure coćto turgidæ jam demùm ſcabie ſubflavâ obductæ pariter declinant, ſine febre recidivâ, vel quovis ærumnoſo ſymptomate, appetitu inſuper integrè redeunte. Undè non eſt quod morboſus quivis affectus indè ſuppullulaturus ritè metuatur. Quocirca durum & iniquum videtur patientem ſivè his, ſivè illis Variolis laborantem, pharmacis quibuſvis officiosè & abſque evidenti indicatione adhibitis plectere & laceſſere. Satius eſt ut Medicus, quem decet ſemper & ubique mandata ſua ad rationis normam dirigere, * rem totam jam Naturæ intactam relinquat: modò humorum effœtorum colluviem ſeu ſordium morbi craſſiorum intùs ſtabulantium, ſtadio hoc finito, catharticis ſolennibus (quorum formulas & Canones in proprio loco ſubjiciemus) per alvum deturbare non negligat: ne habitus corporis indè infarctus prægrandi alicui morboſo affectui chronico anſam præbeat, atque intereà parcam & tenuem diætæ rationem imperet, ne ex victu pleno, labes aliqua cum humoribus nondùm depuratis communicetur, & phlogoſis indè in iis excitetur.

** Vide Hiſtor. 3. 5. 6. 7. 8. 10. 17. 20. &c.*

Curatio Variolarū malignarum, & mediarum ad malignas propè accedentium in hoc ſtadio.

At verò, in *Malignis* quibuſcunque *Variolis*, atque in his quæ proximè ad eas accedunt, ubi vel febris uno tenore à primo inſultu jugiter perſeverat, & ſymptomatis ingraveſcentibus exaltatur; vel recidiva poſt intermiſſionem vel remiſſionem notabilem recurrit, & *Venenum* ex parte ſaltem intùs cohibitum, vigiliis, deliriis, cæteríſque id genus ſymptomatis ſeſe prodat, res ſecùs ſe habet. Quapropter, *Veneno* jam collectis viribus & maximo impetu ſpiritus aggrediente & ſubitam machinæ ruinam intentante, Medicum oportet in hoc articulo ſedulò & incunctanter à partibus Naturæ ſtare, hoſtíſque inſultibus aſſiduo, opportuno & repetito uſu *Corticis Peruviani*, *Veſicatoriorum*, *Opiatorum* & *Alexipharmacorum* generoſiſſimorum, pro ratione febris & ſymptomatum præſentium diverſâ, atque indicationibus evidentibus indè ſubortis, fortiter reſiſtere. Atque equidem ipſe *Cl. Sydenhamius*, ſtrenuus frigidi regiminis patronus & propugnator, ſaltem in hoc ſtadio, *Alexipharmaca* & vinum generoſiſſimum multo uſu doctus concedit. Quo pacto autem hæcce remedia pro diversâ febris & ſymptomatum conjunctorum indole adhibere, & methodicè diſponere oporteat, jam reſtat dicendum.

Ubi viribus *Veneni*, durante exanthematum maturatione, ptyaliſmo vel quovis alio modo ex parte fractis, licèt non penitùs deletis, atque indè uſque ad ſtadium *Declinationis* intùs cohibitis & revireſcentibus, febris recidiva indolem induerit benignam, periodicis exacerbationibus & remiſſionibus ſeſe alternatìm excipientibus (quem typum in *Variolis Mediis propè ad Malignas accedentibus* ferè ſemper obſervare licet) curatio nullâ methodo aut remedio certiùs ac feliciùs abſolvitur, quàm celebri *Antidoto* * *Cortice* ſcilicet *Peruviano*, qui reliquias *Veneni* ſubigendo, ut in cæteris quibuſcunque Συνεχέσι certandi anſam tollit, atque indè luctam febrilem derepentè componit: undè ægrotans poſt biduum vel triduum ἀπυρέτος factus, illicò ſine quovis ærumnoſo ſymptomate ſubſequente reconvaleſcit; cùm quidem omnes aliæ methodi ſine regulâ certâ excogitatæ vel Empiricæ & pernicioſæ, vel ſaltem dubiæ & incertæ uſu reperiantur; ſivè enim jam juxta quorundam ſententiam

** Vide Hiſtor. 22. 23. 24. 25. 63. &c.*

*frigido regimine, Venæſectione, vomitione vel purgatione febrem tollere moliaris, ſpiritus laceſſendo & diſſipando *Venenum* ad funeſtum gradum illicò evehes; † ſin ſpiritus *Alexipharmacis* & *Veſicatoriis* erigendo, eorúmque motus efferatos & inordinatos *Opiatis* compeſcendo ſcopum aſſequi contendas, methodum fallacem certæ & comprobatæ antepones, & eventum ancipitem, curationémque difficilem ac longam reddes. ** Vide Hiſtor. 46. 63.* *† Vide Hiſtorias jam memoratas.*

Canones autem *Corticis* feliciter adminiſtrandi multo uſu comprobatos hìc loci ſubjicere non pigebit.

Primò: Uſum *Herculeæ* hujus *Antidoti* auſpicari ab opportunâ ejus exhibitione apprimè oportet, nimirùm, cùm primâ remiſſione febris indolem ſuam benignam prodat, vel ſaltem ‖ ante tertium acceſſum, cùm abhinc hæcce febris, adauctis funeſtis omnibus ſymptomatis, * in Σύνοχον malignam degenerare mirum in modum apta nata ſit: à quo tempore ſpiritus debilitati & ſiderati nequeunt ampliùs *Antidoti* vires evolvere & in actum ducere: Quò citiùs igitur, morbo *Declinationis* ſtadium ingreſſo, hocce pharmacum miniſtretur, eò ſalubriùs. De modo utendi Cortice Peruviano. *‖ Vide Hiſtor. 63.* *† Vide Hiſtor. 46.*

Secundò: In paroxyſmorum * intervallis cùm ventriculi fermentum *activo Veneno* minimè inficiatur, quo pharmacum adeò ingratum faciliùs retineatur, atque retentum citiùs in actum ducatur, *Corticem* miniſtrare oportet, atque repetere tertiâ vel quartâ quâque horâ in formam ægrotanti maximè gratam concinnatum. ** Vide Hiſtor. 22. 23. 24 25 63.*

Tertiò: In † hujus *Antidoti* uſu perſtandum eſt, donec febriles paroxyſmi penitùs tollantur, cùm nonnunquam Varioloſa hæcce febris *Cortice Peruviano* ægriùs fugetur, quàm quævis altera Συνεχὴς. ** Vide Hiſtorias jam memoratas.*

Denique, ubi vigiliæ, deliria, ſubſultus tendinum, cæteráque id genus dira ſymptomata cum febre durante acceſſu (quod non inſolens eſt) conjuncta ſpirituum debilitatem ſummam produnt, & febrem proximè ad malignam accedere monſtrant, tùm ad ‖ ſpiritus erigendos, cùm ad efferatos eorum motus compeſcendos *Veſicatoria* frequentia applicare, atque inſuper paulò ante acceſſum *Alexipharmaca* cum *Opiatis* mixta exhibere, atque *Julapia Cardiaca Perlata* ſæpiùs in paroxyſmo pitiſſanda propinare apprimè convenit. Hoc pacto plurimos, quorum exempla aliquot mox proferam, brevì ſpatio à morbo liberatos, atque ab orci faucibus ereptos vidi; methodum autem quamcunque aliam dubiam ſaltem ac incertam ſemper expertus ſum. *‖ Vide Hiſtor. 22. 23. 24 25. 63.*

Formula hujus methodi eſto quæ ſequitur.

℞. *Theriac. Androm. pul. è chel. cancr. comp.* an. ʒ.ß. ℈. j. ℈. ß. *laudan. liquid. Helmont. gutt. xx. xv. x. v. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus* ſumendus paulò ante adventum paroxyſmi expectatum, & ſuperbibantur *Cochlearia ij. iij. iv. Julap.* ſequentis, & repetantur bolus & Julapium deinceps ante unumquemque paroxyſmi acceſſum.

℞. *Aqu. flor. calendul. ceraſ. nigr. cinnam. hord.* an. ℥. *iij. Stephan. epidem. pæon. comp.* an. ℥. *j. ſacchar. perlát.* ʒ. *vj. M. F. Julap.*

℞. *Cortic. Peruv. elect. ſubtiliſſimè pulv.* ʒ. *j.* ʒ. *ß.* ℈. *j. gr. xv.* pro ratione ætatis, *ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus* quem ſumat æger ſolut. in cochl. *Julap. cordial.* declinante paroxyſmo, repetátque deinceps tertiâ vel quartâ quâque horâ

durante remiſſione. Applicentur etiam ad nucham & carpos internos (ſi deliria vel vigiliæ præſente acceſſu urgeant) *Veſicatoria* ampla & acria.

Curatio Variolarum verè malignarum in hoc ſtadio.

In *Variolis* autem verè *malignis*, ſivè *diſcretæ*, vel *cohærentes*, vel *confluentes* fuerint, ubi *Venenum* in ipsâ criticâ eruptione ſpiritus adeò ſuperaverit, ut febris Συνόχȣ ſpeciem induens unum tenorem ſervet; & augeantur, vel de novo inducantur vigiliæ, deliria, vel alia quævis dira ſymptomata, *Corticis* vires febrifugæ nequeunt ampliùs evolvi & in actum duci. In hiſce igitur Variolis cùm primùm à criſi peractâ declinare cœperint, curatio reliqua *Alexipharmacis* & *Veſicatoriis* jugiter repetitis, quæ ſpiritus ſtimulent atque erigant, atque *Opiatis* quæ inordinatos & efferatos eorum motus coërcendo deleteria ſymptomata indè orta corrigant, duntaxat perficienda eſt. Ne cramben autem bis coctam reponam, vel in formulis remediorum, quas ubique in ſtadiis præcedentibus, vel ſaltem in exemplis poſthàc proferendis reperire licet, nimius videar, methodum noſtram in hoc caſu quorundam Canonum cancellis comprehenſam, non autem fuſiori calamo deſcriptam adjicere lubet.

** Vide Hiſtor. 14. 18. 21. 22. 25. 26. 27. 29. 30. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 45. 46. 47. 49. 50. 52. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63.*

Primò: * *Alexipharmaca* jam non tantùm mitiora, uti *Theriacam*, *Diaſcordium*, *Mithridatium. Pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. confect. Alcherm. de hyacinth. aquam epidem. Stephan. pœon. comp.* in uſum vocare par eſt, ſed & *electuar. de Ovo*, *pulv. rad. ſerpent. Virg. Cineres Bufonum*, *Vinum* ipſum *generoſiſſimum*, atque id genus cætera, quotquot ſpiritus erigendi & expandendi virtute maximâ pollent; non enim jam à febre & inflammatoriâ ſpirituum & humorum diatheſi, verùm à *Veneno* ſpiritus obſidente & planè ſiderante vita ægrotantis in diſcrimen adducitur: atque certò certiùs mihi uſu compertum eſt, ægrotantes jam vel in medio mitiorum alexipharmacorum uſu quæ *Veneno* ſubigendo imparia ſunt, perire ſolere, non minùs quàm in frigidâ vel aliâ quâcunque methodo incongruâ perperàm ordinatâ, cùm in ſummo diſcrimine nimis remiſsè agere ſemper perniciosum ſit.

Secundò: In pharmacorum horum *Alexiteriorum* uſu poſt juſta ac certa intervalla repetendorum quotidie perſtare oportet, donec ſcilicet *Veneno* viribus ſpirituum expanſis demùm penitùs ſubacto prorsùs exulaverit, vel ſaltem ex parte manſuefacto typum Συνεχέ𝔖 obtinuerit.

** Vide Hiſtorias jam memoratas præſertim. Hiſt. 24. 25. 26. 27. 29. 32. 63.*

Tertiò: Doſes autem horum pharmacorum augere vel minuere par eſt pro ratione ætatis ægrotantis, ſiquidem eorum ℈.ß. in ætate infantili æquale ℈.*j*. in puerili vel ʒ.ß. aut ℈.*ij*. in juvenili vel virili inveniatur; eandem etiam eſſe *Opiatorum* proportionem duco.

Quartò: Pro ratione gradûs *Veneni* magis minúſve intenſi (haud enim ubique id vires ſuas prodit æquè deleterias) doſin *Alexipharmacorum* quadantenùs augere vel minuere oportet, & ſæpiùs vel rariùs eam repetere; jam ſcilicet ubi † *Maculæ nigræ* inter Variolas *Confluentes* efflorеſcentes exitialem & peſtiferam *Veneni* indolem produnt, tertiâ quâque horâ: || In *Cohærentibus* cum *Petechiis* vel *Veſiculis miliaribus* conjunctis, quartâ: In cæteris ſextâ quâque horâ repetantur.

† Vide Hiſtor. 36. 37. 38. 39. 40. 41.

|| Vide Hiſtor. paulò antè memoratas.

Quintò: Cum *Alexipharmacis* inſuper quæ ſpiritus erigunt, * *Opiata* (modò abſit *Comatoſus affectus*) quæ effrænes eorum motus cohibendo, fluxum alvi, deliria,

deliria, vigilias, cæteráque deleteria ſymptomata coërceant commiſcere admodùm neceſſarium eſt, & ad illam quantitatem, quæcunque fuerit, ſensìm aſcendere, quâ ſcopum aſſequi poſſimus.

Sextò: Ubi primùm febris hæc continua (ut nonnunquàm uſu venit) ſpiritibus *Alexipharmacorum* uſu expanſis, & *Veneno* ex parte cicurato, in Συνεχῆ benignam exacerbationibus & remiſſionibus periodicis inſignitam immutari incipit. * *Corticem Peruv.* ad reliquias *fermenti Venenati* abigendas cum *Opiatis* & *Alexipharmacis* commixtum, atque tertiâ vel quartâ quâque horâ, quamdiù opus fuerit repetitum, adhibere convenit.|| — * *Vide Hiſtor. 22. 25. 27. 29. 63. &c.* || *Vide Hiſtor. paulò antè memoratas.*

Denique † *Veſicatoriis* (uno ſcilicet ſucceſſivè poſt alterum recèns applicato) ſpiritus elumbes & ſopitos per totum curſum morbi jugiter excitare & ſtimulare admodùm neceſſarium eſt; ſine his enim alexipharmaca generoſiſſima ne hilum valere Medicos haud latere arbitror.

Symptomatum in hoc ſtadio correctio.

Utut ſymptomata in funeſtâ morbi declinatione in gradum altiorem evehantur, vix tamen alia jam videre eſt præter ea quæ in morbi apparatu & criſi occurrunt: (oppidò rarò enim iſtiuſmodi Variolæ ad maturitatem aliquam perveniunt) ea autem ſunt *deliquia* frequenter recurrentia cum citâ & debili arteriarum vibratione à languore ſpirituum *veneno* exitiali penè extinctorum. *Sudores* profuſi, *fluxus* alvi colliquativi, & *Hæmorrhagiæ* immanes à compage humorum ſolutâ & tono membranarum & vaſorum deleteriâ *veneni* vi everſo; *Jactationes* inquietæ, *vigiliæ* pertinaces, *deliria* inſana & ſubſultus tendinum à motu ſpirituum vacillantium & *veneni* œſtro percitorum & labefactatorum inordinato; *micturitio* frequens ab inani ſpaſmodico, licèt Naturæ conatu *Venenum* per renes protrudere molientis; *ſuffocationes* & *ſtrangulationes* partium reſpirationi & deglutitioni inſervientium, pariter à niſu ſpirituum fruſtrà per ductus ſalivales hoſtem exterminare contendentium; *Spaſmi* varii hìc illìc in artubus verſatiles à ſpiritibus vi *veneni* irritativa in exploſiones adactis, atque *Comatoſus ſtupor* à vehementi *Veneno* cerebrum & nervorum originem obſidente & planè opprimente. Cùm autem horum aliorúmque plurimorum id genus ſymptomatum curationem in præcedentibus ſtadiis conſultò & exprofeſsò tractaverimus, non eſt quòd actum agamus. Conſulat Lector Obſervationes noſtras hâc de re potiſſimùm *in Cap. VII. & VIII. hujus Exercitationis* graphicè deſcriptas. Hoc duntaxat hìc loci adjiciendum duco, quòd prout ſingula hæcce ſymptomata ob *Venenum* jam ad gradum altiorem evectum, & debilitatem ſpirituum in hoc morbi ſtadio indè auctam, magis quàm in præcedentibus ſæviant; ita remediorum quorumcunque doſes augendæ, vel frequentiùs repetendæ ſunt, ut (modò fieri poſſit) ſymptomata quàm citiſſimè corrigantur: In tanto enim diſcrimine omnis mora noxia eſt, nec res cunctando unquam reſtituitur. Ingenuè fateor nonnullos hiſce mali moris Variolis correptos exactiſſimè ad noſtræ methodi normam tractatos in hoc morbi ſtadio periiſſe, potiſſimùm ubi *Venenum* exitiale & peſtiferum à primo ortu ſpiritus planè ſideraverat, (eſt enim ubi quivis minimus morbus immedicabilis penitùs reddatur.) Hoc tantùm contendo, plurimos Variolis tàm *Confluentibus* quàm *Cohærentibus*, atque *Diſcretis* mali moris, affectos, & pro deploratis habitos; ubi nimirùm exanthemata

vix parùm vel non omninò maturabantur, ſed illicò ab eruptione exaruêrunt; ubi febris uno tenore à primo inſultu perſeveravit, & cum deliriis, vigiliis cæteríſque omnibus diriſſimis ſymptomatis in ſingulis ſtadiis ſociata fuerit, vel ſaltem in hoc ultimo ſtadio repullulaverit, & dira hæc ſymptomata demùm revocaverit; ubi petechiæ, maculæ purpureæ & nigræ, vel Veſiculæ miliares in exanthematum interſtitiis efflorefcentes indolem morbi deleteriam & exitialem prodiderint; & denique ubi *Micturitio* frequens, *inſultus Epileptici, ſtupor comatoſus* & cætera omnia funeſta ſymptomata (exceptis duntaxat *Hæmorragiis* univerſalibus, quas quidem ſemper mortis inſtantis prænuncias duco) præſagium peſſimum dederint: plurimos (inquam) hujuſmodi ægrotantes hâc noſtrâ methodo rationi rectæ congruenti reſtitutos fuiſſe & ab orci faucibus ereptos. Cui rei fidem faciunt Hiſtoriæ aliquot è pluribus ſelectæ, quas in capite proximo ſincerè narraturus ſum, ubi priùs de modo Purgandi poſt hunc Herculeum morbum exantlatum, atque morboſis affectibus eum ſæpè excipientibus præcavendis obſervationes noſtras ſubjecerimus.

Methodus purgandi poſt Variolas.

Sordes craſſiores, ubi primùm quis ex diſcrimine ſingulorum morbi ſtadiorum evaſerit, *Catharticis* miniſtratis, & poſt intervalla debita ſolenniter repetitis, per alvum deturbare apprimè par eſt, non tantùm in primis viis ob conſtipatam alvum per totum morbi decurſum ſtabulantes, quæ *purgantibus lubricantibus* & *lenitivis* ſubducendæ ſunt; ſed eam etiam ſaburram, quæ in habitu corporis altiùs deliteſcit, & grandem aliquem morboſum affectum proculdubiò productura eſt, ſi non tempeſtivè purgantibus fortioribus foras educatur, quæcunque fuerit morbi præcedentis indoles, ſivè maligna, ſivè benigna. In pharmacorum *Lenitivorum* cenſu habeo *Diaprun. ſolutiv. electuar. lenitiv. Mann. Senn. Rhab. Pil. Stomach. cum Gum. è Succin. Tartar. Quercetan. Alœphangin. Aqu. Mineral. Purgan. Decoct. Sennæ Gereon. ſyrup. roſ. ſolutiv. de cichor. cum Rheo, è flor. perſic.* Fortiora Cathartica ſunt *Extract. Rud. reſin. Julap. diagrid. ſulphurat. cum Calomel. ſyrup. de ſpin. Cerv. confect. Hamech*, &c.

** Enemata.*

Cum verò fæces in inteſtinis craſſioribus congeſtæ, alvo diù, ſcilicet nonnunquam ad duas hebdomadas conſtipatâ adeò incraſſatæ & induratæ ſint, ut inteſtina grandi mole diſtenta eas nequeant ampliùs egerere: Catharſin auſpicari par eſt * *Enematis Catharticis oleoſis* & *lubricantibus*, quæ parvâ quantitate injecta & fæcibus commixta eas ſenſìm emolliant, & fiſtulam inteſtinalem lubricando earum deſcenſum promoveant, uti & prunis & pomis coctis ſæpiùs miniſtratis, juſculo vitulino, & nutrimento quovis lubricante aliquandiù exhibito fæcum in colo morâ induratarum emollitionem & deturbationem ſenſìm moliri, ne † ex impetu pharmaci cathartici, temerè dum inteſtina ſordibus obturantur propinati, *Colica torminoſa* cum dolore quaſi parturientium, ac ærumnoſa egeſtio (ut ſæpiùs accidit) inducatur. *Enema* mihi in hoc caſu familiare deſcribere non pigebit.

† Vide Hiſtor. 14.

℞. *Decoct. carminativ.* ℥. *iv. vj. viij.* pro ratione ætatis, *ol. lini* ℥. *j. ij. iij. ſacchar. rub. Mell. Mercur.* an. ℥. j. ℥. *ij. ſpec. hier. picr.* ʒ. ß. ʒ. j. ʒ. j. ß. *M. F. Enema.*

Ubi moles fæcum in inteſtino recto congeſtarum & induratarum Enema-

tis tranſitum præcludat, ſatius eſt ut *Glans* ex æqualibus partibus *Mellis* & *aluminis* in debitam formam coctorum, & *ſpec. hier. picr.* ℈. j. ʒ.ß. vel ʒ.j. confectus intrudatur, quo colliquato fæces in inteſtino recto emollitæ faciliùs educuntur. Ubi autem à prægrandi fæcum in Recto & Colo congeſtarum & induratarum mole inteſtina eâ adeò labefactantur & tono nativo privantur, ut nequeant ampliùs egerendi officio ritè fungi; *Fotûs* ſequentis parvâ quantitate indies injectâ eorum tonus reſtituatur, donec fæces, globulorum ad inſtar, compactæ ſensìm, licèt non ſine niſu quaſi parturientium penitùs deturbatæ fuerint.

℞. *Abrotan. centaur. min. ſummit. abſinth. flor. chamæm.* an. *m. j. Bacc. laur.* ℥. ij. *Coq. in aq. f. q. ſ. ad* ℔.j.ß. *colaturæ add. ſp. vin. olei lin.* an. ℔.ß. *M. F. Enema* ex ℥. *iij.* vel *iv. decoct. præſc.* ſiphone injiciendum, & quotidie repetendum donec omnes globuli rejecti fuerint. Novi autem mulierem (cui alvus per octodecim dies conſtipata fuerat) quam, niſu egerendi penè confectam, nec Clyſteris, glandulis vel fotûs ope à fæcibus induratis liberare potui, donec ſphincter ani ſpeculo ſensìm dilataretur, & ſtercora forcipibus confracta vi extracta fuerint.

Globulis ſtercoraceis hoc pacto (ubi opus fuerit) ex inteſtino recto eductis, fæces in ſuperiori fiſtulæ inteſtinalis parte congeſtas etiamnùm lenitivo aliquo pharmaco deturbare par eſt. Ex. gr. Deglutiat patiens horâ ſomni ℥. ß. vel ʒ.vj. *electuar. lenitiv. Diapr. ſolutiv.* vel *Caſſiæ ſaccharo* aſperſæ in formam boli concinnat. vel *Pil. ſtomach. cum Gum. Alœphangin. Tartar. Quercetan. è ſuccin. Ruff. Maſtich.* vel cujuſcunque alterius ejuſmodi ʒ. ß. in *pil. iv.* redact. repetátque, poſt unius vel alterius diei intervallum; Matutinis ſequentibus propinentur ℔. *ij. iij.* vel *iv. Aq. mineral. purgant.* coct. & lacte alterat. Dein bis vel ter poſt intervalla trium quatuórve dierum ſordes humorum in habitu corporis altiùs latitantes fortiori cathartico educere par eſt. Ex. gr.

℞. *Decoct. ſennæ Gereon.* ℥.*iij.* ß. *ſyrup. de ſpin. cervin.* ʒ.*x. M. F. Potio alto mane propinanda cum Reg.* Vel

℞. *Extract. Rud.* ʒ.ß. *F. pil. iv. deaurand. & manè exhibend. cum Reg.* Vel

℞. *Pil. fœtid. coch. min.* an. ℈.j. *reſin. Julap. gr. viij. elix. propr. q. ſ. M. F. pil. vj. deaurandæ,* eodem modo exhibendæ. Vel

℞. *Confect. hamech.* ʒ. *iij. Jalap. reſinoſ. gr.xij. elater. gr. j.* vel *ij. ſyrup. de rhamn. Cathart. q. ſ. M. F. Bolus.*

Infantum alvus ſubducatur primùm *ſyrup. cichor. cum Rheo*, ℥. j. ß. vel *è flor. perſic.* ℥. j. tantillo *Aq. pœon. comp. dilut.* vel *mannæ* ℥. ß. ʒ. *vj.* vel ℥. j. (pro ratione ætatis) ſolut. in hauſtul. liquoris poſſetic. atque demùm potione ſequenti.

℞. *Aq. cinnam. hord.* ℥.j. *ſyrup. è rhamn. cathart.* ʒ.*ij.* ʒ.*iij.* vel ℥.ß. pro ratione ætatis & purgationis εὐφορια. Vel

℞. *Calomel. diagrid. ſulphurat.* an. *gr.iv. vj. viij. M. & exhibe horis matutinis jejuno ſtomacho in cochl. lact. frigid. cum reg. & repetatur bis vel ter, poſt intervallum quinque vel ſex dierum.*

In *Catharticis* autem exhibendis eandem ubique calcare viam haud æquum eſt, cùm pro ratione præcedentis morbi plus minúſve deleterii, ſymptoma-

tum præſentium, & morboſorum affectuum ſubortorum planè alia atque alia purgandi ratio indicetur. Eſt enim, * ubi morbo ipſo finito, uſus *Catharticorum* prorsùs deleterius reperitur, & *Cariem oſſium*, *fluxum alvi* pertinacem, ſivè grandem aliquèm alterum morboſum affectum inducit, nempè cùm adhibentur *Cathartica*, priuſquam deliteſcentis *Veneni* ſemina prorsùs aboleantur; Eſt etiam ubi ob partem aliquam ex accidenti inflammatam, vel diatheſin ſanguinis ex *Veneno* acri & irritante inflammatoriam morboſi affectus *Catharticis* valdè promoveantur, ſi exhibeantur antequam *Febrifugis* & *Alexipharmacis* id *veneni* quod ſupereſt penitùs tollatur, vel ſaltem *inflammatio* venæſectione repetitâ extinguatur. Eſt denique ubi morboſi affectus ex *veneno* imperfectè eliminato ſuborti *Hydragogorum* & fortiorum *Catharticorum* uſum ſæpiùs repetendum indicant. Poſt Variolas autem benignas ubi *Venenum* perfectâ criſi ſubactum fuerat, ſatis eſt lenioribus, iiſque non adeò frequenter repetitis, alvum ſubducere: quò enim Variolæ præcedentes indolem magis pravam induerant, atque *venenum febrile* intenſius fuerat, atque maturatione minùs manſuefactum; eò, generaliter loquendo, catharſin fortiorem & frequentiorem (modò non præproperè celebretur) inſtituere par eſt.

* *Vide Hiſtor.* 59. 60.

Canones, potiſſimùm quatuor, de uſu Catharticorum hìc loci ſubjicere lubet.

Primò: Catharticum, ſaltem violentius nullatenùs exibendum eſt, priuſquam appetitu & temperie integrè reſtitutis conſtet *Venenum* foràs penitùs expulſum eſſe, ne ſpiritibus labefactatis *Venenum* intùs cohibitum oſſium cariem, hypercatharſin, ſivè grandem aliquem morboſum affectum inducat, quæ incommoda non rarò indè eveniſſe memini.

Secundò: Ubi ex *Ophthalmiâ*, *Peripneumonico* vel quocunque altero id genus affectu phlogoſis in ſanguine & ſpiritibus, exeunte morbo, accenſa deprehenditur, maſſam humorum catharticis ampliùs conturbare & agitare haud æquum eſt, donec *Venæſectione* celebratâ, & ſi opus fuerit, repetitâ, flamma ex parte ſaltem extincta fuerit. Quid? quod humores motu inteſtino agitati incaleſcunt & aceſcunt; atque indè copioſiùs per glandulas ſecreti non poſſunt non in ægrotantis damnum mirum in modum inflammationem promovere & augere. *Tertiò*: Ubi ex appetitu diminuto calore hectico, nocturnis ſudoribus, ſcabie ſanioſâ, furunculis, impetigine furfuraceâ in cute adhærente & indies renaſcente, ſivè quocunque alio modo conſtat quidquam *Veneni* intùs cohiberi, ſatius eſt ante quamcunque catharſin *Alexipharmacis* & *Cortice Peruviano* virus penitùs amoliri.

Denique *Quartò*. Quanquam ſordes humorum poſt morbum benignum per alvum deturbare par ſit; magis autem neceſſaria eſt purgatio poſt mali moris Variolas, quæ miaſmate ſuo humores inficientes grandi alicui morboſo affectui ſuppullulaturo anſam præbere ſolent.

Cùm autem ad hoſce morboſos affectus tanquam ad Cynoſuram in catharſi inſtituendâ & reliquo regimine poſt morbum peractum ordinando potiſſimùm reſpicere oporteat, filo ſermonis eò jam ducti, obſervationes noſtras hùc ſpectantes conſultò proferemus, quò ratio totius inſtituti omnibus innoteſcat, ac indè æger minimas, ſi modò ullas inſcitiæ vel temeritatis Medici mor-

boſis affectibus à *catharticis* intempeſtivè adhibitis aliàs producendis pœnas luat.

In *Morboſorum horum affectuum* agmine jure meritò *Inappetentia* primum locum vendicat, quam quidem cum calore quaſi hectico continuato, vel periodicè recurrente conjunctam poſt Variolas mali moris adeò obſervabilem nonnunquàm memini, ut æger ad plurimos dies ab omni cibo, juſculis & potulentis ipſis planè abhorreret. Indicium ſanè certiſſimum *Veneni* minùs ſubacti atque adhuc intùs deliteſcentis, quod (modò *Alexipharmacis*, *febrifugis*, vel aliis Artis ſuppetiis non deleatur, aut viribus ſpirituum expanſis per *Parotidas*, *Furunculos* vel aliam aliquam viam demùm non propulſetur; multò magis ubi à *Venæſectione*, aut *Catharticis* præproperè & intempeſtivè adhibitis vires naturæ depreſſæ fuerint & *Venenum* exaltatum) oſſium ſphacelo, diarrhœæ enormi vel alteri alicui diriſſimo morboſo affectui non poteſt non anſam præbere, atque hoc pacto funeſtum diem accelerare, ut in * Hiſtoriis mox recenſendis oſtendemus, quo nomine ἀνορεξίαν & intemperiei calidæ leviſſimum gradum poſt Variolas permanentem ſemper ſuſpectum habeo: In Variolis enim benignis, ubi primùm perfectâ criſi *Venenum* eliminatum fuerit, temperiem exactiſſimè mitem illicò reſtitui, & appetitum, ut in quibuſcunque aliis morbis acutis fidè judicatis (pro tempore, & donec impenſæ naturæ reſarcitæ fuerint) voracem vigere omnes in Medicina exercitati probè nôrunt. Quid? quod *veneno* penitùs ſubacto non eſt quo cum Natura ampliùs luctetur, maſſa etiam humorum non laceſſita ſpontè quieſcit, temperie priſtinâ potita; undè ventriculus (fermento è ſana maſsâ ſuppeditato) officiis ſuis alimenti appetendi & macerandi non poteſt non ſtrenuè fungi. Intemperies autem calida & *Inappetentia* (utut morbus, exanthematis jam deſquamatis, finiri videatur) ſemina venenata poſt criſin infidam aut ſaltem imperfectam intùs in ſpirituum gremio deliteſcentia & maſſam humorum indè contaminatam palàm produnt. Quâ de causâ purpureum liquorem perperàm minuendo, vel humorum ſordes per alvum deturbando, ſpirituum jam nimis *veneno* depreſſorum vires frangere haud æquum eſt, priuſquam *Alexipharmacis* ſpiritus erigantur & legitimam criſin effecerint, vel ſaltem *venenatum fermētum* deleatur *Antidotis Febrifugis*. Ideóque quoties appetitum poſt variolas proſtratum, aut leviſſimum hectici caloris gradum animadverto, Ego multo uſu doctus *Alexipharmaca* (quod cæteros Profeſſores ſeriò moneo) ubi calor fuerit continuus, jugiter miniſtranda duco; *Corticem* autem *Peruvianum* ubi calor ſtatis periodis recurrit, cum fœlici ſucceſſu exhibendum impero, quouſque appetitu & temperie integrè reſtitutis (quod brevì fieri ſolet) *ſemina venenata* prorsùs abolita vel ſubacta eſſe deprehenderim. Poſteà tutò in alvo ſubducendâ modo antè deſcripto progredior; intereà autem à quâcunque evacuatione, quæ ſpiritus peſſundare poſſit, abſtinere mihi religio eſt: ſi quis ſecùs fecerit, illum fortè, ut me nonnunquàm, gangrænâ vel diro & funeſto aliquo alio affectu indè ſuborto, temeritatis ſuæ pœnitebit.

Ubi ſpiritus ob criſin in præcedenti morbo minùs fidam ac perfectam veneno adhuc implicati, maſſam humorum agitando, intemperiem calidam & Ἀνορεξίαν

Morboſi affectus poſt Variolas ſuboriri ſoliti. Appetitus proſtratus cum calore hectico conjunctus.

* *Vide Hiſtor.* 28. 29. 59. 60 61. 63.

Parotides ſub finem Variolarum ſubortæ.

jam memoratam induxerint, Natura ſæpè ſponte ſuâ ſarcinam deponit, atque integram ejus expulſionem qua porta datur pro virili ſatagit, nonnunquàm (uti in *Febre Scarlatinâ Morbillis* mali moris, aliiſque peſtilentialibus morbis fieri ſolet) in *Parotides*, quas infercit, atque in molem immenſam auget; qui quidem tumores jam tanquam *Strumæ* diù crudæ, ſine calore quocunque notabili vel dolore, jam verò pro ratione *Veneni* protruſi & fervidæ ſanguinis diatheſeos ad inflammandum & exulcerandum admodùm aptæ deprehenduntur; utut verò hæc ſe habeant, nequaquam vel in his, vel in illis priuſquam appetitu & temperie reſtitutis conſtet *Venenum* penitùs è ſpirituum ſinu propulſatum eſſe, impunè licèt * *Emplaſtris* vel *linimentis* repercutientibus Naturæ conatui obviam ire; multò minùs *Venæſectione* vel *purgatione* ejus vires obtundere, & operationem interturbare; verùm potiùs *Potibus*, *Emplaſtris* & *Cataplaſmatis* maturantibus exteriùs applicatis, atque *Vino generoſo* & remediis *alexipharmacis* quotcunque ſpirituum energiam erigere & refocillare par eſt. Illum qui ſecus fecerit, & venenum intùs deliteſcens exaltando, patientem in † deliquia, fluxus alvi enormes & præſentiſſimum vitæ diſcrimen adegerit, conſilii fortè pœnitebit. Tumores autem iſti *Parotides* dicti, ubi primùm temperies & appetitus *veneno* eliminato reſtituti fuerint, vel ſensìm ſpontè evaneſcunt, vel ſaltem *Catharticis* repetitis, *milleped. emplaſtr. Diachalcit.* frigid. *Diachyl. cum gum.* &c. tutò admodùm tolluntur, ut in Hiſtoriâ mox recenſendâ liquidò patebit.

Vide Hiſtor. 29.

**Vide Hiſtoriam jam memoratam.*

† *Vide Hiſtoriam jam memoratam.*

Vide Hiſtoriam jam memoratam.

Sudores nocturni.

Eſt autem inſuper, ubi ſpiritus *Veneno* poſt *Variolas* adhuc obſeſſi, id quod ſupereſt per glandulas cutaneas protrudere moliuntur, & *Sudores.* * nocturnos profuſos excitant; qui, modò res ægrotantis non ſint deploratæ, non poſſunt non ſingulis noctibus recurrere, donec deliteſcens *venenum* viribus Naturæ ſubactum penitùs eliminatum fuerit: ægrotante intereà *inappetentiâ* & *languore* penè confecto, non ob *Sudores*, quos lege Naturæ atque in ejus levamen deſtinatos *Venæſectione* & *purgatione* perperàm adhibitis, vel frigido quovis regimine jam cohibere haud impunè licet; verùm ob *miaſma venenatum* ſpiritus adhuc obſidens & labefactans, in quo amoliendo à partibus Naturæ ſtare, atque ejus conatum *alexipharmacis* & *febrifugis* promovere par eſt: nullatenùs autem quâvis aliâ evacuatione ejus vires frangere, vel niſum interturbare, donec appetitu & temperie integrè reſtitutis conſtet ſpiritus ſeminio morboſo non ampliùs irretitos eſſe.

* *Vide Hiſtor. 21.*

Furunculi, ſcabies ſanioſa, ulcera mali moris, impetigo furfuracea.

Quod de *Parotidibus* & nocturnis *Sudoribus* jam dictum eſt, pari ratione accommodari poteſt ad *Furunculos* illos, qui poſt Variolas deſquamatas in pedum & manuum digitis, atque ſæpenumerò hìc illìc in totâ cute diù recèns ſuccreſcunt; itidémque ad *ſcabiem ſanioſam* quam in facie & cæteris partibus nonnunquam diù adhærentem & pure ſcatentem obſervare eſt; ad *Virulenta* & mali moris *ulcera* ubique, potiſſimùm in *lumbis* ſuborta, & ad *impetiginem furfuraceam* ſeu tenuem illam ſcabiem in facie cæteriſque partibus poſt Variolas indies renaſcentem; variis enim hiſce viis, nunc hâc, nunc illâ, pro ratione vigoris ſpirituum & diverſæ *Veneni* indolis Natura obſeſſa & irretita ſarcinam deponere & amandare molitur ſine luctâ notabili; undè intemperies calida & ἀνορεξία, quouſque totum virus expulſum fuerit, perſtat, qui-

bus ſymptomatis durantibus *Purgatione* & *Venæſectione* perperàm celebratis Naturam dum officio ſuo fungitur interturbare ejúſque vires frangere haud fas eſt; ſi verò ſpiritus *Alexipharmacis* erigantur, vel *Venenum* deleatur *Antidotis febrifugis* expeditiùs quàm quovis alio modo appetitus, & temperies æquabilis reſtituitur; quo facto venam tundere, alvum ſubducere, vel quamcunque aliam evacuationem indicatam tutò & cum fructu celebrare licet. *Vide Hiſtor. 21.27.28.62. 63. &c.*

Ubi verò Natura poſt *Variolas* deſquamatas languida & congreſſui impar, aut evacuationibus intempeſtivis elumbis facta, hoſtem adhuc deliteſcentem adoriri, & propulſare nequeat; virus verò, ægrotante intereà diù ἀνορεξίᾳ & intemperie hecticâ confecto, eò exaltatum fuerit, ut demùm oſſibus aut carni muſculoſæ in quâvis parte *Sphacelum* intentet, de vitâ patientis planè conclamatum eſt. Quid? quòd non ex quovis accidente, verùm ex flammâ vitæ *Veneno* penè extinctâ, & maſsâ humorum indè in ſtatum gangrænoſum redactâ ac ſi à perenni fonte *Sphacelus* jam ortum ſuum ducat, plures artus vel oſſa ſimul derepentè prehendens, aut ſaltem ab unâ parte in alteram ſenſim ſerpens, cui ſiſtendo nullus remediorum apparatus par eſt. Ægrotans autem vanis jam artis ſubſidiis, quippè jam ſerò nimis, atque indè incaſsùm allatis, inter frequentes & nigras *Exoſtôſes*, & exedentes & fœtidas *Gangrænas* animam brevì efflat. *Caries oſſium & gangræna carnis muſculoſæ.* *Vide Hiſtor. 59.60.61.62.*

Inter cætera infortunia quæ hunc morbum à tergo inſequuntur, haud flocci jure meritò habentur, præſertìm à fœminis quæ elegantem vultûs nitorem fermè vitæ ipſi anteponunt, *Cicatrices* & *foveæ* illæ quibus ſæpenumerò facies quaſi ſulcatur, & turpiſſimè deformatur, præſertìm cum iis medelam adhibere inter difficillima ſit. Quo nomine Medici eſt, ubi primùm vitæ patientis ſatis proſpexerit, quantùm poterit, turpis hujus & immedicabilis affectûs cauſam, ſubſidiis in methodo curationis opportunè adhibitis, tollere: cauſa autem continens hujus affectûs proculdubio eſt mora ſolitâ diuturnior acris & venenati puris inter cuticulam ſcabie incraſſatam & cutem veram ſubjectam cohibiti, undè cutem ipſam renaſci neſciam non poteſt non plus minùs atterere & corrodere. Scabies autem incruſtata indè pure ſanioſo tamdiù ſcatet, quia cutis ſubjecta lymphâ venenatâ indies protruſâ, quam calor partis non poteſt in puriformem ſubſtantiam itidem concoquere, quotidie attrita recèns inflammatur. Quid? quod pus (modò non à novo materiæ appulſu fluidum ſervetur) quantocyùs in *Variolis benignis* & *diſcretis* à calore partis affectæ inſito ſpontè concreſcere videmus. Inſuper hæc inflammatio in cute non poteſt non plus minùs vigere quamdiù quicquam *Veneni* intùs deliteſcat, quod Natura ad haſce partes amandare & propellere contendit; undè fit quòd ſcabies utut ſpontè, vel vi *linimentorum* illitorum coacta decidat, quotidie pro ratione inflammationis perſtantis plus minùs vegetæ, vel craſſa, vel tenuis & furfuracea indies renaſcitur, donec tandem cutis hoc pacto ubique ferè corroſa, inflammatione ceſſante, faciem foveis & cicatricibus fœdo ſanè ſpectaculo deformatam exhibet. Atque hâc de cauſâ poſt Variolas *diſcretas* & *benignas*, vel quidem *medias* ad haſce propè accedentes, ubi *Venenum* criſi fidâ & perfectâ uno impetu adeò protruſum erat, ut nullæ ejus reliquiæ ad febrem recidivam ciendam deliteſcant, rarò aut nunquàm turpis *Cicatrices & foveæ.*

hic affectus animadvertitur,pus etiam in exanthematis concluſum nullâ novâ venenatæ lymphæ ſcaturigine ſuppeditatâ ſpontè miteſcit, & in tubercula arida citiſſimè concreſcit. Cutis verò acribus & virulentis particulis non ampliùs laceſſita atque indè inflammationis expers, nec ſcabie renaſcenti, nec furfuraceâ porrigine fœdatur.

Similiter in Variolis primariò *malignis* & *confluentibus*, vel quidem in *mediis* & *cohærentibus* proximè ad malignas accedentibus, ubi ſcabies à primo ortu ſine quâcunque maturatione præcedenti exareſcens decidit, quia Natura juxta primam ſuam intentionem *Venenum* per poros cutis eliminare nequit, patiens, ſi modò ex vitæ diſcrimine evaſerit, hunc turpem affectum ſubſecuturum minimè metuat oportet, aut *linimentis* vel alio quovis apparatu præcavere ſtudeat: *Veneno* enim intùs cohibito, cutis nitorem ſuum illæſum ſervat, utut vita in diſcrimen adducatur. In Variolis verò iſtis *mediis* & *cohærentibus* quæ ſerò admodùm, nec ſine *ſalivatione* matureſcunt, facies nitore ſuo eleganti potiſſimùm ſpoliatur, nimirùm cùm ſpiritus languore affecti *Venenum* uno impetu expellere nequeunt, ſed juxta primam & ſecundam Naturæ intentionem ſimul, ſed tardè, amoliri ſatagunt; undè cutis acribus & virulentis particulis protruſus attrita & corroſa, atque indè diù inflammata, vel ſcabie perpetuò purulentâ & ſaniosâ tardè ſe exuit, vel ſcabie renaſcenti, aut ſaltem pro ratione inflammationis levioris porrigine furfuraceâ recenti indies obducitur; ægrotante intereà ob *Veneni* reliquias non penitùs eliminatas, & adhùc ſpiritibus implicatas, appetitu proſtrato, intemperie hecticâ, ſudoribus nocturnis, cæteriſque id genus ſymptomatis poſt Variolarum diſceſſum malè multato. Causâ turpis hujus affectûs inveſtigata, veram ac certam ejus prophylaxin inſtituere non difficile eſt. Indicatur enim tantùm *Veneni* ſuperſtitis quàm citiſſima abolitio; aboletur autem *venenum* vel diligenti & ſæpè repetito *Alexipharmacorum* uſu, quæ ſpiritus erigendo Naturam in criſi compendioſiùs abſolvendâ adjuvant; vel *Cortice Peruviano* ſine quâcunque alterâ *Antidoto.Veneno* enim penitùs ſubacto, certamen febrile ſpontè ceſſat, appetitus & temperies derepentè in ſtatum integrum reſtituuntur, inflammatio in cute non ampliùs viget, atque indè ſcabies ſanioſa & purulenta, & impetigo furfuracea quantocyùs exareſcit & deſquamatur, nullatenùs in poſterum in formæ perniciem reditura. Quocirca ego ratione & multo uſu fretus, poſt Variolas haſce tardè maturatas ante purgationem * *Corticem polychreſtum*, vel nonnunquàm ipſa *alexipharmaca* exhibere ſoleo, præſertìm ubi ob appetitum diminutum, intemperiem vel leviuſculè calidam, ſudores nocturnos, ſcabiem diù purulentam & renaſcentem, vel porriginem adhærentem à particulis *Veneni* deliteſcentis ſensìm ad cutim amandatis,deformitatem vultui intentatam deprehendam; quo pacto plus in nitore faciei conſervando profeci, quàm *linimentis* quibuſcunque *unguentis*, vel *tegumentis* impoſitis, vel quidem præmatura puris ex exanthematis aciculâ perforatis extractione. *Linimentum* fateor ex *ol. amygd.dulc.*℥.j. & *ſperm. cet.* ʒ.j. confect. atque alia ejuſmodi illita utilia ſunt ad ſcabiem emolliendam & detergendam: Quid autem indè lucri accedit dum cutis particulis *Veneni* non ſubacti perpetuò protruſis attrita & corroſa indies recèns inflammetur,atque indè ſcabie novâ vel ſaltem porrigine quotidie

* *Vide Hiſtor.*61.23. *&c.*

quotidie deturpetur? *Tegumenta* faciei perperàm impoſita effluvia virulenta cohibendo, & cutis inflammationem adaugendo, plurimum officiunt; Exanthemata autem acu perforata Lymphæ venenatæ jugi fluxioni non ſine inſigni faciei injuriâ anſam dant.

Haud raro inſuper, præſertìm in *Variolis cohærentibus* ubi Natura tardè & imperfectè juxta primam intentionem *Venenum* per Exanthemata protrudit, *Salivatione* verò ſubortâ juxta ſecundam intentionem hoſtem expellere molitur, vicinæ *Oculorum* glandulæ (facie ubique mirum in modum intumeſcente) particulis virulentis laceſſitæ, atque indè inflammatæ Ichorem purulentum copiosè effundant, undè tonus earum nonnunquam adeò labefactatur, ut vix aut ne vix in ſanum ſtatum poſteà reduci poſſint; atque tunicâ adnatâ & palpebris perpetuâ lymphæ acris ſcaturigine irritatis, inflammatis & debilitatis, diù poſt morbi finem patiens ægrè lumen aſpicere potis ſit: fundamento hoc modo jacto, * *Ophthalmiæ* contumaciſſimæ inſecuturæ. Potiſſimùm autem hoc fit ubi ob Lympham præter modum glutinoſam atque indè glandulas facilè obſtruentem *Strumoſa* diatheſis præceſſerat, vel criſis Variolarum, particulis venenati fermenti non penitùs protruſis, tardior & imperfectior fuerat; vel denique ubi tunica adnata & palpebræ exanthematis obſeſſæ, inflammatæ & ultra tonum naturalem diſtentæ plurimùm intumuerant, atque palpebræ adhùc tumore & inflammatione affectæ vi externâ perperàm diductæ fuerant: undè teneræ illæ partes lumine externo perpetuò irritatæ non poſſunt non laticis acris & ſeroſi copiam continuò excernere, & viam ad *Ophthalmiam* contumacem ſternere. Satius eſt igitur ut oculi clauſi maneant donec, Exanthematis ubique exareſcentibus, inflammatio & tumor palpebrarum ſensìm ſpontè diſcedant, atque tunc quidem potiùs *lacte tepefacto*, vel leni aliquo liquore humor tenax quo agglutinantur abſtergeatur, ut ſpontè ſeſe diducant, quàm ut vi externâ aperiantur. Intereà tamen ad acrimoniam puris demulcendam & inflammationem minuendam, palpebræ ſæpè quotidie *Collyrio* ſequenti leniente, vel quovis alio ejuſmodi, plumæ illito diù foveantur,

* *Vide Hi- 32. 27. 63. &c.*

℞. *Aq. plantag.* vel *roſ. rub.* ℥.j. *troch. alb. Rhaſ. ſacchar. cryſtal. alb. ſubtiliſſ. pulveriſat.* an. ℈.ß. *M. F. Collyrium.*

Sin his non obſtantibus inflammatio in palpebris & tunicâ adnatâ vigeat, apprimè par eſt ut ante catharſin inſtitutam *Veneni* deliteſcentis reliquiæ (ſiquæ ſint quæ ſanguinem agitando huic affectui anſam præbent) *Cortice Peruviano* ſubigantur & deleantur, atque deindè ſanguis præſertìm è *Vena Jugulari* copiosè detrahatur, atque demùm *Calomel. Agaric. Troch. Jalap.* ejúſque *Reſinâ*, *Aquis Mineral. Purgant.* cæteríſque id genus catharticis pro more repetitis quæ glutinoſam Lympham abſtergendi, & glanduloſum genus repurgandi vi ſpecificâ pollent, alvus copioſiùs ſubducatur; quorum catharticorum Formulam unam vel alteram hìc loci ſubjicere lubet.

℞. *Calomel. Agar. Troch. Jalap. Reſinoſ.* an. ℈.j. *zinzib. ſem. fœnic. dulc.* an. *gr.v. Syrup. de ſpin. cerv. q. ſ. M. F. Bolus mollis, mane cum reg. deglutiendus.* Vel

℞. *Pil. Macr. Ruff.* an. *gr.xv. M.F. Pil. iv.* inaurandæ quibus nocte præcedenti exhibitis, manè ſequent. propinentur ℔. *iij. iv. v. Aq. Mineral. Purgant.* crudæ

vel coctæ & *lacte* alteratæ infantibus & junioribus ſufficiunt *gr. iv. vj. viij. x.* pro ratione ætatis, *Calomel.* & *Reſin. Jalap.* vel *Scamm. ſulphurat.* è cochleari lactis vel liquor. Poſſetic. frigid. deglutit.

Hiſce autem adhibitis, ſi optatus effectus non ſubſequatur, proculdubiò affectus *Ophthalmiæ ſcrophuloſæ* nomen meretur; quocirca ad copioſum uſum *millepedum, decoct. Sarſ. Aqu. Liberant. Scrophular. Filipendul.* cæterorúmque poſthàc in *Cap. de Ophthalm.* & *Strumoſo affectu* recenſendorum confugere, atque in eorum uſu diligenter & diù perſtare oportet; methodum autem eorum exhibendorum jam delineare haud vacat.

Tuſſis atrox & Peripneumonicæ viâ ad Phthiſin Pulmonarem ſternens.

In Hyemalibus præſertìm Variolis, ubi Morbus à frigore in poros invadente anſam primam arripuit, ſæpiſſimè à Lymphâ ſanguinis *Venenato fermento* colliquati, & in *trachæam* ejuſque ramulos copiosè depluentis, *Tuſſis* enormis & ferè perpetua excitatur, qualem *Morbilli* habent conjunctam; quam ſæpiſſimè diù à morbo exacto perſtare obſervamus, quamdiù ſcilicet quidquam *Veneni* poſt criſin imperfectam ſuperſtitis intùs deliteſcat, motui inteſtino in ſanguine ciendo par: undè, pulmonibus levi *Peripneumoniâ* affectis, æger vigiliis, intemperie hecticâ, & ἀνορεξία diù attritus, demùm (modò ſubſidiis Artis non tempeſtivè proſpiciatur) phthiſi pulmonari peracutâ è vivis tollitur, quod in *Phthiſiolog. noſtr. Lib.3. Cap.* 12. olim obſervavimus. Quo in caſu catharſis inſtituta, priuſquàm *Venenum* ſuperſtes quod cruorem fundit & agitat, *Antidoto* aboleatur, atque inflammatio in pulmonibus *Venæſectione* cohibeatur, vires minuendo, *venenum* adaugendo, & ſanguinem agitando, curationi plurimùm officit, & tuſſim, anhelitum, calorem febrilem & cætera ſymptomata conjuncta promovet. Quocirca jam æquum eſt ſanguinis miſſione, eáque, ſi opus fuerit, repetitâ, ſpirituum orgaſmum, & ſanguinis efferveſcentiam cohibere, atque *Opiatis* & medicamentis *Pulmonaribus* ſedulò miniſtratis lymphæ in pulmones influxum ſiſtere, atque colluviem in iis congeſtam maturando tuſſem effrænem moderari, atque cauſam ejus procatarcticam, *Veneni* nimirùm ſuperſtitis vires *Cortice Peruviano* frangere & abolere, priuſquam catharticis cruorem exagitare aggrediamur; ne fortè temerariâ & intempeſtivâ purgatione, morboſum affectum, quem coërcere in animo eſt, reverà evehere videamur. Ex. gr.

Detrahatur ſanguis è venâ cubiti ad ℥. *iv. vj. viij. x.* pro ratione ætatis, & Venæſectio poſt juſta intervalla bis vel ter (ſi opus fuerit) repetatur.

℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſ. trit.* ℥.ß. ℥.j. ℥.j.ß. pro ratione ætatis, *Ol. Amyg. d. recent. ſyrup. capil. Ven.* an. ℥. *ij. iv. vj. ſacchar. cant. alb.* tantillùm. *M. exactiſſ. F.* Linctus, de quo ſumat æger cochl. unum vel alterum quartâ vel ſextâ quâque horâ, ſuperbibendo hauſtum Apozem. ſequent. calid.

℞. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔.j.ß. *tinctur. Croc. ſyrup. balſam. è Rub. Idæ.* an.℥.j. *M. F. Apozema.* Doſi autem Apozematis nocturnæ ſemper *gut. iv. viij. x. xij. xiv. laudan. liquid.* addere oportet, ut fluxio ſeroſi laticis in pulmones irruentis cohibeatur; & materia congeſta in tuſſis allevationem faciliùs concoquatur & egeratur. Quo facto catharticorum uſum auſpicatò aggrediamur; incipiendum autem eſt à lenioribus & mitioribus: In hâc re verò conſulat Lector *Phthiſiolog. noſtr.* præſertim *Lib.3. Cap.12.*

Affectus Strumoſus.

Vigor autem ſpirituum poſt imperfectam præcedentis morbi criſin, *Veneno* adhùc ex parte implicatorum diminutus, nullibi magis quàm in glanduloſo genere ſeſe prodit; undè lympha in colatoriis hiſce jam flaccidis & naturali robore orbatis ſecreta non, ut fieri debet & ſolet, expeditè excernitur, atque ex hâcce morâ acrimoniam & lentorem acquirens glandulas præter modum infercit, earúmque tonum pro ratione humoris congeſti, cum vel ſine inflammatione evidenti diſtendens, *Strumoſos*, tumores hìc illìc efficit, quos indè *variolis*, *morbillis* & *febri ſcarlatinæ* morbis congeneribus plùs quàm cæteris quibuſcunque morbis ſupervenire ſolere omnes in Medicinâ exercitati probè nôrunt. Quare incaſsùm jam catharſis, vel methodus *Scrophulas* ſanandi inſtituitur, priuſquam *Veneni* reliquiæ quæ colatoria debilitant *Cortice Peruv.* ſubigantur, & cauſa affectûs procatarctica tollatur, atque inflammatio glandularum (modò ea conjuncta fuerit) *venæſectione* celebratâ extinguatur. Hiſce autem factis methodo ſtrumoſum affectum curandi ritè inſtitutâ (quam hìc loci deſcribere fortè nimium videretur) faciliùs ſcopum ſuum Medicus aſſequetur.

Delirium Melancholicum.

Inſuper * *Hebetudine* cum *delirio melancholico* conjunctâ nonnunquàm Variolas exceptas memini; ſivè id factum fuerit à reliquiis *Veneni* ſpiritibus deprimentis, eóſque in motus inordinatos adigentis, ſivè à multo *Opiatorum* uſu, quem efferatus ſpirituum tumultus in præcedente morbo ritè poſtulaverit, diù continuato, eos demùm nimiùm figente. Quomodocunque verò hæc ſe habeant, facilè admodùm poſt *Cortic. Peruv.* ad reliquias *Venenati fermenti* delendas (ſi quid intùs deliteſcat) exhibitum, morboſum hunc affectum ſublatum animadverti. * Sanguis autem torpidus deindè *Venæſectione* parcâ ventilandus eſt, ſpiritus *Veſicatoriis* frequenter applicatis ſtimulandi: eorúmque vires depreſſæ remediis *Chalybeatis* erigendæ ſunt; atque ſaburra humorum effœtorum per alvum ſubducenda pharmacis lenioribus poſt juſta intervalla repetitis, quæ per ἐπίκρασιν ſine tumultu vel virium jacturâ ſcopum aſſequi poſſunt.

* *Vid. Hiſt. 58.*

* *Vide Hiſt. jam memoratam.*

Tumor partium extremarum Oedematoſus.

Denique ubi natura *venenatam* Lympham criſi quaſi ſecundariâ in partes corporis extremas adeò copioſè amandaverit, ut eæ ſeroſo latice inibi congeſto infarctæ & in molem immenſam auctæ ſupra modum intumeſcant, hæ partes, præſertìm manus & pedes, diù poſt morbum exactum à Lymphâ extravaſatâ ſtagnante & concreſcente œdematoſo tumore hydropicorum ad inſtar diſtentæ, frigidæ, nigricantes atque ad motum inhabiles animadvertuntur, verùm abſque ſiti vel febre conjunctâ. Affectus ſanè moleſtus, qui neque periculo vacat, utut enim ab accidente præcedenti, non autem à perenni fonte intùs ſcaturiente oriatur, *Gangrænis* & *Ulceribus* mali moris diù ſcatentibus anſam dat. Quid? quòd ſpirituum influxus à tono partium affectarum diù nimiſque diſtento non poſſit non præpediri. Quare * *Frictionibus* validis & *Fotibus lixivialibus* ſaltem bis in die adhibitis Lympham coagulatam attenuare, & tonum partium reſtituere, atque Pharmacis *Hydragogis* fortioribus (demùm ad *Reſinam Jalap.* vel *Elaterium*, aut *Guttam Gamb.* aſcendendo) ſeroſum laticem copioſè & quàm citiſſimè per alvum deturbare par eſt. In intervallis etiam (ſi opus fuerit) *diureticis* efficaciſſimis renum cata-

* *Vid. Hiſt. 56.*

ractas reſerare, atque *Chalybeatis* fibrarum tonum roborare, uti in Hydropis curatione. Atque hæc dicta ſunto de ultimo hujus Morbi Protheiformis Stadio.

CAPUT XI.

In quo varia Exempla multiformis hujus Morbi ſincerè proferuntur, diverſa Variolarum indoles, Symptomata conjuncta & Morboſi Affectus ſubſequentes illuſtrantur, atque Methodus Medendi ſuperiùs tradita confirmatur.

UT conſtet ideam Variolarum à nobis traditam non eſſe fictam & commentitiam, ſed ex rei naturâ petitam, utque noſtra Medendi Methodus ad accidentium varietatem in hoc morbo accommodata clariùs intelligatur, lubet jam Hiſtorias hujus morbi aliquot è plurimis ſelectas coronidis loco ſubnectere. Non tamen illorum ſolummodò ægrotantium hiſtorias proferam qui ex morbo feliciter evaſêrunt, verùm illas potiſſimùm quæ indolem morbi variam, vehementiora ejus ſymptomata, atque effectus diros ab eo productos maximè illuſtrant, ut penes Medicum ſit in diagnoſi formandâ, Prognoſi proferendâ, Indicationibus curativis eliciendis, & Methodo Medendi adhibendâ, ad Artis normam ſeſe dirigere; atque eas Hiſtorias quæ Methodum Medendi variam complectuntur fuſiori calamo more plenioris Commentarii deſcribere viſum eſt; Illas verò quæ ſingulare aliquod ſymptoma vel morboſum affectum à Variolis productum explicant, compendioſiùs recenſere.

Hiſtoria I.

Variolæ Benignæ ſtatim ab Eruptione ſine præcedenti maturatione exareſcentes, atque demũ poſt annum integrũ lapſum repullulantes.

Filius Domini *Hunt* habitantis in vico dicto *Snore-hill*, 11. annos natus, tempore hyemali anno 1686. Laſſitudine, Nauſeâ, Vomitione, Cephalalgiâ ingenti, &c. correptus per biduum intensè febricitabat, tertio autem die Exanthemata ſpecie tenus Varioloſa in facie, & ubique in universâ cute diſperſa hìc illìc erumpebant, quæ neſcio quâ de causâ (námque puer tunc temporis ab Avunculo ſuo Pharmacopolâ tractabatur) paulatìm poſt unum vel alterum diem nullam maturationem aſſecuta planè evanuêre; A quo tempore, *Veneno* intùs cohibito, infirmâ ſemper & ægrâ valetudine tentabatur, pallore, ἀνορεξίᾳ, capitis dolore & diris ſymptomatis in genere nervoſo malè perpetuò multatus, & præthereà menſibus Februario & Maio ſequentibus *Inſultus Epilepticos* horrendos paſſus eſt, qualibus nunquàm anteà conflictabatur; à repetitis ſpaſmis ad unum latus diù incurvatus, donec demùm *Venenum* ſub finem anni, certamine recèns à Naturâ inſtaurato, propulſatum penitùs fuiſſet, *Variolis cohærentibus* de novo ſuccreſcentibus, quibus tandem, licèt tardè, admodùm ad maturitatem noſtrâ methodo perductis, integrè iterum valebat, & adhùc in vivis eſt robuſtus & athleticus.

Hiſtoria II.

Variola maximè Benigna dicta Chicken-Pox.

Filiola Domini *Warren* habitantis in vico dicto *Ludgate-Hill*, annos circiter quinque nata, nuper levi horrore & rigore correpta, deindè per unum vel alterum diem, durante nimirùm conflictione ſpirituum cum *Veneno* ſupra modum incaleſcebat, ægrotabat, ingeſta vomitione rejiciebat, cerebri oppreſſione gravata, & jactatione frequenti laceſſita decumbebat; donec tandem tertio die in quo ego eam primùm inviſi, *Venenum* per Exanthemata ſolito majora

hìc illìc, uno impetu erumpentia, perfectâ criſi ſtrenuè propulſatum eſſet, quo tempore puellam inveni planè ἀπυρέτον, cibi appetentem, more ſolito veſtitam, atque in areâ domûs curſitantem & ludentem. Ideóque Naturam, quæ propriis viribus victoriam jam integram reportârat, remediis neſcio quibus præter æquum & bonum laceſſere nolui: Imperavi tantùm ut ingluviei minimè indulgeret puella, atque ab externis aëris injuriis ſarta tecta in cubiculo muniretur. Quid fit? nullum omninò ſymptoma Patienti moleſtias creat, Variolæ die proximo pure laudabili turgent, tertio ſcabie obductæ exareſcunt, nullo omninò remedio adhibito: Quid? quod Variolæ iſtæ (quod primò monui) erant maximè *benignæ*, eæ ſcilicet quæ vulgò dicuntur *Chicken-Pox*. Nihilominùs alvum poſt hebdomadam elapſam iterum iterúmque unciâ *Mannæ* unâ in hauſtulo liquoris Poſſetici calidi ſolutæ & manè exhibitæ cum regimine, ſedulò evacuandam juſſi. Hujus autem noſtri mandati poſthabiti poſt tres menſes elapſos ſeras puella luebat pœnas, ſcabie eryſipelatoſâ univerſam faciem diù occupante & conſpurcante, à quâ illam non niſi repetitâ *Venæſectione* frequenti, *calomelan.* & *Diagridii* atque multo *Cortic. Peruv.* uſu ægrè liberavi.

Hiſtoria III.

Filius meus unicus, nunc Medicinæ ſtudioſus, ineunte anno ætatis ſuæ quarto; tempore hyemali, Nauſeâ, Vomitione, Jactatione inquietâ, Stupore comatoſo, Delirio, cæteríſque id genus ſymptomatis vehementioribus quæ Variolarum Apparatum comitari ſolent, correptus, per triduum intensè febricitans decumbebat. Ego intereà præſcripſi *Pulv è chel.cancr.comp.Lap.Contrayerr.* an.*gr.vj.* cum cochl. Julapii cordialis temperat. capienda, repetendáque bis vel ter poſt intervalla ſex horarum. Cùm autem ſub finem tertii diei febrem unà cum ſymptomatis conjunctis declinâſſe animadverterem, *Veneno* nimirùm quod luctationi cauſam dedit per Exanthemata *diſcreta* hìc illìc ubique erumpentia criticè propulſato, nullum ampliùs medicamentum adhibui; ægrotantem ſolummodò in lecto (foco in cubiculo accenſo) à frigore muniendum, atque victu tenui alendum juſſi. Quid fit? Variolæ perfectè rotundæ ſecundo eruptionis die margines ſuos ampliant, & vegetè rubent, tertio autem acuminantur, quarto in apicibus albeſcunt, quinto flaveſcere incipiunt, ſexto pure concocto turgent, ſeptimo flaveſcentes incruſtari incipiunt, nono autem exareſcentes ubique in tubercula mutantur, ſine febre vel moleſto quovis ſymptomate recidivo, vel morboſo quovis affectu poſteà ſuborto. Temperie verò & appetitu integrè reſtitutis, leni pharmaco ſemel vel bis exhibito, Curatio feliciter abſoluta eſt. *Variolæ Regulares, Diſcretæ & Benignæ.*

Eadem planè erat, Benigna nimirùm indoles Variolarum, quibus tres meæ Filiæ annis licèt longè diſtantibus tentabantur; quas indè eodem fermè modo tractavi, niſi quod illarum natu maxima paulò ante criticam Exanthematum eruptionem ſpaſmis epilepticis diù excruciaretur, ſpiritibus nimirùm in exploſionem actis, & non ſine ſtrenuo niſu victoriâ potitis; quam ob cauſam *Epiſpaſtica* ad nucham & carpos applicanda, atque *Cochl.iij. Julap.* ſequent. durante hâc conflictione ad vires ſpirituum erigendas, & motus eorum inordinatos compeſcendos quartâ quâque horâ propinanda juſſi.

℞. *Aqu. Flor. Tiliæ, ceraſ. nigr.* an. ℥.*iij. pœon. comp.* ℥. *j. Epidem.* ℥.*ß. pulv. è chel. cancr, comp. Lap. Contrayerv.* an. ℈. *ij. Pulv. de Guttet.* ʒ. ß. *Syrup. de mecon.* ℥. *j.*

M. F. *Julap.* Cùm primùm autem, febre & ſymptomatis ſublatis, atque exanthematis regularibus & diſcretis ſtatìm apparentibus, certum habui Naturam victoriâ integrâ potitam fuiſſe, & *Venenum* penitùs protruſiſſe, regimine debito ordinato naturæ, cujus provincia erat, rem reliqui; Exanthemata autem indies legitimè progrediebantur atque demùm matureſcebant, atque in tubercula arida intra ſpatium à Naturâ præſtitutum ſine ærumnoſo quovis ſymptomate vel morboſo affectu conſequenti, vel ope Artis aſtipulante mutabantur. Natu ſecundæ, quia jam, ut ab ipſis vitæ primordiis, alvus nimis flueret, *gut. iv. v. vj. laudan. liquid.* unaquâque nocte durante toto morbi curſu in hauſtulo *Julap. cordialis* temperati propinavi, atque *decoctum album* in locum potûs ordinarii ſuffeci, quo pacto alvô ritè cohibitâ, quieta & planè ἀπυρέος poſt eruptionem Variolarum incœptam reliqua morbi ſtadia intra ſpatium à Naturâ præſtitutum ſecurè & tranquillè decurrebat, & quidem omnes hæreditario quaſi jure *Benignis* iſtis *Variolis* tentabantur, quæ (Deo favente) eventum ſecundum habuerunt; nunquam enim quenquam meâ vel conjugis meæ ſtirpe ortum hoc morbo periiſſe memini.

Hiſtoria IV.

Variolæ Benignæ ob malum regimen funeſto exitu terminatæ.

Filius unicus *Cauſidici* habitantis in vico dicto *Salisbury Court*, ſex annos natus, quem non ità pridem altero morbo penè confectum præter ſpem adſtantium ſuppetiis Artis ab orci faucibus planè liberaveram, febre Varioloſâ correptus, à Nutrice ſolummodò & mulierculis, nullo omninò Medico conſulto, tractabatur; Parentes enim ex communi quâdam vulgi opinione Artem medicinalem ad hunc Morbum prorsùs inutilem eſſe perperam exiſtimabant. Fuit ſanè morbus primariò admodùm *Benignus* & Naturæ viribus facilè ſuperabilis, modò regimen legitimè ordinatum fuiſſet: *Venenum* enim tertio die criticâ Exanthematum diſcretorum eruptione uno impetu penitùs eliminabatur; undè puer ab omni moleſto ſymptomate liberatus, quarto die prorsùs revaleſcebat, atque cibum appetebat, Exanthematum baſes ſensìm ampliabantur, quinto die acuminabantur, ſexto albeſcebant, ſeptìmo pure concocto ubique ferè turgebant perfectè rotunda, & margine vividè rubenti circumcincta, adeò ut pharmaco cuicunque exhibendo non eſſet locus, neque puer in lubrico verſaretur. Nutrix autem officioſa hoc ipſo die (Variolis adhùc ubique eleganter turgentibus & matureſcentibus) pullum gallinaceum aſſum puero comedendum affert. Quid fit? Ventriculo hoc pacto ſaginato & oppreſſo, & cerebro indè nutrimento hoc incongruo gravato, puer derepentè ſopore affectus profundè dormit per totam noctem: die autem proximo, cùm puerum clamore expergefacere nequirent, parentes perterriti, Me incunctanter, ſed nimis ſerò, accerſebant. Variolas animadverti *diſcretas* atque ubique pure adhuc repletas, & margine vegeto cinctas, puerum autem more apoplecticorum ſtertentem; Incaſsùm ventriculum emeticis, atque alvum enematis ſolicitavi, cucurbitulis etiam cum ſcarificatione & veſicatoriis frequentibus applicatis, atque ſternutatoriis ſpiritus in cerebro torpentes excitare tentavi; die enim proximo puer admodùm formoſus, convulſus fatis ceſſit, non *Veneno Varioloſo* interemptus, verùm regimine perverſo trucidatus, atque in apoplexiam fortem temerè adactus. Tantum momenti habet in ipſis

Benignis Variolis Medici conſilium, in regimine ordinando, ubi pharmaca forſan haud deſiderantur.

Hiſtoria V.

Filia Domini *Mitchell* 12. annos nata, habitans tunc temporis ad inſigne *Coronæ* in vico dicto *Fleetſtreet*, anno 1692. mediâ æſtate febricitabat & in lecto decumbebat, dolore capitis, nauſeâ & reliquis ſymptomatis *Variolarum Benignarum* Apparatum comitari ſolitis affecta. Tertio autem morbi die Exanthemata hìc illìc *Diſcreta* viribus Naturæ, ſine pharmaco quovis adhibito protruſa ſpontè erumpunt; Vetula autem cui Virgo elocabatur haud contenta naturalem Variolarum eruptionem & maturationem expectare, ſtragulis multis perperàm & officiosè impoſitis, Naturæ opus accelerare moliendo ægram per triduum in profuſos & planè colliquativos ſudores adegit; undè vires evidenter proſternebantur, ægrâ verò perpetuò inter ſudandum languente, delirante & vigilante, Exanthemata utut *Diſcreta* & ſuâ naturâ *Benigna* nequaquam progrediebantur, ſed cruda & depreſſa manebant. Cùm jam ob ſymptomatum vehementiam res planè deplorata videretur, ego ſeptimo morbi die accerſitus, illicò tegumenta inſolita amovenda juſſi, ægrámque in alteram lecti partem moderatè calefactam removendam, atque ibi non quaſi in carcere brachiis in lecto detentis continendam, verùm ut ad libitum ab uno latere in alterum ſeſe verteret, veniam dedi. Intereà ad ſpiritus debiles erigendos, & tumultum eorum compeſcendum *Veſicatoria* tria ad nucham & carpos internos applicanda imperavi, & Julapii ſequentis Paregorici & Cordialis Cochl. *iv.* vel *v.* quartâ quâque horâ propinanda, atque ſi non indè placidè dormiret, *gut.x. laudani liq.* Hauſtulis Julapii alternis inſtillanda.

Variolæ Diſcreta & Benigna ob malum Regimen cum ſymptomatis penè exitialibus conjuncta.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ.nigr.* an.℥.*iij. epidem. pœon. comp.* an. ℥.*j. Pulv. è chel. cancr. comp. lap. Contrayerv.* an.ʒ.*j. Syrup. de Mecon.* ℥.*j.*ß. M. F. *Julap.* Quid fit? à ſudoribus immenſis liberata poſt ſecundam *laudani* doſin placidè dormit, viribus inſtauratis integram mentem, temperiem moderatam & pulſum regularem & fortem recuperat, Variolæ ubique quàm citiſſimè turgent & matureſcunt, atque virgo iiſdem remediis deindè uſa, ſtadia morbi reliqua tempore à Naturâ præſtituto feliciter decurrit.

Hiſtoria VI.

Filiolus Domini *Fouler* habitantis in vico dicto *Siſe-Lane* 15. menſes natus, Variolis laborans *Diſcretis* & *Benignis*, in cubiculo ambientis aëris inclementiæ, ſæviente jam gelu (Pharmacopolâ, qui puerum tunc temporis tractabat, haud renuente) indeſinenter objectus, ob *Venenum* à frigore externo intùs cohibitum diris ſpaſmis, inſultibus epilepticis & comate profundo, Apparatu peracto, quinto morbi die & Eruptionis ſecundo præter ſolitum corripiebatur; undè Infans per octo horas, ſpiritibus *Veneno* repercuſſo recèns implicatis & irritatis, palleſcebat, & languebat ac ſi illicò moriturus; Ego autem die Octob.27.1691. ſub noctem accerſitus deprehendi Exanthemata hìc illìc pauca & diſtincta, ob defectum autem Regiminis debiti intùs quaſi cohibita & depreſſa. Ideóque ad ſpiritus ſtimulandos, eorúmque expanſionem promovendam *Veſicatoria* tria, ad nucham ſcilicet & carpos internos illicò applicanda juſſi, atque Cochl. *ij.* vel *iij.* Julapii ſequent. tertia quâque horâ propinanda (agitatâ phialâ.)

Altera ejuſmodi.

℞. *Aqu. flor. tiliæ, ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. Epidem.* ℥. ß. *pœon. comp.* ℥. *j. pulv. è chel. cancr. comp. de Guttet. lap. contrayerv. ſerpentar. Virgin.* an. ℈. *ij. ſyrup. caryop.* ʒ. *ix. M. F. Julap.* Poſt ſecundam doſin liberabatur à ſpaſmis & ſopore, pervigil autem manſit & præ dolore à *Veſicatoriis* excitato perpetuò ferè vagiebat. Die autem ſequenti animadverti temperiem mitem, pulſum fortem & æqualem, atque Exanthemata *diſcreta* utut paulò frequentiora. Ob vigilias autem & perpetuum ejulatum *gut.iij. laudani liquid.* ſemel vel bis in die in hauſtulo Julapii exhibenda juſſi, indè benè dormiebat, & cùm res hoc pacto in vado erat, memet ſubduxi, tantùm Julapium ad ſuffulciendas vires regimine priùs adhibito, labefactatas quartâ vel ſextâ quâque horâ repetendum præſcripſi, atque doſin *laudani* ſaltem ſemel in die miniſtrandam ad dolorem Exanthematum maturantium & ulcuſculorum à *Veſicatoriis* inductorum fallendum, atque ut infans ab aëris injuriis muniretur imperavi. Reverſus autem primo die Novembris, inveni puellum ἀπυρέτον atque ab omni ſymptomate ærumnoſo liberum, atque Exanthemata utut in trunco corporis parva, frequentia & ferè cohærentia, pure tamen maturo turgentia & flaveſcentia, atque morbo jam ultimum ſtadium ingreſſo hìc illìc incruſtata, atque in tubercula arida cineritio colore concreſcentia. Ideóque poſtquam parentes admonueram de tempore & modo purgationis, patienti valedixi.

Hiſtoria VII.

Altera ejuſmodi. Domina *Pettifer* habitans in vico dicto *Old Change* menſe Decembri 1692. ægrotans abortiit, poſtridie abortionis Variolæ erumpebant *Diſcretæ* & *Regulares*, febris etiam *Veneno* eliminato ſpontè ceſſavit. Perterrita autem fœmina ab Obſtetrice & Mulierculis adſtantibus, vitam ſuam penitùs deſperabat, inſomnis planè permanſit & delirabat per triduum, ſcilicet uſque ad primum maturationis diem, quo die ſub veſperam ego accerſebar; Ægrotantem autem inveni ἀπυρέτον, Exanthemata ubique *Diſcreta*, depreſſa verò & figurâ morbillorum ad inſtar variegatâ, ſiquidem ſpiritus terrore perculſi & in motus effrænatos adacti nec humores moderari, neque *Venenum*, licèt ſuâ naturâ mite, fortiter expellere valebant, undè prima Naturæ intentio ſcilicet *Veneni* eliminatio per cutim irrita fuit, & *Venenum* tonſillas & glandulas ſalivales (incaſsùm licèt) laceſſere cœpit, atque inibi tumorem atque dolorem adeò atrocem excitavit, ut miſera mulier ærumnoſo hoc ſymptomate preſſa & ferè præfocata vix quicquam deglutire poſſet. Ubi autem nullam ex pulſu vel temperie febrem adeſſe deprehenderim, cauſam dirorum ſymptomatum, & peſſimæ Exanthematum φάσεως vacillationi ſpirituum terrore perculſorum, potiùs quàm exitiali *Veneni* gradui acceptam referendam duxi; ideóque poſtquàm ſpes mihi eſſet meliùs fore, & promiſſis deſpondentis mulieris animum confirmaveram, & metum depellere fategeram, ad ſpiritus erigendos, eorúmque tumultus compeſcendos *Veſicatoria* ad nucham & carpos illicò applicanda juſſi, atque *Cochl.v.* vel *vj. Julap.* ſequent. tertiâ vel quartâ quâque horâ (agitatâ phialâ) propinanda, & primo Hauſtulo *laudan.liquid.gut.xv.* inſtillandas:

℞. *Aqu. flor. tiliæ, ceraſor. nigr.* an. ℥. *iv. epidem. Pœon. comp. ſyrup. de mecon.* an. ℥. *j.* ß. *Pulv. è chel. cancr. comp. lapid. contrayerv.* an. ʒ. *j. M. F. Julap.*

Indè benè dormivit per totam noctem, & delirium ceſſavit; mane ſequenti ego

ego reverſus deprehendi exanthemata intra cancellos juſtos coacta, acuminata & inflammata, figuram ferè ubique rotundam induiſſe, quæ dein, dolore gutturis ſpontè evaneſcente, brevì maturabantur: Repetito enim hujus Julapii uſu, reliqua morbi ſtadia (ut in Variolis *Benignis* & *Regularibus* fieri ſolet) ſine febre recidivâ vel ærumnoſo quovis ſymptomate poſteà ſuborto, tempore legitimo ſensìm ſalubriter patiens decurrebat.

Hiſtoria VIII.

Variola benigna poſt abortionem & uſum Corticis Peruviani.

Domina *Baxter*, quæ jam poſt viduitatem Collegæ noſtri eximii D Doctoris *Goodall* thalamum cohoneſtat, circa annum 1680. abortionem paſſa eſt, & febre correpta illicò me accerſivit, *Bolum Theriacalem* ſtatìm exhibui, & Julapium cordiale ad libitum pitiſſandum; mane ſequente reverſus cùm animadverterem manifeſtam febris & ſymptomatum omnium remiſſionem, *Corticis Peruv.* ℨ.j. tertiâ vel quartâ quâque horâ exhibendam juſſi: Paroxyſmo autem poſt ſextam doſin die proximo recrudeſcente, Variolæ inexpectatò erupêrunt, benè figuratæ & coloratæ, & prorsùs *diſcretæ*; febris verò poſt hanc criticam *Veneni* per cutim expulſionem derepentè adeò evanuit, ut patienti non ampliùs moleſtias crearet. Exanthemata ſine febre recidivâ vel ærumnoſo quovis ſymptomate ſuborto, tempore legitimo ſine ope cujuſcunque pharmaci ſpontè maturata demùm die morbi nono in tubercula arida concreverunt. Nuſquam vidi variolas magis vegetas, regulares & benignas, non obſtante lochiorum fluxu; ſivè autem hoc indoli *Veneni morbifici* minùs exitiali (quod ex typo febris morbi apparatum comitantis conjicere fas eſt) ſivè uſui *Corticis Peruviani* ante criſin miniſtrati acceptum referendum ſit, ſub judice relinquo.

Hiſtoria IX.

Variolæ diſcretæ cum menſtrâ purgatione conjunctæ.

Virgo elegans & formoſa annos nata 21. habitans in ædibus Domini *Bright* in vico dicto *Little Britain* anno 1680. ægrotabat. Die morbi tertio ego accerſor, quo die *Variolæ diſcretæ* erumpere cœpêrunt ſine quovis ſymptomate vehementiori conjuncto, ſed menſes alieno tempore unà fluere incœpêrunt; undè viribus plurimùm exhauſtis exanthemata diſcreta licèt diutiùs depreſſa tardè admodùm & ægrè maturabantur. Quâ de causâ Julapium perlatum ſæpiùs in die exhibendum juſſi, atque Bolum ſequentem bis térve in die deglutiendum.

℞. *Theriac. Androm. confect. alcherm.* an. ℈. j. *ſpec. confect. de Hyacinth. lap. contrhyerv.* an. *gr. xv. M. F. Bolus.* Quorum uſu diligenti ſuſtentata, reliqua morbi ſtadia ſecurè, utut quadantenùs tardiùs decurrebat, & demùm reconvaluit.

Hiſtoria X.

Variolæ admodùm benigna poſt ſymptomata vehementiora durante apparatu.

Servus Domini *Bradford* Veſtiarii habitantis in vico dicto *Black-Friers*, circa annum 1670. nauſeâ, ægritudine ingenti, & tantùm non deliquio oppreſſus, primo morbi die me incunctanter accerſendum curavit. Ubi autem à celeri arteriarum vibratione febrem adeſſe manifeſtò deprehenderem, eam propter ſymptomatum vehementiam & cæteras circumſtantias Varioloſam fore ritè arbitratus ſum. Ne autem ſpiritus nauſeâ adeò intolerabili diutiùs labefactati ad *Venenum* exterminandum prorsùs deficerent, æquum duxi *Vini Emetic.* ℥.vj. illicò propinatis (tempore morbi huic conſilio favente) eam allevare. Vo-

mitionem æger benè toleravit, & à nauſeâ indè plurimùm liberatus eſt, ſpiritibus verò ſtimulatis & ſupra modum expanſis non minùs de cephalalgiâ ſpaſmodicâ queſtus eſt quàm anteà de nauſeâ & ægritudine. Et quidem dolor capitis adeò ſæviebat, & arteriæ adeò validè vibrabantur, ut hæmorrhagiam immanem (modò phlebotomiâ opportunâ haud præcaveretur) inſtare ſuſpicarer. Ideóque ℥.*x*. ſanguinis è cubito illicò detrahendas juſſi, & bolum cardiacum & paregoricum horâ ſomni miniſtrandum cum hauſtu cordiali temperati ad libitum pitiſſandi, undè æger benè dormivit; mane ſequenti reverſus eum inveni planè ἀπυρέτον, à dolore capitis, nauſeâ & omni altero ſymptomate ærumnoſo liberum: nullum autem exanthema, vel quidem prænuncium explorando deprehendere potui; nihilominùs ut ſe in cubiculo regimini juſto obſequens per unum vel alterum diem contineret, in mandatis dedi. Juvenis autem nullo ſymptomate affectus, & quia tempeſtas erat præfervida, monitis noſtris minùs auſcultans, è lecto ſurgit, ad negotia ordinaria ſe accingit, edit, bibit, ſomnum capit ut anteà, donec uno vel altero die elapſo, conſervis perterritis, exanthemata hìc illìc in facie & manibus ſeſe palam prodere incipiunt. Ego iterùm jam ſtatìm accerſor, cùm autem eruptionem admodùm regularem animadverterem, ſine febre recidivâ, ægritudine, vel quovis altero moleſto ſymptomate conjuncto, cùm diætam tenuem & regimen quoad cætera moderatum imperaveram, diſceſſi. Juvenis verò reliqua morbi ſtadia intra ſpatium octo dierum tranquillè decurrens, abſque omni omninò pharmaco perfectè convaluit.

Hiſtoria XI.

Variola diſcreta ob Hæmoptoen tempore eruptionis contingentem Confluentes facta.

Nepos Domini *Major* habitantis in vico dicto *Pater-noſter-rovv*, annos 17. natus circa annum 1674. ad quatuor dies intensè febricitans decubuit, quarto autem die cùm jam prænunciæ Variolæ per unum vel alterum diem ſeſe hìc illìc in facie & manibus palam prodidiſſent; Hæmoptoe inſigni tentabatur, eò quod natura plethorâ oppreſſa, criſin ægrè admodùm perficere valeret. Ego iſto die accerſitus, cùm à forti & conſtanti arteriarum vibratione hanc hæmorrhagiam ex orgaſmo enormi, non à ſpirituum vacillatione & languore ortam deprehenderem, ſanguinis ℥. *vij*. vel *viij*. è brachio detrahendas juſſi. Hæmoptoe indè derepentè ſubſiſtit, atque *Bolo cardiaco* & *paregorico* exhibito arteriæ juſtè & legitimè vibrantur, exanthemata intra ſex horas ubique criſi perfectâ protruſa admodùm frequentia erumpunt, quæ demùm in progreſſu morbi cohærebant & plurimùm confluebant, quia ſpiritus inſtante criſi ſanguinis profluvio labefactati, munus quod legitimè ſuſceperant explere non potuêrunt: undè Variolæ quæ primò *diſcretæ* apparebant, demùm cohærebant ac tandem confluebant. Nihilominùs æger continuato uſu Julapii noſtri paregorici cum ſpeciebus ſomnum ſufficientem quotidiè capiens, ſingula morbi ſtadia reliqua ſine febre recidivâ vel ſymptomate quovis vehementiori ſecurè, ſed tardiùs decurrebat, atque tandem poſt *ſalivationem* tempore maturationis ſatis diù protractam convaleſcebat.

Hiſtoria XII.

Variola diſcreta, ſed ad-

Filius Domini *Wheeler* habitantis in vico dicto *Prince's Street*, (cujus Hiſtoriam olim conſcripſi *in Cap*. 8. *Lib*. 1. *Phthiſiologiæ noſtræ*) qui poſt phthiſin

diabeticam arte ſuperatam ſemel ſaltem in anno inſultibus Epilepticis corripi ſolebat, die menſis Junii 23. 1692. cùm jam ſeptimum ætatis annum ageret, febre correptus ad triduum planè hebes & comatoſus jacebat; tertio autem morbi die ego accerſitus, cùm deprehenderem ſpiritus *veneno* diù preſſos, maximo niſu colluctâſſe, atque indè in exploſionem adactos inſultus Epilepticos viſu horrendos excitâſſe, ita ut apoplexiam, non autem Variolas inſtare conjicerem, ſanguinis ℥. *vj.* derepentè ad motus ſpirituum inordinatos compeſcendos è venâ jugulari detrahendas jubeo, atque *Veſicatoria* ad eorundem vires excitandas ad nucham & carpos internos & *Emplaſtr.* Cephalic. cum *Euphorbio* ad plantas pedum applicandum, atque *Cochlearia iy.* vel *iv. Julap. ſequent.* quartâ quâque horâ vel ſæpiùs propinanda. *modùm exigua poſt inſultus Epilepticos erumpentes.*

℞. *Aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥.*iij. pœon. comp. epidem.* an. ʒ. *vj. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. pulv. de Guttet.* an. ʒ.ß. *ſyrup. caryoph.* ʒ. *x.* M. F. *Julap.* Die autem proximo, ſcilicet Julii 26. reverſus cùm animadverterem puerum, *veneno* per exanthemata Varioloſa propulſato, à comate & febre liberatum, atque Variolas utut admodùm exiguas punctorum acicularum ad inſtar, verùm diſtinctas, uſum *Julapii cum ſpeciebus* repetendum præſcripſi, in locum *ſyrup. caryoph.* ſubſtituendo *ſyrupum de mecon.* atque *cochl.ij.*vel *iy.* Julapii ſequentis ad libitum in languoribus exhibenda.

℞. *Aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥. *ij. pœon. comp.* ℥. j. ß. *tinctur. caſtor.* ʒ.j. *ſpirit. ſal.armon.*℈.j. *ſyrup.pœon.comp.*ʒ.*x.* M. F. *Julap.*

Die autem Junii 27. cùm ſpiritus quadantenùs languidos ob præcedentem Venæſectionem, & exanthemata flaccida deprehendiſſem, Bolum ſequentem in *cochleari Julapii* ſolut. illicò deglutiendum juſſi.

℞. *Theriac. Androm. gr. v. pulv. de Goâ, de Guttet.* an. *gr.vij. ſyrup. pœon. comp. q. ſ.* M. F. *Bolus.* Die 28. ad maturationem exanthematum promovendam ingredientia ſequentia in ℔. *ij.* liquoris poſſetici coquenda pro potu ordinario imperavi.

℞. *Ficuum ping. inciſ. num. vij. lentium craſſè contuſ.* ℥. ß. *Raſur.* CC. *Ebor.* an. ℥. ß. M.

Die 29. ad vires ſpirituum fovendas *cochlearia iij.* vel *iv. Julap. ſequent.* ab libitum propinabantur, agiatâ phialâ.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.*an.℥.*iij. epidem. cinnam.hord.* an.℥.j.ß. *Marg. præp.*ʒ.j.ß. *ſacchar. albiſſ.* ℥.ß. M. F. *Julap.*

Die 30. cùm jam exanthemata, utut admodùm exigua & minutula, pure turgere incœperant, atque indè puer præ dolore parùm dormiret, hauſtulum ſequent. horâ ſomni propinavi.

℞. *Aqu. card.* ℥.j. *epidem. ſyrup. caryoph.* an. ʒ. j. *Theriac. Androm.* ℈. ß. *pulv. de Guttet. lapid. de Goa* an. *gr.v.* M.

Die autem Auguſti primo ad pus meliùs concoquendum, Hauſtulum ſequentem horâ ſomni exhibendum, & manè proximo repetendum curavi.

℞. *Aqu. ceraſ.nigr.cinnam.hord.*an.℥.ß. *Theriac. ſtillat.* ʒ.*ij. Theriac. Androm. pulv. è chel.cancr.comp.*an.*gr.vj.ſyrup. caryoph.* ʒ.*ij.* M. F. *Hauſtulus.*

Die autem ab eruptione ſexto, ubi jam exanthemata ubique optimè maturata exareſcere, atque in tubercula concreſcere cœperant ſine febre re-

cidivâ, tuſſi, ſalivatione, gutturis dolore, vel altero quovis ærumnoſo ſymptomate ſuborto, memet ſubduxi uſque ad diem Auguſti nonum. Jam autem ad fæces morbi per alvum deturbandas, *Cathartica* ſequentia in formam pilularem, utpotè patienti gratiſſimam, redacta præſcripſi.

℞. *Pil. fœtid. ſtomach. cum gum.* an. ℈. ß. *M. F. Pilul. iij. deaurandæ, horâ ſomni exhibendæ.*

Mane ſequenti deglutiat pilulas ſequentes cum Regim.

℞. *Extract. Rud.* ℈. j. (ſiquidem alvo erat difficiliori) *F. Pil. iij. deaurandæ.* Cùm autem ſordes non ſatis indè ſubductæ fuerint, demùm Auguſti 12. *Bolum* ſequentem nebulâ involutum deglutiebat.

℞. *Electuar. lenitiv.* ℈. ij. *pil. ſtomach. cum gum.* ℈. j. *ſyrup. è flor. perſic. q. ſ. M. F. Bolus mollis.* Mane autem proximo Bolum ſequentem pariter nebulâ involut.

℞. *Electuar. lenitiv.* ℈. ij. *extract. Rud.* ℈. j. *ſyrup. è florib. perſic. q. ſ. M. F. Bolus mollis.* Alvo hinc optimè deturbatâ, puer huc uſque benè valet.

Hiſtoria XIII.

Altera ejuſmodi.

Elizabetha Filia Domini *Bright* habitantis in vico dicto *Little Britain*, Neptis Reverendi D. Doctoris *Bright* Eccleſiæ Sancti *Aſaphi* Decani anno circiter 1676. duodecimum ætatis annum agens, febre correpta decubuit. Puellam tertio morbi die inſultibus epilepticis admodùm horrendis jam per plures horas laborantem inviſi; cùm autem circumſtantiis ritè penſitatis deprehendiſſem haſce diras contorſiones ſolummodò ex forti ſpirituum *Venenum Varioloſum* adorientium niſu ortas eſſe, de eventu non admodùm anxius adſtantibus animos addidi. Ideóque poſtquàm applicato ad frontem, nares & volas manuum *oleo ſuccini*, & uſu interno *Sp. CC.* & *Julapio Antiepileptico*, diros hoſce ſpirituum ferocientium niſus in ordinem redegeram, ad vires eorundem erigendas *Veſicatorium* ad nucham applicandum, atque *Cochl. iv.* vel *v.* Julap. ſequent. tertiâ vel quartâ quâque horâ exhibenda jubeo.

℞. *Aqu. flor. filiæ, ceraſ. nigr. rut.* an. ℥. iij. *pœon. comp.* ℥ ij. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. pulv. de Guttet.* an. ℈. ij. *ſyrup. caryoph.* ʒ. x. *M. F. Julap.* propinandum agitatâ phialâ.

Quid fit? *Veneno* in hâc luctatione ad cutim prorsùs eliminato, Variolæ die proximo (quod poſt epilepſiam ſymptomaticam fermè ſemper contingit) ubique diſcretæ, rotundæ & regulares erumpunt, atque ſpiritus non ampliùs laceſſiti & à motu inordinato liberati ſpontè quieſcunt; ægrotante intereà placidè dormiente & à febre liberatâ. Quâ de causâ Julapium parciùs & minùs frequenter exhibitum eſt, & regimine legitimo continuato. Exanthemate ſpatio à naturâ præſtituto ſpontè pure referta maturabantur, atque demùm nullo morboſo ſymptomate ſuborto, in tubercula arida concreſcebant. Atque equidem dirum hoc ſymptoma in Variolarum apparatu fortem ſpirituum niſum ſubindicat, indolémque morbi ferè ſemper benignam, & eventum proſperum fore denunciat.

Hiſtoria XIV.

Variolæ mediæ admodùm frequentes &

Dominus *Shepherd* juvenis generoſus 20. annos natus hoſpitans ad inſigne Adami & Evæ ex adverſo Hoſpitii dicti *Staples-Inn*, in vico dicto *Holborn*, mediâ æſtate anno 1692. rigore ſub veſperam correptus, dein totâ

nocte febricitans, mane ſequenti univerſali madore perfuſus eſt; dolore autem capitis & nauſeâ adhuc perſtantibus, Medicum ante meridiem accerſendum curavit, qui pro ratione ſymptomatum urgentium ſecundo morbi die, nempè Julii 23. ſanguinem è cubito ſtatim detrahendum juſſit, & ℥. j. *Vini Emetici* miniſtrandum ſub veſperam, atque horâ ſomni *ſyrup. de mecon.* ℥.j. in hauſtu paregorico propinandum. Die morbi tertio Variolæ erumpunt paucæ admodùm & *diſcretæ*, *benignarum* figuram & colorem obtinentes: Patiens juxta ſententiam *Cl. Sydenhamii* tractatus, *decocto albo* & *Laudano* utitur, nullo omninò *Alexipharmaco* conceſſo. Variolæ ſecundo eruptionis die numero valdè auctæ penè cohærebant, ubique autem languebant, & in centro ſubſidebant, utut margine vegetè rubro circumcingerentur; vigiliæ etiam non obſtante liberali *laudani* uſu perſtabant ob *Venenum* intùs cohibitum pertinaces: Febrilis autem intemperies ob ſpirituum languorem admodùm obſcura erat & vix perceptibilis. Tertiò *Eruptionis* die, ſcilicet Julii 26. quando ego conſultandi gratiâ accerſitus ſum, ægrotans vigiliis & delirio tentabatur, pulſus erat admodùm debilis & celer, temperies verò mitis, exanthemata ubique deprimebantur, & languebant; acceſſit dolor in gutture atrox, ſiquidem vires in *Veneno* juxta primam intentionem per cutim eliminando Naturam deficiebant, ideóque *virus* tonſillas & ductus *ſalivales* laceſſere demùm cæpit. Quare conſilio cum Medico ordinario inito, ſtatuimus ſpiritus languidos *Veſicatoriis* ſtimulandos eſſe, eorúmque vires erigendas, atque motus effrænatos compeſcendos *Alexipharmacis* & *Opiatis* ſimul junctis Cùm autem ægrotans monitis noſtris minùs obſequens, *Veſicatoria* penitùs reſpueret, ægriùs ſcopum aſſecuti ſumus ope remediorum internorum, in quibus eâ de causâ copioſiùs atque diutiùs exhibendis perſtare neceſſarium erat, uti ex ſequentibus conſtat. Julii 26. Cochlearia *v.* vel *vj.* Julap. ſequent. quartâ quâque horâ agitatâ phialâ propinavimus, atque hauſtum paregoricum horâ ſomni.

proximè ad malignas accedentes.

℞. *Aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥.*ij.* *epidem. pœon. comp.* an. ℥.*j.* *tinctur. croc.* ʒ.j. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ℈.*ij.* *ſyrup. de mecon.* ℥.*j.*ß. *M.F. Julap.*

Cùm autem indè non omninò dormiret, atque propter dolorem gutturis inflammatorium ab uſu pulverum abhorreret, Julii 27. *gutt.xx. laudani liquid. Cochlear. vj.* Julap. ſequent. inſtillatas illicò exhibendas juſſimus, atque quartâ quâque horâ repetendas quouſque ſomnus obreperet.

℞. *Aqu. flor. calendul. cinnam. hord.* an. ℥.*iij.* *epidem.* ℥.*j.* *Theriacal. ſtillat. diacod.* an. ℥.*j.*ß. atque horâ ſomni hauſtulum ſequentem propinandum.

℞. *Aqu. cinnam. hord. ceraſ. nigr.* an. ℥.*j.* *Aqu flor. paralyſ. diacod.* an. ʒ. *vj.* *laud. liquid. cydoniat. gutt.x. M.F. Hauſtulus.*

Inſuper ad dolorem gutturis leniendum, & *maturationem* variolarum promovendam, gargariſmum ſequentem in fauces calidè ſæpè ſiphone injiciendum, (hiſce partibus priùs Panno Wallico ab injuriis aëris externi munitis) atque liquorem poſſeticum, ingredientibus mox deſcribendis alteratum, copiosè atque frequenter bibendum curavimus.

℞. *Decoct. Ficuum* ℔.*j.* ß. *Mel. roſat. colat.* ℥. *ij.* *Diamor.* ℥. *j.* *M. F. Gargaamus.*

℞. *Fic. ping. inciſ. num. vij. lentium craſſè contuſ.* ℥.*j.* *Raſur. CC. Ebor.* an. ʒ.*iij.* *M. &*

Coq. in ℔. ij. *liquor. Poſſetic.* Exindè aliquantiſper dormivit ; verùm neque pulſum fortiorem , neque exanthemata humore magis referta deprehendimus , quare Junii 28. reverſi *Alexipharmaca* magis generoſa cum *Opiatis* ad ſpirituum expanſionem promovendam conjungere decrevimus more ſequenti.

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp.* an. ʒ.ß. *laud. liquid. gutt. xv. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus* ſtatim ſumendus , unà cum hauſtu Julap. nuperrimè præſcript. repetendúſque denuò quartâ vel quintâ pomerid.

Julapium etiam perlatum ſequens ad libitum pitiſſandùm præſcripſimus, & uſum gargariſmi & liquoris poſſetic. repetendum.

℞. *Aqu. lact. alexiter. ceraſ. nigr. cinnam. hord.* an.℥.*iij. pœon. comp. epidem.* an.ʒ.*vj. margar. præparat.*ʒ.*j.*ß. *ſacchar. alb.*ʒ.*x. M. F. Julap.*

Julii 29. reverſi animadvertimus exanthemata ubique inflammata & humore aqueo referta , ideóque præſcripſimus *Decocti albi* ℔. *j.* cum ℈.*j. laudan. liquid. cydoniat.* commiſcendum, ut ex hoc liquore copioſiùs epoto ſomnus,cui jam ſatis patiens indulgebat,perſeveraret, & Julapio perlato repetito ſpiritus, fovendos curavimus.

Julii 30. cùm ægrotantem iterùm vigiliis fatigatum inveniremus , duplam *laudani* quantitatem *Decocto albo* inſtillavimus , atque Julapium perlatum de novo præſcripſimus : Julii autem 31. cùm in hoc temperato regimine arteriæ debiliùs ſeſe vibrarent , atque maturatio Variolarum (quæ jam quinto maturationis die aquâ , non pure implebantur) nimis tardè progrederetur , ad uſum *Alexipharmacorum* rursùs confugere neceſſarium duximus , ideóque hauſtum ſequentem ſtatim ſumendum , itidémque horâ ſomni repetendum juſſimus.

℞. *Aqu. flor. calendul. cardu.* an. ℥.*j. pœon. comp. & epidem.* an.ʒ.*ij. Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp.* an. ℈.*j. laud. liquid. gutt. x. ſyrup. caryoph.* ʒ. *ij. M. F. Hauſtus.* Cochlear. etiam *iv.* vel *v.* Julap. ſequent. ad libitum pitiſſanda conceſſimus.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr. cinnam. hord.* an. ℥. *iij. epidem. pœon. comp. ſyrup. caryoph.* an. ℥.*j. confect. alcherm. ſ. moſch.* ʒ. *ij. ſyrup. è Rub. Idæ.* ℥. *ij. M. F. Julap.* Perſtabat etiam in uſu gargariſmi, Julapii perlati & *decocti albi*, cui ℥.*ij. Aq. cinnam. hordeat.* additæ fuerunt.

Auguſti primo , exanthemata ubique matureſcere & flaveſcere incipiunt ; nihilominùs ad vires adhùc ſuſtentandas *Bolum Alexipharmacum* ſequentem unà cum hauſtu paregorico mane exhibendum & veſperi repetendum duximus.

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp.* an. ʒ. ß. *ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. flor. paralyſ. cinnam. hord.* an. ℥. *j.* ß. *Theriacal. ſtillat. diacod.* an. ℥.ß. *laudan. liquid. cydoniat. gutt. xij. M. F. Hauſtus.*

Auguſti ſecundo, cùm jam exanthemata ubique incruſtata, exareſcere, atque in facie indurari cœperint, bis térve in die *linimentum* ſequens plumâ faciei illinendum juſſimus , atque *Bolum* antè præſcriptum cum hauſtu paregorico horâ ſomni exhibendum.

℞. *Ol. amygd. dulc. recent.* ℥.j. *ſperm. cet.* ʒ.j. *M. F. liniment.*

Denique Auguſti tertio cùm jam Variolæ ubique exareſcentes decidere incipiebant, æquum duximus ſtercora quæ jam in inteſtinis plus quàm decem dies coacervata ſubſtitiſſent, enemate ſequenti ſubducere.

℞. *Decoct. emollient.* ℥.x. *ſacchar. rubr. mel. mercur.* an. ℥.ij. *ol. lini recent.* ℥. j. ß. *caſſ. extract. pro clyſt.* ℥.ß. *M. F. Enema.*

Fæcibus autem in alvo congeſtis, atque morâ inſpiſſatis & induratis, contorſiones horrendæ tantùm non animi deliquium inducentes, in inteſtinis cientur, atque enema re infectâ illicò rejicitur, quare alterum ſtatìm injiciendum paratur.

℞. *Lact. recent.* ℥. xij. *ol. chamæmel.* ℥. iij. *mel. mercur. ſacchar. rubr.* an. ℥. j. *extract. caſſ.* ℥.j. *M. F. Enema.* Quo rejecto ſtercora formata & vaſtæ molis ægrè, & non ſine multo niſu & torminibus egeruntur. Quo facto hauſtus ſequens ad irritationem ſpirituum ab egeſtione excitatam ſopiendam, horâ ſomni propinabatur.

℞. *Aqu. flor. paralyſ.* ℥. ij. *cinnam. hord.* ℥. j. *diacord.* ℥. ß. *laudan. liquid. gutt.* xij. *M.*

Sexto Auguſti alvum pharmaco lenitivo evacuare decrevimus more ſequenti.

℞. *Pil. ſtomach. cum Gum.* ʒ.ß. *F. pil. iv. deaurandæ*, quas ſumat horâ ſomni, mane ſequenti bibendo potionem ſequentem.

℞. *Decoct. fenn. Gereon.* ℥.iv. *Mannæ opt.* ℥.j. ß. *M. F. Potio.*

Septimo Auguſti, quandoquidem oculi fuerant debilitati & levi inflammatione tentati, ℥. *viij.* ſanguinis (qui admodùm mucoſus erat) è cubito ſiniſtro mane ſequenti detrahendas curavimus; & quia appetitus minùs vigebat, *Decoct. amar. abſque purgant.* ℥. *iv.* horis duabus ante prandium, itidémque quintâ pomeridianâ exhibenda juſſimus.

Auguſti octavo, quandoquidem oculi diù debilitati fuiſſent alvum *Calomel.* deturbandam eſſe decrevimus, more ſeq.

℞. *Calomel.* ℈. j. *Electuar. lenitiv. conſerv. roſ. pallid.* an. ʒ. ß. *M. F. Bolus* horâ ſomni deglutiend. Mane proximo propinavimus potionem ſequentem.

℞. *Decoct. amar. cum dupl. ſenn.* ℥. *iv. ſyrup. de ſpin. cerv.* ʒ. *vij.* Alvo autem indè non copioſè ſubductâ, tandem Auguſti nono *Pil. ſtom. cum Gum.* ʒ. ß. *in pil. iij.* redact. horâ ſomni deglutiendas, & mane proximo pilulas ſequentes præſcripſimus.

℞. *Extract. Rud.* ℈. j. *pil. fœtid.* ℈. ß. *ol. cinnam. chym. gutt. ij. M. F. Pil. iv. deaurandæ.*

Hoc pacto juvenis egregius & Familiæ ſuæ unica ſpes, plaudentibus amicis, à Variolis hiſce languidis & ſerò matureſcentibus liberabatur, nec febre recidivâ notabili, faciei vel extremorum intumeſcentiâ, vel ſalivatione, nec cicatricibus in facie, tuſſi vel quovis altero ærumnoſo ſymptomate poſteà ſuborto plectebatur, atque huc uſque ruri firmâ & conſtanti valetudine utitur.

Hiſtoria XV.

Filiola Domini *Noii* habitantis ad inſigne *Equi albi* in vico dicto *Fleetſtreet Variola* diſ-

creta his intra ſpatium unius menſis erumpentes & declinantes ſine maturatione, & tandem funeſtâ diarrhœâ excepta.

duos annos nata, menſe Decembri 1692. ægrotabat; poſt triduum elapſum, Variolæ frequentes ubique in facie & artubus erumpebant, quæ penitùs intra tres vel quatuor dies ſine maturatione exareſcebant. A quo tempore ad duas hebdomadas valetudine incommodâ tenebatur, quâ de causâ Pharmacopola ſuffragantibus mulierculis pharmacum catharticum puellæ propinavit, ex tunc autem ingraveſcebat valetudo & acceſſerunt ſymptomata Variolarum apparatum comitari ſolita; atque demùm uno vel altero die elapſo, Variolæ ubique in trunco corporis admodùm frequentes repullulant, atque brevì iterum ſubortâ diarrhœâ ſine *maturatione* declinant. At indè miſera puellula *veneno* hoc modo intùs cohibito, fluxu alvi immodico cum torminibus conjuncto, & hecticâ febre correpta intra unum vel alterum menſem confecta, atque ad maraſmum uſque redacta planè attonita jacebat, deliquiis & ſpaſmis ſæpiùs recurrentibus afflicta. Ego jam demùm accerſitus, neque *Veſicatoriis*, neque ullo remediorum *alexipharmacorum*, *antiſpaſmodicorum* & *adſtringentium* apparatu mortem imminentem præcavere potui, quam poſt triduum vel quatriduum calamitosè tranſactum tandem obiit.

Hiſtoria XVI.

Variola diſcreta, quarum eruptionem atrox & verſatilis dolor quaſi rheumaticus antecedebat.

Filius unicus Domini *Hooke* Mercatoris habitantis in angiportu dicto *Magpye-Ally* propè plateam dictam *Fanchurch ſtreet* Februar. 16. 1693 currente jam duodecimo ætatis anno, intensè febricitavit: die autem decimo-ſeptimo, dolore verſatili jam in latere dolorem pleuriticum ſimulante, jam in artubus rheumatiſmi æmulo, atroci & ſpaſmodico corripiebatur; & parentes, vehementiâ doloris commoti, me incunctanter accerſebant. Quandoquidem verò ex pulsûs robore & doloribus ſpaſmodicis conjunctis febrem deprehenderim adeſſe inflammatoriam, utut indicia Variolarum mox eruptarum ſimul adfuerint, ℥. vij. ſanguinis illicò detrahendas juſſi, atque poſteà *Bolum Theriacalem* exhibendum cum hauſtu Julapii cordialis temperati ad libitum pitiſſandi. Reverſus die decimo-octavo inveni Variolas diſcretas legitimè protruſas; puerum autem placidè dormientem, atque à febre & doloribus prorsùs liberatum, ideóque ſolummodò Julapii ſequentis *Cochlearia iv.* vel *v.* tertiâ vel quartâ quâque horâ ad vires ſpirituum ſuffulciendas, & motus eorundem regulares ſuſtentandos propinanda juſſi.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. epidem. pœon. comp.* an. ℥. *j. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ʒ *j. ſyrup. de Mecon.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.*

Variolæ ope hujus Julapii indies legitimè augentur & acuminantur uſque ad diem Februar. vigeſimum primum, cùm jam ſine evidenti occaſione (*maturatione* jam incœptâ) derepentè febris quaſi inflammatoria cum pulſu celeri & forti, vigiliis, jactatione inquietâ & cæteris id genus ſymptomatis conjuncta revireſcit, exanthematis ſine ſalivatione vel extremorum intumeſcentiâ ſubortâ undiquaque ſubſidentibus. Guttulis autem aliquot *laudani liquid.* hauſtui Julapii additis placidè denuò dormit puer, atque indè ſub veſperam exanthemata rursùs acuminata evidenter matureſcunt, facies inflammatur, atque extrema artuum, mirum in modum nullo omninò ptyaliſmo ſuborto, derepentè intumeſcunt, atque tandem die 23. uſu Julapii adhuc continuato patiens planè ἀπυρέτος reconvaleſcit, nullúmque morboſum af-

fectum

fectum poſt morbum paſſus eſt præter levem oculorum taraxin, quæ facilè collyrio ex *Aqu. plantag. troch alb. Rhaſ. ſ. Opio* & *ſacchar. cryſtal. alb.* ſubtiliſſ. pulveriſat. ſæpiùs inſtillato ſanabatur. Ideóque die Martii tertio (reſtituto jam appetitu) alvum potione ſequenti, itidémque die ſeptimo & undecimo ſubducendam juſſi.

℞. Decoct. ſennæ Gereon. ℥.ij. ß. *ſyrup. è ſpin. cerv.* ℥.ß. *M. F. Potio.*

Hiſtoria XVII.

Domina *Upton* habitans in vico dicto *Lothbury* virgo gracilis & melancholica, menſe Decembri 1693. currente jam anno ætatis viceſimo, *fermento Varioloſo tentata* febricitavit, & apparatum morbi ſine quovis vehementi ſymptomate tranſegit, tertio die Variolæ erumpunt legitimæ & diſcretæ; ſecundo autem eruptionis die horrendis inſomniis ſine causâ quâvis evidenti perterrita, biduo ſequente, nimirùm ad ſecundum uſque *maturationis* diem, depreſſis ubique & ſubſidentibus exanthematis, vigilavit perpetuò & deliravit, acceſſit pulſus quadantenùs celer, debilis & tremulus. Ego tunc primùm accerſitus, *Julapium noſtrum Paregoricum cum ſpeciebus* parandum curavi, atque ejus Cochl. *v.* vel *vj.* tertiâ quâque horâ (agitatâ phialâ) miniſtranda atque horum hauſtulorum primo, atque etiam nocturno *laudan. liquid. Helmont. gutt. xv.* inſtillanda; liquorem etiam poſſeticum noſtro modo alteratum copiosè & calidè propinandum juſſi. Quid fit? poſt primam *laudani* doſin benè dormit & ad ſe redit ægra, exanthemata protinùs acuminata turgeſcunt, atque ſine ptyaliſmo vel quovis altero moleſto ſymptomate ſensìm matureſcunt, atque continuato Julapii uſu intra biduum in tubercula concreſcunt more Variolarum regularium. Deindè appetitu reſtituto poſt purgationem peractam ſine quovis morboſo affectu brevì perfectè revaleſcebat.

Variola diſcreta ſub initium maturationis depreſſa & vigiliis ac deliriis, per bidui ſpatium comitata.

Hiſtoria XVIII.

Domina *Terry* habitans in vico dicto *Old Baily*, non ità pridem maritata, ſub finem menſis Maii 1693. febre, & ſymptomatis apparatum Variolarum comitari ſolitis correpta, ſub finem tertii diei Variolarum *Diſcretarum* eruptione tentata fuit: Menſes autem jam extra ſolitum tempus fluere incipientes, atque pathemata animi graviora ſpiritus adeò depreſſerant, ut quinto die à maturatione incœptâ (quo ego primùm accerſebar) exanthemata ubique in centro ſubſiderent, & ſero lympido ſemiplena nullatenùs purè concocto turgerent; acceſſit pulſus debilis, celer & tremulus, linguæ ariditas, mentis vacillatio, vigiliæ pertinaces non obſtantibus *Opiatis* liberali manu à Pharmacopolâ miniſtratis, & frequenter repetitis, quippè nè granum quidem *Alexipharmacorum* ad vires ſpirituum ſuffulciendas, atque ad eorundem obrutorum expanſionem promovendam hactenùs exhibitum fuerat. Ego die ſeptimo Junii advocatus, uſu *Veſicatoriorum* frequentium & *Alexipharmacorum* cum *Opiatis* conjunctorum incaſsùm, quippè nimis ſerò, ſpiritus penè extinctos erigere, atque fatum præproperum averruncare moliebar: Fœmina enim intra ſpatium 24. horarum, nempè octavo Junii, vigiliis, deliriis & ſpaſmis planè confecta fatis cedebat. Adeò ſine fructu eſt Medela efficaciſſima, ſi modò nimis ſerò adhibeatur: quod in vituperium remediorum

Variola diſcreta cum fluxu menſtruo & gravibus animi pathematis conjuncta, remediis Alexipharmacis non opportunè exhibitis, funeſta.

& methodi uſu probatæ verti non debet : Eſt enim ubi quivis leviſſimus morbus neglectus, funeſtus evadat, & vim omnium remediorum eludat.

Hiſtoria XIX.

Variolæ mediæ propè ad malignas accedentes.

Puer duodecim annos natus habitans in domo Domini *Shepherd* Zythepſæ in *Horſee-dovvns*, decimo die Septembris anno 1692. atroci lumbagine correptus decubuit. Calor mitis & blandus erat, ægritudo & vomitio ferè nulla; ſpiritus enim à ſpaſmodico lumborum dolore diù fatigati & labefactati, haud pares certamini ineundo, à munere ſuo planè defecêrunt : Exanthemata indè, utut *diſcreta*, parva admodùm, frequentia & livida ubique confertìm ſub initium diei tertii erumpunt. Puer autem ad tertium diem *eruptionis* (quo ego ad eum inviſendum accerſor) perpetìm delirus & inſomnis jacebat : acceſſit pulſus adeò celer & debilis, ut pueri vitam planè deſperarem, utcunque ſpirituum ſemimortuorum expanſionem ſtimulo *Veſicatoriorum* ad nucham & carpos internos applicatorum promovere ſategi, atque eorum vires erigere & motus effrænatos compeſcere *Bolo* ſequenti *Alexipharmaco* & *Opiato* ſextâ quâque horâ repetito.

℞. *Theriac. Androm.* ℈. *j. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. ſerpentar. Virgin.* an. *gr. vij. laud. liquid. gut. x. ſyr. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

Julapium Cordiale inſuper poſt unumquemque Bolum ad libitum pitiſſandum præſcripſi, & liquorem poſſeticum ficubus & lentibus alteratum copiosè exhibendum juſſi. A tertio Bolo exhibito demùm dormivit, exanthemata indè evidenter inflammata matureſcere cœperunt, febris miteſcere, pulſus robuſtè & rhythmicè vibrari ; ideóque die proximo ut in præſcriptis perſtet jubeo, & inſuper ut *laudani liquid. gut. x.* in hauſtulo Julapii exhibeantur in intervallis inter Bolorum uſum, quouſque placidè dormiat : Quid fit ? poſt primam doſin *laudani* placidè dormit, ſalivam copiosè egerit, caput & facies derepentè intumeſcunt, arteriæ fortiter & æqualiter vibrantur, febris prorsùs exulat. Variolæ tamen artus obſidentes ubique in centro adhùc deprimebantur, & dolor unà cum tumore fauces adeò tentabat, ut ægrè admodùm patiens deglutitionis munere fungeretur : Ideóque fauces externè *Panno Wallico* muniendas, atque gargariſmum è *Decocto ficuum* cum *Melle Roſat.* & *diamor.* ſæpiùs ſiphone faucibus injiciendum curavi, atque uſum Bolorum non eſſe intermittendum. Die proximo, nempè morbi octavo, ptyaliſmo adhuc vigente, artus intumeſcunt, atque exanthemata eos obſidentia ubique maturata purè laudabili turgere incipiunt, atque hoc pacto ſine febre recidivâ brevì revaluit puer, ab orci faucibus Arte Medicâ planè liberatus.

Hiſtoria XX.

Variolæ mediæ propè ad benignas accedentes.

Edvardus Helms adoleſcens 16. annos natus, in Matris ſuæ ædibus in vico dicto *Bush lane* habitans, Julii 29. 1693. prægrandi capitis dolore, ægritudine ventriculi & alvi aſtrictione correptus febricitavit : Per triduum apparatûs nullum omninò pharmacum exhibebatur, Venæſectio ab atroci capitis dolore indicata forſan cum ægrotantis damno omiſſa fuit ; ſub finem tertii diei exanthemata ſeſe ubique in conſpectum dedêrunt : præ timore verò quo æger ubi primùm intellexerat ſeſe Variolis infectum, perculſus erat, ſubortâ jam perpetuâ cordis palpitatione, derepentè ſeſe ſubduxêrunt ; mane autem

ſequenti, Naturâ certamen recèns inſtaurante, rursùs ubique exanthemata inter deliria & vigilias efflorеſcunt; nihil autem omninò præter *Bolum Theriacalem* & *Julapium perlatum* à Pharmacopolâ qui ægrum tunc temporis tractabat, miniſtrabatur.

Auguſti quarto, die ſcilicet eruptionis tertio, ego ad ægrotantem vigiliis & delirio laceſſitum & penè confectum (exanthematis jam ubique depreſſis, at frequentibus admodùm & penè cohærentibus) advocatus ſum. Febris aderat vehemens, cum pulſu celeri & debili, atque palpitatione cordis ferè perpetuâ conjunctâ; quâ de causâ ſpiritus *Alexipharmacis* erigere, atque motus eorum inordinatos *Opiatis* compeſcere ſategi, more ſequenti.

℞. *Theriac. Androm. gr. xxv. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. *gr. xij. laudan. liquid. Helmont. gut. xij. ſyrup. de mecon. q. ſ. M. F. Bolus*, quem ſumat æger quamprimùm ſolut. in *cochleari Julapii* ſequentis ſuperbibendo ejuſdem *cochlearia iij.* vel *iv.* repetátque denuo horâ ſomni.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥*.iij. epidem. pœon. comp-* an. ℥*.j. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ℈*.ij. ſyrup. de mecon.* ℥*.j.* ß*. M. F. Julap. de quo capiat* cochlearia *iv.* vel *v.* agitatâ phiala, *tertiâ vel quartâ quâque horâ.* Ut liquorem poſſeticum ficubus, lentibus, &c. alteratum & tepefactum copiosè biberet inſuper imperavi.

Die proximo, Auguſti nempè quinto, benè dormivit, atque ceſſante palpitatione, ad ſe rediit planè ἀπυρέτος, ideóque licèt unam vel alteram petechiam in pectore efflorеſcentem deprehenderem, eventum fauſtum expectans, *Veſicatoriis* cruciandum adoleſcentem non duxi; verùm uſum Julapii continuandum, & Bolum ſtatim, itidémque horâ ſomni & mane ſequenti repetendum.

Auguſti ſexto, exanthemata jam demùm ſerò licèt, influxu ſpirituum expanſorum vegeto inflammata in facie, quæ jam mirum in modum intumuit, matureſcere cœpêrunt, in trunco autem & artubus, tubercula, utut margine rubro cincta, adhuc deprimebantur. Guttur à niſu Naturæ inani per ductus ſalivales *Venenum* protrudere molientis inflammabatur; ptyaliſmo autem nullo ſuperveniente, lingua ob vicinam inflammationem & Variolas quibus copiosè obſeſſa erat, arida & ſcabra reddebatur, ſine aliquo alio febris præſentis ſymptomate conjuncto: quocirca gargariſmum ſequentem calidum ſiphone faucibus ſæpiùs injiciendum juſſi, uſum Julapii Paregorici continuandum, & Bolum horâ ſomni repetendum.

℞. *Decoct. ficuum* ℔*.j.* ß*. mell. roſat. colat. diamor.* an. ℥*.j. M. F. Gargariſm.*

Auguſti ſeptimo benè dormivit, & exanthemata in trunco versùs maturitatem aliquantulùm progrediebantur, uſu *Julapii Paregorici*, & *Bolorum Alexipharmacorum* mane & veſperi adhuc continuato. Auguſti octavo, utut uſu præſcriptorum continuato ſomnus protractus eſſet atque exanthemata ubique pure turgere inciperent, ex celeritate autem pulsûs & linguæ ariditate febrem aliquantulùm recruduiſſe deprehendi, ideóque *Bolum Alexipharmacum* ſub veſperam exhibendum, & mane proximo repetendum juſſi, & uſum *Julapii Paregorici* & *Gargàriſmi* non intermittendum. Auguſti nono, ptyaliſmo demùm ſuperveniente, atque extremis artuum ex univerſali & æquali Va-

riolarum maturatione intumeſcentibus æger bene dormit, & ἀπυρέτως jacet, de dolore exanthematum inflammatorio duntaxat conqueſtus; ideóque Bolum ſolummodò horâ ſomni repetendum duxi, atque uſum reliquorum continuandum. Auguſti decimo, morbi ſcilicet duodecimo, poſtquam alvum per triduum præcedens ſemel in die ſpontè dejeciſſet, bonis avibus æger, & exanthemata ubique in pectore & artubus pure concocto turgerent atque flaveſcerent ſine febre præſente, *Julapium Paregoricum* mane & veſperi durante morbi declinatione uſurpandum imperavi, & *cochleare unum* Mucilaginis ſequentis ſuper linguam imponendum, ad illius ſcabritiem à Variolis ortam emolliendam & detergendam.

℞. *Mucilag. ſem. cydon. Aq. plantag. extract.* ℥.*vj.* *ſyrup. de rub. idæ.* ℥.*ij.* *M.*

Exanthemata autem uti maturationem perfectam non ante duodecimum morbi diem aſſecuta ſunt; ità quamvis pure concreſcente in tubercula more Variolarum benignarum mutata ſunt; vix autem incruſtata & ſcabie obducta penitùs erant ante diem Auguſti 13. morbi autem decimo quinto, tandem 17. Auguſti (appetitu jam & temperie integrè reſtitutis) fæces morbi per alvum deturbandas potione ſequenti mane proximo exhibendâ, atque quarto quoque die repetendâ juſſi.

℞. *Decoct. ſenn. Gereon.* ℥.*iij.* *Mannæ ſelectiſſ.* ℥.*j.ß.* *M. F. Potio.* Atque hoc pacto ægrotans præter ſpem adſtantium liberatus reconvaluit, nec quivis morboſus affectus poſteà ſubortus eſt.

Hiſtoria XXI.

Variolæ mediæ propè ad malignas accedentes.

Dominus *Northcott* vir ingenio acerrimo, ſtudio Medicinæ operam dans, poſt exercitia vehementiora præcedenti die admodùm fervido diutiùs protracta, 7. Junii anno 1693. algore & horrore derepentè correptus, deindè calore febrili, capitis dolore, nauſeâ, cæteríſque ſymptomatis variolarum apparatum vulgò comitantibus laborans decumbebat. Die proximo, ſcilicet Junii 8. febrem nullatenùs Varioloſam eſſe ſuſpicatus, ad ſymptomata allevanda Chirurgo accerſito venam ſibi in brachio tundendam, atque ſanguinis ℥.*x.* vel *xij.* detrahendas curavit; hoc forſan perperàm, quia nullum ſymptoma præter modum urgebat: Cùm autem nihil indè levaminis percepiſſet, Junii 9. Collegam noſtrum Cl. D. D. *Goodall* accerſebat, qui ad efferveſcentiam ſanguinis moderandam, ſordes oris detergendas, ſomnum conciliandum, vires ſpirituum erigendas atque efferatos eorum motus compeſcendos, cæteráque ſymptomata tollenda præſcripſit ſequentia.

℞. *Aqu. cichor. cardu.* an. ℥.*j.ß.* *ſalis abſynth.* ʒ.*ß.* *ſpir. vitriol. gutt. xx.* *M. F. Hauſtus*, quem cap. ſecundâ pom. & ſudoribus indulgeat.

℞. *Aqu. hord. optimè depurat.* ℔.*j.* *ſyrup. viol. è ſucco citr. lujul.* an. ℥.*j.* *M. F. Julap. de quo bibat ad libitum, urgente ſiti.*

℞. *Pulv. è chel. cancr. comp.* ℈.*j.* *ſal. prunel. CC. volat. optimè rectificat.* an. *gr. vj. laudan. Lond. gr. j. confect. Alcherm. ſ. odorat. q. ſ. M. F. Bolus quem deglutiat octavâ veſpertinâ ſuperbibendo hauſtum liquoris poſſetici Salviâ alterati.*

℞. *Aqu. hord. optimè depurat.* ℥.*iv.* *ſpir. vitriol. gut. xv.* *ſyrup. è mor.* ℥.*j.* *M. F. Gargariſm.*

℞. *Mucil. ſemin. cydon. extract.* ℥.vj.*ſyr. è rub. idæ.*℥.j.ß.*M.F. Mucilago,ſuper linguam ſæpiùs tenenda.*

Applicetur *Veſicatoriorum* ad nucham quamprimùm, vel ſaltem ſub veſperam. A primo morbi inſultu una vel altera Variola prænuncia cæteris major in manu ſe prodiderat, jam verò ſub tertii diei veſperam exanthemata ubique erumpere cœpêrunt admodùm *diſcreta*; ægrotans autem inquietus & vigil totâ nocte deliravit. Junii 10. *Decoctum album* præſcriptum erat ad ſitim ſedandam, pulvis etiam ſequens è cochleari uno Julap. ſequent. ſtatìm exhibebatur, propinatis ſubindè ejuſdem cochlearia *iij*.

℞. *Pulv. è chel. cancr. comp.* ℈.j. *ſacchar. perlat.* ℈.ß. *M. F. Pulvis.*

℞. *Aqu. lact. meliſſ.* an. ℥.iij. *epidem. cinnam. hord.* an. ℥.j. *margar. præpar.* ʒ. j. *ſacchar. alb.* ʒ.iij. *M. F. Julap.*

Cùm autem vigiliæ & delirium adhuc urgerent, ſub veſperam *Hauſtus* ſequens *Paregoricus* miniſtrabatur, atque alter ejuſmodi parabatur mediâ nocte propinandus, modò æger ſomnum non caperet.

℞. *Aqu. lac.* ℥.ij. *epidem. cinnam. hord.* an. ʒ.iij. *laudan. liquid. gut.* xij. *ſyrup. de mecon.* ℥.j. *ſpir. vitriol. gut.*vj. *M. F. Hauſtus.*

Hauſtu hoc propinato aliquantulùm dormire cœpit, minùs delirabat, neque multùm febricitabat; exanthemata autem numero indies aucta jam demum Junii undecimo (quo die ego conſultandi gratiâ accerſebar) ferè cohærebant, ubique autem depreſſa erant & ſemimortua, pulſus inſuper languebat, atque ſomnus (ſpiritibus adhuc *veneno* irretitis & indè in motus inordinatos adactis) uſu *Opiatorum* non facilè ægrotanti conciliabatur: undè rectè conjecimus morbum poſt criſin imperfectè peractam, mediam naturam ſortitam eſſe, atque febrem ſubindè poſtliminiò inſtanti maturatione redituram, niſi ſpiritus *Alexipharmacis* cum *Opiatis* conjunctis & copioſè exhibitis demùm expanſi, *venenum* jam ſaltem ultimo *eruptionis* die fortiter propulſare valerent, & tumultus eorum componerentur. Ideòque poſtquàm liberum ei fuit ſeſe ab uno latere lecti in alterum volvendo immodicos ſudores quibus jam ubique ſcatebat, compeſcere, *cochlearia v.* vel *vj.* Julapii ſequentis, agitatâ phialâ, quartâ quâque horâ propinavimus.

℞. *Aqu. ceraſ. nigr. meliſſ. cinnam. hord.* an. ℥. *iij. epidem. pœon. comp.* an.ʒ.vj.*lap. Goæ, pulv. è chel. cancr.comp.*an.℈.ij. *ſyrup. de mecon.* ℥.j.ß. *M. F. Julap.*

Hauſtum inſuper paregòricum nocte præcedenti præſcriptum illicò exhibendum juſſimus; & Hauſtum ſequentem horâ ſomni miniſtrandum & mediâ nocte, atque craſtinâ aurorâ, ſi modò vigiliæ id poſtulaverint, repetendum.

℞. *Aqu. lac. flor. paralyſ.* an. ℥ j.ß. *epidem.* ʒ.iij. *ſucc.lim.ſemicochleare, laud. liq. Sydenh. gut.xij. ſyrup. de mecon.* ʒ.vj. Uſus Julapii perlati & decocti albi non intermittebatur. Non obſtante autem *Opiatorum* copiâ ægrè admodùm ſomnum capiebat, aliquantulùm etiam delirabat, exanthemata ubique in apicibus depreſſa albeſcere incipiebant. Reverſi Junii 12. primo verò maturationis mane, uſu *Opiatorum* aſſiduo motus ſpirituum vacillantium inordinatos compeſcere adhuc moliebamur, more ſequenti.

℞. *Aqu. lac. ceraſ. nigr.* an. ʒ.j.ß.*pœon. comp. epidem.* an.ʒ.ij. *laudan.liquid.Sydenh.*

gut. xv. ſyrup. de mecon. ℥.j. *M. F. Hauſtus illicò exhibendus* , & *poſt quatuor horas repetendus* , niſi ſomnus obrepat ; Julapium Paregoricum adhuc quartâ quâque horâ repetendum, & Julapium Perlatum pro re natâ miniſtrandum juſſimus, & liquorem poſſeticum *Ficubus* & *Cicer. rubr.*alteratum in locum *decocti albi* ſubſtituimus. Fruſtrà autem in tanto ſpirituum languore *Opiatis* & *Alexipharmacis* minoribus ſcopum attingere contendimus : ſub veſperam enim reverſi, ægrotantem invenimus vigilem, inquietum & delirum ; adeò enim ſpiritus *veneno* irretiti, *Opiatis* opprimebantur, ut non tantùm de preſſu cerebri gravativo, ſed etiam de ſpirituum defectu & ſummo languore conquereretur, ac ſi illicò animam efflaturus foret ; quocirca Julapio *cum ſpeciebus* , & *Opiatorum* uſu non omiſſo, ad *Alexipharmaca* ſequentia *majora* & *Veſicatoria* confugimus.

℞. *Theriac. Androm.* ʒ. ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. rad. ſerpentar. Virgin.* an. ℈. ß. *caſtor. gr. vj. laudan. Lond. gr.ij. M. F. Bolus ſtatim exhibendus cum hauſtu Julapii perlati, repetendúſque quartâ quâque horâ ſi vigiliæ urgeant.*

Unciam etiam unam *Aq. epidem.* Julapio perlato addidimus, atque *Veſicatoria* duo ampla & acria ad interna brachia ſupra pulſus applicanda juſſimus. Mediâ autem nocte, incipiente jam ſecundo *maturationis* die, æger algore correptus ad horæ dimidium deliquium paſſus eſt ; mane autem ſequenti, Junii ſcilicet 13. reverſi, febrem continuam, verùm neque *Petechiis*, neque aliâ quâvis notâ exitiali comitatam recèns accenſam ex ſiti, oris ariditate & pulsûs celeritate deprehendimus : ſpiritibus autem hoc pacto quadantenùs expanſis, ægrotans jam demùm placidè dormiebat atque delirare deſinebat, exanthemata jam *maturationem* aliqualem aſſequi incipiunt, facies quadantenùs intumeſcit, & ptyaliſmus, exulante jam gutturis dolore, ſupervenit, ideóque Bolum Alexipharmacum abſque *laudano* ſtatìm exhibuimus, & cum *laudano* mediâ nocte miniſtrandum juſſimus, modò vigiliæ reverterentur ; ad ptyaliſmum etiam promovendum, Gargariſmum ſequentem tepidè faucibus ſiphone ſæpiùs injiciendum curavimus, atque uſum liquoris poſſetici ante præſcripti, Julapii Perlati, & Julapii Paregorici cum ſpeciebus repetendum.

℞. *Decoct. ficuum* ℔.ij. *mell. roſat. colat. diamor.* an. ℥.j. *M. F. Gargariſm.*

Per biduum jam,ſcilicet decimo-quarto,& decimo-quinto Junii res ægrotantis ferè in eodem ſtatu manent, febris adeſt mitis, verùm continua, ptyaliſmus levis protenditur, facies & extrema artuum quadantenùs incraſſantur, non verò in tumorem altum attolluntur, utcunque durante hâc levi Naturæ velitatione, parcior *Opiatorum* uſus vigilias & dilirium arcebat ; ideóque uſu *Julapii Paregorici cum ſpeciebus* quartâ quâque horâ miniſtrati jam contenti, *Bolum Theriacalem* abſque *laudano* ter in die miniſtrandum parari imperavimus, verùm cum *laudano*, modò fortè vigiliæ reverterentur. Sub finem autem diei decimi quinti viribus jam in *Veneno* propulſando Naturam quadantenùs deficientibus, (cujus rei voluntaria oculorum apertio, & tumor faucium diminutus primum ſignum dedit) æger ad vigilias & delirium magis proclivis erat ; undè conjecimus morbum præproperè ante *maturationem* Variolarum completam, ultimum ſuum *Declinationis* ſtadium iniiſſe : ideóque

Bolum Theriacalem cum *laudano* horâ decimâ miniſtrandum juſſimus, & poſt quatuor horas elapſas repetendum, modò vigiliæ vel deliria augerentur, ſextâ autem matutinâ abſque *laudano*. *Veſicatoria* duo parabantur ad tibias applicanda, ſi modò vigiliæ vel delirium iſtud remedium poſtularet, Julapium Paregoricum repetebatur. Verùm Junii decimo-ſexto, utut ab *Opiatis* ægrotantis ſomni protraherentur, nihil autem indè meliùs ſe habuit; morbo enim jam evidenter funeſtè declinante, Variolæ ubique cohærentes ſcabie unâ continuatâ, eâque nigrâ obductæ, derepentè in facie incruſtantur, in trunco autem & artubus ſero limpido potiùs quàm pure maturo ſemiplenæ ubique ſubſidunt, Ptyaliſmus exulat, extrema non ut priùs incraſſantur, urina pauca & quaſi ſana redditur; Natura denique haud ampliùs per cutim, ductus ſalivales vel extremas partes *Venenum* ſuperſtes protrudere potis, prorsùs triumphata ſuccumbit: æger poſt dejectionem liquidàm & copioſam mox vigilat & delirat, pulſus celer, inordinatus & languidus indicia fati appropinquantis haud obſcura exhibet; ideóque nobis viſum eſt, applicatione *Veſicatoriorum* præcedenti nocte perperàm omiſſorum, atque diligenti & ſæpiùs re·etito *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* uſu, ſpiritus expandere, & effrænatos eorum motus compeſcere pro virili moliri, atque ope *Cinerum Bufonum* lympham venenatam per cataractas renum deturbare; quo nomine *Veſicatoria* duo ampla & acria ad internas tibias ſtatìm applicantur, atque *Bolus Theriacalis* cum *ſerpentar. Virgin.* ℈.j. *laudan. Lond. gr.ij.* & *Ciner. Bufon.* ℈.j. illicò exhibetur, quartâ vel quintâ quâque horâ repetendus cum vel ſine *laudano* pro ratione dejectionum, delirii & vigiliarum. Inſuper liq. Poſſetic. cum *Vino Canar.* & ℔.ij. *decoct. albi* cum *Vin. Canarin.* ℥.ij. & *ſacch. albiſſ.* ℥.j. pro potu ordinario parantur; & *Vinum Canarinum* meracum cum vel ſine *Spirit.* CC. in deliquiis vel magno quovis languore conceditur Mandatis hiſce noſtris ſtrenuè executis benè dormit æger, atque rursùs mente integrâ fruitur, alvo etiam adſtrictâ urinæ quantitatem triplo majorem quàm priùs reddit, ideóque die decimo ſeptimo *Bolum theriacalem* cum *Ciner. Bufon.* & *laudan. Lond. gr.ij.* rursùs exhibuimus; febris enim (ut ex pulſu patebat) adhuc aderat, veſperi *Bolum* ſine *laudano* repetebamus, & alterum cum *laudano* in promptu eſſe mediâ nocte exhibendum, ſi vigiliæ urgerent, vel alvus iterùm flueret, curavimus. Mentis adhuc compos benè dormit, & urinam copioſè reddere pergit: quandoquidem verò adhuc febricitaret, atque indè ſomnum minùs placidè caperet, die decimo octavo *Bolum Theriacalem* cum *ſerpentar. Virgin. Ciner. Bufon.* & *laudano* rursùs ſtatìm exhibendum duximus, repetendúmque horâ ſomni, & (niſi intereà benè dormiret) mediâ nocte; abſque *laudano* verò aurorâ proximâ; iſto die, morbi ſcilicet undecimo, *declinationis* verò tertio vel quarto, poſt dejectionem alvi moderatam, pulſus, lingua & temperies patientis benè ſe habebant, febris exulabat, exanthemata in trunco & artubus, quamvis cruda, depreſſa & ſero minùs cocto ſemiplena ſensìm declinabant, ideóque ſolummodò *Julapium Paregoricum cum ſpeciebus* quartâ quâque horâ repetendum juſſimus, atque *Bolum* cum *Ciner. Bufon.* & *laudan.* exhibendum (hucuſque enim urina fluebat copioſè) modò vigiliæ vel fluxus alvi reverterentur. Die viceſimo (Collegâ Cl. in rus vocato) cùm animadverterem patientem planè

reconvaleſcentem, niſi quod nares & trachæa glutinoſo phlegmate & ſcabie moleſtè obturarentur, præter uſum Julapii Paregorici repetendum, apozematis ſequentis *Cochlearia xij.* tepidè ſextâ quâque horâ propinanda juſſi.

℞. *Decoct. pector. depurat.* ℔.j. *Tinctur. croc. ſyrup.* è 5. *Rad.* an. ℥.j. *M. F. Apozema.*

Et ad nares deobſtruendas, mixturam ſequentem, tepidam naribus leniter ſiphone injiciendam, undè ſordibus glutinoſo & viſcido humore implicatis excitatâ ſternutatione deterſis, vir ingenioſiſſimus, me adſtante, à moleſto ſymptomate derepentè liberabatur.

℞. *Decoct. pectoral.* ℥.iv. *mell. roſ. ol. Amygd. dulc.* an. ℥.ß. *M.*

Atque cùm jam res patientis erant in vado, id penſi quod ſupererat expertiſſimo & ſagaciſſimo Collegæ jam è rure reverſo abſolvendum reliqui. Vir Cl. Junii vigeſimo nono ſanguinis ℥.*ix.* è brachio detrahendas juſſit, atque die proximo potionem ſequentem alto mane propinavit.

℞. *Tamarind.* ℥.ß. *fol. ſenn.* ʒ.*ij.* *Rhab. inciſ.* ʒ.j.ß. *Coq. in Aq. f. q.ſ. ad* ℥.iij.ß. *Sub finem coctionis addendo cremor. tartar.* ʒ.j. *In colaturâ diſſolv. Mannæ ſelectiſſ.* ʒ. vj. *ſyrup. roſ. ſolut.* ℥.ß. *è ſpin. cerv.* ʒ.*ij.* *M. F. Potio.* Quæ repetebatur Julii tertio, & peractâ purgatione, hauſtus paregoricus ſequens propinabatur.

℞. *Aqu. Lactis* ℥.*ij.* *cinam. hord. epidem.* an. ℥.ß. *laudan. liquid. gut. xij. ſyrup. de mecon.* ℥.ß. *confect. de Hyacinth.* ℈.j. *M.*

Die Junii ſexto alvus ſubducebatur pilulis ſequentibus poſt primum ſomnum deglutitis.

℞. *Maſſ. pil. cocciar. maj.* ℈. *ij.* *Tartar. Vitriolat. gr. iij. ol. Juniper. Chym. gutt. ij. M. F. Pil. v. deaurand.*

Die Julii nono pilulæ prædictis, additis *diagrid. gr. iij.* repetebantur primo manè, & horâ ſomni propinabatur hauſtus paregoricus antè deſcriptus.

Hoc pacto Vir ingenioſiſſimus & (ſi mihi vaticinari fas ſit) futurus olim noſtræ Facultatis decus & ornamentum, ex orci faucibus ereptus demùm reconvaleſcebat, nec ærumnoſum aliquem affectum deindè paſſus eſt; tantùm appetitus non ſtatim integrè reſtitutus eſt, nocturnis ſudoribus madebat, atque facies furfuraceâ ſcabie indies renaſcente quadantenùs deformabatur: quo nomine cùm poſt hebdomadas aliquot grato animo me inviſit, ſuaſi ut *Corticis Peruviani* ℥.*j.* quamprimùm devoraret, ad reliquias *venenati fermenti* adhuc intùs cohibitas (horum malorum proculdubio cauſam) delendas, quas tamen nullus dubitabam Naturam viribus propriis inſtructam tractu temporis longiori edomituram. An monitis noſtris hâc in re morem geſſit, mihi non conſtat: ex literis verò ab illo non ità pridem ſcriptis, intelligo eum perfectâ valetudine uti.

Hiſtoria XXII.

Variolæ cohærentes & malignæ.

Joannes Jorden Servus Domini *Tod* Pharmacopolæ habitantis in vico dicto *Ave-Mary-lane* adoleſcens ſexdecim annos natus, die Sabbati Julii 23. poſt citam & diutinam obambulationem tempeſtate præfervidâ, dolore capitis immani & ſpaſmis lumborum excruciantibus correptus, ſine algore, horrore vel febre evidenti, decubuit, ſpiritibus vehementi dolore multùm diúque attritis, (in cujus allevationem *Venæſectio* illicò, me judice, celebranda, atque indè

Opiata

piata & *Alexipharmaca* miniſtranda erant, quæ in hoc caſu perperàm omittebantur) die proximo Variolæ admodùm frequentes & parvæ erumpere cœpêrunt. Ego die vigeſimo-ſexto accerſitus deprehendi febrem continuam, pulſum debilem & celerem, temperiem verò ob ſpirituum languorem mitem, acceſſerunt vigiliæ pertinaces, jactatio inquieta, dolor capitis vehemens & gravativus, Exanthemata ubique liveſcebant & languebant, & cum petechiis hìc illìc ſparſis conjungebantur. Igitur *Veſicatorium* ſtatim ad nucham applicandum juſſi, atque bolum ſequentem illicò exhibendum, repetendúmque veſperi cum vel ſine *laudano* pro ratione vigiliarum:

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. ſerpentar. Virg.* an. *gr.vj. laudan. Lond. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

Julapium etiam *Paregoricum cum ſpeciebus* ſæpiùs propinatum eſt.

Die vigeſimo-ſeptimo utut uſu *Opiatorum* æger aliquantiſper ſopitus fuerat, tamen dolore capitis vehementi adhuc laborabat, Exanthemata ubique depreſſa penè cohærebant, atque Petechiæ numero & magnitudine augebantur, atque indè *Bolum* cum *laudano* & *Serpentar. Virg.* ſextâ quâque horâ repetendum, atque *Veſicatoria* etiam ad carpos applicanda duxi, atque *Vinum Canarinum* frequenter propinandum.

Die vigeſimo octavo Exanthemata præter ſpem adſtantium, ceſſante jam febre & capitis dolore, atque ſubortâ *ſalivatione*, ubique quadantenùs acuminata matureſcere incipiunt, petechiæ evaneſcunt, æger quietè dormit, ſpes affulget, ideóque bolorum uſum ſextâ quâque horâ adhuc repetendum imperavi, atque liquorem noſtrum *Ficubus*, &c. alteratum pro potu ordinario uſurpandum.

Die vigeſimo-nono Naturâ per ductus ſalivales hoſtẽ haud ampliùs propellere valente, ptyaliſmus derepentè atque inopinatò ſubſiſtit; æger autem non obſtante pulsùs debilitate & oppreſſione adhuc ἀπυρετὸς, mente integrâ fruitur, & benè dormit, extremæ autem partes nequaquam intumeſcebant, ideóque Boli ſextâ quâque horâ adhuc repetebãtur, additis unicuique Bolo *Ciner. Bufon. gr. xv.*

Die Julii trigeſimo, morbi verò ſeptimo, æger urinam reddit copioſam & benè dormit, Exanthemata in facie pure concocto turgida legitimè maturantur, in trunco autem & artubus cruda & depreſſa manent, pulſus acceleratur, & ulcuſcula à *Veſicatoriis* excitata areſcunt, ideóque *Veſicatoria* duo ampla & acria primo hoc *declinationis* momento ad tibias internas applicanda curavi, & ut perſeveraret in uſu Bolorum ſextâ quâque horâ, & *Vini Canarin.* & liquoris poſſetici medicat. mandavi.

Die trigeſimo-primo manus, (febre unum tenorem adhuc ſervante, & urinâ copioſè redditâ) intumeſcere incipiunt, atque Exanthemata in pectore & brachiis quadantenùs matureſcere, in cruribus adhuc deprimuntur, dormit verò ſatis æger & mente ſanâ fruitur, ideóque in uſu Bolorum adhuc ſextâ quâque horâ perſeverandum duco.

Auguſti primo, nono autem morbi die, Exanthemata in pectore & brachiis humore aquoſo referta ſcabie obduci incipiunt, una manus inſigniter intumeſcit, atque febris, Naturâ jam victoriam aliqualem reportante, poſt exacerbationem præcedenti nocte notabilem bonis avibus in Συνεχῆ evidenter mutatur, ideóque ad expanſionem ſpirituum ſuſtentandam *Bolos Alexipharmacos*

ſextâ quâque horâ adhuc repetendos juſſi, atque *hauſtum Febrifugum* ſequentem in mediis Bolorum intervallis propinandum.

℞. *Aqu. Cardu.* ℥.ij. *Epidem. ſyrup. caryoph.* an. ʒ.ij. *Pulv. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. elect.* ʒ. j. *M. F. Hauſtus.*

Ad Phlegma viſcidum ad tonſillas adhærens educendum, *Gargariſmum* ſequentem ſiphone calidè & ſæpè faucibus injiciendum curavi.

℞. *Decoct. Ficuum* ℔. j. ß. *Mell. roſ. colat.* ℥.j.ß. *M. F. Gargariſm.*

Auguſti ſecundo Variolæ ubique in corpore membranas pellucidas ſimulantes areſcunt, præterquàm in facie, ubi pure magis concocto, in tubercula concreſcunt, pedes verò quadantenùs adhuc intumeſcunt. Æger poſt exacerbationem febrilem nocturno tempore contingentem (urinâ adhuc copiosè redditâ) placidè dormit & minimè delirat; quocirca uſum *Bolorum* & *Hauſtuum febrifugorum* adhuc ſextâ quâque horâ repetendum duco.

Auguſti tertio Exanthematis jam ubique etiam in ipſis cruribus arefactis, febrilis paroxyſmus mediâ nocte vehementior recrudeſcit, eo autem horis matutinis declinante, æger rursùs benè dormit, atque mente integrâ fruitur, phlegma ope Gargariſmi copiosè educitur; inter dormiendum tamen æger ſuſpiriosè reſpirat, atque crura tremore convulſivo ſæpiùs agitantur, ideóque *Bolos* & *Hauſtus febrifugos* adhuc præſcribo ſextâ quâque horâ repetendos: cùm autem nocte ſequenti æger benè dormiret, atque nullam exacerbationem paſſus, quoad cætera omnia bene valeret, *Bolum* & *Hauſtum febrifugum* ſolummodò bis in die, ſcilicet nocte & mane, exhibendum juſſi. Auguſti quinto, Morbi decimo-tertio Patientem planè ἀπυρετὸν inveni, eique valedixi, poſtquam Bolum per duas noctes ſequentes ſumendum, & *linimentum* ex *Oleo Amyg. dulc.* & *Sperm. Ceti* faciei illinendum, atque *Emulſionem* ad dyſuriam jam ſubortam tollendam præſcripſeram. Atque hoc pacto adoleſcens Artis ope proculdubio ſanatus reconvaleſcebat, & hucuſque integrâ valetudine utitur.

Hiſtoria XXIII.

Variolæ Mediæ diù depreſſæ & penè cohærentes cum febre Συνεχεῖ durante maturatione conjunctæ.

Georgius Reade Juvenis robuſtus, ſervus Domini *Caresby* in vico dicto *S. Thomas Apoſtle*, ſub finem menſis Decembris 1692. febre Variolosâ cum ſymptomatis uſitatis conjunctâ corripiebatur. Tertio morbi die, nempè primo Januarii, Variolæ *Diſcretæ* erumpere cœperunt, *Veneno* verò neſcio quam ob cauſam minùs perfectè eliminato, Exanthemata (febre adhuc perſtante) indies nova ſuppullularunt languida ubique & ſeſſilia, donec tandem tertio die magnâ ex parte planè cohærerent, morbo mediam indolem ſortito. Tertio autem Januarii, quo primùm Variolas matureſcere oportuit, deprimebantur ubique Exanthemata, & in apicibus albeſcebant, æger totâ nocte frequentibus deliquiis tentatus, vigil & ferociens ægrè in lecto detinebatur, & eodem modo ſe habuit nocte ſequenti. Proximo autem mane, nempè Januarii quinto, cùm ego primùm à Domino *Marlovv* Pharmacopolâ exercitatiſſimo & ingenioſiſſimo ad Juvenem re penè deſperatâ advocarer, Variolas animadverti ſecundo hoc *Maturationis* die ſeſſiles ubique & ſemineces, pulſum debilem & quadantenùs celerem, temperiem mitem, ægrotantem inſomnem, hebetem & nonnihil delirum, ideóque Bolum ſequen-

tem in Cochleari Julap. ſequent. ſolut. ſtatim exhibendum juſſi, & mediâ nocte atque aurorâ ſequenti repetendum, niſi ſomnus intereà obreperet, & cochlearia *iv.* vel *v.* ejuſdem Julapii ſuperbibenda,

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp.* an. ʒ. ß. *laudan. liquid. Helmont. gut. xij. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. Pœon. comp. epidem. ſyrup. caryoph.* an. ℥. *j. ß. M. F. Julap.*

Veſicatoria etiam tria ampla & acria ad nucham & carpos internos illicò applicanda imperavi, & liquorem *Poſſeticum* noſtro modo alteratum tepidè & copioſè miniſtrandum. Hinc æger benè dormit, & meliùs ſe habet, exacerbatione autem mediâ nocte recurrente, rursùs inſomnis factus per aliquot horas furit & delirat, mane verò proximo ad ſe redit, atque Exanthematis vigentibus & quadantenùs matureſcentibus ferè ἀπυρέϊος dormit. Ex febre Συνεχέ typum ſervante (quod oppidò raro in hoc morbi tempore hactenùs obſervâram) certior factus, ſat virium ſpiritibus ſupereſſe ad vires *Corticis Peruviani* in actum ducendas, Januar. ſexto Hauſtum ſequentem illicò propinandum juſſi, itidémque quartâ pomeridiana ſeptimâ & decimâ veſpertinâ, craſtinâ aurorâ, & deinceps quartâ quâque horâ repetendum.

℞. *Aqu. cardu. cinam. hord.* an. ℥. *j. Aqu. Epidem.* ʒ. *ij. Pulv. ſubtiliſſ. cortic. Peruv. elect.* ʒ. *j. ſyrup. caryoph.* ʒ. *ij. M. F. Hauſtus.*

Bolum etiam *Theriacalem* cum *laudano* horâ undecimâ noctis paulò ante expectatum paroxyſmum ad vires ſpirituum ſuffulciendas, & ſymptomata durante exacerbatione corrigenda exhibendum curavi, atque uſum *Iulapii Cordialis* repetendum.

Quandoquidem verò Variolis tardè matureſcentibus & veneno glandulas ſalivales demùm ſolicitante dolor inflammatorius in gutture ſuboriri jam cœperit, gargariſmum ex *Decoct. Ficuum*, *Mel. roſat. colat.* & *diamor.* ſiphone ſæpiùs in die faucibus injiciendum juſſi. Nocte ſequenti æger tempore exacerbationis aliquantulùm friget & horret, non tamen delirio, vel deliquio, vel evidenti febre tentatur, & placidè dormit, Ptyaliſmus ſupervenit, & manus quadantenùs intumeſcunt, & Variolæ ubique aliquantiſper matureſcunt, ideóque Januar. ſeptimo *Hauſtum Febrifugum* ſtatìm exhibendum repetendumque juſſi quartâ pomeridianâ, ſeptimâ veſpertinâ & craſtinâ aurorâ, *Bolúmque Cardiacum* rursùs ut priùs ante mediam noctem miniſtrandum cum hauſtulo Julapii & gargariſmum adhùc uſurpandum, & *Cochlearia iv.* vel *v.* Julapii ſequentis quartâ quâque horâ propinanda, præſertim durante exacerbatione.

℞. *Aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. Epidem. Pœon. comp. ſyrup. caryoph.* an. ℥. *j. ß. Pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ℈. *ij. M. F. Julap.*

Nocte ſequente febricitat aliquantulùm æger per quatuor horas, Variolæ in facie & pectore exareſcere incipiunt, in manibus autem priùs cohærentes confluunt, ſero minimè concocto ſemiplenæ; guttur adhuc dolet, Ptyaliſmus, manu utrâque inſigniter intumeſcente, declinat, idéoque Januar. octavo tres *hauſtus Febrifugos*, quartâ ſcilicet pomeridianâ, ſeptimâ veſpertinâ, & mane proximo exhibendos juſſi, *Bolum Cardiacum* horâ ſomni repetendum, Gargariſmum ſæpiùs uſurpandum, & *Julapium cum ſpeciebus* ut

antè exhibendum, atque ad expectorationem phlegmatis in bronchiis jam concreſcentis promovendam *cochlearia x.* vel *xij.* Apozem. ſequent. calidè ſæpiùs propinanda.

℞. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔. j. ß. *tinctur. croc. ſyrup. capill. ven.* an. ℥. j. ß. *M. F. Apozema.*

Januar. decimo eadem, quæ præcedenti die præſcripſeram, repetebantur, Januar. verò undecimo, morbi verò decimo-quarto, cùm æger iterùm febricitaret, & levem quandam exacerbationem nocte præcedenti paſſus eſſet, atque dyſuriâ tentatus urinam ægrè retineret, *Hauſtum febrifugum* illicò exhibendum & mane proximo repetendum juſſi, *Bolum Cardiacum* horâ ſomni iterùm miniſtrandum, uſum *Gargariſmi* & *Julapii cum Speciebus* non intermittendum, atque *cochlearia x.* vel *xij.* Emulſionis ſequentis tertiâ vel quartâ quâque horâ propinanda,

℞. *Sem. iv. frig. maj.* an. ʒ. *j. ſemin. papav. alb.* ℥. ß. *Amyg. dul. decortic.* n. *vij. Aqu. hord. depurat.* ℔. *j.* ß. *F. Emulſio.* Cui adde *Aqu. roſ. rubr.* ℥. *ij. ſacchar. alb.* ℥. *j.* ß.

Januar. duodecimo, Morbi decimo-quinto, Patientem planè ἄπυρετον, urinam copiosè ſine dyſuriâ reddentem & ab omni ærumnoſo ſymptomate liberatum inveni, ideóque ſolummodò *gut. xv. laudan. liquid.* in Hauſtu *Julap. Cordial. Simplicis* duabus noctibus ſequentibus horâ ſomni miniſtrandas, atque *linimentum* ex *ol. amyg. dulc. & ſpermate ceti* pro facie parandum curavi. Demùm Januarii vigeſimo-quarto reverſus, cùm patientem robuſtum, cibi appetentem, & nullo morboſo affectu tentatum animadverterem, potionem ſequentem mane proximo propinandam, & quarto quoque die repetendam juſſi.

℞. *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥. *iv. Mannæ ſelectiſſ.* ℥. *j.* ß. *M. F. Potio.* Addatur, ſi opus fuerit, Potioni ſecundæ & tertiæ *Syrup. de ſpin. cervin.* ℥. ß. Convaleſcebat indè Juvenis præter ſpem Pharmacopolæ & adſtantium, & hùc uſque firmâ-valetudine utitur.

Hiſtoria XXIV.

Variolæ Mediæ poſt imperfectam, maturationem in declinatione Febre Συνεχεῖ excepta.

Domina *Smith* virgo elegans habitans ad Inſigne *Iridis* in vico dicto *Fetter-lane* ægrotans, 6. die menſis Auguſti anno 1691. decubuit, die nono erumpebant Variolæ *diſtinctæ*, quæ indies uſque ad duodecimum, (febre adhuc perſeverante) more *Mediarum Variolarum* numero augebantur, demum frequentes & penè cohærentes, ubique verò flaccidæ & depreſſæ ſubortâ notabili ſalivatione ſine febre matureſcere cœpêrunt. Ptyaliſmo verò neſcio quam ob cauſam (hactenus enim à Domino *Bradford* Pharmacopoliâ habitante in vico dicto *Old-Baily* tractabatur) ante perfectam exanthematum *maturationem* derepentè, die decimo ſexto ſubſiſtente, totâ nocte ſequenti vigil & delira ægra vehementem febrilem paroxyſmum ad duodecim horas protenſum perpeſſa eſt. Die proximo, nempè Aug. decimo-ſeptimo, & morbi undecimo, ego primùm accerſitus, ex pulſu debili & celeri febris remiſſionem deprehendi, exanthemata animadverti ubique depreſſa, lymphâ non pure concocto ſemiplena, ægram vigilem, deliram, non tamen ut præcedenti nocte furentem: ideóque ad ſpiritus erigendos, eorúmque vacillantium motus inordinatos compeſcendos, *Veſicatoria* duo ampla & acria ad internos car-

pos ſtatim applicanda juſſi, atque *cochlearia iv.* vel *v. Julap.* ſequent. (agitatâ phialâ) quamprimùm exhibenda, & deinceps quartâ quâque horâ repetenda.

℞. *Aqu. Meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. pæon. comp. epidem.* an. ℥. *j. Pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ʒ. ß. *ſyrup. de mecon.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.* Atque primo ejus hauſtulo, & proximo mane *gut. xv. laudan. liquid.* inſtillent. Inſuper Julapium ſequens ad libitum propinandum præſcripſi.

℞. *Aqu. lactis alexiter.* ℥. *viij. epidem.* ℥. *ij. ſyrup. caryoph.* ʒ. *x. M. F. Julap.* Hinc ſomnum capiebat, & mente ſanâ fruebatur uſque ad mediam noctem, quo tempore certamine à Naturâ recèns inſtaurato, paroxyſmum alterum penè ad xij. horas vigil & furibunda perpeſſa eſt. Quocirca decimo-octavo Auguſti doſin *laudani* in Hauſtu *Julap. cum ſpeciebus* rurſus ſtatim exhibendam, itidémque mane proximo repetendam juſſi, atque utrumque Julapium adhuc uſurpandum ut priùs. Cùm autem nocte ſequenti alteram exacerbationem cum vigiliis & delirio conjunctam non obſtante *alexipharmacorum* & *Opiatorum* uſu, ſtatâ periodo jam tertiâ vice recurrentem obſervaveram, febrifugas *Corticis Peruviani* vires in caſu hoc deplorato experiri decrevi, ideóque Hauſtum ſequentem Aug. decimo-nono illicò propinandum juſſi, repetendúmque quartâ quâque horâ extra paroxyſmum;

℞. *Aqu. cardu.* ℥. *ij. Epidem. ſyrup. caryoph.* an. ʒ. *ij. pulv. ſubtiliſſ. cortic. Peruv. elect.* ʒ. *j. laudan. liquid. Helmont. gut. xij. M. F. Hauſtus.*

Durante paroxyſmo perſtabat ægrotans in uſu Julapii cum ſpeciebus. Auguſti vigeſimo poſt paroxyſmum finitum hauſtum febrifugum iterùm quartâ quâque horâ ad quatuor vices repetendum imperavi, nocte ſequenti nullus repullulabat paroxyſmus, ingenti autem ptyaliſmo demum reduce, & fluxu alvi ſuborto, patiens planè ἀπυρέτως jacuit, atque utut debilis & languida ſomnum placidum capiebat & delirare deſinebat, ideóque Auguſti vigeſimo-primo, *Decoctum album* ſuffeci in locum potûs ordinarii, atque *gut. xiv. laudan. liquid.* in hauſtu Julapii ſequentis ſtatim propinavi:

℞. *Aqu. meliſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. cinam. hord.* ℥. *iv. Stephan.* ℥. *ij. ſyrup. caryoph.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.* De quo bibat ad libitum, atque bolum ſequentem horâ ſomni miniſtrandum curavi cum hauſtu *Julapii*:

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp.* an. ʒ. ß. *ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. bolus.*

Cùm autem Auguſti 23. patientem languore & ſuffocatione (alvo jam conſtrictâ) more hyſtericarum tentatam animadverterem, aliquid *venenati fermenti* adhuc ſupereſſe conjeci, quod ſpiritus agitando, licèt paroxyſmis febrilibus ſtato tempore inſtaurandis haud par eſſet, ſaltem eos in incertas exploſiones adigere poſſet, ideóque bolum ſequentem quamprimùm deglutiendum juſſi, repetendúmque deinceps ſextâ quâque horâ ad tres vices, unà cum hauſtu Julap. ſequent. ad libitum etiam pitiſſandi, atque *Spir. ſalis armoniac.* ſæpiùs in languoribus olfaciendum.

℞. *Pulv. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. elect.* ℈. *ij. Caſtor. gr. iij. laud. liquid. Helmont. gut. xij. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. bolus.*

℞. *Aq. rut. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. bryon. pæon. comp. ſyrup. pæon. comp.* an. ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.* Indè reconvaluit virgo, nec ullum omninò morboſum affectum paſſa, in rus ſeſe contulit priuſquam catharſin quamcunque præſcripſiſſem.

Hiſtoria XXV.

Variolæ Confluentes & malignæ, demùm febre Συνεχεῖ exceptæ.

Dominus *Jones* cognitor, annos 26. natus, habitans in vico dicto *Shoe-lane*, ſub veſperam diei 13. Februar. 1691. prægrandi capitis dolore correptus ſine quovis evidenti horrore vel algore, die decimo-quarto ægrotans licèt & crebrò vomens per totum diem obambulabat, ſub veſperam verò ſudore frigido ſæpiùs perfuſus, & lumbagine plurimùm attritus, cœpit quadantenus febricitare. Sub veſperam diei decimi-quinti Exanthemata ubique in cute derepentè efflorеſcunt confluentia, vel racematìm cohærentia. Die vigeſima Februarii, ſeptimo autem morbi, quo egò accerſitus ſum, ægrotans, cujus pulſus erat tunc temporis celer admodùm & debilis, temperies verò mitis, planè inſomnis jacebat & attonitus, & penè delirabat: Febris enim (*Veneno* neque per Exanthemata quæ ſecundo *maturationis* die ubique ſeſſilia exareſcebant, neque per ductus ſalivales qui obturabantur, fortiter propulſato) indolem prorſus malignam ſortiebatur, uno tenore progreſſa eſt, & mortem præ foribus adſtare denunciavit. Æger de vigiliis tantùm conquerebatur. Ideóque re adeò deſperatâ *ſpiritus*, languidos ſtimulare, motúſque eorum inordinatos compeſcere more ſequenti ſategi. Applicentur ſtatim ad nucham & carpos internos *Veſicatoria* tria ampla & acria.

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp.* an.ʒ.ß. *laudan. liquid. Helmont. gut. xiv. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus*, illicò exhibendus, repetendúſque horâ ſomni & craſtino mane, poſt ſingulos Bolos & ad libitum propinentur *cochlearia iv.* vel *v. Julap.* ſequentis.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an.℥.*vj. Epidem. Pæon. comp.* an. ℥. *j.* ß. *ſyrup. caryoph.* ʒ. *x. M. F. Julap.*

Liquorem etiam Poſſeticum noſtro modo alteratum, pro potu ordinario præſcripſi, & Gargariſmum ex *Decocto Ficuum*, &c. ad linguam aridam emolliendam, & papillas ductuum ſalivalium irritandas, & Ptyaliſmum promovendum, ſingulis horis ſiphone faucibus injiciendum. Cùm autem Februar. vigeſimo primo ex continuatis adhuc vigiliis & celeritate ac debilitate pulsûs ægrotantem ope horum mitiorum *alexipharmacorum* ſeſe non meliùs habere intelligerem, ad majora ſequentia confugi.

℞. *Theriac. Androm. electuar. de ovo* an. ℈. *j. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. ſerpentar. Virgin. ciner. Bufon.* an. ℈. ß. *laudan. Lond. gr. j. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.* Quem ſumat quamprimùm, repetátque deinceps ſextâ quâque horâ, ad quatuor vices, ſuperbibendo *cochl. v.* vel *vj. Julap.* ſequent.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. epidem.* ℥. *ij. ſyrup. de mecon.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.*

Perſtet etiam in uſu *Gargariſmi*, & *Poſſetalæ medicatæ*. Æger ab horum remediorum uſu ſomnum capiebat, minùs delirabat, urinam copioſiorem reddidit; acceſſit fortior arteriarum vibratio, Variolarum tamen *maturatio*, ſalivæ profluvium & extremorum intumeſcentia nullos progreſſus fecit, tracheæ ramuli phlegmate viſcido ob ſalivationis defectum plurimùm infarcti reſpirationem minùs liberam reddebant; ideóque Februar. vigeſimo ſecundo præter uſum bolorum & julapii paregorici & liquoris poſſetici repetendum, *cochlearia iv.* vel *x. Apozemat.* ſequentis calidiuſculi ſæpiùs propinanda juſſi:

℞. *Decoct. Pectoral. depurat.* ℔. *j.* ß. *tinctur. croc. ſyrup. ex eryſim.* an. ℥. *j.* ß. *M. F. Apozema.*

Ad ulteriorem autem ſpirituum expanſionem *Veſicatoria* duo ampla & acria ad interna brachia prope axillas applicanda curavi. Februarii vigeſimo tertio ægrotantem ferè in eodem ſtatu inveni, ideóque antè præſcripta adhùc uſurpanda imperavi; & prætereà ad expanſionem ſpirituum (quos ex vibratione arteriarum quadantenus debili adhùc *Veneno* oppreſſos deprehenderam) *Veſicatoria* duo ampla & acria ad internas tibias applicanda quamprimùm, & non niſi poſt 24. horas amovenda. Februar. 24. æger meliùs dormit, ferè ἀπυρετὸς redditur, atque arteriis jam fortiùs & tardiùs ſeſe vibrantibus, ſpes ſalutis affulget: Cùm tamen ſine quâvis evidenti criſi morbus declinare videretur, Variolis nempè adhùc immaturis & depreſſis, partibus extremis non intumeſcentibus, & urinâ parcè redditâ, in antè præſcriptorum uſu jure meritò adhuc perſtandum duxi; Nocte etenim ſequenti (morbo jam die duodecimo ultimum ſuum ſtadium ingreſſo) æger derepentè ſine quâvis evidenti causâ à *Veneno* recrudeſcente febre recidivâ correptus, exacerbationem vehementem per duodecim horas protenſam perpeſſus eſt, inſomnis & delirus. Februarii verò vigeſimo quinto febre unà cum ſymptomatis plurimùm remittente, Naturam remediis priùs adhibitis corroboratam jam aliqualem victoriam reportâſſe deprehendi, atque febrem ſubindè à Συνόχῳ malignâ in benignam Συνεχῆ fuiſſe mutatam, ideóque fidenter, non obſtante amicorum deſperantium ploratu, *Hauſtum Febrifugum* illicò propinandum juſſi, repetendúmque tertiâ & quintâ pomeridianâ & craſtinâ aurorâ; horâ ſomni verò ante expectatum paroxyſmum, & quintâ matutinâ ſub paroxyſmi finem, *Bolum alexipharmacum*, ad ſpiritus in certamine erigendos, & motus eorum inordinatos compeſcendos exhibendum curavi, & *Julapium cordiale* durante exacerbatione frequenter propinandum. Eodem ferè modo ægrum tractavi duobus diebus proximis, nempè Februar. vigeſimo ſexto & vigeſimo ſeptimo. Cùm autem nocte ſequenti nullam exacerbationem recruduiſſe intellexiſſem, atque proximo die, nempè Februar. vigeſimo octavo, morbi autem decimo quinto, patientem planè ἀπυρετὸν inveniſſem, linimentum ex *oleo amygd. dulc.* & *ſperm. cet.* quo facies illineretur parandum curavi, atque *Bolum cardiacum* horâ ſomni, & craſtinâ nocte unà cum *Hauſtu Julapii* exhibendum, *Hauſtum* etiam *Febrifugum* mane ſequenti & quintâ pom. repetendum. Inſuper, quandoquidem linguam ptyaliſmo nullo ſuborto quadantenùs aridam, & bronchia adhuc phlegmate viſcido infarcta animadverterem, *Mucilag. ſemin. cydon. ſyrup. diamor.* extractam ſæpiùs in ore ſuper linguam tenendam, & *cochleare j. linctûs* ex *oleo amygd. dulc. recent. ſyrup. capil. ven. & ſacchar. cryſtal. alb.* confect. quartâ quâque horâ unà cum Hauſtu *Apozem. Pectoral.* calidè miniſtrandum imperavi. Extunc Vir ingenioſiſſimus Arte Medicâ planè ex orci faucibus ereptus, ſine quâvis Variolarum maturatione, ſine ptyaliſmo, vel extremorum intumeſcentiâ (appetitu & temperie integrè reſtitutis) atque nullo morboſo affectu poſteà ſuborto reconvaleſcebat, atque hucuſque, fæcibus morbi ope Pharmacorum catharticorum opportunè deturbatis, ſtupente planè Pharmacopolâ, atque amicis plaudentibus, firmâ valetudine utitur.

Plures Variolarum malignarum declinantium, & febre Συνεχεῖ exceptarum, & *Cortice Peruviano* feliciter ſanatarum Hiſtorias narrare poteram; verùm unum, & quidem unicum caſum, quem hactenùs obſervâſſe mihi contigit, potiùs lubet apponere, ubi (ſivè ob parcum, vel nimis ſerum. *Alexipharmacorum majorum* & *Corticis Peruviani* uſum, ſive ob gradum *Veneni Morbifici* exitialem) prædictam Praxin infauſtus eventus dedecoravit.

Hiſtoria XXVI.

Variolæ Confluentes Malignæ in Declinatione Febre Συνεχεῖ exceptæ, & non obſtante Cortice Peruvianō funeſtæ.

Filius Domini *Rainsford* annos 17. natus, Januarii 20. 1693. ſymptomatis Variolarum apparatum comitari ſolitis correptus, Januar. 22. ad Noſocomium privatum in vico dicto *Warvvick-lane*, ſæviente jam hyeme, & Variolis jamjam erupturis, in curru vehitur; Januar. 23. ſub veſperam ad eum inviſendum ego accerſitus ſum, cùm jam Exanthemata confluentia & depreſſa ubique ſeſe in conſpectum dederant. Ægrum, cujus temperies erat mitis, pulſus verò quadantenùs celer & debilis, inſomnem deprehendi, ideóque Hauſtum ſequentem ſtatìm propinandum & ſextâ quâque horâ repetendum juſſi,

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *j. epidem. ſyrup. caryoph.* an. ʒ. *iij. Pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. *gr. xij. laudan. liquid. gut. xv. M. F. Hauſtus.*

Inſuper *cochl. iv.* vel. *v.* Julapii ſequentis ad libitum miniſtrabantur,

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. epidem.* ℥. *ij. ſyrup. caryoph.* ʒ. *x. M.F. Julap.*

Die 24. quandoquidem æger eſſet ferè ἀπυρέτος & ad ſomnum proclivis, utut exanthemata deprimerentur, & in apicibus quaſi maturatione incœptâ albeſcerent, præſcripſi *liquorem Poſſeticum* noſtro modo alteratum calidè frequenter propinandum, atque *Cochlearia iv.* vel *v. Julapii ſequent.* quartâ quâque horâ miniſtranda, agitatâ phialâ,

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. epidem.* ℥. *j.* ß. *pœon. comp.* ℥. *j. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ℈. *ij. ſyrup. de Mecon.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.*

Die 25. horum levium remediorum ope benè dormivit æger & ferè ἀπυρέτος evaſit, ſuborto jam aliquali ptyaliſmo, cum gutturis dolore & faciei intumeſcentiâ conjuncto: undè ego in ſpem inductus ſum, utut exanthemata juxta primam Naturæ intentionem nequaquàm matureſcerent, ſed hactenùs areſcerent & deprimerentur, ideóque ductus ſalivales *Gargariſmo* calido ex *decocto ficuum*, *diamor.* & *melle roſat.* ſiphone faucibus ſæpiùs injecto perpetìm ſolicitandos duxi, uſum *Julapii Paregorici cum ſpeciebus*, & *Poſſetalæ medicatæ* repetendum, atque inſuper *Bolum* ſequentem ad vires ſpirituum erigendas, & motum eorum ordinatum ſi fortè quid *Venenati fermenti* adhùc deliteſceret, ſervandum, horâ ſomni exhibendum, & manè proximo, unà cum Hauſtu Julapii repetendum juſſi.

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. *gr. xvj. laudan. liquid. gut. viij. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

Die 26. cùm res ægrotantis eodem ferè modo progrederentur, in uſu remediorum præcedenti die præſcriptorum perſtandum duxi; quandoquidem verò die 27. *Salivatio* (Exanthematis adhùc depreſſis) non legitimè procederet, atque bronchia indè phlegmate viſcido quadantenùs eſſent infarcta, præter uſum *Julapii Paregorici* cum *ſpeciebus*, *gargariſmi*, & *poſſetalæ medicatæ* continuatum,

tinuatum, *cochlearia xij.* Apozematis ſequentis quartâ quâque horâ calidiuſculè propinanda juſſi.

℞. *Decoct. pectoral. depurat.* ℔.j. ß. *Tinctur. croc. ſyr. ex eryſimo* an. ℥.j. Atque ad lympham venenatam per Renes deturbandam,& vires ſpirituum ulteriùs erigendas, *Ciner. Bufon.* ℈.ß. & *rad. ſerpent. Virgin. gr.vj.* bolo veſperi & aurorâ repetendo addenda curavi.

Die 28. & 29. ægrotans eodem ferè modo ſeſe habuit, niſi quod die vigeſimo-nono ptyaliſmo jam declinante, bronchia magis infarcta viderentur, ideóque præter uſum præſcriptorum continuatum *cochleare unum*, linctus ſequent. quartâ quâque horâ exhibendum juſſi unà cum hauſtu apozemat. pectoral.

℞. *Ol. Amygd. dulc.rec. ſyr.capil.Ven.*an.℥ j.ß. *ſacchar.cand.alb.*ʒ.j. *M.F. Linctus.*

Die 30. Ptyaliſmus, nullo notabili urinæ fluxu ſuborto, planè ſubſiſtebat, exanthemata ubique areſcebant, ægrotante intereà ſatis dormiente, nec manifeſtò febricitante. Nihilominùs ob aliqualem linguæ ariditatem, & pulſum jam quadantenùs acceleratum, venenatum miaſma adhùc in ſpirituum ſinu cohiberi, quod languida Natura per nullam portam hactenùs protrudere valuerit, & novam ſymptomatum ſtragem mox daturum, deliteſcere ſuſpicabar; ideóque non tantùm linimentum ex *ol. amygd.dulc.* & *ſpermat. cet.* faciei illinendum curavi, verùm uſum *Julapii Paregorici*,& *Bolorum Alexipharmacorum* per triduum aſſiduè repetendum juſſi. Nocte ſequenti eventus præſagium comprobavit, æger enim totam noctem inſomnis & delirus (exacerbatione febrili jam in ultimo morbi ſtadio ſubortâ) tranſegit; mane verò finito paroxyſmo, ad ſe rediit; & ſomnum aliqualem capiebat. Januar. trigeſimo-primo (Collegâ noſtro Cl. D.Doctore *Carolo Goodall* conſultandi gratiâ accerſito) ad ſpiritus erigendos, & compeſcendos *Veſicatoria iij.* ampla & acria ſtatìm ad nucham & carpos applicabantur, & *Bolus* ſequens illicò miniſtrabatur, unà cum *Hauſtu Julapii Paregorici cum ſpeciebus*, cujus uſum repetendum decrevimus.

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp.* an. ʒ.ß. *laudan. Lond. gr. j. M. F. Bolus.*

Poſt trihorium hauſtum febrifugum è *Cortic. Peruv.* propinavimus, quem deinceps repetendum juſſimus tertiâ quâque horâ uſque ad proximum paroxyſmum, itidémque paroxyſmo finito, tertiâ ſcilicet,ſextâ & nonâ matutinâ, niſi ſomnus intereà obreperet; ſub initium autem exacerbationis *Bolum* ſequentem cum hauſtu Julapii exhibendum, & poſt trihorium repetendum,modò æger vigilaret, præſcripſimus.

℞. *Theriac. Venet.* ʒ.j. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ℈.ij. *laudan.Lond. gr.j. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr. lactis alexiter.* an. ℥.iij. *pœon. comp. epidem.* an.℥.ij. *ſyrup. caryoph.* ℥.j.ß. *M. F. Julap.*

Ægro autem (paroxyſmo ſub veſperam recrudeſcente) planè inſomni & delirante, atque ob bronchiorum obſtructionem, neque *Bolos* vel *Hauſtus* deglutire valente, rursùs accerſiti ſumus, atque hauſtum ſequentem ſtatìm exhibendum, atque poſt quatuor horas repetendum in locum boli ſubſtituimus.

℞. *Aqu. ceraſ. nigr. meliſſ. cardu. Theriac. ſtillat.* an. ℥.ß. *epidem. pœon. comp.* an. ʒ. ij. *Theriac. Androm. ſolut.* ʒ.ß.*pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.bezoar.Orient.* an. ℈.ß.*ſyr. caryoph.* ʒ.iij. *M. F. Hauſtus.*

Et loco *Hauſtuum Febrifugorum* extra paroxyſmum exhibendorum, *cochlearia ix.* Apozemat. ſequent. calid. quartâ quâque horâ propinavimus.

℞. *Cortic. Peruv. non contuſ.* ℥.ij. *Coq. lento igne in Aqu. Font.* ℥.xij. ad ℥.vj. *Cortici relicto recèns aqua addatur, coq. & cola iterùm ad ſextam vicem; Colaturis commixtis & per ſubſidentiam optimè depuratis add. Vini alb. optim. ſyrup. caryoph.*an. ℔.ß. *M. F. Apozema.*

Cùm autem præ languore & difficili deglutitione æger Februarii primo penè delirus, *Hauſtus* cùm *Febrifugos*, tùm *cordiales* planè reſpueret, *Veſicatoria* duo ad Tibias internas illicò applicanda juſſimus, atque *Suppedanea* ex æquali quantitate *Emplaſtr. Cephalic. cum Euphorb.* & *Picis Burgundic.* ad plantas pedum adaptanda, atque ut perſeveraret (quantùm poſſet) in uſu *Hauſtuum cardiacorum*, *Apozematis febrifugi*, & *Julapii cordialis.* Sub veſperam autem ob jactationem inquietam æger ope adſtantium è lecto ſuſcitatus, illicò incertis rigoribus, nauſeâ, & perpetuâ vomitione per totam noctem durante, correptus eſt, & proximo mane ſcilicet Februar. ſecundo deglutitione & reſpiratione plurimùm læſis quaſi ſuffocatus jacebat; quocirca prognoſtico funeſto priùs prolato, potione ſequenti evacuationem ſivè ſursùm,ſivè deorsùm moliri tentavimus.

℞. *Decoct. Amar.* ℥.iv. *Vini Benedict.* ʒ. iij. *M.F. Potio ſtatìm exhibenda.* Poſt quatuor horas elapſas, ſi modò aliqua evacuatio contingeret, *Hauſtum cardiacum* repetendum, atque ſæpiùs exhibendum imperavimus. Naturâ autem jam planè deficiente, ægrotans nihil omninò vel vomitu, vel ſeceſſu, vel mictione rejecit; ideóque ſub veſperam Glandes duas ſucceſſivè (ſi opus fuerit) intrudendas ſtatìm parandas imperavimus.

℞. *Mell. Anglic. in formam debitam coct.* ℥.ij. *Hier. Picr.* ʒ.ij. *alum. crud. pulveriſat.* ℥. ß. *M. F. Suppoſitoria* duo.

Sin verò alvus non reſponderet, *Enema Terebinthinatum* injiciendum curavimus, & poſt evacuationem finitam, *Hauſtum cardiacum* antè præſcriptum miniſtrandum, vel *Bolum* ſequentem in *cochl.* uno Julap. cordialis ſolut.

℞. *Electuar. de ovo* ℈.j. *Theriac. Androm.* ʒ.ß. *pulv. rad. ſerpentar. Virgin.* ℈.ß. *ſyrup. caryoph. q.ſ. M.*

Incaſsùm autem omnia, ſpiritibus enim jam *Veneno* prorsùs obrutis & extinctis, æger, poſtquàm noctem anhelus, delirus & inſomnis, licèt ἀπυρέτως tranſegiſſet, pulſu deficiente, demùm decimo-quarto morbi die fatis cedebat.

Hiſtoria XXVII.

Variola quadantenùs confluentes depreſſæ & tardè maturescentes,

Uxor Domini *Poxon* habitantis in *Bargeyard* juxta vicum dictum *Bucklersbury*, die Maii 14. anno 1692. ægrotans, atque ſymptomatis *Variolarum apparatum* vulgò comitantibus, ſed non præter ſolitum vehementibus correpta, die decimo-ſeptimo Variolis jam erumpentibus, Pharmacopolæ conſilio ſanguinis ℥.viij. vel x. è brachio detrahendas juſſit; ſpiritibus autem à venæſectione perperàm atque ſine neceſſitate celebratâ debilitatis, atque præ lan-

guore in motus inordinatos adactis, & *veneno* ſuccumbentibus, exanthemata quæ principio diſtinctè erumpebant, mox ſensìm cohærere atque confluere cœpêrunt, atque ad viceſimum uſque Maii diem (quo die ego primùm acceſſebar) languebant, & deprimebantur, maturationem ferè nullam aſſecuta, acceſſerunt vigiliæ pertinaces & tuſſis importuna, (non obſtantibus Opiatis copiosè miniſtratis) deliquia frequenter recurrentia, atque debilis admodùm ac celer arteriarum vibratio, quod præ cæteris ſymptomatis me ſolicitudine affecit. Ideóque tum ad ſpiritus erigendos, cùm ad efferatos eorum motus compeſcendos & tuſſim frænandam *Veſicatoria iij.* ampla & acria illicò ad nucham & carpos internos applicanda curavi, & *Bolum* ſequentem horâ ſomni, itidémque proximâ aurorâ exhibendum, unà cum hauſtu Julap. ſequent. ad libitum pitiſſandi, atque *laudan. liquid. gut.xv.* in hauſtu Julapii propinandas, modò poſt trihorium à primo Bolo ſomnum non caperet, atque inſuper *liquorem poſſeticum* noſtro modo alteratum calidiuſculè ſæpiùs miniſtrandum. *cum tuſſi & vigiliis pertinacibus conjuncta, atque demum furunculis frequentibus excepta.*

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp.* an. ʒ.ß. *laudan. Lond. gr.j. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus mollis.*

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥ *iv. epidem.* ℥. *ij. pœon. comp.* ℥. *j. ſyrup. caryoph.* ʒ.*x. M. F. Julap.* Ab his ſomnus quadantenùs conciliabatur, tuſſis aliquantiſper mitigata eſt, pulſus etiam & vires erigebantur, deliquia tollebantur, atque exanthemata proximo manè matureſcere videbantur. Ideóque die vigeſimo primo *Bolum cardiacum* quamprimùm cum *laudan. Lond. gr.ij.* exhibendum, iterúmque horâ ſomni & proximo mane repetendum juſſi, atque *gut.xx. laudan. liquid.* poſt trihorium à Bolo nocturno exhibito in hauſtu Julapii propinandas, modò vigiliæ vel tuſſis urgerent; atque *Julapium cordiale* & *liquorem poſſeticum* non omittendum. Inſuper ob ſtranguriam vehementem à Veſicatoriis inductam, *cochlearia xij. emulſionis* ſequentis calidiuſculè quartâ quâque horâ vel ſæpiùs miniſtranda imperavi.

℞. *Sem. iv. frigid. maj.* an. ʒ.*j. ſem. papav. alb.* ℥.ß. *Amyg. dulc. decorticat. num.vij. cum Aqu. hord.* ℔.*j.*ß. *F. Emulſio*, cui add. *Aqu. roſ. rub.* ℥.*ij. ſacchar. albiſſ.* ℥. *j.* ß. Cùm autem vigiliæ ope præſcriptorum ſatis coërcerentur die vigeſimo ſecundo & Variolæ (tardiùs licèt) matureſcere pergerent, atque ptyaliſmus aliqualis jam ſuboriretur, *Gargariſmo ex decoct. ficuum*, &c. calidè ſæpiùs ſiphone faucibus fortiter injecto, papillas ſalivales ad lympham copioſiùs egerendam ſtimulare decrevi, & ſpiritus frequenti uſu *Julap. cordial.* & *liquor.* noſtri *Poſſetic.* refocillare, ut maturatio *exanthematum* incœpta ulteriùs promoveretur; inſuper *Bolum cardiacum* cum *laudan. Lond. gr.ij.* proximo mane exhibendum juſſi, modò non totâ nocte placidè dormiret ægra.

Die vigeſimo-tertio res ægrotantis ferè eodem modo ſe habebant, ideóque in uſu præſcriptorum perſtabat, *Bolum cardiacum* & *Opiatum* aurorâ ſequenti deglutiendum, modò vigiliæ urgerent, imperabam, atque ad vires ſpirituum fovendas *Cochlearia iv.* vel *v. Julap. ſequent.* agitatâ phialâ, ſæpiùs propinanda.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥.*iv. epidem. pœon. comp.* an. ℥.*j. margarit. praeparat.* ʒ.*j.* ß. *ſacchar. alb.* ℥.ß. *M. F. Julap.* Morbo autem jam unà cum ptyaliſmo

& exanthematis die Maii 24. à decubitu verò undecimo, ſensìm declinante, bronchiis verò & faucibus pituitâ viſcidâ quadantenùs infarctis, *cochl. unum* linctûs ſequentis unà cum *cochlear. xij.* Apozematis tepefactis quartâ quâque horâ miniſtrandum juſſi.

℞. *Ol. Amygd. dulc. rec. ſyrup. capill. Vener.* an. ℥.j.ß. *ſacchar. cant. alb.* ʒ.j. *M. F. Linctus.*

℞. *Decoct. pector. depurat.* ℔.j.ß. *Tinctur. croc. ſyr. capill. Vener.* an. ℥.j. *M. F. Apozema.*

Bolum verò *Cardiacum & Opiatum* ad vires ſpirituum ſuſtentandas, eorúmque motus inordinatos compeſcendos & tuſſim frænandam horâ ſomni repetendum duxi, uſúmque *Julapii Perlati* & *Gargariſmi* non omittendum.

Cùm autem die vigeſimo-quinto, declinationis verò ſecundo, nullam febrem recidivam, atque nullum ſymptoma vehementius præter pulmonum infarctum adeſſe animadverterem, uſum *Linctûs, Apozematis pectoral. Gargariſmi* & *Julap. Perlat.* ſolummodò repetendum præſcripſi.

Dîe vigeſimo-ſexto, *linimentum* pro facie parandum curavi, atque inſuper *Bolum Opiatum* & *Cardiacum* horâ ſomni exhibendum, ne fortè jam ultimo *Declinationis* die, *Veneno* penitùs intùs cohibito, ſpiritus recenti miaſmate inficerentur, novam morboſorum affectuum ſtragem mox daturo. Cùm autem die vigeſimo ſeptimo, nullum ſymptoma vehementius adeſſet præter tuſſim, quæ ſomnum quadantenùs adhuc interturbabat, præſcripſi duntaxat *hauſtum Paregoricum* ſequentem horâ ſomni propinandum.

℞. *Aqu. card. cinam. hord.* an. ℥.j. *epidem. ſyrup. de mecon.* an. ℥.ß. *laudan. liquid. Helmont. gut. xij. M. F. Hauſtus.*

Die verò vigeſimo-octavo, colliquationem humorum à reliquiis *Veneni* intùs cohibiti ortam, levis *Ophthalmia* cum tuſſi conjuncta prodebat, quoad cætera autem patiens jam planè ἀπυρέτος benè ſe habebat, *exanthematis* ubique incruſtatis & deſquamatis, ideóque rem Naturæ pauliſper reliqui, & tenuiori diætæ, ſperans Naturam morborum medicatricem huic colliquationi moderandæ non imparem fore, modò ſymptomata præſentia, ſcilicet tuſſis & *Ophthalmia* arte cohiberentur, quo nomine *Cochlearia ij. ſyrup. de mecon.* ad tuſſim frænandam quâque nocte in hauſtu *liquoris poſſetici flor. paralyſ.* alterat. exhibenda juſſi, atque *guttas* aliquot *Collyrii* ſequentis tepefacti ſæpiùs oculis inſtillandas (agitatâ priùs phialâ) ad demulcendam humoris per glandulas lachrymales excreti acrimoniam.

℞. *Aqu. roſ. rub.* ℥.j. *Troch. alb. Rhaſ. ſin. opio, ſacchar. cryſtal. alb. pulveriſat.* an. ℈.ß. *M. F. Collyrium.*

Die autem Junii quarto reverſus deprehendi patientem (humoribus à *Veneno* adhùc intùs deliteſcente magis colliquatis) ἀπυρέτον licèt, toxico quaſi infectam, nauſeâ, vomitione, & fluxu alvi indeſinenter laceſſitam; quocirca *Electuarium* ſequens ad quantitatem nucis Juglandis omni nocte exhibendum juſſi, unà cum hauſtu *Julapii Perlati* antè præſcripti.

℞. *Pulpæ conſerv. roſ. rub. diacydon.* an. ℥.ß. *Troch. de carab.* ʒ.iij. *bol. ver. lacrym. ſang. drac.* an ʒ.ß. *laudan. Lond. gr.* iij. *ſyrup. myrtill. q. ſ. M. F. Electuar.*

Cùm autem die Junii ſexto morboſi affectus jam memorati adhùc perſeve-

rarent, atque ſtato tempore, licèt ſine febre evidenti exacerbarentur, *Venenum* deliteſcens, horum malorum fontem, *Cortice Peruviano* aggredi & ſubigere decrevi, more ſequenti.

℞. *Aqu. cardu.* ℥.ij. *epidem. ſyrup. caryoph.* an. ʒ.ij. *pulv.* Cortic. Peruv. *ſubtiliſſ. trit.* ʒ.j. *M. F. Hauſtus* ſtatìm ſumendus, repetendúſque horâ ſomni, & mane ſequenti, & ſic deinceps per tridui ſpatium. Addantur *laudan. liquid. gut. xij.* hauſtui nocturno, vel reliquis hauſtibus, ſi fluxus alvi poſtulet.

Inſuper ad vomitionem coërcendam *Cochlearia iv.* vel *v. Julap. ſequentis* propinanda juſſi, urgente Vomitione.

℞. *Aqu. menth. cinam. hord.* an. ℥.iv. *aqu. Stephan.* ℥.ij. *ſal. abſynth.* ℈.j. *ſyrup. limon.* ℥.ij. *M. F. Julap.*

Veneno hoc pacto ex parte cicurato, Natura reliquias ejus per *Furunculos* hìc illìc ſuccreſcentes fortiter expellit, atque demùm appetitus (nauſeâ, vomitione & alvi fluxu ſensìm declinantibus) integer redit. Ideóque die Junii duodecimo alvum potione ſequente ſubducendam curavi.

℞. *Decoct. amar. cum dupl. ſenn.* ℥.iv. *ſyr. de ſpin. cerv.* ℥.ß. *M. F. Potio.*

Junii autem decimo-tertio pilulas ſequentes præſcripſi, & quia alvus jam conſtipata erat, decimo-ſexto, & decimo-nono repetendas.

℞. *Pil. ſtomach. cum. Gum.* ʒ. ß. *F. Pil. iv. deaurand. & horâ ſomni exhibendæ:* Aurorâ verò proximâ *Extract. Rud.* ℈.j. in pil. iij. redact. cum *reſin. Julap. gr. iv.* & *ol. cinnam. gut. ij.* Atque hoc pacto planè revaleſcebat patiens, ab affectibus morboſis liberata, & huc uſque integrâ valetudine utitur.

Hiſtoria XXVIII.

Filiolus Domini *Durrant* habitantis ad Inſigne *Cruris & Stellæ* in vico dicto *Cheapſide*, poſtquam anno 1692. mediâ æſtate à Variolis cohærentibus & mali moris, curâ & conſilio Cl. Collegæ Domini *Edmundi King*, Equitis Aurati, ſpatio quatuordecim dierum ægrè admodùm liberatus fuerat, reliquiis *Veneni* adhùc non ſatis exterminatis obſeſſus, exanthematis ubique deſquamatis, malè ſe habuit uſque ad viceſimum tertium à primo morbi inſultu diem, poſt incertas periodos quadantenùs febricitans, atque dolore propè os ſacrum adeò atroci correptus, ut ſitum erectum non ſine ejulatu pati poſſet, adeò ut parentes oſſa femorum luxata eſſe ſuſpicarentur: acceſſit ἀνορεξία gravis, adeò ut cibum vel potum non omninò appeteret, vel deglutire vellet. Ideóque Clariſſimo Viro & mihi æquum videbatur *linimento anodyno* partes dolentes fovere, atque *Bolo Alexipharmaco* mane & veſperi per triduum exhibito ſpiritus erigere, ut *Veneni* reliquias intùs deliteſcentes, dolorum ſpaſmodicorum autores quovis modo fortiter expellere valerent. Quid fit? *Veneno* hâc methodo propulſato, *Furunculi* omnes penè articulos digitorum manuum & pedum ſuccreſcentes obſident, qui demùm quàm citiſſimè maturabantur. Ἀνορεξία autem cum febre aliquali periodicè recurrente conjuncta adhuc perſeverabat, undè *Tabem* ab inanitione expectare fas erat. Hâc febre autem ope ℥. ß. *Cortic. Peruv.* demùm ſublatâ, appetitus ſtatìm rediit, & temperies admodùm mitis & æquabilis; deindè alvo poſt debita intervalla catharticis lenioribus evacuatâ, planè revaleſcebat puer, nec morboſo quovis affectu poſteà tentabatur.

Variola mali moris demùm Furunculis excepta.

Hiſtoria XXIX.

Variolæ diſcreta malignæ petechiis interpunctæ, & demùm Parotide exceptæ.

Accerſitus die Julii 10. 1692. inviſi Neptim Domini *Cockerill* habitantis ſub inſigni *trium Crurum* in vico dicto *le Poultry*, ſexdecim annos natam, *Variolis* laborantem, quarum apparatus ad biduum tantùm durabat; jam verò ſecundo ab eruptione die *exanthemata* animadverti *diſcreta*, ubique tamen depreſſa & languida, fluxum alvi copioſum & frequentes dejectiones, pulſum debilem admodùm & penè formicantem, vires valdè proſtratas, & vigilias pertinaces, febris verò vel in pulſu, vel in temperie, vel in linguâ nulla manifeſta indicia. Quo nomine *venenum* plus ſolito *deleterium* hiſce *Variolis*, quamvis diſtinctis, anſam præbuiſſe jure ſuſpicatus ſum; atque proindè *Decoctum album* cum tantillo *Vini Canarini*, & *liquorem poſſeticum* cum *Vino Canarino*, parandùm pro potu ordinario curavi; quin & tantillùm *Vini Canarini* meraci interdùm propinandum duxi, *Veſicatorium* amplum & acre ad nucham illicò applicandum, atque Bolum ſequentem ſtatìm exhibendum, & deinceps ſextâ quâque horâ repetendum juſſi, unà cum *Cochlearibus iv.* vel *v.* Julap. ſequent.

℞. *Theriac. Androm.* ℈.*j. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. *gr.xv. laudan. liquid. Helmont. gut.* j. *ſyrup. caryoph. q.ſ. M.F. Bolus.*

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr. cinnam. hordeat.* an. ℥.*iij. epidem. pœon. comp.* an. ℥.*j. ſyrup. caryoph.* ʒ.*x. M. F. Julap.* Proximo die, ſcilicet Julii undecimo mane reverſus, pulſum adhuc debilem, & variolas in medio depreſſas, nequaquam acuminatas, vel margine rubro cinctas inveni; Vigiliæ autem & diarrhœa minùs urgebant quàm priùs, ideóque *Cochlearia v.* vel *vj. Julap.* ſequent. ſtatìm exhibenda juſſi & quartâ quâque horâ repetenda (agitatâ phialâ) & *gut. viij. laudan. liquid.* poſt ſingulas dejectiones hauſtui proximè ſumendo inſtillandas.

℞. *Aqu. flor. calendul. cardu. benedict. cinnam. hordeat.* an. ℥. *iij. pœon. comp. epidem.* an. ℥.*j. ſpec. confect. de hyacinth. lap. contrayerv. pulv. è chel. cancr. comp.* an. ℈. *ij. ſyrup. de mecon.* ℥.*ij.ß. M. F. Julap.*

Inſuper *Julapium* ſequens ad libitum pitiſſandum præſcripſi.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr. cinnam. hordeat.* an. ℥. *iij. epidem.* ℥.*ij. margarit. præpar.* ʒ*j.ß. ſacchar. albiſſ.* ʒ.*v. M.*

Sub veſperam autem reverſus petechias aliquot purpureas hìc illic in interſtitiis *exanthematum* in pectore efflorеſcentes deprehendi, quâ de causâ *Veſicatoria ij.* ampla & acria ad carpos internos illicò applicanda juſſi, atque *Bolum* ſequentem ſtatìm exhibendum, unà cum *Cochlearibus v.* vel *vj.* Julapii, repetendúmque deinceps ſextâ, octavâ, vel duodecimâ quâque horâ, pro ratione vigiliarum & fluxûs alvi.

℞. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. ciner. Bufon.* an. *gr.xv. laud. Lond. gr.j. ſyrup. caryoph. q.ſ. M.F. Bolus.*

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥.*iij. epidem. pœon. comp. ſyrup. de mecon.* an. ℥.*j. M. F. Julapium.*

Petechiis autem adhuc die duodecimo & decimotertio numero, & magnitudine auctis, utut fluxus alvi & vigiliæ, cæteráque ſymptomata jam non urgerent ut priùs, uſum Bolorum ſextâ vel octavâ quâque horâ, uti & *Julapii*

Paregorici & *Perlati* adhuc repetendum duxi, uſque ad diem decimum quintum, quo die ego in rus vocatus, ægram Collegæ Cl. D. D. *Goodall* cùm jam primùm petechiæ, cæteráque ſymptomata (*veneno* plurimùm cicurato) evaneſcere cœpiſſent, tractandam reliqui; Cl. Vir die Julii decimo-quinto Bolum ſequentem ſtatìm deglutiendum juſſit, atque ſextâ quâque horâ ad quatuor vices repetendum, unà cum hauſtu ſequenti.

℞. *Theriac. Androm.* ʒ. ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. Goæ contrayerv.* an. ℈. ß. *laudan. Lond. gr. j. ſyrup. è conditura nucis moſcatæ q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. card. bened. ceraſ. nigr. cinam. hord. epidem.* an. ℥. ß. *Tinctur. Croc. Aquâ Theriacal. extract.* ʒ. ij. *laudan. liquid. gut. x. ſyrup. caryoph.* ʒ. iv. *M. F. Hauſtus.*

Uſum *Julapii perlàti* in languoribus & *decocti albi* pro potu ordinario non omittendum voluit, unicuique verò libræ decocti, *Aqu. cinam. hord.* & *epidem.* an. ʒ. *vj.* addendas curavit. Die decimo ſexto Cl. vir in eorundem *Bolorum, Hauſtuum* & *Decocti* uſu perſtandum eſſe duxit. Die autem Julii decimo-ſeptimo ego rure reverſus pulſum ægrotantis animadverti fortiorem, & vires inſtauratas, petechias nullas, alvum adſtrictam, & vigilias cohibitas, linguam autem & fauces aphthis albis ubique obſeſſas, ſine ullâ omninò faciei vel extremorum intumeſcentiâ vel ptyaliſmo ſuborto, Variolas etiam adhùc quadantenùs depreſſas, ideóque *Julapium perlatùm* repetendum juſſi ad libitum, hauſtum ſequentem horâ ſomni propinandum, & *Gargariſmum* ſæpiùs calidè ſiphone faucibus injiciendum.

℞. *Aqu. ceraſ. nigr. meliſſ.* an. ℥. ß. *epidem.* ℥. ß. *Theriac. Androm. pulv. è chel. cancr. comp.* an. ℈. j *ſyrup. de mecon.* ℥. j. *M. F. Hauſtus.*

℞. *Decoct. ficuum* ℔. j. ß. *diamor.* ℥. j. ß. *M. F. Gargariſm.*

Die Julii decimo-octavo, morbi verò duodecimo, ægra, variolis declinantibus, atque in facie antè maturationem conſummatam exareſcere incipientibus, plurimùm languebat, & arteriis validè ſe vibrantibus evidenter febricitabat. Lingua etiam *Aphthis* decidentibus inflammata rubeſcebat, atque craſſeſcebat, undè certum habens febrem præſentem indolem benignam induiſſe, *Hauſtum febrifugum* ſequentem illicò propinandum juſſi (agitatâ priùs phiâlâ) & quartâ quâque horâ ad ſex vices repetendum.

℞. *Aqu. cardu.* ℥. ij. *epidem. ſyrup. caryoph.* an. ʒ. ij. *pulv. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. elect.* ʒ. j. *M. F. Hauſtus*, atque *Cochlear. iv.* vel *v. Julap. ſequent.* quartâ quâque horâ medio inter hauſtus ſpatio exhibenda, & uſum *Julapii perlati* & *Gargariſmi* non omittendum.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. iv. *epidem.* ℥. ij. ß. *diaſcord.* ʒ. j. ß. *ſyrup. caryoph.* ʒ. x. *M. F. Julap.*

Indè ſub veſperam multò meliùs ſe habuit ægra, pulſus & vires erigebantur, totâ nocte placidè dormiebat, atque die ſequenti à febre penitùs liberata planè reconvaleſcere videbatur, Variolis jam demùm in artubus ubique pure turgentibus, & margine rubro circumcinctis, atque *Parotide* amplâ & moleſtâ ſub aure ſiniſtrâ ſubortâ. Quocirca decimo nono Julii, poſtquam *linimentum* pro facie ex *oleo Amyg.* & *ſperm. cet.* parandum juſſeram, atque parotidem *Unguent. dialth.* illinendum, & *Hauſtum* febrifugum mane & veſperi repetendum, patienti pro tempore valedixi; ſub veſperam autem, *Veneno*

vel per parotidem non ſatis propulſato, vel fortè repercuſſo, ægra more hyſtericarum ſuffocata, plurima deliquia perpeſſa eſt, atque deliravit, (pulſu intereà vacillante) quaſi illicò animam efflatura. Quâ de causâ ego incunctanter accerſitus Bolum ſequentem ſtatìm deglutiendum præſcripſi & ſextâ matutinâ repetendum cum *Cochlear. iv.* vel *v. Julap. ſequent.* de quo bibere fas erat ad libitum.

℞. *Theriac. Androm. confect. Alcherm.* an. ℨ. ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. *gr. xv. pulv. de Guttet. ſerpentar. Virgin.* an. *gr. vij. laud. liquid. Helmont. gut. x. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iij. Aqu. bryon. pœon. comp.* an. ℥. *j.* ß. *tinctur. caſtor.* ℨ. *j.* ß. *ſp. ſal. armon.* ℈. *j. ſyr. pœon. comp.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.*

Inſuper *Spiritum* CC. ſæpiùs naribus admovendum juſſi, atque ejuſdem *gutt. vj.* vel *vij.* in languoribus in hauſtu Julapii propinandas; *Veſicatoria duo* ampla & acria ad brachia interna propè axillas applicanda, & *Cataplaſma* calidum ex *Ung. dialth.* & *theriac. Lond.* an. *part. æqu.* commixtis cum panno lineo duplicato parotidi imponendum. Indè proximo die mane patientem inveni ſomno refectam, atque ab omni ſymptomate morboſo liberatam, exanthematis jam demùm in artubus exareſcere incipientibus, atque parotide ſine dolore adhùc intumeſcente, ideóque die Julii viceſimo, poſtquam *Cataplaſma* parotidi recèns imponendum & *Bolum Alexipharmacum* horâ ſomni & proximo mane repetendum juſſeram, rursùs patienti pro tempore valedixi. Junii autem vigeſimo ſecundo cùm linguam ægræ quadantenùs aridam & rubeſcentem deprehenderem, os *Gargariſmo* ſequenti ſæpiùs colluendam juſſi.

℞. *Fol. plantag. roſ. rub. ſummit. Rub.* an. *M. j. Coq. in Aqu. font. q. ſ. ad* ℔. *j.* ß. *Colaturæ add. diamor.* ℥. *ij. mel. roſ. colat.* ℥. *j. M. F. Gargariſmus.*

Intereà Julapium Perlatum ad libitum ægra pitiſſabat. Die verò vigeſimo-quinto cùm parotis adhuc ſcrophulæ ad inſtar tumeret, nullatenùs autem inflammaretur, *Emplaſtr. diachyl. cum Gum.* ſuper tenui alutâ extenſum parti affectæ imponendum juſſi, atque alternis diebus renovandum, atque *Electuarium* ſequens ad reliquias *Veneni* deliteſcentis ſubigendas, ne fortè tumor hic è perenni fonte ſcaturiens in moleſtam ſtrumam curatu difficilem degeneraret, deglutiendum, & *Cochlear. unum vel alterum Vini Canarini* ſuperbibendum.

℞. *Pulv. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. elect.* ℨ. *vj. ſyrup. è rub. idæ. q. ſ. M. F. Electuar. de quo cap. quant. nuc. Jugland. ter in die horis medic.*

Julii autem vigeſimo nono cùm ex redintegrato appetitu *Venenum* penitùs ſubactum fuiſſe certum haberem, alvum *Potione* ſequenti mane proximo exhibendâ cum regimine deturbandam curavi, iterúmque Auguſti primo:

℞. *Decoct. ſennæ Gereon.* ℥. *iv. Mannæ ſelectiſſ.* ℥. *j.* ß. *M.*

Has evacuationes benè toleravit, atque indè perfectè reconvaluit patiens, tantùm adhuc parotis tumebat, quo nomine emplaſtrum adhuc uſurpandum duxi, atque ℨ. ß. *pil. ſtomach. cum Gum. in iv. Pil. redact.* poſt triduum elapſum horâ ſomni exhibendam, atque deinceps quartâ quâque nocte ad quinque vices repetendam, & horis matutinis ſequentibus ℔. *iv. Aqu. mineral.*

purgant.

purgant. crudarum vel ad ℔.iij. coctarum & ℔.ß. *Lactis alterat.* bibendas, quo pacto parotis ſensìm demùm evanuit, & patiens integram ſanitatem tandem aſſecuta eſt.

Hiſtoria XXX.

Variolæ diſcretæ malignæ paulò ante initium maturationis funeſtæ.

Filiolæ duæ Vicini mei Domini *Pinke* Aromatarii habitantis in vico dicto *Nevvgate-ſtreet*, menſe Julio anno 1692. quarum una ſex, altera quatuor annos nata erat, *Varioloſo veneno* admodùm deleterio infectæ, eodem die decubuêrunt, utraque durante morbi apparatu blandè calebat, & febre miti tentabatur, (Naturâ nimirùm *veneno* obrutâ) nullum ſymptoma aderat vehementius præter vigilias perpetuas & contumaces uſque ad ſecundum ab eruptione diem protenſas, exanthemata ubique diſtincta ſatis pro ratione temporis acuminabantur, undè animi Pharmacopolæ qui eas tractabat addebantur: Non enim *Veſiculas miliares*, ubique in interſtitiis Variolarum in collo & pectore natu majoris, atque petechias in pectore junioris efflorescentes animadvertebat, ideóque de eventu morbi parùm ſolicitus, nullum iis remedium præter *Julapium perlatum* temperatum exhibuit: natu autem major ſecundo ab eruptione die derepentè, & ſine quâvis evidenti causâ, ſpaſmis univerſalibus correpta, attonita & ſuffocata more apoplecticorum eodem ipſo die fato cedebat, quanquam ego incunctanter accerſitus *Veſicatoriis*, & generoſiſſimis quotquot remediis ſerò adhibitis ſpiritus ſtimulare atque *Venenum* ſubigere incaſsùm ſategeram: Fatum etiam non minùs acerbum ſortiebatur altera, quæ perpetuò delira & vigil non obſtante *Opiatorum* & *Alexipharmacorum* remediorum à me & Clariſſ. Collegâ D.D. *Brovvn* præſcriptorum uſu, tertio ab eruptione die ſummum diem oppetiit: Adeò præcipitem ruinam infert, atque funeſtum prognoſticon ſuggerit hic morbus, quoties ortum ſuùm duxerit à *Veneno deleterio*, quod durante *apparatu* vel *eruptione* per petechias, eruptionem miliarem, vel quamcunque aliam id genus notam, indolem ſuam prodat, qualiſcunque fuerit exanthematum eruptio; nullatenùs enim eruptioni Variolarum diſtinctæ fidendum eſt, ubi indicia malignitatis ſeſe in conſpectum dant; namque diſcretas Variolas non minùs quàm confluentes, peſtilentialem indolem nonnunquàm (licèt oppidò raro) induere exercitatos Medicos haud latet, quod anteà innuimus.

Hiſtoria XXXI.

Variola magnâ ex parte diſcreta, verùm maligna, cum maculis purpureis in ipsâ eruptione conjuncta.

Filius Domini *Ryley* habitantis propè *Aulam Chirurgorum*, ſeptem annos natus, die Junii decimo-nono 1693. Varioloſo fermento deleterio in actum deducto cœpit febricitare, atque totum *Apparatûs* ſtadium ſymptomatis uſitatis affectus decucurrit; à primo verò inſultûs momento perpetuò vigilavit & deliravit. Incipiente quarto morbi die, Junii ſcilicet vigeſimo-tertio, ubi jam exanthemata ferè per integrum diem quaſi in cute latitantia ſeſe obſcurè in conſpectum dederant, ego accerſitus, inveni puerum perperàm in ancillæ lachrymantis ſinu, adſtantibus omnibus plorâtibus, in lecto, tempeſtate admodùm fervidâ, æſtuantem, ut Variolarum protruſio juxta opinionem vulgi eò magis acceleraretur; ſpiritibus autem à *Veneno*, & hoc regimine valdè oppreſſis & debilitatis, atque vigiliis & deliriis indè plurimùm auctis (quæ ſymptomata Phar-

macopola medicamentis frigidis, v. g. *Decocto Albo* & *Spiritu Sulphuris*, atque etiam *laudano* ſuperare incaſsùm tentaverat) Variolæ ubique magis magiſque intùs quaſi repercuſſæ ſubſidebant; petechiæ etiam in pectore efflorefcentes indolem morbi pravam indigitàrunt, ancillâ autem à me non ſine jurgiis è lecto excitatâ, æſtuans & penè ſuffocatus puer ab aëris injuriis tegumentis levioribus munitus, illicò liberiùs reſpirare cœpit. Ad ſpiritus autem penè ſuffocatos & extinctos reficiendos & ſtimulandos, atque eorum motus inordinatos & vacillantes compeſcendos, *Veſicatorium* amplum & acre illicò ad nucham applicandum juſſi, atque *Cochl.iij.* vel *iv. Julap.* ſequent. tertiâ vel quartâ quâque horâ (agitatâ phialâ) propinanda.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥.*ij.* ß. *epidem.* ℥.*j. pœon. comp.* ʒ. *iij. pulv. è chel. cancr. comp. lapid. contrayerv.* an.ʒ.ß. *ſyrup. de mecon.* ℥.*j.*ß. *M. F. Julap.* Æger poſt ſecundam Julapii doſin per quatuor horarum ſpatium tempore pomeridiano dormivit, *exanthemata* intereà ubique evidenter protrudebantur, mediâ nocte puer inſomnis factus rursùs cœpit delirare, atque indè Variolæ in multis locis numero auctæ cohæſerunt, *petechiæ* etiam in interſtitiis numero & magnitudine auctæ ſubnigrum colorem induebant; undè hæmorrhagiam univerſalem & funeſtam à ſolutâ ſanguinis craſi illicò inſecuturam expectavi, nonniſi remediis generoſiſſimis quæ ſpiritus penè extinctos expandere valerent, antevertendam: Ideóque Junii vigeſimo-quarto *Veſicatoria* duo ampla & acria ad internos carpos ſtatìm applicanda juſſi, atque *Bolum* ſequentem ſolut. in *Cochleari Julapii* (de quo bibere fas erat ad libitum) illicò deglutiendum, repetendúmque deinceps ſextâ quâque horâ.

℞. *Theriac. Androm.* ℈. ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. *gr. viij. ſerpentar. Virgin. gr. iv. laudan. liquid. Helmont. gut. x. ſyrup. de mecon. q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. meliſſ. cinnam. hord. ceraſ. nigr.* an.℥.*ij. pœon. compoſit.*℥.*j. epidem.*℥.ß. *ſyrup. caryoph.* ℥.*j. confect. alcherm.* ʒ.*j. M. F. Julap.*

Liquorem etiam *Poſſeticum* noſtro modo alteratum copioſè & frequenter ſubtepidè propinandum præſcripſi. Indè placidè dormivit æger, utut quadantenùs deliraret, maculæ autem nigræ adhuc manebant, verùm nulla omninò hæmorragia (quod valdè miratus ſum) ſuborta eſt. Quandoquidem verò Natura jam planè iners & languida, neque per ductus ſalivales, neque per Renes *Venenum* quod per exanthemata protrudere non potuit, eliminaret, decrevi quocunque modo defectum illum ſupplere, ideóque die vigeſimo-quinto ad cataractas renum referendas *Cineres Bufonum* cum bolis commiſcendos curavì, & doſin *ſerpen. Virgin.* ad ulteriorem ſpirituum ſtimulationem augendam, more ſequenti.

℞. *Theriac. Androm. lap. contrayerv. pulv.* an. ℈. ß. *rad. ſerpentar. Virgin. gr. vj. Ciner. Bufon. gr. viij. laudan. liquid. gut. x. ſyrup. de mecon. q. ſ. M. F. Bolus*, quem ſumat ſtatìm ſolut. in Cochleari j. Julap. nuperrimè præſcripti, repetátque tertiâ pomerid. Inſuper *gut. x. xij. xviij. Spir. CC.* optimè rectificati unicuique hauſtui *Alæ* inſtillandas, atque ductus ſalivales Gargariſmo ex *Decocto ficuum & melle roſat.* faucibus ſæpiùs injecto ſolicitandos imperavi, atque *Julap. cum confect. alcherm.* adhùc uſurpandum. Ægro indè ſatis ad ſomnum propenſo,

ego ſub veſperam reverſus, Bolum cum *Cincr. Bufon.* abſque *laudano* ſextâ quâque horâ repetendum duxi.

Die 26. Puer ſomnum placidè capiebat ſine ope *laudani*, urinam reddidit copioſam, exanthemata ubique acuminari cœpêrunt, petechiæ autem adhùc manebant admodùm frequentes, amplæ & ſublividæ; quocirca *Bolum Alexipharmacum* cum *Ciner. Bufon* abſque *laudano* quartâ quâque horâ repetendum juſſi, undè Junii 27. primo ſcilicet *maturationis* die puer delirare deſinebat, atque ſine *Opiato* medicamento placidè dormiebat, *exanthemata* ubique turgentia matureſcebant, facies & manus ſine febre evidenti plurimùm intumeſcebant, maculæ (urinâ jam etiam copiosè redditâ) rubeſcebant, diminuebantur, & evaneſcere cœpêrunt: undè ego ad ſpem maximam erectus ſum; parentes autem jam de vita pueri non ampliùs ſoliciti atque monita noſtra ſpernentes, *Bolum Alexipharmacum* reluctanti puero ampliùs obtrudi noluerunt, atque me dimiſerunt. Ægrè equidem coactus diſceſſi, non ſine Prognoſtico funeſto prolato, utcunque *Julapium* ſequens parandum juſſi, atque ejus *Cochl. iij.* ſtatìm, atque deinceps tertiâ quâque horâ (agitatâ phialâ) propinanda.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥. *ij. epidem. pœon. comp.* an. ℥. ß. *Theriac. Androm. lap. contrayerv.* an. ʒ. ß. *ſerpent. Virgin. Ciner. Bufon.* an. ℈. *j. ſyrup. caryoph.* ℥. *j. M. F. Julap.* Quamdiù hoc Julapium exhibebatur, licèt nimìs parcè, per bidui ſpatium, ſcilicet uſque ad nonum morbi diem (ut ex Pharmacopolâ audivi) ſomnum placidum capiebat puer, exanthematis indies matureſcentibus, atque maculis ſenſim declinantibus; demùm autem uſu Julapii ipſius poſthabito, deliriis & vigiliis recrudeſcentibus, atque maculis nigris rurſùs efflореſcentibus, die Julii ſecundo atque declinationis morbi tertio, miſer puer proculdubiò præ remediorum neglectu, ſpem amicorum fallens, ſupremum clauſit diem.

Hiſtoria XXXII.

Honoratiſſimus Vir *Thomas Coventry* nobiliſſimi Domini *Baronis de Coventry* filius natu maximus, familiæ ſuæ decus atque columen, præcedenti æſtate in ipſo ætatis ſuæ flore à phthiſi verè pulmonari (Deo favente) à me ægrè admodùm liberatus, atque adhuc catarrho ex levi quâvis occaſione obnoxius, die Martii vigeſimo ſecundo 1686. tuſſi, dolore capitis, vomitione atque cæteris ſymptomatis Variolarum apparatum comitari ſolitis correptus, atque febricitans decubuit. Pharmacopola die vigeſimo-tertio accerſitus ſequens lene *Vomitorium* (an ritè, atque certâ indicatione innixus neſcio) ſub veſperam ei propinavit, undè *liquore poſſetico* copiosè epoto ſæpiùs vomuit.

Variolæ cohærentes & malignæ profluvio urinæ ſolummodò indicatæ.

℞. *Infuſ. croc. metal.* ʒ. *ij.* ß. *Aqu. hyſſop.* ℥. *j. ſyrup. è* 5. *rad.* ʒ. *ij.* ß. *M F. Potio Emetica.*

Symptomatis autẽ indè nequaquam manſuefactis, verùm potiùs exacerbatis, atque Variolis die ſequenti, ſcilicet vigeſimo-quarto Martii confertìm erumpentibus, ego poſt meridiem incunctanter accerſitus inveni Nobilem Juvenem delirum ac vigilem, febre, (quæ tamen temperiem naturalem non immutaverat) pulſu celeri ac debili, tuſſi, & linguâ aridâ laborantem, exanthematis in ipsâ primâ eruptione ferè ubique cohærentibus. Quapropter ad ſpiritus erigendos, & inordinatos eorum motus compeſcendos, & ad tuſſim importunam quadantenùs frænandam, *Cochl. v.* vel *vj.* Julap. ſequent. quartâ quâque

horâ propinanda juſſi (agitatâ priùs phialâ) atque *hauſtum Paregoricum* ſequentem horâ ſomni (modò ope Julapii non benè dormiret) exhibendum.

℞. *Aqu. meliſſ. cardu. ceraſ.nigr.* an.℥.ij. *epidem.ſyrup.de mecon.*an.℥.j.ß. *pulv. è chel. cancr.comp.lap. contrayerv.* an.ʒ.ß. *M.F. Julap.*

℞. *Aqu. papav. rhœad. cardu.* an. ℥.j.ß. *epidem.* ʒ. *iij. ſyrup. de mecon.* ʒ.*vj. laudan. liquid. gut.xij. M. F. Hauſtus.*

Horum ope Nobilis Juvenis ſomnum capiebat, exanthemata autem eodem ferè modo ſe habebant, depreſſa nimirùm adhuc & ſublurida, pulſus adhuc celer & debilis perſeverabat, lingua magis areſcebat, atque utut guttur doleret, nullus omninò ptyaliſmus ſupervenit; ad ariditatem igitur linguæ leniendam, mixturam ex *Aqu. plantag.*℔.ß.& *diamor.*ʒ.*vj.* juſſi parandam, verùm etiam ad allevandum gutturis dolorem,quo præ cæteris ſymptomatis Vir nobilis angebatur,atque ad ptyaliſmum excitandum, Gargariſmum ex *decoct. ficuum* ℔.j.ß. *mell.roſat.* & *diamor.* an.℥.*j.* ſiphone faucibus calidum ſtrenuè & frequenter injiciendum curavi, atque *Julapium Paregoricum* cum ſpeciebus adhuc uſurpandum, additis ad ſingulos vel alternos hauſtulos *gut.xij.* vel *xiv.laudan. liquid.Helmont.*pro ratione vigiliarum.

Die vigeſimo-ſexto, *Exanthemata* quæ jam matureſcere oportebat, deprimebantur, atque utut in apicibus albeſcerent, ſine quâvis maturatione areſcebant, febrem inſuper mali moris ex pulsûs celeritate & debilitate,& linguæ ariditate adeſſe deprehendi, cùm Natura planè iners & languida jam neque per cutim, ductus ſalivales vel quamvis aliam viam *Venenum* intùs coactum protrudere valeret, non obſtante ſomno,in quem ope præſcriptorum ſatis propendebat, ideóque motum ſpirituum ordinatum (qui me in hoc caſu in ſpem maximè erexit) uſu *Julapii Paregorici* & *laudani* repetito adhùc conſervandum apprimè neceſſarium duxi,probè ſciens ſpiritus adeò attritos facillimè deliriis & vigiliis recurrentibus quàm citiſſimè avolaturos; inſuper *liquorem poſſeticum* noſtro modo alteratum copioſè propinandum juſſi,atque *Turundas* lineas *Oleo Amygd.dulc.* illitas naribus intrudendas,ut liberior fieret per nares reſpiratio, & os inter dormiendum clauſum indè minùs areſceret.

Die menſis vigeſimo-ſeptimo,morbi autem ſexto, cùm animadverterem febrem & exanthemata eodem ferè modo ſe adhuc habere, atque vigilias ex motu ſpirituum minùs ordinato quadantenùs protractas, præter uſum *Julapii Paregorici,Hauſtum* ſequentem illicò propinandum juſſi, iterúmque tempore nocturno (ſi vigiliæ urgerent) repetendum.

℞. *Aqu. paralyſ. ceraſ.nigr.* an.℥.j. *epidem.* ʒiij. *ſyrup. è mecon.* ʒ.*vj. laudan. liquid. Helm. gut.xx. M. F. Hauſtus.*

Inſuper *Cochl.iv.* vel *v.* Julapii ſequentis ſæpiùs exhibenda imperavi, atque aliquandò Hauſtulum *Vini Canarini*, quippè Pater nobiliſſimus, atque cæteri adſtantes uſum *Alexipharmacorum* generoſorum (quæ proculdubiò jam admodùm neceſſaria erant) admittere noluerunt.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥.*iv. epidem.* ℥.*iij. cinam. hordeat.* ℥.*ij.margarit. præparat.*ʒ.*j.*ß.*ſacchar.alb.*ʒ.*v. M. F. Julap.*

Gargariſmum etiam repetendum. Die autem decimo-octavo ſpiritibus ob defectum generoſorum *Alexipharmacorum* vacillantibus,Nobilis vir malo omine

rurſus cœpit delirare, quanquàm motu ſpirituum ordinato auctâ *Opiatorum* quantitate adhùc conſervato, ſatis ad ſomnum eſſet proclivis. Ideóque de eventu morbi ego valdè ſolicitus (poſtquàm multis precibus hanc veniam impetrâram) ſpiritus ſtimulare *Veſicatorio* amplo & acri ad nucham applicato, & hoc modo *Alexipharmacorum* quæ adeò neceſſaria duxeram defectum ſupplere decrevi; inſuper *Hauſtum Opiatum*, *Julapium Paregoricum*, *Vinum Canarium*, & *Liquorem Poſſeticum* noſtro modo alteratum adhuc uſurpandum imperavi.

Die vigeſimo-nono Vir Nobilis adhuc febricitans & quadantenùs delirus, *Exanthematis* ubique exareſcentibus & depreſſis, ad vigilias magis proclivis erat: quâ de causâ *Veſicatoria* duo ad brachia interna applicanda, *Julapium Paregoricum* adhuc uſurpandũ, atque *Hauſtum Opiatum* bis in die repetendum curavi.

Die trigeſimo, *veneno* neque per cutim, neque per ductus ſalivales vel partes extremas protruſo) pulmones quadantenùs infarciebantur, & nobilis Juvenis deliriis & vigiliis penè ſuccumbebat; ego verò, veniâ in tanto diſcrimine ægrè priùs impetratâ, chartulam unam *Pulveris alexipharmaci* ſequentis ſextâ quâque horâ exhibendam juſſi, in *Cochl.* Julap. ſequentis, & *Cochlearia iv.* vel *v.* ejuſdem Julapii ſuperbibenda, ad vires ſpirituum penè extinctorum erigendas, ut eo meliùs *Venenum* per cataractas Renum patentiores amandare valerent, quod per cutim vel ductus ſalivales exterminare non poterant,

℞. *Pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ℈. *j. ciner. bufon.* ʒ. ß. *Pulv. Bezoard. Magiſtral.* ℈.ß. M. & divide in tres chartulas.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥.*iij. Epidem. pœon. comp.* an. ℥. *j. confect. alcherm.* ʒ.*ij. ſyrup. caryoph.* ℥.*j.* M. F. *Julapium.*

Inſuper *Hauſtum Paregoricum* bis in die exhibendum juſſi, *Julapium Perlatum* & *Gargariſmum* repetendum, & *Cochl. viij.* vel *x. Apozem.* ſequent. tepefact. propinanda,

℞. *Decoct. pectoral.depurat.* ℔.*j.ſyrup.capill.Vener.tinctur.croc.*an.℥.ß.*M. F.Apozema.*

Undè æger (urinâ copiosè redditâ, atque arteriis fortiùs ſeſe vibrantibus) placidè dormire cœpit, atque ad ſe redire; quandoquidem verò reſpiratio adhuc (uti ſæpè in hoc ultimo Morbi ſtadio) pulmonibus infarctis erat quadantenus difficilis, die 31. *Cochl.* unum *linctûs* ſequent. cum Hauſtu *Apozematis pectoralis* quartâ quâque horâ miniſtrandum curavi,

℞. *Ol. amyg. dulc. rec. ſyrup. Capill. ven.* an. ℥.*j.*ß. *Sacchar. cant. alb.* ʒ.*j.*ʒß. *M. F. Linctus.*

Hauſtum etiam *Paregoricum* horâ ſomni repetendum imperavi.

Aprilis primo, Nobilem Juvenem planè ἀπυρετὸν atque in nullo diſcrimine verſantem inveni, quanquam adhuc obſtructione pulmonum, tuſſi violentâ & levi ophthalmiâ affligeretur; quapropter *Linctum* & *Apozema Pectorale* adhùc uſurpandum duxi, *Hauſtum Paregoricum* horâ ſomni propinandum, *Gargariſmum* & *Julapium perlatum* repetendum, *linimentum* ex *ol. amygd. dulc.* &c. pro facie parandum, atque *gut.* aliquot *collyrii* ſequentis ſæpiùs oculis inſtillandas,

℞. *Aqu. Plantag.* ℥.*j. Troch. alb. Rhaſ. ſine opio, ſacch. cryſtal. alb.* an. ℈. *j. M. F. Collyrium.*

Quandoquidem verò pulmones nobilis viri (qui à Tabe præcedenti aliquali labe inficiebantur) hoc Morbo calefacti debilitarentur, adhuc obſtruerentur, & demùm moleſtâ tuſſi angerentur, atque ſcabies inſuper pertinaciter ad faciem adhæreſceret, & alvus adhuc aſtringeretur, Aprilis ſecundo *Apozema* pectorale & *Linctum* diligenter uſurpandum duxi, atque etiam *Linimentum* & *Gargariſmum* uſque ad diem ſextum. Die tertio inſuper alvum *Glande* ex *Melle & Alumine* cum ʒ.ij. *ſpec. hier. picr. coct.* ſolicitandam curavi. Die quarto ad calorem pulmonum temperandum *gr. xv. ſalis nitr. puriſſ.* & ʒ. ß. *ſacchar. cryſtal. alb.* in ſingulis hauſtibus cereviſiæ ſolvend. præſcripſi ; atque demum die ſexto ad tuſſim importunam frænandam *gut. xij. laudan. liquid.* in *Cochl.* uno *Syrup. Balſam.* horâ ſomni quâvis nocte exhibendum. Hoc pacto ſublatis omnibus ſymptomatis, planè reconvaleſcebat nobilis Vir, appetitu etiam integrè reſtituto, nec morboſus aliquis affectus poſteà ſuboriebatur, præter levem oculorum Taraxin, à quâ facilè & brevì repetito collyrii præſcripti uſu liberabatur. Alvum igitur pilul. ſequentibus nocte deglutitis primùm die Aprilis undecimo leniter ſubducendam juſſimus.

℞. *Pil. ſtomach. cum Gum. aloës roſat.* an. ℈ j. *ſal. tartar. gr. vj. Elix. Prop. q. ſ. M. F. Pil.* n. *vj. deaurandæ.* Die 14. horâ ſomni deglutiit Nobilis Vir *gr. xxv. Pil. Stom. cum Gum.* & ad alvum fortiùs deturbandam proximo mane *Extract. Rud. gr. xxv.* in *iij. Pil.* redact. atque denique die 17. *Pil. Stomach.* ʒ. ß. horâ ſomni, mane verò proximo Pilulas ſequentes,

℞. *Extract. Rud.* ʒ. ß. *Sal. tartar. gr. v. ol. aniſ. gut. iij. M. F. Pil. iij. deaurand.*

Hiſtoria XXXIII.

Altera ejuſmodi. Uxor Domini *Levvis* habitantis in vico dicto *Pater-noſter-rovv*, mulier elegans & formoſa anno 1670. ægrotans, atque immodico menſium fluxu tentata, ſexto imprægnationis menſe, Variolis jam ubique erumpentibus abortionem paſſa eſt. Exanthemata mali moris à prima eruptione ubique confluebant, acceſſerunt pulſus admodùm debilis ſine evidenti febre, vigiliæ pertinaces & delirium ; interrogatis tamen placidè reſpondebat ægra, ſecundo maturationis die à priore Medico deferebatur quaſi deplorata : ego verò tunc accerſitus, deprehendi (lochiis adhuc fluentibus) pulſum admodùm debilem, temperiem mitem, Variolas ubique depreſſas, adeò autem fuit attonita & animi impos, ut ſeſe benè valere crederet, neque de morbi eventu ſolicita eſſet, neque de morbo, neque de quovis ſymptomate conquereretur. Inſuper Natura *veneno* per glandulas cutaneas juxta primam intentionem propulſando impar, planè languida & ignava, neque per glandulas ſalivales, neque per aliquam aliam portam hoſtem proſequi moliebatur. Hoc in caſu ad præcavendam funeſtam diarrhœam, quam meritò inſecuturam ſuſpicatus ſum, atque ad eliminationem lymphæ venenatæ ſaltem per cataractas Renum promovendam, præſcripſi doſin *Ciner. Bufon. pulv. è chel. cancr. comp.* & *lap. Contrayerv.* quartâ quâque horâ cum hauſtu *Julapii Opiati* miniſtrandam, undè fluxu urinæ notabili ſuborto optimè dormiebat ægra. Poſt unum verò vel alterum diem exareſcentibus ubique *Exanthematis*, pulſum ſenſim fortiorem deprehendi, atque mentem ſanam ; quâ ratione, medicamenta non adeò frequenter repetenda juſſi, verùm ſextâ tantùm vel octavâ quâque

horâ, atque tandem bis vel ſemel in die, fluxu urinæ continuato, & patiente indies reconvaleſcente; atque quidem die morbi viceſimo prorsùs convaluit, ſine ullâ omninò *Exanthematum* maturatione, ſalivatione vel extremorum intumeſcentiâ per totum morbi curſum ſubortâ.

Hiſtoria X X X I V.

Filiolus Domini *Allot* habitantis in vico dicto *Covv-lane*, ſex annos natus, circiter annum 1671. mediâ hyeme Variolis laborabat. *Exanthemata* à primâ eruptione ante meum adventum ubique confluebant, vel ſaltem magnâ ex parte cohærebant, febris inſuper mali moris à primo morbi inſultu uſque ad maturationem protendebatur. Inſtante autem maturatione (cùm ego primùm accerſebar) *Exanthemata* quæ jam matureſcere & turgeſcere oportebat, ubique ſubſidentia & exareſcentia, atque in pectore *Petechiis* interſperſa deprehendi, acceſſit alvi fluxus enormis cum vigiliis & deliriis ſociatus, poſtquàm oppreſſa Natura *venenum* per ductus ſalivales levi ptyaliſmo, quaſi velitando eliminare incaſsùm tentaverat; Ope autem *Julapiorum Opiatorum*, *enematum adſtringentium* & *pulverum cardiacorum* & *adſtringentium* cum *Ciner. Bufon.* commixtorum, ſæpiùs repetitorum, fluxus alvi, licèt ſæpiùs recurrens, demùm penitùs ſublatus erat, æger placidè dormiebat, atque urinam copiosè reddebat, atque tandem evaneſcentibus *Petechiis* (utut *Variolæ* per totum morbi curſum ad inſtar pellicularum pellucidæ adhæſiſſent & exaruiſſent) perfectè reconvaleſcebat, & nullus omninò morboſus affectus poſteà ſubortus eſt præter *Ophthalmiam*, à quâ methodo alibi deſcriptâ facilè liberabatur.

Altera ejuſmodi.

Hiſtoria X X X V.

Conſobrina Domini *Tipton* habitantis ſub Inſigni *Solis* prope *Holborn-bridge*, anno 1673. currente jam 14. ætatis anno, Variolis cohærentibus laborans, à Pharmacopolâ tractabatur, uſque ad undecimum Morbi diem, quo die ſalivatione à frigore in poros cutis admiſſo derepentè ſuppreſsâ, & Variolis ubique depreſſis, ego incunctanter accerſitus inveni miſeram Puellam pulſu admodùm debili, ſubſultu tendinum, vigiliis & delirio laborantem, anhelam etiam & ſuffocatam ac ſi illicò animam efflaturam. Igitur *Veſicatorium* amplum & acre ſtatim ad nucham applicandum juſſi, atque *Bolum* ex *Electuar. de Ovo* & *Ciner. Bufon.* exhibendum, & cum hauſtu *Julapii Opiati* quartâ quâque horâ repetendum; undè (quod optabile fuit) inſigne & quaſi diabeticum urinæ profluvium ſuboriebatur, vires ſtatim evidenter refocillabantur, & puella meliùs reſpiravit. Demùm decimo quarto morbi die, cùm jam febris penitùs exulaverat, uſu *Bolorum* non ampliùs continuato, revireſcebat (mirabile dictu) ingens ptyaliſmus, qui ſpontè duravit, uſque ad completam Exanthematum maturationem, & donec patiens integrè reconvaleſceret, quæ hoc pacto (ſi quæ alia) ab orci faucibus planè eripiebatur.

Variolæ cum diris ſymptomatis ob ſalivationem intempeſtivè ſuppreſſam ſociatæ, quæ ſymptomata ſuborto urinæ profluvio tollebantur.

Hiſtoria X X X V I.

Uxor Domini *Goddard* habitantis in vico dicto St. *Botolphs-lane*, annos duodeviginti nata, die Octobris 21. 1692. ſub veſperam dolore lumborum ſpaſmodico derepentè adeò atroci corripiebatur, ut tota machina ſpaſmis agitari videretur, febris autem intemperie, ſiti vel pulsûs mutatione nondùm

Variolæ malignæ & cohærentes fluxu menſium immodico

& diarrhœâ ſubortâ die Morbi 15. funeſtè terminata.

ſeſe prodebat. Die proximo alvum frequenter dejiciebat, non multùm autem ægrotabat, lumbagine ſolummodò attrita, indéque ſeſe non continebat in lecto ut par erat, verùm ubique in domo, tempeſtate admodùm frigidâ pallida licèt & languida obambulabat. Die vigeſimo-tertio ſub veſperam unum vel alterum *Exanthema* ſeſe in labiis primùm in conſpectum dedit. Die vigeſimo quarto erumpebant Variolæ ubique cohærentes, ægra jam multùm languebat, ſuffocatione ſtrangulatoriâ ſæpiùs tentata, atque madore frigido perfuſa: Pulſus (ut ex adſtantibus audivi) erat debilis, & vigiliæ à primo morbi inſultu uſque ad vigeſimum-ſeptimum menſis diem, pertinaciter urgebant, & ne granum quidem medicamenti alicujus *Opiati* vel *Cardiaci* ad vires ſuſtentandas à Pharmacopola qui eam hactenùs tractabat, miniſtratum erat; *Decoctum album*, & *Julapium Perlatum* frigidum & minimè *Cardiacem* per totum hoc *Apparatûs* & *eruptionis* tempus concedebatur, ſolummodò tantillum *Vini Canarini* in deliquiis ægrè admodùm, & non ſine multis precibus impetravit, ægrota utut indè ſeſe plurimùm refectam ſentiret. Ego vigeſimo ſeptimo menſis, & ſexto morbi die advocatus, quamprimùm animadverti *Exanthemata* admodùm frequentia & penè ubique cohærentia, depreſſa verò & lurida, pulſum debilem & celerem, micturitionem, urinam verò tinctam & contentis ſaturatam, vires admodùm languidas, & ſuffocationes quaſi hyſtericas frequenter recurrentes, cum vigiliis pertinacibus conjunctas: quoties enim obdormiſcere cœpit, ſuffocatione & deliquio excitata ſtatim expergefacta eſt. Ideóque *Veſicatorium* ſtatim ad nucham applicandum juſſi, & *Bolum* ex *Theriac. Androm.* ʒ.ß. *pulv. è chel.cancr.comp.lap.contrayerv.* & *rad. Serpentar.Virgin.* an. ℈.ß. *laudan.liquid.gut.xv.* & *ſyrup.caryoph.q.ſ.* illicò exhibendum, atque ſextâ quâque horâ repetendum cum hauſtu Julapii, & *gut.xij. laudani liquidi* hauſtui Julapii mediâ nocte propinando inſtillandas, modò non dormiret: A *laudano* vertigine quadantenùs afficiebatur ægra, urinam verò ſine micturitione moleſtâ jam reddebat, & poſt univerſalem dolorem quem per bihorium ſenſerat, demùm per trihorium quietè decubuit, atque denuò placidè dormivit.

Octobris 28. manè pulſum deprehendi manifeſtò fortiorem, *Exanthemata* ferè ubique (tardè licèt) matureſcentia atque quadantenùs acuminata, faciem etiam licèt ſine ptyaliſmo intumeſcentem, ægra hilari erat animo, & plurimùm refecta, atque à languore, ſuffocatione, madore, reliquiſque funeſtis ſymptomatis, liberata quietè jacebat, indéque in ſpem inductus Bolum ſextâ quâque horâ adhuc repetendum duxi, donec ſomnus ſatis conciliaretur, atque *Venenum* magis ſubigeretur. Die 29. menſes qui præſtituto tempore, ſcilicet ſub initium Morbi fluere debebant, jam erumpebant, ſubſidebat faciei intumeſcentia, atque *Exanthemata* eam obſidentia, pure minimè concocto, exareſcebant; ægra verò mentis adhuc compos erat, utpotè frequenti, licèt brevi & ſuſpenſo ſomno refecta, ideóque *Veſicatoria* duo ad carpos internos applicanda juſſi, & *Bolum è Theriac. Androm.* ʒ.ß. *pulv. ſerpentar. Virgin. ſpec. confect. de Hyacinth. è chel. cancr. comp.* an. *gr.xij. laud. Long. gr.j.* & tantillo *ſyrup. caryoph.* confectum, atque hauſtulum cum *ſyrup. de Mecon.* ℥.ß. ſtatim exhibendum, atque denuò ſextâ quâque horâ repetendum. Bene indè dormivit & mente integrâ fruebatur, lingua mollis erat & humida, guttur autem dolebat ſine

ptyaliſmo

ptyaliſmo vel aphthis in ore ſuccreſcentibus, vel Tuſſi conjunctâ, margines *Exanthematum* in pectore & artubus rubedine magis vegetâ perfundebantur, glandulæ prope naſum ſitæ intumeſcebant, & ſerum copioſè excernebant, una manus in tumorem tolli cœpit, *Veſicatoria* autem vix quicquam effecêrunt, ſanguis ex arteriis uterinis fluere haud deſinebat, parciùs autem quàm præcedente die effluxit; vibrationem arteriarum deprehendi citatiorem, atque urinam rubedine ſaturatam, atque contentis & arenulis refertam, iterúmque frequenter & moleſtè redditam. Ideóque præter uſum *Bolorum Alexipharmacorum* & *Opiatorum* quos ſextâ quâque horâ uſurpandos duxeram, die Octob. 30. Hauſtum *Apozematis Pectoralis* cum *Tinctur. Croc.* vel *Emulſionis è ſemin. frigid. cum aqu. roſ. rub.* calidè ſæpiùs miniſtrandum juſſi, atque *Gargariſmum* ex *decocto Ficuum*, *Diamor. & Mel. Roſ.* calidè ſiphone faucibus frequenter injiciendum. Die Oct. 31. benè adhuc dormivit & ſanâ mente fruebatur, manus utraque tumore notabili afficiebatur, *Exanthemata* in manibus, atque in cruribus hactenùs depreſſa inflammari & pure turgere incipiebant; urina autem pauca admodùm frequenter & difficulter reddebatur, fluxu uterino adhuc non penitùs ſublato, quo nomine *gr. xv.* vel ℈. *j. Pulv. Æthiopic.* ſingulis Bolis addendum duxi, eorúmque uſum unà cum *hauſtu paregorico* ſextâ quâque horâ repetendum, atque in cæteris perſtandum eſſe. Novembris 1. Fluxus uterinus ſiſtebatur, urina reddebatur copioſa, & contentis ſaturata & ſine dolore, ſomnus ſatis protrahebatur, tumor extremarum partium (*Exanthematis* in iis ubique jam pure refertis) in magnam molem elevabatur, reſpiratio facilis erat & libera, pituitâ viſcidâ ope gargariſmi copioſè è faucibus eductâ. Novemb. ſecundo, ægram poſt levem ſudorem ſpontè ſubortum, atque per trihorium univerſum corpus perfundentem penè ἀπυρέτον inveni, undè in omnibus præſcriptis perſtandum eſſe duxi. Novembris autem tertio, & morbi decimo-tertio, ultimo morbi ſtadio jam primùm inito, ægra bis alvum ſpontè dejecit, partes extremæ evidenter detumeſcebant, ſitis etiam & linguæ ariditas febris auctæ indicia dedêrunt, ſatis quidem dormivit ægra, ſed in nonnullis deliravit, & rursùs ſuffocatione tentabatur; quâ de causâ *Bolum* cum *hauſtu paregorico* bis in die duntaxat repetendum duxi, ad linguam autem emolliendam tantillum *Mucilaginis Sem. Cydon. ſyrup. è mor. Extract.* ſæpiùs in os ingerendum juſſi, atque in cæteris perſtandum. Nocte proximâ bis iterùm alvum dejecit ægra, & urinam nonnunquam involuntariò reddidit, pulſus erat celer & quadantenùs debilis, ſomni erant breves, ſæpè enim ut in principio morbi, ſuffocatione ſtrangulatoriâ perterrita expergefacta eſt, hæmorrhagia uterina rediit jam plurimùm aucta. Igitur Novemb. quarto præſcripſi *Decoctum album* pro potu ordinario, atque loco Bolorum, *Cochlearia v.* vel *vj.* Julapii ſequent. alternis horis propinanda juſſi,

℞. *Aqu. germ. querc. cinam. hord.* an. ℥. *iv. Epidem. pœon. comp. ſyrup. è mecon.* an. ℥. *j.* ß. *pulv. è chel. cancr. comp. ſpec. confect. de Hyacinth. pulv. bezoard. magiſtr.* an. ʒ. ß. *M. F. Julap* Ante veſperam quinquies dejecit fæces copioſas & ſeroſas, pulſus autem indè non multum labefactabatur, quo nomine Bolum ex *Ther. Androm.* ʒ. ß. *Pulv. è chel. cancr. comp. ſpec. confect. de Hyacinth.* an. *gr. xv. laudan. Lond. gr. j.* & tantillo *Syrup. Caryoph.* confectum illicò ex-

hibendum curavi, & quartâ matutinâ (ſi fluxus alvi perſeveraret) repetendum, cum hauſtu Julapii ex *Aqu. meliſſ. rut. ceraſ. nigr. bryon.* & *pæon.comp.* & *ſyrup. caryoph.* de quo fas erat bibere ad libitum in languoribus vel ſuffocationibus, atque etiam *Spir. Sal. Armon.* in phialâ collo arcto & oblongo ſæpiùs naribus admovendum; ſin alvus à primo Bolo cohiberetur, ſecundum omittendum juſſi, & in locum ejus ſubſtituendum curavi Julapium cum *Pulv. Bezoardic*: durante quidem alvi fluxu evigilavit ægra, verùm ſine delirio vel ſuffocatione, ante mediam autem noctem delira & ſuffocata, horâ primâ matutinâ ad plures migrabat. Adeò inter duo ſymptomata vehementia, nimirùm enormem diarrhœam, & ſuffocationem, difficili dilemmate demùm preſſus, vel miſeram patientem poſt ſpem ſanitatis redintegrandæ amplam, jam fluxu alvi colliquativo diffluere, vel ſtrangulatione præcipiti perire permittere coactus ſum.

Hiſtoria XXXVII.

Variolæ primariò Malignæ & universim confluentes.

Filius Domini *Hackevvill*, octodecim annos natus, ſub finem menſis Septembris 1692. atroci & planè ſpaſmodico capitis & lumborum dolore correptus, ſine intemperie febrili, ſine nauſeâ, ægritudine, vomitione, vel quovis altero vehementi ſymptomate præter dolores memoratos, ad bidui ferè ſpatium vigil ac delirus, pulſu intereà debili, decumbebat. Sub finem ſecundi diei tota facies efflorеſcentiâ æquali & continuâ derepentè perfundebatur, minimè coccineâ, ſed ſubluridâ, pectus univerſum, & artus *Exanthematis* lividеſcentibus, & penè ubique cohærentibus, variâ admodùm figurâ ad instar Morbillorum (maculis nigris & petechiis hìc illìc interſperſis) notabantur; pervigil etiam erat & deliravit æger uſque ad ſecundum *Eruptionis* diem, quo ego primùm accerſitus eum inveni inquietum, vigilem & delirum, pulſu admodùm debili & vacillante laborantem, & quaſi potionatum, magis quàm febricitantem; nam ne granum quidem *Alexipharmaci* alicujus, aut cujuſvis alterius medicamenti hactenùs miniſtratum fuerat, undè ſpiritus, nullis ſuppetiis Artis tempeſtivè adhibitis, veneno penitùs ſuccumbere videbantur: Ex inani verò Naturæ conatu, aliqualis labiorum intumeſcentia, & levis ptyaliſmus demùm ſuboriebatur. Quocirca funeſto prognoſtico priùs prolato (ut importunis amicorum precibus ſatisfacerem) miſerum ægrotantem repetito uſu *Theriac. Androm. pulv. Gaſcon. ſerpentar. Virgin. Julap. cordialium* & frequentium *Veſicatoriorum* (quod unicè faciendum reſtabat) ab orci faucibus eripere & ſomnum ei conciliare moliebar; incaſsùm verò, ſub initium enim primi maturationis diei, comatoſus & convulſus fatis cedebat.

Soror hujuſce Juvenis in eâdem domo cum Fratre diverſata, atque ei miniſtrans, terrore & mœſtitiâ ob mortem Fratris præproperàm affecta, paulò ante illius obitum paroxyſmum febris quam *Varioloſam* eſſe ipſa opinabatur, ad 24. horas protenſum perpeſſa eſt. Alvo autem ejus, quæ priùs nimiùm adſtricta erat, enemate ſolutâ, atque Bolo Theriacali poſteà exhibito, die proximo mane planè ἀπυρέλος videbatur, arteriæ validè & ordinatè ſe vibrabant, quâ de causâ nullum aliud medicamentum deglutire voluit, præter *Cortic. Peruv.* quem parcè admodùm deglutiit, labe autem hâcce infecta tres hebdomadas valetudinariò tranſegit mœſta & perterrita, menſes deindè

ſubſiſtebant ; demùm verò derepentè dolore ſpaſmodico caput, lumbos & totum corpus occupante transfixa decumbebat, ſine febre evidenti, nauſeâ etiam & vomitione non multùm laceſſita. Die autem proximo tota facies coccineâ efflorefcentiâ æquali perfundebatur, pectus verò & artus *Exanthematis* ſublividis, penè cohærentibus, quorum apices haud pauci fuſcum vel nigrum colorem induebant. Secundo *Eruptionis* die, quo ego primùm accerſebar, fluxum menſium enormem perpetiebatur, dormiebat autem, atque minimè delirabat ; Pulſum autem deprehendi debilem admodùm atque Temperiem mitem, & ne granum quidem medicamenti cujuſvis *Alexipharmaci* hucuſque ei miniſtratum fuerat. Terrore autem mortis quam expectabat perculſa, tremula jacebat, Pathematis gravioribus attrita ; quibus etiam acceſſit, dolor ob inexpectatum Avi obitum, qui è rure eam inviſendi causâ hùc ſeſe contulerat, atque domum jam primùm ingreſſus, apoplexiâ fortiſſimâ correptus, intra ſemihoræ ſpatium animam efflârat. Utcunque (funeſto prognoſtico priùs prolato) ope *Alexipharmacorum* generoſiſſimorum, & *Opiatorum*, atque *Veſicatoriorum* frequentium applicatione funeſtum diem differre pro virili conatus ſum ; ſed fruſtrà : ſecundo enim maturationis die, cùm jam univerſa facies pergamenâ quaſi candidâ obducta videbatur, comatoſa fatis cedebat.

Hiſtoria XXXVIII.

Adoleſcens ſexdecim annos natus habitans in *Soho* (cujus nomen mihi jam non occurrit) die Septembris vigeſimò-ſexto, 1693. Varioloſo fermento infectus decubuit. Biduum valetudinariò tranſegit, dolore capitis & lumborum immani correptus, nondùm autem, tactu judice, intemperie febrili tentabatur, vel *comate*, *nauſeâ*, *vomitione*, *fluxu alvi*, vel quovis altero vehementiori ſymptomate apparatum hujus morbi comitari ſolito affligebatur, tantùm de ſpaſmodico hoc dolore & vigiliis conjunctis conqueſtus eſt. Die autem vigeſimo-octavo univerſa cutis efflorefcentiâ æquali, continuâ atque intensè rubrâ ſine puſtulis notabilibus, derepentè perfundebatur, undè æger pelliculâ quaſi ſcarlatinâ undique obductus illicò cœpit delirare & furere. Die menſis vigeſimo-nono *eruptionis* autem ſecundo, cùm à primo morbi inſultu non omninò dormiviſſet, vel remedium quodcunque *Alexipharmacum* vel *Opiatum* ſumpſiſſet, ad eum inviſendum accerſitus, animadverti pulſum admodùm debilem, celerem & inordinatum, atque urinam paucam, tenuem, & minimè rubedine vel contentis ſaturatam, ipſum autem ægrum inſomnem, delirum, & ſenſu omni penitùs privatum. Caſus hic (ſi quis alius) prognoſticon funeſtum ſuggerebat, nullam autem Indicationem præbebat, niſi ut quocunque modo ſpiritus penè extincti ſuſcitarentur, atque motus eorum vacillantes & inordinati compeſcerentur. Quo nomine, poſtquàm fatum inſtare denunciaveram, monitis amicorum morem gerens *Veſicatoria* tria ad Nucham & carpos illicò applicanda juſſi, & *Bolum Theriacalem* cum *Pulv. Gaſcon. Lap. contrayerv.* & *Serpentar. Virgin.* an. ℈.ß. atque *laudan. liquid. gut. xiv.* exhibendum, & quartâ vel quintâ quâque horâ, ſolutum in hauſtu Julapii cordialis repetendum. Undè æger qui à primo Morbi inſultu non omninò dormiverat, per duas horas integras ſomnum placidum capiebat, neque ut priùs delirabat, ptyaliſmus etiam aliqualis jam ſuboriebatur, indéque proximo die mane *Veſicatoria*

Altera ejuſmodi.

duo ad tibias internas applicanda curavi, & quantitatem *Serpentariæ Virgin.* in unoquoque Bolo duplicandam. Die autem ſequenti, primo ſcilicet *maturationis*, pelliculâ undiquaque pergamenæ ad inſtar albeſcente, & planè exareſcente obductus, maculis inſuper quibuſdam griſeis hìc illìc in cuticulâ effloreſcentibus, comatoſus, delirus & convulſus animam exſpirabat, ſanguinis tantillo paulò ante obitum è naribus ſtillante.

Hiſtoria XXXIX.

Altera ejuſmodi. *Martha Meade* ancilla nobiliſſimi Domini *Baronis de Coventry* duodeviginti annos nata, die 24. Januarii 1691. derepentè *Cephalalgiâ* & *Lumbagine* immani corripiebatur, cum autem ſeſe non calore, ſed potiùs algore ſenſiſſet perfuſam, rata hanc affectionem eſſe *Nephriticam*, ubique in domo obambulabat, totâ nocte ſequenti, gelu jam admodùm ſæviente, conſervo ſuo ægrotanti miniſtrans evigilavit, cùm potiùs in lecto ſomno indulgendum erat. Undè ſpiritus frigore & vigiliis penè extincti minùs pares certamini cum *Veneno* ineundo reddebantur. Proximo die, cùm jam ego morbum *Varioloſum* pronuntiâram, in curru, cautelâ maximâ adhibitâ, in domum Amitæ ſuæ (ut percupiebat) ſecundo morbi die deducebatur. Die morbi tertio, menſis nimirùm vigeſimo-ſeptimo Pharmacopola accerſitus, poſt Bolum neſcio quem præcedenti nocte exhibitum, nullâ efflorеſcentiâ in cute ſeſe prodente, audacter è venâ cubiti ℥. *xiv.* vel *xvj.* ſanguinis eduxit, qui cum impetu exſiliebat, atque nullatenùs, rheumatici ſanguinis ad inſtar, concreſcebat, fibris penitùs privatus. Die Morbi quarto mane ego accerſitus animadverti univerſam cutem efflorеſcentiâ continuâ & planâ, intensè rubrâ, non ſcarlatinâ, verùm quaſi levi & plano *Eryſipelate* perfuſam, maculis rubris minoribus, & nigris majoribus ubique per totum pectus ſparſis. Urinam inſuper ægra reddidit copioſè & frequenter atque ſinceri ſanguinis ad inſtar intensè rubram. Dormiebat quidem quadantenùs, verùm oppreſſa & languida, atque pulſu tremulo & inordinato laborans, ſeſe plurimùm atque penè perpetuò jactabat. Prognoſtico igitur funeſto priùs prolato, *tinctur. roſ. ſicc. aqu. cinam. hord. & ſpirit. ſulph.* extract. atque *ſaccharo albiſſ. edulcorat.* præſcripſi pro potu ordinario, atque chartulam unam pulveris ſequentis cum hauſtu Julapii quartâ quâque horâ exhibendam juſſi,

℞. *Pulv. Bezoard. Magiſtr. ſpec. confect. de Hyacinth.* an. ʒ.ß. *coral. rub. præparat.* ʒ.ij. *pulv. ſerpentar. Virgin.* ʒ.ß. *M. pro v. Chartulis.*

℞. *Aqu. cinam. hord. Stephan. germin. querc. ceraſ. nigr.* an. ℥.iij. *acet. ſtillat.* ʒ.v. *ſyrup. Myrtil.* ℥. j. ß. *M. F. Julap.* Sub finem autem quinti morbi diei ſanguine confertim è bronchiis exiliente ſuffocata periit, labiis & manibus (uti in Confluentibus Variolis plerumque contingit) quadantenùs ab inani Naturæ niſu tumefactis. Cadavere inſpecto cutim deprehendi (viſu horrendum) ubique planè nigricantem, proximo autem die colore cæruleo imbutam, qualem colorem etiam omnia lintea ſanguine conſpurcata aquæ Saponaceæ primùm immerſa planè exhibebant, ac ſi fuiſſent arte tincta, quæ labes haud facilè delebatur. Tantùm valet hocce *Venenum* ubi ad ἀκμὴν pervenit in humorum ipſorum craſi immutandâ.

Hiſtoria XL.

Frater natu minor Domini *Warren* habitantis in vico dicto *Ludgate-hill*, menſe Auguſto 1692. frequenti rigore, lumbagine & demùm febrili calore correptus (uno vel altero *Exanthemate Varioloſo* demùm ſub finem ſecundi apparatûs diei inter innumeras maculas purpureas ſeſe prodente) decumbebat. Die *eruptionis* ſecundo ego accerſitus animadverti *exanthemata* valdè frequentia, & penè ubique cohærentia, verùm depreſſa & ſemimortua, maculis nigris & magnis ubique interſperſis: Æger erat inquietus, inſomnis & delirus, urinam reddidit frequenter tenuem & copioſam, lingua nigreſcens areſcebat, nullum aderat ptyaliſmi futuri indicium, pulſus erat tremulus & admodùm debilis. Prognoſtico igitur funeſto prolato, *Veſicatoria* illicò ad nucham & carpos applicanda juſſi. & *Bolum Theriacalem* cum *pulv. Gaſcon. ſerpentar. Virgin.* & *laudan. liquid. gut. xx.* ſtatìm exhibendum, atque ſextâ quâque horâ cum hauſtu *Julapii cordialis* repetendum, *liquorem* etiam *poſſeticum* noſtrum præſcripſi pro potu ordinario. Miſellus autem juvenis jam ferè extinctus, die proximo mane delirus ac inſomnis animam efflavit.

Variolæ cohærentes, atque à primo ortu mali moris.

Hiſtoria XLI.

Soror Domini *Thompſon*, habitantis in vico dicto *Snore-hill*, virgo ferè quadragenaria, mediâ æſtate 1692. tempeſtate admodùm fervidâ, atroci & ſpaſmodico lumborum dolore derepentè correpta, atque nullâ notabili temperiei mutatione, vel alio quovis ſymptomate vehementi attrita, hanc affectionem indè *Nephriticam* rata, à lecto abſtinebat, in domo obambulabat, atque ad rem familiarem animum attendebat; biduo verò elapſo, lumbagine ſensìm auctâ, & deliquiis invadentibus decumbebat, totâ nocte inſomnis & inquieta. Die proximo mane ego accerſitus inveni miſeram ægram ſtragulis oppreſſam & perperàm æſtuantem, pulſu debili & celeri laborantem, atque ſudore immodico perfuſam: In ſubſidium igitur ſpirituum penè ſuffocatorum partem magnam ſtragularum illicò detrahendam juſſi, atque unum brachium levi tegumento munitum è lecto eximendum, ut reſpiraret ægra liberiùs & faciliùs, quippè criſin *Variolarum* jam inſtare ſuſpicabar. Inſuper *Bolum Theriacalem* cum *pulv. è chel. cancr. comp.* illicò deglutiendum, atque *Julapium cordiale* temperatum ad libitum propinandum imperavi, ad vires ſpirituum in agone critico plurimùm exhauſtorum refocillandas. Veſperi autem reverſus inveni ægram nutricis & muliercularum adſtantium conſilio rursùs ſtragularum onere preſſam, atque utroque brachio in lecto quaſi in balneo æſtuantem. Undè Variolæ penè ubique cohærentes confertìm jam erumpebant, cuticulâ ubique ut in ſcarlatinâ vel eryſipelatoſâ efflorescentiâ inflammatâ, & maculis purpureis vel nigrantibus hìc illìc ſparſis. Utcunque ope *Veſicatoriorum*, & *Opiatorum* atque *Alexipharmacorum* aſſiduè repetitorum, Variolis (licèt tardè) quandantenùs matureſcentibus, ad decimum morbi diem vitam produxit ægra, quo die hæmorrhagiâ immani ab utero & renibus ſubortâ periit.

Altera ejuſmodi.

Hiſtoria XLII.

Servus Domini *Buſſy*, habitantis in vico dicto *Fleetſtreet*; menſe Julio 1692. dolore capitis & lumborum atrociſſimo correptus, atque per biduum attri-

Variolæ cohærentes,

cum atroci lumbagine invadentes Venæſectione, &c. in benignas mutata.

tus, demùm vertigine affectus, ſub finem ſecundi diei conſilio Medici obiter occurrentis decumbebat, atque ſanguinis ℥.*xij*. è brachio educi ſinebat. Nullo medicamento autem *Alexipharmaco* vel *Opiato* præſcripto vel miniſtrato totâ nocte inſomnis, hebes & delirus jacebat, erumpentibus jam undiquaque *Variolis* propemodùm ubique *Cohærentibus*. Proximo mane ego ſedulò accerſitus animadverti pulſum admodùm debilem, celerem & vacillantem, ægrum ipſum inſomnem, hebetem & delirum; quo nomine *Veſicatoria* tria ampla & acria ſtatìm ad nucham & carpos internos applicanda juſſi, *Julapium Paregoricum & cordiale cum ſpecieb.* quartâ quâque horâ miniſtrandum, atque *Bolum Theriacalem Opiatum* ſtatìm exhibendum, iterúmque horâ ſomni repetendum. Die proximo patientem inveni prorsùs ἀπυρεῖον, nullo ſymptomate vehementiori affectum & placidè dormientem, ptyaliſmo jam ſuborto, atque *Variolis* vegetè rubentibus & quadantenùs acuminatis: igitur uſum *Julapii Paregorici* cum ſpeciebus adhùc uſurpandum imperavi, atque *Hauſtum* cum ℥.j. *ſyrup. de mecon.* horâ ſomni propinandum & quâque nocte repetendum. Quo pacto *Variolæ* ante nonum ab eruptione diem integram maturationem aſſecutæ (ptyaliſmo uberrimo huc uſque protenſo atque manibus demùm inſigniter tumentibus) & pure concreſcente declinantes, ſine febre recidivâ more planè legitimo exaruêre. Tantùm momenti habet (me judice Venæſectio in hoc morbo ad excruciantes lumborum ſpaſmos allevandos opportunè celebrata, modò vires ſpirituum fractæ poſteà aſſiduo *Opiatorum* & *Alexipharmacorum* uſu, atque *Veſicatoriorum* applicatione tempeſtivè erigantur.

Hiſtoria XLIII.

Variolæ admodùm frequentes cum ſtrangulatione conjuncta præ uſu ſpiritûs ſulphuris copioſo.

Uxor cujuſdam Lanionis (cujus nomen jam mihi non occurrit) habitantis propè *Smithfield-bars*, ſexto ingravidationis menſe Variolis correpta, (exanthematis admodùm frequentibus erumpentibus) frigido regimine ſine *Alexipharmacis* vel *Opiatis* tractata, ad quartum uſque diem (quo ego primum accerſebar) planè inſomnis jacebat, atque præ largo uſu *Spir. Sulphur.* quo *Variolæ* in gutture ſuccreſcentes irritabantur, adeò ſuffocata & ſtrangulata erat ut vix quicquam deglutire poſſet. Temperiem ægrotantis inveni admodùm mitem, pulſum verò celerem & debilem, vires languidas, atque Variolas ubique depreſſas & ſemineces. Quâ de cauſâ *Cochlearia v.* vel *vj. Julapii Paregoric. cum ſpecieb.* quartâ quâque horâ propinanda juſſi, inſtillatis guttulis *xiv. laudan. liquid.* hauſtui nocturno & matutino. Inſuper loco Gargariſmi *ſpirit. ſulph.* ſaturati, *Gargariſmum* ex *decoct. ficuum* & *melle roſat.* ſæpiùs faucibus ſiphone tepidè injiciendum curavi. Exindè quodvis oblatum facilè deglutiit, à ſtrangulatione prorsùs liberata, optimè etiam dormiit, Variolis jam demùm ubique maturari incipientibus ſpes reconvaleſcentiæ tanta affulgebat, ut omnes adſtantes admiratione perculſi planè ſtuperent. Die autem proximo ægra abortionem perpeſſa eſt, illicò corruunt vires, ſubſidunt *exanthemata*, atque ægra atrociſſimo & ſpaſmodico femoris ſiniſtri dolore correpta brevì fatis cedit.

Hiſtoria XLIV.

Variolæ funeſtæ quæ ob

Uxor Domini *Higby* habitantis in vico dicto *Snore-hill*, non ità pridem maritata, atque jam gravida, fluxu menſium immodico atque cæteris abor-

tionis ſubſecuturæ ſymptomatis tentata, in *febrem Varioloſam* incidit. Variolæ autem neque Naturæ viribus, neque Artis ſuppetiis (quamquam generoſiſſima remedia adhiberentur) protrudi potuêrunt; verùm altiùs in cute deliteſcebant. Undè tertio eruptionis die inflammatione & intumeſcentiâ faucium inſigni, ob lympham venenatam versùs glandulas ſalivales raptam, derepentè ſubortâ, atque indies ſensìm auctâ, demùm vix deglutire vel reſpirare potuit, abortionem inſuper paſſa eſt, & quinto morbi die anhela & ſuffocata periit.

fluxum menſium immodicum & abortionem ſubſequentem unquam protrudi potuerunt.

Hiſtoria X L V.

Thomas Jollif Armiger, optimæ ſpei juvenis, habitans in hoſpitio *Medii Templi*, circa annum 1669. Virginem nobilem & formoſam mox ducturus uxorem, ſine febre evidenti ægrotans de dolore capitis vehementi ſolummodò conquerebatur. Ipſe autem amore captus atque indè ſui ipſius negligens, quotidiè (cùm in lecto potiùs decumbendum erat) in aëre frigido, ſæviente jam hyeme, verſabatur, imò ipſo primo *eruptionis* die ſub ingreſſum noctis in cymbâ, *Weſtmonaſterium* uſque, Thameſin trajecit ad ſponſam inviſendam, ubi ab ipsâ Amaſiâ inter oſcula, *exanthemata* in facie primùm deprehendebantur confertìm admodùm erumpentia. Domum autem mediâ nocte reverſus decubuit, atque me proximo die ſub veſperam ſecundo eruptionis die nimis ſerò accerſivit. Variolas etenim animadverti ubique livideſcentes & ſeſſiles cum febre aliquali conjunctas. *Bolum Theriacalem* illicò exhibendum juſſi cum hauſtu *Julapii perlati* de quo fas erat bibere ad libitum, undè febre jam remittente benè dormiit æger, pulſum proximo die mane deprehendi ordinatum & æqualem, ſed quadantenùs debilem, atque *Variolas* adhùc depreſſas, neque colore magis vivido imbutas, aut magnitudine, numero vel acumine auctas; & licèt ἀπυρέτως & quietè decumberet, ſiti & gutturis ardore quaſi *ſalivationis* prodromo afficiebatur. *Veneno* autem neque per cutem, ductus ſalivales, aut aliam quamvis viam protruſo, pulſus admodùm debilitabatur & quadantenùs accelerabatur. Primo *maturationis* die apicibus *Variolarum* albeſcentibus, atque in earum interſtitiis demùm in cruribus & pectore *Petechiis & maculis nigris* frequentibus ſubortis, jactabat ſeſe æger inquietè, vigilabat pertinaciter, & evidenter febricitare cœpit. Igitur *Bolum Theriacalem* cum *Electuar. de Ovo* repetendum duxi, atque *Veſicatoria* (veniâ id faciendi ab amicis ægrè impetratâ) juſſi applicanda. Denique conſilio Cl. *D. Georgii Ent*, *Equit. Aurat.* jam conſultandi gratiâ accerſiti, *Opiatis* cum *Alexipharmacis* conjunctis, ſomnum conciliare ſategi. Verùm incaſsùm, cùm Natura planè languida hoſtem per cutim, glandulas ſalivales, vel aliam quamcunque portam eliminare non poterat. Undè prognoſticon à nobis prolatum, tertio *maturationis* die convulſus & phreneticus periit Juvenis ampliſſimus.

Variolæ ob regiminis defectum in apparatu, funeſtæ.

Hiſtoria X L V I.

Vir doctus (cujus nomen mihi jam non occurrit) Socius Collegii cujuſdam in *Academiâ Cantabrigienſi*, poſtquàm ægritudine Ventriculi, & dolore capitis per integram hebdomadam laborârat, ab externi aëris injuriis ſeſe non munivit, ſed in itinere conficiendo quotidie equum conſcendebat, undè

Variolæ ob malum regimen in apparatu confluentes, at-

que in febrem Συνεχῆ funeſtam deſinente. intùs cohibitâ, *Exanthemata* quæ mane ſeſe per plures dies in conſpectum dederunt, veſperi iterùm latitabant. Londinum autem demùm advectus Cl. *Williſium* accerſivit, qui *Thoracica* quædam remedia, ob difficilem reſpirationem, quâ poſt frigus in poros cutis frequenter admiſſum æger plurimùm angebatur, ſæpiùs exhibenda præſcripſit, atque nonnulla *Cardiaca*, quorum ope (debito regimine in lecto adhibito) Variolæ mane proximo confertìm erumpebant ubique cohærentes vel confluentes. Febre autem adhùc perſeverante, tertio die à maturatione incœptâ ego accerſitus pulſum ægrotantis animadverti ſatis fortem at celerem, Variolas verò admodùm frequentes & cohærentes, depreſſas autem, & in centro ſubſidentes, vigilias pertinaces, jactationem inquietam, mentem deliram, nullum autem ptyaliſmum notabilem, vel alvi fluxum, vel aliam quamvis evacuationem. Utcunque ope *Julapiorum Opiatorum*, & remediorum *Alexipharmacorum* cum *Ciner. Bufon. Pulv. Æthiopic.* dict. commixtorum æger multò meliùs ſeſe habebat, delirare deſinebat, atque placidum ſomnum capiebat, exanthematis demùm ſensìm turgeſcere & matureſcere incipientibus, adeò ut ſpes reconvaleſcentiæ aliqualis affulgeret, uſque ad declinationem *Variolarum* incœptam, quo tempore febris derepentè recrudeſcebat, cum vigiliis, deliriis, jactatione inquietâ, & totali ptyaliſmi ſuppreſſione conjuncta, *Exanthematis* jam ubique cruſtâ nigrâ obductis. Cum primùm autem die tertio paroxyſmum febrilem more Συνεχῶς recurrentem obſervaſſem, Cl. *Sydenhamio* in conſilium advocato, (cùm jam vires *Corticis Peruviani* in hâc febre debellandâ nondùm mihi perſpectæ fuiſſent) poſt ſermonem de Venæſectione habitum, quam Senex ipſe jam celebrari non paſſus eſt, ægrotanti exhibuimus *Julapium Opiatum* & *Alexipharmacum* ut priùs, & quâque nocte *Hauſtum Paregoricum* cum ℥.j. *ſyrup. de meconio.* Quid fit? Paroxyſmo tertio die, nimirùm à decubitu duodecimo, recrudeſcente, inter *phreneſin* & *coma* ſeſe alternatìm excipientia, vir doctus animam efflavit.

Hiſtoria XLVII.

Variola diſcreta petechiis comitata Alexipharmacis *&* Opiatis *feliciſſimè ſanata.* Anno 1676. Filiam Domini *Reyner*, Eccleſiæ Anglicanæ Presbyteri annos duodecim natam Variolis laborantem, in vico dicto *Warwick-lane* diverſatam, accerſitus inviſi ſecundo *maturationis* die. Variolas animadverti diſcretas, verùm ubique depreſſas & ſeſſiles, Petechias verò in interſtitiis Variolarum in collo, brachiis & pectore efflореſcentes, pulſum debilem & celerem, puellam inſuper inſomnem & deliram. Quâ ratione præſcripſi cochlearia *iij*. vel *iv*. Julap. ſequent. quartâ quâque horâ (agitatâ phialâ) exhibenda.

℞. *Aqu. ceraſ. nigr. meliſſ. paralyſ. epidem.* an. ℥.*ij*. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. pulv. bezoard. Magiſtr.* an. ℈.j. *ſyrup. è mecon.* ℥.j. *M. F. Julap.* Hujus Julapii ope puella placidè dormiit, atque Variolis indies ſensìm matureſcentibus, nec fluxu alvi, nec ptyaliſmo, nec quovis alio moleſto ſymptomate tentata, planè reconvaluit.

Hiſtoria XLVIII.

Variolæ cohærentes vigiliis perti- Filius *Johannis Owen*, S. T. P. diverſatus in *Bunhinl-fields*, anno circiter 1674. in ipſo ætatis ſuæ flore *Varioloſa febre* correptus, à primo morbi inſultu uſque ad ſecundum maturationis diem (quo die ego primùm accerſebar) vigiliis adeò

adeò pertinacibus afficiebatur, ut ne unam horam ſomno frueretur, febricitans perpetìm & delirus ac quaſi moribundus, Variolis jam ferè ubique depreſſis & cohærentibus. Præſcripſi igitur *Pulverem* ſequentem quartâ quâque horâ miniſtrandum in hauſtu *Julapii Paregorici.*

nacibus commiſta, uſu Opiatorum *&* Alexipharmacorum *feliciter curata.*

℞. *Pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. pulv. Æthioph.* an. ℈. ß. *M.*

Hoc verò remedio ſæpè repetito ſomnus placidus obrepebat, *Variolis* indies ſensìm turgeſcentibus & matureſcentibus, & æger nec ptyaliſmo, nec quovis altero moleſto ſymptomate laceſſitus brevì convaluit. Tantum medicamentum pro ratione declinationis febris & ſymptomatum, ſextâ, octavâ vel duodecimâ quâque horâ tandem exhibebatur.

Hiſtoria XLIX.

Thomas Brook Armiger, diverſatus in vico dicto *Black-Friers*, anno circiter 1675. *Febre Variolosâ* corripiebatur, ſecundo die à decubitu Variolæ effloreſcebant ferè ubique cohærentes, febre adhuc perſtante, deprimebantur verò & ſubſidebant *exanthemata* uſque ad undecimum morbi diem, quo ego primùm conſultus ſum, cùm jam vita ægrotantis non tantùm ab adſtantibus, verùm etiam à Cl. Collegâ D. D. *Gaſparo Needham* planè deſperaretur; ægrum inveni pulſu debili & prorsùs languido laborantem, perpetuò delirum, & jam pertinaciter vigilem, jam *Comate profundo* oppreſſum; uſu verò frequenti & continuato *Tincturæ, diaſcord. Opiatæ* & *pulverum cardiacorum* albi memoratorum, atque Veſicatoriorum frequentium applicatione ſymptomatis demùm in ordinem redactis, die morbi decimo-quarto, vel decimo-quinto Variolæ, quæ huc uſque ad inſtar pellicularum aridarum mortuæ apparuêrunt, *Veneno* jam tandem per glandulas cutaneas protruſo, intumeſcere & purè repleri cœpêrunt; undè Vir ornatiſſimus nec *ſalivatione*, nec *diarrhœâ* vel *urinæ profluvio* tentatus decimo-octavo morbi die, febre ſpontè exulante prorsùs reconvaleſcebat. Tantùm levi *Ophthalmiâ* & *tuſſi* aliquandiù affligebatur, utpotè ante decubitum labe rheumaticâ affectus. Hæc autem ſymptomata *Venæſectione* tempeſtivè miniſtratâ, & methodo alibi memoratâ facilè admodùm ſuſtuli.

Tarda Variolarum cohærentium maturatio.

Hiſtoria L. [illegible]

Accerſitus anno 1672. ad inviſendum Filium Domini *Chapman* Veſtiarii habitantis in vico dicto *Fleetſtreet*, tres annos natum, *Variolis* laborantem, die maturationis ſecundo animadverti pulſum celerem & debilem, febrem intenſam, *Variolas* ubique depreſſas, ſubſidentes & cohærentes atque tumorem faciei ab immani *diarrhœâ* prorsùs ſublatum. Nullum remedium *Alexipharmacum* vel *Opiatum* hactenùs miniſtratum erat, quâ ratione *Julapium noſtrum Paregoricum cum ſpeciebus* quartâ quâque horâ juſſi propinandum; cùm autem die ſequente, fluxu alvi perſeverante facies adhuc minùs intumeſceret, *Cochl. iij. ſequent. Julap.* tertiâ quâque horâ exhibenda curavi (agitatâ phialâ.)

Variolæ in puero ob diarrhœam diù ſubſidentes.

℞. *Aqu. ceraſ. nigr. meliſſ.* an. ℥. *iij. epidem. cinam. hord.* an. ℥. *j.* ß. *Electuar. de Ovo* ʒ. ß. *ſpec. confect. de hyacinth. lap. contrayerv. Ciner. Bufon.* an. ℈. *ij. ſyrup. è mecon.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.* Die proximo fluxus alvi quadantenùs ſedabatur, atque urina copiosè fluebat, facies rursùs intumeſcebat, arteriæ fortiùs, nec adeò celeriter ut priùs ſeſe vibrabant, ſomnus placidus poſt juſta intervalla obrepebat. In ſpem hoc pacto adductus, *Julapium* nuperrimè præſcriptum

TTt

adhuc uſurpandum duxi, atque ſi alvi fluxus recrudeſceret, Bolum ſequentem ſolutum in cochleari Julapii bis in die exhibendum.

℞. *Diaſcord.* ℈.ß. *bol. ver. Ciner. Bufon.* an.gr.v. *M.F. Bolus.*

Exindè alvus prorsùs adſtringebatur, atque febre jam demùm ſexto *maturationis* die exulante, *Variolæ* faciem obſidentes declinabant, & reliquæ quæ priùs non planè exaruerant, utut hucuſque ſubſidentes & depreſſæ, purè turgentes indies legitimè matureſcebant, puer benè dormiebat, cibum appetebat, nullo morboſo affectu tentabatur, & ſigna ſanitatis redintegrandæ certiſſima oſtendebat.

Hiſtoria LI.

Lumbago atrox ſine febre, vel vomitione in apparatu Variolarum confluentium funeſtarum.

Servus Domini *Goſling*, habitantis in vico dicto *Pater-noſter-rovv*, circa annum 1671. (cùm indoles hujus morbi mihi minùs perſpecta eſſet) in ipſo ætatis flore, verno tempore, dolore lumborum atroci correptus decumbebat, non tamen de ægritudine, vomitione, intemperie febrili vel quovis alio febris ſymptomate, ſed de dolore lumborum frangitivo, & quaſi nephritico ſolummodò conqueſtus eſt. Secundo à decubitu die ego advocatus, *Variolas* mali moris inſtare ſuſpicans, vires ſpirituum ope *Alexipharmacorum* (*Venæſectione* & *Opiatis* à ſpaſmis indicatis forsàn perperàm omiſſis) fovere & erigere moliebar. Quid fit? Variolæ tertio die nullâ manifeſtâ febre antecedente, confertìm erumpebant, ubique *confluentes* vel *cohærentes.* Durante maturatione, Natura virus, quod per glandulas cutaneas protrudere non potuit, per ductus ſalivales eliminare conata eſt, & levem ptyaliſmum excitavit, ſed *Veneno* nec hâc,nec aliâ quâvis viâ ſuccedaneâ evacuato, *Variolis* ubique depreſſis & ſubſidentibus, febris demùm die undecimo accenſa ægrotantem inquietudine, vigiliis & delirio confectum è vivis ſuſtulit.

Hiſtoria LII.

Suffocatio hyſterica frequenter recurrens, fluxus menſtruus, & petechiæ in Variolis cohærentibus mali moris.

Uxor Domini *Deacle* habitantis ſub inſigni *Felis* in Cœmiterio D. Pauli (currente jam anno ætatis 32.) Anno 1673. poſtquàm proprio conſilio prophylaxeos gratiâ ſanguinem è cubito copioſè detrahend. perperàm forsàn juſſ:rat, mox cœpit febricitare, die autem à decubitu tertio *Variolis* frequentibus & *cohærentibus* in conſpectum venientibus, febrilis intemperies illicò exulabat, pulſus autem debilis erat, atque menſes, inſtante *exanthematum* maturatione, alieno tempore immodicè fluere cœpêrunt, undè Variolæ non obſtante *Opiatorum* & *Alexipharmacorum* adſtringentium v. g. *Spec. confect. de hyacinth. boli ver. &c.* aſſiduo uſu, & *Veſicatoriorum* applicatione flaccidæ & depreſſæ conſpiciebantur, natura intereà languida hunc defectum ptyaliſmo, vel alio quovis modo ſupplere nullatenùs moliebatur, petechia una vel altera in pectore jam primùm efflorescebat, acceſſerunt deliquia leviora, more hyſtericarum ſuffocationum ſæpiùs recurrentia, ſed nullis remediis hyſtericis ſuperabilia; quibus durantibus Variolæ livebant, vel albeſcebant, primùm etiam & inquietè dormiebat ægra. Hiſce animadverſis ego (quamvis adſtantes inani ſpe ſeſe lactârunt eò quod ægrotans ἀπυρέλος quietè decumbebat) prognoſticon fatale die morbi decimo-quarto, verificandum protuli. Clariſſ. D. D. *Lovver* indè in conſilium advocatus cùm rheumaticum

ægrotantis habitum, pravam morbi indolem, & præſentem menſium fluxum animadverteret, *Alexipharmaca*, *Opiata* & *Veſicatoria* præſcripta approbavit: Inſuper *Julapium Paregoricum cum ſpeciebus* adhuc uſurpandum duximus, *Veſicatoria* etiam alia recèns applicanda, & hauſtum Paregoricum cum ℥. *j. ſyrup. de mecon.* quâque nocte propinandum, *Variolæ* autem (naturâ à *Veneno* penitùs ſubjugatâ) nullatenùs in meliùs mutabantur, neque pulſus fortior reddebatur, neque ptyaliſmus, profluvium urinæ, vel extremarum partium tumor promovebatur, undè febre demùm undecimo morbi die revireſcente, mulier proba ac elegans die decimo-quarto (quod antè prædixi) delira aliquatenùs & convulſa ex hâc vitâ migravit.

Hiſtoria LIII.

Domina *Theodoſia Tytherleigh* Virgo elegans ac formoſa, ſtirpe celeberrimâ (ſed cui huic morbus jure quaſi hæreditario funeſtus eſſe ſolebat) oriunda, cùm anno 1671. ſæviente hyeme varias aëris injurias in itinere conficiendo paſſa fuiſſet, unà cum ſorore natu minore, quæ ab alio Medico tractata brevì hoc morbo interempta periit, Londinum advecta, viceſimo ætatis anno *Varioloſâ* febre correpta decumbebat. Ego durante *Exanthematum* eruptione accerſitus, *Variolas* deprehendi in trunco & artubus admodùm frequentes & amplas, in facie autem *confluentes* vel ſaltem *cohærentes*, pulſum verò debilem, & febris indicia ferè nulla; *Julapium* igitur *Cardiacum* ad libitum pitiſſandum, atque *ſpecies cordiales* poſt debita intervalla miniſtrandas juſſi, atque *Opiata* temperata pro ratione ſymptomatum urgentium quotidie adhibenda Pulſus autem ægræ mortis expectatione perterritæ per totum morbi decurſum à primâ eruptione debilitabantur, nulla febris aderat vel delirium, natura enim defectum *maturationis* Variolarum (quæ depreſſæ & ſero limpido ſemiplenæ erant) ſalivatione longâ & ærumnoſâ ſupplere moliebatur: A die enim morbi ſeptimo cùm primùm Variolæ ſuo more, hoc eſt tardè matureſcere cœperunt, lymphâ venenata è reſeratis ductibus ſalivalibus velut ex perenni fonte perpetim ſcaturiens uſque ad vigeſimum-primum diem, exſiliebat, niſi die decimo-quinto cum, ptyaliſmo ſubitò & inexſpectatò ſuppreſſo, ægrotans ad horas aliquot quaſi ſuffocata in vitæ periculum adducta videretur, donec *Electuar. de Ovo*, *Gargariſmo*, & generoſis remediis *Alexipharmacis*, conſilio doctiſſimi & expertiſſimi Medici D.D. *Micklethvvaite* (qui jam conſulebatur) miniſtratis, ſpiritus reſarciti denuò repagula ductuum ſalivalium reſerantes ptyaliſmum reduxiſſent. Ab iſto tempore rivulo lymphæ excretæ indies aucto, ægrotans demùm ſalivatione nimiâ (quam neque ſupprimere fas erat) confecta, non febre vel delirio, ſed deliquiis ſæpiùs tentata viceſimo primo morbi die, variolis adhùc imperfectè maturatis, ad plures migrabat. Adeò intimè nonnunquàm ſpiritus venenato miaſmate implicantur, ut ſeſe nequeant prorſùs liberare, ſed molem humorum perpetuâ luctatione agitando in fluorem colliquativum adigebant; undè ægri penu ſucci nutritii indeſinenter ſubtracto emarceſcentes, inter deliquia frequenter recurrentia, demùm ſpiritibus in certamine deficientibus & exauſtis, planè tabidi pereunt, ſivè juxta

Salivatio in Variolis cohærentibus uſque ad 21. morbi diem funeſtè protenſa.

primam Naturæ intentionem per *exanthemata* venenum eliminetur, quo in caſu Variolæ nunquàm exareſcunt, verùm humore recèns ſuppeditato perpetuò malo omine ſcatent, (cujus rei Exemplum in *Hiſtoria LXII.* poſthàc proferam) ſive viâ ſecundariâ per ductus ſalivales, ut in præſenti caſu: Siquidem non à niſu ſpirituum vel evacuatione indè ſubortâ niſi ſubacto *Veneno* morbus tollitur; utut enim quamdiù per quamcunque portam *Venenum* protrudatur æger ἀπυρέτος jaceat, ſpiritibus tamen longâ luctatione exhauſtis, ægrotans labe deleteriâ confectus neceſſariò perit.

Hiſtoria LIV.

Variolæ funeſtæ à ſuppreſſion. ſalivationis ſubitaneâ die morbi 17.

Servus Domini *Pinck* Aromatarii tum temporis habitantis in vico dicto *Snore-hill*, circa annum 1674. atroci capitis & lumborum dolore correptus decumbebat. Adeò autem ſæviebat dolor ſpaſmodicus, & vires ſpirituum indè adeò labefactabantur ut febrilis intemperies ægrotantis vix aut ne vix deprehenderetur. Sub finem autem ſecundi à decubitu diei Variolæ inexpectatò & confertìm erumpebant ferè ubique *confluentes* vel *cohærentes* cum *vomitione*, *diarrhœa* immani, languore perpetuo, pulſu debili ac delirio ſociatæ, atque ad ſextum uſque diem, quo ego primùm accerſebar, depreſſæ & ſeſſiles. Fluxu verò alvi & vomitione jam uſu *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* coërcitis, illicò *ſalivatio* ſuboriebatur immenſa quæ levamento fuit ægrotanti, qui, febre indè diminutâ, pulſu fortiori reddito, delirio profligato, & Variolis ubique ſenſim turgeſcentibus, & matureſcentibus quietè jacebat, ſomnum placidum ferè ad libitum capiens. Die autem duodecimo, ſivè nequitiâ, ſivè neglectu nutricis maleferiatæ diverſis erroribus in diætâ commiſſis, atque frigore inſuper in poros cutis admiſſo, fluxus alvi enormis cum torminibus, febre recidivâ, pulſu celeri, delirio & profundis ſuſpiriis conjunctus revertebatur; *ſalivatione* jam derepentè cohibitâ, & ſubſidentibus Variolis, verùm *Decocto albo* pro potu ordinario præſcripto, unà cum lacticinio ſequenti,

(℞. *Raſur. CC. Ebor.* an. ℥ ß. *nuc. moſch. ſciſſ. num. j. cinam. acut.* ʒ. ij. *Coq. in Aqu. font.* ℔. *iv.* ad *ij.* Sub finem ebullitionis add. *lact. recent.* ℔. *ij. ſacchar. albiſſ. q. ſ.* & coq. iterùm ad conſumptionem ℔. *j.* Colatura ad libitum calidè miniſtretur) & Electuario ſequent.

(℞. *Pulv. conſerv. roſ. rub. diacydon. per ſetac. traject.* an. ℥. ß. *Troch. de carab.* ʒ. *iij. bol. ver. lacrym. ſang. dracon.* an. ʒ. ß. *laudan. Lond. gr. iij. ſyrup. myrtill. q. ſ. M. F. Electuar. de quo capiat quant. nuc. Jugland. quartâ quâque horâ*) fluxus alvi hinc illicò compeſcebatur, ſomnus obrepit, febris & delirium diminuebantur, *ſalivatione* inſigni demùm recrudeſcente, quæ ad finem uſque decimi-ſeptimi diei duravit, Variolis intereà ac ſi cauſtico uſtis cruſtâ nigrâ ubique obductis, adeò ut ſpes haud parva ſalutis ægri mihi jam affulgeret; malitiâ autem nutricis quæ honori meo invidebat, nocte ſequente plurimi fatales errores in regimine iterùm commiſſi ſunt, undè ſalivatione ſubitò ſuppreſsâ, miſellus æger poſt ſex horas convulſus & delirans trucidabatur.

Hiſtoria LV.

Filius Domini *Cary*, Medicinam *Londini* facientis circa annum 1672. anno ætatis decimo-octavo, à primo morbi inſultu febricitans per quatuor dies plurimùm evigilabat ac delirabat, pulſus intereà magnus & robuſtus perſtabat. Hoc tempore *Venæſectio* forſan perperàm omiſſa erat, quâ ratione Variolæ ſub finem ſecundi diei confertìm erupêrunt parvæ admodùm & frequentes & penè ubique *cohærentes*, febris cum deliriis & vigiliis pertinacibus conjuncta erat primo *maturationis* die, quo ego à Patre conſulebar; ope verò *Julapii noſtri Paregorici cum ſpeciebus* quartâ quâque horâ exhibiti adoleſcens benè dormire cæpit & mente ſanâ potiri, febre unà cum ſymptomatis penitùs exulante. Sub finem ſecundi maturationis diei ingenti *ſalivatione* ſubortà, *exanthemata* turgentia & acuminata ferè ubique matureſcebant, ptyaliſmo autem à frigore ex incuriâ nutricis in poros cutis admiſſo, ſub tertii maturationis diei finem derepentè ſubſiſtente, antequam Variolæ integram maturationem aſſecutæ fuerant, intumeſcentia faciei illicò declinabat, turgentibus adhùc Variolis, vigiliæ inſuper non obſtante *Julapio Paregorico* rursùs urgebant, quo nomine eventum morbi, diſſentiente licèt Patre erudito & adſtantibus, dubium fore pronuntiavi, ideóque *Pulv. è chel. cancr. comp.* & *ciner. Bufon.* an. ʒ. ß. bis in die exhibendam juſſimus *in hauſtu Paregorico*, atque *Veſicatorium* amplum & acre ad nucham applicandum. Febris autem cum delirio conjuncta jam evidenter recrudeſcebat, cute universâ tumore & rubore *eryſipelatode* ſuffusâ, atque miliari eruptione ubique in interſtitiis exanthematum efflореſcente, undè non obſtante forti arteriarum vibratione per totum morbi curſum, fatale prognoſticon protuli, præſertìm quia non potui argumentis à pulſu præter morem forti & robuſto *Venæſectionis* jam celebrandæ veniam à parente impetrare, quam perperàm ſub initium morbi omiſſam hoc argumento fretus ſuſpicatus eram. Delirio autem urgente *Bolum Theriacalem cum ſpeciebus cordialibus* commixtum, & *Julapium Paregoricum* repetitis vicibus miniſtrandum duximus. Die ſequente, morbi ſcilicet undecimo, reſpiratione ſensìm factâ difficili, inæquali & ſuſpiriosâ, ex hâc vitâ migrabat adoleſcens, arteriis, mirum dictu, in ultimo agone fortiter ſe vibrantibus. Obſervatione etiam dignum eſt, quòd hic æger, niſi cùm deliraret, erat perpetuò vorax, bis vel ter in horâ hauſtus largos cereviſiæ, Avenaceæ, Poſſetalæ & aliorum potulentorum avidiſſimè peteret, quin non obſtantibus noſtris monitis ad ingluviem uſque ingurgitaret, quod nuſquam alibi obſervavi, quod etiam forſan ei, præſertìm poſt ptyaliſmi ſuppreſſionem, damnum cedebat: Duos enim alios patientes ejuſmodi Variolis eodem modo laborantes in hoc tempore iiſdem ferè remediis & legitimo regimine ſanavi.

Variolæ fatales, in quibus ſalivatio die 11. ſupprimebatur, cum efflореſcentiâ eryſipelatosâ & miliari conjuncta, pulſu interea forti, & appetitu voraci.

Hiſtoria LVI.

Circa annum 1680. inviſi Juvenem *Variolis* laborantem, qui præ tumore penis & præputii inſigni ad bidui ſpatium ne unam urinæ guttam reddere valebat, undè veſicâ urinariâ immodicè diſtentâ, dolore, vigiliis & inquietudine cruciabatur. *Variolæ* quæ ferè ubique cohærebant, neque humore, neque pure implebantur; hunc verò defectum Natura primùm ingenti

Sub declinatione Variolarum phymoſis, exitus urina præpeditus; cryſtallina.

ptyaliſmo ſupplere conabatur, hoc autem ante conſummatam *exanthematum* maturationem deficiente, Venenata lympha reſidua protrudebatur in manus & pedes, qui indè mirum in modum œdematoſi facti ſunt, frigeſcebant & nigricabant, & prætereà in univerſam cutem penis, qui indè penè carpum mole æquabat, & præſertìm in præputium, quod glandi obductum exitum urinæ occludebat, Phymoſeos & Cryſtallinæ ſpeciem gerens. Undè extinctionem flammæ vitalis in parte affectâ, & gangrænam indè illicò jure ſuſpicabar inſecuturam, ideóque partem affectam ſtuphis è lixivio forti calidè immerſis & expreſſis jugiter fovendam juſſi, & intereà vires ſpirituum repetito *Bolorum* & *Julapiorum cardiacorum* uſu erigere ſategi. Quid fit? Mane proximo tumor penis & præputii adeò diminutus erat, ut æger urinâ ſponte & copiosâ redditâ à dolore liberatus placidè cœperit dormire, atque poſt unum vel alterum diem, nullo altero morboſo affectu tentatus, reconvaleſcens ex mortis periculo evaſerit, pedibus & manibus ſensìm ultrò detumeſcentibus.

Hiſtoria LVII.

Obturatio narium durante Variolarum maturatione, moleſta & penè ſuffocativa.

Filiola Domini *Hern*, Pharmacopolæ habitantis in vico dicto *Warvvick-lane*, quatuor annos nata, aliquot abhinc annis *Variolis mediis* laborans, maximâ ex parte cohærentibus, depreſſis & tardè matureſcentibus; (quâ de causâ Natura *venenum* quod per cutis glandulas ſatis expeditè protrudere haud valebat, per glandulas Naſi & Faucium amoliri ſategit) ingenti tumore glandularum in gutture & Naſo ſitarum afflicta, muco inſuper cum cruſtis *Variolarum* concreſcente, atque indè tranſitum aëris per naſum penitùs obturante, præ perpetuâ ſuffocatione per triduum inſomnis, ab hoc unico ſymptomate in manifeſtum vitæ diſcrimen adducebatur. Ego jam à Patre indulgentiſſimo accerſitus, præſcripſi *Decoct. pectorale cum Tinctur. croc. & ſyrup. cap. Vener.* pro potu ordinario, atque *Gargariſmum* ex *Aq. hord. diamor. & melle roſat.* fortiter ſiphone & calidè faucibus injiciendum, & *Ol. Amygd. dulc.* cum *decoct. pect.* commixt. ſæpiùs, ſed leniter & tepidè naribus ingerendum. Quibus diligenter applicatis brevì liberè reſpirabat puella, atque ope *Julapii noſtri Paregorici cum ſpeciebus* quartâ quâque horâ exhibiti placidè cœpit dormire, atque *Variolis* indè quàm citiſſimè maturationem peractam aſſecutis & deciduis, poſt unum vel alterum diem integrè reconvaleſcebat.

Hiſtoria LVIII.

Delirium comatoſum Variolas excipiens.

Anno circiter 1676. ad ancillam Domini *Strong*, habitantis in vico dicto *Cheapſide*, Variolis cohærentibus mali moris laborantem ſub finem maturationis (cùm jam de ejus vitâ planè deſperaretur) ego advocabar. Illa autem juxtà methodum noſtram, uſu nimirùm *Alexipharmacorum* & *Opiatorum* aſſiduo præter adſtantium expectationem reſtituta, demùm morbo finito *Delirio melancholico* & *comatoſo* tentabatur, fatua planè videbatur: nullius rei præteritæ memor, atque de nullâ re præſenti rectè judicium faciens. Alvo autem bis térve poſt debita intervalla cathartico deturbatâ, tandem ſanguinem è Venâ jugulari juſſi detrahendum, & *Veſicatoria* ad nucham & carpos applicanda, quorum ope mentis compos rursùs facta, hucuſque (quantùm ego ſcio) mente ſanâ in corpore ſano utitur.

Hiſtoria LIX.

Filia Domini *Cary*, Mercatoris opulentiſſimi habitantis in vico dicto St. *Martins-lane*, duodecimum ætatis annum agens, anno 1680. *Varioloſo fermento* infecta eſt. Ego poſt duos dies à plena eruptione accerſitus, animadverti Variolas ubique confluentes, vel ſaltem cohærentes & depreſſas, & à primâ efflorеſcentiâ ſemineces, quæ indè in toto morbi decurſu nullatenùs humore turgebant, ſed die octavo, vel decimo, nullâ præcedente maturatione, exareſcentes ſquamarum ad inſtar decidebant. Patiens per totum morbi curriculum quadantenùs delira febriculâ tentabatur, tandem verò die viceſimo præter adſtantium expectationem aſſiduo *Alexipharmacorum* & *Veſicatoriorum* uſu reſtituta è lecto ſurgebat, atque in areâ domûs veſtita obambulabat, ſitiebat tamen aliquantiſper, & appetitus minimè reſtituebatur: quo nomine de eventu anxius, alvum *Decocto amaro* leniter ſubducendam juſſi, at indè præter expectationem meam appetitus ad plures dies proſternebatur & calor hecticus augebatur, donec tandem claviculâ, oſſe Humeri & Tibiæ ſiniſtræ à *Veneno* latitante carie affectis, atque fruſtulis eorum exfoliatis per membranas ſenſiles exitum petentibus, miſera puella atroci dolore partium affectarum attrita, continuò ejulatu inſomnis facta erat. Poſt unum vel alterum diem collo inſpecto, palpando deprehendi tuberculum renitens, durum & inæquale in claviculâ, inſtar lapidis, vel fruſtuli oſſis, atque *Emplaſtrum* emollens parti imponendum juſſi. Cute poſt biduum vel triduum perforatâ, fruſtulum unum oſſis exfoliati, & poſtea alterum ſeſe in conſpectum dedit planè carioſum & nigrum, quod continuò & indies magis protrudebatur uſque ad funeſtum diem. Paulò ante obitum fruſtulum oſſis humeri, & alterum oſſis tibiæ, (quâ parte dolor ſentiebatur) cute eodem modo perforatâ erupit. Horrendum ſanè exemplum (ſi quod aliud) deleteriæ indolis *Veneni Varioloſi.*

Caries oſſium Variolas excipiens.

Hiſtoria LX.

Filiola Domini *Boddington* in vico dicto *Lothbury* habitantis, ſex annos nata, circa annum 1682. laborabat *Confluentibus Variolis*, quæ toto decurſu morbi depreſſæ, demùm ad inſtar ſquamarum exareſcentes ſine humore contento, vel maturatione, nullo ptyaliſmo antecedente, vel altero quovis Naturæ roboris indicio, decidebant, puella verò præter adſtantium ſpem ope *Veſicatoriorum*, atque uſu *Opiatorum* & *Alexipharmacorum* circa viceſimum morbi diem adeò ex morbo evaſiſſe videbatur, ut è lecto ſurgens quotidiè in cubiculo veſtita obambularet. Appetitu autem ad triceſimum uſque diem adhuc proſtrato, atque temperie hecticè calente, valdè ſuſpicabar Venenum indomitum intùs deliteſcere, mox funeſtiſſimam ſtragem daturum, præſertim cùm poſt lene catharticum exhibitum res in pejus rueret. Tandem die trigeſimo-tertio virus ſeſe prodebat, Gangrænam horrendam Maxillæ inferiori, & tibiæ ſiniſtræ ubi Fontanella anteà inuſta fuerat, intentans, quæ utramque partem affectam depaſcens, & omnem Artem Medicam & Chirurgicam longè ſuperans, utpotè ab habitu corporis velut à perenni fonte ſcaturiens, miſellam puellam è vivis ſuſtulit die à primo morbi inſultu quadrageſimo.

Gangræna maxillæ & tibiæ variolas malignas excipiens.

Hiſtoria LXI.

Gangrana ventriculi & inteſtinorum Variolas excipiens.

Filiola Capſarii habitantis in vico dicto *Ludgate Street*, propè portam vici dicti *Black-Friers*, cujus nomen mihi jam non occurrit, tres annos nata, circa annum 1684. à *Variolis* mali moris & depreſſis, quæ nullâ *maturatione* præcedente pellicularum ad inſtar exareſcentes decidebant, noſtrâ methodo liberata, adhùc cibum cujuſcunque generis, & potulenta ipſa faſtidiens per plures dies quadantenùs febricitabat. Undè prioribus exemplis monitus, de eventu anxius eram. Tandem poſt viceſimum morbi diem Naturâ per ventriculum & inteſtina virus latitans eliminare moliente, miſera puella enormi alvi fluxu, & poſteà cholerâ morbo mirum in modũ excruciata perpetìm vagiebat, donec medicamentis internis & externis hæc ſymptomata ſuſtulerimus. Natura tamen, hiſce non obſtantibus, *Veneno* intùs coërcitio diù laceſſita atque ſuccumbens tandem manus dedit, materiam nigram copioſam vomens, & dejectionibus tetris & fœtidiſſimis, & cæteris omnibus *Gangrænæ ventriculi* ſymptomatis confecta, * ſed venia cadaver aperiendi à nobis impetrari non potuit.

** Plures hiſtorias huc ſpectantes inveniet Lector in obſervationũ Medico-Chirurgic. poſthumarum Iobi à Meekren, cap.* 11.

Neque eſt quòd quiſquam eventus hoſce funeſtos uſui *Alexipharmacorum*, *Opiatorum* & *Veſicatoriorum* liberali jure acceptos referat, ſiquidem, licèt tria hujuſmodi exempla intra viginti annorum ſpatium, quaſi inſtantiæ curioſæ in theoriæ noſtræ confirmationem occurrèrunt, centum forſan Hiſtoriæ penes me ſunt eorum qui ex hujuſmodi *Variolis malignis*, *confluentibus* penitùs & depreſſis ope noſtræ methodi nullo morboſo affectu tentati evaſerunt. Nec ſcio quomodò aliâ quâvis methodo ægrotantes *Veneno* adeò deleterio infecti terminum morbi uſitatum, ſcilicet diem decimum-quartum vivi attingere poſſunt.

Hiſtoria LXII.

Profluvii urinæ in confluentibus Variolis laborante ſuppreſſio Gangrenâ excepta.

Domina *Catharina Morgan* Virgo elegans admodùm & pia, atque à Familiâ generoſa oriunda, decimum octavum ætatis annum agens, die Decembris vigeſimo nono 1693. levi lumborum dolore correpta ad tertium à Londino lapidem, nimirùm ad villam dictam *Hackney*, pedes iter fecit, noctem autem ſequentem, dolore ſensìm aucto penè inſomnem tranſegit: Decembri trigeſimo, lumbagine horrendâ adhuc perſtante, dolore capitis, ſiti atque febrili calore affecta in curru Londinum revertebatur: Nocte proximâ ſpaſmis lumborum quadantenùs allevatis hebes & comatoſa jacebat: Die 31. mane diarrhœa ſuborta eſt, toto autem die omnia ingeſta illicò vomitu rejiciebat; propè meridiem autem Collega probus ac doctus M. *Franciſcus Upton* accerſitus, *exanthematis* prænuntiis tribus vel quatuor jam ſeſe prodentibus, explorando deprehendit pulſum admodùm celerem cum ſiti, dolore capitis, & hebetudine comatosâ conjunctum, quo nomine juſſit Vir doctus *liquorem poſſeticum foliis ſalv. rubr.* alteratum copiosè pro ratione ſitis urgentis miniſtrandum, atque *Cochl. vj. Julapii ſequentis* ad libitum propinanda, & *Emplaſtr. Epiſpaſtic.* ad nucham applicandum.

℞. *Decod. alb. rad. ſcorzoner. alterat.* ℔. ij. *Aqu. cordial. Saxon.* ℥. ij. *epid.* ℥. ß. *ſyr. flor. paral.* ℥. j. ß. *M.*

Januar. primo mane, univerſali *Variolarum* eruptione jam incœptâ, præ-

ſertìm

ſertìm in manibus & brachiis, ubi *Exanthemata* admodùm frequentia penè cohærebant, reverſus Vir doctus deprehendit ægrotantem adhuc febricitantem, hebetem, languidam, fluxu alvi & vomitione laceſſitam, igiturque *Decoctum album* adhuc uſurpandum juſſit, atque *Cochl. iij. Julap. ſequent.* in languoribus ad libitum pitiſſanda.

℞. *Aqu. meliſſ. menth. cordial. Saxon.* an. ℥.ij. *epidem.* ℥.j. *marg. præparat.* ʒ.j. *ſacchar. cryſtal. q. ſ. M. F. Julap.* Sub veſperam autem cùm vomitionem, fluxum alvi & hebetudinem comatoſam (*Variolis* jam ubique derepentè *confluentibus* vel *cohærentibus*) non ampliùs urgere animadverterit, *Julapium perlatum* repetendum imperavit, atque *Hauſtum paregoricum* ſequentem horâ ſomni exhibendum.

℞. *Aqu. cordial. frig. Saxon. ceraſ. nigr. lact. alexiter.* an. ʒ.vj. *margar. præpar.* ℈.j. *ſyrup. de mecon.* ʒ.v. *M. F. Hauſtus*, quo epoto totâ nocte benè dormiebat.

Januarii ſecundo mane vir doctus deprehendit ægram adhuc quadantenùs febricitantem, faciem (*ſalivatione* præproperè ſubortâ) aliquatenùs intumeſcentem, *Exanthemata* autem ubique depreſſa, neque quoad baſes ampliata, neque in ſummitatibus acuminata, ideóque ægrotanti cibum avenaceum & hordeatum præberi juſſit, & uſum *Julapii perlati* repetendum, atque *hauſtum paregoricum* denuò horâ ſomni exhibendum, atque os & fauces cereviſiâ ficubus alteratâ ſæpiùs colluendas. Januarii tertio (quo die ego primùm conſulebar) deprehendimus Variolas ubique admodùm parvas, depreſſas, quaſi ſtrangulatas, ſemineces & ſublividas, ptyaliſmum autem unà cum faciei tumore quadantenùs auctum, atque febrem indè minùs intenſam, multùm autem de languore & lipothymiâ conquerebatur patiens, ab halitu uti affirmabat quaſi cadaveroſo è corpore ſuo exhalante inductâ, quo nomine *præter Julapium perlatum*, & *hauſtum paregoricum* horâ ſomni repetendum, ad ſpiritus erigendos & motum eorundem ordinatum conſervandum juſſimus *cochl. iij.* vel *iv. Julap. ſequent.* tertiâ vel quartâ quâque horâ (agitatâ phialâ) propinanda.

℞. *Aqu. meliſſ. ceraſ. nigr.* an. ℥.iv. *epidem*, ℥.j.ß. *pœon. comp.* ℥.j. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv.* an. ʒ.j. *ſyrup. è mecon.* ℥.j. ß. *M. F. Julap.* Hinc ægra placidè dormiebat, non ut priùs languore confecta, ptyaliſmus etiam cum faciei intumeſcentiâ eodem ferè modo ſe habebat.

Cùm autem Jan. quarto manè reverſi neque ptyaliſmum auctum, neque exanthemata ullatenùs matureſcentia, verùm adhuc ſeſſilia & depreſſa animadverteremus, ſpiritibus penè proſtratis ope majorum *alexiteriorum* ſuccurrere jugiter contendimus more ſequenti.

℞. *Theriac. Androm.* ʒ.ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. ciner. Bufon.* an. *gr. xv. ſyrup. è mecon. q. ſ. M. F. Bolus* ſtatim ſumendus cum hauſtu Julapii *cum ſpeciebus*, iterúmque quartâ pom. horâ ſomni verò cum hauſtu hypnotico antè præſcripto.

Januar. quinto utut præcedenti nocte (ſpirituum motu hucuſque ope remediorum intra juſtos cancellos cohibito) placidè dormierat ægra, jam tamen languore magis opprimebatur, atque exanthemata nullatenùs adhuc matureſcebant, ideóque *liquorem poſſeticum* noſtro modo alteratum ſæpiùs

VVu

miniſtrandum curavimus, tantillum etiam *Vini Canarini* in languoribus conceſſimus, atque *Bolum Cardiacum* ſextâ quâque horâ repetendum duximus. Januarii ſexto, morbi ſcilicet nono, Variolis adhùc depreſſis, atque ptyaliſmo jam unà cum faciei intumeſcentiâ ſensim declinante, febrem deprehendimus à *Veneno* adhùc intùs coacto evidenter auctam, & cum deliriis non obſtante placido & quieto ſomno ſociatam; ſuborto autem jam magno urinæ profluvio ægra reſpirabat liberiùs, & expectorabat copiosè & præter ſolitum; ideóque *Emplaſtra Epiſpaſtica* duo ad interna brachia ſtatìm applicanda curavimus; atque Bolum antè præſcriptum cum *gr. vij. ſerpentariæ Virgin.* ſextâ quâque horâ repetendum, & hauſtum paregoricum horâ ſomni exhibendum niſi placidè dormiret.

Januarii ſeptimo, febris cum delirio augebatur, lingua areſcebat exanthematis incruſtata, ægra multùm dormiebat, ſed inquietè, urinâ autem copiosè & nonnunquàm involuntariò redditâ reſpirabat liberè, & expectorabat copiosè: *Veſicatoria* igitur *ij.* ad tibias internas illicò applicanda juſſimus, & *Bolum cardiacum* ſextâ quâque horâ repetendum, *hauſtum paregoricum* poſt primum, atque inſuper poſt nocturnum Bolum propinandum, poſt cæteros *hauſtum Julapii cum ſpeciebus.* Denique mucilaginem *Semin. cydon. ſyrup. è rub. idæ.* extract. ſæpiùs ſuper linguam ſiccatam tenendam imperavimus.

Januarii octavo febris eundem tenorem ſervavit, ſomnus non erat placidior, vires plurimùm obruebantur, urinâ autem (undè ſpes unica affulgebat) admodùm copiosè, & nonnunquàm involuntariò redditâ, liberè reſpirabat ægra (quod inſolitum & notatu dignum eſt:) Pituitam autem quippè jam concreſcentem & glutinoſam haud ſine difficultate expectorabat, ideóque ad vires erigendas, & motum ſpirituum vacillantium inordinatum compeſcendum, *Julapium cum ſpeciebus* adhùc uſurpandum, & *Bolum cardiacum* ſextâ quâque horâ repetendum, & *hauſtum paregoricum* juxta meridiem & media nocte exhibendum, atque inſuper *liquorem poſſeticum* cum *Vino Canarino* paratum, atque *Apozema* ſequens calidè & copiosè ſæpiùs miniſtrandum duximus.

℞. *Decoct. pectoral. depurat.* ℔. *j. Tinctur. croc. ſyrup. è* 5. *Rad.* an. ℥. *j.* M. F. *Apozema.*

Januarii nono, eadem ferè rerum facies erat, tantùm delirium comatoſum quadantenùs augebatur, urina autem adhuc copiosè & involuntariò in lecto redditâ, reſpiratio erat hactenùs libera, quo nomine *Julapium cum ſpeciebus* & *Apozema pectorale* ulteriùs uſurpandum duximus, atque *Bolum cardiacum* octavâ quâque horâ repetendum ſine hauſtu paregorico.

Januarii decimo, languoribus & deliriis plurimùm auctis, & cum inquietudine jam conjunctis, ægræ facies, intumeſcentiâ ſubſidente, in Hippocraticam planè mutabatur, urina autem copiosè adhuc involuntariò redditâ patiens adhùc liberè reſpirabat. Quo nomine in collapſu virium adeò præcipiti & motu ſpirituum adeò inordinato *Julapium cum ſpeciebus* adhuc exhibendum duximus, *Bolum cardiacum* quartâ vel quintâ quâque horâ repetendum, atque inſuper *Paregoricum* mediâ nocte miniſtrandum.

Januarii undecimo, inquietè dormiebat, ac ſi Comate vigili affecta, & de-

lirabat; urina autem copioſè adhuc reddebatur, reſpiratio etiam adhuc liberrima fuit, ideóque *Bolum* quartâ vel quintâ quâque horâ repetendum juſſimus, uti *Julapium cum ſpeciebus* ut priùs, & *Hauſtum paregoricum* meridie, & mediâ nocte exhibendum.

Januarii duodecimo febre, delirio & languore perſtantibus ut priùs, *exanthemata* in facie & pectore jam demùm matureſcere incœpêrunt, in artubus autem depreſſa & ſemiplena confluebant, atque cuticulâ eroſâ pus minùs coctum, verùm copioſum expuebant; inſuper brachiorum & tibiarum partes ad quas *Veſicatoria* ſine fructu ſexto & ſeptimo die applicata erant, pure multo ſcatebant: Quandoquidem verò urinæ fluxus moleſtias adſtantibus & nutricibus creabat, Bolos cum *Ciner. Bufon.* (quos urinæ profluvium excitâſſe ritè cenſebant) ampliùs miniſtrare reſpuebant, rixis igitur mulierculatum coacti, (licèt tota ſpes noſtra in caſu adeò difficili à profluvio iſto urinæ penderet) bolorum iſtorum uſum inviti prætermittentes, *Opiata* & *Alexiteria* ad vires ſpirituum fovendas, eorúmque motus effrænatos coërcendos (quantùm poteramus) more ſequenti ſubſtituimus.

℞. *Theriac. Androm. electuar. de Ovo* an. ʒ.j. *pulv. rad. ſerpentar. Virgin.* ʒ.j.ß. *Aqu. Dracont. cinam. hord.* an. ℥. *iij. epidem. pœon. comp.* an. ℥.j. *ſyrup. è mecon.* ℥.j. ß. *laudan. liquid. gut. xl. M. F. Julap. de quo capiat Cochlear. vj.* (agitatâ phialâ) *ſextâ quâque horâ.*

℞. *Aqu. card. ceraſ. nigr.* an. ℥.j. *Aqu. cinam. hord. epidem. ſyrup. è mecon.* an. ℥. ß. *M. F. Hauſtus* horâ ſomni exhibendus.

Januarii decimo-tertio comatoſa adhuc jacebat ægra, delirium autem & languor dum hæc mitiora *Alexipharmaca* exhiberentur, ſenſìm augebantur, pulſus accelerabatur & vacillabat, *Gangræna* inſuper oris fornicem & labia jam primùm invadebat, à deleteriâ *veneni* vi ſuborta: Profluvio verò urinæ intermiſſo *Pulver. Æthiopic.* uſu ceſſante, ægra difficultate reſpirandi tentari cœpit. Denique universâ cuticulâ à ſcapulis uſque ad manus ſpontè ſeparatâ brachia & humeri pure (viſu horrendum!) ſcatebant. Quocirca in caſu adeò deplorato Domino *Bateman* Chirurgo experto ad partes *Gangrænâ* affectas & excoriatas tractandas accerſito, *Bolum cardiacum* cum *Ciner. Bufon.* rursùs, incaſsùm licèt, exhibendum juſſimus, atque horâ ſomni cum *hauſtu Paregorico* repetendum, atque *Apozema pectorale* ſæpiùs propinandum. Inſuper *Cochl. iv.* vel *v.* Julap. ſequentis ſecundâ quâque horâ propinanda duximus.

℞. *Theriac. Androm. elect. de Ovo* an. ʒ. *ij. Aqu. Dracont. cinam. hord.* an. ℥. *iij. epidem. pœon. comp.* an. ℥. *ij. Sal. Vol. CC. laudan. liquid.* an. ʒ. *j. ſyrup. è mecon.* ℥. *j.* ß. *M. F. Julap.* Ut eſſet etiam in promptu ſimile Julapium abſque *laudano* curavimus, loco prioris exhibendum, ſi modò vigiliæ non urgerent. Denique pannos lineos molles linimento ſequenti imbutos partibus excoriatis imponendos imperavimus.

℞. *Ol. Amygd. dulc. rec.* ℥.*ij. ſperm. cet.* ʒ.*ij. M. F. Linimentum.*

Januarii decimo-quarto, vibrationem arteriarum diligentiſſimè explorando ægrè admodùm percepimus: Languor, delirium & dyſpnœa augebantur, ſomnus erat admodùm inquietus, partes excoriatæ, & ulcuſcula à *Veſicatoriis* relicta pure copioſo ſcatebant, *Gangræna* latiùs ſerpebat: ſub veſperam

ſtercora dejecit involuntariò ægra jam moribunda liquida, copioſa, nigra, fœtida: Cætera aderant Naturæ corruentis ſymptomata; ideóque cùm jam ferè conclamatum eſſet, ſolummodò Julapium nuperrimè præſcriptum ad ſymptomata coërcenda repetendum duximus, ut Virgo miſella εὐθανασίαν aſſequeretur Januar. autem decimo-quinto, morbi verò decimo-octavo patiens antea monitis noſtris morigera jam medicamentorum pertæſa *Julapium cordiale* prorsùs reſpuebat, & ſymptomatis quibuſcunque funeſtiſſimis ingruentibus, mediâ nocte paulò ante obitum compos mentis facta inter vota & preces ardentiſſimas animam efflabat.

Hiſtoria LXIII.

Nicolaus Lechmere Nepos D. *Nicolai Lechmere* Baronis Scaccarii, Juvenis elegans, ac ingenioſus, à multis retrò annis, levi quâvis occaſione datâ, ſubſultibus tendinum, & variis motibus convulſivis inter dormiendum obnoxius, poſtquàm duos menſes admodùm valetudinariò tranſegerat, demùm ad duas ſeptimanas vertigine, atque capitis, lateris, & pectoris dolore laceſſitus, febriles paroxyſmos frequenter, ſed non periodicè recurrentes perpeſſus eſt: quâ ratione, Venâ in brachio ſectâ, ℥. x. ſanguinis detrahebantur, *Cortex Peruvianus* exhibebatur, atque tandem alvus *decocto amaro* ſubducebatur. Triduo autem indè elapſo Januar. ſcilicet decimo 1693. (currente jam ætatis anno decimo nono) dolore capitis & lumborum atroci correptus, hebes decumbebat, non tamen vomitione, vel ægritudine, vel intemperie febrili multùm fatigabatur. Januarii undecimo Pharmacopola ſanguinis ℥. xij. partìm floridi, partìm mucoſi è cubito detraxit. Juanuar. duodecimo Variolæ erumpebant mediæ naturæ, admodùm paucæ, quæ indies numero augebantur, uſque ad diem decimum quintum, quo die eruptione completâ, *exanthemata* penitùs ſeſſilia ferè ubique cohærebant, dolore ſpaſmodico in capite, lumbis & utroque latere hucuſque perſeverante. Januar. verò decimo ſexto maturatione *exanthematum* jam incœptâ, atque ptyaliſmo jam primùm ingruente æger illicò ἀπύρετος factus erat, atque dolor plurimùm allevabatur. Iſto die Cl. atque ingenioſiſſimus Collega noſter, D.D. *Cole* accerſitus *Apozema* ſequens præſcripſit copioſè miniſtrandum.

℞. *Hord. Gallic. q.ſ. Paſſul. Corinthiac.* ℥. ij. *coq. in Aqu. F. ſ. q. Colaturæ* ℔. ij. *adde Aqu. cinam. hord.* ℥. ij. *ſyr. papav. errat. è rub. idæ*, an. ℥. j. ß. *M.* atque *cochl. iij.* vel *iv. Julap.* ſequentis in languore propinanda.

℞. *Aqu. lactis alexiter.* ℔. j. ß. *Stephan.* ℥. iij. *margar. præpar.* ʒ. j. ß. *ſacchar. alb. q. ſ.* ad gratiam M. Inſuper *Veſicatorium* largum ad nucham juſſit Vir Cl. ſtatim applicandum, atque *Hauſtum paregoricum* ſequentem horâ ſomni ſumendum, & modò ſymptomata ingraveſcerent, mane proximo repetendum.

℞. *Aqu. paralyſ.* ℥. iij. *Mirab.* ʒ. j. ß. *ſyr. è mecon.* ℥. j. *M.* Denique parti decocti antè præſcripti imperavit *Mell. Mororum q. ſ.* addendam pro *Gargariſmo*, quo os bis vel ter in die collueretur. Nocte ſequenti benè dormivit Juvenis à dolore penitùs liberatus. Januar. decimo-ſeptimo ptyaliſmus augebatur, facies cœpit intumeſcere, *exanthemata* aliquatenùs intumeſcebant, & in apicibus, non tamen humore diſtenta albeſcebant. Vir Clariſſ. jam in uſu *Apozematis* & *Julapii* perſiſtendum eſſe duxit, atque *Hauſtum paregoricum* hora ſomni, quin

& craſtino mane modò inquietudo urgeret repetendum juſſit. Noĉte autem ſequenti ptyaliſmo inexpeĉtatò ſubſiſtente, atque Variolis ubique in centro ſubſidentibus, plurimùm languebat æger tremoribus incertis, & motibus convulſivis inter dormiendum plurimùm laceſſitus.

Januar. decimo oĉtavo Vir. Clariſſ. *Empl. Meliloti pulvere Cantharidum* conſpergendum juſſit ut Veſica parva & depreſſa efficaciùs excitaretur, atque ut ℥. *j. Tincturæ Caſtorei* in promptu eſſet, cujus, ſi tremores rursùs ingruerent, *gutt. xx.* vel *xxx.* in hauſtu *Aqu. Ceraſ. nigr.* vel cujuſcunque alterius grati liquoris exhibendas voluit: Atque *Hauſtum paregoricum* veſperi ſumendum, itidémque mane repetendum duxit, & *Julapium perlatum* adhuc uſurpandum, & denique os ſæpiùs colluendum *Decocto pectorali* ſolo abſque *Melle Roſarum*, ejúſque hauſtum quandoque propinandum. Indè ptyaliſmo reduce & exanthematis quadantenùs, ægrè licèt, matureſcentibus, in præſcriptorum uſu Vir Clariſſ. juſſit ægrotantem Januar. decimo-nono, & vigeſimo ſedulò perſeverare. Januar. autem viceſimo, mediâ noĉte (die morbi undecimo jam inſtante) ubi jam ſpiritus planè obruti manus dederant, non ampliùs vel juxta primam vel ſecundam Naturæ intentionem *Veneno* eliminando pares, ptyaliſmo ſine quâvis evidenti causâ derepentè ſubſiſtente, atque facie prorsùs detumeſcente, æger extemplò languebat; acceſsêre frequentia deliquia cum celeri & debili pulſu: ſpiritibus inſuper vacillantibus æger motibus convulſivis & tremoribus perpetìm agitatus, & delirus, reliquam noĉtis partem atque matutinas horas ſequentes (quouſque ego conſulebar) inſomnes tranſegit non obſtantibus tribus *hauſtibus paregoricis*, quorum unuſquiſque ℥. *j. ſyr. è mecon.* continebat. Exanthemata denique ubique ſemimortua, ſeſſilia, & nullo humore diſtenta ferè exareſcebant. Verba præ debilitate æger vix proferre potis erat. Vibratio arteriarum erat admodùm debilis, reſpiratio aderat difficilis, & anheloſa. Conſilio cum Viro Clariſſ. inito in caſu adeò deplorato ubi mors præ foribus adſtabat, pro virili ſategimus generoſiſſimis *Alexipharmacis* & *Veſicatoriis* vires ſpirituum collapſas incunĉtanter erigere, commixtis opiatis ad vacillantem eorum motum coërcendum, & *Cineribus Bufonum* ad reſerandas renum cataraĉtas ut colluvies *venenata* fortè per hanc portam deturbaretur, cui per glandulas cutaneas, vel ſalivales ampliùs eliminando vires Naturæ haud pares erant. Ideóque Jan. vigeſimo-primo *Veſicatoria tria* ampla & acria juſſimus ad nucham, & carpos illicò applicanda, atque *Bolum* ſequentem quamprimùm exhibendum, repetendúmque deinceps cum vel ſine *laudano* pro ratione ſomni, & poſt ſingulos Bolos *cochl. v.* vel *vj.* Julapii ſequentis propinanda, de quo etiam fas erat bibere ad libitum.

℞. *Theriac. Androm.* ʒ. ß. *pulv. è chel. cancr. comp. lap. contrayerv. Ciner. Bufon. in crucibulo ad nigredinem calcinatorum* an. *gr. xij. laud. Lond. gr. j. ſyrup. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus.*

℞. *Aqu. lactis alexiter. ceraſ. nigr.* an. ℥. *iv. epidem. pæon. comp.* an. ℥. *j. ß. pulv. è chel. cancr. comp.* ʒ. *j. ß. ſyrup. è mecon.* ℥. *j. ß. M. F. Julap.*

Inſuper ad bronchia deobſtruenda imperavimus *cochl. unum linctûs ex ol. amygd. dulc.* &c. ſolut. in hauſtu calido *Apozem.* ſequent. quartâ quâque horâ, vel ſæpiùs miniſtrandum.

℞. *Decoct. pector. depurat.* ℔.j.ß. *Tinctur. croc.* ℥.j. *ſyr. cap. ven.* ℥.j.ß. *M.*

Et ad *Ptyaliſmum* revocandum (ſi fieri poſſit) *Gargariſmum* ſequentem ſæpiùs faucibus calidè & fortiter ſiphone ingerendum.

℞. *Decoct. pectoral.* ℔.j.ß. *diamor. mell. roſ. colat.* an. ℥.j.ß. *M.*

Indè benè dormivit æger, à ſpaſmis, & deliriis liberatus eſt, atque urinâ clarâ & copioſâ ſcilicet ad ℔. *iij.* vel *iv.* ſpatio 24. horarum redditâ, ferè ἀπυρέτος jacebat, neque ut priùs languebat, reſpiravit liberiùs, & arteriæ fortiùs vibrabantur: Stranguriâ autem moleſtâ à *Veſicatoriis* excitatâ, Januar. 22. mane reverſi, perſiſtendum eſſe duximus in uſu *Bolorum Julapii*, & *Gargariſmi*, atque inſuper *hauſtum* prælargum emulſionis ſequentis calidè ſæpiùs propinandum.

℞. *Semin. iv. frig. major.* an. ʒ.j. *ſemin. papav. alb.* ℥.ß. *amygd. dulc. excortic. num. v. Aqu. hord.* ℔.ij. *M. F. Emulſio ſ. a. Cui adde ſacchar. alb.* ℥.ij.

Mediâ autem nocte exacerbationem (febre jam cum bonis avibus, ſpirituum expanſione Artis ope reſtituta, in benignam Συνεχῆ mutatâ) per ſex vel ſeptem horarum ſpatium protenſam perpeſſus eſt quadantenùs vigil, delirus, & convulſus. Poſt hæc autem ἀπυρέτος factus quietè obdormivit, urinam reddens adhuc copioſiorem ad ℔. *v.* vel *vj.* Quo nomine præſcripſimus, Januar.23 *Hauſtum* ſequentem quamprimùm propinandum, atque deinceps extra tempus Paroxyſmi quartâ quâque horâ repetendum.

℞. *Aqu. Lactis alexit. card. bened.* an. ℥.j. *epidem. cinam. hord. ſyr. caryoph.* an. ʒ.ij. *pulv. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. elect.* ʒ.j. *laudan. liquid. gut. xij. M.* Inſuper ad ſpiritus in certamine futuro erigendos *Bolum cardiacum* cum *laudano* ſextâ veſpertinâ, itidémque mediâ nocte, repetendum duximus, atque cruſtas ad faciem moleſtè adhærentes ſæpiùs illinendas *linimento ex ol. amygd. dulc. ung. pomat. & ſperm. ceti*, atque *Julap cord. linctum*, *& apozema pectorale* adhuc uſurpandum. Mediâ autem nocte rursùs recrudeſcebat paroxyſmus levior, nullatenùs vigiliis vel deliriis comitatus vel adeò protenſus ut priùs, urinâ adhuc redditâ copioſâ: quin & ægrotantem magis ad ſomnum proclivem invenimus. Quâ de causâ Januar.24. *Hauſtum febrifugum* juſſimus tertiâ vel quartâ quâque extra tempus paroxyſmi adhuc repetendum, atque *Bolum cardiacum* cum *Ciner. Bufonum* & *laudano* ſextâ veſpertinâ, itidémque mediâ nocte repetendum út priùs. Undè per totam noctem nullâ ſenſibili *exacerbatione* tentatus, ſomno placido indulgens æger à febre prorsùs liberabatur. Inſuper vigor ſpirituum jam adeò inſtaurabatur ut profluvium urinæ jam deficiens venenatæ lymphæ rivulo copioſo per glandulas ſalivales recèns reſeratas excretæ, qui jam magis quàm uſquàm priùs ſcatebat, exciperetur: *Veneno* autem, quod jam ſupererat, per vicinas oculorum glandulas ſimul ac ſalivales confertìm protruſo, oculi demùm cœpêrunt *Taraxi* moleſtâ affici. Quocirca Januar. vigeſimo-quinto oculos juſſimus ſæpiùs madefieri *Collyrio ex aqu. roſ. alb.* ℥.j. *troch. alb. Rhaſis* ℈.j. *ſacchar. alb.* ℈.ß. atque *Gargariſmum* ad ſalutarem *ſalivationem* promovendam, quin & ad pituitam viſcidam è tonſillis faciliùs educendam adhuc uſurpandum: Cùm autem hoc pacto æger ex periculo evaſiſſe videretur, *Bolum Alexipharmacum* haud ampliùs duximus repetendum, *Hauſtum* etiam *febrifugum* (quem cœpit faſtidire) poſt intervalla longiora nimirùm bis in die

exhibendum. Horâ ſomni autem *Paregoricum* ſequens juſſimus propinandum.

℞. *Aqu. lactis alexiter. ceraſ. nigr. cinam. hord.* an. ℥. j. *laud. liquid. gut. x. ſyr. è mecon.* ℥. *j. M.*

Optimè indè dormit æger à febre ſenſibili prorsùs liber, atque, appetitu reſtituto, carnes appetebat, quas præberi meritò noluimus: Urinâ etenim jam parca reddita rubedine profundâ tincta & contentis ſaturata hoſtem utut ſubactum, adhuc tamen non exterminatum ſubindicabat. Inſuper lymphâ venenatâ non ampliùs per renes, verùm per ductus ſalivales amandatâ, reſpiratio à pituitâ viſcidâ bronchiis jam impactâ aliquatenùs præpedita ægrotanti moleſtias creavit. Quo nomine Januar. vigeſimo ſexto *Cochleare unum* linctûs ſequentis lubricantis juſſimus quam primùm unà cum hauſtu Apozematis pectoralis exhibendum, atque deinceps quartâ quâque horâ vel ſæpiùs repetendum.

℞. *Ol. amygd. dulc. rec. ſyrup. cap. ven.* an. ℥. *j. ß. ſacch. cant. alb.* ʒ. *j. M.* Atque *Hauſtum Paregoricum* horâ ſomni renovandum: Sub veſperam autem, antequam exhiberetur *Paregoricum*, ego diligenter accerſitus inveni ægrotantem à reliquiis *Veneni* non penitùs ſubacti (uti mihi viſum erat) prorsùs hebetem, languentem atque inter dormiendum motibus convulſivis, & ſubſultibus tendinum plurimùm agitatum, verùm ſine evidentibus criteriis exacerbationis febrilis, quâ ratione in locum *Hauſtu Paregorici Bolum Alexipharmacum* ſine *laudano* ſuffeci, itidémque quartâ vel quintâ matutinâ ſolutum, in *Cochl.* Julap. ſequentis duxi repetendum.

℞. *Aqu. ceraſ. nigr. card.* an. ℥. *iij. cinam. hord.* ℥. *ij. epidem. pœon. comp.* an. ℥. *j. ß. Tinctur. caſtor. confect. Alcherm.* an. ʒ. *j. ß. ſyrup. caryoph.* ʒ. *x. M. F. Julap. de quo capiat Cochl. iv.* vel *v.* ſingulis, vel alternis horis. Undè benè dormivit à dictis ſymptomatis liberatus, atque in ſtatum priſtinum redactus. Quocirca Januar. vigeſimo ſeptimo Collegâ candido ac docto approbante conſilium quod invitus eo abſente cœpi, mutuis ſuffragiis *Bolum Alexipharmacum* ſine *laudano* decrevimus ſub veſperam rursùs exhibendum, atque mane proximo repetendum, & *Julap. Cord.* nuperrimè præſcriptum, & reliqua adhuc uſurpanda. Naturâ autem colluviei venenatæ reliquias (ptyaliſmo jam penitùs ſubſiſtente) per inteſtina amandare moliente, æger poſt unam vel alteram dejectionem liquidam, & copioſam cœpit rursùs deficere, atque variis motibus convulſivis agitari, quo nomine ego ſolus utpotè vicinus à perterritis adſtantibus primo mane diligenter accerſitus, atque memor Colloquii Cl. Collegæ die præcedenti habiti, nimirùm patientem noſtrum à multis retrò annis, leviſſimâ quâvis occaſione datâ, in genere nervoſo dura quævis pati ſolere ſymptomata. præſertìm etiam cùm ego ipſe, non obſtantibus diris hiſce nervorum affectibus, explorando, nullam febris exacerbationem deprehenderim. Januar. vigeſimo octavo, primo mane præſcripſi Bolum ſequentem unà cum hauſtu Julapii illicò exhibendum.

℞. *Confect. Mithridat.* ʒ. *j. caſtor. gr. v. pulv. de guttet. gr. xv. laudan. liquid. cydoniat. gut. xij. cum ſyr. caryoph. q. ſ. M. F. Bolus* mollis.

℞. *Aqu. rut. ceraſ. nigr.* an. ℥.iij. *pœon. bryon. comp. ſyr. pœon. comp.* an. ℥.j.ß. *tinctur. caſtor.* ʒ.ij. *M. F. Julap.*

Inſuper unam, vel alteram *Pilularum* ſequentium tertiâ quâque horâ juſſi deglutiendam unâ cum *Cochl. iv. Julapii* nuperrimè præſcripti.

℞. *Gum. Galban. Ammoniac.* an. ℈.j. *Caſtor.* ℈.ß. *M. F. Pilul. x. deaurand.*

Januar. vigeſimo octavo paulò ante meridiem Collega candidus & doctus (conſilio rursùs jam inito) præſcriptis meis ſuffragatur, atque cùm patientem hiſce auxiliis iterùm in priſtinum ſtatum reſtitutum jam invenimus, *Veſicatorium* amplum & acre in ſubſidium generis nervoſi adeò ſæpè laceſſiti inter ſcapulas applicandum juſſimus, atque *Bolum* cum *Mithridatio* abſque *laudano* poſt mediam noctem repetendum, & denique *Apozema*, *Eclegma*, *Pilulas & Gargariſmum* adhuc uſurpanda, atque, ſi alvus lubrica fuerit, *Decoctum album* in locum potûs ordinarii ſubſtituendum. Nocte ſequenti ſatis dormivit non adeò laceſſitus affectibus nervoſis ut priùs. Ideóque Januar. vigeſimo nono, Pilulas cum *Julapio Cephalico* juſſimus iterùm repetendas, & *Bolum* cum *Mithridatio* horâ ſomni ſumendum, atque *Decoctum album* copiosè bibendum, additâ tertiâ parte *Vini Canarini* optimi tempore usûs, quia dejectionibus liquidis patiens ſæpè tentabatur, & ſimplex *decoctum* prorsùs faſtidiebat.

Januar. autem trigeſimo, cùm genus nervoſum diris hiſce ſymptomatis periodicè recurrentibus, non obſtante diligenti & pertinaci *Remediorum Cephalicorum* uſu, omni die plus minùs plecteretur, atque urina quotidie rubedine & contentis ſaturata redderetur, ſuſpicabamur *Venenum Varioloſum* intùs delitefcens dirorum horum affectuum nervoſorum cauſam eſſe, atque mox deteriorum ſymptomatum ſtragem daturum, utut impræſentiarum adeò ſubactum fuerit ut non par eſſet certamini febrili recèns inſtaurando, atque exindè decrevimus vires *Corticis Peruv.* polychreſtas rursùs experiri additâ *laudani q. ſ.* ad alvum jam nimis fluidam coërcendam more ſequent.

℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſſ. trit.* ʒ.j. *laud. liquid. gut. xij* *cum ſyrup. è Corall. q. ſ. M. F. Bolus* ſtatim ſumendus. Repetatur *Bolus* abſque *laudan.* quartâ pomeridianâ cum *laudan. gut. xviij.* horâ ſomni, abſque *laudano* tertiâ matutinâ, cum *laud. gut. xij.* ſextâ matutinâ, abſque *laudano* decimâ matutinâ. Perſtet in uſu *Decoct. alb.* & *Julap. Cord.* Quid fit? Die proximo, Jan. ſcilicet trigeſimo primo, & morbi viceſimo primo, reverſi patientem invenimus cum bonis avibus ἀπυρέτον ab omni morboſo affectu ac ſymptomate liberum, & planè reconvaleſcentem, atque eſurientem. Ideóque cibum pleniorem jam indulgebamus. *Decoctum album* duntaxat pro potu ordinario præſcripſimus ob laxitatem alvi nimiam, atque *Paregoricum* ſequens horâ ſomni exhibendum.

℞. *Aqu. lactis alexiter. cinnam. hord.* an. ℥.j.ß. *epidem.* ʒ.iij. *ſyrup. è mecon.* ℥.j. *M.*

Februarii primo famem duntaxat patiens querebatur, atque appetitu reſtituto, pullum Gallinaceum avidè petebat. Cùm autem faciem obſervâſſemus adhuc incaleſcentem & ſcabie nigra obductam, atque urinam contentis plenâ & rubedine quadantenùs tinctam, à carnibus ad unum vel alterum diem abſtinendum eſſe duximus, poſteà uſum piſcium friabilium, & pullorum Gallinaceorum

ceorum moderatum conceſſimus, atque poſtquam *hauſtum Paregoricum* juſſeramus parandum mediâ nocte, modò fluxus alvi, vel vigiliæ poſtularent, exhibendum, ego ultrò (reluctante licèt Juvene) memet ſubduxi, patientem Doctiſſ. & Cl. Collegæ (ut par erat) in futurum tractandum relinquens. Reliquiis autem *Veneni* non penitùs protuſis poſt quinque vel ſex dies iterùm recrudeſcentibus, æger, appetitu ſensìm proſtrato, rursùs quaſi hecticè incaleſcebat: Benigna verò Natura *furunculo* amplo in femore ſiniſtro ſuborto, qui quamcitiſſimè vigore ſpirituum maturatus in Abſceſſum mutabatur, *Venenum* propellere moliebatur. Quâ ratione æger me ſolùm (quod ægrè tuli) bis juſſit ad Catharſin inſtituendam accerſendum, quem inveni præter ſpem hectico calore, & ἀνορεξίᾳ affectum, languidum, & in lecto decumbentem, ſcabie nigrâ ad nonnullas faciei partes firmiter adhærente, dum cæteræ partes rubore & calore ſupra modum afficerentur, & furfuraceâ impetigine obducerentur, undè nitorem cutis elegantem mox foveis deturpandum, modò fortè vita ipſa in periculum non adduceretur, fore timebam, niſi Artis ſuppetiis opportunè allatis ſpiritus ante catharſin à *Veneno*, quod jam revireſcens certaminis recèns inſtaurati cauſa erat, uſu *Antidoti Herculeæ* repetito, penitùs liberarentur. Ideóque Februar. duodecimo præſcripſi *Hauſtum febrifugum* ſequentem mox exhibendum, repetendúmque deinceps ſextâ quâque horâ ad x. vices.

℞. *Aqu. Card.* ℥. ij. *epidem. ſyrup. caryoph.* an. ʒ. ij. *pulv. ſubtiliſſ. Cortic. Peruv. elect.* ʒ. j. *M.*

Februarii decimo-quarto reverſus inveni appetitum patientis reſtitutum, atque temperiem admodùm mitem, ideóque alvum juſſi mane proximo potione ſequenti ſubducendam.

℞. *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥. iv. *mann. ſelectiſſ.* ℥. j. ß. *M.* Atque in promptu ſit ʒ. ß. *ſyrup. è ſpin. Cerv.* in hauſtu liquoris poſſetici haurienda, modò patiens poſt trihorium alvum non dejiciat. Februar. decimo-ſeptimo, ad lubricam alvum cohibendam Paregoricum ſequens juſſi horâ ſomni propinandum.

℞. *Aqu. lactis alexiter. cinam. hord.* an. ℥. j. ß. *ſyrup. è mecon.* ʒ. vj. *M. F. Hauſtus*, atque ʒ. j. *Cortic. Peruv.* cum *ſyrup. caryoph. q. ſ.* in formam *Boli* redactam mane proximo exhibendam, repetendámque deinceps ter die horis medicinalibus per tridui ſpatium ad revireſcentiam *Veneni* deliteſcentis (ſi quod fuerit) præcavendam, & ſuperbibendum poſt ſingulos bolos hauſtum Vini generoſi. Dein alvum rursùs potione catharticâ antè præſcriptâ curavi deturbandam. Februar. vigeſimo ſecundo, præſcripſi *pil. è ſuccin.* ℈. j. in tres pilulas deauratas redactam horâ ſomni ſumendam, & *Extract. Rud.* ℈. j. cum *Cocciar. min. gr. xv. in pilul. v.* deauratas formandum, mane proximo deglutiendum ad ſaburram humorum deliteſcentium altiùs deducendam. Denique Februar. vigeſimo-quinto, ad calorem humorum diù efferveſcentium temperandum, alvum juſſi per ἐπίκρασιν ſemel in ſeptimanâ more ſequenti ſubducendam.

℞. *Pilul. alœphang. ſtomach. cum Gum.* an. ℈. *v. è ſuccin.* ℈. j. *ſalis tartar.* ℈. ß. *ol. majoran. chym. gut. vj. M. F. Pilul. xvj.* inaurandæ, quarum quatuor ſumat horâ ſomni, repetátque deinceps ſemel in ſeptimanâ, matutinis proximis bibendo ℔. *iv. Aqu. mineral. purg. ad* ℔. *iij, coct.* & ℔. ß. *lactis alterat.* Atque hoc

pacto Juvenis elegans ac ingenioſus Familiæ ſuæ decus, multâ Artis ope ex orci faucibus ereptus, demùm nullo *morboſo affectu* tentatus, & nitore faciei non ſpoliatus, ſanus evaſit, atque huc uſque ſecundâ valetudine utitur.

Hiſtoria LXIV.

Mihi communicata à Clar. & Ingenioſiſſimo Collegâ & Cenſore D. D. Frederico Slare.

Mictio ſanguinea in Variolis mali moris uſu Alexipharmacorum ſalubriter ſuperata.

Fœmina temperamento ſanguineo 20. annos nata, dolore capitis, lumborum & inteſtinorum indies ingraveſcente corripiebatur: Tertio die à decubitu, ſcilicet Jul. 31. 1692. *Exanthemata Varioloſa* ſeſe in conſpectum dabant: ægra nihilominùs febricitabat, & delirio tentabatur, quod unoquoque die in altiorem gradum evectum eſt. Auguſt. ſecundo Petechiæ erumpebant in pectore, & brachiis frequentiſſimæ, lumbi dolore vehementi indeſinenter cruciabantur; puſtulæ erant exiguæ & confluentes. Guttur etiam tantùm non *Variolis* occludebatur. Urinam diligenter inſpexi, quæ ſub noctem iſtius diei ſanguine tincta reddebatur (ut ſæpè in *Variolis* hiſce ſymptomatis comitatis) & duobus diebus proximè ſequentibus, ſcilicet uſque ad noctem diei quinti Auguſt. atque tunc tandem intumeſcebat facies, & ſalivatio ſuborta eſt: phrenitis exulabat, tumor faciei ad tres vel quatuor dies durabat: Detumeſcente verò indè facie, manus pari ratione tanquam veſicæ inflatæ tumebant in immenſam adeò molem, ut figura manuum in ipſis manibus deſideraretur. Oris ulcera admodùm ſordebant, fluxus ſalivæ diù durabat.

Quoniam ægra, quamvis benè nata, non amplis fortunis erat, remedia ſequentia præſcripſi parùm pretioſa, ſcilicet primò *Decoct. pectorale commune* cum *ſyrup. Aurantiorum* bibendum copiosè, & *Hauſtum* cum *ſyr. è mecon.* ℥.vj. & *ſpir. Vitriol.* potui communi inſtillandum, quia ſatis vehementer urgebat, & regimen in reliquis temperatum, vel potiùs frigidiuſculum, donec petechiæ erumperent, & pulſus debilitaretur. Nocte igitur ab *Eruptione* tertiâ cùm primùm hæc ſymptomata ingruebant, *Julap. cardiacum* ſequens parandum juſſi.

℞. *Aqu. lactis alexiter.* ℥.vj. *pœon. comp.* ℥.ij. *tephan.* ℥.ß. *ſp. lavend. comp.* ʒ.ij. *Theriac. Androm.* ʒ.j.ß. *ſyr. flor. tunic.* ℥.ß. *F. Mixtura Cardiaca,* de quâ bibat liberè in languoribus, & *Paregoricum* ſequens mane & veſperi repetendum.

℞. *Aqu. lactis alexiter.* ℥.ij. *epidem.* ℥.ß. *ſyr. de mecon.* ℥.j. *laud. liqu. gut. x.* Languebat nihilominùs fœmina, & pulſus vacillabat; ideóque *Sp. CC.* in *Vino Canarino* ſæpè propinabatur. Nocte *Cardiacorum* uſum præcedente urina intensè rubeſcebat, hâc verò nocte ſanguine tingebatur, & eodem tempore delirium planè exulabat. Repetitis *Julapii Cardiaci* doſibus vires ægræ refocillabantur, & intra ſpatium 24. horarum mictio cruenta valdè diminuebatur. Auguſt. ſexto ingruebat ptyaliſmus, urina bene colorata eſt. In cæteris pro re natâ ægra tractata, ex morbo maligno, & valdè periculoſo evaſit.

Hiſtoria LXV.

Admodùm curioſa ab Exercitatiſſimo & Sagaciſſimo D. D. Atherton *litteris mihi datis nuper communicata.*

Domina *E. L.* annos duodeviginti nata, dolore capitis & dorſi correpta, modicè febricitabat, brevíque poſteà Variolæ quædam parvulæ erumpebant; intereà nauſea, vomitio, ægritudo, frequens deliquium ægram excruciabant: Menſes ſolitum tempus antevertentes inſuper fluebant, ut incertus adhuc ſim utrùm urina ſanguine tincta redderetur necne. Primò præſcripſi *Vinum Canarinum* momento *Croci* imprægnatum, & *Hauſtum paregoricum* noctu ſumendum. Die tertio, *ſal. Vitrioli vomitivo* ventriculi ægritudinem relevare conatus ſum. Die quarto ægritudine permanente ſemel vel, bis *Bezoar. Orient. gr.xij.* & *Cinnab. nativ. gr.vj.* in hauſtu *Julapii Cardiaci* propinavi. Repetebatur jugiter *Julap. Cardiacum* & *Hauſtus Paregoricus* uſque ad diem decimum-tertium. Eruptione lentè procedente, Variolas è *diſtinctarum* genere fuiſſe autumabam; donec ſymptomatis ingraveſcentibus duobus ultimis eruptionis diebus tota ferè cutis ſtigmatis obduceretur. Nauſea, ægritudo, febris, delirium ad diem decimum-tertium perſtabant, quo die ſalivatio copioſa oborta eſt, febre manifeſtò auctâ. Saliva primò tenuis, deindè tenax viſcida evaſit, & poſt unum vel alterum diem evanuit ptyaliſmus. Variolæ fuſcæ, & ſubnigræ demùm factæ paulatìm decidere incipiebant: Sed ecce nova ſoboles *Variolarum* in priorum interſtitiis circiter diem decimum-quartum ſeſe in conſpectum dedit, delirio, ægritudine, anxietate, & vigiliis recrudeſcentibus. Die decimo-ſeptimo ſymptomatum mitigationem expectavi, ſed fruſtrà. Pulſus erat nunc fortis & celer, nunc debilis & languidus. Medicamenta pro re natâ præſcripſi. Circa diem viceſimum primum ſalivatio recens exoriebatur cum *Aphthis* in ore, & gutture, quæ vocem penè intercipiebant. Ægra multùm dormivit, ſed præ debilitate ſeſe de loco in locum movere vix potuit, tendinum ſubſultum, manuum, & maxillæ inferioris tremorem, involuntariam urinæ excretionem paſſa eſt. Linguam ferè ſemper motitabat, ſtragula colligebat, manus hìc indè agitabat, puſtulæ, & ulcera inſenſilia reddebantur. Verbo, vix ullum ſymptoma funeſtum deerat. Circa diem viceſimum ſudor violentus ſubortus eſt, qui ad duos vel tres dies perſeverabat. Puſtulæ in facie in cruſtam matureſcebant, in reliquis partibus corporis non ad inſtar cruſtarum, ſed potiùs pelliçularum decidebant. Et ægra ſensìm & gradatìm convaluit.

Variolæ ſpatio duarum ſeptimanarum bis erumpentes.

Dat. Novo Caſtello ſuper Tinum,
Novemb. 22. 1693.

FINIS.

INDEX
RERUM, MORBORUM ET REMEDIORUM
Toto Opere RICHARDI MORTON contentorum.
Tùm Cautionum in eorum uſu obſervandarum.

A

ABDOMINIS ſpaſmi in febre intermittente. Paginâ 253
In febre remittente. 297.300
Accidentia quæ Variolas malignas reddunt. 370.371
Acrimoniæ ſanguinis ſymptomata. 194
Acutus morbus quid. 182
Acutorum morborum ſymptomata in genere nervoſo. 176
Acutorum morborum curatio à Veteribus inſtituta, conformis hypotheſi Authoris de ægrotatione ſpirituum animalium. 179
Acutorum morborum univerſalium; & eorum ſymptomatum ratio formalis. 183
Aër apricus & ſalubris, tabis ingruentis præcautioni quantùm valeat. 6.30
Nervis, appetitui & ventriculo plurimùm confert. 8.30
Aër paluſtris & denſus, carbonúmque fumo oppletus, quomodò phthiſeos cauſa. 26.63
Aër is ſtatus ad phthiſis curationem quanti momenti. 51.52
Aër Londinenſis carbonum fumo oppletuſi, & ob hanc cauſam phthiſicis noxius. 99.103
Aëris conſtitutiones morborum cauſæ. 177
Aër vitæ animalis conſervationi ſummè & ſemper neceſſarius. ibid.
Aëris malignitas morborum cauſæ. 172. 177. 185. 193
Variolarum & Morbillorum cauſa. 184
Aër quomodò ſingulariter variolarum cauſa. 362
Quandò illas reddat malignas. 376
Ætas provectior cur faciliùs evadat à phthiſi quàm natu minor. 51
Ætiologia Morborum & ſymptomatum ex Anatomia petenda. 165
Ætiologia omnium morborum univerſalium undè petenda, ſecundum Authoris mentem. 166
Affectiones animi graviores, phthiſin plurimùm promovent. 26.28.30.63
Affectiones ſpaſmodicæ & epilepticæ à veteribus pro herculeis & inſanabilibus habitæ. 173
Earum antidotus. 172. 173
Affectus ſtrumoſus. 463
Affectus morboſi poſt variolas ſuboriri ſoliti. 457.458
Alcalium uſus in curatione febrium continentium. 283. 287.295
In curatione diarrhœæ à morbillis ortæ. 352
Alexipharmacorum uſus in curatione febrium continentium. 90
Alexipharmacorum maximè generoſorum uſus in febre ſcarlatina. 358
In febre morbilloſa. 359

In ſopore profundo, in eruptione variolarum. 408
In maturatione variolarum. 425. 474. 481. 490
In declinatione variolarum malignarum. 452
Alexipharmacorum uſus in declinatione variolarum ad foveas impediendas. 460
Alehipharmacorum fortiorum uſus in Variolis malignis. 384. 402. 424. 452. 453. 474. 482
Alexipharmacis fortioribus abſtinendum in tertio ſtadio variolarum, vigente ſalivatione. 423
Alexipharmaca fortiora quandonam adhibenda in primo ſtadio Morbillorum. 344. 345
Alexipharmaca mitiora in primo ſtadio Morbillorum. 345
In apparatu Variolarum Mediarum. 385. 389
Alexipharmaca cum Opiatis miſcenda in Variolis malignis. 403. 452
Vide Canones.
Algor præternaturalis. 177
Algor univerſalis. 236. 239. 240. 270
Algor in paroxyſmo febris intermittentis ad triduum continuatus. 185. 198
Algor iſtiuſmodi quomodò tractandus. 201. 203
Algor quò intenſior vel remiſſior in primo inſultu febris, eò magis minúſve deleterium eſt *Venenum*, ſeu *Fermentum febrile.* 185. 186
Algor primum ſymptoma inſultûs Variolarum. 372
Alvi adſtrictio in febre continente. 282
Alvi fluxus ſymptomaticus. 283
Vide Diarrhœa.
Alvi fluxus ſemper ſymptomaticus in Variolis. 366
Alvi fluxu durante variolæ ægrè erumpunt. 407
Alvus adſtricta non eſt moleſta in Variolis. ibid.
Amara febrifuga. 207
Undè vis eorum febrifuga. 208. 209
Vi ecphracticâ pollent. 207
Amuleta quomodò febres intermittentes ſanent. 206
Anaſtomoſis nulla venarum cum arteriis. 170
Anatomiæ neceſſitas. 165
Anatomica diſquiſitio Medici & Philoſophi eſt diverſa. 266
Andreas Mervil ex ignorantia Medici fatis occubuit. 202
Anginoſorum dolorum in febribus cauſa. 189
Anima non ægrotat. 170
Animi pathemata genus nervoſum afficiunt. 170. 172
Morborum ſunt cauſæ. 176. 184. 194.
Sunt Variolarum & Morbillorum cauſæ. 184. 362. 370
Animi pathemata graviora quomodò ſingulariter Variolarum cauſa. 362
Animi pathemata variolas in malignas mutantia. 370
Antidotorum modus operandi. 223
Antimonium diaphoreticum febrifugum. 206
Antimonialia medicamenta, diuretica ſunt & diaphoretica. 31
Vide Vomitoria.
Antipathia ex Idioſyncraſiâ orta. 216
Aphthæ Phthiſicorum toto ore diſperſæ, ſymptoma confirmatæ phthiſeos. 46. 78
Eorum cauſa. ibid.
Incurabiles ſunt. ibid.
Aphthæ albæ. 238. 275. 276. 280. 297. 317. 321. 499
Aphthæ nigræ. 280
Aphtharum in febribus cauſa. 189
Aphthæ febres comitari ſolitæ quid arguant. 174
Apoplexia, ſymptoma febris intermittentis. 197. 260. 263

Apoplectici tractatio. ibid.
Indicationes in hoc morbo. 203. 204. 260. 261
Apoſtema in muſculis lumbaribus pro calculo renum creditum, ejuſdemque curatio. 12
Apoſtemata utcunque corporis parti accidant, ſi diù manent, quomodò Tabem accerſant. 9
Apozema lubricans & incraſſans. 61
Maturans & flùxionem ſiſtens. 61. 62
Apozema pectorale. 73. 303. 315. 317. 462. 488. 493. 496. 505. 526. 530
Apozema febrifugum ad febrem phthiſicorum. 74
Apozema pro phthiſi à lue venerea. 106
Apozema pectorale & diureticum. 114. 484
Apozema ad flammam hecticam in ſanguine à rheumatiſmo accenſam, extinguendam, & pulmonibus indè labefactatis proſpiciendum. 118
Apozema pectorare & ecphracticum. 133. 235. 257. 484
Apozema diureticum. 136
Apozema febrifugum. 235. 303. 494
Apozema ſanguinem attemperans ab œſtro ſpirituum flagranium agitatum, ut in febre ardente. 286
Cautio adhærenda. ibid.
Apozema ad tuſſim. 462
Ad dyſpnœam. 430
Apparatus Variolarum, quod temporis ſpatium includat. 362
Appetitûs proſtratio diuturna & increſcens, abſque ullo alio morbo conjuncto, ſymptoma viam in phthiſin ſternens. 29
Appetitus depravatus. 188
Appetitûs proſtrati poſt variolas curatio. 457
Ἀπύρετος ſtatus ante eruptionem Variolarum malus. 359
Ἀπυρεξία in Variolarum benignarum tertio ſtadio. 413
Ἀπυρεξία cum fixo dolore lumborum quid ſignificat in apparatu Variolarum. 739
Ἀπυρεξία in eruptione Variolarum benignarum. 434. 437
Aqua calcis, ejúſque elogium pro ſanandis ulceribus internis. 10
Aqua calcis in ſtrumis poſt morbillos. 353
Aqua lactis. 69
Aqua limacum ſimplex. 70
Aqua limacum Magiſtralis. ibid.
Aqua alterans & reſtaurans. ibid.
Aqua pulli commendata ad acrimoniam humorum demulcendam in febribus intermittentibus malignis. 239. 240. 242. 251
In febribus continentibus. 293. 295. 299. 300
Aquæ ſtypticæ uſus in Variolis malignis. 405
Aquæ chalybeatæ quantæ utilitatis in phthiſi à melancholia. 91
In phthiſi hæmoptoica chronica. 96
In phthiſi icteritia quâ methodo adminiſtrandæ. 132
In tabe à gonorrhœa & fluore albo. 9
In curatione tabis ab hydrope ortæ. 18
Aquæ minerales chalybeatæ quanti momenti ad præſervationem & curationem phthiſis. 31. 32. 33
Canones obſervandi in earum uſu. 66. 67
Ad earum fluxum promovendum. 67
Aquæ minerales præparatæ pro colica ſymptomatica in febre intermittente. 204
Aquæ minerales purgantes coctæ, &

laƈtæ alteratæ, pro curatione tuſſis poſt morbillos ſuperſtitis. 451
Aquæ minerales purgantes pro ophthalmia, poſt variolas. 461
Procuratione parotidum in fine variolarum. 500. 501
Ardentis febris ſymptomaticæ curatio à veteribus inſtituta. 286
Ab Autore inſtituta. 294
Arſenicalis veneni ſymptomata. 225
Arteriæ aſperæ conſtructio miranda. 34. 35
Arthritis quos præcipuè maximè affligit. 176
Atrophia quid ſit. 1
Atrophia nervoſa. ibid.
Atrophia ex inanitione. ibid. & 22
Vide Phthiſis & Tabes.
Atrophia in nutricibus à laƈtatione nimia quomodò naſcatur. 12. 13
Atrophia à ſalivatione quomodò naſcatur. 17
Autoris hypotheſis de Morborum æthiologia. 157
Ejus vindiciæ. 157. 158. 159. & ſeqq.

B

Badus, *Corticis Peruviani* defenſor & patronus doƈtiſſimus. 216
Balneum artificiale pro dolore nephritico. 263
Balnea artificialia ad curationem phthiſis rheumaticæ magnoperè conducunt. 117
Balſama pro curandis ulceribus internis. 10. 11
Pro phthiſi. 55
Pro phthiſi hæmoptoica. 96
Benigni Morbilli debito regimine curati. 357
Benignæ Variolæ. 363
Sunt aliarum normæ. 412
Benignarum Variolarum apparatus. 373. 374
Eruptio. 393
Maturatio. 412
Declinatio. 414
Diagnoſis in primo ſtadio. 375
In ſecundo ſtadio. 396
In tertio ſtadio. 416
In quarto ſtadio. 439
Curatio in apparatu. 384
In Eruptione. 401. 402
In Maturatione. 422
In Declinatione. 449. 450
Benignæ variolæ *Chicken-pox* diƈtæ. 363. 364. 365
Apparatus. 362
Eruptio, maturatio, & declinatio. 412
Prognoſis. 400
Benigniſſimæ Variolæ poſt ſymptomata vehementiora durante apparatu. 489. 469
Benignæ Variolæ poſt abortionem & uſum Corticis Peruviani. 469
Benignæ Variolæ ſtatim ab eruptione ſine præcedenti maturatione exareſcentes, atque demum poſt annum integrum repullulantes. 464
Bilis, menſtruum proprium ſecretorium chyli. 22
Boli Armenæ vis alexipharmaca ex obſervatione Fracaſtorii. 216
Bolus roborans in phthiſi nervoſa. 5
Bolus purgans pro ſanatione ulcerum internorum. 10
Bolus opiatus pro phthiſi in primo gradu. 59
Bolus diaphoreticus. 60
Bolus febrifugus ad febrem putridam phthiſicorum. 74
Bolus hydragogus pro phthiſi iƈteritia. 138
Bolus febrifugus. 234
Bolus theriacalis in febre intermittente cum ſpaſmis abdominis, &c. 247
In cholera morbo. 259
In vomitione. 260

Pro febrium elaſticitate ſuſtentanda in febre continente. 285. 286
Alius alexipharmacus & alcaliſatus pro eadem febre. 290
Pro febre continente in ſynochum mutata. 314. 315
Pro expanſione ſpirituum promovenda in eadem febre. 318
Boli alexipharmaci in apparatu variolarum malignarum. 385
In apparatu Variolarum mediarum. 386
Bolus purgans in hydrope poſt morbillos. 354
Ad dolorem colicum in apparatu Variolarum. 390
Alexipharmacus & roborans. ibid.
Alexipharmacus & antihyſtericus in maturatione Variolarum. 428
Ad diarrhœam in apparatu Variolarum. 387
Ad diarrhœam poſt morbillos. 351
Ad dolorem ſpaſmodicum in apparatu Variolarum. 389
Bolus alexipharmacus & opiatus *cum ſpecificis* ad dolorem pleuriticum in apparatu Variolarum. ibid.
In fluxu catameniorum in ſecundo ſtadio Variolarum. 409
Bolus cardiacus & alexipharmacus cum *laudano* in eruptione Variolarum malignarum. 404
Bolus febrifugus in declinatione Variolarum mediarum. 451
Cardiacus & opiatus. ibid.
Bolus purgans poſt variolas. 461
Boli alexipharmaci in mobillis malignis ante efflorefcentiam. 346
Ad ſalivationem ſuppreſſam ante maturationem Variolarum. 424
Ad ſpaſmos in primo ſtadio morbillorum. 346
Ad vomitionem in apparatu Variolarum. 388
Ad vigilias in apparatu Variolarum. 392
Bolus roborans & adſtringens alkaliſatus in alvi fluxu ſymptomatico. 283
Bolus purgans in curatione febrium continentium. 292
In variolis diſcretis admodùm frequentibus, ad malignas accedentibus. 472. 475
Bolus alexipharmacus & pareroriguѕ. 297. 480
Bolus febrifugus & antipleuriticus. 303
Bolus alexipharmacus & opiatus ad vires ſpirituum erigendas, & eorum effrænatos motus compeſcendos. 478. 479
Bolus theriacalis, diureticus & opiatus, in variolis mediis ad malignas accedentibus. 483
Bolus alexipharmacus, opiatus & diureticus, in variolis malignis. 483. 490. 518
Bolus febrifugus & antihyſtericus in variolis. 489
Bolus cardiacus & antihyſtericus in variolis. 500
Bolus alexipharmacus & antiſpaſmodicus. 531
Bolus febrifugus & opiatus ad Venenum Variolarum deliteſcens edomandum. 532

C

Cachexiæ poſt morbillos ortæ curatio. 353
Calomelas, medicamentum, corrigendo & alterando ſanguinis diatheſin, egregiè conferens ad ſanationem ulcerum. 10
Calor moleſtus & chronicus, in plantis pedum, & volis manuum ortus, phthiſis præſagus. 19
Calor in exceſſu ſudores impedit. 190
Caloris febrilis ſymptomata. 174
Caloris hectici curatio poſt variolas. 457

Canones de uſu Alexipharmacorum in declinatione Variolarum malignarum. 452. 453
Carcinoma poſt febrem ſcarlatinam in gangrænam mutatum. 360
Caries oſſium poſt Variolas. 446. 456. 459. 528
Carmina quomodò febriles paroxyſmos præveniant. 206
Caſtrenſis febris. 277. 323
Catarrhalis diſpoſitio, quomodò in phthiſin terminetur. 29
Catarrhi prognoſis in Variolis. 401
Catarrhus ſimplex in quo differat à tuſſi phthiſica. 33. 38
Cathartica fortiora cur in præcautionem phthiſeos religioſè vitanda ſint. 30
Qualia eſſe debeant. 31
Cathartica paulò ante criſin in Variolis data, quàm periculoſa. 371
Cathartica non uſurpanda ante uſum Corticis Peruviani. 191. 231. 233
Niſi in cakexia inſigni. 231. 233
Catharticorum noxa in febris intermittentis paroxyſmo. 201
Catharticorum uſus ſub finem febris continentis. 190
In Morbillis poſt efflorefcentiam. 349. 350. 351
Neceſſitas poſt variolas benignas. 450
Periculum in Parotidibus poſt variolas. 458
Formulæ poſt variolas. 455. 461. 472. 475
Cathartica quandò periculoſa poſt variolas. 456. 457
In tuſſi atroci & peripneumonica in quarto ſtadio variolarum. 462
Cathartici in Morbillis extra debitum tempus exhibiti effectus. 351
Canones de uſu Catharticorum in variolis. 456
Cauſtici veneni ſymptomata. 225
Cataplaſma ad parotidum maturationem in variolis. 500
Cephalalgiæ ſymptomaticæ morborum chronicorum, in genere nervoſo, cauſa. 176
In febribus acutis. 187. 189
In febribus continuis remittentibus. 271
Cephalalgiæ ſymptomaticæ in febre continente curatio. 284. 285
Cerebri textura. 166
Cerebrum eſt totius fœtûs origo. ibid.
Cæteras partes proportione ſuperat. 166. 169. 289
Eſt officina ſpirituum animalium. 167. 168. 169. 177
Cereviſia medicata pro phthiſi nervoſa. 3
Pro curatione phthiſis incipientis. 63. 67
Pro phthiſi ſcrophuloſa. 83
Pro phthiſi ſcorbutica. 87
Pro phthiſi rheumatica. 119
Cereviſia nocet in diarrhœa in primo ſtadio variolarum. 386
In colliquatione humorum in primo ſtadio Morbillorum. 347
Chalybs, hydropis, ſivè Anaſarſæ, ſivè Aſcitis *Antidotus Herculea*. 353
Remedium eſt *Ecphracticum*. ibid.
In affectibus chronicis debellandis præſentiſſimum. ibid.
Chalybeata vi abſterſivâ pollent. 208
Chamæmeli florum virtutes febrifugæ. 207. 264. 265
Chifletius, *Corticis Peruviani* hoſtis acerrimus. 214
Chloroſis, ſcorbutus particularis in nervoſo genere. 176
Chloroſeos cauſa. 180
Symptomata. 176
Chalybe profligatur. 172
Chloroſis ab imaginatione. 176
Choleræ morbi ſymptomaticæ cauſa. 180. 194
Choleram morbum ſimulans febris intermittens. 197. 243. 244

Curatio. 204.205.243.244. 259
Choleræ morbi ſymptomaticæ in febre remittente curatio ab Autore inſtituta. 293.297
Chronicorum morborum ſymptomata in genere nervoſo. 174
Chronicorum morborum univerſalium curatio. 180
Ratio formalis. 183
Chronicus morbus quid. 182
Paroxyſmi in morbis chronicis. 184
Chylus purus & lacteſcens per paracenteſin loco aquæ egreſſus. 19
Cibus quantitate, aut qualitate peccans, morborum cauſa. 177
Cicatrices poſt variolas. 459
Cinerum bufonum uſus in Variolarum curatione. 405.424.426.432. 452.483. 490. 493.498. 502.503. 506. 507.516. 518.525.527.529
Cinnabaris nativæ vis. 172.173
Circulatio inter ſpiritus, & ſanguinem in ætiologia morborum explicanda, admittenda. 172
Claviculi per os in pulmones tranſmiſſi. 35
Elegans hac de re hiſtoria. 103.104
Clyſter ad temperandam acrimoniam humoris in diarrhœa phthiſica. 76
Clyſter corroborans in alvi fluxu ſymptomatico. 283
Clyſter antiſpaſmodicus. 297.301
Clyſter laxans & emolliens. 314. 475
Laxans & anodynus. ibid.
Clyſter terebinthinatus. 494
Vide Enema
In Cœliaca paſſione dejectiones flavæ, undè oriuntur. 22
Cohærentes & malignæ variolæ. 484
Cohærentes Variolæ & à primo ortu malignæ. 510.511.512.513
Cohærentium Variolarum tarda maturatio. 517
Cohærentes & malignæ Variolæ profluvio urinæ ſolummodò indicatæ, 503.506.507
Cohærentes Variolæ cum atroci lumbagine invadentes in benignas mutatæ. 513. 514
Cohærentes Variolæ cum vigiliis pertinacibus, Opiatis & Alexipharmacis curatæ. 516.517
Colicam ventriculi ſimulans febris intermittens. 197.204
Curatio. 204.250
Colicam inteſtinorum. 251.252
Colicam ſimulans febris remittens. 299
Colliquatio ſucci nutritii inſignis, phthiſeos confirmatæ ſignum pathognomonicum. 43
Per quas partes fiat. 43.44.45
Multorum morborum cauſa. 44.45
Colliquatio humorum in primo ſtadio Morbillorum. 347
Collyrium in primo ſtadio mobillorum. 348
Collyrium ad oculorum taraxin in variolis. 477
Ad ophthalmiam in declinatione variolarum. 461. 496.505
Vide Ophthalmia.
Columbus (Chriſtophorus) Heros Genuenſis. 210
Comatis cauſa. 187
Coma in paroxyſmo febris intermittentis. 203
Indicationes curativæ. ibid.
Coma & inſultus epileptici raró ſine errore in regimine, contingunt in tertio ſtadio Variolarum. 427
Comatis curatio in tertio ſtadio Variolarum. ibid.
Confluentium & malignarum Variolarum eruptio quadruplex. 393.394
Confluentes & malignæ variolæ, demùm febre Συνεχῆ exceptæ. 490.492
Confluentes variolæ depreſſæ furunculis exceptæ. 494.495
Confluentes univerſim variolæ & malignæ, 510.511.512

Confluentium & malignarum Variolarum declinatio. 437.521
Conſilia, ſine medicamentis, nullius ſunt momenti in curatione morborum. 170
Contagionis propagatio. 170.176
In Continuam febrem degenerans febris intermittens. 200.202.240.245
In Continuam degenerans Continens. 267.291.313.316.320
Convulſiones in infante ſimulans febris intermittens. 249.250
Cor, proximè à cerebro in fœtu formatur. 166
Corporis textura eſt veſicularis. 169.170
Corticis Peruviani deſcriptio. 210
Locus natalis Arboris. ibid.
Nec lignum, nec folia ſunt febrifuga. ibid.
Reſina exudans & ſemina ſunt febrifuga. ibid.
Corticis Peruviani Virtus, Indis olim nota. ibid.
Undè Europæis innotuit. ibid.
Undè *Pulvis Patrum* dictus. 211
Pulvis Comitiſſæ. 210
Alia ejus nomina. 211
Corticis Peruviani vis febrifuga non conſiſtit in tenuitate partium. 212
Nec in caliditate, aut ſiccitate manifeſta. ibid.
Nec in ulla manifeſta qualitate. 219
Conſilium de *Cortice Peruviano* ſupprimendo. 212. 212
Caliditas aut ſiccitas *Corticis Peruviani* non impedit ejus virtutem febrifugam. 213.
Cortex Peruvianus non eſt frigidus, aut narcoticus. 213.214
Argumenta contra *Corticem Peruvianum* 214.215
Solutiones. 217.218
Undè vis ejus febrifuga. 219.220
Vis ejus febrifuga non eſt ab evacuatione ſenſibili. 219
Non à manifeſta qualitate. 219
Strumii opinio. 220
Badi ſententia. 220. 221
Protoſpatarii. 221
Autoris. 226
Corticis Peruviani electio. 228
Præparatio. 230
Genuini criteria. 229.239
Cortex Officinarum maxima ex parte adulterinus. 229
Corticem præſcribendi formulæ variæ. 230.232.234.235
Non ſumendus cum regimine. 233
Canones de uſu *Corticis Peruviani.* 233.234
Cortex Peruvianus, remedium eſt *Polycreſtum.* 162
Eſt ἱερὸν πικρὸν. ibid. & 209
Non eſt tamen remedium *Catholicon.* 162
Eſt Antidotus Herculea. 188. 206. 208.211.451. 533
Cortex Peruvianus maximum Dei donum hominibus conceſſum ad levamen plurimarum vitæ humanæ ærumnarum. 195.199
Inter remedia maximè generoſa, & quadantenùs univerſalia, locum meretur. 199.200
Eſt Arbor vitæ. 210
Eſt febrifugum catholicon. 209
Eſt Antidotus veneni febrilis. 226
Cortex Peruvianus non eſt cauſa recidivationis febrium. 195
Non eſt cauſa Tabis. 215
Non eſt quid Venenatum. 216
Ejus uſus in febribus Continentibus. 292.293.294
In peſtis curatione. 321
Cortice Peruviano utendi modus in declinatione Variolarum. 450.451
Corticis Peruviani & alexipharmacorum uſus ad foveas in Variolis impediendas. 460

Criſis Morbillorum. 339. 340
Criſis febrium malignarum ſenſim & tardè procedit. 190
Durante tali Criſi quid agendum. 191
Criteria Variolarum malignarum dubia. 376
Certa. 377. 378
Cryſtallina ſub Variolarum declinatione. 521. 522
Curandi methodus in uno eodémque morbo ſæpè diverſa. 268. 269. 271. 272. 278. 291
Curativæ Indicationes undè petendæ. 165
Cuticula afficitur in Morbillis. 337
Cutis poros ſuos ad nutum ſpirituum animalium conſtringit & dilatat. 190
Cutis ſiccitatis cauſa. 188
Cutis plantæ pedum, præ cæteris partibus ſenſu pollet egregio. 288
Cutis Variolarum ſubjectum. 361

D

Decocti albi uſus in febribus intermittentibus. 241. 242
Decocti albi uſus in primo ſtadio morbillorum. 347
In diarrhœa poſt morbillos. 352
In diarrhœa in primo ſtadio Variolarum. 380
Decocti albi uſus in variolis regularibus diſcretis & benignis. 466
In variolis mediis ad malignas accedentibus. 481
In urinæ profluvii ſuppreſſione in confluentibus variolis. 524. 525
In variolis mediis poſt imperfectam maturationem in declinatione febre Συνεχῆ exceptæ. 488
Decoctum amarum Autoris. 207
Decoctum exſiccans pro curandis ulceribus internis. 10
Decoctum ſarſæ parillæ, inter diaphoretica primas tenet. 31
Decoctum diaphoreticum. 121
Decoctum in ſtrumis poſt Morbillos. 353
In Variolarum mediarum maturatione. 422
Deglutitionis difficilis curatio in tertio ſtadio Variolarum. 429. 430
Deliquia & ſuffocationes hyſtericæ in tertio ſtadio Variolarum quid ſignificant. 421
Curatio. 428
Deliquia in funeſta Variolarum declinatione. 453
Delirii in febribus intermittentibus cauſa. 194
Delirii curatio in ſecundo ſtadio Variolarum. 407
In tertio ſtadio Variolarum. 427
Delirium melancholicum poſt Variolas. 463
Delirium comatoſum Variolas excipiens. 522
Diabetes quid ſit. 15
Quomodò Tabem accerſat. 16
Ejus curatio. ibid.
Vide Hydrops, Urina.
Diæta phthiſicorum in primo gradu. 63
In ſecundo gradu. 66
De Diæta lactea regulæ ſervandæ. 67. 68
Diæta in tertio gradu phthiſis, quæ inſtituenda. 73
Diæta in paroxyſmo febris ephemeræ. 192
In paroxyſmo febris intermittentis. 201
In febre Συνεχῆ. 282
Diæta in Variolis. 381. 450
Diæta lactea phthiſicis ſcrophuloſis cur non imperanda. 81
Phthiſi ſcorbuticæ. 85
Phthiſi rheumaticæ quandò conveniat. 117
Diæta lactea in Tabe à Gonorrhœa & à fluore albo quandò ſummoperè uti-

lis. 9
In Tabe à Diabete ſummè neceſſaria. 16
In Tabe ab Hydrope orta cur religiosè abſtinendum. 18
Diæta lactea in phthiſi à calculis pulmonaribus cur non imperanda. 101
Phthiſi icteritiæ ſeu hepaticæ cur non conveniat. 132
Diaphragmatis ſpaſmos ſimulans febris intermittens. 246.247.250
Diaphoretica quantæ ſint utilitatis in incipiente phthiſi. 59
Qualia ſint. 55.60
Canones in eorum uſu obſervandi. 60
Quo tempore danda. ibid.
Diaphoretica Autori familiaria. ibid.
Diaphoretica vigente febre perperàm exhibentur. 190
Incommoda eorum in febre intermittente. 202
Diarrhœa ultimum & funeſtum confirmatæ phthiſeos ſignum diagnoſticum. 45
Undè oriatur. ibid.
Diarrhœæ cauſa. 188
Diarrhœæ ſymptomaticæ in febre continente curatio à veteribus inſtituta. 283
Ab Autore inſtituta. 293
Diarrhœa epidemica. 321
Diarrhœa ſimulata à febre intermittente. 197.204.240
Curatio. 197.205.241.242. 243
Corticis Peruviani exhibitio in curatione Diarrhææ. 197.235.241
Diarrhœa ſimulata à febre remittente. 283.293.296.297
Diarrhœæ curatio poſt Morbillos. 352
Diarrhœa pertinax poſt febrem ſcarlatinam. 359
Diarrhœæ curatio in apparatu Variolarum. 386.387
In ſecundo ſtadio Variolarum. 407
In tertia ſtadio Variolarum. 427
Diarrhœa torminoſa in Variolis Opiatis & Alexipharmacis curatur. 407
Diarrhœa in Variolis malignis funeſta. 507.508
Diarrhœa variolas diù ſubſidentes efficiens. 517
Diſcretæ variolæ cum menſtrua purgatione conjunctæ. 469
Diſcretæ variolæ ob hæmoptoen tempore eruptionis contingentem *confluentes* factæ. 470
Diſcretæ variolæ & benignæ ob malum regimen cum ſymptomatis penè exitialibus conjunctæ. 467
Diſcretæ variolæ, ſed admodùm exiguæ, poſt inſultus epilepticos erumpentes. 471.472
Diſcretæ variolæ petechiis comitatæ, Alexipharmacis & Opiatis feliciter ſanatæ. 516
Diſcretæ variolæ bis intra ſpatium unius menſis erumpentes, & declinantes ſine maturatione, & funeſtâ diarrhœâ exceptæ. 475.476
Diſcretæ variolæ ſub initium maturationis depreſſæ, & vigiliis ac deliriis per bidui ſpatium comitatæ. 477
Diſcretæ variolæ cum fluxu menſtruo, & gravibus animi pathematis conjunctæ, funeſtæ. 477.478
Diſcretæ variolæ paulò ante initium maturationis funeſtæ. 501
Diſcretæ variolæ malignæ cum maculis purpureis erumpentes. ibid.
Diſtenſio fibrillarum cerebri, & in toto corporis habitu, à febrili ſpirituum expanſione, quæ ſymptomata pariat. 187
Dolor capitis & lumborum atrox præſagit variolas. 372.375
Doloris capitis, artuum & lumborum in apparatu Variolarum curatio. 389
Doloris ὀσφυοκόπου dorſi, in febribus acutis cauſa. 187
Doloris colici in eodem apparatu Va-

riolarum curatio. ibid.
Doloris pleuritici curatio in apparatu Variolarum. 389
Dolor quaſi rheumaticus ante variolas diſcretas. 470
Doloris ſpaſmodici fixi curatio in apparatu Variolarum. 388
Dolor gutturis in ſecundo ſtadio Variolarum. 410
Alimenta, ſivè pharmaca qualia eſſe debeant in tali caſu. ibid.
Doloris gutturis inflammatorii curatio in tertio ſtadio Variolarum. 428
Diuretica quæ phthiſicis conveniunt. 55
Dyſenteria ſimulata à febre intermittente. 197.204.240.241
Curatio. 197.204.205. 241.242
Dyſenteria Londinenſis epidemia. 321
Ejus curatio. 322.323
Dyſuria à veſicatoriis. 314
Vide Emulſio.

E

Eclegmata lubricantia & incraſſantia. 61
Eclegma pectorale. 73.304.307.315.318. 193. 496
Ad tuſſim continuam ſublevandam. 76.77
Eclegma febrifugum. 235
Eclegma pro tuſſi ferina in eruptione Variolarum. 409
Vide Linctus.
Ecphracticorum uſus in morbis chronicis univerſalibus. 180.353
Efflorescentia partialis, aut colorem mutans in morbillis. 343
Efflorescentiæ morbilloſæ apparatus. 338
Status & declinatio. 339
Efflorescentia in variolis univerſalis, maligna. 400
Particularis maligna. 399
Urticæ plagæ ad inſtar. ibid.
Diſcreta cum petechiis & veſiculis. ibid.
Efflorescentiâ declinante quid agendum in Morbillis. 349
Electuarium aſtringens in hæmorrhagia. 6
Electuarium maturans & fluxionem prohibens. 61.62
Electuarium ad præcavēdam diarrhœam usûs tempore aquarum mineralium chalybeatarum. 67
Electuarium balſamicum. 71
Electuarium ad temperandum rheumaticum & hecticum ſanguinis & ſpirituum fervorem. 117
Electuarium ad obſtructiones referandas in phthiſi rheumatica. 119
In phthiſi icteritia. 137
Electuarium febrifugum. 234
Electuarium aſtringens in colliquatione humorum in Morbillis. 347
Ad diarrhœam in primo ſtadio Variolarum. 387
Electuarium ad reliquias veneni deliteſcentis ſubigenda in fine Variolarum diſcretarum malignarum. 500
Electuarium pro ſiſtendo alvi fluxu in variolis. 496.520
Emetici uſus ante tertium paroxyſmum in febre intermittente. 199
Incommoda in paroxyſmo. 201
Emetica non uſurpanda ante uſum *Corticis Peruviani.* 231
Emeticum lene propinatur ante uſum *Corticis Peruviani* , nauſeâ ſuadente. 231. 23[illegible]
Emetici veneni ſymptomata. 225.284
Emeticum ad dyſpnœam in tertio ſtadio Variolarum. 430. 431
Emetica Antimonialia religiosè vitanda in febribus continentibus. 284
Emetica Antimonialia non conveniunt in apparatu Variolarum. 388
Emetica in reſpiratione debili , & ci-

tiſſimæ, in tertio ſtadio Variolarum nocent. 430
Emetica & opiata perperàm data variolas in malignas mutant. 371. 76
Emeticorum uſus in apparatu Variolarum. 387.388
Vide Vomitio. Vomitoria. Vomitus.
Empirici. 269.281
Emplaſtra carpis adhibenda in febribus intermittentibus. 206
Empyematis futuri ſigna. 113. 114
Emulſio incraſſans & fluxum humoris ſiſtens. 61
Emulſio ad attemperandum ſanguinis fervorem, ut in febre ardente. 286
Quæ cautio adhibenda in illius uſu. ibid.
Emulſio hypnotica. 302
Emulſio in ſtrumis poſt morbillos. 353
Emulſio ad dyſuriam à veſicatoriis ortam. 314.488.495.530
Enema laxans in febre intermittente cum ſpaſmis diaphragmatis, & partium reſpirationi inſervientium. 247
In alvi adſtrictione. 282
Enema ad facultatem excretricem inteſtinorum ſopiendam, & tonum eorum confirmandum, in alvi fluxu ſymptomatico. 284
Enematum incommoda in paroxyſmo febris intermittentis. 202
Enema ad dolorem colicum in apparatu Variolarum. 390
Enema Autoris poſt variolas. 454
Enemata oleoſa poſt variolas. ibid.
Entis Veneris uſus in hypochondriacorum & hyſtericarum vigiliis. 308
Ephemera Febris. 192
Ejus Symptomata. ibid.
Cauſæ Procatarcticæ. ibid.
Indicationes. ibid.
Diæta. ibid.
Epidemiorum morborum cauſa. 177
Epileptici inſultus periodici. 179.193
Epileptici inſultûs curatio in apparatu Variolarum. 390.391
In eruptione Variolarum. 410
In tertio ſtadio, ſeu maturatione Variolarum. 427
Epilepticos inſultus ſequuntur variolæ benignæ. 390
Epiſpaſtica, *Vide* Suppedanea Veſicatoria.
Epithemata nocent in pruritu in tertio Variolarum ſtadio. 431
Errhinum ad nares infarctas in tertio ſtadio Variolarum. 431.522
Errores Practicorum in febris continentis curatione. 280.284.285
In curatione febris intermittentis. 205
In *Eryſipelatoſa* febre ſanguinis fœtor. 174
Eryſipelatoſam febrem ſimulans febris intermittens. 197
Ejus curatio. 204.259.260
Eryſipelatoſa ſcabies propter catharticum omiſſum variolis ſuperveniens. 465
Evacuatio indicatur in plethora & cakexia. 205
Exanthematum variolarum maturatio legitima. 419
Non legitima. ibid.
Exanthematum maturationi in malignis variolis diſcretis non fidendum. 439
Exanthematum dolor inflammatorius non curandus epithematis in tertio ſtadio Variolarum. 431
Exanthematum pruritus. ibid.
Exanthematum in facie tantùm confluentium mala prognoſis. 400
Exercitii debiti neglectus, quæ damna pariat. 26

F

FÆces induratæ forcipibus ereptæ ex ano. 455
Febrifugum Autoris. 264
Febrifuga, pericarpia. 206
Chymica. 206

Amara ſimplicia. 207
Febrifugum non eſt propinandum durante paroxyſmo. 202.203
Febris incipientis phthiſeos ſignum pathognomonicum qualis ſit. 40
Febris peripneumonica, ſeu inflammatoria, phthiſeos confirmatæ ſignum pathognomonicum, undè oriatur. 41
Quomodò tractanda. ibid.
Febris phthiſicorum putrida intermittens quam cauſam agnoſcat. 42
Ejus paroxyſmi incerti. ibid.
Quàm difficulter curetur. 43
Febris acutæ definitio. 185
Cauſæ procatarcticæ. ibid.
Symptomata in primo inſultu. ibid.
Indicationes. 186
Symptomata febrilia. 186 187
Eadem ſunt cum iis, quæ à Toxico aſſumpto ſequuntur. 193 223
Indicationes febriles. 188.189
Symptomata in humoribus. 188
Curatio radicalis febrium. 188
Criſeos ſigna. 190
Criſis. 189.190
Febrilis Antidotus. 193.195.188.209.226
Febris Ardens. *Vide* Ardens
Febris Caſtrenſis. *Vide* Caſtrenſis.
Febris Ephemera. *Vide* Ephemera.
Febris Intermittens. *Vide* Intermittens.
Febris Maligna ſi. Σύνοχος. *Vide* Maligna ſi. Σύνοχος.
Febirs Συνεχής. Vide Συνεχής.
Febrium ſynopſis. 191.192
Febres diſcriminantur à fermento febrili. 267
Febres gradu tantùm differunt. 267
Symptomata Veneni in febribus. 224.225
Febrifuga; pericarpia. 206
Febris intermittens, quæcunque fuerit, in ætate juvenili, atque æſtiva tempeſtate, cur viribus ſolius Naturæ ſæpiùs curetur. 199
Febris intermittentis in malignam mutatæ ſigna. 252.253
Febris intermitttens in continuam cum ſyncope, ægritudine, ſudore colliquativo ſociatam ſine exacerbationibus, & remiſſionibus degenerans. 245
Febris intermittens in infante convulſiones ſimulans. 249. 250
Febris intermittens apoplexiam ſimulans. 260.261
Febris intermittens Autoris febrifugo curatas cùm vires Corticis Peruviani defecerunt. 264.265
Ubi Cortex Peruvianus ab ægri idioſyncraſia irritus reddebatur. 265
Febres benignæ mutantur in malignas, & vice verſa. 267
Febres peſtilentiales in principio ſunt continentes. 267
Febris Scarlatina. *Vide* Scarlatina.
Fɩbris Morbilloſa. *Vide* Morbilloſa.
Febris Inflammatoria. *Vide* Inflammatoria.
Febris cum inflammatione muſculorum, viſcerum aut glandularum, benigna. 333
Febris efloreſcentiæ ſuperſtes. 343
Febris Συνεχής poſt morbillos Cortice Peruviano profligata. 350
Febris ceſſat poſt eruptionem variolarum benignarum. 393
Febris remittit vel intermittit in eruptione variolarum mediarum. 395
Febris continua poſt eruptionem variolarum, malum. 400
Febris auget in tertio ſtadio variolarum malignarum. 413
Febris in quarto ſtadio variolarum ceſſans. 447
Ab initio continua, & in declinatione variolarum exacerbata. ibid.
Quæ in exanthematum maturatione remittit, vel intermittit. 447
Febris poſt quartum vel quintum maturationis

rationis variolarum recrudeſcens non adeò timenda. 419
Febris recidivæ in variolis mediis Curatio. 450
Febris continua in variolis in Συνεχῆ benignam mutata, *Cortice Peruviano* cum Alexipharmacis & Opiatis commixto curatur. 453
Fermentum univerſale totius corporis eſt ſpiritus animalis. 169
Fermentum febrile. 195.223
Eſt venenum. 223
Vide Venenum.
Fermentum omnium febrium intermittentium eſt ejuſdem generis. 195.196
Fermentum cujuſcunque febris intermittentis viribus *Corticis Peruviani* indifferenter locum cedit. 196
Fermentum febris quartanæ maximè omnium eſt fixum, atque durabile. 198. 199
Fermentum febrium intermittentium & remittentium, ſub initium quale. 253
Fermentum febrile debilius, æquale vel fortius viribus ſpirituum, diverſam producit febrem. 268
Fermenti varioloſi indoles. 523
Fermenta in quantum febres diſcriminant, gradu tantùm differunt. 266. 267
Fibrillæ tam cerebri quàm ſpinalis medullæ in nervos compinguntur. 166
Ficus Pharaonis. 213
Fluxus alvi in febribus continentibus. 383
Vide Diarrhœa.
Fluxus menſtruus poſt eruptionem Variolarum non adeò formidandus, ac aliæ hæmorrhagiæ. 400
Fluxus catameniorum vel lochiorum in ſecundo ſtadio Variolarum. 409
Pravam indolem non indicat. ibid.
Spiritus debilitat. ibid.
Curatio. 409.410
Fluxus menſtruus in variolis.
Fœtûs origo prima. 166
Fomes febriferus quid ſit. 155
Fomes quem antiqui cauſam paroxyſmorum in febribus ſtatuerunt, rejicitur. 178.208
Fontanellæ pro præcavenda phthiſi quandò ulcera externa ſuâ ſponte ſaneſcunt & occluduntur. 11
Fontanellæ, magno uſui ad præcautionem phthiſeos. 33
Fontanellæ apprimè proficuæ in phthiſi ſcorbutica. 85
In phthiſi hæmoptoica. 96.97
In phthiſi à ſuppreſſione fluxûs ulcerum veterum, &c. 106
Fotus anodynus. 73.133.307.316
Fotus lixiviales in intumeſcentia præputii. 342
Ad rectum inteſtinum corroborandum poſt variolas. 455
Fotus lixiviales pro humore œdematoſo partium extremarum poſt variolas. 463
Fovearum poſt variolas cauſa. 459. 460
Curatio per alexipharmaca. 460
Frictiones pro curatione tumoris œdematoſi partium extremarum, poſt variolas. 463
Frigus quomodò immediata cauſa procatarcti caphthiſeos. 27
Frigus phthiſicis ſummoperè vitandum. 30.50.63
Frigus morborum cauſa. 177.193
Cutis poros conſtringit, & ſudores impedit. 190
Frigus qua ratione Variolarum cauſæ. 362
In variolis omninò contrarium. 371. 376
Furunculi poſt variolas. 456. 458; 494. 495. 497

G

Gangræna poſt profluvium urinæ ſuppreſſum in variolis confluentibus. 524
Gangræna ventriculi & inteſtinorum poſt variolas. 524
Gangræna carnis muſculoſæ. 459
Gangræna maxillæ & tibiæ variolas malignas excipiens. 524
Gangrenæ ex veſicatoriis ortæ. 288
Gargariſma ad linguæ fœditatem & ſiccitatem. 315
Ad faucium rigiditatem, & moleſtam ſiccitatem. 317.479.482.490.492
Gargariſma in mobillis. 356
Ad difficilem deglutitionem in tertio ſtadio variolarum. 430
Ad dolorem gutturis in eruptione variolarum, & phlegma tonſillis impactum educendum. 410.473
Ad dolorem gutturis inflammatorium in maturatione variolarum. 473. 487
Gargariſma in variolarum mediarum maturatione cum ſalivatione. 413
Ad tumores faucium & difficilem deglutitionem in ſecundo ſtadio variolarum mediarum. 478.479
Ad ptyaliſmum promovendum in variolis tardè matureſcentibus. 481.486.487.490. 495. 499.504. 514
Gargariſma ad ſordes oris detergendas. 480. 499
Gargariſma ad linguæ ariditatem & ruborem in fine variolarum malignarum. 500
Gelatinæ pro phthiſicis. 69
Glans, *Vide* Suppoſitoria.
Glandulæ mammillares. 12
Glandulæ ſalivales. 17. 188
Glandularum abdominis, vel thoracis, &c. tumefactio, quomodò hydropis cauſa. 18
Glandulæ aſperæ arteriæ. 34.35.80
Pulmonum. 37.40.80
Glandulæ inteſtinales. 14. 45. 188. 236. 237.243.296.352.366
Glandulæ ventriculi. 239.251.280
Glandulæ cutaneæ quomodò patiantur in morbillis. 339
In variolis. 362.366.458
Glandulæ cutaneæ, via regia quâ venenum variolarum foras protruditur. 395. 413. 414

H

Hæmorrhagia multiplex. 6
Hæmorrhagia longa & immoderata quàm periculoſa. 6
Quibus remediis ſiſtenda & præcavenda. 6. 7
Hæmorrhagia ab efferveſcentia ſanguinis proveniens, *Peruviani Corticis* uſu præcaveri poteſt. 7
Hæmorrhagiæ ſunt malæ in variolis. 400
Hæmorrhagiæ periculum præſagiunt in variolis malignis. 404
Hæmorrhagiam prænunciant petechiæ nigræ. 4 4.4 5
Hæmorrhagiæ immanes in declinatione funeſta variolarum, undè veniant. 453
Hæmorrhagiæ univerſales, mortis inſtantis prænunciæ. 454
Hæmoptoë cur celeriùs & ſæpiùs quàm ulli alii morbo phthiſis pulmonaris ſuccedere ſoleat. 93
Hæmoptoë alia accidentalis, alia habitualis. 94
A qua cauſa utraque dependeat. ibid.
Hæmoptoës habitualis herculea antidotus. 94.96.97
Hæmoptoë ſymptomatica in eruptione Variolarum. 410

D. HARRIS laudatus ab Autore pro Alcalium uſu. 283
Hauſtus febrifugus pro phthiſi hæmoptoica. 98
Hauſtus paregoricus poſt vomitionem dandus in phthiſi rheumatica. 117
Hauſtus paregoricus & hypnoticus. 117. 290. 310. 311. 473. 474. 475. 481. 484
Hauſtus diaphoreticus. 121. 471
Hauſtus febrifugus in febribus intermittentibus. 207. 234
Hauſtus febrifugus in febre intermittente ſpaſmodica. 248. 259
Hauſtus febrifugus & paregoricus. 302. 307
Hauſtus refrigerans. 480
Hauſtus febrifugus & cardiacus in maturatione Variolarum. 426. 486. 487. 499
Hauſtus cardiaci. 471. 474. 494. 497. 504
Hauſtus ad irritationem ſpirituum ab egeſtione excitatam ſopiendam. 475
Hebetudo cum delirio melancholico, in Variolis undè oriatur, ejuſque curatio. 463
Helmontii *Archæus.* 169. 171. 227
Hemicrania periodica. 196. 236. 238. 268
Hemitritæa febris. 208. 320
Herpetem comitans febris, eſt benigna. 332
  Nocte exacerbatur. 333
Hippocrates quid intellexerit dum θεῖον τι in morbis ineſſe aſſeruit. 169. 280. 281
Hiſtoriæ variæ de morbillis. 355. 356. & ſeqq.
  De febre ſcarlatina. 359. 360
  De variolis. 464. 465. 467. 467. & ſeqq.
Horror & Rigor in media ſalivatione in tertio ſtadio Variolarum, malè ſignificant. 420
Humorum dyſeraſia ſpiritus afficit. 172
Humorum ſphacelo affectorum ſymptomata. 174
Hydropis formatio. 18
  Quomodò hinc naſcatur Tabes & atrophia. ibid.
Hydrops chyloſus. 19
Hydrops ad matulam. 15
Hydrops phthiſicus, incurabilis. 45
  Diuretica hìc nullius ſunt uſus. 46
Hydrops aſciticus icteritiæ hepaticæ ſuperveniens cæteris fatalior, ob gravia ſymptoma hunc comitari ſolita, & ægrotantem diriſſimè vexantia. 131
Hydropis à morbillis curatio. 353
Hypochondriaci & hyſterici affectus à ſpiritibus crudis & flatulentis oriuntur. 171
  Chalybe profligantur. 172
  Illorum fomes in genere nervoſo. 175 193
  Symptomata. 184
  Illorum vigiliæ temperantur *Ente Veneris.* 308
  Tempore paroxyſmi inſigni urinæ profluvio corripiuntur. 184
  Illorum ſaliva acris. ibid.
Hypotheſes Autoris de Morborum univerſalium origine. 166. 167
Hyſterici inſultus periodici. 179. 193

I

ICterus accidentalis & habitualis. 129
  Quomodò uterque viam in phthiſin ſternere ſoleat. ibid.
Ictero accidentali cur raro phthiſis pulmonaris ſuperveniat. 129. 130
  A chronico & habituali nullus morbus frequentiùs quàm phthiſis pulmonaris chronica naſcitur. 130
  In Ictero, dejectiones albæ & planè chyloſæ, undè. 22
Idioſyncraſiâ ægri *Corticis Peruviani* effectus irritus redditus, in curatione fe-

bris. 265
Iliaca paſſio ſimulata à febre intermittente, ejuſque curatio. 204
Impetigo furfuracea poſt variolas. 456. 458
Inappetentia in nutricibus quid præſagiat. 13
Inappetentia in declinatione Variolarum quid præſagiat, ejuſque curatio. 457
Infantes rariùs quàm adulti variolis malignis laborant. 370.371
Inflammatoriarum febrium natura. 329
Definitio. 328
Species. 328.329
Cauſa. 329.330
Signa. 330
Diagnoſis. 330.331
Prognoſis. 334.335
Indicationes Curativæ. 336
Inflammatoria Febris quandonam mutatur in malignas. 317
Parum diſtat à Συνεχῆ. 329
Genuina. 330
Spuria. 330.331
Inflammationes muſculorum, viſcerum & glandularum ſunt omnes ferè ejuſdem indolis. 333
Quot dierum ſpatio in apoſtema deſinant. ibid.
Inflammatio glandulæ, viſceris, vel membranæ cujuſcunque ſitæ, cur periculoſior, cæteris paribus, quàm ubi muſculus, vel pars aliqua exterior inflammatione affecta fuerit. 335
Infuſio *croci metallorum* febrifuga. 206
Inſultus Epileptici ante variolas benignas. 390
In apparatu variolarum. ibid.
In eruptione. 410.411
Intumeſcentia præputii tranſitum Urinæ impediens. 432
Extremorum in tertio ſtadio variolarum non timenda. ibid.
Intermittentis febris definitio. 193
Cauſæ procatarcticæ. ibid.
Symptomata. 194
Duratio paroxyſmi. ibid.
Cauſa paroxyſmi. 178.179.195
Febris ipſius duratio. 194.195
Recidivationis cauſa. 195
Diagnoſtica. 196
Prognoſtica. 197.199.200
Indicationes Curativæ. 200
In paroxyſmo. 200. & ſeqq.
Extra paroxyſmum. 205
Curatio. 196. 201. & ſeqq.
Febris intermittentis tractatio cum ſymptomatis alterius morbi. 203
Paroxyſmi ſunt peracuti, morbus ipſe chronicus. 195.198
Ad morbos graviores viam ſternit. 200
In malignam febrem mutatur. 245
Cum dolore nephritico conjunctæ. 262
In parvulis in primo inſultu continuæ typum induit. 194
Symptomata Veneni in febre intermittente. 224
Intermittens epidemica. 310
Quo in loco & quo tempore fiunt epidemicæ. 193.273
Julapium aſtringens in hæmorrhagia. 6
Aperiens & diurericum in Tabe à ſudoribus. 23
Julapium ad acrimoniam ſanguinis demulcendam in phthiſicis, etiam obſtructione hepatis laborantibus. 69
Julapia ad humorum acrimoniam temperandam in phthiſicis. 70
Julapium cordiale in curatione phthiſeos pulmonaris originalis in tertio ejus gradu. 71
In phthiſi icteritia. 133.136
Ad ſpiritus refocillandos, & motus ſpaſmodicos compeſcendos in febre intermittente. 247
In fluxu alvi ſymptomatico in febribus continentibus. 283
In languoribus. 303.318

In variolis. 471.474
Ad virium refocillationem, & ſanguinis efferveſcentis obtemperationem pro phthiſeos curatione in tertio gradu. 73
Ad ſudores colliquativos moderandos in phthiſi tertii gradus. 77
Ad temperandum ſanguinis & ſpirituum fervorem, & ad affectiones hyſtericas indè natas compeſcendas in phthiſi rheumatica. 117
Julapium cordiale & paregoricum pro phthiſi ab arthritide. 119.120.121
In febre intermittente rheumatica. 259
In variolis cum ſymptomatis exitialibus conjunctis. 467.468
In variolis mediis. 479
In variolis cum doloribus rheumaticis. 476
Julapium hyſtericum. 119
Julapium diureticum in phthiſi icteritia. 133.136
Julapium cordiale temperatum in febre intermittente. 201
Julapium febrifugum. 234
Julapium cordiale temperatum in febre intermittente. 201
Julapium antiſpaſmodicum. 247. 285. 297.468.471.472
Julapium attemperans in nimia ſpirituum elaſticitate, ut in febre ardente. 286
Cautio obſervanda. ibid.
Julapia alexipharmaca, & ſudores nonnihil promoventia. 267.286
Ab horum ſingulis hauſtibus quid agendum. 298
Julapium ad moleſtiam ſingultûs levandam. 298
Ad vomitum compeſcendum. 300. 497
Julapium cephalicum, & paregoricum. 308
Julapia temperata in apparatu variolarum. 284
Julapium refrigerans in variolis mediis propè ad malignas accedentibus. 480
Julapia alexiteria ad maturationem exanthematum tardè progredientium. 474.476
Julapium ad diarrhœam in primo ſtadio Variolarum. 387
Ad dolorem artuum ſpaſmodicum. 389
In Mediarum Variolarum apparatu. 385.386
In Maturatione. 423
In Morbillis. 345
Ad ſpaſmos in primo ſtadio morbillorum. 346
Ad ſpiritus refocillandos in apparatu variolarum benignarum. 384
Julapium in Comate & inſultibus epilepticis. 390.392. 428
Ad deliquia hyſterica in tertio ſtadio variolarum. 428
Ad ſudores profuſos ſiſtendos in eruptione variolarum. 408
Ad vigilias in apparatu variolarum. 392
Ad vomitionem in apparatu variolarum. 388
In variolarum malignarum apparatu. 385
In eruptione. 404
In fluxu catameniorum in ſecundo ſtadio. 409. 410
Ad ſalivationem reducendam. 424
Julapium cardiacum, & perlatum in declinatione variolarum mediarum. 451
Ad vires ſpirituum erigendas, & motus eorum inordinatos compeſcendos. 465.468.476
Julapium alexipharmacum & antihyſtericum in variolis malignis. 500
Juſculum è cancris fluviatilibus. 68. 69

Juſculum conſummatum. 69

L

Lac quid ſit. 12
Lac aſininum quibus cautionibus præſcribendum phthiſicis. 67.68
Lac aſininum in Tabe à gonorrhœa & fluore albo. 9
Lactis in ventriculo in caſei formam coagulati indicia. 68
Lacticinium pro potu ordinario in variolis. 320
Lapides cretacei in pulmonibus præternaturaliter generantur. 27. 35. 95. 99. 102. 103
Laſſitudinis ſpontaneæ totius corporis cauſa. 186
Laſſitudinis ulceroſæ cauſa. 175. 187. 194. 271
Lateralem dolorem punctorium ſimulans febris intermittens, ejúſque curatio. 254. 255
Lienteria in febre remittente, ejúſque curatio. 299
Linctus ad tuſſim. 347.348. 409. 468
  Ad dyſpnœam. 430
Linimentum ad pleuritidem. 389
  Ad colicam. 390
  Ad foveas poſt variolas. 460. 475. 486. 488. 493
  Ad promovendam ſalivationem in variolis. 424
Linimentum anodynum. 73. 133. 307. 313
Linimentum nervinum. 120
  Pro dolore nephritico. 262
  Pro fervore cerebri inquieto temperando. 308
Lues venerea. 175
Lues venerea quomodò poſſit ægrotantem in ſtatum tabidum paulatìm reducere. 104
Luis venereæ genius quàm venenoſus. 105
Lumbaginis cauſa. 187. 194. 271
  Curatio. 284
Lumbago atrox ſine febre, vel vomitione in apparatu Variolarum confluentium funeſtarum. 518
Lumborum dolor præſagit variolas. 372. 375
  Curatio. 389
Lympha non eſt morboſa. 288
  Colliquatur in febribus continentibus. 279
  In morbillis. 347. 349
  Quæ indè oriantur ſymptomata, & quomodò tollantur. ibid.
Lympha congeſta, tum Anaſarcæ, tum Aſcitis cauſa, diverſimodè deturbanda. 353. 354
Lymphæ ſtagnatio in glanduloſis pulmonum partibus, undè oriatur, & morbos pariat. 37

M

Machina, ſeu compages totius corporis, à ſpiritu animali è cerebro perpetuò derivato animata ad uſus proprios apta evadit. 166
Machina corporis conſtat ex fibrillis expanſis cerebri. 178
Maculæ nigræ in variolis, quid præſagiant. 364
  In declinatione. 448
  In maligna febre ſanguinis fœtor. 174
Malignarum febrium curatio à veteribus inſtituta. 179
  Criſis. 190. 191
  Indicationes. 191
  Indicationes, cùm *Cortex Peruvianus antidotus febrilis*, nullius eſt uſûs. 189
Maligna febris in conſtitutione epidemica in primo inſultu eſt continens. 267
Malignæ febres propè criſin in conti-

nentes mutantur. 269. 319
Vide plura in Σύνοχος.
Maligna febris in variolis indicat variolas malignas. 398
Malignæ variolæ. 364
Malignæ ex accidenti variolæ. 370
Malignarum variolarum exanthemata. 365
Malignarum Variolarum diagnoſis in apparatu. 375
In eruptione. 398
In maturatione. 412.416.417
In declinatione. 445
Malignarum Variolarum criteria dubia. 376
Certa. 377. 378
Malignarum Variolarum curatio in primo ſtadio. 384
In ſecundo ſtadio. 401.402.403
In tertio ſtadio. 427
In quarto ſtadio. 451.452
Malignitatis notæ. 267.324
Malignitatis gradus differentes in variolis undè petendi. 369.370
Maraſmus cum facie Hippocratica, ſignum certiſſimum phthiſeos confirmatæ, & deploratæ. 46
Mediarum Variolarum differentia à morbillis. 397
Ab eryſipelate. ibid.
A benignis variolis. 397.398
Mediæ variolæ admodùm frequentes, & proximè ad malignas accedentes. 472, 473
Mediæ variolæ diù depreſſæ, & penè cohærentes cum febre Συνεχεῖ durante maturatione conjunctæ. 486
Mediæ variolæ poſt imperfectam maturationem in declinatione Συνεχεῖ febre exceptæ. 488
Mediæ variolæ propè ad benignas accedentes. 478
Mediæ variolæ propè ad malignas accedentes. 478.480
Mediarum variolarum eruptio. 395
Mediæ variolæ non ſemel erumpunt per totum corpus. 395. 396
Mediarum variolarum maturatio. 413
Mediarum variolarum benignis proximarum maturatio. 414
Mediarum variolarum in malignas tranſeuntium indoles. 413
Mediarum variolarum maturatio cum ſalivatione. 414
Sine ſalivatione. 418
Mediarum variolarum benignis proximarum declinatio. 435
Malignis proximarum declinatio. 435
Mediarum variolarum diagnoſis in apparatu. 377
In Eruptione. 397
In Maturatione. 416.417
In Declinatione. 439.440
Mediarum variolarum curatio in primo ſtadio. 385
In ſecundo ſtadio. 405.406
In tertio ſtadio. 422. 423. 424. & ſeqq.
In quarto ſtadio. 450
Medicamenta lubricantia, & incidentia quæ phthiſicis conveniunt. 56
Carminativa. ibid.
Incraſſantia & glutinantia. ibid.
Deobſtruentia. ibid.
Medicamenta è lubricantibus, & incraſſantibus compoſita, & quandò iis conjunctim utendum. 60.61
Medicamenta nulla incatamentorum more curationes morborum abſolvere poſſunt. 63
Medicamenta ſpecifica. 180
Eorum notitia experientiâ acquiritur. ibid.
Eò meliùs operantur, quò ſimpliciora. 230
Medicamenta ſpirituum animalium motus compeſcentia, nullum relinquunt miaſma in ſanguine per aliud remedium evacuandum. 172

Medicamenta ſale volatili abundantia. 179
Medicamenta ecphractica, & abſterſiva ad curationem morborum quomodò conferant. 208
Medicamenta, etiam calida, copiosè & ſine neceſſitate data, præſertìm inſtante criſi, quàm periculoſa. 371. 376
Medicinæ definitio. 165
Subjectum generale & ſpeciale. ibid.
Inſtrumenta. ibid.
Ejus apparatus. ibid.
Medicina *ſpirituum nova*, Autori non placet. 156
Medicus naturæ ancillatur. 200.277.282
Quàm ſolers eſſe debeat in curatione variolarum. 383
Medicus ad rationis normam debet mandata ſua ſemper dirigere. 383.450
Medici hypotheſes undè deſumendæ. 173
Ad naturæ normam debet mandata ſua diætetica & pharmaceutica dirigere. 200.201
Medico notitia quæ neceſſaria. 165
Medici etiam exercitatiſſimi hallucinationi, & inadvertentiæ in ratiocinando obnoxii. 291
Medicum dedecet in humano corio ludere. 292
Medicorum antiquorum proverbia de febribus intermittentibus. 199
Medicorum priſcorum mala praxis. 205
Medullæ oblongatæ textura. 166
Melancholia hypochondriaca, *Vide* Hypochondriacus affectus.
Melancholiæ hypochondriacæ immediatum ſubjectum, ſunt ſpiritus animales, non anima. 170
Mercurialis veneni ſymptomata. 221.225. 279. 284
Methodus medendi antiquis uſitatiſſimus conformis hypotheſi Autoris de morborum origine in genere nervoſo. 179
Metus ſine veneno cauſa dirorum ſymptomatum. 468
Miaſma deleterium in febribus acutis, undè oriatur. 185
In febribus intermittentibus. 193
Non eſt quid ſenſibile. 185
Micturitio in variolis. 378.395. 400.401. 404.405.413.448.453.454
Curatur cineribus bufonum. 405
Vide Cinerum bufonum uſus.
Micturitio ſanguinea alexipharmacis ſanata. 534
Mixtura ad tuſſim mitigandam. 316
Ad nares deobſtruendas. 484
Mœſtitia tabidis contraria. 6.8
Phthiſi icteritiæ. 132
Morbilli. 184
Symptomata. ibid.
Epidemii. 323
Morbilloſæ febris natura. 337
Stadia. 337.338
Morbilloſa febris abſque ulla efflorescentia vel comitante, vel ſubſequente ſanata. 358
Morbilloſa febris primùm maligna, deìn inflammatoria & tandem Συνεχὴς. 358. 359
Morbilloſa febris poſt efflorescentiam peractam in Συνεχῆ quotidianam, diarrhœâ, tuſſi & languore maximo comitatam mutata. 359
Morbillorum Definitio. 337
Cauſæ. 340
Signa antecedentia. 341
Differentiæ. 331.341
Diagnoſis. 342
Prognoſis. 342.343
Indicationes curativæ. 344
Curatio. 344.345, & ſeqq.
Morbillis pauci bis laborant. 341
Morbilli genuini & ſpurii quomodò differant. 332
Morbillorum differentia à variolis, eryſipelate, herpete, febre ſcarlatinâ, petechiis,

techiis maculis purpureis ; variolis confluentibus, febre crapuloſâ. 342
Morbilli genuini ſalutares. 342.343
Spurii periculoſi. 343
Morbilli epidemii ſporadicis periculoſiores. ibid.
Morbillorum ſtadia protenſa malè ſignificant. ibid.
Morboſi affectus poſt morbillos. 350.351. 35[illegible]
Poſt variolas. 457
Morbus quid ſit. 186
Morborum Schema. 182
Morborum ſemen eſt aliquid heterogeneum. 183
Cauſæ. 176.177
Metaſtaſis. 178
Sunt vel chronici vel acuti. 182
Morbi partium mediatè oriuntur ex mala diatheſi ſpirituum animalium. 173.175.181
Morbi partium. 180
Morbi primariò Univerſales ſunt immediatè in ſpiritibus. 171.175
Secundariò Univerſales, ſunt immediatè in ſpiritibus. 175
Morborum Univerſalium diviſio. 180. 181
Morbus quivis leviſſimus, neglectus, funeſtus evadit. 478
Morbi particulares qui phthiſi anſam præbent. 27.30
Morborum ætiologia undè petenda ſecundum Autoris ſententiam. 157
Morbi ſpirituum multiplices. 171
Varietatis horum morborum cauſæ. ibid.
Mors ſubita à gradu veneni febrilis intenſo quo ſpiritus oppreſſi à primo inſultu nunquam ſeſe expandere potuerunt. 239.240
Mucilago ad linguam emolliendam. 303. 526
Ad aphthas in ore ſubortas. 317
Ad linguam detergendam. 480.481

N

Narium infarctarum curatio. 431. 484
Natura morborum medicatrix. 280.456
Natura non debet laceſſi medicamentis in variolis benignis. 402
Nauſea pharmacorum undè. 216.223
Nauſeæ ſymptomaticæ cauſæ. 188
Nauſea ſymptomatica in febre remittente. 284.295
Nervi ſpirituum animalium canales. 166. 167.168
Nervorum figura & ortus. 168.169
Nodulus hyſtericus. 302.308.410
Nutrices, appetitu aliquandiù declinante, quid agere debeant. 13
Quomodò lactando pingueſcant. ibid.

O

Objectiones populares contra ſalubritatem, & utilitatem Corticis Peruviani. 217.218
Obſtructio bilis & ſucci pancreatici, aut etiam inteſtinalis, per glandulas excerni ſoliti, quíque ſecretioni partis excrementitiæ alimentorum à nutritia inſervit, quomodò Tabis generalis ab inanitione ortæ cauſa. 22
Obſtructio tunicæ glanduloſæ trachææ arteriæ, & bronchiorum quam vocem efficiat. 28
Obſtructiones aperit *Cortex Peruvianus.* 216 218
Obturatio narium in variolarum maturatione. 522
Oculorum apertio ſignum detumeſcentiæ capitis in variolis. 436
Odor hyſtericus. 308.410
Oeconomia ſpirituum quomodò poſſit primariò perverti. 170
Oeconomia ſanguinis & humorum univerſalis non poteſt non perverti ab ægro ſpirituum ſtatu, qui maſſam ſan-

guineam æquè in ſtatu morboſo agitant & alterant, ut in ſtatu ſano regunt. 173
Variæ iſtæ mutationes quomodò fiant. ibid.
Olei lini dotes. 73.316
Olfactus roſæ, febrem intermittentem ſolvit, priſcorum Medicorum vulgus decipientium proverbium. 199
Ophthalmia ſymptomatica in febre Intermittente. 241.250
Ophthalmiæ curatio poſt morbillos. 352
Ophthalmiæ in curatione variolarum. 456.461
Ophthalmia ſcrophuloſa. 462
Opiata quomodò uſurpanda in curanda phthiſi in primo gradu conſtitutæ. 56. 58.59
In tertio gradu. 72
In diarrhœa phthiſica & tuſſi. 76
Opiata quando cum alexipharmacis miſcenda, aut non, in curatione variolarum. 452
Opiatorum uſus in curatione febris continentis. 290
In variolis ad diarrhœam. 387
Ad Pleuritidem. 389
Ad Colicam. 389.390
Ad Vigilias. 392
Opiatorum incommoda in paroxyſmo febris Intermittentis. 202
In paroxyſmo febris Remittentis. 290
In primo ſtadio Morbillorum. 345. 348
Neceſſitas in ſecundo ſtadio. 348. 349
Opii doſis augenda, in variolis malignis, donec profuerit. 403
Utilitas in maturatione variolarum mediarum. 423.424
Oppreſſio hypochondriaca & frequens paſſio hyſterica & ſuffocatio, in nutricibus undè proveniant. 13
Oppreſſio gravativa & comatoſa cerebri in febribus acutis undè oriatur. 186
Origo membranarum, tendinum, oſſium, à cerebro. 166
Origo morborum univerſalium. ibid.
Oris ariditatis cauſa. 188
Oſcitationis cauſa. 175
Oſſium ſphacelatio in ultimo variolarum confluentium & cohærentium ſtadio. 368

P

Palliativa cura in colliquatione humorum in primo ſtadio Morbillorum. 347
Paracelſi præcipitatum diaphoreticum non eſt optimum febrifugum. 206
Paralyſis fit à ſpiritibus ſtupidis. 171
Paralyticorum fibræ in principiis nervorum humiditate curantur. 171
Parenchyma pulmonum quale. 25.29.36. 38.51.80
Parenchyma pulmonum humorum fluxui pluſquàm cæteræ corporis partes, cur obnoxium. 36
Eoſdemque humores imbibere & retinere ſoleat. ibid.
Parotis poſt variolas diſcretas malignas. 498.500
Parotis in variolarum malignarum declinatione ſalutaris. 439
Parotides ſub finem variolarum ſubortæ. 458
Paroxyſmi in morbis chronicis cauſa. 184
Paroxyſmorum in febribus intermittentibus cauſa. 178.194.195.266
Non fiunt per Antiquorum fomitem. 178.179
Partûs dolores ſimulans febris intermittens. 253
Pathologia & Ætiologia ex Anatomia petendæ. 165
Pectoris mala conformatio naturalis, & accidentalis, utraque phthiſeos cau-

ſa. 26.27
Pectoris oppreſſio & anguſtia, cum continua reſpiratione aliquantùm difficili & anhelosâ conjuncta, phthiſin præſagit. 29
Scrophuloſis, ſcorbuticis & hypochondriacis familiaris. ibid.
Pericarpiorum uſus ante tertium paroxyſmum febris intermittentis. 199
Quomodò operentur. 206
Formulæ. ibid.
Peripneumoniæ à febre intermittente ſimulatæ curatio. 204.257
Peſtis epidemica. 320
Petechiæ in variolarum diſcretarum interſtitiis, in ſecundo ſtadio ortæ, mala prognoſis. 401
Pharmaceutica ad praxin neceſſaria. 165
Pharmacorum nauſea undè. 216, 223
Phlegmatis nigri & viſcoſi matutina & diuturna excreatio, ſcorbuticis & ſcrophuloſis ſymptoma familiare. 28
Phthiſis aſthmaticæ inſecuturæ præſagium. ibid.
Phlegmatis ſalſus & acris ſapor phthiſis prodromus. 28.29
Phreneticorum dolorum in febribus cauſæ. 189
Phthiſis in genere quid ſit. p.1
Phthiſis originalis undè dependeat. ibid.
Ejus ſpecies, earúmque origo. ibid. & 25
Phthiſis pulmonaris quid ſit. pag.1. & 25.
Phthiſis ſymptomatica quæ dicenda. pag. 1. & 79
Huic phthiſi quâ ratione anſam præbere poſſit ipſe Medicus. 79
Phthiſes ſymptomaticæ quot ſint. ibid.
Phthiſis nervoſa quæ ſit. 2
Hujus phthiſeos incipientis ſigna pathognomonica. ibid.
Cauſæ continentis ſedes. ibid.
Cauſæ procatarcticæ, quæ utplurimùm ab Autore obſervatæ ſint. ibid.
Quem exitum promittat. ibid.
Curationis cardo. 3
Hujus phthiſeos deſcriptiones & hiſtoriæ. 3. & 4
Phthiſis ex Inanitione undè oriatur. 4.5
Quomodò degeneret in phthiſin pulmonarem. 5
Ejus curatio. ibid.
Phthiſis ab hæmorrhagia quâ ratione curanda. 6.7
Phthiſis diabetica, ejuſdémque curatio. 15. 16.
Phthiſis diabetica à dentitione orta, & curatio. 16.17
Phthiſis pulmonaris originaria cauſa in genere, quæ ſit. 25
Cauſæ procatarcticæ. 25.26.27
Hanc phthiſin ſigna præſagientia. 28. 29
Indicationes prophylacticæ generales. 30.21
Signa diagnoſtica incipientis. 33. 38. 39
Signa pathognomonica. 40
Phthiſis confirmatæ ſigna pathognomonica. 40.41.43. & ſeqq.
Phthiſeos pulmonaris originalis differentiæ. 48. 49. 50
Phthiſis in acutam & chronicam diſtinctionis notitia, quanti momenti in praxi. 48.49
Prognoſtica. 50.51.52.
Indicationes curativæ, in primo gradu. 52.53
In ſecundo gradu. 54
In uitimo gradu. 54.55.& ſeqq. 71. & ſeqq.
Curationis methodus hujus phthiſeos in primo ejus gradu. 57. 58. uſque ad 63
In ſecundo gradu. 64. 65. uſque ad 70
Hujus gradus ſigna diagnoſtica, undè præcipuè deſumenda ſunt. 65

Phthiſeos pulmonaris originalis in tertio gradu conſtitutæ curatio. 71. uſque ad 75
Phthiſis pulmonaris originalis cur plerumque curatu difficilior, quàm ſymptomatica. 52
Cur ſolet recrudeſcere. ibid.
Phthiſis præ cæteris omnibus morbis hæteditaria. 27.28
Eſt morbus contagioſus. 27
Phthiſis non eſt morbus naturâ ſuâ prorſùs incurabilis. 33.64
Cur morbus herculeus & inſanabilis audit. 51
Quandò ſit incurabilis. 64
Phthiſes ſcrophuloſæ & *ſcorbuticæ* omnium frequentiſſimæ. 62
Phthiſis ſcrophuloſa à qua cauſa naſcatur. 80
Hujus certiſſimum diagnoſticum undè deſumendum. 80.81
Eſt uſitatiſſima ſeniorum. 82
Differentiæ. 81
Curatio. 81.82.83
Opium raro admodùm & ſine urgenti neceſſitate in hac phthiſi cur non præſcribendum. 83
Pulmonaria medicamenta ſine antiſcrophuloſis, parum juvant. ibid.
Specifica quando nihil omnino proſunt. 81
Phthiſis ſcorbuticæ natura. 83.84
Signa hanc phthiſin præſagientia. 84
Hujus curatio qua ratione varianda à generali phthiſeos methodo. 84.85
In hac phthiſi opium ſemper noxium. 84
Fumi Tabaci multus uſus, cur ſuſpicandus. 85
Phthiſis aſthmatica quæ præcipuè ſit intelligenda. 88
In quo diſtinguatur ab aliis phthiſibus. ibid.
Naturâ ſuâ eſt admodùm chronica, & undè cauſa petenda. ibid.
Curatio. 89
Huic phthiſi cur non conveniat opium. ibid.
Qualis aër neceſſarius ſit. ibid.
Phthiſis à melancholia, ab hyſterica & hypochondiaca affectione, undè ſuam habeat originem. 90
Plerumque eſt chronica & ſæpiùs lethalis. 90. 91
Hæc phthiſis per quæ ſymptomata ab aliis præcipuè diſcernatur. 91
Obſervationes quæ ejus curationem variant. 91
In hac phthiſi ſæpè omninò neceſſarius opii uſus. ibid.
Phthiſis hæmoptoica quibus remediis curanda. 95.96
Phthiſis quæ *hæmoptoën* ſequi ſolet undè ſuam ducat originem. 95
Phthiſis à calculis in pulmonibus generatis. 99. 100
In hujus ſpeciei phthiſeos curatione quæ ſint obſervanda. 100.101
Phthiſis à lue venerea curatio. 105
A ſuppreſſione gonorrhææ virulentæ, fluxûs ulcerum veterum,&c. 106.107
A chloroſi & *à ſuppreſſione menſtruarum purgationum.* 108.109
Phthiſis ob quas rationes *peripneumoniam* & *pleuritidem* frequentiſſimè ſequatur. 109. 110. 111
Phthiſeos à pleuritide ortæ curatio. 111.112
Phthiſis quomodò ab *arthritide* & *rheumatiſmo* oriatur. 115
Ejus curatio. 116.117.118 & ſeqq.
Phthiſis pulmonaris à febribus crapuloſis, ſcarlatinis, intermittentibus, tum etiam à *Variolis* & *Morbillis*, quomodò naſcatur. 123
Ejus Curatio. 123. 124
Phthiſis, ſecundùm Autoris obſervationem, cur à nulla alia febre frequen-

tiùs, quàm ab intermittente originem ſuam ducat. 124
Hujus phthiſeos ſignum pathognomonicum. 125
Curatio. 124.125
De hacce phthiſi hiſtoriæ variæ. 125. 126. & ſeqq.
Phthiſis ictcritia ſeu *hepatica* natura. 128. 129
Cauſæ procatarcticæ. 130
Hujus phthiſeos ſigna diagnoſtica undè petenda ſint. 130.131
In hydropem aſciticum & dolorificum ferè ſemper terminatur. 131
Indicationes curativæ generales quæ ſint, & quibus auxiliis utrique poteſt ſatisfieri. 131. 132. & ſeqq.
Vide Tabes.
Phthiſis ſimulata à febre intermittente. 242
Phymoſis in declinatione variolarum. 251. 522
Pilulæ ad ſiſtendum catarrhum in præcautione phthiſis. 32.59
Pilulæ diureticæ & diaphoreticæ. ibid.
Pilulæ ſtomachicæ magiſtrales. 55
Pilulæ diaphoreticæ. 60
Pilulæ balſamicæ pro ſiſtendis tuſſibus phthiſicis. 62
Pilulæ paregoricæ in phthiſi rheumatica. 118.120
Pilulæ ſtomachicæ & alvum moventes. 119
Pilulæ ad reſerandas obſtructiones hepatis. 134.136.137.142
Pilulæ ſpecificæ in phthiſi nervoſa. 3
Pilulæ febrifugæ. 234.235.264.303.311
In diarrhœa ſymptomatica. 235
Pilulæ ad infarctionem pulmonum. 257
Pilulæ purgantes ſub finem febris continentis. 293
Pilulæ cephalicæ & hyſtericæ. 256.308
Pilulæ hypnoticæ. 256.318
Pilulæ purgantes in declinatione Variolarum. 475.484.497.500
Poſt variolas. 461.472.475
Pilulæ ad alvum leniter ſubducendam, in variolis. 506
Plempius Corticis Peruviani hoſtis & calumniator. 214.215
Pleuritis ob quas rationes mutetur in phthiſin. 109.110.111
Pleuritis ſimulata à febre continente. 302
Pleuritidem ſimulans febris intermittens. 194. 204
Ejus curatio. 204
Porriginis cauſa. 436
Poſſeticus liquor, in alvi fluxu ſymptomatico, in febre continente. 283
In vomitione. 284.300
Poſſeticus liquor in apparatu variolarum. 381
In vomitione in apparatu variolarum. 384
In eruptione variolarum. 404
Poſſeticus liquor in dolore gutturis cum levi ptyaliſmo conjuncto, in eruptione variolarum qualis eſſe debeat. 410
Ad maturationem variolarum promovendam. 422.429.471.473. 485.488
In urinæ profluvii ſuppreſſione in confluentibus variolis. 524
Poſſeticus liquor cum Vino Canarino in variolis malignis. 404.483.498
Potiones purgantes in incipiente phthiſi quales eſſe debeant. 59
Purgationem ſequentibus noctibus, ſicuti poſt ſingulas vomitiones, cur opiata remedia danda. ibid.
Potio emetica. 117.300. 311
Potiones purgantes ſub finem febris continentis. 290. 291
Sub finem variolarum mediarum ad benignas accedentium. 480
Ad malignas. 475. 476. 477. 480. 484.488.497
Ad diſcretas malignas. 500

Potio ſursùm & deorsùm purgans. 494
Potio cathartica in ſtrumis poſt morbillos. 353
Potus quantitate, aut qualitate peccans morborum cauſa. 177
Potus attemperans in febre ardente. 285
Ad humores demulcendos in febre rheumatica. 311
In maturatione variolarum. 422
Potus in colliquatione humorum in primo ſtadio Morbillorum. 347
In diarrhœa in primo ſtadio variolarum. 386
Potus ad maturationem exanthematum promovendam in variolis. 471. 473. 474
In variolis mali moris cum mictione ſanguinea. 534
Præcipitatum diaphoreticum Paracelſi, febrifugum. 206
Principii vitæ, ſeu ſpirituum animalium natura quæ ſit. 365
Principia Chymica exploſa in curatione morborum. 281
Proclivitas in copioſum ſalivæ fluxum, cum vel ſine cauſa evidenti, futuram phthiſin cur præſagiat. 29
Ptyaliſmus, ſcorbuticis utplurimùm familiaris. 17
Vide Salivatio.
Pullorum columbinorum applicatio ad pedes. 289
Præ cæteris omnibus animalibus cur anteponantur. ibid.
Pulmonum & aliarum partium animalium uſus. ibid.
Pulſus incipientis phthiſeos qualis ſit. 46
In aliis ejus gradibus. 46.47
Pulsûs fortioris cauſa. 187
Pulſus debilis & vacillantis omen in apparatu variolarum. 378
Pulvis ad ſanguinis effervefcentiæ, & caloris pulmonum temperationem, in phthiſicis tertii gradus. 74
Pulvis febrifugus. 208
Pulvis alkaliſatus in alvi fluxu ſymptomatico. 283
Pulvis alkaliſatus & alexipharmacus. 287.301.315.517
Pulvis cardiacus. 481.512
Pulvis ad calorem pulmonum temperandum, in variolis, cum potu exhibendus. 506
Pulvis in morbillis malignis ante effloreſcentiam. 346
Ad ſoporem in apparatu variolarum. 391
Ad ſpaſmos in primo ſtadio morbillorum. 346
Pulvis in apparatu variolarum malignarum. 385
Catharticus in ſtrumis poſt morbillos. 353
Ad diarrhœam poſt morbillos. 352
Cordialis in apparatu variolarum mediarum. 385.386
Pulvis Æthiopicus, ejúſque uſus. 405. 509.516.517
Purgandi methodus poſt variolas. 454
Purgantia medicamenta, *Vide* Cathartica.
Pus phthiſicorum quibus ſignis dignoſci poteſt. 48
Pus ſequitur ſanguinem, adagium Medicorum, undè ſuam traxit originem. 93
Puſtulæ variolarum prænuntiæ. 362

Q

Qualitatum doctrina ab Autore exploſa. 156
Qualitas occulta, ignorantiæ aſylum. 220
Tale aſylum non eſt Philoſopho indignum. ibid.
Quartana febris abſque apparatu apozematum deobſtruentium atque ſolen-

nium evacuationum, uſu *Corticis Peruviani* æquè citò & certò locum cedit, ac ſimplex Tertiana. 196
Quartana febris, cur olim præ aliis omnibus febribus, *opprobrium Medicorum* habebatur. 199
Hæc febris curata, ad revireſcentiam proclivis eſt. ibid.
Quartana febris intermittens, in continuam cum diris ſymptomatis mutata, ejuſque curatio. 245
Quina Quina, Vide *Cortex Peruvianus*.
Quotidiana febris Londini Epidemia. 320

R

Raſura capitis frequens quanti momenti ad præcautionem phthiſis. 33
Pro curatione phthiſis ſcorbuticæ. 85
In phthiſi hæmoptoica. 96
Regimen pravum variolas in malignas mutat. 370.371
Regimen in variolarum primo ſtadio. 381.384
In ſecundo ſtadio. 402.407
In tertio ſtadio. 422
In quarto. 450.451
Regimen in variolarum mediarum maturatione cum ſalivatione. 423
Regimen malum variolas benignas apoplexiâ terminans. 466
Regiminis mali in variolis benignis hiſtoriæ. 467.468
Regimen malum in apparatu variolarum. 515.516
Regimen in morbillis. 344
Remedia maximè generoſa, & quadantenùs univerſalia quæ ſint. 199.200
Remedia externa quomodò operentur in febrium curatione. 227
Repercutientium medicamentorum incommodum in parotidibus poſt variolas. 458
Repullulatio variolarum benignarum ſine maturatione inexareſcentium. 464
Reſpirationis inordinatæ in febribus acutis cauſa. 187
Reſpirationis anheloſæ & difficilis in variolarum maturatione curatio. 430
Sex Rerum non naturalium ab uſus, morborum cauſa. 171.172.183.185.194. 221.222.223
Rheumatiſmus ſymptomaticus. 204.246. 258
Rheumatiſmus nunquàm eſt ſpurius. 333
Cur in Apoſtema nunquam terminetur. ibid.
Rheumatiſmus fit à ſpiritibus ſiccis & inflammatis. 171
Quibus frequentiſſimus. 176
Dolores quare verſatiles. 187
Rheumatiſmum ſimulans febris intermittens. 197.254.258
Rheumatiſmum ſimulans Συνεχὴς ſpuria. 309. 310. & ſeqq.
Rheumatica febris eſt benigna. 333
In Apoſtema non terminatur. ibid.
Mutatur in malignam per repercutientia. ibid.
Rheumatica Συνεχὴς in malignam mutata. 307
Rheumaticus dolor, lateralis ſimulatus à febre Συνεχεῖ. 304
Rheumaticorum dolorum in febribus cauſa. 189.194
Rigoris cauſa. 175

S

Sal abſinthii febrifugum. 206
Sal abſinthii cum ſucco limonum, vomitum ſiſtit. 240.284.293. 295
Sal vitrioli, phthiſicis non convenit. 58
Saliva hypochondriacorum acris. 184
Salivæ continua deglutitio, Tabem quomodò præcaveat. 17
Salivatio, duplex. 17
Utraque quid ſit. ibid.

Quomodò tabidam diſpoſitionem inducat. 17.29
Salivatio naturalis ſcorbuticis cur utplurimùm ſuperveniat. 17.29
Salivatio Mercurialis, ultimum aſylum in curatione ulcerum veterum & obſtinatorum. 10
Tabidam diſpoſitionem inducit, ſi longa fuerit. 17
Quo in caſu quomodò curetur. ibidem.
Hujus Tabis exemplum. ibid.
Salivatio in eruptione variolarum, quomodò ſymptomatica. 396.414
Salivationis in variolis deſcriptio. 366.367
Salivatio nunquam eſt ſymptoma variolarum benignarum. 393
Salivatio copioſa per hyemem in variolis benignis. 396
Salivatio levis in variolis mediis. 398
Salivatio eruptionem comitans, mala. 401
Salivatio declinans ſine maturatione variolarum lethalis. 418.448
Salivatio ſubiter ſuppreſſa die morbi decimo-ſeptimo. 520
Salivatio intempeſtive ſuppreſſa. 507
Salivatio die undecimo morbi ſuppreſſa. 521
Salivatio funeſtè protenſa. 414
Salivatio ad vigeſimum-primum morbi diem protenſa in variolis. 519
Salivationis Prognoſis in maturatione variolarum. 420
Sanguis ſtrumoſorum & ſcorbuticorum, qualis. 37.80.83
Sanguis eſt pabulum ſpirituum. 167.171
Sanguinis craſis immutatur à ſpirituum animalium morbis. 167.169.173
Sanguinis circulatio in corpus muſculorum. 169
Sanguinis vitiata diatheſis ſpiritus animales corrumpit. 172
Sanguinis ardentis ſymptomata. 175
Sanguis in prima febris acutæ invaſione, urgentibus ſymptomatis detractus, frigeſcens obſervatus. 185
Sanguis in morbillis eſt ad inſtar ſanguinis maniacorum, vel hyſtericarum. 356
Sanguinis è vaſis in habitum corporis effuſio ſtabilita. 169.170
Sanguinis & ſpiritus nervoſi prava diſpoſitio quomodò phthiſeos pulmonaris generalis cauſa. 25
Scabies ſcrophuloſa. 81
Scabies nigra aut ſubnigra in variolarum declinatione, quid præſagiat. 449
Scabies ſanioſa poſt variolas. 456.458
Scarlatinæ febris differentia à Morbillis. 337.354
Scarlatina febris poſt efflореſcentiam periodicè revertens, venæſectione & *Cortice Peruviano* curatur. 357
Scarlatina febris poſt efflоreſcentiam, Συνεχὴς in Σύνοχον lethalem mutata. 357.358
Scarlatina febris lethalis. 358
Scarlatina febris cum diris ſymptomatis. 360
Scarlatinam febrem ſimulans febris intermittens. 197
Curatio. 205.259.260
Scorbutus fit à ſpiritibus ſegnioribus. 171
Symptomata. 176.184
Scorbutici ptyaliſmo maximè obnoxii. 17.29
Scorbutici & ſtrumoſi, præter cæteros tumoribus fixis & frigidis in pulmonibus, æquè ac in aliis corporis partibus obnoxii ſunt. 37
Senectus, phthiſis eſt aſthmatica & incurabilis. 88
Signa variolas ante eruptionem in apparatu præſagientia. 375
Singultus phthiſicorum lethalis. 78
Singultûs in febribus acutis cauſa. 189

In febribus continentibus. 280
Sitis in febribus acutis cauſa. 189
In febribus Intermittentibus. 194
Somnus diurnus & longus, præcipuè à paſtu, quomodò phthiſis cauſa. 26
Sopor variolis proprius. 391
Soporis curario in variolis. 391.408
Spaſmorum origo. 168.170.171.175
Spaſmorum curatio in morbillis. 346
Spaſmos ſimulans febris intermittens. 246.253
Spaſmi epileptici ante criſin variolarum. 372
Ante eruptionem variolarum benignarum. 365
Spaſmodici dolores fixi. 187
Spaſmodici ſtatûs in febre continente curatio ſecundum veteres. 285
Ab Autore inſtituta. 294
Sphacelationis humorum ſymptomata. 174
Spirituum animalium exiſtentia. 167.168
Sunt primum principium activum Machinæ corporeæ. 166.169
Eorum officina cerebrum. 167.168.169.177
Uniuntur cum ſanguine. 169
Eorum ope anima corpori unitur. 167.169.170
Eorum canales. 166.168.169
Ex aëris particulis conficiuntur. 168
Mediam naturam inter corpus & animam ſortiuntur. 167
Illorum vires. 169.173
Spiritus animales poſſunt morboſo fermento inquinari. 166.167.221.222
Labem ſanguinis participant. 172
Craſin ſanguinis mutant. 169
Ab animi pathematis & aëris injuriis afficiuntur. 172
Illorum morbi ſunt multiplices. 171
In morbis acutis nimis exaltantur. 179
Eorum influxu impedito, partes inferiores exolvuntur. 167.168
Ab eorum exploſione ſpaſmi. 167.168
Spirituum animalium ægrotantium ſymptomata. 173
Plus periculi in defectu, quàm in nimia exaltatione ſpirituum animalium. 200.201
Spiritus animales quomodò affecti in febribus inflammatoriis. 327
Spiritus animales in omnibus fibris hoſpitantur. 168
Eorum energia. 169
Sunt ſubjectum morborum contagioſorum. 170
Spiritus animales, motu ac calore moderato gaudent. 370
Spiritus afficiuntur ab humorum dyſcraſia, æquè ac humores à ſpiritibus morboſis. 172
Spiritus multò faciliùs ab ambientis aëris impuritatibus & injuriis poſſunt affici, ac turbari, quàm ſegnis humorum moles. 273
Spirituum oppreſſorum, vel ſaltem enecatorum à veneno varioloſo, in apparatu, ſigna. 384.386
Spiritus cornu cervi ad ſpirituum expanſionem promovendam ſpecificus. 240.290
In apparatu variolarum. 391
In eruptione variolarum. 404
In languoribus hyſtericis. 500
Spiritus ſalis armoniaci, potens ad motus ſpaſmodicos compeſcendos, intùs exhibitus, & extra applicatus. 248
In morbillis. 346
Spiritus ſalis armoniaci olfactus languoribus medetur. 318.391. 410. 489.510
Sputatio larga, ſymptoma hypochon-

driacis, & ſcorbuticis maximè familiare. 176
Sputum phthiſicorum, in variis phthiſeos gradibus. 47
Quandò pro purulento habendum eſt. 48
Sputum in omni phthiſi tarda quale eſſe ſoleat. 131
Stadium variolarum quodcunque, quò longiùs, eò periculoſius. 400
Sternutationis curatio in morbillis. 348
Stragula à mulierculis & nutricibus in variolis ad ſudores copioſos eliciendos, perperàm ingeſta, quàm funeſta. 308.371
Strangulationem ſimulans febris remittens. 300.301
Strumarum curatio poſt morbillos. 352. 353
Poſt variolas. 463
Subſultûs tendinum curatio in ſecundo ſtadio variolarum. 407
Succus nutritius per quæ vaſa & ſub qua ſpecie in ſanguinis maſſam, ad neceſſariam ejus reparationem deferri ſoleat. 18
Succi nutritii præternaturalis ſubtractio à ſanguine, multorum morborum cauſæ. 4.8.9.12.13.15.16
Succi nutritii colliquatio, quæ phthiſis confirmatæ ſignum eſt pathognomonicum. 43
Quomodò fiat per trachæam arteriam, & per bronchia pulmonum. 43.44
Per poros cutis ſeu per ſudores immenſos. 44
Per inteſtinorum glandulas ſub ſpecie diarrhœæ, vel etiam dyſenteriæ. 45
Sudores immenſi quomodo Tabis & Atrophiæ cauſa. 20
Sudores immenſi & colliquativi phthiſicorum. 44
Eorum ſuppreſſio nihil levaminis, vel emolumenti ægris affert. ibid.
Quos morbos accerſat. ibid.
Sudores colliquativi ſymptomatici quâ arte temperandi. 77
Sudores ſignum criſeos. 190
Dependent à laxitate pororum. ibid.
Sudores impedit, aut calor, aut frigus in exceſſu. ibid.
Sudores frigidi in paroxyſmo febris intermittentis, quæ remedia poſtulent. 203
Sudores profuſi in ſecundo ſtadio variolarum, malorum ſymptomatum cauſæ. 408
Curatio. 408.409
Sudores profuſi in declinatione variolarum, à qua cauſa oriantur, 453
Sudores nocturni poſt variolas. 456
Sudoris Anglici cauſæ, 225
Suffocatio hyſterica in variolis. 418. 518
Suffocationes & ſtrangulationes in funeſta variolarum declinatione. 453
Suffocationes & oppreſſiones continuæ hyſtericarum & hypochondriacorum, undè oriantur. 90
Sulphuris ſpiritus ſtrangulationem efficiens in variolis admodùm frequentibus. 514
Συνεχὴς Febris. 270.278
In Σύνοχον mutatur. 267.274.313.316. 319
Eſt vel *Simplex* vel *Spuria*. 270
Simplicis deſcriptio. ibid.
Symptomata. 270
Cauſa procatarctica. 273
Diagnoſtica. 271
Prognoſtica. 274.276
Indicationes. 277. 292. 293. & ſeqq.

Curatio à Veteribus inſtituta, in Σύνοχον mutantis. 287
Ab Authore inſtituta. 294
Συνεχὴς *Spuriæ* Diagnoſtica. 272
Curatio. 292.293
Symptomata Veneni in Febre Συνεχῆ. 225
Συνεχέος Augmentum. 278
Status. 278
Mutationis in Σύνοχον ſigna. 279. 280
Criſis. 279.280
Criſeos ſigna. 279
Declinatio. 280
Methodus febrifuga rationalis. 277. 778.282
Regimen in Febre Συνεχῆ. 282
Corticis uſus in Curatione Febris Συνεχέος. 275.291.292.293
Συνεχὴς in intermittentem ſæpè faceſſit. 275. 320
Συνεχὴς Epidemica. 319.323
Quibus in locis & quo tempore fit Epidemia. 273.319
Συνεχὴς febris à primo morbi inſultu benignas variolas denotat. 377
Συνεχὴς in Σύνοχον mutata. 367.400
Σύνοχος ſive Continua. 267.268
In principio Continens videtur. 267.319
In infantibus facilè in Intermittentem tranſit. 268
In principio in Συνεχῆ mutari poteſt. 275
Curatio. 290
Quid obſervandum in Curatione. 269.290
Prognoſtica. 268.269
Symptomata. 267.319.320
Non poteſt ſanari priuſquam fit Συνεχὴς. 268
Symptomata Veneni in hac Febre. 224
Σύνοχος vel Συνεχὴς febris revireſcens in declinatione variolarum mediarum. 433. 436
Σύνοχος maligna in Συνεχῆ benignam mutata, 491
Suppoſitoria alvum moventia. 455.494. 506
Suppedaneorum uſus. 191.249. 250. 265. 288. 289. 298. 301. 304. 308. 309. 316. 471
Suppedaneorum formulæ. 289. 301. 308. 494
Suppreſſio ſolitarum & neceſſariarum evacuationum, phthiſis pulmonaris cauſa. 25.26.28
Suppreſſio menſtruarum purgationum, à quibus cauſis oriatur. 107
Quæ ſymptomata producat. 108
Sydenhamii ſententia de frigido in variolarum regimine, improbata. 381. 382. 383.402
Sydenhamii opinio de alexipharmacis in declinatione variolarum mediarum. 450
Symptomata quæ phthiſi in tertio ejus gradu accidere ſolent, quibúſque remediis ſublevari poſſint. 75.76. 77. 78
Symptomata poſt Morbillos remanentia. 350
Symptomata primum variolarum inſultum comitantia. 372.374
Symptomata curanda in Apparatu variolarum. 386.387.& ſeqq.
In eruptione. 407
In maturatione. 427. 428.& ſeqq.
In declinatione. 453. & ſeqq.
Syrupus ex hædera terreſtri præ cæteris omnibus commendatus in phthiſi hæmoptoica. 96
Syrupus chalybeatus. 119

T

TAbellæ ad tuſſim demulcendam. 62
Tabellæ febrifugæ. 126
Tabes ab Hæmorrhagia, quomodò præcavenda. 6
Tabi propinqui quibus animi pathematis, cæteriſque affectionibus obnoxii ſint. ibid.
Tabes à gonorrhœa & fluore albo, veteribus non incognita. 7
Hæc Tabes quibus ſymptomatis prævideatur. 8
Quandò incurabilis, ejuſque curationem à Medico non ſuſcipienda. ibid.
Tabes ab ulceribus quomodò cauſetur. 9
Quibus remediis curanda. 9.10.11. 145.146
Elegans de tali Tabe curata, hiſtoria. 12
Tabes à lactatione nimia quomodò cauſetur. 12.13
Hujus Tabis adventuræ præſagientia ſymptomata. 13
Ejus curatio. ibid.
Tabida diſpoſitio lactando curata. 13
Tabes à diarrhœa & dyſenteria quomodò naſcatur. 14
Ejus curatio. 14.15
Hæc Tabes infantibus denturientibus frequenter ſupervenit. 14
Tabes ab hydrope quomodò fiat. 18
Cur difficulter cūretur. ibid.
Indicationes curativæ. ibid.
In tali Tabe cur à diæta lactea religiosè abſtinendum. ibid.
Tabes à ſudoribus immenſis & chronicis. 20
Curatio & obſervationes variæ. 20. 21. 21
Tabes à lienteria. 22
Tabes generales ſymptomaticæ quæ ſint, & undè fiant. 22.23
Qua ratione curari debeant. 23
Tabes incipientis phthiſeos, qualis. 40
Tactus percipit ſpiritus animales. 168
Tertiana febris. 208.250.239.64.310
Tertiana febris ſimplex & legitima & benigna, in hemitritæam & quartanam mutata. 205
Teſtaceorum uſus in fluxu alvi ſymptomatico in febre continente. 383
Quando febris Συνεχὴς degenerat in Σύνοχον. 287
Thoracis ſpaſmi à febre remittente. 297. 300
Tinctura Corticis Peruviani febrifuga. 120. 235
Tinctura roſarum, pro potu ordinario in primo ſtadio Morbillorum. 347
In variolis malignis confluentibus. 512
Topica operantur per effluvia emiſſa. 217
Toxicorum virulentia non conſiſtit in qualitatibus manifeſtis. 222.223
Tubercula pulmonaria undè habent originem. 36.39.65
Eorum frequens & familiaris eſt pullulatio. 36
Non omnia nata ſunt phthiſin accerſere. ibid.
Quandò in apoſtemata convertantur. 37
Horum Tuberculorum cauſa uſitatiſſima, quæ ſit. 38
Non ſunt omnia ejuſdem genii. 64
Tumor renitens, præſertim in partibus pulmonum glanduloſis, unus è gradibus phthiſeos. 28
Tumor œdematoſus in declinatione variolarum. 463
Turundæ ad nares infarctas. 431. 504
Tuſſis arida in phthiſicis, undè oriatur. 34.35.37
A legitimo catarrho quibus modis

diſcerni poteſt. 34.35.40
Tuſſis arida phthiſica, quando in catarrhalem & humoroſam degenerare ſoleat. 34
Quo pacto hanc eandem Tuſſim aridam provocare poſſint; tubercula in lobis pulmonum longe à larynge ſita, unà cum titillatione in ſuperiori parte arteriæ trachææ. 35
Tuſſis phthiſicæ ſignum certiſſimum. 39. 40
Tuſſis phthiſica quomodò diſtinguatur à ſimplici catarrho. 33.34.38
Tuſſis febrilis curatio. 290.315
Tuſſis importuna febrem auget in variolis. 401
Tuſſis curatio in Morbillis. 347
Poſt Morbillos. 351
In variolis. 409.462

V

Variolarum definitio. 361
Subjectum. ibid.
Stadia. 361.362
Cauſæ. 362
Differentiæ. 362.363
Diagnoſis. 364.365.& ſeqq.
Variolarum prognoſis. 376.377. 378.379. 400.418.419.447
Indicationes curativæ. 379.401.421. 449
Curatio. 384.385.& ſeqq.
Variolarum ſymptomata in genere nervoſo. 175
Variolarum primus inſultus cum illo febrium convenit. 184
Variolæ ex idea terroris. 176
Variolæ ſpuriæ & genuinæ quomodo differant. 332
Variolæ maturationi prorsùs ineptæ. 427
Variolæ peſtis virulentiam aliquandò ſuperant. 373.382
Variolæ nonnullis familiis ipſa peſte non minùs exitiales. 370
Variolæ prænunciæ amplæ variolas regulares denotant. 401
Variolæ regulares diſcretæ & benignæ. 465.466
Variolæ benignæ ob malum regimen funeſto exitu terminatæ. 466
Variolæ ob fluxum menſium immodicum, & abortionem non erumpentes. 514.515
Variolæ ſpatio duarum ſeptimanarum bis erumpentes. 535
Variolarum apparatus quot diebus abſolvitur. 374
Eruptio. 411
Maturatio. 411.432
Declinatio. 433
Variolas ante eruptionem in apparatu ſigna præſagientia. 375
Variolis rariùs bis aliquis tentatur. 375
Variolarum ſecundum ſtadium, quod tempus comprehendat. 392
Eruptio non ſemper eandem ſpeciem induit. 392.393
Variolæ & Morbilli quam ob rationem in claſſe morborum univerſalium acutorum unà cum cæteris febribus locum vendicant. 184
Variolæ cur gravidis, & recèns nuptis, magis periculoſæ. 376
Variolæ malignæ & cohærentes, fluxu menſium immodico, & diarrhœa ſubortâ die morbi decimo quinto funeſtè terminatæ. 507.508
Variolæ admodùm frequentes cum ſtrangulatione conjunctæ, ab uſu ſpiritûs ſulphuris copioſo. 514
Variolæ ob regiminis defectum in Apparatu funeſtæ. 515.516
Variolæ cuidam nobili familiæ, jure hæreditario funeſtæ. 519
Variolæ benignæ, *Vide* Benignæ.
Variolæ Cohærentes, *Vide* Cohærentes.
Variolæ Confluentes, *Vide* Confluentes.
Variolæ Diſcretæ, *Vide* Diſcretæ.

Variolæ Malignæ, *Vide* Malignæ.
Variolæ Mediæ, *Vide* Mediæ.
Variolæ *Chicken-pox* dictæ, *Vide* Benignæ.
Vaſorum Chyliferorum, hydropis cauſa, undè contingat. 18
Venæſectio frequens & moderata, quomodò pinguedinem inducat. 5.6
In hæmorrhagia præſenti quâ ratione celebranda. 6
Pro prævenienda phthiſi quanti momenti. 31
Ejus omiſſio quàm periculoſa. 32
Venæſectio in primo phthiſeos gradu quâ methodo celebranda. 57
In ſecundo gradu. 65
In tertio. 73
In phthiſi ſcrophuloſa. 81
In phthiſi aſthmatica. 89
In phthiſi rheumatica. 116
In phthiſi à ſuppreſſione fluxûs veterum ulcerum neceſſaria. 106
Venæſectionis incommoda in paroxyſmo febris intermittentis. 202
Venæſectio quo in caſu celebranda ante uſum Corticis Peruviani. 231.233
Venæſectio officiosè & ſine cauſa evidendi celebrata variolas in malignas mutat. 371.376
Venæſectionis incommodum in primo ſtadio morbillorum. 345
In hæmorrhagia variolarum malignarum. 405
In parotidibus poſt variolas. 458. 459
Venæſectionis utilitas in ſecundo morbillorum ſtadio. 348.349.355.356
Venæſectionis uſus in Apparatu variolarum. 386.389.390.392
Venæſectio in eruptione variolarum cur non celebranda. 406.407
Venæſectio quanti momenti in atroci lumborum dolore, in variolis. 513.514
Venæſectio è vena jugulari in ophthalmia contumaciſſima in declinatione variolarum. 461
Ad motus ſpirituum inordinatos compeſcendos in inſultibus epilepticis. 471
In delirio comatoſo variolas excipiente. 522
Venæſectionis neceſſitas pro tuſſi atroci & peripneumonica in declinatione funeſta variolarum. 462
Venæſectio in hebetudine cum delirio melancholico quomodò celebranda. 463
Ad immanem hæmorrhagiam præcavendam. 470
Ad hæmoptoën in variolis. 470
Venæſectio in dolore rheumatico ante eruptionem variolarum. 476
Veneni definitio. 221
Non agit in humores primariò. 221, 222
Fons eſt ſymptomatum febrilium. 186
Modus operandi cognoſcibilis ab effectu tantùm. 222
Veneni ſymptomata in febre continente. 224
In febre continua. ibid.
In omnibus febribus promiſcuè. 225
Veneni gradus intermittentem febrem producens. 266
Συνεχῆ producens. 266.268
Συνεχῆ mixtam producens. 267
Σύνοχον producens. 267.268
Veneni ſymptomata emeticam, ac catharticam naturam participantis. 237
Veneni cantharidibus congeneris ſymptomata. 223
Veneni varioloſi deleteriæ indolis horrenda exempla. 523
Vertiginis cauſa. 175.186
Vertigo ex uſu opii. 186
Veſicatoria pro curatione phthiſis à ſuppreſſione fluxûs veterum ulcerum, &c. 106

Veſicatoriorum uſus, in febribus acutis, dum ſpiritus ſuccumbere contingit. 189.191
Ad ſpirituum expanſionem excitandam in Apoplexia ſymptomatica. 203.238.260.261
Ad præcautionem ne febris intermittens cum ſpaſmis mutetur in malignam ex depreſſione ſpirituum nimia, 247.248.249
Ad reſuſcitandos ſpiritus. 250.253. 258.262.265
In hemicrania periodica. 262
Quandò febris Συνεχὴς degenerat in Σύνοχον. 288
In Συνεχῆ ſpuria. 293
In Συνεχῆ, choleram morbum ſimulante cum ſpaſmis. 298
In eadem febre ſpaſmos thoracis & abdominis, ac ſtrangulationem ſimulante. 300.301
Ad expanſionem ſpirituum in febre rheumatica intermittente. 305
In febre Συνεχῆ rheumatica in malignam mutata. 308.309
In eadem febre in ſynochon mutata. 314.315.316.317
Eorum incommodum in ophthalmia poſt morbillos. 352
Veſicatoriorum uſus in febre ſcarlatina. 358
In variolis. 385.389.390.392.401.402. 404. 406. 408. 409.410.424.425. 426. 427. 428.451. 452.453. 463. 465.467. 468. 471.472. 478. 481. 483. 485. 488. 490. 491.493. 495. 498.500.502.505.508.509 510. 511. 513.514.515.518.519.522.524. 526. 527.528.529.532
Veſicatoria non debent indiſcriminatim adhiberi in omnibus febribus. 288.292
Vigiliæ longæ, phthiſeos cauſæ. 26
Vigiliarum cauſa. 181.271
Curatio. 289.290
Vigiliæ in apparatu variolarum ſuſpectæ. 391
Impediunt regularem variolarum eruptionem. 407
Indicant in ſecundo ſtadio variolas confluentes. 392
Hæmorrhagias inferunt. 401
Vigiliarum curatio in primo ſtadio variolarum. 391
In ſecundo ſtadio. 407
In tertio ſtadio. 427
Vinum benedictum eſt febrifugum. 206
Vinum in febre tertiana copiosè propinatum. 240
In febribus continentibus quando concedendum. 282.286.290
Vini generoſi uſus in Apparatu variolarum malignarum. 384
Vini Canarini uſus in variolis malignis. 404.483.526
Viſcera omnia à cerebro ortum ducunt. 166
Viſcerum compages eſt vaſcularis. 179
Viſcus quercinus in morbis hyſtericis & ſpaſmodicis. 172
Ulcera quomodò Tabis cauſa. 9.143
Earum curatio. 10.11.145.146.& ſeqq.
Ulcera mali moris poſt variolas. 458
Ungula alcis in morbis ſpaſmodicis. 172
Unio ſpirituum animalium cum ſanguine quàm intima. 169
Univerſales morbi, *Vide* Morbi.
Vomitionis ſymptomaticæ in febribus acutis cauſa. 188
Vomitio ſymptomatica in febre intermittente. 197.327
Ejus curatio. 197.198.240.260.327
Vomitionis ſymptomaticæ in febre continente curatio ſecundùm veteres. 287
Ab Autore inſtituta. 293.295. 300
Vomitio non ſtatim ſupprimenda in apparatu variolarum. 387
Vomitoria in incipiente phthiſi quâ cautione propinari debeant. 58

Eorum formulæ variæ. ibid.
Poſt ſingula vomitoria, cur opiata exhibenda. ibid.
Opiatorum poſt vomitionem dandorum formulæ. 58.59
Vomitoria maximæ utilitatis in phthiſi aſthmatica. 90
In phthiſi hyſterica & hypochondriaca. 91
Vomitoria lenia in phthiſi rheumatica quantæ ſint utilitatis. 116.117
Vomitoria in rheumatiſmo debellando, quantæ utilitatis. 246
Vomitoriorum uſus in Apparatu variolarum. 387
Vomitoriorum antimonialium incommodum in primo ſtadio variolarum. 388
Vomitus circa finem phthiſeos, deploratus. 78
Undè naſcatur. 77
Quid in hac extremitate Medicum præſtare decet. 78
Vox exilis & clangoſa, undè procedat & quid præſagiat. 28.39.66.67
Urinæ mellea dulcedo, in primæ infantiæ puero, quid præſagierit. 16
Hæc dulcedo, undè proveniat. 15.16
Urina phthiſicorum. 47
Urina phthiſicorum ab ictero, quare tam pauca, & contentis plena, æquè ac rubra & flaveſcens eſſe ſoleat. 136.137
Urinæ turbide, ac rubedinæ tincte cauſa. 188
Febre intermittente laborantium talis Urina eſſe ſolet. 241.251
Urinæ claræ & tenuis in Apparatu variolarum omen. 378
Urina rubedine tincta in Apparatu variolarum benignas denotat. 378
Urina ſpaſmodicè affectorum qualis. 246
Urinæ profluvium potiùs promovendum quàm cohibendum in tertio ſtadio variolarum. 431
Urinæ profluvium ſalivationi ſuccedaneum. 367
Urinæ ſuppreſſio in Variolis. 395

FINIS.

MARTINI LISTER

SEX

EXERCITATIONES MEDICINALES

De Quibuſdam

MORBIS CHRONICIS:

QUARUM

Prima eſt, de Hydrope;
Secunda, de Diabete;
Tertia, de Hydrophobia;
Quarta, de Lue Venerea;
Quinta, de Scorbuto;
Sexta, de Arthritide.

In quibus ſingulis

Non ſolùm morbi ratio ex nuperis ferè Anatomicis notitiis exhibetur, cum ampla Ægrotorum varietate; ſed etiam remediorum, maximè appropriatorum, natura & uſus, ex veterum Medicorum fide ac authoritate, breviter explicantur.

AD LECTOREM.

DUo ſunt, Lector, de quibus te paucis monere volo. Unum, ſi quæras, quorſum ipſe hoſce Tractatus ſcripſerim; hujus rei rationem, ut opinor, ſatis bonam in ipſa præfatione illorum primi exhibui; nempe exercitij causâ, & quod ferè emeritus ſim. Alterum, cur illos, me vivo, prodire in lucem ſinere velim: hujus ſanè rei aliqua excuſatio texenda eſſe videtur, ne vel vanus eſſe, applauſumque captare, vel ægrotorum copiam ſollicitare, credar. At neutrum horum eſt; nam diù me tædet pigetque optimæ Artis præ infirma valetudine. Quid ergo eſt, ſi neque queſtûs causâ, nec ſpe gloriæ hæc ſcripſerim; ſolo veritatis amore ductus, ſi reſponderem, an non hoc ſufficeret, ut vel illo nomine ſcriptionis veniam merear? At præſentis editionis alia, ingenuè fateor, ratio eſt; nam, cum ex multis annis nihil equidem edere, præter Hiſtoriam naturalem meditatus fuerim; id ab aliquibus ſeverioribus, etiam noſtræ Facultatis hominibus, mihi vitio verſum fuiſſe tandem intellexi. At ſciant velim, me ab illorum invidia minimè moveri. Sit hæc vanitas noſtra, (cum doctiſſimo Peiero loqui lubet) qui ex rerum natura ipſum naturæ ordinem intueri ac aſſerere ſtudemus. Scrutentur demum alij quicquid velint, ſtudium tamen iſtud, etiamſi tanquam vanum iniquè traducatur, mihi ſemper potius erit, quàm nugax futiliſque multorum loquacitas. Verum cum innuere volunt, me Medicinam perfunctoriè tantùm facere, nec artem præcipuam coluiſſe; ex his paucis Tractatibus diſcant, me Medicam Artem ex ipſis fontibus curaſſe, illamq; totam ex Adverſariis propriis eadem ratione, qua hìc fecerim, ſi opus eſſet, adornare potuiſſe.

Hinc inſuper ſatis, ut opinor, liquet, me, etiamſi improbo labore novas ſemper res in Hiſtoria naturali molitus ſim, veterem tamen Medicinam præcipuè inſtituiſſe. Ut autem ita facerem, hæ præcipuæ cauſæ me moverunt.

Imprimis, quod animadverti ipſos morbos non multum mutatos fuiſſe ab antiquis ſeculis ad hunc uſque diem, ſi victus & cœli ratio habeatur. Imo hactenus nullum novum morbum (de Acutis loquor) qui non facillimè ad Antiquorum claſſes referri, eorumque deſcriptionibus concludi potuerit, didici, aut obſervavi: quæ tamen quorundam noſtrorum hominum frivola jactantia ac vana credulitas eſt!

Ad medicamenta verò quod attinet, quatenus illa veteres exhibuerunt, ex propria praxi & uſu confirmare diligenter ſtudui. In hoc itaque Specimine non alienum à rebus Medicis fore credidi, ſi illorum virtutes privatìm ab ipſis fontibus deducerem; nempè à notiſſimis ac indubitatis illorum effectibus Chirurgicis; ut ſciant noſtri homines quantum debemus antiquæ Chirurgiæ, præ nova Chymia, aut ulla hypothetica doctrina, in medicamentorum facultatibus cognoſcendis.

Quod autem ad novos morbos Chronicos, qui tamen pauci ſunt, pertinet; remedia quoque ſua ſimiliter explicui.

Uſus vetuſto genere, ſed rebus novis.

Unum illud addam, Medicamentum me ſine invidia primum, quantum ſcio, hìc edidiſſe ad comprimendam Gonorrhœam, ne aliquis Agyrta audax ſimili ſecreto amplius æſtimetur, &

Verboſis adquirat ſibi famam ſtrophis.

Illo certe à multis annis cum ſucceſſu uſus ſum; at methodus, (idque ſedulò moneo) temeraria eſt, niſi infinita cura & appropriatis catharticis, aliiſque antidotis illam perſequamur, ut venenum in vaſis excretoriis reſtitans, aliò revulſum, diligenter expellatur.

Hos itaque paucos repræſentatos *Tractatus Medicinales, utpote imperfectiores, & raptim ſcriptos, penè invitus edidi, ut ſeveritatem frontis aliquorum noſtrorum hominum aliquantulum placarem, cum quæ de rerum natura ſcripſerim, naſutè diſtrinxerint. At hæc quoq; nimis inſulſa eſſe, forte iidem dicēt, quod* novos *homines noſtros veteribus poſtpoſuerim.*

Quid ergo poſſum facere tibi, lector Cato,
Si nec Fabellæ te juvent, nec Fabulæ?

Redde itaque mihi vices reprehendendi, ô antiquarum rerum faſtidioſe!

Imprimis illud tibi notari volo, in Morbis Acutis, *ubi auxilia non multa, eaq; cautè admodum adhibenda ſunt, citra modum finemque præſcribere ſolemus; omnemque adeo criſin ſubinde turbamus; unde Prognoſtica (in quibus tamen ſummus honor & ſecuritas Medici eſt) è re medica exulent, neceſſe eſt. Contra vero in morbis* Chronicis, *ubi id licitum eſt, & valentiſſima medicamenta dare oportuit, ibi nihil agendo, aut inutilibus, neſcio quibus, remediis, Hypotheſi alicui hodiernæ* inſitivis *(nam quò ſpecioſior alicujus Hypotheſis, eò formularum, ut video, remediorumque feracior eſſe ſolet) tempus trahendo, in perniciem tandem ægrotos præcipitamus.*

Quod autem ad remedia noſtrorum hominum attinet, & quæ nunquam, *& quæ* intempeſtivè *in lucem veniunt, ex æquo reſpuo. Etenim, ut* arcana *Adeptorum nigro prorſus puerperio naſcuntur, lucemq; abhorrent; ita hypotheticorum hominum* abortiva *remedia fere tanquam inutilia caſſaque, ſi non utique noxia, habenda ſunt. Utriq; ſane homines monſtra quædam, ſcilicet in authorum ſuorum duntaxat cerebro nata, pro remediis nobis paſſim venditare ſolent.*

A priori *quidem & morbos, eorumq; curationes expediri poſſe, votum eſt;* at donec *illud fiat, liceat mihi ex* poſteriori, *nempe ex Chirurgicis medicamentorum notitiis, cum veteribus,* tutò medicinam facere.

At non is ſum, qui veterum adeo de re medica doctrinam pertinaciter amplectar, ac ſi nulla ei acceſſio nova fieri potuerit: aut qui ſpeculationum commenta, *ſive ea antiqua, ſive hodierna fuerint, tanquam vana rejiciam. Etenim in utriſq; inſignem utilitatem eſſe libenter agnoſco: in* illis, *certè ut medicamenta ab iis inventa, ſuis morbis rectè adhibeantur; in* his *vero, ut cùm morborum, tum remediorum rationes ex novis inventis Anatomicis, Chymiciſve, pro ſumma fœlicitate atq; indefeſſa hujus ſeculi induſtria, profectúq; in rebus naturalibus indagandis expediatur.*

Cum verò ex novis noſtris Medicinæ Scriptoribus alij ſint, qui dum Philoſophiam magni faciunt, rerum interim naturalium diligens *ſcrutinium, ac ſi ſupervacua diſciplina eſſet, deſpiciunt hos vel eo nomine peſſime de Medicina meruiſſe affirmo, quod cum eorum* jejuna *Philoſophia ſit, nihilq; fere in rerum natura præter* meras fictiones, *aut (quod ad idem redit)* Chymica, *neſcio quæ,* commenta *jactitet; tam paucis tamen macriſq; rerum naturæ imaguncul is inſtructi, contra veterum dogmata, muliplici experientia ac certitudine ſtabilita, de novo* rem medicam interpretari *atque* exhibere *auſi ſunt.*

Alij autem ex iis quoque vituperandi ſunt, qui veteribus moderniſque prorſus inconſultis, ſpretiſque, ſuam in morbis expiſcandis facultatem, ſua remedia, ſuam Philoſophiam; quæ tamen, ut illi volunt, minime pro dignitate acquiri poteſt; at

Qui facere quæ non poſſunt, verbis elevant;

Suam inſuper in Medicina facienda prudentiam, methodumque, ſuam denique experientiam, trito, *ſi diis placet,* & naturali cogitandi modo *(ipſiſſima eorum verba pono) innixam, vehementer extollunt, omnemque præterea ſcientiam Medicam Artem ſtudiumque dialectices ſuſque deque habent. Atque hæc hactenus; ipſas Exercitationes agrediar.*

EXERCI

EXERCITATIO MEDICINALIS DE HYDROPE.

PRÆFATIO.

CUM propter adverſam valetudinem, quâ ingraveſcentibus annis, magis magíſque affligor, vitam mihi minùs laborioſam & domi, quantùm ferant negotia, ſedentariam, viribus reſtituendis, libens amplector, quæ 26. annis & ampliùs, quibus Medicinam feci, occurrerunt memoriâ digna, ea jam in lucem edere mihi haud injucundum eſt.

Veterum doctrinam libenter ſequor, quorum labores non negligendi ſunt, ut moris eſt, nuperris quibuſdam Scriptoribus noſtris. Addant, per me licet, emedent, illuſtrent, ſuiſque quæque hypotheſibus novis *facta* interpretentur; at vanum eſt, & levis & mali inſtituti ingenij indicium, *Authores multis ſæculis approbatos*, vel alto ſilentio tacere, vel perfunctoriè memorare. Imò verò, ſi eorum definitionibus & morborum deſcriptionibus non adhærebimus, *inutilis* erit omnis *Inſtitutio*. Hinc in quotidianis conſiliis noſtris tantá diſcordia eſt, quaſi doctrina omnis medica de lana caprina, aut de lacte gallinaceo eſſet; ſcilicet de rebus nuſquam exiſtentibus: Adeo, ſinguli videmur *autodidacti*, & minimè in doctrinam aliquam *communem* conſentimus.

At *nova* (inquies) morborum genera, & epidemica *quotannis* oriuntur: Illa autem annua proles, ut opinor, cerebri vacui imaginatio & mera figmenta ſunt. Veteribus attendant velim, ubi ea mala multò accuratiùs depicta & in ſpecies diducta habebunt; ut eorum vana & ſupervacua diligentia ſit. Atque hæc ſatis dicta ſint de vaga, & inſtabili quorumdam Medicinæ theoria.

Alij autem ſunt, qui *medicamentorum* etiam *paucitatem* jactitant; & de ruina ſcientiarum ſeſe magni faciunt. At non credendum eſt his hominibus; meram ignorantiam, aut, ut mitiùs dicam, ſtudiorum ignaviam, ſive deſuetudinem, & oblivionem prodentibus. Sed de his plus ſatis: ad ipſos morbos accedo.

Cum *Hydrope* autem incipiam: Ex tribus verò hydropicorum generibus, *Aſciten* maximè intelligo. Nam cæteri rariores ſunt; omnium autem rariſſima Leu-

cophlegmatia, ſi fortè in *Anglia* contingat, ſcilicet ex Veterum deſcriptione & notitia. Is autem morbus è popularibus hujus magnæ Urbis præ cæteris impræſentiarum graſſari videtur. Quòd autem res ità ſit, appello *rationes publicas mortuorum*, *hebdomatìm editas*. Cùm verò is morbus longus ſit, ejus increſcendi rationes à victu mutato quærendæ ſunt: Nam morbi chronici ferè à nobiſmet ipſis, aut certè à cauſis quibuſdam evidentibus, oriuntur. At inquies, Hydrops aſcites, ut per ſe incipit, ità ſæpè alteri vetuſto morbo, maximéque quartanæ, ſupervenit; imò *omnium* morborum *vitium* Veteribus dictum eſt. Reſpondeo, morbos jam paucos eſſe, qui chronici & populares ſunt, præter luem veneream, & phthiſin, de quibus infrà plura dicere meditor. Febres verò intermittentes minùs ex decennio graſſatæ ſunt; & ubi iis jam homines afficiuntur, citò & tutò jam curari ſolent notiſſimo remedio ex Cortice Peruviano, ſine metu alicujus hydropis ſupervenientis; aliæ itaque cauſæ,quàm quæ olim aſſignari conſueverunt, inveſtigandæ ſunt. At in multis victus hodiernus hujus Urbis ſalubrior eſt, quàm olim fuit; jam enim olerum plurimorum generum largior proventus; jam fructuum optimorum copia incredibilis eſt, quæ quidem olim huic Urbi multùm defuerunt, &, ad maximam vicinarum gentium admirationem, tota ferè *carnivora* fuit. Atque hæc dicta ſint de cibo.

De *Potionibus* autem alia res eſt; ſiquidem multo deteriores ſunt. Etenim potiones *Cereviſiæ* dictæ ſumma diligentia & arte olim confectæ ſunt, & ſine fraude ad maturitatem quandam coctæ, ſive eæ meræ hordeaceæ, ſive cum lupulo conſervatæ; jam verò falſi ſumus, cereviſiæque omnigenæ *fucatæ*, &, minùs quàm par eſt, coctæ ſunt. Fucum autem in coquendis cereviſiis faciunt plurimis modis, vel ipſius ſalis culinarii, quæ una ex hydropis cauſis; (huic fidem facit autoritas Cæl. Aureliani, ex coadcervata bibentium tranſvoratione, & magis ſi *ſalſa* fuerit aqua) vel calcis vivæ, vel ſacchari fœcum (in quibus omnibus mira eſt vis cauſtica) admiſtione. Non opus eſt plura memorare. Aliam tamen *novam* cauſam intactam non relinquam ſuperiori, nempè cereviſiarnm ſale confectarum valdè affinem; ſcilicet illa annua, & ſolennis aquarum mineralium, *ſale calcario* ex abundanti ſaturatarum, ingurgitatio. Etenim hæ jure meritò, & ſupra modum ſalſis aquis, iiſdémque inſuper purgantibus, annumerandæ ſunt; adeóque duplici nomine illarum helluones malè mulctari poſſint. Profectò apud eundem antiquum authorem & frequentata medicaminum potio, ac ſalſi alicujus liquòris potus, æquè pernicioſi habentur.

Adhæc, *Pomatia* & *Vina* quomodò adulterentur, extant *Tractatus*, ab ipſis rerum maleficarum authoribus publicati. At hæ potiones uſitatæ, & ſemper Angliæ notæ fuerunt; in his adeo vitium, ſi quod ſit, bibendi exceſſus eſt, una quidem è cauſis hydropicorum notiſſima, & tamen pauci apud nos hydropici, niſi his *nuperis* annis.

Ampliùs itaque de potionum generibus, quæ nobis reſtant, inquirendum eſt. En autem *nova* earum *progenies,à vino,* & cereviſiis uſtis, ſive igne toſtis *Spiritus* vini *dicti*! Hæc fundi noſtri calamitas eſt; hinc illæ lacrymæ! Etenim hi ſpiritus, ſive meri, ſive multo lenocinio medicati, ſi aſſiduè & multùm bibantur, plurimos in hydropen præcipitant. Atque utriuſque ferè ſexûs deliciæ

ſunt ; & privatim apud mulieres varia arte certatim confici ſolent : imò verò nos ipſi Medici culpandi ſumus, adeò omnia alexiphamaca apud nos vileſcunt præ iſtiuſmodi ſpiritibus medicatis : illorum tamen uſum laudo ; abuſum tantùm & exceſſum jam vehementer reprehendo.

Ut autem rem planè conciamus, ſcire oportet ſpiritum vini dictum eſſe ex *Sarcoticis*, quæ ſcilicet carnem exedunt : idque certo conſtat ex lotione vulnerum, gingivarum, & ubi faciei, fuci loco, adhibetur : nimirum vehementer abſtergit, non ſine levi aliqua uſtione; iſque, ſi aſſiduè utatur, exedit, inflammat. Atque idem eſt is ſpiritus vini in ſtomacho, qui fuit extra illum, nempè ad alias exteriores corporis partes admotus : imò verò inaſſuetis non aliter gulam afficit, quàm ſi quis vivum carbonem devorâſſet.

Qui autem hujus potione ſe ingurgitant, & hydropici futuri ſunt, primùm ſtomacho laborant, dolent præcordia, ad frigidas & leniores potiones ferè nauſeant, & non merentem ſtomachum accuſant, quaſi is naturaliter infirmus eſſet ; cùm reverà nihil aliud eſt, quàm ipſi ſuis deliciis lenocinentur. Nam ita quidem eſt, ſpiritu vini dicto nihil *plenius* eſt ; adeò ut his hominibus, vel ipſum venenum ad vitam eorum conſervandam neceſſarium eſſe videatur. Tandem ipſe ſtomachus corrumpitur, à cujus vitio digeſtio ciborum integra non fit, adeóque noxius humor in pernicem corporis paratur, tumorémque inferre conſuevit ; unde paulatim aqua in uterum contrahitur.

Cujus rei rationes ita deducam : in primis illud è cadaverum hydropicorum diſſectionibus abundè conſtat, ſtomachum eorum admodùm extenuari, & rubore ſuffundi ; nimirùm ejus internas fibras, ſive villos à ſpiritu vini exedi, ipſumque viſcus inflammari, unde chylus crudus & lentus conficitur : à chylo autem lento ferè pedum tumor, à quibus paulatim in ventrem aſcendit aqua. *V. Boneti Theatr.*

Ut autem clariùs intelligatur, quomodo à ſtomacho corrupto chylus viſcidus fiat, ſic calculum ponamus ; nempè, concoctionem fieri ab humore aliquo *intùs* perſpirato, qui ſubitam putredinem in ſtomacho & inteſtinis conciliet. Iſtiuſmodi autem putredinis concoctricis unica ratio eſt, ut diſſolvatur & diffluat cibus : undè ciborum putreſcentium ſumma teneritudo eſt ; imò verò vel ipſius Icthyocollæ quæ lentiſſima res eſt, diſſolutio & aquatio eſt:illud autem ſuperiore aliqua exercitatione ſatis, ut opinor, probavimus. Contrà verò, ubi ſtomachus tenuis & inflamatus eſt, cibum potionémque protinus vel vomit, vel deorſum in inteſtina feſtinanter illum detrudit, certe crudum minúſque coctum, *id eſt* lentum viſcidúmque. Nam ut chyli *aquatio* digeſtionis ratio eſt ; ita ejus *lentor* cruditatis ſola notitia eſt.

Chylus autem crudus ſive lentus ſanguini non ita facilè permiſcetur : hinc ferè inteſtinorum lævitas ; & cùm intra venas ſemel receptus eſt, admodùm difficilè per communes cloacas rurſus ejicitur ; ſanguiniſque adeò circuitum per venas capillares tardat, impeditque. Atque hinc omnium malorum in hydrope facilis intelligentia eſt. Nempè, ſtomachum diximus, ut viſcus primarium officio ſuo potiſſimùm labefactari, totúmque hominem in malum habitum converti à chylo crudo, lento & craſſo. Princeps itaque cauſa hujus mali ſtomachus vitiatus eſt ; unde inter præcipuas hydropis notas à *cibo*

alienatio ſtomachi eſt; item difficilis *ſpiritus*; ſcilicet à pigritia ſanguinis motûs; item propter eandem ſanguinis ad movendum ineptitudinem; facies, *brachia*, & reliqua corporis *ſuperiora* admodum *gracilia* fiunt: ad hæc quoque ipſe corporis *ſitus* plurimùm facit, ut humores craſſi & frigidi in locum *declivem* deorsùm maximè defluant; *Pedum tumor* œdematoſus, interdiu magnus, noctu minor; nempè, in arteriis & venis quodammodò ſtagnat lentus ſanguis, & propter ſitum eorum pendulum interdiù ægrè ſursùm promovetur; atque ob eandem rationem ſitus in decubitu contrarius aliquantulùm ſurſum ſanguinem propellit; à digito impacto *in cruribus* locus *cavus* & diù perſeverans antequam reſtituatur: nimirùm, ipſa vaſa ſanguinea aſſiduè præter modum diſtenta, tandem emolliuntur, reſolvuntúrque, unde partium vigor & reſtitutio ex toto periit; ſtagnationem verò temporis proceſſu ipſa *extravaſatio* excipit, & vel per ſe, vel levi de cauſa crurum exulceratio, & aquæ ſpontanea eruptio fit: ad hæc, tumor & ſonitus liquoris *fluctuantis* in utero; ubi ſcilicet extra venas aqua liberè inter Peritonæum & inteſtina infuſa eſt. *Ingens ſitis & linguæ ariditas* ſcilicet, cùm pituita oris & faucium ex propria ſua natura lenta ſit, à viſcida & craſſa lympha minimè ſuppleri poteſt. *Urinæ paucæ, craſſæ & rubræ.* Sudor nullus; nec enim in ipſis balneis ſudare apti ſunt; ſcilicet propter defectum ſtimuli, id eſt, ſalis urinoſi: nam in chylo crudo & lento ſal urinoſus non extricatur; renéſque adeò, cæteríque cutanei ductus, nec urinam, nec ſudorem conficiunt, quòd ſal deficit, qui excoquatur. *Tuſſis ſicca,* nempè in arido pulmone pituita ex toto deficit.

At non ignoro præter cruditatem, alias hydropis cauſas, etiam cùm per ſe incipit, à Veteribus expoſitas eſſe; ut copioſus frigidæ potus, cibus flatulentus, & bupreſtes: id autem animaculum facit ſtomachi infinitum dolorem, totúmque corpus in ſpeciem hydropici inflat. At, cùm hæc inter rarò contingentia, maximè noſtra Inſula frigidiore, numerari debent, eas nominâſſe ſatis eſſe videtur.

Ultimo verò loco ad Hydropicos *curandi rationem* & remedia ventum eſt. Una autem & præcipua medendi intentio eſt; nimirùm, ſtomacho priſtinum ſuum vigorem reſtituendi, chylúmque crudum lentúmque incidendi, éque corpore illum amovendi: primùm lenioribus, mox, ſi vehementiùs malum eſt, valentiſſimis medicamentis, cujuſcunque demùm generis ea ſint.

Cùm autem *remedia*, quæ nos experti ſumus, ſparſim in *adverſariis* noſtris litteris mandavimus, ut eorum ſupervacaneam repetitionem vitem, ipſos ægrotos cum remediis, prout raptìm à me, ſed *fideliſſima* ratione olim exarata ſunt, tranſcribere bono publico non gravabor.

Illud autem te monere volui, me nihil præterquam meras hiſtoriolas dare ſtatuiſſe;ſed cum aliquot conjecturæ noſtræ, & annotatiunculæ paſſim, ut video, in his ſchedis, occurrant, cúmque eas olim exercitij causâ, commentatus ſum, eas jam cum remediis communicare cogito, quòd opinioni noſtræ ſuffragia ſatis benè commodabunt.

Item illud alterum Lectorem ſciro volo,me in aliquibus ægrotis remedia omiſiſſe, in aliis verò pleriſq; adjeciſſe; vel quòd fruſtrà fuêre, vel quòd à me omninò nulla adhibita ſunt.Ubi autem profuêre, ea omninò fideliter narravi.

ÆGROTUS I.

Ex Ebrietate.

§. QUidam (*Brovvning*) mediæ ætatis vir , ſtrenuus , aſſiduus , infinitus potator, omnium potionum & hominum homo , at tenuis , puſillus , facie ſubflammeâ , ex catarrho tunc temporis epidemico, aquâ inter cutem vehementer affectus eſt ; ei pedes & femora & imus venter mirum in modum intumuêre , urinæ rubræ & craſſæ vix uncias alioquot 24 horarum ſpatio reddidit , quamvis præ ingenti ſiti aliquot congia quoditie ſiccavit.

Hunc autem ſic ad priſtinam ſanitatem reſtitui intra 14 dies, Femur utrumque ex interna parte incidere juſſi longâ & profundiore plagâ , cui injectum eſt lineamentum tortile, penicilli inſtar, unguento Apoſtolorum dicto illitum.

Potionis tantùm libram , pro ſuâ optione ex quo genere illam habere voluit, diei noctiſque unius ſpatio , permiſi ; idque religiosè obſervavit , non ſine maximo tormento & inquietudine. Singulis autem quibuſque tertiis diebus hominem ſic purgavi : ℞. *Succi Ireos* ℥.iiij. *Mecoacan gr.* x. *Jalap.* ℈. j. *m. f. Potio.* quo vehementer alvus mota eſt. Etiamſi verò (*N. B.*) vigeſies minimùm dejecit , tamen potionis modum quotidianum ne hilum quidem auxi.

Poſt decem autem dies tumor ex bonâ parte deſiit ; & jam ſitis fit tolerabilis.

Poſtremò hydrope ſiccatâ , aquâ abſintij ſtillatitiâ uſus eſt , in qua rhabarbarum maceratum eſt : idque ad confirmanda viſcera. Convaluit , at fonticulos in utroque femore cautè nutrivit , & à potione abſtinentiam ad plures menſes obſervavit.

ÆGROTUS II.

Ex ſanguinis ſputo.

§. DOmina *Woodburne* de *Skipvvith* , minimùm quinquagenaria , incautè vere , ex gravi tuſſi ſanguinem ſpumoſum copiosè excreavit ; ad ſanguinem autem comprimendum , is quinquies è brachio miſſus eſt hebdomadæ ſpatio ; nam toties malum recruduit.

Ipſe autem ſanguinem , è brachio eductum , maximè refrigeratum , quotidie diligenter inſpexi , eúmque magis magíſque ex parte rubra, concreta , diminui notavi ; adeo ut ultimâ phlebotomiâ in 10. circiter ſanguinis unciis , concretum rubrum in medio ſero innatans vix latitudinem ſeſquiuncialem ;& craſſitudinem octavæ partis æquabat , ut qui ſanguis jam videbatur , mox totum ferè ſerum fiebat. Poſt aliquot autem hebdomadas eadem mulier aſcite vehementer affecta eſt , ventre admodùm ex aquæ abundantia intumeſcente. Plurima verò fruſtrà data ſunt ; tandem in hoc medicamento convenimus ego & alij duo mecum Medici ſeniores Eboracenſes , *Wittie* & *Tailour* , quos honoris & meritorum cauſâ poſteris commendo : ℞. *Succi Ireos* ℥.i. *Elaterij gr.* iiij. *Jalapij* , *Me-*

coacan an gr. xv. *m. f. Potio* : eo autem vehementer purgata eſt : atque aqua magnâ copiâ ex abdomine educta eſt : Et quæ anteà ferè ſemper ob ventris pondus in lecto decubuit, domo exiit, & per viciniam ambulavit : ob ſævitiam tamen medicamenti Medicos omnes dimiſit. At poſt 6 Menſes eo ipſo morbo ruri mortua eſt.

Annotat.] Hæc autem faciunt ad intelligentiam morbi ; Venis aliquibus majoribus intra abdomen ligatis in vivo aliquo animali ex ſero alvus brevì repletur ut Anatomoci perhibent. Item ſi venæ renales ligentur, & aliquis liquor ſyphone in arteriam injiciatur, exiit per ureteres, ut Bartholinus filius author eſt ; item ipſam veſicam felleam phthiſicis interdum refertam fuiſſe ſero planè inſipido, albo, pellucido, & igne in mucaginem albicantem coagulato, uti perhibet *Benedictus noſter Theatro Tabidor.*

Venæ igitur pulmonis utriuſq; generis primùm infactæ ſunt lento ſero: à quo impedimento ſanguinis ſerum ab arteriolis aſperæ arteriæ effunditur in vaſa glandularum excretoria ; imò hoc non rarò accidit etiam arteriis & venis integris, & non eroſis, ſed per ſe apertis, & in hoc caſu multò ſeroſior factus eſt ſanguis ab ipſis remediis.

Etenim detur ſanguinem ipſum ſanguificare, ſequetur, quò pauperior & debilior is eſt, eò difficiliùs chylum in ſanguinem converti ; at is ſanguis debilis eſt, qui craſſamento ſanguineo (qui in nobis verè ſanguis & ſolus putandus eſt) ex magna parte exhauſtus eſt, novus quidem chylus in venas indies recipitur, & ſanguini commiſcetur ; ſed fere crudus is permanet, adeóque ſerum quidem, non autem ſanguinem proprie ſic dictum, is auget : illud autem ſerum crudum, ubi ad plenitudinem aſſurgit, ſanguinem aggravat, ejuſque motum impedit, & quia per excretionum officinas, pulmones puta, renes, cutiſque poros, ſatis copioſè amandari nequit, ipſis extremis tibiarum venulis hæret ; & in ipſum abdomen tandem transfunditur mediantibus arteriolis, excretoriis glandularum vaſis per anaſtomoſes commiſſis.

Jure autem hic queritur, mulieri hæmoptoicæ cur aſcites ſuperveniat; cùm aliàs gravidæ mulieres, etiam non rarò vetulæ, ſterileſque ingentem ſanguinis vim ex utero profundunt, at rarò aut nunquam idcircò hydropicæ fiunt ? Reſpondeo, mulierum uterum poſſe ex toto tolli, ſine corporis damno, quaſi extra corpus poſitus eſſet : item illius partis venas admodum increſcere ſolere, adeóque ſanguinem in ſe multum continere poſſe : ex quibus colligo multum ſanguinis ex utero poſſe profundi de ſuo penu, reliquo corpore ferè integro, aut certe parum pro ratione ſanguinis exhauſto. Atque idem cogitare debemus de differentia inter narium aſſiduam hæmorrhagiam, à qua non rarò hydrops, in viris, & eorundem hæmorrhoidalium venarum vaſtam profuſionem ; nam hæ quoque venæ tàm in viris quàm in fœminis ob magnum ſui incrementum & tumorem, ſanguinis copiam præter fidem in ſe continere ſolent quaſi extra corporis œconomiam deponeretur. His adde, *ſimplicem* ſanguinis, quamvis maximam, profuſionem, ſive à vulnere, ſive aliàs in corpore *ſano*, hydrops rarò excipit.

ÆGROTUS III.

DOminus *G. Blacket*, miles, ſexagenarius minimùm ; diù valetudinarius, ex vehementi equitatione,& quod jecur glande plumbea è ſclopeto minore transfixum aliquandò habuit ; item quòd, neſcio qua febre intermittente, ut videbatur, diù languit : huic autem ſanandæ fontes medicatos atramentoſos ſive ferrugineos agri Eboracenſis diù & multùm hauſit. Exeunte autem æſtate, Febris cortice Peruviano ex toto depulſa eſt : hinc narium hæmorrhagia ferè quotidiana ; eo autem tempore huic corpus plenius, alvúſque ex multis annis liquida, ſcilicet ter quatérve quotidie, reſpondet.

Ineunte verò menſe *Octobri*, venter paulatìm intumuit, ſudoréſque nocturni ex febre orti, jam ex toto deſierunt, & ſub hoc tempus planè aſciticus fit cum tuſſi gravi & vomendi cupiditate.

Meæ autem curæ jam primùm ſeſe commiſit ; quòd verò eo tempore forte D. *L. Rigley*, ſenex Medicus *Londinenſis*, Eboraco commorabat, mihi ſocius datus eſt, is autem Chymiæ valde addictus eſt, & in ea Arte admodum peritus : Per trinos autem menſes ipſe adhibuit remedia ſua, me quidem conſentiente, & eorum effectus, cum neceſſariis ægri, expectante,ſed fruſtrà, data ſunt.

Inter Diuretica illa ſumpſit, viz.

Liquamen Lumbricorum terreſtrium cum ſale abſinthij ex vino albo, aut Rhenano.

Item, Balſamum Judaicum verum circiter ʒ.j. quotidie ad ℥.iij.

Item, Semen geniſtæ contritum ad ʒ.j.ex vino albo.

Item, Allij juſculum ſupra fidem ſapidum & valens.

Item, Cataplaſmata ventri admota ſunt ex ruta, cochleis contuſis, ſulphure, radice brioniæ, *&c.*

Item, Empl. Sycyonium.

Inter Chimica verò hæc data ſunt, viz.

Bezoar Joviale ad *gr.* vij. bis quotidie. N.B. Ab hoc medicamento alvus vehementer conturbata eſt cum importunâ dejiciendi cupiditate.

Item, Flores antimonij, fixi dicti, ad *gr.* x, cum driagridio : hæc autem medicamenta ultimò memorata ipſe D. *L.R.* confecit. N. B. Ab hoc medicamento vomuit & dejecit non ſine infinitis torminibus.

Item, Poſtridiè viridem bilem vomuit, & inhorruit, quam ardor vehemens excepit, & madore quodam ſubobſcuro deſiit : & ex hoc medicamento diarrhæâ moleſtâ affectus eſt.

Ipſe jam ex febre putridâ decubui, & ferè per integrum menſem foras non exij : ipſe autem recuperatus hæc porrò præſcripta inveni à D. *L. R.*

Rhabarbari cum abſinthio ex aqua frigida ter quotidie ad diarrhœam comprimendam : Item *terræ, Japonicæ* dict.ex aq. ceraſorum ad viſcera firmanda.

Deinde ad 14 dies hoc Diuretico uſus eſt, ℞ *Vini Rhenani* ℔. iiij. *Cinerum Rad. Bryoniæ, Abſinth. Juniper. Perſiccariæ an.* ℥j. Hujus lixivij ad ℥.iiij. aliquoties in die ſumpſit, interdum ſeminibus Geniſtæ, & urticæ Romanæ additis.

At hæc omnia fruſtrà fuêre : nam aqua magis magiſque abundavit, ſitis intolerabilis, nec ulla urinæ quantitas ſupra conſuetam menſuram.

Jam in lectum amplius decumbere non poteſt, ſed in ſella penſili apertis, fœminarum more veſtimentis indutus reſidere ſolet; item tuſſis multò moleſtior ob pituitæ vitreæ lentorem. His adde, dorſum etiam ad ſpinam digito prementi cedens, viréſque admodùm labefactatæ.

His viſis, humaniſſimè rogavi ut vices mihi quoque daret præſcribendi, neque id tamen obtinere potui ſine multo jurgio: ad hydragoga tandem venimus.

Medio itaque Januario ſic præſcriptum eſt, [℞ *Succi Hepaties* ℥. j. ß. *Succi Rad. Ebuli* ℥.j. *Elaterij gr.* ij. *Vitelli Ovi n.* 1. *Sacchar. Cand.* ʒ.j. *m. f. Potio.* N. B. Ex hâc potione ſumptâ xvj. minimùm libras aquæ citrinæ dejecit. Quamvis primis horis frigidè ſudavit, & pulſus exilis, fuit tamen reſtitutus eſt, & placidè eâ nocte decubuit, ac in lecto dormivit : item toto poſtridie aquas dejecit magnis, at raris ſedibus.

Poſt triduum verò vires ſupra ſpem rediêre, quamvis interim parum aut nihil nutrimenti ſumpſerat, ſc. à ſolis aquis ejectis levatus eſt: venter autem lino metitus ad tres digitos detumuit & crura pro ratione. Stomachum verò adeo non læſit id medicamentum ut jam cibum guſtare potuit, quod antea ex multis ſeptimanis non fecerat.

Intermiſſis autem aliquot diebus elaterij granum dimidium tantum, ex ſucci ebuli ʒ.vj. ſumpſit, cum euphoria. Atque iterum jalapij *gr.* xv. ex ſucco rad. ebuli ℥.j. Jam magna ſpes convaleſcentiæ affulſit, ac cibi appetentia admodum rediit : & vehementi pruritu affectus eſt, quod non inter mala ſigna numerari ſolet. Denique Cortic. Peruv. ℥.j. in pilulis præſcripſimus, quod antè faciendum erat : at nec de eo remedio nec de elaterio convenire potuimus: adeóque nobis valedixit æger, & iter plurium dierum in vehiculo ingreſſus eſt, quod ſtrenuè & fœliciter confecit; ipſo tamen eodem morbo, æſtate exeunte, mortuus eſt.

Aqua venis concepta facilè effundi poteſt, at quæ natat inter peritonæum & inteſtina ſolo *elaterio* aut *euphorbio* educitur. *J. Heurnius ad Aphoriſm.* Quod ptarmica faciunt in naribus, idem hæc medicamenta in inteſtinis efficere videntur; *id eſt* pituitam vehementer movent, ſcilicet è glandularum ductibus excretoriis, quibus infinitis inteſtina ſcatent, aquam validè exprimunt.

ÆGROTUS IV.

§. DR. B. Miles, de *M*—quadragenarius, ex gravi & diuturno ictero ſanguinē, copiosè ſemel atque iterum vomuit, item frequenti ſanguinis è naribus hæmorrhagiâ affectus eſt : tandem gravi aſcite correptus eſt. Ejus venter adeò diſtendebatur, ut ſedere vix potuit propter tumorem rigidum; tantùm ſupra dorſum decumbere potuit rectà protenſis pedibus : è rure in oppidum R—— transferri ſe juſſit, ut *paracentheſi* aqua educeretur; nam reliqua remedia vana credita ſunt. Me vocavit: ſic morbo ſupra modum vehementi occurrendum

rendum, (*℞ Decocti Epithymi* ℥.iiij.*Syrup. è Spina Cervin.* ℥.iij. *Elaterij* gr. v. *m. f. potio.*) Eodem die ad tria minimùm congia aqua purgata eſt: idem autem medicamentum ad intervalla aliquot dierum bis amplius ſumpſit & convaluit, jam poſt 12. annos ſuperſtes & ſanus eſt.

ÆGROTUS V.

§. D. *Place* de *Dinſdale*, ſexagenarius & tres annos ampliùs, ineunte Junio, Aſcite vehementer affectus eſt: huic autem malo initium dederunt vigiliæ hybernæ ſpontaneæ ad multam noctem, item victus & potio liberalis ſine ullo exercitio. Hæc primùm cruditates movebant faciliùs in ſene. Ejus autem morbi ad meum adventum hæc erat conditio; Modica ſitis, at ciborum faſtidium, anhelus, & ad omnem corporis motum, propter ſpiritûs anguſtiam, piger; in lecto decumbere vix amplius potuit, propter neſcio quem ſtomachi motum, ut aiebat, convulſivum, tantum non examinantem, vomitúmque & tuſſim graviter excitantem, omnium maximè affligens ſymptoma: pulſus debilis & admodum citatus, urina pauca & birioſa, pars ventris inferior & ad umbilicum uſque diſtenta, digito tamen prementi cavitatem cedens & diù retinens; item tibiæ ſimiliter & femora valde tumefactæ: in his verò à veſiculis quibuſdam per ſe ortis & diſruptis tenuis humor aſſiduè ferebatur, item in tibiis ingens inflammatio indies aucta; in decubitu & aliàs, murmur & fluctuatio aquæ in ventre clarè audiebatur, alvus liquida bis térve quotidie per ſe reſpondens.

Huic protinus hujuſmodi Hydragogon propinavi, [*℞ Elaterij* gr.iiij. *Jalapi* gr.xx. *Syrup. Violar.* ℥.j. *Aq.Mirab.* ℥.ß. *m. f. potio.*] 18 libras aquæ eo die ſine magno languore, niſi in prioribus ſedibus, dejecit.

N. B. Eo die ſpiritus multò facilior redditus eſt, placidéque in lecto quievit, quod ante ex multis ſeptimanis facere non potuit; tuſſis & vomendi deſiderium ex toto deſierunt; ex parte quoque venter & tibiæ detumuerunt.

Tertio verò die ab eo medicamento ſumpto alvus non amplius per ſe reſpondit; atque adeò idem medicamentum iterùm datum eſt, à quo cum minore languore aqua copioſiſſimè dejecta eſt: jam abdomen ferè & tibiæ aqua ex toto exhauſtæ ſunt.

N. B. Quamvis ſecundâ hac purgatione aquæ adeo copioſè motæ ſunt, tamen tibiarum detumeſcentia non ante nocturnum decubitum apparuit; unde liquet venas ſive aquæductus inteſtinis propiores primùm exhauriri vi medicamenti; quibus exinanitis, prono corporis poſitu, illi tibiarum alteri humorem ſuum refundunt.

Poſt triduum verò, aëre admodùm æſtuante, tertiùm idem medicamentum purgans ſumpſit cum optimo, ut antè, effectu; nam, non ſolùm aqua jam ex omni parte exhauſta eſt, ſed & tibiarum inflammatio atque ulcera ex toto ſanata ſunt: viro generoſo & optimè merito valedixi. Quartùm, medicamentum ſumpſit, & neſcio quo pulvere diuretico ab Agyrtâ quodam poſt meum diſceſſum uſus eſt. Ineunte autumno hydropicus mortuus eſt.

[Illud notandum eſt, elaterium, quæ iſtius medicamenti ſumma commen-

datio eſt, dejectiones movere, authore Dioſcoride, citra ſtomachi injuriam.

Illud inſuper quæro, cùm in hydrope tuſſis vehemens moveri ſolet, & elaterio ſedari, an non eadem in phthiſicis tabidiſque etiam elaterio parcè dato, tollatur?

Æ G R O T U S VI.

§. SExagenarius quidam Pauper diù miſeram vitam Hydropicus traxit: huic vehemens ſitis, tibiæ, abdomen, ſcrotum, & ipſe penis admodum, veſicæ inſtar, tumefactus, urina rufa & pauca, è tibiis altera per ſe ulcerata, valdè ſuſpirioſus cum aſſiſtua Tuſſi; ciborum nulla appetentia.

Menſe autem Decembri in intenſo Gelu ſic hominem purgavi, [℞. *Elaterij* gr. iiij. *Jalapij* ℈.j. *m. f. Pulvis, è cochleari lactis cocti dand.*] Eo modicè alvus mota eſt: poſt biduum verò idem medicamentum ſumpſit; jam vehementer dejecit; detumuit abdomen, ſcrotúmque. Ad idem intervallum tertiò datum eſt; modicè, ut primo, dejecit. Ad idem intervallum ſic amplius præſcripſi, [℞ *Elaterij* gr. x. *Salis Gemmei* ℈.j. *Mivæ Cydoniorum* q. ſ. *f. Bolus.*] Benefecit; ſemel in principio vomuit, decies dejecit: jam non amplius cibum faſtidivit, atque Ulcus in Tibia per ſe ſanatum eſt. Ad idem intervallum ſic quartò præſcripſi, (℞ *Cortic. Peruv.* ℈. j. ß. *Elaterij* gr. v. *Salis Abſinthij* ℈. ß. *Syrup. Cydon.* q. ſ. *f. Bolus.*) Summo mane datum eſt, hominem autem non ante horam tertiam movere cœpit; eo autem modicè dejecit: idem poſteà medicamentum ſingulis ſeptimanis cum euphoriâ cepit. Idem medicamentum, jam aquâ ſublatâ ex bona parte, etiam ex vino emetico dedi, at ſemel tantùm poſt tres horas vomuit, & modicè dejecit.

Cùm autem hic vir ſubitò recidivam pati conſuevit, ei elaterij gr. x. cum ſale Gemmeo ſingulis ſeptimanis ad tres menſes dedi, quod toties facilè tulit.

N. B. Deinceps ad viſcera confirmanda Agarici ʒ. j. ex ſero lactis, ad plures dies ſumpſit, neque ab eo alvus mota eſt: id verò medicamentum, ut ſuperiorum remediorum antidotus eſt, ita & ipſius morbi.

Cùm ſit viroſiſſimum medicamentum agaricus, tamen ſupra omnium opinionem eſt, quod ad ſtomachios evidenter convenit, ex veterum fide & noſtra experientia.

Item, Lapidis Armenij ʒ. j. proceſſu temporis ſumpſit, à quo admodùm levatus eſt.

Item, Magiſterij Veneris, modò ex ſquamâ æris, modò ex vitriolo romano confecti ʒ. j. data eſt: ab eo autem vomuit & vehementer dejecit.

Is autem ſenex medicamentorum ope(nam elaterium ad gr. x. vigeſies minimùm ſumpſit, & magiſterium æris ſive vitrioli ſæpiùs ad ʒ. j. præter alia multa hydragoga, ex mea largitione dono data)vitam ad 16. menſes ab incepta noſtra curatione protraxit:tandem ex toto corpore ſubito adeo intumuit cum vehementi ſpiritûs anguſtiâ, ut ferè à vicinis tanquam mortus exiſtimatus eſt. Cui tunc temporis ſic præſcripſi, (℞ *Succi Ebuli* ℥. j. *Iridis* ℥. ß. *Elaterij* gr. x. *m. f. Potio.*) Ab hoc medicamento vix credibile eſt quantum humoris aquei & peſſimè fœtentis & vomitu & ſeceſſu excrevit. Deinceps per aliquot ſeptimanas magiſterij Ve-

neris ad ℈. ij. aliquoties cepit magno commodo: & ad octo amplius menſes ſatis benè ſe habuit. At tandem mediâ brumâ mortuus Hydropicus eſt.

Ità deſperatus hydropicus ſenex ad biennium vi medicamentorum valentiſſimorum in vivis conſervatus eſt.

Æ g r o t u s VII.

§. COlonus *D. Harriſon*, incipiente autumno, febre intermittente tertianâ pura, affectus eſt: is diù eâ ad brumam uſque laboravit: tandem Cortice Peruviano parcè dato ob hominis paupertatem (quòd eo quidem tempore cort. Peruv. libram 12. aureis nummis noſtris, *Guineas* dictis, redemimus) ex febre convaluit: at ſubitò aſcite correptus eſt cum vehementi ſiti; inter alias corporis partes ſcrotum & ipſæ ſcapulæ immane quantum intumuerunt!

Sic verò hominem repuperavi, (*℞ Cortic. Peruv.* ℈. ß. *Salis Gemmei* ℈. ß. *Elaterij* gr. ij. ß.) vomuit aliquoties, & ſemel tantum dejecit. Poſtridie idem medicamentū datum eſt, ſed aucto elaterio ad gr. x. & ſale ad duplum elaterij: attamen intra dimidium horæ vomuit, & ter tantum dejecit: tamen multùm levatus eſt. Poſt biduum autem ſic præſcripſi, (*℞. Cortic. Peruv.* ℈. j. *Sal. Abſinth.* ℈. j. *Elaterij* gr. x. *m. f. Bolus.*) Quod medicamentum ex maximâ parte retinuit, térque tantum dejecit: ſupra fidem reſtitutus eſt. Porrò ſingulis ſeptimanis ad ℈. ß. elaterij ſimiliter compoſiti, dedimus, ferè aliquoties vomuit, & poſt aliquot horas ter aquam copiosè dejecit, & jam febris intermittentis leves aliquot acceſſiones redierunt. Convaluit.

N. B. Illud præcipuè notandum, elaterium magni æſtimatum eſſe apud antiquiſſimos Medicos, ut hæc vox quandoque omne purgans denotet, ut commentatores Medici rectè obſervarunt ad Theophraſt. Hiſtor. 6. Illud verò ad *magnos mortalium uſus* confectum eſſe Plinius affirmat. Sed ab iis ſimplex & per ſe exhibitum eſt: nec equidem laudo conjuncta cathartica aut correctiva dicta præter unum ſalem gemmeum, ob nimiam ſtomachi nauſam, ne citius vomatur, quàm vim ſuam exerat. Atque hoc, niſi aliud ſuadeat morbus aliquis, cui hydrops ſupervenerit.

Æ g r o t u s. VIII.

§. PUero cuidam (*Bathe de Holden*) quatuor annos nato, ex multis menſibus abdomen valdè diſtendabatur; at ex ſiniſtro latere multo magis: item totis noctibus vehementer ſudavit; faciei inſignis pallor, item narium hæmorrhagia penè quotidiana.

Huic autem malo ſic occurrendum putavi, viz. (*℞. Elaterij* gr. j. *Sacchar. Cand.* ℈. j. *miſce, detur è cochleari cereviſiæ.*) Septies vomuit, tèrque dejecit: non ſudavit, nec ea, nec altera ab ea, nocte; non amplius ſanguis è naribus deſtillavit. Poſtridie ſic præſcripſi, (*℞. Syrup. de Epithymo comp.* ℥. j. ß. *detur ex cereviſia.*) Ter alvus mota eſt; etiamſi ſudores redierunt, tamen convaluit.

Æ g r o t u s IX.

§. PUer quidam (*Arnold*) undecem annos agens, ex longa quartana admodùm diſtento ventre & ſtomacho, laboraboat; ſic autem præſcripſi, (*℞. Lapidis*

Lazuli ℈.iiij. *Semin. Hyperici* ℈.j. *Syrup. è Cortic. Citri* q. ſ.*f. Bolus pridie ante paroxyſmum ſumend.* Id verò medicamentum nihil puerum movebat, nimirum ab eo nec vomuit, nec dejecit; at multo alacrior ſe habuit: acceſſit die ſuo febris: die verò proximæ futuræ acceſſionis, quæ veſperi accidere conſuevit, ſummo mane illud ſumpſit, viz. (℞. *Sem. Hyperici* ʒ. j. *Magiſterij Æruginis Raſæ* ℈. ij. *Conſerv. Flor. Boraginis*, *Syrup. è Cortic. Citri* q. ſ. *f. Bolus in Obeliis devorand.*) Ab eo autem ter dejecit, & vigeſies minimùm vomuit, febris autem non amplius acceſſit: venter detumuit mirum in modum. Convaluit.

ÆGROTUS X.

§. VIr quidam mediæ ætatis hydropicus ex diuturnâ quartanâ, is autem ex toto corpore, etiam ipſo capite, mirum in modum intumuit cum vehementi ſiti. Huic, die altero integritatis, magiſterij veneris ʒ. j. ex ſyrup. violarum propinavi, ferè nihil dejecit, quòd protinùs vomitu rejectum eſt: poſtridie verò idem ſumpſit, & ab eo primo die ter vomuit & per bidum vehementer dejecit; quarto verò die vix in ulla parte corporis præter naturam intumuit, nec febris amplius acceſſit, niſi admodum leviter circiter 15. diem.

ÆGROTUS XI.

§. MUlieri cuidam gravidæ, 46. annos natæ, ad ùltimos geſtationis menſes intumuerunt ſupra modum tibiæ & abdomen; ipſe venter impactis digitis cavus cedebat & diù permanebat cavitas: item huic difficilis ſpiritus urina pauca, craſſa & rubra; alvus fluebat; in ſuperioribus ſumma macies: ad ſtatum tempus vivum infantem peperit, ipſa autem puerperio mortua eſt.

Biduo ante puerperium vocatus, exceptâ Lapid. Lazuli ʒ. j. à quo quater dejecit cum euphoria.

ÆGROTUS XII.

§. MEdiæ ætatis vir, olim lue distracted venereâ malè mulctatus, exeunte autumno febre correptus eſt cum gravi cordis palpitatione, & vehementi ſpiritûs anguſtiâ, & ſiti, item tuſſi purulentâ & ſanguineis fibris interſperſo pure; adeò à neceſſariis imbecillus viſus eſt, ut nec ſanguinis miſſionem, nec cathartica adhiberi voluerunt, tantum diuretica neſcio quæ propinarunt: cum res poſt menſem ad hydropen aſcitem planè ſpectaret ex tibiis vehementer inflatis & ventre diſtento, me vocârunt: jam amplius in lecto decumbere non potuit: hujuſmodi medicamentum propinavimus, (℞. *Succi Ireos vulgaris* ℥. ß. *Succi Radicis Ebuli* ℥. j. *Elaterij* gr. vj. *m. f. Potio.* A quo duodecies dejecit, eâ nocte optimè in lecto quievit, & placidè dormivit. Empl. Epiſpaſtic. tibiis admovere juſſeram, quod omnino neceſſarij fieri prohibuerunt: adeóque poſtridie Agyrtæ cuidam traditus eſt, & brevi poſt hydropicus mortuus eſt.

Æ G R O T U S XIII.

§. FAber quidam Ferrarius quinquagenarius, ex frigore gravi tuſſi affectus eſt : media autem bruma ciborum appetentia deſiit, mox intumuêre tibiæ, item ipſe venter valde inflatus eſt. Huic ſic præſcripſi, [*℞. Lap. Lazu* ℈. j. ß. *Elaterij* gr. j. *Confect. Hieræ Diacolocynth.* ʒ. j. *m. f. Bolus.*] Aliquoties vomuit, at alvus vigeſies minimùm mota eſt, non ſine gravi lucta; quamvis vir fortis fuit; ſed poſtridie vomitum & dejectiones compreſſi exhibito Mithridatio ex aq. menthæ : die autem tertio vehementer lætatus eſt, quòd aquam ſibi ex omni parte corporis exhauſtam vidit. Convaluit.

Æ G R O T U S XIV.

§. MUlier quædam 35 annos nata, primò in manibus, mox in ventre, & tum demùm in univerſo corpore, intumuit; ei ingens ſitis, & aphthæ in ore, aſſiduus ſingultus, ſpiritus admodum difficilis & anhelans : in hoc moribundo ſtatu fœminam primùm vidi, at morbo ex 7 minimùm menſibus laboraverat, multa remedia, & ad urinam, & ad alvum movendam fruſtrà data ſunt; ab aliquot menſibus in lecto amplius decumbere non potuit : illicò autem ei elaterij gr. v. ex vini Hiſpanici hauſtu propinavi; multùm & vomuit, & dejecit, & facilè tulit remedium; eáque ipſa nocte in lecto placidè decubuit: die autem tertio elaterij gr. vj. cœrulei nativi optimi ℈. j. ß. ſimiliter ſumpſit : & protinus, compreſſis naribus, non vomuit, ſed plurimùm alvus mota eſt : levari viſa eſt. Cum autem ex aphthis valdè ulceratis cum aſſidua ſalivatione, fortè ex Mercurio dulci antè dato, aut multo lixivio factis, ab aliis medicamentis dandi abſtinere coactus ſum.

Bis tamen poſteà medicamentum ſuprà dictum datum eſt, cum euphoria : detumuit venter, cæteræque partes corporis pro ratione, ad 15 diem à meo adventu cum ſummo pedum frigore, inhorruit, & febris paroxyſmo correpta eſt. Se olim eâ affectam eſſe jam primùm nimis tardè didici, ſanguinis gravis hæmorrhagia media acceſſione orta eſt, quam difficillimè comprimere licuit. Cortic. autem Peruv. ℥. j. proximis 12. horis devoravit, at fruſtrà; nam poſtridie, altero paroxyſmo orto, mortua eſt.

Æ G R O T U S XV.

§. QUuinquagenarius quidam dives *Sandyman de Mill-bank* Calcarius, tenuis & modicæ ſtaturæ vir, ex urinæ ſtillicidio gravi dyſuria ſubitò correptus eſt : hic autem vir ſua ſponte aquas medicatas, ut memini, *Strethamenſes*, jamjam potaverat, ex quibus certè illius mali occaſio orta eſt : Venter admodum diſtendebatur : ex dyſuria vehemens dolor & vomitus. Alij duo mecum Medici conſulti ſunt : huic verò ſanguis bis miſſus eſt, item Enemata ex vehementioribus medicamentis confecta; item cathartica magnæ efficaciæ, Mercurius dulcis, &c. ſed nihil effectum eſt; minùs à cataplaſmatis, inunctioni-

buſque ſpinæ admotis. Tandem urina cathetere moliebatur, at ſine ſucceſſu; nam veſica urinâ omninò vacua, à duobus peritis Chirurgis reperta eſt: jam aphtha in ore & putrida ulcera orta ſunt & moleſtiſſimus ſingultus. Quid fit? in ancipiti caſu, & moribundo ex dyſuria plurium dierum. Aliis Medicis dimiſſis, ſic hominem reſtitui, ℞. *Succi Limonum recenter expreſſi* ℥. vj. *Succi Cochelariæ Hortenſis* ℥. iiij. *Succi Hepaticæ Plantag. an.* ß. ij. *Syrup. Violar.* ß. ij *m.*] Hujus ß. iiij. tertiis quibuſque horis ſiccavit: poſtridie verò urinam copioſè reddidit; à ventre tamen præter modum rigido & tumido, ad menſem & ampliùs ſolo dorſo decubuit, quòd nec ſedere, nec rectà ſtare in pedibus potuit; reliquum verò mobi deinceps modicis hydragogis diſcuſſimus: & jam poſt ſeptennium athleticè ſe habet.

ÆGROTUS XVI.

§. D. *J. H.* de *S.* Miles, Juvenis robuſtus, ex nimiâ potatione ſpiritûs vini & præcipuè Aquæ Mirabilis, quam dies noctéſque ſiccavit; tanta eſt faſcinatio ex aſſiduo etiam rerum pernicioſiſſimarum uſu: huic verò cibi faſtidium, vigilia, urina rubra, craſſa & pauca; tibiæ & manus tumore maximè inflatæ, venter plurimùm diſtentus: ejus autem viri prima curatio ſpiritûs vini prohibitio eſſe debuit; at eum ſecretò pitiſſando bibere conſuevit, neque res niſi paucis domeſticis ejus nota: ſeriò tamen ſeſe mihi obligavit non amplius iſtiuſmodi potiones guſtare velle. Huic autem malo hæc remedia adhibui, (℞ *Decoct. Sennæ Gereon.* ℥. iiij. *Syrup. è Spina Cervina* ℥. j. ß. *Succi Limon.* ℥. ß. *Elaterij* gr. iiij. *m. f. potio.*) Benefecit, magnâ aquæ quantitate evacuatâ: ad aliquot autem dierum intervallum iterùm atque iterùm idem medicamentum ſumpſit, donec ad optimam valetudinem reſtitutus eſt.

Domum rediit *Londiniis*: poſt annum verò ad me rediit anhelans, & ex toto corpore, vel ipsâ facie, monſtri cujuſdam inſtar, admodum diſtentus; & niſi ejus color qui ſatis bonus fuit malum leucoplegmatiam, aut anaſarcam eſſe diceremus; ex tanto autem itinere valdè imbecillus & languidus fuit; virum tamen juvenem iiſdem medicamentis, quæ ſuprà comprehenſa ſunt, ſine mora purgavi, ipſo eodémque ſucceſſu; imò multò celeriori: nam intra ſeptimanam bis purgavit, & poſtridiè ab ultimo remedio, ita aquâ ex toto liberatus eſt, ut mihi nolenti (nam ut viſcera confirmarem remedia cogitabam) valedixit, & in *Hollandiam* peregrinatus eſt, ubi poſt aliquot menſes tertiò recidivam paſſus eſt, ex eâdem causâ ſupra memoratâ nullus dubito, & hydropicus mortuus eſt.

ÆGROTUS XVII.

§. QUædam mulier mediæ ætatis ex puerperio in hydropem graviſſimum incidit: hujus tibiæ ad ingentem magnitudinem tumefactæ ſunt cum inſigni livore, item venter ſimiliter, atque hæc omnia diù ſic ſe habuerunt: ab omni verò potione ex toto abſtinuit per integrum menſem; ad ſitim autem ſic fecit, tenuem & parvam particulam panis benè toſti & ſpiritu vini intincti,

ſemel aut ampliùs in die ſuper linguam detinuit ad ſalivam potenter movendam, nec res fœminam fefellit. Ventre autem & tibiis per ſe exulceratis & humorem noxium, continuò effundentibus, cum ſuperiore remedio penè convaluit. Equidem fœminam fortè vidi & graviſſimo morbo decumbentem, atque iterùm tantùm non recuperatam; quamvis remedij ad ſitim fallendam ipſe author non fui.

ÆGROTUS XVIII.

§. H. de *K. W. F.* quinquagenarius, ſtrenuus & aſſiduus potator, ſemel à graviſſimo aſcite convaluit, remediis ſuprà commemoratis: poſt annum autem iterùm aquâ inter cutem laboravit; cum alibi opem jamdiù fruſtrà quæreret, inter alia medicamenta, ut faſſus eſt, tincturâ ſacrâ * dictâ (remedium, ut fertur, nulli ſecundum) diù & multùm uſus eſt, ipſe hominem non ampliùs vidi, quam Paracentheſin † fieri juſſerat: me quoque vocari voluit, ut operationi adeſſem.

Chirurgus verò aquæ ſubcitrinæ ad libras ix eduxit, poſtridiè paulò minùs, tertio die mortuus eſt.

N.B. Hujus aquæ aliquot cyathos ſuper ignem impoſui, & poſt caſum tertiæ partis, ut conjecturam feci, inſtar lymphæ calefactæ, concrevit.

Omnes, fateor (& non pauci fuerunt quos novimus) quibus venter pertuſus eſt, proximè ab ipſa operatione mortui ſunt *. Illud autem de Paracentheſi notari velim, eam tardè fieri ſolere, aliis pleriſque remediis antè adhibitis, viribuſque admodum proſtratis. Igitur ſuadeo, (at votum id eſt, non conſilium, quia perſuadere nemini licet) ut id fiat inter intia confirmati Hydropis, & protinùs ab ipſa operatione hydragoga, non mediæ virtutis, dentur; nam in ſuperioribus caſibus, ipſis tibiis exulceratis, & interdum ſcarificatione profundiore factâ, catharticorum tamen validiſſimorum uſus etiam omne periculum prohibuit, & ulcera per ſe ſanata ſunt; ad eundem modum nullus dubito, quin ipſam paracentheſin adjuvarent, tutiorémque & proſperam illam operationem efficerent.

Hos ego aliquam multos ægrotos præ cæteris, qui mihi in adverſariis reſtant, legendos dedi; & propter cauſarum multiplicem varietatem cùm hydrops aſcites *primarius*, & per ſe incipiens, alius *ſecundarius*, & alteri morbo ſupervenien ſit; & quòd *remediorum* vis & efficacia ex his abundè innoteſceret.

Quòd autem pauci priſtinam valetudinem recuperârunt, ſcias velim (præter illum tritum & peculiare huic morbo prognoſticon; nempè ſola fœlicitate curari hydropicos) pleroſque neceſſariam medicamentorum vehementiam pati noluiſſe: alij, cùm ex parte aquis ſe liberari ſenſerunt, reliquam curam ſibimet ipſis poſtulârunt: omnes verò ex ipsâ morbi naturâ (quod rectè olim obſervavit vetuſtiſſimus Scriptor *Aretæus*) benè ſperare, adeóque morbum præter rationem tolerare; nec Medicos igitur, niſi nimis tardè, accerſi voluiſſe.

A me ſanè abſit vana illa quorundam nuperorum Scriptorum jactantia, qui nihil exhibent, niſi quod bonum eventum habuit: errores & infortunia

* *Hieram Picrâ valdè commendat (quod aperit & corroborat ſimul) Trallianus in leucophlegmatia*, lib. 9.

† *Soli aſcitæ perpunctio convenit.* Ægineta.

* *Inter communia hydropis ſigna vulnera difficilia, & quæ in cicatricē ægrè venire poſſint.* Cæl. relian.

Is tamen graviter increpat illos, qui negant ullos omnino ſanatos fuiſſe à Paracentheſi.

cautè abſcondunt. Aliter autem nobis profuit magnus *Hippocrates*, apud quem ferè non niſi caſus funeſti occurrunt, ac ſi iidem *potioris doctrinæ* eſſent. At hi novi homines contrarium faciunt, vel ut vanam & futilem eorum loquacitatem tueantur, vel ut famam maximamque ægrotorum copiam ſolicitent: cùm tamen ex perpetuis ſucceſſibus eorum facta & notanda, & minùs credenda eſſe putamus.

Ad morbi rationem accedo; quam ſic breviter intelligo: Chylus è cibo colliquato à *Septica* ventriculi digeſtione, oritur: is verò à venis lacteis ad integritatem *reſtituitur*, intráque habitum jam corporis receptus, à perpetuo cordis motu, circumlatus, in ſtatu liquido perfectus conſervatur, donec novo & ſupervacaneo vectigali propulſus, per vaſa excretoria exulet, vel in varios partium uſus ulteriùs extra habitum corporis denuò elaborandus, eâdem partium *externarum Septicâ* qualitate, vel in auras, virtute aëris rarefacti, evaporandus; maximè ſi quod ſuperfluum ſit. Atque hæc ferè ſanitatis conditio eſt. Contrà, chylus à vitiato ventriculo *, ejúſque digeſtione crudâ & imperfectâ, *lenteſcit*: undè à venis lacteis parum aut nihil purgatur: cordis ſanguiníſque adeò motum impedit: inque venis, primùm lymphæ ductibus, ubi motus cruoris circumacti languere incipit, *ſegneſcit*, *accumulatur*, *corrumpitur*. Atque hæc origo, incrementum, & tandem hydropis ſumma malitia eſt.

* *Prima generandi Hydropis cauſa eſt quæ ex ſanguificationis defectu procedit. Simili modo atque ex ciborum concoctionis defectu Diarrhæa.* Galen. de Nat. Facult. lib. 2.

Harum autem rerum diductiones alio *Tractatu de Humoribus*, quem propediem edere cogito, fusè expoſui.

Interim *rationes curativas* ex ipſis medicamentorum appropriatorum virtutibus, diſcere libet, prout eas nobis exhibuerunt antiquiſſimi Medici.

Cùm autem in hydrope confirmato his & ſimilibus malis ſimul occurrendum ſit; nempè, aquæ abundantiæ, ejuſdémque lentori & viſcoſitati, corruptioníque: item ipſis viſceribus eorúmque vaſis, propter aſſiduam diſtentionem & infarctum, maximè vaſis ſanguiferis & lymphæ ductibus ſupra modum laxatis; inſuper, ipſis vaſis excretoriis obſtructis, linguæque adeò & gulæ, ſtomacho, ipsíſque inteſtinis, renibuſque immodicè ſiccis & *inflammatis*, item ulceribus ferè in tibiis, & Peritonæo tantùm non cancroſo; vigiliæ, &c.

Igitur in quovis bono & commodo, id eſt *ſpecifico*, medicamento in hydropen hæ inſint facultates, neceſſe eſt; ut largiter aquam moveat, vaſa excretoria reſerando ſtimulo proprio & valentiſſimo, ut ejuſdem craſſitiem potenter incidat digeratque; ut viſcera, eorúmque vaſa, ab inflamatione tueatur; id eſt, ut ea calefaciat citra inflammationem, aſtringat, corroboret, & ad antiquum tonum reſtituat; ut ulcera ſanet, &c.

His autem poſitis, jam ipſa *Hydragoga* præcipua, eorúmque virtutes & effectus in corporibus humanis, ex Veterum fide & autoritate, breviter examinemus.

Cum *Elaterio* autem incipiam: ejus verò dandi modus & menſurâ apud Veteres ſic ſe habet. Elaterij *integer modus*, inquit *Dioſcorides*, *Obelus* eſt; minimus, *Semiobelus*; Pueris *calci* duo. Siquidem copioſiùs datum periculum affert. At *Aëtius*, aliquot ſæculis *Dioſcoride* inferior, & ſcriptis Medicis longè omnium verſatiſſimus, materiæque Medicæ diligens, & intelligens, ſi quis alius, & fideliſſimus Commentator, modum *triplo* augere non veretur; ſine dubio ex

uſu Medicorum ſeculi ſui. Nam, dato, inquit ille, obelos *tres* cum lactis recèns mulcti heminâ.

Elaterio autem vis calefaciens, digerens, exedens, iiſdem antiquis Medicis autoribus, at citra *inflammationem & ſitim*: propterea quòd efficaciſſimè anginæ illinitur, id eſt, faucibus inflammatis, item condylomatis ani: item ulcera vel ſordidiſſima, & ipſum cancrum purgat citò & ſine ullo morſu, ex oleo roſaceo illitum. Atque hæc omnia & *Scribonius Largus*, & ipſo paulò antiquior *Dioſcorides*, affirmant. Obſcuritates & vitia oculorum ſanat, genarúmque ulcera, *Plin.* Itaque de elaterij vi emplaſticâ, id eſt, digerenti & leniter exedenti citra inflammationem, jam ſatis conſtat. Porrò elaterio vis incidendi & potenter humores craſſos movendi eſt; utpotè naribus inditum Icterum ſolvit; vulvæ ex peſſo inditum, partum educit & enecat. Item anheloſis optima purgatio eſt; atque adeò hydropicis præcipuum remedium. Imò verò ab elaterio alia inſignia commoda oriuntur, quippè quòd aquâ inanita, viſcera tabida denuò calefacit & inſtaurat. Undè præclarè & eleganter admodum *Plinius** de elaterio, illud nempè confici ad *magnos mortalium uſus*. * N.H. l. 20. c. 1.

Igitur nequeo ſatis mirari noſtrum *Willis*; ubi in hunc ſenſum, quantùm intelligo, perhibet; *illos, qui elateria aliqua Pharmacia utantur, cane pejus & angue vitandos eſſe*. At egegius hypoteſium artifex nimiùm inconſideratè hæc protulit, antiquis Medicis, vel prorsùs neglectis, aut certè inconſultis; à quibus tamen ampliſſimus nobis de re medica theſaurus ſumma fide verborúmque integritate traditus eſt: ſtet itaque honor ſuus elaterio. Adeò nec ipſum ſanguinem, nec partes organicas, ut voluit, corrumpit; ſed potiùs reficit, reſtaurat, corroborat.

Atque quomodò hæc tanta commoda, inquies, faciat?

Quod autem *Galenus* ſummè amarum (*Plinius* veriùs leniter amarum) prædicat, ac ſi ejus operandi modum ſpecificum indè diducere vellet, mihi quidem non placet; cùm nec aloë, nec colocynthide amarius eſt, & tamen hæc multo minoris efficaciæ ſunt: imò abſinthium & fel terræ dictum, &c. vehementer amara ſunt, quæ tamen omninò non purgant.

Quid itaque eſt? non ulli profectò hypotheſi tantùm faveo, ut meipſum de his rebus ulteriùs explicandis ſatagam: utpotè quæ è vafris plerunque & precariis notitiis inſtituantur: imò otioſa ferè compendia ſunt ad oſtentationem potiùs, quàm ad veritatem indagandam comparata; certè omnis diligentiæ rebus naturæ accuratè indagandis peſtis & pernicies ſunt. Proindè id ſolum negotij credidi mihi dari, ut nudas rerum virtutes illarúmque expoſitiones è Veteribus recenſerem. At noſtri homines, ut video, alia condimenta antiquis rebus digerendis deſiderant; utpotè qui naſutiores ſunt & delicatuli; nihilque ſapiunt, niſi quæ *Chymicis* neſcio quibus principiis excoquantur. At nobis non ità diſertos eſſe licuit, qualitates rerum earúmque cauſas *apertas*, non occultas, quæro, aut curo, virtutiſq; non infimæ ſemper eſſe credidimus,---*ſtultitiâ caruiſſe*.

In quo ſanè conſiſtat vis purgans, maximè ſpecifica, alicujus medicamenti, non valdè torqueor; an cum *Williſio*, ſalem medicamenti certis modificationibus cum ſulphure complicatum irritationis catharticæ præcipua inſtrumenta reputem; an cum doctiſſimo *Pecklino* ex acrimoniæ aliquo gradu, potiùs quàm ſpecificâ rei formâ, oriatur.

Illud extra dubium eſt elaterium acre eſſe ac vehementer ſtimulans, quod, ut diximus, *Errhinum* eſt, vel naribus, vel vulvæ inditum, aliiſque ſexcentis exemplis compertum eſt.

Item illud alterum ex Veterum doctrinâ veriſſimum eſt, duos tantùm præcipuos humores, nempè *pituitam* ſive aquam, & *bilem* poſſe moveri,evacuarique, quippe quod in ductibus inteſtinalibus excretoriis non alij humores evacuandi exprimendíque exiſtunt.

Hujuſmodi autem *Dejectionis rationem*, ut aliquatenus expediam pro meo modulo, hæc mecum perpendas velim.

Magnæ ſanguinis circulationi alios minores circuitus auxilio eſſe; ne cor nimio oneri ſuccumbat.

Sanguinis maſſam in duos primarios humores naturaliter dividi, ſerum & ſanguinis craſſamentum.

Hæc duo humorum genera, unà commiſta, à corde per arterias in omnes corporis partes propelluntur; at inæquali (duplâ putà) proportione; nempe, ut craſſamentum in arteriis multùm dilutum minore cordis labore circumferatur.

At cum iidem humores in arteriis commiſti, in venas tranſire debent, duo vaſorum genera ſunt, cordi inſuper ſublevando accommodata; nempè, venæ ſanguiferæ & lymphæ ductus.

Lymphæ ductus verò ſoli ſero ſuperabundanti referendo ad ciſternam cordis nati ſunt: ut itaque duo minores circuitus magnæ circulationi ſublevandæ conſtituti ſunt, ita lymphæ doctus univerſis circuitibus tam illi magno,quàm alteris parvis adjumento ſunt,ne ſanguinis craſſamento unquam cor obruatur.

Difficiliùs verò propellitur ſanguis in venis, quàm in arteriis, propter pulsûs langueſcentis defectum, & leviorem venarum conſtrictionem; ideóque multis geniculis *tabulatis* ſive *valvulis* in his opus eſt ad regreſſum ejus moliendum. At difficillimè movetur *ſolitarium* ſerum propter eaſdem rationes, & quòd multo anguſtiora vaſa ſunt; item ob valvulas in his infinitè multiplicatas; quæ ſummi moliminis documento claro ſunt.

Præcipua autem hujus divortij ratio eſſe videtur, non aliqua naturalis (ut quidam volunt) difficultas in admodum veloci tranſitu per anguſtiſſima vaſa,quo ſanguis ab arteriis in venas effunditur; ſed ne ſerum ſemper craſſamini commiſtum, tandem *lenteſcat*, eique *tenaciter adhæreat*; unde mille modis œconomia animalis vitiari ſolet.

Atque hæc hactenus de circuitu integræ ſanguinis maſſæ *expediendo* diximus: aliud inſuper reſtat, de illa maſſa ſupervacanea repurganda; quæ æquè neceſſaria eſt, ac ejus perpetua redintegratio. Atque id fit per ſola vaſa excretoria, quæ infinita ſunt, tàm extra quàm citra habitum corporis per omnia viſcera ſpiſsè diſſeminata.

Horum itaque omnium vaſorum cum arteriis commiſtionem per anaſtomoſes eſſe, credibile eſt: ut itaque valdè celeriter movetur integra ſanguinis maſſa, per arterias ſolas tranſlata, ita cum triplici ductuum genere ſimul excipiatur (quorum duo ſanguinem refluum vehunt; tertium verò illum partìm rarefactum evaporat in auras,partìm in alios humores, animalis œcono-

[illegible] vacuos, conficit) ſi fortè aliqua de cauſa lenteſcat, primùm venarum utrumque genus obſtruatur, neceſſe eſt: mox verò ſi excretoria quoque vaſa perfunctoriè tantùm officia ſua agant, infiniti oriuntur morbi: inter quos hydrops aſcites frequentiſſimus eſt.

Quæ itaque medicamenta vehementer ſtimulant iſtiuſmodi vaſa excretoria, ſuámque vim irritativam à ſtomacho concoquente diutiùs conſervent *, maximam pituitæ copiam effundere ſolent.

** Medicamentorum vires non retundi, ſed etiam vincere omnes coctiones viſcerum.* Peckl. de Purg.

Atque hic ſtimulus duplici nomine vim ſuam exerere exiſtimandus eſt; verbi gratia, in inteſtinis dum ibi reſtet, & morulas quaſdam tantiſper trahat; & poſtea longè potentiùs, ubi indomitum medicamentum à ſtomacho & lacteis labefactatis per habitum corporis circumvehitur, ſanguinis maſſæ commiſcetur adeóque *univerſum vaſorum contextum* (qui *unicus* eſt per mutuas, ut diximus, cum arteriis anaſtomoſes) irritat, maximéque arterias, quòd ad ſpiſſiorem conſtrictionem magis aptæ ſunt. Cúmque iiſdem arteriis ineſt maximus ſupervacanei ſeri cumulus, venarumque utrumque genus velut obſtructum ſit à lento & cumulato ſero, minúſque adeo ſtimulo obedienti; quòd tonus earum ob nimiam diſtentionem admodum laxetur & infirmetur, ideo, quâ datâ portâ, ruit citata pituita, nempè per vaſa excretoria, quòd jam vacua & reſerata fuerint à primis intra inteſtina ſtimuli cathartici inſultibus.

Stimulum autem & ſummam elaterij acredinem ſatis oſtendunt ventris tormina; item quòd in extremis digitis pulsûs impetum inuſitatum ſentire ſolent.

Huc faciant vim elaſticam & conſtrictivam, non cordi tantùm & arteriis propriam & ſolam ineſſe, ſed etiam ipſis venis utriuſque generis, etiamſi multo mitiori gradu, & ipſis vaſis excretoriis peculiari ratione donari: quod ab accuratiſſimo Diſſectore *Stenone* obſervatum, & infinitis exemplis, ſumma fide exhibitis, confirmatum eſt.

Cathartici energiâ longè extra primas vias, viz. in maſſam ſanguineam, extendi advertimus, quod Hydropicorũ aqua per ſedem evacuãtur, &c. extraque dubium ponatur medicamenti purgantis quædam particulæ in ſanguinem admitti. Vvillis. Bibl. Anatom.

Adde ductus excretorios inteſtinales, quò magis horrendo ſtimulo medicamenti *crudi* adficiuntur, eò magis aperiri emulgíque credibile eſt. Nam quòd ſe valdè contrahit, etiam reciproco motu, niſi rigat, ex eadem proportione reſtitui & dilatari ſolet; quæ attractionis animalis unica ratio eſt: adeóque illi ductus excretorij dilatati arteriarum citato propulſui opportuniores ſunt: unde multò copioſiùs per eas, quòd faciliùs ruat exeatque extra habitum corporis, in inteſtina effunditur.

Non ignoro doctiſſimum *Schelhamerum* aliter ſentire de lympha, quæ prodire ſolet vel ex ligata vena, vel à circulatione vel leviter per eas præpedita; item quæ ex veſicatorio ferróve candente, aut aquâ fervidâ excludi ſolet: nempè hæc omnia oriri, quod vaſa lymphatica in ipſa carnium interſtitia, perindè ut venæ in ipſas fibras carneas deſinere, credidit. Bibl. Anatom.

At hæc omnia mera commenta ſunt: nam, conceſſis anaſtomoſibus, (quas negare contra fidem ſenſûs, miſcropio adjuti, pertinacis eſt) illa nullius momenti ſunt.

Quod autem ad *nutritionem* attinet: perpetua arteriarum plenitudo rem totam facilè expedit; maximè ſi intra excretorios ductus humores ſuperfluos poſſe aliquandò concoqui & in pinguedinem, & in immenſum accumulari,

credatur : quod tamen abundè conſtat ex glandularum ubique corporis diſſeminatarum, tàm naturali, quàm præternaturali augmento; earumdémque interdum caſu & diminutione emaciatis corporibus.

Quæ autem *Vvillis noſter* de *effervefcentia* neſcio quâ *expurgativa* exhibet, gratìs dicta ſunt, cùm omninò nulla humorum præcipitatio fuſióve ſit : ſed quæ per ſe naturaliter foras exire ſolent per vaſa excretoria, nimirum pituita & bilis per inteſtina, eadem jam per medicamenta irritantia ſine diſcrimine ejiciantur. Primò verò quæ ductibus excretoriis accumulantur, mox proximè ab arteriis, ab utroque venarum genere quod refluum ſit, expellitur : idque ſine ulla fermentatione; merâ & ſolâ cordis & arteriarum continuâ & violentâ conſtrictione ſecundùm circulationis leges, & ex naturali neceſſitate virium impellentium, ductuúmque excretoriorum ſemper patentium.

Imò illud alterum minùs verum eſt ab eodem Scriptore exhibitum; nempè Arteriarum inteſtinalium oſcula à pharmaco velli & reſerari;neque enim aliquid in illa deponunt, niſi mediantibus ductibus excretoriis, quibuſcum arteriolæ committuntur.

Pergo in cenſu hydragogorum : Alterum autem remedium ad aſcitem,*radicis Ebuli ſuccus* eſt. At is proximè ſuperiore remedio multo minùs aquam educit; ſed non ſine aliquâ ſtomachi offenſione, ut notat *Dioſcorides*; an fortè ob ſiccandi facultatem *Aëtio* proditam, ſtomacho inutilior ſit, eúmque idcircò incendat?

Equidem ſúccum per ſe nunquam propinavi, aliis hydradogis utiliùs admiſceri putavi. Sed ad ambuſta egregiè facit ex oleo, & ad inflammationes mitigandas remedium nulli ſecundùm eſt : huic itáque præcipuæ virtutes ſunt, quæ ad hydropicorum cùram benè faciant; nimirùm aquas ſat copiosè ducendi, & inflammationes prohibendi mitigandíque.

Eadem autem, inquit *Dioſcorides,* utriuſque vis eſt,& Ebuli & Sambuci;idem *Trallianus* affirmat, *lib.9.* his verbis, *pulchrè purgat ſambuci ſuccus.* Unde miror quendam è nuperis Scriptoribus noſtris ſpecificam virtutem ad hydropen Sambuco denegâſſe contra omnium Seculorum fidem & experientiam.

Quod autem ad nobiliſſimum ejuſdem viri inventum attinet de croco metallorum in aſcite dando, vereor ne multum hallucinetur : à vomitorio ſanè ex Stibio in aſcite dádo omnino diſſuadet noſtri ſæculi facilè princeps,& maximus medicamentorum artifex & inventor * *Mayernus*; utpotè qui in omni materia medica verſatiſſimus & ſagaciſſimus indagator fuit.

* De Hydr. cap.10.

Non autem ignoro antiquos, olim vomitus ex *radicibus*, ex *ſquilla,* imò ex ipſo *veratro albo*, certè ex ejus decocto, molitos fuiſſe; at hæc omnia, ineunte hydrope,aut certè in leucophlegmatia, tantùm data ſunt. Nam ubi aqua abundare cœpit, ad valentiſſima hydragoga fugere conſueverunt. At † *Trallianus* contrà, omnem omninò vomitum prohibet : omnium generum hydropis curatio,inquit ille,à vacuatione incipienda eſt; ſed aſcitæ & tympanitæ, à *ſola* purgatione.

† Lib.9.

In leucophlegmatia, inquit *Galenus*, primò per inferiorem ventrem, deindè per vomitum, medicamento,quod pituitam educat, egemus. At in aſcite ca-

thartici hydragogi tantùm mentionem facit.

Idem ſentit *Aetius* : Maximum, inquit ille, Hydropicis *ſub cutem* auxilium vomitus præſtant. At plurimùm diſtant *ſubtercus* & aſcites ; nam in illo multò minus periculi eſt, & facillimè leucophlegmatici omnium hydropicorum liberantur, adeóque remediis emeticis ſcopus largior & tutior eſt : expedit tamen, ut dictum eſt, ut venter prius paululùm certè exinaniretur.

Deinde detur (quod tamen non admodum probo) differentia, ex ſententia *Tralliani*, inter aquam aſciticorum, & pituitam leucophlegmaticorum. Hinc ſequetur, cùm pituita quidam faucium & pulmonis proprius humor ſit, & *per ſe* ſursùm expurgari ſoleat, emeticum aliquod remedium valdè idoneum eſſe, maximè cum per ventrem, priùs exinanitum, commodè id facere licet.

In confirmato autem aſcite, de quo loquitur S--- ſi crocus metallorum, *i. e.* vini emetici ad ℥. j. ß. exhibeatur, ejus remedij hi, ut opinor, erunt effectus : nimirùm ſitis immanè quantum augebitur ex iſtiuſmodi emetici vehementer ſiccantis naturâ ? Deinde triplo plùs minimùm potionis ad languores & tormina ventriculi mitiganda, operationis tempore ex more bibatur, neceſſe eſt, quàm aqua è ſtomacho evacuabitur. Rursùs, etiamſi ad finem operationis hujus emetici pro more alvus ſemel atque iterum moveatur ; at id plus quidem fiet ratione infinitæ potionis neceſſariò datæ, quàm in illius medicamenti illâ vi purgativâ. Poſtremò vehementer anheloſis, quales aſcitici ſunt, (non propter pulmonis ſaburram, & infarctum, ſed propter pectoris anguſtiam à Septo Tranverſo ſursùm impacto : adeóque aſcitici confirmati non ampliùs decumbere poſſunt) emetica data, quæ ad *duas horas* aſſiduè & *neceſſariò* vim ſuam exerant, illos poſſe pati ſine animi deliquio fatali, vix credibile eſt. At hæc fortaſſe vota tantùm ſunt alicujus inexpertis : neque à ſe alióve quovis unquam, ut opinor, temerè uſurpata fuerunt.

At eſto ! concedatur hujuſmodi medicamentum poſſe exhiberi ſine gravi aliquo periculo, quid indè, quæſo, magni commodi expectabimus ? Nam cum aqua ex habitu corporis expurganda eſt, id commodiùs poſſe fieri viis naturaliter ampliſſimis patentiſſimiſque veriſimillimum eſt.

At hæ viæ, à ſtomacho ſursùm ad fauces, ubi vis irritativa medicamenti emetici maxima eſt, exiguæ admodum ſunt ; etiamſi pulmonum quoque exſpiratio adjiciatur. Contra vaſa inteſtinorum excretoria, à pyloro deorsùm, & innumera, & facilè omnium ampliſſima ſunt ; inter quæ ductus *Vvirſungeanus* à pancreate, & bilaris ab hepate, principem locum vendicant ; quibus inſuper renes addendi ſunt ; utpotè qui à *dejectoriis* medicamentis privatìm affici ſolent, & quod ex infimis quoque excretoriis ductibus meritò cenſentur. Denique aqua aſciticorum ob lentorem, venarúmque inferiorum intolerabile pondus, à ſtomacho ad anum deorsùm, naturaliter dejicitur ; ut in venis infimis pedum primùm ſtagnare ſolet, ita educitur medio itinere faciliùs per inteſtina, quàm ſi per ventriculum altiùs aſcendendo effluat. Poſtremò, ſi conſideretur dejectionem infinitis remediis facilè promoveri poſſe, hydragoga remedia ante omnia cujuſcunque naturæ, ſive emetica, ſive ſudorifera ſint, utpotè multò majoris ſpei, longè præferenda eſſe exiſ-

mamus : maximè ſi in memoriam revocare velimus, quod antè dictum eſt; nempè, Aquas ab hydragogis à pulſu citato intra habitum corporis, & ab aſſidua irritatione citra illum & in inteſtinis duplici nomine & continuè illici, effundíque.

Pergo autem ejuſdémque cum ſuperioribus notæ eſt *Iridis ſuccus* : ſcilicet aquas validiſſimè movet; imò ſanguinem, inquit *Ruffus*, ſi præter modum dederis, trahit : quod tamen nondum expertus ſum; etiamſi ſæpiùs in hoc malo, æquè ac in aliis, quibus benè facit, ad tres quatuórve uncias dederim : an fortè quod iridis ſuccus, apud nos nutritæ, mitior ſit : illud certè veriſſimum eſt, huic vim eſſe *calefactoriam*., humores craſſos digerentem; item *ſomnum* conciliandi, & *torminibus* medendi; item ad *ſtrumas* fœminarúmque locos *emolliendos* & ad *fiſtulas* utilis eſt. Atque hæ facultates inſignè purgatoriæ adjunctæ, imprimis faciunt ad aſcitem, ut ex ſuperioribus patet.

In eadem verò claſſe hydragogorum *Euphorbium* eſt : cujus ſiliquæ quinque ad Hydropen dantur, ut *Ægineta* teſtatur. Item ejuſdem admiranda catapotia ex Euphorbio non obliviſcenda ſunt : imò ſi conſulendi ſunt antiqui Medici *Africani*; unde illud medicamentum & nunc, & ab omni tempore ad nos transferebatur; ad euphorbium confugiunt, eique principem locum dant inter omnia hydragoga, rebus ſcilicet hydropicorum vehementer urgentibus, *i. e.* (ut verbis *Cæl. Aureliani* utar; qui & conterraneus & tranſcriptor *Sorani* fuit) ubi plurimo humore laborant corpora, & ubi convenit curam habere, ne rursùm corpora impleantur. At modus ejus exhibitus admirandus eſt, eodem authore, nempè *duorum vel trium Cochleariorum* quantitate, mulſo commiſtum, in potu datum, vel ovis ſorbilibus aſperſum. Profectò id medicamentum *homini Africano* præcipuè cognitum fuiſſe oportuit. A me verò vel hoc, vel alio morbo nunquam expertum eſt. At non ignoro ejus vim emplaſticam; quippe quòd eximiam virtutem exerere ſolet in oſſibus aut carne corruptis mundandis, integræque ſanitati reſtituendis, ex veterum & noſtrorum quoque hominum fide : de qua re conſulas velim *F. Hildanum*.

At potius in *hypoſarca* id dandum eſt, ut innuere videtur *Scribonius Largus* : ubi omnia viſcera frigidiora eſſe videntur : ut autem ea fuit antiquorum ſententia hæ autoritates ſatis teſtantur : nempè, in leucophlegmatia ſalſamenta edat, & ſinapi, & allium, & vino utatur, & mari mixto; & aqua in totum prohibeatur : ſic *Ægineta*. Item *Galenus* : ſalſæ aquæ, nitroſæ, ſulphureæ, &c. leucophlegmaticis utiles ſunt, at non dulces : at quis, quæſo, apud nos in aliquo hydropico ſalſamentorum utilitates expertus eſt.

Ad *Bryoniam albam* quarto loco accedimus. Quamvis ad hydropas ſanandos eximias virtutes, ſi veteribus aliqua fides danda ſit, habeat : nihil tamen affirmo propriâ experientiâ. Sic *Dioſcorides* : Succus è radice verè exprimitur, qui pituitam trahit cum aqua mulſa potus : cit urinam; acrem vim ſortitur; at ejus virtutes aliæ eximiæ ſunt : inter quas, quæ maximè faciunt ad hydropica ſymptomata levanda, hæ ab eodem *Dioſcoride* numerantur : *inflammationes* diſcutit, illita ex vino. Eclegma ex ea fit cum melle *difficilè ſpirantibus*, ſtrangulatu oppreſſis, tuſſientibus, vulſis, *ruptis*, & laterum

doloribus; Ulcerum phagedænis, *gangrænis*, chironiis, *putrentium tibiarum* tædio efficaciter illinitur ex ſale, item inter antidotos poſita eſt &c. Ad novas verò res propero.

Quod autem ad *Gambogium*, *novam* reſinam, attinet; illud quidem medicamentum eſſe valdè utile fateor, eóque aliquoties uſus ſum; neque me unquam illius remedij dandi adhuc pœnituit: imò hydropicam quandam vetulam *tibiis valde exulceratis*, me eo olim ſanâſſe memini: ejus autem operandi incertitudo, quò humores trahat, ne dicam de torminibus ab eo excitatis, me ab eo ampliùs utendo deterruit.

Duos tamen illud præparandi modos excogitavi, quibus minori cum moleſtia vim ſuam exerat. Quorum unus eſt, ut benè uſtuletur; deinde ex ſacchari ſextupla parte. ſ. a. *drachmales* paſtilli conficiantur. Alter, ut idem linteo incluſus, ex ſucco limonum coquatur: deinde is ſuccus citrinus ſimiliter in paſtillos ex ſaccharo ampliùs cocto redigitur, ut artis eſt. Hi autem paſtilli egregiè purgant, & medicamento, per ſe haud miti, jucundè lenocinantur.

Cætera autem pleraque hydragoga ex herbarum genere mitiora ſunt, & miorum multò virium, quàm par eſt morbo tam atroci domando. Hujus itaque inferioris ordinis medicamenta nominare ſufficiat, nempè jalapium, ſyrupum è ſpina cervina, &c. quòd *novæ* res medicæ ſint, adeóque earum facultates adhuc nobis non ſatis conſtare, ut de iis judicium aliquod certum ferre poſſimus.

Ad metallica tandem antiquorum hydragoga procedo; in quibus ſanè omnes characteres ad hydropem curandum requiſiti planè inſunt.

Igitur imprimis *ſquamam æris* perpendamus: hujus autem facultates cum ſuperioribus herbaceis hydragogis ad hydropem expertis conſentire ex Veterum quoque autoritate videbimus.

Squama æris, inquit *Scribonius Largus*, pondo victoriati data, cum apij ſeminis pari pondere, ex aquæ mulſæ cyatis quatuor, hydropicis *plurimum aquæ* dejicit.

Imò ſquama æris inter præcipua & quotidiani ferè usûs dejectoria ab antiquis numerata eſt, teſte C. *Celſo*, (*l.* I. *c.* 12.) dejectionem antiqui variis medicamentis, in omnibus ferè morbis, moliebantur: dabantque aut ſquamam æris; quam λεπίδα χαλκοῦ Græci vocant, aut, &c.

Squama æris, inquit *Dioſcorides*, ex aqua mulſa pota, aquam trahit; aliqui farinâ ſubactam dant in catapotio: item extenuat, erodit, adſtringit, ulcera ad cicatricem perducit: addita ad oculorum medicamenta, fluxiones exiccat.

Squama æris excreſcentes ulcerum carnes aſtringit; aſſumpta verò per os univerſum corpus expurgat. *Galeno* de theriaca authore.

Squama æris ad ʒ.j. dat *Oribaſius*.

Squama æris ad ʒ. j. ß. ex aqua mulſa aquam & pituitam ſubducit, item valdè incidit, teſte *Aëtio*.

Pulchrè purgat ſquama, æris *Trallianus*.

At *Æginetæ* aliter viſum eſt, & modum non ſufficere: apud quem ſquamæ

æris ʒ. ij. vel ʒ. iij. in catapotia micis panis efformantur.

Æris autem *flos* (ut cætera medicamenta cuprea breviter percurram) quaternûm obolorum pondere datus, *craſſum* humorem extrahit, ut *Dioſcorides* perhibet; aſtringit, & excreſcentia coërcet: offuſam oculis caliginem emendat; ſed magnoperè mordet, carnoſa narium, & ſedis vitia abſumit; Uvam, tonſilláſque repremit farina ejus cum melle admota.

Porrò *Ærugo* raſilis aſtringit, extenuat, calefait, *vulnera ab inflammatione* tuetur. Ulcera ex oleo ceráque ad cicatricem perducit, callos & ſordida ulcera purgat, oculorum cicatrices emendat, magnoperè extenuat genarum craſſitiem cum melle illitæ; ex reſina cum ære & nitro lepras abgit: authore *Dioſcoride*. Mel Ægyptiacum ex erugine raſili in aceto & melle coctum fit.

Ad eadem inſuper *Atramentum ſutorium*, quod noſtris hominibus *Vitriolum cœruleum* audit: nam nondum mihi conſtat Veteres uſpiam vitrioli ferrei *viridiſque* mentionem feciſſe, iiſque adeo cognitum fuiſſe.

Ejuſdem verò virtutis & originis ſunt *Chalcitis*, & *Miſy*, *Sory*: quorum vires eximias vide apud antiquos rerum medicarum Scriptores.

Atque ex his poſterioribus medicamentis *magiſterium quoddam veneris* conficere ſoleo, quod aquas hydropicorum vehementer educit, ſomnum conciliat, & præter fidem anodynum eſt: de qua facultate in cupro vide plura apud Helmontium.

Ultimo autem loco de Lapide Cœruleo & Armenio dicam: Armenius verò etiam Anglicanus æquè benè dici poteſt, cùm apud nos infinita copia effoditur; nempè prope *Gordale* in *Craven*, Provincia Eboracenſi, & alibi: hujus autem ℈. iiij. dantur: purgat quicquid craſſi & viſcoſi humoris ſanguini admixtum eſt authore *Aëtio.*

Idem de Lapide Cœruleo ſive Lazuli dictum puta ad ʒ.j. vel ℈. iiij. exhibitum: pulchrè purgat; at hoc intelligendum eſt de eo lapide purgatiſſimo, qui *Ultramarine* Pictoribus noſtris audit: imò quò colore intenſior (unde *inebriatus* à *Dioſcoride* appellatur) eò vehementiùs aquas movet.

Iidem autem lapides nihil aliud ſunt, quàm purum putum æris metallum.

Ex illis quidem Ens Veneris ſive flores ſalis Armeniaci eleganter cœruleos, volatiles conficere ſolebam, hoc artificio; nempè, cape lapidis armenij aut cujuſlibet boni metalli cuprei, & antimonij crudi, ana quantum vis: funde ſale nitro, ut moris eſt: fit regulus antimonij venereus: is jam in pollinem redigatur, ſalis armeniaci duplicem modum adjiciendo; deindè ad menſem plus minus in humido loco ſervetur. Poſtremò ignis torturâ avocentur flores, qui pulchrè cœrulei collo retortæ coaleſcunt.

Iidem flores ſimiliter cærulei habentur ex butyro antimonij eadem enchireſi, ſi cum regulo antimoniali venereo conficiatur.

Horum autem florum, etiamſi medicamenti *Helmontiani* ſpeciem quandam præ ſe ferunt, uſum non admodùm probo; ut nec illorum, qui ſub nomine *Ens Veneris* in Officinis veniunt. Atque hæc obiter tantùm dicere volui.

Lubet hìc quoque *animadverſiones* quaſdam attexere. Lapis, inquit *Willis*, (*Pharmacop. rational. c. de Purgant.*) Lazulus & Armenius impropriè catharticis accenſentur, quòd operationis minùs fidæ & certæ ſunt: proindè minùs per ſe in

in iſtum finem uſurpantur. At non audiendus eſt contra Veterum fidem & recentiorum experientiam. Miſera ſanè doctrinâ, cujus ſolius gratiâ, tot & tanta medicamenta hydragoga eximia è re Medica exulent, quòd minimè in ejus hypotheſi comprehendi potuerunt: cum ſal hic & ſulphur, præcipua irritationis purgativæ inſtrumenta, ſecundùm *Willis*, locum non habent.

Quòd autem idem vir jungit mercurium dulcem (ut id hic obiter notem) cum lapide lazulo & armenio, non ferendum eſt; eandémque ei incertitudinis & *malefidæ* cum cæteris *purgationis* notam adfigit: Cùm res aliter notiſſima eſt etiam lippis & tonſoribus. Etenim exhibeatur mercurius dulcis ad ℈. j. vel ℈. j. ß. quem, quæſo, alvo tutò & certiſſimè movenda unquam decepit: à me certè ſexcenties datum, ſemper alvum commodè purgavit divinum iſtud remedium.

Deindè, etiamſi in lapide Lazulo & Armenio, utpotè nativis & crudis metallis cupreis, ægrè, ut dictum eſt, ſales & ſulphura, ſolùm vi ſtomachi concoquentis eliquata, exeri poſſe; at in mercurio dulci abundant, certè ſales *adjectivi*.

Quid ergo eſt? quid meruit paupertinus mercurius dulcis, ut è claſſe purgantium expelli oportuit? Dicam; ſales ejus *abſorpti* ſunt ab hydrargyro metallo; perindè ut acidum quid ab alcali, neutrumque adeò neſcio quid indè oriri exiſtimandum eſt.

At noli timere, egregie Vir; reſtituam tibi tuos ſales & tuum ſulphureum metallum: non prorſus periêre quidem: imò nec aliquid ignavum aut hybrida quoddamve iners medicamentum ex coitione, utut ſtrictiſſima, genitum eſt. Etenim in ventriculo receptum, plenam libertatem ſenſim adepti ſales denuò diſſolvuntur, divortiúmque cum mercurio faciunt: & pro ſua natura vires exerunt. Ita acetum quod oculis cancrorum adjectis inſipidum fit dulcéve, ſi mavis, redditum eſt, ventriculi beneficio ſtatim in acetum reviviſcit: ſiquidem infinita corpuſcula ſalina aculeata, quæ integro aceto inſunt, pulveribus teſtaceis minimè abſorbentur miſcentúrve, ut falsò hactenùs creditum eſt, ſed ſeorſim & inter ſe cryſtallos majuſculas & paucas fingunt: ut quæ primùm infinitis ſtimulis linguam palatúmque feriebant, jam ob eorum craſſitiem paucitatémque vix guſtum leviter afficiunt. Veruntamen iidem ſales craſſiuſculi in ſtomacho coquente nullo ferè negotio eliquantur, nempè in infinita ſua corpuſcula primitiva & conſtituentia diſſiliunt Teſte oculatiſſimo & fide digniſſimo *Levvenhookio*. Sed de his rebus opportunior dicendi locus erit, cùm de concoctione & humoribus agam.

Illud inſuper ſilentio non prætereundum eſt: Nempè audacia *Zuelferi*, qui *Myſy*, *Sory*, & *Chalcitin*, è cuprea familia antidota egregia, contra fidem & authoritatem antiquorum, è Mithridatio expellere voluit. Eandem quoque, ut id hic obiter notem, infamiam inferre conatus eſt agarico, præſtantiſſimo medicamento & eadem antidoto quoque Mithridaticâ. At hi inſultus ſunt ignari rei medicæ.

Multùm profectò doleo compoſitionem Arabum eximiam, *Alkermes* dictam, à noſtris hominibus publicè mutilatam, tantúmque medicamentum cardiacum, qualis eſt lapis lazulus, ejectum fuiſſe. Sericum verò ejuſdem compoſi-

tionis è vermiculo crudum (quidquid contrà alij innuere videntur) eximium ſpiritum (ut id hìc obiter notem) ſive oleum volatile urinoſum dat, ſp.C.C. æmulum, & multo minus ingratum illud empyreuma olens. At hæc ad concoctionem propriè pertinent, nec hujus loci ſunt.

At quorſum, inquies, hæc tua diligentia in enumerandis iis medicamentorum facultatibus, quæ vulneribus aptæ ſunt; cùm de eorum virtutibus internis tantùm ſolliciti ſumus. Reſpondeo: Vulnerum auxilia & Chirurgiam antiquiſſimam Medicinæ partem & primo excultam fuiſſe authore *C. Celſo.* Cùm autem multo poſt, ut idem perhibet, morborum curatio & rerum naturæ contemplatio ſub iiſdem authoribus nata ſit, ſcilicet his hanc maximè requirentibus ob firmam valetudinem ſtudiis labefactatam, Philoſophos medicamentorum internas facultates ab eorum *uſibus externis* jam ſatis cognitis, didiciſſe credibile eſt: ſiquidem ſenſus & experientia in Chirurgia facienda multò faciliùs tutiúſque in ſimplicium medicamentorum viribus cognoſcendis inſtruuntur.

Atque hæc ſanè vera *medicamentorum* apud Antiquos *Analyſis* fuiſſe videtur, hæc eorum Chymia, quam admiramur, quamvis, ut video, ejus origo à paucis animadverſa eſt: nimirùm experimentorum fides à vulneribus excepta eſt: idem innuere videtur *Galenus* (*de ſimpl. medic. facultat. lib.* 4. *cap.* 17.) *Quod in vulneribus,* inquit ille, *nota ſunt præſtare medicamenta, id ipſum eadem aſſumpta intra corpus efficiunt*: quæ abſtergunt, verbi causâ, & expurgant in vulneribus, eadem in venis recepta, craſſitiem, ſi quæ ſit, incidunt.

Neque adeo mirum nobis videbitur, ſi admittatur corporis habitum illum tantùm eſſe, ubi integer ſanguinis motus circumagitur; extráque eum eſſe & ventriculum, & inteſtina, totaque vaſa excretoria. Igitur eadem ferè medicamentorum exhibitio utrobique eſt, ſive ea deglutiantur, ſive artubus certè vulneratis aut ulceratis admoveantur; reſque ita infinitis exemplis confirmari potuit, ſiquis hæreat: verbi cauſa, Aloës & Colocynthis umbilico adhibita alvum ſimiliter movent ac ſi intra ſtomachum aſſumpta: idem de Anodynis, idem de Hydrargyro in ſaliva movenda, ſive unctione, ſive catapotiis uſurpetur.

At hæc viam ſibi faciunt vulnuſcula quædam excitando, atque inflammationes. Ipſa autem cute vulnerata aut ulcerata, medicamenta facultates ſuas facilè exerere poſſe intelligimus; quòd venis ſic apertis iter iis intrà promovendis patet, non ſecùs quàm ſi à viis chyliferis admiſſa fuerint.

Vaſa autem excretoria utrobique ſimiliter afficiunt, & ſi quæ differentia ſit, ea tota in magnitudine illorum conſiſtit, ut ſuprà expoſitum eſt.

De hac autem re impræſentiarum ſatis, cùm infrà plura dicendi frequens occaſio dabitur.

Iterùm fortaſsè objicies, ex his medicamentis hydragogis pleraque deleteria & mali moris eſſe, adeóque minùs tuta; imò iſtiuſmodi pharmacorum ſymptomata ferè lethalia eſſe. Reſpondeo: In graviſſimo morbo & caſu deſperato vehemens auxilium experiri melius, quàm nullum. *Deindè,* ſi quæ ſint, raro per ſe, ſed antidotis commiſta, exhiberi ſolent; perinde ut in Alexipharmacis compoſitionibus fieri ſolenne eſt. Poſtremò, quæ propriè & peculiariter

gravi alicui morbo accommodata ſunt, facilè tolerantur, etiamſi eadem in integro corpore ſine ſummo vitæ periculo, dari non potuerunt: ita in Aſcite ob aquæ abundantiam ſævitia medicamenti ferociſſimi parum ſentitur.

DE

DIABETE,

Altera Exercitatio Medicinalis.

PRoximum autem & vicinum malum *Diabetes* eſt. Etenim in Hydrope & Diabete ſuperabundans aqua peccat, at in illo propter lentorem ægrè movetur, in hoc verò ob tenuitatem mira copia effundi ſolet. Antiquis etiam hominibus adeò rarus, & inuſitatus, ut miraculum quoddam eſſe videbatur, perinde ac nobis. Sed tamen in hâc Urbe, pro ſuo modulo jam cum Hydrope, cujus quædam ſpecies eſt, pari paſſu graſſatur. Etiamſi autem *Galenus* ejus varia nomina nobis tradidit, ſcilicet illum Matellæ Hydropen, Urinæ profluvium Diabeten, Dipſacon appellando, eum tamen quàm rariſſimè accidere affirmat: imò morbum nec *Galeno*, nec *Tralliano*, nec *Aëtio*, aliiſve pleriſque è Veteribus Medicinæ principibus viris, ſæpius viſum fuiſſe, credibile eſt; cum plerique omnes in illa nota conſentiunt, ab *Aretæo non memoratâ*, cujus tamen enarratio & omnium prima & accuratiſſima eſt; nimirùm reddunt Diabete affecti totum id quod biberunt, minimè à ſua qualitate mutatum; quod falſum eſt, cùm eorum urina ſemper aquea & ſubpallida eſt; nec omninò coloratior, quamvis vinum rubrum potârunt.

Itaque unius *Aretæi deſcriptionem* attendere operæ pretium eſt, ut morbi natura nobis eluceſcat. Peritonæum, inquit ille, aſcitis conceptaculum eſt, nec defluvium habet, ſed illic permanens exundat;in Diabete verò idem eſt humoris lapſus è venis, eadémque *colliquatio*,at per renes & veſicam indeſinenter effunditur.Diuturna eſt hujus morbi creatio,& longo tempore parturitur.In morbo autem *futuro*, os humore privatur, ſaliva albida eſt, & ſpumans, perinde atque in ſiti, nondum ſitiunt, prout adventantis morbi proceſſus eſt. Quinetiam paulò plus lotij, quàm moris erat effunditur. Sitis adeſt; ſed nondum vehemens. Quúmque amplius incrementum accipit, *Calefactio* parva quidem, ſed *mordax* viſceribus inhærens exoritur. Abdomen habent rugoſum, venas *extantes*, totumque habitum corporis gracilem: ipſi anxij, & animo dubij; atque hæ quidem quando, & urinæ profluvium, & ſitis jam aucta inſigniter ſunt. Quúmque ad extremum *colem vitij conſenſus* pervenerit, protinùs urinam reddunt.

Ubi Affectus *perfectus* eſt, velox eſt *carnium* & membrorum in urinam

colliquatio, & feſtina mors advenit. Neque enim cum intermiſſione lotium reddunt, ſed perinde atque canales laxati ſunt, *indeſinens* eſt *profuſio*. Sitis intoleranda eſt, potus copioſus, multitudini tamen lotij non reſpondens; copioſiùs enim lotium redditur, neque eos quiſquam nec à mictu, nec à potu inhibere poteſt. Quòd ſi vel punctum temporis inhibeantur, ſiquidem à potu os ſiccatur, corpus areſcit, viſcera ipſi ſua conflagrare opinantur, omnia faſtidiunt: ardentiſſima ſitis adeſt; ſin autem vel parum temporis à meiendo abſtinuerint, intumeſcunt lumbi, teſtes & ilia: cúmque remiſerint, lotium quidem calefactione profundunt, tumidæ verò partes detumeſcunt; in veſicam enim confluit exundatio. Durant ſanè aliquod tempus, licèt non admodum diù; nam cum dolore meiunt, atque atrox fit liquatio: neque enim ex potu aliqua inſignis portio in corpus abſumitur, & carnium magna copia in urinam eliquatur. Atque hæc hactenus de ipſius morbi accidentibus, ejus autem rationem reddere deinceps paucis aggrediar.

Multum quidem intereſt an Renes, ut Veteres crediderunt, an ſtomachus & inteſtina, maximè tenuia, primò afficiantur; frigida ejus cauſa ſit, an calida; nam parti maximè laboranti ſuccurrendum eſt, idque remediis cauſæ accommodatis, ſi quidem curationis rationem cum proſpero eventu inſtituere velimus. Renes quidem & veſica & ipſe coles afficiuntur, idque non ſine aliquo doloris ſenſu. At morbi tamen primaria ſedes ſtomachus eſt & inteſtina tenuia: hujus autem rei indicia ſunt; quòd hic primùm ægrotant; quòd iis pertinax & inextinguibilis ſitis eſt, cujus fons ſtomachus eſt: quòd viſcera ipſis uri videntur, ignéque amplius ſe ardere putant; item quòd facilis & *feſtinans ingreſſus* potionis cujuſlibet eſt in corporis habitum; etenim humoris exitus non ita ſubitaneus & perpetuus eſſet, niſi ejus ingreſſus par fuiſſet. Igitur veteres malè Renes accusâſſe exiſtimo, ac ſi eorum proprius affectus eſſet: imò interdum hoc morbo affectis Renes potioni exitum omninò non dant, cæteris interim ſymptomatis ſævientibus, authore *Aretæo*: adeo feſtina mictio hujus morbi ſignum pathognomonicum, ſcilicet proprium & perpetuum non eſt. Ab inteſtinis autem calefactis & inflammatis ſubitò potionem rapi & abſorberi ſolere probandum reſtat; nimirùm quod in integro corpore & benè paſto venas lacteas potionem, certè coloratam *, non admodum admittere, cùm aliàs jejuno, bidui aut tribui puta, quicquid aſſumitur, ſi craſſius & crudum ſit, multo magis tinctum, vel patulis oris hiare & feſtinanter ad ſe trahere, & ad ipſa vaſa ſanguinea ulterius propelli; à longo verò jejunio ſtomachi & inteſtinorum ſiccitatem, calorem & febriculam oriri, neminem latet. Rurſus diuretica etiam mediæ virtutis, ferè calefaciunt; at valida pleraque aut multùm rubificant, aut verè epiſpaſtica ſunt, ut Allium, Sinapi, Cantharides & id genus plurimæ Inſectæ Beſtiolæ, ut formicæ, apes, multipedæ; item Scinci, &c.

* Vide Phil. Tranſact. n. n.

Deindè viſceribus ſemel inflammatis vitium per habitum corporis ad ipſos Renes, Veſicam, & Penem transfertur: imò meram aquam, & quæ inter diuretica ex ſua natura mitiſſima ſunt, ardorem inteſtinorum ampliùs incendere, propter caracterem ab inteſtinis vitiatis ſubitò iis impreſſum, credibile eſt.

His ita poſitis, nimirùm potionem omnem utut crudam & per ſe mitem ſubitò vehementer diureticam & acrem fieri, ſcilicet à ſummo ſtomachi & inteſtinorum ardore: Potionis autem cujuſvis cruditas in eo conſiſtit quòd ejus natura ex magna parte immutata ſit, ſiquidem vinum non aceſcit, nec alij liquores potati multùm à ſuis facultatibus alienantur propter feſtinum, puta, ingreſſum in corporis habitum: ab hâc tamen ſolâ potionis contaminatione cruditati ſuperinductâ non ſequetur, ut cum ea intra habitum corporis recepta ſit, ipſam lympham fundat, ſecúmque exitum admodum feſtinanter capeſſere cogat; ſcilicet ab arteriarum vehementi inſultu. Aliud itaque requiri neceſſe eſt; id quod etiam ægroti anxietas, & ipſæ venæ plurimùm intumeſcentes ſatis indicant; nimirùm facultas aliqua deleteria ſive venenata, omni potioni, præter naturam ſuam, impreſſa. Atque huic rei abundè quidem ſatisfacietur, cum morbi cauſæ procatarticæ & efficientes infrà enarrabuntur.

Paucæ autem hiſtoriolæ à me expectandæ ſunt, eædemque ferè mancæ propter hominum infortunium, qui de hac re nova & improviſa dubij & incerti, niſi nimis tardè auxilium quærere non ſolent; imo *Willis* noſter, hujus generis morbi exemplis, non abundat cùm unicam tantùm hiſtoriolam, eámque valde imperfectam, illíque reliquiſque Medicis ſimul conſultis, communem exhibet. Utinam tanto Viro placuiſſet aliquot è crebris inſtantiis tam ignoti & rari morbi, quæ ei occurrere ſolebant, litteris commiſiſſe.

ÆGROTUS I.

VIde Caſum 16. ſuprà poſitum in hydrope, huic morbo valdè affinem, utpotè ex eâdem causâ procedentem.

ÆGROTUS II.

PUella quædam ſexdecem annos nata, alvo admodum adſtrictâ, aliàs firmâ valetudine gaudens, animi causâ, ad decem dies multum aquæ ſulphurulentæ dictæ in vicinia *Knaresborough*, hauſit. Quid fit, plurimum urinæ aqueæ & frequentiſſimæ minxit; item huic circa ſtomachum ingens ardor, ſitis intolerabilis, nulli potioni cedens, at hæc omnia citra linguæ ariditatem; Raucedo; vigilia perpetua: in urbem verò *Eboracum* tandem rediit, & mictionem mox diarrhœa excepit, cæteris adhuc ſymptomatis eam graviſſimè affligentibus: & ut mictio veſicam, ita dejectiones ipſum anum dolore quodam ardente jam afficiunt. Amygdalatis potionibus & lacticiniis vix fœminam poſt aliquot menſes à ſiti & diarrhœa ex integro recuperare potui.

Ægrotus III.

D. *Sampſon*, mediæ ætatis vir, Pharmacopola *Londinenſis*, gravi diabete correptus eſt, habitus corporis hebetioris, & obeſi, & ut iſtiuſmodi hominibus in hac urbe fieri ſolet, per hyemem plurimùm anheloſus, catarrho inſuper affectus: ex neſcio verò cujus perſuaſione libenter opiata nocte ſumpſit, idque frequenter & multùm, quod mihi ingenuè affirmavit; ad ſitim autem & linguæ ariditatem, opij genuinos effectus mitigandos, idem illi aquas *Epſomenſes*, ſi benè memini, de die propinavit: ex horum autem uſu gravis diabetes ortus eſt; evaſit tamen ſolâ remediorum tàm pernicioſorum abſtinentiâ. Anno verò proximè ſequenti iiſdem malis, ſed vehementiùs affectus, & jam diabetes ſuperioris anni oblitus, iiſdem etiam uſus eſt remediis. Quid fit? diabetes iterùm hominem graviſſimè adortus eſt: ferè die noctéque nulla mora minxit, idque non ad modum ſtillicidij, ſed ad aliquot uncias una vice: ut viginti aliquando vitrea pocula hujus urinæ pallidæ & ſubturbidæ plena ex ordine propè lectum ſuum numeravi, velut oſtentationis cauſâ: nam remedia nulla à me alióve quovis Medico, quod ſcio, petebat, præter unum opium varia arte & lenocinio paratum: poſt menſem autem tanto malo ſuccubuit vir optimus, & meliori fato dignus.

Ægrotus IV.

ILluſtriſſimus Comes —— juvenis, obeſus, ex potione matutinâ mellis *crudi* ex vino Canarino (ut mihi ſcriptum eſt à Medico ejus ſanè doctiſſimo viro D. *Muſgrave*, cùm conſilium meum literis poſtularet) graviſſimo diabete affectus eſt: omnia autem remedia fruſtrà adhibita ſunt. Antequam verò meis uſus eſt, *Londinum* venit, & ſoli curæ *R.* ſe commiſit; is autem, ut ex neceſſariis ejus didici, aquas medicatas *Epſomenſes* ad x. libras quotidie illi propinavit, & opium nocte largâ doſi; funeſto ſanè eventu; nam intra octiduum mortuus eſt.

Ægrotus V.

Adoptivus ex F. Hildano, l. 5. c. 53.

PUer quidam 7. annorum uſu acidularum *Greisbacenſium*, in tantum urinæ profluvium incidit, ut an unquam ſimile viſum ſit, valdè dubitem. Hinc ſitis talis ſupervenit, ut ſingulis noctibus pluſquam libras x. aquæ (quantitatem vini, quod admiſcebatur, non obſervarunt adſtantes) ebiberet, & eodem modo protinùs, nihil alteratam, iterum emingeret.

Quibus medicamentis, ſcilicet lacte amygdalato, pullorum juſculis, &c. ad pleniſſimam ſanitatem reſtitutum puerum fuiſſe; vide apud ipſum *Hildanum.* Tamen denuò in eundem morbum graviter incidit, quòd vinum aquâ dilutum, à Medicis denegatum, iterùm ſumpſerat, & mortuus eſt.

ÆGROTUS VI.

HOrtulanus quidam in ſuburbiis *Vveſtmonaſterienſibus* habitans, mediæ ætatis vir, olim multùm lue venerea afflictus, ab Agyrta quodam antimonium, neſcio quod diaphoreticum, ad herpetem fœdum & valdè moleſtum tollendum, ſanguinique purificando datum, ad plures dies ſumpſit; at id ſemper citra ſudorem contigit. Quid fit? gravi diabete correptus eſt: huic urina infinita, at aliquanto, ut memini, coloratior; ſitis implacabilis, anxietas & jactitatio perpetua: me tandem accerſivit; at nimis tardè; nam hominem morientem inveni.

ÆGROTUS VII.

D. *Vvilſon* ex Cohorte Prætoria Miles ſtrenuus, mediæ ætatis vir, catarrho vehementi affectus eſt: cui malo medendo ſic Medicus quidam magni nominis præſcripſit; nimirùm Syrupum quendam è decocto Balſami *Capivi* dict. ex aqua & ſaccharo confectum, liberalitèr potandum juſſit; item tàm manè quàm veſperi ad duo grana Opij, in pilulis de ſtyrace dictis, devorandas dedit: his autem remediis catarrhus quidem ſuppreſſus eſt: at matellæ Hydrops ortus eſt, & ad minimum bina congia Urinæ limpidæ minxit ſpatio 24 horarum: poſt decem dies aut circitèr, vix eloqui potuit, ut à circumſtantibus audiretur; ſudore frigido ex toto maduit, manus lividæ, & jamjam moribundus à neceſſariis non ſine ratione exiſtimatus eſt. Me vocârunt: ipſe verò tàm ad præſcripta quàm ad morbum bené attendi; nullóque negotio hominem ex Orci faucibus eripui: vinum cum gingibere coctum illicò ſiccandum volui, & quantùm & quoties pro viribus id facere potuit: cætera autem medicamenta omnia ſuprà comprehenſa ſequeſtravi: interim tenuem aliquem hauſtum ex aq. lact. pro more, ad ſitim leniter temperandam, propinavi; ea autem nocte & craſtino die multò minùs minxit; item incaluit, ſudore ſiccato: altero die è pullo cocto comedit: poſt triduum ampliùs, præter omnem opinionem, convaluit & foras ambulavit, & jam à multis annis ſanus in hac urbe vivit.

ÆGROTUS VIII.

HIc autem caſus, etiamſi propriè ad diabeten non ſpectat; quia tamen remediorum ſuprà multùm memoratorum naturam ulteriùs indicat & confirmat, ad hujus quoque morbi intelligentiam aliquo modo faciet. D. *Ch.* Quadragenarius, egregius vir & ſummus mercator *Londinenſis*, catarrhi fortuiti impatiens, aliàs robuſtus, & boni & plenioris corporis habitûs, pilulas *Matthæi* dictas, aut alias opio magis refertas, à quodam Chirurgo ſumpſit, item aquas *Epſomenſes* de die ſiccavit. Quid fit? tanto ſudore affectus eſt: ut induſia ter quatérve indiès & ſæpiùs nocte mutare coactus eſt: fortè ejus filiolas, quas meæ curæ commiſit, pro officio & ex more viſitandas veni; & earumpatrem, hominē ſatis carnoſum, & florenti ætate & valetudine conſpicuum, inveni

pallidum, languidum, emaciatum, & per ipſas veſtes ſudore vehementer madentem: hæc autem omnia ingenti admiratione ſpectabam attonitus. Spiritum vini tinctura ceraſorum nigrorum confectum, quod domi præſto erat, ad aliquot uncias ſtatim illi propinandum dedi; item vinum optimum rubrum merum ad duas minimùm libras prandio ſiccaret, & ſic quotidie vel majori modo bibendum curavi: hinc ſudor & languor diſparuerunt: citò & optimè convaluit.

Hiſtoriolis autem hujus morbi ſic brevitèr enarratis, proximum eſt, ut ejus cauſas efficientes, & procatarcticas, & evidentes, quotquot hactenus extant, enumeremus. *Aretæus* verò *primò* morbum aliquem acutum hujus languoris cauſam eſſe poſſe exiſtimat, qui in renes impetum fecerit, & in criſi aliquod malignum virus latenter reliquerit. *Deinde* haud incredibile eſt, etiam aliquod pernicioſum venenum ex iis, quæ veſicam & renes infeſtant, huic effectui cauſam præbuiſſe. *Tertiò*, Quinetiam ſi quis à Dipſade morſus ſit; talis effectus illum morſum ſequitur: vulnus ſitim non ferendam accendit, iſque copiosè bibit, neque ſiti medetur, ſed ventrem obruit humore; adeò inexplebilis eſt bibendi cupiditas.

Cauſæ itaque hujus mali *veteribus* ſola venena ſunt, aut à morbo ex criſi, aut à malo medicamento, aut à quodam animali venenato. Atque ex hac nota ſunt pleræque cauſæ noſtris ægrotis ſuprà comprehenſis, aſſignatæ; nimirùm mala aliqua medicamenta, primò ſtomachum & inteſtina, mox renes & veſicam maximè infeſtantia, ut antimonium diaphoreticum, mel crudum & venenoſum, balſamum *Capivi* dictum, opium.

His adjicere licet *vina* vel arſenico vel ſulphuris fumo nimiùm *medicata*, *Thee*, Terebinthinata medicamenta, Spiritus vini *medicati*, & id genus plurima alia præter modum aſſumpta. Aquæ denique muriaticæ ſive ſulphurulentæ, aut aliàs ex ſalibus & metallis terrenis medicatæ.

Cùm autem colliquatio ſanguinis, ex *Aræteo*, hujus morbi præcipua cauſa, & formalis ratio ſit, ſanguiniſque ſerum prout renibus appellatur copiosè effundi. Cauſæ verò evidentes ſint ſuprà enarratæ; quæ chylum primò, mox ipſum ſerum nimiùm colliquare aptæ natæ ſunt ob vim quandam ſepticam ſive deleteriam: ideo, quo jure, quáve injuria illa vulgaria & trita medicamenta accuſari poſſint, ut breviter oſtendamus, operæ pretium eſſe putavi.

Imprimis, itáque rem cum Antimonio diaphoretico dicto privatìm habemus. At *Tulpius* aliique jamdudum vires ejus maleficas notârunt.

De venenoſo melle ſatis conſtat ex Hiſtoria naturali.

De Balſamo Capivi, aliiſque Terebinthinatis cum exceſſu aſſumptis, nemini dubitare licet, cùm vera *ſarcotica* ſint. Item de opio perhibetur, nempè veſiculas excitare ſolere, cuti admotum.

Vina quidem per ſe ad quodvis venenum alexipharmaca ſunt, nec ideo culpanda. Itaque non libentèr aſſentior *Vvillis*, dicenti, " In noſtro ſeculo com-
„ potationibus, & imprimis vini meracioris ingurgitationibus dedito; ideo
„ affectus hujus exempla & inſtantias ſatis crebras tantùm non quotidianas, occurrere. „ Quòd tamen ex veterum hiſtoria, certè Græcorum, abundè conſtat, illos longè ſuperâſſe noſtros homines vini meraci potu & enormi ebrietate:

ebrietate : Veruntamen ipſis ferè incognitus morbus Diabetes fuit. Illa itaque, quæ à noſtris veneficis œnopolis vino adjici ſolent, ſola condemnanda ſunt, ut Arſenicum & Sulphur accenſum, & infinita alia lenocinia damnoſa; unde vina ob illorum medicationem ſummè nocua eſſe poſſe facilè credimus.

Ultimo loco *aquas medicatas* ſuſpicari fas eſt : Quòd autem vehementer diureticæ ſunt, & ratio, & experientiâ, quæ in iſtiuſmodi rebus ratione potentior eſt, nos abundè docet ex quotidiano infinitorum hominum uſu. Quòd autem per ſe deleteriæ ſunt, nondum ita perſpicuum eſt. Atque quidem *Gersbecenſes* tranſmarinæ Diabetes in puero ſolæ accuſantur à *F. Hildano*; at cujus claſſis illæ ſint, neſcio; illud quidem benè ſcio, aquas Gallicas omnes medicatas à *D. de Clos* coram Collegio Naturaliſtarum *Pariſienſium* examinatas cum noſtris *Anglicanis* ad amuſſim convenire : nec aliud quid in ſe continere, quàm quod à me in noſtris multa ſedulitate inventum eſt : ideóque ſi ad res, quæ à ſiccatis aquis in fundo ampullæ manent, paulò ſtudioſiùs attendere velimus, lapidem Calcarium & Ocram à qua ferratæ denominantur, non ullius mali, certè per ſe accuſare licet : ſalia itaque perpendenda ſunt; atque ea ferè ſunt, vel ſal foſſilis, vel ſal calcarius; nam quæ de nitro aëreo, alumine, vitriolo, certè maturo & perfecto, ſomniant aliqui, imò totus ferè bibentium grex, mera figmenta ſunt. Igitur quod muria ſulphurulenta, nimirùm liquamen ſalis foſſilis, Pyritæ diſſoluto adjunctum, deleterium eſſe poſſit aliquibus, nullus dubito, quod hujuſmodi aquæ ſæpenumerò ſtomachum vehementer nauſeant cum graviſſimo vomitu; item plerisque ſitim haud mediocrem excitant & non rarò diarrheam plurium menſium :-his adde, fœdam ſcabiem cuti ſuffundere ſæpè ſolent : quæ ita eſſe, multis experimentis plurium annorum, cum in vicinia *Knaresborough* medicinam facerem, credo, teſtórque. Jam verò illo poſito, quod nec vomitu, nec diarrhœa, quibus viis faciliùs ejici poſſint, venenum in renes & veſicam deponant, quod in cute ſolebant, credibile eſt; in corpore certè prius haud boni habitûs.

Illud autem notandum eſt, veteres, à quibus medicamentorum facultates & uſus nobis traditus eſt, ſalem & foſſilem & vulgarem * exurere ſolebant, non aliter quàm † Sandaracham : undè colligere nobis licèt, eos ſali crudo ſubeſſe neſcio quid mali medicamenti ſuſpicatos eſſe; Sandaracham quidem crudam merum venenum eſſe prodidêre; at uſtam, etiam Phthiſicis aliiſque imbecillis liberalitèr dabant. Rursùs inter ſalis fontium *muriaticorum* liquamen & ſalem aquâ dulci diſſolutum plurimum intereſt. Etenim in Fontium muria naturali, aut in ipſa aqua marina (ut cuilibet conſpicillorum ope examinanti liquidò patebit) particulæ ſalinæ ſupra fidem minutiſſimæ ſunt, cum in muria factitia ſalis particulæ paucæ & craſſæ ſunt : ex quibus illud facilè diſcimus, nimirùm ſalis acumina infinita ab ejus liquamine naturali multò ferocius in ſtomachum & inteſtina, renéſque adeo & veſicam, exeri poſſe, quàm cùm vel uſtum aut crudum coactum ſit, & denuò diſſolutum, vel ſiccum ſumptum.

* Dioſcor. l. 5. c. 75.
† Ib. c. 71.

Pyritæ autem *ferrei*, quocum in iſtis aquis muriaticis aſſociari ſolet, vim cauſticam diſcimus ex uſu, ubi Emplaſtris vehementèr adurentibus ad ſtru-

mas ineſt, *C. Celſo* authore; at fontium muriaticorum, ſale Pyritarum, vim multùm acui credibile eſt; ſiquidem in hujuſmodi fontibus gravis ſulphuris etiam odor ſentitur; adeóque multo alitèr in ocram hiſce fontibus diſſolvuntur Pyritæ, quàm ubi cùm ſale calcario alicujus alterius fontis miſceantur: imò non raró incaleſcit fons ab hac miſtura, ut † alibi probavimus.

† De Fontibus Medic. Angliæ.

Digreſſio de Fontibus Medicatis Populo Londinenſi maximè uſitatis.

Cùm autē omnes aquæ muriaticæ, ſive eæ calidæ, ſive frigidæ ſunt, ultrà centeſimum lapidem ab hâc urbe diſtant, de iis impræ ſentiarumminùs ſoliciti ſumus; de frigidis verò *ferratis*, & *calcariis*; ſive eæ ex utraque mixtæ, ſive puræ calcariæ, item de illa *anomala* ferrata, Naptha quadam plurimùm imbuta, nuperrimæ quidem inventionis, amplius diſſerere nobis operæ pretium erit, quòd non ſolùm huic morbo, ſed aliis quàm plurimis infrà tractandis adhiberi ſolent: imò tanquam arcanum quoddam & conſummatum aliquod remedium, & Medici propinare, & ægri ipſi ſeſe capeſſere libentèr conſueverunt, caſibus maximè deploratis. His adde non ſanitatem tantùm ab earum uſu aſſiduo promitti; ſed & homines tantùm non præ ætate decrepitos juveneſcere poſſe perſuadent. Igitur è re noſtra non ita multum erit, ſi ad Fontes medicatos in vicinia hujus Urbis, aut certè quænon niſi unius diei itinere ab ea diſtant, digrediamur: hi autem his nominibus & in Urbe paſſim veniunt & à ſuis locis appellantur; nimirùm *Hoxden, Streetham, Dullidge, Barnet, Epſom, Sunnin-hill, North-hall*, *Tunbridge*.

† *Aqua* Hoxdonenſes Ferratæ & *Naphta quadam imbuta, ſive* Bituminoſæ.

In Vico itaque † *Hoxden*, ad regiones *Londini* Suburbicarias ſpectante, aut certè uno vix lapide ab ea diſtante, his nuperis annis puteus effoſus eſt aquarum medicatarum ſanè anomalarum; nam etiamſi ferratæ ſunt, & ſubpurpureæ cum galla fiunt, ſcilicet à pyrite ex totâ ſubſtantiâ in ocram diſſoluto; item ſalis calcarij modicum habent; prætereà tamen Naphta aliqua ſubfulva, & ſpecie quidem à quovis bitumine, quod ſcio, diſtincta, ſat copiosè ineſt: hujus autem Napthæ aliquot uncias, quæ matutinis horis, cum puteus aquâ plenus eſt, ſupranatare ſolet, & à Puteario diligentèr collectas, redemi. Vana eſt & temeraria quidem quorundam hominum aſſertio, hunc puteum contaminari neſcio quo ſpiritu Terebinthinæ dicto, aliquâ negligentiâ Artificis olim perditæ & in terram effuſæ, ubi jam Puteus effoditur: detur, quod ibidem ita contigit, ſpiritu tamen Terebinthinæ idem nunc erit, atque olim fuit; ſcilicet præter ſuum peculiarem odorem ingratum, & guſtu ardentem, erit facilè-inflammabilis & aquæ haud facilè miſcibilis, minimèque per ſe concreſcens. At hæc Naphta gratiſſimi quidem odoris eſt, fœniculum aut aniſum quodammodo ſpirans; item aquæ per minima miſcetur, ut ab ea paululùm ſubturbida eſſe videatur; item cum per ſe aliquo tempore ſeparetur, linguam minimè ferit, ſed guſtui admodum mitis & grata eſt; &, quòd rem extra dubium ponit, in ſe facilè concreſcit: eſt autem novi generis bitumen aut Naphta quædam, ductilis ſive lenta, mollis, ſubfulva.

Secundò loco Fontis † *Streethamenſis* aquæ hæc continent, atque ſic ſe habent. Pagus, ubi fons eſt, altero aut tertio lapide *Londino* diſtat, ultra fluvium *Tameſis* in agro *Surrenſi.*

† *Aquæ* Streethamenſes calcariæ.

Non niſi poſt longam macerationem cum galla ex viridi obfuſcantur; adeo levitèr tantùm ferratæ ſunt.

Ex hujus autem fontis aquæ duodecim libris, ineunte Junio coctis, ſalis calcarij drachmas duas & decem grana; lapidis verò calcarij quinque drachmas & grana viginti quatuor, habui.

Validiſſimè purgant, ſi quæ aliæ, & multis ſæpè vomitum excitant.

Sed mihi tantiſper reliquas aquas *Londinenſes comperendinare* liceat.

Cl. autem *Boilæus* noſter, de his *Londinenſibus privatim* ſcripſiſſe videtur; nempè Tractatu, biennio poſt meum Libellum *De fontibus medicatis Angliæ,* edito: is verò ex aquis medicatis Anglicanis nullam inveniri, quæ vitriolum det, audactèr affirmat. Utinam ei placuiſſet nobis aquas nominâſſe, quas hujus aſſertionis cauſâ examinaverat.

Illius verò egregij Viri *modi* experimenta faciendi de aquis mineralibus, ferè iidem eſſe videntur, ac qui à Philoſophis *Pariſienſibus*, ex quadam aquæ paucitatis neceſſitate præſcripti ſunt.

At in hujus viri ſcriptis editis deſunt, quod doleo, & aquæ & eorum examina; quæ tamen omnia à *Pariſienſibus* ſumma fide & accuratione exhibita ſunt: fortaſſe in *Schedis ſuis poſthumis* invenientur.

Ego autem aquarum noſtrarum medicatarum contenta *aliis* experimentis *luculentis* probavi; nec minore fide ac certitudine. At hæc noſtra probandi genera, tædij, fateor, plena ſunt, & aquarum copiam requirunt: adeóque *promptis* aliquibus ingeniis, & Hiſtoriæ Naturalis *ignaris*, placuit mihi, ſumma cura & induſtria, veritati litanti, rursùs aquam *turbulentam* feciſſe. At nugari nimiùm non licet. Et ſi noſtra non dignentur experiri *meo modo*, ſuis conjecturis, per me licet, gaudeant: profectò in re aquatica, ut video,

Quale caput eſt, talis præſtatur ſapor.

Iſtiuſmodi homines diſcant velim ex noſtra methodo & artificio, clarè admodum expoſito, noſtrarum rerum fidem certiſſimam: id quod iis & laudi & abundanti ſatisfactioni toti reipublicæ literariæ erit.

Sed quæ ad rem noſtram præcipuè faciant, ea paucis hìc repetere lubet.

In *Cuniculis* quidem arte factis ad carbonum fodinas ſiccandas, inveniendáſve, Vitriolum perfectum paſſim obſervare licet. At hi fontes per accidens ſunt; & *ſentinæ ſive cloacæ* potiùs quàm fontes medicati appellandi ſunt. Imò cùm Pyritûm tanta copia ſit ubique in *Anglia*, è quibus *ſolis* vitriolum oriatur, ſæpè miratus ſum vitriolum integrum & maturum in fontibus naturalibus nuſpiam inveniri.

Vehementèr tamen affirmo, jam ut olim, omnes aquas atramentoſas ex ſolo Pyrite, quatenus tales, oriri, quòd in nullo alio lapide vitriolum apud nos temerè reperiatur. Rurſus, omnis Pyrites vegetando naturaliter reſolvitur in ocram

& vitriolum:halitúmque edit in iſtiuſmodi germinatione ſulphureum. Si itaque Pyrites reſolvatur ipſo naſcente vitriolo,& contingat (ut in pleriſque fontibus atramentoſis fieri ſolet) perpetim macerari , decurſu aquæ præterfluentis , tùm iſtiuſmodi aquæ tantùm atramentoſæ fiunt,ocrámq;dant,ſed minimè vitriolum perfectum. Sin autem Pyritem humido loco germinare contingat;ejúſq; germinatio non impediatur continuâ aquarum præterfluentium ablutione, iſtæ aquæ verè vitriolicæ fiunt : ut in Cuniculis fodinarum ubique ferè contingere ſolet.

Porrò eadem certitudine affirmo *nitrum calcarium* à me *primùm figuratum* deſcriptúmque , eſſe ſalem ſui generis , & ferè omnibus fontibus noſtris ineſſe, in aliis plùs, in aliis minùs ; ut nec *Salem Petræ* eſſe , nec *Nitrum Antiquorum* audactèr affirmo. Attende deſcriptiones & confer ſales.

Præterea celeberrimas aquas Nitri *Ægyptiacas* ſalem tantùm *urinoſum* præbere , ut olim actis Philoſophicis *Londinenſibus,* expoſui. At is ſal , minimè ſal calcarius eſt : ipſum autem veterum nitrum , ut ex *Dioſcoride* abundè conſtat , ſal Armeniacus eſt.

Urinoſæ quidem aquæ in *Anglia* dantur , authore D. *Plot* : imò totæ rupes ſunt agro *Eboracenſi* , quæ urinam vehementer redolent : neque mirum cum Belemnites , & infiniti alij lapides perpetua figura donati , vel per ſe , vel levitèr fricati , odorem urinoſum valdè ſpirant : naréſque feriunt perindè ut Spir. C. C. dict.

Denique , & ipſo fonte lapideſcente juxta opidum *Knaresborough* , & à rupe cadente , eandem ipſiſſimam aquam eſſe, nec contentis ullatenus differre : quod repetitis experimentis de induſtria factis , credo : fabulæ itaque ſunt & ſine fundamento quas aliqui cum *Helmontio* exhibent de Fontium ſpiritu neſcio quo eſurino , acido & corroſivo.

Hæc autem obitèr poſui , ne ſilentio aſſertiones antiquas noſtras multa induſtria, & non contemnendis experimentis , confectas prodere viderer. Siquis tamen expectet , ut aliorum miſeras ineptias contra arguerem , ſciat velim ,

Multo majoris alapas apud me venire.

Sed è diverticulo in viam : Symptomatum verò præcipuorum in Diabete rationes exponere reſtat.

Primùm , cur urina adeò dulceſcit , ut ſacchari vel melleum ſaporem planè referat ? At illud quidem de dulcedine urinæ mihi valdè ſupectum eſt ; quod apud Veteres , quantùm ſcio , cum reliquas omnes circumſtantias mira diligentia nobis tradiderunt , ejus tamen rei altum ſilentium eſt.

At eſto ! cùm tamen diverſæ res huic malo originem dare ſolent , ſic urina poſſit eſſe diverſæ naturæ & conſiſtentiæ. Alia ita ſi quando ab ipſo melle , vinóve venenato,*Teéve* naſcatur;nempè,inſtar ſacchari poſſit dulceſcere urina:at ab aliis cauſis ortum,ut ſunt opium, aquæ medicatæ,Therebinthinata medicaměta, antimonium,&c. Urinæ quidem guſtus lenis,at minimè,quantùm memini,dulcis : dulceſcit aut urina , inquit *Willis* , quòd in ea combinantur ſales diverſæ naturæ : dulceſcit verò ut mel , quod ſalibus combinatis adjiciuntur quædam particulæ ſulphureæ ex partium ſolidarum abſumptione. At hæ rationes nul-

lius momenti ſunt, quòd iſtiuſmodi ſalium combinationes meræ fabulæ ſunt, ut ſuprà oſtenſum eſt; quippè acetum non dulceſcit ob aliqua ſalium diverſorum coitionem, perindè ut plurimi ſomniârunt, ſed ob ſolas cryſtallos è ſale acido formatas. Deindè quemadmodum nutritio in perpetua arteriarum plenitudine, ita & ſolidarum partium conſumptio & macies extrema in iiſdem arteriis inanitis conſiſtit: ut eadem planè ſit ratio ſolidarium partium ſanguiniſve maſſæ quoad ſuccum aliquem nutritium.

Aliter item exponere lubet: nimirùm paulatim dulceſcere urinam, quòd primùm aquoſior ſeri pars effunditur, mox colliquatione procedente, ipſa quoque ſeri pars chyloſior: huic autem rei illud fidem facit; nempè Phthiſicorum plurimorum ultimis menſibus inſignis ſputi ducedo ad nauſeam uſque moleſta.

Alterum Symptoma eſt urinæ tanta effuſio: quorſum id? fit, ut opinor, à nimiùm colliquato & attenuato chylo; à quo mox ipſum quoque ſerum ſive chylus veteranus intra habitum coporis in quendam ichorem quaſi corrumpitur: hanc autem opinionem firmant vehemens ardor & anxietas circa præcordia; item ſubitaneus potionis cujuſlibet intra habitum corporis raptus & tranſmiſſio: deindè, eorundem concoctio potulentorum præter fidem celerrima; ut vinum acidulum rubellum, verbi cauſa, contra quàm vulgò creditum eſt, omnem naturam ſuam, ipſo per ſtomachum tranſitu, pérque venas lacteas exuat; pérque renes tandem inſipida, ſubdulcis, coloríſque expers urina, momento temporis effunditur. Atque hic concoctionis *Septicæ* ſuprà modum exertæ, à medicamentis deleteriis, admirandus effectus eſt.

Tertium Symptoma, omnium longè miſerrimum, inſatiabilis ſitis eſt. At hoc ita intelligemus; ſi inflammatis viſceribus adjecta ſit urinæ infinita effuſio: nam etiamſi tenuis ichor ubique facillimè poſſit erumpere, quà vaſa excretoria ſunt; cùm tamen faucium, *inteſtinaliſque corporis habitus pars exterior* ſummè inflammata, adeóque excretionibus inepta ſit, ob tenſionem iſtiuſmodi ductuum, duritiemque; cúmque renibus naturaliter patentibus, multum aquati ſeri exire ſolet, tantaque per eos jam à reliquis corporis partibus derivatio ſit; non ampliùs mirum videbitur, ſi ſalivæ ductus ſiccentur ad hominis infinitam miſeriam. Quale autem vitium ſit in renibus non benè video; nam *viſcerum fermenta* res vana & futilis eſt: illud verò clarum eſt, eos multo & continuo effluvio poſſe labefactari, reſolvi, ampliúſque patere: item ob eandem rationem, inſignem eorum fracedinem, quæ in nulla parte major eſt, quàm in renibus, poſſe ex toto ablui, ut ſerùm aquatum vehementer & aſſiduè erumpens in urinam minimè excoquatur.

Cauſis autem Diabetis ſic poſitis, ad remedia jam tandem venimus: eadem verò ſunt quæ ad Hydropa benè faciunt, *Aretæo* authore; ut univerſa quoque victus vitæquæ ratio eadem eſſe debet. At duæ præcipuè Curationis intentiones ſunt; videlicet, ut ſtomacho imprimis, ſitis fonti, quæ omnium malorum etiam maxima eſt, opem feramus; & quòd meiendi provocatio ſubinde ab eâ excitetur, & quòd effluens ſecum abducit ea quæ de corpore colliquat, & quòd fruſtrà bibitur, cùm nullus potus, quantus quantus is fuerit, ſiti medebitur. Altera intentio eſt ad ſedandam colliquationem à veneno ortam.

Huic autem poſteriori intentioni optimè faciunt, ut ad alia venena, *Lac* item *Poma*, (id eſt, fructus quilibet; ut poma granata, limones, fragæ, ceraſa, &c.) aquæ, quæ potui dabitur, incoquantur; item *Vinum* * *maracius* aſtringens, ad ſtomachum roborandum, idem quoque præſtat ad evaporandos, & aliò dejiciendos humores; ultimò Antidotus *Hiera*, quæ utrique intentioni curativæ abundè ſatisfacit.

* *Vinum omnibus venenis contrarium eſt*, C. Celſo *authore.*

Primæ autem Intentioni, inquit *Aretæus*, Hiera medetur; at quæ illa Hiera eſt, nam innumeræ ferè Hieræ tempore *Galeni* fuerunt, ut ex N. *Myrepſo* diſcimus: verum enim verò *Aretæo* una tantùm Hiera cognita eſt; ſcilicet, quæ nullo alio nomine adjuncto tunc temporis diſtincta fuerat: ſanè inter alia multa hoc egregium argumentũ eſt de ſumma antiquitate *Aretæi*. At neque Hiera *picra* eſſe potuit, cùm à *Galeno* ſic primùm apellata eſt; ipſum verò medicamentum ſine nomine compoſuit *Muſa Antonius*, Auguſti Medicus,ut diſertè teſtatur *Scribonius Largus*, *Claudij Cæſaris*, Medicus alioquot ſeculis ante *Galenum*. Profectò operæ pretium eſſet omni diligentia tantùm medicamentum inveſtigare, ſcilicet quòd ſitim Diabete affectis, tremendum ſanè ſymptoma, efficaciter tollat; nulli certè remedio, quod ſcio, cedens, poſt hujus ſeculi, multorum aliàs bonorum feracis, infinitam induſtriam. Hujus autem remedij notitiam eidem *Scribonio Largo* debemus; idque non perfunctoriè tradidit: Etenim non tantùm ipſum remedium, ſed ejus Hiſtoriam, ſine qua adhuc de tantæ rei veritate dubij eſſemus, curioſè quidem litteris mandavit. Hæc, inquit ille, Antidotus Hiera dicta (quibuſdam *Picra*, aliis *Diacolocynthidos*) ab antiquioribus Medicis (quo in numero *Aretæus* fuit) propter effectus ignorata non fuit: ſed *Pacchius Antiochiæ* illam uſu *illuſtravit*,& poſt mortem ejus,*Tiberio Cæſari* per libellum ſcriptũ ad eum,Bibliothecis publicis poſuit,& in manus noſtra venit,quam anteà nullo modo extrahere potuimus, quamvis omnia fecerimus, ut ſciremus, quæ eſſet. Hanc poſteà nos ſcivimus, quæ, ut ſanè, & libello ipſe fatetur, non à ſe inventa, ſed uſu exactiore comprobata, ad quæ vitia, & cum quibus, & quem ad modum data proficeret: antiquas ejus compoſitiones emendavit *Pacchius*; adeóque hæc mirificos effectus habet mirificâ temperaturâ compoſitâ; hinc Hiera Pacchij noſtris hominibus inter alia nomina meritò appellatur. Habes itaque remedium à magno Medico & bene inſtructo, *Cæſare* quidem dignum, eíque per teſtamentum legatum, uſu & approbatione *Scribonij Largi* ampliùs nobilitatum, & quod anxiè quæſivimus, ad ſitim tollendam commendatum, idque non ſimplicibus verbis & perfunctoriè pro ſumma aliàs hominis modeſtia, ſed ejus facultatem privatim ad hoc malum vehementer exaggerat.

Eſt ſtomachi vitium, inquit ille, quod cum ſiccitate & ardore ejus, & irrequiebili, ut ita dicam, & inextinguibili ſiti conſiſtit; ἄτονον, Græci vocant; *Marcellus* Eccauſin meliùs, ſive ardorem, ut rectè obſervavit *Rhodius*, ab eo quod exiccat omnem ſtomachi humorem. Scimus quoſdam *urnas aquæ* bibiſſe, neque ideo ſitim aliquâ ex parte in præſentia compeſcuiſſe: ad hoc Antidoti Hieræ drachma vel ejus dimidium datum ex aquæ frigidæ cyathis duobus, ita prodeſt, ut facilè abſtinere ab aqua proximis diebus poſſunt: nec minùs Hydropicis prodeſt, quibus eadem ratione datur.

Illud verò, ut idem Author perhibet, ſupra omnium opinionem eſt, quod ad ſtomachos evidenter convenit, quum ſit viroſiſſimum medicamentum adverſus *ſtomachum*, ne ad levia quidem, & ſimplicia medicamenta aptè *diſpoſitum*, ſed videlicet in ejuſmodi rebus potentior uſus ratione eſt: expertus enim unuſquiſque intelligit ſtomacho quoque hoc medicamentum eximiè prodeſſe.

Remediat enim eos quibus frequenter inaceſſit cibus,& eos qui aſſiduè inflationibus urgentur, &c. Vide apud authorem. At hæc omnia quòd magnam partem ex antidotis conſtat.

En præclarum ſummæ antiquitatis monumentum, ad multos magnóſque hominum uſus, & privatim ad Diabetem & hydropa inventum!

Hujus autem Antidoti ſuccedaneam malè quidem, mea ſententia, ſuppoſuerunt inferioris ſæculi Medici, *Archigenes* & *Aetius*, Theriacam *Andromachi*. Mithridatio quidem *Andromachus*, *Neronis* Medicus, Squillam & Opium (quod obiter pono) infinita quantitate adjecit, qua in compoſitione antè omninò defuerunt, ut planè conſtat apud eundem Scribonium Largum ex Antidoto, τελεία, ſive perfecta dicta, *Marciani* Medici, & quæ *Auguſto Cæſari* componi ſolebat.

At hæc *Andromachi* adjectiva medicamenta, utpotè ſiccantia & vehementer diuretica Diabetæ minùs idonea eſſe videntur. Videant tamen noſtri homines, quibus huic morbo medendo opportunum fuerit, ſi Diacodij paululum, ob mitem & temperatum effectum, aliquo modo cum utilitate exhiberi non poſſet.

DE

HYDROPHOBIA,

Tertia Exercitatio Medicinalis.

AB inextinguibili autem ſiti, & bibendi aſſidua cupiditate, ad ipſius etiam aquæ, omniſque adeo potionis timorem tranſire lubet; miſerrimum genus morbi, inquit C. *Celſus*, in quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciatur. Græcis Hydrophobia audit; Latinè, aquæ pavor.

Quemadmodum autem proximè ſuperior morbus Diabetes, à morſu beſtiolæ cujuſdam venenatæ, ex ſerpentium genere, interdum naſci ſolet; ita hic, de quo tertio loco tractaturi ſumus, Canis rabioſi venenato morſui primariò originem ſuam debet. Atque ſimiliter quoque hic, atque ille, Dei Providentiâ, mortalibus raròaccidit. Quod tamen vehementer miror, cùm nulla do-

mus ſine cane ſit, ejúſque totiúſque familiæ non ſine ratione præſidium vocetur; imò cùm omnium gregum, beſtiarúmque ruralium aſſiduus & fidelis cuſtos ſit. His adde, Canes venatici plurium generum apud nos infiniti ſunt, & primarij viri eorum etiam greges nutriunt; imò mulieres, cujuſque ferè ſortis, ſolius voluptatis & animi causâ, eos in ſinubus ſuis geſtare amant, & intra ipſos lectos admittere; adeò non ſatis eſt, eos eſſe domeſtica Animalia, niſi menſa & toro quoque accipiantur: item horum plurimos rabie perire, ſcilicet morbo Canibus, & id genus animalibus ſolis peculiari, teſte *Galeno.* Idcirco Providentiam divinam magnoperè laudo, à morbo omnium longe ſæviſſimo, humanum genus etiam invitum, tueri velle.

Non autem ignoro Hydrophobiam aliter, atque aliter in morborum claſſibus diſponi. At tota illa contentio, an celeribus tardíſve paſſionibus annumeretur, pauci momenti eſt. Etenim cùm rarò ante trigeſimum quintum diem aquæ pavor à quo prima morbi cognitio eſt, incipiat; & quòd celerrimè deinceps hominem interficiat, acutus morbus dici poteſt. Veruntamen, quia poſt plurimum tempus morsû inflicti ægri morte afficiuntur, & quòd ab ipſo ferè morſu diverſimodè ſeſe male habeant, etiamſi morbi genus nondum percipitur, aut ne dum ille animadvertitur; ideo cum aliis antiquorum ſectis (quales fuerunt Aſclepiadis ſectatores, authore *C. Aureliano*) hanc *tardam* paſſionem eſſe putare licet.

Ut autem hujus morbi deſcriptio perfectior ſit, tàm ipſius canis rabioſi, quàm hominis à morſu rabioſi conditiones exponendæ ſunt.

Canis verò *inſania* propriè *rabies* dicitur: huic tùm ferè cauda demiſſa, oculi inflammati, lingua exerta, citra rationem currere, deinde rurſus ſubitò conſiſtere. Siticuloſi quidem ſunt, non tamen bibunt, & plerumque anhelant. Multi ſunt & adeo deliri, ut ne familiariſſimos cognoſcunt, ſed hos primùm attingunt. Segniùs ferè incedunt, & velut ſomnolentiores exiſtunt; ſi verò etiam cucurrerint velociùs, ſubitò currunt, at intempeſtiviùs & inordinatè. *Rufo* & *Poſidonio* authoribus antiquis apud *Aëtium*: non ſolùm maximò æſtu, ſed etiam per maxima frigora canes in rabiem agi ſolent. Item potum & eſcam averſantur: largam ſpumantémque pituitam naribus & ore projiciunt; torvè & ſolito triſtiùs intuentur: in omnes paſſim ſine latratu irruunt, æquè feras homineſque, tàm familiares, quàm ignotos mordent, nec protinùs infeſtum quidquam infligunt, niſi vulnus, dolorémque; exinde morbus ille contrahitur. Illudque noſſe convenit, pavorem aquæ non ſtato definitóque tempore exoriri. Quidam poſt morſum celeriùs in paſſionem veniunt, quidam tardiùs: ideo etiam poſt annum, aut eo ampliùs afficiuntur; ſed magis plures poſt quadraginta dies. *Cæl. Aurel.* Plurimùm tamen ad quadrageſimum uſque diem neglectis differri conſuevit. Poſt ſemeſtre etiam nonnullos invadit. Quendam poſt *annum* aquam horruiſſe conſtat, quæ nobis viſa & comperta fuere: narrant & poſt *Septennium* aquæ metu fuiſſe tentatos.

Jumentorum Hydrophobia correptorum hæc ferè eſt conditio, *Vegetio*, authore.

Aliquando jumenti aquas timentis ſigna hæc ſunt, venas omnes habebit extenſas, ſudabit, ſuffuſis oculi tremorem frendorémque patietur, illidet

ſe

ſe parietibus ; ex qua paſſione converti conſuevit in rabiem.

Homini autem evenit id malum cum diſtentione nervorum, totiúſque corporis rubore, præſertim faciei, cum ſudore & languore quodam. Aliqui auræ ſplendorem fugiunt ; alij ſine ulla doloris intercapedine vexantur ; ſunt etiam qui canum more *latratus* edunt, & obviam factos, morſu adoriuntur, ac mordendo ſimili vitio labefactant.

Cæl. autem *Aurelianus* omnium Antiquorum diligentiſſimus fuit in colligendis nominibus & ſignis hujus morbi. Hydrophobiam, inquit ille, alij Phobodypſon appellant, quòd cùm timore ſitiat aliquis ; aliis *aquæfuga* audit : aliis *cynolyſſon*, veluti ex rabie canina morbum conceptum.

Antecedens cartè cauſa paſſionis eſt canis rabidi morſus ; at quidam in hanc paſſionem devenerunt ſolius aſpirationis odore, ex rabido cane abducto : alij rabidi canis unguibus læſi : alij à catulo parvulo læſi Hydrophobici memorantur.

Sartrix quædam ex chlamyde ſciſſa rabidis morſibus ſarcienda, ſuturis & filo linguam pro more ſæpiùs admovendo.

Alia quoque animalia apud eundem *Cæl. Aurel.* numerantur ſimili rabie noxia, ut Lupi, Leopardi, Urſi Equi, Aſini, etiam Gallus Gallinaceus.

Imò apud illum poſſibile eſt ſine manifeſta cauſa hanc paſſionem corporibus innaſci.

Hydrophobiam autem, ſecundùm eundem *Cæl. Aurelianum* hæc ferè indicia circumſcribunt : nempè, *pronis* in illum, cùm jam prætangi cœperint. *Anxietas* quædam ſine ulla ratione : Atque *iracundia*, & corporis difficultas : inſolitus motus: *Somnus* etiam ſuſpenſus atque turbatus, vel vigilia: & ſimul cibi corruptio: ſtomachi gravedo: crurum atque brachiorum extenſio, oſcitatio jugis, & impigra levandi (an ad ambulandum) voluntas : inſuata etiam querela aëris, tanquam auſtrini, quamvis ſerena fuerit quies, item difficilis toleratio, atquæ tædium, & recuſatio imbrium, *parva bibendi-voluntas contra conſuetudinem.*

Obtinente verò paſſione, appetentia bibendi atque timor primùm ad ipſius aquæ viſum ; ſecundo etiamſi ejus audierint ſonitum vel nomen ; dehinc timor fomentationis olei, Pulſus denſus, parvus, inordinatus : quibuſdam ſaltus ſtomachi, torpor atque ſtupor articulorum; ſubreptio atque extenſio præcordiodiorum ad ſuperiores partes, & officij ventris abſentia. *Urinæ reddendæ paulatim frequentatio*, tremor atque conductio nervorum. Vox obtuſa & velut latrabilis : corporis canina involutio, (ſive decubitus caninus) ſpiratio difficilis : jactatio corporis omnis ad ingreſſum hominum, tanquam ſecum aquam afferentium : rubor vultus atque oculorum, & corporis tenuitas, atteſtante pallore cum ſudore partium ſuperiorum. *Veretri frequens tenſio cum ſeminis involuntario jactu* : lingua prominens.

In *ultimo* etiam *ſingultus*, & vomitus fellis, ac frequentiùs nigri : quibuſdam etiam timor, manus oculis tenus admotæ vel circumtractæ.

Quidem ſe agnoſcere fatentur eſſe naturalem, vel conſuetum aquæ liquorem, cùm ſibi monſtratur, ſed commoveri cùm viderint.

Soranus ipſe teſtatur ſe vidiſſe Hydrophobum ſeſe hortantem, ut liquorem

ſumeret, nec tamen potuiſſe. Aiunt & militem quendam Hydrophobum, ut *Artorius* memorat, ſibi indignatum, quòd in bello nulla timuerit vice, ſed nunc, aquam cùm vidiſſet, quæ eſſe conſuetudinis jucundæ ſolet, metu inenarrabili terreretur.

Eudemus, *Themiſonis* ſectator, memorat fuiſſe Hydrophobum Medicum, qui cùm prænoſceret periculum, ſuppliciter ingredientes exoraret, & cum lachrymarum fluore guttis deſtillantibus tangeretur, exiliens veſtem conſciderit.

Soranus memorat ſe infantem Hydrophobum vidiſſe, Ubera matris expaveſcentem.

Atque hæc ex *Cœlio Aureliano*, veterum Medicorum nulli ſecundo, exſcripta habui.

Unum autem morbi ſæviſſimi prognoſticon reſtat; nempè ex iis qui hoc vitium ſenſerint, *neminem* ſervatum eſſe: niſi forſitan ex Hiſtoria unum aut alterum evaſiſſe audimus, teſte *Dioſcoride*; & idem alibi; Hoc vitio tentatus nemo ſervari poteſt. Huic etiam prognoſtico conſentiunt ferè omnes Antiqui Scriptores. Aquæ metu oppreſſis in anguſto ſpes eſt: ſic *C. Celſus*. Quum liquorem timent,& latratus edunt,ſpaſmóque vexantur,horum nemo ita correptus, quantum ego ſcio, inquit *Scribonius Largus*, expeditus eſt: ad idem redit ſententia *Galeni*; hoc autem morbo omnium peſſimo correpti aquam timent; ac propter multam ariditatem, humidi deſiderio tenentur, cæterùm à potu abſtinent, *quia mentæ alienati*, id quod auxiliari poteſt, non conſiderant. Proinde fit, ut aquam fugientes inareſcunt, & convelluntur ob febrem, quâ intùs uruntur, miſerrimóque tandem morti genere intereunt. Aquæ, id eſt, cujuſlibet liquoris timor, ubi accedit, ſummo cruciatu ad mortem eos compellit: hæc etiam prodidit *Scribonius Largus*.

Ipſo autem morbo hactenus deſcripto, proximum eſt, ut aliquot Ægrotos, pro more noſtro, exhibeamus; nempè ad majorem morbi elucidationem. At rariſſimi hi ſunt: imò in tota Hiſtoria Medica, quantùm legi, tàm antiqua, quàm moderna, vix unum aut alterum ægrum *ex integro narratum* invenire licet; quòd fortè ab iſtiuſmodi ægrotis etiam Medici abhorrere conſueverunt; cùm ſaliva non ipſius canis tantùm, ſed & hominis rabioſi inficere potis eſt: neque enim infectionem aliquibus aſſidentibus, maximè ſi vitioſi corporis habitus ſint, mediante ſpiritu communi, communicari poſſe, non multùm dubitare videtur *Dioſcorides*.

Ægrotus I.

Iacobus *Corton*, juvenis procerus, atque admodùm robuſtus: à Cane quodam rabioſo dextra manu leviter morſus eſt; vulnuſculum per ſe ſanatum eſt; imò res ipſa & ſibi & ejus uxori omninò oblita eſt; mihi tamen reſpondit (cùm Hydrophobiâ correptus eſt, & ea à me cauſa aſſignata eſt, cur aquam jam bibere non potuit) ſe uxori dixiſſe, illud ſibi valdè mirum viſum fuit, quòd canis, antea ſibi tàm familiaris, ipſum tunc morderet: at è memoria id totum ſibi excidit. Poſt quadraginta verò plus minus dies de dolore quodam totum quidem corpus, maximéque dorſum & tota circumcirca præcordia,

vehementer afficiente queritur ; palleſcit, huic cavio culi, &c. Die autem tertio à primo inſultu ad veſperum, circiter medium *Martium*, Anno 1682. ſpiritum vini dictum meracum, & calefactum, petiit, potavit, lecto decubuit, vomuit, noctem inquietam egit, & poſtridie manè valdè ægrotavit cum ſtomachi vehementi inſultu ; & quamvis *minimè ſitiebat*, tamen omninò bibere non potuit ; imò jam propriam ſalivam ægrè quidem deglutiebat, quod ipſi, ut nobis ſeriò multies aſſeveravit, vel morte pejus erat : ejuſdem autem diei manè, & Diaſcordij tantillum, & aquam Theriacalem ei obtulit quidam Pharmacopola. Diaſcordium quidem ſumpſit, at aquam guſtare non potuit. Atque hæc manè : Prima autem ejuſdem diei pomeriadiana hominem primùm vidi, lecto decumbentem; pulſum protinùs exploravi admodùm tardum, & interdum inæqualem ; at neque id, niſi ab aliquo ſtomachi gravi inſultu ; habitus corporis frigidus, lingua non ſicca, ſed flexilis & humida, ſubalbida. Hominem ſurgere juſſi, & ante claram lucem eum poſui ; & quòd de neſcio qua gravi ægritudine circa ſtomachum multùm querebatur, aquam Theriacalem, quæ ad manus erat, propinavi : at cùm ori ejus poculum appropinquarem, inhorruit quidem tremuitque : illud equidem infinita admiratione ſpectabam ; adeóque vinum aquámve petij ; & aquam mihi ejus neceſſarij attulerunt, quam ei ſtatim potandam dedi ; ſed vehementer ad eam reſiliit, & ejus ſtomachus modo quodam inſolito valdè intumuit, & tunc pulſus ei multùm tremulus & commotus eſt : ampliùs autem eum ad bibendum provocavi ; ſed ut ſad ejus os aquam propiùs moverem, magis magiſque attonitus, caput retrò avertebat, ſingultiens, & eam torvis oculis intuens non ſine dentium ſtridore tandem & vociferatione. Illud vehementer miratus ſum, nec ejus ſymptomatis rationem ullo modo reddere potui ; diù verò cogitabundus feliciter mihi in mentem venit, hunc *Aquæ metum* eſſe, mihi tantùm ad hoc tempus ex libris cognitum, nondum tamen viſum. Quo animadverſo, iterùm atque iterùm hominem ad bibendum provocavi ; & totiès illum valdè perturbatum expertus ſum, maximè ad aquæ apulſum : Tandem uxoris matrem & ancillam adſtantes interrogavi, quâ corporis parte nuper vulneratus eſt ; quâ quidem quæſtione confuſæ, reſponderunt, Quare id quærebam ſe velle ſcire : Illum à quodam cane morſum eſſe dixi. Id verum eſt, ipſe ægrotus territus ſubitò mihi reſpondit, cane cujuſdam *Sutton*, vicini mei morſus ſum; ſed vulnus jamdiù ſanatũ eſt. Poſthæc hominem rurſus decumbere juſſi, illúmque reliqui. Uxorem autem & neceſſarios alibi domi conveni, & ejus mortem, ut rem certiſſimam prædixi ; ſiquidem tardiùs eſſet, quàm ut opem aliquam ferre potuerim ; item neminem præter cuſtodes, ſtrenuos aliquot viros, illi adeſſe permittere volui.

Venam autem in brachio demorſæ manus ſtatim ſecandam curavi ; vulnus ſcarificatione profundiore aperui & veſicatoria ſuperinjeci, eadem regioni interſcapulari, tibiis & brachiis ex internâ parte admovi ; item Antidotos famoſas & uſitatas, ut Theriacam *Andromachi*, cinerem Cancrorum fluviatilium, Rutam, Agaricum, &c. formâ boli propinavi. Illud autem notandum eſt, *ſolida* quæque cochleari aſſumere potuit, (quod ut jam video *C. Celſum* non latuit) ſed id non ſine multo tremore & metu ; obnixè ſupplicans, ut cautè id fiat, neque aliquis ea ſubitò & improvisò afferret, & ut in ejus manus leniter

deponerentur ; quibus acceptis , manum ſuam ſuſpenſam paulatim verſus os dirigens, ſubitò cochleare intra id , velut ejaculando , conjicere voluit,& dicto citiùs , velut *canis ad offam* , quicquid in cochleare contentum eſt , deglutire , idque multo expeditiùs, voraciúſque quàm eſt hominum aut conſuetudo aut natura. Ex variis autem Antidotis aliquid ſingulis horis ad multam noctem ſumpſit, & ſemper ad modum jam deſcriptum : item potionem plurium generum ſubindè obtulerunt die noctéque , quam tamen nunquam ſine horrore vidit , *gravi ſtomachi motu ſuperveniente.* At Salivam diglutire ei horrendum fuit ; perinde, ac ſi mortem ipſo momento inferret. Nox illa ex toto inſomnis fuit.

Poſtridiè verò ejus ſanguinem , è venis miſſum , diligenter inſpexi ; optimè quidem ſe habentem ; & colore , & conſiſtentia , & proportione utriuſque partis ſeri ac craſſamenti rubri , & ſanorum ſanè quàm ſimillimum.

Febricitavit jam primùm , & pulſus jam celerrimus , fortaſſe magis à calidis Antidotis, multotiès exhibitis , & vigiliâ perpetuâ & animi anxietate , quàm à morbo. Atqua denuò oblata eſt, ſed fruſtrà : imò me magnoperè rogavit , ut non ampliùs ei moleſtus eſſe velim,ut ſaltem quietè mori ſinerem, adeo aque ei terribilis , ut nihil ſuprà ; ſed & omnia alia quæcunque illi jam terrorem incutere dixit ; ejus mortem jamjam inſtare ſentit , quòd animo, inquit , penè defecturus ſum ; & admodum quidem pallidus, & cavo & tenui vultu erat.

Multâ autem difficultate hominem veſtitum perſuaſi ut ſe in faciem inclinaret , lectóque incumbentem , ſeſe ſuper ventrem proſterneret ; pectore tamen & vultu in terram ultra lectum liberè deorſum proſpiciente : nam mihi veriſimile eſſe videbatur , ut hoc corporis poſitu (ſcilicet *canino*, aut quadrupedum more , quàm erectiore, humanóque) faciliùs biberet. Itaque cereviſiæ tenuioris Urnam capacem ipſius ori placidè ſubjici curavi ; quam , protinùs ut aſpiceret, infinito gaudio amplexus eſt ; & ejus odore ſe admodum refici dixit ; potionémque jam cum inſigni voluptate vidit ; ſéque minimè dubitare , quin totam Urnam ſiccare poſſet affirmavit ; & qui jam tantùm non moribundus videbatur, jocosè loquutus eſt , & cum uxore & neceſſariis ejus multa lepidè & jucundè confabulatus eſt ; inventionem meam mirificè laudat , mihique gratias quàm maximas ex animo dedit , &c. Caput autem verſus cereviſiam maximâ feſtinatione impetúque movebat , ſed fruſtrà , nam , quoties labia aperuit , ſtomachus vehementer offenſus eſt ; linguam jam exeruit , ac ſi lamberet ; ſed cùm vel ſummo ejus apice cereviſiam tangere contigit, territus reſiluit ; bibendi tamen vana imagine uſque delectatus eſt ; amphorámque è conſpectu ejus ſubducere ancillam ſinere noluit,& quoties eam parùm & leniter ſubtrahere conata eſt , odorem ſequutus eſt naribus, canum more, follicans. Diù & multùm ſic fruſtrà fatigatus , ſe jam plurimùm offendi odore cereviſiæ tenuioris , ſcilicet nimiùm vapido & languido ; idque ſibi ne biberet impedimento eſſe ; itaque *alam* (fortiorem cereviſiam noſtratibus dictam) petiit. Atque illa ex voto dicto citiùs oblata eſt ; ſed poſt infinitos conatus , & linguam millies , canino more , exertam , neque ex ea vel primis labiis guſtare potuit. Atque hâc poſitione modo ventri incumbens, modò manibus & genubus innixus , integrâ minimùm horâ perſiſtebat (*Tantalum* agens) at omnino citra potionem. Deinceps, tenuis fiſtulæ, è pennis coagmentatis confectæ , alterum caput ejus ori ,

atque alterum cereviſiæ, immittimus; ſed illo Syphone uti non potuit; atque idem eſſe videbatur,ac ſi quis illum Canis ori intruſiſſet. Ita vexatus,me perſuadente, tandem decubuit, & non multò poſt exitum meum nervorum contractione correptus eſt, ore ſpumavit, *latravit*, adſtantes dentibus petiit.

Hoc autem paroxyſmo finito *Elleboriſmum* in bolo propinavi, quod libenter avidéque, perinde ut cætera, ſumpſit, ab eo ter quatérve copiosè vomuit, eóque ſe multum levari dixit; tamen ſubinde convellebatur, & in acceſſionibus ſemper deſipiebat. Poſt quatuor autem horas hominem rursùs viſitavi,& jam Sacerdos etiam accerſitus eſt, quocum multa loquutus eſt ſobriè & piè, preceſque publicas ab eo repetens,& ſacramentũ menſæ Dominicæ vehementer petiit; quod tamen propter morbum dare non licuit; Teſtamentum ſcribi juſſit & rationum libros inſpexit. Poſt hæc rursùs hominem ad bibendum ſollicitavi, & jam promptè ſeipſum in ventrem ſua ſponte vertebat, omnique artificio & ingenio uſus eſt, ut de cereviſiâ capiti ſubjectâ biberet; ſed nunc ut olim fruſtrà. Inſuper poculum exiguum argenteum, Potionis plenum, in ejus manum tradidi; quòd, cùm propè os leniter & ſuſpensâ admodum manu admoviſſet, ſubitò intra proprias fauces illud ejaculare voluit, ut de bolis facere conſuevit, ſed dentibus alliſum; in amphoram ſubjectam cecidit.

Illum autem, cùm non meminiſſem, toto decubitûs tempore vel minxiſſe vel ſemel dejeciſſe; ideò enema dari curavi, quod protinùs rejecit & convulſus occubuit. At eum non minxiſſe, & ſatyriaſi moleſtiſſima correptum fuiſſe, (de quâ plurimùm queſtus eſt, maximè cùm in genibus & manibus incumbebat lecto) à veſicatoriis potiùs, quàm à morbo oriri, veriſimilius mihi eſſe videbatur; at lecto poſteà *Cœlio Aureliano*, Antiquorum diligentiſſimo (ſi quis alius) ſcriptore, ipſius morbi unum *è propriis ſignis* eſſe cognovi.

Ne quid autem omitterem de iis, quæ aliquo modo ad morbi intelligentiam facere poſſint, inſuper dicam, me quandam mulierem è propinquis ejus fortè conveniſſe, cujus filia, ut mihi retulit, valdè anxia erat, ne illa quoque periclitaretur, quòd hic vir à ſuâ domo redeuntem puellam nocte conducere ad ædes maternas voluit; ſéque benè meminiſſe ejus manum, qua illum tenebat, totúmque corpus tremuiſſe, & frigido ſudore maduiſſe, multúmque ſecum murmurâſſe; ut illum rogaret, quomodo ſe haberet; reſpondit, poſt operam quotidianam, (nam ſupellecticarius erat) ita ſe malè habere nuper conſuevit.

Neque illud ſilentio prætereundum eſt, ipſum canem à quo morſus eſt, hominem ea nocte ſequutum eſſe: imò ipſe canis vivus & ſanus eſſe videbatur, quo tempore homo mortuus eſt.

Æ G R O T U S II.

AD hæc: D. *Vvidovv*, ipſo authore, mihi hæc narravitnempè ad illud tempus, quo *Corton* morſus eſt, ab eodem ipſo cane nigro ejuſdem *Sutton*, Catulus in ejus officina morſus eſt. Poſtridiè autem à morſu idem Catulus & Dominum & ancillam, illum in manu, hanc in tibia, & eo ipſo die moriebatur. Poſt menſem verò malè ſe habuit, & cordis dolore vexatus eſt,non ſine

aliquo tremore & metu, per triduum vix dormivit, ſanguinem mitti curavit, & melius ſe habuit. Ancilla autem de nulla noxa adhuc querebatur.

ÆGROTUS III.

PUella quædam, duodecim annos nata, à cane rabioſo morſa eſt ad Talum; cutis autem ejus non lacerata eſt aliquo vulnere; at penitùs impreſſi ſunt canis dentes, eorúmque veſtigia ad aliquot dies manebant: huic autem in ea parte neſcio quis *dolor Urens*, per intervalla accedens: à ſexto verò, ut memini, die à morſu adeò intolerabilis fuit, ut præ dolore, vehementèr vociferavit; pungente, atque urente dolore, ac ſi carbone aliquo vivo afficeretur; is verò dolor uſque ad genu aſcendebat; imò eo tempore planè aliena loquuta eſt.

ÆGROTUS IV.

QUædam mulier, 69 annos nata ex matre vehementèr phrenetica; ab ipſis cunabilis (ut mihi à fide dignis relatum eſt) hujus mali materni quædam ſigna habuit: ex. gr. nunquam in vita niſi pitiſſando, & cum neſcio quâ difficultate, bibere potuit; contrà, cibum & multum & avidè ſumebat: aquam ſemper vehementèr inhorruit, ut naviculæ in flumine ſe nunquam committere perſuaderi potuit; imò iter factura vehiculo, aquæ metu ſupra modum affecta eſt; item repentinos pavores ſine cauſa vehementèr paſſa eſt: ſubitò & ſupra humanitatem, prætérque omnem rationem (aliàs mitiſſima Fœmina) iraſci ſolebat.

ÆGROTUS V.

QUidam quinquagenarius, Mercatoribus notiſſimus inſtitor, habitans in *Pye-alley*, ad vicum vulgò dictum *Fenchurch-ſtreet*: morbo quodam valdè inuſitato ex 25. annis gravitèr affectus eſt: me verò per Pharmacopolam vicinum accerſivit ejus uxor, ut de re, per neminem adhuc vel infinitis remediis levatâ, ſaltem judicium meum ferre velim: hominem vidi athleticum quidem & aliàs ſanum, & dum ei adſtabam, bis aut ter convulſus eſt ad hunc ſemper modum; nimirùm, caput ejus *de humero ad humerum* admodùm veloci vibratione coccuſſum eſt, non ſine dentium ſtridore; ídque ſi nocte in lecto contingat, quod tamen ſæpiſſimè fit, cum quodam horrendo murmure perpetrari ſolet; ut ejus uxor nobis author fuit: hæ autem *vibrationes* tanta pernicitate tranſactæ non diù durant; tamen cum frequentes ſunt: hominem ſupra fidem fatigant; ad plures verò menſes in anno nihil iſtiuſmodi mali patitur, ſed integer eſt. Ego autem, cùm is *caninus concuſſus* planè mihi viſus fuit, hominem protinùs interrogavi quoties (Pharmacopolâ præſente) & quibus corporis membris Cane morſus eſt? At mihi non ſine gravi iracundia reſpondit, bis: ſed utrumque in tibia, & ſibi vel puero vel adoleſcentulo contigiſſe. Cùm hæc mea interrogatio hominem valdè moroſum reddiderat, parùm aut nihil amplius loquutus, ei valedixi.

Elapſo autem anno, rurſus, ſuâ jam ſponte, eodem Pharmachopolâ nuncio, me rogavit ut ad ſe venirem; excuſatione autem ab ipſo præfatâ. Ejus malum à Canum morſibus, tibiæ olim inflictis, quorum cicatrices, nudatâ tibia, mihi libenter oſtendit, poſſe oriri, veriſimile eſt; maximè quod ejus Uxor, ſæpius obſervaverit iſtum ſtridorem, & dentium concuſſionem & murmurum in nocturnis Paroxyſmis uſitatum, canem quendam latrantem valdè propè imitari; aliaque non dicenda mihi narravit, quæ nobis fidem utique faciebant, me de morbi natura rectè conjecturam feciſſe; opémque meam ſuppliciter rogàrunt, quòd quò vir ſeneſcat, eò etiam malum graviùs inveteraſcere & multò pejus fieri. Pulverem autem *Antilyſſum* diù ſumendum præſcripſi, & ut memini, aliquoties in menſe *Helleboriſmum*; de effectu autem medicamentorum, & an illa ſumpſerit, nunquam audivi; iſtiuſmodi homines citò remediis ſatiari credibile eſt: & ſi boni alicujus eventus fuerint, ſanè præter expectationem meam id eſſe, propter diuturnum vehementis morbi malum habitum. At Ægrotus jam vivit, & mihi nuperrimè narravit ipſe Pharmacopola, *vicinus ejus.*

☞ Ægroti quidam (*manuſcripti* ex minio) ad marginem cujuſdam libri *San-Ardoin* de venenis, ad Medicum quendam eximium, *Herenbook*, olim pertinentis: hos autem mecum communicavit pro candore ſuo notiſſimo, Doctiſſimus vir D. D. *Franciſcus Bernard*, illóque ſanè publicâ luce dignos exiſtimavi.

V I.

NOtanda Hiſtoria cujuſdam, qui tertio demum anno poſt morſum interiit: *Septimo* autem quoque die, eadem hora, qua demorſus fuerat, toto triennio in rabiem agebatur: an rabiei ſupervenit *ſeptimana* febris?

V I I.

VIdi in ſene Septuagenario, qui poſt X L. dies Hydrophobiâ correptus, quinto ab ejus inſultu die, me mordere appetens, & ſalivam plurimam ex ore profundens, interiit: demorſus autem fuerat ad auris pinnam.

V I I I.

MEmento Inſtitoris *Pariſienſis*, quem vidi: is à cane *non rabido* demorſus circa malleolum, ſine vulnere, per ſeptem annos integros, me ſpectatore, & ſi adhuc vivit, per decem, quotidiè milliès in quacunque còrporis parte, ſæviſſimos percipiebat cruciatus, præſertim in *Pene*, quaſi ab adactis vitri fragmentis: carnoſus aliàs & boni habitus: nullum ipſi levamen niſi in *vino* generoſo, & laudano, quo per plures menſes ſæpiùs in die uſus eſt.

Atque hæc hactenus de Ægrotis: deinceps verò hujus mali rationem explicare aggrediar.

At breviter videamus, quæ Antiquorum de hac re notitia fuit.

Igitur alij, referente *Cœl. Aurelian.* Hydrophobicam paſſionem melancholiam eſſe voluerunt.

Ab *Hypocrate* verò *βραχυπόται*, *id eſt* parvi *bibuli*, appellantur Hydrophobi, quos brachypotos vocant, hoc eſt quod modicum biberent, ob timorem liquoris.

Corporis paſſionem eſſe, *id eſt* omne corpus pati: plus tamen ſtomachus patitur, atque venter; ſiquidem in ipſis ſigna plura & manifeſtiora; ut *ſingultus*, egerendorum retentio.

At ex noſtra obſervatione *ipſam Salivam præcipuè vitiari*; atque in ea unicum eſſe virus, experimentis credo. Etenim hæc ferè vulnera inficere ſolet: at ſine vulnere, etiam vel ab ipſis labiis aut linguæ ope communicata idem aliquando malum attuliſſe, ut ſartrice *C. Aureliani* conſtat, idémque atteſtante hujus ſeculi fide digniſſimo *Fab. Hildano.* Obſ. 86. cap. 1.

Hüic accedit illud, nempè aliorum morſuum venenatorum non aliam cauſam eſſe; Viperæ puta, aut Dipſadis, &c. ſi quidem ab his Animalibus una evidens ſaliva vulneri infunditur; quam ſalivam per ſe quoque venenatam eſſe extra dubium ponitur, infinitis experimentis à *F. Redi* excogitatis.

Porrò, canem ore tenus plus imitantur hi ægroti; quàm ullis aliis corporis membris; ubi ſcilicet Salivæ propria excretoria vaſa ſunt.

Poſtremò *hominis* & aliorum omnium quadrupedum rabioſorum, videlicet ex canina rabie affectorum, *morſum* identidem *viroſum* eſſe, aliàs innoxium; licet id ſæpiùs fiat ab ægrotis ex febribus putridis, aut aliàs vehementer inſanientibus, notiſſimum eſt. Atque adeò ipſa eorum ſaliva, æquè ac canum, contagioſa eſt.

Ad ejus verò rei explicationem hæc imprimis faciunt: nimirùm à morſu canis rabioſi novam naturam caninam aliquatenùs homini ſuperinduci. Id quod liquidò conſtat, ex ejus latratu verè canino; ex linguæ exertione, rapidóque deglutiendi modo: ex potionis horrore in erectiore hominis poſitione; contrà, procumbenti, quadrupedum more, ejus delectabilis proſpectus, ſpontanea & vehemens appetitio.

At bibere tamen non poſſunt, alterutro demùm modo iis offeratur aqua: adeóque aliquid intùs impedimenti; verbi cauſa, vel faucium tumor, qualis in Angina, quod a'iquibus, ut video, modernis placuit; vel quòd eædem contractæ & aridæ ſint. At omninò nullum horum eſt: ſiquidem bolos dictos optimè & facillimè, imò avidè, canum more appetunt devorántque, cùm ne linguæ quidem apice potionem ullius generis tetigiſſe valeant. Quid ergo eſt? planè *ipſa ſaliva* in cauſa eſt: nam quotiès illam deglutire contingit, ut ex noſtro primo ægroto centiès dictum audivi, ſtomachus tanquam contra rem maximè odioſam inſurgere ſolet: nec aliud moleſtius, aut gravius ſymptoma, quàm quòd ex mota ſaliva oritur. Quæ itaque humida ſunt, cùm ex ſimilitudine naturæ communis craſſis & ſolidis cibis promptiùs ſalivam movere ſoleant, ideo multò magis abhorreri credibile eſt. Potionem itaque hi miſeri per ſe non recuſant, ſed quòd propriam ſalivam venenatam, à potulentis vehementiùs motam, ampliùs deglutire in ſtomachum non ſuſtineant. *Galenum* itaque multùm erràſſe à vero conſtat, dicentem hoc morbo malè affectos à

potu

potu abſtinere, quia à mente alienati ſunt: ut id, quod iis auxiliari poteſt, non conſiderent.

At noſter Ægrotus, ut potionem primis paroxyſmi diebus non magnoperè deſiderabat; ita à calidis medicamentis cùm ſitis ei infinita excitata ſit; tamen & potionum genera optimè cognovit, earúmque uſum, & neceſſitatem; at citra potentiam bibendi.

Alia autem dubia reſtant ſatisfacienda. *Primùm*, cur ſola ſaliva inficiatur, & non alij humores & ipſe ſanguis? Reſpondeo,ità quidem aliquatenùs eſſe; quod liquet ex ægrotorum habitu, & conditione corporis ante paroxyſmi adventum; ſiquidem tremunt frigéntque; at ipſe impetus morboſus in ſalivam maximè erumpit, utpotè *congenerem* humorem. Sanguinis autem maſſam eſſe duos diſtinctos humores alibi oſtendi; aliúmque; adeo poſſe infici alio integro, credibile eſt. Cúmque è ſero ſaliva proximè conficiatur, qui in ſanguine caninæ ſalivæ magis affinis eſt, ex communi natura potiùs affici, veriſimile eſt.

Altera quæſtio eſt, Cur canini generis ſaliva ſola rabie efficiat, & non aliorum quorumvis quadrupedum inſanientium? *Galeno* authore, (de locis affectis, *lib.* II. *cap.* 5. item 6. de interioribus, *cap.* 4.) reliquorum animalium *nullum* rabie arripitur; ſolus canis eo affectu corripitur, tantáque fit in ipſo humoris corruptio, ut vel ſolum ejus ſputum, ſi humanum corpus contigerit, rabiem excitare ſit potens. Proculdubiò hoc exhibuit *Galenus* ex veterum naturaliſtarum fide & authoritate.

Non autem ignoro alios ex antiquis aliter ſenſiſſe: nam C. *Aurelianus* inter caninum genus, ut Vulpem, Lupúmque, etiam Urſum, Leopardum, Equum, Aſinum; imò ipſum Gallum Gallinaceum, numerat.

Hæc omnia & alia plurima animalium genera ex febribus, & ob alias cauſas, inſanire non dubitandum; imò & *rabie* interdum affici, aſiáque quæ momorderint, in rabiem ſimiliter adigere ſolere. At ex rabie caninâ hæc effecta eſſe, non ex ſeipſis illæſis, credibile eſt.

Morſus humanus, etiam phrenitici aut aliter inſanientis) niſi ex aliquo canino prævio infectus, nocivus non eſt. Siquidem nuſquam, quòd ſcio, proditum eſt maniacum maniâ aliquem ex vulnere aut morſu affeciſſe. Ità de aliorum animalium *furore naturali* cogitandum eſt. Soli itaque canes *rabie infectoria* noxij ſunt, & qui ab iis rabioſis morſi inſaniunt: quæ *Galeni* ſententia fuit.

Et ſi contingat, inquit *S. Ardoynus*, aliquod aliud animal rabioſum effici, illud accidit, quia à rabido cane, aut *à morſo* ab ipſo, *morſum* fuerit: & ſi abſque hoc aliquo aliud animal videatur rabidum effici, erit *rabidum non vera rabie*, juxta *Galeni* mentem, ſed diſpoſitione quadam ſimili rabiei caninæ: vera itaque & propria rabies aliis animalibus non accidit: *cani* ſoli & id genus animalibus proprietas eſt, quatenùs ità mirabilia & ſæva ſymptomata communicari poſſunt.

Apud Veteres tamen quoſdam alia invaluit opinio; nempè eſſe poſſibile ſine manifeſtâ causâ hanc paſſionem corporibus aliquandò innaſci. At hæc mera eorum conjectura eſt, & ob ignorantiam facti prodita.

Quid autem ſit peculiare in genere canino, quod hanc infectoriam rabiem efficiat; difficile eſt dicere.

Illud interim notare lubet: Canes ferè omnium quadrupedum minimè ſudare, etiam æſtuantes & ex vehementi & diuturno curſu fatigatos; ſed linguis valdè exertis, ſalivam magno & continuo anhelitu effundunt; quam ob rem eorum ſalivam magis ſalſam acrémque eſſe veriſimile eſt; maximéque ſi quandò, more aliorum animalium, ægrotantes inſaniant. Imò propter eandem fortaſsè rationem omnium *Serpentum*, id eſt, frigidorum, & non ſudantium animalium, etiam omni tempore & ſanitate integra, *ſaliva* viroſa eſt, & in pleriſque ſupra fidem *ſeptica*; quòd nempè nullibi corporis niſi in ore ventiletur, & ab acredine ſua purgetur. De ſalivæ autem natura ſalſa & exedente alibi multa à me dicta ſunt, ſcilicèt in Tractatu *de Humoribus*, ubi de Concoctione agimus.

Ampliùs quæri poteſt, cur aliqui ex morſu canis rabioſi non Hydrophobici fiunt, atque adeo de vita non multùm periclitantur; ſed mitioribus quibuſdam ſymptomatibus & citra aquæ pavorem certis anni temporibus, & certis hominum ætatibus ægrotant.

De hac autem quæſtione Veterum nonnulli cum noſtris Obſervationibus non conveniunt. *Democrito* (*Hipocrati* coætaneo, & naturæ rerum omnium longè ſagaciſſimo) non danda fides eſt, inquit *Cæl. Aurelianus*, dicenti, Hydrophobas quoſdam *levi* (aquæ) timore affectos, *biennium* tranſegiſſe. At ipſe *Hippocrates* idem cum *Democrito* videtur exhibuiſſe, cùm *parvibibulos* Hydrophobas appellet, & brachypotas, ut ſuprà dictum eſt.

At ex noſtris ægrotis, id eſſe verum abundè conſtat.

Quæſtioni itaque benè fundatæ reſpondeo: Canis alicujus ſaliva poſſit interdùm graviter eſſe viroſa, Hydrophobiam inducere interdùm ex alio aliquo morbo, quo canis laborare poſſit, multò mitiùs inficere. *Rurſùs*, incipiente, aut declinante canis alicujus rabie, quos tunc is mordere contigerit, eos leniùs infici, quàm alios in vigore acceſſionis morſos, veriſimile eſt. *Deindè*, quòd aliquod extremum membrum, pes putà, morſum ſit; cùm labium aut manus iſtiuſmodi infectioni opportunior eſſe videtur. *His adde*, remedia etiam prophylactica, vel minore modo, quàm par erat, aut graviſſimum malum futurum exigebat, data fuiſſe; adeóque hominibus morſis (tantùm ex morbi maligna certè parte, & non ex toto occurſum eſt. *Poſtremò*, cùm canibus hæc lues propria & peculiaris ſit, iis tamen omnibus & ſingulis non tam funeſta eſt; ſed ſæpè per ſe ſanantur, ut qui venaticos canes nutriunt, benè nôrunt: imò & homines ſimiliter, etiamſi à cane rabioſo morſi ſint; non ſemper tamen Hydrophobici moriuntur; ſed à morbo tuti eſſe videntur; cùm tamen vel iidem ipſi, vel eorum nati *inſania peculiari* & *infectoriâ* vitientur in plures uſque generationes.

Ex hac itaque & ſuperiore Quæſtione *triſte corollarium* deducere licet: nimirùm hinc familiarum plurimarum inſignem calamitatem oriri poſſe veriſimillimum eſt. Etenim ſi ſola canina rabies ex omnibus animalibus communicari poteſt, ſcilicet de cane in hominem transferri, déque homine ſimiliter in hominem, & ſic in infinitum; idque à ſolo contactu ſalivæ abſque vulnere; quidni

per ſemen genitale? Et ſi illa lues ad Hydrophobiam non ſemper attingat; ſed, ſalvâ hominum vitâ, non dicendis ſymptomatibus, quòd adhuc pleriſque noſtris hominibus non animadverſa fuerint, propagari poſſit; tot & tantarum maximè illuſtrium familiarum (quibus canes præ pauperibus in deliciis ſunt) ubique terrarum melancholiam neſcio quam & inſaniam hæreditariam ex his ferè cauſis naſci non ſine ratione vehementer ſuſpicari fas eſt.

Hæc autem non protuli inſolentiæ aut animi causâ; ſed veras cauſa tanti mali indagando, quò noſtri homines meliùs & majoris cùm effectu curas intendant: cùm alia profectò ſit vulgaris phrenitis maniáve, atque alia rabies, & ab ea orta melancholia hæreditaria mille larvis ſimulata.

Reliquum eſt, ut rationes curativas & remedia huic morbo præcipuè accommodata expediam. Hæc autem ad duas præcipuè intentiones dirigi ſolent; nempè vel non permittunt homines morſos in aquæ timorem incidere; vel Hydrophobicos, quo ipſe morbus aquæ timore occupavit, curant: at utriuſque intentionis pleraque remedia communia ſunt.

At cùm ſaliva venenata præcipuè noxia ſit, illa imprimis evacuanda, temperandáque, ne ſtomachum ampliùs offendat.

In primo autem cenſu ſunt Chirurgica; ut cucurbitula, ignis, medicamenta exedentia vulneri admota, balneum, & vehementes ſudationes, fricationes ex oleo, multum & meracum vinum, lac, pinguia juſcula, &c. At hæc omnibus venenis communia remedia ſunt.

Item, Antidota: quorum præcipua Theriaca Mithridatica, ſecundùm *Andromachum*, aut ipſum *Mithridatium*: hæc autem ideo benè faciunt quòd ex aromatibus conficiantur, quæ medicamenta viribus & ſubſtantiis ægrè permutantur à ſtomacho viſceribúſve; cùm itaque intra corporis habitum parùm mutata & tantùm non integra admiſſa fuerint, qualitates alienas, ſi quæ occurrant, & naturæ inimicas, facilè vincunt. Etenim quæ difficulter concoquantur, vix alibi corporis aboleri poſſint; itaque venenis rectè objiciuntur ad ejus acrimoniam obtundendam, *Dioſcoride* aliiſque veteribus Authoribus: imò propter hanc rationem intinctibus & condimentis miſcentur aromata, ut acida & ſalſa temperentur; ſic vinum, ex gr. ingratum, acidúmque, abſinthij tantillo fit jucundum & potabile: adeóque ad viroſam Salivam corrigendam, ne ſtomachum nimiùm lædat, benè facere exiſtimanda ſunt. Atque hæc Antidotorum communis ratio eſt; ut quæ illis facultates naturæ, id eſt communibus ſenſibus amicæ & gratiſſimæ inſint, illas & ipſo ſtomacho corporíſque habitu, ad ipſa uſque excretoria vaſa ſartas tectas conſervent.

In eodem autem cenſu Antidotorum à veteribus numerantur etiam ſimplicia quæque medicamenta: imò & interdum medicamenta *propriè & per ſe purgantia*, ſi *minori modo* dentur, quàm ut alvum movere poſſint; ut *Hiera* in hoc morbo quotidiè exhibita citra purgationem: & tunc *auxiliare* medicamentum, id eſt eſt Antidotum, apud eoſdem audit.

Pergo ad alia Antidota: illud autem è *nucibus juglandibus* per ſe quoque alvum, at leniter, movet; ſed ad venena mirificè apud antiquos * commendatur: Plin. ſiquidem in his nucibus inſunt qualitates maximè deſideratæ: earũ oleum verè

anodydum eſt, & privatìm adhiberi ſolet ad inflammationes: idem de iſtiuſmodi nucibus teſtatur *Aëtius* ſupra hoc, quod affectioni rabioſæ reſiſtit; Somnum, inquit, conciliat, & febricitantibus convenit. At alia peculiaris qualitas his nucibus donatur, (quæ ei cum oleo ex ſemine lini & papaveris communis eſt) nimirùm per ſe ſiccar, Pictoribus hodiernis notiſſima. Atque adeo hæ nuces propter hanc præcipuè rationem aptæ natæ ſunt ſalivam acrem & venenoſam obtundere. Etenim cùm corporis humani omnia ſalia ferè urinoſa ſint, id eſt glabra & pinguia, quòd digitorum attritione planè conſtat, hujuſmodi olea ex ſimilitudine & natura quadam communi propiùs aſſociari, & cum levi corporis calore quæ earum proprietas eſt, ſtrictiùs uniri poſſe credibile eſt. Quemadmodum in ſaponis confectione, calcis vim *ſepticum* & ſalis lixivij pinguem acrimoniam, ob facilem coalitionem cum oleo olivarum piſciúmve (etiamſi illa præ noſtris oleis jam dictis minimè apta ſint per ſe ſiccari, qui ad ſtrictiorem inter ſe unionem aliquis tamen defectus eſt) admodum retundi, & mitiſſimum medicamentum reddi videmus.

Procedo ad alia Antidota prophylactica, inter quæ numerantur *Cinis cancrorum fluviatilium: Hippocampus marinus:*item *Silveſtris roſæ Thuberculum* ex *Plenio.*Hæc autem omnia quandam inter ſe affinitatem habent: nam & cancri, & animalcula roſæ ſilveſtris exanguia ſunt; *Hippocampus* verò marinus, etiamſi è piſcium pinnatorum genere ſit, cùm tamen valdè oſſeus eſt, ídeóque & propter parvitatem ſuam veteribus exanguis quoque viſus eſt: imò verò piſcium oſſa, cruſtæ teſtæque exanguium eandem ferè naturam qualitatéſque analogas habent.

At cineres cancri uſti in præcipuis medicaminibus ſunt: ad magnum modum (ad ℥.j.putà minimùm, aut ℥.ij. ſi tardè dentur à morſu) & per ſe à Vetetibus multâ fiduciâ † ad hoc malum præcavendum iidem dabantur: de pulverum verò teſtaceorum facultatibus, tàm crudorum, quàm uſtorum, in Tractatu *de Humoribus* fuſiùs egimus. Interim illud ſcire licèt, illos eſſe è mitiſſimis colliquantibus medicamentis, adeóque apprimè utiles ad imbecillum ſtomachum ſalivâ venenosâ perpetìm offenſum, ejúſque acrimoniam optimè iis temperari poſſe veriſimile eſt; multóque magis, quòd is pulvis è cancris fluviatilibus confici debet; utpotè marinis, quibus ſalſedo major, lenioribus: item ob ſimilem rationem ad ſerpentum morſus & ad tabem benè faciunt, authore *Dioſcoride.*

† *Cancris uſtis nemo uſus eſt, & mortuus eſt.* Gal.

Porrò *Helleborus albus* apud Antiquos laudatur,& ſternutamentis,& clyſteribus aut balanis podici ſupponendis inditus. De infinita autem efficacia hujus medicamenti ad inſaniam curandam alibi erit diſputandi locus, ſed an ad Hydrophobiam privatìm benè faciat, hæreo. Illnd quidem verum eſt, hoc medicamentum pituitam vehementer movere, evacuaréque; quæ cùm ſalivæ venenatæ proxima materia ſit, ſic fortè adjuvare poſſit. At metuo ne nervorum contractiones acceleret, Idem de Diagridio & Elaterio dando ſentit C. *Aurelianus*:nempè incongruè agitant atque gravant ægros. & non eo tempore, quo permitti potuit uſus ſuprà dictorum, præcautionis cauſa ac effungiendæ paſſionis. Hæc itaque & ſimilia ante acceſſionem Hydrophobiæ, & proximè à morſu, ſi quid commodi indè expectare licet, exhibenda ſunt. Siquidem incepto ſemel aquæ pavore nunquam puram & ſinceram dimiſſionem ha-

beat Hydrophobia, in qua ſola dandum eſt Helleborum.

Proximo loco Antidoti *Apulei Celſi* exhibendi modum paucis perpendamus: illo verò in ipſa correptione uti oportet; ad ℥.j.dato cum *roſæ* cyathis tribus & exigua aqua? Hoc proficit ut aquam poſteà ſine timore ſumant, & minùs quidem liberati hac difficultate cruciantur. De Antidotis autem ſuprà ſatis diximus.

De *oleo* verò *roſato* mihi ampliùs differere lubet. Non ita diſſimile remedium & optimæ, ut mihi ſanè videtur, ſpei. Cùm *Aceto* jumentis Hydrophobicis adhibet *Vegetius*; at illo tantùm eorum nares & caput diligentiſſimè perungit, & ſanitatem promittit. At ſumma difficultas eſt in exhibitione alicujus humoris, quod *Scribonio* tamen *Largo* ſatis benè proviſum eſt: remedium ejus ipſa correptione *ineunte*, exhiberi debet: concedatur itaque id fieri poſſe; olei tamen roſati quantitas præſcripta admiranda eſt, ſcilicèt ad quinque ferè uncias: attamen ſalivæ venenatæ ore, faucibus, ſtomachóque commiſtum, ejus virus hebetare poteſt; maximè quod oleum ipſarum roſarum, rerum inſignitèr lenientium, ad ſatietatem uſque particeps eſt; ita ut poſteà ſine metu bibant, haud incredibile eſt. Ulteriùs videant,quibus opportunitas eſt id genus medicamenta experiundi.

Ultimo loco, Aquæ exhibitionem violentam conſideremus.Nam ſunt apud Veteres qui nihil aliud, quàm potum dare quoquo modo nituntur.

Nunc gelu, vel nivem offerentes ægrotis, nunc viridem ficum, vel pyrum, aut cucumerem, & his ſimilia, referente C. *Aureliano*.

Antiqui *autem Medici* alios atque alios modos bibendi invenerunt.

Alij calami perforati initium ori ægrotantis immittunt; dehinc ex alia parte per aliam cavernam aquam infundunt.

Alij poculo, lineo panno ſubter impoſito, vel belluæ pellæ (hyenæ putà) potandum putant: ſcilicèt ſuperſtitione traducti,quòd naturalis authoritas belluarum, quæ canibus eſt contraria, timorem ægrotantium ſolvat.

Democritus autem ex antiquiſſimis Medicis, & qui *Hippcorati* convixit, jubet origani decoctionem dari,atque ipſum *poculum*, quo bibant, in ſphæræ *rotunditatem* formari.

Si commoti aut irati fuerint audito potu, erit differenda oblatio, dandus intereà potus *Fictili vaſculo ſubtili caverna perforato*, tanquam ſunt papillæ Uberum, & dandus, projecto oculis obſtaculo, vel temporaliter clauſis feneſtris.

At de his ex noſtrà obſervatione ſuprà comprehenſa dicere licet cum C. *Aureliano*, nempè hæc quæ vulgus per experimenta probata putat, longè aliena ab arte monſtrantur & fruſtrà omnia excogitata fuiſſe.

Porrò, *parum* olei, ſive calidæ, ut poterit contineri per podicem, cliſtere injiciatur: Atque id ad minuendam ſitim; nam non ſolùm dyſentericis injectum medicamen ſuperiora invadens, ſæpè ſtomachum atque caput vexare accepimus, ſiquidem eò neceſſariò pervenit; ſed etiam calidam & oleum pervenire poſſe concepimus, quò partibus iiſdem irrigatiomis præbeat laxamentum.

Reſtat autem dimerſio involuntaria in frigidam,quod & noſtris hominibus, ut video,placuit:de hoc verò remedio C. *Aurelianus* audiendus eſt. Quidam Medici, inquit ille, ut *Artorius* memorat, alios in vaſculum plenum frigidâ miſé-

runt,alios in puteum poſuerunt, ſaccis immiſſos, vel incluſos, ut neceſſitate bibere cogerentur. Alij in aquam calidam.

Quos optimè reprehendit idem antiquiſſimus Scriptor, dicens illos neſcios eſſe,quòd paſſionis curationem illam eſſe, non ut *bibant ægrotantes*, ſed ut *bibere velint*: quod fit cùm paſſio fuerit adjutoriis deſtructa.

Multi denique etiam bibentes *raptu* affecti ſunt graviore, & convulſi ex frigida interficiuntur.

Strangulatio quoque ac mors quandoque ex ſorbitione aquæ acidere ſolet, teſte *Ardoyno.*

Haud ita diſſimile experimentum à docto quodam Medico *Nottinghamienſi, Thuroughton*, mihi olim narratum eſt. Is Hydrophobici cujuſdam oculis mappam craſſam ſuperinjecit, manibúſque ligatis, potionem bibere invitum aliquoties cogebat; at prorsùs ſiniſtro eventu, nam ſtatim vehementer convulſus obiit.

Nec opinantem in *Piſcinam* projicere, non ante ei proviſam, inquit *C. Celſus*, ut invitus aquâ ſatietur, ſic enim & ſitis & aquæ metus tollitur.

At hæc vana ſunt, & ſine fundamento: illud ſanè ex noſtris ægris ſatis jam evidens eſt, ſitim non eſſe Hydrophobiæ perpetuum ſymptoma; adeóque non de morbi natura ægros ſitire; ſi tamen aliquandò per accidens id fiat; ſcilicèt, in aliàs vitioſo corporis habitu, aut æſtivo tempore maximè calidâ aliquâ & æſtuosâ regione, à vigiliis & antidotis calidioribus nempè medicamentis multùm exhibitis, ſi quid boni expectare liceat à tali demerſione, id à vomitu plurimæ aquæ deglutitæ oriri debet; ità fauces & ſtomachus à ſaliva venenata abſtergi poſſint: at quomodò cauſam tam altè radicatam tollat levis vomitus, non video: adeóque inter remedia contingentia, & non *privata* & ſpecifica ponenda ſunt.

Noſtri autem Homines, certè maritimi, in altum mare ægrum demergunt: At aqua, inquies, marina ſitim accendere quàm tollere aptior eſt, propter vehementem & peculiarem ſalſedinem ei naturaliter inſitam. Aliter tamen de aqua ſalſa marináque cogitandum eſt, ſiquidem adverſus omnigenûm ferarum morſûs ſal privatìm utilis eſt. Teſte *Dioſcoride.*

Inter prophylactica privata oblitus ſum memorare *ipſius rabioſi canis Hepar coctum*: † *Catuli lactantis coagulum.* Hæc autem nomino, quia remedia ſunt ab antiquitate ad nos tranſmiſſa; & quòd non rarò à noſtris quoque hominibus adhibeantur, at, quantùm intelligo, fruſtrà. Mihi quidem videntur antiquitatis religioſa quædam deliramenta: alia certè antidota ſuprà comprehenſa non negligant, ſuadeo.

† Gal. l. 11. *de ſimpl. medic.* c. *de Hepate* 5. lib. *Paſſionaris.*

Antequàm verò hanc diſſertationem dimittam; quæri poteſt,cur Hydrophobia morbus inſanabilis ſit? Reſpondeo primò, ob cauſam fortaſſe adhuc ignoratam; adeóque remedia rectè adhiberi non potuerunt. Rurſus, cùm duo præcipuè tempora medicamenta dandi in hoc morbo ſint; unum, ab ipſo morſu ad præſervationem ab Hydrophobia; alterum,ad ipſam Hydrophobiam initam curandam Cúmque plurimos à rabioſo cane morſos ab antidotis appropriatis ſanos evaſiſſe; imò *Galenus*, aliique affirmant, neminem, cui cinis cancrorum fluviatilium, ex. gr. ad ℥.ij. ex vino puro quotidiè exhibitus ad 40 dies, mortuum eſſe: contrà, Hydrophobicum aliquem rariſſimè, ſi unquam, curatum

fuiſſe. Hujus itaque in ſucceſſu medicamentorum differentiæ ratio eſſe videtur, quòd id ipſo ſtatu & paroxyſmo plerique morbi medicinam ægrè admittunt;at eadem medicamenta ante paroxyſmum exhibita benè faciunt.Imò morborum initia maximè accommodata ſunt medicinæ faciendæ,quòd noxios humores reprimunt,foraſque eliminant, antequàm habitus corporis vitietur:à morſu itaque ipſóque morbi initio medicandum eſt, ſi quid felicitèr moliri velimus,

Mantiſſa ad dicta, de Corticis Peruviani exhibendi tempore.

Quod non alio quidem exemplo (ut id hìc obiter notem) meliùs elucidatur quàm è varia *exhibitione Corticis Peruviani* in Febribus intermittentibus, aut in ipſis putridis febribus, ubi tantùm remiſſiones eædémque ſtatæ ſunt.Nam ſi febris paroxyſmo declinante is propinetur, & intermiſſione tota, remiſſionísve intercapedine aliquotiès iteretur, ut *Sydenham*, ejúſque ſectatores faciunt, magnis & multis modis ejus pulveris pugnandum eſt, & fruſtraneo ſæpiùs eventu; certè ad infinitam nauſeam & crapulam ſtomachi à morbo labefactati : contrà, ſi è vino puro, per diem unum maceratus, propinetur, vel aliquot tantùm paucis horis (unâ vel alterâ putà) ante adventum paroxyſmi, quando ſcilicet maxima corporis integritas eſt, *maximéque ſi id fiat ipſo ineunte morbo*,debellat plus *una* ejus *doſis*, quàm *decem* aliâs exhibitæ : loquor autem de morbis longis,quales intermittentes ſunt; id quod *centies* felici eventu expertus ſum.

Undè ſatis conſtat falſum eſſe,quod aliqui vehementer volunr; nempè *Antidotum* illud *mirabile* (ipſe autem inter primos,quantùm ſcio, illùd medicamentum olim in antidotis poſui *) multò minoris efficaciæ eſſe nunc,quàm aliquot viginti retrò annis, mercatoréſque, ac Pharmacopolas noſtros (ut quidam volunt) injuriæ fraudíſque inſimulando; cùm tamen non in medicamenti bonitate, ſed in exhibitionis tempore & modo diſcrimen ſit.

* *De Aquis medicat. Angl.*

De hac autem re provoco ad *Badum*,qui elegantiſſimum ac doctiſſimum Tractatum ante triginta annos de *Cortice Peruviano* edidit, unde, S---aliíque nuperi Scriptores noſtri,omnia ſua habuerunt,præter unum illud,de Corticis exhibendi modo inepto, ne pejùs dicam, & intempeſtivo, authore ſuo, miſero illo Agyrtâ *Talbor*, dignum *inventum*.

Porrò, ſi ſit potior aliquis *delectus in Cortice*, ipſi nos Medici videmur culpandi, qui peſſimum volumus ex inadvertentia. Nam is Cortex, me judice, optimus eſt, qui è trunco arboris,mox qui è ramis majoribus, deindè qui è ramuſculis habetur: at ex ipſis ſummis & tenuioribus ſurculis non niſi crudus & acerbus cortex detrahitur.Atque hoc ſatis conſtat ex analogia Corticis *noſtrarum* arborum, (quercûs putà) qui maturior, magis concoctus, majorúmque longè virium,quò craſſior, vetuſtiórque, vel ipſis Coriariis notiſſima res. Illud fortè noſtris hominibus impoſuit, cinnamomi ratio pretiúmque, nempè in Corticis illius quadam tenuitate parvitatéque : at in illo medicamine quò acrior vehementiórque guſtus,eò gratiùs, acceptiúſque aroma : cùm tamen ex cortice majori camphir copioſiùs oleúmque elici ſolent, clara maturitatis indicia.

Illud equidem propriâ experientiâ teſtor,me ante viginti annos cortice Trunci ſæpè uſum eſſe, ad craſſitiem & latitudinem volæ manûs, magnis & profundis ſulcis & fiſſuris conſpicuo, velut in vetuſta arbore.Imò eundem aliquandò valdè carioſum putridúmque ex neceſſitate, quod melior nullo pretio tunc temporis haberi potuit, & olim & nunc me vix unquam fruſtravit eventu optimo & deſiderato; maximè ſi ejus *modus & tempus* exhibitionis ritè obſerventur. Sed tanti medicamenti rationes cæteras alibi, cum de morbis acutis agam, opportunior dicendi locus erit. Atque hæc hactenus de Hydrophobia, ad alio morbos longos procedo.

Animadverſiones in Salium.

Superiores autem Schedæ de Hydrophobia tantùm non impreſſæ fuerunt, cùm librum *Petri Salij Diverſi,* proximè ſuperioris ſeculi doctiſſimi Medici, primùm viderim. At multa ſanè fide digna, atque aliter quàm ab ullic aliis Scriptoribus, apud eum dicta inveni.

Itaque & quæ *nova* ad hunc morbum pertinent, excerpere; & quatenùs nos ab eo in aliquibus diſſentimus, pauca hìc reponere lubet.

Imprimìs, apud illum non video ullam bonam rationem, quâ convellatur ſententia *Galeni*; nempè, *ſolum canem ex omnibus animalibus rabie corripi.* Admittam licèt à Lupo ſæviora & magis horrenda ſymptomata poſſe conſequi: at Lupus à cane non niſi ſpecie differt. Cætera autem animalia, quæ ab *Ariſtotele*, aliiſque, rabie tentari dicuntur, à canino morſu priùs infici poſſunt. Eſto! & Aſinus & Leo rabie inficere primariò poſſunt; cur homines ſic tentati non irrugiant, rudántve, ſed ſemper ut canes latrent, vel ut Lupi ululent? Hoc itaque rem planè conficere mihi videtur; morbi nempè malitiam ex integro à canino genere oriri, non homini tantùm, ſed & aliis quibuſlbet animalibus.

Nec multùm commoveor ab inſtantia mulieris Hydrophobicæ ex febre recèns ſanatæ; nam potuit, ut ſuprà diximus, ea ex traduce tranſmitti à parentibus, ut alij morbi hæreditarij. Et in his ſic propagatis mitiora ferè ſymptomata eſſe ſolent.

Inter ſymptomata verò titubat, dicens,dum rabiant homines,*ſitiunt admodùm.* At *ſitis* non minùs, quàm *Febris*, (quam ipſi excludit) ex morbi natura eſt.

Ut verò Febrem rectè explodit, ita *delirium* quoque nolit hujus morbi *ſignum Pathognomonicum* conſtituere, nec neceſſariò rabiem conſequi; quæ ex noſtris quoque obſervationibus fidem habent.

Rationem verò *Salij* libenter admitto, cur oblatio, viſus, ſoláque imaginatio aquæ, Hydrophobicos lædat, nempè ex conſenſu ventriculi cum rebus vel viſis vel imaginatis: quæ infinitis exemplis expediri poteſt.

Cauſas Timoris aquæ, quæ ab aliis afferuntur, doctè refutavit: at *ejus* non libenter admitto.

Etenim illa *Antipathia*, quam cum viroſâ ſalivâ liquida alia habeant, res vana & futilis eſt. Atque hæc averſio ex acidenti tantùm eſt: nam pejorante malo, ubi valdè cupiunt bibere, ſi virus ſalivæ abominandum non impediret, promptè biberent.

Item

Item illa altera ejus cauſa falſa eſt; nempè eſſe materiam ullam, quæ obſtruat fauces; vímque deglutiendi in rabidis hominibus ullo modo ex pituita *cruda*, *viſcida*, & *virulenta* eſſe præpeditam: ſed ſtomachum potiùs à tanto veneno vehementer offendi; nè itaque lædatur, ad aquam inſurgere.

Quod autem *ſolida* avidè deglutiant, cùm *liquida* averſentur, ratio eſt, in abſorbendis liquidis *arctiùs* aſtringi gulam, quàm in aſſumendis ſolidis cibis, ideò iis magis offenduntur, quòd è ductibus excretoriis ſaliva copioſius à liquidis elicitur.

Si quis verò quærat, cur liquida (ut in noſtro *Ægroto I.* ſuprà oſtenſum eſt) non averſatur in poſitu canino & pronis capitibus, erecti verò illa maximè ahorreant? Reſpondeo, Quia ſaliva viroſa, in illo poſitu effuſa, ad labia decurrit, in hoc ad fauces relabitur, eáſque ad illam deglutiendam magis provocat.

Etiamſi verò Timoris aquæ cauſas non benè, ut opinor, expedivit, cum illo tamen aſſerere neceſſe eſt, *verum characterem* hujus mali eſſe *cruciatum internum*, ab aqua vel aſſumpta, vel oblata inductum, & non *vanum* aliquem timorem aquæ liquidorúmque, aut aliquam falſam de iis imaginationem, ſed quia *verè* & *ſenſibiliter* ab iis *interiùs* admodùm & in ſtomacho læduntur.

Hæc autem quæ ſequuntur ferè ſingularia ſunt, atque ad intelligentiam morbi maximè faciunt; eáque ideò in noſtras chartas transferre non gravabor; & præcipuè quòd cum noſtris Obſervationibus, ſuprà comprehenſis, ex magna parte benè concordant.

1. Senſui quidem nullus rabientium à proprio habitu & temperamento, ex aſpectu immutatus apparet, cùm nec in colore, nec in mole corporis, nec in facultatibus, nec in affectionibus, nec in ullis accidentibus ſenſibilibus, antequam rabiem incurrant, ullam mutationem ſubeunt.

2. Rabientes ratione *proprij virus* non febricitare: ſi autem aliquandò febricitant, hoc ex corporis *pravia altera indiſpoſitione* fieri.

3. Præter ſigna ab aliis commemorata, unum ſe (quod *præcipuum* & *infallible* futuræ rabiei apellat) animadvertiſſe ait, omnibus ignotum; atque hoc ſignum eſt, dolor *quidam* in loco jam commorſo, licèt ulcus anteà per dies & menſes integrè fuerit ſanatum, accedens, qui intenſus eſſe non conſuevit, niſi morſus partem nervoſam petierit. Hic dolor à loco jam commorſo incipiens, levitérque patientem affligens, per partem poſt partem, ſpatio trium aut quatuor dierum, aliquandò paulò plùs, aliquandò paulò minùs aſcendit ad cerebrum: cui cùm communicatus fuerit, in eo quaſi *vertiginem* cauſat, ſimulque *confuſionem* quandam, quorum merito, modò ad hanc partem, modò ad illam declinantes rectà progredi nequeunt; indéque ſtatim homo in rabiem deducitur.

4. Etiamſi rabie correptis omnia excrementorum genera, ut plurimùm retineantur: In uno tamen vidi maximam & ingentem Urinæ copiam excretam, ſine ullo ægrotantis ſenſu.

En præclarum Diabetes *exemplū* ex venenato morſu!

5. Vidi aliquos ſimul carnes & oſſa apprehendere & conterere, & ita facilè eſitare, ut profectò non adeò facilè *Canes* ipſi oſſa edant.

6. Narrat, quâ fide neſcio, Lupum à venatoribus captum, in diverſáque op-

ſoniorum genera apparatum & coctum, fuiſſe in cauſa, ut qui eum guſtârint, eſitârintque, rabie non multò poſt correpti fuerint: ſi verum eſt, remedium ſanè illud ex Hepate dentéve Canino ſuſpectum imò abominandum reddit.

7. Ubi Hydrophobiæ indicia acceſſerint, ſi quid in tali caſu prodeſſe poterit, hoc unum erit *Helleborus albus*, ab Antiquis valdè celebratus, qui admirandus eſt in hiſce affectionibus. At ubi rabies facta eſt, morbúſque graviſſimus evaſit, adeò *lethalis* eſt, ut *auxilia humana*, niſi tantùm ad *remittenda ſymptomata* quæ in his *verenda* & horrenda ſunt, incaſsùm cenſeam.

DE
LVE VENEREA,
Quarta Exercitatio Medicinalis.

QUarto autem loco de plùs quam ferinâ, *Lue*, ſcilicet de *Venerea*, dicturi ſumus. Hic novus quidem morbus eſt, ejuſque adeò deſcriptio è modernis petenda eſt. Morbi autem tam vulgaris deſcriptio ſupervacua eſſe videtur; adeóque ejus definitio & ſymptomatum præcipuorum enumeratio ſufficiat. Morbus autem contagioſus ab humore aliquo venenato ferè in Coitu contractus; ulceribus, doloribuſque ſe manifeſtans, definiri ſolet. At hæc ferè mala morbum in omni ejus ſtatu circumſcribunt; nimirùm Gonorrhœa virulenta, interdum ſine ulla alia exteriore Luis nota; inflammati Teſtes; Bubones; veſiculæ cancroſæ in pene & alibi corporis; in tota cute puſtulæ; Capitis dolor; Verrucæ ad radices linguæ; ficus & condylomata in ano; ſcabies; ſerpigines; in volis & plantis pedum fiſſuræ; Tumores duri; nodi; dolores acerbiſſimi, qui noctu ferè ingraveſcunt; Oſſium caries, in primis in cranio,& naſo, & palato;exoſtoſes à carnibus carcinomatoſis intra ipſum os genitis, dolorificæ; Pilorum defluvium.

Una tamen Lues, variis diſtincta ordinibus eſt; imò etiamſi multis modis & accidentibus oriatur: maximè tamen ex Venereo * fit concubitu, à quo ferè propagari ſolet Lues Venerea in hominum genus.Itaque qui Venereo complexu jungitur cum inquinata, à pudendis Lue inficitur: nutrix, à quâ infans pollutus lac ſugit, à mammis: obſtetrix, quæ infectæ parienti opem tulerit, à manu: infans à vitiatâ nutrice altus, nunc ab ore, nunc ab interioribus; condormiens inquinato ſudore diffluent, à cute, & à ſummis partibus; qui effuſiore oſculo ſalivam exceperit, ab ore.

* Fernel. cap. 4.

Ab Inſulis autem *Americanis* in quibus, ante *Hiſpanorum* adventum, hic affectus populariter graſſatus eſt, illum per *Hiſpanos* in *Europam* allatum eſſe, nullus jam dubitat.

Undè autem primùm inter *Americanos* Lues illa orta ſit, quæritur? Reſpondeo, Vel à morſu alicujus animalis venenati, vel à victu certè aliquo venenato, credibile eſt. *Americanos* autem *Serpentes* quoſlibet (quorum innumeræ novæ ſpecies nobis incognitæ apud *Indos* ſunt) libenter *comediſſe*, notiſſimum eſt; adeóque vel à victu eorum impuro, (maximè ſi qui ſerpentes darentur, ex eſu hanc labem infligere proprij) vel per ſe, vel certè ex ſua natura viroſa, ab *internâ* causâ primùm malum oriri dicendum eſt: aut ſi qui ſerpentes ex *morſu* (ut Hydrophobiam canis rabidus infligere ſolet) iſtiuſmodi Lue aliquem contaminare apti nati ſunt, tunc ab *externâ* quidem causâ primùm originem habebit Lues; quæ ſemel genita, non niſi contagione poſteà afficere ſolet. Imò non multùm refert, quæ primùm via, à ſerpentino genere certè vel morſu, vel cibo aſſumpto oriri, veriſimile eſt.

Huic autem rei hac fidem faciunt, nimirum *Oviedi* obſervatio; is autem Vir omnium *Hiſpanorum* primus rerum Naturæ apud *Indos* inventarum fide digniſſimus Hiſtoriographus, idem & plurimis annis Inſularum unus è primis Gubernatoribus fuit: hujus verò aliquot libri extant, quamvis multi, ab eo ſcripti, periêre; Vir, Cardano judice, antiquis Scriptoribus comparandus. Inter alia animalia *Indiæ* Occidentalis *Inguanas* exactè deſcribit, ſcilicet ex ſerpentum Quadrupedum genere beſtiolam haud mediocrem; eo *Indi* avidè veſcebantur, & in deliciis habuerunt: homines verò *Hiſpani* ad eorum exemplum illum in cibis ſuis quoque poſuerunt: neque enim ejus guſtus diſplicuit, etiam cuniculorum carne multò ſapidior; imò neminem, inquit ille, eorum eſus lædit, niſi quem lues venerea affecerit; de quo quidem morbo, *etiamſi diu ſanati ſint*, tamen iis noxam *protinus* infert, & morbum, ex aliquot annis *ſopitum*, *denuò excitat, renovatque*; id quod noſtri homines *infinitis exemplis* experti ſunt: Hæc ille. Adeóque haud ita abſurdum eſt credere luem hanc originem ſuam ex ſimili, ſi non ipsâ illâ, causâ habuiſſe; cùm ex eorum quidem renaſcatur malum, diù antè quaſi extinctum.

Ad hæc à me facit illud, nimirùm in pudendis utriuſque ſexûs hoc malo affectorum, etiam cùm alia ſymptomata diù deſierunt, tamen ibi naſci ſolere *Criſtas* quaſdam ſpiſsè *dentatas*, non alitèr, quàm in ſerpente, *Inguanas*; cujus corpus iſtiuſmodi criſtis ex toto ferè circumſcribitur: propria ſanè *repræſentatio*, à quo animali ortum ſuum deduxiſſet malum: hæc autem mala criſtata, inter condolymata & mariſcas ab aliis fortaſſe numerata ſunt; etiamſi ea ferè ſine *ullo dolore & tenuitate* membranacea conſpicua ſint.

Animalia autem venenata contagij ſui *characteres proprios & peculiares* imprimere haud rarum eſt, ex. gr. In hydrophobiâ à canis rabioſi morſu, & antiquis & modernis Authoribus confeſſus *Latratus*; item deglutiendi *canina voracitas*; item *lambendi* potiùs, quàm bibendi, aſſiduâ linguæ exertione, *aptitudo*. Ab aranei *Pulicis* morſu, *Tarantula* dicti aſſidua ſaltandi cupiditas; neque iſtiuſmodi araneorum greſſus alius eſt, quàm, more pulicum, de loco in locum ſaltatio. Illud quidem non ignoro, à quibuſdam etiam doctis viris pro fabula haberi; at mihi certè non ita, cui araneorum mores cæteris paulò diligentiùs perſpecti ſunt: imò, id genus araneorum in fervidis, *Calabriæ* putà, regionibus dari poſſe, à quibus pernicioſſimi morſus inferri poſſunt; Rerum quidèm naturæ hiſtoria

tantùm incepta eſt, adeóque nihil miror aliud & id genus infinita alia Phœnomena nos latere, & non ſine injuria ſuſpecta eſſe.

Porrò qui *leporem marinum* ſumpſerint (id eſt, limacis nudi marini aliquam ſpeciem, qui ferè omnes, etiam in noſtro mari inventi, purpurei ſunt) urinam *purpurei coloris* reddunt: & in ſomnis *litoris pulſi fluctus* ſubinde audire videntur: Corpus fit iis lividum *Scribonio Largo*, & *Dioſcoride* authoribus.

A *Salamandra* (quod è ſerpentum quadrupedum genere eſt, greſſu invalido & pigerrimo, linguâ longùm exertâ & *aſpera*, muſcas captans) lingua exaſperatur, corpus invalidum & exolutum fit, eodem authore: ſed de his plus ſatis.

Denique, nonnulla ſymptomata (ſuprà comprehenſa) à morſu canis rabidi huc accedunt,& ad hanc noſtram conjecturam firmandam apprimè faciunt; nempè *Satyriaſis*, & haud diſſimilis *Gonorrhœa*; ita infectio propagari poteſt de beſtiola in hominem, & de homine in hominem ex ipſo jam infecti traduce.

Hujus autem Luis origine ſic poſitâ, ad ejus cauſam efficientem procedam: quæ, ut mihi videtur, pernicioſa labes eſt ex ſui generis veneno, attactu multiplici, ſuprà comprehenſo, & contagione, contracta. Hujus autem veneni vis efficacia *hebetior* eſſe videtur, quòd ſeminudas tantùm partes & cutem minimè integram contaminare potis eſt; item quòd aliquando diutiùs in nobis dileſcit, antequàm manifeſtis ſignis ſeſe prodat. Item, ut venenum magis eluceſcat, cuicumque particulæ primùm inſederit, illic inhæreſcens puſtulam ferè excitare ſolet; ſi à pudendis ex. gr. initium habet, puſtulas in his primùm, & ulcuſcula evocat contumacia & mali moris: Igitur ſi hæc & ſimilia benè perpendamus, non ſimplicem humorum putredinem cauſam adæquatam, ſed veneni alicujus peculiaris participem eſſe Luem hanc nobis affirmare neceſſe eſt. Etenim à minimâ portione in totum corpus diſſeminata, non aliter ſerpit, quàm quæ à canis rabioſi morſu infertur.

Contagionem autem Veneream,ubi ſcilicet integra cutis eſt, nec aliquo vulnere læditur, ut in canis ferè rabidi morſu, ſic breviter intelligo:Nimirùm, humor aliquis venenoſus è muliere Lue affectâ homini transfertur, adhærétque:is verò humor, quòd tenuis & acris, ſeſe primùm inſinuat in oſcula vaſorum excretoriorum, quæ ferè ab œſtro Venereo patent, perindè ut à frigore contrahi, ac in tubercula ſe erigere ſolent. At nec iſtiuſmodi veneni vis tanta eſt, quin integra cutis ſatis benè ei reſtſtere poſſit: ideóque in ore, circáque glandem penis nudatam, vulva, mammarum pupillis, quòd in his partibus oſcula vaſorum excretoriorum minùs firmentur, id malitiam ſuam potentiùs exerere ſolet.

Cùm autem *vaſa excretoria* non *meri canales* ſint, & perpetuo ſine mora humorum tranſitui tantùm deſtinati; ſed etiam receptacula, quatenùs humores excernendi diutiùs inibi reſtitent; id quod à *Gliſſonio* noſtro de Poro bilario ejúſque ramificationibus ſatis confirmatur, ex quo reliquorum ductuum excretoriorum analogia manifeſta eſt. Item, cùm humores excernendi ex aliqua certè ſui parte poſſint *regurgitare in habitum* corporis; maximè ſi ab aliqua cauſa ductum excretoriorum oſcula coarctentur: Cúmque is *humor* in Lue venenoſus ſummè *inflammatorius* ſit,ut ex ejus infectu aliquandò prompto, adurentéque,

veſiculas excitando in ipſa glande, aliiſque infinitis exemplis, in progreſſu ſtatúque morbi ſeſe prodentibus, abundè conſtat: Phænomena in Lue vulgaria facilè intelligantur. Hinc itaque GonorrhϾ virulentæ ratio, ex qua prima ferè hujus Tragœdiæ notitia, nempè ubi paraſtatarum, glandularum & veſicularum ſeminalium ductus acredine Venerea inflammantur & regurgitat humor infectus: ita ipſi etiam ductus vellicantur ab humore acri, ſerúmque adeò ab arteriis eò propulſum validiùs effluit ex habitu corporis, atque ex *fracedine* ductuum *venenoſa* citiùs corrumpitur. Item Bubonum intumeſcentia hinc eluceſcit, nempè ubi ſtagnat iſtiuſmodi humor infectus. Item cur tantoperè caput, ejúſque ductus ſalivales in oculis, in ore, in faucibus, in palato, petat, ratio eſt, quòd ex iis ſerum infectum (ex regurgitatione ductuum, circa penem putà) faciliùs erumpat, nimirùm tali humori recipiendo,evacuandoque maximè totius corporis uſitatis & *capacibus* vaſis.

Cùm autem hujus morbi infinita exempla paſsìm occurrant, ea quæ maximè nota, & ſuis ſymptomatibus facilè diſcernenda ſunt, ferè omitto; alia verò magis *occulta, incognita, & ſuſpectæ tantùm labis*, & ferè ex adjuvantibus tantùm agnoſcenda, *exempla*, in Lucem proferre operæ pretium eſſe exiſtimo.

ÆGROTUS I.

MUlier quædam marito ex viginti annuis Lue Venereâ affecto, & jam diù ſano, (certè ex propria opinione) nupta, ex ſecundo Puerperio, menſe jam finito,tumorem contra uterum obliquum,non ſine aliquo dolore, ſenſit:ab Utero verò toto puerperij tempore gravis odoris quædam ſanies effuſa eſt, tandem uterinâ purgatione ex conſueto ceſſante, is tumor paulùm auctus eſt; item ſub eo tempore febricula acceſſit, quæ, certis quaſi periodis quotidiè exacerbata, ex intermittentium genere eſſe videbatur: fœminam lenioribus medicamentis purgavi, at ſine effectu; nam tumor & dolore & magnitudine indiès multùm increvit;adeóque curationis rationem protinùs mutavi,& cataplaſmata ex emollientibus,maturantibus, & anodynis ſuperinjeci; item ſimul antivenereum Apozema, cui *Cortex Peruvianus* ficúſque larga manu injectæ ſunt; aliquoties in die propinavi: poſt 10.dies Chirurgus, cauſtico primùm admoto,abſceſſum mediâ plagâ aperuit, quo vulnere magna puris copia effuſa eſt; ad 20. dies vulnus clauditur; interim apozema ſuprà ſcriptum aſſiduè, &, vulnere ad integritatem ſe contrahente, *Hieram antiquam* ſimplicem ter, quatérve ſumpſit. Convaluit. Hoc mihi contigit ante aliquot annos.

ÆGROTUS II.

MEdiæ ætatis mulier quædam à puerperio graviſſimis doloribus ab utero affecta eſt; tandem ex altero latere, paulò infra umbilicum ad inguen,tumor ortus eſt; altero menſe à tumore incepto accerſitus, fœminam tabidam ſuprà fidem inveni, cubili defixam, die noctéque præ cruciatibus exclamantem; tumorem admodùm durum, capitis infantis ad inſtar magnitudinis, vidi; tumor pleriſque Medicis cancer uterinus exiſtimatus eſt multa tàm extrà

quàm intrà adhibita ſunt, at ſine ullo effectu. Huic protinùs purgatoriam medicinam validam, ex *Hiera antiqua*, ſecundùm *Scribonij Largi* mentem *duplicata*, propinavi; item alternis diebus Antivenerea, & alternis diebus invicem purgationes, repetere juſſi. Quid fit? Octidui ſpatio tumor ex toto diſparuit, lecto egreſſa eſt mulier. Convaluit præter omnium expectationem.

ÆGROTUS III.

Mulier 30. annos nata, in *Clare-Market* habitans, ex ſecundo puerperio, ad ſecundum menſem tumore duro è regione Uteri, ad alterum inguen paulùm inclinante, graviter affecta eſt, non ſine febricula. Me vocavit; cùm pus ex tactu confectum eſſe videretur, antivenereum Apozema ter quotidiè propinavi; biduo autem ab adventu meo Chirurgum incidere tumorem juſſi: à quo vulnere infinitum pus fœtidum effuſum eſt. Paucis ſeptimanis fœmina ad integritatem reſtituta eſt. Maritum clàm, & in aure, monui de malo Uxori inflicto; neque ſe olim Lue Venereâ affectum fuiſſe negavit, ſed jam à multis annis, certè ex propria æſtimatione, ab illo morbo convaluit.

ÆGROTUS IV.

Mulier quædam ex puerperio, multo fluore, albo dicto, valdè afflicta eſt: mox eo ex parte ceſſante in aſſiduam diarrhœam, at citra graviora tormina, incidit. Etenim huic à multis multa data ſunt; at inutilia omnia. Aquæ chalybeatæ, falsò ſic dictæ, & ipſe crocus, ferrúmve vario lenocinio apparatum, infinita aſtringentia ſimplicia, cúmque rhabarbaro toſto admiſta, opiumque diverſimodè confectum, ne hilum profuêre. Ad tertium annum malum aſſiduè protractum eſt; penè jam tabe conſumpta eſt fœmina; ipſe tandem accerſitus maritum clàm monui de uxoris malo, quod graviter tulit; tamen libenter confeſſus eſt, ſe primâ juventute iſtiuſmodi labem contraxiſſe; at præter aliquos, idque rariſſimè, contingentes dolores vagos, ſe ne ſuſpicionem quidem alicujus mali habere; imò nec ejus filiam, octo jam annos natam, alicujus vitij impreſſionem unquam indicâſſe, adeóque ejus uxorem minimè contaminari poſſe. Ampliùs contendere nolui: Reſpondi, tardiùs eſſe quàm ut propriis medicamentis opem ferre poſſem. Rus abiit mulier uno vel altero lapide ab urbe; eóque malo obiit.

ÆGROTUS V.

Mulieri cuidam primariæ, marito Lue Venerea affecto, &, ut fieri ſolet, *benè ſanato*; plures annos nuptæ ſaliva tenuis vehementer moveri conſuevit; at ſine gravedine aliqua, tuſſi, aut deſtillatione certè moleſtâ: tamen ſaliva ad libram unam vel alteram die noctéque effundi ſolebat, ut ipſa & ego etiam aliquoties ex linteis madidis conjecturam fecimus. Hæc autem obiter notavi: Cùm marito, ex febre putrida laboranti, bis, aut ter triennij ſpatio, medicinam feciſſem, aliquoties è magnis periculis evaſit; vir tricongiarius tandem

obiit; altero poſt ejus obitum anno optima fœmina, eâ ſalivatione ſpontaneâ jam in aſſiduam tuſſim converſa, graviter afflicta eſt: in manibus præcipuorum hujus Urbis Medicorum diutiùs fuit; ab omnibus malum pro ſimplici Phthiſi habitum eſt; biennium & ampliùs medicè vixit, tandem fato ſuccubuit.

ÆGROTUS VI.

QUidam quinquagenarius, ante 14. annos Gonorrhœâ leniter virulentâ, ſi id fieri poteſt, affectus eſt, remediiſque vulgaribus, ex ejus relatione, ſubitò convaluit, nec ampliùs recidivam paſſus eſt, aut ullum grave ſymptoma. Vino & potationibus aſſiduè deditus eſt; ex improviſo tandem ambabus manibus & altero pede reſolutus eſt, non ſine oris tortura: hanc paralyſim ſubitam levis ſalivatio excepit, indies increſcens; ſeſqui-annum rurales Medici hominem fruſtrà tractârunt, & *aquas calidas* ad dies plures bis ingreſſus eſt: at nihil profuerunt. *Londinum* venit, & ſe meæ curæ commiſit. Alterum pedem trahebat, manúſque ita contractæ fuêre & rigidæ, ut nec digitis aliquid comprimere, nec intra eos aliquod depoſitum ejicere potuit, pleraque verba vix articulatìm pronunciavit; at omnium jam longè graviſſimum ſymptoma ſalivatio ſpontanea fuit, quæ hominem die noctéque vehementer moleſtavit, imbecillem reddidit, & omnibus remediis obſtitit. Hujus autem ſalivæ lentorem & fœtorem ingratum curioſiùs obſervavi, qualis eſſe ſolet ab Hydrargyri inunctione. Huic autem malo ſic protinùs occurrendum putavi. Apozema ex Guaiaco, &c. confectum citra ſudorem propinavi. Vinum & carnem homini marceſcenti, & quia eo in bona valetudine admodùm uſus eſt, indulſi;quarto quoque die Hierâ Diacolocynthidis ſimplici ex decocto Epithymi, alvum movi: at Salivatio non ante tertium menſem ex toto deſiit; tandem cardiacis & calidis aromatis ejus viſcera confirmata ſunt; intra ſex menſes manum ita firmam habuit, ut jam ſcribere poſſit, imò aliquot miliaria ambulare, & domum tantùm non integer rediit.

ÆGROTUS VII.

QUidam juvenis, admodùm robuſtus, vino & ſcortis deditus, Rheumatiſmo graviſſimè correptus eſt, maximè nocte præ cruciatibus infinitis, in capite, mediiſque tibiis, regione interſcapulari, & alibi corporis, citra ullum tumorem, afflictus, ut nec cubili ſe continere, nedùm dormire, poſſet; item his malis febris inſuper aliqua intermittens annexa eſt, horrore, incendio, ſudore certis horis quotidiè circumſcripta; quod ex pulſu celeri, urinâ valdè biliosâ, & tempore acceſſionis, mihi liquidò conſtitit. Venam in brachio protinùs incidere juſſi, è quo ſanguis admodùm lentus & crudus ad libram miſſus eſt; deinde Apozema ad Luem ſimul & Febrifugum validum ter quotidiè propinavi.Sudorem Sp. C. C. ad ℈. j. ß. ex aq. lact. alexiterij dict. excitavi, Alternis diebus per tres vices ſanguinem mittendum curavi; quotidiè enematis fortioribus alvum ſollicitavi, nocte ſomnium opio conciliavi. Octiduo elapſo, cùm Urina primùm paulò pallidior viſa eſt, *Corticem Peruvianum* ad ʒ. ij. ex vino

bis quotidiè ſumendum propoſui. Decimoquinto die exiit foras integer: at multò diutiùs Apozemate ſuprà poſito uſus eſt. Convaluit.

ÆGROTUS VIII.

MUlier, viginti quinque annos nata, ex ſeptennio nupta, obeſa, ad tres minimùm menſes doloribus quibuſdam punctoriis in cruribus, maximéque pedibus, eorúmque vehementi ardore graviter cruciata eſt. Item huic aſſiduus capitis dolor; huic præterea tuſſis die noctéque vexatiſſima, ut inſomnis planè fuerit ad aliquot menſes. Accerſitus, fœminam inveni febriculâ lecto detentam, Urinam admodum ruffam, qualis Ictericorum eſſe ſolet. Clàm maritum de Uxoris malo monui; haud inficias ibat, mutúſque aſſentire videbatur. Huic protinùs ſanguinem ad libram miſi. Poſtridiè calomelanos ℈. j. ex Electuarij lenitivi ʒ. j. dedi, Potionémque horâ unâ elapsâ, Decocti amari cum Senna ad ℥. iiij. propinavi. Et vomitu & dejectione benè fecit; ea nocte opio ſomnum conciliavi. Tertiò, hujuſmodi pulverem præſcripſi, ℞. *Cocheineil.* ℥. j. *Oſſis ſepiæ optimè lævigati* ℥. ß. *m. f. Pulvis.* Hujus ʒ. ij. ſexta quaque hora ſumpſit. Item Decoctum validum Guaiaci, &c. ex more noſtro, omnis potionis loco, vino albo omnigeno non excluſo. Bolum & Hauſtum purgatorium tribus ampliùs vicibus ſumpſit, at ex calomelanos ad x. tantùm grana. Octidui ſpatio urina primùm fit optimi coloris & conſiſtentiæ qualis ſanorum: ad decimum quintum diem & dolor & omninò tuſſis deſiit. Convaluit.

ÆGROTUS IX.

INfans quædam ex nutrice inquinata, annum tertium agens, hæmorrhagiâ, capitis dolore præcedente, uſque ad deliquium, affecta eſt; ad annum verò ætatis ſuæ decimum quartum, Veſiculæ ſive puſtulæ quædam, modò in fronte, at ſæpiùs ad imum naſum, oriri conſueverunt; hæ veſiculæ malis moris fuerunt, & aliquot veſtigia ſive cicatrices ſui reliquerunt ad inſtar variolarum: ubi jam menſtra apparere ceperunt tuſſi graviſſima & febricula affecta eſt; & ſimplex Phthiſis judicata eſt: Fonticulo in brachio, & diætâ ex Guaiaco, cui *Cortex Peruvianus* adjectus eſt, & medicamentis purgatoriis tandem convaluit; imo ejus extrema macies in habitum pleniorem pinguémque mutata eſt. At deinceps valetudinariam vitam egit; modò capitis dolore, modò raris aliquot puſtulis circa faciem orientibus; at ſæpius tuſſi & ſpirandi difficultate oppreſſa eſt.

ÆGROTUS X.

LIchenes Venereæ admodùm vulgares ſunt, & paſſim occurrunt; non tantùm in iis hominibus, qui lue affecti & pro ſanatis habentur, ſed in aliis etiam non ſuſpectis. Ejus autem mali hæc ferè conditio eſt: In cute alba, vel pectus totum, vel præcordia, vel collum, aut femora & inguina latè occupatur, quædam flavedo, minutiſſimis puncturis rufis exaſperata: iſtiuſmodi verò ma-

culata

culata cutis, ferè tempore æſtivo moleſtiſſimo pruritu ægrum torquet, præcipuè noctu; quas ideò inſomnes peragunt.

Item in hâc urbe valdè frequens eſt Herpes, dicam an Scabies quædam ſicca Venerea, admodum, contagioſa, vexatiſſimum malúmque, ut nihil ſuprà. Hujus autem notæ ſunt, puſtulæ quædam exiguæ, modò totum corpus infeſtantes, modò brachia, aut crura tantùm, ferè ſine pure, imò etiamſi unguibus incidantur, tamen ſiccæ eſſe non deſinunt; interdùm in cute permanent, ſæpiùs verò latent & ægrè ſentiri poſſint, niſi ab infeſto & aſſiduo, maximè nocturno, pruritu.

His verò remediis uti ſoleo, præter decoctum Guaiaci, &c. & purgationes proprias; nimirùm, priorem labem ſucco limonis ex ſero lactis fovere ſoleo: item illæ, ſi admodum pertinaces ſunt, & poſterior, etiam labes, maximè unguento *Catapſoras*, vel per ſe, vel alio diluto, cum bono eventu & tutò illini poſſint; ut ſæpiùs expertus ſum: Imo tu velim ſcias hæc mala nullis remediis niſi ex hydrargyro confectis extirpari poſſe.

ÆGROTUS XI.

Quinquagenarius quidam ex aliquot annis *Iſcuria* graviter affectus eſt; à tertio ejus conjugio id illi accidit; ejus fœmina valetudinaria, & quantùm ex voce impedita, ob aliquem, putà in palato, defectum, & vultu, conjicere mihi licuit, ex lue inquinata: certè is vir mucum quendam fœtidum & ſanguineis fibris interſperſum copiosè cum urina excernere ſolet, non ſine infinito cruciatu in pene. Huic autem ſic putavi ſuccurrendum eſſe: nimirùm, ℞. *Spiritus vini rectificatiſſimi* ℔. ß. *Gummi Guaiaci* ℥. ß. *Cantharidum* ʒ. j. *Cocheineil* ℥. ij. *Succi Hypociſtidis* ʒ. ji. *Spir. Sulph.* ℈. j. *digerantur cinere calido ad* 12. *horas: filtrentur per chartam bibulam.* Hujus medicinæ guttas XL. ex cereviſia tepida manè & tantundem veſperi quotidiè propinavi: quo ſanè remedio, bono effectu, ad tres menſes uſus eſt; idémque à me infinitis gratiis propter inſigne beneficium redditis, etiam atque etiam rogavit: Etenim malum diuturnum jam potuiſſe tolerari, haud nihil eſt.

ÆGROTUS XII.

Vidua quædam juvenis, graviſſimo urinæ ardore & punctionibus ibidem, item Condylomatis cancroſis in pudendi labiis, non ſine vehementi capitis dolore, afflicta eſt; maritus ejus ex anno ruri lue mortuus eſt; ipſa *Londinum* venit, & me coram obſtetrice de morbo conſuluit. Hanc autem ſic curare cogitavi; nimirùm illam purgavi quarto quoque die pilulis de duobus, quibus æqua pars mercurij dulcis adjecta eſt. Item apozemate ex guaiaco, &c. pro potu quotidiano, citra ſudorem. Item, ℞. *Cocheineil* ℥. iij. *Cantharid.* ʒ. j. *Vini Rhenani* ℔. j. *miſce, digerantur per diem B.M.* hujus cochleare è decocto guaiaci ℥. iiij. bis quotidiè ſumpſit: quorum uſu gonorrhœa admodùm virulenta, fœtidum & ſanguineo-viride pus effundens, integrè ſublata eſt, & duobus plùs minùs menſibus ſine ullâ opes Chirurgicâ, etiam ulcera ſiccata ſunt, dolórque capitis ex toto deſiit.

ÆGROTUS XIII.

QUidam juvenis ter Gonorrhœa affectus eſt, non ſine aliis gravibus Luis ſymptomatibus. Tertia vice ad me venit, Urinæ ardore punctorio, item deſtillatione puris ſubviridis. Hominem ſtatim *calomelano* purgavi pilulis fortioribus additis; intra triduum pus attenuatur, & pellucidum fit; quo tempore collyrium injeci hujuſmodi. ℞. *Aquæ Plantan. Papaveris Rhæados, an* ℥.iij. *Opij benè uſtulati* ʒ. j. *Mellis Roſati* ℥.j. *Trochiſcorum ex Minio puro metallico* ʒ. ij. *m.* intra ſeptiduum & urinæ punctiones & Gonorrhœa ex toto deſierunt. Decocto autem Guaiaci diù uſus eſt citra ſudorem; quo integrè convaluit.

ÆGROTUS XIV.

QUidam juvenis jam primùm Lue inquinatur; illi in Glande veſicula cancroſa orta eſt, at ſine Gonorrhœa aut ullis punctionibus inter mejendum; ſub eodem tempore in utroq; inguine inſuper bubo ſentitur; & jam inhorruit & febricula incenſa; eſt præterea ingens capitis dolor, & in cruribus puncturæ intolerabiles. Hominem ſic protinus reſtitui: Alternis diebus calomelanos ℈. j. ex Electuario lenitivo dedi; ſanguinem è brachio ad libram omiſi; decoctum valentiſſimum Guaiaci, cui Cocheineil ad ℥. iij. adjectum eſt, propinavi. Chirurgus veſiculam citò curavit præcipitato rubro ex aliquo digeſtivo; bubones à tertiâ medicinâ purgatoriâ diſparuerunt; ad tres ſeptimanas convaluit; diù tamen Apozemate ſuprà ſcripto uſus eſt citra ſudorem, & vino albo carnéque minimè abſtinuit.

ÆGROTUS XV.

JUvenis quidam, triginta annos natus, bis Lue infectus eſt, & toties ſalivationem cum Hydrargyro paſſus eſt; at non ſine recidiva; etenim huic lingua & fauces & ipſe penis Ulceribus cancroſis miſerè affectæ ſunt; etiamſi optimorum Chirurgorum ope, & methodo vexatiſſimâ diù à ſalivatione ultimâ uſus fuit. Hunc ſic reſtitui. Propter ſummam ſtomachi imbecillitatem, vinum ei album Gallicum libenter indulſi; item propterea quod Hydrargyri copiam ſupra fidem ſumpſiſſet (nam ultima ſalivatio per calomelanos admodùm difficulter mota eſt) ſucco limonum in omni intinctu uſus eſt. Hierâ antiquâ duplicatâ eum admodùm frequenter purgavi; interdum aliquot grana, ídque raró & parcè, Mercurij dulcis ex bolo Mithridatij dedi; pridiè nocte ante medicamentum purgatorium deſignatum, Decoctum Guaiaci, &c. aſſiduè citra ſudorem propinavi. Chirurgus *Mullins*, egregius artifex, quem accerſivi, & oris & penis Ulcera diligenter curavit: intra ſex menſes integram ſanitatem recuperavit, nihil mali relicto, præter lichenes quoſdam; at citra cruciatum aut contagium, quod ſcio, Uxori datum, & optima valetudine fruitur jam ex ſeptennio.

Hactenus de Lue Venerea aliquot pauca, at diverſa pro inſtituto noſtro

Exempla breviter expoſuimus ; mox de Curationis ſcopo dicemus , qui in purgatione , medicamentis ex Hydrargyro confectis , præcipuéque nunquam ſatis laudando illo Mercurio dulci dicto , & Guaiaci decocto conſiſtit ; imò his ferè duobus medicamentis tota curationis methodus hodiè includitur. Horum itaque medicamentorum virtutes paucis pro more noſtro examinare volumus.

Hydrargyrus autem primùm inventus,& huic malo cum aliquo ſucceſſu adhibitus eſt, at extrà tantùm & in unguentis. Hoc *debemus Arabum Scholæ*, authore *Fernelio.* Illud quidem non ignoro, *Arabes* literarum ſtudia coluiſſe poſt *Græcos: Arabes*, inquam , ab *Octavo Seculo* omnium ſcientiarum artiúmque utilium, & præcipuè Medicinæ monumenta è Græca in Linguam ſuam traduxiſſe.At pace tanti viri , facilè ſui ſeculi doctiſſimi Medici , Hydrargyri multiplex uſus,etiam ad Scabiem ab antiquiſſimis Medicis Græcis diducendus eſt. Etenim *Dioſcorides* expreſſis verbis ita perhibet, *cinnabaris* , cerato excepta , papularum eruptionibus, ambuſtis igni medetur ; *cinnabaris autem & optimum & ipſiſſimum Hydrargyri metallum eſt.* Item idem medicamentum alio nomine apud antiquos *minium* appellatur , & ſinopicum præ cæteris valdè commendatur. Hydrargyrus fit ex Minio, quod abuſivè cinnabaris dicitur ; *lib.* 5. *cap.* 6. Unde conſtat cinnabarim & minium , certè antiquis pleriſque , ſynonyma fuiſſe : imò cinnabaris optimi coloris minium quoddam *Africanum* fuit , quo nomine inſtitores ejus temporis omnigenum minium appellâſſe veriſimile eſt.

Atque ex hoc fit Emplaſtrum rubrum adverſus morſus ferarum apud C. *Celſum* , quod ſanè pro nobis maximè facit ; ſiquidem Hydrargyrum ex reſina Terebinthinæ ad contagioſa vulnera aptum eſſe confirmatur. Rurſus , apud *Æginetam* extat Emplaſtrum ex Cinnabari ad Tophos & alios omnis generis induratos tumores. Porrò, adeò mite remedium apud antiquos creditum eſt , ut ad oculorum inflammationes efficaciter cohibendas commendârunt , *Dioſcoride* authore : atque hæc ſatis ſunt de externo ejus uſu apud antiquos Græcos. De interno autem *Myrepſius* audiendus eſt , (*cap.* 62. *de Antidotis*) is inter Antidotos omninò neceſſarias ad difficultatem Urinæ & ſtillicidium & calculoſos unam à *Galeno* tranſcripſit , in qua cinnabaris drachmæ ſex inſunt. *Aëtius* quidem eandem Antidotum *Philagrio* inſcribit , cui fortè cinnabaris ex aliqua temeraria , non minùs quàm timida ſuſpicione minùs arriſerit ; ſed animadvertendum eſt in hac Antidoto ineſſe quoque Lapidis *Syriaci* (fortè *Judaici*) drachmas 32. adeóque vim ejus potiorem metallis deberi , veriſimile eſt : & perperàm cinnabarim ideò ab *Philagrio* excludi : quâ tamen omiſsâ Antidotum à *Philagrio* denominare voluit *Aëtius* , quàm à *Galeno,* cujus compoſitio cinnabarim incluſam habuit.

Hinc adeò evidenter diſcimus (quod demonſtrandum propoſuimus) apud Antiquos Cinnabarim, id eſt Hydrargyri purum putum metallum , medicamentum natum & non ullo lenocinio vitiatum , ad omnes uſus in Lue Venerea maximè requiſitos tàm intrà , quàm extrà , adhibitum fuiſſe ; nimirùm *ad Vrinæ difficultatem* , quod genus remedij Gonorrhœa virulenta maxime deſiderat ; *ad ignis ambuſta & inflammationes* ; ambuſtis autem veſiculæ

propriè oriuntur ; eadem mala in pene frequentiſſima ex lue : ad *tumores omnigenos induratos* ; ex quo mali genere Bubones Venerei ſunt : ad *papulas erumpentes* ; & quæ, quæſo, fœdiores papulæ, quàm quæ ex lue oriri ſolent ? Poſtremò,ad *ferarum morſus* ex reſina Terebinthina;atque ita prodeſt ad Luis efficientem & primariam cauſam. Quorsùm itaque *Arabibus* damus, quod *Antiquis Græcis* jure meritò debetur ?

Illud quidem fateor, aliam rem eſſe Hydrargyrum, atque aliam Cinnabarim : at in Cinnabari Hydrargyri vis nativa lenis, & benigna eſt ; cùm idem ex lapide coctus, & ignem expertus tantùm non venenum eſt, & inteſtina exedit ; imò ex Terebinthina aut adipe articulis inunctus, linguam, fauces, totúmque caput intumeſcere facit, ſalivamque vehementer movet, haut aliter quàm ex intenſo aliquo frigore, cui corpus exponitur ; gravedines deſtillationéſque pituitæ protinùs oriuntur ; ad eundem modum venas quaſlibet, præcipuè lymphæ ferendæ dicatas, torpore quodam infeſtat : rigorem autem torporémque genuinum eſſe Hydrargyri effectum cuilibet experiri licet. Etenim tu velim demittas digitum in Hydrargyrum, paucis momentis illum pallidum, mortui inſtar membri, extrahes : imò vi quadam narcotica tremores nervorúmque reſolutiones ex ejus aſſiduo uſu oriri neminem operariorum latet : ad hæc, quòd Hydrargyro inunctis ægrè adeò medicamentis purgantibus alvum moveri, ut ea duplo validiora, quàm antè, facilè perferunt ; ſcilicet, à ſtupore viſceribus inducto.

At quî fit, inquies, ſalivam, non ipſum ſanguinem moveri ? Ita quidem haud raro evenit ; ab intenſo gelu multi hæmorrhagiis corripi ſolent;ad eundem modum in Ptyaliſmo ex Hydrargyro interdum dyſenterias, & ſanguinis è gingivis profluvium contingere ſolere abundè teſtatur Hiſtoria medicinalis : Saliva tamen ſola diù & vehementer movetur. Ea autem res paulò altiùs deducenda eſt. Cùm lymphæ & aſſidua ſeparatio & in ſanguinem reditus neceſſarius eſt, propter rationes alibi exponendas, ubi de natura ſanguinis privatim agemus ; cúmque propter ſummam lymphæ-ductuum teneritudinem quâ ſtupore facilè afficiantur ab Hydrargyri inunctione, illa debita lymphæ ſeparatio reditúſque in venas ſanguineas multùm impediatur, neceſſe eſt ; vaſaque adeò ſanguinea ſupra modum impleri ſuo alienóque humore, tantamque lymphæ copiam ſolis arteriis veniſque contineri poſſe. Igitur aſſidua vi & pulſu arteriarum, lympha per propria vaſa ægrè jam reflua (quæ ex intenſo Hydrargyri frigore tonum jam ſuum & vigorem amiſiſſe diximus) ad *Salivæ majores ductus excretorios*, (ſcilicet quà patentior porta detur) qui ferè in ore ſunt, propellitur, effunditúrque. Etenim niſi lympha, propter dictam cauſam, jam ſupervacanea aſſiduè evacueretur, nè cor ſuffocatione perpetua deficeret, ſuóque gravi oneri ſuccumberet, metuendum eſt : hinc adeo frequens & familiare eſt deliquium in primo Salivationis impetu ; item Glandularum capitiſque infinita intumeſcentia. Ad hæc, ſi ob aliquam cauſam ſalivæ exitus in ore impediretur, ea protinùs totis inteſtinis excerneretur, & Diarrhœa, (ſalutifera tamen) vehementer infeſtaret ; ſiquidem ibidem quoque innumeræ glandulæ *Salivæ excretoriæ* ſunt, non aliter quàm in ore ; etiamſi præter unum *pancreaticum ductum* alij minutiſſimi ſunt, tamen multitudine infinita eorum parvitas compenſa-

tur. Adeóque in hoc tota *ſalivationis ratio* verſatur, nimirùm intra ſanguinea vaſa lympham cohibendo, quæ jugi circuitu aſſiduè & neceſſariò ſeparari & denuò inferri debet; ab artuum verò inunctione, propter vaſorum Lymphaticorum torpidorum tenuiſſimæ texturæ depravationem & ineptitudinem, ejus reditus eò præpeditur, veniſque adeò ſanguineis uſque circuire cogitur ad gravem cordis arteriarúmque inundationem, per *emiſſaria* Salivæ ductuum tantùm deplendam; neque enim arteriis ſe exonerandi alia ratio niſi ductibus excretoriis relinquitur. Quemadmodum ſi fortè à frigore, mutilatione alicujus membri, vel à ligatura, menſura & modus Venarum diminuatur, pulmo à catarrhis infeſtari, vel hæmorrhagia, hydropſve oriri ſolet.

At noſtri homines magna induſtria Hydrargyrum *operi interno* tuto adhibuerunt, ejuſmodi itaque remedij jam ſecuri eſſe poſſumus; quod ejus ferocia domatur, & ſalibus multipliciter adjunctis, compedes ei injiciuntur, quorum ligatura ſtrictiore fit lene remedium. Hoc equidem ſentio, noſtros homines aliquid ampliùs quàm *actum* egerunt, & eorum *artificium pretio longè materiam excedere.*

Atque ea hujus ſæculi felicitas eſt: adeóque ampliùs quæritur, cur ab Hydrargyro in Mercurium dulcem confecto, eadem tamen ſalivatio oriatur; maximè ſi adjectum ſit aliquod medicamentum aſtringens, ut in corpore, etiam invitis ſalibus ei connexis, tantiſper moretur, idemque ſpiſſius detur. Atque illa ſanè differentia eſt inter medicamentum natum, atque idem artificioſum; nimirùm ſales *adjectivos* pro ſua natura à madore caloréque ventriculi, & inteſtinorum diſſolvi, & à ſale urinoſo, è concoctione Stomachi *Septica* orto, vinculis & connexu cùm Hydrargyro liberari; huncque adeo ſibi jam reſtitutum relictúmque, vim ſuam indolémque denuò exercere poſſe; ſcilicet torporem Lymphæ ductibus conciliando; quod illic tanto faciliùs efficere potis eſt, quanto corporis interior pars cute externa, digitorum putà, tenuior eſt.

Ex hoc autem Lymphæ mirifico profluvio (quæ prorsùs *nova purgationis forma eſt*, Veteribus incognita) multa commoda nobis accedunt; nimirùm puſtularum ardorem extinguit, exſiccatque ulcera; non externa tantùm, ſed & interna; quæ ipſa quoque veſiculis, puſtulis, ulceribúſque fœdantur: cætera omitto; illud quidem veriſſimum eſt, ſolo *Ptyaliſmo* morbi radicem non evelli; imo ſuperiore ſeculo infinitis experimentis conſtabat, multos decies & ampliùs curationem ex perunctione fruſtrà expertos fuiſſe: Atque idem teſtantur noſtri homines, inter alios *Wiſemannus*, *Obſ.* 53. optimus ſanè Chirurgus, idémque fide digniſſimus, nuperus *Anglicanus* Scriptor: vitium quidem lenit, differtque, at perniciem non aufert, neque ulla cura ſine *Guaiaco* efficax; ut nec à Guaiaco ſolo aliquid expectandum eſt citra periculum recidivæ.

Igitur ut rem conficiamus, *Guaiaci* etiam facultates nobis breviter expediendæ ſunt. Hic verò aliquis objiciet, Ægrotum 16. noſtrum ſuprà comprehenſum, Guaiaci, Hydrargyro modicè dato tantùm ad grana aliquot, curatum fuiſſe; item in illa præclara *Fernelij* cura, cujuſdam quinquies fruſtrà inuncti, ſolo Guaiaci cremore tandem reſtituti? Reſpondeo, *Hiſtoriæ Fernelianæ* facilè fidem do; at nec ſuus

æger, nec meus, nec alius quilibet ſine uſu Hydrargyri unquam integer erit; mihi autem perinde eſt, ſi unquam datus eſt, Hydrargyrus: quamdiu ſanè ab ejus exhibitione ſit, non magnopere quæro; nam corpus afficit, etiam poſt triginta & ampliùs annos, ut ex Trepano, & Salivatione aliquoties per ſe redintegrata nobis certò conſtat: imò nulla concoctione domari poteſt, & in glandularum *Mæandris* aliiſve corporis receſſibus latere ſolet; aliquâ tandem occaſione loco moveri, & genium ſuum denuò exerere ſolere; adeóque, ſi quis Hydrargyrus vel intùs ſumptus, vel extrà corpori adhibitus unquam fuit, ex uſu Guaiaci è latebris excitari, cùm & antiquâ ejus impreſſione, hominis ævo non delenda, tùm nova operatione partibus adhuc vitiatis curam facilitari, perficíque.

Guaiacum ſanè eſt medicamentum admodum tenuium partium & piperati guſtûs, ſudoréſque ideò movere aptum. Hæ verò *piperatæ Reſinæ*, ab *India Occidentali*, *Nova* medicamenta ſunt: hujus notæ ſunt Balſamum *Peruvianum* & Gummi falsò, dum Reſina Guaiaci dicenda eſt, Paralyticos, ſtupidos, & quovis modo reſolutos, curat. Ejúſque adeò præcipua facultas eſt, ſtupori ab Hydrargyro inducto mederi, ipſúmque Hydrargyrum ponderoſum & hebes medicamentum digerere, & in omnes corporis partes diſſipare, tandémq; expellere, ſcilicet viſcera eorúmque vaſa calefaciendo, penetrando, corroborando. Igitur *Guaiacum Hydrargyri*, ut *Hydrargyrus Veneni, in Lue Antidotum* eſt. Hydrargyrus puſtularum ardores extinguendo, atque ulcera ſiccando, aliquot teneriores corporis partes ſtupore reſolvit labefactatque; contre Guaiacum eaſdem partes labefactatas ſuo calore piperato fovet, expedítque; & quatenus valdè reſinoſum, vi ſua emplaſtica, ex integro ſanat: viſceribus autem jam denuò invigoratis, ipſum tandem Hydrargyrum, Hoſpitem torpidum & alienum, ne intra nos æternum pernoctet, circuire cogunt, ſudoréque præcipuè rarefactum aut Urina, aut vapore inſenſibili expellunt.

Atque hæc via quidem brevior & expeditior eſt; tamen citra ſudorem idem ab eodem fit, certè medicinis purgatoriis adjuto; maximè ſi cætera boni regiminis præcepta ſerventur, at cura diutiùs procraſtinetur, certiſſimi tandem effectus imò vinum, quod ſæpiùs expertus ſum, ſucceſſum non impedit; potiùs auxilio eſt.

DE SCORBVTO,

Quinta Exercitatio Medicinalis.

PRoximo autem lui venereæ loco Scorbutum poſui,& propter morbi novitatem, & quòd illi tot tantíſque ſignis communibus, valdè affinis ſit; imò unum ab altero dignoſcere, niſi admodùm exercitato Medico, haud ita facile eſt. Etenim Scorbuto ſui quoque dolores ſub noctem graviùs infeſtantes; item ſui tumores duri, ſuáque ulcera exedentia, puſtulæque & maculæ, ſuæque pedum punctiones, & crurum lancinationes ſunt: Veruntamen Scorbuto etiam peculiaria ſympotomata ſunt, in lue venerea minimè notanda; nimirùm Gingivarum tumor, mollities & fœtor; in toto ore, cruribus, aliíſque corporis partibus purpureæ maculæ verè violaceæ;ventris tormina; præcordiorum gravitas moleſtiſſimúſque auhelitus, ſæpiùs ad deliquium; crurum debilitas & mira laſſitudo. Dyſenteriam, febres erraticas, intermittentes cujuſcunque typi, peſtilentiales, pleuritin, dolorem iſchiadicum, arthritidem, paralyſin, hydropen, atrophiam ſcorbuticam, aliaque infinita ſymptomata taceo, quæ primâ facie alios, atque alios morbos mentiuntur; ſumma tamen induſtria & admirabili ſagacitate ab Eugaleno primùm, ſuperioris ſeculi Medico docto,hæc morborum ſimulachra à ſuis archetypis penitùs diſcernere & diſtinguere docemur. Illud quidem non ignoro, apud Plinium ſtomachaces, & ſcelatyrbes cujuſdam mentionem fieri, quo milites Romani olim in Belgiæ maritimis ſubitò correpti ſunt; unum eundémque morbum cum Scorbuto hodierno fuiſſe, vero non admodùm diſſimile eſt: tamen à veteribus Medicis prorsùs neglectus eſt, neque apud eos ullibi, certè de induſtria ſcriptus, ut tantus morbus meruit, occurrit, quòd loci alicujus remoti & tunc temporis parum noti, tantùm indigena fuit. Superiore autem ſeculo exeunte, ut diximus, Eugalenus multùm de Republica Litteria meruit, quòd hunc primum morbum accuratè deſcripſerit. At hic morbus jamdiù quaſi lateſcens inter haud ignobilem gentem Flandriæ populum, ex aſſidua & aucta navigatione apud Indos novas vires acquiſivit, ut maris ipſius morbus proprius & & peculiaris pleriſque jam audiat, verè morbus nauticus, & omni populo longis itineribus naviganti, cujuſlibet terræ Europæ ij fuerint, communis, ſivè ea Navigatio calidis, frigidíſve regionibus fiat: modò nimiùs iis labor & victus præter rationem ſalſus & craſſus tantùm præbeatur.

Hujus autem cauſa efficiens victus ſalſus eſt, ex. gr. Salſamenta è marinis piſcibus vel muriâ conditis, vel per ſe ſiccatis, item caſeus (omnis in Salem

caſeus ſeneſcit ; id eſt , urinoſum ſepticúmque ; Plin. *lib.* 11. *cap.* 42.) vetus & ſalſus ; atque id genus alia victûs genera. Identidem potio quælibet ſalſa in hoc cenſu eſt ; ut cereviſiæ ex aqua ſubſalſa coctæ ; vel quibus ſal aut calx viva adjecta eſt : quæ peſſimæ conſuetudines, in coquendis cereviſiis non lupulatis, ferè per totam Angliam jam obtinuerunt ; ſiquidem inde Cereviſiarij multùm lucrantur, quòd ita potiones hordeaceæ confectæ,& ſubitò claræ fiunt, & ab acrimonia diù ſervantur. At ſanitati noſtræ interim infeſtiſſimæ ſunt. His adde ipſum marinum aërem verè ſalſum ; quòd ſalſæ pluviæ, calidis maximè regionibus, (ex fide navigantium) ſatis teſtantur.

At quomodò , inquies, id fieri poteſt ; ut ex ſale condimentorum antiquiſſimo, & in auxilium ſtomachi concoquentis apto nato , peſſimum morbi genus oriatur ? Huc accedunt ſalis eximiæ virtutes ; nimirùm à putredine vindicat, pruritus ſedat, lichenas, lepras, pſoráſque medetur ; contra omnigenûm ferarum morſus optimè facit ; adverſus Opium & Fungos præclarum antidotum ; ad Hydropicorum tumores diſſipandos : item abſtergit , extenuat, &c. & infinita alia , authore Dioſcoride. Hæc quidem contra nos maximè facere videntur. Reſpondeo ; crudum ſalem his uſibus Veteres non adhibuiſſe , ſed uſtum, ex eodem Dioſcoride, conſtat ; ſcilicet uſtum, ſemélque lotum,atque ſiccatum. Quòd nobis innuere videtur aliquid mali ab ejus cruditate illos metuiſſe. Deindè , ex ſalis modico uſu quotidiano hoc malum non naſci ſolere , Orbis terrarum populi univerſi conſuetudo magno argumento eſt. Itaque ab ejus exceſſu tanta vitia gigni , credibile eſt , eámque rem ſic paucis expediam.

A nimio ſale ſtomachus & inteſtina primùm vitiantur , ejus filamenta exedi, totúmque ventriculum tenuiorem reddi , inflammaríque ; quemadmodùm ab aliquo alio medicamento ſeptico copiosè & aſſiduè in victum quotidianum dato , tandem evenire , neceſſe eſt. Huic autem rei fidem faciunt inanis vomendi cupiditas , præcordiorum , etiam jejuno , mira gravitas & diſtentionis ſenſus , cum moleſtiſſimo anhelitu , non ſine animi defectione & ſubitâ interderdum morte ; imò hic & alibi cardialgia ſubito deliquio exanimare ſolet. Inflammatione autem ſemel vitiato ſtomacho chylus crudus confici ſolet ; quòd is ne cibi quidem pondus diù pati poteſt ; maximè cùm ab eodem cibo ſalſo potionéve continuò irritetur. Itaque crudus chylus feſtinanter in inteſtina deducitur , lacteíſque receptus , vi cordis arteriarúmque elaſtica , habitum corporis permeat ; at cùm crudus & ſupra modum ſalſus chylus in lymphæ ductus ſeparatur ; eos maximè vellicat , inflammat , corrodit ; unde vaſorum tenerrimorum & anguſtiorum adſtrictio mirifica , & ad circuitum lymphæ ineptitudo. His itaque labefactatis , ſalſus , & lentus , & craſſus chylus in venis ſanguiferis deinceps , ex magnâ parte , circulatur ; arteriáſque adeò ob nimiam lympham multùm diſtendi,earúmque pulſum impediri , neceſſe eſt : Pulſum autem laborare conſtat , cùm illo morbo pulſus celer , parvus , inæqualis inter præcipua indicia pathognomonica numeretur. Ab ejuſmodi autem pulſu ſanguinem crudum , lentum , craſſum , ſalſúmque tardè , ægrè in orbem moveri , neceſſe eſt ; à motu verò ſanguinis lento & inæquali, eum maximè vaſis capillaribus , ipsíſque excretoriis ductibus ob pulsûs impotentiam ac languorem , coaleſcere & ſtagnare aptum eſſe.

Hinc

Hinc ſymptomatum facilis explicatio: nimirùm maculas purpureas, ut in ſuggillationibus, & in omni vulnere contuſo latè circumcirca fieri à ſanguine coagulato novimus: item hinc proveniunt tumores, & hydropis ſcorbutici ratio manifeſta eſt; ſcilicet à chylo ſalſo & crudo minimè circuire apto; & in hujuſmodi hydrope tumor durior & magis renitens eſſe ſolet, utpotè à majore vaſorum inflammatione.

Item arthritidis vagæ ratio apparet à ſalſedine ſanguinis ægrè moti, & hic & illic membraneis ductibus reſtibilis ac corrumpentis.

Item laſſitudinum cauſa intelligitur, membrorúmque diſtentio ab arteriarum nimia plenitudine.

Item torpedinis, nervorum reſolutionis & contractionis; nimirùm à lympha ſalſa nervis impacta & applicita, & à nutritionis paucitate & defectu: nutritionis ſanè ratio, etiamſi conſiſtere videatur in perpetua arteriarum plenitudine; niſi tamen ſanguis debitè per corporis habitum, neutro venarum genere obſtructo, circumferatur, ductibúſque univerſis excretoriis perpetim ventiletur, accretio corporis infida erit & ſimulata; vitiúmque, non vigor (qui nutritionis tamen præcipuus effectus & ſumma utilitas) à corrumpentibus humoribus expectandus eſt.

Item dolores acuti ſub noctem maximè infeſtantes, ut in lecto ne horæ quadrantem manere poſſint, quòd à lecti calore ſalſus & concreſcens ſanguis paulatim fuſus liquatúſque celeriùs per lymphæ ductus torpentes moveri ſolet; quemadmodùm in digitis nive frigefactis; quò incaleſcunt, eò acerbiſſimo dolore punctorio afficiuntur.

Ultimò atrophia explicatur cùm lympha à nimia ſalſedine vitiatur, & qui mitiſſimus humor eſſe debet, fit ſupra modum ſalſus, craſſus, crudus, lentus, nutritioníque adeo minimè aptus; id eſt, qui commodè & æquabili quodam tenore per omnes venas circumferri, pérque vaſa excretoria à ſuperfluitatibus continuè expurgari non poſſit. Hujus autem rei illuſtre exemplum in infantibus lacteſcentibus videmus; ubi lac à nutricis conceptione fit ſalſum & urinam ſalſam plenè redolet ſapitque; quo lacte paucis ſeptimanis nutriti infantes, toto corporis habitu ſic vitiantur, ut tabes illa vix totâ vitâ delenda ſit; imò infiniti atrophiâ pereunt, aut ſcrophulis aliiſve malis indè ortis conficiuntur. Huic autem infortunio (ut id hic obiter notem) non aliud remedium æquè bonum unquam expertus ſum, ac lac novum ex aliâ nutrice ſanâ.

Quod autem Gingivæ intumeſcere, & cruentari, vel levi de cauſa, & putreſcere ſolent, (id quod nautis, præcipuè in longâ & moleſtâ navigatione, indicium eſt futuri ſcorbuti) ratio eſt, lympham ſalſam & lentam à ſanguinis craſſamento ægrè ſeparari poſſe & propter vitiatos lymphæ ductus, ad ductus ſalivales excretorios propellitur ab arteriis; ubi in ſalivam lentam, ſalſámque conficitur, non admodùm adeo effundi aptam: Gingiviſque itaque impacta, vaſis excretoriis ſubſiſtit, ampliúſque ibidem corrupta, eas tumefacit: imo hæmorrhagiis funeſtis ſubito ſcorbuticos corripi, propter vehementem hujus ſalſi humoris ſanguinem colliquatum ex putredine appulſum ad caput in exemplis noſtris infrà videbitur: cujus quidem ſymptomatis in hoc morbo ipſe primus, quod ſcio, author ſum.

Hinc liquet inſuper, cur Hydrargyrus in hoc morbo curando (Hartmanni monitu, aliàs plurimùm addicti Chymicis remediis) nihil prodeſt; cùm & lymphæ ductus ampliùs infirmet, & à ſalſa ſupra modum lympha ipſe tandem vitietur; cùm ſal urinoſus vim & efficaciam ſalium acidorum deſtruat; & quòd hìc lympha craſſior & lentior eſt quàm quæ ſalivæ ductibus effundi poſſet.

At de ſalſedine ſanguinis aliqui meritò dubitant, cùm cibum ſalſum comedentium ſanguis minimè muriaticus eſt, nec ex analyſi ſpagirica ſal marinus in eo ad pauca grana inveniri poteſt. Reſpondeo; ſani quidem, & ſalſamenta multùm comedentes, herbis tamen fructibúſque ſimul victitare ſolent, qui ſalis naturam alterent, diluantque. Deindè, ſalem culinarium concoctione quidem domari, & mitem reddi poſſe; in alium ſalem, urinoſum putà, certè à ſanis, manifeſtum eſt; quòd nullum alium ſalem toto uſpiam corpore reperire licet. Rurſus; de nautarum ſanguine omnium graviſſime ſcorbuto affectorum, nemo, quòd ſcio, quatenus iſte muriaticus ſit, adhuc experimentum fecerit. At nobis abundè ſufficit, ſi hujuſmodi ſali copia in habitu corporis reſtiterit; cum ſal urinoſus, crudus, & imperfectè coctus eoſdem effectus, è putredine ortos, perpetrare potis eſt.

Exemplum unum vel alterum ponam, quibus ſales integros poſſe per habitum corporis transferri, ibidémque morulas facere clarè evincitur.

Cuidam gonorrhœâ graviter affecto, ad ʒ. j. ſalis, prunellæ ex Terebinth. in bolo exhibui; poſt aliquot horas alvus ei mota eſt, & ſub noctem, fortè cum hominem viſitavi, intolerabili dolore meiendo cruciatus, matulam mihi monſtravit, quâ nuper minxit; ubi ſale micante ſaturatam urinam vidi; imò aliquot guttas urinæ albicantis, in marmora ante focum poſita, ſtillavit; quæ, ut curioſè eas examinaverim, meræ ſalinæ, & in cryſtallos aculeatas ſuo more concretæ fuerunt. Idem tamen phænomenon ab eodem medicamento aliquoties exhibito, prout ſanitatem recuperavit, ex toto defiit.

His adde; in iis, qui ſe aquis medicatis noſtris, maximè ſalſis, Epſomenſibus putà, aliiſve ejuſdem farinæ, ingurgitant, eorum urina ſalis calcarij particulis tàm repletur, ut, ſi vitrum, eâ urinâ plenum, inter oculum tuum & ſolem teneas, illarum infinitam micationem admiraberis. Imò ſi multùm & diutiùs bibant, ad aliquot menſes illis ſalinis particulis, (ut ex urina diligentèr inſpecta liquidò tibi conſtabit) non ex toto corpus vacabit.

Hactenùs de ſcorbuti causâ, ejúſque accidentibus, diximus; hujus autem morbi aliquot è multis exempla, pro more noſtro, ex adverſariis tranſcribam, ut medicamentorum ſpecificorum rationem exponam.

Æ G R O T U S I.

JUvenis quidam robuſtus, miles, è caſtris tranſmarinis rediens, dolore per omnia membra vehementer affectus eſt; item ferè aſſiduo vomitu & diarrhœa; huic etiam maculæ quædam rubentes per totum corpus eruperunt. Sanguinem è brachio mitti juſſi: is autem refrigeratus cute craſsâ ex fuſco flaveſcente obductus eſt: urinæ paucæ, craſſæ rubræ. Hunc ſic curavi.

℞. Vini albi Gallici ℔.ß. *ſem. anethi* ℥. j. *fœniculi dulcis* ℥.ij. *Gingiberis raſi* ℥.ß. *ad duodecim horas vaſe diligentèr clauſo lenitèr coquatur.*

Hujus medicamenti ℥. ij. ter minimùm quotidiè quantùm calidè id ferre potuit, propinavimus. Convaluit.

Æ G R O T U S II.

VIr quidam, obeſus, ab aliquot menſibus, neſcio quo languore & horrore, quotidiè recurrente, affectus eſt; item huic gravis in lumbis capitéque dolor; matutini ſudores valdè frigidi; Tuſſis; ſpiritûs difficultas; nulla ciborum appetentia; lingua non arida, tamen ſiticuloſus; decumbendi in lecto aſſidua cupiditas; pulſus parvus & debilis; urina admodum bilioſa: huic ſuccos Naſturtij & Cochleariæ ex vino rubro propinavi: & quamvis aliquoties inhorruit, tamen & urina pallida & ſudores paulò tepidiores; item ſpiritus multò facilior. Balſamum Martis ad grana x. ad tuſſim & ſpiritum difficilem noctè dormituro dedi, cujus uſu, etiam ipſo ſudoris tempore, meliùs dormivit; quod aliàs antè, ob pectoris neſcio quam anguſtiam, nunquam facere potuit. In his remediis ad decem dies & ampliùs perſeveravit; horrores ſudoréſque omninò defierunt; mirificè convaluit præter neceſſariorum expectationem.

Æ G R O T U S III.

Paralîſis ex Scorbuto.

QUinquagenarius, obeſus, (Tithmarsh) mediâ hieme primùm fit anheloſus, déque neſcio quâ ægritudine circa ſtomachum valdè queſtus eſt; mox brachiorum & crurum quaſi paralyſis & languor ægrum corripuit; hæc autem mala excepit gravis & aſſiduus crurum dolor, dies noctéſque hominem crucians, ſomnúmque ei prorsùs adimens. Poſt quatuordecim verò dies in utroque crure maculæ infinitæ purpureæ apparuerunt. Penè invitus curatus fuit remediis Antiſcorbuticis vulgo cognitis; adeo vino Hiſpanico & ſæpe ſpiritui vini dicto, indulgere voluit. Non antè æſtatem tamen manuum pedúmque vigorem recuperavit, quo tempore hominem aquis muriaticis (in viciniâ Knaresborouhg agri Eboracenſis) coctis & calidis, quantùm ſuſtinere potuit, balneare volui: ex integro convaluit. At Hyeme proximè ſequente ſimiliter affectus eſt; & mortuus eſt.

Æ G R O T U S IV.

Atrophia *ex Scorbuto.*

TAilour de Marſton, quinquagenarius ſpirandi difficultate diù affectus eſt, tandem admodùm emaciatus eſt; cætera ſanus ut ſibi videbatur; propter pituitam verò viciſdam in lecto dormire vix potuit; pulſus celer & debilis; modica ſitis; urina rufa; è medio pectore maculæ quædam ſubpurpureæ efflo-

reſcebant; atque hæ tandem latè ſetaceum pectus occupabant; à prima autem earum eruptione iis color ſubpurpureus, qui indiès degenerare in ſubluteum ſolebat, id quod curioſiùs obſervabam. Tabidus mortuus eſt.

Ægrotus V.

Dominus Cooke, è Prebendariis Eccleſiæ Eboracenſis, minimùm quinquagenarius, macer, literis valdè deditus, Decembri exeunte ex frigore primùm tuſſi affectus eſt; huic nulla ferè ciborum appetentia; tuſſi ſupervenit ſpirandi difficultas, & neſcio qui levis dolor, & in tibiâ dextra imbecillitas; mox ibidem pruritus ortus eſt, & maculæ purpureæ. Ipſe autem vocatus, femur & crus tumida & intensè purpureo colore occupata vidi: huic urina varia, nunc rufa & valdè turbida, nunc clara & qualis ſanorum. Imò malum quodammodo tertianam febrem mentiebatur, nam alternis diebus pejus ſe habuit; malum in femore & tibia cum dolore, duritie & rigiditate indiès ſerpebat. Quò malum auctum eſt, eò urinæ certiores, & rufiores, & fæcibus magis ſaturatæ. Ad decimum verò diem paulatim ſerpendo totum femur & tibiam, & jam ipſum pedem tumore inſigni occupavit, & livor jam ad nigredinem violaceam valdè accedebat; foveæ in pede facilè fiebant; at tumores cruris & femoris multò duriores fuerunt. Jam verò languores primùm æger ſenſit, & aſſiduè in lecto deinceps decubuit.

Ex antiſcorbuticis medicamentis apozema præſcripſi, item cataplaſmata ex ſolis emollientibus cum herba cochlearia & unguento è mucilaginibus toti cruri femorique latè admovi; quibus admodùm levati ſunt, & dolor, & tumor; Atque à pertinaci iſtiuſmodi remediorum uſu tandem convaluit. Illud inſuper notavi nigredinis extremas partes ſubluteo colore circumſcriptas fuiſſe, perindè ut fit in ſuggillatis.

Ægrotus VI.

Quidam Batavus, valdè obeſus, languoribus diù affectus eſt; tandem lecto defixus; huic labia, genæ, & ipſa lingua liveſcebant; pulſu parvo, debili, & urina qualis ſanorum fuit; Spiritus vini multùm & aſſiduè potare conſuevit; huic autem à magni nominis Medicis & ſanguinis miſſio aliquoties repetita, & purgatoriæ medicinæ, & chalybs diù exhibitus eſt: at n n ullo modo ei profuerunt. Ipſe vocatus mala in infinitum aucta obſervavi, & jam manus cruráque liveſcebant, & ſpirandi difficultas tanta fuit, ut niſi erectus in ſella ſedere non potuit; adeò lingua balbutiebat, ut hominem gallicè loquentem, vix intelligere potui. Omnia à me ſumere recuſavit præter cardiaca medicamenta vinoſa; quorum ſanè in noſtris Officinis copia eſt: poſt aliquot verò menſes à primo inſultu hæmorrhagiâ ſub noctem adeò violentâ correptus eſt, ut aliquam multas libras ſanguinis è naribus effuderit, antequam moriebatur.

Ægrotus VII.

JUvenis quidam, exeunte Decembri, ſubitò & ſine aliqua cauſa manifeſta narium hæmorrhagiâ correptus eſt: id malum aliquot dies per intervalla duravit; mox totum corpus maculis ferè ex nigro purpureis eleganter depictum eſt; etiam earum aliquot ex internâ labiorum parte obſervavi: huic tamen nec febricula, nec pulſus juſto debilior; Urina qualis ſanorum; nec ullum grave aliàs ſymptoma. At funeſta illa pictura fuit.

Ægrotus VIII.

PUer quidam, quinque annos natus, ſubitò, ineunte vere, maculis quibuſdam *ex viola-purpureis* in cute albiſſima per totum corpus depingitur; ejus linguam, oſque fortè inſpexi, eaſdémque maculas, & in ore, & in labiis ulceratas obſervavi; ejus cura ad me non pertinebat. Nam puerum mihi attulit vicinus quidam meus tantùm, animi causâ.' Et neſcio an aliquod medicamentum ab ullo datum fuit. At eadem nocte, hæmorrhagia graviter affectus, & illicò mortuus eſt.

N. B. In proximè ſuperiori caſu maculæ eruperunt à ſanguinis profluvio; in hoc autem poſt maculas hæmorrhagia lethalis ſequuta eſt.

Ægrotus IX.

PUer quidam (Vvaller) ſummè agilis, decem circiter annos natus, caſei mercatoris filius, ſubitò *maculis purpureis* per univerſum corpus depictus eſt; ex his parvæ & aliæ majuſculæ fuerunt, ipſum *violæ martiæ florem* eleganter repræſentantes: mox vehemens Hæmorrhagia ſequuta eſt; gingivæ, fauces, ipſáque lingua ſumma putredine virulenta exulcerantur; ut nec cibum, nec medicamenta ampliùs ſumere potuerit. Intra ſeptiduum mortuus eſt.

Ægrotus X.

QUidam puer (Hevvet) ſex annos natus, ſubitò nigro-purpureis maculis per univerſum corpus affectus eſt, puer autem de capitis dolore leviter tantùm queſtus eſt, & foràs toto eo die ludebat; naribus tamen paululùm ſanguine ſtillantibus; omninò non febricitabat, & cibum pro more avidè appetebat: ejus parentes inſolitas maculas mirabantur; media nocte ſanguis è naribus copiosè profluebat, eundémque adeò grumoſum è ventriculo vomebat: ad decimam diei horam vocatus, ſanguis admodum difficilè comprimi potuit: maculas autem in labiis & linguâ video; item per ejus femora maculæ aliquot longæ & latæ, velut ex verberibus vibices; huic corporis habitus frigidus, pulſus rarus & debilis, urina ſuccinea & qualis ſanorum; nulla ſitis: ad illum comprimendum infinita fruſtrà adhibita ſunt: venâ autem brachij à me inciſâ, is protinus in deliquium, vix ſeſqui-uncia ſanguinis effuſa,

lapſus, & ſanguis è naribus per ſe protinùs compreſſus eſt. Sudore frigido madebat uſque ad mediam noctem, deliravit; fortè ex diacodio dato in aqua plantaginis: poſtridiè verò manè idem ei ſanguinis profluvium contigit per aliquot horas; tandem balſamo Veneris nares implevi, & ſanguis ſtillare deſiit. Deinceps diacodium modicè datum eſt. Et ſucci limonum, ſucci cochleariæ ad cyathos aliquot quotidiè illi propinavi. Uibices primùm, mox maculæ in labiis, reliquóque corpore, ſenſim diſparuerunt. Convaluit.

Ægrotus XI.

SUb idem tempus puellam vidi octo annos natam, cui infinitæ maculæ purpura-violaceæ in nivea cute efflorefcebant, ſanè ſpectaculum haud ingratum, niſi quod affectus morboſus fuerit: inter has verò maculas quaſdam ad amuſſim triquetras, alias quadratas, pleraſque rotundas & inordinatas, non ſine ingenti admiratione curioſiùs contemplabar. Huic autem me præſcripſiſſe memini ſpiritum C. C. ad aliquot guttas ex cereviſiâ tenui quotidiè bibendas. Convaluit.

Ægrotus XII.

ITem alia puella eodem anno 1682. mihi oſtenſa eſt iiſdem maculis per totum corpus depicta: diù in cute eæ maculæ apparuerunt; tandem neſcio quibus remediis convaluit. *N. B.* in his duobus ultimis caſibus de ulla hæmorrhagiâ ſuperveniente non memini.

Ad *remedia* jam tandem venio; nam in recitandis exemplis, quæ infinita ſunt, prolixior eſſe nolo. Præcipua autem hujus morbi medicamenta ſunt, Cochleariæ, Limonúmque, Aurantiorúmve ſucci: & ex hâc notâ ſunt omnigeni fructus & olera: at quò magis acidi, eò meliores ſunt: hinc *Acetum* quoque & *Spiritus vitrioli* valdè proſunt.

Horum itaque omnium facultates, & quæ commoda ab iſtiuſmodi acidis remediis expectanda ſunt, ab uno Aceto diſcemus. De Aceto autem inter alia multa ita Dioſcorides perhibet. *Acetum refrigerat, & aſtringit. Stomacho utile, appetentiam excitat. Erumpentem undique ſanguinem ſiſtit, potu inſeſsúve. Prodeſt alvi fluxionibus cum cibis coctum. In Orthopnœa calidum commodè ſorbetur. Tuſſim veterem mitigat. Inflammationes arcet. Reprimit abſcedentes Gingivas & ſanguine manantes. Suggillationes rapit, & ad conglobatum ſanguinem prodeſt. Ad capitis dolores confert. Ad aquam inter cutem ferventis vapor proficit, panos coërcet tepidi fotus. Pruritus permulcet; ad nomas & ſacrum ignem, & ulcera quæ ſerpunt, ad lepras, impetiginéſque efficax eſt. Phagedænas ulcerum nomáſque fotu continuo cohibet. Calidum potum adversùs omnia venena efficax eſt, præſertim contra Meconium, Fungos & hauſtam cicutam. Contra venenatorum ſerpentium ictus, & eos, qui urens virus ejaculantur.*

An verò aliquid in *aceto* deficiat, ad morbum noſtrum curandum, aut ampliùs deſideretur, remedio cum morbi ſymptomatibus diligenter collato, planè neſcio; certè tu velim penſites, ô bone Lector.

Quamvis ſucci ex uſu quotidiano in hoc morbo ſuprà memorati & præ cæ-

teris commendari, Veteribus parùm aut nihil noti fuerunt; eorum tamen opinionem de fructibus acidis in *Malo punico* videre licet; nimirùm boni eſſe ſucci, & ſtomacho utilis, &c. reliqua vide apud *Dioſcoridem*.

Quomodò autem hi effectus ex uſu acidorum oriantur explicandum reſtat. Atque hujus rei ratio in his paucis conſiſtit. Acidum imprimis infirmum & æſtuantem ſtomachum refrigerat & adſtringit; adeóque concoctioni eum aptum reddit; ſimiliter cogitandum eſt de inteſtinis viſceribus, eórumque vaſis, una eadémque ratione, ſalium exedentium copia laborantibus; hujus autem in ſtomacho & viſceribus refrigerij ratio eſt, quod acida ſalibus urinoſis adjecta eorum vim protinùs frangunt, & cùm attenuando chylum lympĥámve inſuper urinam moveant, ſales exedentes mitigatos jam maximè eò diducunt foràs: à chylo autem novo, tenui & dulci ſanguinis circuitus rurſùs expeditur, lymphæque adeò motus placidè perficitur, quo arteriarum labor multùm diminuitur, levatúrque; adeóque hæmorraghia & maculæ,& dolores, & laſſitudines, nervorúmque reſolutiones, contractionéſque paucis diebus ex toto ceſſant, & homo moribundus ex integro reſtituitur. Cujus ſubitæ curationis exempla infinita in nautis, terræ ſemel expoſitis à longis navigationibus, occurrunt.

At remediorum magnæ differentiæ ſunt? Reſpondeo, veriſſimum quidem eſſe, multis oleribus, inter quæ *Naſturtium* & *Cochleariam* pono, ad Scorbutum utilibus, præter ſuccum acidum ineſſe etiam quandam piperatam acerbitatem; quâ tamen de causâ craſſos corporis humores magis attenuant, & in omnes ejus meatus faciliùs ſibi viam faciunt; adeóque ſale crudum urinoſum ubique locorum promptiùs ſubigere & expellere potes ſunt.

Salis autem culinarij *crudi*, ſive in urinoſum mediocriter tantùm cocti, notio haud ità aliena eſt. Nam etiam in benè coquentibus urina ſuum ſalem urinoſum non facilè & à primâ ſtatim mictione analyſi Chymica præbet; imò ut ulteriùs putreſcat, neceſſe eſt. Item ex ſanguine humano eodem artificio deſtillato, paucæ tantùm drachmæ *ſalis culinarij*, ex multis libris ſanguinis haberi poſſunt; At idem etiam ambiguæ naturæ eſt, nec in omnibus, verè marino reſpondet, ut perhibet *Boilæus* noſter.

Rurſus; *Acetum* à fructûs alicujus immaturi ſucco viribus diſtat, in eo, quòd *acetum* acrimoniam quandam ex putredinoſa caliditate,ſcilicet ex bina fermentatione confectum, adeptum eſt. Fructus autem acidus immaturus ea acquiſita acredine caret, & acerbitatem habet; Undè magis etiam tenuium partium eſt acetum quàm alicujus herbæ aut fructus immaturi ſuccus, velut ſenſus quoque teſtatur, quò autem acrior ſuccus, eò promptiùs penetrat, ut rectè *de victu attenuante* Galenus.

Ampliùs; *Limonum, Aurantiorum, Malorúmque Punicorum*, ſcilicet perfectè maturorum, ſucci acidi ſunt: nec fructûs alicujus immaturi acerbitatem ingratam, nec aceti acrimoniam calidam, ex duplici fermento confecti, habent; adeóque præ cæteris valdè excellunt, & privatìm ad hunc morbum omnium remediorum longè præſtantiſſima medicamenta ſunt; etiam miſeris nautis in auxilium ſuum infinitis exemplis experta. *Limonum* autem commendationem hìc inſerere ſuave eſt, Authore *Piſone* Batavo, Medico diligentiſſimo, & in rebus

Naturæ exoticis, ſi quis alius, verſatiſſimo. *Peritiſſimi,* inquit ille, *nonnulli Indiæ*, ubi diù vixit, *medicaſtri plus præſidij in limonibus ponunt, quàm in lapide Bezoartico aut Theriaca, contra malignos morbos, & peſtilentes febres, atque ipſa venena. Ego autem, ſine jactantia affirmo, me ex nullo alio aliquo remedio ſimplici tot fœlices effectus in tota praxi mea obſervâſſe, quàm ex limonibus.*

Atque hæc ſatis dicta ſunt de id genus remediorum naturâ.

Quæſtio autem haud importuna ſupereſt, cui reſpondere, antequam hanc exercitationem finiam, mihi bonum videtur: nimirùm cur hoc morbo correpti, ſanguinem mitti, & purgari plerumque malè ferunt? Reſpondeo; Qui diù ciborum appetentiâ caruerunt, etiam ſucco nutritio, qualiſcunque is ſit, vix abundare, credibile eſt: huic rei fidem facit, inanis vomendi conatus ſine ulla notabili excretione; item quòd lymphæ ductus feriant; quod teſtatur & nervorum reſolutio & corporis nimia laſſitudo, è maximè communibus hujus morbi indiciis, & interdum oſſium crepitus.

Deindè diutiùs ab hoc morbo affecti, etiam vitiatis humoribus effuſis ſupra modum languent, quòd arteriæ rigidæ, & diù diſtentæ ex chylo crudo, ſalſoque, eo dempto, planè ſtupent, nec facilè ac promptè ad officium debitum redire poſſunt, ſed penè ab opere deficiunt; illud confirmat pulſus debilis, parvus, inæqualis; item quod ab omni mutatione poſitûs corporis deliquium pati iſtiuſmodi ægri valdè proni ſunt, nimirùm cordis & arteriarum ſyſtole fatiſcente; id refluo ſanguine inæqualiter moto, tantùm non opprimitur.

DE ARTHRITIDE,

Sexta Exercitatio Medicinalis.

ARticulorum dolor, ſive pedum; ſive manuum, ſive coxendicum, idem morbus in diverſis corporis partibus meritò audit; etiamſi aliis atque aliis nominibus, ut *podagra*, *cheiragra*, *iſchiaſve* appelletur.

Rheumatiſmus verò, quamvis is morbus; dolorem quod attinet, affinis ſit; in hoc tamen non articuli tantùm, ſed media quoque inter articulos ſpatia graviſſimis interdum doloribus affici ſolent.

In deſcriptione autem hujus morbi, ſicut in reliquis omnibus, Veteres imprimis audiendi ſunt: profectò ſingulorum accidentium, quibus hic morbus concludi poſſet, enumeratio apud illos mirabili quadam induſtria exhibetur, ut nihil hodiernæ diligentiæ relinqui videatur. De his verò conſulas ſuadeo Aretæum aut C. Aurelianum: Equidem ea, brevitatis causâ, quam in his tractatibus unicè inſtitui, certè in tam vulgari morbo libenter omitterem. Quoniam

niam tamen Aureliani liber, propter editionum paucitatem; (imò non niſi ejus unica, quod ſcio, integra eſt) in paucorum manibus eſt, quod hoc ſit Veterum ſummæ accurationis in morbis deſcribendis exemplum, illud tranſcribere in noſtras chartas non gravabor. Sequitur, inquit ille, paſſione articulari tentatos, *torpor* atque *formicatio* eorum articulorum qui tanguntur,& difficilis *flexio,* atque rurſum *extenſio*: item *gravedo* & *vacandi dulcedo*; & ad parvum motum vehemens dolor: atque dormientibus ſenſus quidam *reſonantium* articulorum, & cùm de ſomno ſurrexerint,veluti *ſaltu* earundem partium afficiuntur, tum *horror*,vel *rigor*, vel *tremor*, ſine ulla manifeſta ratione, partium ſequuntur: dehinc cùm paſſio ſe extollere cœperit, in Podagricis *dolor* alterius pedis, aut utriuſque cum *punctionibus* naſcitur, incipiens à veſtigio, aut plantæ cavitate, vel ſæpiùs à majore digito, atteſtante torpore & gravedine, & difficili motu cùm horrore rigido, atque inæquali per membra, & aliquando plurimo *fervore*, aliquandò *frigore*, ut alij refrigerantia, alij calida deſiderent ægrotantes,& propterea quidam alteram calidam, alteram frigidam podagram putaverunt nuncupandam: Item initio, ut ſæpè contigit, ſimilis color patientium atque ſanarum videtur partium, atteſtante æqualitate, nullo emergente tumore. Dehinc *inflatio partium* fit cum *rubore*: quapropter *relevatio altiorum* ſæpè ſequitur.(Hoc eſt, partes circa ipſa oſſa minùs dolent.) Tum pejorante paſſione, *Arthritica* ſufficitur paſſio, cùm in unum, omnium articulorum conſenſus, & facilè ex articulo in articulum venit dolor,nec deſinens priuſquam cunctos invaſerit nodos: ſæpè denique, prioris articuli, dolore declinante, *ſecundus* invaditur, atque eodem ſimiliter miſcente,*tertius* ſumit exordium, conſentiente etiam veſicâ, atque ſpinæ majoribus nervis, quos *Tenonias* vocant. Et in *Stomacho* etiam *nauſea* vel vomitu jactantur ægrotantes. Tunc articuli tumentes inflantur, ac deinde *dureſcunt*, & ſoliditati *ſaxeam* faciunt qualitatem: tum etiam *nigriores* efficiuntur,atque *contorti*, ut in *obliquas* partes *digiti vertantur*, aut *reflexi ſupinentur*, aut vicinis adfixi incumbant. Et aliquando *humore purulento*, vel *mucilento collecto*, aut viſcoſo, generent *Poros*, quos nos *Tophos* dicere poterimus: Dehinc lapides ſufficiuntur,qui quidem *articulos ſolvant*,& *cutem diſtendant*, atque erumpentes promineant, & Chirurgiâ detrahantur, aut exilientes cyathis cum ferramento tollantur, quod nos ſcalpreolum dicere poterimus, & *rurſum renaſcantur*. Tum membra dolentium partium, ceſſante nutrimento, *tenuata langueſcunt*, & *arida* efficiuntur. Erunt præterea ægrotantes parvis ex cauſis *mobiles* atque *iracundi*, ſiquidem motum vel actum non ſine querela accipiunt.

Principaliter autem hæc paſſio, inquit idem C.Aurelianus, conſtituitur in Nervis vel eorum colligationibus, tùm cætera morbo conſentiunt, atque contiguos, vel ſuperpoſitos lacertos, & majores nervos pati demonſtrant; ineunte morbo, *Nervi*, id eſt (ex interpretatione ipſius Aretæi) articulorum vincula, & quæcunque ex oſſibus exorta ſunt, & in ipſa oſſa inſeruntur, dolere incipiunt.At ipſa oſſa non dolent, vel minimùm. At ſi aliquis ab ipſis doleat, non ferramenta aſtringentia, non vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis (nam hæc interdùm ex remediis in hoc morbo ſunt) tantum dolorem excitare poſſunt, quantum quæ ex ipſis oſſibus naſcuntur.

Patitur autem principaliter membrana quæ oſſa circumtegit: item muſculorum capita vel ſummitates.

Denique augmento paſſionis inter-*creatus* humor, ex frequenti dolore corruptus, in ſaniem tranſiens, partes aliquas (imò ipſa tandem oſſa) collectionibus, id eſt, abſceſſu afficit.

Hujus autem tanti doloris cauſam ſic breviter intelligo. In articulis itaque & coxis, ubi primus morbi inſultus eſt, *ductus excretorij* cartilaginoſa oſſium capita, tendines muſculorum duriuſculos minúſque flexibiles, membranaſque iis circumpoſitas penetrant, pertranſeuntque; perinde ut iiſdem ductibus in cute inteſtiníſque fieri ſolet; nempè ut perpetim effundatur in cavitates aut interſtitia articulorum humor ille pituitoſus, illorum madefactioni inunctionique valdè neceſſarius, ne in motibus ſuis exerendis articuli mutua attritione offendantur.

Inter cauſas antecedentes varias *Aurelianus* numerat frigus profundum, laborem immodicum, vel repentinam deſertionem ſolitæ exercitationis in anteactum morem; aut rurſum cum mollibus nervis atque inſuetis fuerit illa quaſſatio.

Hi autem ductus *labefactati*, id eſt, vel laxati ab improbo aliquo exercitio, maximè à cibo; ex nimia Venere, à quâ tot motus articulornm convulſivi; ex frequenti uſu vini vel aromatum, quibus iidem ductus vehementer reſolvuntur; vel ex naturali quadam ductuum imbecillitate, quà contractioni impares ſunt: vel *obſtructi* ex aliqua longa hæmorrhagia; ex crapula & otio humor ille ex crudo jam & lento ſero confectus, in ductibus articulorum excretoriis moram trahendo, facile putredinem & acrimoniam concipit, & ichoroſus tandem fit; ipſa denique oſſa rodendo, illa in Tophos diſſolvere potis eſt. Quod ſatis conſtat ex oſſibus carioſis vermiculato quodam opere profundè inſculptis. Undè primùm *atrox dolor*, nempè *à continua diſtenſione* & *dilatatione* ductuum *excretoriorum* à corrumpente humore, cui tamen diſtenſioni partium cartilaginoſarum *durities* plurimùm reſiſtit: ideóque in iis dolor vehementior excitatur, quàm in mollioribus corporis partibus fieri ſolet, ubi tanta reſiſtentia non eſt humori abſcedenti. Hippocratem audi; *Humor corruptus*, inquit ille, (*lib. de Affectibus*) quò *magis tenues venulas, corporique movendo magis neceſſarias, nervoſque & oſſa multa & crebra ſubierit, eò ſanè tum ſtabilior morbus eſt, tùm ægerrimè profligatur.*

Atque hinc illi ſenſus ſtricturæ infinitæ, compreſſionis, ponderis, caloris urentis, lancinationis, punctionum, roſionum, ut humor putreſcens in anguſtis & vix dilatabilibus ductibus impactus, viam ſibi faciat.

Huic autem explicationi hæc fidem faciunt, quòd ad ipſas cavitates, & interſtitia articulorum, ut ſuprà comprehenſum eſt, *profundè incidit dolor*; ſurſúmque fertur in muſculos circumambientes, ferè inflammatione in iiſdem excitata; nempè ex *regurgitatione* humoris jam putreſcentis in arteriolas cutaneas ac muſculares: ubi autem ex articulis ſurſum inflammatio tollitur, dolor ad oſſa multo remiſſior eſſe ſolet; quòd ſcilicet ductus excretorij cartilaginoſi & ſemioſſei humore corrumpente paulatim deplentur.

Deinde, à *Tophis* ipſis articulis innatis, ſatis confirmatur; quòd ij ex materia *oſſea* ſunt. Ab initio quidem, authore Aretæo; veluti abſceſſus articulos occupant: poſtquàm verò magis ſpiſſantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demùm Tophi ſolidi, albi conſiſtunt. Imò univerſam oſſium compagem morbus populatur, haud ſecus atque pedis aut manûs articulum. Etenim in toto membro Tubercula exigua & majora exurgunt. Illorum verò humidi-

tas craſſa, albicans, & grandinoſa eſt. At illa rara fiunt, niſi ubi longa morbi conſuetudo facta eſt.

Atque hæc hactenus de cauſa doloris *conjuncta*, nempè de diſtenſione præternaturali ab infarctu *ductuum excretoriorum* in tendinibus cartilaginoſis membraníſque ad oſſa pertinentibus.

Cauſa verò *antecedens* eſt ſtomachus labefactatus, undè chylus crudus & lentus.

Inter Antiquos verò, Hippocrates, hanc cauſam voluit eſſe ſanguinem bile & pituita corruptum, ínque articulos effuſum. At cùm bilis & pituita extra habitum corporis in inteſtina ferè effundi ſolent, nec aliqua ſecretione, ſed ex ipſo ſanguine (ſi bonus, bono; ſi malus, malo) foràs in ductus excretorios ubique propulſo, & ſola ductuum *fracedine nativa* excoctæ fiant, (de quo fuſiùs in *Tractatu de Humoribus* egimus) ideò iſtam opinionem non libenter admitto. Inficias tamen non ibo, poſſe aliquandò ſanguinem à bile & pituita *refluis* per vaſa chylifera vitiari.

Alij autem hodierni Medici ſalem neſcio quem, Tartarúmque accuſant. At hæc vana ſunt, & ſine fundamento. Cùm ipſe *Sal Tartareus*, ex quo *Tophos* oriri volunt, nuſpiam in corpore reperitur; cùm nec ipſi *Tophi*, nec oſſa, nec aliquid carnis, humorúmve alium ſalem edant ad torturam ignis, aut alio artificio, quod ſcio, Chymico, præter unum eundémque planè urinoſum.

At ipſum *Sal Tartareum*, (quod à Paracelſo conceptum, Mayerno, ejúſque ſectatoribus tam gratum eſt) alius planè generis ſalis eſt; ut ex ejus figura, cùm in cryſtallos coiverit, ſatis conſtat.

Denique *ſal urinoſum* putredinis concoquentis & coagulationis tam *citra*, id eſt, in renibus & reliquis ductibus excretoriis cutaneis, quàm *ultra* habitum corporis & in inteſtinis, *effectus*, non *cauſa* eſt.

Reſtat itaque ſolus chylus ſive *ſerum crudum* & viſcoſum, in ductibus excretoriis articulorum, ægrè dilatationi cedentibus, accumulatum, cauſa materialis hujus morbi.

Antequam verò morbi accidentia dimittam, unum à moderno quodam Scriptore novum inventum, ut credi voluit, notabo; nempè totam illam narrationem plurimorum exiguorum paroxyſmorum quotidianorum ad podagram conſtituendam, bellam atque lepidam fictionem eſſe. Quòd autem dolor nocte recrudeſcat, manè verò remittatur, id ſitus corporis facere poteſt, quo ſanguinis motus vel promovetur, retardatúrve in hanc vel illam corporis partem: quid enim pedem in ſcabellum interdiu altiùs geſtet podagricus, ſi non ad dolorem à poſitione ſedandum? Deindè victûs ratio, quæ ferè diurna eſt, unde nocturna aliqua exacerbatio oriri poteſt. Ipſa verò febricula ſi quæ, ineunte morbo, ſit, per accidens eſt, & à dolore orta & ſymptomatica, & quæ levi de cauſa à *medicamentis* aut *victu* intempeſtivè datis recrudeſcere poteſt. Rectè itaque Aretæus, *in Arthritide* atroces ſanè dolores ſunt, ſed dolorem comitantia atrociora: defectus animæ, ciborum averſatio, ſitis, vigilia, inter quæ febricula. Imò eadem incertitudo & varietas exacerbationum *in Iſchiadicis* olim animadverſa eſt à Cœl. Aureliano. *Dolor*, inquit ille, efficitur *nunc jugis, nunc deficiens, ordinatus, aut inordinatus, ac longis vel parvis intervallis recurrens, ac paucis ac limpidis lenimentorum ſpatiis, aut mediocres reliquias* ſervans.

Aliquot autem Quæſtionibus de Podagricis hìc reſpondere lubet: quarum prima eſt,cur mulier Podagrâ non laborat,niſi menſtrua defuerint? Illud verum fuiſſe Hippocratis ævo & in Græcia facilè credo. Quod mulieres Græcæ ſummæ caſtitatis & temperantiæ exempla fuerunt. At apud nos is Aphoriſmus minùs verus eſt;cum infinitæ inſtantiæ occurrunt Podagricarum mulierum, etiam quibus menſtrua benè reſpondent.Illud tamen concedendum eſt,illas multo rariùs affici hoc morbo, quàm viri,ob menſtruorum excretionem, à quibus inaniuntur levanturque illi alteri ductus Articulorum excretorij; claro documento, ut id hìc obiter notem, magni emolumenti appropriatorum catharticorum ad morbum hunc præcavendum.Deindè,etiam ex conſuetudine vitæque ratione,cauſis hujus morbi procatarticis parùm noxiæ,adeóq; minùs illo vitio opportunæ ſunt.

Eadem verò ratio eſt de Pueris,quibus plerique ductus excretorij & molliores multo, quàm in ætate provectioribus, & indies pro corporis incremento, ampliantur.

At quærent porrò, Cur Eunuchi Podagrâ non laborant?Reſpondeo, admodùm pauci in omni ævo fuerunt. Deindè iis ipſa muliebris cura & conſuetudo imperata eſt. Imò mollitie & teneritudine carnis non mulieres tantùm, ſed & pueros ſuperant; ut de omnibus cujuſcunque generis caſtratis animalibus ſatis conſtat;adeóque iis ductus articulorum excretorij facilè dilatabiles,& humores liquidiores ſunt.

Cùm autem intentiones curativæ præcipuè duæ ſunt;una ad præcautionem ne redeat morbus,aut tardiùs mitiúſve.Altera ad dolorem citò ſedandum diſſipandum reſolvendum:ideò ad Ægrotorum exempla pro more noſtro jam procedo; in tam vulgari autem & quotidiano morbo paucis tantùm opus eſt; nempè ut naturam & uſum aliquot remediorum ſpecificorum oſtendam.

ÆGROTUS I.

DOmina *Aſhton de Vvhallie*, primaria fœmina, ſexagenaria, ex multis annis graviter Arthritide in omnibus artubus afflicta eſt.*Tophi* in gentes ubique articulorum, etiam in mediis membris *Tubercula tophacea*; alia ad ovi gallinacei, alia ad nucis avellanæ magnitudinem, alia minora infinita grandinis inſtar.

Huic urina ſemper pallida,etiam ipſis acceſſionibus, ut ipſa ejúſque neceſſarij mihi retulerunt.

Ex Lancaſtria ad Eboracum venit,meum auxilium implorans, quòd, multo maximam anni partem, arthriticis doloribus vehementer vexata, decumbere conſuevit.

Hæc erat obeſula,certè non macilenta fœmina. Huic verò ſic præſcripſi.

℞. *Vini emetici* ℥.ß.*decocti ſennæ Gereonis* ℥.j.ß. *Syrup.Violar.* ℥.ß.*m.f.Potio Emetica.*

Ab eo verò medicamento aliquoties vomuit, alvuſque mota eſt cum euphoria. Idémque adeò medicamentum ſingulis ſeptimanis exhibui ad menſem. Domum autem reverſa,ſingulis menſibus idem *emeticum* ſemel repetiit expræcepto meo,valetudinémque ei annuam & duos menſes bonam præſtabat.

Ex hoc verò ſucceſſu lætata Londinum, abiit ubi inter alia, ad *Tophos* diſſolvendos, (nam id fieri potuiſſe vehementer credidit) Antimonij diaphoretici à L.R.diù ſumpſit,atque alia infinita:tandem à N. *pulverem Hues* dict.id eſt præci-

pitatum rubrum per ſe, magno pretio redemit ; item Arcanum ejuſdem N. etiam ad integrum annum ſumpſit ; item chalybeata ex plurimorum Medicorum præſcriptis At hæc omnia vana, imò noxia, & tandem perniciosa fuêre. Nam ipſe poſt ſeptennium fortè Londinum adiens, morienti fœminæ accerſitus hæc didici ab illa. Huic autem ſuprà fidem *pruritus* continuus ab iſtis remediis non in univerſa tantùm cute, ſed & in ipſis faucibus, ſtomachóque, quod ſeriò centies mihi affirmavit, (nam in hac miſera conditione ad decem minimùm menſes vixit) excitatus eſt, & tandem convulſa mortua eſt.

ÆGROTUS II.

D. *Buchenham* ſexagenarius, vir admodum obeſus ; diù podagricus ad totalem ambulandi impotentiam ; tandem manibus captus eſt : mox in omnem corporis ambitum vagatus eſt morbus ; ſæviſſimiſque doloribus etiam in collis vertebris, & omoplatis cruciatus eſt ; poſt ſexaginta verò dies ſinguli paroxyſmi, quibus ferè annuatim corripi ſolebat, vix finiti ſunt. Atque hæc illius podagrici conditio erat, cùm primùm hominem viderem. Ad ſeptennium meæ curæ ſe commiſit. Hæc autem expertus ſum in duodecim minimùm paroxyſmis nempè, ineunte morbo, ſanguinem ei ſemel atque iterùm prima *diatrito* mittendum curavi, cujus ſemper craſſamento frigido cutis denſa atque albida adhæſit verè coriacea : item ſub eodem tempore ventrem ſubduxi lenioribus injectionibus. Febricula autem paulatim finita, aliáque cum viderem victæ cruditatis indicia ex urinæ hypoſtaſi lævi & albicante, hominémque jam in declinatione morbi conſtitutum, hujuſmodi potionibus dejectionem alvi aliquoties molitus ſum.

℞. *Decoct. ſennæ Gereon.* ℥. iv. *ſyrup. è roſis purg. cum agarico. ſyrup. Violar. aq. Mirab. ſucci limon. an.* ℥. ß. *mannæ* ℥. j. *Miſce. f. Potio.*

Hoc autem medicamentum adeò profuit, ut intra tres plurimùm ſeptimanas ad integram ſanitatem ſæpiùs reſtitutus eſt : nec memini illum ullo paroxyſmo ſemel exceſſiſſe menſem toto illo ſeptennio, quin ad integritatem corpus rediret : cùm tamen anteà ad duos tréſve menſes decumbere conſueverat. Quis verò exitus fuit hujus Viri, ſi quæras, dicam. Dum forte laudaret effectum medicamentorum purgantium in Podagra curanda, aliquis ex officio ei pilulas neſcio quas Scoticas vehementer commendabat. Quid fit ? Ultimo paroxyſmo quo vivere deſiit, & ſanguinis detractionem, & omnem methodum meam omninò noluit ; ſed clam à primo inſultûs die ad decimum è pilulis Scoticis duas tréſve devoravit, quibus alvus quotidie aliquoties mota eſt. Jam lepidè mecum confabulatus eſt, an crederem illum tot annis valetudinarium vixiſſe, nec, ſibi cetò, Medicum eſſe poſſe ? illa verò nocte urina citra ullum dolcrem compreſſa eſt. Imò mingendi cupiditas ex toto deſiit. Ad decimum verò quintum diem vixit, nec unquam veſica reſpondit ; neque enim guttula urinæ in ea inventa eſt, cathetere ſæpiùs immiſſo à perito Chirurgo.

ÆGROTUS III.

Domina *Ch.* optima fœmina, mediæ ætatis, obeſula, aliquot liberorum mater. Huic menſtrua ſemper benè reſponderunt; attamen ex arthritide jam diù miſerè afflicta eſt. Huic bimeſtres paroxyſmi & interdum longiores, idque aliquoties in ſingulis annis: dolores in paroxyſmis continui & vehementes præter fidem: perpetui ejulatus, niſi ex opio quotidiano epoto. Item totis pedibus, talo & manuum carpis cubitoque inflammatis & mirè tumefactis. Adhibitum eſt remedium anodynum nulli ſecundum ex præſcripto S. nempè ex opio crudo ſpir. Vini diſſolut. De ſanguinis verò miſſione, aut dejectionibus ventris nihil audivi. In hac itaque conditione erat mulier, cùm primùm accerſitus ſum. Sanguinem verò, etiamſi nimis tardè, è brachio mitti juſſi; enematis eodem die ventrem ſubduxi: poſtridiè ſic dejectionem molitus ſum.

℞. *Extract. Rudij* ʒ. ß. *de duobus gr.* iv. *Balſ. Peruv. gutt.* ij. *M. f. Pilul. n.* ij. *inaurentur.*

His vero alternis diebus exhibitis, & dolores, & inflammatio intra ſeptimanam deſierunt; mirè & præter conſuetudinem convaluit. Hæc hyeme acciderunt. Vere autem ineunte, iterùm ex podagra decubuit, ſolitis ſymptomatis ex toto corpore, nempe primùm in pedum digitis & talo, poſtridie in carpo & cubito graſſatus eſt morbus, dolor in articulis intenſiſſimus: Urinæ paucæ & rubræ, ſitis, vigilia, febricula. Huic jam ſub ipſo primo inſultûs die ſanguinem è brachio mittendum curavi. Sanguinis verò frigidi craſſamento rubro Coriaceum tegumentum craſſum adhæſit, cruditatis certiſſimum indicium. Dolori autem mitigando hujuſmodi cataplaſma & talo & cubito admovendum præſcripſi.

℞. *Micæ panis ſiliginei ex lacte cocti* ℔. j. *croci* ℥. ß. *aloës ſuccotrin. ad pulverem ſiccum & friabilem uſtulati*, ℥. iij. *olei liliorum alb. q. s. f. Cataplaſ. ex arte.*

Alio verò paroxyſmo atroci Empl. viride Glyconis apud Scribonium Largum deſcriptum adhibui non minori cum ſucceſſu ex molli aluta illitum. Ubi autem concoctionis ſigna ſeſe ex urina manifeſtârunt, & morbus in declinatione poſitus fuit, ſic mulierem purgavi.

℞. *Decoct. ſenn. Gereon.* ℥. iiij. *ſyr. violar.* ℥. j. *ſyr. è ſpin. cervin. aquæ mirab. ſucci limon an.* ʒ. j. *Confectio hieræ diacolocynth.* ℈. ß. *Miſce. f. potio.*

NB. In biennij ſpatio & ad aliquot menſes amplius à meo adventu, Podagrâ quinquies correpta eſt. Intra biennium verò à tempeſtiva ſanguinis miſſione, & levi cathartico appropriato, ſtatim exhibito, ante ſeptimum diem morbus ter ex integro profligatus eſt. Bis verò ſæviſſimis paroxyſmis decumbens, intra quatuordecim dies morbus ex toto judicatus eſt.

Jam verò & ambulare & manibus ſeſe exercere commodè potuit. Item gravida fit, uterúmque ex 22. ſeptimanis geſtabat, cùm forte ruri ad Epſam degens propter aëris æſtivi ſalubritatem, villarúmque infinitam commoditatem, pede altero ſubitò capta eſt; alicujus temerarij ſuaſu aqua neſcio qua chymica, mirificæ, ſi Diis placet, virtutis, ineunte paroxyſmo pedem inflammatum fovebat. Quid fit? Ingenti ventriculi & præcordiorum dolore anguſtiáque

ſtatim affecta eſt. Poſtridie Londinum rediit, à quo malo valentioribus antidotis Stomachicis fœminam liberavi. At Epſam denuò adiens poſt duos menſes iterùm ex articulis pes doluit, eadémque aquâ Chymicâ illum irrigavit, atque iidem dolores in ſtomacho cum motibus convulſivis illico rediêrunt. Londinum verò protinùs advecta, obſtetricem Medicum vocavit Doctiſſimúmque D. Carolum Scarborough, militem & Medicum egregium, quem ſummi cultûs & honoris causâ æternùm memorabo: his mecum conjunctis omnis lapis motus eſt ut ei aliquas ſuppetias ferre poſſemus: at fruſtrà omnia, intérque diros cruciatus plurium dierum & vehementer convulſa, ipſo abortionis momento, expiravit.

ÆGROTUS IV.

PEnruddock quidam Aulæ regiæ famulus pede pro more captus, ex neceſſitate alicujus negotij expediendi, Agyrtæ ſuaſu, biduo ab acceſſione emplaſtrum neſcio quod pedi dolenti admovit, ac die tertio dolore quaſi ſolutus foràs ambulavit, nec ante veſperam domum rediit; manè lætus ſurrexit, veſtitúſque ſubitò concidit, animáque defecit. Ipſe vocatus, quòd in vicinia mea habitavit urbe Weſtmonaſtarienſi, hominem mortuum inveni; atque hæc à filia ejus, aliiſque neceſſariis, mihi de emplaſtro narrata ſunt.

ÆGROTUS V.

ILluſtriſſimus Comes de C. mediæ ætatis vir, aliquoties arthritide affectus eſt; ac diutiùs in morbo hæſit; nec citra longam membrorum imbecillitatem ſolvi conſuevit. Bis tandem ei podagrâ laboranti medicinam feci. Huic autem in ſingulis paroxyſmis urina bilioſa, dolor in articulis cum inflammatione; febricula à primis diebus. Sanguine ſub initio miſſo: peptica nonnulla mitiora propinavi, item vinum Canarienſe ex ſero lactis vel per ſe quotidie indulſi, victúmque præthereà tenuem maximè ſecunda diatrito. Ubi autem declinatio morbi inſtabat, quæ ferè fit tertia diatrito, catharticum hujuſmodi ſumpſit.

℞. *Decoct. ſennæ Gereon* ℥. iij. *ſyrup. è ſpin. cervin. aq. mirab. ſucci limon an.* ʒ. ij. *confect. hier. diacolocynt.* ℈. ß. *M. f. Potio.*

Ante decimumquartum diem ex toto convaluit, parùm aut nihil debilitatis membris.

Ad præcautionem verò hujuſmodi pilulas devoravit.

℞. *Antidoti Marcian.* ʒ. ß. aut ejus loco *ſpec. aromatic. roſat.* ʒ. ij. *cortic. peruv.* ʒ. ß. *ſal. mart. agarici an.* ℈. j. *ſucci hypociſtid. aq. roſ. diſſulut.* ʒ. j. *f. pilul. exiguæ, inaurentur.*

Ex his unam vel duas, quotidiè, vel alternis noctibus tantùm ad menſem ſumere conſuevit. Huic methodo aſſuetus à multis annis jam ſibi Medicus eſt: nec mirùm quòd omnigenâ eruditione excellit, non ſui ordinis viros, ſed etiam inſtructiſſimos Philoſophos.

Æ G R O T U S VI.

DOmina C. quinquagenaria, primaria fœmina diù Arthritide vehementer affici conſuevit. In aliquo paroxyſmo accerſitus, hæc erat ejus morbi conditio. Manus pedéſque ſimul inflammati, ut nec interdiu noctéve quieſcere præ ſummo dolore poſſet. Item in ventriculo neſcio quis dolor & ciborum faſtidium. Huic, quòd tardè ve[illegible] fœminamque ab omni evacuatione averſam habui ſic præſcripſi.

℞. *Balſ. leucatelli* ʒ. ij. *ſalis ma*[illegible] ʒ. j. *diligenter optiméque terantur ſuper marmor. in ſingularem lævitatem unti*[illegible]*atemque.* Ejus *gr. x.* dormituræ quotidie exhibui: ab ipsâ prima nocte meliùs ſe habuit, & deinceps convaluit.

N. B. De vitriolo martis illud ſcire licet ex Galeno * ferri ſquamas inter ſiccantia medicamenta citra roſionem numeratas fuiſſe, eaſdémque abſtergere, purgaréque. At omne ferrum vitrioli particeps eſt.

* De comp. Med. ſecūd. locos. lib. iij

Item Bitumen Judaicum ex aqua mulſa optimè facit ad Arthriticos, authore Aëtio.

Æ G R O T U S VII.

DOminus T. mediæ ætatis vir robuſtus, ex frigore, Arthritide & artuum doloribus vagis vehementer affectus eſt: huic febricula, ſtomachus æſtuans, vigilia, urina admodum biliosa.

Ante meum adventum hominem vehementer purgavit, ſudorémque nocte movebat quidam ... omnia tamen ſymptomata pejora; die ſeptimo decubitûs accerſitus, ſanguinem è brachio mitti juſſi: Ei verò refrigerato craſſamento craſſa & albida cutis adhæſit.

Poſtridiè febricula paululùm remittere viſa eſt. Ad duodecimum verò diem ſymptomata æquè gravia, ac antè. Rurſus ſanguinem mittere curavi; qui refrigeratus idem viſus eſt ac prior. Tum primùm è Pilulis Agarico-martialibus alibi deſcriptis unam dormituro dedi. Atque illâ nocte optimè quievit, cras urina minùs biliosa; ex bona parte deſiit febricula. *Ad decimum ſextum diem integrè convaluit.*

Quoniam autem hic & illic, nempè ad talum aut ad carpum dolor interdùm leviter exacerbatus eſt: hujuſmodi emplaſtrum ex Scribonio Largo ſupra injeci: à quo mirificè adjutus eſt.

℞. *Æris uſti, æruginis raſæ an.* ℥. vj. *ſalis Gemmei, gummi ammoniaci, thuris maſculi an.* ℥. ß. *ariſtolochiæ rotund.* ℥. j. *aluminis* ℥. ß. *myrrhæ, galbani, aloës an.* ℥. j. *Ceræ* ℥. ij. *therebinth. chiæ* ℥. j. ß. *olei* ℔. j. *Oleo, galbano, cerá, terebinthinâ ſuper ignem liquefactis, cætera ex aceto, ex arte miſce. F. emplaſtrum viride.*

N. B. Intra noctem illa pars pedis, quæ & dolore & infirmitate vexabatur, cæteris jam prævalebat.

Æ G R O T U S VIII.

ILluſtriſſimus Comes de P. quadragenarius, obeſus, ex aliquot annis Arthritide vagâ miſerè affectus eſt. Ante verò biennium Pariſiis hoc molo decubuit, &

& poſt quartum menſem vix ad ſanitatem reſtitutus eſt.

Hoc autem paroxyſmo, quo ipſe accerſitus ſum, cubiti dolore vexari cœpit, non ſine febricula, & urina craſſa & bilioſa.

Ex meo conſilio, ſiti, abſtinentiâ & quiete contra primos morbi inſultus pugnavit; nam ipſius rebus domeſticis maximè tum temporis intereſſe dicebat, ut protinùs convaleſceret.

Ideóque ut nobili Viro quantùm in me eſſet ſatisfacerem, etiamſi aliquo modo temeraria eſſet methodus, nec ſanguinem miſi, nec alvum ullo modo duxi aut movi, nec ſudorem provocavi. Alvus tamen per ſe quotidie reſpondebat. Parti verò affectæ emplaſ. Paracelſi linteo molli illitum illicò ſuperinjeci. Quotidie autem alterum è manibus pedibúſve denuò cum magna inflammatione malum adortum eſt. At protinùs emplaſtrum adhibuimus, & cùm vehementiùs doluit, etiam ipſo emplaſtro cataplaſma ex mica panis aloë & croco, &c. latè ſuperpoſuimus. Ita ad quintam diem ſe habuit.

Sextâ autem die concoctionis ſigna de urina obſervavi, ac iſtud medicamentum propinavi

℞. *Hier. Diacolocynth.* ℈. ij. *ſacch. Cand. alb.* ℈. i. ß. *M. f.*bolus *cui ſuperbibat aq. Epſam.* ℥. vj. *ſucci lim.* ℥. j. *ſyrup. Violar.* ℥. ß. *M.*

Septimâ omninò deſiit febricula, atque urina citrina qualis ſanorum reddita eſt.

Nonâ exiit foràs negotiis expediendis. Decurſu autem morbi ad ſitim leniendam aquam hujuſmodi limac. ad ℥. vj. ter quotidie indulſi.

℞. *Cochlearum hortenſium* ℔. vj. *nucis Moſchatæ contuſæ* ℥. j. *lactis* ℔. xii. *cautè diſtillentur, evitando empyurema, ad medias; ſingulis libris aq. diſtillatæ adde ſacchari cand.* ℥. ij. *ſucci Limonum maturorum & de Malaga* ℥. ß.

ÆGROTUS IX.

Illuſtris Comes H. Bronchard ſexagenarius, exeunte Septembri podagrâ vehementer correptus eſt; utroque pede inflammato, item dolore Iſchiadico. Huic præterea aſſidua tuſſis, difficilis admodùm anhelitus, ut ne decumbere quidem in lecto poſſet, ſed ſella penſili dies noctéſque reſidere coactus eſt. Huic pulſus celer, formicans, & ad tres minimùm pulſus intermittens.

Sic autem hominem ex bona parte intra hebdomadam reſtitui.

In primis ſanguinem mittendum juſſi, hujus craſſamenti refrigerati pellis craſſa & albida adhæſit.

Deindè à prima nocte Balſamum Agaricomartiale ad ℈. ß. exhibui. Idque ſingulis noctibus ſumpſit. Deſiit autem ex toto dolor & inflammatio pedum poſt dies quinque. Item tuſſis, & facilis ei ſpiritus redditus eſt, pedum autem & tibiarum tumor à perpetua ſeſſione remanſit; nec catharticum, quod id incommodum optimè tolli poſſet, ſumere voluit.

Ægrotus X.

Quidam pauper ſexagenarius Iſchiadico dolore correptus, malum ad Iſchiam dextram non tantùm ſæviit, ſed Tibiam etiam occupavit. Huic *Hier. Diacoloc.* ad ℈. ij. exhibui: à quo ſexies purgatus eſt. Intra biduum ex toto dolor deſiit, & miſſo baculo, quod ad ſe ſuſtentandum geſtabat, intra hebdomadam ad conſuetum bajulatoris munus rediit. Poſt alteram verò ſeptimanam ex eodem medicamento ſe purgavit, & jam firma valetudine fruitur.

Ægrotus XI.

Dominus *J. L.* miles Baronetus, ſexagenarius, macer: ex multis annis (minimum viginti) Arthritide vexatus: item cui jam in pleriſque articulis nodi tophacei: huic olim aliquoties paroxyſmi trimeſtres, & bimeſtres ſæpiùs contigerunt. Ex biennio & ampliùs ſeſe meæ curæ commiſit; illum auautem quinquies illo tempore malum invaſit: in carpis digitiſque & pedum manuumque ingens inflammatio. Item non raro ipſis colli vertebris humeriſque capit ſolet; febricula ab ipſo impetu, vigilia, infinitus articulorum dolor, urina pallida, tenuis. Huic autem ferè ſic ſæpiùs medecinam feci. Imprimis ſanguinem detrahi jubeo; leniori injectione, ſi præcordia inflata ſint, ventrem duco. Inediam impero prima diatrito. Mox ſi dolor vehemẽtior & omnem tolerantiam excedat, hauſtulum è Diacodio permitto, aut etiam Laudani liquidi guttulis aliquot adjectis. Item aliquem pulverem vel è Bezoar. Orient. vel. è Chel. compoſ. aut è lapid. Goæ. dict. aliquot ſex grana bis quotidie propino ex Aq. Alexiterij Hauſtulo: at hæc citra ſudorem. Item altera diatrito & avenacea, aut juſcula è pullo gallinaceo; item vinum Canarienſe vel per ſe, vel ex lactis ſero incoctum, cui ſucci limon. cum tantillo ſacchari adjecta ſunt, liberè indulgeo.

In malo autem declinante, cùm ſcilicet urina tenuis paulò coloratior fuerit; ac febricula, doloréſque remiſerint, ſic præſcripſi.

℞. *Tincturæ Sacræ ex vin Canarienſi confect.* ℔. j. *Cochineil pulveriſat. nodulo incluſ.* ℥. j. ß. *ſpiritus vitrioli* ℈. j. *miſce.*

Hujus cochleare unum nocte dormiturus capit; idque triduo, vel quatriduo pro ratione alvûs motæ & dejectionum tolerantiæ. Ita omni paroxyſmo ferè intra decem aut quatuordecim dies integrè convaluit.

Ægrotus XII.

D. Reynolds, mediæ ætatis vir, aliquoties per tres quatuórve annos Rheumatiſmo miſerè afflictus eſt. Ei verò ſanguis primis illis morbi inſultibus, pro more noſtrorum hominum, ad aliquammultas libras miſſus eſt: nec tamen deſiit bimeſtri ſpatio malum; & interdum diutiùs hominem tenere conſuevit: viréſque ei tandem ægrè reſtitutæ ſunt.

Exeunte autem brumâ, graviſſimo illius mali paroxyſmo correptus eſt. Me vocavit. Ejus verò morbi hæc erat conditio: nempe, febris intenſa, ſitis, perpetuæ vigiliæ, dolores vagi, ut plurimum tamen in ſcapulis, humeriſque, tibiis, carpiſque, non ſine inflammatione, partiumque affectarum tumore. Urina pauca valdè bilioſa.

Hanc autem curationis methodum inſtitui. Imprimis ſanguinem ad ℥. xij mitti jubeo. Item ut alvus enemate leniori, cui vini emetici ℥. iv. adjectæ ſunt, curavi. Hæc autem circiter diem quintum decubitûs facta ſunt. Sexto autem & ſeptimo hordeatis tantùm & vino oligophoro vel ex ſero lactis, vel ex aqua nutritus eſt. Item julapia refrigerantia & modicè diuretica propinavi. Octavo verò inclinata febre, hujuſmodi medicamentum catharticum & anodynum exhibui.

R. Spec. Hieræ picræ ℥. ß. *Cocchineil. pulveriſ.* ʒ. ij. *vini Hiſpanic* ℔. j. *miſce. Stent in frigido. Hujus cochleare unum nocte, & tantundem manè per triduum aut diutiùs quotidie bibat.*

Paucis autem diebus à ſumpto illo cathartico omninò convaluit.

At cùm nec ampliùs purgari voluit, & quod foràs ad negotia curanda ei exire neceſſe eſſet ex frigore recidavit. In hoc autem relapſu malum admodum vehementibus ſymptomatis antedictis recruduit. Iiſdémque ego veſtigiis inſiſtere volui, nempè ſemel ſanguinem in principio mittendo, &c. Priori tantùm methodo adjeci propter ſævitiam dolorum & vigilias, Diacodij ℥. j. nocte bibendam. Quinto autem recidivæ die, quòd jam paululum remittere mihi ſymptomata videbantur, ſic hominem purgavi.

℞. *Decoct. ſennæ Gereon.* ℥. iv. *ſyrup. è Succo Limon. aq. Mirab. an.* ℥. ß. *ſyrup. è ſpina cervina* ʒ. ij. *confect. hier. diacolocynth.* ℈. ij. *Miſce f. Potio.*

Alternis verò diebus pro tribus vicibus hanc ſumpſit potionem, & convaluit, poſtque alteram ſeptimanam ſtrenuè ſe habuit.

Hactenus Ægrotorum aliquot paucas Hiſtoriolas ex adverſariis noſtris tranſcripſimus Antequam verò medicamentorum rationes ac uſus diducam, prognoſticon illud de inſanabilitate hujus morbi diſcutere paucis lubet.

Hæ autem ad quæſtionem ritè intelligendam faciunt.

Nemo ſenſatus à Medico expectabit ut à Podagra ſemel liberatus deinceps in perpetuum ſanus evadat. Quippè quòd ſi diſcrimen evaſerint, ex natura morbi, inquit Aretæus, laxiorem vitam degunt tanquam ab inferis elapſi, hilares, incontinentes, in victu molles & delicatuli. Idcircò verò tanquam mortem rurſùs ſubituri, licentiosè præſenti vitâ fruuntur. His adde pleroſque ægrotos non morbi cauſam legitimam afferre ſolere, novæ crepidæ attritum putà, alius longam ambulationem: alius plagam, aut calcationem; at nullus inteſtinam domeſticámque cauſam Medico explicabit. At nec ab aliis morbis; etiamſi Medicis præceptis obedientes fuerint ægroti, in totum præcavendis, tanta cautela à nobis requiri ſolet. Nonne itaque ſatis eſt hominem podagricum ſanitati ſemel reſtituiſſe?

Rurſus, Tophos ulla arte poſſe diſſolvi vehementer nego: nec Paracelſi ejuſque Sectatorum jactantiâ multùm moveor. Vel ſi fortè ex toto Chirurgiâ tollantur, non multùm profecerunt. Nam oſſium carioſorum, è quibus eliquantur,

nulla reſtitutio eſt; ſiquidem quod ſemel periit ex organica partium conſtitutione, natura non reficere ſolet. Hæc itaque extra quæſtionem ſunt. Imò verò ſiquæ apud veteres Medicos de Arthritide tanquam morbo inſanabili uſpiam dicta ſunt; ea omnia in hoc vel illo ſenſu intelligenda ſunt. Verbi cauſa. Hæc apud *Hippocratem* * legi poſſunt. *Qui in ſenectute Tophos, aut Callos in articulis induratos habent, ii omnes, ut ſentio, humana arte ſervari nequeunt.* Item. *Inſanabilis affectus audit,* inquit Aretæus, *quoniam principiis, cùm debiliſſimus morbus eſt, Medicus non reſiſtit, qui ut temporis progreſſu vires acquiſiverit, nihil Medici diligentia proficitur.*

*Lib. Prædict.

Eſt Paſſio, inquit C. Aurielianus, *non facilis curatione, & aliquandò magnitudine inſanabilis, non, ut plerique putant, naturâ. Cauſæ autem difficillimæ curationis, vel, ut ſæpè contigit, impoſſibilis, manifeſtæ ac plurimæ reperiuntur. Eſt enim paſſio in nervis conſtituta, qui ſunt naturâ denſiſſimi & inter articulorum nodos conſtituti, quorum anguſtia comprimuntur, & ad omnem motum aſperantur, magis in pedibus: hi enim plurimas conligationes nodorum naturaliter habent, & totum corpus ſuſtinendo laborant. Præterea hæc paſſio initio, parvitatis causâ negligitur, & contempta convaleſcit: quippè cum à multis minimè credatur emergere. Alij denique digito laxati, aliqui pedis verſionem, aliqui cujuſdam rei calcatæ, vel offenſæ duritiem, aut fervorem queruntur: tùm neceſſitate coacti augmenti temporibus in confeſſionem veniunt ægrotantes. Ob hoc igitur Paſſio perſeverare, atque corpora poſſidere meditatur. Non autem minùs etiam longorum lenimentorum cauſa, quibus receſſiſſe putatur, cum ſanos ægrotantes fingendo promittit,* adjuvante etiam intēperantia, qua cùm ſæpè cōcipi paſſio perſpicitur, manere poſſe non dubitatur.

Queritur itaque, ſi quis noviſſimè podagrâ affectus eſt, vel ex inveterato morbo aliquis membris ex toto captus, & cui etiam articuli diu ex tophis obcalluerunt, ac paroxyſmo vehementi corripiatur, an melius ſit curam omnem naturæ comittere, vel à Medico auxilium petere.

Etiamſi autem aliqui moderni, tetrici ingenij viri, & quibus infœlix medicina fuit, aliud ſuadere videntur; non tamen dubitabo ex antiquorum virorum authoritate, ac propria & multiplici plurimorum annorum experientia aſſerere, Arthritidem poſſe ſanari non ineunte tantùm morbo, ſed etiam veteraſcente: imò non ulla parte medicinæ faciendæ utiliores Medicos fore, quàm in Arthritide ſanandâ, quocunque morbi tempore & ratione id demùm occurrat.

Hoc itaque prognoſticon, tanquam inſanabile malum in Medicis noſtris, meritò culpat eximius Mayernius,* ejúſque rei rationem optimam reddit. Medicorum quippè plèrique famæ conſequendæ potiores partes habent quàm ægrotorum ſibi commiſſorum ſalutis: atque compeſcendis ejulatibus intentos, de valetudine integra reſtituenda ne cogitatio quidem ſubit.

* *De Arthrit.*

De morbo verò recenti conſentiunt Antiqui. *Juvenis verò,* inquit Aretæus, *cui nondum circa articulos calli induruerunt, cuique victûs ratio curæ eſt, ad laborem eſt impiger, alvumque habet vitæ inſtitutæ probè cedentem, is ſanè prudentem nactus Medicum, evadet.*

Idem ſentit C. Celſus. *Ubi ſentire cœperunt articulorum vitia, ſanguis mittendus eſt. Id enim inter initia ſtatim factum, ſæpè annuam, nonnunquam perpetuam valetudinem bonam præſtat. Quidam etiam, cum Aſinino lacte poto, ex toto ſe eluiſſent* (nota vim purgantem lactis Aſinini) *in perpetuum hoc malum evaſerunt.* Quidam cùm toto anno à vino, mulſo, Venere ſibi temperâſſent, ſecuritatem totius vitæ conſecuti ſunt. Idque poſt primum dolorem ſervandum eſt, etiamſi quieverit.

Imò verò Veteres aliis etiam medicamentis infinitis contra inveteratum morbum non infeliciter pugnârunt, ipſo Hippocrate atteſtante. *Hi quibus Tophi in articulis, ſuccedentes inteſtinorum difficultates optimè medentur, quin & quæcunque alia colliquationes inferiores eos valdè juvant.*

Item; *Cùm dolor adfuerit, Medicamentum deorſùm purgans propinato* (non expectatâ ſcilicet morbi remiſſione) *& poſt hæc,ſerum coctum & lac Aſininum potui exhibeto.* (Nam hæc duo poſteriora ferè inter purgantia medicamenta numerârunt Antiqui; noſtrique homines eundem effectum ex lacte aſinino ad infinitum damnum Phthiſicorum, & à plurimis morbis convaleſcentium etiam inviti quotidie in hac Urbe experiuntur) id eſt, *poſt potentius medicamentum purgantia leniora da*; ut rectè obſervavit Fernelius *in hunc locum.*

Inclinato morbi impetu tentanda, inquit C. Aurelianus, & procuranda ventris facilitas, ſed fugienda quæcunque *vehementiora,quantùm quidem res admittant.*

Verùm enim verò hi novi homines, etiamſi omninò nihil in Podagra moveri volunt, totus tamen homo è lecto in curriculum omnibus modis & machinamentis quotidie moliendus eſt; ut unâ aut alterâ horâ extra urbem quotidie ruſticaretur. *Etiamſi dolor & ad motum inhabilitas contraindicare videantur, hic tamen labor omnino exantlandus eſt.* Profectò ſi hæc doctrina, præ omni medicina, in Arthritide tanti eſt; benè actum eſſet noſtris podagricis, ſi ipſis plauſtris, Scytharum more, innaſcerentur;ut iiſdem aliquandò commodè ægrotarent:deindè, alia inſignis utilitas Plauſtrogenitis noſtris accederet;quòd cùm omnia medicamenta præter unum lac aſininum exulare oportuit, ipſa etiam jumenta quibus trahitur plauſtrum, officinam quandam ambulatoriam de ſe præſtarent.

Non autem ignoro geſtationem inter remedia antiquiſſima ad demendam materiam poſitam fuiſſe; at in Podagra illam adhibere, novum eſt. At hoc exercitij genus ſtomacho emendando, calculo præcavendo, ſomno conciliando utile eſt. Eugè, optimè! At dolor primùm leniendus eſt, quàm aut iis cum appetitu, aut ſomno res erit.

Qui verò negant medicinam ullam poſſe opem ferre Arthriticis, his illos rationibus moveri, veriſimile eſt.

Quòd à medicamentis quibuſcumque evacuantibus (ſive ea emetica, ſive cathartica, aut quocunque modo inanitiones humorum moliantur) ferè periclitantur: cùm tamen Arthritis, etiamſi per ſe longus & gravis morbus ſit, minimè lethalis eſt.

Deindè, quicunque Podagrici fiunt, his ſedata intra quadraginta (triginta Celſus) dies inflammatione, finiunt, authore Hippocrate. At noſtri homines Podagram frequenter trimeſtrem, & ferè annuam exhibent: quod ideò præter naturam morbi accidere videtur, à remediis aliquando perperam & temerariè ſumptis.

Quid autem faciant illa argumenta contra nos, appello, ægrotorum hiſtoriolas fideliſſima narratione & ſine fraude ſuprà expoſitas.

Sed lubet privatìm perſequi veſtigia hodierni cujuſdam Medici de Podagræ curatione,

Phlebotomiam autem adhiberi nolit in ætate provectioribus, quòd ſanguinis detractio ſpiritus animales, concoctionis inſtrumenta minuit, opprimit- ...nis

 ...atque.

Spiritus autem animales quod attinet, ij ad aniles fabulas proximè accedunt, & ignorantiæ aſylo ſunt, ſanguinis verò detractio modica, & tempeſtiva, cordis onus ſublevat, vitioſi chyli plenitudinem diminuendo; hinc articulorum inflammationi, ſummóque eorum dolori, & febriculæ ſuccurritur; adeóque ſi id fiat ſub initio morbi, citiùs multo morbus ſolvitur. Deindè etiam ætate provectiores plerique podagriciæque intemperanter, ex morbi naturâ,* in victûs ratione, ac juvenes peccant: cui rei, ſi impotentia quoque eorum ad omne exercitium adjiciatur, etiam ſanguinis miſſionem magis requirunt.

Emetica porrò damnantur, quòd ex articulis materiam peccantem revellant intra habitum corporis: hoc autem gratìs dictum eſt. Emetica ad præcavendum morbum in pleriſque podagricis ferè benè faciunt, ubi ſcilicet vitiatur ſtomachus & primæ viæ ſaburrâ pituitæ indomabilis premuntur: Deindè iſtiuſmodi remedium materiam vitioſam è ductibus excretoriis inteſtinorum evellit, evocat, exprimit: undè in aliis, articulorum putà, corporis ductibus minorem quantitatem accumulari veriſimile eſt. Idem dictum puta de Catharticis, ad præcautionem exhibitis: imò in Tardante paſſione, radicum vomitus & hellebori approbatur, authore Aureliano.

At Podagra id habet peculiare, ut non tantùm non juvetur, ſed etiam lædatur à Catharticis. Reſpondeo, Si quæ medicamenta purgantia ſiniſtrum aliquando eventum habuerunt, vel transferendo morbum in aliqua viſcera ab articulis, vel febriculam augendo, vel novas acceſſiones, veteribus penè ſopitis, excitando: illa omnia evenire veriſimile eſt vel ægroti culpa, vel à minùs appropriatis medicamentis perperàm ac intempeſtivè exhibitis. In qua occaſione captanda Medici prudentis Ars ex toto conſtat.

Quod autem vehementer urget ut ex morbi natura articulos neceſſariò affici, materiamque morbificam non ſecurè poſſe aliò ablegari; id ex parte concedo; at ſine ſequela eſt, nec contra cathartica facit: nam omni morbi tempore, articulis valdè aggravatis, & ſanguis mitti tutò, & venter ſubduci injectionibus; item tenui victu aut inediâ pugnari poteſt, ad demendam materiam morbificam: ubi autem ſymptomatum remiſſionis ac concoctionis materiæ morbificæ ſigna apparent, infinito Podagricorum beneficio * cathartica damus. Idque ex ipſius naturæ indicio; nempè quod jam viſcoſitate chyli ex corruptione attenuata, reliquæ ſanguinis maſſæ denuò commiſceri circumferrique incipit, expulſionémque adeo multis de cauſis requirit; ne articuli ex diutina tenſione lædantur; aut ipſa demum oſſa in tophaceam materiam corrumpantur. Nam hoc certo certius evenit, ubi nullis auxiliis adjutus languet ægrotus, & uſque putreſcit materia morbifica in articulis ipſiſque oſſibus impacta,

De diaphoreticis verò alia res eſt. Nam viſcoſi humores parùm evaporant, ac iſtiuſmodi materiam vitioſam in articulos vehementiùs adigere ſolent. At quatenùs iſtiuſmodi medicamenta ferè antidota ſunt, ad ventriculum confirmandum plurimùm faciunt, ſi parca doſi, & citra ſudorem, exhibeantur.

Quod autem innuit, Antidota & Cathartica non poſſe ſimul exhiberi, falſum eſt. Cùm multa egregia *antidota*, imò ipſe Cortex Peruvianus, non raró alvum vehementer movent, maximè ſi modo pleniore propinentur.

Quod autem remedia externa ad Podagram benefacientia omninò ignorat;

** Poteſt Morbus etiā qui per ſe finem habiturus eſt, citiùs tamen adhibito auxilio tolli; quod duabus de cauſis neceſſarium eſt: & ut quàm primùm bona valetudo contingat; & ne morbus, qui remanet, iterum, quā-*

item,nulla dari ſpecifica affirmat. Proximum eſt, ut de eis dicam; rationéſque remediorum ad Podagram appropriatorum, breviter, pro more noſtro, explicem.

vis levi de cauſa, exaſperetur. Poteſt enim morbus minùs gravis eſſe, quàm fuerit; neque ideo tamen ſolvi; ſed reliquiis quibuſdam inhærere, quas admotum aliquod auxilium diſcutiat. C. Celſ. l. 1.

Vanum autem, & nimis præter inſtitutum noſtrum prolixum eſſet, omnia medicamenta ad Podagram adhibita recenſere: imò multa, animi causâ, in hoc morbo probaverunt Veteres, authore Aureliano.

Utilia itaque ac maximè appropriata aliquot tantùm medicamenta, exempli causâ, commemorabimus; ſive illa in ipſo morbo, ſive ad præcautionem & in paroxyſmorum intervallis exhibita ſunt.

Imprimis verò exteriora remedia videbimus, inter quæ laudantur unguenta & acopa ex ſquilla confecta, & hæc ubi ex admodùm tenaci humore malum ſolvi tardavit; nec ſine ratione cùm ſquilla & cucumere ſylveſtri (ex quo Elaterium conficitur) potenter attenuando, viſcoſos humores diſcutiunt, id eſt, ductibus excretoriis movent, cùm humores liquidiores efficiant, imò eadem ratione ex articulis affectis, ſi quis humor ex fluiditate regurgitaverit, evocant; nempè per ductus excretorios cutaneos.

Reliqua acopa minùs laudo, etiamſi interdum valdè efficacia experta ſunt, ut ſinapiſmus & reliqua rubificantia, propter doloris & vexationis ſenſum, quem delicatulis inferre poſſint. Illorum autem ratio eadem eſt.

Hic accedit marinæ aquæ ferventis & aquarum naturalium calidarum fomentatio, ubi illa commoditas erit.

Illud ſcire licet, ſalis particulas aquâ marinâ & naturalibus aquis calidis (nam omnes calidæ quas adhuc novi, ex bona parte muriaticæ, id eſt, ſalis marini ſive gemmei participes ſunt) comprehenſas ſupra fidem minutiſſimas eſſe, nec à coagulato ſale iterùm in tantas minutias diſſolvi ſolere aut poſſe credo: appello microſcopium,hoc autem poſito facilè, certè ferventes, id eſt, plurimùm agitatæ ad ipſos articulos penetrant, viſcoſoſque humores vehementer incidunt, attenuant, abſtergunt.

Atque hæc omnia adhibita ſunt in Tardante paſſione.

Ad articulorum verò dolores leniendos, vel ineunte paroxyſmo,vel in ſtatu ejus inter alia multa, hæc Emplaſtra nobis commendarunt,Veteresnempè *Empl. viride Gliconis.* (Audiendus Scribonius Largus) Ad Podagram præter quodvis aliud medicamentum, ſatis convenit:& huic mirificè prodeſt.

De reſinis verò, & ariſtolochiis in hoc Emplaſtro nihil attinet dicere, quod pleriſque aliis, maximè illi Paracelſi, communes ſunt; illa tantùm medicamenta obſervare habet, quæ verè anodyna privatìm huic inſunt:nimirùm æris triplex genus, Myrrha atque Aloës. De Æris verò virtute eximia anodyna ſuprà in diſſertatione de Hydrope ſatis diximus. Myrrha ſoporem gignit: Dioſcor. Qualis autem Aloë ſit, hìc brevitèr exponere lubet.

Hæc autem de Aloë conſtant,illam alvum movere ſomnúmque allicere; atque hæc efficit tàm extrà, quàm intùs adhibita, nimirùm temporibus admota ſomnum inducit, æque benè ac deglutita ad eundem modum. Umbilico illita, maximè tenellis puerulis, alvum dejicit. In articulorum itaque doloribus adjecta dolorem ſopit, humoréſque ſimul movet,attenuat, evocat; nam illa ſola purgationis ratio eſt. His adjice, eximiam ejus vitutem emplaſticam, nempè

ad inflammationes tollendas; undè oculis ſuffuſis egregium medicamentum ſi torreatur.

Proximum eſt ut interna remedia, eorumque rationes expediamus: horum præcipua ſunt Hiera antiquiſſima Diacolocynthidis; atque illa altera Picra Galeni. Hæc autem duo cathartica ſunt.

De Aloë verò ſatis, ut opinor, ſuprà dictum eſt: ejus verò medicament proprietates ad hunc morbum ſanandum requiſitas ſi penſitare velimus, Dioſcorides conſulendus eſt; apud quem inſigne ſtomachicum audit; item vulnerariâ virtute præcipuâ donatur: etiam ipſis oculis torrefacta, hoc eſt, tenerrimis corporis partibus adhiberi tutò poteſt. Hoc inſuper pono, hujus compoſitionem deberi Antonio Muſæ, ut ex Scribonio Largo diſcimus: at nomen Hieræ ei fortè, ad imitationem antiquiſſimæ Hieræ, quod ejus præſtantiam in plurimis malis expertus eſt, à Galeno inditum eſt.

De Colocynthide autem è valentiſſimus medicamentis purgantibus huic malo optimè facere è veteribus diſcimus: clyſteribus indita privatìm coxendicum doloribus prodeſt: imò verò virentis ſucco, inquit Dioſcorides, Iſchiadici utiliſſimè perfricantur; claro documento, veteres; uſum unius & ejuſdem medicamenti, tàm ultra corporis habitum & in inteſtinis, quàm citra & in cute externa, æquè & ob eaſdem rationes utrobique proficuum eſſe, exiſtimaſſe. At cùm Colocynthis ſtomachum labefactatum, jiſdem Authoribus maximè offendat, ideò nunquàm ſatis miranda eſt doctrina & prudentia Medicorum antiquiſſimorum, qui cùm tot tantáque alia antidota, & privatìm ejuſdem omnia efficaciæ ad idem malum adjeciſſent, illam tamen ferè exiguâ menſura dederunt: nempè ut in integra compoſitionis drachma non ſit plus uno vel altero grano Colocynthidis; qui tamen, etiam robuſtis, iſtius medicamenti juſtus modus eſt.

Agaricus itaque, alter è catharticis ejuſdem compoſitionis, Colocynthidi & præſidio & auxilio eſt; quòd mirifica venenorum antidotus eſt; item quòd ad diſſolutum & acidum ructantem, cibique non tenacem ſtomachum efficax eſt; quòd inſuper leniter purgat, privatimque facit ad coxendicum ac articulorum dolores. In ſumma; hoc eſt illud verũ Antiquorum medicamentum domeſticum, quod, teſte Dioſcoride, *omnibus internis vitiis convenit.* Addo equidem, illum tantas virtutes ex bona parte habere, quòd è Larice arbore Terebinthinifera naſcatur, ejúſque virtutis æmulus Fungus ſit.

Sagapeni verò atque Opoponacis medius modus adjectus eſt: hæ autem reſinæ inter antidota quoque ſunt: utriſque ſanè ſimiles facultates ſunt; privatìm verò Iſchiadicis & Podagricis illinuntur, laterum dentiúmque dolores tollunt. At utraque vaſa excretoria præcipuè aperiunt, quod menſes pellunt & tuſſes vetuſtas expediunt. Illorum autem alterum ideò æſtimandum eſt, quòd Silphium Antiquorum, teſte Dioſcoride, proximè referat.

Nimius eſſem, præter modulum inſtitutionis noſtræ, ſi reliqua medicamenta in hac utiliſſima compoſitione percurrerem, cùm alibi fortè de iis commodior dicendi locus dabitur. Croci itaque, myrrhæ, atque ariſtolochiæ virtutes anodynas & diſcutientes inpræſentiarum ſilebo.

Ad præcautionem verò rationes reſtant remediorum expediendæ.

Inter annalia verò medicamenta præcipuum locum habet abſtinentia à vino, mulſo, Venere, toto anno. At cur mulſum hìc refert Celſus? nempè ut ſciamus omnem Liquorem inebriantem prohiberi: nam Veteribus pauci noti ſunt præter Vinum, & qui melle conficerentur.

Inter præcipuas verò cauſas *procatarcticas* hujus mali apud Veteres Vinum & Venus perhibentur: quòd, ut opinor, nervi tendineſque àb iis maximè labefactantur; cùm Venus, Vinúmque perpertuam diſtenſionem iis partibus inferant; unde tandem ex nimio uſu laxantur, ac reſolvuntur articuli, artúſque vacillant; & ſi quandò morbi articularis, ex chylo crudo & lento, acceſſio fiat, vigore neceſſariò ad ſanguinem craſſiuſculum circumpellendum deficiant. Huic rei fidem facit, quod ſæpè expertum eſt; nempè podagricum aliquem in inclinato & tardante paſſione ex immodico uſu vini ſubitò ſeſe in pedes conjicere potuiſſe & ambulare, imò ſaltâſſe.

At hæc methodus iis tantùm convenit, qui non plurimo tempore fuerint paſſione vitiati, id eſt, ut Aurelianus exponit, *intra quinquennij tempus conſtituti*, id eſt, antequam obcalluerunt articuli, & longa morbi conſuetudo fuerit.

Aliud remedium longi uſus eſt (ut à C. Celſo diſcimus) nempè lactis aſinini potus: podagricos novitios illo ſe eluere vult: quod ejus vim planè purgatoriam indicat. Fortè ſi diù ex victu diarrhœa fiat, articuli à ſaburra liberati ad priſtinum vigorem reſtituantur. Huic conjecturæ favet illud Hippocraticum ſuprà comprehenſum, *His, quibus Tophi in Articulis, ſuccedentes inteſtinorum difficultates, optimè medentur, quin & quæcunquæ aliæ* colliquationes *inferiores eos vardè juvant.*

Porrò C. Aurelianus alia medicamenta annalia memorat, ut diacentaureon, diaſcordion, potanda anno nempè continuo: hæc Veteres probârunt, inquit ille; ſecundum nos autem (juxta Sorani judicium eſt) metuenda diuturna medicaminis ſumptio; cùm neque ſoliti cibi juges, atque iidem utiles, rectè probentur. Sic denique legimus quoſdam Veteres memorâſſe ex jugi medicamine poto in celeres vel acutas veniſſe paſſiones, & alios apoplecticos, alios peripneumonicos interiiſſe; item quoſdam continua difficultate ſpirationis affectos.

Alij verò qui ſe iſto medicamine profeciſſe teſtantur, non advertunt, ſervatæ digeſtionis causâ, id fuiſſe permiſſum; quippè cum cæterarum rerum exceſſus declinando quidam ſervaverint ſanitatem, cùm interrumpere metuerint ſumptionem medicaminis ſui: & propterea his intentionibus occupati, alias ſibi neſciverint profuiſſe rationes.

At noſtri homines ſua egregia quoque Annalia medicamenta jactitant: verbi causâ, chalybeata medicamenta infinito lenocinio confecta; item aquas minerales, quas chalybeatas, etiam nimiùm abuſivè appellare amant. Ex his autem non ſolum ex omni tardante paſſione convaleſcentiam integramque ſanitatem, ſed & ad omnium malorum præcautionem certam, (modò ad annum annóſve in eorum uſu diligenter perſiſtant) audacter promittunt.

Sed & tanti medicamenti & ſpatij illud dandi rationes reddat, cui id curæ eſt, velim. Nam quæ Aurelianus jam de ſuis, vereor, ne potiore jure de noſtris dicatur, nempè, ſi non alios morbos & infirmitates ex longo iſtiuſmodi medicamentorum uſu corpori adſciſcant, quæ tot apoplecticorum nuperorum una

ratio eſſe poteſt; ex dicta ratione & abſtinentiæ regula plus proficere videntur; quàm ex talibus remediis.

Unum illud illorum conſolatione certiſſimum addam. Si quid emolumenti nobis detraxerit Cortex Peruvianus, abundè reſtituit ejus *intempeſtiva ac infinitè repetita exhibitio.*

De Emeticorum verò uſu ad præcautionem audiendus Aurelianus. Plurimi vomitum poſt cibum laudaverunt, ſecundò, vel tertiò per menſes ſingulos adhibendum: ſiquidem & materiam avertit ab articulis, & indigeſtos eſſe non ſinit. Sed magis vexabilis eſt ipſo morbo. At rationes ejus, quæ optimæ ſunt, laudo. Cùm verò elleboriſmi fortè ſeveritatem vituperat, illa ejus ſeculi infœlicitas fuit, quippè Veteribus emetica mitiora adhuc incognita fuerunt. At nobis ex vino emetico inſigne remedium ad omnes ferè nervorum affectus inventum eſt, utpote tutiſſimum, & quod certè extra paroxyſmum podagricum, omnibus ætatibus ac viribus accommodari poteſt: quod de Ellebori radicibus aliiſque herbaceis emeticis vix dici poſſe vereor.

Porrò ad præcautionem ulteriùs proceſſerunt veteres Medici, authore Aureliano; Multi Medicinæ Scriptores, purgativis & acrioribus uti ſolent Clyſteribus, & Urinalibus. Sed oportet cavere ſtomachi vexationem, item veſicam provocare. Tradit enim neceſſariò univerſo corpori vexationem per ſibi cognatam nervorum qualitatem. Quid autem fieri poteſt hujuſmodi medicamentis, me latet; illud tantùm mihi ſemper in votis fuit ut paroxyſmus commodè & tempeſtivè tollatur: id quod fieri poſſe ſine ulla nervorum vexatione centies expertus ſum.

Interìm, unica illa aurea regula de abſtinentia mihi certè, neſcio an Podagricis arridet; nempè ut iis, quibus aut integra ſanitas, aut longiora valetudinis bonæ intervalla cordi ſunt; parva cibatio ſummæ curæ ſit. Atque hoc omnibus hominibus, quocunque ſtatu & conditione ſint, cùm ipſius quoque exercitij loco eſſe poteſt, etiam pedibus ex toto captis.

Qui tamen pleniùs veſcantur, illos cathartica appropriata, aut emetica (qualia ſuprà comprehenſa ſunt) interdùm ſumere, neceſſe eſt.

FINIS.

ELENCHUS RERUM MAXIME MEMORABILIUM in unaquaque Exercitatione.

DE HYDROPE.

Præfatio *de Hydrope*, Pag. 1
De Potionibus, *& earum variis generibus*, 2
Hujus Morbi deſcriptio *brevis*, 3 &c.
Caſus *nonnulli varij cum remediis*, 3 &c.
Cauſa *ſive* origo *hujus Mali*, 5 &c.
Methodus Medendi, 16
De Elaterio, *& ejus virtutibus in hoc morbo*, 16 &c.
Succi radicis Ebuli *deſcriptio & virtus*, 16 &c.
Subtercus & Aſcites *quomodo differunt*, 20
Croci metallorum *quales effectus*, 21
Iridis Succi *uſus & effectus*, 21
Euphorbij *natura & doſis*, 22
Bryoniæ albæ *ad hoc malum virtus*, ibid.
Gambogium, *quî confert ad hujus morbi curationem*, ibid.
De Hydragogis metallicis, *& imprimis de* ſquamæ æris *virtutibus & variis doſibus*, 23
De Flore æris, 23
De Ærugine æris, 24
De Atramenti ſutorij *virtute*, 24
De Chalciti Myſy & Sory, 24
Magiſterium Veneris *unde confici poteſt*, ibid.
De Lapide Cœruleo & Armenio, ibid.
De Lapide Lazuli, ibid.
Artificium Authoris in conficiendo Ens Veneris, *ſive* Flores Salis Armeniaci *eleganter cœruleos*, ibid.
Animadverſiones *quædam non inutiles*, à pag. 25 ad fin. Tract. ibid.

DE DIABETE.

Differentia *inter* Hydropem & Diabeten, 27
Diabetes deſcriptio, ibid.
Caſus *varij hujus Mali, & eorum Curatio*, 29
De hujus morbi Cauſis, 32
Variæ præſcriptiones *ad hoc Malum*, ibid.
Digreſſio de Fontibus Medicatis, 34
Fontis Novi Hoxdonenſis *aquæ* Judicium, ibid.
Fontis Streethamenſis *aqua deſcribitur*, 35
Rationes *præcipuorum in Diabete Symptomatum exponuntur*, 36
De hujus morbi Remedio, 37
Lac, Fructus omnigeni, & vinum Meracius *ad hunc morbum debellandum valent:* 38
Hieræ *deſcriptio & ejus efficacia contra hoc malum*, ibid.

DE HYDROPHOBIA.

Hydrophobia *quare ſic dicta*, 39
Unde hic morbus ortum habet, & modus infligendi, ibid.
Caſus *nonnulli verè mirifici*, 42
Hujus mali ratio, 48
Remedia *in hunc morbum varia ſunt*, 51 &c.
Mantiſſa *de Corticis* Peruviani *exhibendi tempore*, 55
Animadverſiones in Salium, 56

DE LUE VENEREA.

Luis *ſuccincta, at non inelegans* deſcriptio, 58
Conjectura probabilis *de hujus morbi Origine*, ibid.
Hujus Mali cauſa Efficiens, 60
Caſus *nonnulli, cum eorum remediis & præſcriptionibus*, 61
Methodus Medendi, à pag. 67. ad fin. Tract.

DE SCORBUTO.

Scorbuti Deſcriptio, 71
Quibus differt à Lue, ibid.
Ejus Cauſa efficiens, ibid. &c.
Hiſtoriolæ *quædam cum præſcriptionibus*, 74 &c.
Hujus Morbi Remedia, 78 &c.

DE ARTHRITIDE.

Ut *diſtat* Rheumatiſmus *ab* Arthritide, 80
Arthritidis Deſcriptio, ibid.& ſeq.
Hujus Doloris Cauſa conjuncta & antecedens, 83
Quæſtiones quædam de Podagricis Reſpondentur, 84
Hiſtoriolæ *quædam cum præſcriptionibus propriis*, 85
Prognoſtici illius, De hujus morbi inſanabilitate, *diſcuſſio*, 91 &c.
Varia remedia *contra hoc malum exhibita*, 93 &c.
Juxta finem uniuſcujuſque Exercitationis diſſertatur de Remediis ad Morbum propriis, *& eorum* Natura & Uſu.

FINIS.

MARTINI
LISTER
TRACTATUS
DE
VARIOLIS,
VARIIS HISTORIIS ILLUSTRATUS.

TRACTATUS
DE
VARIOLIS.

DIsquisitionem hanc de *variolis* libenter aggredior, quòd morbus jam popularis eſt, & ſi non ita eſſet, in hac tamen longè maxima totius Europæ urbe ſemper (ut ex mortuorum rationibus publicis, hebdomatim editis, conſtat) graſſatur; quamvis nunc temporis multo infeſtior ſit, quàm à decem retro annis. Deinde, quòd præclarum exemplum ſit uſûs & naturæ ductuum glãdularum excretoriorum de quibus in ſuperiore exercitatione anatomatica atque alibi olim tam multa diximus.

Novum autem *morbi genus* eſt, & licèt antiqui aliquam de his puſtulis mentionem fecerint, prout nonnullis Scriptoribus viſum eſt; ea certè admodum exigua eſt, & dubia, ut certum ſit vix illis temporibus fuiſſe talem morbum negligentiſſimi ſanè habendi eſſent, ſi tam ingens, commune, frequens malum ita ex toto ſilentio involviſſent. Illud verò ſatis demonſtrat hunc morbum novum eſſe, quòd in multis mundi partibus nuſquam viſus fuit, ut apud Indos Occidentales, ubi nunquam apparuit, niſi poſtquam Hiſpani eò pervenêre; ſiquidem per contagionem Æthiopis cujuſdam illuc delati, magnam Indorum partem ſuſtulit. Atque hoc atteſtatur idoneus autor, nempe ille Olyſipponenſis *R. à Fonſeca.*

Illud autem extra controverſiam eſt, hunc morbum ab Arabibus ſeculo ferè duodecimo primùm deſcriptum eſſe; à quibus ejus notitiam ac curam habuimus. Mirabile ſanè quanta accuratione illum nobis tradiderunt.

Adiſis *Avicennam, Meſuem, Rhaſin, Alſaharavium*; diligenter attende ad ea, quæ de Variolis ſcripſerunt; confer cum tuis: deinde, dic mihi, quid noſtri homines adjecerint novi; Tu qui aliter ſentis, expedi, ſi poſſis novas rationes aut morbi, aut curationis: minimè quidem; ſcio, non potes, quorùm itaque illa autoribus ſuis accepta non retuliſti? At cauſas, ais, morbi tam funeſti ex novis hypotheſibus explicatum ivi: ita quidem; at hæc quoque tua ex Arabum ſchola ſumpta ſunt, prout mox oſtendam; nec tanti ſunt, profectò illorum induſtriam in morbis deſcribendis, curandiſque laudo; doctrinam verò non magnoperè approbo.

Cùm verò hujus morbi *pathologiam* imprimis inſtituere decreverim, ejus præcipuas conditiones & prognoſtica enarrare oportuit. At ea videre poteris apud *Avicennam*; Minutias non ſector; at ſi Antiquorum oſor es, adiſis *Melchior. Se-*

bizium, qui doctè admodum, & omnium longè operoſiſſimè de variolis medio hoc ſeculo ſcripſit, nec patitur inſtituti noſtri brevitas, ut illa tranſcribam.

Cauſa autem hujus mali ſic exponitur apud *Avicennam*; nempe quandoque in ſanguine accidere *Ebullitionem* putredinoſam quandam, *de genere Ebullitionum quæ accidunt ſuccis, uvæ* putà. Atque in hac ſanguinis ebullitione talia accidentia fiunt, qualia in *Muſto*, ita ut partes eorum ab invicem diſcernantur, ab hac verò ebullitione expellitur ab eo illud, quod admiſcetur ei de reliquis menſtruorum, aut quod ex cibis fæculentis & malis generatum ſit. Et variolæ ſunt quaſi modus quidam criſis, ita *Rhaſes* quoque, at paulò expreſſiùs loquitur; de *depuratione* ſanguinis ab hac ebullitione, per quam partes *heterogeneæ ab homogeneis* ſeparantur, ac ſejunguntur, vultque puerorum & infantium maximè ſanguinem præ adultis & ſenibus muſto correſpondere, item ad eundem modum *Meſues* rem exponit; craſſum ſanguinis à puro ejus ſequeſtrari, vi ebullitionis, criticéque expelli de venis, & effundi per univerſa corporis membra occulta & manifeſta: ſanguine remanente depurato.

Atque hæc eſt ipſiſſima doctrina fermentationis, ut volunt, *novitia*, apud noſtros homines toties decantata. Concordant itaque mirum in modum inter ſe Avicenna, reliqui Arabes, noſtrique homines; nempe hanc ebullitionem eſſe *putredinoſam* ſive corruptivam, * craſsúmque ſanguinis vi ejus extrudi, ſive id ſit connatum venenum, ſive aliunde ex vitioſis alimentis generatum.

* Quando accidit in ſanguine ebullitio, ſecundum ſemitâ putredinis cujuſdam, i. e. ad modum alicujus rei putreſcentis. Avicen. Generantur è ſanguinis putredine, ejuſque ebullitione Alzaharav.

At *Vvillis* inſuper & privatim de ſuo penu addit, innata variolarum ſemina (quæ, ut dictum eſt, ex menſtruis mulieribus orta eſſe credidit) in cerebro & ſpinali medulla potiſſimùm recondi; adeóque *ſpiritus animales* miaſmate primùm corripi, & venenum exinde in ſanguinem transferri.

Hujus autem rei hanc rationem exhibet laudatus vir; nempe cum iſtiuſmodi venena in partibus ſpermaticis primùm concepta ſint, veriſimile eſt, illa uſque latere in iiſdem: at hæc ratio exigui momenti eſt; nam illa partium diviſio in ſpermaticas & ſanguineas prout ſupra expoſitum eſt non admittenda eſt. Deinde quare non tota ſpinalis medulla doleat, ſed lumbi tantùm imi; an ibi ſedes connati veneni? at cur non totum cerebrum, ſed potius frons tantum & tempora dolorem hunc pulſatorium ſentiant?

Quod ad menſtrua ſeminia venenata (quæ plerique omnes Medici ut originalem cauſam poſuerunt) atque ab iiſdem prædiſpoſitionem perpetuam in humano genere ad variolas, attinet; dico, omnino nullum in illis naturaliter inquinamentum eſſe; ſed æquè innocua eſſe, ac hominum ſalivam, aut reliquam ſanguinis maſſam, unde orta ſunt: ſalva religione hæc profero; cum plerique Judæorum ritus (ut doctiſſimus *Spencer* nobiſcum exhibuit) pueriles & populariter inſtituti fuerint; nempè ex præjudiciis vicinarum nationum, atque ita à Deo permiſſa eſt illa opinio de contaminatione à mulieribus menſtruatis, munditiei ac caſtitatis causâ, ne fœminas nimiùm deperirent. Arabes autem in hac opinione Judæos ſequuti ſunt, ſed hæc mittamus.

Deinde, ſi illud verum eſſet, fœminæ adultæ vehementiùs afficerentur, quàm mares; maximè ſi menſtruis inſtantibus, ſcil. ubi illa turgent, & in utero accumulantur, variolis corriperentur, venenum itaque uterinum fictitium eſt, & vili ſuperſtitione deductum, Quod ad ſpiritus verò animales attinet, quos idem

vehementer affici in hoc malo vult; hæc illa altera noviſſima Hypotheſis eſt, *à rerum* (ſcil.) *natura petita, & rationi* mirificè congruens. At *Vvillis* primùm illam excogitavit; aliique nuperi Scriptores eam ſibi falsò arrogârunt,tanquam ſuum eximium & nobiliſſimum inventum, nempè quemadmodum calor innatus in uvæ ſucco illas turbas excitat, donec is ab iſtis fæculentiis liber ſit; ita ille ſpiritus animalis dominator, infectu quodam venenoſo implicitus, vi & armis ſeſe extricare conatur: variolæ verò victoriæ partæ ſpolia opima ſunt. At hæc ludicra & nugatoria commenta ſunt; hujuſque fabulæ tædet, ubi ſpiritus animalis ſolus Hiſtrionem agit. Seriò agamus. A Procatarctica itaque interna ad cauſam *primam* & principalem & ipſam hujus morbi *originem* procedamus, antequam ejus explicationem & fiendi modum ex cauſa proxima & conjuncta aggrediamur; ſi ea fortè inquirendo in tantis tenebris inveniatur.

Illud quidem veriſſimum eſt (à primis hujus morbi autoribus traditum, quod ipſi etiam quotidie animadvertimus) *variolas eſſe de ſummè contagioſis ægritudinibus.* Quænam verò fuit prima & peculiaris illa materia contagioſa, ſive venenum, quod primum hominem infecit, atque humana corpora poſt tot ſecula eadem labe corrupit, ita facile eſt dicere; certè Prometheo non adfui, cùm Pandoræ pyxidem aperiret; ut quæ mala inde egreſſa fuerint, certò cognoſcerem, cauſa quidem primaria hujus mali ac evidens, fateor, valdè in obſcuro eſt; ſi tamen conjecturæ noſtræ, certè plauſibili, venia detur, quid impræſentiarum mihi in mentem venerit, dicam; nimirum illam infectionem à beſtiola aliquâ vel esâ, vel ab ejus morſu plurimùm genitam fuiſſe, deinde in omnes homines, partim tanquam hæreditarium malum propagari.

De *contagio* verò *primario* jam dicam; hæreditariam autem labem à primo infectu proli communicari poſſe, poſtea paucis probatum ibo.

Igitur,1. Nulla cauſa aſſignari poteſt hujus mali generativa ex parte hominis; non ex menſtruis, quod jam ut precarium & ſuperſtitioſum rejecimus. Non ex crapula aut alimento vitioſo ac inuſitato, præterquam quæ ex ipſa fortè beſtiola, hanc peculiarem labem inferente, fuerit; non ex exercitio vehementi, reliquiſve vitiis & erroribus, in rebus non naturalibus; quòd integræ nationes apud Indos Occidentales à noſtris *Anglis* (in Marilandia, hoc ſeculo ineunte, id accidit) primùm illuc advenientibus ferè ad internecionem infectæ ſunt. Claro documento, variolas non privatim à cauſa aliqua interna, aut à natura hominis per ſe vitiata, ſed contagione extrinſecùs illata communicari. Cùm itaque cauſas omnes internas, procatarcticas refutavimus, cúmque externas etiam ab aëre, niſi quatenus à corpore, ut ita loquar, variolato præceſſerit, non admittimus ob ipſas eaſdem rationes. At halitus expiratos (loquor ex ore nuperi Scriptoris) ex ſubterranea aliqua minera nunc hoc,nunc illud animalium genus contaminare. At quænam ſunt illa, quæſo, metalla in noſtra *terra Londinenſi*, aut alibi *Angliæ*, effoſſa quæ hæc efficiant. Dic ſodes, ſi potes. Mera itaque hæc tua inſomnia ſunt; prout pleræque id genus explicationes, quæ ex ignoratione Hiſtoriæ Naturalis venditantur. Item ejuſdē commatis illud eſt; nempe morbos certas habere periodos pro occultis illis, atque adhuc incompertis alterationibus, quæ ipſius Terræ accidunt viſceribus, pro varia ſcil.ejuſdem ætate, ac duratione. Num putas alia metalla in Terræ viſceribus latere,

ab iis in ſuperficie ejus comprehenſa, nobiſque cognita ſunt, diverſa? aut hæc ipſa metalla, ex quibus conſtituitur terra, ab aëre remotiſſima & in viſceribus latentia, pro varia ejus ætate & duratione putreſcere? ſanè, non video, quo fundamento hæ ſuſpiciones nitantur. An non hoc ignotum interpretari per ignotius eſt? heu quantum ſapimus, verba dando! Igitur reſtat, infectionem primùm ortam eſſe ex aliqua beſtiola venenata.

2. Symptomata morbi hæc confirmare videntur. Nempè *dolor in Capite & Lumbis,* quod ſignum peculiare & velut pathognomonicum eſt ante variolarum eruptionem. Ab his autem doloribus non rarò in infantibus deliria, ſomnolentia gravis, & convulſiones; in adultis immanis vomitus, interdum Syncope cum magnâ anxietate, & inquietudine; in gravidis abortio. Cauſam ſi deſideras, reſpondeo dorſi dolorem *Nephritici* adeò *æmulam eſſe*, ut multis exitio fuerit Medicorum, pro more, feſtinantium ac incogitantium, error. Itaque veriſimile eſt, materiam contagioſam impetuoſiùs agitari, & ad renes propelli per arterias emulgentes, membranaſque ac nervos circumjacentes dolore vaſorum extenſivo affici. Ad eundem modum & arteriæ ex influxu vehementi oppilatione ſeri, ex veneno craſſeſcentis.

At, inquies, cur privatìm tantùm in hæc loca feratur, atque impetum faciat? dico primò, *loca quædam diverſa venenis eſſe peculiaria, maximè à beſtiolarum morſu esúve illatis.* Ita *Hydrophobia* fauces privatìm petat; *Urticæ marinæ* Pulmones. Secundò: At multo maxima id genus venenorum pars & caput, faucéſve; renes & veſicam & genitalia afficere conſueverunt: ex. gr. ipſa *rabies canina* fauces & Genitalia, ſimul petit; nempè ſatyriaſin & gonorrhœam excitat. Ita *Lues venerea* præcipuè fauces & nares, ipsúmque caput; at ſæpius, ubi malitia minor eſt, penem & genitalia. Item *Cantharides* veſicam magnoperè afficiunt. Item morſus *viperæ*, ubi ubi corporis fieri contigerit, *ſemper* tamen ſolvitur * ſcroti tumore, & Urinæ ardentis copia. Et in aliis multis ſimiliter uſu venit. Non quidem, quod venena ſua ſponte, relicto ſanguine peculiaria loca adeunt; ſed quia alibi maleficium ſuum commodè expedire nequeunt. Licèt enim (ut verba *Ent* hæc faciam mea) materia contagioſa per majora vaſa circumducatur, corque ipſum permeet, eadémque tamen haud magnoperè lædit; donec tandem (circuitus enim non eſt uniuſmodi) in arctiora & idonea loca, id eſt, in majores, & maximos, & uſitatiores ductus excretorios (ſalivæ putà & urinæ) impacta, virus celatum exerat. Vera itaque, ut arbitror, hujus doloris cauſa eſt, cùm ſerum ſanguinis à veneno paulatim lenteſcat, quo majores ductus excretorij renum putà, & faucium inflammentur (quæ peculiaris id genus veneni vis eſt) atque adeò oppeſſulentur, nec commodè inde, quo naturaliter tendit, expelli queat; ex mora itaque, quam trahit in arteriolis ad renes & circa caput, magis magíſque craſſeſcit ſanguinis ſerum, veneno implicitum, donec tandem iteratis circumlationibus circumpulſum, cutaneos ductus; nempe univerſalia, emunctoria aliaque quæcunque pro ratione & quantitate veneni viſcerum vaſa excretoria ſubeat, & in Apoſtematum parvulorum, modo infrà exponendo, materiam faceſſat.

* Act. Philoſ. Lond. N. 211.

Audi *C. Celſum* " Neceſſarium eſt adverſus venena exſorbere potionem me-
" ri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quo calor movendus eſt, nè *humor*

imus coire patiatur. Nam maxima pars venenorum frigore interimit. "
Omnia etiam Urinam moventia, quia materiam *extenuant*, utilia ſunt. "

Idem alibi. " Quæ ἐξανθήματα Græci vocant, ſive *puſtulas* Latini, & rubent "
& ex ſudore (i. e. ex veneno ſudore per ductus Glandularum excretorios "
expulſo) naſcuntur. "

Ejuſdem mentis eſt Vvharthon noſter (*c.* 27.) " Ubi materia affluens ad "
glandulas venenoſa, aut contagioſa fuerit, oritur Tumor, veneno *peculiari* "
reſpondens. "

Viſne exemplum hujus infectionis à beſtiola venenata. *Cantharides* cuti adhibe, ingentem ſeri venenati vim evocant: locus autem inflammatus ac exulceratus pridie ichore liquidiuſculo ſcatebat, jam craſſiuſculum pus eſt: & ſæpius ſequitur Urinæ ardor, ſatyriaſis, & non rarò mictio ſanguinea, & non ſemel ſerum in magnos grumos per urinam effuſum vidimus, ad eundem modum in variolis, ſerum à veneno infectum, quod intra habitum corporis eſt, eruptionem per renes & capitis ductus excretorios primò tentat; at cùm primis inſultibus magis vigeat & minùs ſero implicatur, hæc itinera inflammat, deobſtruítque; unde beneficio circuitûs iterati in alios ductus cutaneos ſub ichoris liquidi & vaporoſi ſpecie propellitur, at hic quoque ei exitus denegatur. Nam ipſa ductuum oſcilla identidem inflammat, veſiculaſque tollit. Atque hæ veſiculæ ichore venenato & craſſeſcente paulatim replentur; mox ex calore perpetim appulſo ex habitu corporis, quaſi maturantur. Et plenè in cruſtas ſiccatæ, tandem ſpontè decidunt.

Ubi autem ſemel intra ductus excretorios transfretetur materia contagioſa, febris deſinit: circuitu ſanguinis jam expedito, atque ad integritatem reſtituto. Venæ itaque jam quietiores ſunt, & tardiùs moventur, ſc. materia contagioſa unà cum ſero ſuperfluo extra habitum corporis expulſo: neque enim illi jam ampliùs cum ſanguine rei eſt, qui aliam ſcenam agit.

Veſiculæ autem cutaneæ materia contagioſa inflammatæ, jam, more cantharidum, ſerum in ſe ſuperfluum & vaporoſum in dies trahunt, concoquuntque.

3. Aliud ſymptoma tuſſis, defluxio, & ſalivatio ab antiquis memorata; atque hoc quoque argumentum eſt infectionis primariæ. Etenim in Lue Venerea (cujus originem ſuo Tractatu à beſtiola venenata ſimiliter deduxi) idem ſymptoma *ſponte* ortum aliquoties obſervavi; idque ex intermiſſione plurium menſium, iterum atque iterum rediiſſe: donec in Phthiſin funeſtam hominem præcipitaret.

At, inquies, hæc non contingit niſi in confluentibus variolis & adultis? reſpondeo, id falſum eſſe, ſæpiùs adminadvertimus. Etenim in infantibus ſeptem annorum, & in adultorum diſtinctis variolis ſalivam vehementer motam fuiſſe, ſæpius vidi. Cauſam autem hujus ſymptomatis in variolis ſic intelligo; nempe ubi oſtiola cutis oppeſſulata ſint, vapor inſenſibilis ac ſuperfluus per ductus oris majores erumpere, neceſſe habet. Ita in *infantulis*, quibus *excreatio* adhuc *ignota* eſt. Etiamſi iis, perinde atque adultis, in os profluat, tamen illam deglutiunt; quæ ſi copioſior ſit, quàm quæ digeri poſſit, citam iis alvum interdum efficit; itaque & ſalivatio iſtiuſmodi & diarrhœa ſalutares

eſſe ſolent, quòd non *noxio*, ſed ſupervacaneo tantùm humori eliminando (quod in ſtatu ſano fieri oportuit) inſerviant.

4. Ictûs venenati indicium eſt incerta & vaga quædam febris; etenim modò incaleſcunt icti, modò frigent, ac horrent: ita ut uſu venit & variolatis.

5. Quòd id genus morbus ferè oriri ſolet in corpore maximè integro & ſano; ſine ulla prævia vel corporis vel animi paſſione aut dolore: pariter ac ſi quis ſanus à beſtiola venenata ictus fuerit.

6. Quòd in hoc morbo ſemper fiunt criſes per abſceſſus, & nunquam per evacuationem; ſcilicet more morſus venenati.

7. A primis autoribus, ut ab *Alſaharavio* inter morbos cutaneos numeratur, ſcilicet ſcabiem & lepram. Id eſt, morbos ab infectione natos; ab aliis verò Arabibus in peſtilentialibus propter malitiam, ponitur.

8. Quòd apud veteres *ſimilibus puſtulis* ſynonymum fuit, quoddam ſerpentis genus, teſte Plinio. * *Boa* ſerpentis, inquit ille, genus quoddam eſt; eadem quoque appellatio * *morbum* quendam apud eundem denotat, id eſt, *rubentes* quaſdam *puſtulas*. Nam, Ebuli folia, inquit idem, contrita, & è veteri vino impoſita, etiam „ Boam ſanant, id eſt, *rubentes puſtulas*. Etiamſi verò ex hoc loco nihil certi colligi poteſt de variolis; tamen veriſimillimum eſt, morbum illum ſibi cognomen à Bois ſerpentibus ſumpſiſſe, tanquam à cauſa ſua originali: ita ut variolæ quoque à ſua ſimili cauſa oriantur credibile eſt. Huic conjecturæ favet *Alſaharavius*. “ Tumeſcit locus morſus à vipera, & ſuper eum „ fiunt *ampullæ, i. e.* veſiculæ inflatæ, ita ut redditur ad modum *ignis uſtionis*. Ebuli autem folia ad omnem uſtionem apud veteres remedium nulli ſecundum eſt. Igitur & nomina & remedia morbis, à communibus cauſis oriundis, adhibuiſſe veteres credibile eſt.

* H. N. l. 8. c. 14.
* Idem. l. 26. c. 11.

9. Quòd pleraque ſigna variolatorum, cum ictis à venenatis beſtiolis communia ſunt. De quibus vide apud Scribonium Largum, Dioſcoridem, alioſque veteres. Attende & confer cum ſignis variolarum infrà recitandis.

A Paſtinacea marina *pars affecta livet, ac nigreſcit per ambitum, illam ſi quis defricuerit, atra, craſſa, ac graveolens ſanies exprimitur.* D.

A mure araneo *nigra puſtula diluta* (ὑδατώδης) *aquoſa ſanie exſurgit: proximæ verò partes omnes livent. Rupta puſtula depaſcens ſuccedit ulcus. His accedunt urinæ difficultas.* D.

A vipera *puſtulæ quales in ambuſtis erumpunt. Sanies è vulnere promanat; primùm ſubpinguis, mox cruenta; urinæ difficultas.* D.

A Dryina *morſis pars ipſa affecta in* puſtulas *attollitur; è quibus ſanies aquoſa profunditur.*

Ab Hæmorrhoo *demorſis ex plaga copioſus cruor effluit, & in quacunque alia corporis parte cicatrix ulla fuerit, ex ea quoque ſanguis emanat. Quin & excrementa cruenta rejiciuntur.*

A Natrice *ſanies ex vulnere copioſa atra ac putida.* D.

A Cenchro *putidum ulcus: altus* ſopor *: & in carnibus circum circa velut aqua inter cutem.* D.

A Ceraſte *demorſis pars in tumorem attollitur cum duritia, & puſtularum eruptione*

tione : profluit è plaga ſanies , modo atra , modo quadantenus pallida. Ipſum quoque genitale erigitur.

A Bupreſti,*totius corporis extima facies circumtenſa:urinæ ſuppreſſio.* D. *Inflat totum corpus in ſpeciem Hydropis.* S. L.

A Cantharidibus, *Sanguis cum urina, at cum dolore effuſus.* D.

A Salamandra *maculæ liveſcentes, & ſi diutius immoretur venenum,putreſcentes ſanie manant.* D. *Livoribus quaſi maculis variatur.* S. L.

A Phalangiis *morſi pars affecta rubet ; & velut aculeis compuncta conſpicitur. Conſequuntur* lumborum dolor *& perpetua ad reddendam urinam ſtimulatio , & ejuſdem excernendæ difficultas.*

A Scolopendra *pruritus toto corpore perſentiſcitur , pars inciſa livet , & à morſu ipſo exulcerari incipit.* D.

A Scorpione *pars icta indureſcit, livet , & cum dolore circumquaque diſtenditur : dolorque velut à pungente acu per univerſam cutem ſentitur.* D.

A Lepore marino *ſumpto oculi* exulcerantur,genæ inflantur. *Vrinam difficulter reddunt , & cum dolore.* S. L.

10. Quòd medicamenta ad ictus venenatos ferè eadem ſunt apud veteres exhibita , quæ ad variolas ab Arabibus inſtituta ſunt, vide eoſdem Authores: lege , confer.

Sudoris excitatio , copioſa urinæ excretio , purgatio per alvum. Fœniculi ſuccus abſortus. Marinæ teſtudinis teſtes. Opium ex vino ; hæc communia : inter propria vero & peculiaria auxilia numerantur lac ficulneum, ficulneum cinerem, ex aceto ſubactum. Potiones ex cicere. Cancer fluviatilis cum apii ſemine. Potiones efficaciſſimæ ad ictum ſcorpionis, lac ficulneum cum vino , multa ſudatio. Ad draconis marini idem.Sulphuris ex aceto triti potio. Ad viperæ morſum ipſa vini frequens potio juvat. Hæmorrhoi crematum caput potui datum cum vino : eſitantur & uvæ paſſæ. Ad morſum baſiliſci papaveris ſuccus in vino. Ad Bupreſten ficus vel aridæ , vel earum decoctum ex vino : item aqua ficus aridæ ad ſalamandram. Jus ranarum & ova teſtudinis quomodocunque cocta. Conchylia,locuſtæ marinæ, aſtaci, meri potio. Atramentum ſutorium aceto dilutum.

At inquies , ſerpentes aut alia animalia venenata talis morbis non afficiuntur. Qui ſint eorum peculiares morbi , planè neſcio. Neque id cuiquam ſcientia naturali , vix incœpta , dicere patitur. Etiamſi verò hi vel illi ſerpentes putà , ſtrictè loquendo à morſu aut aliàs, contagioſi non ſint;cùm tamen liquidò conſtet , quorundam venenatorum & vehementer inficientium morborum interdum illi cauſæ primariæ ſint ; quid ni credamus , aliis morbis quoque (inter quos variolæ meritò numerantur) aliæ atque aliæ beſtiolæ , à nobis incognitæ, ortum dederint, ac poſſe ſic contagio in humanum deinceps genus propagari.

Si ampliùs quærat aliquis, cur hodie id malum ex morſu venenatorum animalium non , ut olim , oriatur ? Id fortaſſe nunc quoque accidat ſuis locis in India putà, aut alibi terrarum. Sed ob ignorantiam Hiſtoriæ Naturalis & populi indocti & ſuperſtitioſi non animadvertitur. At in Europa minor ejus metus eſt. Etenim , ut C. Celſus rectè innuit , Peregrina ſerpentium genera, aliquanto magis peſtifera ſunt,maximè æſtuoſis locis gignuntur. Italia,frigidioreſque Regiones hac quoque parte ſalubritatem habent; quòd minus terribiles angues

edant. Verùm, ubi ubi inveniantur, iſtiuſmodi beſtiolæ noxiæ, ex proprietate naturæ, malum, de quo loquimur, inferunt, neque aliquid de hac re nobis certo conſtat, niſi ex conjectura probabili, ſuprà comprehenſa. Atque hæc ex Hiſtoriæ Naturalis defectu.

Igitur jam dictum eſt de *prima* hujus mali *cauſa*, quam libenter deducerem ab aliqua noxia & venenata beſtiola, ad naturam plerarumque infectionum, hominibus primitùs communicatarum.

Proximo loco rationes reddam, cur hæc labes *hæreditaria* quoque exiſtimari poſſit. Quòd in aliquibus Familiis variolæ ferè exitiales ſunt. Quòd fratres & conſanguinei faciliùs inficiantur, quàm qui inter ſe cognati non ſunt. Quòd interdum *Sporades* ſunt, & ſine ullo variolati hominis infectu per ſe exſuſcitari videntur; ſeminia itaque propagari poſſe in prolem, perinde ut de Lue venerea notum: ac de Hydrophobia magna ſuſpicio eſt.

,, Novi quoſdam, inquit Vvillis, à crapula & exercitio immodico in hunc ,, morbum incidiſſe, cum præterea nemo circumcirca in tota regione ægro- ,, tavit; nempe latentia ſemina per ſe commoventur, & inquinant ſanguinis maſſam. Si hoc intelligatur de iis, qui à parentibus infectis ſive variolatis geniti fuerint (& jam ferè totus mundus ſub eo nomine cadit) libenter accedo. Sed cum ſatis conſtet populum Indiæ Occidentalis ante adventum Europæorum ab omni ævo immunem fuiſſe ab ea labe, & ad extremam perniciem & ferè depopulationem tum primò decubuiſſe. Haud facilè adducor ut credam, ulla materna labe menſtruata, ſeminiiſve naturalibus, utut vehementer motis, uſpiam morbum per ſe ſubortum fuiſſe.

Hæc autem inter rariſſimè contingentia agnoſco. Nam modus infectionis communior eſt per effluvia in aëre effuſa ab homine variolato. Si quis itaque has puſtulas in cute jam privatim efflorеſcere vult, non ambientis, aliquo contactu, ſed ex inſpiratu, aërémque contaminari peculiari quadam malignitatis ſpecie, & è ſublimi cauſam habere, ei libenter accedo; modò aërem intelligat infici ab homine variolato & non ex aliqua corruptione aëri inſita. Ita aër inſenſili perſpiratione alicujus variolis infecti inquinatus, ac ab alio inſpiratus, ſalivam ejus contaminet, neceſſe eſt; qua deglutita, ut nobis omni momento fieri ſolet, intra habitum corporis per itinera lactearum rapitur: quo ut ſanguis afflatus, delibutúſque fuerit, ipſo ſtatim initio caput & lumbi dolent, febris accenditur: malo autem ingraveſcente, venenum cum ſero ſuperfluo, die tertio, aut quarto, foras expellitur, éque ductibus excretoriis proſilit, & in cute eﬄoreſcens, mali ſpeciem detegit, totóque demum corpore extuberant veſiculæ ſui generis.

Atque hæc hactenus de infectionis modo, quo de homine in hominem transfertur, nempe per ſolum contagium & effluvia ab homine variolato perſpirata, Atque hæc unica jam *evidens* cauſa eſt Variolarum.

Variolæ itaque ſunt *Puſtulæ Venenatæ*, primitùs à beſtiolæ ictu, putà humano generi illatæ, nunc verò per ſe, rariſſimè tamen, tanquam ex infectis parentibus hæreditario quodam infortunio genitæ, ſæpiſſimè verò ab homine variolato in hominem tranſlatæ, ab effluviis ejus in aërem emiſſis, extra habitum corporis & è ductibus excretoriis nuſquam non cum febre continua protruſæ.

Morbum autem jam definitum dedimus; ejúſque mox *ſymptomata* ſingula, atque *prognòſtica* paucis expedire lubet.

Effluvia itaque venenoſa, chylo commiſta habitum corporis ſubeunt:in ruptione autem veſicularum chylum conſtituentium (an ea ſaliva ſit,quæ in jejuno lacteas ingreditur, aut aliquis humor refluus, aut nudus aër aquatus, parum intereſt) aër venenoſus expreſſus & liber vaſa ſanguifera in cerebro & ad renes maximè anguſtiora vellicat atque inflammat : unde pulſus concitatior; majórque adeo calor, ſcilicet ab igneis particulis ſæpiùs & vehementer compreſſis. At non hic finis mali. Etenim venenatus vapor ſanguinis ſerum lenteſcere facit, more venenorum ictû illatorum; unde vitiatur ejus motus; nempè à lentore ſubitam ſanguinis per venas ſanguiferas trajectionem prohibente. Quô autem vehementior ſanguinis impetus eſt, ſi is ſubitò, ut par eſt, ex arteriis in venas tranſadigi non potuerit, eò maximè in ductus excretorios, ad communem anaſtomoſin, quam habeant cum arteriis, divertatur, neceſſe eſt. At in ductus glandularum cutaneos jam expulſus vapor ſuperfluus & venenatus illarum extrema oſcilla ſimiliter atque capillares venulas vellicat, ac inflammat; ínque veſiculas elevat; non aliter, quàm ſi à veſicatoriis extrinſecus adhibitis, vitiarentur. Cur autem hæc occultorum foraminulorum *oſcula* magis, quàm ipſi eorum interiores ductus corrumpuntur, ratio eſt, quòd ſuâ naturâ *tuberoſa* ſive *capitata* ſunt, maximè ſi ab aliquo ſtimulo vellicentur; quod conſtat ex mirâ aſperitate cutis, ſi quando frigori urenti ſubitò expoſita fuerit; imò totidem *Sphincteres* ſunt,vel levi offenſâ ſeſe naturaliter contrahentes, itémque veſtigia variolarum *rotunda* ſatis arguit hæc ex oſculis,*i. e.* certis & determinatis locis, quaſi cohibita fieri, *deinde*, variolis deciduis, & ſanatis earum ulcuſculis, adhuc tamen reſtant veſtigia horum oſcillorum, mirè diſtenta ac *nodoſa*; nec niſi *longo tempore ſubſidunt*, & intra modum naturalem contrahuntur. Poſtremò è venenato vapore erumpente afflata, & jam in veſiculas ab eo diſtenta, ob moram & torpidum motum humoris, per ductus tranſeuntis,perpetímque appulſi, & tantùm non oppeſſulati(nam extra ſanguinis flumen ſunt) quod plus acrimoniæ acquirit, priuſquàm ad ea attigerit, acriúſque jam factum & jam craſſiuſculum & ſenſim concoctum.

Itaque principium tumoris variolarum intra ductuum orificia eſt;at continua extruſione novæ adpellentis materiæ ſenſim augentur, & extrinſecùs protruduntur, donec ad juſtam magnitudinem, & craſſitiem debitam pervenerint.

Atque hæc ratio eſt, cur in hoc morbo ſemper fiant criſes per abſceſſus; nimirùm ductuum excretoriorum orificia in veſiculas à veneno adpellente excitata, unde inſenſilem evaporationem comprimunt. Cúmque regreſſus craſſeſcentium humorum in venas per eoſdem ductus fieri nequeat : ut per abſceſſus tandem digeratur, neceſſe eſt.

Symptomata autem, quæ in hoc morbo animadverſa ſunt,enarrare lubet; eorúmque cauſas breviter explicare, quo natura ejus manifeſtior fiat.

Signa verò, quæ morbum *inſtantem* indicare ſolent, hæc ferè ſunt.

Imprimis, Dolor *Pulſatorius* in capite, & Lumbis, de quibus ante dictum eſt: nempè à vehementi ægrè ob lentorem transfretati ſanguinis, ejúſque acrimoniâ, venenato miaſmate infecti, & ad renes & in cerebro reſtitantis, & in-

flammationem quandam membranis excitantis.

Vomitus immanis à veneno deglutito ſtomachum & inteſtina vellicante; ſi tamen vultis illud interdùm effundi è ſanguine ab habitu corporis; ut in ſporade & ſingulari affectu, ex cauſa hæreditariâ & ſeminibus connatis, aut epidemico vehementiori; id fieri non poteſt ab arteriolis in ventriculi tunicas dehiſcentibus, prout *Willis* rem exhibuit; ſed è ductibus excretoriis, quibuſcum arteriæ immediatè committantur, in horum itaque oſtiolis irritatio ac punctiones, à venenata materia illuc propulſa, iſtiuſmodi vomitus cauſa eſt; perinde ut *pruritus* in cute; & *lachrymæ* involuntariæ ab oculis effuſæ; item *ſternutatio.*

Pandiculatio frequens ad infarctum liberandum moleſti humoris: eadem de cauſa *Tremores* in ſomnio & *deliria* incidere poſſunt, perinde ut in crapulâ.

Item *ſomnolentia* gravis ab obſtructis vaſis cerebrum comprimentibus.

Tremores autem & *convulſiones* à vehementiori ac acriori perſpiratione vaporis venenati ab ipſo ſanguine expulſi. *Raucedo* ex aſpritudine puſtularum jamjam erumpentium, & ex inflammatione faucium.

Tuſſis, defluxio, & vehementiùs *ſaliva mota*; à perſpiratione citatiori, ob cutaneam arteriam (ut dictum eſt) valdè obſtructam in illis patentioribus ductibus ſalivæ: nempè faucium & pulmonum.

Spirandi difficultas ab infarcto & inflammato pulmone, unde minùs explicari poſſit & frequentiùs movet, quæ difficilis reſpirationis quædam ſpecies eſt.

Febris intenſa, rubor faciei, & *intumeſcentia*, à nimio ſanguinis fervore, quo arteriarum pulſus tùm maximè extenditur ad ipſas venarum capillares, uti clarè cognoſcitur, quòd pulſus ſentitur etiam in extremis digitis, ita rubor identidem producitur, à pulsûs extenſione, ejuſque inſolitâ micatione.

Ubi autem venenum, horum malorum irritamentum, foras certè in ductus excretorios cutis expellitur ex magna parte (quod triduo aut quatriduo fieri ſolet,) compreſſio, cordis & arteriarum vehemens & extenſiva, quæ caloris cauſa eſt, remitit; ceſſátque febris.

In alterâ autem periodo ſeptem ferè dierum, quæ accidant, morbi ſtatum & eventum indicant: atque ea hujuſmodi ſunt,

Puſtularum egreſſus, qui ſuprà expoſitus eſt; nempè materia erumpens, pro ſua natura venenoſa, veſiculas excitat, quæ cum robore ac inflammatione *maturantur.*

Siccantur autem, quòd nihil ampliùs humoris ad illam partem pervenire poteſt; ſcilicet veſicula undique clauſa ac indurata: vix tamen fieri poteſt, quin aliquot, inter tot innumera orificia ductuum, libera, & aperta ſint; utpote ab infectione integra & illæſa.

Veſiculæ initio *rubræ*, ab inflammatione; deinceps *cryſtallinæ,* à vapore aucto viſcidóque: mox *opacæ* & *albidæ*, ab eodem incraſſato ſicceſcentéque.

Si *molles,* minorem inflammationem indicat.

Si *paucæ* veneni quantitas, & qualitas exigua.

Si *diſtinctæ*, paucitatem materiæ infectæ arguit. Nam *accumulatæ*, diffuſæ, & confluentes ex copia ejuſdem fiunt.

Si *rotundæ* & *faſtigiatæ* ſalutares; quòd magis extra habitum corporis materia Variolarum protruditur; minorique adeo moleſtia maturantur; utpotè longiùs à circulatione ſanguinis.

Si eædem per *ſolam* cutim eruperint,neque viſcera nobiliora intrà afficiantur, perſpiratio liberior; quòd alicubi ex bona parte aperta ſit; unde ſalutis major ſpes eſt.

Si intra *fauces* quoque & *gulam*,& *ventriculum*, & inteſtina egreſſæ fuerint; nempè ultra habitum corporis & in primis viis, venenum & chylo & ſanguini denuò permiſceri, & febres aliæ ſuboriri poterunt,ſive alia *viſcera extrinſecus* ut pulmones, hepar,cerebrum, &c. variolis ſcateant, non minus periculi impendet à febre redintegrata,& denuò ſuccenſa ex *tardâ* & *incertâ ſuppuratione*,aut majoribus *Vlceribus* innaſcendis, ſcil. in *partibus mollibus* & tenerrimis.

Si eruptioni antecedat *levis febris*, & ab eruptione *ceſſet*, vel plurimùm minuatur,vel in tuto eſt;quòd materia contagioſa,per puſtulas eliminanda,& pauca & mitior eſt;maximè ſi cætera concurrant;nempè,vox libera & reſpiratio facilis; documento,nec pulmones,nec fauces internis variolis aut parcè admodum affici

Variolæ tardè erumpentes. Id eſt, venenum intra ſanguinem diutius immorans arterias oppeſſulat, ſanguinémque ipſum corrumpit;illum in pus quoddam incraſſando, non aliter, quàm in oſculis ductuum excretoriorum uſu venit.

Multæ, copiæ argumentum venenatæ materiæ; adeóque ægrè ad cutem expreſſæ.

Magnæ, aliud copiæ argumentum.

Duplices & *continuæ*, idem ipſum.

Depreſſæ ob nimium lentorem & tarditatem in egreſſu: ergo mediis ductibus corrumpi videtur vapor contagioſus; & retrogredi in ſanguinem metus eſt; à quo magna diſcrimina impendent.

Duræ, ob majorem inflammationem.

Virides,lividæ, nigræ; corrumpitur ipſa veſicula & caro circumcirca à materiæ venenatæ ſummâ acrimoniâ.

Membrana autem continens ſive comprehendens puſtulam, veſiculæ more, circumcirca tenditur, ac inflammatur. At in vertice ſummo tenuior eſt, & minus evaporationi reſiſtit, maximè ſi illa contractum & conſtrictum ſit ductus alicujus oſculum: ad reliquum verò ejus ambitum craſſior eſt ac compactior, certè propter ipſius ductus parietes craſſiuſculos; adeóque minus ad latera perſpirabilis, magiſque adeo extrorſum premitur humor, verſicula contentus. Cùm itaque ad puſtulæ verticem perſpiret, in quem univerſa bulla nititur; ſi appareat ibidem *macula nigra*, etiamſi totum reliquum puſtulæ melioris ſit coloris, dubia ſalus eſt; ſcilicet ob contenti humoris ſummam putredinem incipientem; quæ vicinos parietes ſubito inficere poſſit.

Variolis admixtæ *purpuræ*,ſive *peticulæ*,ſi *lividæ* & *nigræ* deterrimi ominis ſunt; ſi ſtatim ab eruptione evaneſcant,mors in propinquo judicanda eſt, quòd nihil in hoc morbo ſemel coagulatum evaporare ſolet,aut expurgari ſine ſuppuratione: ergo reaſſumitur in ſanguinem: atque ita ſanguini permixtum venenum, illum craſſeſcit,& tandem in putrilaginem corrumpit.Atque harum affectionum erunt neceſſarius effectus *urinæ nigra*, ac *ſanguinea*; fæces alvinæ nigræ & ſanguineæ; vel ex pravo ſanguine, ab ſumma acrimonia, & obſtructione primaria arteriolarum,unde per ductus excretorios,renum putà, & inteſtinorum,erumpit.

Ita *Hæmorrhagia* quælibet,à ſuppreſſis puſtulis, periculoſa eſt.

Febris *magna*, copiam ingentem materiæ venenatæ, per puſtulas expurgandam arguit, adeoque periculoſa. Si poſt eruptionem verò non minuatur; igitur ubi intra ſanguinem ſuperſit plurimum ejuſdem materiæ, quæ nondum erupit, res ferè ad mortem tendit. Reliqua per ſe ipſa patent.

Jam dictum eſt de *morbi ratione*, ejuſque *ſymptomatis* quibuſcumque.

De hujus vero morbi contagio privatim quæritur cauſa, cur *infantibus* & pueris magis *familiare* ſit, firmior verò ætas & *adultior* minùs laceſſeretur? *itemque* cur unuſquiſque his, *aliquando* in vita, neceſſariò conflictari debat; ut neminem poſſe *ſecundò*, aut *tertio prehendi. Denique*, cur complures annos ſileant, & *certis annorum intervallis ſæviant* in plebem? Reſpondeo. Infantes non magis huic malo opportuni eſſe videntur, quàm aliis quibuſlibet morbis contagioſis; nempè ob ſummam naturæ teneritudinem ac quandam ejus perfectionem. Sed in eo fallacia eſt, quòd, cùm tota vita homines infici ſoleant, vix unus è mille pubeſcentiam *integer* attingit; *Deinde*, annorum intervallum (quantum animadverti) quibus graſſatur iſte morbus, luſtrum aut ſeſquiluſtrum raro excedunt, quo fit, infantes poſſe bis aut implius infici, antequam adoleverint. *Denique* integræ nationes, ut dictum eſt, apud Indos à noſtris hominibus variolatis ſimul infectæ ſunt, & periêre ferè ad internecionem, propter ignorantiam curationis; quòd à fide dignis teſtibus, *Marilandiæ* incolis, habui: argumentum, morbo illo & puerum & adultum æquè ſubjectos eſſe. Neque enim ullus tutus eſt, niſi qui prius morbum perpeſſus fuerit: ſiquidem rariſſimè, certè ego neminem *bis* infectum memini, præter unam fœminam quæ in hac urbe, me teſte, intra annum variolis bis decubuit, & convaluit.

Magna verò ex parte hic morbus, etiamſi contagioſus *ſalutaris* eſt; quod ferè ſubitò venenum foras & extra habitum corporis protruditur; cujus quidem egreſſui tenera ætas à ductibus ſuis excretoriis, dilatationi valdè aptis, opportunior eſt; humoreſque ab eis excreti, naturaliter fluidiores ſunt. Ita, quòd ſemel tantùm hoc malum hominem aggrediatur, ejus lenitati ex parte, & puerili ætati, in qua utplurimùm ægrotet, attribuendum eſt.

Intervallorum autem ratio eſt, cùm omnes pueri alicujus domûs, putà, aut oppidi aut urbis (unis Londiniis exceptis, propter ejus enormem magnitudinem, & perpetim advenientium multitudinem) ferè intra aliquot menſes annúmve decubuerint; nec alij ibidem inficiendi reſtent. Igitur extinguitur, pro illo tempore, malum; donec nova ſoboles ſubcreſcat variolanda. At fatendum eſt, aliquos illâ felicitate natos eſſe, ut integri & valdè ſenes moriantur.

Ad *Therapeiam* propero, ſed antequam ad curationis rationes procedamus, illud ante omnia meminiſſe oporteat, *hunc morbum* (ut dictum eſt) *ferè eſſe ſalutarem* in variolis natura omnia perfectiſſimè facit, inquit *R. à Fonſeca*, natura ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, ut noſtra ope non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, *Sydenh.* at ſalutares non illo nomine illas appello, ac ſi ex aliqua naturæ neceſſitate ita nati eſſemus, ut morbo, à morboſa aliqua criſi ad *perfectionem* ſanguinis humani opus eſſet: Etenim, quid noſtri & brutorum ſanguinis intereſt, ut illa iſtiuſmodi ſanguinis deſpumatione non indigeant? quid nobis ex omnibus animalibus ad ſanitatem integram conficiendam luſtrationes morboſæ uſui ſint? cur prioribus mundi ſeculis hæc καθάρ-

ματα defuerunt; genteſque Americanæ à prima mundi origine ad ſuperius ſeculum, tanti morbi beneficio caruerunt? Quicquid itaque *vani* homines de eorum methodo, in hoc morbo curando, nuper jactitarunt, non ſine ingenti cautela & ſuſpicione admittendum eſt. Etenim cùm res naturaliter ad ſanitatem tendat, quid tua auxilia magnoperè laudas? annon ſupervacanea aut noxia potius cenſenda ſunt? his certè remediis populus non utitur, & tamen vix unus è quadrageſimo ægroto apud plebem moritur. Inſtitue computum tuum; de tuis (ſcio) multo plures occidunt. Deinde hanc rem (nempè, invitis Medicis, morbum de ſua natura plerunque ſalutarem eſſe) abundè confirmant vel contradictoriæ rationes medendi adhibitæ, tamen ſub utraque methodo ſani evaſerunt ægri. Etenim alii calore & ſudore haud modico eos perpetim nutriunt fovéntque: alii contra frigore poros conſtipant, crudúmque aërem magnoperè laudant; omnem ſudorem diligenter cohibent, & vel apertis potius feneſtris decumbere, operimenta lecti tollunt, omnemque perſpirationem vehementer comprimunt, etiam pedibus in frigida demiſſis, quod ipſe vel impunè factum à quadam muliercula in cura filii ſui adulti me aliquando vidiſſe memini, ipſis variolis tunc temporis egreſſis: alii alexipharmaca ſedulò exhibent, & in iis omnem ſpem ponunt; alii contra in refrigerantibus; nempe leni cereviſia, larga manu propinatâ, lacte & coctis pomis victitare; vinum verò & juſcula nutrientia omnino vitanda eſſe diligenter clamitant: alii, quos novi, variolis egredientibus alvum ducunt, imò purgationem haud minorativam moliuntur: alii contrà omnino alvum moveri vetant: alii hypnotica continuè exhibent; alii iſtiuſmodi aliquid dare metuunt. Profectò nullus finis eſſet huic incœpto Tractatulo ſi ſingula remedia & medendi vias, animi cauſâ inſtitutas, recenſerem: ab iis tamen omnibus Natura ferè impunè ſeſe ſubtrahit, victorque evadit. Annon itaque ſupra modum arrogans es, tu quia præ omni methodo effers, & aliena deſpicis? profectò an turpis lucri, aut meræ & inanis gloriolæ mancipium ſis, lector æquus judicet.

Sed ad rem. *Intentiones curativæ* ea cautione inſtituendæ ſunt, ne quid detrimenti naturæ, ejus vires minuendo, contingat: ſed ejus motus criticus omnimodo adjuvandus eſt: interim alexipharmacis contra malignitatem * pugnandum eſt; & ſymptomatis, ſi gravia ſint, occurrendum eſt.

* Malignitas etiam in *levioribus Variolis* medentis oculis continuè debet obſervari. *Mayern.*

Hujus autem morbi *tria* tempora, ab ipſo *Avicenna* numerantur: nempè *primum*, quamdiu ebulliat ſanguis, quòd fere inter quatuor dies finitur: *alterum*, ab egreſſu & apparitione variolarum, ſcil. à quarto ad ſeptimum: *Tertium*, à ſtatu, qui undecimo à decubitu viget, quando nimirum declinare incipit morbus & puſtulæ exſiccantur, deciduntque. Atque hoc tempus ad quartum decimum diem, & interdum ad vigeſimum extenditur.

In primis autem Febris diebus Sanguis omnino mitti debet, eodem Avicenna autore, ſi neceſſarium ſit: imò etiam egreſſis variolis, ſi vehemens repletio & materiæ dominium id requirat: & ſi primùm non completè, iterùm fiat, aliter timenda eſt extrema ſanguinis corruptio. De Emeticis verò, Purgantibus aut Enematis prorſus ſilent *Arabes*. In hoc utique conſentiunt moderni; nempè plenitudinem ſanguinis etiam in hoc morbo evacuationem indicare: itemque crapula vehemens, exercitium, ex frigore tuſſis, & ſimilia.

At plurimi in hâc Febre non convenire aiunt. Purgationem ullo pacto; ne levi fluxus malignus concitetur; ne natura impediatur ſuo motu, qui eſt ad cutim per abſceſſum. At nullus quidem dubito, quin ob prædictas in ſanguinis miſſione, cauſas, illam & enemata & emetica comodè interdum exhiberi poſſe.

Porrò in hoc tempore, eodem autore, *Cibatio* fiat ex lenificantibus cum vel repercuſſione, ex jujubis putà, dactylis, lentibus, cucurbita, cum Tamarindis. Et ſi non obedit iis Febris, adjice *ſuper eos cibos* (nota hanc Perſarum cibationem vulgarem fuiſſe, non medicamenta) & in ipſo principio apparitionum, rob *ribes*, putà, cum Trochiſcis *Camphoratis*; ſcilicet medicamenta ad febrem leniter extinguendam accommodata. His verò noſtri homines, ex conſuetudine quoque victûs quotidiani, & inter nos uſitati, ex cereviſia tenui lactis ſerum coctum, vel hordeata, & avenacea juſcula exhibent.

At frigida ac acida quævis nocent, inquit *Willis*. Fatendum eſt, & Tamarindos & ſuccum prunorum ita ſe habere; quos tamen *Avicenna* in hoc tempore inter mitiora lenificantia ponit. At tu velim cogites Perſiæ aut Arabiæ regionem calidam, & noſtram ſeptentrionalem multùm differre. In illa quidem ſanguinis miſſionem, & leniter refrigerantia magno & neceſſario uſui fuiſſe, facile credo; apud nos verò propter conſuetudinem victûs, aëriſque ad frigus ferè ſemper tendentis, & modicè data alexipharmaca, & plenior cibatio, maximè uſitata, minùs nocent. Nec niſi vino deditis, & valde plethoricis juvenibus, & ex vehementi exercitio correptis, aut Urbanis, in craſſo aëre degentibus, quibus perſpiratio minùs libera & impedita eſt, ſanguinis miſſio, aut alia evacuantia, aut refrigerantia adeò neceſſaria ſunt.

Ita ſanguis non propriè mittitur in variolis, ſed ex accidenti tantùm, ut ſymptomati alicui ſuccuratur; nimirum ſi quis variolis corripi contingat ex vehementi exercitio, aut crapula, aut ex frigore, huic quidem rectè ſanguis diminuitur ad febrilem ardorem aliquatenus reprimendum, ſed non ut variolæ minùs malignæ, aut pauciores numero fiant, aut comodiùs expellantur: etenim una ſanguinis integritas & plenitudo & melius earum malignitati auxiliatur, & inſenſilem perſpirationem, in qua valetudinis unica ſpes eſt, promovet. Ita ferè in Hydrope omnis perſpiratio & ſudor ceſſat, quod ſanguis integer non eſt, ſed ſero ſuperfluo ſupra modum abundat.

2. Apparentibus verò variolis, quod *ſecundum tempus*, ex mente *Avicennæ*, erit infrigidatio cauſa magni erroris; quòd retinet *ſuperfluitatem interiùs*; unde ad viſcera principalia defertur. Deinde, variolis exire & apparere haud poſſibile eſt ex pororum conſtrictione; unde accedit inquietudo, anguſtia & interdum Syncope.

In hujus autem diſpoſitione, oportet ut juventur ſuperfluitates cum iis, quæ faciunt ebullire, & aperiunt oppilationes, ſicut *fœniculum*, *apium*, *ficus*, quæ vehementis ſunt expulſionis ad exteriora: *lentes*, *lacca*, *tragacanthi*, quibus *Crocum* addit *Rhaſis*. Nam illa expulſio eſt una de cauſis evaſionis à nocumento earum.

Porrò oportet & cooperiatur, & elongetur ab aëre frigido, & propriè in hyeme, ſecundùm cuſtodiam ſudationis. Frigus enim oppilat poros & redire facit variolas retrò, Item multitudo aquæ frigidæ cum nive; & introitus in domo

venti, mala valdè ſunt. Et fortaſſe ſanguinis miſſio in hoc tempore eſt mala, quòd repellit, & convertit illud, quod egreditur; quare omnino caveatur poſt duos vel tres dies ab egreſſu.

Et quando accedit ex coopertura pannorum & calefactione quaſi Syncope, tunc infrigidatio fiat, vel odoribus ex camphoratis: ſed ſi *detegendum* quoque corpus eſt, & domui venti & aër frigidus intromittendus, paulatim id fiat. Et ſimiliter de Adjutorio cum calefactione, *i.e.* de medicamentis calefacientibus,ut ea quoque paulatim dimittantur.

Et cùm incipiunt exire, & non invenitur cum exitu earum alleviatio, imò invenitur caliditas inflammata, & lingua ad nigredinem declivis; tunc cave ne calefacias.

Toto hoc tempore, inquit *Willis* una & continua criſis eſt; quare nihil temerè movendum eſt: lenis & blanda diaphoreſis continuanda, cardiacis moderatis aliquoties in die exhibitis.

In fine autem ejus temporis, ex eodem Avicenna, oportet ut conſervetur natura, *i. e.* vires ægri; & cibetur *lentibus*, bis elixatis, *i. e.* victu fortiori; & acetoſis cum ſucco granatorum, Sumach, Agreſta, aut ſimilibus.

Item in hoc ſtatu,hoc eſt, ad finem ſecundi temporis, quæ incraſſant ſanguinem, eúmque infrigidant, & ab ebullitione prohibenda ſunt: inter quæ rob ribes, & agreſta, & ſucci frigidorum fructuum, ut limonis, ſucci lactucæ, *& foliorum papaveris viridium.*

3. Ubi verò dies ſeptimus pertranſit, & apparet in variolis maturatio, ſiccantia adhibenda ſunt: ut ſalitio, &c. in conſervatione pulmonum, putà, nulli ſecundum eſt lene illud Lohoc ex lentibus cum *ſemine papaveris.*

Hactenus de curatione ex primis autoribus, & præcipuè ex Avicenna; jam videamus quid de ea re occinant nuperi quidam Scriptores & quid novi adjecerint. Nam de hoc præcipuè morbo triumphos celebrant bini,at iidem directè adverſarij, veteribus quibuſcunque aliiſque ſcriptoribus, ad noſtros uſque annos prorſus inconſultis,neglectiſque, ac ſi ante eos nunquam in homines fuiſſet ulla alia literatura,quàm ſua.Nempe ob novas morbi cauſas detectas,ob novam morbi hiſtoriam,nova denique remedia, certè nova methodo exhibita.Illa itaq; tot tantaque paucis pro inſtituto noſtro percurrere non pigebit.At,inquies,quid nos redarguere velis, cùm ipſa Arabum methodus,]quod ab Hippocrate & Galeno non inſtituta ſit,æquo jure vel negligendus vel amplectendus eſt; aut alia quævis nova liberè adaptari poteſt,rectè. At Arabum methodus tua eſt, &non nova, imò ipſa remedia Antiquorum ſunt, etiamſi morbus novus ſit.

Inprimis ex his viris alij ſunt, qui venenum, aut aliquam in hoc morbo malignitatem omnino rejiciunt; ſed ſi aliqua graviſſima & peſtifera ſigna accidant, ea omnia malo regimini vel nimis calido, vel nimis frigido omnino adſcribunt; imò & ipſam puſtularum copiam & confluentiam, & purpuras, & mictum ſanguineum; atque id genus alia, ſi quæ ſimilia & mali moris fuerint. Etenim hi variolis litant,tanquam malo cuidam neceſſario(ut ſuprà dictum eſt) ac utili, ad complementum ſanguinis inſtituto. Quippe ſanguinem, aiunt, ſemel in vita novam formam induere aptum eſſe,ob ſuccorum, illum conſtituentium, opulentiam,H. *muſteum* Arabum *fermentum* valdè depereunt. Etenim illam deſi-

pumationem ſanguinis, ſemel in vita omnibus hominibus exequendam eſſe, cum *Rhaſi* exiſtimant: neque enim iſte variolarum morbus iis aliud eſſe videtur, quàm neceſſaria quædam ac naturalis *Renovatio* ſanguinis: Infectio autem, quæ in variolis animadvertitur, ceu quædam caprificatio eſt, tanquam ex vicinia ſimilium fructuum. Mirabilis ſanè atque ingenioſa explicatio! ita hic verè morbus non eſt, ſed quoddam humanæ naturæ perfectivum opus, ſive complementum, quo muſtum puerorum in vinum adoleſcentium conficiendum eſt: quod tandem in ſenibus, inquit *Rhaſis*, aceſcit, Ita & *Alſaharavius*, ex ſanguine adoleſcentiæ ad juventutem variolati, ut ita loquamur, tranſmutantur. O beata hæc ultima mundi ſecula! ſi quis jam ſenex (nam ſunt valdè decrepiti, qui hoc morbo afficiuntur) variolatus fit, renovatur ejus ſanguis, ac ſtatum adoleſcentiæ revertitur. Imò ex hac doctrina optima ratio elucеſcit, cur antiqui Medici variolarum nullam mentionem fecerint, quòd inter morbos tantum beneficium reponere indignarentur. Sed vereor, ne hæc à Mahometanis illis Arabibus ironicè dicta ſint; noſtróſque homines non advertentes illos vini oſores fuiſſe, adeóque omnia mala de illo dixiſſe, ſeductos in vini, facillimè! ita variolarum bonam opinionem fuiſſe. Ad eundem modum Romani *Icterum morbum Regium* appellârunt, non propter aliquam excellentiam in illo morbo, ſed quod reges populo Romano maximè inviſi fuerint: ita odioſum nomen morbo fœdo impoſuerunt.

Etiamſi verò exigui momenti ſint, quæ pro innocentia variolarum attulerunt; iis tamen, ne cauſa prorſus indicta, breviter reſpondere lubet.

1. „ Quòd non momento fieri poteſt tanti puris apparatus ab aliquo con-
„ tagio, quantus in hoc morbo ſecernitur. At vis exigui veneni immenſa eſt, *e.g.* aliquot guttulæ in morſu venenato, alicujus ſerpentis putà, effuſæ, totum corpus in putrilaginem ſubitò convertere potis ſunt. Audiſis Dioſc. quantulum eſt quod à Phalangij morſu ingeritur, & univerſum corpus excruciat? quanta enim cenſebitur, ſi vulnus ſpectes ſcorpionis, & aliorum ejuſmodi corporibus noſtris perniciem afferentium magnitudo? & horum tamen *aliqua* vehementer cruciatus excitant; *alia putrefaciunt*; *alia* denique quàm primum perimunt. Venenum verò variolarum ejus naturæ eſt, ut ſanguinem ad triduum aut quatriduum exagitare ſoleat; antequam puſtulæ apparent, eaſque ſenſim nutriri ad aliud integrum ſeptiduum, priuſquam ad ſummum incrementum & ſtatum pervenerint; ſpatium certè ſatis longum ad totam ſanguinis maſſam corrumpendam; ut contrarium difficiliùs multò intellectu ſit, cur à tanto veneno non ſemper corruptio.

2. „ Quòd rariſſimè aliquis bis inficitur variolis, at in Lue Venerea, aliiſque
„ morbis contagioſis ſæpiùs. Sat eſt malitiæ ſemel infici, & ſævire in populum. *Deinde*, malum hæreditarium eſſe (ut ſuprà comprehenſum) magna ſuſpicio eſt. *Denique*; Hiſt. Naturalis adhuc tantùm in incunabulis eſt; unde hujuſce Quæſtionis de proprietatibus venenorum reſponſio idonea privatim peti oportuit.

3. „ Particulæ variolarum in maſſa ſanguinea diviſæ ſatis *puræ* ſunt: concretæ
„ verò & expulſæ in abſceſſibus demùm corruptelæ cujuſdam ſpeciem induunt. Hæc autem à te gratis dictæ ſunt. Puſtulæ tibi videntur quaſi malignæ: at materia, ex qua puſtulæ fiunt, innocua. Verùm & effervеſcentia ejuſque

ſymptomata in ipſo morbi initio non raró graviſſima & lethifera æquè indicant venenum in ſanguinis flumine contineri,quàm ipſæ puſtulæ in cute effuſæ.

4. " Veſtigia, ais, profunda in omni ulcere fiunt. At in variolis non raró contingunt alia certiſſima veneni ſigna; nempè in plebe infima, & ubi nihil à quoquam exhibitum eſt; nempe bubones, petechiæ, variolæ virides, lividæ, nigræ:mictio ſanguinea,dyſenteria, & id genus plurima alia: niſi aut oculi perditio ab ulceribus mali moris,item interdum totius alicujus artûs ſideratio;&c.

5. " Denique, ais, vultus quorundam à variolis non deformari,ſed tanquam à naturæ deſignatione, ad meliorem pulchritudinem figurari. Ita milites cicatricibus, maximè ex iis, quæ in facie acceperint, vulneribus confectis gloriantur. Pulchra fœmina, pulchior variolata. Optima ſanè mulieribus conſolatio,quibus forma tantæ curæ eſt. At ſpeculis, crede mihi,nimium fidem habent, maluntq;ſuam nativam,utut deformes fuerint,cuſtodire,quàm novæ obtinendæ ſe infidis variolis credere.Profectò evaſerint licet,amabilis tamen ille nitor,& genarum elegantia,quæ in cutis tantùm integritate & tenuitate conſtat, funditùs perit.

Illud interim tu notes velim, etiamſi variolæ in primis ejus viri ſcriptis ei parum aut nullam putredinem indicaverint;idem tamen inſpectione diligentiore(ut credi amat) plurium inſequentium annorum adhibita, *anomalas* neſcio quasvariolas obſervavit,id eſt,extra normam & doctrinam à ſe primò propoſitâ. Ac tandem in ejuſdem poſterioribus curis intenſiorem putrefactionem ſuboluit; quod generabantur ex craſſiore, & fœculentiore materia, maligniore dicere noluit.Maluit enim variolas non eſſe ſibi ſimiles, quàm Hypotheſin,ſemel evulgatam, renunciare. Imò, ipſo authore,confluentes variolas,aliquibus annis ipſam Peſtem pernicie interdum æquare. An in peſte nullam malignitatem ineſſe credis? imò idem vir miratus eſt,alias variolas *ejuſdem ferè ſpeciei* alias & planè contrarias indicationes,quàm olim ſibi propoſuiſſet,& uſui eſſet,ſubinnuiſſe.At nullus dubito,quin in hac tanta urbe quotannis eadem ſymptomata,pro numero ægrotorum,& ſingula,quæ fortè unquam in hoc morbo à quopiam animadverſa fuere, in aliis atque aliis ægris exhiberi:etiamſi per accidens huic vel illi Medico ſui plerique ægri poſſint ſic vel aliter affici. Unde concludo, variolas (utut per ſe & ex eventu ferè ſalutares ſint, tamen quòd ex venenata cauſa primulùm genitæ ſint) ſemper malignitatem præ ſe ferre.

Hæc autem ultima non adjeceram,niſi quòd, mihi,ejus ſcripta omnia perlegenti, illum prioris doctrinæ tantùm non pœnituiſſe viſum fuerit:donec tandem in ejuſdem opere poſthumo legerim, ſymptomata anomala; i.e.omnia in variolis,ipſo interprete, pernicioſa, à malo regimine ſupervenire,eáſque naturaliter & per ſe boni moris eſſe.Ita de Lue Venerea concipe,de Hydrophobia, ullóve alio morbo maligno & venenato. Nam omnium par ratio eſt.Quaſi dicas illam primam in Gonorrhœa fere, & urinæ ardore,veſiculíſve aliquibus in pene cancroſis comprehendi;ſed ſi quando vehementiora & minùs uſitata & malefica ſymptomata contigerint, ut bubones,nares,faucéſve cancroſæ, puſtulæ exedentes, intolerabilis dolor in capite, aut ſcapulis, nodi, exoſtôſes, hæc omnia anomala eſſe,& à malo regimine orta. Igitur, ut videtur, vel ejus veſtigiis tibi preſſius, ô Medice! in poſterùm inſiſtendum eſt, vel omnis culpa, ſi quid funeſtum acciderit, in te rejiciendum eſt.

Illud verò non prætereundum eſt,quo ſe quoque contra venenum protegere videtur;criticè,aiunt veteres,variolas erumpere,curamque adeo peculiarem nullam poſtulare, hoc inter alios *Augenius* exhibet.Ita *noſter*; " natura ſibi per-„ miſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, ut noſtra ope (in junioribus) „ noſtris artificiis, atque auxiliis non indigeat. Concedo equidem cum *Avicenna* in variolis eſſe quendam modum, ſive peculiarem quandam criſin : at concoctionem materiæ alicujus morbificæ,quæ criſeos maxima ratio eſt. Variolarum eruptioni præcedere, vehementer nego. Illud autem affirmo, ſi nullum eſſet in variolis venenum, inſenſibili perſpiratione, aut aliis medicamentis purgantibus domari & evacuari, & non per puſtulas neceſſariò ſolvi, poterant.Quod tamen numquam accidit alicui, vel temerario Medicaſtro. *Alſabaravius* quidem omnes infrigidantes Medicos noſtri ſeculi multis paraſangis anteivit,maximè in primo variolarũ tempore;nempe in ſanguinis miſſione ad ſyncopen,&frigidæ,immenſa & confertim exhibita potione; eáque ſæpiùs repetita pancis horis.At,quantum video, ſine ſucceſſu. His tamen non obſtantibus venenum intra habitum corporis reſtitans (quod neque ex ingui, neque ullâ evacuatione tolli potuit, adeo totum ſanguinem jam infecerit) ſanguine circumactum, ipſa ſua eruptione perpetim & neceſſariò, ſub ſpecie vaporis ſupervacanei per oſcilla cutanea, ea tandem corrumpit, atque in veſiculas excitat, inflammátque : in his verò ſuperfluus & venenatus,jam cohibitus,& à libero exitu præpeditus, poſtquam ad ſummam diſtenſionem & magnitudinem veſicæ pervenerint, in pus, ex ſua natura(nempè quod ſerum extravaſatum ſit,ut pus ex vulnere, aut mucus putridus ex coryza)denſatur, ac mutatur.

Atque hactenus de Variolarum *malignitate* breviter dictum eſt.Proximo loco ad eorundem *novam* (ut credi amant)*Therapeiam*, & medicamenta ſive medendi methodum procedo.

In primis diebus,ais,ebullitio nec nimis evehi,nec nimis minui debet : idque ad ravin uſque repetas. At dic quis Medicus, unquam aliud dixerit ? nemo, quod ſcio,ab *Avicenna* ad ipſum te. An non idem ſedulò inculcat *Vvillis*, & egregium, ubi opus fuerit, exemplum infrigidationis in juvene, calidis ferè ad necem oppreſſo, exhibuit ?

Porrò ais,Variolas ante debitum tempus nullis remediis erumpere. Tua itaque inaudita ac mirabilis cautela de intempeſtiva eruptione vana eſt; ita nec prohibent alexipharmaca, ut affirmas, exhibita;nec tua refrigeratio promovet.

At rurſus,inquis, materia Variolarum in ſanguine primis diebus cruda eſt, & nimiùm diſperſa per ſanguinis maſſam, ejuſque particularum collectioni & inter ſe coitioni tempus dandum eſt, antequam egrediatur. Hæc autem gratis dicta ſunt:Etenim venenum cruditatem neſcit; acrior quidem ob moram & ignitionem ſanguinis fieri poteſt, ſanguinemque adeo plurimum corrumpere.

Præterea; ais, quò diutius natura ſeparationem molitur, & perficit; eò certiùs & univerſaliùs eadem abſolvitur. Ita ex tarda ebullitione,variolæ diſtinctæ, ex feſtinata verò ac vehementi, confluentes. De tempore autem eruptionis aliter ſenſerunt primi * authores, nempe ſi apparent in die *tertia*,eſt materia *mediocris*; & ſi tardant uſque ad *quartam* diem,eſt tardæ digeſtionis, *i. e.* difficilis : niſi allevietur æger,;& è contra. In eo verò falleris; nempe dum ſeparationem

* Alſahar.

neſcio quam deſpumationem, particularum morboſarum congregationem, earumque concoctionem, ſecretionemque (nam his aliiſque multis id genus vocabulis tuis lactamur) in ipſo ſanguine fieri vis; puſque eſſe genuinam prolem hujuſce materiæ ſecretæ: puri itaque debent reſpondere particulæ à ſanguine ſecretæ. Sed & res & ratio falſa eſt. Quippe nihil à ſanguine ſecernitur, niſi ejus ſuperfluitates, tanquam in ſanis. Hæ autem veneno infectæ, erumpenteſque atque in oſculis ductuum cutaneorum pauliſper detentæ, ob naturalem partium illarum conſtrictionem, configurationemque exiguas veſiculas excitant, eædemque in majores indies eminent, ex appulſu novi ſeri evaporandi. At iſte humor, qui primùm partim tantùm lentus fuit, excretoriis, maximè ex morâ & calore partis jam venenatæ, in pus convertitur. Id quod abundè teſtatur, ad *ſtatum* uſque, *ruborem*, inflammationem ac tumorem (etiam quando ad perfectam maturationem variolæ attigerint) perſeverare, & *ſpectabilem* eſſe.

Cur autem ferè ante quarti initium non appareant; ratio eſſe poteſt; quod ubi ſerum ex veneno paululùm lenteſcat multo difficilius per ductus cutaneos, at cùm liquidius fuit, transferatur. Item cùm variolarum apparitio ex oſculorum ductuum inflammatione & in veſiculas tumefactione conſiſtat, id non ſubitò, & ex primo vaporis venenati exitu, ſed pro natura mitioris & minus acris veneni, plurimóque ſanguine ſano diluti, alterum & tertium diem requirere ad partem ſolidam & nodoſam (quales ſpincteres ſunt) elevandam in tumorem inflammatum.

Sed interturbo te, dic reliqua. Nemo, ais, perit ex Variolis, quòd non eruperint; ſed multi, quòd cùm eruperint bona ſpe, præmaturè detumuêre puſtulæ. Imò aliqui, (quod ipſe teſtor, ac alij mecum Medici) periêre ex ſyncope, & convulſi plurimi mortui ſunt in primo variolarum tempore, ante eruptionem, ut ubi leviſſima tantum earum apparitio fuit. Et quid in primis inſultibus, ubi omnium graviſſima ſymptomata eſſe conſueverunt?

At, inquis, in deſpumatione prohibita & nimiùm imminuta ebullitione pabulum & materia deeſt Variolis conficiendis. Itane credis multos ex materiæ morboſæ defectu enecari? nempè deſignavit natura tot puſtulis tantam materiam morboſam: igitur cave ſubtrahas tantæ fœturæ optimæ ſpei ſanguinis renovandi fæculentias; ſed tanquam bonus Oeconomus diſtribue annonam pro inſtituto tempore, nè ex inedia pereant, antequam adoleverint.

At Fabula nondum finitur. Si ſecreta materia ex quavis cauſa intrò revocetur, *eandem* ægro certam necem inferre; illam verò corruptelam, ex ſecretione malè peracta, ſibi acquiſivit, non ex aliqua malignitate. Periére quidem ſuperiores tuæ variolæ ex inopia materiæ ſecretæ; hæ verò ex reaſſumptione materiæ ſuppuratæ. At malè meminiſti te, velut fundamentum, poſuiſſe, ſuppurationem omnem in ſanguine factam fuiſſe; innocuum verò pus è ſanguine exiiſſe; quare itaque ſi idem denuò ſanguini commiſceri contigerit, mortem tam citam inferat? hìc ſiles: tantùm innuis aliquid in ſecretione malè peractum fuiſſe. Ego verò nihil omnino, cùm nihil uſpiam è corpore in hoc morbo ſecerni audacter affirmaverim præter ſuperfluum vaporem veneno infectum.

Agnoſcis tu hominem occidi ob neſcio quam corruptelam, quam tamen malignam eſſe noluiſti. At certiſſimos nos facit Hiſtoria medica aliorum abſceſſuum pus, per ipſum cor poſſe traduci, & multo tempore cum ſanguine circulari impunè, & citra corporis noxam, nedum morte. Claro documento, ineſſe puri variolarum retrogrado venenatam & exitialem.

Inſuper urges ex leni ebullitione & refrigerantibus egreſſionem puſtularum fieri & faciliorem, & promptiorem: quaſi dicas, à leni pulſu facilior ac promptior circulatio. Hæccine eſt tua œconomia?

Ad alexipharmaca quod attinet, inquis, iis non opus eſſe in confluentibus, quia major inflammatio eſt. Malè rem intelligis; ſiquidem illa dantur propriè & privatim adverſus venenum, non expulſionis ſolius cauſâ, ubi autem major inflammatio, ibi majorem malignitatem ſubeſſe, credibile eſt.

Ejuſdem quoque commatis eſt, quod ſequitur: nempè in declinatione, ubi ſecunda febris, ſedulò refrigerandus eſt æger, ne ſudet,

——— *nudus*

In Tyberi ſtabit, caſus Medicúſve levarit

Ægrum ex præcipiti : ———

ubi ſcilicet, Cardiacis maximè opus fuerit; nimirùm ab inanitione tot tantárúmque puſtularum, & à tenui victu plurium dierum ferè proſtratis? temeraria ſanè cautio, cum ipſa ſecunda febricula, ſi quando acciderit, à nimia inanitione oriri poſſit; ut in Hectica & Phthiſi.

In adultis *Ptyaliſmus* ſæpè ſupervenire ſolet atque hic Epilogus eſt. Morbus, inquit ille, ſe expurgat novo hoc per ſalivationem modo, ideo minùs de puſtulis curandum eſt. Salivatio puſtularum loco eſt. Minimè quidem; quippe nulla evacuatione Variolas formatas tolli, aut minui poſſe, ſed per ſolas puſtulas venenum ejiciendum eſt, id quod omnis omnium ſæculorum à Variolis ortis communis experientia teſtatur. Deinde, in confluentibus ſecundum te id præcipuè accidit, ubi ſcilicet puſtularum maxima copia eſt. At puſtulæ, ais, in confluentibus depreſſæ ſunt, itaque ſalivatio earum anguſtias penſat. Imò alia depreſſionis ratio eſt, nempè oſcilla ductuum excretoriorum, & ipſa ſpatia cutis intermedia, in unam veſiculam communem, more Cantharidum cutis admotarum inflammantur, ac exeſa ſunt. Ergo latè diffunditur materia contagioſa; non autem, ut in diſtinctis, certis limitibus comprehenſa, undique comprimitur, ac acuminatur. Salivatio itaque non venenoſam materiam expellit, ſed, illâ prius expulſa, certè ex maxima parte; occluſis jam cutis foraminulis, ſuperflui vaporis à ſanguine perſpiratio, per fauces & pulmones fiat, neceſſe eſt. Imò eadem ſalivatio naſceretur, nullus dubito, ſi pori cutanei, vel artificiali ulla alia de cauſa occluderentur; ut ex frigore, & Mercurij inunctione experimur: nempè ab eo ſtatim catarrhus, defluxio ingens, & ſpumoſa ſaliva excreari ſolet. *Denique*, quòd ſalivatio non ſit de morboſa materia, illud argumentum eſt, fauces ab ea, utut vehementi, minimè exulcerari, prout in eruptione cutanea fit.

Salivatio, addis promovetur multa & tenui potione: ita quidem, & interdum diarrhœa funeſta, & micturitio tua mortifera: hæc tibi in medicina facienda, ſcio ſæpiùs accidiſſe; at cauſam non vidiſti; tantus tuarum hypotheſium amor eſt.

Sic Tragica deſævit, & ampullatur in arte.

an non verè hoc eſt,laudem,an lucrum dicas, quæſitum ire in vita hominum?

Narcotica (pergis) in adultis movent ſalivam : ſic medicamenta vehementer adſtringentia citam alvum faciunt, & cathartica in diarrhœa fiunt, ex tuâ doctrinâ. Nam utriuſque par ratio eſt. Quòd autem non multùm & diu ſalivæ eruptionem impediant, facilè credo; Quemadmodum verò in dyſenteria nec opium comprimit ventrem, quin paucis momentis denuò citetur, victa ejus virtute à morbi malitia. Sic ab opio exhibito in variolis, ob neceſſitatem perſpirationis, in aliqua ſaltem corporis parte, citò redit ſalivatio. At aliæ, eædémque longè potiores rationes ſunt, propter quas narcotica dare in hoc mobo conſueverunt Medici; quòd ab eruptione, exigua tantùm febricula ſit, unde medicamentum æquè tutum, ac vinum in ſanis;quòd in adultis metum, & in pueris clamores & querimonia tollit; quòd utroſque ab irrequietâ jactitatione prohibet, unde ulcuſcula ſarta tecta conſervantur, ne in mortificationes laceſſantur;quòd corpus in æquabili perſpirationis ſtatu vindicat. Sed de his infrà plura ubi medicamentorum rationes exhibebimus.

Hactenus cum iis rem habuimus,qui variolarum quandam innocentiam ac neceſſitatem ad *perficiendam humanam naturam* vindicant.*Alij* verò ſunt,iique novi quoque Scriptores,qui nihil niſi venenum exclamant; alterúmque *primarium Athletam novum*,& veteribus planè incognitum,præter ſanguinem;humorumque maſſam;nempè *ſpiritum animalem* in medium proferunt. Hunc autem diro conflictu cum veneno certantem exhibent;ex hoc prælio,ſi quæ lethalia ſymptomata & ſtrages ſint, illa omnia oriantur,neceſſe eſt. Itaque in variolis nihil niſi dimicationes & Tragœdiæ in nervoſo genere audiuntur:horrenda Toxica,ipsâ peſte interdum pejora;ubique militaris apparatus,innumera ſtadia & caſtrametationes,vehementiſſima alexipharmaca utramque paginam implent. Atque hæc omnia nobis ex mero poſtulato pro ſumma ejus viri modeſtia credere fas eſt.

——————— *vidi ipſe furentem*

Cæde Neoptolemum, geminóſque in limine Atridas.
Vidi Hecubam,centúmque nurus, Priamúmque per aras
Sanguine fœdantem, quos ipſe ſacraverat *ignes*.

Profectò in hanc arenam invitè deſcendo;tantus veneni timor eſt,ut quò me vertam,neſcio;& niſi *paupertinorum ſpirituum* miſericordia me moveret, hæc omnia ſilentio præterirem,eodem jure,quo ipſe author omnes ante ſe de hoc morbo ſcriptores Medicos neglexit;præter unum meritò ejus *antagoniſtam*.Nam ille in hoc morbo nihil omnino moliri voluit, & infrigidationes ſupra omnia auxilia * animosè & ex ſumma miſericordia in humanum genus extulit; & ſi quod morbo venenum ineſſet,id omne deberi malo regimini,& medicamentis perperam exhibitis. Contrà hic omnia bona de calore,ut ita loquar,ſpiritigeno, & valentiſſimis Antidotis prædicat;nempe tanto veneno domando & ſpiritibus ſuſtentandis apprimè neceſſariis.

* Haud parvo mihi labore,cura,& induſtria per multos annos continuos ea ſteтiſſe, neque jam à me

Diſcernite,quæſo,ô boni judices,quis ſanior ſit ex iſto Gladiatorum pari, ſanè oppoſitiſſimo. Nam variolarum multùm intereſt, ſcire,an hac vel illa parte ſteterit victoria.

fuiſſe evulgando, niſi viciſſet charitas in proximum, & ſtudium aliis benefaciendi, &c.

——— *inter*

Hectora Priamidem, animoſum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors
Non aliam ob cauſam;niſi quod virtus in utroque
Summa fuit.

Profectò ego nihil determinare auſus ſum. Tantùm difficultates quaſdam paucis proponam: iſti autem, eorúmve ſectatores expediant ex otio,& quando commodum videbitur. De priore verò jam ſatis dictum eſt; de hac poſteriore,opinione,quæ ſentio,breviter exponam. Igitur ita ſe res habet, ſi rectè capio.

Venenum,unde unde ortum,ſpiritibus implicatur; prælium cõmittitur;victo tandem veneno, à ſpiritibus fugatur hoſtis criticè.Humores autem in conflictu à veneno inficiuntur,quæ neceſſaria quædam eorum prædiſpoſitio eſt,ad expulſionem veneni expediendam. Nam venenum naturaliter maſſam ſanguinis humorúmque colliquat, fundítque;item Fermenta quælibet alterat.Vita autem ægrotantis non tam à febre,quàm à veneno ipſo ſpiritus delente, in diſcrimen ducitur, ità à vehementiore quovis ſymptomate in variolis,ſpiritus magis deleti,quàm à primario veneno.

Atque hoc quidem omnibus, inquit ille,notum eſt. Cùm verò fermentum varioloſum præ omnibus fermentis ſpiritus irritet, *opio* & *alexipharmacis* frequentiſſimè exhibitis compeſcendum, itaque *Laudani* uſus adeò neceſſarius eſt in variolis, ut ſine eo nihil ferè in curatione variolarum perfici poſſit: at ſalvo jure *ſp. vitrioli* aquæve, neſcio cujus, *Stipticæ Regi*. Atque hæc ſumma eſt hujus noviſſimæ doctrinæ de variolis:ſi quid omiſerim,libenter aliquis, data occaſione, mihi indicaret velim; nam reliqua omnia, quantum video, apud veteres uberius legere eſt: de quibus ſupra ſententiam meam ſatis expoſui.

Quid autẽ ego de ſpiritibus ſentiã,nõ opus eſt,arbitror,ut hic repetam;at poſitis,non datis ſpiritibus tui cauſa,quomodo cõſtat venenũ illos primùm adortum eſſe;ſpiritus dicuntur ex ſanguine puriſſimo fieri,& in cerebro nervoſóque genere hoſpitari;cur itaque per ejus flumen venenum tranſiens,non ipſum ſanguinem maſſámque humorum primò inficiat,aut eo certè diluatur,& de ferocia ſua aliquantulùm remittat,ante quàm in caput aſcendat, & per cerebrum nervoſúmque genus ſimul cum ſpiritibus in omnes corporis partes transfretetur. *Willis*,qui primus,quantùm ſcio,eandem opinionem protulit,non ſine aliqua veriſimilitudine, venenum *menſtruum* fermentum facit,& homini connatum fuiſſe arguit;& cum cerebrum, ſpinaliſque medulla, præcipuæ ex ſpermaticis partes ſint,ibi naturaliter,quòd commodiùs, ab ipſo fœtu formato delituiſſe. At vana eſt hæc opinio.Vide quæ ſupra expoſita ſunt.

Porrò, ais, humores in conflictu infici, pugna autem in dominio ſpirituum privatim celebratur, victóque veneno & ex gremio & amplexibus ſpirituum excuſſo, in ſanguinem migrat; adhuc tamen omnis ejus malitia deleri non videtur; ſed exit venenum ex nervoſo genere, nováſque turbas & febrem accendit in ſanguine; ita facilè per teipſum redis ad Arabum doctrinam;nempe ad fermentum quoddam varioloſum,ſanguinem vehementer

exagi-

exagitans: Atque hæc eſt illa neceſſaria humorum prædiſpoſitio, quam illi ebullitionem vocarunt, à veneno autem poſt conflictum cum ſpiritibus recedente, ſanguini inducta.

Rurſus, ais, ſpiritus à veneno implicari, irretiri, comprimi, ſopiri, penitùs extingui, ut non amplius ſe, pro ſua natura elaſtica, expandi poſſint; venenum autem procax, & acerrimum toxici genus eſt, præ omnibus fermentis exagitans atque irritans, cutem inflammat, humorúmque maſſam fundit. Itane? hæccine adeo incompatibilia ſint, ut implicentur? an ab igne igni adjecto aliquis extinctionis metus eſt? ita eſt, fratrum concordia *rara eſt.*

Ita profectò ſentis, nam ais vitam ægrotantis non tàm à febre, quàm à veneno ipſo, cum ſpiritibus præliante extra flumen ſanguinis. Hinc uſus Laudani tam neceſſarius eſt, maximè ſi alexipharmaca, mithridatium, theriaca, diaſcordium adjecta ſint; nempe *duplici* doſi, una pro ſpiritibus, altera pro veneno, ſcilicet ex hac miſtura optima ſpes eſt criſeos perfectiſſimæ. Sin autem ſanguis erumpat alicubi corporis cum veneno, actum eſt, niſi *ſpiritus vitrioli*, aut aliqua aqua Regia exhibita ſint; ſic duplici invento, uno tui antagoniſtæ, altero tui ipſius beamur, euge! optime novitium inventum! nam veteres ſcilicet r. In mentem mihi tandem venit, *ſp. vitriol.* &c.

Hac facetia eſt, amare inter ſe rivales duos;
Uno cantharo acidulo potare.

ſtupidi illi homunciones, ne ſomniârunt quidem de acidis in hoc morbo dandis.

Taceo uſum Corticis Peruviani; à quo propinato, ais diſtinctas ſemper variolas ſequuta fuiſſe. Perinde ut ab ſyrupo *Alyandaci* Alſaharavii, qui exhibitus ante eruptionem variolarum, ſi exierunt novem variolæ, non tamen pervenient ad decem, ita interdum forte fortuna & antiqua & nova inter ſe mirifice concordant, in maximum mortalium bonum, ſed proh dolor! corticem habemus; ſyrupus vero iſte mirabilis, quantum ſcio, cum authore periit, ſed tantorum inanium rixarum tædet; *ubi parum* aut nihil, præter abſurda quædam, figmenta, occurrit.

Ad propriam praxin tandem pervenio, nolo autem, ô bone lector, te exanimare multitudine ægrotorum: paucas tantum & ſelectiores quaſdam Hiſtoriolas, *remediorúmque gratiâ* potiſſimùm recitatas, exhibere in animo eſt, ut ſcias quid ipſe in hoc morbo curando facere conſueverim; & ut medicamentorum maximè appropriatorum uſus ac rationes paucis expediam. Profectò, malum in hac urbe adeo quotidianum eſt; ut nemo noſtrûm eſt, quin ei à mediocri praxi facile foret vel ſuos centenos ægrotos exponere, noli tamen timere; *adverſaria* non exhauriam.

1. Miles quidam Gregarius *Eboracum*, exeunte Januario ante annos viginti adveniens, ubi nemo, quod ſcio, à pluribus annis variolis decubuerat, ex eo morbo mortuus eſt, primum vicinia ægrotavit ex infectione; tandem in totam urbem ſævit.

D. Harriſon formoſa puella, octodecim annos data, in proximis ædibus militi mortuo habitans, ex timore vehementer territa eſt; mox ſe malè habere cœpit; & capitis lumborúmque dolore multum queſta eſt: dein vomuit, & febricitavit.

Ei tum urina fæculenta, ex fæcibus albidis & furfuraceis.

Ipſe vocatus leviter purgantem potionem dedi : à qua par biduum ſeſe multo meliùs habuit, eadem verò mala denuò reverſa ſunt : atque iterum purgata eſt paulo validiore medicamento, à quo pejus ſe habuit, & pulſus vehementer concitatus eſt, inde ad ſeptimum diem prima ægritudine medicamenta alexipharmaca (ex bezoar.Oriental.ſpul. è chel. cancr.chocenel.&c.) data ſunt ; at citra puſtularum eruptionem, quàm fruſtrà per integrum quatriduum (aliis infantibus jam tùm in eadem domo cum variolis decumbentibus) expectavimus. Octavo ſanguis è brachio miſſus eſt, ob difficilem ſpiritum, tuſſim ſiccam, & levem veluti raucedinem ; is refrigeratus, albida pellicula variegata contectus eſt. Ea verò nocte bene dormivit ; & poſtridie perpaucas & exiguas puſtulas in facie videre licuit : nunc autem, omnibus malis tantùm non finitis, benè ſe habuit, ipſa facies paululùm intumuit, variolæ diſcretæ & acuminatæ, fuerunt.

Triduo verò ab eruptione admodum frequentia ſternutamenta, & multa pituita & per os & per nares mota eſt.

Quarto ſimiliter manarunt menſtrua,& alvus iterùm reſpondit,eadem de gutture querimonia & inſignis raucedo, & ſaliva copiosè mota,& ſternutamenta, ipſæ autem puſtulæ jam & numero & magnitudine multùm auctæ, & earum pars media ſive eminens ichore quodam limpido plena, manus & brachia & facies iis replentur ; at in reliquo corpore rariores.

5. 6. Omnia fauſta : lachrymæ involuntariæ & apertis adhuc oculis, puſtulæ jam albidæ, atque admodum intumeſcentes.

7. Facies valde tumefacta : puſtulæ prægrandes ; iis color ex albido flaveſcens, cum pellucidæ ante fuerant ; ſicut etiamnum ſunt in brachiis. Oculi ferè occluſi ; & qui humor pridie in iis liquidus, jam craſſus & veluti purulentus eſt, eadem turbulenta urina.

8. Puſtulæ jam cruſtis areſcere cœperunt. 9. Eædem ſubaridæ,& biduo poſt decidere cœperunt ; & ſui veſtigia vel leviſſimè impreſſa reliquerunt ; an quòd corpus benè purgatum, quòd ſanguis miſſus ſit ; quòd menſtrua ſuo tempore reſponderint ?

2. D. *Norton* puella 18. annos nata, eunte Auguſto variolis affecta eſt, primo autem ægritudinis die menſtra leviter reſponderunt : vehementer febriit ; déque capitis & lumborum dolore immani querebatur, ea nocte deliravit. 2. Vehementi febre arſit, & non ad intelligentiam rediit. 3. Similiter ſe habuit : at jam exiguæ puſtulæ rubræ in facie brachiiſque apparuerunt:ad mentem rediit; illa autem nocte ſumpſerat hujuſmodi medicamentum (℞. Trochiſc. viperin ℥.j. bezoar oriental. ℈. ß. aq. Theriacal. ℥.j.)4. Puſtulæ jam eminentiores, ait diſtinctæ & velut veſiculæ aqua plenæ ; ad earum verò radices cutis rubicunda, hac nocte ſatis commodè dormivit, febris ex magna parte deſiit. 5. Ipſa facies paululùm tumidior, & auctiores puſtulæ ; adhuc tamen aqueæ, veſperi alvus primò reſpondit. 6. 7. Ex albido flaveſcebant puſtulæ : oculi clauſi, & lachrymis involuntariè ſtillantes, 8. 9. *Summæ* puſtulæ ſicceſcere incipiunt, ipſáque facies paululùm detumuit, 10, 11, Oculi aperti ; puſtulæ in cruſtas indurantur.

N. B. Ipſis cruſtis deciduis, tamen maculæ quaſi *nodi* quidam in cute, diù tumidæ permanſerunt.

3. Filius natu major 11. anno. natus, D. G. *Frankland* de *Thurtleby* Militis, ex variolis diſtinctis decubuit: cibum autem etiamſi è media materia, tamen bis quotidie minimùm, quòd minimè ægrotavit, ſumpſit; medicamenta taceo, quod nulla memini illi data fuiſſe, ad 16. diem è lecto ſurrexit; ſubitóque ejus artus omnes conciderunt, velut in apoplexia, & alto ſopore correptus eſt; neminem cognovit, aut clamanti ad aures reſpondit.

Ipſe nunc primùm vocatus, puerum nè ſemel quidem in toto morbo dejeciſſe intelligo.

Fruſtrà enemata acerrima etiam ſcybalis aliquod duriſſimis digito prius extractis ex ano, injecta ſunt, eáque ſæpè repetita, ſemper tamen irrita fuêre.

Ita ſe habuit ad viginti quatuor horas, adeo ut, quod ejus ori inditum eſt, niſi etiam gutturi penitùs intruderetur, non deglutivit; poſtridrie autem manè *Extract.Rudij* ℈. ß. in 4. pilulis gulæ interiori intruſimus, earúmque operationem totas octo horas expectavimus, mirum! quantum excrementorum, magnam partem liquidiuſculorum, unâ vice involuntariè dejecit, dictum factum! ad intelligentiam rediit, at ex altero femore reſolutus eſt, & ad annum claudicabat.

In hoc caſu noto vim liquefactivam pharmacorum purgantium: etiam duriſſimorum ſcybalorum, nempè ex mota pituita è ductibus excretoriis.

3. Cauſam ſi quæras, cur alvus in variolis ferè ad multos dies ſupprimatur? reſpondeo, veriſimile eſt, etiam ipſa inteſtina variolis affici; itaque eadem rigida fieri ob frequentes puſtulas inflammatas; eorúmque adeo motum compreſſivum, pro eo certè tempore, neceſſariò, ſuſpendi, faculatémque excretricem feriari.

4. D. *Harriſon* mulier 20. annos nata, variolis confluentibus *Eboraci* decubuit; ægrà convaluit: longum eſſet omnia ex adverſariis meis de illa ſcripta recitare; illud notabo, nempe ejus oculi diù à convaleſcentia ſanie madebant, & inflammati ſunt, huic & ſanguis miſſus eſt; & medicantia purgantia ſæpiùs exhibita; atque alia multa *Topica* admota: nihilominus oculi peſſimè ſe habuerunt, tandem ſic admirando effectu præſcripſi (℞. Ung. Tutiæ ℥. ij. aloës roſacei torrefacti ℥. j. benè lævigentur. M. f. Linimentum) alterâ quaque horâ illiti ſunt eo medicamento oculi: paucis horis dolor levatus eſt, & ſanies brevi ex toto ſublata eſt, & inflammatio deſiit & oculi ſiccabantur: ut luce liberè & cum voluptate frueretur.

5. D. *Barkham* valde obeſa mulier, plurium infantum mater 1683. variolis exeunte Januario decubuit. Huic in prima correptione ingens capitis & dorſi dolor, vertigo, nauſabunda, Febris. 2. Omnia pejora. 3. Omnia vehementiora, & variolæ hic & illic planè apparuerunt, menſtrua ante tempus jam profluebant. 4. Plures variolæ: at præter expectationem & pro vehementiâ ſymptomatum admodum paucæ & diſtinctæ, febricitare deſiit, ingens eo die ptyaliſmus ortus eſt. 5. Omnia benè ſe habuerunt, reliquam diaram non tranſcribam. 7. Jam (quod præcipuum & mihi tum valde novum videbatur) in univerſa cute innumeras exiguas maculas *rubras*, velut acu pictas; ac ſi nova Va-

riolarum fœtura inſtaret, Sic præſcripſi (℞. balſ. Leucatelli ℥.ij. Salis Martis ℈. ß. optimè lævigentur ſuper marmor. hujus balſami Martis ℈. ß. ter quotidie dedi, maculæ ad 9. prorſus evanuerunt. 13. Surrexit è lecto,& tum primùm ſine ullo incommodo dejecit, convaluit.

6. Juvenis quidam ex frigore vehementer coryzâ laboravit; ſub eodem tempore variolis confluentibus graviter correptus eſt, toto decubitûs tempore valdè excreavit cum tuſſi; & vix deglutire potuit, ipſe ad 10. diem vocatus Balſ. Martis ℈. j. do: idque quotidie repeto, die 14. multo melius ſe habuit, & benè & facilè deglutire potuit; huic tantùm avenacea juſcula permiſi. 15. primùm dejecit; & variolæ incruſtari videbantur; caput detumuit, at adhuc multum execreavit,convaluit,quater ex balſamo Martis tantùm ſumpſit,at optimè tulit medicamentum, & ei, ut opinor, magno antidoto fuit.

7. Famula D. *Cheſney* 30. annos nata, variolis *confluentibus* decubuit, præter decoctum *Avicennæ* ex ficubus, Tragacanth. ſem. fœnicul. lacca, nihil præſcripſi, item mucilag. ſem. Cydonior. item admodum tenui victu nutrita eſt.

Variolæ depreſſæ & exiguæ fuerunt: huic ſputum exiguum, menſtrua ferè aſſiduè profluebant à primo correptionis die: item ex gutture ipſo initio morbi valdè queſta eſt, tanquam ex frigore aliquid mali acceſſerat.

12. Admodum ex gutture ægrotavit, ut penè anhelans ſuffocari videbatur; nec aliquid deglutire potuit, juſſi os elui melle violaceo; cui paululùm omphacij ex pomis acerbis adjectum ſit. Dein balſamum Martis ℈. ß. dedi,quod tamen admodum difficulter devoravit, item ſingulis binis horis ejus balſam. Martis ℈.ß. ex ſyrup. jujubin. dari juſſi, ea nocte optimè dormivit. 13. 17.B.M. ℈.ß. ſingulis noctibus ſumpſit, gutture, ut antea Collyrio tepide injecto bis aut ampliùs in die diligenter curato, jam primùm media nocte alvus mota eſt, 15. omnino detumuit facies, puſtulæ ſicceſcebant;gargariſato ore hujuſmodi medicamentum ſumpſit. (℞. mellis cocti ℥. ij. ſyrup. violar. ℥. ß. mucilag. ſem. cidonior. ℥. j. ß. cochleatim detur) 16. 17. balſ. martis ad ℈. ß. nocte ſumpſit, convaluit.

8. D. *Walker* ex frigore & itineris plurium dierum fatigatione febricitavit cum gravi tuſſi,item à ſymptomatis variolas prædixi,à principio decubitûs vomuit, & aliquoties dejecit, deliravit; huic ex Mithridat. ℈. ß. cum agaric. & ſal. Martis gr. 1. bolum dedi: item diacodii ℥. ß. ex aq. hordei.

Huic tantum variolæ diſtinctæ; at propter tuſſim & ſanguis miſſus eſt & diacodium in modica doſi ſingulis noctibus exhibitum eſt. 15. nihil id genus medicamenti datum eſt; ea verò nocte & pejus ſe habuit, tuſſi aſſiduè vexata eſt; & ſemel liquida dejecit: inde 16. mane idem diacodium datum eſt; nimiùm propter conjunctam cum variolis, convaluit.

N. B. Febris non ante 12. diem ,id eſt, mutationis ultimum tempus,remiſit.

9. D. *Tomlinſon* juvenis robuſtus, ineunte Aprili variolis *confluentibus* affectus eſt, ipſis puſtulis erumpentibus ſanguis è brachio ad unc. x. miſſus eſt,avenaceis tantùm & ſero lactis cibatus eſt, confect. alkermes & confect. de hyacintho primis diebus modicè ſumpſit.

Decoct. pector. cum ciceribus & lacca aſſiduè potavit ad ipſum morbi ſtatum, optimè ſe habuit; nec ei alvus mota eſt ante 13.diem, quo die ab aliquo

neſcio quo caſeo recenti clam comeſto, inhorruit, & difficillimè reſpiravit, & tantùm non animo defecit, diacodij unc. ß. (nam ante ejus nihil ſumpſerat) & hauſtulo vini Canarini ex ſero lactis: hominem reſtitui, convaluit.

10. Filius D. *Pricket* Quæſtoris publici Eboracenſis, 8. annos natus, variolis decubuit: diſtinctæ fuerunt, at inſolitæ magnitudinis: nam inter eas fuerunt magnæ, inſtar veſicularum piſcium totæ aqueæ, at nigricantes: ad vigeſimum diem aqueæ veſiculæ in pus non converſæ ſunt, ſed ex his à me pertuſis aqua nigricans, inſtar ſucci mororum, effuſa eſt, ad 27. diem vixit, nullo digeſtionis ſigno in maximis variolis; & minoris haud tum ſiccarentur.

11. Filia D. *Tolhurſt* in vico D. Martini habitantis, circiter 7. annos agens, variolis diſtinctis, iiſdémque paucis & plenis decubuit, ei exhibita ſunt vulgaria bezoardica è pul. chel. comp. in principio, parum ægrotavit niſi primis diebus, nihil ferè cibavit præter avenacea aut ſerum lactis ex cereviſia tenui aut tantillo vini Hiſpanici decoctum: 4. ab eruptione ad ſcapulas ingens *Bubo* ſubito ortus eſt, cum vehementi inflammatione circumcirca, etiam dorſum & collum latè occupante. 6. bubonem aperiri juſſi; è quo pus ad aliquot uncias effuſum eſt: puſtulæ tamen varioloſæ conſueto tempore maturuerunt, vulnus diligentia & cura Chirurgi *Jones* ſanatum eſt, convaluit.

12. Filius D. *Verney* Militis, juvenis ex immodico exercitio in ſphæriſterio variolis Londini decubuit: ei ſanguis aliquoties miſſus eſt, aliis plurimis Medicis adſcitis, purpureas maculas variolis interſperſas vidi, & latas nonnullas plagas, veluti vibices in brachiis & collo purpureas, hæmorrhagia narium & mictu ſanguineo à primis diebus affectus eſt, non benè memini quid ei ex communi conſilio præſcriptum fuit, illud tantùm curioſiùs animadverti, *ſanguinem* refrigeratum *tenerrimum* fuiſſe, ut ejus craſſamentum rubrum vel molliori pennæ pluma percuſſum facile dividi potuerit, ad ſeptimum obiit.

In aliis autem multis, quibus urina cruenta mota eſt, ſanguinem è brachio miſſum adeo *aquatum putridúmque* eſſe vidi, ut fluctuaret craſſamentum in vaſe, non aliter quàm ipſum ſerum.

Neque ullum ſervatum memini in tanta peſtilentia, niſi alia micturitionis cruentatæ fuerit cauſa; nempe vel epiſpaſtica adhibita, vel menſtrua, aut puerperii lochia, &c. quæ admodum cautè diſtinguenda ſunt.

12. Filia cujuſdam *Vvood* variolis, diſtinctis, at multis, decubuit: huic multæ purpureæ maculæ per totum corpus diſperſæ, quarto ab eruptione vocatus, febricitantem & delirantem inveni, decoctum pectorale, cum ciceribus ordinavi: item (R. ſpiritus vitrioli ʒ. j. olei vitrioli ℈. j. diacodij ℥. ij. miſce) hujus cochleare tertiis quibuſque horis exhibe, biduo maculæ purpureæ paulatim rubicundæ fiebant, deinde ſenſim diſparuerunt, convaluit.

14. Quidam *Dale* juvenis robuſtus ac carnoſus, 23. annos natus, ex hæreditaria & materna labe ante biennium mente captus eſt; quo ſpatio plurima rure exhibita ſunt ab aliis atque aliis Medicis: tandem ineunte æſtate Londinum venit, atque illum ad ſex ſeptimanas minimùm tractavi ad hunc modum: nempe ſemel in qualibet ſeptimana ſanguinem ad libram è brachio miſi: itémque alternis diebus helleboriſmum ad 40. aut 60. grana veretri albi propinavi; vel aliquid è cupreis catharticis vehementioribus & juſta doſi præſcripſi. His autem vehe-

menter & ſuprà & infrà humores moti ſunt, hâc autem methodo perſtitit ad ſeſquimenſem; quo tempore variolis correptus eſt.

N. B. Quamvis modicè cibavit, & ſanguis ad plures libras miſſus fuit, atque inſuper valentiſſimis medicamentis ex omni, crederes, ſaburra & fæculentiis vitioſi ſanguinis humorúmve hominem aſſiduè & diù purgatum fuiſſe; tamen poſt tot & tantas evacuationes confluentibus variolis exitialiter decubuit, ad eum verò accerſitus eſt Collega meus digniſſimus D. *Dames*, qui illum mecum ſedulò curavit, nihil autem peculiare in toto morbi decurſu animadverti, niſi quòd ad intelligentiam non rediit, quamvis minùs ferox & paulò pacatior fuit. Ad 13. diem ex ſævitia morbi mortuus eſt.

15. D. L. puella ex tertiana duplici, cortice Peruviano jam recèns profligata in variolas mediocris numeri incidit, morbi autem decurſus ſine ullo gravi ſymptomate præterit: ad 17. vero diem à decubitu rediit febris: ſanguis ei miſſus eſt, & cortex denuò pro more exhibitus, convaluit.

16. D. *Clayton* juvenis, optimi corporis habitûs, ex ſæviſſimo capitis & lumborum dolore variolis haud mediocribus correptus eſt, ſtatim & in primis diebus Emeticum datum eſt; itémque ante eruptionem ſanguis ad ℥. viij. miſſus eſt. 4. Verò manè clara variolarum indicia viſa ſunt, quo tempore hæc medicamenta præſcripſi (R. croci ℈.1. chocheneil. ℈.iij. ſacch.candi albi ʒ. j. m. in X. doſes dividatur, ſexta quaque hora dand. ex hauſtulo infraſcripto; nempe ℞. aq. fœniculi ℥.vj. lactis alexiterij ℥.vj. miſce in 4. hauſtus, adde unicuique, diacodij ℥.ß.)

Item ℞. ficuum n. vi. cicer. rubror. contuſor. ℥. j. Glycyrh. raſæ ℥.ß. ſem. fœnic. dulcis ℥. j. G. Tragacanth. ℥. j. aq. fontan. ℔. iij. coque ad ℔.1.f. Apozema colaturæ unc. ij. ß. tepefactas ter quotidie capiat.

Ad diem verò ſextam ad expulſionem, quod aiunt, fortius promovendam ſic præſcripſi.

♃. bezoar. Oriental. croci an. ℈.1. cochineil ℈. j. ß. ſacch. cand. ʒ. j. m. f. pulvis in iiij. doſes dividend. harum unam ad octavam nocturnam capiat, ſuperbibendo hauſtum ſequentem; ℞. aq. lact. alexiteri ℥. iiij. aq. fœnicul. diacodij can. ℥. j. m. f. hauſtus.

Item alia fortiora alexipharmaca, ſiquidem opus fuerit, ad languores: nempe hujuſmodi ℞. aq. lactis alex. ℥. iiij. aq. mirabil. ℥. ij. aq. fœnicul. ℥. ij. ſacch. perlat. ℥. j. m. coch. detur.

Ad octavum verò, quòd jam ex ſputatione irrequietior fuit, hauſtui hypnotico adjeci laud. liq. cydon. gutt. vi. item Apozemati addidi triplicem quantitatem cicerum rubror. eóque etiam uſus eſt pro Gargariſmate.

Ad decimum, diem ad maturationem, adjeci croc. hypnotico ultimò præſcripto.

Deinceps verò pulveres omiſimus, tantùm hauſtibus hypnotic. indulſimus, convaluit.

Sexto autem à caſu Variolarum hoc medicamento dejecit, ℞. decoct. ſennæ Gereon. ℥. iij. ß. ſyrup. violat. ℥. ß. ſyrup. è ſucco citri aq. mirab. an. ʒ. vj. ſyrup. è ſpin. cervin ℈. j. m. f. potio. cum cuſtodia ſumend. eâ alvus ſatis mota eſt, eandémq; identidem potionem ter ampliùs debitis intervallis cum euphoria cepit.

Quod ad victum verò attinet, hordeacea & è pane confecta juſcula & ſimilia

præſcripſi; quibus tamen vinum ſemper adjectum eſt.itémque vinum Canarinum merum, certè ſemel ídque fere quotidie mane indulſi. Item idem vinum ex lactis ſero,pro more Anglorum coctum, quantum & quoties voluit.

N. B. Quamvis à ſanguine miſſo fere riguit ſudore frigido: tamen à Cardiacis exhibitis non amplius ægrotavit aut admodum febricitavit, certè non ultimis morbi diebus, cùm altera febris accendi ſolet, prout fert quorumdam vana opinio.

17. Filia D.*Hamdem*, 17. annos nata, non ita valida, ſed macilentior, febre arſit, cum vomitu & ingenti capitis dolore,triduo toto à decubitu ad omnia quæcunque oblata fuerint, vomuit, & victum & remedia: tandem cùm fruſtrà omnia tentaſſet, ſuaſi, ut *vinum Hiſpanicum* minimè aſſuetæ daretur: dictum factum,hujus ad unc. vi. protinus ſiccavit, nec ampliùs vomuit. poſtridie verò manè variolæ eruperunt cum bonis avibus. Pulverem deinceps *è chelis comp.* cum granis aliquot *bezoar.Oriental.* bis quotidie ſumpſit, item *diacodii* unc. ß. ex aquæ lactis alexiterii hauſtulo, bis ſimiliter propinavit, manè & veſperi. At *N.B.* vini præterea Hiſpanici ad lib. 1. ſpatio 24. horarum quotidie ebibit: ídque merum. Convaluit ſtato tempore ſine ulla amplius ægritudine. Huic autem variolæ *confluentes* fuêre,facie potiſſimùm atque artubus;& veluti Piſciculorum veſiculæ inflatæ ſunt,latéque cutim occuparunt.pulcra ante, nec multo minùs pulcra à convaleſcentia; nempè variolarum veſtigiis modicè exſculptis.

18. D. *Strickland*, primaria fœmina: triginta annos nata, ſæpiùs fœliciter peperit;& aliquoties deinceps abortiri conſuevit;ipſa autem abortione inſtante febre vehementi arſit cum profluvio menſtruorum non modico. Ipſe vocatus Variolas prædixi:poſtridie autem eruperunt *confluentes*; toto verò morbi decurſu ſic ei medicatus ſum [♃.cochineil ʒ.j.croci ℈.ß. ſacch. candi albi ʒ.i. m. f. pulvis in vi. doſes divend.] harum unam è cochleari aq.Theriacal.ſexta quaque hora: poſt triduum verò ſemel tantùm in 12. horis & ſic ad finem morbi. Item vinum Hiſpanicum pro libitu potavit. Item *Apozema pectorale* cum *ciceribus* rubris aliquoties in die.Item diacodium mediocri quantitate manè & veſperi.

Sputum ſuo tempore valdè motum eſt:oculi ad plures dies clauſi.convaluit conſueto tempore.

Menſtrua per ſe compreſſa ſunt: at medio morbo iterum,at leniter, mota ſunt; identidem ad initium tertiæ Hebdomadæ:illa tamen omnia ſine ullo gravi malo.

Huic autem ſub altera aure parva *Parotis*,morbo declinato,exorta eſt,at non periculoſa; forte ex *cretata* facie, mulierculæ neſcio cujus ſuaſu.

19. D.*Ellis*,Equitis filia,carnoſa. & ſanguinei (ut populariter loquar) temperamenti, 16. annos nata,capitis & dorſi dolore vehementer affecta eſt cum intenſa febre ſynochâ, triduo à decubitu vocatus, in puellæ facie hic & illic minutas quaſdam puſtulas curioſiùs animadverti: adeóque ſanguinem non miſi.

Huic *cocheneil.* ℥.ii.*croci* ℈.ß.*bezoar Orient.*℈.i.in vi.doſes dividend.præſcripſi, ſuperbibendo *decoct.Pectoral.* (cum *ciceribus rubris* ℥.iii. ad libram ℥.i. vel alt e-

ram, tepefactam ſexta quaque hora; item veſperi & mane lene hypnoticum ex diacodii ℥.ß.*&c.*

4. Eruperunt innumeræ puſtulæ & in manibus, & ubique corporis, & ſymptomata plurimum remiſſa ſunt; nempe dolores utrique & faucium anguſtia; & ſitis & febris diminuta eſt.

5. Multo plures puſtulæ viſibiles fiunt;& veſperi menſtrua profluebant, biduo ante ſtatutum tempus:ea nocte alvus per ſe mota eſt; *crocus* è pulveribus jam *dempta* eſt ;cætera ut ante exhibita.

6. Omnia fauſta; puſtulæ elevatæ ſunt & auctæ, & jam quaſi craſſiuſculo pure repletæ albeſcunt, menſtrua adhuc modicè fluebant.

7. Se habuit ut pridie.

8. Menſtruis nondum ſiccatis,& ſpiritus anguſtia & levi horrore ſubitò correpta eſt;*crocum* pulveribus rurſus adjeci,etiam duplicatâ ejus quantitate;mirabile quidem quàm citò ex eo medicamento cùm levi diaphoreſi refecta eſt.

Deinceps verò optimè ſe habuit ſine ulla amplius ægritudine;tempore convaluit.

19. D. *Coltborpe* mediæ ætatis mulier, ante annum diù & vehementer vexata eſt menſtruis& uterinis profluviis albidioribus ad ſummam imbecillitatem: à quibus à me ad integram ſanitatem reſtituta eſt.Autumno inſequente Tertiana duplici laboravit; ex hac verò valde debilitata eſt. Iter tamen in Hiberniam meditata eſt: at ſubitò ineunte Novembri arſit;ipſa recidivam febris intermittentis eſſe credidit: die verò à decubitu quarto vocatus, Variolas tantùm non erumpentes animadverti. Ipſe protinùs vinum Hiſpanicum cum pane amygdalato propinavi. idque ſemel atque iterum quotidie ſumpſit: item juſcula è pullo gallinaceo & avenacea, & cereviſiam ex uſu bibendum indulſi.

Hæc autem medicamenta præſcripſi. ♃.Decoct.Pectoral. ℔ ii.*cicerum* rubr. cont.℥.iii. coque leni igne ad medias cola,f.*Apozema*, hujus ℥.iii.tepefactas ter quotidie ſumat.

Item,♃ croci ℈.i.cochineil.℥.ß.ſacch.tantillum, miſce f.pulvis in viii.partes dividend.harum unam quartâ quaque horâ è Cochleari aquæ Theriacalis da.

Item ♃.aq.lactis alexiterii ℥.ii.ß. diacodii ℥.i.miſce f.Hauſtus,nocte ad horam octavam dand.idem iteretur quotidie manè.

Per triduum verò ab egreſſis variolis hac methodo uſa eſt, mox per duos alios dies eundem pulverem non niſi ſextâ quaque hora propinandum juſſi; poſt tres verò reliquos dies eundem pulverẽ tantùm manè & veſperi ſumpſit.

At ad triduum ampliùs eundem hypnoticum hauſtulum, cui Laud. liquidi guttas viii. adjeceram, ebibit, convaluit.

Hæ autem variolæ ex *confluentium genere* fuêre, totúmque corpus occuparunt;ne ſemel tamen aut doluit capite, aut ulla parte corporis;aut deliquit ſpiritus liber, fauces admodum apertæ,& tanquam in optima valetudine & panem toſtum cum butyro interdum comedit ſine ulla querela.

Omnino *nullus Ptyaliſmus* ortus eſt:ſaliva,nec defecit,nec abundavit,quantum ego & neceſſarii ejus;aut ipſa ſæpius à me interrogata de ea re, advertere potuerimus:ad plures tamen dies oculos clauſos habuit,præ mali vehementia.

Porò

Porrò alvus ne ſemel quidem in ſpatio 16. dierum mota eſt: quamvis poſt 12. diem comedit pruna & poma cocta dejectionis cauſâ.

Illud denique notandum eſt, illam intra ſe ſimul habuiſſe duas tréſve uncias *Cochineil*: neque tamen etiam ipſo puſtularum maturationis tempore, niſi admodum leniter, certè citra febriculam incaluit.

21. Filia D. *Chetwind*, admodum valetudinaria, pallida, anhelans, macilenta, variolis correpta eſt. Triduo autem ab eruptione me vocavit: omnia peſſima inveni; nempe puſtulas exiguas confluentes, compreſſas, febrem acrem, vigiliam, nauſeam, ſpirandi difficultatem, &c.

Tenui victu ex avenaceis, item cerevilia tenui, ſi quam poſtulet, utatur. At vinum Hiſpanicum aliquoties in die pro medicamento dari juſſi.

Hæc autem remedia præſcripſi, videlicet, ℞ croci ℈.i. ß. cochineil: ℥.ß. Sacch. Candi ʒ.j. m.f. Pulvis in vi. partes dividend. quarum unam tertiâ quaque horâ capiat ex aquæ Theriacal. cochleari. Item Apozema pectorale cum *ciceribus rubris* pro potu quotidiano, liberaliter exhibendum. item nocte & mane lene & mediocre hypnoticum ex diacodii ℥.ß.

Mirabile! intra biduum puſtulæ ingenti intumeſcentia per totum corpus elevatæ ſunt. item totum caput intumuit: oculi ex toto clauduntur, ſtato tamen tempore optimè convaluit.

N. B. Puſtulæ, maximè in manibus & carpis, velut totidem piſciculorum veſiculæ paulo diutius permanſerunt tumefactæ, quàm alibi corporis.

22. D. *Eliz. Finch*, illuſtriſſimi Comitis de *Wvinchelſey* filia, 17. annos nata, ex vehementi dorſi dolore & febre decubuit. Ad multam noctem vocatus variolas prædixi, ſanguis ad ℥.viii. miſſus eſt, item Apozematis pectoral. cum ciceribus hauſtulum ſumpſit, vinum Hiſpanicum & unam vel alteram doſim *Cocheneil* cum croco eâ nocte, poſtridie verò manè variolæ egredi incœperunt, quibus viſis, neceſſariis alterum medicum magni nominis accerſire placuit, noſtra verò methodus ei minimè arriſit: atque adeo, humanitatis cauſâ, illi præſcribendi vices cedere volui. Igitur ex hodierno more & virium & calefacientia omnia, vel à culina vel ab officina omnino prohibita ſunt. At lac, aut avenacea, aut poma cocta, aut cereviſiam tenuem ei aſſumere pro arbitrio indultum eſt; per tridum vero ab eruptione hæc medicamenta præſcripta ſunt. (℞. aq. lactis alexiterij ℥. iij. ſp. vitrioli gut. vj. diacodij ℥. j. m.f. hauſtus, ter quatérve quotidie iterandus. item *decoctum album* dictum, & aq. lactis alexiterij cum ſaccharo perlato, & præterea nihil. Eventum ſcire deſideras: omnino nulla puſtularum confluentium intumeſcentia ſecuta eſt: puſtulæ ſublividæ & ſine pure. Quarto ab egreſſu, cum omnino conclamata medico ſocio viſa fuerint, methodum mutare mihi copiam fecit, & valedixit. Quinto mortua eſt, univerſis puſtulis nigricantibus.

N. B. Non audiendi ſunt, qui ut ſymptomati alicui, ut ut vehementi & maligno, occurrant, morbum ipſum ex toto negligunt, cujus ſumma accuratio eſt, puſtularum intumeſcentia; at certè *acida* & frigefacientia omnino illas impediant, quo minùs intumeſcant. Proximo autem atque ultimo loco *medicamentorum*, à me certè exhibitorum *rationes ac uſus* paucis expediam.

Quòd verò ad venæſectionem, [1] vomitum, purgationem, enemata, veſi- 1. Cognovi medicos,

catoria, frigidæ potionem & ſimilia evacuantia atque infrigidantia in variolis attinet, nihil amplius habeo, quod dicam, quàm quod ſuprà cemprehenſum eſt: nempe illa omnia fieri ſolere ad caloris febrilis exceſſum temperandum; at citra ſpem diminutionis materiæ venenatæ aut morbi ſolutionem, cùm is omnino conſiſtat in expulſione papularum à venenato vapore ſuperfluo excitatarum; earúmque debita maturatione, quæ ſuis temporibus privatim fieri conſueverunt: quæ tamen tempora ullis remediis, aut aliquo artificio adhuc cognito, quidquid vani homines atque audaces contrà contendant, vel unum diem, non horulam fortè, accelerari non poſſe, etiam mulierculis notiſſimum eſt. Igitur infrigident, calefaciántve, quantum volunt, nihil tamen promovent; at immenſum & funeſtum damnum inferre poſſunt.

qui ab Scorpione ictis nihil aliud, quàm ex brachio ſanguinem miſerunt. *C. Celſ.* Idem alibi, à rabioſi canis morſu ſanguinem homini mitti non alienum eſt.

Verùm ipſa jam medicamenta interna privatim penſitemus; ſcilicet quæ peculiariter ad hunc morbum adhibita ſint. Atque hæc in duas præcipuè claſſes diſtribui commodè poſſunt: nimirùm vel in ea quæ inflant, & ſuperfluitates expellant, puſtuláſque excitatas maturant: vel in ea, quæ propriè veneno adverſantur: etiamſi in his ultimis quoque ſint quæ & propellant & digerant.

Primi autem censûs ſunt ficus, crocus, ſem. fœniculi, apij, cicera, lenticulæ, gam. tragacanthi.

In altero verò cenſu ſunt, lacca, kermes, cocheineil, trochiſci viperini, pulveres teſtacei. Acidi quilibet ſucci, agreſtæ, limonis, granati; vitriolum, vinum, opium, theriaca, de his autem ſingulis breviter dicturi ſumus.

1. *Ficus.*

Has verò ſupra omnia medicamenta ad variolas laudant Arabes: " Ficus „ ſunt vehementis expulſionis ad exteriora, & illud eſt una de cauſis evaſio- „ nis à nocumento earum; at rurſus aqua ficuum eſt bona valde, hæc *Avicenna*, nec immeritò. Etenim, quamvis ad hunc morbum novum primò ab Arabibus adhibitæ ſint, tamen uſu à Græcis diù ante exploratæ, & à conſilio chirurgico, ſicut cætera ferè omnia medicamenta, inventæ ſint. ' Priſcis, „ inquit Plinius,* nihil intentatum, inexpertúmque fuit, nihil occultatum ab „ illis, quoque non prodeſſe poſteris vellent; unde in admirationem curæ „ Priſcorum diligentiæque animum egit.

* l. 1. c. 27.

Audiendus autem eſt Scribonius Largus, qui uſum & rationem utilium medicamentorum à chirurgia eſſe expreſſis verbis perhibet. " Implicitas me- „ dicinæ partes inter ſe, & ita connexas eſſe conſtat, ut nullo modo diduci „ ſine totius profeſſionis detrimento poſſint. Ex eo intelligitur, quod neque chirurgia ſine diæterica, neque hæc ſine *chirurgia*, id eſt, ſine ea parte, quæ „ medicamentorum *utilium uſum habet*, perfici poſſunt.

Idem ex communi uſu veterum medicorum nos docet C. Celſus " ſcorpio „ ſibi ipſe pulcherrimum medicamentum eſt, quidam contritum cum viro bi- „ bunt, quidam eodem modo contritum ſuper vulnus imponunt, ac ſi idem „ utrobique eſſet effectus, nec multùm intereſſet, ita, eodem autore, certæ quæ- „ dam herbæ benè faciunt & cum vino potui datæ, & ſuper vulnus impoſitæ.

Igitur Dioſcoridem adeamus. Ficus deploratis & cacoëthicis ulceribus medentur: duritias, parotidas & furunculos emolliunt, panos ad maturationem

perducunt evocant puſtulas, ſudoréſque movent (ἐξανθημάτων καὶ ἱδρώτων προκλητικά) fici ſuccus lacteus inſtillatus plagæ, percuſſis à ſcorpione, venenatorum ictibus, & rabioſi canis morſibus auxiliatur; hæc autem faciunt in chirurgico apparatu, intùs verò ſumptæ eadem faciunt, & inſuper ſitim ſedant, calorem reſtringuunt fervefactæ & pulmonibus, arteriæ & tonſillarum inflammationibus proſunt. Si tot itaque & tanta de ficubus antiquis medicis experta fuerint, an non medicamentum variolis maximè accommodatum optima cum ratione ab Arabibus creditum eſt? At, inquies, quomodo hæc tanta efficiunt? idem author te docebit, nimirum ſerum concretum à veneno diſſolvendo, meatus glandularum aperiendo, atque partes inflammatas emolliendo, puſtuláſque ad maturitatem, perinde ut cæteros abſceſſulos producendo.

At tu harum rerum cauſas in occulto poſitas & ptoprietates ſcire à *priore* deſideras, & ſcio quàm negotioſus es. Itaque & conſule operarios chymicos, qui ſalia plantarum extrahunt, olea exprimunt, & ſimilibus torturis veritatem abditam exquirunt; tum rationem inſtitue de ſalis cujuſlibet innati, oleíque quantitate, natura, ſtatu, combinationibus, hic certè ſi rectè computum facias, maximè ex aliqua neoterici hypotheſi, næ multo doctior eris, & intelligentior de herbarum virtutibus & uſu, profectò in his tantis minutiis non is ſum, qui plurimùm ſatago.

2. *Crocus.*

Croci autem uſus & rationes, quatenus ad rem noſtram pertineant, ex Dioſcoride hæ ſunt. Crocus ex vino ad aliqua venena, vergentes ad ignèm ſacrum inflammationes mulcet, vim coquendi ac emolliendi habet, urinam cit, venerem ſtimulat. miſcetur utiliter potionibus, quæ ad internos parantur affectus, qui ex paſſo biberint, crapulam non ſentient, crocus optimus, qui ſubacris. Igitur neſcio an aliud medicamentum aptius; nam quòd fortiter expellere & inflare potis ſit, conſtat, quatenus urinam & venerem moveat, & ſubacris guſtûs ſit, itémque quòd inflammationes concoquit, emollit, mulcétque, potenter digerit, quòd crapulam prohibet, & veneno privatim adverſatur. His addo, meatus ideo aperit, quòd è ſubtiliſſimis herbis *infectoriis* eſt.

3. *Fœniculum. Apium.*

Hæc peculiariter adverſus venena *Serpentum* ex vino exhibita ſunt. *Illud* expellit, quod epotum mammas lacte replet: itémque quòd urinam menſéſque movet, *hoc* eaſdem virtutes obtinet; atque tàm hoc, quàm illud æſtuantem ſtomachum mulcent in febribus, ad inflammationes, oculorum putà, privatim conferunt.

4. *Lentes, Cicera, G. Tragacanthi.*

Lentes contra ſubverſionem Stomachi, ad puſtulas, herpetas, & eryſipelata inflammationibus medentur, Dioſc.

Cicera ad inflammationes; ad ſcabiem, ulcera capitis manantia, lichenas: ad cancroſa & maligna ulcera, authore Dioſcoride, itémque Arabes ea exhibent inflantia, ac *lenitiva*, conferunt *Apoſtematibus calidis*, & iis quæ ſunt in *glandulis*, & privatim conferunt *dolori dorſi*, nutriunt ex his ſorbitio pulmonem meliùs, quàm res aliqua, clarificant vocem, aperit oppilationes & *vehementer venerea* ex vino,

i. e. quòd *inflant*; unde magnopere diſtendunt ductus excretorios, expellúntque ſuperfluum vaporem. Avicenna.

G. *Tragacanthi.* Quamvis peculiariter id medicamentum inflammationes ſedet, authore Dioſcoride; tamen quia ex papilionacea & ſiliquoſa planta lachryma ſit, ideo illud inter inflantia, ſive expellentia jure, ut arbitror, poſui.

5. *Lacca. Kermes. Cochineil. Trochiſci viperini. Pulveres Teſtacei.*

Hæc autem medicamenta, in aliam claſſem ſimul redegi; nempe propter affinitatem quandam, ſcilicèt quòd medicamenta ſint ex inſectis, aut animalibus ſanguineis frigidis, de iis autem apud *Græcos* parum, quod ſcio, dictum eſt; nec multum apud *Arabes*, niſi ſparſim: at quæ ſint, & quas potiſſimùm virtutes, noſtris variolis accommodatas habeant, dicam; ídque ex veterum placitis, quantùm res ferat.

Igitur *Laccæ* mentio fit apud Galenum in Mithridatio. Nequeo ſanè *Fuchſio* aſſentire hanc *Cancanum* Dioſcoridis fuiſſe: ſed Arabum Laccam, eſſe ipſiſſimam hodiernam noſtram conſtat, nam Lacca pura ab *Avicenna* in variolis; Lacca cum fuſtibus à *Rhaſi*; eadem Lacca à fuſtibus detrita ab *Alſaharavio* præſcribitur, hæc certè *coccos baphice* eſſe non potuit, quæ pura colligi ſolet, teſte Dioſcoride, ab Ilice pumila, ut hodie, apud Monſpelienſes.

Hæc autem Officinarum Lacca ab Indiis ád nos aſportata, teſte Amato Luſitano, omnibúſque ſeplaſiariis, quorundam inſectorum, Formicis alatis perſimilium opificium eſt, ab iiſque fuſtibus adglutinari: atque ita non raró venit apud pharmacopolas.

Clarum eſt, inquit, *Iohannes Bauhinus veram eſſe laccam*, quâ in officinis utimur, & quæ adfertur ex *India Occidentali*, quæ fuerit forte neſciverunt *Arabes*, at ejus *uſum in variolis nos primùm docuerunt.* Ejus verò notitiam *Garciæ* debemus; nempe eſſe ex Formicis alatis ortam & in extimis ferè ramis *Bir* ar boris, pruniferæ ſive jujubini cujuſdam generis generari.

Inter *διαφορητικά*, i. e. quæ per inſenſiles meatus educunt, numeratur.

Kermes verò ſive *coocos baphice* Dioſcoridis ex arboribus glandes ferentibus, *i.e.* ex pumila Ilice, colligitur, & granum quidem non eſt, ſed alicujus *veſpæ* ſive. *apiculæ* labor, in quarum numero etiam *formicæ* ſunt, i.e. nidus & pabulum, more apum; vermiculo incluſo à matre inſecta proviſum, de quo olim [1]. uberius dixi.

[1] Act. Phil. Londinenſi.

Cochineil ſuperioris ſeculi medicamentum: proculdubio ex analogia, quam habet cum reliquis Inſectoriis Inſectis primò à modernis exhibitum eſt.

Vermiculus hexapos eſt, i. e. è ſcarabæorum genere, & ferè in medio *ſtatu* exiccatus; antequam adoleſcat in ſcarabæum.

Atque hæc omnia ex communi quadam ratione ad venena conferunt.

Ita Cimices (ex ſcarabæorum quoque genere) demorſis ab Aſpide proſunt. Locuſta Africana aſſiccata ex vino hauſta contra Scorpionis ictus magnopere confert, ita pulli Hirundinum, i. e. Inſectivorarum avium, exiccati ℥.j. ex aqua, anginæ ſuccurrunt: ad uvæ & tonſillarum inflammationes conferunt. Dioſ.

Trochiſci viperini. Hoc autem medicamentum optimè exponitur à Dioſcoride nempè ex viva, i. e. integra vipera cum ſale & *Caricis* & melle toſta in fictili clauſo, & ad lævorem tritâ conficitur, etenim ex iis ipſis etiamſi ſal conficiatur, non eſt tamen perinde efficax, ipſo authore.

Proprietas autem hujus carnis eſt, inquit Avicenna, quod *facit penetrare ſuperfluitates ad cutim.* Rurſus, ejus exuviæ expellunt ſuperfluitates ad cutim & conferunt *lepræ magnificè*, eodem Authore.

Vis autem inſectorum communis *ſeptica* eſt; qua de cauſa,inquit Dioſcorides,medicamentis admiſcentur quibus carcinomata,lepræ,& impetigines feræ curantur.

Pulveres teſtacei, medicamentum prophylacticum nulli ſecundùm & in uſu quotidiano, quamvis rationes vulgatas ejus rei non approbo,à veteribus adeo eas paucis deducere lubet.

[1]. Igitur ad Potionatos omnis generis conchylia cruda pariter ac toſta eſſe ſalutare eſt, itémque locuſtæ marinæ,& aſtaci, ac potum eorumdem juſculum id eſt, tum Teſtacea, quàm Cruſtacea inſecta: nempe è quibus noſtræ adeo decantatæ compoſitiones è chelis fiunt. 1. Dioſc. Alexiph. c. 6.

Hi verò pulveres, autore Dioſcoride extrinſecus admoti ad pſoras idonei, quatenus naturæ calcis vivæ participes ſint: intrinſecùs verò propter eandem rationem alexipharmaca; & privatim conferunt ad canis rabioſi morſus; contra ſerpentium & phalangiorum morſus & ſcorpionum ictus auxiliantur; & iis qui leporem marinum hauſerunt.

Teſtudinis marinæ & terreſtris ova quomodocunque cocta, & jus ranarum maximè faciunt ad *putreſcentes purpuras* à ſalamandra hauſta.

Cancri fluviatiles elixi ad hauſtum marinum leporem non mediocriter adjuvant.

Cochlea extinguit ſanguinis fervorem, omnia cooperimenta oſtraci abſtergunt ulcera, & conſolidant ea, & ſcabiei conferunt, ſtomachi doloren ſedant, ulceribus accidentibus in inteſtinis conferunt magnificè, autore Avicenna.

Illud certiſſimum eſt animalium venena etiam privatim inſecta tanquam antidota à veteribus exhibita ſunt, ita Scinci in Mithridatio, admodum diuretici ſunt, venerem accendunt: adeóque expellunt vehementer per ductus excretorios, quæ ſola ratio & uſus eſt id genus medicamentorum.

6. *Vinum, Opium, Mithridatium.*

Vinum, maximè dulce; imò meri potio, ídque interdum, certè ad aliquot venenatos ictus, largius potum [2] egregiè, inquit Dioſcorides, auxiliatur, adeo copioſe, ſi quod aliud medicamentum Mithridatio,admiſcetur. 2. Multum meracúmque vinum omnibus venenis cōfert.

Itaq; admodum laudo noſtratium,quo ſerum à lacte vel cereviſia,vel maximè uſum vino albido diviſum pro potu quotidiano in variolis exhibere ſolét;maximè ſi tantillum C.C.vel crudi vel uſti &calendulæ flores,nempe croci æmuli & medicamenta euporiſta incoquantur. Etenim veteres vinum privatim dederunt ad *papulas* toto corpore erumpentes; & ad omnes internas inflammationes & ad venena, ut dictum eſt, teſte Dioſcoride.

Opium autem inter prophylactica & expellentia medicamenta à veteribus numerari video: quod ſatis probat ejus effectus, ſi majore modo detur.Epoto inquit Dioſcorides, papaveris ſucco tanta *ſæpenumero* oritur prurigo, ut hominem à veterno excitet.Me olim,fateor, multùm abſtinuiſſe ab ejus uſu, dum Eboraci medicinam facerem, nec me unquam pœnituit, illud non dediſſe; ſed

cum perlegiſſem conſultationes, quæ de hujus uſu in variolis D. *Th. Mayernus* manu ſcripſerat : in quibus una eſt, quâ privatim in confluentibus variolis medicorum Londinenſium ſui temporis, regno Caroli primi, laudani exhibinem vehementer laudat; minus ejus medicamenti, certè ubi opus fuerit, à rationibus ſuprà expoſitis, abſtemius fui.

Syrupum mirabilem ad variolas Avicennæ ingreditur ſuccus foliorum papaveris humidi, *i. e.* viridis & ſuccus acetoſitatis citri.

Groſſi, inquit Dioſcorides, cum ſylveſtris papaveris foliis oſſa extrahunt,& *furunculos* diſcutiunt.

Mithridatium (in cujus numero pono Theriacam ſecundum Andromachum, Neronis medicum, aliáſque id genus innumeras compoſitiones prophylacticas) habet multa è ſupra comprehenſis medicamentis, & alia ferè piperata & ſudorem moventia, ideóque ſi intta modum à veteribus præſcriptum, *i.e.* ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem detur, in gravibus variolarum ſymptomatis valdè accommodatum medicamentum eſt.

At quid ſibi velit illa incredibilis audacia quorundam noſtrorum hominum, planè neſcio; nempe Theriacarum modum, eúmque quotidianum in variolis ad ℈. iiij. ex bolo extendere, Audi Zebizium, qui de variolis longè omnium doctiſſimè ac uberrimè ſcripſit (*auct.ad diſc.6.*) antidota ac alexipharmaca illa magna, vt Theriaca, Mithridatium, elect. de ovo. Diaſcordium Fracaſtorij, *&c.* etſi ſudores potenter moveant, variolis tamen minimè, ob caloris acrimoniam (certè doſi ſupra modum aucta, ut noſtris hominibus placuit) convenire videntur.

7. *Acidi* quilibet ſucci, ſive fructuum, ſive Vitrioli. *Vitriolum, Sulphur.*

Hi autem ſucci, nempe acetoſitatis citri & granatorum & ſimilium præcipuam commendationem apud Arabes in Variolis habent, eorum autem ratio à Priſcis petenda eſt, malum *citrium,* inquit Dioſcorides; bibitum veneris reſiſtit, mala *punica* acida æſtuanti ſtomacho auxiliantur. Urinam cient, *i. e.* promovent excretionem & fervorem temperant; certè in primis variolarum temporibus.

Vitriolum. Sulphur: utriuſque ſpiritus acidus.

Ita autem de iis perhibent veteres. Atramentum ſutorium (χαλκάνθος) ex aceto ad venenum. Omphacium, ſive ſuccus uvæ acerbæ & viridis ex æneo vaſe ad mellaginem ad ſolem inſpiſatus, quo *admodum diluto*, inquit Dioſcorides, & pauco utendum, contra Tonſillas, uvam, oris ulcera. In hoc verò numero ſunt *Calcitis*, *Myſyſory*; nempe ſingula ejuſdem familiæ medicamenta, *privatim ad venena*, *Herpetas, Eryſipelata*, ad ſanguinis *eruptiones*, Alexipharmaca & Mithridatica.

Sulphur vivum, ineſt Mithridatio Galeni; id verò ex Dioſcoride patet, fuiſſe quoddam Vitrioli Martis genus, ſcilicet ſplendido colore, & tranſlucens; & revera quod ex Indiâ Orientali habemus, ex *flavo-ſubviridi* eſt; & pellucet inſtar Vitrioli. Verùm ſuſpicor equidem ipſum Martis Vitriolum ex quo noſter ſpiritus acidus confici ſolet, antiquis minimè, niſi in hujuſmodi ſulphure, cognitum fuiſſe. Sulphur autem eundem ſpiritum acidum æquè dat, ac ipſum Vitriolum. Verùm iſtiuſmodi ſpiritûs virtutes ex Priſcis, non à Chymicis pe-

tendæ ſunt, quatenus ſolus Pyrites [1] ferreus ſive metallum feriis Sulphur & Vitriolum edat.

Sulphur itaque, quatenus ad Variolas efficax eſt, à Dioſcoride dicitur *celeriter maturare.* Itémque ad lepras & Lichenas confert. Scorpionum privatim ictibus medetur, pruritum totius corporis ſedat.

Igitur acidum è ſulphure & vitriolo duplici nomine ad Variolas accommodatur, quatenus privatim venenatorum morſibus auxilietur, & opio exhibito antidotum ſit [3].

Hæc autem medicamenta, non hujus diei ſunt, ut nos perſuaderent vani homines, ſed temporiùs in hoc certè ſeculo ineunte variolis adhibita ſunt; nempe ex analogiâ acidorum ſuccorum liberaliùs præſcriptorum ab Arabibus, ut palam eſt ex Mayerni praxi, *i. e.* (conſultationibus ad injuriam famæ tanti viri decurtatis) in Variolis evulgatâ.

1. Acetum in quo ferri ſtercus, quod σκωρίαν Græci vocant, uſtum prius inferv-ſcat ſæpius, & ita detur ad Aconitum. *Scrib. Larg.*

2. Proprie ad eas puſtulas, quæ buſantes malè habent, lapis, quem Pyriten vocant, cum amaris nucibus miſcetur. *C. Celſus.*

3. Acetum calidum potum, inquit Dioſcorides, adverſus omnia venena efficax eſt, præſertim contra *Meconium.*

FINIS.

GULIELMI
COLE, M.D.

Novæ HYPOTHESEOS, ad explicanda

FEBRIUM INTERMITTENTIUM
SYMPTOMATA ET TYPOS

Excogitatæ,

HYPOTYPOSIS

Unà cum ÆTIOLOGIA REMEDIORUM, & ſpeciatim de CURATIONE PER CORTICEM PERUVIANUM. Acceſſit DISSERTATIUNCULA de INTESTINORUM MOTU PERISTALTICO.

PRÆFATIO.

Plurimi elapſi ſunt anni, ex quo dubitare cœperim, an Febrium Intermittentium cauſæ ab Antiquis rectè aſſignarentur, an verò earum origo à Nervoſo genere rectiùs petenda eſſet. Nam & hic loci plerunque ſe prodere ſolent earum Symptomata, quæ primò ingruunt, eaque ipſa ſunt ejuſmodi, ut ab alio fonte derivari vix poſſint. Tum præterea, ubi animo meo penitus inſediſſet, Nervorum munia, arctioribus licèt cancellis olim clauderentur, reverà multò patere latiùs atque ad plura, quàm Veteribus viſum eſt pertinere, (quod quidem in Tractatu, De *Secretione Animali*, antè oſtenderam) facilè hinc erat ſuſpicari, potuiſſe etiam plures Morbos, imo & has ipſas Febres, ab eâdem ſcaturigine manare. Sed tanti apud me fuit ponderis ac momenti magnorum Nominum authoritas, qui aliunde eas, arceſſerent, ut omnem ejus rei cogitationem aut prorſus negligendam, aut ſaltem diſſimulandam cenſuerim: Donec annis abhinc circiter decem, ſi rectè memini, occaſione oblatâ, attentiùs contemplandi Quartanam vernalem, quæ mox infra memorabitur, in eam planè ſententiam perductus ſum, primo hanc, & deinceps facili ductu cæteras omnes Febrium Intermittentium Species. à Nervoſo genere pendere, hunc focum agnoſcere, mineramque earum hìc ſitam eſſe. Quam quidem opinionem ubi altiùs imbiberam, mecúmque ſæpè ac ſeriò revolverem, tantò mihi plus lucis, ad Symptomata ſolvenda, indies affulgere videbatur, ut tandem cogitationes meas ſucceſſivis operibus in Adverſariá ſummatim conjicerem, eaſque cum Medicis quibuſdam doctis, ut ſors tulit, identidem diſſererem. Denique id unum mihi ſupereſſe viſum eſt, ut experirer, utrum in curandis hujuſmodi Febribus, Corticis Peruviani vis atque effectus cum Hypotheſi noſtrâ ita conveniret, ut mechanicâ ratione ſatis aptè explicari poſſet: Nam, ut de me ſemel fatear, in Morborum productione, eorumque curatione, & in Corporeis operationibus quibuſcunque explanandis, non conquieſcit animus, aut ſatisfieri ſibi patitur, priuſquam intellexerit, qua via, quibus inſtrumentis, quo Naturæ artificio, & apparatu planè mechanico officiantur. Hiſce igitur invicem collatis, ut ſatis quadrare compereram, cuncta illicò ordine diſpoſita in chartas retuli, ea ferè forma, qua nunc prodeunt.

Cùm autem ante ſeptennium doctiſſimo D. *Cibbonſio* fortuitò occurrerem, eique conjecturas meas aperirem: ille, librorum magnus heluo, edixit mihi non perinde novas eſſe atque ipſe reputaveram; quippe Cel. *Alphonſum Borellum* (L. *de Motu Animalium*) In Succo Nervoſo Febrium Intermittentium ſedem poſuiſſe; quinetiam Doctiſſ. *Mundio* noſtrati (in Βιοχρηστολογια) ante *Borellum* idem ſuboleviſſe. Quos Authores mihi occupationibus practicis, & quidem ruri, implicato (ubi libri, iſtius præſertim generis, nuper editi, præ emptorum paucitate rarò veneunt) nequaquam legiſſe contigerat. Itaque his auditis, calamum abjicere, & adverſaria flammis committere, primo ſta-

tim impetu decrevi, ne cramben ante coctam, quæ nauſeam creare poſſit, apponerem.

At verò, poſtquam ſedatiore animo perlegiſſem, quicquid uterque ſuper hac re ſcriptis mandaverat, ſtatim comperi, *Hunc* breviter tantùm & ſtrictiùs rem attingere, *Illum* longè aliter atque ego conceperam explicare: denique multò maximam Hypotheſeos meæ partem nunquam alterutri in mentem veniſſe.

Et ſanè *Mundius*, ipſa rei evidentia, ut puto, adductus, videtur Hypotheſeos noſtræ notionem habuiſſe aliquam, eamque, ut *Cæſalpinus* olim Circulationem Sanguinis, quodammodo per tranſennam conſpexiſſe; quam ſi penitiùs introſpexerat, totamque animo fuerat complexus, non paucis tantùm lineis breviter adumbratam, ſed copioſiùs, atque (ut par erat) pro rei dignitate multò pleniùs explicatam traderet. Jam vero ille, *ὡς ἐν παρόδῳ* (*pag. libri ſui* 50.) Materiam Febrium intermittentium, à ſanguine licet ſuppeditatam, in latice Cerebrum & Spinalem Medullam perluente hoſpitari ſupponit, cum eodem fermenteſcere, membranas eorum vellicare atque contrahere, eaque contractione in Nervos adigi, unde rigor & tremor, læſa ſcil. tùm motûs tum ſensûs facultate. Hac porrò commotione è Nervis iterum excuti, inque maſſam Sanguineam per lymphæ ductus transferri ſtatuit, ubi novos tumultus concitans Febrilem effervefcentiam inducit, quæ poſt aliquot horas, excluſa per poros materia Febrili, ſedatur; Hinc apyrexiam ſuccedere, donec ſatis novi fomitis in eundem focum denuò congeratur.

Quæ quidem opinio, quamvis eodem fundamento nitatur cum mea quam in ſequentibus profero, in hoc tamen ab ea diſtat, quod contractum nimis & anguſtum, ut mihi videtur, focum aſſignaverit; quippe quem per totum ubique Fibrarum Syſtema, tam in Corporis habitu, quàm in Cerebro & Spinali medulla, latiùs eſſe diffuſum ſtatuimus. Quinimò de Typorum ratione nihil ſuggerit, quod non ante multoties dictum, quodque animo, probabilitatis ſaltem, avido neutiquam ſatisfaciat.

Borelli autem multò longiùs à meis recedunt ſenſa (Par. 2. Propoſ. 217. & ſeqq.) utpote qui non in ipſo Cerebro vel Syſtemate Nervoſo in genere, ſed in glandulis aliquibus obſtructis mineram ſuam collocaverit: qua cauſa Nervulorum illic ſitorum extremitates pari ratione & neceſſitate ſic obſtrui ſupponit, ut Succum ſuum effundere non valeant, eumque propterea ſenſim coacervatum hac mora fermenteſcere, pravaſque induere qualitates; uſque adeo ut tandem noxa, primò ad Cerebrum, deinde ad Cor & Sanguinem tranſmiſſa, ſingula ſuo ordine emergant Symptomata.

Verumtamen, vix ſatis commodè, ut mihi videtur, expoſuit, qua via, quibuſve machinis, hæc materies ad Cerebrum, multò minùs ad reliquas partes per Corpus univerſum ita convehatur, ut, ictu ferè oculi, prorumpant Paroxyſmi. Ut taceam Typorum quam affert, ſolutionem (ex Authore petendam) analogiamque qua nititur, quanquam forſan in liquoribus lentiùs motis concedantur, vix tamen in Corpore noſtro locum habere poſſe; in quo nempe & ſat rapidè per omnes partes movetur ſanguis, & pluries in die diluitur; idque non rarò tam diverſi generis liquoribus, & quandoque medicatis quos

obſtruentem materiam abſtergere, atque à conceptaculis ſuis dimovere neceſſe eſt; cùm tamen Paroxyſmi interim curſus ſuos nihilominùs exactè repetant.

Quocirca, ubi perpenderam doctorum horum virorum ſenſa, meas non multum anticipare cogitationes, nihilque in ſe habere, quod mea præſtituta ſemita cogat deflectere, imò eatenùs ſaltem firmare, quòd & ipſa in Nervoſo genere Febrium Intermittentium mineram conſtituant, calamum quem depoſueram (ſed quem, arrepta hac anſa, ad indagandas *nuperæ Apoplexiarum frequentiæ* cauſas, amiciſſimus Mei, doctiſſimuſque D. *Kimberley*, à me, ut reſumerem, impetraverat) ad intermiſſum diù hoc penſum, amicorum quorundam doctiſſimorum hortatu, ægrè licèt, revocavi: & ſic tandem ad umbilicum Diſſertatio hæc, qualis nunc prodit, perducta eſt.

Dum verò de eadem edenda meditor, Clariſſimi *Mortoni* circa eandem materiam doctiſſimus Tractatus in lucem prodiit; in quo haberi non pauca, noſtris conſentanea ſeriò mihi gratulor; tum quod plurimùm Viri judicio tribuam, tum præthereà, quod ab illius exemplo fuerit defenſio paratior, ſi fortè novitatis affectatæ arguar, ab iis ſcilicet, quibus, niſi quod excogitarunt Veteres, nihil ſapit. Sin verò, me quandoque explicationes à ſuis placitis diſcrepantes attuliſſe compererit, non eſt, quod ſuccenſeat Vir Candidiſſimus, qui Philoſophandi libertatem ipſe profitetur, eáque, ut par eſt, revera utitur, præſertim, ſi perpenderit, eas non contradicendi animo, ſed diù ante evulgatum ejus librum à me conceptas, imò & deſcriptas eſſe; cujus rei plures appellare poſſum teſtes fide digniſſimos.

Poſtremò, ſi quicquam ab aliis ante prolatum hìc illìc ſparſum Lector invenerit, ſciat velim, me nullius ſenſa mihi arrogare: quin potius ſibi quiſque per me ſua vindicet; dummodo id tantùm, quod certè veriſſimum eſt, conceſſerit, invito mihi & prorſus imprudenti excidiſſe. Cùm enim tanta librorum copia ad Artem Medicam ſpectantium hoc ſeculum abundaverit, mihique Memoria ab ipſa uſque pueritia fuerit infirmior, neutrum ſpondere audeo, aut peregiſſe me omnia quæ ſunt nuper evulgata, aut quæ perlegerim omnia meminiſſe. Ipſam verò Hypotheſin quod attinet, de illa auſin profiteri, quantum ex propria & aliorum lectione, qui has chartas evolverunt, obſervari potuit, neminem hactenus eandem, aut planè conſimilem potuiſſe. Hanc tamen ſi improbaverit quiſpiam, aliamque in medium adduxerit: quæ Morbi Phænomenis ſolvendis magis congruat, me certe gratiſſimum, non lectorem tantum, ſed & diſcipulum ac ſectatorem habiturus eſt.

ELENCHUS CAPITUM
ET
RERUM.

CAP. I.

Præcipuæ Authorum, de Febrium Intermittentium Sede & Ratione formali, expenduntur Sententiæ.

DUplex in genere Authorum circa focum materiæ Febrium Intermittentium ſententia. Vel in loco aliquo peculiari; Vel in Maſsâ Sanguineâ locantium. Veterum ſententia; Humores in primis viis putreſcere. Recentiorum Duplex. *Sylvii*, in Pancreatis vaſis recondi fermentum febrificum ſtatuentis. *Joneſii*, in Habitu partium circa Arteriarum extremitates. *Willeſii*, in Maſsâ Sanguineâ. Deſiderata in opinione *Williſii*. Rationes diſſensûs. Prima, ſecunda, tertia, quarta, quinta, ſexta. Ad interpolatum Morbum producendum Fermentum per vices ſupplendum. Fermentum febrificum hujusmodi extra Sanguinis vias ſtabulari debere. Deſiderata in *Veterum* opinione. Nulla conceptacula à vaſis diſtincta pro reductione Fermenti febrifici in Sanguinem. In Ventriculo & Inteſtinis. In Meſenterio. In Hepate & Liene. Secreti Liquores vel exturbandi ſunt. Vel immediate Sanguini remandandi. Noxa ab eorum detentione. Symptomatis Febrium Intermittentium producendis impares. Deſiderata in Hypotheſi *Sylviana*. In *Joneſiana*.

CAP. II.

Conditiones Cauſæ Febrium Intermittentium Continentis, ipſiuſque Sedes & Materia in Genere proponuntur.

COnditiones Cauſæ continentis iſtarum Febrium. Prima Conditio, Ut ſit magna. Secunda, Ut ſit Univerſalis. Tertia, Ut celeriter in actum erumpat ad Prima Symptomata producenda. Quarta, Ut iis tranſactis parata ſit ad Secundaria. Quinta, Ut ad novi fomitis productionem Locus & Tempus concedantur. Sexta, Ut Symptomatis omnibus ordine ſolvendis quadret. Conditionum harum quarta, quinta & ſexta non quadrant Hypotheſi *Williſianæ*. Nec ſecunda, tertia, & ſexta *Veterum* Hypotheſi. Ut nec *Sylvianæ*. Nec tertia & ſexta *Joneſianæ*. Propria ſententia: Cerebrum & Syſtema Nervoſum eſſe Sedem; & Succum Nervoſum depravatum Materiam, Febrium Intermittentium. Syſtema Nervoſum complectitur omnes Corporis Fibras. Meditullium Cerebri, eſt Arboris Humanæ Radix: Nervi & Fibræ Rami ramulique. Exiſtentia Succi Nervei aſtruitur. An ſolus Aër in Nervis contineatur, Spirituſque Animales ex hoc conſtent? Succum Nervoſum eſſe Succum Nutritium.

CAP. III.

Nutritionem Nervorum miniſterio peragi, Succumque Nerveum eſſe ipſam Nutricatûs Materiam aſtruitur.

VNiverſa Corporis ſtamina Nervoſæ eſſe originis adſtruitur. Non à Corde profluere. Argumentum ab Irregularitate Pulsûs in Febribus Cerebrum afficientibus. Hiſtoria. Menſuram quidem Augmenti noſtri à Cordis, quà Muſculi, robore determinari. Ne ipſum verò à ſuo Sanguine nutriri. Cunctarum partium vis influentialis ad omnia munia, à Cerebro. Nulla per Extrapoſitionem Nutritio. Apparatus ad probandam Theſin. *Primò*, Quid ſit Nutritio. Differentia inter Nutritionem & Augmentationem accidentalis tantum. *Secundò*; Nutritionis Requiſita. Primum; ut Cavitates ita conſtituantur, ut debitè ſuſcipiant & tranſmittant alimentum congruum, & effœto exituro faveant. Secundum; Ut apta ſit materia apportanda; id quod in mollitie & exiguitate particularum potiſſimùm conſiſtit. Tertium; Ut partes Nutriendæ non nimis promptè ſuam dimittant materiam. Quartum; Ut proportio adſit inter materiam Nutritioni deſtinatam & Vaſa advehentia. Quintum; Ut motûs gradus in appellente materiâ ſit lentus. Sextum; Ut juxta Mechanicas leges ad partes nutriendas dirigatur. Hinc infertur Nutritionem lentis gradibus peragi. Tertio; Nutritionis Impedimenta. Primum; Cavitas nimis patula. Secundum; Nimia craſſities, vel heterogeneitas materiæ. Tertium; Pororum in extremis nimia dilatatio. Quartum amplitudo nimia partium adferentium. Quintum; Motus materiæ nutritiæ nimis Celer. Sextum; Perplexa, & à rectâ nimiùm recedens vaſorum advehentium poſitio. *Quartò*, An Sanguis nutriat? Conceſſio. Sanguinem materiam nutritiam ſecum portare. Non verò hinc evinci Immediatam ſuppeditare. Conſiderationes circa Sanguinem. Primò; Maſſam ejus multiformem eſſe. Secundò; Multas continere particulas acres. Tertiò; Valdè confuſas eſſe ejus particulas. Quartò; Multas habere ſatis viſcoſas. Quinto; Motu lationis valdè citato ferri. Negatur Nutritio immediatè per Sanguinem, quia non reſpondet Requiſitis. Primò. Sec. Tert. Quart. Quint. Sext. *Quintò*; Succo Nervoſo competere Nutritionis penſum, probatur à conſideratione Requiſitorum. Primi. Neceſſe eſt ut Fibræ ſint tubulatæ. Secundi, Molliſſimæ & minutiſſimæ ſunt Succi Nervoſi particulæ. Objectioni obviam itur. Tertii. Mora variis de Cauſis nectitur Succo Nervoſo in partibus nutriendis. Quarti. Sicut parcè admittenda eſt materia nutritia, ſic vaſa admiſſura ſunt pertenuia. Cur emaciati non citò ad priſtinum habitum redeant. Cur à Febribus convaleſcentes urinam parcè reddant. Quinti. Motus Succi Nervoſi nequit non eſſe lentiſſimus. Sexti. Diſtributio Nervoſarum partium quàm rectiſſimè fieri poteſt habetur. Arteriæ à concluſo Sanguine ſuo nutriri nequeunt. *Sextò*; Proponitur Modus quo Nutritio peragi concipiatur. Qui & Augmentationi Corporis competit. Conciliatur Senſûs & Motûs ratio cum hâc de Nutritione Hypotheſi, Objectio. Quî fiat ut in Paralyſi, deficientibus Motu & Senſu Nutritio tamen peragatur. Solutio. Objectio, Quomodo tam puſilli Nervi grandibus Muſculis aliiſque partibus nutrimentum ſuppeditare poſſint? Solutio. Objectio. Improbabile videri inoviam puncturâ tendinis effluentem, è Nervis profluere. Solutio. Modus Nutritionis à Cel. Entio aſſignatus proponitur. De eo ambigitur.

CAP. IV.

Conditiones allegatas Continentis Febrium Intermittentium Cauſæ Succo Syſtematique Nervoſo competere monſtratur.

MOnſtratur, Conditiones ſuprà recenſitas, Succo Nerveo quadrare. Primam, Secundam, Tertiam, Quartam, Quintam, Sextam.

CAP. V.

Hypotheſis particulatim proponitur.

HYpotheſeos ſumma. Radices Nervorum in Cortice Cerebri laxari, vel propter poros ab Aëre occluſos, vel anomaliam in aliquo ex cæteris Non-naturalibus. Vel præ aliquâ aliâ ſubitâ occaſione. Hinc Nervos admittere materiam incongruam. Quæ morâ quam hic trahit variis de cauſis, ſenſim exaltatur. Verùm ad aliquot horas, forſan & dies ſine moleſtiâ per Nervos & Fibras progreditur. Donec ad debitum plenitudinis & maturationis gradum evecta conceptacula lancinare incipiat. Unde Rigor. Univerſalis. Qui præ corrugatione extremorum non ſtatim evaneſcit. Poſteà verò erumpente in Sanguinem hâc materiâ Febrilem calorem accendi. Tandem ſudore, &c. maturatam Criticè excludi. Atoniâ verò Corticalium Cerebri Glandularum perſiſtente, iiſdem, gradibus uſque repetere Morbum. Donec cuncta in ordinem redacta fuerint. Conſiderationes quædam ad Hypotheſin confirmandam. Primo Nervi lentè (comparatione ad Arterias habita) ſupplementa ſua admittunt, lentiùs deponunt. Attamen 2°. Proportio ſervari debet inter Nervorum & Arteriarum adimpletionem. 3. Irritatio ad extruſionem nequit eſſe continua, ſed diù protelari debet. 4°. Succus Nervoſus non omnibus horis æqualiter à Cerebro admittitur. Parcius interdiu. Copioſiùs noctu. A Somno in habitum partium protruditur. 5°. Ad magna Symptomata concitanda, vel Acrimoniâ, vel Quantitate, vel Motu peccare debet Materia. Ephemeræ (nonnunquam cauſa.)

CAP. VI.

Symptomatum recenſio, & ſolutiones.

SYmptomata Febrium Intermittentium trium ſunt generum. Præluſoriæ. Exhorreſcentiæ. Incaleſcentiæ. Nec omnia omnibus, nec ſingulis æquè violenta eveniunt. Eorum Ratio. Pandiculationis, Oſcitationis. Partium contractionis. Morum aſperitatis, vel ingenii acuminis aucti. Vertiginis. Cephalalgiæ præluſoriæ. Rigoris & Horroris. Cur in Dorſo rigores incipiant, & hic loci graviores ſentiantur. Frigoris. Durationis Rigoris. Pulsûs debilitatis & tarditatis. Anhelitûs difficultatis. Hypochondriorum contractionis. Saliva, Lachrymarum, Urinæ profuſionis. Vomitionis. Proclivitatis ad alvum exonerandam. Tranſactis Nervoſis Symptomatis ingruunt Febrilia. An dentur Sulphureæ in Sanguine particulæ. Febrilium Symptomatum ratio. Caloris & Frigoris alternationum. Capitis doloris, Delirii, Vomitionis, DiarrhϾ, &c. ſecundariorum. Criſeos in fine emergentis. Apyrexiæ ſequentis.

CAP. VII.

Typorum Ratio.

TYpi Quotidianarii, Quartanarii ſunt reliquorum norma. Prolegomena ad horum rationem reddendam. Primum, Eadem in genere ſingulis ſpecie-

bus

bus Symptomata. Secundum, ſingulæ ſua (ut plurimum) obſervant anni tempora. Exceptio. Hiſt. Quartanæ Vernalis. Tertium, Nihilominus quoad aliquas circumſtantias diſcrepant. Diſtributio Conſtitutionum Anni. Scil. Primò, In Vernalem. In hâc particulæ Nitroſæ maximè ſcatent. 2°. Autumnalem. In quâ Acidæ. 3°. Hyemalem. In quâ Crudæ. Æſtiva conſtitutio Febribus Intermittentibus producendis minime apta. In Conſtitutione Vernali & Autumnali Acrimonia in cauſa eſt, Sed Vernalis diverſa. Ab Autumnali. In Hyemali Cruditas & Heterogeneitas in culpa ſunt. Hinc ratio diſcriminis in genere inter alterutrius durationem. Sed particularis certorum Typorum ulterius quærenda. Soli Homines, fere, Febribus Intermittentibus proclives. Obſervanda præliminaria ad Typologiam noſtram conſtruendam. Primum, ſecundum, tertium, quartum. Deductiones ex primo Obſervando, quæ regularem prætespropter fore recurſum Paroxyſmi arguant. Objectioni ab incautè viventibus occurritur. Deductiones à ſecundo Obſervando. Quæ ad Nycthmeri ſaltem diſtantiam Paroxyſmos elongari debere ſuadent. Deductiones à tertio Obſervando, quæ ſingulos Typos ab invicem diſcriminent. Ad Conſtitutiones partium Anni quæ hoc determinant reſpiciendum. Primò, Vernalem. Cur Nitroſæ particulæ (dominium hac tempeſtate obtinentes) alternis tantummodo diebus ſe exerant. Secundo, Autumnalem. Particularum Acidarum figura. Cur hæ nocendi vires non ante quartum (incluſivè) diem obtineant? Objectioni de coincidentia noſtræ Hypotheſeos cum *Williſianâ*. Reſpondetur. Tertiò Hyemalem. Deductiones à quarto Obſervando, quæ anomalias determinant. Objectioni, Sanguinem indies mutari alleganti, Reſpondetur. Anacephalæoſis rationis Typorum.

CAP. VIII.

Methodi Curationis in genere, Variarumque ad eam ſpectantium Adminiſtrationum, Ratio.

Methodus medendi generalis cum ſingularum Adminiſtrationum ratione. Non prorſus eadem medendi Methodus ſingulis Febrium Intermittentium ſpeciebus competit. Generales Indicationes tres. Adminiſtrationes quæ primæ debentur. Quæ ſecundæ. Quæ tertiæ. Phlebotomia. Quæ eam prohibeant. Aliis Evacuationibus præmittenda. Repetenda. Vomitoria. Modò non adſint prohibentia. Modus juvandi. Cathartica. Tempus exhibendi maximè opportunum, Ante Paroxyſmum, cur non ſemper proſint. Qualia exhibenda ſint. Curationis ſolutio à Draſtico. Diaphoretica, Ratio agendi. Hæc adminiſtratio non ſemper proficua eſt. Diuretica. Ratio agendi. Alterantia. Duplicia. Primò Digeſtiva. Ratio agendi. Salinæ ſunt proſapiæ. Cujuſcumque ſit generis. Objectioni ab Hypotheſi de Typis Reſpondetur. Digeſtiva toto fere decurſu Morbi uſurpanda. Secundò, Specifica. Agunt ratione Craſis & Texturæ, non Principiorum Chymicorum. Cortex Peruvianus inſtar omnium. Opiata. Pericarpia. Ratio agendi, modo effectum ſortiri certò conſtiterit.

CAP. IX.

Methodus Febres Intermittentes in ſpecie curandi.

MEthodi medendi generalis ad varias Febrium Intermittentium Species adaptatio. Primo, Ad Quotidianas. Secundo, Ad Tertianas. Tertio, Ad Quartanas.

CAP. X.

De Corticis Peruviani, circa Febres Intermittentes ſiſtendas, Facultate.

CIrca effectum Corticis Peruviani quinque perpendenda. *Primò*, Noti ejus effectus. *Secundò*, Texturæ modus & ratio. *Tertiò*, Scena operationis. Luſtrandæ quatuor Corporis regiones quas pertranſit, 1°. Quid agant ejus particulæ dum Primam peragrant, 2°. Quid dum Secundam, 3°. Quid dum tertiam, 4°. De Quarta dubium an ullæ ſubingrediantur: Saltem annon, ſi admiſſæ fuerint,nimis hic compingantur, Reſpondetur, Non (adæquatè) vires exerit in Primam Regionem,ad Febrem tollendam,Nec in Secundam ad hunc effectum, Ut nec in tertiam, Sed in quartam. Conſiderationes præliminares circa relativam Medicamentorum actionem, Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta. Illationes ad Corticis Peruviani effectum determinandum. Prima, Secunda, Tertia. Objectioni de perpuſilla quantitate Medicamenti quæ in Cerebrum deportatur, Reſpondetur. *Quarto*, Agendi modus. *Quinto*, Phænomenῶν & Obſervatorum ſolutio juxta Hypotheſin. Cur Corticis Peruviani exhibitio præmatura vel non ſuccedat, vel quandoque damnoſa ſit. Cur ab hoc Medicamento Morbus ſine evacuatione diſpareat. Cur lecto affixi rarò levamen ab hoc Medicamento ſentiant. Cur Cathartica præproperè exhibita Paroxyſmos quandoque reducant. Cur Paroxyſmi Cortice Peruviano ſedati quandoque redeant. Cur cum Acidis vel Amaris Cortex exhibitus efficacior deprehenditur. Cur hoc Medicamento curatis, quàm aliis, celeriùs redeant priſtinæ vires. Conſiderationes practicæ circa uſum Corticis Peruviani. Morbos pleroſque Chronicos in Nervoſo genere fundatos eſſe probabile videri. Hiſt. rara.

GULIELMI

GULIELMI COLE, M.D. TRACTATUS DE FEBRIBUS INTERMITTENTIBUS.

CAPUT PRIMUM.

Præcipuæ Authorum, de Febrium Intermittentium Sede & ratione formali, expenduntur Sententiæ.

PRiuſquam *Hypotheſin* proponere aggrediar, par eſt, ut, quid de Febrium harum *Sede* & *Ratione formali* ſenſerint præcipui Authores, breviter exponam, & inde vel lucem fœnerentur dicenda, vel refutationem faciliùs ſubeant, dum unà videntur probabiliora. Nempè non magis propriis, quàm aliorum opinionibus, me mancipatum palam profiteor.

1 Authorum circa hanc materiam ſententiæ ad duo genera redigi poterunt. Nimirum *vel* Fermentativam ſubſtantiam in loco aliquo extra uſitatum Sanguinis tramitem maturari, inque ejus gremium ſtatis periodis, pro genio maturatæ ſic materiæ, regeri ſupponunt; *vel* totum in ipſâ ſanguineâ maſsâ negotium tranſigi, dum ſuæ accenſionis fomitem continuò ſecum portat, donec tandem uſque adeò quædam ejus particulæ præ motibus inteſtinis exaltentur, ut in fermentum pro reliquis in turgeſcentiam febrilem commovendis faceſſant.

2 Sententiarum harum *prior* in genere longè maximum cultorum numerum habuit; atque tum Veterum (imo univerſorum ad hoc uſque ſeculum) erat, tum variorum è Modernis; licet alii aliis nixi fundamentis in diverſas ab invicem abierint ſententias.

3 Priores à *Bile*, *Pituitâ*, *vel Melancholia*, *in primis viis*, utpotè Hepate, Liene, Ventriculo, Inteſtinis, Meſenterio, &c. (hi in hoc, alii in illo ex iſtis viſceribus) putreſcentibus, atque inde in venas convaſatis, turgeſcentiam iſthanc in Sanguine ortum trahere, ſupponebant; idque his vel illis periodis, juxta quod humores iſti ex propriâ habitudine citiùs aut ſeriùs in fermentativam indolem maturari, apti nati eſſent.

4 Recentiorum verò non exigua hoc Seculo natorum pars, quamvis humoribus dictis (ſaltem tanquam ſanguinis formaliter conſtitutivis) nuntium

1 Duplex in genere Authorum, circa focum materiæ Febrium Intermittentium, ſententia; vel in loco aliquo peculiari 2 Vel in maſsâ ſanguinea locantium. 3 Veterum ſententia; Humores in primis viis putreſcere. 4 Recentiorum.

remittant; de *particularibus* tamen *fermentis* atque *extra Sanguinis vias* ſtabulantibus; Febrium iſtarum productivis conſentiunt.

5 Ex his duorum Sententiæ præcipuè conſiderationem merentur.

6 Primam Celeb. *Sylvius*, cui & non pauci obtigerunt affeclæ, propalavit; qui in *pancreatis vaſis* recondi & maturari, hoc fermentum, atque ab obſtructione unius vel plurium ejus ductuum, eâque vel majori vel minori, iſtas Febres oriri ſupponit. Nempe vult Succum pancreaticum præ vaſorum propriorum excretoriorum obſtructione detentum, aceſcere, atque hinc fermentativam, ubi Sanguini commiſſus fuerit, indolem nanciſci; iſtum verò copiâ ad aliqualem diſtentionem inducendam auctum, atque penetrantiorem morâ evadentem, clauſtra ſua ſubitò perrumpere, atque mox Sanguini, juxta protruſionis animalis & circulationis leges redditum, in eo, ubi ad Cor pertigerit, turgeſcentiam Febrilem concitare, atque inde Paroxyſmum; qui tantiſper durare neceſſe habet, donec difflata vel ſubacta fuerit fermentativa hæc materia.

Obſtruentem iſthanc mineram valdè *tenacem* ſupponit, ut proindè aſportari ſtatim nequeat, ſed tantummodò perforari, quo fiat, ut ubi evacuatus fuerit, quem prius incluſerant ſuccus, mox iſtorum vaſorum conniveant ora, moramque adeò novo perpetim affluenti faciant, donec hic ad eundem aciditatis gradum evectus & debitâ menſurâ coacervatus, iterum pertundat obicem. Quas quidam congeſtionis & eruptionis alternationes haud ceſſare autumat, donec penitùs abſumptum fuerit obſtruens craſſamentum; quod ubi obtigerit, evaneſcunt extemplò Paroxyſmi. Variorum Typorum rationes ab unius vel plurium horumce vaſorum obſtructione deducit Cl. *Author*, prout in ipſius *Praxi* cernere licet.

7 Alteram à nuperis annis Vir doctiſſimus, *D. Jones*, in medium protulit: quâ ſupponit *Chylum ſanguini improportionatum* factum, quaſdam ex crudioribus ſui partibus *circa arteriarum extremitates* ubivis deponere; utpotè quoniam minùs ſequaces prorsùm cum reliquâ maſsâ minimè, ſaltim pari paſſu, moveri queant; ubi tantiſper commorantur, donec *acorem* contraxerint: Quo inducto, primùm ſenſiles, quæ nuſquam non habentur, vellicat iſthæc materia partes; dein Sanguini affuſa inter Sulphureas ejus particulas commotionem talem inducit, ut paroxyſmus Febrilis actutùm invadat. Vid. Cl. *Author*, Tr. *de Febr. Intermittentibus*.

8 Sententia, quæ in *Maſſæ Sanguineæ* gremio Febrium harum focum latere vult, & cui ſummus honos plurimorum opinione deferendus, Magnum *Williſium* Authorem agnoſcit. Supponit Vir Doctiſſimus *Chyli Supplementa*, Sanguini degeneri facto minus quandoque congrua, nec proindè ut aſſimilentur apta nata, tandiù tamen illius contubernium ſortiri, cumque eo circulari (quod quidem facilè per ſat longum tempus fieri concipiatur, cùm mollis ante ſuam, quæ non ſtatim patratur, exaltationem, & ſequacis ſint genii) donec ad molem & grandem & moleſtam aſſurgant: quâ morâ tum proprio nixu, tum ſanguifici, quocum inivêre commercia, fermenti vitio, ad fermentativam & ipſa exaltantur indolem: Quam ubi indepta fuerint, turgeſcentiam in Sanguine concitant;

5 Duplex ſententia. 6 Sylvii in Pancreatis vaſis recondi fermentum febrificum ſtatuentis. 7 Joneſii in habitu partium circa arteriarum extremitates. 8 Williſii in maſsâ Sanguineâ.

unde paroxyſmus exoritur, qui tantiſper, & durat & alternatim redit, donec obliterata fuerit, quæ noviter uſque appellentia vitiare ſolet, Sanguinis dyſcraſia. Conſulatur Cel. *Authoris Diatribe de Febribus.*

Præ me non fero ſolennem vel harum vel aliarum quarumvis Authorũ opinionum, quæ meis minimè quadrant,adornare refutationem, multò minùs petulanter convellere. At verò dum aliam in medium proferre Hypotheſin aggredior,meum eſſe cenſeo,rationes adducere; quæ & prolatis aſſenſum dare prohibent,& dubitandi cauſam vindicent,ne gratis ſeceſſum moliri inſimuler.Dum verò hoc abſque convitio in contra-ſentientium judicium præſto, illam mihi indulgendam iri veniam & licentiam,quam quiſque ſibi jure deberi autumat, confido.

1 Et primo quod ad *indigenam Fermentum* (ut ab hâc ordiar Hypotheſi) ſpectat;quamvis hoc rationibus non parum ſpecioſis à doctiſſimo, perque omnia dehinc ſecula meritò celebrando Autore, ſtabilitum ſit, multumque invaluerit;Mihi tamen (ſit magno illius nomini honos) vix probabile videtur, Morbum,ſaltem qui in maſsâ Sanguineâ paleſtræ ſuæ non exiguam partẽ ſortitur, interpolatum, imò & periodis non ſolùm frequenter recurrentibus, ſed & ut plurimum valdè regularibus conſtat,à Fermento quod tum in eâ primùm conficitur,tum cum eâdem aduſque tempus paroxyſmi,imò & plurium ſubindè recurrentium,indeſinenter gyratur, conflari.

2 Quæ hoc mihi ſuadent, paucula enumerare liceat.

3 Et quidem *primò* concludendum cenſeo, *Sanguinem* in ſuâ conſtitutione *valdè heterogeneum* eſſe:id quod (ut argumentum à Chymica analyſi mittam) non ſolùm à varii generis eduliis,quibus univerſi veſcimur, verùm inſuper à partibus multigenis nutriendis (quæ quamvis hinc pabulum ſuum forſan non immediatè deſumant, ſecretionis tamen medio ex eo, per vias inferius tradendas,cunctas quantumvis difformes id delibare neutiquam dubitavero) variiſque functionibus adminiſtrandis colligere pronum eſt. Proindè ſicut hinc ad Febrilem turgeſcentiam (etiam dum maxima illi eucraſia adeſt, modò à forti ſolicitetur occaſione) proclivis eſt,ſic,ubi hanc ſemel conceperit, conſtanti tenore eandem ſubire tenetur,donec tota deflagraverit exagitata materiæ congeries;quo facto ad novam longo tempore inhabilis videtur, verùm vappida potiùs quàm accenſibilis redditur:Idcirco ubi hoc contigerit,Febris *Continua* vice *Intermittentis* invehi debet : Cum verò hoc in craſi natura evenire probabile ſit, multò magis ubi à recta degeneraverit, eveniet ; quando præ particularum irregularitate ad enormiores turgeſcentias pronus eſt;magiſque proinde ſingulæ,quæ ad iſtas natæ ſunt, exantlari neceſſe habeant. Nec quidem iſta ſic ad turgeſcendum prona,ſi ad Sanguinem unicè ſpectet, citò renovari,quoad hanc vim, poterit materia, verùm lenior in ejus locum à tenui, quo hujuſmodi Febricitantium maxima pars utitur, victu ſuppeditabitur,quæ proinde exaltari & laxari tantoperè ſtatim nequit,ut commotiones tam ſubitaneas in ſubjecto adeò, prout videtur, vappeſcente iterum cieat. At verò,

4 *Secundò*, Sicut hoc in genere dicendum videtur, ſic porrò fortiùs inculcandum,ſi *varias* hominum, à diverſâ,quâ ſinguli donantur, Sanguinis cra-

1 Deſiderata in opinione Williſii. 2,Rationes diſſensûs.3, Prima. 4. Secunda.

ſi, enatas *conſtitutiones* perpendamus;quos tamen univerſos ferè Febribus Intermitentibus,eodem modo,quod ad periodos, decurrentibus, corripi aptos cernimus. Quod vix fieri poſſe videtur,ſi cum Sanguinea maſsâ indentidem circumferatur materia hæc Fermenteſcibilis;quandoquidem præ particularum in ſingulis invicem varietate,ſi non communem ad turgeſcendum aptitudinem amittat,ſaltem variantes multùm Typos induere debeat. At ſub epidemicâ tempeſtate (ſtante licet propriâ cujuſque conſtitutione; quas inſuper cuncti ferè homines multùm invicem diſcrepantes ſortiuntur) eadem ſymptomatum, ſaltem maximè notabilium,ſeries,idemque, ad amuſſim ferè, periodorum recurſus obſervari poteſt;ut altiùs quærenda videatur iſtarum ratio.

3 *Tertiò*, Multæ concurrere ſolent *circumſtantiæ* ad turgeſcentiæ iſtius periodos variandas; utpotè alimentorum qualitas nunc hæc, nunc illa, quantitas nunc major,nunc minor, tempus aſſumendi varians, aliæque plures quotidiè occurrentes, vixque ſolertiſſimâ vitandæ induſtriâ: Quæ omnes ſicut Sanguinis craſin ſingulis diebus aliquatenus variare debent, ſic (præſertim ubi à debitâ deflexerit) multùm conducent ad ſubſtantiarum aſſumptarum maturationem,atque hinc turgeſcentiam mutandam;cùm intereà certas plerunque redeundi vices obſervent paroxyſmi.

4 *Quartò*, Nec parum momenti habere videtur *circulatorii Sanguinis motûs* conſideratio, ad indigenam hoc fermentum excludendum; eo, quòd cunctis ejus partibus confuſionem inducat: Quæ quamvis debitam particularum exaltationem nequaquam impediat,aſt è contrà ſingulas agitando, atque invicem variis modis, ut ſic magis uſque comminuatur,adducendo,perque anguſtias in ſolidarum partium habitu urgenda,maturationem ad Animalis œconomiæ uſu promoveat;imò forſan in ſtatu degeneri ad Febres agitatione nimiâ diſponat;Vix tamen, ubi hæ inductæ fuerint, adeò reciprocantes turgeſcentias, quales in intermittentibus cernimus, permittere poteſt; quandoquidem ab iſthâc incongruarum particularum confuſivâ agitatione ſicut circulationis modus neceſſariò multùm à naturali mutatur, ſic major uſque confuſio inducitur,quæ non antè compeſci poteſt, quàm particulæ, ſic ultra modum commotæ, vel exterminatæ, vel debitè ſubactæ fuerint; craſique Sanguinis, cùm non eadem ob prægreſſam hanc conſtitutionem mox redeat,debilior tandem ſuccedit: Undè ad tales turgeſcentias haud facilè brevì iterum aſſurgere poteſt maſſa.

5 *Quintò*, Si verò daretur tale aliquod Fermentum, minùs tamen probabile videtur, *Chyli Supplementa*, quibus innititur Hypotheſis, iſthoc præbitura: quando-quidem liquor iſte multò *mollioris* eſſe *indolis* videtur, quàm ut, datâ quâvis in Sanguine Febrili diatheſi, ad fermentativam ſubitò aſſurgat dyſcraſiam. Et quidem molles ſubſtantiæ Sanguini affuſæ (maximè,ſi ſenſim inſtillentur, id quod de Chyli Supplementis conſtat) tantum abeſt, ut tales inducant turgeſcentias, ut potiùs inceptas cohibere natæ videantur, utpote particulas exaltatas hinc obtundentes atque diluentes. Hinc juſcula avenacea, panatella,emulſiones,&c. in Febribus ab omnibus imperantur Medicis. Nec ſanè,

3 Tertia. 4 Quarta. 5 Quinta.

Sextò, Neceſſariò innatum fermentum ad Febriles turgeſcentias, ſive continuas, ſive interpolatas, ſanguine concitandas requiri videtur; quandoquidem ab *aſſumptis minimè congruis* has ſæpenumerò momento quaſi pullulaſcere, nec minùs à *regeſtis ſuſcepto frigore effluviis*, experimur. Quod certè pro argumento erit, extraneum potiùs ad interpolatas producendas deberi: Imò paulatim & præviis, inque horas ſenſim invaleſcentibus, velitationibus ad commotionem Febrilem tandem aſſurgere debere videtur Inteſtina fermentatio, ſi hæc pro adæquatâ cauſa habenda foret.

1 Et ſanè mihi maximè congruum videtur, ad *interpolatum morbum* invehendum, *interpolatum* pariter *Fermentum* requiri, eò quòd relatio proportionata inter cauſas & effectus ubivis habeatur. Quippe quandoquidem palam videtur, nequaquàm prohiberi poſſe cōtinuam turgeſcentiam, quouſque cauſa efficiens minimè ſubacta intus latitaverit, ſic pari ratione dum morbum ſtatis ire & redire periodis cernimus, quid aliud comminiſci poſſumus, quàm quod toties aggerendus ſit novi pabuli ad redintegrandam hanc turgeſcentiam, cujus materia priore deflagratione exantlata fuerit, proventus? At verò Chylum appellentem neutiquam pro tali habendum eſſe, hinc (præter id, quo de molli ejus genio indigitatum modo fuit liquere cenſeo, quod non pari paſſu cum Febrili inſultu ſuggeratur, quam ſive cibaria frequentiùs ſive longioribus intervallis aſſumantur, ſtatas obſervare periodos, cuivis notum eſt. Agnoſco ſanè & Sanguinis dyſcraſiam Morbum fovere: quandoquidem univerſi (Chylo excepto) ab hoc proveniunt liquores, à quorum aliquo fermentum iſthoc, quodcunque ſit, profluere debet; imò & Chyli ſuppetias irregulari methodo ſuppeditatas, paroxiſmos quandoque vel accelerare vel retardare. Verùm lis eſt de uſitata & ſolenni inſultuum ratione, quam à minus frequentibus peſſundari caſibus nemo aſſeruerit.

2 Proinde conjicio, quòd ad ſubitam turgeſcentiam identidem concitandam neceſſum ſit *Fermentum* aliquod *activum* & *Sanguini incongruum*, alicubi *ultra ejus vias* recondi, quod & iſthic maturari, & maturatum huic affundi poſſit, ad turgeſcentias dictas concitandas, imò quod priùs ferociam ſuam in foco proprio exerceat, quàm Sanguini affundatur; atque inſuper abſumptum renovari poſſit iterum ad novos paroxiſmos, quamdiu morbida hæc perſtat diatheſis, cudendos. Ubi verò loci hoc continetur & ſtabuletur, proximè diſquirendum.

3 Et primò, quod ad *Veterum* Doctrinam, quæ in viſceribus & primis viis latere iſthoc Fermentum vult; Ex quo majori Anatomicorum diligentiâ fabricæ corporis & receſſuum, motuſq; Sanguinis notitia accuratior invecta fuit, deprehenſum eſt, *nulla* talia offendi *conceptacula*, in quæ vel deffllectere vel in quibus congeri poſſunt quales ad hoc opus comminiſcuntur humores; quin porro circularem Sanguinis motum nequaquam permittere, ut quidvis hujusmodi in vaſis Sanguiferis recubet. 4 Quod enim ad *Ventriculum* atq; *Inteſtina* attinet (quæ propriè magis primarum viarum Nomenclatura inſignienda ſunt) quicquid, utut aliunde quàm à Chylo proveniens, eorum ſubit cavitates, communem

1 Ad interpolatum Morbum producendum, fermentum per vices ſupplendum. 2 Fermentum febrificum hujuſmodi extra Sanguinis vias ſtabulari debere. 3 Deſiderata in Veterum opinione. Nulla conceptacula à vaſis diſtincta pro reductione fermenti febrifici in Sanguinem 4. In Ventriculo, inteſtinis.

Chyli viam ſolummodo emetiri debet, adeóque iisdem, quibus Hypotheſis *Williſiana* obnoxium eſt difficultatibus- 1. Porrò, *Meſenterium* nulla poſſidens conceptacula, verùm colligendis & tuendis chyliferis ſanguiferisque ductibus, quò reſpectivis eorum liquoribus commeatum præbeant, diſtinatum vix idoneum tali fermento repoſitorium concipi poteſt. 2. *Hepar* dein & *Lien* (in quibus potiſſimùm & maturari & recondi ſupponunt iſta fermenta) unicè ex vaſis & glandulis ſecretorio operi dicatis conſtari, à conſummatiſſimo (nunquam ſine honoris præfatione nominando) *Malpighio* deprehenduntur, per quæ celeriùs multo deferri ſolent, quos convehunt, liquores, Sanguis ſcilicet & ſecreti liquores, quam ut pro conceptaculis ſolummodò haberi permittant. De Sanguine quidem (ut paulò pleniùs rem hanc explicem) nemo puto ambigit, quin conſtanti tenore prorſum per propria vaſa, tam in iſtis viſceribus, quàm in reliquo corpore, verſus cor labatur 3. De *Secretis* autem *liquoribus* conſtat, quòd, quamvis lentiùs multò quàm Sanguis ferantur, in peculiaria tamen vaſa depoſiti, vel in tales deferantur cavitates, unde nî poſtmodum illis cum Sanguine commercii (niſi longo forſan per Chyli vias itinere) datur, prout in ſecretione, quæ in veſicam bilariam fit, cernitur, vel immediatè Sanguini remandentur, ut remixti iterum cum eo circulentur, id quod in *Liene* quem nullis vaſculis exportantibus donari, agnoſcunt Anatomici (& *Glandulis conglobatis* in quibus tamen nullas cavitates huic muneri, ut videtur, pares hactenus detexit culter) uſu venit: ſin intra vaſa vel habitum iſtarum partium alteruter horum liquorum ultra præſtitutum à Natura tempus moretur, magnarum obſtructionum, inflammationum, variorúmve tumorum (qualia raro in Febribus intermittentibus, earum ſaltem neceſſario productiva, obſervantur) imo quandoque rupturarum, prout in *Lymphaticis* aliquando cernitur, potius quam regulari modo reciprocantium paroxyſmorum Febrilium materiam ſuggerunt. Quin inſuper liquorum influentia, ſi daretur hujuſmodi moræ locus, multo nimis contracta videtur ad *univerſa ſymptomata*; & prorſus quidam impar ad aliqua (ea ſcilicet, quæ nervoſum Syſtema affectum teſtantur, qualia ſunt rigor, horror, oſcitationes, convulſivi quandoque affectus, &c. ſolvenda, quorum ſanè productio, cùm ſit univerſalis, & univerſale Fermentum exigit, & ſpeciatim tale, quod in Cerebrum ejusve propagines primo agat; cum interea particulare (quod comminiſcitur Hypotheſis & parcè nimis Sanguini ſuffundi neceſſe haberet ad grandem adeo, imo repentinum affectum, qualis eſt plerumque paroxyſmus Febrilis, invehendum; & locis incommodis. Ut taceam *inæqualem diſtributionem*) quam Sanguini, qui promiſcuè & fortuito ad has vel illas partes deportatur, affuſum ſubire tenetur efficere poſſe, ut ad paucas ſolummodo partes corporis, imo paucas Sanguinis particulas, pertingat, quas proinde, intactis reliquis, vi ſua afficere deberet, adeoque partiales moleſtias nunc hac, nunc illa corporis Sede, produceret; cum tamen univerſim, eodem quaſi inſtanti corpus affici percipiamus. Sed antiquatam jamdiù hanc ſententiam miſſam facio.

4 Quod ad *Sylvianam* Hypotheſin ſpectat; Hęc iisdem fermè difficultatibus obnoxia

1 In Meſenterio. 2 In Hepate & Liene. 3 Secreti liquores vel exturbandi ſunt. 4 Vel immediatè Sanguini remandandi.

obnoxia videtur: Nempe nimis *anguſtis limitibus* ad ſymptomata tam latè diffuſa explicanda concluditur; quandoquidem mineram illic ſitam velit, unde nec promptè, nec univerſaliter, nedum in univerſum corpus, ſed vel in ipſum primitùs Sanguinem, ad varia, quæ experimur, ſymptomata concitanda, diſpenſari valet. Quin nondum conſtat, dari *vias*, per quas liquoribus immediatè ex biliaribus pácreaticisque ductibus in Sanguineum gurgitem conceditur tranſitus: Imo vix eſt, qui nunc dierum ambigit ſingula, ex hactenùs repertis, vaſa ſecretoria *exportationi* ſolummodo liquorum in Hepate & Pancreate ex Sanguine ſecretorum (lympha excepta) in inteſtina inſervire; quò ubi pervenerint, longum nimis & perplexum in Sanguinem iterum, præcipue verò in remotiores corporis plagas, iter invenient ad tam gravia, & quidem repentina, ſymptomata inducenda. Adde quod liquorum hujuſmodi effervescentiá producẽdam ex iſthâc ſuppoſitione deſignatorum energia *multum refringi* deberet; dum & tractum tam longum emetiuntur, & aliis mitiſſimæ, aliis fortè repugnantis indolis, in itinere affunduntur; ut proindè multum fatiſcere, antequam præſtitutam attingant Scenam, concipiantur. Agnoverim ſanè hujuſmodi Fermentum Sanguini ſemel affuſum brevì turgeſcentiam ſat magnam concitare poſſe, quandoquidem circulatorii motus beneficio per totam maſſam non longo tempore diſtribui valet: Verùm notari poterit turgeſcentiam hanc non ante concitari,quàm prævia,quæ nervoſorum Syſtema affectuum teſtantur, perque plures qnandoque horas ferociunt, ſuum abſolverint ſtadium.

4 *Joneſianam* tandem Hypotheſin,ſicut admodùm ingenioſè,ſic ſumma probabilitate excogitatam cenſerem, modò cæteris Phœnomenis ſatisfecerit, cum univerſalitati turgeſcentiæ Febrilis perbellè reſpondeat. Nempe neceſſe videtur,ut,ſi minera morbifica ubivis circa extremitates arteriarum ſtabuletur, unoque inſtinctu & momento in eruptionem omnis ubique commoveatur, univerſim hinc in corpore turgeſcentiam creet, dum intus ruens,ſtatimque peragrato Corde,ad omnes regiones ab omnibus veniens,& proindè univerſaliter affectus, Sanguis deportatur. Verùm dubitare ſubit, utrum quod *in corporis Cortice*, ſaltem circa Fibrarum ubivis extrema hæret,atque hic loci ſolummodo, ad qualem ſentimus *rigorem* inducendum,afficit ſat ad hunc effectum quadret. Quippe videtur,quod rigores ab extremis orti, illic loci primum percipi debeant; quod tamen raro ſi omnino, uſu venit. Primum etenim in *dorſo* horrorem uſitatè patimur, contrahunturque præcordia, nec, niſi interpoſito aliquo ſpatio, extrema corporis affici percipimus; id quod motum vellicantis humoris per loca prius affecta,deorſumque ſerpentis,arguere videtur. Obſervare poſſumus, quod ubi acicula vel re alia quavis acuta vel corroſiva ſuperficies corporis læditur,de loco ſic affecto conqueramur, quamvis poſtmodum forſan ad ipſum cerebrum ſerpat malum, modo ut in punctura tendinis &c. grandius fuerit, convulſioneſque excitet;verùm & has quidem ab horroribus Febrium intermittentium multum abludentes: Imo incipiente pſora aliiſve ſimilibus cutaneis affectibus, moleſtia primo ſe in cute prodit, licet, à Cerebro perceptio proveniat. Porro ambigi poteſt,utrum *tota* materiæ morbificæ pro ſingulis Paroxyſmis concitan-

1 Noxa ab eorum detentione. 2 Symptomatis febrium intermittentium producendis impares. 3 Deſiderata in hypotheſi Sylviana. 4 In Joneſianâ.

dis quantitas, quam univerſim in partium habitu diſpergi ſupponit, *eodem gradu & tempore aceſcat*, quandoquidem partes in quibus ſtabulari debet, multum inter ſe caloris gradu diſcrepare deprehenduntur, quarum proinde aliæ citius, aliæ longiori intervallo, reſtitanti huic in ſuis locullis materiæ acorem imprimere natæ ſunt: Quod ſi ita ſit, vix omnes ejus portiones unà erumpere concipiantur. Adhæc quæri forſan poterit, qua ratione præcaveatur, *ne citiùs* concitetur turgeſcentia, quam uſitatè fit, imo *ne perenneutur*; fermẽteſcente uſque & uſque, quoties producitur, cum alluente Sanguine materia iſthac aceſcente: Quippe quamvis altiorem aciditatis gradum tempore paroxyſmi producendi acquiſiverit, ante tamen aliquam habuit, utpote ad hunc ſenſim aſcendens; atque Chymicis experimentis notum eſt, Sulphureos liquores) qualem eſſe Sanguinem, cum plurimis aliis Medicis & ipſe Cl. *Autor* cenſet (Acidis, etiamſi in inferiori gradu conſtitutis, affuſos cum iis turgeſcentiam aliquam ſubire: Propterea cùm mineram hanc continuò in circuitu ſuo lambat Sanguis, neceſſe videtur, ut continuò etiam turgeſcentibus ſubeat. I Unde quoque & hæc antè ſatietur & miteſcat, quàm ad gradum Paroxyſmo inducendo, quem vult Hypotheſis, requiſitum aſſurgere poſſit; ut proinde in profundioribus latibulis, quam quæ Sanguinis tranſcurſui adeò pateant, recondi & maturationem ſubire teneatur. Quin inſuper forſan metus eſſe poterit, modò univerſim ſic omnes nervuli [ex quibus univerſas ſolidas partes conſtare infrà conabor oſtendere] apud extremitates ſuas vellicarentur, ne *Tetanus* oriatur, cùm contractiones omnium pariformiter verſus cerebrum habendæ ſint; unde, cum nuſquam relinquatur locus, quo retorqueatur ab illo motus, par videtur, ut corpus rigidum permaneat. Porrò quandoquidem frequenter uſu veniat, ut rigor per horæ ſpatium, vel ampliùs, perduret, videtur quod materia vellicans talibus includatur conceptaculis, unde *difficulter* exitum quærere valeat; at ſi in habitu partium, juxtaque vaſorum ora, tantummodo hæreat, probabile eſt, partim cõtractionis, quam invehit adminiculo, confeſtim ex receſſulis ſuis extruſam, partim perluentis Sanguinis impetu, ſuperinductæ hinc efferveſcentiæ ope aucta, mox eluendam fore.

CAP. II.

Conditiones Cauſæ Febrium intermittentium Continentis, ipſiuſque Sedes & materia in Genere proponuntur.

1 QUandoquidem igitur nec *ſtadium*, unde prorumpant Febres intermittentes ab his magnis Viris aſſignatum, nec *materiam*, quam eas producere volunt, agnoſcam, par eſt, ut eorum loca alia, quæ ſi (ea eſt mea tenuitas) non plenariè omnibus ſatisfaciant dubiis, ſaltem paucioribus obnoxia ſint, in medium qua potero, adducam. Quod antequam aggrediar, proponendæ ſunt Conditiones aliquæ, quas ad alterutrum deſignandum neceſſarias duco.

2 Et *primo* neceſſe videtur materiam producentem, ſi non mole, ſaltem virtute, *Magnam* fore; quippe quod Morbus (quo nomine ſingulos Paroxyſmos ſatis aptè inſigniendos cenſuerim, eo quod non raro à perfectâ apyrexiâ, inte-

1 Conditiones Cauſæ continentis iſtarum Febrium. 2 Prima Conditio, ut ſit magna.

graque ſanitatis uſura identidem adoriantur (pro magno haberi debeat,cum & ſymptomatum violentia , quandoque ferali exitu paucis cedat ; & proinde cauſam requirat quæ tale effectui proportionem gerat.

1 Secundo pariter requiri videtur,ut ſit *Univerſalis*,quo ſcilicet uniformiter (quantum ſaltem patitur corporis noſtri fabrica) tam in Sanguinem ubicunque ſcatentem,quàm univerſum corpus agat.Sentimus enim non ſolùm intima corporis,ſed vel remotiſſimas,imò omnes,partes,quanquam non eodem inſtanti,brevi tamen ſingulas interjecta intercapedine , plerumque affici:quod verò intercedit,tum temporis inter ſymptomatum ex primo ingruentibus aliquorum invaſionem,tum horum in variis ſubjectis irregularitatis,facilè vel aliquorum corpus perluentium fortuita inæqualitate,vel partium ab iis alluendarum diſpoſitione, quarum hæ pro fabricæ ratione celeriùs , illæ tardiùs eos tranſmittere natæ ſunt , vel ab ipſâ hinc pendente diſpenſatione (cùm quæ anguſtiſſimis deportantur canalibus, perceptionem noſtram non ſtatim excitent , imò ſeriùs , ocyùs, pro materiæ ad vaſa deferentia proportione motuſque gradu afficiant) deduci poteſt.

2 Tertiò Poſtulat invadendi celeritas, ut *fermè inſtantaneè* in actum ubivis erumpat, ſeque per totum corpus, influentiâ ſaltem , momento quaſi diffundat iſthæc materia. Imò quandoque obſervare licet , quod vix ipſi epileptici , cunctis vitæ muniis alioquin integerrimè fungentes , celeriùs Paroxyſmis ſuis corripiantur & conſternantur,quàm quidem ex iis, qui Febribus Intermittentibus tentantur,de rigore univerſali ſe ictu oculi percellente , conquerentes : id quod mineram morbificam ubivis diffuſam & congeſtam , non ſecus ac inſigniter maturatam , me judice arguit.

3 Quartò , Utcunque recondatur , & ubicunque diſcumbat , neceſſe eſt , ut ſaltem tranſactis primis Symptomatis , ſatis *promptè ex loculis ſuis in Sanguinem* , ubi ſecundaria ſe exhibent , *exitum* inveniat : ſecus , ſi vel viæ ſint multùm perplexæ,vel excluſionis loci non ſatis patuli , vix apta ratio vel frequentiæ Morbi in diverſis , vel reciprocationis , ſaltem regularis , quæ plerunque habetur, in eodem ægrotante reddi non poteſt.

4 Quintò,quandoquidem inter reciprocationes Paroxyſmorum notabile intercedit ſpatium,atque prælonga quandoque ſentitur apyrexia,quaſi cum prægreſſo Paroxyſmo univerſa quæ corpus exercuerat diatheſis morbida evanuiſſet ; Requiritur , ut tempore apparentis quieſcentiæ talem obtineat materia Febrifica impoſterùm pullulatura , *ſeceſſum* , in quo & *immunitatis à moleſtis Sanguinis incurſibus* nanciſcatur ; unde & cumuletur, maturetur in tale quod volumus Fermentum.

5 Sextò tandem requiritur,ut talis circa hæc proponatur Hypotheſis , quæ *omnium Symptomatum* ordine ſuo producendorum *rationem* aptè reddat. Et quamvis mihi non id arrogem , ut perſpicuè adeò hanc Spartam exornem , quò cunctis de *Mea* certitudine perſuaſum ſit, veniam tamen indulgendam confido hujuſmodi molimini (quemadmodum ſolet novas circa Cœlorum mo-

1 Secunda, ut ſit univerſalis. 2 Tertia,ut celeriter in actum erumpat ad prima ſymptomata producenda. 3 Quarta , ut eis tranſactis parata ſit ad ſecundaria. 4 Quinta , ut ad novi fomitis productionem locus & tempus concedantur. 5 Sexta , ut ſymptomatis omnibus ordine ſolvendis quadret.

tus Hypotheſes, quando priores minùs Phænomenis quadrant, excogitantibus) quandoquidem ſicut omnibus veritatis inveſtigationi incumbit, ſaltem laudabile eſt, ſic nemini in rebus philoſophicis verſanti vetitum eſt ſua ad hanc rem collimantia ſenſa propalare.

Conditiones hæ, quamvis aliquæ huic, aliæ aliis ex præfatis Hypotheſibus forſan quadrant, *collectivè* tamen ſumptas, neutri competere cenſuerim; id quod reſpiciendo ad ſingulas, opinor, colligatur. Sic quod ad

1 *Primam*: In *Sanguine*, liquorum quos corpus copioſiſſimo, imò & in turgeſcentias maximè prono, quin contineri forſan poſſit minera Morbifica, quæ tribus prioribus conditione ſatisfaciat, vix dubitari valet: At verò huic reliquas parum accomodatas eſſe hinc deduci poteſt, quod nec primorum Symptomatum, rigoris, oſcitationis, pandiculationis, *&c.* quorum ſcena ultra Sanguinis vias deliteſcit, ratio ab iſthic ſitâ genuinè deſumi poſſe videatur, nec quidem reciprocationis; cùm vix aſſignari, puto, ſolida poteſt cauſa, cur turgeſcentia in Sanguine ſemel cœpta conſtanti tenore ad totalem deflagrationem procedere non debeat; nec quidem veriſimile mihi apparet (prout ſupra allegavi) deflagratâ primâ minerâ alia tam brevi intervallo, atque inter vel longiſſimè protelatos paroxyſmos habetur, reproduci poſſe. Pariter &

2 *Secundò*, *Veterum* allegato dogmati prima forſan, & quarta quadrent; cum & materiam in primis maturatam viis energiam magnam ad ſtupenda Symptomata, iis, quæ in Febribus intermittentibus ſentiuntur haud inferiora, concitanda poſſidere poſſe, ſat tum ex vulgaribus crapulæ, ut & quorundam noxiorum quà alimentorum, quà medicaminum aſſumptorum (funeſtis quandoque) inſtantiis, tum etiam lumbricorum productione, indeque enatis Symptomatis, conſtet. Porro nil vetare videtur, quò minùs maturata hic materia νοσερὴ quamvis primitùs focum proprium afficiat, ubi tamen Sanguini affundi contingeret magnos in eo tumultus concitare queat. Verum ſicut hæ, ubi Febrium iſtarum cauſæ evaſerint, ad Antecedentes ſolum, non continentem, de quâ ſermo eſt, referendæ ſunt; ſic porrò cenſeo, ſatis ex modò dictis liquere, reliquas, conditiones allatas iſti Hypotheſi minimè competere poſſe.

3 *Tertiò*, Idem de congruentiâ ſive incongruitate conditionum dictarum ad *Sylvianam* Hypotheſin allegari poteſt; quæ cum præcedente magnam cognationem quod nimis reſtricta mineræ morbificæ ſitum & influentiam, habet.

4 *Quartò*, *Joneſiana* quidem plures convenire poſſe, conſtat. At num materia morbifica, ſi in corporis ſolummodo habitu extra vaſorum oras ſtabuletur, adeò uniformiter maturari valeat, ut tota eodem ferè tempore in actum erumpat, modò innui, dubitari poſſe. Quin an primis (ſaltem) Symptomatis perſpicuè ſolvendis ſatis quadret, quorum ſtadium, vel ſaltem carcer à quo motus diſpenſationiſque animalis origo habetur, tam longè à foco, quem aſſignat doctiſſimus, Author, diſtet, mihi non ſatis conſtat.

5 Ut ergo *propriam* aſſeram ſententiam, Conjicio, *Corticem Cerebri primariam* eſſe *Fermenti*, quod comminiſcor, *ſedem* atque *Liquorem illic ſecernendum* ſeu pro-

1 Conditionum harum quarta, quinta, & ſexta non quadrant Hypotheſi Williſianæ. 2 Nec ſecunda, tertia & ſexta Veterum Hypotheſi. 3 Ut nec. 4 Sylvianæ. Nec tertia & ſexta Ioneſianæ. 5 Propria Sententia; Cerebrum, & Syſtema Nervoſum, eſſe ſedem, & ſuccum. Nervoſum depravatum materiam Febrium Intermittentium.

priâ culpâ, ſeu vitiatâ undecumque partis ſecernentis texturâ, improportionatum quodammodò functionibus animalibus, ritè & ſolito modo obeundis, jam factum, at ſatis ante ulteriorem maturationem lenem, ipſam eſſe Morbi *mineram*; quæ dehinc in Meditulliũ atque exinde in cunctas nervoſi Syſtematis propagines, lente deponitur; in quibus porro abſque moleſtiâ congeritur, perindè, ac uſitate fit, prorſumque urgetur; donec tractu temporis (celerius vel tardiùs, pro genio & gradu depravationis) maturata in turgeſcentiam, qualem experimur, erumpat. Et quidem, ſicut liquor iſte multis, iiſque per quàm nobilibus, in œconomia animali uſibus debitè conſtitutus inſervit, ſic à debitâ deflexerit craſi, hanc multùm interturbare poſſe, pronum eſt concipere.

1 *Syſtematis Nervoſi* nomine non *ipſos* ſolum Nervos, dum hanc denominationem ſolenniter ſortiuntur, intelligo, verum inſuper *univerſas* quæ corpus conſtituunt *Fibras*, ſive Muſculorum, ſive Membranarum, aliaſve ubicumque reperiendas, utpotè Nervorum ſolummodo propaginibus & productionibus habendas, atque ab his actuandas, ut motui, ſenſationi, abſque functionibus animalibus obeundis inſerviant, quippe ab iis continuatæ nullam aliam, quantum mihi liquet, originationis ſuæ rationem obtinere valent; quin tubulatas eſſe, & ſui, & partium quarum ſunt, augmentum fidem facit. 2 Nil enim aliud, juxta Cel. *Entii*, pluriumque aliorum doctorum virorum ſententiam, haberi poteſt Meditullium Cerebri quàm Arboris Humanæ radix in Cortice, tanquam terra propria, plantata, latè vero per truncum, ramos, ramuloſque innumeros ſe diſpergens; quæ quamvis origine ſua Arborum more, ſatis contracta & tenera ſit, neceſſe tamen habet & multum in progreſſu ampliari, & in propagines multo compactiores excreſcere, præ alimenti quod his ſuppeditat & copia & lenta protruſione; quippe cujus medio & magis uſque accumulatur, (cum non ſubito præ parietum munimentis diſſlari poſſit) appellens materia, & arctius uſque preſſura compingitur: Unde obiter, & ſenectutis ratio, & moriendi tandem neceſſitas, exacta compactionis proportione, elucet. Sed de hac re infra fuſius.

2 Quotidiè audio multos, eoſque doctiſſimos viros urgentes nondum *Succi nervoſi exiſtentiam* ſat plenam à patronis ſuis probationem nactam eſſe, ea potiſſimum ratione quod in conſpectum non prodeat. Quibus, ſalvo honore, reponere liceat æquum eſſe (prout olim petii) hos Celeb. *Entii, Gliſſonii, & Williſii* argumentis ſuper hâc materiâ reſponſionem aptare (ſaltem mihi forſan quod moleſtis occupationibus detentus fuerim, talem nondum vidiſſe contigit) non verò donec hoc præſtiterint, indeſinenti Hypotheſeos criminationi uſque immorari. Quid ego huic objectioni reponi poſſe cẽſuerim (*Tract. de Secretione Anim.*) pridem expoſui; nec muto ſententiam, cùm nil, quod meis ſenſis meritò adverſetur, hactenùs conſpexerim. Quin inſuper cùm tenſitatis motricium fibrarum (ab omnibus conceſſæ) ad motum præſtandum, ejuſque nonnunquam non per momenta ſed horas protrahendæ, ratio haberi non poſſit, niſi tubulati fuerint nervi, qui illis materiam ad hoc negotium ſuppeditent; liceat iterum ſuggerere, quod mihi arduum ſit, concipere quidnam hoc efficiat, niſi quod non ſolum

1 Syſtema Nervorum complectitur omnes corporis fibras. 2 Meditullium Cerebri eſt Arboris humanæ Radix, Nervi & Fibræ, Rami ramulique. 3 Exiſtentia ſucci nervei aſtruitur.

Liquoris ſpecie hoſce ingrediatur tubulos, ſed etiam ſatis *craſſa* & lentè ſit conſiſtentiæ;cum ſecus nimis citò difflabile eſſet;eoque magis, quoniam quò longius ab origine procurrunt, tantò magis ampliari neceſſe eſt tam has, quàm Arterias, quo & molem corpori dent, & materiam inſuper huic actuando miniſtrent.

1 Perdoctis equidem quibuſdam viris placet, Nervos *non ſuccum*, ſed *Aërem* deferre, ſpiritúſque animales ex hoc conſtare, iſtô potiſſimum nixis argumento, quòd ab expanſivâ, qualis aëri competit, facultate procedant horum effectus. Verùm mihi (ignoſcat eorum humanitas) videtur, hunc,quamvis ad celeres & expanſivos,quos in Muſculis experimur,motus multùm conducere probabile ſit; quâ de causâ neutiquam ejus miſcellam cum ſucco nerveo negavero: Attamen, nec unicè iſtum effectum producere, nec quidem in ullis corporis noſtri fibris ſeorſim conſiſtere poſſe facilè crediderо.

Admiſceri ſanè aërem tam omnibus liquoribus,quàm ſolidarum partium ubique compagi, neceſſe cenſeo; cùm & unà cum omnibus alimentis non poſſit non deglutiri, & ubivis corpus noſtrum ſatis poroſum ambiens atque premens excludi nequeat; imò nulla forſan fermentatio abſque hujus (vel ingeniti, vel forinſecùs admiſti) ope haberi poteſt. Veruntamen, cùm vel hujus opinionis patroni, opinor, conceſſerint, maximam ejus partem, quæ nervos ſubit, in illos ſolitâ alimentorum viâ deportari debere, vix rationi conſonum videtur, ejus particulas adeò ſeſe ab omnibus Sanguinis, ad Cerebrum ruentis, partibus extricare poſſe, ut ſinceræ eorum tubulos ſubingrediantur; cum & multùm his irretientur, & præ motu expanſivo ſui juris hinc factæ, facilè cedentium nervulorum radiculas, atque exinde parietes, uſque adeò extendere natæ ſint, ut præcaveri non poſſit, quin unà ſubintrent plures ex mollioribus & plicatilibus illis atque valdè exilibus, quibuſcum modò commercium habuerunt,Sanguinis etiam particulæ. Quin notari poterit, particulas Aëreas, quæ figurâ, quam convolutæ induunt capaciores requirere ad ingreſſum meatus,quàm quales multæ ex humidis, propriéque Sanguineis, exigunt; quandoquidem *Hæ*, præter exiguitatem jam modò memoratam, facilè cùm neutiquàm rigidæ ſint, ſed omnibus aliarum motibus promptè obſecundare natæ, extremitatibus ſuis ſe in ſecretorios in cortice ductus, quantumvis valdè arctos atque exinde in adſitos nervorum Medullam Cerebri conflantium recipere valent; cum è contra *Illæ* curvaturis ſuis (quod neceſſe eſt comminiſci,modò recepta de iis ſententia vera ſit; conſtare ſcil.ex oblongis, flexilibus, ſed ambientium preſſurâ convolutis, at reſtitutionem perpetim molientibus, particulis) ad aperturas haſce præmultarum aliarum diverſi generis interpoſitione, appellentes ſubintrare nequeant, niſi valdè patulos offendant meatus. Hinc ut conſtet impensè majorem humidarum ex Sanguine particularum copiam cum iſtis ingredi,imò iis vehiculi loco inſervire, non ſolum flumen quo innatant præbentes,ſed & commeatum promptiorem, vaſculorum horum latera molli irrigatione laxando, parantes. Quas quò minùs liquoris Nomenclaturam meritò ſortiantur, non video quid vetet; cùm & ex verè humidis particulis conſtent, & aliæ alias contingere, liquorum aliorum more prorſumque urgere; perexilibus licet fluentis concluſæ,neceſſe habeant.

1 An ſolus Aër in nervis contineatur, ſpirituſque animales ex hoc conſtent.

At quandoquidem Nervoſi Succi exiſtentiam ſic aſtruere ſuſceperim, liceat gradum ulteriùs aliquantò provehere, atque antiquatum, imò à longè plurimis exploſum dogma, ὡς ἐν παρέργῳ in ſcenam revocare; *Nutritionem* ſcil. *veram, non formaliter ſolùm & directivè, ſed vel materialiter à Succo Nerveo præſtari*; *Nervoſque* vel ſaltem *eorum propagines*, ipſa eſſe *Vaſa*, quorum miniſterio hoc opus peragitur. Quod quamvis ſatis paradoxum forſan primâ facie appareat, ſi tamen altiùs penſitando omni probabilitate non prorſus deſtitui deprehendatur, hujuſce Succi exiſtentiam valentiùs firmabit. Solummodò præfari Lectores liceat, quòd tam prolixâ digreſſione eos à propoſiti diſcurſus contextu detineam.

CAP. III.

Nutritionem Nervorum miniſterio peragi, Succumque Nerveum eſſe ipſam Nutricatûs Materiam, adſtruitur.

1 UT probabilitatem huic Sententiæ) à Celeb. *Gliſſonio* magnis rationum momentis ſtabilitæ (ulteriorem aliquam dem, monendum imprimis eſt, univerſa corporis ſtamina, *partes ſolidas*, earumque fibras, ex *Nervorum propaginibus* conflari, prout modò aſſerui: de quo ſi quis dubitaverit, monſtret oportet unde aliàs trahant originem. Quippe cùm ab omnibus agnitum ſit vaſorum, non ſolum ad Motus & ſenſationis munia præſtanda, ſed ettiam ad Nutritionem, per univerſum corpus continuationem, & promptum ex unis in alia commeatum dari, eorum neceſſario principium aliquod & originationis & diſpenſationis aſſignandum eſt; quod forſan hinc facilè, aliundè verò difficulter deduci poterit. Et ſanè hujuſmodi iſtorum fabricæ aſtruendæ & naturæ & artis mechaniſmus ubivis obſervandus apertè ſuffragatur.

De *Corde* quidem forſan lis eſſe poteſt; an ſcil. ab hoc deveniant. Et ſane nulli alii fonti, niſi *Cerebro vel Cordi* ſuam debere originem quiſquam, opinor, cenſuerit. [Quod enim de *Hepate* olim, circa venarum ab eo ortum, commentati ſunt veteres jamdudùm evanuit] cum obvium ſit nullam prætereà partem æque univerſalem ac iſtæ in corpus influentiam (quæ quidem vaſorum miniſterio peragitur) obtinere.

2 Verùm *Cordi* (Sanguinis quidem Antliæ non autem Officinæ) vix quiſquam hoc tribuerit, qui perpenderit, ipſum nil aliud quàm *Muſculum* eſſe, quos omnes ex Nervoſis ſtaminibus oriri nemo negaverit. Et quamvis hoc primum vivens olim dicebatur, quòd motu puncti ſalientis primùm in conſpectum veniret; iſthæc tamen Phraſis in conceptus primordiis non motrici alicui inſitæ virtuti, peculiari fabricâ (quæ jam nulla eſſe potuit, vix dum jactis corporis rudimentis) pendenti debetur, ſed nixui, expanſivo ſpirituoſi illius liquoris ſeminalis, qui viſcidam formandi fœdus rarefacit & extendit materiam, reciprocationeſque quas cernimus, hoc nomine quod repreſſus ſit, ſubire facit: adeò, ut tūc temporis purè paſſivum ſit, quod Cor poſtea audit; donec Cerebro fabricato cujus tamen delineationem in Ovulo, perinde ac in plantarum ſeminibus cerni-

1 Succum nervoſum eſſe ſuccum nutritium. 2 Univerſa corporis ſtamina Nervoſæ eſſe originis adſtruitur. 3 Non à corde profluere.

tur etiam ante ejus impprægnationem,haberi curioſiores quidam Anatomici ſtatuunt) Nervorumque inde prognatorum famulitio ad hanc, non minus quàm cæteras omnes partes,actuantem nobilioris generis materiam (Animæ,hic tanquam in ſolio ſitæ,directione) porrigente,quam vi non ſua inchoaverat, nova hac & mirabili naturæ arte motum aliunde ineat,atque impoſterum perenni tenore conſervet:Quippe neceſſe eſt, ut fatiſcat tandem Succi primordialis, hic primum viſibiliter emicantis,energia,præ craſſiorum identidem ſeſe ingerentiū particularum miſcela;quin mole Cor auctum, & quadantenus induratum, externæ mechanices ſubſidium pro motu ſuo ulteriori expoſcet.1.Hunc verò Cordis motum non ſibi ipſi,ſed Cerebro,deberi ulterius colligi poteſt, tum ab hujus affectibus,ſive ab afluxu Sanguinis nimio,ſive depravati appulſu concitatis, prout in Febribus ipſam afficientibus,& lenta deliria motuſve convulſivos & contracturas tendinum inducentibus, quandoque uſu venit quibus in caſibus pulſus,exactos ſecus rhytmos ſervans, valdè irregulariter ſępenumero ſe habere ſolet,materiæ ſcil. Morbificæ parte in Nervos Cordi inſertos depoſita;tum etiam ab externis accidentibus Cerebro labē affigentibus.2.Ipſe quidem aliquādo obſervaſſe memini, quod ubi præ ictu violento calvariæ impacto concuſſio magna (non tamen,prout ſors tulit,lethalis) Cerebro inducta fuerit, pulſus, licet non prorſus ſiſteretur, longis tamen adeo intervallis reciprocationes ſuas obierit,ut trium vel quatuor pulſationum,inter ſingulas in ſtatu ſano numerādarum, intercapedo intervenerit; influentia ſolita Cordi à Cerebro læſo ſit proculdubio,denegata.3.Non equidem rationi abſonum videtur menſuram augmenti noſtri,per aliquod luſtra ad plenam uſque ſtaturam à Corde determinari: Quippe ab hujus capacitate & robore pendet, quod & Sanguis tanto longius in recta linea propellatur,antequam retorqueatur,& propthereà arteriæ formationem ſuam,qualem cernimus,ſortiantur,quæ ſecundum vim motûs Sanguini apud Cor impreſſi,& magis uſque (dum fluidior,vel ſaltem magis cedens,perſtat corporis materia) divaricantur,& tandem deſinunt in capillaria tenuiſſima, quorum proportio (quam exactiſſimè ubique ſervat in operibus ſuis Natura) nec ulteriorem tolerat extenſionem, nec quicquam eorum extremitatibus addi permittit,utpote ad ultimam deductis exilitatem. Verum hoc non materiæ genio (circa quam habetur quæſtio) ſed mechaniſmo debetur: ipſumque Cor, quamvis formationem ſuam ſpirituoſæ in Cicatricula hoſpitanti materiæ debeat, atque ſic actualem Organizationem ante reliquas partes forſan induat, (licet probabile ſit,ut modo innui,omnium Sciographiam in ſeminali,quæcunque illa ſit,maſsâ,in ipſis conceptus primordiis una emergere) poſtliminio tamen rigidius evadens, motum ſuum ab eâdem per Nervos deportandâ neceſſe habet mutuari. Proindè quamvis non negavero arteriarum,qua vaſorum ſanguiferorum propagationem à Corde immediatè haberi, non tamen Fibrarum tam has, quàm reliquum Corpus conſtituentium, cum vel illæ partes arteriæ,non ſecus ac cæteræ omnes partes ſine altiori, quàm à Corde influentiâ mox collabaſcant;non quidem vel iſtarum, quæ ipſum Cor, ubi Muſculi texturam induerit,conſtituunt,1. cum conceptum arduum ſit Cor ipſum à Sanguine

1 Argumentum ab irregularitate pulsûs Cerebrum afficientibus. 2 Hiſtoriæ. 3 Menſuram quidem augmenti noſtri à Cordis, quà muſculi, robore determinari.

guine intra ventriculos contento, creſcere vel nutriri poſſe; imò tandem nè venarum quidem, licet in Corde terminentur: utpote quæ ſolummodò à craſſiore reflui primigenii liquoris parte ex maſsâ viſcidâ ſeminati concinnari videntur.

Inferendum ergò arbitror, *Nervis in cerebro radicatis* adſcribendam eſſe *univerſorum corporis ſtaminum*, quanquam non veram forſan *originationem*, quæ in ipsâ primâ formatione quærenda eſt, 2 *vim tamen influentialem*, *in Corpore formato*, quà non ſolum moventur & ſentiunt, quæ harum functionum capacia ſunt, ſed vel exiſtant ſingula, hoc eſt, conſervantur & nutriuntur; nec aliunde quorumcumque ſive liquorem, cujuſvis prætereà denominationis, fluidorum in ejuſmodi corpore principium modus deducendum eſſe. Quod quidem quamvis, quantum ad motum animalem & ſenſationem attinet, nemo forſan negaverit, de Nutricatûs tamen ſupplementis vix ſtatim concedetur; utpote quoniam altè inſedit notio Sanguinem, tantâ quam cernimus copia ſcatentem, adque univerſas corporis regiones indeſinenter diſtributum, inque ſuo gremio Nutritionis materiam (quod agnoſcendum quidem de remotâ) continentem, hanc ubivis pro partium indigentiis immediatè deponere. Verùm ut alia quæ huic ſententiæ contraveniat, ex Celeberr. *Entio* petenda, mittam; hinc forſan litem hanc dirimendam eſſe cenſeo, quòd *Nulla per extrapoſitionem* vera ſolidarum partium 3 *Nutritio* (juxta ejuſdem Cl. Viri effatum, ſummâ ratione nixum (concipienda ſit. Si autem vaſorum Sanguiferorum miniſterio hujus materia immediatè ſuggeratur, nequaquam, ut videtur, in intimum Fibrarum (ex quibus unicè conflatur corpus) habitūm deponi poteſt, quandoquidem has illa vaſa neutiquam ſubintrare valent, utpote earum plurimis multis paraſangis craſſiora; quin ipſa ex fibris, pariter nutriendis, conflata ſint; imò potiùs appoſitioni obeſſe debet Sanguinis impetu ruentis alluvies, quoniam indè nec delectus pro ſingularum partium indigentiis, nec aſſimilandarum ſubſtantiarum mora haberi poſſe videtur.

4 Ut verò ſententiam meam pleniùs exponam, probabilitatemque aliquam problemati adſtruam, expendendum venit.

1°, Quid ſit *Nutritio*.

2°, Quænam ſint ejus *Requiſita*.

3°, Quæ ei *obſint*.

Quibus pro modulo meo explicatis par eſt, ut inveſtigare ſatagam

4°, An *Sanguini*, vel potiùs

5°, An *Syſtemati nervoſo*, *ſuccoque nerveo* iſta accommodanda ſint,

6°, *Modum*, quo rem hanc tranſigi concipiam tradam.

5 Primò *Nutritionis* voce intelligendam cenſeo electivam appoſitionem materiæ alicujus in corporis viventis ſubſtantiam, ſive ad deperditæ inſtaurationem, ſive in augmentum à naturâ præſtitutum: Utramque enim actionem ſub eâdem claſſe comprehendi cenſeo. Quamvis enim Phyſiologi inter facultates *Nutricem* & *Auctricem* diſtinguere ſoleant, atque illam conſervationi, hanc determinatæ individui extenſioni præficiant, illorum tamen veniâ cenſuerim verbo-

C tenùs

1 Ne ipſum verò à ſuo Sanguine nutriri. 2 Cunctarum partium Vis influentialis ad omnia munia à Cerebro. 3 Nulla per extrapoſitionem Nutritio. 4 Apparatus ad probandam Theſin. 5 Primò; Quid ſit Nutritio.

tenùs ſolummodò diſcrepare, cùm reipsâ conſentiant. Si enim quid reſarciendum ſive inſuper ſupplendum in corporis augmentum ſit, eâdem omnino ratione res tranſigenda videtur. 1 Quippe nil aliud in utroque opere habetur, niſi particularum in partis ſive augendæ, ſive reſarciendæ porulos quæ iis congruæ ſint impactio, ex eâdem materiæ alibilis maſsâ, iiſdem in utrâque inſtantiâ vaſis deportatâ: quæ quidem particulæ cùm tali motu appellant, qui vel illis libertatem à reliquis minùs congruis ſecedendi ſive permittat, ſive imprimat (uti cenſere debent, qui Nutritionem à Sanguine, perque vaſa ſanguifera, immediatè deducunt) vel ſimpliciter apponendas adducat, hoc tantum præſtant, quod in iſtos deflectant porulos, in quos (cum propter anguſtias, quas prorſum eundo offendunt, elabi ſtatim nequeant) inſequentium protruſio ejuſque adeò compingantur, ut ſic præ ſimilitudine & congruitate in ipſam partis ſubſtantiam tranſeant. Atque in hoc ſolummodò diſcrimen ſitum eſſe cenſeo; quod in *Augmentatione* particulæ appellentes materiam partium magis extenſilem offendant, poruloſque in ſuperficie contractiores; quo fit ut, dum ſeſe incuneare ſatagant, aliquatenus extendant, quam ſubeunt cavitatem, viamque ſic aliis irruituris faciant: cum *merâ nutritione*, ſic dictâ, partes nutriendæ, haud ampliùs appellentium energiæ extenſivæ, præ aliquali rigiditate, obſecundent, verum has ſolummodò retineant, utpote mole & figurâ congruas (donec præ aliorum à tergo inſequentium protruſione etiam hæ foràs extrudantur, iſtis locum ceſſuræ. Utcunque tamen de diſcrimine inter duas haſce actiones ſtatuatur, *Nutritionem* (ut ſummatim dicam) nil aliud niſi particularum, mole & figurâ congruarum, in porulis partis novarum ſubſidio indigentiâ impactionem cenſeo.

Ut verò rem hanc pleniùs explicem, ſequitur, ut,

2 Secundò *Requiſita* ad opus pauliſper recenſeam & expendam.

Sub hunc cenſum cadunt,

Primo, *Cavitatis implendæ* Conſideratio.

Secundo, *Aptitudo materiæ appellentis*, ut cavitatem hanc ſubingrediatur.

Tertio, *Conformatio partis nutriendæ*, ut impulſam ſiſtat materiam.

Quarto, *Vaſorum advehentium* debita ad materiam advehendam *proportio*.

Quinto, Talis in apponendâ materiâ *motûs gradus* qui appoſitioni faveat.

Sexto, *Mechanica* apponendæ materiæ *directio*.

Primum quod ſpectat; Clarius eſt quàm ut probatione indigeat, viventium corpora valdè rara eſſe, h. e. *innumeras ubique cavernulas* inter ſolidam eorum ſubſtantiam interjacere, Succi nutritii ſupplementis admittendis natas: Quin inſuper meatibus non ſolùm per totum intùs habitum invicem communicantibus, verùm etiam extrorſum hiantibus referta eſſe conſtat: Quippe præter id quod indies ex tranſpiratione experimur, ratio ſuadet, porulos hoſce ad ipſam partis cujuſque ſuperficiem pertingere, quoniam abſque hoc congeſtio nimis ad vitæ munia magna ab appellentibus liquoribus citò eveniret. Horum porrò ſepimenta ſat extenſilia ſunt; id quod ex ipsâ multarum mollitie, reliquorum (primis ſaltem quatuor vel quinque ætatis luſtris) augmento conſtat. Unde

1 Differentia inter Nutritionem & Augmentationem accidentalis tantùm. 2 Secundò Nutritionis Requiſita, 3 Primum ut cavitates ita conſtituantur ut debitè ſuſcipiant, & tranſmitant alimentum congruum & effæto exituro faveant.

cùm continuus adſit in omnes partes à Sanguine, Cordis miniſterio, porrò & à pluribus indè emergentibus liquoribus (mitior licèt, tamen aliqualis) impulſus, neceſſe eſt materiam cavernaculis hiſce priùs incluſam identidem emigrare; unde & locus ſubſecuturæ relinquitur, & ſupplendarum particularum neceſſitas emergit.

1 *Secundò*, Ad hoc munus requiritur ut *apta* & *congrua* apportetur *materia*; cùm non omnes indiſcriminatim particulæ omnibus partibus reſarciendis conveniant. Aptitudo hæc, quamvis plura forſan requirat, in duobus tamen potiſſimum conſiſtit, *mollitie* ſcilicet & *exiguitate* particularum appoſitioni dicatarum. *Mollities* nî ſumma adſit haud concipi poteſt has ad omnes partium, imò valde ſenſibilium, receſſus ſeſe tam placidè, quàm cernimus, accommodare poſſe. *Exiguitatem* inſuper valdè notabilem requiri palam eſt, quoniam ſecus admiſſioni in porulos, quos ineffabili & numero & exilitate corpus habere certum eſt, nequaquam habiles eſſe, poſſunt: Et quorſum naturæ de tot alimentorum comminutionibus cura, quorſum tot artis circa eorum Fermentationem & Coctionem ſubſidia, niſi ut exquiſita iis comminutio inducatur? Et quidem ſolemni obſervatione ſtat nullam habere nutritionem à rebus compactis, quæ comminutionem pati non poſſunt, vel etiam à multis ex iis, quæ alimentorum Nomenclaturam ſecus obtinent, modò crudis deglutitis, quæ pariter comminutioni hinc multùm obſtant. Quippe ſicut multò infra ſenſum cadunt prima corporis noſtri fundamenta, ſic porrò & hujus augmenta, & redintegrandi ratio, ad quæ idcircò concurrentes particulæ valdè notabilem tenuitatem poſtulant, non minùs, quàm mollitiem.

2 *Tertiò*, Porrò neceſſum eſt, ut ita *formentur* partes nutriendæ, ut *non ſtatim præterlabi* materiam appellentem permittant, verùm ei aliquam moram nectant. Quæ quidem conformatio quamvis, forſan, reſpectu vaſorum afferentium, alicubi in pororum circa extremitates conſtrictione conſiſtat. (Quam præſtat tum ipſa Fibrarum, in corporis ſuperficie ſaltem implicatio, quo ſic firmitas ei concilietur: tum cuticulæ ſuperinductio; tum atmoſpheræ preſſura, quæ partes omnes, præſertim ei propiùs expoſitas, multum compingit) potiſſimum tamen in aliquali receptaculorum in parte reſarciendâ ampliatione fundatur, cujus gratiâ magis liberum in iis offendens materia ſpatium ſegniùs agitatur, nec adeò liberè ſtatim elabi valet. Et hoc neceſſe fermè habet evenire ubivis in partium nutriendarum habitu, quoniam quamvis, ubi multa concurrerint ad partem aliquam conflandam ſtamina, robur eo nomine induant, ſi tamen ſingula ſeorſim contemplemur, adque infimam texturæ rationem attendamus (in quâ neceſſe eſt, ut eorum nutritionem ſtatuamus) omnia valdè tenera & cedentia concludere debemus; in quibus proindè cavernullarum proportionem propter affluxum materiæ alibilis ampliandam fore pronum eſt concipicere; motu nempe liquoris hic fatiſcere incipiente, utpote magis repreſſi, quanto propiùs ad ſuperficiem partis acceſſerit, ubi ſtrictiora eſſe vaſa modò innui.

3 *Quartò*, Neceſſe videtur, ut quæ materiam nutritioni idoneam apportant,

1 Secundum, ut apta ſit materia apportanda, id quod in mollitie & exiguitate particularum potiſſimnm conſiſtit. Tertium, ut partes nutriendæ non nimis promptè ſuam dimittant materiam.

ejus ſolummodò ſint *amplitudinis* vaſa, ut materiæ advehendæ *proportionem* gerant, eâ de causâ, ut abſque moleſtiâ partibus iſthæc apponatur, nec ulteriorem hic requirat ſecretionem, cùm omnia quoad hanc actionem placidiſſimè tranſigenda ſint. Quippe cùm nutritio ſit ultima quæ ad corpus ſpectat actio, ſicut palam, mihi, eſt nullas ampliùs ſecretiones ad hanc rem immediatè requiri, utpote ad quam omnes in anteceſſum deſtinatæ fuerunt; ſic pariter conſtare videtur materiam ad eam deſignatam tali ſolummodò menſurâ diſpenſari debere, quæ ei exactè quadret. Proindè cùm hæc ſapientis naturæ deſignatione in minimis, ut dixi, corporis moleculis habeatur, neceſſe videtur, ut perexilia ſint quæ materiam nutritiam apportent vaſcula, ne præ confuſione particularum peſſundetur deſtinata. Et quorſum tot ubique ſecretiones, niſi ut tandè tam pura & exactè defœcata paretur materia, quæ muniis animalibus inſerviat; quod ubi obtigerit, nemo certè ei ulteriorem ſeparationem adſcripſerit, cùm jamjam ad præſtitutæ depurationis metam pervenerit; Cùm verò inter hæc munia nemo eſt, quin Nutritionem numeret, atque ad hoc opus vaſa apportantia requirantur, rationi conſonum videtur, ultimam hanc appoſitionis materiam in talia tandem deponendam eſſe vaſcula, quæ eam abſque ulterioribus, vel morâ, vel ſeparationibus ad partem, cui deſtinatur, immediatè convehant.

1 *Quintò*, Omninò neceſſe videtur, ut *Motus materiæ apponendæ* talis ſit, undè aptè ſe hæc in partium, ejus ſupplementis indigentium, porulos inſinuet; hoc eſt, ut particulæ apponendæ ſic ſeſe cavernulis, quas offendunt, juxta poſitionem maximè congruam, applicent, undè nec ipſæ facilè dimoveri periclitentur, nec ſimilium aliarum appulſui, nec ſubtiliorum (qui Spirituum nomine veniunt) tranſcurſui officiant: Hic ergò motus lenis placiduſque ſit oportet; cujus medio iſtæ, cùm fluidæ, & verſatiles ſint, poſitionem tantiſper, ſed amicè varient, donec, quam volumus, tandem nanciſcantur.

2 *Sextò* tandem, par eſt, ut *Mechanicæ directionis* ratio habeatur, quo particulæ alibiles debitè & facilè ad deſtinata loca traducantur. Quæ quidem exigit, ut ſat tam rectis, quàm arctis & compactis ductibus coërceatur apponenda materia, donec ad appoſitionis locum pertigerit, externæ autem applicationi neutiquam favet. Quippe cum nil niſi Machina ſit Corpus noſtrum, cunctas in eâ actiones ad Mechanicas leges exigi neceſſe eſt. Hæ autem poſtulare videntur, ut quicquid apponendum deportatur, per vaſa appropriata intùs pellatur, non extrorſùm compingatur. Notum eſt ſtirpes atque arbores Fibrarum, quæ horum ſunt vaſa, directione ab intra creſcere, atque involucra eorum hinc extendi, pro ratione materiæ intùs delatæ; unde indicia tam nutritionis, quàm augmenti eorum deſumimus. Et ſicut hoc in integris cernitur, ſic porrò idem in ſingulis partibus intus concluſis pari modo præſtari uniformitas & ſimplicitas natura legum ſuadet. Quidni & hoc in animalibus locum potius habere debet, quorum liquores (ſaltem aliqui, imò longè plurimi) motu multùm citatiori feruntur: Unde vice appoſitionis confuſio potiùs induceretur, niſi apponendarum particularum directioni cautè naturâ proſpiceretur: quod unicè, (quantum mihi videtur, ſepimentorũ rectâ ducentium, imò valdè arctorum, admotione præſtari

1 Quartum ut proportio adſit inter materiam nutritioni deſtinatam & vaſa advehentia. 2 Quintum Ut motûs gradus in appellente materiâ ſit lentus, 3 Sextum ut juxta mechanicas leges partes nutriendas traducatur.

poteſt;unde & tutò & placidè ad partem ipſam nutriendam deſtinata manuducatur materia? Quippe cum iſti liquores multò quàm qui nutriendis plantis dicátur magis exaltati ſint,magiſque heterogenei,univerſim ſeſe,modò ſibi permitátur,diffundere in proclivi habent,utpote non proprio & inteſtino ſolùm nixu, ſed vi agitationis adventitiæ pulſi;Proinde neceſſe eſt ut,tam ſat arctis vaſorum cancellis ad appoſitionis munus peragendum coërceantur,quàm iiſdem, quantum fieri poteſt, rectiſſimis ad locos reſarciendos deducantur. Et quidem nullam aliam corporis animati,quod ad operationes ejus attinet (exceptis quæ ad animam ipſam immediatè ſpectant)Ideam mihi efformare poſſum,quàm *Machinæ hydraulicæ*, quæ tubulorum affabrè diſpoſitorum ductu omnia quæ ſui ſunt muneris, & quandoque artificii ignaris, ſtupenda profert; iſta verò tantò exactiùs & faciliùs, quantò minùs à rectâ poſitione hi deflectunt.

1 Ab iſtorum requiſitorum conſideratione inferre licet,*Nutritionem* veram *lentis gradibus* fieri;quin materiam ſemel appoſitam,niſi à violentâ causâ non admodùm citò diſſlari. Et hoc quidem communis experientia comprobat : Quippè multos cernere eſt parciſſimè vel comedentes vel bibentes; qui tamen corporis habitu ſatis carnoſo nihilominùs præditi ſunt;quorum inſuper nonnullis (meâ obſervatione)& alvus valdè lubrica eſt, & aliæ evacuationes pro more aliis ſolito dietim procedunt:imò cuivis in propatulo eſt, multos ægrotantes proſtratâ appetentiâ laborantes,cibumque averſantes,nihilominùs per ſat longum tempus à Contabeſcentiâ liberos perſiſtere.Et quamvis hoc omnibus non contingat,nullum tamen indè in contrarium deduci poſſe argumentũ cenſeo;quoniam quod in gradu inferiori aliquibus rectè valentibus competit, pro ſtatâ naturæ regulâ hâc in parte tenendum mihi videtur;quippe quæ lentis motibus opera ſua,minimarum particularum medio peragenda,molitur, ut ſic proportio inter motum & materiam ſervetur. Verùm quòd multi demptis copioſi alimenti Supplementis citò carnibus,non ſecus ac viribus deficiant,hoc aliis cauſis, patulis ſcil. meatibus,atque Succis acrioribus debent;undè fit,ut neceſſe ſit alimenta & frequentiùs & copioſiùs ſubminiſtrentur,quæ & hos retundant,& illis proportionem gerant.

Ut verò res hæc aliquantò pleniùs elucidetur,par eſt,ut Nutritionis impedimenta paululùm enumerem , ſaltem recolligam. Idcirco

2 Tertiò, conſtat Nutritioni obeſſe ,

Primò , *Cavitatem* partis Nutriendæ *nimis ampliatam*. Quippe ſi nimis patula ſit,nequaquam ſatis coërceri poſſunt particulæ appellentes,ut ſeſe ad parietes compingant;quin plures,ut modò monui,unà fluxitantes, (forſan & nimis invicem heterogeneæ,quales ubi ſat ſpatii datur facilè confluere poſſunt) alternatim ſe in motus, ultra proportionem appoſitionis vegetos , concitare geſtient , adeoque & præproperè erumpere,& tonum partis,motibus hiſce extendendo , lædere neceſſe habebunt.

3 Secundò,*Nimiam* ſive *craſſitiem* ſive *heterogeneitatem* particularum apponendarum. Niſi enim ſatis comminuantur,neutiquam prioribus comminutionem debitam paſſis ſeſe applicare & aſſimilare valent. Porrò in propatulo eſt uniformitatem,quanquam forſan non requiſitam,ſaltem proportionalem, inter ſingulas

 ſimilaris

1 Hinc infertur Nutritionem lentis gradibus peragi. 2 Tertiò Nutritionis Impedimenta. Primum , Cavitas nimis patula , 3 Secundum , nimia craſſities vel heterogeneitas materiæ.

ſimilaris cujuſque partis (nec enim ad alias, niſi quâ tales, ſpectat Nutritio) particulas haberi, quæ à continentium invicem ſimilitudine unicè peti poteſt; eò quòd valde difformes ſe in exhauſta ſpatiola, quæ determinata amplitudine & figurâ donantur, nequaquam ingerere, ſaltem debitè iis applicare poſſunt.

1 Tertiò. *Poros* in extremis *præter modum hiulcos*: Quod ſi contigerit, appoſitio minimè haberi poteſt; verùm tum præ continuo, quem ſubeunt liquores in omnibus vaſis, impulſu, tum rarefactione, quam indigenus efficit calor, neceſſe erit deſignatam alimoniam foras ſe proripere. Atque ab hoc pororum patentiori, quàm par eſt, hiatu, multos ad macilentiam diſponi æquum eſt concipere: atque obſervari poterit, iſtis, qui balneationi ſe aſſueſcunt multùm de carnoſo habitu brevi decedere.

2 Quartò *Amplitudinem nimiam* vaſorum verſus partes Nutriendas adferentium, quæ ſi vel heterogeneam, vel etiam æquò copioſiorem, apportent materiam, appoſitionem peſſundant, hinc obſtruendo, illinc adductam maſſam ultra naturæ dimenſum agitando.

3 Quintò, *Motum* materiæ apponendæ *nimis concitatum*. Quippe hoc contingente, nec ſeceſſio debita, ſi ex heterogeneâ maſſâ ſecretio immediatè ad actum Nutritionis inſtituenda ſit, haberi poteſt, nec, ſi ſelecta tantummodò materia per propria vaſa deportetur, hujus particulæ vel debitum ſingulæ ſitum obtinere, vel inter ſe commodè coire, valent; verùm confuſi adeò linquentur meatuli, ut inde interrumpatur identidem Spirituum commeatus (forſan enim tales à Succo ipſo Nerveo diſtinctos, licet non ſeorſim motos, utpote adeò comminutos & exaltatos, ut ſat habiles ſint ſeſe quâ datâ viâ explicare, non incongruum erit concipere) ex quo perturbari neceſſe habet, nedum Nutritio, ſed vel univerſi corporis œconomia.

4 Sextò, Talem *mechanicam vaſorum* ſtructuram; unde incuneatio ſuprà allegata impediatur: Quandoquidem enim impulſus, quo hoc peragitur, supernè per vaſorum rectitudinem (licet non exquiſitam, talem ſaltem, qualem permittunt partium invicem accumbentium reſpectus) inſtituendus eſt, ſequitur eum, qui poſitioni huic adverſatur, parum appoſitioni favere. Quippe notum eſt angulorum rationem motus quoſcunque multum determinare, cùm omnis in rectâ linea naturaliter peragatur; adeò ut, ſi diſtorqueantur corpora mota, tantò magis remittit eorum energia, quantò ab hâc deflectant. Cumque hoc vaſorum manuductione in corporibus noſtris peragatur, neceſſe idcircò eſt, ut iſta ſic diſponantur, ut ad regularem, quem memoravimus, liquoribus contentis motum communicandum conſpirent; quod quidem poſitionem à rectâ quàm minimùm licet, deflectentem exigit. Atque hoc eo magis adſtrui neceſſe habet, ſi concipiamus hoc non ſolùm contra ruituri liquoris impetum, ſed vel motum, (undecunque derivandum) Syſtalticum ipſorum vaſorum peragi debere.

Recenſitis ita Nutritionis Ratione formali, Requiſitis, & Impedimentis, par eſt ut [quod

1 Tertium Pororum in extremis nimia dilatio. 2 Quartum Amplitudo nimia vaſorum adferentium. 3 Quintum, Motus materiæ Nutritiæ nimis celer. 4 Sextum, perplexa & à rectâ nimium recedens vaſorum advehentium poſitio.

1 Quarto loco propoſitum erat) diſpiciam an *Sanguineæ* maſſæ, quà tali competat hoc Nutriendi corporis penſum.

Pro Sanguinea quidem Nutritione militat, quod in confeſſo ſit Sanguinem, quocunque modo Nutritionem peragi ſtatuamus, particulas omnigenas nutritias ſuppeditare debere, quas proinde in gremio ſuo continere & circumferre neceſſe habet. Quo dato, non abſonum forſan rationi videatur, congruas ex harum, per univerſum corpus indeſinenter circumlatarum, numero tum ad partes quaſlibet ipſarum Supplementis indigentes pertingere, tum in receſſus vacuos motu progreſſivo itidem delatas ſeſe ingerere, ex quibus cùm præ oppoſitis anguſtiis elabi nequeant, quid vetat quò minùs in veram partium ſubſtantiam, aliarum pulſibus adactæ, tranſire poſſint?

2 At verò *Nutritionis* opus rem majoris eſſe molis, quàm cui plenè elucidandæ tam craſſa & perfunctoria ſufficiat explicatio, quin Sanguini in vaſis ſuis circumcurſanti ſimpliciter haud facilè competere poſſe, evinci forſan poterit, ſi negotium juxta ejus Requiſita ſuprà allegata aliquantulum penſitemus. Quoniam verò ad nodum hunc ſolvendum opportunum videatur Sanguinis Anatomiam in medium adducere, quandoquidem ſine debitâ conſtituentium ejus partium cognitione, de effectibus haud detur definire, idcircò aliqua circa hanc rem præfanda veniunt. Cùm verò argumenti hujus καθόλȣ proſecutio, plura includere debet alienæ indaginis, ſufficiat ad præſens negotium annotaſſe,

3 *Imo* Maſſam ejus *multiformem* eſſe, atque particulis omnigenis conflari, tam craſſioribus, quàm minutiſſimis: id quod neceſſe habet evenire, quoniam præter particulas debitè comminutas, omnes partium & vaſorum porulos (quod fatendum eſt) tum exiguitatis, tum figurarum ratione, ſubingredi hinc aptas conflatur inſuper partim ex novitio Chylo, ſat, omnium conſenſu, craſſo liquore; partim ex effœtâ poſt deflagrationem materiâ, cujus multæ minutiæ aptitudinem ad motum amittentes ſat ſtrictam combinationem inire, grumoſque inde craſſiuſculos conſtituere natæ ſunt.

4 Secundo, Harum perplures, communi conſenſu, multùm *acres* eſſe: nec ſanè aliter fieri poteſt, ubi tot varii generis alimenta ingerimus, tot Fermentationibus hæc agitantur; unde aliquas eorum particulas aſperiores nec ſubigi ſtatim aptas, è reliquarum amplexibus extricari neceſſe eſt, alias, ſatis alioquin lenes, coalitionibus tamen novis in maſſulas firmiores, atque figurarum hinc mutatione tenerioribus parum congruas, faceſſere probabile eſt.

5 Tertiò Particulas hujus maſſæ, ob motum quem identidem ſubit Fermentativum, valdè *confuſas* eſſe; utpote quoniam quotidiana Chyli Supplementa Fermentationum ei inducentia omnes ſuſquedeque nequeunt non agitare; adeò, ut ars naturæ mirabilis admodum in ſingulis ad debita munia extricandis meritò eluceſcat.

6 Quartò Univerſam in genere ſatis *Viſcoſam* eſſe; unde aliæ aliàs particulæ nullo negotio prehendere, atque hinc ſecretionibus, ſaltem inſtantaneis, obicem ponere deberent; ni,

1 Quartò, an Sanguinis nutriat; Conceſſio Sanguinem materiam Nutritiam ſecum portare. 2 Non vero hinc evinci immediatam ſuppeditare. 3 Conſiderationes circa ſanguinem. Primò, Maſſam ejus multiformem eſſe. 4 Secundò, multas continere particulas acres. 5 Tertiò, valde confuſas eſſe ejus particulas. 6 Quartò, multas habere ſatis viſcoſas.

1 Quintò, *Motulationis* ſat *concitato* perpetuò cierentur; præ cujus inſuper impetu nequaquam probabile eſt congruarum ſingulis muniis ſeceſſionem, niſi in vaſis peculiari artificio concinnatis, obtineri poſſe. Qui motus quamvis circa arteriarum extremitates remiſſior ſit, quàm propiùs à Corde, ſat tamen vel hic loci citatus videtur ad eludendam quamlibet electivam ſecretionem, quæ à mera percolatione pendere concipi poteſt, niſi (prout monui) affabrè, & peculiari modo, ad hoc conſtructa ſit pars, prout in ſecretionibus perfectivis, Inteſtinali ſcilicet ad Chylum, & Cerebrali, ad Nervorum contenta par eſt ſupponere: Intereà ut quadret ad combinationes nimis ſtrictas inter ſingulas arcendas.

2 Quibus perpenſis (ut ad propoſitam diſquiſitionem reſpiciamus;)

Primò vix rationi conſonum videtur cavitatulas ubique in habitu, vel minutiſſimarum, ferè partium, quæ inter ſe impendio ſunt difformes, ex tali quam innuimus maſsâ materiam in abſumptæ inſtaurationem perpetim ſeligere poſſe. Quippe cùm regularis Nutriendi modus placidus ſit (id quod hinc evincendum eſt, quòd Nutritionis forma in particularum appoſitarum juxta priores quiete conſiſtat, ad quam ſenſim & in ſingula momenta lentiùs uſque progreſſus habetur) quid tale à præfatâ difformitate particularum, motibus & inteſtinis & protruſivis concitatum, ſperari poteſt, dum idoneæ hinc nec facilè ſegregari, nec commodè ſe in cavernulas dictas inſinuare poſſunt, quarum quidem multæ & parietes rigidiuſculos habent, & penitius forſan reconditæ ſunt, quàm ut promptus in eas commeatus ex Sanguineo rivo concedatur?

3 Secundum ex allatis requiſitum non multùm hic moror; cùm minimè dubium ſit, complures in Sanguineâ maſsâ deliteſcere particulas ſat molles, minutas, & huic operi aptas; quibus ſi in meatulos dictos concedatur ingreſſus, palam eſt eas, moram hinc nactas, facilè quidem apponi poſſe: Verùm (ut taceam multos inſuper in Sanguineâ maſsâ, ut modò indigitavi, deliteſcere valdè aſperas, quæ molliorum illarum efficaciam peſſundent) hoc opus, hic labor eſt: quandoquidem primam hanc admiſſionem adeò difficulter ex Sanguineo rivo immediatè habendam ſupponam; Unde nullius momenti erit ad evincendum hinc Sanguinem, quà talem, aptitudinem poſſidere ad immediatè Nutriendum, quam illi neutiquam ſimpliciter negabimus: verùm difficultas in particularum Nutritiarum, ex multiformi, & raptim agitata maſſa; extricatione conſiſtit, quæ vix ad tam elegans permanſurumque opus, ut eſt corporis animati, præſertim humani compages, inſtantanea concipi debet, aſt accuratum lentumque requirere videtur artificium.

4 Tertium requiſitum eodem ferè, quantum ad Sanguinem attinet fundamento nititur: Quippe ſi materia nutritia non niſi admodùm difficulter admitti poſſit, de coarctatione impoſterùm habenda non eſt, ut multùm ſolliciti ſimus.

5 Quod ad quartum attinet; Quandoquidem lentis gradibus nutrimur; ut proinde exiguâ ſolùm quantitate ſupplenda ſit materia Nutritia; videtur quod nota

1 Quintò, Motulationis valdè citato ferri. 2 Negatur Nutritio immediatè per Sanguinem quia non Reſpondet Requiſitis, Primò. 3 Secundo. 4 Tertio. 5 Quarto.

nota arteriarum amplitudo huic operi valdè improportionata ſit. Si enim inſtantanea ex Sanguine in partibus nutriendis ſegregatio Nutritionis actui minimè conveniant (prout ſtabilire conatus ſum) verum neceſſe ſit in propria vaſa priùs recondi quod apponendum eſt, certè ſanguifera minimè huic competere poſſunt negotio, quorum contentum ejus eſſe genii fatendum eſt, ut non huic ſoli, ſed omnimodis ferè uſibus inſerviat, utpote omnigenarum ſecretionum mineram : ut proinde vaſa eum deferentia nimis ad hoc opus amplâ cavitate donari facilè concipiamus. Quin vix probabile eſt hunc in ſpecie ad ultimos omnium partium receſſus pertingere : quorum multi immane quantum arctiores ſunt concipiendi, quàm ut craſſiores ejus particulas admittant. Verùm inſuper,

1 Quintò, Conſtare videtur rapidum Sanguinis motum circulatorium non poſſe non huic operi multùm officere. Quippe, præterquàm quod neceſſe ſit hinc multum confundi omnes ejus partes, unde ſecretionem vix haberi poſſe concipiamus, veriſimile mihi videtur alluentem Sanguinem pernici adeò motu protruſum, præſertim tot aſperis particulis refertum, vice appoſitionis tenerrimam partium (quantumvis Solidarum nomen ſortitarum) ſubſtantiam abraſurum, niſi alia ratione contra hujus impetum caviſſet Natura, taliter nimirum eas extra Sanguinis vias conſtruendo, tamque firmiter compaginando, ut ipſæ ſibi munimento ſint. Atque hujus quidem exemplum in rapidorum fluviorum decurſu notare poſſumus, qui ripas ex molliori & facilè cedenti terrâ atterunt, niſi hæ palis vel aggeribus extranea arte muniantur; imò hæc ipſa ſuſtentacula tandem demoliuntur.

2 Sextò tandem, Inſertionis, quam reſpectu plurimarum partium nutriendarum Arteriæ ſortiuntur, obliquitas multùm, mea ſententia, Sanguinea nutritione detrahit. Quippe notum eſt ſolidarum partium, quibus ſolis Nutritio competit, ſtamina ubique inter vaſa Sanguifera interjacere. ad quæ proinde Nutricatûs materia, ſi ex his immediatè ſuppeditanda ſit, ægrè pervenire poteſt : Quin, ut alia ſileam, ipſa fibrarum arterias conſtituentium conſideratio hoc evincere poterit. Cùm enim hæ extra gurgitem ſitæ ſint (iſtæ præcipuè, quæ mediam vel exteriorem tunicam conſtitùunt) vix credibile eſt, eas ex alluente Sanguine nutriri poſſe, quandoquidem & decurrentis Sanguinei rivi celeritas, & fabricæ iſtarum, quâ ad motus contractiles deſtinantur, ratio (quæ ſtrictioris eas eſſe compagis ſuadet) regularem congruis quibuſvis, ſaltem ut ad eas, quæ longiùs removentur, pertingant, particulis ex hoc adventantibus admiſſionem vetare videantur.

Ab iſtorum conſideratione vix mihi probabile videtur Sanguineam maſſam, quà talem, Nutritionis materiam immediatè ſuppeditare poſſe.

3 Diſpiciamus ergò tandem, an *Succo per Nervos delato* hoc penſi quadrare poſſit. Quod quidem ita ſe habere forſan non prorſus abſurdum erit concipere, ſi ad Requiſita ſuprà dicta cogitationes noſtras exigamus. Idcirco

Primò, Quandoquidem, ut ſuprà allegavimus, totum corpus, quà ſolidum, Nervoſæ eſt originis & conſtructionis, *Nervorumque* proinde *propagines ad omnes*

1 Quintò. 2 Sexto. 3 Quinto. Succo Nervoſo competere Nutritionis penſum, probatur à conſideratione Requiſitorum Primi. Neceſſe eſt, ut fibræ, ſint tubulatæ.

ubique *cavitatulas* pertingunt, nil obſtare videtur, quin ſupplementa Nutricatûs iſtæ, (modò tubulatæ fuerint, Succumque deportent) his ſuggerant. Et quidem *tubulatas* eſſe quid vetat, cùm certum ſit inſectis, ſolâ Microſcopiorum ope perceptibilibus, organa, imò vaſa ad Nutritionem & agmentum adeſſe; quippe quæ nemo per extrinſecam materiæ applicationem creſcere, puto, aſſeruerit: Imò vix aliter conſtructas eſſe hinc concipi poteſt (ſive tubuli iſti rectâ decurrant lineâ, ſive medullæ, valvularumvè, interventu, prout in plantis multis cernitur, ab hâc identidem, quò aliqualis decurrenti liquori nectatur mora, deflectant, perindè eſt) quod nullus, quantum mihi videtur, iis competere poſſit motus contractilis (niſi rem aliter explicare volueris, ubi contorſio vel aliud quoddam cûrvaturæ genus acceſſerit, quale Muſculis ad parallelogrammi figuram concinnatis competere ſagaciſſimus *Steno* opinatur) præterquàm à fluidâ quâpiam, quæ per eas traducatur, & à quâ earum diſtendantur latera, materiâ: quam quidem liquores ſpeciem non poſſe non induere, & alibi, & ſuprà evincere conatus ſum. Cùm verò non conſtet ulla alia, quæ Succum ad has cavernulas apportent, vaſa hic haberi præter Arterias (quas ab hoc officio modò excluſimus) ſequitur munus iſthoc ad hæc, ſi non neceſſariò, ſaltem probabiliter, aſſignari debere, donec ſcil. evidentiora, magiſque accommodata, detegantur.

1 Verùm *Secundò*, ſi ad genium quà contenti (quodcunque tandem ſit) Nervoſi, quà materiæ nutritiæ undecunque deſumendæ, attendamus, facilè concipiemus Nutricatûs materiam ab illo ſuppeditari poſſe. Horum alterutrum, quantumvis diſcrepare volueris, & 2 *molliſſimum* & *minutiſſimum* eſſe debet; *Illud*, ne vaſa adeò tenera vellicando in moleſtas contractiones continuò urgeat, quin leniendo ſat patula ſervet, atque hinc ad ulteriora pro functionibus animalibus peragendis Supplementa pro re natâ ſuſpicienda diſponat; quæ conditio neceſſaria eſt, etiamſi unicè motui & ſenſationi inſerviat; Porrò neceſſe eſt; ut pertenuibus conſtet particulis, quandoquidem ſtrictiſſimis donantur cavitatibus vaſa, quibus ſubeundis præſtituitur: *Hæc*, quò ſe placidè in cavernulas, quibus deſtinatur, inſinuet; quod vix commodè, ſi aſperæ fuerint ejus particulæ, præſtare poterit, quandoquidem præ rigiditate & angulis, tum partibus ſenſibilibus moleſtiam creare concipiantur, tum porrò hiatus nimis amplos (cùm vix credibile ſit prorſus uniformes confluere) inter ſe relinquere debeant; ſin grandiuſculæ fuerint, palam eſt in multas ex cavernulis ſupplendis neutiquam deponi poſſe. 3 Agnoſco ſubſtantias multùm anguloſas & penetrantes in utrolibet neceſſariò ſcatere, Salia ſcil. volatilia, quæ ipſos eſſe Spiritus Animales forſan omni probabilitate non caret: Verùm hinc argumentum pro molliori unà adhibendâ, quæ iſta frænare debet, ſubſtantiâ deſumi poſſe arbitror; quippe hæc præ tenuitate & volatilitate, ſi non foras ſe proriperent, ſaltem conceptacula ſua perpetim exercerent, ſi quantitate ad hæc debitè inflanda idonea, abſque leniſſimo aliquo, imò ſat copioſo, vinculo in iis includerentur.

2 *Tertium* Nutritionis requiſitum quod ſpectat; Plurimùm aptati mihi videntur Nervi ad nutricatûs materiam ſuppeditandam. Hi cum vel in ſpecie, vel pro-

1 Secundi. 2. Molliſſimæ & minutiſſimæ ſunt Succi nervei particulæ 3 Objectioni obviam tur. 4 Tertii.

paginum (quas eſſe univerſas fibras ſuprà aſtruxi) interventu *ad omnes* ubique *cavitates*, prout ſuprà dixi, *pertingant*, quin in progreſſu amplientur (id quod ex mole Corporis præ cerebri meditullio impenſe grandi conſtat) materiam hanc ſemel admiſſam ad omnes haſce, ſive medio in itinere, ſive circa extremitates, occurrentes promptè deducere poſſunt; quandoquidem nullum qui perluenti officiat obicem hic fingere poſſumus; cùm & patentiores uſque inveniat canales, & tandem ad *ampliores* adhuc *circa eorum extrema, cavitates* deportetur: Ubi tandem aliquantiſper, vel præ fibrarum deferentium cum aliis implexu, vel circumpoſitarum objectu, vel pororum in Corporis ſuperficie, propter cauſas ſuprà allegatas, conſtrictione neceſſe habet detineri, imò protruſione ſubſequenti uſque adeò compingi; ut nil vetare videatur, quò minùs in partis ſubſtantiam ſic tranſeat, atque ſub tali conditione maneat, donec tandem vel inveteraſcens, vel Sanguinis forſan alluentis impetu abraſa, foras & hæc extruſa fuerit. Equidem cavitates ubivis, in quibus non minùs Nutritionis negotium, quàm Animalitatis munia, tranſiguntur à Nervoſis ſtaminibus definiri ſaltem conſtat, cùm totum corpus membranoſum, vel ſaltem fibroſum ſit; ut rationi conſonum videatur materiam, quæ his replendis debetur per hæc ipſa, tanquam vaſa, depluat, à quibus coërcetur, quo ſic tam magis congrua, quàm promptiori ductu adveniat.

1 *Quartò* porrò, ipſa vaſculorum iſtorum *exilitas*, & *anguſtia* comparativa (quæ à multis in argumentum ducuntur, nullum omnino Succum Nervoſum dari) fidem mihi faciunt per hæc, nec quidem alia ulla, deportari materiam nutritiam. Admitti aliquid fluidi nemo negaverit. Hoc *Liquoris* formam neceſſariò induere, anteà ſat probatum dediſſe mihi videor. 2 Quo ſic habente, quandoquidem nil quod impurum vel incongruum eſt (quamdiu Corpus ſanum perſtat) ulteriùs ſegregandum vel requirit admiſſus liquor, utpote qui Fermentativarum quarumvis aliarum ſubſtantiarum conſortio liberatus fuerit, vel patiuntur vaſa tantopere arcta, placidè in hiſce prorſum iſte, cùm ſemel admiſſus fuerit, progredi neceſſe habet conceptaculis quæ licet anguſta ſint, non video tamen quid vetat quò minùs commenſurati ſint nutrimenti Supplementis deſideratis. *Verum* enim *nutritionem lentiſſimè* (prout ſuprà deduxi) peragi, & proindè parcis indigere ſuppetiis ſat obvium videtur. Quippe ſicut multi longum (ut antè notavi) abſque tabeſcentia notabili tolerant jejunium, ſic contra marcore confecti, quamvis (remotis quæ eos huc deduxerant cauſis) à cibis eupeptis ſat citò reficiantur viribus, longius tamen multò ſpatium temporis requirunt ad Corporis habitum priſtinum recuperandum, quantamvis alimentorum copiam, etiam ſupra alios, quotidiè ingerant. 3 Quorum ratio hinc facilè (meâ ſententiâ) deduci poteſt; Quòd, cum Sanguis ad vitæ munia jam aptior redditus indeſinenter ad Cerebri corticem pellatur, hoc quidem aliqualiter expandendo, congruarum quas jam adfert ſuppetiarum ope, partim fatigatos Spiritus refocillat, partim novas copias in horum & Succi cerebralis abſumptorum locum ſuppeditat. Cùm ve-

1 Quarti. 2 Sicut parcè admittenda eſt materia tritia, ſic vaſa admiſſura ſunt pertenuia. 3 Cur emaciati non citò ad priſtinum habitum redeant.

rò ſecretio ex cortice in medullarem ſubſtantiam (quam eſſe Nervorum radicem quilibet agnoverit) præ perenni impulſu continuò procedat, parcâ licèt (quod concedendum quidem, modò etiam concedatur eſſe continuam) hæc manu fiat, hinc progreſſus ad Nutritionem indeſinenter habetur, ſed lentus; quoniam non niſi lentè in tam arctis vaſis moveri poteſt concluſa materia; quæ inſuper lentiùs poſtmodùm per Nervorum tractus, eundo ampliatos, ſerpit. Quo fit, ut, ſicut ſe hinc facilè ad quaſvis exhauſtas, vel aliter ampliatas, cavernulas, quibus proportionem gerit, applicet, ubi in eas intruſus fuerit, ſic porrò in iis ſat firmiter deinceps ſtabuletur, quandoquidem extra Sanguineæ alluviei vias ſita propriâ tendentiâ haud promptè elabi poteſt. Ubi verò ſemel abſumpta fuerit, longam ad reparationem temporis intercapedinem requirit, tum propter parcam illam, quam dixi, à Cerebro diſpenſationem, tum quoniam neceſſe eſt, ut ictibus ſubſequentium Supplementorum compingantur appellentes Nutritiæ particulæ, quod in multùm exhauſtis partibus haud ſtatim, medio liquoris tam lentè moti, tamque exilibus vaſis deportati, ſperari poteſt: 1 Huc forſan faciat quod aliquoties obſervavi; quòd nempe à Febribus, quæ Corporis habitum multùm deprædarunt, convaleſcentes, licèt ſat copioſè per complures dies cibos potumque ingerant, nec tamen notabilem ejus partem ſudore excludant, multò parciùs urinam, quàm ſolent ſani, reddant, donec carnibus redintegratis ad priſtinum ſtatum, tam quoad hoc, quàm reliqua vitæ munia, redeant. Cujus ſolutionem hinc petendam reor; Non quòd in venoſo genere diutiùs forſan quàm ſolebat reſtitet potulenta materia, cùm & venæ non ultra modum turgeant, & Pulſus rectè ſe habeat; nec quidem quòd tranſpiratio liberiùs procedat; quippe quòd veriſimile videatur Poros in ſic emaciatorum cute, debellato jam morbo, & excluſâ quæ pridem in Corporis habitu ſtabulans eos diſtenderat materiâ, contractiores factos non perindè atque olim huic muneri idoneos eſſe; ſed potiùs, quòd à Nervorum radicibus, in fibras univerſas præ Morbo inanitas traducenda, abſorbeatur mora priùs aliquali in Sanguine debitè cocta (majori ſolitâ proportione, quò partes emaciatas reſarciat: quod quamvis omninò lentè, aliquantò tamen jam celeriùs præ naturæ indigentiis tranſigitur; undè longius impenditur temporis ſpatium antequàm ſolitâ menſurâ urinæ materia colligi poſſit ad debitam congeſtionem, aliò ſic deflectens: nempe non ex ſolâ excrementitiâ, ſed vel nutritiâ etiam, magnâ ex parte conflari urinam cenſeo.

Atque hinc forſan ſatisfieri poteſt, juxta propoſitam Hypotheſin

2 Quinto requiſito, *motui* ſcil. *leniſſimo* materiæ apponendæ; qui ejus gradus ſicut à Sanguine in Arteriis perniciter decurrente vix omninò, ſic ab iſto liquore in Nervorum canalibus deportato pendere facillimè, me judice, concipi poteſt.

3 Quippe præterquàm quòd multùm motus, quem Sanguis habuit, liquor iſte inter ſecernendum amittat, neceſſe eſt inſuper ut coarctatio, quam in perexilibus hiſce vaſculis, ſed mollibus, ſubit, moras ei nectat: quin in ampliata uſque, ut monui, tendens, nequit non tantundem Celeritatis amitte-

1 Cur à Febribus convaleſcentes urinam quàm parcè reddant. 2 Quinti. 3 Motus Succi Nervoſi nequit non eſſe lentiſſimus.

re, quanta proportioni ampliationis reſpondet: adeò, ut nil obſtare videatur quò minùs, ubi ad appoſitionis locum pervenerit, placidiſſimè huic ſe applicare valeat. At inſuper

1 Sextò, *Mechanicè* adeò ad contenta ſua ad univerſas corporis partes devehenda diſtribuuntur Nervi eorumque propagines, ut, modò conſtet hos Succum deportare, agnitu non ſit difficile promptiſſimum per iſtos ad omnes ubique partes haberi commeatum. 2 Mechaniſmus hic in tali tranſmittentium vaſorum poſitione conſiſtit, quâ materia rectâ, quantum fieri poteſt, lineâ ad locum deſignatum manuducatur. Et quamvis hoc ubivis in tam conferto partium nutriendarum agmine ad amuſſim præſtari nequeat, certum tamen eſt ad talem accedere vaſa hæc poſitionem, quam proximè patitur iſtarum ratio; unde concluſa ſcaturigo minus moleſtiæ in ſuo tranſitu offendat, adeoque præcaveatur ne vel ſtagnationem ſubeat, vel alia quærat diverticula. Hinc notum eſt Nervos divaricationes ſuas ad angulos acutos uſitato ſortiri; eoſdem ubi in Muſculos, membranaſve, inſeruntur cum iis ejuſmodi pariter conficere angulum, quo ſic faciliùs per eorum habitum diſcurrant. Agnoverit quilibet hujuſmodi diramificationem ad Motum Senſumque largiendum maximè accommodatam eſſe; quandoquidem materiæ Nutritiæ Supplementa hoc modo facillimè, juxtaque Naturæ leges, quæ omnia modo maximè familiari patrat, hoc eſt Mechanico, diſpenſentur; cùm intereà ſi per arterias diſtribuenda ſint, ſat perplexum & præpeditum ad partes à latere Arteriarum ſitas iter obtinere deprehendentur: Imò vix ſolida aſſignabitur ratio nutriendarum ipſarum Arteriarum; quoniam vix quiſquam, puto, conceſſerit Nutrimentum ad eas aliâ quàm per capillares viâ, ſi ex Sanguineâ maſſâ immediatè ſuppeditandum ſit, deportari; ut proindè earum tunicæ aliis arteriolis, atque hæ aliis, & ſic in infinitum, ad nutritionem indigeant: 3 Quippe nemo, arbitror, aſſeruerit has ex tranſcurrente & rapido alveo hoc deſumere, quod quidem (ne motûs velocitatem, ſecernendique hinc difficultatem iterum memorem) compages earum ſtrictiſſima, nullis niſi Arteriarum ramificatarum aperturis (ſaltem quæ ſecretioni ad talem quem volumus uſum inſerviant) pertuſarum, vetare videtur. Ut hinc mihi concludere pronum ſit, nervis eorúmque propaginibus, ex quibus unicæ conflantur tam Arteriæ, quàm cæteræ partes ſolidæ, pro tot Nutrimenti diſpenſandi inſtrumentis uti Naturam, nec aliis hoc penſum deberi.

Reſtat ergò, ut (quod

4 Ultimò explicandum propoſui) *modum, quo Nutritionem peragi* cenſeo, tradam. Qui quamvis ſat liquidò, ut opinor, in antedictis contineatur, atque inde colligatur; ut tamen rem ſummatim ob oculos ponam, *Videtur mihi*, quòd ex decurrente per *Cerebri* (quo generali nomine & *Cerebellum* intellectum volo) *Corticem* Sanguineo rivo, nequeant non particulæ quædam Nutritioni aptæ, quæ ad orificia vaſculorum ſecretoriorum, Syſtematis Nervoſi radicum, uberrimè in illo conſitorum commenſuratæ & congruæ appel-

1 Sexti. 2 Diſtributio Nervoſarum fibrarum quàm rectiſſimè fieri poteſt habetur. 3 Arteriæ à concluſo Sanguine ſuo nutriri nequeunt. 4 Sexto, Proponitur modus, quo Nutritio peragi concipiatur.

reliquâ maſsâ, more operis colatorii, ſecerni. Hæ ſemel admiſſæ, indéſinenti Sanguinis perluentis, quin porrò aliarum ex eâdem ſcaturigine ſegregatarum, idemque iter capeſſere geſtientium, protruſione, ulteriùs continuò propelluntur; adjuvante tum Syſtaltico tunicarum quæ vaſcula iſthæc conſtituunt motu, tum partium circumpoſitarum preſſurâ, ſed motu, dum omnia juxta Naturæ normam tranſiguntur, leni & placidiſſimo, imò lentiori propter ampliatam, quam toties dixi, vaſorum iſtorum cavitatem quantò longiùs à fonte procedunt, atque contractiorem extremitatem. Dúmque per hæc ſic truduntur, ſicut eorum latera diſtendunt, ſic porrò ubi commenſuratos ſibi porulos vel hoc modo aperiunt, vel avolatione aliarum particularum relictos (quod præ continuo appulſu novarum indeſinenter hic illic evenire neceſſe eſt) inveniunt, in eos ſe inſinuare ſatagant (quotquot ſcil. earum juxta hos progredientes aptitudinem ad hoc munus ſortiuntur) eóſque præ motu iſthoc leniſſimo, aliarumque à tergo protruſione, facilè ſubintrant; numerúmque earum, quæ parietes hoſce conſtituunt, dum congruè ſe eis applicant, augentes iiſdem promptè aſſimilantur, utpote ejuſdem proſapiæ. Hic quin ſatis tenaciter hæreant aliquantiſper, molemque ſolidiuſculam cum reliquis conſtituant, non video quid vetet, cùm ubivis ſpatiola multiformia aliàs hic antè depoſitis intercepta (quippe nuſquam non quædam reperiri, corporis noſtri ſingularumque ejus partium ſtateræ impoſitarum, ſi alia deeſſent augmenta, præ multis aliis concretis comparativa levitas facilè evincit) ſingulæ ita ſubingredientes offendunt; undè fit, ut appulſu tum ſuo iſtas hæ firmiùs compingant, tum ſubſequentium ipſæ pariter compingantur; dumque priùs reconditas ſic paulatim uſque & uſque urgentes extrudunt, ipſæ quoque eandem vicem tandem ſubeunt, loco ſuo ab aliis pulſæ. Actio hæc ubivis per totum ſingularum, ex quibus Corpus conſtat, fibrarum propagatur, & lentiſſimè quidem; unde cùm continua abſumptio nullibi non habeatur, continua pariter ex hiſce Supplementis inſtauratio pari paſſu ſuccenturiatur. Quod verò ſupereſt liquoris nondum abſumpti, extráque fibrarum harum oſcula fertur, pars à Sanguine alluente abſorbetur, eique vegetiorem, utì fas eſt ſuſpicari, Fermentationem conciliat, pars alicubi à lymphaticis ſuſcipitur, pars altera in conceptacula, ad quæ terminantur quædam ex hiſce vaſculis, utpote ventriculum, utramque veſicam, &c. deponitur, pars denique foràs per poros cutis amandatur; ſingulæ pro inſertionis terminationiſque ductulorum ſuorum ratione,

1 Atque hâc ipsâ quidem, nî fallor, methodo ſicut *nutrimur*, ſic pariter, & ad præfinitam Naturæ lege ſtaturam & molem *augemur*. Cujus hanc ſubit aſſignare rationem; quòd nempe in ipſis Corporis fabricandi primordiis omnia tenera admodùm ſint, laxiúſque cohæreant quæ ſeſe invicem primitùs ad Corporis ſtamina, vaſcula ſcil. contexenda applicant particulæ; unde fit, ut hæc præ teneritudine valdè ſint extenſilia, quippe ex materiâ aliquatenùs viſcosâ conflatâ. Dum verò tractu temporis arctiùs, quod neceſſariò fit, compinguntur, uſque adeò tandem ſolideſcunt, ut ulteriorem extenſionem nequaquàm ſubire poſſint: Quod quamvis ſolidiſſimis Corporis partibus primùm obtingat, reliquis tamen quadantenùs competit, cùm eâdem quoad Mecha-

1 Quî & augmentationi Corporis competit.

niſmum ratione teneantur & iſtæ (id quod primò auctum in dies ſuccedentibus annis Corporis robur, deinceps ſeneſcentium, declinante ad actiones hinc promptitudine, ariditas & rugæ ad oculum evincunt) undè fit, ut viginti (plùs minùs, pro variis hominum conſtitutionibus) annorum decurrere ſoleat ſpatium, antequàm plenum augmentum Corpus humanum ſubeat, quoniam oſſa lentè extenduntur; Quibus quamvis obſecundare neceſſe habeant molliores, atque hinc ab iis aliquatenùs hâc in parte determinari; ipsâ tamen nativæ proportionis, quam ad Cerebrum & Cor, partes primò influentes, obtinere debent, & mechaniſmi ratione, non ultra notas menſuras evagari concipiantur.

Et ſic tandem peragi *Nutritionem*, *Nervorum* ſcil. *eorumque propaginum* officio, imò vel iſta quidem vaſa à ſuo, quem portant, Succo alimentum proprium deſumere fas erit (nec prorſus forſan abſurdè) concipere. 1 Cui porrò accedere poteſt, quòd & ipſa *Motus Senſationiſque* præſtandorum ratio tum huic Hypotheſi probandæ conducat, tum forſan ex dictis elucidari poterit. Quippe neutrum abſque debitâ fibrarum tenſione haberi poteſt, quæ quidem neutiquam, opinor, in Animalium corporibus, ubi nullis ſolidis retinaculis alligantur harum extremitates, concipi poteſt, niſi ſint tubulatæ, quo muſculi ab implente aliquâ aptâ, non tamen nimis lubricâ materia lateribus ad motum præſtandum vel abbrevientur, vel, pro fabricæ ratione, incurventur; ad ſenſationem verò impreſſiones ubivis factas ad Cerebrum, ſedem animæ principalem (rigidorum genium præ debitâ plenitudine quodammodo ſic æmulantes) dicto citiùs tranſmittant. Utralibet hæc actio leniſſimam, me judice, requirit materiam implentem; cùm ſecus ipſæ perpetim laceſſitæ tum continuis motibus convulſivis exercitarentur, tum objectorum externorum perceptionem perverterent, dum proprias ſolum læſiones, utpote quoniam propiùs ſitæ ſunt, ſic ad Cerebrum tranſmitterent. Hæc verò lenis materia quin ternis hiſce uſibus inſerviat non video, cum cuncta opera ſua maximo compendio ubivis tranſigat natura: Imò rationi conſonum cenſeo quod, quandoquidem, pro materiæ Nutritiæ, quæ partes motui & ſenſationi dicatas conſtituit & ſubit, puritate vel depravatione, iſtæ facultates vel majori perfectione ſeſe exerant, vel deprimantur aut pervertantur, communi & per eundem tramitem, ad alterutrum munus præſtandum, diſtribuenda ſit materia; quò operum ſimplicitati, cui Natura univerſim litat, conſulatur.

2 Verùm gravis in noſtram Hypotheſin ſe ſiſtit objectio; quî ſcil. fiat, ut in *Paralyſi*, Nutritione per plures forſan annos ſat regulariter procedente, Motus tamen & ſenſus deficiant, quod vix fieri poſſe concipiatur, ſi alterutrius munia eorundem vaſorum, ejuſdemque materiæ, miniſterio peragantur.

Cui dubio ut ſatisfaciam, perpendi poterit, imprimis, neutiquam meâ ſententiâ, ſupponendum eſſe Nervorum canales in Paralyſi tantoperè obſtructos eſſe, ut nil omninò tranſmittant, verùm forſan potiùs præ inductâ laxitate materiam incongruam & admittendi & devehendi capaciores evadere: Secundò, *Rationem nutritionis* ab eâ quâ peraguntur *Senſus* & *Motus*, utcunque iiſdem vaſis alterutriùs materia devehatur, toto Cœlo diſtare: Quippe ad *Illam* re-

1 Conciliatur Senſus & Motus ratio cum hâc de Nutritione Hypotheſi. 2 Objectio. Quî fiat ut in Paralyſi, deficientibus motû & ſenſu, Nutritio tamen peragatur? Solutio.

quiritur ſolummodò, ut apta quidem & mollis materia leni motu deferatur, id quod in quibuſlibet ſive tenſis ſive laxis, modò ſat capacibus, vaſis præſtari poterit, atque pro ratione impulſus à tergo in utriſlibet determinatur; ad *Hos* verò poſtulatur, ut quodammodò tenſa iſthæc ſint; quo impreſſiones ſurſum vel deorſum promptè admittantur, quod in laxis minimè obtineri poteſt; unde videtur, Nutritionem in utroque caſu haberi poſſe, non item Senſum & Motum, quippe quòd, ſive tenſæ ſive flaccidæ fuerint fibræ, cavitas decurrenti liquori uſque pateat; imò commodiſſimè, ut inferiùs dicetur, in ſomno, quando maximè laxantur omnes partes, vectigalia ſua admittit Cerebrum.

Quibus ſic habentibus facilè concipio quòd, quandoquidem Nervoſus liquor ex varii generis particulis conflatur, quibuſdam ſcil. mollioribus ad appoſitionem & vehiculum, aliis Spirituoſis, h. e. Salino volatilibus, aliúſve, ſi placet, generis aculeatis, tum ad reliquas debitè comminuendas, tum ad vaſorum parietes invigorandos aptis, ſi alterutras iſtarum prædominari contigerit effectus valde invicem diverſi ſtatim invehi debeant: Quippe ſi aculeatæ vel nimiâ quantitate abundaverint, vel ultra modum efferæ evaſerint, vix fieri poteſt, quin tenera conceptacula nimiùm laceſſant, unde vel convulſivi affectus, ſi noxa in loco hiſce producendis apto impingatur, emergent; vel dolores, ſi remotiùs ab origine iſtorum vaſorum ejus cauſa reſideat, invehentur: Cùm ex adverſo, ſi vel infra debitam menſuram deprimantur iſtæ, vel viſcidiores acceſſerint, quæ exercitationi obſtent, pronum eſt deducere, tam motum, quàm ſenſationem defecturos, idque vel citiùs vel tardiùs pro gradu & quantitate inertis hujuſce materiæ; undè obſervari poterit paralyticos affectus nunc ſenſim obrepere, nunc confeſtim adoriri. Ubi ergò contingerit talem materiam in Nervorum, ſive univerſorum, vel particularium quorundam, radices deponi, quæ aculeatas, quas dixi, particulas vel quantitate ſuperet, vel viſciditate illaqueet, obvium eſt concipere, quòd quantumvis motus & ſenſatio minuantur, Nutritio tamen progredi poterit; nullâ tali in Nervis hìc contingenti obſtructione, quæ impulſum materiæ à Cerebro univerſim ſiſtat, imò propter laxitatem, vaſis deportantibus præ Spirituum depreſſione inductam, patentiori forſan viâ ad extremitates uſque conceſsâ: atque notum eſt partes extremas in tumorē quandoque in Paralyticis attolli ſub primâ ſaltem invaſione; quod quidem ab hâc cauſâ non minùs, forſan, congruè deduci poſſe arbitror, quàm à congeſtione, ſanguiferorum vaſorum medio, in partibus ſic affectis: quamvis intereà omnibus palam ſit has tandem macreſcere; congruarum ſcil. particularum appulſu partim fatiſcente, partim viſcoſarum aliarumve heterogenearum, quibuſcum contubernium inierunt, retinaculis earum in receſſus exhauſtos ſeceſſionem impedientibus.

1 Alia inſuper non levis momenti occurrit difficultas, quomodo ſcil. fieri poſſit, ut grandes *Muſculi* (ut de aliis taceam partibus) Nervis ſuam debeant originem, cùm neutiquam conſtet Nervos, niſi forte perpuſillos, in tendinem, à quo ſinguli ordiuntur inſeri?

Cui repono, primum, nequaquàm neceſſum videri, ut nervi in ſpecie hic inſerantur

1 Objectio Quomodo tam puſilli Nervi grandibus Muſculis aliiſque partibus nutrimentum ſuppeditare poſſint? Solutio.

inſerantur, quandoquidem perioſtio (quod nemo negaverit) continuantur, quidem Nervoſæ eſſe proſapiæ nemo ambigit. Hinc quidni fieri poteſt, ut cùm ex fibris commodè conſtet, quas eſſe, tubulatas ipſum ſenſationis, prout ſuprà innui, Phœmomenon evincit, materiam tum ad primitivam formationem, quando omnia valdè tenera ſunt, tum ad futura Nutritionis munia poſtmodùm hæ ſuppeditant? Et quamvis ſatis arctæ ſint hæ fibræ, cùm tamen lentiſſimis gradibus peragatur Nutritio, quidni pars Nutritiæ materiæ hâc deferatur? Partem dico; quippe, ſecundò, alia pars Nervorum in ipſos Muſculos inſertorum miniſterio foras deducatur, qui ſtatim atque ipſos attingunt hanc, nî fallor, amittunt formam, inque fibras Muſculares faceſſunt, inter quarum ſingulas non video quid vetet quò minùs lateralis communio intercedat, non ſecus ac inter arterias cum arteriis, venaſque cum venis adjacentibus, unde ſemel admiſſæ materiæ facilè ex unis in alias tranſmiſſio haberi poteſt. Verùm, tertiò, forſan & aliquota pars Nutritii, quem volo, Succi per ipſas Membranarum fibras deportetur; ſiquidem cùm hæ arctiſſimè ſubjectæ carni adhæreant, non prorſus abſurdum videtur quòd vaſcula introrſum ubivis diſpergant, quorum medio illac tranſmittatur contenti ſui portio. Et quamvis anguſtæ admodùm ſingulæ hæ, quod fatendum, ſint fibræ, ſi tamen perpendatur ſat longum tempus ad Nutricatûs materiam diſtribuendam requiri, quin inter dormiendum (quo tempore potiſſimùm deponi Nervorum ſuppetias cenſeo) multùm has laxari ad hanc materiam admittendam, vix adeò durum forſan atque primâ facie ſolet, videbitur ſufficientem intrudi poſſe ad lentum hoc munus præſtandum.

1 At urgetur inſuper ſat improbabile videri *liquorem puncturâ tendinis* copioſiſſimè *effluentem* Nervorum eſſe poſſe, quem tamen Nutritium eſſe ex partis ſic affectæ, imò quandoque totius Corporis, marcore conſtat.

Cui referre liceat, Primò, quòd, quandoquidem tendo ex numeroſiſſimis arctiſſimè colligatis fibris Nervoſis compaginatur, vix probabile videatur unicum ſolummodò ex his vulnerari, verùm multas præſcindi, vel ſaltem lædi; adeò, ut ex ſingulis hiſce prorupturo ſuo liquori via detur. Atque notum eſt, quòd, ſi quando extrorſum pateat apertura, hâc liberiùs proruant quicunque liquores, utpote tum ab intrà preſſi, tum minorem reſiſtentiam hinc offendentes, quàm dum vaſis ſuis includantur. Secundò, Probabile videtur ſingulas juxta ſitas vel per laterales anaſtomoſes, vel fibrillas oblique inſertas invicem, prout jam modò innui, communicare; adeò, ut univerſus ad ſat longam diſtantiam hâc conſequenter, datâ portâ affluat liquor; unde partes, quas alluere ſolet, ſuo brevì fraudari pabulo neceſſe habent. Huic inſuper accedit, Tertiò, quòd præ dolore vulneri ſuperveniente, tam partes circumjacentes, quàm ipſa ſic læſa, in enormiores contractiones adigantur, atque ſic majori, quàm ſecus fieret, copiâ allatum exprimant Succum: Verùm, Quartò, quod ad liquoris ſic excreti quantitatem attinet, credibile videtur nedum totam, ſed nec maximam forſan ejus partem à febris hiſce ſuppeditari, ſed ex ipſo ſero Sanguinis conflari. Quippe cùm ubique habeantur vaſa ſanguifera, quorum aliqua pertundi ab inflicto hoc vulnere neceſſe habent, quid vetat quominus hinc excernatur ſeroſior San-

1 Objectio. Improbabile videri Sinoviám puncturâ tendinis effluentem è Nervis profluere.

guinis pars aliqua; quandoquidem minimè dubitandum eſt, quin hic circulationis vi multò copioſiùs feratur, quàm Nerveus liquor; cujus quidem ſerum promptè ſatis ex vulnere erumpere in proclivi habere, fibroſioribus & chromaticis partibus, præ craſſitie & figuræ ineptitudine, introrſum per ſolitas vias redeuntibus, tenuitas, & laxior cum illis cohæſio in miſſione Sanguinis conſpicua, facilè ſuadent.

1 Supereſt ut attingam, quod *Celeberrimus Entius* ὁ μακαρίτης quamvis Nervis nutriendi Corporis penſum deferat, modum tamen, quò liquorem ſuum admittant, longè diverſum ab aliis comminiſcatur Quippe conjicit fibras, ex quibus conflatur Ventriculus, Chylum recens illic elaboratum abſorbere, Nerviſque illic ubertim inſertis demandare, ab iis inde ad Cerebrum recto itinere aſportandum per aliquos in univerſum Corpus diſtribuendum.

2 Verùm (ſit venerandi ſemper tanti viri memoriæ honos) oportuit, cenſuerim, diſcriminis modum & rationem monſtraſſe inter Nervos *Paris Vagis* (illius ſaltem ramos, qui ad Ventriculum tendunt) alioſque in Ventriculum inſertos, atque reliquos univerſos, qui Nutrimentum hoc in Corpus diſtribuunt; Unde ſcilicet fiat, ut illorum motus ſurſum, nempe Cerebrum verſus, horum verò, ab hinc (quod quidem nemo non agnoverit) deorſum ad ſingulas partes tendat; porro & indigitaſſe quinam alii Nervi ad Ventriculum nutrimentum ſuum proprium apportent, ſaltem quonam, mechanico, artificio contra flumen deſcendentis Succi Nervei aſcendat iſte (multo quin etiam quam Succus verè Nerveus craſſior) liquor. Nempe protruſionem à Cerebro in omnes Nervos (modò ab obſtructione liberos) eamque indeſinentem, ſive vigilemus, ſive dormiamus, haberi quilibet, opinor; conceſſerit, qui ſecum reputaverit, nec vel Motus, vel Senſationis rationem inter vigilandum aptè concipi, nec in ſomno, feriantibus hiſce muniis, novas Succi Nervoſi ſuppetias ad exhauſtas interdiu copias reparandas ſuggeri poſſe, niſi motus iſte à Cerebro; Corporeæ (ut dictum eſt) arboris radice, ſit continuus. Quippe quotidie in nobis experimur, quod quantumvis diurnis laboribus fatigati nos exoptato lecto committamus, æquè tamen vegeti ſequenti manè plerumque ſurgamus, atque pridiano; quod fieri non potuit, niſi recens in Nervos in abſumptæ locum depoſita fuiſſet actuans materia: quam etiam quò minùs in maximè omnium patulos (quod æquum, puto, erit concipere, cùm mole cæteros ſuperent) Paris Vagi ad Ventriculum tendentis hiatus, æquè ac in anguſtiores deponuntur, vix eſt, opinor, qui negaverit, modò perpenderit omnium in Corpore noſtro liquorum motum Mechanicè præſtari, ſaltem qui ſolidam in contrarium rationem adducat. Et ſanè quantumvis Nervos hoſce iſti uſui unicè deſtinatos ſuppoſuerimus, ſi tamen ad flacciditatem Ventriculi (quem motu, non proprio, ſed Muſculorum Viſcerumque circumpoſitorum, preſſurâ nempe forinſecùs ab his inductâ, contenta ſua extrudere, audio ingenioſiſſimum, doctiſſimumque, Anatomes imprimis callentiſſimum, D. *Baciacco, Genuenſem*, ad oculum, ſupra omnem dubitandi ſcrupulum, ſæpius intra triennium ultimo elapſum *Oxoniis* demonſtraſſe, juxta obſervationem Cl. D. *Chyrac*, Profeſſoris nunc *Monſpelienſis*, Ephemerid. German. ad A. D. 1685, Obſ. 125. accuratiſſimè traditam) attendamus, meritò quærere poſſumus, quâ ratione Succi hujus ſegregatio, inque fibrarum (quas

1 Modus Nutritionis à Cl. Entio aſſignatus proponitur. 2 De eo ambigitur.

eſſe Nervorum propagines ſuprà conatus ſum oſtendere(tunicis inſertarum ora intruſio habeatur, multo magis quævis admiſſum ad Cerebrum uſque urgeat.

CAP. IV.

Conditiones allegatas Continentis Febrium Intermittentium Cauſæ Succo Syſtematique Nervoſo competere Monſtratur.

1 SEd à prolixâ nimis hâc digreſſione par eſt, ut in viam redeam, ſi ſaltem digreſſio dicenda ſit, qua ad fundamentum, quo tota nititur propoſita Hypotheſis, ſtabiliendum effertur) atque diſpiciendum jam venit, an ad *Succum Nervoſum* ſatis aptè quadrare poſſint *Conditiones Fermenti Febrilis* ſuprà allatæ. Et quidem rem ita ſe habere, non prorsùs forſan ineptè colligere licet, ſi perpendamus,

2 Primò, *Eximiam* eſſe hujus Succi *energiam*: id quod ex notis ejus effectibus, Senſatione & Motu, in ſe quidem ſat admirandis (ut de Nutritione taceam) abundè conſtat. Et quamvis quantitate Sanguini multùm cedat, nil tamen hoc vetat, quò minùs iſtum activitate multum ſuperet, utpotè tum ex puriori maximéque elaboratâ ejus parte, à craſſioris & inertis compedibus ſecretionis Cerebralis medio ſequeſtratâ, conflatus, tum ulteriùs in Nervis exaltatus; quorum inſuper robuſtis canalibus coërcitus hinc non ſolùm ab avolatione detinetur, verùm quaquaverſum ad partes ſingulas manuducitur. Sin tantorum effectuum, quos experimur, materialis ſit, dum rectè habet, cauſa, quidni agnoſcamus eundem depravatum, ulteriuſque evectum, altiores, hoſque planè ſtupendos, producere poſſe effectus.

3 Secundò, *Influentiam* ejus *Univerſalem* eſſe: nec enim aliter fieri poteſt, cùm non ſolum Nervi ad omnes partes exporrigantur, ſed, prout adſtruxi, univerſum ex eorum propaginibus conſletur Corpus: adeo, ut cum iſti ubivis reperiantur canales, quin ſemper activi hâc materiâ (quanquam non eâdem ſemper menſurâ referti, par eſt ut, ubi generalis inſtinctus ad eruptionem acceſſerit, concluſa univerſim ſat vegetè ex ſuis cancellis ſe expedire geſtiat, atque ſic univerſales excitet turbas, Hinc,

4 Tertiò, *Inſtantaneam* fore *eruptionem*. Quandoquidem enim ſupponendum eſt univerſas fibras, etiam ad motus uſitatos obeundos, moderatè ſaltem, plenas eſſe, quarum fermè ſingulæ lenem quantumvis materiam includentes, unà quandoque ad nutum animi in motum concitantur; quantò magis evenire debet, ut eodem ferè momento turgeſcentia producatur ubi hæ, ſi non ultra modum diſtendantur (quod tamen quandoque contingit) ſaltem turgeſcibili materiâ per totos ſuos ubique tractus, moderatè licèt, ſcateant, quæ pulveris pyrii ad motum ſolo admoto indiget igniculo ad eruptionem concipiendam.

1 Monſtratur; Conditiones ſuprà recenſitas Succo Nerveo quadrare. 2 Primam. 3 Secundam. 4 Tertiam.

1 Quartò, *Eruptionis* ex ſuis conceptaculis *locum*, inque *Sanguinem admiſſionem* ubivis haberi. Quippe ſicut Nervuli iſti vel eorum propagines nuſquam non proſtent, ſic pariter & ſanguifera vaſa per omnes ubivis Corporis regiones capillaribus ſuis diſperguntur; prout apertè conſtat ex quibuſlibet ferè, vel leviuſculis vulneribus ex quibus, proportione ad inflictam plagam, partiſque texturam, effluit confeſtim Sanguis: quin oſſa venis non deſtitui, imo has ſub iſtorum ſolidam compagem penetrare palam eſt ex rubedine aliquali quam in eorum medullâ cernere eſt. Et quid vetat quo minùs venæ utrique huic muneri conveniant, Sanguineæ ſcilicet maſſæ revehendæ, atque unà Nervoſi contenti, quicquid poſt uſus Animales exantlatos ſuperest, excipiendi, cùm & ſat patulæ ſint & introrſum dirigendus ſit utriuſque liquoris curſus? Nec forſan alia iſtis reliquis ſuſcipiendis comminiſci in promptu erit conceptacula, ſi lymphatica exceperis; quæ tamen nondum quantum ſcio ad intima Muſculorum, aliarúmve partium, penetrare deprehenſa ſunt: imò probabile videtur à ſolis glandulis, quas eſſe regularium omnium ſecretionum organa incomparabilis *Malphigius* aſtruxit, oriri, ut conjicere par ſit eorum liquorem harum ſolummodò productum eſſe: quo ſic habente haud arduum erit colligere, unde tandem fiat, ut febrilia in progreſſu ſymptomata ingruant.

2 Quintò *ſat* otii & *temporis* concedi ad novas ſuppetias in futuros Paroxyſmos congerendas, ſi in Nervoſo ſyſtemate eorum ſedem fundemus. Id quod hinc palam videtur, quod ſicut ſat copioſè ad unumquemque Paroxyſmum producendum ſuggeri debet Fermentativa eum committens materia, ſic pariter, ſi demus Nervos eam ſuppeditare, hi quamvis tum notabilis in ortu ſint exilitatis, quâ quidem parcè omninò ſinguli Succum ſuum admittere neceſſe habent, tum tardi hic etiam ſit inter ſecernendum, motus, fibrarum tamen in progreſſu ampliationis, (cum perennis rationes, quanquam non eâdem omnibus horis menſurâ, ſecretio) longiuſculum requirant temporis ſpatium quo & impleantur ipſi emergenteſque fibræ, & materia quam ſubeunt ad Fermenti genium exaltetur: Quippe utramque hanc in noſtrâ Hypotheſi conditionem requirimus. Niſi enim debitè diſtendantur vaſa, vix ſe fortiter ſatis (modò non ſummè acris ſit concluſa materia, quod hic neutiquam ſupponimus) conſtringere poſſunt, quò vel altiùs in ſua adigant conceptacula, multò minùs exterminent moleſtum hoſpitem; porrò, niſi acredinem aliqualem nanciſcatur intùs ſtabulans materia (id quod morâ aliquâ obtinendum videtur, cùm lenis alioquin genii ſit dum naturaliter ſe habet (nequaquam parietes tantoperè ac cernimus laceſſere poteſt. Quin anguſtiæ quas circa fibrarum ubivis extremitates haberi ſuprà notavimus, contenta uſque ab eruptione prohibent, vel ſalem hanc minuunt, donec aptè ad hoc opus exaltentur. Adeò ut cum conſtet ipſarum univerſim partium fibras ſemel (lentè licet) exhauſtas, lentè reſarciri, quidni concludamus earum cavitates, ſic confertim evacuatas, ſat multum temporis inter depletionem ſuam & ſupplementi novi admiſſionem requirere, cùm ſtatim ab evacuatione conniveant extremitates?

3 Sextò, *Cuncta* ab hâc ſuppoſitione ſat genuinè, nî fallor, *ſolvi* poſſe *Symp-*

1 Quartam. 2 Quintam. 3 Sextam.

tomata. Quod quidem quamvis in omnibus Hypotheſibus allaborandum eſt, niſi tamen facili ductu, atque filo conformi, ab ipſo fundamento nunquam deflectente, omnia ſequantur, ſuſpicionem meritò movere poteſt hoc arenoſo ſolo poſitum eſſe, ædificiumque ſuperſtructum levi molimine everſum fore. Priuſquàm verò horum explicationem aggrediar, par eſt ut accuratiorem totius *Hypotheſeos* delineationem ob oculos ponam.

CAP. V.

Hypotheſis particulatim proponitur.

1 VBi vel præ pororum occluſione, uſitatis hinc detentis effluviis, inque Sanguineam maſſam regeſtis, (quæ valdè frequens Febrium Intermittentium, non ſecus ac multorum aliorum Morborum, occaſio eſt (Vel Anomaliâ aliquâ, quæcunque tandem ſit, circa unum vel alterum ex cæteris Non-naturalibus quidpiam functionibus naturalibus minùs congruum aut in Sanguinem admittitur, aut in illo producitur, (modò non ejuſce ſeu generis ſeu gradus ſit, unde naturalis ejus craſis funditùs laxetur; quod quidem ſi fieret, continuam productam iri Febrem cenſuerim (cujus ratione talis in eo congeritur materia) utrùm Fermentativæ ſit indolis, an cujuſvis lenioris) quæ à vero, & juxta œconomiæ naturalis leges concinnando, Succo Nerveo aliena licet, 2 eam tamen ſortitur particularum ſuarum minutiem, ut in Nervorum radice, per corticem Cerebri ubivis ſparſas, uſitatâ percolatione admittatur; 3 vel ſi propter ſubitam aliquam forſan & inexplicabilem) ſecretoriis hiſce ductibus Nerviſque inde prognatis, impreſſam laxitatem contigerit eo uſque ampliari eorum ſinus, ut ex laudabili etiam Sanguine craſſior, quàm ſecus aſſolet, in eos excernatur liquor; 4 Incongrua hæc materia in illorum tubulis) ſi quodammodo flaccidis eſſe contigerit) aliquantiſper ſine notabili moleſtiâ ſtabulari poterit, utpote tum à pernici Sanguine fluvii concitatione liberata, tum plurimarum & valde heterogenearum & Fermentativarum ſubſtantiarum, quæ eas ibidem comitantes continuò laceſſebant, conſortio ſequeſtrata; quin mollioris ipſa genii, quam ut brevì continentia vaſcula ſupra modum exerceat; imò aliquatenus viſcoſa, unde & à nimis citâ diſſipatione arcetur, & Spiritus pariter ab avolando arcet: atque inſuper capaciora, quanto longiùs in vaſis ſuis fertur, ſpatiola, quæ motum ejus tanto magis retardari ſinant, offendens.

5 Dum in iſtis coërcetur, ſenſim magis uſque lentorem amittit, atque magis hinc activa evadit; idque partim Salium Volatilium (quos forſan ipſos eſſe Spiritus Animales fas erit ſuſpicari, ſaltem donec aliam aliquam magis eorum muniis præſtandis idoneam in corpore hoſpitantem ſubſtantiam, quæ hanc appellationem mereatur, quis monſtraverit) vegetâ actione partim reliquarum ex quibus conſtat particularum colliſione dum locum mutant, partim

1 Hypotheſeos Summa. 2 Radices Nervorum in cortice Cerebri laxari. Vel propter poros ab aëre occluſos, Vel anomaliam in aliquo ex cæteris Non-naturalibus. 3 Vel præ aliquâ aliâ ſubitâ occaſione. 4 Hinc Nervos admittere materiam incongruam. 5 Quæ morâ quam h.c trahit variis de cauſis ſenſim exaltatur.

porrò ob caloris, quo cunctæ foventur partes, excitationem multùm intenditur hæc activitas. Quam quidem, ſicut in ſtatu ſano omninò notabilis eſt, ſic in morboſis aliquibus majorem neceſſariò evadere (at gradibus pro cauſarum differentiâ ſat diſtinctam) nemo non agnoverit, quin ad Morborum quorundam ferociam attenderit. Vtque exaltationem iſtæ ſic ſubeunt particulæ; eandem priùs conclusis, dum in has impingunt, imprimunt.

1 Dum ergò hoc tranſigitur; facilè concipiatur materiam hanc ſat placidè per plurium horarum, imò forſan dierum, ſpatium intra conceptacula hæc non ſolum coërceri, ſed & per ea prorſum ſerpere poſſe; quandoquidem & mole reverà exigua eſt, & Salia Volatilia, ſat, modò ſibi permittantur, acria & pungentia lentore ſuo quadantenus frænare nata, & ipſæ, ex quibus conflatur, particulæ nequeunt non aliquam moram ad ulteriorem ſuam comminutionem, atque hinc exaltationem, ſubeundam expoſcere. Cui porrò favet, quòd valdè producta ſint plurima ex hiſce vaſis, in quibus concluditur; quo fit, ut motus in iis lativus, qui quidem vel ab admiſſionis initio lentus erat, tum præ auctâ in progreſſu ſuo capacitate, tum extenſilitate, uſque & uſque minuatur; unde & Fermentativus, qui & ipſe pariter ſat lenis ab initio erat, aliquantò adhuc mitiùs procedere neceſſe habet: quamvis enim hic pro auctâ particularum copiâ augendus, concipiatur, videtur tamen quòd cùm ſingulæ hinc plus offendant ſpatii, magiſque proinde ab invicem diſterminentur, minùs invicem ſæviant.

2 Ubi verò tractu temporis uſque adeò impleta fuerint vaſcula hæc, ut abſque moleſtiâ ulteriorem diſtenſionem tolerare nequeant, cúmque inſuper eum laxitatis quoad craſin ſuam particulæ ſingulæ ſic obtinuerint gradum, ut ad ſeceſſionem ab invicem moliendam in procinctu ſtent, lancinatio illis repentè imprimitur; quâ fit, ut ſeſe in motus contractivos, ad moleſtum hunc hoſpitem extrudendum, componentes, rigorem inducant. Quæ quidem lancinatio & irritatio, quamvis uno forſan in loco incipiat, ſive hoc apud originem medullæ oblongatæ contingat, ſive in canaliculis, dicto tamen citiùs in uiverſum Syſtema Nervoſum, tanquam admoto pulveri pyrio torre accenſo propagatur; quandoquidem omnes particulæ ſic evectæ tum maturationis gradum non multum inter ſingulas diſcrepantem, utpote ab eodem fonte omnes derivatæ obtinuerint, tum invicem contiguæ ſint (imo ubivis lateraliter per fibarum, uti credo, anaſtomoſes communicantes) undè motus ibi conceptus facilè ad ſingulas tranſit.

3 At quoniam lancinatio hæc ſemel incepta, brevi per totos ubivis fibrarum tractus, præ earum ſaltem plenitudine, ſi non & univerſali materiæ turgeſcentia, quam diximus, propagetur, hinc fit, ubi, ad earum extremitates pertigerit, has in corrugationes arctioreſque, cæteris partibus, contractiones adigere neceſſe habeat? Cujus rei ratio infra ſubdetur: hinc neceſſariò diutulè coërcetur lancinans materia; unde non ſtatim evaneſcere poteſt Rigor (qui ab iſthac lancinatione provenit) materia eum concitante ſic intùs detentâ; verùm aliquantiſper, præ aucto particularum jam magis laxatarum, ſeceſſumque

1 Verùm ad aliquot horas forſan & dies ſine moleſtiâ per Nervos & Fibras progreditur. 2 Donec ad debitum plenitudinis & maturationis gradum evecta conceptacula lancinare incipiat, unde Rigor Univerſalis. 3 Qui præ corrugatione extremorum non ſtatim evaneſcit.

molientium,ſeque propterea in vaſorum latera majori impetu impengentium, conatu identidem augetur; 1 donec tandem ſuperata hac renitentia,foras prorumpat, in Sanguinem ſcilicet ubivis præterfluentem; quem, tum præ difformitate particularum conſtitutivarum, tum inteſtinis harum quibus perpetuò exercetur motibus, tum agitatione circulatoria, in magnos concitare tumultus neceſſe habet, cumque hoc in tota maſſa contingat, ſicut magnus, ſic porro univerſalis contingit æſtus; Qui non ante ſedari poterit, quam vel exantlata vel ſufflaminata fuerit fermenti hujus affuſi activitas, atque particulæ Sanguinis exagitatæ, & à reliquis laxatæ, per ſudoris, aliaſve naturæ lege præſtitutas redactæ fuerint: 2 quo facto ceſſat paroxyſmus, atque apyrexia ſequitur, modò vel in totum ſubacta aut extruſa fuerit conturbata materia, vel naturalis Sanguinis craſis ante hujus Morbi invaſionem integra fuerit; ſecus, fieri vix poteſt quin etiam ſoluto formali Paroxyſmo, turbæ uſque in Corpore perſtent, ob reſtitantes in Sanguine Materiæ reliquias.

3 Quoniam verò etiamnum perſtat Corticalium Cerebri glandularum Atonia, quæ ſemel inducta præ earum teneritudine brevì corrigi non poteſt, fibræque Corporis univerſæ aptitudinem ſuam ad materiam turgeſcibilem ſuſcipiendam ſtatim exuere non poſſunt; quin ipſum Sanguinis ſerum, ex quo ſua deſumunt Nervi Supplementa minùs illis congruum, etiam poſt primum Paroxyſmum, multò magis in decurſu Morbi, quanto magis vitiatur ejus craſis, ſuppeditare neceſſe habet Succum; hinc fit ut iſthoc novum indeſinenter glandulis hiſce, ſed depravatum, pabulum ſuggerente, his verò admittentibus, adque fibras univerſas Nervorum ductu tranſmittentibus, materia novi Paroxyſmi ſenſim congeratur, qui poſt aliquam temporis intercapedinem maturatâ, iiſdem quibus prior erat, gradibus, concluſâ hac materia repetit, eandemque ſcenam exhibet: atque hoc toties tranſigitur, donec vel medicamentorum adminiculo, vel tempeſtatis mutatione, vel cauſarum aliarum interventu, qua morbida materiæ committentis dyſcraſia edometur.

Hæc *Hypotheſeos meæ* ſumma eſt; cui ut probabilitas aliqua concilietur, perpendi poterunt conſiderationes ſequentes: Scilicet,

4 Primo, Certum eſt Nervos, eorumque propagines, *admodum lentò*, comparatione ad Arterias & Venas habitâ, Supplementa ſua uſitatò admittere, lentius autem adhuc deponere, id quod (prout ſupra deduxi) indè provenit, partim quod meatus ſecretorii Cerebrales valdè anguſti ſint, partim quod Nervorum, fibrarumque ab iis prognatarum, tractus & in valdè productam longitudinem excurrant, & eundo multum amplientur, partim quod hæ extenſilis ſint texturæ, præſertim quæ Muſculorum (ex quibus maxima pars Corporis conſtat ventrem conſtituunt, partim denique quod impulſus apud Cerebrum valdè languidus ſit, unde gradu non niſi lento ad eorum extremitates ſerpere neceſſe habet, quod Nervi indè accipiunt; emiſſionem verò tardiorum ferè hinc liquet, quod plurimæ in tendines quæ Muſculos conſti-

1 Poſteà vero, erumpente in Sanguinem hac materia, febrilem calorem accendi. 2 Tandem Sudore, &c. maturatam criticè excludi. 3 Atonia vero corticalium Cerebri glandularum perſiſtente iiſdem gradibus uſque repetere Morbum. Donec cuncta in ordinem redacta fuerint. 4 Conſiderationes quædam ad Hypotheſin confirmandam Primo: Nervi lentè (Comparatione ad arterias habita) ſupplementa ſua admittunt, lentius deponunt. Attamen,

tuunt, fibræ colligantur, cæteræ ferè objectu membranarum aliarúmve partium, quanquam non obturentur, tamen neceſſariò coarctentur adeo, ut moram egreſſuro ſuo liquori nectere facilè concipiantur. Cum ex adverſo ad venoſi generis contenta quâ ſuppeditanda, quâ propellenda, primum Chylus magna copia in vaſorum lacteorum numeroſos ductus Periſtaltici Inteſtinorum Motûs beneficio, exprimitur; inque Sanguineum rivum per notas vias; Viſcerum pinſatione, proprioque vaſorum contractivo nixu, ſat fortiter urgetur; dein admiſſus, adque cor appellens, tum ejus ſyſtole per Arterias rapidiſſimè, Sanguinis Nomenclaturam jam nactus propellitur, tum ſyſtaltico & ſuorum vaſorum, & Muſculorum contractione per Corporis habitum in venas cogitur, in quas quandoquidem promptè & copioſè tranſire conſtat, haud ambigi poteſt quin patuli ei tranſmittendo in habitu, non minus Cerebri, quàm aliarum partium meatus adſtent, præ illis qui, ad Nervoſa contenta ſuppeditanda deſtinati, in Cerebro pateſcunt.

1 Secundo, quandoquidem à Sanguine ſuum mutuantur liquorem Nervi, Conſtat (juxta leges quibus ſubjicimur, mechanicas) *proportionem ſervari debere* inter utriuſque generis vaſorum adimpletionem; adeo ut ſi parcè Vaſa ſanguifera Supplementa ſua recipiant; prout in inedia evenire neceſſe eſt; parcè & Nervis ſua ſuppeditantur; ſin copioſè illa admittant, vix dubitari poteſt quin pari proportione (quanquam non quantitate) ſuum his dimenſum impertiant. Totum enim tranſmittendorum liquorum per univerſum Corpus negotium indebitè proportionatis & continuatis, quin & contractilibus, vaſis peragitur, iiſque moderatè ſaltem (plenis, adeo ut, facto impulſu apud originem cujuſcunque eorum tractus, neceſſe ſit ut, qua data porta, in ſingula juxta hujus proportionem (obſervatis tamen ſecretionum legibus) juxta liquoris deponatur quantitas. Et quidem pro impulſûs gradu conſtat tranſmiſſionem metiendam eſſe; adeo ut, ſi motus impulſi liquoris refringatur (quod fieri neceſſe eſt, ſi pars ejus à recto, quo reliquus defertur, tramite in laterales deflectat) præſertim ſi in valdè anguſta vaſa, eaque alterius generis, maximè ſi in progreſſu ſuo amplientur, inſtillet liquor hanc motûs refractionem paſſurus pronum ſit concipere, quod iſtorum Vaſorum contenta valdè lentum, præ gurgite, è cujus gremio ſecedunt, motus gradum ſortiri debeant, & proindè longius ad ſui adimpletionem temporis ſpatium requirent. Hinc quanquam Sanguis pluries intra ſingulas horas Corpus circumcurſitet, veriſimile videtur liquorem Nervorum plures forſan dies ad ſubintrandos ductus ſuos univerſos, ubi multum exhauriri contigerit quod prius continebant, poſtulare. Unde ſequi videtur.

2 Tertiò, tantum abeſſe ut irritatio, quæ vaſcula hæc ad contentorum ſuorum cumulatam, quam dixi, extruſionem ſtimulat, continua futura ſit (modo impendio prius exhauſta fuerint) ut *diu protelari* debeat; utpote quoniam à plenitudine Vaſorum magna ex parte (ſub aliquali tamen conjunctæ acrimoniæ conſideratione) pendet, quæ non ſolùm, ob rationes jam modo allatas, cito haberi non poteſt, ſed inſuper ab ipſius Sanguinis comparativa debitè

1 Secundo proportio ſervari debet inter Nervorum & Arteriarum adimpletionem. 2 Tertio, irritatio ad extruſionem nequit eſſe continua, ſed diu protelari debet.

debitè defuncto Paroxyſmo, paucitate. Quippe præ critricis evacuationibus, quæ in fine ſolemniter eveniunt, multum hujus quantitas minuitur; adeo ut poſteà neceſſe ſit Arteriarum venarumque ſubſidentium canales novo alimentorum proventu redimpleri, antequam meatus, quos dixi, Cerebrales tributa ſua ſat copiosè obtinere poſſint: Atque hinc fit, quod ſi criticus Sudor in fine Paroxyſmi copiosè procedat, longius, cæteris, paribus, protelatur ſequens; cum, ex adverſo, ſi parcè, citius redeat. Verum,

1 Quartò, Quamvis Nervoſi contenti Supplementa perpetim (niſi forſan ſub ipſa Paroxyſmi initia, Cerebro tunc temporis præ lacinante concluſâ materiâ arctius ſolito ſe conſtringente, id quod in epilepticis etiam Paroxyſmis uſu veniat ſuppeditentur, *non* tamen *æquali menſurâ omnibus horis. Interdiu* quidem, quamvis non arctiſſimè, quadantenus tamen, conſtringitur Cerebrum; ſecus, functiones Animales vix debitè obiri poſſunt: utque hæ exerceantur, ſicut neceſſe eſt, ut hinc extrudatur identidem, atque verſus Nervorum Fibrarumque tractus diſpenſetur, qui eos invigorare debet, liquor, ſic vix veriſimile eſt eodem tempore recentem, niſi parcè, admitti poſſe; tum radicibus nempe, tum medullari ſubſtantia (ex fibris Nervoſis conflatâ) hoc tempore magis contractis: Verùm *noctu*, dum inter dormiendum, feriantibus pleriſque Animalibus muniis, laxatur Cerebrum non ſecus ac cæteræ pleræque partes, & faciliùs & copioſiùs liquorem ſuum tum admittit, tum propaginibus ſuis porrigit. Corde enim Sanguinem indeſinenter in univerſum Corpus propulſante particularum idonearum ſeceſſionem aptiùs multò in laxata vaſa ſecretoria, hoc nomine & capaciora & magis extenſilia haberi, quàm in contractiora magiſque rigida, qualia dum vigilamus, præſertim verò dum nos exercemus, cuncta ſunt, obvium eſt: 2 Ubi verò à ſomno expergiſcimur; ſtatim contractis Cerebri priùs laxati meatibus, ulteriùs protruditur quod tunc temporis depoſitum erat; adeóque materia, & Succo Nutritio, (maximè dum rectè valemus) & Fermentativo huic (dum ſic ægrotamus) per totum Vaſorum, ad extrema uſque, tractum ſuppeditatur: quæ quamvis unicâ hac forſan admiſſione non ſufficiat ad turgeſcentiam, quæ Paroxyſmum inferat, concitandam, ad animalitatis tamen munia, qualiquali ſaltem modo, inter Paroxyſmos præſtanda ſat eſſe poteſt. Atque hinc quæſtioni occurri poteſt, quomodo ſcil. hæc munia mox à ſolutis Paroxyſmis peragi poſſint, ſi copiosè adeò atque ſupponimus extrudatur in Paroxyſmo Nervoſum contentum. Quippe certum eſt nunquam in totum exhauriri, verùm ſat ejus ad hæc præſtanda ſupereſſe, eò quòd minor quantitas ad hæc ſufficit, quàm ad turgeſcentiam quam volumus concitandam. Nihilominus tamen obſervare eſt, ſolutis Paroxyſmis multum languidos & elumbes evadere hos paſſos, donec redintegrato per ſomnum Succo dicto paulatim vires reſumant.

3 Quintò, Attendere poſſumms, quod quemadmodùm & modica quantitas, & lenis contenti Nervoſi genius, lentuſque motus, ad functiones placidè (quemadmodùm exerceri ſolent) præſtandas requirantur; ſic *ad vehe-*

F

1 Quartò Succus Nervoſus non omnibus horis æqualiter à Cerebro admittitur. Parciùs interdiu, Copioſius noctu. 2 A ſomno in habitum partium protruditur. 3 Quintò Ad magna ſymptomata concitanda vel acrimoniâ, vel quantitate, vel motu peccare debet materia.

mentem ac citam, *imò univerſalem*, quæ in Febrium Intermittentium decurſu perſentiſcitur, *turgeſcentiam* concitandam neceſſe videtur ut, modò non admodum acris ſit, tum ſat *largâ copiâ* ſuppeditetur, tum *majori impetu* proſiliat materia hanc efficiens, quò proportio inter effectum & cauſam (quod quilibet conceſſerit) intercedat, Acrimoniam ſanè grandem ſi ſortita fuerit, haud dubium eſt quin (utut exiguâ mole, Venenorum exemplo) graves excitet turbas; Hanc tamen, quamvis aliqualem in hoc Nervorum contento ſupponam, non tamen valdè notabilem, nedum ſummam, eſſe indè evincendum cenſeo quod tandiu hoc in fibrarum ſenſilium tractibus ſine moleſtia hoſpitari poſſit: Et quamvis ſenſim ad altiores uſque acrimoniæ gradus aſſurgat, quarum ubi debitum attigerit, ſtatim in actum erumpit, ſat tamen iſte depreſſus eſt reſpectu ejus quo multa potiuntur acria. Idcircò ſicut neceſſe eſt ut ſat uberi proventu, & ubivis intra Nervorum fibrarumque clauſtra congeratur ad Pandiculationem, Rigoris, &c. Phœnomena producenda; ſic porrò videtur, quòd pari copiâ ex iſtis in cunctis Corporis regionibus effundi debeat ad Febrilia. 1 Et quidem fortaſſis Ephemeræ Febris ratio, hinc (aliquando ſaltem) deduci poterit; quod ſcil. Nervoſus liquor aliqualem, ſed levem ſolummodo, adiatheſin paſſus, verùm nimiâ congeſtus copiâ, ad exitum, ſeu propriâ tendentiâ, ſeu ab externis occaſionibus concitatus, properet, adeoque magnam in Sanguine turgeſcentiam copioſè ei affuſus exſuſcitet. Quo facto, exactoque Febrili Paroxyſmo, reliquiiſque per Sudorem, viaſve aliis criticis evacuationibus dicatas, extruſis non ampliùs redit, utpote quoniam nulla remanet vel in Nervoſo vel Venoſo genere, vel in alterutrius conventis dyſcraſia.

Conſiderationes haſce longo deductionum ſyſtemate ad præfatam Hypotheſin accommodare non opus videtur, utpote cùm quo colliment ſatis in propatulo ſit; an autem quicquam ad eam ſtabiliendam conferant, penes alios judicium eſto: Me jam ad *ſymptomata ſolvenda* accingo: quorum quidem rationem quamvis ſat facilè ex ipsâ Hypotheſeos propoſita adumbratione perſpici poſſe cenſeam, par eſt tamen, ut ſingulatim ea (ſaltem maximè notabilia, ad quorum normam cætera facilè ſolvi poſſunt) pauliſper proſequar; quæ proinde priùs enumeranda veniunt.

1 Ephemeræ (nonnunquam) cauſa.

CAP. VI.

Symptomatum recenſio & Solutiones.

1 SYmptomata, quorum Syndrome Febres Intermittentes conſtat, ad tria genera revocari poſſunt; *Præluſoria*, *Exhorreſcentiæ*, & *Incaleſcentiæ*; Quæ quamvis numeroſa valdè ſint, ut ſi omnium minutulorum recenſioni & explicationi navanda foret opera, nimium & chartæ & temporis impendi neceſſe ſit; ſeligenda tamen ſunt magis notabilia, à quorum Solutione reliquorum, arbitror, facilè deduci queat ratio.

2 Prioris generis (juxta maximè accuratam doctiſſimi *Joneſii* enumeratio-

1 Symptomata Febrium Intermittentium trium ſunt generum 2 Præluſoria.

niem) ſunt, pandiculationes, & oſcitationes, plurimarum partium Corporis quandoque coarctationes, undè fit, ut veſtimenta laxiora ſentiantur, cutis aſpera evadit, ſcrotumque corrugatur; moroſiores ſolitò plerumque evadimus: quandoque majori, quàm aliàs fit, acumine ſermones conferimus; aliquando ad leves Vertigines vel Cephalalgias proclives ſumus.

1 Mox rigor (prioribus pauliſper adhuc perſiſtentibus, imò aliquando auctis) cum magno frigoris ſenſu plerumque invadere ſolet; qui à levioribus vellicationibus quandoque ad immanes concuſſiones progreditur, & in dorſo utplurimùm primùm ſentitur. Intereà plus ſolito & tardior & contractior deprehenditur, anhelitûs ingruit difficultas, qui aliquando eouſque progreditur, ut nos morituros credamus (& quidem plerique ex iis, quos Febris intermittens enecat, in augmento, ſi non mox ab initio paroxyſmo, fatis cedunt; Spiritibus nempe uſque adeò depreſſis, ut non ampliùs ſe ab inviſcantis crudæ maſſæ amplexibus extricare valeant, indeque ſuffocatis) Hypochondria contrahuntur, immodicè quidam ſputum excernunt, alii lacrymas involuntariè profundunt, quoſdam deſidendi conatus, alios vomitiones crebræ quandoque infeſtant, Urina ſolitò & pallidior & copioſior cernitur.

2 Evaneſcente Rigore ſuccedit paulatim Calor (imò quandoque Rigoris & Caloris reciprocationes alternant ſæpiùs vices) qui brevì plerunque ad immanem aſſurgit gradum, cum Capitis Dolore, Deliriis, Vomitionibus, Diarrhœâ, Difficultate anhelitûs, Siti, moleſtâ univerſi Corporis quaſi diſtenſione, Laſſitudinibus, &c. Quorum Symptomatum pars quamvis & tempore exhorreſcentiæ ſentiantur, aliam tamen explicationis & reſolutionis ſuæ rationem jam habent, quàm quæ in principio invadentibus competebat.

Tandem, Ubi multùm per aliquod temporis ſpatium (verùm brevius vel protractius pro Cruditatis vel Coctionis in minera Morbificâ gradibus) incaluerimus, ut plurimùm Sudor erumpit; quo apparente, evaneſcere incipit calor, unà cum reliquis Symptomatis; procedente verò, ſomnus obrepit, vel ſaltem quietis gradus aliquis, donec difflatis moleſtæ & jam coctæ, quæ Paroxyſmum concitaverat, materiæ reliquiis, ad totalem apyrexiam redeamus.

3 Symptomata hæc nec omnia in omnibus, qui Febribus Intermittentibus tentantur, occurrunt, nec eâdem violentiâ ſingulos, quibus adſunt, exercent: Quippe nec omnibus eadem Corporis conſtitutio, eadem ad hunc vel illum morbum, vel Symptomata ad eum ſpectantia, procatarxis; nec circa cauſarum antecedentium amolitionem, vel antè, vel in Morbi decurſu, cura; unde grandes anomalias circa has, non minùs, quàm cæteros Morbos, pullulare neceſſe eſt: quin notum eſt, quòd in epidemicis annorum conſtitutionibus quæ ad has diſponunt, non ſecus ac in alias, in quibus alii quivis dominantur Morbi, Symptomata quædam, unam aliquam partem Corporis quandoque afficientia, præ cæteris ferociant; materiâ nempe promiſcua ſecus concitaturâ ad has deflectente: Imò rigor ipſe quibuſdam, ſaltem per aliquos Paroxyſmos, deeſt. Verùm cùm hæc ſat communi obſervatione con-

1 exhorreſcentia. 2 Caleſcentiæ. 3 Nec omnia omnibus, nec ſingulis æquè violenta eveniunt.

ſtent, ſufficit ad præſentem Hypotheſin ſi explicemus, 1 quâ ratione ſingula ex enumeratis ab aſſignatâ origine provenire poſſint.

2 Et primò, ubi Succus Nutritius, in Fibris ſingulares partium modo dicto congeſtus, eum depravatæ maturationis gradum indeptus fuerit, ut ad turgeſcentiam in procinctu ſtet, imò laxari jam in craſi ſuâ incipiat, partium continentium parietes, prout ſuprà aſtruxi, ad extrudendum quod moleſtum eſt leviter priùs irritat; cumque Muſculorum Fibræ maximè hujus irritationis capaces, & præ cæteris (uti ſaltem mihi apparet) extenſiles ſint, quin motus Muſcularis, tam involuntarii, quàm ſpontanei ſint præcipua organa, hinc primus in pleriſque ad Paroxyſmum cernitur apparatus: Quippe in *pandiculationibus*, *Muſculorumque extenſionibus* paulatim contrahuntur Fibrarum eos conſtantium parietes, paululumque, quanquam non ſtatim extrudatur, ſaltem arctiùs compingitur contenta materia, quæ uſque turgens mox iterum ad ſimiles motus identidem vaſcula ſua urget, donec tandem hâc acriori evadente, magiſque laxatâ, in rigores iſti tranſeant.

3 At quoniam à Cerebro, ſicut materia iſthæc derivatur, ſic motus inſtinctus incipere debet, hinc neceſſe videtur, ut Muſculi ipſi propiores primò afficiantur; cumque Organiſmi ratione hi qui Maxillæ inferiori movendæ deſtinantur, illiſque contermini, maximè conſpicuum motum edant, primùm *oſcitationibus* Paroxyſmi adventus prænuntiatur. Fibris iſtorum Muſculorum univerſis in tales motus conſpirantibus, qui laceſſenti materiæ exterminandæ maximè conducant.

4 *Partium*, imò univerſi ferè Corporis, *contractio* eandem agnoſcit cauſam: Quippè in arctius ſpatium neceſſariò ſubſidere debet Corpus, cùm univerſæ, ſic arctantur Fibræ; quod in vaſis, quorum motus eſt contractio, intus laceſſitis non poteſt non haberi. Quin cutis aſperatur, Fibris Vaſorum ſecretoriorum, quæ ubivis in cute habentur, partim introrſum retractis, partim glandulas cuticulares connivere cogentibus, atque hinc in prominentias adigentibus: unde & tranſpiratio tunc temporis multùm cohibetur Scroti corrugatio eandem fibrarum retractionem, præ incluſâ vellicante materiâ, agnoſcit.

5 Ut reddatur ratio, cur *moroſiores* quandoque ſentiuntur ægroti, quandoque verò *altiori ingenii exercitio*, quàm ſecus aſſolet, pollere deprehendantur, neceſſum quidem foret, ſi ad amuſſim rem explicare velimus, ut Unionis Animæ cum Corpore, quin actionis Subſtantiæ materialis ad immaterialem, tranſlationis modum demus. At quoniam hoc impar humano intellectui onus quilibet opinor, reputaverit, ſufficiat augurari, quòd dum ad acrimoniam aſſurgit congeſta, quam dixi in Cerebro materia, hoc moleſtè afficiendo, inque contractiones aliquales, ſecus forſan ſat regulares licèt, citatiores tamen quàm in pacato ſtatu inſtitui ſolent, adigendo, animam pariter, præ nexu indicibili (quem omnes agnoſcunt) quo iſti unitur, in moleſtam ſenſationem huic reſpondentem, effectuſque conſequentes trahat. Et hoc quidem à Spirituum (vel quovis alio nomine indigitare volueris immediatum animæ inſtrumentum) motibus, quantum ad corporeum agens ſpectat, pendere vi-

1 Eorum ratio. 2 pandiculationis. 3 Oſcitationis. 4 Partium contractionis. 5 Morum aſperitatis, vel ingenii acuminis auct.

detur. Quippe dum hi cum vehiculo ſuo quodammodò in Cerebro, præ universâ Syſtematis Fibroſi ab hoc propagati contractione, incarcerantur non ſecus ac hinc agitantur, neceſſe videtur ut Animæ, cum internuntiorum munere fungantur, analogas his quas Corpus patitur impreſſiones communicet; adeoque, ſi placidior ſit, liberiorque horum per proprios canales tranſcurſus, altiori acumine ſeſe exerat anima; ſin magis impeditus, ſicut & moleſtiùs hi in eorum parietes impingunt, & quadantenus à rectiori tramite diſtorquentur, ſic pariter moleſtam huic exertionem impertiunt. Et ſanè cùm debita organorum tenſio (quam Spiritus, non quidem ſeorſim, ſed Succo Nerveo debitè uniti præbent) non minùs quàm conformatio, ad animalia munia admodùm neceſſariò requiratur, potiſſimùm verò Cerebri ad Intellectionis actus; ſi tenſionem hanc ultra modum (prout in aſſignato caſu concipimus) augeri contigerit, quidni anima tantò fortiùs vel citatiùs perceptiones ſuas actioneſque indè profluentes, exerat, quantò hæc major vel moleſtior fuerit; modò iſtius materiæ, quæ tenſionem hanc dat, tranſcurſus à tramitibus ſolitis non divertatur, quod ſi evenerit, vel deliria vel comatoſi aliive affectus hujuſce dyſcraſiæ conſectarii neceſſariò invehentur?

1 Ab iſtorum Spirituum nimiùm citatis nunc temporis ab allegatâ cauſâ motibus, excurſuque quadantenus retardato, non mirum eſt *Vertigines* oboriri: Quin cùm materia Paroxyſmum commiſſura, præ iſtâ, quæ naturaliter hic ſecernenda eſt, aliquantulùm craſſiuſcula ſit; rationi conſonum videtur hanc ab illorum agitatione rarefactam quodammodò, & motûs gradum ulteriorem, quantumvis exiguum, hinc indeptam, eorum motibus & magis proindè officere, & iis ſe comitem præbentem intra anfractuoſa Cerebri demeacula gyros quoſdam deſcribere; in quibus Vertiginis ratio conſiſtit.

2 *Cephalalgias* præluſorias à materiæ hujus portiunculis in Membranarum Cerebri Fibras pertenues depoſitis, jamque exaltatione hucuſque progreſſâ acrimoniam induentibus, pendere cenſeo. Quippe cùm membranæ pro adæquatis ſenſûs organis à pleriſque habeantur, ſicut hos affici in præſenti Symptomate certum eſt, ſic porrò à materiâ in eorum fibris concluſâ hoc præſtari mihi probabile videtur, cùm nullus hoc tempore in Sanguine Orgaſmus, prout antè adſtruxi, deprehendatur, unde materiam lancinantem intra Vaſorum ſanguiferorum tubulos deliteſcere concipiatur.

Jamque inſtructâ, ut dixi, acie, præfatiſque velitationibus tranſactis, erumpunt copiæ morbificæ, à Spiritibus in prælium truſæ.

3 Et primò plerunque agmen ducunt *Rigores* & *Horrores* cum adjuncto *Frigoris* ſenſu. Horum rationem ſic reddo. Ubi congeſta in Fibris materia acrimoniam, ita ut dictum eſt, adepta in craſi ſuâ laxari incipit, atque hinc, præ nixu Spirituum hoſtem iſtum amoliri (ſatagentium ut de Cl. *Carteſii* materiâ ſubtili impræſentiarum philoſophari omittam, quâ tamen reverà ipſis Spiritibus, imò cunctis præterea Corporibus motis, primitùs tranſcurſu ſuo pernici inſtinctum ad motum dari veriſimile mihi videtur) turgeſcere, laxatæ ejus particulæ, dum ab invicem motu ſuo expanſivo recedere conantur, in continentium vaſorum parietes impingunt, atque huic eos angulis ſuis lancinando in

1 Vertiginis. 2 Cephalalgiæ præluſoriæ. 2 Rigoris & Horroris.

ſubitas contractiones, exterminandi inquilini hujus moleſti causâ, adigunt; cujus quidem extruſionem hiſce nixibus non longo tempore differri poſſe haud arduum eſt concipere, quandoquidem in fluido natat lancinans hæc materia; Hoc facto quies ſequitur, donec recens irritatio ſucceſſerit, quam ſtatim inducit & numerus, & motus, aliarum hujuſmodi particularum ubertim hic ſcatentium, & prorſum delatarum; quæ porrò poſitionem ſuam hinc variantes, anguliſque alterutrinque præditæ identidem eos impingere atque exercere concipiantur; Atque in hac partium ſenſilium motus & quietis reciprocatione Rigoris forma conſiſtit. Quoniam verò hoc innumeris in locis evenit, utpote quoniam tota contentæ in fibris materiæ maſſa particulis hiſce turgeſcibilibus referta eſt, quæ proinde omnes, quanquam non eodem momento, brevi tamen ſpatio in eandem turgeſcentiam aſſurgere in procinctu ſtant, hinc Rigor univerſum corpus citiſſimè corripit.

1 *In dorſo* utplurimùm & *incipit Rigor*, & *immaniſſimè ſævit*, quoniam ſicut Nervulorum iſtorum, qui unicè Spinalem Medullam conſtituunt, & quorum expanſione longè maximus Corporis partium numerus conſtat, ductu in totum partium ab iis prognatarum habitum diſpenſanda eſt (juxta Hypotheſin noſtram) tam Morbifica hæc, quàm alibilis materia; ſic neceſſe eſt, ut ipſi ſat copiosè eâdem referti ſint, quò debitè eandem propellant in omnes ſuas propagines, quod quidem requirit, ut eâ priùs ſatis ſint diſtenti: Hic loci proindè turgeſcibilium particularum primò congeruntur copiæ quæ, ubi ad debitum laxitatis & maturationis, quam diximus, gradum evectæ fuerint; inſtinctuque ad eruptionem à cerebello acceſſerit, & citius & ferocius iſthic lancinationes ſuas exercebunt, tum quod arctius ab oſſeo munimento compingatur Vaſa illas continentia ut dilatari nequeant, tum porro quod hac via ad reliquum Fibrarum per univerſum Corpus exceptis iis ejus partibus quas Nervi ab ipſo, magis propriè ſic dicto, Cerebro provenientes irrigant) propagatarum Syſtema tranſmittendus ſit totus ſuus proventus; modò ſaltem Hypotheſis mea circa Nutritionem debitè ſtabiliatur.

2 *Frigus* verò, quòd unà cum rigoribus perſentiſcitur, à Spirituum depreſſione, atque univerſali ferè, quam dixi, partium ſolidarum Contractione, quâ debita liquorum diadoſis quodammodò ad tempus ſufflaminatur, provenire cenſeo. Et quamvis ſuggeratur forſan contrarium potiùs hìc eventurum, eò quòd præ maſſæ liquoris Nervei allegatâ laxitate ſingulæ in motûs libertatem ſeorſim vindicentur ejus particulæ, quam priùs invicem complicatæ minimè ſortiebantur, tunc demum à pleriſque agnitum ſit caloris formam potiſſimùm imminutarum, quæ illius ſunt ſubjectum, motu conſiſtere; ut proindè quantò magis in craſi ſua ſolvantur iſtæ & comminuantur (quale quid hìc comminiſcimur) motuſque hinc inteſtinos ineant, tantò calor intendatur; Attamen regeri poterit, quòd quandoquidem non omnes motûs gradus calorem ſtatim producant, verùm plurium inſuper circumſtantiarum habenda ſit ratio (utpote motarum particularum figuræ, aliarum aptitudo ad earum impreſſionem ſuſcipiendam, vaſorum has includentium debita cavitas, in quâ nixus ſuos libere exerceant, materiæ impellentis vigor, potiſſimùm verò proportio (quod alibi aſtruxi) inter gradus motûs in objecto quod calidum

1 Cur in dorſo rigores incipiant, & hic loci graviores ſentiantur. 2 Frigoris.

denominatur, & ſenſorio percipientia, ut videlicet ille hanc ſuperet) facilè fieri poteſt, ut motus iſtarum quas contemplamur, particularum, utcunque ſolutarum, non uſque adeò intendatur gradus, ut calorem ſenſibilem ſtatim inducat, modò reliquæ ad eum accelerandum non concurrant circumſtantiæ; quibus deficientibus Frigoris ſenſus neceſſe habet hic induci. Unde allegare poſſumus, quod vaſcula ſolutam hanc & lancinantem materiam continentia, præ ictibus quod infligit contractiones ſubeuntia, ejus particulas uſque adeò coarctent, ut minorem in ſolido motus quantitatem obtineant, quàm liberum magis ſpatium nactæ ſortitæ erant, ipſæque fibrarum conſtituentes, quæ ad motum calorificum unà cum aliis cauſis concurrere debent, arctiùs compactæ minorem (non obſtante motu interpolato, quem ad Rigorem determinandum aſſignavimus, qui non eſt particularum intimè conſtituentium, ſed organicarum, quâ talium) agitationem ſingulæ nunc ſubeant; quin Spiritus ipſi animales, qui per totam maſſæ hujus in Fibris dictis concluſæ molem diſpergantur, ab acidâ vel acri materiâ morbificâ, quanquàm non in totum peſſundentur & deſtruantur, tamen uſque adeò deprimantur (prout in notis experimentis circa admixtionem Salium Volatilium cum Acidis palam eſt) ut motus ſuos inteſtinos ſolitos (à quibus calorem noſtrum vivificum & pendere, & debitum ſuum juxta horum proportionem ſortiri gradum, autumo) proſequi nequeant. Porrò Spirituum in Sanguine (qui præcipuum, vel par ſaltem maximè notabile, Caloris noſtrum ſubjectum eſt) micatio inteſtina ab acidis aliiſve eam ſufflaminare aptis, particulis aliquatenus hoc tempore deprimitur; Undè cum motus in eo calorifici intra ſolitum gradum procedant, neceſſe eſt, ut Frigoris ſenſum experiamur; Qui inſuper ipſæ Cordis, non ſecus ac reliqui Corporis, Fibræ motivæ, rigidiores aliquantulùm ob infarctum à depreſſiori quàm ſolet materiâ factæ nequeunt ſtatim vegetam adeo Sanguini concitationem imprimere, ut Spiritus à compedibus, quos illis particulæ dictæ aptarunt, ſeſe extricare valeant.

1 Quod ad *Rigoris durationem* attinet; Notandum eſt, quòd quandoquidem Fibræ ſingulæ in arctius ſpatium, ſicut modò dictum eſt, irritatæ contrahantur, hoc apud eorum extremitates potiſſimum evenire debeat, utpotè quoniam longè maximus earum numerus nil ultra habeant, cui annectantur, quod earum motui adverſetur; unde promptè obſecundantes, motui ſuperioris tractus introrſum quadantenus urgeantur, atque hinc conniveant: quæ verò apud Oſſa, Tendines, aliaſve ſolidas partes terminantur, quamvis hinc à coarctatione iſtâ apud extremitates, quam reliquis abſcribo, arceantur, hoc tamen nomine quòd hic inferantur, obicem contentis ſuis ſolito concitatius ſecus erupturis, inveniant; ut taceam (quod ſuperius innui) rationi conſonum videri has lege naturæ hic loci contractiores ab ipsâ origine, præ reliquo tractu, eſſe debere ad Nutritionem Animalitatiſque cætera munia (commodiùs ſaltem) præſtanda. Hinc neceſſariò fit, quòd quandiù contractiones iſtæ perſtant, Rigores evaneſcere non poſſint, utpote quoniam moleſta, quam dixi, quâ referta ſunt vaſcula hæc materia eorum parietes continuò vellicat; ad cujus tandem excluſionem vel brevius ſpatium requiritur, prout vel acrimoniæ in illâ gradus, vel ejus quantitas, major vel minor fuerit.

1 Durationis Rigoris.

1 *Pulſûs* hoc tempore & *debilitas* & *tarditas*, ab allegatâ Salium Volatilium ſeu Spirituum Animalium in Succo Nervoſo depreſſione provenire videntur. Quippe cùm liquor qui ad Fibras Cor conflantes tendit, iſtius ſolum modò portio ſit qui in reliquas deponitur, ejuſdemque omnino genii; ſicut debitam activarum ſuarum particularum exertionem requirit ad motivam vim ei impertiendam, ſic ſi iſtas æquo depreſſiores habeat, palam eſt hunc Muſculum functiones ſuas (inter quas motum pro præcipuâ habendum eſſe quilibet mihi largietur) minus quàm par eſt vegetè obire debere. Si objiciatur, acrimoniam, quam in Succo Nerveo comminiſcor, irregularitatem potius vel celeritatem quàm tarditatem Pulſûs invecturam; regero, quòd ſub initium Paroxyſmi acres vel acidæ particulæ, præ combinatione quam cum ſpiritibus inierunt, nondum adeò efferæ evadant, ut notabiliter ſe ad lancinationes inferendas exercere poſſint, utpotè partim ab illis ante adhærentibus delinitæ, partim craſſiores hinc moles ſortitæ; mox verò ubi ulteriori exaltatione, lenioribus iſtis ſub jugum miſſis, propriam, hoc eſt, lancinantem, indolem induerint, & citatior evadit pulſus, & quandoque ſat irregularis; quin de Cordis anguſtiâ & contractione querimur, quæ rigoribus, quos in reliquo Corpore experimur, reſpondere haud forſan abſurdè concipiantur.

Verùm non iſti ſolùm fortaſſe cauſæ pulſus depreſſio imputánda erit, ſed inſuper impeditæ Sanguinis micationi, in quo, non ſecus ac Succo Nerveo, activæ deprimantur particulæ; quo fiat, ut minus ſolitò tranſcurſu ſuo Cordis Ventriculos, quà diſtendente, quà laceſſente, in partem Cauſæ hujus Symptomatis veniant.

2 *Anhelitûs difficultas* pariter à Cauſâ Nervis inſidente commodiſſimè deducenda videtur, utpote quoniam omnis motus tam Pulmonum, quàm reliquarum partium, his debetur. Quamvis enim infarctio iſtorum à Sanguine talem effectum inducere poteſt, vix tamen in iſto caſu; quandoquidem nulla Venarum diſtentio, nullus faciei rubor, aliáve ſigna appareant, quæ Sanguinem nimiâ hic congeri copiâ teſtentur; Idcircò ſupponere liceat, quòd tum Nervi Pulmonibus miniſtrantes, tum ipſæ horum conſtitutivæ Fibræ Succo, modo quem dixi, diſpoſitio refertæ functiones ſuas motivas haud ſatis pro œconomiæ animalis lege promptè exercere poſſint, imò contrahuntur; unde non mirùm reſpirationem, tantoperè ad vitam neceſſariam, moleſtè procedere: Quinimò Diaphragma Muſculique omnes ad reſpirationem concurrentes, eodem modo affecta, hanc anhelitûs difficultatem augere facilè concipiantur.

3 Ab hâc cauſâ pariter & *Hypochondria contrahuntur*. Nempe cùm Diaphragmati appendatur Ventriculus, cui ex unâ parte incumbit Hepar, ex alterâ verò Lien per vaſa annectitur, neceſſe eſt ut, ſurſum retracto Diaphragmate, ſicut majus pondus ſuſtinendum accedit, ſic porrò contractionis ſenſatio ab iiſdem in arctius ſpatium (partim hâc ratione, partim à Muſculorum abdominis pariter affectorum compreſſione) retractis neceſſariò inducatur: ut taceam ipſas viſcera hæc conflantes Fibras, eodem quo cæteræ modo, ut ſæpiùs dixi, à Succo depravato, jamque exertionem moliente, infarctionem ſubire.

Quòd

1 Pulſûs debilitatis & tarditatis. 2 Anhelitûs difficultatis. 3 Hypochondriorum contractionis.

1 Quòd quidam *ſputa copioſè ſecernant*, multi *lachrymas involuntariè profundant*, alii (imò ferè omnes) *urinam frequentius*, & tenuiorem, *reddant*, ab aliâ potiori causâ vix mihi videtur profluere quàm hac; quod nempe Succus Nerveus, à dictis cauſis vaſcula ſua ad ſeſe ſtringendum irritans, ex iis in Glandulas excretorias profundatur (nunc has, nunc illas, prout diſpoſitæ fuerint ad ejus impreſſionem ſuſcipiendam) ubi ſecretiones (*modo quem olim explicui*,concitat; eoque copioſius quò magis ad acorem accedit, utpote hinc non ſolum Vaſa propria & Glandulas ad fortiores nixus extruſivos irritans, verùm inſuper Sanguinem præterfluentem (plurimorum Medicorum conſenſu) fundendo: quod quidem & univerſaliter præſtare concipiatur, cùm in hujus gurgitem ubivis ferè è vaſculis ſuis elutrietur & exprimatur; undè ſerum ejus ad ſecedendum tantò magis aptatur. Atque hinc urinæ hoc tempore pallor; ſeroſioris Sanguinis parte Sulphurearum & Chromaticarum conſortio ſic orbatâ.

2 *Vomitiones*, quæ ſub initium Paroxyſmi, infantibus adhuc Rigoribus & Frigore, invadunt, mihi ſat evidenter Nervoſum genus primariò affici denotant. Præterquam enim quòd ipſa vomitio convulſivum ſit ſymptoma, aliiſque multis Cerebri & Nervorum affectibus frequenter ſuperveninat; Ventriculus non rarò Saburrâ humorum ante Paroxyſmi invaſionem vacuus deprehendatur, Saltem mox depletur, perſiſtente nihilominùs Vomitione: & quæ bilioſa procedunt quandoque excreta vix inſtantaneæ ex Sanguine ſecretionis producta concipi poſſunt, verùm biliarium conceptaculorum, in contractiones adactorum, effecta potiùs cenſenda ſunt; quandoquidem nulla in Sanguine conturbatio, quæ talem feſtinam ſecretionem præcedere debere videtur, nunc temporis ſentitur, id quod urinæ, quem dixi, pallor evincit.

3 Ab eadem provenire causâ *proclivitatem ad alvum exonerandam*, quæ aliquos inceſſit, arbitror; Glandularum ſcilicet vel hepaticarum, vel inteſtinalium, medio Nervorum inſertorum, jamque laceſſiri incipientium, contractiones ſubeuntium, atque hinc ſecretionem aliquam ex perluente Sanguine (qui ſemper vel in integerrimo ſuo ſtatu, materiam pro omnis generis ſecretionibus in gremio ſuo portat) molientium miniſterio.

4 Hactenus *intra Nervoſi Syſtematis clauſtra* tranſigitur conturbatio; anguſtiis, quas dixi, apud Fibrarum extremitates materiam Morbificam adhuc intra earum Tractus coërcentibus: Hâc verò jam uſque adeo exaltata atque effetâ evadente, ut reſiſtentiam præfatam ſuperandi vim nacta ſit, mox *eruptio* ſequitur, unde depleri incipientibus Vaſis illis, pari paſſu evaneſcere neceſſe habent prædicta Symptomata; idque vel citius vel tardius pro acrimoniæ gradu, atque particularum invicem Heterogeneitate; unde turgeſcentia & conſequenter eruptio ſeriùs ocyùs efficitur. Excluſa materia vel immediatè in Sanguinem fertur, vel ſaltem vaſorum Lymphaticorum ductu (excepta illa ejus portione quæ, ſeu tranſpiratione in auras diſflatur, ſeu in glandulis excretoriis in conceptacula adſita, Ventriculi ſcilicet, Inteſtinorum, &c. hiantibus, ſecernitur; quæ quidem ad reliquam, qua univerſum Corpus perluitur, perpauca videtur) ad illam mox tranſduci neceſſe habet; quò ubi pervenerit,

1 Salivæ, lachrymarum, urinæ profuſionis. 2 Vomitionis. 3 Proclivitatis ad alvum exonerandam. 4 Tranſactis Nervoſis ſymptomatis ingruunt Febrilia.

alias, diverſaque ratione, excitare turbas in proclivi habet, utpote viribus aucta: Quippe tam longâ incarceratione energiam ſuam haud affatim prorſus exerere potuerunt ejus particulæ; nixu earum expanſivo hinc cohibito, quin ipſis ob mutuas, leniores licèt colliſiones magis exaltatis: quo fit ut ſuperatis obſtaculis majori impetu (obviorum ubivis experimentorum circa liquorum in utribus concluſorum eruptionem exemplo) proſiliant: Cùm verò inſuper Sanguini jam affuſæ plurimis ejus diverſi generis particulis, quæ eas diſtorqueant, adeóque alias iis imprimant motuū determinationes,occurrerint,fieri nō poteſt, quin à mutuâ inde provenienti exagitatione notabilis exoriatur excandeſcentia.

1 Plurimorum Medicorum hujus Seculi conſenſu, ſancitur *abundare Sanguinem particulis Sulphureis*, quibus accenſionis, quam vocant, cauſam tribuunt. Hoc aliqui in dubium vocant, quoniam nec reverà inflammabilis eſt, nec oleoſam, inflammabilem (ſaltem abſque præviâ Fermentatione, niſi forſan in exiguâ admodum quantitate, quæ neutiquam proportionem ſolitæ in maſſa incaleſcentiæ æquet) deſtillatus exhibet ſubſtantiam: imò allegari poterit, quòd à colliſione Salium diverſi generis, non minùs quàm particularum omne genus heterogenearum,confuſis motibus invicem agitatarum, Calor excitetur; unde incaleſcentiæ, quam experimur,ratio,abſque Sulphurearum introductione habeatur. Cui tamen ex adverſo referri poteſt, quòd præ arcto, quod quandoque inter Sulphura & Salia quædam intercedit, connubio facilè concipiatur præpediri illa poſſe, quò minùs ſe protinus exerant, donec congruo, quod nexum ſolvat, adhibito menſtruo ſeſe in actum vindicent, atque hinc excandeſcentiæ ſint ſubjecta. Quin notum eſt verè accenſibilium ſubſtantiarum agitationem & celerrimam & maximè diffuſivam eſſe (quanquam magis vel minùs pro variâ admixtione aquoſarum aliarúmve cujuſcunque ferè generis, quæ earum particulis quoquomodo ſeſe interponunt) adeò ut nil obſtare videatur quo minùs exiguâ quidem quantitate, non ſolùm per totam maſſam, in ataxias ſemel adactæ, uberiùs micent, verùm etiam reliquas ejus conſtitutivas particulas præ maximâ ſuâ energiâ hinc agitando confundant, adeóque Febrem veram inducant. Et ſane quandoquidem pinguibus, & proinde Sulphureis, utpote butyro, pinguedine Animalium, oleo Olivarum, &c. quotidie plurimi veſcamur, quid vetat quò minùs hæc ſuam iſtam aliquo uſque retineant indolem, quandoquidem vix forſan evidens aſſignabitur ratio, unde tam ſubitò mutetur? Atque hoc eo magis tenendum videtur, quoniam magna pinguedinis quantitas variis in Corporis locis habetur, cujus natales, niſi à Sanguine ſecerni concedamus, vix aliunde, puto, facilè deducemus. Quibus ſic habentibus non abſurdum videtur conjectari, rationem incaleſcentiæ Febrilis à Sulphureâ materiâ profluere poſſe, *Accenſionemque* haud admodum impropriè denominari poſſe quâ Nativum, quâ Febrilem, Calorem.

2 Quicquid verò de hac re ſtatuatur, Symptomata quæ in *Paroxyſmo*, quem vocant, *Caloris* habentur, à Præfatorum duorum liquorum miſcellâ non admodum difficulter ſolvi poſſe autumo.

3 Quippè, primò, ubi Fermentativus hic ex conceptaculis dictis ſic erupe-rit liquor, Sanguinique affuſus fuerit, particulas ejus laxiores (ſeu Sulphureæ fuerint, ſeu cujuſvis prætereà generis, modò his incongruæ) quæ priùs

1 An dentur Sulphureæ in Sanguine particulæ; 2 Febrilium ſymptomatum ratio. 3 Caloris.

placidè cum reliquis circulabantur & fermenteſcebant, licèt nondum eum ſubierint digeſtionis gradum, qui ad conſummatum Sanguinem neceſſarius eſt, in motus enormes adigit; unde, præ colliſionibus inter difformes invicem utriuſque generis particulas, plurimùm augeatur earum motus, tum inteſtinus, tum lativus, à quibus *Calor* neceſſariò intenditur, atque juxta proportionem quam iſtæ ad invicem quoad moles & figuras gerunt, major vel mitior evadit; quo fit, ut quamvis intima Sanguinis craſis haud funditùs hinc laxetur, utpote ab uſque adeò digeſtis particulis, quæ ad nexus amicabiles, non facilè ab iſtarum aliarum conturbatione ſtatim diſſolubiles, pronæ ſunt, pendens, maſſa tamen notabilem ebullitionem concipere neceſſe habeat. Atque hinc diſcrimen, quod ſuprà notavi, inter Febres Intermittentes & Continuas (quod ad Paroxyſmum Caloris attinet) fortaſſe provenire cenſeam; quòd ſcilicet in *illis* laxiores & minùs digeſtæ, Sanguineamque perfectionem nondum adeptæ, particulæ in conturbationem cieantur; in *his* ſcena inter verè Sanguineas potiſſimùm tranſigatur, (quantumvis non negandum ſit etiam has crudioribus particulis ſic exagitatis mnltoties prophaſin debere) quo fit, ut laxatâ nimium maſſæ Sanguineæ compage,nulla poſſit intercedere apyrexia.

1 *Caloris* autem & *Frigoris alternationes*, quæ quandoque infeſtant, ob inæqualitatem Succi Nervoſi, depravati, ut retulimus, ejuſque proinde interpolatâ maturatione & effuſione, profluere concipiantur. Quippè quidni aliquando inveniat, ut, quæ ejus portio Fibrarum extremitatibus proximè accumbit, requiſitum ad eruptionem moliendam gradum acquirat, dum interea alia atque alia altiùs latentes & diſcontinuæ eundem nondum ſortiantur, utpotè crudiores & craſſiores; undè ſicut à prioris ad præfatum acrimoniæ gradum exaltatione *Rigor*, & ab eruptione *Incaleſcentia* inducuntur, ſic à pari ſequentis maturatione, parique extruſione, non abludens Symptomatum invehatur ſucceſſio; quæ ſæpiùs forſan reciprocatio eveniat, modò inæqualitas in Nervoſo contento major ſit: ubi verò tota fermentiſcibilis materiæ moles ſic maturata & extruſa fuerit, tunc æquabili tenore ebullire perſtat Sanguis, aduſque plenam materiæ Febrilis ſubactionem, criticamque foras expulſionem; niſi forſan inſuper magna Sanguini etiam ſubſit inæqualitas, quæ ſi contigerit, haud mirum erit remiſſiorem, quandoque intenſiorem ebullitionem & exſcandeſcentiam poſtmodùm, haberi ,non ſecùs ac Rigores ſub initium interpolati.

2 Exagitato hoc modo Sanguine, obvium eſt *Capitis Dolores*, *Deliria*, *Vomitiones*, *Diarrhœam*, *cæterâque* Febrium Symptomata pullulaſcere ſat facilè poſſe; Sanguinis turgeſcentiâ jam caput aliaſque partes circulationis viâ poſtliminiò afficiente, ſecretoriaſque partes quandoque ad materiæ moleſtæ extruſionem irritante; atque hoc majori aliquando ferociâ præſtant, quàm in continuis ſolent; quandoquidem præ affuſo hoc Fermento, acrimoniam morâ ſuâ indepto immanior nequit non ebullitio concitari, quàm ubi indigenâ exaltatione commoveatur; id quod cuivis ab incongruarum & fermentativarum ſubſtantiarum commixtione liquet.

3 Ubi verò eò proceſſerit Calor & conturbatio in Sanguine, ut tum Nervoſi

G ij

1 Caloris & Frigoris alternationum. 2. Capitis doloris, delirii, vomitionis, diarrheæ, &c. ſecundariorum. 3 Criſcos in fine emergentis.

fermenti, tum ſanguinearum ad turgeſcendum proclivium particularum, vis jam exantlata fuerit, partimque hinc varietur moleſtarum particularum figura, partim aptiores ad ſecedendum moles hæ acquirant; quin inſuper Glandulæ in peripheriâ Corporis quæ prius præ lancinatione contractiones ſubierunt, jam laxiores evadant, & præ detentæ materiæ congeſtione diſtendantur (has quippe partes valde extenſilis eſſe fabricæ ſtrumarum productio ſuadet) *Sudor*, ut plurimùm, *criticus* erumpit, Nervis pariter fortaſſis (quos nunquam vacuos eſſe, quamdiu vel motus vel ſenſatio perſtant, credendum) calculum ſuum ad hoc molimen prout olim adſtruxi 1) conferentibus, æquabilioremque Succum jam ſuppeditantibus; cujus quidem perexigua quantitas ad determinationem laxatæ, ut dictum eſt, adque ſecedendum pronæ, imprimendam ſufficere jam videtur, quoniam materiâ aptè depoſitâ, viiſque liberis hoc Morbi tempore redditis, exiguus ſufficit impulſus: Unde forſan ratio languoris, & debilitatis, quæ nunc temporis ſentiuntur, deduci poteſt; Nervis ſcil. hoc modo plùs exhauſtis. Hinc ſequi neceſſe habet 2 *Apyrexia*, hoſtili materiâ tandem expulsâ, cujus quidem portio ſi adhuc reſtiterit, continuò moleſtias creat. Agnoſco quidem criſin quandoque per *Hæmorrhagiam*, *Ptyaliſmum*, &c. evenire: Verùm hujuſmodi evacuationes mihi tantummodo ſuggerunt Glandulas cuticulares haud aptè ad tranſmittendam materiam, Paroxyſmi vi præparatam, adhuc diſpoſitas eſſe: unde non mirum hanc & ab arctiori nexu, quàm prius cum reliquis Sanguinis partibus inierat, quodammodò liberatam, & notabili copia congeſtam, quin multum adhuc exagitatam, minùs uſitatas ſibi aperire exitûs vias, utpote jam magis cedentes, cum non per ſolitas prorumpere illi datur.

1 De Secr. Anim. 2 Apyrexiæ ſequentis.

CAP. VII.

Typorum Ratio.

1 TRaditâ ſic *Hypotheſeos meæ* circa Febres Intermittentes, *Symptomatumque* cum ſuis momentis, Sylloge, proximum eſt, ut ſtatorum pariter *Typorum* rationem ex eâdem aſſignare ſatagam; utinam meliori auſpicio, quàm quo alios in hac indagine verſatos rem penetraſſe multos perſæpè Medicos conquerentes audio.

Horum præcipuos, *Quotidianarium*, *Tertianarium*, *Quartanarium*, ſicut omnes frequentiſſimè occurrere norunt, ſic Medici pro reliquorum norma habent. Quamvis enim ſub aliis quandoque periodis ſeſe ſiſtant, utpote *Quintana*, *Sextanâ*, *Octanâ*, &c. porrò & in iis *anomalias* quaſdam, præcipuè quoad Paroxyſmorum reduplicationem, notemus; cum tamen priores illæ ſtatas agnoſcere invaſionis ſuæ cauſas videantur, utpote ſat regulariter, & certis anni temporibus invadentes, & proinde majorem in corpore diſpoſitionem ad tales, quæ eas producant, ſubeundam arguant, iſtæ verò rariùs, imò perrarò, adoriantur, ad priorum cauſas & rationem formalem expiſcandas potiſſimum attendere incumbit. Et quidem hæ, quæ longius, ut dixi, protelatam

1 Typi quotidianarii, tertianarii, quartanarii, ſunt reliquorum norma.

periodum ſortiuntur, non parum forſan conferant ad evincendum Intermittentium focum in *Cerebro* & *Nervoſo genere* latitare. Mihi quippe ante plures annos contigit duas hujuſmodi periodos vidiſſe, unam *Quintanæ*, alteram *Octanæ* quas olim rogatu primùm Cel. Doctoris *Tyſonii* deſcripſi, poſtea verò Anno 1685. Cel. Doctoris *Muſgravii* (tunc temporis *Societatis Regiæ Londinenſis Secretarii*) in Tranſactionibus Philoſophicis Menſis *Auguſti* evulgandas permiſi, quarum univerſa Symptomata, (prout ex ipſis Hiſtoriis loco citato habitis colligere eſt) evidentiſſimè Convulſiva erant. Illarum verò cauſis exploratis (ſi ſaltem hoc aſſequi detur) non admodum forſan difficile erit aliarum iſtarum Phœnomena ſolvere.

1 *Ut* ergò hoc aggrediar, Prolegomeni loco notandum eſt (id quidem quod nullius obſervationem fugit, ſed tamen attingendum eſt) Primò, Quòd ſingulæ Species eundem in genere Symptomatum apparatum ſortiantur; utpote rigorem; dorſi dolorem, deindè incaleſcentiam, &c. Et quamvis quandoque contingat horum aliqua, quæ uſitato eas comitantur, deeſſe, hoc tamen non minùs in unâ ſpecie quàm aliis evenit.

2 Secundò, quòd ſingulæ pariter earum Species ſua obſervant anni tempora, nullæ verò indiſcriminatim omni, niſi rarò, invadant: Quartanæ *Autumno*, Tertianæ *Vere*, Quotidianæ *Hyeme*, ſuccreſcere ſolent; rariſſimè autem evenit, quòd ullæ *Æſtivo* tempore (ſaltem regulares) adoriantur: Et ſi quando ſic varient ſuas invadendi vices, deprehendatur vel multum à ſolitâ temperie aërem deflexiſſe, vel notabilem & peculiarem dyſcraſiam Sanguinem, aut exindè profluentes liquores ſubiiſſe; præſertim verò Nervoſum genus, nî fallor, malè habere. Et quidem inſtantiam *Quartanæ Vernalis* à liquorum dyſcraſiâ profluentis, mihi ante decem circiter annos (ſi rectè memini) in viro nobili circa triginta, puto, annos nato (quæ &, ut obiter moneam, anſam mihi, quo ſum ſolicito ad Philoſophandum mecum circa ægrotorum meorum caſus animo, dedit Febrium Intermittentium genium ulteriùs penſitandi, hancque meam, qualemcumque, Hypotheſin excogitandi) contigit obſervaſſe; qui acri præditus ingenio, in vertigines, artuum contractiones, inſolitos languores, ut ſe moribundum identidem crediderit, aliáve Nervoſi generis malè affecti evidentia Symptomata incidit, quæ remediorum, quà Cephalicorum, quà Chalybeatorum; verbo, accuratiſſimæ quam præſcribere potui Methodi, vim diù eludebant (ut ſolent hujuſmodi affectus multùm, eſſe contumaces) at modò mitiùs, modò atrociùs, ægrotantem exercebant; quæ tandem ſub menſis *Aprilis* initium in regularem admodùm quartanam degenerabant, nullâ tunc ſæviente aëris ad hunc affectum procatarxi; cujus duodecim Paroxyſmos ubi perpeſſus fuerat, ſponte deſiit Morbus prægreſſis Symptomatis multùm, prout illi prædixeram, imminutis, licèt non in totum ſublatis. Sequenti anno circa medium Majum rediit Quartana, eumque ad totidem circiter Paroxyſmos exercuit, & tandem ſponte, pariter ac priori anno diſpa-

1 Prolegomena ad horum rationem reddendam. Primùm, Eadem in genere ſingulis Speciebus ſymptomata. Secundum, Singulæ ſua (ut plurimum) obſervant anni tempora. Exceptio, à Hiſtoria quartanæ vernalis, quæ cogitationibus hiſce occaſionem miniſtravit.

ruit, undè in totum ferè evanuerunt Nervoſi generis Symptomata, atque ex illo tempore ſat pancreaticè vixit.

1 Tertiò, quod quamvis omnes Febrium Intermittentium Species Pathognomonicorum Symptomatum in genere ſimilium, ut dixi, Syndrome ſtipentur, multùm tamen invicem diſcrepent quoad varias ſingularum circumſtantias, durationem, puta, ferociam, reciprocationis tempora, &c. ſive anomalias ſpectes, ſive verum regularium typum.

Ex quibus inferre liceat, quòd ſicut omnes in genere ab eâdem primitùs ſcaturigine promanare mihi videantur, ſic porrò earum differentias, regulares ſaltem à peculiari anni conſtitutione profluere cenſeam, quæ in perpluri-mis inſtantiis circa aliorum etiam Morborum productionem Corpora noſtra diverſis modis afficere nota eſt. Quippe ad regulares adeò, prout cernimus, non ſecus ac frequentes, inque plurimis longè diſſitis locis evenientes effectus producendos, generalis omninò requiri videtur cauſa, quam, niſi in aëre, fruſtra quis quæſiverit, utpote qui & cæteris ex nonnaturalibus communior eſt, & varias pro ratione propioris Solis ad verticalem poſitionem, reſpectu noſtri, acceſſus ejuſdemque receſſus, aliaſve circumſtantias ſubit alterationes. Et quamvis quandoque à ſolitâ normâ quadantenùs recedant, prout in exemplo jam modò allato; vix aliud tamen hinc inferre licet quàm quod Corporis noſtri Conſtitutio ab aliis cauſis alterationes quandoque ſubire puſſit, iis analogas quas iſtæ aëris ſub tempeſtatibus ſolitis imprimere ſolent.

2 Conſtitutiones haſce Anni in quaternariam claſſem diſtinguere ſolemus, *Vernalem* puta, *Æſtivam*, *Autumnalem*, & *Hyemalem*, ex quibus *Æſtivam* perrarò Febribus Intermittentibus producendis aptam eſſe modò notavimus. Reliquas ordine paululùm luſtrabimus.

3 Primò *Vernalem* quod attinet; Obvium eſt hâc tempeſtate cuncta ferè, tum Vegetabilia, tum Animalia, magis in ſuo quæque genere vegeta, cæteris paribus, quàm prægreſsâ hyeme fuerant, evadere, quod vix alii cauſæ quiſpiam imputaverit, quàm quod tunc temporis aëris maſſa, texturæ, quam à priori diſcrepantem induit, ratione, præque Solis verſus Zenith propiori acceſſu, celeriùs ſit agitabilis, unde & telluris Globus, & cuncta ad eum ſpectantia Corpora, diverſo modo affici neceſſe habent, quàm aliàs ſolebant. Quippe iſtam Solis actionem, ſic ut reliquas ad terram ſpectantes particulas ſubtiliare & agitare concipiatur, atque tales ex iis, quæ ad Volatilitatem ſuopte genio pronæ ſunt, ſurſum elevare Atmoſphæræ commiſcendas, ſic potiſſimum verè *Aëreas* plurimùm concitare nemo inficias iverit, utpotè elaſticas. Hinc Animalium Corpora præ cæteris maximè afficiuntur, utpotè quorum univerſi pori ſat patuli ſunt, quò hæ facilè admittantur: & ſpeciatim iſti pulmonum non ſolùm cæteris patentiores (id quod expirationis copioſiſſimæ comprobat obſervatio) ſunt, verum etiam magis à repetitis uſque inſpirationibus, ad vitæ finem neceſſariò perennaturis, quæ tantò impetuoſiùs aërem illò deducunt quàm alibi fit, affici diſponuntur.

4 Corpuſcula quamvis multimoda hinc excitentur, quæ tamen in Corpora noſtra maximè forſan notabilem influentiam nunc temporis exercent, *Nitroſa*

1 Tertium. Nihilominus quoad aliquas circumſtantias diſcrepant. 2 Diſtributio conſtitutionum Anni. 3 Scil. in Primo Vernalem. 3 In hac particulæ Nitroſæ maximè ſcatent.

eſſe arbitror. Quippe hujuſmodi ſubſtantiis tellurem refertam eſſe apud omnes inconfeſſo eſt: Ex quâ partim forſan præ inteſtino ejus calore, præcipuè autem vernis temporibus, in dies auctis, elaſticarumque nunc maximè vigentium energiâ, in Atmoſphæram plurimæ elevantur, dein auctiori æſtatis calore tum ipſæ priùs evectæ altiùs tolluntur, plures perpetim exuſcitantur. Iſtæ autem Hyemali tempore, Solari nunc fatiſcente agitatione, circa hanc, ſublimioribus ſpatiis delapſæ, detinentur: torpidioreſque fiunt; imò plures forſan itidem ex multiplici Salium Volatilium, Acidorum, aliarúmve ad hanc rem idonearum particularum numero, quæ in harum proſapiam ſic tranſeat, procudunt & contexunt, utpote non admodùm difficulter agitabiles; donec tandem in aërem denuò eleventur, inque Corpora noſtra hujus famulitio, majori Corporis hac tempeſtate laxitate calculum ſuum conferente, ſe inſinuent, hiſce in Sanguinem noſtrum identidem introductis (nec ſolùm in ſuperficie, ſed porrò unà cum alimentis) indeque in Syſtema Nervoſum traductis ejus Succo admiſcendis, omnia vegetiùs peraguntur, quandoquidem uterque liquor magis indè ſubtiliatur. Verùm ubi hos nunc temporis perturbari contigerit, ſive à pororum occluſione, ſive ab aſſumptis, ſive ab occultâ aliqua inteſtinâ degeneratione hoc fiat, obvium eſt effectus proportione notabiliores fore, quàm ſi minùs activis ſubſtantiis abundaverint. Agnoſco quidem Nitroſas ſubſtantias etiam Hyeme, modò gelu rigida fuerit, in aëre plurimùm ſcatere: Verùm has ex Atmoſphæra nunc minùs agitatâ detrudi fas ſit ſuſpicari, imò ipſas minùs vegetè (quemadmodum non ita pridem *Tr. de Nupera Apoplex. frequentiâ* deduxi) ſe explicare; quin Corpora noſtra earum actioni ſuſcipiendæ minùs, ſaltem aliter quàm ſolent verno tempore, quando ſcil. vivifico Solis tempore perfundi incipimus, diſpoſita eſſe: adeò ut minimè concipiendum ſit eoſdem ab his effectus nunc productos iri, qui aliâ tempeſtate emergent.

1 Secundò, *Autumnali* tempore cernimus omnes fere, tam Vegetabilium, quàm Animalium Species magis effœtas evadere, iiſdem cauſis, quæ rigorem priùs inducebant, jam longâ actione exantlatis: unde in aliûs generis ſubſtantias (potiſſimum, uti reor, *Acidas*) minùs quidem, ſed diverſo modo, energeticas, mutatis figuris & texturâ, tranſeunt: adeò ut, ubi intervenerint occaſiones, quæ conturbationem in fluidis concitent, neceſſe ſit multùm variari quoad circumſtantias valdè notabiles eorum agendi modos & effecta, potiſſimùm verò propter recedentem jam Solaris caloris influentiam tardiùs moventur; unde ſicut productiores ut plurimùm, cernuntur affectus hâc tempeſtate invadentes, ſic porro; ubi interpollatos eſſe contigerit, longiùs protelantur eorum Paroxyſmi.

2 Tertiò, *Hyeme*, vivifico univerſorum quà vegetabilium, quà animantium calore ad infimum jam, quem œconomiæ vitalis ratio permittit, activitatis gradum depreſſo, activæ eorum particulæ, quanquam ſat magno adhuc numero; atque energiæ pollentes gradu ad naturalem ſingulorum texturam conſervandam (ſi plantas quaſdam excipias, quæ annuatim emarceſcunt, at toties vel à ſeminibus vel radicibus redintegrantur) ad quod etiam ambientis frigus, particulas ſecus in confuſionem proruituras coadunando, tribuit; at-

1 Secundò Autumnalem, in qua Acidæ. 2 Tertiò, Hyemalem, in quâ Crudæ.

tamen vel ſub jugum miſſæ multùm languent, vel aliquâ ex parte deficiunt; hinc nempe præ æſtivis caloribus prægreſſis abſumptæ, nec in Specie ante vernos redintegrandæ; illinc acidarum prædominio depreſſæ, quò minus ſe debitè exerere poſſint: quin inſuper madore, hujuſce tempeſtatis comite, nimiùm dilutæ: Huc porrò accedit, quòd variorum concretorum, præcipuè maximè heterogeneorum, partes craſſiores, minúſque activæ, debitæ proportionis atque indè agitationis (deficientibus aliquatenus activis) carentiâ ſeceſſum pati natæ ſint; undè totius craſis diſſolutio, ſaltem gradualis, periclitatur. Verùm hoc maximè in Animalium corporibus, contingere neceſſe habet; in quibus præter inteſtinum (qui quidem in his notabilior eſt) particularum inter ſe motum, alius habetur, lativus ſcil. cujus miniſterio aliquoties maſſa per univerſum Corpus rotatur; qui proinde, ſi qua partium ſolidarum impreſſioni ſuſcipiendæ reliquis magis apta fuerit, hanc magis afficere in proclivi habet.

1 *Æſtivam* tempeſtatem ab hoc cenſu excludo, quandoquidem, prout monui; Febribus Intermittentibus producendis (niſi forſan in enormi aliquâ, valde epidemicâ, quorundam Annorum conſtitutione) minimè nata videtur, verùm potiùs generalibus & continuis per univerſam Sanguinis maſſam diffuſis effervеſcentiis, eo quòd Sanguis hoc anni tempore in acme ſuâ conſtitutus ſit, pori cutis præ ambientis fervore magis patuli, porrò & aculeatæ particulæ, quæ prægreſsâ tempeſtate, angulis ſuis reliquam, quâ involutæ erant, exagitabant maſſam, actione illâ quadantenus retuſæ ſint: molliores verò alimentorum (qualia nunc præ fervoribus experimur, ſaltem ſitibundi magis diluimus) particulæ Sanguini commiſtæ, placidiùs hinc per laxatam peripheriam, utut forſan velociùs, circulentur, nec proindè à ſolitis viis recedere aptæ ſint: Et quamvis fatendum ſit diluentes haſce particulas indeſinenter pariter, & citiùs quàm aliis anni temporibus, avolare, hinc tamen conſtat Sulphureas in magnas ebullitiones facilè excurſuras, niſi illæ & debita menſurâ, & frequenter ſuppeditentur.

2 In duabus primò recenſitis conſtitutionibus, Febrium, quas volo, productio ab *Acrimoniâ* materiæ pendere videtur, cujus vi partes, in quibus primariò reſidet, in ataxias adiguntur; Verùm non eodem in alterutris modo. Quippe in *Vernali* particulas quas ſuppeditat Aër, minùs regulariter anguloſas eſſe, quàm in Autumnali, ab omnibus, puto, concedetur; præcipuè tum nitroſis, tum elaſticis multùm ſcatere; ſuppetias porrò alimentares & magis nunc temporis heterogeneas & vegetas eſſe: undè ubi ad Febres hujuſmodi procatarxis contigerit, haud fieri poteſt quin præter aëreas, multæ cudantur ex fermenteſcibili proventu particulæ quæ acrimoniam ſapiant; quæ proindè ſicut univerſæ in genere œconomiæ animali, ſic ſpeciatim Nervoſo generi ſat moleſtæ evadant. Agnoſco quidem nitroſas particulas (quæ hac tempeſtate potiſſimùm dominantur, magnamque uti fas eſt credere, in Corpora noſtra, quà quoad ſanum, quà morboſum ſtatum, influentiam) habent, regularis forſan eſſe figuræ, atque turbinatas, juxta mentem immortalis *Carteſii*; hâc ipsâ tamen

1 Æſtiva Conſtitutio Febribus Intermittentibus producendis minimè apta. 2 In conſtitutione Vernali & Autumnali, Acrimonia in cauſa eſto; ſed Vernalis diverſa.

tamen ratione, quandoquidem ad motus aliis (modo ab illo aſſignato) imprimendos diſpoſitæ ſunt, plures omne genus occurſationibus ſuis communiunt, & ſic irregularem multarum congeriem & ſibi aſciſcunt, & in maſsâ ſuſcitant, quin præ auctis hac tempeſtate caloribus verè aëreæ plus elaſticæ evadunt, copioſiúſque congeruntur, reliquaſque magis exagitant.

1 Circa *Autumnum* verò multò parciori numero ſuppeditantur Nitroſæ; at earum vice partim reſtitantes ab æſtate prægreſsâ Salinæ in Sanguine particulæ (nec enim omnes forſan citò diſſipantur) præ mutuis colliſionibus multùm acuari neceſſe habent, undè & fermentativam indolem induunt; partim ab alimentis quotidianis noviter ſuppeditatæ faciliùs à debitâ craſi degenerant, utpote Spiritibus jam minùs vegetis, nec æquali ac Vere dimenſo, præditæ. Porrò, ab hâc particularum aculeatarum differentiâ neceſſe videtur, ut, ſicut priores in actum promptiùs erumpere natæ ſunt, ſic & reciprocationes Paroxyſmorum citiùs redeant; utpote quoniam, ubi unius Paroxyſmi materia abſumpta fuerit; nova; & ab alimentorum & ambientis genio vegetior, tantò citiùs ſuccreſcit. Et quamvis acutioribus forſan angulis polleat autumnalis hæc fermentativa materia, quàm vernalis, quippe cujus particulæ longâ attritione eam tandem induunt figuram, quam acidis tribuere ſolent, gladiolarem ſcil. iſtæ tamen cum hinc magis uniformes emergant, minùs proindè ad actionem ſubitò exerendam aptæ ſunt, quæ, ubi complexarum particulas ſimul agentem maſſam contemplamur, earum heterogeneitatem tantò majorem expoſcit: Quin inclinans anni calor, qui effectum materiæ concretorum omnium maximè determinat, hanc jam magis fatiſcere cogit.

2 In tertiâ autem conſtitutione, *Hyemali* ſcil. res multò aliter ſe habere videtur. Quippe acidis hiſce vel aſſumptis vel exantlatis, Sanguine autem crudioribus omne genus particulis noviter admiſſis referto, Cerebro porrò magis, quàm aliis anni temporibus ſolet, laxato, utpote cum hujuſce tempeſtatis qualitate, affluentiſque Sanguinis genio nimiùm Symbolyzante; Fit ut, ubi diſpoſitionem aliquam, quâcunque demum prophaſi, Cerebrum ad Febrem Intermittentem producendam indeptum fuerit, particulas Morbificas, iſthic, ut dixi, ſecretas plus juſto facilè congerat; undè cùm abſque lancinante forſan irritatione, quam mollities vetat, hæ vaſcula iſthæc jamjam laxiora diſtendant, citiùs ad turgeſcentiam; quam & præ magnâ invicem heterogeneitate, quantumvis in genere molliores ſint tantò promptiùs concipiunt: Quo fit, ut earum extruſio citiſſimè peragatur, intra nycthemeri ſcil. ſpatium, imò quandoque multò citiùs,pro ratione ſcil. quantitatis congeſtæ materiæ, & hujus, Nervorumquè dyſcraſiæ.

3 Hinc obvium videtur, qua ratione (ex noſtrâ Hypotheſi) Intermittentes Hyemales prę cæteris omnibus celerrimæ ſunt reciprocationis, Vernales proxime iſtas ſequantur, Autumnales verò adhuc longiùs protelatas ſortiri debeant ſuas periodos; quin porrò cur & Symptomata alterutrius generis ab aliis (gradu ſaltem) diſcrepent. Quippe (ut paululum recapitulem) cùm aliæ ab activa magis, vel copioſâ materiâ, aliæ à magis inerti, vel homogeneâ,

1 Ab Autumnali. 2 In Hyemali eruditas & Heterogeneitas in culpâ ſunt. 3 Hinc ratio diſcriminis in genere inter alterutrius durationem.

aut in minori copiâ ſcatente, in minerâ ubi matureſcendi otium conceditur reſidente, pullulent, ſequitur, quòd invaſionis periodos variare neceſſe habeant; quin inſuper diverſitatem in ipſis Symptomatis deprehendam fore, quandoquidem, quæ ab activâ magis materiâ concitantur tantò violentiora emergent, at, quod indè reſultat, tantò (cæteris paribus) minoris durationis, utpote quoniam præ agitationis celeritate citiùs materiæ committentis exolvitur vis.

1 Verùm hæc *longiorem* quidem *in genere* inter unius generis quàm aliûs reciprocationes fore *diſtantiam* fortaſſis evincere concedetur, vix autem certis, quas experimur, periodis determinandis, variis inſuper anomaliis, quæ inter diverſos ægrotantes ſentiuntur ſolvendis, ſufficere: Idcircò ulteriùs pedem promovere incumbit, atque in hanc rem (obſcuram quidem) quà licet, altiùs inquirere; Et quanquam fatendum ſit difficillimum eſſe de iis, quæ in intimis Corporis noſtri penetralibus deliteſcunt & perpetrantur, definire, ubi particularum ſumma exilitas, & variorum inter ſe motuum perplexitas ſagaciſſimorum indagatorum ſenſus eludunt, inque præſenti ſpeculatione (quod tamen ſine convitio dictum & intellectum velim) rem forſan minùs attigerint præclariſſimi Authores, ſaltem mihi veritatis aſſequendæ cupientiſſimo haud plenè ſatisfecerint; quòd tamen in eâdem indagine, tantorum virorum exemplo, me exercere geſtiam, imò ſi ceſpitavero, apologiam hinc mihi adornare dabitur.

2 Ut ergo rem (fundamento ex palam obſervandis jacto) aggrediar; In proſcenio quidem notari poterit, *Homines unicè*, ni fallor, ſaltem cæteris animalibus multò frequentiùs, *ad Febres Intermittentes* non ſecus ac plures alios morbos, *proclives eſſe*. Nimirùm par eſt, ut Cerebrum Humanum, ſummis Animæ Rationalis exercitiis deſtinatum, ſicut internâ ſtructurâ multò, quàm brutorum, magis exquiſitâ polleat, ſic hinc magis tenerâ conſtet, quò liberis & pernicibus Spirituum tranſcurſibus obſecundet. Unde (ut vix invenire eſt vel conſummatiſſima bona ſuis vacare incommodis) præ illis multò faciliùs vel labefactari, vel incongruæ materiæ ſaburram datâ anſâ cumulare periclitatur.

3 Quo ſic habente (ut propiùs ad rem accedam)

4 Primò Notari poterit, Nos *alimenta ſtatis temporibus*, iiſque, præter propter, certis *aſſumere* (ſecus quàm bruta, plurima ſaltem, faciunt) nec niſi heluones, uno tranſacto paſtu alium ingerere; donec ſcil. concocta & diſtributa (ſaltem ex Ventriculo elapſa) fuerint priùs ingeſta: Qui ſecus faciunt brevi ſe ab integrâ ſanitate, niſi debitis exercitiis noxam amoliantur, præcipitare non raro deprehendantur.

5 Secundo, pariter obſervare eſt, Nos *ſtatis dormiendi*, non ſecus ac comedendi, *horis aſſueſcere*, quanquàm non paribus diſtantiis. Quippe cuncti (ſaltem longè plurimi) ſemel tantùm intra 24. horas ſomno ſe dedunt; maxima autem hominum pars plùs ſemel intra ſpatium alimenta aſſumunt.

6 Tertio, Reſpiciendum ad *variarum anni partium qualitates*, in quibus mag-

1 Sed particularis certorum Typorum ulteriùs quærenda. 2 Soli Homines, ferè febribus intermittentibus proclives. 3 Obſervanda Præliminaria ad Typologiam noſtram conſtruendam. 4 Primum. 5 Secundum. 6 Tertium.

nam Sanguinis, & quidem univerſorum liquorum, craſeos differentiam haberi nemo non fatetur.

1 Quarto, ubivis notari poterit *varias hominum* occurrere *conſtitutiones*; adeò ut quamvis ad multos annos multi vitam producamus, magnam tamen ſinguli diverſitatem quà ad actionum quarumvis exerendarum promptitudinem, quà ad morbos vel incurrendos vel vitandos, experiamur.

Ab hiſce obſervatis, cuivis obviis, ut illationes aliquas deducam, colligendum legitimè cenſeo.

2 *Ex primò*, In paſtuum intervallis ingeſta priùs alimenta coctionem, naturæ deſignatione, in Ventriculo ſubire debere, in Sanguinem notis viis indè diſtribui, atque aliqualem illic maturationis gradum ſubire; quin inſuper ſecernendam in ſingulis, tam internis, quàm externis, Glandulis materiam aliquatenùs ad munus ſuum ſic obeundum aptandam eſſe, imò ex parte (omnibus rectè conſtitutis) ſecerni, antequàm noviter aliqua appellens, quæ iſthanc in hiſce functionibus interturbet, ingerenda ſit. (Reverà, quamvis regularem Natura ſibi ipſi in cunctis animalibusdigeſtionis ordinem præſtituat, Humano tamen generi majori curâ proſpexiſſe credatur; quandoquidem non eſcæ perſequendæ, niſi quatenus Corporis indigentiis, potiſſimùm quò altioribus animi functionibus ritè obeundis famuletur, reſarciendis inſervit, ſed multiplici, & tantùm non indeſinenti, tum Animi, tum Corporis exercitio nos natos voluit.) 3 Quo agnito, vero conſonum videtur, aberrationes ab hac normâ, quamdiù ſaltem Morbi adhuc ſunt in fieri, nec in totum depravatur liquorum craſis, regularem, præterpropter, decurſum obſervare debere; Spiritibus nempè, quos vocant, cùm omnis digeſtionis ſint opificis, materiam morbificam pari methodo (quantum ejus patitur capacitas) maturare natis. Huic accedit quòd ſtatim atque ægritudo nos invadit, dejiciatur plerumque appetitus, majorique ſtudio, ut plurimum, ſanitati noſtræ recuperandæ naturali inſtinctu litemus; unde & ex parte ſaltem, ſubtrahitur fomes Morbi; quo fit, ut materiæ congeſtæ ſubigendæ navetur opera, hincque ab uſitatâ regulâ minùs recedunt Spiritus. 4 Agnoſco quidem immane quantum aliqui, & quoad alimentorum aſſumendorum tempora, & reliquam vitæ regulationem, abhâc normâ deflectant, qui tamen inculpatâ fruantur valetudine. 5 Verùm attendi poterit, hos nequaquàm à teneris unguiculis huic vivendi generi aſſueviſſe; aſt vel naturâ robuſtam conſtitutionem ſortitos eſſe, vel cautè per multos annos vivendo talem ſibi comparaſſe, quæ ab hujuſmodi irregularitatibus, quibus in poſterum ſe dedunt, haud facilè, ſaltem brevi, deturbetur; quin plurimos ex his, in quos cadit hæc redargutio, inferioris eſſe ſortis homines, qui duris laboribus & exercitiis, partim Morborum cauſas expellunt, partim optima ſibi hinc conciliant, quæ materiam morbificam digerant, Fermenta. At quoniam caſus iſti rariores ſunt, nec in eorum cauſas penitiùs datur penetrare, imò vix dubitem quin hi forſan plures anomalias, tam in Febribus Intermittentibus, quàm alias, ubi invadunt, Morbis perpetiantur, idcircò miſſos facio, utpote naturæ regulam haud infirmare valentes.

1 Quartum, 2 Deductiones ex primo obſervando. 3 Quæ regularem præterpropter fore recurſum Paroxyſmi arguant. 4 Objectioni ab incautè viventibus 5 Occurritur.

Sed iſta conſideratio in genere indigitat periodicam quidem fore affectuum à Nervis pendentium reciprocationem, ſed noſtras vix ſatis attingit: Quippè, cùm maxima hominum pars ſæpiùs in die comedamus, inferri hinc forſan poſſit toties invaſuras exacerbationes, niſi aliud quid accedat, quod ulteriùs protelet; Idcircò

1 *A ſecundâ* inferendum, Primò, Quòd, quandoquidem in ſomno laxatur, Cerebrum, materiæ Nutritiæ Supplementa tunc temporis maxima copia, & commodiſſimè (haud dicam unicè) admittat: Secundo, Dum pariter idem aliquatenus, dum vigilamus, conſtringitur, diſtributioni conſtanti tenore his horis impendatur opera, adeo ut certo quidem tempore, hoc eſt intra 24. horas, totum Nutritionis compleatur negotium. Unde ſequi videtur, quod, ubi vel liquorum craſis, vel partium ſuſcipientium & mandantium tonus à præſtituto deflectit, has, niſi aliæ ſubveniant conſiderationes, uſitato obſervare debeant, diarias ſcilicet, periodos naturæ delicta, nec aliis temporibus tam clarè aberrationis notas dare poſſe, cum ſemel tantum intra hoc temporis ſpatium ad eundem redeamus, quoad dicta, ſtatum. 2 Quippe *impletis inter dormiendum radicibus Nervorum* (imo vix fieri poteſt quin præ indeſinenti Cordis pulſu altius multo, tot horarum quas ſomno dicamus ſpatio, impellatur in laxatos eorum tractus ſecretus identidem à Sanguine liquor, qui expergefactis longius ſtatim, præ contractione hinc ſubſequente, urgetur) in promptu eſt concipere regulari quadantenus more poſtmodum procedere, non ſolum Protruſionem, ſed & exaltationem (ſive Naturalis ſit, ſive Morbida) donec vel extruſa fuerit materia, vel ſubacta; id quod vix ante dictum tempus finiri, me judice, poteſt. Haud equidem negavero Sanguinem irritativa materia quandoque adeo refertum eſſe poſſe, ut hujus portio & admitti & maturari citius, quàm ſecus aſſolet, valeat, adeóque turgeſcentias irregulares concitet, ſive id à pororum ſubitanea occluſione, ſive quacunque inteſtina exaltatione, proveniat: Verum iſthæc, ut modò dixi, cum non ſint Naturæ ſolemniter res ſuas ſatagentis effecta, nec, niſi forſan in Epidemicis quibuſdam annorum conſtitutionibus, uſitatè eveniant; cùm intereà Intermittentes regulares, quarum breviſſima periodus raro infra Viginti quatuor horas terminatur, numeroſæ quotannis occurrant, nequaquàm proindè Hypotheſeos probabilitatem infirmare valent; cùm & his anomaliis ſolutionem aptare ex dictis fortaſſe non admodum difficile eſſe attentus lector perſpiciat.

Verùm hæc unius ſolum generis Febrium Intermittentium, Quotidianarum ſcilic. rationem primâ facie reddere videntur; imò fortaſſis vix plenè iſtarum, niſi additis aliis deductionibus liquorum craſin ſpectantibus, à quorum dyſcraſiâ anomaliæ potiſſimum deveniunt; idcirco ulterius quærendum quid longiores intermiſſiones pariat: proinde

3 *Ad Tertium* ex obſervatis reſpiciamus, Varietatem ſcil. conſtitutionum Anni, in quibus uſitatè naſcuntur variæ Febrium Intermittentium Species,

4 Has in trino genere potiſſimùm fundari, *Vernali*, ſcil. *Autumnali*, & *Hyemali* ſuprà dixi: *Æſtivam* enim ab hoc cenſu excluſi.

1 Deductiones à ſecundo obſervando. 2 Quæ ad Nycthemeri ſaltem diſtantiam Paroxyſmos elongari debere ſuadent. 3 Deductiones à tertio obſervando quæ ſingulos Typos ab invicem diſcriminant.

1 *Vernalem* quod ſpectat ; In hâc *Nitroſas* ſubſtantias & ſat magno numero in Aëre ſcatere, & vegetius tunc temporis agitari notavi, & in Corpora noſtra promptè & congruè, tum inſpirando, tum unà cum alimentis intus ſerpendo, ſeſe inſinuare; unde & ipſam craſim noſtram videntur ex parte conſtituere, nec quidem elaſticum ipſum, Aërem iis in totum, dummodò vitalis eſſe perſtat, vacare poſſe, creditur. Hæ nativo genio ſat activæ, tum à Calore noſtro, tum Salibus Volatilibus intùs magno numero hoſpitantibus, in actum facilè concitantur ; quo fit, ut ad plurimas quas aſſumimus craſſiores alimentorum particulas, quà comminuendas, quà regulariter diſponendas, & in ordinem debitum redigendas, multùm conferre meritò cenſeantur. Dum verò hoc tranſigere ſatagunt, à craſſioribus iſtis, vel numero vel lentore illarum debitæ miſcelæ & actioni improportionatis evadentibus, obſtaculum offendentes quin ſeſe ferociùs præ iſthâc reſiſtentiâ exerentes, has in ataxias quadantenùs adigunt, ſed leniter : 2 Quippe cùm tantoperè nobis, ut dixi, familiares ſint, nequaquam moleſtè & noxiè contubernales ſuos cujuſcunque generis uſque adeò conturbare natæ ſunt ut totam ſtatim (niſi multùm ſupra modum exagitatæ) craſin peſſundent ; imò contrà aliquatenùs illas, tum ſolidarum partium, tum liquorum, partes quæ rectè conſtitutæ ſunt, placidis lancinationibus firmant ; intereà & indigeſtis, quanquàm laxioribus, leniorem hanc exagitationem imprimentes : Quo fit ut pars ſolùm admiſſorum, craſin adhuc præ inteſtinâ undulatione quodammodo ſervantibus liquoribus, depravetur, quæ idcirco non intra Nycthemeri ſpatium ad congeſtionem & turgeſcentiam aſſurgere poteſt, verùm longius hinc temporis ſpatium ad actionem exerendam requirit ; hinc ut toto die ſequente placidè ſe iſtæ ſic depravatæ ſubſtantiæ cum contubernalibus ſuis intra clauſtra ſua componant, ulterius in horas propulſæ, nondum ſcil. ad maturationis apicem evectæ, ad quam quidem numerus conducit. At quoniam à præfatis cauſis continuò iſtarum promovetur maturatio, nil vetare videtur quò minus ubi ſecunda Supplementa, laxato poſterâ nocte Cerebro, ſuperinducta fuerint, novus concitetur inter priorem illam matureſcentem materiam & novas haſce ſuppetias orgaſmus qui (admodum quo agit cereviſiæ muſtum, alii priùs in dolio reconditæ, ſed maturationis gradum imperfectiorem ſubeunti, admixtum) primò conturbationem, dein, depurationem toti liquori inducit. Huic inſuper orgaſmi Morbifici protelationi aliquantùm conducit, quòd quantumvis Nitroſæ iſtæ particulæ liquorum perturbationi (modò majori quàm par eſt copiâ admiſſæ fuerint, acceſſeritque prædiſpoſitio) conferant, pars inſuper earum, ubi in Fibrarum habitum conicis ſuis apicibus ſe inſinuaverint, eaſdem quodammodo roborent, adeóque citiorem quàm ſecus fieret illarum eruptionem impediant, undè quoque fit, ut vel hinc aliquatenùs frænetur orgaſmi vis plenaque proinde non ſit expectanda ante ſequentem noctem fomitis ad alterum Paroxyſmum committendum congeſtio.

3 Verum, quod ad *Autumnalem* attinet conſtitutionem, res paulò aliter ſe

1 Ad Conſtitutiones Anni quæ hoc determinant reſpiciendum Primo Vernalem. 2 Cur Nitroſæ particulæ (dominium hâc tempeſtate obtinentes) alternis tantummodo diebus ſe exerant. 3 Secundò, Autumnalem,

habet. Quippe præ Æſtivis caloribus Nitroſæ, quas dixi, particulæ tam intùs in Corpore noſtro, quàm foris in Atmoſphæra & multùm diſperduntur, & præ longâ actione figuras ſuas, quæ determinatam ad agendum aptitudinem iis largiuntur, mutaſſe neceſſe habent; unde mihi veriſimile videtur, quòd, ex iis, quæ reſtant, nonnullæ quà in Salia aliûs generis degenerent, quà alias in Sanguine, contubernales ſuas, parilis figuræ, ibi præ colliſionibus adſciſcant, atque hinc *Acidæ* producantur. 1 Has quidni, cum præſtantiſſimis Philoſophis, gladiolarem figuram induere fingamus? Quippe, præ longâ attritione, quam in fluido natantes ſubire tenentur, detritis hinc irregularibus, quibus undique ſecus ſtipantur angulis, iſthæc maximè illis familiaris & genuina videatur; imò forſan vix in promptu erit aliam aſſignare, modò ſolidiuſculæ ſint, nec fruſtulatim diffringantur, cum in confeſſo ſit hanc, eas maximè omnium ad lancinandum diſponere. Jam verò particulas iſtas gladiolares quanquam Nervis magis, quàm quævis aliæ, infenſas, minori tamen numero in Sanguine congeri probabiliter quis dixerit, partim præ remiſſiori, hac tempeſtate quando maximè pullulant, Caloris gradu (ſufficienti licet ad hunc effectum producendum) partim quod pauciores in tam difformi & molli fluido eum ſoliditatis gradum obtineant, ut reliquarum agitationi uſque eò reſiſtere valeant, quo ſeſe ab indefinita comminutione tueantur; ut proindè multum dilui & diſterminari neceſſe habeant; adeo ut tum parciori manu in Cerebrum deponantur, tum viſcoſiori, præ ea, quæ cæteris tempeſtatibus obvenit, materiâ involutæ longiùs expectent temporis ſpatium, antequam ſeſe in nocendi libertatem vindicare poſſint, Cum verò auctæ identidem inque Nervis eorumque ſtaminibus, conſtanti, licet lentâ ſegregatione harum ſuppetiæ depoſitæ, atque in iſtorum conceptaculis incarceratæ fuerint ex quibus ſeſe (ob rationes ſuprà allegatas) ſtatim expedire nequeunt; tandem longiori licet, ut dictum eſt, intervallo, quām ad Nitroſas particulas ſuppeditandas requiritur ſat grandi numero congeſtæ in actum, modo aſſignato, ſe proripere concipiantur. Quippe quandoquidem ſolitæ laxandi & ſeſe conſtringendi, quæ Cerebro competunt, atque indè Nervoſo Syſtemati propagantur, vices ſemel tantùm intra Nycthemeri ſpatium redeant, hinc fit, ut præ parciori numero incongruarum harum acidiuſcularum particularum, quæ proinde ſe priori die extricare non potuerunt, alterum adhuc Nycthemerum ad congeſtionem huic negotio ſufficientem requiratur: Ad quod etiam conducit materiæ quæ eas involvit pigrities & viſcoſitas magis uniformis, quæ proindè longius ad ſui ſubactionem tempus requirit, exertionemque Acidarum harum tanto magis retardat. Dum verò iſtæ tandem debitè evectæ & aſſociatæ erumpunt, præ aculeis & majorem & contumaciorem rigorem inducunt; eoque magis quoniam Nervoſæ partes hoc Anni tempore magis effœtæ minùs validè ſe ad inquilinos hoſce moleſtos extrudendos accingere poſſunt.

2 Suggeri hic forſan poterit, quòd quemadmodùm *Vvilliſiana* Hypotheſis degenerationem Succi Nutritii, ſic noſtra materiæ Morbificæ congeſtionem, in *ſub triplâ* ſolummodò quotidiè proportione (comparatione ad diatheſin, quæ reliquas Febres Intermittentes producit habitâ) ad quartanariam periodum

1 Particularum acidarum figura 2 Cur hæ nocendi vices non ante quartum (incluſivè) diem obtineant 3 Objectioni de concidentia noſtræ ſuppoſitionis cum Vvilliſiana.

inducendam requirere videatur: Quod tamen vix concedetur; quandoquidem ex Quartanariis ſinguli ferè ab invicem multum quoad conſtitutionem, humorumque depravationis menſuram diſcrepant ut proindè in his majorem, in illis minorem iſtius mineræ quantitatem Nervos, (juxta Hypotheſin) indies ſubire nil vetet; unde Paroxyſmorum typus in variis ægrotantibus multum variabitur Quod quidem de omnibus Intermittentium Speciebus dicendum eſt: Nullaque tam conſtans, ac cernimus, quod anni tropas obſervabitur periodus.

1 Cui repono, Primum, Concedendo quandoque evenire, ut tantâ copia etiam hæc acidiuſcula materia congeratur, ut ad maturationem citiùs, quàm Quartanaria expoſcit periodus, aſſurgat: atque hinc tum Autumnalium Tertianarum, tum Quartanarum duplicium, triplicium, ratio deducenda videtur: Non quod materiæ eas producentis indoles ab iſta, quæ Quartanas exquiſitas concitat multum diverſa ſit, ſed quod vel majori quantitate in Sanguine congeratur, adeoque oſcula Cerebralium Glandularum magis diſtendendo copioſiùs ſubintret, vel quod hæ aliundè majorem adiatheſin ſubierint: Verum, ſecundo, hoc Hypotheſin noſtram nequaquam labefactare videtur, quæ tantummodo ſupponit congeſtæ materiæ molem tantam eſſe debere, ut ad turgeſcentiam debitè maturetur, atque hinc irritet ad ſui excluſionem Nervos. Si verò infra hanc proportionem (quæ à pororum in Cerebro figura & diametro pendet) ſubſiſtat, nequaquam (juxta eandem) invectum fore Paroxyſmum; quippe quod ſufficiens non adſit cauſa ad eum producendum. Quo dato, facilè, arbitror, concipi poteſt, quod ſicut ſuppoſui materiam Tertianæ producendæ deſtinatam, prima nocte in Nervorum originem depoſitam, neutiquam ad plenam menſuram pro Paroxyſmo invehendo aſſurgere, quantumvis in aliis majori forſan quantitate, in aliis minori ſcateat; eo quod ulterius uſque & uſque pulſa tam patulas inveniat cavitates, ut placidè ſatis per eas toto die ſerpat; ſic ſi ſecunda inſuper nocte, quando iterum ad novas copias admittendas laxatur Cerebrum, reſtet adhuc proruituræ prius incluſæ mineræ locus, turgeſcentia tamdiu protelari debeat, donec plena congeſtio habeatur, quæ ſi non totum Nycthemerum, prout in exquiſitè regularibus fit, ſaltem maximam ejus partem requirit: Quod quidem præ aciditate modo aſſignata obtingere debere haud arduum erit concipere; quandoquidem hinc nec tanta, prout deduxi, admitti copia poteſt, quanta poſſet ſi magis heterogenea foret, aut aliis figuris donata, materia ingreſſura, nec glandularum Cerebri corticalium oſcula, hoc Anni tempore, imo ab hujus angulis aliquatenus ad contractionem ſolicitata, eadem, qua aliis temporibus, menſura ſuſcipere poſſunt.

2 De *Hyemali* conſtitutione non eſt, ut plura dicam, poſtquam ſuprà indigitaverim, quomodo facilè fiat ut Quotidianæ, quas maximè huic tempeſtati familiares eſſe quilibet novit, pullulent. Quippe cum ſub hac, magis quàm cæteris, laxetur Cerebrum, totumque Syſtema Nervoſum, & *plurimæ* in Sanguine congerantur *heterogeneæ particulæ*, facilè ad Hypotheſin attendendo, concipiendum eſt has ſat magno numero in corticales Cerebri glandulas, inde in Syſtema Nervoſum traducendas unica nocte, modò prædiſpoſitio acceſſe-

1 Reſpondetur. 2 Tertio Hyemalem.

rit, deponi poſſe, quæ præ heterogeneitate, cruditate, & numero, ante ſequentem in actum maturatæ erumpant.

At quoniam plurimæ ubivis in Febribus hiſce, non ſecus ac continuis, occurrant animaliæ, harum ſolutio (ſaltem plurimarum) fortaſſe non admodum difficulter haberi poteſt ſi ad

1 *Quartum* ex obſervabilibus, ſuprà poſitis, reſpiciamus, Conſtitutionum ſcil. in ſingulis hominibus varietatem, innumeras inſuper quæ à fortuitis, ſive externis, ſive intra nos productis, occaſionibus obveniunt mutationes. Quippe obſervare poſſumus quoſdam ex nativâ Fabricâ tenerrimi eſſe habitûs, alios robuſti, idque innumeris gradibus; quin inſuper inter alterutros, ſingulos ferè nunc quibuſvis Aëris, Alimentorum, &c. vel leviſſimis injuriis facilè obnoxios eſſe, nunc magnis obſiſtere natos. Id quod hinc provenire videtur, quòd Sanguis & reliqui Succi, imò & ipſa ſolidarum partium ſubſtantia, non uno eodemque tenore omnibus horis commoveantur, & contexta ſint, at quandoque forſan Nitroſis particulis magis ſcateant, quandoque ad acorem vergant, quandoque crudioribus particulis referta ſint, quandoque porrò ſupra modum exaltatis; nunc obſtructiones alicubi habeantur, quæ liquorum motui multum officiant, aliæve forſan inſcrutabiles ſubſint Morborum cauſæ; Atque hæc non ſolum juxta Anni tropos, ſed & peculiares hominum; quà à primigeneâ formatione, quà variis accidentibus, conſtitutiones eveniunt; à quorum ſingulorum habitudine internam texturam variis temporibus multùm diverſificari neceſſe eſt. 2 Hinc fit, ut quamvis à præfatis conſiderationibus regulariter ſecus, ut dixi, procederent iſti affectus, ubi tamen hujuſmodi, quas jam modò attigi, dyſcraſiæ obvenerint, vix præcaveri poteſt quin irregularitates, quà in ipſis typis, quà Symptomatis ingruant (id quod ex dictis obvium videtur) quas vel ſummatim perſtingere immenſi eſſet operis, imò forſan recenſere impoſſibile, cùm quotannis phaſin ſuam varient.

3 Verùm contra hanc, de varietate conſtitutionum, particularumque Sanguini, &c. in ſingulis diverſitatis, ſuppoſitionem, objici forſan poterit, Sanguinem indies mutari, nec per multos dies, ſaltem ſeptimanas, eundem numero, quoad magnam ſui partem, perſiſtere; utpote indies abſumptum, indies ab aſſumptis quotidianis renovatum: quod etiam fatum ſubire tenentur cæteri liquores, quippe ex hujus penu ſua delibantes vectigalia. Undè forſan parum veriſimile videatur novitias haſce particulas aſſignatam Fabricæ regulam certò adeò obſervare poſſe, ut conſtanter reciprocantes harum conſtitutionum Morbos producunt.

4 Cui repono, Primùm, Me non hiſce liquoribus, eorúmve particulis ſeorſim ſpectatis effectus hoſce aſſignare, verùm Aëri Caloriſque intenſioni & remiſſioni magnam eorum partem deferendam eſſe cenſere; utpote quoniam iſta motum his imprimunt, eundemque aliquatenus determinant: imò multas diverſimodè conſtitutas ſubſtantias miniſtrat Aër, quibus magna effectûs pars debetur. Verùm inſuper Secundò; par erit ſuſpicari multas harum ex agiliori-bus particulas, determinatum quendam induentes Schematiſmum, eundem ſubſequentibus

1 Deductiones à quarto obſervando. 2 Quæ anomalias determinant. 3 Objectioni, ſanguinem indies mutari alleganti 4 Reſpondetur.

ſubſequentibus adhuc inertibus, imprimere poſſe, ſi tum vim motûs in cujuſvis ferè generis fluido perpendamus, qui alias atque alias, pro ratione majoris vel minoris agitationis, comminuit, atque hinc diverſimodè figuras mutat; tum ſolemnem naturæ regulam in Corporibus noſtris cunctiſque eorum partibus conſtruendis. Quippe cùm conſtet, non omnem materiam ſingulis concinnandis aptam eſſe, aſt determinatæ molis & figuræ particulas ad quaſvis ex iis, perſtitutæ earum Fabricæ continuandæ gratiâ, neceſſariò appellere debere quin organa ad concoctionem neceſſaria nullo tempore eadem quantum diſtinguere poſſumus, perſiſtere; ut proinde eandem hæc, pro diſpoſitionis ſuæ ratione, oblatis alimentis actionem variis temporibus imprimant: Quidni concludamus conſtanti lege ſancitum eſſe, tales ex his indeſinenter vel fabricari vel ſeligi particulas, quæ tam prioribus, quibus jam avolantibus ſuccedunt, ſimiles evadant, ſimilibuſque dotibus inſtruantur, quàm his, quæ ſolidas partes conſtituerant, ſed jam extruſæ ſunt καθόλυ conformes fiant. Idcirco Tertiò, aſſerendum videtur quòd quamvis aliquota effectûs pars liquoribus debeatur, maxima tamen à partibus ſolidis determinetur; quæ præ ſtabili texturâ ex fluido quantumlibet difformi, quamvis forſan alterationes aliquas ab iis ſubeant, ad ſui tamen normam ſubſequentes operationes diſponant. Quibus ſic habentibus, ſequitur eandem craſin uſque perſiſtere debere, aptitudinemque ad eaſdem Specie actiones mutationeſque perennare.

1 Ut tandem totam hanc de Typis Hypotheſin in ſummam contraham, unoque intuitu exhibeam, Suppono *Cerebrum in ſomno laxatum*, materiam pro Morbo producendo, modo ſupra expoſito, congerere: unde in adſitos primùm Nervos *expergefactis*, præ Cerebri tunc temporis initâ contractione, atque hinc jugi protruſione, in univerſum Fibrarum (quas eſſe tantummodò Nervorum propagines adſtruxi) Syſtema urgetur; hinc matureſcere iſtam ſic congeſtam mineram, donec ad talem acrimoniæ gradum evecta fuerit, unde conceptaculorum parietes laceſſiti in contractiones adigantur; quem ubi aſſecuta fuerit, orditur Paroxyſmus, in cujus progreſſu exterminantur tum degener iſthæc minera, tum plura, quà Fibrarum, quà venoſi generis contenta; unde Symptomatum omnium ſuccedit quies. Glandulis verò Cerebri corticalibus uſque laxitatem ſuam retinentibus (imò forſan aliquatenus præ conturbatione quam inducit Paroxyſmus ultrà labefactatis) *iiſdem gradibus* in alium Paroxyſmum materia heterogenea accumulatur, eodemque modo matureſcit. Hanc verò congeſtionem, & ad productionem Paroxyſmi maturationem, vix ante *Nycthemeri* ſtadium contingere poſſe cenſeo (niſi heterogeneâ materiâ ſupra modum ſcateat Sanguinea maſſa, corticaliſve Cerebri ſubſtantia majorem ſolitò ſubierit laxitatem) quandoquidem ex naturæ præſtitutâ lege Somnum ſemel tantùm intra hoc temporis ſpatium capeſſimus, quando novæ ſuppetiæ in exhauſti pridiani alimenti Supplementum admittendæ veniunt. Atque hinc *Paroxyſmi Quotidiani.*

Quoniam verò diverſis Anni temporibus diverſa Sanguini adeſt craſis, atque *Verno* tempore *Nitroſis* hic refertus eſt particulis, quæ Nervoſi Succi penum ab allegatâ depravatione quadantenus præſervant, Nervorumque laxata ſtami-

1 Anacephalæoſis rationis Typorum.

na lancinationibus ſuis lenibus quodammodo ſeſe conſtringere faciunt, unde eâ menſurâ quâ *Hyeme* (niſi forſan primo ſub inſultu) depravari aptam hanc accumulare nequeunt materiam; Suppono *minori* hinc *copiâ Primâ nocte* congeri, quàm quæ ad turgeſcentiam ſequenti die concitandam (id quod tam à debitâ copiâ, quàm acrimoniâ materiæ pendere videtur) ſufficiat; unde expectanda ſunt ulteriora Supplementa *ſequenti nocte* ſuppeditanda; quibus priùs incluſæ mineræ affuſis, tum ſufficienti copiâ ſuppetit Paroxyſmi materia, tum fermentario (licet νοσερὴ à muſteâ hâc priùs aliquatenus maturatæ inducitur: unde *Tertiana periodus*.

At quandoquidem Autumnali tempeſtate & deprimuntur Fermentativæ particulæ, exantlatis nimirùm magis activis, & Salinæ verſus Aciditatem vergunt, quæ porrò eruptionem turgeſcibilium ſufflaminant, hinc ſuppono materiam Paroxyſmum productarum *nedum primâ*, ſed *nec ſecundâ*, *nocte* ad idoneam Paroxyſmo concitando plenitudinem aggeri poſſe, (magis inſuper exhauſtis priori Paroxyſmo fibris, præ immanioribus, quæ in his quàm aliis Intermittentium Febrium ſpeciebus contingunt, rigoribus) verùm *tertiam* expectandam eſſe ad hunc effectum producendum: unde *Quartana* tandem emergit *periodus*.

Sin verò vel præ peculiari aliquâ conſtitutione, vel altiori Aciditatis gradu, unde ſufflaminentur Sulphureæ & turgeſcibiles particulæ, magis adhuc conſtringatur Nervorum è Cerebro emergentium tonus, quo fiat, ut parcè admiſſa acidiuſcula materia ægriùs exeat, unde tota ferè labes Cerebro imprimatur, hinc *Quintanas*, *Sextanas*, *Octanas*, &c. oriri conjecerim, quæ tamen omnes *Nocturna*, quæ dixi, Supplementa requirant ad motum Febrilis materiæ determinandum.

Anomalias harum Febrium partim à quantitate heterogeneæ in Sanguine materiæ ad ſecretionem Cerebralem aptæ; præcipuè verò à corticalis Cerebri partis, Nervoſorumque ſtaminum peculiari atoniâ pendere cenſeo.

Et ſic quidem videor mihi aliquam Typorum rationem reddidiſſe; quam ſi, tanquàm minùs veriſimilem, quiſquam ſugillaverit, ipſe mihi probabiliorem, vel inter priores Hypotheſes, vel ex proprio ſuo ingenio depromptam commonſtret obſecro: Quod ſi fecerit, plurimas à me reportabit gratias, utpote quem veritatis avidum nequaquàm pigebit diſcendo ſeneſcere.

CAP. VIII.

Methodi Curationis in genere, Variarumque ad eam Spectantium Adminiſtrationum, ratio.

1 ADumbratâ ſic & *Morbi*, & *Symptomatum*, & *Typorum* ratione (utrùm ſatis ſolidè penes alios judicium erit) proximum eſt, ut *Curandi methodum* proponam, adminiſtrationibuſque ſingulis *Ætiologiam*, juxta allatam Hypotheſin, pro modulo meo affigam. Quippe cùm pluribus præſidiis ad eundem ſcopum aſſequendum utantur Authores, incumbit ut, ubi conſtiterit eventum votis reſpondiſſe, iſtarum ſingularum ratio, quà licet, aſſignetur.

1 Methodus medendi generalis, cum ſingularum adminiſtrationum ratione.

1 In primis autem attingendum eſt (id quod omnes Medici nôrunt) non prorſus unâ eâdemque methodo (licet forſan non admodum diverſâ) ſingulas tractandas. Cum enim præ conſtitutionum, quà Annorum, quà ſingulorum Hominum, varietate liquorum, imò & ſolidarum partium craſis, non uno ſemper modo ſe habeant, palam eſt variari debere intentiones, atque una adminiſtrationes, quæ has complent: cujus ſanè causâ nulla omnino methodus, in quâcunque Febrium iſtarum ſpecie, præſcribi poteſt, quæ ſingulis individuis eâ laborantibus aptari valet. Adde quod multæ circumſtantiæ ſubvenire poſſint ad iſtam qualemcunque variandam, utpote ætas, ſexus, aliorum Morborum complicatio, tempus Morbi, quo advocatur Medicus, plurimæque aliæ: Idcircò juxta prudentis Medici judicium ad particulares caſus accommodandæ ſunt adminiſtrationes.

Quandoquidem igitur tres Anni conſtitutiones habeantur, prout ſuprà notavi, in quibus tot pullulare ſolent Febrium Intermittentium Species, quæ genio ab invicem ſat longè diſtant; ſingulis ea propter ſua medendi methodus aptanda venit. At quoniam quænam dantur, quæ omnes ferè indiſcriminatim percurrunt adminiſtrationes, par eſt, ut generalibus deſignatis medendi indicationibus, has primùm in genere proponamus, unà cum agendi rationibus, quas deinceps ad ſingulas Species, juxta indicationes debitas; accommodare facilius erit.

In genere igitur (donec talia, ſi quæ ſint, Medicamenta, quæ *Secretioris Chymiæ cultores* venditant, atque unico ictu cunctos indiſcriminatim Morbos debellare aſſerunt, quæ proinde nullis præviis ratiocinationibus aut indicationibus ad ſui exhibitionem indigent, publicè innoteſcant) *Indicationibus* hiſce inſiſtendum videtur: viz. Primò; 2 *Materiæ Morbificæ orgaſmi contemperatione*; Secundò, *Spirituum in ordinem reductioni*; Tertiò, *Toni partium affectarum, præcipuè Cerebri, corroborationi.* Quibus omnibus quamvis eædem forſan quandoque ſufficiant adminiſtrationes, ſpeciatim tamen

3 *Primæ* adimplendæ convenire videntur, tum evacuationes, fomitem ſubtrahendo, eæque quâ generales, quâ particulares, utpote, inter illas, Phlebotomiam, Vomitionem, Catharſin, Diaphoreſin, Diureſin; per Veſicatoria autem Sputum moventia, & ſi quæ ſint aliæ, inter has; tum Digeſtiva & Attemperantia, ut & forſan Topica. 4 *Secundæ* quamvis & Evacuantia ex accidenti conducant, cauſas nempe inordinatæ Spirituum agitationis removendo, immediatiùs tamen tum Digeſtiva & attemperantia, tum quandoque Opiata conferant, ut proinde maximâ ex parte coincidant duæ iſtæ indicationes. 5 *Tertiæ* Specifica dicta potiſſimùm deberi cenſeo.

Idcircò primo loco (ut dictas percurram adminiſtrationes) attendendum, quod vix ulla Febrium Intermittentium Species occurrat, in quâ, ſaltem ſub primam invaſionem, *Sanguinem*; modò ſat tempeſtivè advocetur Medicus, *mittere* non conveniat 6 *Niſi*, forſan in *ægrotis valdè debilibus*, vel quibus *præivêre hæmorrhagiæ* cujuſcunque generis copioſæ, aliíve morbi, qui vires multùm ex-

1 Non prorſus eadem methodus medendi ſingulis Febrium Intermittentium ſpeciebus competit. 2 Generales Indicationes. 3 Adminiſtrationes quæ Primæ debentur. 4 Quæ ſecundæ. 5 Quæ tertiæ Phlebotomia. 6 Quæ prohibeant.

hauſerunt; vel etiam ejuſmodi *Idyoſincraſiâ* laborantibus quos aliquando convenire datur ut proſternantur ſtatim à leviculâ quâvis Sanguinis eruptione vires: Quæ tamen poſtrema contraindicatio, quandoquidem perraró occurrit, nec niſi experiundo dignoſcitur, à culpâ Medicum, qui obviis indicationibus judicium ſuum regere tenetur, abſolvere videtur.

1 Hanc *aliis adminiſtrationibus præmittendam* cenſeo, & quò pacatiùs efferveſcat Sanguis, & minori impetu Cerebrum arietet; quo fieri expectandum eſt ut & Deliria, Phrenitides, Capitis Dolores, &c. præcaveantur, vel, ſi adſint, magnâ ex parte tollantur; & minori copiâ heterogenea materia Paroxyſmum impoſterùm inductura in Syſtema Nervoſum deponatur: quippe Sanguine aliquatenùs diminuto contractis aliquanto redditur Cerebrum; unde minùs hiare neceſſe habent admiſſura radicum oſcula. Et quidem *in ipſo Paroxyſmi Caloris Ardore* potiùs adminiſtrandam quam in intermiſſione, ſuaderem; quoniam (ut taceam me frequenti *experientia* hanc praxin ſuffultam habere) turgeſcenti tunc temporis maximè Sanguini alteratio hinc efficacius imprimitur, quàm ſedato induceretur; quin partim exhauſto, partim aliorſum derivato Sanguine, ſubſidit, ut modò dixi, Cerebrum, ſéque contrahit, efficaciuſque dum ſic à turgeſcente laceſſitur Sanguine ex intimis ſuis receſſibus congeri aptum extrudit cruorem; undè magnâ ex parte præcavetur, quò minùs impoſterùm materia in ulteriores Paroxyſmos ſecernatur: Porrò cùm præ Febrili calore fortiùs iſto quàm alio tempore invigoretur, atque arctius, ſubducto Sanguine, ſe compingat, citiùs proindè ad tonum debitum redit: Cùm, ex adverſo, ſi in intermiſſione Sanguinem mittamus, niſi vel multùm quantitate luxuriaverit, vel plurimum tunc conturbatus fuerit (quód non omnibus, imò, nec plurimis, contingit, ſaltem proportionaliter ad conturbationem, quæ in Paroxyſmo habetur) parum omnino alterationis à tali expectandum eſſe praxi cenſeo; utpote quoniam congeſtionem, quam toties memoravi, in Cerebro nequaquàm impedire poteſt; eo quod circulatio Sanguinis eodem ferè tenore procedat, quandoquidem perraró tantum detrahimus quantum huic eatenùs minuendæ ſufficiat, ut Cerebri conſtringatur tonus ad ingreſſuram identidem craſſiorem materiam arcendam. Quin inſuper Sanguinis miſſio vomitioni (poſtmodùm, ſi cætera conſentiant, adminiſtrandæ) præmiſſa, & periculum ruptionis vel apertionis Vaſorum ſanguiferorum præcavet, & liberiorem, Sanguine ſic quadantenùs ſedato, atque hìnc reliquis Succis, ſucceſſionem particularum depravatarum, tum ex ejus alveo, tum Nervis Glandularum miniſterio, in Ventriculum deponendarum permittit. Hæc quò minùs in ſequentium Paroxyſmorum 2 uno vel altero forſan *repetatur* non video quid vetet, modò vel immanis turgeſcentia, vel capitis affectus perſtent vel redeant, cùm ſic identidem Cerebro ſeſe conſtringendo, detracto per vices fomite (quod turgeſcentiæ tempore commodiſſimè præſtandum mihi videtur) otium concedatur.

Poſt Phlebotomiam *Vomitoria*, ut plurimùm in uſum ducenda ſunt. 3 Horum uſus tanti plerunque eſt momenti, ut ſæpenumerò obſervari poterit, debitè exhibita Febres Intermittentes cujuſcunque generis in totum, abſque aliis ſubſequentibus adminiculis, & ſine recidivâ, ſuſtuliſſe; ſaltem multùm

1 Aliis evacuationibus præmittenda. 2 Repetenda, ſi opus ſit. 3 Vomitoria.

ad curationem conferre univerſali conſenſu conſtat; præcipuè ſi ſaburrâ oneretur Ventriculus, nulla 1 verò prohibentia adſint; utpote pectoris anguſtia, craſiſque Phthiſica, vomendi magna difficultas, tenera nimis Corporis, præſertim verò Ventriculi Nervorumque, conſtitutio, &c. Atque 2 *modum opitulandi* hunc mihi propono; Nempe præterquàm quòd Saburram in Ventriculo deliteſcentem, inque mineram morbificam ſecus ceſſuram, eliminent, Viſcerumque obſtructiones, præſertim Hepatis, expediant, atque ſic & Sanguinem & Nervoſum Succum ubivis ad illą copiosè ſatis delatum ab impuritatibus liberent, maximæ opis eſſe judico ad tonum Nervorum, ipſiuſque Cerebri, roborandum: Quippe cùm hunc quadantenùs laxati ſupponam, videtur mhi quòd, ab irritationibus convulſivis in Ventriculo inceptis, contractivus ad Nervorum uſque originem, ipſiuſque radiculas in cortice fundatas, propagetur motus, qui non ſolùm quod in eorum conceptaculis continetur exprimit, ſed & laxitatem corrigit, tonumque reſtituit; utpote quoniam tenſione ſemel illis hâc arte redditâ, eandem, œconomiæ animalis lege illis debitam, retinere aptè diſpoſitæ videntur.

3 Porrò *Cathartica* quandoque (ſed non ſemper) Febres Intermittentes fugare, Autorum teſtimoniis liquet, ſaltem aliquando indicari leges Artis docent, idque & ſub earum initia, & in progreſſu; Et quidem eo efficaciùs, ſi 4 *paucis ante Paroxyſmum horis* exhibita fuerint. Quorum ratio, ubi ſperatus procedit effectus, hinc forſan peti poteſt; quòd nempe quando (in priori caſu) laxiora in Sanguinis maſsâ (ſive à retentis effluviis, ſive à quavis heterogeneâ materiâ per Chyli vias admiſsâ proveniant) recrementa fluitent, unde in Cerebrum depoſita Paroxyſmum forſan unum vel alterum induxerint, eveniat quod, quamdiu vel Sanguinis craſis, vel Cerebri, Nervorumque tonus non multùm vitiantur, iſtâ medicamenti purgantis vi in propria vaſa ſecretoria (directione quamvis quotidie obſervabili, quoad intimum tamen agendi modum impendio abſtruſa) ſecedere cogantur; undè nil vetat, quin brevi ſedetur affectus, glandulis cerebralibus nondum magnoperè laxatis. Ubi porrò *in progreſſu morbi* quandoque propinatum fuerit hujuſmodi medicamentum, dum materia paroxyſmum mox inductura jam maturata in procinctu ad eruptionem ſtat, ſuperinductæ fermentativæ particulæ tum huic, fermentativam pariter indolem jam nactæ, admixtæ magis eam exagitant, inque novas & inſolitas commotiones, craſin ejus admixtione turbando, concitant; unde inter binas haſce ſubſtantias orgaſmus promptè (lenior licèt, ſat tamen ad effectum fortis) inſtituitur, quò ex conceptaculis ſuis ſe expediant; tum Cerebri Nervorúmque laxatorum, ut dixi, Fibras præter ſolitum vellicando, arctiùs ſeſe conſtringere faciunt, unde non ſolum vegetiùs exterminant incluſum hoſpitem, ſed & ulteriorem novæ materiæ admiſſionem, ad proprium tonum (niſi ſupramodum labefactatæ) conſtrictione iſthâc quadantenus reſtitutæ, præcavent. Verùm *non ſemper*, 4 hunc effectum eorum exhibitionem ſequi, imò *quandoque contumaciores* reddi haſce ſic tractatas Febres, non dubito quin cunctorum ferè Medicorum experientiâ, non minùs quàm

1 Vomitoria. 2 Modo non adſint prohibentia. 3 Modus juvandi. 4 Cathartica. 5 Tempus exhibendi maximè opportunum ante Paroxyſmum.

meâ, conſtet; nec abſque ratione. Quippe ſi vel multum perverti Sanguinis craſin contigerit, (ſive hoc in nimia partium eum intimè conſtituentium laxitate, ſive earumdem ſtrictiori æquo texturâ, ſive heterogeneitate conſiſtat) vel multum labefactetur tonus Cerebri, corticalis præſertim ejus partis, vel die Intermiſſionis longè ab initio ſecuturi Paroxyſmi, quando omnia ſedata fuerint, nullaque ad orgaſmum propenſio adeſt, exhibeantur purgautia, tantum abeſſe videtur, ut juvent, ut potiùs multum nocere debeant, idque vel Sanguinis particulas confundendo, vel tonum Cerebri, quod in debitas contractiones non ſtatim adigere valent, obortâ conturbatione debilitando. Si ergo indicentur, cenſuerim *vel Lenientia* 1 ſolummodo, quæ nec Sanguinem nimiùm exagitent, nec Syſtema Nervoſum ſupra modum lancinent, exhibenda eſſe, *vel* (modò contumacior ſit Febris, Nervoſo ſcil. genere graviùs affecto) talia quæ, *in Nervos admitti habilia*, per eorum tractus ſat pernaciter ſerpere nata ſunt, atque unâ heterogeneam, quam inibi offendunt, materiam in itinere reſolvere, & abſtergere; leni intereà tantùm quaſi titillatione ipſos ad familiares contractiones ſolicitare apta; qualia, me judice, *Calomelas*, aliaque forſan mitia Mercurialia, audire merentur; in quorum numerum referri forſan poteſt celebratum illud olim *Riverii Febrifugum.* 2 Sin verò eveniat, ut ab exhibito *Draſtico* aliquo Cathartico diſpareant affectus; hoc iſti *cauſæ* adſcribere liceat; quod ſcil. talis Medicamenti particulæ aculeatæ cùm ſint, ferociter adeò in Cerebrum inter circulandum, idque derepentè, impingentes, partim inſolitam imprimant velificationem; partim humidiorem, quâ ſcatet, confertim exhauriant materiam, unde aliqualem corrugationem ſubire neceſſe habet; quo fit ut, proximè ſecus ſecuturus Paroyſmus præcaveatur, aditu mineræ Morbificæ ingredi ſolitæ hinc denegato: cumque non ſtatim redimpleantur (prout ſuprà evincere conatus ſum) ſic exhauſta conceptacula hinc in ſolidum redire deſinunt Paroxyſmi Cerebro ad nativam tenſionem, ubi ſemel ſat fortis (quod in hoc caſu evenire ex ante dictis concipiatur) acceſſerit inſtinctus, ſponte redeunte. Utcunque ſit, quamvis forſan aliquando Draſtica hæc talibus, quibus robuſtior Cerebri adeſt tonus, conveniant, vix dubito tamen quin tenerâ Corporis conſtitutione donatis exhibita periculoſiſſima deprehendantur.

3 *Diaphoretica* ante Paroxyſmum exhibita quandoque Febres Intermittentes ſuſtuliſſe notum eſt. Cujus *rationem* hanc forſan comminiſci licebit; Quod nempe partim laxatis ſtragulorum (tunc temporis admovendorum) fotu glandularum in cute poris, quo copiis apud oſtia ſtantibus detur exitus, imò toto fibrarum habitu ubique hinc itinerato; partim impulſu particularum Medicamenti citò Sanguinem rejicientis, adque Cerebrum (ad cujus poros congruitatem obtinere concipiatur; utpote vel ex Salibus Volatilibus conſtantis, prout in Spiritu Salis Armoniaci, aut ſimilibus cernere eſt, vel ex activis cujuſcunque generis particulis Fermentatione, ut in Theriacâ, &c. alióve modo multùm exaltatis & comminutis conflati) pertingentis morbifica, nondum plenè ad requiſitum Acrimoniæ pro Paroxyſmo concitando gradum evecta, per tractus Fibrarum prona labatur; quo fieri poteſt, ut nullâ hinc moleſtiâ conceptaculis impreſsâ: ſicut mox ſecus erupturus præcavetur Paroxyſmus,

1 Qualia exhibenda ſint, 2 Curationis ſolutio à draſtico, 3 Diaphoretica, Ratio agendi.

ſic otium datur tum Cerebro, tum Fibrarum univerſo Syſtemati, ſeſe uſque adeo contrahendi, ut impoſterum admittendæ materiæ heterogeneæ minùs aptæ evadant. Adde quòd admiſſæ Medicamenti ſummè exaltatæ particulæ texturam forſan mineræ Morbificæ ad acorem vergentis tantoperè mutent, ut hinc etiam prohibeant, ne Fibrarum continuentium tunicas lancinent.

1 Verùm *non ſemper* hanc methodum votis reſpondere, quin quandoque *contumaciorem* hinc evadere Morbum, vel in alium tranſire, deprehendatur. Quippe ſi tonus Cerebri antè fuerit multùm laxatus, vix hinc contrahetur; adeò ut, hâc forſan difflatâ, nova poſtmodùm (aſſignato modo) ſuccedet; ſaltem valdè elumbes evadant ægrotantes, ſcorbutuſque, aliive à depreſſis, depravatiſvè Spiritibus, tono partium nimiùm laxato, perfluentes hujus vice in Scenam prodeant affectus.

2 *Diuretica* quod ſpectat; Hæc ſecuriùs, imò & efficaciùs, Febribus hiſce edomandis adhibentur, utpote quæ *tam Digeſtivorum*, *quà Evacuantium* munere funguntur. Atque inter hæc, *Acidiuſcula*, vel ſaltem ex *Acidis* & *Alcalinis combinatis* conflata, maximè efficacia deprehendantur; 3 Quæ quidem *officium hoc præſtare* forſan concipiantur, partim Sanguinis, Sulphurei liquoris, turgeſcentias reprimendo, adeóque ad æquabiliorem craſin redigendo, partim ſe cum materiæ Morbificæ particulis aſſociando, & ſic majores grumos diverſæque figuræ concinnando, unde tum ex liquoris poris elabendi promptitudinem induant, tum congruitatem ad ſecretoriorum vaſorum porulos nanciſcantur, partim denique leni lancinatione partes ſolidas ad molles adigendo contractiones.

4 Verùm, præter iſtum, quem præſtant Evacuantia, magnum, imò forſan maximum, effectum *Alterantibus*, in Febribus Intermittentibus debellandis, deferunt Medici, ut rarò illis tota linquatur curatio, quin iſta in ſubſidium advocari ſoleant.

5 Ex his quædam *Digeſtiva* (mihi) dicenda videntur, quædam uſitato vocabulo *Specifica* audiunt, utpote quæ (debitè ſaltem abhibita) ad Paroxyſmos ſiſtendos, at modo non vulgò obvio, imò forſan vi, uti creditur, explicabili collimant.

Accuratam horum diſtinctionem prætexere velle pro temerario ſugilletur auſu; quandoquidem abſtruſæ adeò ſunt operationis Medicamentorum, vel maximè familiarum, rationes, ut nemo ſanus ſibi arrogaverit dogmaticè hâc in re pronuntiare; Unde quoque tam diſcordes ubivis inter Authores circa ſingulas ferè obſerventur ſententiæ, ſi tamen meam in re obſcurâ dubitabundo proferre, aliorum exemplo, liceat, cenſuerim.

6 *Digeſtiva* appellari poſſe quæ (ſive Naturæ ſint producta, ſive Artis effecta) partim Sanguinis aliorúmve in Corpore liquorum particulas placidè comminuendo & tranſponendo, partim taliter hinc aptando, ut per Urinæ vias leniter ſecedant, partim Solidas partes molliter, imò imperceptibiliter, quò debitam contractionem ſubeant, vellicando, atque ſic tum liquorum craſin depravatam, tum partium tonum amiſſum corrigendo, vim ſuam exerunt. Hinc fieri quidem poteſt, ut Paroxyſmos quandoque ſiſtant; verùm non ſub

1 Hæc adminiſtratio non ſemper proficua eſt, 2 Diuretica. 3 Ratio agendi. 4 Alterantia, duplicia. 5 Primo Digeſtiva. 6 Ratio agendi.

hac conſideratione quòd Digeſtiva, ſed quoniam neceſſe eſt ut, illis ad debitum redactis ſtatum, Febres Intermittentes (non ſecus ac reliqui omnes Morbi) ſponte evaneſcant: Et quamvis vel Specifica ſat longâ in Corpore morâ hoc ipſum tandem ſatagant, utpote energiâ ad hunc ſcopum forſan collimante, ſegniùs licet ſe prodente, donata; ut plurimùm tamen propriè talia obicem Paroxyſmis antè ponunt, quàm verè reſtituatur Corporis œconomia; id quod hinc liquet, quod non rarò ab iſtis ſedati poſt intervallum non admodum longum redeant.

1 Digeſtiva hæc *Salinæ*, pleraque ſaltem, *proſapiæ*, quin ſimplicioris eſſe texturæ (quæ ſcil. hiſce muniis natæ ſunt eorum particulæ) deprehendatur, atque angulis, iiſque rigidiuſculis, prædita: quorum ratione non ſtatim ab occurſantibus, cujuſcunque ferè generis, abſque aliqua lucta, ſubigi, & diſſolvi poſſunt. Proindè ubi, intra Corpus ſuſcepta, à Spiritibus fermentiſve, quibus occurrunt, actuata fuerint, ſeſe per liquorum, in quibus iſta ſcatent, maſſam explicare geſtiant, atque ſic præfatas operationes producant. Sub hunc cenſum cadunt, non ſolùm quæ Acida ſaturant, atque indè incongrua ſecedere faciunt, qua ratione Cl. *Etmullerus Præcip tantia* potiſſimùm agere cenſet, ſed & quæ quaſvis Sanguinis aliorùmve liquorum irregularitates, ſive ſub turgeſcentia vel effervеſcentia complectendæ ſint, ſive in ſtrictiori illorum craſi conſiſtant, ſubigendo corrigunt; ad excluſionem verò particulas reductioni ineptas, idque potiſſimùm, ut dixi, per Urinæ vias, diſponunt. Quamvis hujuſmodi Medicamenta, pro varietate ſubſtantiarum in Sanguine quæ reductione indigent, varii generis eſſe poſſint, adeò ut alia Acidis, alia Sulphureis in eo abundantibus debeantur, alia in Lixiviali ejus ſtatu offerenda ſint; iſta tamen, quæ vel moderatè Acida, vel Nitroſa ſunt, vel ex Acidis & Alcalibus unà maritatis, ut in Tartaro Vitriolato, conflata, unde nova & blandè incidens emergenti concreto accedit craſis, communiſſimæ eſſe indicationis cenſeo; tum quoniam Nitroſo pabulo, *h. e.* inter Acidum & Salſo volatile quodammodò ambigente, magna ex parte conſtare & reſarciri activas Corporis noſtri ſubſtantias, atque alterius defectu vel irregularitate earum enormitates, quas patimur, maxima ex parte profluere, credendum mihi videtur; ut proindè talia ſupplenda ſint medicamenta, quæ iſtis facultatibus dotentur; tum quoniam ubi Sulphureas nimiùm exaltari contigerit particulas prout in ſtatu Febris uſu venit, eorum alterutra, debitè adminiſtrata, iis coërcendis aptiſſima, communi Medicorum conſenſu, deprehenduntur. Quin porrò, præ aculeis quibus ſtipantur, maximè ad tonum ſolidarum partium, prout ſupra indigitavi, roborandum (quod niſi fiat, vix debitè comminui & ſubigi poſſunt liquores accommodata videntur. Et quidem ab hâc toni partium invigoratione deduci (ex parte ſaltem) poteſt ſolutio effectus, quem quandoque obſervavi, Spiritus Salis Armoniaci, paulò ante Paroxyſmum, quo ſiſtatur, exhibiti. Quippe conjectari fas ſit hunc, celeriter diſtributum, adque Nervoſi Syſtematis tam radices quàm propagines citiſſimè pertingentem, tonum eorum levi lancinatione uſque adeò corroborare, ut hinc texturæ contentorum mutatio, novo & inſolito iis impreſſo motu, ſuccedat;

1 Salinæ ſunt proſapiæ. 2 cujuſcunque ſit generis.

ſuccedat ; undè Paroxyſmus mox erupturus derepentè ſuffiaminetur.

1 Objiciat forſan aliquis, me degenerationi Succi Nervei verſus *Aciditatem* vel *Nitroſitatem* productionem Quartanæ & Tertianæ (quæ duæ longè maximum Febrium Intermittentinm numerum complent, adſcribere, ut proindè Digeſtiva, ſive Nitroſa, ſive Acida iis curandis minimè competere concipiantur, verùm potiùs augendis.

2 Cui repono, quòd quamvis (ut hoc obiter dicam horum uſum in omnibus indiſcriminatim Febrium Intermittentium caſibus neutiquam ſuaderem, magnum tamen intercedere diſcrimen cenſeam inter Aciditatem Medicamentorum, & iſtam quam Morbus producit, tam quoad genium, quàm effectus. Illius materiam ſummam, cujus ad hoc munus capax eſt, exaltationem ſubiit : Hujus tantùm eſt in Fieri ; utque evolvantur & exaltentur particulæ, ex quibus conſtat, altiorem uſque activitatis gradum acquirit fomes ; undè multùm diverſos à conſummatâ effectus producere diſponitur : Illa quodammodò ſimilaris eſt ; Hæc multùm diverſi invicem generis ſociatas habet particulas, quarum ſcil. miſcelâ atque actione ad hunc ſtatum in foco ſuo aſſurgit, ſtatimque hoc adepto erumpit : Illa à Naturâ præſtituta eſt ; Hæc degenerantis & depravati liquoris, effectus : Illa confertim ſuggeritur, inque Ventriculo & primis viis actionem ſuam orditur ; Hæc ſenſim inque remotis regionibus, Nervoſi Syſtematis ſtaminibus progignitur : Illa Antecedenti Morbi cauſæ edomandæ debetur ; Hæc ipſa pro Continente habenda, eſt. Proindè multùm alterutrius diverſificandos fore affectus palam eſt. Quippe cùm Ventriculum, ut jam modò innui, primam actionis ſuæ ſcenam obtineat medicamentum, ſicut in illum, multùm à fomitis morboſi foco diſſitum, ejuſque contenta primum vim ſuam exerere neceſſe habet ; ſic magnâ ex parte exantlari veriſimiliter concipiatur antequàm tam longinquum iter, emetiri poſſit, ut morbidam mineram, etiamſi ejuſdem omnino proſapiæ foret, integram attingere, eamque augere queat. Idcircò conjectari ſubit, quòd Ventriculi tono, ſi vitiatum eſſe contigerit, reſtituendo medicamenta hujus generis aliquatenùs conferant, cùm ſint aſtrictoria, quò ſic aptior vitæ muniis paretur materia ; quin in Sanguinem admiſſa turgeſcentias reprimendo debitam ejus Fermentationem promoveant ; tandem verò ad Nervorum origines inter circulandum, portione aliquali, quantumvis perexiguâ, delata eos paululùm, ut dixi, laceſſendo (nec enim hactenùs aculeis ſuis, licèt aliquatenùs retuſi evadant, orbari conjicio) in lenes adigant contractiones, quò incongruam arceant materiam ſecus ſubingreſſuram. Cùm è contrà Morbida minera jamjam depoſita, inque ultimâ hâc regione in Acidam, ulteriùs identidem in vaſculis ſuis ſerpendo, maturata tantum abſit, ut juxta normam medicamenti agat, ut potiùs conceptacula ſua, à quorum bene conſtituto tono omne Corporis robur functionumque integritas pendet, delaſſet, Spirituſque unà concluſos deprimat ; Atque hoc tantum beneficii invehere concipiatur, quod ubi ad debitam acmen perducta fuerit, Nervoſas partes, quibus includitur, ad ſui, hoſpitis ſcil. ingrati, extruſionem proritet ; quo facto Morbus (ad tempus ſaltem quoddam) ceſſat.

1 Objectioni ab Hypotheſi de Typis. 2 Reſpondetur.

1 Digeſtiva hæc *non uno tantum Morbi tempore*, initio ſcil. uſurpanda cenſeo, ſed *toto ferè decurſu*, quoniam & longam minera Morbifica ſubactionem requirit, & nova uſque pullulat ab omnibus alimentis ſeges, quæ ab illius contagio in ſimilem, ad longum quandoque tempus, faceſſit, ideóque ab his medicamentis pertinaciter exhibitis corrigi poſtulat.

2 *Specifica*, quæ vocant, *Antipyreta* quod ſpectat; Hæc complexæ naturæ mihi videntur; atque nec Salium, nec aliorum, uti Chymicis appellare placet, *principiorum* (utut concedatur fortaſſis ex his conflari) ratione energiam ſuam in Febribus Intermittentibus domandis exerere, ſed *Craſis* & *Texturæ*: adeo ut in liquorum noſtrorum gremium admiſſa, licet multum comminui neceſſe habeant, non tamen in iſta Principia diſſolvi, verum texturam ſuam ſartam tectam per totam agendi Sphæram ſervare conjiciam. Texturæ hujus ratione cum ex Vegetabilibus ut plurimum conſtent, non admodum duras & lancinantes, licet figuræ irregularis, ſortiri poſſunt particulas, ſed tamen ſolidiuſculas; unde non ſtatim ſubigi in totum valent à mollioribus, quibus admiſcendæ veniunt, liquorum particulis, ſed partim hos peragrando à cohæſionibus indebitis arceant, partim interpoſitione ſuâ, eas ſi nimis magno numero adhærere contigerit, quaquaverſum explicatæ diſſolvant, utpote mole & qualiquali ſoliditate majorem ad agendum, quàm iſtæ ad reſiſtendum vim nactæ; partim porrò (imò præcipuè) ad Cerebrum, inter circulandum delatæ in illud agant, modo inferius, ex iis, quæ de Cortice Peruviano verba faciens tradam, intelligendo. Horum ſat magnum numerum habuerunt Majores; atque Alia uno, Alia alio ſæculo & Famam & Neglectum ſubière: Et reverà pauca omnino ante præſens ſæculum ſive intenta ſive reperta fuere, quæ votis efficaciter in multis ægrotantibus reſponderunt; 3 Noſtro verò, ubi innotuit *Cortex Peruvianus*, vix, eſt ut de altiori ſoliciti ſimus, quandoquidem hic modo debita cautione exhibitus fuerit, raro Medici expectationem fallit, ut proindè preſſiùs conſiderari mereatur; quod integro capitulo mox fiet.

4 De *Opiatorum* viribus ſi quæratur; qua ratione nempe Febribus hiſce ſiſtendis conferant; Augurari liceat quod, quandoquidem hæc, functionum Animalium exertionem cohibendo, in Cerebrum indubitatè agant, quædam eorum particulæ inhiantes Vaſculorum ſecretorioũ (quas eſſe Nervoſæ arboris radices ſuppoſui) meatus inter circulandum depoſitæ, partim eos aliquatenus obſtruant, partim Succum alibilem in Sanguine adhuc commorantem quadantenus incraſſent, adeoque ineptum ad tantillos poros (quantumvis, ut dixi ampliatos) ſtatim ſubingrediendos reddant; quibus porro dùm Succus iſte ex Sanguine hic ubique ſecretus accumbit, ipſis quoque ſubtiliſſimis ſubſtantiis *quæ ſpirituum* nomine innoteſcunt, magnâ ex parte ingreſſum denegat: quo fit ut, unà cum Supplementorum morbificorum prohibito commeatu, vel ipſa materia quæ Nervoſum Syſtema ad Motum & ſenſum præſtandum actuare ſolet, ab introitu arcetur, obrepitque hinc Somnus: In quo quidem (ut hoc obiter notem) Cor ſolito more pulſat, functioneſque viſcerum parum ſolummodò immutantur, intereà ut aliquarum partium ſatis lan-

1 Digeſtiva toto fere decurſu Morbi uſurpanda. 2 Secundo Specifica. Agunt ratione Craſis & Texturæ, non Principiorum Chymicorum. 3 Cort. Peruvianus inſtar omnium. 4 Opiata.

guidè perficiantur; quod forſan huic cauſæ imputare detur, quod quandoquidem has partes ad vitam apprimè neceſſarias ſummo Artifici conſtruere placuit, quæ propterea perpetim moveri neceſſe habent, hanc Nervis ad eas tendentibus atque vectigalia deferentibus, præſertim *pari vago*, ſive amplitudinem ſive conformationem donare voluerit. quâ ſat liber ad hæc munia idoneæ ſubſtantiæ tranſcurſus concedatur, dum reliquis aliter conſtitutis denegatur: Et quidem *hujus Paris* tubulos cæteris patentiores eſſe à multifariâ *Hypochondriacorum* Affectuum & Symptomatum, quæ homines numeroſiùs multò, nî fallor, quàm reliqui Morbi inceſſunt, turmâ colligere eſt; Cujus ratio vix forſan aliundè ſat mechanicè, quàm ab hâc Nervorum iſtorum ampliatâ cavitate, deduci poteſt; quippe cujus medio & incongruas ſubſtantias faciliùs admittant, & ſpatium indebitis harum noxiiſque exaltationibus præbent. Poſtquam verò iſtæ *Opiatorum* particulæ inducias Nervis, quo ſe contrahere incipiant, ſic paululum dederint, quidni fieri poteſt, ut ſolito *reſtitutionis motu* brevi ad debitam menſuram redeant; atque ſic impoſterùm deſinant Paroxyſmi? Reverà, Opiatorum tot tamque ſtupendi, ubi debitâ cautione adhibita fuerint, ubivis obſerventur effectus, maximè verò quoad orgaſmum humorum quà ſedandum, quà præcavendum, ut ſicut multis nominibus primas, ferè, in medicamentorum Claſſe forſan mereantur, ſic quandoquidem conſtat Succos, quibus perluitur Corpus, indebitas ſubire Fermentationes, dum in Febriles Paroxyſmos maturantur, hâc inſuper ſub ratione ea in *Febrifugorum* cenſum, dum has compeſcunt, transferre haud dubitavero.

1 Porrò non exiguam *Pericarpiis* efficaciam in Febribus Intermittentibus curandis quidam adſcribunt; atque Practici ferè omnes horum formulas libris ſuis inſerunt. Et quidem ſi *Helmontii* & *Kergeri* authoritate ſtandum foret, vix aliis Febrifugis opus eſſet, modò eorum, quæ illi adhibuerunt compotes fieremus. Mihi ſanè nunquam, quantum memini, tam fœlici eſſe contigit ut notabilem ab ullorum applicatione effectum cernerem; licèt quædam ſatis decantata aliquoties admoverim. Et quamvis ſuſpicari forſan ſubeat effectum internis unà adhibitis remediis debitum externis hiſce aſcribi (Quippe putaverim paucos vel Medicos vel Agyrtas Febres Intermittentes tractantes hiſce ſolis, abſque internorum exhibitione, niti) ſi tamen reverà talis iis competat vis, hujuſmodi ſolutionem aptare forſan non incongruum erit.

2 Nimirum cum eorum materia vel ex *Aſtrictoriis*, vel *Salibus Volatilibus*, vel *Reſolutivis* conſtet (prout ex formulis, quas afferunt Authores colligendum eſſe cenſeo) conjectari liceat alterutrum ex duobus prioribus genus (licèt forſan aliquantulum diverſo agendi modo) Tendines quibus applicantur contractiones qualesquales adigere, utpote propè poros cutis in vitali Corpore permeantia, & Calore & Madore partis actuata: Quæ quidem contractio quò minùs ad Cerebrum ipſum brevi propagetur non video; cùm ubivis plus vel minùs tenſas eſſe omnium partium ad Senſationem Motumque (ſaltem ad motûs promptitudinem) Fibras nemo Medicorum negaverit, iſtas verò Ten-

1 Pericarpia. 2 Ratio agendi, modo effectum ſortiri certè conſtiterit.

dinum præ reliquis hac diatheſi pollere, quin & valdè ſenſiles eſſe. Quo dato, ubi hic loci qualem dixi facta fuerit impreſſio, analoga ad uſque fibrillas Cerebrum conſtantes propagari neceſſe habet, eaque ſat fortis ob multitudinem & conſenſum Fibrarum, quæ primitùs afficiuntur: Unde laxatus quodammodo hujus corrigitur tonus, atque tum quod incongrui in univerſarum tractibus congeſtum erat leniter extruditur, tum obex ſecus ingreſſuro ponitur. Tonus autem naturalis hinc ſemel reſtitutus non facilè, ut ſuprà notavi, niſi à causâ violentâ, ſtatim iterum deficit. Quod autem ad modum quo Reſolutiva ſe exerunt, attinet; Iſtorum particulæ nonnullæ præ Calore partis, habituum erupturientium medio, diſſolutæ, inque Venularum cuticularium oſcula aſportatæ (utpote extrinſecus præ involucris ab avolatione coërcitæ) Sanguinis texturam intus delatæ aliquatenus alterent; imò forſan & ſat efficaciter, quandoquidem à nullis vel Ventriculi, vel Inteſtinorum, vel aliarum, quas devorata peragrare tenentur, partium Fermentis refractæ in Sanguinem illibatæ ferantur; ipſæ verò Sanguini pro adoptivo ad hunc uſum Fermento inſerviant. Dum verò cum hoc circulantur, quidni ad Cerebrum pars delatæ, tum ejus tono roborando conducant, tum in illius tubulos admiſſæ eorum contenta, pari modo ac de Sanguine dictum eſt, afficiant?

Horum, non ſecus ac cæterorum medicamentorum, formulas quamvis mihi non propoſitum ſit, cumulare; unum tamen, quod novitatis quâdam gratiâ forſan arridebit, attexere non pigebit ex relatu Eruditiſſimi Medici D. *Vvelſted*; qui mihi edixit ſe optimo ſucceſſu expertum eſſe Cataplaſmata ex Cortice Peruviano ſubtiliſſimè pulveriſato cum ſapone nigro in debitam conſiſtentiam redacto, Carpis admota.

CAP. IX.

Methodus Febres Intermittentes in Specie curandi.

1 ADminiſtrationibus Medicis in genere ſic luſtratis, par eſt, ut eas *ad medendi uſum* accommodem, & quaſnam in ſingulis Febrium Intermittentium ſpeciebus, quóve ordine uſurpandas cenſeam, exponam; ſed breviter. Quippe ſi ea ſit, quam aſtruxi, inter ſingularum cauſas affinitas, indicationes generales plurimùm coincidere debere par eſt conjectari. Nec formulas, ut modò dixi, attexere neceſſe videtur, cùm apud omnes Practicos abundè proſtent; Imò unici Corticis Peruviani debitâ (præmiſſis univerſalibus) nec præmatura exhibitione nullam non fermè earum Speciem tandem proſterni notum ſit, proinde longis hic circa ſingulas deductionibus opus non videatur.

2 Idcircò, In *Quotidianis* (ut ab his ordiar) univerſim ferè (ſub conditionibus allatis) Sanguinem mittendum cenſeo; quoniam in his magis heterogenea materia refertam eſſe ejus maſſam conjicio, unde majori cura de efferveſcentia præcavenda proſpiciendum. Dein ad Vomitoria, ut plurimùm, ac-

1 Methodi medendi generalis ad varias Febrium Intermittentium Species adaptatio. 2 Primò, Ad Quotidianas.

cedendum, maximè ſi nauſea, vel Vomituritio, vel Ventriculi oppreſſio infeſtet. Atque ſi facilè vomat ægrotans, Sale Vitrioli, vel Oxymelite ſcyllitico, imo forſan ſero lactis cereviſiato, Carduo Benedicto alterato, ſufficiat Vomitionem concitare; ſecus, Infuſum Croci Metallorum, vel Antimoniale quoddam aliud, in uſum trahatur. Vomitione peractâ Digeſtiva exhibere conveniat, quo ſic & reprimatur Sanguinis Orgaſmus, & pars morbificæ materiæ ab hiſce maturatæ per Urinæ vias amandetur. Hæc ex Cremore Tartari, Sale Mirabili Glauberi, Sale Abſyntii, Corallio, aliiſvè aliquibus Alcalinis (vel ſeorſim exhibitis, vel Acido alicui maritatis, prout indicatio ſeu Acidorum, ſeu Salium fixorum, ſeu particularum Sulphurearum in Corpore luxuriantium, edomandorum tulerit) concinnari poſſunt, atque vel unà cum decocto aliquo aperiente, addito quandoque vino albo, vel cum juſculis avenaceis exhiberi, idque bis terve de die; perſiſtendo donec coctio in Urinis, ſi obtineri poſſit, appareat. Sin præ inquietudinibus, aliiſve gravibus Symptomatis, magnam, & laxius hærentem, intus ſtabulari ſaburram colligi poſſit, ex uſu erit minorativum aliquod purgans, utpote decoct. amarum, Sennæ Geſonis, vel tale aliquod exhibere; imo ſi uſque perſtet vel redeat ventriculi oppreſſio, Vomitorium repetere. At inſuper quoniam nimis irritari, atque hinc obrui, periclitatur Syſtema Nervoſum, qua præ ipſo materiæ morbificæ genio, qua omni tempore, quo maximè iſtæ ingruere ſolent, hinc tum Veſicatoria in uſum ducenda veniunt, tum Salibus Volatilibus, utpote Sp. CC. Salis Armoniaci, &c. roborari convenit Spiritus Animales, quo digeſtio & citiùs & efficaciùs inducatur. Verùm ſi contigerit hæc per quinque vel ſex paroxyſmorum decurſum incaſſum adhiberi, opportunum erit ad Specifica, inter-quæ præcellit Cortex Peruvianus, confugere, quorum (hujus præſertim) poſt evacuationes efficacia major deprehenditur.

1 *Tertianæ* curationem quod ſpectat; Hæc non multum diſparem Quotidianæ medicandi rationem, non ſolùm quoad magna, uti vocant, remedia, Sanguinis ſcil. Miſſionem, & Vomitoria, ſed & reliqua, exigit; Hoc tantum diſcrimine, quod quandoquidem Vere, quando hæ maximè ingruere ſolent Febres, tum Sanguis magis ſpirituoſus exiſtit, ſaltem particulis magis exaltatis atque Fermentativis quàm Hyeme pollet, magiſque proindè ad turgeſcentias; ubi data fuerit anſa, pronus eſt, majori, hâc tempeſtate, induſtriâ reprimendus ſit, ne noxias Cerebro ſuppeditare perſtet ſubſtantias tum Nervoſum genus hinc ferocius laceſſitum, majorem circa contentorum ſuorum efferationes ſedandas curam exigat. Idcirco majori, cæteris partibus, copiâ celebranda venit Phlebotomia, frequentiuſque iteranda, ſi uſque ſæviat Morbus; habito tamen reſpectu ad Corporis habitum, ætatem, euphoriam, aliaſque circumſtantias. Porrò cùm Bilis nunc temporis promptiùs & copioſiùs generari & ferocire, inque Ventriculum exundare ſoleat, unde magna, Paroxyſmorum initio, ad movendum propenſio plerunque invadit, hinc quoque de emeticis propinandis magis curandum, niſi labes aliqua, ſive nativa, ſive adventitia (quales cuncti fere notant practici) quæ eorum contraindicet exhi-

1 Secundò, ad Tertianas.

bitioni, adſit: imò minorativis Purgantibus, ſi magna ſcateat ſaburra, uti convenit. Digeſtivis inſuper inſiſtendum, iiſque vel Nitroſis vel Acidis, quandoquidem hæc tum Sulphureis Sanguinis exaltationibus, tum Bilis, quæ multùm lixivialis eſt proſapiæ, nimiæ productioni & efferationi, adverſantur. Ante verò Paroxyſmos aliquot, ſi redeant, commodè exhibeatur hauſtus Crollianus (ex Aq. Cardui Benedicti, Sale Abſynthii & Ol. Vitrioli) vel tale aliquod præcipitatorum, quod maturatæ & jam erumpere geſtienti mineræ commixtum, partim quâdam diſſimilitudine energeticâ morbificas alteret particulas; partim his in grumos poſt actionem hanc grandiores (mutatâ inſuper hinc figurâ) invicem coëuntibus tantò efficaciùs eliminandis conferat; partim inſuper vegetiori hinc irritatione Glandulas Cerebrales ad debitas contractiones adigat, quò impoſterum heterogenearum admiſſioni minùs pateant. Sin poſt ſex vel ſeptem Paroxyſmos ſic tractatos uſque perſtet Morbus, opportunum erit ad Corticis Peruviani uſum, perindè ac in Quotidianâ, pervenire, cujus forſan ſub initium vel irritus, vel periculoſus, ſentiatur uſus ob rationes infrà ſubdendas; hoc autem tempore (maximè ſi præmiſſum fuerit Vomitorium) rarò ſpem fraudat.

Ad *Quartanas* quod attinet: Hæ minùs exigere Sanguinis miſſionem videntur, eo quod magis effœrus iſte, hoc quo invadere ſolent anni tempore, deprehendatur; ſaltem non tantâ copiâ, quantâ Vere vel Æſtate (niſi aliæ aliter ſuadeant circumſtantiæ) licèt, detrahendus venit; verùm pro ratione ſive orgaſmi, ſive affluxus ad aliquam peculiarem partem determinanda quantitas. Vomitoriis autem non minùs hâc, quàm quavis aliâ, tempeſtate locus eſt, imò aliquoties repetitis; quoniam labefactato magis hoc tempore Cerebri tono quin ab aceſcentibus magis contentis fermentativis uſque læſionem retinente excitatio fortior requiritur ad noxiam impreſſionem efficaciùs corrigendam. Porrò Digeſtiva Alcalina, Saliaque Volatilia, magis hîc ex uſu ſunt ad acorem edomandum, iiſque diutius immorandum; quin decoctis amaris, quæ & huic intentioni ſatisfaciant, & craſin Sanguinis reſtituant, obſtinatiùs inſiſtendum. Si verò his ad ſeptem vel octo Paroxyſmos propinatis non cedat Morbus, tandem ad certiſſimum illud ſpecificum, Corticem Peruvianum (vel ſi quod aliud paribus inſtructum dotibus ſive inter Vegetabilia felix aut docta ſagacitas, ſive Chymicorum furni ſuppeditaverint) perfugere oportet, quod quidem præmaturè, nec debitis præmiſſis evacuationibus, exhibitum, frequenter incaſsùm, imò quandoque noxiè, propinari, multis ubique obſervationibus, ſi rem ad trutinam revocare velimus, conſtare, nî fallor, poterit.

CAP. X.

De Corticis Peruviani, circa Febres Intermittentes ſiſtendas, facultate.

SUpereſt, ut de famoſo illo, & multiplici experientiâ comprobato, in his affectibus remedio, *Cortice Peruviano*, aliquantò fuſiùs diſſeramus, tum

quia reliquis *vim Febrifugam* multò certiùs exerens altiorem proindè conſiderationem meretur, tum quòd, ſi monſtretur operandi modum ad allatam Hypotheſin quadrare, iſti firmandæ pro fulcimento aliquo for aſſis inſerviat.

Ut de Natali ejus loco, deſcriptione, &c. verba facere mittam;

1 In hàc diſquiſitione, *primò*, ex notis ejus effectibus potiſſimis proferendos cenſemus, cùm & valdè arduum ſit in genere in abſtruſas rerum naturas à priori penetrare, & ſpeciatim, quandoquidem relativæ hic medicamenti vires perpendendæ veniunt, non alio ritu ad earum rationem reddendam procedendum videtur quàm ut obſervatis effectis in Corpora quibus adhibetur, ad modum efficiendi progrediamur: *Deindè*, qualis ſit texturæ, quantum conjectando hariolari valemus, inquiremus. *Poſteà* Scenam operationis inveſtigare conabimur. *Dehinc* modum agendi ex prædictorum collatione pro virili indigitabimus. *Tandem* videbimus an huic reſponſura ſint obſervanda.

2 Quoad primum; Ubivis notum eſt, imprimis, *Paroxyſmum*, ſi non proximum ab exhibitione, ſaltem ſequentem, ſi ſat largis doſibus offeratur Medicamentum, ut plurimùm *præcaveri*; modò non admodùm propè à Morbi initio, vel etiam Corporibus valdè Cacochymis propinetur: Quippe non rarò contingit, ſi dum cruda ſunt omnia, hoc eſt nulla particularum Morbificarum ab invicem, vel à plurioribus disjunctio debita habetur (uti fit in Morbi initio, vel etiam ubi magna humorum ſaburra intus latet) exhibeatur, non ſolùm peſſundetur effectus, ſed & multùm noceat, Febre ſcil. auctâ in ſeqq. Paroxyſmis, vel in longum excurrente, vel in continuam verſâ, vel Cerebro Nervoſoque generi labem haud facilè emendabilem affigente; undè languores, comatoſi affectus, motus convulſivi, &c. emergunt.

Deinde obſervari poteſt nullam evacuationem notabilem ſeu per Vomitum; ſeu Sedem, ſeu Urinam, ſeu Sudorem, ordinariè ab iſto cortice excitari ſolere, imò non rarò ſedari ſi affecti priùs ad tales evacuationes propenſi fuerint. Ordinariè, dixi, quoniam nonnunquam, licèt rariùs evenit, ut tali aliquâ ejus uſui ſuperveniente, liberetur ægrotans. Porrò aliquando; imò ſat frequenter obſervari poteſt Paroxyſmos, poſtquàm per ſex vel ſeptem vices ab uſu Corticis deſtiterint tandem redire, eundemque quem antè curſum, eâdem pariter ferociâ, referre; & hoc non ſolùm irregulariter ſe gerentibus (licèt iſtis magis, quàm his, qui majori curâ ſanitati ſuæ litant) ſed vel cautiſſimè viventibus contingit; maximè verò ſub epidemicâ, ad Feb. Intermittentes, diſponente, conſtitutione Aëris hoc uſu venit, vel etiam his evenit qui longo, antequam hujus remedii uſum aggreſſi ſunt, tempore inſultus iſtos paſſi ſunt. Inſuper, obſervatione frequenti conſtat, à Catharticis (ſaltem fortioribus, utpote quæ in remotiores Corporis receſſus penetrant) præproperè adminiſtratis recrudeſcere iſtos affectus, non minus ægrè nunc domabiles, quàm ab initio fuerant. Adhæc (notante primum puto Cel. *Sydenhamio* ſi lecto ſe. in uſu Corticis, multum addicat ægrotus, raro levamen ſperatum indè percipit: unde non mirum ſi quandoquidem deſidiam tantoperè colimus magna pars hominum apud multos malè audiat; ut mos eſt plurimis, qui, ſuâ licet culpâ, infructuosè hauſta univerſim damnant remedia. Porrò majorem vim exerere deprehenditur cortex ſi unà cum auſteris vel Acidis exhi-

1 Circa effectum Corticis Peruviani quinque perpendenda. 2 Primò Noti ejus effectus.

beatur; quo modo famoſus ille, non ità pridem, Febrifugus *Talborius* propinaſſe perhibetur, addito ſcil. ſingulis doſibus Succo Limonum: atque hinc forſan obtinuit uſus, inter noſtrates Medicos frequens, decoctum amarum ſuperbibendum offerendi; cum pleraque amara ſtypticitate & auſteritate polleant. Tandem (ne plura congeram) frequenti obſervatione habetur, multos hujus medicamenti uſu à Febribus hiſce liberatos citiùs vigorem priſtinum recuperare (quantum mihi ſaltem obſervaſſe contigit) quàm qui aliorum plerorumque Febrifugorum ope convaluerunt.

1 Quoad ſecundum, *Texturam*, ſcil. *Corticis*: Videtur hæc valde *ſtricta* eſſe; hoc eſt, particulas Salis Sulphuris, Spiritus (ſi quæ hujuſmodi actu ſint, ex quibus concreta conſtant) tam arctè cum terreſtribus implexas eſſe, ut ægrè extricabiles ſint, ſeu mavis, uſque adeò ramoſas eſſe conſtituentes particulas atque invicem implicatas ut nexuum iſtorum ſolutio non parum negotii faceſſat. Atque hoc colligere licet ex uſu naturali maximè obvio quem plantæ, cujus eſt, præbet, quippe cui datus eſt (perindè ac cæteris plantis ſui cortices) ut tegumenti vice partes penitiùs reconditas, in quibus earum vita potiſſimùm reſidet, ab aëris, pluviarum, &c. injuriis muniat: cui quidem uſui parum aptus eſſet, niſi particulæ ex quibus compaginatur ſatis arctè, præ reliquis quas involvit, implicarentur, atque ſic à promptâ diſſolutione prohiberentur. Quin inſuper conſtat eum haud promptè in ullis liquoribus niſi fortè talibus qui magnâ corrodendi vi præditi ſunt) diſſolvi, imò nec tincturam deponere aliam, quàm quæ colligatur eſſe tantummodò deciſio integralium particularum minutiorum, quæ intra poros liquorum ad hanc rem adhibitorum contineri valent, id quod arguitur tum ex ſapore, eodem cum integro pulvere deguſtato, tum quod talis tincturæ efficacia ejuſdem cum illo generis eſſe deprehenditur, licèt debilior, niſi eâ quantitate propinetur, quæ pulveris in ſubſtantiâ exhibiti doſi reſpondeat. Si objiciatur, *Amaritudinem* ſatis *laxum*, juxta Chymicos, *principiorum nexum* arguere, atque valde compacta nullum, prius quàm laxata fuerit eorum minima compages, ſaporem præbere, prout in Metallis, Lapidibus, aliiſque ſimilis texturæ experiri datur; Reſpondeo, Primò, Iſtam Amaritudinem in Cortice nec valdè notabilem, nec obviam eſſe, niſi vel aliquandiu in ore detineatur pulvis, vel prævià maceratione in liquore aliquo idoneo eliciatur; undè ſaltem inferre licet texturam non eſſe valdè laxam (nec enim compactiſſimam omninò volumus) Verùm, Secundo, Qualitatem hanc non à principio aliquo Chymico mihi videri neceſſariò deducendam, aſt potiùs à determinatâ quâdam figurâ & mole Corporis afficientis, quarum gratiâ hoc vel illo modo ſenſorium feriens diverſam ſenſationem ab eâ, quam efficiunt aliter modificata, imprimit; & quid vetat complexa Corpora tales induere figuras, ſub valdè exigua quidem mole, unde in Poros Corporum ſenſilium) quos in nobis ſat patulos eſſe quivis conceſſerit (intrantes eos eodem modo afficiant, quo principiorum Chymicorum patroni ſimpliciorum ſuarum ſubſtantiarum particulas volunt? Ratione hujus compaginationis neceſſe videtur, ut & friabiles ſint ejus particulæ, & præ comminutionibus, quas vel intra vel extra Corpus ſubire

1 Secundò Texturæ modus ratio·

ſubire contingat, irregulares atque angulosſas multo maxima earum pars induant figuras, unde fit, ut non ſolum in teneros, ad quos deferuntur, ſe ſat promptè ingerant meatus, verùm & illorum latera quodammodo lancinent, atque ſic, ſi ſenſilibus eſſe contigerit, in corrugationes, & contractiones aliquales cogant.

1 Quoad tertium; Inquirere oportet non ſolum in ipſam *paleſtram* in quâ, ſed & *antagoniſtas* quibuſcum, in ſiſtendis Febribus Intermittentibus ſtrenuus hic athleta colluctetur. Idcirco *quatuor* luſtrandæ veniunt *regiones*, quas ejus particulæ vel pertranſire vel ſaltem afficere (quocunque tandem modo id fiat) cenſeantur, ut in quânam ex iis energiam ſuam potiſſimùm exerceat dignoſcamus; *Chyloſæ* ſcil. *maſſæ officina & viæ* à Ventriculo aduſque vaſorum lacteorum thoracicorum in Venis Subclaviis oſtiola; *Vaſorum ſanguiferorum tractus*, in quibus cum Sanguine includuntur, atque unà circulantur; *Habitus Corporis* ubivis ultra vaſa iſthæc conſtitutus, ex quo fomitem Morbi ad Paroxyſmum concitandum erumpere concipiatur; & tandem *Nervoſum genus* (hoc eſt, tam Cerebrum, quàm Nervorum tractus, & propagines Fibras partium conſtituentes) *America*, ut ita dicam Microcoſmi; quam tot ditionibus nobilem, tot provinciis onuſtam, per tranſennam tantùm veteribus quaſi notam, noſtro primùm ſæculo Celebb. *Gliſſonius* & *Vvilliſius* & pleniùs monſtrarunt, & quod in ea (exiguum ſanè) conſpectum eorum effugit ad penitiùs indagandum poſteris viam tamen indigitarunt.

Dum verò *Regiones* iſtas nomino, haudquaquam ita intelligendas vellem, acſi unicè ſupponerem *vaſa continentia* eſſe objectum immediatum actionis Medicamenti; verùm & *Succos incluſos* ſub hâc Nomenclaturâ comprehendi volo; quandoquidem hujus influentia & actio in hos pariter determinari videtur, utpotè quibus immediatè admiſcetur, & ad quos ſeſe motu tam lationis, quàm fermentativo identidem variè applicant ejus particulæ; interea tamen & alia una affici concipiantur, atque ad effectum, ſi non primariò producendum, ſaltem complendum concurrere; in quantum ſcil. tonus eorum, ſine quo nulla functio animalis ritè obiri valet, tandem iſtarum actione roboretur.

2 Primò, in *Chylum* quidem Corticem hunc agere aliquo modo poſſe nil vetat, cui & illibatis viribus admiſcetur, & quocum iter tam longum unà emetitur: Quin & amaritudine aliquâ, ut modò notatum erat, pollet; atqui notum eſt concreta hâc qualitate donatâ, à Medicis & uſitato (ſaltem ex iis pleraque) & efficaciter ad pleraſque Chyloſæ maſſæ inordinationes corrigendas, præſertim ubi Acidis ſcatet particulis, quales cum in quartanaria diatheſi (ad quam & primitùs uſurpatus fuit Cortex; & in qua efficaciſſimam vim exerere cuncti norunt) dominium obtinere vulgò cenſeantur, in Ventriculo, Chyli officina, ſe vomitionibus Acidis ſæpenumerò produnt. Porro dum ulterius cum Chylo provehuntur ejus particulæ, atque exactiorem cùm eâ ſubeunt Miſcellam, acceſſu Bilioſi & Pancreatici in duodeno liquorum, & Lymphæ, in Glandulis Meſentericis & receptaculo communi, uſque adeò exaltari concipiantur, ut notabilem in eum inertem ſatis & viſco-

1 Tertiò, Scena operationis. Luſtrandæ 4 Corporis regiones quas pertranſit. 2 Primò: Quid agant ejus particulæ dum primam peragrant.

ſum liquorem ; vim toto itinere imprimant , vel ſaltem reagendo alterationem inducant , unde fieri vix poteſt, quin Sanguis ex illo reſarciendus & reliqui indè conficiendi liquores , imò tota Animalis œconomia , multò meliùs impoſterum habeant. An verò hoc ſufficiat ad rationem quæſiti effectus reddendam mox diſpiciemus.

1 Secundò : Nec quidem negandum admiſſas Medicamenti particulas afficere poſſe *Sanguineum laticem.* Utcunque enim ſtrictior illis (quod modò deducere conati ſumus) ſit compages ; quandoquidem tamen cum multiformi adeò maſsâ commiſcentur & gyrantur , haud fieri poteſt quin quibuſdam ex hujus partibus alterationem , ſive id agendo fiat , ſive earum actionem recipiendo , ſaltem eas ab aſſociationibus indebitis interpoſitione ſuâ arcendo , inducant ; præſertim quando vegetiori ejus motu & calore eas magis invigorari contigerit. Porrò Febrilis caloris quem formaliter in Sanguine fundari , undeccunque tandem inſtinctum habeat) uno ore fatentur Medici , ceſſatio, multorumque indè profluentium Symptomatum ſedatio , quæ illarum admiſſionem brevi ſubſequuntur , Sanguinem ab iis quodammodò affici fidem aliquam faciunt. Qui quidem effectus , quamvis potiſſimùm ulteriori alicui actioni (uti inferiùs aſtruere conabimur) forſan debeatur ; nil vetat tamen quò minùs ab iſtius contubernalis cum Sanguine conſortio ex parte pendeat ; ſi non aliâ de causâ , hâc ſaltem , quod robur deperditum ejus craſi hinc reſtituatur ; quod citius ab hujus , quàm aliorum , Febrifugorum efficaci uſu redire ut plurimùm , prout ſuprà innui , obſervetur.

2 Tertiò : Tertiam quod attinet regionem , *Habitum* ſcil. *Corporis* , quandoquidem cavernulis plurimis abundat (tales nempe dari ipſa rara & cedens partium compages ponderiſque , præ multis aliis ejuſdem molis Corporibus , carentia , ſi nulla ab autopſiâ ſuppeterent argumenta , fidem faciunt) vix dubitari poteſt, quin ſi in eas Corticis particulis ingreſſus detur (quod quin faciant nulla vetat ratio) afficiant. Quippè cùm hæ ex Membranis vel Fibris , ſi non in totum , ſaltem maximâ ex parte , conflentur (ſive propriæ ſint , ſive Vaſorum , quibus univerſa ſingularum partium ſtamina conſtent , & quas interjacere multis in locis ſpatiola neceſſe eſt) quas omnes ſenſibiles eſſe credibile eſt , par eſt , ut cenſeamus rigidiuſculas haſce particulas ſubintrantes , in motus , ſaltem contractiles , ad amoliendum hinc ortam moleſtiam , eas urgeant : unde ſaltem ingruentium Symptomatum probabilis ratio aſſignari poteſt.

3 Quartò : de ultimâ ex memoratis regione major forſan lis moveri poteſt , non ſolum ſcil. an afficiant *Succum Nervoſum* , ſed inſuper an vel admittantur in *Nervoſi Syſtematis* tractus Corticis particulæ , Quippe fortaſſis ſuggeratur , anguſtiores eſſe tubulos iſtos , quàm ut quidvis , niſi ſubtiliſſimum , illæſi capiant ; particulas verò hujus Medicamenti irregulares & rigidiuſculæ cùm ſint , prout ex ſuprà allatâ de texturâ ſuppoſitione conſtat , ſi admitti contigerit , nimis arctandas , fore , quàm ut ſe explicare valeant , vimque ſuam , quæcunque illa fuerit , exerant ; ſaltem moleſtiam aſperitate ſuâ parietibus indeſinenter inducant : quin inſuper has tot liquorum quos pertranſeunt actio-

1 Secundò Quid dum ſecundam. 2 Tertiò , Quid dum Tertiam. 3 Quartò , de quartâ dubium an ullæ ſubingrediantur. Saltem annon , ſi admiſſæ fuerint nimis hic compingantur.

nem paſſas, antè forſan exantlandas fore, quàm ad originem Nervorum pertingant. Verùm neutrum mihi concedendum videtur: Quod enim ſpectat ad admiſſionem, ſi indè conferamus innumeros (magnitudinis dicam, an minutiei?) gradus inter Vaſcula inſectorum Nervoſque noſtros, hinc verò Corporum, nullâ vel attentiſſimâ mentis acie aſſequendam, diviſibilitatem (præſertim ubi concurrerint efficaces comminutionis cauſæ, quales in Corporibus Animalium adeſſe nemo, opinor, negaverit) facilè concident priores ſuggeſtiones. Actionem verò, ſi admitti contigerit, quod attinet; Multa Cerebrum & Nervoſum genus afficere poſſe illæſo Sanguine (imò forſan multos cum eo circuitus abſolvere) ſuadet Nervoſorum quorundam affectuum ab aſſumptis aliquibus, infeſtâ vi pollentibus, productio, Sanguine interim parum tacto: ſic *Paſtinacæ Sylveſtris radices* in affectum maniaco ſimilem (licèt brevi ceſſaturum) comedentes ſæpè compulerunt; ſic *cicutæ aquaticæ* & *hyoſciami radices*, *nux vomica*, aliaque plura comeſta, in Nervoſum genus potiſſimùm vires ſuas exerere deprehendantur; uti palam fit ex iis, quæ circa hanc rem protulit Celeberrimus *Vvepferus*, *Hiſt. Cicut. aquat.* Ut taceam *Hydrargyrum* non ſolum aurifabris inque mineris verſatis, ſed etiam aſſumentibus & ſalivationem movere, & pertinaces quandoque artuum tremores, aliaque Nervoſi generis graviſſima Symptomata, integrâ Sanguinis craſi perſiſtente, inducere. Porrò idem evincit *Specificorum* Medicamentorum in Convulſivis, aliiſve Nervoſis affectibus exhibitorum, ad eos debellandos efficacia; quorum quamvis ſingulis, pro talibus habitis, immeritò forſan titulus iſte & effectus adſcribendi ſint, ſi tamen etiam uni vel alteri, collatis debitè rationibus, jure competere deprehendantur, ſat erit ad evincendum Medicamenta viribus non penitùs deſtructis ad Cerebrum pertingere poſſe. Quo minus forſan nec noſtro *Cortici* denegatur iſta facultas.

1 Quamvis autem ſingulæ hæ *regiones* ab hujus Medicamenti particulis, ſic ut dixi, afficiantur, non tamen eodem omnes modo, nec gradu, nec adæquatè ad effectum, de quo Sermo eſt, producendum.

2 Et primò non admodùm probabile videtur, *in Chylum ſolum* agendo rem præſtare. Etenim ſi monſtrari poſſet Morbum à Chylo vitiato pendere, non tamen dum in primis viis verſatur; id quod poſtulat præſens ſuppoſitio. Quippe prima invaſionis Symptomata nec ſemper, nec, ut plurimùm, in illhàc regione ſe oſtendunt, verùm remotiſſimam adoriuntur; nempe rigoribus, extremorum frigiditate, &c. ante plerunque impetuntur ægrotantes, quàm nauſeâ, vomitionibus, aliiſve Ventriculi vel reliquarum primarum viarum affectarum indiciis; imò frequenter Morbum derepentè invadere conſtat, ubi nullas, nedum Chyli, ſed nec quorumvis prætereà liquorum vitiatorum notas colligere licet. Quinimò ſi à Chyli vitio profluviat affectus, facilè fieri poſſe videtur ut, denegato per jejunium ejus proventu, Paroxyſmus, abſque alterius Febrifugi ope, præcaveatur, quod tamen perraò accidit: Imò tanta poſt paucorum Paroxyſmorum decurſum anorexia multos inceſſit Febricitantes, ut nil fermè alimentorum plurium poſtea intercapedine haurire velint, eundem tamen tenorem his ſervantibus, imò ingraveſcentibus. Non equidem

1 Reſpondetur. 2 Non (adæquatè) vires exerit in primam regionem ad Febrem tollendam.

negavero *Chylum*, repetitâ forſan hujus Medicamenti aſſumptione uſque adeò corrigi poſſe, ut purius pabulum Sanguini, atque exindè Succo Nervoſo, aliiſque liquoribus, conficiendis ſuppeditando anſam impoſterùm debellando Morbo præbeat, (quippe fatendum eſt, quamvis ejus anomaliis propriè non debeat ortum Morbus, accenſum tamen indè foveri.) Verùm hoc potiùs arguit antecedentem in Chylo affectus cauſam, quàm continentem haberi. Si ſuggeratur, Corticem, ante brevi expectatum Paroxyſmum exhibitum, eundem quandoque præcavere, dum intereà ultra Ventriculum perrexiſſe vix præſumatur; regero, Primò, non abſimile vero mihi videri particulas quaſdam ejus tenuiores mox abſumptione (præſertim ſi tincturæ forma exhibeatur) cum liquoribus, quibus, ad egreſſum paratis, illic occurrunt, ulteriùs tranſvehi poſſe, atque lege motûs Chyli & Sanguinis, qui ſat celeriter peragitur, citò per totum Corpus diſtributum ad ipſum materiæ Morbificæ ſtabulum longiſſimè diſſitum ſic deferri: Verùm Secundo, ſi cui ſolutio hæc minùs arriſerit, ſaltem non abſonum videtur, ita ab iſto in Ventriculo commorante affici poſſe Nervorum hic inſertorum extremitates, ut ab actione iſthâc, abſque materiæ tranſmiſſione, in longinquum delatâ effectus reddatur ratio. Quippè cùm chordis tenſis aſſimilari Nervos debitè conſtitutos ſolemne ſit apud Medicos, à laxatis verò multos provenire Nervoſos affectus, quidni, ſi in Cerebro, uti antè adſtruere conati ſumus) fundetur hic, concipiamus aſtrictionem, præfatis Nervis in Ventriculo impreſſam, aduſque Cerebrum, univerſoſque exindè Syſtematis Nervoſi tractus, celerrimè propagari poſſe, atque hinc mineram ab eruptione coërcere, eum non rarò obſervetur Nervos, certis in partibus in contractiones actos, reliquos omnes pari modo afficere; id quod ex convulſionibus à punctui â Tendinis oriundis, necnon periodicis illis, quæ in parte à Cerebro ſat remotâ, manu, v. g. vel pede, fluunt. Porrò & ex iſtis (quod præſens ſubjectum propiùs attingit) quæ quandoque à Vomitorio exhibito excitantur, palam fit: Quin inſuper ex hiſtoriis Medicis fide dignis conſtat, ſubitum terrorem Febres Intermittentes quandoque ſuſtuliſſe; cujus ratio vix, niſi à Nervorum contractione, reddi poteſt. Quæ quidem inſtantiæ quamvis vegetiorem forſan ſupponant impreſſionem, quàm quæ à Cortice in Nervos ſtomachicos infligi poteſt, videntur tamen evincere Nervulos, præſertim in Ventriculo quovis modo laceſſitos, ſat citò ſua in reliquos univerſos ſeu commoda, ſeu noxas propagare poſſe; cúmque levis contractio ſufficere videatur ad tonum Cerebri, adeò ſua conſtitutione naturali teneri, reſtituendum, hinc levis impreſſio ſufficere concipiatur ad contractionem talem efficiendam.

1 *Secundam* quod attinet *regionem*; nec hic ad ſiſtendum Paroxyſmum terminari actionem Medicamenti veriſimile mihi videtur. Quippe cùm prima ſuprà à memorata, Symptomata in partibus ultra Sanguinis vias (ſaltem gurgitem) ingruant, ſicut probabile eſt materiam Morbificam in ulteriori regione ſtabulari, ſic pariter remedium vires ſuas, in eam potiſſimum impendere; porrò cùm ſolidiuſculæ ſint ejus, præ Sanguinis, particulæ, quid vetat quo minùs has prætervectæ (ut naturale eſt Solidis vim motûs tam retinere tenaciter, quàm facilè concipere) eò ſat integris viribus pergant, quò multa laxioris,

1 Nec in ſecundam ad hunc effectum.

& flexilis, texturæ ex ejus ſinu penetrant? Quinimò nullas in Sanguine turbas concitare deprehenditur, nullas indè evacuationes uſitatè movere, undè colligatur notabilem inter alterutrum diſcrepantiam intercedere. Adhæc, ſi Febri, quà tabi, medendæ debeatur, cur non æquè efficax in continuis, quarum cauſam continentem in Sanguine haberi communi ferè conſenſu ſancitur, pellendis obſervatur? nempe vix puto, conſtabit impendiò in his averruncandis, modò Nervoſi generis affecti Symptomatis vacent, ſi rectè ineantur rationes, energiam deprehendi, quantumvis mos ſæculi ſit, ut vix parciùs in his; quàm Intermittentibus præſcribatur. Sanè, utcunque inter Succos primò agere ſoleat Medicamentum, cùm tamen hi non ſui gratiâ in Corpore habeantur, ſed ut ſolidis partibus (in quarum debita conſtitutione ſicut præcipua ſanitatis effecta, ſic in depravatâ Morborum indicia, ex quibus eorum rationem colligere debemus, præcipuè deprehenduntur) materiam in Nutritionem, Motum, ſenſationem, &c. impertiant (quin functionum Animalium non eſt ex ſe, ſed quatenus his miniſtrent, atque actuandis inſerviant, participes ſint; idcirco concludendum videtur Medicamentorum, non ſecus ac Alimentorum, actionem ad has afficiendas (ſaltem præcipuè) ultimò deſtinari, atquè illos vix magis pro agendi Scenâ (niſi in paucioribus Morbis, qui in iis propriè fundantur) quàm vehiculo, vel ſaltem menſtruo præparatorio habendas eſſe.

1 De *tertiâ regione* ſuggeratur; quod, quandoquidem & neceſſariò cum Sanguine in Corporis ubivis habitum deferantur, & cavernulas, ut ſuprà notavi, in eo numeroſiſſimas, in quas deflectant, offendunt Medicamenti particulæ, illic uſque adeò, præ otio quo hic frui poſſint, maturentur, ut tandem materiæ Morbificæ (ſive iſthic illius focus habeatur, unde cominus hinc eam aggrediantur, ſive alibi reſideat, quò fiat ut, poſt maturationem in Venas regeſtæ, ad eundem ubivis cum Sanguine transferantur) debellandæ pares evadant. Verùm præterquàm quòd ſuprà oſtendere conati ſimus materiæ Morbificæ ſedem non hic primitùs inveniendam, nec proindè Medicamentum energiam ſuam iſthic adæquatè exerere; quæri inſuper poterit, quomodo, ſi daretur iſthic hoſtem congredi, tantillum quod admittitur Medicamenti, nec admodum ex ſe agilis, nec in omnium minutiſſimas propter texturam tantoperè compactam, prout modò deduxi, citò dirimi habilis particulas, univerſa ſic præcaveat Symptomata; quandoquidem & Sanguinis copia immaniter adeò particularum hujus numerum ſuperet, ut non detur proportio inter Medicamentum & Morbum; & arteriarum per quas deportatur ramificationes tam numeroſæ ſunt, ut minimè concipiendum, meâ ſententiâ, ſit iſtas ad omnes Corporis partes diſtribuendas ſufficere, nec proinde hâc ratione ad Morbificæ materiæ eruptionem reprimendam: ut taceam magnam earum partem unum fortaſſe capeſſere vaſorum tractum, neglectis relictis reliquis (id quod non improbabile illi habebitur, qui perpenderit quàm difformis ſæpè obſervetur cruoris emiſſi, & pluribus ſcutellis excepti, facies ut nempe una portio coccineum ſortiatur colorem, alia lividum, reciprocantibus quandoque in variis vaſculis hiſce Phaſibus (quo modo fieri poteſt, ut

1 Ut nec in Tertiam.

ſufflaminatâ forſan in unâ Corporis regione eruptio, procedat nihilominùs ſolito tenore in alteris, quæ vim Medicamenti, ſiquidem illò haud pervenientis, non perſentiunt; adeóque & partiales hinc excitentur rigores, & poſtmodùm materiâ hâc in Sanguineum rivum ex loculis iſtis effusâ, febris ſolitum repetat curſum, totâ Sanguinis maſſa Febrilem commotionem, ubivis impreſſam mox concipiente. Verùm multò minùs probabile Medicamentum hic maturatum ad mineram alibi ſitam transferendum deſtinari: Cùm præterquam quòd multas ejus particulas tranſpirationis lege foras expelli contingat, vix in promptu habebitur ratio, quæ ſuadeat reliquas, confundente Sanguinis motu, ubi ab eo reſorptæ fuerint, agitatas ad focum ubicunque locatum dirigendas fore.

1 Reſtat ergò, Quartò, ut in *Cerebro* & *Syſtemate Nervoſo* quæratur operationis ratio adæquata; quam inibi (probabiliter) inveniendam eſſe ut monſtrare ſatagam, non abs te videtur obſervanda quædam paucula generaliora 2 (ex ſe quidem pleraque ſatis forſan obvia) circa relativam Medicamentorum ad Corpora noſtra, Succoſque incluſos, actionem (quantum ad præſens inſtitutum ſpectat) præfari, quò clariùs evincatur ſuppoſitionis iſtius probabilitas.

3 Primò Igitur, quandoquidem conſtat nulla concreta indiſcriminatim in cuncta alia agere, verùm ſingula, prout texturæ, tam agentis quàm Corporis, in quod actio imprimitur, ratio permittit; nota poterit ea, quorum *laxior* eſt compages, intus ſuſcepta, *promptiùs vim exerere*, quibus verò *ſtrictior* competit, *lentiùs*. Hinc multum diſcriminis intereſt, inter actiones *liquidorum* & *ſolidorum* aſſumptorum; ut nempe *illa* & liquoribus, quibus obviam fiunt, facilè ſe per totum admiſceant, & in ſolidarum partium porulos, modò ſatis hient, promptè inſinuent, unde levi negotio in alterutra immutando agant, modò cætera conſentiant; *hæc* verò priuſquam vires ſuas exerere, notabiliter ſaltem, poſſunt, vel præviâ quâdam præparatione compagem ſolvi exigunt, vel ſaltem multùm comminui, maximè ſi compactioris, nec facilè ſolubilis, ſint texturæ.

4 Secundò: Notari poterit ea, quorum particulæ *molliores* ſunt *laxiorque compages*, intra Corpus admiſſa (in quo motu progreſſivo continuò urgentur) ſicut compactioribus citiùs vires ſuas exerunt, ſic *citiùs exolvi*, adeò, ut niſi vel intimè poſſideant particulas valdè energeticas, (hoc eſt, ſicut valdè minutas, ſic & ſolidas & anguloſas) vel ſat magnâ copiâ exhibeantur, vel etiam talia non offendant, quæ earum vim retundant, ultra primas vias, vel ſaltem Sanguinem, actionem ſuam extendere nequeant, ad remotiores verò regiones fatiſcunt. *Compactiora* verò ad has, *integris* fermè *viribus* provehi poſſunt, imò debent; quandoquidem & magis reſiſtunt actioni liquorum, quibus primò admiſcentur, & iſtorum commeatu prorſum uſque ad eas feruntur: imò quæ eas primo impetu perlabuntur, repetitis uſque & uſque circuitibus tandem poſtliminiò attingant.

5 Tertiò: Ad actionem Medicamenti determinandam (talis præſertim quod in longinquum deportandum eſt, adque ſolidas partes afficiendas deſtinatur)

1 Sed in Quartam. 3 Conſiderationes præliminares circa relativam Medicamentorum actionem. 3 Prima. 4 Secunda. 5 Tertia.

particulariter conſideranda eſt *figuræ* & *ſoliditatis* ratio; ut nempe quorum cum notabili *ſoliditate* multùm *irregularis* figuræ ſint particulæ, præterquàm quod fortiùs & inter fluidas ſubſtantias vibrentur, & in partium, ad quas appellunt meatus impingant, viam inſuper aliis vel ſubtiliorbus vel mollioribus, ſat facilè inter eorum prominentias & meatum latent, ubi ſemel in eos admiſſæ fuerint, concedere concipiantur; cùm intereà quæ *molliores* & *flexilis* ſunt genii, maximè ſi minùs ſint irregulares, paucìſque angulis præditæ, hoc nomine vaſa, vel obturare, vel præterlabi, aptæ natæ ſint, nulla unde in eâ impreſſio haberi poteſt.

1 Quartò: Nec minus ad hoc momenti habet *aptitudo*, ſeu fluidarum ſubſtantiarum, quibus admiſcendum venit Medicamentum, ſeu ſolidarum partium, ad quas deportandum eſt, *ad actionem* hanc *accipiendam*: ſicut enim inter illas & Medicamenti particulas, vel repugnantia, ratione figuræ & molis, eſſe debet, quæ luctæ occaſionem det, vel ſimilitudo, cujus gratiâ congruè coëant; ſic meatuum, quoad menſuram, figuras, aliáque requiſita, apta habenda eſt ratio; cùm ſecùs vel in totum iſtæ ab ingreſſu arceantur, vel indebito modo præ incongruitate officiant.

2 Quintò: Perpendendum eſt, illuc ad Morbum quemvis perdomandum deportari debere Medicamentum, ubi *fomes* reſidet; adeò ut ſi viſcus aliquod, vel artus, vel particularis aliqua alia pars afficiatur, univerſim conſulant Medici, nec fallaci eventu, ut remedium ad locum ſic affectum, ſi Morbi illic ſtabuletur cauſa, dirigatur, vel ſecus, ad partem unde influit. Pari modo, ſi univerſum Corpus afficiatur, ſicut rationi congruum eſt illuc, quà licet, dirigendum eſſe Medicamentum, unde in totum influere; ſic ubi talibus dotibus aliquod pollere deprehenditur, ut univerſalem, uſitatè, debellet morbum, quidni concipiamus & hîc deponi, & potiſſimum agere, unde influentia iſthæc propagatur, eoque magis ſi ſat ſubitaneus effectus ſubſequatur?

3 Ab iſtorum conſideratione colligere licet *primò Corticem Peruvianum*, quandoquidem, ut ſupra deduxi, particulæ ejus pro ſolidis, etiam ad ultimam ſuam Scenam, habendæ ſunt, atque hinc ægrè diſſipabiles, ultimam ſuam in Sanguinem activitatem ſtatim impendere non poſſe, verùm multos cum eo circuitus abſolvere, antequam vires ſuas diſperdat (id quod paulo antè Notavi;) 4 *Secundo*, ejus particulas, dum partium habitum permeant, ſat facilè illic deponi poſſe, prout ad cavernulas (vel, ſi mavis, poros) iis admittendis aptas natas in tranſcurſu ſuo appulerint; quarum quidem permultas nequeunt non ubivis, præ inſigni Corporis raritate, offendere: Ex his verò, *Tertio*; nullis æquè huic muneri paribus occurrere poſſe, ac iſtis, quæ in *Cortice Cerebri* habentur, idque duplici ratione; 1°, Quia *tenerrima* eſt iſthæc pars, & proindè facilè craſſiuſculis & ſolidiuſculis hiſce Corporibus cedens, quæ quia à Sanguine minimè ſubigi, nec cum eo exactè miſceri queunt, facilè divortium ſubeunt, inque tales (ubi eo per circulationem delatæ fuerint) meatus, qui minus iis reſiſtunt, facilè penetrant; 2°, Quia *anguſtiora* (uti ſaltem æquum videtur ſuſpicari) ſunt *capillaria* vaſa Sanguifera quæ hîc

1 Quarta. 2. Quinta. 3 Illationes ad Corticis Peruviani effectum determinandum. Prima. 4 Secunda. 5 Tertia.

terminantur, quàm quæ uſpiam alibi invenire datur, quandoquidem iſthic loci ſecernendus eſt *Succus Nervoſus* (imo ſi malles *Spiritus Animales*) ſubtiliſſimus in toto Corpore liquor: quo fit ut, ex Arteriolis cum ſuo Vehiculo, Sanguine, elapſæ iſtæ particulæ, ægrè præ mole & figurà (quam quadantenus anguloſam & irregularem eſſe comminutionis ratio ſuadet) venularum cavitates hic loci arctiſſimas, ſubintrare valeant, quin potius in juxta adſitos Glandularum Cerebralium, præfato Succo admittendo dicatos, porulos deflectere in proclivi habent, quoniam eos quam venarum (quarum, etiam Capillarium, parietes præ iſtis rigidiuſculi audire merentur) magis cedentes inveniunt, imo & præ ſua teneritudine magis ſe figuris iſtarum particularum accommodare aptos.

1 *Si quæratur* quomodo, quandoquidem longè maxima Medicamenti pars (ſi in ſubſtantia exhibeatur) per Sedem amandatur, reliqua vero, quæ venas ſubit, uſque adeo diſtrahitur, perque totam diſtribuitur Sanguinis maſſam, ut valdè exigua, Arteriarum conſiderata proportione, ejus portio ad Cerebrum deferri poſſit, tantilla ejus (& quidem ſatis, ut videtur, inertis) quantitas, quæ inter Sanguinem illò deportatur, tanto effectui producendo par eſſe poſſit, *Reſponderi*, forſan haud prorſus incongruè, poterit quod, quoniam juxta Nervorum originem deponitur (qui licet anguſtis cancellis hic coërcentur, toti tamen Corpori notiſſimam, & quidem inſtantaneam fermè influentiam imprimunt) perpuſilla Medicamenti quantitas hic depoſita ad grandes effectus in partibus hinc actuatis producendos ſufficiat: ſive enim effectus ratio à Nervorum conſtrictione, undè ad debitum tonum prius laxati redeunt, deducenda ſit, hoc facilè ubi omnes compinguntur & compatiuntur, præſtari poteſt; ſive à particularum Medicamenti in eorum tubulos admiſſione pendeat, conſtat pauculas admodum in tam exilia vaſa receptas grandi effectui producendo pares eſſe poſſe, quoniam ſingula totam ferè cavitatem (exceptis quæ puro Succo Nervoſo & Spiritibus tranſmittendis inter earum Angulos interjacent ſpatiolis) ſaltem ſtatim ab ingreſſu, occupant, atque hinc materiæ Morbificæ introitum negant, undè ſi vel unica in ſingulos Nervulos particula forſan penetret, ſat erit ad effectum, qui per totum eorum tractum ſentiatur, inducendum. Quin inſuper nil impedire videtur quo minùs, quæ uno circuitu aliò deferuntur ejus particulæ, huc poſtmodùm, ratâ *Circulationis* lege, perduci poſſunt, atque ſic tandem ut, repetitis & circulatione & pulveris exhibitione, præfatâ ratione compleatur effectus.

2 Deſignato ſic operationis Stadio, proximum eſt ut aliquantò enucleatiùs tradam, quonam, juxta præfatam ſuppoſitionem, *Agendi Modo* vires tam notabiles exerat *Cortex*: Quod quamvis *Jam* præſtitutum quis cenſeat; quoniam tamen minùs aptè forſan contexta habentur quæ Hypotheſin conſtituunt, utque propoſitæ methodo ſatisfiat, par eſt ut ſaltem in ſummam totum negotium redigam, unoque ſic quaſi intuitu videndum ob oculos *ponam*, *Idcircò*, conjicio, quòd, ubi primùm in Ventriculum admiſſum fuerit iſthoc Medicamentum, actione Stomachalis Fermenti (Succi ſcil. ex glanduloſâ tunicâ in ejus

1 Objectioni de perpuſillâ quantitate Medicamenti quæ in Cerebrum deportatur, 2 Reſpondetur. 3 Quartò, Agendi Modus.

ejus cavum exudantis (quod cuncta ſtatim adoritur aſſumpta, comminuantur laxiores, faciliùs proindè cedentes, ejus particulæ; ex quibus, quot ad trajiciendos Chyliferos meatus in Inteſtina hiantes aptitudinem hinc nanciſcuntur, intus ſolito Chyli itinere in Sanguinis feruntur gurgitem, ab hoc (non ſecus ac lymphâ quâcum in tranſitu ſuo congreſſæ ſunt) ulteriorem identidem comminutionem paſſæ, pariter ac ipſi robur, ut ſuprà innui, afflantes, ejuſve forſan craſin quoviſmodò immutantes. Sanguinis commeatu iſtæ, quibus contigerit cum hâc ejus portione, quæ ad Cerebrum tendit, commiſceri, illò delato, in Glandulas ejus Corticales, ſi earum oſculis ſatis aptè reſpondeant, modo noviſſimè explicato deponuntur, atque indè pars, more Succi Nervoſi, in ipſum Cerebri Meditullium (ex primis Nervorum ſtaminibus, exinde identidem amplificandis, conflatum) inſequentium protruſione, & motu partium Syſtaltico, urgentur; in quo præ ductuum anguſtiâ, lentâque illâ protruſione lentiſſimè moveri neceſſe habent; pars craſſior aliquandiu in ipſis Glandularum iſtarum demeaculis hærent. Dum iſthic commorantur, partim præ angulis, quos ex ſoliditate & conſtructionis lege ſortiri ſuppoſuimus, leniter partes ambientes ad contractiones ſolicitant (quas membranoſâ conflari texturâ nemo opinor, negaverit, & proinde aliquantulum ad has ab irritatione proclives) unde laxior earum tonus emendatur; partim, inſuper ſubingreſſuris craſſioribus & heterogeneis è Sanguine particulis, quas (ut in allatâ de his affectibus producendis Hypotheſi monſtrare conati ſumus) materiam Morbificam conſtituere arbitramur, hinc aditum denegant; interea ut præ irregularitate ſua ſat viæ, inter earum interſtitia & vaſorum horum latera, ſubtilioribus ex Sanguine particulis, quales in liquorem Nervoſum faceſſere ſolent, ad perennanda Senſus & Animalitatis munia condedant; partim denique, quæ ex illis maximè ſubtiliantur, ſe Succo Nervoſo continuò progredienti aſſociant, interque illius particulas motitati, & ab indebitis cohæſionibus interpoſitione ſuâ arcent, & motu æquabili, cùm ſat illis congruæ ſint, urgent; quin inſuper, præ majori ſoliditate quàm quæ illis competit, atque angulis, quorum miniſterio ad Corpora minùs compacta comminuenda aptantur, ipſas ulteriùs dividant, atque hinc ſubtiliores, & uſibus deſignatis aptiores reddunt. Hoc facto, quamvis, ut quandoque fit, proximè ſecus invaſurus Paroxyſmus non inhibeatur (maximè ſi paulò ante Paroxyſmum primâ vice detur) quandoquidem materia Morbifica, priùs admiſſa & maturata, ad eruptionem parata in proſcenio ſtabat; ſequens tamen, ut plurimùm, vel præcavetur, vel ſaltem mitiùs invadit (niſi nimis propè, ut dixi, à Morbi initio, quando omnia ſunt cruda, vel etiam Sanguine multùm impuro, propinetur) eò quod iſti ab ingreſſu præcludantur viæ à Medicamenti particulis, & tonum partis quadantenùs hâc intercapedine roborari credibile ſit. Unde tandem fit, ut continuatâ exhibitione (imò quandoque poſt unicam doſin) ad conſtitutionem debitam redeant Vaſcula iſta, atque hinc ut, præciſo ſic fomite, ſtatim, vel ſaltem brevi, in totum evaneſcant Paroxyſmi.

Suprà quidam innui *medicamenti particulas* adhuc *in Ventriculo commorantes* multùm ad ſiſtendum Paroxyſmum opis conferre poſſe, Nervos illic ſitos & eorum conſenſu, totum Syſtema Nervoſum invigorando. Verùm cùm iſta nimis eva-

M

nida ſit agendi ratio, ad conſtantem ſanitatem indè expectandam: cùm porrò motis è Ventriculo Medicamenti particulis, niſi quid ulteriùs præſtarent in Corporis penetralia delatæ, ſuſpicio oboriatur & Nervos tenſionem illam brevi remiſſuros; cúmque inſuper ratio modò aſſignata & facilis, & conſtans, videatur naturæ regula ad effectum ſolidum producendum, huic potiſſimùm innitimur.

1 Diſquiramus jam tandem, an huic Hypotheſi quadrent *de uſu Corticis* in limine *Obſervata*, quæ ſi indè probabiliter explicari valeant, pro argumento forſan erunt, eam non prorſus ineptè excogitatam fuiſſe.

Ex his *primo* aliquâ parte ſatisfactum cenſeo ex noviſſimè dictis. Quod verò ad *limitationes* aſſignatas ſpectat; videtur quòd dum in Morbi initio, crudioribus exiſtentibus, hoc eſt, non ſatis in compage laxatis, Succis, vel etiam ubi magna adeſt humorum ſaburra, exhibetur cortex, nequaquam vel primâ doſi ſatis ſubigi & comminui poſſit, vel ſi quibus ex ejus particulis id obtinuiſſe contigerit, ſe in Cerebro à crudorum iſtorum, vel aliter vitiatorum in Sanguine luxuriantium, conſortio extricare valeant, ut in meatus Cerebrales vel debitè, vel ſat magno numero ad effectum producendum, viam inveniant: quin eveniat quandoque ut, cum iſtis humoribus ſubintrantes, paxillorum ritu eos tantò arctiùs loculis his compingant; undè nec *Spirituoſi* deſtinati *Succi* (quem par eſt comminiſci ad functiones Animales explicandas) per ipſum Cerebrum commeatus, nec ejus in Syſtema Nervoſum debita diſtributio haberi poteſt, ſicque neceſſe erit, ut Nervoſa quamplurima hinc emergant Symptomata. Imò dum in Sanguineâ maſsâ adhuc hoſpitantur iſtius Medicamenti particulæ, conjicere licet, quod materiæ heterogeneæ copioſè in ea congeſtæ debitam maturationem (inter ejus particulas ſpiculis ſuis ſe ingerendo, ſicque à mutuis congreſſibus ad hoc opus neceſſariis arcendo) atque hinc exterminationem, impediendo, eam proindè tantiſper detineant, donec laxatâ univerſim Sanguinis, craſi Febris *continua*, vice Intermittentis, indè tandem excitetur.

2 Ex eo quod *nulla notabilis evacuatio* ejus exhibitionem ſubſequi ſoleat, intereà ut ſedetur Morbus, deducere forſan licebit, *imò*, Quòd, quandoquidem evacuationum materia ex Sanguine, maximam partem, proveniat, vix veriſimile videatur illic materiam Morbificam formaliter ſtabulari; cùm ſi ità res eſſet, vix ſedaretur Morbus niſi extruſâ causâ; atque parum probabile apparet tantulam (ſatis inertis, ut ſuprà ſtabilire conati ſumus) Medicamenti quantitatem in Sanguinem, & permagnâ id proportione ſuperantem, & in vaſis valdè amplis (comparatione ad alia habita) contentum & gyrantem, admiſſam hanc corrigendo ſolùm rem præſtare poſſe: *Secundò*, Proinde, quòd in talem ſubſtantiam agat, quæ & in evacuationibus concitandis efficiendis munere fungitur (quod quidem Succo Nervoſo competere, olim *Tr. De Secretione Animali* adſtruere conati ſumus) cujus propterea pacationi, ubi ad has ultra modum invehendas ab admiſtâ quâvis irritante materiâ inſtinctum nacta fuerit, allaborandum; & cui propiorem aliquam gerat proportionem ratione quantitatis, quam, ut dixi, ad Sanguinem habet; quâcum porrò in ejuſmodi vaſis

1 Quinto. Phœnomenon & obſervatorum ſolutio juxta Hypotheſin. Cur Corticis Perexhibitio præmatura, vel non ſuccedat, vel quandoque damnoſa ſit, 2 Cur morbus ſine evacuatione ab hoc Medicamento diſpareat.

coërcetur, undè nec ipſæ ejus particulæ ab invicem nimiùm diſgregentur, nec facilis & ſubitus nimis, vel illis, vel quibuſvis antè reconditis ſubſtantiis, egreſſus detur; quo fiat ut ſat illis genio à commotionibus moleſtis ciendis alieno præditis, moræ ad unà concluſas ſubigendas, vel ſi quod aliud iis demandatur penſum exequendum, concedatur. Si verò contigerit aliquandò, ut *illius uſum evacuatio* aliqua *ſubſequatur*, non hoc Medicamento, tanquam ſolemni illius effectui, jure adſcribendum videtur, cùm perrarò eveniat; ſed potiùs vel importunæ adminiſtrationi, vel inſigni Sanguinis, aliorúmve liquorum, concitationi, qui à quovis heterogeneo, quantumvis leni, admiſſio in motus enormes, antè conturbati, non rarò pelluntur; vel etiam alicui idioſyncraſiæ (quales quibuſdam hominibus competere, dum certæ aliquæ offeruntur ſubſtantiæ, frequentia Authorum teſtimonia, imò cujuſvis penè obſervatio fidem faciunt) imputandum erit. Porrò quando evacuationes iſto exhibito ſedari contigerit, hoc meritò imputandum videtur eximiæ ejus in Nervoſum genus energiæ: quamvis enim Sanguis aliive præcedanei liquores commoti materiam his præbeant, attamen Nervoſas partes laceſſendo effectum ſortiri ex eo deducere licet, quòd (præter id, quod de *Fermento Secretorio à Nervis oriundo* olim notavimus) harum ſolummodò miniſterio partes Secretoriæ in contractiones expulſivas aguntur. Porrò Nervos quoviſmodò irritatos varias non rarò evacuationes ciere, ex Diarrhæà à ſubito terrore ad quam nonnulli, ſatis rectâ utentes valetudine, proclives ſunt; ſalivationibus, nedum à Medicamētis Mercurialibus oblatis (quæ Sanguinem vix, comparatione ad effectum eorum in Nervos impensè afficere conſentiunt Medici) ſed vel ab ingrati Medicamenti hauriendi conſpectu, obortis, Sudoribus, Urináve copioſiſſimis hypochondriacorum (quorum quam multis Nervoſum genus, præ venoſo ejuſve contentis, malè habere teſtatum faciunt Symptomata) colligere obvium eſt. Cùm ergo Medicamentum has ſedaverit, in proclivi eſt conjicere, id hoc præſtare in iſtas ſubſtantias, quæ eas concitant, agendo; ſive id fiat manus iis injiciendo (hoc eſt, vel activitate ſuâ obtundendo eorum angulos, vel ſic iis ſeſe applicando, ut hinc majores moles, novaſque, & minùs noxias, figuras induant) ſive in textura conturbatas in ordinem redigendo, ſive viam iis in Sanguinem erupturis præcludendo, aliòve quocunqe modo eas afficiendo.

1 Quòd poſt aliquot periodos debellari viſi *Paroxyſmi redeant*, hinc pendere videtur; quod quemadmodum admiſſæ in corticalem Cerebri ſubſtantiam vel Nervos Peruviani Medicamenti particulæ haud citò, (cùm quodammodò, ut dixi, irregulares & rigidæ ſint, licèt non uſque adeò ut moleſtiam creent) ex tenerrimis eorum conceptaculis exterminari valeant, ubi dum commorantur particulas Morbificas ab ingreſſu arcent, unde perſanari per ſpatium plurium Paroxyſmorum videatur Morbus: ſic quando vel præ longâ ejus ante oblatum remedium duratione, vel præ cauſæ cujuſvis violentiâ, vel etiam dum aëris intemperies, ut in epidemicâ conſtitutione fit, uſque fovet effectum, Nervoſum genus apud originem ſuam laxum adeò & labefactatum fuerit, ut ad priſtinum non antè reſtituatur tonum, quàm iſtæ, ut dictum, exantlatæ & excluſæ fuerint; particulæ craſſiores (quales in omni, vel ſaniſſimorum, San-

1 Cur paroxyſmi certice Paruviano ſedati, quandoque redeant.

guine ſcatere veriſimile eſt porulos Cerebrales, eoſdem quo antè modo conſtituros, atque jam nupero hoſpite liberos, offendentes, neceſſe habeant in eas ingreſſum capeſcere: undè pari ac antè modo impoſterum progredi debet Morbus, cùm omnia eodem ritu quoad Nervos conſtituta ſint. Quocirca neceſſe eſt, ut ſæpiùs repetatur Medicamentum, quò ſic identidem ſufficiantur ad partes præfatas, nondum perfectæ ſanitati reſtitutas, novæ copiæ; ut ſaltem Morbus ad idoneum magis Anni tēpus, quod plenæ faveat ſanationi, proteletur.

1 Cur *ab exhibitis Catharticis*, ſaltem fortioribus, quandoque redeant Paroxyſmi, ratio ſat congrua mihi videtur, quòd horũ particulæ draſticæ facilè ſe inter circulandum cum Sanguine in porulos Corticis Cerebri ipſiuſque Syſtematis Nervoſi, ubi Medicamenti hærent particulæ, inſinuare poſſint, haſque ex loculis ſuis extrudant; undè impoſterùm in iſtos, ſic ampliatos, Morbificæ materiæ denuò concedatur ingreſſus: quin inſuper non mirum partes has, priùs debiles, ab his tantoperè aculeatis (prout fas eſt conjectari) magis uſque labefactatas iri (quemadmodùm multoties velſanis à talibus exhibitis accidit) adeoque multò, quàm ſecus eveniſſet, curatu difficiliorem reddi effectum.

2 Quod multos fallat expectatio levaminis, dum per hujus uſum *lecto abſtinere nolunt* hinc deducibile videtur; quòd partim præ laxitate glandularum quibus, ferè, conſtat cutis (quod quoque omnibus præterea partibus uſu venit) partim ſtragulorum mulcedine, pori uſque adeò pateant, ut, tranſpiratione ſolitò magis procedente, multæ particulæ Medicamenti, ſecus ad Cerebrum deducendæ, hâc viam foras capeſſant; quæ verò illuc pertingunt ſe in venas præ iſta laxitate nunc magis hiante ſat facilè cum reliquo Sanguine recipiant; undè in laterales, quos, dixi in Cortice Cerebri receſſus, ad Nervos ducentes; minus aptè deflectere poſſunt.

3 Ex eo quòd *cum Acidis* vel *Amaris* propinatum *magis conſpicuos* prodat *effectus*, in promptu eſt colligere, magis hinc compingi, & rigidas reddi ejus particulas, atque indè magis ſtipticas evadere, ſaltem iſta unà aſſumpta calculum ſuum ad effectum conferre, quandoquidem & vim illis Febrifugã competere etiamnum, pariter ac olim data fuit, credimus. Quam quidem energiam in Nervoſum genus potiſſimùm exerceri hinc ſtatuminari forſan poteſt, quòd inter Specifica pro Cerebro & Nervis roborandis nuncupata, pauca reperienda ſint, quæ aliquâ ſtypticitate non pollent; quorum & nonnulla inter Febrifuga habita fuerunt. In quibus & Febrifugis, utpote Centaurio, Gentianâ, Pentaphyllo, Alumine, *&c.* ante Corticem Per. repertum, vix minùs ſpei locatum fuiſſe, quàm nunc in hoc, notum eſt, quæ quamvis hodiè inferioris multò claſſis eſſe deprehenduntur, quid vetat tamen quò minùs famulitio ſuo talia ex his iſti in effectu producendo, opitulentur, quæ nullam antipraxiam noxiam, quâ imminuantur ejus vires, exercere obſervantur: maximè quoniam, ſi in liquidâ formâ propinentur, vehiculi loco inſerviant, quò citiùs & certiùs intus, ubi ſtativa ponit Morbus, devehant: Quin contemptûs Veterum & novitatis invidiam, à quibuſdam, quibus nil fere ſapit, niſi quod ex Libris *Hippocratis*, *Galeni*, aliorùmve ex Antiquis (quorum ſanè, utpote primorum Medicinæ lu-

1 Cur cathartica præproperè exhibita Paroxyſmos quandoque reducant. 2 Cur lecto affixi rarò levamen ab hoc Medicamento ſentiant. 3 Cur cum Acidis vel amaris Cortex exhibitus efficacior deprehendatur.

minum, veneranda ſemper eſſe debet memoria) hauritur, imputari ſolitam amolietur Sæculum, dum ab iis tranſmiſſa, neutiquam repudiare notabitur.

1 Quòd tandem citiùs *poſt Intermittentes quàm Continuas redeat* priſtinus *vigor*, pro argumento haberi poteſt (obiter) illas in Nervoſo genere fundari, non verò in Sanguine, harum ſtatione; cùm vigor Corporis à debitâ ſolidarum partium, ex Nervis oriundarum, conſtitutione potiſſimùm pendeat; illius ergò correctis anomaliis, non mirum eſt reſtituendum citò fore robur. Quòd verò in ipſis Intermittentibus *ab Hoc*, *quàm aliis Febrifugis* ſalutariter exhibitis celeriùs redintegrentur vires, hinc pendere videtur, quòd ejus particulæ in Nervis & præfatis cellulis diutiùs commorantes, continuo eos ad ſeſe contrahendos placidè ſolicitent, atque ita ad perfectam toni firmitudinem ſaltem ſimulandum; quæ tandẽ niſi gravioris impedimenti quiddã obſtet, præ nixus iſtius aſſiduitate, his exturbatis, brevi in perfectam redit. Quin porrò & hâc morâ puriori ſolùm Succo inter; particularum Medicamenti (figuræ mulùm irregularis, ut ſæpiùs notavi) & Vaſorum latera tranſitus, ut etiam innui, conceditur; undè identidem grato & familiari liquore remotiores eorũ tractus referciuntur quò & tenſitas & cætera animalia munia celerrimè reſtituantur. Cùm intereà quæ alia quâvis medendi ratione rem præſtant, quoniam ſtatim Nervos deſerunt, opem citò evanidam ſolùm præbent. Undè tono, licet aliquantùm conſtricto, nondum tamen confirmato, verùm ſe ſubindè laxante, pluſculum heterogenearum particularum cum Succo laudabili neceſſe habet unà ſubingredi; quo pacto & diu impediatur debita iſtarum partium conſtrictio, & ipſi Succo Nervoſo, minus hinc puro, non licebit functiones Animales rite mox obire; donec, tandem natura, aliis plerumque ſubſidiis adjuta, debilitatem hanc lentè ſuperaverit.

Si quæ alia circa *Corticis* adminiſtrationem peculiari obſervatione digna cenſeantur, vix dubitavero quin æquè facilem, atque hæc, ſolutionem ab eâdem *Hypotheſi* hanc Normam admittant.

2 Ut verò tandem hæc, quæ de *grandi hoc ſpecifico* Theoreticè ſic protuli, ad Praxin quadantenus accomodem, ſubnectere liceat, Rationi congruum videri (id quod vix dubito, quin à quorumvis Medicorum Experientiâ comprobetur) *Evacuationes*, minimè verò per *Vomitionem*, Corticis exhibitioni *præmittendas eſſe*; niſi forſan vel magna debilitas, vel urgentia Symptomata maturandam eſſe ſuadeant: *tam* nempe ad eluendam ſaburram, quæ in primis viis, potiſſimùm verò Ventriculo, non raro hoſpitari ſolet, atq; efficiam ejus ſecus peſſundet, *quàm* ad laxiora recrementa Sanguinis exturbanda.

Idcircò, quod ad *Vomitoria* attinet; quandoquidem non omnes homines æquè facile Vomitionem ſubeunt, his *Antimonialia*, utpote *Infuſum Croci Metallorum*, *Sulphur Antimonii*, *Tartarus emeticus*, &c. illis *Sal Vitrioli*, *Oxymel Scylliticum*, &c. pro cujuſvis euphoriâ, porrigantur. Quod verò ad *Purgantia*; *Leniora* ſolùm propinanda ſuaderem, utpote *Decoctum amarum*, *Sennæ Gereonis*, *Infuſum Rhabarbari*, *Tamarindorum*, *Caſſiam*, *Mannam*, juxta vulgò natas formulas; quin pilulari mormâ, *Pilulas Tartareas*, *Stomachicas* vel ſimilia; *Draſtica vitando*, quæ nimiam forſan conturbationem cieant.

1 Cur hoc medicamento curatis quàm aliis celeriùs redeant præſtinæ vires. 2 Conſiderationes practicæ circa uſum Corticis Peruviani.

Modum exhibendi quod ſpectat, Quamvis Medici, quà forſan ut ſolertiam ſuam oſtentent, quà ut ægrotorum ſive palato, ſive antithiis morem gerant, varias excogitarint ejus præparationes atq; formulas; efficaciſſimè tamen *in ſubſtantia* datur (ſive in pulvere, vehiculo alicui admiſcendo, ſive in boli, vel pilularum formâ) quemadodùm primitùs exhiberi ſolebat. Quippe hoc modo diutiùs in Ventriculo commoratur, quo fit ut particulæ ejus à Fermento ſtomachali jugiter & comminuantur, & cum ingeſtis alimentis & liquoribus commiſceantur, cum Chylo uſque & uſque intus convehendæ, quò pleniora pro Morbo edomando Supplementa Cerebro ſuppeditētur. Cui quoque uſui decocta ex *Amaris* ſpecificis (prout ſuprà notavi) aliáve vehicula quæ, ἄπσοιω forſan ipſa; cōminutas debitè ſaltem diluant, multum conferant. Et quidem mos obtinuit, nec abſque ratione, ut & ſat largis doſibus, utpote *drachmæ* pondere adultis, propinetur, & eâdem doſi tertiâ vel quarta quâlibet horâ, iteretur, quò effectui producendo & iddonea intus deportetur quantitas & jugi tenore ſuggeratur, ſic novarum uſque copiarum ſuperinductione tantò certiùs opprimatur hoſtis. Cùm verò plures ubique dentur, qui *in ſpecie* aſſumere nolunt, hi *Decoctum* eius (in aqua factum) haurire poterunt, ſed *benè ſaturatum*; quippe quod paucas tantùm particulas, præ comparativâ earum craſſitie, in poris ſuis recondere valet *Aqua*, niſi longâ cocturâ tam hi dilatentur, quàm ulteriùs hâc arte comminuatur *Pulvis*: Cui quoque effectui conducere mihi videtur, ut in ſubtiliſſimum pollinem hic redigatur, antequam coctioni exponatur, quò ſic copioſiùs minutiores ejus particulæ ab aquâ excipiantur. Et quidem niſi *duplâ* ad minimum, imò forſan *triplâ, quadruplâ*, quantitate (niſi exquiſitè ante comminuas) quâ in ſubſtantiâ exhibetur, conquendum, exponas, vix voti compos fies, quamvis enim promptiùs forſan in Sanguinem cocturâ præparatus admittatur, pauciſſimæ tamē hinc ad ſedem Morbi, *Cerebrum* ſcil. pertingere poſſunt ejus particulæ; cùm paucæ omninò ſic in Sanguinem ipſum ferantur; quarum, & maxima pars ad eodem retinetur vel ab alias Corporis regiones deflectit. Huic Decocto ſi vel *Vinum* in ſub triplâ forſá, vel ſub quadruplâ proportione addatur, vel *aqua* aliqua *ſpirituoſa*, utpote *Aq. Gentianæ compoſita*, at in minori, imò quandoque *Acidum* aliquod, nempe *Succus Limonum, Aurantiorum, Spir. Vitrioli, Gas Sulphuris*, &c. vel. Sal aliquod *Alcalinum*, utpote *Tartari*, *Abſynthii*, &c. prudenter juxta debitas Indicationes admiſceatur, Ventriculo flaccido, vel depreſſis aut exaltatis Fermentis, pro variis eorum dyſcraſiis, commodiùs ſubveniatur. Sin ad Diarrhœam pronus fuerit ægrotans, par erit ut vel *Laudanum*, vel *ſtypticum aliquod* unà propinetur.

Porrò opportunum videtur, ut, poſt devictos paroxyſmos, *ad plures dies*, duarū ſcil. vel trium periodorum, quæ invadere ſolebant, decurſum *continuetur* Medicamenti exhibitio; quò ſic præſto ſint in Sanguine *novæ Copiæ*, in *priorum* conceptacula, quæ dixi, in radicibus Nervorum per Corticem ſparſis admittendæ, ſi antequàm debitè roboratæ fuerint, has extrudi contingerit: Imò & *poſt Decendium* repeti non ſine causâ in uſu eſt, ne defectu Antidoti in procinctu diuerſantis recrudeſcat Morbus.

1 Quanquàm verò primitus *ſolis Febribus Intermittentibus* ſanandis adhibitum fuit *Hoc Medicamentum*, nunc dierum tamen ad *pleroſque Chronicos Morbos* curandos, præſertim qui intermiſſionem ſubeunt, in uſum trahitur; & non rarò

1 Morbos pleroſque Chronicos in Nervoſo genere fundatos eſſe probabitur vipera.

exoptato ſucceſſu. Quod quidem mihi ſaltem arguere videtur (ignoſcite *Hypotheſin propriam*, ut ſolent Parentes Liberos, nimium forſan adamanti) nedum *Intermiſſionis*, quæ in Morbos deprehenditur cauſas in *Nervoſo genere* quærendas eſſe, ſed & vel eorum (plerorumque ſaltem) *Mineram hic* ſitam eſſe; niſi aliis & fortioribus Argumentis conſtiterit alibi deliteſcere.

1 Coronidis loco unam vel alteram Hiſtoriam attexere placet, quæ vel ad Medicamenti allatum Rationale, vel Morbi ſedem aſſignatam ſtabiliendum faciant.

Primam retulit mihi Reverendiſſimus Præſul, D. D. *Gilbertus Ironſide*, Epiſcopus *Herefordienſis*. Scil. cùm olim Rev. Vir Febre Intermittente diù laboraverat, pluraque alia incaſsùm tentaverat remedia; tandem ad *Corticem Peruvianum*, Medici ſui conſilio, perventum erat. Quo veſperi ſumpto, ſomnoque mox obrepente, non ita multò poſt inſolitum *inſomnium* incidit, quod quidem vividam adeò menti ejus Ideam impreſſit & reliquit, ut diſtinctiſſimè, imò ſatis moleſtè, ejus recordationem à ſomno excitatus retinuerit; quòd perraò aliàs unquam contingit. Ab illo verò tempore Febris prorſus evanuit.

Quæ quidem obſervatio *Scenam* actionis hujuſce Medicamenti *in Cerebro* haberi mihi non obſcurè incidat, imò mea jam modò prolata ſenſa cumulatiſſimè confirmare videtur. Quippe) ut rationem aliquam hujus Phœnomeni aſſignem) ubi Medicamenti particulæ ad Cerebrum cum Sanguine inter circulandum delatæ, inibique ab iſto in Corticali regione ſecretæ fuerint, atque in anguſtiores ejus receſſus penetraverint, *tum* parietes Vaſculorum aliquatenùs irritant, adeóque tantò fortiùs ideas eorum, quæ inter dormiendum obſervantur impingunt; quo fit ut æquè firmiter ferè excitatum hæ afficiant, ac ſi ab externis objectis immediatè invectæ fuerint; *tum* hâc impreſſione, quicquid incongrui has Cerebri, ubi agunt, regiones obſederat, exturbari faciunt; undè moleſta, dum hoc tranſigitur, ſenſatio interna nequit non invehi: Dùm verò ulteriùs in Nervorum propagines truduntur, ſicut penitiorem Animæ Aulam ab earum laceſſentibus vibrationibus liberam linquentes quietem magno Incolæ reddunt; ſic porrò craſſiuſculis, quas pluries memoravi, & heterogeneis particulis in Nervos ingreſſuris viam præpedientes, invaſiones ſecus ſubſecuturas præcavent.

2 Alteram Hiſtoriam Celeberrimus Doctiſſimuſque Dr. *Blackmore* mihi narravit de quodam *Tertianario*: Cui, cùm Paroxyſmi Febriles *Corticis Peruviani* repetitâ exhitione ſublati fuiſſent, dein verò poſt menſem, circiter, recrudeſcerent, eodemque Remedio iterum fugarentur; Periodo immediatè ſequenti meræ convulſiones Epilepticorum æmulæ ſucceſſerunt; *eundem* omninò, quem Febris *Tertiana*, *Typum* ad plures periodos ſervantes, adque horas, præterpropter, quatuor ſingulis vicibus durantes; Quas tandem ille, in arte verſatiſſimus, partim *Evacuantibus*, partim *Antiſpaſmodicis* brevi ſuſtulit.

Quæ inſuper Hiſtoria Hypotheſin meam ſuprà exaratam, *de Intermittentium ſede*, non parum confirmare videtur: Unde enim fit quòd mutatis tantummodò Symptomatis, Spaſmi (quos omnium ſæculorum conſenſus in Cerebro locavit) parilia cum Febre Intermittente ſtadia obſervaverint, niſi eadem utrique affectui competat Sedes? Cujus (inſolitæ ſanè) Metamorphoſeos ra-

1 Hiſtoria. 2 Hiſtoria rara.

tionem ut breviter, ſecundum ſuprà allata reddere coner; in memoriam revocandum eſt, velle *Hypotheſin meam*, materiam Febrilibus Paroxyſmis producendis dicatam, poſtquàm Cerebrum trajecerit, in omnes Nervorum Fibrarumque tractus ſat liberè diſpenſari debere, atque in illis lentè ad menſuram turgeſcentiæ matureſcere: quo fiat ut, cùm tam latè diſpergatur iſthæc minera, non uſque adeò in Cerebrum ipſum ſæviat, quandoquidem turgeſcentiæ inſtinctus, quantumlibet iſthic inceptus, facili negotio extrorſum ad ipſos vaſorum horum, eundo ampliatorum, & materia uniformiter maturatâ refertorum, terminos brevi propagari valet. Atque ſicut Paroxyſmorum ſolitum, juxta modo dicta, recurſum, ſic pariter Symptomatum ſeriem regularem, ſat facilè explicari poſſe cenſuerim. Horum medelam à particularum *Corticis* in radiculas Nervorum intruſione haberi ſuppoſui; dum ſcil. craſſiori materiæ Paroxyſmos impoſterum inducturæ aditum ſic negant; ubi tantiſper hærere autumen donec Tono ſenſim reſtituto & hæ prorſum latæ extrudentur.

Quibus ſic habentibus; ut ad *Caſus ſolutionem* accedam, ſupponere liceat, quòd, ſi ultimò admiſſæ *Corticis* particulæ non quidem in Radicum meatibus, nimis adhuc, præ Tono nondum reſtituto (id quod recurſus Morbi poſt menſem indicat) patentibus, ſed illos prætervectæ in Nervorum Spinalem Medullam conflantium principio hæſerint, quanquam aditum Morbificæ materiæ Cerebrum ingreſſuræ minimè negant, ulteriùs tamen progreſſuræ obicem (juxta leges aſſignatas) ponant, adeò ut nulla ejus, utpote neutiquàm admiſſæ, congeſtio in Fibrarum toties memoratis tractibus haberi poſſit, nec proindè ad uſitata Symptomata diſpoſitio. Intereà iſthæc in Cerebro partim congeſta, partim in *Par vagum* depoſita (Cujus quidem Ramorum cæteris amplior cavitas facilem *Corticis* quas admiſerant particulis tranſitum præbeat, quæ ad eorum extrema ſerpentes inibi coërceantur; quemadmodum ſuſpicari licet Paroxyſmos Hyſtericos in longum productos obſtruenti alicui materiæ circa Nervorum horum confinia hærenti durationem ſuam debere) aciditatem ſolito modo acquirat. Cumque ad erumptionis acmen (juxta præfatam pro Typis ſolvendis rationem pervenerit, quandoquidem in Spinalem medullam præ *Corticis* particulis, illic, uti ſuppoſui, aditum munientibus, erumpere non poteſt, in ipſum primò Cerebrum, dein, inſtinctu hinc dato, in Præcordia cæteraſque quas Per vagum perreptat partes lancinando ſævire concipiatur; unde eadem Symptomata, quæ in Epilepticis affectibus ſine hujuſmodi prophaſi emergentibus obveniunt, producta iri quid vetat? Quæ quidem Symptomata tantiſper perſiſtere & redintegrari forſan concipiantur, donec partim idoneorum Purgantium vi è loculis ſuis extruſæ fuerint Corticis particulæ, partim Antiſpaſmodicorum aliorúmve Corroborantium energiâ, tam reliquiæ Fermenti Convulſivi poſt Paroxyſmos deliteſcentis ſubactæ fuerint, quàm Tonus Cerebri reſtituatur, ad quæ ambo penſa ſubeunda hujuſmodi Medicamenta multùm aptata videntur.

DE

DE MECHANICA RATIONE PERISTALTICI INTESTINORUM MOTUS.

DE SPIRALIBUS INTESTINORUM FIBRIS.

Sequentes Obſervationes à me ante ſexdecim Annos, Anno nempe 1676. in ſolemni Conventu Auguſtæ Societatis Regalis ad Philoſophiam Naturalem promovendam inſtituta apud Collegium Greſhamenſe Londini exhibitæ, in Tranſactionibus Philoſophicis Menſis Maii ejuſdem Anni à Clariſſimo Domino Oldenburgio, Societatis tunc temporis Secretario, Anglicano idiomate evulgatæ fuerunt. Quas quoniam nondum Civitate Romanâ donatas, ſaltem paucis, vel Medicis, in hâc regione auditas eſſe conſtat, placuit quibuſdam Doctiſſimis amicis, quibus ut fit, arriſerunt, exigere, ut eas in Latinam Linguam transferrem, atque prægreſſæ Diſſertationis calci ſubjungerem.

DUm ante biennium, ferè ſermones de *Mechanicâ Periſtaltici Inteſtinorum motûs ratione* cum Viro doctiſſimo confererem, quam Anatomicorum gens potiſſimùm ab *Annularibus Fibris*, alteram ex tunicis eorum propriis (unà cum *Rectis* eas immediatè inveſtientibus, quas tamen, obiter diſtinctam conficere cenſeo) conſtituentibus deducunt; *Ille* in hanc ſententiam ivit (quam & aliis ſibi notis Viris doctis placere dixit) eas potiùs pro numeroſis, exilibus licèt, *Muſculis Sphincteribus*, quàm diſtinctis *Fibris*, habendas eſſe, quibus motus iſte adſcribendus venit: quandoquidem *Muſculi* pro adæquatis motuum, huic Analogorum, ſaltem longè plurimorum, inſtrumentis agnoſcuntur; *Fibræque*, quamquam omninò neceſſariæ ſint, eâ tamen ſolùm ratione, quòd ſat magno numero collectæ, aptéque diſpoſitæ in *Muſcularem compagem* coëant.

Conjectura iſthæc Opinione receptâ mihi magis arridebat. Verùm (ſit alterutrius Patronis honos) utralibet admittenda fuerit, mihi plures occurrebant difficultates.

Primò enim, ſuppoſito hæc, ſive Fibræ ſint, ſive Muſculi, ab invicem *diſtincta* eſſe, quod in *annulari* phaſi concedendum eſt; quæri poteſt, quomodò vel *Actuans materia*, vel (juxta doctorum quorundam virorum ſententiam) *Impreſſio* à ſuperioribus ad infima per totum Inteſtinorum Tractum tranſmitti valeat; quandoquidem Naturæ, ob motum Animalem propagandum, ſolemne eſſe deprehendatur, *Continuationem fibrarum* (ſive concavas eſſe volueris, ſive ſolidas (à parte unde incipit, ad iſtam in quâ terminatur haberi; utrum Actuans aliqua transferenda ſit ſubſtantia, an ſola Impreſſio: Cùm verò nulla

talis, in ſuppoſitione Annulari, concipienda ſit, ſive Vaſorum, ſive Fibrarum continuatio, aſt lateralis ſolummodò contiguitas, alia quærenda venit ratio, quomodò ſub iſtiuſmodi phaſi res tranſigenda foret. Hanc ergò à *mutuis* inter contiguas Fibras *inoſculationibus* quis forſan deduxerit, quarum medio in adjacentes uſque ſeries tranſmitti ſupponatur influens movenſque materia. Verùm adverſus hujuſmodi ſuppoſitionem mihi in mentem venit oggerere.

Secundò, *Hanc* neutiquam Naturæ Methodis congruam videri: quæ *Vaſorum* (eorumque &, *ſtrictorum* &, quantum patitur uſus & organizatio partis, *directorum*) miniſterio fluidarum ſubſtantiarum per Corpora Animalium diſtributionem moliri ſolet, non *emiſſariorum lateralium*; niſi forſan ubi grave aliquod incommodum hujuſmodi artificio averruncandum venerit; prout *e. g.* Anaſtomoſeos medio, quæ inter Arterias, Venas atque venas, hic illic deprehenduntur, quippe ſi in iſtis vaſis, quæ Sanguis largo atque rapido tranare debet flumine, obſtructio alicubi contingeret, obvium eſt Circulationem, tantoperè ad vitam neceſſariam ſtatim interceptam fore, niſi lateralis aliquis concedatur tranſitus. Cujuſmodi tamen fabricæ paritatem vix in præſenti inſtantiâ comminiſci licebit: utpote quoniam iſtæ aperturæ ſolummodo concinnati videntur, ut ſtagnationis periculum in caſibus extraordinariis præcaveatur; Fibrarum autem annularium laterales inoſculationes (juxta hanc ſuppoſitionem) pro ſolemni & neceſſario actuantis hujus materiæ commeatu habendæ forent. Veruntamen

Tertiò, Difficillimum mihi videbatur, ex hâc de *lateralibus aperturis* ſuppoſitione *Inteſtinalem contractionem* ſolvere. Si enim Fibræ (ſimplices-ne, an in Muſcularem fabricam compaginatæ fuerint ab aliquâ influente materiâ ſecundum longitudinem contrahantur, hoc, me judice, à diſtenſione ſecundum latitudinem (niſi contorſionem ſuppoſueris, quam in hoc caſu nemo allegabit) fieri debet: quam ut patiantur, diſtendens materia intra earum clauſtra aliquantiſper detinenda venit. Verùm ſi *lateribus* donentur *perforationibus* iiſque in oppoſitâ parte iſtis per quas admittitur materia hæc; proportionem gerentibus (quod quidem concedendum, nî fallor, eſt, quandoquidem contractio per totum Tractum ſucceſſivè proportionata deprehendatur) quæri poteſt, quomodò hujuſmodè diſtenſio haberi poteſt, ubi materiæ ad hanc rem deſtinatæ tam *facilis* conceditur *exitus*, eóque magis quandoquidem determinatio in rectâ lineâ, & deorſum iniri concipienda eſt? Si objiceretur, materiam hanc dum ſic movetur, tam in *laterales* iſtos *ductus* quàm per *anaſtomoſes* dictas rectâ ducentes ſeſe diffundere poſſe; quoniam æquè in fibrarum cavitates, ac per has anaſtomoſes tranſitus patet; imò tantò faciliùs, quantò illæ has proportione ſuperant; quo dato, nil vetare videtur quò minùs ſequatur diſtenſio; Regerere haud abſurdum videbatur, *motum impreſſum* (juxta notas motûs leges) æquo citiùs præ impulſæ materiæ diſtortione evaniturum, niſi violentior foret impellens cauſa quam in præſenti inſtantiâ facile concipi valet; in quâ & levis ab initio impulſus eſt, & ſatis flaccidæ ſunt, per quas ferenda eſt materia, partes. Verùm enim verò à nemine Anatomicorum, quantum ſcio, obſervatum fuit, Muſculos (ut ex hâc ſuppoſitione differam) qualeſcunque vel materiam ſuam actuantem *à latere emittere*; aſt ſingulos valde compacta, & (comparativè) imperviâ membranâ munitos perhibent.

Quartò, Obſervatu obvium erat cunctos *Muſculos binis Tendinibus*, donari à quorum altero incipiunt, in alterum deſinunt, & ab hujus verſus illum adventatione motum illorum; quem eſſe *Contractionem* cuncti agnoſcunt, peragi: Sed conceptu arduum eſt hoſce *coïncidere* Tendines (id quod in iſthac ſuppoſitione concedendum eſt) ſin verò ita ſe res habeat, opinabar non minùs difficile futurum determinare, in quânam horum Muſculorum (ſub circulari hâc phaſi) parte Tendines locandi ſint, atque unde motus in alterutris *incipere* debeat, quandoquidem nec tendinoſam uſquam in toto ambitu ſtructuram quiſquam Anatomicorum deprehenderit, nec ſtrictam in partes ſubjacentes inſertionem; atqui notum eſt cunctos Muſculos *parti alicui ſtabili*, *h. e.* vel ſimpliciter, vel comparativè, immobili affigi, verſus quam ordinariè contrahuntur, & cujus ſubſidio motus inſtinctus à Nervis iis ſuppeditatur. Cùm ergo neutrum horum conſtet, liberum mihi videbatur de *Hypotheſi* (potiùs quam *Obſervatione Anatomicâ* pro quâ tamen haberi ſolet) dubitare; præſertim ſi mihi pleniùs ſatisfacere poſſem ex aliâ (modò Autopſiæ ſaltem reſponderit) à meipſo excogitandâ.

E enim, harum vice, alio animo meo occurrebat ſolutio, quæ *mechanicè* magis ad rationem Phænomeni reddendam accomodata videbatur. Nempè exiſtimabam *Fibras*, quæ *Annulares* habebantur, *Spirales* forſan eſſe, atque unico tractu ad ipſam Inteſtinorum imam regionem, *Helicis* inſtar, propagari poſſe; quin, earum exilitatem, ſi ad circuitum largum, quo ſuper interiores tunicas volvuntur comparatio habeatur, facilè palpum iis obtrudere poſſe, qui ad hancce conſiderationem animum haud applicarent, nec proindè eas *evolvere* ſatagerent; quippe quòd earum declinatio hâc de cauſâ ſub oculos non facilè caderet. Quæ quidem conjectura, ſi veram experientia comprobatur, abſque omni nodo totum negotium brevi expedire poſſe mihi videbatur. Quippe ſive merus iis ubicunque impreſſus fuerit motus, ſive ſubſtantia quævis in eas impellatur, quandoquidem aliquatenus *tenſæ* in ſtatu naturali concipiendæ ſunt, motus iſte, quandiù perſtiterit, cauſa movens, per totos tractus ſucceſſivè propagandus venit: cúmque hic in ambitum fiat, neceſſariò quandiù perſtiterit, Inteſtinum coarctare, fibras abbreviando, debet, atque indè quicquid in cavitate incluſum fuerit prorſum pellere; eóque magis ſi Muſcularis iis competeret fabrica.

Conjectura hæc, ſubitò licèt excogitata, ſicut doctiſſimo Viro, cui proponebam, non admodum diſplicebat, ſic mihi ipſi tantò gratior erat, quantò leviori negotio rem explicabat: Quippe animo meo diù inſederat naturæ opera *maximo compendio* & *ſimpliciſſimè* præſtari; quanquam hâc forſan de cauſa iis nimiâ operoſæ machinationis expectatione non ſatis cautè attendatur. Verùm an diſſectione confirmari poſſet, diù inquirere diſtuli; donec tandem, neſcio quâ occaſione motus, Philoſophiæ dignitati injurium eſſe ratus nudâ acquieſcere *ſpeculatione*, ubi conſuli poſſet, *Autopſia*, experimentum aggreſſus ſum, idque primùm in portione *Duodeni bubuli* (quòd quidem quæ comparativâ ad cæterorum plerorumque animalium amplitudine maximè huic operi accommodum videbatur) poſteà in inteſtinis *ovillis* & vitulinis, dein in *Colo* & *Cæco* bubulis. Quorum quidem experimentorum ſumma ſequitur.

N ij

Ut disjunctionem debitam(& facilem , quæ niſi haberetur alia forſan quàm naturalia emergere poſſe Phænomena obvium eſt ſuſpicari) membranarum & fibrarum efficerem,*cocturam in aquâ* adhibere coactus ſum ; quippe difficillimum imò impoſſibile fermè eſſe in crudis rem adornare deprehendebam; atque Inteſtino *Bovino* neceſſe habui *quinque vel ſex horarum coctionem* , *Ovillo circiter quatuor* (plus minus pro ignis ſuppoſiti gradu) continuare; cavendo tamen à *nimiâ*, quæ fibras plus æquò intenerarer:Quà factum eſt, ut usque adeò laxaretur fibrarum compages ut exteriores tunicæ, *Communis*,ſcil. & iſta quæ *ex rectis* conſtat *fibris* , levi negotio à ſubjectâ(modo absque morâ,dum ſatis ab aquâ maderet Inteſtinum attentata fuerit ſeparatio) ad quam deſtinata erat hæc indago, avelli ſe paterentur , atque *tranſverſæ fibræ* in conſpectum prodibant. Has tandem , detractis quæ inæquali præciſione decurtatæ erant ab invicem in inteſtini ſummitate ſeparare tentabam , atque comperi ,

Primò , Me rarò (modò rectè adminiſtrata fuiſſet coctura) *ſingularem aliquam fibram* à reliquis absque rupturâ diſſociare poſſe,quippe quòd tum ſingulas vadè minutas eſſe tum in usque exiliora filamenta progreſſu decurrere obſervarim. Verùm earum ſat *larga congeries* , craſſiuſculum primo intuitu referens fibram, absque difficultate(*leni* identidem adhibitâ,& *reciprocante, inteſtini extenſione*)ſeſe exhibebat:Sin verò coctio nimis diù continuata fuiſſet , unde ſupra modum laxaretur compages,notari potuit ipſas minutales fibras , congeries dictas conflantes,ab invicem nimis promptè, licèt hinc diffractu faciles, disjungi, rationes inſertionum mox memorandarum.

Secundò, Obſervabam,quod ubi, hoc ordine procedendo;unius alicujus congeriei ſeparationem *dextrorſum*,cultelli apicem in hiatus intrudendo,moliter,*annulatim* hæc abſcederet (niſi quod fibrillæ *pauculæ* ab adverſâ parte ortæ,aliquantulum morarentur)Quod quidem me , dum hoc primum experirer circa meam de *Spirali* fabricâ conjecturam aliquantiſper vacillare fecit. Verum id ipſum *ſiniſtrorſum* attentans , deprehendi me ſat promptè , ut plurimùm , congeries hiſce ad aliquot ſpithamarum longitudinem evolvere poſſe ruptutâ ad quam tamen tandem proclives erant ob rationem ſequentem. Etenim

Tertiò,Quamvis convolutiones iſtæ,maximâ ſaltem partem, *diſtinctæ* videbantur ,comperi tamen fibras aliquas ab iis brevibus diſtantiis *obliquè* emanare, ſeque in proximam *inferius* convolutionem eodem modo inſerere , illiuſque hinc partem conſtituere.Hæ convolutionum præfatum ordinem obſervabant, dum intereà aliæ ab inferiori ortæ eas interſecantes , in *ſuperiorem* ſe inſerebant , eique ſic gratas augmenti vices rependebant ; imò quandoque ulteriùs ſerpentes *altiori* alicui ſe eodem modo applicabant , iſtæ autem , cum parciori numero habebantur , quàm quæ contrario ordine decurrebant, congerierum, quas dixi, diſſociationem helicalem non multùm impediebant ; verùm tam hæ quàm obliquè deſcendentes , dum diſrumperentur , tandem totius faſciculi diffractionem inducebant , eoque citius , ſi ante finitam totam operationem ſicceſſeret , ad quod proclive erat inteſtinum.

Quartò Obſervavi , quaſdam ex hiſce fibrillis obliquè deſcendentibus *ultra proximè ſequentem convolutionem* iter capeſſuras (pariter ac de aſcendentibus modo dixi) atque alias ſupra eam plures verò infrà (quantum mihi viſum erat) ex-

curſuras, adque *remotiorem* aliquam ſeſe applicaturas,vel ſaltem indaginem ulteriorem eluſuras. Atque hæc quidem fibrillarum harum excurſiva inſertio rationem mihi præbet phaſis annullaris, cujus *ſuprà* mentionem feci, dum ſepatio dextrorſùm attentaretur;Quippè quòd retinacula hæc convolutionum proximè accumbentium *promptam in ſummitate disjunctionem*(ubi ſcil. grandiores,quas dixi,congeries præciſionem ſubierint, & proindè nil ultra habeant quod promptam earum ſic concatenatarum divulſionem remoretur) aliquatenùs *retardare* poſſint; Adde quòd fibrillæ iſtæ *craſſiores* mihi apparerent; *ubi à ſuperiori* convolutione immediatè emergerent, quàm *ubi in inferiorem* inſeruntur, & proindè ægrius dirumpantur. Quanquam intereà

Quintò, Expertus ſum,quòd ſi ab *inferiori* inteſtini ſic præciſi extremitate *ſurſum vergendo* ſeparationem agrederer, *non multò difficilius* foret evolutionem ſpiralem ſurſum obtinere, quàm fuerat dum ab inferiori incipiens deorſum evolverem. Quod quidem Phœnomenon neſcio an à teneritudine partis longâ coctione inducta proveniat, cujus gratia de gradibus renixus in tenuibus illis fibris dijudicare haud licuit. Solummodò hic obſervatu erat, experimentum votis non reſponſurum,niſi juxta contrariam priori directionem,*dextram verſus* ſcil. operationem hanc molirer. Verùm hinc periſtaltici motus in affectibus *Iliacis* inverſi,quandò nempè & alvinæ fœces & quandoque Clyſteris(quale quid Authores memorant)vomitu redduntur,rationem haberi poſſe in propatulo eſt.

Sextò, Quandò, ante inſtitutam cocturam, *Inteſtinum inverterem*, facile fuit primò tunicam glandularem eique, accumbentem divellere, dein ſpirales fibras modo dicto explicare, ſed *methodo oppoſitâ*, à ſiniſtrâ ſcil.dextrorſum;quod quidem obſervationem firmat, qnandoquidem inteſtino inverſo neceſſe eſt, ut ſi helicali modo diſpoſitæ ſint fibræ, ſeparationis ordo pari methodo ſe habere debeat. Attamen operatio *aliquanto difficilior* mihi viſa eſt, quam tum naturali poſitione eam aggrederer.

Septimò, In altero horum tentaminum, dum inteſtini Bovis ſic inverſi fibras evolverem,deprehendi iſtas quas cultello elevaverã quamvis ordine memorato ſecedebant, ſuper alias tamen excurrentes, *magis* adhuc *obliquam helicem* exhibuiſſe quam antè notaveram; nempè ad *duas* vel *tres convolutiones* inter ſe reliquiſſe notabilem *fibricam aream*,quinque ſcil.vel ſex vicibus,quantum potui conjectari, hasque ita ſecedebant latitudine ſuperantem; donec altius uſque & uſque inter alias ſe inſinuantes ,tandem verò ſubeuntes,diffringi neceſſe habuerint. Utrum hoc Naturæ familiare ſit, an ejuſdẽ luſus, penes me non eſt determinare.

Octavò; Multò difficiliùs eſſe expertus ſum (in unico examine, nec enim pluries experiri vacabat) *Inteſtini Cæci* fibras exolvere quàm cæterorum, ſi non impoſſibile, utpote quæ *magis invicem intertextæ* videbantur, *contrariaſque* alterutrinque tendentias ſortiri.

Hæc obſervationum mearum circa hanc tunicam ſumma eſt; quam *unicum* eſſe, ſed *concavum*, & *helicalem Muſculum*, ſi ita loqui liceat, fas ſit ſuſpicari. Quod verò pro tali habenda mereatur, inſertiones memoratæ evincere videntur, utpote quæ *Muſculi fabricam* ab acuratiſſimo *Stenone* traditam ſat appoſitè, me judice, referunt. Quo autem in loco figantur *tendines* non uſque adeò li-

quet: ſi verò conjecturæ venia detur, cenſuerim *Superiorem* ſaltem à *Pyrolo* ordiri, ſi non potiùs à *Sphinctere gulæ*, quandoquidem Doctiſſ. *Willisius* ventriculi tunicâ carneam *Muſcularis*, imò quodammodò *Spiralis* eſſe texturæ deprehēderit; cúmque motus inter hunc & inteſtina continuatio habeatur, haud abſimile vero videtur unicum Muſculum totum ab œſophago ad anum tractum conflare. *Inferiorem* verò *tendinem in ani ſphincterem* defigere probabile videtur.

Utrum *Venarum* atque *Arteriarum fibræ*, quæ pro *annularibus* etiam vulgò habentur, *eandem cum inteſtinis* fabricæ rationem ſortiantur, definire nequeo, quanquam hoc probabile forſan videatur, quandoquidem hiſce *periſtalticus* quodammodò competere *motus* videtur: Quippe vix Sanguinis in dextro Cordis Ventriculo ſub mortis articulum, qualem cernimus, congeſtio haberi poſſet, niſi fatiſcente vi ſiniſtri expulſivâ ipſa hæc vaſa nativâ indole eum prorſum truderent. Verùm hoc magis oculatis aliorum manibus inveſtigandum linquo.

TRACTATUS

TRACTATUS
DE
SECRETIONE ANIMALI.

ELENCHUS
CAPITUM.

CAP. I. Quid per Secretionem intelligendum ſit. Pag. 106
CAP. II. Secretionum differentiæ. 107
CAP. III. Secretionum ſcaturigio. 110
CAP. IV. Succorum ad particulas dimittendas prævia diſpoſitio expenditur. 118
CAP. V. Secretoriæ partes, quæ ſint. 124
CAP. VI. Secretionum tam Simplicium, quàm Mixtarum, generalis methodus. 126
CAP. VII. Secretionum Simplicium; ſeu Perfectivarum, ratio. 127
CAP. VIII. Secretionum Mixtarum ratio generalis. 133
CAP. IX. De Fermentis. 135
CAP. X. Fermenta ad Secretionem præcedanea, quæ. 141
CAP. XI. Fermentum Secretiones Mixtas immediatè concitans, quodnam ſit. 143
CAP. XII. Hypotheſis, pro Secretionum Mixtarum ratione reddenda, proponitur. 152
CAP. XIII. Phænomeνων quorundam, & dubiorum, ſolutiones ex allata Hypotheſi. 155
CAP. XIV. De vaſorum bilariorum officio. 161
CAP. XV. Secretionum Privatarum ratio. 172
CAP. XVI. Secretionum præter naturæ inſtitutum evenientium ratio. 174

TRACTATUS DE SECRETIONE ANIMALI.

CAP. I.

Quid per Secretionem intelligendum ſit.

DE *Secretione* quatenus ſcilicet in humano potiſſimùm corpore peragi ſolet, verba facturus, oportet ut in ipſo limine quid per vocabulum hoc intelligi velim, exponam. Idcirco advertere licet corpus humanum, perinde ac cunctorum animantium, tum ex multiplici partium ſolidarum, particulis inter ſe plurimum diſcrepantibus conflatarum, ſuppellectile coagmentari, tum etiam variorum ſuccorum commeatu irrigari; quos pariter non minus difformi particularum ſtrue conſtare certum eſt, cum & nutricatum illis ſuppeditent, & ex iiſdem reſolutâ compage diffluentibus ex parte conflentur. Illæ ſiquidem, tum præ motu inteſtino, tum ſanguinis impingentis vi attritæ, inveteraſcentes particulas in hujus alveum affatim deponunt, (novarũ interim ab appellentibus ſuccis proventu viciſſim auctæ:) Iſti vero, variis acti motibus, tum varias partium ſuarum comminutiones patiuntur; ſecus enim nequaquam habiles evadere poſſunt, ut vel in illarum, tantoperè inter ſe difformium ſubſtantiam faceſſant, vel alia vitæ munia præſtent; tum aptitudinem hinc nanciſcuntur ad particulas certas ex gremio ſuo deponendas: nec enim aliter fieri poteſt, quin in tam multiformi congerie (qualis tum ex deciduis ſolidarum particulis, tum chyli, ex pluribus diverſæ proſapiæ ſubſtantiis enati, ſupplemento provenit) multæ præſto ſint, quæ, quoniã agitatione cõtinuâ cientur, atque ſtrictos intra vaſorũ cancellos coërcentur, vel ſponte, quâ datâ viâ prorumpãt, vel ſi aliunde vis accedat, ſeſe è reliquarum conturbernio facili negotio exturbari patiantur.

Hinc duplex emergit in corpore *Separatio*, alia quæ intra maſſæ confinia celebratur, alia quæ determinatarum quarundam particularum ex eadem excluſione perficitur.

Prior in hoc conſiſtit, quod quædam maſſæ particulæ in motum concitæ, & locum, quem prius occupaverant conſortiumque, quod cum aliis inierant, ipſæ deſerunt, & in alias, dum hoc ſatagunt, impingentes, eas tum in minora fruſtula diffringunt, alióve aliquo modo diſſociant, atque è ſedibus proturbant, tum in conſimilem motum concitant, aliiſque, qualem ipſæ ſubierunt, divulſionem hoc nomine inducere cogunt. In hujuſmodi Separatione omnis fermentationis cunctarumque, quas uſpiam in corpore invenire eſt, digeſtionum ratio conſiſtit: di-

minutâ enim hâc ratione mole, mutatâque figurâ, majorem ad motum promtitudinem, aliaſque, quæ ab his pendent, dotes neceſſe eſt ut acquirant corpora talem ſuarum particularum ſeparationem paſſa.

Altera Separatio, quâ ſcilicet materia quædam determinata extra maſſæ, cujus ante pars fuit, terminos fertur, certum, ut cum delectu perficiatur, organorum apparatum requirit, quorum miniſterio particulæ quædam, præcedenti digeſtione ab aliis laxatæ, atque ad horum oſcula proportionem quandam quoad molem & figuram nactæ, cum ad illa, ſive inteſtino nixu, ſive vi aliunde illatâ, appellunt, foras convehuntur, reliquâ maſsâ prorſum per ſolitos & patentiores canales latâ.

Quamvis utrumque genus commune *Separationis* nomen ſibi vindicet, poſterius tamen, quandoquidem peculiare naturæ artificium prodit, atque à priori ſatis diſtinctum ſit, diſtinctam inſuper & magis limitatam appellationem meretur, atque *Secretionis* titulum ſibi propriè arrogat. Vox enim ipſa ſeparationem modi ſonat, quâ ſeparatâ materia ex alius, quâcum antea delituerat, gremio fertur, atq; ſeorſim conſiſtit. Hujus explicationẽ nobis in ſequenti Diſſertatione proponimus, & ad eam ſenſa noſtra accommodare conabimur. Interea tamen quoniam hæc alteram illam præſupponit, haud abs re forſan erit paucula ad illius naturam attinentia ſuo loco in mediũ proferre, quò melius ad hujus notitiam perveniamus.

CAP. II.

Secretionum differentiæ.

QUoniam verò plures, eæque variæ materiæ, Secretiones in corpore occurrunt, earum diſcrimina primum recenſere, ſcaturigineſque inveſtigare oportet.

Secretiones igitur vel ad *privatum*, vel ad *publicum* uſum inſtituuntur.

Quæ publico inſerviunt (miſſis aliis differentiis) reſpectu materiæ ad duo potiſſimùm genera referendas eſſe cenſeo, quod ſcilicet aliæ *Simplices*, aliæ *Mixtæ* ſint. *Simplices* volo, non eâ vocabuli proprietate, ac ſi ſingulæ ſecretæ materiæ particulæ eſſent purè inter ſe homogeneæ, ſed reſpectu maſſæ qua è ſeparantur; utpote cujus purior ſolum, & ſimplicior, comparatione ad eam habitâ ex quâ ſegregatur, aliqua delibatur pars ; craſſiori interim) licet non ubique omni puriorum particularum conſortio prorſus orbatâ) alio per patentiores canales deportatâ. *Mixtas* appello, in quibus varii generis; tam tenuiores quàm craſſiores, eliminantur particulæ, reſtitante maſſa non minus tenuibus, imo plerunque pluribus, iiſque alicubi vel tenuioribus, quàm quæ ſecernuntur, refertâ.

Iis quæ prioris generis ſunt (quæ & *Perfectivarum* titulo forſan inſigniri merentur) hoc competit, quod materia ex qua conſtant introrſum, atque in penitiores continuò corporis receſſus, ad nobiliores, quam quibus integra, è qua proliciuntur, maſſa par eſſe poteſt, uſus fertur. Porro & nervis inſertis, vel in totum deſtituuntur partes iis peragendis diſtinatæ, vel minutioribus ſaltem gaudent, quàm qui in eas, quæ alteri Secretionis generi famulari natæ ſunt, inſeruntur (quem verò in finem inferius ſuo loco dicetur.) Harum duæ ſolum-

modò (quantum auguror) in corpore occurrunt, quæ tamen maxime inſignes ſunt omnium, quas ubivis cernere eſt; *Chyli* ſcilicet in vaſa lactea, & *Succi nervoſi* ex ſanguine cerebrum perluente in nervorum canales percolatio. In quarum priori, lacteo ſucco in vaſa propria ſecreto, craſſa, & inutilis, per inteſtinorum tractus ſaburra amandatur: in poſteriori cruor, depoſitâ in adſtantes nervos puriori ſuâ parte, craſſior jam & effœtus quodammodo factus, per venas verſus cor, novis ex chyli & lymphæ acceſſu, novâ obortâ fermentatione, ſpiritibus imprægnandus redit.

Poſterioris generis Secretionum, *Mixtarum* ſcilicet extrorſum tendit materia, atque vel prorſus excernenda eſt, unde aut protinus è corpore excluditur, aut deſtinatas cavitates, ut commodius pro naturæ intentione eliminetur, deponitur; vel ambitu facto intra corpus iterum dirigente vaſorum ſtructurâ, ad ulteriores uſus reducenda. Harum omnium organa nervis, iiſque molę amplis, donantur.

Ex his *Excretivæ*, vel ad *ſpeciei conſervationem*, vel ad *individui commodum* inſtituuntur: inter quarum materiam, licet ſimili inſtrumentorum apparatu, eâdemque methodo, prout inferius propalare conabimur, utramque peragi veriſimile nobis videtur, magnum tamen diſcrimen intercedit. Quæ ad illam comparantur (quò ſpectant quæ in teſtibus, & mammis, peraguntur) ex materiâ, ſicut multum elaboratâ, ſic pariter toto genere utili conflantur, licet ab illa Perfectivarum ſatis diſtet. Quæ verò hujus gratiâ fiunt, ex emeritâ & inutili materiâ potiſſimum conſtant, atque merè depurativæ ſunt; ideo nimirum à natura deſignantur, ut remanens maſſa purior, adque vitæ uſus accommodatior perſiſtat, id quod cuivis ſatis obvium eſſe poterit, qui perpenderit quanta corpori incommoda à ſuppreſſis ſolitis evacuationibus ſuperveniunt. At vero, dum ſecretum humorem inutilem voco, non id ſic intelligi velim, ac ſi ſingulæ ejuſdem particulæ corpori infeſtæ ſint, ut nec illas omnes, quas, ſpeciei conſervationi dicatas toto genere utiles dixi, ſic habendas eſſe quaſi nullæ ex iis poſt uſum præſtitum ablegandæ forent: ſed ſicut ſecretionum, ad hanc inſtitutarum, materia certam quandam, ad uſus quibus accommodata eſt præſtandos, craſin neceſſario requirit, quâ tam ſubtiles quàm craſſæ unà maritandæ ſunt, adeóque liquor hinc emergens, ex diverſi licet genii particulis conflatus, quandoquidem totâ ſua mole in aliud corpus transferendus eſt, hoc nomine pro utili habendus eſt; ſic in depurativis non paucæ (quod omnino concedendum) corpori ſatis utiles excluduntur particulæ, cum tamen inutilium & emeritarum longe major ad eas conficiendas concurrit numerus; atque utiles his vel eo fine adduntur, ut liberiorem iis commeatum præbeant, vel præ ſubtilitate neutiquam impediri poſſunt, quo minus ſe in vaſa ſecretoria unà inſinuent, interea ut noxiæ ſolummodo deſtinato ſecernantur; tota idcirco ſecreta maſſa collectivè ſumta pro inutili, & excrementitia habenda eſt. Hujus farinæ ſunt urina, ſudor, mucus narium, cerumen aurium, &c. quarum materia non unius generis eſt, ſed plurimum inter ſe diverſi, prout cuivis ſingulas perpendenti palam erit.

Secretiones *Reductivæ*, licet maximam partem ex materia non uſque adeo ſubtili & activâ, atque plurimæ ex remanentibus maſſæ, è qua prorumpunt, particulis, conflentur, nequaquam tamen excrementitia & prorſus inutili conſtant; ſed

tali, qui ulteriores in corpore uſus,eoſque ſatis inſignes,præſtare poterit: nempe ut variis in partibus, fermenti loco contentis ſubſtantiis ſubveniat. Etenim ex ſuccis, quibus ſcatet corpus,plures dantur,qui vel crudiores, vel craſſiores ſunt, quàm ut propria & inteſtina fermentatione debitum maturationis vel tenuitatis gradum aſſequi poſſint, unde fermento, quo commodiùs digerantur, opus habent: proinde natura his proſpiciens, ex elaboratioribus tales iis ſuppeditat liquores, qui activitate ſuâ majorem particularum, ex quibus conflantur, comminutionem efficiant, ut ſic debitam ſubtilitatem adipiſcantur; atque ſingulis partibus, tali ſubſidio indigentibus, propria indulſit vaſa, quorum miniſterio congruum, & eliciatur,& affundatur fermentum. Partium huic muneri deſtinatarum longe major occurrit numerus & varietas, quàm talium, quæ reliquis quibuſcunque Secretionibus dicantur; idque quoniam tanti ad corporis œconomiam recte adminiſtrandam intereſt, ut debita ſuccorum elaboratio, & ſubtiliatio, habeatur.

Quemadmodum verò Publicæ, quas diximus, Secretiones variis uſibus impenduntur, hìc ſcilicet ſubtiliandis, illìc depurandis circa quos verſantur liquoribus,alibi fermentis iiſque varii generis, concinandis, aliiſque forſan muniis, ut hinc commodius œconomia adminiſtretur animalis; ſic *Privata* unicum, prout mihi videtur, in finem inſtituitur,ut nempe particularum aliquarum ſucci nutritii, per varias elaborationes, & depurationes (*publicarum* adminiculo) debito modo exaltari,talis à reliquis ſecluſio,inque certa prope conſita conceptacula ſeceſſio fiat, unde in partium ſubſtantiam appoſitione faceſſant: etenim ad hoc opus etiam Secretio requiritur. Cum enim ex appellentibus, qui nutrimentum ſuppeditant, ſuccis non quælibet indiſcriminatim ſingulis partibus nutriendis conveniant particulæ,ſed aliæ has,aliæ illas,prout earum fert textura, exigant; cumque jugem particularum quarundam avolationem partes ſolidæ patiantur, unde continua inſtauratione iis opus ſit; ut impenſas has reſarciant, ex præterlabente fluvio tales, quæ ad hoc munus idoneæ ſint, neceſſe eſt ut admittant. Et revera in hunc ſcopum reliquæ omnes quodammodo collimant Secretiones (licet haud diffitear, & ad alios fines inſervire, nempe ut magis idonei evadant ſucci pro ſenſus & motus obeundis muniis, necnon pro intellectus operationibus exequendis,quandoquidem in his proferendis corporeis anima utitur inſtrumentis) quatenus ſcilicet earum miniſterio materia partibus nutriendis debita vel exaltetur, vel à craſſioris fæcis inquinante commercio liberetur.

Præter ſolennia hæc Secretionum genera, obſervare licet quod aliæ quandoque *præter naturæ inſtitutum* fiunt, prout tum in hydropicis affectibus, tum in fonticulis ulceribuſque aliis, ſive artis ope,ſive ſponte excitatis,cernere eſt. Quarum ſingulæ quamvis à morboſa diatheſi pendent,non tamen abſque naturæ moderamine procedunt, maximamque illius ſolertiam oſtendunt, eo quod licèt partes huic muneri plurimum ineptas offendat, tam commodas tamen præſtituere vias poſſit, quibus (nec quandoque ſine maximo emolumento) laboranti corpori ſuccurrat, atque morborum alioqui emerſurorum ſegetem præſcindat.

CAP. III.

Secretionum Scaturigo.

CUm verò plures in corpore ſubſtantiæ dantur particulis à ſe dimittendi aptæ natæ, proxime inquirendum eſt, ex quo fonte deveniat quod ſecludi cernimus.

Et primo, quod ad Secretiones *Perfectivas*, ſatis patet, unde earum materia derivetur. Cum enim quod ſecernitur ſit tantum purior, prout adſtruximus, appellentis maſſæ pars, ſi attendamus qualis ea ſit, quæ ad Secretorias partes apellit, maſſa, res in vado eſt. Unde cum duæ ſolummodo inveniantur, quæ ſub hoc cenſu cadunt; *Chyli*, ſcilicet per inteſtina in vaſa lactea, & *Succi nervoſi* per cerebri corticem in nervos, nemo ambigere poteſt ex chyloſa ſolummodo maſſa ſeparari quod in lacteas penetrat, ut nec ex ſanguinea prolici quod in nervos inſtilatur; quandoquidem nulli alii, ad partes ſecretionibus his dicatas, pertingunt ſucci, ex quibus quicquam ſecerni ſupponamus: quod enim chylo in inteſtinis ex hepate & pancreate naturaliter affunditur, fermenti tantum (niſi forſan & vehiculi cenſueris) loco huic inſervire poteſt, ut ulterius illic elaboretur, expeditusque in adſtantes inteſtinorum porulos coletur. Verùm de aliis Secretionum ſpeciebus res paulo intricatior eſt, quam propterea enodare conabimur.

Suprà notavimus duo ſolummodo eſſe ex quibus corpus noſtrum conſtituitur; *partes* nempe *ſolidas* & *liquores* (etenim ſub poſteriori hoc titulo *Hippocratis* ὁρμῶντα concludenda videntur, quoniam nuſquam in corpore ſpiritus ab humorum miſturâ liberos dari adhuc compertum eſt:) nunc par eſt, an ab utroque horum, an ab altero tantum, dimanet Secretionum materia, breviter primum inquiramus.

Et *Solidas* quidem *partes* ex liquoribus certâ diataxi coëuntibus inque exurgere eoſdem, ubi ſtatum illum deſerunt, reſolvi (ſaltem fluidorum formam induere) nemini dubium eſſe poteſt: Cum vero indeſinens ſit tam harum, quàm liquorum, & abſumtio, & inſtauratio; nec magis in ſolidarum & conſiſtentium abſumtarum locum, quamdiu partibus integer perſtat vigor, conſtanti tenore quædam ex liquorum penu deponantur particulæ, quam ab his emeritæ aliæ abſcedant, inque liquorum familiam, quibus natales debent, relabantur, (quod niſi fieret, in immenſum, & ultra ſtatum à natura terminum excreſceret corpus (idcirco Secretionibus materiam quodammodo à partibus ſolidis ſuppeditari certum eſt: quod & inde argui poteſt, quod à concitatiori qualicunque evacuatione collabeſcere has comperimus. Verum enimvero, quandoquidem nullus hìc delectus ſupponi poteſt, ſed quæcunque ab iis, jugi perluentis, ipſaſque deprædantis, humoris irrigatione perfuſis, decedunt particulæ, illorum integrales partes furere, atque ferocientis ſolummodo hujus impetu abraduntur; cum porro, quæ ſic divulſæ ſunt, à prædatorio torrente abſorbentur; in cujus ſinum delatæ unam cum eo conſtituunt maſſam, donec ulteriori operâ ad ſeceſſum deponantur; idcirco Secretio ad liquida magis proprie limitanda mihi

videtur, nec ad partes ſolidas attinere, niſi horum interventu ſuſcitetur.

Liquores autem, quibus perluitur corpus, licet varias indoles, non ſecus quam nomina ſortiantur, ex uno tamen fonte omnes emergunt. Scilicet ex Chylo fit ſanguis, ex quo deinceps ſuccus nervoſus,ceterique omnes, quotquot in toto corpore invenire datur,vel immediatè, vel mediatè ſaltem proliciuntur. Ex *Chyloſa maſſa* in inteſtina depulſa Secretionē inſtitui, eamque omnium maximam, modo notavimus; ſed ſecreta illic materia tota introrſum fertur,atque ex puriori ſolummodo maſſæ parte conſtat. Ex eodem autem chylo(ulliſve aſſumtis)dum vel in ventriculo, inteſtiniſve ſtabulatur,vel lacteas,aut receptaculum, glandulaſve meſentericas pertranſit, nil ſecerni, vel in ejuſdem depurationem, vel ad alios quoſcunque uſus,inde conſtat,quia nulla his partibus ſecretoria vaſa,quæ ex ejus penu aliquid delibent, & aſportent, adſita eſſe hactenus compertum eſt; imò contra, nervoſi ſucci in glandulis meſenterii,& lymphæ,à remotioribus partibus refluæ, in receptaculo copiis augeri mihi videtur.

Scio equidem doctiſſimis quibuſdam Viris etiamnum arridere veterem chylo, per venas meſaraicas, in ſanguinem tramitem non prorſus denegandum; imò & venas glandulis meſentericis incertas ejuſdem partem aliquam, dum per lacteas delatus huc appellit, delibare; non enim æquum eſſe ducunt, ut univerſa ejus maſſa uno torrente, unoque in loco, ſanguini affundatur, ne, crudior cum ſit, hujus obruat calorem, ſpirituſque nimis deprimat, cordique ipſi, nullis factis ambagibus, ingeſtus moleſtias creet: quin inſuper (præter id quod Cel. *Gliſſonius* de chyli parte à nervis in glandulas meſenterii terminatis admittendâ ſupponit) tenuiorem aſſumtorum partem (maxime ſi admodum ſpirituoſa ſint) partim à nervis ventriculo implantatis, partim à venis illic deſinentibus abſorberi contendunt, unde citiſſimæ illius, quæ labore, inediâ, aliiſve de cauſis exhauſtis, talibus exhibitis, ſupervenit, refectionis cauſam deducunt. Verum (præfatâ Cl. huic ſententiæ aſtipulantium virorum veniâ) quamvis ſat eſſet his inſigne illud Cl *Lovveri* de ductus chyliferi rupturâ experimentum objicere; nulla tamen, dato quod uno in loco ſanguini chylus ſuggeritur, qualia comminiſcuntur incommoda hinc invehi poſſe mihi videntur. Satis enim in propatulo eſt, exilibus tantum aperturis ductum thoracicum in venam ſubclaviam hiare,atque liquorem quem portat lentiſſimo inſuper, ſi cum ſanguinis, qui largo & rapido flumine decurrit, conferatur, motu ferri, quo fit, ut huic exiguâ proportione affundatur, idque licet non admodum longo, tanto tamen ante cordis oſtium ſpatio, ut illi ſatis intimè prius commiſceri poſſit quàm hoc ingrediatur, adeóque omnis, quæ à nimio refrigerio timeri poteſt,noxa præcaveatur. Imo ſanguini non procul à corde ſociari debere videtur, ne prius elaſtica particularum aërearum (quibus abunde refercitur chylus) nitroſarumque aliarum exantletur vis, quàm ad cor pervenit; hinc enim potiſſimam & diaſtoles & ſyſtoles cauſam pendere fas ſit ſuſpicari: Etenim & harum nativâ expanſione, & fermentatione, quæ ſanguineis particulis iſtarum miſcellâ inducitur, fit, ut latius quàm ſecus eveniret, diſtendi neceſſe habeat cordis ſinus: cor vero & ab hac diſtenſione moleſtiam (ſi ita loqui licet) ſentiens, & nitroſarum particularum aculeis laceſſitum ſe ad contractionis penſum fortius accingit, adeóque major ſanguini agitatio,

efficaciorque comminutio (ſine quâ haud vitalis eſſe perſiſteret) imprimitur. Si ergo chylus his refertus, vel procul nimis à corde ſanguini ingeratur, vel portarum multitudine nimium diſtrahatur, facile particulæ ejus elaſticæ, ubi primum hujus ſenſerint calorem, in eum vim hanc ſuam impendunt, unde contingat, cor ipſum iis fraudatum iri. Porrò conſtat totum chylum, qui à venis ſanguiferis ubivis per meſenterium ſparſis abſorberi ex hoc ſuppoſito concipi poteſt,ad hepar ex circulationis lege tendere debere,cumque ſanguine à liene refluo commiſceri : at quoniam retorrida ſanguinis pars omnium conſenſu in hepate deponenda eſt ex naturæ deſignatione (ad quam inſuper laxandam, & ad Secretionem diſponendam, lienem ſuas præſtare vices probabile eſt, rationi ſatis incongruum videtur crudiorem & viſcoſum (ceteris paribus) hunc chylum ſanguini, ad hoc munus huc properanti, affundendum iri, qui & confuſionem ei inducendo, & inviſcando quaſi, Secretionem hanc non poteſt non plurimum interturbare.

Quod verò nervos, ſive in ventriculo, ſive meſenterii glandulis, terminatos, chyli partem aſportare ſupponunt,magnâ premi difficultate mihi videtur : Cum enim nervi continuo tenſi ſint,(ſecus enim nec motus, nec ſenſatio, peragi poſſunt) atque iſta tenſio à contenta aliqua in illorum cavitatibus ſubſtantia, quæ propter continuas expenſas jugiter ſuppeditari debet, proveniat ; cumque cerebrum (quod, præ indeſinenti ſanguinis per largas arterias appulſu, nequit non omnibus momentis ex hujus ſinu particulás aliquas admittere) continuo deorſum aliquid (ſive ſpiritus animales, ſive ſuccum nervoſum appellaveris) in nervorum canales detrudat, quomodo concipi poteſt ſurſum quidpiam contra adverſum flumen in iiſdem vaſis aſcendere poſſe ? Nec ex cita illa ab aſſumtis refectione quicquam, niſi pertenuem aliquam ſubſtantiam (non enim omnem omnino ventriculi contentis tranſitum per tunicas negavero,cum ex divini Hippocratis mente corpus ubivis permeabile & perſpirabile ſit) ſed quæ chyli nomen haud ſibi vindicare poſſe videtur, vel ad cerebrum immediate ex ventriculo deportari, vel à venis, aliâ quàm ſolitâ per lacteas viâ, abſorberi ex ullis ſive experimentis, ſive ratiociniis ſatis liquere ſenſuerim : Sed quandoquidem ſpirituoſæ,& quodammodo acres ſunt, à quibus hic affectus induci ſolet, ſubſtantiæ, earum particulæ quædam,ſubtiliores (exiguo licet numero) per tunicæ ventriculi interioris porulos in venas admiſſæ,ſanguinem exagitare,inque vegetiores motus,fermenti inſtar concitare, ſpirituſque fatiſcentes exſuſcitare, facile concipiantur. Porro & (quod non levis eſſe momenti hac in re arbitror)crediderim quod,dum in ventriculo ſtabulantur iſtæ ſubſtantiæ, nervis, confertiſſimè ei inſertis,tenſionem, præ irritatione quâdam ab aculeatis earum particulis proveniente,imprimant, cujus ope ſi non ad cerebrum uſque quodammodo regeratur contentus in iis ſuccus,ſaltem in eo qui ſecus efflueret hinc detineatur,ipſumque actuet,unde omnis laſſitudinis ſenſus (quæ nervis diſtendente humore ſuo tandem orbatis ſupervenit) ſtatim tollitur ; hic vero effectus tandiu durare facile concipiatur, uſque dum, aſſumtis per ſolitas vias ſanguini,adeoque ipſi cerebro (quod brevì fit)ſuppeditatis,novæ & idoneæ ſpirituum copiæ ex horum penu in poſterum ſuppetant. Sed hæc παρέργως dicta quis forſan autumet. Cùm verò non ex chylo dimanent iſtiuſmodi Secretiones,aliunde quærenda ſcaturigo.

Duo

Duo autem ſolummodò ſuperſunt liquores, qui huic muneri quicquam conferre poſſunt, *Sanguis* ſcil. & *Succus nervoſus*. Et ex *Sanguine* quidem ſatis obvium eſt magnam (ſaltem) ſecretæ materiæ partẽ promanare. Præterquam enim quod particulis ad quoſvis fermè œconomiæ animalis, ad quos ſecretiones inſtituuntur uſus requiſitis abundet, plurimaque recrementa progignere neceſſe habeat; id inſuper evincit; quod nullas partes ſecretionibus, de quibus ſermo eſt, dicatas invenire datur, quin vel numeroſiores, vel mole ſaltem grandiores, adſitas habeant arterias, quàm quæ iis ad alios uſus requiri videntur.

Cùm verò & hæ partes nervis pariter gaudeant, iiſque ſatis amplis, dubitari poteſt annon *ex ſucco* etiam *nervoſo* ex parte ſecernatur, quod ſecretionum harum materiam conſtituit.

Digreſſio de Succi nervoſi exiſtentia.

SUccum quidem *nervoſum* dari per quam ſtrenuè evicerunt Celeber. *Gliſſonius*, *Vvilliſius*, aliique, quorum argumenta (à nemine, quod ſciam, hactenus ſolidè refutata) non opus erit hic repetere. At nihilominus non deſunt etiamnum magni nominis Viri, qui eundem in dubium vocare perſtant (tanquam nimis arbitrariam hanc opinionem cauſati, eo quod haud certò ſatis aliquo indicio conſtare autument, à quopiam unquam conſpectum fuiſſe, nec nervi cavitatibus conſpicuis pertundantur: quin, ne à veterum placitis recedant, magis iis *Spirituum* notio arridet, eorumque ope cuncta, quæ ſucco nervoſo adſcribuntur, phœnomena ſolvi poſſe arbitrantur.

His quamvis ſatis reſponſũ eſſe à Clar. ſupradictis Viris opinamur, quoniam tamen *Hypotheſis* noſtra (inferiùs tradenda) magnâ ex parte ab hoc ſuppoſito pendet, liceat paucula in pleniorem hujus rei confirmationem ex abundanti addere.

Et primo etiamſi concederetur (cujus tamen contrarium ex iis, quæ à prædictis Viris Clar. afferuntur, abundè, me judice, evincitur; à quibus etiam rationes, quare non compareat in defunctis, ſatis firmæ aſſignantur) ſuccum nervoſum ſub aſpectum non cadere, anne idcirco pro nullo ſtatim habendus eſt, cum ex adverſo tot rationum momenta dari eum ſuadeant? Quis neſcit quàm multa ubique occurrunt, quæ viſui ſe nullatenus exhibent, cum ſatis craſſa ut ſint objecta oportet, quæ ab oculis percipiuntur? Quis lucis radios (quibus tamen acceptum referimus quod cætera conſpiciantur) contueri poteſt, quamvis ipſi ſint corporum (minutulorum licet) ſyſtaſis? Quis aërem quem ſpirat, & ſine quo ne momento quidem ſupereſſe poſſumus, obtueri valet? Ne verò extra animalium corpora inſtantias quæramus, quis canaliculos in inteſtina hiantes, chyli (ſatis licet craſſi liquoris) admiſſioni dicatos, unquam vidit, licèt tales adeſſe nemo negaverit? Cui tantus oculorum contigit vigor, ut vel vaſorum ſanguiferorum ultimos capillares tubulos, ipſumque Sanguinem, utcunque rubore ſuo clarum, ipſos tranantem, unquam conſpicatus fuerit? quanquam nemo non conceſſerit hunc illo, & multo craſſiorem, & magis conſpicuum eſſe, quem nervis ejuſdem patroni adſcribunt, & vaſcula iſta nervis multò patentiora. Quod ſi tam lynceo cuiquam eſſe contigerit, merito tamen pro oculatorum miraculo habendus erit, qui nedum ſanguinem, ſed vel ipſas arterias venaſque, per *aranearum*, aliorúmque hujuſmodi ani-

P

malculorum, tibias decurrentes, viſu aſſequutus fuerit; cum tamen his talia vaſa, ſanguinemque (vel ſaltem ſuccum aliquem analogum) dari, inque extremas earum partes, ut nutriantur & augeſcant, derivari, nemo, opinor, negaverit; (imo nec nervos, multo quam vaſa ſanguifera exiliores, quandoquidem tam exquiſito ſenſu pollent) eóque minus quoniam nullis animalibus (quæ ſaltem cultrum Anatomicum ſubire poſſunt) hactenus compertum ſit (dictante accuratiſſimo *Lovvero*) cor, ad ſanguinem pellendum natum, deſiderari. Si verò ab oculorum teſtimoniis nulla harum rerum deſumere liceat indicia, quorſum illorum ſuffragia tantoperè in præſenti negotio expetimus, ubi actionis ab hoc ſucco præſtandæ ratio, ut perquam ſubtilis ſit, inque perexilibus canalibus hoſpitetur, cum in exiguâ ſolummodo quantitate ſuppeditandus eſt, poſtulat? Non enim tantâ copiâ, quantâ ſanguis, adeſſe debet, cum & hunc activitate multum ſuperet, & agentis fermè tantum partes, tum in nutritione (ubi ad hanc concurrit) tum in aliis, quibus impenditur, operationibus, præſtat. Cumque nullus huic, extra cordis ſphæram delapſo, notabilis impulſus à tenerrimo cerebro imprimi poteſt, propterea opus habet ut in pertenues rivulos diſtrahatur, quibus prorſum pellendis leniſſima illa cerebri conſtrictio, atque admiſſarum à tergo novarum copiarum protruſio, ſat eſſe poterunt. Porrò ex nervorum, corpore exemptorum, notabili teneritudine (quoad medullarem ſubſtantiam volo) ſatis conſtat, frequentia in iis adeſſe ſpatiola, per quæ nil obſtare videtur, quominus tantæ ſubtilitatis, quantæ hunc ſupponimus, ſerpat humor.

At verò quæ de ſpiritibus animalibus pro functionis animalis muniis peragēdis afferuntur, non multum forſan negotii faceſſant, modo de eorum naturâ ſatis conſtet. Vix enim (ut mihi videtur) ùllum de *Spiritibus* quibuſcunque in corpore noſtro hoſpitantibus ſibimet fingere poſſunt eorundem patroni conceptum, qui non eos in *ſuccorum* numero ſiſtat. Quamvis enim æthereæ ſubſtantiæ titulo indigitant, non tamen iſto ſenſu hoc eos voluiſſe credendum eſt, ac ſi pari cum veri ætheris particulis ſubtilitate certarent; ſic enim intra nullos, quæ corpora noſtra habent, vaſorum cancellos detineri poſſent: his enim ea ineſt tum exilitas, tum figuræ ad motus celerrimos concinnitas, ut cunctos (fermè (terrenorum corporum meatus liberè permeare valeant, tantum abeſt, ut intra nervorum, quorum teneritudo ſatis pervios his meatus undique patere arguit) canales incarcerari ſeſe patiantur. Idcirco per *Spiritus Animales* (quos omnium quotquot habet corpus ſubtiliſſimos eſſe cuncti conſentiunt) ea ſolummodo puriorum & ſubtiliorum ſanguinis particularum σύϛαϲις intelligi poteſt, quâ idoneæ evadant, ut nervos, ad animalia munia ſuſtinenda, liberè ſubeant; quam quidem ut obtineant, oportet ut eas, tum moles, tum figuras ſortiantur, unde ad nexus aliquatenus ſint diſpoſitæ, ut ſic, ſe invicem mutuo prehendentes; à nimis citâ avolatione detineantur: etenim conſtans actionum animalium, motuum præſertim, neceſſitas exigit, ut ab agente perficiantur, quod in opere ſuo non nimis citò fatiſcat. Hinc fidem facit, quod ſanguis (& reliqui propterea, quotquot indè proliciuntur, liquores) ex craſſis, maximam partem, & compactis cibis parantur, qui ſicut iſtam, niſi ex aliquatenus ramoſis conſtarent particulis, nequaquam induere poſſent

conſiſtentiam, ſic vix credibile eſt eouſque in corpore noſtro attenuari & comminui poſſe (ubi nullus tam fortis ſupponi poteſt motus, qui ad omnimodam comminutionem neceſſarius ſit) ut nativæ indolis prorſus obliviſcantur. Adde quod vix tam pura in corpore ſeparatio fieri poteſt, ut ſubtiliſſimæ ab omni craſſiorum conſortio in ulla recondi queant vaſa: ſi enim hinc innumeros tenuitatis gradus, qui inter particulas ſanguinis ſupponi debent, penſitaveris; inde vero meatuum in partibus ſecretoriis, (habito ad ſubtiliores ex illis particulis reſpectu) ſpeciatim in cerebro, amplitudinem (id quod exinde patet, tum quod laxam iis eſſe compagem primo intuitu quiſque deprehendat, tum quod nullæ earum admodum ſint ponderoſæ; atqui in confeſſo eſt, corpora, quò plus habent ponderis, eò anguſtioribus poris donari) vix concipi poteſt, quin ex dictis particulis plures, diverſæ magnitudinis & figuræ, in eoſdem meatus ſeſe inſinuare poſſint, dumque intra arctiora inde porrectorum vaſorum clauſtra coërcentur, nec proinde ſatis pro voto ſeſe ſingulæ explicare valent, quidni complicationes ineant; adeoque liquoris ſpecie emergant? At verò ſive detur tenuiſſimas ſolummodo particulas in nervorum conceptacula deponi, ſive unà cum his tales idem capeſſant iter, quæ craſſiuſculæ ſunt, hoc tamen pro rato habendum, omnem ſuam volatilitatem & activitatem cunctas, quæ; *Spirituum* titulo ubicunque in corpore concluſæ, ſuperbierunt, ſubſtantias concitatiori ſanguinis motui & calori debere: Subtiliores etenim, grandioribus hoc nomine mobiliores, majorem hinc agitationis gradum, notabilemque agilitatem nactæ, hanc ea propter appellationem ſortitæ ſunt: Ubi vero motus iſte remiſerit, calórve evanuerit; ſponte hæ ad quietem aliqualem ſe componunt, inque gratiam, tum inter ſe, tum cum aliis, quorum adeptæ ſunt conſortium, redeunt. Cum ergo ſubtiliores ſanguinis particulæ, divortia præ concitatiori hujus agitatione affectantes, frigidiorem cerebri regionem ingreſſæ fuerint, reliquarum, agitationem ſuam adhuc retinentium, commercio præcluſæ, ſponte ſubſidunt, atque ſe invicem mutuo prehendentes in liquorem nequeunt non coaleſcere. Interea tamen iſta particularum harum coalitio non impedit, quo minus ſe ſolitâ impete, ubi fortiorem ſenſerint calorem, expandant: cùm enim arctos adeò hinc nexus haud inire poſſunt, quin ſe facilè divelli patiantur; ſi rurſum ſanguini affundi contigerit, præ hujus calore non minus efficaciter (imo fortaſſe majore vi) ſeſe explicare concipiantur, quàm ſi ſub halituoſâ manſiſſent formâ, pyriique pulveris ritu, fomite hoc igniario admoto fortius, hoc nomine quod compreſſæ, explodantur. Hinc patere videtur, non tantum inter veterum *ſpiritus animales*, *nervoſumque* nuperorum *ſuccum*, diſcriminis intereſſe, ut magna inde lis oriatur. Quin non novum eſt *Spiritus* nomen ad liquores aptari: etenim inter Chymicos à longo tempore obtinuit hæc appellatio, idque non ad unius generis liquorem exprimendum ſed plurimum diſcrepantes, & ex iis quoſdam conſiſtentiâ ſatis craſſos, modò notabili ἐνεργείᾳ polleant: Sic non ſolum ſubtilior vini pars hoc nomine inſignitur, ſed & liquores ſalini, tum qui ex urinâ, cornu cervino, &c. Magis volatiles, tum etiam qui magnâ ignis vi ex Vitriolo, aliiſque multis concretis, acidi, ſatiſque ponderoſi proliciuntur.

Sed unde ſumus digreſſi redeamus, atque paululum, an ex ſucco nervoſo

ſecerni aliquid ſoleat, expendamus; quanquam paradoxon forſan videatur hac de re, modò hujus ſucci exiſtentia concedatur, quæſtionem movere. Cùm enim ex nervoſi generis affectibus hunc recrementis non rarò ſcatere conſtet, iis amoliendis naturam deſtinatò conſuluiſſe credendum eſt, & proinde ſecretionis famulatu ad hoc proſpexiſſe ſupponatur. Et ſanè huic favet quod ex ſecretoriis partibus, glandulis ſcilicet, nullæ (exceptis quas ad perfectivam attinere diximus) ſint, quin non ſolum nervis, ſed & iis vel magè numeroſis, vel mole majoribus donentur, quàm qui vel nutrimenti ad illas deferendi, vel ſenſationis impertiendæ ut de motu ſileam, ad quem minimè natas eſſe ſtructura teſtatur) proportionem ſolummodo æquent; imò quandoque tam magnos ſortiuntur, ut hi vaſa ipſa ſanguifera pariter inſerta excedant. Porrò conſtat ſimplicia vaſa, alioſque ſecretorios ductus, prope nervorum extremitates in his partibus ſita eſſe, cum hinc originem trahant: & quamvis hæc vaſa, Anatomicorum conſenſu, ſanguiferis etiam ancillentur, atque ſucci, quem deferunt, maximam partem ſanguini deberi veriſimile ſit, quidni & ſucco nervoſo miniſterium hoc præſtent, cum nuſquam alibi defæcari poteſt?

Excerni quidem aliquid ex hiſce nervis in glandulas omnino concedendum videtur; intereà tamen an ex ſucco nervoſo *ſecernatur* quod *excernitur*, ambigi fortaſſe poteſt. Dubitandi anſam præbet, primò, quod quamvis pleriſque, ſi non ſingulis, vaſa adſtent, quæ vel extrorſum deportant, vel in ſanguineum chyloſúmve rivum deferunt quod ſecernitur, nulla tamen adſunt quæ nervoſum, hic, ut volunt, depuratum ſuccum ad cerebrum immediatè revehant; & cui, quæſo, bono depurandus hic loci foret, ſi nullus illi ad cerebrum regreſſus detur, ſitque intereà eo, cui affunditur, multo purior & defœcatior? Deinde, ſi dicatur, (quod quibuſdam Viris doctiſſimis placuit) per eoſdem canales redire per quos depluerat, inde etiam incumbit difficultas haud ſpernenda. Si enim in glandularum ſubſtantiam è propriis conceptaculis ut illic à noxia liberetur fæce, effundatur; quæri poteſt quâ arte poſt illam depurationem in nervos reſumatur; Cum enim laxioris multo nervis ſint texturæ, amplioribuſque donatæ meatibus ſecretoriæ iſtæ partes (id quod exinde patet, quia craſſior ipſe eas trajicit ſanguis) credibile videtur ſubtiliores potiùs quàm craſſiores (proinde rejectaneas) allati ſucci particulas per patentiores haſce vias (utpote ſatis craſſæ materiæ recipiendæ gratiâ amplioribus, quam nervi, tubulis fabricatas) elapſuras, certe vix in anguſtiores nervorum porulos ſe retrorſum recepturas, eoque minus, quoniam nec patet quæ vis in eos retro impellat, nec, ſi admiſſæ fuerint, quomodo (prout modo notavimus) contra adverſum flumen à cerebro continuò decurrens, ipſæ, cerebrum verſus, in iiſdem vaſis ferantur. Si autem ſupponatur, non totum, qui nervorum extremis appellit, effundi ſuccum, ſed quaſdam ſolummodo illius particulas per ea, redeuntibus reliquis percolari, replicari poterit rationi conſonum videri vel tenuiſſimas ſolummodo (ubi merâ percolatione res tranſigitur) per incerniculi poros exituras; vel ſi craſſiores, modò meatuum figuris & diametro reſpondentes, ab iis admittantur, ſubtiliores tamen unà cum his ſe etiam inſinuaturas, utpote quæ (& minutiores & agiliores cum ſint) haud impediri poſſunt quo minus in patentiores, & illarum (quæ tamen molis ratione ma-

gis ad hoc ineptæ ſunt) admittendarum capaces coli meatus una ſervant, adeóque non tam depuratio quàm depauperatio hujus ſucci neceſſario invehetur. Quinimo ſi quis comminiſci voluerit, naturam, electivâ quâdam facultate, craſſiores ſucci hujus particulas in eos præcipuè nervos, qui ad partes ſecretorias tendunt, demandare foras extrudendas, puriori parte per alios latâ, par eſt ut monſtret quonam (mechanico) artificio hoc peragatur, & quomodo ita rem habere conſtet, cùm utrobique nervi inter ſe ſimiles conſpiciantur; quod vix eveniret, ſi tam diverſi genii liquoribus deferendis nati eſſent; nec, ſi hoc daretur, ſecretio hæc in partibus, ubi terminantur nervi, ſed in eâ à quâ incipiunt, cerebro ſcil. ſupponi debet peragi. Idcirco haud prorſus improbabile videtur, hoc quicquid ſucci nervoſi in glandulis deponitur, non recrementum aliquod eſſe, quod ab aliis conſtitutivis ejuſdem partibus diſſociatur, perinde ac ſi in ſanguine uſu venit, ſed ipſius partem (integralem quaſi) eſſe, quæ ex vaſis ſuis abſque ullâ particularum conſtitutivarum divulſione in appellentem ſanguinem effunditur, cujus, ubi munere ſuo functa fuerit, pars ſanguini per venas refluo commiſta, idem cum eo capeſſit iter, pars altera (ejuſdem tamen genii) in ſecretoria vaſa cum deciduis ſanguinis particulis (cui ad hoc muneris hic loci affundi arbitramur) divertit.

Quod autem in prioris ſententiæ favorem impurioris ſaburræ mixturâ quandoque laborare ſuccum hunc aſſeritur (id quod in cõvulſivis, & ſcorbuticis aliiſque hujuſmodi affectibus cernitur) cui idcirco extricandæ naturam iſtarum partium appoſitione proſpexiſſe ſupponatur; huic forſan reponere licet, impuritates iſtas ex naturæ deſignatione nequaquam evenire, quæ ultimam quaſi manum ei impoſuiſſe videtur (quod aſſenſum fortaſſis ab illo merebitur, qui longam mineræ, ex quâ prolicitur, elaborationem, accuratam ſeparationem, eximioſque, quos præſtat, uſus penſitaverit.) Unde cum in ſtatu naturali nil impuri in eo congeratur, ſupererogaſſe naturam videatur, ſi ſecretorias aſſignaret partes, ubi nil ſecernendum, niſi ejuſdem errore generatur: Multos enim cernere licet qui, ſi non toto vitæ curriculo, ſaltem per plures annos ab omni affectu, qui ſuccum nervoſum vitiatum teſtetur, immunes degunt. Si vero quæratur quo modo hujuſmodi affectus, ubi invaſerint, tolli poſſint (quod tamen non raro uſu venit) nervoſuſque ſuccus ab hâc ſaburra, ſi nulla habeatur ex eodem ſecretio, liberari queat? reſponderi forſan poterit, vix ullam hujuſmodi morbis adhibitâ medicandi rationẽ ex voto ſuccedere ſolere, niſi ipſi fonti proſpiciatur, atque vel depravata ſanguinis craſis, quæ hoſce affectus & præcedere & comitari ſolet, in tantum reſtituatur, ut nil cerebro, quod alienis qualitatibus dotatur, imposterum ſuggerat vel cerebrum ita roboretur, ut nil intra ſuos admittat, inque nervos demandet, niſi quod purum & defœcatum ſit. Quibus ſic conſtitutis ſatis obvium eſt concipere, puriorem noviter admiſſum ſuccum, cum intra tam anguſtos canales ſeſe multum explicare nequeat, nec proinde prius inibi concluſo confundi, hunc à tergo propellere, & ipſum, tum retro admiſſi preſſurâ, tum periſtaltici nervorum motus vi (quem omnibus vaſis membranæ veſtientis beneficio adeſſe exiſtimo) ulterius continuo protrudi, uſque dum tota illa, quæ incongruâ referta erat ſaburrâ, maſſa, vera cum hoſpite ſuo, extra nervorum pomœria eliminetur; (quod haud

longe ſpatio peragi poſſe agnitu haud admodum difficile erit, ſi quantas, ratione mollis, impenſas ordinario patiatur ſuccus iſte ſupputemus) quo facto, abſque ullâ ſecretionis ope ceſſant, contumaces alioquin, hi affectus.

Nec multum hanc ſententiam infirmare videtur, quod nervi in aliquas inſerti glandulas earundem arterias & venas mole ſuperant. Non enim hic effundi ſatis notabilem, quem deferunt, ſucci quantitatem negat, ſed ſecerni tantum; Etenim effatu dignam (imo forſan proportione majorem quàm muſculis ipſis ad motus peragendos) his ſuppeditari debere, prout ex dicendis conſtabit, arbitramur. Interea tamen (ut obiter moneam) ex hac vaſorum iſtorum diſproportione haud ſequi videtur, majorem liquoris, qui in vaſa ſecretoria hic deponitur, partem ex ſucco nervoſo, nedum ſecerni, ſed ne ſuggeri quidem poſſe. Si enim celerem ſanguinis motum cum leni illo ſucci hujus conferamus, facilè conjiciemus, multo majorem illius, quam hujus, quantitatem, utcunque per exiliora vaſa, glandulis hiſce advehi poſſe; cumque continuus hic ſanguinis appulſus, quantumvis ſingulis pulſibus quod affertur parum ſit, atque exiguam tantum proinde ſecernendæ materiæ proportionem ſingulis vicibus ſuppeditet, ſat magna tamen ejus quantitas pulſuum conſtantiâ vaſis ſecretoriis non longo temporis intervallo ſiſti poterit.

Verùm utcunque ſit, ſive ſcil. unicus ſanguis ſecretionum materiam ſuggerat, ſive nervoſus etiam ſuccus calculum inſuper ſuum addat, hoc interim retinendum videtur, hujus ſeparata recrementa (ſi omnino ulla) tam exigua eſſe, atque electivâ quâdam facultate (mihi, fateor, haud perfectâ) intra ipſos nervorum tubulos; à puriori ſubſtantiâ, antequam ad glandulas ipſe pertingit ſuccus ſejuncta, quæ idcirco eorum ſuſceptoria potius, quàm ſecreta vi organa dicendæ mererentur; ut non injuriâ Secretiones quarum mentionem fecimus, ad ſanguinem limitandas arbitremur.

Etenim quod ad reliquos liquores, quos in corpore invenire datur, attinet, ſatis obvium eſt nihil hos ad iſtam rem conferre poſſe. Cum enim nulli alii ſuperſint niſi Lympha, humoreſque intra certa detenti conceptacula, palam eſt hoſce omnes nil aliud eſſe niſi jamjam ſecretam materiam; atque vel introrſum labi, *Lympham* ſcili. quæ aut chylo in Receptaculo affunditur, aut aliis viis in ſanguinem deducitur, vel in loculis dictis eo fine coacervari, ut aut fermenti loco aliis illuc appellentibus, talique ſubſidio indigentibus; ſubſtantiis eſſe poſſit, aut commodiùs unicâ vice, & confertim, extra corpus exturbetur.

CAP. IV.

Succorum ad particulas dimittendas prævia diſpoſitio expenditur.

POſtquam unde ſecretiones ortum ducant hactenus inveſtigavimus, atque omnes vel ex chyloſâ maſſâ, vel ſanguineâ, profluere, tanquam veriſimile conati ſumus oſtendere, proximum eſt, ut quoniam non omnia corpora particulis dimittendis (ſaltem non æquè efficaciter) apta non ſunt, iſtorum liquorum ad hanc rem diſpoſitionem paululum expendamus, quam in inte-

ſtinâ illâ, cujus ſub initio mentionem fecimus, particularum ſeparatione, ſeu mavis fermentatione, ſitam eſſe innuimus.

Univerſam hic fermentationis doctrinam longâ verborum ſerie proponere (quamvis hac, in genere, non ritè perſpectâ, haud ſatis illa, quæ in ſanguine aliiſve ſuccis peragitur, intelligi valet, utpote cui omnes ſuas alterationes debent) per quam ineptum foret, poſtquam Clar. *Vvilliſius* in hac palæſtra tanta ſua cum laude inſudavit, atque hanc rem καθόλȣ præſtitit. Paucula tamen intereà delibare, non prorſus ad rem præſentem, uti mihi videtur, incongruum erit, ut ſic tota negotii, quod explicandum ſuſcepimus, ſeries uno quaſi intuitu in conſpectum veniat: quæ & minus fortaſſe diſplicitura erunt, quoniam *mechanico more*, ſuccinctè licet, explicare ſatagimus.

Imprimis autem quoniam, quod de *fermentatione* dicturi ſumus, ad ſecretionis methodum dumtaxat patefaciendam afferimus, conſiderare oportet, multum diſcriminis quoad modum, quo particulæ ex maſsâ aliquâ ſecedere electivè ſolent, inter corpora quieſcentia, atque ea quæ in motu poſita ſunt, intercedere, licet utraque pari fermentationis gradu polleant. (Quietis vocabulo, non eam volo, quæ ad conſtituentes particulas inter ſe attinet, utpote in quarum mutuo motu, ipſa fermentationis conſtitit ratio, ſed quæ totum compoſitum reſpicit, quatenus ſcil. intra certum locum quieſcere ſupponitur.) In illis etenim quæ peragitur, quoniam nulla particularum confuſio ab extraneis agentibus inducitur (qua ſcil. cunctis promiſcuè agitatis, illæ quæ ad ſecedendum accinctæ erant in reliquarum amplexus retorquentur) per quam regulari modo procedit, atque minus congruæ, poſtquam ab aliarum amplexibus liberatæ fuerint, pellentium energiæ non invitæ obſecundant, &, quâ data porta, è maſſæ gremio nullo negotio elabuntur. In his vero quæ inſtituitur, elegantius, & magis operoſum, requirit artificium, ſatiſque concinnum inſtrumentorum apparatum, unde aliæ determinationem ad egrediendum acquirant, aliis non minus ad ſecedendum pronis, intus detentis. At vero quandoquidem utrobique conſimilis eſt fermentationis conſideratio, quæ omnem (ſaltem quæ in humano corpore inſtituitur) ubi delectus habetur, ſecretionem præcedit, idcirco huic in genere pauliſper immorari liceat.

Ad *Fermentationem* igitur (præſertim quatenus in liquidis obſervatur) quatuor hæc potiſſimum requiri videntur; nempe

Primo, ut (ſuppoſito quod particulas ab invicem diviſas huic expoſita habeat materia, id quod omnis concedit *Philoſophia*) *in motu* hæ conſtitutæ ſint particulæ, quod niſi fieret, perinde eſſet utrum diviſæ forent, necne. Non enim abſque conſtituentium particularum motu, in quodcunque ſubjectum introduci poteſt alteratio, quæcunque tandem forinſecus accedat vis; hujus vero medio in novas θέσεις aſſiduo diſponuntur, novoſque ſitus, necnon & figuras indidem adipiſcuntur, unde novis plane ac diverſis, quam quibus ante pollebat, viribus dotatur maſſa.

Secundo, ut particulæ iſtæ tum *variis figuris* præditæ ſint, tum *Magnitudine* inter ſe diſcrepent, ſecus enim, gradu motus quocunque polleant, illum tamen cito amittent, atque immobiles brevi evadent. Etenim dum plura, magnitudine & figurâ paria, invicem commoventur corpuſcula, præ laterum

æqualitate facillime ſe ad invicem applicant; unde pro laterum numero & proportione vel tota, quæ motus initio eorum ſingula interjacebant, replentur ſpatia, vel ſaltem multo anguſtiora redduntur, quàm ut ſatis, pro perennando motu, corpora iſta ab invicem recedere queant: imo tantum abeſt ut huic idonea ſint, ut in maxime ſolidorum proſapiam (quæ ad fermentationem neutiquam nata eſſe nemo non conceſſerit) hoc nomine concreta ex iis conflata faceſſant; utpote quæ ideò talia, ex immortalis *Carteſii* ſententia, evadunt, quoniam particulæ conſtituentes juxta ſe mutuo quieſcunt; at quæ quæſo, efficacior excogitari poteſt quietis cauſa, quàm hæc iſtarum incuneatio? Porro nec particulæ Æthereæ ſubtiliſſimam volo illam, à ſole dimanantem, cunctorum corporum meatus interfluentem materiam, nec non globulos cœleſtes (liceat modo de his philoſophari) his alterationem imprimere poſſunt; quarum tamen actioni inteſtinas corporum mutationes non parum deberi, rationi plurimum conſentaneum videtur. Cum enim hujuſmodi corporum particulæ latera invicem proportionata habent, neceſſe eſt, ut relicta parem proportionem obſervent ſpatiola, atque vel recta ad invicem reſpondeant, vel parum ſolummodo à rectâ poſitione deflectant; interea tamen ut unius ad alteram proportionatus ſitus ſatis directum trananti cuicunque materiæ tranſitum præbeat. Hinc, quoniam particulæ dictæ ſatis rectos, per quos liberè ſpatiari poſſunt, offendunt meatus, nulliſque detinentur remoris, quæ eas à recto per hæc ſpatiola motu inhibeant, ſeque illis medio in itinere objiciant, patet nullam vim ad ipſius corporis particulas (utpote in quas non impingunt) in motum vindicandas exerere poſſe. Verum, ubi corpora difformibus inter ſe particulis conſtant, iſtæ ſatis ampla ad motum continuandum interſtitia neceſſariò efficiunt, cum præ laterum improportionatâ invicem menſurâ, angulorumque inæqualitate, tam prope accedere nequeunt, quin ſatis ſpatii aliis conſimili motu gaudentibus concedatur, unde & ipſæ liberum ſatis motum pariter ſortiantur, & in priores impingendo, locum variare faciant, anguloſque earum atterant. Quinimo particulæ Æthereæ haud ſatis liberè talium corporum meatus, propter inæqualitatem, varioſque flexus, tranare poſſunt, verùm plura ubique offendunt obſtacula; quo fit, ut, dum in eorum extantes remoranteſque impingunt partes, non poſſint non, præ eximiâ, quâ pollent, pernicitate, earum retinentiam ſuperare, inque varios inter ſe hoc ingenio motus concitare: quin ipſis novum continuo hinc negotium exoritur, eo quod obverſa affatim inæqualium iſtorum corpuſculorum latera pari modo nova iis obſtacula faciunt, unde inceptus ſemel motus uſque perennatur.

Tertio requiritur, ut ex hiſce particulis quædam ejuſmodi ſint indolis, ut multo, quàm reliquæ, majorem *ad motum promptitudinem* habeant. Hæ ſub duplici ſenſu concludi videntur; ut nempe aliæ tales ſint ex conſtitutivis ipſius maſſæ particulis, quæ & *molis exiguitate*, & *figuræ* ad motum *aptitudine*, reliquas ſuperent, aliæ vero *aëris* particulæ, quæ, præterquam quod in cunctorum laxioris texturæ corporum nequeant non ſe inſinuare meatus, utpote incumbentis molis aëreæ preſſurâ adactæ, quibuſdam inſuper tam arctè maritantur, eamque indipiſcuntur congruitatem, ut etiam inter ipſas eorum conſtituentes particulas locum ſibi vindicare videantur. *Mobilium* hujuſmodi particularum

ſarum in fermentatione non levis eſt uſus; quamvis enim ab æthereâ ſubſtantia in motum concitari & poſſe, & ſolere, corporum particulas veriſimile eſt, vix tamen tam vegetus quàm in multis experimur, introduci poteſt, niſi quædam intùs hoſpitentur, quæ & impreſſam ab illis vim commodius reliquis ſuſcipiant, & in craſſiores efficacius tranſmittant. Etenim ſingularum ſubtilis hujuſce materiæ particularum exilitas, ſi ad craſſiores terrenorum, quibuſcum verſamur, corporum partes conferatur; non eam ad has proportionem ſervat, utcunque pernici admodum illæ agitatione polleant, ut ſatis efficaciter eas in motum vindicare poſſint: adde quod diſperſæ, ubique vagantur, nec ſatis multas uſpiam, (dum ſui juris ſunt, nec artis famulatu colliguntur) ad eundem ſcopum collimantes invenire eſt, quæ motum, qui alicujus momenti ſit, in craſſiuſculis hujuſmodi corporibus producant. At vero, dum, in itinere ſuo per corporum iſtorum ſpatia, quaſdam offendunt cæteris minutiores, inque eas impingunt, in motum, utpote minus reſiſtentes, facile concitant; hæ verò, quandoquidem æthereis grandiores ſunt, minori negotio reliquis, quibus magis proportionantur, conceptum motum imprimunt, atque *Craſſiores* (ut Clar. *Vvilliſii* verbis utar) *ſubigendo, ſubtiliando, & variè explicando, res ad maturitatem diſponunt.* Hæ quamvis omni fermenteſcibili materiæ ineſſe ſupponendæ ſunt, copias tamen ſuas novo proventu ex craſſiorum ſpoliis jugiter adaugent, dum impetuoſiùs motæ, earum extantes atterunt partes, quarum deciduæ minutiæ in harum proſapiam iſthoc ritu faceſſunt.

Aërem verò (cui ſuum quoque munus in fermentatione detulimus) quod attinet; notum eſt, vi plurimum elaſtica præditas eſſe ipſius particulas (id quod *Nobiliſſ. Boylius*, magnus ille Naturæ Myſta, & Philoſophiæ columen, ſatis firmavit) quæ tamen, quamdiu tum ambientis preſſuram ſentiunt, tum aliorum non raro, quibus involvuntur, corporum repagulis coërcentur, ſatis placidè ſe inter ea componunt; ubi verò talis aliquis inductus fuerit motus, qui ad eas pariter agitandas vim habet, nulla mora ſeſe explicare, ſibique libertatem vindicare ſatagunt: utque ſibi majus nanciſcuntur ſpatium, proximas quaſque amoliuntur; atque hoc nomine & earum compagem laxant; iiſq; e motum imprimunt, & majora undique aperiunt ſpatia, in quæ confertim irruentes tum ſubtiliores ipſæ, quas dixi, corporis particulæ, tum æthereæ, aucta cum numero energia, magis uſque exagitant molem, majoremque aëris expanſionem conciliant.

Quartò requiritur ut fermenteſcens maſſa vel proprios quibus coërceatur, *terminos* habeat, vel adventitios nanciſcatur, ne ſubtiliores ante avolent, quàm deſtinatum opus peregerint. Hinc naturalibus hujuſmodi productis ſolemne eſt involucris donari: quin in ipſis artis operibus ex voto non ſuccedit fermentatio, niſi, forinſecus adhibitis clauſtris, ſpirituum) ſic enim ſervato uſitato vocabulo appellari libet) avolationi proſpiciatur.

His ſic conſtitutis, bina hæc emergunt, particularum ſcil. magis *homogenearum* conſociatio, eademque opera *heterogenearum*, quæ tum tranantibus æthereis, tum ſpirituum motui, officiunt, exterminatio. Dum enim hi in motum conciti ſeſe quaquaverſum explicant, ac reliquarum trajiciunt ſpatiola, quandoquidem motu, quantum licet rectiſſimo, ferri avent, tum in craſſiores,

quæ taliter ſitæ ſunt, ut recto eorum motui obſtent, tum in aëreas conſtanter impingunt particulas; nec ab hoc nixu deſiſtunt, tantiſper dum commoda ad motus ſuos ſecundum lineas rectas, vel à rectis, quam minimum licet, deflectentes, obeundos ſpatia nanciſcantur. Nec dum hoc ſatagunt, parum operæ præſtant incluſæ aëris particulæ, quæ in motum ſemel concitæ maſſam elaſtici ſui nixus vi laxant & attollunt, adeòque viam ſpiritibus faciliorem parant. Hi vero dum extantes craſſiorum angulos inter ſpatiandum deterunt, magis inter ſe conformes reddunt, quæ hoc nomine, & mutuis, illorum, motibus non invitæ obſecundant: eæ vero quæ (ut ut ſatis inter ſe conformes, ſitûs tamen ratione ſpirituum motui obſiſtunt, iſthâc arte in debitos ordines rediguntur: Interea quæ nec commodè atteri poſſunt, nec præ difformitate in ordines reduci habiles ſunt, eodem negotio horum impete è reliquarum contubernio excluduntur, atque vel foras, quâ patet viâ, labuntur; vel in confiniis ſaltem maſſæ hærent.

Fermentationis methodo ſic in genere breviter traditâ, ſatis pronum eſt colligere ad eandem pronos eſſe tum chylum, tum ſanguinem. Et *Chylum* quidem; quamvis particulas ſuas non tantopere ac ſanguis exaltatas habeat; utpote qui ſanguineæ purpuræ per varios ulteriorum elaborationum gradus tandem induendæ, *candidatus* ſolummodo ſit, ad fermentationem tamen, vel hoc nomine, quod ſanguis ei natales debet, proclivem eſſe nemo negaverit. *Sanguinem* verò plurimum fermentativæ eſſe indolis vix eſt qui ambigat, idcirco multa de re adeo clarâ addere ſupervacaneum foret. Liceat modò paucula, quæ huic ſuffragantur, ſummatim ad dictorum normam recenſere.

Et primo in *motu* (præter eum quem cordi acceptum refert) particulas ejus conſtitutas eſſe exinde liquet, quod & fluidus eſt, & calore, eoque ſatis eximio (quem ſaltem humanum corpus habet) gaudet; quemadmodum per quam eleganter Cl. *Thruſtonus* nuperrimè diſſeruit.

Deindè, ex particulis plurimum *heterogeneis* conſtare, (ut celebratum argumentum, quod ſc. alimenta, quibus veſcimur, inter ſe admodum heterogenea ſunt, prætercam) id evincit, quod cum partes ex ejus penu nutriendæ variæ; multumque invicem difformi indole, ſint; ſanguis pariter particulis inter ſe difformibus conſtare debet, ut ſingulis congruum pabulum ſuppeditet. Adhæc, magna quam malo noſtro toties experimur, ad orgaſmum propenſio huc etiam facit, cum ab homogeneorum genio hæc multùm (prout modò adſtruximus) abhorret. Quinimo varia, & tantopere inter ſe diſcrepantia, quæ ex corpore indies expelluntur, recrementorum genera, ut & varius partium & vaſorum ſecretoriorum apparatus, ſatis ſuperque huic rei fidem faciunt.

3 Porro, ſanguinem particulas quaſdam cæteris *minutiores & agiliores* ſortiri non Chymica ſolum analyſis ratum facit, verùm inſuper ex ejuſdem geneſi & luſtratione ſatis conſtat. Quiſquis enim perpenderit eſculenta, quibus utimur (ipſa & varii generis, & non parum activis partibus conflata) ſalivari primum, deinde ſtomachali fermento, accedente inſuper caloris fotu, imbui; dehinc hepatici, pancreaticique ſuccorum miſcellam in inteſtinis obtinere: poſtea puriorem & magis ſubtiliatam eorum partem à lacteis delibatam, ſucci

nervoſi, aliuſve ex ſanguine hujus ope deturbati fermenti, in glandulis meſentericis acceſſu (uti probabile videtur) irrigari; hinc lymphæ reducis, liquoris valdè activi, copiis in receptaculo admiſceri; demum ſanguini ipſi affundi, eique ſatis intimè maritari (cumquo dum gyratur, partim particularum, & præexiſtentis ſanguinis, & ſuarum, inteſtinâ actione, partim lationis vi, partim anguſtiarum, quibus inter circulandum ubivis in pulmonibus habituque corporis urgetur, moleſtiâ, inſignem comminutionem pati neceſſe habet) nec ille haud invitus fatebitur, tantam hinc craſſiorum cum tenuioribus particularum attritione neceſſario oriri, ut non exiguum eouſque attenuatarum numerum ſanguis ex iſta emergens elaboratione ſortiatur, quæ *ſpirituum* titulum merito ambiant. Porro maxima, quam in cunctis actionibus animalibus exerendis experimur, promptitudo ſatis huic rei ſuffragatur: ſicut enim ad hanc valde activæ ſubſtantiæ requiruntur; ſic cuilibet notum eſt, quod, ſi debita pneumatoſi & elaboratione ſanguis deſtituatur, confeſtim hæ ceſſant vel imminuuntur.

Nec quidem *aëris* mixtura caret ſanguis; ſive enim ulla ejus portio inſpiratione in hujus flumen tranſmittatur, necne, alimenta tamen, quibus veſcimur, in ſua ipſorum compoſitione eo referciuntur: porro, & inter maſticandum & deglutiendum, ſatis magna illius quantitas non poteſt non in ventriculum deſcendere, inque ſanguinis maſſam unà cum chylo transportari, ut minime dubitandum ſit non parum operæ ad ejus fermentationem & micationem conferre. Atque hinc forſan potiſſimum fit, quod tamen efficax ſit ad devoratos cibos fermentandos panis unà cum iis eſus: Hic enim plurimas ubique ſi rite paratus & excoctus fuerit, cavernulas præ cæteris quibuſcunque cibariis obtinens, largam in his aëris quantitatem neceſſe habet continere, qui in ventriculum detruſus, poſtquam egregiam illic chylificationi operam impendit, tandem in venas unà rapitur, ut pares ſanguini vices præſtet. Imo huic non minima ex parte debere videtur, quod rubore ſuo tingitur.

Ne autem evaneſcant ſpiritus, reliquaque peſſum eat maſſæ compages, natura firmiſſimis munivit vallis, *arteriis* ſcil. & *venis*, quæ inter alia beneficia hoc, non exigui momenti, ſanguini præſtant, quod uſque fluidus in iiſdem (quod etiam poſt mortem obſervari poteſt) multo diutius quàm alibi perſtet; quod nulli alteri magis cauſæ aſſignandum videtur, quàm ſpirituum incolarum concentrationi, qui ſic coërciti, inque maſſæ penetralia, dum avolare nituntur, regeſti, fibroſas particulas à mutua implicatione motibus ſuis arcent.

At vero quoniam præter *inteſtinum*, quem cum omnibus aliis fermentativis corporibus communem ſanguis habet, *alio* inſuper intra dictos canales cietur *motu*; quo uſque adeo homogeneæ cum heterogeneis confunduntur particulæ, ut talis, quam diximus, ſegregatio regularis nequaquam inſtitui poſſit, cumque pro variis œconomiæ animalis indigentiis plures, & inter ſe multum diverſæ, imo aliæ prorſus, quam quæ, ſi quieſceret, ſecludi poſſunt, ex ejus penu ſecerni debent ſubſtantiæ; idcirco aliis artibus, iiſque conſpectioribus, ad hæc munera proſpexit natura, quas in diſquiſitionis hujus decurſu elucidare conabimur. Interea ratum eſto nullas, quales ubique cernimus,

abſque præcedenti fermentatione, concitari ſecretiones, imò nec cætera vitæ munia præſtari poſſe.

CAP. V.

Secretoriæ partes, quæ ſint.

SAnguinis & chyli ad particulas dimittendas perpenſâ diſpoſitione, ſequitur ut cujus genii partes ſunt, in quibus ſecretiones peraguntur, videamus.

Miſſis ergo ambagibus Secretionem omnem (privatâ ſolâ exceptâ) quæ regulari modo, & ex primordiali naturæ inſtituto peragitur, ſive ſit ſucci proficui, ſive excrementitii in *glanduloſis partibus* fieri exiſtimo.

Glandulis quidem omnibus id commune officium eſſe, ut ſecretionem aliquam inſtituant, à Celeb. *Gliſſonio* proditum eſt: At verò ſecretiones omnes (quæ nimirum ex ſanguineâ maſsâ fiunt) in *ſolis* glandulis haberi ſolertiſſimo *Malpighio* (quantum mihi reſcire contigit) primò placuit, qui poſtquam penitiori inſpectione partes illas, ubi ex iis maximè conſpicuæ inſtituuntur, cerebrum putà, hepar, & renes (contra quam antea creditum fuerat) glanduloſas compererat, ex methodi, quâ natura uti ſolet, ſimplicitate & uniformitate reliquas omnes (publicas ſcil. nec enim de privata intelligendum eſſe hoc doctiſſ. Viri effatum ſatis teſtatur eorum, quæ ſuper hac re profert, continuatus tenor) ſi quæ reſtant, de quibus non ſatis conſtat qualis ſint profapiæ, ejuſdem eſſe naturæ, idque merito, pronuntiavit. Huic ſententiæ non parum favet, quod magnam ſecretionum partem in glandulis celebrari nemo Anatomicorum inficias unquam ivit. Mammas, teſticulos, glandulam pituitariam, maxillares, tonſillas, pancreas, ſicut glandulas eſſe nemo dubitat, ſic pariter ſecretioni inſervire notum eſt. Adde quod vix uſpiam in toto corpore ſecretionem ex ſanguine haberi adhuc compertum eſt, quin, licet ſecretoria haud detecta ſint vaſa, glandulæ tamen, vel ſaltem glanduloſa aliqua ſubſtantia, juxta locum, ubi prorumpunt, ſitæ ſint. Sic ad baſin cordis glandulas ſitas eſſe Cl. *Lovverus* docuit, atque ex iis liquoris in pericardio contenti fontem deducit: ſic cutem ſubſtantiam glanduloſam eſſe, tanquam valde probabile Cl. *Steno* cenſet; quam & *Malpighius* miliaribus glandulis refertam innuit: ſic glanduloſam, quæ in plexu choroïde occurrit, ſubſtantiam humorem cerebri ventriculis ſuppeditare idem *Steno* arbitratur; imo pluribus inſtantiis, niſi longum eſſet, res hæc evinci poſſet. Ex quibus quantâ probabilitate *Malpighii* nititur ſententia ſatis liquet.

Quam verò Cl. hic Vir de illâ ſolummodo quæ ex ſanguine fit ſententiam pronuntiavit, liceat mihi ulterius extendere, chyloſamque ſecretionem ſub eodem cenſu complecti. Cum enim non tota affatim maſſa ex inteſtinis in lacteas elutrietur, ſed purior tantum pars ab inutili craſſamento ſecernatur, cujus etiam non tam quantitas (quâ tamen ſatis largâ ſuppeditatur) quam perfectio, & noxiæ fæcis carentia ad futuros uſus requiritur, utpote ex qua progignuntur cuncti, etiam nobiliſſimæ ſortis liquores; haud proinde vero con-

ſentaneum videtur naturam, dum tanti momenti, & quæ reliquis analogiam habet, ſecretionem molitur, ab uſitata norma deflectere velle, nec diſſimilia, ut hanc patret, organa deſignare. At inquies, nemo Anatomicorum ullarum glandularum inteſtinis adſitarum meminit, nec quicquam iis cum glandulis commune eſſe propalavit; omnes enim ex duplici tunica (præter eam quam peritonæo debent) conſtare aſſerunt quarum unam carnoſam volunt, alteram nervoſam: nec quidem inter ſe conſentiunt; alii enim interiorem carnoſam, exteriorem, nervoſam, alii contra ſtatuunt; nullam verò glanduloſæ ſubſtantiæ mentionem faciunt. At vero pace tantorum virorum res aliter ſe habere mihi videtur: Dum enim, operum naturæ uniformitatem revolvens, inteſtina, tenuia præſertim, attentius luſtraturus aperio, ſtatim mihi ſe ſiſtit interior eorum tunica facie glandulis omnino ſimili, duodeni maxime in quo, quia major inde lactearum exoritur numerus, magis conſpicua glanduloſa natura. Nempe ſi inſpiciatur quando à bilis tinctura immunis fuerit, alba, mollis, & poroſa apparet; tantumque abeſt ut ad chylum propellendum (cui tamen uſui ab Anatomicis deſtinatur) nata videatur, ut ſi inciſione in longum ducta inteſtinum aperiatur, ſtatim ſeſe explicat hæc tunica, atque ſuperficiem convexam, vice concavæ qua integris inteſtinis potitur, ſponte affectat: quæ quidem in hac φάσει convexitas non tam à fortiori fibrarum tunicæ exterioris contractione (licet hæc ex parte ad phænomenon hoc exhibendum concurrat) quam interioris hujus libera, ubi ſui juris fit, expanſione pendere videtur: quoniam nullam ſic explicata renitentiam prodit, quam tamen neceſſe haberet ſubire, ſi, quemadmodum comminiſcuntur, fibris tranſverſis (quales ad chylum pellendum neceſſariæ ſunt conſtaret; unde & in ſtatu ſolito vi compingi & coarctari veriſimile eſt, haud ſecus ac ſpongia manu compreſſa, cui & quoad uſum omnino ſimilis videtur. Idcirco probabile videtur, univerſam hanc tunicam (non ſecus ac cunctæ glandulæ) nil aliud eſſe niſi vaſorum congeriem, oſculis in inteſtina hiantibus præditorum, à quibus continui ad venas uſque lacteas protenduntur ductus, in quas poſt varios forſan mæandros, & mutuas implicationes tandem colliguntur; pari ratione ac capillares venulæ in unum coëunt truncum: ex quo liquet, nil hanc tunicam periſtaltico inteſtinorum motui conferre poſſe, verum iis renixu ſuo dilatandis potius conferre. Agnoſco ſanè hoſce ſub aſpectum non cadere tubulos, ſed hic naturæ mos eſt, ut ſeparationes in minimis vaſis moliatur, quorum cavitates ne adjuti quidem attingere poteſt vel perſpicaciſſimi oculi acies; verùm tales dari ipſa chyli in lacteas tranſmiſſio palam facit. Plane omni ex parte glandulis ſimilis videtur hæc tunica, ut hinc ad ſententiam, vel *Malpighianam* firmandam nonnihil forſan lucis accedat.

Cōſtat quidem ex accuratiori nuperorum Anatomicorum obſervatione inter partes, communi iſthac glandularum appellatione gaudentes, ſatis magnum diſcrimen intercedere: aptiſſime enim, ex ſubſtantiæ modo in *Conglomeratas* & *Conglobatas* Cl. *Sylv.* diſtinxit, quæ ſane interiori fabrica non parum ab invicem diſtare videntur. Utrum quandoquidem utraque ſpecies ſecretoria vaſa obtinet (licet ab illis vel extrorſum tendant, vel ſaltem in certa conceptacula terminentur; ab his ad venas vel immediate, vel mediantibus aliis ejuſdem fa-

miliæ glandulis properent, prout Cl. *Steno* obſervavit) probabile idcircò mihi videtur, eidem utramque muneri in genere inſervire, nempe Secretioni, licet aliquatenus, ob variam iſtarum partium inter ſe ſtructuram, diverſæ.

CAP. VI.

Secretionum tam Simplicium, quàm Mixtarum generalis methodus.

SEcretionum differentiis, fontibus, & organis hucuſque luſtratis, tempus eſt ut ad modum, quo peraguntur, deſcendamus. Et quoniam multum diſcriminis intercedere mihi videtur inter ſimplicium & mixtarum, non minus ſecernendi methodum, quàm materiam, de iis oportet ut ſeorſim agamus, præmiſſa tamen communi, quâ utrumque genus convenit ratione.

Idcirco ad *omnem*, quæcunque in corpore peragitur, *Secretionem Percolatio* immediate requiritur. Dum ſcil. (ut ad mentem fere Cl. *Charltoni* rem hanc explicemus) liquor aliquis variæ magnitudinis & figuræ, iiſque ſatis laxatis, ſcatens particulis, ſecretorio operi deſtinatas partes tranat, eæ, quæ figura & magnitudine adſtantium ſecretoriorum vaſorum oſculis proportionem gerunt) ſive maſſæ à tergo inſequentis protruſione, partiumque ambientium preſſura impulſæ, ſive ab infuſa quacunque ſubſtantia ad ſecedendum determinationem nactæ) in conceptacula iſta, modò idonea poſitione advenerit, facile divertuntur; in quæ poſtquam admiſſæ fuerint, non invitæ ab aliis poſt ſe admiſſis (juvante periſtaltico iſtorum vaſorum motu) ulterius propelluntur; reliqua, interea maſſa, cujus particulæ, vel hac aptitudine, vel tali determinatione carent, vel nimia quantitate ad tam anguſtos canales congeruntur, vel etiam rapidiori curſu urgentur, per patentiores vias transfretata.

Ab hac percolationis methodo (quæ ſatis cuivis obvia eſt, utpote ad *mechanices* normam accommodata) ſequitur varii generis liquores ex uno eodemque fonte, modò ſatis heterogenea conſtet materia, variis in partibus emergere poſſe: prout nempe variorum vaſorum colatoriorum poruli diverſa ab invicem figura & diametro pollent, quorum propterea hæc unius, aliæ alterius, generis particulas (ubi determinatio forinſecùs acceſſerit) ſuſcipere nata ſunt. Sic in majori mundo, dum plures aquæ dulcis (ſat licet inter ſe diſcrepantes) fontes hic illic exurgere cernimus, omnes tamen ex mari impenſe ſalſo, aliiſque, prout fas credere, qualitatibus, ab admiſtis pluribus varii generis ſubſtantiis prædito, oriundos, eoſque viribus, ab hoc plurimum diverſis, non ſecus ac ab invicem, donatos; palam eſt talis colaturæ, qualem diximus, medio hoc præſtari ſecus enim (ſi nempe ſatis patulos inveniant meatus) nil vetat, quo minus omni ſuo, cujuſcunque tandem generis particularum, ſatellitio ſtipatæ prodeant: prout ex ſalinis alicubi emergentibus fontibus, ipſumque maris genium redolentibus, dignoſcere licet.

Interea non prætereundum eſt me, dum Secretionem omnem percolatione immediate peragi aſſero, *Percolationis* voce ipſam ſolummodò actionem, qua congruæ particulæ ex cæterarum gremio in organa earum ſuſceptioni diſpoſita

ſecedunt, intelligendam velle, abſque reſpectu ad cauſas hanc receſſionem efficientes. Quamvis enim quando ad ſecretionem explicandam affertur, pro eâ vulgo ſumi ſolet quæ ſolâ partium conſtrictione, aut ipſius maſſæ impulſu, particularúmque ſecedentium ſpontaneo nixu fit, nulla extraneâ ſuperaddita, ſubſtantia, quæ determinationem ad ſubintrandum det; non minus tamen & illa hanc appellationem meretur, quæ immediata activæ alicujus materiæ in ipſa parte ſecretoria in præterfluentem maſſam affuſione peragitur, cujus ope cum determinatæ quædam particulæ in congruos adſtantium vaſorum porulos propellantur, retentis aliis, quæ hac aptitudine carent, adeóque ſeceſſio electiva ad iſtorum ſcilicet porulorum certam figuram & diametrum proportionata, concitetur, quid hoc aliud eſt quàm percolatio? Ne vero nimis longe à recepto loquendi uſu recedamus, priorem modum *Meræ percolationis* appellatione indigitare liceat, ut ſic magis diſtinctè procedamus.

CAP. VII.

Secretionum Simplicium, ſeu Perfectivarum ratio.

UT ergo ad Secretionũ memoratas ſpecies deſcendamus, videtur Secretiones *Simplices* (quas & *Perfectivas* appellavimus) *mera percolatione* perfici. Præcedanea quippe, ſive inteſtina fermentatione, ſive fermentorum undecunque deſumptorum miſcella (de quibus poſtea) uſque adeo laxatam laticis compagem, atque ejus particulas ſic comminutas & disjunctas ſupponimus, ut facili negotio aliæ ex aliarum conſortio ſeſe, ubi vis aliqua propellens acceſſerit, exturbari patiantur, unde nil amplius requiri videtur, quàm ut, modò vaſa convenienter diſpoſita adſtent, maſſæ protruſio, & continentium partium preſſura accedat, quo fieri non poteſt, quin tenuiores particulæ, & quæ vaſorum hiantium proportionem non excedunt, in ea divertant: Et hac quidem arte, nec prorſus alia, tum *chyli* ex inteſtinis in lacteas, tum *ſucci nervoſi* ex arteriis cerebri in nervos, trajectionem (ſervatis circumſtantiis debitis) perfici arbitror.

Ut verò hoc magis pateat, alterutram pauliſper expendamus. Et primò quod ad *Secretionem inteſtinalem* attinet: quandoquidem tunicam inteſtinorum interiorem *ſpongiæ* aſſimilavimus, ejuſdem exemplo rem hanc exponamus. Hæc ex innumeris juxta ſitis tubulis, extrorſum aperturas habentibus, conflata eſt, qui (ſive diſtincti permaneant, ſive invicem communicent, haud ad rem præſentem refert) introrſum adque oppoſitum latus, per totam molem continuas ſortiuntur cavitates, per quas admiſſus aliquis, ſi propellens præſto ſit cauſa, promptiſſime ſe diffundit liquor. Iſti vero tubuli, quandoquidem determinatæ ſunt figuræ & diametri, non quaſvis indiſcriminatim admittere poſſunt ſubſtantias, ſed tales ſolummodo, quæ vel quoad molem, & figuram, aperturis proportionem habent, vel ipſis exiliores ſunt; eas verò, quæ vel majuſculæ ſunt vel minùs idoneæ figuræ, hoc nomine ab introitu prohibent; adeo ut, ſi diverſi generis particulis maſſa hæc liquoris abundet, quorum

aliæ meatibus dictis majores, aliæ minores ſunt, liquet tenuiorum ſolummodo, cæteris paribus, ſecretionem è craſſiorum medio fieri. Cum verò hujuſmodi in iſtos canales admiſſus fuerit liquor, atque alium huic, à quacunque cauſa, ſuperinduci contigerit, vel compreſſio in parte primo admittente facta fuerit, ulterius ſtatim ſerpit prius incluſus, uſque dum ad oppoſitum latus tandem pervenerit.

Eadem prorſus methodo in præſenti negotio res tranſigitur: Cum enim ſpongioſa ſit inteſtinorum, quæ proximè chylum amplectitur, tunica, plurimiſque aperturis, (quod nemo negaverit) in inteſtini cavitatem hiet, atque undique alluentem chyli maſſam particulis ad iſtos porulos proportionatis abundè refertam, habeat, ex hiſce ſubtiliores, & magis congruas facile intra hiatus ſuos dum adhuc laxiores & patentiores) intermiſſa compreſſione ſunt, admittit: Poſtquam verò motûs periſtaltici vi (quem totum exteriori tunicæ ſuæ debent) propius adiguntur inteſtina, atque connivere coguntur iſti poruli, neceſſariò altius compellitur admiſſus ſuccus, donec remittente hoc motu, laxatiſque tubulis, novus iſtius ſucci ſuſcipitur proventus, atque repetita coarctatione tum ipſe protruditur, tum prius contentum ulterius protrudit, tantiſper dum tandem, iterato ſæpius hoc labore, in lactearum majores rivos (qui ex tubulorum confluxu dictorum emergunt) adigatur, plenumque, auctis ſic copiis, torrentem exhibeat. Compreſſio iſthæc inteſtinorum, ejuſque per tam frequentes vices iteratio, quamvis chyloſæ maſſæ per eorum cavitates traductioni, quo ſingulis vaſculorum chyliferorum ſiſtatur orificiis, inſervit; ideo tamen etiam requiritur, quoniam ſecernendus hoc modo ſuccus nondum tantam adeptus eſt tenuitatem, ut liberè à retro admiſſo abſque hujuſmodi machinatione, protrudi ſeſe patiatur. Sed hæc res adeo manifeſta eſt, ut ulteriori explicatione non indigeat.

De *ſucci nervoſi* ſeparatione res paulò intricatior videtur, licèt non minus hanc, quàm illam, mera percolatione abſolvi conjicio. Et in hoc quidem cum chyloſa convenit quod ſingulis cerebralibus glandulis adſtent vaſa, quæ ſecedentem ex ſanguine admittant ſuccum: porro & motu progreſſivo allabens urgetur ſanguis, adque iſtorum vaſorum oſcula deducitur. Interea tamen hoc diſcriminis intercedit, quod chyloſa maſſa & ſatis craſſa eſt, & perquam lento ſerpit motu, quo fit ut leniter ſeſe ſtringentibus inteſtinis; non uſque adeo ſit diſpoſita ad eorum compreſſionem eludendam, ſed tenuiores ſui partes in hiantes glanduloſæ tunicæ tubulos hanc ob cauſam facile dimittit; ſanguis autem ad cerebrum appellens, & multo mobilioribus conſtat partibus, & citatiori motu fertur, qui & cordis impulſu uſque perennatur; quo fit, ut cum arteriæ venas patentioribus, quàm quæ nervulis adſunt, cavitatibus donatas, ſibi reſpondentes habeant, magis promptus ſanguini in has trames ſterni videtur quàm ut quicquam ex ejus penu in nervos deponi poſſit. Ut ergo qua arte nodus hic ſolvatur excogitemus, videtur mihi totum negotium facile expediri poſſe, ſi hæc duo ſupponamus.

1°. Scil. Arterias, ad glandulas cerebrales ſanguinem afferentes, auctam, præ ipſarum trunco, ramiſque inde prognatis, proportionem obtinere.

2°. Venas capillares arteriis adſitas, ſanguinique revehendo dicatas his paulò

paulò anguſtiores formari, nec proinde tam liberè verſus cor allatum per arterias ſanguinem, quam iſtæ ſuggerunt, tranſmittere poſſe. Quibus conceſſis, percolatio iſthic ad hunc modum fieri concipiatur. Dum ſcil. ſanguis, cordis impellentis vi, in has arterias deducitur, præ auctâ earum capacitate minus celeriter quàm prope cor, fertur; unde ſubtiliores & ſpirituoſæ particulæ, confundente agitatione minus ſolicitatæ, ad nixus expanſivos, ipſis genuinos, ſponte ſe dedunt. Cum vero, præter hanc motûs retardationem, ulterior, propter venarum in ipsâ parte ſecretoriâ conſtrictionem, obex ei ponitur, ut longiorem moram illic trahere cogatur pronum eſt conjicere particulas ſubtiliores, tum propriâ tendentiâ (utpote quarum magna pars in ipſo eruptionis articulo conſtitutæ ſunt) tum parietum arteriæ, ſanguine pluſculum diſtentæ, preſſura nullo negotio in adſtantes nervulorum ductus iter capeſſuras. Intereà tamen nulla hic ſtagnatio timenda eſt, quoniam, licet venas hoc in loco arteriis contractiores ſupponimus, nòn tamen uſque adeo anguſtatas volumus, ut non vel craſſiſſimarum appellentis ſanguinis partium (quanquam non tanto ſingulis vicibus numero, quanto alibi ubi patentiores ſunt) tranſmittendarum capaces ſint; unde nil, quod plus incommodi ſecum afferat, ſequi poteſt, quam (quandoquidem perenni curſu à corde propellitur) quod tanto celerius per anguſtata hæc vaſa transfretatur ſanguis, quanto minor quàm arteriis, diameter iis adeſt; adeóque & pari menſurâ, quâ hunc recipit, exonerat ſe pars, & non minus pleno torrente eundem ad cor venæ reddunt (excepto quod pars ejus à vaſis ſecretoriis delibatur) quam arteriæ ab hoc accipiunt.

Suppoſitionem hanc de improportionatâ vaſorum invicem magnitudine nimis arbitrariam fortaſſe aliquis cauſabitur, eo quod nulla ad eam firmandam teſtimonia ab αὐτοψία propter inconſpicuam vaſorum, ubi in ultima dirimuntur capillaria, exilitatem, ſperanda ſunt. Verum enim vero vix concipi poſſe mihi videtur ullam habendam fore percolationem, ſi tam rapido, tamque libero, atque ex corde fertur, motu per cerebrum labatur ſanguis, nec illi mora hic nectatur; niſi ſupponere quis voluerit fermentum hic latere, quod determinationem ſubingreſſuris ſanguinis particulis det: At cui tale aliquid comminiſci animo fuerit ſat difficile, nî fallor, penſum incumbet monſtrare unde ſuam trahat originem, quâ (mechanicâ) arte in præterlabentem gurgitem agat, ut præcipitationem hanc efficiat. Si enim per vaſa aliqua propria affundi concipiatur, oggeri poterit, nulla hic reperiri (quantum ſaltem hactenus liquet) quæ fermentum tale apportant, & ſi darentur, quæſtio recurreret, & unde iis ſuppeteret & quâ arte conficeretur: ſi verò in ipſius cerebri adſtantibus cellulis ſtabulari ſupponantur, indéque continenter evomi, quid hinc ſanguis hoc imbutus reportare poteſt, niſi ut copioſius ebulliens, neglectis deviis & anguſtis nervulorum tractibus per propria ſatis patentia & recta, vaſa (modo ſolitam ad invicem proportionem gerant) vegetius diſcurrant? Verùm facillimè, & mechanico prorſus ritu totam ex allatâ ſuppoſitione compleri poſſe negotium mihi videtur. Quinimo Cl. *Steno* ut ſalivaris ſecretionis modum explicaret, talem venarum coarctationem comminiſcitur, glanduliſque, ad hanc provinciam deſtinatis, nervos ideo potiſſimum datos ſupponit, ut venas

R

arctiores reddant, ſicque alluentem ſanguinem aliquandiu in glandulis iſtis quodammodo ſiſtant, ut in ſalivares ductus hâc morâ ſeroſior tranſcoletur pars: Quod ſi vero hujuſmodi Secretiones, ut perficiantur, tali venarum concitatione (ut ſummè probabile videtur) indigeant, & quoniam *interpolatæ* ſunt, *mentiſque imperio ſubjectæ*, nervorum (quemadmodum Clariſſ. Vir ingenioſiſſimè commentus eſt) miniſterium exigere videntur; quidni, ubi conſtantem, nulliſque non momentis neceſſariam, & quæ à mentis nutu nequaquam pendet, ſecretionem comperimus, conſtantem quoque cauſæ præſentiam ſupponere licet? quæ ſanè non alibi, quàm in ipsâ partium huic famulantium quærenda eſt fabricâ. Verùm non parum fulcimenti huic ſententiæ accedit à celebri illo doctiſſ. *Lovveri* experimento, in quo, ligata majori aliqua vena, ne ſanguis ad cor redeat, maximas ultra ligaturam, in partibus ad quas talis attinet vena, ſeroſi humoris profuſiones obſervavit ſolertiſſimus Vir; quod plane, quantum ad ſecretiones moliendas venarum coarctatio faciat, ſatis evincit.

Quoniam verò ampliatas reſpectu trunci arterias modò ſupponimus; ne gratis hoc dictum ſit, liceat pauliſper digredi, atque paucula afferre, quæ ſuadere mihi videntur, non tantum hic loci, ſed & ubivis fere in toto corpore, taliter fabricatas eſſe.

Digreſſio de Vaſorum ſanguiferorum proportione.

Vulgata ſententia eam vaſis ſanguiferis defert proportionem, ut ramuli eorundem omnes, in partium habitu deſinentes, tantundem ſanguinis, nec amplius quicquam continere valeant, quantum rami majores juxta cor. Mihi vero (ſalvo huic aſtipulantium honore) aliud videtur; nempe vaſorum iſtorum ſingulas diſtributiones trunci, à quo proveniunt, proportionem excedere, quantoque longius à corde excurrunt, tanto magis, in proportione dicta, eorum amplitudinem augeri; adeo ut extrema capillaria, collectivè ſumta, effatu dignam ſanguinis quantitatem, præ majoribus ramis ſub eadem longitudine continendi capaces ſint.

Quod mihi opinionis hujus anſam primum præbuit, hoc fuit; nempe quod difficile mihi videbatur, quà nutritionis, quà ſecretionis, obeundarum rationem, ſatis ad mechanices leges quadrantem, ex priori ſuppoſito comminiſci. Neminem enim latet (cui ſaltem *Louverianæ* innotuerunt obſervationes) quanta celeritate ſanguis ex cordis ſinubus erumpit: Si verò pari paſſu per tenellum corporis habitum prorueret, vix concipi poteſt quin peſſum eant omnia, atque nutritionis vice partium abſumtio & deprædatio, ſi prius extitiſſe ſupponerentur, invehatur. Cum enim nutritio nil aliud ſit, niſi congruæ cujuſdam ſubſtantiæ partibus, in deperditæ locum, appoſitio; utque aliquid apponatur, neceſſe ſit, ut tali motu ſanguis (ex cujus penu nutricatum ſuum immediatè, maximam ſaltem partem, delibant partes ſolidæ) feratur, quo ipſius particulæ, & ſatis facilè cedere poſſint, & ex iis in exhauſtarum partium, pro earum indigentia, cavernulas congruè demandari, videtur quod ſi tam rapido curſu, quam ex corde prorumpit, in has deferretur (quod neceſſe foret, ſi in vaſis æquali per totos ſuos tractus proportione gaudentibus

agatur) & ipſius particulæ nimium confunderentur, & violenta arietatione qua partes ipſas conſtituunt abriperentur, tantum abeſt ut in futurum augmentum ullæ ex ejus ſinu deponi poſſint. Et reva ſiquis attendat quantum virium vel leniſſimi liquoris motus rapidior ad ſolidiora corpora conterenda habeat (cujus rei exempla in fluminum decurſu, necnon ſtillantis aquæ in ſaxoſa loca defluvio cuivis occurrunt) haud difficulter ſibi perſuaderi forſan patietur, ſanguinem (in cujus inſuper ſinu non paucæ prædatoriæ & valde activæ, deliteſcunt particulæ) ſi tam præcipiti torrente per tenellarum partium anguſtias rueret, eas ſecum abrepturum. Pari ratione nullam (nedum in cerebro, ſed nec in cæteris partibus) peragi poſſe videtur ſecretionem; quandoquidem in tanta agitatione, nec ſeſe à mutuis amplexibus varias, ex quibus conflatur, particulas liberare, nec proinde earum ullas vaſorum ſecretiorum ora ſubire poſſe veriſimile eſt. Iſthæc verò vitari poſſunt incommoda, ſuppoſito quod vaſorum iſtorum capillaria proportione ad truncum auctâ fabricavit natura; ſatis enim placidè ſic movebitur ſanguis, ut & debita ſingulis partibus eſca ſuppeditetur, & particulæ degentes, aut alias ad ſecretionem deſtinatæ, vel exprimantur, vel alia aliqua arte ex maſſæ gremio præcipitentur.

Nec dubitari poſſe reor æqualem vaſorum proportionem æqualem in decurrente liquore; ubique in toto ejus tractu, celeritatem efficere debere, ut nec inæqualem, quam vaſis ſanguiferis aſſignamus, ſedatiorem in ampliatâ parte motum efficere. In fluviorum enim decurſu cuivis obſervare pronum eſt, quod ſi æqualem ubique diſtantiam ſervent ripæ (pari inſuper ſervata profunditate) eodem ubique tenore delabatur unda, ſin alicubi longius recedant, pacatiùs illic ſerpat, nec has in tantum atterat. At hoc in machinis hydraulicis evidentiùs conſpici poteſt, ſi enim æquali ubique diametro formentur tubuli, pari, qua impellitur, extruditur aqua vi: ſin patentior fuerit emittens extremitas admittente, tanto remiſſior egredientis, quàm immiſſæ, deprehendetur impetus, quanto cavitatis proportio major fuerit.

At objiciat forte aliquis inſtantias datas (poſteriorem præſertim) omnimodam alvei tranſmittentis plenitudinem ſupponere, quæ in vaſis ſanguiferis minimè admitti debet; extenſilis enim ſunt texturæ, cujus cauſa motus ſanguini in iis contento à corde impreſſi vis remitti credatur, antequam ad extrema capillaria pertingat, nec uſque adeo plena unquam conſpiciuntur, quin pluris capacia ſint. Cui repono, quod præterquam quod cor ſingulis pulſibus permagnam ſanguinis quantitatem (quantam ſcil. univerſa ventriculorum diductorum continere poteſt cavitas, qui prout Cl. & exercitatiſſim. *Lovveri* obſervatione conſtat, tam arctè in ſyſtole contrahuntur, ut totum, quem in diaſtole admiſerunt, in hanc expellant) in arterias prius immiſſio adhuc refertas magno impetu expellit (qui eas forſan in tantum implere ſupponatur, quantum ipſarum tunicæ, magis quàm venarum rigidæ, ferre poſſunt, prout ex duritie & renixu, quem in earum diaſtole percipimus, ſuſpicari licet) hoc inſuper accedit, quod pleriſque in locis à muſculoſis carnibus, aliiſve partibus, maxime quanto magis ad terminationem appropinquant circumſepiuntur, quarum *ſyſtaltico* hoc motu & ægrius ſe irruenti laxant ſanguini, & per impulſûs intervalla eundem majori vi prorſum urgent; adde quod nec ip-

ſæ arteriæ, denſis & fibroſis (quas contractiles eſſe nemo ignorat) tunicis conflatæ, motu reſtitutivo deſtituuntur, unde cum impreſſa à corde ſanguini vis (qua ultra naturalem ſtatum diſtenduntur) ceſſaverit, introrſum confeſtim propria fibrarum contractione ſe proripiunt, atque hoc ipſo alias ſubterlabenti addunt ſanguini. Unde conſtare videtur, niſi arteriarum aucta, quam diximus, proportio ſuppetias tulerit, parum opis ab earum quali quali laxitate, ad ſanguinis motum circa extremitates minuendum, ſperandum eſſe; imo potius præ nixu tum ſuo, tum partium circumpoſitarum, compreſſivo majorem ſanguinis accelerationem invectam iri.

Verùm inſuper ambigi poterit, an non arteriarum in capillares ramulos diremptio proruentis ſanguinis impetum imminuat, cum exile fluentulum non uſque adeo objecta corpora atterere poſſe notum ſit, atque plenior torrens. Verum enim vero, ſit, concedatur motum ſanguinis in hiſce arteriolis æquè celerem eſſe, atque in majoribus ramis, res ad idem recidit. Cum enim ſanguinei hi rivuli non agant niſi in perexiguas partium, in quas impingunt, particulas, quæ quamvis collectim ſumtæ ſatis ſolidas conſtituunt ſubſtantias, ſingulæ tamen ſeorſim ſpectatæ ſuopte admodum genio teneræ ſunt, faciléque divulſionem patiuntur, perinde videtur ut tum pleno torrente decurrant an in tenuiſſima fluenta diſpeſcantur, modo pari celeritate fluant.

Si verò dubitetur, quomodo tam citato gurgite ſanguis ad cor redeat, cùm tam lento greſſu per partium habitum ſerpet, reſpondemus ſententiam noſtram eandem in venis, quam in arteriis, proportionem ſupponere (ut ſcil. quanto propius ad cor accedunt, tanto magis in dicta proportione anguſtentur) atque notum eſt non magnum diſcrimen, quoad cavitatem, inter aortam & cavam intercedere, ubi cordi inſeruntur; quin & hanc iſto loco muſculoſam eſſe, ut adventantem fortius in cor urgeat ſanguinem; idcirco dum indeſinenter ex arteria in venas cordis vi propellitur, atque partium, quas pertranſit compreſſivo nixu, prout modò diximus, urgetur, utcunque lentius, ubi amplum magis ſpatium offendit, moveatur, poſtquam tamen in arctius hoc protruſus fuerit, neceſſe habet loci anguſtias motûs acceleratione penſare. Atque hinc fit, quod Portæ truncus arteriarum in morem pulſare deprehenditur, quod tamen in ejuſdem radicibus per meſenterium ſparſis non contingit; quia nimirum arteriis cæliacæ & meſentericæ cavitatis amplitudine reſpondet, ideóque eadem illi ſanguinis quantitas, quæ his implendis, debetur, unde & motus pulſatilis ſanguini has ſubeunti à corde impreſſus iſti pariter reſtituitur; quidni enim hic, tametſi in ſanguinis per ampliatos meſeraicarum ramos itinere diſpergatur, in iſtis anguſtiis recolligi poſſit, adeóque interpolatum illum cordis referre; Idcirco quod venæ nunquam pulſent (Porta enim intra hepar, non earum, ſed arteriarum cenſui adnumeranda eſt) nil aliud in cauſa eſt, præter earum amplitudinem: cunctis enim in propatulo eſt eas multo arteriis ampliori civitate donari (niſi ubi eandem arctari aliquatenus debere innuimus) quod ideo ſolum fieri videtur, ut pacatiori flumine ſanguis in cor, lente ſinus ſuos laxans, irrepat, ne, ſi impetuoſius influeret, nimis diſtenderet.

Sed ne ſolis conjecturis hac in re nitamur, adnotari meretur, quod Cl.

Needhamius obſervavit; *arterias* nimirum *uterinas* tempore geſtationis multum *grandeſcere*, *ut tandem* in ejus progreſſu *fere decuplo majores appareant*, *quàm ante geſtationem fuerant*. Cujus rei cauſa mihi videtur, non ſolum ut ſatis magna alimenti copia fœtui ſuggeratur (quam ſolam affert Celeb. Vir) ſed & ut ſanguinis motus retardetur, ut ſic & magis idoneæ alimentares partes ex ſinu ſuo exturbari patiatur, & præcaveatur, ne nimio impetu tenellum peſſundet fœtum.

Sicut vero hanc in arteriis omnibus conformationem locum habere arbitror, ſic in cerebro potiſſimum requiri; quod cum animæ delubrum ſit, cunctarumque actionum animalium fons & ſcaturigo, cumque tenerâ adeo & laxâ compage conſtet, ut injuriis, plus aliâ quacunque parte, obnoxium ſit (unde robuſtiſſima galeâ munitum voluit ſapientiſſimus Conditor) cùm porrò ſucci nervoſi, nî mavis, ſpirituum animalium) è ſanguine ſecernendi tanti interſit, ut hujus motus lenis placiduſque ſit; oportere proinde videtur, ut ſatis ampliatos obtineat arteriarum canales, ſanguinei impetus moderandi causâ; quæ niſi adſit conditio, vix concipi poteſt hiſce muniis proſpectum iri. Sed de hac re ſatis (ſuperque fortaſſe) dictum.

CAP. VIII.

Secretionum mixtarum ratio generalis.

SEcretionum Simplicium methodo ſic traditâ, quam in merâ percolatione conſiſtere arbitramur, proximum eſt ut ad *Mixtas* pergamus.

Idcirco videtur has omnes, tam Excretivas, quàm Reductivas, *Fermento*, ut peragantur indigere, cujus ope talis determinatio certis quibuſdam ſanguinis particulis imprimatur, ut relictis cæteris (forſan mobilioribus, adque ſeceſſionem ſuopte genio magis pronis (in ſecretoria vaſa promptè faceſſant.

Alias præterquam ſubtiliſſimæ ſanguinis ſecretiones dari, nemo negaverit, qui quantum diſcriminis inter ſingularum, fermè, interſit materiam, perpenderit; nec dubium eſſe poteſt, quin ſubtilior, omni quæ foras excernitur, intus (ſaltem majori copia) reſtitet materia, cujus miniſterio vitæ, & ſenſus, munia obeunda ſunt. At vero ſi ſolâ *percolatione* res omnis tranſigeretur, nil impedire poſſe videtur, quo minus ſola ſubtilior exeat, craſſiori interim intùs detentâ: Cum enim ad menſuram porulorum vaſorum tranſmittentium in percolatione omnis ſe accommodet materia, næ illa, quæ mole minima, & agillima eſt, promptiſſimè ſe inſinuabit, utpote quæ & promptius ſe è craſſiorum amplexibus extricare valet, & minus impedimenti inter ingrediendum offendit. Porro cum plurimum expanſivæ ſint tales particulæ, atque ſpontaneo nixu ſeceſſionem affectent, vix concipi poteſt quin, dum ſic avolare nituntur, in adſtantia ſecretoria vaſa ſatis facilè viam capeſſant; eoque magis ſi, quemadmodum ſuppoſuimus, & moram aliquam maſſa in parte ſecretoria trahat, & partium circumpoſitorum preſſura urgeatur.

Nequis vero ſuſcipientium porulorum figuram hic cauſetur, quaſi neutiquam ſubintrare poſſit appellens materia, niſi pari cum tubulorum aperturis

figurâ polleat; ſciendum eſt, rem ita quidem ſe habere, ubi ingreſſurarum particularum moles non ita multum diſtat à pori magnitudine; ubi verò multò minutiores ſunt, ut nullus inter illas & vaſorum latera contactus detur, nulla omnino habenda figuræ ratio, quoniam quocunque modo figuratæ ſint tales particulæ, ſi ad oppoſita vaſculorum qualitercunque figuratorum latera extremis ſuis non pertingant, nequaquam ab iiſdem arctari poterunt, ſed perinde iis erit, atque ſi in utcumque libero ſpatio moveantur. Et talis quidem indolis ſanguinis ſpiritus eſſe, conjicere licet ex longa & accurata elaboratione, unde plurimum comminui neceſſe habent, qua ſicut molem cæteris ejus partibus multo minutiorem obtinent, ſic porro infra vaſorum plurimorum ſecretoriorum diametrum (quacunque tandem ea dimenſione ſpectaveris) conſiſtere veriſimile eſt, quæ ſi ex craſſioribus tales admittere poſſint, quæ ſatis grandi mole conſtant, multo potius earum vice ſubtiliſſimas recipient, niſi aliis artibus harum retentioni, illarum verùm exterminationi, cautum foret.

Ad hanc rem porro advertere poſſumus, quod ubi tam craſſiorum, quàm tenuiorum, in unam maſſam confluentium corporum congeriem in motum ſuſcitari contingit, illa, utpote æquali cæteris motus gradu agitata, majorem inde nanciſcuntur vim ad motus ſuos ſecundum lineas rectas retinendos, quo fit ut tenuiora (non minori motûs gradu agitata) minus illorum motibus præ improportionata mole reſiſtentia, haud difficili negotio locum cedere faciant, quantumque loci, in quo motus hujuſmodi inſtituuntur, ratio patitur, ex ſui contubernio exterminare geſtiunt; id quod ex motûs legibus ab *Immortali Carteſio* recenſitis conſtat. Hinc patet ſanguinis particulas craſſiores, æquali cum ſubtilioribus vi à corde pulſas, neceſſario has, quantum vaſorum anguſtiæ permittunt, è ſui exturbare gremio conari: & quamvis hoc ubivis loci obtinere non poſſunt, eo quod vaſa præ ſua ſoliditate eas ab avolatione cohibeant, ubi tamen tranſitus patet (qualem ſecretoria vaſa præbent) credibile videtur, tenuiores has foras propulſas iri, niſi vel introrſum retorquerentur, vel alia aliqua accederet cauſa, à qua intùs detineri ſupponantur. Utcunque ſit, videtur has potius quàm illas foras elapſuras, niſi ab affuſa agili aliqua materia craſſiores vi exturbatæ fuerint. Quod verò objici poterit vina, alioſque liquores, in doliis fermenteſcentia craſſiores undequaque rejicere particulas, ſubtilioribus & ſpirituoſis intùs ſtabulantibus; in promptu eſt referre, quod nullus hic lationis motus adeſt, ſed præcipuam quam habent iſtiuſmodi liquores agitationem ſpirituoſis particulis debent, quarum idcirco fortior motus eandem vim ad craſſiores exturbandas habet, quam craſſioribus in ſanguine ad has eliminandas adſcripſimus: adde quod majores in propoſitâ inſtantiâ vires acquirunt ſpiritus, quod in occluſo vaſe ſeparatio hæc inſtituitur, cùm ſatis notum ſit, quod, ſi ſpiraculum detur, avolare ſoleant, totaque liquoris maſſa eorum defectu brevì vapida evadat.

Non equidem diffiteor; in quibuſvis ſecretionibus non contemnendam particularum ſpirituoſarum quantitatem unà cum craſſioribus prodire: nec enim fieri poteſt, quin ſimul in vaſa ſecretoria ſe inſinuent, tum præ molis exiguitate, tum etiam quia non tantam in maſſa ſanguineâ laxitatem ſupponere debemus, ut diſjunctæ prorſus ab omni cum craſſioribus cohæſione in illa li-

berè fluitent, tum inſuper ob aliam rationem inferius tradendam. Interea tamen, ſicut non ex naturæ deſignatione excernuntur (niſi forte ut ſubtilitate ſua liberiorem craſſioribus commeatum præbeant) ſic exiguam ad reſtantes proportionem gerunt. Si enim vel cum urina ipſa prorumpentes pari numero cum reliquis, quæ cum ſanguine renes alluente, atque hunc ſuppeditante, redeunt, excretæ forent, quandoquidem hæc magna copia quotidie excernitur, vix concipi poteſt, quin, emolumenti vice, ſatis notabilis ſequeretur virium jactura: At ſi porro, quantus aliarum præterea ſecretionum numerus ſit, contemplemur (quibus tamen omnibus ſenſibilibus ſimul unitis perſpiratio inſenſibilis ſola, ſi *Sanctorio* credendum, longè plenior eſſe ſolet) ſique harum ſingulæ proportionalem ſpirituum quantitatem ad reliquas ſanguinis appellentis partes profunderent, haud omnino fieri poſſit, ut qualem cernimus animalis perſiſteret œconomia.

Quandoquidem igitur tam inepta videtur *mera percolatio* ad craſſiorum particularum ſeceſſionem moliendam quam aliâ ratione id præſtandum, niſi *Fermento* in ſcenam vocato, quod has in vaſa ſecretoria præcipitet?

Haud ſanè novum nec inauditum eſt apud percelebres Autores, *Fermenta* in corpore noſtro dari. Ex quo credi deſiit Chyloſeos munus ſolo calore fieri, Fermentum (undecunque tandem devenerit) in ſubſidium vocatum fuit. Pariter de Fermento Cordis quam ſpecioſa à non paucis ſummæ eruditionis & notæ viris allata fuêre? nec defuêre, qui & aliis partibus adſcripſerunt. Qui tamen iis patrocinati ſunt, partibus ſuccorum coctioni & elaborationi inſervientibus præcipue dicarunt; de Fermentis verò ad Secretionem (tali præſertim quod ad ipſum hujus actum requiratur) rara mentio. Celeb. tamen *Needhamius* in hanc ſententiam propendere videtur: quoniam tamen nec qualia ſint, nec qua arte vires ſuas exerant exponit doctiſſ. Vir, utpote à cujus inſtituto remotior fuiſſet hujuſmodi diſquiſitio, liceat mihi de his, pro modulo meo, explicatius aliquanto agere, ſenſaque mea in re dubia proponere aliorum exquiſitioribus judiciis trutinanda.

CAP. IX.

De Fermentis.

IN hac autem diſquiſitione quædam in genere de Fermentorum natura & proprietatibus adnotanda ſunt, quo facilius ad ſcaturiginem in corpore inveſtigandam deducamur, & eorum actio, quatenus in ſecretionis exercetur negotio, intelligatur.

Pro *Fermentis* vulgo habentur talia corpora, quæ aliis, exigua reſpectu maſſæ cui admiſcentur quantitate, addita, vel particulas eorum multum exaltant, vel alias in iis mutationes impendio magnas producunt. Nec acceptio hæc à vocabuli proprietate multum abludit, quoniam, quas ab his oriri cernimus, vix produci poſſunt alterationes ſine aliquali efferveſcentia (quæ in particularum mutuo motu & in ſe invicem actione conſiſtit) quam fermenti particulæ in maſſam, cui admiſcentur, invehunt. Unde quamvis eorum ac-

tiones aliter atque aliter determinentur, ut alia ebullitionem, & intumeſcentiam efficiant, alia præcipitationem, & particularum quarundam exterminationem, alia forſan diverſum ab his operandi modum prodant; omnia tamen communi ſub hac appellatione meritò comprehenſa videntur, quia particularum agitatione, in quamcunque tandem partem determinata, totum completur negotium.

Ut vero, eorum natura & indoles (quatenus ſaltem ad rem præſentem facit iſtud examen) aliquanto penitiùs intelligatur, oportet ut ad eorum phænomena attendamus, è quorum numero hæc inter alia, ſi non præcipua ſint, notatu ſaltem digna occurrunt. Obſervari etenim poteſt

Primò, Cujuſcunque generis corpora, humida præſertim, particulis activis referta, in fermentorum proſapiam faceſſere poſſe. Huic rei Cel. *Vvilliſius* ſuffragatur, ſic enim ille, *Humor quiſpiam in quo ſalis, ſulphuris & ſpiritus particulæ plurimum exaltatæ continentur, fermenti naturam induit*: additis inſuper inſtantiis nonnullis, quæ huic rei fidem faciant. Nec (in ulteriorem hujuſce effati confirmationem, quamvis forſan hac non indigeat) ipſa hæc ſeparata (quæ vocant Chymici) *Principia* iſta vi deſtituuntur, quamvis, quoniam ſimpliciora ſunt corpora, magis limitatam obtinent. Sic ſpiritus vini (decantatæ ſpirituoſi principii inſtantiæ) efficacia, quia in exaltandis variorum concretorum viribus, quà horum partibus ſegregandis, nemini, in artis Chymicæ operibus vel tantillum verſato, non eſt nota. Sic ſalia (quemcunque eorum ſtatum contemplatus fueris) nunc pro latentibus quorundam corporum facultatibus extricandis utiliter adhiberi, nunc præcipitatoriam vim (quod & fermentorum munus eſt) exerere pariter compertum eſt. Nec Sulphureæ ſubſtantiæ (quæ ſub oleorum ſpecie præcipuè veniunt) hac energia carent; id quod ex eorum aptitudine ad balſama ex variis concretis, putà Sulphure, Antimonio, &c. paranda conſtat, in quibus corporum iſtorum vires reſerari & exaltari nemo, opinor, negaverit. Et quamvis dubitari poteſt (quemadmodum plurimis, tum experimentorum, tum rationum momentis evicit Nobiliſſ. D. *Boylius* (utrum in omnibus corporibus, ex quibus ſub hac forma eliciuntur, talia actu ſemper exiſtant principia, an ignis actione larvas haſce induant; quoniam tamen cunctis hiſce concretis (ſaltem quæ fermenta audire merentur) tum ex Chymicâ analyſi, tum ex effectibus tales adeſſe particulas, quæ in motum facilè concitari aptæ ſunt, conſtat, res ad idem recidit: nec enim ipſæ hæ (quocunque nomine appellaveris) ſubſtantiæ ulla alia ratione fermentorum titulum ſibi vindicare poſſunt, niſi quatenus ex particulis valde activis conflantur.

Secundò, nulla fermenta in omnigena ſubjecta indiſcriminatim agere, verùm aliqua in hæc, alia in illa, prout diſpoſitam, cui adhibentur, invenerint materiam, idque diverſo plerunque modo. Sic (ut vulgarem inſtantiam demus) coagulum vitulinum, quo ad caſeum conficiendum ruſticæ utuntur, lacti additum caſeoſas partes, intactis fere butyroſis, ſaltem minori numero deturbatis, præcipitat (quæ enim ex his unà ſecedunt, id eo tantum nomine facere videntur, quod ab illarum amplexibus ſeſe promptè extricare nequeunt; (id quod exinde patet, quoniam ſi, illis exturbatis, iterum (quemadmodum

admodum iſtæ fœminæ teſtantur) aliquandiu quieverit, cremor in ſummo emerget, qui ſolito more conquaſſatus ſatis largam butyri portionem præbebit. Porro cereviſiæ flos zytho novello additus, vel cum farinæ maſſa ad panem conficiendum, ut mos eſt, ſubactus (ſervatis circumſtantiis debitis) in illo magnam efferveſcentiam, & particularum ſeparationem, efficit, in hac eximiam intumeſcentiam concitat, idem tamen lacti inditus nullam, vel ſaltem quæ alicujus momenti ſit, alterationem inducit.

Tertiò, ea Fermenta univerſaliùs & magis conſpicuè, vim ſuam exerere, quæ magis compoſita ſunt, hoc eſt, quæ ex pluribus diverſæ indolis particulis, in unam maſſam confluentibus, & ſimul exaltatis, emergunt, quam quæ vel talibus quæ unius generis ſunt, vel ſaltem minus inter ſe difformibus conſtant. Prout in fermento quod ex farinæ maſsâ ſubactâ & aſſervatâ conflatur, flore cereviſiæ, ovis, aliiſque hujus generis cernere eſt; quæ in plura corporum genera agendi vim habere notum eſt, quam quæ (utcunque particulis activis conſtantia) deſtillatione parantur, & pro corporum, ex quibus proliciuntur, principiis veniunt, aliáve cujuſcunque generis, quæ ſimplicioris ſunt fabricæ.

Quartò, compoſitiora iſta digeſtioni debere, quod ad fermentativam indolem aſſurgant; imo ex iis quædam (ſi non maximam partem) ab hac non vires ſolum, ſed & exiſtentiam mutuari; ſic, ova, florem cereviſiæ, aliáque hujuſmodi, digeſtioni & ortum & incrementa accepta referre notum eſt.

Quintò, omnia fermenta in exiguâ ad corpora, quibus eorum impendenda eſt vis, proportione agere. Sic omnibus perſpectum eſt, quantula florum cereviſiæ vel fermenti farinacei (ut allatas inſtantias retineamus) proportio ad farinæ ſatis largam maſſam fermentandam ſufficit, ut in panem faceſſat; quam exigua quantitate coagulum lacti affundi ſolet ad caſeoſas partes præcipitandas. Si porro pertenuis illius ſubſtantiæ, mucorem liquoribus in dolia hâc infecta repoſitis imprimentis, inconſpicuam molem perpendamus, ſi miaſmata peſtifera, nullis plerunque ante ſenſibus percepta, quam univerſos ſuccos ferali labe inquinarunt; ſi miraculoſam vim fermentativam, quam lapidi ſuo (nec enim fidem ſanctè affirmantibus temerè cohibendam quis duxerit, qui ſerio ſibi aliquid compertum aſſerenti adhiberi ſperat) adſcribunt Alchymiſtæ, merito tantos ſtupeamus effectus.

Sextò, Fermenta tanto vegetius agere, quanto majorem corpora, quibus impenduntur, particularum ſuarum ſive laxitatem, ſive agitationem, nacta ſunt. Hinc ſolemus corpora, quibus admiſcentur, calori plerunque exponere, ut hoc fotu promptius ſeſe fermentorum explicent particulæ. Unde & minor eorum ſufficit quantitas, ubi corporibus talem diſpoſitionem nactis admovenda ſunt.

Ab iſtorum phenomeνων conſideratione aliquatenus ad fermentorum naturam intelligendam promovere forſan licebit, ſi præſertim ſequentia perpendamus.

1 Primo, enim conſtat, corpora quò minutiora, tantò ut in motum concitentur, cæteris paribus, aptiora eſſe; utpote quæ hoc nomine im-

S

pellenti cuicunque vi, minus, quàm grandiora, reſiſtere valent.

2. Deinde, quamvis & figuræ, ut hanc ad motum aptitudinem nanciſcantur, ratio habenda ſit; atque notum ſit ea, quibus figura adeſt orbicularis, abſolutè conſiderata aliis, ejuſdem molis, ſed diverſæ (cujuſcunque tandem) ab hac figuræ, ad eum aptiora eſſe; ad effectum tamen in aliis corporibus, in quæ moventur, producendum ea, quæ angulis prædita ſunt, majori vi pollent, eo quod iſtorum beneficio magis aptantur ad illa, in quæ impingunt, prehendenda; unde ſi agitationis, qua feruntur, tanta ſit, ut illorum reſiſtentiam ſuperet, vis, in conſimilem ſuo motum nullo negotio vindicant: cum è contra quæ glabra ſunt, nulliſque angulis prædita, facile à corporibus, in quæ feruntur, diſtorquentur, unde fit, ut nullum iis motum imprimere poſſint. Adde quod corpora angulis dotata (acutioribus maxime) magis apta nata ſunt ad ea divellenda; quæ ſtrictius cohærent; quoniam admiſſo (quod neutiquam vitari poteſt, ſi ulla omnino interjaceant ſpatiola) acutiori angulo, denſior reliqua pars cunei ad modum (ſi qualem diximus motûs gradum iſta corpora habeant) neceſſario, dum ſibi ingreſſum parat, majorem hiatum aperire debet, adeóque priùs arctè cohærenti & diſſociat, & in motum inſuper concitat. Interea tamen

3 Corpora quamcumque ſuopte genio ad agendum aptitudinem, quà molis, quà figuræ ratione, adepta fuerint, niſi tamen proportionem ad ea quibus admoventur obtineant, nullum in ea effectum producere poſſunt. Si enim vel in corpora poris laxioribus ſcatentia, quæ proinde nimis liberum iis tranſitum præbent, vel in talia quæ nimis facile è locis ſuis pelli nata ſunt, vel etiam in compactiora, & quorum cohæſio illorum ad impellendum vim ſuperat, inciderint (quoniam hinc nimis magnam, illinc nullam offendunt reſiſtentiam) irrito ſucceſſu admiſceri contingit.

4. Hinc porrò deduci poteſt, quod quanto major particularum inter ſe difformitas adeſt, tanto vegetius conceptus procedit motus. Cum enim omnis actio, quæ alterationem inducit, requirit, ut partium movendi corporis ad moventium impulſum reſiſtentia ſit, ſequitur quod ubi major harum adeſt varietas, ſicut major hic reſiſtentia eſt, ſic, modo ſatis ſpatii iſtis concedatur, major proportionaliter actio, magiſque varia, emergere debet, eo quod & diſpoſitionem hinc obtinent particulæ iſtæ ut in plura corporum genera agant, quàm ſi ſimpliciores forent, & præ difformitate, ubi in motum concitæ fuerint, non partes ſolum corporis cui adhibentur commovent, ſed & ſe mutuo pellunt, adeóque majorem agendi vim nanciſcuntur.

His poſitis, veriſimile videtur *Fermenta* eſſe corpora, quorum particulæ & valde exiles ſunt, & figuris inſuper plurimum anguloſis, plerunque & inter ſe multum difformibus, dotatæ (licet interea alia unius, alia alterius generis figuris, non minus quàm diverſâ invicem mole, conſtant) quo fit, ut cum corporibus, apte actionem ſuam ſuſpiciendam diſpoſitis adhibita fuerint, promptè ſe quaquaverſum diffundant, energiamque ſuam in reſiſtentem maſſam agitationis, quâ pollent, & quam inde auctam obtinent, vi exerant, eoque magis quo inter ſe magis difformibus conſtant particulis.

Quod Fermenta minutè adeò, perque particularum, ex quibus conſtant,

figuras & molem exponam, veniam facilè dabunt (quicquid aliis viſum fuerit) qui perpendunt cunctas actionum, quæ à quibuſvis profluunt corporibus, ſive ut ex Peripateticis elementis, ſive Chymicis principiis conflata ſpectentur, explicationes huc ultimo reducibiles eſſe, quandoquidem quâcunque appellatione talia fruantur, cum tamen corporea iis competit natura, & actu dividi debent, & determinatam aliquam figuram pariter ſortiri neceſſe habent diviſæ ſic particulæ, quo in alia corpora agendi aptitudinem nanciſcantur. Sicut enim omnibus eſſentiale eſt corporibus, ut dimenſiones & partes habeant, ſic pariter figuram aliquam iſtæ partes ut ſortiantur nemo inficias iverit, quæ ſicut eas nunquam, niſi ipsâ cum eſſentiâ, deſerit, ſic ad cunctas earum actiones (relativas ſaltem) immediatè concurrit.

Et ſane ſi ad corpora ſenſui noſtro obvia attendamus (quæ cum minutioribus analogiam habere, quilibet, opinor, concedet) cuivis in propatulo eſt figuram iis diſpoſitionem ad varias in corpora, quibus occurrunt, actiones exercendas largiri, proque hujus diverſitate, diverſo pariter modo iſta affici: Sic globus, ex ferro, v. g. vel alia materiâ fabricatus, aliter, & ad motum ineundum, & ad actionem in diſpoſito corpore producendam, ſe habet, quam ſi vel cubi, vel pyramidis, vel quamcunque aliam figuram obtineret. Quæ quidem actiones cum à dictis modificationibus magis ad captum intellectus, utpote mechanicè, explicabiles ſint, quàm aliis mediis, rationi conſonum videtur & magis genuinam, & veritati magis congruam eſſe hujuſmodi explicationem.

Quod vero hujus, quem deſcripſimus, genii ſint Fermenta, ex allatis phœnomenis forſan deduci poteſt.

1. Etenim quandoquidem corporum activitas ab eorum exiguitate, figuræque aptitudine, ut in hæc vel illa corpora agant, proficiſcitur: cúmque cuncta, activis particulis referta, corpora in fermentorum cenſum cedere comperimus, concludi debet hæc & perquam minuta eſſe, & talibus quas diximus, figuris donata.

2 Quoniam non indiſcriminatim, ſed electivè (ut ita dicam) agere Fermenta notum eſt, quid aliud cauſa eſſe poteſt, quàm quod particularum ex quibus conſtant moles & figuræ, proportionem ad hæc magis quam illa gerant, adeóque alia in motum concitandi vim poſſideant, aliis intactis?

3 Ex hoc alia aliis Fermenta vegetius & univerſalius agere deprehenduntur quid aliud comminiſci poſſumus, præter molis & figuræ conſtituentium particularum difformitatem, quandoquidem hæc, ubi motus acceſſerit, abundè ſufficit ad taliter diſpoſitis corporibus vim agendi largiendam, ultrà quam ſubire poſſunt minus diſſimilaria? Iſta vero particularum difformitas vix ſine anguloſitate concipi poteſt.

4 Cum vero hujuſmodi fermenta digeſtioni, ut plurimum, energiam ſuam debere comperimus, eximiam huic difformitati junctam particularum exiguitatem neceſſe eſt ſupponere: nil enim niſi comminutionem talia hinc reportant corpora, à quâ maxima ad motum propenſio emergit,

5 Nec mirum proinde tantas, quantas cernimus, in perpuſilla quantitate vires exerere, cum tantopere præ iis quibus admiſcentur ad actionem concin-

nata ſint, nec in eorum interſtitiis præ exilitate arctari poſſint, ut à motu prohibeantur.

6. At vero ſatis obvium eſt, neceſſario intenſam fore iſtam activitatem ubi, præter inteſtinam, forinſecus inſuper acceſſerit agitatio, quæ hoc nomine fermenti particulis ſuo ſane Marte ad agendum accinctis, alas miniſtrat.

Magnus ſane *Carteſius* (prout à Cel. *Williſio*, de Anim. Brut. C. 1. citatur) Brutalem Animam ex *rotundis* & ſummè mobilibus particulis conflari ſupponit; quod (cum anima hæc corpori fermentum ſit, imo tale cui vix aliud in rerum naturâ efficaciâ par quiſquam facile excogitaverit, utpote quæ tam concinnam, ac cernimus, materiæ, ex quâ conficiendum eſt corpus, fabricam inducere, variaſque prætereà fermentativas in corpore actiones exercere nata eſt) merito, ſi talis illi competat indoles & textura, allatam fermentorum deſcriptionem in dubium vocare poterit. At quamvis mihi penè religio ſit à præclari hujus Viri effatis recedere, conceptu tamen difficile videtur, quomodo intra corpus detineri poſſit, ſi talibus conſtaret particulis. Quodnam enim gluten has ſummè mobiles, imo actu non leviter agitatas, & ab invicem disjunctas (niſi quod punctis ſolummodo, iiſque identidem variantibus ſe mutuo contingere debent) intra corpus, tantopere iis ubivis pervium, detinere concipiatur, quandoquidem & figuræ ratione ad avolandum maximè concinnatæ ſunt, minúſque proinde obſtaculi offendunt, & præ exiguitate facilè poros corporis pervadere poſſunt? imo quid vetat quo minus vel objectorum forinſecus appellentium ictus, invigorationis vice, extra domicilii ſui clauſtra, eam proturbent? Quinimo, ſi (quemadmodum Cel. *Williſio* placuit) anima hæc ſolummodo *flamma* ſit, ex ſanguine, more culinaris, ſuſcitata, neceſſe eſt ut ex pluribus, iiſque varii generis & figuræ particulis conſletur: cum enim hæc motu, eoque perrapido, excitetur (in quo pariter forma ejus, dum eſſe flamma perſtat, conſiſtit) haud concipi poteſt unius ſolummodo generis particulas ad eam exhibendam abreptum iri, reliquis intactis: quin, ex materiis accenſu pronis non exiguum numerum ſat difformi particularum apparatu conſtare palam eſt, quas tamen ferè univerſas in flammam converti cernimus. Et quamvis motus hic angulos iſtarum particularum neceſſario, dum in alias aliæ impingunt, deterit, adque orbicularem figuram hoc nomine reducit, hinc tamen & iis majorem ad avolationem promtitudinem miniſtrat, citioremque proinde flammæ, nî novus aliunde pabuli ſuppetat proventus, extinctionem invehit.

Ex dictis colligere licet fermentorum actiones ad duplicem cenſum revocari poſſe. Videtur enim alia *expanſivo nixu* vires ſuas exerere, alia *præcipitatoriâ* potiſſimum *vi* pollere. *Prioris generis* ſunt, quæ ex particulis inter ſe difformibus conflari diximus, cum, præ tali diſcordantiâ, poſtquam in motum vindicatæ fuerint, non tantum in maſſæ fermentandæ particulas agant, ſed & in ſe invicem: etenim in tam difformi particularum activarum conventu, & aliæ alias recedere cogunt, ut ſic ſingulæ ſatis nanciſcantur ad liberè movendum ſpatii, & nullæ non varias in maſsâ offendere poſſunt, in quas agant, particulas; quo fit, ut continuus in maſsâ uſque perſtet orgaſmus, donec vel ſubactæ, vel extruſæ quæ his obſiſtunt, adque aliqualem uniformitatis

gradum ſingulæ tandem redactæ fuerint. Quare *præcipitatoriâ* vi pollere diximus, particulis & inter ſe quodammodo homogeneis, & figuris ſimplicioribus, at intereà angulis acutioribus, & magis pungitivis, conflari cenſeo. Hæc cum maſſæ alicui admiſcentur, quicquid in eâ, quod motibus obſtet, offendunt, ſtatim, quâ pollent activitate; aggrediuntur, atque, ſi laxius fluitet, facile exturbant, ſin tenacius hæreat, majorem quidem præ reſiſtentiâ orgaſmum concitant, qui tamen extruſâ iſthâc materiâ brevi ſedatur: etenim, quoniam congeneres inter ſe ſunt fermenti particulæ, nullam, vel exiguam, heterogeneâ illâ, quæ eas in motum agebat, profligata materia, luctam ſubire aptæ ſunt, ſed relicta occupantes ſpatia, placidè in iis ſe componunt.

Ex iſtis priorum ad ſecretionem concitandam miniſterio naturam uti, exinde arguere licet, quod vix ex tam difformi materiâ conflatis, quibus refercitur corpus, ſuccis talia uſpiam parari poſſunt fermenta, quæ tantam homogeneitatem ſapiant, quanta ad verè præcipitatoria requiritur. Quamvis enim, quæ in ipſo ſecretionis actu adhiberi ſupponimus, ſuccedentem materiam ex reliquâ maſsâ quodammodo præcipitare auguramur, iſtiuſmodi tamen præcipitationem ſatis aptè fermentis expanſivis competere poſſe, ex hypotheſi circa hanc rem inferius proferandâ, arbitror, conſtabit.

Sed jam tempus eſt, ut quid ad ſecretionem conferant fermenta, & unde deriventur, expendamus.

CAP. X.

Fermenta ad Secretionem præcedanea quæ.

AD Secretionem autem duo fermentorum genera requiri videntur, aliæ quæ ei *præcedanea* ſunt, atque maſſæ, ex quâ aliquid ſecernendum eſt, antequam ad ſecretoria organa pervenerit, affundenda; alia quæ *in ipſo ſecretionis actu* ſuggeruntur.

Quæ prioris generis ſunt, ex æquo ſimplicibus ac mixtis ſecretionibus ex uſu ſunt, & eo fine addenda ut ſufficientem maſſæ laxitatem inducant, quo in partes promptius ſecedat, atque alterius (ubi requiritur) actioni libentius obſecundet. Vix enim ad hanc rem nudam inteſtinam ſufficere poſſe fermentationem ſupponere poſſumus, ſi perpendamus quàm cita, quámque copioſa, tum recrementorum, tum utilium ſubſtantiarum, ubivis ferè in corpore, inſtituatur ſeceſſio. Neminem latet, eſculenta, quæ quotidie ingerimus, paucarum horarum in ventriculo morâ tantam acquirere laxitatem, ut de facili in perangusta ductuum chyliferorum, in inteſtina confertim inſertorum, orificia magnam ſui partem lacteâ ſpecie colari permittant. Huic liquori in ſanguinem transfuſo, non longo tempore aptitudo imprimitur ad multas ſui partes per alia, eaque & anguſtiora, & variæ invicem figuræ, cribra dimittendas; unde alias in nervos tranſmitti, alias (& magno quidem numero) renum glandulas, alias maxillares, hepatis, pancreatis, &c. cis non multas horas, tranare compertum eſt; quod nudâ digeſtione abſque fermen-

torum additamento tam brevi tempore obtineri poſſe vix eſt, opinor, qui aſſeruerit: ſecus enim cur non eædem ſubſtantiæ extra corpus, pari digeſtioni & caloris gradu adhibito, parem laxitatem (aliaſque inſuper, quibus hæ gaudent, qualitates) eodem temporis ſpatio acquirunt? Unde patet non exiguam fermentorum, ad laxitatem hanc inducendam, eſſe neceſſitatem.

Objici quidem hic forſan poterit (præſertim quod ad ea attinet; quæ ſanguini immediatè in hunc uſum inſervire cenſemus, eique nullis factis ambagibus remiſcenda eſſe teſtatur partium vaſorumque ſtructura) quoniam ex ipſo ſanguine ortum ſuum trahunt, naturam operam ludere videri, dum eo fine ſubſtantias has ſecernit ut remiſceantur; unde æque feliciter ſolâ digeſtione laxitatem hanc ſanguini induci poſſe, ac affuſo, quod ex ipſius penu delibatur, fermento forſan concipiatur. Cui repono, ſecretas haſce ſubſtantias ipſo ſecretionis actu altiorem, quàm quâ pollebant; dum in gremio maſſæ, ex quâ emerſerant, latebant, energiam induere: etenim præter comminutionem, quam vaſorum anguſtias tranando ſubeunt, hoc inſuper accedit, quod plures, in unam congeriem eximiæ ſubtilitatis coëuntes particulæ, majores neceſſe habent poſſidere vires, quàm cum ſingulæ, & ab invicem diſterminatæ, & craſſioribus obvolutæ fuerant: porro, & inquilinis portionis illius ſanguinis cui affunduntur, ſubtilium particularum copiis junctæ, hoc nomine majorem in illo comminutionem & laxitatem efficiunt. Quin ſatis obvium eſt ſubſtantias Chymicâ ἐγχειρήσει productas, & majores, & alias poſſidere facultates, quàm ex quibus proliciuntur concreta; atque notum eſt cohobiorum medio magis exaltari, ſaltem alias nanciſci dotes, quam ſi ſimplici digeſtione res tranſigeretur.

Hujuſmodi fermenta non pauca in corpore reperire eſt. Sic ſalivalis humor, & ſi quis alius per nondum detecta vaſa in ventriculum effundatur, aſſumtum cibum comminuit, adque ſecretionem inteſtinalem diſponit. Huic maſſæ in inteſtina dilapſæ, & in lacteas traducendæ, ſuggeritur aliud ex biliaribus pancreaticoque ductibus fermentum. Chylo deinceps, in venas ex propriis vaſis elutriando, in itinere ſuo primum nervoſum liquorem in glandulis meſentericis affundi veriſimile eſt; deinde in receptaculo lympha additur, ut ſic in ſanguinem promptius faceſſat, adque ſubſequentes ſecretiones aptior ſit. Sanguini hepar appulſuro ex liene ſuggeri videtur fermentum, ut ſic facilius deſtinatam ſarcinam in hepate deponat. Breviter, ſingularum reductivarum ſecretionum materiæ totidem fermenta mihi videntur, quibus comminuantur, atque ad altiorem laxitatis & ſubtilitatis gradum evehantur ſucci, hoc proventu aucti. Et ſane videtur mihi cuncta, ubicunque in corpore reperiuntur, fermenta *glandularum* eſſe productiones (exceptâ forſan chyli portiunculâ ventriculi parietibus præ ſua viſcoſitate adhærente, inque fermentativam indolem mora hac exaltata) quarum cum hoc munus ſit, ut peculiaris ſanguinis particulas, eaſq; reliqua alluētis ſanguinis maſſa magis ſuo genere activas ſegregent, quid vetat quominus iſtæ ſubſtantiæ hoc munere fungantur, & quidem ſolæ, quandoquidem nuſquam alibi in corpore aliæ tantæ activitatis præparantur.

Verum præter indigena hæc Fermenta, adventitia alia non raro forinſecus ſuppeditantur, quorum in cenſu numeranda ſunt, ſive medicamenta cathar-

tica, diuretica, diaphoretica, &c. ſive aliæ cujuſcunque denominationis ſubſtantiæ, quæ cum in corpus admiſſa à ſuccis quibus admiſcentur ſubigi & domari nequeunt, ut ſic in æquabilem cum iis maſſam coëant, orgaſmum inter eos aliqualem concitant, & præ difformitate, quam ad has vel illas eorum particulas habent, occurſibus à cæteris ſociis ſuis laxant, adque receſſionem diſponunt.

CAP. XI.

Fermentum Secretiones Mixtas immediatè concitans quodnam ſit.

F*Ermentum* autem quod ad ipſum Secretionis actum immediatè requiri ſuppoſuimus, miſſis ambagibus, *Succum* ipſum *Nervoſum* eſſe cenſeo, ſine cujus directione vix, ac ne vix quidem, ſatis pro naturæ indigentia atque intentione tam diverſæ, quam cernimus, indolis ſubſtantiarum, conſtanti adeò tenore hic illic prorumpentium, ſecluſionem obtineri poſſe arbitramur.

Paradoxam, nullus dubito, plurimi hanc criminabuntur ſententiam, utpote à nemine, quod ſciam, hactenus traditam: Quamvis enim Celeb. *Vvilliſius* ſuccum hunc in Fermentorum numerum jamdudum retulit, atque in *nutritionis* opere, ſicut præcipuum uſum, ſic fermentativam vim illi aſſignavit, nil tamen in *ſecretione* peragendâ muneris, quantum mihi contigit obſervaſſe, ei detulit. Conjiciens doctiſſ. hic Vir ſanguinem utcunque nutritionis materiam ſuppeditantem, craſſiorem tamen & hebetiorem eſſe, utpote ſpiritu animali deſtitutum, quam ut idoneas, quà augendis, quà abſumptis partibus reparandis, particulas ſufficiat, perquam ingenioſè, *ſuccum nervoſum, maſculini ſeminis inſtar, nutritio humori copioſè ab arteriis ſuggeſto in ſingulis partibus affundi* ſupponit; *quo velut fermento imbutus iſte, atque mutuâ ſubitione diſſolutus, dum in partes recedit, idoneum quibus appellit partibus pabulum ſuppeditet.*

Qui quidem effectus (ſi nutritio, uti perquam probabile videtur, ſaltem quoad longè maximum partium nutriendarum numerum, admodum à Cl. Viro aſſignatum, peragatur) licet non obſcurum teſtimonium perhibeat fermenti naturam huic aſſignandam eſſe, ut tamen facilior ad hypotheſin noſtram, de modo quo ſuccum hunc in opere ſecretorio agere ſupponimus, ſternatur via, liceat paululum ulterius, an illi hujuſmodi competat indoles, expendere.

Et quidem tum ex γενέσεως & elaborationis ratione, tum ab effectibus, ſatis clara deſumi poſſunt indicia, quæ eum non modò in fermentorum, ſed & maximè expanſivorum, cenſu locandum eſſe ſuadeant. Quoad prius, neminem latet ex ſanguine, liquore admodum elaborato, parari; cujus ſubtiliſſimæ particulæ, dum per anguſtos glandularum cerebralium meatus colantur, craſſiorum, quibus irretitæ priùs hæſerunt, contubernio hâc arte liberantur, dúmque inſuper ſui juris ſic factæ intra nervorum tubulos commorantur, ab iiſque coërcentur & ab evolatione detinentur, nequeunt non inteſtinâ agitatione ſeſe invicem ulterius comminuere, adeóque majorem ad motum propenſionem adipiſci; quam agitationem porrò promovet & continuata uſque re-

centium à tergo admiſſio, & caloris, quo ſingulæ partes corporis gaudent fotus. Præthereà cum ſanguis, prout ſuprà notavimus, valdè heterogeneis particulis refertus ſit, cúmque vix ulla tam exquiſita in corpore ſupponi poteſt colatura, ut purè homogeneæ & ſubtiliſſimæ ex liquore tantoperè elaborato & ſubacto, omni craſſiorum conſortio liberæ, in ulla vaſa recondantur; colligere licet ſuccum nervoſum, non modo ſubtilitatis, ſed & particularum difformitatis, ratione, in fermentorum familiam cooptari debere.

At ex effectis inſuper, quos in muſculorum motibus concitandis profert, ſatis hoc evinci poteſt, ſive eundem in ſtatu ſano, ſive morboſo, conſtitutum contemplemur. Si enim quantam vim brachium ex non multis, nec conſpicuâ mole, muſculis conflatum, quà percutiendo, quà elevandis impellendiſve magni ponderis moliſque corporibus, exerit perpendamus; ſi celerrimas, ac ordinatas, atque dictatis animæ ad amuſſim obſequentes, quas in periti Cithariſtæ digitis obſervare eſt, reciprocationes; ſi porrò ſtupendas contractiones, motuumque, inordinatorum licèt, nunc in hac, nunc illâ parte, quos in convulſis & epilepticis, vitiato ſucco nervoſo, cernere eſt, vigorem penſitaverimus; non niſi ſummè agilem, & proindè fermentativum, hunc eſſe ſuccum concludere poſſumus. Quamvis enim muſculis mechanica neceſſariò adeſſe debet ad motum eorum exhibendum ſtructura, atque ſanguinem calculum quoque ſuum addere concedendum ſit, præcipuam tamen energiam à nervis influere nemo, opinor, negaverit, fibris ſcil. ab horum actuatis ſucco: atque notum eſt quod ſi nervi vel obturentur, vel præcidantur, ſtatim concidit omnis in partibus illorum commercio fraudatis motus.

Si verò, adhæc, iſtorum effectuum magnitudinem cum perexiguâ, quâ ſuppeditatur, ſucci iſtius quantitate conferamus, res extra omnem controverſiæ aleam protinùs conſiſtet. Notum enim eſt, & in perexilibus vaſis deportari, & lentiſſimo per eorum canales motu ſerpere. Etenim in præfecto aliquo nervo, quamvis porulis donari certum eſt, nulla tamen, quemadmodum in vaſis ſanguiferis conſpicua ſeſe oculis ſiſtit cavitas; unde à multis retrò ſæculis (imo etiamnum apud multos eadem obtinet ſententia) imaginariis, neſcio quibus, ſpiritibus deportandis ſolummodò inſervire creditum fuit. Porrò nec adhibitâ ligaturâ hinc vel inde tumere deprehenduntur, nec vel compreſſi, niſi parùm admodum liquoris effundunt. Motum verò, quo prorsùm ſuccus iſte pellitur, quod attinet, certum eſt nullam in propinquo partem eſſe, quæ motum illi, niſi perquam lenem, imprimat: cerebrum enim & præ tenerrimâ compage, & fabricæ, à muſculari multum diſtantis, ratione ineptum prorsùs eſt, ad effatu dignam ſucci ſui quantitatem propellendam, ſed totum hoc munus ſanguini trajicienti deberi videtur, qui cum continuò quaſdam ex gurgite ſuo in cerebralium glandularum porulos, parcè licèt, dimittit particulas, harum miniſterio priùs depoſitas ſolummodò protrudit: cúmque hic motus admodùm lentus ſit, conſtat perexiguam iſtius ſucci proportionem in tam anguſtâ cavitate è donatis vaſculis deferri poſſe, qui proindè maximam energiam poſſidere debet.

Sicut verò fermentativa huic ſucco competit indoles, ſic, quandoquidem natales ſuos ſanguini debet, pronum eſt concipere aptitudinem retinere ut in eundem

eundem agat; eoque potius; quoniam, præ maxima ſanguinis heterogeneitate, nequit non inter diſcordes illius particulas plurimum reſiſtentiæ offendere, adeóque in motum facilius concitari.

Succo hoc in fermentorum numerum ſic celato, oportet ut, quandoquidem ſecretiones, quas memoravimus, fermentorum adminiculo peragi ſupponimus, oſtendamus ipſum hunc fermenti munere fungi poſſe.

1. *Arg.* Idcirco primo, quandoquidem natura ſingulas partes juſto ad deſignata munia dimenſo fabricat, nec quæ ejuſdem generis ſunt, imperitorum artificum more, hic ampliores, illic contractiores, eâdem utrobique uſus neceſſitate urgente, conſtruit; utque in neceſſariis nunquam deficit, ſic nec luxuriare ſolet; concludere licet, ubi vaſa occurrunt quæ majorem ad partes, in quas inſeruntur, proportionem gerunt, quam ejuſdem generis alia in aliis partibus obtinent, iſtorum uſus vel plures, vel magis conſpicuos, hic reputandos eſſe, parteſque in quas inſeruntur majori, quem deportant, liquoris copiâ indigere, quàm aliis, quæ minora inſerta habent, ex uſu eſt. Hinc quoniam obvium eſt, quaſdam partes majoribus nervis, quàm qui aliis inſeruntur, donari; ſequitur liquorem quem deferunt, utpote majori copiâ diſtributum, vel in plures uſus, vel magis notabiles, quàm ubi minori provenit, inſervire.

Uſus quidem binos *nervoſo contento* adſcripſerunt veteres, nempe ut tum *motui*, tum *ſenſationi* ancilletur; quibus tertium Celeb. quidam ex recentioribus aſſignarunt, ut ſcil. *nutritioni* (poſtquam in *liquorum* familiam cooptarant) inſuper inſerviat; licet aliqualiter hanc rem explicent: adeo ut ſuppoſito, nullos alios uſus ſucco nervoſo competere, ubicunque largiori dimenſo ſuppeditari comperimus, talem eſſe, partis indolem neceſſe ſit, ut vel ad motum magis aptetur, vel exquiſitiori ſenſu donetur, vel ſaltem majori hujus quantitate ad nutritionem indigeat, quam ubi parciori manu diſpenſatur. Jam verò glandulæ in quibus tum excretivæ, tum reductivæ ſecretiones (ſaltem in quibus major ſecernitur humoris copia) peraguntur, largioribus, computo ad ipſarum molem facto, nervis donantur (id quod ex Cl. *Vvarthono* ſatis obvium eſt colligere) quàm qui aliis fermè ullis partibus competunt: imò conſtat in quibuſdam nervorum numerum illum vaſorum ſanguiferorum ſuperare. At cui, quæſo, ex memoratis uſibus tantum ſucci, quem iſtis partibus inſerti nervi deferunt, quantitatem datam ſupponere poſſumus?

2. Etenim ſi ad *motum* dari ſuppoſuerimus, videntur ad hunc ſtructuræ ratione prorsùs ineptæ hujuſmodi partes, quandoquidem in confeſſo eſt, peculiarem fabricam, qualis eſt muſculorum, ad hoc munus requiri; & nemo non, opinor, concedet, nullam in corpore partem, quæ vel non eſt muſculus, vel ſaltem fibris muſculorum ritu diſpoſitis quodammodo non fabricatur, ad motum, qui alicujus momenti ſit, præſtandum natum eſſe. Haud ſane inficias ivero aliquo glandulas motu gaudere, quo nempe ſeſe quodammodo conſtringendo ſanguinis forſan tranantis velocitatem accelerent: ſed ad hunc tam lenem (quem & potiſſimum veſtienti membranæ debere videntur) excitandum tantos nervos dari nemo facilè crediderit; præſertim ſi attenderit, ipſis muſculis, motus organis adæquatis, minores in proportione nervos adeſſe,

quàm qui glandulis conceduntur, licet intereà præ diuturna & violenta, qua non raró concitantur, actione ſatis largas ſucci hujus expenſas ſubire neceſſe habeant. Et quamvis objiciat fortè aliquis, fibras, ex quibus conflatur muſculus, totidem eſſe vaſa ſuccum huic ſuggerentia, quæ idcirco glandularum nervos multum ſuperare videntur; huic tamen reponere licet, quod quoniam ſingulæ fibræ ab inſerto ſolummodò nervo liquorem ſuum accipiunt (nec enim mihi conſtat quomodo iis aliunde ſuppeditetur) iſte autem, cum intra nervos ipſos lentè admodùm commoveri ſolet, lentiùs tamen ſerpere neceſſe habeat, ubi numeroſos hoſce & capaciores ingreſſus fuerit canales, ſequitur quod, ſi tantilli nervi ad motum in muſculo tot fibris ſtipato concitandum ſatis ſint, vix probabile videtur majores ad hoc munus requiri, ubi nulla, ſtructuræ ratione, ad hanc rem aptitudo reperitur.

2 Quod ad *ſenſum* attinet (tactûs volo; lubens enim conceſſero reliquorum ſenſuum organa ſatis amplis ad id muneris gaudere nervis, licet ex iis quædam forſan minoribus quàm qui aliquibus glandulis conceduntur (tametſi haud negandum ſit glandulas hoc pellere, quoniam tamen naturæ ſolenne eſt partes ad deſtinatos uſus commenſuratas facere, vix quiſquam, qui cum ratione philoſophari volet, ſibi perſuadere patietur, tantos nervos tantillis partibus, quales pleræquæ ſunt glandulæ, ad hunc uſum dari, cum aliis, exquiſitiori ſenſu donatis, multò minores ſufficiunt. Membranæ (quas adæquata eſſe ſenſationis organa plerique conſentiunt Medici, nec quicquam aliud ſunt, niſi nervorum expanſiones ſaltem ab his ſenſum ſuum mutuantur) quamvis latè in alias partes protenſæ, imo unicè fermè aliquas conſtituant, haud tamen originem ſuam à nervis uſque adeò amplis, atque in plurimas inſerantur glandulas, deducunt? at contrà glandulæ, quantumvis grandi nervorum ſatellitio ſtipatæ, ſatis obtuſo ſenſu donantur, prout in earum inflammationibus cernere eſt, quæ raró tantam inferunt moleſtiam, quanta in aliis pleriſque partibus, pari modo affectis obvenit; nec ſtruma, ſcrophulæve vernacula iis mala, impendio magnum dolorem creant. Et ſanè minores omninò ad ſenſationem, quàm ad motum, ſufficiunt nervi, quoniam major ad hunc quàm ad illam requiritur actio, atque copioſior ſucci nervoſi profuſio & impenſa ad grandiores illas muſculorum machinas actuandas neceſſaria eſt.

At verò tertio, de *nutritione* res paulò magis intricata videtur. Si enim ad mentem Celeber. *Gliſſonii*, *Vvarthoni*, aliorúmque partes, quas ſpermaticas appellant, (quales ſunt *Gliſſonio* fibroſæ, membranoſæ, & nervoſæ, cerebrum, medulla ſpinalis, humores oculorum, oſſa, dentes, *cunctæque glandulæ*) non ſanguine, ſed humore nervoſo nutriantur, congruum eſt amplioribus illas nervis donandas iri. Verùm (tantorum Virorum præfata venia) quemcunque tandem uſum ſuccus hic nutritionis operi (in partibus ſaltem ab ejus fonte remotioribus) præbeat, videtur mihi nullis hoc ei munus unicè deferendum, ſed ex ſanguine (maximam ſaltem partem) delibari poſſe, quod in quarumcumque ex iis, utut inter ſe diſcrepantium, alimoniam cedat; præterquam enim quod ſanguis in ſuo penu plurimas diverſi generis particulas contineat, atque inter illas non paucas (prout Cl. *Vvilliſius* ſatis evicit) aptas natas quæ partibus in alibilem ſuccum faceſſant, verò conſentaneum inſu-

per videtur ex eodem purpuraſcente liquore candicantes ſatis facili negotio elaborari poſſe. Cum enim omnis χρωματισμὸς à certâ particularum corporis figuratione vel poſitione pendeat, unde radii lucis determinato modo reflexi, prout ſenſorium hoc vel illo modo afficiunt, varias colorum φάσεις producunt; quid vetat quo minus ſanguineæ particulæ, ſi figurarum, adque invicem reſpectus, à quibus rubedo pendebat mutationem patiantur (quod comminutione, quàm ſanguis tum inter circulandum, tum inteſtina fermentatione ſubit, haud difficulter obtineri poteſt) colorem ſimul mutent, adque albidiores quà conſtituendas, quà nutriendas faceſſant? At verò hoc palmarium videtur ad evincendum, nutrimentum, etiam ſpermaticarum partium, ex ſanguinea maſſa immediatè ſuggeri, quod cerebrum, utcunque inter has numeratum, & quod minus quàm pleraque ex iis, ex colore aliiſve, quibus partes ſpermaticæ à ſanguineis diſcrim inari ſolent, indiciis, ſanguini originem referre videtur, unicum tamen inde nutricatum deſumit, non ſecus ac eidem natales debet: quomodo enim à nervoſo ſucco nutriri poteſt quod priùs exiſtere, omnique ſua ſuppellectile inſtrui debet, quam iſte parari queat, & cujus id munus eſt, ut ſuccum hunc in reliquarum partium uſum ſeu elaboret, ſeu ſeparet, & diſpenſet, totum autem quod admittit, è ſanguinis lacunâ accipiat? (Niſi comminiſci quis voluerit, quod ſicut coronariæ arteriæ caloris & vitalitatis fomitem, ex proprio penu depromptum, tanquam ex poſtliminio, cordi reddunt, ut hinc reliquo corpori proſpiciat, ſic conſimilis, reducum aliquorum nervulorum ope, ad ſingulas cerebri glandulas ſucci hujus proventus, lepido commento, reducatur.) Si verò cerebrum, tantæ nobilitatis, tamque exquiſitæ ſtructuræ; pars, utpote in quâ regia animæ ſtat ſedes, puriſſimuſque in toto corpore præparatur humor, ex ſolo ſanguine dirigentis & ſubigentis fermenti miniſterio & compaginari & reſarciri queat, cur aliis inferioris ordinis partibus tam elaboratum paululum tantopere neceſſarium concipiendum eſt, nec ſufficere poteſt, ut ex ſanguineâ maſsâ (materia ſaltem ejus) immediatè ſuppeditetur? Nec enim nervoſi ſucci uſum iis prorsùs denegamus, quemadmodum inferiùs dicemus: ſed quoniam hunc fermenti tantum vices (ex mente Cl. *Williſii* peragere conjicimus, nulla mihi videtur ſubeſſe ratio, cur apportantes nervi tantum in variis partibus (glandulis ſcil. præ reliquis) diſcrimen quoad molem ſortiantur, ſi nutritionis peragendæ gratia ſolum advehant. Et ſane quantumvis detur, ſuccum nervoſum copioſiùs ad ſpermaticas partes, nutritionis ergo (ex citatorum Cl. Virorum ſententia) ſuggeri debere; cur tamen glandulis, quàm cæteris hujus proſapiæ partibus majores donantur nervi, cum omnes pariter nutritione indigeant, eandemque augmenti proportionem obſervent? Porrò cùm iſtæ partes texturæ ratione non multum diſſlabiles ſint, & proinde minorem pabuli proventum expoſcant, quorſum tantæ molis in iis inſeruntur nervi, cum minores multò in hunc uſum ſufficere poſſint?

Celeb. *Steno* alium nervis in glandulas ſtomachicas inſertis uſum aſſignat (qui ſi hic concedatur, in aliis pari munere fungentibus locum habere debet) nempe *ut venas conſtringant, quo ſanguis aliquatenus in motu ſuo rapidiori impeditus, vaſorum ſecretoriorum orificiis ſiſtatur, ut hâc morâ ſalivaris materia promptiùs in ea cole-*

tur: (Qualem & nervis, per pulmones decurrrentibus, aliaſque in partes inſertis, uſum, pro ſanguine juxta pathematum impetus moderando aſſignat Cl. *Vvilliſius.*) Agnoſco ſanè ingenioſiſſimum inventum, & uſum hunc iis ex parte competere omninò concedo: At, pace doctiſſ. Viri, cenſuerim multò exiliores nervos huic, non minùs quàm motui, ſenſationi, & nutritioni ſatisfacere poſſe; eoque magis, quoniam vaſorum ſanguiferorum ad pleraſque glandulas attinentium tanta eſt exilitas, ut nervorum proportionem haud æquare videantur. Et quidem obſervari poterit partes, in quibus periſtaltica contractio admodum conſpicua eſt, non impendio magnos præ aliis ſortiri nervos, verùm propriarum fibrarum, quas perexiles nervos deportatas actuare poteſt ſuccus, miniſterio opus hoc abſolvere; id quod in inteſtinis patet, quibus ſicut multo fortior eſt quàm venis ullis conſtrictio, ſic nullus Anatomicus propalavit, grandiores iis adeſſe nervos, quàm qui in glandulas mixtis ſecretionibus dicatas inſeruntur. Porrò nervi ipſa glandularum penetralia ſubire videntur; cum potius ad hoc muneris earum exteriora perreptare deberent, ut ſic venas in egreſſu circumambientes conſtringerent. At inſuper quandoquidem doctiſſ. Vir hunc iis uſum hic loci ideò potiſſimum aſſignat, ut *pro animæ imperio* vel *motu* majori copiâ ſubinde profundatur ſaliva; quorſum pares in proportione his nervi in alias glandulas inſeruntur (nec enim obſervatum eſt exiliores eſſe, qui in cæteris pleriſque ſaltem, terminantur) quæ conſtanter ſuccum ſuum, & æquali circiter, cæteris paribus, menſurâ ſeparant; nec ab animæ nutu, quantum liquet, ſecretorii ſui muneris variationem patiuntur.

Hiſce uſibus ad totum, quem tam ampli ad glandulas apportant nervi, ſuccum exhauriendum haud adæquatis, quis alius reſtat, niſi ut, qui ſupereſt, ad *ſecretionis* opus impendatur? Ad quam porro ſententiam amplius ſtabiliendam, attendi poterit.

2. *Argum.* Secundo, Vix aliunde (ſuppoſito quod fermentum ad ſecretiones, quas diximus, neceſſarium ſit) deduci poſſe fermentum hujuſmodi, quàm ab hoc ſucco.

Ad hanc rem, duplex ſolummodò excogitari poteſt ratio, quomodo glandulis ſuppetat fermentum. Vel enim in ipſa glandulæ ſubſtantiâ propriâ digeſtione generari debet, vel aliunde per vaſa aliqua ei inſerta conſtanter ſuppeditari. Quoad primum, non prorsùs improbabile videtur ipſum partis alicujus ſuccum, modò moram aliquam illic trahat, in fermenti genium exaltatum iri; reſeratis ſcil. hac intercapedine magis activis, ex quibus conſtat, particulis, inque aliàs denovo appellentes agendi vim hinc nactis; non ſecus ac ſubactæ farinæ maſſam aliquandiu aſſervatam in fermentum redigi, vulgari experimento, cernimus: atque hoc pacto Chyli, in ventriculis fundo & plicis detenti, portionem in fermentum faceſſere, adque ciborum poſtmodùm ingerendorum coctionem operam conferre, qui hinc deducunt fermenti ſtomachalis rationem, ſupponunt. Verùm enim verò tale aliquid in glandulis locum habere poſſe haud facilè conſtat: non enim liquet ullas iis, niſi ipſorum vaſorum, præſto eſſe cavitates, in quas talis aliquis, ſanguini trajicienti pro re natâ ſuggerendus, recondi poſſit ſuccus; atque probabile eſt ex vaſis variè

complicatis unicè conflari iſtas partes : imo videtur, quod citatior, tam hic loci quàm alibi ſit ſanguinis motus, quam ut adeò longam ſucco cuivis appellenti moram permittat, ut hanc exaltationem ſubeat, quin facillimè, ſecum in venas ſtatim devolvendum, non poteſt non abſorbere : cum intereà, in propoſitâ de ventriculi fermento inſtantiâ, haud poſſibile videtur, ut totus unâ vice excludatur chylus, quoniam & laxior illi tonus eſt, quàm ut omnimodam contractionem ſubire poſſit, & tam profundè in ſiniſtro hypochondrio propendet ipſius ſuccus, ut difficillimè ad pylorum aſcendere queat ponderoſior chyli pars in illo latens, idcircò ſatis longam illic ad exaltationem moram facilè trahere poteſt. Quinimo ſecretionis methodus (mox tradenda) non indigenum, ſed quod forinſecus cum impetu injiciatur, requirere videtur fermentum.

Quoad alterum, Vaſa, quæ in glandulas fermentum iſtud deducere poſſunt, vel arteriæ ſunt, vel nervi : certum enim eſt & venas, & lymphatica, ab iis, quod ab iſtis affertur revehere. Per arterias quod adducitur nil aliud eſſe, quam ipſum ſanguinem (quo nomine totam maſſam utcunque chylo & lymphâ ſcatentem intelligo) cuivis in propatulo eſt ; atque ipſi ſanguini, quà tali, fermenti quod volumus titulum non competere nemo non concedat, cum ſecretionum materiam ſuppeditet : nos verò ſupponimus fermentum, ad hoc opus, aliud requiri à maſſa ex cujus gremio aliquid immediatè ſeparandum eſt, quanquam negandum non ſit ex eadem elaboratum anteà fuiſſe ; quam tamen elaborationem ejus ; & ſeparationem, ut fermentum evadat, ante peragendam eſſe, quàm ad partem in qua fermentativum hoc minùs exequi debet, ex dictis, opinor, conſtitit. Reſtat ergo quod, quoniam nullum aliud ſupereſt vas quod ad glandulas quicquam, quod fermenti vices præſtet, afferat, nervi hoc ſuggerant ;

3. *Argum.* Porrò tertio hoc iſti ſucco in ſecretione munus deberi, inde forſan arguere licet, quod ex hujus dyſcraſiâ quâvis, vel deficientia, pervertitur ſecretionis opus ; adeò ut ſi quoad craſin debilitetur, aut nervi obturentur, ſecretiones vel omnino deficiunt in partibus quo tales pertingunt nervi, vel ſaltem parcius ſolito procedunt ; ſi verò acrior evadat, atque hoc nomine magis fermentativus, immoderatiùs concitantur.

Prioris exemplum in paralyſi cernere licet, quo in affectu plures ex ſolitis ſecretionibus minutius ſuccedere ſolent ; ſpeciatim alvina rarius ſolitò procedit excretio ; quod non tam inteſtinis, præ ſpirituum defectu, contractionis munere orbatis tribuendum duco, quàm ſuccorum ex hepate & pancreate excernendorum, unde ſtimulatione debitâ carent, defectui, quandoquidem in taliter affectis non ſupra modum diſtentum abdomen, ſaltem in principio morbi, comperire ſolemus, ut exinde conjiciamus inteſtina excrementis oppleri. Quinimo ſatis infrequens eſt diaphoreſis, quam etiam difficillimè, exhibitis licet diaphoreticis, concitare datur ; quem effectum à nervorum ad glanduloſam cutim tendentium obduratione pendere, non admodum durum eſt agnitu. Agnoſco ſanè hujuſmodi ægrotantibus liberatiorem in quibuſdam partibus aliquando procedere ſecretionem (quemadmodum quandoque obſervari tales magnam ſalivæ copiam profundere) cujus tamen rei hanc forſan

reddere licebit rationem, quod nempe in his non admodùm debilitetur ſucci nervoſi craſis, ſed potiùs extraneâ, ex ſanguine illi demandatâ, nervorumque tubulis improportionatâ ſufferciatur materiâ; quod fieri poteſt ut, quibuſdam ex iis obturatis, alii, quibus patula magis cavitas obtigit (nec enim eadem diametro omnes forſan conſtant) vel quibus obſtruens craſſamentum nondum appuliſſe contigit, quandoquidem hinc ab obſtructione immunes perſtant, copioſiùs ſuccum ſuum in partes, quibus inſeruntur, deponant; unde ſi partes iſtæ ſecretorio muneri deſtinentur, majori quàm aliàs ſolent, copiâ è perluente ſanguine hujus appulſu deturbantur ſeroſiores, vel aliæ quæ coli poris proportionem gerunt, particulæ; eoque magis, quoniam ſecretionibus alibi deficientibus ſanguinea maſſa nimiâ ſecernendæ aliàs materiæ copiâ luxuriat.

Secretionis verò ſupra modum naturæ ſtatutum auctæ inſtantiam habemus in Scorbuto, quem non in ſolo ſanguine, ſed & ſucco nervoſo, acri nimis reddito, at in hoc *ſecundario* tantum, radices agere Cl. *Vvilliſius* (qui perquàm accuratè morbi hujus genium inveſtigavit) cenſet. In quo affectu inter alia, quæ huic rei teſtimonium perhibent, ſymptomata (qualia ſunt fluor alvi, vomitio, &c. doctiſſimus Vir hoc pro ſolenni ingraveſcentis morbi ſigno adducit, quod *copioſæ & corrodentes ſputationes* eveniant; quæ cum non niſi ſucco nervoſo tandem affecto, ſe prodant (vix enim ingraveſcere poteſt hic morbus quin ſuccus iſte, è ſanguine ortus, & vectigalia inde perpetim delibans, unà afficiatur) indicio mihi ſunt ab eo depravato provenire, quamvis doctiſſ. Viro conſentio, materiam ex ſanguine provenire: & quoniam (quod ſuprà oſtendere conati ſumus) nequit ex ſuo penu tantam, quanta erumpit, humoris copiam ſuppeditare, ſequitur vires ſuas in ſanguinem exerere, ad materiam hanc ex ejus ſinu deturbandam; ad quod præſtandum non parvam energiam ab acrimoniâ ſortitur. Tono partium ſecretoriarum fateor aliquid in hoc negotio dandum, quo laxato copioſior liquoris ex ampliatis meatibus profluvio ſequi poteſt: ut niſi aliquid inſuper acceſſerit: quod huic determinationem ad iſtos ſubeundos imprimat, vix, ut mihi videtur, concipi poteſt, quin in patentiores venarum canales longè maxima ejus, quod ſecerni comperimus, pars iter teneat: hoc autem à ſucco nervoſo petendum reor.

Verùm reclamantes audio hoc eſſe ὑποθέσει nimium δυλέυαν; minuſque philoſophicè factum, ſuccum hunc tot muniis onerare, tamque diverſis addicere; ſaltem indignum liquore uſque adeò elaborato videri ad tam abjectos uſus detrudi, primariumque animæ in excelſioribus ſuis Operationibus exequendis miniſtrum, latrinæ pariter quaſi exhauriendæ ablegari.

Quibus repono, primò quod quandoquidem nulla corpora ſeorſim, quoad agendi vim, conſideranda ſunt, ſed prout à plurimis aliis, iiſque varii generis, circumſepta; à quorum diſcrepantiâ, dum in ea impingunt, multifariam eorum actionem determinari, affectuſque propterea variari, neceſſum ſit (quemadmodum pulchrè monet φιλοσοφώτατος D. *Boylius*) nequaquam rationi abſonum videtur tot, imo plures quam nos ei adſcribimus, ab hoc ſucco productos iri effectus; cum pro corporis organizatione (ſatis ut eleganti, ſic diverſis in partibus multum variatâ) nequit non diverſimodè determinari ejus actio,

nec proindè fieri poteſt, quin tam ad ſanguinem, ubi in hunc agere deſtinatur, quàm ad partes ſolidas, pro varia eorum habitudine, vario modo ſe habeat. Nec magis ſanè hoc mirum videri, quàm quod Sol (quamquam nativum ei munus ſolummodò videatur radios de ſe ſpargere, iſtorum tamen famulatu) hic plantas germinare, illic tubera ſuccreſcere facit, alicubi bitumen è terræ viſceribus exudare cogit, alibi vapores attollit, aëremque nubibus infercit, ceram liquefacit, lutum in ſaxeam duritiem excoquit, nunc concreta ei debito modo expoſita blando calore fovet, nunc eadem, vitri (imo glaciei) in idoneam formam redacti ope, in fumum & flammam convertit. Quæ omnia cum à nullâ facultatum ipſi Soli inſitarum diverſitate, ſed à ſolâ radiorum, prout in variè diſpoſita corpora impingunt, diffuſione prodeant; quidni pariter ſuccus nervoſus, dum in partes variè contextas depluit, quarum ad ſenſationem, aliæ ad tranſmittendos liquores, &c. fabricatæ ſunt, varios in ſingulis effectus producat?

Quod verò ſecundò de officii vilitate objicitur, nullâ difficultate laborat, ſi perpendamus naturam non eoſdem in partibus conſtruendis, earúmve uſibus aſſignandis, honoris ſervare modos, quos inanis gloriolæ umbras conſectantes ſibi proponunt homines, verùm pro ſingularum ad hæc vel illa munia obeunda aptitudine, illis penſa ſua aſſignare, maximoque in omnibus compendio ſtudere, pluribus, iiſque multum diſtantibus, uſibus, quà partibus ſolidis, quà liquoribus, demandatis. Sic quamvis pulmones ad motum ſanguinis tuendum potiſſimum fabricari veriſimile ſit, quid tamen vetat, quominus ejuſdem gravitatis non paucis recrementis eliminandis æſtibuſque (aëre ſive amiſſo, ſive ſolo contactu vaſa, &, his mediantibus, ſanguinem, afficiente) temperandis ancilletur? Sic inteſtina chyloſæ maſſæ convehendæ, atque purioribus ejus partibus in vaſcula adſita ſegregandis inſerviunt; intereà tamen & tranſmittendo noxio cuicunque, ex ductibus hepatico pancreaticóve extruſo, humori ſi quando hoc accidat, ut per ſedem amandetur, ex uſu ſunt, pariter & ſuccorum plurimi (ſi non omnes) ſicut variis impenduntur negotiis, ſic non rarò ſatis ſordidis. Hepaticum liquorem maſſam chyloſam ad hæmatoſin, & conſequenter ut in ipſum nervoſum faceſſat ſuccum, parare vix quiſquam negaverit, at inſuper ad inteſtina, quo hanc propellant, irritanda conducere conceditur. Saliva ad os & linguam, pro motu ſuo facilitando, humectanda inſervit; nihilominus tamen nobile illud cibis in ventriculo conficiendis fermentum (ex parte ſaltem) ſubminiſtrat. Sanguis ipſe tam calore ſuo refocillandis, quàm nutriendis cunctis quà nobilioris proſapiæ, quà magis abjectis partibus (ſi modò talis admittenda ſit diſtinctio, inter eas ſaltem quæ ad vitam abſolutè neceſſariæ ſunt) natus eſt; dum tamen hoc præſtat, in gremio ſuo excrementitias illas, quas, poſtquam excretæ fuerint, tantoperè averſamur, & ſuſpenſo naſo contuemur, ſubſtantias geſtat. Quidni igitur nervoſus ſecretionis muneri vices ſuas præſtet ſuccus, quandoquidem dum hoc peragit, ſanguinem aptiorem ſolummodò ad actiones, illi ab animâ demandatas, reddit, cui & non minùs quàm cæteri, ſeu liquores, ſeu partes, famulatur, & ſine quo vix perfici poſſe ſecretionis opus mihi videtur? Et ſanè ſi ipſius animæ munus ſit, à magno Conditore aſſignatum, cunctis,

vel infimæ notæ operationibus præſidere, eaſque moderari, non video cur tam elatos ipſius miniſtros (cunctos tum liquores, tum partes ſolidas) ſuſpicemur, ut, quod ipſa non dedignatur domina, hi reſpuant.

CAP. XII.

Hypotheſis pro ſecretionum mixtarum ratione reddendâ proponitur.

QUoniam verò non ſatis videtur, ſucci hujus miniſterio ſecretiones peragi nudè ſupponere, niſi quâ arte & methodo hoc fiat monſtremus, proximum eſt, ut *Hypotheſin* noſtram hâc de re proponamus, unde & major dictis probabilitas (nec enim aliud præ ſe fert hoc, quicquid eſt, cœpti) forſan conciliabitur.

Priuſquam verò hoc aggredimur, aſſumere liceat, primò, quod ſicut promptus ſanguini ex arteriis in venas tranſitus, poſitionis ratione, datur, ſic ex nervorum glandulis inſertorum aperturis, in eas vaſorum ſecretoriorum, pariter, facilis & directus pateat trames: ſecundo, quod vaſorum iſtorum poſitio ea ſit, ut ad ſanguifera tranſverſim ſe habeat, ita ut linea ab uno, horum ad alterum ducta, decuſſatim (licet forſan non ubique ad angulos rectos) interſecet locum, quo arteriarum capillaria in venarum ſe exonerant.

Nulla his firmandis, lubens agnoſco, à ſenſuum teſtimonio ſperanda ſuffragia; quoniam, tam hic quàm alibi, minutula adeò, ubi in extrema dirimuntur capillaria, ſunt vaſa omnia, ut vel perſpicaciſſimorum oculorum aciem effugiant. At verò quandoquidem ſuppoſitio hæc nullo modo in naturæ leges injuria videtur, ſed talis vaſorum poſitio particularum ſeceſſurarum, tam è ſanguine, immiſſi ſucci nervoſi miniſterio, præcipitationi, quàm in vaſa ſecretoria derivationi, non parum ex mechanices legibus favere videtur, veniam illi facilè dandam iri confido.

His ergo ſuppoſitis, conjicio, quod dum ſanguis glandulas, ubi hujuſmodi ſecretio peragenda eſt, tranat, perpetim (ſed majori ſolito copiâ & impete, ſi irritatio quævis acceſſerit) ex adſtantibus nervis in illis fluentum effunditur ſuccus, qui abſque morâ ſatis magno impetu objectum rivulum trajicere geſtit, tum quod ſuopte genio ſummè agilis exiſtat, tum quod inſuper à ſanguinis calore, & quam impulſui debet, agitatione vegetiorem concipit motum. Dúmque hoc facit, particulæ ejus nequeunt non in grandiores, ex quibus ſanguis maximam partem conſtat, & quæ majoris ſuperficiei ſunt, in itinere ſuo impingere; quas, cùm recto earum motui obſiſtunt, præ agilitate & motus pernicitate, ad vaſis in quo feruntur oppoſitum latus rectâ, quantum poſſunt, lineâ propellunt, quandoquidem iſtæ, in motu jamjam poſitæ, determinationem ab aliis fortius motis, & in eas à latere impingentibus, facilè patiuntur. Hæ autem ſic protruſæ ſanguinis particulæ, cùm aperturam, quam dixi, in ſecretoria vaſa ducentem offendunt, in eam ſi mole & figurâ eidem proportionatis donentur, nullo negotio divertunt, ſin majuſculæ ſint, vel talis figuræ, quæ figuræ oſculorum iſtorum non reſpondet, unde ab his admitti nequeant, hoc ſolum inde reportant, quod in torrentem ſuum parietis

tietis objectu retorquentur, & unà cum eodem prorſum rapiuntur. Cùm verò ſucci iſtius continua, fit à ſanguine novum indeſinenter cerebro penum ſuppeditante, protruſio (maximè verò dum evigilamus, quoniam tunc temporis major nervis accedit tenſio, præſertim verò poſt plenariam chyli diſtributionem) hinc novus, iſque ſatis copioſus, ex ſanguine glandulis, in quas nervi iſti inſeruntur, appellente affatim detruditur, iſtiuſmodi particularum proventus, inque vaſa ſecretoria corrivatur, quæ tandem impendio auctæ ſatis plenum ſic fluentum conſtituunt.

Hypotheſeos hujus veriſimilitudo inde colligi forſan poteſt, tum quod cunctis in confeſſo eſt, omne corpus in motu poſitum ab alio impingente, quod majorem motûs vel gradum, vel vim poſſidet, ubi cætera conſentiunt, determinationem acquirere, tum quod omnis motus in lineâ, quantum licet, rectâ peragatur. Unde ex modò allato ſuppoſito, quod vaſa ſecretoria nervulorum oſculis poſitione reſpondeant, & locum ubi ſanguifera concurrunt interſecent, quid incongrui ab hoc, quem nervoſo ſucco adſcripſimus, uſu requiritur? Etenim cùm tam liquor hic, quàm ſanguis, in vaſis ſuis continuò prorsùm ferantur, neceſſario, ubi ad occurſationis articulum pervenerint, in ſe impingere debent; dumque ſibi mutuò in motibus ſuis rectis hìc moram faciunt, neceſſe eſt ut particulæ unius alteras loco pellant, quâ in lucta fortioribus victoria defetur. Cum vero ſucci nervoſi particulæ, præ ſummâ tenuitate, adque motum aptitudine, ſanguinearum agilitatem ſuperent, majores proinde vires obtinent ad id, quod in ſanguinea maſſa motui ſuo reſiſtit, deturbandum, quam ſanguis ad has ſecū rapiendas, quod propterea, ſi vaſorum ſecretoriorum ora ſatis patentia ſint, in ea propellunt. Interea tamen haud fieri poteſt, quin ex ſpirituoſis his plures ſe unà in vaſa ſecretoria inſinuent, dum earum, quas è ſanguine extruſerunt, calci inſiſtunt: atque hinc fit, quod nullæ ſecretiones (ne excrementitiæ quidem) dantur, quarum materia ſpirituoſis hiſce particulis non ſit referta (id quod ex earum debitâ analyſi ſatis liquet, cujus medio non exiguus harum numerus ſeparari ſolet;) quæ tamen non unicè ab hoc fonte prodire videntur, cum copioſiores ſint, quam ut hinc ſuppeditari poſſint, ſed è ſanguine ipſo magnâ ex parte ſuggeri: dum enim craſſiores, fermenti nervoſi affuſi vi, verſus ſecretoriorum ora propelluntur, atque hoc nomine majorem agitationis gradum nanciſcuntur, ex minutioribus (quæ eas undique circumfluunt) quibus in tramite ſuo occurrunt, aliquas nequeunt non ſecum rapere; utpote quæ minorem, quæ præ molis minutie, vim habent ad iſtarum, celerius motarum, impulſui reſiſtendum, quàm hæ ad impellendum; unde à recto quo prius ferebantur, motu deflectere coguntur, inque vaſa ſecretoria viam capeſſendi determinationem acquirere; quoniam verò horum porulis minutiores ſunt, nullam vel ſibi, vel craſſioribus ingreſſuris, moram nectunt ſed placide ſubintrãtes, unum cum iſtis flumen exhibent. Interea tamen craſſiuſculas majori numero depelli contingit, eo quod hæ, majorem habentes ſuperficiem affuſi fermenti actionem magis recipiunt, atque hinc determinationem promtius acquirunt; tenuiores vero & ſubtiliores (niſi quas in trãſitu ſuo ad ſecretiorum ora à craſſioribus intercipi diximus) cum & præ æquali ferme cum fermenti particulis exguitate unde ab iis prehendi nequeunt, donentur, & recto, præ eo qui vaſa

ſecretotia ducit, canali potiantur, & forti, à cordis impulſu, agitatione polleant, ſatis libere ea præterlabantur.

Verum in hypothesin hanc noſtram obiici forſan poterit, ſucci hujus, impulſu qualem ſanguis à corde ſortitur deſtitui, motum in nervis lentum adeo eſſe (circa extremitates maximè, utpote quibus aucta in decurſu amplitudo celeritatem trajicientis liquoris neceſſario minuit) ut vix ſupponere liceat, tam fortiter in ſanguinem agere poſſe, ut inde quicquam, quo diximus modo, præcipitare valeat, quandoquidem ſatis magnâ vi opus videtur, ad particularum ſanguinearum agitationem eouſque ſuperandam, quo locum ullæ ex iis cedant.

Cui referimus, quod quamvis omnino concedimus, motum hunc ſatis lenem eſſe intra nervorum tractus, hoc tamen non impedire videtur, quo minus, ubi emiſſus fuerit, ſatis magnam agitationem ſubeat. Dum enim intra nervos ſtabulatur, uſque adeo coarctantur eius particulæ, ut ſeſe explicare nequeant, nec tantum calorem poſſident, qui eas multum exagitet: porro nec à ſubſtantiâ quavis heterogenea, ab ipſis conſtitutivis ſui particulis diverſa, ſollicitantur. Poſtquam verò è ſuis conceptaculis extruſus, inque ſanguineum torrentem traductus fuerit, quandoquidem hinc tum majus offendunt, in quo ſe explicent, ſpatium activæ, adque nixus expanſivos maximoperè proclives, ex quibus conflatur, particulæ: tum ſanguinis calore (quo pollet, quam ſuccus hic, intenſiori) & promiſcua agitatione concitantur, ſatis pronum eſt concipere non exiguam motûs accelerationem, in ipſo etiam effuſionis articulo, indepturas: At inſuper (quod maximam forte huic negotio operam conferat) ab occurſatione ad particulas ſanguinis heterogeneas, orgaſmo hinc concitato, haud improbabile videtur, quod eam facile concipiant vim, ut has non condemnendâ impete inſiliant, reſiſtentiamque vincendo cedere cogant. Obvio enim ſatis experimento cernimus, varias ſubſtantias, quæ ſeorſim nulla agitationis (momentoſæ ſaltem) indicia produnt, ſat magnam commiſtas præbere, ſic verbi gratiâ, liquores acidi, ſalibus, vel volatilibus, vel fixis, vel oleis ſulphureis affuſi, non parvam ebullitionem, imo calorem (agitationis inter particulas plurimum auctæ indubitatum argumentum) concitant. Quanquam verò major ſolito in utrumque liquorem invicem commiſtos particularum agitatio, hoc pacto neceſſariò invehetur, ille tamen cujus particulæ ſubtiliores ſunt, adque motum magis diſpoſitæ, eam potius experietur, eoque efficacius, ſi calor auctus acceſſerit, quo facile fieri poſſe videtur ut, quam ſupponimus, præcipitatio efficiatur. Quæ ſane & eo facilius promoveri poteſt, quoniam tam breve inter nervorum & vaſorum ſecretoriorum interjacet ſpatium, ut non prorſus abſurdum videavel minorem, quam ſuccus iſte ab hac miſcelâ obtinet, vim ſufficere poſſe ad effectam hunc producendum (quemamodum ex pulveris pyrii, variorumque liquorum Chymicorum invicem commixtorum effectibus, mixturæ huic quodamodo analogis, colligere datur) niſi natura, quæ cunctas juſto dimenſo partes conſtruit, nervos (quamvis majoribus partes huic operi deſtinatas, quam quos aliis largita eſt, donavit) ſatis exiles, ſi inconſpicuam eorum cavitatem contemplemur, fabricaſſet, atque ſic caviſſet ne, nimiam activi hujus ſucci quantitatem ſuggerendo, tantam effuſus agitationem, dum ſanguini commiſcetur, ſubiret, quæ deſtinato effectui regulariter proferendo improportionata eſſet.

Verùm hîc porrò obiicitur, ſucci hujus effuſi motum non mere trajectorium eſſe, ut in rectâ totus lineâ à nervi, à quo effunditur, extremitate ad ſecretoria vaſis oppoſitum oſculum tendat, verum undiquaque ſe diffundere. Cui reſpondeo, nil hoc obſtare quo minus aliqua eius pars recta prorſum feratur, quæ forſan ſufficere poterit ad determinationem, quam volumus, ſanguineis particulis imprimendam: interea tamen reliquæ, quæ ſeſe ſic diffundere ſupponuntur, non poſſunt non objectas ſanguinis particulas à ſe propellere, adque adverſum latus determinare, ſecus enim nullum ſe explicandi locum haberent: quo dato, nil aliud noſtra poſtulat hypotheſis.

CAP. XIII.

Phænomenων quorundam & dubiorum ſolutiones ex allatâ hypotheſi

PArticulares ſecretiones ſingulatim, & minutiùs, proſequi noſtri non eſt inſtituti, qui generalem ſolummodo earum rationem reddere ſatagimus: quo tamen hypotheſis allata ulterius ſtatuminetur, *phænomenων* pauculorum, quæ vel notatu magis digna occurrunt, vel aſſenſum illi cohibere videantur, ſolutiones ad dictorum normam breviter attexere forſan non abs re erit.

Et primo, conſtare videtur, cur ex ſecretoriis partibus quædam *amplioribus*, quàm qui aliis obtigerunt, *nervis* donantur. Etenim ubi œconomiæ animalis ratio poſtulat, ut major exturbetur ex ſanguine humoris quantitas, merito *fermentum*, quod hoc efficiat, majori copia ſupplendum, & proinde vaſa hoc adducentia ampliora ſint oportet. Hoc in mammis luculento ſatis, ut mihi videtur, indicio obſervāre licet, in quibus cum tanta copia lac proveniat, non mirum tam confertam nervorum ſobolem iis contigiſſe.

Teſtibus exiguos ſolummodo *nervos* adeſſe Cl. *Williſius*, contra priorum Anatomicorum effata, ex propria obſervatione pronuntiat; & proinde univerſam ſpermatis materiem ex ſanguine immediatè derivari vult. Et ſane inde magnâ (imo maximam) illius partem delibari rationi conſonum videtur. Interea tamen (præfatâ doctiſſimi Viri veniâ) iſta nervorum exilitas non obſtare videtur quo minus, quem deferunt, ſuccus ſuas in extricâdâ hac ex ſanguine materiâ vices præſtet. Probabile enim eſt, ſperma hoc exiguâ ſolum quantitate generari, quandoquidem & exiguâ mole, & non niſi per ſatis longa intervalla excerni ſolet, propterea exiles ſufficere poſſe nervos videtur, utpote ad ſecretoriorum vaſorum proportionem, & ſecernendæ materiæ quantitatem, commenſuratos. Cum enim materia admittenda valde ſubtilis eſt, oportet ut ſuſcepturi poruli perquam anguſti ſint, ne ſimul craſſior ſe inſinuet; & proinde minori appellentis fermenti quantitate, quam ubi copioſior deſignatur ſecretio, opus eſt; eoque minori, quoniam ſecernenda materia ſuâ naturâ valde agilis eſt, minimoque impulſui facile cedens. Non equidem negavero, ſpermatis expenſas in coitu fieri ſolitas, alias dari: nempe ex eo aliquid ſanguini jugiter reaffundi hoc nota virilitatis indicia, vox gravis, barbæ eruptio, robur corporis præ eo, quo gaudere ſolet muliebris ſexus, &c. teſtatum faciunt; atque cernimus inſuper eunuchos eius

defectu in femineam mollitiem degenerare; porrò ab huius privatione, dum extrorſum erogatur, potiſſimum fieri arbitror, quod poſt coitum tanta virium proſtratio,& corporis enervatio eveniat; corpore hinc debitis vectigalibus ſummè activis, ab his partibus perſolvi ſolitis, fraudato(licet,ut hoc obiter adnotem, magna cunctorum ferme in corpore nervorum in actu aphrodiſio eveniens tenſio, unde nequit non copioſa ſucci quo ſcatent haberi profuſio, atque inſuper animi, re paractâ, relaxatio, qui prius cunctas partes invigoraverat, ad hunc effectum concurrant) unde forſan deducere quis voluerit, ſatis largam, & cui ex noſtrâ hypotheſi parando impar ſit nervoſus, per tam tenues canales allatus,ſuccus,eius quantitatem indeſinenter generari. Verùm iſti effectus à ſubtilibus tantum quibuſdam aporrhæis procedere videntur,quæ præ ſumma activitate,quæ forſan reliquis in toto corpore elaboratis ſubſtantiis majori pollent, non opus habent magna copia tranſmitti;cum notum ſit, materiam ſummè exaltatam permagnas vires exiguâ mol exerere poſſe; necdum detecta ſunt vaſa quæ craſſiorem ſubſtantiam introrſum devehant.Si vero objiciatur meram,qualem in crebrali, pro nervoſo ſucco parando, ſecretione ſuppoſuimus, percolationem hic etiam ſufficere poſſe, adeoque naturam faciliori,quàm comminiſcimur nos, methodo rem abſolvere; repono, quod quandoquidem tantos, tamque eximios,hujus ſubſtantiæ effectus, & qui altiorem redolent genium, quam qui nudo ſucco nervoſo competere videtur, tam in corpore, quàm poſtquam emiſſa fuerit,experimur;probabile videtur elaboratioris eſſe iſto ſucco indolis, craſinque requirere ab omni eâ diverſam, quam à particulis quibuſvis ex ſanguine immediate delibatis, utpote nondum ad ſummam ſubtilitatem redactis, habere poteſt;cui proinde comparandæ fermenti admixtione opus habeat. Hoc autem unde quam à ſucco nervoſo ſuppleri poteſt, qui morâ tranſitu per nervorum canales, ulteriorem comminutionem, altioremque indolem, quam inter ſecedendum in cerebro obtinere potuit, adipiſcitur, uti ſupra fuſius diſſeruimus.

Dubitari forſan poteſt, an ſecretiones ab exhibito *cathartico*, *aliiſve medicamentis*, concitatæ,quicquam nervoſo ſucco debeant, quandoquidem & ſuccus iſte juſto dimenſo ad ſecretiones ex naturæ lege cõcitandas,ſi omnino ex uſu ſit, ex ejuſdem deſignatione ſuggeri ſupponatur, unde tam copioſis, quam exhibitis hiſce medicamentis proveniunt,ciendis impar videatur, & concreta iſta fermentorum vices hoc in negotio gerere forſan concipiantur. Cui difficultati referre liceat,quod quoniam fermentativæ ſubſtantiæ magnam quibuſdam præ ceteris ſanguinis particulis laxitatem inducunt, nexuſque, quibus reliquis ante ſociabantur, & unde à divortiis arcebantur, ſolvunt,exigua fermenti nervoſi, ſummè activi, quantitas ſufficere concipiatur ad determinationem iis,dum partes ſecretorias tranant, in commenſuratos vaſorum, quos offendunt, porulos divertendi imprimendam. Verum qualemque tandem laxitatem nactæ fuerint iſtæ ſanguinis particulæ,difficile tamẽ conceptu videtur, quod ſuprà monſtravimus, quomodo ſuopte genio abſq; dirigente fermento ſubintrent,quandoquidẽ majori conſtant mole, quàm partes ſanguinis ſpirituoſæ, quæ proinde aditus prius occupando iſtas ab ingreſſu arceant, ipſumque ſanguinem, depurationis vice, depauperent? Porrò vix concipi poteſt quin abſque tali, forinſecùs in-

ductâ, impreſſione (quam à medicamento ſperari nequeunt) patentiores, & magis rectos, ſanguiferorum, vaſorum tramites capeſſere debeant, quam devios & anguſtiores ſecretoriorum. Adde, quod probabile videtur, pungitivas medicamenti particulas, dum ſanguini immiſtæ cerebrum inter circulandum tranant, ipſum vellicare, quo fiat, ut in nervos copioſius ſuccum ſuum propellat: Quinimo concipere fas ſit, harum ſubtiliores etiam in nervos ſe cum eorum liquore inſinuare, adeoque acriorem reddendo, majorem ei exturbandas, quibuſcunque obviam fit, particulas vigorem addere; & quamvis univerſalis ſit iſtius ſucci excretio, in illis tamen ſolummodo partibus concitari poteſt, quam diximus, ſecretio, ubi vaſa adſtant laxatarum ſanguinis particularum figuræ & diametri ratione ſuſceptiva.

Obiter hic, quid de famigerativâ illâ, *An medicamenta purgent electivè*, controverſiâ tenendum exiſtimamus, paucis attingere liceat. Ne enim veterum de humoribus doctrinam, ad quam ſenſa ſua ſuper hac re accommodarunt, diſceptationeſque utrum ἕλξει, an ὤσει, res tranſigatur, aliaſque hujuſmodi exagitemus, rationi omnino conſentaneum videtur, quod cum ſanguis ex variæ & determinatæ magnitudinis particulis conflatur, unius generis medicamenta (quorum invicem diverſitas in hoc ſolummodo conſiſtit, quod diverſæ inter ſe ſint, quoad particulas conſtituentes, magnitudinis, & figuræ variæque texturæ) has, alia illas laxent, adque ſecedendum diſponant. Cum enim nulla corpora indiſcriminatim in cetera omnia agant, ſed quædam in hæc, alia in illa, pro particularum alterutrius quoad dictas affectiones proportione, quid aliud concipere poſſumus quàm quod, ubi corpora, ex certæ cujuſdam figuræ & magnitudinis particulis conflata in ſanguineam admiſſa fuerint maſſam, in tales ſolummodo ejus particulas vim ſuam exercere valeant, quæ eam his nactæ ſunt proportionem, ut ab iis in motum reduci habiles ſint, ceteris, quibus diverſa eſt indoles, intactis? iſtis vero ſic agitatis, atque à reliquarum amplexibus liberatis, majorem, quam ſociis ſuis minus laxatis, ad ſecedendum, ubi vis propellens acceſſerit, promtitudinem adeſſe nemo negaverit. Unde non mirum quædam exhibita bilem (magis proprie ſic dictam) alia ſerum, alia craſſiores, aliuſve generis ſubſtantias evacuare, prout nempe ad has vel alias ſanguinis partes laxandas & exterminandas varie diſponuntur; nec injuria cholagogων, phlegmagogων, appellationes (modò ſatis ſano ſenſu ſumantur) talibus medicamentis à veteribus (mihi ſumme venerandis) inditas fuiſſe videtur.

Hinc etiam *copioſæ* & ſubitæ, *à largo potu*, *mictionis* reddi poteſt ratio. Etenim ſanguinem potus ingeſtus onere ſuo gravans, nec in ejuſdem genium præcopia converti habilis (quod requirit, ut & ſat longo tempore cum eo circuletur, & juſto dimenſo ſuppeditetur, cum nimia quantitas ſanguinis craſin labefactando aſſimilationem prohibeat) laxus in ejuſdem gurgite fluitat; quofit, ut dum ad glanduloſa renum corpora (quo præ declivi ſitu facilius tendit ſanguis, minus elaborato hoc liquore refertus) appellit, ab exiguâ fermenti nervoſi quantitate nullo negotio expelli poſſe vero conſentaneum videtur. Porro eo copioſius iſta ſecedere concipiatur materia, quoniam, renibus diluto hoc ſanguine diſtentis, nervorum etiam ora neceſſe habent dilatari, adeoque ſuc-

cum ſuum in ſanguineum rivum præterlabentem profundere, unde majori copiâ aquoſa hæc materia exturbetur. Nec ſanè opus videtur alias, quàm notas chyli & ſanguinis vias pro phænomeno hoc ſolvendo (niſi tales revera adeſſe monſtraret autopſia) comminiſci. (Haud enim conceptu adeo durum videtur, atque nonnulli ſibi fingunt, quomodo fluïda adeo ſubſtantia, qualis eſt potulenta materia, comprimentibus imi ventris muſculis & viſceribus, necnon & diaphragmate inter reſpirandum, promte è ventriculo (maxime ſi nimiâ illic copiâ congeratur) extrudi poſſit, dein ex inteſtinorum ſeſe ſtringentium, utpote ſeu quantitate ſeu acrimoniâ laceſſitorum, cavo in lacteas nullâ morâ coletur, perque eas & receptaculum, cito pede labatur, inque ſanguinem convehatur, cum præter partium circumpoſitarum preſſuram, motu periſtaltrico hæc etiam vaſa gaudeant; id quod ex hoc liquet, quod ſi in viva ſectione chylus, etiam ex craſſioribus cibis confectus, aliquantiſper in lacteis, donec nempe ſufficienter impletæ fuerint, detineatur, dein verò (intercepto interim cum inteſtinis commercio) liberè fluere permittatur, dicto citius in receptaculum ſerpit, diſparentibus lacteis; quanto celerius hoc fieri debet ubi ſolus ſeroſus liquor eos tranaverit: Poſtquam verò à ſanguine abſorptus fuerit, neminem latet quantâ pernicitate fluit; nec dubitari poſſe reor, quia in deſcendentem aortæ truncum majore ſui parte delapſurus ſit, cum præ πνευματώσεως defectu, & miſcellæ cum ſanguine exactioris carentia, pronior ad deſcenſum ſit, atque ſic renibus ſe, à ſanguine, cui modo immiſtus erat, ſeparandum, ſiſtat,

Verum ab inſtituto noſtro non multum fortaſſe alienum erit breviter expendere, undè fiat, quod, *ſuppreſſa una evacuatione*, materia, illac exterminari ſolita, *per alias*, & *diverſi generis materia advehendæ* dicatas, feratur *vias*, quod incongruum videtur ex ſuppoſito, quod ſecernendæ particulæ vaſorum porulis commenſuratæ eſſe debent. Sic e. g. obſervari poteſt, obturatis (à quacunque demum cauſa perinde eſt) ductibus urinariis, materiam, illac abſportari ſolitam, per poros cutis, vel ſedem, amandari ſolenne eſſe; poris occluſis, majorem urinæ copiam prorumpere, &c. quodque notatu dignum, naturâ criſin in febribus moliente, ex certâ aliquâ, nunc illa, parte, totum (ferme) quod negotium illi facit, expelli cernimus, licet ex diverſimodis confletur ſecedens maſſa particulis, quarum plurimas & craſſiores, & figuris, ab iis vaſorum ſecretoriorum, debitè conſtitutorum, per quorum ora prodeunt, multum diſcrepantibus, præditas eſſe, nemo opinor negaverit.

Cui dubio reponimus, quod ſicut concedendum eſt ſecernendæ materiæ particulas mole ſua ſecretoriorum vaſorum diametrum non debere excedere, ſic pariter, ex naturæ deſignatione, certam maſſæ, ex qua ſecernendæ ſunt, adeſſe debere proportionem; quæ ſi nimia adſit copia, ut vaſa continentia ultra modum diſtendat, haud concipi poteſt, quin ſic ubi emiſſaria à latere iſti vaſa habeant, hæc inſuper ultra priſtinam & naturalem dimenſionem amplientur, adeóque aliis, quàm quibus ante commenſurata erant, tranſmittendis paria evadant. Adeo ut, ſi vel ſecernendæ materiæ ſuppreſſio, vel contentæ maſſæ turgeſcentia invecta fuerit, fieri non poſſit, quin ubi aperturæ aliquæ ex continentibus vaſis in procinctu fuerint (quales ſecretoria præbent vaſa) neceſ-

ſariò hæ ampliùs dilatentur, eoque potius ſi, vel præ debilitate aliquâ, vel naturali habitudine, laxiores eſſe contigerit. Idcirco nil mirum effectum hunc in propoſitis inſtantiis produci,cum præ nimiâ retenti humoris copiâ nequeant non ultra ſtatum ſolitum diſtendi vaſa. Quin obſervare licet, & ſolitas evacuationes (maximam ſaltem earum partem) aliquo ante criſin ſpatio non procedere (quod maſſæ ſanguineæ confuſioni, quâ ſic invicem ſingulæ, ut ſeſe à mutuis amplexibus extricare nequeant, inque vaſa proinde impelli, tribuendum duco) & turgeſcentiam ſanguini, quod ſymptomata præcedentia teſtantur, adeſſe: quæ ambæ ubi concurrent cauſæ, quomodo fieri poteſt quin, particulis noxiis & ablegandis, præ ſpirituum ſummâ tandem potitorum actione, diſpoſitionem jam ad ſecedendum nactis, debiliora, & magis dilatata vaſa (ipſa forſan maſſæ conſtitutione ad quædam præ cæteris laxanda conferente) tranſitum egreſſuris concedere incipiant: cum verò jam patere incipit janua, atque primæ aciei portis aſſidenti egreſſus ſic datur, reliquæ carceris ſui pertæſæ, dum illarum veſtigia premendo confertim erumpere ſatagunt, cuneorum violenter adactorum inſtar, majorem hiatum aperiunt, adeóque craſſioribus etiam, quæ ſecus nullum hac exitum invenire poſſent, ſatis liberum commeatum præbent: hinc major ſequitur ad hanc partem ſanguinis affluxus, cum notum ſit, majori ſemper copiâ illuc propelli, ubi via extrorſum ducit, à qua, præ partis diſtenſione & dilatantur, ut modò dixi, & irritantur inſerti nervi, unde copioſius ſuccum ſuum profundunt, qui hâc opera craſſiorum in ſanguine particularum motum in vaſa ſecretoria determinare concipiatur; adeoque magna ſpirituum ſanguinis, qui ſecus erumperent, pars, intercepto ſic à craſſioribus itinere, intus retinentur: venarumque tramitem ſolito tenore repetere coguntur. Interea tamen non inficias ivero, magnam ſpirituum expenſam fieri, nec enim aliter evenire poteſt in tantâ vaſorum dilatatione; verum hac arte magnus eorum numerus ab èxitu præverti videtur. Poſtquam verò hinc depleta fuerint vaſa ſanguifera, ſponte connivent ſecretoriorum oſcula (adhærentibus inſuper forſan viſcidioribus quibuſdam ex maſſa, lentiùs jam motâ, particulis) atque unà nervorum, unde priſtinum repetente tramitem ſanguine ceſſat hæc eruptio.

At ambigi poteſt utrum ad *hepaticam ſecretionem nervi* quicquam faciant, quandoquidem, licet grandiuſculi hic inſerantur,minores tamen, ſi partis eximiam amplitudinem ſpectes, forſan ſunt (ſervata proportione) quàm quibus aliæ plures ſecretoriæ partes gaudent; cum tamen vaſa ſecretoria & ampla & numeroſa ſint: Proinde, cum uniformiter agit natura, deducere quis forſan poterit, nec aliis hujus proſapiæ in partibus nervoſum huic muneri ſuccum inſervire.

Cui dubio ut occurramus, è re forſan erit attendere quod, quandoquidem laxitas in ſanguinem (prout ſuperiùs ſtatuimus) introduci debet, ut ſic particulæ ad ſeceſſum deſtinatæ promtius fermento nervoſo, in ipſa parte ſuggerendo, obſecundent, inque vaſa ſecretoria adſtantia propellantur; ubi hujus gradus major fuerit, minor ſufficere poteſt fermenti iſtius quantitas, unde concludere licebit, minores in partibus, ad quas ſic laxatus appellit ſanguis, adeſſe debere nervos hoc adducentes. Ad laxitatem hanc efficiendam, naturam,

inteſtina ſolummodo fermentatione non contentam, fermentorum præcedaneorum variis in partibus affuſione proſpexiſſe notavimus, unde major hic, minor illic in allabente ſanguine, pro fermentorum iſtorum activitate & copiâ, ſupponi debet introducta laxitas, adque particulas dimittendas aptitudo. Hanc in ſanguine hepar alluente majorem eſſe, quàm in eo, qui ceteris pleriſque adducitur partibus, conjicimus; propterea minor fermenti nervoſi, immediatè affundendi, hic ſufficere poteſt proportio. Si quæratur, unde tanta hæc iſti ſanguini laxitas accedit? reſpondeo, veriſimile videri à *lienari* fermento pendere: ſanguis enim lieni advectus; & nervoſi ſucci affuſione illic ſubtiliatus & morâ, quam in ejus cellulis (à Cl. *Malpighio* detectis) trahit, elaboratus, nequit non & ipſe multum laxari, fermentique genium hinc induere, & reliqui, à meſaraïcis, ceteriſque venis, hepati allati (illo enim totum properare circuitûs leges dubitare vetant) compagem non parum ſolvere, unde minori negotio in pori bilarii hiantia ora ſeceſſuræ impelli valent particulæ. Uſus hic (de quo tantopere inter Authores, diſſentientibus invicem calculis, diſceptatum fuit) lieni à *ſolertiſſimo* modò dicto Viro (*de liene c. 6.*) aſſignatus maximâ probabilitate niti mihi videtur. Cum enim (ex ejus obſervatione, magis quàm antehac factitatum erat, accuratâ) glanduloſis corporibus pars hæc ſcateat, ſecretionem in his, ad morem alibi conſitarum ejuſdem generis partium, inſtitui veriſimile eſt; cum verò cuncta glandularum producta introrſum devehenda altiorem, quàm ſanguis ex quo proliciuntur, energiam ſapiant, atque huic remixta eidem fermentativa evadant; cum porro nulla adſita, per quæ ſecreta materia extrorſum deducatur, ſed ſanguine ad hepar properanti neceſſario remiſcenda ſit, cuinam alii, naturæ methodis magis congruo, dicari poteſt hæc pars uſui, quam ut ad ſecretionem in hepate ſanguinem diſponat? Una, ex quâ me, ut liberè fatear, ſatis expedire nequeo etiamnum hæret difficultas; quâ nimirum arte *ſplene execto*, fiat, ut ſecretio hepatica ſatis libere, ad chyloſeos in inteſtinis munus complendum, recrementaque hac elutriari ſolita. pro naturæ exigentiis amolienda procedat, poſtquam ſic (juxta hypotheſeos noſtræ tenorem) ſanguis appellens fermento hinc propagando fraudatus fuerit. Niſi forſan conjecturam hîc ferre liceat, Numinis miniſtram *Naturam* (cujus ſolertiam non minus in defectibus reparandis, quàm ſingularum partium ſtaminibus primitùs jaciendis, & agnoſcere, & ſuſpicere tenemur) copioſiore nervoſi ſucci ad hepar, per nervos huic inſertos, affuſione iſti defectui ſubvenire: Cui ſanè conjecturæ favere videtur, quod (juxta Cel. *Williſium*) inter plexum hepaticum, & lienarem, per fibras utrinque interjectas, communicatio intercedat: & quoniam (ex annexo à Cl. viro ſchemate) conſtare videtur, commercium hoc intercedere, antequam in ipſum lienem nervi inſeruntur, quidni conjiciamus naturam, quaſi prævidiſſet quò pergerent hominum auſa, conſultò proſpexiſſe, ut ſuccus in lienem erogari ſolitus hoc execto, ad hepar in dictum uſum deduceretur? Utcunque ſit ex *Malpighiano* experimento (*loco cit.*) inferre forſan licebit, ad ſecretionem (ubicunque tandem) promovendam conferre lienem: canem enim, cui, vaſa ad partem hanc attinentia ſtricte ligaverat, *plurimum & frequentiſſime*, ultra quam ſolent hujuſmodi animalia, *mingere* obſervavit: Qui effectus ab hoc pendere, non prorſus fortaſſis abſurdè concipiatur,

concipiatur, quod ſecretione, cui excitandæ lienare fermentum opem conferre ſuppoſuimus (quam niſi hepaticam nemo, opinor, facile monſtraverit) parcius, hujus defectu, procedente, materia eliminanda, ſolitum tramitem deſerere coacta, cum reliquo ſanguine introrſum devehi neceſſe habet, ubi morâ ſuâ vel taliter comminui forſan poterit, ut ad renum porulos aptitudinem nanciſcatur, vel copia ſanguinem gravando, & partes diſtendendo iſtos (atque unà nervorum inſertorum, unde major ſucci horum profuſio habeatur) ampliores reddat, adeóque hac via ſe expelli non invita patiatur.

CAP. XIV.

De vaſorum bilariorum officio.

QUanquam noſtri non ſit inſtituti, ut ſuprà monuimus, ſingulas particulatim ſecretiones expendere; quoniam tamen circa humorum in inteſtina deponi ſolitorum vias dubia quædam occurrunt, atque de diſtinctis vaſorum bilariorum muneribus, maxime vero de veſiculæ bilariæ uſu, non admodum explicite ab Authoribus dictum eſt, liceat in iſta paululum inquirere.

Et primo quandoquidem doctiſſ. *Graeffius* (*de ſuc. pancr. nat. & uſu theſ.* 196.) *nil* copioſæ illius ſecretionis, quæ exhibito cathartico ſupervenit, *per arterias meſaraicas* (quod tamen communis fert ſententia) *in inteſtina deponi* aſſerit, totum autem quod ex ſanguine in hæc ſecernitur per ductus *pancreaticum* & *bilarium* prorumpere; cui tamen effato, experimento licet nixo, paucos ſolummodo aſſenſum præbere comperio (quanquam hujuſce rei penitior contemplatio ad phænomeνων quorumdam non temnendorum rationes reddendas Medicinamque faciendam non exigui momenti mihi videtur) paucula quæ pro eo inſuper militent in medium adducemus.

Primo igitur nequaquam naturæ methodis conſentaneum videtur eaſdem glandulas (quas eſſe partes ſecretorio operi deſtinatas ſuprà conati ſumus aſtruere) vaſis ſecretoriis ad contrarias metas tendentibus donari, nec pluribus diverſi generis materiis ſecernendis dicari, nec ſane tale aliquid obſervationes Anatomicæ ſedulo factæ, quantum mihi liquet, teſtantur. Atqui cum interiorem inteſtini, chylum proxime amplectentem, tunicam glanduloſam eſſe obſervavimus, per quam decurrere vaſa chylum introrſum verſus ſanguinem ducentia nemo, opinor, negaverit; haud tamen conſtet adhuc quâcunque Anatomicorum (quorum tanta feraci hoc ingeniorum ſeculo pullulavit ſeges) indagine per eam tendere vaſa ulla quæ ex ſanguine quicquam exportent, nec quidem duum generum hic reperiri glandulas; propterea precarium mihi videtur, cum res aliter facile explicari poteſt, duplex hoc iis & oppoſitum, chyli ſcil. verſus ſanguinem deferendi, & excrementi ex eodem educendi, penſum aſſignare.

At ſecundo magis incongruum foret per chyloſas ſemitas expurgari. Ut enim ſileam, quod vix ſatis certo indicio conſtare arbitror, ipſorum eorundem liquorum in iiſdem vaſis reciprocationes dari, haud omnino rationi conſentaneum, eſt liquorem, cui reliqui omnes, totaque adeo partium vel ſoli-

darum cohors natales debent, per eoſdem canales intus deducendum fore per quos emerita depluunt ſanguinis recrementa, quorum occurſu ſi non repelli, ſaltem inquinari neceſſe haberet. Sed non libet tam abſurdo commento immorari.

Tertio, ſi vero oggeratur immediate ex arteriarum oſculis in inteſtina tranſcolari recrementa hæc; repono, præterquam quod non conſtat numeroſas adeo arteritas, ut tantum humorum, quantus ſæpenumerò excerni ſolet, proventum apportent, huc propagari, ſed quod maxima eorum pars in exteriori tunicâ deſinere videtur, ut ſic facilior ſanguini ad hepar (mixtarum ſecretionum maximum, nî fallor, quod corpus habet ſecretorium organum) properanti ſternatur ſemita: difficile inſuper explicatu videtur, quomodo ex is coletur craſſa, quam excerni videmus, ſubſtantia, cum potius ſubtiliorem & ſpirituoſam ſanguinis partem elapſuram veriſimile ſit, ſi mera percolatio hic locum habuerit. Nemo enim non concedet patentiores eſſe ex arteriis in venas hiatus, quàm qui in inteſtina, pro transfretandis hiſce recrementis concipi poſſunt, cum totâ ſua maſſa ſanguis illàc feratur, unde fieri non poteſt quin, ſi omnino ullæ, ſubtiliores ſolummodò in inteſtina delapſuræ ſint particulæ, craſſioribus in venas ſeſe recipientibus. At inſuper cum natura ſecretiones regulares & uſitatas non niſi in glandulis certo artificio extructis moliri obſervetur, vel tales hic adeſſe monſtrandum erit, vel ratio ſaltem aſſignari debet cur à ſolita operandi norma deflectat.

Verum quarto, detur glandulas eductorias inter eas quæ chylum important diſperſas eſſe (nec enim poſt tot, veteribus ignotas, nuper detectas, partes peremtoriè negavero tales forſan haberi, cujus rei penitior notitia à cultro anatomico quærenda eſt) quandoquidem tamen admodum exiles ut ſint neceſſe eſt, cum hactenus, unà cum vaſis ſuis, viſum effugerint; veriſimile eſt eas, ſi omnino adſint, potius fermento ad ulteriorem chyli elaborationem ex puriori ſanguinis ſubſtantia ſuppeditando (more earum quibus ventriculi tunica, cui hæc inteſtinorum continuatur, reſperſa eſt) quam emeritis ablegandis ejus partibus ſecernendis natas eſſe, cum ſi poſterius hoc munus iis competat, ſatis conſpicui ab iis canales emergere deberi videntur, qui tam craſſo, qualis ſæpenumero excerni ſolet humori eliminando pares ſint.

At quinto magnum ſecuturum videtur incommodum, ſi per inteſtinorum tractus ſepararentur recrementa hæc. Cum enim ubivis juxta vaſorum, quæ iſtud ſubire penſum debent, emiſſaria poruli chylum introrſum vehentes adſtare agnoſcuntur, qua quæſo ratione præcaveri poteſt, quo minus iſta recrementa chyli ductuum horum oſcula oblinant? unde ſi non in ea (vetante forſan figura & mole) admitti poſſint, ſaltem chyli particulas ab ingreſſu arceant, utpote aditum quibus ingredi debent oſtia prius occupantia ſi objiciatur certum eſſe recrementa à quibus tantoperè timemus, in inteſtina, undecunque tandem, deponi; nec tamen eam, quam cauſamur, noxam, niſi raro, invehi: reſpondemus iſtas materias, ſi per inteſtinorum decurſum ſeparentur, quandoquidem ex perexilibus emiſſariis neceſſe habent prodire, continuo & ſenſim extillare unde nullo negotio ſuper ductuum chyliferorum ora ſe diffundere valerent, cum ſi ex hepatico pancreaticóque ductibus provenirent con-

fertim & interpolatè, quando luxuriare contigerit erumpant, unde inteſtina tam copia, quàm moleſta qualitate irritando & ipſa excludantur, & ſecum unà obſtruentes quaſcunque ſive chyli ſive alias reliquias deturbent.

Sexto quod vero agmen claudat non omnino neceſſarium videtur ad abſtruſas haſce vias confugere, ubi patuli adeo & obvii ſeſe exhibent ductus, ac ſunt hepaticus pancreaticuſque, quorum tanta eſt amplitudo, ut cuncta ſecretionum iſtarum momenta hinc pendere facile poſſe ſatis obvium ſit concipere. Quamvis enim ductuum horum alter bili ſoli, alter limpido, ſalivæque plurimum affini, liquori ex ſanguine ſecernendis ab Authoribus dicentur, non video tamen cur non & ſuperfluis, cujuſcunque ferme generis, ſubſtantiis ex eo in inteſtina eliminandis pariter ex uſu ſint. Et pancreaticum quidem ductum quod attinet, cur non hac varii excernantur humores, perinde ac per ſalivares, quos & in morboſa diatheſi & exhibitis ptyaliſmum concitantibus medicamentis variorum humorum ſaburram profundere notum eſt, ut alias ſecretorias partes taceam, quæ non ſemper unum idemque humorum genus ſecernunt; At regiam ſanguineorum recrementorum, per ſedem deturbandorum, viam *hæpaticum* cenſeo ductum. Si enim hepatis molem (quod hoc ſeculo hæmatoſeos muneri famulari deſiit) quantum vix ulla alia in toto corpore ſecretoria pars habet, copiam ſanguinis illo properantis, ejuſdemque inſuper à lienari fermento prædiſpoſitionem ad ſecedendum penſitaverimus, vix credibile videtur, tantum ad bilem ſolam ſecernendam quam (ceteris humoribus calidiorem & proinde magis mobilem, faciliuſque ſeceſſuram, quibus humorum doctrina placet agnoſcunt) apparatum requiri, interea ut aliæ ex inveteraſcente continuo ſanguine bilioſis craſſiores & tenaciores particulæ affatim, & majori forſan copia pullulantes, quæ & amandari neceſſe habent, nullam tamen ad ſecedendum procatarxin ſortiantur, & obſcuras quibus abſcedant ſemitas quærere cogantur.

Si quæratur ergo cur tam numeroſæ, tamque amplæ ad inteſtina diſcurrunt arteriæ, niſi iis aliquid eliminandum ſuggerant; Reſpondeo hoc fieri, tum ut major hiſce partibus refocillandis ſufficiatur calor, quæ cum membranoſæ ſint, hujus fotu plus indigent; tum ut hoc facto ambitu rapidior ſanguinis ad hepar tendentis refringatur motus. Videtur enim (prout ſupra fuſius diſſeruimus) quod ſi tam rapido torrente hanc partem allueret, atque neceſſe haberet ſi immediate per arterias illo deportaretur, nulla ſecretio præ magna ſanguinis confuſione ſuccederet; hac vero ſanguinis retardatione fit, ut ſingulis particulis ab agitatione à corde impreſsâ minus ſolicitatis, quæ ad ſeceſſum deſtinantur facilius, ab affuſo nervoſo in hepate fermento, in ductus hepatici ora deturbentur. Huic favet quod venæ meſaraicæ in tantum ampliatæ præ arteriis conſpiciantur; hanc enim auctam iſtorum vaſorum proportionem ad motum ſanguini retardandum, quo pacatiori flumine ad hepar feratur, plurimum contribuere notavimus.

Sed ne diutius *Graeffiano* huic placito immoremur (cui plenius vel ſtatuminando vel reprobando accuratiores, fateor, obſervationes Anatomicæ in ſcenam vocandæ ſunt) diſtinctum cyſtis bilariæ uſum, de quo parcus inter Authores ſermo, explorandum deſcendamus.

Sylvianum quidem vel potius *Bachianum*, quod in limine ſeſe offert, dogma; *Bilem ex ſanguine, cyſti fellea per propriam arteriam allato, fabricatam*, ut volunt, *reliquo hepar tranant i, ut ei fermenti loco inſerviat affundi*, non opus erit hìc exagitare, quandoquidem tum experimentis, tum rationibus, à Cl. *Needhamio* & *Malpighio* allatis, abunde ſatis evincitur, unicum cyſticæ huic bili, in inteſtina ſcilicet iter eſſe, nullatenus vero ex cyſti delapſum in hepar ſurſum per porum biliarum ſerpere.

Quo ſic habente, proximè inquirendum erit qua via veſiculæ, quem continere ſolet, liquor ſuppeditetur.

Et partem ſane ex *glandulis miliaribus*, quas per ejus tunicam diſpergi obſervavit Cl. *Malpighius* (*De hep. cap.* 4.) delibari rationi conſentaneum videtur, quo enim fine tales hic ſitæ ſunt glandulæ, niſi ut liquorem aliquem in veſiculæ cavitatem effundant, cum & eas omnes ſecretorias eſſe partes conſtet (ſaltem admodum probabile ſit) nec quiſquam, puto, aſſeruerit inde quicquam in ſanguinem devehendum exugere? Verùm longè maximam ejus partem ab hepate derivari extra dubium habetur, cum nulla alia in procinctu pars ſit, quâcum tantum habet commercii, ut inde eam ſuppeditet copiam quæ hic ſcaturit. Sed de via qua ex hepate deportatur, utrum ſcilicet per proprias radices, an per meatum cyſticum huc deferatur, difficultas (cujus enodationem ad præſentis quæſtionis ſolutionem aliquantulum conferre poſſe cenſeo) etiamnum hæret.

Equidem priuſquam innotuerat fibras (quarum unam majuſculam juxta annulum fibroſum inſertam veſiculæ *radicem* κατ' ἐξοχὴν appellant Cel. Anatomici) à veſiculâ in hepar protenſas eſſe, antiquitùs jure creditum fuit iſtam partem liquorem omnem ſuum à poro bilario per meatum cyſticum accipere; nec enim alium in promtu erat comminiſci tramitem. Poſtquam vero accuratiori Anatomicorum (*Jaſolini* imprimis, uti cenſet Cel. *Gliſſonius*) induſtria earum notitia invecta eſt, adeo perplacuit inventum hoc, ut longè potior Medicorum pars, relictâ veterum ſententiâ, per has tanquam radices impleri cyſtin (maxima ſaltem ex parte) opinati fuerint. Quam licet haud quaquam, antequam ex ſedulo facta indagine Anatomica ulterius quid veri falsíve ſubſit plene conſtiterit everſum ivero (nec enim eam præ me fero diſſecandi peritiam ut hac in re pronuntiare auſim:) præfata tamen Cel. *Gliſſonii*, aliorumque doctiſſimorum Virorum eidem aſtipulantium venia, dubium mihi (cui veterum, quouſque nec experientia nec evidens ratio aperte refragantur, ſacra authoritas) adhuc videtur, utrum plene conſtet omnino admittendam eſſe hanc per proprias radices implendi rationem, atque annon totum, quem ei hepar ſufficit liquorem cyſtis eadem, quæ veteribus placuit, modò memorata via accipiat.

Quæ mihi hanc dubitandi anſam ſuggerunt hæc ſunt.

Primo, quod ſi per radices, uti adſtruit Cel. *Gliſſonius*, nec omnino per meatum cyſticum, niſi per accidens implenda ſit veſicula, vaſcula tantilla huic muneri plurimum improportionata videntur. Mox enim monſtrare conabimur partem hanc indies, idque plerunque ſæpius in die, ſuam ſarcinam ſatis magna copia deponere, & novum proinde proventum identidem admittere, quod ut præſtet ſatis largi hiatus vaſe donari debet, qui liquorem hunc ea, quæ

fere inanitæ replendæ ſufficiat, quantitate ſuppeditet; eoque magis quoniam bilis ſecretionem non perenniter, ſed interpolatè (ſaltem non æquali omnibus horis menſura) fieri cenſemus. At haud ipſe oculatiſſimus Vir, nec, puto, quiſquam alius, diſertis verbis ſibi compertum aſſerit cavitatem in majori illâ, quàm vocant, radice (ut de ceteris taceam minoribus fibris) conſpicuam haberi; quæ certe, ſi tam eximii uſus foret, & omnino adeſſet, ſicut vix ſagaciſſimi Viri indaginem effugere potuiſſe credendum eſt, ſic ab eo proculdubio prodita fuiſſet. Imo nec Cel. vir illius in hepar diſtributionem ad modum explicite deſcribit, verum poſtquam edoluerat hujus vaſis truncum ramuſculos aliquot & vaſa capillaria in hepatis cavum diſtribuere (*Anat. Hep. cap.* 13.) ſatis cautè addit, *videturque etiam ipſum ramulus quidam Portæ comitari*, tanquam innuiſſet, talem ejus commeatum ei omni ex parte non prorſus perſpectum fuiſſe.

Secundo, Nil repugnat quin veſicula ſatis commode per meatum cyſticum impleri poſſit; quod & ipſe doctiſſimus Vir haud obſcure agnoſcit. Siquidem & inficiatur ullam hìc ſitam eſſe *valvulam* quæ bilem aſcenſuram repellat, verum (*cap.* 14. & 19.) *levi digitorum compreſſione hanc horſum & retrorſum per hoc vas adigi poſſe* aſſerit; atque inſuper (cap. 17.) *fibroſum verſiculæ annulum, quam obliquam ductus communis in inteſtinum inſertionem, ut plurimum infirmius obluctari.* Quo ſic habente, quandoquidem magna (quod omnes, opinor, agnoſcunt) copiâ per bilarium porum ſuus ex hepate deſcendat humor, ſitque major fibroſi annuli quam obliquæ inſertionis laxitas, unde prius impleri, quantum circumpoſitarum partium ſinit preſſura, neceſſe habeat veſicula quam liquor hic in inteſtinum erumpere poſſit; cum porro nullum vel perexiguum (ex mente ſagaciſſimi viri) inter liquorem cyſticum, & per porum ex hepate delatum intercedat diſcrimen, mihi haud opus videtur (niſi clare monſtraret autopſia) alios comminiſci, per quos impleri teneatur veſicula, canales, & quamvis urgeri poſſit multos in corpore dari ſecretos, omniumque vel ſolertiſſimam eludentes indaginem, meatus, ubi nihilominus certum eſt liquorum decurſum eſſe, quemadmodum de nervis (miſſis aliis inſtantiis) affirmari poteſt; reponere licet, bilem in cyſti contentam & ſatis craſſum eſſe humorem, & frequenter (nec exigua, prout mihi videtur, quantitate) in inteſtina ex hoc conceptaculo evacuari, ut proinde neceſſe habeat ſatis patulum & obvium ſortiri vas, per quod ex hepate in eam deducatur.

Tertio: Liquet porum bilarium eaſdem cum Porta ramificationes obtinere. Eo enim in loco, Anatomicorum conſenſu, ubi ex collectis meſaraicis, ſplenicis, &c. venis, in unum intra hepar coit truncum Porta, porus bilarius ei ſociatur, atque æquo dimenſo (ſaltem nondum notata variatione ulla in amplitudinis proportione) ad omnes ejuſdem intra hepar diſtributiones illic pariter dirimitur, unde perfacile per totum hepar à Portâ ſuffultus diſtribui poteſt, ut precarium videatur (quandoquidem ex autopſia hanc clare ſatis rem ita ſe habere deprehenditur) ſi non naturæ methodis diſſonum, ullos ejus ramos ante abrumpi vel deſinere, ut veſiculæ radicibus, idem onus ſuſcepturis, locum faciant, quam ad omnes hepatis, quò Porta tendit, partes ſe diſſeminent. Propterea, cum præ tali vaſorum diſtributione ſatis commodè totum per po-

rum bilarium exterminari poteſt, quod ſub bilis appellatione in hepate ſecerni tenetur, cumque promte adeo ac diximus per meatum cyſticum ex poro impleri poteſt veſicula, cur gratis ſupponamus naturam, regularem ſuam & ſimplicem methodum deſerendo, pluribus condendis vaſis damnamdam iri, ut itidem opus exequatur?

Quarto: At quod majoris forſan momenti hoc in negotio ſit, obſervavit in quibuſdam animalibus Cl. *Malpighius* (*de liene cap. 6.*) veſiculam ab hepate prorſus diſterminari. Nempe in *viperis* & *conſimilibus*, eo dicente, *oblongus à jecore producitur in inteſtina porus bilarius, cujus extremitati in inteſtinum hianti nectitur meatus cyſticus à propriâ veſiculâ emanans, quæ multo intervallo ab hepate diſſociata proximo inteſtino hæret.* Quæro hìc, quandoquidem haud in promtu eſt alium veſiculæ in hiſce animalibus uſum & actionem comminiſci, quam quæ aliis, in quibus hepati affigitur, competunt, quomodo, niſi per meatum cyſticum bilem ex hepate obtineat, cum nullum immediatum cum eo commercium habeat. Quod ſi ita ſit, deducere licebit bilis cyſticæ proventum, non neceſſario ab hepate per radices inde ad veſiculam propagatas petendum eſſe; quorſum aliter in iſtis animalibus hepati non affigitur; Proinde, haud ſequitur quod in quibus hepati affigitur inde ſuum eo modo depromit liquorem: cum enim in utroque genere par uſus, &, quoad cetera, fabrica ſit, quæ ratio dari poteſt, cur in his magis, quàm in illis, alius quam per meatum cyſticum ad veſiculam bili ex hepate trames eſſe debeat; ſitum vero ejus in his intra hepatis crepidinem, arctamque cum eo connexionem, non fruſtra à natura deſignari mox firmare conabimur.

Quamvis autem bilem haud immediate in inteſtina penetrare, ſed in cyſtin (ad eximium intra tradendum uſum) prius divertere debere cenſeam, ideo tamen etiam huc deflectere videtur, ut liquori ex glandulis *Malpighii* cyſticis modò memoratis extillato admiſceatur, à cujus (utpote diverſi genii, ſi fas ſit ſuſpicari, humoris) miſcella alias, magiſque muniis ſubſequentibus accommodatas dotes acquirere veriſimile videtur. Quod vero in cyſti non raro (ex *Gliſſonii* obſervatione) æque craſſa, imo (ex *Malpighii*) quandoque craſſior quam in poro deprehendatur, cum probabile ſit liquorem ex hiſce glandulis extillantem modum illius quis ex ceteris pleriſque excernitur limpidum & tenuem eſſe; id partim longiori quam hic trahit moræ; unde in majorem craſſitiem excoqui neceſſe habeat, tribui poteſt; partim ſtagnationi aliquali dandum, qua fieri vix poteſt, quin & craſſiores ſubſidant particulæ, & tenuiores ſupernatantes, compreſſione facta, promtius, illis relictis, exprimantur: Imo quamvis, uſque dum in motu fuerint, ſatis fluidæ & tenues videantur, ubi tamen paululum quieverint, in mutuos ruunt amplexus, atque hinc multo, quàm ſecus eveniret, craſſiorem liquorem exhibere facile poſſunt, diverſamque forte ab ea, quæ in poro etiamnum ſcaturit, bilis ſpeciem ſimulare; nec ſane raro evenit, quod in calculoſam etiam ſubſtantiam concreſcunt; tantopere ad craſſeſcendum proclivis eſt hic liquor. Utcunque ſit, ſaltem acriorem ſuſpicor eſſe bilem, quæ ex hepate noviter emanavit, inque poro adhuc ſtabulatur, quàm poſtquam in veſicam irrepſerit, atque illic aliquandiu morata fuerit. Ex vaſis enim exportantis amplitudine, prodeuntis liquo-

ris (plurimum ab omni quin in ceteris quibuſcunque glandulis ſecernitur diverſo colore, inſigni amaritudine, aliiſque notis, colligi poteſt ex craſſioribus æque ac tenuioribus) & proinde inter ſe difformibus & irregularibus particulis conflari, quarum tamen acrimonia à lenioribus, quæ (ſi conjecturæ locus ſit) ex cyſticis glandulis erumpunt, deliniri aliquantum poterit, ut ſic commodum magis fermentum deſcendenti chylo exurgat.

Sed objiciat forte aliquis veſiculam, cui cervix à calculo obturata fuerat, aliquando bile ſuperius plenam inter diſſecandum deprehenſam fuiſſe, ut idcirco alium, quàm per meatum cyſticum, ei aditum concedendum eſſe videatur. Cui referimus, hanc obſervationem nil noſtram ſuppoſitionem infirmare: Calculus enim iſte, in ejus cavitate genitus, quamvis elapſuro humori obſiſtat, utpote ad veſiculæ cervicem, qua propria tendentia, qua partium circumjacentium compreſſione & contenti liquoris impulſu, ſatis promte decidens, facile tamen præbere viam poteſt humori ſurſum ſe inſinuanti, qui ex anguſtiori canali in amplius ſpatium repens, vel retrorſum objectum calculum levi negotio trudere poterit, vel aliquatenus diſtendendo meatum cyſticum, ſibi viam inter vaſis hujus (laxioris texturæ cum ſit) latera, & calculum in veſiculæ cavitatem cito parare poteſt.

Ceterum, ſive per proprias radices, ſive per meatum cyſticum impleatur, hoc tamen pro rato habendum mihi videtur, naturam tam notabile conceptaculum nunquam formatum voluiſſe, niſi ut inſignem aliquem uſum præſtaret; qui qualis ſit propius jam inquirendum incumbit.

Hanc autem diſquiſitionem quo melius proſequamur, conſiderandum inprimis eſt, obſervari, nî fallor, poſſe, Secretiones omnes (exceptis iis quæ vel in ipſa interiori ventriculi tunica pro fermento chylificatorio congeſtis illic cibis ſuggerendo, habentur, vel quarum materia inſuper ad ventriculum in eum finem tendere debet) poſt aſſumtos cibos quanquam non in totum ſupprimi, ſaltem minutius (in iis animalibus, quæ non niſi per intervalla ſat longa cibos aſſumunt) naturaliter procedere, uſque dum in ſanguineum rivum diſtributus fuerit chylus. Cujus rei cauſa forſan aſſignari poteſt, non ſolum quod minor ſecretionibus intus ſuppetit materia (cum raro cibos aſſumimus, niſi aſſumtis, vel aliàs erogatis, maxima ex parte, prioris eſcæ auctariis) ſed & quia ſucco nervoſo ad ventriculum glandulaſque ſalivares, majori copiâ (præ nervorum, tum laceſſitis inter maſticandum glandulis iſtis, tum diſtento ventriculo, invigoratione, quà copioſius illic ſuum profundunt ſuccum, atque hinc ſecretionem ex præterfluente ſanguine, modo ſuperius allato, uberius concitent) ſuppeditato, aliæ partes illius influentiâ magna ex parte fraudari neceſſe habent: Natura, providi inſtar œconomi, hac arte proſpiciente, ne maſſa hæc, in futuram corporis alimoniam deſtinata, crudior in venas admittatur. Poſtquam vero ſanguinea maſſa chylo referta fuerit, & uberior univerſis ſecretionibus materia ſuppetit, & ſecretio in ventriculum aliaſque memoratas partes prius facta, poſtmodum maxima ex parte ceſſat, conniventibus ſcil. vaſis diſtenſione ſua ab oppleto ventriculo, jam immunibus, nec ampliùs (vacuato nempe ventriculo) laceſſitis nervis ſuis, unde copioſius in alias partes profluere poteſt ſuccus nervoſus: quo fit, ut natura

à primis coctionis curis liberata, magis ſecundariis hiſce muniis vacare poſſit.

Inter partes autem quibus hæc ſecretorii muneris interpolatio accidit, hepar, aliæque prope conſitæ partes ſecretoriæ, numeranda videntur; quæ exiguâ ſolum quantitate laticem, cui ſecernendo deſtinantur, quo chylus ex ventriculo deſcendit tempore, deponere exiſtimo; hoc vero (maximam ſaltem partem) diſtributo, ſecernendi munus repetere partes has, atque tum veſicæ bilariæ ſuum ſuppeditari liquorem, tum pori bilarii radicibus ſuum etiam ſuggeri.

Si quæras quomodo ex hoc ſuppoſito bilis (quemadmodum modò adſtruxi) chyloſæ maſſæ in inteſtinum delabenti in fermentum cedere poſſit, cum niſi ei toto deſcensûs tempore continuo admiſceatur, haud æqualiter in eam agere poteſt; reſpondeo, ſatis obvio, ut mihi videtur, & plane *mechanico* artificio hoc præſtari; prout facile patebit, ſi prius paucis circa veſiculam obſervandis attendamus.

Idcirco adnotandum veſiculam felleam in iis animalibus in quibus hepati annectitur, in concavâ ejus parte locari, quam ex adverſa parte premunt tum ventriculus, tum inteſtinorum aliqua; in iis verò, quibus ab hepate diſterminatur, *inteſtino proximo* (dicente *Malpighio*) *hærere*, ubi & non poteſt non ab adjacentibus aliis partibus undiquaque ſtipari. Obſervare inſuper eſt, quod quamvis raro in totum plena deprehenditur, liquoris tamen penum aliquem perpetuo aſſervat: porro quod à compreſſione aliquanto fortiori non admodum invita ſuum effundit liquorem, quem tamen, præ fibroſo & contractili annulo, quem, in collo habet, nunquam, niſi ultra modum diſtenta, ſponte dimittit.

Quibus ita ſe habentibus, facile concipere poſſumus, quod dum, ventriculo, ut diximus, feriante, bilis (in hepate ſecreta, & ab obliquâ inſertione fortius quam fibroſus annulus renitente repulſa) in veſiculam deponitur, ſatis magna ejus copia hic admitti poteſt, quandoquidem nullam à ventriculo (utpote vacuo) preſſuram hæc pars ſentit; cumque per ſat longa intervalla à cibis abſtinere ſolemus, hinc ſatis temporis ei pro idoneâ liquoris ſui quantitate comparandâ conceditur. Ubi verò, cibatus fuerit ventriculus, ſtatim hanc comprimit, adeoque pro compreſſionis gradu ſuccum ſuum in ductum communem, atque inde (ſuperatâ obliquæ inſertionis reſiſtentiâ) in duodenum, effundere cogit, ſemicocto chylo illuc properanti ſuggerendum. Utque magis magiſque, procedente coctione, intumeſcit in ventriculo maſſa, jamque ex pyloro erumpit, fortius uſque hinc comprimitur veſicula, unde jugis bilioſi laticis non poteſt non haberi profuſio. Nec quidem ceſſat hæc compreſſio, donec maxima chyli pars à lacteis abſorpta fuerit: diſtenta enim inteſtina tum extruſæ è ventriculo maſſæ novâ uſque copiâ, tum ejuſdem, dum ſenſim elaboratur, intumeſcentiâ, neceſſariò, ut majus nanciſcantur ſpatium, ventriculum comprimunt, atque unà veſiculam, adeo ut continuo deſcendenti chyloſæ maſſæ, in ſuo per duodenum tranſitu, iſta bilis ſuggeratur. Atque hinc radicum (ubi perhibentur) & fibrarum in hepar ſparſarum uſus (quem & Cl. *Gliſſonius* ex parte agnoſcit) ſatis commodus, & quo alium, ut mihi videtur, non opus eſt excogitare, aſſignari poteſt; nempe ut totidem retinacula

atque ligamenta ſint, quibus valentius hepati veſicula hæc alligetur, ne quando à loco ſuo divelli contingeret, quod certè cavere debuit natura, ne ſi hoc eveniret, chylus liquoris, quem ſuppeditat, tributis fraudaretur, adeóque in venas minus ſubactus & digeſtus ingereretur: etenim præ mole ejus, & abdominis in perfectioribus animalibus capacitate, metus eſſet ne hoc illuc volveretur, niſi admodum firmam cum ſtabili aliquâ parte connexionem obtineret, adeóque & bilis, compreſſo meatu cyſtico, ingreſſus, & ejuſdem, pro naturæ indigentiis & deſignatione, egreſſus præpediretur.

Interea toto hoc tempore, ſi non nihil, parum ſaltem, noviter ſecretæ in hepate materiæ ex ipſo poro bilario huic maſſæ affundi arbitramur; cùm & ſecretiones (prout modò monuimus) parcius hoc tempore procedant, & quod in porum ex hepate ſecernitur, cum hanc ob cauſam in parvâ ſolum quantitate ſit, facile intra amplam illius cavitatem ſe componere poſſe videtur; quod autem ex veſicâ erumpit, non iſto tempore *ſecernitur*, ſed tantùmmodo *excernitur*, utpotè quod in hunc uſum hic priùs reconditum fuerat. Vix autem aliquid ex poro bilario nuperrime admiſſi liquoris ſui (qui forſan ſi bili ex veſiculâ affluenti, & cyſtico humore proprio contemperatæ, in deſcenſu affunderetur nimis acrem redderet) exprimi poteſt, cùm quoad ſitum non eo, quo veſica, modo diſpoſitus ſit, ut preſſionem facile ſentiat, quodque in eo coacervatur, in ramis hepatis confiniis nondum egreſſus (utpote quorum cavitas in proportione ad extantem truncum major videtur) reſidere probabile eſt. Et ſanè etiamſi concederetur ſuccum hunc immediatè per porum excretum ad chyloſin perficiendam idoneum (abſque ullâ lenioris liquoris mixturâ) fore menſtruum, ſi tamen jugiter eadem, quà intermiſſo chylificatorio opere totaque ſua mole, præterlabenti chylo affunderetur (vaſis enim amplitudo magnam illius quantitatem hîc ſecerni ſolere demonſtrat) coctionem forſan nimiâ copiâ perverteret & peſſundaret. Si ergo quæratur cui inſuper uſui inſerviat? dico, quod fieri nequit, quin à chyloſæ maſſæ craſſioribus & viſcoſis, abſorptâ à lacteis puriori parte, reliquis plurimum oblinantur earum in inteſtina hiantium ora, quæ niſi abſtergantur, haud concipi poteſt tranſitum chylo poſtmodum admittendo dandum iri. Huic proinde noxæ averruncandæ conſultò proſpexiſſe naturam iſtius liquoris, poſt abſolutam purioris chyli in lacteas traductionem, affuſione cenſemus, cujus acrimonia facili negotio effici poteſt ut abſtergatur mucoſus ille lentor, forſan & præ fermentativâ, quâ liquor iſte, quouſque naturales conditiones retinuerit, pollet, inde in alibilem ſuccum convertatur, atque à lacteis abſorbeatur, quandoquidem activâ ſui parte prius orbatus fortiori, & magis acri, fermento indigere videtur quam quod integræ maſſæ proportionetur.

Si dubitetur quomodo bilioſus liquor in inteſtinum, nullo facto priùs in veſiculam diverticulo, penetrare poſſet, quandoquidem (prout ex Cel. *Gliſſonio* notavimus) fibroſus veſiculæ annulus quam obliqua ductus communi in duodenum inſertio infirmius obluctatur, reſpondeo quod præ diutiori liquoris ex veſiculâ in inteſtina, à dictâ compreſſione, effluxu fieri poteſt, ut obliqua inſertio aliquanto patens, vel ſaltem magis cedens, per aliquod temporis ſpatium permaneat, ut facilius bili (ſecretione hepatica jam, novâ ſuppedi-

tatâ materiâ, vices ſuas repetente) ex poro rectâ deſcendenti tranſitum det, quam contra obluctetur ut in veſiculam aſcendat; donec tandem nativam contractionem ſenſim recuperans, in eam ad memoratos denuo urgeat: Imò poſtquam impleta fuerit veſicula, quod ſupereſt deſcendentis bilis, cyſtico liquore haud imbutum, viam ſibi recta in inteſtinum nequit non facere, ut hinc opus hoc abſterſionis, priori eruptione tantum inchoatum, iterato aggrediens plenè, ante novum admiſſum chylum, abſolvat. Ab hujus liquoris ſuppreſſione vel parciori effuſione chyloſarum excretionum cauſa frequenter petenda eſt: niſi enim ab adhærente mucoſitate liberatur glanduloſa inteſtini tunica, neceſſe eſt ut præterlabatur chylus, adeóque deſtinato nutricatu fraudato corpore, tabes tandem inſequatur: hoc verò abſque debito iſtius liquoris ſupplemento haud præcaveri poſſe videtur.

Quòd in hunc quem aſſignavimus veſiculæ uſum objiciatur, ferè ſemper ab authoribus (moderate ſaltem) plenam reperiri, quod ſecus eventurum quandoque concipiatur, ſi tam conſtanti tenore ſuas quotidiè contentum liquorem deplendi & novum accipiendi vices ſubiret, ſolutionem hinc forſan admittat, quod vel animalia, ex quorum inſpectione hæc eruitur obſervatio, violenta morte perimuntur, vel rariſſime ſaltem occurrunt, quibus adeò reſolvitur partium (inter alias) ſecretoriarum tonus, fit ut abſque omni luctâ emoriantur; unde fit ut dum cerebrum, & reliquæ quibus vel nervi vel fibræ adſint, ſe in mortis articulo ad motus contractivos componunt, ſecretoriæ pariter in contractione aguntur, quo molimine multò copioſior habetur ſecretio. Hinc hepar majorum humoris ibidem ſecernendi quantitatum profundit, qui in porum bilarium depoſitus, atque partim inſequentis protruſione, partim hujuſce vaſis, arctius hoc tempore ſeſe ſtringentis, compreſſione in ductum communem adactus, ſurſum in veſiculam urgetur (quæ ſanè nullatenus ad arctam conſtrictionem, ut ingreſſurum non admittat, nata videtur) in quam facilior ei trames ſternitur, quàm in inteſtinum. Porrò inter extremos moribundi animalis conatus, unà cum reliquis partibus, conſtringuntur inteſtina, unde magis occludi neceſſe habet ductus communis in duodenum inſertio, utpote ſat longo intervallo inter ejus tunicas (arcte hoc tempore contractas) decurrens. Quod verò in aliquibus, licèt rarius, veſicula vacua deprehenditur, imputari poteſt vel violentæ veſiculæ compreſſioni (quam & cauſam Cl. *Gliſſ.* aſſignat) vel fatali enervationi, non tam fibroſi annuli, licèt & hunc pariter reſolvi credendum ſit (quàm partium in hepate ſecretionis effectricium, unde nil in porum, veſiculæ poſtmodum tradendum deponi poteſt; ut proinde tantâ invectâ debilitate (maximè ſi ad univerſam inſuper, quòd in tali caſu forſan evenit, œconomiam animalem, vel maximam ſaltem ejus partem pertingat) non mirum ſit animal, in quo iſthoc obſervatur, repentino fato ſuccumbere.

Verùm gravis hìc urget difficultas de iis animalibus quibus deeſt veſica bilaria, quemadmodum in *Equo* aliiſque non paucis obſervari poſſe Celeb. *Gliſſonius* & *Needhamius* teſtantur. Cùm enim & hæc fermento chylificatorio in inteſtinis ſuggerendo, perinde ac alia quibus ſuppetit veſicula, indigere, quænam tempore variatæ in his organizationis ratio haberi poteſt?

Cui dubio quamvis non parum difficile mihi videtur ſatisfacere, & cui ple-

nius enodando collatæ circa variorum animalium fabricam peculiares quædam obſervationes (quæ tamen mihi nondum conſtant) requiri videntur, ne tamen prorſus intactum prætercam, conjecturas meas circa hanc rem aliorum cenſuræ ſubjiciam, quæ & (quanquam non facis, ſaltem) ſcintillulæ forſan loco eſſe poterunt ad ulteriorem ejus elucidationem.

Imprimis autem hìc obſervari poterit, primò plurimas animalium ſpecies veſicula hac præditas eſſe, inter quæ ea (quantum mihi obſervaſſe contigit) quæ per ſatis longa intervalla à cibis *abſtinere* ſolent, numeranda veniunt; item *Carnivora* (domeſtica ſaltem) quorum nempè pabulum particulis magis activis conſtat; quinimo *Ruminantia*, ea ſaltem quæ frequentiori obſervationi occurrunt, uti boves, oves, &c. 2. *Equos* qui eadem deſtituuntur, continuo ferè (ubi hoc iis premitur) ſaltem per multas indeſinenter horas, eſcæ intentos eſſe; quinetiam horum uſitata edulia, vel gramen, vel fœnum, aut frumenta varii generis eſſe, quorum utrumlibet particulis minus activis (ſaltem actu non multum agitatis) conſtat; in gramine enim, dum adhuc viret, crudiores & aquoſæ plurimum ſcatent, quibus adeo diluuntur quotquot inſunt magis activæ, ut exiguæ ſint efficaciæ; in fœno & frumentis ſiccatis quamvis activæ hæ ſatis magnâ forſan copiâ abundent, adeò tamen aliis præ ſiccitate implicantur & ſubjugantur, ut non facilè ſeſe extricare poſſint.

Hinc ſupponere forſan licebit *Equos*, quandoquidem minus exaltato hoc pabulo veſcuntur, aliquanto acriori fermento chyloſæ maſſæ, imperfectiori adhuc, in inteſtinis affundendo indigere, ad hujus particulas agiliores, at nimis obſeratas, extricandas, & craſſiores comminuendas, quam quod aliis animalibus quorum cibus ſtomachali fermento minus negotii faceſſit, ex uſu eſt; quale quidem eſſe liquorem per porum in inteſtina rectà deſcendentem, præ eo qui in veſiculam priùs divertit, cumque cyſtico mitioris, niſi me fallant auguria, genii liquore unitur, modo conatus ſum oſtendere. Porrò cum pabulum ſuum conſtanter adeò ingerunt, nec priùs devorato eas dant inducias, ut antè concoquatur & expellatur, quàm novum ſuperinducatur, cúmque proinde pars indeſinenter, ipſo quo hoc fit tempore, pariter in inteſtina expelli neceſſe habet, quæ & minus perfectè præ celeriori hoc tranſitu in ventriculo elaborari valet, hinc continuo affundi debet in inteſtinis fermentum, quod æqualiter ſe ei admiſceat, & ſic chylificatorium munus tam conſtans ſubſidium expoſcens compleat. Hoc autem à cyſti ſperari vix poſſet. Cùm enim, ſi eo quo diximus modo impleatur, per ſat longum tempus occludenda eſt, ut hoc præſtetur ductus communis in inteſtinum apertura, quo intervallo nil bilioſi laticis chylo affundi poteſt; ſin altera illa methodo, per radices ſcil. ei ſuus inducatur liquor, non niſi lentis gradibus propter vaſorum exilitatem impleri poſſit, nec proinde par eſſe poteſt ſecretus in eam humor deſcendenti chyloſæ maſſæ; cum porrò præ ſitu quem obtinere neceſſe haberet haud daretur ei locus, propter continuam ferè ventriculi diſtenſionem pro ſufficienti bilis copia colligenda; propterea non inconſultò feciſſe naturam augurari liceat, hanc partem iſtis animalibus denegando, quorum & uſibus improportionatus videtur liquor quem defert, & quæ ejus præſentia abſque incommodo vacare poſſunt.

Si objiciatur boves, oves, &c. quamvis eodem, quo equi, pabulo veſcuntur, cyſti tamen donari: reponimus iſtorum cibos non immediatè à primo, in quem ab ore delabuntur, ventriculo in inteſtina pelli, ſed in os reſumi, ut ruminationem ſubeat, quo fit ut & repetita hac comminutione, & ſalivæ inter ruminandum miſcella, eam obtineant particularum ſuarum exaltationem, ut ſecundarii hujus fermenti gradus mitior iis ſufficiat. Adde quod præ mora quam trahunt cibi, cyſti induciæ ſat longæ pro liquoris quantitate idonea comparanda, his in inteſtina erumpentibus ſuffundenda, dantur.

Quandoquidem verò ſuppoſuimus hepaticam ſecretionem potiſſimum à diſtributo chylo peragi, nec ſatis idoneè procedere poſſe natura ſtomachicæ coctionis ſatagente; conjicimus (ut objectioni hinc forſan oriturae obviam eamus) & chylum in hiſce animalibus jugi tenore diſtributum ſatis facilè ſecretionibus materiam præbere poſſe; & ventriculum diſtentioni ab iſtorum animalium continua, ubi notavimus, ingluvie aſſuefactum, haud facilè irritationem quam diximus, ab ingeſtis (minus tum proprio genio tum exactioris in ventriculo elaborationis carentia, ad turgeſcentiam pronis) ſentire, ut nervi inſerti copioſius, quàm alibi, ſuccum ſuum illic profundant.

Quòd *ſuccum pancreaticum* poſtquam toties de fermento chylificatorio mentionem fieri, ſileam, non id eo conſilio facio, quaſi crederem ad hoc conſtruendum nil conferre: At quoniam haud integram de fermento iſto tractationem meditor, ſed ſolummodò bilariæ veſiculæ uſum inquirendum propoſui, ea ſolum attuli, quæ ad hanc indaginem immediatè factura credidi; cúmque organicum, quem aſſignavi, veſiculæ uſum, haudquaquam à pancreate pendere cenſeam, ejus cum ſucci ſui, conſiderationem prætermiſi tantum, non neglexi.

CAP. XV.

Secretionum privatarum ratio.

SEcretionum *Publicarum* ſic pro modulo noſtro, reddita ratione, ſequitur ut *Privatarum* etiam methodum aliquatenus tradamus, quam tamen paucis perſtringere ſufficiet, quandoquidem fundamenta, quibus explicatio hæc innititur ſuperiùs expoſuimus.

Videtur igitur, has perinde ac publicas, ad duas pariter ſpecies revocari poſſe, ut nempè ſint vel merè colatoriæ, vel præcipitatoriæ.

Quòd ad priorem attinet, nil vetare videtur, quo minus ubi pars nutrienda ex ſubtilioribus (quæ ſaltem ad cohærendum habiles ſunt) ſanguinis particulis conflari debet, mera percolatio ad idoneas ex aluentis ſinu ſuppeditandas ſufficiat, quandoquidem iſtæ, quemadmodum ſuperiùs adſtruximus, & ad ſecedendum (qua propria indole, qua craſſiorum protruſione) magis proclives ſunt, & ad commenſuratas partis, cui nutriendæ deſtinantur, cavernulas ſubeundas haud difficili negotio ſe accommodant: ubi ſi ſtrictiores, in oppoſito ad eum quo ingrediuntur hiatu, meatus invenerint (quod facile, opinor, admittetur) ſatis promte apponuntur, inque eandem ſubſtantiam concreſcunt. Atque hæc methodus locum habet, ſive exhauſtæ partis redin-

tegrationem, novas in deperditarum locum particulas ſubſtituendo, ſive ejuſdem augmentationem natura deſignet. Ad hunc modum cerebrum & nutriri & augeri cenſeo; imo fortaſſe *unicus* eſt, quandoquidem ſubſtantiæ ejus modus à reliquarum omnium partium multum differt, nec ſubeſſe ratio mihi videtur, cur non, ſi aliæ ex ejuſdem naturæ particulis ſubtilioribus nempè conflarentur, & mera earum percolatione emergerent, eadem quoque textura conſtarent. Et ſanè ex purioribus & ſubtilioribus (ceteris paribus) ſanguinis particulis conflari cerebrum, argumento eſt, quod puriſſimo & ſubtiliſſimo, quem corpus habet, liquori ſeparando præſtituitur; quomodo enim concipi poteſt colum adeo exquiſitum, meatibuſque tam exilibus præditum, ut ad hunc uſum inſervire debeat, compaginari poſſe, niſi componens materia ex talibus conſtaret particulis, quæ, ubi coierint, tam exiles (at confertos) meatus linquerent, ut huic ſoli tranſmittendo liquori apti ſint; has autem ſuo genere & ſubtiliſſimas eſſe exinde conſtat, quoniam ſi & craſſiores, & minus regulares ſint, neceſſe eſt ut intercepti patentiores, & diverſæ invicem figuræ ſint pori, qui proinde craſſioribus, minuſque inter ſe conformibus, materiis tranſmittendis (quales à ſucci nervoſi genio multum abludunt) diſpoſiti neceſſario evadunt. Huc porro facit, tum quod teneræ adeo ac cernimus texturæ ſit, tum quod natura tantopere illius tutelæ cavit, qua duplici membrana cingendo, qua fortiſſimo cranio circumvallando ut ab injuriis forinſecus illatis tutior foret. Cum ergo hæc ei textura adeſt, quid impedit, quo minus mera hanc ei donet fabricam, percolatio, eoque magis quoniam hæc naturę ſimplicitati (toties antea decantatæ) magis convenit; Adde quod nulla hic terminantur vaſa quæ fermentum advehant, nec ſi præſto eſſent, facile poſſet unde, & qua arte id compararent.

Alteram quod attinet ſecretionum privatarum ſpeciem, eam nimirum quæ circa eas impenditur partes, quæ non ex ſubtilioribus modò dictis, ſed mixtis, conſtruuntur; videtur hic, non minus quàm in publicis, quibus analogiam iſtæ habent fermentum requiri, quod particulas aſſimilandas pro partis nutriendæ diſpoſitione, & comminuat & dirigat, inque deſtinata conceptacula depellat; ſecus enim vix eventurum videtur, ut apte ad hoc concinnatæ, præ confuſa, qua in ſanguine urgentur, agitatione commenſurata ſpatiola, earum commeatu indigentia, offendant. Iſtud ſucco nervoſo minus perquam ingenioſè Cel. *Williſium* detuliſſe ſupra notavimus. Cujus quidem ſuppoſitionis probabilitatem, non ſolum ad hanc, ſed & ad publicas ſecretiones, quoniam ſupra oſtendere conati ſumus, ſupreſt ut de modo, quo res iſta (forſan) peragatur, paucula adjungamus. Ut ergo appoſitio in partis, vel nutriendæ vel augendæ ſubſtantiam habeatur, concipiendum eſt, cavernulas adeſſe (utrum à particularum quæ eas prius explerunt, ſeu avolatione, in ſaguineæ maſſæ gremium reſumtione proveniant, an propria ſanguinis, ad quam in junioribus animalibus pronior eſt, expanſione aperiantur) in quas, ſicut neceſſe eſt ut idoneæ & commenſuratæ deponantur, ſic vix veriſimile mihi videtur tales eas ingreſſuras, niſi vis quædam directrix accedat, quæ eas in has cavernulas diſponat. Eæ enim ex ſanguinis particulis, quæ ſubtiliores & magis ſpirituoſæ ſunt quanquam hoc nomine ad ſecedendum magis proclives ſunt, minutiores tamen

videntur,quam ut iſtis adæquatæ ſint cavernulis,utpote quæ ab iis haud arctari, nec proinde apponi poſſunt: craſſiores autem, quæ ad hoc opus requiruntur, & ſuopte genio magis patulum(qualem venæ præbant)tramitem affectant, & præ majori agitationis vi quàm quæ mole minoribus competit, nec propria indole deflectunt, nec ab iſtis diſtorqueri, aptæ ſunt, unde in venas (favente harum ad arterias poſitione) ſponte decurrunt. Ut ergo earum ſeceſſio habeatur, fibræ, à nervis ortæ, ubique in partium habitu diſponuntur, quarum ſucci, à nervis ad eas deportati, & conſtanter effuſi, ope fieri non poteſt, quin ea craſſioribus iſtis ſanguinis particulis comminutio inducatur, & determinatio (modo ſuperius allato) imprimatur, ut priſtinam linquentes ſemitam, cavernulas dictas tales quæ iis commenſuratæ ſunt ſecedant, reliquis præterlabentibus. Cumque non facilis ſit egreſſus tum præ ambientium partium oppoſitione, tum quod extra ſanguifera vaſa protruſas non adeò cordis urgere poteſt impulſus, hinc neceſſe habent moram inibi facere, atque apponi, partémque, pro naturæ intentione, vel reſarcire, vel augere.

Suggeri hic forſan poterit, non meram hìc ex hypotheſi *Williſiana* (ſuperiùs laudata) præcipitationem fieri, ſed diſſolutionem & alterationem induci. Agnoſcimus, interea tamen nil hinc reportare datur, niſi ut talis particulis apponendis moles, & figura, adque partes reſarciendas hinc aptitudo emergant ut, accedente, quam memoravimus, determinatione, in dictas cavernulas, iſtæ ſecedant particulæ; quibus nactis non poteſt non haberi appoſitio, partiſque proinde nutritio.

CAP. XVI.

Secretionum præter naturæ inſtitutum evenientium ratio.

VT tandem Secretionum *præter naturæ inſtitutum*, ab illata forinſecùs partibus, ad hoc munus minime natis, injuria evenientium rationem aliquam reddamus, quales in fonticulis, ulceribuſque aliis, hydropicis item affectibus, obtingere ſupra notavimus; videtur has à nuda plerumque (non tamen prorſus ad regularem naturæ normam ſuſcitata) pendere atque erumpentem materiam, vel per arteriarum venarumque tunicas, vel ex illarum extremitatibus, ferri. Corroſis enim, vel uſque adeo læſis tunicis, unde pori earum vel ultra naturalem ſtatum amplientur, vel novi cudantur, haud fieri poteſt, quin præ ſanguinis protruſione talis materiæ, quæ iis commenſurata eſt,colatura fiat, quæ & majori vel minori copia, varia item ſpecie, pro iſtorum amplitudine & numero, prodire neceſſe habet. At inſuper ex arteriolarum finibus, quandoquidem harum cum venulis commercium, ſi profundius ſaltem fuerit ulcus, non poteſt non intercipi, colatura haberi poteſt. Si quæras, qua arte hoc ſuccedere poſſit, cum ſanguis à corde impulſus tota ſua maſſa per has decurrat, adeóque hæmorrhagiam potius, quàm colaturam ſic invectam fore concipiatur, quandoquidem nullam in parte exulcerata ſtructuræ rationem comminiſci in promtu ſit, quæ hanc efficiat; reſpondeo, ſi eandem retinerent arteriolarum harum fines diametum, qua in ſtatu ſano fruuntur, ſic eventu-

rum: verum notum eſt cuncta in corpore vaſa, ſi præcidi contigerit, & ſeſe verſus integram partem contrahere, & corrugationes pati, utpote retinaculis quæ ea in debita tenſione detinebant orbata; quin & effuſi ſanguinis grumuli, circa patentia concreſcentes ora, nec non & ipſius ſeroſæ partis lentor (quem & mora, & partis calore contrahit (in tantum hæc obturare concipiantur, ut tenuiores ſolum partes, integræ maſſæ reſpectu, erumpere poſſint. Nec conceptu arduum eſt, quo tramite craſſior pars in venas reducatur: cum enim conſtat (quod ſagaciſſimorum noſtri ſeculi Anatomicorum induſtriæ debemus) inter arteriarum ramos ubivis,fere anaſtomoſes dari,quicquid uſitatos & rectos tranare prohibetur tractus, per anaſtomoſes has in alios ramos facile transfretatur, atque inde in adſitas venas ſolito more deportatur; tenuior autem & ſeroſior pars cum ſatis facilem & arteriarum extremitatibus (nec enim in totum occludi poſſunt) viam offendit, è craſſioris gremio minimo præ periſtaltica arteriarum contractione exprimitur,perque anguſtiores hoſce, at moli ſuæ non improportionatos, ductus faceſſit. Non ſanè negandum eſt, ipſum craſſamentum rubrum in purulentam, ab ulceribus evomi quandoque ſolitam,materiam digeri & poſſe & ſolere; quandoquidem texturæ mutatio,quam mora ſua ſanguis extravaſatus acquirere poteſt, & calorem & conſiſtentiam mutare valet: at verò hoc ſanatis fere priſtinos jam calles repetente ſanguine tantummodo evenire ſolet, reliquis autem temporibus tenuior, & indigeſtus, apparet erumpens humor, quem proinde tranſcolatione, quam diximus potius ſuppeditari conjicio.

Quamvis autem nullâ non in parte iſtiuſmodi tranſcolationem fieri poſſe autumo, non raro tamen obſervare licet, glanduloſam in ulceribus ſuccreſcere ſolere ſubſtantiam, per cujus poros iſtam accuratiori methodo ſecretionem velle celebrare naturam fas ſit ſuſpicari; tantopere uniformitati in cunctis ſuis operibus ſtudet.

Hydropicorum in abdomen depoſitum humorum nudâ colaturâ, ex ſanguine viſcerum, aliarumque in abdomine contentarum partium membranas laxatas trajiciente, per ampliatos eorum porulos ſeparari fas ſit concipere. Sanguine enim vel ſero ſupra modum referto, prout immodicis potatoribus uſu venit, vel pneumatoſi aliâ quacunque de cauſa indigente, atque lentius, præ vaſorum per totum meſenterium,inteſtina,viſceraque in abdomine concluſa amplitudine, ſupra notatâ, moto, quid mirum tunicas ultra modum diſtentas iri, adeoque facilem ſatis per ampliatos hinc poros ſuos ſeroſiori atque una ſpirituoſiori ſanguinis parti tranſitum conceſſuras? Etenim magna ſpirituoſioris ſanguinis partis copiâ hunc abundare liquorem ſatis teſtantur virium, in taliter affectis conſtans debilitas, tum ſubita earum proſtratio, ſi adhibitâ paracenteſi copiâ largiori extrahatur hæc colluvies. Non eo inficias percolationem evenire poſſe, quantumvis ſanguis ſatis ab hac colluvie ſeroſa immunis perſtiterit; notum enim eſt hunc affectum hominibus plurimum abſtemiis quandoque evenire: in hoc autem caſu vero non diſſentaneum videtur membranas nimia craſſioris & pigrioris ſanguinis quantitate diſtendi, qui vehiculo aquoſo deſtitutus facile, ubi minus à corde ſollicitatur (id quod in ampliatis hic vaſis nullo negotio eventurum concipiatur) ad ſtagnationem propendet,

adeoque partes, quas appellit, diſtendere neceſſe habet, unde facili negotio tenuior ejus exudat pars. Adeò ut in utroque caſu percolatio utramque paginam complere poſſit, ut non opus videatur (niſi perraro) ad lymphaticorum rupturam pro hujus affectus phænomenis ſolvendis recurrere.

Quod ad ſecretionem veſicatoriorum ope excitatam attinet, quamvis forſan ex jam dictis ſolvi poſſit, ſupponendo capillares in cute terminatas ab acribus medicamenti particulis corrodi, adeoque exudationem modo allato concitari poſſe; cenſuerim tamen invigorando potius nervos agere, qui dum horum acrimoniâ vellicantur, majori copiâ ſuum profundunt liquorem: cumque eorum, ex hypotheſi noſtra, hic loci munus ſit ſecretionem quæ per poros cutis fit, excitare, probabile videtur, quod, ubi plus ſolicitati fuerint, majori copia ſeroſas ex ſanguine, per arterias illic terminatas allato, particulas propellendo, inſenſibilis tranſpirationis vice viſibilem hanc & copioſam evacuationem concitent. Eundem effectum admota quavis ignita cuti ſubſtantia experimur, cui quandoquidem, non ſecus ac ab admotis veſicatoriis, magnus ſuccedit dolor, à *Nervorum* invigoratione iſtud phænomenon emergere augurari liceat; adeoque horum uſum non ſolum ultra anguſtos, quibus veteres terminarunt, limites, ſed vel auctiora, quibus recentiores donatur, pomæria extendi debere.

FINIS.

GUALTERI

DE
MORBIS ACUTIS
INFANTUM.

Authore

GUALTERO HARRIS, M.D. Celeberrimi
Collegii Medicorum Londinenſium Socio,
atque Cenſore.

Ἴησις γὰρ ἀρχὴ ἐν ἰατρικῇ, καὶ μέσα, καὶ τέλος. Hippocrates.

ELENCHUS RERUM.

QUA ratione Author hæc conſcribere inductus. *p.*5. Quæ ad *Curationem Infantum* certiorem ſpectant,à Medicis hactenùs deſiderari. *ibid.* Faciliorem autem eam fore, ac vulgò creditur.5.6. Probatur id argumento ex ætatum differentiis,& temperamentis. 6.Morborum omnium Infantilium *una eademque cauſa.ibid.*Quænam ea ſit.*ibid.* Quis *Infantis*,& quis *Pueri* nomine intelligendus.6.7. *Diagnoſis* horum morborum quibus criteriis eſt inveſtiganda.7.Undè pēdebat incertitudo,ut videbatur,diagnoſtica.*ibid.*Quòd *Pulſus* Infantum ſit minùs obſervandus. *Ibid.* Ut & *Urina* eorundem. 7. 8. *Cauſa* horum affectuum *Procatarctica*. 8. Quantùm ſalus fœtûs à Matre pendet.*ibid.* Cur innata generis bonitas, aut vitium aliorum animalium quàm humanæ proli certiùs tranſmittatur. 9. *Cauſæ* aliæ affectum infantilium recenſentur. *ibid.* Nempè frigus facillimè ſuſceptum.*ibid.* Lac nutricis vitioſum.9.10.Præmatura carnium eſitatio.10. Potus liquorum ſpiritibus abundantium imprudenter conceſſus.11. Narratio memorabilis quantùm diſcriminis ſubire ſolent Infantes, qui *Nutricum Conductitiarum* manibus ſunt traditi.10.*Vinum* quibus convenit,& quos maximè lædit.11.Quodnam eorum Infantibus magis innocuum.12. *Cauſæ omnes* morborum tenellorum in *unâ Proximâ* ſemper coaleſcunt.*ibid.* *Hiſtoria affectuum Infantilium*.12.13.Symptomata univerſa *Acido* prædominanti ortum ſuum debere. 14. Non in *Hypotheſeωn* inventione,ſed in fælicitate ipſius *Praxeos* Medico licere gloriari.14.15.*Hippocratem* indicationes curativas non à primis,at ſecundis qualitatibus expugnādis deſumpſiſſe.15.*Prognoſis*.15.16. *Curatio*.17. *Sylvii de le Boe* laudatio, pariter ac Cenſura.16.17.Quodnam fundamentum Curationis infantum ſit imprimis jaciendum. 17. *Indicationes Curativæ* duæ. 18. Celeberrimus *Sydenhamius* primus viam deditâ operâ monſtravit *Purgandi* vel in ipſis *Febribus*. 18. Quàm utilis ac neceſſarius ſit *Catharſeωs* uſus. *ibid.* Prima Indicatio eſt *Acidi* exquiſita *Præparatio*.18.19 Quòd *Humorum Præparatio* olim uſitata fuerit inutilis, ac inanis. 19. Cur tot veteres Medici *Catharſin* in febrientibus neglexerint. *ibid.* Præparatio humorum per *Alexipharmaca* & *Sudorifica* rem deteriorem plerumque facit.19. 20.*Coctionem* citiùs promoveri *Evacuationibus* quàm cæteris quibuſcunque.20.*Præparantia medicamenta* enumerantur. *ibid.*Annotatio iis non indigna ſcitu,qui medicamenta pauperibus liberali manu, & abſque aliquâ mercede, exporrigere amant. *ibid.* Quare *Magiſteria* numero *Præparantium* non accenſentur. *ibid.* Quare nec *Salia Volatilia*,nec *Spiritus Volatiles*, nec *Salia Lixivialia*, nec denique quodcunque genus remediorum impenſè *calidorum. ibid.* Quòd prædicta *Præparantia* ſint ex *Anodynis* potentioribus. 21. Uſus eorum perminutus effecit, ut ea facultas eorundem Medicis minimè obſervaretur. *ibid.* Ex quibus Medici peritia eſt jure æſtimanda.*ibid.Formulæ* & uſus *medicamentorum Præparantium*.21.22.Objectioni cuidam occurritur lepidâ quâdam fabellâ. 22. Traduntur *Formulæ* blandorum *Catharticorum*. 23. Quid nonnunquam faciendum ſit in ſymptomatis diſſonis &

incongruis. *ibid. Emplaſtrum* regioni umbilici. *ibid. Rhabarbari* præ aliis purgativis merita laudatio. *ibid.* In quo loco habenda eſt *Aloë*. 24. Methodus medendi ulteriùs exponitur. *ibid.* Tractatio *Puerorum* paulò provectiorum. *ibid. Cautiones* quædam *primam Infantum Purgationem* reſpicientes. *ibid.* Quòd *Catharſis*, è *fortioribus*, nunquam ſit tenellis injungenda. *ibid.* Quædam *Hippocratis* contra nos militantia, atque adversùs uſum *Catharſeos* in *Febribus* facientia. 24. 25. Iiſdē reſpondetur. 25. Error Medicorū quorundā fatalis Purgatione præpoſterè utentiū. 25. 26. De *Puerorum Venæſectione*. 26. & 48. Reprehenſio *Chymiatrorum* iſtorum, qui ſeſe hoſtes internecinos *omni Venæſectioni* palàm denunciant. 26. *Teſtaceorum* vires & facultates. *ibid. Teſtaceorum* nomine quænam hìc intelligitur. 27. Propter ignorātiam illorū usûs *Opiata* in uſum ità immodicum venerunt. 27. Quòd *Narcotica* Infantibus neque ſint neceſſaria, neque tuta. *ibid.* Medici *Narcoticis* multùm faventis ſuper eâ re ſcomma. *ibid.* Medicamentorum omnium impensè *calidorum*, ut & *Cardiacorum* in medicatione tenellorum notatur periculum. 27. 28. An *Teſtaceorum* uſus *Obſtructiones* pariat? 28. Quid ſit de *Criſibus* judicandum. 29. *Naturam Criſium* Evacuationes plurium generum vel in *Febribus* planè indicare. *ibid.* De *Præcipitantium* uſu & viribus quid ſit ſentiendum. *ibid. Cathartica* eſſe *Præcipitantium* medicamentorum primaria. *ibid.* Quomodò *Febres* admodùm mites deveniunt ſæpè, quas dicunt, *Malignæ*. 30. Methodus medendi *Peſtem* apud *Turcas* invaleſcens. *ibid.* Notio *Malignitatis* coarguitur. 30. 31. *Sudorifica* qualia, & quouſque ſunt utilia. 31. Hiſtoria *Febris* quæ anno præterlapſo fuit maximè *Epidemica*. 31. 32. De *Dentitione Difficili* Infantum, ejuſque Curatione. 32. Duplex *Dentitionis* tempus. *ibid.* Quodnam inſtrumentum ſit gingivis incidendis magis commodum. 33. *Aphtharum* Curatio. *ibid.* Cur *Aphthis* producendis ita ſint proclives infantes *ibid. Diarrhœa* quomodò curatur. 33. 34. *Vomitus* Infantum. 34. *Torminibus* eorum quæ *Specificè* conveniunt. *ibid. Convulſionibus* quæ apprimè conducunt. 34. 35. *Specifica* veterum *Antepileptica* facultatibus diù prædicatis neutiquam pollent. 35. Exemplum puellæ *Convulſionibus* vehementiſſimis correptæ, & rebus nullius momenti æſtimatis ad ſanitatem reſtitutæ. *ibid.* Annotatio non minimi momenti. 36. Quædam ad *Variolas* & *Morbillos* Infantum ſpectantia. 36. Argumentum à *naturâ Variolarum* deductum, adversùs regiminis calidioris uſum. 36. 37. Quòd maxima hominum pars à veritate omninò deflectat, quis verò propiùs illi accedat 37. *Exempla* diverſorum *Infantum* per noſtram hanc Methodum à *Febribus* ſuis liberatorum. 38. & ſeqq. *Aloëticorum* noxæ, in tenellorum Febribus, inſignis Obſervatio. 43. Pueri *Atrophiâ Verminosâ* penè confecti Curatio. 45. *Æthiopis* cujuſdam *Mineralis* Deſcriptio, ejuſque comparatio cum præparatione vulgari. 45. *Objectio* contra Methodum præſcriptam. 46 Reſponſio. *ibid.* Quid ſit de *Chymiâ* ſentiendum. 46. 47. Quamobrem Chymicorum nimium amantes in ſummâ rerum inopiâ plerumque degunt. 47. Ad opes comparandas quænam ſit ratio vivendi requiſita. *ibid.* Præcellentia *Operum Naturæ* iis quæ *Arte* fiunt. *ibid.* Concluſio. 48.

DE
MORBIS ACUTIS
INFANTUM.

CUM æſtate dudùm elapsâ verba fortè fecerim peritiſſimo conſummatiſſimóque Medico Domino D. Sydenham, de ſucceſſibus repetitis quos in medendis Infantum periculoſioribus affectibus ſæpenumerò fueram expertus, ſanè Magnus ille Vir attentè percontatus eſt, quânam ego methodo uti ſolerem in re adeò hactenùs deſideratâ, & cujus plenam notitiam (nequid gravius dicam) Medici omni laude digniſſimi vix ac ne vix quidem ſunt aſſequuti. Cui ego tùm protinùs methodum quæ præ aliis mihi placuit, lubentiſſimè exponebam. Re tandem ab eo perpensâ, ac in praxi ſuâ examinatâ, ille non modò methodum noſtram non improbabat, ſed & eam aliis perutilem fore, experientiâ ſuâ propriâ jam confirmatus prædicabat, atque literis me eandem conſignare magnoperè hortabatur. Tanto igitur Autore calamum pro virili arripio, & Reipublicæ ſaluti, quantum in me eſt, verè inſervire ſtudeo.

Scio quàm leviter delineatam, imò incognitam ſanè Provinciam perluſtrare contendam, cùm pueruli ac maximè infantes ægrotantes nihil quicquam obſtrepent ad diagnoſin luculentam, niſi quod querulis vagitibus, & proterviæ incerto idiomate, poſſimus expiſcari; quapropter Medici non pauci nominis ampliſſimi, palàm ſunt nobis aliquando profeſſi, ſe pueris ægrotis, ac præſertim recens natis viſendis advocatos, invitâ quidem Minervâ, tanquam ad Myſterium neſcio quod evolvendum, aut inſanabilem aliquem affectum ſanandum, plumbeis pedibus accedere ſolitos. Minimè dubium eſt, ægritudinum Puerilium Curationem exquiſitam perindè nobis exoptandam, ac aliud quidquam quod in Medicâ Arte hactenùs deficere videtur. Nec modò virili opulenti, qui terrarum & latifundiorum ampliſſimorum hæredes aut deſiderant, aut ſoſpites conſervare volunt, in hâc re plurimum ponunt, verùm & parentes univerſi στοργῇ ferè invincibili erga ſobolem ſuam exardeſcunt, atque in tutelam eorum tanquam propriam ſuſpirant. Quamobrem ſi facem utut exiguam detur accendere, quâ alii egregiis animi dotibus ornati opus hoc rude & imperfectum limato ſuo ingenio perpoliant, ac magis abſolutum reddant, incœpti neutiquam pœnitebit, & boni id ego conſulam.

Quiſquis igitur infantum minimorum ſymptomata, quæ manifeſtò ſe produnt, diligenter expendet, qui craſin eorum molliculam, ſimpliciſſimam

diætam attentè conſiderabit, non ita difficilè penſum hoc fore comperiet ut falsâ imaginatione ductus priùs ſit autumatus. Etenim aſſerere non verebor morbos illius ætatis genere pauciſſimos eſſe, & gradu tantùm differre; imò curationem puerorum multò tutiorem, ac faciliorem, quàm virorum & mulierum.

Inter ætates, ut ſenilis alterationem qualemcunque in melius ægerrimè ſuſtinet, propter partium omnium ſolidarum ſiccitatem & duritiem, atque ſaxeam ferè temperiem, ita mollities juvenilis, & tantùm non mucilaginoſa teneritudo alterationibus omnimodis recipiendis proculdubiò apta nata eſt. Siccus utique eſt ſenex iis omninò in partibus, quibus infans humore excellit: nimirùm oſſibus, membranis, ligamentis, arteriis, venis, nervis, & ipſis carnibus; quandoquidem vel oſſa infantum Cartilagines potiùs dici mereantur; cúmque humido tàm primigenio quàm aſcititio adeò abundent, adeò mollia & fluxibilia ſint eorum corpuſcula, ejuſmodi temperamentum omnium humidiſſimum eſt ritè ſtatuendum.

Et quemadmodùm temperies puerorum humidiſſima eſt, haudquaquam vereor pronunciare, morbos eorum univerſos ejuſdem generis eſſe, ab unâ eâdemque causâ produci; quodque prout partes corporis diverſæ, ſint ſuperiores, ſint inferiores, hâc vel illâ ægritudine affici ſolent, prout nempè ventriculus, inteſtina, pulmones, caput, & nervi, maximè urgentur, aut malè ſe habent; idem reverà morbus quamplurima nomina ſortiatur.

In quâ aſſertione, ne paradoxon inconſultò ſuſtinere videar, Hippocratem ipſum, *libro de flatibus*, de unâ eâdemque universâ morborum causâ diſſerentem audiamus. Τῶν δὲ νόσων ἁπασέων, &c. *Morborum omnium unus & idem modus eſt. Locus verò ipſe eorum differentiam facit. Quare videntur quidem morbi nihil ſimile habere, propter diverſitatem ſcilicet locorum, quùm ſit tamen una morborum omnium ſpecies, & cauſa eadem.*

Quocircà ſi humidi puerilis naturam paulùm examinemus, id in nullam aliam putredinem, niſi aceſcentem, degenerare aptum, liquidò conſtabit. Quemcunque enim affectum pati deprehenduntur infantes, hoc vel illo nomine inſignitum, raró aut nunquam eis deeſſe fæces acidum redolentes, & maximè ab initio ructuum acidorum copiam, obſervare potui. Rursùm liquores fermè omnes in putredinem tendentes, acorem ante omnia contrahere ſolent. Imò lac ipſum, proprium tenellæ ætatis pabulum, ſi aliquantò diutiùs aſſervetur, ultrò coaceſcit, & ad ignem ſine acido quocunque inſtillato ſponte coagulatur. Porrò ſymptomata infantum ſingula acido, ut parenti legitimo, ortum ſuum debent.

Addatur his tonus ſanguinis debilior, & craſis nimiùm infirma, ita ut ſpiritus in eodem hoſpitantes nondùm eò prædominii devenerint, ut functiones aut munia ſua debitè obire, aut quoſcunque humorum motus irregulares à cauſis vel externis vel internis ſuſcitatos poſſint ipſi vi propriâ componere. Liquor nempè vitalis, muſti in morem, priuſquàm ad debitam ἀκμὴν exaltatus, in acorem præternaturalem facillimè degenerat; neque idem tamen ità difficulter, tempeſtivâ artis ope, in ordinem redigitur.

Infantem intelligimus non modò ſtrictiori ſenſu, cum Galeno, unicum

menſem natum, aut bimeſtrem, aut ad ſummum trimeſtrem, verùm etiam latiùs (uti vulgò fit) puerulum paulò provectiorem, nempè ad quartum uſque annum. Pueri nomine complector deinceps ad annum decimum quartum. Quò minor autem natu eſt, qui malè valet, eò faciliorem fore morbi alicujus gravioris eliminationem, cùm experientiâ multiplici, tùm ratione ipsâ ſuffragante, edoctus conſtanter affirmo. Etenim in humido quàm in ſicco, in molli quàm in duro, quælibet impreſſio, ſive ſit bona, ſive mala, citiùs perficitur, tametſi in ſicco, atque duro, eadem ſemel peracta diutiùs quidem immoretur. Facillimè in morbos dilabuntur infantes, & niſi imperitiùs tractentur, facillimè in ſanitatem reſtituuntur.

Diagnoſis affectuum puerilium non ab ipſorum narratione, non tàm ab explorato pulſu, neque ab urinæ curioſo examine, quàm à nutricum & muliercularum iis aſſidentium reſponſis eſt extorquenda. Norunt fœminæ an nauſeâ & vomitu, & quamdiù laborârint: an lac vel cibum coagulatum rejecerint; an importuni vagitus, vigiliæ, & inquietudo, torminibus ventris eos excruciari indicârint; an ructus acidi, vel ſingultus emittantur; an tuſſis adſit; an ſedes vel pauciores quàm par eſt, vel frequentiores fuerint, quo colore demùm inficiantur, an albidæ, virideſcentes, vel bile ſint admodum ſaturatæ. Nôrunt an ſiti præternaturali, atque adeò febre detineantur; an ulcuſcula in ore (Aphthæ dictæ) latè ſerpant, atque inter cibandum moleſtias creent. Percontanti reſpondebunt, an inſultus membrorum epileptici dicti, majores vel minores, diuturniores aut breviores, repetiti vel rariores, puerilia corpora jam corripuerint; an dentitionis ſit tempus quo malè ſe habent; denique an quid alicujus momenti, ſive ſit tumor abdominis, aut alterius partis, ſive exanthemata qualiacunque aut puſtulæ, vel color icteritius, aut Phlegmonodes, inſtar roſæ quam dicunt, extra ſeſe prodat. Reliqua ad ſpeculationem ſubtilem, quàm ad praxin, mihi quidem videntur magis attinere.

Incertæ verò diagnoſeos (quæ nunc apud plures obtinet) querela non tam à ſymptomatum defectu, quàm à præpoſterâ ac ineptâ medendi ratione ortum ſuum duxiſſe videtur. Sub hoc enim prætextu & velo Medici ignorantiam & errores ſuos quoquo modo celare contendunt. Neque excogitare poſſum, quâ ratione ſummum numen omnia gubernans & proſpiciens, & in miros agendi ordines res quaſque optimè diſponens, quodque ipſis beſtiis, & inſectis omnium viliſſimis nativam quandam & ſufficientem ſeſe conſervandi ſagacitatem communicare dignatum eſt, quorsùm, inquam, humani generis Gynecæo æquam & idoneam conſervationis rationem voluerit deficere, quæ in aliis univerſis tutandis ſuppetit.

Quod ad pulſum puerorum attinet, is naturaliter quidem, aut leviſſimâ quâvis ex causâ eſt creberrimus, ut quodammodò febricitari nunquam non videantur. Prætereà, iſtâ morum proterviâ juniores ferè omnes ſunt præditi, ut carpum eodem ſitu vix momento plerique ſuſtineant ad pulſum attrectandum. Denique ſunt totidem, quæ eorum pulſum accelerant, vel aliàs immutent, ut ſententia exindè lata ſit utplurimùm fallax futura.

Urinæ puerorum ſanitate rectâ gaudentium ſunt craſſiſſimæ, ut ſi inſpiciat curioſus quiſpiam hujus rei neſcius, affectum quempiam graviorem ſubolebit,

cùm interim valetudine jam fruantur ſecundiſſimâ. Infantum urina unà cum fæcibus inter pannos continuò redditur, atque excoriandis ſuis femoribus quàm profundo hariolatoris examini potiùs inſervit.

Ut morbos eorum rectiùs inveſtigemus, cauſæ procatarcticæ notitia non eſt in totum prætereunda. Ea autem potiſſimùm refertur ad diſpoſitionem tàm maternam quàm paternam, quâ principia prolifica tùm temporis conſtabant, cùm conceptus ipſe primùm tranſigeretur, ac deindè ad illud alimenti genus quod in utero materno vitæ & motûs ſtamina inchoantibus, per umbilicum, vel etiam poros carnis, nè dicam cutis, tunc apertiſſimos tranſmiſſum fuerit ad nutritionem debitam fœtui præbendam.

Nemo eſt qui inficiàs ibit, morbos dari hæreditarios, à parentum altero prognatos: qui dubitet, quin Arthritis, Epilepſia, Calculus, Phthiſis, &c. à fonte paterno in filiolos nonnunquàm profluant. Integræ Familiæ ex eâdem proſapiâ oriundæ, ſæpè eodem morbi genere vitam claudunt. Scilicet ſemen prolificum ſæpè diatheſin morboſam fœtui adeò clavo trabali infigit, ut nullâ unquam arte vel induſtriâ in poſterum amoveri queat.

Ego verò hæreditariæ labis pueros ab ortu inficientis nullam exiſtimo cauſam frequentiorem, quàm quæ à matre in utero geſtante participari ſolet. Prægnantes enim mulieres mille erroribus in victu ſunt pronæ, mille caſibus fortuitis expoſitæ, quibus vel terrefactæ, vel aliàs læſæ, injurias indelebiles fœtui à tenerrimis unguiculis ſæpè ſæpiùs communicant. Quàm abſurdis enim deſideriis urgentur prægnantes! Hæc carbones, illa gypſum, tertia cineres devorat, inque ſummis deliciis habent; hæc carnes, illa piſces crudos comedet; imò non defuêre quarum appetitus adeò enormiter fuit depravatus, ut nullum edulium eas reficere poterit; niſi quod ex corporis humani parte aliquâ calloſâ conſtaret. Quinetiam quanta imaginationis vis in gravidis pollet, quot portenta produxit! Maculas omnis generis fœtibus impreſſas unuſquiſque in viâ quotidiè conſpicit. Atque ſi hiſtorias gravidarum admirabiles ubicunque colligere eſſet animus, hoc eſt, ſi ſub umbrâ eruditionis copioſæ memet tanquam inſatiabilem librorum helluonem magnoperè venditarem, locus eſt jam à cœpto doctè deflectere, & in amplum campum, utut alienum, exſpatiari. Sed malim inſtitutum rectà proſequi, & brevitati ſtudere, quàm plurimis verborum ambagibus, atque Autorum diù tritorum citationibus ineptis, ſcientiæ falsò ſic dictæ oſtentationem facere. Semper ratus doctiorem reverà eſſe, qui de re unâ aut alterâ ex proprio penu ſcit verum pronunciare, quàm qui mille Autorum litigantium ſententias, indiculorum peritiſſimus, novit congregare.

Genitrices iſtæ, quæ in hoſce appetitûs depravati effectus magis ſunt proclives, eam labem fœtui inurunt, quæ non niſi temporis medicantis ope in ſolidum eſt eluenda. Pauperculæ, quarum animos à Melancholiâ detinet labor, vel miniſterium aliquod quotidianum, & quarum victus tenuior eſt & ſimplex, depravationes recenſitas minimè omnium experiuntur. Præ cæteris hyſtericæ mulieres (quibus annumerare jam poſſumus longè majorem partem earum quæ cuticulam lautiùs curant, atque otio liqueſcunt, & quarum ſanguis lento torpore perindè coaceſcit, ac ſtagnantes aquæ putredinem ſubeunt) diatheſin

diatheſin morboſam fœtui unà cum primis naturæ rudimentis nunquam non communicant. Siquidem *mali corvi malum*, ut aiunt, *ovum.*

In cæteris animalibus innata generis bonitas proli certiſſimè transfertur, partìm quia victus eorum ſimpliciſſimus eſt, & partìm, idque potiſſimùm, quia mas naturæ leges inviolatas univerſim ſervat, neque eſt piaculi iſtius reus, ut gravitanti fæmellæ ſe unquàm commiſcere voluerit, poſtquàm ſivè odore, ſivè inſtinctu ſuo admodùm ſagaci, nè dicam rationali, fæmellam utero ingraveſcere ſuboleverit. At verò Genus humanum (cujus ratio intumeſcens plerumque dictat criſtas in ſublimè erigere, & præ ſe brutum omne ſemper aſpernari) quovis hirco ferè ſalacius, indomitam ſuam libidinem adeò neſcit gubernare,ut à primâ conceptione ad ipſum parturiendi momentum,fœminam vix deſinat importuniùs exagitare. Hinc viri toroſi & vegeti prolem valetudinariam non raró progignunt. Hinc annoſi ſenes, ſcilicet ab effrænatis amplexibus (benigno naturæ favore) jampridem emancipati,liberos rectiùs valentes ex effæto ſuo ſemine plùs ſemel procreant, quàm juvenes utcunque ſtrenui, atque æſtu venereo flagrantiſſimi ſolent.

Poſt cauſam procatarcticam prædictam à principiorum generationis conditione, ac ſtatu deducendam, aut à matre gravidâ plurimùm pendentem, cauſæ eorum affectus propiùs reſpicientes ad quatuor capita referri poſſunt. 1. Ad frigus ſuſceptum. 2.Ad lac nutricis nimis craſſum. 3.Ad carnis deglutitionem præmaturam. Et 4. Ad inſanam matercularum, ac nutricum plerarumque indulgentiam, in pitiſſatione vini, aut liquoris alicujus ſpirituoſi, ſuis infantibus non raró permittendâ.

Et primò, frigus ab iis facillimè ſuſceptum, idque frequenter ab aëre veſpertino, viam ſæpiſſimè ſternit affectibus febrilibus, quibuſcum jactari ſolent infantes. Quandoquidem nullo naturali veſtitu, prout cætera animalia, matris utero nudi prodeant, ratio, vel potiùs natura ſtatim dictat, ſobolem adeò deſtitutam ope propriâ, alienam magis neceſſariò requirere, atque involucris admodùm calidis indeſinenter committendam. Præterea aëris mutabilitas, & continua viciſſitudo nunc caloris, nunc frigoris, apud nos ſe invicem excipientium, apertè monent, nos cunctos maximè ſollicitos eſſe oportere in protelandis aëris injuriis. Quò tenerior enim eſt alicujus, etiam adulti, natura, eò magis ſubjicitur externis aëris impreſſionibus. Verùm tenerrima omnium & molliſſima eſt infantum craſis; & niſi ſumma adhibeatur cura in veſtimentis adaptandis, non ſplendidis & ſumptuoſis, ſed calidis, atque ætati idoneis (idque potiſſimùm in pueris honeſtè natis) morborum inſultus veſpertino frigori debitos non diù effugere poſſunt. Atque amictûs exquiſita ratio (quicquid contrà obſtrepent athletici nonnulli) ſingulis ætatibus ita neceſſaria videtur, ut qui valetudine minùs firmâ per totam vitam divexantur (in quantùm mihi obſervare licuit) utplurimùm ſpiritum diutiùs ducant, & frequentiùs in ſenectutem vergant, quàm qui ſanguineo, carnoſo, & temperamento robuſtiſſimo, hoc eſt, optimo ſunt naturâ prædití. Quod nihilo magis quàm ſummæ veſtimentorum iſtis curæ, his incuriæ, meritò aſcribendum eſt.

II. Nutricis lac magis craſſum. Etenim ſi nutrix vino, aut poculis ſpiri-

tuoſis ebibendis dedita ſit, lac ſuum repentè flammis ſuccenditur, & per mammas ignes ferè inextinguibiles lactentibus facilè tranſmittuntur; ſin eadem mariti amplexus intempeſtivos, durante lactationis tempore, laſcivior admittat, menſes ex coitu irritari ſolent, & propterea lac corrumpitur, & coaceſcit, atque aliorsùm derivatâ lactis materiâ ipſum ſenſim diminuitur, ac ſtrigoſus infans victu incongruo aliquamdiù laceſſitus multoties enecatur. Si denique nutrix hyſterica ſit, hoc eſt, teneriori & delicatulo temperamento prædita, utut caſta ſit, ac ſobria, tamen lac degener, & craſſius, tandem aliquando ex ipsâ temperie eſt evaſurum. Quanto igitur diſcrimine verſatur univerſum lactantium genus! In quam lubrico exponitur prolis innocuæ ſalus! me herculè ex hâc, & cauſis illicò recenſendis fieri ſolet, quòd pagorum in vicinia Londini campanæ funebres ferè ſemper ſonare audiantur, ob infantem aliquem nutricis errores immeritò luentem, ac non aliâ de causâ fato jam defunctum quàm quòd nutricem nactus ſit minùs ſobriam, immundam, protervam, aut morum turpitudine aliquâ coinquinatam.

Quinetiam ex iiſdem cauſis pendebat obſervatio, quam non ità pridem fecit fide dignus Theologus, Parochiæ dictæ Haies duodecim mille paſſibus à *Londino* rector, qui cum animi dolore graviſſimo mihi narrabat, ſuam parochiam limitum ſpatio, & numero incolarum non parvam, atque in aëre ädmodùm ſalubri ſitam, fuiſſe ſub primum ejus adventum infantibus lactentibus quaquaversùs repletam, & nihilominùs intrà ſpatium unius anni ſe univerſos (duobus tantùm exceptis, & unico ſuo libero, quem parùm firmum curæ meæ, ex quo primùm natus eſt, non inauſpicatò committebat) tumulo mandâſſe, necnon eundem numerum infantulorum ſtatim bis ſuppletum (pro more Nutricum mercedi ſoli inhiantium) ex urbe per totum terrarum Orbem fortè maximâ, & ſemper inexhauſtâ, ſe eodem iſto anno terræ parenti ante diem reddidiſſe.

Ad hæc craſſities lactis, undecunque nata, non poteſt non ſecum trahere diverſi generis incommoda, cùm infantum corpora præ omnibus aliis continuò fluida eſſe debeant, cùm ductus tenuiſſimi chylo transferendo deſtinati ſint apertè conſervandi, cùm denique craſſities ipſa alimenti præternaturalis ex adverſo ſit naturæ infantum fluidiſſimæ, atque obſtructionibus primarum viarum quibuſcumque locum præbeat.

III. Ad præmaturam carnium, ne dicam eſum, ſed deglutitionem. Eſt autem res perquàm admirabilis, quòd matres infantes ſuos victu prorsùs incongruo & omnifariàm improprio, penitùs jugulare non vereantur, quos tamen ità perditè amant, ut ipſorum amore planè inſanire conſpiciantur. Quis enim ſeriò exiſtimet carnium tenacem ſubſtantiam infantibus tenellis commodam fore, qui nullos adhuc dentes ad maſticandum extruſos, vel ſi qui fortè extrudantur, minimè firmos habent ad opus maſticationis quadantenùs peragendum? Quiſnam ingenii acumine leviter prompto donatus, luxum virilis & inſigniter robuſtæ ætatis, tenerrimæ & ſimpliciſſimæ, ac viribus maximè infirmis præditæ, quomodocunque convenire pronunciaverit?

In omnibus ætatibus diætæ ratio non eſt admodùm negligenda, ſed quia

juniorum temperamentum injurias ex eâ parte inflictas facillimè omnium ſuſcipit, atque vires affectibus reſiſtendis impares habet, ideò cautelâ diligentiori iis opus eſt ad iſtiuſmodi errores præveniendos. Ingluvies enim carnis præmaturè ingeſtæ cruditatum eſt feraciſſima, quæ voraci huic ætatulæ ferè inſeparabiles. Alimentum crudum & indigeſtum humorum putredinem neceſſariò progignit; ex quâ putredine non ſolùm lumbrici generantur, verùm etiam ſymptomata diverſa, & graviſſima, eáque valdè anomala, quibus miſelli intabeſcunt, ſæpiſſimè pendent.

Hìc obiter animadvertam, quòd cruditates infantum ex abundanti quotidiè accumulentur, eò quòd nutrices ferè omnes ſtatìm ab uſu victûs, qualiſcunque is ſit, eos obdormire nunquàm non permittant.

I V. Ad pitiſſationem vini, aut liquorum ſpiritibus abundantium imprudenter conceſſam. Hæc etiam cauſa, ſicut & præcedens, ad fatuam matercularum indulgentiam eſt referenda. Scilicet augurantur, ea quæ ipſis bona & jucunda, & quæ cor ſuum ſollicitudine oppreſſum exhilare ſolent, neutiquam poſſe infantibus ſuis in vitium vertere. Quaſi verò eadem caliga omnibus pedibus aptari, quaſi crepundia viris, virilia puerulis accommodari poterint! me herculè bonæ iſtæ mulieres non ſatis animadvertunt, quàm dura ac tenacia ſint ipſarum tergora, & quàm molles & teneræ juniorum pelliculæ; nequaquam recordantur, quòd alterius alimentum (ut dici ſolet) fuerit nonnunquàm alterius venenum; denique ex animo tollunt, quòd ipſarum ſtomachus fermè oblatrans non niſi bovinâ quandoque ſatietur, cùm appetitus horum languens, & debiliſſimus, panatellæ ægrè digerendæ vix ſufficiat.

Quò propiùs verò ad ſenectutem quiſque vergit, eò magis illi vina convenire ſolent. Quandoquidem calor ſenum languidus ſuccendiculis ſpirituoſis planè indigeat, quæ ex vino copiosè ſuppeditantur, ad naturalis ſui caloris tùm conſervationem, tùm incrementum. Quapropter infantum naturæ, utpotè à ſenili longiſſimè diſſitæ, vinum eſt maximè alienum, quorum nervi omnes debiliſſimi eo facilè franguntur, & quorum tenera corpuſcula ſubtili calore vini aut ſensìm colliquantur, aut in flammas febriles præcipitanter ruunt.

Sunt qui vini uſum minimis indulgere volunt, eò quòd carnibus ità præmaturè veſcantur. Nempè coctionem cruditatum, quibus carnivori infantes ſunt proculdubiò obnoxii, plurimùm promovere vel in hâc ætate *vinum* apud illos cenſetur. Verùm an error unus ſit altero emendandus, an verò uterque potiùs non ſit aufugiendus, non tàm pluribus diſceptabo, quàm obſervationi eorum tradam, qui infantes pauperiorum victu ſimplici ac ſobrio neceſſariò enutritos, cum iis divitum & luxu ſemper gaudentium inter ſe conferent.

Sanè vina omnis generis paulò liberaliùs ingeſta, quemadmodùm & liquores quilibet alii ſpiritibus referti, fermentum naturale ventriculi puerorum deſtruunt, appetitum proſternunt, tunicas ventriculi comburunt, nec non eas, inſtar pergameni coram igne nimis arefacti, corrugant; ſed & tunicam nerveam (quod maximi in hoc caſu eſt momenti) ſummoperè lædunt,

atque mediante hâc tunicâ univerſos corporis nervos labefactant, & ſpiritus animales in omnimodam confuſionem certocertiùs adigunt. Quod minùs omnium teneram hanc ætatem lædit eſt Vinum album, utpotè à veteribus frigidum appellatum, non verò abſolutè frigidum, ſed comparatè ad vina alia, ſive ſint rubra, ſive colore fulva aut flaveſcentia. Galenus autem pueros nè guſtare quidem vinum, rigidè imperavit.

Omnes cauſæ ægritudinum infantilium antecedentes, & mediatæ, quotcunque reverà fuerint, aut excogitari poterint, in una cauſa proximâ & immediatâ tandem coaleſcunt, nimirùm in acido longè latéque præpollenti.

Hiſtoria igitur affectuum graviorum, quibus plerumque corripiuntur infantes hoc ſe modo ferè habet:

Ventriculus ipſorum, à quâcunque cauſâ id primariò pendet, in acidam intemperiem nunquàm non faceſſit, undè fit quòd alimentum ſuum omne nequaquam in homogeneam chyli ſubſtantiam ritè conteratur, verùm in lac quoddam coagulatum, anglicè, *a Poſſet*, continuò tranſeat. Inæqualis iſta chyli, aut nutrimenti conditio, aciditati prædominanti jugiter nitens, nauſeam, & vomitiones, & ructus acidum redolentes, præ aliis omnibus parit. Si diutiùs res protrahatur, paulatìm magis magíſque impalleſcunt, nec non quippiam flaveſcentis aut virideſcentis coloris admixtum decolor vultus oſtendit. Tùm flatibus intumeſcit ventriculus, atque eruptiones flatulentæ ſursùm feruntur. Interim puſtula rubra una, aut altera (certiſſimum acidi redundantis ſignum) cuticula exurgit, in ſuperiori aliquâ corporis parte, nunc ſcilicet in genâ utrâvis, nunc in mento, nunc fronte, aut in colli regione, aut quandoque inferiùs; atque infans indies in deterius vergit. Sed & idem anhelat, & cum ſtertore aures aſtantium feriente nonnunquàm ſpiritum ducit; quo quidem ſymptomate ſemper laborare deprehenditur (maximè ſi carnoſior ſit) quoties morbus in acutorum partes tranſit. Porrò tuſſiculâ levi, eáque ſiccâ, & nonnunquam ſuffocativâ, ſæpiùs urgetur: Siccâ quidem tuſſi ob acrimoniam humorum ramulos aſperæ arteriæ valdè ſenſiles continuò vellicantem; ſuffocativâ autem, propter bronchia pulmonum ſeroſitatibus in ea depluentibus, neque exitum invenientibus, graviſſimè onuſta. Quinetiam quia nervoſi generis debilitatem maximam habent, atque mollitie temperiei ſummâ ac delicatulâ ſunt donati, ideò vim tuſſiendi moleſtiſſimam ferre nequeunt, atque agitationi pectoris violentæ, quaſi ſuffocati, & nigricantes facie, ferè ſuccumbunt. Sin coagulationes præfatæ ex ventriculo in inteſtina (quod ſæpiſſimè fit) mox deſcendant, nunc tormina ventris, nunc dejectiones alvi virideſcentes, nunc verò diarrhœas violentiſſimas producunt. Dum verò in ventre inferiore agitur tragœdia, vel torminum dolor ingens febrim acutiſſimam accendit, quæ minùs peritè tractata pleriſque infantibus vitam eripere ſolet; vel dolor aliquantulùm mitior, & curationi qualicunque imperitæ fortè cedens, in tumorem abdominis duriuſculum ſæpè definit, qui in nonnullis aut rachitidi, aut ſcrophulis producendis commodè inſervit. Gelatina quædam tremula (proxima lumbricis generandis materia) nunc albidior, nunc fuſci aut flaveſcentis coloris, nunc viridi juncta, nonnunquam ſpontè, ſed ſæpiùs à rectâ medicamentorum operatione, unà cum fæcibus excernitur.

Fricant interìm infantes ſæpiſſimè ſuas nares, quod non modò præſentibus lumbricis contigit (ut mulieres vulgò credunt) verùm & in unâquâque febre, quæ ab humorum corruptelâ exoritur; acrimonia enim humorum ſursùm lata ſenſiles narium membranas, tùm in acutis, tùm in chronicis affectibus pleriſque, támque in adultis quàm junioribus, vellicare aut pungere ſolet. Tormina ventris memorata vigilias, inquietudines, querimonias, aut ejulatus noctes diéſque efficere ſolent, quibus quoquo modo compeſcendis nutrix toties quoties mammas lactenti admovet, quò induciæ moleſto ſuo officio aliquantiſper interponi poterint. Cæterùm ſi nutricula rerum domeſticarum omnium penuriâ laboret, atque idcircò infantem ſurdo aëri ejulantem ſubindè relinquere cogatur, vel ſi ea mercedi ſoli inhians (ut nonnunquam fit) nullâ commiſeratione versùs plorantem teneatur, ille herniâ inteſtinali, aut omentali, ad plures ſæpè annos perſeverante vulgò detinetur. Porrò lac vel cibus omnis (durantibus ſcilicet torminibus) minùs rectè concoquitur, magíſque aceſcit & coagulatur, febricula ſensìm exoritur, ſitis intenditur, artus omnes flaccidi fiunt, collum non ſuſtinet capitis onus, atque tenellus magis magíſque debilis quotidiè exiſtit. Utque coronis huic miſeræ ægritudini tandem imponatur, motus convulſivi, aut membrorum ſubſultus debiliſſimo ſuperveniunt: Et cùm nervi nullam ulteriorem vim muſculis cordis commovendis, & ſanguini per arterias (circulationis lege) protrudendo relictam habeant, albedines oculorum ad cœlos (proprium innocentiæ nullatenùs violatæ domicilium) naturâ ſursùm feruntur, atque infans brevem vitæ curriculum immaturè conficit, antequam recta ratio edocuerit, quàm ſit reverà miſerum in rerum naturâ diutiùs verſari.

Si dentitionis ſit tempus, quo malè valent, pleriſque ſymptomatum prædictorum cruciari ſolent, atque inſuper aphthæ, ulcera oris, caliditatis ferè igneæ, (cruſta quaſi inalbeſcens) quæ ante dentitionem ab ortu primo ſæpiſſimè adveniunt, & nonnunquam ſeriùs, ſed quæ hoc potiſſimùm tempore prædominium habent, os totum adeò interdùm exulcerabunt, ut nec mammas ipſas quantumlibet dilectas, neque cochleare queat ſine moleſtiâ & averſatione admittere os ipſorum tenerrimum, & quaquaversùs exulceratum.

Addam quòd, ore infantum aphthis multùm ſauciato, ſæpè accidat, ut neque vagitum aliquot diebus emittere, neque lacrymam ex oculis deſtillare poterint, quamvis oris teneritudine ſummâ, & calore intenſo, nec non cæteris pluribus febrim comitantibus malis, miſerrimè excruciantur. Atque idcircò iis rem benè augurari ſoleo, cùm ex mutis in clamoſos illi vertantur, cúmque ſub exitum morbi fletu & plangore tota domus compleatur.

Pueri natu paulò majores febrilibus ſymptomatis tentati, de capite affecto, plerumque conqueruntur, cujuſmodi dolorem rariùs idiopathicum, ſed utplurimùm ſympatheticum eſſe, nimirùm ex ventriculi & inferiorum partium dyſcraſiâ pendentem, veriſimillimum quidem videtur.

Quòd univerſa hæc, & conſimilia ſymptomata immediatè proveniant ab alimenti nimiâ coagulatione, aut incraſſatione, eâque longè majori, quàm, quæ infantum naturæ quomodocunque convenit, quorum ductus omnes flui-

diſſimi neceſſariò debent eſſe; quódque iſtiuſmodi coagulatio aut cuipiam aciditatis gradui jugiter innitatur, aut ſaltem exindè proficiſcatur multò ſæpiùs quàm ab aliâ quâvis causâ, luculentiſſimè conſtabit, ſiquæ ſenſibus ipſis, aut demùm curationi (quæ acidum obtundentibus, & coagulationes ſolventibus optimè inſtituitur) fides certò adhiberi poſſit.

Frequentes vomitiones gelatinæ tenacis, aut pituitæ cujuſdam viſcidæ & coagulatæ, ejuſdémque nonnunquàm viridis, cùm vehementiùs ægrotent: anhelitus eorum ſæpenumerò acidum redolens, ſunt res ſenſibus admodùm manifeſtæ.

Quòd viridis fæcum color acido bili admixto ſe prorsùs debeat, obſervationi planè ſenſibili illorum, qui experiri amant colorum in viridem mutationes aceto & ſpiritibus acidis perficiendas, evidentiſſimè apparebit. Prætereà odor dejectionum viridium nunquam non curatricibus acidiuſculus appellatus idem dilucidè commonſtrat.

Torminum dolor immanis in ventre inferiore, atque unà pallor faciei inſignis, humorum acidorum prædominium apertè confirmant. Porrò quandocunque diris cruciatibus pueruli torquentur, utut ſanguineo priùs, & florido corporis temperamento fuerint donati, tamen tùm temporis ſummè impalleſcunt, niſi quòd genarum rubore, eóque in pallidum facilè ac citò redeunte, ſubindè ſoleant perfundi.

Hìc obiter adnotabo, quòd honorem (ſiquis ſit) novæ hypotheſeωs inveniendæ nullatenùs ambiam, neque ſi hypotheſin aut uſpiam excopitaverim, aut quoquo modo ſtabiliverim, mei eſſe ducam, omnimoda argumenta invitâ quidem naturâ (ut moris eſt) cogere, ut dictæ hypotheſeωs veritati fidem faciant. Res ſiquidem primaria *Medicæ Artis*, & quæ humani generis ſaluti unicè inſervit, in tali morborum dignotione verſatur, qualis experientiâ & curatione ipsâ tùm fundatur, tùm corroboratur. Reliqua enim quæcunque φαινομένων explicatio, quantumvis docta & ſubtilis habeatur, Sophiſtam acutum, aut Philoſophum impropriè ſic dictum, vel ingenium promptiſſimum non raró oſtentare poteſt; ſed Medicum reverà peritum, atque Arte ſuâ præſtantem, haudquaquam denunciabit. Etenim omnes iſtæ perbellæ ſpeculationes, & juniorum animis laſcivientibus (perindè ac poëtici volatus) ſemper admirabiles, ſæpiſſimè nuſpiam exiſtunt, niſi in ipsâ inventoris phantaſiâ; atque etiam ab iis, qui praxi Medicâ minùs omnium fæliciter valent, haud raró ſolent excogitari. At verò ideæ morborum ſolidæ ac veræ nunquam rectè ediſcuntur, nec earundem veritas niſi in ipsâ praxi aut dijudicatur, aut probatur.

Scio quàm obnoxia, & fortaſsè non immeritò, animadverſoribus videatur hæcce notio *acidi* à nobis exiſtimati in omnibus puerorum affectibus inſignioribus prædominium habere. Neque tamen diſceptabo, nimius in hâc re, an ſingulæ *aciditatis* notæ, quaſcunque homines naſutuli, altercationibus gaudentes, aut negotiis vacui, poſſunt comminiſci, *acido* illi, quod in ventriculo puerorum dominari ſuſtineo, ad unguem quadrent. Votis meis abundè ſufficiet (utut in perpoliendâ notione minùs perfectè laborem) ſi ita fælix fuerim, ut curationis methodum efficaciorem, ac certiorem eâ quæ

hactenùs paſſim obtinuit (quod lubens quidem relinquo iis, qui veritatem dictorum experiri volunt, determinandum) tandem indigitare valeam.

Nihilominùs non præteribo quæ Medicorum omnium facilè princeps, Hippocrates, *de cauſis morborum* paulò fuſiùs explicat in libro de veteri medecinâ: Ut ſcilicet penitùs evincat, morbos univerſos non primis, at ſecundis qualitatibus originem ſuam debere. Verba igitur ſua ſic ſe habent: Ὀ γὰρ τὸ ξηρὸν, οὐδὲ τὸ ὑγρὸν οὐδὲ τὸ θερμὸν, &c. *Non ſicco, neque humido, neque calido, neque frigido, neque horum quoquam hominem lædi exiſtimârunt* (nempè veterum Medicorum præclariſſimi) *neque horum aliquo ei opus eſſe. Sed quod in unoquoque potentius eſſet, & ſupra naturam humanam, adeò ut ab eâ ſuperari non poſſit, id lædere cenſuerunt, & tollere conati ſunt. Eſt autem valentiſſimum inter dulcia dulciſſimum, inter amara amariſſimum, inter acida acidiſſimum, & quod in re quâque ſummum eſt. Hæc enim in homine ineſſe, eique nocere videbant. In homine namque ineſt & amarum, & ſalſum, & dulce, & acidum, & acerbum, & inſipidum, aliaque infinita, quæ pro copiâ & viribus varias habent facultates. Et hæc quidem mixtione, & mutuâ inter ſe contemperatione, neque cernuntur, neque quenquam moleſtiâ afficiunt. At ubi horum quidpiam ſecretum fuerit, & per ſe extiterit, tunc & conſpicuum fit, & hominem moleſtiâ afficit. Quin & ex cibis qui minimè nobis conveniunt, & qui in corpus ingeſti hominem lædunt, horum unuſquiſque aut amarus eſt & minimè temperatus, aut ſalſus, aut acidus, aut alio aliquo modo intemperatus & vehemens, ideóque perturbationem in corpore efficiunt.* Et poſteà, Οὐ γὰρ τὸ θερμὸν ἐστὶ τὸ τὴν μεγάλην δύναμιν ἔχον, &c *Neque enim eſt calidum, quod magnam vim habet, ſed ipſum quatenùs acerbum, & inſipidum, aliaque de quibus dixi.* Rursùs, Οὐ διὰ τὸ θερμὸν ἁπλῶς, *Non propter calidum ſimpliciter homines febricitant, neque ipſum ſolùm affectionis cauſa eſt, ſed eſt & amarum & calidum idem, & calidum ac acidum, & ſalſum ac calidum, & alia infinita; ac rursùs frigidum aliis facultatibus conjunctum*, &c.

Ex his, & quamplurimis ejuſmodi aliis in libro prædicto fuſiùs explicatis, liquidum eſt, noſtrum Divinum Senem, ſapientiâ Medicâ omnibus aliis prælucentem, pro certo determinâſſe, quòd ſecundæ illæ qualitates, nimirùm aciditas, amaritudo, ſalſedo, & conſimiles, ſymptomatis caloris aut frigoris conjunctæ, ſint ut cauſæ morborum principes & efficientes, præcipuè conſiderandæ. Et proindè addere nullus dubitabo, quòd naturaliter ſequatur, curationem ipſam non tàm ad calorem frigido extinguendum quàm ad aciditatem obtundendam, quemadmodùm & amarum alterandum, ſalſum contemperandum, craſſos humores incidendos, tenues & nimis fluxos compactiores reddendos, aſperos leniendos, ac denique obſtructos corporis ductus aperiendos atque infarctu liberandos, imprimis dirigi oportere.

Verùm antequam curationem ipſam aggrediar, operæ pretium fortè videbitur aliquid loco Prognoſtici, ut uſu comparatum eſt, præmittere.

Prognoſis, autem prout mihi videtur, potiùs pendet ab ipſâ curationis methodo, rectâ vel ſecùs factâ, ut & nutriculæ moribus, an ſcilicet ſibi nimiùm placeat, atque *ſola ſapiat* (quæ, proh dolor! mœſtiſſima eſt conſideratio) an verò morigera ſit, &, quæ in mandatis habet, fideliter exequatur, quàm ab infantum, ac puerorum ægritudinibus ipſis. Leves enim ex

ſe ſunt puerulorum febriculæ, neque tàm exardet, aut efflagrat eorum calor febrilis, quàm ſuo modo paulùm intendi rectiùs dicatur; niſi cùm ars inepta cardiacis igneis & ſpirituoſis nitens, auſpiciis admodùm ſiniſtris, in auxilium advocetur.

Corpulenti & obeſi infantes, pituitâ diffluentes, verticis regionem mollem (pulpæ adinſtar tremulæ) & apertam quam dicunt, Anglicè *an open Mould*, ab anteriori ad poſteriorem cranii ſuturam perſæpè excurrentem diutiùs retinentes, *rachitidi*, *tuſſi convulſivæ*, *aphthis* difficulter cedentibus, ac tandem ſcrophulis, maximè ſunt obnoxii.

Macilenti & ſtrigoſi ſunt omnium tenerrimi, acerrimo calore aduruntur, & in febres peſſimi moris, hoc eſt, ſummè inflammatorias (pro ratione ætatulæ) & nervoſo generi adverſas, ſunt utplurimùm proclives.

Pueri ex matribus hyſtericis, teneris, morboſis, fructus horarios aut acetaria (tempore geſtationis) continuò devorantibus, aut acida & acerba quæcunque tunc temporis percupientibus, aut ex iis, quæ ſunt ventricolæ, ac mera abdominis mancipia, aut denique in quibus appetitus inſigniter depravati, cujuſcunque fuerint generis, regnare ſolent, hiſce, inquam, parentibus orti, è gravi aliquo morbo difficiliùs convaleſcunt.

Quicunque alvo ſunt laxiore præditi, meliùs ſeſe habent, quàm qui aſtrictâ.

Tempeſtas verna,atque æſtiva, febribus citò propulſandis maximè omnium favent, minimè verò tempus autumnale aut hyemale.

A medio menſis Julii ad medium Septembrem tormina infantibus epidemica (utpotè quorum vires æſtus tempeſtatis annuus tunc penitùs exhaurire ſolet) adeò quotannis increbreſcunt, ut plures tenelli unico menſe, quàm tribus vel quatuor aliis menſibus mitioribus, tùm temporis extinguantur.

Convulſiones, aut ſaltem membrorum ſubſultus, tenellos hâc vel illâ ægritudine aliquamdiù debilitatos, aut regimine calidiori paulò plùs incenſos, coronidis loco, ad finem miſeriarum, quibus excruciati ſunt, utplurimùm perducunt.

Quod ad Infantilium affectuum curationem attinet, nullus (quod ſcio) omnium Autorum, qui de hiſce rebus, ſicut & de aliis univerſis ad curandos morbos ſpectantibus volumina ſolenniter evulgârunt, eam ſatis indagâſſe nobis quidem videtur. Me herculè morbos multiplices accuratè deſcribere, cauſas ornatè recenſere, ſigna tàm diagnoſtica quàm prognoſtica pro more tradere neutiquam neglexêre. Semitam diù tritam alter ab altero ſimilibus veſtigiis preſſit; atque utplurimùm poſteri, quæ à prioribus acceperunt, abſque aliquo examine maturiori ſunt facilè amplexi. Pauciſſimi quidem fuerunt qui indicationes curativas alias quàm vulgares ſtabilire ſunt auſi, qui obſervationes ex naturâ infantum genuinè deducendas, magis quàm fictitias atque artificio ſingulari concinnatas, ſcripto prodiderunt.

De *affectibus infantum*, optimè omnium, quos mihi perlegiſſe contigit, Tractatum edidit Sylvius de le Boe, qui acidum eſſe veram ac generalem eorum cauſam ſtrenuè ſuſtinuit, ſed qui partìm ob vehementem ſuum ardorem

rem ergà Chymicas quaſdam præparationes maximè Volatiles, atque eo nomine calidiores, & partim ob opiatorum continuum ferè uſum, vel in tractatione minimorum infantum (ut Doctoris opiati nomine non immeritò diſtingueretur) quod in theoriâ doctiſſimè, ſimul ac veriſſimè, magnâ ex parte ſtabiliverat, in praxi planè labefactabat, ſi non funditùs dirueret.

Siquid igitur fundamenti ſtabilis ad infantes curandos jacere deſideremus, teneritudinem eorum, atque imbecillitatem naturalem præ oculis habere imprimis oportet. Eligenda etiam nobis ejuſmodi medicamenta, quæ tenerrimis maximè conveniunt. Etenim quò mitiora ac tutiora ſunt remedia quæ adhibemus, eò certiùs ex animi ſententiâ ſuccedet eventus. Et profectò medicamentorum nobilium ac generoſorum (uti vulgò dici ſolent) uſus nunquam aptiùs quàm in tractandis infantibus latâ Medicinæ provinciâ exulare poteſt. Quorsùm enim inſerviunt ignium intenſiſſimorum dies noctesque deflagratio, ad vires mineralium extrahendas, ubi alteratio quælibet facilè peragitur? Quænam,obſecro,harmonia naturalis excogitari poteſt inter duritiem metallorum ferè impenetrabilem, & quaſi ceream temperamenti junioris mollitiem? Quonam pacto appetitus admodùm debilis, qui panatellæ aut ipſius lactis victum tenuiſſimum ægrè dirigere poteſt, medicamentorum ſummè deleteriorum, ac facilè inflammabilium vim cauſticam poterit ſuſtinere? Quemadmodùm alimentum ipſorum ſimpliciſſimum, ita & medicamenta iis vulgò exhibenda debent eſſe ſimplicia, à naturali ſuo ſtatu parùm recedentia, atque artificii nimis operoſi utplurimùm expertia.

Quandoquidem humorum aciditas cauſa extat primaria omnium affectuum quibus tenera ætas excruciari ſolet, totum curationis artificium in acido expugnando unicè verſatur. Sanè nebulæ quamplurimæ oculis tyronum obduci poſſunt, quò minùs veritas ſedulo indagatori patefiat. Cæterùm ſi quod verum eſt candidè pronunciare fas ſit, neque operam & oleum perdere efflagitemus, quæ ad acidum expugnandum rectà tendunt, ſola curationem promovent, quæcunque verò eò non ſpectant, tenera infantum corpuſcula magis, vel minùs, ſaltem laceſſunt.

Verùm acidi tractatio duabus ſolummodò intentionibus innititur. Nempè primò, ut aciditas præparetur, atque reddatur idonea, quò meliùs è corpore eliminetur. Secundò ut acidum ſic ritè præparatum evacuationibus debitis expurgetur. Altera ſine alterâ ſcopum vix attinget; ſed vis ambarum, alterius alteri opitulantis, affectus eorum acutos citò ac tutò amovebit, atque vel diatheſes morboſas chronicas dictas haud parùm contemperabit.

Teneræ ætatulæ purgatio, durante ſcilicet morborum acutorum vigore, primâ facie diſcriminis plena, & ſuprà vires eſſe apparebit. Atqui emolumenti certitudo ex methodo jam deſcribendâ pro periculo faciendo apologiam optimam dabit.

Purgatio quidem ipſorum adultorum febribus continuis laborantium eandem periculi ſimul ac audaciæ ſpeciem inexpertis præ ſe tulit. Veruntamen eventus ejuſdem auſpicatus, nuperis Medicorum aliquot imprimis peritorum experimentis plurimùm comprobatus eſt. Primus autem catharſeωs beneficia vel in ipſis febribus evulgavit incomparabilis ille febrium omnis generis de-

bellator, & practicus inſigniſſimus Dominus D. Sydenham, qui in ſchedulâ ſuâ Monitoriâ tribus abhinc annis typis mandatâ methodum ſuam deditâ operâ expoſuit, ad epidemicam hanc febrim propulſandam, quæ etiamnùm graſſatur. Atque ità porrò exindè promeritus eſt, quòd nobis videtur, ut nullum unquàm ſæculum (quamdiù Medicinæ Ars florebit) ejus nomen conticeſcat: nempè qui pariter diaphoreticorum tàm apud noſtrates quàm exteros perperàm uſitatorum perniciem exitiabilem animo excelſo & virili detegere non dubitavit. In Operibus ſuis jamdiù editis, nimirùm in Peripneumoniâ nothâ (morbo apud nos non ità raro) curandâ, ut & in aliis affectibus ingentem Catharticorum uſum anteà inculcaverat; atque in poſtſcripto Operibus ejus univerſis pridem ſuperaddito febris hyemalis nuncupatæ curam in purgando unicè poſuerat. Tantus ſcilicet viri ferè ſeptuagenarii, ac valetudine maximè infirmâ laborantis ardor in bonum publicũ indignè tulit fato jàm in procinctu ſtante impediri, quò minùs obſervationes ſuas circà hanc materiam omnibus numeris abſolutas in aureâ illâ ſchedulâ tandem redderet.

Quòd verò *catharſis* (quanquam inter arcana medica haud numeretur, atque mirabilibus Chymiæ vix quicquam debeat) ſit omnium auxiliorum, quotquot ferax hominum curioſorum inventio unquam excogitavit, reverà primarium, inducor quidem ut credam, ob hanc potiſſimùm rationem: nempè quia firmam corporis valetudinem vix quiſquam obtinet, aut illæſam vel pauliſper conſervare poteſt, qui alvum non habet de die in diem catharſi naturali mediocriter ſolutam: quæ quidem catharſis naturalis perindè eſt neceſſaria ad vitam ſuſtentandam, ac cibus & potus noſter quotidianus ad ipſum corporis nutrimentum. Neque enim ratio vivendi magis requirit, ut pars cibi melior & ſucculentior per venas lacteas tranſmittatur, ad debitum nutrimentum corpori præbendum, quàm quòd pars ejus craſſior & deterior (quæ nimis diù retenta halitus noxios, imò venenatos, ſurſùm emittit) naturâ aut arte per ſentinam corporis expellatur. Et profectò eam gloriam ſibi ipſi purgatio jure acquiſivit, ut, ex uſu vulgato, nomine Medicinæ ampliſſimo ſola omnium inſigniretur.

Septennio nuper elapſo mos mihi fuit in febribus puerorum, nec non infantum vel minimorum, ſecundùm methodum jam laudatam catharſin adhibere; licèt id in adultis negligerem: & quantùm res ex animi ſententiâ ſucceſſit, nequeo facilè narrare.

Quamobrem cùm primùm Schedulam præfatam attentè perlegiſſem, eâdem animi lætitiâ perfundebar, ac ſi inſignem aliquem favorem à numine divino me recepiſſe contigiſſet. Itaque facillimè adductus fui ad fæliciter experiundam methodum catharticam in adultis, qui ex eâdem in juniorum febribus ſucceſſus optatos ſæpiſſimè fueram expertus.

Prima autem indicatio in curandis Infantum febribus eſt, acidum ritè præparare, quò meliùs id eliminetur. Atque acida debere præparari, antequam poterint cum εὐφορίᾳ expurgari, facilè conſtabit, ſi naturam acidi paulùm expendamus: nempè ſi incraſſandi & coagulandi vim, quâ idem pollet; ſi generalem obſtructiones pariendi cauſam ex iſto parente quàm ſæpiſſimè oriundam; ſi naturalem omnium liquorum, exceptis maximè ſpiri-

tuoſis, in acidum putredinem; ſi moleſtiam illam maximam, quâ Medici ſolent torqueri in iis curandis, quorum corpora acido humore multùm ſcatent; ſed & præ aliis argumentis ſi tormina conſideremus, quæ purgationes ſine corporis præparatione debitâ exhibitas, in habitu in acidum vergente comitari ſolent.

Scio quòd vox illa, humorum præparatio, apud autores complures legi poſſit. Atque finis propoſitus fuit, ut catharſis tandem aliquando ſecutura eò fæliciorem eventum haberet. Nempè craſſos humores attenuare contendebant, fervidos temperare, obſtructas vias aperire, vel per poros cutis diaphoreticis eoſdem impellere. Verùm utplurimùm huic fini neſcio quos ſyrupos, aquas ſimplices deſtillatas, atque ejuſmodi nugamenta adhibuerunt, quæ præparationi ſive alterationi deſignatæ nihil prorsùs contulêre. Interim tempus, quod morbo acuto ſubjugãdo apprimè neceſſariũ fuit, otiosè quidẽ, imò peſſimè abſumebatur.

Hæc verò qualis qualis præparatio ortum ſuum, ut opinor, duxit à trito illo, verùm non ſatis intellecto Hippocratis aphoriſmo *ſ.*1. *n.*22. *cocta*, non *cruda*, ſunt *medicanda.* Atque hujus magni canonis in alienos à re ſenſus frequentem contorſionem fuiſſe cauſam haud minimam equidem exiſtimo, cur Medici tot celeberrimi multis retrò ſæculis ne hilum ferè ſomniârunt de purgationis beneficio in febribus continuis. Nempè cùm febrium primi inſultus (& maximè poſtquam ægrotantes lectulo calidiori fuerint aliquamdiù incarcerati,) cruditatis ſigna evidentia ſæpiſſimè exhibeant, Medici aſtantes utut in praxi aliàs egregiè verſati, ſtatim ad ſudorifica tanquam unicum aſylum plerumque confugiunt, ad catharſe*ω*s autem mentionem non minùs ipſi quàm ineptæ nutrices magnoperè exhorreſcunt.

Nec me præterit, quòd autores aliquot de catharſi in febribus, ſicut & de aliis ferè omnibus, diſputâtiones prolixas inſtituerint, ſed ſi rem ipſam paucis complecti liceat, potiùs ad implendam paginam, ad animum lectoris occupandum, atque ad doctrinæ copiam oſtentandam, quàm ad veritatem ipſam ſive illuſtrandam, ſive determinandam verbosè collimârint. Magnum hujuſce ævi ornamentum & lumen, Sydenhamius, inſolitâ animi fortitudine ac ingenio non vulgari præditus, hanc rem de quâ alii planè verba dederunt, tùm ratione multiplici comprobavit, tùm factis, hoc eſt, praxi ipsâ pleniùs abſolvit.

Præparatio humorum crudorum in febribus uſitata, per alexipharmaca ac ſudorifica, magis ad humores crudiores reddendos, quàm ad coctionem veram introducendam ſpectat. Profectò iſta immaturam potiùs ad mortem præparant, dum cruditates ex imis corporis partibus ſursùm ad caput impellendo, phrenitides, convulſiones atque ejuſmodi deploranda ſymptomata certo certius arceſſunt.

In principiis febrium (ſive ſint eſſentiales, ſive ſymptomaticæ) ſiquidem præ coctionis lentâ expectatione evacuationes neceſſarias in craſtinum produceremus, tempus illud opportunum ſæpè irrevocabile celeri pede præterlabitur. Tempus illud, quo fundamentum omne curationis ſecuturæ illicò jaciendum fuit, quo demùm vires conſtant, quo ferè ſolo evacuationes emolumento eſſe poſſunt, ſub cardiacorum inſulsâ adminiſtratione, vel chymicorum febrifugorum fallaci experimento, paulatìm fugit, atque æger nuperrimè

athleticus, furibundus nunc denique redditus, miſerrimè perit. Adhæc affirmo, quòd non obſtante hominum cæco præjudicio, evacuationes opportunè celebratæ urinam, quæ cruda apparuit, ad coctionem exoptatam, atque unà ægrotantem ad incolumitatis propiorem conſpectum citiùs ac certiùs ducat, quàm quodlibet aliud, quantumcunque illud fuerit, quod nobis innoteſcit, humani ingenii tentamen.

Præparatio igitur, de quâ nunc agitur, nequaquam eſt aggredienda ſudorificis propriè dictis, hoc eſt, corpus excalfacientibus, quæ nullo nomine teneris infantibus aut puerulis proſunt, ſed multifariàm lædere deprehenduntur. Quandoquidem res prorsùs temperatæ aciditatem prædominantem ſecurè abſorbebunt, ebullitionem paulatim lenient, atque anodyna potentia actuta ſunt evaſura. Talia ſunt: *Oculi & Chelæ cancrorum*, *Teſtæ oſtreorum*, *Concharum*, *Os Sepiæ*, *Cortices ovorum*, *Creta*, *Corallia*, *Corallina*, *Margaritæ*, *Mater perlarum*, *Lapis Bezoar uterque*, *C.C. uſtum*, *Ebur uſtum*, *Os è corde cervi*, *raſura C.C. unicornu*, *Bolus Armena*, *Terra ſigillata*, *Lapis hæmatites*, &c. Inter compoſita, *Pulvis è chelis cancr. compoſitus*, *Lapis è Goâ*, *ſpecies confectionis de Hyacintho*, facilè primas obtinent.

Ante omnia hìc animadvertam, quòd, nè liberalitas Medicorum versùs egenos ſummè neceſſaria quoquo velo retardetur, pretioſa illa medicamina ex Indiis longè advecta (quantum in me eſt obſervare) non magis benignos effectus edant, quàm quæ viliori conſtant pretio, & quæ, in uſum Humani Generis multiplicem, nunquam ſatis colenda divini numinis Providentia ubertìm ſuppeditavit.

Eapropter etiam magiſteria lapidis alicujus pretioſi apud multos ampliſſimis præconiis celebrata, nullis ego laudibus efferre poſſum. Certè nativas quæcunque ſunt vires alienis commutârunt. Quæ potenter abſorbere acidum apta nata priùs fuerunt, acido-dulcia jam reddita, arti planè debent, quod ad idem minùs valeant.

Nullam mentionem conſultò feci ſalium volatilium, ſive ſint oleoſa, ſive ſpirituoſa; non bezoardici mineralis, lunaris, aut ſolaris; non ſpiritûs ſalis armoniaci, non cornu cervi: quorum tamen ſpirituum uſus haud prorsùs improbandus eſt vel in tenellis: nempè quia acidum abſorbendi facultate excellunt, verùm eos ſummâ cum cautione in tenellis uſurpandos eſſe, propter calorem non exiguum eoſdem concomitantem, adverti velim. Ideóque nec elogiis hìc ſunt prædicanda ſalia lixivialia, neque aquæ cardiacæ calidiores, quales *aqua pœoniæ compoſita*, *epidemia*, *cœleſtis*, *mirabilis*, *cinnamomi fortis*, & ſimiles qualeſcunque, niſi hæ minimâ quantitate aliis temperatioribus adeò diluantur, ut vis earum calefaciens ſapori ferè inſenſibilis fiat. Etenim quæ corpus valdè calefaciunt, quocunque nomine honorifico ea nobilitentur, ceu pretium aliquod ineſtimabile præ ſe ferant, ceu ſalutem ferè immortalem fronte durâ promittant, corpuſcula puerorum, & multò magis infantum, facilè colliquabunt, naturalem omnem calorem vel ſenſim depopulabuntur, vel in febrilem tandem vertent, ac denique tenerrimæ ipſorum ætatulæ non magis conveniunt, quàm lacticinia & panatellæ ſtomachum aratoris oblatrantem poterint compeſcere. Quibus ductus rationibus

Galenus uſum theriacæ ipſius, utut ritè præparatæ, quam tanquàm unam ferè omnium panaceam ampliſſimis laudibus in cœlum uſque ſuſtulerat, pueris tamen ſanctè interdixit.

Quòd prædicti pulveres temperati acidum abſorbere ſoleant, eſt res ita vulgò nota, ut probatione nullatenùs indigeat. Quòd verò anodynorum tutiſſima, ut & ſemper certa & indubitata in torminibus puerorum ea ſint futura, luculentiſſimè apparebit, ſi doſi multùm liberaliori quàm vulgari, hoc eſt, ſufficienti ad finem propoſitum exhibeamus. Adhæc, audacter eloquor, quòd prædicti pulveres rectè exhibiti tormina eorum quæcunque, & inquietudines undecunque natas, niſi ob partium principalium inſignius aliquod vitium nihil ſpei ex medicinis qualibuſcunque ſit reliquum, eâdem certitudine compeſcuerint, quâ certi eſſe poſſumus rhabarbari vires purgativas demùm futuras.

Si in violentâ aliquâ inflammatione aut turgeſcentiâ humorum tantummodò ſex uncias ſanguinis adulto detraheremus, cùm viginti ad minimum fuerint neceſſariæ, non eſt quòd venæſectionem tanquam minùs propriam curationi inculpemus, ſed parcior illius remedii potentiſſimi uſus eſt unicè incuſandus. Similiter ſi pulverum prædictorum uncia una aut altera fuerit requiſita ad ægritudines infantum quibuſcum corripiuntur demulcendas, quid magni ex drachmæ unius aut alterius (eodem temporis ſpatio quo uncia fuit neceſſaria) uſu imperfecto, liceat expectare ? Medicamentorum exquiſita notitia eſt exigua, nè dicam minima, pars boni & periti Medici. Uſus medicamentorum rectus ad intentiones Medicas integrè ſatisfaciendas, adaptatio tùm generis, tùm quantitatis medicamentorum particulari ægrotantis temperiei, idque à morbi præſentis perſpectâ penitùs naturâ ; dignotio temperamenti conſummata, & potiſſimùm in adultis an ſit ſanguineum, an verò melancholicum ; an ſcilicet febris ſanguinem maximè exagitaverit, an verò ſpiritus ex tumultu deficiant, & vires fuerint enervatæ : denique diætæ recta inſtitutio, ſunt omnia longè excelſioris momenti ad Medicum optimum ſtabiliendum, quàm præſcriptorum Medicinalium apparatus, undecunque collectus fuerit, numeroſiſſimus. Sin illud minùs verum fuerit, Pharmacopola receptorum Doctiſſimus Doctorem eruditiſſimum in re Medicâ facilè ſuperabit, ipſum Pharmacopæum ſervulus garrulus confeſtim æquiparabit ; nec non nutricula, aut ſaltem locutuleiæ & compotrices fœminæ libris receptorum hæreditariorum turgidis jamdiù locupletatæ, palmam tùm à Medico quantumvis docto, tùm à Pharmacopæo in præſcriptionibus medicis utcunque verſato, fortè fortunâ reportabunt.

Verùm ut inſtitutum proſequar, infanti anniculo febricitanti, aut torminibus (ut plerumque fit) excruciato, hujuſmodi præſcriptionibus ſuccurrere ſoleo.

℞. Pulv. è chel.cancr.comp. margar.præpar. an. ʒ.j.M.F. pulvis in vi.part. æqual. dividendus.

Vel ℞. Bezoard. Orient.margar.præpar. ocul. cancr. præpar.an.ʒ.ß.ſpecier. confect de hyacin.℈.j. F. pulvis ſimiliter dividendus.

Vel ℞. Pulv. è chel. cancr. ſimpl. ocul. cancr. præpar. ℈.ij. cochinell.gr.vi.

M. F. pulvis tenuiſſimus in vi. chartulas dirimendus. Sumat unam quamprimùm, repetatur (ſi res urgeat) bihorio pòſt, ac deinceps quartâ quàque horâ, niſi ſomnus intercedat, per duos primos dies. Exhibeantur verò pulveres, in cochleari Julapii ſequentis, ſuperbibendo cochleare alterum.

℞. Aq. lact. alexit. ℥.iv. ceraſ. nigr. ℥.ij. pœon. comp. epidem. an. ʒ.ij. ſacch. perlat. ℥.ß. M.F. Julap.

Vel ℞. Aq. puleg. lact. alexit. an. ℥.iij. ſyr. caryoph. ʒ.vj. M.

Vel ℞. Amygd. dulc. excort. n. x. contund. in mortar. marmor. ſensìm affundendo aq. hord. aut. aq. lact. alexit. ℔. ß. Colatur. adde aq. cinnam. ten. ʒ.vj. ſacch. albiſſ. ℥.ß. M. F. Emulſio.

Nonnunquàm Julapio ſummè perlato (omiſſis aliis) uti ſoleo, vas diligenter agitari monens, antequam effundatur.

℞. Aqu. ceraſ. nigr. ℥. iv. totius citri ℥. ij. mirab. margar. præpar. an. ʒ. ij. ſacchar. albiſſ. ℥. ß. M. F. Julap. perlatum; de quo capiat cochlearia tria, ut priùs.

Sin moleſtâ tuſſi opprimatur infans, capiat ſubindè de mixturâ aut linctu quodam molliori cochleare dimidium, interìm pulveres ſupraſcriptos parciùs aſſumens.

℞. Corallin. pulv. è chel. cancr. ſimpl. an. ʒ.j.ß. ſyr. capill. Ven. de althæâ an. ℥. j. de Balſam. Tolut. ℥. ß. aq. papav. rhæad. ℥. ß. ad diluendum. M. Bolus armena ſæpè talibus propriè admiſcetur, utpotè catarrhos in pulmones depluentes potentiſſimè ſiſtens. Succus pulegii, in quo calefacto ſolvitur ſaccharum candum, paucis remediis cedit. Oleum amygdalarum dulcium etiam optimè conducit, ſi palato infantuli paulùm arridere deprehendatur. Item ſulphur vivum, aut flores ſulphuris (mirâ exſiccandi, penetrandi, imò & compactos humores in quâcunque corporis parte diſcutiendi, facultate prædìti) acidum abſorbentibus additi, in habitu phlegmatico, maximè ſunt ex uſu. Neque enim ſulphur noxiam aliquam aut deleteriam facultatem obtinet (prout Crato, aliique egregii nonnulli viri immeritò quidem ſomniârunt) ſed potiùs vi alexipharmacâ, expulſoriâ, & corruptelæ humorum oppoſitâ, maximè valet.

Repetitio pulverum prædictorum rarior, vel frequentior, non eſt exquiſitè definienda niſi pro ratione ſymptomatum, quatenùs aut mitiora ſunt, aut graviora. Id duntaxat repetam, tormina omnia, inquietudines, & vigilias infantum, teſtaceis aptè exhibitis æquè certò demulceri, ac dolores aut vigilias adultorum ipſis narcoticis ad tempus tolli.

Hìc autem, qui vel praxin medicam mediocriter delibaverit, objiciat, quòd ejuſmodi pulverum exhibitio nihil novi præ ſe ferat. Cui duntaxat refero, ineptum quidem, inſipidum, parciſſimum eorum uſum, atque nulli omninò intentioni ritè ſatisfacturum, diù nimiſque fuiſſe pluribus notum: at verò neque tàm repetitam, neque tàm magnam eorundem doſin, neque ſubſequentem purgandi neceſſitatem fuiſſe hactenùs literis conſignatam. Nota eſt fabella (quam & quicumque volet ad rem hanc noſtram transferat) de lepido quodam, qui cùm aſtantes glorioſè provocâſſet, ut ovum alterutri extremo immobile collocarent, neque quiſquam eorum varia tentans, myſte-

rium penetrare valeret, ipſe utrumlibet ovi extremum mediocriter frangens, admirationem omnem derepentè tollebat, & ſimul riſum commovebat. Id quippè cognitum, toti ſodalitio jam fuit facillimum.

Tertio die à quo ſum advocatus, niſi variolæ, morbilli, aut febris ſcarlatina, caput attollant, purgandum eſſe præcipio, nempè infantem unius anni, in hunc ferè modum:

℞. Syr. de cichor.cum rheo ʒ.ij. rhabarb. el. pulv. gr.xv. aut ℈. j. aq. lact. alexit. ʒ.j.vel cinnam.ten.gut.xxx. ad diluendum miſce.

Vel ℞. Syr. de rhamn. cathart. ʒ.j.ß. vel ʒ. ij. pulv. diaſen. gr.viij.M.

Vel ℞. Pulv. Comit. Warvicenſ. in nuperrimâ editione Pharmacopœæ Londin. deſcripti. aliis pulv. Cornachin. gr. vj. Sumat in cochleari aq. ceraſ. nigr. ſacchari tantillo edulcoratæ.

℞. Amygd. dulc. excort. num. iij. contund. in mortar. marmor. ſenſim affundendo aq. hord. aut aq. alicujus ſimpl.℥.j.vel ℥.j.ß.colat.diſſol.mann. opt.ʒ.iij. vel ℥.ß. M. F. emulſio cathartica.

℞. Elect. lenit. ʒ.ij. vel iij. ſolve in aq. lact. alexit. ℥.j.

In ſymptomatis ἀτόποις, ex ſummâ humorum putredine oriundis, ſæpè ex uſu eſt Æthiopis mineralis inferiùs deſcripti grana vj. vel Mercurii dulc. gr. iv. admixta in mortario vitreo, cum florum ſulphuris tantundem, in ſyrupi alicujus grati cochleari parvo, nocte catharſin præcedente, exhibere.

Si ægrotus infans ad tres vel quatuor annos jam aſſurrexit, vel ſi dentitionis negotium ſit maximâ ex parte abſolutum, & præſertìm ſi lumbricorum aut putredinis humorum gravioris aliquamdiù contractæ ſit ſuſpicio aliqua notabilis, Bolus ex iſtiuſmodi præparationibus apprimè conveniet, atque poteſt confici, cum mivâ cydoniorum, vel cum cortice citri condîto, per ſetaceum trajecto.

Ejuſmodi boli illis haud parùm conducunt, quorum alvus eſt vulgò conſtipata, & medicamentis difficiliùs ſolvitur, utpotè præparantes, quò catharſis manè inſequenti inſtituenda faciliorem, ac meliorem protinùs edat effectum.

Nonnunquam etiam regioni umbilici emplaſtrum ſequens, aut conſimile, adhibendum impero.

℞. Aloës Succotr. ʒ. j. fol. ſabin. ſummit. centaur. min. flor. chamæm. pulverat. an. ℈. j. terebin. Ven. q. ſ. f. empl. cujus margini illinatur paulum emplaſtri è cymino, quò meliùs parti adhæreat. Interdùm & cæteris colocynth. ℈.j. addere licet.

Nullum omnium medicamentorum purgantium novi magis accommodum ætati puerili, magiſque ex ſe innocuum notiſſimo, atque uſitatiſſimo rhabarbaro, quod febrium tenellorum materiam blandè admodùm, & tutò ſubtrahit, quod ventriculum, imò & totum corpus vitioſis humoribus prægravatum, tum leniter expurgat, túmque ſtrenuè corroborat, quodque eo nomine infantibus, pueris, prægnantibus, ſenibus, & ex morbo aliquo jam imbecillis, maximè quidem convenit. Titulum hieræ rhabarbarum profectò æquiùs meretur, mirè collaudatâ apud veteres, necnon à recentioribus etiamnum celebratâ, & in pilulis omnibus officinalibus locum primum, ſi-

ve baſin, tenenti Aloë, quæ ob amarorem ſuum inſignem non exiguam laudem quandoque poſtulat, verùm ob acrimoniam, corroſionem, & calorem quem corpori ſummum impertit, aliquam ſubit, nec immeritò, infamiæ labem.

Ab operatione lenitivi alicujus purgantis, pulvis prioribus conſimilis eſt veſperi injungendus, & poſteà repetendi ſunt ter vel quater in die, temporibus opportunis, pro duabus aliis nyctemeris; & rursùm tertio die iteranda eſt purgatio, cujus quantitas tunc demetienda eſt pro ratione operationis prioris.

His ritè peractis plerumque ceſſant graviora omnia ſymptomata, vel ſaltem multùm leniuntur, ut proindè in vado jam res ſit, quæ in extremo diſcrimine paulò antè fuerat.

Pueris aliquantùm provectioribus eadem methodus (ſub quâcunque formâ perficiatur) humores primùm præparandi, dein expurgandi, tutiſſimo uſui eſſe poteſt, proportione alterutrius medicamenti, ſecundùm ætates, diligenter obſervatâ.

Notandum eſt, quòd prima catharſis quam pueris febricitantibus adhibemus, ſit non tantùm è lenitivis, verùm etiam doſis eorum plerumque ſit mitior, quàm aliàs fieri debet; quodque nocte primam catharſin præcedenti enema mitiſſimum è lactis vaccini unciis quatuor ſaccharo dulcorati, & ſalis tantillo addito in alvo aſtrictâ, ſit nonnunquàm injiciendum.

Inſuper ad vim primæ iſtius purgationis accelerandam, atque defectum medicamenti cathartici (ſi quis tunc ſit) ſupplendum, Cryſtallorum Tartari ſcrupulus unus, aut alter, in cochlearibus aliquot juſculi avenacei tenuioris, aut ſimilis, ſolutus, tutiſſimè atque efficaciſſimè exhiberi poteſt.

Verùm imprimis cavendum, quòd cryſtalli tartari ſinceri, & ritè præparati, in uſum vocentur, non autem adulterini iſti, & vulgò venales, quorum pretium ferè idem eſt, ac tartari ipſius crudi.

Si infantem carnoſum, obeſum, aut temperamento humidiſſimo, atque in acidum degeneri conſtantem, ægrotatio aliqua difficilis (idque tempore brumali potiſſimùm) corripiat, ut putredo acetoſa duabus purgationibus in hunc modum exhibitis nequeat in totum ſuperari, tunc in eâdem methodo ad vicem unam aut alteram adhuc perſiſtere oportet, donec ægritudo omnis penitùs evaneſcat: niſi quòd diei unius aut alterius intervallum præfatis diebus, in quibus pulveres acidum alterantes erant exhibendi, debeat ſuperaddi.

Nec incommodi quicquam obſervare unquam potui ex toties repetitis purgationibus in temperie contumaciſſimâ, ſed vires priùs enervatæ gradatìm redintegrari ſunt ſemper viſæ.

Id ſolummodò cavendum in puerulis purgandis, quòd nulla unquam occaſio, quæcunque ea ſit, viribus fortiorem catharſin iis adhiberi poſtulet.

Quamobrem hìc præterire non poſſum quæ maximus rei medicæ magiſter, Hippocrates, in libro *de medicamentis purgantibus* ſcitè, ſed minùs rectè intellecta, ediſſerit: *Quicunque igitur à febribus fortibus corripiuntur, his medicamenta purgatoria dare non oportet, donec remiſerit febris. Sin minùs, ſaltem non intrà quatuordecim*

tuordecim dies. Carnes enim ipſorum & ventres, quùm calidi ſint, medicamentum aſſumunt, & nihil depurgantur, & febris major fit, & color evertitur, & morbi regii ſpeciem præ ſe ferunt. Commotâ enim bile, & non purgatâ, non ſorbere vult æger, neque bibere, ſed omnia abominatur, & plerumque perit. At ſi hâc die ſuperſtes maneat, & unà cum purgatione remittat febris, ſanus fit. Quapropter in febribus vehementibus medicamenta purgatoria exhibere non oportet. Verùm ſi alicui opus fuerit, infuſum per clyſterem adhibere potes, quotieſcumque volueris. Hoc enim minoris periculi eſt.

In his verbis Magiſtri noſtri obſervandum eſt I. Eum verba facere de febribus adultorum, quæ fortes, vehementes, atque ardentiſſimæ eſſe ſolent, non verò intelligenda eſſe de febribus infantilibus, aut puerilibus, cujuſmodi ſunt naturâ mites, & minùs ardere aptæ. II. Medicamenta purgantia ſui temporis fuiſſe vehementia, fortiſſima, necnon dicta deleteria, ut elaterium, colocynthida, helleborum, & ſimilia; noſtrorum verò lenitivorum pleraque mitiſſima, imò maximè temperata, ſi non quædam actu frigida, fuiſſe ejus ſæculi ſapientibus adeò incognita, ut antipodes, ut novum Orbem, ut denique Artem Typographicam. III. Hiprocratem loqui de febribus in naturali ſuo ſtatu, & ſibi aliàs permiſſis, ſicut & deſcriptiones ſuæ morborum epidemicorum veriſſimè atque accuratiſſimè ſeſe habent; non verò de febribus intelligi ipſum fas eſt, quatenùs ars futurorum ſæculorum, & maximè præſentis hujuſce ſæculi, utcunque invidis præſentia malè audire ſolent, provectior quidem & maturior (quod poſteri gratâ memoriâ, nî maximè fallor, recolent, & facilè confitebuntur) tandem didicit, eas ad purgandum ritè præparare, atque earum truculentiam liberaliori adultorum venæſectione, die præcedenti catharſin habitâ, multùm temperare, aut etiam perdomare. IV. Conſiderandum eſt, Hippocratem hìc docere, quòd ſi febre detentus medicamentum catharticum aſſumat, atque ejus diei periculum fortè effugiat, ipſe ſtatim, id eſt, *eâdem ipsâ die* in ſanitatem incolumis redeat. Quod verum quidem eſſe, & pueros febricitantes eâdem ipsâ die, ab operatione primæ catharſeωs abſolutâ, ſymptomata febrilia univerſa, (id autem imprimis tempore verno aut æſtivo) ſtatim excuſſiſſe ſæpè ſæpiùs vidi.

His itaque præmiſſis dico, Hippocratem rectè ſentire, de purgantium medicamentorum deploratis affectibus, prout pharmaca ſui ſæculi fortiſſima in febribus ardentibus imperitè, nempè venæſectione haud præmiſsâ, exhibebantur. At verò ſi in adultis, & præſertìm ſanguineis, aut athletico temperamento donatis, die catharſin præcedenti, ſanguinis liberali manu detrahatur, atque lenitiva noſtra proximâ exhibeantur; aut ſi juniorum corpora teſtaceis, & ejuſmodi acidum contemperantibus præparentur, quò meliùs cauſa febris primaria radicitùs expurgetur, via ad ſanitatem celerior, imò ſecurior ſternitur, quàm cardiacis aut diaphoreticis quibuſcunque fieri poteſt.

Videtur autem mihi (ut id obiter dicam) ea eſſe vera & principalis ratio, cur catharſis apud Medicos benè doctos in acutis morbis hactenùs ità malè audiverit: nempè quia iidem plauſtrum equis, ut aiunt, præponere ſolerent,

hoc eſt, catharſin venæſectioni præmitterent, aut ſaltem poſthabitâ ſectione venæ, ubi apprimè neceſſaria fuerit, catharticum ſolùm, idque è fortioribus, temerè propinarent.

Quod ad venæſectionem puerorum attinet, quamvis materiæ febrilis in pulmones metatheſis inſignior, & tuſſes convulſivæ, eam in minimis infantibus quandoque exigant, tamen apertè conſtat, eam non eſſe medicinam iis naturâ conſentaneam, neque magis huic tenerrimæ, quàm decrepitæ ætati accommodam. Et proindè minimè neceſſarium duco ejus auxilium implorare in quibuſcunque infantum affectibus, niſi in tuſſibus iſtis convulſivis, vel ubi febrim ſubitò exortam tuſſis importuna concomitari ſolet: niſi & in contuſionibus gravioribus, quæ nonnunquam contingunt. Etenim rarò aut nunquam infantes victu tenuiori & minimè lauto nutriri ſoliti verâ plethorâ (utcunque fuerint floridi) laborare ſunt habendi. Humiditas iis ineſt, quâ diffluere omnes ſolent, atque ejuſdem humidi in acidum præternaturalis, ac facilis converſio, eſt omnium illis ægritudinum cauſa. Neque credam, ſanguinem corpore eductum poſſe humidum temperamentum, idque præſertìm in acidum jam degeneratum, propriè corrigere.

Sunt qui pertinaci contradicendi cupiditate ducti, omnimodum mittendi ſanguinis uſum, vel in adultis, incuſant aut reformidant. Nimirùm hi ſunt Helmontii illius nunquàm iracundi, & rationi medicandi veteri ſemper amiciſſimi, ſequaces diſcipuli; arcanorum tantorum fortunati hæredes, ut nec Ars Medica, nec Reſpublica eorundem notitiâ unquam fuerit digna. Nimirùm & hi ſunt, qui Chymiæ cujuſdam non vulgaris, Medicis omnibus peritis planè ignotæ, quæ non niſi mirandos effectus producere ſolet, adeptos & Philoſophos per ignem ſeſe venditant.

Teſtacea omnia validè exſiccant, eâque de causâ affectibus ab humiditate nimiâ pendentibus, ſicut & naturis eâdem abundantibus, propriè conveniunt. Puerorum autem temperies humidiſſima eſt, eò quòd omnium molliſſima. Quin & leviuſculâ adſtrictione ſunt eadem prædita, quæ uſtione deperditur, quanquam uſtio calorem, imò & acrimoniam non exiguam impertit, quod in calce vivâ, ut & in chymicis quamplurimis medicamentis, manifeſtò apparet. Cæterùm & aciditatem potentiſſimè obtundunt, quæ humiditatis aqueæ putredinem perindè ſequitur, ac ignem calor. Porrò teſtacea nullam calefactionem teneris corpuſculis præbent, quâ potiſſimùm conſideratione ductus eorum uſum omnibus aliis medicamentis in puerulis curandis longè antepono.

Sed eſt & aliud, propter quod hujuſmodi teſtacea in pueris tractandis prædico. Ventriculus ipſorum fermento quodam voraci, nè dicam inſatiabili, imbuitur, cui tantiſper compeſcendo liquida ſola minùs valent. Siquidem aut obtundi debet butyro orificio ventriculi ſuperiori diù innatante, aut panatellis, vel fartis farinaceis, haud ità confeſtìm ventriculo depulſis, nutriri diſcupuit. Atque ægrotantes puerulos non ſemel obſervavi vix aliâ causâ langueſcere, quàm quòd eos nutrices victu tenuiori ac nimis liquido reficere ſolerent. Quapropter teſtacea multis nominibus puerorum naturæ ſunt

idonea, neque impreſſionem ſive alterationem quam in ventriculi regione faciunt, ità celeriter ac liquida medicamina quæcunque deperdunt.

Ut nihil dicam de avibus quamplurimis picâ ſive appetitu depravato (quod Pullariis notum) debilitatis, quæ arenâ cibo inſperſâ, atque unà deglutitâ citò convaleſcere ſolent.

Teſtaceorum nomine, non ſolùm propriè dicta intelligi, ſed & corallia, cretam, corallinam, bezoar utrumque, & ſimilia, eâdem ferè facultate acidum abſorbendi conſpicua, & naturis affinia, licèt pleraque ſtirpis prorsùs alienæ deſignari volo.

Hujuſmodi medicamenta quidem diù in uſu medico fuerunt, verùm uſus eorum rectus, & naturæ puerili maximè accommodatus, aut nullatenùs innotuit, aut opem ferè nullam hactenùs tulit. Perminuta enim illorum doſis planè effecit, ut ad alia minùs tuta, imò naturæ puerorum contraria & noxia (intelligo Opiata) quilibet Medicorum, in vigiliis & doloribus compeſcendis, jamdiù tranſiret.

Atque hìc me non fugit ſcomma quoddam ſuper hâc re à Medico celeberrimo in me olim miſſum. Nempè cùm ad ſubveniendum puero nobili, maximarum facultatum hæredi, curæ meæ demandari ſolito, & febre periculoſiſſimâ tùm langueſcenti, meo monito accerſeretur, atque ille narcotici exhibitionem ſtatim proponens, me ejuſdem uſui maximè reluctantem inopinatò offenderet, *Tu*, inquit, *more exoleto*, *non hodierno*, *ſi ita ſit animus*, *medicinam facere videris*; cui ego: neque, ut mos inceſſit, pueris medicinam quidem aut facio, aut unquam me facturum credo. Cùm enim ex prædictorum uſu, non minùs certus ſim, imò longè certior (nî plurimùm fallor) & ſaltem tutior, in torminibus compeſcendis, vigiliis ſublevandis, doloribus quibuſcunque leniendis, & denique in diarrhœis ſiſtendis, ac eſt quilibet alius (quantumlibet *Narcotica* vulgò æſtimantur) cum maximo vitæ diſcrimine, per id genus medicamenta.

Nullus, quod ſcio, Opiatorum inſanus admirator eorum uſum in debilibus, imò debiliſſimis naturis unquam laudavit; licèt in eiſdem nonnulli Opiatorum uſum tacitè perſequerentur. Nempè Proverbium illud animo tenaci fortè complectentes, quòd mortui obtumeſcant. Verumenimverò cùm pulſus juniorum ſit debiliſſimus, temperies naturâ tenerrima, & vires ſint admodùm infirmæ, neutiquam mihi conſtat, cur incertis & periculoſis medicamentis, quando tutiora, imò tutiſſima ſint æquè in promptu, ægrotanti puerulo ſubvenire contenderemus.

Adjiciam & illud, quòd ex quo mihi abundè innotuit teſtaceorum, atque ejuſmodi, vis prorsùs anodina, imò infantibus ſoporifera (dummodò doſi ad finem attinendum requiſitâ tùm exhibeantur, tùm repetantur) vix quæpiam eorum ægritudo, quantumvis dolorifica, minimam narcoticorum propriè dictorum delibationem poſtulare mihi viſa eſt.

Ut autem in nullis infantum affectibus pharmacia Opiatica eſt probanda, ita neque in eiſdem medicamentorum calefacientium (quantumlibet nomine cardiaco, aut ſalutifero vulgò inſcribantur) uſum, ſaltem libera-

liorem, laudare unquam poſſum. Cardiaci nomen affabrè, & ſingulari artificio inventum fuit, ad mulierculas omnes blandè demulcendas, ad facilem captum ruricolarum ſæpè à Medicis peritis longè habitantium, atque à bonis in viciniâ matronis medicinam eleemoſynariam cum laude facientibus cardiaca ad omnes morbos reportantium, & denique ad ignorantes univerſos ſummâ oblectatione nunquam non perfundendos. Quis enim ex cardiaco propinato malum aliquod ſuſpicetur? Et tamen res eſt aliquantùm dubia nonnullis emunctæ naris Medicis, an eorum qui citrà violentiam diem obierunt, plures ex morbis vel cardiacis reverà interierint. Quicquid enim morbi ſymptomata exaſperare ſolet, ſitim auget, linguam aridam facit, aut quoquo modo febrilem flammam intendit, naturis omnium tenerrimis, & vires illatæ injuriæ ferè nullas opponentibus minimè quidem convenit. Et profectò diverſa nocumenta, nè dicam exitialia, ex regimine puerorum calidiori iterùm atque iterùm ſuprà adverti, cùm ex uſu temperatorum prædictorum, quotieſcunque is fuerit, nè unum quidem incommodum obſervare unquam licuerit.

Hic objiciet aliquis, quòd ex durâ, & penè ſaxeâ medicamentorum prædictorum ſubſtantiâ, obſtructiones neceſſariò progignantur, quódque res ejuſmodi indolem puerorum tenerrimam, & vias omnes minimas, propter partium exiguitatem, procliviores obſtructionibus reddere debeant.

Cui dubitationi quò meliùs ſatisfaciamus, conſiderandum eſt, parentem obſtructionum ſolennem & legitimum eſſe acidam intemperiem, quam ſæpè contrahere ſolent infantes, ex ipsâ aëris frigiditate, atque ex temperamenti ſolâ teneritudine, utut victûs tenuiſſimi, ac limpidiſſimi ratione utantur. Ideò & quæcunque acidam intemperiem corrigunt, contemperant, aut obtundunt, & coagulationes ſolvere apta nata ſunt (quod imprimis ejuſmodi res faciunt, & ſine caloris tantilli additamento) obſtructionibus ſubmovendis, & reliquæ ſymptomatum catervæ ex hâc ansâ pendentium citò devincendæ maximè ſunt idonea.

Alii fortaſsè crimini dabunt, quòd abdita, & in Scholis Medicorum jamdiù celebrata de Criſibus doctrina interim negligatur, quódque dierum criticorum computatio veteribus ad unguem inſtituta, & ab iis, qui res minùs intelligibiles maximè admirantur, etiamnum prædicata, in oblivionem nobis abeat. Subjicio igitur, cùm criſis ſit repentina mutatio in morbo facta, vel ad ſalutem, vel ad mortem, eam, quatenùs ſummâ diligentiâ obſervare licuit, ab ipsâ curationis methodo (idque maximè in tenellis, de quibus hìc res agitur) in totum pendere, atque à ſolertiâ Artis vel imperitiâ aut accelerari, aut produci. Etenim cùm evacuationibus generalibus tempeſtivè adhibitis curatio principaliter innitatur, cruditates febrim committentes citiùs quàm aliàs fieri ſolet, concoquuntur, pars materiæ morbificæ ſtatim eliminatur, & reliqua viribus impar medicamentis deinceps adminiſtratis faciliùs cedit. At verò cùm diaphoreticis, & cardiacis dictis exagitari ſoleant humores, aut in majorem confuſionem ſpiritus quotidiè ſubvertantur, at-

que res permittatur ſolis enematis, quæ ultrà craſſa inteſtina integris viribus nunquam tranſgrediuntur, uti concoctio, ita criſis ipſa, jure merito poſt nimiopere doctam & ſolennem medicamentorum quampluriùm pompam ſerò, imò tardiſſimè eſt expectanda.

Ut verò finiam, criſis nihil aliud quidem videtur, quàm ultimum naturæ conamen reliquis omnibus viribus materiam morbificam per locos convenientes tandem evacuare. Idque apud nos ſæpiſſimè contingit per ſudores, nimirùm ob præpoſterum regiminis calidioris uſum. Fit etiam ſæpè per hæmorrhagiam, per alvi fluxum, per vomitum, & nonnunquam per urinas. Quæ omnia concludere efficiunt, quòd natura ipſa, Medicorum optimus, & ſapientiſſimus, nullam aliam febres judicandi rationem, niſi quæ debitis evacuationibus perficitur, aut vult unquam intelligere, aut conari.

Multa nuperis hiſce temporibus variè ſunt conſcripta, atque argumentis diſceptata, de inſigni præcipitantium uſu in Medicinâ, quaſi omnes ægritudines quibuſcum homines conflictantur facillimè abigerentur, ſi præcipitantis proprii & ſpecifici cuique morbo maximè accommodati dignotionem exquiſitam nos haberemus. Notandum eſt autem, nos impræſentiarum agere de affectibus puerorum acutis & febrilibus, qui vitæ eorum derepentè interminantur, non verò de chronicis, qui medicamenti longas dant inducias, atque novas rerum facultates curioſè experiri tutiùs permittunt. Rursùm præcipitatio eſt ſeparatio particularum craſſiorum, quæ vi ſolventis acidi in liquore aliquo claro imperceptibiles ſuſpendebantur, aſt ope acidum infringentis, vinculis jam ſolutæ, ad fundum depelluntur. Porrò cruditas, quæ in febribus apparere ſolet, nobis quidem videtur prædominantis acidi genuinus effectus: Coctio verò acidi multùm infracti, atque naturæ vincentis ſignum. Et pro ndè catharſis arte ſollicitata cruditates ſursùm priùs latas versùs fundum corporis deorsùm impellit, & videtur præ omnibus aliis medicamentis propriè præcipitare, quò eædem per alvum vel urinas tandem exorentur. Quinetiam quodcunque aliud medicamenti genus (tametſi Speculatores, Philoſophos ſe nuncupantes, longè aliter ſentiunt) præcipitandi rationem aliquam habet, vix aliam ob cauſam, niſi quatenùs quodammodò catharticum, illum effectum unquam producit. Neque enim præcipitatio in corpore diverſiformi, atque totidem ſuccis & humoribus, tot ductibus & anfractibus conſtanti, eâdem aut celeritate aut certitudine tranſigi poſſe intelligenda eſt, quâ Præſtigiator Chymicus inſtillationibus varii generis in ſuos liquores, vel colorum mutationes planè admirabiles molitur, vel præcipitationes dictas magiſteria quantociùs conficit. Quandoquidem igitur febris partes vitales, & maximè ſuperiores, intentare ſolet, neque experimentis incertis aut periculoſis moram aliquam relinquit, prudentis Medici certè erit, quâ poteſt efficaci methodo, materiam febrilem non modò levioribus aut fictitiis præcipitantibus demulcere, quin & veris & genuinis, hoc eſt, evacuationibus opportunis, quamprimùm fieri poteſt, radicitùs extirpare.

Cùm verò per plurimos Medicos famæ celebritate admodùm conſpicuos, jamdiu, imò etiamnùm, ſerpſerit conſuetudo fugam omnium ferè febrium ſudorificis maturandi, non abs re erit hìc pauca quædam eò ſpectantia nunc ſubnectere.

Ut primùm quempiam febre epidemicâ correptum vident, de malignitate neſcio quâ protinùs ſomniant, atque alexipharmacis & diaphoreticis haud parùm calidis malignitatem illam propulſare indeſinenter contendunt. Interim febris ex ſuâ naturâ ſæpiſſimè mitis, nec mali omninò moris, ex ipsâ methodo verè maligna (ſi quæcunque alia) ſolet effici. Etenim cùm ſerum ſanguini per venas & arterias transferendo debitum ſudorificis importunis ità penitùs exhauriatur, nil mirùm eſt craſſiores ſanguinis partes in motu ſuo interrumpi, ac quodammodò ſtagnare; pulſum exindè debilitari, atque inæqualem, undoſum, tremulum, formicantem, aut intermittentem reddi; Urinas inſuper eâdem de causâ pauciſſimas eſſe, aut cruditatis ſummæ indicia exhibere; ac denique notas malignitatis primarias, nimirùm petechias, maculas purpureas, & quandoque ſtigmata peſtilentialia, (varios gangrænæ fientis aut facti gradus) ſeſe oſtendere ſolere. Nempe habitus corporis humido multo priùs perfuſus, & benigno calore conſtans, ſub regimine calidiori ſtatim exareſcit, aduritur, atque æſtu acerrimo prorsùs torretur: ut proindè neque lymphæ irrigandis continuò partibus deſtinatæ copia ſufficiens reſtet, neque ſanguis craſſior jam redditus, & paſſim ſtagnando idoneus, per vaſa circuitioni perenni ad vitam ſuſtentandam neceſſariæ inſervientia ampliùs fluere aut moveri poſſit.

Illis autem qui malignitatis infœlicem notionem & retinere volunt, & cæcè deperibunt (utpotè nomen funeſtos ignorantiæ epidemicæ effectus tutiſſimè celans) propono conſiderandam communem Turcarum praxin, à Mercatoribus fide dignis mihi concreditam, indoctam quidem, ſed verè rationalem, quinimò naturalem, in curandâ ipsâ peſte malignarum omnium febrium facilè principe, per *ſuccum limonum* in omne juſculum liberaliùs inſtillatum, per fruſta *limonum* ſaccharata ore frequenter maſticata, & per potum apud eos vulgatiſſimum, dictum *Sherbett*, hoc eſt, per ipſum regimen frigidiſſimum: utpotè quibus Mithridatium, Theriaca Andromachi, radix ſerpentariæ Virginianæ, & cætera noſtrorum remedia calidiſſima, alexipharmaca nuncupata, bonis auſpiciis ſunt planè incognita, aut in nullo numero ſaltem habentur. Neque igitur mirum eſt, peſtem (cujus terror noſtratium animos fulguris adinſtar longè latéque percutit) apud ipſos nonnunquam minorem hominum ſtragem facere ſolere, quàm mitem aliàs febrim iis in regionibus in quibus graſſatur doctrina.

Argumentum eſt infidum, & vel puero dignum, quo Medici nonnulli, ad partes malignitatis tuendas, uti ſolent, quòd ſcilicet febrium quarundam natura rectè ſtatuatur maligna, quoniam eædem ſunt ſæpè contagioſæ. Nam ſi contagium neceſſariò indicaret, aut probaret exiſtentiam malignitatis, conſequeretur ſcabiem ipſam morborum malignorum numero fo-

re accenſendam. In quo tandem morbo nec vires concidunt, neque appetitus proſternitur, nec pulſus, aut urina quicquam à ſaniſſimis diſcrepant; ac denique in quo functiones tùm animales, tùm naturales conſtant,& rectè fiunt. Certè contagio aliquo non carent morbi, quotquot inſignem inflammationem in ſe habent: ut peſtis ipſa, de quâ jam loquor, ut variolæ, ut morbilli, ut tuſſis infantum convulſiva, & cæteri id genus morbi, qui inflammationi intenſiſſimæ originem ſuam debent.

Quod ad ſudorifica in febrientibus attinet, haud inficias eo, ſudores ſivè Naturales, ſivè Arte ſollicitatos, in primis febrium inſultibus (cùm pori cutis incipiant occludi, cúmque ſenſibilis aut inſenſibilis perſpiratio corporis plurimùm impediatur) nonnunquam maximi è re fore; ſudorifica autem, quæ in uſu eſſe debent, ſint temperata, non ea quæ incendium internum promovent. Neque ſint tàm ſicca, & pharmaceutica, neque etiam tàm ſpirituoſa, qualia flammam flammæ admovent, quàm liquida & culinaria, quæ materiæ copiam ſudoribus proliciendis ſupplere poſſunt, quæque ob calefactionem externam, non ob calorem ſuum ingenitum ſudores provocant.

Rem unam hìc notatu non indignam, nec à ſcopo noſtro prorsùs alienam, nolo prætermittere. Ea nimirùm febris, quæ anno jam præterito graſſata eſt, & cujus hiſtoriam nunc breviter tradam, malignæ etiam nomen, apud Medicos quoſdam diaphoreticorum uſu notiſſimos, fortè aſciſcebat.

A mediâ parte menſis Maii anni ultimò elapſi ad aliquot ſeptimanas, febricula quædam (quâ ægrotantes de leviuſculis doloribus ſingulos eorum artus per vices tentantibus, de dolore etiam capitis frontem imprimis corripiente, atque de vertigine quâdam maximè conquerebantur) adeò epidemicè invaleſcebat, ut nullam ſimiliter, quâcunque ex causâ, aut quâvis anni tempeſtate, hactenùs obſervaverim. Integræ familiæ quamplurimæ eâdem febri pariter corripiebantur, ut vix uni è multis procellam illam generalem effugere contigerit. Inſultus autem hic febrilis ità epidemicus ex varietate ipſius tempeſtatis anni tunc temporis pendere mihi planè videbatur, æſtu aliquot dierum intenſiſſimo in frigus derepentè mutato, perſpiratione corporis ſenſibili tunc impeditâ, & poris qui apertiſſimi fuerant ex improviſo occluſis. Illud verò ſuper hâc re advertam, nunquam tot homines ſimul ægrotâſſe, nunquam pauciores fuiſſe fato perfunctos. Eâ quidem febre laborantes, methodis tàm congruis quàm abſurdis, nimirùm venæſectione, catharſi, ſudorificis, adminiſtrationibus omnibus muliebribus, culinaribus, aut medicinalibus, domi aliquantiſper continendo, foràs in aërem prodeundo, equitandi exercitio aut alio quocunque, imò perturbatione omni & curâ paululùm vacando, ac denique nihil quicquam aut quodlibet agendo, in univerſum ferè omnes convaleſcebant. Si quos autem mitiſſimo illo morbo malè mulctari acciderit, adoleſcentes fuerunt & juvenes, fervidiori temperamento donati, atque ſudorificis calidiſſimis ultrà modum laceſſiti. Quod in hâc re notandum

reſtat, extimeſcendum eſt nobis, naturam hujuſce febris ità mitem ac benignam, tàm impropriis quàm ſalutaribus remediis facilè propulſatæ, effectus diros atque funeſtos poſthæc fortè habituram: nempè optatum illum ſucceſſum fruſtrà expectantibus bonis illis mulieribus, & gregalibus medicaſtris, ex cardiacis ſuis & neſcio quibus ſudorificis (cùm alia tempeſtas anni curationi fuerit planè adverſa, & febris quæpiam truculentis admodùm ſymptomatis ſtipatam ſeſe oſtenderit) quem tempore vernali, & cæptis quibuſcunque plurimùm favente, atque in febre omnium mitiſſimâ, priùs viſi ſunt experiri.

Priuſquam exempla aliquot curationum methodi noſtræ beneficio peractarum libeat proponere, paucula quædam adjiciam, quæ ſymptomata infantum magis uſitata reſpiciunt; quæcunque apud Autores vulgò invenienda ſunt curioſis relinquens.

Inter omnes affectus, qui vitæ infantum interminantur, nullus tot gravia ſymptomata progenerare ſolet, quot dentitio difficilis & laborioſa. Ægritudo illa novem menſium, ſive prægnatio (quæ ſexcentarum & innumerarum calamitatum autor, juſtiùs quàm ipſe uterus, perhiberi poteſt) genitrices non paucioribus periculis, quàm fœtum omnem dentitio exponit. Etenim cùm gingivæ tenellorum inflammationem talem ſæpiſſimè ſubeant, qualem aliæ corporis adultorum partes (undè febres hiſce impendent vehementiſſimæ) eò quòd dentes ex alveolis in conſpectum erumpere nequeant, minimè eſt demirandum eorum tenera corpuſcula tot ſymptomatis febrilibus graviſſimis ea propter jactari ſolere. Nimirùm illinc iis tormina ventris, vigiliæ, inquietudines, profluvium alvi, aut ejuſdem conſtipatio, dejectiones & vomitus virides, aphthæ, febres, convulſiones, & ſimilia: quæ univerſa eidem ferè methodo (ratione ætatis, & ſymptomatum violentiæ habitâ) acidum primò contemperandi, ac deindè leniter expurgandi indubiò cedunt; niſi morbus chronicus in acutum tranſiens, ſit valdè complicatus, atque altas adeò egerit radices in regione partium principalium, ut nullâ jam arte dimoveri queat; aut niſi miſellis fuerint ingenita mala, imò peſſima ſtamina vitæ.

Duplex eſt dentitionis tempus, infantibus moleſtum: unum, quo dens oſſe maxillari primùm emergere nititur, & quo gingivæ pars extera & ſuperior, abſque aliquo ejuſdem tumore, albido quodam circulo circumſcribi utplurimùm ſolet. Alterum eſt, quo dens mole jam auctior, & amplior factus, gingivam tumidam ſemper reddit, inflammationem inſignem in eâdem parit, atque eam perrumpere omni vi conatur. In primo illo dentitionis molimine, æquè ac in ſecundo, Chirurgi gingivas infantum quâcunque ex occaſione imperitè incidunt, quò ſcilicet dentes faciliùs erumpant, undè vulnus citrà neceſſitatem, & nullam plerumque opem ferens, teneris promiſcuè infligitur, quùm ſecundum ſolummodò dentitionis tempus (quod diligenter notandum eſt) eam plagam inferri propriè requirat.

Eſt & aliud circa hanc rem obſervatione non prorsùs indignum. Nempè quòd

quòd Chirurgorum nonnulli gingivam intumeſcentem aperire juſſi, phlebotomo ſuo id facere conſueſcant: quod pluribus exitio fuit. Nam cùm inciſio ejuſmodi ſtatim cicatricetur, neque foramen aliquod denti extrudendo aliquantiſper permaneat, planè inefficax ea ſit, atque alia remedia interim negliguntur. Curandum eſt igitur Medico, ut inſtrumento magis commodo (ſivè ſit ſcalpellum quo calami ſcriptorii vulgò conficiuntur, ſivè ſit aliud, cujus dorſum in denſitatem novaculæ æmulam aſſurgat) inciſio ſemper fiat.

Cùm aphthæ ab halitu acri incendii interni, teneram oris pelliculam (quemadmodùm & alias corporis partes interiores) rodente aut vellicante proveniant; quæ illam acrimoniam potenter retundunt, atque etiam tollunt, ea ſola nobis maximi ſunt æſtimanda. Gargariſmata autem, topica, & Στωματικὰ φάρμακα nullius hìc ſunt usûs. Nequeunt enim infantes os ſuum quoquo modo colluere, niſi id inter ipſam deglutitionem quadantenùs evenire exiſtimetur. Quippè illicò deglutiunt, quicquid ipſis propinatur ad colluendum aut hauriendum; imò ipſum illum humorem, qui tuſſis vi ad fauces rejicitur expuere nolunt (niſi invitos quandoque vomitus cogat) ſed in ventriculum ſuum delabi conſtanter permittunt. Nec verò materia ex quâ gargariſmata conficiuntur ità eſt nonnunquam innocua, ut tutò eorundem uſui in tenellis locus relinquatur. Certum eſt, aphthas (quantumlibet lactationem, aut qualemcunque eſitationem impedire ſolent) teſtaceis, & leniſſimis catharticis dicto modo intercalatis protinùs receſſuras eſſe; neque video, cur pluribus artificiis ad finem attinendum nimis doctè uteremur, cùm pauciora medicamenta, & ſimpliciora, tàm tutiſſimos quàm præſtantiſſimos effectus edere poterint.

Ratio autem, quare oris ſuperficies adeò aphthis producendis faveat, cùm interim cæteræ corporis partes ulcuſculis nullis afficiantur, hæc eſt: quoniam pellicula eſt eadem, quæ circumveſtiens regionem oris per œſophagum in ventriculum ipſum continuâ ſerie ejuſdem tunicæ exporrigitur ac deſcendit. Quamobrem halitus acres ex efferveſcentiâ corporis præternaturali circa hypochondria contingenti, tanquam ex aheno, per oris ſpiraculum ſursùm feruntur, atque membranæ illius partis labem ſuam facillimè infigit. Ideóque guſtus linguæ delicatulus ſapores omnes promptiſſimè diſtinguit. Denique propter eandem rationem Medici temperiem corporis prædominantem ex conſpectu linguæ uſitato valent dijudicare.

Diarrhœa infantum ab orgaſmo humorum in inteſtina delabentium, vel à turgeſcentiâ illìc bilis cum acido prædominium habente ſemper profluens, neque aſtringentibus propriè dictis, neque narcoticis eſt cohibenda. Aſtringentia enim refluxum humorum acrium versùs partes nobiliores producere ſolent; quod humidiſſimo & fluidiſſimo temperamento præditos in diſcrimen vitæ manifeſtum conjicit. Narcotica quidem ferociam humorum turgeſcentium ad tempus conſopiunt, quò ſcilicet vi ſæpè majori paulò pòſt recrudeſcant. Adde, quòd vires puerulorum tenerrimæ, & à morbo jam multùm fractæ, ac enervatæ opiatorum energiam potentiſſimam raro ſine

maximo ſalutis diſcrimine ſuſtinere valeant. Quæ verò acorem moleſtias omnes faceſſentem molliter demulcent, & tutiùs exhibentur, atque iis rectiùs conveniunt. Quamlibet enim in levioribus hujuſmodi caſibus (ubi febris abeſt) diaſcordii, & ſimilium, utroque medicamenti genere conſtantium, uſus in malam partem non ceſſiſſe, quin potiùs emolumento alicui fuiſſe, nobis quidem videatur, tamen compertum eſt, ea in febricitantibus infantulis periculo ſuo haud vacare; atque cretam, corallia, margaritas, ac id genus alia ferocientes humores compeſcentia, citrà aliquam caloris novi accenſionem, ut demùm rhabarbaro expurgentur, ſymptomati huic perdomando optimè conducere, & ſuppetias ſaniores ferre.

Nec minùs in fluxu deorsùm, quàm ſursùm habito, ſive vomitu, eadem prodeſſe liquebit. Quamdiu enim in ventriculi regione potiſſimùm regnat quæ eſt perturbatio, atque aciditas in primis omnium viis poteſtatem ſuam maximè exerat, medicamenta quibus facultatibus pollent eas integras, & illibatas, ventriculo impertiunt. Emetica, ut ſal vitrioli, vinum benedictum, tartarum emeticum, &c. hìc præ aliis remediis palmam nonnullis præripere videntur; ſed ſi ætatis tenerrimæ, & virium ſummæ imbecillitatis ratio in emeticis propinandis locum aliquem promereatur, & ſi coagulationum facilis ſolutio, ac deindè ſubductio, à rebus nullam naturæ vim injicientibus, nullum vitæ periculum ſecum ferentibus, ſatis efficaciter, imò longè tutiùs, atque ab emeticis, aut narcoticis, haberi poſſit, ſanè prudentis Medici erit ab iſtis omnibus abſtinere, aut etiam in totum abhorrere.

Neque eadem proſunt tantùm in fluxu omni, verùm & in torminibus infantum undecunque natis; in quibus non modò præſtantes, ſed & ſpecificas (ſi quælibet alia) facultates habent. Non ego Corticem Peruvianum (principem omnium hujus ſæculi medicamentorum) febribus intermittentibus magis ſpecificum, non opium (celebratum illud alterum remedium) vigiliis & doloribus magis compeſcendis, quàm teſtacea illa priùs memorata torminibus infantum ſpecificè ſubvenire cenſeo. Quanquam enim inter innumera ferè experimenta, in tantâ temperamentorum varietate, maternis tot tralatitiis infirmitatibus contingentia, fortè ſingulam hìc illìc inſtantiam contra nos militantem, curioſus quiſpiam fortè fortunâ, inquam, obſervare poterit, id tamen naturæ ſummè depravatæ, non remedio in viribus ſuis delinquenti, eſt omninò tribuendum. Neque enim Corticem ipſum, longè latéque pro ſpecifico deprædicatum, aſthmaticis viris febre ſive intermittenti, ſive aliquantulùm remittenti laborantibus, ità certò convenire conſtat. Et nihilominùs ſpecificorum omnium princeps in id genus morbis, & maximè in primo illorum genere, jure merito nunc audit.

Quod ad convulſiones ſpectat; aut inſultus illos ſæpè impropriè dictos Epilepticos, tàm à viribus jam proximè attritis & exhauſtis, quàm ab acrimoniâ materiæ morbificæ propaginem nervoſam extimulante ut plurimùm pendentes, teſtacea noſtra, & maximè ſi caſtoreum iis adjiciatur, magis

eximiis, imò & magis innocuis facultatibus, vel in tanto affectu, vigere deprehendentur (utcunque apud plures hactenùs pro quiſquiliis & rebus nullius momenti ſint æſtimata) quàm aut aquæ antiepilepticæ, quæ teneros plurimùm excalfaciunt, aut ſpiritus volatiles qualeſcumque, qui ſcintillarum inſtar in omnes corporis partes extemplò proſiliunt, quique ex parvis initiis magnum incendium febrile ſæpiſſimè faciunt. Nam cùm tunica ventriculi interior tota ſit nervea, atque tùm alimentorum, tùm medicamentorum facultatibus in penetralia corporis intimiora quantociùs transferendis ſit idcircò accommodatior, cúmque ſpiritus ejus partis, ut & cæterarum, incolæ jamjam irritentur, vellicentur, ac in motus inordinatos exagitentur, videtur nobis maximè neceſſarium, ut acrimoniam illam nervos irritantem abſorbentibus remediis, & tumultum ſpirituum planè compeſcentibus, imò ſomnum iis ſine Ναρκώσει conciliantibus, non autem rebus tumultum ſpirituum majorem excitantibus, & quæ calorem jam latè depopulantem augent, curatio potiſſimùm inſtituatur.

In convulſionibus quamplurima pro ſpecificis vulgò habita (quorum nomina diù in omnium ore tritiſſima reticere placet) tàm ab autoribus graviſſimis quàm à practicis celeberrimis decantari ſolent. Verumtamen virtutes eorum (quantum obſervare licuit) noſtram de ſe expectationem videntur vix ac nè vix quidem expleviſſe. In paroxyſmis infantum convulſivis, utpotè à torminum prægredientium materiâ acri nervos omnes vellicanti jugiter obortis, ea quæ acidum obtundunt, contemperant, aut infringunt, idque ſine corporis novo æſtu aut calefactione, quæque aciditatem ſic infractam atque aculeis orbatam per inferiora deducunt, poſt alia infinita incaſſùm tentata, veras continere vires huic ſymptomati horrendo debellando pares tandem agnoſcentur.

Quin & hujus dicti veritatem multùm comprobatam habui in puellâ annum vix unicum agente, filiâ cujuſdam honeſti viri, nomine Jacobi Lovvry, convulſionibus quas unquam vadi graviſſimis, vehementiſſimis, & frequentiſſimis correptâ, quæ per plures dies ante meum adventum labia, oculos, artus, imò & totum corpus minimâ cum intermiſſione exagitaverant. Fuit illa tunc temporis pallidiſſima, necnon horrido aſpectu; alvus interim aſtricta, atqui id quod parciſſimè dejiciebatur colore fuit viridiſſimum. Altâ tamen voce ejulabat, quantumlibet vires proſterni videbantur, ut viciniam commiſeratione haud levi eadem afficeret. Durantibus verò hiſce motibus convulſivis, ac torſionibus ventris, vix cochleare alimenti aliquamdiù aſſumpſerat, cardiacis ſolummodò neſcio quibus ſubindè enutrita. Huic miſeræ infantulæ ſubveniebam, & curationem fœliciter adhibebam, nullis aliis medicamentis, niſi unciis aliquot oculorum cancrorum cum cryſtallis tartari admixtis. Simpliciſſimi illius pulveris ſcrupulum unum aut ampliùs ſingulis horis in *aquâ pulegii* aut conſimili ſtatim deglutire cogebatur, à cujus repetitâ doſi ſomnus paulùm conciliabatur, ac paroxyſmi convulſivi ſunt plurimùm imminuti. *Enema* è lacte ſaccharato, eodemque ſalito, ſemel atque iterùm injiciendum eſſe curaveram; donec

tandem cryſtalli tartari (tàm alvum leniter ſolvendi, quàm obſtructas vias aperiendi facultate pollentes, modò quantitas eorum ſufficiens introſumatur) viam ſibi per inferiora patentem faciebant. His verò paucis, & hâc nullâ remediorum pompâ, infans ille deploratus è faucibus imminentis fati, inſperatò quidem, ſed perfectè evadebat. Cur autem, ut id obiter dicam, tenellos convulſionibus excruciatos, & ſimul vigiliis ac inquietudine quaſi abſumptos, veſicatoriis aut nuchæ, aut aliis partibus admotis, ulteriùs ego torquerem, nequeo probè intelligere; quandoquidem id genus medicamentum comatoſis ſtupore excitandis aut etiam extorquendis videatur eſſe propriè & peculiariter dicatum.

Quidni addam, quod, ex quo methodo ſuprà laudatâ in medendis infantibus uſus ſim, plures eorum, ſub primum meum ingreſſum, convulſionibus correptos viderim, imò & nonnullos iis adeò jam graviter debilitatos, ut medicamentis qualibuſcunque deglutiendis nullæ omninò vires ampliùs ſuppeterent; ſed quod vix meminerim quidem tenellorum quenquam convulſionibus tunc temporis prorsùs immunem, poſt primum uſum pulverum prædictorum, denuò correptum memet unquam vidiſſe.

Variolæ & morbilli infantum, plerumque illis mitis & tranquilla ſanguinis effervescentia, ſæpè non ita malè ſe habere ſolent, ubi nec Medicorum auxiliatrices manus expetuntur, neque Curatricum ſibi magnoperè placentium abundans peritia efflagitatur. Cùm verò effrænis ſanguinis impetus Medicam opem jure expoſtulet, teſtacea priùs recenſita id ferè auxilii *infantibus*, quod *adultis narcotica*, præbere ſolent. At verò ſpiritus volatiles, qui in uſu ſunt, aquæ cardiacæ, Mithridatium, Theriaca Andromachi, & cætera calidiora alexipharmaca, aut diaphoretica, ſunt imprimis fugienda, quæ exanthematis præproperè expellendis, atque inſanæ eorum foràs extruſioni omni ope moliendæ præcipuè deſtinantur; at quæ, loco virtutis cardiacæ aut expulſoriæ quam præ ſe ferunt, variolas ex ſe benignas in periculoſas multoties immutant; & morbillorum materiam, aliàs in ſuperficiem corporis facilè ſecedentem, irritant, perturbant, & introvertunt, dyſpnæas lethales ſæpè invitant, & catarrhos ſuffocativos excitant; ac denique ſanguini leviter & modicè æſtuanti mox ulteriùs ſuccedendo videntur maximè quidem inſervire.

De variolarum naturâ penſitanti mihi in mentem ſæpè ſubiit admirari, quâ ratione regimen intensè calidum in hoc morbo non modò apud ineptas nutrices, verùm & Medicos aliàs ſatis doctos ita invaleſceret; cùm hicce morbus ſit maximè inflammatorius; cùm denique ſuppuratoria omnia medicamenta, propriè ſic dicta, partibus corporis ſive uni, ſive pluribus intumentibus, & in ſuppurationem proclivibus externè applicari ſolita, tùm à Medicis, tùm à Chirurgis, uno omnium conſenſu, ſint & eſſe debeant facultatibus ſummè temperata: qualia ſunt radices althææ, & liliorum, folia malvæ, althææ, brancæ urſinæ, farina lini, fænugræci, tritici, butyrum, adeps, oleum, vitellum ovi, mucilagines, medulla, & ſimilia, quæ calore minimè excellunt. Remedia enim calidiora ſive interna, ſive

extrà exhibita, ſunt planè diſcutiendi, & rarefaciendi, & facultate priori contrariâ prædita. Adde quòd hæc functiones naturæ ſuppurationi ita incumbentis reverà perturbent, & in confuſionem alienam neceſſariò adigant. Quamobrem teſtacea, quæ ſunt viribus admodùm temperata, quæ ſuppurantibus medicamentis naturâ ſuâ benignâ, ac miti proximè accedunt, quæ putredini corporis univerſali ſummoperè reſiſtunt, quæ denique functiones neque animales, neque naturales interturbant, aut inordinatas reddere ſolent, pluribus certè nominibus variolarum curationi ſymbolum conferunt.

Potui pluribus rem inſtitutam defendere, atque adeò limites hujus opellæ in longinquum proferre. Sed lectorem nolo diutiùs detinere, ambagibus ſcholaſticis nullam unquam determinationem aut ſubituris aut promerentibus; & ad praxin medicam nihil quicquam attinentibus; nolo Autorum inter ſe in æternum velicantium citationibus glorioſis umbram eruditionis non vulgaris aucupari; ac denique nolo aliorum ſententias ſubtiliter convellere, quò in alienis hallucinationibus ipſe triumphos agam, & quò meam qualem qualem opinionem quoquo modo propugnem. Etenim probè novi, quàm reverà difficillimum ſit, veritatem rerum penitùs ſcrutari; novi quòd is ad veritatem cujuſque rei proximè accedat, qui minùs aliis erràſſe deprehendetur. Utcunque enim homines ex quâlibet ansâ criſtas ſuas in altum vulgò erigunt, & ſcientiæ conſummatæ ſpeciem in hâc vel illâ diſciplinâ ſibi facilè aſſumunt, mortalibus tamen haud conceſſum eſt ultrà tenuitatis & fragilitatis naturales terminos progreſſus facere. Et profectò quantò quis aliis ſcientiâ eſt ſuperior, tantò ùtplurimùm ſe gerit ſubmiſſior. Videtur autem nobis quædam rerum mediocris comprehenſio, atque pari ſcientiæ proportione limitata, omni ſæculo partitìm diffundi, ut ſcilicet neutrum alterius ignorantiam nimiam meritò exprobraret. Sanè perdidimus nos, inter magnas rerum humanarum viciſſitudines, quamplurima quæ in prioris alicujus ſæculi præclaram memoriam & ceſſerunt, & ſemper vertent. Neque etiam deſunt ipſimet noſtro huic ſæculo (quicquid invidi ringuntur) ſua inventa laude admodùm digna, quæ Artem Medicam, uſquedum Ars erit, & magnoperè nobilitabunt, & à noſtris ſic excultam ſeræ poſteritati ſacram tradent.

Exempla aliquot infantum methodo hâc noſtrâ curatorum nunc tandem exhibebo; id autem non eo animo ut conamina noſtra, qualia qualia ea ſunt, aliis omnibus peritioribus methodis anteferenda proponerentur. Quippè quid alii judicio magis valentes poſſint, non eſt noſtri determinare. Illud duntaxat agimus, ea quæ pro vero, aut ſaltem veriſimillimo, ex noſtrâ obſervatione, ſunt comperta (eandem judicandi poteſtatem aliis liberè delinquentes quam nos jure ſuſcipimus) & quæ nonnullis è re fore haud veremur conjectari, in lucem emittere, & publici juris facere.

Obſervatio I.

1. NObiliſſimus infans, filius natu maximus Illuſtriſſimi Domini, Domini Caroli Marchionis & Comitis Vigornienſis, (Viri muniorum omnium in Republicâ maximorum ſummè capacis, quèm nullæ rerum humanarum viciſſitudines ab integritate ſingulari unquam tranſverſum egerunt, ac denique ingenii celeritate quâdam incredibili donati) temperamento corporis valdè ſanguineo & ſucculento præditus, ſed cui nervi omninò infirmi fuerunt, febre acutâ plùs ſemel fuit correptus; materia autem febrilis in pulmones ipſius potiſſimùm ſe ſemper transferebat. Interim dominatio ſua dyſpnæâ graviter laborabat, & difficilis inter dormitandum anhelitus aſtantibus clarè fuit auditus. Pallor faciem venuſtiſſimam obducebat, ſitis maximè urgebat, & calor cutis intenſus ac mordax, cum jactatione & inquietudine continuâ.

Sanguinem è brachio pauiò liberaliùs primùm detraxi, ac deindè ipsâ hâc methodo quàm deſcripſi ſemper auſpicatò ſum uſus, quâ febris cum omni ſymptomatum ſatellitio fuit facilè profligata, & ſanitas demùm reſtituta.

Cæterùm primum tempus quo hunc infantem ego inviſebam fuit, cùm jam quatuordecim menſes eſſet natus, Junii die decimo-quarto anno 1685. Tuſſi autem convulſivâ tunc temporis fuit maximè debilitatus, cùm curæ noſtræ committeretur; Domino Doctore Short, Medico nemini ſecundo, in ſociam operam fæliciter accerſito. Venâ brachii dextri ex communi conſilio ſtatim apertâ, & ſanguinis unciis circiter quatuor detractis, equidem proponebam margaritarum, & ſimilium aciditatem prædominantem contemperantium, uſum ſolito liberaliorem; ſucci pulegii ſaccharo cando edulcorati cochleare interim bis vel ter in die ſimul præbendo, atque tertio quoque die alvum ejus mannâ blandè ſolvendam; cui quidem methodo, ut à me aliàs comprobatæ, ac ſimul tutiſſimæ, facilè annuebat vir candore ſingulari, & perſpectâ morum probitate, non minùs quàm peritiâ artis, præſtantiſſimus. Atque eo pacto Nobiliſſimus ille infans, auguſtiſſimæ poſt Regiam familiæ Ducis de Beaufort proximus à patre hæres, qui ex judicio præclariſſimi illius Medici haud minùs trium menſium ſpatio liberandus videbatur, decem circiter diebus (ut non malè tùm temporis palàm augurabar) è graviſſimo hoc morbo convaleſcebat.

Porrò eundem puerum, jam quinque annos natum, nuper febre continuâ decumbentem; & primùm de capite ac ventre alternis vicibus quiritantem, ſed mox immaniſſimis torminibus in regione ilii inteſtini miſerè excruciatum, (ut ad iliacam paſſionem jam proximè accederent) cum pulſu debiliſſimo (fortunante numine) ad ſanitatem reducebam. Notandum autem, quòd cùm hæc febris acutiſſima & continua, in intermittentem & tutam denuò tranſmutaretur, cujus paroxyſmus, nullo rigore aut fri-

gore inter initia (ut fieri ſolet) conſtans, ſed tuſſiculâ ſiccâ aditum ſibi pariter ac durationem faciens, ſemper à prandio ſingulis diebus recurrebat, Corticis Peruviani vires experiri placuit. Verùm emolumentum exindè enatum erat fugax & merè palliativum, donec ſtillæ aliquot ſanguinis è naribus fluentis cum tuſſi vehementiùs urgente, & febre novas vires capeſſente, me aliquamdiù priùs reluctantem (eò quòd robur nativum ex hoc morbo jam plurimùm attereretur) è brachio ſanguinis uncias ad minimum ſex detrahere tandem cogerent; atque die proximâ catharſin adhibere. Quibus igitur exactis, Julapium corroborans, & reliquiis tuſſis abigendis præcipuè deſtinatum, illi jam valdè imbecillo ità protinùs conducebat, ut ad perfectiſſimam valetudinem quotidiè propiùs accederet, & ſanitas ex omni parte confirmata, quâ ab illo tempore jam integrâ fruitur, ei reſtitueretur.

Obſervatio II.

2. FIliolam ejuſdem Marchionis, Dominam Elizabetham, undecim menſes natam, habitu opimo & craſſo præditam, febre acutâ cùm tuſſi ferè convulſivâ, ineunte vere, ſed & tempeſtate admodùm frigidâ, nuper correptam, methodo priùs recenſitâ auſpicatò tractabam, & paululò majore temporis ſpatio (nempè æquâ ratione tempeſtatis anni habitâ) ad integram ſanitatem reducebam, niſi quòd ſub finem curationis guttas aliquot elixir propriet. dulcis teſtaceis exhibitis denuò adjici curaverim.

Obſervatio III.

3. UNicus Filius Comitis Pembrokienſis (non modò antiquo natalium ſplendore, verùm & univerſis animi dotibus egregiis ornatiſſimi) ſeptemdecim ſeptimanas natus, torminibus ventris, dejectionibus viridibus, aphthis, inquietudine perpetuâ, necnon ſubſultibus membrorum crebro recurrentibus, incipiente Februario, laborabat. Aures, quibus madidus quidam humor (pro more infantum) copiosè effluere ſolebat, jam fuerunt prorsùs exarefactæ. Hujuſmodi præſcriptionibus obtinui, ut ille infans intrà ſpatium ſex dierum quàm rectiſſimè valeret.

℞. Pulv. è chel. cancr. comp. ʒ. j. Margar. præpar. ℈. ij. ſal. prunell. ℈. j. M. F. pulvis in viij. part. æqual. dividendus. Sumat unam ſtatìm, in cochleari Julapii ſequentis, ſuperbibendo cochleare alterum,

℞. Aqu. lact. alexit. ℥. iv. puleg. ℥. ij. pœon. comp. ʒ. iij. ſacch. perlat. ℥. j. M. F. Julap.

Poſtquam primis duâbus diebus infans de pulveribus prædictis quod præſcriptum erat aſſumpſerat aliquoties in die ad ſymptomata quibus detinebatur conſopienda, & ex quibus reverà ſunt conſopita, exhibui diei ter-

tiæ aurorâ ſyrupum ſolutivum ſequentem; quo alvus leniter ſubducebatur, atque res omnis in vado fuit conſtituta.

℞. Syr. de cichor. cum rheo, de rhamn. cathart. an. ℥.j. rhei el.pulv. gr. xij. tinctur. croc.gutt.x. M.

Deinceps duos alios dies in pulveribus illis exhibendis adhuc pergebam, ac rursùm tertio catharſin eandem inſtituebam. Quibus abſolutis ægritudo omnis in totum evanuit, color faciei pallidus fuit in vividum immutatus, atque aures, uti priùs, exudare protinùs cœperunt.

Obſervatio IV.

4. HOnoratiſſima ejuſdem Comitis Filiola, Domina Catherina, tres annos & dimidium quarti emenſa, febri lentâ exacerbationibus valdè irregularibus conſtanti corripiebatur, atqui illa de gravi capitis dolore maximè, (& ventris nonnunquàm) conquerebatur. Alimentum omne faſtidio ei fuit, & ſomnolentiâ identidem premebatur, ut variolarum ſuſpicio apud domeſticos omnes fuerit oborta; ſubſultibus nervorum aliquoties inter dormiendum, nec non tuſſiculâ ſiccâ, nonnunquam tentabatur. Sequentia præſcripſi.

℞. Aqu. lact. alexit. ℥.vj. epidem. ℥.ß. Margar. præpar. ʒ.j. pulv. è chel. cancr. ſimpl. ʒ.ij. ſacch.cryſtall. ℥.ß.M.F. Julap. de quo capiat cochl. iij.quartâ quâque horâ, vaſe priùs diligenter agitato.

℞. Aloës Succotr. ʒ. j. ſummit. centaur. min. fol. ſabin. ſicc. an. ʒ. ß. pic. Burgund. ʒ. j. terebinth. *Ven.* q. ſ. f. *Empl.* umbilici regioni adhibendum.

Die proximâ perſiſtebat in uſu Julapii.

Epiſpaſticum etiam ſubtùs nucham fuit applicatum.

Enema è lact. ſaccharat. & ſalit. ℥. vj. quoniam alvus non reſpondebat, injiciebatur.

℞. Ætioph. mineral. calomel. an. gr. vj. mivæ cydon. ℈. ij. f. Bolus ſerò exhibendus.

Sequenti die ſumebat ſyrupum hunc catharticum.

℞. Syr. de rhamn. cathart. ʒ. ij. pulv. Comit. Warvicenſis gr. vj. rhei el. pulv. gr. xij. tinctur.croc gutt. xx. aq. ceraſ. nigr. ʒ.j. M.

Cryſtall. tartar. ʒ. ß. ad vim purgativam exacuendam in hauſtu ſeri poſſetici propinabatur.

Eâdem nocte quatuor cochlearia Julapii prædicti exhibebantur horâ ſomni.

Quartâ die & quintâ mixtura ſequens cochleatim delingenda reliquis additamento fuit.

℞. Corallin. ʒ. ij. fol. menth. ſicc. pulv. ℈.j. pulv. è chel. cancr. ſimpl.ʒ.j. ſyr. de Balſam. Tolut. de althæâ an. ʒ.j. aq. aurant. ℥.ß. M.

Veſperâ ſextum diem præcedente bolus ſuprà ſcriptus repetebatur; & manè

manè inſequenti ſyrupus catharticus ; ex cujus vi & efficaciâ, ſub meridiem, Domina Lumbricum ſpithamæ longitudinis ventriculo evomuit. Quo facto, ab ægritudine omnimodâ promptiſſimè liberabatur.

Obſervatio V.

5. VNica Filia Sereniſſimi Principis Jacobi Ducis Ormondiæ vix unum menſem adhuc nata, nauſeâ ac vomituritione fuit malè affecta, necnon ſedibus Viridibus, ac proindè torminibus cruciata. Pulvere perlato ad gr. viij. vel ℈. ß. in cochleari aquæ menthæ, bis vel ter in die propinato, tormina ventris facilè propulſabam ; atque rhabarbaro à gr. vj. ad ℈. ß. in tantillo ſyrupi de cichorio cum rheo materiam morbificam blandiſſimè ſubducebam ; ex quibus color dejectionum Viridis in meliorem immutatus, ac torſionibus ſtatim ſublatis dies noctesque fuerunt quietis plenæ. Nauſea, pariter ac vomitus, ventriculo jam emendato, protinùs ceſſabant.

Obſervatio VI.

6. FIlia unica Domini Foot Onſlovv armigeri, apud Kenſington, præſentis Parliamenti Senatoris ; atque ex ampliſſimâ & florentiſſimâ Familiâ in Comitatu Surriæ oriundi, ſex menſes nata, febre inſolitâ, ac mali moris, quam malignam nuncupare amant, aliquamdiù fuerat correpta. Dejectiones ejus virides fuerunt, color faciei pallidiſſimus, nec non plumbeo proximus. Aphthæ oris lactationem omnem prorsùs impediebant ; & ſymptomata quædam inuſitata maximum vitæ diſcrimen unà intentabant. Mentum ſuum, quantùm potuit, ſursùm attollebat, & caput retrorsùm dies noctesque deflectebat, ut ego Apoſtema aliquod circà fauces hærens, aut ſtrangulationem repentinam, ſtatim ac advocatus, proindè ſuſpicarer. Huic alterum è pulveribus præmemoratis ad gr. xv. quâlibet vice exhiberi juſſi, ſecundùm methodum ſuperiùs deſcriptam. At verò toties quoties is propinabatur, è veſtigio contigit ebullitio talis, qualem in nullo infante tàm perceptibilem obſervare adhuc licuit. Omnia enim deinceps in tumultum enormen converſa ſunt, atque res in extremo diſcrimine perindè verſari videbatur, ac ſi ſuffocatio totalis eam ſtatim confectura eſſet. Ebullitionem verò uſitatam inter acidum & alcali, ſub primam eorum in vaſe admixtionem, planè referebat. Porrò effervefcentiâ hâc finitâ, illa ſudore multò protinùs diffluebat. Neque tamen poſt plures pulverum doſes, & ſubſequentem leniſſimam catharſin, aut ſymptoma illud tantillùm minui, aut cætera in meliùs mu-

tari videbantur. Itaque mercurii dulcis, & florum ſulphuris an. gr. iv. in tantillo ſyrupi caryophyllorum, tandem veſperi exhibebam; & manè inſequenti, ad ſummam humorum corruptelam, ſive corrigendam, ſive averruncandam, eadem repetebam. Ex ſecundâ autem illorum doſi matutinâ, non ita diù poſt exhibitionem, magnam humorum putridorum & fætidiſſimorum ſanguine ſtriatorum copiam, colores Iridis multiformes æmulantium, illa evomuit; ex quo ſtatim convaleſcere incæpit, & pulveres illi, à quibus paulò antè ita abhorrebat, tunc iterùm propinati optimè quidem conducebant, nullâ jam ebullitione inter eorum uſum ampliùs comparente. Exindè etiam plorare, ac ſtrenuè vagire, tanquam ſana, tunc valebat. Item tuſſis perexiguam moleſtiam creans, tùm fuit exorta, tùm facilè propulſata Aphthæ quantocyùs recedebant, febris protinùs evaneſcebat, color vividus vultui reſtitutus, atque infantula hæc univerſis pro deploratâ meritò habita priſtinum vigorem omni ex parte ſtatim recuperabat.

Obſervatio VII.

7. FIlius unicus Domini Burton, Præfecti navis onerariæ ad Indias Orientales navigare ſolitæ, octo dies tantummodò natus, tempore hyemali, torminibus, dejectionibus virideſcentibus, atque inquietudine continuâ laborabat. Adde, quòd aphthæ, adinſtar cruſtæ albæ, labia interna, imò & totum os adeò jam obducebant, ut mammis nutricis os ſuum tenerrimum admovere, aut minimùm lactere, haud ſuſtineret. In hunc igitur modum ei præſcripſi.

℞. Margar. præpar. ℈. ij. pulv. è chel. cancr. ſimpl. ℈. j. M. F. pulvis in viij. chartulas dividendus. Sumat unam ter in die, temporibus opportunis, in cochleari Julapii ſequentis.

℞. Aqu. lact. alexit. ℥.ij. puleg. ℥. j. ſacch. perlat. ʒ.iij. M.

Die primâ, ac deinceps, tormina ſunt conſopita, & ſomnus placidus conciliabatur.

Tertiâ die ſumebat ſyrupum ſolutivum ſequentem:

℞. Syr. de cichor. cum rheo ʒ. ij. pulv. rhabarb. gr. vj. aq. roſat. gutt. xxx. M.

Eâdem veſperâ pulverum prædictorum alter propinabatur.

Die quartâ lactere incœpit, aphthis jam diſparentibus; atque ſedes fuerunt omnis viriditatis expertes. Veruntamen eâdem die, & quintâ, in uſu priori pulverum perſeveravit.

Sextâ ſyrupum ſolutivum cum rhabarb. el. pulv. ℈. ß. loco gr. vj. aſſumebat. Quibus demùm exactis, perfectè convaluit.

Obſervatio VIII.

8. Filia Domini Georgii Sclater, (Theologi, liberali eruditione eximiè perpoliti, & Rectoris Parochiæ Haies propè Bromely) decem circiter menſes nata, profluvio alvi violentiſſimo, inter dentiendum, corripiebatur, ut ex dejectionibus continuis (quæ virides fuerunt, nec pauciores quadraginta aut quinquaginta, ſpatio viginti quatuor horarum, ut parentes mihi retulerunt) ferè exanimis foret, & ab omnibus relicta pro deploratâ. Exhibebam ei pulverum deſcriptorum (inter quos in ſiſtendis diarrhœis cretam primas obtinere, & vel coralliis præſtare, conjectari ſoleo) ſcrupulum quartâ ad minimum quâque horâ, ſed & ſæpiùs inter initia, donec fluxus admodùm remitteret, ferocia bilis ſedaretur, ſomnus unà conciliaretur, & vires aliquantùm redintegratæ fuerint. Tertio die præparatos jam humores è corpore exigebam rhabarbaro illo nunquam ſatis laudando, quod tàm partium jam imbecillarum robur firmat, quàm impuritates blandiſſimè tollit & expurgat. Perſeveravi in eiſdem ter vel quater in die exhibendis, donec tertia dies rursùm rediret, quâ catharſin eandem repetebam. His finitis perfectè convaleſcebat.

Hìc porrò adjiciam. Quemadmodùm rhabarbaro, inter purgantia infantibus, ſive febri, ſive aliàs affectis accommodata, palmam facilè adjudicem; ita vix aliud reperiri eſt ex naturâ ſuâ inſalubrius, aut periculoſius, in tenellorum febribus, decantatâ illâ aloë, quæ febricitantibus (quantumlibet præparatio ejus ſacra indigitetur) pernicioſiſſima tamen extat, tùm propter intenſum ſuum calorem, tùm propter corroſionem ſuam inſignem tenerrimæ indoli maximè adverſam. Atque hujuſce rei veritatem poterim, ſi libuerit, confirmare, hiſtoriâ planè incredibili infantis vix quadriennis, febre lentâ correpti, & binorum dierum ſpatio ad eas incitas redacti, per uſum potiſſimùm hieræ picræ, in vehiculo, uti mos eſt, calido, ut labes viſcerum indè ſubitò enata, quam autopſia anatomica poſtmodùm demonſtrabat, omnem fidem longè ſuperaverit. Verùm ſileo, memor quemadmodùm de mortuis, ita & quoad viventes, nil niſi benè & honorificè loquendum.

Obſervatio IX.

9. Filia Generoſi, quadriennis, æſtate anni 1687. laborabat febre omnium vehementiſſimâ, quas in tenerâ hâc ætate unquam vidi; habitus corporis fuit admodùm macilentus, ſitis inexplebilis, calor cutis ultrà iſtos annos acer & mordax, ut tangentis manus incendium ejus internum vix aliquantulùm ſuſtinere potuerit. Parotides interim cruciabant, nec

non mediocriter intumebant; genæ rubore ſummo utplurimùm perfundebantur; atque anxietate & inquietudine continuâ langueſcebat. Eam ſic ægrotantem veſperi primùm inviſebam. Cui illicò propinabam ex pulveribus prædictis, & redditis paulò expulſoriis, ſemidrachmam, paulò pòſt repetendam, in cochleari aquæ pulegii. Manè inſequenti eadem ſunt iterata; ſed bihorio poſt hauſtulum matutinum, ſanguinis è naribus copiosè fluebat, atque tota frons livida & turgidula erat, cum rubore inſigni hìc illìc interſperſo, ut omni ex parte fuſtibus recèns verberata frons ejus videretur. Sub tempus ſiniſtrum macula plenè coccinea, magnitudinis duorum plùs digitorum, eademque rotunda ſe exhibebat. Quibus ſpectaculis neutiquam deterritus, imò rem benè ominans, in pulveribus acidum contemperantibus, ſed iis jam minùs expulſoriis, propinandis per illum diem permanebam. Proximâ autem, hoc eſt, die tertiâ, ex quo adveni, tametſi febris, calor, & ſitis, æquè intenſa atque priùs tunc manerent, tamen pulverem purgantem, cujus operationi promovendæ opem non exiguam conferebant cryſtalli tartari, exhibere nullus verebar; undè quinquies aut ſexies dejeciſſe eam contigit. Denique eâdem ipsâ die febris illa in totum profligata eſt, ſitis veſperi nulla, & calor cutis, tanquam ſaniſſimæ, jam fuit tactui maximè temperatus, ut proindè ſub noctem puſilla integræ valetudinis conſcia parentibus ſuis lætè exclamaret: *Quàm rectiſſimè nunc ego valeo.*

Obſervatio X.

10. Filia Domini Golton, Generoſi, annum unum nata, habitu opimo & præpingui, menſe Novembri, propter difficilem dentitionem graviſſimè febricitabat; Sitis ei fuit inexplebilis, vultus pallidiſſimus, niſi quòd & nonnihil viriditatis pallori conjungeretur. Quotieſcunque os mammæ lactatura admovebat, tuſſi ſtatìm exortâ à lactatione deſiſtere ea toties cogebatur; quo ſymptomate equidem admonitus, uvam tumidam, ac inflammatam fuiſſe conjiciebam. Os præterea aphthis valdè ſauciabatur, quod firmè occluſum vix unquam aperire vellet, niſi naribus arctè compreſſis, ad ſpiritum ducendum, & ſimul medicamentum ſumendum, nonnunquàm impelleretur. Sedes ejus viridiſſimæ, atque acidum redolentes, cum jactatione frequenti, torminibus ventris eam cruciari denunciabant. Inter dormitandum anhelatio aſtantium aures clarè feriebat. Præterea nè tantillùm vagire tunc potuit, donec excurrente ſeptimanâ, & ex remediis ipſiſſimâ hâc methodo, quam deſcripſi, adminiſtratis multùm retusâ ægritudine, clamor infantibus uſitatus præſentium aures tandem demulceret. A ſecundâ catharſi ſingula ſymptomata manifeſtò remittebant; & à tertiâ celebratâ, color vultui floridus cum candore nitidiſſimo ſenſim rediebat, os ſanum fuit, oculi redditi vivaces, atque valetudinem confirmatam deinceps obtinebat.

Adjiciam & chronici affectûs exemplum non vulgare, quod nec ab inſtituto multùm alienum, nec ipſum fortaſſe erit prorsùs inutile.

Obſervatio XI.

11. Iſaachus Pope, tredecim annos natus, atrophiâ, uti apparuit, verminosâ adeò emaciatus fuit, ut ipſiſſimo ſceleto quàm puero viventi ſimilior ille videretur. Facies fuit cadaveroſa, aut hippocratica dicta, oculi concavi, nares acutæ, oſſa pellibus tantummodò circumtecta. Ex morbo fatuus, & rationis omninò expers fuit; de alterâ parte conclavis in alteram, ope artuum ſtrigoſorum, vix repetere ut limax potuit: omnes ejus excretiones, ſive per urinam, ſive per ſedem, fuerunt interdiù in braccas, noctu in lectum, involuntariè emiſſæ. Huic indies exhibebam æthiopis mineralis, quem in uſu habeo, grana viginti quinque, aut ſemidrachmam, manè & veſperi, corpus interim blandiſſimè laxando quartâ quâque die. Complures illinc lumbricos per alvum excrevit, atque deinceps Ἔυχροος & Ἔυσαρχος paulò pòſt evaſit.

Præparationem autem æthiopis noſtri mineralis, utpotè apud nullum Autorem, quod ſcio, legendam, & uſui multiplici, ut opinior, futuram, deſcribere non gravabor.

℞. Hydrag. p.iv. flor. ſuphur. p.iij. Agitentur in mortario vitreo, donec omnes globuli mercuriales penitùs evaneſcant, & maſſa redigatur in pulverem fuſcum tenuiſſimum, qui paululùm aſſervatus maximè nigreſcit.

Vulgaris modus æthiopem mineralem conficiendi eſt, mercur. crud. & flor. ſuphur. an. part. æqual. incorporando, ac deflagrando, donec genus quoddam *capitis mortui*, finitâ combuſtione, in formâ pulveris mediam admixtæ maſſæ partem continentis reſtet; cujus facultates genuinæ annon exuſtione illâ plurimùm deleantur, an verò etiamnùm, & quantùm vigeant, nondùm ita conſtat, ut quid certi ſtatui poſſit: quemadmodùm & de plurimis præparationibus aliis igne exortis idem ſit dicendum.

Præparationem hanc cæteris mercurialibùs utplurimùm anteferre ſoleo, tùm quia qualicunque quantitate, & quotieſcunque exhibita ſalivationem nunquam provocat, quæ tenerrimis naturis neque convenire poteſt, neque inexpectata citrà horrorem aſtantium ſummum unquam conſpicitur; tùm quia ſimplici ac naturali modo perficitur, abſque aliquo auxilio Artis nimioperè curioſæ, quæ Medicamenta nullo loco numerare ſolet, niſi ignium luculentorum torturæ ea priùs commiſerit, quò ſcilicet puriora & à ſordibus neſcio quibus ingenitis defæcatiora illinc fiant, cùm tamen ex optimo ſtatu, & naturalibus eximiis facultatibus pollenti in deteriorem, minùs tutum, ac prorsùs novum eadem non raró tranſmutetur. Sic autem indomita mercurii volatilitas, cui quidem figendæ tot laboribus & tantâ contentione Chymici diù ſudârunt, minimo mortarii & piſtilli negotio facillimè ſubigitur.

Poterim quamplurima alia curationum exempla enumerare, ſi diutiùs eâdem in re immorando moleſtias Lectori faceſſerem.

Poterim & in memoriam revocare, atque meritò comprobare, conſuetudinem illam veterem, ſemperque optimam, morbos pleroſque tùm infantiles, tùm pueriles facilè præveniendi, medicamentis notis & ſalutaribus, corruptelæ humorum plurimùm reſiſtentibus, & ſingulo menſe exhiberi ſolitis. Quippè cùm indoles puerorum tenerrima impreſſionibus omnibus externis pariter, ac internis tàm obnoxia ſit, cúmque Ἀπεψίαι & cruditates in teneris tàm facilè prædominium obtineant, prudentis Medici erit, diatheſes illas morboſas ita per Ἐπίκρασιν corrigere & emendare, quæ nequeunt in temperie tàm molli ac imbecillâ in totum tolli.

Poterim & prolixiùs diſceptare, an tutius ſit infantes recèns natos nutricum conductitiarum cuſtodiæ, uti mos inceſſit, temerè reſignare, ut ſcilicet parentes, poſtquam ex nutricum errore aut incuriâ infans animam innocentem jam efflaverit, ipſum nunc maximè periclitari tandem intelligant; an verò ab ortu primo illi potiùs ablactandi ſint; an matres ipſæ nutricis partes jure agere deberent; aut denique annon nutricula, ubi talis requiritur, ſit domi maternæ alenda, & ſub parentum œconomiâ ſit à mariti conſortio diligenter cohibenda.

Verùm jam tempeſtivum eſt objectionem diluere, tàm Medicorum quorundam in praxi egregiè verſatorum, quàm eorum omnium qui materiæ Medicæ, quà patet, recèns inveſtigandæ operam diligentiſſimè dederunt: Nempè culpabunt, methodum noſtram ſimplicem, & minùs ornatam eſſe, tàm ex rebus vulgò notis conſtantem, quàm varietate illâ præſcriptionum Medico docto apprimè neceſſariâ, atque apud Autores ſæpè luxurianti, plurimùm carentem. Imò & crimini dabunt, me præparationes chymicas apud Autores pleroſque omnes in Operibus ſuis jamdiù celebratas aut penitùs ignorâſſe, aut ſaltem immeritò poſthabuiſſe.

Hi igitur meminerint, Medicum eſſe naturæ tantummodò miniſtrum, & Φύσεις νόσων ἰατροί. Querantur & iidem nos nudos eſſe natos, naturam paucis contentam, atque Artis eſſe naturam, quoad poterit, æmulari, vel potiùs adumbrare. Sciant etiam illum, qui nimis longas, vel qui nimis multas remediorum formulas præſcribit, aut ex ignorantiâ peccare, aut dolo malo.

Quod verò ad Chymiam attinet, malim ego eam probè callere, quàm promiſſis chymicis firmiſſimam fidem adhibere. Nihil dicam, quòd apud clariſſimum Lemerium, Hermeticæ Artis, ut & hujus ſæculi (quoad rem Chymicam) decus & ornamentum, aliquamdiù fuerim Pariſiis convivator, nec non contubernalis. Sin Medica Ars methodis curativis genuinis minùs anteà fuiſſet deſtituta, cùm Chymica primum in Medicinâ locum præ aliis non ita pridem ambirent, præparationibus Chymicis, nî multùm fallor, ea minùs poſtmodùm exuberâſſet. Quorsùm enim ad res ignotas, incertas, imò & periculoſiſſimas, quorsùm vel ad aſyla ignorantiæ confugerent Medici, niſi rerum diù notarum, & à pluribus expertarum, ſuſpicio aliqua

notabilis meritò fuiſſet oborta ? Certè umbram , amiſsâ ſubſtantiâ , non ita avidè captaverant , niſi lux umbræ illius tremula incantamento quodam oculos fortè perſtrinxiſſet. Nolim verò Chymiam intrà Pharmacopœæ limites circumſcriptam temerè vilipendere , quemadmodùm & nullis limitibus Medicis concluſam nolim alios inconſultò magnifacere.

Notatu autem digniſſimum eſt, maximos rerum Chymicarum fautores, & rationi medendi veteri præfervidos hoſtes (ut nihil dicam de Ciniflonibus iſtis , & circumforaneis Operatoribus, qui omnia medicamenta adulterinis corrumpunt , & fumos tantummodò vendunt) in ſummâ rerum inopiâ, pauciſſimis exceptis , vitam plerumque agere ; tametſi credulis , imperitis, & avaris aureos montes (quod aiunt) polliceri haud vereantur. Quanquam autem verum ſit, divitias ac facultates viris ſapientibus , peritis , & in unâquâque Arte optimè verſatis , juxtà meritum ſuum haud ſemper concedi; tamen veriſimillimum id eſſe duco , quòd extrema eorum inopia ita paſſim obvia Medicamentorum aut Arcanorum ſuorum celeberrimorum noxæ , quinimò ſummæ perniciei , originem ſuam debeat : quódque pars eorundem non exigua ſit ſaluti generis humani (propter ignis exitialem, ſive participationem, ſive incorporationem) ſaltem inidonea, ſi non maximè adverſa. Etenim ſi hominibus magnâ ex parte è re forent , aut vires eorum dictis vulgò congruerent , etſi hunc vel illum Alchymiſtam locupletare non valerent , tamen ſedulos ejuſdem artis cultores in pecuniis corradendis (quemadmodùm pleroſque omnes artifices induſtriam adhibentes , & utilitatem aliquam publicam præ ſe ferentes , quæſtus , undè vivant , mediocris concomitari non deſinit) haud ita frequenter fruſtrarentur. Si filio meo chariſſimo conſilium dare animus eſſet, quid ei facto opus ſit ad magnam vim auri , aut ſaltem ſufficientem comparandam ; me quidem autore , ſpectatâ morum probitate ſeſe ornaret , nullius fraudibus quenquam ludificaret , neque confingendis mendaciis quoquo modo operam daret , quodcunque vitæ genus , aut quamcunque negotiandi rationem , ad rem familiarem augendam , ex inſtituto ille proſequeretur. Nec minùs eidem inculcarem , eam eſſe rationem omnium promptiſſimam, quò in egeſtate miſera degeret(quantumlibet veteratoribus nonnullis impoſturæ ſuæ ad tempus aliquod proſperè contingunt) alios perfidè circumvenire, falſa pro veris narrare, atque ſceleſti impoſtoris aut hominis nequam partes ullas agere.

Sed ut ad Chymica redeam , quantumlibet opera naturæ apud quoſdam eviléſcant , & natura ipſa , apud Epicurum , ceu iners incuſetur , nunquam ego poſſum non exiſtimare , naturæ opera iis quæ ſolertiâ artis comparantur longiſſimè quidem præſtare , imò cum Galeno eadem omni laude eſſe majora & excelſiora. Quamobrem rectiſſimè Divinus noſter Senex. Ἡ ἰατρικὴ μάλιϛα κατὰ φύσιν ἐϛίν

Ut autem ad umbilicum perveniam , id eos haud prætereat , qui Artem de quâ jam loquor in deliciis nimiis habent , quòd vix quælibet præparationum Chymicarum(ut plus ſemel apud me conqueſti ſunt ipſi hujuſce Ar-

tis, ſiqui ſunt, adepti) hodiè venum vulgò proſtet, quæ non ſit planè ementitiâ, atque ſordidâ lucri causâ jam tandem facta adulterina.

Objicient denique nonnulli venæſectionem tàm teneræ ætati nunquam rectè convenire poſſe, nedùm eam fore quandoque neceſſariam.

Reſpondeo, venæſectionem vel minimorum omnium infantum, ex ſummi Numinis, ſummi Medicorum, præſcripto fuiſſe olim imperatam per Circumciſionis illud inſtitutum; magnas ſæpè hæmorrhagias illinc exorſas, & quas ſiſtere difficillimum fuit, niſi remediis exquiſitis eapropter paratis; & tamen Scriptores Judæos, quod maximè notandum eſt, audacter affirmare, nè unum infantulum ex millibus, eò quòd ſanguis ita mitteretur, cognitum deſiderari, aut è vivis præmaturè exceſſiſſe.

Deus Optimus Maximus, à quo tanquam fonte æternùm inexhauſto omnia bona ac fauſta continuò deſcendunt, à cujus gratiâ fœlix Medicæ Artis ſucceſſus, præ aliis quibuſcunque, jugiter pendet, his, quæ ſincero animo fideliter ſcripſi, pro ſuâ bonitate favere dignetur, quò in Publici commodum, privato ſemper anteferendum, cedant.

FINIS.

D. THOMÆ

SYDENHAM

PROCESSUS INTEGRI

IN

MORBIS FERE OMNIBUS

CURANDIS.

Quibus acceſſit

GRAPHICA SYMPTOMATUM DELINEATIO

unà cum quàmplurimis Obſervatu dignis.

EDITIO NOVISSIMA PLURIB. ARTICULIS AUCTA,

NECNON

DE PHTHISI

Tractatulo nunquam antehac Edito.

AMICE LECTOR.

SPecimen habes Praxeos eximiæ,in dilectiſſimi filij M. D. uſum,cautè & diligenter excogitatum,ſua ipſius manu conſcriptum,mihi autem pro familiaritate iſta qua omnes excepit, conceſſum à *Cl. Sydenham,* Viro ſanè cui vix ætas ſuperior parem dederat , vel poſtera datura eſt , non modò in arte ſua mirâ ſagacitate,& ingenij acumine ſingulari , conſpicuo : ſed & probis moribus,& in humanum genus,ſtudio & amore inſignibus adeo,ut apud omnes ſummum ſui reliquerit deſiderium:Cujus præcepta licèt animo meo & imo pectore infixa ſint,ne tamen fortè fortuna in mei ipſius & ægrorum detrimentum excidant memoria parùm fida , typis haud ita pridem mandabam , exemplaribus circiter viginti impreſſis , ut amicis quoque inſervirem. Neſcio autem quo pacto in lucem irrepſit publicam inter *Miſcellanea Curioſa* ſuperioris anni Norimbergæ editum; ſed inepta mole inutile. Prodiit tandem eo modo veſtitum ut tibi ſit in quovis loco paratum ; figmentis cerebri variis & futilibus ſciolorum dogmatis nequaquam refertum, nec hypotheſi placida ſolidis,ut videtur, rationum momentis undequaque conſtipata ſuperbiens; humile autem & modeſtum accuratè morbos depingit ; & accuratiùs adhuc medetur ; in id ſolum ſollicitum innoteſcat quod natura faciat aut ferat. Et ſi verum loqui liceat , modò partium ſitus noveris , pateant tibi per Symptomata ægritudines,(quod aſſidua ediſcas obſervatione) ſcias deinde veram & genuinam medendi methodum per diætam & Pharmaciam adhibere,fæliciſſimus eris practicus,& tibi & infirmis optimè conſules. Parum interim tua refert utrum Alcali peccet an Acidum , num in Spiritibus Animalibus, an in ipſo ſanguine, aut in recondito aliquo Viſcere deliteſcat morbi minera;unde de Periodico Intermittentium reditu doctè ſatis & prolixè poſſis diſſerere;dum interea ipſa Febris ſine ullis ambagibus,inquietudine, ſiti,calore,pulſu celeri,nauſea,cæteriſque Symptomatis) etiam aſtantibus palam eſt , & apertè dignoſcitnr : Hinc ſæpius mirari ſubit , quamobrem anxiè ita & ſcrupuloſè immediatas & proximas morborũ cauſas, dum Medicinam pertractandam ſuſcipiunt , indagare ſatagunt , & è tenebris iſtis , quibus natura obduxit , irrito licèt conatu, eruere, gravi & ſubacto judicio viri, & in praxi verſatiſſimi ; ſatis interim gnari ſe latere vel quævis obvia ; unde enim dimanat graminis viridis , aut albus nivis color ? Quid eſt quod humana anima ratiocinari nequeat dum adhuc Infantes aut Pueri ſumus?Unde forma tua Specifica?Satius eſſe Medicum quàm Philoſophum agere (quis enim unquam Carteſium ſibi Medicum voluerit) minutiſſima Phœnomena planè & ritè enumerare , & remedia quibus unuſquiſque morbus faciliùs cedat,candido & ſincero animo proponere ; ita tandem limites ſuos prætergreſſa,quibus anguſtis nimis jam includitur nobiliſsima, omnibus, quaquaverſum patet orbis , fæliciter ſatis & proſperè ſalutem, filiis autem ſuis honores ſummos conciliabit,

Meditabatur paulò ante obvium Tractatum de Phthiſi pertiſſimus Medicus in perquirendo, naturæ methodum, qua morbos amoliri ſtudet ut adjutrices porrigeret manus, & miſeriis hominum ſubveniret, diù noctúque penſitabundo, & anxio animo, exercitatiſſimus; hinc fidiſſimarum obſervationum ſerie & irrefragabili edoctus experiētia, medicinæ praxin ornavit,& ad ſaniores reduxit regulas; ſed væ tabidis, dum hujuſmodi nunquam intermiſſis ſtudiis detenti & defatigati ſpiritus, ſolitis non vacabant excubuiis, truculentiſſimus hoſtis, *Podagra,* quæ per multos annos obſederat,& debilitaverat artus,impetu facto in interiora viſcera irruit, per vomitum & ſeceſſum enormiores intentans mortem, unico autem morbo neſcit cedere Medicorum Princeps, ſed cum malorum cumulo acceſſit & *Renum Calculus*, qui corraſis vaſorum oſculis, ſanguinem liberaliùs,quàm ſenectus tulit,urinæ permixtum effudit,ſe jam non amplius opponens; nec vitæ, nec mortis cupidus,placidam, & pacatam, expiravit animam. Ne tamen auxilio prorſus deſtituantur tabidi,fragmenta quædam quæ autorem ubivis ſapiunt in primo ſaltem morbi ſtadio plerumque proficua, (neque enim fas eſt, quod ægrotanti proximo opituletur, celare,) in publicum prodeunt, ut exindè pateat quàm accurata, & omnibus numeris abſoluta, ſi modò Deus Opt. Maximus conceſſiſſet vitam, expectari potuiſſet Phthiſiologia.

Quid in Febribus,Variolis,Morbillis, acutis cæteris, ut & Chronicis ſanandis valuit optimè meritus Autor noſter,ſequentes indicant paginæ,Regimen & Diæta inſtituuntur aptiſſima; præſcribuntur remedia pauca,ſed neceſſaria; nec in Pharmacopolarum lucrum excogitata,nec inani oſtentationi compoſita: ſitibundis ægris (eodem modo quo & ipſe ſitim ſuam reſtinguere ſolitus erat cereviſiam tenuem affatim & pro libitu hauriendam, unde mirè reficiuntur & refrigerantur, concedit; nec immanitate plus quàm barbara precibus eorum ſurdus,Apozemata & Julapia præ ingrato ſapore faſtidita ſubſtituit;maximam adhibet cautelam ne exæſtuans nimis, vel igne luculentiori, vel ſtragulorum onere,plus adhuc incaleſceret, vel à propinatis forſan remediis eum in finem ut per poros eliminetur materia morbifica cruda adhuc & inconcocta, quæ tamen hac data anſa concitato motu cerebrum petit, unde Phreneſis aut Coma, aut extravaſato ſanguine deturpant cutim maculæ purpureæ, aut eruptiones quas vocant miliares collum & pectus ubivis obſident.Numquid ad amuſſim magis depingi poterat quàm Variolarum hiſtoria?eruptionis diem in utravis ſpecie deſignat, puſtularum ingenium ad unguem deſcribit, quo tempore incipiat, & quamdiu continuetur Salivatio, quo iterum faciei manuumque tumor ſe prodat,quid tandem quolibet die expectandam diſertè explicat. Paregoricorum uſum, quo emolumento judicent Practici, primus perſuaſit, malum ingerendi Cardiaca ante eruptionem, morem, unde ſæpe acerſitum fuerit confluentium genus, meritò primus improbavit. Meliùs autem hæc ex ipſo fonte. Valeas itaque,amice Lector, & ſicubi ſcateant Mendæ ignoſcas.

S. M.

MEDICAMENTORUM
quædam formulæ in praxi magis familiares.

Potio Commun isPurgativa.

℞ *Tamarind.℥. ß. fol. Sennæ ʒ. ij. Rhei. ʒ. j. ß.coq.ſ.q. aq.ad ℥.iij.in Co latura diſſolve Mannæ & Syrup. Roſar. ſolut. an.℥.j.m. f. Potio.*

Emeticum Commune.

℞ *Aq. Cardui Benedict. ℥. ij. Infuſ. Croc. Metal ℥. j. Syr. Caryophyll.℥.ß.m.f.vomitorium.* Sumat horâ 4. pomeridianâ, ſuperbibendo poſt ſingulas vomitiones, hauſtum largum liquoris poſſetici.

Julapium Perlatum.

℞ *Aq. Ceraſor. nigr. lact. Alexiter.an. ℥. iij. aq. Cinnamon. ℥.j. Margarit.præparat. ʒ.ß.ſacchar.Cryſtall.q.ſ.adde aq. Roſar. Damaſcen.ʒ. ß.f. Julap.* de quo cap. cochlear. *iv.* vel *v.* in languoribus.

Julapium Cardiacum.

℞ *Aq. Lact. Alexiter, Ceraſor. nigr. an. ℥. iij. aq. Epidem. Syr. Caryophyll. & de ſucco Citri, an. unc.ß.m.f.Julap. de quo capiat ſæpius.*

Decoctum Diæticum.

℞ *Rad. Sarſæparill.unc.vj. lign.Saſſafr. & Chinæ ana unc.ij. Glycyrrhiz. unc.j.coq. in aq.font. Congiis ij. per horæ dimidium; deinde ſtent clausè ſuper cineres calidos per horas xij. poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem; Cùm primùm ab igne amoveatur, infunde ſem. Aniſi unc. ß. poſt duas horas coletur, & poſtea depuretur per reſidentiam, & liquor reponatur lagenis vitreis probè clauſis ad uſum.* Sit pro potu ordinario per *xxx.* dies.

Apozema Aperiens & Antiſcorbuticum.

℞ *Rad. gramin. Cichor. Fœnicul. & aſparag. ana unc. j. uvarum Corinthiac. & paſſul.enucleat.an.unc.ij. fol. hepat. ling.cerv. & cap.Ven.an.M.j.fol. Beccabung. ſub finem addit. M. ij. coq. ſ.q.aq. fontan.ad ℔.ij.ſub finem adde vini Rhenani ℔. ß.Colaturâ adhuc calente, infunde ad duas horas, vaſe clauſo, Cochl.hortenſ.M.j.colatur.adde ſyr.è quinque radic. & è ſucco Aurant. ana unc.ij. aq. Cinnamom. hordeat.unc.j.M.f. Apozema,* Sumat ℔.ß. manè & 5. pomeridianâ per *xiv.* dies.

Eclegma Incraſſans in Tuſſi.

℞ *Ol. Amygd.dulc.unc.j.Syr.Papav.Rhœad.Portulac. Jujub. & Lohoc.ſani, ana ℥.ß. Sacchar. cryſtall q.ſ. M. in mortario marmoreo ad integræ horæ ſpatium, & f. Linctus perfectè miſtus; recondatur in olla figulina, ad uſum,* Cap.ſæpius lambend. è baculo Liquiritiæ.

Eclegma fortiùs incraſſans.

℞ *Conſerv. Roſ.rub.Syr.violar.& de Mecon,an.unc.j.ſem.papav. alb. ʒ.iij. contundantur ſimul,& per ſetaceum trajiciantur, deinde adde ol. nuc. moſchat. expreſſ. gut.vj. f. Eclegma.*

In Defluxione tenui.

℞. *Conſerv. roſ.rub. unc.ij.Syr.de Mecon. & jujub.an unc.j. Oliban.Maſtich. & Succin. an.* ℨ. *j.ol.nuc.Moſchat.per expreſſionem gutt.vj.M.f.Lohoch,* de quo lambat ſæpe, bis in die cap. eclegm. deſcript. cochl.j. inſtilland. Balſam. Sulphur. Aniſat. à gut. *viij.* ad gut. *xij.*

Cereviſia Purgativa.

℞. *Polypod.Querc.* ℔. j. *Rad. Rhabarb. Monach. fol. ſennæ & paſſul. enucleat. ana* ℔.ß. *Rhabarb. inciſ.& rad.Raphan. Ruſtican, an.unc.iij.fol.Cochl.hortenſ. ſalv.an. M.iv. Aurantior. inciſ. N°. iv. infunde in congiis v. vel vj.Cereviſiæ non lupulatæ, fermentationis tempore, & quando ad maturitatem pervenerit,* ſit pro potu ordinario per dies *xiv.* vel *xxj.* præcipuè verò ſumat hauſtum ſingulis Auroris.

Emplaſtrum Hyſtericum.

℞. *Galbani in tinctura Caſtor.ſolut. & colat.* ℨ. *iij. Tacamahac.* ℨ.*ij.f. Emplaſtr. pro umbilico.*

Catharticum pro Infantibus tenellis.

℞. *Syrup.Cichor. cum Rabarb. Cochl.j. parvulum.*

Decoctum Amarum Purgativum.

℞. *Decoct. amar.duplicatâ ſennâ* unc. *iv.Syrup.de Spina Cervina* unc.*j.Elect.de Succ. Roſar.* ß. *ij. M. f. Potio.*

Laudanum liquidum Authoris.

℞. *Vini Hiſpanici* lib. j. *Opij* unc.*ij.Croci* unc.j.*pulv. Cinnamomi,& Caryophillorum, an* ℨ. j. *infundantur ſimul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam conſiſtentiam acquirat. Colatura ſervetur pro uſu.*

PROCESSUS INTEGRI IN MORBIS FERE OMNIBUS CURANDIS.

De Affectione, in fœminis *Hyſterica*, *in* maribus *Hypochondriaca*, *dicta*.

CUm à caſu aliquo graviori moleſtum patitur humana anima, ataxiam concipiunt animales ſpiritus; urina ſubindè limpidiſſima copiosè excernitur; ſanitatis recuperandæ ſpes omnis protinus abjicitur, & triſtiſſima quævis ſibi ominantur ægrotæ; quamcunque corporis partem morbus inſederit (plurimas autem inſidet) ſymptomata ei parti competentia confeſtim urgent; in capite apoplexia, hemiplegia ſoluta; ſtatim à partu adoritur; ſpaſmi epilepſiæ perſimiles (vulgò uteri ſtrangulatus, in quo venter & præcordia guttur verſus intumeſcunt) infeſtant; clavus hyſtericus, in quo dolor in capite atrociſſimus, quem tranſverſo pollice poſſis contegere, ægra interim materiam viridem bili porraceæ parem emovente, miſerè excruciat; cordis palpitationem, tuſſim, paſſiones iliacam & colicam, nephritin, urinæ ſuppreſſionem æmulatur paroxyſmus; vomitiones enormes, diarrhœam ſubinde excitat; externè in carne muſculoſa nunc dolorem, nunc tumorem inducit in tibiis hydropis inſtar; nec (quod mireris) intactos dimittit dentes; dolor dorſi creberrimè ſævit; & ſœpe ſæpius adeò refrigerantur externæ partes ut cadaver planè referant; in riſum & lachrymas effuſiſſimas ſine ulla προφάσει ridiculè erumpunt; ptyaliſmus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut Mercurio delibutas facilè crederes. Dolores hyſterici, quamcunque partem obſident; ubi diſceſſerint, teneritudinem, quæ tangi recuſat, relinquunt, ac ſi verberatæ fuiſſent carnes.

Mittatur Sanguis ad unc. *viij*.

Emplaſt. de Galbano umbilico admoveatur. Sequenti manè aggrediatur uſum ſequentium pilularum ;

℞. *Pil. Coch. maj.* ʒ. *ij. caſtor. pulv. gr. ij. Balſam. Peruv. gutt. iij. f. Pil. xij.* Cap. *iv.* ſingulis vel alternis matutinis, pro ratione virium, hora 4. vel 5. matutina, ſuperdormiendo.

℞. *Aq. Rutæ* ℥. *iv. Bryon, comp.* ℥. *ij. caſtor. nodulo ligat. & in vitro ſuſpenſ.* ʒ. ß. *Sacchar. cryſtal. q. ſ. f. julap.* de quo capiat cochl. *iv.* vel *v.* in omni languore. Poſt has pilulas ſumptas utatur ſequentibus ;

℞. *Limatur. chalyb. gr. viiij. cum ſ. q. Extract. Abſinth. f. Pil. N. iij.* Sumat ſummo manè, & repetantur hora 5. pomeridiana per *xxx.* dies, ſuperbibendo hauſtum Vini Abſinthitis.

Sin forma boli magis arrideat.

℞. *Conſerv. Abſinth. Roman. & conſerv. flaved. Aurant. an. unc. j. Angelic. condit. Nuc. Moſchat. condit. & Theriac. Andromach. an. unc. ß. pulv. Ari comp.* ℈. *iij. Zinzib. condit.* ʒ. *ij. cum ſ. q. Syrup. de ſucc. citr. vel ejus defectu, Syr. Aurantior. f. Electuarium.*

℞. *Elect. præſcript.* ʒ. *ij. limatur. chalyb. gr. viij. cum ſ. q. ſyrup. Aurantior. f. Bolus* ſumendus manè & ſerò, ſuperbibendo hauſtum vini abſinthitis, vel Cochl. *vj.* ſeq. Infuſionis.

♃. *Rad. Angelic. Enul. campan. & Imperator. an. unc. j. fol. abſinth. vulg. centaur. min. Marrub. alb. & chamædr. an M. j. cort. aurant. duor. inciſ. affunde vini Hiſpanic. q. ſ. ad ſupereminentiam duorum digitorum.* Coletur tempore uſûs. Vel

In Delicatulis *chalybs* exhiberi poterit in forma pulv. ſequentis ;

℞. *Limatur. chalyb. probè trit. unc. j. pulv. Ari comp.* ʒ, *vj. ſem. coriand. præparat. Aniſi, Fænicul, dulc. an. unc. ß. cinnamom. acutiſſ. corall. rubr. præparat. an.* ʒ*iij. Nuc. Moſchat.* ʒ. *ij. f. omuium pulvis ſubtiliſſimus, cui adde ſacchar, albiſſ. ad pondus omnium*, hujus cap. è Cochleari ℈. ß. bis in die per 4. dies, tum ʒ. j. bis in die per 40. dies ſuperbibend. Cochl. *vj.* ſeq. Julap. vel vini Abſinthitis.

♃: *Aq. Lact. Alexiter, unc. xij. Gentian. comp. unc. iv. abſinth. magiſt. comp. unc. ij. ſacchar. albiſſ. q. ſ. f. Julap.* Vel

♃. *Vini Rhenan. Abſinth.* ℔. ß. *aq. Gentian. comp. unc. ij. Syr. caryophill. unc. j. f. Julap,*

♃. *Myrrh. elect. Galban. & Aſſæ fœtidæ, an.* ℈. *j. caſtor.* ℈. *ß. cum ſ. q. Balſam. Peruv. f. Pil. è ſingulis drachmis xij.* Sumat *iij.* ſingulis noctibus, ſuperbibend. aq. Bryon. compoſ. Cochl. *iij.* vel *iv.* per totum decurſum hujus proceſſus.

Si pilulæ Præſcriptæ ventrem moverint, utatur ſequentibus ;

℞. *Caſtor.* ʒ. *j. ſal. ſuccin. volatil.* ℈. ß. *cum ſ. q. extract. Rutæ. f. pilulæ N. xxiv* Cap. *iij.* ſingulis noctibus, ſuperbibendo Julapij hyſteric. Cochl. *iij.* vel *iv.*

Sp. CC. ad gutt. *xvj.* vel *xviij.* in aqua aliqua appropriata ſæpius exhibitus valde confert.

Si verò his non cedat remediis, tum capiat ſequentes pilulas ;

♃. *Trochiſch. de Myrrh. pulv,* ℈. j. *Balſam. ſulphur, Terebinth. gut. iv. cum ſ. q. gummi. Ammoniac.*

Ammoniac.ſolut.ſ. Pil.N. iv. Cap. manè & ſerò ſuperbib. Julap. hyſteric. Cochl. *iv.* vel *v.* inſtillando Sp. C.C. gutt. *xij.*

Electuarium Antiſcorbutic. cum aqua ibidem deſcripta prodeſt in his affectionibus, ut & *Electuar. corroborans cum additione Conſerv.Cochl.hortenſ.unc.i.pulv. Ari Compoſ.ʒ.vj.*ſuperbibendo præſcriptam aquam.

At ſi affectus his non cedat remediis, eundum eſt ad *aquas ferreas*; & ſi neque his, tum ad *Sulphureas*, quales ſunt *Bathonienſes.*

Inter bibendum aquas ferreas hæc obſervanda; ſi aliquod Symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri poteſt, tunc ab iis æger abſtineat, donec Symptoma iſtud penitus evanuerit. Æger in earum uſu per ſex ſeptimanas ad minimum, vel potius ad duos menſes perſeveret. *Zinziber conditum*, vel *Semina Carui Sacchatata*, ad calefaciendum ventriculum ſubinde ſumat. *Pilulæ* etiam *hyſtericæ iij.* devorari poſſunt per primas *x.* noctes, ſuperbibendo *Julap. hyſteric.* cochl. *iv.* vel *v.*

Quoad uſum *aquarum Bathonienſium*, duobus diebus bibat eas, ac tertio die per modum Balnei eas ingrediatur, atque ita alternatim per ſex ſeptimanas vel duos menſes.

Si *Chalybs* juſto plus corpus calefaciat, tum per ejus uſum, quarta quaque Aurora ſumat *aq. mineralium purgantium* ℔. *iv.* Quæ tametſi alvum moveant, haud tamen tumultum cient, ut ſolent Cathartica ex officinis deprompta.

Si *Chalybs* magnas perturbationes inducat, Laudanum aq. aliqua hyſterica miſtum, ſingulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

Cùm à morbi diuturnitate fractæ & attritæ fuerint vires, venæſectio, & cathartica non ſunt præmittenda, ſed à Chalybe ſtatim incipiendum.

Ubi Symptomata ſunt mitiora, ſatis eſt ſanguinem mittere, & alvum ſolvere ad dies *iij.*vel *iv.*dein pilulas hyſtericas ad dies *x.* manè & ſerò exhibere.

In dolore intolerabili, vomitione, & *Diarrhœa* enormioribus, exhibendum Laudanum, & poſtea corroborandi ſpiritus, at modò per vires liceat, ante uſum Laudani, educatur è venis ſanguis, & Catharticum propinetur: in viraginibus præſertim, & ſanguineo temperamento præditis, in debilioribus autem, & haud ita pridem paroxyſmum paſſis, ſufficit ventriculum Congio uno lactis cereviſiati hauſto, & mox per vomitum rejecto detergere, dein largam doſin *Theriac. Androm.* vel *Elect.Orvietan.* imperare, & Cochl. aliquot, liquoris alicujus Spirituoſi, cum pauculis Laudani liquid. guttulis, ſuperbibenda, dare. Quod ſi ægra jampridem vomuerit, & ulterius emeticis ſollicitare periculo non vacabit, Laudanum ſine mora propinandum eſt, ea doſi, quæ Symptoma vincat, & poſt ſingulas vomitiones toties quoties repetendum, in forma potiſſimum ſolida, vel in liquida, in parco vehiculo, viz. gutt. aliquot in cochl.j.aqu.Cinamon.fortior. ægra interim conquieſcente, & caput immotum tenente.

Perdomito Sympromate, manè & ſerò, ad dies pauculos contineatur uſus Laudani.

Hæc duo diligenter notanda, quod cum ſemel poſt evacuationes Laudano uti cœperimus, ea doſi, atque illa toties repetita, ſumendum eſt, donec Symptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantum ſpatiolo inter ſingulas, doſes, ut quid prior præſtiterit ante noſcamus quàm alteram ingeramus,

deinceps cum Laudano morbum aggredimur, nihil movendum eſt, nihil evacuandum vel per mitiſſimum enema.

Theriaca Andromachi crebro, diúque uſurpata, magnum eſt in hoc, & aliis morbis quamplurimis à caloris, & concoctionis defectu ortis, remedium.

Vina *Hiſpanica*, gentiana, angelica, abſinth. centaurio, corticum arantior. flavedine, aliiſque corroborantibus infuſis medicata, ſi ad aliquot Cochlearia ter in die potentur admodum conferunt, modò ægra tenui non fuerit bilioſoque corporis habitu.

Cortex Peruv. ad ℈. j. manè & ſerò, per ſeptimanas aliquot deglutitus, præſertim in ſpaſmis hyſtericis miras habet vires.

In tenui bilioſoque corporis habitu poſſet uſurpari Diæta lactea, præcipuè in Colica Hyſterica, ſi modo ea incommoda poſſint ſuperari, quæ primis ferè diebus apportat, quod nempè tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis, in ſtatu conſervandis, ſuſtendandiſque minus ſufficiat.

Nihil tamen æque ſanguinem ſpiritúſque fovet, & confirmat, ac diu multumque; ſingulis ferè diebus equo vehi, nec itinera in curru facta ſuo carent ſucceſſu.

De Febre Depuratoria annorum 1661. 62. 63. 64.

Si æger juvenis ſit extrahatur ſanguis è brachio, & eodem die poſt aliquot horas vel ſequenti die duabus horis poſt leve prandium, *Emeticum ex infuſ. Croc. Metall. paratis Zythogal.* ℔. *vj. vel viij.* ut quoties vomuerit, aut alvum exoneraverit, è veſtigio ſumatur hauſtus, exhibeatur; & poſt finitam operationem Emetici, hoc vel ſimile paregoricum.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥. *j. aq. Epidem.* ℥. ß. *Laudan. liquid. gutt. xvj. Syr. Caryophyll.* ʒ. *ij. M. F. Hauſtus.*

Vomitoria ex infuſ. *Croc. Metal.* parata, puerulis, ullíſve infra adoleſcentiam conſtitutis, vel minima quantitate, non eſt tutum exhibere.

Poſt hunc diem uſque ad undecimum vel duodecimum ſingulis Auroris injiciatur enema ſequens;

℞. *Decoct. commun. pro Clyſtere* ℔. j. (*vel lactis vaccini eandem qnantitatem*) *Sacchar. culinar. & Syrup. violac. an.* ℥. *ij. f. Enema.*

Poſt dictum diem alvus conſtipari permittatur, quo materia febrilis citiùs concoquatur, ad quem etiam finem Cardiaca moderata his ultimis diebus exhibita apprimè conducunt; ut,

℞. *Pul. è chel. cancror. comp. gr. xiv. Elect. de Ovo* ℈. ß. *cum ſ. q. Syr. caryophyll. f. Bolus* ſumendus octava quaque hora, ſuperbibendo ſequentis Julapij Cochl. *v.* vel *vj.*

℞. *Aq. Lact. Alexiter. ceraſor. nigr. an.* ℥. *iij. Aq. Epidem. & Syr. caryophyll. an.* ℥. *j. M. F. Julap.* vel alia ſimilia.

Hac methodo ſollicitè obſervata, uſitato *xv.* diem (tum ex laudabili in urina ſeparatione, tum ex manifeſta Symptomatum omnium remiſſione) tempeſtivum eſſe Potionem Purgantem communem exhibere percipies.

Accidit interdum maximè in Senibus, curata Febre, & purgato corpore, grum nihilominus valdè debilem eſſe, & quandoque tuſſi, interdum etiam

ſcreatu, magnam glutinoſi viſcoſique phlegmatis copiam expectorare. Hoc in caſu vinum Malaganum annoſum, cum pane toſto ei immiſſo, bibat æger.

Si ſuperveniat Iliaca paſſio; præſcribatur Sal. Abſinth. ℈.j. ex Coch.j. Suc. Limonum, manè & ſerò, intermediis temporibus cap. Aq. menth. ſtillatit. ſine Saccharo, Cochl. aliquot, bis quaque hora, dum hæc fiunt, catulus vivens nudo ventri indeſinenter accumbat, poſtquam dolor cum vomitu, per bidum tridúumve ceſſaverit, exhibeatur *Pill. coch. maj.*ʒ.j.in *Aq.Menth.* ſoluta, nec removendus catulus ante pilularum uſum.

Ad recidivam præcavendam, perſiſtat in uſu prædictæ aquæ per longum tempus, & duplicatis pannis laneis ventrem à frigore defendat.

De Febre Peſtilentiali 1665. 66.

Poſt venæſectionem in lecto celebrandam, æger ſtragulis obruatur, & Lacinia Lanea ſincipiti alligetur; tum, ſi vomitus non adſit, hoc vel ſimile Hydroticum exhibe.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒ. ß.*Elect. de ov.* ℈.ß.*Pulv. è chel. cancr. comp.gr.xij.Coccinel. gr. viij. croc. gr. iv. cum ſ. q. ſucc. kermes, f. Bolus,* quem ſumat ſexta quaque hora, ſuperbibendo Cochl. *vj.* ſeq. Julapij.

℞. *Aq. Card. Benedict. & Scord. compoſ. an.* ℥. *iv. Aq. Theriacal. ſtillatit.*℥. *ij.Syr caryophyl.* ℥. *j. M. F. Julapium.*

Si adſit vomitio, hydroticum differatur, donec ſolo tegumentorum pondere ſudor promanare incipiat, linteaminis parte vultui ſuperinducta.

Incepta Diaphoreſis hauſtulis Zythogalæ ſalviâ alteratæ, vel Cereviſiæ cui macis aliquantulum incoxeris ſubinde repetitis ad naturalis diei ſpatium (i. e. horas 24.) eſt continuanda; in ſudore licet juſculis confortatis ægrum reficere.

Ubi tumor enatus fuerit, venam aperire non ſuſtinui; per horas adhuc à finito ſudore *xxiv.* ægro ſe in lecto continente frigus cautè devitetur. Induſium ſponte ſua in corpore areſcere permittatur, potulenta omnia calidiuſculè hauriantur, & Zythogalæ ſalviâ alteratæ uſus etiamnum continuetur, in ſeq. luce potio purgat. communis exhibeatur.

Anni 1667. 1668. Febrim Varioloſam & Variolas produxerunt.

Anni 1669. 70. 71. 72. Febrim Dyſentericam.

Anni 1673. 74. 75. Febrim Comatoſam.

Curationem febrium horum annorum non attingo; quoniam methodo in febre anni 1685. &c. deſcripta curari eas potuiſſe autumo.

De Febribus Intermittentibus.

Cum rigore & horrore adoritur paroxyſmus, quibus mox ſuccedit calor, & huic tandem ſudor, & ſubſequens ἀπυρεξία; licèt in primis morbi diebus, Autumno maximè, aliquoties remiſſio potius quàm intermiſſio perſentiſcitur, in calore æque ac in rigore vomiturit ut plurimum ac vehementer ægrotat miſer cũ ſiti & lingua arida. In tenera ætate abdominis inflatio, in adultis crurum

tumor febris ſolutionem; tonſillarum dolor, raucedo, oculi cavi, facies Hippocratica, mortem denunciant.

℞. *Cort. Peruv. ſubtiliſſ. pulv. unc. j. cum ſ. q. Syr. caryoph. vel de Roſis ſiccis, f. Electuarium dividendum in xij. doſes*; quarum unam capiat quarta quaque hora, ſuperbibendo Vini cujuſlibet hauſtum, incipied. immediate poſt paroxyſmum.

Si autem præſcripti boli ventrem moverint, in hauſtu Vini dentur *gutt. x. Laudan. liquid.* ſingulis vel alternis vicibus poſt aſſumptionem boli, ut opus fuerit.

Ad recidivam præcavendam (præcipuè in quartana) repetatur proceſſus prædictus ſingulis ſeptimanis per tres alias vices.

Sin forma Pilularum magis arrideat.

℞. *Corc. Peruv. pulv. unc. j. cum ſ. q. Syrup. caryophyll. f. Pilulæ mediocris magnitudinis*, quarum capiat *vi.* quarta quaque hora.

℞. *Cort. Peruv. pulv. unc. ij. Vin. Rhenan.* ℔. *ij. ſtent ſimul in Infuſione frigida, & coletur per macinam* Hippocratis. Uſus tempore cap. *unc. iij.* tertia vel quarta quaque hora.

Sin ob vomituritionem, ferè continuam, Corticem deglutire nequeat æger, tum ſexies, vel octies, Spatio duarum horarum, *Succi Limonum* recens expreſſi Cochl. j. cum *Salis Abſinth.* ℈. *j.* aſſumat, dein *Laudan. Liquid. gutt. xvi.* cum *Aq. cinnam,* fortior. Cochl. j. ac brevi poſt, ceſſante vomitu, Corticis uſum aggrediatur.

In intermittentibus vernalibus, nonnunquam emeticum, tempeſtivè propinatum, ut nempè ante paroxyſmum negotio ſuo defungi poſſit, fœliciſſimè ſucceſſit. Nonnumquam Enema in diebus intermittentibus, per triduum, vel quatriduum injectum, Curationem abſolvit. Quæ ſequenti quoque modo tentari poteſt.

℞. *Serpentar. Virgin. ſubtiliſſ. pulveriſat. gr. xv. Vin. alb. unc. iij.* Sumat duabus horis ante Paroxyſmum, & ſtragulis coopertus æger ſudet per *iij.* vel *iv.* horas, idem faciendo per duas alias vices ante Paroxyſmum.

Si ab ingeminatis paroxyſmis ſummè debilis fuerit æger;

℞, *Conſerv. Flor. Borag. Bugloſſ. an. unc. i. conſerv. Anthos. unc. ß. cort. citr. condit. Nuc. Muſchat. condit. Theriac. Andromach. an.* ʒ. *iij. confection. Alchermes.* ʒ. *ij. M. F. Opiata*, cap. ad quantitatem avellanæ, manè & veſperi, ſuperbibendo Cóchlearia paucula, alicujus *Aq. Epidemicæ* ſimplicioris, *Sacchara* edulcoratæ, interdicto interim enematum uſu.

Si ſub morbi exitum occurrat hydrops, nondum tamen depulſa Febre curatio non eſt inſtituenda remediis purgantibus, ſed infuſionibus rad. *Raphan. Ruſtican. Summitat. Abſinth. centaur. Min. Baccar. Juniper. cinerum geniſt.* &c. in vino factis, exulante autem Febre, Catharticis, & aperientibus.

Pro Infantibus Febre intermittente laborantibus.

℞. *Aq. ceraſor. nigr. & Vini Rhenan. an. unc. ij. cort. Peruv. ſubtiliſſ. pulv.* ʒ. *iij. Syr. caryophyll. unc.* I. *M. F. Julap.* Cap. Cochl. j. alterúmve, pro ratione ætatis quarta quaque hora, donec Paroxyſmi non amplius diſcrucient, inſtillando alternis vicibus ſi Diarrhœa adfuerit; Laud. liquid. gutt, *i.* vel *ii.*

De Febre Stationaria, ab. an. 1685. ad 90.

Calor & frigus ſe invicem excipiunt, artus pariter & Caput dolent, pulſus interim ferè ſanus, nonnunquam tuſſis, dolor circa collum & fauces, exacerbatio Febris prope noctem, inquietudo, ſitis, lingua vel humida & ex omni parte pellicula alba & ſcabra veſtita, vel Sicca, fuſci coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbeſcens. A jugi in lecto decubitu coma & phreneſis, à Calido regimine petechiæ, maculæ purpureæ, eruptiones (quas vocant) miliares morbillis magis rubentes, pulſus inordinatus, tendinum ſubſultus, atque ita tandem mors. Sudores in initio ſymptomatici divexant, qui ſi ab arte provocentur, viſcoſi à Capite erumpunt, & materiam morbificam in Caput aut in artus transferunt.

Mittat. Sanguis ad unc. x. è brachio. Reiteretur Venæſectio; ſi modo reſpirationis difficultas, dolor Capitis inter tuſſiendum lancinans, & alia ſigna Peripneumoniæ nothæ adſint. In hoc caſu tam venæſectio quàm Catharſis repetenda, donec æger convaluerit.

Veſperi applicetur Epiſpaſticum & ſequenti Aurora Potio Lenitiva præſcribatur, quæ ad tertiam vicem alternis diebus reperatur, & hora ſomni poſt Catharſin hauſtus pacificus propinetur.

℞. *Aq. Paralyſ.* ℥. *iij. Syr. de Mecon.* ℥. *j. Succ. Limon. recent. Extract. cochl. ij. M. F. Hauſtus.*

Aphthæ & ſingultus ſponte ſua poſt curationem febris ſupervenientes ſponte evaneſcunt; Si in longum tempus decurrant, facilè fugantur *cortic. Peruv.* ʒ. *j. cum Syr. Papav. Rhœad. q. ſ. in formam Electuar. vel pilular.* redacta, ſuperbibend. hauſtum lactis deflorati. Remedium hoc certiſſimè ſcopum attinget, ſi non fruſtrentur ejus vires ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à purgatione liberis ſequentia præſcribentur.

℞. *Conſerv. Lujul. & cynosbat. an. unc. j. conſerv. Berber. unc.* ß. *crem. Tart.* ʒ. *j. cum ſ. q. Syr. de Limonib. f. Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. Nuc. Moſchat ter in die, ſuperbibendo ſequent. Julap. Cochl. *vj.*

℞. *Aq. Portulac. Lactuc. Paralyſ. an.* ℥. *iij. Syr. de Limonib.* ℥. *j.* ß. *Syr. Violar* ℥. *j. M. f. Julapium.* Vel.

℞. *Aq. font.* ℔. j. *aq. Roſar. Succ. Limonum Sacchar. albiſſ. an. unc. iv. coq. lento igne dum deſpumaverint, cap. unc. iij. ad libitum.* præſcribatur quoque ſeq. gargariſma.

℞, *Succ. Pomor agreſt.* ℔. ß. *Syr. de rubro Idæo unc. j. m. f. gargariſma.*

Si febris ita ventriculum infeſtet, ut æger potionem retinere nequeat: *Pil. coch. maj. ad* ℈. *ij.* exhibeantur, tum etiam hypnoticum eſt concedendum, *v. gr. Laudan. Londin. gr. j.* ß. *cum ſimili quantitate Maſtich.* vel *Laudan. Liquid. gut. xviij. in aq. cinnamom. hordeat. unc. j.*

Decoctum album paratum, ex ℥. j. C. C. *uſti in aq. communis* ℔. iij. *cocti & poſtea Sacchar o albiſſimo edulcoratum*, Sit pro potu, ut & Cereviſia tenuis pro libitu.

Poſt Catharſin bis celebratam, concedatur ægro, Pullorum carnibus veſci, & poſt ultimam Purgationem modò febris aliquantulum deflagraverit, vini Canarini cochl. *iij.* vel *iv.* manè, & ſerò, ut & poſt Prandium, per dies aliquot propinentur.

In Phrenitide, ut & Comate, nihil perinde confert, atque ægri caput radi, nullo admoto Emplaſtro, ſed Pileolo tantum.

Si (quod fæminis hyſtericis quandoque accidit) poſt venæſectionem, & purgationes, huiuſmodi iteratas, etiamnum duret, procurratque febris, modo ſigna Peripneumoniæ, & inflammationis circa partes vitales abſint. Singulis noctibus Paregoricum, & medicamenta hyſterica, bis vel ter in die, injungantur.

De Infantibus febre Stationaria laborantibus.

Hirudines duæ utrinque ponè aures applicentur, dein *Emplaſtr. Epiſpaſticum* cervici admoveatur.

Cereviſia, in qua Rhabarbarum fuerit infuſum, purgetur.

Si poſt Catharſin febris intermittere videatur, *Julapium cum cortice Peruviano* (in Capite de febre intermittenti pro infantibus deſcriptum) exhibeatur.

De febre Scarlatina.

Æſtate exeunte, infantes præcipuè infeſtat. Rigent & horrent ſub initium; nec tamen admodum ægrotant; cutis univerſa maculis parvis rubris, crebrioribus, latioribus & magis rubentibus quàm in morbillis interdiſtinguitur: Ad duos treſve dies perſiſtunt, quo quidem tempore evaneſcunt, & decedente ſubjecta cuticula ſquammulis furfuraceis, ad inſtar farinæ, cutis conſpergitur.

℞. C. C. *uſti & pul. è chel. cancr. comp. an.* ʒ. ß. *coccine. gr. ij. Sacchar. cryſtal.* ʒ. *j. M. f. pulvis ſubtiliſſ. in xij. Chartulas dividend.* quarum unam cap. 6. quoque hora, ſuperbibendo cochl. *ij.* vel *iij.* ſequentis Julapij.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr. aq. Lactis Alexiter. an.* ℥. *iij. Syr. è ſucc. citri* ℥. *j. M. f. Julap.*

Applicetur etiam Epiſpaſticum cervici, & qualibet nocte *paregoricum ex Syr. de Mecon.* propinetur, & poſtquam ſymptomata ceſſaverint, purgetur æger.

De pleuritide.

Inter Ver & Æſtatem dominatur. A rigore & horrore orditur, quos ſtatim comitantur calor, ſitis, inquietudo & cætera febrium ſymptomata; elapſis pauculis horis, æger vehementi delore punctorio in laterum alterutro circa coſtas corripitur, qui nunc verſus omoplatas; nunc ſpinam, nunc anteriora pectoris ſeſe propagat, tuſſi crebra excruciatur. Materia ſputo rejecta in initio morbi pauca eſt & tenuis. & ſæpe ſanguinis particulis intermiſta, progreſſu verò copioſior & magis concocta, ſanguine etiam permixto. Febris pari paſſu incedit cum tuſſi, ſputo ſanguinis, dolore, & pro ratione liberioris expectorationis ſenſim imminuitur; nunc alvus eſt aſtricta, nunc ſoluta nimis. Eductus è vena ſanguis ſevi liquati ſpeciem præ ſe fert ubi refrixerit.

Mittatur ſanguis è brachio lateris affecti ad ℥. *x.*

℞. *Aq. Papav. Rhœad.* unc. *iv. Sal. Prunel.* ʒ. j. *Syr. Violar.* unc. j. *M. f. Hauſtus*, ſumendus ſtatim à prima venæ ſectione.

℞. *Amygd. dulc. exorticat. N. v. ſem. Melon. Pepon. an.* unc. *ß. ſem. papav. alb.* ʒ. *iij. aq. hord.* ℔. *j.* ʒ. *aq. Roſar.* ß. *ij. cum ſ. q. ſacchar. cand. f. ſ. a. Emulſio, cap.* unc *iv.* 4. quâque horâ,

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔.ij. *Syr.Violar. & cap. Ven. an.* unc. j. ß. *M. f. apozema,cap.* ℔.ß. *ter in die.*

℞. *Ol. amygd. dulc.* unc.ij. *Syr. Violar. & cap.Ven. an.*unc.j. *Sacchar. cand. q.ſ.M.f. Eclegma*, de quo ſæpe lambat.

Oleum Amygd. dulc. per ſe, vel *Olem ſem. Lini recenter extracti* exhiberi poteſt

℞. *Ol. amygd. dulc. Lilior. & unguent. Dialthaa, an.* unc. j. *M. f. Lininentum*, quo inungatur latus affectum manè & ſerò ſuperimponendo fol. Braſſicæ.

Repetatur Venæſectio ad tres alias vices, ad eandem quantitatem, quatuor diebus continuis, ubi dolor & reſpirandi difficultas ſuadent.

De peripneumonia notha.

Ingruente hyeme & ſæpe ſub ejus exitum emergit, inſultu primo nunc incaleſcit,nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginoſus eſt, rubent & inflammantur genæ oculique; tuſſit, & inter tuſſiendum dolor capitis lancinans premit, potulenta vomitu rejicit, urina turbida eſt & intensè rubet, ſanguis pleuriticorum æmulus, anhelus crebrò & celeriter ſpiritum ducit,dolente thorace. Ab aſthmate ſicco planè diſtinguitur, quòd in iſto nuſquam comparent febris indicia, in hac manifeſtò ſe produnt, licèt minora longè & magis obſcura quàm in peripneumonia vera.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad unc. *x*. Die ſequenti æger hanc potionem ſumat.

℞. *Caſſiæ extract.* unc.j. *Glycyr.* ℨ. *ij. ficus pingues N. iv. fol.ſen.*ʒ.*ij. ß. Agaric. trochiſcat.* ℨ. j. *coq. ſ. q. aquæ ad* unc. *iv. in colatur. diſſolv.Mannæ* unc.j. *Syr. Roſar.ſolut.* unc. ß.

Si verò potionem aſſumere nequeat. Cap. *Pil. coch. maj.* ℈. ij. horâ quartâ matutinâ.

Sequenti die celebretur iterum venæſectio,ad eandem quantitatem;ac poſtero die repetatur Catharſis,quæ porrò repetenda eſt alternis diebus,vel poſt majora intervalla,pro ratione virium: Atque inſuper ſi Symptomata non ceſſaverint,extrahatur iterum ſanguis, ſemel adhuc,bis,vel ſæpius, diebus aliquot interjectis, prout res poſtulaverit; ſed ut plurimum venæ ſectio bis celebrata ſufficiet; Interim, dum hæc fiunt; præſertim in diebus à purgatione vacuis, utatur *decocto Pectorali*, *Eclegmate* & *oleo Amygd.* dulcium, in Pleuritide deſcriptis.

De Rheumatiſmo.

Rigorem & horrorem & cætera febrium ſymptomata patiuntur, elapſo die uno alteróve (eſt & ubi citius) dalor adeſt atrox nunc in hoc, nunc illo artu, in carpis, humeris & genubus præſertim, viciſſim hos relinquens & illos occupans, rubore & tumore in parte; quam poſtremùm affecit, adhuc reſiduis. Febris ſenſim evaneſcit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs ſæviente. In lumbagine rheumatica immanis dolor adeſt,circa lumborum regionem fixus, nephritin mentiens, niſi quòd æger non vomituriat, qui procumbere nequit, ſed vel è lecto exilit, vel ſuper eodem erectus ſedet, corpore perpetuâ agitatione nunc versùs anteriora, nunc poſteriora inclinato. Sanguinis pleurticorum ſimilis.

Mittatur Sanguis è Brachio lateris affecti, ad unc. *x.*

℞. *Aq. Nymph. Portulac. Lactuc.an.* unc. *iv. Syr.de Limonib.* unc. *i. ß. Syr. Violac.* unc. *j. M. ſ. Julap.* de quo bibat ad libitum.

Præſcribend. *Emulſio* 4. *Sem. frigid. maj. Cataplaſma è mica panis albiſſ. & lacte Croco tincto* applicetur parti dolenti.

Die ſequenti eadem ſanguinis quantitas detrahatur; atque iterum, die uno vel altero interjecto, reiteretur, atque porrò quater vel pluries, ſi opus fuerit, hoc obſervando, ut poſt ſecundam Venæſectionem majora ſint intervalla inter ſingulas ſanguinis miſſiones.

Diebus à Phlebotomia vacuis, Enema è lacte ſaccharato ſubinde injiciatur, vel ſequens.

℞. *Decoct. commun. pro Clyſtere* ℔.j. *Syr. Violar. & Sacchar.culinar.an.* unc.ij. *M.f. Enema.*

Si Imbecillitas ægri repetitionem Phlebotomiæ non ferat, tum poſt ſecundam vel tertiam venæſectionem Curatio hac methodo tentanda.

Capiat alternis diebus *potionem purgativam communem*, donec convaluerit, & iiſdem noctibus Paregoric. *ex Syr.de Mecon.*

Sin his remediis non cedat, & æger ob imbecillitatem evacuationes qualeſcunque ferre nequeat, aggrediatur uſum *Elect. & aq. Antiſcorbutic.* in ſcorbuto deſcripto, quæ etiam remedia locum habent in Rheumatiſmo Scorbutico.

In Juvenibus, atque iis qui temperatè vixerunt, vino non plus æquo dediti Rheumatiſmus Diætâ ſimplici admodùm refrigerante, & mediocriter nutriente, æque fœliciter, ac repetitis Venæſectionibus (quas minus ferre queant) prodigari poteſt. Ex grat.

Solo Lactis ſero ad dies quatuor veſcatur æger, poſtea præter ſerum pane ſimilagineo ſemel in die loco prandij, donec penitus convaleſcat; niſi quòd poſtremis diebus iterum panem in cœnam indulgere liceat, Symptomatis ceſſantibus, carnes pullorum elixorum, ceteraque eupepta concedantur, tertio autem quoque die ſolo lactis ſero victitet, donec tandem pancraticè valeat.

De febre eryſipelatoſa.

Nulla non corporis pars, præſertim facies, tumet, dolet & ſummè rubet, puſtulæ denſæ, parvæ, in veſiculas ſubinde faceſſunt, quæ per frontem caputque ſerpunt, oculi tumore obruti, rigor & horror atque reliqua febris indicia adſunt. In alia hujus morbi ſpecie, liquorum attenuantium potationi ſuperveniente, febricula, id eſt, puſtulæ urticarum punctura; referentes, nonnunquam in veſiculas ſublatæ, mox recedentes, tuberculorum more, ſub cute ſe condentes, maximè pruriunt, & ſcalpendo rurſum apparent. Eſt & alia eruptionis ſpecies, pectus ut plurimum obſidens macula nimirum lata, cuti vix ſupereminens, porriginoſa, cum ſquammulis flavis, qua vigente, æger bene ſe habet eâdem evaneſcente, leviter ægrotat, urina morbiloſa & flava, iiſdem remediis, quibus pruritus ferinus, cedit, vino utatur æger & carnibus eupeptis.

Mittatur ſanguis è brachio ad ℥. *ix.* vel *x.* Die ſequenti ſumat *potionem communem purgativam.*

℞. *Rad. Althææ & Lilior. an* ℥. *ij. fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. flor. Chamæmel. Melilot,*

lilot.ſummit. Hyperic. & centaur.minor. an.M.j.ſem.Lini, fœnugrac.an.℥.ß.coq.ſ.q.ad libr. iij. Coletur liquor, & tempore usûs adde ſingulis libris decocti Sp. Vini unc. *ij.* Stupæ è panno laneo huic decocto immerſæ, ac expreſſæ, calidè admoveantur bis in die, & pars affecta poſt fotum ſequenti mixturâ illinatur.

℞. *Sp. Vini libr. ß. Theriac. Androm.* unc. *ij. pulv. piperis longi, & caryophill. an.* ʒ. *ij. f. mixtura,*quâ Charta Emporetica madefacta parti affectæ circumvolvatur.

Si primæ venæſectioni non cedat morbus, tum repetatur; & non ceſſante, ad duas alias vices celebretur, interpoſito ſemper die uno.

Diebus à Venæſectione liberis *Enema è lacte cum Syr. Violarum. Emulſio refrigerans & Julap. refrigerans*, ſunt præſcribenda.

De pruritu ferino,& inveteratis cutis eruptionibus,quo Venæſectioni & catharſi cedunt.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒ. ß. *Elect. de ovo* ℈. j. *rad. Serpentar. Virgin. ſubtiliſſ. pulver. gr. xv. Lapid. Bezoar. oriental. gr. v. cum. ſ. q.* Syr. è *conditur. citri, f. Bolus,* horâ ſomni ſumendus per dies *xxj.* ſuperbibendo cochl. *vj.* ſequent. Julapij.

℞. *Aq.Card.Benedict.* unc.vj.*aq. Epidem.& Theriacal.Stillat. an.*unc.ij.*Syrup.caryophil.* unc. j. *M. f. Julap.*

Singulis matutinis cap. liquoris poſſetici *libr.* ß. calidè,& ſudet horæ unius, ſpatio.

His finitis, ſi puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti linimento partes affectæ inungantur.

℞. *Unguent. ex Oxylapatho* unc. ij. *Unguent. Pomati* unc. i. *flor. Sulphur.* ʒ. *iij. ol. Rhodij* ℈. ß. f. Linimentum.

Veruntamen Medicamenta præſcripta haud uſurpentur, niſi Venæſectione & Catharſi ritè præmiſſis.

De Angina.

Angina inter Ver & Æſtatem ut plurimum aggreditur. Sequuntur febris inſultum dolor & faucium inflammatio, unde à tumore uvulæ, tonſillarum & laryngis, nec deglutire queat Æger, nec ſpiritum ducere.

Mittatur Sanguis è Brachio copioſè. Tangantur partes inflammatæ *melle Roſaceo. Sp. Vitrioli, vel Sp. Sulphuris ad ſummum acorem permixto, vel Sp. Vitrioli ſolo.* Mox Gargariſma ſequens uſurpetur, non vulgari modo; ſed ita ut ſine ulla agitatione in ore contineatur, donec incaleſcat; dein expuatur, & repetatur ſubindè.

℞. *Aq. Plantag. Roſ. Rubr. & Sperm. Ranar. an.* unc.iv. *album.ovor.in aquam agitando redact. N. iij. Sacchar. cryſtal.*ʒ. *iij.M.f.Gargariſma.*

Emulſio Refrigerans in Pleuritide deſcripta indies ſumatur.

Sequenti manè, niſi febris & dolor inter deglutiendum remiſerint, Venæſectio repetatur, Catharſi in diem poſterum rejectâ aliàs Catharticum lenitivum exhibeatur.

Manente adhuc affectu (quod oppidò rarum) repetatur adhuc Venæſectio & Catharſis; Epiſpaſticum amplum ac forte applicetur cervici poſt primam Venæſectionem. Omni manè, niſi diebus purgationi datis Enema refrigerans & Emolliens, injiciatur; Diætâ tenui utatur æger, & lecto per horas aliquot quotidie abſiſtat.

In his omnibus Febribus, quas intercurrentes appello, ut etiam in illa, quæ ſtationaria eſt; cautè obſervandum, quòd æger à lecto abſtineat magnam diei

partem, ut juſculis hordeaceis, avenaceis, ac id genus aliis victitet, & cerviſiam Lupulatam & hydrogalam pro potu ordinario bibat.

De Morbillis.

Infantes plerumque impetunt. Primo die rigent horréntque, calent & frigent alternatim. Secundo cónſummátam fébrim accerſunt, Ægritudo vehemens, ſitis, inappetentia, lingua alba (non verò ſicca) tuſſicula, capitis & oculorum, gravedo, & ſomnolentia perpetua, acriter premunt, humor è naribus & oculis jugiter ſtillat (quæ lachrymæ certiſſimum morbillorum ſignum.) Huc accedunt ſternutatio, tumor palpabratum paulò ante eruptionem, vomitus, diarrhœa cum dejectionibus colore viridi in dentientibus præſertim, Symptomata ingraveſcunt ad quartum uſque diem, quo quidem die (nonnunquam quinto) in fronte & facie maculæ parvæ, rubræ, pulicum morſibus perſimiles prodeunt, quæ numero & magnitudine auctæ racematim coaleſcunt, & faciem maculis rubris majuſculis interſtinguunt: Hæ maculæ è parvulis papulis, ſupra cutim paululum elevatis conflantur, quarum protuberantia digito levi, vix oculorum acie deprehendi poſſit.

A facie, quam primò ſolùm occupant, ad pectus ventrémque, crura deinde tibiaſque propagantur maculæ; in his autem partibus latæ & rubræ, ſuperficiem cutis non ſuperantes conſpiciuntur. Eruptione morbillorum non perinde deliniuntur Symptomata ac in variolis. Vomitus poſt eruptionem nullus: ſed tuſſicula & febris cum ſpirandi difficultate, intenduntur, in oculos defluxio, ſomnolentia & inappetentia perſeverant. Die ſexto aut circiter frons & facies aſpereſcunt, emorientibus puſtulis, ruptáque cuticula, in reliquo corpore maculæ latiſſimæ ſunt, & maximè rubeſcunt. Octavo circiter die in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore permanent, Nono nullæ prorſus ſunt; per faciem verò & artus quandoque & totum corpus in farinam quandam & ſquammulas faceſſunt, & tunc temporis febris, ſpirandi difficultas & tuſſicula augentur. In adultis à calido regimine liveſcunt primò, mox nigreſcunt exanthemata.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔. *i.ß. Syrup. Violac. & cap. Ven. an.* ℥. *j. ß. M. f. Apozema; cap.* ℥. *iij.* vel *iv.* ter vel quater in die.

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥. ij. *Syr. Violar. & cap. ven. an.* ℥. j. *Sacchar. cand. albiſſ. q. ſ. M. f. Eclegma,* de quo ſæpiùs lambat, præcipuè quando tuſſis urget.

℞. *Aq. ceraſor. nigr.* ℥. iij. *Syr. de Mecon.* ℥. j. *M. f. hauſtus* ſingulis noctibus ſumendus, à primo morbi inſultu, uſque dum convaluerit æger, doſin augendo vel imminuendo pro ratione ætatis.

Æger ſe contineat in lecto per biduum poſt primam eruptionem.

Si poſt Morbillorum diſceſſum, Febris, reſpirandi difficultas, & alia Symptomata peripneumoniam mentientia ſupervenerint, ſanguis liberaliter extrahendus è brachio, ſemel, bis, vel ter, prout opus fuerit, convenienti ſpatio interpoſito inter ſingulas Venæſectiones; Atque etiam continuentur *decoctum Pectorale ſupra deſcriptum*, ut & *Lohoch*, vel *Ol. amygd. dulc. per ſe.* Circa diem *xij.* ab invaſione Cathartico lenienti purgetur.

Diarrhœa, quæ morbillos excipit; Venæſectione ſanatur.

De Variolis.

Diſtinctæ ſunt, vel confluentes, & in diſtinctis invadunt rigor & horror

calor intenſus, capitis & dorſi dolor vehemens, vomituritio, in adultis ingens in ſudores propenſio (& hinc minimè confluxuras eſſe licet conjicere) dolor ſub ſcrobiculo cordis ſi manu prematur, ſtupor & ſomnolentia, nonnunquam & inſultus epileptici (in infantibus præſertim) quibus ſi, dentitione peractâ corripiantur, in procinctu eſſe variolas poſſis prædicere; ita ut ſi fortè inſultum epilepticum ſub veſperam patiantur; ſequenti Aurorâ in conſpectum ſe daturæ ſunt variolæ, mites ut plurimum & rariſſimè confluentes. Quarto incluſivè ab invaſione die, nonnunquam ſeriùs, raro tamen ante illum erumpunt, quo tempore vel minuuntur Symptomata vel prorſus evaneſcunt. In eruptione autem ſubrubræ primò puſtulæ tenuiſſimarum acicularum puncta æquantes, ſparſim ſe produnt per faciem, collum, pectus, & corpus univerſum; tunc in faucibus dolor, qui cum puſtulis ſurgentibus augetur. Circiter octavum à primo inſultu diem intervalla puſtularum priùs alba rubere jam incipiunt, in tumorem attolli, & dolore tenſivo affici; extenduntur palpebræ, & ut veſica inflata, oculos claudunt. Proximæ à facie intumeſcunt manus, digitique diſtenduntur; puſtulæ faciei anteà leves & rubræ, jam aſperæ (primum maturationis indicium) & ſubalbidæ apparent; ſuccum inſuper luteum, colore à favo non abludentem evomunt, faciei & manuum inflammatio jam ſumma in puſtularum interſtitiis colorem exhibet floridum, & roſarum Damaſcenarum æmulum, quem quidem colorem, quò mitiores ſunt variolæ, eò magis tum puſtulæ, tum cutis interjecta ad amuſſim exprimunt; Quæ faciem occupant puſtulæ, aſperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; quæ manus & reliquum corpus minùs aſperæ albæque magis conſpiciuntur indies. Die undecimo faciei tumor & inflammatio recedunt, puſtulæ maturæ & juſtam magnitudinem (viz. ipſi grandiuſculi) adeptæ exareſcunt deciduntque. Decimo quarto vel quinto pereunt funditùs; manuum autem puſtulæ pertinaciores, albæ adhuc & recentes die uno aut altero moras trahunt & tandem dirumpuntur; cæteræ autem, faciei nimirum & corporis deſquammantur, & in facie ſquammulis hiſce furfuraceis ſuccedunt foveæ. Per totum morbi decurſum alvus vel prorſus conſtipatur, vel rariſſimè dejicit. Maxima eorum pars, qui ex hoc morbo pereunt, octavo die in diſcretis, undecimo autem in confluentibus intereunt: Quippe cùm in diſcreto hoc genere promoventur ſudores tum cardiacis, tum regimine calidiore, prædicto die facies, quæ turgida & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerat, è contra flacida reperitur & albeſcens, puſtulis nihilominus rubentibus & elevatis, etiam poſt ægri mortem; ſudor, qui huc uſque manaverat, derepentè evaneſcit, æger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine, vehementibus, urinam parcè reddit ac frequenter, & tandem pauciſſimarum horarum ſpatio ad plures migrat.

In Confluentibus eadem Symptomata (ſed atrociora) febris ſcilicet, anxietas, ægritudo, vomituritio, &c. immanius ſæviunt; licèt non ita promptè, ac in diſcretis, in ſudores diſſolvitur æger. Diarrhœa nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum aut alterum poſt illam protrahitur, quod in diſcretis vix contingit. Tertio in die aut citiùs, raro tardiùs, erumpunt; & quò citiùs, eò magis confluunt. Quandoque ad quartum vel quintum diem

differtur eruptio ob atrox aliquod ſymptoma, v. g. acutiſſimum dolorem in lumbis, nephritici æmulum, in latere pleuritici, in artubus rheumatici, in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu. Non perinde, ac in diſcretis, mox ab eruptione remittunt ſymptomata, ſed & febris & alia ad multos etiam dies poſt eruptionem puſtularum ægrum diſcruciant: Nunc eryſipelatis ritu, nunc morbillorum erumpunt, eruptionis licèt tempore planè diſtinguantur. Creſcente morbo, non in molem aliquam ſpectabilem attolluntur; ſed in facie ſibi invicem implicitæ, tanquam veſicula rubra vultum omnem contegunt, quem maturiùs elevant quàm diſcretæ: poſtmodum ad inſtar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ cutis ſuperficiem non admodum ſuperant. Præterlapſo die octavo, pellicula alba quotidie paulatim magis exaſperatur, colore fuſco: Intenſus magis eſt dolor cutis, donec tandem in truculentiori morbo non niſi poſt diem viceſimum latioribus laminis deſquammatur. Hoc interim obſervatu dignum, quòd quantò puſtulæ matureſcentes propiùs ad colorem ſubfuſcum vergunt, eò deteriores lentiùs abſcedunt; quò magis autem flaveſcunt, eò minùs confluxerint, & ocyùs ſe proripiunt. Ubi primùm deciderit pellicula, nullâ ſcabritie vultus afficitur; at verò mox illam excipiunt ſquammulæ furfuraceæ, indolis perquam corroſivæ, quæ foveas relinquunt patentiores, & ſæpe cicatrices. Quandoque humeri & dorſum cuticulâ denudantur. Morbi periculum à puſtularum frequentia & numero in facie ſolâ, æſtimandum. Puſtulæ manuum & pedum majores, & qua altiùs ab extremitate artuum aſcenderis, eo ſenſim minores & contractiores textant. In adultis ſalivatio in infantibus diarrhœa (licet non ita certò) confluentium comes. Ptyaliſmns nunc cum eruptione ſe prodit, nunc biduo triduóve præterito, materiam primò tenuem, die undecimo viſcidiorem ægerrimè, excreat. Siticuloſus eſt æger, voce raucâ, ſomnolentiâ & ſtupore ingentibus corripitur, interbibendum ſubinde tuſſit, & potus per nares revertitur. Tunc céſſat ut-plurimum ſalivatio, cui niſi faciei intumeſcentia (quæ licèt hoc ipſo die pro morbi genio aliquantiſper remitti debeat, non tamen niſi poſt diem unum alterúmve omnino recedere) & manuum jam inſigniter incipiens & diutiùs perdurans ſuppetias tulerint, ægro protinus moriendum eſt. Diarrhœa non ita maturè infantes occupat ac ptyaliſmus adultos. In utraque variolarum ſpecie febris ab inſultu ad eruptionem dominatur, inde dat inducias ad puſtularum maturationem, quâ peractâ, deſinit. Superveniunt à malo regimine ſymptomata anomala; qualia ſunt, puſtularum flacciditas & ſubſidentia, phrenitis, coma, maculæ purpureæ puſtulis interſperſæ, & in earum ſummitate maculæ nigræ exiguæ in medio ſubſidentes, ſanguinis mictus & ſputum ſub initio morbi urinæ, ſuppreſſio.

Separationis tempus cum febrili ebullitione tribus vel quatuor primis diebus tranſigitur: Expulſio per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis abſceſſibus, in carne perficitur.

Dies in quo maximè periclitatur æger, in confluentibus in minimè crudo, maximè vulgari genere, à primo morbi inſultu, eſt undecimus, in crudiore adhuc decimus quartus, & in crudiſſimo decimus ſeptimus; nonnunquam tamen, ſed rarius, non ante diem viceſimum moritur æger. Quinimo per ſpatium illud omne, quod inter dies undecimum, & decimum Septimum inter-

jacet, appetente veſperâ, moleſtiſſimo inquietudinis paroxyſmo, quotidie vexatur æger.

Mittatur ſanguis quovis ex tribus primis diebus ab invaſione ad unc.*ix.* vel *x.* & poſtea *Vomitorium* exhibeatur *ad* ℥. *i.* vel ℥. *i.* ß. *Infuſionis Croci Metallorum.*

His primis diebus diluatur ſanguis frequenti potatione Cereviſiæ tenuis Lupulatæ. Cui Vitrioli Spiritus immiſceatur uſque ad plenam puſtularum eruptionem.

Cum variolæ omnes eruperint (quod ut plurimum eſt ſexto die poſt invaſionem) veſperi propinetur *Syr. de Mecon.* ℥. j. quæ repetatur dehinc ſingulis noctibus ad diem decimum poſt invaſionem. Eâ nocte, ſi Variolæ è Confluentium genere fuerint, augeatur doſis ad ℥. *i.ß.* quæ dein repetatur ad ℥.*j.*manè, & ad ℥.*j.ß.* ſerò, ſingulis noctibus, donec æger convaluerit.

Si Syr. de Mecon. minus congruat, ſubſtitui poſſit *Laudan.liquid.*viz.*gutt.xviij. pro* ℥.*j. Syrupi & gut.xxv.pro* unc.*i.* ß. Hoc interim obſervandum, quod ſi paregroricum bis in die exhibitum orgaſmum compeſcere non valeat (quod in Variolis inſigniter confluentibus, ſub finem earum ſæpe accidit) tum 8. quaque horâ exbibendum, vel ſæpius, ſi opus fuerit.

At ſi variolæ Interſtinctæ fuerint, ſatis erit, ut ſolummodo ſingulis noctibus poſt plenam eruptionem exhibeatur Paregoricum; atque etiam in minori doſi.

Qualiſcunque autem generis variolæ fuerint, atque etiam qualicunque morbi tempore, ſi Phrenitis acciderit, omnino oportet ut inordinato ſpirituum motui frænum injiciatur, ac proinde ſi prior Paregorici doſis metam non attingat, alia atque alia aſſumatur, donec tumultus penitùs compeſcatur, interpoſito inter ſingulas doſes ſpatio aliquo; ut pernoſcere valeamus, utrùm doſis ultima id, quod quærimus, præſtiterit, antequam nova ingeratur.

Si omnimoda urinæ ſuppreſſio acciderit, æger è lecto eximatur, & aliquantulum obambulet.

Si ſaliva ob calorem ſit adeò viſcida, ut expectorari non poſſit, tum Gargariſma cum Syringa ſæpe in fauces injiciatur. Componatur *è Cereviſia tenui* vel *aq. hord. cum Melle Roſarum*; vel ſequens uſurpari poterit.

℞. *Cort. Vlmi* ℥.vj. *rad. Glycyrrhiz.* unc.ß. *Paſſul. enucleat. N. xx. roſ. rub. p.ij.coq. ſ. q. aq. ad* ℔. j. ß. *in Colatur. diſſolv. oxymel. ſimp. & mell. Roſar.an.*℥. ij. *M. f. Gargariſma.*

Si epiſpaſtico opus fuerit, amplum ſatis & acre nuchæ applicetur nocte iſtâ, quæ magnam morbi criſin præcedit, mox aſſumpto paregorico, plantis quoque pedum applicari poteſt allium, à die octavo, uſque ad morbi finem ſingulisdiebus renovandum.

Si Infans de Symptomatis, dentitionem comitantibus, jam ſecurus, derepente ſpaſmo corripitur, hic cogitandum eſt, convulſionem iſtam, fortaſſis à naturæ conatu, quæ variolas, ſcarlatinam Febrem, aut morbillos, in corporis habitum protrudere; ſatagit pendere. Applicetur itaque Emplaſt. Epiſpaſticum nuchæ, lecto quam primum committatur æger, exhibeatur inſuper cardiacum, cui paregorici pauxillum eſt admiſcendum, puero nempe trienni *Lad. Liquid. gut. v. in aq. Epidem. cochl. j.*

Si die undecimo, vel alio quovis poſt eum, febris ſecundaria cum inquietudine, jactatione, & cæteris id genus ſymptomatis, uſque adeò efferatur, ut Paregoricis utcunque repetitis ſufflaminari nequeat, & mors quaſi immineat, tum ſanguis ad ſatis magnam quantitatem illicò detrahatur; nempe ad unc. *xij*. vel circiter, atque porrò repeti poſſit ſemel vel bis in ſequentibus diebus, ſi ſymptomatum dictorum ratio idem poſtulârit; at non aliàs. Catharſis etiam blanda die decimo tertio (non antea) vel quovis alio die eum inſequente (modo Venæſectio præceſſerit) inſtitui poſſit, nempe ex *Electuarij Lenitiv*. unc. j. *diſſolut. in aq. Cichor.* vel *lactis Alexiter.* unc. *iv*. Veruntamen nec Venæſectio, nec Catharſis impediunt, quo minùs Paregorica in uſum veniant, quæ, (haud obſtantibus iis) tam quoad largam doſin quàm repetitam exhiberi debent, ſi opus adhuc fuerit: nam ad hæc in hoc morbo ſemper confugiendum.

Quando puſtulæ perfectè exaruerint, inungatur facies Linimento ex æqualibus partibus *ol. Amygd. dulc.* & *Pomat.* per biduum; at non ultra.

Die *xxj*. poſt invaſionem mittatur ſanguis è brachio; & ſequenti die Catharſis celebranda, quæ porrò alternis diebus ad tres alias vices repetatur.

Quoad Regimen; è lecto abſtineat ad ſextum diem poſt invaſionem, in quo poſtea ſe contineat uſque ad *xvij*. non aliis ſtragulis tectus, quàm quibus ſanus uti ſolebat.

Juſculis, Avenac. hordeac. Pomis coct. & Cereviſiâ tenui victitet, & poſt undecimum diem vini Hiſpanic. Coch. *iv*. vel *v*. bis in die exhibeantur, ſi æger voluerit.

Si crurum tumor non evacuationibus præſcript. cedat, tum fotu fol. Malv. verbaſc. Sambuc. Lauri, cum floribus Camæmel. & Melilot. in lacte coct. facilè fugatur.

Si primis morbi diebus æger Hæmoptoë laboret, vel urinam reddat ſanguineam, tum pulvis & tinctura, quæ in capite de Hæmoptoë præſcribuntur, ſextâ quâque horâ (donec ſymptomata iſta prorſus ceſſaverint) diligenter exhibeantur. Quo etiam caſu Paregorica liberali manu propinanda.

De chorea Sancti Viti.

Convulſionis ſpecies quædam eſt, pueros puellâſve à decimo ætatis anno ad pubertatem invadit, prodit ſe claudicatione, vel inſtabilitate alterutrius cruris, quod æger poſt ſe trahit fatuorum more; manum ejuſdem lateris, vel pectori, vel alij alicui parti applicitam, nequit continere in eodem ſitu horæ momento, ſed in alium ſitum & locum convulſione diſtorquebitur, quicquid æger contra nitatur. Antequam poculum ad os poſſit adducere, mille geſticulationes, Circulatorum inſtar, exhibebit: Non enim rectâ lineâ ori admovet, ſed deductâ à ſpaſmo manu, huc illuc aliquandiu verſat, donec tandem fortè fortunâ labris propius apponens liquorem derepentè in os injicit, & avidè haurit; deditâ tanquam opera, ut ſpectantibus riſum moveret.

Sanguis ad ℥. *viij*. plus minus, pro ætate, ex brachio educatur.

Die ſequenti dimidia pars, vel quiddam amplius, pro ratione ætatis, potionis commun. hauriatur; & veſperi hauſtulus ſequens propinetur.

℞. Aq. Ceraſor.nigr.℥.j.aq.Epilept.Langij ʒ.iii.Theriac.Andromach.℈.j.Laudan.Liquid. gut. viij. f. hauſtus.

Potio Cathartic. ad tres vices, alternis diebus, repetatur; & *hauſtus Paregoricus* iiſdem noctibus.

Poſtea Sanguis iterum extrahatur; & ad Catharſin,uti priùs, æger revertatur, & ſic ſanguis mittatur, & alvus ſubducatur ad tertiam quartámve vicem; ſpatio tamen inter alternas evacuationes obſervato, ut nihil periculi ægro immineat.

Diebus à purgatione vacuis ſequentia præſcribantur.

℞. Conſerv. Abſinth. Roman. & flaved. aurantior. an.℥.j. Conſerv. Anthos ℥.ß. Theriac. Andromach.vet. & nuc. moſchat. condit. an. ʒ.i ij. Zinzib. condit. ʒ. j. Syr. è ſucc. citr. q. ſ. f. Electuar. de quo capiat ad magnitud. nuc. moſchat. manè & horâ quintâ pomeridianâ, ſuperbibend. vini ſequentis Cochlear. v.

℞. Rad. Pæoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelic.an.℥.j. fol.Rut.Salv. Betonic. Chamædr. Marrub. alb. & ſummitat. Centaur.min.an. M.j.Baccar. Juniper. ʒ.vj. Cortic. duor. Aurantior. Incidantur & infundantur frigidè in vini Canarini ℔.vj. Coletur tantummodo uſûs tempore.

℞. Aq. Rut. ℥. iv. aq. Epilept. Lang. & Bryon. comp. an. ℥. j. Syr. Pæon. ʒ. vj. M. f. Julap. cap.Cochl.iv.ſingulis noctibus cubitum iturus, inſtillando *Sp. C. C. gut.* viiij.

Applicetur plantis pedum Emplaſt. è Caranna.

Ob Recidivæ metum pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, eâ ipsâ anni ſequentis tempeſtate (vel paulo ante) quâ morbus invaſit.

Veriſimile mihi videtur,quòd hæc methodus curationi Epilepſiæ Adultorum convenire poſſit, quod tamen non adhuc expertus ſum. Cum verò Chorea *Viti* ætates teneris adoriri ſoleat, in Epilepſia Adultorum tam ſanguinis detrahendi quantitas, quàm Catharticorum doſis adaugeantur.

De Apoplexia.

Somnus eſt profundiſſimus, & omnimoda ſensûs & motûs privatio, exceptâ reſpiratione, quam ægri habent difficilem cum ſtertore.

Mittatur ſanguis è brachio ad ℥.j. ß. *vel unc. ij. Infuſ. Croc. Metal.* propinetur ſtatim.

Emplaſt. Epiſpaſtic. ſatis amplum ac forte cervici applicetur.

Dum hæc aguntur, erectus ſedeat æger in lecto, nec ſtragulis nimis obrutus.

Sp. Sal. armoniac. optimè rectificatus admoveatur naribus.

Finitâ Vomitorij Operatione, ſubinde exhibeantur Cochl. iij. vel iv. ſequentis Julapij.

℞. Aq. Rutæ ℥. iv. aq. Bryon. compoſ. & antiepilept. Lang.an. ℥.j. Sp. C. C gut. xx. Sacchar. Cryſtal. q. ſ. f. Julap.

Vel *Cochleare* j. *Sp. Lavendulæ compoſ.* per ſe propinari poſſit bis vel ter, durante paroxyſmo, horâ dimidiâ vel integra interpoſita.

Cavendum eſt, Cardiaca plus juſto calida, ac nimis frequenter (uti mos eſt) exhibeantur; nam quacunque demum ſpecificâ virtute pollere videantur, plus damni quàm emolumenti ægro aportant, utpote quæ humores fundere

(ac proinde malum augere) apta nata ſunt : quod etiam incommodum non minùs infertur ex nimia ſtragulorum congeſtione.

Paroxyſmo jam finito, ad præcavendam recidivam ſequentia exhibeantur.

℞. *Pil. coch.maj.*℈. *ij.* cap. tertia quaque die per 6. vices horâ 4. matutinâ ſuperdormiendo.

℞. *Conſerv. flor. ſalv. Roriſmarin. an. unc. j. conſerv. flaved. aurant.* ʒ. *vj. nuc. moſchat. condit. & Zinzib. condit. an. unc.* ß. *Theriac. androm. vet.* ʒ. *ij. pulv. elect. diam. diamoſch. dulc. an.* ʒ. *j. cum ſ. q. Syr. conditur.citr. f. opiata* capiat ad magnitudinem Caſtaneæ manè & ſerò, ſuperbibend. *aq. Epilept. Lang. coch. ij.*

℞. *Ambr. griſ.* ʒ. ß. *ol. deſtil. ſem. aniſi, cinnanom. nuc. moſchat.an. gut.ij.ol.caryophyl. gut. j. Sacchar. in aq.flor. aurantior. ſolut. unc. iv. f.ſ.a.Tabellæ*, quarum capiat una m adlibitum.

Ab usu potûs generoſioris cujuſvis ſibi temperet, veſcatur juſculis avenaceis, hordeaceis, ut & ex pullis gallinaceis confectis, & quandoque etiam (præcipuè inter purgandum) carne pullorum, agnorum ac id genus ciborum eupeptωn.

De Ophthalmia.

Ex oculorum inflammatione patet.

Mittatur Sanguis è brachio ad unc. x. Sequenti die ſumat potionem purgativam communem, quæ repetenda eſt per duas alias vices, duobus diebus interpoſitis, iiſdem noctibus ſumat *hauſtum paregoricum ex Syr. de Mecon. unc.j.*

Diebus à purgatione vacuis ſumat ter aut quater in die *unc. iv. Emulſionis ex ſem. frigid. maj. & Papav. alb.*

℞. *Aq. Plantag. Roſ. rubr. & Spermat. Ranar. an. unc. j. pulv. Tutiæ præparat.* ʒ. j. *f. collyrium*, cujus guttæ aliquot inſtillentur oculis bis in die; at non incipiendum, niſi poſt primam purgationem.

Si his remediis affectus haud cedat, repetatur Venæſectio ſemel vel bis, (præcipuè ſi ſanguis Pleuriticus apparuerit) ut etiam Catharſis.

Abſtineat ab uſu vini & cujuſvis liquoris generoſi, ab uſu etiam ciborum coctu difficilium, & ſale conditorum; & diebus inter purgationes bibat hydrogalam coctam.

Nota, quòd ſæpè accidit, quòd Venæſectioni & Catharſi utcunque repetitis Ophthalmia non cedit; hoc in caſu *Paregoric. ex Syr. de Mecon.unc.j.* ſingulis noctibus exhibitum, curationem ſine aliorum ſuppetiis abſolvit.

De Uteri Procidentia.

℞. *Cort. Querc.* ℥. ij. *coq. in aq. font.* ℔.v.*ad* ℔. ij. *ſub finem addendo cortic. Granator. contuſ.* ℥. j. *roſ. rubr. flor. Granator. an.* M. j. *dein adde vini rubr.* ℔. ß. Colatura ſit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur manè horis duabus, antequam è lecto aſſurgat, & nocte poſt decubitum, donec ſymptoma penitùs evanuerit.

De Paroxyſmo Nephritico.

Adſunt dolor fixus in lumborum regione, urina cruenta, arenularum aut calculi excretio, ſtupor cruris è directo renis laborantis, teſtis retractio ejus

lateris,in quo eſt dolor,nauſea & vomitus. Dolor colicus nephritico haud abſimilis; licèt in quibuſdam ſymptomatis planè diſcrepet, quæ recenſita in *Capite de Colica bilioſa* videas.

Si æger temperamento ſanguineo fuerit, mittatur ſanguis è brachio affecto reni reſpondenti ad ℥. *x.* dein *liquoris poſſetici cui Rad. Althææ* ℥. *ij. incoctæ fuerint Cong. j.* quàm citiſſimè deglutitur; & Enema ſequens injiciatur.

℞. *Rad. Althææ & Lilior. an.* ℥. *j. fol.Malv.Parietar.Bran.Urſin.& flor. Chamamel. an. M.j.Sem.Lini & Fænugr.an.*℥.ß.*coq.ſ.q. aq.ad* ℔.*i.ß.M. F.Enema* Rejectis Vomitorio & Enemate, *Laudan. Liquid. ſatis magna doſis* propinetur, viz. *ad gutt. xxv.* vel *Pil. Matth.* gr. *xv.* vel *xvj.* In ſenibus verò, & morbo diuturno fractis, & vetulis Vaporibus obnoxiis (præcipuè ſi ſub initium Paroxyſmi urinam eæ reddant nigram & ſabuloſam) Venæſectio omittatur; at quoad reliqua, eadem quæ dicta eſt viâ omnino procedendum.

In mictu Sanguineo à calculo renibus impacto.

Capiat æger, ſtato quodam die, ſingulis hebdomadis, *Manna* ℥. *ij.* ß. in ſeri lactis ℔. *ij.* ſolut.

Conducit aliquando, hauſtus cereviſiæ tenuis liberalior.

In calculo renum grandiori, dolor hebes, & obtuſus,nullatenus auctus, ſed ſatis tolerabilis perſentitur, nec paroxyſmus nephriticus comitatur.

Aquis chalybeatis æger ſe non tutò committet,niſi prius certò ſciat, calculum majorem non eſſe, quàm ut per ureteres viam poſſit invenire, quod hoc, tantummodo certò poteſt dignoſci, ſi nempè,jam antea,paroxyſmum aliquem nephtiticum fuerit perpeſſus,(cum dolore ſcilicet ſæviſſimo in renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorem aliquem calculum palvi concludi, quam lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus ſubindè in utererem illabitur, atque ita paroxyſmum invitat, qui fere non deſinit,niſi calculo in veſicam detruſo, cum ſic ſe res habeat, nullum eſt magis efficax remedium, quam aquarum chalybeatarum potatio; quod ſi calculoſus, nullo unquam paroxyſmo nephritico, fuerit tentatus, cum jam major ſit calculus, quam qui ex plevi poſſit elabi, devitandæ ſunt aquæ ferreæ.

De Dyſenteria, Diarrhœa & Teneſmo.

Rigent horrentque, ſequitur deinde totius corporis calor, quem brevì excipiunt ventris tormina, & hæc, dejectiones crebræ, & muſocæ omnes(niſi quod ſtercoroſæ nonnunquam interponantur)cum ingenti cruciatu & moleſtiſſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu, quoties exoneratur alvus, ſanguinis interim lineamentis intertextæ, licèt aliquando ne minimum ſanguinis per totum morbi decurſum admiſceatur. Progreſſu morbi ſanguis ſincerus quandoque excernitur, & gangræna inſanabili afficiuntur inteſtina. Si æger ætate floreat, vel cardiacis incaleſcat. Febricitat admodum, lingua eſt ſubalbida, quadam mucilagine densè obſita, interdum nigra & ſicca. Proſternuntur vires,

diſſipantur ſpiritus, aphthæ inſuper oris interna faucéſque obſident, præſertim ubi materiæ peccantis evacuatio adſtringentibus præpoſterè impeditur, non exacto per cathartica morbi fomite. Aliquando exulante febre, agmen ducunt tormina, & cætera morbi ſymptomata ſequuntur.

In diarrhœa humores excrementitij ſine ſanguine aut inteſtinorum exulceratione excernuntur.

In teneſmo aſſidua eſt deſidendi cupiditas, nihil tamen præter muſcoſum quoddam & ſubcruentum aut purulentum rejicitur.

Mittatur ſanguis è brachio quamprimum, eademque nocte *Paregoricum* propinetur; & mane ſequenti *Potio purgans communis*, repetenda alternis diebus ad duas alias vices, & *paregorico* poſt Purgationes, quamprimum ſuo defunctæ ſunt munere; ac diebus à purgatione vacuis idem manè & ſerò eſt exhibendum.

Poſt Venæſectionem & Catharſin ſemel celebratam, per totum morbi decurſum, ſequens Cardiacum exhibeatur.

℞. *Aq. ceraſ. nigr. & fragor.an.℥.iij.aq.Epidem. Scord.com.& Cinam. hordeat.an.℥.i. Margarit. præparat.* ʒ.*i.ß.Sacchar.cryſtal. q.ſ.adde aq. Roſar. Damaſcen.* ℥. *ß. ad gratum ſaporem, m. f. Julap.* de quo cap. cochl. *iv.* vel *v.* in languoribus, vel ad libitum.

Potus ſit Lac coctum cum *aq. Triplo*, vel *Decoct. Alb.* ut.

℞. *C. C. C. & Mic. panis alb. an.* ℥. *ij. coqu.in aq.font.* ij. ℔.*ad* ℔. *ij. poſtea ſ. q. Sacchar. alb. ß. edulcoretur.* Vel ſi dejectio virium poſtulaverit, *aq. font.* ℔. *j. cum Vin. canarin.* ℔.*j. ſimul coctæ,* pro potu frigidè aſſumantur.

Cum per tres vices purgatus fuerit æger, tota curatio uſui *Laudani* bis vel ter in die repetiti poſtea incumbit, niſi quod *Enema ex Lact.vaccin.*℔.*ß.& Theriac. androm.* ℥.*i. ß.* ſubinde injiciatur, quod in alvi egeſtionibus mirè confert.

Cum alvi fluxus in Diarrhœam tantum aſſurgat, Phlebotom. & Catharſi præſcript. omiſſis, ſequ. Bolus ſingulis matutinis exhibeatur.

♃. *Rhabarb. pulv.* ʒ. *ß. (plus minus pro ratione virium) cum ſ. q. Diaſcordij. f. bolus, addendo Ol. Chym. cinnam. gutt. ij.*

Noctibus inſequentibus *Paregoric. ex aq. cinnam hordeat.* unc. j. *& Laudan. Liquid gutt. xiv. exhibeatur.*

Ubi tormina ſicca ſine dejectionibus excruciant, curantur diluendo ſero lactis frigidè propinato, & tepidè injecto; ut in Cholera morbo pullorum juſculo aut lacte cereviſiato.

Si hic morbus diutius excurrat, adeo ut omnis ejus vis in rectum inteſtinum decumbat, cum aſſidua deſidendi cupiditate, Diæta Analeptica inſtituatur, & liquor aliquis Cardiacus pro libitu ingeratur, ut reſtaurari poſſint vires, quibus redeuntibus Teneſmus ſponte ſe proripit.

In dyſenteria malè curata dolores aliquando ægrum ad annos aliquot diſcruciant, in hoc caſu Phlebotomia repetita priſtinam ſanitatem reſtituet.

Notandum eſt quod in conſtitutionibus huic morbo minùs faventib. omiſſis evacuationibus dyſenteria Laudano ſolo ſanatur, quod manè & ſero repetendum, donec ſymptomata penitùs evanuerint, vel etiam ter Nycthemeri ſpatio, ſi opus fuerit.

De colica bilioſa.

Inteſtinorum dolor atrociſſimus eſt, per horas aliquot affligit febris in hunc morbum deſinens, qui aut quaſi injecta faſcia conſtringit, aut in punctum contractus quaſi terebello perforat; ſubinde remittitur, mox retrudeſcit. Sub initio non ita certo ad unum aliquod punctum determinatur, neque tam crebra vomituritio, neque alvus ita pertinaciter catharticorum vim eludit; quò autem magis augetur dolor, eò obſtinatius in puncto figitur, vomituritio frequentior, & major alvi adſtrictio, colica tandem in iliacam tranſeunte. A nephritide ſic diſtinguitur. 1. Dolor nephriticus fixus in rene eſt, & ab eo ad teſtem exporrigitur ſecundum longitudinem ureteris. Colicus verò vagus eſt, & cinguli inſtar medium ventrem affligit. 2. A paſtu colicus dolor augetur: Nephriticus potius imminuitur. 3. In colico dolore, ab excretione per alvum & per vomitum majus levamen emergit, quàm in nephritico. 4. In dolore nephritico urina primum clara & tenuis, poſtea aliquid ſubſidet, & tandem arenulæ aut lapilli excernuntur: In colica urinæ ab initio craſſiores exiſtunt.

Sanguis è brachio paulò liberalius educatur, & poſt horas *iij.* vel *iv. anodyn.* exhibeatur, Poſtero die *catharticum Lenitiv.* & interpoſito die uno, ad tertiam vicem propinetur.

At ſi malum hoc fructibus horariis, vel aliis cibis avidè ingeſtis, originem debeat, tum ventriculus ante omnia lacte cereviſitato affatim hauſto eluendus eſt; quo exantlato Anodynum propinandum eſt; ſequenti autem die vena ſecanda eſt, in ordine præſcripto procedendum.

Ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutiſſimè fatigaverit, & ægrum penè confecerit, liberalior ſive aquæ Epidem. ſive Mirab. ſive alius cujuſcunque, qua ſanus maximè delectabatur, uſus, ægrum hoc tempore ultra ſpem omnem juvit.

De cholera Morbo.

Intra Auguſti limites ſe continens, vix in priores Semptembris hebdomadas evagatur, & ingluvie excitatus ſimilis affectus, nullo temporis diſcrimine inſurgit, qui licèt eodem curetur modo, alterius tamen eſt ſubſellii. Adſunt vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & anguſtia per alvum dejectio; ventris ac inteſtinorum odor vehemens, inflatio & diſtentio; cardialgia, ſitis; pulſus celer ac frequens, parvus & inæqualis; æſtus & anxietas, nauſea moleſtiſſima, ſudor, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, & ſimilia, quæ ægrum in 24. horarum ſpatio interimunt.

Pullus tenerior in tribus circiter Aquæ font. Congiis elixetur, ut carnis ſaporem vix perceptibilem liquor referat, hujus decocti vel (defectu ejus) liquoris poſſetici capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhauriat; & eodem tempore ex eodem liquore *Enemata* ſucceſſivè repetenda. Hauſtibus & clyſteribus *Syr. Lactuc. Violar. Portulac. Nymph. eorúmve* alicujus uncia ſubindè admiſceri proterit.

Exantlato hoc Eluvionis penſo (quod *iij.* vel *iv.* horas ſibi vendicat) *Paregoricum* curationi Coronidem imponit.

Si non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitu & dejectionibus per multas horas continuatis fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant membrorum extrema, tum ad *Laudanum Liquidum* confugiendum eſt in paulò majori doſi(viz. *Laudan. liquid. gutt. xxv. in Aq. cinnam. fort. unc. i.*) & cum ceſſaverint ſymptomata, nihilominus manè & ſerò quotidiè eſt repetendum; at in minori doſi, donec priſtinas vires receperit.

Eſt ſpecies quædam choleræ morbi infantibus valdè familiaris, ac ſæpenumerò funeſta, ex Dentitione vel Crapula originem ducens.

Horum ætas tenella minimè fert, ut diluatur ventriculus largâ liquorum potatione, multo minùs ut Catharticis tumultus major in humoribus excitetur, ſed Curationem *Laudano* ſolo aggredi oportet; quamobrem *gutt. ij. iij.* vel *iv.* vel *plures*, pro ratione ætatis, Cochlear. j. cereviſiæ tenuis vel Aquæ cujuſvis appropriatæ inſtillatæ exhibeantur, repetantúrque, ut opus fuerit.

De colica Pictonum.

Eſt ſpecies quædam Colicæ, quæ degenerare ſolet in Paralyſin, & motûs omnimodam manuum ac pedum depravationem; quam hoc nomine *Riverius* in capite de Paralyſi indigitat, & apud Inſulas Caribum notiſſima eſt; utpote, quæ magnam vim hominum infeſtat.

Hunc dolorem atrociſſimum ſanat *Balſam. Peruv.* frequenter ac in magna doſi exhibitum, nempe ſi *ejus gutt. xx. xxx.* vel *xl. Sacchar. Albiſſ. cochl. j. inſtillentur*, & bis vel ter in die dentur; at Paralyſis huic remedio haud cedit.

De Iliaca Paſſione.

Periſtalticus inteſtinorum motus invertitur, propinata cathartatica & injecta enemata in emetica ſtatim tranſeunt, alvi fœces per vomitum rejiciuntur.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad unc. *ix.* vel *x.* poſt aliquot horas exhibeatur ſequens Pulvis.

℞. *Reſin. Scammon. vel (defectu ejus) Reſin. Jalap. gr. xij. Calomelan. Turquet.* ℈. j. *m. f. Pulvis*; cap. è Coch. *i.* lactis vaccini, ſuperbibendo ejuſdem lactis Cochl. j. vel alterum, vel ſi forma Pilularum magis arrideat:

℞. *Pil. ex duob.* ʒ. ß. *Calomel. Turquet.* ℈. *j. cum ſ. q. Balſam Peruv. f. Pil. iv.* ſumend. è Cochl. j. Syr. Violarum.

Sin autem æger hoc remedium per os rejecerit, *Laudan. Liquid. gutt. xxv. Aq. Cinnam. fort.* ℥. ß. inſtillatæ ſtatim propinentur, cum verò horum uſu vomituritio, ac ventris dolores, remiſerint, catharticum dictum iterum exhibeatur: verùm ſi anodynorum virtute ac vi jam penitus infractis vomituritio ac dolor iterum redierint, carthartico interim in corpore reſtitante, ad uſum paregorici ſupra deſcripti revertendum, idemque eò uſque repetendum quarta vel ſextâ quaque hora donec inteſtinis quies omnino inducatur, quo quidem tempore catharticum operationem ſuam per ſedes exeret.

Nec ſanè abs re fuerit elapſa una, aut altera, poſt Venæſectionem, clyſterem aliquem, ex iis qui potentiùs operantur, injicere, fumum ſcilicet nicotianæ, ex tubulo inverſo, per veſicam majuſculam, in inteſtina validiſſimè inſufflatum, quæ quidem operatio poſt aliquot horas reiterari debet, niſi citius meatus deorſum pateat.

Finita operatione Cathartici, ſumat ſequentem hauſtum.

℞. *Aq. Cinnam. fort. unc. j. Laudan. Liquid. gutt. xxv. m. f. Hanſtus*, qui porrò repetendus eſt bis, ter, vel ſæpius in die donec vomituritio & dolor penitus ceſſaverint; atque etiam, iſtis ſymptomatis ceſſantibus nihilominus ad curationem confirmandam per aliquot adhuc noctes capiat idem paregoricum in minori doſi cubitum iturus.

De Fluxu Menſium immodico.

Menſtruorum fluxus, naturaliter conſtitutus, capacitatem teſtæ ovi anſerini implet. Patet autem immodicus ex difficili tolerantia, virium lapſu, innappetentia, cachexia, colore cadaveroſo, & pedum intumeſcentia.

Mittatur ſanguis è brachio ad unc. *viij.* ſequenti mane ſumatur *potio purgativa communis*, repetatúrque alternis diebus ad duas alias vices; & noctibus poſt purgationem *Paregoric. è Syr. de Mecon.* exhibeatur.

Diebus à purgatione vacuis ſumat ſequentia.

℞. *Conſerv. Roſar. ſicc.* ℥. *ij. Trochiſc. de terra Lemnia* ʒ. *i.* ß. *cort. Granator. corall. rub præparat. & boli Armen. an.* ℈. *ij. lapid. hæmatit. Sanguin. Dracon. an.* ℈. *j. cum ſ. q. Syr. cydonior. ſ. Elect.* de quo ſumat ad magnitudinem nucis moſchat. maj. manè & horâ quinta pomeridianâ; ſuperbibendo ſequentis Julapij Cochl. *vj.*

♃. *Aq. Germin. Querc. & Plantag. an.* ℥. *iij. aq. cinnanmom. hordeat. & Syr. de Roſis ſiccis an.* ℥. *j. Spi. Vitriol. q. ſ.* ad gratam aciditatem.

℞. *Fol. Plantag. & Vrtic. an. q. ſ. Contundantur ſimul, & ſuccus exprimatur, & poſtea clarificetur*, de quo cap. Cochl. *iv.* vel *v.* ſæpiuſculè ad libitum.

Poſt primam purgationem applicetur emplaſt. ſeq. regioni Lumborum.

℞. *Emplaſt. de Minio & ad Herniam an. part. æq. extendantur ſuper alutam, ſ. Emplaſtrum* regioni Lumborum admovendum.

De Colica hyſterica.

Eſt ſpecies quædam, ſeu potiùs inſigne ac valdè uſitatum affectionis hyſtericæ ſymptoma, cui comitem ſe adjungit dolor circa ſcrobiculum Cordis atrociſſimus, uti etiam humorum viridi colore per vomitionem ejectio.

Primo, quò Saburra vitioſorum humorum in ventriculo contentorum minùs impediat Paregorici efficaciam, ſatis magna quantitas *liquoris poſſetici* affatim ingurgitetur, atque iterum per vomitionem rejiciatur, nempe *ejuſdem liquoris cong. i.* ß. quo peracto *Laudan. Liquid. gutt. xxv. in aq. cinam. fort. aq. Epidem. vel alius vehiculi unc. i.* propinentur.

In uſu Paregoric. hoc notandum, quòd eò uſque repetendum eſt, donec ſymptomata omnia penitùs ceſſaverint, debitum interea tempus interjiciendo;

ut dijudicare valeamus, quid prior doſis effecit, antequam novam ingeramus.

Si ſanguineo temperamento præditus ſit æger, vel ſi antea hoc ſymptomate haud multum infeſtatus fuerit ac viribus fractus, hoc in caſu ſanguis primùm è brachio detrahendus antequam vomitorium præſcriptum propinetur.

Hàc ipsâ Methodo Clavus hyſtericus curatur. Sin verò Colica Hyſterica diuturnior fuerit per Paroxyſmos affligens: tum in eorum intervallis, ſive extra Paroxyſmum, ſeq. uſurpentur.

℞. *Zedoar. ſubtiliſſ. pulv.* ʒ. *j. cum ſ. q. Syr. è conditur. citri, f. Bolus* ſumendus manè & ſerò per *xxx.* dies, ſurperbibendo ſequentem infuſionem.

℞. *Zedoar. inciſ. minutim. unc.* ß. *vinj Canar. unc. iv. infundantur frigidè per xij. horas; deinde colentur pro uſu*, vel *Balſam Peruv.* ut in Colica Pictonum; uſurpetur.

Quæ de Colica Hyſterica hìc dicuntur, de Colica etiam hypochondriaca dicta ſunt; ut & hoc diligenter advertendum.

Utriuſque affectûs natura ſibi vendicare videtur, ut alia atque alia tententur, donec tandem ad illud remedium perventum fuerit, cui quaſi genuinè morbus cedit; tametſi ut plurimum Chalybs imprimis confert.

Colica Hyſterica tam in hypochondriacis, quàm hyſtericis ſæpiſſime in icterum deſinit, qui ſenſim ſponte ſuâ faceſſit, ſin autem longas moras nectat, exhibeatur Apozema ſequens.

♃. *Rad. Rub. Tinctor. curcum. an. unc. j. chelidon. maj. cum toto & ſummitat. centaur an. M. j. coq. in Æqualib. partibus Vini Rhenani & Aq. fontan. ad* ℔. *ij. colatur. diſſolv. Syr. de 5. radicibus unc. ij. m. f. Apozema*, de quo capiat ℔. ij. calidè manè & ſerò, uſque dum convaluerit.

De Ictero, colicâ neutiquam prægreſsâ.

Color flavus in toto corpore, præſertim in oculorum albis eſt conſpicuus, quo quidem colore objecta omnia apparent affectis tincta, corporis pruritus, ſegnities, & laſſitudo, linguæ amaror, vomitus bilioſus interdum, ſingultus, egeſtio alba, urina crocea & pannum immerſum eodem colore inficiens, morbum indigitant.

Exhibeatur *potio purgativa communis*, dein aggrediatur uſum ſequentium; & durante eorundem uſu, Catharticum præſcriptum quarto quoque die exhibeatur.

℞. *Conſerv. Abſinth. Rom. conſerv. flaved. aurant. an. unc. i. angelic. condit. nuc. moſchat. condit. pulv. Ari compoſ. & chalyb. cum aceto præparat. an. unc.* ß. *Extract. centaur. min. Extract. Gentian. & cremor. Tartar. an.* ʒ. *ij. rad. Angelic. pulv.* ʒ. ß. *cum ſ. q. Syr. de 5. radicibus f. Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. nuc. moſchat. manè & horâ quinta pomeridianâ (vel vice Electuarij ſumat pilulas chalybeatas) ſuperbibendo poſt matutinam doſin *aquarum mineralium purgantium* ℔. *ix.* & poſt pomeridianam doſin *apozemat. in colica hyſterica deſcrip. lib.* ß.

At ſi ſigna hydropis affuerint,tam manè quàm ſerò apozema ſuperbibat.

Si vel his diu continuatis morbus adhuc obſtiterit, ad *aquas ferreas* eundum eſt, quæ ex ipſo fonte ſunt bibendæ.

Ad præcavendum abortum.

Eadem præſcribenda, ac in Fluxu menſium immodico, omiſſis ſolummodò catharſi & ſuccis.

De imm o dico lochiorum fluxu.

Fluxum lochiorum naturalem tria conſtituunt, ſanguis ſcilicet purus,copioſus, per triduum primum fluens; dehinc ſanguis aquoſus, loturæ carnium craſſiori ſimilis per quatriduum præter propter durans; hinc poſtmodum materia viſcoſa & mucilaginoſa, pauco aut nullo ſanguine permiſta,per quinque-ſeptem dies prodiens, & ſic porrò ad menſis finem.

Fluxus autem eorum immodicus dijudicandus eſt ex virium dejectione, animi deliquio, ſanguine grumoſo effluente, cibi faſtidio, dolore in hypochondriis, ventris tenſione, pulſu debili & frequenti, viſûs obtenebratione, aurium tinnitu, & convulſionibus.

Victus incraſſans inſtituatur,& potus ſequens addatur.

℞. *Aq. Plantag. vin. rubr. an .lib.j.coq.ſimul. ad tertias, & deinde edulcoretur ſ. q. ſacchar. albiſſ.* cujus cum frigeſcat, cap. *lib.* ß. bis vel ter in die.

Interim Julap. aliquod Hyſtericum (at ſatis mite) ſubinde propinetur, & nodulus ſequens naribus applicetur.

℞. *Galban. Aſſæ fœtid. an.* ʒ. *ij. caſtor.ſal. ſuccin. volatil.* ℈. *ß. m. f. nodulus*, vel ℞. *Sp. ſalis armoniac.* ℈.*ij* quem ſæpe olfaciat.

De ſuppreſſione Lochiorum.

Intumeſcit venter, dolor gravativus imum ventrem, lumbos & inguina occupat, facies rubeſcit, difficilis eſt reſpiratio, perturbantur oculi, rigores,febres acutæ adſunt, animi deliquia, ſudores frigidi, pulſationis & ardoris ſenſus in utero, paralyſis in partibus inferioribus, & interdum epilepſia.

E veſtigio lecto addicatur, & *Emplaſt. hyſtericum* umbilico admoveatur,quamprimum Elect. ſeq. adhibeatur.

℞. *Conſerv. Abſinth. Rom. rut. an.* unc. *j. Trochiſch. è Myrrh.*ʒ.*ij. caſtor. croc.angelic.. ſal. volatil. Sal. armoniac. & aſſæ fœtid. an.* ʒ. ß. *cum ſ. q. Syr. è* 5.*radicib. f. Elect.* cap. ad magnitud. nuc. moſchat. quarta quaque hora, ſuperbibendo ſeq. Julap. Cochl. 4. vel 5.

℞. *Aq. Rutæ* unc. *iv. Bryon. compoſ.* unc. *ij.Sacchar.cand.q. ſ. f. julap.* vel ſumat *Trochiſc. de Myrrh.* ℈.*j.* quarta quaque hora.

Si tota prædictorum quantitas conſumatur, & Lochia adhuc ſupprimantur, *Laudanum* unica ſaltem vice exhibendum ut *Laudan. Liquid. gutt.xiv. in aq. Bryon. compoſ. vel Laudan.ſolid.gr.j.ß.cum aſſæ fœtid.* ℈. *ß. in pilulas duas redactum.*

De Hydrope.

Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiori ſub noctem conſpicuæ manè evaneſcentes, hoc malum primum indicant, maximè ſi ſpiritus interim ægriùs ducatur (haud raròtamen fœminæ prægnantes, & quibus

catamenia ſiſtuntur , ut viri ab aſthmate inveterato derepentè liberati eodem tumore tentantur) pedibus cruribuſque ad extremum extenſis, in abdomen ruunt aquæ, & ad ultimum capacitatis ſuæ limen paulatim diſtendunt , donec tandem in viſcera nobiliora impetu ab iis facto æger ſubmergitur. Pro rata qua partes à morbo obſeſſæ mole augentur , aliæ magis magiſque gracileſcunt, urgentibus dyſpnœâ , urinæ paucitate , & ſiti intenſâ. Viros ingraveſcente ætate ; fœminas , ubi jam parere deſierint , ut plurimum adoritur.

Indicationes curativæ dirigendæ ſunt primo ad aquarum evacuationem, deindè ad inſtaurandum ſanguinis robur ; quo novus aquarum proventus præcaveri poſſit.

℞. *Vini albi* ℥. *iv. Jalap. ſubtiliſſ. pulv.* ʒ. *j. zinzib. pulv.* ℈.ß.*Syr. de Spin. cervin.* unc. *j. f. Potio* , ſumenda ſummo manè , repetendaque ſingulis vel alternis diebus, pro ratione virium donec partes affectæ detumuerint ; vel,

℞. *Tamarind.* unc. ß. *fol. Senn.* ʒ. *ij. Rhei.*ʒ.*i.*ß. *coq. in ſ.q. aq. ad* unc.*iij. in colatur. diſſol. Mannæ & Syr. Roſ. ſolut.an.* unc.*j. Syr.de Spin.cervin.unc.ß.Elect.è ſucc.Roſar.* ʒ. *iij.M. f. Potio,* ſumenda , ut ſupra ; vel ,

℞. *Pil. ex duob.* ℈. *j. Elater. gr. iij. Ol. chym. caryophyl. gutt.iij. f. Pil. N. iij.*cap. ſummo manè , repetanturque , ut opus fuerit ; vel ,

℞. *Gambugij gr. xv. vin. alb. & aq. Cichor. an. unc.* ß. *m.f.Potio.* ſumenda ut ſupra ; vel ,

℞. *Cortic.interior.Sambuc & lact.partibus æq. è ligno deraſi M.iij. coq.in aq. miſtorum* ℔. *ij.an.*℔. *j.* Colaturæ capiat dimidiam partem manè,& alteram ſerò quotidie, donec convaleſcat. At hoc remedium , niſi in corporibus , quæ facillimè purgativis cedunt , nihil confert.

Circa uſum Catharticorum in hoc morbo hæc tria advertenda ſunt.

Primo , utrùm ægri corpus facilè an verò difficulter catharticis cedere ſoleat, cùm in iis qui facilè purgantur *Syrup. de Spin.cervin.ſolus ad unc.j.*exhibitus aquas ſat copioſè eliciat , in illis verò , qui difficulter purgantur , cathartica ſuprà deſcripta , utut valida , vix ſcopum attingant.

Secundò , cathartica omnia , quæ ſegniùs operantur , magis officiunt quàm proſunt ; quamobrem purgatio paulò fortior & nimia , juſto debiliori eſt præferenda.

Tertio , Aquæ eâ maximâ celeritate exhauriri debent quam ægri vires ferre queant : ne nimis longa inter purgationes intervalla adhibendo , aq. denuò affatim colligantur.

Eſt autem ubi medicamenta omnia , qualiſcunque demum generis , quæ alvum movent , prorſus omitti poſſint ac debeant ; quoties enim æger conſtitutione eſt infirmiori , vel fœmina vaporibus obnoxia , aquarum exacuatio Diureticis ſolùm committenda , inter quæ ea ſunt efficaciſſima , quæ ex ſalibus Lixivialibus fiunt ; ut ,

℞. *Cinerum Geniſtæ* ℔.*j.infundantur frigidè in vini Rhenan ,* ℔. *iv. liquoris per filtrationem colati unc. iij.*manè quintâ pomeridianâ & ſerò ſingulis diebus exhibeantur , uſque dum humor evanuerit.

Aquis jam penitùs evacuatis calefacientia & corroborantia medicamenta uſurpanda ; ut ,

℞.*Rad.*

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. fol. cochl. hortenſ. abſinth. vulgar. Salv. ſummitat. centaur. min. & Geniſtæ, infundantur in cereviſia forti* pro potu ordinario, qui potus incipienti hydropi aliquando ſine Cartharticis ſubvenit, vel ſequent. utatur;

℞. *Conſerv. Cochl. hortenſ. abſinth. Roman. an. unc. j. Extract. Gentian. Abſinth. vulgar. & Centaur. min. an.* ʒ. *iij. cum ſ. q. Syrup. è cortic. citr. f. Electuarium*, de quo ſumat ad quantitatem nuc. moſchar. maj. manè, quintâ pomeridianâ, & veſperi, ſuperbibend. *unc. iv.* ſequentis infuſionis.

♃. *Rad. Gentian. unc. j. ſummitat. Geniſt. Centaur. min. & Abſinth. vulgar. an. M. j. Sem. fœnicul. & Petroſelini an.* ʒ. *ij. inciſis minutim affunde vini Rhenani* ℔. *iv. ſtent ſimul in infuſione frigida*, & coletur ſolummodo tempore usûs.

Notandum, cùm ad corroborantium uſum deventum fuerit, ægrum nullo modo eſſe purgandum, tantiſper dum ſanguinis corrobationi navetur opera.

Quod & per ſalium Lixivialium uſu omnino obſervandum, quo quidem tempore pariter corroborare venit.

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican.* unc. *iij. fol. Cochl. Hortenſ. abſinth. vulg. ſalviæ, ſummitat. Centaur. & Geniſtæ, an. M. iij. Aurant. inciſ. N. iij. Infundantur in Congiis vj. Cereviſiæ fortis non lupulatæ, inter fermentandum*; ſit pro potu ordinario.

De Gonorrhœa virulenta.

Corripiunt dolor genitalium inſolitus, & rotatio teſticulorum, in non recutitis macula morbilli æmula glandem occupat, ſtatim à cujus exortu liquor, ſeminis inſtar, exſtillat, qui quotidie à ſeminis colore & conſiſtentia recedens flaveſcit tandem dilutius ovi vitello; in lue virulentiore viteſcit, & aqueo humori permiſcetur ſanguine tincto. Puſtula dicta ulcus ſit, aphthis infantum ſimile, indies latiùs & profundiùs depaſcens, ſuperveniente otificij callo. Verpi non glandis ulcere, ſola Gonorrhœa tentantur. Mox magnus dolor in pene, quoties erigitur, quaſi manu tranſverſus fortiter conſtringeretur, noctu, præcipuè urget, dum æger lecto incaleſcit. Curvatur penis à fræno contracto. Accedit ardor urinæ, inter mingendum vix perceptibilis; ſed mictu finito per urethræ ductum acriter urens, maximè quà in glandem deſinit. Carunculæ lotij exitum quandoque impediunt; & ſcroti dolor ac inflammatio nonnunquam ſuperveniunt.

℞. *Maſſ. Pil. coch. maj.* ʒ. *iij. Extract. Rud.* ʒ. *j. Reſin. Jalap. & Diagryd. an.* ʒ. ß. *cum ſ. q. Opobalſam. f. Pilul. è ſingulis drachmis vi.* cap. *iv.* ſingulis Auroris, donec urinæ ardor & color flavus materiæ ſeminiformis, admodum imminuantur. Poſteà alternis diebus ad ſeptimanas adhuc duas; ac ſub finem bis in ſeptimana; donec humor ſtillare prorſus ceſſaverit.

In iis, qui difficulter, purgâtur ſubindè intercalari poſſit potio communis purgativa, cui addantur, *Syr. è Spi. Cervin. & Elect. Succ. Roſar. an.* ℥. *ij.* vel curatione minùs fæliciter ſuccedente *Turbith. Minerale ad gr.* viij. exhiberi poteſt bis vel ter, diebus quatuor interpoſitis, vel vice *Turbith. Mineral.*

♃. *Pil. ex duob.* ℥. ß. *Merc. dulc.* ℈. *j. cum ſ. q. Opobalſam. f. Pil. iv.* ſummo manè ſumendæ.

Si æger à dicta Catharſi abhorreat, pilulas primò deſcriptas, tribus Auroris continuis ſumptas, tum manè & hora quinta pomeridiana quotidie injiciatur Clyſter ſequens, niſi quod ſemel aut bis in hebdomade, omiſſo Clyſtere, Cathartic. imperandum.

℞. *Elect. è ſucc. Roſær.* ʒ. *vj. Terebinth. Venet. Vitello ovi ſolut.* ℥. ß. *diſſolvantur in Aq. hord.* ℔. *j. colatur. adde Syrup. Violar.* unc. *ij. M. f. clyſter.*

Singulis noctibus cap. *Opobalſam vel Balſam. è Much. gutt. xxv. Sacch. fruſtulo exceptas.* Hujus defectu *Terebinth. Cypr.* ad quantitatem Avellanæ ſubſtitui poſſit.

Sit pro potu hydrogala; at Cereviſia tenuis in paſtubus.

Vel ſequentem methodum aggrediatur.

℞. *Pil. ex duab.* ʒ. ß. *Opobalſum. gutt. iij. f. Pil.* N°. *iij.* Cap. horâ quartâ matutinâ, ſuperdormiendo, repetantúrque alternis diebus, vel tertiâ quâque die. Diebus à purgatione vacuis injiciatur manè & horâ quintâ pomeridianâ Clyſter ſupra deſcriptus.

Procedente curatione (quâcunque eâ demum methodo tentetur) ſanguis ſub medium curationis ſemel vel bis mittatur, & diæta refrigerans & incraſſans præſcribatur, & medicamenta iiſdem virtutibus pollentia, qualia ſunt *hydrogala, Emulſiones ex ſeminib. frig. &c.*

Si Penis Tumore afficiatur.

℞. *Rad. Althææ, Lilior. an. unc. i. ß. fol. Malv. Verbaſc. Sambuc. Hyoſcyam. flor. Chamæmel. Melilot. an M. j. ſem. Lini, Fænugræc. an. unc.* ß. *coq. ſ. q. Aq. font. & f. fotus* parti affectæ admovendus per horæ unius ſpatium bis vel ter in die.

Peractâ fomentatione, perungatur pars affecta ol. ſem. Lin. rec. extract. dei *Emplaſt. è mucilaginibus alutæ agninæ inductum* labiis præputij tumidis circumponatur.

Si Ulcus in præputij labiis, vel in ſubjecta Glande hæreat, tum ſequens Linimentum præſcribatur.

℞. *Vnguent. Baſilic.* ʒ. *vj. Vnguent. Nicotian.* ʒ. *ij. præcipitat. Aq. Roſar. loti & optimè levigat.* ʒ. ß. *M. f. linimentum*, quo lintei raſura imbuatur, & ulcuſculo admoveatur ſemper poſt fotûs præſcripti uſum.

Si ſcrotum tumore afficiatur, ſtatim ſanguis è brachio extrahatur, atque bis in die fotus præſcriptus parti affectæ admoveatur, ſingulis fotubus addendo *Sp. vin. Gallic. Cochl. j. vel. alterum, vel Cataplaſma ex Oxycrato & farina fabarum* ejus loco applicandum.

Catharticis interim & refrigerantibus modò deſcriptis introſumptis utendum eſt.

De Lue Venerea.

Ubi aut à Gonorrhœæ mora, aut indebito aſtringentium uſu labes ſanguini imprimitur, exoritur Lues. Comparent in inguine bubones in capite dolores & artubus, articulorum interſtitiis, noctu præcipuè invadentes in lecto calidos, cruſtulæ & porrigines in variis corporis partibus, quæ ad inſtar favi flaveſcunt. Quo magis ſcabies diffunditur, tanto minùs æger diſcruciatur. In cranio, tibiis, bachiiſque exoſtoſes, oſſium inflammatio & caries; ulcera phagædenica in variis partibus, ſed fauces ut plurimum primò aggredientia, quæ

ſenſim per palatum in naſi cartilaginem propagata mox eam abſumunt, ita ut fulcro deſtitutus naſus planè concidat. Ulceribus, carie & dolore indies exacerbatis, pereunt per vices membra; lacerum donec cadaver, & jam Superis grave humo condatur.

♃. *Axung. Porc. unc. ij. Mercur.crud.unc.i.M.f.Linimentum*, in tres æquales partes dividendum, quarum unâ brachia, crura & tibias ad tres noctes continuas manibus ſuis æger perungat.

Si intra tres dies poſt ultimam inunctionem ſalivatio haud procedat, tum *gr. viij. Turbith. mineral. in conſerv.Roſar. rubr. exhibeantur aut corporibus minus robuſtis, Merc. dulc.* ℈.*j.* Sed ſi ſalivatio jam incœpta priùs elangueſcat, quam ſymptomata penitùs diſparuerint, exſtimulanda ſubindè eſt eâdem doſi Mercur. dulc.

Ptyaliſmus ita moderari debet, ut lib. *iv.* Nycthemeri ſpatio expuat, aut circiter.

Si juſto altius exurgat Ptyaliſmus, cum inflammatione nimia, atque id genus ſymptomatis ingruentibus aliquantulum reprimendus eſt medicamentis Catharticis, donec debitum gradum attingat.

Quamprimum ſymptomata ceſſaverint, ſtatim immutentur induſium & tori lintea; at ſint ea, quæ prius uſupata fuerint.

Si Diarrhœa ſupervenerit (quod plerunque accidit antequam ſalivatio benè aſſurgat) tunc ſiſtenda eſt uſu Laudan. Liquid. ita doſin augendo atque repetendo, ut debitum opus abſolvat.

Si os exulceretur, *Aq. Roſ. Damaſcen. vel lacte Aq. permiſto*, vel ſeq. decoct. idem colluatur.

♃. *Rad. Alth. Hord. mundat. an. unc.i. ſem. Cydonior. unc.*ß. *coq.aq.ad lib.ij. M. f. Gargariſma*, quo ſæpius utatur.

Diæta & reliquum ægri regimen, eadem ac in Catharſi imperanda,niſi quod primis aliquot diebus liquore poſſetico, juſculis avenac. hordeac. ac cereviſia tenui tepefacta nutriatur.

His omnibus ritè peractis (etiamſi ſymptomata omnia evanuerint, ac ſubindè morbus penitus profligari videatur) quo minus recidivam poſtliminio patiatur, ægro ſemel in ſeptimana per 4. vel 6. vices, *Merc. dulc.* ℈. *j.* exhibendus, utcunque bene ſe habeat, & etiamſi jam domo egrediatur.

De Fluore albo.

Quod effluit, modò album, modò pallidum,flavum, viride aut ſubnigrum, modò acre & erodens, tetrum quandoque & graveolens,decoloratur facies,dolet ſpina doſi, proſternitur appetentia, oculi pedéſque intumeſcunt.

Mittatur ſanguis è brachio ad *unc. viij.*

℞. *Pil.Coch.maj.*℈.*ij.Caſtor.gr.ij.Balſam.Peruv.gutt.iij.f.Pil.N°. iv.* cap.horâ quartâ matutinâ, ſuperdormiendo; repetanturque per duas alias vices, interponendo diem unum vel alterum pro raitione virium.

℞. *Aq. Rut. unc.iv. Aq. Bryon. comp.unc.ij. Sacchar. cryſtall.q. ſ. f. Julapium*; Cap. Cochl.*iij*.vel *iv.* in omni languore; deinde aggrediatur uſum ſequentium.

℞. *Theriac. Andromach.* ℥.*i.ß.Conſerv.flaved. aurant.unc.i. Diaſcord. unc.* ß. *Zinzib. condit. & nuc. moſchat. condit.an.*ʒ. *iij. Pulv. è Chel.cancr.comp.*ʒ.*i.ß. cort.exterior.granat. Rad. Angelic.Hiſpan. corall. rubr.pæparat. & Trochiſch.de terra Lemnia an,* ʒ.*j. Boli Armen.*℈.*ij. Gumm. Arabic.* ʒ.ß.*cum ſ. q. Syr. de Roſis ſiccis f.Electuar.* de quo ſumat ad magnitud. nuc. moſchat. maj. manè, horâ quintâ pomeridianâ, & nocte per menſem integrum, ſuperbibendo ſequent. infuſionis Cochl. *vj.*

℞. *Rad. Enul.campan. Imperator. angelic. Calami Aromat.an.*℥.ß.*fol.abſinth. Roman. Marrub. alb. centaur. min. Calamenth.vulgar. ſalv. ſic. an. M.j.Bac.Junip.unc.j.incidantur minutim & infundantur in Vini Canarini* ℔. *iv. ſtent ſimul in infuſione frigida,* coletur tantummodò tempore usûs.

Veſcatur cibis eupeptis, & abſtineat ab uſu olerum & fructuum qualiumcunque,& ſingul. paſtibus bibat vinum Hiſpanicum.

De Diabete.

Succi ſanguini illati per vias urinarias crudi & inconcocti exitum ſibi quærunt, unde ſenſim labefactantur vires, colliqueſcit corpus, & quaſi ſubſtantia ejus per hanc cloacam exinanitur, cum ſiti, ardore viſcerum,lumborum coxarumque intumeſcentià, & ſalivæ ſpumoſæ expuitione crebrâ.

Eadem præſcribenda ſunt, quæ in fluore albo, omiſſis ſolummodò Venæſectione & Catharſi.

De Dolore Hæmorrhoidum.

Intenſiſſimus inter excernendum dolor excruciat, & excrementi ſuperficies cruore conſpergitur: Nonnunquam tumores verrucis ſimiles in ſphinctere deliteſcunt, vel in margine ani apparent.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad *unc. x.*

℞. *Sem. Melon. Pepon. an.unc.*ß.*ſem.papav.alb.*ʒ.*ij.amygd.dulc. excorticat. N°.v. contundantur in mortario marmoreo, ſenſim affundend. aq. Hord.* ℔. *i.* ß. *Aq. Roſar.* ʒ. *ij. Sacchar. albiſſ. q. ſ. f. ſ. a.*emulſio; cap. *unc. iij.* ſæpiuſcule.

℞. *Flor. Sulphuris, Pulv. Glycyrrhiz. Salviæ an.* ʒ. *j. cum ſ. q. Balſam Lucatel. f. Pil. è ſing.* drachm. *vi.* cap. *iij.* ter in die,ſuperbibend.Emulſ.præſcript.Cochl.vj.

℞. *Aq. Spermat. Ranar. unc. iv. in qua diſſolv. Lithargyr.* ʒ. *ij. opii* ℈. *j. ſ. mixtur.* cujus tantillo Linteum madefactum parti affectæ applicetur,vel ſi tumor intus lateat, Cochl. *iij.* ejuſdem mixturæ modo Clyſteris injiciantur.

Pro Potu ordinario bibat aquam cum lacte coctam; vel aquam hordei; & à carnis uſu abſtineat. Singulis noctibus ſumat Diacodium.

De fluxu Hæmorrhoidum immodico.

Innoteſcit ex viribus proſtratis, copia & diuturnitate ſanguinis excreti, fœdo corporis colore, ad citrinum (ut in ictero) vergente. Succedit cachexia, & deinde hydrops.

Eadem conferunt, quæ in fluxu menſium immodico, omiſsâ ſolummodò Catharſi.

De Epilepſia Puerorum.

Vel primo menſe aggreditur à frequentibus nimis alvi dejectionibus (quo in caſu *Diaſcordium ad quantitatem grani piperis in aq. Saxifrag. aut lacte materno ſolutum*, & exhibitum præſtantiſſimum eſt remedium.) Vel circa dentitionis tempus, à ſeptimo ad decimum menſem, tuſſi comitata eſt, aut (quod multo deterius) vomitu & diarrhœâ, viridia (ut ſolent hyſtericæ) egerente infante. Quandoque improvisò occupat paroxyſmus, os oculóſque diſtorquens, nigredine vultum perfundens, & artus varios convellens; quandoque præſentitur ex digitorum in pugnum contractione, & ex ſtabili & inſolita oculorum orbitarum immobilitate. Nunc ſeriùs, nunc ociùs ſe proripiunt paroxyſmi, certâ ſubinde periodo, vago aliàs inſultu revertentes; ſed, appetente morte, à tergo ſe invicem premunt: Si quando inducias dent, in ſoporem proclives ſunt infantes, donec à novo reſuſcitentur inſultu.

Applicetur *Emplaſtr. Epiſpaſtic.* cervici quamprimum.

♃. *Aq. Epilept. Lang.* ℨ. *iij. Laudan. Liquid. gut. j. vel ij. vel plures, pro ratione ætatis, Syr. pæon.* ℨ. *j. M. f. Hauſtus*, ſumendus quamprimum.

♃. *Aq. Rutæ* ℥. *iij. aq. Epilep. Lang. & aq. Bryon. comp. an.* ℥. *j. Syr. caryophyll.* ℥. ß. *M. f. Julap.* cap. Coch. j. ſingulis horis, ſi hauſtus præſcript. paroxyſmum non fugaverit,

De Rachitide.

In Rachitide adſunt partium laxitas & mollities, debilitas & languor, ignavia & torpor, & inæqualis earundem nutritio, *viz.* caput juſto majus, facies plenior & floridior, partes carnoſæ infra caput emaciantur, nodis protuberant articuli, maximè carpi, caulo minùs tali, tument & extremitates coſtarum, oſſa incurvantur, præcipuè tibiæ & fibulæ, hinc ulnæ & radij, aliquando femoris & humeri, dentes tardè & moleſtè erumpunt, vacillant, nigreſcunt, & fruſtulatim excidunt, pectus à lateribus anguſtum, anteriùs acuminatum, abdominis repletio, & hypochondriorum tenſio, tuſſis & pulmonum vitia lateralis decubitûs modò dextri, modò ſiniſtri averſatio.

♃. *Fol. Abſinth. Vulgar. centaur. minor. Marrub. alb. chamædryos, Scordij, calamenth. vulg. Parthen. Saxifrag. pratenſ. hyper. Virg. aureæ, ſerpill. menth. ſalv. Rutæ, card. Benedict. Puleg. Abrotan. chamæmel. Tanacet. Lilior. convall. omnium reg. collect. & inciſ. an. M. j. axung. Porcin.* ℔. *iiij. ſev. ovin. & Vin. claret. an.* ℔. *ij. macerentur in olla fictili ſuper cineres calidos per horas xij. deinde ebulliant ad humiditatis conſumptionem, & poſtea colentur, ut f. Linimentum*, quo venter & hypochondria illinantur manè & ſerò, ut etiam & artus hoc malo affecti, per 30. vel 40. dies, vel donec convaluerit.

♃. *Singulor. ingredient. præſcript. an. M. ij.* infundantur frigidè in Cereviſiæ non Lupulat. Cong. iiij. pro potu.

In Tumoribus Infantum ventres occupantibus ab Evacuationibus nimiis procedentibus.

Sanguis & Viſcera herbis corroborantibus confortentur, ut in Rachitide vera; niſi quod axillæ etiam utræque inungantur, at non artus.

De Febribus à Dentitione ortis.

Sp. C. C. gutt. ij. vel iij. vel iv. pro ratione ætatis in Cochl. j. vel altero Aq. Ceraſor. nigr. vel Julap. alterius appropriati, exhibeantur quarta quâque horâ ad vices quatuor, vel ſex.

De Febre hectica Infantum.

Sine inſigni calore languent cum appetitûs dejectione, artus & truncus corporis emaciantur.

Rhabarb. inciſi ʒ. ij. in lagenam vitream cereviſiæ tenuis ℔. *ij. capacem* immittantur pro potu ordinario.

Epoto hoc liquore, *aliæ* ℔. *ij. eadem Rhabarb. ſuperaffundantur ad tertiam vicem.*

Si verò potus vi Cathartica ſaturatiùs impregnetur, tum ℔. j. epota alteri cereviſia mox adjiciatur.

De Tuſſi Puerorum Convulſiva

Phlebotomia, & repetita Catharſi, eaque ſola, expugnatur hæc tuſſis, malum aliàs pertinaciſſimum, & fere inſuperabile; ſed leviora tantum cathartica hic conveniunt, eaque,cochleatim ingerenda ſunt, pro ratione ætatis.

De Hæmorrhagia Narium.

Dolor & calor ſinciput lancinant.

Sanguis è brachio frequenter extrahatur; victûs ratio refrigerans & incraſſans injungatur; Julap. refriger. & incraſſans, Cum Emulſionib. refrigerantib. præſcribantur.

Singulis diebus injiciatur *Enema refrigerans*, atque omni nocte *Paregoric. ex Syrup. de Mecon.* exhibeatur & ſemel vel bis *potio purgativa commun.* præſcribatur.

Lintea quadruplicata immerſa aq. frigidæ, in qua ſal Prunell. diſſolvatur, & poſtea leviter expreſſa admoventur nuchæ, & utrinque cervici ſæpius in die.

Poſt Evacuationes liquor ſeq. applicetur.

℞. *Vitriol. Hungaric. & Alum. an. unc. j. Phlegmat. Vitriol.* ℔. *ß. Coq. tamdiu donec omnia fuerint diſſoluta, liquorem frigefactum filtra & à Cryſtallis ſubinde natis ſepara, liquori reſiduo adde Ol. Vitrioli duodecimam partem* : vel potiùs,

℞. *Aq. Plantag. unc. iij. Bol. Armen. ſubtiliſſ. pulver. unc. ß. probè miſceantur*; *Turunda ex linteo raſo liquore hoc humectana* nari, ex quo ſanguis ſtillat indatur per dies duos iſtic relinquenda,

Hoc minus ſuccedente, *Vitriol. Rom. Aq. commun. diſſolvatur, qua Turunda imbuta* nari indatur, *liquore* etiam *hoc linteamina imbuta,*applicata ſanguinem ſiſtunt ſi ex parte externa diffluat.

De Chloroſi.

Adſunt vultûs & totius corporis decoloratio, intumeſcentia in facie; palpebris & malleolis, gravitas totius corporis, crurum ac pedum tenſiva laſſitudo, reſpiratio difficilis, cordis palpitatio, capitis dolor, pulſus febrilis, ſomnolentia, pica & menſium ſuppreſſio.

Sumat *Pilulas Chalybeatas*, vel *Pulv. chalybeatum* in affectione hyſterica præſcript. plus minus pro ratione ætatis, ſuperbibend. hauſtum vini cujuſlibet ad libitum, vel infuſion. corroborant. cum Rac. Angelic. ibidem deſcriptam. Si Ægra non valde debilis fuerit, purgetur ſemel vel bis ante præſcriptorum uſum.

De ſuppreſſione Menſium.

Cibum faſtidiunt mulierculæ, fœdus faciei color eſt, gravitas totius corporis, dolores ſyncipitis, lumborum, crurum & imi ventris; pedum tumores infeſtant.

Eadem præſcribenda ac in Hyſterica affectione; at ſi iiſdem remediis affectus non ceſſerit, tunc ſeq. ſunt præſcribenda.

Singulis Auroris, & quarta pomeridiana, ſumat *Julap. Hyſteric. ſine Caſtor*, *Cochl. v. inſtilland. Sp. C. C. gutt. xii.* Singulis noctibus ſumat cubitum itura. *Trochiſc. de Myrrh. ℈. i. cum ſyr. de artemiſ. in formam boli vel Pil. Redact.*

De Vomitu ſanguinis, vel etiam de Hæmoptoë.

In Hæmoptoë dolor & calor pectus obſident, cum debilitate quadam.

Mittatur ſanguis ex brachio dextro ad unc. *x.* Sequenti mane ſumat *potionem purgativ. commun* .& eadem nocte *Paregoric. ex unc. iij. aq. Ceraſor. nigr. & Syr. de Mecon. unc. j.*

Poſtea aggrediatur uſum ſequent.

℞. *Bol. Armen. unc. j. Pulv. Radic. Symphit. ʒ. ij. Terr. Sigillat. Lapid. hæmatit. & Sang. Dracon. an. ʒ. j. Sacchar. Albiſſ. ad pondus omnium; M. f. Pulvis ſubtiliſſimus*, cujus cap. ʒ. *j.* manè quinta pomeridiana, & nocte, ſuperbibend. ſequent. Apozemat. unc. iv.

℞. *Fol. Plantag. Rubi Sylveſtris, & millefol. an. M. j. coq. ſ. q. Aq. ad ℔. j. ß. in Colatura diſſolv. Syrup. de Symphyt. unc. ij. M. f. Apozema*; vel cap. Cochl. vj. ſequent. Tincturæ.

℞. *Flor. Roſ. rubr. ʒ. vj. Cort. intern. querc. unc. ß. ſem. Plantag. parum conſ. ʒ. iij. Aq. font. ℔. ij. Sp. Vitriol. q. ſ. ad levem aciditatem, infundantur in vaſe clauſo, calore clauſo, calore leni, per 4. horas; Colatur. adde Aq. cinnam Hordeat. unc. iij. Sacchar. Albiſſ. q. ſ. ut f. Tinctura guſtui grata.*

Si ab uſu Pulveris abhorreat, utatur Electuario in fluxu menſium immodico præſcripto.

Enema quotidie injiciatur, & Diacodium hora ſomni propinetur.

Phlebotomia inſuper ſemel, bis, vel ter (ut opus fuerit) reiteretur, diebus aliquot interpoſitis; & ſemel iterum, ſi res poſtulet, repetatur potio purgativa.

Diæta incraſſans & refrigerans obſervanda.

De Punctura Tendinis.

Humor aqueus, vel ichor quidam, ex orificio venæ inciſæ jugiter deſtillat.

℞. *Rad. Lilior. alb. in lacte vaccin. ad teneritud. coct. & contuſ. unc.iv. farin. ſem. Lin. & Avenac. an. unc.iij. coq. ad cataplaſmatis conſiſtentiam in eodem lacte, quo radices coctæ fuere*, applicetur parti affectæ manè & ſerò.

De Ambuſtis.

Foveatur pars affecta *linteis Sp. Vini imbutis*, uſque dum evaneſcat dolor, ac deinceps de novo imbuatur *linteum* quod ter vel quater in die parti affectæ applicetur.

De Mania communi.

A nimis exaltata & vivida ſanguinis craſi oritur. Eſt & alia maniæ ſpecies febres intermittentes diuturniores excipiens, in ſtultitiam tandem degenerans, producta quidem à debilitate & vappiditate ſanguinis, à diutina fermentatione. Præſcribantur itaque cardiaca generoſiora, *viz. Theriac. Andromach. Electuar. de ovo, Pulv. comitiſſ. Pulv. Gualt. Ravvleigh, in aq. epidem. theriacal. vel alia*, & diæta inſtituatur analeptica.

In junioribus mittatur ſanguis è brachio ad *unc. viij.* vel *ix.* bis vel ter, diebus tribus inter ſingulas Venæſectiones Interpoſitis. Tum ſemel extrahatur ſanguis è venis jugularibus. Poſtea tota curatio innitatur ſequenti Cathartico, quod ſumat tertia vel quarta quaque die, donec convaluerit, hoc interim obſervando, quod cùm octies vel decies purgatus fuerit æger, exhibitio Cathartici ad ſeptimanam unam vel alteram omittatur.

℞. *Pharmac. domeſtic.* (i. e. *Rad. Bryon. alb.*) *pulv. alb.*) ℨ. *j.* lactis vaccin. *unc. iv.* vel,

℞. *Ejuſdem unc. ß. vel ℨ. vj. Vin. alb. unc. iv. infundantur per noctem; in colatura diſſolve Syr. Violar. unc. j. M. f. Potio*; vel,

℞. *Gambugij gr. xiv. aq. Ceraſor. nigr. unc. iij. Syr. Caryophill. unc. ß. f. Potio.*

De Contuſionibus.

Mittatur ſanguis è brachio lateris magis affecti ad unc. *x.* ſeq. mane exhibeatur *potio communis purgativ.* ac deinceps eodem modo Venæſectio & purgatio alternatim repetantur, donec æger convaluerit. Interim toto decurſu, ſi internæ partes lædantur, ſequentia præſcribantur.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔. *j.* ß. *Syr. Violar. cap. Ven. an. unc. ij. f. Apozema; cap.* ℔. ß. ter in die. Item *Ol. Amygd. duld. Cochl. j.* ſæpius propinetur.

℞. *Ol. amygd. dulc. unguent. Dialth. & Pomat. an. unc. j. M. f. Linimentum*; quo inungatur pars læſa manè & ſerò, ſuperimponend. fol. Braſſicæ.

De furfure, ſive porrigine capitis.

Potio purgans communis bis propinetur, dein

℞. *Ol. amygd. amarar. & Laurini, cinerum fol. abrotani an. unc. j. miſceantur probè, & f. Linimentum*, quo inungatur totum caput ſingulis matutinis, diligenter infricando, & poſtea ſuperimponendo veſicam ſuillam.

At primùm abradatur totum capillitium, & poſtea defricentur ſquammulæ ſenſim ſingulis auroris; prout decidere pronæ fuerint.

De Morſu canis Rabidi.

Poſt 40. dies aut plures melancholica adſunt ſymptomata, febris, ſitis hydrophobia, & tandem partium extremarum convulſio.

♃. *Sp. vin. optimè rectificat.* ℥. *iv. Theriac. Andromach.* ℥. *j. f. mixtura*, qua illinatur pars læſa ter in die, ſuperimponendo linteum eâdem mixturâ imbutum.

De Vlcere Veſicæ.

Pus graveolens, aut ſanguis, nonnunquam ſquammulæ ſeu pelliculæ membraneæ ac veluti furfuraceæ cruſtulæ (ſin in renibus hæreat ulcus, carunculæ minutulæ, aliquando craſſiores) unà cum urina excernuntur, perpetua dyſuria & continuus earum partium dolor infeſtant; renibus autem affectis ulcere, dilucida dyſuriæ & doloris dantur intervalla, pus etiam excretum copioſius eſt, album, læve & minimè fœtidum, lacti ſimilis profunditur urina: & longè poſt mictionem pus ab eo ſeparatum in fundo reſidet.

♃. *Emplaſtr. Flor. unguent. dict.* ʒ. *j.* ß. *f. Pil. N. ix.* cap. iij. horis medicinalibus, ſuperbibendo ſequentis Aq. Cochl. *vj.*

♃. *Rad. Fœnicul. Conſol. Ariſtoloch. & Caryophill. an.* ℥. *iij. fol. Agrimon. Hyper. Sanicul. Plantag. an. M. vj. incidantur minutim, & deſtillentur in vini alb. & lact. an.* ℔. *iv. & eliciantur ſolummodo* ℔. *iv.* pro uſu.

♃. *Pulv. Rad. Conſolid. maj. & gumm. Arabic. an.* ℥. *j. Sacchar. Penid.* ℥. *ij. f. Pulv.* cap. Cochl. j. bis in die

De Aſthmate inveterato in iis, qui ſanguineo temperamento præditi ſunt.

Dividitur in tres ſpecies, Dyſpnœam, quæ difficilis eſt reſpiratio, in qua crebrior denſiorque eſt ſpiritûs tractio ex infarctu pulmonum ſine ſtertore oriunda: Aſthma, ubi frequens & magna reſpiratio in qua diaphragma, muſculi intercoſtales, tum etiam abdominis, violenter, moventur, cum ſtertore & ſibilo. In priore ſpecie ſubſtantia pulmonum, in poſteriore bronchia oppilantur. Et Orthopnœam, quæ eſt maxima ſpirandi difficultas, ſub qua ægrotantes non niſi ſedentes, & erectâ cervice reſpirare poſſunt. Muſculi etiam pectoris & ſcapularum vehemnter exagitantur.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad unc. x. Die ſequenti ſumat *potionem purgativam communem*, quæ repetatur tertiâ quâque die per duas alias vices.

Diebus à Purgatione vacuis ſumat ſequentia.

♃. *Sem. aniſ. ſubtiliſſ. pulv.* ʒ. *ij. cum ſ. q. Balſam. Lucatell. f. pil. ex ſingulis drachmis vj.* cap. iij. manè & quintâ pomeridianâ, ſuperbibend. *decocti amari ſine purgantibus unc. iv.* calidè.

Si Symptomata adhuc maneant, repetatur de novo integer Proceſſus.

De Paralyſi.

Senſus & motus an partibus quæ afficiuntur, vel ſimul, vel alterutra tantùm facultas aut prorſus extinguitur, aut vitiatur.

Sumat *pil. cociar. min.* ℈. *ij.* alternis matutinis per *vj.* vices; deinde capiat ter in

die per *xxx.* dies *Electuar. antiſcorbutic.* ℨ. *ij.* ſuperbibend. *Aq. Antiſcorbutic. cochl. vj.* Vide in Scorbuto.

℞. *Vnguent. Nervin. unc. iij. Sp.Lavendul. comp. & Sp. cochl. hortenſ.an.unc.i.* ß.*M.* & inungantur partes affectæ, ut ſpina dorſi, & c. manè & ſerò.

Pleraque præſcriptorum, utut curationi ſcorbuti ſolùm deſtinari videantur, attamen cùm humores crudos ad fixos volatiliſare præ aliis apta nata ſunt, in Paralyſi etiam conveniunt.

De Tuſſi & Phthiſi.

TUſſis per ſe patet. Phthiſis autem invadit ab ætatis anno 18. ad 35. Extenuatur totum corpus. Febris moleſtat hectica, à cibo invaleſcens (quæ ex celeritate pulsûs, rubedinéque genarum dignoſcitur) materia per tuſſim excreta cruenta eſt aut purulenta, in ignem conjecta tetrum ſpirat odorem, & immiſſa in vas aquâ repletum, fundum petit. Sudores nocturni ſuperveniunt, liveſcunt tandem genæ, facies pallet, exacuantur nares; temporum quoque collapſus, unguium incurvatio, capillorum defluxio, & alvi profluvium colliquativum, mortem ſtatim ſubſecuturam denunciant.

Si Tuſſis recens fuerit, & nondum febrim, aut alia ſigna Peripneumoniam notham comitantia, accerſiverit, vel ſi à Pleuritide, aut Peripneumoniâ, ob neglectam ſufficientem Phlebotomiam, malè curatis eadem nequaquam orta fuerit, ſatis erit, ut æger per dies aliquot ab uſu vini & carnis abſtineat, & his ſimilibus remediis ad libitum utatur.

Balſamum ſulphuris Aniſatum ad gutt.x. Cochl.j. Sacchar. cryſtall. inſtillatum bis vel ter in die devoretur; ut etiam Tabellar. ſequent. quas ſecum æger continuò portet, unam frequenter aſſumat.

℞. *Sacchar. cand.*℔. *j.*ß.*coq.ſ.q.Aq.font. uſque dum adhæreſcat. extremis digitor. tum adde pulv. Glycyrrhizæ, Enul.campan.ſem. Amiſ. & Angelic. an.*℥. ß.*pulv. Irid.Florentin. Sulphur. an.* ʒ.*ij.Ol.chym.Aniſi* ℈. *ij.f.ſ.a.Tabellæ domeſticæ vocand.* atque hoc interim Eclegmate utatur.

℞. *Ol. Amyd. dulc.*℥.*ij.Syr. cap. Ven. Violac.an.unc.j. Sacchar. cand.q.ſ. f. Lohoch.* de quo ſæpius lambat bacillo Glycyrrhizæ, quando tuſſis urget.

In defluxione tenui *Eclegmata incraſſantia* exhiberi poterunt.

Sin verò Tuſſis his remediis haud ceſſaret (præcipuè autem ſi febrem comitem habeat, vel ſi à Peripneumonia aut Pleuritide originem ducat) tum ineptum fuerit pectoralibus fidere, ſed Venæſectione & Catharſi debellanda eſt, ut methodo, quæ in curatione Peripneumoniæ nothæ deſcribitur.

Verùm enim verò cùm his omnibus non obſtantibus, Tuſſis non modò non curationi ceſſerit, ſed & diuturnâ Pulmonum concuſſione eos adeò debilitaverit, ut Phthiſis tandem ſubingreſſa fuerit, tum hac methodo procedendum.

℞. *Balſam. Peruv. gutt. x. inſtillentur cochl. j. Syr. Hederæ terreſtris*, vel ſi id minus gratum fuerit ægro, *Cochl.j.Sacchar. cryſtall.* cap. ter in die ſuperbibendo *Decocti Amari ſine purgantib. unc. iv.* vel (ſi idem ventrem moverit) *unc. iij.*

Sed omnibus aliis (quotquot adhuc inventa ſunt) *Equitatio* ad ſatis longa & diutina itinera facilè palmam præripit,hoc obſervando,ut ſi æger juvenilem ætatem prætergreſſus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet, quàm ſi pater aut juvenis eſſet, & ſanè haud multò certiùs Cortex Peruv. febri intermittenti, quàm in hac ætate Equitatio Phthiſi medetur.

De Scorbuto.

Adſunt ſpontaneæ laſſitudines, corporis gravitas,dyſpnœa,præcipuè ex motu corporis, gingivarum putrefactio, oris graveolentia, ſanguinis è naribus crebra eruptio, ambulandi difficultas, crurum nunc intumeſcentia,nunc extenuatio,in iiſdem perpetuo maculæ lividæ, plumbeæ,flavæ, aut violaceæ,faciei color plerumque ex pallido fuſcus.

Extrahatur ſanguis è brachio ad *unc. viij.* niſi ſigna Hydropis adfuerint:Seq. mane exhibeatur Potio Purgat. communis, quæ repetatur tertiâ quâque die per duas alias vices.

Diebus à purgatione vacuis, uti etiam poſtea, per menſem unum vel alterum ſumat ſequentia.

℞ *Conſerv. cochl. hortenſ. unc. ij. conſerv.Lujul.unc.j. pulv. Ari compoſ.* ʒ. *vj. cum ſ.q. Syr. Aurantior. f. Electuar.* de quo cap. ad magnitud. nuc. moſchat. maj. manè, quintâ pomeridianâ, & nocte, ſuperbibendo *Aq. Raphan. compoſ. cochl.vj.* vel ſequentis.

℞. *Rad. Rapan. Ruſtican. raſpat.* ℔. *ij. rad.Ari* ℔.*j.fol.cochl. hort.M.xij.fol. Menth. Salv. Naſturt. Aquat. & Beccabung.an.M.j. Sem.cochl. hort. parùm contuſ.lib.ß.nuc.Moſchat. unc.ß.Vin.Alb.lib.xij. deſtillentur organis communib. & eliciantur ſolummodo lib.vj.* pro uſu.

Vel *Folia Rec. Cochl. hortenſ. per ſe deſtillentur* pro uſu dicto.

Porro ſequens cereviſia ſit pro potu ordinario.

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. recentis inciſi* ʒ. *ij. fol.Cochl.hort.N°. vij. paſſular. enucleat. N°. vj. Aurant. cum toto inciſi dimidium, in Lagenam vitream lib. ij. Cereviſiæ tenuis capacem,ſubere mox probè obturandam immittantur.*

In hunc modum parentur eodem tempore ſex Lagenæ pro uſu, & poſt aliquôt dies ſex aliæ antequam priores exhauriantur, & ſic deinceps; vel,

Vice hujus Cereviſiæ ſeq.mixturæ Cochl.*iij*.vel *iv*.immiſceri poterunt ſingulis hauſtibus potus communis.

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. & ſem. Cochl. hortenſ. an.unc.ß. fol.cochl. hortenſ. M. ij. pulpam unius Aurant. Contundantur ſimul in mortar. marm. ſenſim affundendo vin. alb. lib.ß.Coletur cum levi expreſſione*, & reponatur pro uſu.

Eadem remedia, Phlebotomiâ & Catharſi omiſſis,in Rheumatiſmo ſcorbutico, ſive hyſterico, valde proſunt.

Tabis Deſcriptio & Cura.

Plures ſunt Tabis ſpecies: Prima ferè oritur è frigore hyeme contracto.Paulò enim ante ſolſtitium Brumale quamplurimi ab ingruente tempeſtate frigida,

uſſi tentantur : Quæ cum illos invaſerit quibus pulmones ab ortu ſunt infirmiores, omnino neceſſe eſt ut à repetitis Tuſſiendi conatibus magis adhuc debilitentur; atque ita tandem alimento ſibi proprio aſſimilando, præ mala διαθήσει prorſus impares reddantur. Hinc jam ingens Pituitæ crudæ copia aggeritur, quæ continua pulmonum agitatione & vehementi niſu affatim per os rejicitur. Pulmones exinde pure referti purulenta μιάσματα quaquaverſum in carnes diſpergunt. Hinc enaſcitur Febris putrida, cujus Paroxyſmus ſub veſperam fatigat, ſub auroram verò ſudore copioſo ac vires imminuente ſolvitur. Denique ad malorum cumulum, Diarrhœa ſuccedit, partim ab humoribus putridis ex arteriis Meſentericis in inteſtina depoſitis excretiſque, partim à labefactato peſſundatóque viſcerum Tono. Atque ita demum æger proxima æſtate fato ſuo fungitur, à morbo cui prægreſſa Hyems viam ſtraverat, extinctus. Atque hæc eſt præcipua Tabis ſpecies.

Porro cùm ſanguis hac tempeſtate particulis humidis admodum ſcateat, perſpiratioque à ſubita pororum contractione plus ſatis inhibeatur, particulæ hæ in pulmones depluunt per interſperſos Venæ Arterioſæ ramos; vel per Ductus Salivales in glandulis fauces occupantibus reponuntur; unde jam humor per Aſperam Arteriam delapſus in pulmones, Catarrhi ritu, eos ita jugiter irritat, ut creber & vehemens tuſſiendi conatus, tum illam debilitatem, tum alia quæ diximus ſymptomata, brevi accerſat. Cumque non jam amplius naturalem ſibi pulmones œconomiam ſtatumque tueri valeant, & Glandulæ Tubercula adnaſci ſolent; quæ in ægris ex hoc morbo decedentibus, ſi aſpiciantur pulmones, purulenta ſanie ut plurimum diſtenta reperiuntur.

Ubi ſemel invaluerit hic morbus & radices egerit, remedia plerumque aſpernatur. Tentari utcunque poteſt Medicatio, minuendo cauſam defluxionis in pulmones, pertuſa in Cubito vena, Catharticis mitioribus, tum medicamentis pectoralibus dictis, ad varios morbi ſtatus accommodatis. Incraſſantibus ſc. ubi humor ſubtilior & tenuior vim Expultricis facultatis videtur eludere: Attenuantibus verò ubi pituita craſſior ægre & cum moleſtia per os rejicitur. Dein & hectica Febris remediis refrigerantibus contemperantibuſque coërcenda. Talia ſunt *Lac Aſininum*, *Aqua Lactis Stillatitia*, *Emulſiones ex Amyd. dulc. Sem. Melon. Pepon. Papav. alb. Aq. fl. Paralyſ.* &c. Denique & curando Ulceri opera danda eſt; cui rei Terebinthina illa Liquida, Opobalſamum vulgo dicta, apprimè conferre cenſetur.

Hujuſce Morbi Curatio, me Judice, hac methodo optimè ac feliciſſimè inſtituetur. Primum educatur è brachio ſanguis dein ſubducatur Alvus ad tres dies continuos, vel *Pil. Coch. majoribus*, vel *Decocto Leniente à nobis præſcripto.* Tertia nocte exhibeatur *Syr. de Mec. unc. ß.* Intermiſſo biduo; triduóve, pro re nata, repetatur Purgatio, idque toties fiat quoties opus eſſe videatur, donec ſymptomata vel prorſus evanuerint vel ſaltem miteſcant. Poſt ſingulas Catharſes jam finitas capiat Opobalſami gutt. *xx.* Sacchari particulæ majori inſtillatas permixtaſque nihil ſuperbibendo. Vel Pil. è Terebinth. ex Inſula Chio cum Saccharo cando confectam. Opobalſamum non aſſumendum eſt niſi prægreſſis evacuationibus debitis. Hujus loco *Electuarinm è Balſamo Lucatelli, Glycyrrh. pulvere, ſemine Aniſi & Terebinthina* concinnatum poterit ſubſtitui. Poſt

evacuationes ſedulò conandum eſt ut Tuſſis ſedetur, ne Pulmones jugi agitatione infirmiores evadant. Huc facit præ cæteris Syrupus jam laudatus, qui hac formula poſſit uſurpari, ℞. *Decoct. Pectoral. lib.j. Syr.de Mecon.Syrup.Capill. Ven.an.unc.ij. Cap. Cochl. v. ter in die.* Medicamentum hoc ita frequenter hauſtum catarrhum in Pulmones depluentem paulatim ſiſtet;eoſque in priſtinam εὐξίαν reducet niſi jampridem à naturali ſtatu nimium receſſerint. Promovebit inſuper purulentiæ materiæ in iiſdem aggeſtæ concoctionem.

At verò Palmarium hujuſce Morbi præſidium eſt, ut Æger quotidie Equo vehatur. Et qui ſe huic corporis exercitio ſanandum tradit, nullis jam Diætæ legibus adſtrictus, nullo Cibi potúſve genere privandus eſt: cum in hoc uno omnis rei cardo vertatur. Quibuſdam eorum qui ex hac methodo convaluêre, tumor in collo exortus eſt non multum à Scrophulis abludens.

Eſt & alia Tabis ſpecies à Tuſſi prognata, longè diverſo anni tempore, initio ſcilicet æſtatis. Hæc Juvenes perſæpe illos invadit qui debiliori ſunt corporis habitu, & quorum ſanguis particulis calidis acribuſque refertus eſt.Sanguinem iſti è pulmonibus per tuſſim exantlant, nimiò meri potu priùs excalefacti. Ægri dolorem ſive ægritudinem quandam in pulmonibus perſentiſcunt: Quæ Symptomata niſi maturè remediis appropriatis eliminentur,primo ſcabrities,mox & ulcus accedit, unde pus confectum demum expuitur.

Dicta jam Tabis ſpecies Venæſectione & Catharſi bis alternatim repetitis, ſaltem in principio, facile vincetur: Si Diætâ inſuper Refrigerante & Incraſſante utatur æger & à carnibus in ſolidum abſtineat.

Tertia hujus Morbi Species ortum debet materiæ Febrili in pulmones Febre jam fatiſcente, amandatæ; qui ſenſim infirmiores redditi à ſymptomatis jam memoratis vexantur.

Quandoque oritur à ſanie iſtâ purulentâ quæ à Pleuriticis non ſatis copiosè per expectorationem egeritur. Quo in caſu eandem quam Empyema, Curationem poſtulat.

Sunt etiam qui à nimis copioſis, & debito frequentioribus evacuationibus debilitatis in quartam Tabis ſpeciem præcipitantur. Hos calor Hecticus à cibo potuque ſumpto, ſub noctem laceſſit: Atque hos præ cæteris Aphthæ infeſtant.

De Podagra.

Exeunte Januario aut incipiente Februario ingruit horâ ferè ſecundâ matutinâ, dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque verò calcaneum, ſuram, aut talum,mox ſequitur rigor cum horrore & febricitatione aliquali,dolor gradatim intenditur, (de pari paſſu rigor atque horror recedunt) idque in ſingulas horas, donec tandem ſub noctem ad apicem pervenerit,nunc tenſionem violentam, nunc morſum canis rodentis, quandoque preſſuram, & coarctationem exprimens, hinc præ exquiſito dolore, nec linteorum ſuperincumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concuſſionem ferre Podagricus valeat,dolor non ſedatur,niſi ante horam ſecundam, tertiamve matutinam (decurſo ſcilicet nycthemeri ſpatio à primo appulſu) & jam leni madore perfuſus æger ſomno concedit,à quo evigilans, dolore multum immi-

nuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit. Sequenti die, fortè etiam ad biduum, triduúmve dolet nonnihil pars affecta, idque vehementiùs adveſperacente die, levatur autem ſub galli cantu. Intra paucos dies alter Pes eodem dolore torquetur. Poſtquam utrumque pedem exercuerit dolor, qui ſequuntur Paroxyſmi abnormes ſunt, tum quoad tempus invaſionis, tum durationem; atque ex ſerie horum paroxymulorum, conſtat paroxyſmus, qui dicitur Podagræ diuturnior breviórve pro ægri ætate in iis qui vegetiores ſunt & quos Podagra rarius invaſit, diebus ſæpe quatuordecim, in ſenioribus, atque iis quos ſæpius afflixit, duobus menſibus ferè deſinit, iis verò, qui vel annis, vel diuturniore morbi mora fracti ſunt, non prius valedicit, quam æſtas jam adultior eam fugaverit.

Ad quatuordecim Primos dies urina coloratior eſt, cum ſedimento rubro, & quaſi arenulis referto, alvus ferè conſtipata eſt, *Appetitus* proſtratio, rigor totius corporis ſub veſperam, integrum Paroxyſmum comitantur, recedentem Paroxyſmum excipit pedis affecti inter digitos pruritus vix ferendus, unde decidunt furfures, & pedes deſquamantur.

Hactenus dolor pedibus tantum fuerit infeſtus, cum verò vel ab indebita medicatione turbatur Podagra, vel ob diuturnam morbi pertinaciam corporis ſubſtantia quaſi in morbi fomitem pervertitur, jam manus, carpos, cubitos, genua, aliaſque regiones occupat, quandoque unum, pluresve digitos diſtorquens, faſciculo radicum paſtinacæ ſimiles eos reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones, circa articulorum ligamenta, tophaceas generans, ceram, vel oculos cancrorum æmulantes, nonnunquam in cubitis tumorem ſubalbum ciet, ferè ad ovi magnitudinem, qui ſenſim inflammatur cum rubore, nonnunquam femur occupans, ſenſum exhibet, quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili, at genu exinde petens, id acrius urget, artus jam habet æger ferè undequaque contractos, & impeditos, ita ut claudicet, & permoleſte prorepit. Urina illam colore imitatur, quæ in diabete excernitur, dorſum, aliæque partes moleſtè pruriunt, maximè ſub horam ſomni.

Poſt multos, diroſque cruciatus Paroxyſmi ſubſequentes (natura partim onere materiæ peccantis, partim ſenio oppreſsâ) ægrum quoad dolorem clementius tractant, at loco doloris conſueti, ægritudo quædam cum dolore ventris laſſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad diarrhœam ſuperveniunt, quæ ſymptomata evaneſcunt, quoties articulos dolor fatigat, atque ita nunc dolore, nunc ægritudine, quaſi alternatim laceſſentibus, Paroxyſmus longas moras nectit.

Calculum Renum in quamplurimis parit hic affectus.

Fœminas perraro infeſtat; eaſque, non niſi jam vetulas, & viragines, pueros quoque, & juvenibus minores vix adoritur.

Indicatio Curativa in eo vertitur, ut coctioni conſulatur, indigeſtionibus ſublatis, ſeu fit per Pharmaca, ſeu victûs rationem, ſeu exercitationem, ſeu alia ex iſtis quælibet quæ ſex res non naturales indigantur.

Venæſectio, Catharſis, ac Diaphoreſis ſcopum non attingent, licèt iis qui *Renum* ſimul *Calculo*, & exinde orto *Mictu ſanguineo* laborant, non abs re erit ſemel in ſeptimana, alvum *Mannâ* ſubducere, & ſingulis noctibus, poſt

Purgationem Paregoricum exhibere.

Medicamenta,quæ prædictæ indicationi ſatisfaciunt,ea ſunt, quæ moderatè calent,& vel amaricant,vel linguam leniter feriunt,talia ſunt,*Rad. Angelic. enulæ, fol. Abſint.cent. min.chamæp. &c.* quibus addi poſſunt *Antiſcorbutica* dicta, ut, *Rad. raph. ruſtic. fol. Cochl. hort. naſturt. Aq. &c.* quæ tamen parciùs uſurpanda veniunt, quia morbi formiti aculeos ſubdunt, & calorem augent, præ iſtis aliis, quæ miti calore, atque amaritudine, ventriculum corroborant, haud inutile eſt *Electuar.* ſequens.

♃. *Conſerv. cochl. hort. unc.j.ß.Abſinth. rom.flav.Aurant.an.unc.j. Angel. condit.nuc. moſch. cond. an. unc. ß. Theriac. Androm.* ʒ. *iij. Pulv. ari comp.* ʒ. *ij. cum ſ. q. Syr. Aurant. f. Elect. de quo ſumat.* ʒ. *iij. his in die, ſuperbibendo ſeq. Aq. diſtillat. Cochl. v. vel vj.*

♃. *Rad. raphan. ruſtic. inciſ. unc.iij. Cochl. hort. M. xij. naſturt. aq. becabung. ſalv. menth. an. M. iv.cort. aurant. N°. vj. nuc. moſch. cont. N°. ij. cerev. Brunſvicenſ.* ℔.*xij.* deſtillentur organis communibus, donec ſolummodo *libr. vj.* aquæ eliciantur pro uſu.

Hæc autem remedia *digeſtiva*, conſtanter, atque omni adhibitâ diligentiâ,aſſiduè uſurpanda, & in *paroxyſmorum* intervallis præçipuè in uſum revocanda ſunt.

Mediocritas ea in cibo obſervanda eſt, ut neque plus alimenti ingeratur, quam ventriculus concoquere valeat, neque è contra nimiâ abſtinentiâ, partes eâ proportione alimenti defraudetur, quæ earundem robur & vigorem ſuſtinere potis eſt. Quoad qualitatem autem ciborum,ægri palato conſulendum eſt, & unica ciborum ſpecie ſingulis paſtibus veſcatur, de cæteris, demptâ carne, pro libitu comedat, modo nec acria,nec ſale condita ſint,nec aromatis.Prandere tantum expedit, loco autem cœnæ indulgeat ſibi, hauſtum cereviſiæ alicujus tenuioris, quo calculi concretio impediatur.

Liquores optimi ſunt, qui neque ad vini generoſitatem aſcendunt, nec ad aquæ debilitatem, ne frigore ſuo lædant ventriculum deprimuntur. Hujuſmodi eſt *Cereviſia tenuis Londinenſis*,aut multa aqua,cum pauco vino permixta,aqua autem pura & cruda periculoſa eſt, cum autem univerſa ferè corporis ſubſtantia,in podagram degeneraverit,à liquore quocunque fermentato quantumvis levi, & tenui abſtineat,& utatur *Decocto Diætetico ex Sarſa, in remediorum formulis deſcripta*, ubi primum à paroxyſmo convaluerit, per reliquum vitæ curſum.

Sin autem æger à longo, & nimio liquorum inebriantium uſu, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate; cibos abſque vino nequeat concoquere, in paſtibus hauſtum vini Hiſpanici ſibi indulgeat, *apozema Diæteticum* abdicans.

Æger maximè hyemis tempore, maturè lectum petat, diluculo exurgat, animus ſit tranquillus, nec nimis intentus ſtudiis,& rebus ſeriis, cæteris verò omnibus exercitatio corporis quotidiana, facile palmam præripit, quæ moderata ſit,& perſeverans,nullo autem modo juſto vehementior;quoad exercitij genus, quoties nec grandior ætas,nec calculus intercedant,reliquis præferenda eſt equitatio conſtans, ac aſſidua in aëre ſalubri, aut vectio in curru.

Veneris lenociniis ne indulgeat. Remedia externa nulla adhibenda.

Quamvis nihil magni in paroxyſmo tentandum ſit, conducet tamen fortaſſe per aliquot dies, ubi primum à morbo corripitur à carnibus abſtinere, juſculo uti avenaceo, aut alio pari alimento; ſin autem ſpiritus animales ataxiam concipere apti ſunt, non expedit à carnibus abſtinere diutius quam ventriculus earum uſum averſetur, ne quid autem vel in quantitate, vel in qualitate, ciborum aut potûs peccet.

Symptomatis iis occurrendum eſt, à quibus æger in paroxyſmo de vita periclitatur, horum maxime familiare eſt, ventriculi languor, cum ventris torminibus, tanquam à flatu, hoc in caſu, nihil æque votis reſpondet, ac vini Canarenſis hauſtulus ſubinde deglutitus, exercitio utatur æger; ſin autem ſymptoma, inducias haud ferens, mortem minetur, modo caput malum non impetat, ad *Laud.* ſtatim confugiendum, *viz. gutt. xx.* in hauſtulo *aq. Epidem.* & in lecto ad quietem ſe componat, hâc ipsâ methodo ſe ab imminenti morte liberavit Autor clariſſimus ubi ex errore aliquo, circa res ſex non-naturales, in ingentem ventriculi ægritudinem incidit, cum vomiturione, & aliquali ventris dolore, artus interim, ex retroceſſione materiæ Podagricæ, doloris erant expertes, ac ad motum plus ſolito habiles. Congium nempe unum liquoris poſſetici, vel cereviſiæ tenuis devorabat, & quamprimum totum per vomitum rejecerit. Vini Canar. hauſtulum, cui inſtillatæ fuerint *Laudan. liq. gutt. xviij.* ſumebat; quod ſi huic remedio ſymptoma non cedat, ſudor provocetur, methodo & medicamentis huic uſui dicatis ad biduum, tridúumve, manè & veſperi per duas treſve horas continuas.

Si autem metaſtaſis fuerit materiæ peccantis in Pulmonum lobos; liberatis artubus à dolore, & tumore, tractandum eſt hoc ſymptoma, pari modo ac Peripneumonia abſoluta, venæſectione ſcilicet repetitâ, diætâ, & remediis refrigerantibus, & incraſſantibus, purgandus eſt inſuper æger, inter venæſectiones potionibus lenientibus, ſudoris autem provocatio obeſt.

F I N I S.